

LOVENZA

S. J. J. J.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Getty Research Institute

<https://archive.org/details/joventut05unse>

JOVENTUT

Periódich Catalanista

ART ♦ CIENCIA ♦ LITERATURA

ANY 1904

PLASSA DEL TEATRE, 6, ENTRESSOL
BARCELONA

INDEX

ALADERN (JOSEPH)

Jesuïtas y masons, pág. 89.—El Cinquantenari del Fe-
librige: Suplement al núm 224, pág. 2.—Qüestions
occitanas, pág. 409.—Un llibre y una crítica, pági-
na 776.—Els teixidors imaginaris, pág. 808.

ARGIMÓN (MIQUEL)

Germanor, pág. 351.

ARMENGOL Y DURÁN (FRANCESCH)

La boja, pág. 583.

ARNAU (JOSEPH)

Nota del día, pág. 235.

ARRO Y ARRO (CARLES)

Els Reys, pág. 28.—Pantomima, pág. 100.—Carta a
don Joan, pág. 204.—Pròleg, pág. 240.—El yacht,
pág. 301.—Carta imperial, pág. 378.—Salomé, pá-
ginas 516 y 525.—Aclucant uns ulls, pág. 596.—
La companya, pág. 615.—El retrat d'en Lluís Ri-
balta, pág. 657.—Els germans, pág. 718.—La insti-
tutriu, pág. 855.

ARTÍS BALAGUER (A.)

El palau del esclavatge, pág. 816.

AYMÁ Y AYALA (JAUME)

Els *antis*, pág. 116.—La revenja, pág. 474.

BADÍA Y HOMS (PAU)

Llàgrimas, pág. 723.

BALSELLS (J.)

A la nit, pág. 584.

BARCELÓ (FREDERICH)

Impressió, pág. 563.

BARRIOS (BENET R.)

Sobre en Servet, pág. 297.—Impressions y recorts
d'Arles y de Maiano, págs. 600 y 607.—Els caps
d'ase (traducció de F. Mistral), pág. 632.

BENAZET (ANTÓN)

Nit de plata, pág. 157.—La nimfea, pág. 399.—Xam-
pany, pág. 713.

BORI Y FONTESTÁ (A.)

Adormideta, pág. 721.

BRICHS QUINTANA (I. L.)

L'amiga, pág. 205.

BUSQUETS Y PUNSET (ANTÓN)

El sastre Giralt, pág. 122.—Folk-lore, pág. 259.

CALDÉS ARÚS (V.)

L'ideal, pág. 736.

CARNER (JAUME)

Al poble de Barcelona (manifest), pág. 239.

CARNER (JOSEPH)

Coronas, pág. 289.

CARTANYÁ (JAUME)

Mayl, pág. 484.—A festas, pág. 695.

CATALÁ (VÍCTOR)

Trànsit, pág. 11.—Impressió d'octubre, pág. 660.—
Misteris, pág. 836.

CATASÚS Y CATASÚS (TRINITAT)

El captayre, pág. 130.—Preludi de tardor, pág. 303.
—Juliol, pág. 512.—Hivern al camp, pág. 643.

COLOMER (PAU)

No barrejem, pág. 418.

CONANGLA FONTANILLES (J.)

Els hèroes de Baler y els *chauwinistes* de Barcelona,
pág. 189.—La missa roja, pág. 292.

DELPONT (J.)

Del poble, pág. 63.—La meua manyagua (traducció),
pág. 707.—La font de Sant Felix, pág. 855.

DEVOLUY (PERE)

Discurs, pág. 369.

DORIA (AMADEU)

El núvol (traducció de Théophile Gautier), pág. 261.—
Maig, pág. 351.—Solitut, pág. 631.

ESCARDOT (L.)

Medalla, pág. 394.—Gloria, pág. 491.

FERRÁ (MIQUEL)

Cisma, pág. 290.

FOLCH Y TORRES (JOSEPH M.^a)

D'unas notas que tinch, pág. 511.

FONT Y LAPORTE (A.)

Lletras a un amich, pág. 413.—Recorts, pág. 847.

FUENTES (ENRICH DE)

La lley trista, pág. 627.

GALCERÁN (GUSTAU)

D'arribada, pág. 383.—* * *, pág. 398.

GAMBÚS (XAVIER)

Corpus, pág. 350.

GENER (POMPEYUS)

Ni dominats ni dominadors, pág. 25.—Faulas, apòlegs, llegendas, qüentos o lo que vulguèn, págs. 129, 161 y 243 —La evolució filològica en la República Argentina, pág. 306.—Som els més liberals, página 345.—En Valentí Almirall, pág. 416.—Els Ruthenis, pág. 463 —Cant primer de *L'Evangeli de la Vida*, pág. 565 —De com ne hagué nom la ciutat de Lhió e lo golf de prop d'ací que aytal nom ne porta, pág. 580.

GENÍS (SALVADOR)

Sobre ensenyansa en català, pág. 523.

GIRALT Y VERDAGUER (JOAQUÍM)

Al poble de Barcelona (manifest), pág. 239.

GIRBAU Y TORDERA (J.)

Parricidi, pág. 322.

GRANT Y SALA (J.)

Aprofitèm el temps, pág. 251.—L'hivern per Galicia, pág. 792.

GRASSOT (ROMÁN DE)

Carta-protesta, pág. 30.

GUANYABÉNS (E.)

Cap d'any, pág. 23.

GUBERN (S.)

Un farsant.. com n'hi ha molts, pág 267.—Vida de societat, pág. 575.—¿Ahónt som?, pág. 685.

GUIMERÁ (ANGEL)

* * *, pág. 23.

HIRSCH (PAUL-ARMAND)

La petite fée, pág. 790.

JOCHS FLORALS

Consistori dels Jochs Florals de Barcelona: Llista de las composicions rebudas a Secretaría, pág. 211.—Veredict, pág. 273 —Convocatoria y cartell pera'ls Jochs de 1905, pág. 770.

JUANICO Y COLL (FRANCISCO DE P.)

Sobre'l descans dominical, pág. 594. —L'àliga, la serp y el llimach, pág. 690.

JUNYENT (SEBASTIÁ)

Els pintors joves, pág. 7.—La festa major de Barcelona, pág. 67.—L'antich Carnaval de Barcelona, páginas 110, 126, 149, 155, 170 y 190.—*Ex-libris* de A. de Riquer, pág. 164.—A propòsit d'exposar obras meas en la Sala Parés, pág. 255.—Daniel Urrabietta Vierge, pág. 340.—Pipologia, pág. 576.—Sala Parés, págs. 68, 650, 744 y 818.—Firas y festas, página 654.—La Sala Galofre, pág. 705 —Els inútils, pág. 805.

LAPORTA (MIQUEL)

Nosaltres som nacionalistas, pag. 353 —«A conseqüència», pág. 701.

LÓPEZ Y COLL (MANEL)

Passat y present, pág. 670 —Parlèm clar, pág. 742.

LLEONART JOSEPH

Horas serenas, pág. 207. —Cansó de la planeta, página 447.

LLIVI Y GASÉS (PAU)

Passejada, pág. 752.

MARAGALL (JOAN)

Els tres arcàngels (traducció de Goethe), pág. 23.—Glosa, pág. 288.—Als felibres provensals: Supplement al núm. 224, pág. 1.

MARTÍ (ORIOI)

Cinematògraf barceloní, pág. 249.—Notas bibliogràficas, pág. 291.—L'Assamblea de Barcelona, pág. 329.—Pobrelll, pág. 481.—Rocamboladas, pág. 518.—Dihent las veritats se perden las amistats, pág. 749.—Amén, pág. 769.

MARTÍ Y FOLGUERA (JOSEPH)

L'arbre y l'aucell, pág. 22.

MARTÍ Y JULIÁ (D.)

El dever de tots, pág. 2.

MARTÍ Y PEYDRO (PERE)

Visió de carretera, pág. 62.

MARTÍNEZ Y SERIÑÁ (ARNAU)

El *trust* universitari, pág. 27.—Quatre mots més sobre'l *trust* universitari, pág. 61.—La reencarnació de Torquemada, pág. 113.—¿Es usted quien los instruye?, pág. 143. —Guerra sense quartel, pág. 173.—Contra'l servey obligatori, pág. 201.—El Lerroux dels conservadors, pág. 219.—Per què no pot haverhi República a Espanya, pág. 361.—Alerta!, pág. 377.—Un revolucionari *desde arriba*, pág. 398 —Rèplica, página 427.—Sonets, págs 480 y 629.—L'absolutisme agonitzant, pág. 489.—Coincidencias, pág. 506 —

ÍNDEX

L'absolutisme naixent, pág. 573.—Els intellectuals castilas, pág. 595.—La festa del Pi de las Tres Bran-
cas, pág. 644.—La reacció cristiana, pág. 677.—*Vos
delante*, pág. 693.—Las ideas polítiques del marquès
d'Argenson, pág. 733.—Posanthi punt, pág. 777.—
Lliberals de motllo, pág. 806.—Sr. D. Francisco Pi
y Suñer, pág. 834.—La *coupletiste*, pág. 854.—Notas
bibliogràfiques, pàgs. 271, 321, 356, 401, 468, 618,
664, 693, 760, 772, 822 y 841.

MAS Y ABRIL (FRANCISCO)

Diumente de Rams, pág. 210.—A «Ca'n Marsellesa»,
pág. 601.

MAS Y JORNET (CLAUDI)

La ratlla blava, pág. 79.—Vers la federació autonomis-
ta catalana, pág. 153.

MASSIP (OLAGUER)

Carta a cert republicà dels qu'ara s'estilan, pág. 509.
—Nova interpretació de la patria, pág. 660.

MESTRES (APELES)

L'ànima de canti, pág. 22.—Els albigesos, pág. 209.—
El novici (fragment), pág. 220.

MIQUEL Y PLANAS (R.)

Els problemes de l'Antologia grega, pàgs. 49, 64, 128,
224, 260, 304, 318, 380, 465, 515, 531, 579, 610 y
837.—Defensa del sonet, pág. 159.—Servey volun-
tari, vocació lliure, pág. 237.—*Non serviam!*, pági-
na 441.—Concurs folk-lòrich, pág. 569.—Impotents!,
pág. 649.—Èpica, pág. 689.—Enquadracions
artístiques, pág. 743.—Deixeu-nos anar...!, pág. 765.
—Sala Parés, pág. 792.—Notas bibliogràfiques, pági-
nas 712, 728, 791 y 840.

MISTRAL (F.)

Autògraf, pág. 337.—Lou Cinquantenari dou Felibrige:
Suplement al núm. 224, pág. 8.

MONEGAL (TRINITAT)

Reflexions y pressentiments, pág. 169.—El viatge del
rey, pág. 185.—Esbargint la boyra, pág. 205.—Mau-
ra, no has vensut!, pág. 234.—Després del viatge,
pág. 265.—L'Assamblea de Canprosa y «Els ar-
menis de Poblet», pág. 346.—Aixecant el vel, pági-
na 443.—Característiques, pág. 521.—El monstre y
el cavaller, pág. 637.—Empresas inútils, pág. 717.
—«La bomba! l a bomba!» pág. 782.—En Maura y
la crisi, pág. 829.

MONTOLIU (CEBRIÀ)

Els mestres del seny, pág. 186.

NARRO (SANTIAGO)

Bohemia, pág. 148.

NOGUERAS Y OLLER (RAFEL)

El badoch, pág. 272.—La mosca vironera, pág. 272.—
Las noyetas quan van a costura, pág. 294.—L'Alia-
nor, pág. 628.—Parla en Cisco, pág. 628.—El suici-
di misteriós, pág. 662.

OLIVA (VÍCTOR)

L'autoscopia y la noció suprasensitiva de presència en
la literatura, pág. 91.—Dos fundadors del Felibrige:
Suplement al núm. 224, pág. 7.

OMAR Y BARRERA (CLAUDI)

A un amich, pág. 367.

PALOU Y SOLIVELLA (JOSEPH M.^a DE)

Per què no devían haver anat a Montserrat els soma-
tents, pág. 335.

PATXOT Y JUBERT (R.)

Lletra desclosa, pág. 614.

PEDRET Y MIRÓ (AGUSTÍ)

Quelcòm sobre las Bases de Manresa, pág. 96.—Afini-
tat del Catalanisme, pág. 175.—Preparem-nos pági-
na 319.—La educació s'imposa, pág. 393.—Vensut!,
pág. 485.—Pessimisme!, pág. 606.—Solsament ca-
talanistas (?), pág. 830.

PELL CUFFÍ (OCTAVI)

Any nou, vida vella, pág. 44.—*Flirt*, pág. 179.—
Spleen, pág. 419.—L'escriptor de las imatges, pági-
na 495.—Impressions de mar y terra, pág. 623.—
L'intrús del amor, pág. 672.—Un cas de hipereste-
sia, pág. 799.

PENA JOAQUÍM)

Pum! Pam! Pim!, o tornemhi que no ha estat res, pági-
na 29.

PI Y SUÑER (FRANCISCO)

Autonomia y llibertat, pág. 3.—Ab motiu d'una com-
memoració, pág. 823.

PIJOAN (JOAN)

Al poble de Barcelona (manifest), pág. 239.

PLA (JOAQUÍM)

Passant la Muga, pág. 131.—Nit negra, pág. 236.—El
vinaix, pág. 323.—El guenyo, pág. 382.—Desfet,
pág. 507.—L'avi Masell, pág. 770.

PLA Y ARMENGOL (A.)

Quelcòm sobre la revisió, pág. 107.

POCH Y FEIXAS (JOSEPH)

La catalanisació d'Espanya, pág. 797.

ÍNDIX

- PONS M. (E. DE)
- Camí de la fossa, pág. 228.
- POU Y LLADÓ (D.)
- Nostra marxa a Montserrat, págs. 273, 283 y 299.—
¿Per què hi anarem a Montserrat els somatents?, pàgina 316.—Pera rectificar, pág. 363.
- PRAT JABAL-LÍ (PERE)
- Nocturn vora del mar, pág. 124.—Las paraulas del bellissim enemich (traducció de Gabriele D'Annunzio), págs. 338 y 354.
- PUIGGARÍ (LL. A.)
- El lector als poetas, pág. 609.—De teatre, pág. 783.
- PUJOL Y BRULL (J.)
- Arts plàstiques, pág. 270.—Els catalanisadors d'Espanya, pág. 457.—Deutes, pág. 505.—Teatres: *Le billet de logement*, pág. 530.—Las milloras de *Don Pancho*, pág. 849.
- PUJULÁ Y VALLÉS (F.)
- El Còdich de la No-Lley, o El radical Doctor Pastetas, y El sopar de la marquesa intelectual, pág. 65.—Carta, pág. 111.—Notas bibliogràficas, págs. 131, 518 y 772.—A propòsit de dugas fes, pág. 144.—Llegenda oriental (traducció de Turgueneff), pàgina 174.—Farsa y miseria, pág. 202.—Tret de fona, pàgina 252.—El nombre d'estúpits es a Espanya gran, pág. 348.—Els emigrants (?), pág. 425.—Prempsa espanyola, pág. 460.—Al gueto Roca y Roca, pàgina 503.—París: Negres y rojos, pág. 527; Baixos fondos, pág. 562.—Declaracions principescas, pàgina 621.—Els caps d'ase, pág. 646.—Festas y gana, pág. 656.—Plantas de test, pág. 673.—El barat de la bellesa, pág. 820.—Sr. D. Francisco Pi y Suñer, pág. 834.—Cabàs de pobre, págs. 726, 759, 803 y 833.
- REDACCIÓ
- Els autonomistas de «Catalunya Federal», pág. 118.—Fivallers de guardarropia, pág. 233.—Els Jochs Florals d'enguany, pág. 286.—*Unió Catalanista*: VII Assamblea de delegats, pág. 331; Consell general de representants, pág. 722.—Un manifest, pág. 381.—11 de setembre, pág. 605.—Declaracions íntimas, pág. 850.—Reivindicació; El culte popular al Beat Roc e Roca: Suplement al núm. 255.—Advertencias als lectors, pág. 859.—Novas, en tots els números.
- RIBA Y FERRER (PERE)
- El carnaval etern, pág. 95.
- RIERA Y RIQUE (P.)
- L'aymant resignat, pág. 125.—Reincidencia, pág. 158.—L'aymant agotat, pág. 158.—Idili gris, pág. 568.—Quadro d'hivern, pág. 582.—El ynèbit, pág. 582.—Funció benèfica, pág. 582.—El cant de las alosas, pág. 626.—La trista y llarga nit, pág. 769.
- ROCA (JOSEPH M.^a)
- Comunicat, pág. 372.
- RODERICH (SEGIMÓN)
- L'obra del Beat Roc e Roca: Suplement al núm. 255.
- ROIG Y RAVENTÓS (JOSEPH)
- El patró del bastiment, pág. 76.—La corona del nen Jesús, pág. 194.
- ROSICH (GUSTAU)
- Els dos vianants, pág. 315.—Emigrants, pág. 371.—Transfiguració, pág. 437.—Hivernenca, pág. 707.—Vora unas runas, pág. 746.—Primaveral, pág. 746.—La bruixa, pág. 758.—Nocturn, pág. 775.
- ROSICH (JOSEPH M.^a)
- De Catalanisme, pág. 450.—Discussió xorca, pág. 611.—Catalanistas castellans, pág. 708.—Orientació, pàgina 813.
- ROSSELL (PERE M.)
- Causas, pág. 121.—No més que procediments, pàgina 724.
- ROSSELLÓ Y ROURA (JOAQUÍM)
- El passat, pág. 50.—Els vensuts, pág. 81.—Per la Verge, pág. 157.—Maximina, pag. 357.—Sola, pág. 444.—Impressió, pág. 587.—Neurastenia, pág. 647.—¿Justicia?... pág. 678.—¿Te'n recordas?, pág. 686.
- SABARTÉS (JACOBUS)
- Paràbolas, pág. 36.—Caramella, pág. 210.—La fi d'un poeta, pág. 252.—Els amors d'un lletrat, pág. 293.—Las ciutats, pág. 459.
- SABATER MUR (ANTÓN)
- La darrera missiva, pág. 568.
- SALVADOR Y SARRÁ (LLUÍS)
- Destrucció, pág. 118.—El traginer, pág. 322.
- SERVET (a) RAVES (M.)
- El descubrimient de Madrid* per el Doctor Schulze-Pfalz, pág. 59.—La reconstitució de Catalunya, pág. 368.—Revista de re .. ¡etxèml... vistas, pág. 438.—El monument del Beat Roc e Roca: Suplement al número 255.
- SITJÁ Y PINEDA (FRANCESCH)
- La despedida, pág. 241.—Escoltèu, vianants..., pàgina 303.—Corranda, pág. 402.—Visita d'amor, pág. 415.
- SOLER Y AGUSTENCH (JOSEPH)
- La borda, pág. 641.
- SOLER Y ESCOFET (I.)
- Vora'ls estanys, pág. 163.—Desilusió, pág. 435.—

Mitjdiada, pág. 529.—De bon matí, pág. 696.— Sed d'amor, pág. 696.—Batalla de flors, pág. 711.

SUÑOL (ANTONI)

Comunicat, pág. 740.—Resposta, pág. 768.

SUÑOL (ILDEFONS)

Política catalana, pág. 18.—Al poble de Barcelona (manifest), pág. 239.

TARRACÓ (PERE B.)

El Compromís de Casp pág. 412.—Lo que més convé, pág. 458.—Concordancia, pág. 751.

TARRUELLA (J.)

Anestesia moral, pág. 140.

TERRÍ (JAUME)

A l'amiga del cor, pág. 357.—Las bodas del papelló, pág. 387.—*, pág. 691.

TINTORER (EMILI)

Teatres: *Prometheu encadenat, Torquemada en el foc*, pág. 32.—*La festa dels Reys, o lo que volguèn*, pàgina 50.—*Misteri de dolor, Paraula de rey*, pág. 69.—*El camí del sol*, pág. 115.—El Teatre Maeterlinck: (*Monna-Vanna, Joyzelle, Aglavaine et Selyssette, L'Intruse*), pág. 176.—En Salvini, pág. 192.—*Via-Crucis*, pág. 269.—*La alqueria*, pág. 341.—Crònica, pàgina 373.—*La casa de García, La zagala*, pág. 388.—*El dragón de fuego, Madame Flirt*, pág. 400.—*Maria Victoria*, pág. 421.—*El abuelo*, pág. 436. *La esturpe de Júpiter, Catalina, La Montálvez*, pág. 452.—Crònica, pág. 470.—«Vetllades artístiques», pág. 495.—A propòsit de *El no sé qué*, pág. 709.—*Mater Dolorosa, Tournée Hading-Le Bargy, Joventut*, pág. 756.—*Las dos golfas, Anima*, pág. 774.—Per ull de garbell, pàgs. 80, 147, 352, 614 y 630.—Parlemne, pàgina 217.—A propòsit de lo de l'Academia de Jurisprudencia y Llegislació, pág. 313.—Ja tenim alcalde, pág. 473.—Divagacions filosòfich-socials, pàgs. 559, 585 y 598.—Crònica, pág. 669.—Lo del Palau Reyat del Parch, pág. 735.

TONA XIBERTA (B.)

Any nou, vida nova, pág. 10.

TORNÉ (MANEL)

Farsants, pág. 31.

TRÍAS Y FÁBREGAS (JOAN)

Mos consellers, pág. 435.

TRINXET (ALFONS)

Carn pel llop, pág. 222.—El caminant troba la mort, pág. 675.

UNIÓ CATALANISTA

Manifest a las èntitats adheridas y a las societats y corporacions d'esperit verament català, pàgs. 53 y 70.

VALENTÍ Y FELIU (JOAN)

Esclats, pág. 786.

VALLÈS Y RODERICH (RAFEL)

La qüestió Nozaleda, pág. 34.—Els dos defectes d'en Salmerón, pág. 57.—La fi de la segona República espanyola, pág. 94.—Religió y disfressas, pág. 117.—Un altre Umbert, pág. 198.—A don Arthur Masriera, pág. 305.—Rectificant, pág. 336.—La trepa d'en Borràs, o *San-Tiago y cierra España*, y Madrid es nostre, pág. 384.—La guillada d'en Titó, o *Camí del sol* a la inversa, y A Madrid hi ha bons cigrons, pág. 432.—Polsant la opinió, o Lo que diu el Zidro, pág. 448.—Un refresch de germanor, o sía La visita a «Ca'n Esqueila» y El pacte del soterrani, pàgina 466.—El progrés individualisa: l'individu es qui progressa, pág. 513.—Werther, pág. 578.—El «Fèlix de las Maravellas», pág. 593.—Medalla, pág. 613.—Estudi de microbiologia literaria: El vibrió crítich, pág. 663.—Miscelanea matemàtica, pág. 674.—La dissort de la patria es la propia dissort, pág. 706.—*Al egregio vate Leopoldo Cano*, pág. 762.—Dels serenos, de llur etimologia y d'altras cosas, pág. 785.—El jòch d'escachs, pág. 831.—Ma opinió sobre *El Geni*, o Els crítichs han perdut l'esma, y Demano per reventar, pág. 852.

VALLET (FRANCISCO DE P.)

¿Què es bogeria? pág. 561.

VALLMAJOR (FRANCISCO)

Cantarellas, pàgs. 85 y 165.

VENTURA PARDO (C.)

Ja era horat, pág. 362.—¿Altra vegada?, pág. 659.—Ja vinchl, pág. 832.

VERDAGUER (JACINTO)

Lo cornamusayre, pág. 6.—Eucarísticas, pág. 208.

VÍA (LLUÍS)

Siguèm «nosaltres mateixos», pág. 41.—La primera pedra, pág. 74.—Las dugas polítiques, pág. 105.—Un egoísta, pág. 225.—Quelcòm sobre'ls Jochs Florals, pág. 281.—Als que protestan, pág. 334.—Notas bibliogràfiques, pàgs. 401 y 483.—L'actitut d'en Maura, pág. 557.—Menos ideals y més instrucció, pàgina 589.—Sonets, pág. 597.—Ja'l tenim aquí, pàgina 639.—Ja'l tenim fóral, pág. 653.—Paraulas., pàgina 703.—La culta Barcelona, pág. 781.—Política d'alarbs, pág. 814.—Un any més, pág. 845.—Revista de revistas, pàgs. 84, 165, 229, 306, 373, 498, 602, 665 745 y 807.

ÍNDIX

VIADA (FRANCISCO DE P.)

Nova tasca, pág. 366.

VILAREGUT (SALVADOR)

En Robert y son monument, pág. 73.—*Le retour de Jérusalem*, pág. 737.—Teatres: *Les avariés*, página 819 —*El gran Trapella*, *El amor que pasa*, *La dama alegre*, pág. 839.

VINYAS (GABRIEL)

La malalta, pág. 364.

VIVES Y BORRELL (J.)

La rondalla del pastor pág. 429.

ZANNÉ (GERONI)

La guerra, pág. 108.—Psicología elemental de la gue-

rra, pág. 137.—Concerts, págs. 142 y 162.—Concerts Saucr, pág. 193 *Louise*, págs. 227 y 244.—Retrat de Joana Dubarry, pág. 242.—Questions literarias, pág. 590.—Revista musical, pág. 744.—Vers la Germania, pág. 753.—*Siegfried*, pág. 754.—L'esperit polonès, pág. 766.—Tolstoy pare y Tolstoy fill, pág. 789.—Parlèm de Schumann, pág. 802 —Estranyesas aparents, pág. 847.—Notas bibliogràficas, págs. 34, 47, 83, 181, 257, 291, 320, 389, 469 y 711.

ZENGOTITA (XAVIER DE)

El guarda-agullas, pág. 62.—Decepció, pág. 125.—Confidencial, pág. 210.—Deslliurada, pág. 261.—Rebelió, pág. 317.—Amichs, pág. 399.—Fugitiva, pág. 492.—Separació, pág. 592.—Maternal, página 643.

ILUSTRACIONS: Botticelli, *el Greco*, Bori (A.), Gimeno (F.), Gosé (X.), Hebert, Junyent (Olagner y Sebastià), Marsal (Eduart), Mestres (Apeles), Nogués (X.), Nonell (I), Picasso (P. R.), Pichot (R.), Pidelaserra (M.), Xiró (J. M.), y altres.

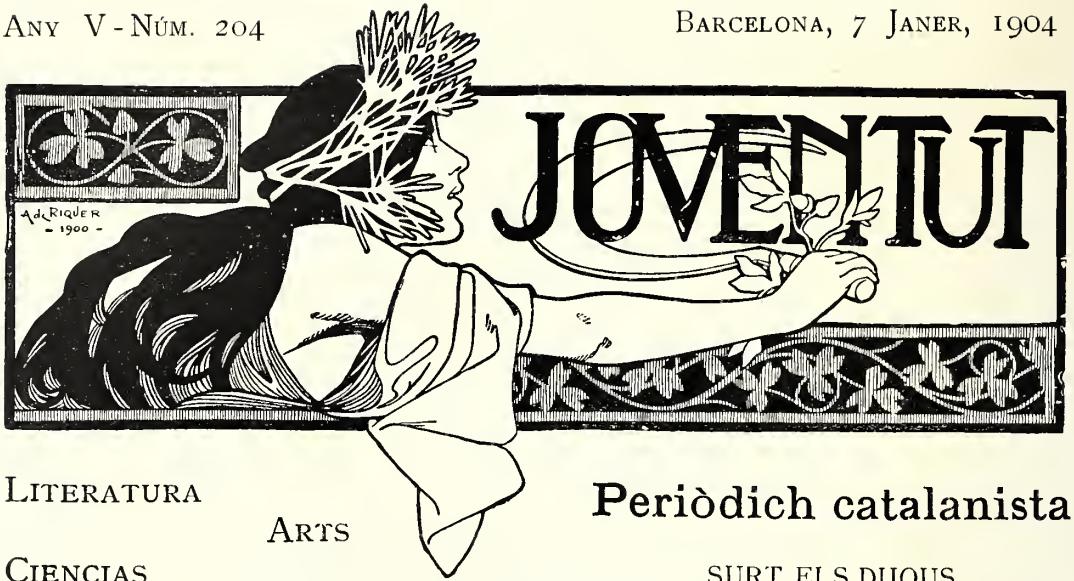
FOTOGRAFATS: Furnells.

NOVENTUT - cap-d'any

PRIMAVERA -

Fragment del quadro de SANDRO BOTTICELLI

LITERATURA

ARTS

Periòdich catalanista

CIENCIAS

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

PREU D'AQUEST NÚMERO:

50 cèntims de pesseta.

SUMARI:

TEXT: **El dever de tots**, per D. Martí y Julià. — **Autonomia y llibertat**, per F. Pi y Suñer. — **Lo cornamusayre**, per Jacinto Verdaguer. — **Els pintors joves**, per Sebastià Junyent. — **Any nou, vida nova**, per B. Tona Xiberta. — **Trànsit**, per Víctor Català. — **Política catalana**, per Idefons Suñol. — **L'ànima de canti**, per Apeles Mestres. — **L'arbre y l'aucell**, per Joseph Martí y Folguera. — * * *, per Angel Guimerà. — **Els tres arcàngels**, traducció de Goethe, per Joan Maragall. — **Cap d'any**, per E. Guanyabéns.

GRABATS: **Primavera** (portada), fragment d'un quadro de Sandro Botticelli. — **Montseny: Santuari de Sant Segimón**, per M. Pidelaserra. — **Spleen**, per X. Gosé. — **Estudi a la ploma**, per P. R. Picasso. — **Estudi al llapis**, per F. Gimeno. — **Al "Eden"**, per I. Nonell. — **Aforas de Barcelona**, per A. Bori. — **Aquarel·la**, per X. Nogués. — **Pintura al oli**, per R. Picasso. — **Voras del Rhin: Drachenfels**, per O. Junyent. — **Recort d'Holanda**, per O. Junyent. — **Blasée**, per S. Junyent. — **El Destí**, per J. M. Xiró. — **Dibuix**, per F. Gimeno. — **De "l'hostia"**, per R. Pichot. — **Vell garenó**, per I. Nonell. — **Retrat d'una dama**, per Domenico Theotocopuli, dit *el Greco*.

Frisos y culs de llantia d'Apeles Mestres.

EL DEVER DE TOTS

L renaixement català ha humanisat y dignificat a moltíssims fills de Catalunya. Per ésser el nacionalisme acció determinada per l'esbategar de la naturalesa, els esperits han sentit la influència dels cors, que amarat de sentiments ben humans els han fet reviure en l'existir de la llibertat. Endinsèuvoshi en lo més pregón de l'ànima ca-

talana, y extasiats contemplarèu neguits de perfeccionament, afans per deslliurarse d'oprobiositats, aspiracions enlayradas de justícia, grans esclats d'amor al prohisme. Observeuhi bé en el nostre poble, y ovirarèu per entremitj de la decadència social de tots els estaments, còm a tota hora'ls nacionalistas, els renascuts pera la Patria, no paran en la tasca humana d'infiltrar als homes compatricis nostres sentiments de germanor, y al nostre poble las amorositats de la vida nova, d'aqueixa vida social que per demunt de tot hi posa las necessitats morals del esperit y las dolcesas del fruïr dels cors amorosos.

Si: arreu se'n troban de campions de la justícia per l'amor al prohisme; arreu esperits deslliurats de la impersonalització nacional y governats per devers humans, dignifican y enlayran las energias del treball, las concepcions del art, els sentiments dels poetes, els propòsits dels escriptors, las activitats científicas, la vida social de tots els que combregan en la Patria, perquè'ls llurs cors esbategan impulsats per la suprema aspiració al Bé que'l nacionalisme'ls hi ha infundit.

Hi manca, però, el nexa que organisi aqueixas esquisitats del pensar y del sentir que mouhen a tants y tants catalans; hi manca'l nexa que converteixi en acció colectiva tot lo que remou l'esperit dels nostres nacionalistas. Guaytèusel el nostre terror: serraladas alterosas, puigs altíssims, avenchs esgarriuosos, cingles esparveradors, afraus misteriosas, salzeredas joliusas, fays majestuosos, estanys placèvolos, reguerols saltironants, boscatges costaruts y ombrívols, planas assoleyadas, garrigas y ermots, hortas y quintanas, llogarets y pobles, vilas y ciutats, rius y rieras, platjas retalladas y costas trencadas, golfs esplèndits y calas encantadas; guayteulo aqueix terror de Catalunya tan inconexe pels llurs elements naturals si se'ls considera isolats els uns dels altres, y tan organiat, tan un sol terror en el seu conjunt, perquè'l nexa natural no hi manca, perquè de desde'ls cimalls que s'enlayran per entremitj de congestas, fins a la nostra mar blava que, uns cops furienta y altres manyaga, mulla las voras de la nostra Patria, la armonia de las lleys de la naturalesa uneix, fon, en el motllo de Catalunya geològica y climatològica, totas aqueixas varietats de terror que semblan incongruhents y que a Catalunya's mostren com a manifestació de suprema bellesa natural.

Seguinla a la naturalesa, qu'es vida y es amor, y unim en l'aspiració nacionalista aquest devassall de bons intents y de sentiments humans y amorosos que'ls nacionalistas senten els hi arboran esperit y cor. Deixèm tots lo accidental y secundari, desindividualisemnos per la Patria y mostrem al nostre poble la organiazació armònica y amorosa de las aspiracions humanas, dels afanys de justícia, de la devoció pel Bé, del voler la llibertat qu'esbategan en l'esperit dels nacionalistas catalans.

Posèm a Catalunya y als catalans per davant de tot, y unimnos en l'acció nacionalista. Sols

aixis cumplirèm ab la Patria y sols aixis serà profitosa pera'l nostre poble la vida nova qu'esbatega en el cor y en l'enteniment dels redimits pel Catalanisme.

Que tothòm pensi en els grans dolors que afligeixen al nostre poble, mentres no cumplim els nostres devers. Per la nostra estimada Catalunya cumplimlos!

D. Martí y Julià

Actual President de la *Unió Catalanista*.

AUTONOMÍA Y LLIBERTAT

A llibertat, suprema aspiració de l'ànima, es sols possible, en totas sas manifestacions, ab el sistema autonòmich.

Sols ab l'autonomia es possible que'l sér humà, ja individual, ja colectiu, desenrotlli las sevas activitats amplament, desembrassadament, sense més trabas, sens altras limitacions que las imposadas per las condicions de la organiazació propia y pel respecte a las altras organiazacions.

Sols ab l'autonomia pot la pensa, lliure de motllos y de patrons de tota mena, expandirse y voleyar pels alts espays de las concepcions humanas; sols ab l'autonomia la conciencia, expressió de la personalitat, pot afirmarse en el més abolut respecte a las creencias y a las imposicions del dever, pot ésser intangible y sagrada.

Sols ab l'autonomia pot oposarse una barrera infranquejable a las tiranias que las Democracias y las Repúblicas podrian exercir, qu'han exercit freqüentment, atropellant, en nom d'una suposada voluntat nacional, els drets del individu.

Es aixis l'autonomia condició necessaria de la llibertat. Lluitèm, donchs, per ella, els qu'hem fet de la llibertat el major anhel de la nostra ànima.

Francisco Pi y Suñer

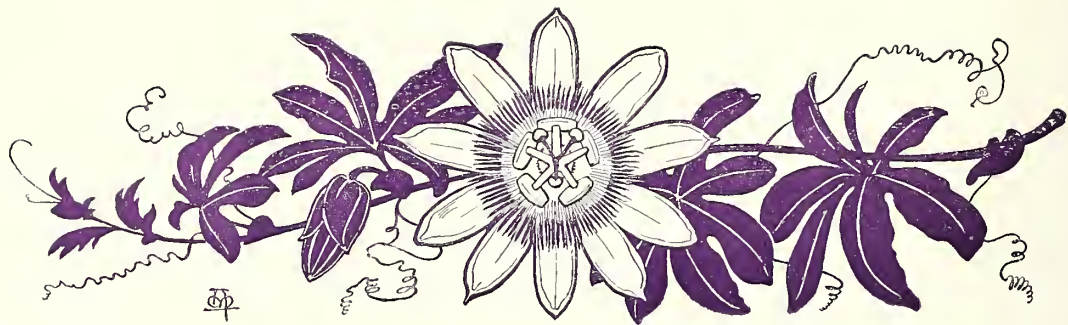
“ MONTSENYT :
SANTUARI DE
SANT SEGIMON ”

PINTURA AL OLI, PER
M. PIDELASERRA

“ SPLEEN ”

PINTURA, PER X. GOSÉ

LO CORNAMUSAYRE

VAIG a donar l'adeu a la companyona de ma vida, la dolça poesia. ¿Per què cantar? ¿Per què escriure més? Mos dits s'han envellit sobre las cordas de l'arpa y ja's cansan de servir; l'arpa mateixa, la darrera volta que l'he pòlsada, entre murmuris

y sospirs neguitosos me semblà que'm deya prou. Vaig, donchs, a donarli la darrera abraçada y a penjarla ahont esperi que vingan a desvetllarla dits més tendres e inspirats. Prou ja de versos místichs; prou de poesies guerrereres; prou d'himnes a la patria; prou de càntichs a la fe. Adeusiàu, cançons de primavera; ja no emmelaréu mos llabis altra vegada, ja no farèu batre les ales del meu cor. Lo maig y abril tornaràn mil y mil vegades, però no tornaràn ja per mi; portaràn molts cistells de flors belles y oloroses, mes totes les abocaràn en altres hortes. Los arbres de mon jardí no tornaràn a florir, los gafarrons que hi niavan cada primavera no hi tornaràn a niar, y'ls rossinyols que hi cantavan no hi tornaràn a cantar. La grisa tardor ha esfullats mos roures y mos ametllers, y les arbredes s'han vestit de dol, y les montanyes, emblanquides avuy ab algún bri de gebre, esperan esferehides la neu del hivern que s'acosta. Les corrandes de caramelles, los set goigs de la Verge que canti de porta en porta fa tants anys lo Dissapte Sant després del toch de Gloria, volaren lluny, lluny y per no tornar. Ma Pasqua es passada fa temps, y sols espero celebrar en lo cel aquella Pasqua que no s'ha d'acabar may més. Si allí's canta, allí hi tornaré Assí en la terra, adeu per sempre cançons y poesia.»

Això'm deya jo a mi mateix fa una estona, amarguejat per les onades de la vida, doblegat y abatut per los vents de la tribulació. He sortit de ma cambra reclosa y ofegada, y travessant la Rambla, gran y remorosa arteria de Barcelona, enfilí'l carrer de Tallers per lo cantó de la ciutat en que's veuhen més aprop la verdor dels camps y la blavor de les montanyes, y sobre tot la del cel aconsoladora. Desitjava respirar ayres purs y lliures y treurem d'aprop l'*spleen*

que provinent de diverses causes que voldria oblidar s'anava ensenyorint de mi y'm lligava de peus y brassos, de cos y d'esperit.

Passant Tallers amunt per davant del carrer de Vallonzella, vegí sortirne un gallego de barba blanca y figura venerable, coronada per la montera, tocant maravellosament la enserrellada cornamusa, ab les caramelles o gralles demunt la espatlla, com s'estila en les vores del Miño. Me semblà que sortia poch content d'aquell barri trevallador en que les seves tonades no haurían sigut gayre enteses y ab prou feynes sentides. Quan, decantantse pel carrer de Tallers amunt, vegé en les finestres del Hospital militar gorres de quartel, sa fesomia s'animà, sospitant que tal volta hi hauria allí dins algú que l'entengués. Reinflà la cornamusa que s'amagría per moments y abaixava esllanguida l'espiguet, y tocà un d'aquells ayres que, germans de la Muñeyra, fan plorar als anyoradissos fills de Galicia. No sé si n'hi hauria algún que ploràs, mes a mi aquella estranya y melancòlica armonía'm feya tornar als temps ditxosos de la infantesa, me retreya'ls senzills contrapassos de la plassa del meu poble y'l vell cornamusayre de gambeto y barretina vermella que aclucà'ls ulls sense que ningú volgués apendre son ofici; me recordà mos pares y mos germans, que al cel sían, y mos companys que jauhen aprop d'ells en lo mateix cementiri, y'm vingueren les llàgrimes als ulls.

Lo pobre joglar després de tocar la tonada potser millor de son repertori, aixecà'ls ulls a les finestres del Hospital per si'n baixaria, si no una paga, una mostra d'agrahiment, y si no una mostra d'agrahiment, una almoyna, que per petita que sia ajuda a esperarne una altra als pobres de Jesucrist. Mes endebades. Ni del Hospital ni de les cases vehines n'ha baixat ni una trista moneda de cinch cèntims. Lo que n'ha baixat es un crit de *Fuera, fuera*, que ha fet girar estranyats a uns noys que venfan d'estudi y ha fet barbotejar a uns bastaixos que carregavan una conductora, y a mi m'ha fet estremir de pena e indignació.

Lo cornamusayre no es pas de fusta: prou s'haurà adonat del insult, que li ha caygut com una pedra sobre'l cap; prou l'haurà sentit com

una punyida en lo fons de la seva ànima; mes, avesat a la lluyta de la vida y fet de petit a les males anyades, ha seguit Tallers amunt infant la cornamusa y sense mudar de tonada, talment com si hagués sentit ploure; esperant tal volta que al girar la cantonada se li giraria també'l vent de la fortuna.

Aquell acte de fermesa era una reprensió per ma debilitat. Aquell home tan senzill que probablement no sab de llegir, té més coneixement del món que jo y per això'l tracta ab lo menyspreu que's mereix. La seva serenitat impertorbable'm deixa avergonyit y confós, més y millor que si m'hagués llegit un capítol de la Imitació de Jesucrist.

Jo he presa aqueixa inesperada lliçó com a vinguda de les mans de la Providencia, y sense necessitat de veure camps y montanyes, me'n he tornat a casa curat del *spleen*, pedit d'averme volgut despedir de la poesia, ignocenta companya de ma vida que tant bé m'ha fet, y ab ganes de reconciliar-me ab la lira si algún raig d'inspiració Deu m'envia en ma vellesa. «Coratge, donchs: avant y fòra»—m'he dit a mi mateix.—«Cantèm encara: qui canta sos mals espanta. *Exurge gloria mea; exurge psalterium et cithara.*»

Jacinto Verdaguer

ELS PINTORS JOVES

L'organisar la part artistica del present número, m'vaig fixar en els que van a la vanguardia de la pintura barcelonina: en els artistes joves. Y pera que no anessin sense bon acompanyament y aquest fos del seu agrado,

vaig donàrloshi per capitosts als dos més joves, als dos més arruixats entre'ls que forman la plana major dels grans mestres de la pintura europea: a *Sandro Botticelli* y a *Domenico Theotocopuli* dit *el Greco*.

Ab procediments ben distints, ab personalitat marcadíssima, tots dos produhiren obras que son espill de vida, tots dos s'impressionaren exaltadament, tots dos foren místichs ab matisos de perversitat, tots dos barrejaren lo diví y lo humà ab intuició sorprenent, ab acert inimitable.

Altres genis hi ha hagut més normals, més equilibrats, més robustos o més sabis; tal volta no n'hi ha hagut cap de sensibilitat tan refinada, cap ab tan subtils delicadesas de decadent.

Si avuy visquessin no patirían d'anacronisme, foran els capdevaners de la pintura contemporania, compendrían l'ànima malaltissa de la societat actual, y las penas y'l malestar de la mateixa ressonarian en sas obras com els gemechs

del vent ressonan entre'l fullam de la boscuria.

La testa de la primavera de *Botticelli*, tota engarlandada de flors boscanas, somriu ab el somriure perillós d'una jovenesa massa conscient, ab l'esguart irònic d'una jovenesa prou des preocupada, y ens parla eloqüentment d'aquella Florencia centre de culta civilisació, ayment de las arts y de la gran vida.

La testa del retrat del *Greco*, de pàlida coloració, d'expressió severa y dura, adornada ab típica mantellina, ens parla clar d'aquella Espanya inquisitorial y de la imperial ciutat que tenia aspecte de presó y de convent, de palau y de fortalesa, y que tancava en son recinte damas que tant tenían de devotas com d'apassionadas.

La llevor artistica d'aquests dos grans artistes, desdenyats y no compresos durant molts anys per las generacions acadèmicas, ha rebrotat. Avuy, rehabilitats, ocupan lloch preferent en la brillant estelada dels noms ilustres, y sas obras vibrantas de passió son l'embadaliment dels joves lluytadors que guerrejan contra la banalitat.

Respecte als joves artistes qu'honran aquestas planas ab sas obras, y als que per circumstancies materials no hi han tingut cabuda, devèm dir que trevallen heroicament, y en sa major part honradament, pera fer sortir la pintura catalana del marasme en que's troba. ¿No es heroich produhir sense pensar en conquistar al públich frèvol y superficial, sense doblegarse devant del burgès que paga pera que afalaguin son mal gust? ¿No es admirable que hi hagi qui pinti sense vistas a la pesseta? Y a la major part d'aquests joves, dotats de verdader talent, els fora ben fàcil fer *art-bibelot* o bé una pintura granada, disfresada de genialitat: mes prefereixen deixar lo fàcil y productiu pera obehir a son ideal d'art, sacrificantse, rodejats d'un poble refractari que no's preocupa pera res d'art ni d'artistas.

Y al declararme admirador dels joves no es pas que condemni en absolut als pintors fets y als vells, perque crech qu'han fet alguns tot lo que podían y han preparat el terror pera la evolució del art pictòric local; altres, en cambi, han malversat son talent y han contribuït a prostituhir la professió que més digna deuría ésser.

No es que jo prefereixi tal o qual manera de sentir l'art o d'interpretar la naturalesa, ni que'm deixi portar per l'afany d'estranyesas y novetats. Poch pot ésser titllat d'aquest defecte qui com jo adora la pintura antiga dels bons temps; poch pot ésser titllat d'exclusivista qui com jo es entusiasta admirador de Velázquez y de Fra Angèlich, pòls oposats del art de la pintura. Lo que condemno, lo qu'abomino es tota aquesta xaranga de pretensiosos ornats de plomalls de teatre, que produheixen sense sinceritat, banalment, cercant sols las apariencias y l'efecte sense veure ni sentir profundament, produhint sempre, sempre, plagis de plagis, ombres esmortuhidas d'obras capdals. Per això soch admira-

ESTUDI AL LLAPIS, PER F. GIMENO

ESTUDI A LA PLOMA, PER P. R. PICASSO

163/10

AL EDEN : « ENCARA NO HAN CANTAT RES COM LA PULGA »

DIBUIX, PER I. NONELL

dor dels joves, perque, encara que incomplets y poch formats, son molt més artistas. En ells troban terror abonat las ideas modernes d'art y de pintura, y per més que naturalment en ells s'hi notin influencias forasteras, no es d'estranyar perque encara no ha arribat l'hora (ni potser arribarà may), de que Barcelona sigui punt de partida d'artísticas iniciativas. Mes al escaf de corrents de llibertat se comensan a distingir siluetas de personalitats, d'entre las que, temps a venir, ne pot brollar alguna de veritable altura.

Pera'ls que no saben veure bellesas (y encara las més materials) sinó en las pedras preciosas, el marbre, la porcellana y la seda, en las noyas de quinze anys y en las flors tot just badadas; pera'ls que no son capassos de comprendre la intensa poesia que hi pot haver en un vell mendicayre, o l'armonía de color que's pot veure en una gitana, las obras dels pintors joves restaran incompresas; pera ells s'han fet els cromos de calendari, pera ells s'han pintat els quadros d'escaleta.

De molts més joves que'ls que il·lustren aquest número's compón l'estol de lluytadors per l'art veritable, però hem tingut de cenyirnos al curt espay de que disposavam. Ens dol que no hi puguin figurar tots, aixís com també'ns dol haver de dar solsament una o dugas mostras del talent de cada un dels qu'omplen aquest número, puig cada ab una serie d'obras se veu la nota característica de cada artista. Me guardaré prou de donar ma opinió sobre'ls que valen més o'ls que valen menos, perque, temps a venir, tal volta'ls últims seràn els primers. Hi he inclòs en Gimeno perque no amido la joventut per la edat, sinó pel temperament y l'entusiasme, y perque es un dels qu'han sufert injust oblit (no defallint may ni fentne cap cas) ab tot y possehir un talent pictòrich envejable.

Inmodestament m'he posat entre'ls joves, perque ab ells està'l meu cor y la meva esperansa, perque ells menyspreuhan l'èxit banal y'l guany fàcil, perque ells van de cara al sól, trescant pel camí espinós y poch fressat que mena al ideal.

Mes, ay! també's tornarán vells, també s'encastellaràn en sos procediments, també alguns d'ells quedaràn consagrats e indiscutibles als ulls del públich! Que no se'n fihin. En aquesta benhaurada època de la electricitat y *El Piripitipi*, el públich no constituheix sanció competent en materias artísticas; sols un nombre escàs d'escullits, que tantdebò creixi cada jorn, s'interessa de veras per tot lo que al art se refereix. El triomf sobre'l gran públich, l'èxit popular, no diré que sigui *sempre* la glorificació del erro, però si que recordaré allò que'ns deya'l mestre quan eram noys: «*stultorum numerus infinitus est*», pera que cap d'ells s'engreixi ab aplausos de *críticos-patums*, fabricants enriquits, marmayeras mudadas o betas-y-fils endiumenjats.

Y, sobre tot, demostrarán alt criteri, si al judicar las obras dels joves que vindrán se recor-

dan de qu'ells han sigut joves y combatuts injustament a causa de la dificultat qu'en general té'l vell per'assimilarse ideas novas.

A tots els desitjo que se sentin humils devant de la Natura, que's recullin fervorosament devant del gran misteri de la Vida; a tots els desitjo entusiasme per son art y aspiració per la gloria, però no per aquella gloria que fa anar a parar el retrat a las planas d'una *Il·lustració* qualsevol, sinó per aquella gloria interior que té sa sanció en l'aplauso de la propia conciencia, qu'en sos replechs més íntims vos aproba l'obra feta sincerament, ab tot el cor, obehint a la imperiosa necessitat d'exteriorisar vostra emoció quan de tan gran no vos cab a dintre.

Sebastià Junyer

ANY NOU, VIDA NOVA

tu l'adagi que per any nou, vida nova. Y ja que som a any nou, just es que'l nacionalisme català pensi fer nova vida, a fí y efecte d'assolir ben prompte la llibertat de nostra terra.

Fins ara s'ha vingut parlant de la necessitat de formar una dreta y una

esquerra dintre'l nostre nacionalisme. Els parers que ab aquest motiu s'han manifestat son molt contradictoris. Uns creuhen que això portaria una desmembració de forsas y que, per tant, fora perjudicial; altres, ben al revés, entenen que aqueixa divisió es inevitable si no's vol que'l moviment autonomista quedi estacionat.

Al fer consideracions en un y altre sentit cal tenir en compte lo que'l Catalanisme representa y ha representat. Es evident que la seva aspiració de reivindicar la personalitat política y jurídica de Catalunya s'ha mantingut sempre ferma, mes aqueixa aspiració ha sigut exclusiva de las classes lletradas y adineradas. Els menestrals, heusaqu'el nervi del nacionalisme català; emperó al poble, a la classe jornalera, no hi ha pres gayre arrel.

¿Per què ha succehit això? ¿Es que'ls trevalladors no hi caben dintre del autonomisme català? No hi ha cap dubte que hi caben y que hi deuen venir, mes cal també no oblidar que si las multitudes mancan d'inteligencia, tenen instint. El Catalanisme, atenet el seu programa y els procediments seguits pels seus portaveus, no podia encarnar en el poble (ens referim als obrers de nostra terra, perque'ls forasters, que tenen mentalitat diferente, ens seràn sempre enemichs) per no donar expansió més que a un dels elements constitutius de l'ànima catalana: la tradició. No s'ha tingut en compte l'element econòmic, que pesa d'un modo inexorable en els pobles moderns, ni s'ha tingut en compte

TRÀNSIT

tampoch la realitat, la manera d'ésser de la Catalunya d'avuy.

Tenim a casa nostra una població obrera nombrosa, y tot ideal polítich o econòmic, si vol realitzar-se, té de simpatisar ab ella. La classe trevalladora no s'ha fixat en el fons jurídic de la qüestió autonomista en quant té per objecte la reivindicació de la sobirania de Catalunya; emperò ha vist clar que no's parlava de res encaminat a garantir y perfeccionar las llibertats y drets del individu, y ha vist també qu'en tots quants actes ha realitzat el Catalanisme militant, els conservadors hi han imposat el seu criteri en detriment dels elements democràtics a tota hora transigents devant d'una excisió. Aquests son els motius de que'ls obrers no han vingut al nacionalisme català.

Cal, donchs, desvanèixels en tot lo que tinguin de positius o d'aparents aquests motius. El Catalanisme no serà un veritable moviment nacionalista fins que sigui integrat per tots els elements socials de Catalunya. La classe jornalera es en ella un element important al ensemps que'l més nombrós; deu, donchs, venir a acoblarshi. Mes pera que això sigui un fet, cal que'ls obrers vegin en el Catalanisme camp lliure pera expansionar las sevas particulars aspiracions, y això sols es possible ab la formació d'una dreta y d'una esquerra.

No'ns hem de fer ilusions: els portaveus del Catalanisme son titllats per la multitud de reaccionaris. Jo crech que això en general no es veritat, essent un dels medis de que s'han valgut els *menceurs* de fóra y dintre casa pera evitar que l'autonomisme fos popular. Emperò de conservadors, en el bon sentit de la paraula, això sí qu'es cert que'n son forsa, y ab ells no hi anirà may el poble.

La salut del Catalanisme exigeix que tots aquells que's creguin conservadors y's sentin aymants de la tradició formin una dreta del mateix, servint de fre, d'*element estàtic*. Mes aquells que volèm armonisar la tradició ab la rahó y que ab la llibertat de las colectivitats volèm la de tots els ciutadans, formèm la esquerra, siguèm l'element impulsiu, l'*element dinàmich*. Això sí, mantenint la unitat del moviment fins assolir la nostra suprema aspiració: l'autonomia de Catalunya.

Fent una esquerra verament democràtica y d'empenta, lograrèm dugas cosas: atraure'l poble al autonomisme y deslliurar-lo de las lluytas apasionadas ahont l'han dut els falsos redemptors.

Que ab l'any nou se fassi pel Catalanisme nova vida.

B. Tona Xiberta

N Llorens Moré deixà la ploma sobre la taula, y de sos ulls entdrehits y rogenchs de vetllar, saltà com disparada una llàgrima grossa y bullenta que caygué, llepant ràpidament lo punt més alt de las galtas, sobre la fulla de paper y s'esclafà en ella, precisament en lo centre d'aquell para-

graf endimoniat, ple d'esmenas y gargots, ahont, després de mil esforços, no havia lograt empresonar la idea qu'encara resplandía tèrbolament en son cervell; y aquella rodeta humida, voltada de piquets desiguals, semblava'l sagell de la impotencia estampat demunt los vans intens de la voluntat decayguda, moribonda, disposta ja a l'abdicació absoluta, mes encara pantejant y destrossada per la darrera congoixa... Y en Llorens Moré deixà caure son cap suadench sobre'l paper y's posà a plorar afanyosament, desoladament, ab tota la desolació de son immens dolor, tal com hauria pogut plorar un general sobre'l camp en que acabés de perdre una batalla, la gran, la decisiva batalla de sa vida.

Sabentse sol, cap preocupació posà aturalls a la seva amargor, que va exhalar-se en sanglots trencats que l'ofegavan y en llàgrimas abundosas, que aixecavan bambolas en lo paper, com las manxiulas en la pell del malalt.

La claror suau del quinqué ab pàmpol vermell queya sobre son crani, preinaturalment pelat del mitj, tenyintlo ab ayguas sanguinosas, y, mirat de la porta estant, perdentse las espatllas en la penombra, aquell cap immòvil, ab la cabellera esburriada estesa pel paper, semblava un cap de degollat, de cara demunt d'un drap de color de rosa.

Fins lo despatx sever y fret, ab mobles erts, de ratllas rectas y monòtonas que sorgían confosament de l'ombra, duya al esperit no sé quinas ideas de cosa anihilada, de capella funerària en la quina sols hi pareixia viu aquell llarch sanglot, violentment triturat en fragments que ab poruga precipitació s'allunyavan de son origen, fontentse en la foscor dels reconcs sense que cap altra remor los acompanyés.

Y així passà un quart, una hora .. Lo panteig asmàtic anà fentse més lent, lo sanglot més espasmòdic, lo plor més feble .. Després cessaren per complert y regnà'l silenci: un silenci trencat sols de tant en tant per un gemeguet suau, més de pena que de dolor, per la cruixidura agra d'un moble, o per las notas penetrants d'un rellotge que tocava l'hora fóra de l'habitació. Y'l cap seguía immòvil, ab sos pellochs de cabells escampats sobre'l paper, com un cap de degollat, de cara demunt d'un drap de color de rosa...

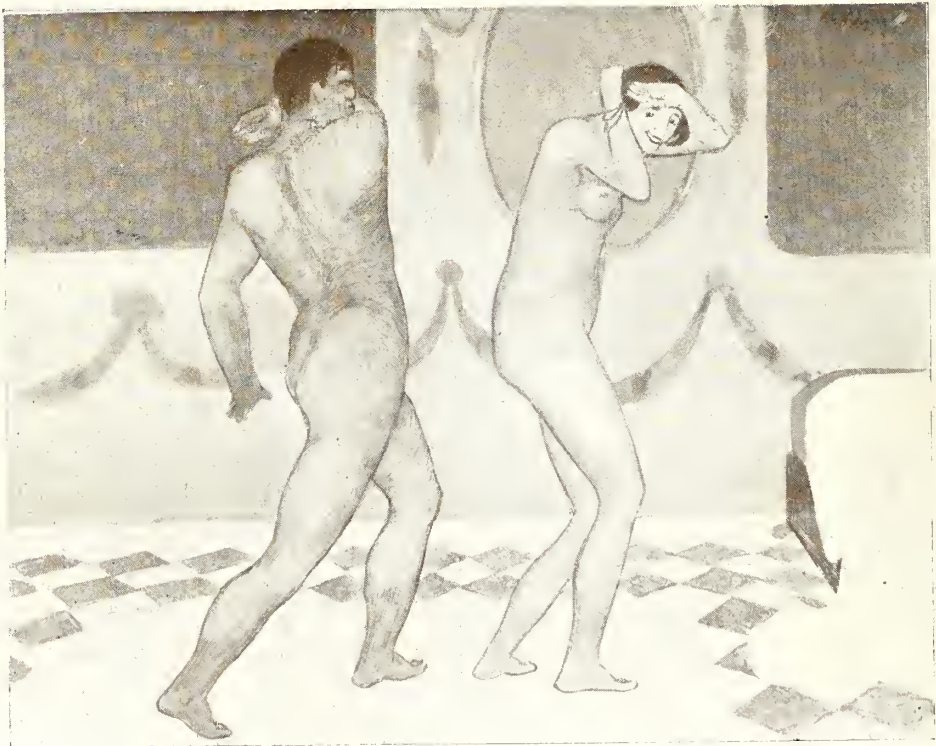
Y passà un altre quart y un'altra hora... A la fi, desclavantse lentament de la taula, lo cap s'anà adressant y recobrà la positura natural. Alashoras en Llorens, mossegantse'l llabi de baix ab gest adolorit, se passà las mans pels ronyons, sentintse la espinada rompuda pel llarch doblegament. Tenia la cara descomposta, plena d'ombres fumosas, y tres rodetas de carmí, una en lo front, l'altra en un cayre de nas y la tersa en lo pòmul dret, hi marcavan los tres punts qu'havían reposat sobre la taula. Los ulls inflats eran vermells y rohents com una brasa, los llabis ressechs s'entreobrian arremangantse, y la post del pit se li aixecava fadigosament, a impulsos d'una gran aspiració lenta, que costava visible esforç y deixava encara l'ansia de lo incomplert...

En Llorens Moré, apartant una mica la cartera, s'posà dret. Tenia la expressió aturada y vacilava sobre

« AFORAS DE BARCELONA »

PINTURA AL OLI, PER A. BORI

«QUAN NO'S DONAN BOFETADAS
ES QUE NO S'ESTÀ PAS ENAMORAT»

AQUAREL·LA, PER X. NOGUÉS

LLUCIÀ: «DIÁLEGS DE LAS CORTISANAS»

PINTURA AL OLI,
PER P. R. PICASSO

sas camas. Se descordà la ermilla y's posà'l pla de la mà sobre'l pahidor, bombat y dur com una pedra, pitjantlo suaument. Després donà alguns passos, cullí del sòl lo barret flux, s'arribà a la llibreria, tragué d'un calaixet un objecte, se'l encauhà en lo butxacó de darrera's pantalons, tancà'l calaix altra vegada, donà tom a la clau del quinqué, y a las foscas y allargant los brassos pera no embestir res, s'encaminà a la porta y eixí del despatx y després del pis. Serían cosa de las tres de matinada. Al ésser al carrer, l'ayre de la nit, carregat d'humitat, li caygué al demunt com una dutxa freda que'l feu estremir. Però ell, ficant las mans a las butxacas y apretantse contra sí mateix, tirà carrer avall. ¿Ahónt aniria?... No ho sabia pas! Tant li feya una banda com l'altra... Y's posà a vagar a la ventura, maquinalement y mogut sols pel neguit d'aquella idea fixa: la idea de sa gran desventura, d'aquella cosa terrible e inesperada que l'havía sobtat y escomès en plena vida, en plena joventut... Los carrers estavan deserts com los d'una ciutat abandonada, y al llarch d'ells las rengleras de portas y balconcs tancats arreu darrera la llum dels fanals, tenían quelcòm d'ingrat y terrorífich. En Llorens se'ls mirà ab estranyesa, com si no'ls hagués vist may, y pensà en los burgesos que darrera aquellas portas y balconcs estavan enllitats, vetllant o somniant, però sempre ridículs y sempre anant contra natura, fins en la reglamentació de sas necessitats. — Quina bestia més estranya y més soperbament risible es la bestia humana! — murmurà en Llorens, sentint que una ganyota desdenyosa li estirava'ls llabís sechs ab un'esma de somriu.

Tenia defalliment y de tant en tant li passava pel cervell com una lleu fumareda que li esborrava'l pensament enterbolit. Alashoras s'aturava, per por de caure, y's passava la mà tebiaona pel front gebrat. Després tornava a caminar d'esma, semblantli que no era ell lo que's movia, sinó'l sòl que lliscava sota sos peus, fugintli enrera cautelosament y fonentse al lluny en aquella boyra baixa que planava sobre las casas.

Havía deixat las grans vías y anava per carrers estrets y tortuosos de la ciutat vella. Aquells carrers eran plens de soletats ombrívolas y misteriosas d'iglesia, de quietuts torbadas per remots sorolls quasibé imperceptibles, per olors desagradables que feyan venir oyds... S'hi sentia, contingut per las parets de cada banda, un apilotament de vida insà, una fermentació ignorada de cosa infecta que va a descompondres.

De sobte tintinà una campaneta, unas ferraduras claquejaren ràpidament sobre l'empedrat, y un grossàs y negre animal apocalíptich fregà la mànega d'en Llorens y's perdé en la foscó sense deixar rastre. Hauria semblat cosa de somni si no s'haguessin sentit martellejar al lluny las ferraduras.

— Potser van per una llevadora... Un altre sér que truca al món... — pensà en Llorens. Y afegí ab amargor: — Neix pera morir! Pxe!... Quin absurd!... —

Lo cap li donava toms, y s'estantolà en la paret. Devant seu, en la banda frontera hi havia un gran rètol, deinunt d'una porta xata. Lo rètol deya, ab lletras amplas y xatas com la porta: *García y Domínguez, Comisiones*. Las lletras decantantse sobre'l fons bru, llamfantas, repintadas de nou, ferían dreturerament los ulls distrets, y'l *García y Domínguez*, aquell parell de noms vulgars, s'enganxavan al cervell ab una estranya tenacitat crudel.

— Vetaquí un qu'ha donat en lo clau — se digué'l noctàmbul, pel pintor qu'havía fet lo rètol. — Lo desvergonyiment d'aquestas lletras val més que totas las seguidas alegóricas premiadas en concursos. —

Y seguí avall, avall sempre... Ara girava una cantonada, ara'n girava un'altra, ab infixesa de cà; las camas semblavan mourosselli per sí solas y com més caminava

més lleuger se sentia: fins la gran tensió níviosa que tots aquells días l'havía torturat, cedía poch a poch a mida que caminava.

Dels llochcs qu'anava recorrent sense donarsen compte, en treya visions fragmentarias, que passavan dels ulls a la memoria, estojtantse al costat del *García y Domínguez* de las comissions. Ara era un sereno que s'acostava ab lo cos tot enfarcellit y brandant la llanterna... ara un gos que furejava en un pilot d'escombrarias... ara la gola clara d'una taverna, vomitant soroll y ab una silueta de dona dreta en la llinda. Aqueixa dona era lo que li restà més netament present. Era alta, prima, escorreguda, com si no dugués més que la roba de sobre: s'estava d'esquena al carrer, y sas espatllas secas punxavan durament las mànegas, com los extrems d'una canya travessera... Pensà novament en los anuncis: aquella dona'n tenia quelcòm de figura angulosa d'anunci, però ab no sé què de desagradable y repulsiu, com de cosa inútil per haver fet ja la seva servitut.

— ¿Quí sab quí es aqueixa dona? — se preguntà en Llorens allunyantsen. — Potser la conech: se'n coneixen tantas de desferras de la vida!... —

Ben pensat hauria pogut acostarshi, donar un copet a la punxa aquella de la espatlla y ferla seguir ab ell. Hauria pogut preguntarli què feya, d'hónt venia... y ella li hauria contat una historia vulgar, la historia de sempre: la eterna historia de la irresponsabilitat.

En Llorens somrigué tot sol, ab ironía, trobant qu'en pocas horas s'havía fet més escèptich qu'en tots los trenta sis anys qu'havía passat sobre la terra. Ara aquellas historias poéticas ja no li feyan efecte, ja no'l convencían; li semblavan ignocents y puerils, mateix que contes pera la canalla. La irresponsabilitat! Quina galàn invenció per'amagar nostres egoísmes, nostres crims, nostras feblesas, nostras fracassos... Per això la invocava tothòm, perque tothòm ho era de criminal o fracassat... Un parentiu misteriós enllassava totas las ànimas; lo parentiu de la mesquina y de la derrota... Fins alashoras no se'n havia adonat d'aquell parentiu, mes ara'l veyá clar, tan clar, qu'en aquell punt sentí qu'ell, en Llorens Moré, era germà d'aquella dona de la taverna, d'aquella dona que, lo mateix qu'ell, havia viscut sense donarse compte de lo qu'era la vida, y lo mateix qu'ell l'havía malgastada y embrutida bestialment.

Y anava caminant, caminant com si marxés ab corda.

Un cop s'enceratà a guaytar en l'ayre, més amunt de la estretor dels carrers, y reparà que s'havian fos tots los estels y las grisors de l'auba s'estenían fredament pel cel, fent destacar l'escaixalament de terrats y cimboris. Las flamas aturadas dels fanals, sense gens de resplandor, pareixían pintadas, y l'empedrat era moll com si acabessin de regarlo.

Ja isoladas, ja a grops, passavan d'assí d'allà algunas siluetas borrosas, ab las mans encauhadas y las espatllas altas, y'l terratrèmol de rodas comensava a retrunyar, fent retintinar llargament los vidres dels balconcs. L'ayret, fi y penetrant, tallava la cara.

En Llorens pensà qu'aviat sortiria'l sòl y's digué a sí mateix que quan arribés l'hora, ell no tindria pas a son costat, com l'Oswald de l'Ibsen, una mare esglayada a quina demanarli'l sòl...

Aquell pensament li paralisà'l cor ab un dolorós espaume, y's quedà palplantat en mitj del carrer, com una maquinaria encallada, sense veure ni sentir.

Una dona, envolta en un mocador d'abric, li passà a la vora y se'l guaytà estranyada, detenintse quasi. Aquella mirada'l feu tornar en sí, y com la dona, caminant tot devant d'ell, anés girantse encara pera guaytarsel, en Llorens, fent un esforç, recobrà'l funcionament automàtic de sos muscles. Se donava vergonya de sa feblesa, d'aquella terrible feblesa que'l repreñia

sovint com una basca, fentlo vacilar y tèmer. Tothòm lo tenia per coratjós, ell també s'hi havia tingut sempre, y ara tenia de confessarse que s'errà y qu'era cobart, mesquinament, follament cobart. Còm s'esvaeixen las vanitats en l'hora de la proba, y quàn dolorós es veure esfondrarse sota'ls peus las fàbricas de vent que un bastí ab tanta elegancia y presumpció!... La vida es un seguici d'errors que si quan s'acaba s'hagués de tornar a comensar, que diferentment s'obriria! Mes no's pot esmenar res de lo que s'ha fet: cada erro llodrigra una caterva de conseqüencias, y ellas son las ferestolas que'n's devoran en l'hora darrera. Es en va que's vulga lluytar per'allunyarlas, perque no se'n traure res y també s'acaba per ésser ventsut... Val més entregarse de bonhora y acabar lo neguit d'una vegada. Pensant això en Llorens recobrava la enteresa y sentia arrelar y afermarse en ell la resolució definitiva. ¿Esperar resignadament, miserablement, la invasió progressiva de la onada negra?... Ah, no, no!... Per'aquesta tortura, per'aquest sacrifici de totas las horas sí que no s'hi hauria sentit ab valor. .

Y com lo cavall afadigat que sent en las carns la esperonada revifadora, en Llorens espolsava'l cap y avivava'l pas ralenti.

La ciutat, ja enterament desperta y avispada, s'omplia de sorolls alegradors, agitantse al entorn del obsés ab remenadissa atrafegada d'esquirol.

Quan en Llorens arribà cap a la estació de Fransa, reunyiren pels ayres los tochs estridents de cornetas y una secció de cavalleria invadí la vía. En Llorens tingué que ferse a una banda y allò'l distraigué de sos pensaments. Passejà una mirada ferrenya sobre aquella munió d'homes enrampats y testos sobre las sellas, ab bellas posas d'estatuas eqüestres, com demanàntloshi comptes per haverlo destorbat. Mes cap d'aquells homes feu cabal de sa mirada... Tots tenían las ninetas fixas en altres bandes y las caras seriosas y aborrtetas com si vetlessin quelcòm que no comprenían y que no'ls hi impnrtava poch ni molt. Aquells homes, en tal moment, li feren a n'en Llorens Moré més llàstima de la que's feya ell mateix.

— Encara jo arribo a sentir lo que no senten ells: un batech de pensament dins del crani — se digué: y sa mirada descendí, embolicantse en mitj de las potas dels cavalls.

Còm s'enarcavan, còm batfan ab mesura estudiada, còm postorejavan aquellas potas de bestias vanitosas, prostituídas y desnaturalizadas pels homes! Pobras bestias! Lo matix que'ls que las regían *posavan*, feyan la comedia xorca y ridícula, bona sols pera divertir multituds acéfalas y tan xorcas com la comedia mateixa. Qu'es estrany que en tot lo que toca hi posi l'home'l mateix sagell de rebaixament y d'esclavatge!

Y tot rumiant aquestas agrors, en Llorens entrà al Parch y s'endinsà lentament.

Sota las solas li cruixia la sorra humida, las matas regalavan encara rosada a son entorn, y ab tot y riolejar pels alts lo sól daurat y tebió, una fredor viva, intensa, li penetrà fins a lo íntim, congelantlo y escorréntseli per dins dels ossos com regalims d'aygua gebrada, No sentia dels peus, entumits, ab la sanch aturada, però encara seguí vagarejant una estona pels caminals deserts, fins que un banch lo temptà. Aixís que s'assegué, las forsas se li acabaren y's sentí'l cervell afeblit, tot ple de boyras. Lo calsat moll y las robas empapadas d'humitat lo feyan petar de dents, y las esgarrifansas li corrian pel cos mateix que serpetas incomptables; mes aquellas molestias l'atormentavan poch, y sols en lo fons de son sér bronzia sordament, com una corda fluixa, una gran ansia de repós y quietut. Y's quedà immòvil, abstret, sense pensar en res.

De sobte una tos grassa, de bronquis inalalts, percutí vora seu fentli aixecar lo cap. A quatre canas d'ell, al

extrèm d'un altre banch, hi havia un home assegut. Duya brusa y espartenyas y un gran tapabocas enrotllat al coll. Tot acotat, ab los colzes sobre las cuixas y las mans en mitj de las camas aixampladas, feya ratllas al sól ab un bastó que tenia als dits.

— ¿Un obrer aquí, en aquesta hora? — se digué en Llorens estranyat. — Deu estar en vaga. —

Però com la tos ressonés de nou, en Llorens se fixà en la cara trista, las orellas primas y la mirada esmortuhida d'aquell home, y afegí de pensament.

— Sí que hi està en vaga, pobret! Però es la darrera... —

Y li retornà a n'ell, ab aquella observació, la idea fixa, donantli una nova e ingrata punyida; y allavors sentí que, per retop, l'actitut passiva y resignada del obrer li inspirava repugnancia y desdeny.

— Un altre cobart qu'allarga inútilment lo rau rau de la por... Oh! els homes! Tots son volvas... volvas sense rahó ni voluntat... —

Lo vehí tossia, tossia encara, y en Llorens veyntlo congestionarse y sufrir, tornà a dir: e:

— ¿Ara no fóra més caritativol enviari'l'l remey d'aquí estant? Qüestió d'un minut, y després la pau eterna. —

Y's sentia estranyament temptat a fer aquella bona obra.

Però l'obrer, com si ho presentís, s'aixecà del banch y ab passos lents e insegurs, com qui vol passejarse, s'allunyà d'aquell lloch, perdentse en un revolt del caminal.

— Imbecíl! — exclamà en Llorens, contrariat. — Ara que't podí curar, fuges... Ves rumbejant la podridura, donchs. —

Y com si aquella visió hagués fet caure'l darrer granet del rellotge de sos dubtes y temensas, en Llorens revirá decididament lo bras y tragué del butxacó de darrera dels pantalons aquell petit objecte que hi havia encauhat horas avans. Se'l guaytà llargament, estés sobre'l pla de la mà... Lo canonet pulimentat reluhia com si fos de crestell, lo cosset rabassut estava prenyat de forsa llibertadora, y la tebior qu'havía pres de las carns d'en Llorens y ara li retornava, era grata com la d'un animalò domèstich.

Ab tot, al vèurel, en Llorens sentí que una cosa esferehidora, com una mena de llamp, atravessava ràpidament son sér, y vegé que sas camas y sas mans se posavan a tremolar miserablement, ab un tremolor foll d'encapellat quan ovira al butxí... Cercà ab angouxa desesperada una engruna d'aquell coratge que sentia tot just, y no trobantlo arreu, demorà quiet, ab los ulls fits en l'eyna y aquesta fortament engrpada ab los dits crispats.. Era'l darrer compàs d'espera...

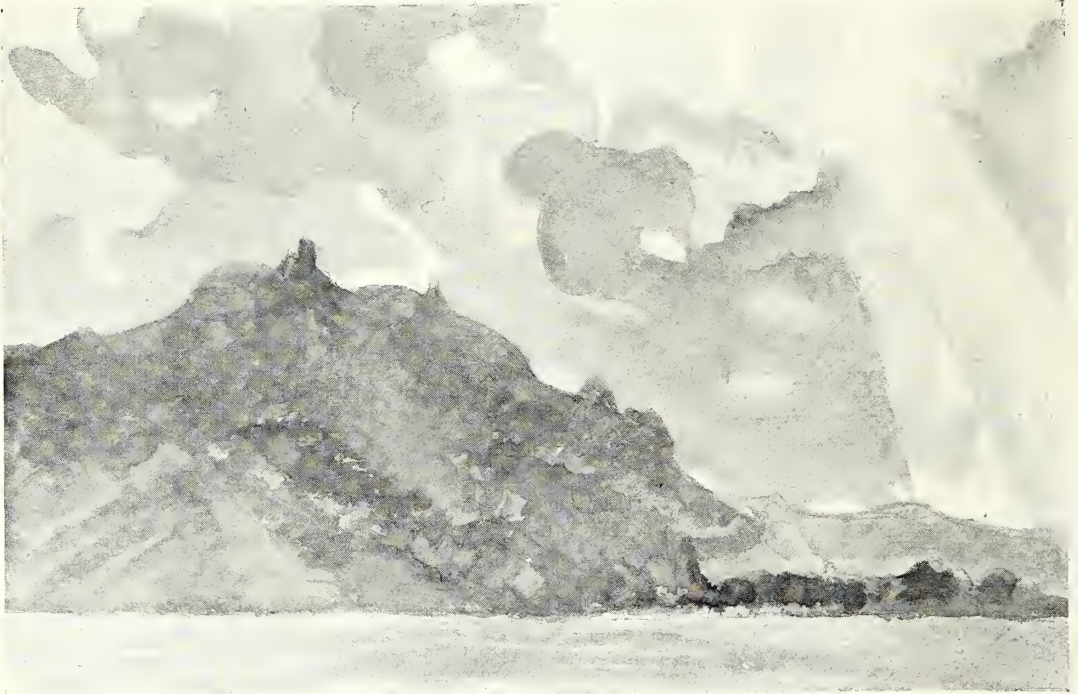
La tossota del hètich, que retornava, travessà las matas en la mateixa volta del caminal.. En Llorens se posà en peu d'un bot, y com si no més hagués esperat aquella senyal pera obrar, aixecà ràpidament lo bras dret, mogué un dit, y un espetech agre trontollà'ls ayres.

Lo cos d'en Llorens se caragolà com una barrina y caygué de costat sobre'l banch, ab lo crani esbotzat y'l cervell a micas.

L'hètich, aturat en la volta del caminal, semblava una figura de cera.

Víctor Català

« VORAS DEL RHIN : *DRACHENFELS* »

AQUAREL·LA, PER O. JUNYENT

« RECORT D'HOLANDA »

AQUAREL·LA, PER O. JUNYENT

“ BLASÉE ”

PINTURA AL OLI, PER S. JUNYENT

POLÍTICA CATALANA

ODRÀ haverhi parers ben oposats sobre la conveniència de que dins del Catalanisme's marquin diferenciacions polítiques, mes no hi ha ningú que pugui negar ab veritat el fet de qu'existeixen. Precisaríe ésser cego pera no veure una gran opinió catalanista conservadora, al costat d'una gran opinió catalanista lliberal y democràtica, opinions qu'han juntat las sevas forsas pera lluytar enèrgicament ab el centralisme de tots colors y formas, però qu'han definit ab claretat sas tendències respectivas sempre que la ocasió ha vingut de ferho.

D'un temps ensà, els unitaris d'Espanya s'han habillat ab las rojas vestimentas jacobinas, y posantse enfront dels autonomistas catalans, els hi han declarat guerra implacable, en nom de las ideas modernas y dels principis revolucionaris. Això ha vingut després de la terrible desfeta de las forsas conservadoras unitarias, que invocavan en mitj de la batalla els inviolables furs de l'autoritat atropellada, del ordre pertorbat anàrquicament pel Catalanisme al presentarse aquest per primera volta, armat de totas armas, noble y decidit en el camp de la política d'acció. Al comensar, va ésser, donchs, el Catalanisme un moviment ple de rebeldías contra totas las lleys estatuhidas, y sas doctrinas foren condemnadas per disolvents, y els seus homes perseguits y emprisonats com a sectaris perillosos. Després s'ha produït un cambi sorprenent en el criteri y en la conducta dels seus perseguïdors. Han callat els homes de govern, s'han arreconat las lleys de repressió, han finit els processos, las presons, las multas, las denuncias; y ha aparegut provocativament la demagogia sense cap més missió que la de presentar al Catalanisme com una escola tradicionalista y reaccionaria, enemiga de las ideas progressivas y del benestar de las classes proletarias, influhida per totas las petitesas y miserias que poden cabre en l'esperit del home.

¡Cosa maravellosal A n'el Catalanisme que, com a tal, es essencialment y únicament autonomista, ningú l'ha atacat per autonomista: els conservadors l'han atacat per revolucionari, y els revolucionaris per conservador. Y ¡cosa més maravellosa encara! quan el Catalanisme lluytava ab els conservadors, els conservadors catalanistas se posavan devant per devant dels seus propis principis escrits en las banderas enemigas. Y quan ha lluytat ab els demòcratas, no hi ha hagut cap demòcrata catalanista que no combatés descobertament a n'els que proclamavan desde'l camp unitari las ideas lliberals y democráticas.

Aquestas singularitats que poden semblar a

n'els esperits superficials completament inexplicables, tenen la seva justificació en la diferència radicalíssima qu'existeix entre la política idealista y dogmática dels pobles castellans, y la política positiva catalana, qu'es la que ha seguit y predicat l'autonomisme desde sa primera aparició a la vida pública.

—

En els pobles de formació particularista, com Inglaterra, els Estat Units y la nostra Catalunya quan no dirigían la seva política desde fora, els conservadors tenen un sentit històrich y els demòcratas un sentit positivista, que'ls diferència totalment dels conservadors y dels demòcratas dels pobles idealistas com Castella y Fransa.

Fixèuvoshi: els carlins y els conservadors a la espanyola, els llegitimistas y els moderats francesos, ne parlan molt de la forsa incontrastable de la tradició y del respecte que's deu als drets històrichs; però quan giran la vista a lo passat, no es pera buscarhi las arrels, els fonament de las institucions socials y polítiques modernas, sinó pera justificar las sevas pretensions de que la Humanitat comensi un moviment cap endarrera, y adopti novament las formas vellas. Y es que no tenen el veritable sentit històrich, el sentit de la evolució y de la vida de las societats humanas. Pera ells, lo qu'ha sigut avans no es un precedent necessari de lo qu'es avuy; lo qu'ha sigut avans es un ideal a realisar, una teoria de govern, una bandera de partit, un dogma que fatalment ha d'imposarse, encara que sigui violentant l'estat de cosas actual. Veusaquí per què encara hi ha qui demana, en nom dels sentiments tradicionalistas, la restauració de las monarquías absolutas, que ja en son temps cumpliren la missió històrica de desballestar el regim feudal de la Edat Mitja, com hi ha qui defensa, en nom de las ideas conservadoras, que deuen sobreposarse a n'els drets dels pobles els interessos de las monarquías constitucionals hereditarias, qu'han sigut històricament y son encara en moltas bandes, una transició cap a formas de govern més avensadas.

Els demòcratas dels pobles idealistas rebutjan lo passat, com si tot ell fos un somni febrós de crims, d'injusticias, de disbauxas vergonyosas, com si la Humanitat comensés ara novament la seva vida, y buscan l'ideal en un pervindre qu'ells imaginan de perfecció absoluta. Una vegada l'han elaborat filosòficament el seu ideal de perfecció, el converteixen en bandera de partit, li aixecan un altar, el declaran sagrat e inviolable, y tractan d'imposarlo fanàticament valentse també com els seus contraris de la forsa tirànica de la llei o de la brutal violencia de las armas.

¡Quàn diferenta es la naturalesa d'aquestas dugas grans tendències, conservadora y democrática, en els paisos de formació particularista! No s'hi veu en ells desenrotllarse y creixe'ls

partits demagògics ni els absolutistas, perquè ni els conservadors *extreuen* teories de la Història, ni els demòcrates las *inventen* pera emmotllarhi després la realitat present. Recullen aquells de lo passat tot lo qu'és viu, y ho sostenen no més a títol de qu'és viu, de qu'encara està arrelat a la consciència popular; estudfan els demòcrates positivament, ab els procediments qu'avuy imposa la ciencia, els elements històrics recullits y defensats per altres, y a la llum d'un ideal, que no pretenen realisar del tot ni en un determinat moment, els modifcan y favoreixen la seva evolució cap endavant ab un sentit indefinidament progressiu.

Es veritat que hi ha algunes vegadas una oposició circumstancial, una lluyta més o menys violenta entre conservadors y lliberals, sobre la oportunitat de fer certas reformas. Però no pot negarse qu'en els procediments de las dugas tendencias particularistas, s'hi nota clarament una enlayrada y pacífica cooperació pera realisar l'obra política y social, com no pot negarse qu'en totas dugas s'hi observa un esperit de llibertat, de respecte a la vida de tot lo qu'existeix, d'autonomia, en una paraula, que manca absolutament a n'els partits idealistas. En aquests, un dogma davant per davant d'un altre dogma, fa inevitable una tremenda lluyta, una perpetua oposició entre dos ideals irrealisables; y aixís els pobles viuen inquiets y neguitosos, corsecats per las febradas imaginativas que se'ls emportan.

A n'els particularistas se'ls hi fa l'acusació de que no senten els grans ideals humans, de que no treballan més que pels interessos miserables de la localitat a que pertanyen. Res més injust, res més contrari a la veritat dels fets y de las cosas. Els grans ideals humans, els particularistas potser no'ls predicen com els altres, però s'inspiran en ells pera dirigir la seva acció política y social, y'ls fan més viables y més pràctics donant absoluta autonomia a las entitats que per la seva naturalesa venen cridades a realisarlos en lo possible. Segurament que a Inglaterra may va parlarse tant de la llibertat dels homes com a Fransa, però'ls inglesos varen tenirla cent anys avans la llibertat, y varen obligar a las nacions idealistas y predicadoras, a abstenres per sempre més de fer l'infame comerç de carn humana. Els Estats unitaris proclaman ab crits estridents la llibertat religiosa, y en nom del ideal religiós persegueixen a las iglesias y a las sectas; invocan a cada moment la llibertat científica, y en nom del ideal científic s'apoderan de la Universitat y monopolisan la ensenyansa; se donan ayres de resoldre las qüestions socials, y en nom del ideal social imposan solucions nascudas de las doctrinas que'ls governants professan. Sempre la coacció y la forsa embolcallantse ab el ropatge majestuós del Ideal.

Procediments ja arreconats, procediments de la velluria, els de voler realisar els grans ideals humans per medi del poder polítich. El progrés

es obra de la selecció continua; las atribucions dels governants en las societats primitives abarcavan tots els fins de la vida humana, y avuy els pobles progressius van eliminant de mica en mica de las funcions del Govern públich, tots aquells problemas qual realisació correspon naturalment a determinadas entitats autònomas.

Per aquí sí que's camina dretament a un ideal superior de cultura individual y corporativa, fent cada día més innecessaria l'abhorrible tutela que sobre molts esferas de la vida exerceix l'Estat polítich. No s'hi camina certament tornant a aixecar, davant de las nacions modernes, banderas de dogmas qu'aspiran al govern pera imposarse, banderas d'odi y de rancúnies portadas al combat pels que senten la desesperació de la impotencia: de la impotencia de donar vida a lo que no la té sinó en els cervells dels metafísics de la esquerra, de la impotencia dels metafísics de la dreta, obstinats en resucitar lo que ja es mort y està enterrat en els abims insondables de la Història.

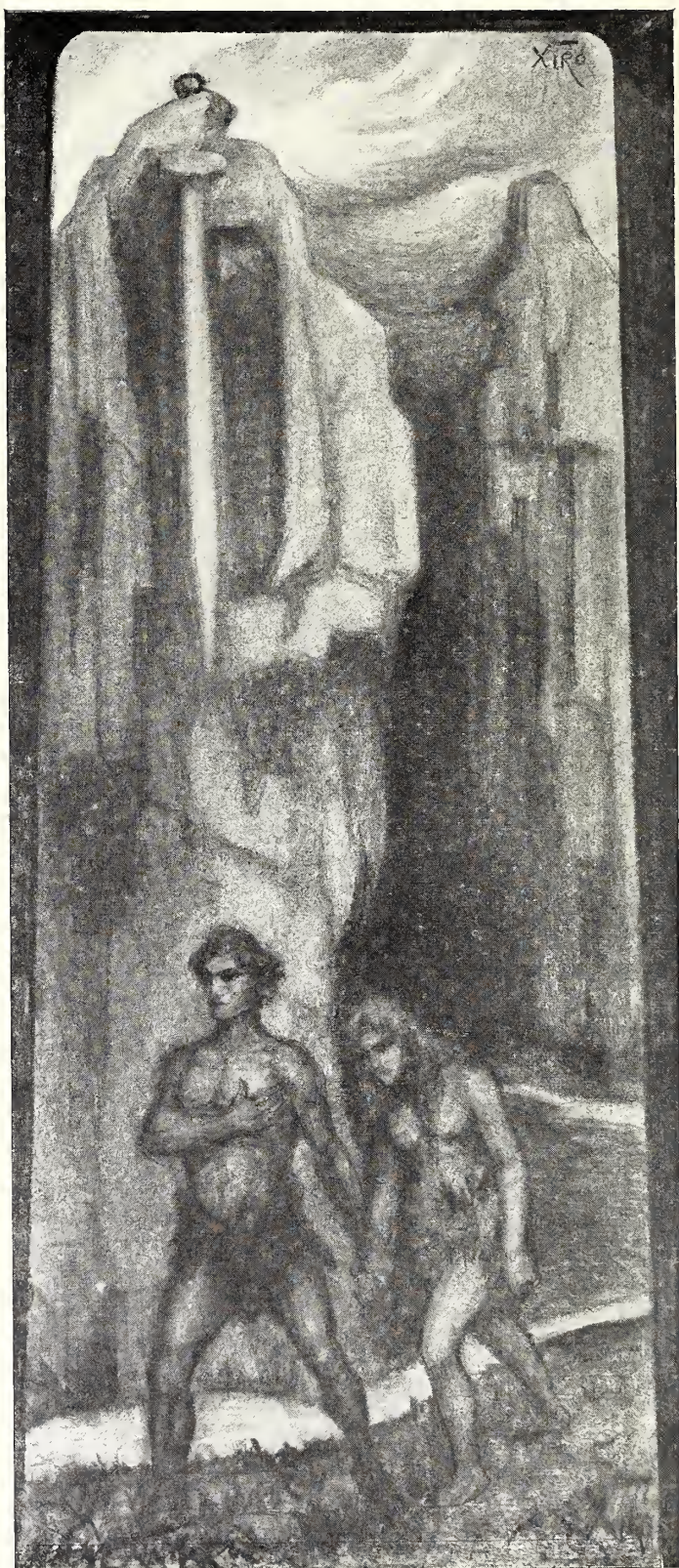
—

Hi ha, donchs, una oposició substancial entre la política idealista dels unitaris a la espanyola, negres y rojos, y la política particularista y positiva dels demòcrates y dels conservadors a la catalana. S'anomenaràn aquells autonomistas pera no contradir els sentiments de la gent d'aquesta terra; mes ab els seus actes anirà demostrant que son tot lo contrari. Per amagat que ho duguin, sorgirà per tot arreu l'instint despòtich, absorbent, intolerant, qu'és la característica dels polítichs de las nacions idealistas. El proselitisme dogmàtic engendra fatalment definidors y mestres intalibles; l'estat de lluyta crònica fa neixre entre'l poble l'esperit de disciplina militar, la sumissió cega y absoluta a l'autoritat dels quefes.

Es d'esperar ara que davant de la situació creada a Catalunya, las dugas grans agrupacions del Catalanisme, la democràtica y la conservadora, afirmaràn cada día més las sevas especials tendencias, y treballaràn separadament y ab un sentit superior de cooperació, pels drets y pels interessos de nostre poble, sens apartarse may del esperit particularista y positiu de la política catalana.

Defens Suñol

“ EL DESTÍ ”

DIBUIX, PER J. M. XIRÓ

DIBUIX, PER F. GIMENO

« DE L'HOSTIA »

DIBUIX, PER R. PICHOT

« VELL GARENO »

CROQUIS, PER I. NONELL

L'ÀNIMA DE CANTI

I

Còm plora l'Infant! còm plora sa Altesal
Qu'amarch el seu plor! que fonda sa penal

Son bell cantiret, joyell de Venecia,
de trinch argentí, de formas tan bellas,
tot ell irisat ab iris de perlas ..
son bell cantiret ha caygut en terral

Bombolla subtil que l'ayre reventa,
s'ha fet més bossins que'l cel no té estrelles
Còm plora l'Infant! còm plora sa Altesal

Bé cercan consols el Rey y la Reyna;
el príncep no vol paraulas dolcetas,
vol son cantiret qu'ha perdut per sempre.
El canti es trencat, son cor també's trenca.

II

El Bufó del rey vora al nin s'assenta;
sí no'l distrèu ell, no hi ha qui'l distrega.
«No ploris, reyet! amóixat, rateta!
sí'l canti s'ha mort, alégrat y envèjal;
qu'ara qu'es trencat sa vida comensa.

Tot cantí, dins d'ell, porta una animeta;
de tan transparent ningú la pot veure.
Quan un canti's mor, quan un canti's trenca,
l'ànima radiant s'en vola lleugera,
s'en vola més alt que lluna y estrelas.

Allà dalt, molt lluny, més lluny que no't pensas,
resplandeix un cel hont va l'animeta
dels cantis de bé que's trencan en terra.
Al·à dalt fan cap, ditxosas per sempre,
hont gosan en pau una vida eterna
bevent a raig fet l'hidromel que'ls vessan
uns cantis alats qu'entorn aletejan...»

L'Infant ha callat ab goig y sorpresa;
la faula del vell son cor asserena;
creyent y dubtant al Bufó contempla
y extàtich sonriu plegant las manetas.

En tant, al sentir tal doll de futesas
y al veure al Infant ab cara riallera,
riuhèn de tot cor el Rey y la Reyna;
riuhèn que riuràs murmurant: «¡Trapella!»

III

De sobte, apartant la cortina estesa,
el confés dels Reys al saló penetra;
ab front cellajunt y ab vista severa
rehulla al Bufó y als Reys amonesta:
«Mentida m'apar que poguèu permetre
qu'escolti l'Infant semblants bestiesas!»

La Reyna y el Rey de riure's contenen;
l'Infant s'ha aixecat y la mà li besa.
El frare s'assèu; la lliassó comensa:
«Avuy tractarè'n de la vida eterna.»

Y el Bufó s'en va, gratantse la orella.

Apeles Mestres

L'ARBRE Y L'AUCCELL

L'arbre està trist, prè's a terra;
l'aucellet vola content;
quan l'arbre'l veu a la vora,
voldria anarsen ab ell.

—Aucellet amich, tu ets lliure;
vas hont vols, ningú't reté;
jo só esclau y a terra'm lligan
las arrels seguidament.

Aucell amich, còm t'envejo!
Jo com tu voldria ser:
al dematí en aquest marge,
a la nit més lluny que'l vent. —

L'arbre està trist, prè's a terra;
l'aucellet vola content;
l'arbre'l veu que se li allunya,
y l'aucell quí sab hónt es.

Des que l'aucellet es fóra
no han passat gayres moments;
se sent un tret qu'esgarrifa;
l'aucell cau; no s'alsa més.

L'arbre segueix prè's a terra,
bressantse tranquilament.
Só felís. Que bo es ser arbre!
Que trist es el ser aucell!

Joseph Martí y Folguera

* * *

Creix el núvol, més negre que drap dels morts;
arreu de timba en timba boten els trons,
y brunz la pedregada xafantho tot.
Y l'home que s'esglaya, cau de genolls
clamant misericòrdia pels pecadors.

Núvols y llamps ja tornan; la llum se fon;
mes contra la tempesta braman canons
y fuig la nuvolada, brillant el sól.
Y l'home que ab soperbia ja ha alsat el front,
diu: —Jo de tot soch l'amo, Deu no es enlloch.—

Y pels espays sens termes va un gra de pols.

Angel Guimerà

ELS TRES ARCANGELS

- RAFAEL.** En mitj del chor de tota esfera
el cant del sól no para may;
tot retrunyint en sa carrera
assenyalada per l'espai.
Ell dóna als àngels fortalesa
que ignocentment li van entorn:
la creació resta incompresa
y bella com el primer jorn.
- GABRIEL.** Roda la terra sa hermosa
ràpidament, ràpidament:
de la paurosa nit obscura
passa a la llum més resplendent.
Mou l'ampla mar sas grans onadas
contra la costa escumejant:
y costa y mar van emportadas
pel curs etern que 'ls astres fan.
- MICHAEL.** De terra a mar, de mar a terra
corren bramant las tempestats
movent al món continua guerra
furiosament per tots costats.
Y la centella destructora
brilla al devant del tro sens fre:
ton missatger, Senyor, t'adora
en el jorn teu sempre serè.
- ELS TRES.** Tu als àngels dónas fortalesa
que ignocentment te van entorn:

la creació resta incompresa
y bella com el primer jorn.

GOETHE: *Faust. Pròleg en el cel.*

Traducció de **J. Maragall**

CAP D'ANY

Ja tomba mitja nit...
Que blancas, las montanyas!..
Aquell nuvolot negre, de formas tan estranyas,
ja's va perdent de vista!.. Com malehidas ombras
las bruixas han fugit!
Se'n son anadas totas, las bruixas del altr'any!
Se las emporta'l núvol, muntadas en escombras,
al fons del llur estany.

Còm brillan, els estels!
Y que colors qu'encenen, en la buydor dels cels!

Mirèu las malvestats,
darrera de las bruixas com vol d'esperitats!
Que bé, que no tornessin
ni enguany ni cap més any!
Quín món que fóra, el nostre, si's quedessin
per sempre més al fons d'aquell estany!

Quína blancor, la neul..
Oh pura nitidesa!
A qui somnía ab tu, còm li sab greu
de veures quasi sempre a la vellesa
quan arriba a ser teu!
Ah! ¿Per què, en aquest món,
encatífes tan poch la primavera?
¿Per què l'estiu no enjoyas, falaguera,
ab ton quelcòm extàtich y profund?
Per què aquest fat etern
de que la neu blanquegi quasi no més d'hivern?

Mes oh! aixequèm els ulls cap al conjunt
de tants estels que brillan tremolant
y el camí de lo immens assenyalant!..
No hi arriban, las bruixas, tan amunt!..

Que neul Quína blancor!
Y l'arbre, despullat, quína tristor,
somniaant, llunyà encara, el seu renoul. .

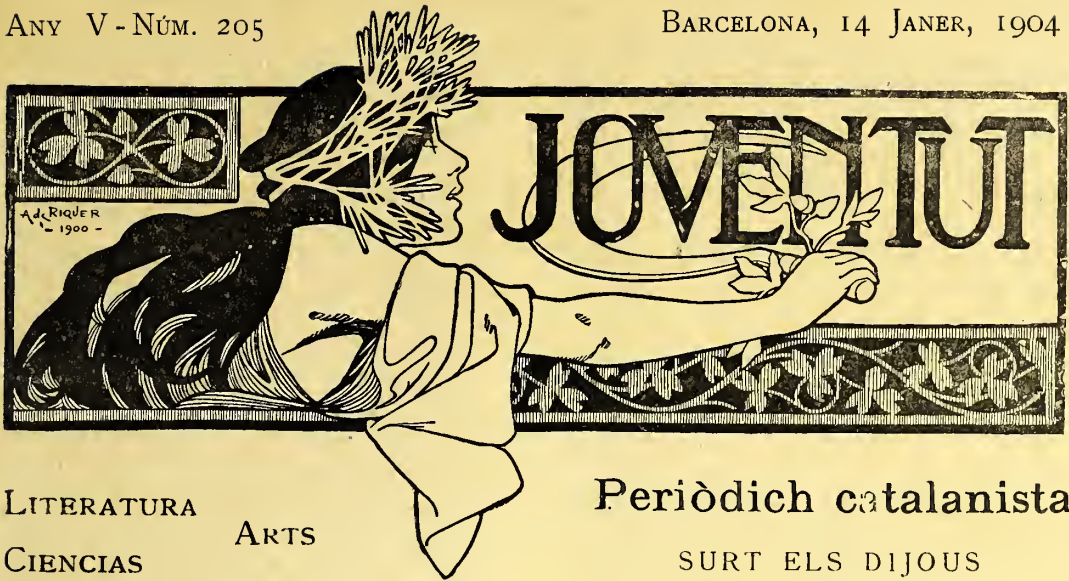
Surt el sól!.. Bon any nou!..

E. Guanyabéns

RETRAT DE UNA DAMA

per **DOMENICO THEOTOCOPULI** dit **EL GRECO** ◊

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›
› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Ni dominats ni dominadors, per Pompeyus Gener.—El «trust» universitari, per Arnau Martinez y Serrià.—Els Reys, per Carles Arro y Arro.—Un comunicat: Carta-protesta, per Romén de Grassot.—Pum! Pam! Pim!, o tornemhi que no ha estat res, per Joaquim Pena.—Farsants, per Manel Torné.—Teatres, per Emili Tintorer.—Notas bibliogràficas, per Geroni Zanné.—La qüestió Nozaleda, per Rafel Vallès y Roderich.—Paràbolas, per Jacobus Sabartés.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Plech 4.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 24.

deya en Sagasta, el qual, al venir aquí per primera vegada durant la Exposició de 1888, se va estranyar de que Barcelona fos una Saragossa quatre o cinch vegadas més gran, y res més.

Ja'ns volen fer capital de la península *é islas adyacentes!*

Y nosaltres els hi contestèm: Gracias! No volèm ésser ni dominats ni dominadors, ni amos ni criats! Dihèm com aquell antich poeta d'ells:

Yo de ninguno soy siervo
ni de nadie soy señor.

NI DOMINATS NI DOMINADORS

1904! Bon any, companys y amichs! Tinguèu fe en el pervindre, que quant més avansa'l temps, més avansen las nostras ideas! El temps ens dona la rahó: ell ens diferencia dels de la Espanya central que volian marnos a titul d'una superioritat falsa.

No fa gayre, un diari de Barcelona duya un article d'un escriptor de Madrid, el qual ens volia concedir la hegemonia d'Espanya. Barcelona deuria, segons ell, ésserne la capital.

Avans, fa pochs anys, gracias que'ns concedissin el que la nostra ciutat estimada fos una capital de provincia distinguida, com

La hegemonia catalana a la península! Valent disbarat! Si no som de la mateixa fusta, malament podrèm ferlos adoptar formas propias de la nostra. Qu'ells se regeixin com qui son, y nosaltres com qui som. Volèm ésser lliures y res més. Que'ns deixin estar: heusaquí tot el nostre ideal, tot lo que demanèm.

La hegemonia catalana hauria pogut ésser profitosa en aquella època en que's varen descobrir las Américas, en que's varen trobar las illas de l'Asia y de la Oceania, en que's varen conquistar paisos a l'Àfrica, pera reprimir las piraterias dels sectaris del Islàm. Alashoras, quan per un matrimoni's va unir la corona d'Aragó, y per tant Catalunya, Mallorca, Valencia, Nàpols, Sicília y

altres països a Castella, alashoras la hegemonia catalana podia crear un imperi llatí, essencialment de tendències humanes pràctiques, sense'ls absoluts y'ls fanatismes en que'l feu la rassa castellana en profit sols del altar y del trono.

Avuy ja es tart. Gracias doném als castellans de bona fe qu'avuy reconeixen el seu erro: però ja es inútil, res podriam ferhi. Al ampararnos de las planuras de Castella, de las Andalusias agitanadas, y dels demés països ab costums de moros de regadiu, en res podriam millorarlos. No fariam res més que introduhirhi pertorbacions cruentes.

Avansant els temps, els pobles se diferencian, cada dia més. El medi ambient que'ls de la Espanya central y meridional s'han creat ells mateixos, ha afavorit en ells els atavismes africans y asiàtics qu'en la llur sang portavan: els atavismes fetichistas, tirànichs, absoluts. En cambi, en nosaltres catalans y mallorquins, la evolució ha sigut aria. Aria europea, precisament perque hem estat oprimits, perque per ells hem estat rebutjats com inferiors en la seva evolució. Catalans y galicianès hem sigut sempre objecte de riota, per la pronuncia de *su habla castellana* y per no havernos pogut may castellanisar prou. Això'ns ha salvat! Desgraciats de nosaltres si tan solament haguessim pogut assolir la categoria de sub-castellans! (1)

(1) Un exemple, y que se'm dispensi si m'ocupo de mi mateix en tal assumpto, però ho faig com el físich que fa un experiment Sempre, desde qu'escrich, y en especial desde qu'escrich llibres en castellà, que lleigeixo en els pochos escriptors castellans que's dignan criticarme (y parlo dels crítics serios, dels escriptors dignes): «*Tiene un léxico castellano pobre.*» «*Piensa mucho mejor que escribe.*» «*Lástima que lo que dice no sea en buen castellano.*» «*Su pensamiento es enérgico, sus conceptos justos, mas su estilo no es español.*» «*Gener es más francés que español, piensa en francés, ó tal vez en catalán, y lo expresa como puede en lenguaje castellano.*» «*Suerte que Gener no es español, sino uno de tantos materialistas franceses.*» etc., etc. Aquests conceptes extrèts de crítics eminents: Revilla, Pacheco, Cruz, Menéndez Pelayo, etc., demostran que jo, a pesar d'haver estudiat els clàssichs castellans, a pesar d'haver fet tots els possibles pera expressar las mevas ideas en la hermosa lengua de Cervantes, no he pogut conseguirho. Y tant ho diuhen, y ho diuhen escriptors tan serios, que a la fi crech que deu ésser veritat. Resultat, que la meva organisió psíquica's resisteix al castellà a pesar de tots els esforços. Ells aixís ho proban. Per contra, en francès may ningú m'ha dit res d'això. «*On ne se doutera qu'il ne soit pas français,*» deya'l gran Littré parlant de la meva primera obra. «*Il est français par son style, bien plus français que la plupart de nos*

Perque, no hi ha pas dubte: els catalans may podrém castellanisarnos; ni acatalanarlos a n'ells. Som com l'oli y l'aigua, que may se barrejan ben bé per més que's fassi, y si's barrejan en una batuda per forsa, fan sols una emulsió, un cos espés que després, poch a poch, va destriantse fins que's quedan els dos liquits diferenciats, l'oli sobre y l'aigua sota.

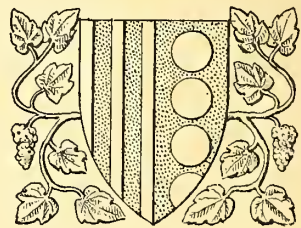
Tal passa ab nosaltres y'ls fills de la Espanya sub-ibérica. Aixís, ni nosaltres podém plegarnos a llurs lleys, ni podriam may organisarlos a n'ells a la nostra manera. Lo millor es que cadascú's quedi accentuantse en son tipo sociològich especial y propi. Nosaltres regintnos per lleys lliures y humanes: ells per conceptes absoluts, per cacichs, per frases, adorant el *Verb* (la santa paraula). Sols volém ésser nosaltres mateixos, tenir nostra autonomia absoluta pera perfeccionarnos d'acort ab els impulsos de nostra rassa celtal·latina, es a dir, aria, o sia europea.

En quant a ferlos de capital y a dirigirlos, mil gracias. Guàrdinse ells el seu Madrid, ja'ls hi regalém, ja està bé allà hont està y còm està. Anantlos a civilisar o venint ells aquí, ens embrutirian. Massa que n'hi ha aquí de toreros, investigadors, soldats, autoritats brutals de tota mena, etc., etc. Sols els demaném que'ns deslliurin de llur presencia. Roma's va perdre al voler civilisar als barbres. Deixeu'ns ésser nosaltres mateixos y mirar cap a Europa!

POMPEYUS GNER

écrivains On devine seulement à travers de sa prose colorée qu'il est latin», escrivia J Richepin. Y Lefèvre exclamava: «*C'est étonnant comme on peut écrire si bien notre langue au delà des Pyrénées.*» «*Son style est essentiellement français, je veux dire européen moderne; à peine si on y trouve quelque chose d'ancien latin dans sa prosodie,*» deya en Charles Bigot. Y l'Octave Uzanne afegia: «*Il est bien à nous cet écrivain, par son style, par sa pensée, par son langage et par sa race.*»

Altres escriptors de nostra terra podria citar com exemples. En Guimerà ha sigut traduït en francès, y ha resultat. Els escriptors castellans no resultan.

EL TRUST UNIVERSITARI

A la Universitat hi ha un *trust*; aixís, tal com sona. Hi ha un grupet de catedràtics *castilas* tots ells, anticatalanistas rabiosos, tontos, pretensiosos y coaligats ab un sol fi: el de *acabar con el Catalanismo*.

¿Volen conèixels, a n'aquests catedràtics mangonejadors de las cireras universitarias? Aquí van: Rafel Rodriguez Méndez, Llorens Benito de Endara, Andreu Martinez Vargas, Carles Calleja, Odón de Buen y Marcel Rivas Mateos. Aquí'ls tenen de cos present als ilustres professors del *trust*, a n'aquests astres refulgents de la sabiduria que si en la Universitat, en l'Ateneo y en la prempsa seria son considerats com una especie de Don Tancredos de la Ciencia, en cambi son ovacionats y triomfan en tota la linia en la societat de *matarifes*, en l'Ateneo de Badalona y en la *Casa del Pueblo* de Tarrassa, ahont s'esplayan de tant en tant desenrotllant punts d'Historia Natural, Metafisica, Literatura, Trigonometria y altres temas d'importancia y utilitat incalculables pera la classe obrera que va (o no va) a escoltarlos y a aplaudirlos.

El cap-pare d'aquesta *cuadrilla* de fills de la toga y de la *Fraternidad Republicana*, es el doctor Rodriguez Méndez, el *piquito de oro* com l'anomenavan temps enrera, quan encara, pera passar per sabi a la moderna, bastava parlar del element obrer, dels drets del home, del poder del clero, dels progressos *del siglo del vapor y de la electricidad* y d'altres cursilerias per l'estil, barrejat tot això ab quatre gotas d'escepticisme, y ab una mitja rialleta volterianesca pera final.

El segón espasa es don Llorens Benito de Endara, un subjete que, fa poch, va arribar a Barcelona ab fama y pretensions de pensador moderníssim, de spencerià alambicat... y *¡falsa ilusión, vana realidad!*... se va revelar ab una obra de Dret Mercantil en la que traduheix *Genève* per Génova y en la que, entre altres cosas de suma importancia (!), tracta de la Edat de Pedra, de la Edat de Bronze y de la Edat de Ferro, y de si'ls Roolles de Oleron foren, o no foren, obra de Leonor de Guyena, arrodonint la seva reputació ab unas explicacions a la càtedra plenas de sentit pràctich y d'esperit modern,

en las que'l bon senyor, abandonant rutinas y motllos antiqüats y seguint la prestigiosa escola de don Angel Bas, estableix un sistema novíssim de classificacions y subclassificacions, com la que recordèm dels *actos mercantiles en actos mercantiles subjetivos, actos mercantiles objetivos y actos mercantiles subjetivo-objetivos*, y un floret de definicions, entre ellas las que ab gran acopi de detalls dóna de lo qu'es un Ganguil, y lo qu'es una Draga. Més profunditat de conceptes y més coneixements de Dret Mercantil no's poden pas exigir.

Els demés del cartell son simples peixos de colors, que sols se bellugan per l'afany d'una burda popularitat, per mor de pescar alguna *concejalía* escadussera y, més que per res, per son odi de rassa a Catalunya.

Aquests senyors son els qu'organisan expedicions científicas, sense cap mira lucrativa, a Mallorca y a Banyuls, com l'Odón de Buen; els que *tras-cortina* y sense comprometes gayre (per mor de la càtedra) covan y revifan Joventuts Republicanas que millor s'haurian d'anomenar Castellanas, Ateneus escolars y una agrupació, de la que fa temps que no se'n parla, dita de *Extensión Universitaria*. Y per ultim, aquests senyors son las gallinas qu'han post els ous d'aquesta flammanta Assamblea Pedagògica.

Oh, l'Assamblea Pedagògica! Es l'obra colossal de las patums del *trust*, que s'han dignat concedir alguns dècims y algunas apuntacions d'aquest número de gloria a'n alguns de sos confreres del Institut y dels *Amigos de la Enseñanza*, capitanejats per lo Balaguer, aquest monument vivent del professorat català. L'Assamblea Pedagògica! Quin aplech de discursos insipits! Quin seguit de vulgaritats y de tonterias! Y quin modo de posarse en evidencia las baixas passions y'l fanatisme de la *colonia*, qu'oficiava de públich! Ha sigut l'únich bon resultat qu'ha donat aquesta famosa Assamblea: presentar al natural tots els exemplars de las dugas colleccions ab que compta'l centralisme a Barcelona: els de la col·lecció monàrquich-catòlica, ab sas ideas y sos discursos a lo Bonald o a lo Lafuente, y els de la col·lecció jacobina descubrint y volent fer passar per novas unas teorias y unas conclusions que, si hagueran tingut gran èxit a fins del

sigle XVIII, quan l'última paraula sobre ensenyansa y educació era l'Emile de Rousseau, avuy, en el sigle XX, per la bona fe y l'endarreriment que suposan, distreuhen y fan riure als que vivint la nostra època y pensant a la moderna, al veure tanta ridiculesa, tant encarcament y tanta intransigencia per part de catòlics y de jacobins, representants lligítims uns y altres del esperit espanyol caduch, no podèm menys que apartarnos ab llàstima y ab fàstich murmurant: «Reaccionaris!... Reaccionaris!...»

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

ELS REYS

Queya sobre la terra la feble claror dels estels, qu'en el cel blavós y fosch se somreyan mutuament, mirantse, com germans. Y contemplantlos, en el sumptuós balcó, recolzada sobre la barana de blanch marbre, na Clara somreya lo mateix qu'ells, mostrant entre'ls seus llabis unas dents petites y lluhentas... Mirava al cel y mirava a la terra. De sos ulls blaus com ensomnis n'eixian esguarts tendres y placèvols que llepavan la foscor del firmament y la calma tranquila dels carrers; y mirant ara aquest estel y ara aquest altre y ara aquest fanal y ara aquest altre, somreya com mare que vegés jugar a sos fills... Contemplava la nit, qu'era magnífica. Era la dels Reys, la Benvinguda... Perfumadas flayras suravan per las vías, y en l'ayre pareixia sentirshi tota la joya d'una eterna ilusió... El cel baixava ab tota sa llegenda y son misteri y s'estenia per unas quantas horas sobre la terra. La desitjada gloria, aquella vetlla, besava als infants en sos fronts purs, e infantava en els grans anhels puríssims. Els àngels de la pau y l'alegria creuhavan els espays, y acostantse als llits dels infantons, nous àngels guardians, vetllavan els seus somnis venturosos. El mantell d'armonias de la dolsa ilusió protegia aquell vespre la ciutat. La eterna joya de la ilusió eternal floria aquella nit, boy esfullantse...

Y en el balcó na Clara esperava als Reys, al majestàtich y daurat corteig... Tenia setze anys; la juvenesa—esteribot alegre que serveix pera todas las cansons—la hermozejava... Com nostras estimadas jovenivolas tenia'ls

cabells rossos y suaus; sas galtas, fruytas de bosch verge, regalavan sanitós color com las de las pagesas, y tota ella regalava alhora pureza y atracció... Y esperant als Reys va cantar, y era'l seu cant dols, suau, ubriagador. Sa veu finissima adaptava la bella melodia com adaptan las formas las ayguas, y abdugas plegadas al eixir de la boca, extasiavan l'ayre miraculós d'aquella nit. Y Clara estava contenta; al seu entorn tot prenia romàntich posat, com al clar de la lluna, y aquell posat li plavia tant, que sense voler comensà a plorar. Si, va plorar envolcallada ab sas blancas pells, acariciadoras y tebiosas, com plorava al teatre quan veyia a algú ben content... Era'l seu caràcter; tot lo qu'era joya la posava trista d'una estranya tristesa. Sentia, al veure rostres satisfets, aquella sensació inexplicable de que'ns parla l'Huysso-mans en el seu *En ménage*. Ella experimentava en alt grau la estranya sensació que's percebeix al llegir en els rètols de las vellas botigas de barriada, «Gendre de Joseph Ribas» ó «Viuda y Fills de Frederich Pons». Perque sota las lletras d'aquests rètols ella veyia la plàcida tristesa de tota la familia assentada al entorn de la taula llumenada per un llum de petroli, y veyia al més gran de tots els homes llegir el diari mentres las donas parlavan de mil cosas qüotidianas, y mentres en mitj de la taula exhalavan sa flayra epecial las monjetas bullidas santament... La tristesa quieta, perennal, ella la comprenia y la estimava. Sabia llegir en els rostres contents y satisfets la interior tristesa sempiterna, y clarivident, veyia'l dolor envolcallantho tot, y veyia acostarse la tragedia a través de las flors alegradoras. Com el foraster del drama d'en Maeterlinck, contemplava, desde darrera'ls vidres entelats, la mort entristint a la familia, la tristesa entrant en la casa, y com ell, somreya al contemplar que'l nen no's despertava...

Y esperant als Reys, abocada a la marbral barana, va recordarse de sa infantesa, y com en somni febrós va veure passar al seu devant tota la seva vida de nena, y, més que de res, va recordarse de las nits dels Reys... Aviat, a las set, se'n anava al llit, plena d'ilusió, contenta, alegre, acaronadora, ves-sant amor. S'agenollava devant de la Mare de Deu de sa cambra, y li resava forsa pare-

nostres, credos, ave-marias... Y en veu baixa li pregava que digués als Reys que li duguessin moltes, moltes joguinas, ben boniques, ben macas, ben hermosas. Y's ficava al llit, y amagava'l seu caparró ros, com el del nen Jesús de las imatges, sota'ls llensols ben blanchs y ben suaus... No podia adormirse; fantasiosa, imaginava milers de joguinas, y ab els ulls cluchs veyia dintre seu als tres Reys, l'un blanch, l'altre bru y l'altre negre. Y aquest li feya por, una gran por. Era tan lleig, tan lleig!... Tenia'ls ulls blanchs com clara d'ou y la cara més negra que'l carbó que duyan sos criats, negres com ell, pera'ls nens dolents... Y passava la nit y la són no venia, la dolenta... Y a las dotze li semblava sentir un gran soroll, y clarament ohia la trompeta dels heralts dels Reys... Y allavors, amagantse bé y aclucant ben bé'ls ulls pera que'ls Reys se pensessin que dormia, s'adormia realment bressada per la santa il·lusió que l'animava.

Y Clara encara creya en ells, com els infants. Creya en ells y ademés els aymava. Per això'ls esperava al balcó, mirant arreu pera vèurels venir de ben lluny, com miran las mares anguniosas per un fill que ve tart a casa, y'ls esperava malgrat la fredor de las nits hivernals... Havía eixit al balcó porque desitjava vèurels y parlàrlosi. Tenia por; temia que aquell any, com que ja era gran, no li duguessin res, que passessin enfront del seu balcó sense deixarli res, ni un mal recort, y ho volia que li deixessin quelcòm, alguna cosa, qualsevol present, una amorosa remembransa. Y'ls esperava pera dirlosi, aixis que passessin, son afany, pera demanàrlosi l'almoyna que feya mesos y mesos ansiava.

Y van caure las dotze en els rellotges, y tot esdevingué solemniat. Y al lluny van apareixe'ls tres Reys, envolcallats de màgica llum, resplandents, sagrats, divins, rodejats de criats de totas las terras y de totas las rassas, muntats en camells d'or y d'argent ab ulls de turquesa y dents de nacre, y ab gepas incendiadas de claror, vestits de reyal porpra folrada d'armini estrellat d'abellas, coronats de bondat, plens de dolcesa, regalant santetat... Y varen acostarse al balcó, deixant en els altres rics presents que reyan contemplant a las estrellas, admiradas d'aquella santa

ofrena. Y mentres el bru y el negre seguian sa tasca majestática, el blanch, el més hermos, el de mirada blava y llabis rojos—violas sobre clavells—li va parlar y la va escoltar...

Ella li va dir lo qu'esperava, y li va confessar, ab tota sinceritat, sa temensa. Li digué que com altres anys, aquell, ella, malgrat fos ja gran, volia un present, una senzilla ofrena. Y ell la va mirar y se'n va riure, y al riure va mostrar sas dents hermosas. Y parlantli en veu baixa, però molt baixa, com parlan els aymants a sas aymadas, li va dir que aquell any, com tots el altres, tindria'l seu present, y en veu més baixa encara va afegir que seria més dols que'l dels altres anys. Y s'hi va acostar molt y li agafà las mans blancas, sedosas, ab petits clots en els naixements de tots els dits, com las dels infants, y las acaricià com acaracian els caps dels seus aymants las pecadoras. Y apropant els seus llabis als d'ella, hi deixà caure la frase inicial, el *leit-motiu* de tots els amors... Y després la besà y li acaricià'ls rossos cabells suaus y flonjos...

Y un gall va cantar, y ella sentint fret va obrir el ulls, y vegé en el carrer, lleument illuminat pels llums de gas, un *sereno* passejant amunt y avall...

CARLES ARRO Y ARRO

UN COMUNICAT

Ab motiu de la publicació en nostre número 203 del article d'en Joaquim Pena titulat *Pim! Pam! Pumi!*, o *la planxa d'uns liceïstas*, el senyor en Romà de Grassot, ab data de 1 de janer, va enviarnos, pera que'l publicuessim, un comunicat protestant dels termes en que'l tal article estava escrit.

En nostre número prop passat, que tenia caràcter d'extraordinari y qu'en aquella fetxa ja havia entrat en màquina, no hi podiam incloure dita protesta, y aixis ho ferem saber oportunament al senyor Grassot, qui, en la darrera de las variats cartas que ab aquest motiu ens ha escrit, diu literalment lo que segueix:

«Como la ofensa que mi dignidad y amor propio sufrió con el agresivo artículo del señor Pena fué contestada con mi primera carta, de la que fundadamente debo suponer tiene de ella conocimiento el citado señor, y puesto que no la ha contestado, debo suponer también que está conforme con los con-

ceptos de la misma, entendiendo que ya huelga cuanto se pueda añadir.»

Aixis, donchs, cumplint els desitjos del comunicant, hem enterat al senyor Pena de la protesta del senyor Grassot, que publicà junt ab la contestació de nostre amich.

Vegis lo que deya'l senyor Grassot en sa

CARTA - PROTESTA

Sr. Director del periódico JOVENTUT.

Muy señor mio y de mi consideración: habiéndome noticiado un amigo que el periódico que V. dignamente dirige se ocupaba de una carta que varios concurrentes al Liceo dirigieron al Sr. Presidente de la Junta de propietarios de la misma, me he apresurado a enterarme de ello y realmente he leído, con profundo disgusto, un larguísimo escrito firmado por D. Joaquin Pena.

Ya suponía yo y lo mismo, creo, los demás firmantes, que habría oposición a nuestra idea, y pues que las modas se imponen y crean prosélitos, no había de ser menos la actual de la obscuridad en los teatros. Pero si esperábamos razones en contra de dicha carta, que sabemos las hay y en gran número, no creímos jamás hallar una oposición en forma tan grosera y tan molesta como se ha permitido hacerlo el Sr. Pena.

Como mi educación, temperamento y modo de ser no me permiten contestar en el mismo tono, y como carezco por completo de las dotes necesarias para hacer reír como las tiene en grado superlativo el Sr. Pena, me encuentro en la imposibilidad absoluta de refutar su escrito.

Queda únicamente mi desprecio por todas las frases con que ha pretendido ofender mi amor propio y dignidad y la de los demás firmantes, que están todos a una altura a la que no llegan las graciosidades del señor Pena.

Dándole, Sr. Director, anticipadas gracias por la inserción de las presentes líneas, queda de V. S. S.,

ROMÁN DE GRASSOT.

Barcelona 1-1-904.

Y ara contesta'l senyor Pena:

PUM! PAM! PIMI!

o

TORNEMHI QUE NO HA ESTAT RES

El senyor Grassot s'ha enfadat. Ves! No m'ho pensava! Jo prou volia no parlarne més, y fins vaig ferlo avisar de que pendria mal; però ell, *erre que erre*, no s'ha sapigut estar de tornar a escriure pera'l públich, y fer una protesta, y fins portarla ell mateix a JOVENTUT, no desdenyantse de petjar aquell

antro del Pla de las Comedias. Aixis m'agradan els marquesos! Quina llàstima que jo no m'hi trobés! L'hauriam feta petar una estona. Justament aquests dias volia vèurel pera que m'expliqués els motius conductors d'aquell *Elixir* (elixir de fer caure la baba als guetos) que distretament vaig pendre l'altra nit, puig crech qu'es l'òpera qu'ara estàn disseccant a l'associació que vostè presideix. Si me'ls explica aquells intrincats motius per pessas menudas, li regalaré un *Or del Rhin* que hi faltan uns quants fulls: aixis l'acabarà més aviat y no s'aburrirà tant.

Senyor Grassot, n'hi dono molt de fil. Si vol anar protestant, aquí té la JOVENTUT que li ofereix las planas para *solaz de sus abonados*. Donchs ¿en què quedem? Per un cantó ens diu que no val la... jo de parlarne, *convencido del desprecio que ha merecido el artículo á cuantos se han enterado de él*, y malgrat això, s pren la molestia d'escriure varias cartas y de *ratificarse en todo*.

Hombra, vull dir, marqués: si ara jo li contestava ab un altre ramellet de floretas, els lectors dirian ab rahó qu'això ja fóra un *bouquet jané*, y vostè tornaria a alabarme las *dotes para hacer reir en grado superlativo*.

Desenganyis, tot això es enveja. ¿Que jo faig riure un cop que'm proposo fer broma? Me'n alegro molt, y sentiria fer riure tot lo demés del any quan faig un altre ofici. En cambi, n'hi ha que no deixan ni un moment de fer el serio, y ja fa anys que son la riota de tot Barcelona.

Vegin si no faria riure un senyor que sortis parlant de que té *temperamento y modo de ser*. De segur que aquest senyor, quan du barret, porta sombrero. No s'hi fassi ab ell, senyor Grassot, que li encomanaria, y fins m'ho encomanaria a mi, obligantme a fer riure encara més als lectors sens ésser cap *Antonet*.

¿Quedamos en que su *amor propio* y su *dignidad* (tingui compte que tornarà a caure) *me desprecian por estar á una altura* a que jo no hi arribo? *Gracias, señor elefante...* y això que m'havian dit que vostè era tan nano! Quin president que tenen els *donizettianos!*

Y, per'acabar, respecte d'allò de la *groseria* y la *falta de educación*, etc., podrá el *remite* donarne llissons als demés quan comensi per justificarse dels dos següents *defectes* (ja veu si'n sé ser de fi).

1er Haver publicat en la premsa, molt avans d'enviarla a la Junta del Liceu, la carta-exposició qu'anava dirigida a n'aquesta.

2^{on} Haver abusat de l'amjstat d'alguns dels firmants, qu'han dit, segons m'asseguraran, que posaren son nom al peu sense llegirla y sols per un acte de companyerisme, no podent sospitar may la ridicula argumentació y redacció d'aquell escrit qu'havia de posarlos en evidencia de manera tan poch ayrosa.

A las meas orellas han arribat protestas d'alguns dels atacats. Jo que, malgrat no ésser noble, procedeix sempre ab noblesa, retiro (sols respecte d'aquests) tot lo que'ls hagi pogut molestar del meu escrit.

Y ara, senyor Grassot, vull que quedem ben amichs. Vostè no'm coneix, y si pregunta per mi a algùn amich seu que'm conegui, veurà còm no n'hi parla tan malament. Li dirà que soch un xich estranyot, exaltat, exagerat (posi *ex*, que no ve d'aquí; ja hi estich fet). Y en proba de que vull que m'aprecihi, y pera compensarlo del disgust que li he donat, li vull fer un regalo: una màquina d'escriure, perque aixis no se li veuràn tant las faltas d'ortografia (si's lloga un maquinista), y sobre tot perque no li coneixerem la lletra. Ah! Si l'hagués tinguda aqueixa màquina, no hauriam pogut convencens, per si'ns cabia algùn dubte, de que la lletra es exactament la mateixa en qu'està escrita la cèlebre exposició, demostrant aixis al lector que'm va sobrar la rahó al carregar el mort al compare Grassot, presentlo per cap d'esquila com a perpetrador y principal inductor d'aquell atentat contra la gramàtica, y sobre tot contra la cultura artistica.

JOAQUÍM PENA

FARSANTS

Al passar revista dias enrera als discursos pronunciats en el mal anomenat Congrés espanyol ab motiu de la discussió del projecte de concessió de dos milions a Madrid, no sabia capir còm en aquell palau s'hi amaga tanta farsa y tanta hipocresia. En vista de las declaracions en aquell lloch fetas sobre aquell descabellat projecte, tant pels més fervents monàrquichs com pel capitost dels revolucionaris (!) republicans, un no pot precisar en què's diferencian els uns dels altres, tocant a centralisme y absorció.

Fixeu-voshi en aquests republicans. Son els mateixos que durant tant temps feren la més forta obstrucció al mal govern que patim, y suara'ls hem vist al costat del govern per'apoyar un projecte vergonyós e irritant pera tots aquells pobles que no tenen la dissort d'hostatjar tota la colla de vividors politichs que a Madrid nian, puntals corcats d'un regim centralista y absorbent qu'avuy se diu Monarquia y demà tal volta's digui República. Es endebadas que vulguin apareixe com capdevaners del progrés y de la llibertat. Son propi absolutisme'ls ne priva. En sos diaris y setmanaris d'aquí, no han pogut menys de

criticar y satirisar un projecte tan escandalós, tan atentatori a la igualtat y fraternitat que arreu predican: aixis han procurat no caure en la desconfiansa de las massas, que ja comensan a estar escamadas. Mes els representants d'aquestas massas al Congrés, han doblegat la espinada a las ordres del quefe suprèm don Nicolau, qui, realisant un acte de despotisme, digué solemnement que o s'aprobaria'l dit projecte, o ell renunciaria a l'acta de diputat per Barcelona.

Devant d'aquesta conducta, cal preguntar: ¿Es aixis còm entenèu la igualtat, vosaltres que a diari la prediquèu al poble ignorant y assedegat de justicia? ¿Es aixis còm entenèu la fraternitat dels pobles, vosaltres que defensèu un projecte qu'estableix un privilegi odiós, en favor dels uns y en detriment dels altres?

Y sempre en nom del Progrés, sempre en nom de la Democracia, quan l'un y l'altra s'amagan porugament al sentir vostre reclàm, temerosos de que ab vostras mans barroheras els profanèu una vegada més, arrencàntlosi son digne ropatge pera dis-fressarlos ab un altre que'ls fassi sortir la vermellor a las galtas en mitj de las turbas ignorants, malèvolas y desequilibradas que per culpa vostra encara no entenen lo qu'es progrés, no saben lo qu'es democracia.

Però dia vindrà en que aqueixas turbas, asadolladas de vera llibertat, aixequin sa veu irada y sos punys closos contra'ls falsos apòstols que un jorn las empenyeren pel cami del desengany fent promesas que prou sabian ells que no podian cumplir. Y mentres arriba aqueix dia de desvetllament del nostre poble, nosaltres els clericals que desitjèm la separació de la Iglesia y l'Estat, y'ls reaccionaris que volèm restaurar en son seti a una nació avuy mancada de sos drets y sas lleys, pera que sa veu sia escoltada ab respecte en el concert dels pobles lliures, fem via vers l'ideal suprèm de llibertat y de vida. Sols al assolirlo assolirèm el descans, com a premi de la feixuga tasca que'ns hem imposat al voler despertar a un poble inconscient que corre cego darre-ra dels que l'explotan tot representant una comedia que ja fa massa temps que dura.

Perque no son més que farsants els que jugan ab cartas dobles prometent a tota hora un cambi radical de forma de govern, y que

al sol anunci de la vinguda a Barcelona del rey de las Espanyas, s'han dat pressa a mostrar son propòsit de ferli una rebuda afectuosa, com a bons aymadors de la patria *grande*. ¿Què té d'estrany, donchs, qu'ells, els revolucionaris(!), sian d'aquí endevant lo que fins ara han sigut, això es, els puntals més fermes del regim actual?

MANEL TORNÉ

TEATRES

PROMETHEU ENCADENAT—TORQUEMADA EN EL FOCH.

L'Artur Masriera, traductor del *Prometheu* d'Æschil, no ha sapigut abstenirse, com si fos un Gomila vulgar (1), de fer una mena d'auto-critica en la seva obra, y ens surt l'altre dia en el *Diario de Barcelona* ab un article qu'enterneix.

Set anys d'estudi pera saber el grech, computació de 176 edicions del *Prometheu*, y ulladas als còdices de Venecia y del Vaticà, son els treballs qu'ha fet l'autor pera traduhir la tragedia d'Æschil. Y—oh ingratitude del poble català!—editada l'obra a mitjas entre ell y'ls seus *entusiastas* y *erudits* amichs els senyors Massó y Casas, no se'n arribaren a vendre deu exemplars. Feu favors a bestias!

A tot això—quina alegria!—en Gual, que volia posar en escena una obra del teatre clàssich grech, se recorda de qu'en català hi ha una traducció d'un senyor que's diu Masriera, *bienquisto* entre las classes *pudientes*; y li demana. Heusaquí la petita historia.

¿No es veritat, que la historia enterneix? Sobre tot allò dels deu exemplars després de set anys d'estudi y consulta de 176 edicions. De tots modos, ara'l senyor Masriera ja està mitj aconsolat, perque'l públich ha acullit ab respectuosa deferencia *su antigua y humilde labor, rindiendo DE PASO un justo tributo* al autor grech; y además, els seus *compañeros en la prensa no han regateado los elogios á su pobre versión*.

Si jo no estés eternit, y no temés que la humilitat del senyor Masriera se'n ressentís, li diria que la seva traducció, literariament, es molt dolenta, (2) perque'ls seus versos son de versayre y no de poeta, lo qual se coneix en la vulgaritat del estil, en la pobresa del llenguatge, en lo trevallat de la construcció

(1) El senyor Gomila, per si no ho saben, es l'autor de *Els ventsuts*, drama que fou rebut ab indiferencia general. Aquest senyor va fer un article en *El Liberal* defensant la seva obra ab arguments de peu de banch.

(2) De literal potser sí qu'ho es. Com que no'n sé de grech, no ho puch afirmar ni negar.

y en una pila de cosas més. Per això crech que's mostra injust ab el públich y la prempsa que no feu cas de son llibre. Els que son capassos de comprendre a Æschil, a falta d'una bona traducció catalana, fàcilment poden acudir a una d'estrangera. Velhiaquí'l secret de lo dels deu exemplars.

En quant al fons de la tragedia, que no puch estudiar avuy ab la detenció que mereix, tampoch crech que l'autor l'hagi pogut traduhir bé. Y dich això perque estich convensut de qu'en Masriera no l'ha comprès l'esperit de l'obra, ni'l pot comprendre. Si'l comprengué, li hauria de fer tant fàstich per lo menys com n'hi fan, o diu que n'hi fan las obras d'Ibsen, Tolstoy, etc. Tractaré d'explicarme: Prometheu es un revolucionari; dels homes bestias joguina dels Déus, tracta de ferne homes lliures, y a riscos d'incorre en l'ira d'aquells, ensenya a aquests el secret del foch y'l de las ciencias y las arts. Donchs bé: això mateix es lo qu'han pretenut, pretenen y pretendrán sempre'ls grans revolucionaris: fer llum y ensenyar als homes els secrets dels Deus pera que, a mida que'ls vagin coneixent, puguin prescindir d'aquellas abstraccions quina única forsa's basa en el misteri. Donchs bé: el senyor Masriera, com a bon fanàtich d'una religió positiva, no l'ha vist aquest principi de revolució eterna que informa l'obra d'Æschil y al que principalment deu el seu interès sempre palpitant; el senyor Masriera, en part per son fanatisme y en part cegat pel convencionalisme filosòfich caracteristich en el fatalisme dels grechs, ha cregut que sols se tractava de fer un xich de broma ab uns Deus de fusta, Deus estrafalaris que's mereixian ben bé la sàtira y'l menyspreu d'un grech ilustre, com se mereixen la riota d'un humil esclau del Deu *únich y verdader*. Y heusaquí com el senyor Masriera, y ab ell tots aquells que riuhen, enfarfegantse, totas las *bromas de capellà*, s'entusiasma ab el *Prometheu*. ¿Tocan a matar Deus d'heretges?... Agafèm las masas! Rièmnosen d'aquells Deus tan còmichs!

Però'l senyor Masriera no ha comprès que si'ns plau tant encara avuy aquell revolucionari, es precisament perque's rebela contra un Deu—Júpiter—autoritari que vol monopolisar el foch y vol fer seguir al home pels viranys foscós de la fe senzilla. Si ho hagués comprès això, segurament no l'hauria traduhida una obra tan subversiva y tan liberal. Creguim, senyor Masriera: ab el principi de l'autoritat, sobre tot de l'autoritat divina, es perillosíssim jugarhi. Vostè que sab tant grech, no pot ignorar que aquells Deus que tant li plau que posin en ridicul, foren venerats y respectats per un poble gran y sabi, tal volta més gran y més sabi—en l'ordre dels temps—que'l poble cristià; y no ignorant això, tindria de comprendre que, com que'l mal exemple s'encomana molt de-

pressa, hi ha altres Deu—com per exemple el de vostè—que també poden perillar, tornant-se la oració per passiva. Creguim, tornim a llegir el *Prometheu* fixantshi, y després contestim a la següent pregunta, posantse la mà al pit: Si *Æschil* visqués avuy y escrivis avuy un *Prometheu* :quins Deu foran els que rebrian? Si no'm vol contestar públicament a aquesta pregunta, fàssila al seu confessor, qui segurament li farà un sermonet de confiansa.

¿Què'n diré de la presentació escènica? Ja he indicat altràs vegadas el meu criteri tractant-se de las obras del teatre grech, especialment de las d'*Æschil*. Crech que son millors pera llegidas que pera representadas. La imaginació propia, llegint, ens transporta a regions que la plástica y la feblesa dels actors no pot de bon tros assolir. Per això aqueixas obras, al véurelas en un escenari esquitit y al sentir las declamar ab veus humanas poch potentes, perden molt de sa majestat trágica. De tots modos, jo no vull criticar a n'en Gual per haverla posada. Al cap y a la fi sempre hi haurà algú que sabrà cosas que avans ni hauria somniat qu'existissin. Hi ha gent que no llegeix: aquests deuen agrahir a n'en Gual que'ls hi hagi donat a coneixe—encara que no l'hagin compresa del tot—una obra *nova*. Dit això, s'ha de confessar que la presentació y execució resultaren forsa discretas.

L'última sessió del «Teatre Intim» fou un verdader desastre. Si exceptuem l'acte de *Eridon* y *Amina*, quina segona representació's donava y que tampoch va anar tan bé com el primer dia, lo demás del programa feu molt poch honor a n'en Gual y als actors que hi prengueren part.

Deixem de banda'l monòleg d'en Guimerà *Mestre Olaguer*, que fou pèssimament presentat y pèssimament dit per en Giménez, que no sabia'l paper, y fixemnos en l'estreno de la nit, qu'era un acte de D. Benet Pérez Galdós titulat *Torquemada en el foch* arreglo d'una coneguda novela d'aquest autor, traduït per nostre company de redacció en Joseph Pujol y Brull.

L'obra, en un acte y dos quadros, fracassà en tota la línia, y'l públich donà sovint mostras ben claras del seu descontent y cansanci. Evidentment el quadro d'en Galdós resulta massa deixatat, y'ls soliloquis d'en Torquemada y las peroracions de la Munda podrian escursarse ab gran benefici del quadro escènich. Evidentment els tipos més importants, com son, además dels dits, en Jepó, la Carme y la Rufina, no adquireixen en escena aquell relleu y aquella vida qu'admirèm en la novela, una de las millors de son autor, tal volta perque'l refinat estudi psicològich que pot apreciarse en mil detalls del llibre, no podem admirarlo en escena y'ls personatges ens

apareixen boyrosos y a voltas extravagants. Y en fi, evidentment, el drama mateix, o siquin els sufriments d'un home sech de cor y miserable, que veu morirse al fillet seu, únich sér a qui ell ha estimat en la vida, sufriments que s'exteriorisan ab una exaltació extraordinaria del protagonista que fa y diu una série de disbarats molt humans, el drama aquest, dich, qu'es molt punyent, potser resulta en el teatre massa deslligat y l'autor no ha trobat la manera justa de donarli'l relleu y la intensitat que requereix la escena. Però, a pesar de tot això, just es confessar qu'en el fons el drama hi es, y que'ls dos tipos de Torquemada y Pia Munda son dugas creacions dignas del gran novelista castellà.

Per això jo crech que'l públich va estar un xich injust ab l'autor de l'obra. Sols pot alegar, com a excusa, que li era impossible fer-se càrrech tal com li fou servida.

El Sr. Puiggari, que feya de Torquemada, además de dir la seva part ab un to y un posat de bon-jan que desdiuhen per complert del tipo, sabia tan poch el paper, que se'l tenia escrit a sobre la taula, y l'haguerau vist com l'anava llegint, en las primeras escenas, vacilant y dihentlo a glops talment com ho fan els nens a estudi!

Els demás me sembla que se'l sabian tant com ell, y'ls haguerau vist allargant las orellas cap al apuntador com si temessin perdes. S'ha de fer una excepció per en Giménez, que semblava saber el paper, però que a mon entendre feu el tipo massa còmic.

No vull insistir detallant la pèssima interpretació; sols diré, fixantme en lo més gros, que la senyora Cardaldas va exagerar de tal modo, que lluny de semblar una criada un xich rapatania, tossuda y fanàtica com tantas n'hi ha, semblava una pescatera desvergonyida y cridanera.

A mi'm dol moltíssim tenir de dir tot això y tenir de fer semblants càrrechs a n'en Gual y als actors del «Teatre Intim» que tan bé y desinteressadament han treballat per l'art escènich fins ara; però encara que'm dolgui, jo que no'ls hi he escatimat l'aplauso quan l'han merescut, no puch callar avuy, perque crech que n'han fet un xich massa. És clar que la precipitació, la falta d'ensaigs y'l poch estudi han sigut la causa principal d'aquest desastre: però d'això sols en Gual y'ls actors ne son responsables. Cal qu'ho tinguin en compte, si no volen que s'enruni en un instant l'edifici del «Teatre Intim» que ab tanta perseverancia y bona fe han aixecat.

EMILI TINTORER

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

PROSA, per *Claudi Planas y Font*.—Edició «Catalunya».—1903.

En *Claudi Planas y Font* ha demostrat, ab la publicació de son llibre, qu'es digne de figurar entre'ls bons prosistas catalans. *Prosa* es una colecció triada de senzilles narracions, divididas en tres grups: *De la vida*, *Impressions y Quadros*.

En *Planas* es un fervent enamorat de la naturalesa. Aquesta, pera ell, no es el quadro que serveix alhora de fons y complement al drama humà: es un conjunt orgànic que ab sas infinidas formas l'encisa y captiva. Es el gran tot, immens, complert, únich, però d'aspectes tan variats, que'l pensament humà no's cansa d'observarlos y descriurels. La naturalesa no té res d'insubstantial pera'ls esperits contemplatius, y en *Planas*, que deü comptarshi, sab reproduhirla justament, en tota sa esplèndida y viventa realitat.

¿Y l'home? En *Planas* el veu com el veu el vianant que s'enfila dalt d'un turó pera contemplar camps y boscos, rius y valls; si algùn sér humà s'hi troba entremitj, resulta petit, insignificant, un gra de sorra, una nota microscòpica, res. De l'altura estant el vianant no sent las remors que mouhen els seus semblants al viure. Els arbres que's gronxan, els núvols que passen, els aucells que piulan y cantan son las notas més interessants y poèticas; y mentres més el vianant sàpiga comprendre la vida bategant del armoniós conjunt que l'envolta, més esquifida y pobra trobarà (en aquell moment) la febrosa existencia de las vilas llunyanas, pobladas d'homes, a quins domina la terrible lluyta per la vida.

En *Planas*, elevantse serenament per demunt de nostras miserias, s'encanta en primer terme ab la naturalesa, ab el gran tot; al home'l veu com un element accessori, no com l'element principal. Aixis els seus quadros resultan narracions detalladas y complertas. L'autor no'ns perdona cap incident: es minuciós en la descripció, just en el llenguatge, precis y exacte en la evocació de lo descrit.

L'inglès *Pope*, l'enemich implacable de la poesia descriptiva, hauria arrugat el front devant d'alguns dels quadrets d'en *Planas* considerantlos insubstancials reproduccions, mancadas del element humà indispensable pera la gestació de tota obra artistica; però'l ver critic (que may s'ha de confondre ab el sectari) deu judicar a n'en *Planas* colcantse en el mateix punt de vista qu'ell. En *Planas*, escriptor conscient, no ha volgut escriure violentants inclinacions: alabemlo, donchs, y aplaudimlo. Que son exemple sigui imitat

pels frèvols seguidors de las modas literarias.

ENDRESSES Y RECORTS.—*Poesies de Mossèn Joseph Cardona y Agut*.—Pròleg de *A. de P. Capmany*, vispresident de la «Unió Catalanista».—Barcelona.—*Imprempta Elzeviriana de Borràs y Mestres*.—1903.

Mossèn Cardona es un escriptor fàcil, un versayre que troba sense dificultat consonants y assonants, però no es un poeta pulcre ni un temperament artistic, a judicar pel seu volúm de versos que tenim a la vista. *Mossèn Cardona* es un sacerdot inteligent, un esperit patriòtic, un entusiasta defensor de las libertats de Catalunya, y aquest entusiasme traspua per tots els seus versos: mes pera que aquests fossin dignes d'excitar l'admiració dels aymadors de la literatura, els hi caldria l'escalf de lo que no posseheix *mossèn Cardona*: l'escalf d'un'ànima de poeta.

Si fossim *chauvinistes* ens entusiasmariam de *real orden*, com diuhen els castellans, ab els versos de *mossèn Cardona*, trobanthi un sens fi de bellesas, però com no ho som, per'xò exposèm llealment nostra opinió, qu'en res perjudica al bon nom y qualitats que per altres conceptes adornan al esmentat sacerdot.

El pròleg d'en *Capmany* ve a ésser parió dels versos de *mossèn Cardona*.

GERONI ZANNÉ

LA QÜESTIÓ NOZALEDA

Hi ha gran maror entre'ls patriotas perque'l govern central de Madrid ha nomenat arquebisbe de Valencia al frare *Nozaleda*, ex-arquebisbe de Manila, y qual gestió religiosa en l'arxipèlach filipi fou desastrosa pera l'Estat espanyol.

Aixis, al menys, el diari ho porta: perque nosaltres no sabèm comprendre còm aqueix *Nozaleda*, per intrigant que sia, ha pogut influhir tan poderosament en els destins d'una guerra com aquella, en la qu'Espanya tenia enemichs tan formidables com el diner dels *yankis* per una part, y per altra la obstinació d'un poble que lluyta a mort per sa independencia.

Per frare que sia en *Nozaleda*, no'ns acaba de convence la novela barata de que se'l fa hèroe, perque tota ella als nostres ulls té més de arruixament àcrata-salmeronià-unitari que d'altra cosa. Y això que nosaltres als

frases ni als bisbes no'ls hi fem pas l'aleta, per allò que deya dias enrera *El Nuevo Régimen*:

Un obispo es siempre, por el solo hecho de serlo, un hombre que no puede merecernos confianza alguna. Decirse continuador de la obra de Cristo quien no hace sino desacreditarla, es ya hecho que no previene muy en favor de quien lo realiza. Predicar la igualdad entre los hombres y aceptar jerarquías que Cristo no instituyó; recomendar humildad y vivir en la opulencia; afirmar despreciables los bienes temporales y acapararlos; suponerse de un orden superior al Estado y explotarle; decirse amante de los pobres y contribuir á multiplicarlos, todo eso nos parece altamente inmoral. Si se agrega á eso que no se llega de ordinario á tan alta jerarquía sin haber demostrado algunas dotes de inteligencia, el más miope ha de comprender que el que todo eso realiza es persona de tales condiciones morales que sólo se deja guiar por malsanos egoísmos y por pasiones mezquinas.

Conformes. Però'l mateix *Nuevo Régimen*, que no pertany pas al republicanisme inconscient y baladrer, deya en el mateix article:

Los que desde el Gobierno atormentan sin cesar nuestros oídos con el concepto más arcaico que se conoce del amor á la patria, acaban, firmando ese nombramiento, de demostrarnos que están próximamente á la misma altura de ese aprovechado fraile.

Ara bè: els falsos patriotas que malmenan l'Estat desde las alturas del poder y del favoritisme, els que perderen las colonias, els que firmaren el tractat de Paris, ¿què feren sinò deixarse portar, més que pel *maquiavellisme* dels frares, per la onada del aturdiment y las baixas passions d'aqueixos republicans unitaris que, essent tan patriotas, han fet a Espanya tant de mal com tots els frares ple-gats?

¿Què vol dir que hi haguès politichs y frares que mercadejessin ab la guerra? Tambè'ls unitaris hi mercadejaven desde'ls seus diaris, y sense vessar cap gota de sang. Ells, com els frares, en mitj de tant desastre vivian ben peixits. Ara'ls frares son expulsats de Filipinas pels yankis, y tornan a campàrsela a Espanya. ¿Volen que'ls expulsin? Molt bè: però que'ls expulsin també a n'ells, a n'aqueixos lliberals y patriotas de secà.

Llàstima qu'això no ho diguí *El Nuevo Régimen*, y que's confongui ab els sectaris. Ja's coneix que no viu en Pi y Margall.

En fi, si tan anticlericals som, quasi'ns en hem d'alegrar de que'ns donguin arquebisbes ab una fulla de serveys que tan poch honor fa a la classe. Si'ns dol qu'Espanya sia la *católica España*, ¿per què voler confirmar

aytal denominació intervenint en semblant assumpto, talment com si trevallessim (com en Lerroix en el *meeting* del diumenge) *para la mayor gloria de la religión de nuestros mayores?*

No, no es per això que vos hi fiquèu, sinò pera imitar, com sempre, a un dels hèroes de *Tartarin sur les Alpes*, que cridava a tota hora y sense solta: «Fem soroll!»

Veniu aqui, tarambanas. ¿Còm gosèu vos altres parlar de mals espanyols aludint al *pare* Nozaleda, si teniu per capitost al enrevessat Salmerón, model d'antipatriotas, que l'any 1873, al declarar piratas als cantonalistas de Cartagena, autorisà la intervenció en *los asuntos patrios* de la marina federal d'Alemanya y de la marina real britànica?

Fa riure, y per cert de fàstich, la tirallonga de bestiesas qu'en un o altre sentit estampan els periòdichs, tant els que varen defensar a n'en Polavieja com els que varen *jalear* a n'en Weyler. Es veritat que cadascú ho feya pel seu interès particular. Els únichs que podèm cridar ben alt y parlar ben clar som els que sempre hem reconegut el dret que tenen els pobles a sa autonomia, y re-neguèm de totes aquelles plagas que causan la ruina dels estats y las nacions, ja s'anomenin clericalisme, militarisme o patrioterisme, ab sas diverses fases desde'l burocratisme qu'es el que costa més car, fins al rotativisme, qu'es el que's ven més barato.

Y ara qu'en nom de la patria y del progrès, y protestant de la *reacción*, vagin en Juny y companyia fent *meetings* contra en Nozaleda, aqueix frare que tanta sang diuhen que feu vessar a Filipinas. Tambè era en nom del progrès y de la patria que aclamavan a n'en Weyler, aqueix militar que a Cuba deixà eterna y trista memoria per sa impericia y sa crudeltat.

RAFAEL VALLÈS Y RODERICH

PARABOLAS

El cel era blau y hermós, si fa o no fa com ara. Però'ls homes alashoras vivían com germans sota aqueix sostre. Com ara, alashoras hi havia paratges d'ombra y paratges assolejats. Las montanyas, com piràmides robustas, semblavan els pilans del ample cel.

Avans la Veritat passejantse pels pétals de las flors que s'entreobrian, anava y venia d'un cantó al altre omplintho tot ab sa alenada santa; avans la Veritat anava y venia de las carenas més altas... y alashoras las ayguas jeyan puras y tranquilas, els aucells cantavan tot el dia, els homes se feyan l'abrasada franca, els arbres donavan ombra fresca, la nits recordavan quelcòm de la llum del dia, el blat creixia ufà afanyantse per'arribar a la boca del home que l'esperava ab ansia; y tot vivia una vida santa de plaher y de fruhició. Alashoras tot vivia en familia: la mare Veritat acaronava a tothòm ab son petó a flor de llabis, que tan aviat posava en el bech dels aucells pera que no's cansessin de cantar, com en las fullas de las rosas pera que no deixessin de fer olor; aixis com també besava als nins quan se despertavan pera que no ploessin; y després, ab els llabis a flor d'aygua, deixava anar petons que s'escampavan pel món seguint els cercles immensos de las corrents.

Y va arribar un dia que la Veritat s'emmalalti, y la rahó li va recomanar descans; y els homes, tots contents de poderla servir, li feren un llit tot d'or y l'acotxaren, tapantla ab groixudas flassadas.

Y heusaqui que'l món se quedava sense mare.

Alashoras la Mentida va obrirse pas entre la gent, y s'assegué en el trono qu'havia deixat la malalta... Y ningü s'hi va oposar, y fins li feren tota mena d'acataments, y la festejaren. Hi havia qui no s'havia adonat del cambi, y també hi havia qui, haventsen adonat, s'humiliava als peüs de la emperatriu fentli'ls honors que sols l'altra's mereixia... Y heusaqui qu'ells ab ells, tots dissimulavan, y pera dissimular millor s'inventaren els jochs de paraulas que al fi tots deyan lo mateix... Y van comensar las disputas.

Y de resultas d'això'ls homes s'esbatussavan, las flors s'obrian quan ja no tenian

olor, el blat creixia ab mandra y era menjat avans d'hora; els amichs van desapareixe, els aucells fugiren dels homes y las ayguas sempre més ploraren...

Aixis se va passar molt de temps, fins que un dia, de sota'ls plechs de la roba que tapava a la Veritat, ne sortiren uns sers més grans que'ls altres, uns sers radiants de llum, uns sers que, compadida la Veritat del desventurat imperi de la Falsetat, va enviar pera que trevallessin en nom d'ella, llumenant ab la seva claror. Y aquests sers son els que'l món ha anat nomenant, segons las èpocas, ab els tituls de profetas, apòstols y artistes.

El primer d'aquests fills de la mare Veritat va dirse Moisès, entre'ls homes. Y de tant en tant la Veritat, desd'alashoras, anà parint germans de Moisès.

Y heusaqui que als súbdits de la *emperatriu regnanta* se'ls hi engreixà la enveja, y s'afanyaren a imitar als fills de la *malalta* pera poder assolir las alturas d'aquells que tothòm admirava. Y per'aconseguir els seus propòsits buscavan hipòcritament possehir l'amistat d'ells o imitarlos, o ferlos hi traveta, y *ensabonaren* els carrers o llochs per hont havían de passar, a fi de que hi rellisquessin. Hi havia qui no descansava may de inventar malifetas, y cosas que s'assemblavan a totas, sense passar d'ésser la mentida que trevallava la mentida ab formas mentidas.

Y'l món se va convertir en un calvari. Els artistes tenian el manament de soportar la *creu* de la iniquitat sobre sas espatllas, y a sota d'aquesta creu tan feixuga havian de fer la via del calvari, y pel cami queyan *tres* vegadas, y *quatre*, y *setanta vegadas set...* y quan eran a dalt havian de sufrir que'ls clavessin a la creu qu'havian soportat... y'ls hi donavan la llansada terrible... y quan eran morts, la seva animeta's quedava al cim de la montanya, y el cos queya al pla, y al pla l'exposavan en forma de *monument*.

Heusaqui que devegadas l'artista, com si fos un altre Lot, es ultratjat per haverse atrevit a acullir en son esperit las ideas santas que passan a corre-cuyta. Y alashoras l'artista, a semblansa de Lot, mostra als homes

las sevas obras verges encara, pera que's desfoguin ab ellas y deixin tranquila a la idea *vianant*; però'ls homes dignes germans dels fills de Sodoma las desprecian... y's llensan ab tanta rabia demunt del pobre artista, que s'hi encean, y alashoras ell, pobret, ha de fugir de sa terra que l'escup, y'n fa mofa quan se'n va ab els ulls fits en sa fe.

Però sempre hi ha qui li agrada seguir a n'algu (pera ferse veure); y heusaquí que jo penso que'l qui segueix a un altre corre'l perill de convertirse en estatua de *sal*, perque si bé es cert que hi ha quelcòm que'l fa seguir als qu'avansan, en cambi dintre d'ell hi viu el dubte que farà que giri'ls ulls enrera.

Qui té orelles pera sentir, que senti.

JACOBUS SABARTÉS

NOVAS

Nostre número extraordinari de Cap d'Any ha tingut un gran èxit, havèntsens quasi acabat la edició tot just sortida. Ho celebrém més que per nosaltres, per nostres col·laboradors, als que correspon la millor part del èxit, y als que traslladèm els elogis que dit número de JOVENTUT ha merescut a gran part de la premsa de tot Catalunya.

Com que a voltas ja'ns en ocupém de las cosas dels sabis, preguém a nostres lectors que aquesta vegada'ns dispensin de parlar del Congrès Pedagògich organitzat pels *Amigos de la Enseñanza* en col·laboració ab els *amigos del pueblo*. Perque vaja, no val la pena. Això dels congressos sembla qu'hauria d'ésser cosa seria; com que aquest ha resultat còmich, velshiaquí per qué no'n parlèm gayre.

Es a dir, còmich: diguém espanyol, que ve a ésser igual, o diguém africà, que no hi ha gayre diferencia.

Una ventatja ha tingut sobre'ls congressos *veritat* de las nacions civilizadas. Lo qu'en ells se delibera, y lo que s'acorda, sol no servir de res, y al menos lo que s'ha tractat aquí ha servit pera fer riure.

Y encara n'ha tingut un'altra de ventatja aquest Congrès, y es:

Qu'ha portat a Barcelona a dos ex-ministres: l'Urzaiz y en Canalejas.

Aquest darrer ha visitat algunas poblacions catalanas, ens ha dat variats lliçons a tall de mestre Titas, ens ha explicat lo qu'es y lo que deu ésser el Catalanisme per si no ho sabíam, ens ha dit de quin mal hem de morir, y fins ha volgut aplicar al nostre mal la seva *panacea*.

Pobre home! Semblava un curandero desacreditat, o un *arrenca-caixali* sense badochs...

No ha *llamat* l'atenció, y se'n ha entornat en nom de Deu.

Ha mort el popular autor còmich en Joseph Coll y Britapaja, qu'encara que nascut a Puerto Rico, havia vingut de molt jove a nostra ciutat, fent sos estudis en ella y prenenthi carta de naturalesa de tal manera, que s'havia convertit en un veritable barceloní, dels més *castissos*. Fou un del socis fundadors del Club de federalistas, abandonant més tart la politica pera dedicarse ab molt talent al teatre còmich-lirich, essent dels que contribuïren a fer arrelar en el poble l'afició a las produccions catalanas. Sa especialitat eran las revistas politicas y sarsuelas bufas, qu'escrivia generalment en català, com *De la terra al sol*, *De Sant Pol al polo Nord* y *Robinson Petit*, obtenint aquestas molt major èxit que las que feu en castellà, si bé algunas com *La voz pública* assoliren un gran nombre de representacions.

Sas obras catalanas encara's representan avuy dia, mutiladas, mal vestidas y fetas per companyias de bolos: y encara'l públich hi disfruta. Refosas y ben presentadas omplirian el teatre, però'ls actors se donan de menys de conreuhar un genre teatral qu'es més difícil de lo que sembla, y pel que's necessitan especials qualitats. Per sa part els empresaris creuhen que un teatre es com una botiga de betas y fils, y no obstant, poden saber bé prou que presentant ab carinyo las obras d'en Coll y Britapaja feu sa fortuna l'Ignasi Elias, un empresari que si ha tingut hereus, no ha tingut successors.

En resúm, en Coll y Britapaja, com tants altres sortits del *Gavilán* y demés centres en que hi dominava'l bon humor, contribuï ab sas obras a excitar l'alegria d'un públich, y per lo tant a *fer vida*; y això ho logrà espontaniament, y ab verdadera personalitat. Creyém, donchs, de justicia dedicar aquest petit recort a qui modestament realisà obra tan meritòria.

Dos concerts han donat al teatre de Novetats els distingits artistas senyora Maria Pichot de Gay (cantant) y Mr. Alfred Cortot (pianista). La senyora Pichot de Gay ha millorat notablement son estil de cant; domina ab facilitat, ab més facilitat qu'avans, els aguts y evita victoriosament la desafinació. Sa veu, al variar de *tessitura*, ha prè la de contralt; però lo que més devèm alabar de la senyora Pichot de Gay, es la interpretació que dona a las pessas cantadas. Sa veu s'amotlla perfectament al to y caràcter de las

composicions musicals, donàntlashi la expressió deguda. El públich l'aplaudi, distingintse la citada artista en totas las pessas que cantà. Heusaquí las composicions cantadas (primer concert): *Air de Scipione*, Haendel; *Se ben crudele y Comme raggio di sol*, Caldara; *Dieu loué par la nature*, Beethoven; *Souffrance*, Wagner; *Strophes saphiques y Sérénade inutile*, Brahms; *Die drei Zigeuner (Els tres gitanos)*, Listz; *Le Roi des Aulnes*, Schubert. En el segon concert cantà: *Vittoria*, *Vittoria*, Carissimi; *Air de Gismonda*, Haendel; *Cantique de pénitence* Beethoven; *Elle est à toi*, *Berceuse y J'ai pardonné*, Schumann; *L'Attente*, *Vision y Le Roi des Aulnes*, Schubert.

Mr. Alfred Cortot es un notable pianista. Sa dicció es seriosa, fugint d'efectismes y de pose. Devèm alabarlo, ab tota justícia, puig a més del pianista d'execució brillant, se veu en Cortot al artista de sentiment. Tocà en el primer concert composicions de J. S. Bach, Daquin, Couperin, Haendel, Beethoven, Listz. Y en el segon concert, composicions de Chopin, Schumann (d'aquest, y per cert molt bé, las bellissimas *Kinderscenen*) y la *Mort d'amor d'Isolda y Preludi dels Mestres Cantors*, de Wagner.

Com la senyora Pichot de Gay, Mr. Alfred Cortot fou molt ben rebut pel públich.

D'altre concert hem de dar compte aquesta setmana: el que tingué lloch diumenge al mati en el teatre de la Gran Via a càrrech del «Novell Planter-Esbart Cantayre», format per noys del Colegi de Sant Jordi, els quals cantaren ab afinació y bon gust totas las pessas del programa, distingintse en el *Trio en sol*, de Haydn, en *L'Emigrant*, de Vives, y en varias cansons escolars. També tragueren molt partit de *L'arbre sagrat y Els Segadors*, que s'hagueren de repetir. Foren ab justícia molt aplaudits. El concert se celebrava a benefici de l'«Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana.»

Aquesta setmana, a la Sala Parés, exposan sas obras tres artistas: en Llaverias una nombrosa colecció d'aquarel·las qu'atrauhen justament l'atenció dels aficionats; en Riquer una serie d'*ex-libris*, alguns d'ells notables, y nostre company Brull, entre altres quadros, varias lluminosas marinas y algunas testas de las que constituheixen sa especialitat.

La Sala Parés se veu aquesta setmana molt concorreguda.

A l'«Associació Popular Catalanista»'s celebrà l'altra nit la sessió inaugural del present curs, presidint el senyor Bozzo, el qual

donà lectura a un trevall combatent las eleccions y el militarisme, y advocant per la germanor dels catalans conscients.

Parlaren després els senyors Sayós, Folch y Capdevila, y Mallofré, que's mostraren sumament radicals en sas idees, essent aplaudits per la concurrència.

Ens han dit que s'havia nomenat individu de no sé què de Bellas Arts, a un tal Sanpedro y Miguel, personatge quina existencia ha sigut negada victoriosament per Miquel Servet (a) Raves, havent aquest demostrat lo que's proposava ab una serie d'arguments aclaparadors pera'l suposat Sanpedro.

Desitjèm que'ls que aytal nomenament han fet, reconeguin l'erro, y en lloch d'un sér imaginari que ni existeix ni pot existir, ne posin un de real, de carn y ossos. Aixís sia.

En el número de *La Lucha* de Girona corresponent al 30 del passat novembre hi llegirem un article firmat per un senyor J., que deya que *no podía por menos que empuñar la pluma* (castellà de Girona) y fer un estropici en l'article *Sabi oficial*, d'en S. Gubern (número 202 de JOVENTUT) a fi de *poner de relieve ese insensato afán de los catalanistas de desprestigiar todo lo que procede del resto de las regiones españolas, sin ton ni son y á la ligera*.

Com recordarán nostres lectors, en dit article'l senyor Gubern posava en solfa al catedràtic d'Oviedo senyor Altamira pels atachs qu'en *L'Européen* de Paris havia dirigit al Catalanisme calificantlo (el mateix senyor J. ho consigna) de *refractari y contrari a tot progrés, y d'exclusivament reaccionari*.

Ara bé: el senyor J. confessa no haver llegit els atachs del senyor Altamira, però'ls defensa perque creu lo mateix qu'en aquest punt pugui creure'l catedràtic d'Oviedo, a qui tē per un sabi no oficial, sinó autèntic. De passada manifesta sa estranyesa perque JOVENTUT (periòdic que a pesar d'esser catalanista li es simpàtic) ha publicat l'article *Sabi oficial*; y afegeix que tots els catalanistas, com tots els espanyols, han d'estar agrahits al senyor Altamira, *a qui devèm (agàfinse fort) la poca cultura que lenim*.

No val a riure, que'l senyor J. parla en serio. Tant hi parla, que també a nosaltres se'ns ha fet simpàtic per sa sinceritat, y en probas d'això, anèm a contestarli *cumplidamente*.

En primer lloch, senyor J., moltes gracias per las amoretas que'ns tira. Ja ho sabèm que som guapos y ballèm bé.

En segon lloch, la cultura que devèm al senyor Altamira ja li dirèm de missas.

En tercer lloch, li aconsellèm que avans de judicar del Catalanisme s'enteri bé de lo qu'es y significa. *Sabis* hi ha com els senyors Altamira y Salmerón que ignoran que Catalanisme, autonomisme y llibertat son una mateixa cosa: un mateix plat fort que no poden pahir ventrells com els seus, estragats pel caldo gras d'un lliberalisme convencional. Si ells que's vantan de sabis encara no han capit lo qu'es el Catalanisme, ¿què li ha de succehir a vostè?

En fi, senyor J.: creyèm que la conducta de vostè tindrà pochs imitadors d'aquí en avant a Catalunya, perque qui no sàpiga lo qu'es el Catalanisme ho podrà apendre, donchs sembla qu'ara s'obriràn escoles catalanas gratuhtas. Pot matricularshi, que li faràn de franch.

Resumint: els catalanistas som els més aixerits, els més avensats, els més demòcratas, els més sabis: tan sabis, que la ciencia la repartim de franch. Es aixis que'l cate-dràtich Altamira cobra del Estat y ensenya (la orella) com a sabi oficial... *ergo*:

¿Ho veu còm era del cas publicar l'article *Sabi oficial*? ¿Ho veu còm vostè volia ensenyar a qui pot dar llissons als *sabis*?

No s'hi cansi.

Resulta que no es veritat que ningú hagi fet cas d'en Canalejas. Va tenir públich, y fins va ésser xiulat.

Això quan va agafar el tren pera entornar-sen a la corte.

Hi ha qui diu que al *ex-joven, ex-ministro* y *ex-menja-capellans* el varen xiular els catalanistas. Tampoch es veritat. Ni *siquiera* foren els d'en Lerroux, que massa ho saben tots que l'*ex-joven* ja no val la pena.

Eran uns quants tranquils que's divertian.

En aquest número no fem sinó rectificar. Ara resulta qu'en Sanpere y Miquel existeix, però qu'està malalt de cuydado.

Se'ns diu (y no responèm de la exactitud de la noticia), que ab motiu de la efervescencia anti-reaccionaria d'aquests dias promoguda per la qüestió Nozaleda, en Sanpere y Miquel, que fa llit y desvarieja a estonas, s'ha negat en absolut a pendre tota mena de medicinas, temerós de que'l reaccionarian y obstinat com està en no entrar *en reacció*.

Hi ha home per pochs dias.

Agàfinse bé'l cap ab totas dugas mans, y llegeixin:

Maura ha arrojado la careta, se ha despojado del pudor, y del brazo de Nozaleda realiza su programa: la revolución desde arriba.

Cuando la opinión pública, herida en su dignidad y en sus sentimientos, protesta indignada de una designación que ella interpreta como premio á la traición y

como una amenaza á la libertad, Maura hace suya la causa de los frailes, ofrece su brazo al traidor de Manila, encarcela á los que protestan, cierra los teatros, aprisiona á los actores, hace que la policía descargue sus sables y garrotes sobre los transeuntes, convierte los teatros en campos de batalla, y pública y solemnemente declara que el fraile que pactó con los yanquis, el que por su proceder mereció cien veces el dictado de traidor, ocupará la silla de Valencia por él amparado y protegido por él; que para el presidente del Consejo de ministros no hay obstáculos mientras existan matissers y no han de imponerle las maldiciones del pueblo si Nozaleda le bendice.

Això no ho diu *La Publicidad*, qu'excità a fer matar a n'en Rizal y avuy acusa a n'en Nozaleda y en Polavieja d'haverlo assessinat. Això hodiú *La Tribuna*. Segueixin llegint, si poden:

Cuando del privilegiado cerebro de nuestro gran Galdós, surgió *Electra*, el pueblo, recogiendo con deleite aquel espíritu de regeneración y de vida, encarnación de sus ideas, expresión fiel de sus sentimientos, acudió un día y otro al teatro, tanto ó más que á aplaudir al insigne autor, á protestar del estado de cosas que inspiró su obra, á expresar su ansia de libertad y de progreso, á confundir á los Pantojas, quiso aquel Gobierno de entonces, tan reaccionario como el de ahora, pero menos procaz, oponerse á la ola, y aquel Gobierno fué derribado.

Hoy no es *Electra* lo que congrega al pueblo en el teatro, no es una obra literaria de mérito lo que desperta las manifestaciones de protesta y de entusiasmo: basta *El mozo crúo, Patria nueva, El juicio oral*.

Al arribar aquí atürinse, trèguinse las mans del cap, prenguin alé, cantin la marxa de *Cádiz*, y cridin ab tot l'entusiasme *patrio* que puguin, fins a escanyarse:

¡OLÉ YA! ¡Y OLÉ YA! ¡Y OLÉ YA!

Aquesta setmana teniam intenció d'ocuparnos dels escàndols del Ajuntament, ahont tan edificants espectacles estàn donant els de la majoria (?) republicana; però n'hem desistit perque, francament, l'assumpto'ns repugna. De tal manera està la *casa gran*, que tot lo que hi ha trontolla; no sols els interessos sinó'ls homes, salvant molt comptadas excepcions.

Publicacions rebudas:

Revista de Bibliografía Catalana. S'ha publicat el volùm V d'aquesta importantíssima revista qu'edita «L'Avenç». Aquest volùm, aparegut per cert ab molt de retràs, comprèn la ressenya de las obras publicadas a Catalunya desde juliol a desembre de 1902, y son sumari es el següent: *El Archivo Metropolitano de Valencia*, per Roch Chabàs; *Papers de Joseph Tastú (1787-1849)*; *La Premsa eserita en llengua catalana durant tota l'anyada de 1902*; *Bulleti bibliogràfic*; *Manuscrits catalans de Vich*; *Noms propis*; *Resum del any*.

Acta de la sessió pública celebrada al Ate-

neu Barcelonès el 24 de janer de 1903. Fascicle de 54 planas, contenint la memoria que'l secretari en Bonaventura Bassegoda va llegir, y'l discurs inaugural del president en Raymond d'Abadal.

Rondallas pera noys, contadas per n'Aureli Capmany. Aquestas narracions del conegut folklorista estàn escrites ab espontaneïtat, produhintnos l'efecte, als que coneixèm al autor, de que realment las hi sentim contar a n'ell. La naturalitat y la senzillesa son las qualitats preeminents d'aquest libre, que forma'l volùm ters de la interessant Biblioteca «Nova Catalunya». Preu, 1 ral.

La Sardana, per Baldomer Parramón y Castany. Hermosa composició poètica, ben sentida y galanament escrita en castís català, havent merescut premi en els darrers Jochs Florals del «Escut Emporità» de La Bisbal. Son autor n'ha publicat una elegant edició que dedica als sardanayres de Ripoll.

Revista Musical Catalana. Butlleti mensual del Orfeò Català. S'ha publicat el primer quadern d'aquest butlleti que a judicar per son sumari respondrà a la importancia de nostra primera entitat choral. Hi figuran las firmas d'en Millet, en Pedrell y en Vives. Es notable la secció de correspondencias de Berlin, Bruselas, Londres, Madrid y Paris.

Memorias de la familia. Llibret per'apun-tacions, útil a totas las familias, qu'en ell hi poden anotar tots els gastos, ingressos, viatges, malalties, etc., formant un verdader historial familiar.

També hem rebut els següents almanachs pera 1904:

Imprenta Elzeviriana, de Borràs y Mestres: almanach de paret, molt decoratiu.

Mechero Auer. Elegant almanach-agenda, pera despatx.

El Día. Almanach també pera despatx,

publicat per la societat «Seguros maritimos, Incendios, Valores». Cartagena.

«L'Avenç». Bloch català pera 1904, sobre una elegant tarja decorativa en que hi figura'l sagell de la Biblioteca de «L'Avenç».

Secció d'higiene:

El Maleta Indulgencias, que ha cambiat d'amo (avans estava a las ordres d'un ex-capellà y ara a las d'un cleròfob), ha tornat a ficarse ab JOVENTUT en una *Plática* publicada'l dia 31 de desembre a *La Publicidad*.

Ha dit, com sempre, una serie de ximple-rias, però no li podèm contestar per la se-güent rahó:

Fa dos anys li varem dir, o millor li varem demostrar qu'era un embustero (vèginse'ls números 71 y 72 de JOVENTUT), y ell, aclaparat per la demostració, no va saber desfer-la.

Ara bé: ¿qui hi discuteix ab un embustero?

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Els suscriptors y lectors que conservin complerta la colecció dels números publicats durant l'any 1903, poden remètre-la a aquesta Administració, que s'encarrega de fer-la enquadernar pel preu de 3 PESSETAS, ab las artisticas tapas expressament confeccionadas pera'l volùm IV de JOVENTUT.

Las tapas soltas se facilitan al preu de 2'50 PESSETAS.

JOVENTUT

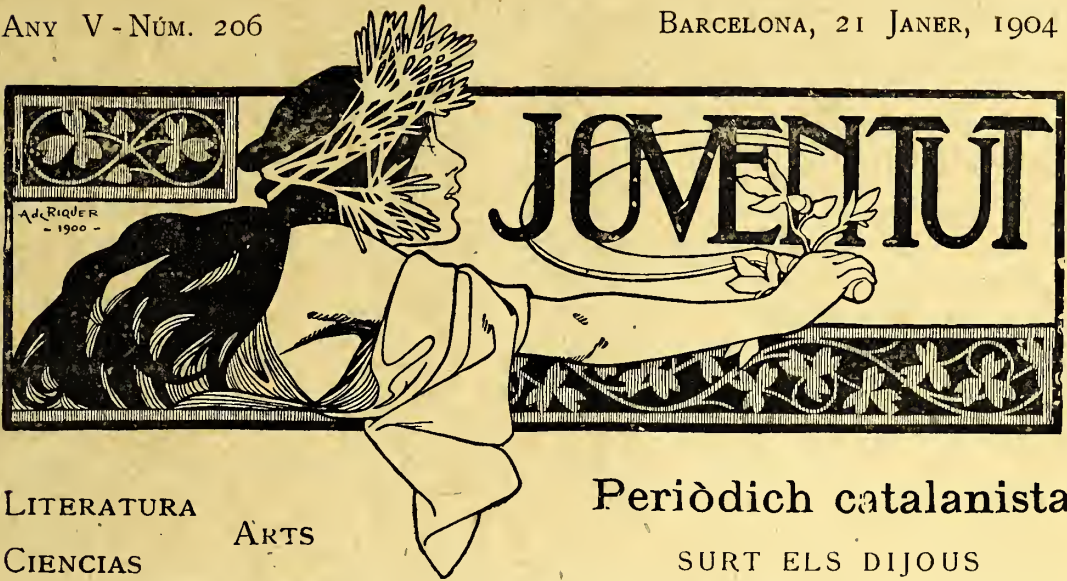
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.— No s'admeten els que no sían inédits.— No's tornan els originals.— Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pesetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
EXTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Siguem «nosaltres mateixos», per Lluís Via. — Any nou, vida vella, per Octavi Pell Cuffi. — Notas bibliogràfiques, per Geroni Zanné. — Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas. — Teatres, per Emili Tintorer. — El passat, per Joaquim Rosselló y Roura. — Manifest de la «Unió Catalanista». — Novas.

FOLLETI:

LES DISPERSES, per Joan Maragall — Plech 5

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson — Traducció catalana. — Plech 25.

SIGUEM NOSALTRES MATEIXOS

El Manifest que insertem en altre lloch d'aquest número, dirigit per la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* a las entitats adheridas y a totas las corporaciones de caràcter verament català, s'inspira en un criteri que'ns plau molt, y que diferentas vegadas ha sigut exposat en las planas de JOVENTUT. En efecte: ara que'l Catalanisme sembla atravesar un periode de calma relativa, sense sotragadas violentas, sense rebre com temps enrera ostensibles escarnis de la Espanya oficial enemiga nostra, seria oportú y convenient que s'aprofités la ocasió pera organitzar-se dintre del autonomisme totas las frac-

cions que hi militan o que hi volen ingressar; ara fóra l'hora de que quiscuna remarqués son modo d'ésser, sa particular significació política y social en el sí d'aquest moviment que, pera ésser verament nacionalista, exigeix la contribució de totas las classes e individus ab totas sas opinions y tendencias.

Y a n'això, qu'es ja una verdadera necessitat, deu donarhi lloch y ocasió la mateixa *Unió Catalanista* celebrant una Assembla magna: perque mentres tant, tot lo que's digui de blanchs y de negres, de dreta y d'esquerra, es aventurat y està subjecte a malas interpretacions. Si's celebra una Assembla y en ella's fan las declaracions que deuen ferse, allavors podrán manifestarse ab personalitat diferenciada y tendencia definida tots els elements constitutius del nostre nacionalisme, ab representació conscienta quiscún, sense jacobinismes que desdiguin de nosaltres y de la nostra causa.

Prematurament, en linias generals, s'ha tractat ja de senyalar dos grans camps en el nacionalisme català: el de la *dreta* y el de la *esquerra*, designant ab aquestas paraulas (com podrian designarse ab otras) els dos grans nucleus conservador y evolucionista (haventhi en quiscún un sens fi de matisos) que mantenen l'equilibri de tot Estat ab llurs accions polítiques y socials combinadas. (Ve-

gis l'article *Aclaracions*, del company Monnegal: número 191 de JOVENTUT.) Nosaltres, jo particularment, he escrit en aquestes planas que JOVENTUT pertany a la *esquerra* (número 145, pàg. 747). Com tota declaració feta a *priori*, aquesta pot ésser poch justa, y també pot ésser mal interpretada. May las denominacions s'aplican ab tota justesa. Las de *dreta y esquerra*, d'*avensat y reaccionari*, etcètera, etc., son altres tants convencionalsismes de que'ns hem de valdre fins volentlos desterrar del vocabulari vulgar. Cal entendreho aixis, y no tergiversar ni empètitir las ideas ab las paraulas; cal que las denominacions no sian una concessió als sectaris migrats, perque això fóra en nosaltres una renúncia de la propia personalitat ensemps que una negació dei esperit eminentment democràtic y dels alts fins d'aquest moviment autonomista qu'ha de redimirnos dels vicis socials contrets, desfent las masses y fent individus lliures. Cal elevar l'esperit, atendre tant al fi com als mèdis, oviar las grans síntesis; y tot sostenint ia lluyta que's creguï necessaria dintre d'un bando d'un color determinat, cal saber fruhir tota la gama de colors que'ns ofereix la llum en la naturalesa.

En tot moviment polítich, es cert, hi ha lluyta, hi ha banderas y banderetas, y mantenint cada una sa significació y sos atributs, militan totas contra'l comú enemich formant un sol cos d'exèrcit. En els pobles mal civilisats, aqueixas banderas y banderetas, en comptes d'aportar sa significació y esforços a l'acció comú, se desvian en moments crítichs, se converteixen sovint en banderas de pandillatge, y fins n'hi ha que's passen al enemich per baixas passions o per miras utilitaries (1). Cal evitarho això; cal que l'autonomisme sia l'ideal que per sobre de nostras diferencias ens agermani, y aixis el nacionalisme català serà l'espill de cultura de que'ns parlava en aquestes planas el company Pujulà en son projecte d'*Ajuntament pera nostra convalescencia*.

Del esperit incult de banderia, tan viu en els pobles meridionals, ahont de cada dos

(1) Aixís ho fan els polítichs a la espanyola. Aixís ho feu el nucleu d'en Vallès y Ribot, qui, després d'acostarse als de la *Unió*, després de dirse *autonomista* ensemps que *republicà*, va sostenir que podia unir-se ab els unitaris d'en Lerroux perque, encara que *centralistas*, eran també *republicans*.

individuos l'un es un indiferent y l'altre un sectari; d'aqueix esperit, rêmora del veritable progrés, no se'n veuhen lliures ni las nacions més civilisadas (Inglaterra n'es una mostra), qu'han d'acceptarlo y vàldressen com acció necessaria en sa vida politica y social. Tenim, donchs, que's valen de mèdis migrats fins els qui persegueixen fins superiors; y es que arreu encara fermenta'l llevat de las lluytas y els fanatismes del temps vell.

Pera lliurarnos d'aqueixos mals, o al menys prevenirlos en lo possible avuy que no estèm encara constituïts autonòmicament, som molts els que demanèm la revisió y simplificació de nostras Bases eliminantne tota qüestió que no tingui caràcter essencial. Aixís, bategant encara més en el nacionalisme català el principi d'autonomia en tots els ordres, se donaria lloch a una organissació individual y colectiva que podria ésser viable per estar feta en condicions de reflexivitat y per ésser filla d'un ample esperit de tolerancia que unis las tendencias més diverses en un alt sentiment de bonesa y de vida superior.

Per consegüent, els catalanistas, els particularistas, els que desitjèm tal grau de perfeccionament individual que fassi innecessarias las lluytas de partit y fins las formas de govern, devèm, pera no contradirnos, desterrar del si de nostras nucleus els prejudicis y els dogmas que sols donan lloch a fanatismes; devèm defensar ab fermesa nostras ideas y conviccions, mes no oblidar que'ls pobles y els partits que's regeixen per conceptes absoluts són sempre'ls més atrassats, els més plagats de xerrayres, els més dominats pels cacichs, y (permètissem la paraula) els més *reaccionaris* de fet.

Y qualsevulga de nosaltres, quan ens diguèm en nostras particulars associacions monàrquichs o republicans, de la dreta o de la esquerra, si mirèm de cara al poble y el volèm atraure, no hem per això d'adularlo ni fer concessions que'ns desnaturalisin, perque nosaltres, més que guanyar adeptes, volèm guanyar convensuts, tot treyéntlos hi els vicis d'origen que portan. Aixís, may els demòcratas voldrèm semblarho més de lo que ho som afalagant a las masses ab declaracions d'aquellas qu'en rigor negan la

vera democracia, que resultan contraproduhents, que's contradiuhen tantost fetas y que sols són necessarias als politichs d'ofici que volen guanyar unas eleccions. Més que monàrquichs y que republicans. més que negres y que vermells, som individualistas. Tant ens doldria veure entrar en nostre camp a qui no estigués ben predisposat, com ens dol qu'entre nosaltres hi hagi qui ab clàusulas inútils barra la entrada a molts catalans de bona voluntat. Facilitemla la entrada y si ningú acudeix, si després de demostrar que som els més demòcratas quedem essent els menys, alegremnos d'ésser els menys, puig serem selecció. ¿Per ventura las democráticas doctrinas d'en Pi y Margall, l'hermós programa federal, posat devant dels absolutismes dels republicans unitaris, no es la més alta llibertat enfront de la més hipòcrita de las tiranias? No obstant las massas a qui no s'ha instruhit, a qui no s'ha preparat, a qui s'ha enganyat, han anat fins ara, més que ab en Pi y Margall, ab els unitaris, ab els falsos demòcratas, ab els xerrayres prostituhidors de la llibertat, ab els cacichs y ab els tirans. Las massas volen homes que claudiquin, y ell no claudicava; volen ésser masas y ell volia homes.

Desfemlos els remats, y acoblèm els individus que'ls forman; no volguém tonrar ni que'ns tonrin; no volguém enganyar ni que'ns enganyin; trevallèm a la catalana, fent adquirir als individus la costum de la cosa pública; no donguém la rahó als Lerroux, essent sa joguina després d'haverlos combatut; volguém la independencia nostra y la de tothòm en la natural evolució de nostras ideās y en el constant afany de perfeccionament que'ns confón a tots en un comú amor: el de l'autonomia de nostra terra.

Tinguém empenyo, més qu'en aplicarnos peculiars denominacions, en realisar nostra peculiar acció dintre l'autonomisme català, ja en lo politich, ja en lo religiós, ja en lo econòmic, sempre ab alts fins y ab serenitat, sense perdre de vista'ls nostres ideals. L'exemple del gran autonomista Pi y Margall, a qui no compregueren las massas, ens ha d'animar a fer verdader poble y verdaders homes per camins que ab joya ovirà ell en sas vellesas al trobarse acompanyat de nosaltres, sos

companys de patria y sos verdaders companys d'ideas. Aqueixos camins a seguir son llarchs, no hi ha dubte, però las grans obras no's basteixen en un dia. No són las riuhadadas lo que assahona'ls camps y els horts, sinó la pluja lenta y perfidiosa.

Vol dir això que, tot fent propaganda activa y entusiasta, siguem sempre *nosaltres mateixos* y procurém mantenirnos conscients en lo més fort de nostras lluytas.

No'ns paguém, donchs, de vans conceptismes, y al aplicarnos certas denominacions pera concretar lo que som y lo que volém, no'ns fem ni consentim que se'ns fassi instrument, dintre del Estat, d'una acció política falsa y oposada a la nostra, quan la nostra es precisament la d'anihilat l'Estat, y ab ell tot lo qu'es fals, o fill de la imperfecció del individu.

Això ja ho tinguerem en compte al fundar JOVENTUT y al escriure nostra *Presentació*; que per son esperit amplissim va plaure a tots els elements avensats de nostra terra. En ella consignarem nostre propòsit de combatre a mort las rutinas, l'esperit d'obediencia cega, d'immobilisme, de caciquisme, de banderia que'ns fou importat d'ultra-Ebre; prometerem lluytar contra tot lo regressiu y tot lo que tendeixi a deturar l'ascendent progressió humana; diguerem que cercariam y alabariam lo bo fos ahont fos y d'ahont fos, se tractés de propis o d'estranyes, d'amichs o d'enemichs; y finalment, en Pompeyus Gerner, que volia que nostre periòdic fos el més avensat, el més independent del Catalanisme, y per tant desitjava qu's titulés *L'Avensada de Catalunya*, escrigué en la dita *Presentació* aquestas hermosas paraulas que tots li aprobarem y que varias voltas hem repetit:

No som ni una iglesia, ni una capella, ni un defnitori, ni una secta, ni un partit, ni tan sols una escola.

Malgrat la natural evolució qu'en nosaltres opera'l temps, fins ara hem mantingut aquest criteri en la part essencial de tot quant portem escrit a JOVENTUT. Seguim, donchs, per aquest camí de franca llibertat y ver individualisme sense criteris estrets, diferenciats per un igual dels teòrics, dels dogmàtics y dels sectaris, seguint la natural evolució de tot lo que viu, exercint ab

tanta eficacia com poguèem l'acció social y política que hagim de determinar y que sempre que calgui determinarem sense desmentir may nostre esperit progressiu.

Ab aquest esperit hem dat lloch a que aparegués la fracció verament lliberal qu'ha d'anar creixent com més creixi'l Catalanisme, perque en resúm son sinònimas pera nosaltres las paraulas Catalanisme y Llibertat.

LIUIS VÍA

ANY NOU, VIDA VELLA

Feya temps que n'havia fugit d'aquella vida viciosa en que malversava salut y cabals. Quan la conegué a n'ella, foragità de son cos aquell sensualisme dominador de sa voluntat. Y aquell esforç geganti, aquella lluyta contra si mateix per'apartar las ideas lúbricas, els instints bestials, el mantingué sempre pensant en ella, la dòna que'l portava a un món nou treyentlo del vici, arrencantlo dels brassos de las dònas de formas exuberants, rostres escayents y vestits extrems que'l tenian lligat de dia als cafés concerts y de nit en sas cambras del hòtel, ahont las possehia, d'ahont s'apartava enervat pels excessos, y ahont tornava a portarlo son afany de fruhir, may satisfet, sols apagat momentaniament.

Y ara, pochos mesos avans de casarse, se sentia un altre home, digne y honrat. L'aymava cegament, anyorantla quan de nit o de dia n'estava allunyat. Ignorant sa antiga vida, ella l'estimava ab tota la forsa del primer amor, comptant els jorns que mancavan pera ésser seva, y caure en sos brassos, y sentirse portada ben enlayre per un home fort, que vivia sols pera ella.

Aquella idea de tornar per un vespre a la vida d'avans, qual recort confós li feya fàstich, li semblà de sobte una troballa, que l'entusiasmà ab promesas de plahers coneguts y no fruhits de molt temps. Se decidi de cop y volta y escrigué en un full de paper, ab mà nirviosa, quatre paraulas que son cervell excitat no li deixava confegir. Aquell vespre no hi aniria, per compromís ab un amich de la infantesa, vingut d'América, que volia celebrar espléndidament èi pas d'un

any al altre. Escrigué'l nom d'ella al sobre de la carta, y la portà ell mateix, deixantla a un criat, perque la entregués a la senyoreta al tornar de passeig.

Y, content de fugir del costat de la promesa, fruhint sols al pensar en la llibertat que tindria aquella darrera nit del any en qu'en cara era solter, entrà al restaurant.

Pensà un moment en ella. ¿Còm se'l pendria l'atreuiment de deixarla sola, aquella vetlla en que justament hi havia'l projecte de celebrar en familia la entrada del any nou? Mes com qui esquiva insectes mortificadors, ell allunyà aquells pensaments al veure entrar al cambrer ab las ostras y'ls *hors d'œuvre* y's reflà ab satisfacció'l bigoti ab sos dits adornats d'anells. Sol, al reservat, assaboria las viandas exquisidas presentadas refinadament, y tastava ab inefable plaher els vins escullits de sa marca preferida.

Demanà la nota, y afegint una bona propina, s'alsà satisfet, fumant un cigarro habano. Al sortir al carrer s'alsà'l coll del abrigh, se posà'ls guants, y, tot caminant, rumià ahont aniria. Al entrar a la Rambla pensà d'anar al Liceu, mes temé que'ls coneguts ho fessin saber a sa promesa y quedar devant d'ella com un vulgar mentider. Y's decidi a caminar sense rumbo fixo, creyentse trobar ocasions pera divertir-se y satisfacer sos desitjos. Pujant pel mitj de la Rambla veyà'ls cotxes qu'anavan al Liceu, y dintre d'ells hi entreveya rostres amagats pels abrighs, capas y *boas*; veyà senyors vestits de negre, ab barret de copa, y a sas mullers y fillas ab pentinats extrems y vestits luxosos. També's fixava en els passants desconeguts, qu'anavan al teatre o a passejar. Parellas de casats de poch, de braset, mirantse amorosament, vivint l'un per l'altre, parlavan en veu baixa; collas de joves anavan fent gresca, rihent fort, burlantse de tot y d'ells mateixos; solitaris qu'eixian d'un café pera entrar en un altre; *policías* passejant de dos en dos; aixams de noyas que sortian tart de trevallar, acompanyadas per dos o tres joves qu'ab sas paraulas las feyan riure y xisclar. Tots els tipos *clàssichs* de la Rambla desfilavan devant d'ell, que tranquilament mirava a tothòm.

Passà per devant de las barracas de roba

blanca, ab barras de turrans de totas menas, exposadas al públich; vegé'ls *jijoneros* ab sos tipichs capells y'ls venedors d'Agramut ab la fosca barretina y la manja al coll; guaytà las pilas de melons y cocos, y las canyas de sucre y plantadas en mitj de las pilas ò lligadas ellas ab ellas com espingardas; arreu mantas penjadas d'una corda, estesas altras sobre palla pera dormir; fogueras voltadas de gent que s'escalfa y menja; tot com un poble nòmada, qu'anyora son pais y no pert sas costums, fabricant ab elements naturals com un panorama que mirém estranyats els primers jorns y qu'anyorèm quan ja no hi es.

Arribà a la plassa de Catalunya, ampla, creuhada en tots indrets per las paradas de *quincalla* y joguinas. Y donà una volta mirantse las barracas obertas. Devant d'una parada de joguinas s'aturà pera mirarse l'escampall de ninas, cavalls, soldats y trompetas. Sos ulls restavan fïts en una nina vestida luxosament, y pensà comprarla pera regalarla a n'ella. Somrigué maliciosament, imaginant la escena que's desenrotllaria al donarli la nina y mormolarli unas paraulas atrevidas que la farian enrogir. Seria una broma ignocenta. Entusiasmât ab sa idea comprà la nina, que's ficà a la butxaca fonda del abrich, deixant una capsa que li donavan perque li feya nosa.

Tenia set y entrà en un café. Havent acabat de beure, sortí y donà altra vegada volts per la Rambla. Comensava a aburrirse. A cada volta s'aturava, mirantse las paradas y'ls kioscos de periòdichs. Sentia un buyt que ño cregué sentir; l'anyorava a n'ella, y estigué temptat d'anarhi, de presentarshi encara que fos tart: ja serian a dormir. Ja's penedia de sa criaturada, però li recava d'entornarsen a casa seva sens haver tingut ocasió de fruhir, de distreures. Sols al pensar que pera satisfer son afany tenia d'anar a raure ab las dònas y'ls vicis d'avans, s'esgarrifava, com si un abim insondable s'obris a sos peus pera engolirlo. Volia sentir el goig de viure, y esperava ansiosament la ocasió impensada en que son cos y son esperit fruhissin alhora. A n'ella la estimava ab un amor animich, sense que'l desitj de possehirla vingués a desvetllar sos sentits ador-

mits. S'hi casava pera tenir una dòna que'l cuydés... y pels diners que tenia de dot. Un respecte sagrat per aquella dòna ideal y superior a n'ell en posició y en cultura, mataba son sensualisme y desvetllava en ell sentiments e ideas confosas. Mes el cos bullia de passions quan la deixava al vespre, incitantlo a tornar a la vida d'avans.

La lluyta contra ell mateix el dignificava a sos propis ulls. El cos se resistia, mes era vensut per l'esperit, per la influhencia d'ella. Y solsament aquella nit la carn havia arrossegat al esperit, cercant el plaher; mes l'esperit, ab la forsa dominadora adquirida, l'allunyava dels llochs coneguts y desitjats.

Entrà en un teatre, y l'espectacle'l cansà aviat. No hi trobava solta en totas aquellas escenas. Y acabat l'acte, que vegé comensar, s'aixecà per'anarsen. Al café del mateix teatre s'adonà d'una noya que li semblà hermosa. Begué més cervesa pera tenir una excusa de contemplarla ab llibertat. Era molt jova, anava ab sos pares y dos germans. Estavan tots en una taula, mes avans de comensar l'altre acte, els dos noys s'aixecaren pera donar una volta a la sala de descans y veure las senyoretas. Feyan cara de viciosos, y sas miradas atrevidas obligavan a baixar els ulls a las dònas. Ell deixà de pensar en sa promesa y en la nina; mes al treures diners pera pagar el *doble* qu'havia begut, trobà quelcòm que li impedia'ls moviments. Llavors estigué temptat de llensar aquella nina sota la taula, mes la por de que'l vegessin no li deixà fer. Y seguia mirant a la noya, que púdicament alsava sos ulls, baixantlos al rebre'l foch de las miradas d'ell. Y quan l'altre acte comensà, y la noya y sos pares entraren a la sala d'espectacles, ell els seguí ab la vista pera saber ahònt seyan. Y els vegé en un palco de primer pis, cap a devant de la butaca de pati qu'ell ocupava. Anà a seures, y tota la funció estigué mirantla, fascinat, enamorat. Tenia necessitat de contemplarla, y quan sas miradas se trobavan, sentia un goig may fruhit. Y en el rostre y en el cos esbelt d'ella, endevinava bellesas may conegudas. Ella'l mirava pocas vegadas, com si temés ésser descuberta, y ell veyia en aquella por la candidesa de la verge que sent l'amor per primera volta. Estava resolt a seguirla, a saber ahònt vivia, a

enterarse de qui era; estava resolt a estimarla, a rompre ab l'altra si era precis; a tot estava resolt. Y benehia'l pensament que tingué d'entrar en el teatre, ahont s'aburri tot un acte sense coneixe qu'alli mateix, a vora seu hi havia aquella dòna qu'ara desitjava follament.

Dintre'l palco d'ella hi hagué moviment. Entrà un jove que saludà als pares y a la noya fentli un somriure. Y ella maquinalment li allargà la mà, sense mirarlo. Ell, de primer, pensà qu'era una visita, mes aviat comprengué qui era'l nou vingut, que's posà al costat d'ella enrahonantli, per més que la noya semblava no ferne gayre cas. Llavors endevinà la historia trista de la noya, promesa a un jove vulgar que la desitjava sensualment o pels diners, y que's casaria ab ella sens estimarla. Y comensà a buscar solucions a aquest problema. Pensava si declararse per escrit, o anar a trobar al altre y exigirli que la deixés tranquila. Mes allò eran sols ilusions sevas, sense cap fonament. Potser tots dos s'estimavan y aquella vetlla, enfadada la noya, el mirava a n'ell pera fer gelos al promès. Desesperansat la mirava encara, com despedintse d'aquell món ideal atravesat en somnis. Y quan se'n anaren, ell també sorti y els vegé allunyar-se. Se sentia lligat, la seguia veient que la perdía per sempre.

Un cotxe'ls esperava a fóra; pujaren, y ell ab la vista'n buscà un pera seguirlos. No'n vegé cap; y quan la portella's tancà y els cavalls arrencaren, comensà a seguirlos a peu, mes al tombar un carrer els perdé de vista y tornà enrera. Passà altra volta per davant del teatre; llavors la gentada sortia empenyentse, per las portas estretas. Li semblà coneixe als dos germans d'ella seguint a dugas dònas que reyan de sas paraulas, girantse atrevidas pera ferlos apropar. Poch després ja anavan tots quatre de costat. Ell ho vegé tot ab el cor trossejat, y pera distreures entrà en un altre cafè y anà bevent fins que'l cap se li enterboli. Llavors, comprenent que potser n'havia fet massa, se'n tornà a casa seva.

Al entrar en sa cambra y despullarse a la claror de la bombeta elèctrica, que illuminava ab llum esmortuhida per la tulipa de colors, vegé'l retrat de sa promesa y tornà a recordarla. Trobà la nina, y quan se ficà

al llit, encara la mirava per'acabar de distreures; però'l cap se li feya pesant, s'ensopía, se li aclucavan els ulls.

L'endemà, al alsarse y mirar el rellotge, vegé qu'era molt tart. Se vesti depressa, mentres recordava confosament el somnis de la nit. La imatge de la noya del teatre's confonia ab la de sa promesa. Quan se dirigí al lavabo, trepitjà quelcòm y s'ajupí a cullirhò. Era la nina, despullada, ab els brassos y cammas desllorigats. Els vestits, fets trossos, estavan escampats sobre'l llit y per terra.

S'estranyà de tot allò, mes s'horrorità al compendre qu'ell mateix, ab sas mans, ab sa boca, l'havia despullada a la nina, tenintla als brassos. Y després d'aquella crisis nirviosa, la imatge de la noya del teatre s'esvania confosament, y la de sa promesa resorgia potent y clara en la seva pensa. No atinà de prompte ab aquell cambi de sas impressions, mes recordà qu'en somnis havia possehit una dòna y trossejat una nina. Y la imatge de la dòna possehida en son recort era la de la verge ideal y desitjada, dels amors contrariats.

Quan sorti al carrer, anà de dret a casa sa promesa, qui, al entrar, va dirli plena d'alegria, pensant en son proxim matrimoni: «Any nou, vida nova.» Y ell llavors se recordà de la noya prostituhida en somnis, y sentintse feble pera dominar aquells desitjos sensuais que sempre havia covat en son cos, li respongué, tornantli'l petó. «Any nou, vida nova.» Mes una veu fonda, que no pogué fer emmudir, la veu de son esperit vensut en la lluyta, va retrunyir per dintre: «Any nou, vida vella!»

OCTAVI PELL CUFFI

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

Ombrivoles porta per titol una colecció de quatre noveletas escrites per Victor Catalá y publicadas per la Biblioteca Popular de «L'Avenç».

Com que'ns manca aquella serenitat recomanada pel *Manual del perfecte crítich*, serenitat que deu anar acompanyada d'una percepció fondíssima pera cercar taras o inventarne quan no n'hi ha; com que creyèm que'ls grans autors quasi may ne tenen de taras, y si'n tenen es pera posar en situació ridicula als *pedants* que saben descobrirlas, dirèm tot seguit que las quatre noveletas que tenen per titol comú *Ombrivoles* són quatre models de prosa catalana, quatre narracions rublertas de color y de vida, y sobre tot animadas per la empena d'un temperament dramàtic colossal, únich entre'ls joves conreuhadors de la moderna literatura catalana.

En Victor Catalá ja ha sigut admès entre'ls escullits en l'art de Balzac pels crítichs barcelonins. Els uns ab restriccions, els altres incondicionalment, han alabat el geni literari de nostre gran prosista; tots ab bona fe (aixís ho creyèm) y sense que la enveja o l'esquifiment d'ànima haguessin influhit en llurs judicis (1).

Hossanna, donchs! Consagrat en Victor Catalá com prosista eminent, desitja correspondre als elogis rebuts ab nous treballs. Aixís ens dona pera'l nostre número de cap d'any de 1903 *La «tomia» del Estrany*; aixís presenta als passats Jochs Florals dugas superbas *Marinas*, que són premiadas; aixís escriu el magnífich quadro *Trànsit* pera nostre cap d'any actual, y aixís publica a la Biblioteca popular de «L'Avenç» sas *Ombrivoles*.

Las *Ombrivoles* són producte de dugas qualitats que tan sols posseheixen els vers temperaments dramàtichs, el sentiment y la forsa: el sentiment fondo de las humanas miserias, de las passions enèrgicas y salvatges, s'agermana en las *Ombrivoles* ab la forsa mascle d'un cervell poderós, que las hi dona relleu extraordinari en l'acció y en els detalls. En las quatre *Ombrivoles* el drama camina vers son desenllás terrible y fatal ab una lògica inflexible, que corprèn y esparvera alhora.

Conformitat es el poema del pagès sorrut y vell que veu morir a la companya de sa vida, que vol seguir-la a un altre món misteriós y esferehidor, y pera realisar son desitj la calsa, a fi de que's compleixi la tradició pagesa de que l'acte de calsar a un mort porta un'altra mort. Aquest pensament passa pel cervell del avi, diu ab poètica y justa

frase en Victor Catalá, «com passa un raig de lluna per la clariana d'una selva primitiva».

La «tomia» del Estrany es un prodigi de descripció y de riquesa de llenguatge: l'autor hi demostra son profund coneixement de la llengua catalana.

La fi dels tres es la historia d'un *Tenorio* del camp, temut de jove, befat y apallissat de vell, que mor miserablement ab sos dos antichs companys, un matxo y un gos.

Y *Animes mudes*, potser lo mellor de llibre, es la novela d'un pagès y una pagesa que s'estiman malgrat l'odi que regna entre llurs families, *Capuletti* y *Monteschi* camperols; y quin amor covat esclata dolorosamente quan ja no pot granar, però ab una poesia feréstega qu'arrenca llàgrimas, deixant una impressió al ensemps desconsoladora y barbre.

Ombrivoles quedarà com un model de prosa en las lletras catalanas, pera delectació y orgull de llurs aymadors. Si las lletras francesas tenen un Maupassant, las russas un Turgueneff, las italianas un Capuana y las americanas un Breet-Harte, mestres de la *nouvelle*, las nostras tenen un Victor Catalá.

Al costat de la poesia castellana que podèm calificar d'*oficial*, dedicada a enaltir las glorias del *pendón morado de Castilla* o tan sols a esbrinar trascendentals problemas filosòfichs mitjansant encarcaradas *octavas reales* o *fáciles quintillas*, viu, ja fa molt de temps, una altra poesia que té sas arrels en l'ànima de las diferents regions que integran l'estat espanyol d'avuy. Aquesta poesia ha aparegut ab jovenivol esclat a Extremadura, a Murcia, a Andalucia. Sos batechs primers foren castellans: ni Bécquer ni August Ferrán (andalusos d'ànima) gosaren encara escriure la llengua del poble andalús, per respecte, sens dubte, a la llengua de Castilla o per despreci al *dialecto* nadiu. Els fills d'Extremadura y Murcia han anat posteriorment abandonant aquests prejudicis, dedicantse a escriure'l llenguatge de la gent del camp, ni bort ni vulgar, ans al contrari rich y plè de poesia, perque'l poble molt sovint té del llenguatge una intuició fondíssima, de quina solen careixe'ls enfarfegats gramàtichs y acadèmichs.

Ens han sugerit aquestas consideracions uns llibres rebuts d'en Vicens Medina, escrits en castellà'ls uns, en murcià de l'horta'ls altres. En Medina, escrivint en castellà, es un poeta admirable; però al escriure en murcià, resulta un poeta delicadíssim, fresch, emocional, d'una senzillesa qu'encanta, d'un sentiment de bona lley que sorprèn. Dels llibres d'en Medina qu'hem rebut (*La sombra del hijo*, 1899; *Aires murcianos*, 1900; *La canción de la vida*, 1902; y *La canción de la muerte*, 1904), devèm alabar com el mellor (es

(1) Aixís se deduheix d'un tascicle publicat pel llibreter Félix Clòs, titulat *Judicis Crítichs referents a l'obra «Dramas rurals» de Victor Catalá*.

una opinió nostra) els *Aires Murcianos*, llibre d'una poesia encisadora, d'una adorable tendror. Encara que's tracti d'un llibre publicat fa temps, no podem resistir la temptació de copiarne un fragment; nostre gust seria poder fer coneixre a nostres lectors l'obra completa del exquisit poeta regional. Heusaquei *La cançión triste*:

D'aquel hombre extraño
que esta mañana se arremanció,
la gente en un corro
s'apiña al reor.
Páece que de tierras lejanas el probe
dista aquí llegó;
tié la barba blanca,
los ojos azules y durce la vos...
¡los ojos azules y hundíos, que miran
que da compasión!
De tóico lo c'habla
ni una palabrica siquía se entendió;
pero entorna los ojos y, triste,
canta una cançión...
¡más trístel... ¡más trístel...
¡como nunca de triste se oyó!
Mienta cosas cantando que náide
por aquello q'ice sabe lo que son;
unas palabricas llenas d'amargura
y otras palabricas llenas de dulzor...
pero por el deajo tan triste, ¡tan trístel!
llega al corazón,
y es verdá que nenguno lo entiende,
pero lloran tós!
Páece c'habla mentando su tierra
y quereres c'allí se dejó...
páece c'habla d'hijos y c'habla de nieto
y d'argo c'al cielo se llevará Dios...
y se esjarra su pecho en quejios
ca ves que se güelve pa onde sale el sol
y se ve que se mojan sus ojos
y se siente que tiembá su vos.
Mocios y viejos
sienten la cançión
del tonico triste,
como nunca de triste se oyó,
y es verdá que nenguno la entiende,
¡pero lloran tós!

Aquesta poesia no es la mellor del llibre; es la més curta y per xò la reproduhim. Ab ella n'hi ha prou pera judicar a en Vicens Medina y admirarlo.

També hem rebut un exemplar de *La Celestina*, tragicomedia lirica de Calisto y Melibea, música del eminent mestre català Felip Pedrell. Tractantse d'una obra que, segons tenim entès, se posarà en escena durant la temporada de primavera al teatre del Liceu, aplassèm per'alashoras ferne un estudi tal com requereix per sa importancia.

L'obra ha sigut magníficament editada per la casa Dotesio.

Lectura bilingüe. Exercicis per'aprendre de llegir en català y de llegir y traduhir en castellà els noys y las noyas de las escolas de

Catalunya, per Salvador Genis. Van precedits d'un encertat prefaci y de las principals reglas fònicas pera llegir bè en català, y seguits d'una taula de veus catalanas homògrafas d'igual escriptura, que's distingeixen unas d'altras pel sò de las vocals. Aquesta obreta, tan important pera'ls noys catalans, acaba d'ésser aprobada (cosa may vista!) ab Real Ordre de 2 del present mes publicada a la *Gaceta*, pera servir de llibre de text a las escolas oficials de Catalunya. Hem progressat, donchs, desde'l decret d'en Romanones ensà, ja que concedeixen a nostra llengua la *beligerancia* sancionant explicitament son us. ¿A què's deu això? ¿Tal volta a haver comprès la gent del centre la utilitat que pot reportar y el dret que té a la vida l'obra del distingit mestre y company de Catalanisme senyor Genis? Confessèm que'ns es difícil creureho, y que més aviat ens inclinèm a atribuhir tal acte de justícia a la circumstancia d'ésser ponent en el Consell d'Instrucció Pública un català (tarragoni), don Agusti Sardà, director de la Normal central de Mestres. Felicitèm al autor y ens felicitem per la justícia qu'en aquest punt s'ha fet a la nostra llengua.

Els següents paragrafs qu'escriu el senyor Genis al explicar el per què de son llibre, mereixen ésser llegits y meditats, sobre tot pels que fan versos.

En las escolas s'ensenya solsament a llegir en castellà y, per lo tant, a pronunciar las lletres y las paraulas segons la fonètica d'aquest idioma, qu'es molt diferenta de la del català; y quan els nostres fills s'arrisca a llegir llur parla nativa hi aplican, com es natural, la única fonètica que coneixen: la castellana. Disfressat aixís ab pronunciació forastera nostre hermós idioma, se converteix en un llenguatge ridícul per lo estrafer y afectat, fins al punt que ni català sembla; contribuhint en gran manera tan violenta desnaturalisació a que se senti a dir massa sovint per fills de Catalunya, qu'es revessa y de mal llegir la dolsa llengua que mamarem.

¡Es clar! ¡També resulta extravaganta y aspra la castellana quan la fan malbé'ls catalans o'ls francesos ab llurs respectivas pronunciacions!

Fugint del llot. Aquesta noveleta d'en Rafael Folch y Capdevila ha sigut publicada per la biblioteca «Nova Catalunya», de quina n'es el volúm IV. L'autor hi explica, en forma agradable, els seus ideals politichs y sociològichs, molt avensats en abdós ordres d'ideas. Llástima que la part literaria no estigui a la mateixa altura.

Precedeix a la obreta un prefaci del editor, exposant la seva disconformitat ab algunas ideas exposadas per l'autor, ab quina manifestació dóna probas de tolerancia, sempre recomanables.

GERONI ZANNÉ

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

Proposats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS (1)

I

LA ESCOLA DE PITAGORAS

(De Sòcrates)

—Afortunat Pitàgoras, del Helicó volgut:
quin nombre de deixebles a tas llissons acut,
el llum de ta experiència havent triat per guia
en el gloriós estudi de la Filosofia?

—Polícrates de Samos, sabras-ho molt aviat:
de tots ells junts que'n comptis no més que la meytat,
tindràs els que conreuhan la ciència matemàtica;
aquells que a la Natura eternament simpàtica
llurs estudis dedican, formen un quart no més;
un setè solsament fan els altres després
qu'en silenci trevallen y en silenci meditan;
també, per fi, tres donas hi tinch que s'exercitan
en la sabiesa: Teania té por nom la més gran.
Vetaquí la resposta qu'estavas demanant (2).

(1) Com no voldria que se'm prengué per altre, declaro de bonas a primeras que de grech no'n sé un borrall y que las mevas versions catalanas, fetas en presència d'un text francès que jo crech literal, pretenen sols oferir al lector lo curiós dels càlculs a que donan lloch els antiquíssims problemes, no pas deixarli assaborir la llur valua dins la literatura clàssica. D'aytals problemes n'hi han traduccions més o menys lliures en moltes llengües modernes; en català no'n conech d'altras anteriors a llas que jo he fetas, y m'aconsona pensar qu'en castellà ni aquestas tenen per ara —R. M. P.

(2) Aquest problema es l'epigrama XIV, 1 de l'Antologia palatina qual manuscrit, degut a Constantí Cefalas en el segle x^l sigüé descobert a la biblioteca d'Heidelberg per Saumaise en 1616.

La resolució del problema s'obté per la equació:

$$\frac{x}{2} + \frac{x}{4} + \frac{x}{7} + 3 = x$$

que un cop calculada, dóna:

$$x = 28 \text{ deixebles.}$$

Efectivament:

La meytat dels 28.	14
El quart dels 28.	7
El setè dels 28.	4
Las tres donas.	3
Fan el total dels deixebles	28

II

LA ESTATUA DE MINERVA

(Anonim)

Ditxosos temps els de la Grecia antiga,
ditxosos sobre tot pera'ls poetes
que'l temps present a dejunar obliga
y lluytan ab la fam com vers atletas,
tot tenint la miseria per amiga!

En aquells temps que dich, diferents d'ara,
l'art donava per viure, y més encara.
Ho proba un fet precís:
la presentalla feta a la preclara
Minerva de sa imatge en or massís
per uns joves poetes; tot indica
que devían ser gent de casa rica.

La Historia ho conta aixís, y encar fa més:
detalla de la estatua en parts del pes
lo que cada company hi hagué portat,
y es com segueix: «Caristios, la meytat;
Tespis, la octava part; una desena,
el bon Solón; Temison, la vintena.

Nou talents qu'han mancat y la mà d'obra
són la part d'Aristodi, el qui res cobra,
car, ja que té d'orfevre la destresa,
l'ha esmersada en honor de la deessa» (1).

(1) Versió lliure de la composició XIV, 2 de l'Antologia.
Se resol per el plantejament de la equació:

$$\frac{x}{2} + \frac{x}{8} + \frac{x}{10} + \frac{x}{20} + 9 = x$$

obtenintse:

$$x = 40 \text{ talents.}$$

El talent (τάλαντον) unitat de pes usada per els grechs, equivaldria a uns 26 kg. d'avuy. També era'l talent una moneda de compte que, representada per aquell pes d'argent, valia 6,000 dracmas (δράγμα) o 60 minas (μνά) uns 6,000 franchs d'avuy.

LA FESTA DELS REYS O LO QUE VOLGUÈU

Twelfth Night or *What you will*, qu'alguns francesos y també'l senyor Capdevila han traduït ab aquell títol, es una comedia de Shakespeare quin objectiu principal es fer riure. La faula, que's basa en la gran semblansa de dos bessons—germà y germana—es bon xich pueril; y, encara que pera'l gust modern massa deixatada, sobre tot al final de l'obra, dona lloch a una serie d'equivocacions y situacions còmicas que prepara y presenta l'autor ab habilitat e ingeni incomparables. Ademés d'aixó, ens admira la comedia per la fina sàtira de tipos y costums, qu'endevinèm ben reals, y que posa Shakespeare en ridicul ab gracia extraordinaria. Sobre tot en la pintura dels tipos, fins els més insignificants, s'hi veu la grapa del gran autor anglès que *burla burlando* no deixa de presentarnos un hermós quadro de vida humana ab tot l'esclat de las passions violentas, petites miserias, sentiments delicats, vanitats, preocupacions, vicis y virtuts qu'avans com ara l'han caracterisada.

El públich va riure molt y de bon grat durant tota la representació, y en Gual y'l traductor mereixen un sincer aplauso per haver donat a coneixe escènicament una de las obras de Shakespeare que sols els erudits havian pogut fruhir en el llibre. No es pas de las millors, però no deixa d'ésser ben interessant.

La execució bon xich més cuydada qu'en la sessió anterior, y, tenint en compte la immensa dificultat que las obras d'aquest genre ofereixen als actors moderns, just es confessar que'ls del «Intim» se sortiren ayrosament de sa tasca presentant un conjunt ben discret. Se distingiren en Sanpere, molt just durant tota l'obra; en Giménez, que digué perfectament el monòleg de la carta, en Puiggari, en Capmany y las senyoretas Baró, Cazorla y Ferrer, si bé aquesta pecà bon xich de monòtona.

La decoració del quarto d'Olivia, deguda als senyors Brunet y Pons, ben ensopegada, y els trajos en general ben propis y rics.

Dilluns s'estrenà'l drama d'en Gual *Misteri de dolor*, obtenint un èxit tan entusiasta com merescut. En el número proxim me'n ocuparé ab detenció. Per avuy me limito a felicitar a n'en Gual y als actors que representaren *de debó* un drama *de debó*.

EMILI TINTORER

—Filla meva—va dirli sa mare:—has d'oblidarlo. No ho pot ésser el teu marit, no ho serà may, aquell home. T'ha enganyat, ens ha enganyat a tots, no t'ha estimat may, may de la vida; es un perdut, un qualsevol...—

Prou ho sabia ella si l'havia estimada, si la estimava... Prou ho sabia ella que no era tot allò que li deyan... Y sufria, sentint aquell munt de recriminacions, que may acabavan, contra aquell home.

Si: els havia enganyat, més no a n'ella: a la familia, a la cega familia; havia mentit perque la estimava, y aquella estimació'l justificava; havia mentit perque ells ho volgueren, ho exigiren. Prou pena'n tenia'l pobre! Prou li havia dit moltes vegadas que'l deixés, que no se'n recordés més d'ell, que tal volta no la sabria fer felis, que no podria darli tot quant desitjava, lo qu'ella's mereixia... Y ella li responia que ningú més la podia fer ditxosa, que fins veyentlo miserable l'estimaria sempre y partiria ab ell las privacions y la miseria. —¿Què valen totas las riquesas comparadas ab un amor com el nostre?—deya.—Si ja no puch ésser de ningú més!... M'ho diu el cor, la conciencia!...—

—No t'apuris; al seu lloch un altre—li deyan. El dirho ray! Poch ho sabian qu'era tota seva!... Y si ho sabian, vivian ideas prou migradas pera fer el desentès, pera passar per tot... Quin fàstich!

—Escolta als que't volen bé—li repetian a totas horas.—Pots trobar més, molt més... —Pobra mare! pobras germanas! No's recordavan de lo qu'havian sigut; no volian recordarsen. «Pots trobar més.» Un cor noble y generós, un nom honrat, una inteligencia clara, un gran amor al trevall, era poch pera ells. «Pots trobar més.» Si: podia trobar qui suportés y sobrepujés aquell luxu exorbitant que, sense base, s'havia montat de cop y volta, creyent qu'ab ell y son naixent orgull podrian ofegar la olor aspra del suhor de quan no eran més que senzills trevalladors. Però, malgrat sos esforços, en sos actes, en son parlar, fins en sos vestits a la *dernière*, hi traspuhava la olor del magatzèm, el recort de son passat de trevall y honradesa. Y aquell sagell que sols

la mort podia arrencarlos, del que podian enorgullir-se, els encongia.

Ella era feble, y a la fi's escoltà. Plorà molt, de moment, la perdua d'aquell amor, servant la ferma convicció de que cap més podia, ni tenia dret a substituhirlo; després, ab ubriacaments d'alegria forsada, tractà d'ofegar el trist recort; mes arreu aquella imatge estimada se li apareixia muda y freda, ab el bras aixecat amenassador y l'index estés com clamant justícia. «Soch el teu espòs», li deya una veu secreta, «soch el teu espòs!» Oh! Aquella veu! Quina fredat li feya! Semblava que venia de lluny, de lluny, com una bufada d'ayre fret y tallant que li glassava'l cor. Y la sentia sempre, cada cop qu'en sa boca s'hi dibuixava un somris, cada cop qu'en sos llabis hi esclatava una rialla... Si en sas orelles hi ressonava una paraula d'afecte, qualsevulga aflagadora paraula, la ohia envolta ab el resso d'aquella temuda veu. Quina agonía!

—¿Encara no? — li deya sa mare veyentla corsecarse.— Oh! Malehit sigui! No'l puch perdonar may. ¿No'ns ha robat la tranquil·tat? Donchs mal repòs tingui!—

Havia passat un any: un any de lluytas ab el recort, un any de lluytas pera ofegar l'ideal somniat... Y l'ideal no moria, no podia morir.

—No obstant, he d'oblidar—va dirse un dia resoltament, esperonada per la familia y creyent que un nou amor resoldria l'antiga y encara oberta ferida. Mes sa conciencia's revoltava ab irat crit, dihentli: «No't perteneixes!» Volia fingir, y la mentida li feya mal a l'ànima.

—No's casarà,—comensavan a dir las amigas.—No trobarà qui la vulgui... Y donchs, ¿hont es anat tant d'orgull?...—se preguntavan entre ellas ab cinich somriure, al véurela abatuda.

—¿Que no'm casaré?—repeti un jorn maquinalement.—¿Que no'm casaré? — Y'ls ulls li brillavan y esbufegava de coratge. Moments després, ab resolució y convenciment, barbotejà:—Oh! Si, que'm casaré! Mal que os dolgui!... Ab el primer que's presenti, sigui qui sigui, vingui d'hont vingui!... —

Li havian ferit l'amor propi, el seu orgull de dona, y n'hi havia prou ab això per'ac-

ceptar la lluyta: una lluyta sense treva, de la que per endevant sabia que, vensuda o vencedora, sempre n'eixiria víctima.

—Ab el primer que's presenti, sigui qui sigui, vingui d'hont vingui!... — tot sovint ab fe's repetia.

Y aquest no trigà a presentarse.

Acostumat a la ciutat, la vida de població, anch que fos bona, l'aburria. Necessitava un passatemp, un modo de matar las horas sens embrutirse. De gust refinat, necessitava especials emocions. L'amor las hi oferia. Era jove, rich, elegant. No necessitava més l'ambició d'aquella dona. Podria satisfer els desitjos de la familia, aixafar a las serpetas... Triomfaria. Interiorment somreya de satisfacció, fins fruhia una tranquil·tat relativa: podia oblidar.

Sabia que no l'estimaria may, però podia mentir... podia fingir...—No, no hi llegirà may aqueix home en el fons de ma conciencia— va dirse. Ofegaré las llàgrimas, moriré beventlas en secret; seré impenetrable. ¿Un pervindre dolorós?... Bah! No vull pensarhi! —Y aixis volia ofegar l'avenir avans de nàixer, com ho feya ab el passat viscut.

¿S'estimavan? Problema indesxifrabable. S'ho deyan, s'ho repetian cent voltas al dia... Remés.

—Si'm deixessis moriria, me mataria!— deya ella temerosa de pérdrer y veures be-fada.—Si ho sabessis, com t'estimo!...—segua, abandonantli las mans qu'ell besava foll de desitjos. — ¿Y al altre?... — a voltas li preguntava; y ella, ab gravetat, li responia — No l'he estimat may; l'aborria; me l'imposavan! — Y's l lensava en sos brassos, y'l besava mecànicament, sense passió, sens ànima. — ¿Ets ben meva? — li preguntava ell frisós y acalorat, atrayentla ab energia. — Teva, tota teva, no més que teva! — li responia, fingint lo qu'en altres temps ab sinceritat repetia boca sobre boca y xopa de suhor. — ¿Y tu meu?... — Tot teu, vida meva! — Al impuls del instint carnal ell frasejava; y tot seguit la serenitat, la fredor d'ella s'imposava. La repugnancia que la proximitat d'aquell home li inspirava era sa millor guarda.

Y aixis vivian, reproduhintse aquestas escenas fins a lo infinit, a totas horas; volent ella, pels estímuls de la carn, dominar, ano-

rrrear millor dit, l'esperit y la consciencia d'aquell home. Y ho logrà, el converti en un esclau que l'adorava ab follia, en son amor de mascle; y fruyt d'aquest amor n'eran uns gelos terribles, tristos gelos que's revinclavan potents contra l'ideal, contra'l passat d'aquella dona.

—Seré impenetrable—'s repetia ella ab fermesa de voluntat. Y era que, insegura de si mateixa, 's deixava dominar per un temor fondissim de veure eixir el passat d'entre la fosca. — Seré impenetrable! — tornava encara, dubtant cada vegada més de que la forsa de sa voluntat fos prou per'aturar el curs d'una lley fatal. Per això vivia en un etern neguit, fret y esglayant com del qui espera la mort, y anava neulintse, corsecantse, capdellant de dias y de nits aquella deria.

—¿Per qué no'ns casém?... — va dir un dia a n'ell ab accent de tendre retret, sorprenentlo en un agut periode de crisis amorosa. — Si, prompte, tot seguit, ara mateix, si vols... — li respongué ell boig, exaltat, casi sense darsen compte. Ella'l besà fredament al front, y somrihentli agraphida, l'enretirà lleugerament de si; mes ell, prenentli'l cap entre las mans, estampà en sos llabis un petó llarguissim. Y després apropà sos ulls als d'ella, y's quedà esguardant fit a fit el fons de sas ninas, que brillavan ab reflexes verdosos.

La mirada penetrant, ullprenedora d'aquell home, li produhia un vértich esgarrifós, y sentia sobre d'ella'l pes d'una sugestió a la que no podia sustraures.

Y passaren bona estona mirantse fitament, muts, astorats. Però aquell home l'anà estrenyent, estrenyent ab sas mans nirviosas, com volent fer més segura y penetrant sa mirada, com volent descobrir tot el passat d'aquella dòna.. De prompte una vibrant punxada al bell mitj del cervell li arrencà a n'ella un xislet agudissim, llarch y aterrador. Tot seguit se portà al cap las mans crispadas y tremolosas, mentres alternativament se tancavan y obrian horrorosament sos ulls.

Després quedà abatuda en el sofà, replegada en si mateixa. Semblava que dormís. Probaren de tocarla, de cridarla... mes, afermada en son lloch ab inconscient tossuderia, ni's movia ni tan sols els mirava.

—¿Plora?... Millor, val més aixis— digué'l metge al cap de bona estona. — Deixéu que plori: senyal de que sent.—

Poch a poch, semblà que la llum entrava en aquell cervell que, per espay d'algunas horas, havia restat condormit; mes era d'un modo lleu, casi imperceptible. El passat havia reviscut, bategava a dintre seu mostrantse ab tota sa cruesa. Y aquell home havia llegit en ell, l'havia penetrat fins al fons. Per això la mirava d'aquell estrany modo que li feya por, que l'aplanava. Per més que la refugís, sempre la trobava fita aquella mirada; y aquell cinich somriure no'l podia sufrir. «Impura, meretriu, bagassa!» li semblava sentir en tots els remors, en totas las veus de la natura. «Impura, meretriu, bagassa!» creya llegir en cada ull qu'en ella's fixava... Y s'hi fixavan tots! Y cridà desafortadament — No'l vull, que se'n vagi! Aneusen tots, tots ben lluny! Deixeume sola!... — Y là deixaren sola ab sa consciencia que ja agonzava.

Passats uns quants jorns, la calma havia retornat, mes era una calma que semblava un preludi de mort.

—

La casa ha esdevingut un sanatori envollat en una nit eterna. Las portas y finesstras sempre son closas. To es humit, tot fa olor de floridura. Allà las miradas son frédas, las paraulas se glassan a flor de llabis... Sembla un casal malehit de Deu y abandonat dels homes.

Prop la llar, una vella ab cara d'òliva va mastegant oracions, tot fent bacaynas; més enrera un grupo de dònas jovas—joventut avans d'hora marcida—van pregant també a Deu, al Deu just, al que perdona; pregan y al ensemps maleheixen a un home.

De tant en tant, una figura ombrivola apareix al lllindar de la porta. Sa mirada es poruga y a la esquitllenta; son pas recelós com si caminés per entre còdols, y de sos llabis sechs y deprimits com els d'una vella, n'ix, en un sospir, com un clam etern:—«No puch ésser de ningü més: m'ho diu el cor, la consciencia!...»—

JOAQUIM ROSSELLÓ Y ROURA

LA UNIÓN CATALANISTA

A LAS ENTIDADES ADHERIDAS Y A LAS SOCIETATS Y CORPORACIONES
D'ESPERIT VERAMENT CATALA

LA Junta Permanent de la *Unió Catalanista* moguda pel gran desenrotlló y per lo complex de las manifestacions que mostra lo renaixement de la nostra nacionalitat, y considerant que al transformarse aqueix gran esclat de renaixensa en acció catalanista s'hi observan grans deficiencias per mancarhi sovint modalitat nacionalista

ben determinada y, sempre, la forsa y la empenta que sols s'obtenen organisant las energías que impulsan vers un mateix ideal; atenant al estat de desnacionalisació en que's troba la part de nostre poble indiferenta o contraria a l'assoliment de las aspiracions del nacionalisme catalá; y fonamentantse en l'apartat c del article 17 dels Estatuts, creu qu'es cumplir ab lo més important dels devers que la representació que té li imposa, dirigirse a las Entitats adheridas, a las altrás Asociacions catalanistas y a las Corporacions y a las Societats nascudas per l'impuls del renaixement de la nostra Catalunya, pera que coneguín lo pensar d'aquesta Junta respecte de la situació present de la societat catalana, y las ensenyansas y la experiéncia que ha tret de l'acció que realisan y dels efectes que determinan las diferents activitats del moviment catalanista, y pera exposar-lash'l criteri que opina ha d'ésser l'ánima que mogui y dongui caràcter ben precís a l'acció social del Catalanisme.

No ha de reivindicar aquesta Junta Permanent lo dret que té de judicar las manifestacions socials y políticas del nostre poble, perque es dret que pertany á tots los catalans; mes sí fa constar qu'en l'estudi y en l'interpretació dels fets y fins al deduir conclusions que assenyalin orientació, prescindeix en absolut d'inspirarse en altres sentiments que no sían l'amor a Catalunya y als nostres germans de Patria, y sobre tot als que'n hi lliga lo lluytar per l'aspiració catalanista. La Junta Permanent vol fer nacionalisme, vol fer Patria, y vol congregar voluntats agermanant, y determinant que lo substancial y lo fonamental acoblin totas las activitats del Catalanisme militant unintlas en lo criteri nacionalista; no vol fer sentiments personals ni vol allunyar los uns dels altres als que bregan per l'ideal comú de la renaixensa social y política de la nostra Catalunya. Ha de dir, però, que'ls sentiments de ger-

manor, la llealtat y'ls bons intents que la dirigeixen, no poden pas ésser impediment pera exposar ben sencera la veritat, ni pera sostenir ab fermesa la veritable doctrina catalanista. Aixó's proposa aquesta Junta: no amagar la veritat, dir-la ab palesa bona intenció y inspirarse, sense mancarhi a cap instant, en la germanor catalana.

Heus aquí l'esperit d'aquest manifest; heus aquí l'esperit de l'acció que aquesta Junta ha d'exercir en lo comés que li han delegat los elements de la *Unió Catalanista*.

Arreu se manifesta cada cop més que no es pas infructuosa l'acció que'l renaixement catalanista realisa al nostre poble: mes lo patriotisme exigeix dir ben clar que adhuch essent importants en tots conceptes los resultats obtinguts, no corresponen a las energías esmerçadas, y que s'ha d'anar de dret á conquerir pera Catalunya als nombrosíssims que per indiferéncia ó per desviació dels llurs sentiments son lo gros obstacle que impideix la imposició de las reivindicacions nacionalistas.

La sola y única causa de la que'n devenen totas las deficiencias y tots los defectes que arreu s'observan al nostre poble, es la desnacionalisació dels indiferents y dels desviats. Los indiferents, malgrat falsas manifestacions d'acienciats, de reflexius y d'ésser dirigits per sentiments seriosos que'ls apartan de lo que'n diuen lluytas políticas degradants, son individus que sense adonarsen, ó á gratient, han esborrat del llur esperit tot lo que personalisa y obliga á considerarse element actiu d'alguna aspiració social, mostrant gran insensibilitat pera tot lo que no's refereix a la llur conveniencia; los altres, los desviats, son los actius que per un malentés y perque al llur esperit la veritat no hi ha destruït erros de concepte, falsas interpretacions de la realitat històrica y natural y exaltacions de sentiments regressius, se mouhen y actúan adalwarts per un ideal abstracte y mancat de vida, que no pot satisfar cap necessitat del home, ni de la colectivitat, ni es la concreció de la finalitat vers la qu'evolucionan los individus y'ls pobles. Tota la vida subjectes, uns y altres, á la descatalanisació y la desmoralisació colectiva, sense que l'acció catalanista en lo seu aspecte social y humá s'hagi infiltrat ni un instant als llurs esperits; entossudits en resistir al renaixement catalá per la contradicció

purament política qu'en nom del Catalanisme s'ha oposat al llur sentir, segueixen essent lo. terror social hont las accions desnacionalisadoras hi viuhen y s'hi desenrotllan, pera esparndirse per tota la nostra Catalunya.

De la desnacionalisació ne devenen totas las deficiencias y anormalitats, que arreu se manifestan á la vida social del nostre poble. Per la desnacionalisació no mouhen al poble catalá las qualitats y virtuts individuals, de familia y socials, fonament de la nostra personalitat étnica; per la desnacionalisació s'ha impedit lo desenrotllo d'activitats y d'energias qu'empenyen als pobles vers lo perfeccionament individual y colectiu; per la desnacionalisació es feble l'acció d'assimilar la gentada immigrant, qu'encomana á tots los estaments usos y costums de poble decadent y regressiu, anantse de dret á convertir en inconscient, viciosa, impulsiva y fins sanguinaria, á la personalitat catalana; per la desnacionalisació las activitats económicas del trevall y la riquesa sols tenen per objectiu immediat l'utilitarisme sensualista; per la desnacionalisació los esperits se llevant la dignitat personal, defugen las aspiracions enlayradas y son refractaris al ideal humá que es indispensable á la evolució normal dels homes y de las societats; per la desnacionalisació la vida social se troba seguidament trabsalsada, se disgrega cada cop més, imposantse la desviació moral per la progressiva desorganización social del nostre poble, s'impersonaliza l'individu, regredeix la colectivitat, y no's cumpleixen los inexcusables devers que imposa la solidaritat catalana, mancant á la nostra Catalunya lo perfeccionament moral y'l benestar general que devenen del armónich conviure dels estaments y que provenen del amor que agermana y de trobarse la colectivitat organizada com li pertany per la seva personalitat nacional; organización nacionalista que determina'l perfeccionament y'l benestar del individu, perque afavoreix la normal evolució de la nacionalitat governada y dirigida, en la seva vida colectiva, pels principis humans y progressius que regeixen la vida lliure de las societats históricas y naturals.

Malgrat la esmentada desviació nacional y social del nostre poble, s'ha de tenir fe en la virtualitat de la aspiració catalanista y s'ha de possehir la convicció ferma de que á Catalunya no hi han, ni poden haverhi, esperits irreductibles pera la Patria, deixada de banda la minoria d'escéptichs y d'egoístas que arreu á tots los pobles y á todas las societats son mostra de la imperfecció humana, y impediment perdurable a las accions socials generosas, humanas, progressivas y perfeccionadoras; y si s'ha de reconeixe que aqueixos irreductibles son grans culpables de pecats desnacionalisadors y antisocials, cal dir que'ls veritables aymants de Catalunya, los moguts per la aspiració nacionalista, no han pas de condemnar irats als que per inconsciencia fan mancaament á Catalunya y son obstacle al perfeccionament social del nostre poble, ni'ls han de contradir ab rancunia ni han de combátrels implacables com ha de ferse ab las causas seculars de la desnacionalisació catalana, sinó qu'han d'estimarlos pera redimirlos, han d'acostarshi ab amor y esperit generós, ab lo decidit propòsit de reconquerirlos pera la nostra nacionalitat, deslliurantlos pensar y voler del erro y la desviació que'ls encega y'ls malmena, y féntlos hi esbategar los sentiments en la germanor catalana y per l'amor al nostre organisme nacional, a la nostra estimada Catalunya.

Perque'l Catalanisme es una acció social forta y robusta y que posseheix gran virilitat, tot essent enérgich, esquerp y fins amatent á la lluyta enfront de las causas exóticas de la desnacionalisació catalana, ha d'esser manyach, atractívol y corprenedor pera conquerir la voluntat dels nostres germans de Catalunya. La nor-

malitat del pensar, la fortalesa de la voluntat y'ls sentiments ben intencionats se manifestan sempre ab amor y ab generositat; los odís y las malvestats socials provenen de la degeneració, de la regressió de las colectivitats, y assenyalan que s'acosta la mort dels pobles. Lo Catalanisme es vida, es sá, es fort, es renaixensa: per aixó, pera reconquerir als desnacionalisats, sols poden móurel sentiments amorosos, sentiments que uneixen, sentiments que organisan, sentiments que promoguin la vida nova de la nostra Patria.

La desnacionalisació sols ha sigut combatuda indirectament pel renaixement literari y artístich, per la propaganda catalanista y per la lluyta electoral.

Lo renaixement literari y artístich, si al seu principi fou impulsat pel verb nacionalista, encara que ben ingenu y poch conscient, més tart, y sobre tot ara, que ha pres tanta volada y ha assolit remarcable perfecció, se ressent de la inconexió de las activitats catalanistas, y per aixó es perque sense mancarli calitat catalana no es pas ben bé mogut per l'esperit nacionalista, mostrantse ab tendència al dilettantisme y, per tant, á la exagerada individualisació personal ó colectiva, que si es un gran perjudici pera l'acció de renaixensa que ha de realisar al nostre poble, es també un obstacle pera'l desenrotllo y perfeccionament de la literatura y del art de la nostra terra. Per la disgregació del Catalanisme es molt restringit l'ambient social en que han de viure las complexas manifestacions artísticas y literarias de Catalunya, y per la mateixa causa se troban subjectas á injusticias en l'apreciació del llur valer y del esforç que representan, de lo que'n devé qu'en comptes d'ésser mogudas per la emulació nacionalista, ho son per la competencia de colectivitats y fins d'individus.

La disgregació del Catalanisme militant determina la disgregació del nacionalisme literari y artístich, y es causa de que sia ben feble l'acció d'aquest al nostre poble, essent aixís que hauria de ésser vigorosa y potent, per ésser la que ha de remoure'ls sentiments patriótics y ha de fer renaixe la personalitat catalana. Lo Catalanisme no deu oblidarho may, essent dever imprescindible afavorir y donar vida ab generositat nacionalista á tot lo que sigan exteriorisacions individuals y socials de la nostra nacionalitat; cal pensar sols en Catalunya, deixant pera sempre més de banda parcialitats, y propositantse que'l Catalanisme, en lo sentit moral, integri y protegeixi totas las manifestacions de la renaixensa de Catalunya. Aquest decidit apoyo y protecció pera tot lo verament catalá, no exclóu notarhi'ls defectes que hi hagi y exercirhi l'acció correctora que sia indispensable, si's fa ab bona fe, ab esperit de justicia y ab amor; que lo que desencorajta, desorganisa y desnacionalisa no es la crítica serena y amorosa, sinó l'apreciació injusta, la parcialitat y'ls calificatius poch cultes, que provenen sempre d'antagonismes personals, de flaquesas de la vanitat y de la desorganización dels elements catalanistas, que tant de mal ha fet y fa á la causa de Catalunya.

(Acabarà)

NOVAS

El governador ha prohibit la manifestació pública que's projectava pera la inauguració de las obras del monument al gran patrici doctor Robert. No'ns estranyan aquestas prohibicions en un Estat tan regressiu com aquest, en el que sols se toleran las expansions dels enemichs de la llibertat, dels que volen tiranisar al poble no permetent que tingui cap més voluntat ni cap més sentiment que'ls qu'ells li imposin. Ens referim als que organisaren manifestacions tan sorollosas com la de la *Casa del pueblo*; ens referim als catalans (!) de *La Publicidad* que diuhen *estranger* al doctor Robert, aquell home de temperament lliberalíssim, fill de catalans y naturalisat en nostra terra, en la que hi desenrotllà sa feconda vida d'abnegació y sacrificis pel prohisme. Ens referim als homes de *La Publicidad*, que desde las planas de son periòdich han atiat una volta més a las masses pel camí del salvatgisme, excitantlas a destruir el monument que s'aixequi a aquella gran figura que tant d'honor fa a la ciència y a la patria.

Per sort el poble no'ls creurà, porque'l poble'l forman familias, y rara es la familia catalana que no deu a n'en Robert, en la persona d'algún de sos individuus, l'agrahiment que's mereix un apòstol de la ciència y un missatger de salut. No la obehirà'l poble excitació tan cobarda. En cambi, el govern, indirectament la sanciona al disposar que'l governador de Barcelona prohibeixi una tal manifestació de cultura com la que'ls catalanistas projectavan pera honor de la nostra terra. Cert que també'l govern ha manat prohibir la manifestació que anyalment celebravan els republicans al dur coronas als seus companys enterrats a Sarrià. Però això té pera nosaltres un sol caràcter: el de dissimular una injusticia ab un'altra, donant la rahó als que creuhen que'ls vers enemichs del poble, els agitadors a lo Lerroux son els principals colaboradors d'aqueixos governs d'*ordre* (!) que mantenen en perpetua perturbació'ls drets públichs dels catalans.

Si es que's tracta de combatre de nou al Catalanisme diguis clarament, fassis cara a cara, y no se'ns enganyi ni se'ns tracti d'imbécils com hi tracta *La Publicidad* a las masses a qui adula tot embrutintlas.

Diuhen aixís els agitadors-publicitaris:

Si por caso inaudito la mayoría republicana del Ayuntamiento de nuestra ciudad cerrara los ojos hasta dejar pasar esta iniquidad, si el gobernador civil, olvidando su representación, dejara sellar la frente de Barcelona con este estigma de las aspiraciones separatistas; si, en una palabra, fuese posible que llegase a construirse esa base que no es un monumento para Robert, sino el símbolo del separatismo catalán, nos quedaría la consoladora esperanza de que el pueblo, ese pueblo que ejerce de gran justiciero en este decadente período de

malas pasiones, derribaría con su piqueta aquellas imágenes que usurpan hipócritamente su representación.

No creyém que's puguin escriure més falsats ni més calumnias en més pocas ratllas; no sabém fins a quin punt las autoritats doblegarán el coll devant d'aytals insolents amenassas; no capim que las pugui tolerar per gayre temps el bon poble barceloni. En quant a nosaltres, els que ab tanta mala fe califica de separatistas *La Publicidad*, sols responém dihent:

¿Qui parla?

Parlan els separatistas de la veritat, del dret, de la llibertat; parlan els separatistas de la decencia politica y de las sanas habituts y aspiracions populars. Y realment, tenen rahó; també nosaltres som molt separatistas: ¿estém tan distanciats d'ells!...

No acostumém parlar de las obras executadas al teatre del Liceu, quan no's posan en escena per primera vegada; avuy fem excepció a favor de *Garín*. Y'n fem excepció porque *Garín* (que conté algunas páginas inspiradas y otras ben construhidas) es, a més de moltras otras cosas, un atentat a la bellesa de la cèlebre llegenda montserratina, una de las més antigas y poéticas tradicions catalanas. La primera victima de Fereal (llibretista) y Bretón (músich), es el comte de Barcelona Jofre'l Pilós, a qui posan aquells en ridicul a cada pas. Las figuras històricas s'han de tractar en l'art lirich-dramàtich ab gran encert y sobrietat: hauria pogut en aquest cas servir d'exemple la manera com presenta Wagner en *Lohengrin* al rey Enrich l'Aucellayre. També quedan en situació ridicula fra Gari y Riquilda (en l'òpera *Witilda*), personatges mixtificats que destruheixen el caràcter de la llegenda. Aixís mateix el medi ambient de l'acció no té res de català. Tampoch ho es la música: no vol dir res intercalarhi dugas melodias populars, *La Cativa* y *La filla del marxant*, y una sardana (una sardana ballada a Montserrat en el segle x) que no pot compararse ni com sardana ni com música a la *Pubilla Empordanesa* y a tantas otras!

Finalment: *Garín* que provocà elogis fóra de mida, puig s'arribà a comparar a son autor ab Beethoven y Wagner; *Garín*, ab tot y reconéixeli las qualitats que li havém reconegut anteriorment, no es més que un monstruari musical molt ben assortit, desde la primera nota del preludi, caricatura del *vorspiel* wagnerià, fins a la darrera nota del quart acte. Hi apareixen Gluck, Mozart, Beethoven, Gounod, Weber, Verdi y sobre tot Wagner; Wagner, de qui escrigué'l mestre Bretón alguns anys després d'haver escrit *Garín: Wagner pasará como pasó Rossini*. Oh ingratitude humana!

El «Centre Escolar Catalanista» ha rebut la següent carta del diari de Paris *Le Cri du Quartier*, que traduïda al català, entre altres coses, diu lo següent:

«*Le Cri du Quartier, journal des Etudiants, 32, Rue Denfert, Roberau, V^e. Ar.*

»Paris 10 de Janer de 1904.—Estimats companys: Un grupo d'estudiants de Paris, estranyats dels remors que aquí corren, que fan sospitar que'ls espanyols que's passejan en aquets moments per Paris son molt poch estudiants, m'ha encarregat que vos demani alguns datos sobre aquest assumpto.

»Rebèu, estimats companys, el testimoni de nostra millor amistat.—*M. Lucien.*»

De lo exposat en la precedent carta se'n deduïx el concepte que als estudiants francesos ha merescut la *Comisión Escolar Española*. Creyèm, donchs, inútil ferne cap comentari.

Al «Foment Autonomista Català» va donarhi el president de la *Unió Catalanista* doctor Martí y Julià una important conferencia el passat diumenge. En ella estudià'ls dos grupos que determinan els dos grans moviments, polítich y social, dels pobles: el primer utilitari, el segon altruista. Conforme'ls pobles se van civilisant, els individus o colectivitats que persegueixen un fi immediat, o sian els que representan el moviment polítich, se veuen precisats a posar en sos programmas quelcòm que reporti bé a la societat. En quant a las colectivitats e individus de caràcter social y altruista, son tan complexes, que sovint sas activitats se confonen y no compleixen la finalitat de normalisar la vida dels pobles ab un bon desenrotllo, ab una evolució ben regularisada. Aixís tota acció social, pera ésser perfecta, deu tenir tres fonaments, la historia, els fets naturals y el medi ambient en que's viu; y aixís el Catalanisme pot organisar-se y cumplir ab fruyt sa missió perque's basa en fonaments històrichs, en fets naturals y en fets del Estat. En la historia hi troba comprobada sa personalitat actual, que ab el temps no ha fet més qu'evolucionar, empetitintse darrerament mercés a l'acció política del Estat, lo qual ens ensenya que nostra decadència's deu a influencias exòticas qu'han pogut desnaturalisarnos fentnos perdre las costums propies. Els que diuen que'l sentiment patri perjudica al bé de la humanitat, es que confonen l'amor als grans Estats ab l'amor a las nacionalitats naturals, qu'es la extensió del amor que sent l'home per si mateix, alcansant el medi que'l volta. Es, donchs un sentiment natural, no un idealisme pernicios: y els autonomistas ja sabem ben bé que nostres actes y sentiments no s'han de basar en principis ideològichs, sinó en fets natu-

rals. Quan s'han debilitat els fets naturals y s'ha aumentat l'acció política es quan han decaygut els pobles, y aixís li ha passat a Catalunya. Per lo tant, si volèm assolir el fi que'ns proposèm, cal determinar ben bé la personalitat catalana y la dels catalans, els quals tan prompte's coneixen s'individualisan, van llensant els vicis contrets y's perfeccionan.

El doctor Martí y Julià acabà sa disertació ab las següents frases, que varen mereixe grans aplaudiments de la nombrosa concurrencia:

Cal que ja desd'ara'l Catalanisme estableixi una organizació perfecta, una disciplina nacional, perque'l día que la'ntonomia s'implanti no vingui cap trontollament y no hi hagi violencias. A diferencia dels partits polítichs que no's preocupan d'això, perque per'arribar al fi, que es la consecució del poder, se valen de la força, nosaltres no tenim més força que la organizació.

No us deixèu guiar per altres accions que las que surten de la naturalesa. Cal fer catalans conscients, y quan ho sían, y sían catalanas totas las energías y manifestacions, art, literatura, trevall; etc., alashoras es indubtable que qualsevulga acció política se estrellarà contra'ls fets naturals. Alashoras hi haurà'l verdader renaixement de Catalunya y tindrem aprop sa llibertat.

Per erro de copia incloguerem la setmana passada, en las obras d'en Coll y Britapaja, la sarsuela *De la Terra al Sol*, deguda al senyor Molas y Casas.

Publicacions rebudas:

El pato silvestre. Drama en cinch actes de E. Ibsen, traduït al castellà per Manuel M. Blanquet y Puig. Ha sigut publicat per la *Biblioteca del Teatro Antiguo y Moderno*, de la que'n forma'l volùm onzè. Preu, 1 pesseta.

Consideraciones generales sobre Rontgenoterapia. Comunicació al XIV Congrès Internacional de Medicina (Madrid, 1903), pels doctors don Cèsar Comas y don Agustí Prió. Forma un fascicle de 20 planas en quart.

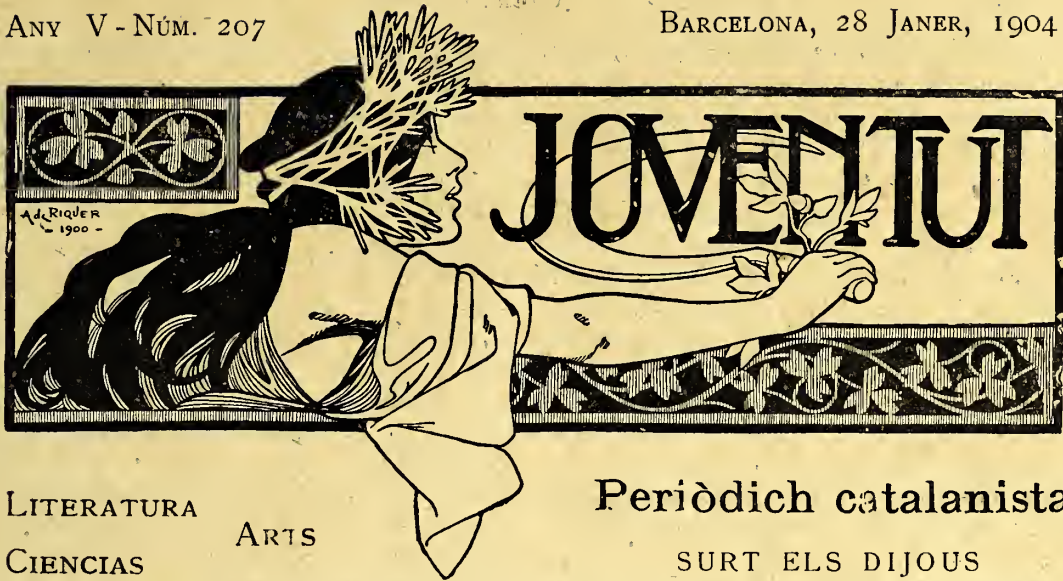
Fidel Giró impressor, carrer de Valencia, 233.

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Els subscriptors y lectors que conservin complerta la colecció dels números publicats durant l'any 1903, poden remètrala a aquesta Administració, que s'encarrega de ferla enquadernar pel preu de 3 PESSETAS, ab las artísticas tapas expressament confeccionadas peral volùm IV de JOVENTUT.

Las tapas soltas se facilitan al preu de 2'50 PESSETAS.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›
› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Els dos defectes d'en Salmerón, per Rafel Vallès y Roderich. — «El descubrimient de Madrid» per el doctor Schulze-Pfalz, per M. Servet (a) Raves. — Quatre mots més sobre'l «trust» universitari, per Arnau Martínez y Serinà. — Visió de carretera, per P. Martí y Peydro. — El guarda-agullas, per Xavier de Zengotita. — Del poble, per J. Delpont. — Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas. — El Còdich de la No-Lley, o el radical doctor Pastetas y el sopar de la marquesa intelectual, per F. Pujulà y Vallès. — La festa major de Barcelona, per Sebastià Junyent. — Sala Parés, per idem. — Teatres, per Emili Tintorer. — Manifest de la «Unió Catalanista» (acabament). — Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall — Plech 6.
MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson. — Traducció catalana. — Plech 26.

**ELS DOS DEFECTES
D'EN SALMERÓN**

Aprofitantme de la galanteria dels amichs de JOVENTUT, escrich las presents ratllas, destinadas a aclarir y desenrotllar un assumpto tot just apuntat, y encara incidentalment, en mon article publicat en el número 205, ab el titul de *La qüestió Nozaleda*. Recordava, en el passat article, un fet poch honorable de la historia politica del senyor Salmerón: el decret del 20 de juliol de 1873, en quin decret don Nicolau Salmerón y Alonso declarà superbament piratas als sublevats a Cartagena en nom de l'autonomia y de la federació.

Uns amichs meus, republicans unitaris, entusiastas d'en Salmerón (perque desconeixen sa historia) m'han reptat pels conceptes emesos en el número 205 d'aquest periòdich, acusantme del delictè d'exageració. Donchs bé: pera edificació de mos amichs unitaris farém un xich d'istoria contemporanea. Si en Salmerón ne resulta hipòcrita a més de superb, la culpa no serà meva sinó de la inflexibilitat de la mateixa historia.

No hay que abusar de la historia, digué en Villaverde, president de las Corts l'any 1903, al propi Salmerón, qui oblidant que la seva teulada era de vidre, llensava *maiestàticamente* pedras a la fràgil teulada monàrquica. No: *no hay que abusar de la historia*. Jo no n'abusaré, però n'usaré.

Constituït l'Estat espanyol en República (1873), y observant els elements més radicals l'incumpliment, per part del poder, de las prometensas fetas en sentit federal, comensaren a donar senyals de descontent, iniciantse a Cartagena un moviment cantonal que devia pendre més tart extraordinaria importancia. Abandonà alashoras la presidencia del Poder Executiu l'ilustre filosof en Francisco Pi y Margall, única garantia pera'ls federales, y pujà a la presidencia del Poder

Executiu en Nicolau Salmerón. Ab aytal cambi la insurrecció s'estengué per Valencia, Murcia y Andalusia. Ja no era Cartagena la sola ciutat constituïda autonòmicament y disposada a federarse en virtut de pacte ab las altrás regions del Estat: eran Valencia, Sevilla, Cádiz, Castelló, Alacant, Granada, Sagunto, Algeciras, Tarifa, San Fernando, Andújar, Ecija, Oriola, Torrevella, Loja, Béjar y altrás de menor importància, sublevantse aixís mateix a Cartagena'ls vaixells de guerra *Almansa*, *Vitoria*, *Méndez Núñez*, *Tetuán*, *Numancia* y *Fernando el Católico*.

No era la primera vegada que's sublevava la marina espanyola: l'any 1868 se sublevà la esquadra a Cádiz contra Isabel II; l'any 1872 se sublevà part d'ella al Ferrol, contra Amadeu I. Però ni en González Brabo ni en Ruiz Zorrilla, presidents respectius del ministeri en abdugas datas, tingueren la lluminosa idea que brillejà en el privilegiat cervell del filòsof krausista Salmerón. Aquest subjecte, avuy defensor de la marina espanyola contra *tirios y troyanos*; que cantà un himne dedicat als fugitius de Cavite; que vol fer (l'any de la picor o sigui quan torni a *presidir* (!) la *República española única é indivisible*) una esquadra formidable; aquest subjecte, repetexo, llensà contra'ls marins sublevats a Cartagena, al cap y a la fi tan marins com els altres, un insult terrible, un calificatiu infamant, fill de son esperit soperb y ahora impotent, tirànich, jacobí, absolutista, que no ha trobat may altrás solucions que las solucions de la forsa.

Declarà en Salmerón que PERSEGUIRÍA AB MÉS RESOLUCIÓ ALS REPUBLICANS CANTONALS QUE ALS CARLINS, y el dia 20 de juliol de 1873 publicà contra'ls marins sublevats un decret a la *Gaceta*, compost de quatre articles precedits d'una *Exposición*. En l'article primer se declarava *piratas* als tripulants dels vaixells de guerra qu'hem esmentat anteriorment: en el segon s'autorisava als coniadants dels vaixells de guerra de las potencias amigas d'Espanya pera capturar als vaixells espanyols y judicar als tripulants en concepte de piratas, reservantse'l govern central la propietat dels vaixells capturats. Els dos articles següents no tenen importància pera la qüestió que'ns interessa: se limitan a declarar també piratas als qui segueixin la

conducta dels sublevats, y a fer constar que'l ministre de Marina queda encarregat d'executar el decret.

Aquest decret demostra'l temperament autoritari del filòsof (de segona mà) del *panenteisme*; demostra sa ignorància y sa carencia de dots governativas. El distingit historiayre Enrich Vera y González, que rebé, al escriure sa obra *Pi y Margall y la política contemporánea*, las inspiracions directas del mateix Pi y Margall, hi diu textualment: «*Hay errores que incapacitan á un político para seguir interviniendo en los destinos de su país; el decreto de 21 de Julio (1) es la patente de incapacidad política del señor Salmerón.*» Y afegeix: «*Esta declaración que exasperó á los intransigentes, indignó á los hombres de ideas más templadas y lanzó á la insurrección á muchos republicanos que de otra suerte no hubieran tomado parte en ella, HIRIÓ DE MUERTE A LA REPÚBLICA.*» Vergonya eterna pera en Salmerón y pera'ls seus satèlits d'avuy! Vergonya eterna pera'l mal republicà, pera'l mal espanyol, pera'l polítich impotent, pera l'esperit superb y atrabiliari!

No volèm citar més opinions de republicans de bona fe condemnatorias del decret de trista recordansa. ¿Pera què? El mateix Morayta, republicà conservador, en sa *Historia de España*, volùm IX, censura'l decret, tot reconeixent del seu punt de vista unitari estant la conveniència dal mateix, dihent: «*Pero era tan grave dejar estos buques á merced de la primera potencia marítima que quisiera apresarlos!...*»

No para aquí la soperbia d'en Salmèron. Sentintse Cánovas del Castillo, respongué als qui tractavan de dominar la insurrecció mitjansant una amnistia: «*¿Es conveniente, señores diputados, dar una amnistia á criminales que han comenzado por ultrajar vuestra representación, por desgarrar el seno de la patria y concluido por sembrar el terror y el espanto en nombre de la federación, SOBRE LAS CLASES CONSERVADORAS, SIN LAS CUALES ES IMPOSIBLE QUE NINGUNA INSTITUCIÓN SE ARRAIQUE, NI LA SOCIEDAD PROSPERE? (2)*»

(1) El decret porta data del 20, però això no té importància.

(2) Avuy que no té altre sosteniment que las masses obreras, en Salmerón ha variat molt, si no de pensar, d'enrahonar.

Conseqüència del decret de 20 de juliol, el vaixell alemany *Friedrich Karl* capturarà tres vaixells espanyols, entregantlos després al govern anglès, qui en temps de la presidència d'en Castelar els restituhí a Espanya. Y en Salmerón parla avuy de mals patriotas! Cal una imbecilitat a prova d'Ardids y Corominas pera pëndrel com filosof auster y politich eminent.

He demostrat qu'en Salmerón es un esperit superb: ara demostraré qu'es un hipòcrita.

En Salmerón abandonà la presidència del Poder Executiu de la República, aprofitant una circumstància que li semblà bona pera caure ab certa dignitat, a tall de purità estantis y d'home científich incorruptible. En Salmerón s'havia declarat enemich de la pena de mort; aixís es que, haventse aprobat a primers de setembre un projecte de lley encaminat a restablir la pena de mort pera'ls delictes d'insubordinació militar, en Salmerón deixà l'enlayrat (e immerescut) lloch que ocupava. Ni Sòcrates, ni Plató, ni Cató d'Utica, ni l'emperador March Aureli podian arribar més amunt que'l pseudo-filosop en dignitat, grandesa y elevació d'esperit. Però joh miserias de la vida! Ahora que semblant acte realisava, en Salmerón aconsellà a la minoria que a sas ordres existia a la Cambra de Diputats que votés el projecte de lley. Encara més: en Salmerón ocupà immediatament de sa dimissió la presidència del Poder lliglatiu, adherintse per aquest fet a la execució del projecte de lley de marras. Deixem la paraula a en Vera y González: «*Con anunciar en un discurso su disidencia personal y política con la extrema derecha respecto á aquel punto concreto (l'aprobació del projecte de lley), hubiera impuesto su resolución. Pero el presidente del Poder Ejecutivo encontró más cómodo ó más hábil hacer constar su disidencia personal, pero contrapesada con su adhesión política; realizó una vez más la teoría de las dos naturalezas, y fué, á la par, abolicionista como individuo, y cooperador de la mayoría en el restablecimiento de la pena de muerte, como jefe de fracción.*» La hipocresia d'en Salmerón resulta patentisada d'aquest fet, com del anterior ne resultà la soperbia.

Aquest es l'home a qui las massas republicanas han proclamat com *jefe único*, y a

quinas mans morirà l'Estat Espanyol si algun dia arriba a presidirne'ls destins.

Quedan, donchs, complaguts mos amichs unitaris, y poden meditar, si'ls hi sembla, las ratllas d'aquest modest article.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

EL DESCUBRIMENT DE MADRID PER EL DOC- TOR SCHULZE - PFALZ

CRÍTICA PRIORIBIBLIOGRAFICA (1)

Bona anyada se'ns presenta la del 2217 que tot just comensém, pera'ls aymants dels estudis arqueològichs, al poder registrar l'aparició d'un llibre com el del Dr. Schulze, del quin vaig a ocupar-me en el present escrit. No es que cregui en *agüeros* (com deyan els castellans) (2), emprò un fet d'aquesta mena es una bona senyal pera tots els qui'ns interessem en l'esclarament d'aquell boyrós període històrich que tancà la segona edat mitjana y obri al món els horitzons de la vera civilització.

El Dr. Schulze-Pfalz de Leipzig, no es pas un desconegut en els dominis de les ciències modernes. Investigador infadigable, a ses iniciatives principalment se degueren els treballs d'exploració realisats en l'alta *meseta* centre ibèrica, quin resultat fou el descobriment de l'antiga capital hispànica. El fruyt d'aquestes investigacions el va condensar el sabi doctor en un primer volum (3) publicat fa dos anys; el llibre d'ara no es més que l'ampliació d'aquell ab els treballs més recents y ab el desenrotllament dels nous punts de vista qu'ofereix l'estudi de la qüestió (4).

Nombrosos eran els estudis que'l doctor Schulze portava fets quan se decidí a comensos del any 2213 a empendre la exploració dels llochs ahont ell creya possible retrobar els rastres de la ciutat castellana. En un capítol preliminar de son llibre fa l'autor el procés

(1) *La découverte de Madrid*, par le Dr. Schulze-Pfalz. 1 vol. in-4° de 240 pp. (Librairie «L'Avenç», Paris, 2217).

(2) Es de doldre que no s'hagi publicat encara el *Vocabulari del antich dialecte castellà*, que tants anys fa prepara l'estudiós Menéndez Pidal.

(3) *Madrid, ville abandonée du XIX siècle* 1 vol. in 4° de 120 pp (Gauthier-Villars, Paris, 2114).

(4) Tinch entés que aviat sortirà a Barcinòpolis la traducció esperanto d'aquest llibre, mes com sigui que les traduccions de can Maucci gosan desde temps immemorial d'una fama especialissima. el que no s'enteri del llibre per la edició original o per aquesta breu ressenya, s'exposarà a creure que llegeix la 32.000 edició del viatge de la *Stella Polare* refós ab les aventures del capità Hatteras.

dels seus treballs conduents a determinar els límits del antiquíssim estat hispànic y l'emplament de la capital, abandonada en ple segle xx y com desapareguda per complet d'entre les coses reals. Alguns fins arribaren a dir que probablement Madrid devia acabar per figurar al costat dels països imaginaris, com l'Eldorado, com Xauxa, o bé com els pobles no menys fantàstics de Liliput y Brobdignag per més que aquests tal volta puguin ab el temps ésser reconeguts en alguna tribu del hemisferi austral. Cal recordar que'ls escorcolls efectuats en el continent africà, sobre tot en l'espai comprès entre'l litoral del Riu d'Or y'ls límits primitius del Imperi del Sahara, no havian donat absolutament cap resultat, malgrat que tots els antecedents trets d'alguns escriptors del'època coincidien en establir la ciutat perduda en la regió susdita; al menys aixís s'havia interpretat lo que deya Quadrado (1): «*Internada en campos yermos y solitarios, á orillas de un arroyo más bien que río (¿Río de Oro? els castellans tot ho veyan de color de oro) sentada en desigual terreno y rodeada de aridez en un horizonte raso y monótono sin ser dilalado, tres siglos há que una villa gobierna la España y se engrandece á costa de las antiguas metrópolis de la monarquía.* Igualment se troba en un altre autor un xich posterior (2) lo següent ab referencia á la situació de Madrid: «*en un despoblado arenal (3), glacial en invierno, abrasado en verano, en cualquier tiempo desapacible y pobre, y apartado de todas las vías por donde corre la vida del globo..* » Emprò de tot, lo que més havia contribuït a que les investigacions se duguessin vers regions apartades, es el document autèntic, un fragment del *Diari Català* del diumenge 4 de juliol de 1880, en el quin ja's troba aquest enigmàtic paragraf (4): «*Es ben difícil saber quina distancia hi ha entre la cort d'Espanya y la capital de Catalunya.* »

Totes aquestes referencies, que's troban confirmades en altres escrits de Maragall, de Pujulà y Vallès y molts més, havian estat la causa de la inutilitat de les pesquises fetes pels sabis del segle xxii. Fou el propi doctor Schulze qui, estudiant un còdice del xix, el tractat de Geografia de Sidi Sebio Corominas, moro barceloni, atinà en la possibilitat de que Madrid hagués existit en el centre inexplorat de la península ibèrica, per més que semblés estrany que desde tals llocs

poch coneguts s'hagués pogut governar un estat semicivilisat com la Espanya del segle xx. El resultat de les investigacions ha sigut afirmatiu y ha servit pera comprobar que efectivament un poble regit desde allí may hauria pogut assolir més que un estat de civilització molt relatiu.

En el següent capítol de l'obra's refereixen d'una manera altament suggestiva, sens abandonar però els termes de la veritat històrica més rigorosa, les causes de la decadència espanyola y les vicissituds per les quines després del total desmembrament colonial (1) devallà a sa definitiva ruina l'anomenada *patria del Cid* (2); aleshores fou abandonada als óssos y demés besties feres la qu'havia estat vila del ós y de les besties cortisanes, emprò no com Pompeya a seguit del gros cataclisme, sinó tranquil·lament, ab aquell estoicisme musulmà qu'explica les heroïques gestes cantades per Tirteu en ses odes (3).

Aquí s'expressa'l Dr. Schulze-Pfalz ab una intuïció admirable filla de sos coneixements profunds sobre l'època y lloch en qu'es desenrotllaren els fets. «*Madrid est tout l'opposé de Pompei. Dans l'ensevelissement de celle-ci on contemple la chute grandiose du géant frappé de la foudre. Madrid, au contraire, tombe lentement, lâchement, comme un gueux misérable que sa dégradation laisse indifférent et qui, par une aberration inconcevable, semble ressentir une certaine fierté et comme une jouissance morbide à présider à son propre abaissement que, par une ironie inconsciente, il qualifie de «regeneration...»* (4).

Y més endavant encara (5) diu aixís: «*Ce furent d'abord les ouvriers de l'idée qui abandonnèrent un lieu ou leur effort n'était plus apprécié; à leur tour, les ouvriers manuels durent quitter une ville ou leur existence devenait précaire puisque leur action ne trouvait plus rien sur quoi s'exercer. Il ne resta là que des «arrimaos», des «cesantes» (6) qui s'accablaient mutuellement de leurs formidables «coups de sabres». Quelle fut la durée de cette étrange agonie? Nul ne le saura jamais; mes les tableaux du Prado, délaissés et recouverts d'une épaisse et ignominieuse couche de crasse furent les témoins muets de cette bacchanale macabre.»*

(1) *Montero-Ríos. — El pau de París*, (Babia, 1898).

(2) Un aventurer que havia trobat l'enginy molt avans que'ls Humbert, de fersé deixar quartos demunt d'una caixa tancada encar que buyda.

(3) *Δα μωρρα de Kadiz*

(4) Pàg 42.

(5) Pàg 47.

(6) No se sab pel cert el valor d'aquests dos noms. Probablement se tractaria de dues fraccions locals com els *capuletti* y *montechi*, els *guelfes* y *gibelins* (no *golfos* y *gironidinos* com ha dit en Marsillach), els *liceistes* y *cruzados*, els *butifarres* y *xuetes*, els *perdidós* y *cuculayres*, etc.

(1) *Recuerdos y Tristezas de España. Castilla la Nueva*, vol. I, cap. I.—(Barcelona 184..)

(2) *La Capital de España*, por G. Reparaz.—(Barcelona, Janer, 1904).

(3) Convé no oblidar que'l Sahara se feu habitable mercés al esforç del primer emperador el gran Lebaudy, en el segle xx.

(4) Biblioteca-Museu-Oliva, de Miropèix, número 38.647 de la secció d'incunables.

No tinc temps d'analitzar detingudament tot el llibre, que conté ensenyances de primer ordre tant en el concepte científic com en el que podriam dirne polític o social. És interessant la detallada explicació que fa l'autor del viatge d'exploració seguint les noves orientacions del mateix Schulze-Pfalz, y per fi la troballa de la ciutat, abandonada desde prop de dos segles. Se comprèn qu'en aquest relativament curt espai tot recort de Madrid s'hagués esborrat; els fugitius no tenian per què recordarse de la miseria que deixavan si no era pel propòsit de no tornarhi may més, y, en quant als habitants de les encontrades del litoral ibèric, no devian sentir més que despreci envers la ciutat privilegiada causa eficient de llur ominós y perllongat esclavatge.

Les exploracions dins de Madrid que s'estàn portant a cap sense treva (y que duraràn ben segur uns quants anys per les dificultats del treball en aquell clima y demunt d'una terra ja qualificada per l'Almirall de terra d'*escudelles*) reservan a l'arqueologia les més inesperades revelacions. El Dr. Schulze parla ab admiració d'un lloch de la *urbs matritensis* ahont suposa que's reunia'l govern. De forma circular, ab multitud de llochs tot al entorn (a estil del colosseo de Roma), ostenta en la part del defòra l'estrany lema PLAZA DE TOROS; no s'ha pogut esbrinar encara el sentit d'aquests mots. També s'ha reconegut la situació del que s'anomenava EL RETIRO y ahont se creu que's duya a la gent inútil, que, a judicar per la extensió del lloch, devia ésser molta, y aixis sembla comprobarho la referencia d'una crònica del temps (1) que diu còm en l'any 1903 hi entraren divuyt *ex-ministres*, y còm en els dos anys de la República (1905 y 1906) hi feren cap fins a setanta sis *ex-presidents* (2). No's diu si pera entrar alli dins s'exigia avans deixarse escorcollar.

El llibre del Dr. Schulze conté una errada trascendental al fer conjectures sobre un personatge apelat Coria, de qui s'ha trobat el retrat fet d'en Velázquez y ademés el monument funerari. Mes això darrer no's basa més qu'en la reconstitució, feta pel sabi alemany, de la inscripció trossejada del monument. Ell la interpreta per CARO CORIA, això es, «estimat o apreciat Coria» com expressió de la estima que meresqué'l tal personatge. Jo crech que això es equivocat del tot, si bé per avuy no tinc prous datos pera establir una nova hipòtesis.

M. SERVET (A) RAVES

QUATRE MOTS MES SOBRE EL TRUST UNIVERSITARI

Don Llorens Benito sembla que's va cremar per lo que li deyam en el penultim número de JOVENTUT, y segons noticias fidedignas, dias enrera en la càtedra de Dret Mercantil va respondre a la seva manera a alguns dels càrrechs que li dirigiam, y va manifestar que no atinava qui podia ésser l'autor de *tamaños ataques*. Que no s'apuri el senyor Benito, que ja li refrescarèm la memoria. L'autor es un que va tenir l'hora tonta de començar la carrera de Dret, y la paciència y el valor heroich d'acabarla (que paciència y heroisme's necessitan pera cursar aquesta carrera en nostra Universitat), y per lo tant, fa cosa de dos anys, fou deixeble del senyor Benito. Era aquell curs en que'l senyor Benito va fer aquella planxa dels *Estados Extensos*.

Y com suposèm que nostres llegidors estaràn intrigats per saber qu'es això dels *Estados Extensos*, ens creyèm obligats a dirne quatre mots.

Era'l curs universitari de 1901 a 1902, y quan, seguint el decurs de sas explicacions, arribà'l senyor Benito al punt de la seva obra en que tracta de la legislació mercantil italiana, en quin punt parla del *Código de los Estados Extensos*, un alumne séu, carregat de bona fe, li preguntà quins eran aqueixos Estats *Extensos*, y el senyor Benito (demostrant que'ls *intelectuals trustistas* devedgads parlan de lo que no entenen) respongué... QUE NO HO SABIA!..

L'alumne esmentat era tafañer, y volent satisfer la seva curiositat, escrigué sobre'l particular al professor italià Vidari, qui li contestà que'l tal Còdich seria tal volta'l dels antichs Estats de la casa d'Este. L'alumne va comunicar la contesta d'en Vidari al senyor Benito, y el senyor Benito, a son torn, va comunicarho a la classe ab tota solemnitat.

De tot lo qual se'n deduheix: primerament, que'l vis-rector de la Universitat de Barcelona y catedràtic de la Facultat de Dret, don Llorens Benito, es un'àliga en Dret Mercantil; y en según lloch, que'l bon senyor devia escriure la seva obra *inspirantse* en algun autor italià que parlaria dels *Stati*

(1) *Manual de los Novelas ardides madrileños por el cronista D. Mariano de Cavia, académico de la Violeta.*

(2) Els *ex-libristes* eran gent d'altra mena y els duyan tots a Leganés, lloch no descubert encara.

Estensi, y ell, ab l'aplóm y la tranquilitat característichs dels intellectuals publicitaris, va ficar els peus a la galleda y va traduhir *Stati Estensi* per *Estados Extensos*, creyentse, sens dubte, que's tractava d'uns països de gran extensió... *tal vez* de la Siberia, o de las Pampas!

Y que no vulgui dissimular el senyor Benito aquesta planxa històrich-geogràfica, perque allavors demostraria que desconeix en absolut las reglas gramaticals de la llengua

castellana, que disposan qu'en casos com el present, al referirse als Estats de la casa d'Este, se digui y s'escrigui ESTADOS ESTENSES, y may de la vida ESTADOS EXTENSOS, com escriu *nada menos* que don Llorens Benito, *un pensador profundo honra del profesorado español*, un futur *Brahman* d'Oviedo, una probable *piràmide* de la Universitat Central.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

VISIO DE CARRETERA

Partin en dos el poble, allargassada,
interminable, en l'horitzó perdentse
sos límits somniadors, com serp enorme
s'estén la carretera:
grisa, esblaymada en las jornadas tristas,
amarada de sól en las alegras.

Amunt y avall, serens, impertorbables,
els pobres vianants arreu la creuhan,
una mà al bastó amich, la testa cóta
—que sols s'enlayra per sotjar el terme
ab ulls esperansats, — y enllà s'esfuman,
sempre envoltantlos una póls mateixa.

Ni un esguart compassiu els acompaya,
ni un trist mot de consol; y van y venen
atrets per un afany irresistible,
boy conformats ab el destí que'ls mena.

Si senten sed o gana,
si'ls atuheix el fret o'l sól els crema,
ells passen afanyosos,
mitj amagant sas penas,
per devant dels portals, hont els noys jugan
vigilats per llurs mares amatentas.

Y allavoras els sobta l'anyoransa
dèl goig d'una familia que no tenen.
Mes ells, tristos, segueixen fent sa vía
al llarch de la polsosa carretera,
sota un cel rialler o ab vesta grisa;
y al lluny del lluny se perden,
una mà al bastó amich, la testa cóta,
embolcallats entre la póls qu'aixecan!...

P. MARTÍ Y PEYDRO

EL GUARDA-AGULLAS

El guarda-agullas, contemplant la vía
que al séu devant camps a través s'allarga,
sent un desitj que tot el cor li embarga.
Quí pogués viatjar! Si ell podía,
la vida no li fóra tan amargal

Si fos molt rich, o bé possehís terras,
o tingués algún hort o alguna vaca,
no s'estaria pas com una estaca
clavat allà, entre mitj de aquellas serras
hont no hi ha més casal que sa barraca.

Que sería felís si pogués viure
lo mateix que l'aucell que a cops escolta
quan xisclant passa per la immensa volta
y sens may aturarse vola lliure
a nous països, a nous mons tal volta!...

Mes no es això lo que'l Destí li mana:
ell voldria deixar aquella plana,
y'n té'l desitj, però no'n té esperansa...
Un xisclat li diu que'l tren s'atansa,
y allà a n'el lluny ovira una fumera...
Ab el plor en els ulls y la mà lassa
el guarda-agullas alsa la bandera
y el tren per devant séu ab furia passa...

XAVIER DE ZENGOTITA

DEL POBLE

(ROSSELLONÈS)

—Lo dia de cap d'any si que me'n passà una de bona.

—Y això, ¿què te va arribar?

—Me'n vaig fer un duró; per la paga la Marieta me va embrassar, y vaig tenir una hora de retràs a cà'l meu padri.

—Are are! y còm te va anar tot això!

—Mira: envers dues hores de tarde me passejavi per la plassa Arago. Feya bo s'estar al sol. Lo cel era mitj blanquinós, y darrera lo Pont de Guerra lo Canigó saillia carregat de neu de cap a peus. Un bonich nevàs hi havia caygut entre nit; les fades de Balatj y de Cadi ja devian haver sardanejat per aquelles piques...

Tot d'una veig a venir una dòna, jove, de cara rosada y cabells rossos, ab uns ulls blaus que li feyan una mirada tan dolsa!... Era vestida senzill, y se veyia que casi s'avergonyia de passar demès de la gent endiumenjada. Mes lo sèu anar, la seua mirada, me semblà que me revenian. Si, coneixia aqueixa dòna, per més que no l'haguès vista desde temps... Si, era la Marieta!... la Marieta de cà la Magina... Feya una colla d'anys, nos haviam estat pel mateix carrer del Angel... Era, allavors, una minyoneta d'allò més guapet y aixurit.

Quan va èsser al meu devant:

—M'escusará—li dich:—¿no es vostè...?

—¿Còm diu?

—¿Vostè no es... la Marieta?

—Si: ¿per què?

—¿Que me coneix pas més? Temps ha vostè s'estava a cà la Magina, ¿se'n recorda?

—Si, qu'ho es; mes are m'hi estich pas més.

—Ah!... ¿y què fa?

—Miri, poca cosa, lo que puch: faig feynes al mati, y a la tarde, si'n trobi, cusi o vaig a rentar.

—Mare de Deu! ¿y què li ha passat?

—Primer, mon pare se va morir; després, lo meu home se va menjar los sous que teniam; y are som sola ab la meua mare.

—Ay, pobreta! ¿Y aquell bè que teniau cap a Caramany?

—Miri, la meua mare; pera trobar unos 200 franchs que nos calian pera un deute del meu home, se va vendre aqueix bè per cinch

anys; ho es que'l podèm rescatar, mes ¿hònt trobarèm, are, unos 200 franchs?

—Maria Santíssima, quines penes! ¿Y què fa ta mare?

—Per vella que sigui es criada a n'una casa de la vila.

—¿Y te treuhes de comptes, al menos?

—Aixis-xis; quan som pagat la renda de casa y passat un poch a per tot, un cop o l'altre me'n vaig al llit casi sense sopar.

—Mare de Deu, mare de Deu! ¿Això te passa, manyaga?—

Y la Marieta abaixava'ls ulls, y a mi me feya una fonda pena tot allò que me deya.

—Ja qu'es lo primer del any—li dich,—te pagui un turró: ¿vols?—

Y me la vaig enrossegat cap a n'una pastisseria, a la vora del Pont d'En Vestit.

Vaig demanar turró de vellanes.

—¿T'agradará aqueix?—li vaig demanar.

—Si. Me pensavi pas d'en menjar d'avuy.—

Y s'empassava aquells bossins de turró qu'era d'un pler. Qui sàb si havia dinat, pobreta!

Jo tot just ne vaig tastar; tenia lo cor nuat, y l'estómach me se prenia.

Begut un tragò de vi, tornarem a sailler al carrer.

—Y per sopar anit, y per demà mati ¿còm ho faràs?

—No sè; me pagaràn la mesada de les feynes fòra la setmana entrant, lo 5 o'l 6 del mes.

—Mare de Deu!... Tè, manyaga.—

Y li vaig posar una pesa a la mà.

M'espià, tota sorpresa.

—Y per la paga ¿me feries un petó?—

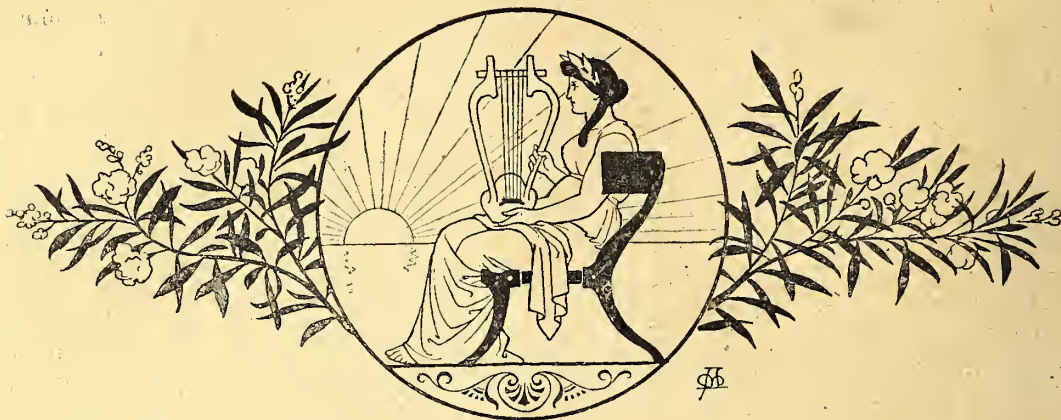
Mentres que un rotllo de minyons y de ninetes s'embrassavan per l'altre cantó tot en cridant «Per molts anys», ella, sense dir cap paraula de res, me va fer també una embrassada.

Quina galta més rosada, y quina boca més dolsa me semblà que tenia la Marieta!

Y no'ns varem anar cada un pèl seu band. Pobre manyagua!

Aixis m'ho ha contat lo meu amich En Lluís Pellissier. La veu li tremolava. Jo també me vaig sentir una premda al estómach, y vaig pensar: «Pobre Marieta!»

J. DELPONT

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

III

AMOR Y LAS MUSAS

(Anonim)

Cipris trobà al Amor tot trist y concirós.
 —¿Quína es, fill meu—va dirli —la causa de ta pena?
 —Las Musas qu'he trobadas del Helicó a redós
 las pomas m'han furtadas de ma cistella plena.
 Clió se me'n ha endudas una cinquena part;
 un dotzau més Euterpe; la divina Talía
 n'ha presas un octau; un setè Polimnia;
 Melpòmene el vintau y Terpsícore'l quart.
 Erato y Uranía a llur torn amatentas,
 per trenta y per cent vint han pres part al pillatge,
 afegintshi Calíope, me'n ha presas tres centas;
 y jo, que per cercarlas havia fet el viatge,
 sols ab cinquanta pomas com pots veure he quedat,
 que són las que las deèsas per verðas m'han deixat (1).

IV

ELS BOUS D'AUGÍAS

(Anonim)

Alcides el forsut al poderós Augías
 el nombre de sos bous un jorn va preguntar:
 —Als marges del Alfeu una meytat s'abeuran —
 el rey li contestà.
 —Una vuytena part de Saturno al bell cim
 he manat que'ls duguessin a pasturar fa poch;
 una dotzena part de mon remat se troba

(1) Antología XIV, 3. La resolució, similar a la dels dos
 problemas precedents, es aquesta:

$$\frac{x}{5} + \frac{x}{12} + \frac{x}{8} + \frac{x}{7} + \frac{x}{20} + \frac{x}{4} + 500 = x$$

de la que'n resulta:

$$x = 3.360 \text{ pomas.}$$

de Taraxippa al lloch.

Una vintena part els tinch a vora d'Elis;
 una trentena part als prats d'Arcadia són,
 y altres cinquanta caps, de mon remat els últims,
 pots veure a mon entorn —

Hèrcules, el forsut, va treure'l compte al acte
 portantse la mà al front (1).

V

LA LLANTIA Y LA CLEPSIDRA

(Anonim)

Diàleg de la llantia y la clepsidra
 trelladat de la grega Antología:

—Oh tu qui fas el compte de las horas,
 ¿quántas del matí ensà'n tens de comptadas?
 —Ne mancan per la nit dos cops dos tersos
 de las que duch fins ara assenyaldas (2).

(1) Antología XIV, 4. Resolguis la equació següent:

$$\frac{x}{2} + \frac{x}{8} + \frac{x}{12} + \frac{x}{20} + \frac{x}{30} + 50 = x$$

y s'obindrà:

$$x = 240 \text{ bous.}$$

(2) Antología XIV, 6. Cal advertir que'ls grechs dividían la
 jornada en 12 horas, comptadas desde la sortida fins a la posta de'l
 sól. Anomenant x la part del día ja transcorreguda, tindrem la
 equació següent:

$$x + \frac{4x}{3} = 12$$

y un cop resulta:

$$x = 5 \frac{1}{7} \text{ horas transcorregudas}$$

y per lo taut, la diferència fins a 12, que són:

$$6 \frac{6}{7} \text{ horas,}$$

las que mancan transcorre fins la nit.

EL CODICH DE LA NO-LLEY

o

EL RADICAL DOCTOR PASTETAS

y

EL SOPAR DE LA MARQUESA INTELLECTUAL

Feya ben bé una hora qu'havian servit el café, que'ls cavallers havian assaborit els *habanos* ab l'aquiescencia de las damas, y que s'havian pres las copetas. Una mena de boyra d'ensopiment s'estenia per sobre'ls caps dels invitats al sopar que la marquesa del Lliri havia donat com tenia per costum cada primer de mes. La conversa s'esllanguia, l'*esprit* comensava a mancar; s'insinuà una discussió sobre'ls quadros de l'Urgell y d'en Tamburini y sobre'l socialisme de l'Iglesias, (no en Pau, el Nasi); una baronesa jova va insinuar un badall, y l'animació, deixant d'ésser general, s'anà apagant de mica en mica, dividintse pels grups.

—Doctor Pastetas—va dir un senyor de mitja edat, dirigintse a un vell demacrat que duya sobre'l nas dos jochs d'ulleras:—Doctor Pastetas, cóntinsen alguna de las sevas.

—Si, si, que conti, que conti!—va fer tothòm, apoyant sa demanda ab moviments tots endressats cap al vell.

Aquest feu una rialleta, se llevà'l primer joch d'ulleras, las aixugà; se llevà'l segon joch y las aixugà també, sempre ab els ulls cluchs; després se colòcà primer el joch d'ulleras que s'havia tret darrer, y segon el que s'havia tret primer; obri'ls ullets enlayrant las cellas, y estenen una mirada circular per sobre l'auditori, feu un'altra rialleta y digué, en mitj d'un silenci sepulcral:

—Malgrat mon cap sigui cubert de cabells blanchs, puch assegurarlosi qu'això que'ls contaré may ho he contat: vostès són els primers que se'n enteran.

Farà uns deu anys que jo vaig ésser presa, com tots els homes d'estudi, de las ideas radicals. Amich de la veritat, no'm feya por, portés lo que portés en son si, y l'acceptava aixis que's presentava a mos ulls. En els llibres, en las revistas, en la premsa, y per mas observacions particulars, havia concluhit que la societat moderna no tenia rahó d'ésser. Més ben dit, que la societat moderna era digna continuadora de l'antiga, y que

calia anar vers una societat *des-socialisada*. Lluny de mi el radicalisme que s'atura en la llibertat social, en la igualtat, en el dret de rebre un telègrama que ningú llegeixi y una postal que llegeixi tothòm; es a dir, el meu radicalisme no s'aturava en els drets del individu, perque, home de ciencia y radical de debò, sabia molt bé que tot Dret porta aparellada la idea de Dever, y qu'es un absurd aquella llibertat que s'afirma negant la d'un altre. El meu radicalisme consistia en voler esborrar toda idea anterior pera facilitar la tasca d'entendres, y en esborrar tota lley y tot còdich pera facilitar la tasca d'esborrar la *pre-idea*. De deducció en deducció, havia arribat a compendré que sols els còdichs són la rémora del progrés: ells lligan, oprimeixen y jutjan els actes d'un temps ab judicis de temps anteriors.

Un cop vaig arribar aqui en el camí de mas divagacions, no vaig voler aturarme. Soch, avans que res, un *práctich*, y vaig creure que *devia* destinar ma existencia a trobar la manera d'esborrar la idea del *dever*.

Tres anys vaig passar rumiant. A la fi d'aquest tres anys vaig concebir la idea de que'l trajo era la clau del problema, que'ls animals no tenian còdich perque anavan nuus, y que, abolint els trajos, s'entraria de ple en la societat perfecta, això es, en la societat *des-socialisada*. ¿Me comprenen? Imaginise una substancia, un vapor, uns raigs eléctrichs de qualsevol lletra, que fonguin tot teixit y tot cuyro mort, y diguinme ahont va a parar la forsa moral de tota mena de funcionaris y classes, la confusió que s'operaria entre'ls que tenen el *trust* (y permètinme que usi aquesta paraula perque està de moda) de governar no conceixentse per sas llureyas, y fassinme'l favor de dirme qui seria tan càndit pera deixarse dur a Sant Felip Neri per un home sense cap distintiu malgrat ostentés molts pels y senyals.

Donchs aquesta substancia jo la vaig trobar.—

Al arribar aqui, el vell doctor Pastetas polsà, estornudà, se mocà, repeti'l joch dels jochs d'ulleras, y posantse a to, tossi y continuà:

—Vaig anar a establir el meu laboratori a Gerona, ciutat ahont (per ésser morta y sols tenirhi la vida'ls morts) no s'hi senten sinó

campanas, y lloch per son silenci *campanudo* a propòsit pera l'estudi. Als tres mesos vaig trobar la substancia: una mena de cànfora, de la que un sol gram era suficient pera fondre tot teixit y cuyro mort d'un kilòmetre quadrat al entorn. Trobarla y quedar despullat, va ésser tot hu. No'm quedà a sobre sinó una cadeneta ab una medalla; regalo de la meva avia, objecte que'm vaig llevar pera no ésser irreverent, y las ulleras que portava. La pressa que'm vaig donar a disoldre la cànfora disolventa va evitar que la cosa s'esbombés avans de temps. En el barri, segons vaig saber al dia següent, no va quedar despullat sinó un flequer vehi que ja hi anava quasi.

Aplicar l'invent fou lo primer que se m'ocorregué; però després vaig creure que *devia* isolar la ciutat pera evitarli tota infecció a mida qu'evolucions, pera impedir que hi arribés ningú de fóra. Pera ferho vaig anar tantejant el medi, fins que'l vaig trobar. Tallar las comunicacions no'm convenia, pera no caure baix la sanció dels còdichs que m'hauria aplicat la gent encara vestida. Altrament, hi hauria arribat gent a peu o ab vehiculs diferents, y no hauria sortit ab la meva. Vaig adoptar el procediment de la premsa que cap còdich castiga: vaig enviar mil telégramas anunciant que s'havia declarat el cólera, la verola y el tifus a Girona. Ningú ho va dubtar, però seguí arribanthe gent. N'envihi mil més dihent que a aquella ciutat feyan anar a missa per forsa; y sense dubtarho tampoch ningú, seguí arribanthe gent. Ne vaig enviar una dotzena afirmant qu'en Franquet y Serra llegia versos a Plassa, y desd'aquell dia no hi va arribar ningú més.

Isolada la ciutat, li vaig pendre la mida, vaig distribuir equitativament tants grams de la cànfora com kilòmetres quadrats comptava... y demanin!

L'escàndol fou tan gros, que ni se'n té memoria. Tots els que's trobavan dormint en catre's badaren el cap al fondres la tela. N'hi hagué una de corre-cuyta cap á las casas, qu'es impossible descriureho. Els morts se comptaren per centenars. Que pulmonias, que cops d'ayre, que refredats era'l quènto de may acabar.

«Millor!»—me deya jo.—«Tots els febles no poden pertànyer a la nova societat!»

Passat el primer moment de trasbals, la gent pronuncià'l *què hi hem de fer!* clàssich, y's llensà al carrer. Els metges, no podent receptor flassadas, receptavan banys pera enfortir el cos y avesarlo a la temperatura del ambient. Això y la vergonya individual feren del home peninsular en aquell tros de terror, un animal net.

Llensada al carrer la gent per necessitat, sembla mentida com deixà de banda una pila de preocupacions humanas. Semblava que may s'hagués conegut això que'n diuhen pudor (en el sentit moral; en l'altre, ja he parlat dels banys), bonas formas (també morals; las altrás... pse! tant de temps d'oprimirlas, çahònt se vol trobar un grech?), recatament, etc., etc. Y lo més curiós es que la moralitat havia guanyat més terror en poch moments en l'anim dels ciutadans, que no haurian lograt tres anys de suscripció al *Brusi*.

No ho dich per'alabarme, sinó pera fer constar la veritat. Durant dos mesos que vaig anar escampant la cànfora, no's va poder aplicar una sola lley. Ningú volia reconeixe a l'autoritat. Fosos els distintius, fos el dever. La meva idea havia sigut coronada per l'èxit. Y el poble, posat en un medi ambient a propòsit, s'havia arribat a compenetrar tant de *la cosa*, que parlava de la lley ab horror. Tal fou el que li arribà a tenir, que un dia, reunits tots els ciutadans a la Devesa, acordaren, pera que jamay ningú pogués intentar ni parlar tan sols de la lley, redactar el *Còdich de la No-Lley*. Y aixis ho feren.

Al jorn següent no vaig distribuir la cànfora. Vaig enviar milions de telégramas, (tots se necessitavan pera esborrar la mala noticia) dihent que no era cert lo de la lectura dels versos d'en Franquet. Tornà a arribar gent á la ciutat, tornaren a cubrirse las nuestas, y d'aquella feta sols ne queda un recort amarch pera la meva vanitat de sabi. Jo havia pensat en tot al aplicar l'invent, en tot menys en l'atavisme humà!—

El vell sabi emmudi, y sos ulls deixaren colar dugas llàgrimas qu'entelaren els cristalls de sas ulleras. El senyor de mitja edat, emocionat, digué:

—Còm! Y no es possible fer res per la humanitat?

—Sí: un remey hi ha—respongué'l doctor

Pastetas,—y aquest està en las mans de tots.

—Que'l digui, que'l digui!—exclamaren tots els convidats aixecantse de llurs cadiras.

Y el doctor Pastetas, després d'aixugarse las ulleras y els ulls ab un cayre del mocador, terminà ab veu profunda, tant de sabi com de profeta:

—No's descuydin, cada dia quan se llevan, de donar corda al rellotge.—

F. PUJULA Y VALLÈS

LA FESTA MAJOR DE BARCELONA

Fa temps que's parla de cambiar la data en que nostra ciutat celebra la seva festa major. Y alguns han suposat que seria millor celebrar-la pel *Corpus* que per la Mare de Deu de la Mercé.

Las festas majors aplicadas a las ciutats grans sempre resultan exòticas; la proba es que'ns hem oblidat molts anys d'honorar ab festas a la segona patrona de Barcelona, y els anys que s'ha probat s'han omplert els carrers de xabacanadas, y la excelsa patrona, justament indignada, ha ruixat la ciutat qu'està baix sa advocació ab abundants regalims d'aygua celestial.

Mes alguns han sospitat, y potser ab rahó, que si no's feya la festa seguidament, y si quan se feya li tocava'l contratemps de la pluja, era perque's celebrava a la tardor, quan el jorn s'escursa, quan la naturalesa's posa trista, quan comensan a groguejar las fullas y estàn en son lloch las tamborinadas y xàfecs precursors del hivern.

Y s'ha pensat en traslladar la celebració de las festas als dias del *Corpus*, que s'escàu a últims de maig o a primers de juny. Sens dubte que sempre es millor época del any que a últims de setembre, si sols mirém el temps favorable, però'ns sembla qu'en la elecció no s'ha estat encertat: per ésser el *Corpus* festa movable; per escaures cap a la fi de la primavera, quan la calor ja comensa a apretar; per trobarse la gent del camp en la feyna de la sega; per haverhi durant el mes de juny festa major en 59 pobles de Catalunya y fira en uns 18, (moltes menys em-

però que las que tenen lloch en el mes de setembre, en el que celebran festa major uns 173 pobles y fira uns 53). Apart de que pel setembre's troban els pagesos atrafegats ab las feynas de la brema.

Y ja tenim dividits els parers dels industrials y botiguers d'aquesta ciutat que volen, com es natural, treure bon profit de las festas; y alguns d'ells aixecan una instancia a la *Comisión de Gobernación* pera que continhin fentse pel setembre; y altres, els del *Fomento Festival Barcelonés, sociedad propagandista de festejos*, segons crech, partidaris del mes de juny, dirigeixen una comunicació a las corporacions de caràcter econòmic, mercantil o industrial, pera que la ilustren sobre aquest punt a causa d'haver sorgit diferencias d'opinió entre dita societat y altres éntitats qual cooperació s'havia reclamat.

La qüestió, donchs, està posada en el terreny mesquí, però ineludible, de la conveniencia, buscantse l'època del any més favorable pera que las festas siguin profitosas als interessos del comerç y de la industria.

Al sant patró o patrona en honor de qui's volen celebrar las festas ningú li demana parer ni permis, y's descarta d'ellas tot idealisme pera pensar sols en l'interés mercantil.

Si fossim cridats a donar parer, no foram partidaris de celebrar las festas ni pel juny ni pel setembre. Ens decantaríam a celebrarlas en plena primavera, per la festivitiat de *Sant Jordi*, gloriós patró de Catalunya.

May com en aquells dias té nostra ciutat un ayre més alegre. Apar que ab la primavera s'aixampli el cor pera omplirse de joya y d'esperansa; las flors abundan per tot, y la temperatura may es tan agradosa; el pagès té molt pocas feynas de conreu: ni segas ni bremas el portan preocupat, y pot molt bé disposar de quatre o cinch dias pera xalarse en la capital.

No s'escauhen firas ni festas majors a fóra, o són molt escassas. Es el temps que prefeixen els estrangers pera viatjar, y es sens dubte'l temps en que Barcelona presenta un aspecte més rioler y més simpàtic.

No hi ha l'inconvenient de que s'escayguin espectacles profans, balls y cavalcadas al mateix temps que las solemniais professons del *Corpus*, que per si solas ja donan prou

relleu a la festivitats; ni l'inconvenient de que moltes families barcelonines siguin encara a estiuhejar com succeheix per la Mercè, temps en que, molts anys, encara fa calor y no poden deixar el tractament bon nombre de malalts lleus que necessitan determinadas ayguas medicinals que tenen sas temporadas precisament pel juny y pel setembre.

Al mateix temps s'escàu *Sant Jordi* en època propícia pera fer batallas de flors, y a propòsit pera celebrar exposicions de Belles Arts y d'Industrias Artísticas.

A totas aquestas rahons, que són tan sols d'ordre material y que s'han d'aduhir pera tenir en compte els ditxosos interessos de la industria y el comers, sobrepujan las rahons d'ordre sentimental, puig el sant cavaller, ademés de sa representació religiosa, té sa gloriosa llegenda que'l fa apareixe desde el principi de la edat mitja deslliurant la ignocencia, la virtut y la bellesa de las urpas del esperit del mal simbolisat en el monstros dragó.

Es, ademés, el patró de Catalunya, y avuy dia simbolisa ab son caràcter legendari las més ardentes aspiracions de la nació. Festejant la diada del celestial capdill, la gran capital convertiria sa festa en la festa major de tota la regió catalana.

La Unió Catalanista, la Lliga Regionalista, y totas las societats y periòdichs adictes a la causa, deurian patrocinar aquesta festa nacional.

Dubtèm que's pugui trobar altra festa més a propòsit per l'ideal que representa y per lo favorable y hermós de la estació, que facilitaria en gran manera l'afluencia de forasters a la ciutat. Per totas las rahons aduhidas la recomanèm ab calor als consellers regionalistas de nostre Ajuntament. Fassin ells lo que puguin en bé del gran *Sant Jordi*, que no creyèm que hi tinguin res que dir comerciants ni botiguers, per més que no fos en cap botiga ahont *Sant Jordi* atengués a sa indumentaria, puig com a bon cavaller anava vestit de ferro.

Mes si la festa major de Barcelona depèn única y exclusivament de la iniciativa dels comerciants y els botiguers; si el caràcter patriòtic y artístic ab que sempre se la vol revestir no es més que un pretext, en aquest cas ja no advoco per *Sant Jordi*. Sant per

sant, y tota vegada que pera las festas majors sempre se'n tria un, jo proposaria que triessin a Sant Dimas.

Y estich segur que a molts comerciants els agradaria, perque era un sant conservador, com si diguessim un sant del partit *de la dreta*. Tant, que la dreta del Senyor que ocupan els justos (¿els que amidan y tallan just?), ja la ocupà Sant Dimas en el Calvari avans de gosarla eternament en el cel *ad majorem Dei gloriam*.

SEBASTIÀ JUNYENT

SALA PARÉS

Sempre m'ha agradat veure apareixe a la palestra pintors per generació espontania com ho es en Sebastià Juñer y Vidal, perque fóra desesperant veure com passan tots pels alambins de Llotja emmotllantse a las encatronadas llissons del mestre sabi, d'aquell mestre que's digna obrir sa boca d'oracle estantis pera inondar de llum els tenebrosos cervells de sos manyachs deixebles.

Ab las notas de llum y de color de sa última cullita mallorquina, en Juñer ens mostra un bon avens sobre sas obras anteriors, si bé es susceptible de cenyirse y completarse molt més, sense moures de sa manera d'ésser. Ens dóna visions de color tan fines y matisadas, al ensemps que vigorosas, en *Jardi del mar*, *Poble idilich*, *Catedral del mar*, y *Cala lluminosa*, que pera ells las voldrian altres pintors ab més nom y més prentensions.

També exposan aquesta setmana l'Opisso, que ocupa ja lloch preferent entre nostres dibuixants, y en Torné y Esquius, que presenta una colecció de testas de *cocolle*, entre las que n'hi ha alguna d'interessant. Tant l'Opisso com en Torné pecan alguna volta d'exotisme, no tan sols en els motius, sinó també en els medis d'expressió.

En Vallhonrat exposa un grupo de retrats que semblan colocats devant d'un objectiu, estant ab tot retratista y retrats dintre un just ambient y un cert caràcter.

En Domenge, pintor oloti, no pot sortir de sos paisatges pesats y deixatats, que fan poch favor a la comarca d'hont són presos.

S. J.

TEATRES

MISTERI DE DOLOR.—PARAULA DE REY.

En el drama d'en Gual no hi ha pas un sol protagonista: n'hi ha tres, quasi bé quatre. La Mariagna, dòna d'uns trentacinch anys, ardent, voluntariosa y sensible; la Mariagneta, apassionada y voluntariosa també, com digna filla de tal mare; en Silvestre, que no es pas un cobart—y ho demostra—però qu'en el fons es un feble sensual a qui las dònas dominan; tots tres honrats, lleals y franchs; y en fi, el Noy Labast, tipo corrent de maco del poble, puntillós y que li agrada que's parli d'ell; heus aquí els personatges capdals de *Misteri de dolor*. Entre ells—l'acció té lloch en un petit poble de la montanya catalana—s'hi desenrotlla de sobte un drama punyent, un drama provocat per l'excès de vida, per l'esclat bestial d'unas passions comprimidas en cors massa ardents. El drama es el següent: En Silvestre, jove d'uns vinticinch anys, s'ha casat ab Mariagna, viuda ja y ab una filla. La felicitat fóra completa si l'excès d'estimació de Mariagna per son jove marit no arribés a cansar a aquest, que al cap y a la fi sols sent per ella un feble carinyo. A qui estima de debò, encara que no se'n dóna compte, es a la filla d'ella, a la Mariagneta, qui, segons diuhen, no fa mala cara al Noy Labast: tant, que quan la Mariagna li parla de casarlos, no sab què dir a pesar de qu'ell no ho voldria. Aquest desitj de la mare de casar la filla—desitj qu'en el fons no reconeix altre fi que'l de restar sola a casa ab son marit pera que aquest sigui ben seu—es lo que provoca la tragedia. La noya s'hi oposa rodonament sense mostrars plausibles—la veritat es qu'ella també, sense donarsen compte clarament, està enamorada del seu padrastré,—y d'això'n resulta una escena violenta entre'l pretengut promès y els seus pares, a la que seguirà quan la ocasió's presenti—y's presenta aviat—l'esclat de la mutua passió que senten l'un per l'altre en Silvestre y la Mariagneta. Mentres la mare es fóra y la Mariagneta envena la mà ferida d'en Silvestre, aquest, no podentse aguantar, li fa un petó revelador. La escena es grandiosa: una filla y un marit qu'estiman de cor a una dòna que també's estima, que tenen consciencia dels seus devers y no estàn pas deslliurats de las preocupacions vulgars de la vida, lluytant sense resultat pera dominar els seus instints avassalladors, es un quadro de la vida grandiosament humà. Y la mare'ls sorprèn sense qu'ells se'n adonguin, y torna enrera ab el cor partit, y entra més tart cantant pera que no coneguin qu'ha vist res y... l'endemà demati la troban morta. «Ha perdut peu en la fosca y s'ha estibat», contan els qu'han trobat son cadavre. «Ens va veure, ens va veure!» diu horroritzat en Silvestre, qu'endevina l'acte d'abnegació, de

gelos y de desesper qu'ha comès suicidantse aquella dòna que l'estimava ab bogeria.

Aquest es el drama d'en Gual, que'ns corprèn per la veritat psicològica dels personatges y de las passions. No's tracta aquí d'un drama d'ideas, ni de tesis: es un drama de cor, passional, intensament passional, y escrit ab la sinceritat del artista que sorprèn la vida. No's tracta d'un drama fet ab patró, ab finals d'efecte rebuscats, ab escenas d'entreteniment y de color, ab frases enginyosas o imatges brillants: es un drama senzill, concret, qu'esclata de prompte dominantho tot, ofegantho tot, com en un somni en el que la reflexió està condormida. El drama sol interessa al autor, y aixís tot lo que no té que veure ab el drama ho deixa en discreta penombra. Els mateixos personatges no'ns els detalla psicològicament: sols insisteix en presentarlos com a tipos eminentment passionals y està en lo cert, puig que pera emocionarnos també a nosaltres sols baix aquest punt de vista ens interessan. De petits incidents pera retardar l'acció y excitar la curiositat no n'hi ha; totas las escenas són el desenrotllo concis y natural del drama, y en fi, salvant potser la primera escena del tercer acte que'm sembla un xich deixatada, també'l llenguatge es sobri y concis; tots diuhen lo qu'han de dir, y ho diuhen en forma natural y grandiosa alhora.

En resüm, en Gual ha fet un drama passional que per sa veritat psicològica, per la violencia y humanitat de las passions en lluyta, per la sobrietat de son desenrotllo y lo gráfich de son diàleg, y sobre tot per la sinceritat ab que ha sigut escrit, pot posarse com a model en son genre y citarse com una de las millors obras, si no la millor, qu'ha produhit la moderna dramàtica catalana.

La execució y presentació escènica també mereixen esment especial. L'obra semblà ensajada ab forsa carinyo, endevinantshi la mà experta d'en Gual, sobre tot en algunas escenas de conjunt com las finals dels actes primer y tercer, en que'ls personatges se movian y accionavan ab pasmosa naturalitat. Individualment, tots se lluhiren, presentant un conjunt que's pot calificar de perfecte. Citaré la senyora Puchol, la senyoreta Baró y el senyor Giménez, que feyan els papers més importants y que'ls digueren ab tota la sinceritat y violencia que reclaman.

La decoració dels senyors Moragas y Alarma, molt apropiada al quadro, es una nova proba de lo molt que valen els reputats pintors escenògrafs, y els demás detalls de presentació escènica, aixís com els trajos, també contribuïren al millor èxit del drama d'en Gual, que merescudament fou ovacionat pel públich.

Pera fi de festa varen donarnos la coneguda pesa d'en Guimerà *La Baldirona*, que

no ha pas envellit y que feu riure de bona gana al públich. Llástima qu'en els conjunts s'hi notés la falta d'ensaigs, originantse en determinats moments lo que vulgarment ne dihèm *un bullit*.

Paraula de rey es la paraula d'amor etern que's donan un pastor y una pastora al separarse, per'anarsen aquell a fer fortuna a Fransa. Ella se'n va poch després a ciutat, ahont la trobèm quan s'aixeca'l teló transformada en planxadora aixerida, quina feyna, además de planxar, consisteix en fer partir als homes que la galantejan. Durant tres actes se deixa estimar per tots sense compro-

metres, y acaba casantse ab el pastor d'ahir, qu'ha vingut de Fransa ab la bossa plena.

Altres personatges secundaris intervenen en l'acció, tots convencionalíssims com aquells.

L'autor, en Ramón Bordas, sembla que sols s'ha proposat fer riure. El públich de Romea, públich bon jan, a qui'l riure li costa ben poch, no rigué gayre, ab lo qual queda demostrat que la comedia *Paraula de rey*, si dramàticament es vulgaríssima, com a màquina de fer riure tampoch té res de particular.

Els actors, ni *fa* ni *fu*: digueren el seus papers y prou.

EMILI TINTORER

LA UNIÓN CATALANISTA

A LAS ENTIDADES ADHERIDAS Y A LAS SOCIETATS Y CORPORACIONES

D'ESPERIT VERAMENT CATALA

(Acabament)

La propaganda es certament un poderós medi d'acció, si es constant y usa de totes las modalitats en que pot realisarse. Mes la propaganda sense'ls altres elements de l'acció nacionalista, es d'efectes tranzitoris, no s'endinza fins al fons del esperits conquerintlos, y'ls resultats no corresponen pas al esforç qu'exigeix. La propaganda oral prepara'ls enteniments, desperta simpatía als cors y fins atràu las voluntats, empró cal que tot seguit l'acció nacionalista, incansable, no pari fins á transformar al indiferent ó al desviat en convensut y actiu catalanista. Cal dir també que la disgregació dels elements del Catalanisme militant que suposa sempre criteris diferents en lo secundari, en lo procediment y fins á voltas en lo fonamental, fa que'ls efectes de la propaganda no sían fructuosos, porque la gentada's troba ben sovint esmaperduda al capir la contraoposició d'idees y de conceptes que se li donan com explicació de las aspiracions del Catalanisme.

La *Unió Catalanista*, que tan seguida propaganda realisa á tots los indrets de Catalunya, bé que se'n plany de que la reacció que determinan los parlaments patriòtics, la divulgació de principis y las conferencias rahunadas no puga esser sostinguda y aprofitada per la acció nacionalista; y's dol també de que la disparitat de pensar en lo accidental, puga fer creure al poble que hi ha altre Catalanisme que'l Catalanisme nacionalista, que l'acció social que apartantse de las baixesas y barroerías de la política va de dret á fer renaixre y á fer revivre á la nostra nacionalitat.

La lluyta electoral es un medi d'acció que requereix molt enteniment pera discernir la oportunitat d'usarlo. Aixís com los medis suara analisats sols poden resultar incomplets y deficientes, la lluyta electoral pot produhir y produheix, casi sempre, resultats contraris á la finalitat social del Catalanisme. Los enteniments serens y imparcials, los esperits que aprenan en las lliçons de la realitat, bé que ho saben que la lluyta electoral ocasiona greus perjudicis á causas que, com lo Catalanisme, no sols reivindican lo dret á viure, sinó que además se proposan assolir la purificació social y política

d'un nucleu nacional. Tothóm ho sab, y no cal esmentarho, que la lluyta purament política desví'ls moviments socials, si avans los homes y las colectivitats no posseheixen ben diferenciada y conscient la llur personalitat. La *Unió Catalanista*, per experiència propia y per lo que las realitats socials li han ensenyat, té'l convenciment absolut de que'ls efectes de la lluyta electoral no compensan á la Patria de las energías esmersadas; y no sols en lo referent á ventajitas positivas en lo sentit nacionalista, que per endevant ja sesab han d'esser nulias, sinó fins en lo de guanyar voluntats y adeptes pera la causa de Catalunya, y en lo de mantindre ben senceras las aspiracions d'un poble á la vida autonómica complerta.

A las nostras Assambleas, que son las Assambleas del Catalanisme militant, hi está estatuhit que la lluyta electoral es un medi pera conseguir l'aplicació total y complerta de las Bases de Manresa, acort que no es pas contradict per las apreciacions d'aquesta Junta, donchs que l'Assamblea de Tarrassa va acordar «que la rectitut y la puresa de procediments que imposan los principis de la causa catalanista, aixís com l'estalvi d'esforços que hagin de produhir resultats xorchs y l'evitar l'aplanador mal social de la indiferencia que segueix als desenganys, exigeixen que á la lluyta electoral sols hi acudeixi'l Catalanisme en las ocasions en que'l esforç ha d'esser fructuós y la lluyta digna y honrada.» Per aixó enteném que si pera'ls partits polítics, que cercan sols un fi immediat utilitari, la lluyta electoral es una necessitat y l'únic medi d'acció legal que posseheixen per'assolir l'usdefruyt de la oligarquía, pera moviments socials com lo Catalanisme, si es cert que's irrenunciable perque han de poder disposar á tothora de tots los medis d'acció, ho es més encara que ab gran sabiesa han d'esser discernidas las circumstancias d'ocasió política, de modalitat de las eleccions, de lloch y altrás que no poden ésser deixadas de banda, per los que tenen fits los esperits sols en las reivindicacions nacionalistas. Es la lluyta electoral un medi d'acció del que no se'n pot usar per sistema, y com

qu'en tots los sentits es d'aplicació molt complexa, cal que á sanchs fredas y pensant sols en Catalunya, se determini la oportunitat d'aprofitarlo; haventse de manifestar que á las ocasions en que s'hagi d'usar no's pot prescindir dels acorts de las Assambleas de la *Unió*, perque seguintlos, se dignifica la lluyta, no's desvirtúa la causa catalanista y s'assegura sían fructuosas para la Patria las energías que s'hi esmersan.

Atenentse á n'aquestas consideracions y á las decisions de las Assambleas, unas y altrás inspiradas en lo criteri constant y encertat del Catalanisme nacionalista, la lluyta electoral no es pas rebutjada com á medi d'acció, mes s'impideix que'l procediment s'imposi á lo fonamental, s'evita que's perdin debadas energías morales y materials que mancan á l'acció nacionalista, se concreta la finalitat del Catalanisme que aixís pot ésser compresa fàcilment per lo poble, y, sobre tot, se destrueix lo principal obstacle pera congregar en una acció nacionalista única las voluntats de tots los veritables catalanistas, de tots los moguts per la impulsíó á determinar la complerta renaixensa de Catalunya.

Com se veu, cada una de las accions esmentadas resulta incomplerta, deficient y de ben pochs efectes catalanistas para la colectivitat, tant perque actúan isoladas, com perque la disgregació dels elements actius del renaixement catalá resta esforsos y determina imperfecció en l'actuar y fins desnaturalisació dels principis fonamentals que's podén trobar supeditats als procediments, al medi d'acció, á lo accidental.

La imparcialitat obliga á dir que al renaixement de la nostra nacionalitat s'hi ha actuat sempre desorganisant y disgregant. Desorganisant las diferentas modalitats del renaixement y isolantlas; y disgregant los esforsos y las activitats fins á afeblir y á anorrear las energías necessarias para que s'ía fructuosa la llur acció al nostre poble.

Mentres los indiferents y'ls desviats que han d'ésser reconquerits para Catalunya, ab ple coneixement y malgrat la gran diversitat d'elements socials y de pensar individuals, son forts en lo resistir perque'ls uneix l'erro y la conveniencia de cada hù, l'acció que'ls ha de redimir, la causa catalanista, se troba disgregada, mancada d'unió, feble para l'esfors d'ara, y, si persisteix la desorganisació, sense forsas para la gran acció que haurá de realisar en l'esdevenir.

Per aixó aquesta Junta, tot fent remarcar las causas de las deficiencias del Catalanisme y'ls defectes dels medis d'acció que ha usat, proclama que sols l'acció nacionalista complerta, sencera, es la que ha de realisar la renaixensa de Catalunya; aquesta acció nacionalista que suposa la organisació de totas las modalitats del renaixement catalá y la congregació, la unió, para'l ff nacionalista de tots els elements d'acció, verament catalanistas. Heuslo aquí en lo nacionalisme'l llas que pot unir tots los esforsos y totas las activitats. Que s'hi pensi en la gran forsá que representaría aqueixa gran unió en lo fonamental; aqueixa unió que perfeccionaría lo bo y enrobustiría lo que ja es fort; aqueixa unió en la que tots los elements que s'hi congreguessin hi viurían ab l'autonomia que gaudeixen las entitats adheridas á la *Unió*, aqueix acoblament de forsas per l'amor á Catalunya que afavoriría lo normal desenrotlló de totas las iniciativas y l'espandiment de totas las activitats; aqueixa unió para l'acció nacionalista que mostraría la potencialitat de tots los elements actius del Catalanisme; aqueixa organisació, que sens absorbir á cap element, los hi proporcionaría la forsá colectiva que dona l'ésser mogut per un sol sentiment, l'amor á Catalunya.

Que s'hi fixi tothóm en la situació social de Catalunya y en lo desorganisadas y disgregadas que's troban

las activitats del nostre renaixement; que s'hi fixi tothóm en que la disgregació fa que massa sovint activitats nacionalistas no poden expandirse per la injusta indiferencia sinó per la censurable oposició dels elements que per dever haurían d'afavorirlas. Ningú pot oblidarse de que sols la organisació y la unió donan la fortaleza, y sobre tot de que la disgregació es mostra de impotencia y no de la vitalitat social que'ls pobles exigeixen pera creure en las accions que com lo Catalanisme pretenen reconstituir una nacionalitat. Lo Catalanisme s'ha de mostrar redimit d'aqueixas petitesas morales que ajudant á l'acció del Estat han ocasionat la decadencia social de Catalunya; y cal que tots nos imbuím de que sols tindrem dret á exigir als catalans que renaixin, si'l Catalanisme's mostra com acció forta, sencera, ben nacionalista, y sense'ls grops que son proba de que no'ns havém pogut deslliurar dels defectes que als altres condempnem.

Sens anorrear l'individualisme tipic del nostre caràcter, deixantlo que's desenrotlli encara més, però dintre l'associació que's la vida de las colectivitats, lo Catalanisme's convertiria en acció nacionalista potenta, perque integraría totas las modalitats del nostre renaixement, las enrobustiria y las duría á la brega enlayrada que personalisa'ls esperits. L'acció nacionalista per la seva unitat y forsá no trobaria cap oposició y exerciria positiva influencia en totas las activitats del nostre poble, penetraria fins á lo més intim de la llar, remouria y catalanisaria la vida social catalana, asseguraria la calitat catalanista de las generacions que's forman y para las actuals sería forsá correctora que s'imposaría.

Treball, producció, comers, arts, lletras, ciencia, tota la vida social catalana's contindria en lo nacionalisme, realisantse aixís, progressivament, la diferenciació y personalisació catalana de la nostra nacionalitat. Se crearian arreu escolas catalanas, la propaganda oral y escrita no pararía, las instituciones artísticas remourian seguidament al nostre poble'ls sentiments nacionals, hi hauría abundor d'accions d'amor al prohibime mogudas per lo verb catalanista, se difundiría'l coneixement de la nostra historia y dels nostres drets naturals, se divulgaría l'esperit progressiu y civilisador del Catalanisme, s'intervindria per dret propi en tots los conflictes socials, se seria infadigable en moralisar á la societat catalana, l'acció catalanisadora s'imposaría als refractaris per utilitarisme, se propagaría'l coneixement positiu de la nostra nacionalitat, del seu valer social, industrial, comercial, artístich y intelectual, se mostraría la existencia d'una complerta Catalunya renaixent organisada en las sevas activitats y impulsada per un ideal dignificador, y's faria capir á tothóm la realitat de la forsá de renaixensa que ha esclatat al sí del poble catalá.

Cal no més observar la vida social de la nostra Catalunya pera planyes de que tanta abundor d'activitats y d'energias catalanas no estigan organisadas para redimir del tot á la nostra Patria; cal no més adonarse de que l'ideal patriótic mogui á tants y tants cors de compatricis nostres, pera doldres de que no esbateguin agermanats en la gran tasca de deslliurar al nostre poble de la desnacionalisació que'l malmena, lo desnaturalisa y'l manté molt á rerassaga de las societats civilisadas. S'hi ha d'anar de dret á determinar aqueixa acció nacionalista que ha d'ésser çom mostra viva de la Catalunya renascuda, acció provinenta del natural y armónich associarse de totas las activitats individuals y socials. de tots los pensar's honrats, de tos los sentir's de las conciencias dretureras, de totas las aspiracions socials y políticas dels homes ben intencionats, de tots los catalans de bona voluntat, pensin com pensin, ab tal de que'l fonament de la llur modalitat personal y

dels llurs ideals socials y humans, sia en lo general la doctrina particularista, y en lo concret la renaixensa completay l'autonomia integral de la nostra nacionalitat.

Fins ara, y exaplint lleys de reconstitució ètnica, l'individualisme exagerat ha afavorit aqueix grandíssim esclat de manifestacions catalanistas; ja es arribat lo moment de la síntesis, la ocasió natural d'organisarlas, pera que compleixin ab la finalitat nacionalista que las ha fetas nàixer. A ajuntarlas donchs en lo nacionalisme, pensant sempre que'ls procediments, que lo secundari, no poden modificar lo fonamental, y no poden ésser més que medis circunstancials, que'l criteri nacionalista ha de determinar la oportunitat d'aprofitarlos.

Aqueixa acció nacionalista ha d'ésser exercida ab la generositat que imposa l'amor que havém de tenir per tots los nostres compatricis, ab la serenitat ab que actúan los qu'están segurs de que posseheixen la veritat, la rahó, y's senten forts, y sense ni rastre de la violencia, de la ordinariesa y de la desviació moral que caracterisan á las lluytas utilitaristas, á las lluytas políticas y may á las accions que, com lo Catalanisme, van de dret á fer renaixer un poble, posantlo en las condicions de cultura y de civilització que frueixen los pobles que sense destorb han realisat la llur evolució de perfeccionament humá.

La Junta Permanent, que ha pres la determinació de no apartarse del criteri qu'en aquest Manifest queda exposat, encomana á las Entitats adheridas que'l segueixin y s'hi inspirin, perque es segur que fentho, sols beneficis ne reportará l'ideal que tots desitjém assolir.

A las altrás Associacions d'esperit catalá y als catalans moguts per l'aspiració catalanista, se'ls hi prega que deixant de banda judicis previs y apassionaments circunstancials, pensin y rumihin las consideracions que restan exposadas; si ho fan aixís, estém segurs que serán auxiliars dels propòsits d'aquesta Junta, que no son altres que normalisar, enrobustir y dignificar l'acció del Catalanisme, fent desapareixe la disgregació de forsas, y determinánt que per sempre més lo fonamental; lo que uneix, lo nacionalisme sia l'ideal dominant y director de tots los elements actius del Catalanisme militant.

Per la nostra bona intenció, demaném imparcialitat en lo judici; per Catalunya, preguém á tothóm que s'uneixi en lo nacionalisme, en la veritable acció de renaixensa de la nostra Patria.

Barcelona 3 de Janer de 1904.—La Junta Permanent: *Domingo Martí y Juliá* (de Barcelona), President.—*Antoni de P. Capmany* (de Sabadell), Vispresident.—*Rafel Patxot y Jubert* (de Sant Feliu de Guíxols), Tresorer.—*Candí Robert y Roura* (de Canet de Mar), *Trinitat Monegal* (de Barcelona), y *Andreu Pons y Santacreu* (de Manresa), Vocals.—*Santiago Gubern* (de Barcelona), Secretari.

NOVAS

Definitivament el proxim diumenge s'inaugurarán las obras del monument al doctor Robert, haventse ja repartit las invitacions per'aquest acte, tan grat als bons catalans.

Mossén Antoni M.ª Alcover, incansable en sa propaganda pera la formació d'un dictionari complet de la llengua catalana, ha donat aquests dias varias conferencias en diferentes entitats catalanistas. La que doná'l dissapte a l'«Associació Popular» fou notable. Insisti en la necessitat d'aportar al dic-

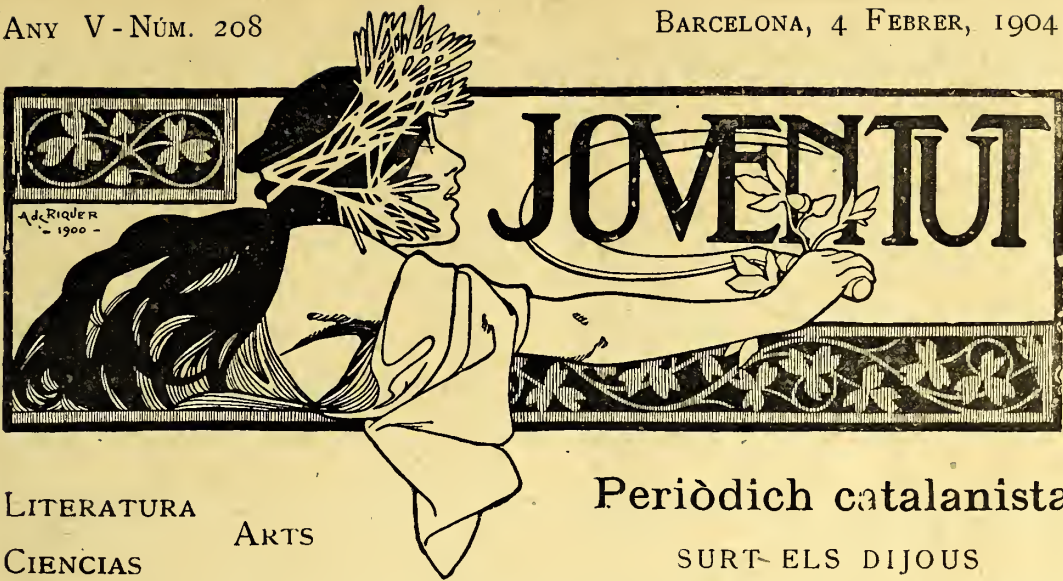
cionari que's forma, no sols las veus novas a Catalunya, sinó las paraulas d'us a Mallorca, Rosselló y Valencia, a fi de que'l dictionari ofereixi base ampla y sòlida pera fer la gramática catalana. Recomaná la cooperació de tothóm en aquesta obra, que per sa gran importancia no pot de cap manera ésser portada a cap per un home sol, y per lo tant excitá a tots els concurrents á colaborar en el dictionari per dever de patriotisme, ja aportanthi las paraulas vivas que recullin en diferentes encontradas, ja las que trobin en els arxius y en las obras del sigle d'or.

Mossén Alcover doná una darrera conferencia al Ateneu, tractant de la necessitat de depurar y reivindicar la sintaxis catalana contra la invasió de giros exòtics. Proposá la celebració d'un Congrés de sintaxis catalana, que podria celebrarse dintre vuyt o deü mesos, en el qual s'acordaria quins giros deuen acceptarse com a propis y convenients, y quins rebutjarse com a corruptors del esperit del idioma.

El dissapte passat la «Schola Orpheonica» doná un concert al carrer de Mendizábal, 17, principal. Els orfeonistas cantaren composicions de Marcet, Gevaert, Mendelssohn, Morera, Nicolau, J. Serra, Borrás de Palau, Vives y César Franck. Foren molt aplaudits el mestre n'Arthur Marcet, director de la «Schola Orpheonica», el subdirector en Joseph Donato, la professora de cant na Dolors Pi, y els solistas na Aurora Scachs, y senyors Viñas y Fernández.

El públich demaná la repetició de *Els tres tambors*, de Morera; *Lo Filador d'or*, de Borrás; *La Mare de Deu*, de Nicolau, y altrás.

Nostre amich el conegut llibreter senyor Parera, que cada cap d'any solia obsequiar a sos clients ab una bonica agenda de butxaca, ho ha fet enguany d'una manera espléndida y, sobre tot, molt práctica, repartintlosi, en combinació ab la *Caja de Previsión y Socorro*, una pòlissa que'ls assegura contra accidents, sian de invalidesa permanent y absoluta, sian de incapacitat temporal. El senyor Parera ve a dar la rahó als que sostenen que'ls yankees tenen molt de catalá, o els catalans molt de yankee. Verament es aquest un medi ben práctic de fer la *reclame*. L'esperit d'estalvi, que no deu confondre's ab l'egoisme, creu el senyor Parera qu'es característich dels catalans; y's proposa fomentarlo no ab ofertas desmesuradas, sinó ab una ben entesa regulació que, aplicada per tothóm a tot ordre d'activitats, faria que reportessin profit fins els actes més insignificants de la vida. No'ns cal sinó desitjar que al senyor Parera li surti bé sa pensada (que segons ell tan poch té de *castellana*), y que vegi premiadas las sevas iniciativas d'editor.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

En Robert y son monument, per Salvador Vilaregut.—
La primera pedra, per Lluís Via.—El patró del bas-
timent, per Joseph Roig y Raventós.—La ratlla bla-
va, per Claudi Mas y Jornet.—Per ull de garbell,
per Emili Tintorer.—Els vensuts, per Joaquim Ros-
selló y Roura.—Notas bibliográficas, per Geroni
Zanné.—Revista de revistas, per Ll. V.—Cantare-
llas, per Francisco Vallmajor.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Plech 7.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne
Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 27.

EN ROBERT Y SON MONUMENT

Al contemplar, diumenge passat, desde lluny, la cerimonia de colocar la primera pedra del monument a n'en Bartomeu Robert; al sentir els picaments de mans que, com frí-sosa volada d'aus, eixian de la munió immen-sa; al escoltar las paraulas que ab rostre encés d'entusiasme'ls hi dirigia l'Albert Rusiñol; al veure'ls colors de las senyeras y estandars, desmayats per las grisors d'un cel de janer ple de dolsa melangia; y al pensar que la erecció del monument anava a ésser un fet, tot pas-sant entre las foscors plenas d'odis y rancunias de sectari en que viu la politica d'acció en nostra Barcelona, vaig veurem de cop

illuminat per la figura del Doctor, que pre-
nent cos dintre del meu pensament, se'm
presentava altra vegada al devant, de carn y
OSSOS.

En aquell moment vareig *viure* tota la
meva coneixensa ab en Robert. Tots els anys
de tracte freqüent y amistós varen conden-
sarse en aquell curt instant, que fou suprèm,
perque dintre de sa petitesa va inclòureshi
quasi tota la meva joventut, ab bona part
de sas ilusions, alegrias, penas y tristesas,
donchs entre las boyras y el sol del mati de
la meva vida, vaig anar més d'una volta bar-
rejanç els meus plors y las meas riallas ab
las del bon Doctor. Y alashoras, ab datera
d'infant, vaig anar revivint els primers temps
de la nostra coneixensa; la simpatia conver-
tintse en amiat, com aquellas varas resse-
cas dels antichs miracles que's tornavan
brancas plenas de fullas y de flors; la seva
bondat, las sevas altas qualitats de metge y
la seva apariencia serena y sossegada, ab
aquell *no sé què* de tranquilitat, que deixava
com un bé de Deu per tot allà hont ell pas-
sava, y que fortificava com una rosada mor-
al als atribulats y corpresos per perills y
per malalties. Després el vey a casa meva,
en moments suprens, rebuscant en si mateix
y concentrant tota la seva sabiesa pera lo-
grar la salvació de personas per mi molt es-
timadas. Tot de sobte la decoració cambiava,

y la figura del bon Doctor perdia sa melangia ciutadana, y tota ella s'animava, trescant per las gemadas vessants de la vall camprodonina. Allà'l sentiã riure ab rialliadas frescals, allà'l veyá, dalt dels cingles, lloar ab místicisme d'anacoreta indostànich las bellas de la gran natura; allà'l sentia, un cop ben ajassat en la verda prada, taral-lejar ab veu un xich atiplada trossos de música y de poesia que li eran estimats, y allà'l veyá bategar d'entusiasme al sentir els cançs del Orfeó, que potser foren els despertadors del seu amor per la patria catalana y el fonament de sa curta però intensissima vida politica.

D'aquesta sols ne parlaré pera consignar que las llàgrimas me vingueren als ulls, al veure al meu estimat Doctor convertit en esforsat defensor dels esbarts catalanistas (entre'ls que formava jo com a soldat ras) y de la causa catalana, y al veure'ls triomfs que alcansava a dintre y a fóra de casa defensant la reivindicació de la personalitat de nostra estimada Catalunya.

Y al pensar en sa vida y al recordarme de sa sobtada y tràgica mort, y més que tot al reviuire'l seu tracte y al gaudir novament de la seva gran bondat, me dolch de lo cegos que són certs catalans que li negan el dret al monument, donchs han de saber qu'en Robert *politich* es un aspecte no més de la seva gran personalitat, y qu'en Robert *home de bé*, qu'escampa sa bondat per tots indrets, ensenyant, assistint, reconfortant y curant a quasi bé tota Barcelona, ja'l té'l seu monument en tots els cors agrahts, que'l conservarán en eterna recordansa. Del mateix modo que la mare terra, al sentir las primeras tebiors del bon temps, ja no pot més y foragita espontaniament la primavera florida, Barcelona, que pressent una nova generació que potser li durà tebiors de primavera, foragita també'l seu anhel d'amor pel bon Doctor, ab una florida de marbre en la que hi apareixerà, resseguit per mans d'estatuari, el reflex de la venerada imatge que viu en el cor de tants bons catalans.

SALVADOR VILAREGUT

LA PRIMERA PEDRA

May haviam presenciat una manifestació de dol popular tan espontania, tan sentida, tan gran com la del enterrament del metge Robert. La trista nova prengué per sorpresa a tothòm, ningú va poder *preparar* l'opinió, que's manifestà unaním en deplorar la perdua del gran metge, del home bondadós y altruhista.

Desde llavors fins ara, las serpetas que viuhen entre'l llot de la politica baixa han tingut temps d'esmunyirse entre las flors ab que'l poble cubri la sepultura d'en Robert, y tacarlas ab son veri. Mes per'xò aquellias flors perduran, porque no són flors d'un dia; y al remoure las, el passat diumenge, hem sentit sa flayra pura esbandirse per l'espai.

Quina diferencia entre l'acte de diumenge y els actes consemblants que, més o menys *oficialment*, s'han celebrat tantas voltas en nostra ciutat! May al colocarse la primera pedra de cap monument haviam vist acoblarse tan gran gentada. Això'ns diu si en Robert era estimat del poble, y això'ns diu fins a quin punt es ja popular la causa catalanista, qu'ell abressà porque es causa de llibertat y d'amor.

Sols ho poden negar els enemichs del poble, els que'l desvian y l'enganyan, els que pera sos fins particulars congrian odis que nosaltres volém fer desapareixe.

Els han dit que la tanca del monument a n'en Robert era la tanca del cementiri ahont s'enterrava'l Catalanisme. Donchs si en Robert y el Catalanisme són morts, ¿per qué esforsarse tant en combàtre'ls?

Els, que quan eram pochs ens digueren boigs, avuy que som molts ens amidan a tots per un raser, y creyent aplicarnos un calificatiu infamant, ens aplicant un calificatiu ridicul: el de reaccionaris. Sa mala fe es tan gran com la ignorancia dels que'ls escoltan, dels que no saben que'ls reaccionaris són ells, porque reacció es odi, reacció són baixas passions, reacció es esclavatge de la conciencia popular, y ells no fomentan altra cosa que aqueix esclavatge.

Els han dit qu'en Robert (a qui un temps alabaren) ni com a home de ciencia ni com a ciutadà mereix que se li aixequi el monument a la plassa de la Universitat. Homes més sabis qu'en Robert hi ha hagut: però si la ciencia no's traduheix en amor, en bé positiu pera la humanitat, ¿de qué serveix? ¿Y quin es el catedràtich, quin es l'home de ciencia qu'hagi fet millor aplicació de sos coneixements que aquest metge model de metges, qu'en la pràctica de sa professió (la més gran y la més alta de totes) tant de bé feu a sos germans de patria? Anima generosa, escampà sos coneixements en abundosas déus de salut durant una vida feconda

en treball y en sacrificis. Esperit abnegat y altruista, s' feu superior a tots els petits orgulls y a totes las miserias dels homes, y donà constants probas de tolerancia y amor, tant més grans com més vils y mesquins erant els seus enemichs, ab els que no havia pas de confondre per baixos estímuls venjatius, indignes d'ell, sinó per l'exemple de noblesa que senzillament els donava y que bentost el feya bon amic de tots. Ell era capàs de sentir indignació davant d'injustias agenas, però may el despit propi dels insidiosos, quins atachs rebé y sapigué oblidar. Richs y pobres, ditxosos y desgraciats, a tots feya bé, a tots se pertanyia: però preferia als desgraciats y als pobres, a qui sabia consolar a costas del propi repòs y de la propiatranquilitat. Més que caritatiu, era magnanim, però sens afectarho, sense pretendre serho, y molt sovint sense donarsen compte. No feya la caritat com qui fa almoynas ab lo que li sobra o ab part de lo que li sobra: la feya entregantse tot ell, empleant totes las activitats de la seva vida, totes las energias del seu cervell y del seu cor, y descansant en la propia fadigà. Sa gran bondat y senzillesa el feyan a voltas apareixe vehement, y mostrar candidesas de nen, y fins semblar feble de caràcter, ell qu'era un dels homes més equilibrats.

En Robert no era pas un illuminat de la ciencia, sinó un esperit serè y lliberalíssim. Creya en el bé y el practicava, y sa figura evocava a voltas la del Crist de la Escritura, aquell martre de la llibertat, missatger de salut, veritable anarquista del seu temps, enemich de las farsas socials com ho són tants esperits avensats d'avuy qu'han de passar per ellas, y que no's diuhen pas anarquistas veyent com els publicitaris sense conciencia desvian al poble en lloch d'educarlo, veyent com falsejan la llibertat y com desacreditan l'anarquia.

Grapat de forasters portats aqui per baixas ambicions, sols han pogut trobar apoyo en la mala fe de catalans indignes y en la ignorancia de la massa... que va mimvant. Catalunya progressa, Catalunya seguirà son camí de llibertat. Nosaltres cada dia som més: ells cada dia seràn menos. L'espectacle del passat diumenge parla ben alt en aquest sentit. Nosaltres som enemichs de monuments. Nostre anhel de llibertat y de sana civilisació es massa gran pera poderlo tancar en un símbol, ja estigui representat per un home, ja per una estatua, ja per una bandera. Amichs de la veritat, sols admetèm las convencions quan las estimèm nobles y necessaries. Aixis veyèm ab goig que's colouqui la primera pedra del monument a n'en Robert desitjant qu'ella sia al ensempla la primera pedra del gran casal de nostras llibertats.

De la cerimonia que s'efectuà no podèm

darne compte detallat, puig aquesta redacció, que hi havia anat en massa, no pogué presenciaria desde la tribuna que pera'ls invitats s'havia construït. Els agents del municipi que guardavan la porta y que, per més senyas, no parlavan en nostra llengua, ens privaren la entrada ab mals modos. En va mostrarem repetidas voltas las invitacions; en va alguns regidors donaren ordres pera que's respectés el nostre dret: aquest fou atropellat pels representants de l'autoritat. Tenim entés qu'altras entitats catalanistas se trobaren en el mateix cas que nosaltres, no podent presenciaria la festa. Ho sentim per ellas, per nosaltres y... per la Comissió del monument.

Per sòrt, JOVENTUT no es periòdich d'informació, y sos llegidors ja s'hauràn enterat per la premsa diaria de la importancia que tingué l'acte, de la infinitat de corporacions autonomistas que hi assistiren, moltes d'ellas ab banderes, y del entusiasme y el civisme dels milers de bons catalans que s'hi acoblaren. Fòra ociosa, donchs, tota ressenya que nosaltres publiquessim. Lo únich que consignarem son aquestas hermosas paraulas que l'Albert Rusiñol dirigi al poble:

Barcelona, cap y casal de Catalunya, honra avuy la memoria d'un de sos més ilustres fills, pagant aixís un deute d'agrahiment envers el metge docte, el sabi catèdràtic, l'home de bons sentiments, el digne diputat per Barcelona, el valent defensor de las ideas autonomistas, font de tota llibertat, esperó de vida, redempció dels pobles.

Comensèm las obras del monument al may prou plorat doctor Robert, enterrant entre las runas de lo que un jorn foren murallas de Barcelona, uná pedra forta com nostre dret, vella com nostra historia, ferma, valenta com nostra decisió y nostre amor a la terra. Y la enterrèm davant per davant del temple de la ciencia, del temple del saber.

Simbolisarà'l monument al doctor Robert, nostre passat gloriós senyalant un esdevenir ple de ventura, ple de felicitat, d'amor y de progrés.

El doctor Robert honrà a Catalunya, honrà a Espanya: Catalunya y quants l'estiman, honran avuy la seva memoria. Aixis ho fan els pobles dignes, els pobles que s'estiman.

Demà, quan senyalèm als nostres fills el monument al doctor Robert y ens preguntin ¿què hem de fer? ¿ahónt hem d'anar?, els respondrem: el gran metge, l'home de ciencia, el trevallador infadigable, el bon patriu, vos ho senyala: treball, llibertat, progrés, patria: aquest es vostre lema.

Seguiu-lo, seguim-lo, sí; y aixís farem lo que batega en tots els nostres cors: farem patria rica, farem patria plena.

Hem reproduhit aquestas frases perque entenèm com el senyor Rusiñol que si hi ha avuy a Catalunya cap causa viva de progrés y de vera llibertat, aquesta causa es el Catalanisme.

LLUÍS VIA

EL PATRÓ DEL BASTIMENT

A en J. Villà y Bellavista

Dins la caseta emblanquinada més propera al mar s'esgranaven las més delicadas tendresas. El Jan, tenia sobre'ls genolls a son infantó, y recolzada al muscle dret a sa muller. En aquella cambreta per quinas parets penjaven xarxas y canyas, nansas y surros, l'amor paternal esclatava intensament, els petons abundosos com gotas de pluja queyan d'una galta a l'altra, y las manyagas amorosas lo mateix que las riallas hi neixian com en el mar las onadas.

—Quan torni't duré un barquet aixis—deya'l pare separant las mans estiradas pera indicar las dimensions.

—Digas—deya la mare al nen:—¿y tindrà velas?—

Y el nen repetia o escarnia:

—¿Y tindà velas?—

Y el pare responia:

—Si!—

Llavors la mare feya:

—¿Y tindrà plom?

—¿Y tindà pom? — repetia la veuheta del nen.

—¿Y es timó servarà?— afegia la mare.

Y el nen, ab sa escassa memoria, no més se recordava de lo ultim sentit.

—¿Y mò sevarà?—

Y a cada entrebancada de la criatura, esclatavan els pares en riallas tendras y amorosas, y se'l miravan fixo, y li feyan pessigolles, y d'aquell pit d'infant s'aixamplavan, en l'ambient reclòs, riallas ignocentas y puras.

—

Avuy el tèrbol sól de la matinada ha illuminat a més gent qu'altres jorns; avuy vara en Jan, y els fills del poble s'encaminan vers el sorral pera gaudir de las hermosuras d'una fusa esplèndida, de la fusa que farà la barca més grossa y lleugera.

Restelleras de noyas bonicas se passejan de brasset espargint arreu riallas tremolosas, com las flors espargeixen aromas finas. Marins envellits caminan ab l'ajuda de bastons cap a la platja, tot escorcollant ab ulls bellugadissos las cosas que veuhen pera trobar quelcòm que dongui peu a una conversa. Els forasters assedegats de veure cosa nova han deixat el caliu del llit quan tot just el sól

sortia y els del art comensavan sa tasca monòtona de tirar de la corda regalimosa ab l'estrop.

Y mentres a la platja, sota la enramada de las mestransas, se senten els sorolls de l'aixa y la destral, la flayra del quitrà y la remor de la massola contra'l ferro de pulir que ab mans dextras maneja'l calafat, més enllà, prop d'una roca qu'en el mar s'avansa, se senten els crits dels mariners, el grinyoleig dels bussells mancats d'oli y las esquellas dels bous que ab forsa gegantina treuhen els llaguts qu'havian anat de matinada y qu'ara, ab sardinas empresonadas en las xarxas plenas d'estrips qu'han deixat las ruassas, van pujant per sobre'ls pals lliscosos de sèu, llensats a trench d'onadas com cossos morts.

Prop de las casas els corders fan sa tasca; mentres el baylet fa anar la roda sobre'l banch, els carrells penjats a la creu cargolan rabents el canem ros que de la mà del corder passant per l'humit ullerol se torna cordill. Prop del mar, pel mitj del escà, avensa la barca d'en Jan retenint ab el pes de sa petjada'ls pals posats a popa y deixant lliures els de proa. Ja es a flor de las onadas; una colla d'homes ab pals a las mans esperan la fusa, mentres altres deslligan las cordas de proa; s'ouhen crits, l'angunia sachseja'ls cors, la curiositat els atràu, y el vaixell llisca rabent sobre'ls pals devant de centenars d'ulls que's miran extasiats aquella barca, tan feixuga avans, oscilant ara al impuls de la més petita ona. La gent s'entorna, y allà al mitj de la badia's desplega la mitjana, s'enlayra la triangular pollacra, y poch a poch puja, blincantse a cada estiragassada, la entena de la mestra; fa la barca unas quantas cabussadas, y lentament avensa per entre las rocas que limitan la badia. Es el bastiment fet ab més manya per l'avi de la dressana: el coronat de més rendòm. S'aixeca ab majestat per sobre las onadas, y ab la proa tallanta va partint l'aygua, que sota la popa queda tota remoguda y escumosa com fera que's revolqués enquimerada.

Ja són un tros endins; ja del poble s'oviran confosament; ja's troban a més de trescentras brassas de fons, y el que s'hi deixés caure estaria més temps pera tocar sól que per'anar d'un cap al altre del poble.

El jove patró mira arreu, dóna ordres ab

veu calmosa y humil pera fer una virada, y quan tots estàn a son lloch pera repartirse la feyna, dona camí al vaixell y mou mandrosament la canya del timó. La nau sotmesa a una sola mà, ab orgull cambia de rumbo, las velas que al batech del sol enlluhernan ab sa blancor, s'arrugan, marcan ombras bellugosas, flamejan rebregantse, y els botafions espetegan neguitosos; mes al rebre'l vent de cantell, s'inflan ufanas, ombras y arrugas fugen; llavors, al impuls de la forsa que las velas voladoras aprofitan, s'inclina la revinguda arboladura, y llisca lleugera la barca per sobre l'aygua seguida d'un reflexe bellugadís y borrós, qu'es la imatge tremolosa que la mar emmiralla vagament.

Ab sa marxa rabenta, per estribor va deixant l'horitzó, aquella unió de blaus de mar y cel lleument clapats de núvols blancs, allargassats o groposos. Apar talment que s'hi vegin illas colgadas per congestas de neu. Per babor las grisencas masses de las montanyas s'oviran ab netedat; cap boyra esborra'ls pujols, que s'enlayran vestits de verda y esplendent vegetació. S'oviran també'ls pobles lluhint al sol, que fa cremar la cuberta: s'oviran blanquinosos sobre la ratlla de la platja, ab el cloquer qu'apar arraulit al costat de las montanyas de la costa llewantina.

Uns tripulants cantan tot aparellant una corda groixuda, els altres escridassan pera colocar la llanxa a son lloch, ajuntan els esforços y aprop del arbre l'arreconan.

El noy d'a bordo, l'encarregat de la minestra, s'enfila per unas cordas volent amarrar un cap que volteja per l'ayre com la tralla mortificadora dels carreters.

Aquella mar rissada y fosca ab sos adornos d'escuma blanca ja no's veu; las velas que infladas empenyian la barca, curulla fins a la cuberta, penjan arrugadas; de tant en tant, com l'alè d'un sospir qu'exhala dolssament la Natura, una ratxa de vent tebi las fa somoure, y els nombrosos botafions sorollan una estona. Es ja'l capvespre. La lluna s'alsa rogenca, el cel es net, d'un to més fort que la mar; aquesta s'estén plana, quasi no's belluga; apar que una pau misteriosa la corprenqui. Ara que la calma s'es ensenyorida, el moviment de la barca es pausat,

suau .. Una gavina que creuha'ls ayres perfumats per la flayra de marisch, s'abaixa envers la planuria blavenca, y quan sas potas grogas tocan el mar, neixen cercles d'onas en miniatura que semblan un eco feble de las més grans. Dirias que l'aygua ha quedat absorta, extasiada devant l'espectacle hermós qu'ofereix l'astre nocturn al aixecarse ab lenta majestat.

Alashoras, quan la mar blavosa reposava dels fatichs d'un tràngul, era quan el patró, també reposant de las ansias y cansancis que produheixen las maniobras de la vida marinera, omplia la pipa de fusta y emprenia ab dalit y coratge lo que tenia promés a son fillet. Aquell vespre trevallà també en el casco de la balandreta que seria'l consol més grat pel seu nen, que més de quatre vegadas s'anyorava de las manyagas de son pare. Mes tant era veure aquell tros de fusta arrodonida com sentir la tristor de l'anyoransa; tant era tenir a las mans aquella joguina, com sentir en l'atrafegat cervell un agombolament de dissorts; tant era comensar a tallarlo com figurarse al metge del poble tallant un d'aquells brassos blancs de son preuhat fill... Y com patia l'ànima d'aquell cos tan fornit!... Aquell tros de fusta qu'encara desprenia l'aroma sanitosa del pi, era lloch hont niavan ufanosas las angunias més ingratas; era'l primer grahó, era la primera anella d'una cadena de dissorts qu'anavan rodolant per la pensa del patró ab la insistencia de la involuntaria associació d'idees. Y dominat pel sufriment, deixava aquell barquet y cercava quelcòm pera lograr la tranquil·litat del oblit; lluytava per deslliurarse d'aquells turbans ennegrits que li duyan un temperi animich que l'esglayava.

Ab la realitat del seu entorn hi feya trevallar las facultats pera distreures; llegia y rellegia'ls papers, repassava comptes, aparellava cordas ja prou endressadas, fins probava de dormir... Si: probava d'abandonar son cos a la sòn avans de cumplir la prometensa feta a son fill: «Te portaré una balandreta ab velas, corrias y tot;» ho probava, mes no podia!

Un jorn de clara lluna que'ls mariners gaudían d'un ayret frescal, vegé'l patró la

balandreta, y al pensar que si la lluna fos un espill hi veuria a sa muller y a son fillet, sa imaginació trevalladora li va dur las visions d'una malaltia incurable, d'una casa engolida per las flamas, del séu nen al cementiri, d'un menjador sense pa; y va sentir una rancunia y un odi tan gran per la balandra, que la va rebotre a l'aygua. Las taulas del vaixell foren esquitxadas per gotetas lluhentas que li van semblar las llàgrimas del infant al veure a través del espay l'acció del séu pare. Va rebre una impressió tan fonda, que'l cos se li anava vers el mar per'agafar empenedit la balandreta; però per altra part, la por que li tenia'l deturava més que la forta barana que voltava la cuberta de la barca.

—Ay noy, ¿per què llensèu sa balandreta? —li preguntà'l noy d'a bordo, que n'estava empendat.

Y un mariner, veyent que no contestava al xicot, digué:

—¿Què os passa? Ves, pregunteuli—afegi dirigintse a un grupo—per què ha llensat aquella balandra.

—Perque m'entristia—contestà'l patró;—me feya anyorar, y ab franquesa, m feya nosa. L'altre dia vaig anar-men al llit ab es cap ple de caborias, y vaig somniar tota la nit, y tot, tot per aquell trossot de fusta!

—Vaja, home, vaja; primer l'haguera donat al Cintet—(aixis se deya'l noy d'a bordo), li digué un dels mariners que, ajegut sobre'l carregament, aprofitava'ls darrers sospirs d'una pipa colltorta que li penjava d'un cantó de boca.

—

Y que trigan a passar els darrers minuts dins d'un estudi! Tota la maynada espera ansiosa'l toch de la esglesia, y tan bon punt cau la primera batallada, se sent una fressa de goig!... Quan el mestre fa la senyal, surten poch a poch; mes al arribar a la entrada, uns prenen embranzida y corren, corren fins que se'ls pert de vista; altres se treuhen las espartenyas a corre-cuyta y peu-descalsos, ab la cartera penjant del muscle, s'encaminan movent gran cridoría cap a la platja.

Allà a l'ombra dels llaguts se despullan. De sota d'aquella roba bruta, y apedassada y descolorida, ne surten cossos de noy hermosos, perfectes, dignas obras de la Natura.

Quin rebombori regnava en aquella platja de sorra bullenta! Mentres uns se ficavan a l'aygua poch a poch, sufrint la impressió del fret tot xisclant riallers, altres s'hi tiravan de cap deixant darrera un refoll, y nedavan sota-aygua ab el ventre arràn de las rocas que jauhen al fons guarnidas d'algas, fins que, atiats per la necessitat irresistible de respirar, tornavan cap amunt, y alashoras las testas semblavan melons posats en fresch a mitja aygua.

Allà, sense cap garbella, queda feta la selecció dels que saben nedar y dels que no'n saben; els uns van lluny, ahont no's toca fons; els altres no van més enllà d'hont l'aygua arriba just al melich.

Un cop han nedat una mica, comensa'l saqueig dels llaguts; pals, portadoras y sàsso-las van a l'aygua. Tres, els més grans, s'allunyan fent escuma envers una barqueta que s'estanya, y allà reposan. Talment semblan granotas sobre una fulla ensurada en l'aygua del riu. Mentres el més entremaliadot, qu'avuy per etzar no's queda al colegi arrestat, se tira de peus, d'esquena, de cantell, y quan n'ix respirant ab fatich fa unas ganyotas com si li fessin pendre una medicina amarganta, un altre que se'l mira anant en una samal, de tant de riure's mou massa y s'aboca, quedantli aquella demunt de la esquena, y al treure'l cap y las mans sembla un caragol quan treu la testa de la closca; alashoras els que restan estirats a la sorra com roba posada a aixugar, riuhen, cridan y's remouhen, y, molls com estàn, lluhen al sól com si fossin vernissats.

—Burri y vesti—digué un que ja tremolava, y's tirà de cap; mentres sos peus sortian de l'aygua, sas mans cullian sorra del fons, que després llensà a sos companys aixuts fentlos sentir una esgarrifansa.

Un dels qu'estavan a la barqueta que s'estanyava vegé una vela llatina que s'acostava, y cridà entusiasmat:

—En Jan, noys!!—y va capbussarse primer que'ls altres dos.

—Apa, noy, que ve es teu pare. ¿M'hi deixaràs ensena a barquejar ab sa llanxa?—digué un que tenia'l cos ple de sorra al fill del patró que's volia vestir depressa, però com qu'estava mullat la roba no li entrava.

Tots se'n havian anat menys el Negre y

aquell entremaliadat, que ab una sàssola cascú, s tiravan aygua fent neixe blancalis d'escuma com al entorn d'una seca, mentres una restellera d'onas petites, que s'aixamplavan ensemps que s'esborraven, els hi feyan de march.

El jorn era esplendent, la claror enlluernadora. Els ulls del patró oviravan las serras de son poble desitjat. Ab un vent de popa enamorador corria'l bastiment més que cap altre, atansantse cada cop més a la terra ahont els mariners hi trobarian l'amor de la familia, la dolsa pau de la llar. Feyan molt camí, y al patró li semblava que no's movia, y cobrava una corda y'n mollava un'altra pera cambiàr la positura de la vela «un pensament cap ensà». De tant en tant contemplava'ls detalls que lentament anavan distingintse, com si un núvol qu'estés entremitj, poch a poch se fongués per llástima als ulls desitjosos de veure casas conegudas.

El patró s'alsa, mira d'un cantó al altre, y mou ab la mà la canya del timó fins qu'ajusta l'altivola roda de proa ab el cloquer del poble; cana la groixuda escota qu'entortolliga en una manegueta de popa; y la barca corre seguint els núvols, esquitxant per cada cantó y fent seguir la llanxa que salta per sobre las andanas, com salta el gos de goya entorn del cassador.

—Virè'm!—exclama'l patró, que mentres las velas flamejantans s'arrian mira ab posat de badoch aquell poble que s'aixeca al

peu de las onadas.—Fondo!—afegeix ab to victoriós; y un soroll de cadenas al esmunyirse per l'escuchen ressona com un tro, ofegant el soroll fleble de las onas que petonejan el bastiment y mullan la cuberta.

El noy d'a bordo cobra'l cap de la llanxa, l'atracan, y descalsats hi baixan el patró y dos mariners barba-blanchs; arman els remes, y ab las dents closas, els punys ben apretats en el mànech del rem y'l peu apuntalat en el banch de devant, bogan ab dalit, mentres se remòu l'aygua qu'entre madis y madis resta esperant la sàssola que li dongui llibertat.

Ja hi són! Un cop posats els peus en terra ferma, el patró, sense donar compte ni al carrabiner ni al vista, abraça ab sos brassos fornits al seu fillet, qu'ab tendra veu li diu, rihent d'alegria, foll d'ilusió y escorcollantlo ab sas manetas:

—¿Que m'havèu dut sa balandreta?—

El patró sent la impressió del culpable presa d'intens penediment. Després d'aquell viatge que van tenir tan bon temps y que va patir tant, troba en la terra la crudeltat per l'ànima en comptes de la pau! Acorat, avergonyit, veu desferse la ilusió primera qu'havia niat en el cor pur d'aquell infantó! Y es ell, son pare, qui la desfà, qui mata sas esperansas, qui li fa sentir per primera vegada l'amargor del desengany... quan li diu mullantlo ab llàgrimas y petonejantlo frenèticament:

—No te l'he dut!... —

JOSEPH ROIG Y RAVENTÓS

LA RATLLA BLAVA

A mon fraternal amich el poeta B. Sagrera.—(Mèxich.)

La nau volava vers l'horitzó.
Fet una estatua, dret dalt del pont,
l'amich restava guaytantme fit
com si ab la vista
tirés amarras per guanyâ'l port.

La nau volava vers l'horitzó;
y jo, seguintla, ben fits els ulls,
hi duya l'ànima
per sé a la vora del bon amich.

Del pont a terra, de terra al pont,
vibrant, frenètic, inquiet, llampant,
nava y venia ple d'anyoransa
nostre desitj.

Per fi va fondres
per ell la terra, per mi la nau,
entre'l misteri de la blavor;
en 'quella ratlla que'l bes sagella
dels amples llabis del cel y el mar.

Y allà clavarem ben fits els ulls,
y allà vagava nostre desitj,
y allà sorgia
la visió santa del sér volgut,
marcant el ritme del nostres corsi

Passaren días. Ja tot l'Atlàntich
entre nosaltres llensà'l Destí.
Passaren días...
y abdós encara, ben fits els ulls
en l'horitzó,
creyèm trobarnos en 'quella ratlla
pura, serena, llarga, infnida,
dels llabis blaus.

Encara evoca nostre desitj
la visió santa del sér volgut
qu'allarga'ls brassos y quasi'ns toca!

Oh, dols misteri d'aquella ratlla
en la que's fonen dos blaus immensos
com junt dels llabis de l'Amistat!
Dels ausents tristos ets el consol.

CAUDI MAS Y JORNET

PER ULL DE GARBELL

La comissió de governació del Ajuntament de Barcelona ha acordat, per majoria de vots, suprimir las subvencions ab que'l Municipi ajudava a pagar el cost de determinadas festas religioses, y el «Comitè de Defensa Social» ha publicat en els diaris neocatòlics de Barcelona una alocució en la que, ademès de protestar de lo que dit Comitè considera un acte de sectaris, convida a tots els barcelonins catòlics, que també segons ell són casi bè tots, a suscriures per 10 cèntims a fi de que las cerimònias votivas puguin continuar celebrantse ab l'esplendor degut, donant al mateix temps una bofetada aclaparadora als regidors incrèduls.

Aquests dos petits fets, en apariència insignificants, tenen una trascendencia extraordinaria. Evidentment, que'ls regidors prenguin un acort d'indole administrativa y que uns senyors (molt senyors nostres), obrin una suscripció pera fer tals o quals festas, es cosa que passa cada dia; però'ls arguments y medis empleats pera combatre y contrarrestar aquell acort són tan significatius, que no poden menys de cridar l'atenció de tothòm que pensi una mica.

D'aquests arguments se'n desprèn: que Barcelona en pes es catòlica, apostòlica y romana, que tots creyèm cegament que la Mare de Deu de la Mercè, Santa Madrona, Sant Sebastià, el Sant Angel Custodi y altres y altres, feren, a son degut temps, uns quants miracles, que no sols degueren pagar els afavorits, també a son degut temps, sinó nosaltres mateixos, que *no n'hem tocat res*; y en fi, que baix pena d'èsser titllats «de mals fills de Barcelona, y de no tenir sisquera idea dels devers y de l'honra de nostra ciutat» —aixís ho diu l'allocució de dits senyors (molt senyors nostres), —tenim de suscriurens y pagar els 10 cèntims.

Tot això estaria molt bè si els senyors de l'allocució y els diaris que'ls fan l'aleta progressin demostrarnos que'ls regidors susdits són regidors per miracle y no per sufragi universal, y que no obtingueren una majoria de vots vergonyosa (oh, si, molt vergonyosa! però majoria a la fi), en nom de la que avuy actúan. ¿Dihèu que Barcelona es, salvant petites excepcions, eminentment

catòlica? ¿Per què, donchs, no nombra per'administrar els seus bens a regidors catòlics? Vosaltres tots, que donarèu la vostra firma y els 10 cèntims, vosaltres que sòu la immensa majoria dels barcelonins, ¿què fereu el dia de las eleccions? ¿Que no ho sabiau que dels heretges que quatre exaltats volian elegir, no'n podiau esperar res de bo? ¿Que no sabiau que'l dever de tot bon catòlich es posar las sevas conviccions religioses avans de tot y per sobre de tot, y que per lo tant, monàrquichs o republicans, autonomistas o centralistas, avans que tot erau catòlics y no podiau votar a qui no'n fos? Ah, vosaltres els catòlics barcelonins qu'ho sòu tot y ho podèu tot! Si vosaltres haguesiu sabut imitar com a electors l'exemple que com a elegit va saber donar, en ple Congrés espanyol, un diputat catòlich que's diu autonomista, diputat que al ferli càrrechs perque no impugnava una subvenció pera una catedral de Madrid (subvenció tan injusta com la que's donava al Ajuntament qu'ell combatia) va contestar: «no la impugno perque jo avans que tot soch catòlich», es a dir: «fins las injusticias que afavoreixen la meva religió las crech justas»; ah! si vosaltres ho haguessiu fet aixís com a electors, quántas no'n podriau fer avuy de festas votivas y no votivas, empleant els bèns dels altres justa o injustament!

¿Foreu tontos alashoras? Donchs, paguèu! Paguèu 10 cèntims cada hu per ara, y aprofitèu la lliçó! Sòu els més (segons dihèu); sòu els que teniu més fe, més constancia y més *gramàtica parda* (això ho dihèm nosaltres). A trevallar, donchs! Acapareuho tot, Ajuntament, Diputació, representacions y entitats! Perque si no ho feu aixís, vos exposèu a que una minoria ridicula vos posi *en idem* a vosaltres, y sobre tot vos fassi esquitxar els quartets, cosa a que (sigui dit ab respecte) no estèu gayre acostumats.

Per'acabar y com a nova proba d'afecte, (després diràn que JOVENTUT no es tolerant) vos voldriam donar un ultim consell: En primer lloch, quan hagi de fer altrés alocucions als vostres companys, feulas ab més humilitat y menys rançunia pera'ls vostres contraris, que al cap y a la fi són germans vostres, encara que ovellas esgarriadas, y aixís els vostres escrits estaràn més

en harmonia ab la moral evangèlica; y en segon lloch, no n'abusèu d'això de las suscripcions, perque aquesta mena de suscripcions ofereix un doble perill: primer, que'ls suscriptors acabin els quarts, o fassin veure que'ls acaban (*se dan casos*), y segon, que un ministre d'Hisenda del Estat espanyol se'n enteri y, convenut de la inagotable lliberalitat dels creyents, cregui qu'ha arribat el cas de destinar a atencions que essent útils y necessaries ningú's presta voluntariament a subvencionar, aquells recursos que avuy destina pera sosteniment del culte y clero. Disposició que, al contemplar quan *exaustas* se troban las caixas del Estat, fins un ministre catòlich podria suscriure en la seguritat de que la esplendidesa de la catòlica Espanya (esplendidesa de que vosaltres n'heu dat una prova eloquentíssima) no deixaria indotats serveys tan útils y a la llarga remuneratoris.

Ah! Y sobre tot, que'ls *peixos grossos* no cayguin en la temptació d'oferir cents, mils o deus mils duros, perque alashoras podria donarse'ls cas de que tantas riquesas juntas no hi capiguessin a la Casa del Senyor!

EMILI TINTORER

ELS VENSUTS

—Antonia—gemegà'l malalt, desclohent las parpellas y paladejant per sentirse molt seca la boca;—Antonia—repeti novament; y, no obtenint resposta, sospirà, se tombà del altre costat y tornà a ensopirse.

Era ja negra nit. El persistent y agut espinguet d'un venedor de diaris estacionat a la propera cantonada, era la sola veu que torbava'l melancòlich silenci de la cambra, mes el malalt no la sentia.

Mitja hora més tart l'Antonia arribà ab els ulls plorosos, entrà cautelosament, y a la feble claror d'un llum de ganxo regirà alguns calaixos, ne tragué unas pessas de roba, ne formà un farcellet, y prenentlo tornà a sortir ab la mateixa precaució qu'havia entrat.

—Ja veurèu, essent roba usada, se'n poden donar vint rals a tot allargar.

—Si, però ja veu que són tres lleñsols, tot casi nou.

—Tot lo que volguèu. Si os convé vos mateixa, y si no... —

A la fredor d'aquellas paraulas y devant del negre fantasma de la fam, la pobra dòna arronsà las espatllas, abaixà'l front y ab el revés de la mà s'aixugà dugas llàgrimas.

—Lladres!—pensava.—Y diuhen que hi ha justícia!—

Quan rebé aquella miserable moneda, li semblà que cremava com ferro rohent, mes la estrenyé convulsivament junt ab el paper qu'ab ella li donaren, y se'n anà escalas avall apesarada.

Ja al carrer, s'hagué de arreconar pera deixar pas a un luxós *coupé* en quin fons hi vegé arraulida a una gran senyora, cuberta de velluts y ricas pells; més avall, en un cul de tavernot, uns *toreros* enfilavan *jays!* y més *jays!* ab veu ayguardentosa al compàs d'una guitarra, tot fent dringar las llefiscosas copas.

Quan entrà de nou al pis, el malalt, febro-sench, s'havia ja redressat en el llit y, mitj despert, somniava.

—Antonia—digué al sentir el soroll de la porta.—¿Els has trobat? ¿Els has assassinat? ¿No t'has begut la sang d'aquell butxi?...

—Calla... calla—li deya ella—sosségat.

—Y els companys ¿què t'han dit? ¿Que no hi havia fondos a la caixa de la societat? Ja ho sabia: may n'hi ha... Tinch sed... portam aygua, portam sang, portam dimonis, però cuyta!—

La pobreta l'acotxà amorosament, li apropà als llabis una cullera quin contingut fou xuclat àvidament, y després s'assegué aprop del capsal prenent entre sas mans las del espòs volgut.

Quan aquest estigué més serè, obri molt els ulls, uns ulls negats y boyrosos, y tornà a preguntar:

—¿Què t'ha dit l'amo?

—Que si... que ja... que ja miraria... que't posessis bo aviat...

—Però ¿y diners? Ca... ¿No li has dit que no teniam un pa a la post? que no... —

Sentint ella que'l plor la ofegava, s'alsà precipitadament y sorti de la cambra sens escoltar l'acabament de la frase.

El malalt, creyent haver comprès la veri-

tat, en un accés de còlera barbotejà:—Oh, malehíts si...!—No pogué acabar, aclucà'ls ulls y's tornà a ensopir.

Era la tercera vegada que l'havien anat a trobar al amo pera demanarli que'ls avensés quelcòm, però tots els passos havien resultat infructuosos. «No hi tornaré may més, may més!» s'havia dit entre ella repetidas voltas al veure que res podia amorosir aquell cor envellit dins un fret y cinich egoisme. «No hi tornaré may més!» Però fitava la mirada al demunt d'aquell llit, furgava un moment per entre sos plechs suhorosos, y al distingir l'esslanguiment, la demacració d'aquell còs que la febre rosegava y consumia, al oviar després el rebost sens una molla, s'esperava, obria després una portella a la esperansa, y l'acaronava y la bressava en son cor, y s'allunyava confortada pera corre de dret a la mort d'una nova ilusió.

Aquell dia l'amo l'havia rebuda més afablement que may; la feu entrar al despatx, al seu mateix despatx, tan bonich, ahont hi havia la caixa dels diners, aquella caixassa de ferro, que tenia oberta. S'hi veyan grans munts de bitllets, y dos revòlvers nous de trinca... Que s'hi estava bé allà dintre! El fret no hi podia pas entrar; qu'es cas, ab un escalfa-panxas encés com un infern!

—Expliqueuvos, expliqueuvos, Antonia,— li havia dit l'amo fentla seure en una cadira d'aquellas tan *tovas*, ben a la vora d'ell.—
—¿Què fa, còm segueix el vostre home?—Y quan li hagué explicat, bellugà'l cap significativament y respongué:—Es llàstima, es llàstima perque'l vostre home es un bon trevallador y un xicot com cal a qui tinch molta voluntat y... vaja... que sentiria... ¿còm ho diré? sentiria veurem obligat... Perque vaja, aquesta malaltia dura molt... y a seulloch...—

Al veure qu'ella rompia a plorar, creyent sens dubte qu'havia anat massa lluny, reprenegué.

—No... no vull dir precisament... en fi, la plassa se li guardarà fins qu'estigui bo... Ara en quant a lo d'avensarli un'altra setmana, ja comprendreu que... que no pot ésser, perque d'aquest modo ¿ahont aniriam a parar? No, no, això es un mal precedent y...

vaja, no'n vull sentar de precedents d'aquesta mena.—

Abaixà'l front y's quedà com cavilós; en realitat no pensava, puig lo que anava a dir ho tenia ja a la punta de la llengua. La pobre dòna plorava a llàgrima desfeta sense saber què objectar a aquellas rahons que la desconcertavan. Per fi'l cinich vellot se la mirà de cúa d'ull, somrigué grollerament ab lúbrica ganyota, y obrint la seva bocassa de sàtir, s'atrevis a frasejar:

—No obstant, si vos volguessiu... tot se podria arreglar... Casi està en vostra mà'l millorar la situació... Jo no'n tinch res de coqui, ans al contrari; estich cert que no os queixariau de mi. ¿No os fa goig la porteria de la fàbrica? Això de primer entuvi... Vaja, Antonia, que la sort no més pasa una vegada a la vida.—

Y allargà la mà pera cenyirli'l cos; mes ella, que fins alashoras l'havia escoltat sospesa y ab llàgrimas als ulls, s'alsà d'un bot com esperonada, y anava a escupirli al rostre y omplirli de fàstichs; mes pensant qu'era l'amo, s'aconhortà ab dir enérgicament y ab digna altivesa:

—May!—

Y obri ella mateixa la porta, y sortí com empesa per un mal vent.

El vellot somrigué estúpídament, encongí las espatllas ab fleuma, y la deixà marxar sens oposar resistència.

Interiorment se digué:

—Tu tornaràs: contra la fam...—

Tancà cuydadosament la caixa, s'abrigà fins als ulls y sortí. El cotxe l'esperava. La maquinaria de la fàbrica bronzia encara aixordadora, ofegant el clam dels vensuts.

JOAQUIM ROSSELLÓ Y ROURA

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

Es en Joseph Carner un dels joves poetes catalans més dignes d'estudi, no tan sols per l'innegable talent que posseïeix, sinó també pel caràcter dual de sas composicions poètiques, barreja de qualitats y de defectes, aquests en minoria, y més aviat fills del desitj d'ostentar originalitat a tota costa, que de manament de bon gust.

El *Llibre dels Poetas*, quin sol titol es prou a fer meditar, puig no's sab si en Carner ha volgut dir ab ell que sa obra es un manual poètic o qu'es escrita per varis poetes, etc., es una nota que vibra agradosamente entre mitj de las notas carrinlonas que solen donar tan sovint els versayres de nostra terra. De primer entuvi pot afirmar-se qu'en Carner es un poeta culte, qu'ha llegit molt, que coneix lo que s'escriu a casa y fins joh prodigi dels prodigis! lo que s'escriu fóra de casa. Pot afirmar-se també que sol pahir lo que lleix, assimilantse lo bo dels poetes francesos a qui més admira, no essent aixis estrany que la innegable influhencia qu'en alguna de sas poesias exerceixen mestres tan eminents com Victor Hugo, el poeta de las grans imatges y de las miniaturas delicadas, Musset, el poeta del sentiment y del enginy, y Verlaine, el poeta del refinament y del bon gust, resulti temperada per sa propia personalitat, puig en Carner ne tē de personalitat; es *ell mateix* y ningú'l confondrà ab cap més poeta del jovent catalanesch.

Però, com havem dit avans, las composicions d'en Carner tenen un caràcter dual: al costat de moltas bellesas poètiques s'hi troba un atentat contra'l llenguatge, al costat de versos admirablement ritmats, musicals y plens, apareix un vers coix o d'un ritme tan estrafet que causa efecte semblant a una desafinació implacable. ¿Per què en Joseph Carner, xicot de talent y ab qui's deu ésser rigorós per aytal motiu, no procura netejar sos versos d'impuresas y d'excentricitats? ¿Per què vol de tant en tant ésser incorrecte podent ésser sempre correcte?

No dirèm que sigui en Carner un dels qui més han trevallat pera la formació de la novíssima poesia catalana deslliurada de fórmulas y preceptes, y qu'en el fons no es més que un enfàrrech de versos barroers, sense prosodia ni sintaxis, coixos o llarchs, ab *bou-lades* y beneyterias per imatges; aquest retret no pot ferse ab justicia a en Carner, poeta quasi sempre correcte, sensible al ritme y original en la idea, però si se li pot observar certa inclinació a seguir las petjadas de nostres mals deixebles de Goethe y de Verhaeren, inclinació tot seguit dominada pel bon gust personal.

Al comensar aquest article ho hem dit: en Carner vol ésser original a tota costa, y po-

dentho ésser *per se*, vol esserho *per accidens*... Però no cal parlarne més: en Carner es jove encara, y el dia que deixi de banda la *pose*, lo que no es seu, y s'orienti (en quant a la forma) vers Horaci, per exemple, enloch d'orientarse vers modas passatgeras, sempre ben rebudas pels poetes incorrectes, no tan sols sas poesias esdevindràn bellissimas, sinó qu'haurèm de considerarlo com un dels bons poetes de Catalunya.

El *Llibre dels Poetas* consta de tres parts: *Biografia, Somnis y Tasca*.

La *Biografia* contè delicadas composicions; *Els primers versos* es una original fantasia d'en Carner. Explica com un infant fugi de la retòrica anantsen als camps y allà,

mitj aegut entre las rosas
escrigué sa primera poesia.

L'infant es el mateix Carner, l'adorador de la musa lliure, però no tan lliure com ell se pensa (*nihil novum sub sole*) perque al fugir (com diu) de Virgili, Horaci, Catullus, Ovidi, Lucreci, etc., cau a las grapas de Dierx, de Verhaeren, de Musset, de Verlaine, etc., tan *patums* com aquells, segur, pera las generacions literarias dels segles veniders.

Devem alabar també *Negre y Rosa*, poesia de ritme original, de gran volada y de profonds conceptes.

Els *Somnis* constituheixen un poemat ab caràcter definit; hèroes y heroinas llegendaris e històrichs hi apareixen. *Lucifer, La Visió dels Cantars, Gopa, Júpiter, Prometheu, Merli y Bibiana, Hamlet, El Rey Lear, Roland, Parsifal, Lohengrin, Marion Delorme, Don Juan, Lorenzaccio y Clara*; heusaquí'ls tituls de las poesias. Els *Somnis* forman la part més armònica del llibre; hi veyem al poeta culte que sab embellir els personatges quin encis sent, ab totes las bellesas de la forma mètrica, ab delicadas cadencias y pasositats exquisidas.

La tersa part, *Tasca*, comensa ab una rellicada d'en Carner, que parla aixis a la Poesia:

Ja ets meva, oh Encisera
de llarga cabellera
de llabis rojos y d'esguarts brillants!
Ja ets meva, oh Encisera,
y't poso per guardians
al mitj una cesura,
darrera uns consonants.

Y donchs ¿què li vol posar, sant cristià? ¿Un bast? ¿Com els vol fer els versos? Aquestas ironias verlainianas son perillosas d'usar. No obstant, en *Tasca* hi ha poesias que mereixen elogis entusiastas. Las unas són genialitats, arabeschs, acudits enginyosos; las

altras inspiradas glosas sobre temas populars; las altras delicadas miniaturas, com dibuixos capritxosos demunt de blancas porcellanas; las altras visions y quadros plens de reculliment, de poesia y de misteri.

Vegis un *bijou* de *Tasca*:

Kermesse encisadora pels infantons de Xinal
 Oh dolsa amiga meva, la del fanal vermell,
 si ab vostra mà enjoyada trobessiu una nina
 ab una mica mica de cervell?
 Bé m'he cansat eix vespre cercant aytal joguina
 Donchs no'n teniu, oh fada d'ulls verts estriats d'or?
 Tant temps que fa que plora, tancat en ma vitrina
 un ninotet que té un bocí de cor!

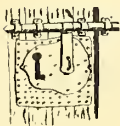
Vegis aquest altre:

En sos palaus de porcellana fina
 —quiscú ab mil campanetas al cloquer—
 guaytan las verdas planas de la Xina
 Llum de Mitjdía y Flor de Pressegner.
 Y ab estanyos y bambús y ayguas dormentas,
 rius d'or y aucells de rificar diví,
 se fan alegorías pacientas
 ell ab l'ivori y ella ab el satí.
 Ell balansa la cúa melangiosa;
 ella'l peu xich se mira somrihent,
 y la lluna's va alsant, com l'ungla rosa
 d'un ditet qu'amenassa dolsament.

No acabariam may. Que'l lector compri'l *Llibre del Poetas*. Es la millor manera d'enterrarse de sas nombrosas bellas y qualitats.

Hem rebut també dugas composicions musicals pera cant y piano, tituladas respectivament *Non-Non* y *Las Aranyas*, originals d'Apeles Mestres y de C. Karr. Pocas paraulas havèm de dir de las poesias de nostre eminent poeta: com totas las sevas són las presents dignas d'elogis per la delicadesa, sentiment y musicalitat que las ennobleixen. Y la música que la senyora Karr las hi ha posada es aixis mateix digna d'elogis. S'adapta ab gran justesa tant al to general de las poesias com als variats moments qu'ofereix el desenrotllament d'aquestas. La melodia de *Non-Non* es d'un sentiment molt intens, però l'armonisació es massa senzilla, potser un xich pobre. En cambi *Las Aranyas*, a més de la candorosa melodia que s'adapta al text poètic (ab una tornada per cert molt sentida) ofereix un teixit armònic més trevallat, de molt bon gust y que demostra coneixement, per part de la senyora Karr, de las escolas musicals del Nort.

GERONI ZANNÉ

REVISTA DE REVISTAS

La revista d'art *Pel & Ploma*, que a tanta altura s'havia colcat sobre'ls altres periòdichs ilustrats de nostra terra, ha publicat son darrer número. En ell els editors-artistas Ramón Casas y Miquel Utrillo's despedeixen dels molts devots que *Pel & Ploma* havia sabut conquistarse en sa ja llarga creuhada artistica, y anuncian la pròxima publicació d'un'altra revista, que's titularà *Forma* y que serà una mena de *Pel & Ploma* més en gran, donchs constarà de dugas edicions, una en català y francès, y l'altra en castellà y en francès també. No som exclusivistas, però francament, ens sembla que per lo que toca a *allende el Ebro*, la nova revista s'exposa a *no tocar*. Bo es convertir moros, però no si s'han de fer concessions, y qualsevol diria qu'es una concessió aqueix cambi de titol, perque *Pel & Ploma* avuy en dia portava ja una obra de bon gust realisada, que sens dubte li costava molts sacrificis: podia, donchs, anar ab el cap ben alt y ab el nom escrit al front a realisar sa missió en altras terras com la estava realissant aquí. Prenguis aquesta observació com a filla de la voluntat que a *Pel & Ploma* portèm, donchs lo cert es que desitjèm a la nova publicació forsa èxit, segurs com estèm de que sos editors, que tant han fet, encara podèn fer molt més: y fer molt més es lo que's proposan, segons anuncian.

Nuestro Tiempo, de Madrid, s'ocupa extensament, en l'article de fons de son darrer número, de la *qüestió Nozaleda*, acusant als republicans espanyols de no haver fet res pera evitar els desastres colonials; de no haver promogut campanyas de protesta com ne promouhen ara per qualsevol futesa; d'haver adulat al exèrcit durant las guerras; d'haver insultat a en Pi y Margall perque fou l'únic que s'atreví a dir la veritat; d'haver ajudat a rehabilitar a n'en Sagasta y de no protestar contra la rehabilitació d'en Romero; de no haverse oposat poch ni molt a la restauració del prestigi de tots els generals que tingueren que veure ab la guerra; y finalment, de no haver sabut trobar la opinió pública, qu'ara falsament invocan, quan la esquadra de Watson amenassava visitar nostras costas, ni quan arribà l'hora de liquidar els gastos que s'havian fet.

En Miquel de Unamuno, en el mateix número de *Nuestro Tiempo*, estudia la mateixa qüestió en un article titulat *Religió y Patria*, en el que s'hi llegeixen paragrafs com els següents:

Hay que mostrar una vez más extrañeza por que con ocasión de asuntos como este del nombramiento del P. Nozaleda, se tache á los frailes de antipatriotas y se les inculpe el que no trabajaron en Filipinas por consolidar la soberanía española. Más grave sería el cargo

que se les hiciera si se les echase en cara que, por mantener y consolidar la influencia y la soberanía españolas, comprometieron los intereses religiosos que les estaban encomendados por la Iglesia y el bien de las almas. De cuantos cargos he leído estos días que se les inculpa, no son los importantes, tratándose de religiosos, el que huyeran ante el peligro ó recibieran al vencedor, sino que encendieran pasiones contra los revolucionarios indígenas é influyesen en el fusilamiento de algunos de ellos. Y no porque estos fusilamientos hubieran contribuído á encender la insurrección, y con ello á que perdiéramos Filipinas, sino por la cosa en sí.

A todo esto se dirá que parto de un supuesto absurdo y disparatado, cual es el de un religioso que no sea nada más que religioso, de un fraile que sea sólo fraile y no español. Pero tales son las consecuencias de establecer un número de personas que tengan como profesión el culto religioso; tales son las consecuencias de hacer del sacerdocio una función que se reserva á ciertos hombres; y tales son, sobre todo, las consecuencias que se desprenden del sentido de las llamadas órdenes religiosas. El hombre que, renunciando á la familia, hace votos de obediencia, pobreza y castidad, debe renunciar también á la patria, y acaso no estaría mal que los hombres de Estado estudiasen la manera de desnacionalizar á los frailes é individuos de órdenes religiosas, privándoles, á la vez que de los deberes, de los derechos de ciudadanos de una ú otra nación, y sometiéndolos al derecho general de gentes, considerándolos como extranjeros en todas partes.

No siendo así, separando á un número de hombres de todos los demás para ungirlos como ministros de religión é imprimirles como á tales carácter indeleble, es forzoso que los tales sacrifiquen el patriotismo á la religión, máxime si la religión que profesan tiene por carácter la catolicidad, el no ligarse á diferencias de nación ni pueblo.

La Lectura (Madrid) publica un sumari notable en son número de janer. També són notables els darrers números de *Hojas Selectas* (Barcelona).

Els últims números del *Mercur de France*, *La Renaissance Latine*, *La Vie Normale* y *L'Européen* publican interessants estudis sobre'l filòsof anglès Spencer. *L'Européen* s'ocupa de la carta publicada al *Times* per el baró Kaneko, exposant a propòsit de la possible guerra rus-japonesa, las opinions de Spencer sobre la política que segueix el Japó, política que'l dit filòsof desaprobava per creure que la dels japonesos deu consistir en tenir lo més distants possibles als americans y als europeus, en comptes d'esforsarse per assolir la mateixa importància que las nacions occidentals.

Nueva Historia y Monografías geográficas de las provincias de España. S'ha publicat el quadern 10 de aquesta publicació, única en sa classe a Castella, en qual quadern se posa terme al estudi de la ciutat de Cádiz, passant-se al dels partits judicials d'aquella província.

Hem rebut també l'*Anthologie-Revue et Critique Internationale* (Paris), *Le Ménestrel* (idem), *La Revue Provinciale* (Tolosa), *Le Journal des Pyrenées Orientales* (Perpinyà), *La Revue du Bien* (Paris), la *Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica* (Barcelona), *Arquitectura y Construcción* (idem), *La Revista Social* (idem), *Bulletí del Centre Excursionista de Catalunya* (idem), *Album-Salón* (idem), etc., etc.

LL. V.

CANTARELLAS

Talent, es una moneda
per qui d'or; per qui de coure;
qui 'l talent té al cap, es rich,
qui 'l té al cor, es sempre un pobre.

Plora dels sers estimats
la mort y la eterna ausencia,
prò plora encara molt més
quan se 't mori la ignocència.

Diu que, cansats de patir,
molts se moren y es enganyat.
Si 'l patir es goig suprèml
Si 'l patir no cansa may!

Si un químic l'amor més pur
ens pogués analisar,
ens diria que's compòn
d'interès y vanitat.

Els raigs dels teus alls, aymía,
s'assemblan a n'els del sól,
que si a mi calor me donan
ne donan també a tothòm.

Si de la dona volguda
no vols ésser enganyat,
pregúntali si t'estima,
prò may si t'estimarà.

FRANCISCO VALLMAJOR

NOVAS

A l'«Associació Catalanista del Poble Sech» tingué lloch el dia 26 del passat janer una vetllada polítich-necrològica en commemoració de la batalla de Montjuich, haguda en dit dia del any 1641 contra las tropas de Felip IV. El president senyor Puig cedi la presidencia al individuu de la Permanent de la *Unió Catalanista* senyor Gubern. Immediatament el senyor Pons llegi una relació d'aquella memorable jornada, escrita pel dit senyor Puig. Parlaren a continuació'ls senyors Torrededía, Llorens pel «Centre Catalunya» de Sant Martí, Coca pel centre republicà catalanista «Nova Cathalonia», Fuster, y Roig y Pruna per l'«Aplech Catalanista».

El senyor Gubern resumi els entusiastas discursos pronunciats, felicitantse en nom de la *Unió Catalanista* de que hi hagi bons patricis que recordan las gestas gloriosas de la historia catalana, ignorada o mal apresada per molts de nostres germans, a qui de noys s'ha ensenyat en las escolas no la historia nostra, sinó la dels altres, y encara no la verdadera. Recomanà als pares que inculquin a sos fills l'amor a Catalunya, y encarregà a tots que s'allunyin de las miserias de la baixa política propia dels vividors, que ab ella han esclavitzat tant temps la conciencia dels bons catalans fentlos instrument de sas concupiscencias.

Tots foren molt aplaudits per la nombrosa concurrència que assistí al acte, y que'n sorti altament complaguda.

Al Congrés s'está discutint el nomenament d'arquebisbe de Valencia a favor del pare Nozaleda, y ab tal motiu els alarbs valencians, que tenen per portaveu a Sidi-Soriano, han mogut cent intemperis.

Hi ha hagut *lances personales* sense sang, *por supuesto*, y en Soriano, en Romanones, el ministre de la Guerra, en Salmerón, en Morayta, etc., etc., han despoticat a son gust.

El més serè ha estat en Maura, que fins ara s'ha *riyat* d'allò més al republicanisme y al periodisme que patim, y que no li han fet trontollar el poder per més que li han fet trabetta.

Quedem en àctitut *expectante*.

Ho traslladem a qui convingui: els municipals d'a cavall que no'ns permeteren pujar al estrado dels invitats al acte de colocar la primera pedra del monument a n'en Robert, desatenen las indicacions dels senyors regidors que'ns volian fer entrar, y faltant gro-

llerament al respecte a un dels nostres redactors, eran els que portan els números 27 y 31.

Proposèm als regidors regionalistas que fassin els possibles pera nombrarlos ciutadans benemèrits.

El dissapte's verificà en el «Centre Escolar Catalanista» la sessió inaugural del present curs. El secretari sortint senyor Piera y Tarrias llegi la memoria de las tasas realitzadas durant el curs anterior, essent molt aplaudit per son remarcable trevall. El president senyor Bresca y Mitjans llegi un trevall sobre'l *Llibre del Consulat de Mar*, fent notar que aquest llibre, acceptat en la Edat Mitja per totes las nacions civilizadas, ha servit posteriorment de base a moltes legislacions, ab lo que's prova que las bonas consuetuts catalanas han donat exemples y fonaments de civilisació a la humanitat. Fou també molt aplaudit.

El president de la *Unió Catalanista* senyor Martí y Julià, que presidia l'acte, se felicità de trobarse entre aquell jovent ilustrat en el que tan bé's mostravan els profitosos efectes de las doctrinas catalanistas. Encoratjà a tots a perseverar en els exemples de cultura que'ns ofereix nostra antiga nacionalitat, pera poder reconstituhir la personalitat propia sense desviacions, sense influhencias estranyas y perniciosas, però ab esperit progressiu y generós, com correspòn a la joventut.

Llarchs aplaudiments ressonaren al acabar el doctor Martí y Julià son parlament. Acte seguit se donà'l curs per obert, clohentse l'acte.

El doctor Rodriguez Méndez, rector de la Universitat y president del *trust* universitari, fou invitat per la comissió del monument a n'en Robert per assistir al acte de la colocació de la primera pedra, acte al que hi assistiren el president de l'Audiencia, el de la Diputació, l'alcalde, el fiscal de S. M., els presidents de tots els centres docents d'importancia..., etc., etc., y fins el governador civil, es a dir, el representant del poder central, qu'es castellà com en Rodriguez Méndez, però que no es metge ni es catedràtich com ho es ell y com ho era en Robert.

No obstant, ni el senyor Rodriguez Méndez va concorre al acte de referencia, ni com a rector de la Universitat disposà que s'adornés l'edifici com es de rigor en tals casos.

Ayral conducta promogué, com es natural, grans protestas entre la classe escolar que tant estimava y admirava a n'en Robert; però més tart s'ha sabut que tot se devia a que'l senyor Rodriguez Méndez estava malalt. Volèm creureho aixis, perque fóra alta-

ment vergonyós que a honorar la memòria d'en Robert hi hagués anat tothom, llevat de dit senyor y de *La Publicidad*.

Aquesta ja ha estat més en caràcter. ¿Què podia esperar-se d'un diari qu'ha volgut menyspreuar la memòria d'en Robert ab un article quin autor encara no s'ha donat a coneixe, no se sab si per modestia o per vergonya, per falta de conviccions o per sòbra de cobardia?

En cambi, d'elements seus, de lerrouxistas busca-rahons, no n'hi faltaren. Sembla (segons diu *La Publicidad*) que'ns perdonaren la vida, *dejando que la fiesta transcurriera tranquilamente*.

Es clar, ells devian vetllar per la llibertat y la cultura, *tolerant* aquell homenatge al *obscurantista* Robert.

Lo cert, lò positiu, es que volgueren alterar l'ordre y no pogueren. La energia dels bons catalans qu'enrotllaren als publicitaris escandalosos va fer que l'acte transcorregués dignament y que *La Publicidad* s'omplís de verí fins al punt d'acumular falsetat sobre falsetat en las noticias que de la festa dona.

Són els efectes del despit y de la impotencia.

Si algún estranger dels que viatjan *en serio* s'hagués trobat en aquesta ciutat dijous a la nit y hagués assistit invitat (pagant 27 pessetas) a la festa que's celebrà al Liceu, n'hauria deduhit que nostra bona societat es la més morigerada del món. Fins no balla pera no donar escàndol, y pera no establir contactes entre las dugas *brancas* en que's divideix el genre humà. Y a més hauria fet consideracions sobre'ls seus instints belíchs veyentli utilitzar *confetti*, *serpentin*as y altres medis inofensius. Sembla que l'autoritat, coneixent els esmentats instints y a fi d'evitar desgracias, va reduhir el camp de batalla.

Tan bonich y seriós va ésser l'espectacle, que hi ha molts *centros morales é instructivos* que's proposan repetirlo en sos locals respectius.

Llàstima del *Cake-Walk* y allò del *tourbillon*! Es massa immoral. Molta gent se tapava la cara, com si's tractés d'un espectacle *para hombres solos*.

Avis: Se recullen firmas en els principals casinos aristocràtics d'aquesta ciutat pera demanar a la Junta del Gran Teatre del Liceu que per la quaresma obri un abono pera representar a diari la *Cabalgata* y l'apoteosis d'en Wagner. Pel seu cantó en Bernis s'ha decidit a donarho com a òpera, considerantho com a plat fort de totas las temporadas.

¿En qué quedém, companys de *La Devantera*? ¿S'han d'admetre o no s'han d'admetre

als *afins* de qui tant vos burlèu? ¿Era o no era un *afi* en Pi y Margall? ¿Mereix o no mereix en Pi y Margall que li fem un monument?

Ara'ns dihèu que si, y que també se'l mereix en Verdaguer, perque encara que no's titulesin palesament catalanistas, eran ciutadans ilustres de Catalunya.

Y en Robert ¿que no ho era?

¿Què hi dihèu a n'això? Si volèu ésser franchs, haurèu de dir que tenia un mal: el de dirse *regionalista*. Però això també vos ho deyau vosaltres, avans de cambiar de nom. Y tan *afi* dèu ésser en Robert *regionalista*, com en Pi *federal*.

Vaja, aixequém el cor, siguém una mica més tolerants, y devant d'una tan gran figura com la d'en Robert, no'ns mostrém massa petits. Això de que hi hagi catalanistas fanàtics, això de qu'en Robert estigui tan diferenciat dels *devantera*s com dels Rodríguez Méndez, eleva molt a nostres ulls la figura del difunt doctor. Respondre ab petites campanyas d'odi a sas prédicas constants de germanor, ja no es oportú, ni es just.

Senyors de *La Devantera*: als catalanistas dubtosos nosaltres els hem combatut tant com vosaltres. En Robert ens demostrà qu'era catalanista honrat y de cor, y respectarem al gran home. Ja es hora de que feu lo mateix.

Un gran éxit pera l'Orfeo Català fou el concert celebrat el passat dissapte al teatre de Novetats, en quin concert se feren coneixe al públich las quatre composicions estrenadas en els dos concerts que dita entitat musical donà al teatre Onofri, en obsequi als seus socis protectors. Aquestas composicions eran: *Teresa*, de Nicolau; *Catalonia*, de Garcia Robles; *Serenata de quatre galans a una dama*, de Borodine; *Lo somni de Gentil*, de Gibert. A més s'executaren composicions de Millet, Pujol, Brudieu, Nicolau, Victoria y Clavé.

La concurrencia ovacionà al mestre Millet y al Orfeo Català, als quals tant déu Catalunya per l'obra d'art y de cultura que sense descans y tan noblement desenrotllan.

L'«Associació Wagneriana» celebrà'l pasat divendres junta general extraordinaria, elegint pera director artístich de la mateixa a don Miquel Doménech Español.

Res més diriam respecte d'aquesta qüestió, puig lo transcrit avans es la nota qu'ens envià la Junta Directiva de dita Associació com a tots els periòdichs, fentnós encàrrech particular de no parlarne més.

Però hem llegit en *Las Noticias* del primer del corrent que el mestre Ribera va presen-

tar la dimissió del seu càrrech AB CARÀCTER IRREVOCABLE y això es absolutament fals. El mestre Ribera al tenir notícia de que s'havia convocat Junta General Extraordinaria pera tractar de sa destitució, va fer tota mena d'esforsos pera deturarla y malgrat anar personalment de casa en casa recullint vots, no va pogueuer reunir més que 15, en una Associació que consta actualment de 180 socis y ahont fins al present contava ab totas las simpatias. Per xò a darrera hora, al veures perdut, va presentar un conat de dimissió en el moment de comensar la Junta, que no convencé a ningú y en la qu'es fals se parli de son *caràcter irrevocable*, com ho era la dimissió de la Junta Directiva si hagués sigut acceptada.

El mestre Ribera no tenia més que un camí y ben senzill: compareixe devant de la Junta General a defensarse dels graves càrrechs que se li feren, pera lo qual l'havia invitat la Junta Directiva. Sa incomparencia es la prova més evident de sa culpa.

Y prou per avuy. Recomanèm al mestre Ribera que ab sa conducta no'ns obligui a ésser més explícits, puig alguna diferencia hi ha d'haver entre un ex-Director Artístich y una criada, que quan la despatxan tracta d'aconsolar-se bescantant als amos.

Accedint als prechs de personas interessadas en l'assumpo, la direcció de la revista *Materiales y Documentos de Arte Español* ha prorrogat fins al 15 de febrer el plasso d'admissió de projectes de *reja* pera el concurs d'enguany.

El Jurat el formaràn els senyors següents: J. Puig y Cadafalch y Ferrán Romeu, ar-

quitectes; Antoni Parera, professor de la Escola de Bellas Arts; y M. Ballarin y Esteve Andorrà, mestres manyans.

Publicacions rebudas:

El Mistich, drama en quatre actes, per Santiago Rusiñol. S'ha publicat, elegantment imprès a «L'Avenç», aquest drama, del que ja'ns ocuparem extensament en la secció de teatres al estrenarse a Romea, el passat desembre. Preu, 2 pessetas.

La Ella d'en Vademecum, per F. Pujulà y Vallès. D'aquesta obreta qu'es un profund estudi psicològich, no'ns en ocupèm ab la extensió deguda a causa de l'amistat que'ns uneix ab son autor, nostre estimat company de redacció. Forma'l volùm V de la popular biblioteca «Nova Catalunya». Preu, 1 ral.

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Els suscriptors y lectors que conservin complerta la colecció dels números publicats durant l'any 1903, poden remètrala a aquesta Administració, que s'encarrega de ferla enquadernar pel preu de 3 PESSETAS, ab las artísticas tapas expressament confeccionadas pera'l volùm IV de JOVENTUT.

Las tapas soltas se facilitan al preu de 2'50 PESSETAS.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

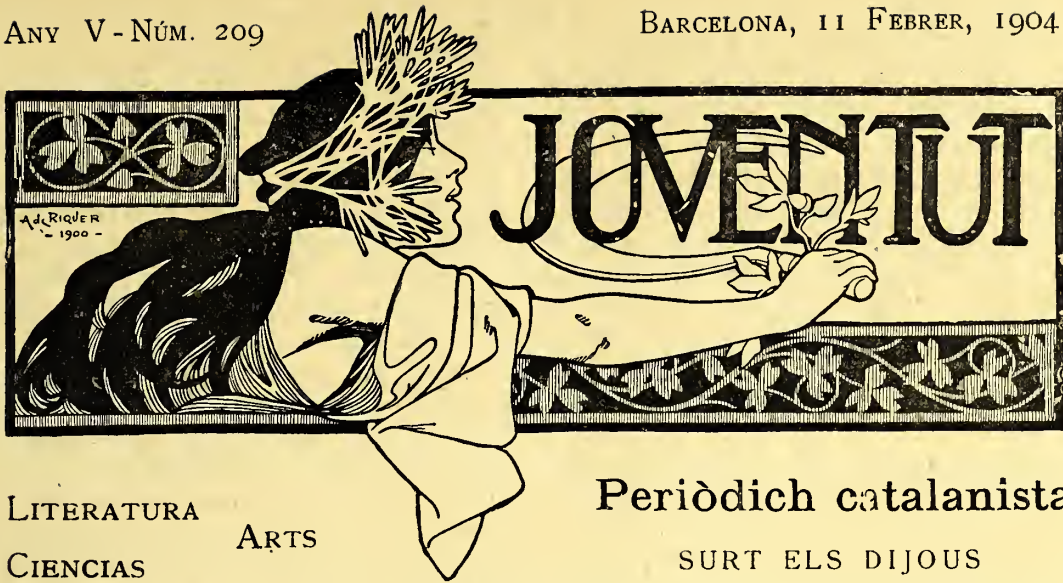
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no stan inédits. — No's tornan els originals. — Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
EXTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Jesuitas y masons, per Joseph Aladern.—L'autoscopia y la noció suprasensitiva de presència en la literatura, per Victor Oliva.—La fi de la segona república espanyola, per Rafel Vallès y Roderich.—El carnaval etern, per Pere Riba y Ferrer.—Quelcóm sobre las Bases de Manresa, per Agusti Pedret y Miró.—Teatres, per Emili Tintorer.—Pantomima, per Carles Arro y Arro.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Plech 8.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 28.

JESUÍTAS Y MASONS

Hi ha molts homes, una part ben crescuda de la humanitat, que's deixan influhir y s'apassionan per coses purament quimèricas, y obrant sots la pressió de la idea malsana, resultan terriblement nocius a la societat, puig que no reparan en sacrificar la llibertat, l'honra y fins la vida del prohisme en l'altar de las sevas negras creencias. Aquests homes no són exclusivament religiosos ni ateus, són purament fanàtics, absoluts, intolerants, inhumans, crudels, enemichs del espandiment de la vida y del desenrotllo del pensament humà; són purament fanàtics, fanàtics d'una creencia, religiosa o

bé anti-religiosa; y el mal no resideix pas en ésser religiós o ateu, que totas las creencias són igualment resultants de la cerebració humana: lo inhumà, lo crudel, lo criminal, es ferse esclau d'una d'aquestas idees, voler emmotllar tots els cervells dins d'aquella forma, y deturar per sempre més la volada del pensament humà pels espays infinits de la investigació de lo desconegut.

El fanatisme sembla ésser un producte del excés de calor en el cos humà. Com més una rassa sojorna envers l'equador, més caràcter de fanatisme revesteix la religió que professa. No hi vol dir res que las lluytas religioses hajan ensangnantat el nord d'Europa en passats sigles: tal volta aquellas lluytas foren las darreras explosions dels gèrmens asiàtics y africans vinguts aqui en las invasions de la Edat Antiga y de la Edat Mitja; foren lluytas solament transitorias.

Dels paisos de la Europa, solament Turquia y Espanya són els que posseheixen en estat latent el monstre del fanatisme, brandant sempre amensador els seus dos terribles caps: el religiós y l'anti-religiós. Pera vergonya de la nostra rassa, es a Valencia ahont coheteja ab més virulencia aquesta serp de la idea, y es també a Barcelona ahont las lluytas politicas d'importació forastera són causa de que comensí a aixecar sos caps la monstruosa vibra.

Cal ésser humà avans que tota altra cosa; cal que nosaltres siguem també catalans avans que tot, y això no implicarà en cap cas el deixar d'ésser religiós o ateu. Lo que cal es que s'ho sigui en us del dret propi e imprescriptible, y que aqueix dret que cada hu s'assigna justíssimament a sí mateix, se tingui la suficient virtut de reconéixer en els demés. Qui's fuig d'aquest procedir, vulnera una llei, l'única Llei qu'està per sobre de totes las lleys qu'han fet els homes, las bategin ab el nom d'humanas o ab el de divinas.

Els nous *muzárabes* de Valencia, sots els efectes impulsius d'una reacció korànica modificada pel medi ambient modern, se revoltan irats y epilèptichs contra'l culte catòlich. Apedregan professons, saquejan imprentas, profanan iglesias, y sols esperan l'ajuda del poder que'ls ho permeti pera encendre la foguera de las hordas turcomanas enemigas del catolicisme. Ells, que no són catòlichs, s'oposan violentament, fins al punt de prometre derramar la seva sang, a que'ls catòlichs s'elegeixin bisbe, el Pare Nozaleda. ¿Quinas benediccions li han d'anar a demanar ells al bescantat frare? Ells, que no són monàrquichs, no fa gayre s'oposavan a que's casés una princesa ab un príncep de fama catòlica. En comptes de vetllar pel séu propi dret, s'agitan pera subjugar el dels altres. Un dels seus capitosts, en Rodrigo Soriano, en ple Congrés retrèu a n'en Maura com una taca sagnanta l'ésser descendent d'hebreus, ells qu'aborreixen als catòlichs y han proclamat la igualtat de drets de totes las rasses y las castas! Y es qu'en ells la brutalitat del fanatisme domina a tots els sentiments noblement humans.

Aqueixa desenfrenada campanya de fanatisme roig ha despertat el condormit fanatisme negre que semblava voler desapareixe d'entre nosaltres al anarnos europeisant. Diu-menge vegerem el primer moviment amensador del cap negre de la bestia fanàtica religiosa. Al *meeting* del teatre de Novetats parlaren per primer cop els nous inquisidors, y a fe que, per comensar, parlaren ben clar. Pera ells no hi ha respecte a Deu ni al Dimoni devant de la conveniencia de las sevas creencias. Tot el mal de la societat no més obeheix a una sola causa dins dels cervells

esguerrats. Aquesta pels irreligiosos es la religió; pels religiosos es la irreligió. Pels primers són els masons els que causan el mal del món; pels segons són els jesuitas. No hi ha més remey, donchs, qu'exterminar-se'ls uns als altres pera restablir la pau a la societat, pera fer regnar la suprema justicia aquí a la terra... Y tenim ja plantejadas las lluytas dels temps barbres entre'ls homes, pera vergonya de la humanitat.

Lo més trist pera nosaltres es que's fican, y fins se signifcan en aquestas lluytas mitjvals, personas que's diuhen catalanistas y autonomistas. No, això no pot ésser; no pot figurar dignament en las nostras filas qui no s'haja despullat de tots els hàbits salvatges y fins de crudel inhumanitat; no pot ésser autonomista qui no haja après a respectar al prohisme, qui no reconegui en els altres un dret igual al séu; no's pot dir catalanista sense deshonorar a Catalunya, qui prediqui la persecució y la destrucció de tot lo que no se amotlla a son migrat criteri, qui parli del despotisme d'una creencia, qui prediqui la proscripció de tots els catalans que com ell no pensin y que tenen igual dret qu'ell a viure dessorre la nostra terra, qu'es indiferenta a tota creencia, que sols se feconda y produheix al amor del trevall y de la ciencia, que sols somriu als besos amorosos dels bons fills que la estiman.

Enténguinho tots, tots els fanàtichs, els rojos y els negres: tots ens són igualment repugnants, y tots ens semblan igualment indignes de petjar ab nosaltres aquesta terra. Si algú hi ha foraster aquí, són ells, ells, els qu'encara alenan aquells instints que portaren las invasions antigas de pobles africans y asiàtichs, els únichs pobles que persisteixen encara en sos sacrificis d'humanitat primitiva, y qu'ells aquí tractan endebadas de restablir pera vergonya nostra devant dels pobles civilisats.

— JOSEPH ALADERN

L'AUTOSCOPIA Y LA NOCIÓ SUPRASENSITIVA DE PRESENCIA EN LA LITERATURA ⁽¹⁾

La *edat científica*, profetisada a la Ciència per Claude Bernard (2), y a la Literatura per Emile Zola (3), 's prepara d'una manera hermosíssima. Era difícil de preveure que la novel·la, el teatre, el poema arribarien un dia a proporcionar datos al estudi metòdic, a senyalar potser nous camins a la investigació; ja que sols se concebia la existencia de llibres pseudo didàctichs, que ab amables ficcions fessin empassar als joves las nocions científicas elementals, y fins se'ls perdonava que, avensantse al curs natural de la civilització, donguessin per realizadas milloras tan importants com la navegació aèria y la submarina, la comunicació interplanetaria y el descobriment dels pòls, brodant sobre aquests temas inacabables.

Que's proclamïn o no seguidors de la escola naturalista, quins medis son la observació y la experimentació reunidas, els mestres de las lletras contemporanias han abandonat tot idealisme. Lo qu'han concebut devant de las manifestacions de la vida, volen ferho sentir per la reproducció fidel, si bé intensificada, d'aquesta mateixa vida; y tots ells s'han convertit en estudiosos del pensament, de la volició, de la sensació humanas valentse de la seva acuitat perceptiva que'ls permet anotar tonalitats apenas definidas, estats d'esperit que duren dècimas de segon, regressions al home primitiu que la educació ofega, inextricables complicacions d'afectes, tot lo que la ciencia positiva ha de deixar de banda y que sols pren en compte quan algú s'encarrega de metodisarho, de

comprobarho ab experiments, de formarne cos de doctrina.

Per altra part, la cultura, cada vegada més avensada, del públich, y la bromera de cultura artificial que produheixen las revistas de divulgació, no perdonan cap inexactitut ni en las obras de pur passatemp; no's poden citar al etzar mots de llenguas estrangeras, ni reproduhir tecnicismes d'industrias y oficis; no's poden equivocar càlculs, ni deixar solucions en suspens. La crítica formalista no's descuyda de censurarho ni el lector de trobarho malament, y per mor d'això el literat ha d'esser un erudit, tenint per lo tant més valor el seu testimoni quan se reculleix ab un fi científich.

Els neurasténichs, els degenerats y els histèrichs, degut a l'anormalitat nerviosa que's reflexa en tots llurs actes, presentan a voltas alucinacions tan fòra de lo comú, que semblan miraculosas. Entre'ls més escassos hi ha malalts d'aquesta mena que creuen veure sa propia imatge devant de si mateixos, o bé, quan l'haurian de veure en un mirall o su perficie reflexant, están segurs de no véurela; altres atacats notan l'aproximació d'una persona que'ls inspira sentiments de simpatia o antipatia molt pronunciats quan ni la orella ni la vista'ls ho han acusat encara. Aquests casos, per la seva vaguetat y raresa, han sigut molt poch estudiats.

Ab tot, els primers fenòmens se coneixen ab el nom, molt expressiu, d'autoscopia (1), (de las paraulas gregas *αυτος*, si mateix, y *σκοπεω*, veure, contemplar) distingintla en positiva y negativa. La verdadera importancia d'aquesta estranya malaltia, quina durada es en general de pochos instants, consisteix en que las grans emocions passionals, las horas tràgicas de la vida, produheixen autoscopias quin recort es en general inesborrable pel pacient, y molts cops increible pels qu'ho senten contar. Sembla que aquest espectre de genre insòlit, el propi cos nostre que surt a trobarnos, hauria de produhir una excitació y un espant horrorosos. Ab tot, no es aixis. Com sols apareix en aquells moments en que l'esperit, exaltat o deprimit, fòra dels

(1) Escrit devant de notas escullidas entre las moltas que forman part d'un plan general d'estudis sobre *Lo Extraordinari en Literatura*. Se'n publicà un'altra mostra en la *Revista Contemporánea* de Madrid, ab el títol: *La literatura del porvenir* (any XXVII, n.º 607, 15 mars 1901, pàg. 510) mereixent aquest trevallet ésser citat per en W. T. Stead en la secció de *Principals articles de las revistas* de la *Review of Reviews*, de Londres (vol. XXIII, n.º 136, p. 415).

(2) *Introduction à l'étude de la Médecine expérimentale*, París, Baillière, 1865; y *Leçons de Physiologie expérimentale appliquée à la Médecine*, París, Baillière, 1855 (vol. I, leçon première).

(3) *Le Roman expérimental*.—París, Charpentier, 1881.

(1) Dr. P. Sollier.—*Les Phénomènes d'autoscopie*, París, Felix Alcan, 1903.

limits usuals, troba lògichs els absurds més grossos, s'accepta la presència del doble com una companyia asserenadora.

La costùm egipcia de posar en las tombas estatuetas representatives del difunt que'ls moderns egiptòlegs anomenan *dobles*, sembla una reminiscència autoscòpica.

Per'acabar de tenir idea d'aquest estat especial d'esperit que necessita la fosca o la nit y l'isolament pera produhirse, escoltém a un pacient, que parlarà ab tota la forsa de la sinceritat y ab tot l'art d'un gran poeta. Aquest es Louis Charles Alfred de Musset, qu'ho conta en una composició escrita en novembre de 1835, titulada *La Nuit de Décembre* (1) y calificada pel felibre Paul Mariéton (2) de «la més pura, la més humana de sas inspiracions, y la seva evocació més fidel de lo passat». Comensa:

Du temps que j'étais écolier,
Je restais un soir à veiller
Dans notre salle solitaire.
Devant ma table vint s'asseoir
Un pauvre enfant vêtu de noir
Qui me ressemblait comme un frère.

A l'âge où l'on croit à l'amour
J'étais seul dans ma chambre un jour
Pleurant ma première misère.
Au coin du feu vint s'asseoir
Un étranger vêtu de noir
Qui me ressemblait comme un frère.

Un an après, il était nuit
J'étais à genoux près du lit
Où venait de mourir mon père.
Au chevet du lit vint s'asseoir
Un orphelin vêtu de noir
Qui me ressemblait comme un frère.

Continúa la cansó en estrofas d'una gran tristesa emocionada, referint las repetidas aparicions del espectre, que sovintejaren en la excursió a Italia; cita els emporis de bella Pisa, Nissa, Florencia y Venecia, y las ciutats alpines de la vessant italiana y de la vessant suissa, visitadas totas junt ab George Sand, en el qu'havia d'èsser viatge de bodas d'aquells amors estranys, que acabaren de fermentar el geni en la inteligencia del poeta e introduhiren en son organisme gèrmens de mort quina tardansa va ésser un torment més. Continúa:

(1) *Poésies*, vol. II, pág. 65. — París, Charpentier, 1867.

(2) *Une histoire d'amour: George Sand et Alfred de Musset*, pág. 248. — París, Havard, 1897.

Partout où j'ai voulu dormir,
Partout où j'ai voulu mourir,
Partout où j'ai touché la terre,
Sur ma route est venu s'asseoir
Un malheureux vêtu de noir
Qui me ressemblait comme un frère.

Acaba fent dir a la visió:

...tu m'as nommé par mon nom
Quand tu m'as appelé ton frère.
Où tu vas, j'y serai toujours.

Je te suivrai sur le chemin,
Mais je ne puis toucher ta main,
Ami, je suis la SOLITUDE.

Quanta veritat! Precisament l'autoscopia no's manifesta més qu'en els complets abandons, en la inanitat de tots els auxilis, en la reculada de totas las amistats, en la negació fins de las propias forsas, es a dir, en las grans soletats.

El cas contrari, això es, l'autoscopia negativa en sas tres formas, quan no's veu el reflexe, quan no's veu l'ombra y quan no's veu el propi cos, es encara menys freqüent.

E. T. W. Hoffmann, ab aquell *métier* mitj serio, mitj còmic, tan alemany, y quin admirable maneig comparteix ab en J. P. F. Richter, explica la vida d'un alucinat d'aquesta classe (1). L'héroie de la *Histoire du reflet perdu*, en la reacció violenta d'un apassionament que'l fa ésser infidel a sa muller, creu haver perdut el reflexe; la primera no-visió la té en el viatge de fugida, pera lliurarse ab la distancia de las seduccions femeninas que tem:

Il venait de s'arrêter dans une grande ville, son cheval fatigué ayant besoin de repos, il était entré dans une auberge et il avait pris place à la table d'hôte, nombreusement garnie, sans prendre garde qu'en face de lui pendait une belle et nette glace.

Y al veure que'l mirall no li torna la seva imatge, s' pensa que'ls mossos y els comensals se'n han adonat, surt esverat, puja a cavall, y se'n va de la vila creient que la canallussa pels carrers el senyala ab els dits. D'aquell dia endevant fa tenir els miralls tapats, y no s'hi vol mirar may per por de comprobar que no té reflexe.

En la *Casa de Ninas* (2) d'Ibsen, quan Rank obté la complerta certesa de la seva desgracia, parla com a cosa futura d'un cas

(1) *Fantaisies dans la manière de Callot*, París, Hachette, 1891; pág. 299.

(2) Traducció Prozor, París, Savine, pág. 258.

que no més pot coneixe perque li hagi passat:

RANK. A la prochaine mascarade, je serai en invisible.

HELMER. Quelle farce?

RANK. Il y a un grand chapeau noir... As-tu entendu parler d'un chapeau qui rend invisible? On le met sur la tête et personne ne vous voit...

El coneixement més o menys cert de la proximitat de sers que'ls sentits no han pogut notar, no es pas cap alucinació; sembla més aviat la sublimació d'un sext sentit que, per no tenir encara aparell apropiat en l'organisme, no'ns serveix d'ordinari. Es molt versemblant que'ls peixos de las corrents subterrànies (supervivents o paralels d'especies fòssils que tenian el cap cubert de plaques poligonals escatosas pera esmortir l'efecte dels xochs que la mancansa de vista'ls impedia evitar) posats de nou en un ambient saturat de vibracions lluminosas, sentirian en las terminals perifèriques del sistema nírviós una serie de fenòmens que'ls obligarian a modificarlas fins a convertirlas en aparells visuals, aptes pera transmetre als centres nírviósos las impressions pera ells d'un nou ordre. Si admetèm, donchs, l'anomenada *electricitat animal* (no hi ha escrúpul en ferho perque'ls sabis de veras també l'admeten) hem de figurarnos cada cos humà com un ayment, y aplicantli la teoria del electre-magnetisme, podrèm representarnos una serie de *linias de forsa*, eixint del cos y tornant a n'ell, que seràn tant més estesas y activas com més acusada sigui la personalitat (volitiva, sensitiva, intellectiva) del home, o quan més s'acusi y's reforsi aquesta personalitat en circumstancias fortuhitas, que sols las passions poden produhir (1). No hi ha cap dubte, que aquestas linias de forsa, ondulacions o radiacions, si tinguessin entre'ls sentits un orgue apropiat pera recullirlas, donarian lloch a una nova esfera de la mentalitat. ¿Existiria may l'aparell necessari? Entre tant, la imperfecció en que'ns trobèm ens obliga a referir a un qualsevol dels sentits existents las impressions que a despit de tot rebèm en circumstancias anormals.

(1) La escassa divulgació actual de las anomenadas *radiacions N*, impedeix establir una relació qualsevol entre una y altra idea.

Aixis passa també en el drama *Antoinette Sabrier* (1), estrenat de poch a Paris. El marit de la protagonista, Germain Sabrier, arriba de sobte a casa seva després de rebre la terrible nova de que'ls capitalistes que li havian d'entregar sos capitals refusan confiar-se a n'ell, y a conseqüencia d'això, la casa de banca qu'ell dirigeix haurà de quebrar d'una manera fraudulenta, arrastrant a molts a la miseria y a n'ell al presidi y a la deshonor. Lo que ignora, y potser encara es pitjor, es que la llar ahont ve a buscar reconfort en l'hora de la desgracia està a punt de desferse; al entrar ell, la seva dòna s'estava preparant pera fugir ab el seu estimat, René Dangenne, que la espera a fòra al jardí. Aquesta proximitat, ignorada d'en Germain, li sugereix la idea del rival y, inconscient de la causa que'l fa parlar, desaconsella a la seva dòna l'amistat d'en René. La obsessió li fa dir cosas estranyas: (fi de la escena XI, acte II).

ANTOINETTE. Qu'avez-vous encore?

GERMAIN. Taisez-vous. Chut! C'est étrange... J'ai l'impression que depuis quelques moments on nous observe... qu'il y a quelqu'un dans le jardin... Il m'a même semblé entendre des pas.

ANTOINETTE. Mon pouvre ami! Faut-il que vous soyez bouleversé et malheureux.

GERMAIN. C'est vrai... je ne sais plus où j'en suis ni où je suis. Je deviens fou. A demain, ma chère Antoinette.

En situacions com aquesta, paraulas semblants han sigut posadas en boca dels protagonistas per autors de varias nacionalitats; escullim, ab tot, aquestas que revelan ben a las claras una intensa observació personal, distingintse en això dels *emmollats* ab que fan aytals escenas altres escriptors.

Un altre cas, en que hi entra per molt la decadencia d'una familia: El desterro y la desgracia dels reys a qui servian ha obligat als Montagás (2) a retirarse a la sola possessió que'ls hi queda, fent una vida estreta, cultivant la memoria dels que, en el trono, foren sos augusts protectors y cuydant la follia de Donna Aldoina, que va perdre la rahò en las terribles escenas del destrona-

(1) Pièce en trois actes de M. Romain Coolus, représentée en novembre 1903 au théâtre du Vaudeville *L'Illustration*, supplément al N.º 3169.

(2) Gabriele d'Annunzio. *I Romanzi del Giglio*. — *Le Vergini delle Rocce*, Milano, Treves, 1898 (páginas 272-276).

ment. Aquesta boja pesa d'una manera enorme en l'intel·lecte de tots els habitants del palau, fins al extrem de que'l més degenerat del seus fills, Antonello, la sent intuitivament venir desde molt lluny, causantli la seva proximitat fonda pertorbació:

—Eccola! Eccola che viene! — barbettó egli, fuori di sé, volgendo verso il viale i suoi occhi pallidi che pavano dilatati dall'allucinazione.—Eccola! Senti?

Perplesso e turbato a dentro, io da prima credetti ch'egli si sbigottisse d'un fantasma prodotto dalla sua follia.

No, no es pas un fantasma, sinó la vella princesa que mira atònita ab sos ulls de morta-viva, desde la cadira de mans en que's fa portar, com si encara estés en els millors temps del seu enlayrament.

Imaginai il suono reale di quella voce, in quel silenzio, il dialogo tra quei figli devoti a un sacrificio inumano e quella madre trapassata per la follia in un altro mondo ov'ella doveva attrarli inevitabilmente l'uno dopo l'altro. E dal mio orrore compressi il fremito profondo di repugnanza istintiva ch'era stato per Antonello un avviso misterioso, non diverso da quello ond'è assalito l'armento nel chiuso all' appressarsi della fiera che deve divorarlo.

Aquestas notas esquemàticas, y l'encara més sumari intent d'explicació que las acompanya, són un fruyt més de l'admiració curiosa que sempre han despertat els misteris de la vida cerebral.

VICTOR OLIVA

LA FÍ DE LA SEGONA REPÚBLICA ESPANYOLA

He tingut un somni terrible. He somniat que fullejava un dietari escrit per un barceloní del any 1906, últim any de la segona república espanyola. Heusaquí lo qu'he llegit, tot somniant... Però no: tot plegat seria massa horrorós... y massa llarch. Reproduhiré tan sols el dietari corresponent al mes d'octubre. Ja n'hi ha prou.

Dia 1. — Els carlins del Xato del Jep entran a Igualada, fusellant als voluntaris rendits. Entre'ls voluntaris s'hi troba mister Houston Wright, súbdit americà, director de la fàbrica de Pons y Raventós. Indignació immensa a Barcelona ab aytal fet vandàlich. L'Ardid, ministre d'Agricultura, pronuncia un eloqüent discurs anunciant el càstich dels culpables. Insurrecció dels voluntaris de la República, esporuguits pels fusellaments d'Igualada. Saqueig de la Seu barcelonina, de la casa Güell y del *Círculo Ecuestre*. Pànich general.

Dia 2. — Segueix el desordre. Incendi del palau de la Diputació. *La Publicidad* fa saber l'arribada d'en Salmerón. Sembla talment que las calamitats s'empaytin. En Lerroix, ministre de la Governació, baixa del exprés de Madrid. Ovació. L'Ardid, son company de ministeri, que ja's trobava a Barcelona, l'abressa. Esclata una bomba carregada ab nitro-glicerina. Confusió horrorosa. La policia sabreja al poble sense pietat. Dispersió dels lerrouxistas. A la nit té lloch un *meeting* monstre a la *Casa del Pueblo*. En Lerroix increpa als reaccionaris ab gran energia; heusaquí un dels seus mellors periodes: *Hay lenguas más hediondas que el pútrido aliento del marrano, que la viscosa piel de la sierpe nauseabunda; hay cerebros más repugnantes que las llagas del leproso, descarnados, oliendo á materia corrompida; pero hay, ciudadanos, algo que aun es peor, porque nace de los pantanos do crecen y se multiplican los microbios que con el hombre acaban; y ese algo es el reaccionario, escoria vil, ser sin sexo, monstruo castrado que se multiplica en un aquelarre sempiterno para mengua y baldón de la noble España!*

Dia 3. — Heusaquí'l nou ministeri: Presidencia, Salmerón; Governació, Lerroix; Instrucció Pública, Corominas (Sebío); Guerra, Estévez; Marina, Marengo; Agricultura, Adolfo Marsillach; Gracia y Justicia, Buxó; Relacions Estrangeras, Benito de Endara. Decepció general. Incendi del Convent de Santa Clara. Els revolucionaris enderrocan l'esbelt campanar de Santa Agata.

Dia 4. — El Xato del Jep derrota als republicans a Sant Feliu de Llobregat. Fuga de l'Ardid. Fusellament de trescents presoners, Saqueig de Sant Feliu. Els republicans barcelonins, com venjansa, enderrocan els clausures romànichs de Sant Pau del Camp y la fatxada vella del Ajuntament. En Sanpere y Miquel (batlle) dirigeix la paraula a las masses, y es apedregat sense compassió. Intervenció de la policia republicana.

Dia 5. — *La Publicidad* porta un telégrama anunciant qu'en Salmerón no pot venir. Gravíssimas noves. El govern de la Unió americana exigeix reparació per la mort de mister Houston Wright, demanant el fusellament dels assassins. En Salmerón ofereix castigarlos. En Lerroix marxa a Madrid. Las turbas, alashoras, s'entregan als més execrables excessos. Es assassinat l'alcalde popular Sanpere y Miquel.

Dia 6. — Una columna de 13,000 republicans, ab artilleria y cavalleria, menada per en Rodrigo Soriano, surt de Barcelona a fi de castigar al Xato del Jep. Entusiasme, frenesi, deliri. Crema de centres autonomistas. La avantguarda de la columna cala foch a Sarrià y a la iglesia de Pedralbes.

Dia 7. — El Xato del Jep sorprén de nit, a Valldoreix, vora Sant Cugat del Vallès, als

republicans d'en Soriano. Desfeta horrosa. Els carlins no perdonan la vida. En Soriano es trossejat. Incendi del gloriós monastir per el Xato del Jep. Al saberse la nova a Barcelona, l'Ajuntament y la Diputació 's reuneixen en sessió permanent. Destrucció dels tramvies elèctrics. Assesinat dels reaccionaris barcelonins. Torturas horrosas. Estat de guerra. Lluytas pels carrers. A la nit se restableix la tranquil·litat.

Dia 8. — Diu *La Publicidad* que ve contra Barcelona una esquadra americana, per'apoyar la nota de son govern. La forman els acorassats *Cavite* y *Santiago de Cuba*, els creuhers *Manila* y *Sampson*, y els canoners *Mac-Kinley* y *Dewey*. En Girona parla de banderas blanques. Terror. Censura.

Dia 9. — En Marquina convoca al poble davant de *La Publicidad* y etjega la següent oda:

No has muerto no, matrona soberana;
el fúlgido rubor de tus mejillas
se extiende como un manto vaporoso
de púrpura oriental...
y ahoga los aullidos impotentes
del vil gusano que del Cáo fué hijo,
tu férrea mano, en apretón soberbio...

Esvatot. Corredissas. Las massas cantan la *Marsellesa* d'en Clavè. Trencadissa de vidres. La policia, a cops de sabre, neteja la Rambla.

Dia 10. — Las forsas d'en Soriano, degudament reorganizadas per Gregori Brau (a) Aragonès, plantan cara als carlins, vora Moncada. El Xato del Jep derrota de nou als republicans, causantelshi grossas perduas. Fusella als presoners. Els revolucionaris de Barcelona volan ab dinamita'l temple en construcció de *La Sagrada Familia* y el saló gòtic de la *Zlotja*. L'Odón de Buen aconsella l'extermini dels carlins.

Dia 11. — Sesab (per *La Publicidad*) que'ls republicans madrilenys han xiulat a en Marsillach, ministre d'Agricultura, y li han donat dugas bofetadas. En Buxó ha sigut xiulat a las Cortés. Cau el ministeri. A Barcelona continua'l desordre.

Dia 12. — El Xato del Jep entra a Sant Martí de Provencals, crema'ls centres republicans y fusella als funcionaris de la República. *Meeting* a la plassa de Catalunya. L'Ardid jura exterminar als reaccionaris. Solsament demana homes... y pits. A la nit el Xato arriba a la plassa de Tetuán. Fuga dels revolucionaris barcelonins cap al Llobregat.

Dia 13. — Se sab que no es cert que'l Xato del Jep arribés fins a la plassa de Tetuán. Tranquil·litat relativa. Els supersticiosos la atribuheixen a ésser dia 13.

Dia 14. — Al Ajuntament el conseller Odón de Buen califica de reaccionari a en Lerroux. En Junoy el defensa. Acaban a trompadas. El públich xiula al Odón de Buen.

Dia 15. — *Finis Reipublicæ*. La esquadra americana arriba a Sitges, destruhint el *Cau Ferrat* y la estatua del Greco. Protestas d'en Santiago Rusiñol. Deixa de publicarse *La Publicidad*. Anarquia absoluta. En Junoy s'amaga. Campi qui pugui!

Dia 16. — Lladres y assessins, sense cap autoritat (!) que'ls vigili, surten al carrer sembrant la mort y la desolació. A la nit s'ouhen al lluny las canonadas de la esquadra americana contra la esquadra d'en Beranger, composta d'un canoner de tersa classe y de tres escampavias. A las dugas del matí la esquadra americana arriba a Barcelona. Rendició de la capital catalana.

Dia 17. — A la matinada desembarca a la porta de la Pau un destacament d'infanteria de marina del acorassat *Cavite*. Els badochs van a veure als marins americans. ¿Què passarà? No ho sabèm: sols se sab qu'ha fugit en Salmerón y ha caygut la República. Veurèm! Mentres tant ix un sol esplèndit. El jorn es magnífich, contrastant ab nostras miserias. Els americans pujan Rambla amunt. Oh, Salmerón! ¿Ahont ens has dut?... Encara ho has fet més malament que l'any 1873!...

RAFAEL VALLÉS Y RODERICH

EL CARNAVAL ETERN

Avar, cor de metall, que t'embruteixes
disfressant ab miseria ton tresor;
luxuriós, que ab mantell de pur amor
ta fam de carn, hipòcrita, encubreixes;

malvat, que ab capa d'amistat traheixes
al que t'obre las portas del séu cor;
dòna, que vens ta mà, per la sed d'or,
al home qu'en secret, potsé, aborreixes;

tonto, buyt de cervell, que fas el sabí;
els que os amistansèu ab la mentidá,
enllotant ab sa baba vostre llabi;

hipòcritas, farsants, gent envilida:
afora la caretal que s'acabi
el carnaval ridícul de la vida!

PERE RIBA Y FERRER

⚡

QUELCOM SOBRE LAS BASES DE MANRESA

ATALANISTA com el qui més, defensor incansable de nostras sanas doctrinas per ésser ellas las que primerament y d'una manera directa entraren en mon corfentme sentir el desitj de viure pera lluytar en defensa de Catalunya, no puch menys de donar ma opinió en un assumpto que considero de vital interès pera tan noble causa. Me refeixo a la qüestió de si es o no indispensable la reforma de las Bases de Manresa: qüestió altament delicada y que dèu tractarse ben desapassionadament. Aixís veuré de ferho, portat por l'anhel de que progressi nostra causa; y, com a obrer, tractaré la qüestió en el terreno en que verdaderament se m'impone, en el social.

Es innegable, per més que sigui de doldre, que dintre'l Catalanisme no hi abunda la classe obrera; y si volguessim esbrinar y analizar las causas, ne trobariam moltes que justificarian aqueixa, més que indiferencia, repugnancia que sent l'obrer pera venir a sumarse a nostras filas. Examinaré aquestas causas sols en part, pera no ferme pesat.

L'obrer, portat per las corrents qu'avuy dominan envers un radicalisme justificable en lo social, ja que cerca apoyarse en una lley única com a base de la pau humana, o bé portat per ressentiments que parteixen del concepte exagerat que té del sagrat cumpliment de la lley divina, mal reglamentada y pitjor cumplerta pels apòstols d'ella, s'ha declarat en guerra oberta contra tot aixó qu'ell creu pernicios, y no transigeix ab res que a n'aixó s'assembli, qu'ho signifiqi o

que s'hi aproximi tan sols en el sentit de tolerancia, veyenthi com hi veu un enemich irreconciliable de sa justa reivindicació.

Fóra llarch analizar totas las causas qu'han produhit semblants efectes, y además fóra tal volta inoportú o imprudent. Mon objecte es insistir en que seria un gran bé pel Catalanisme la reforma immediata, o més ben dit, supressió de la base transitoria en lo que atanya a la qüestió religiosa. L'obrer pot no haver perdut la fe, mes ha perdut la esperança de que li pugui aportar cap bé la religió tal com avuy se practica, y com qu'en la base transitoria s'accepta lo que a n'ell li es odiós, heusaquí'l mur que impedeix que aqueixa classe éminentment democràtica vingui a aportar son valios esforços a la causa de Catalunya.

Cap Estat modern lliberalment constituhit dèu avuy en dia donar protecció a cap religió determinada. Las disposiciones qu'ell dicta, si bé més en gran, són com las que surten de la junta directiva d'un organisme social, en el que dèu haverse de respectar tota manifestació de caràcter particular en qüestió religiosa, que d'aquesta manera estàn constituhtidas las agrupacions socials organisadas baix un fi comú. Dels estatuts d'aytals agrupacions se'n desprèn la més respectuosa tolerancia en tot lo que atanya a qüestions de conciencia individual, lograntse aixís la solidaritat, qu'es la forsa y es la victoria en la lluyta.

Dos camins, per cert ben oposats l'un al altre, segueix avuy l'obrer: l'un es el que condueix a la constitució democràtica, y l'altre'l que va de dret a lo que n' diriam «govern de

cadascú per cadascú», o sigui l'anarquia. Segons segueixen un o altre d'aquests dos camins, podriam classificar de dugas classes als obrers: en vulgars y en intellectuals. Als primers els veurèu fer via per pedregosos viarans, sempre vacilant, mal orientats, perduts entre la negror pregona d'una ignorancia que sers miserables pera son profit explotan. Als segons veurèulos sempre ab la testa enlayre, fixa la vista en son ideal, lluytant enèrgicament per'assolirlo un dia. Els uns esmersant sas energias en defensa d'una forma; els altres, més pràctichs, aclarida sa pensa per l'estudi, no creuen ja en la forma d'una organització politica, puig han posat sa esperansa en la individualitat més absoluta, que no es altra cosa que l'autonomia en son grau radicalissim.

El socialisme dit parlamentari s'emporta també, encara que no gayre nombrós, un nucleu d'individuos: però a n'aquests els veurèu igualment lluytar per lo insubstancial d'una forma, com els primerament esmentats. ¿Ahónt trobariam, donchs, el nostre nucleu? Dificilment puch precisarho en las actuals circumstancias. Els qui podrian venir a engroxir las filas del Catalanisme, ja han perdut del tot la fe en el simbolisme de las ideas de colectivitat, ja no'ls mou l'ardidesa que puguin motivar els colors més o menys llampants d'una bandera, ja no's capfican poch ni molt per lo que pot haver sigut la terra que'ls ha vist neixe... això que a nosaltres ens inspira aquesta sed de llibertat pensant en la nostra. Troban que'l pa guanyat suhant, es en tot el món per un igual gustós; y deixantse de convencionalismes, l'obrer intel·lectual, qu'es l'únich que, poch més o menys, podria venir ab nosaltres, s'ha llenyat al camp del cosmopolitisme, perque considera que la patria pera ell es allà hont té la vida assegurada mitjansant el trevall que la informa.

Ara bé: si entre'ls obrers d'aquest ordre n'hi ha alguns qu'en un moment de calma consideran que certs radicalismes no portan a res en las circumstancias actuals; si, degut a aquestas, se fessin càrrech de que la evolució es per ara l'únich medi d'arribar al fi que's proposan; si, devant de la propaganda que fem dels nostres ideals, estudiessin un moment nostre programa, ¿pot dirse que s'hi

abrassarian entusiasmat? No: qu'entre ells y nosaltres veuriam aixecarse un gran mur. Donchs es qüestió de que aquest mur caygui com més prompte millor, si no volèm tenir nostra idea estancada en un número d'individuos sempre relativament petit, que no podrán may trèurela del pas ordinari pera llenyarla ab volada gegantina al fi que li es natural y que'ns proposèm.

No voldria que'ls que tenen fe en l'actual organització de las Bases y creuen que sa modificació es imprudenta, vegessin en mi l'esperit sectari, mogut sempre per la intolerancia. No: que a exposar mon parer sols m'hi mou un amor infinit per nostra Catalunya. Com a obrer, dintre'l medi social que continuament me volta, sols puch parlar de la manera que parlo. Vinch observant qu'en els *meetings* y en la propaganda per escrit, se puntualisa bastant la nota en lo que se'n diu qüestió social, y's lluyta pera demostrar al obrer que nostre programa es el que té més caràcter progressiu; però com que sempre se li fa veure en part y may del tot, a la fi's dóna'l resultat que forsosament ha de donarse: que al veure l'obrer las Bases per sos propis ulls, ab rialla irònica las desprecia perque en el tot d'ellas no hi veu sintetizada la seva aspiració. Y parlo per propia experiencia, com dificilment hi poden parlar aquells que, abrassats al Catalanisme, degut a son modo de viure estàn distanciat del camp obrer. Tot aquell qu'en contacte ab l'obrer viu, estich completament convensut que ha de parlar forsosament com jo en aquests moments ho faig.

Finalment: la no-modificació de Bases portaria la esquerra del Catalanisme, que ja avuy sembla mostrarse, si bé no d'una manera declarada per no oferirse ocasió.

Sols me resta dir que jo trobaria aqueix extrèm convenient sempre y quan hi hagués tossuderia en voler mantenir l'actual organització del Catalanisme (en lo referent a las bases transitorias). En cas contrari, no s'arribaria a aytal extrèm perque las dugas tendencias podrian fer sa via donantse las mans com ara, portadas d'armònica aspiració.

No sé si he pogut exposar ab claretat mon parer. Ho dubto, perque són escassos mos estudis y escassa per tant ma instrucció. Ni

la pedanteria ni la vanitat m'han mogut a escriure aquest article, ni molt menys—ho repeteixo—cap instint sectari, sinó sols mon amor a Catalunya, qu'he demostrat en quantes ocasions m'ha sigut dable, com podrian justificarho mos companys de causa. Lo qu'he escrit es fill de mas conviccions individuals, puig conscient en mon modo de pensar, no'm moch com la massa a voluntat dels altres.

Acabo, donchs, demanant una prompta modificació en las Bases que regulan nostra idea, completament convensut de que aixis fentho, veurém nostra causa fer via a pas de gegant. De lo contrari, veurém mimvar de dia en dia y desferse gradualment aqueixa organisació de foras que fa del Catalanisme una verdadera *qüestió*.

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ

TEATRES

ELS TEIXIDORS DE SILESIA.

Sembla que'l drama d'en Hauptmann fou inspirat en un fet històrich: la revolta dels teixidors d'aquella encontrada per allà l'any 1840, que costà molta sang y fou molt difícil de reprimir. Aquella revolta fou la revolta dels miserables de baix contra'ls egoistas de dalt, y el drama d'en Hauptmann es el drama d'aquella miseria y d'aquest egoisme. No es l'obra d'un sectari: es l'obra d'un observador que, ab tot y ésser compassiu, no's deixa enluhernar; y si'ns pinta als miserables teixidors patint un calvari horrible de privacions y de dolor, no per això deixa de mostrarlos tal com són en la realitat, es a dir: un conjunt d'homes ab las sevas passions, defectes y vicis, que la ignorancia per una part, y la exacerbació que la miseria porta en si per l'altra, transforma en sers rencorosos y venjatius. No, l'autor no tracta pas d'amagar els defectes d'aquells miserables: tant es aixis, que'ns en pinta alguns ab tochs bon xich repulsius, y quan en el curs del drama la revolta esclata, no deixa de feros veure que també hi ha vicis y baixas passions entre'ls homes que pateixen, vicis y passions que's fan més sensibles ab la exaltació de la lluyta. Però l'autor si no justifica aquests excessos, els troba naturals, y no hi ha dubte que del conjunt de l'obra se'n desprén un gran esperit de commiseració pels que pateixen y de protesta enérgica pels dominadors.

Lo qual no vol dir que'ns pinti a aquests ab colors massa negres. Ni'l fabricant Dreisiger, ni la seva senyora, ni'l pastor protes-

tant, ni las autoritats, són més dolents de lo que ho solen ésser la generalitat, y en el transcurs de l'obra veurém qu'ells mateixos justifiquen, ab rahons que no deixan de tenir son pes, la seva conducta y els seus actes. Sols en algùn tipo, per exemple en Pfeifer, el contramestre, l'autor se mostra inflexible. Adulador, ambició y venjatiu, es un tipo model dels que havent pujat del no res concentran el séu odi sobre'ls sers qu'encara són lo que un dia foren ells, y pateixen lo que un dia ells mateixos patiren. Però fóra d'aquest tipo y algùn altre de secundari, els demés no passen d'ésser un terme mitj en quant a crudeltat y egoisme. Y es que, com ja he dit avans, l'autor vol abressar el problema social en son conjunt, y si bé l'acció dramàtica l'obliga a concretar els tipos y las situacions escénicas per donar vida al quadro, s'heu ben bé que la seva intenció es generalisar, es a dir, pintarnos la miseria ab tota sa brutalitat y ab totas las conseqüencias que d'ella, qu'es mala consellera, se'n desprenen, y al mateix temps pintarnos lo inhumà de la organisació social moderna, basada única y exclusivament en l'egoisme dels poderosos. Potser al final de l'obra es allà hont se veu més clara la idea del autor. El vell trevallador Hulse, un verdader creyent que impassiblement s'ha sacrificat per sa patria y son rey, y que impertorbable aguanta totas las injusticias d'aquest món esperant la gran justicia del altre, cau mort per una bala al costat de son teler, quan els seus companys y fins tots els individus de la seva familia l'han deixat sol pera corre a la lluyta y fer fugir als soldats de la lley y de la forsa bruta. No, ja no hi creuen com hi cregueren un dia en una justicia ultraterrena, o en tot cas pensan que la d'aquí baix déu ésser tallada pel patró d'aquella de dalt, puig que al cap y a la fi, que hi hagi una justicia verdadera al altre món, no déu ésser obstacle pera que n'hi hagi també una de verdadera en aquest.

Per tot això, el drama d'en Hauptmann me sugestiona. Jo veig en ell el crit d'alerta que dóna un esperit independent: Els temps de la superstició, del renunciament y de la conformitat que convertian als llops en anyells, ha passat pera no tornar, y las ideas humanitarias d'uns quants esperits clarividents més o menys ben compresas pel poble, van estenentse arreu convertint els anyells en llops. Cal, donchs, tenirho en compte, perque si un anyell se deixa degollar fàcilment, un llop afamat no té pas aturador.

Aquesta concepció tan ampla no la desenrotlla l'autor en un drama ben lligat, sinó en una serie de quadros que li permeten presentar una munió de tipos trets de la mateixa realitat y que sintetisan la situació moral d'un estament que lluyta per la existencia, enfront d'uns altres tipos també molt

ben copiats que sintetisan la situació moral d'un altre que tracta de defensar els privilegis consagrats per la tradició y la llei.

El primer, segon y tercer actes són d'exposició. En els dos primers descriu l'autor la miseria dels teixidors que veuen escatimat el miserable preu ab que paga'l fabricant el seu penós treball. Els crits de desespero y d'angunia surten sincers del cor d'aquells miserables estemordits, contrastant ab las bromas y sarcasmes del fabricant y els seus dependents, en el primer acte. En el segon hi trobem una familia de teixidors que, a pesar de la seva activitat, sols arriban a viure de miracle, ab el demà incert y tenebrós. Una nota ben irònica ve a donar relleu a aquest quadro, y la dona Gøger, el parent de la familia, gandul ja de petit, qu'ha sabut trobar el secret d'una vida fàcil en el quartel. Fent de soldat, obehint cegament, adulant sense treva y humiliantse sempre, logra fer-se estimar del seus superiors, que'l citan com a model d'homes: d'homes de guerra, o carn de canó. En el tercer acte esclata la espurna que dona lloch a la revolta. Lo qu'estava latent y sols esperava un pretext pera exteriorisarse, esclata de sobte ab motiu d'una disputa de café entre'l representant de l'autoritat que ve a intimar als teixidors que deixin de cantar una cansó injuriosa pera'ls fabricants, y un obrer qu'ha tingut ja altrás vegadas qüestions ab aquell. Aquest quadro, sens dubte'l millor del drama per son color y per la riquesa y varietat de tipus qu'en ell intervenen, se clou ab la sortida dels teixidors excitats, que cantan la cansó prohibida preludiant la desfeta que vindrà després.

En el quart acte som a casa del fabricant Dreissiger, y en ella'ns presentan l'autor a tots els representants del ordre social. El pastor, un bon pastor que arribat el cas sabrà exposar sa vida en compliment de sa missió de pau, y las autoritats locals, qu'ensoperbidas ab el prestigi d'ésser autoritats no estarán a la altura del conflicte, y en fi, la mateixa familia y dependencia del fabricant, que tot d'una comprendrán la seva gravetat y fugirán vergonyosament devant d'aquell mateix poble qu'avans superbament insultavan. L'acte's clou ab la entrada dels teixidors a la casa del rich, que destruhirán rencorosament.

Del ultim acte ja n'he parlat avans.

Tal es, lleugerament esbossat, el drama d'en Hauptmann, que jo crech qu'es un gran y hermós drama; en primer lloch per l'elevat sentit moral que l'inspira, y en segon lloch perque, encara que dramàticament sigui desigual en els diferents quadros, hi trobem una serie de tipus dibuixats ab una fermesa y una veritat incomparables, y al mateix temps un estudi de las passions humanas y dels vicis, defectes y preocupacions de totes las classes socials fet ab una penetració e imparcialitat.

Y tot això descrit ab una franquesa que arriba fins a la brutalitat y dit ab frase tan gràfica y enèrgica com requereix la situació.

Tot lo dit se refereix al drama d'en Hauptmann, no a la traducció que'ns donaren. S'ha dit, fins crech qu'ho han dit alguns crítics, que la traducció era admirable. Me sab molt greu tréurels de son erró. Pocas vegadas he vist jo representar una obra ab tan poch respecte pera l'autor. En primer lloch—y deixant de banda que'l català dels senyors Jordà y Costa es un català molt dubtós—sembla que els traductors no s'hagin atrevit a conservar el llenguatge gráfich, enèrgich y expressiu que trobem en las traduccions italiana y francesa, sobre tot aquesta, llenguatge que dona gran intensitat al quadro. Jo comprench molt bé que hi hagi orelles sensibles que no vulguin sentir certas expressions, y que hi hagi plomas delicadas que no vulguin escriure determinadas frases y paraulas: aquellas no deuen anar a sentir els *Teixidors*, aquestas no deuen traduhirlos.

Però encara hi ha més. Jo qu'he llegit detingudament las traduccions francesa e italiana—que són casi bé iguals en quant a literals—puch afirmar qu'en la representació donada pel «Teatre Intim» se va tallar per lo menys una quarta part de l'obra. Això si, els talls són fets un xich per aquí, un xich per allà; d'escena potser no n'hi falta cap; però lo qu'es de frases, entre ellas las més enèrgicas y punyentas, ho repeteixo, ens ne quedaren a deure al menys una quarta part.

Sols ne daré una proba, entre cinquanta que'n podria donar:

Al final de l'obra surt la nena filla de la Lluisa, que diu textualment aquestas paraulas: «Avi, avi, els teixidors fan fugir de la vila als soldats; han assaltat la casa d'en Dietrich y han fet alli lo mateix que feren a casa d'en Dreissiger. Avi?... (La nena espantada, se mira al avi, se fica un dit a la boca y s'acosta cautelosament al mort.) Avi!...» Donchs bé: ni tan sols va sortir la nena.

¿Qui'n té la culpa de tot això? Sense cap dubte y en primer terme'ls traductors, puig fins suposant que'l director artistich—lo qual jo no ho crech—els hi hagués demanat que tallessin, ells no devian accedir. Si tenian conciencia artistica, avans que permetre una profanació devian retirar l'obra. Lo qual no obsta pera que, donadas las especials circumstancias que concorren en en Gual y el «Teatre Intim», no cregui jo qu'en Gual hi té també molta culpa. Jo crech qu'en Gual tenia la obligació de no acontentarsen de la traducció catalana y fer, per exemple, lo que he fet jo que hi tinch menys obligació qu'ell, això es: en defecte de llegir l'original—si per un cas no sab l'alemany, com jo no sé—llegir las traduccions francesa o italiana. Y qu'en Gual no las ha llegidas, servintnos aixis una traducció tan dolenta, ho vaig a demostrar

ab arguments que'm serviràn també pera ferli càrrechs per la mala interpretació y presentació qu'ha donat a l'obra, exceptuant el tercer acte que'ls hi va sortir molt rodó.

Si en Gual hagués llegit una de ditas traduccions, hauria vist en la primera plana aquests fragments d'acotació que traduhei-xo: «... Es un dia fosch de fi de maig. El re- lotge marca mitjdia. La majoria dels treva- lladors presents tenen un posat com si's tro- bessin en el banch dels acusats esperant una sentència pera ells de vida o mort. Tots fan aquell posat de sumissió caracteristich del qui reb una almoyna y que sentint que única- ment són tolerats, acaban a copia d'humilia- cions per ferse lo més petits possible. Els homes, molt semblants entre ells, són, en sa majoria, sers de pit enfonsat, miserables que tussen, y d'una palidesa malsana: victimas del teler, quins genolls s'han encorvat a forsa d'estar asseguts. Las llurs donas, a primera vista, són menys típicas; apareixen deixadas, lassas y frisosas, en tant que'ls homes mos- tran encara una certa gravetat planyivola. . . »

Y al final del acte quart, aquets altres frag- ments:

«(La escena queda per uns moments solita- ria. Els vidres de la finestra cauhen a trossos. Un cop fort fa tremolar tota la casa: poch després se sent un formidable *Visca!* Després silenci. Al cap d'uns segons se sent que la gent puja cautelosament la escala que mena al primer pis, entre breus y continuats crits d'estupor: «Cap a la esquerra—més amunt— pssit...—a poch a poch—a poch a poch—no empényer—aném *de juerga*—entra tu,—no, entra tu!» En el dintell de la porta apareixen teixidors y teixidoras joves que no s'atreveixen a entrar y s'animan reciprocament. Poch després dominan las sevas vacilacions, y els teixidors y teixidoras, miserables, macilents, alguns d'ells malalts y tots mal girbats, inva- deixen el saló y el quarto d'en Dreissiger, miran- tho tot ab certa por però ab curiositat. Algunas noyas s'asseuhen en els sofás pera veure si s'hi està bé; se forman grupos que miran estúpidament la seva imatge reflectida pel gran mirall. Alguns teixidors, més deci- dits, pujan sobre las cadiras pera mirarse'ls quadros y despenjarlos. Sempre n'arriban de nous.) . . . »

Ara bé: el tonto més tonto que va anar l'al- tra nit a veure *Els Teixidors*, que'm digui si els actors del «Intim» varen fer res que s'as- sembli a lo que manan aquesta acotacions.

Casi bé ho feren tot al inrevés. Creguim en Gual: obras com aquesta se deuen inter- pretar no per inspiració propia, sinó ab estudi aprofondit.

Dels actors, se distingiren els senyors Cap- devila, Puiggari y la senyoreta Cazorla, a qui va molt bé'l curt paper de Lluisa. (N'hi reta-

llaren un bon tros.) Els demés se limitaren a dir els respectius papers, treyent un conjunt perfecte, com he dit, en el tercer acte. El de- corat nou d'en Junyent, ben encertat, y la es- cena cuydada y servida ab la meticulositat y bon gust a qu'en Gual ens té acostumats.

EMILI TINTORER

PANTOMIMA

QUADRO PRIMER

Devant del mirall, en sa blanca cambra, Colombina's vesteix alegre pera'l ball. Està molt contenta; l'alegria li envermelleix el rostre y li encén els ulls blaus y petits. Anirà a ballar ab son ayman, ab el blanch Pierrot dels seus amors... Y tot vestintse devant del mirall, Colombina canta las cansons que canta'l poble tot. Y riu y plora alhora, inon- dada d'una joya immensa y esplèndida... Anirà ab Pierrot y ab ell ballarà tota, la nit. Y al pensar en el ball, sos peus se mouhen, y, mitj despullada, balla sola y contenta, ab el ritme de la joya que la besa, en sa cambra blanca, dolsa, pura, ahont algunas flors ago- nitzan d'amor. Y encara balla quan trucan a la porta; y Colombina pensa somrihent: «Serà Pierrot?»

Si, es Pierrot que ve tot trist, tot motxo, tot envolcallat de blanch, de desde'l moli ahont passa las horás trevallant. Y Colom- bina al véurel, el besa, l'abrassa, y li pre- gunta ab sos ulls petits però plens de vida: «¿Què't passa, Pierrot?». Pobre Pierrot! Aquella nit tan desitjada no podrà anar al ball, perque té feyna allà dalt, al moli. Si, té molta feyna; l'amo'l reté; no podrà ballar, no podrà estrenye'l teu cos magnífich, Co- lombina. Pobre Pierrot y pobra Colombina! Pierrot li diu, li prega agenollat que no vagi al ball, que resti a casa, que's tregui aquell vestit qu'està posantse, que's fiqui al llit y que s'adormi... «¿Ho faràs, Colombina, ho faràs?...» Y Colombina plora, y el seu plor es dols y melangiós. Y promet a Pierrot, tot abrassantlo, tot mirantse a sos ulls, que aque- lla nit no sortirà de casa. Y satisfet en mitj de son dolor, després de besarla llaŕgament, Pierrot se'n va al moli, vestit de blanch, en- volcallat de blanch, com una estatua de clar de lluna o de sól hivernal...

Y Colombina resta sola altra volta. Y altra volta's contempla al mirall, gran, nét, acaroador, voluptuós... S'hi contempla a mitj vestir, ab els brassos al ayre y el naixe- ment del pit descubert. Tenir de restar a casa aquella nit!... Tota sa ilusió, tot son afany, todas las sevas ansias de fruhir se marceixen avans d'hora... Y una gran tristesa la inva- deix. En lloch d'una nit de llargas joyas y d'inefables goigs, passarà una nit de muts dolors y de llargas tristesas... Si ella hi po-

gués anar d'amagat!... Però Pierrot ¿no ho sabria després? Y si ho sabia ¿no s'enfadaria? Anar al ball... Quin immens plaer! E inconscientment, sense saber com, un'altra volta comensa a vestir-se... Y altra volta truca a la porta. Ella s'espanta, tremola... ¿Qui podrà ésser? Mira per una esclixa, ab la cara tota vermellosa...

Es Arlequi, el carnavalesch Arlequi, l'alegre Arlequi, la flor del riure, la fruyta del goig... Es Arlequi qu'entra tot content, cantant ayrosament. Pensava anar al ball, a divertir-se, quan li ha vingut de pas entrar a casa d'ella, y ha pensat «entremhi». Y tendrament la invita a anar al ball... ¿Per què no anarhi? Si Pierrot es al moli, per què ha d'estarse ella a casa seva? «No, Colombina, no, no restis aquí, perque a fóra, al ball, el goig t'espera... t'esperan el plaer y l'alegria!...» Y Arlequi la mira dolsament, y Colombina riu... Y tot rihent, tot mostrant las blancas dents entre'ls llabis, s'acaba de vestir y del bras d'Arlequi surt de la casa.

La finestra es oberta, la celistia deixa caure sa pau, hermosament.

QUADRO SEGÓN

Colombina, un xich tremolosa, entra al ball del bras d'Arlequi. La sala está magnífica. Passejan las parellas arrambadas, ansiosas de fruhir... La orquesta ha callat y la dansa està suspesa. Arlequi y Colombina passejan pel saló; ella está trista y espantada ahora; ell content, satisfet, y de sa boca roja els acudits ne surten l'un darrera l'altre, alegrement... Passar tota una nit ab Colombina! La felicitat li omple l'ànima! Aquella nit, pera ell, és inefable!...

La orquesta canta un vals de ritme dols y melancòlich, que curulla la sala d'armonia. Las parellas dansan cadenciosament, plenas d'amor, rublertas de desitj... Aquella dansa es una profecia... Arlequi balla ab Colombina, confós entre las altrás parellas. Són flors entre flors; ballan com tothòm, rítmicament, bressats per las cadencias de la dolsa melodia... Y ballan, ballan, ballan, ella sempre poruga, ell satisfet... Després del vals, la orquesta escampa una polka... Y altra volta las parellas dansan, y entre ellas Arlequi y Colombina... Y de prompte'ls peus d'ella s'aturan, y son rostre vermellós esdevé blanch com el blanch dels seus ulls... Ara sí que s'espanta Arlequi, y dolsament li diu en veu molt baixa: «Colombina ¿què tens?»... Mira, Arlequi, mira per tots costats, y ja veuràs la causa del espant de Colombina. Arlequi mira, y veu a Pierrot en un recó. Pierrot ha vingut! Y Arlequi ara, com avans Colombina, s'tenyeix de blanch. Y en veu molt baixa li diu á Colombina que s'amagui, que's posi l'antifàs... Y Colombina ho fa; sas mans blanquíssimas posan al seu rostre

la negra seda que té perfil de cara, y ulls sense ninas ni pestanyas.

Y Arlequi va a parlar a Pierrot qu'está trist, molt trist, infinitament trist. Allà dalt, al moli, tan mala cara feya, tal posat tenia'l seu rostre, que l'amo li havia dit que se'n anés, que no passés la nit trevallant, sinó dansant ab sa aymada Colombina... Y havia anat a casa d'ella y ella no hi era. Ella havia anat al ball, de segur, perque a terra tenia'l vestit de cada dia y al armari no hi era'l de las festas. Se'n havia anat al ball malgrat haver promés que no hi aniria, que restaria a casa la nit tota. Y ell havia vingut al ball pera trobarla, y per més que cercava no la veyá... «¿L'has vista tu, Arlequi?» Una mentida surt dels llabis d'aquest: no, no l'ha vista. Y tots dos se separan, melangiosos... Y Arlequi altra volta troba a Colombina, y la estreny amorós entre'ls brassos, y altra volta balla que ballá ab ella, llargament... Però tots dos tremolan, tenen por... Y a cada moment Pierrot demana a Arlequi si l'ha vista, y Arlequi diu que no...

Y Pierrot plora en un recó. Colombina no hi es! ¿Haurá fugit?... Y plora, plora forsa la mort del seu amor, del seu dols somni... Però Colombina'l veu, y el seu amor se revela. «Pobre Pierrot!» pensa, y al pensarho sos ulls espurnejan bellament... Y mentres Arlequi, vestit de mil colors, riu ab els seus amichs per cosas nimias, ella s'atansa a Pierrot, el petoneja y's treu l'antifàs... Y alegres y contents surten del ball, passant ràpidament entre las parellas sorpresas, calladas... Y al veurels sortir y al sentirse contemplat de tothòm, Arlequi, l'alegre Arlequi, l'aucell de mil plomas diferentas, trobant sa deshonra ridicula, abraça a una dòna qualsevol, fa un *xiste* apropiat y llensa una riallada estrepitosa qu'omple'l saló de trista alegria.

QUADRO TERS

En la clariana d'un bosch apareix Pierrot, més blanch y més trist que may, ab un espasi a la mà dreta... Ve a desafiar-se ab Arlequi, ab el mal amich. Y aquest apareix vestit com sempre de mil colors, com orgia de llum... Y al apareixe saluda lleument a Pierrot. Els dos amichs van a renyir per sempre, definitivament... Lluhen els espasins sobre'l fons negre del bosch en quietut; lluhén y's creuhan produhint sorolls tètrichs... Pierrot ataca y Arlequi's defensa; però tot defensant-se, potser sense voler, fica son espasi en el cos de Pierrot, que cau ferit... Y Arlequi's llensa sobre d'ell, y li estreny las mans y las hi besa, y li diu paraulas amistosas. Y besat per aquestas, Pierrot mor, y llavors Arlequi sobre son cos, sobre'l cos del amich a qui enganyà, piora llargament, sentidament...

De prompte sent soroll... Es Colombina,

Colombina que ve y encara es lluny. ¿Què dirà Colombina al veure allò?... Arlequi s'es-panta; però una idea li creuha pel cervell... Y ràpidament, ansiosament se posa'l blanch vestit de Pierrot. ¿No havia enganyat avans a aquest? Donchs ara enganyarà a Colombina. Y apareix Colombina esporuguida, però al veure a Arlequi, a qui pren per Pierrot, se llença sobre d'ell y el petoneja. «¿Ets viu, Pierrot, ets viu?» «Sí, Colombina.» «¿Y Arlequi, Pierrot? ¿Ahónt es? ¿L'has mort?» «Sí, Colombina, sí: Arlequi es mort!» Y Arlequi abraça a Colombina ansiosament, desafortadament. Y ella li diu: «Pierrot, may m'havias abraçat tan fortament...» Y la besa en els llabis, y en els ulls, y en el front, y en el coll, furiosament. Y ella li diu: «Pierrot, may m'havias besat tan fortament...» Y ell la mira als ulls com si's volgués beure sas miradas, com si volgués menjársela ab sos esguarts, y ella li diu: «Pierrot may m'havias mirat tan fixament!...» Y al véurela contenta, sentintse acariciada, amanyagada pel qui creya Pierrot, Arlequi plora descompassadament. Y ella li diu: «Pierrot, may havias plorat tan fortament!...» Allavors ell se descubreix: se descorda'l vestit y mostra a Colombina'l séu, el propi, el carnavalesch. Y furios, fòra de si, mitj boig, li diu: «Sí, Colombina: may havia plorat com avuy ploro!...»

Colombina té ganas d'escanyarlo, de trèureli la vida!... Però ell li parla dolsament, li diu que la estima, que per ella ha fet aquella mort, que per ella son policromat trajo's tenyeix de color de porpra, de color de sang... Per ella l'ha mort a n'ell, al séu amich, per ella, per amor! La estima tant!... Y Colombina calla, y son mutisme es una afirmació. Y dolsament, ella y Arlequi, se perden en el bosch tot ple d'aromas...

Canta a la lluna, la gemegosa orquesta, una serenada. Y la lluna, al sentir-la, surt del séu palau de negres núvols a passejar pel cel ple de donzells.

CARLES ARRO Y ARRO

NOVAS

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista* ha acordat la pròxima celebració a Barcelona d'una Assamblea general de Delegats, en la que hi ha'l propòsit de fer remarcar la significació social del Catalanisme y per lo tant la relació que pot tenir en las qüestions socials palpitants; mes lo que donarà alta importància a l'Assamblea en projecte, seràn las declaracions que, a propòsit del nostre programa, hi haurà probablement ocasió de fer.

L'alarb Rodrigo Soriano (quí ho diria!) ha aixecat en ple Congrés la bandera del anti-semitisme republicà unitari. No sabem qué dir a n'en Maura, que al cap y a la fi té molt més talent que tots els republicans unitaris plegats, li ha cridat com una marmanyera: *¡Xueta!*

¿Què hauria fet en Soriano si en Maura per venjansa, li hagués respost: *Butifarra?*

Y nosaltres que això dels *xuetas* y *butifarras* mallorquins ho teniam per cosa passada de moda, sobre tot pera un lliberal (?) com *don Rodrigo!*

Bé es veritat que'ns oblidavam de que dias avans el mateix Soriano havia cridat *¡luises!* als de la majoria perque aplaudian a n'en Maura quan defensava al frare Nozaleda. En els pobles civilisats el ver lliberalisme consisteix en tenirla ja arreconada la qüestió de las creencias individuals, però en terras de moros el lliberalisme consisteix pera'ls uns en combatre la *reacció*, pera'ls altres en burlarse del *libre pienso*, pera'ls uns en ser *lluis* y pera'ls altres en ser *llus*.

El cas es qu'en Maura a amichs y a enemichs fa enfadar segons li convé, y avuy ab la designació d'en Nozaleda, demà ab la destitució d'en Beranger, els capeja qu'es un gust, y els fa acudir allà hont vol, y allà hont vol se'n desfà, sempre rihent y donant la cara. Ell, no enfadantshi, vol demostrar qu'es tot un home de govern, y quasi'ns ho faria creure, si no'l tinguessim ja considerat en lo qu'es y val. Es, com a *torero*, tot un gat dels frares qu'ha ressucitat la sort de matar *recibiendo*, y que la *consume* si li convé ab tot lluhiment.

En Salmerón y en Soriano, sobre tot, poden darne rahó: el primer eclipsat fins com a orador, y el segon arribant a la *suerte* cego de rabia y embestint y desafiant a tothom com una pescatera. Hém perdut el compte dels desafios... sense sang qu'ha tingut aquests dias.

Ara que no se li acudeixi tornar a Catalunya a fer propaganda, perque ab l'encalbrament que porta, de segur que ja no'ns repartiria culleradetas de mel als catalanistas, com feya avans, sinó tarjetas de desafio.

Que no li foran contestadas a tall de... Soriano, gastant pólvora en salva, sinó atipantlo de natas. Ell voldria fer un *¡pum!*, y se sentiria un *¡plaf!*

O si no, qu'ho probi.

Pera això dels *duelistas*, Catalunya es la pedra de toch. Ho sabém per experiència.

Quan en Lerroux hi vingué a *sentar sus reales*, precedit d'aquella fama de valent que li atribuïa un sens fi de *lances* personals, forem els primers en dirnhi quatre de frescas, y la veritat, varem estar quatre dias y mitj ab l'ay al cos per si venia ó no venia a jugarse la vida ab nosaltres, que no sabém

manejar armes sinó, tot lo més, en un apuro, repartir clatelladas.

Ara ja ho veyèm clar que no hi havia por, y que ni en Lerroux, ni en Soriano's barallan may ab qui no sab d'esgrima, perque una cosa es la esgrima y un'altra'l rebre.

Nosaltres que als Salmerón, als Lerroux, als Soriano, etc., etc., els combatèm sens treva perque ab sos atachs continuus a la *reacció* no fan més qu'engreixarla; nosaltres que'ns indignèm devant de tot acte de sectari, per forsa hem de protestar de la intransigència que mostraren en sos discursós alguns del oradors que prengueren part en el *meeting* anti-masónich celebrat a Novetats el passat diumenge.

Entre altrás barrabassadas, un orador, el senyor Estanyol, se va permetre dir que qui no es catòlich no es bon català, ni bon espanyol.

En cambi, nosaltres enteném que un catòlich a *outrance* com ell, si no es exclusivista del tot, no es res: ni bon catòlich, ni bon patriota, ni bon catedràtich, ni bon comerciant, ni bon juheu. El senyor Estanyol, donchs, podrà ésser tot lo que vulgui: bon catòlich, bon fanàtich, bon carli... etc., però no bon català.

Els bons catalans no'ls donan semblants exemples de jacobinisme a la inversa; els bons catalans no diuen lo qu'ell'va dir en el *meeting* de diumenge; els bons catalans són els que parlan com se parlà en el *meeting* d'ara fa un any, convocat al Tivoli per la *Unió Catalanista*, en que hi prengueren part catòlics y no catòlics, republicans y carlins, donant tots, per amor a la patria catalana, un alt exemple de llibertat y democràcia devant de la tirania del centre.

Llavors aqueixos catòlics se portaren, mantenint sa propia personalitat, com dignes ciutadans de Catalunya; mes ara s'han portat com alarbs que sols poden parlar per l'esperit de secta que'ls domina, no en nom d'una patria culta que no són dignes de representar.

L'obra dels Lerroux, dels Morayta, y de sos *similars* a Barcelona, va donant sos naturals fruyts. Al despotisme dels menja-capellans de la esquerra contesta'l despotisme dels *furibundos* de la dreta. Si es cas de fer esclatar la guerra civil ja'ns avisarán. Són al ball y han de ballar; són a Espanya y s'han de portar com a espanyols.

Y que sia cert que's digui Estanyol aquell senyor, no ho creguin: es un *Espanyol* com un temple, encara que's cambihi una lletra del *apellido*.

Cal que tot el Catalanisme'n protesti de la conducta d'aquests fanàtichs rencorosos, com protesta, y ab rahò, de la conducta d'aquells *desperta* mal intencionats que fingeixen indignarse devant de la onada negra

essent els mateixos que la promouhen, "els mateixos que ab sos atachs els té compte'l fomentarla, els mateixos amichs del *bullit* que, com fa notar en aquest mateix número un estimat colaborador nostre, cercan (alguns tal volta pera son negoci) embrutir al poble ab delirants lluytas polítiques y religioses, y que's volen introduhir en nostre camp pera realisar tan baixos fins.

¿A què hauria vingut el Catalanisme si no vingués a realisar tan alta missió, trencant els falsos motllos qu'en lo polítich y en lo social ens esclavitzan y acabant ab tant esclavatge de la consciència, ab tant fanatisme y ab tanta mala fe?

Diu un telègrama de Madrid:

«Al «Círcul Federal» s'ha celebrat un *meeting* en honor de la minoria republicana del Congrès, per sa campanya contra la designació del Pare Nozaleda».

El telègrama no diu que hi fos en Vallès y Ribot. Quina llàstima!

Ja s'han trencat las relacions diplomàticas entre l'imperi rus y l'imperi japonés, las duas grans potencias militars d'Europa y d'Asia. Y dihém que ja s'han trencat, perque en aquest ja s'hi repenjan ab una satisfacció immensa'ls nostres guerrers de secà, que quan no reben ells fan el valent mirant com se pegan els altres.

Ara tot són calendaris sobres si el Japó y la Russia's barallaràn de debò, y sobres qui tindrà més forsa y més mal gènit. Russia es nació militar per excelencia y té un poder formidable, això ja ho reconeixen: però'l Japó també pot molt, y en fi, tant semblan decantarse pel Japó els nostres braus qu'havian d'assaltar el Capitoli de Washington, que molt serà que'l Japó no'n surti ab las mans al cap.

Sia com vulgui, aquesta ruptura de las relacions diplomàticas que tan terribles conseqüències pot tenir, no es pas filla del desitj d'auxiliar a pobles vexats; no s'ha pres aytal determinació pera salvar al poble macedonià del sangnant domini turch, sinó per'aixamplar territoris a costa de nacions febles militarment parlant: l'imperi xinesch y l'imperi de Corea.

La Russia y el Japó no podràn may alegar qu'han fet corre la sang humana en nom del progrés y de la justícia. L'ambició y la soberbia son els únichs mòvils que'ls guian.

La marxa de las ideas humanitarias ha sufert, donchs, un seriós entrebanch, y durant algún temps viurém esperant las noves del Extrém Orient, que'ns parlaràn de lluytas gegantinas y de milers de victimas humanas.

Si Russia triomfa a la fi, com es de creure, l'absolutisme y el *chauvinisme* combinats ofegaràn en son immens terror las naixentas

idees de justícia qu'en aquests darrers anys l'han ennoblida. Si triomfa'l Japó (y això no es d'esperar lògicament) l'Àsia oriental caurà a las sevas grapas, y qui sab quinas seràn sas ambicions futures!

Tant en un cas com en l'altre l'esperit de justícia serà sacrificat.

—
Els regionalistas s'han portat bé al Ajuntament, posant a la vergonya als del *trust*. Segueixin aixis, y el caciquisme d'en Planas y Casals no serà pas substituït pel caciquisme republicà unitari.

La missió de fiscals que'ls regionalistas varen imposarse, essent honrada, sempre mereixerà l'aprobació fins de sos propis enemics polítics, si són també honrats. Si no ho són, quedaràn a la vergonya pública com ab l'assumpto Buxó hi han quedat els *trustistas*, y el poble que ja no dorm, acabarà d'obrir els ulls y veurehi ben clar.

—
En la societat «Catalunya Federal» donà'l passat dissapte en Miquel Laporta una conferència desenrotllant el tema: «Algunes consideracions sobre'l servey obligatori general y el seu oposat el voluntari.» Combaté als republicans unitaris y als mals federals que com els monàrquichs defensan l'imperi del sabre en nom d'unes falsas igualtat y llibertat, donchs la verdadera llibertat consisteix en deixar l'exercici de las armas a voluntat del ciutadà, respectant a ríchs y a pobres aqueix dret, com ho fan els federals y els catalanistas, que d'acort ab las especials condicions del poble català, defensan com a més propi de la dignitat humana y fins més beneficiós al mateix exèrcit, el servey voluntari. Combaté ademés la deria de seguir las modas de Fransa, tant en indumentaria com en política, tant per l'empenyo de moltas señoras espanyolas que's posarian barrets de palla al hivern si las francesas ho fessin aixis, com pel dels polítics que's posan al cap las cebas que a Fransa grillan. Afegi que haventhi pau, un grapat d'homes que tinguin vocació per las armas bastan pera mantenir l'ordre interior, y quan nostra independència's vegés amenassada, l'exèrcit sortiria espontaniament d'entre'l poble, com succehi durant la guerra del francès, en que las tropas voluntarias foren las que ab més profit lluytaren. S'estengué en consideracions demostrant que dada nostra manera d'ésser, sols ab el servey voluntari podria conseguirse una bona milícia, perque un català sols es bon soldat quan no li obligan. Finalment feu un xardorós elogi de las ideas autonomistas, excitant al poble a que las abrassi si vol que'l servey voluntari y la vera democràcia, la que caracteriza a nostra rassa, sian un fet en tots els ordres de la vida. El senyor Laporta fou aplaudidíssim per sa magistral peroració.

Publicacions rebudas:

Ensaigs, per Ivan Turgueneff, traducció catalana de Joan Rosselló, Van precedits aquests *Ensaigs* d'un estudi d'en A. de La-martine sobre la personalitat literaria del gran Turgueneff. Aquest volùm, publicat per la «Biblioteca Popular de «L'Avenç», comprèn las tres hermosas narracions tituladas *Ivan Sukhikh*, *Els nostres m'han enviat* y *El rellojge de butxaca*. Preu, 50 cèntims.

Los Estudiantes de Tolosa, cansó popular catalana, XXXIV de las publicadas pel «Cançoner Popular», que ab aquesta comensa la publicació de las que formaràn el segon volùm. Ademés de la lletra y música de tan bella y típica cansó popular, s'acompanyan com de costum las corresponents notas folk-lòricas y un dibuix alegòrich, degut a n'en Riquer. Els beneficis que s'obtinguin d'aquesta publicació's destinan a la continuació de la mateixa, y el sobrant se cedirà a la *Unió Catalanista*. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Catàleg 4 de la serie que ve publicant el llibreter en Joan Baptista Batlle, propietari de la llibreria «L'Arxiu».

Convocatoria pera un concurs de calendaris de paret, almanachs de butxaca, tarjetas de felicitació y demés produccions similars que tenen relació ab las arts del llibre. En aquest concurs, projectat per l'«Institut Català de las Arts del Llibre», s'hi admetrán tota mena de treballs de l'indole dita, sens excepció de procediment, ab tal qu'hagin sigut elaborats en taller espanyol y sian relatius al present any. Els treballs deuen enviarse al local social del «Institut», Consell de Cent, 334, baixos, per tot el 29 del actual febrer.

Vida, publicació quinzenal, portaveu de l'«Academia d'Higiene de Catalunya». Han aparegut els dos primers números d'aquesta revista, redactada en nostra llengua per uns quants entusiastas metges catalans que's proposan realisar la tan noble com necessària obra d'ilustrar higiènicament al poble.

Cartell anunciador dels tallers litogràfics de Barral Germans, Passeig de Gràcia, 94. Preciosa alegoria deguda al eximi artista J. M. Xiró, que una vegada més posa de lleu sas grans facultats artísticas.

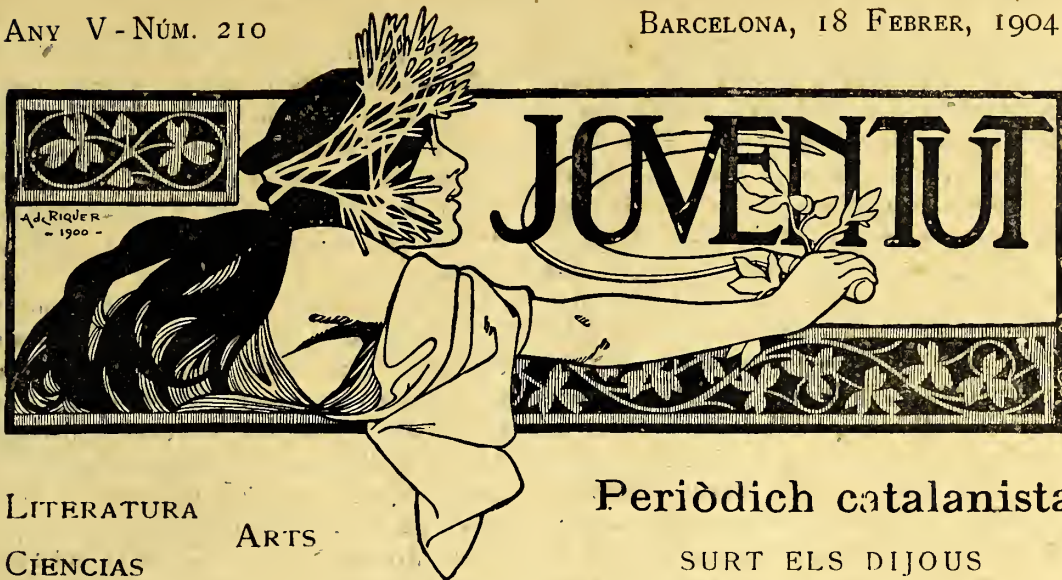
Fidel Giró impressor, carrer de Valencia, 233.

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Se venen soltas á 2'50 pessetas.

L'Administració's cuyda de fer enquadernar las coleccions que se li envihin pel preu de 3 pessetas, compresas tapas y enquadernació.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Las dugas políticas, per Lluís Via.—Quelcóm sobre la revisió, per A. Pla y Armengol.—La guerra, per Geroni Zanné.—L'antich Carnaval de Barcelona, per Sebastià Junyent.—Carta, per F. Pujolà y Vallès.—La reencarnació de Torquemada, per Arnau Martínez y Serrià.—Teatres, per Emili Tintorer.—Els «antis», per Jaume Aymà y Ayala.—Religió y disfressas, per Rafel Vallès y Roderich.—Destrucció, per Lluís Salvador y Sarrà.—Els autonomistas de «Catalunya Federal».—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall—Plech 9

MÈS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 29.

LAS DUGAS POLÍTICAS

Vaig a insistir en el tema, tantas vegadas tractat en aquestas planas, de la revisió de las Bases de Manresa, y ho faig ab el desitj de no haverhi d'insistir tan sovint y, a ésser possible, de no haverhi d'insistir més. Desde las columnas d'un apreciat y antich confrare, hi ha hagut qui ha intentat refutar lo que jo deya en mon article *Siguèm nosaltres mateixos*, publicat en el número 206 d'aquest periòdich. Mon antagonista nega lo que jo afirmava, això es, qu'en el programa catalanista hi hagi «cláusulas inútils que barran la entrada a molts catalans de bona

voluntat,» y demostra no haverse fet càrrech del esperit de mon article quan diu: «Els motius que avuy s'alegan pera la revisió y modificació de nostras Bases pera que puguin entrar elements de la esquerra, podràn alegarse demà pera que n'entrin de la dreta: tant de dret hi tindrán els federals com els catalanistas.» Francament, això no val la pena de contestarho. Però afegeix que «el Catalanisme no té preferencias per ningü...» y això es precisament lo que jo deya: que'l Catalanisme no té ni deù tenir preferencias, y que no deù fer concessions com ara fa més o menys explicitament. Demanava, donchs, que's tregués de nostre programa tot allò que a concessió pot assemblarse, tot allò que té caràcter accidental, y no ho demanava pera donar ocasió a que's fes la dreta y la esquerra en nostre camp, sinó precisament pera evitar dintre d'ell las lluytas xorcas a que aytals extrems solen donar lloch. Bé es cert que usant de *clixés* al us ens dihèm de la dreta o de la esquerra segons nostras particulars creencias: però lo que cal no es fer bandos, sinó verdadera democracia trencant els falsos motllos politichs, els atavismes funests y antihumans que fan dels pobles no un conjunt de individus lliures, sinó unas quantas masses fanáticas y delirants.

Ara bé: si nostras Bases no's modifcan

com més aviat millor en el sentit de suprimir tot lo que pugui semblar una concessió a las ideas conservadoras en detriment de las progressivas; si no's vol treure tot lo que avuy en realitat hi es inútil, la esquerra y la dreta, sempre latents en tota societat defectuosa com són las presents societats, se revelaràn en nostre camp, y qui hi haurà donat lloch seràn els que, volent unir, divideixen empenyantse en mantenir clàusulas que avuy dia no tenen rahó d'ésser, per poch pràcticas y per perillosas. Nosaltres, suprimintlas, volèm unir a tots els catalans en una aspiració única que cab en un programa tant més gran com més senzill; y aixís podríam arribar a anorrearla aqueixa política de bandos tan impropia dels paisos democràtics, tan arrelada en cambi en els paisos quin jou sufrim y quins vicis combatèm.

«Els catalanistas no fem cap de las politicas que veyèm en aquesta Cambra» deya dias enrera l'Albert Rusiñol a Madrid, al Congrés dels diputats.

Si hem convingut en que'l Catalanisme es un moviment polítich, també hem convingut, sobre tot, en qu'es eminentment social. Donchs bé: hauríam de tenir sempre en compte aquesta frase aforística: «A tal societat, tal política.»

A las societats d'ànima momificada, basadas en la forsa y en l'absolutisme, eternament discolas, negatives, fanàticas y esclavas de dogmas, las hi cal la política centralista, la que acobla'ls homes en masses y els atia uns contra altres per qüestions de consciencia individual, talment com kabilas africanas; las hi cal la política de la eterna disputa, dels eternals partits religiosos y anti-religiosos, negres y vermells, de la dreta y de la esquerra, dels *whigs* y dels *torys*, dels lliberals y dels *retrogrados*: política que per atavisme encara subsisteix en pobles que's diuhen lliures com Inglaterra.

A las societats democràticas, fundament humanas, que tenen concepte clar de la vida y saben viurela dignament; a las societats verament positivistas com la catalana de la Edat Mitja y com la catalanista d'avuy, las hi cal la política autonomista, la política pràctica del «cadascú per cadascú, y tots pera estimarse com a homes»: política humana de la que'n trobèm exemples en els

antichs gremis catalans; política basada en la naturalesa, fomentadora de la vida, armònica, generosa, ampla, que destrueix abstraccions y banderías, que inutilisa'ls falsos dogmas, que no permet que l'home sia absorbit per las masses brutals, y que per tant deslliura al poble del esclavatge y del fanatisme.

Aquesta es la política que'ns correspon y a que aspirèm en contraposició a la embrutidora política centralista que patim. Si el Catalanisme no fes triomfar la política que li es propia, a despit de tots els ressabis barbres de que adoleix encara la societat nostra, y dels vicis que li han sigut empeltats, no realisaria pas la seva missió.

Per això en mon repetit article, fidel als ideals de JOVENTUT y a son esperit d'ampla autonomia, que li fa sustentar sempre ab independència son lleal sentir y manifestarse sempre *ella mateixa*, combatia als sectaris sian del cantó que's vulguin, y procurava desterrar del camp catalanista tot exclusivisme y tot banderia. Sento que hi hagi qui no ho ha entès o no ho ha volgut entendre. En las Bases de Manresa, si quelcòm hi sobra, es precisament lo que ve influhit per aqueixa política falsa y d'importació estranya que'ls bons catalanistas combaten, y qu'en tan vergonyós estancament té al Estat espanyol. Mon antagonista diu que siguèm *sempre iguals*: jo repeteixo que siguèm *nosaltres mateixos*, mes sense petrificarnos. L'evolucionar es viure, y qui viu pot apendre, treures els vicis contrets y perfeccionar la propia personalitat.

No accepto, donchs, la llissó que se m'ha volgut donar en aquesta qüestió que sens dubte mon antagonista no ha profundisat degudament. Certas qüestions s'han de capir bé avans de posarhi la ploma, perque qui en ellas no hi veu clar, es natural que cregui veure visions.

LLUIS VIA

QUELCÓM SOBRE LA REVISIÓ

Fa un quant temps, que's ve parlant entre'ls catalanistas de la conveniencia o no conveniencia de revisar els acorts de las Assambleas, y sembla que ab això s'hi vol lligar l'intent de divisió en dreta y esquerra del moviment nacionalista.

No hi ha pas dubte que las constitucions dels pobles y els programas dels partits populars han d'evolucionar segons el sentir y pensar de las colectivitats que regeixen, si's vol que'ls programas aprofitin per'alguna cosa; però si cap programa hi ha qu'hagi de procurar fins al extrèm possible acomodarse al pensar popular, es el dels moviments nacionalistas. Jo crech que això es fàcil si aytals programas se concretan a ésser nacionals y no són, com no deuen ésser, politichs.

Un moviment nacionalista deu procurar educar politicament a la gentada, agermanarla y ensenyar-li el respecte y apreci mutuú entre totas las manifestacions nacionals y entre tots els individus, y es clar que això sols ho lograrà no essent politic y contenint totas las manifestacions politicas en son si, fent que's coneguïn els diferents individus y que's tractin; y dich això, y fins hi dono importancia, perque he vist catòlich partidari de cremar a tots els heretges, y m'ha tractat a mi que diuen que ho soch, y no'm cremaria, y'm respecta y fins m'estima. La màssa, que avuy es molt nombrosa, ne té un concepte equivocat dels que pensan diferent, dels que són *del altre cantó*, y per això serà obra d'educació política el fer que's tractin els uns ab els altres, que's coneguïn, y vegin la equivocació y fins potser arribin a estimar-se'ls del un cantó y els del altre. Per això crech funesta la divisió del catalanisme; no tardariam gayre a veure renaixe rancunias entre individus y colectivitats que avuy ja hem lograt agermanar.

Però hi ha més. Una nació no es pas un conjunt d'homes que pensan igual y volen una mateixa constitució política. La nació es una colectivitat una y varia; una en lo que la caracteriza, en lo quelí dónafesomia—llengua y tradicions comunas en historia y literatura segons Riples, y además, segons altres, usos y costums,—y varia en las creencias, aptituds, ideas dels diferents individus y de las

diferentas agrupacions científicas, artísticas, econòmicas y politicas, y totas aquestas varietats deu contindrelas en son si el moviment nacionalista. Jo no m'he pas d'eforsar en demostrar que aqueixas varietats existeixen en la nostra Catalunya, però lo que cal predicar molt, perque sovint s'oblida, es que aquestas varietats s'han de respectar y estimar, perque són necessarias, perque són indispensables pera cumplir las diferentas manifestacions nacionals, perque proban la virilitat de la rassa y són garantia pera las adaptacions futuras. Poble que sols concebeix una religió, que sols sent un ideal, poble uniformisat, es poble inadaptable, es poble mort aixis que'l medi cambihi. Un bon exemple'ns ofereix la Espanya baix la hegemonia castellana. Forta y respectada y cumplint una missió ben difícil la veyèm en els primers temps de la colonisació americana. La filla predilecta de Roma ensenyà o imposà sa religió al nou món: mes l'ideal religiós ha fet son temps, la Espanya castellana, mancada d'altres ideals, ha esdevingut incapassa de produhir altras manifestacions apropiadas a las maneras d'ésser actuals, y la Espanya castellana ha mort.

No crech pas que se'n dubti de la utilitat de que una nacionalitat ofereixi manifestacions diverses; com es de creure que las manifestacions atávicas y nocivas desapareixeràn quan un nou estat social las fassi innecessarias, y moriràn com mor l'orgue condempnat a la inacció. Eduquèm ab amor, y lo bell y fort arreconará lo lleig y feble. Mentres tant, respectèm las diferentas manifestacions nacionals.

Donchs la *Unió Catalanista*, que de fet respecta totas las maneras d'ésser dels catalans, de dret en lo estatuhit no ho fas pas aixis, y es perque'l programa de la *Unió* no es pas solsament nacionalista, sinó qu'es politic també. Al estatuhir una fórmula política's contradiuen las demás, y això fa que molts a qui no agradan las fórmulas politicas acordadas no juntin son esforços al nostre, y que altres que anèm y volèm anar ab la *Unió* no estiguèm disposats a suscriure ni a feros nostres els acorts de totas las Assambleas.

La *Unió Catalanista*, en l'ultim manifest de la Junta Permanent, expressa ben bé aquest desitj. Com a entitat nacionalista qu'es, deu

contindre en son si totes las manifestacions normals de nostra terra, dèu ésser la escola d'educació política que necessitèm, dèu ésser qui ha de mantindre la germanor y la unitat d'esfòrs entre'ls catalans, y això no ho lograrem que no's tregui del programa de la *Unió* tot lo que no sigui essencialment nacional, que no's tregui tot lo polítich y com a tal circumstancial. Cal que la indiferència que s'ha mostrat fins ara envers las formas de govern se manifesti d'aquí endevant per tots els extrems polítichs qu'avuy se defineixen en un altre sentit, y deixar en llibertat complerta als catalans pera predicar avuy y sempre totes las ideas y totes las fórmulas que puguin influhir en la marxa del poble.

Y això ferho no per concessió a ningú, sinó perque un programa nacionalista dèu acoblar totes las manifestacions nacionals ab igual amor, y tots tenim dret a trobarnoshi bé y sense abdicacions, y perque'l nacionalisme sols dèu dogmatisar en lo que constitueix el fonament de la nacionalitat y jamay en fórmulas políticas.

No cal dir que per això s'ha d'anar a la revisió dels acorts. Aquesta revisió s'imposa pel sol fet de demanarla una bona part de catalanistas que si som minoria, no crech que cap catalanista deixi de respectarlo'l dret de las minorias a exposar y defensar lo que's creu convenient pera la bona marxa de nostra causa. Y tinguis en compte que ja fem una concessió de bon comensament. No exigim que's tregui de nostre programa lo que'ns sembla que no hi està bè, com crech jo que hi tindriam dret: demanèm tan sols que's revisi, y s'acordarà lo que més convenient se cregui per la majoria. Majoria! Fórmula política, y de las més gastadas y absurdas!

Però es qu'encara crech que s'ha de tindre en compte un'altra cosa y recordar que *Occasio praeceps*, com deya Hipòcrates. No n'estèm de ben educats políticament, y si el no fer una cosa de justícia reporta perjudicis a nostra causa, donant lloch a divisions qu'han d'ésser funestas, vegis la responsabilitat gran que's contràu ab Catalunya.

Res s'hi oposa, y fins avuy no s'ha manifestat cap perill. Donchs anèm a la revisió y simplifiquèm, enrobustim lo que'ns uneix, y deixèm de banda lo que'ns separa; no fem

política, y ben units en l'amor a Catalunya, trevallèm pera reivindicar sos drets y ferla altra volta'l poble més lliure del món.

A. PLA Y ARMENGOL

LA GUERRA

Com si els darrers anys del segle XIX y els primers del XX no haguessin sigut prou propicis al deu Mars, l'any 1904 comensa ab una guerra terrible, de resultats incalculables pera la constitució dels pobles, però de seriosos perjudicis pera la causa de la civilització y la humanitat.

La Rússia, el colós militar d'Europa, ha topat ab aquell punt minúscul vorà de la Xina que s'anomena Imperi del Japó. La guerra xino-japonesa de 1895-96 havia deixat un caliu d'odis y rancunias entre'ls vells estats europeus y la moderna Anglaterra asiàtica. Aquesta potencia vencedora, s'va veure deturada, en sa marxa triomfal, per Rússia, Alemanya y Fransa; de sas conquestas en la Xina solsament conserva l'illa de Formosa. En cambi l'imperi rus ocupà l'any 1900 (ab motiu de la guerra dels boxers) la Mandxuria... y encara la retè. Aytal qüestió y l'afany d'espandiment de la rassa japonesa a Corea han sigut las causas de la guerra. Las primeras canonadas han ressonat ja en el Mar Groch; l'exèrcit del Japó ha comensat a estendres per Corea.

El Japó, pera nosaltres occidentals, es quasi bè una nació desconeguda. Els pintors y la Sada Yacco són las solas manifestacions artísticas que'n coneixèm. Com tots els pobles asiàtics, sabèm però que sos diplomàtics són astuts, falsos y enganyadors, sos guerrers ferotges, sos sentiments innobles. Saben fingir maravellosament lo que no senten, saben dissimular sota la disfressa impassible d'un rostre sense expressió, tota mena de desitjos y de passions. El japonès, com el mongol, com el xino, com l'indià, com el thibetià, com el persa, com tots els fills de la immensa Asia, menyspreuha al europeu y el detesta. El proverbi *le engañan como á un chino*, es un dels disbarats més grossos que han dit els castellans.

Donchs imaginemnos avuy el poble japonès, per naturalesa soperb y conqueridor (la seva historia es ben distinta de la de Xina),

possehint els enginys de matar que posseheix la vella Europa; ajuntèm a son esperit asiàtic, fals y crudel, un exèrcit calcat sobre l'alemany y una esquadra calcada sobre la d'Anglaterra; imaginemlo possehint generals, almiralls, homes d'estat a la moderna, diners y entusiasme. ¿Ahònt podria durlo una victòria completa y absoluta? ¿No tornaria l'Àsia, deixondida per la guerrera veu del Japó, a caure com un mar irresistible sobre la Europa, a renovar las èpicas gestas dels tàrtars, a assolir de nou la Rússia, la Polònia, la Hungría?

El vernís de civilització que'l Japó ostenta ¿no cauria a terra ab una gran victòria? ¿No rebrotaria'l vell guerrer del Nippon, ab son sabre corvo, sa disfressa de monstre, son posat de *fantoche* espanta criaturas, sa inflexibilitat devant del vensut y del feble, desota'l seriós diplomàtic a la moderna, desota'l sever feld-mariscal a l'alemanya? ¿No creuen els lectors que la pseudo-civilització que'l Japó posseheix d'alguns anys ensà, es tan sols un medi de vence a la Europa ab sas mateixas armas?

La Rússia representa, donchs, l'esfors de la Europa pera deturar el perill asiàtic, tot y no tenint caràcter de justícia en l'actual conflicte.

La Rússia es la nació del despotisme. Els russos pensadors odian el sistema autocràtic que'ls dompta; fins s'han fet per russos (en periòdichs extrangers, naturalment) manifestacions favorables al triomf del Japó. El soldat rus recorda encara'l soldat d'Ivan el Terrible y Pere'l Gran. Sas crudeltats a la Mandxuria tots las recordèm. Llegintlas, venen a la memoria las terribles devastacions de Suecia, de Polònia, d'Hungría; las matansas colossals de Varsovia y de Budapesth. Es el monstre, com deya Michelet, de innombrables tentàculs que tot ho xucla. Nació quasi bé asiàtica en el segle XVII, Pere'l Gran la fa entrar a forsa de càstichs dins del concert europeu. Alashoras comensa la vera política russa. Suechs, polachs, tàrtars, turchs, siberians, armenis, rumans van cayent poch a poch a las grapas del ós moskowitza. La Rússia s'engrandeix territorialment d'una manera faulosa.

¿Y per dintre? *Tot es fum a Rússia*, ha dit Turgeneff. La gran closca que envolta'l món

rus no tanca res en son si. Els russos conscients hi viuen a disgust. Gogol, Tolstoy, Turgeneff, Gorki, els grans artistes y els grans pensadors, cridan contra l'ordre de cosas que'ls oprimeix y esclavitz. Tan sols el fanàtic Dostoyeuski (ab tot y haver tastat el presidí siberià) canta las glorias de la *Santa Rússia*.

En l'esperit autocràtic que governa la Rússia, el poder militar ho es tot, coincidint en aquest punt els autoritaris moskowitzs y els nacionalistas francesos. Y no obstant, la Rússia, nació guerrera per excelencia, no ha possehit grans generals. Fransa ha tingut del segle XVII ensà un príncep de Condé, un vescomte de Turenne; uns generals en temps de la primera República, del Consulat y del primer Imperi, que han sigut l'admiració del món, deixant de banda a Napoleó I. Prússia ha tingut un Frederich II, un comte de Moltke. Àustria ha vist devant de sos exèrcits a Waldstein, al príncep Eugeni de Savoia, al arxiduch Carles de Habsburg. Suecia ha tingut un rey Gustau Adolf, un rey Carles XII. Anglaterra un duch de Marlborough, un lord Wellington.

¿Y Rússia? Llevat d'en Souwarow, l'hèroe de las guerras d'Italia, els generals russos han vensut sempre a forsa de fer matar homes. Ab nacions fortas no han sigut afortunats. Frederich II de Prússia comparava la estrategia russa (ab motiu d'una guerra ab Turquia) ab el treball d'un borni que vol pegar a un cech. En la darrera guerra d'Orient, de poch se'n va anar que'ls turchs no guanyessin. Sortosament pera Rússia, si els seus generals eran bornis, els turchs eran cechs.

Aquest són, donchs, els combatents d'ara; els japonesos y els russos. ¿Qui guanyarà? Nosaltres creyèm que aquests darrers. Però també pot succehir que, com al final de la guerra d'Orient, l'Anglaterra inutilisi els fruits de las sevas victorias.

GERONI ZANNÉ

L'ANTICH CARNAVAL DE BARCELONA

De setze, de setze,
de setze el vi;
el pobre Carnestoltas
s'acaba de morí.

Sí, sí.

Aquesta cobla qu'arribà a ferse popularíssima y corejà sempre l'enterro del Carnestoltas, fou inventada, segons el «Llibre Vert» de Barcelona, per un ataconador que vivia als Encants y que cada any se disfressava de senyor ab un casacó llantiós, un simulacre de barret y un mànech d'escombra per mangala.

La patria y origen del rey de la broma que nostra ciutat festejava, el trobo en un romanso (1) que fa cara d'ésser de per allà l'any 30 o 40, y que diu:

Jo lo alegre Carnestoltas
engendrat dintre de un Forn,
tot ple de rostits Galls Dindis,
de Empanadas y Capons...

Indica sa patria ab els següents versos:

...es aquella Isla major,
ahont la gent no trevallen
may dormen ni tenen són:
Los arbres llevant Perdius,
Cunills, Llebres y Capons,
Anoïts, Flaysans, y Gotllas
Gallinas, Torts y Coloms.
Tot ja cuyt y aparellat,
per lo gust de qualsevol.

Ab lo que'l més tonto's fa càrrech que's vol indicar la cèlebre terra de Xauxa.

Després d'haver passat èpocas de relatiu esplendor, la tradicional *Rúa* anava decahent, infestantse d'indignes mascarons y fastigosas comparsas. Sols conservavan son antich brill els balls de màscaras que's celebravan en diferents teatres.

Un jove que de Calaf vingué a Barcelona, ahont seguí l'aprenentatge y obtingué'l titol de mestre espartenyer, establí una petita botiga al carrer de la Claveguera, poch més o menys cap allà al any 25, y un any, pel Carnaval, se li ocorregué, sens dubte ab el fi de cridar parroquia, posar a la porta de la botiga un ninot de palla estranyament disfressat. Continué cada any la costúm, el ninot anà agafant anomenada, neixia, rebia obsequis, s'emmalaltia, feya testament, y moria y se'l enterrava. L'any 40 (2) comensà a celebrarse ab certa pompa l'enterro del ninot, al que ja tothòm coneixia ab el nom de Carnestoltas, y feu sensació'l seguici fúnebre format per milers de personas que portavan fanals de tots colors, emblemas, parodies, etcètera, acompanyats de músicas y sorolls

(1) *Testament, vida y costums del divertit Carnestoltas.*

(2) *El Carnaval en Barcelona en 1860*, per J. A. Clavé y J. M. Torres.

aixordadors dels que colpejavan galledas y regadoras.

Pels vols del any 50 se devia traslladar la botiga al carrer del Rech, n.º 36, cantonada al Born vell, antiga plassa de torneigs y festas ocupada alashoras pel mercat, y allà l'espartenyer establia, al costat mateix de la botiga, entre aquesta y la de plats y ollas del costat coneguda per ca'n Pelat, un cadafalch d'uns déu pams en quadro, y allí hi instalava per las festas de Carnaval el ninot de palla tocant l'arpa, y la dòna y las criaturas y la dida, tots disfressats ab roba antiga que pel vehinat li deixavan. El dilluns se posava malalt, el dimars se moria, y l'enterravan acompanyat sempre d'orgas, trompetas, regadoras y altres armònichs instruments.

L'any 57 s'hi afegí la nova farsa de l'arribada, que aviat presentà tot l'imponent aspecte de l'arribada d'un gran personatge, puig sens exagerar se pot dir que tot Barcelona acudia a la estació de Mataró per hont arribava, y omplia'l curs que'l seguici feya per la ciutat.

L'any 59 se constituí la «Societat del Born» baix la presidencia del meu avi en Sebastià Junyent y Comas, que no era altre l'espartenyer bromista, y ab ell formaren la Junta pagant una quota anyal de 6 duros en *Joan del pa*, en *Badoret*, don *Antò de la mesura del oli*, y altres honrats vehins del Born quals noms sento no recordar.

Aquell any la festa fou notabilíssima; el ninot era nou ab cap de cera, y prenia'l titol de Carnestoltas I.

Dias avans de l'arribada s'issava una bandera al balcó del quart pis, de casa, y s'hi instalava un ninot que ab una ullera de llarga vista vigilava la vinguda del rey de la xirinola. El 27 de febrer del 59 aparegué pels ayres, en globo aereostàtic, un correu extraordinari que portava la felis nova de l'arribada de tan egregi personatge (1). El 31 de mars la Junta va anar a rèbrel a Mataró, y arribà a Barcelona ab un fingit *Ajuntament* d'aquella vila, vestits sos individus ab alts barrets de xemeneya y folgat gambeto. Al arribar anava en trend'honor dins d'un cotxe-saló alfombrat y decorat ab banderas de diferents colors. La locomotora anava tota engarlandada de flors y adornada ab caretas y banderolas; el maquinista y el conductor anavan vestits de diables.

Al entrar el tren, a las tres de la tarda, a la estació de Barcelona, s'feya salva ab grans petarts pera enterar a tothòm de la bona nova. Una música militar desafinada tocava la marxa real. L'*Ajuntament* ab sos *massers*, la *Diputació* y altres entitats que formavan el corteig oficial, s'acostavan a saludarlo y li oferian *las claus* de la ciutat. Una especie de

(1) *Relación històrica y verídica del Carnaval de Barcelona de 1859.*

guarda imperial tributava al monarca'ls honors d'ordenansa, y s'organisava la comitiva.

Obrian la marxa dos municipals d'a cavall autèntichs, als que'n seguian d'altres falsificats; venian els gegants vestits de pagès, ell ab llarguissima barrètina y ella ab negra caputxa; seguian els nanos, venian després senyorassas ab grans mirinyachs ballant la *catxutxa*; bandes de música, genets ab trajos de totas èpocas, multitud de carretelas de dos, quatre y sis cavalls, en las que lluhian trajos richs, elegants o capritxosos; penons, carros decorats, una comparsa de nens de teta fent sonar els bergansins, etc., y per fi venia l'hèroe en la més luxosa carretela que's trobava a Barcelona, arrastrada per sis cavalls ricament adornats ab blanchs plomalls, ab un bell postilló y un seriós cotxer. El Carnestoltas, gras y de cara riallera, anava tot afeytat, ab empolvada perruca, vestit de casaca y calsa curta com en temps de Carles IV, y saludava automàticament a la multitud que l'aclamava; *l'espandenyer del Born* seya a sa esquerra, y al devant hi seyan en *Badoret* y en *Joan del pa*, vestint trajos autèntichs de la mateixa època. Darrera de la carretela venian las *corporacions oficials*, seguia una música, l'*Ajuntament* de Mataró que ocupava un cotxe-diligencia, y el carro ab els equipatges. Una guarda d'honor ab casacas vermelles, granaderas y llansas, muntada dalt de burros, clohia la marxa.

Seguia'l corteig pel Pla de *Palacio*, Encants, Ample, Rambla; y anava voltant fins al Padró, y tornava pels carrers del Carme, Canuda, etc., fins al Born, ahont tenia'l palau preparat, qu'era un cadafalch alt, quadrat, obert per tres bandes de cara a l'absis de Santa Maria, tot adornat de banderas, cortinas y frisos de carotas, y al que's pujava per un'ampla escala encatifada. Al fons hi havia, sobre una tarima de dos grahons, dos tronos daurats, en un dels que s'asseya l'egregi hoste en mitj de grans aclamacions, crits y gatzara. Era ja vespre, y's disparava al mitj de la plassa un castell de fochs d'artifici, acabant ab una gran encesa de fochs de bengala, que feya'l públich dels terrats y dels balcons y dava a la plassa atapahida de gent un aspecte fantàstich.

Al fons del palau un rètol ab lletas grossas deya: *La Societat del Born al Carnestoltas*.

El mateix dia de l'arribada's fixava a las cantonada's de la ciutat el *Bando* per medi del que Carnestoltas dava las gracias per la rebuda entusiasta, y anunciava un besamans al qu'esperava a tothòm...

menos a aquellas badanas
que al proxim van molestant
ab la faldilla arrastrant
y un mirinyach de set canas.
Puig diu que moltes n'hi ha

que si's treyan lo postis
tot quedaria tan llis
com lo plamell de la mà

Entre'ls *ordeno y mano* d'aquest any s'hi troba'l següent:

No vull que os vestiu de dòna,
perque es contra la escriptura
y ho reprobà la cultura
d'un poble com Barcelona.

Tampoch m'acomoda a mi
que vagin tants vagassers
vociferant pels carrers:
De setze, de setze'l vi.

SEBASTIÀ JUNYENT

(Seguirà.)

CARTA

Amich Via: M'acaban de portar el teu volant demanantme l'article que m'encarregares, y no puch cumplir per aquesta vegada. Excusam devant dels teus ulls. No ha estat pas la divina mandra qui m'ha privat de ferho, sinó la impotencia. Volias que hi parlés de politica, y hauria accedit al teu desitj, mes tantas vegadas com he posat la ploma sobre'l paper m'han vingut bascas. Es molt fort això de ficarse de peus en aquest pudrimener actual ahont ja, per prostituhirse tot, s'han prostituhit las paraulas y es impossible entèndreshi.

Al veure tots els contrasentits en que en Salmerón y comparsas cauhen a cada moment, y al voler dir que'ls republicans no tenian lògica, me recordava de lo molt que'ns indigna a nosaltres el sentir a dir que'ls catalanistas hem fet una cosa o l'hem dita perque l'ha feta o dita un dels qu'estàn al devant del moviment, y llavors volia fer la distinció entre'ls republicans qu'estàn al devant y els qu'estàn... al darrera, y volia fer la distinció o salvetat de que si als catalanistas particularistas com som no cal dirnos responsables de las paraulas o actes d'altres, als republicans potser si, desde'l moment que són unitaris y saben formar *massas*. Això, com comprendràs, no's pot dir, si's vol que'l poble ho entengui en menos páginas que las que té un diccionari. Intentava concretarho, y'm feya un garbuix y'm marejava.

Al veure que cada dia estém atacant als republicans, y al pensar que potser això fa que'l poble'ns tingui per enemichs de la república, volia fer un article explicant per mi-

lèsima vegada que la república es bona, y que'ls falsos són els que's valen d'ella pera corrompre al poble. Però com que la meua consciencia m'impedeix sentar la conclusió de que la república es bona sens afegir *relativament*, m'era precis explicar còm la república, essent un govern, era dolenta com tot govern, y que sa bondat sols tenia'l mateix grau de bondat que té la escarlatina, per exemple, si se la compara ab els tifus: y al voler explicar això incidentalment de cara a un poble imbècil pera'l quin s'han de dir las cosas de certa manera a fi de que las entengui (que no es altra la finalitat del escrit politich), també'm feya un garbuix ab las paraulas y'm marejava.

Però lo que m'ha marejat més es la qüestió religiosa tan debatuda aquests dias, y ja t'explicaré'l per què. ¿Còm rediable fas comprendre, ab sols dugas o tres columnas qu'hauria pogut ocupar l'article, que tots els que han enrahonat en el debat-Nozaleda no han dit més que bestiesas y no han fet sinó reacció? Això volia dir, perque aixís ho sento, y ho sento per molts rahons. De moment, jo tenia per entès que'ls republicans entenían al seu torn que'l clero era una cosa inútil. Y al veurels a tots tan preocupats ab el nomenament d'un arquebisbe (preocupació que demostra que no tenen tals càrrechs per tan inútils), me deya: «Els republicans són uns ximplers perque donan importancia a una cosa que no la té».

Tenia jo per entès que'ls republicans entenían que frares y jesuitas eran individus perjudicials a la societat, perque constituïts en socialisme dintre de la humanitat, no'l bé d'aquesta sinó'l de las sevas cooperativas tractavan d'assolir, en detriment fos de qui fos. Y al veure que per'atacar a en Nozaleda necessitavan fins veure si duya la camisa bruta, y no'n tenian prou ab que fos frare, me deya: «Vetaquí un'altra bestiesa y un'altra manera de demostrar al poble que'ls frares són tan bons, que quan n'hi ha un de dolent fins se'n parla a las Corts!»

Tenia jo per entès que'ls anticlericals entenían que'ls càrrechs de la iglesia eran una plaga de la nació, y constituïan ocupacions indignas sols possibles d'ésser desempenyadas pèr malvats o ignorants. Y al veure que a las Corts el portaveu d'ells diu qu'en No-

zaleda per ésser això, y allò y lo de més enllà, era indigne d'ocupar la cadira d'arquebisbe, m'he dit: «Un'altra bestiesa y un'altra manera de desencaminar al poble.»

Jo tenia per entès que'l poble no volia bisbes ni arquebisbes, però ara sé que lo que'l poble no vol es aquest o l'altre individu pera bisbe no més. Potser es per això que'l poble es sols anticlerical, però no irreligiós, es a dir, enemich de las personas, però no de las ideas!

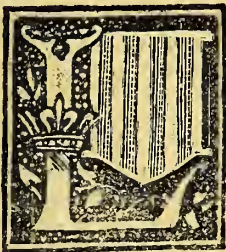
Jo tenia per entès que no devia haverhi rassas, *que todos los españoles éramos hermanos*, que'ls catòlics eran uns malvats que perseguiren sangnantament las altrás religions, que s'apoderaren dels béns dels juheus y que'ls infamaren pera millor justificar la seva expoliació: però al veure que un cleròfobo y un catolicòfobo usava la paraula *xueta* com un insult, quan en tot cas ell, en Soriano, pera ésser conseqüent ab sas ideas havia d'usar la paraula *catòlich*, y pera ésser tolerant no devia fer un insult del nom de cap idea, vaig dir-me: «Un'altra bestiesa y un'altra manera de fer reacció...»

De tot això hauria parlat. Y tu'm diràs: «Home, això no mareja pas el dirho. Ab dir lo que'm dius ara ja queda clar.» Però no era precisament el dir això lo que'm marejava, sinó'l fer constar que'ls republicans qu'ara s'estilan són reaccionaris de fons y de forma, y que no ho som pas nosaltres els autonomistas, no obstant y portar a sobre'l dictat de clericals. Y dich això sense formular la pregunta que penso formular temps a venir, quan estigui d'humor per'aquestas cosas. En contra de l'afirmació dels antimasonichs de que no pot ésser bon català qui no sigui bon catòlich, a mí se'm pot ocorre preguntar: «Còm es possible ésser alhora autonomista que vol dir particularista, y catòlich que vol dir universalista?...» Y creume que si jo m'he marejat algunas vegadas, aquesta pregunta y la contestació demostrada que jo hi donaré marejarà molt més a alguns altres.

Ja ho veus per què no he pogut fer l'article que'm demanares. Si ab aquestas explicacions no't donas per convensut, t'abomina y't detesta'l teu company y amich

LA REENCARNACIÓ DE TORQUEMADA

A sessió havia sigut tumultuosa; tothom cridava, la cosa era urgent. las darreres ànimas arribadas ho deyan ben clar, el Món estava pervertit, las ideas modernas ho invadian tot; fins els paisos mediterranis,

els baluards tradicionals de las creencias romanas, estavan contagiats; y las ideas lliberals y positivistas dels heretges del Nort invadian escolas y universitats ab un èxit verament alarmanant pels cada dia més escassos defensors dels vells y clàssichs principis de las generacions pretèritas. Era necessari que las forsas vivas del Cel prenguessin una de terminació que posés terme a n'aquell estat de cosas intolerable.

Els conspicuus del partit peroravan ab calor. Ignaci de Loyola, Arnau d'Amàbrich, Hildebrand, Pere Arbués, Domingo de Guzmán, Felip II, Bonifaci VIII, Ferrán el Catòlich, Pere l'Ermità y De Maistre, havian atacat la nota *guerrera* y demanavan ab gran indignació que s'acordessin conclusions radicals. Fòu inútil que Savonarola y Lacordaire (als qui tothom mirava de mal ull pels molts anys de purgatori qu'havian tingut de passar) proposessin solucions més pacíficas y més humanas: Vicens Ferrer, que presidia la sessió, actuà una vegada més de cacich y els hi retirà la paraula y els feu expulsar del local pels *valents* de la confraria (Simó de Montfort, el Duch d'Alba y Wallenstein) en mitj d'un escàndol indescriptible.

Restablerta que fou la calma ab la expulsió dels *miljas tintas*, el president logrà encarrilar un xich la discussió, que anà continuant ab gran entusiasme, fins que un dels concurrents s'aixecà y llegí a la respectable Assamblea una proposició que fou aprobada per unanimitat entre'ls aplaudiments delirants dels assembleistas, que posats de peu gesticulavan y agitavan barrets y mocadors. Aquesta proposició deya aixis: «*En vista dels alarmanants progressos de las teorias disolvents de las modernas escolas y del descrèdit y con-*

tinuats fracasos dels antichs principis filosòfichs y polítichs que desde temps immemorials havian vingut essent jonament y norma dels pobles terrenals, la Cort Celestial acorda que una persona de confiansa y d'energia. l'Inquisidor general Fra Tomàs de Torquemada, vaja immediatament a la Terra pera combatre y confondre als sediciosos, y per'animar y apoyar ab todas sas forsas als ardits defensors de las vellas y seculars tradicions.»

Y heusaquí com per un voler del Cel, Fra Tomàs de Torquemada sorti un dia de las regions eternas entre'ls victors y las aclamacions de las masses celestials, y creuhant las immensitats del Eter emprengué'l camí d'Espanya, primera etapa de son viatge a la Terra. Anà baixant, baixant, esferehit, a través de nebulosas y constelacions de lluminosos resplandors qu'ofenian y enlluhernavan sos ulls d'au nocturna; fins que la llum roja de Mars, la claretat del Sòl y la palidesa argentina de la Lluna, li indicaren que s'acostava'l terme de son viatge. Se trobavà ja en un medi que anava fentse més dens cada vegada; sos pulmons esbufegavan; sos membres y tot son cos se feyan més pesants; y allà al lluny, y al fons de tot, veyà una gran clapa blavosa, indefinida... Era la Terra! Era la Terra!

Atravessà uns núvols, que'l cegaren uns instants, y al fi, marejat, atònit, esmaperdut, vegé montanyas, vegé una gran ciutat a sota sos peus y... senti una forta batacada, que sotraquejà tot son organisme...

... Al revenirse, fosquejava. S'aixecà tot magullat, s'espolsà la roba ab el mocador, plegà'l barret de terra, y, ja un xich refet, tractà d'orientarse. Primerament, era qüestió d'averiguar ahont se trobava, ahont havia anat a parar. Al principi dubtà si's trobava en terras d'Espanya, perque si bé en algunas tendas llegia rètols escrits en llengua castellana, en cambi la gent, alguns grupos als que dissimuladament s'havia acostat, parlavan una llengua incomprendible. Si s'hauria errat de camí!... Però un rètol estampat en la paret, prop d'una cantonada, esvanis dubtes y el tranquilisà. Deya *Plaza de Cataluña*. «*Del mal al menos*» pensà l'Inquisidor; y atret per uns xiulets estridents que sortian d'un gran casal, s'enfilà per un carrer qual nom de *Pelayo* li inspirà confiansa, com a castellà qu'era de pura rassa.

Tot caminant, comensà a pensar nostre personatge en que ja seria hora de preocuparse en adquirir algunas noticias indispensables pera comensar a entrar en relacions ab els *séus*, ab els defensors de las ideas y de la vida dels segles xv y xvi, ab els entusiastas de la clàssica tradició espanyola brutal y fanàtica. Y distret per aquestas y semblants reflexions, arribà a una gran plassa en el centre de la qual, y entremitj de jardins, vegé aixecarse una especie de cadafalch, que tot seguit

picà sa curiositat.—¿Qu'es això?—preguntà a uns joves que igual qu'ell estaven contemplant aquell empostissat.—Això es—li contestaren—el monument que'l poble català aixeca a la memòria d'un de sos ciutadans més il·lustres: al doctor Robert, al metge eminent, al popular autonomista, al eloqüent diputat que en plenas Corts s'encarà un dia ab el Parlament espanyol en pes, y devant de tots y contra tots proclamà'l dret de Catalunya a governarse ella mateixa, a reivindicar l'autonomia que un dia tingué nostra antiga nacionalitat...—*Prou!*...—cridà sofocat Torquemada.—*Prou!*... L'autonomia de Catalunya!... de aquella terra de rèprohos defensors dels albigenchs, d'aquella terra que burlantse de las ordres de la Iglesia comerciava ab els alarbs, d'aquella terra quins reys excomunicats desafiaven al Pontificat, y protegian a heretges y alquimistas, y amparavan als juheus contra las iras dels frares y del populatxo!... Es aquesta aquella ciutat de Barcelona quins consellers municipals feyan treure per la forsa del presbiteri de la Catedral els sitials dels Inquisidors! Es aquella Catalunya quins ciutadans feyan y desfeyan tronos a sa lliure voluntat! Es aquella Catalunya casal y refugi de la llibertat civil y politica més desenfrenada, lo que volen resucitar?!... *Prou!* que la indignació m'ofega!... Enrera, rassa d'heretges y de descreguts!... Feume pas!... pas, a la Santa Inquisició!... —

Els joves patriotas, embadalits, com qui veu visions, varen fer pas a n'aquella furia y restaren contemplant al foll Inquisidor, que desaparegué ab gestos y actituds de desequilibrat en direcció a la Ronda de Sant Antoni.

Passat aquest encontre, el malhumorat Torquemada anà Ronda avall, seguint els ralls del tramvia, fins arribar als barris del *Paralelo*. Allà, entre aquell burgit de gent que formigueja y crida y canta y's remou, entre l'espinguet de las flautas de las orgas, els tochs de corneti dels venedors de bombons y el repich de las campanas dels elèctrichs, se trobà en un medi desconegut, jamay previst, que'l marejava y l'aturdià. Però passats aquests primers instants d'inquietut y d'estranyesa, per sobre de la multitud y destacantse d'entre la fosca de la nit, vegé, a l'altra banda de carrer, un gran edifici, tot illuminat, abont la gent hi afluïa tumultuosament, a empentas, rebregantse materialment pera poder guanyar la porta. «¿Què deu haverhi?» se preguntà interiorment nostre hèroe; y anhelant, per averiguarho, s'hi acostà. Sobre la porta hi havia un lleterero de foch que deya *Teatro Onofri*. La riuhada humana continuava colantse per la porta ab més impaciència que may; y cosa rara, ell, Torquemada, castellà quintaessencia que al caure al bell mitj de Barcelona no entenia d'un mot a la nostra gent, allà, al *Paralelo*, comprenia a tothòm; qué tothòm, o si no tothòm la major

part d'aquella gent esparracada y miserable, parlava en castellà. Aquesta observació consoladora'l reviscolà y el decidí a entrar al *Teatro Onofri*, llensantse heroicament al bell mitj de aquella impetuosa corrent de carn humana, que l'oprimí y el magullà durant un llarch quart d'hora.

Y al fi's trobà dintre. Era una sala gran, atapahida de públich, d'un públich inflamable y cridaner, qu'omplia a vessar las localitats y els passadissos; y en un lloch elevat, com de preferència, y tament com a dintre del march d'un quadro, hi havia una llarga taula cuberta per una bandera espanyola, darrera de la qual s'estavan assentats cinch o sis individus, ab posat seriós, que segons totas las apariencias, presidian aquell acte.

A un costat, y un xich més aprop del públich, un home desgrenyat y d'aspecte repulsiu estavadiscursant.—*¡Ciudadanos!*—deya l'orador ab veu de tro:—*¡Al que no piense como nosotros hay que arrastrarlo! ¡Los mejores patriotas son aquellos que votan, pero que no piensan ni discuten las órdenes que les damos los amigos del pueblo!* («Aquest són dels meus!» pensà en Torquemada). *¡Es necesario obedecer ciegamente los mandatos del Directorio de Madrid!* (Torquemada estava entusiasmat). *¡Ciudadanos! ¡Viva nuestro jefe indiscutible, viva Salmerón!*...—*¡Viva!*...—cridà'l públich ubriach d'entusiasme, y—*¡Viva!*...—cridà ab totas sas forsas Torquemada, a qui, al sentir el nom de Salmerón, el cor li donà un salt recordantse del Salmerón que junt ab Ignaci de Loyola y ab Laynez, assistí a'n aquella célebre Missa de Montmartre, de la que'n va resultar la fundació de la Companyia de Jesús.—*¡Compañeros! ¡Mueran los catalanistas!*...—*¡Mueran, mueran!*...—*¡Viva el pueblo español! ¡Viva la solidaridad!*...—*¡Viva!*... *¡Olé Rever!*... *¡Bien... bien, bravo!*... *¡Viva!*... —

A la matinada següent, al Cel, rebian una extensa carta de Barcelona firmada per Torquemada, de la que'n reproduhim els paragrafs més substanciosos.

«...L'esperit de la Espanya antiga no ha mort. A Catalunya, el país típic de la llibertat y de la democràcia, hi ha una gran massa de població forastera qu'arrastra gran part de la baixa població indígena, qu'es una ferma garantia de qu'encara hi ha qui pensa y qui obra com nosaltres. Encara viuen las ideas rancias dels nostres temps, encara's predicen la violència y l'assassinat; la nostra rassa mauritana encara's conserva ab tota sa puresa, ab tot son fatalisme, ab tota sa intolerancia, ab tota sa barbarie, ab tota sa típica estulticia...»

«...El poble que avuy va a *meetings* anticlericals, que insulta y apedrega a indefensos religiosos estrangers, el poble que renega de tot poder, el poble que trona contra'l principi d'autoritat, el poble que posa entre ciris

y demunt d'un altar el retrat d'en Lerroix, es el mateix poble qu'en altres temps gosava presenciant nostres autos de fe, es el mateix poble qu'en altres dias assaltava las tendas dels juheus del Call y robava y assassinava a sos moradors, es el mateix poble que creya (y qu'encara creu) en els miracles y las faulas més grollers y més descabellats...

»...En nostres temps el poble professava'l fanatisme religiós y absolutista, avuy professa'l fanatisme demagògich; hem perdut lo accidental, però's conserva lo essencial qu'es el fanatisme...

»Quant més ignorant se mantingui al poble, més refractari serà a las ideas novas. El dia que s'eduqui entrarà com un sol home en las modernas orientacions...

»...Las massas qu'ahir seguian cegament al senyor feudal o al bisbe que al crit de ¡Santa Maria! o de ¡Santiago! las portava a la lluyta contra'ls infidels, són las mateixas que avuy segueixen inconscientas qualsevol Soriano o Blasco Ibáñez que cantin *La Marsellesa* o cridin ¡Viva la República!.... Surto cap a Madrid pera conferenciar ab don Nicolau Salmerón, a qui penso donar poders pera que continuhi en nom nostre la tradició espanyola.—*Fra Tomàs de Torquemada.*»

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑÀ

TEATRES

EL CAMÍ DEL SÓL

El camí del Sól pertany a aquell genre històrich-poemàtich que anys enrera cultivà ab tanta gloria en Guimerà, y en el que las excepcionals qualitats de nostre gran poeta's manifestaren ab tot son esplendor. Avuy aquest genre dramàtich es més difícil de cultivar, perque'l realisme del teatre modern, pel quin el públich mostra ben clara predilecció, ens ha fet tornar més exigents en una pila de cosas que avans acceptavam per convenció y per rutina.

Vull dir ab això que si *El camí del Sól* s'hagués estrenat vint anys enrera, hauria tingut un èxit extraordinari, mentres que avuy sols ha tingut un *succès d'estime*.

Per la meva part, tinch de dir ingenuament que la tragedia, com a drama humà, no m'ha agradat. Literariament, y fins poemàticament, la concepció d'en Guimerà'm va semblar hermosíssima: però baix aquest aspecte no m'atreveixo a judicar l'obra sense haverla llegida. Además de lo difícil qu'es fersen càrrech ab una sola audició, s'ha de tenir en compte que'ls actors catalans en general (després ja faré concretament alguna excepció) diuhen tan malament els versos, que totas las delicadesas que baix aquest punt de vista pugui contenir l'obra'ns passen desapercubidas.

Jo crech, donchs, qu'en *El camí del Sól* hi ha grans bellesas, hi ha versos hermosíssims, imatges grandiosas, y en determinats moments una exuberància de passió y una delicadesa de sentiment qu'enamoran; però no m'atreveixo a insistir sobre aquest punt per las rahons avans ditas. Sols citaré com a exemple d'això ultim aquella d'oració d'Ofiria en el segón acte, la escena passional entre ella y Roger, y un'altra de conjunt del primer acte, quan la captiva's dona compte de sa trista situació. En aquests moments fins el mateix drama adquireix intensitat, però l'autor se desentén tot seguit del drama preocupantse solsament de las lluytas entre'ls almogàvars, alans, grechs y turchs, lluytas que, per altra part, no adquireixen may grandesa èpica. Es el defecte capdal que trobo en l'obra. No solsament no hi ha un drama humà y punyent com en *Mar y Cel*, per exemple, sinó que ni els tipos històrichs ni els fantasiosos adquireixen relleu. Ni individual ni colectivament cap d'ells ens sugestiona, fins al punt de que'ls almogàvars y el mateix Roger de Flor, per exemple, ens apareixen bon xich més petits y difosos de lo que la tradició'ns els ha transmès. Sols Ofiria com a tipo de fantasia, en determinats moments, y Demetri, el grech que caracteriza l'afeminament y el decadentisme anèmic de la Grecia dels Paleòlegs, són tipos que'ns interessan. Els demés pecan de convencionals, arribant algún d'ells, com per exemple en Guerau d'Arenas y l'Irak, a semblar personatges de melodrama autèntich.

En resum, jo crech que si en l'obra hi ha bellesas indiscutibles, bellesas que's faràn més sensibles llegintla, com a tragedia ni passionalment ens commou ni èpicament ens sugestiona. En Guimerà aquest cop no ha estat a l'altura de las llegendarias gestas dels almogàvars, que no ha encertat a descriurens ab aquella grapa de gran poeta que caracteriza la seva personalitat.

La execució y presentació escènicas mereixen capítul apart.

He dit avans que'ls nostres actors no saben dir versos. Y es la pura veritat. Ni dicció, ni ritme, ni armonia en el declamar, ni tan sols claretat. Escoltant l'altra nit als actor de Romea, difícilment ens feyam càrrech de que deyan versos; arribant al extrèm de que, ab tot y reconeix que l'obra estava perfectament ensajada y de que tothòm se sabia bé'l paper, ab prou feynas els enteniam, y ni ab feynas ni sense'ns poguerem fer càrrech del treball poètic del autor. Cap d'ells sabia donar relleu a la frase, amplitut a la imatge ni grandiositat a las situacions escènicas; sa declamació era monòtona y acompassada, sols trencada pels bramuls d'en Martí o las melositats d'en Viñas, que dit sigui de pas, va fer un grech decadent

d'estar per casa. Sols s'escaparen del general desastre en Soler en son curt paper, y la Delhòm qu'estigué molt justa en varias ocasions; vull citar entre altrás la pregaria, que va dir ab sentiment, y tota la escena del primer quadro del ultim acte, en que estigué justíssima d'actitut y de dicció. Llástima de veu.

Però qui's lluhi de debò fou en Borràs. Quan jo ho dich que si en Borràs volgués podria fer molts y bonas cosas! L'altra nit va voler y va estar com may l'havia vist. Va dir els versos perfectament, accentuantlos just, sense cantarellas de mal gust, però ab el sentiment del ritme, sense buscar efectes, però donant relleu e intensitat a la frase. Sempre atent y dominant la situació escènica, feu gala de las sevas facultats, que són molts y bonas. Sempre estigué just, però sobressortí en el tercer acte, en la escena ab els almogàvars, a qui semblava dominar y fascinar no ja sols ab sa paraula vibrant y enèrgica, sinó ab sa actitut y gest imponents. També estigué encertadíssim — pera no citar més—en la presentació del primer acte y en la mort, que feu ab gran sobrietat. En fi, jo voldria qu'en Borràs s'hagués convenut d'un cop pera sempre de que sense necessitat de *latiguillos* ni de falsos efectes, un actor com ell també's pot fer aplaudir. ¿Que aixis se perden alguns aplausos? ¿Qué hi fa, si els que's guanyan se guanyan ab més bona lley?

També mereix en Borràs un aplauso per la direcció escènica. Els actors individualment pogueren estar fusellables, però en conjunt sempre estigueren en situació, y a pesar de lo reduhit del escenari, presentaren conjunts ben recomanables.

Las decoracions dels senyors Moragas y Alarma y Vilomara fan honor a las firmas. Encertadíssimas de color y excelents de perspectiva. Sobre tot els últims termes de la del primer acte són d'un efecte sorprenent. La d'en Vilomara, qu'es la del tercer acte en el palau de Bizanzi, m va agradar molt com a quadro d'epoca. De tots modos, donat el refinament característich d'ella, potser m'hauria agradat més si hagués sigut més fastuosa.

Els trajos, dibuixats per en Labarta, també molt propis y ben fets, y en fi, el sevey escènich cuydadíssim.

Jo crech qu'en Gual mereix un altre aplaudiment, perque, encara que no ho sembli, ell ab son «Teatre Intim» hi ha contribuït molt a que per una vegada presentessin a Romea una obra ab propietat. A veure si durarà això!

EMILI TINTORER

ELS « ANTIS »

En nostra ciutat han tingut lloch darrerament dos grans *meetings* qu'han remogut l'atenció de bona part dels ciutadans: un d'anti-clerical, y un altre d'anti-masó; el primer organísat per l'agrupació de propaganda de la encara en construcció *Casa del Pueblo*, y el segón pels elements religiosos de Barcelona. Els uns y els altres, al cridar al poble, digueren qu'ho feyan pera protestar dels atachs contra ells dirigits, y els uns y els altres estamparen en llurs convocatorias la paraula *anti*... tal o qual cosa.

Una de las paraulas que més donan a comprendre'l concepte que's té de la llibertat, es l'*anti*: això es, la oposició a quelcòm. Aplicantlo a la paraula *religiós*, tenim *anti-religiós*; aplicantlo a la paraula *masó*, tenim *anti-masó*; o sia oposició als actes y manera de pensar y sentir dels religiosos y del masons respectivament.

Si el verdader concepte de llibertat hagués sigut ben comprès o de bona fe ostentat pels que's vantan de lliberals, el mot *anti* no s'hauria pas usat a tot estrop com s'ha vingut usant; els defensors d'una causa no criticarian las ideas y actes dels demés; al dirigirse al poble, li explicarian punt per punt sos pensaments y aspiracions, procurant férlos hi comprendre, mes sens atolondrarlo ab crits y altissonancias, sinó ab rahons claras, fillas de la meditació y del estudi. Però com que la paraula llibertat no la comprenen, o millor dit no la volen comprendre'ls qu'en nom d'ella pretenen dirigir els destins del poble, heusaquí la causa de que vegém estampats els *antis* ab tanta freqüencia, celebrantse *meetings* no ab l'objecte d'explicar y aclarir punts determinats de determinadas doctrinas, sinó ab el d'atacar y criticar als demés y fins, molt sovint, ab el de protestar de la existencia de tal o qual grupo. Y aixis, ab el mot de llibertat a la capsalera o a manera de cobertora, no fan altra cosa que un sectari de cada adèpte a la llur causa, infiltrantli tots els odis imaginables contra'ls que pensan diferentment e incapacitantlo pera capir els actes dels altres grupos.

Y això lo mateix pot dirse dels masons y els catòlics que dels republicans y els monàrquichs, ja que uns y altres atian a sos

adeptes contra tal o qual idea, moltes voltas pera impedir que tinguin ocasió d'obrir els ulls a la rahó y d'estudiar formalment el veritable fons de la idea que defensan.

El dia, donchs, que sapiguem deixar de banda l'*anti*, haurèm donat un pas vers la llibertat verdadera. Allavors serà quan els *meetings* serviràn pera exposar idees, pera aportar llum, y no pera falsejar la llibertat ni atentar a la que tot individu y tot grupo deu tenir necessàriament.

Quànts y quànts no foran els grupos y las tendencias negatives que s'ensorrarian per sempre més si desaparegués l'*anti*!

JAUME AYMA Y AYALA

RELIGIÓ Y DISFRESSAS

Els regidors republicans y socialistas del Ajuntament de Bilbao han prohibit que's toquin las campanas de las iglesias baix pena de multa. Ells deuen pensar: «Qui sia fidel ja hi anirà al temple a las horas de dir missa, sense que l'hagin de cridar a cops de campana marejant als no catòlics y als neutrals.»

O *noutrals*, com diuen a la Barceloneta. Jo, mal m'està'l dirho, no hi vaig a missa; però n'hi ha que, fins no ananthi com jo mateix, troban més agradable'l so de las campanas de la iglesia que no pas el de las dels tramvias, els *pitos* dels *riperts*, las cornetas dels drapayres, els xiscles esgarrifosos de las molas dels esmolets y el va-y-ve constant dels carros curulls de cotó, *duela*, sal-fumant y tantas y tantas andrònimas com fan carretejar per aquestas vias de Deu els comerciants grossos y els petits, que ara mateix no deixin donar un pas sense perill.

Mentres no poguèu joh republicans! fer callar las insolents trompetas dels exèrcits (que a molts dels vostres entusiasman), no teniu dret a fer emmudir las campanas de la religió.

Ara, si en comptes d'una multa injusta, apliquessiu una justa contribucioneta a las cosas d'iglesia, jo no hi tindria res que dir. Lo que m'estranya es que'ls regidors bilbains no multin també las campanas dels rellotges públics, perque tothòm hauria de tenir obligació de coneixe l' hora sense que haguessin de tocarla amohinant als que ja la coneixem

o bè de rellotge ja'n tenim. Jo'm recelo que aquesta mida ja la volian pendre aquells bons regidors, sinó que són avensats y han tingut por de fer el reclàm als rellotges de sòl, que avuy han passat a la classe de rellotges obscurantistas.

Lo únich que faràn serà prohibir que'ls *serenos* cantin l' hora a la nit, y es clar que l'ofici'n valdrà de menys.

Però lo gran, lo immens, ha sigut la prohibició de que la gent vagi disfressada per Carnaval. Ells se deuen haver dit: «Las màscaras no fan més que reunir badochs als carrers, privar la lliure circulació y moure escàndol.» Y tenen rahó, perque aqui això de la *rúa* es un fàstich. Els que d'aquesta manera's volen divertir, que's diverteixin sòls y no privin la llibertat de transitar als demés.

Ara bé: y si's volen divertir acompanyats o a collas ¿que no'n poden fer us de la seva llibertat?

Tractantse de disfressas, no: perque de la llibertat d'anar disfressats ja'n fem us sempre. ¿Que per ventura es res més que una disfressa'l ropatge lliberal que l'Ajuntament de Bilbao porta y que *li permet* dictar tan arbitrarias disposicions?

Donchs lo que dihèm d'ell podriam aplicarho a boy tota la gent que forma'ls partits lliberals espanyols: tipos d'ànima carlina, d'esperit jacobi, sectaris, estrets, vestits ab trajos que'ls hi venen grans. El seu lliberalisme es una disfressa. A tots els anima un mateix absolutisme, que'l pintan roig en comptes de pintarlo negre; y la tirania estúpida del Carnàval no la fan durar uns quants dias, sinó tot l'any... en nom de la llibertat.

No's pot fer res ben fet: l'Ajuntament barceloni, fa poch, va portarse com a lliberal suprimint tota mena de subvenció a las congregacions religiosas. *Nunca segundas partes fueron buenas*. Si a Bilbao han volgut imitar aytal mida de lliberalisme, no han fet més que una mala parodia.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

DESTRUCCIÓ

I

Al bosch regnan la calma y el silenci.
Endormiscats els arbres fantasiejan.
Pensan que'l viure es plàcit mentres creixin
encensantlos, als peus, corolas blavas,
y en els seus tendres branquillons s'hi posin
negres merlots estarrufant la ploma.
Aquella dolça pau res la contorba,
y sobre la fageda solitària
de las fadas s'hi estèn el suau misteri.
Una forta ventada a tots desperta:
senten ays y gemechs, crits d'agonia
de germans séus que cauhen; endevinan
no gayre lluny d'allà un camp de matansa,
cadavres gegantins per terra estesos...
Els arbres, estremitis, mouhen sos brassos
y, acostantse uns ab altres, xiuxiuhejan,
y entre las mil remors que l'ayre porta,
creyent senti'l trepitj dels destralayres,
una forta corrent d'egarrifansas
de cap a cap domina a la fageda.

II

Els pobres aucellets restan tots tristos;
desfet el bosch que'ls ha vist neixe, 'ls manca
palau per sos amors y son esbarjo.
La terra ha esdevingut pelada y erma;
cercanthi inútilment pera nodrirse,
volan esmaperduts de un cantó al altre.
Baixèu, aucells, baixèu allà a la plana,

que no patirèu fam; allà en bon'hora
hi trobarèu tot lo que grat os sia;
no's glassan els estanys, y el sól es tebi.
Baixèu, aucells, baixèu allà a la plana,
que amanidas las trampas ja os hi esperan!...

III

Els alts cims, ab el cap cubert de bromas,
contemplan satisfets a las boscurias
rihent allà a la vall, com un bon jayo
que's distreu ab els jochs de la maynada.
Emprò al sentir carrisquejar las eynas
y portantli'l ressò'l plor de las víctimas,
cada un d'aquells cimalls sembla que digui
ab queixa y amenassa eixas paraulas:
«Els arbres són fills meus; jo'ls miro neixe;
jo sa creixensa pas a pas contemplo;
quan sas arrels ab ma shor s'amaran
al desglassar abril, la vida els dono;
me plauhen els seus cants a la canícula...
y, privant un consol a ma vellesa,
ara l'home crudel me'ls arrebossa.
No'ls veu ni'ls sent en sa fatlera l'home,
y la destrossa porta a cap, impàvit,
sense por, insensat, que vingui el dia
que aquells turons nevats que'l front arrugan,
quan li aboquen furients son riu de llàgrimas
inondin els seus camps, y que l'ofeguin
a n'ell mateix potser com a venjansa.

LLUÍS SALVADOR Y SARRÁ

ELS AUTONOMISTAS DE «CATALUNYA FEDERAL»

Entre'ls molts actes que'l día 11 del actual tingueren lloch commemorant la proclamació de la república espanyola del 73, devèm remarcar, per sa significació y perque es l'únich que mereix nostras simpatias, el banquet qu'en l'Hôtel d'Europa celebraren els republicans de «Catalunya Federal» ab l'adhesió y concurs de diferents elements catalanistas que havían sigut invitats a pendrehi part

Del esperit que animà aquell acte, y que justifica nostra asistencia al mateix, se'n poden fer càrrech nostres lectors per la ressenya dels brindis, que donèm a continuació:

El senyor Coca, de «Nova Cathalonia», en nom dels joves autonomistas republicans, saludà als vells federals dihent que lluytaràn pera que aquests avans de morir puguin veure a Catalunya autònoma, unida ab llassos d'amor ab las demés regions espanyolas governadas per la forma republicana.

El senyor Gran digué que'ls individus del «Progrés Autonomista», quina representació duya, estàn al costat dels federals a fi de constituhir la devantera dels lluytadors per l'autonomia y la llibertat.

El senyor Durbàn, de «Catalunya Federal», manifestà que la experiencia del passat havia d'ésser l'espill en que's mirin els que persegueixen el veritable progrés.

En Ramón Campmany, representant del setmanari catalanista avensat *La Tralla del Carreter*, digué que tenen molt petit concepte de l'autonomia de Catalunya'ls que no volen encmps ab ella la llibertat de conciencia dels catalans, que'l Catalanisme ha d'ésser fonament democràtic si vol gosar d'una vida feconda, y que'ls

catalanistas avensats y els federals conscients són els únichs que poden anomenarse verament liberals, que junts deuen treballar per assolir l'autonomia de la terra com ho han probat las demés regions espanyolas que no volen la federació més que pera las *corridas de toros* y altrás cosas semblants.

En Baldomer Tona, com a president del centre catalanista republicà «Nova Cathalonia», digué que calia confessar que la república del 73 fou un veritable fracàs, y que ha de servir d'experiencia pera la futura, donchs no ha de venir com aquella de Madrid, votada per unas Corts constituyents ni ésser unitaria, sinó federal, nascuda a las regions, que, una vegada autònomas, podràn pactar la federació, y aixís Catalunya ésser gran y progressiva. Digué que brindava per aquells republicans de bona fe que's morirían de vergonya al veure als faritzeus de la república que per sas concupiscencias lo mateix fan conxorras ab republicans que ab monàrquichs; per la república no tal com fou, sinó tal com la tenia'l poble en son cor, y en sa inteligencia'l venerable Pi y Margall.

El vell federal senyor Verdú brindà per la reivindicació dels drets de Catalunya, pels germans de causa federals y catalanistas, y pels nacionalistas y autonomistas de las demés regions que com els catalans senten amor a sa terra.

Nostre company de redacció en Trinitat Monegal, en nom de JOVENTUT, manifestà que sa presència en aquell acte era una prova de simpatia a nostres bons amichs y companys de causa, y de respecte a la memoria del gran Pi y Margall. Afegí que no creya en cap forma de govern, ni en la monàrquica ni en la republicana; que aborría la monarquia per lo que té de poder, y la república per lo que de govern significa, però que aborría menys aquesta per la més petita cantitat de poder que representa, y l'acceptava perque, ja que desgra-

ciadament es encara'l govern un mal necessari, el regim republicà es un mal menor. Feu una lleugera disquisició històrica pera demostrar que arreu els diversos partits polítics, malgrat sas variats denominacions, sols pel nom se distingían, y que molt sovint els que's deyan liberals eran els més enemics de la llibertat, y acabà dihent que alsa la copa, y el cor ensemps, en manifestació de son ardent desitj de que poguèrem realisar l'obra de que sia Catalunya'l primer país en que's reconegui la llibertat dels pobles y del individuu, y dongui als demés l'exemple de que podèm viure sense això que s'anomena forma de govern.

En Francisco Pi y Suñer dirigí un recort a la república del 73, que digué que ab tot y tenir molts vicis, no deixava de constituhir un avens en aquella època. Digué que'ls autonomistas no podían ésser monàrquics ni com a homes perque aquesta forma es antinatural y antiprogressiva, ni com a catalans perque ni tan sols existia una rahó dinàstica, donchs la nissaga real catalana s'extingí ab Jaume'l Malhaurat. Això apart de que tots els reys foren després els butxins de Catalunya. Afegí que la república espanyola morí perque se la feu unitaria contra'ls sentiments del poble, y que calia treballar pera que la qu'ha de venir sia federal, basada en l'autonomia de las regions. Per'acabar digué que Barcelona tenia un deute d'honor ab en Pi y Margall, y que devia aixecarli un monument, donchs cap català més qu'ell ho mereixia, y pregà al senyor Marial que manifestés en quín estat se troban els treballs de la comissió que's nomenà al efecte.

El senyor Marial se congratulà de que la bona lleuor escampada per «Catalunya Federal» desde que's fundà ara fa un any, hagi granat a despit dels mals vents de centralisme que fan bufar certs vividors de la política disfressats ab ropatges de republicanisme Manifestà que sa situació al municipi es molt violenta, donchs es l'únich regidor federal y's troba ofegat per oposadas corrents. Uns el calumnian suposant que simpatiza ab el *trust* republicà; altres el titllan de catalanista, si bé això no'l molesta, donchs no pot ésser bon federal qui catalanista no sia. Afegí que per haver assistit al acte de posar la primera pedra al monument d'en Robert, un periòdich el pintà enllustrant las botas a un senyor aquí no coneix, però que, menyspreuhant la mala intenció del caricaturista, tampoch li fa res, donchs prefereix cent voltas raspallar el calsat a una persona digna com el senyor Kusiñol, que haver pertenescut a un Ajuntament que contra justicia y rahó regalà més de tres milions al marquès d'Ayerbe. Afirmà que pera que triomfin la república y l'autonomia cal primer que's constituheixi l'Estat català Per això, afegí, que volgué assistir a la cerimonia del monument a Robert, y no anà ni anirà may a dipositar una corona als que moriren a Sarrià defensant la legalitat republicana, perque aquell home que deya: «Mares que teniu fills, no'ls deixeu que vagin a las filas, cridèu ab mi «abaix las quintas», aquell home, en Castelar, el feu entrar a n'ell en caixa y disparar contra'ls voluntaris republicans a Sarrià; y podria ésser qu'algún d'aquells voluntaris a qui voldria honorar, hagués sigut víctima d'ell, que cegament obehia a la ordenansa, gracias al esmentat Castelar, que creu fou qui's vengué la república. Assegurà que'l monument a en Pi serà molt prompte un fet, degut a la comissió que pera tal objecte fou nomenada (encara que s'ha trevallat pera desfer-la), donchs figura en ella un regidor catalanista dels més ensats, l'Ildefons Suñol, pera qui demanà un aplaudiment que li fou concedit ab entusiasme, puig en Suñol fou qui primer suscrigué'l projecte del monument y defensà la colocació del retrat d'en Pi a la Galeria de catalans ilustres. Digué finalment que de sa gestió en

el municipi està disposat a donarne compte sempre que li demanin els federals o els catalanistas.

Clogué l'acte en Miquel Laporta, qui's revelà com sempre'l mestre de la oratoria catalana. Exposà l'obra destructora dels barbers moderns, que són els forasters famolenchs, els aventurers sense patria y els catalans renegats que predican destrucció, incapassos com són de construhir res. Polissonts del centralisme, agitadors de masses ignorants, encenedors d'odis, que fan de la república una harpia escabellada que branda'l punyal y la teya, fentla aborrrir d'aquells que la somnian com una augusta matrona de mirada serena, ornada ab els emblemas de la pau y la justicia; y acabà ab un hermos himne a la vera llibertat, declarant que'ls catalans al treballar per sa autonomia defensen també la causa de tots els pobles de la terra.

NOVAS

Diu nostre confrare *Germinal*, de Sabadell, en un article titulat *Dogmas*:

Jamay cap idea gran pot limitar dins un cercle tot un ordre de cosas, d'efectes y contraefectes que's mouhen en la grandiositat del infinit. Els dogmas no són una idea gran, ja que tancan tot el seu sér dintre una mida determinada, y en lloch d'agermanar als homes han fet que'ls uns desitjessin ab la fruició del deliri de trossar als altres.

Las veritats dogmàticas són res, devant la forsa de las veritats científicas; las primeras quedan desfetas baix l'imperi de las rahons de las segonas.

Deuria evitarse l'instint de negociar ab el sentiment psíquich del proxim. No deuria consentirse aquesta intrusió constant qu'enerua al que hi està supeditat y es el protoplasma d'inquinas que s'amagan en l'ànima de cada hu. May s'ha sentit dir a cap dels qu'exerceixen el sacerdocí d'un dogma que l'enemic humà fos la ignorancia de las cosas de Natura y el mal entès egoisme del mateix home qu'en lloch de voler viure á compte dels altres, cada hu deuria fer servir las sevas forsas en benefici dels demés fentlos aixís nostres amichs, portant la felicitat per tot y per tots...

Ho traslladèm a tots els *negociants ab el sentiment psíquich del poble*: als dels diaris y setmanaris ateus y republicans, y als dels diaris y setmanaris catòlics y carlins; a tots aquells homes que, tenint la creencia de que una vera opinió popular no existeix, de que'ls dogmas religiosos o polítics són altras tantas convencions antihumanas qu'ells inventan pera fer masses delirants y no homes lliures y despreocupats, serens y dignes, esclavitzan al poble ab ilusions vanas, quan no l'exploitan. Y ho traslladèm sobre tot als que's diuhen catalanistas y volen fer catalanisme per aytals medis que'ns abstenim de calificar.

Catalanisme es llibertat, mes no la llibertat que's predica en certs *meetings* esclavitzant la conciencia popular ab grollers entusiasmes qu'atian als homes contra'ls homes ab un fanatisme africà. ¿No es veritat, senyors oradors del darrers *meetings* anti-catòlich y anti-masònich?

Els quadros qu'en Lluís Graner se proposa enviar als salons de Paris, Munich,

Berlin y Madrid, y que té exposats a Ca'n Parés, han sigut visitats durant las dugas setmanas últimas per gran gentada. Inteligents y profans han desfilat per devant d'ells, analisant els primers las condicions de las obras exposadas y censurant o alabant las facultats del autor, y quedantse'ls segons admirats devant del eximi pintor que ab tanta valentia ataca'ls més difícils procediments y resol els més complicats problemas pictòrichs. Abundan en aquesta exposició las grans telas, essent la de majors dimensions la *Pesca a la encesa*, que no es pas la que'ns plau més ab tot y haver cridat extraordinariament l'atenció del públich.

Al entrar en màquina aquest número no hem rebut encara la crítica qu'en Graner se mereix, que devèm al públich, y que hauria fet nostre company en Pujol y Brull si sas moltes ocupacions no li haguessin impedit.

El passat dijous una munió d'amichs de l'Adrià Gual varen obsequiarlo a ca'n Justin ab un dinar, en celebració del èxits obtinguts en la darrera temporada pel «Teatre Intim» qu'ell dirigeix.

Fou una festa agradabilissima en la que hi regnà la expansió propia de la joventut y en que s'evidencià l'entusiasme qu'en Gual ha sabut despertar per la regeneració de la escena catalana.

Tots els concurrents, qu'eran en gran número, l'encoratjaren en sa obra, y ell manifestà son desitj de continuarla ab més entusiasme que may, agraïnt a tots el decidit concurs que li prestavan y pregant que li dispensessin las deficiencias en que havia incorregut y que sens dubte s'aniràn subsanant en lo successiu.

Tan agradable reunió, de la que segurament serarà grat recòrt en Gual, acabà ab recansa de tots els concurrents, que al separarse quedavan no obstant units pels vincles de l'amistat nascuda al escalf de las dolsas emocions del art.

La «Cooperativa Obrera Catalana», que altrás vegadas ens ha donat ocasió de parlar ab elogi dels treballs qu'en profit de la classe obrera ve realisant, ens invità el passat dissete a la inauguració dels dos nous establiments que acaba d'obrir, o sian las sucursals números 3 y 4, situadas respectivament al Torrent de l'Olla y a la Travessera de Gracia. Totas dugas són molt importants, y més especialment la situada al Torrent de l'Olla. Això proba que la «Cooperativa» va progressant mercès a las iniciativas y bon zel dels companys de causa que'n són l'ànima.

Avant, donchs, per tan bon camí.

Publicacions rebudas:

El Xaradistich, parodia del drama d'en Rusiñol *El Mistich*, per Joseph Asmarats.

Obreta plena d'acudits estravagants y molts d'ells graciosos. no faltant tampoch gracia a moltas de las situacions, de las que l'autor n'ha tret partit malgrat el peu forsat de la parodia. S'estrenà a Sitges, el passat mes de janer. Preu, 1 ral.

¡Cu-cut!, juguèt còmic en un acte y en prosa, original del mateix autor, y en el que s'hi troban las mateixas qualitats qu'en l'anterior. Estrenat el 8 de desembre de 1903 al teatre Principal de Gracia. Preu, 1 ral.

Germinal, periòdic que veu la llum a Sabadell, de tendencias molt avensadas com pot veures pels paragrafs que més amunt transcrivim d'un de sos darrers números.

En Patufet, setmanari catalanista barceloní, propi pera las criaturas, a las que's fa agradable per l'amenitat ab que està escrit e ilustrat, preparantlos pera estudiar ab interès y profit las cosas de la terra. N'han sortit fins ara set números.

El Neula, nou setmanari barceloní humorístich, que's presenta ab caràcter ben català, fuhetejant fermament als enemichs de Catalunya. Publica un text inuixadíssim y munió de caricaturas, dibuixadas també ab forsa intenció y ab forsa trassa.

Fidel Giró impressor, carrer de Valencia, 233.

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Se venen soltas a 2'50 pessetas.

L'Administració's cuyda de fer enquadernar las coleccions que se li envihin pel preu de 3 pessetas, compresas tapas y enquadernació.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

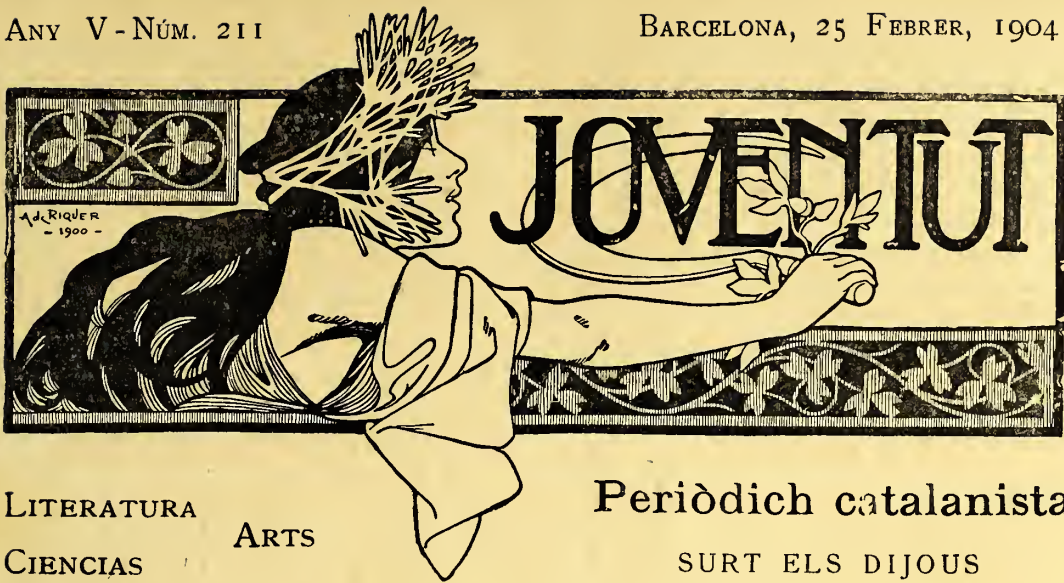
Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONES D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Causas, per P. M. Rossell.—El sastre Giralt, per Antón Busquets y Punset.—Nocturn vora del mar, per Pere Prat Jabal-li.—Decepció, per Xavier de Zengotita.—L'aymant resignat, per P. Riera y Riquè.—L'antich carnaval de Barcelona (continuació), per Sebastià Junyent.—Els problemes de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—Faulas, apòlegs, llegendas, quèntos o lo que volguèu, per Pompeyus Gener.—El captayre, per Trinitat Catasús y Catasús.—Notas bibliogràficas, per F. Pujulá y Vallès.—Passant la Muga, per Joaquim Pla.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Plech 10.
MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 30.

CAUSAS

Cada dia'm convenso més de que als homes sols els separa una idea, y no moltas com a primera vista sembla. N'hi ha que corren, n'hi ha d'altres que caminan, y n'hi ha molts que ab prou feyna's mouhen: però tots aquests avansan. En cambi, n'hi ha que s'horroritzan al veure als séus germans avansar vers lo desconegut, y volent aturarlos, reculan tot estirant la corda que lliga'ls uns ab els altres. Si'ns poguessim dividir, si l'un no fos necessari al altre, si no hi haguès el dubte, si no fos la tirania, ja hauriam sortit d'aquest estat que deploran fins els mateixos

que'ns hi han dut, sense fer res pera millorarlo; lluny d'això, tendeixen a portarnos a temps passats, oblidant que cada època es pera cada generació y que no's pot tornar enrera sense perill de quedar convertit en estatua de sal, com la muller de Lot.

Hem de fer un cambi radical, apartantnos de tota influència malsana. No pensèm en si som àngels o dimonis: siguèm homes no més. Fins avuy totas las ideas novas han nascut y s'han propagat ab barreja de lo vell: no es estrany, donchs, que havent viscut ab opressió en la infancia, l'home quedi influhit y per instinct torni altra volta a las antigas doctrinas.

Aixis veyèm al cristianisme tot seguit d'haver nascut entornarsen al judaisme, havent sigut necessaris molts sigles per'arribar a lo qu'es avuy: una barreja de judaisme y panteisme.

Tots sabèm còm comensà la revolució francesa y a lo que tendia: donchs els que avuy se tenen per sos continuadors no són més que reys y prínceps vestits de frach, podentse concretar tota la seva obra al cambi d'efigie dels sagells.

Com més brutals y sanguinarias han sigut las rasses, més dignas d'èsser homes s'han cregut; y han despreciat tot lo que no ha sortit d'universitats quina principal ensenyansa es la de matar forsa gent. Aixis se

fan la riquesa y la prosperitat dels pobles. (!)

El predomini de la religió es causa d'inferioritat política; el naixement d'idees d'esclaus torna a la esclavitut, y las rasses degeneradas tendeixen a unirse y a desapareixe.

Aixis se troba Espanya. *Quien piensa en mañana desconfia de Dios* (negació de progrés); *el mundo es un fandango y quien no lo baila es un tonto* (indiferencia y fàstich); *nuestro porvenir está en Africa* (anyoransa). En tots conceptes Espanya està degenerada. Res que significui un cambi's nota en sa manera de sentir: al contrari, creix, y's precipita'l preludi de l'anarquia, qu'espera ocasió pera manifestarse.

En quant a Catalunya, l'han portada sempre altrás ideas, ha viscut en un ambient de llibertat que anyora, y encara que un català hagi dit no fa gayres días que no es bon patriota qui no es catòlich, això no implica res y no'ns farà pas aturar. May els catalans de la Catalunya lliure podian somniar que volgués obligarse a pensar com el vehi, o que fos pecat no pensar igual qu'ell. En fi, repeteixo que això no implica res, perque de fet, en terras particularistas com la nostra, no seràn pas may un obstable las religions, las ideas retrògradas ni el concepte especial que alguns tinguin de las patrias, pera la vida general; com no ho són tampoch, vivint en la mateixa terra, las bestias feras. Tots aquests entorpiments són fills del fanatisme que no es més que una borratxera, creadora de molts idols, disculpa de molts crims.

Els que no som fanàtics hem de fer feyna nova, pera deixar als nostres fills el camp lliure, mostràntlos hi, com a femer de las generacions passadas, el fanatisme. Lliures d'ell, las sevas ideas podràn desenrotllarse y fer via en cerca de la perfecció.

P. M. ROSSELL

EL SASTRE GIRALT

Ara que tant se parla de poetas populars, ab las espontanias presentacions de n'Antòn Isern (pagès del Camp de Tarragona) y del amo Toni Vicens de Son Garbeta (Mallorca), ens ve com l'anell al dit parlar d'un veritable poeta popular, al ensemps que filòsop, y ben entés en medicina. Aquest es el *Sastre Giralt*, de Sant Hilari Sacalm, home especial en totas las sevas cosas, y que mori cap a darrers del passat sigle, havent viscut a la ratlla d'una centuria. D'ell tenim aplegadas molts notas y fet un complet estudi que ajudant Déu donarém a llum a no tardar, ab mostrás de sa genialitat bosquerola. Avuy sols el presentarém als nostres llegidors.

Tota la maynada de Sant Hilari que anavam a estudi ab mossèn Eduart, un sacerdot de rellevants mèrits que suplia al senyor mestre públich, y que avuy es rector de Taverdet, poble estrebat en una aspra serralada de l'alta Guilleria tocant al Collsacabra, ens aturavam avans d'entrar y al sortir de l'aula al portal d'una entrada espayosa y modesta ahont el *Sastre Giralt* feya del seu ofici. Aquesta casa era devant per devant de la rectoria vella, lloch ahont hi havia la escola, niu de recorts dolcissims qu'ha esbullat la gent moderna.

En aquella entrada, casi arràn del portal, cusia tot cantant a mitja veu cosas de l'antigor aquell home original, y quan no cantava, era qu'estava abismat en cavilacions, a judicar per son posat de fonda concentració.

Era baixet, anava vestit de burell, ab una catxutxa estranya; sa cara may afeytada, però que'l pèl sols s'hi aguantava com la rostaçada, semblava la d'un *santó de montanya*. Allavors devia tocar a la vuytantena, però sense que dongués mostra de caduqueig.

Com deya, donchs, tota la maynada hi ple-gavam el vol enllepolits pel tracte d'aquell home que'ls despreocupats y positivistas del poble titllavan de boig. Ell ens amorosia'l cor ab contes y rondallas d'atractivola bellesa, acabant sempre ab l'esponjament de son ànima tot dihentnos cosas per ell dictadas: versos d'una atracció irresistible molts dels quals m'han quedat a la memoria, sense que hajan lograt trèurels tots els refinaments

de modernes literatures que més per curiositat que per gust he tastat.

De tot l'estol de gent petita que anavam a *fer llum* al *Sastre Giralt*, tres eram que mereixíam totes las distincions imaginables per part d'ell: en Quico Guilla (1), en Nasi de ca'n Saleta, avuy mossèn Ignasi Rovira, y jo.

A més del goig momentani que sols trobavan els demès de la colla, nosaltres adoravam en l'esperit d'aquell venerable vellet la divinitat poètica de la montanya, y, encarnat en ell, l'agre de la terra, que ha sigut, es y serà la ilusió de tota la vida; y com en el mugró matern troba l'infant l'aliment pera son cos, nosaltres trobavam en ell la deù ahont assadollarnos l'ànima ab el nèctar de la poesia.

Son mestre, es clar, com a fill del poble, era'l *Rector de Vallfogona*, a qui no se li pot negar pas una influència ferma en el desvetllament de la llengua catalana.

Improvísava admirablement sobre qualsevol assumpto; y si bè, com es natural, tals improvisacions no anavam aparelladas ab abundancia de poesia, retratavan al home agudíssim. Quàntas anècdotes podria relatar, seguidas de sengles enfilalls de versos!

En *dècimas* amotllava sos pensaments el *Sastre Giralt*, llisas totes y d'una justesa admirable.

Recordo que una vegada'ls *gitanos*, que sempre abundavan per nostre poble, sentaren son campament miserable als darreras de las casas del carrer de la Rectoria, al indret mateix de la del *Sastre*, quin hort, que la hermo-seja encara, s'esqueya devant de la Font del Cirer, sota la бага de'n Miquelich. Aytal hort, què anava unit ab el de las monjas y el de ca'l secretari, barrat per una tanca feta ab esberlas de tanys de castanyer, tocava al peu de la riera de la Coma, ahont els rocins dels *gitanos* hi pasturavan l'herba dels marges, sempre fresca y abundosa.

Una burricota no'n devia tenir prou de la pastura humil de vora l'aygua, y per xò's prengué la llibertat de ficarse al hort, fent una verdadera destrossa de bledas, la vianda predilecta del *Sastre*. Quan aquest n'haguè es-

ment, per tota revenja li endressà una *dècima* que'ns recità bon punt formarem la rodona al sortir de l'aula a la tarda:

Una burra xica y blanca,
sens pensar fer res de mal,
ha traspassada la tanca
del hort del *sastre Giralt*.
Anava sense ronsal,
sens ningü la dirigís,
y ab son seny d'animal gris
se menjava aquellas bledas
essentne crúas y fredas ..
saciant llur fam aixís.

Un advocat de molta anomenada que anava a pendre las ayguas d'aquell poble, s'hi feu molt amich y li demanà uns versos. El *Sastre* se'n excusava cada estiu quan, al anarhi de nou, els hi demanava: però tant y tant l'importunà, que un dia al trobarlo venint de passeig li endressà sens embuts y devant d'un bon rotllo de gent la següent *dècima*:

Notaris y advocats,
com gent de ploma són ells,
baixan volant com aucells
al infern dels condemnats.
Quevedo, en los séus dictats,
eixa sentència fulmina;
ningü diu si desatina,
puig tant estiu com hivern,
tots hi fan cap al infern
y es pla certa eixa doctrina.

Si comensessim a citar anècdotes d'ell, no acabariam may.

Com a cosa complerta, tè un romans sobre'ls trabucayres ab un ayre qu'encisa. Si a Deu plau el donarè a llum junt ab l'estudi de son autor.

Y per'acabar explicarè als llegidors com se curà d'una paràlisis que'l tenia enclotat de temps al llit.

Durant sa malaltia, sempre estava voltat de llibrassos veils, que llegia y estudiava ab afany. Eran obras de medicina, y cercava en ellas el remey pera son mal.

Un dia d'hivern cru, com ho són els d'aquella terra, y avans més qu'ara, de bell mati cridà a son hereu y li digué:

—Noy, gorneix el burro.

—¿Per què, pare?

—Gorneix el burro!—

Y com que tenia un gènit terrible, l'altre se'n anà sense tornar rèplica, solament rumiant a què treuria nas aquella caboria de son pare. Quan el tinguè gornit pujà a la cambra:

—Pare, ja està.

(1) Pobret, ja es mort. Era un'ànima bona, si bé un cos entremaliat. Juga un paper ben interesant en l'època de ma infantesa y comens d'adolescència. Altre dia, en mon llibre en preparació *Gent de Montanya*, podrèu llegirhi recorts d'aquella ànima qu'es al cel.

—Vesteixme!

—Però, home de Deu, si fa un fret de mil dimonis!

—Vesteixme, 't dich!—

No tingué més remey que vestirlo, a pesar d'oposarshi alguns vehins que cridà'l noy.

—Ara baixeume abaix y pujeume ben fermat a l'aubarda del burro; y porta una flassada de repuesto.

—Però y donchs, *Şastre*, ¿que os heu begut l'enteniment?

—Cuydeuvos de casa vostra! No os demano pas consell! Qui'm dóna aquest qu'ara vaig a executar, es més sabi que vosaltres y que jo mateix!—

Ab penas y trevalls el posaren dalt del burro, y cap a las *esterras de la Cornayal*, que aixis ho indicà ell.

La gelada ho emmantellava tot. Arribaren a la feixa de baix, lloch ahont hi havia la bassa de regar. Un cop al enfront d'aquell dipòsit d'aygua, que cubria tota una penca de glas de dos dits de gruix, se feu baixar y exigí ab sa rebequeria terrible que'l despullessin nu de pèl a pèl, y que'l submergissin a l'aygua, treyentlo als dos minuts. Ab tot el sentiment ho feren, comptant que per-

drian al *Sastre* com era d'esperar. Un cop fòra, 's feu abrigar ab la flassada de llana doble, y cap al burro altra vegada ben embolcallat. El tornaren al llit, y al cap de vuyt dias ja tornava a corre pels carrers trempat y lleuger, ab la natural admiració de tot el poble.

D'això fa molts anys, de manera qu'encara no's parlava d'en Kneip, ni potser pensava tal subjecte en medicina; donchs el *Sastre*, d'aquella feta, visqué vint anys més ab salut y alegria.

No hi ha pas dubte que tant a mossèn Rovira com a mi ens influí poderosament pera dedicarnos al conreu de las lletras.

Repeteixo que'm proposo donar aviat a llum l'estudi complet d'aytal poeta popular que tan bé cantà las gestas de la guillera terra ab sas poesias, entre altras *En Serrallonga*, *En Boquica* y *En Bacayna*: aquestas dugas darreras sobre'ls trabucayres fills de la Guilleria que portan aquest nom. Abdugas han esdevingut ja populars, encara que molts ignorin qui es llur autor.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

NOCTURN VORA DEL MAR

Era una nit tan serena
y el mar se veyia tan gran,
era una vetlla tan dolça
pera'ls cors enamorats,
que, fruhint el dól misteri
de la celistia y el mar,
passejavan las parellas
platja amunt y platja avall.

Era una nit tan serena
que convidava a estimar...
El res etern de las onas
surava més dól que may
y una ilusió de bellesas
s'alsava volant, volant,
demunt mateix de las pensas,
demunt mateix dels esguarts.

Y las parellas seguían
platja amunt y platja avall,
els llabis florits de besos,
els brassos entrellassats...

Mes, entre aquellas siluetas
quànts dól devían passar!
quànts llabis, al cercà uns llabis,
devían trobá'ls tancats!

Algunas galdas rosadas
pel bes ardent del aymant
sentían la benhauransa
del ideal mitj guanyat...
Altras, groguencas, marcidas
entre la febre carnal,
fruhían el goig que passa
sense perfúm y's desfà.

Y al fons de la nit serena,
ab vistas al cel y al mar,
si no hagués donat cap llabi
petons d'amor disfressat,
llavoras, sí, aquella vetlla
m'hauria captivat tant,
qu'en tot el curs de ma vida
may més l'haguera oblidat...

PERE PRAT JABAL-LÍ

DECEPCIÓ

«Ara que ja s'havia esvanit en vos aquella malícia que deviau tenir abir, després d'haverme esperat inútilment tota la tarda; ara que la rancunia que dóna un desitj no satisfet o una decepció inesperada se os haurà calmat un xich al pensar que vaig estar entretinguda per qualsevol contratemps, vaig a contarvos la veritat, res més que la veritat.

»Si no vaig venir no va ésser pas per cap contratemps, ni per haver confós el dia, ni tampoch perque, repensantme, reculés devant del *mal pas* que anava a dar. Res d'això. La causa de la meva falta fou deguda a que no vaig voler venir, o millor dit, a que no vaig sentir el desitj de venir.

»Aquesta es la veritat, y no voldria pas ab aquestas paraulas ofendre'l vostre amor propi; mes si aixis fos, procurèu reprimir vostre despit y seguiu llegint aquesta carta, ahont trobarèu la rahó d'haver obrat com he obrat y el *per què* de no haver volgut venir.

»Fa set anys que'ns coneixèm, y encara ignorèu els aymants qu'he tingut; y dich francament els *aymants*, ja que ma sòrt ho ha decidit aixis. Si, he tingut molts aymants, y si no m'he casat no ha estat pas per no haver trobat el marit que volia, sinó perque'l meu caràcter odia y troba monoton tot lo qu'es ordenat, exclusiu y classificat, fins tractantse del mateix benestar.

»Entre las tristas variacions de la meva vida, vos heu estat pera mi l'única *realitat agradable*; jo he cregut veure en vos un verdader amich, un confident a qui podia explicar las meas penas y els meus pensaments sense témer may de vos cap paraula indiscreta.

»Jo os estimava, però no os desitjava; tenia en vos un amich y no un aspirant. Però aquesta voluntat que per mi teniau y que jo creya exempta de repugnants aspiracions y de grollers desitjos, aquesta amistat que jo creya pura y que tant me plavia, s'ha esvanit justament quan jo comensava a creure que duraria sempre.

»Fa uns quants dias que'ns vegerem, y vaig tenir una trista decepció. Desde que'ns coneixèm, may m'haviau parlat d'aquella manera.

»Vareu dirme que'ns veyam poch sovint, que las nostras conversas eran massa curtas, qu'hauriau volgut parlar ab mi lluny del tràfec del carrer y de las impertinents orelles dels meus altres coneguts; vareu demanarme que vingués a casa vostra pera poder conversar llargament els dos sols, y al respondreos jo qu'era impossible, m'vareu preguntar ab certa ironia: «¿Per què?»

»Després tornareu a insistir, entossudintvos en la vostra demanda, y jo, pera lliurarme de la vostra impertinencia, vaig respondreos «que sí». «¿Quán?» vareu afegir. Jo os vaig prometre que ahir vindria, y ens varem despedir apretantnos la mà més llargament que altrás vegadas, però menys amigablement.

»Ja sé que aquestas ratllas os faràn enfadar, ja sé que la vostra *vanitat masculina* s'haurà sentit ferida pel meu engany, però d'aquest engany sóu vos mateix qui'n té la culpa, puig si os vaig dir «que sí», si os vaig prometre que vindria, fou sols pera poderme allunyar de vos, en qui veig desd'ara un aymant vulgar y no un amich verdader.»

XAVIER DE ZENGOTITA

L'AYMANT RESIGNAT

De las rosas purpuras
—contrari al parer del ayre—
més que la lleugera flayre
m'enamoran las espinas.

Olors preuhadas y finas
vessant a doll per tot cayre,
plauhen, però no viuhén gayre,
com capritxosas joguinas.

Las espinas són dolors:
jo las preneh per alegrías
y així'n trech agras dolsors.

Y visch d'aqueixas follías:
gosant alegras tristors,
patint de goig tots els días!

P. RIERA Y RIQUÉ.

L'ANTICH CARNAVAL DE BARCELONA

(Continuació)

Ja'l vespre del dia de l'arribada multitud de màscaras recorrian els carrers, y en el de Fernando no semblava sinó que s'hi dongués un ball de trajos.

Durant els dies 4 y 5, varis *Ajuntaments* de las poblacions vehinas anaren en corporació a rendir homenatge al egregi hoste en son palau. Cap al vespre del dia 4 una nombrosa mascarada l'obsequià ab una serenada monstre. Precedida per varis genets disfressats capritxosament, la constituïan dugas nodridas bandes de timbals y un nombrós grupo de músichs de tota mena d'instruments de corda, de metall y de vent, habillats tots ab ridiculs trajos y ornaments. Seguia la parodia del triomf d'un emperador romà, acompanyat d'un chor que polsava arpas destrempadas, y d'una orquesta de pitos y trompetas de plom. Al darrera venia un'altra banda de timbals y músichs que aixordavan; un chor d'esclavas ballava devant del carro triomfal, que anava seguit d'emblemas de victoria xistosament parodiats, y d'una cohort romana armada de pinzells d'emblanquinador. També cridava l'atenció una comparsa de *galls* vestits de rigorosa etiqueta. Avans de comensar s'avensà a demanar permís a S. A. el Carnestoltas a individuú vestit de *Dux* de Venecia, y un cop obtingut, bateren el timbals, xisclaren els chors, bufaren, sonaren, vibraren y percutiren els instruments entre la gatzara y aplaudiments entusiastas de la multitud, y un terrabastall de sons desacordats, un espetech colossal de notas esbojarradas omplenà'ls àmbits de la venerable plassa del Born, que no semblava sinó que fos el pati d'un immens manicomi.

El dia 5 fou invitat l'egregi hoste a assistir a la funció de beneficencia que's donava al teatre *Circo Barcelonés*.

Per aquests dias se donavan esplèndits balls de màscaras als teatres del Liceu y Principal, y altres més modestes a las societats del *Olimpo*, el *Circo*, el *Casino Artesano*, etc., etc., regnant extraordinari afany de divertir-se per tots els indrets de la *mòrgerada* ciutat.

El dia 9 arribava la familia de Carnestoltas I, composta de sa senyora esposa y dugas criaturas.

El mateix dia el cèlebre prestigitor y eximi *llimpiabotas* en Fructuós Canonge, en carretela descuberta y seguit d'una banda de música militar, l'anava a invitar al ball qu'en son obsequi's disposava en el teatre Principal pera la nit del dilluns.

Mentres tant la *Rúa* anava animadissima per las Ramblas, distingintse per la riquesa

dels trajos la cavalcada del *Círculo Ecuestre*, que ab profusió de músicas anava recullint donatius pera las casas de beneficencia. Cridava també l'atenció una gran locomotora que duya'l lleterero: *Ferrocarril de Barcelona a Mallorca*, seguida d'un gran carromato en forma d'estació, ahont s'hi veyan viatgers de totas las parts del món que distribuïan dolços y flors. Era de notar una comparsa de llusos precedida d'una música de mariners; un remat de galls d'indi guiats per pagesos; dos bots, un ab vela llatina y l'altre entoldat, tripulats per diablets, mariners, moros y grechs; las comparsas de las societats *Olimpo* y *Triunfo*; gran nombre de màscaras escadusseras, y nens y nenas disfressats ab molt bon gust y a tot gasto. En Canonge organisà també una vistosa mascarada: un grupo de guerrers ab llansas, un colossal tambor-major dirigint una banda de timbalers, y una música, precedian a un carro que formava un espayós entoldat sobre'l que hi anavan colocats els útils del *llimpia botas* ab un lleterero que deya: *Mi industria, Mis recursos*. En un altre cadafalch per l'estil s'hi veyan taulas ab els aparells de fer *jochs de mans*, y un màgich assentat devant ab un lema que deya: *Mis recreaciones*. Darrera, en una luxosa carretela tirada per sis cavalls, hi anava en Canonge vestit ab trajo espanyol del sigle xiv, repartint flors, poesias y monedas de quarto foradadas y lligadas ab un llasset. La societat *Euterpe* formava una comparsa de segadors, que anava recullint donatius pera las casas de Maternitat y Expòsits, precedint a un carromato tirat per dos parells de bous, y dalt del que hi estava sentat l'avi del encarregat dels jardins d'*Euterpe* que comptava la edat de 103 anys. Els segadors cantavan cansons d'en Clavé y repartian poesias catalanas excitant la caritat dels barcelonins.

Durant el dilluns y el dimars la *Rúa* fou concorregudissima, figuranthi, ademés de las comparsas esmentadas, la dels metges y apotecaris, la dels bojos engabiats, la dels dormilegas, multitud d'estudiantinas, senyoras de contrabando, etc., etc.

En el ball del dilluns S. A. se senti indisposat, ab tots els sintomas d'un atach de feridura. Els metges el rodejaren, li aplicaren una sangria, y, un xich refet, el traslladaren a son palau, ahont s'agravà'l mitj dia del dimars y mori, ab tot y estar curullat el palau de metges armats de xeringas colossals, llansetas, purgas y pots de sangoneras. La noticia del greu desenllàs previst s'escampà ràpidament per tots els indrets de la ciutat, en quals cantonades fou enganxat son testament, en el que se s'encomanava que la comitiva del enterro no passés per devant dels balcons del Liceu y del Principal, d'ahont tiravan gran cantitat de confits... «*bromas que, en lloch de fer riure, fan mal;*») y més avall deya

Al primogènit mon fill,
de mos béns hereu nombrat,
per Carnestoltas segón
vull que siga proclamat.

Incontinent s'acordà celebrar l'enterro ab gran pompa y solemnitat. Més de 4,000 màscaras hi assistiren ab multitud de penons y lletereros més ó menys xistosos.

Rompian la marxa alguns mascarons muntats en burros; seguia una comparsa de contrabandistas ab trabuchs; genets vestit de moro y trajos de capritxo; una comparsa de cavallers y damas muntant cavalls cuberts ab blancas gualdrapas; un grupo de *gnomos* precedits d'un màgich ab un penó; lictors romans duyan el feix termenat en una escorbreta; guarda pretoriana vestida de frach; comparsa de cuyners; una música horripilant; una xeringa monstruosa; un gran vano dels *toros* portat per diferentas comparsas; un seguici de ratas pinyadas ab fanalets, fent sonar campanetas y ab un bacallà per penó. Després una gran varietat de disfressas duhen per bandera un mirinyach, y, a sobre d'una especie de bayart, una colossal ampolla ab el rètol *Cordial*; varis grechs, una colla de màscaras y mascarons vestits de fantasma portant una gran campana transparent: la campana *Eularia*, ab un lema: *Ya llegó la hora*. Tambors, músichs, trompetas, una colecció de ridiculs personatges entre ells *Don Simón*, acompanyat de pitos y flautas, un carret ab una especie de nigromàntich, varias dónas endoladas ab un vano obert que agafava de part a part de carrer, en el que, ab lletras blancas sobre fons negre, s'hi llegia: *¡Murió!*; un penó de noys d'estudi, un altre de fondistas; gran banda de timbals; criaturetas de trenta anys per munt ab gorra de cop, bergansins y caminadors; y més màscaras, y una estudiantina. Seguia un nano extraordinariament gras, caricaturas de modas, una quadrilla de turchs, un'altra de *deroviches* ballant al so de músicas; comparsa de peixos d'escata platejada, ab música y penó de mariners; un nombrós chor d'orfeonistas, comparsa de la societat *Euterpe*; un bayart ab un gran porró de cristall, servintli de candelabres quatre grans ampollas de *Champagne*; comitiva de *druidas* portant devant una banda de timbalers vestits a la federica, y per penó una caricatura del *ensanche* representada per una taula quadriculada; un altre porró monstruós, de molts pams de circumferencia y d'altura, servintli de tap una màscara coronada de pàmpols representant al deu *Baco*; comparsa de diplomàtics ab penó y música; un hospital de malalts duts en carretons; varis genets armats de dallas, seguits del *Cavaller de la Mort*; una gran comparsa de nigromàntichs ab un penó alegòrich; un altre chor de nens de teta; un grupo d'elegants ab son penó que deya: *Sociedad de la Economía*; un chor de

la societat *La Lira* en trajos d'hebreus, cantant planyivolas estrofas; carro ab una orquesta; dugas carretelas ab senadors romans; un chor de pallassos; una comparsa d'apotecaris picant el morteret o disfressats d'ampolla de medicina, y seguits d'un carro ab una ben ordenada farmacia; en Canonge ab sos guerrers; música, timbals, y els dos carros triomfals; l'*Ajuntament* ab una tovallola blanca lligada al bras en senyal de dol; y per fi, el carro mortuori, tirat per sis cavalls molt ben arnesats. El cadavre del cèlebre personatge anava ajegut sobre un alt cadafalch rodejat de ploraneras que l'enllumenavan ab atxas de cera y de tant en tant encenian fochs de bengala. Música fúnebre; munió de màscaras plorant y llensant aguts gemechs de desesperació, seguidas d'una música militar ab caps d'animals; un'altra comparsa de calaveras portant penons; un canó de la *Societat del Born* brillantment adornat ab fanals, flors y banderolas, en el que hi anavan els representants de varias nacions. Seguian encara varis cotxes y carretelas ab música, y comparsas més o menys originals, entre ellas quatre gastrònoms grassissims, y un gran carromato ab una taula parada, ahont hi menjavan 18 personas, una cuyna y el fondista que servia la taula.

Tal fou l'aparato desplegat en l'enterro del memorable carnaval del any 59. Molts cotxes y comparsas s'anavan illuminant ab fochs de bengala de diferents colors, sense comptar la gran cantitat d'atxas que acompanyavan a las disfressas. Tants llums y tants sorolls, tants planys y crits, devian produhir un aspecte imponent y fantasmagòrich, malgrat la farsa que representavan. Una generació immensa presenciava'l seguici, y es digne de ferse notar que, ab tanta acumulació de gent, no's tinguè de deplorar cap desordre ni cap extralimitació per part de las màscaras ni dels espectadors (1).

SEBASTIÀ JUNYENT

(Seguirà.)

(1) La major part d'aquests datos són trets d'un petit follet que's publicà titulat: *Relación histórica y verídica del Carnaval de Barcelona de 1859*.

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

VI

LA FONT DEL LLEÓ

(Anonim)

Jo só un lleó de bronze; de ma gola
ne brolla l'aygua en abundosa deü;
de mos ulls igualment dos raigs ne surten
y un altre raig s'escorre de mon peu.

En l'espay de dos jorns mon ull esquerra
la piscina de marbre omple del tot;
rajant sols mon ull dret l'omple en tres días;
rajant mon peu en quatre omplirla pot.

Ara, rajant ma gola tota sola,
plena en sis horas la piscina està;
donchs si rajan mos ulls, mon peu, ma gola
tots alhora, ¿en quin rato s'omplirà? (1).

VII

LA HERENCIA

(Anonim)

De las mil estateras qu'he acobladas
dugas parts quan me mori n'heu de fer,
car vull d'abdós mos fills ferne la herencia
del modo que diré:

El cinqué de la part que a n'el gran toqui
deü estateras més ha de tenir
que'l quart de l'altra part de mos estalvis
que se'n endugui el xich (2).

(1) Antologia; XIV, 7. Considerant el día de 12 horas y figurant per el nombre 1 la capacitat total del dipòsit, se té la equació:

$$\frac{x}{24} + \frac{x}{36} + \frac{x}{48} + \frac{x}{6} = 1$$

obtenintse'l resultat:

$$x = 3 \frac{33}{37} \text{ horas.}$$

(2) Antologia; XIV, 11. Aquest problema dóna lloch al sistema de las dugas equacions:

$$x + y = 1000 \quad \frac{x}{5} = \frac{y}{4} + 10$$

que una vegada resoltas assignan els següents valors:

$$x = 577 \frac{7}{9} \quad y = 422 \frac{2}{9}$$

Se pot comprobar, en efecte, que la suma d'aquestas dugas quantitats fa las 1000 estateras, y també, que'l cinqué de x ne conté 10 de més que no pas el quart de y . La estatera (στατήρη) era una moneda d'or que valdria uns 18 francs 50 del nostre temps.

VIII

EL REY CRESUS

(Anonim)

L'home més rich dels temps heroichs, en Cresus,
«per la gracia dels deus» de Lidia rey,
volgué en certa ocasió ferlos la ofrena
de sis vasos d'argent.

Llur pes total devia ser sis minas,
metall que va doná'l tresor reyal;
emprò, un cop fets els vasos, no pesaren
tots els per un igual.

En el pes de quiscún respecte l'altre
hi havia un dracma en progressió augmentada,
mes feyan en conjunt els sis cents dracmas
com previngué la regia voluntat (1).

IX

LAS TRES ESTATUAS

(Anonim)

Las estatuas de Zetus, d'Amfíó y la de llur mare
feyan vintisis minas de pes juntas las tres,
es a saber: vint minas las d'abdós fills, mes ara
manca saber per separat llur pes.

Sabèm emprò que feyan, per rara coincidència,
el ters de la de Zetus y el quart de la d'Amfíó
el pes de la d'Antíope; tenim, en consegüència,
els medis de resoldre la qüestió (2).

(1) Antologia; XIV, 12. La resolució s'obté per la equació:

$$x + (x + 1) + (x + 2) + (x + 3) + (x + 4) + (x + 5) = 600$$

resultant pera'l vas més petit:

$$x = 97 \frac{1}{2} \text{ dracmas.}$$

Efectivament: $97 \frac{1}{2} + 98 \frac{1}{2} + 99 \frac{1}{2} + 100 \frac{1}{2} + 101 \frac{1}{2} + 102 \frac{1}{2}$ fan els 600 dracmas o 6 minas.

(2) Antologia; XIV, 13. Antíope es la mare dels dos bessons Zetus y Amfíó. Conegut el pes de la estatuá d'Antíope, qu'es 6 minas, y també'l de las de Zetus (x) y d'Amfíó (y) juntas, que fan 20 minas, tenim aquest sistema de dugas equacions:

$$x + y = 20 \quad \frac{x}{3} + \frac{y}{4} = 6.$$

La resolució del sistema dóna'ls següents valors:

$$x = 12 \text{ minas. } y = 8 \text{ minas,}$$

podentse comprobar que'l ters de 12 y el quart de 8 human 6, o sia'l pes d'Antíope.

FAULAS, APÓLEGS, LLEGENDAS, QÜENTOS O LO QUE VOLGUEU

I DE CÒM S'INVENTA LA HUMILITAT

QÜENTO HELÈNICH

RAM en temps dels falsos déus, o poch després. Pigmeu era molt curt de talla. No obstant, li agradava mirar per dessobre'l cap dels altres. Y no podia: era tan petit!

Y va assolir la terra helènica y las voras del Mediterrà, ahont els homes eran grans y forts y miravan vers las alturas. Aixis que tenian us de rahò ja eran tan alts, que miravan per sobre del cap del séu pare y fins del séu mestre.

Y a Pigmeu això no li va pas agradar. Pera ell ho hauria volgut, però... era curt de talla!

Y en sa desesperació, va imaginar un medi pera lograr el séu objecte.

Va esperar; y va esperar el temps en que predominessin els xerayres, els enrahonadors, els oradors de la plassa, y que's parlés molt de virtut sense tenirne gayre; y allavors Pigmeu va inventar una nova virtut que prompte, ab l'ajuda del verb, va proclamar principi fonamental de tota societat humana, regla de moral y salvació del home:

«Tot el que sigui més gran que Pigmeu déu abaixarse fins arribar just a la seva linia visual. El sobressortir es una desmasia, un pecat, un crim, una falta al dret d'altri. La IGUALTAT déu regirho tot. Y pera que ningú's propassi, la gran virtut déu ésser el no creures may que s'es res, encara que un se cregui bo pera tot, sens esserho.»

Desd'allavors tothòm se va encorvar a forsa d'aytal virtut, que HUMILITAT va anomenarse. Y a ningú li fou dispensat alsar el cap sobre la petita virtut que'l rodejava. Y al que s'alsava tots se li tiravan a sobre y el posavan a la vergonya pública ab un cartell que deya «PER CRIM DE SUPERBIA» y que volia dir «Aquest fa nosa a Pigmeu.» Y d'aquest crim, en temps de Pericles y avuy, després de la gran Revolució, se'n diu DIGNITAT.»

—¿Nedéu bé? — preguntava en el Pireu, Pigmeu un dia a un mariner.

—Psé! Aixis, aixis!—respongué aquest que ja era virtuós de la petita virtut, es a dir, humil, malgrat ésser el primer nedador de las costas gregas.

—¿Teniu talent?—Pigmeu preguntava a un que's passava las horas estudiant la Naturalesa a la escola de Jonia.

—Sí!—li va respondre l'altre, qu'efectivament era un home de talent y per tant deya la veritat, tal com qui diu soch ros, o soch moreno.

Mes un virtuós de la petita virtut, un humil, un parent de Pigmeu que passava, va exclamar:

—Aquest desgraciat es un presumtuós!—

Y un sofista que va sentirho, va demostrar a la plassa pública que aquest sistema de virtut té tres ventatjas pràcticas:

Primera: En dihent «aixis, aixis», la gent ja entén que se'n té forsa sense que un hagi de dirho.

Segona: Aquesta resposta virtuosa, ja qu'es humil, transforma en amich a Pigmeu, que vos hauria sigut un enemich implacable.

Tercera: Ab tal manera de parlar un no't compromet a res. Si no'n teniu, ningú pos tirarvos res en cara.

Y Pigmeu està content y vos alaba sem-

pre. Y's compleix la santa lley de la Igualtat que tant agrada a *Demos*. Y ab ella *Demos* se torna parent de *Pigmeu*. Y ningú creix ni res se diferencia.

—Y asi se pasa la vida,
y asi se viene la muerte,
tan callando!—

respòngue al cap de molts segles un trovayre del bell mitj de Castella, dit Jorge Manrique.

II

EL CONSELL DEL
ERMITÁ DE SIVA

LLEGENDA INDIA

L Sapta Sindu hi havia un home molt rich que viatjava molt. Estava carregat d'or, d'argent, de perlas y de pedras preciosas. Era'l més rich y el més poderós de Kapilavasthu. Tement que'ls lladres el robesin, se va provehir d'armas maravellosas: sabres que tallavan un vel enlayre, espasas que partian un home en dos, llansas y fletxas que atravessavan totes las armaduras... Y's va rodejar dels servidors més lleals y més valents de tota la rajania, y fins el propi Rajá va anar a capitanejar els séus defensors. Tants ne tenia, y tan bé'ls pagava, que varen arribar a ésser més nombrosos que tots els lladres que poguéu arribar a haverhi en aquells paisos. Tan ben equipat y tan ben defensat estava, que un exèrcit crescut no hauria pas pogut pèndreli una sola de las sevas caixas.

Y aixis viatjava.

Però uns quants lladres estúpits, un dia que travessava un bosch varen atacar-lo, y ben bé se'n haurian penedit si no haguessin sigut esmicolats per la formidable caravana.

Un altre lladre qu'era més espavilat, al saber la trista sòrt dels seus companys, se'n va anar a consultar a un sacerdot de Siva, de gran anomenada.

Aquest era un sabi que vivia sol en un forat d'una montanya, sense més companyia que uns quants morts; y per aixó y perquè era vell de cos y d'ànima li deyan sabi.

El sant ermità va rebre al bandoler, el qual li va dir:

—En nom de Siva, el déu de la Mort a qui tu serveixes y jo també, digam què tinch de fer per'apoderarme dels tresors del més rich dels homes.

—El medi es ben senzill, fill meu,—li va respondre l'ermità sivaita.—Ves a trobarlo, però veshi desarmat y ab mansuetut perfecta, feste amich séu y fesli present d'aquest vel brillant pregantli que se'l posi, y dihentli qu'ell ha de darli la immortalitat, la vida eterna. Y res més.

—¿Y després?—va preguntar el lladre al veure'l vel lluhent y enterch que l'ermità li donava.

—Després aquest home serà teu. Aquest vel enluhernador qu'ell pendrà per una llum, no es ni llum ni vel, sinó un nus escorredor. Quan se'l haurá posat, ja serà teu ell y tot lo séu, y ordenarà als séus servidors que t'entreguin tot lo que vulguis, en nom de la llum qu'ell creurà veure, y ademés que't defensen de tots els altres lladres y fins dels que no'n són. Y tothòm se prosternarà devant teu, y tu'ls manaràs a tots.

—Y jo't sacrificaré tants homes com pugui, fente fer en nom de la llum del vel grans matansas y carnicerias al engròs — respòngué'l lladre.

Y efectivament, tot va succehir tal com el sant ermità de Siva havia dit. Y el gran rich fins ne va estar content d'ésser subjugat pel lladre-murri, y tots els séus també.

Aquell vel enluhernador, que tots cregueren llum y que sols era nus escorredor, se deya FE, y ha conservat tota sa eficacia fins a nostres dias.

POMPEYUS GENER

EL CAPTAYRE

Mireulo: revellit, grisa la barba, ab el bastó nusós sempre a la mà, espellifat y brut, sens nort ni guía, el captayre camina sens parar.

Sos ulls enterbolits, cansats, vidrosos, li mostran un paisatge sempre igual, un camí ple de póls que may s'acaba y un geni que li signa: «Avant, avant!...»

Per ell no hi ha tardors ni primaveras, per ell no hi hà bon temps quan riu el maig; més qu'arbres, pel camí, qu'ombra li donguin, hi troba alguna creu de tant en tant. Que trista que li es la creu de terme,

recordantli la patria que deixà! Mancat de forsas, a son peu s'atura, s'assenta en els grahons mitj enrunats, y els brassos de la creu apar li signen el camí tot dihentli: «Avant, avant!...»

Y torna a caminar y els seus enfonsa en la póls que's remou a son passar, y enrera deix la creu, y al lluny ovira els boyrosos perfils d'algun casal.

Hi arriba adalerat, demana almoyna, n'hi donan... o bé'l treuhen sens pietat... Mes tot seguit el vent sembla parlarli: «No t'aturis, captayre! Avant, avant!...!»

TRINITAT CATASÚS Y CATASÚS

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

EN ARMONIA CON EL INFINITO, per Rodolfo W. Trine.—Llibreria Parera. Barcelona. 1902.

Es ben bé un llibre curiós per lo atrevit dels seus conceptes y afirmacions. Fonamentantse en la forsa de voluntat y en la ciencia telepática, en Waldo Trine ofereix a la Humanitat la plenitud de salut, riquesas y poder.

No's cregui el lector que aquests tres mots són simbòlichs, sinó al contrari: expressan pera l'autor lo qu'en si volen expressar. Pera convences no cal sinó fixarse en els exemples qu'en el curs del llibre's troban.

Sabiam que la forsa de voluntat era la verdadera reguladora dels individus; que dintre de cada sèr la forsa de voluntat lo-grava'l bé—això es, armonisava,—y quan mancava, mancava també l'armonia en els individus y els allunyava del bé. Però en Waldo Trine, donant per adulta la naixenta ciencia telepática (ell tindrà'ls seus motius), dóna per sentat que nostra forsa de voluntat atràu o repeleix tot quant en el món es, y per lo tant, que tot consisteix en voler la salut, las riquesas y el poder pera tenirho.

No seré pas jo qui negui la telepatia, ans al contrari, crech en ella. Però la meva creensa no es pas absoluta. Es ciencia qu'està en periode d'observació, y de moment no podèm fer sinó anar recullint datos pera veure de descobrir la més petita fracció de lley qu'encara no s'ha trobat. Caminém sobre indicis, no sobre certesas. Per lo mateix no puch negarla, y no puch dir qu'en Waldo Trine tingui per fonament de sa teoria una base falsa, ja que aquesta base pot molt bé ésser certa. Si verdaderament ho es, la teoria del escriptor anglés serà també certa. No'ns cal sinó *voler* pera posar en moviment tots els sers que'ns voltan.

Es un llibre que mereix llegirse, si no per acabar quedant conformes ab l'autor, pera apèndrehi moltas cosas; que moltas ensenyansas són las que conté. Sobre tot, té'l do d'ésser sumament simpàtic. Descartant la part que té de misticisme revolucionari, es d'admirar en ell la serenitat d'esperit ab que l'autor dóna per fetas milloras socials qu'estém molt lluny d'haver assolit.

Hi ha en el llibre grans erros. Per exemple: afirma l'autor que la malaltia es efecte de la tristior. Això es cert si al dir *la malaltia* no volém dir la malaltia en general, sinó una de determinada, porque en general es la tristior l'efecte de la malaltia.

Afirma l'autor que l'optimisme es el Cel porque es la veritat, y el pessimisme l'Infern porque es la mentida. Aquest erro prové de que l'autor parla colocat en la societat ideal, porque si parlès desde la societat present, afirmaria que'l pessimisme es la veritat ab sols observar còm van las cosas y còm no hi ha altres optimistas que'ls benehits.

Com aquests erros n'hi ha molts, producte del entusiasme del autor per la tesis que's proposa, la quina, sigui dit, es hermosissima, ja que's tracta del bé de la Humanitat.

La forma en qu'està redactat aquest llibre de filosofia (ab exemples de lo que li ha passat a una senyora de tal banda y a un vehi de tal encontrada: casos aislats que no comprench còm poden ésser la base de tota una teoria) recorda'ls manuals d'hidroterapia del Dr. Kneipp.

La traducció està admirablement feta per en Frederich Climent, qui mereix alabansas, ja que no estém avesats en aquesta terra a trevalls semblants. També las mereix l'editor senyor Parera, per donarnos a coneixe aquestas obras estrangeras que bé sab ell que pel sol fet d'ésser de filosofia's venen poch y's llegeixen menys. Aquest desinterès l'honra com a ciutadà al desprestigiario com a comerciant. Si jo li hagués de donar un consell a cau d'orella, que no'm sentissin els lectors no fos que's pensessin que claudico, li diria: «¿Que no coneix el pais que trepitjém? Creguim a mi, exploti als traductors y dongui al públich obras ab sang y fetge, y de vostè serà'l món...»

Però sens dubte'l senyor Parera, que ha llegit el llibre d'en Waldo Trine, està convençut de que ab sa sola forsa de voluntat imposarà al públich aquestas obras instructivas...

Tant de bo fos aixis. Endevant.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

PASSANT LA MUGA

En Miqueló era'l carreter més brau que feya'l tragi de Rosas a Figueras. Però aquella tarda, quan entrà a beure'l cinch al hostal de Castelló, els companys seus qu'enron-davan una taula despintada y bruta, bevent y jugant al burro, no pogueren menys que distreures del jòch un moment y miràrsel ab estranyesa.

—Reconxo, Miqueló!—va dirli un d'ells.—
¿Ahónt vas ab aquest temps?—

—A Rosas.

—Llamp me parteixi pel mitj! ¿No sabs que la Muga va de gom a gom?

—Y bé, si que ho sè!

—¿Y t'hi arriscas?

—Si: tinch d'anar a Rosas de tota manera.

—Conxo! Pas que hi anés jo!—feu un altre carreter, tot llensant sobre la taula'l rey de bastos.

En Miqueló, després d'haver pagat y begut d'un trago l'ayguardent d'un vaset, agafà'l canti de terra negra de sobre'l taulell y glopejà un xiquet d'aygua, qu'engoli després. Ab la punta de la llengua resseguí sos llabis molsuts y vermells pera recullirse'l xiquet d'ayguardent qu'encara hi restés, se fregà ab la mànega de la brusa, y eixí del hostal.

—Ten compte, Miqueló—li feren tots.— Mira que no passaràs la Muga!

Mes ell, per tota resposta, encengué un caliquenyo, escupi de costat, se ficà dintre'l carro y pegà fuhetada al animal, qu'emprengué'l trot desseguida fent dringar els esque-llerinchs del collar.

En Miqueló, desde dintre'l carro, embolicat ab el tapabocas, mirava la planta del *Valent*, que a grans gambadas avansava per la carretera. Si n'estava de cofoy ab aquell animal que aixís que's sentia xiular el fuhet vora las orelles, ¡ah, fillets de Déu! allò era volar, no corre! Y en quant a fort, en Miqueló jugava sempre doble contra senzill que cap més animal tenia la resistència del séu. Prou que ho sabian els altres carreters.

Y joyós al considerar las bonas qualitats de sa bestia, en Miqueló no s'adonava de que la pluja queya a samaladas. El cel era gris, quasi negre; el vent, fort y fret, rebatia ab forsa la pluja y trencava'ls branquillons dels arbres de la carretera, quins sots, plens d'aygua, feyan sotraquejar el carro y esquixar las rodas. El cavall xipollejava en aquells basslots d'aygua fangosa.

Cap carro's veyà fóra'l d'en Miqueló, ab el toldo mullat y las rodas enfangadas fins als botons. Y el *Valent*, ab el pèl moll y enclaxat sobre la pell, tot llustrós per la mullena, treyent fum pels narins, feya via a grans gambadas per la deserta carretera.

Un soroll esmortuhit y llunyà, que anava fentse més perceptible a mida que'l carro avansava, distraqué a n'en Miqueló de sas caborias. Era una fressa semblanta al rugit d'una fera, una fressa com d'aygua tumultuosa que s'estimbés, que's barrejava ab el xiu-xiu de la que queya dels núvols sobre la immensa plana, embolcallantho tot com un vel espès, amagant com la boyra'ls objectes llunyans.

Y la fressa feréstega de l'aygua s'acostava a mida que'l *Valent* avensava cap a la Muga.

Al oviarla d'un tros lluny, com una cinta ampla... molt ampla, digué en Miqueló:

—Rellamp! Ja passa grossa, però encara no s'ha emportat el pont de fusta, y el meu cavall es valent. Ja passarèm, ja!... Oixque!—

Y pegà una fuhetada prop las orelles del *Valent*, que las dressà ensemps que donava cop de coll y emprenia aquell trotet constant y regular que tant el distingia.

Arribaren a la Muga. L'aygua, roja y escumosa, rebotia ab forsa contra las pilastras de pedra del pont de fusta per hont passen els peatons. Allí la fressa era terrible. L'aygua arrosegava branquillons y arbres petits en sa corrent potenta, y per las voras del riu formava petites y silenciosas onadas.

A n'en Miqueló l'impressionà la vista d'aquell cabal d'aygua; estrebejà las regnas del *Valent* aixís que aquest comensà a xipollejar per la vora, y, treyentse la gorra y grantantse'l cap, arrugà'l front y semblà vacilar. Mes, com si un cordill l'estirés de cop, feu una ganyota de despreci, etjegà un jarri! que feu commoure al animal, y, decidit del tot, feu entrar cavall y carro al riu.

Ja havian salvat la petita corrent de las voras; mes al arribar al mitj, la corrent era irresistible; l'aygua, en onadas escumosas, saltironejava bojelment, arrossegant el pedruscall del sòl y braholant ab fressa esferehidora. El *Valent* s'espantà, volgué tornar enrera, fugir d'aquella corrent que li feya perdre'l sòl arrossegantlo riu avall. Mes en Miqueló no parava de cridar «Arri, *Valent!* Arri, *Valent!*», y el fuhet xiulava constantment vora las orelles del cavall, que alsava'l cap y las potas devanteras, mitj ofegat per l'aygua que li entrava pels narins.

La Muga anava pujant; l'aygua escumosa y bruta d'argila ja tapava'l ventre del cavall, que ab prou feyna suportava la esbranzida; y en Miqueló, desesperat, en l'horror d'aquella situació, no feya més que garrotejar a la pobra bestia.

El llevant seguia apilonant núvols negres y tempestuosos que descarregavan xàfecs sense parar; el riu pujava més y més, y el *Valent*, marejat pel soroll de l'aygua y per la

pluja que botia sobre son cap, defallia per moments sense que poguessin animar-lo's crits desesperats y els renechs d'en Miqueló, ni las fuhetadas que li ventava.

—Vatua Déu! Camina, reconsagrat! Mal llamp te partis las camas! Camina, conxo!—

Y en Miqueló posat de peus sobre las baranas del carro, agafat ab la mà esquerra al toldo xop, bastonejava ab la dreta al cavall, estrenyent las dents, foll de desesperació al veure que'l *Valent*, per cops de coll que dava, no conseguia avansar un pas.

Llavors en Miqueló volgué demanar auxili; y cridà... y res: ningú l'ohia. Sentí que una suhor freda li corria per tot el cos, que un vel se li posava devant de la vista y que defallian sas forsas.

El riu havia pujat tant, que l'aygua tapava ja'l dors del animal. Sols li eixia el cap ab els narins molt badats, ab els ulls desafortadament oberts... Y bregava desesperat ab sas potas delanteras, per fugir, per no ofegarse...

De sobte, un tronch d'arbre que baixava s'atravessà ab el carro, que's tambalejà primer, y després, a las embestidas d'altres tronchs y al impuls de la corrent, feu una tombarella complerta. Llavors en Miqueló llensà un crit esgarriós. Se vegé colgat d'aygua, sota'l toldo, embolicats sos peus ab el tapabocas y ab las regnas del animal, que forsejava per rompre'ls tirants que'l tenian subjecte al carro.

Sobre'l riu, del carro no se'n veyia res, notantse sols un remoli d'aygua que s'agitava sense parar, escumosa y argilenca. Era en Miqueló, que lluytava. El *Valent* no: restava quiet sobre'l llit del riu.

Lluytava en Miqueló, forsejava ab sas darreras forsas; de tant en tant treya'l cap, volia tornar a cridar, y se li omplia la gorja d'aquella aygua bruta que l'ofegava. Quan pogué, per fi, eixir del tot sobre l'aygua, no tingué ja gota de forsa pera lluytar ab la corrent que se'l emportava riu avall, entre aquelles onadas que corrian bojalment.

Fadigat, horroritzat, sentint la mort propera, una gran laxitut li invadi brassos y camas, perdé'l món de vista, li semblà que baixava molt a fons, sense trobar may sòl... y senti encara, com una remor llunyana, la fressa feréstega del riu, que creixia, creixia...

S'acostava la nit, negra y tempestuosa. El llevant bufava fort y la pluja queya a samaladas.

En un revolt del riu desert y fosch, aturat per las branca d'unas alzinas, de las que l'aygua'n cubria mitja soca, hi havia'l cadavre d'un home: era el d'en Miqueló. Sa brusa, destrossada, enganxada a una branca, el retenia, y l'aygua'l masegava empenyentlo riu avall.

JOAQUIM PLA

NOVAS

Es tal el garbuix de noticias que's publican de la guerra rus-japonesa, són tantas y tan contradictorias las *mentidas* que'ns arriban sobre accions suposadas o certas, que desistim de dirne res. Arreu, en las pissarras que'ls diaris exposan a la curiositat dels viants, y en las llistas de las casas de banca, s'llegeixen malas novas, relatives a sangnans combats o al pànich bursàtil que tant s'ha estès aquests días. Avuy se'ns fa saber que un comandant de barco rus, no volent sobreviure a sa derrota, s'ha suicidat enfonsantse ab són vaixell; demà se'ns nega aytal acte que la miseria humana havia calificat d'heroich; demà passat se dóna com a segura la conflagració europea... Y en tant, veyem a las grans potencias tranquilas mantenint la neutralitat acordada, mentres que, pera mantenir aqueixa neutralitat, els estats febles s'inquietan, movilsan tropas y las envian a llurs possessions, no fos cas qu'en ellas se prenguessin cap llibertat els barcos russos o japonesos. Fusells d'infanteria contra canons d'acorassats!... Realment el paper que desempnyan y la situació en que's troban els estats febles, no té res d'ayrós ni de satisfactori.

Y per lo que toca al Estat espanyol, encara pitjor que pitjor, sobre tot després de las colissions sangnantes ocorregudas a Madrid entre'ls republicans y la policia, originadas com sempre per la política de pandillatge que fa d'Espanya un etern pais de moros, o sia una gran *tierra de conquista* com dihen els castellans. May haviam vist una falta de patriotisme tan gran com la que suposa l'actual aixelabrada campanya parlamentaria en una gent tan *patriota* com volen ésser els republicans unitaris. May tampoch haviam vist en en Maura tan poca tàctica, donchs ell que tantas vegadas ha dat probas de coneixe als republicans, ell que sab que no són capassos de fer cosas més grans que las bullangas qu'estàn fent, ell, repetim, estava en condicions de preveure y d'evitar

l'actual conflicte, tan desagradable a la gent d'ordre que formen en el seu partit.

La immunitat parlamentaria ja no existeix, per lo que's veu; y naturalment, en Lerroux no se'n sab avenir y encarrega als *correligionaris* que vagin a victorejar la república al Congrés, però que hi vagin armats. Si al carrer han rebut, no es cas que rebin també allà dintre. Aixís ho diu, però en el seu fur intern prou n'està convençut de que'l seu *pueblo* ha rebut sempre y... sempre rebrà.

L'associació «Catalunya y Avant» celebrà'l darrer dissapte la vetllada inaugural de las tascas d'enguany, presidint l'acte'l senyor Company, que cedi el lloch al president de la *Unió Catalanista* senyor Marti y Julià.

Després de breus paraulas del senyor Company anunciant una serie de vetlladas de propaganda catalanista, parlà l'obrer senyor Llorens en nom del «Centre Catalunya» de Sant Martí de Provencals, defensant als catalanistas del titllat de separatisme que se'ls hi aplica, combatent el militarisme, base de tantas tiranias com esclavitzan al individu, y rebutjant els calificatius de clerical y d'anticlerical, impropis de nostra causa. Examinà las Bases de Manresa, dihent que l'autonomisme es un moviment social en que hi cristallisa la llibertat. Además, feu varias consideracions sobre'l fet històric de la unió voluntaria de Catalunya ab Castella, unió que aquesta última converti en forcosa; y acabà recomanant a tots els fill de Catalunya que treballin plegats per la llibertat d'ella, sian las que's vulguin las ideas de cada hu.

El senyor Tona Xiberta, de «Catalunya Federal», digué que'l sistema autonòmic es l'únic que pot redimir a tots els pobles, remarcant que'ls autonomistas catalans no som exclusivistas y desitjém que las altras regions espanyolas prenguin exemple de nosaltres pera son bé, emmirallantse en nostra conducta. Se fixà en el renaixement comercial, literari y polítich de la Catalunya moderna, y digué que ha d'ésser missió nostra la de sembrar la llevor de la tolerancia, qu'es la virtut característica dels pobles lliures, la que adornava als catalans de las mellors épocas, y, per tant, l'antitesis de la politica forastera y regressiva que ara patim, introduhida pels que sols predicen, y ben sovint ab mala fe, odis religiosos y de classes. Finalment tingué frases entusiastas pera «Catalunya y Avant», quin lema aplicà als nostres ideals.

El doctor Marti y Julià digué que avans que tot ens cal als autonomistas observar en nosaltres mateixos y veure si estém lliures dels defectes qu'en altres critiquém y que són el més gran obstacle pera la realisació dels fins que perseguim. Fixantse en l'individualisme, digué que'l ver individualisme català es

sociable, mentres que'l que's manifesta en l'actualitat es sovint esquerp, egoista y sectari. No es, donchs, l'individualisme que domina en els pobles avensats, perque es un individualisme que fa que nostra causa tingui molt caràcter polítich en detriment del caràcter social que déu tenir si ha de fer la felicitat del nostre poble. Es menester, donchs, respectar el modo d'ésser y de pensar individuals, y unificarnos tots en lo que's refereix a l'autonomia de la nostra patria, ja que un conjunt armònic de pensars diferents es lo que fa més vital a una nacionalitat. Hém de predicar, donchs, y practicar aquestas virtuts en nostres actes de propaganda. Evitém las lluytas desafortadas pera imposar nostre particular sentir, perque això porta a la mort y nosaltres volém la vida.

El doctor Marti y Julià fou aplaudidíssim, com també ho havian sigut els anteriors oradors que prengueren part en tan important vetllada, a la que assistí un públic nombrós que omplia per complet el local.

Altre acte important fou el que celebrà'l mateix dissapte'l «Centre Autonomista de dependents del Comers y de la Industria» ab motiu de inaugurar el seu nou estatge y en preparació de la pròxima obertura de las Escuelas Mercantils Catalanas.

Obert l'acte pel president n'Alfred Bertràn, prengué la paraula n'Amadeu Punsada, que donà lectura a un trevall explicatiu dels alts mòvils que té'l Centre al fundar las ditas escolas y al proposarse además, com se proposa, establir una Germandat.

En Martínez y Serrià feu remarcar la necessitat que hi ha d'instruhir al poble, tota vegada que nosaltres no volém, com els jacobins espanyols, que'ns segueixi per patriotisme, sinó per convicció. Cità diferents exemples històrics pera demostrar que sols las ideas operan els grans cambis en els pobles, essent fillas de las ideas fins las revolucions armadas. Recomanà la unió de tots, conservadors y avensats, pera feros forts devant dels graves successos que tal volta són més aprop de lo que'ns pensém.

En Francesch Puig se fixà en el contrast que Catalunya ofereix si se la compara ab las demés regions del Estat espanyol. En aquestas tot es atuhiment e inercia: aquí tot són senyals de resurrecció y de vida nova y feconda. Això no vol dir que ja siguém dignes de l'autonomia, donchs hem de volerla guanyada per nostre propi esforç, y no hem d'admétrela si ens la donan feta'ls polítichs madrilenys que no fan més qu'empeltarnos sos vics y que malament podrian regenerarnos del tot quan son incapassos de regenerarse ells mateixos. Pera conseguir la total y necessaria educació del poble, qu'es lo que'ns cal pera lograr l'autonomia, devém tots y cada un educarnos eco-

nòmicament tot educant alhora la pensa, el cor y la voluntat. Aixís nostra patria, rica y plena, podrà afrontar la escamesa dels enemichs, que per grossos que sian, sempre'ls trobarà com els húngars trobavan als prusians que'ls invadian: molt alts, molt corpulents, però buyts de dintre.

Nostre company en Trinitat Monegal tingué frases d'elogi per l'obra altruista que'l Centre ve realisant, obra basada en l'autonomia individual y en la ensenyansa voluntaria. Ab tal motiu combaté la ensenyansa obligatoria y remarcà que, havent sigut en totas èpocas la educació comercial e industrial base de benestar y civisme a Catalunya, el Centre no feya altra cosa que voler continuar las planas brillants de la historia catalana. Encomià las lluytas de la inteligencia, el comers y la industria, per sobre de las lluytas armadas.

El president senyor Bertrán donà mercès a tots els que ab sa presencia havian contribuït a que tingués lluhiment l'acte, y's clogué aquest entre grans aplaudiments del públich, qu'era molt nombrós y que repetidas voltas havia manifestat son agrado y entusiasme durant els brillants parlaments dels oradors.

L'associació catalanista «Gent Nova», de Badalona, celebrà'l diumenge a la tarda la festa inaugural de son nou estatge social, prenenthi part en son comensament las senyoretas Renòm y Amigó, germanas Agna y Josefina Sampere, y senyors Roget y Casas, executant las primeras l'himne *La nostra bandera*, un fragment de *La Bohème*, *Cansó húngara* y *Marxa heroica*, y recitant els segons las poesias *Sagramental* y *La Sembra*, mereixent tots molts aplaudiments y essent obsequiadas las senyoretas ab toyas de flors.

Després d'aquesta part literari-musical, comensà la de propaganda catalanista, usant de la paraula'l senyor Llorens, del «Centre Catalunya» de Sant Marti, qui mostrà sa satisfacció al veure l'interès ab que es vist el moviment catalanista per las dónas, las quals abundavan extraordinariament entre la concorrencia. Feu veure las excelencias del sistema autonòmich estenentse en patriòticas consideracions.

Seguidament parlà el senyor Bonhome, dolentse de que no tots els catalans hagin respost encara a la crida feta pels propagandistas de nostras doctrinas, y manifestà sa confiança de que ab l'esfors de tots obtindrèm l'autonomia desitjada, recomanant que no'ns dolguin sacrificis pera lograrla.

Després d'un intermedi literari-musical en que hi prengueren part la senyoreta Sampere y els senyors Pujadas, Sabater, Casals y Font y Rodó, feu us de la paraula nostre company de redacció en Trinitat Monegal,

qui recordà als badalonins la campanya de propaganda autonomista realisada ara fa un any en aquella població per ell y altres companys, y's felicità de veure que ha germinat la llevor sembrada. Exhortà a las dónas a que fossin catalanistas no ja sols per sentiment, sinó per convicció y fins per egoisme, perque Catalunya en tot temps ha demostrat sa cultura considerant a la dòna més qu'en altres paisos, y especialment en las èpocas en que nostra patria gosava de complerta llibertat essent senyora y majora de sí mateixa y de sos interessos.

El doctor Marti y Julià, president de la *Unió Catalanista*, digué que son esperit s'esplayava en actes com aquell, en que no era necessari convence a ningú sinó sols emetre'ls propis sentiments: més que més quan als propagandistas de nostra causa'ls es necessari tenir sempre l'esperit en tensió y lluytar contra'ls obstacles que'ls oposan els enemichs de la llibertat de nostra terra. Digué que la dòna catalana té obligació de conèixe'l Catalanisme e interessarshi, donchs ella pot contribuir a evitar la desnaturalisació dels catalans, causa principal del decahiment de Catalunya. Els moviments nacionalistas no són com els dels partits politichs, que ab la dòna no hi comptan pera res: als moviments nacionalistas, complexes y vitals com són, els hi cal que l'esperit de la dòna's marqui també en la vida social. Remarcà que la falsa politica porta la desventura a las llars, traduhintse en funestas ambicions y guerras, mentres que'l nacionalisme es felicitat y es vida. El doctor Marti y Julià posà fi a son discurs ab un poètic y sentit període, y seguidament donà l'acte per conclòs, tocant la senyoreta Sampere l'himne *Els Segadors*, que chorejà'l públich posat de peu dret.

Hi hagué grans aplaudiments pera tots, resultant la festa lluhidissima.

Ha entrat a formar part de la redacció de JOVENTUT nostre estimat amich el conegut escriptor y ferm propagandista de nostras doctrinas Arnau Martínez y Serriñà.

L'«Associació Wagneriana» celebrà la nit del 17 del present mes una vetllada literari-musical dedicada al gran mestre del piano Frederich Chopin. Comensà la vetllada el literat J. M. Roviralta, llegint un poètic treball en el qual s'estudia la personalitat de Chopin com home y com músich. Després del mestre Enrich Granados executà un escullidissim programa, dedicat, naturalment, a Chopin. Ab els *Nocturns*, *Mazurkas*, *Walsos*, *Polonesas*, la *Balada* (op. 47) y el *Preludi en re bemol*, en Granados feu prodigis d'execució y d'interpretació, demostrant alhora

que's un gran pianista y un gran intèrprete de Chopin, qual música sent ab extraordinària intensitat, en tots sos variats aspectes.

Altre concert tingué lloch en la mateixa «Associació» la nit del 21, executantse pels senyors Domènech Espanyol (piano), Munner (violí) y Dini (violoncel), el *Segon Trio en sol major*, las *Variacions en mi bemol major* y el *Primer Trio en mi bemol menor*, de Beethoven. Els tres concertistas foren molt aplaudits per la justesa y bon gust ab que interpretaren las esmentadas obras del colós de la música simfònica.

Pera la quaresma actual, l'«Associació Wagneriana», a més de las sessions ordinàries en las quals s'estudiarà'l drama lirich *Louise* de Charpentier y tindrà lloch l'audiència complerta de *L'Holandès Errant*, ha preparat una audició de l'òpera inèdita *Bruniselda*, del mestre Morera; una conferencia de l'Adrià Gual sobre *L'Art escènich y el Drama wagnerià*, y notabilissims concerts dedicats a Beethoven y Schubert. En tots aquests concerts hi pendrà part el nou director artístich de l'«Associació» senyor Domènech Espanyol.

Felicitem a la «Wagneriana» pel fort impuls que ha pres de poch temps ensà.

L'«Orfeó Català» desitjant el desenrotllament de la música de nostra terra, ha instituhit la *Festa de la Música Catalana*, en qual acte's repartiràn els premis als que'n siguin guanyadors en el concurs que al efecte's celebrarà.

S'han ofert nou premis pera las composicions que's presentin al concurs, que han d'ésser rigorosament inèdites y pera veus solas, han de tenir lletra catalana y deuen enviarse al «Orfeó Català», plassa de Sant Just, 4, a nom d'en Lluís Millet. Terme d'admissió, fins per tot el dia 15 d'abril. Forman el jurat els mestres Pedrell, Garcia Robles, Nicolau, Daniel y Millet.

Esperèm quel's músichs catalans procuraran donar a la benemèrita festa tot l'esplendor possible. Pera detalls pot consultarse'l cartell que l'«Orfeó Català» ha posat en circulació.

També ha obert l'esmentat «Orfeó» un *Concurs de Capsaleras pera Cartells*, ab el fi de premiar un projecte de capsalera artística destinada a ornar els cartells anunciadors de la Festa de la Música Catalana, de sos concerts y altres impresos, adjudicantse un premi de 500 pessetas y un accèssit de 200, sens perjudici d'adjudicarne d'altres, si el jurat aixís ho creu convenient. El jurat es constituhit pels senyors Joseph Masriera, Joan Llimona, Lluís Graner, Raymond Casellas y Joaquim Cabot y Rovira.

La setmana passada aparegueren varias erradas de caixa en l'article *Quelcòm sobre la*

revisió, essent la més important la que altera'l nom del autor, el qual s'anomena *R. Plà y Armengol*, y no *A. Pla y Armengol* com sorti imprès. Las demés erradas són de importancia relativa, y creyèm que, a pesar d'ellas, els lectors ab son bon sentit s'hauràn fet just càrrech dels conceptes emesos per l'autor.

Publicacions rebudas;

El cant del Cigne, per Lleó Tolstoy, traducció catalana d'en Antoni Campmany y Ayné. Ab aquesta noveleta del gran escriptor rus acaba d'enriquir sa colecció la popular Biblioteca «Nova Catalunya». Preu, 1 ral.

Una excursió al Montseny, escrita per Vicente Clapera y Ribas, que al escriure'ls sonoras versos d'aquesta obra demostra tenir poca feyna y menos inspiració. Val 15 cèntims.

Almanach pera 1904. Bloch català ab triat text, publicat per la fàbrica de llibres ratllats, sobres, enquadernacions, imprenta y litografia, que té son hostatge a la plassa Real y carrer de Tres llits, 2.

Fidel Giró impressor, carrer de Valencia, 233.

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Els subscriptors y lectors que conservin complerta la colecció dels números publicats durant l'any 1903, poden remètrela a aquesta Administració, que s'encarrega de ferla enquadernar pel preu de 3 PESSETAS, ab las artísticas tapas expressament confeccionadas pera'l volum IV de JOVENTUT.

Las tapas soltas se facilitan al preu de 2'50 PESSETAS.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

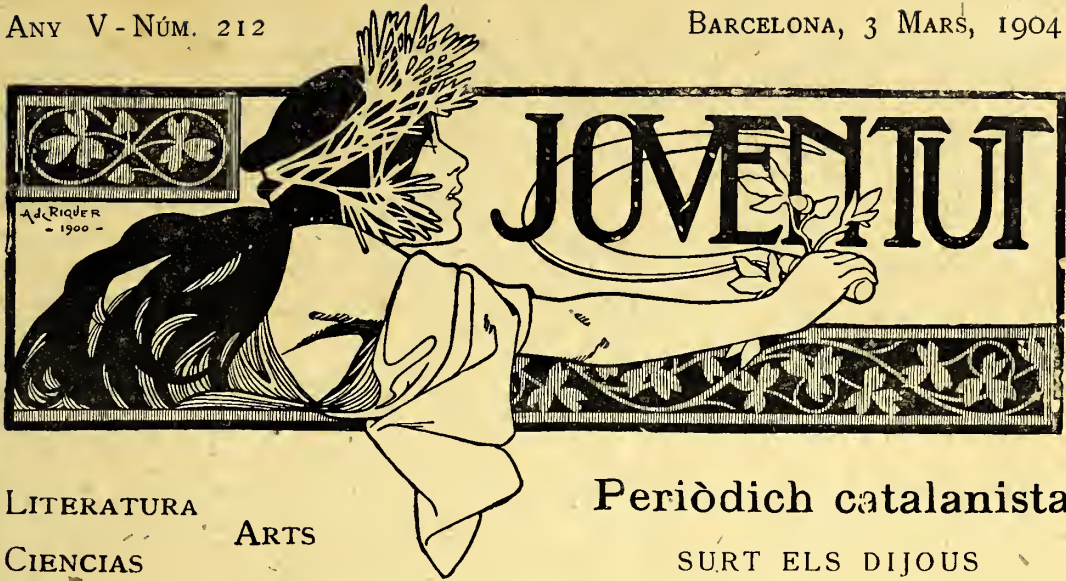
Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Psicología elemental de la guerra, per Geroni Zanné.
— Anestesia moral, per J. Tarruella. — Concerts,
per G. Z. — ¿Es usted quien los instruye?, per Arnau
Martinez y Serriñá. — A propòsit de dugas fes, per
F. Pujulá y Vallès. — Per ull de garbell, per Emili
Tintorer. — Bohemia, per Santiago A. Narro. — L'an-
tich carnaval de Barcelona (continuació), per Se-
bastià Junyent. — Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall. — Plech 11.
MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne
Bjornson. — Traducció catalana. — Plech 31.

PSICOLOGÍA ELEMEN-
TAL DE LA GUERRA

Segons contan els historiayres y periodis-
tas patriotas, llurs nacions respectivas han
empres sempre las guerras ab fins nobles y
desinteressats. Al sò dels himnes bèlichs,
els minyons de las ciutats, de las vilas y dels
camps han agafat el fusell (segons contan)
pera venjar tan sols a la patria amenassada
en son honor o sa integritat, si bé altrás vol-
tas l'han agafat pera protegir interessos co-
mercials o de rassa, per'assegurar tractats
beneficiosos a la industria nacional o pera
imposar determinadas formas politicas.

Però tot això no són més que paraulas.

Las veras causas de la guerra són: l'orgull y
l'ambició a dalt, la bestiesa o la resignació
a baix.

No parlarem dels pobres que's vinclan
devant del poderós; parlarem ara tan sols
dels baladers que tot ho capgiran, fentse
satèlits dels governs agressius. Aixis que
arriba un d'aquests moments solemniais en
que'ls homes van a batres, tots els imbècils
que constitueixen el vil rebutj del *chauvi-
nisme*, moguts per una forsa malehida que'ls
empeny amunt, dels baixos fons de la hu-
mana miseria estant, ixen impúdicament,
cridan, amenassan, atian als pobles contra'ls
pobles, fomentan las malas passions y ofe-
gan la veu dels homes entenimentats que,
estimant de debò a llur patria, desitjan evi-
tarli danys o vergonyas. Tots aquests xim-
ples serveixen admirablement la tasca dels
mals governants, dels politicayres sense cer-
vell y sense cor, que imperan com senyors
absoluts sobre'ls reys y sobre'ls pobles. De
la gran massa estúpida que no pensa ni es-
tudia, que's deixa dur inconscientment pels
eterns mals pastors allà hont aquests desitjan,
se'n pot fer lo que se'n vol. Ab quatre frases
d'efecte queda enlluhernada: un vaixell de
guerra pres al enemich, una regió conque-
rida, una bandera esqueixada y ennegrida
pel foch de las batallas, valen més pera'ls

imbècils que las vidas de trescents mil homes sacrificadas xorcament.

No hi ha res pitjor que la guerra...

Et cela pour des altesses
Qui, vous à peine enterrés,
Se feront des politesses
Pendant que vous pourriez

ha dit Victor Hugo. Y no sempre per *des altesses*. Molt sovint els homes se matan en nom de la Llibertat y la Justicia, darrera d'aquella dòna sapada que simbolisa la República. Quin escarni!

Las guerras, que quasi may naixen de las causas que las hi senyalan els historyayres y periodistas patriotas, solen produhir, a més de molts altres, els següents resultats:

Primer: Posan en moviment al nombrós estol dels traficants, que's llenzan ab brahó bèlich... a alterar escandalosament els valors del Estat, produhintne baixas considerables y embutxacant cantitats faulosas. Aixís mateix movilisan el nombrós estol de miserables que s'escampan a las nits pels camps de batalla escurant las butxacas dels morts y dels moribonds, robàntelshi diners, joyells y rellotges. Aquests acaban l'obra comensada pels primers.

Segon: Fan naixe, per generació espontania y sense preparació de cap mena, una munió immensa de generals d'ateneu, de casino y de café, capassos d'averçonyir, inventant complicats plans de campanya, al famós duch d'Auerstaedt o al mateix comte de Moltke. Tots aquests apreciables individus pertanyen als partits polítichs més exaltats. Però tenen per guia al cèlebre *patrón Araña*. Embarcan als demás y's quedan en terra.

Ters: Excitan la inventiva dels corresponsals dels diaris. Els més grans poetas de la humanitat, Dante Alighieri o Goethe, resultan criaturas de volquers al costat de tal corresponsal del seriós *The Times*, del respectable *Berliner Tageblatt*, del ben informat *The New-York Herald* o del aristocràtich *Le Figaro*. Pels fils telegràfichs de tot el món circulan esbojarradament *canards* monstruosos, fills d'una fantasia exuberant, mestra en la hipèrbole, sabia en la mentida. L'esperit gloriós del gran Tartarin s'èspan-

deix triomfalment, per las agencias telegràficas dels dos hemisferis.

Quart: Donan feyna als historyayres, que van y venen com esperitats cercant detalls inútils pera embellir la narració dels fets y convertirla en novela, mentint de tant en tant ab esparveradora seriositat, confonent personatges, segles y llochs. Las guerras fan aumentar d'un volúm o dos la historia de las nacions.

Cinquè: Modifican, alhora que la historia, la geografia politica. Avans d'ahir l'Alsacia pertanyia al imperi d'Alemanya, ahir a Fransa, avuy pertany altra volta al imperi del *kaiser* Guillèm. Puerto-Rico forma part de la Unió Americana y las illas Filipinas també; ahir eran d'Espanya. L'antich reyalme de las Dugas Sicilias es avuy una provincia d'Italia. Catalunya una provincia espanyola. Finlandia una provincia russa. Hannover una provincia prussiana. El ducat de Borgonya no existeix, y el comtat de Flandre es un títol honorífich. Polonia es un recort històrich.

Sisè: Fan plorar a las mares, desde la Hècuba de la llegenda helènica, que pert a son fill Hèctor al peu dels murs de Troya, fins a la mare de qualsevol mariner rus xapat per un obús japonès a dalt del creuher *Varyag*, en las ayguas de Tchemulpo. Però ja es cosa sabuda que las dònas ploran per un tres y no res.

Setè: Empobreixen als pobles vensuts. Els exercits vencedors hi passen com la llagostada, com un flagell espantós; enrunan castells, creman pobles, matan dònas, vells y criaturas, destruheixen fàbricas y ponts, palaus y temples, obras artísticas y obras industrials. Pera corona de la magna empresa, el govern vencedor imposa al vensut la corresponent indemnisió de guerra. Fransa pagà al imperi alemany cínch mil milions de franchs. No es pas gayre! En cambi aytal guerra donà nomenada a pobles fins alashoras quasi desconeguts. ¿Qui parlava, avans del any 1870, de Saarbruch, de Spickeren, de Weisseburg, de Woerth, de Bazeilles, de Gravelotte, de Sant Privat y de Carignan?

Vuytè: Al crear la tremenda y solemnia majestat de las batallas, desfàn la dolsa poesia de las arbredas, la solitud de las fonts boscanas, la tranquila pau de las planas que

verdejan. Ab la sang enfosqueixen la verdor de las herbas, ab el foch dels canons arrasan els boscos, ab els gemechs dels moribonds que agonejan al peu dels arbres, fan emmudir els cants de l'aucellada. Els morts, estosos a milers, fan desconegut un camp, fins pera'l mateix propietari. Una guerra ha d'ésser una cosa terrible. Contan (potser no serà veritat), que'l mateix Napoleó I va emocionarse una vegada contemplant el camp de batalla d'Eylau, perque mitj colgats per la neu, sense comptar als ferits, hi havia nou mil homes morts.

Nové: Exaltan el *chauvinisme* y el militarisme. De las guerras ne sortiren l'antiga tirania napoleònica y el modern militarisme prussià que ofega a l'Alemanya de avuy. De las guerras n'eixí'l tsarisme rus y l'imperialisme britànich. Un jesuita (creyèm qu'era'l célebre *père* Dulac, però d'això no n'estém segurs), digué a Fransa, en temps del segón procés Dreyfus, que una nació podia viure sense sabis, sense artistes, sense politichs, sense oradors: may sens exércit.

Desé: Fan morir a joves que cap gana'n tenen... a joves sapats, alegres, plens de vida...

* Si'n podriam esmentar encara de *resultats* pròduhits per las guerras!

Però n'hi ha un que mereix atenció particular.

Las guerras són la primera causa del enduriment dels cors humans. Las guerras converteixen en salvatges als homes civilisats, destruheixen els bons sentiments, anihilan la compassió. Un obrer que pren mal en temps de pau, inspira cent vegadas més llàstima que déu mil homes aterrats a canonadas, si pels ayres vibran mentres tant els himnes de Tirteu, de Rouget de Lisle, de Weber o senzillament la *Marcha de Càdiz*. Las guerras tot ho excusan. La gloria militar, l'orgull nacional satisfet, l'enemich humiliat y avergonyit, ¿no valen mil, cent mil, un milió d'existencias humanas? Si algu plora, la patria riu. El goig d'haver possehit un Condé o un infelís Espartero s'ha de pagar un xich car. Solsament las mares, ab llurs llàgrimas y sanglots, venen a donar la nota afemellada en mitj dels mascles cants de la victoria, y si se las hi perdona llur antipa-

triòtica conducta, es perque'l vencedor, sempre generós y magnanim, sab excusar las feblesas.

Las guerras són terribles. El minyó pagés que respecta las terras del vehi perque ell també'n té y sab que costan molt de conreuhar, al trobarse en país enemich ja no es ell mateix: es una petita roda de la gran Màquina que l'Estat posa en moviment, y allavors avansa, xafa, esmicola, mogut per una lley fatal que l'empeny a matar, a destruir: es el mateix instint de conservació. El desitj de viure fa que mati. Heusaquí l'immoral y primer principi de la guerra: la màxima *Lo que no vulguis pera tu no ho vulguis pera's altres*, convertida en *Lo que no vulguis pera tu, ho voldràs pera's altres*.

Las guerras són terribles. El pacífich burgés que no ha disparat may un revòlver, que viu esverat de llegir que'ls lladres roban rellòtges en ple dia, y que las torras de la Montanya Pelada són visitadas de tant en tant a la nit pels fills y deixebles de la Hampa, al comensament d'una guerra (a la que ell no hi anirà, no,) sent son cor somogut per un món d'energias desconegudas. Com si's sentis estimulat per l'esperit guerrer y destructor d'Atila, de Timur-Leng, o de Napoleó I, viu febrós, tot esperant batallas, ab milers de morts y ferits; sent (ab la imaginació) simfonias aixordadoras, en las quals el Krupp o'l Maxim fan de primer violi, y els crits dels moribonds de notas desafinadas que destruheixen la horrenda bellesa del conjunt.

L'un y l'altre, el minyó que va a la guerra y el burgés que's queda a casa, sofreixen una transformació total. No són ells mateixos: un esperit malestruch els transforma de bons jans en feras o beneys...

Altra vegada tenim guerra. Qu'emmudeixin, donchs, els homes pensadors o altruistas que han abominat de sas causas y de sos efectes; qu'emmudeixi la veu de Schopenhauer negant la gloria de las accions colectivas; qu'emmudeixi la veu de Spencer cantant las excelencias del Individualisme; qu'emmudeixi la veu de Zola mostrant la guerra en tota sa horrible y fastigosa realitat; qu'emmudeixi la veu de Tolstoy predicant l'Amor;

qu'emmudeixi la veu de Ruskin senyalant nous camins a la Humanitat.

Al Extrém Orient ja la sang ha envermellit els vaixells de guerra russos y japonesos y els terrers de Corea y de Mandxuria. El bur-gés pacífich, assedegat d'emocions, triomfa, tot llegint els diaris... y els minyons de las ciutats, de las vilas y dels camps, acotan el cap dessota la pluja de las balas...

GERONI ZANNÉ

ANESTESIA MORAL

La vida ciutadana, ab son procés de inces-sant hipertensió dels esperits, ofega cada dia innombrables miserias y actes d'inferioritat moral reveladors del immens fons d'impie-tat que cova en l'ànima de molta gent.

El metge, l'home humanitari per la mateixa naturalesa de son comés, n'es a cada moment observador d'aquests espectacles de rebaixament d'ànimas, d'atrofia dels senti-ments, d'anestesia moral que tan per terra tiran al privilegiat de la vida, al sér pensant que's creu infladament superior y perfecte, sens dubte perque té la facilitat d'ésser a voltas conscient de sas propias concupiscen-cias e iniquitats. Y el metge's va fent dia per dia més convensut de nostra miserable condició, y acaba per creure irredimible al home, y calla filosòficament al veure tan es-te-a la dominació del egoisme. «La meua veu —pensa— hauria d'ésser escoltada per una massa que porta l'estigma del pecat, y que aixecant las espatllas despreciativament ja creu haverho fet tot pera redimirse. ¿Per qué parlarli, donchs?»

Mes un jorn arriba en que'l fet ordinari's manifesta ab caràcters tan accentuats, que l'ànima se li revolta, una amargor de fel li amara la consciencia y un potent clam de jus-ticia surt de sos llabis tremolosos. La pa-cient resignació ab que ha contemplat las baixesas humanas que fins el feyan som-riure quan las veyia en llurs aspectes micros-còpichs y sovint vestidas ab la llampanta indumentaria del sacrifici, tot d'una's torna indignació y repugnancia nauseosa, y una necessitat fisiològica l'empeny a parlar fort y clar, malgrat el ple convenciment de que la seva paraula sols hauràn d'escoltarla'ls esperits lliures y sans, massa poch's pera en-tendre la sagrada feyna de deslliurar al home de sa corrupció moral.

Per això vaig ara a parlar. M'impulsa a ferho la ferma consciencia de que porto a la consideració dels homes bons, dels homes rectes, de tots aquells que viuhén escalfats pel sol de la justicia y per la germanor huma-na, un fet de veritable barbarie moral reali-sat per qui té'l dever ineludible, per vot vo-

luntari y per la investidura que ostenta, d'ésser espill de caritat y d'amor. Per no serho, ha de càureli fatalment assobre l'ana-tema dels honrats y els purs que volen en la vida la resplandor de quelcòm superior a las ambicions del diner y al orgull de la domi-nació humana.

Un dia del mes d'octubre proppassat vaig ésser cridat pera visitar a un malalt hostatjat en l'Hospital de Nostra Senyora del Pilar. En aquest nosocomi, que regenta una agru-ció de religiosas de la caritat (crech que'n són propietarias), y que's dirigeix professional-ment per un consell de metges, hi ha un de-partament de malalts crònichs en el qual el malalt-hoste paga una cantitat per l'habita-ció y els aliments, corrent a son càrrech par-ticular el metge que li porta la malaltia y qu'ell ha triat llibèrrimament, sia del consell de la casa, sia foraster. Aquesta llibertat del malalt hostatjat en l'Hospital, de tenir el metge que millor a sos ulls li pugui dirigir la cura de la malaltia, fou un veritable progrés de las costums nosocomials que'ns portà la nova casa de salut y que tots celebrarem y aplaudirem com era de rahó.

El meu malalt patia una afecció abdomi-nal grave. Si no clarament demostrada, s'en-treveya la negra nuvolada d'una peritonitis tuberculosa; els trastorns d'enteritis ulce-rosa-hemorràgica de tipo crònic y persis-tent ab dolors difosos ventrals, feyan tèmèr lògicament, junt ab altrás consideracions que deixo de banda, l'arribada de la hidropesia peritoneal. Passats dos mesos escassos de tractament, el malalt se revifà y prengué coratge, y cregui oportú prescriure una cura d'ayreyllum, que'l pacient, per ésser de Ibiza, pensà poder realisar en condicions ideals en la seva terra. Deixà l'Hospital del Pilar, li vàreig fer el programa terapèutich y parti cap a la hermosa illa.

El dia 10 de febrer, a las nou del mati, soch demanat per el malalt que acabava d'arribar a Barcelona. Y quin estat el seül Magre, pàlit, ab el ventre monstros, fadi-gat, ab els ulls apagats y tristos, tremolós... còm s'havia enrunat aquell cos de jove de 28 anys! L'examino, me faig explicar lo succehit desde nostra despedida, y tot me demostrava qu'era a la fi confirmada la meua temensa. Feya 15 dias que li havian practicat la para-cèutesis (punció del ventre ab un trocar) y li havian extret uns 12 litres de líquit, y l'ab-domen ja tornava a estar ple, distendintlo, apretant el diafragma y dificultant la respi-ració. L'estat del pòls, del cor, de la orina, la nutrició general, tot senyalava una propra fi. Y el miser tan esperansat, tan segur de que jo li retornaria la salut, perque allò devia ésser sols una complicació! La malaltia principal, lo dels budells, ja era acabat! Quina tristesa!

Resolt el plan curatiu (era precis fer un

plan que li mantingués las ilusions), calia cercar hostatge ahont pogués jo anar a visitar-lo. Pensarem tot seguit en l'Hospital del Pilar, del que tants bons recorts teniam. Y, d'acort ab ell y sa pobra mare, va quedar aprobada la tornada a dit establiment de curació. Entre tant, aniria a veure al séu ex-principal y en sa casa descansaria unas horas o el temps que fos necessari fins a entrar al hospital.

Aquell el va rebre bé, mes no pogué hostatjarlo per manca de lloch, puig tenia forasters que li omplian la casa; mes com li portava estimació, li oferi de bon grat pagarli tots els gastos, hospital, metge, medicinas, etc., que li ocasionés la seva malaltia. Hermosa acció que ab goig consigno.

Allavors aná'l malalt a cercar repòs a casa d'uns amichs que viuhen en el carrer de Sant Joan de Montjuich: carrer estret, sens ayre ni llum, travessia fosca de l'Argenteria. Allí vâreig trobarlo l'endemà. Las condicions de vida eran péssimas; el séu quarto era una sala y arcoba petita en la qual dormian ell, sa mare y el matrimoni de la casa. Calia traslla darse tot seguit al hospital, y els hi digui que de cap modo podia permanceixe'l malalt en aytal medi.

L'endemà al mati ve a veurem un cosi del malalt. Un terrible conflicte se'ls presentava. *Al Hospital del Pilar no admeten al malalt perque està massa grave.* Han sigut inútils las súplicas y las explicacions. *No'l volen; està amenassat de mort propera; no'ls convé.* («*Qué fem?*») me pregunta'l visitant. Malgrat l'estat emotiu que la nova'm produhi, de indignació, de protesta irada per tan execrable acció, la figura del moribond, del abandonat de la sòrt, m'apareix absorbent y refreno'l pensament. «*Anèu al Sagrat-Cor*» li dich. Torna'l bon cosi a la tarda y'm conta que *tampoch el volen* y qu'entre tant la gent de la casa ahont están, cridan y protestan del engany, que *no'l volen més, que'ls fa nosa, que'ls pertorba la vida.* ¿Y el malalt? Cada vegada pitjor, segons el parent. Vaig a véurel y el trobo en un estat deplorable, ab el pòls dèbil y ràpid, sens orinar, ab dolors abdominals, vomitant, insomne, ab una sed abrasadora.

Van al Hospital de la Santa Creu y no hi ha llits en vaga: tots están plens. Y entre tant la gent de la casa mortificantlos, clamant, injuriantlos perque no treuen el moribond que'ls porta tants perjudicis.

L'endemà al mati el malalt se moria preguntantme si ja anava millor y fent programas pera l'esdevenir. Poch a poch se fonia, s'extingia la vida d'aquell organisme que malgrat sa insignificancia feya tanta nosa a tot arreu. Era'l séu cami, havia de morir-se pera no molestar més a la germandat humana a qui tant destorb feya. Ja no hi tenia plassa a la vida, el séu recó ja no era séu, li

havian pres els forts, els vencedors de la lluyta humana.

Aquesta historia senzilla y terrible es acabada. Ara recullimne las engrunas següentas y estudiém serenament, ab la fredor del rahonament experimental, els fets interessants que la integran.

El meu desgraciat malalt demana per segona vegada allotjament al Hospital del Pilar, ahont, com he dit, fou tractat durant sa estada ab tots els miraments y bons cuydados que allí's tenen als asilats, sia la que sia la quota que correspòn o la categoria del quarto. Va el metge inspector a reconéixer, veu el cas, comunica'l séu grave estat a la germana directora, y aquesta nega l'admissibilitat. *No'ls convé.*

Una casualitat benefactora fa que jo trobi en mon cami, aquella mateixa tarda, al metge inspector. L'interrogo, l'increpo, li parlo de la miseria d'ànima que significa aquella conducta rublerta de mesquinesa, li senyalo clarament el séu trist paper d'estiracorjetas... y l'home s'excusa ab frases incoherents, de las que se'n entén una de ben neta: *fa mal efecte que's morin malalts a la casa.* Ja tenim tots els datos del procés. Es el negoci, el tant de nom per la casa si no s'hi moren malalts; visitils qui els visiti, la qüestió es que no s'hi vegin enterros a la casa de salut: *fa mal efecte!*

Ara bé: si el meu malalt fou admés el primer cop, en que l'home era encara de relativa robustesa, y no se'l accepta la segona vegada perque'l metge declara son grave estat que'l fa de mort imminent, resulta d'aquí, ab claretat innegable, que al Hospital del Pilar hi impera'l criteri de rebutjar tot malalt que pugui morir més aviat que curarse. Com se veu, no's funda la no admissibilitat en el caràcter de contagiositat del mal, que aquí tampoch era alegable, malgrat ésser tuberculosa la malaltia. Si això es aixis, ¿pot darse criteri més miserable, més anti-humà, més comercial, que'l que presideix a n'aquest nosocomi que una aureola de santetat emantella, ahont la puresa més immaculada hi brilla si escoltéu a llurs entusiastas defensors? ¿Se vol major tirania, més instinct d'absolutisme y criteri de profit que'l que realisan ab sa conducta en l'Hospital las germanas piadosas que'l regentan? ¿Es possible restar impassible deixant desenrotllar en els misteris de lo desconegut aquests crims de lesa humanitat? ¿Y no es rahonable preguntarse si es aixis còm cal honorar el sant nom que ostentan aquellas religioses, ab actes de deformació moral que com pedra pesanta aixafan als bons creyents que's sacrifican coratjosos per la edificació dels sagrats dogmas que la fe ha esculpit en sos senzills cors? Quina pena veure còm y s'explotan els sentiments religiosos, mercadejanthi a tall de comerciant implacable sols que tan procura aprofifi-

tarse de las ventatjas del va-y-ve del negoci!

Crech obrar ab justicia, lliure com estich d'apassionaments què de tot cor detesto. L'espectacle d'un hospital que tria'ls malalts que no'l comprometin, que no'n vol dels que's moren perque infestan la netedat del séu nom acreditat, y que's desentén de que qui més l'hostatge necessita es el ferit de mort que's rebutja y de qui tothòm fuig y a tot arreu fa nosa, es tan repugnant pera tota conciencia honrada, es tan abominable, que no consent l'oblit piadós, el silenci que perdona la falta passional o inconscient.

¿Per ventura no ha d'ésser aquesta condició d'admissibilitat cega (descomptant las malalties contagiosas si no's tenen pabellons de aïlament a propòsit) la missió elemental y primera d'un hospital regentat per religiosas, ahont el brill del desinterés, de la pietat, del amor a la humanitat ha d'ésser potent e inextingible com la seva fe en l'alta missió que voluntariament han acceptat? Y, emperò, són dos aquí els hospitals de germanas que'ns donan l'exemple de crudeltat, de refinament de negoci, d'abandón del infelis malalt que no troba ahont morir aconsolat per las besadas amorosas d'un cor deslliurat d'interessos mundans! Si aquella familia amiga que protesta perque'l malalt no'ls deixa en pau ab sas maluras y angoixas de mort, mereix per sa manca de sentiments el dicteri de egoista y anti-humana, ¿còm calificar als que, essent com ells humans, fan de humanitaris, de filàntrops, y anantne vestits y portantne la etiqueta obran ab tanta o major duresa?

Res me cal afegir a lo esmentat. He referit el cas precís, net, brutal, tal com la naturalesa me l'ha mostrat, sense mixtificació hipòcrita; no pretench pas fer la part d'aquells misonieistas inconscients qu'encara veuen en el problema de las religions la clau del progrés y perfeccionament de la societat, y d'un fet isolat ne treuen l'enfilall de conseqüencias que convenen a son ridicul objectiu.

Res d'això cal veure aquí: ni s'enclou en el fet un procés de reacció, ni d'ell se'n poden derivar corolaris congruhents ab la eterna baralla de creyents y descreguts, pera enveninarla més y ferne'l joch dels séus apassionats lluytadors. Un cas d'anestesia moral, de deformació de sentiments, de desviació efectiva, d'impietat monstruosa y sens excusa: heusaquí lo que's manifesta palesament en la conducta dels hospitals esmentats. Aquest es el meu crit, que brolla coratjós de l'ànima dolorida devant de tanta miseria y podridura humana, que'ns fa pitjors que la bestia irracional quan famolenca s'abrahona sobre sa victima, devorantla y esquarterantla, gosant la festa de la sang y satisfent sas necessitats orgánicas.

J. TARRUELLA

CONCERTS

ASSOCIACIÓ WAGNERIANA

L'« Associació Wagneriana » celebrà la nit del diumenge passat el segon concert dedicat a Beethoven, executant els senyors Domènech Espanyol, Munner y Dini el següent programa: *Novè Trio*, en *mi bemol major*; *Vuytè Trio*, en *si bemol major* y *Ters Trio*, en *do menor*. Els senyors Domènech (piano), Munner (violí), y Dini (violoncel) ab el *Vuytè Trio* y ab l'*andante con variazione* y *minuetto* del *Ters Trio* demostraren que són uns artistes de debò, essent molt aplaudits pels filarmònichs aplegats a la « Wagneriana », associació que realisa ab la vulgarisació dels *trios* de Beethoven una obra educativa musical digna de llohana.

El *Vuytè Trio* es una obra delitosa: el *Ters Trio* una obra colossal en la que ja hi resplandeix, ab tot el séu esclat, el geni de Beethoven. El *Novè Trio* no té de molt el mèrit dels anteriors, però té la seva importancia en la historia musical de Beethoven.

PRIMER CONCERT CRICKBOOM

El primer concert de la serie organizada pel mestre Crickboom y que constarà de quatre, fou celebrat el passat dilluns en el teatre Principal, presentantse per primera vegada al públich barceloni la eminent violoncelista Elsa Rüeegger.

D'eminent violoncelista podèm calificarla, ja que la seva extraordinaria execució, tan brillant com pulcra, no es superior a la exquisida puresa de sa dicció. Interpretà (a més de dugas pessas fóra de programa, una d'ellas dificilissima) un *Concert* de Lalo, pera violoncel y orquesta, y la *Sisena Sonata* de Boccherini, ab acompanyament de piano. El *Concert* de Lalo sembla escrit ab el sol objecte d'oferir dificultats mecánicas al executant; dels tres temps que'l constituheixen tan sols l'*Intermezzo* té cert valor intrinsech. En cambi, la *Sonata* de Boccherini (composta d'un *adagio* y d'un *allegro*) es una fina obra clàssica; l'artista pot lluhirshi tant com el *virtuoso*.

La orquesta, a las ordres del mestre Crickboom, executà la obertura de *La flauta màgica*, de Mozart; la sublim *Cinquena Simfonia*, de Beethoven; el poema simfònic *Zorhayda*, de Svendsen, y el preludi del acters de *Follet*, de Granados. La interpretació d'aquestas obras fou bona indubtablement, però's notava que no havian sigut prou ensajadas. El poema del noruech Svendsen es una pàgina musical de marcada influencia wagneriana, en la qual la poesia's combina intimament ab la descripció. S'executà a Barcelona per primera vegada.

El públich aplaudi al mestre Crickboom y tributà una gran ovació a la senyoreta Rüeegger, després de la *Sonata* de Boccherini. -G. Z.

¿ES USTED QUIEN LOS INSTRUYE?...

Ens han remès (no sabèm qui) un número del periòdich de Buenos Aires *La Prensa* corresponent al dia 2 de febrer passat, en el que hi veu la llum pública un article titulat *España enardecida: Andanzas, bienandanzas y malandanzas* (1) *de un conferenciante*, en el que son autor don Francisco Grandmontagne parla d'homes y cosas del Catalanisme ab un desconeixement de causa y un atreviment com no's pugui imaginar el més maliciós.

Són tan grossos els despropòsits y tan gran la desfatzatesa del autor, que no'ns podem resistir a comentar com se mereixen els paragrafs més *sucosos* del tal article.

Comensa'l *conferenciante* dihent «que'l Catalanisme està en plena decadencia degut als esforços de las masses republicanas d'en Lerroux, qu'han anat acorralantnos y treyntnos de tot arreu ahont fins ara dominavam», com ho demostren sens dubte las sorollosas victorias obtingudas pels elements publicitaris al Ateneu, la Cambra de Comers, Colegi d'Advocats, Econòmica, Colegi de Notaris, etc., etc.

Y continúa dihent:

Que el rey no podrá ir á Barcelona sin contar con la tolerancia de Lerroux y sus amigos...

«Que contra'l Catalanisme exagerat d'alguns, protestà en Victor Balaguer en sentit progressiu y espanyol, y degué ésser en sas horas d'inspiració espanyolista que'l *Trovador de Montserrat* escrigué aquells célebres versos de

Ay Castilla, castellana,
si la terra catalana
no t'hagués conegut may!

Que l'esperit del renaixement literari iniciador del modern Catalanisme, fou *democràtic*, *casí radical*, y demostra son assert ab una llista d'escriptors catalans *avanzados*, entre'ls que hi coloca a n'en Milà y Fontanals y a n'en Permanyer, l'ex-ministre de la Unió Lliberal, aquella agrupació política precursora del actual partit conservador.

Que'ls catalans, (aixís ho diu el *conferenciante*) ens hem anat castellanisant a gust nostre, sense cap violència; y per això deuen ésser tan populars las quintas a Catalunya, y *con tan plausible motivo* ens regalarien la Ciutadela, y són pera ell lletra morta'ls patriòtics esforços de l'antiga Junta de Comers.

Y continúa proclamant que a un ministre espanyol de la *Gloriosa*, en Montero Rios, deü la dòna catalana la seva rehabilitació social. (Se veu que'ls intellectuals de las Pampas no tenen ni noció de la institució jurídica catalana de *Senyora y Majora*, y que'l *conferenciante* de marras no's deü haver pres

la molestia de repassar la lley que cita d'en Montero Rios, quin article 52 es un oprobri pera la dòna moderna, puig que va directament a cohibir la propietat intelectual de la dòna casada).

«Copioso fué el movimiento literario y periodístico que surgió del Catalanismo. *La Unió y La Renaixensa* eran publicaciones que mantenían lo que podría llamarse el espíritu histórico de Cataluña».

La Unió! Vetaqui un periòdich del que no'n teniam noticia!

Seguidament ve una llarga parrafada en la que, ab una serie interminable de carrinclonerias y falsetats, preté *reventar* la vida econòmica de Catalunya, donant de passada un bombo fenomenal als *correligionarios* de Bilbao, a qui posa pels núvols; y entre quinanas linias hi palpita la rabia y l'odi del *conferenciante* contra'l Foment del Trevall Nacional, societat a la que nega tota importancia e influhencia, ab una baixesa de miras y una mala fe que contrastan d'un modo estrany ab l'interès del senyor Grandmontagne en donarhi sa *cèlebre* conferencia: puig si dit senyor creya que'l Foment era una entitat insignificant y encarcarada ¿per què hi anava a discursejar? ¿Per què no anava a un altre lloch de més altura y significació?

Y ara ve l'apoteosis final, una encensada que no sabèm si pèndrens en broma o en serio, en la que's diuen unas cosas, que... francament, ens fan sospitar que'l tal Grandmontagne es un gat dels frares capàs de pendre'l pel al més pintat. Agàfinse fort els lectors y... aygua va!

«La competencia periodística es vivísima en Barcelona. *La Publicidad* es quizá el mejor periódico que hoy se publica. Es un diario de amplio espíritu europeo, muy bien informado sobre todos los sucesos del continente, escrito con gran honradez y virilidad, bajo la sabia dirección de don Eusebio Corominas, viejo luchador por la causa democrática y hombre muy popular y querido en toda Cataluña. Allí colaboran Miró, uno de los periodistas más cultos de España, el poeta Marquina, inspirado autor de *Las Vendimias*, Carlos Costa, activo agitador republicano, Marsillach, Jordá y otros varios QUE REPRESENTAN LO MÁS ALTO DE LA INTELLECTUALIDAD BARCELONESA. Hace dos ediciones, una por la mañana y otra por la noche, alcanzando una tirada de cuarenta mil ejemplares (¡quína tirada!). Su influencia es muy grande en el pueblo, y basta una gaceta para fraguar manifestaciones de quince y veinte mil hombres».

Es impossible fer cap comentari a las anteriors linias; y al considerar que a Buenos Aires pot haverhi públich que's pugui pendre de bona fe articles semblants, y premsa prou mansa que'ls publiqui, parodièm al general *guachindango* de *Los sobrinos del Capitán Grand*, y diguem com al comensar al *conferenciante*: *¿Es usted quien los instruye?... Pues es usted un... Grandmontagne!...*

(1) Y *malcrianzas* hauria d'haver afegit.

A PROPOSIT DE DUGAS FES

NA de las cosas, per las que *j'en veu* més al catolicisme, es per la d'haver pres l'*arriendo* d'una infinitat de paraulas qu'es impossible usar sens esborrar avans la restreta interpretació que a l'idea qu'expressan ha donat. Exemples ne són: la *fraternitat* (comparis el catolicisme ab el republicanisme) (1), la *caritat*, l'*amor*, la *fe...* etc. Es impossible dir: cal ésser fidel, cal tenir fe, (qu'es com volia comensar) sense destruir avans el valor dogmàtic de la paraula que sembla patrimoni de la Iglesia. No estranyis, donchs, lector, que fassi una petita divagació sobre la fe.

Dich com volia dir: cal ésser fidel, cal tenir fe. Cap obra humana arriba a sa fi, si la fe no l'ha bressolada.

Però cal que aquesta fe sigui general, ampla, que dintre de nostra personalitat tingui el do de la ubicuitat, que ompleni totes nostras facultats y en tots els recons de l'ànima hi fassi jòch. Fe en las conviccions, pera defensarlas ab calor, pera combatre per ellas, pera propagarlas y generalisarlas; y fe en el nostre rahonament, pare de nostras conviccions, per'adquirir conviccions novas.

Aquesta segona part diferencia nostra fe de la catòlica. Es aquesta restreta, particular, migrada, gravita sols sobre las conviccions (no unas conviccions fillas de rahonament, sinó fillas de la inercia estàtica, per lo que podriam calificar las conviccions catòlicas, de *conviccions-atàvicas*) però no gravita may sobre'l rahonament. Y mort aquest, morta la inteligencia, mort l'avens. D'aquí que la darrera fe sigui patrimoni de tot lo inert, de tot lo que gravita intransigentment: es la fe en la lley de gravetat que t'el roquer que, enfonsat en la sorra, deixa sols veure sa botaruda esquena fins que una volu-

ble duna la curulla desdenyosa. Al pas que nostra fe, la que per sa extensió arriba fins al rahonament, es la de tot lo que's mou, y viu, y s'orienta y camina, y encerta o s'equivoca, però rahona y va.

La fe en la convicció propia la té tot quant existeix, animat o inanimat; la fe en el rahonament sols la tenen els sers que *pensan*. La fe que sols arriba a la convicció es parella de la intransigencia; la que deixa arribar sas frescas ayguas al rahonament se petoneja ab la transigencia. Un convensut que no rahona sols pot arribar a imposar sa convicció a altre; un convensut que rahona pot arribar a acceptar la convicció ajena y ferla seva.

En la tria d'aquestas dugas maneres d'ésser, la humanitat s'escarpeix en dos bandos ben definits. Pel primer estan els vells, els corcats, els malaltissos, els febles; pel segon la jovesa, la salut, els forts, els sencers. Cants de mort armonisan la marxa de la primera caravana: núvols de pols la enoltan. Cants de joya festejan a la segona: els papellons aletejan al séu entorn. «Papelló, simbol de l'ànima, salta de flor en flor, com d'idea en idea'l nostre rahonament. El món es petit, petita es la vida, no la empetitim més; el pensament es ample: volèm!» Aixis diuhen els cants de joya de la caravana de la jovesa.

Y no són pas els individus sols els que'ls entonan: són els pobles, són las societats progressivas. No hi ha exemple en la historia de poble vital que hagi menyspreuat el rahonament y sas consequencias. Poble ahont s'aixeca un *index*, si no s'aixeca ensem un glavi que l'escapsi, es poble mort.

Viure es indagar, es coneixe, es creure y no creure, es deixar y pendre, es moures. Aquell que no té forsas no's pot moure. ¿Y se'ns voldrà fer creure que aquest conjunt de momias que no's bellugan tenen la forsa de no moures? No's mouhen per forsa! Perque la fe catòlica es *no-fer*.

(1) Diuhen ab dugas sectas: «Tot aquell que pensa aixís es germà, y es pera ell el cel polítich o religiós; tot aquell que no hi pensa serà germà filant molt prim, però pera ell es l'infern.

El rahonament dels individus està en rahò inversa del rahonament del Estat. El dia que tots els individus d'un poble raho-

nin, l'Estat no existirà en aquell poble. Si un sol individu es el que no rahona, l'Estat hi existirà: ho serà el vehi que pensí y obri per ell. El pes del Estat sobre un poble, està en rahò inversa del número d'individus cultes. Cada mestre d'estudi es una sangonera de la sobirania del Estat.

L'individu, per ineptia o per peresa, anà delegant funcions al Estat. El jorn que aquestas delegacions comensaren a tenir lloch, l'home vivia una vida purament material; encara no pensava. El jorn que comensà a pensar se trobà ab que l'Estat, avesat a ésser delegat, s'havia delegat el rahonament. L'home ha seguit pensant fins a nostres dias, però sols l'Estat ha sigut el qui ha rahonat. Avuy dia encara veyém al poble, obehint a son vici atávich, implorar el rahonament dels séus cacichs, sacerdots, quefes, *amigos del pueblo*. Però avuy dia també es arribada l'hora en que'ls pobles cultes y els individus cultes de pobles salvatges, reclaman y exigeixen el dret del rahonament. Y si hi ha drets que ben poch s'hagin de reclamar y més prompte'ns siguin concedits un d'ells es aquest: car no cal sinó rahonar pera tenir el dret del rahonament.

Però enfortir-lo es més difícil, y aquesta es la lluyta a que'ls pobles que volen deslliurarse y els homes cultes estàn entregats.

Pres per l'Estat el dret del rahonament, li convenia ésser àrbitre de las inteligéncias pera millor regularlas y amidarlas, y sols deixarlas arribar fins ahont li convingués. Per això l'Estat s'ha atribuït la facultat de la Ensenyansa. L'home o corporació que té en sas mans la ensenyansa d'un poble, es mestre y senyor de la seva vida.

La Ciéncia en mans del Estat que la reparteix a dosis entre'ls ciutadans, deixa d'ésser ciéncia, perque la vera ciéncia es amplíssima, y l'Estat sols la deixa arribar fins al limit ahont comensa a conculcar sa sobirania. La Iglesia ha portat a la foguera a tot aquell qu'ha fet arribar la ciéncia fins més enllà del sagrat limit ahont el dogma dorm la pau dels morts. L'Estat ha clos la boca, ab medis suaus o fermes segons els temps, als que han traspasat ab la ciéncia la valla dels seus dogmas politichs. La ciéncia en mans del Estat es una mercaderia que sols la dóna a grans dosis quan li es convenient, com se dóna'l ranxo als tocinos pera cebarlos; els científichs són mercaders ab patent; y las oficinas ahont aquestas patents se donan, las Universitats, són la tapadora in-noble pòsada sobre'l pou ahont mora la Veritat pera que no pugui sortirne.

La Universitat del Estat es la institució més aclaparadora dels temps moderns: Cal sols donar un tom per ellas pera ferse càrrech del séu caràcter, del séu esperit. La

joventut hi passa per necessitat, lassament creuha llurs claustres y s'adorm en els polsosos banchs de las aulas. Hi passa ab el mateix cansanci què passa'l comerciant per la duana a recullir sas mercaderias. Va la joventut a la Universitat del Estat, no a apendrehi, sinó a guanyarse la patent ab el cul de las calsas. Y l'Estat riú; riú y cobra bons picotins de moneda.

Això a baix. Guaytéu a dalt; guaytéu las fonts d'ahont déu rajar la ciéncia! Tota la imbecilitat de la nació es la escullida pera instruhir al poble. La estupidesa, la carrincloneria, la fatuitat y l'eclecticisme, això es: la manca d'opinions se donan cita en els cervells dels Doctors. Inamovibles en llurs càrrechs guanvats no pel valer sinó per la opoció; assegurat l'aufals per tota la vida, els més desperts s'adormen en las cadiras doctorals, s'hi petrifican, hi cristallisan. Si algún jove intenta pujar a la trona, si hi arriba, hi arriba endarrerit de tot el temps que ha tingut de cloures pera preparar sas oposicions. Lo segur es que no hi arribi, barrat com està'l camí pels vells que, formant grupo o tribunal, barran la entrada ab son *esperit* de Claustre... Allà hont hi ha esperit colectiu, la Bestiesa fa d'esperit.

Aixis en Jurisprudencia, Gayo, Papinià, Sant Tomàs y las dotze *Taulas* que ab las de Moisés fan que l'Estat no *taulas*, sinó *dama* fassi al Individuu, són el comble del sentit comú; en Medicina si ja no se sangra es perque potser no se'n sab; en Quimica's teorisa; en Fisica encara no s'ha arribat a la cayguda de la poma, y a tot arreu Déu Nostre Senyor resol tots els conflictes (1).

Al costat del encarcament, de la cristallisació, de lo anodi y embrutidor de las Universitats del Estat ab sas teorias, sas fórmulas, sos arcaismes, son sectarisme y son esclavatge adulador e hipòcrita al poder que las manté, s'hi aixeca, en els pobles que volen progressar, que volen rompre cadenas, que volen volar pera sanejarse en ambients més purs, en amplex ambients de veritat y d'anàlisis, la Universitat Lliure.

Es prou conegut de nostres lectors lo que aquesta es, pera que m'entretingui a descriurela, cosa que per altra banda no'm permet l'espai de que dispo. Diré d'ella sols qu'es la vera síntesis de la fe en el rahonament. Se lluyta dintre d'ella pel progrés, no pera fingir-lo. No s'estudia dintre

(1) Recordo qu'en una de las classes de Dret a que he assistit, el professor, analisant las diversas teorias qu'existeixen sobre la remuneració o indemnissació al processat ignocent, va concluir que no valia la pena de averiguar quina era la millor, perque a la fi la verdadera justicia's farà en el cel. Jo esperava veure al día següent el Claustre de Dret declarat inútil y dissolt per R. O. Però no va ésser aixís .. per desgracia y pera ofensa al Diví Jutjament.

d'ella una teoria, una escola, ni una secta, sinó la Ciència, l'Art, la Religió. Tè als cervells, no per safretjos que s'alimentan d'una aixeta, sinó per oceans que reben ayguas de molts rius y rieras y reguerots.

¿Tenim a Catalunya la Universitat Lliure? No. ¿Estèm en camí de tenirla? Si. ¿Trigarèm a tenirla? Si: molt.

Cal avans que desapareguin de la vida tots els vells, els corcats, els fanàtics, els sectaris y els convensuts-atàvichs; els rancis, els petrificats, els exclusivistas y els intransigents. Tot això trigarà a morir perque rebroti. Així trigarà l'adveniment de l'hora en que la Universitat Lliure aixequi son casal en la nostra terra.

Pera fundar la Universitat Lliure calen coses que mentres existeixin els avans dits són impossibles d'obtenir. Calen diners, y com que aquella fundació no són uns funerals, ni una benedició, ni un trisagi, no hi hauria diners. Cal que tots aquells senils anti individualistas, siguin menys *individualistas* y personalisin menys. Perque ¿qui la proposarà la fundació que no desperti en tots enveja, temor de donar-li importancia o indiferencia? Es difícil trobar el qui, mentres *visqui*—diguemho així—entre nosaltres tot aquest pastitxo d'hipòcritas ambiciosos que trevallen no per una idea, sinó pera ferse un nom.

L'any passat vaig donar a la publicitat la idea del Congrés Català, idea d'un amic meu que volgué conservar l'incògnit. Del article que'n vaig fer, els companys n'editaren una fulla solta, la quina fou profusament repartida. En ella's demanava consell: *¿Es bo o es perjudicial pera Catalunya predicar aquesta idea?* hi deya.

Com va preveure molt bé l'Oriol Martí en un article publicat la setmana següent, se feu el buyt a la idea. Ni una sola resposta va ésser rebuda dels que tenian la obligació de respondre, donchs diuen que ayman a Catalunya, ja que jo podia haver comensar la campanya de divulgació y fer un tort a nostra causa.

¿Volèu saber quins varen respondre? Varen ésser els joves. Alguna que altra societat d'esperit ample que m'honorà oferintme son setje pera predicarhi. Ara fa poch, els estudiants, l'esplet d'esperansas que puja; llavors, alguns, comptats entusiastas de tot lo que sigui moviment, m'enviaren cartas oferint sos serveys y son valer desde'ls seus pobles ahont *sense fer sacrificis*—despreci etern als que se sacrifican!—somnia y lluytan per la causa. ¿Què'ls hi havia de dir a tots? «Jo no vull pas exposarme a fer un tort a la causa... La indiferencia dels *patriotas* ha acullit la idea. O la idea es dolenta, o ho són els patriotas... *A la posterità...*» etc.

Es que, en veritat, vivim en un medi ahont

hi suran massa petitesas pera poderhi nedar bé. No estèm pas en l'època deis grans actes, sinó en l'època de sa preparació.

Així sols individualment podèm assolir la fe en el rahonament. Colectivament, sols podèm preparar el terror pera qu'ella fructifiqui.

La Universitat Lliure avuy dia es impossible, mes sa preparació no sols es ja hora de ferla, sinó que comensa a ésser un fet. Ho es el primer número de la revista mensual d'educació nacional, nomenada *Universitat Catalana*. El *Propòsit* ab que obre sa tasca ho deixa veure clarament. «Volèm—diuen entre altrás cosas—que la *Universitat Catalana* respongui a l'altesa del seu nom. Volèm que sigui'l ganfanó alsat als quatre vents, sota quals plechs vinguin a agruparse tots aquells que trevallen pera la cimentació y edificació de la *Universitat Lliure Catalana*. Volèm que sigui una llar intensa y extensa de calor y llum pera'ls conreadors del esperit català en las diversas bràncas de sa cultura.»

A aquests braus empenedors «no'ls espanta la llibertat y varietat d'opinions, sempre que cada una sigui sincera y respectuosa ab las demès.» «Sobre tot en empresas de cultura com la nostra—*diuen*—las creyèm no sols útils, sinó necessaries, perque, lo mateix que l'armonia en els sons, la cultura no consisteix en la supressió dels contraris, noméninse opinions, gustos o interesos, sinó en llur combinació dins l'acort perfecte d'un principi superior, ideal, que a tots abraça y agermana.»

Estèm, donchs, en via de preparar. Y els que comensan a voler preparar ja deuen haver trobat esculls en son camí. Ben clar ho donan a entendre aquestas paraulas d'ells: «Aquestas associacions de joves (las que oferiren llur esforç, donant ab això un bell exemple de solidaritat patriòtica que imitar als homes fets) respongueren generosament a la crida... etc.» *Ergo*, els homes fets han fet el buyt, sa eterna arma. Atacar compromet; callar es nedar y guardar la roba. Ja sabèu, donchs, els joves, quina es vostra obligació. Aportar vostre esforç moral y material a la nova obra. Estèm en via de preparar. Pera construhir cal enrunar avans. La guerra entre joves y vells es declarada ja fa temps. Hora es ja de que's trenquin las hostilitats. Formèm la pinya de la juvenesa, y al crit de *Via jora'ls corcats!* escometèm de ferm contra las arnas, enderroquem idols, conculquem pedestals, desemmascarem devant del sigle las momias disfressadas y ajuntèm tots els nostres esforços per'ñar trillant el camí que a nosaltres ens ha de conduhir al ideal, y a nostra estimada patria al estat de cultura y germanor de que es ben digna.

La fe en la convicció de la necessitat d'eliminar lo nociu, ens portarà a la fe del rahonament, pare de conviccions més elevadas.

F. PUJOLA Y VALLÈS

PER ULL DE GARBELL

Diu un telegrama:

«Después de la sentencia arbitral, el presidente Mouraviev ha dicho que, si bien se inauguró pacíficamente el sistema de arbitraje, hoy nos hallamos en medio de siniestros rumores de guerra y que, aunque se aspire al bien, no se está libre, por desgracia, de un ataque posible é inesperado.

Ha añadido que estamos obligados á aceptar la guerra de legítima defensa en nombre del honor y de la libertad. Ha terminado diciendo que después de la lucha actual se hará de nuevo la luz, y el arbitraje de La Haya seguirá siendo muralla de la justicia y de la razón y prenda y esperanza para el porvenir.»

Aquestes darreres paraules estan tan plenas de melancòlica resignació y de serena esperansa, que un no pot menys que mirar-se ab una sincera simpatia la figura augusta e impassible del president Mouraviev; ab aquella senzilla simpatia que inspira sempre als homes honrats el petit nombre d'escullits que'ls burletas y escèptichs coneixen ab el nom despreciatiu d'ànimas de canti o benaventurats.

«*Volverán las oscuras golondrinas...*» Y, tot esperantlas, els ilustres membres del tribunal d'arbitratge de La Haya permaneixen tranquils e impertorbables, aguantant la bofetada que'ls russos y els japonesos ab la guerra, y las grans y petites potencias ab sos preparatius bèlichs, sentan sobre sas galts beatificas; y el seu temperament pacífich y conciliador els transporta a regions superiors, desde las que miran indulgentment las entremaliaduras dels homes que volen marse.

Jo admiro, donchs, respectuosament al president digníssim y a sos confreres, no sense planyem de qu'en un moment d'excitació l'ilustre Mouraviev no hagi sabut dominarse, demostrant que — contra lo que afirman els malvolents — a pesar de tot, la sang que circula per sas venas no es pas sang d'horxata.

«*Estamos obligados á aceptar la guerra de legítima defensa en nombre del honor y de la libertad.*» Segurament aquestes paraules foren un lapsus fill del calor de la improvisació, y a horas d'ara ja'l president deu empenedirsen, puig de lo contrari, demostraria tenir un ardor bèlich molt poch en armonia ab els pacífichs fins de la institució a qui aytals paraules anavan dirigidas.

Y el primer mal intencionat que volgués

posarla en ridicul, podria fer observar al president Mouraviev que las grans potencias al prescindir sistemàticament dels bons oficis del flamant tribunal sempre que la importancia dels seus fins o interessos ho reclama, deixantli solsament solventar las petites diferencias sens interès, el posa, com posa als seus companys, en una situació bon xich delicada, situació de la qual sols podrian sortirne ayrosament y ab dignitat formulant una petita protesta que, si fos redactada en termes tan serens y *comedidos* com no pot menys d'esperarse de personas pacificas y ben intencionadas, produhiria en el món civilisat un efecte meravellós. El president Mouraviev y els seus companys, per exemple, podrian dir a las grans potencias, y fins a las petites: «Puig qu'en realitat sols ens feu servir de figuras decorativas, els meus companys y jo creyèm que ha arribat el cas de dirvos ab el major respecte: *Ahi queda eso.*»

Y el president Mouraviev y els seus companys d'arbitratge, sense perdre res de sa fama d'homes pacífichs y entenimentats, guanyarian quelcòm no menys honorífich: la serietat y la dignitat, que no perjudicán may als homes, especialment als que acceptan càrrechs tan delicats com els que desempenyan els honorables membres del Tribunal d'Arbitratge de La Haya.

Sembla qu'en el projecte d'Administració local que s'està discutint al Congrès, la qüestió del ball públich y privat queda en interdicte, y la fadrinalla qu'espera ab neguit l'hora de las balladas, tant al pla com a la montanya, tindrà d'avuy endevant un nou motiu de preocupació: «¿Es misser l'alcalde, que segons la nova lley pot concedir o negar el permis? ¿Estarà o no per orgas el diumenge vinent?...» Cal confessar qu'en Maura, al conferir tan monstruós despotisme als petits cacichs del reyalme, 's mostra bon xich crudel ab els més inofensius espanyols: crudeltat qu'en un estadista de la seva talla no deixarà de fer barrinar als nostres politichs maliciosos que sens dubte veuràn en la a primera vista innocenta disposició una trascendencia ben digna d'estudi y meditació.

Perque, evidentment, l'home'n deu portar una de cap. Per la meva part, confesso que

l'assumpto no ha deixat de preocuparme, y, després de madura reflexió, sols dugas explicacions satisfactorias se m'ocorren respecte a las intencions o mòvils qu'han guiat a nostre gran home d'Estat.

Es la primera un esperit d'ampla moralisació, aquell esperit tan ben condensat en l'incomparable *pareado*:

¡Jóvenes que vais bailando,
al infierno vais saltando!

Y es la segona qu'en Maura, qu'estima de cor a tots els seus súbdits—vull dir als súbdits de S. M.—ab una sollicitut qu'enterneix, s'haurà fet en sas horas d'insomni la següent reflexió que no deixa de tenir el seu pes: «¿No'ls faig ballar jo als pobres espanyols a tota hora del dia y de la nit, si els plau per forsa? ¿Per què, donchs, més balls sense'l meu permís? Prou, prou, fills meus! Si vos escoltès, acabariau ballant el ball de Sant Victor!»

Heusaquí com va neixe la lluminosa inspiració.

El projecte de lley relatiu al servey militar obligatori ja ha passat pel Congrés. Falta sols que passi pel Senat, y d'abdós cossos legislatius n'haurà sortit la entronisació del militarisme, aqueixa negació de las modernas civilisacions, de la que no's saben lliurar tants y tants grans Estats. D'aquests, no sabentne pendre lo bo, ne prenèm lo dolent. Es natural. L'era de las injusticias tira per llarch; la onada del militarisme creix arreu. Mentres l'Estat sia l'ex de las modernas civilisacions, aquestas, fonamentadas en la forsa, no seràn més que una mentida y un escarni.

El republicanisme unitari, moviment cesa-rista com el que més, d'acort ab el fals lliberalisme d'en Canalejas, ha sigut el que, ab un migrat esperit d'igualtat y de justicia, ens ha dut la funesta plaga. Las remadas de xays que forman el poble espanyol no protestaràn de la nova lley embrutidora: l'aplaudiràn entusiasmat y diràn *bel bel* com a xays que són. Sols una part del poble català, la que ha servat l'esperit lliure de la terra, protestarà ab indignació en el fons de son cor. «Catalunya Federal» ha sigut ara la primera entitat autonomista que ha fet sentir sa veu contra'l militarisme, en la serie de conferencias que tots els dissaptes ve donant. Sembla, ademés, que s'està organisant un gran *meeting*.

Sols nosaltres, els autonomistas, els reaccionaris, protestarèm. Els altres, els revolucionaris, els lliberals, els demòcratas y progressius, cantaràn victoria. Es cert que'ls conceptes de servey obligatori y llibertat se donan bofetadas: però, en cambi, el primer s'avé maravellosament ab el d'igualtat, y els nostres republicans, posats en el cas de decidir-se entre la llibertat y la igualtat, se decantan cap aquesta. El dia que, gracias al regim uniformista, siguèm tots ben iguals, podrèm comensar a pensar de quina manera ho hem de fer pera ésser lliures. Mentres tant, aquesta petita molestia del servey militar obligatori quedarà compensada per aquella íntima satisfacció qu'experimentarèm al saber que tots servirem per un igual. Es una gran veritat democrática allò de *Mal de muchos, consuelo de...* d'imbècils, diria jo.

EMILI TINTORER

BOHEMIA

Pel d'sert estèril de la indiferencia
va la caravana.

Es trista la vía; no hi ha ombra qu'ampari
y fins l'ayre hi manca
Angunia'l silenci,
la calma aclapara,

prò'l jovent alegre, que riu y que crida,
ni pateix ni's cansa...

Allà van els joves,
els pobres bohemis que riuhen y cantan.
Ells fan mil projectes que may se realisan,
la vida ofereixen per una mirada
y llensan al ayre cansons dolsas, plenas
d'amor y anyoransa.

Són ells, són els joves,
els pobres bohemis somniadors que cantan...

La marxa es penosa,
alguns ja desmayan,
mes, com tots els altres corren y s'allunyan,
no hi ha qui'ls ajudi a seguir la tasca.
Deixeulos, deixeuos que rugin y cridin,
que donguin sa vida per una mirada,
que ab petons somnihin que may han de rebre,
que cansons entonin d'amor y anyoransa...
Deixeulos, deixeuos; ja veurèu quan tornin
de la gran batalla,
ja veurèu com venen ab els rostres pàlits
y com els fronts baixan;
ja veurèu llavoras com aquests bohemis
ni efi amors somnian, ni riuhen, ni cantan...
Pel desert estèril de la indiferencia
va la caravana...

SANTIAGO A. NARRO

L'ANTICH CARNAVAL DE BARCELONA

(Continuació)

Roda'l món
y torna al Born,

El sagell de la *Societat del Born* figurava un politxinell-la aixancarrat sobre un globo aerostàtic; una cinta rodejava'l globo, menos per dalt, ahont el ninot l'agafava ab els brassos estirats; ademés del nom de la societat y el de son president y fundador, hi havia son lema, qu'era: *Filantropia y Diversió*. L'esperit de beneficencia era la nota més simpàtica del Carnaval barceloni: s captava pels pobres en quasi todas las comitivas, funcions y cavalcadas, y el públich responia de bon grat a la capta.

En el *Bando* del any 60 se prevé als ciutadans que's captará pera'ls ferits de la guerra del Marroch. D'aquest any ne tenim tots els datos necessaris pera fernos càrrech del brill y ostentació de las festas, gràcias á la obreta que publicaren en J. A. Clavé y en J. M. Torres (1), dedicada al meu avi ab el següent sonet:

Al rústich so del corn, jo avuy os cant,
mon bon amich, SEBASTIÀ JUNYENT,
d'egregia Junta digne president,
plaga entre'ls plagas, gat del botavant.

Vos sôu lo cap que disposau constant
del REY DELS BOIGS lo bell recibiment:
vos sôu la veu que crida al brau jovent
entorn lo lilit del HÈROE agonizant.

Vos sôu qui, de cors nobles recullint,
calmâu miserias, d'aquest sigle afront,
frescos pàmpols y llors ufà cenyint:

Vos sôu qui promovèu lo contrapunt
que als pobres obra més serè horitzont...
y per'sò os dedicâm lo llibre adjunt.

CLAVÉ

Se rebé un telègrama de Moscou, fetxa 1.er de janer; després un de Venecia del 3 de febrer, y un de Marsella del 8, anunciant que'l dia 12 arribaria en Carnestoltas II, *Conde de Camanilla*. Aquell dia'ls vols de la estació del Est estigueren atapahits de gran gentada; s'hi aplegaren de vint a trenta mil personas, moltissimas d'ellas disfressadas y fent un soroll de trenta mil dimonis. A las tres arribava'l tren. Ademés de la *Diputació*, *Ajuntament*, *Audiencia*, *Claustre Universitari*, etc., etc., que'l reberen com l'any passat y formaren en la comitiva, hi hem d'afegir: Una guarda de zuavos que feya escolta als gegants pagesos; una secció de cavalleria àrabe; un'altra parella de gegants grassons y un en trajo marroqui; nanos de tota forma, y els cavallets de cartró que cargolejaven muntats per marroquins diminuts. Tot això al so de nombrosa banda de timbals y

orquestra d'exòtichs instruments. Una pintoresca patuleya de tercis catalans, ab sôn comandant, enarborant barradas banderas:

No falta en ninguna parte,
entre fiestas catalanas,
las barras y su estandarte (1).

Un penó ab un ninot y un lletrero: *Ultimo habitante de Tetuán*; una comparsa de *negritos* americans, ballant y cantant un tango dedicat a Muley-Abbas. A algunas comparsas del altre any s'hi afegian la dels *arrenca-caixalis*; no hi podia faltar un mirinyach collossal; hi havia una mena de guarda negra portant en triomf un ninot vestit de moro, seguida d'un esquadró de cavalleria marroquina ab bacallans per espasas, custodiant dos carros plens d'odaliscas; pagesos del Camp de Tarragona portant a la gropa dels matxos que muntavan, a sas promesas o mullers; una comparsa de descamisats dalt de pollins; en un dels carros hi anavan barrejats arquitectes, enginyers, pèrits agrònoms, aparelladors y sobrestants, ab banderetas y altres instruments, ocupats en l'*ensanche* de Barcelona; carretelas ab comissions del *Teatro de Oriente* y de la societat *La Joya Barcelonesa*; pallassos, pierrots a cavall; cavallers Lluís XIV y Lluís XV y del temps de Carles III; esquadró de soldats a la *federica*; guardas inglesa y americana; jockeys, trabucayres, etc., etc. Una carretela en la que hi anavan quatre personatges, dos d'ells ab cap de lleó platejat, y els altres dos ab una torra daurada en lloch de testa, simbolisant l'escut de Castella: els cavalls que la tiraven erant muntats per escuders ab l'escut de Barcelona al pit y el de Catalunya a la espatlla; venia'l sèquit *oficial*, intercalat d'orfeons y pagesos; seguia esplèndida la carrossa que duya al *hèroe* de la gresca, si fa no fa igual, que l'any passat; un piquet de zuavos li feya d'escolta, seguint una immensa cavalcada de pierrots sortits del *Circo Real de Cincicelli y Price*, quals *clowns* anavan en un cotxet tirat per sis *poneys*. Tancava la marxa un *òmnibus* que duya l'equipatge y el servey de S. M. Carnavalesca.

Pel curs se repartian himnes dedicats a la plausible entrada del senyor don Carnestoltas, y programas posats en vers per la distingida poetisa *Madama Bufa-vents*, dels que transcrivim lo següent:

Per'adornar més la plassa,
todas las revenedoras,
han convingut en posarse
los mirinyachs fets d'estoras.

Y las mossas pescateras
portarán ab molta manya
los mirinyachs fets de xarxa
ab quatre cèrcols de canya.

(1) *El Carnaval de Barcelona en 1860.*(1) *Entrada triunfante y entierro del Nuevo Carnaval (auca de redolins).*

Si volèu confits y anís
a las noyas regalar,
per favor vos encomano
molta prudencia en tirar.

No tirèu ous de farina,
no són bromas de senyor,
divertiuvos d'altre modo
que vos fassia més honor.

No cregàu venecians,
romans o vilanovins:
lo verdader Carnestoltas
sols vol als barcelonins.

Al mateix temps se publicava una *Amnistia* que comensava aixís:

Jo só fill d'aquell gran Rey,
molt gran y molt poderós,
que l'any passat va apareixe
escampant lo bon humor.
Mon llinatge es tan antich
qu'entre nats no té recort:
a Roma me van criar,
Venecia me donà sòrt,
y contra las costums serias
só aclamat reformador.

Perdona als notaris, advocats, metges, lle-
vadoras, procuradors, empleats, regidors,
diputats, adroguers, herbolaris, periodistas,
bugaderas, etc., etc., etc. Exclòu de l'amnis-
tia als sofisticadors d'aliments, als que roban
del pes, a *xarlatanis*, curanders, bruixas,
magnetisadors, didas y didots, y acaba di-
hent:

De l'actual quinta eximeixo
vells, trencats, coixos y torts,
als que fan set pams y quart,
als qui sobra o falta un tros.
Tampoch no vull més sorteig
mentres tingui el ceptre jo;
tànquinse los tribunals,
fóra las contribucions,
cessi la Universitat
d'atolondrar vostres noys,
ab tant grech, francès, llatí,
que'ls posa un cap ple de trons.

El dilluns assistí en Carnestoltas a la funció de beneficència que's celebrava al Liceu, ahont se cantà *Saffo*, acompanyat de la música escocesa que aquest any figurava en totes las festas.

El dimars se dirigí al Circo de cavalls de *Cinicelli y Price*, ab una escolta d'honor de voluntaris catalans qu'espontaniament s'ofereiren.

Dimecres al *Circo Barcelonés*, o *Teatro Ristori* com altres li deyan, ahont, després que la secció coreogràfica havia ballat tangos de *negritos y Tarantella*, el señor alcalde del *Ajuntament* de fóra, (1) desde'l palco, demanà per ballar, y trasladantse al escenari, l'*Ajuntament* en pes ballà'l *Ball rodó* y el *Contrapàs*. El producte de la funció era destinat als ferits de la guerra d'Àfrica.

El dijous gras sortí ab nodrida comitiva a captar pels pobres; per'arribar als balcons se servían d'unas llargas perxas de qual extrèm penjava un cèrcol qu'obria la boca d'una llarga bossa, per la que baixavan las monedas fins a las mans del captayre. Cridà l'atenció, aquell dia, el gran carromato del *Circo Real*, compost d'una gran panera pera rebre donatius, y al séu voltant, convenientment agrupats, alguns nens de la Casa de Caritat. Tancava la marxa la carretelá del *personatge*, seguida de la música escocesa. Al vespre d'aquell dia assistí, portat en cadira de mans, a la funció que a benefici dels voluntaris catalans se dava en el *Teatro de Oriente*, a la plassa de Sant Agusti vell.

El divendres tornà al *Circo Barcelonés*.

El dissapte a las sis y mitja's disparà'l castell de fochs que a causa del mal temps no s'havia pogut fer el dia de l'arribada, y acabat se presentà tota la companyia del *Circo Real* formant brillant cavalcada per'acompanyarlo de nou a la funció, qual producte's destinava a las casas de beneficència; essent rebut a sa arribada ab salvas, himnes y fochs de bengala.

No's podia queixar, aquest any, el *Rey de la Saragata*: fochs, espectacles, serenatas de més de cent timbals, cavalcadas, etc., etc. Jamay las festas podian assolir més esplendor.

Per aquest temps havian ja finit a Barcelona's célebres balls de la *Patacada* que's celebravan en uns magatzems del carrer de las Tapias, ahont hi acudian ab predilecció las *raspas* y ahont se ballava el *Ball rodó* y la *Bolangeria*. En va s'intentà ferlos reviuire en els pòrtichs del mercat de Santa Caterina y en els saions de *San Cayetano* y de las *Sitjas*.

Tampoch se feyan els que la Casa de Caritat organísava a benefici dels pobres en la sala de Llotja y als que assistia la *classe acomodada*, continuació dels que desde l'any 1803 s'havian celebrat en un espayós local de darrera la iglesia de Santa Mònica, qu'havia arribat a contenir deü mil personas. Els brillantíssims del *Gran Teatro del Liceo* y del *Teatro Principal* els havian desbancat, atraient ab sa magnificència a la joventut ayment del esbronch y la ballaruga.

Tampoch se feyan per aquest temps els balls de *Pinyata* del primer diumenge de Quaresma, ni els balls de màscaras del dia de Sant Joseph.

Però durant el janer y febrer d'aquell any se ballà de valent, donantse 112 balls de màscaras entre'l *Circo Barcelonés*, *Olimpo*, *Joya Barcelonesa*, *Gran Teatro del Liceo*, *Ateneo*, *Artesano Barcelonés*, *Brillante Barcelonesa*, *Fraternidad*, *Pireo*, *Amistad*, *Triunfo*, *Teatro Principal*, *Francesa de Beneficència*, *Casino del Centro*, *Salón del Norte*, *Campos Eliseos* y *Circo de Madrid*.

(1) Que'l feya'l *Gravat*, l'home més xistós del barri.

El més brillant y animat fou el que's donà al Liceu el dia primer de febrer, en el que resultà, a benefici dels ferits de la guerra, la cantitat neta de 8,864 pesetas, que foren entregadas al capità general.

SEBASTIÀ JUNYENT
(Seguirà.)

NOVAS

El diumenge passat, dia 28, baix els auspicis de l'«Associació Catalanista» d'Arenys de Mar, se celebrà una festa patriòtica en el Teatre Principal d'aquella vila, en la que alternaren las cançons populars cantadas per alumnes del Colegi de Sant Jordi dirigits per son mestre senyor Flos y Calcat, ab la lectura de poesias y ab els patriòtichs discursos dels senyors Majò, d'Arenys; nostre company Martinez y Serriñá, en representació de JOVENTUT; Tona, de «Catalunya Federal», y Gubern, que presidí l'acte en representació de la *Unió Catalanista*. Tots foren molt aplaudits.

El mateix dia, á las nou del vespre, tingué lloch la vetllada que tenia anunciada'l «Centre Escolar Catalanista», en la quina la part artistica anà a càrrech de la senyoreta Pomar, la part científica a càrrech del senyor Campllonch, qui llegí un discurs sobre'l *Radium*, la literaria a càrrech de la senyoreta Maria G. Bassa, en Joseph Franquesa y Gomis y en Joseph M.ª Roca, de quins autors se llegiren hermosas poesias, y d'en Ramón Surriñach, qui llegí un bonich treball inèdit. La part patriòtica fou encomanada al erudit conseller del Centre en Joseph Poch, qui llegí un magistral y vibrant discurs sobre l'«Estudi de la Historia», que constituí la nota més catalana de la festa y que fou interromput varias vegadas pels xardorosos aplausos de la concurrencia, aplausos que's repetiren al terminar. Tancà l'acte'l senyor Martí y Julià, que presidia en nom de la *Unió Catalanista*, pronunciant un encertat parlament en el que glosà'ls conceptes emesos pels anteriors oradors.

La societat democràtica catalana (L'Eura) ens invità a la vetllada literaria y musical que celebrà diumenge, en la qual hi prengueren part el president senyor Oliveras, que pronuncià un agradós discurs, els senyors Munné, Barbany, Bataller, Quintana, Cervelló, Clota, Masó y Subirachs, els noys Pirelló y molts més de las escolas que a son càrrech té dita societat; mereixent, tant en la lectura de treballs literaris com en la part de música y cant, molts aplausos. També hi prengué part el septimino de guitarras y ban-

durrias «La Lira», que contribuí al millor luhiment de la festa.

Deya dias enrera *La Renaixensa*:

«Convocadas per la «Lliga de Catalunya», s'han reunit las entitats de Barcelona y'l seu pla adheridas á la *Unió Catalanista* en virtut d'un ofici d'aquesta última pera'l designament de delegats pera la próxima Assamblea, haventse acordat, per unanimitat, oficiar a la Junta Permanent demanantli lo tema que ha de posarse a discussió, a fi de poder nombrar ab més coneixement de causa sos delegats, aixís com lo lloch ahont ha de celebrarse dita Assamblea.»

Aquest paragraf qu'en altra ocasió'ns ha guera sorprès, avuy el compreném, donchs per desgracia revela uns procediments que no escauheu a aquells catalanistas que tant proclaman lo que no creuen, això es, que no volen trevallar a l'ombra. No fem comentaris, donchs creyém que la Junta Permanent de la *Unió* sabrà posar a ratlla a aytais *reyezuelos*. Sols farém remarcar qu'en el mateix número fa saber *La Renaixensa* que pera servir millor a sos, lectors suprimirà la edició de la nit, y que'l president de la «Lliga de Catalunya» y el secretari del consell d'administració d'aquell periòdich són una sola persona que's diu don Frederich d'Uyà. Es de témer que s'intenta imprimir al Catalanisme una direcció quins resultats serian semblants als que ha tocat *La Renaixensa*: ¿no es veritat, senyors accionistas?

No sabém si es d'aquesta mateixa opinió el senyor don Joan Permanyer, però no li preguntém per ara, perque a nosaltres lo que'ns interessa es coneixe'l parer de la Junta Permanent.

Llegim en la premsa d'aquests dias que'ls republicans *tremendos* se'n van a América a fer un *bolo*: lo qual vol dir que hi ha algú que té interés en allunyarlos de Barcelona y de Valencia per una temporada, y qu'ells, els *revolucionarios terribles*, s'han prestat a fer el joch dels interessats, sols sia per allò de que qui paga mana. Encara qu'en el cas actual pensém que seràn dos els que pagaran: els *vius d'aquí*, y els tontos del comité republicà de Buenos Aires.

Pera més detalls d'aquest viatge, atrassém al lector a *La Publicidad*, que ja l'ha fet públich donant lloch a que un diari catalanista el comentés en un article titulat *Ara sí que vindrà'l rey*.

En Montero Rios, el firmant del *Pau de Paris*, ha donat dugas conferencias a Madrid sobre'l mateix *Pau*.

Y ha dit qu'ell, (no en Pau sinó en Montero), en temps oportú, ja ho proposava que's dongués l'autonomia a las Antillas (I), perque si Espanya las hi havia fet de mare, educantlas (?) durant la infantesa, lo natural

y just era que las deixés, emancipar un cop assolida la major edat:

En virtut d'aquestes declaracions, demanem a tots els autonomistas catalans que's fassin monteristas. «Per què?» se'ns preguntará. Molt senzill. Catalunya té sa major edat ben complerta, en Montero Rios, quefe nominal dels liberals dinástichs, aspira al poder... Donchs quan l'obtingui, l'autonomia de Catalunya serà un fet.

Però ara'ns recordem de qu'en Canalejas, aliat d'en Montero, va dir no fa gayre qu'ell també es autonomista, però que l'autonomia que volém no'ns la poden donar, per ganas que'n tinguin.

En conseqüència, votemlos no com autonomistas, però si com a embusteros, que s'ho tenen guanyat.

Res de nou ens diuhen las obras exposadas al taller d'en Casas per en Casas y en Blay, si no qu'es la primera exposició que fa la naixenta revista *Forma*, que publicarà la casa Thomas com a mena de mostruari de las artisticas reproduccions que sab fer. Els curiosos poden veurehi el quadro gran d'en Casas *La carga*, si no's donan per satisfets ab haver vist las oleografias que *La Tribuna* regalà als seus suscriptors.

A Ca'n Parés hi exposa en Ll. Masriera. No està del tot mal lo que hi exposa. Heus aquí un artista que si fos personal seria digne d'alabansa.

En suma, una setmana anodina en materia d'art.

Al teatre Romea s'ha estrenat un quadret còmic titulat *Els punxa-sarrias*, original d'en Santiago Rusiñol. L'acció té lloch en un *fielato* de carretera real, proposantse l'autor satirisar els usos y abusos dels burots y carabiners, que, ab sas familias, són els principals personatges de l'obra. Aquesta, a més d'ésser molt deixatada, no's recomana per la veritat psicològica dels tipos, ni pel medi, convencionalíssim, ni tan sols pels *xistes*, en sa majoria xabacans. La execució, ben arrodonida.

El conegut llibreter y antiquari en Pere Marés y Oriol ha obert a la Ronda de la Universitat, n.º 13, un establiment ab el títol de «El Corresponsal del Coleccionista», essent la especialitat de la casa tot lo referent a l'antiga Corona d'Aragó, particularment Catalunya, Rosselló y Balears: cartas y grabats antichs, monedas y medallas, publicacions agotadas, edicions raras, pessas pera coleccions, etc. Ab la lectura del catàleg que té en premsa, o visitant la botiga, un se fa càrrech de la utilitat que reportará als ayments de nostra cultura aquest establiment, dirigit per una persona entesa com el senyor Marés.

Publicacions rebudas:

Joan Gabriel Borkman, drama en quatre actes d'Enrich Ibsen, traduït al català per J. Roca Cupull. La «Biblioteca Popular de «L'Avenç» ha publicat en son volùm 19 aquesta notable traducció del senyor Roca Cupull, a la que precedeix un estudi de l'obra fet per en M. Prozor. Preu, 50 cèntims.

Stirnerovsky individualism ve hnutí anarchistickém, fascicle de Luigi Fabri, predominanthi la punyenta sátira que caracteriza a todas las publicacions de la biblioteca revolucionaria qu'edita la famosa revista *Novy-Kult*, de Praga.

La Universitat Catalana. Notablement millorada, ha entrat aquesta revista en la segona època de sa publicació. Dels alts propòsits que guian a son director nostre amic Cebrià Montoliu, y al triat cos de redacció, ja se'n dona idea en un article que apareix en aquest mateix número de JOVENTUT. No'ns cal sinó remarcar la importancia d'aytal publicació y la necessitat de que en l'obra que ve a realisar hi colabornin, cadascú en la mida de sas forsas, tots els catalans ayments de la cultura de sa patria; y més particularment els joves, ja que d'ells depèn el pervindre y la prosperitat de Catalunya.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de València, 233

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Els suscriptors y lectors que conservin completa la colecció dels números publicats durant l'any 1903, poden remetre-la a aquesta Administració, que s'encarrega de ferla enquadernar pel preu de 3 PEsSETAS, ab las artisticas tapas expressament confeccionadas pera'l volùm IV de JOVENTUT.

Las tapas soltas se facilitan al preu de 2'50 PEsSETAS.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

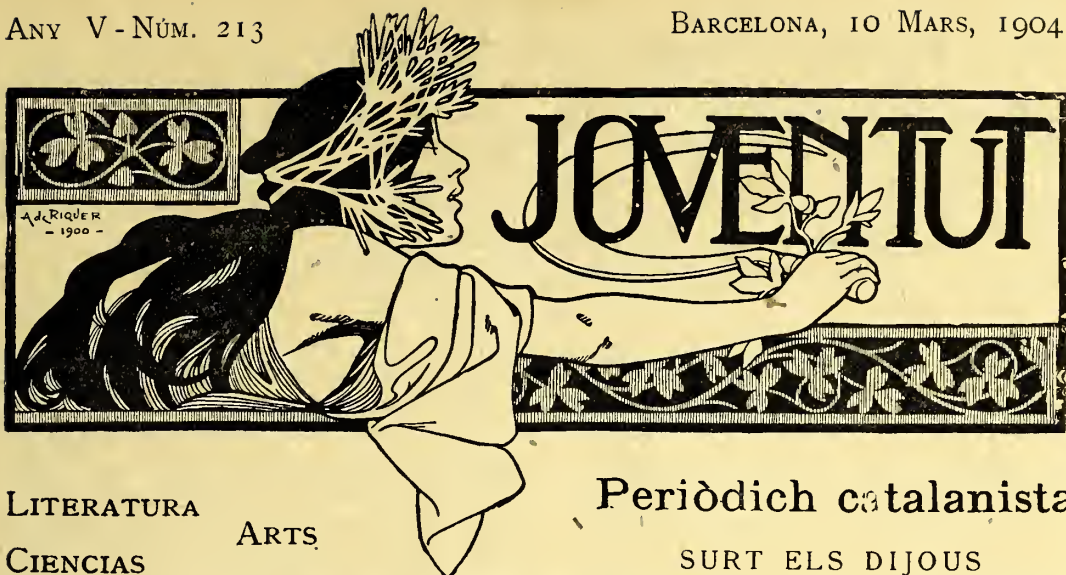
Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONES D'ESPAÑA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›
› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Vers la Federació Autonomista Catalana, per Claudi Mas y Jornet.—Tret de fona, per F. Pujulà y Vallès.—L'antich carnaval de Barcelona (continuació), per Sebastià Junyent.—Nit de plata, per Antón Benazet.—Per la Verge, per Joaquim Rosselló y Roura.—Reincidència; L'aymant agotat, per P. Riera y Riqué.—Defensa del sonet, per R. Miquel y Planas.—Faulas, apòlegs, llegendas, quèntos o lo que volguèu, per Pompeyus Gener.—Concerts, per Geroni Zanné.—Vora'ls estanys, per I. Soler y Escofet.—Ex-libris de A. de Riquer, per Sebastià Junyent.—Cantarellas, per Francisco Vallmajor.—Revista de revistas, per Lluís Via.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Plech 12.
MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 32.

VERS LA FEDERACIÓ AUTONOMISTA CATALANA

D'un quant temps ensà, ve'l Catalanisme preocupantse en una qüestió que's considera forsa interessant pera'lséu pervindre. Tothòm se fa aquesta pregunta: ¿Convé revisar las Bases de Manresa? Y mentres uns opinan que precisa respectarlas y sostindrelas integrament, altres se decantan per la urgencia de la revisió.

El problema ha sigut y es encara discutit ab amplitut; mes com que'l tema no ha quedat agotat, ni de bon tros, no serà petulant redundancia que hi diguèem la nostra.

Es indiscutible que s'ha de procurar fer

general, fer de tots els bon catalans, fer de tot Catalunya, l'aspiració nostra de mantenir, enfortir y engrandir la personalitat de la Patria; y es indiscutible també que cal ajuntar en una acció comuna l'esforç general, l'esforç de tots els bons catalans que tenint aquella aspiració trevallin pera sa efectivitat, això es, per l'autonomia de Catalunya. Però s'ha de viure en la realitat, y els fets demostren que no tots els *bons catalans* arribaràn may a repetir al unisson un mateix credo politich, religiós, social o econòmic, y per lo tant el programa que pretengui realisar la unió de tots els bons catalans ha d'estar exempt de tota fórmula qu'en politica, en religió, en sociologia o en economia concreti fins al punt d'establir un dogma. Essent com es l'autonomia de Catalunya la finalitat de la unió que's busca, el programa que ab tal intent se fassi no ha de contenir més articles de fe que'ls essencials, els que ab res més que ab dita autonomia tinguin relació. Com en altre treball consignavam (1), repetirèm qu'«es un erro molt gros creure que's pot acoblar a tot un poble sota'ls plechs d'una bandera esquifida. Els programas minuciosament precisos y detallats són pels *partits*, perque'ls *sencers* no hi caben. Lo que molt precisa, molt exclòu. Un sencer, una Causa

(1) *L'esperit ample*: JOVENTUT n.º 146.

nacional, requereix un esperit ample si ha de viure una vida exuberant y sana.» En la defensa de la Causa de Catalunya, donchs, han de sentirshi bé tots els bons catalans, y per xò'l programa de la nostra Causa ha d'ésser de tal manera que permeti a sos adeptes, en lo accidental y secundari, desenrotllar lliurement llurs activitats creadoras. Además, el programa de la nostra Causa ha d'ésser inactual.

Ara bé: dintre de'l Catalanisme ¿hi cab tot *bon català*? Forsós es contestar que no. De las Bases de Manresa no una sinó varias hi són ben sobreras, si de ditas Bases se'n vol fer el programa de la Causa de Catalunya. No sols la primera disposició transitoria, sinó las bases que's refereixen a organisió judicial y eleccions, y alguna més, barran la entrada al Catalanisme a tots els autonomistas que pensan de diferent modo en las qüestions que s'hi tractan. Un programa aixis, donchs, es programa de banderia, però no de la Causa de Catalunya. Als que afirmen lo contrari se'ls pot dir: «Si obtinguessiu l'ansiada autonomia ¿qu'è'n fariau dels catalans que no pensan com vosaltres? Pera éssers lògichs, hauriau de proscriurels de la Patria, aixis com els allunyèu de vostre costat pera defensarla.»

Se'ns objectarà que fins ara dintre'l Catalanisme hi han viscut armònicament individus ben distanciatos en qüestions secundarias. Es cert: de fet hi ha hagut sempre aquest esperit ample en el Catalanisme, y precisament per'xò, perque de fet hi ha sigut, trobèm incomprendible la oposició que's fa a que de dret aixis mateix hi sigui, desde'l moment que hi ha qui no vol viure de gracia, o per tolerancia, en una comunió falta de consistencia.

Malgrat tantas y tantas rahons qu'abonan la revisió de las Bases de Manresa si's vol convertir de debó'l Catalanisme en la Causa de Catalunya, hem de confessar que no tenim gayre fe en que la revisió's fassi. Sincerament creyèm que'l Catalanisme seguirà mantenint intacte'l séu programa, renunciant a ferse ressò de tots els autonomistas catalans pera representar sols a una part d'ells. D'allavoras endevant explicitament quedaria reduhit a un partit autonomista, y prou.

Però ¿què? Ens sembla que tant se val. Ab la revisió's fariá'l programa de la Causa de Catalunya, pera dar lloch a que dintre d'ella s'hi desenrotllin totas las tendencias y tots els matisos. Si la revisió no's fa, tots aquests matisos y totas aquestas tendencias també pendran cos, fòra de la *Unió Catalanista*, es clar, com altras que n'hi ha avuy; mes entre ellas s'establirían corrents d'intel·ligència, y al cap d'avall, juntament ab sa germana la *Unió*, acabarian per constituhir una potentia Lliga o Federació Autonomista Catalana.

Sense la revisió s'assolirà'l fi primordial que'ls revisionistas se proposan, si bé per procediment invers. La virtualitat de la Causa de la Patria es prou gran pera no encallarse en son desenrotllo al topar ab entrebanchs tan petits com els que poden fer fraccassar l'intent de revisió.

CLAUDI MAS Y JORNET

TRET DE FONA (1)

La forsa dels consonants obliga als poetas, la *caballeridad* als castellans.

Sidi Blasco Ibáñez, moro valencià que, malgrat fer molt el valent, lo únich que té ben posat es la ploma quan escriu y la barra quan fa de politich, el jorn després d'haver sigut garrotejat pels carrers de Madrid bo y cridant *Yo soy diputado*, lo que vol dir *Peguèu als qui no'n són*, y *Visca la Igualtat*, y després d'haver rebut un *sablazo* autèntich, de pla y no de butxaca com seria de presumir activa y passivament tractantse del medi ambient d'aquell pais, puja irat als *escaños* del Congrés (aixis nomenats perque desd'ells s'hi escanya al poble), y obrint las aixetas de sa meridional eloqüencia, *coram populo* titlla de miserable, canalla, o cosa per l'estil, al tinent autor del cop de sabre esmentat.

(1) Una comissió de nombrosos ciutadans empadronats a Barcelona, sabedors de que jo anava a publicar aquest *Tret de fona*, m'han vingut a fer present el temor que senten de que'm vegi embolicat en un *lance caballeresco* ab el moro de qui parlo. No temin els vehins que tant m'estiman: Sidi Blasco no'm desafiàrà pas, per las següentas rahons:

- 1.ª Perque sab que no li acceptaría el *reto*.
- 2.ª Perque'l *lance* no tindria ressò.
- 3.ª Perque, d'acceptarli el desafio, l'arma escullida per mi seria el torpill.

Y 4.ª Perque l'obligaría a treures la civella del cinturó.

Faig cas omis de la forma ab que Sidi Blasco explica son pensament. Ella depèn del temperament de cadascú, y si Sidi Blasco ha estat bressolat sota rahims de dàtils y adormit a la non-non de las descàrregas homicidas dels moros de la Huerta, no es just exigirli un diccionari de pastisser. Lo que volia dir Sidi Blasco, era lo següent: *Aquest senyor tinent que a traició, sense previ avís y ab malavolensa, per propia voluntat u obehint ordres secretas, ha colpejat la meva persona, o sigui la persona d'un ciutadà del Estat espanyol, quina vida y quins drets individuals garanteix la Constitució, no sols no es una garantia del ordre que representa, sinó que constituheix un perill imminent pera'l poble, lo qu'exposo a la consideració d'aquest safreig pera que prengui las midas convenientas a fi d'evitarlo.*

Conformes. Bè per Sidi Blasco Ibáñez!

Però velshiaqui, que'l tinent, molestat u obligat a molestar-se (*Maura est Maquiavelo*), per la forma impulsiva del Roghi d'en Soriano, dimiteix el seu càrrech, se fa fer tarjetas, y en fa dur una al palau del autor de *La Barraca*. La cosa marcha... Tot lo demés ja ho saben els lectors.

Ara bè: suposèm que'l desafio tingut entre'l civil enemich dels civils y el militar paisà, hagi sigut una cosa seria; suposèm que verdaderament la bala del militar paisà hagi fet averias miraculosas en la civella del cinturó del alarb; suposèm que després d'haver-se volgut assassinar l'un al altre s'hagin donat la mà com dos bons amichs; suposèm tot lo que vulguin. La qüestió es que, la qüestió particular finida, Sidi Blasco Ibáñez s'encasqueta'l turbant, y successivament, devant del avans odiable governador y devant dels avans *sacristanes* del govern, se'l lleva y doblega la espinada pera demanar... aguàntine: «que sigui reposat en el seu lloch l'avans indigne tinent, l'avans perill del poble, l'avans... *¡jeche usted hierro!*.. que sotmetia a la consideració del safreig, etc.»

Oh poder miraculós de dugas balas més o menys dretureras cambiadas per dos homes! Oh poder gran de las prácticas mitjevals! ¿A què si no a ellas es degut que lo que no déu haver conseguit cap tinent *probo* (!)—la recomanació d'un diputat republicà—ho hagi conseguit qui dos dias avans era considerat

pel mateix diputat com una alimanya funesta pera'l poble?

Oh poder de la cavallerositat! O en Sidi Blasco, quan va enrahonar al safreig, va aixecar una munió de calumnias sobre'l tinent, o quan el va recomanar bo y convenut de qu'era pernicios peral poble va pensar: *Ahi me las den todas!* Diguèm parodiant la frase: «*Todo se ha salvado, menos la democracia del diputado.*»

Oh tu, Maura, oh tu *magister barra!* Tens en tas mans la salvació del regim. ¿No podrias fer desafiar a algú ab en Salmerón? En las eleccions properas, el poble votaria a favor de la monarquia... En Salmerón la recomanaria, perque en Salmerón també es *¡todo un caballero!*

F. PUJULÀ Y VALLÈS

L'ANTICH CARNIVAL DE BARCELONA

(Continuació)

El diumenge, dilluns y dimars del any 60 la *Rúa* fou concorregudissima, la gentada espectadora era immensa. Digna de notarse en ella fou una comparsa formada pels cabos y sargents de la guarnició, que disfressats de guerrers y mosqueters, ab xaranga y banda de cornetas captavan pels ferits de la guerra, precedint un carro ab un gran escut d'Espanya rodejat de banderas y seguit de la *Junta Barcelonesa de Socorros*. Un carromato que figurava una caixa de guardar caudals, sobre la que hi havia una ratera y al costat un gat gros qu'espia va'l moment de cassar un incaute ratoli; al vol de la caixa un lleterero deya:

Aquí está depositado
el tesoro bien ganado.

Al voltant màscaras tocant timbalas y cridant las ventatjas de determinadas empresas. Un carro, figurant una fortalesa adornada ab banderas espanyolas, tirat per déu cavalls ab gualdrapas negras y grogas, muntats per postillons y guiats per palafreners vestits d'iguals colors, aixis com els que defensavan la fortalesa y qu'eran *Voluntaris del Carnaval*. A cada costat de la fortalesa s'obrian troneras desde las que las bocas dels canons disparavan, al públich, dolsos y confits. Una comparsa a peu de gossos d'aygua; carros de pierrots; els quatre reys del jòch de cartas muntats a cavall; el *Circo Real* ab nombrosa cavalcada de zuavos. Els trajos de moros, zuavos, voluntaris catalans y cantineras foren la disfressa predilecta d'aquest any.

La gran generació que, animadíssima, embussava plassas y carrers, las mil músicas acordadas o desafinadas que per tot se sentian, y las mil màscaras y mascarons que arreu movian xibarri, feyan semblar la ciutat un gran agregat de bojos.

El dilluns el *Círculo Ecuestre* organisa una cavalcada monstre: músicas, banderas, els del *Circo Real* ab trajos de totes èpocas, jockeys, dandys, politxinel-las, mosqueters, titis, polachs, pierrots, guerrers, etc., etc. Un gran carro triomfal de colossals proporcions simbolisant la *Victoria*, ab una artista del *Circo* al cap de munt, vestida d'Espanya, coronant de llover el cap dels soldats; al voltant un grupo de més de vint personas representant moros vensuts y las provincias espanyolas celebrant la presa de Tetuán; darrera venia la tenda de Muley Abbas venent ninas y ninos vestits de morç; seguia un gran jerro etrusch que servia pera depositar els donatius; agrupantse en sa base hi anavan granaders dels cossos d'exèrcit de guarnició a Barcelona; venian encara molts cotxes descuberts plens de màscaras, y tancava la marxa un carro, sobre'l que hi havia una piràmide de centenars de poms de flors, ab els que'ls joves del *Círculo* obsequiavan a las senyoretas, repartint al ensemps una poesia que comensava aixis:

Alegre la campana,
del cañón coreando el estampido,
nos dijo una mañana:
¡Tetuán es nuestro! ¡El moro se ha rendido!

Entre altres grupos se vegeren pels carrers comparsas d'auells de paper, un colégi de senyoretas, y en Fructuós Canonge ab sos satèlits y sa carretela.

Quan major era l'animació de la *Rúa*, un xàfeh intempestiu dispersà la immensa gentada, corrent tothòm a aixoplugarse als cafès de la Rambla y pòrtichs de la Plassa Real. Malgrat el temps, l'*ilustre* hoste assistí a la funció de beneficència del *Circo* de cavalls.

El dimars, desafiant el mal temps, hi hagué una brillant funció a la plassa de toros, organisada pel *Círculo Ecuestre* y *Circo de Cincelli* y *Price*. La *Rúa* també fou animadíssima: bandes de timbals, trajos de tota mena, un carro ab el Carnestoltas agonitzant, en Canonge, un gran carro figurant una *agencia matrimonial*, dos carros criticant la mala costúm de fer hereus y pubillas, una comparsa de xinos precedits d'una secció de moros ab el següent estandart:

Moralidad: á 75 maravedises el metro cúbico.

Cridà l'atenció la societat d'*Euterpe* vestida camperolament, captant pera las familias dels voluntaris catalans; precedia una carrossa ab l'escut de Barcelona y, sentada devant, una noya coronada de flors y ab una lira a la mà.

Tot just mort, com era d'esperar, el *Rey de la Bogeria*, ja per tot corria'l testament imprès, qual original estava en poder del discret Blas Siravitacluna, notari de número de la ciutat de Barquinyola.

En ell pronostica'l Sr. D. Carnestoltas que:

Després que serà enterrat
al peu d'un paller mon cos,
un silenci sepulcral
regnarà per tot lo món.

Fins las casadas sens fruyt,
dins nou mesos, bon recort
tindràn de ma passejada,
nasquent noys com un fil d'or.

Numerant els arbres del passeig de Sant Joan, s'organisava l'enterro, colocaltant a cada arbre la comparsa corresponent. Aquest any n'hi figuravan 130, moltes d'ellas de més de 60 individus. Fou l'enterro per l'estil del de l'any passat, però més nombros, invertintse tres horas al menys en presenciari el *desfile*.

Abundaren els vestits blancs de las fantasma y calaveras, y's repetiren las alusions a nostras victorias d'Àfrica, ridiculisant als moros y als inglesos. Figuraren druidas, escolanets tocant campanetas, xinos, bojos, màgichs, *armats* ab cotillas, estrenyecaps, ventalls per escuts y pinzells per llansas; comissió d'*ensanche* ab un lleterero: *Como y duermo*; encamisats, astròlegs; bandes de timbals; un gran orinal portat sobre un baryart; peixos, galls, micos, cigonyas; un chor d'àngels, arcàngels y querubins; rabins, *Rigolillos*, fondistas, baladriers venent sos articles, advocats, comparsa de congregants vestits de blanc ab unas lletras grosses a la esquena ab las que combinavan noms; zuaivos, voluntaris; una comparsa ab barret de copa, frach y enagus; segadors, catedràtics, nou músicas ab timbals, tamborins, sachs de gemechs, panderos, fluviols, trompetas, etcètera, etc.; y, conduhit ab gran pompa, el carro mortuori ab el Carnestoltas estès dalt del túmul y ab las quatre ploraneras als ànguls. Darrera encara seguian 85 carruatges més o menys originals; un d'ells, rigorosament endolat, anava carregat de pedras, y a las gualdrapas negras dels dos cavalls s'hi llegia: *Contribuyents*, ab altrs alusions més precisas sobre fets d'aquell temps. No podia faltar la ridiculiació del mirinyach. Un altre carro figurava una *bunyoleria*, repartint prospectes, satirisant al govern; quatre carros simbolisavan el teatre del Liceu: el *galliner*, la *platea*, la *orquesta*, en la que sobressortia un gran violón, y las *taulas*: anunciavan la 1.999.999^a y última representació de *La Traviata*; seguia la carretela d'en Canonge; en un altre carro grans campanas tocavan a morts; en un altre s'hi feyan *sombras xinescas*; seguia una casa de dispesas; el carro-

mato de la ratera, el carril de *De Barcelona a Fernando Póo*; metges, astròlegs ab un colossal telescopi; el carro del àpat; una secció d'artilleria rodada precedint a una elevada fortalesa que figurava un fort de Tetuán, en quals marlets s'hi veyan voluntaris de Catalunya issant la bandera espanyola y disparant els fusells. Després del dol venia un cotxe ab l'equipatge del mort, ab un lletrero que deya: *Me voy á Tetuán*.

Com l'any passat, malgrat la gran gentada de concorrents y espectadors, cap incident desagradable torbà la *desarmonia* d'aquella estrambòtica comitiva.

Lo recaudat aquest any en los diferents espectacles, balls y captas, junt ab els donatius de la Societat del ferrocarril del Est, del Excm. Ajuntament y del senyor Bisbe, pera destinarho a beneficència, arribà a la cantitat de 19.297'35 pessetas.

Ab l'enterro del dimars semblava que ja tot estava llest, mes no era aixís. Costúm barcelonina era, qu'encara dura, *anarlo a enterrar* el dimecres de cendra fent un tech a l'ombra d'un paller, sota d'un arbre o a la taula d'una fonda.

Els llocs predilectes de la gent d'aquell temps per anarlo a enterrar, molts d'ells avuy abandonats. eran: La Font d'en Xiro, la del Lleó, la Bodellera, Sant Ciprià, el Coll, la Bona-Nova, etc., y per la part de Montjuich: la Font-trobada, Vista-alegra, Recreo, Bonavista, Torre-forta, Satalia de Dalt y de Baix, Font del Gat, Font d'en Conna, Ca'n Tunis, Verge del Port y la Pedrera.

SEBASTIÀ JUNYENT

(Seguirà.)

NIT DE PLATA

La lluna, tota de plata, avansa poch a poch per l'espai; las estrelles semblan perlas encastadas en el blavench damasch del cel... Escolta, aymada meva: jo't cantaré cançons hermosas tot explicante l'amor que per ta sento y las penas del meu cor. La teva reixa m'apar la gabia daurada d'un jove rossinyol, m'apar la bufona capelleta d'una tranquila ermita, m'apar el reixat d'un recullit jardí... aquí rosas suaus, allà clavells sagnants, blancas gardenias, geranis de variats colors... Mes entre tantas flors, cap n'hi ha que ab son encens m'embriagui com la que's reclou dins d'eixa cambra a las nits, y quan esclata'l dia surt a la reixa a alegrar a sas companyas, enredant son cap entre mitj d'ellas tot regantlas... Aqueixa es la flor que més estimo, la que més m'encisa ab la excelsa majestat de sa corola...

Lalluna, tota de plata, avansa poch a poch... Escolta, aymada meva. Las notas d'una orquesta no entran tant de ple en el teu cor com la veu del teu aymant, d'amor rublerta... Oh! ¿Per qué no serà eterna la nit? Que vinguin forsas nits com aquesta!... Tot es banyat de plata: el carrer, ta casa, la reixa, las flors, ton rostre y mon rostre... Quántas voltas, tancat en ma cambra, evocaré'l recort dols d'aquesta nit dormida en bany de plata!...

ANTÓN BENAZET

PER LA VERGE

Ja ha arribat el gran dia, el tan somniat dia en que l'atenció de tothom se concentrará en ella per admirar el séu bon gust, la seva gracia, el séu vestit a la *dernière*; en que solament el séu nom atraurá un estol de joventut florida, afanyosa d'ésser vista, d'ésser considerada, d'ésser reputada d'espléndida...

Es jova encara; vint y sis anys no més, y ja solca'l séu front una arruga; un'altra'n dibuixa son llabi inferior denotant un cert cansament de la vida. El temps passa depressa per ella, y aqueixa rapidesa la espanta, perque ella voldria gosar, gosar forsa y brillar molt més encara, perque té un deute contret ab la opinió pública, perque voldria aixafar las serpetas que l'han mossegada...

Volgué aixecar la volada y li mancaren alas. Els que avans la mimavan, ara voldrian escupirli al rostre... mes no podran, perque la religió y la gent de *conciencia* l'amparan. «Puch lluytar—s'ha dit.—Una restauració d'altar, un artístich reixat de ferro pagat ab espléndidesa, poden contribuir a rehabilitarme. La presidencia de l'Associació de Fillas de Maria, en justa correspondencia al generós donatiu, pot donar el gran cop. Endevant, donchs! ¿Que las personas verament temerosas de Déu s'escandalitzen? Endevant! No's sentirán sos clams mentres hi hagi ambició... perque al món se ven tot, fins la conciencia...»

No cal saber son nom. Tots la coneixen, la teniu entre vosaltres; uns la mirèn ab pena, altres ab inconscient enveja, els més ab menyspreu. «Es ella» dihèn quan passa: y passa orgullosa, altiva, repartint l'almoyna d'un somris, aquell séu somris de sirena.

Avuy, asseguda darrera la taula petitoria, lluhint luxós vestit y escayenta mantellina, es la reyna del dia. Regnat efimer el séu, que s'enfosquirà ab la nit y s'esvahirà per complert a la llum del nou jorn, perque es el regnat de la mentida.

La safata es al séu devant plena de monedas de coure; algunas de plata hi jauhen també escampadas, excitant a fer ostentació de prodigalitat als que hi passen a frech. A banda y banda de taula'ls canalobres encesos illuminan espléndidament el rostre d'ella, son rostre blanch, immaculat...

«No passèu endevant—diu sa mirada.—Aboquèu vostres cabals, qu'es per la Verge.» Y las monedas van cayent l'una darrera l'altra, y el séu so metàlich retruny per las voltas, s'escampa per tots els indrets del temple profanant la solemnitat dels actes piadosos. Mes ella no hi pensa en això: sols veu las monedas, las de plata sobre tot, que representan el séu triomf, la estima y consideració que mereix a las personas com cal, a lo bo y millor de la societat, a la gent de supòsit... Y somriu afablement...

Però somriu ab serenitat dubtosa, perque allà, al fons de la gran nau, entre'ls nombrosos fidels, veu agitar-se un clap confós, una testa humana, ab dos pichs per ulls que com dos darts de foch li esqueixan las entranyas. Tanca las parpellas pera no vèurels, més en-

cara sent que la penetran, y li sembla que van apropant-se, y prega a la Verge no ab prech humil, sinó ab desesperació, dirigintli un esguart prenyat de llàgrimas; y la Verge li correspònd ab un de trist, ple d'amarchs reptes...

Ja no prega, ni pensa, ni sent, ni desitja. No més veu aquells ulls de foch encastats en aquella testa ombrosa, de faccions indefinibles, que avansa vers ella lentament... Ja sols li mancan quatre passas, tres, dugas... Ja ha arribat devant d'ella!... Un sarcàstich somriure dilata grotescament aquellas faccions boirosas, una mà descarnada y ossosa diposita en la safata un bitllet de vinticinch pesetas... y alhora, eixida d'una invisible boca, ella creu sentir una veu fonda, misteriosa, terrorífica, que sentenciosament li diu: «Deute d'honor es deute sagrat, y vinch a pagar-lo».

La gent s'agombola entorn de la taula: «¿Qué es? ¿Qué ha passat?...»

—Res, la presidenta s'ha desmayat. La escalfor, l'olor dels ciris, tanta munió de gent...

—¿S'ha aplegat molt aquest any?

—Molt. May s'havia vist cosa semblant. Fins hi ha qui ha donat cinch duros *per la Verge*.—

JOAQUIM ROSSELLÓ Y ROURA

REINCIDENCIA

Per la més alta tinch de mas proesas
haver tornat d'amor a la fe pura.
Desdenyant del repòs la pau segura,
se prepara'l meu cor a grans empresas.

Ni emboscadas m'espantan, ni sorpresas,
ni reflexió'l meu ardiment detura.
Só al comensar no més, y se'm figura
que tinch el cor per'adorar marquesas.

A la lluyta d'amor, prenent branzida,
sens escut que m'ampari, vull llensarme:
las feridas que sangnan són las bonas.

Y la que deù rendirse esporuguida
y ab el llorer dels hèroes coronarme,
ets tu, la més ativa de las donas!

L'AYMANT AGOTAT

Las amorosas penas, tant se val,
si bé amagreixen, són lleuger torment,
y encara al qui las pren tràgicament
donan anomenada universal.

Prò las joyas d'amor, aquest es mal,
aquest es dany, de tots el més dolent:
compadiulo al qu'està a cada moment
ofegant-se en el mar del ideal.

Plers he fruhit, gastantlos al engròs,
prò la Mort son esguart m'està fixant.
No vull jeure, quan mori, dins d'un clos:

prefereixo'l camp ras. Potsé'l vianant
exclami: «Merescut es el repòs
dels qui moren del goig de estimar tant».

P. RIERA Y RIQUÉ.

DEFENSA DEL SONET

Lletra desclosa, endressada al senyor Apeles Mestres.

Molt estimat poeta: Fullejant l'altre dia els primers volums de la JOVENTUT, me vingueren davant dels ulls uns fragments d'un tractat de poètica catalana, obra de vostè, els quins, haventme ja cridat forsa l'atenció en son temps, no pugui menys de rellegir ab vera fruïció.

Un punt concret me semblà susceptible de discussió, y no vull dir protesta perquè jo no estich pas convenut de que vostè no tingui rahó, si bé tal volta no tota. Aquest punt es el que's refereix al sonet: quina forma vostè anatematiza sense pietat. ¿Vol permetrem que d'ella'n fassi tema per'aquest escrit? Donchs ab sa llicència comenso, y perdonim si vaig errat en mos judicis.

Vostè romp en absolut contra'l sonet per artificios, argumentant en contra per la dificultat que presenta'l trobar dos jochs de quatre consonants (y que no sigui *ripi* algun d'ells), y per la exigencia d'haver d'encloure en un nombre determinat de versos tot el desenrotllo de l'acció poemàtica.

Permetim la observació de que'l sonet es artificios com artificiosa es sempre l'obra poètica, en tant que obra d'art. Y dich obra d'art pera indicar que ha estat objecte d'un conreu y pera distingirla dels fruïts sempre incorrectes de la sola inspiració natural y de la improvisació, punt de vista aquest en el quin vostè ja convé, donchs se declara partidari del

polissez le sans cesse et le repolissez.

Efectivament, es conreu tota acció encaminada a millor *fer valdre* ls fruïts de la inspiració. Això fa l'orfevre que dels metalls y pedras de preu n'augmenta'l mateix mercès a son treball d'artifice y posant en jòch tots els recursos del bon gust y del domini de son art. Velhiaqui per què la poesia com a obra literària es tota ella artifice. Naturalment que'l més hàbil argenter no farà res de bo prenent metalls de baixa qualitat y diamants de culde-got; per això cal que'l poeta-artifice comensi per ésser poeta de bo de bo yesmersison talent de versificador sobre inspiracions de bona mena. Això també ho ve a dir vostè quan distingeix entre'l poeta y el versayre.

Donada, donchs, una determinada primera materia poètica, tot el treball que'l poeta dediqui a donarli forma ha de tendir a augmentar el valor d'aquella, y podrà conseguirho dins d'un limit relacionat ab dit valor primitiu. Emperò cal dir tot seguit qu'es condició precisa que'l treball esmersat sols s'hi vegi pel resultat obtingut, may per lo treballós de la producció. Y aqui'ns trobem altra volta ab un vell precepte, el de la *dificil facilitat*.

En suma: la poesia es un artifice emperò artifice tant més bell com menys artifice semblí. Ningü fa bons versos sense treballarlos; emperò seràn més bons com més espontanis semblin. Es això lo que vostè ve a dir també, si jo no ho he mal comprès.

Referimnos ara al sonet y apliquemli las lleys que precedeixen. El sonet com a forma poètica es més artificios (llegeixis dificultós) que otras formas, mes un sonet pot ésser bo del tot a condició de que'l artifice hagi conseguit vèncer ab fortuna *totas* sas dificultats. Això es tan evident com ho es el més o el menys d'un principi; acceptat aquest, cal acceptar *totas* las conseqüencias del mateix. Y pràcticament es veritat, com la existencia dels que podriam anomenar *mestres del sonet*; y d'aquets bastaria senyalarne un pera qu'existís la possibilitat de que n'hi haguessin d'altres. Las excepcions sols se realisan quan son possibles.

Sense sortir de la forma en el sonet, vostè aduheix com argument la teoria de que la brusca interrupció de las quaternas pera acabar la composició ab tercets ha d'ésser inarmònica y desagradable a la orella. Això'm sembla exagerat, y si m'ho permet, li diré que considerada la poesia en son concepte oral, diguem musical, no pot menys de trobarse bé dins de las lleys de la musica. Y si es aixís, ¿pot dirse que sia inadmissible un cambi sobtat de compàs en una pàgina musical? Precisament l'art musical netreu efectes magnífichs de l'aplicació d'aquell recurs de bona lley, y, o jo entench molt poch de musica (lo qu'es veritat), o m'ha semblat que la musica moderna's distingeix per la gran llibertat en el desenrotllo d'aquell principi. Lo que deu haverhi, en abdugas arts, es que per'aquesta mena d'habilitats cal dominar bé las reglas de composció pertinentes

al cas, en una paraula, sa berne. En el sonet la transició pot donarse bé y malament; per això convé a n'aquesta mena de composicions una divisió ben marcada entre la part expositiva continguda y desenrotllada en l'espai de las dugas quatrenas y el desenllàs o conclusió que correspòn als tercets, reservant en lo possible'l *pinjol* pera l'ultim o ultims versos.

Las reglas precedents, no prescritas teòricament sinó exigidas per la propia manera d'èsser del sonet, venen a durnos al segon aspecte de la qüestió per vostè plantejada. Reconech, com vostè, qu'es exigencia, y molta; la del sonet, además de lo dels consonants, al voler qu'en catorze versos, ni un més ni un menys, s'hagi de dir tot lo que's vulgui dir; emperò, ¿per ventura no estableixen parecudas limitacions las demés combinacions mètricas? Una *octava real* exigeix dos jochs de tres rimas y un de dugas y qu'en els vuyt versos sedesenrotlli y arrodoneixi un periode o fase de la composició. La *décima* o *espinela* també reclama consonants per grupos de tres, y sos deu versos han de constituir un tot complert. En general tota forma composta d'estansas (*stanze*) requereix condicions determinadas, d'acort ab la combinació mètrica adoptada. El sonet es la més exigenta de totas: ¿y què? Si un pot y sab emmotllarse a un cert nombre d'exigencias de forma, augmentant l'esfors podrà també emmotllarse a las demés. Tornèm a la qüestió del més y el menys que no altera'l fonament.

Es natural que'l bon gust del poeta y sa possessió major o menor del art de versificar han d'indicarli quina es la forma més convenienta pera un teina determinat. Aixís serà pretensió ridicula voler fer un sonet d'un assumpto quina extensió o quin caràcter no hi siguin apropiats, y això mateix quan se tracti de qualsevolga de las altrás formas poèticas. Per altra part, vostè sab molt bé (y ho practica) qu'es possible millorar un vers substituhint un mot per un altre equivalent. Aquest es el trevall de llima, qu'espurga l'obra de rimas defectuosas, que corretteix l'accentuació dels versos mal reeixits, que ab petites modificacions, simplifica y precisa la expressió dels conceptes. Donchs res més que això vol el sonet. Si de pri-

mera intenció al fer un sonet un troba que li caldria una ratlla més, per exemple, pera exposar per complert son pensament, me sembla que, casi sempre, podrà lograr si s'hi empenya, fer dir *sensiblement* als catorze versos lo mateix que dirian els quinze. Es el cas idèntich del vers que resulta ab una silaba de massa; no hi ha més remey que treval·larlo fins que tingui la mida justa.

No vull treure conclusions de lo que deixo dit, si no es la de que'l sonet, pera la majoria dels que fan versos, es una forma poètica tan innecessariament complicada, qu'en la majoria d'ocasions no paga ab els resultats els sacrificis que un s'imposa, y que per la mateixa rahó fa dificil l'assoliment de la perfecció de forma que s'exigeix. Mes sempre que's tracti d'un Petrarca o cosa aixís, serà'l sonet una joguina, com ho degué ésser pera un Newton una equació trascendental, o pera un Rubinstein la més endiablada de las rapsodias.

Y plego, donchs el missatge es bé prou massa llarch, tot y deixant per'altra ocasió el dirli lo que jo penso sobre las formas clàsicas y modernas de la poesia, aixís com sobre altrás cosas en las quinas vostè podria aclarirme molts dubtes que tinch. Lo que'ns fa falta a tots els que fem literatura catalana prenent per guia la lectura dels versos de vostè sempre hermosos, y els d'altrés autors de cap-d'ala del nostre renaixement, es que'ls mestres com vostè obrin càtedra. Jo vaig ferme moltas ilusions (y las conservo encara) sobre'l seu tractat de poètica; cregui que'ns faria a tots molt bon servey ab sa publicació, y a n'això principalment tendeix el prech de son humil admirador

R. MIQUEL Y PLANAS

FAULAS, APÓLEGS, LLEGENDAS, QÜENTOS O LO QUE VOLGUEU

III

LA LLUNA Y ELS GOSSOS

CANSÓ PERSA ANTIGA

A ciutat està a las foscas: el Sól s'ha post. Els minarets, las cúpulas y els punts més alts se dibuixan vagament per taca negra sobre'l cel blau-fosch de la nit. Sols se veu algùn llumet en alguna finestra, fent petita resplandor rogenca. Res té relleu!

Y la Lluna surt, vermella com una brasa de foch qu'encara no es ben encesa; y surt per sobre dels terrats que sembla que incendihi.

Y la gent esferehida busca al incendiari.

Y els gossos lladran.

Y la Lluna puja.

Y els gossos lladran y la Lluna puja. Y ja comensa a irradiar, peiò encara dóna una llum rogenca, si bé més clara: llum d'incendi, qu'envermelleix las cúpulas y las teuladas. Sembla una esfera de foch.

Y els gossos lladran.

Y la Lluna puja.

La Lluna puja y ja es per sobre dels minarets als quals illumina, y per sobre lo més alt de la ciutat, a la qu'envia raigs que tota la dauran. Sembla una grossa coca d'or. Y brilla.

Y els gossos lladran.

Lladran els gossos, y sempre va pujant la Lluna: poch a poch, majestuosa, sense fercas dels gossos ni de ningü, tornantse la seva llum més blanca, més clara y més intensa, illuminantho tot.

Y encara els gossos lladran.

La Lluna es al zénit. De lo alt del cel tot ho aclara, a tot dóna relleu, a tot encomana

poesia! Illumina el cel y la terra; y fins als mateixos gossos que la lladravan, ab la seva llum els favoreix fentlos hi veure'ls desperdici y carronyas que hi ha per terra, las sobras del menjar dels homes, pera qu'ells las roseguin y se'n aprofitin.

Y brilla impassible y hermosa, y es a dalt del cel a pesar del lladrar dels gossos!... Y quin dols amor que inspira a tots, la brillant Lluna!

IV

L'INFANT INDISCRET

CRÒNICA GÒTICA

ASSAVA això en els bons temps del gran Carles Magne. Un infant va preguntar a son pare, home fors prudent y bon creyent, y temerós de Nostre Senyor Deu Sant Jesucrist:

—Pare, ¿per què l'home camina dret essent viu, y quan s'es mort tot gegut cau en terra?

—Perque'l sosté l'ànima en aytal positura, apropantlo al cel.

—Y els simis, y las cigonyas, y las àligas que tant s'enlayran ¿que també'n tenen d'ànima?—

El pare, confós, no sabent què respondre al séu fill, va castigarlo crudelment perque havia descubert la seva ignorancia en aytal materia. Y li digué que allò eran secrets del bon Deu y que calia no escorcollarne res, puig fentho aixis en peccat se queya.

Y l'infant, temerós del càstich de son pare, no preguntà res més, donchs tot atreviment natural de la rahó, peccat gros li pareixia.

Y aqueix infant no ha esdevingut pas may home, malgrat que més de mil anys d'això'n són passats.

—Y n'ha restat tan ignorant, qu'encara avuy es tal com era en aytal jorn en que això s'esqueya.

Timor Dei initium sapientia est.

POMPEYUS GENER

CONCERTS

Si ja en el primer concert organitzat pel mestre Crickboom, la senyoreta Elsa Rüe-gger se'ns presentà com una gran artista, en el segon, que tingué lloch en el teatre Principal la nit del 3 del present, ens produí una de las fruïcions estètiques més intenses que havem experimentat. Ens feu sentir tota la poesia del violoncel, d'aquest instrument meravellós qual veu patètica y vibranta té inflexions inefables, ab art exquisit y seguritat prodigiosa. Si'n fou de complert son treball! Com executant, sapigué dominar las dificultats mecànicas, sense ferne gala: com temperament artístich, sapigué fer *cantar* al violoncel quasi ab humana passió. Sempre recordarem la expressió que donà al *Abendlied* de Schumann y al *lied* de Schubert *Du bist die Ruh'* (que tocà fora de programa), com una de las manifestacions que més demostren la importancia de la execució en tota obra musical.

Executà la senyoreta Elsa Rüe-gger el següent programa: *Concert en re*, pera violoncel y orquesta (*allegro moderato*, *adagio* y *allegro*) de Haydn, obra clàssica pura y elegant; *Suite* pera violoncel ab acompanyament de piano (*air*, *sarabande* y *courante*) del gran Lulli; *Abendlied* de Schumann, y *Recueillement* y *La Fileuse* de Popper. Es inútil esmentar detalls, citant els passatges en els quals més va distingirse: la senyoreta Rüe-gger es una artista complerta, y ab això ja està tot dit. El públich la ovacionà, fentli la deguda justícia.

El mestre Crickboom dirigí ab encert, ab gran justesa y sentiment, un *Preludi* y un *Allegro moderato* de Händel, y els dos fragments de la *Holberg-Suite* de Grieg titulats *Adagio* y *Rigodón*, obras totes ellas escrites pera instruments de corda. En el *Rigodón*, joyell que té la ingenuïtat d'un rigodón de Rameau y la poesia de la música de Bizet, foren aplaudidíssim, a més del mestre Crickboom, els senyors Perelló y Forns, primers violi y viola respectivament. El *Rigodón* fou repetit.

Deyamen un article publicat l'any passat, ab motiu de la vinguda a Barcelona del famós Quartet Xech, que'l mestre Crickboom contribuïa de debò al sosteniment de la nostra cultura musical. Y aixis es: a més de l'obra personal de dit mestre (violinista eminent y director d'orquestra) que ha sigut meritíssima, a sos constants esforços devem la presentació de grans artistes y de grans entitats musicals.

Als artistes qu'esmentarem en l'indicat article, devem afegirhi la Rüe-gger y la nota-

bilíssima pianista Clotilde Kleeberg, que's presentà devant del públich barceloni la nit del 6 del corrent, en el teatre Principal, omplint son treball tot el programa del ters concert de la serie organitzada pel mestre Crickboom.

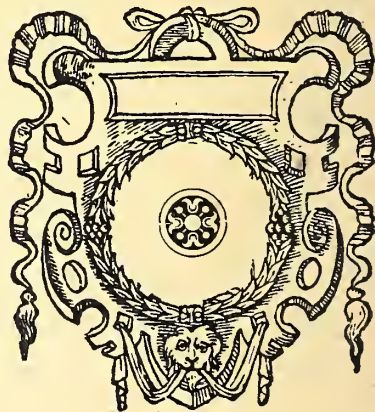
La senyora Kleeberg es una gran pianista. Sa execució es extraordinaria, perfecta, clara, pulquèrrima: son domini del piano es meravellós. Trobem del tot justificada la fama que la envolta. Es impossible demanar més a un pianista: es impossible dominar el mecanisme del piano ab més perfecció. Per aytal concepte, tots els elogis que's fassin de la senyora Kleeberg seràn merescuts.

Però com temperament artístich no la trobem a igual nivell. La senyora Kleeberg, en las dugas obras executadas que més dificultats ofereixen al artista que al *virtuoso* (*Im Abend*, primera part de las *Fantasiestücke* de Schumann y *Nocturn en fa sostingut menor* de Chopin) no'ns produí tot l'efecte que produhirnos devia per la naturalesa de las obras esmentadas. Hi trobarem mancament d'expressió, fredor, ausencia de poesia.

No obstant això, en las demés obras del programa, qu'eràn *Xacona ab variacions*, de Händel; *Sonata n.º 3*, de Beethoven; *Fantasiestücke*, de Schumann; *Estudi sobre las teclas negres* y *Mazurka en si menor*, de Chopin; *Les Abeilles*, de Dubois; *Danse*, de Debussy, y *Souvenir d'Italie*, de Saint Saëns, la senyora Kleeberg assoli la execució dels grans *virtuosi* del piano. Al costat d'en Rosenthal y d'en Planté, la senyora Kleeberg hi despenyaria un paper lluhidíssim.

Las veus del piano Erard, de que's servi la Kleeberg, eran excessivament metàllicas, circumstancia que perjudicava a la eminent pianista, que fou, no obstant, ovacionada pel públich.

GERONI ZANNÈ

VORA'LS ESTANYS

INTRODUCCIÓ

Anorreat en mitj de la Natura,
 ab l'ànima suspensa,
 escolto ab fruhició ubriagadora
 un concert que m'enerva.
 Hi canta l'astre rey rodant pels àmbits
 y al fondres en la serra;
 hi canta al sé a la nit la blanca lluna
 del firmament suspesa;
 hi canta y el teixeix la mar llunyana
 ab sos bramuls y queixas,
 l'arbreda ab sos murmulls y esgarrifansaés,
 el vent ab sas cadencias,
 las aus ab son fresseig, y fins el glosan
 els diminuts insectes...
 Tot canta y el teixeix a totas horas:
 el mar, el cel, la terra.

CANT DELS ESTANYS

Som els estanys immòvils y somniosos,
 eternalment hermosos;
 els estanys de las ayguas encantadas
 hont hi niuan las fadas.
 Som els estanys, els d'ayguas blau-verdosas,
 formats per las neus fosas;
 els estanys enronrats d'ardits cimalls
 que fecondèm las valls.

LAS NIMFÁCEAS

A dintre'ls estanys—hi creixen floretas,
 floretas gentils—que d'aygua's cubreixen;
 no exhalan perfums—ni sols colorejan:
 són las flors humils—són las flors modestas.
 Las remadas dels isarts
 ¡ay! bé massa las coneixen,
 las coneixen ¡ay! bé prou,
 puig molts cops fins las malmeten.
 Tan bon punt són abeurats,
 els isarts brincant parteixen
 sembrant el camí ab las flors
 que dels morros els hi penjan...
 És l'idili delicat
 d'aquellas gentils floretas:
 naixe al toll de l'aygua pur
 y morir en l'aspra terra!

LA CASCATA

«Soch la reyna del paisatge,
 tot ho enciso ab mas remors,
 tot me rendeix vassallatge,
 tot me presta llurs honors»

apar digui la cascata
 ab son remorós cayent,
 mentres en la escuma esclata
 el bell iris resplendent

Y no pensa la orgullosa
 que tot allò es vanitat,
 puig s'aixuga la resclosa
 y el séu regne ja ha acabat.

Mes per'xò, de roca en roca
 va saltant fressosament,
 y al paisatge tot provoca
 ab els séus cabells d'argent,

LAS MONTANYA

Totas foscas y quietas, las montanyas
 encerclan els estanys enllà d'enllà:
 totas foscas y quietas com a momias
 que's donguessin las mans
 Y, ab llur posa tranquila y sossegada,
 me tan efecte igual
 que volguessin ballá una gran sardana
 y no'ls hi fos donat seguí el compàs.

LAS TRUYTAS

Bogant dintre l'estany ab sas aletas,
 la truyta s'hi passeja majestuosa
 y el creuha amunt y avall, com a mestressa
 que n'es d'aquell extens espay aquàtich.

Y puja, y baixa, y sura al tou de l'aygua,
 y avansa ab rapidesa o bé recula
 brandant sa cúa com esplèndit vano
 o com el governall de nau lleugera.

Es ben negra del llom, com a nascuda
 en aquells llochs ombrius d'aygua estancada:
 tan sols en el baix ventre un xich blanqueja
 y tacan pichs vermells sa pell lliscosa.

De cop s'atura en sech; pren esbranzida
 y salta per demunt del pla de l'aygua,
 y queda al descubert son cos gracivol
 per breus moments trencant el dols silenci.

Es que ha vist un mosquit que'ls séus dominis
 sens demanar llicencia ardit creuhava,
 y ab la pena de mort tan gran audacia
 ha volgut castigar, la gran senyora.

Y torna ab majestat a passejarse
 per l'estany encalmat la esbelta truyta;
 y l'estany silenciós altre cop resta
 sens res que torbi sa quietut monòtona.

LA BOYRA

Mansament, mansament la boyra puja
 plorant subtil ruxim, lleugera pluja
 ab que tot ho humiteja;
 mansament, mansament pel mont s'enfila,
 y enfilantse suaus llàgrimas destila
 com diminutas perlas.

Es el plor de la boyra, de la humida
 companya dels estanys,
 que'ls acarona y besa amorosida
 y els acotxa al sé al tart...

Es el plor de la boyra seductora
 que dels estanys blau-verts n'es la senyora
 y els té a tots encisats;
 es el plor de la boyra ensopidora
 qu'embolcalla als estanys, sos estimats.

Y va pujant, pujant, arrossegantse
 melangiosa y lleu;
 ara espessintse més, ara estirantse,
 però sempre deixant son rastre arreu.

La nit ha arribat
 ab el séu seguici
 de remors somorts.
 Tot aquell bullici
 que al sér el sól alt
 al mont ha esclatat,
 ara ja ha callat,
 y no més se sent
 l'aygua que, ab misteri,
 entona'l psalteri
 del anyorament,
 y el tètich llament
 monoton y rítmich
 del defalliment;
 y el cant malestruch
 del fatídich duch,
 del rey de la nit
 dins la selva negra.

Y tot ha emmudit
 y la nit comensa.

La nit s'ha acabat, ja apunta'l nou día,
 l'auja ja espurneja pel bell Orient;
 ja torna altre cop Natura a deixondres
 y a lluhir el cel.

Ja torna l'aloa a alegrar la plana
 ab sos refilets, ab sos gentils cants;
 ja torna la llum a aclarir els boscos
 y argentàls estanys.

Ja torno a escoltar el colossal himne
 qu'entona vibrant tota la creació;
 ja torno a gaudir els séus motius màgichs
 que'm roban el cor.

Ja torno a ovirar planas y montanyas,
 els rius y els estanys, els torrents y afraus;
 ja torno a fruhir de sos encants dolços...

Ja el sól es ben alt!

I. SOLER Y ESCOFET

EX-LIBRIS DE A. DE RIQUER

Grat sia a Deu, l'art va estenense a tots els ordres de la vida; las generacions que van pujant van comprenent que té dret d'intervenir en tots els llochcs, que no hi ha objecte per petit que sia que no li pugui dar hostatge. Aixis com las més petites accions poden lluhir la llum de la bondat si es un home bo qui las executa, aixis per tot resplandeix la llum de la bellesa en tota cosa per petita que sia que surti de las mans d'un ver artista.

Això se'ns acut al fullejar la colecció de magnífichs *ex-libris* qu'en Riquer ha donat a llum, presentantlos ab aquell gust refinat, ab aquella elegancia sòlida a que'ns té acostumats.

El reviscolament de l'afició als *ex-libris* es un fet completament modern y que va lligat ab la resurrecció del art aplicat que d'uns quants anys ensà s'opera en el món intelectual. No podia ésser que, al ensemps que's procurava aplicar l'art als mobles, als utensilis familiars, a las casas de lloguer, a tot lo que rodeja al home probant de darli un vellum d'ideal, se quedés endarrera'l llibre, l'objecte que té més relació ab l'home intel·ligent, l'objecte escampador d'ideas que seràn llevor d'ideas més assahonadas, el pacífich lluytador que desde la quietut de la cambra retirada va empenyent al home pels viarany del progrés ab més forsa y eficacia que l'acció brutal y ràpida de las revolucions, perque son treball quotidià sempre va endevant, may recula, llaurant sempre en las capas espessas dels cervells no conreuhats, fenthi arrelar de dia en dia ideas que'ls afinan, que's converteixen en sentiments y en bellas accions.

L'*ex-libris*, usat ja antigament com a

signe de propietat, en el que hi havia'l nom del bibliòfil junt ab sos blàssons si era noble, o bé anava orlat ab algún emblema o alegoria, ha alcanstat una gran importancia artistica, coincidint ab el renaixement del art aplicat a la enquadernació, gracias a haverhi empleat son talent els millors artistes europeus y americans, y avuy casi's pot afirmar que tot bibliòfil que s'estimi no deixa de tenir el séu.

Generalment, al nom del bibliòfil s'hi junta una alegoria relacionada ab sas aficions o ab sa manera d'ésser, y moltras vegadas s'hi afegeix una llegenda que subratlla son caràcter o retrata sas aspiracions. Com ab tantas cosas, Espanya ha anat endarrerida en aquest moviment *ex-librista*, però mercès a l'Alexandre de Riquer que inicià entre nosaltres aquest art fent qu'altres el seguissin, avuy s'ha despertat gran afició, essent sollicitats pels coleccionistas estrangers els *ex-libris* espanyols. Y pera convences de qu'es natural aquesta sollicitació, no hi ha més que fullejar l'elegant volùm que tenim a la vista; jo quedo empendat d'una pila d'*ex-libris*, dels que uns se recomanan per la seva refinada senzillesa, mentres els altres, entre'ls que descollan els ayguafortis, són tractats ab tant carinyo, ab tal amor a l'obra, que pregonan als quatre vents que no hi ha art petit per petites que sian la missió y las dimensions del objecte que l'estotxa.

SEBASTIÀ JUNYENT

CANTARELLAS

El caminet de la ditxa
els homes l'han espat'lat:
ja es ditxós aquell que passa
pel de la tranquil·tat.

Quan la mà del temps arrenca
de mica en mica'ls cabells,
se'ls deixa per las orel·las,
pel nas y per tot arreu.

Diu que'l vi ofega las penas
y jo dich que no es vritat,
que las penas al cor nían
y el vi sempre puja al cap.

De quedar pobre la pena
fóra encara ben passadora

si el que pert els interessos
perdés també la memoria.

Li feya molta mes nosa
a n'el sabi, en son despatx,
un cap a dintre d'un cor
que un cor a dintre d'un cap.

Sens l'hàlit de la esperansa
queda'l malventurat cor
com quedaria la terra
si no la besés el sól.

«Dorm, Joan», ella li deya
en la nit que's van casar:
mes ara sempre ha de dirli
la pobreta: «¿Dorms, Joan?»

FRANCISCO VALLMAJOR

REVISTA DE REVISTAS

Butlletí del «Centre Excursionista de Catalunya». En aquesta antiga publicació s'hi han introduït desde primers del any actual importants milloras, com són l'aument del tamany y el presentar cada número perfectament enquadernat en rústica. El número de janer conté en son text treballs d'en Juli Soler y Santaló relatant una bella excursió en ple hivern al Port de Benasque de la Vall d'Aràn, y d'en Francesch Carreras y Candi, qui narra altra excursió a la casa romana d'Ocata (Masnou). S'intercalan en el text hermosas vistas de la Vall d'Aràn (Las Bordas, la iglesia de Viella, la porta de la iglesia de Betren, la ribera d'Artiga de Lin), y un capitell romà tobrat a Ocata. Omplen el reste del número las seccions oficial, de cambi de publicacions y de crònica del Centre.

Forma. Ha sortit el primer número d'aquesta notabilíssima publicació d'art, de quina pròxima aparició parlavam en nostra revista anterior. Ve a substituhir, com diguerem, a *Pel & Ploma*, y just es reconeix que'l substituïx ab ventatja, si no per la calitat de lo que publica, pel major nombre de reproduccions artísticas que ofereix, totes molt ben presentadas, acreditant el bon gust de son director en Miquel Utrillo y *elsavoir faire* de la casa Thomas. Publica'l text en francès en las vuyt primeras planas, que són de bon paper de fil, y en el cos de la revista, que conté altras quaranta planas de rich paper satinat, s'hi llegeix el mateix text en llengua catalana y s'hi troban munió de facsimils d'obras pictòricas y escultòricas de Mir, Blay, Mas y Fontdevila, Casas, Sorolla, Galwey, Brull, Barrau y Xiró. Firman el text en Miquel Utrillo y en Joan R. Jiménez. L'arti-

cle del primer, exposant els propòsits dels editors de *Forma*, es una notable disquisició d'art, bellament sentida y escrita.

Desitjèm a la *nova* publicació tot l'èxit que's mereix, aqui y fóra d'aqui, tot sospitant que'l públich de l'altra banda dels Pirineus y de mars enllà procurarà aqueix èxit més que nosaltres mateixos, que per desgracia encara tenim més de comerciants adotzenats que d'artistas. *Forma* no té parell a Espanya: ¿què té, donchs, d'estrany, que's cotisi millor en pobles ahont el *The Estudio* y publicacions anàlogas ja'ls hi han ensenyat a tenir bon gust?

La Renaissance Latina, (Paris), publica en son número de mars, entre altres articles remarcables, un treball de Victor Basch sobre *Le Centenaire de Kant*, y un altre de Carles Fischer *Essai de psychologie alsacienne*, ademés d'una carta de Wagner *Sur les poèmes symphoniques de Franz Liszt*. En la secció de critica literaria's parla ab elogi de las obras catalanas *El poble gris* d'en Rusiñol, y *Casius y Helena* d'Eusebi Güell, com també del llibre *Cosas de España* d'en Pompeyus Gen-ner.

El Mercure de France (Paris), ens ofereix en son darrer número un interessant estudi d'Henri de Régnier, firmat per Paul Léautaud, y una magistral disquisició d'en Remy de Gourmont sobre *La Rhétorique*, condemnant sos vicis y examinant els diversos sentits en que's prenen y els mal-entesos a que donan lloch aqueixas abstraccions que volèm distingir ab els mots convencionals de justicia, amor, salut, bondat, inteligencia, etc. Las ideas són infinitas y els signes d'expressió escassos y poch precisos: d'aqui ve la contorsió del llenguatge, la retòrica buyda. Y lo pitjor es que las bellas frases convencionals las trobèm a faltar sovint en el llen-

guatge dit literari, y preném per mal escriptor a qui es sols un mal retòrich: lo qual es molt diferent.

Hi ha, ademés, un interesant treball de Paul Souchon sobre *Les trois Iphigénies*, d'Eurípides, Racine y Moréas, y un altre d'Alexandra Myrial ocupantse de las *Religions et Superstitions coréennes*.

La Lectura (Madrid). El número de febrer porta un sumari molt important, contenenint las firmas de Adolfo Posada, J. Martínez Ruiz, Joaquín F. Prida, Gabino Bugallal, Miguel de Unamuno, etc. En la secció *De Norte a Sur*, que firma *Roque Roca*, s'hi llegeixen dugas curiosas cartas del eminent Spencer declarantse en l'una contrari a las ideas anarquistas, y protestant en l'altra de que a un individualista com ell hi hagués qui el presentava com a socialista. La secció de critica es com de costum molt nodrida.

Nuestro Tiempo, també de Madrid, publica en son darrer número interessants treballs de Salvador Canals sobre *El problema de la prensa*, de F. Reynoso sobre *La europeización del Japón*, de E. González Blanco sobre *La civilización japonesa contemporánea*, de Julio Cejador sobre *Los orígenes de la lengua castellana*, etc. Són notables las informacions científica y bibliográfica. En aquesta's parla d'algunes obras catalanas, entre ellas ab gran elogi de *Titellas febles* d'en Pujulà, publicada per JOVENTUT.

Revista Social (Barcelona). El darrer número d'aquesta revista respòn verament a son titol ab els diferents treballs que firman els senyors Durán y Bas, Montagut, Albó y Martí (Ramón), y ab la notable informació social que conté. Continúa la publicació del reglament del Institut de reformas socials.

Hojas Selectas. Aquesta revista, d'amena y agradosa lectura, publica en son darrer número una extensa informació sobre la conflagració suscitada al Extrém Orient. La informació gràfica es com sempre molt nodrida e interessant. Com a suplement artístich publica una *Rima* inèdita de Becquer, ilustrada per en Gual e impresa a varis colors.

La falta d'espai no'ns permet parlar de las revistas *Anthologie-Revue*, *Vie-Normale*, *Nouvelle Revue Moderne*, etc., de París; *Catalunya* (considerablement reformada) de Barcelona, *Revue Provinciale* de Tolosa, *Revue Franco-Italienne et du Monde Latin*, de Nàpols, y altres que publican escullits treballs en sos darrers números.

LLUIS VIA.

NOVAS

El diputat Albert Rusiñol, intervenint en la discussió del projecte d'Administració local, ha fet sentir altra volta la serena veu del Catalanisme entre aquell batibull de petites passions y de barallas de marmanyera que són la característica dels partits y que forman el medi ambient del Congrés espanyol. Y en mitj d'aquella politica de banderia, de republicans y monàrquichs, reaccionaris y aventats, *moros y cristians*, ha defensat l'autonomia en tots els ordres, ha sentat que l'Estat es funest pera la vida, la pau y el progrés, y que per tant no deuen ésser absorbidas per ell las regions ni els municipis, quals rendas hem de separar del Estat com han fet tots aquells pobles que al matar el centralisme matan lo qu'es antivital y corromput.

La veu d'en Rusiñol ha sorprès a la gent d'allà, però poch's hauràn sigut els que l'hauràn entesa, perque hi abundan massa's aturadits, els curts de gambals y els sòrts de conveniencia.

Nostra enhorabona al senyor Rusiñol.

Protestém. Y protestém *airados*: perque tant els republicans, com els lliberals d'en Moret, com els d'en Canalejas, volen que dimiteixi en Romero la presidencia del Congrés, que correspòn per dret propi al pallassó nacional.

Si aquest no dimiteix, faràn obstrucció, qu'es lo que més els engresca. Estàn més contents ells ab la obstrucció que un gos ab un òs. D'això se'n diuen politichs!

Riurém, si'n tenim ganas.

Pera una fetxa pròxima s'anuncia la celebració d'un Congrés de la *Buena Prensa*, que tindrà lloch a Sevilla.

Ens ha sorprès de debò'l titol del tal Congrés, perque, francament, pera nosaltres la *Buena Prensa* es la qu'està ben escrita; però fixantnos en tots els detalls de la cosa, en las convocatorias, invitacions, proclamas, y sobre tot en el gran moviment d'associacions religiosas, bisbes y prèberes que s'observa des que s'ha anunciat la celebració del tal Congrés, hem anat convencentnos de qu'estavam en un erro, puig que pels *modestos* mangonejadors de la cosa, la *Buena Prensa* no es pas la qu'està ben redactada, no, sinó qu'es exclusivament la *prempsa catòlica*. Pera nostres flamants catòlichs solsament ells són els *buenos*, y els *malos* són tots els que professan ideas distintas de las sevas. ¿Veritat que no pot exigirse més ingenuitat y senzillesa?

Els senyors catòlichs fa una temporada que sembla que s'hagin posat d'acort pera veure qui desbarrarà més, y si a Sevilla clas-

sifican a la premsa en *buena o mala*, segons sia o no sia catòlica, y si a Madrid el *brillante* Nocedal, aqueix polítich a lo Valbuena, distréu ab sos *xistes* y còmicas agudesas als pares de la patria qu'assisteixen a las sessions del Congrés; entre nosaltres, a Barcelona, s'ha revelat un'altra *notabilitat*, el senyor Estanyol, que si en sa càtedra de dret canònic de la Universitat embruteix a sos alumnes fèntlos hi apendre la vida y miracles de *Dionisio el Exiguo* y explicàntlos hi si *Juan el Ayunador* portava bigoti y perilla y tenia ulls de poll, y si las *Clementinas* tenen 5 llibres, 52 tituls y 106 capituls y altras gansadas de semblant calibre, en el *meeting* antimasònic que's verificà fa poch en un de nostres teatres, va arribar en el calor de la *improvisació* a proclamar *urbi et orbi* que no pot ésser bon català qui no sigui fervent catòlich... y el que digui lo contrari... *Anathema sit*.

Però deixém pera més endavant els comentaris que's mereix tan enutjós assumpto, y entre tant, ja que'l dit Congrés s'ha de celebrar a Sevilla, tot contèplant impassibles la febril agitació de catedràtics ramplons, apaga-llums, préberes y *lluïsos*, murmurém aquells coneguts versos del *Tenorio*:

Ahora que los sevillanos
se las compongan con él.

Fan bé aqueixos catòlics intransigents de voler anar sols, perque al ultim sols s'hauràn de quedar, tot dihent allò de

Nosotros somos los buenos,
nosotros, ni más ni menos.

No solsament protestaràn contra'l lliberalisme, que es *pecado*, sinó contra tot lo que tingui visos de racional.

Ara'ls toca protestar contra'l Papa, que segons telègramas de Roma's va mostrant a l'altura dels temps, donchs llegim que vol portar tot seguit a la pràctica una reforma tan racional com la de reconeix validesa al matrimoni civil. Y si això es veritat, es molt fort.

Que's desenganyin els catòlics intransigents: una cosa es la fe y altra cosa'l negoci. El Papa, més bon polítich que no pas ells, torna pels furs de la doctrina de Crist y comensa a restringir el mercadeig y a limitar la ingerencia immoral de la Iglesia en molts actes de la vida. D'això a considerar vàlits els baptismes ab aygua no benehida, a expendre butllas de franch per la quaresma, a no establir preus y categories pera'ls enterros, etc., etc., no hi ha més que un pas. Naturalment, aqueix pas costa de donar: tant com els hi costa mermar els *drets* de la Iglesia als que d'ells viuen.

Reconeixém que'l Papa es molt generós,

y no tothom li agrahirà'l *sacrifici*. No es fàcil que'ls governs responguin ab altre sacrifici semblant; no es fàcil que mermin las nòmbras dels exèrcits de las armas, pera que sia més efectiva la merma de las dels exèrcits de la fe.

La propaganda incessant que ve fent el Catalanisme en entitats y corporacions es massa extensa pera que poguém reflectarla per complert en una revista com JOVENTUT, que no pot disposar com la premsa diària d'amplas seccions d'informació.

Entre altras notes remarcables, són dignas d'esment las conferencias que la setmana passada donaren en Narcis Fuster al «Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou», ahont feu una llarga disquisició sobre «Higiologia social»; en Frederich León y Luque, que disertà a «Catalunya Federal» sobre «L'autonomisme y las supersticions politicas»; y en Joseph Mallofré, que desenvolrà'l tema «Ventatjas del servey militar voluntari sobre l'obligatori y el de quintas» en la conferencia que donà al «Centre Republicà Federalista» de la Barceloneta.

Al escriure aquestas *novas* sabém que al Senat hi haurà qui parlarà en contra del projecte de lley establent el servey militar obligatori, d'acort ab els desitjos dels diputats regionalistas, que defensen las milicias voluntarias com cal als pobles lliures.

Tant de bé farà qui tal fassi, per més que resulta dificil poder deturar la onada d'embrutiment que consúm al Estat espanyol, y qual forsa ab lleys semblants creix més y més. Ens en dolèm sobre tot per lo que afecta als bons fills de la Catalunya lliberal en que sommiém, més desitjosos d'ésser ciutadans de debò que guerrers de per riure.

Si la nova lley queda aprobada en abdugas Cambras, serà de ben funest recort l'actual gestió d'en Maura en la politica espanyola. Haurà demostrat que sab mostrarse polítich hàbil si li convé, però ab fins tan migrats, tan reaccionaris, com qualsevol Salmerón o qualsevol Canalejas, *soi disant* lliberals.

El mestre Morera obsequià la nit del 2 del corrent als socis de l'«Associació Wagneriana» ab l'audició de la seva òpera inèdita *Bruniselda*, llibret de don Artur Masriera, encarregantse l'esmentat mestre de la part de cant y del acompanyament de piano, y nostre company en Salvador Vilaregut de la lectura del llibret. *Bruniselda*, ni pel caràcter del llibret ni per la estructura musical, pot considerarse com drama lirich. El llibret es un sen-

zill llibret d'òpera y res més, però la partitura d'en Morera conté pàginas inspiradas y de molt efecte. De totes maneres lo que acabem d'escriure no ho donem com definitiu; cal, pera judicar l'òpera, vèurela en son medi propi, las taulas del teatre.

El mestre Morera y el senyor Masriera foren molt aplaudits.

El passat dilluns a la nit, donà'l jove pianista Joan Nadal un concert al Ateneu Barcelonès, executant un programa compost de pessas musicals de Bach, Beethoven Brahms, Schumann, Chopin, Weber, Liszt, Sinding y Grieg.

En Nadal, deixeble del mestre Vidiella, fou molt aplaudit pel públich, que li notà qualitats que no solen possehir els qui comensan un art com el del piano. La escola del mestre's reflexa en el deixeble: a més d'una execució recomanable, en Nadal procura (y ho consegueix molt sovint) donar a cada composició la expressió que li correspon.

Publicacions rebudas:

Eridón y Amina. Pastorel·la de Goethe traduhida per Joan Maragall. Editada per la revista *Catalunya*, s'ha publicat aquesta bellíssima pastorel·la del gran poeta alemany, que ab tant acert y bon gust traduhi en Maragall a nostra llengua, com ja saben nostres lectors per la critica que'n ferem quan se re presentà, el passat desembre, en el «Teatre Intim». Preu, 50 cèntims.

Els punxa-sarries, sainete en un acte, per Santiago Rusiñol, estrenat al teatre Romea

la nit del 26 de febrer d'enguany. Preu, una pesseta.

Patria Nova, periòdich mensual, portaveu del centre catalanista republicà «Nova Catalonia». Ha entrat en la segona època de sa publicació, proposantse lluytar ab nou ardiment per l'autonomia y la democràcia. Li desitjèm llarga y fructifera vida.

Autonomia. Aixís se titula un nou periòdich mensual que acaba d'apareixe com a portaveu del «Centre Popular Catalanista». Com l'anterior, porta en sa primera plana l'extracte del manifest que la *Unió Catalanista* publicà en 16 de mars de 1897, en el que's sintetisan las aspiracions del Catalanisme militant.

La Ilustración Obrera. S'han publicat els tres primers números d'aquest periòdich, profusament il·lustrat ab grabats representant obras d'art y vistas d'actualitat. El text es molt variat y nodrit.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

TAPAS

pera la enquadrernació de JOVENTUT

Els subscriptors y lectors que conservin complerta la colecció dels números publicats durant l'any 1903, poden remètrela a aquesta Administració, que s'encarrega de ferla enquadrernar pel preu de 3 PEsSETAS, ab las artisticas tapas expressament confeccionadas pera'l volùm IV de JOVENTUT.

Las tapas soltas se facilitan al preu de 2'50 PEsSETAS.

JOVENTUT

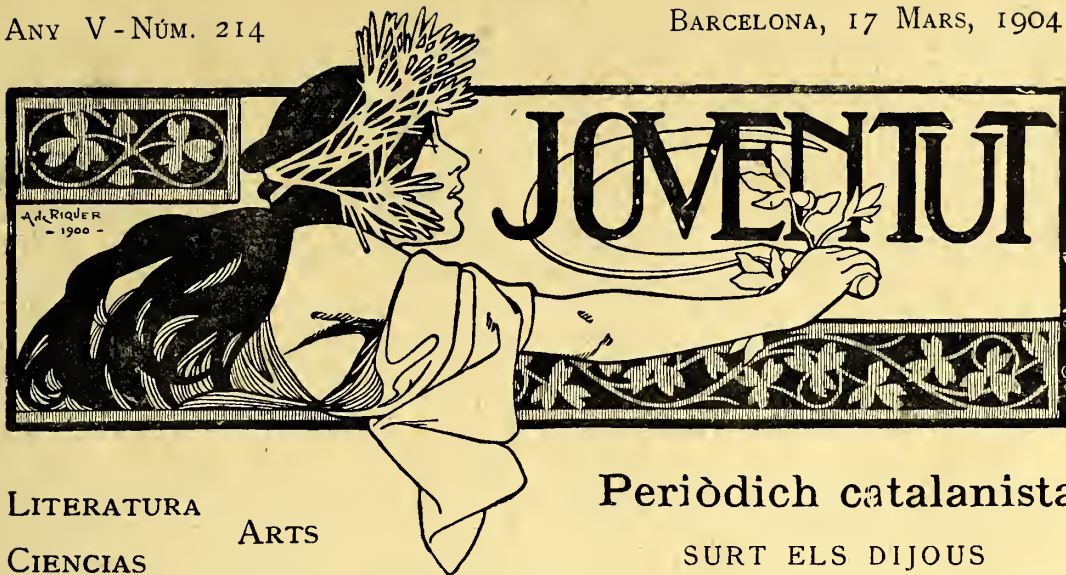
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no sían inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà critica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pesetas.
» Mitj any.....	4 50	»
» Trimestre.....	2 25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
EXTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Reflexions y presentiments, per Trinitat Monegal.—
L'antich carnaval de Barcelona (continuació), per
Sebastià Junyent.—Guerra sens quartel, per Arnau
Martínez y Serriñà.—Llegenda oriental, per I. Tur-
gueneff, traducció de F. Pujulá y Vallès.—Afinitat
del Catalanisme, per Agustí Pedret y Miró.—Tea-
tres, per Emili Tintorer.—Flirt, per Octavi Pell Cuf-
fi.—Notas bibliogràficas, per Geroni Zanné.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Plech 13
MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne
Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 33.

REFLEXIONS
Y PRESSENTIMENTS

Ja hem vist passar arrengrerats, portant la llureya del súbdits del déu Mars, una corrúa de joves arrencats per forsa de sas llars y dels brassos de sas mares, allunyats dels esguarts de sas estimadas y dels tendres cuydados de sas germanas, deixant per complert a la gran mare terra a la que devèm totas nostras forsas y tota nostra vida. Quàn poch ne tornaràn als pobles y masias que'ls vege ren nèixer, a conreuhar la terra! Y els que hi tornin portaràn en son si l'estigma del *no fer res* y continuar vivint *sobre'l país*.

Ensemps, hem vist y veyèm encara las tristas y negras pissarras en las parets de las redaccions dels periòdichs, portant escritas ab guix las novas de la guerra que té lloch allà d'enllà del nostre horitzó, plaga qu'augmenta'l nombre d'individuus que de aquesta vida fugen y que comensa a estendre sobre'l cel de la humanitat la fosca nulvada que acabarà ab furiosa tempesta.

Y nostre públich, al igual que'ls públichs de las altrás nacions, contempla febrosech, brillantli'ls ulls de joya, las massas arrengreradas de llampants uniformes, corre adalerat darrera d'ellas al compàs d'aixordadoras moixigangas, y s'atura cada jorn embabiecat pera llegir els últims *partes* de la guerra, y arrenca de las mans dels venedors els periòdichs que portan las noticias més frescas y veritables d'aquellas llunyanas terras. Quants més combats hi ha, y més sangnants són, millor, més venda, més llegidors!

Es més: la humanitat, com nostra terra, està ja dividida en dos bandos: l'un rus, l'altre japonés. ¿Per què són els uns partidaris del imperi rus? ¿Per què'ls altres ho són del Mikado? ¿Qui ho sab?... Per res, per simpatia...

Tots saben, uns y altres, que cap dels dos estats lluyta per un ideal enlayrat; que cap dels dos tenia en perill sa llibertat; qu'abdós

lluytan pera explotar a un altre poble: mes ¿qué hi fa?

Lo qu'es possible que no sàpigan es que la guerra sempre ha donat y donarà llum al monstre més horrible qu'ha existit y existir pugui: la tirania. Lo que no saben es que de la guerra naix forsosament la preponderancia del estat sobre l'individu, l'esclavatge d'aquest vers aquell. Y que aquest resultat s'assoliria del mateix modo malgrat la lluyta tingués lloch per un gran ideal.

Y, sobre tot, quan se tracta d'una guerra com la d'ara, quins efectes repercuteixen en tot el món, alashoras la nuvolada, prenyada de tirania, s'estén sobre tots els pobles, y la tempesta's desencadena arreu enrunant els temples de la Llibertat.

En la terra no's conegué la tirania fins qu'esclatà la primera guerra, per petita que fos; y d'aquesta'n nasqué l'esclavatge dels vensuts, y ensemps aparegué l'estat, qu'esclavitza als que foren vencedors. Triomfant una familia, *un clan* o una tribu, el vencedor degué continuar la organisió que li donà la victoria, no tan sols per la imposició dels capdills que'ls dirigiren, sinó pera estar preparats pera'l demà insegur, pera defensarse dels pobles vehins y mantenir en sa dominació als vensuts, pera conservar sas conquestas y pera poder ferne de novas a fi d'estendre son territori. La manera de ferho ja l'havian apresada. Héusel aquí'l naixement del estat, y ab ell de la tirania: la guerra donà llum al monstre qu'avuy ens aclapara.

La historia explica prou bé lo demés que passà fins nostres dias: guerras y més guerres; vencedors y vensuts; uns estats naixent, fentse més y més grans, y els altres desapareixent dels àmbits de la terra... Sols una cosa dura y durarà, y es l'esclavatge del individu, la tirania del estat. Lo mateix es pels vencedors que pels vensuts: tots són esclaus.

Lo que passa y passà es conseqüencia lògica y natural del modo d'ésser de las cosas. L'estat, en previsió de las guerres, y més encara quan està amenassat d'una bon xich propera, concentra més y més sa organisió militar en detriment dels individus y organismes intermitjos, dominantlos quan menys desde'l punt de vista econòmic, y la llibertat y autonomia d'aquests va mimvant cada jorn, fins arribar a la negoció.

Donchs bé: com ja hem insinuat, avuy sentim las primeras bufadas precursoras que'ns avisan a nosaltres, vianants del desert de la vida, qu'es proper el jorn en que'l *simoun* de la tirania arrasarà nostres drets, enrunarà nostras llibertats; y nosaltres, per comptes d'ajuntarnos tots els que creyèm y volèm la llibertat dels pobles y dels individus pera donar l'aixordador crit de protesta, esperèm extasiats el jorn de la tempesta; semblèm els salvatges que agenollats adoravan a son rey-butxi, els condempnats que beneheixen l'argolla que deurà endogallarlos.

Trista condició la del sér humal! Sempre enlluhernat pel no-res, sempre atret per la mort, admirador etern del tirà... pasta d'esclau!

TRINITAT MONEGAL

L'ANTICH CARNIVAL DE BARCELONA

(Continuació)

En Joseph Malagarriga, artista en cera, era'l qu'havia modelat las testas del Carnestoltas y de la seva familia. El ninot que representava al *hèroe*, estirantli un cordill dissimuladament, feya anar el cap com si saludés al poble. En Malagarriga inventà també una enginyosa maquineta pera que fumés; saludant y ab el *puro* a la boca, feya una ilusió complerta. A l'hora de la mort, en mitj de la confusió que regnava al palau, li cambiavan la testa de cara riallera per un'altra d'ulls alucats y color cadavèrich.

L'any 61, l'arribada també fou brillantissima y l'enterro també concorregut, segons trobo en *El Pájaro Verde*, periòdic satirich d'aquell temps, que's queixa amargament dels molts mamarratxos que's veuhen y troba'l Carnaval inferior al any passat y ab tendencia a decaure. Parlant de la cavalcada del dijous gras, diu: *La cuestación ha producido muy buen resultado. Es verdad que los señores que componian la cabalgata se cuidaban más de los socorros para los pobres que de divertirse.*

També sortiren a captar els voluntaris catalans.

Don Antón de la mesura del oli, advocat, era'l poeta de la cort de sa majestat el rey de la tabola, y després, quan entrà en la *Societat del Born* element jove, ho fou en Rossendo Arús y Arderiu. Esmersaren sa inspiració en programas, himnes, bandos, amnistias,

testaments y dècimas que's venian, destinantse el producte a fer caritats.

Com n'hi ha que tenen fort regust de poble barceloní, transcriuré'ls fragments que m'han semblat més curiosos de las fullas qu'han arribat a mas mans.

En el *testament* del any 61 hi ha la clàusula següent referent a la esposa del Carnestoltas:

Passant a segonas nupcias
podrà disposar de tot,
puig prefereixo se case
a que tinga un burinot.

Al parlar dels seus fills, diu:

Sent tan brètol y dimoni
Llorensó, mon fill petit,
millor serà que se'n vagi
a fer fortuna a Madrid.

Y més avall afegeix:

Ab mos béns fundo desd'ara
Càtedra de Català,
que serà desempenyada
per qui ma vida explicà.

Lo Xato del cap del Born
queda per mi autorisat
pera redactar un diari
que no tinga serietat.

En el *programa* del any 62 hi trobè'm lo següent:

Tot lo chor de la maynada
ab varis tons cantarà
el: *Mambriú se'n va a la guerra...*
Quan lo pare no té pa...

Vindrán a la comitiva
las carniceras guapetas
disfressadas de piratas
ab tallants per escopetas.
Las revenedoras totas,
criadas y pescateras,
ab patillas y mostatxo,
vestirán de granaderas.

En el *testament* del mateix any, el *Baró de la Paciencia*, Carnestoltas IV, fa crítiques d'actualitat.

L'agonitzant fanal d'oli
ab llum de-poca franquesa
il·lumina als ciutadans
del carrer de la Princesa.

Com monument apreciable
entre las set maravellas,
del Mercat del Born las taulas
se guardarán per tan vellas.

Al *programa* del any 68 hi recullo:

Niñeras y didas,
junt ab els soldats,
farán las guerrillas
dels enamorats.

Y las pescateras,
ab el peix rentat
y ganya pintada,

vindrán de soldat.
Las de la badella,
que vénen molt bou,
farán d'artilleras
per guanyar un sòu.
Y las carniceras
que carregan d'òs,
anirán d'escolta
a cavall d'un gos.

El *Duch de las Camándulas*, Carnestoltas XII, en son *ordenó y mando* del any 70, diu:

«1. Las reuniones y grupos que passin de cent mil personas serán disolts.

2. No's pot tirar res, ni anch que sigui llevor de pussa, perquè'l tirar fa xicot o soldat.

3. Ningú portarà cap disfràs indecent. Això privarà a moltes senyoras que tenian ganas de venir ab els vestits que usen...

5. Se matarán tots els cavalls perquè no serveixen desde la invenció dels velocipedos.

10. Pera imitar als francesos, aboleixo las pessetas y en cambi faré encunyar franchs, mes, pera no ésser pobres y tontos, valdrán trentaquatze quartos.

14. Tots els que siguin padrins posarán per nom: *Diego, Lola, Marquès, Capità, Baró*, y continuant la moda de las botas altas y de las valonas, ¡au! vinga fer *Flor de un dia* al mitj del carrer.

16. Mà a la butxaca tot barceloní, que la *Societat del Born* surt demà dissapte a captar pels pobres; qui no pugui donar una pesseta, qu'emmatlevi un duro.»

Trech del *programa* las següents quartetas.

Si bé qu'es Monarca,
república vol,
perque tothòm mani
quan governi sol.

Vingan las timbalas,
que surtin gegants;
ja no hi ha monàrquichs
ni republicans.
Per fer la tabola
estarèm units:
ciutadans som tots,
a fóra partits.

Aquellas senyoras
que van disfressadas
ab el floc al cul,
ja són convidadas.
Las revenedoras,
per ferho millor,
portarán darrera
una coliflor.

Y las pescateras,
que són més llengudas,
portarán un mos
per quedarse mudas.

A chor tots els ximplés
sovint cantaràn,
Carnaval con honra
que vagi endevant.
Y serà *gloriosa*
aqueixa funció,

quedant sols la gloria
per qui té turró.

El final parodiava la tonada de la cansó del *Can-can*:

Oydà, oydàl
que duri tant com pugui,
oydà, oydàl
dimars s'acabarà.

Del testament del mateix any, copio:

Del ventre estich reinflat
y temo no tingui un dany.
Me só engullit en tres dias
lo *presupuesto* d'un any.

Els homes han despreciat
mon govern paternal, dols,
puig quan uns han volgut naps
altres han demanat cols.

Vos dono unas garantías
ab las que estarèu tan bé
com una dobla de quatre
posada al mitj del carré.

Me separo d'eixa terra
de tothòm desenganyant,
puig veig que qui no té empleo
diu mal del qu'està empleat.

L'any 71's titulava *Baró de la Boyra*, y acabava aixis una allocució dirigida als barcelonins:

«Barcelonins! Jo, lo nèt de cent Carnestoltas, vos exhorto a la gresca! Dihèu tots ab mi: Viva jo! perque al acompanyarme ab aquest crit l'espai vos respondrà: Boyral Boyral!»

L'any 72, el 10 de febrer, se publicava un *ordenó y mando* donat pel «Generalíssim del Carnestoltas, ciutadà honrat de Barcelona, fill de son pare, fabricant de sabatas de canem, senyor de tot lo sèu, únich y perpetuu president de la *Societat del Born*, etc., etc.» en el que hi havia'ls següents articles:

1.er «Serà perseguit s'ense contemplacions el que robi una malla. Al que sàpiga ferse rich empobrint a una dotzena, no se li farà res perque alguna cosa han de valer lo talent y l'astucia.

2.^{on} La dotació del Marquès (1) serà lo primer que pagarèu, després la meva, y seguiràn per ordre correlatiu las de las principals dignitats, fins a acabarse'ls quartos. A n'els d'inferior categoria, lo *peixi-menutti*, després de felshi els descomptes que poguèm, els ho quedarèm a deure.

3.er Quan els arbres dels passeigs siguin grossos, els tirarèu a terra, en farèu feixinas y tocaré quartos. Els que vulguin ombra que vagin als toros.

4.^{art} Com que, tants quants més siguin els deutes, més gran es el crèdit, realisaré emprèstits a *trotxe* y *motxe*; ab l'interès no miraré prim, perque sòu molts a pagarho y

entre tants no s'hi coneix. Si ho reprobavau y volguessiu fer l'home, os clavaria pallissa.

8. Encara que vos deixi nombrar comissionats, teniu de ferne als que jo vulgui, perque no sent aixis me'ls faré a la mida del meu gust.

11. No podrèu donar un pas, fer un gesto, ni estornudar, sense provehirvos d'un trosset de paper que os regalaré si per ell me donèu quatre pessetas y mitja.

13. Vos senyalaré una setmana pera que celebrèu grans festas. Pera obsequiar als forasters els ho farèu pagar tot.

16. En la encunyació de la moneda procuraré que m'hi quedi tot lo que pugui. Com més petita es, fa menos volúm.

18. De tot lo que bevèu, menjèu o cremèu, me'n pagarèu un *tantum*. Com que'l pagar consúm tothòm, com que aquest impost serà molt popular, el batejo ab el nom de *Consums*.

Article adicional: Els diaris, follets y tot lo que's dongui a llum, podran parlar mal de tot lo que'ls dongui la gana menos del Marquès y de mi.

La infracció de cada un dels precedents articles serà penada ab la multa de divuyt lliuras, setze sous y cinch diners.»

El *programa* del mateix any comensa aixis:

Tots els escura-cassolas,
homes, donas, xichs y grans,
ricatxos y pobrissons,
feu el favor d'escoltar.

Y acaba:

Y si sabessin las Musas
o bé aquells dels Jochs Florals
qu'escrich tant per dos *calés*,
quedava excomunicat.

L'any 73, el Carnestoltas XV pren el titol de *Comte de la Tabola*.

Comensa'l *programa* dihent als barcelonins:

Vosaltres los que aspirèu
las emanacions suaus
sortidas per las esclatxas
que las clavegueras fan...

Y adverteix qu'es l'últim any que la *Societat del Born* celebra'l Carnaval.

SEBASTIÀ JUNYENT

(Acabarà.)

(1) De la Coba o Carnestoltas XIV.

GUERRA SENS QUARTEL

Solos quedaron jumento y Rocinante, Sancho y Don Quijote, el jumento cabizbajo y pensativo, sacudiendo de cuando en cuando las orejas, pensando que aún no había cesado la borrasca de las piedras que le perseguían los oídos; Rocinante tendido junto á su amo, que también vino al suelo de otra pedrada; Sancho en pelota y temeroso de la santa hermandad; Don Quijote mohinísimo de verse tan malparado por los mismos á quien tanto bien había hecho.

(Final del C. XXII.)

Viéndose tan mal parado Don Quijote dijo á su escudero: siempre, Sancho, lo he oído decir, que el hacer bien á villanos es echar agua en el mar: si yo hubiera creído lo que me dijiste, yo hubiera excusado esta pesadumbre; pero ya está hecho, paciencia y escarmentar para desde aquí adelante.

(C. XXIII.)

Als regidors catalanistas de nostre Ajuntament qu'han declarat davant del jutge d'ins-trucció que *no* havian sentit pronunciar al regidor republicà Moré la paraula *moixi-ganga*, ab la que hi ha qui diu que dit senyor calificà la recepció celebrada a la Capitania General el dia del sant del rey; als propis regidors catalanistas que contribuïren ab sos cabals a redimir de quintas a un fill del republicà Porrera (partidari acerrim del servey militar obligatori, pels fills dels altres), a n'aqueixos senyors, els recomaném que llegeixin el solt que ab el títol de *Lo del Ateneo Graciense* publicà *La Publicidad* del dia 7 en sa edició del vespre; en quin solt se denunciava miserable y rastrerament uns suposats e imaginaris atachs que'ls catalanistas de Gràcia inferiren a la bandera espanyola, al exèrcit y a un *elevado personaje de la nación*, y els hi recomaném també que llegeixin y meditin els paragrafs del *Quijote* que capsan aquestes ratllas, pera que d'una vegada ells y els catalanistas tots, ens convensèm de que ja es hora de fer guerra sense contemplacions de cap mena als enemichs de Catalunya; però guerra a mort, sense quartel. Es precis tractarlos sense cap classe de miraments que no's mereixen. Si la lluyta que ab ells tenim entaulada, en lloch de debatre en ple sigle xx, se debatés tres sigles enrera, diriam que no erant dignes d'ésser combatuts ab la espasa del cavaller sinó ab el fuet ab que's doman las bestias més innobles.

Mes no deuen estranyarnos, no, sas acanalladas denuncias y sas falsas delacions; es

un de tants casos d'atavisme que la naturalista manifesta en els *hidalgos* de nostres dias, descubrintlos ab totas sas vilesas y baixas passions, com a nètts que són d'aquells espias y *cuadrilleros de la Santa Hermandad*, d'aquells repugnants familiars del Sant Ofici, d'aquells galeots capitanejats pel cervanti *Ginesillo* que apedregavan, cobarts y desagrahits, a son malhaurat llibertador.

Són els de sempre, són els descendents de Almagro y de Pizarro, de Vaca de Castro y de Cortés, que no tenint ja Indias que conquerir, *moriscos* quins bens confiscar, ni *en-crucijadas* foscas ahont desafiar-se o assaltar a indefensos *mercaderes*, entran d'*aspirantes* a qualsevolga càrrech, o d'*oficiales segundos* de qualsevolga oficina.

Són els descendents dels soldats de Pescara, d'Alba o de Fuentes, que no tenint *tercios* en que allistarse, ni Italia, ni Flandes qu'espoliar, de la Mancha y d'Aragó, d'Andalusia y de Castella, com a remadas de llops famolenchs que la ganduleria y la miseria han tret de sos caus y de sas barracas, venen, formant innumbrables remesas de *braceros*, en *trens-carretas*, plens de pòls y d'immondicias, o en destartatats *llahuts* de Valencia o de Murcia qu'arriban á nostre port abarrotats de melons y de taronjas, y de rabiosos *blasquistas* y *sorianistas*. Que si els de classes privilegiadas, catedràtics y empleats, acaparan els càrrechs y las prebendas que per son talent, per son dret y per ésser fills de la terra, haurian d'ocupar las nostras classes cultas, ells, els *braceros*, trevallant per infims e irrissoris jornals, arruïnan y escanyan a la honrada classe obrera catalana, a quins fills, sense feyna per la competencia castellana, no'ls queda ni la esperansa de deixar caure sos ossos en el miserable jas de nostres hospitals, plens a curull d'anèmichs y afamats forasters que, menys afortunats qu'altres companys d'expedició, no han trobat brigada del Ajuntament ahont colocalse, urna electoral que trencar, ni fabrica en vaga ahont trevallar d'*esquirols*.

Desde l'empleat més ufanós fins al darrer agutzil o celador; desde'l catedràtic d'erudició d'ara la pessa fins al naturalista descubridor del famós hipparion de la Garriga; desde'l diputat-dictador fins al *diputado obreiro*; desde'l republicà *pantorrillista* fins al

repulsiu catalanista renegat en la Diputació provincial, y desde'l vanitós ab pretensions de *Papiniano* que's califica a si mateix d'intellectual del partit, fins al mangonejador de societats obreras en l'Ajuntament, tots són iguals: castellans, o catalans descastats, són la viva encarnació d'aquest poble absorbent que'ns aclapara y ens empobreix. Xuclan la nostra sang, enganyan al nostre poble, viuhen a nostras costas y renegan de nosaltres, se burlan de nostre idioma y maleheixen de nostra terra, aquesta terra catalana quinas contribucions *recaudan*, quin ayre respiran y quin pa menjan.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑÀ

LLEGENDA ORIENTAL

PER I. TURGUENEFF (1)

¿Qui a Bagdad no coneix al gran Giaffar, el sòl del Univers?

Un jorn, fa temps d'això, Giaffar, en plena joventut encara, s' passejava pels voltants de Bagdad. De sobte sas orelles foren feridas per un crit desgarrador: algú demanava socors ab veu desesperada.

Giaffar se distingia entre tots els joves de sa edat per sa prudencia y discreció; però tenia'l cor compassiu y, a més, confiança en sa forsa.

Va corre al crit, y atalayà un vell decrepit a qui dos foragits havian empès contra un mur y estavan a punt de saquejar. Giaffar tregué son sabre y atacà als miserables; matà al un y posà al altre en fuita.

El vell deslliurat caygué als peus de son deslliurador, y haventli besat la falda de la túnica, exclamà:

—Jove coratjós, ta generositat no restará sense recompensa! Tinch l'ayre d'un pobre mendicant, però no'n tinch sinó l'ayre. Jo no soch pas un home com els altres. Sigas al punt de la matinada al gran basar. Jo t'hi esperaré prop de la font, y't podràs convence de la veritat de mas paraulas.—

Giaffar pensà: «Tot es possible en aquest món: ¿per què no probarho?» y respongué:

—Està bé, l'home: hi aniré.—

El vell el mirà fit a fit y s'allunyà.

Al sentdemà, a la primera lluhissor del dia, Giaffar anà al basar. El vell ja l'esperava, recolzat sobre'l marbrech piló de la font. Prengué sense dir paraula la mà de Giaffar, y el conduhi a un jardinet envoltat per tots costats d'una alta muralla.

Al bell mitj del jardí, sobre la verda molsa, creixia un arbre d'un aspecte extraordinari. Semblava un xiprer; solzament que'l seu fullatge era d'un blau clar. Tres fruytas, tres pomas penjavan de sas branca finas y enlayradas: l'una d'un tamany mitjà, llargaruda, blanca com la llet; l'altra grossa, rodona, d'un roig viu; la tersa, petiteta, arrugada, d'un gris gròguench.

Tot l'arbre brunzia lleugerament, ab tot y que no feya oratge; un tintineig fi y planyivol s'aixecava de las branca, com si hagués sigut de vidre. Semblava que l'arbre sentia l'aproximació de Giaffar.

—Jove—digué'l vell:—cull d'aquestas fruytas la que vulguis, y sàpigas llur virtut. Si culls y menjas la poma blanca, tindrás més ingeni que tots els altres homes. Si culls y menjas la poma roja, serás rich com l'israelita Rothschild. Si culls y menjas la poma groga, agradarás a las donas vellas. Decideixte sense trigar, perque avans d'una hora'ls fruyts se marcirán, y l'arbre entrarà en las silenciosas profunditats de la terra.—

Giaffar ajupí el cap y's posà a rumiar.

«¿Què vas a fer?—se digué a mitja veu com consultantse a si mateix.—Si tens massa ingeni, potser no voldrás viure més: Si esdevens més rich que tots els altres homes, tots els altres homes t'envejarán. Val més que cullis la pometa arrugada.»

La prengué. El vell feu una rialla esdentegada y digué:

—Oh, el més sabi dels joves! Has ben escullit! ¿Tens per ventura necessitat de la poma blanca? Si tens ja més ingeni que Salomó! La poma roja t'es també del tot inútil: tu esdevindrás rich sens ella, y a més, ningú t'envejará ta riquesa.

—Ensenyam, l'home,—digué Giaffar aixecantse—ahònt viu la respectable mare de nostre Califa, que Deu guardi!—

El vell, després d'ajupir el front fins a terra, ensenyà al jove'l camí del palau....

¿Qui, a Bagdad, no coneix pas al sòl del Univers, al gran y totpoderós Giaffar?

Traducció de

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(1) Tinch l'honor de dedicar aquesta traducció, qu'es d'actualitat, als ambiciosos de Barcelona. ¿Que per què es d'actualitat? Homes, vostès diràn!

AFINITAT DEL CATALANISME

El Catalanisme es una tendència o moviment social que tanca en son si el concepte de la llibertat més absoluta. Per lo tant, li són afins altres idees quina finalitat es radicalíssima. En efecte: ell lluyta per l'autonomia d'una col·lectivitat; però per evolució, y afermantnos en nostre credo autonomista, arribem a considerar possible y fins necessària la supressió de tota forma de govern. Anem, donchs, envers la implantació de la lley *única*. Diu Joan Grave en sa obra *La societat futura*: «La revolució social, tal com nosaltres la comprenem, sols tindrà fi el dia en que l'autoritat hagi desaparegut per complet de la terra.»

Donchs treyemne d'això una conseqüència: L'autoritat avuy es la forsa, y com que aquesta forsa està vinculada en el centralisme, cohibeix tota iniciativa particular, y per lo tant justifica'l Catalanisme. Aixís, donchs, la lluyta o la revolució (que pel cas es igual) pera reconquistar l'autonomia de Catalunya, sols tindrà fi el dia en que desaparegui del estat espanyol l'autoritat centralista.

Un nucleu d'individus (ab personalitat diferenciada) vol viure, y troba un entrebanch que li dificulta la vida. ¿Quin? El centralisme. Pera combàtrel, aqueixos individus se fan autonomistas, o sia, dins de Catalunya, catalanistas. Si per medi de la lluyta logran arreballar al poder central part de la seva forsa y la transmeten a la regió o poble natural, ¿queda la missió completa? De cap manera. Forsan la lluyta, y transmeten vitalitat al municipi; y, veyent ja més propera la meta de sas aspiracions, desitjan llavors l'autonomia del individu, cada dia més apte pera disfrutarla. Sols havent assolit cadascú la plenitud del seu *jo* podria parar la lluyta.

Ara bé: els que dintre'l Catalanisme som radicals en aquest sentit; els que creyem que aquest radicalisme es justificable perque's fonamenta en la més estricta tolerancia ab tota creencia individual, donchs la llibertat col·lectiva no es pera'l Catalanisme un fi, sinó un medi; els que això creyem, repeteixo, ¿no podem dir que hi ha afinitat entre nostras teorias y las d'en Joan Grave en l'obra ja esmentada? Vèginse, si no, els següents parafrats:

»Y per això no volèm ja més centralisme, més delegació de poder, més atribucions a individualitats pera que obrin o deliberin per nosaltres y en lloch nostre. Que a tota tentativa de rebaixar a tots els individus a un mateix nivell, respongui la insurrecció del *jo*, s'alsi la iniciativa individual que no accepta trabas.

»Que'ls homes sian lliures per'agruparse entre ells. Si aquests grupos tenen necessitat de federarse entre sí, que se'ls deixi en llibertat de ferho dintre dels limits qu'ho creguin convenient. Que aquells que vulguin quedarse fóra, tinguin també llibertat pera obrar. Que cada hu aprengui a respectar la llibertat del seu vehi, si vol estar en condicions de que respectin la seva.

»Sols la iniciativa individual pot assegurar el triomf de la revolució. Tot centralisme es un fre contra la expansió de las idees novas. Lluny de posárlashi entrebanchs, molt al contrari, cal treballar pera que's difundeixin lliurement.»

¿No hi trobéu en tot això catalanisme pur? ¿No vos sembla que aquestas paraulas sintetisan nostra idea? Ja sé que al cercar afinitat entre'l Catalanisme y l'anarquia no complauré a tothòm, mes dech manifestar que a l'anarquia li succeheix lo mateix que al Catalanisme li està passant: qu'es objecte de malas interpretacions. Per las classes conservadoras, y fins en part per las demòcratas, es vista l'anarquia com una idea disolvent, quina finalitat es la destrucció; com una verinosa baba que tot lo sà empastifa; y se la considera destructora de la societat y la familia, quan no es altra cosa que una idea d'amor y de fraternitat, essent son radicalisme l'establiment complet de la lley única com a base fonamental de la gran familia humana. Hi ha qui ha falsejat aquesta idea y qui en nom d'ella ha comés actes verament crimosos: mes ¿per qué la idea ha de serne responsable. També en nom d'idees conservadoras s'han realisat actes ferotges, y no obstant, són anomenadas idees *d'ordre*. No se'm cregui apologista de l'anarquia, que sols mon respecte a lo que té d'humana m'obliga a parlar com parlo.

També els *avensats*, els *progressius*, diuhen que la idea catalanista es idea de regres-

sió perpetua; diuhen que atentem a la llibertat, que obrim pas a la tirania... Mala fe, y premeditada! ¿Còm pot voler la tirania ni com pot ésser regressiva una causa que lluyta per l'establiment complert del regim autonòmich en el poble que li dóna nom? Lluyta moderna es la del Catalanisme, modernissimas són las sevas manifestacions. Com a idea particularista, no treu la conseqüència sinó després de profund y minuciós anàlisis. S'aparta de lo insubstancial, y a lo essencial s'acosta més cada dia. Entre formas convencionals, se declara per la *no-forma*, perque considera que lo que, en el bon sentit de la paraula, en diriam llibertat politica, no's garanteix ab la constitució d'una forma governamental, donchs sab de sobras qu'en això hi ha molt de relatiu, que no existeix constitució sense forsa, y que la forsa y la llibertat són antitèticas. L'autonomia es la eterna aspiració dels pobles vius, de la gran familia humana que mira sempre endavant, desitjosa d'un benestar qu'asseguri l'amor que's deuen els homes; és el desitj de que cada un d'ells gosi de tot quant Natura pròdigament escampa sobre la terra. Las desigualtats socials, aqueixos convencionalsismes que són cosa sols d'avuy, han de desapareixe forsosament, y la veritat ab sa llum hermosa ha de guiar a tots els homes pel camí del bé. Els homes han de devenir conscients. Quan l'individu, part integrant de la colectivitat poble, sent per un instant desitjos de sacudir aquell mandrós ensopiment que sembla a voltas innat en l'home, y's llenca de ple a la lluyta en defensa d'una idea, déu haver de saber ahònt va y per què hi va, a fi de que, si may la lluyta's manifesta vigorosa y un incident imprevisit desbarata en un moment la empresa, pugui rebre ab fermesa'l cop, y, convensut de la bondat de son ideal, en comptes de dubtar y desencoratjarse, rependre ab més dalit que avans la lluyta per arribar al fi que's proposa.

AGUSTI PEDRET Y MIRÓ.

TEATRES

EL TEATRE MAETERLINCK (MONNA-VANNA, JOYZELLE, AGLAVAIN ET SELYSSETTE, L'INTRUSE).

En Maeterlinck es l'autor modern de qüentos blaus; qüentos blaus pera nens grans, com sembla serne un ell mateix, com voldria que'n fossim tots nosaltres. Com als nens, ens entreté, ens maravella, ens sugestiona y fins ens enteneix y fascina; però—y parlo ara pera'ls que no voldriam serne de nens grans—no'ns commòu fundament, no'ns emocionantensa y durablement. Sols ens impresionantensa en determinats moments y, això si, en ells, las impressions són violentas; igual que las qu'experimentan els nens quan els hi expliquen un qüento terrorífich.

L'arma d'en Maeterlinck es l'arma dels apòstols del misteri; l'arma qu'han usat sempre'ls que, valentse de lo desconegut y misteriós, ens han volgut fer creure. L'home aterroritzat devant dels petits misteris de la vida, s'escolta ab mal dissimulat neguit al màgich cantor de lo incomprendible. En Maeterlinck, com Jesucrist, com Mahoma y com tots els fundadors de religions, ha fet fanàtichs; en Maeterlinck, com cap d'ells, no ha fet convensuts. Dos o més sigles enrera, ell hauria sigut tal volta'l fundador d'una religió. Avuy que sols la tradició y l'atavisme sostenen la fe, crear una nova religió no sembla possible. En cambi's crea una escola, y un fanatisme no menys perillós per ésser més limitat. En Maeterlinck ha fet molts fanàtichs y ha fet molts victimas: novells màrtirs de lo que se'n ha dit intelectualisme, jo crech que molt impropriament. En el fons els petits poetas imitadors del Mesias y els flamants intellectuals sos incondicionals admiradors, no són més que uns grans sentimentals enamorats d'ideals vagarosos.

Si: sota'l majestuós y delicat mantell del gran artista belga, no hi ha més que un apòstol decadent y enervador de la voluntat y de tota energia humana. El dubte etern, la vacilació continua, l'esglay permanent de lo desconegut; la confusió espantosa y, en definitiva, una gran negació depriment, la gran negació de la verdadera vida humana, de la vida instintiva y serena, ab passions vulgars, ab ideals definits, ab energias triomfants.

Jo no puch llegir, jo no puch veure representar una obra d'en Maeterlinck sense experimentar una secreta rancunia, y voldria dir a crits la meva protesta devant d'aqueix home estrany que dihentse apòstol de la bella no ha sabut afirmar res, que sols per negació enfonsantla, grapejantla, vol feros sensible la vida. La seva impotencia per afirmar es sols comparable a la seva potencia de rebuscador; aquell gran vel de puntas innombrables que cubreix la existencia humana es

resseguit ab mà lleugera per aqueix misàntrop prodigiós, y els seus dits de damisela sensible s'entretenen en aixecar ab feblesa desesperadora cada una d'aquellas mil puntas. Y nosaltres que ab curiositat contèplèm el joch difícil y maravellós del atrevit *jongleur*, ens quedèm desconcertats al veure que l'home no s'atreveix may a donar fi al seu jòch; deixa una punta y se'n va a un'altra, y després a un'altra, sense deixarnos veure res de lo que tapa'l tètrich mantell.

Hora es ja de que'n protestèm del jòch infantivol. Estiral si pots ab solemnitat, però ab fermesa, el vel espès de la nostra existencia, y si els teus dits son massa febles pera trèure'l d'una revolada, aixecan una punta solsament, però ab gesto ferm y segur pera que hi poguem veure clar; y si ni tan sols això pots fer, déixans tranquils, que sense tu ja'n vindran d'altres que'ns descobriràn las petitas veritats que'l vel amaga; y la més petita veritat ben lluminosa que aquests ens mostrin ens serà més agradable y més profitosa que tota la teva obra d'artista enlluernat!

¿Y el poeta? Oh, sí! El poeta'ns enamora. Parla tan bè, que més que parlar canta; cantan els seus personatges ab veu tendra y melancòlica, ab veu alta a voltas, però may ferma; cantan els vells la seva *sagesse* intranquilla, cantan els joves els seus amors y las sevas passions de sers castrats, y cantan els infants las suas ilusions que semblan flors marcidas, y canta l'ambient, y cantan las ànimas, y els acells y las flors, y la terra y las astres, y el mar canta y cantan els àngels... Però l'home may canta!... Els somnis són bells, però són somnis d'ànimas. La vida may parla!... Sols condormits per aquests cants de sirena arribèm a impressionarnos, y sols sugestionats per ells sentim la por, la compassió, l'esglay, etc.; després obrim els ulls, y ens sentim més febles. La visió s'ha fos, sols resta'l narcòtich ab sos efectes depressants.

Jo vos planyo als que vos abeurèu constantment en aytals fonts, perque ellas debilitan y no apagan may la sed, sinó que la estimulan. Són las ayguas verdas del llach sense fons voltat d'arbres atapahits, en que'ls peixos no hi viühen, ni hi creixen las plantas, ni el vent hi fa onadas. Jo m'estimo més l'aygua clara de la font de neu que alegrament salta y va joyosa seguint son camí de veritat envers el gran bullici del mar, immens y variable, agitat o tranquil com la mateixa vida humana.

Tot el teatre d'en Maeterlinck es la concreció d'un espiritualisme refinat y confós, y el seu autor es un cas d'ideologisme exacerbant. Fixemnos en els personatges, y els veurèm tot seguit moures vagorosament en un món d'ensomnis. Tots ells, com son autor, ens apareixen dotats d'una sensibilitat tan extre-

mada, que'ns sembla han de fondres al primer contacte humà; Joyzelle y Selyssette; Aylavaine y las tres verges de l'*Intrusa*, y fins la mateixa Monna-Vanna; Meleandre y també Princivalle, són ànimas puras eternament somniadoras que cercan l'amor, que cercan la bellesa, que cercan felicitat ingenuament y tontament com deühen cercarho els àngels. Y per això en els seus besos no hi ha foch, en las sevas abressadas no hi ha passió, els seus llabis són frets, els seus cors no bategan, els seus cossos no vibran sensualment. Tots parlan d'amor, però'l seu amor es sempre melancòlich, may la passió esclata violenta, avassalladora, ab crits d'odi o de rencor. Sols la tendresa, el desinterès, l'abnegació sens limits són las tendras manifestacions d'aquells sers immaterials, y ab secreta recansa contèplèm a'la tendra Selyssette sacrificant inútil y tontament una existencia qu'hauria pogut ésser interessant si en lloch d'estimar tant haguès odiat un xich més. Joyzelle, la del amor constant a proba de gelos, a proba de desilusions, a proba d'injusticias, simbol del amor triomfant y de la fidelitat cega, ens fa somriure quan al donar el seu primer bes d'amor transforma a la natura estèril; al sentirlo, las plantas se tornan ufanosas, els acells avans muts cantan, y la vida sembla que reprèn son curs al entorn del bes fecondant; y nosaltres no podèm menys de somriure perque en aquell bes, en aquell amor no hi hem sentit el foch de la passió, l'egoisme de la sensualitat, la violencia y l'esclat de la sang ardenta y vivificadora. No: Joyzelle es la enamorada platònica, la creyenta del amor, la de la fe senzilla. El seu amor tè d'ésser estèril. Y aixis mateix la menys maeterlinckiana de todas las dónas de Maeterlinck, Monna-Vanna, no'ns convens quan al final de l'obra'ns diu que «*maintenant, le beau va commencer!*» si al dir això vol donarnos a entendre qu'ella y Princivalle comensaràn a viure la vida bella del amor fecond. Y no'ns convens perque preveyèm l'idili que vindrà; perque ja ho sabèm de quina manera estima al seu ayman y quinas subtilesas espirituals han regulat sempre las relacions entre mascle y femella.

Un'altra característica'ns ofereix el teatre de Maeterlinck: En un món relativament real, com en *Monna-Vanna* y *L'Intrusa*, o en un de més fantasias com en *Aylavaine* y *Selyssette* y *Joyzelle*—pera no citar més que las obras que'ns han donat al Principal—sempre hi trobèm al personatge més o menys misteriós que's vanta de coneixe millor que ningú las ànimas. Per boca d'aquests personatges parla l'autor, com per boca dels seus galans paradoxals parlava en Dumas fill. En *Monna-Vanna* aquest personatge es el vell Marco Colonna, en *Joyzelle* es el màgich Merli, el

sobirà de l'illa encantada, en *Aglavaine* y *Selyssette* es *Meligrane*; l'avia paralítica, en *L'Intrusa* es l'avi cego.

Tots ells són sers ultra-sensibles, sers que havent deixat de viure més o menys completament la vida exterior, s'han concentrat en si mateixos y logran percebir el tich-tach misteriós de las ànimas dels homes y de las ànimas de las cosas que'ls rodejan. Animas y cosas parlan pera ells un llenguatge intel·ligible, llenguatge del que nosaltres, preocupats ab nostra vida externa, sols ne percebim a voltas confosas remors. Y aixis veurèm als personatges de las obras ditas—y nosaltres mateixos també—contemplar atònits al vell cego que sent els passos de la mort que s'apropa al compàs d'una suau simfonia macabra qu'executan tota mena de sers; contemplar atònits a la vella dita que rebutja a la hermosa *Aglavaine* que pretén besarla presentint en ella a la misatgera de la desgracia; contemplar atònits al màgich *Merli* y al experimentat *Manco Colonna*, qu'han trobat en si mateixos una forsa desconeguda que'ls hi permet llegir la veritat en el fons mateix de las ànimas.

Donchs bé: jo també ho crech qu'en el món en general y en l'home en concret la major part de sa essencia pertany encara al misteri, que de totes las forsas y de totes las veritats qu'animan a un y altre sols una petitíssima part. una part irrisoria, ens són conegudas; però considero més sana, més armònica y més vital la nostra tranquila indiferencia, indiferencia que no'ns priva de buscar y acceptar totes las novas veritats que clarament se'ns presentan de dia en dia; prefereixo, dich, aquest estat de curiosa expectativa a la impotencia manifesta dels dits personatges; y ¿per què no dirho? a la impotencia mateixa d'en *Maeterlinck* pera fer un xich de llum dessota del vel que tremolosament aixeca. No la volèm la clau rovellada de *Selyssette*, que mena a la terra de la mort, del aucell vert, del renunciament y de la fosca: volèm un'altra clau, per petita que sigui, que'ns meni encara que sigui a poch a poch a la gran clariana que hi dèu haver al bell cim del bosch de la vida en que'l sol hi bat de plè, l'àliga majestuosa hi baixa a fer son niu y els homes que arribarhi puguin, sentin tots aquells desitjos, totes aquelles forsas y totes aquelles passions que bategan en el cor dels que volen viure, viure sempre, viure immortalment.

Enrera qui ens mostri la clau de la fosca y de la mort!

No'm queda espay pera parlar concretament y ab la detenció que voldria de las representacions donadas al Principal per la companyia que sembla organizada expressament pera representar el Teatre d'en *Maeter-*

linck. Me limitaré a anotar las impressions capdals.

En primer lloch, fem constar que'l públich, especialment el públich burgés, no ha estat a l'altura de las circumstancias. A pesar de lo dit avans, no hi ha dubte que las representacions han resultat interessantíssimas, y qu'encara que sols hagués sigut per curiositat, el públich barceloni tenia'l dever, si volia donar proba de cultura, de mostrarse menys indiferent. Bé es veritat qu'en això de cultura y d'amor al art escènich per part del nostre públich, jo no hi he cregut may. De tots modos, s'ha de fer constar en son descàrrech que tractantse de companyias francesas o belgas, que ve a ésser igual, nostre públich té dret a mostrarse un xich escamat. Ens han donat tantas vegadas gat per llebre!...

En segon lloch, las obras d'en *Maeterlinck* ens han sigut servidas ab un criteri que, lo menys que pot ferse, es calificarlo d'estrany. En la representació s'ha tallat casi bé la meytat de las obras, suprimintse actes sencers, y personatges; s'han cambiat llochs d'acció y s'han passat per alt detalls importantíssims. Això ¿ho han fet sols aquí, o bé ho fan per tot arreu? ¿en *Maeterlinck* ho ha autorisat o no? Heusaquí lo que no sé. Però lo que si sé es que, tal com ens las han servidas, las obras d'en *Maeterlinck* perden moltíssim. Y per la meva part no comprench còm un autor quin principal recurs es la suggestió produhida per la repetició de conceptes y la insistencia en trevallar els estats animichs, pot autorisar aytals mutilacions. ¿Se'm dirà que hi ha dificultats escènicas grans pera posarlas íntegrament? Contesto que cosas més difícils s'han fet, y en tot cas, si no's pot representar, que no's representi. Si's fa, s'ha de fer ben fet.

També hi hauria molt que dir del decorat y presentació escènica, qu'han sigut senzillament detestables. Sols en trajos y atrés han estat a l'altura de las circumstancias.

En quant als actors, en conjunt han estat molt bé. Sabentse'l paper de cor, moventse y accionant ab seguritat, han presentat quadros y han dit escenas ab forsa veritat y convicció. Individualment, faré constar que *madame Georgette Leblanc*, sens estar dotada de facultats extraordinarias, sent ab intensitat els tipos qu'encarna y els diu ab una fe y un entusiasme qu'enamoran. També pot dirse quelcóm d'això de *Mlle. Durand*, que, sobre tot en el paper de *Selyssette*, estigué exquisida de sentiment y tendresa. Y en fi, citem a *Mr. Albert Darmont*, que a una figura arrogant uneix qualitats artísticas ben recomanables.

EMILI TINTORER

FLIRT

Una galeria llarga, ab vidres, a través dels que's veu el jardí a la claror de la lluna. Una portella està oberta, y per ella entra l'ayre, ple dels misteriosos silencis que pujan dels arbres foscos y embaumat per las plantas immòvils. *Ella* entra per la porta d'una saleta vehina, illuminada feblement per la claror de la sala grandiosa y esplèndida, ahont els convidats a la *soirée* estàn reunits. Darrera séu ve *Ell*, y, tots dos sols, enrahonan. Alguna ombra passa per devant de la saleta, y curiosa, al sentir remor de veus, s'hi acosta dissimuladament pera coneixe als qu'enrahonan.

Ell diu:

—Portim allà hont vulgui, que sempre seguirè sos passos. La influència que sobre mi exerceix es tanta, que tota ma voluntat, mos pensaments, mos desitjos, els meus somnis, las paraulas que surten de mos llabis, a son cos y a son ànima van convergint. —

Y respòn ella:

—Fa molts dias, molts nits, que sempre, a casa meva, a las de mas amigas, al teatre, a la *soirée*, per tot el sento, el veig com si fos una imatge de fantasmagoria destinada a vagar al meu voltant; com si sas paraulas fossin una música eterna y sas miradas de foch volguessin obligarme a restar sempre ab els ulls baixos, mirant a terra. ¿Quànt temps durarà aquesta persecució que'm té lligada y reclosa dintre de mi mateixa?

—Eternament, li respondria, si fos eterna la vida. Fins que vostè no'm senti com un perseguidor, al séu costat. Allavors seré son company inseparable: quan la seva ànima'm cridi ab paraulas dolsas y armònicas, y no'm repti per'allunyar-me.

—Això no serà may realitat. Els séus somnis es vostè mateix qui'ls fa desfilar devant séu, en son deliri morbós. Jo puch saludarlo, somriureli, estrènyeli la mà, com faig ab tots els que'm presentan; però la meva ànima no sortirà pas a rèbre'l quan el senti aprop; ni las paraulas que sas orellas desitjan escoltar pera rebre sensacions ignoradas, no las podrà repetir vostè, sol en sa cambra, pera que al retrunyir per dintre, son esperit en resti extasiat. Pera mi, vostè, com molts altres, es sols un conegut de vista.

—Tot lo qu'ara'm diu, m'ho repeteix cada vegada que jo li parlo en els comptats moments, en que, fugint de ma soletat, m'apropro a vostè pera que la claror que son cos irradia transparentant las bellesas de son ànima, m'aclareixi una mica'l camí de la meva vida. Y sas paraulas melodiosas al expressar justament, senzillament sas ideas, me fan l'efecte d'una cançó de bressol, d'un càntich d'esperansa que voldria aprendre de memoria pera cantèr-mel jo sol quan me trobo en ma trista cambra.

—Vostè camina distretament per viarans sense sortida; vostè no sab ahont va, y avans de sortir de casa seva tindria de ferse una guia pera no fugir may del camí recte y divagar pels camins desconeguts.

—Y vostè diu aquestas paraulas? No ho comprench. La meva guia, el fi de mon camí, de la meva vida, es vostè mateixa. ¿Per què diu, donchs, coneixent mos pensaments, que'm perdo per camins desconeguts?

—Recordi sas paraulas y ho compendrà clarament. Vostè ha dit qu'en mi hi cercava claror pera fondre las tenebras de la seva vida, y que desitjava sentir las meas paraulas com una música dolsissima.

—Ho recordo, y sempre més ho recordaré. ¿Vol que li torni á dir ab las meas primitivas paraulas y ab las mateixas ab que vostè ha expresat mon pensament.

—No n'hi ha necessitat. Això seria gracios. Com ho es lo que de sas paraulas se desprèn. Pera lo que vostè desitja, no'n té necessitat de mi. Llegeixi'ls grans mestres y escolti la música de Beethoven. Trobarà llum y armonias. ¿Es això lo que vostè desitja? ¿Es aquet el fi de sas paraulas y l'ideal de la seva vida? Donchs miri: jo mateixa li he indicat ahont pot trobarho. No crech que deixi de donarme las gracias.

—Es encantadora, discreta y graciosa. Vostè podria escriure llibres hermosos y consoladors, que'ls homes llegirian devotament, y sa lectura seria un balsam y una esperansa pels joves qu'entran coratjosament a lluytar per la vida.

—Oh! Vostè comensa a adularme! Acabaré per enorgullirme jo mateixa. Y llavors m'enlayraré molt més, y seré més lluny de vostè que no pas ara.

—Però ab el pensament jo arribaré a asso-

lirla dalt de las altas montanyas. Son recort me donarà, forsas pera pujar sempre amunt, fins a trobarla!

—Y si quan vostè arribi al meu costat, jo m'amago, o'm troba diferenta y no'm coneix, o llegeix mon nom grabat a la làpida d'una tomba... ¿què farà?

—No ho sé, no vull pensar en que vostè fos una ilusió perduda de la meva vida. Perque sols en el cas de trobarla morta en sa tomba, jo deixaria de buscarla. Si moris, en la tomba y en mon recort, sempre hi seria estotjada com els tresors ignorats. Si s'amagués, no deixaria una pedra per remoure; y si una màscara fingida volgués confondre-la, arrencaria la careta y vostè ressortiria la mateixa de sempre.

—Ens estèm compromentent ab nostra llarga conversa. Las altrás personas ens espian, al vèurens allunyats del saló de ball. Anemsen de la galeria. Me sab greu, perque es el lloch que'm plau més de la casa. Està isolat y aprop del jardí; y a la nit las flors dels jardins són misteriosas, y la vista's consola en aquesta solitud besada per la lluna. Vostè'n té la culpa si tinch d'anarmen del lloch preferit. Fins aquí'm persegueix y m'obliga a fugir de mi mateixa!

—Pobre de mi! ¿Per què s'allunya altra volta? Digui una paraula. Cridim pera caminar tots dos de costat, o rebutjim y manim que fugi, que viatgi lluny, que no la vegi may més, y ho faré satisfet de sentir una paraula seva que sigui'l meu guia y m'aclareixi las ombras que'm barran el pas. No se'n vagi encara! Escoltim!

—Si no me'n vaig, hauré de dirli a vostè que's retiri del meu costat, y vostè llavors podrà odiarme tota la vida. Y jo no'm vull crear un enemich tan poderós.

—Llavors, si no'm rebutja, ¿encara puch tenir esperansas? Oh, grans mercès! Quin consol pera la meva ànima. No m'he equivocat! Vostè es com jo la pressential

—¿Y seria indiscret preguntarli com m'ha presentit a mi?

—No podré explicarli ab paraulas. L'ideal, la poesia, la bellesa, l'armonia, el misteri que somnièm, tot ho es vostè pera mi: la vida en sa essencia y en sa finalitat.

—Y si jo li digués qu'he estimat y l'home que desitjava es mort. ¿què diria?

—Que l'amor immens qu'en vostè viu, no pot morir.

—Soch viuda, mon espòs es mort y jo encara soch jove. Porto dol: mos vestits són foscós, y en las ombras visch, y en la soletat.

—Som dugas ànimas que'ns hem trobat en el lloch ahont nostres camins se creuhan. Ara podèm continuar plegats, o despedirnos y anar cada hù per un camí diferent. Vostè y jo tenim sed d'amor. Potser, desmentint sas paraulas, diré que tots dos es la primera vegada qu'estimèm. Anèm plegats, donchs! ¿Vol venir ab mi, o millor dit, ¿me deixa seguir-la?

—Ara no, però si vol venir ab mi, tè d'obehirme. Jo entraré al ball, vostè no'm dirà res més en tota la nit, y demà, a casa meva, continuarèm la conversa interrompuda. ¿Li estàn bé las condiciones?

—(Besantli la mà ab passio.) Faré sa voluntat. Que llarch serà pera mi el temps, fins demà!

—Total són vintiquatre horas, y pera qui ha esperat tant temps entre las boyras...—

Y ella se'n va al pronunciar la darrera paraula, tot somrihent.

—Demà seré felis. Quin jorn que'm promet la nova aubada!—

(Ella torna enrera, s'acosta poch a poch sense qu'ell la senti, y diu:

—Demà comensarèm el llibre aquell, que vostè desitjava que jo escrivís. Jo li dictaré las ideas, vostè las posarà en ordre y las escriurà. ¿Quin titul li sembla que podèm donarli?—

Ell resta un moment pensatiu; després, illuminat son rostre per una claror interior y riallera, diu:

—*Consolatrix afflictorum.*—

OCTAVI PELL CUFFÍ.

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

Un llibre ben curiós y ben interessant per cert es el publicat per l'editor Gili ab el titol de *Historia de la Arquitectura cristiana*, original del distingit arquitecte don Vicens Lampèrez y Romea.

L'autor del llibre ha tractat tan sols d'escriure una historia elemental, un compendi pera popularisar la arquitectura entre'ls profans; es, donchs, una obra de vulgarisació, y tots els qui admirèm las esplèndidas bellezas de l'arquitectura no ab el coneixement científich del tècnich, sinó ab l'entusiasme del *dilettante*, devèm estudiar el treball del senyor Lampèrez com una guia que'ns condueix a través dels diferents estils arquitectònichs pera distingirlos degudament y esbrinarne'ls mèrits.

En Lampèrez estudia la historia de l'arquitectura cristiana desde sa naixensa fins al nostre temps. Ab erudició y mètode, ens explica sas evolucions successivas. Comensa estudiant l'arquitectura llatina primitiva (segle iv); tot seguit estudia l'arquitectura oriental en sas branques diferents (pre-bizantina, siria, copta y armenia en els segles iv y v, y bizantina, que va del segle vi al xv); després ens parla de la occidental (llatina, llati-bizantina, lombarda, etc., segles v y següents, fins al xi); més tart ens descriu la romànica (segles xi y xii), y finalment la ojival (segles xiii, xiv y xv).

Segueix després l'estudi de l'arquitectura pseudo-cristiana, dividida en dos períodes: arquitectura del Renaixement (segles xv al xviii) y moderna (segle xix).

Pera'l mellor y més clar coneixement de las matèrias estudiadas, en Lampèrez procedeix ab ordre perfecte: al analizar els estils que forman las èpocas cristiana y pseudo-cristiana, va descriptivne'l procès històrich, els procediments, las formas y els monuments, afeginthi las escolas, del període bizanti ensà.

Llibres com el del senyor Lampèrez deuen ésser ben rebuts pels aymadors de las Bellas Arts.

L'any passat, el distingit escriptor Joseph Aladern, presentà als lectors de JOVENTUT un jove poeta llengadoccià, de nom Antonin Perbosc. «Tots coneixèm (deya en las planas de nostre periòdich) la literatura provensal dels Mistral, Roumamille, Aubanel, Roumieux, etc., y la gascona d'en Jasmin, Fournès, Gondolin, etc., mes la literatura de que ara parlèm no es pas aquesta, es com una continuació de nostra literatura endins de Fransa, y que sorprendrà agradosamente al que la conegui.» Y això es una veritat: avuy que tenim a la vista'l llibre de versos d'en Perbosc, *Lo Got Occitan*, trobèm justas del tot las opinions de l'Aladern.

En Perbosc es un poeta quasi català pel llenguatge: però per l'esperit de sas poesias es ben bè un fill del Mitjdia de Fransa, un confrare d'en Mistral. Es un poeta entusiasta, que canta la vida, la claror, el vi, l'alegria... Un aymador del *grand souleu de la Prouvenço*, adorat pel gran poeta de Maiano. Com ell, en Perbosc deixa corre lliurement la seva inspiració abundosa, fresca, enamorada de tot lo que convida a fruhir y a viure. Els meridionals de Fransa són literariament els hereus dels grechs. No'ls encisa'l *taedium vitæ* dels romans, ni'l *spleen* dels anglesos.

Deixant això de banda, dirèm qu'en Perbosc es un poeta culte, inspirat, qu'escriu versos delitosos. ¿Cóm els escriu? Ens ho diu poèticament ell mateix:

Aco's en agachant mas socas borronar,
los rams s'empampolar e los razims granar,
e mai que mai al temps de la vendemiadura,
en colant mon claret, qu'ai fach aquels bords,
engarlandant lo Got de tindants galindons.

El llibre d'en Perbosc, a més d'un *Preludi*, conté set grupos de poesias, titulats: *La vinha*, *Vendemias*, *Lo brabe vin*, *Los bons bebeires*, *Lo vin carsinol*, *Lo vin occitan y Estampel*. Tambè conté tres fragments musicals: *Ballaresc dels vendemiadors*, *Canson de taula* y *Lo barricot traucat*, bellissims els tres.

Pera que'l lector se formi cabal concepte de *Lo Got Occitan*, copiarèm el sonet *Al Solel*, un dels mellors y més correctes treballs del llibre. Hèusel aqui:

Se nostres els abian vertu pro sobeirana
per claure en lor agach l'espaci virgrand,
que serias solelhèth, o solelhas virant
tram l'astrum que lo cel eternament debana!
Mas, brabe solelhèth es ton flam sens engana,
daurant la terra à l'alba, al ser l'emporporant,
que fa venir lo Vin sanitos, allegrant,
balhant ardor e gauch à nostra ama pacana.
Es son rai que nos ris, Agach, dins ta belor;
que nos potona, Boca, en tos potets en flor;
que canta en lo Bordon y nol dins lo Mentastre.
Solel, qu'aiceste vin de bon terraire d'Oc,
escampant dins mon cor lo sanc de ton cor d'astre,
sempre i fasque grelhar de sirventescs de foci!

Altres llibres hem rebut y en parlarèm breument. Un d'ells tè per titol *Deu Rondalles de Jesús infant* y es original d'en Joseph Carner. L'altre es d'en Plàcit Vidal, *Las Grans Accions y las Soletats*. El llibre d'en Carner es agradós e interessant; el d'en Vidal, a través de nombrosas incorreccions e inexperienças, no careix d'originalitat y d'empenta. Tambè hem rebut *La Punyalada*, d'en Mariàn Vayreda y *La Rosella*, d'en Joan Oller y Rabassa. D'aquestas dugas obras ne parlarèm més endavant ab la extensió que mefeixen.

La senyora Carme Karr ens ha enviat dugas cançons catalanas, escrites sobre poesias originals de l'Apeles Mestres, *Las Animas* y *La mort del rossinyol*. Aquestas dugas cançons són dignas de las que publicà no fa gayre temps. *La mort del rossinyol*, particularment, es una melodia de gran expressió y bellesa, molt sentida e inspirada: pot recomanarse com una de las més hermosas interpretacions musicals de las poesias d'en Mestres.

GERONI ZANNÉ

NOVAS

La Junta Permanent de la *Unió Catalana*, en compliment del acort del Consell general de 11 d'octubre darrer, ha disposat pera dintre poch temps (probablement la segona Pasqua d'enguany) la celebració d'Assamblea general de Delegats, que tindrà lloch en nostra ciutat.

Al efecte, ensemps que'ls hi ha comunicat aytal resolució, ha invitat a las entitats adheridas pera que designin sos respectius delegats.

En l'Assamblea's discutirà'l tema «El Catalanisme y el Problema Social.»

Es cada dia més digna de lloansa l'actitut de digna intransigencia en que s'ha colocat, y que cada dia accentua més, l'associació «Catalunya Federal», la qual, en manifest del 8 del corrent, declarà que'ls federals catalans no poden ferse solidaris de la conducta dels homes que, ostentant sa representació en las Corts, estan aliats ab aquells elements que dihentse republicans són enemics de la llibertat, y no han fet sentir sa veu contra l'antidemocràtic projecte de lley de servey militar obligatori, faltant aixis a lo qu'es dogmàtic entre'ls federals sobre la organizació del exèrcit.

Aquest manifest, y el projecte d'introduhir en la serie de commemoracions ja tradicionals entre'ls federals catalans, la celebració anyal d'una vetllada el dia 9 de mars (puig en aytal dia del any 1873 un important nucleu de catalans manifestaren son ferm propòsit de constituhir l'Estat català dintre la República espanyola), diuhen ben clar que «Catalunya Federal» no es dels que claudican.

¿Veritat, senyor Vallès y Ribot?

Estèm segurs de que tots els bons federals catalans, a pesar del Comitè regional y a pesar de tot, protestaràn, com a bons autonomistas y bons deixebles del gran Pi y Margall, del projecte de servey obligatori tal-

ment com n'han protestat els de «Catalunya Federal.» Y las protestas van creixent. Veigis, si no:

Ara li ha tocat al servey obligatori la missió de fer d'esqué als enganya-tontos. Es un nou recurs per anar tirant un quant temps més; una mostra de que'ls diputats de oposición trevallen en profit de la *patria grande*; una nova demostració de que, republicans y monàrquichs, ja segueixin a Salmerón ja a Maura, saben mancomunar son criteri quan se tracta de disposicions centralistas com la del servey obligatori, per més que'ls més rudimentaris principis de llibertat y fins els de sentit comú's donguin bofetadas ab tot lo que sigui obligar als ciutadans.

Visca la llibertat! Visca'l servey obligatori! ¿En què quedèm? ¿Quína serà aquesta llibertat que comensa per obligar als homes a que agafin un maüser que casi sempre té de servir pera immolar a germans seus, indefensos?

Si dolent era'l servey militar que teníam, més, molt més ho es l'obligatori qu'anem a tenir ab el beneplàcit de tots els diputats espanyols.

Ni una sola veu s'aixecà en mitj d'aquell pudrimener anomenat Congrés, pera protestar d'aquest nou atentat al poble. Els *apòstols* de la democracia, els insignificants d'ahir, empinats avuy per haverse servit del escambell que sempre dona aquest estúpil de poble als xerrayres, restan muts devant del atropell. Sos radicalismes d'ahir eran pura fanfarria. Sos optimismes d'avuy ho diuhen ben alt.

Se donan per satisfets ab aquesta vergonya del servey obligatori. Ja'ls coneixèm.

Ja deuen suposar nostres llegidors que aquests paragrafs no'ls retallèm de cap discurs d'en Pi y Arsuaga, diputat per Sabadell, ni d'en Vallès y Ribot, diputat per Barcelona. Els retallèm del periòdich sabadellench *Germinal*.

El dissapte passat, dia 12, tingué lloch en el «Foment Autonomista» una conferencia a càrrech de nostre company de redaccio Arnau Martinez y Serrià, qui analisà l'origen, la essencia y las aspiracions del Catalanisme, fent remarcar el caràcter nacionalista de nostra causa y la vitalitat de la mateixa, y essent molt aplaudit y felicitat.

El mateix dia, y organiat per l'Ateneu Obrer del districte segon, se celebrà en el teatre Olimpo un gran *meeting* de protesta contra'l servey militar obligatori, en el que parlaren els senyors Llorens, Giralt y Verdagner y Tona, que presidia l'acte. Tots els oradors emeteren enèrgichs e inspirats conceptes censurant el servey obligatori y la redempció a metàlich, per atentatori a la llibertat el primer, y per favorir a una classe determinada la segona, y enaltint las ventajas y la justicia en que's fonamenta'l servey militar voluntari que preconisa'l Catalanisme. Tots foren aplaudidissims, esclatant l'entusiasme del nombrós públich al proclamar el senyor Tona l'armonia que deü regnar

entre tots els autonomistes, y al combatre ab gran fegositat als falsos federalistas que no tenen escrúpuls en fer el jòch dels partits centralistas.

Altre *meeting* important tingué lloch el passat dissapte al Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou, ahont l'«Aplech Catalanista» hi feu la visita qu'havia anunciat. Parlaren els senyors Ribé, Sans y Rossell, Roig y Pruna, Serrat y Quinquer, president del Ateneu, explicant eloqüentment la doctrina autonomista y combatent el barbre servey obligatori. Tots foren aplaudidissims per la immensa gentada que assistí al acte, predominanthi sobre tot l'element obrer.

Mals vents corren entre'ls catalanistas ab motiu de la vinguda aquí d'una altíssima personalitat, puig sembla que *alguns* que al Catalanisme l'han fet servir d'escambell pera pujar y ocupar càrrechs, estàn disposats a fer certs actes d'acatament inconcebibles que, a no donar el crit d'alerta'ls catalanistas veritables, podrian comprometre nostra causa.

Fet y fet, serian uns moments decisius, puig se donaria la ocasió de poder treure de nostre camp tot allò que sia impur y ab sas emanacions pestilentas empestí la diáfana atmósfera de nostres ideals.

Cal mantenir ben ferma la nostra bandera, que no deü tòrsers jamay pera fomentar las ambicions, las conveniencias ni las ridículas vanitats de quatre sobrevinguts que com a ùnich argument justificatiu de sa equivocada actitud sols podrian alegar els respectes que l'autonomisme català deü a las nostras entitats econòmicas y mercantils. Donchs bé: aqueixos respectes res signifcan devant de las reivindicacions de Catalunya y de la conseqüència del Catalanisme, que pesan molt més sobre la conciencia del poble barceloní, com quedà demostrat palpablement en las darreras eleccions de diputats a Corts.

JOVENTUT s'apressa a donar el crit d'alerta, consegüent ab son criteri de sempre, que no's doblega a imposicions ni a conveniencias.

A propòsit dels 50,000 duros que'l govern preté fer pagar a nostra Diputació provincial pera que pugui inaugurar-se l'hospital clinich durant la estada a Barcelona d'una enlayrada personalitat, *La Veu de Catalunya* comenta oportunissimament el que hagin sigut varis diputats provincials *precisament republicans* els que primer han apoyat la proposta del govern.

Diu *La Veu*:

S'està preparant ab tota activitat el programa de la visita que desde Madrid ens anuncian ja fa quatre o

cinch anys. Fins ara s'havían limitat a enviar exploradors a inspeccionar com estava'l camí, y al veure que la cosa no's presentava molt planera ho deixavan pera un altre dia.

Però d'ensà que desde Madrid varen ajudar al triomf dels *republicans* de llautó pera la representació de Catalunya en las Corts, en la provincia y en el municipi, d'ensà que'ls republicans tenen *majoria*, la cosa ha cambiat; sembla que tot siguin facilitats, y tant s'ho creuhen, que ja tothòm parla de que dintre de pocas setmanas tindrem visita.

Pobres electors republicans! Per això varen elegir aquella colla de *republicans*!

Quína vergonya, per aquets republicans y quína vergonya pera'l régim de Govern actual!!!

Realment estèm en plena *democràcia* (?). Tot va arràn de terra. Lo més alt s'ha posat al nivell de lo més baix.

¿Això són republicans?

No creyèm que hi calguin més comentaris.

En Lerroux s'ha portat com un... Lerroux, denunciant suposats atachs a la *madre patria* per part dels regionalistas que combaten el servey obligatori. A un orador regionalista l'ha acusat d'haver calificat de disfressa l'uniforme dels soldats...

En Lerroux en això de disfressas hi entén, y es clar, l'home's dol de que no se'l hagi anomenat a n'ell, que tot l'any va disfressat de lliberal.

Val més que calli y que se'n vagi a l'Argentina.

El prop passat diumenge, dia 13, tingué lloch la junta general extraordinaria pera la elecció de las personas que deuen desempenyar els càrrechs del Consell d'administració de la Societat «La Renaixensa» (diari), vacants per dimissió dels individus que'ls ocupavan. Y ocorregué lo següent:

La candidatura formada pels senyors Valls, Escubós, Duràn, Uyà y Matas tingué, pera cada un, 398 vots justos. Y l'altra, composta dels senyors Folguera, Roca, Arderiu, Escat y Colomer, tingué 403, 389, 403, 393 y 403 vots pera cada un de dits senyors respectivament.

Resultat, que d'aquests últims, *els presents* Roca y Escat no's volgueren votar a si mateixos, y que'ls senyors Valls, Escubós, Matas y Uyà's votaren a si mateixos com un sol home. O sia, que aquests últims quatre senyors tingueren un *excès de delicadesa*.

¿Comentaris? Nosaltres no'n farem: que'ls fassin nostres llegidors.

En el teatre de las Arts se celebrà'l quart y darrer concert de la serie organizada pel

mestre Crickboom, la nit del 10 del corrent. La senyora Kleeberg, de qui ja parlarem en el número anterior, executà un escullidíssim programa, compost d'una *Sonata* (op. 25) de Chopin, quals temps (*allegro maestoso, scherzo, largo y finale*) digué admirablement, y además diferents pessas de Schumann, Schubert y Mendelsshon, essent molt aplaudida en totes ellas.

Juntament ab el mestre Crickboom, la Kleeberg executà la *Sonata en do menor*, de Beethoven, pera piano y violi, *Sonata* que valgué a abdós concertistas grans ovacions. El mestre Crickboom, particularment, s'hi mostrà'l gran violinista de sempre.

Dugas sessions celebrà l'«Associació Wagneriana» la setmana passada: l'una la nit del 11, conferencia a càrrech de l'Adrià Gual; l'altra la tarda del 13, audició de *trios* de Beethoven.

En Gual, en sa conferencia, qual titol era *L'art escènich y el drama wagnerià*, va demostrar sos profonds coneixements del tema que desenrotllava, perque en Gual es dels pochos qu'en qüestions de teatre tenen autotitat y competència. Las sevas prop passadas campanyas teatrals ne són una garantia. Fou molt aplaudit pels socis de la «Wagneriana».

L'audició de *trios* de Beethoven fou la més interessant de totes las que s'han celebrat fins avuy a la «Wagneriana». S'executaren el *Quart Trio en si bemol major*, qual segon temps (*adagio*) fou molt ben dit pels senyors Domènech (piano), Munner (viali) y Dini (violoncel); las *Dèu variacions en sol major*,

y el magnífich *Sisè Trio*, que valgué als artistes esmentats una xardorosa ovació. Aquest *Trio*, de grans dificultats de dicció y execució, es un dels més famosos de Beethoven.

Publicacions rebudas:

Acta de la sessió pública celebrada en el «Ateneo Barcelonès» el 15 d'octubre de 1903. Conte l'acta de la sessió, la memoria del secretari y el discurs del president en Joan Maragall en el que's fa un magnífich «Elogi de la Paraula», com ja saben nostres lectors puig ens en ocuparem oportunament.

Agna-Maria, llegenda del temps de la guerra dels Segadors (1640-1647), per Pompeyus Gener. La Biblioteca «Nova Catalunya» ha publicat, ab el caràcter d'extraordinari, aquest volùm de doble número de pàginas que'ls altres, contenint la dita obra de nostre company. Preu, 50 cèntims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Els subscriptors y lectors que conservin complerta la colecció dels números publicats durant l'any 1903, poden remètre-la a aquesta Administració, que s'encarrega de ferla enquadernar pel preu de 3 PESSETAS, ab las artísticas tapas expressament confeccionadas pera'l volùm IV de JOVENTUT.

Las tapas soltas se facilitan al preu de 2'50 PESSETAS.

JOVENTUT

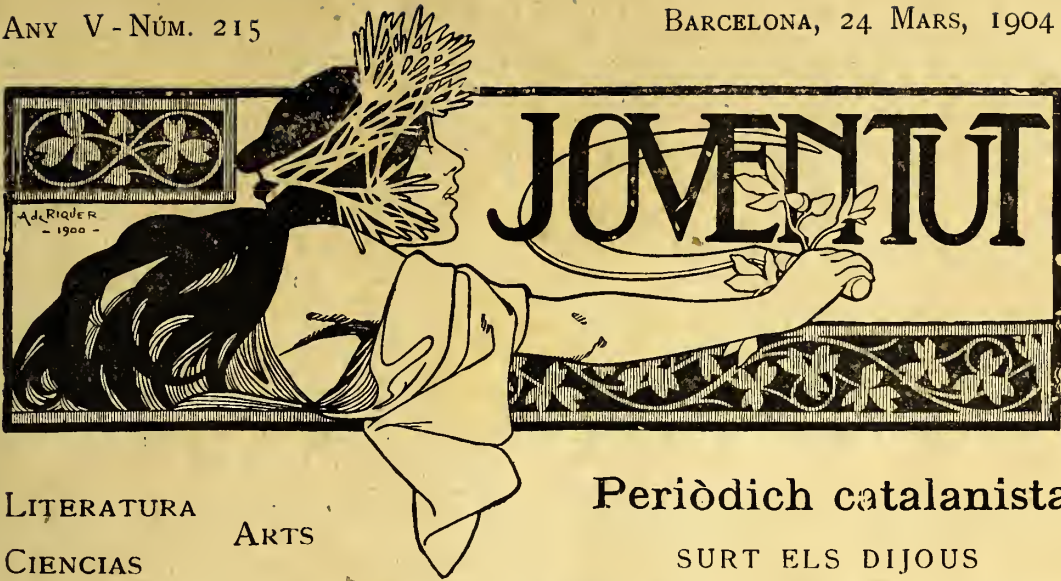
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.— No s'admeten els que no sían inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
EXTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

El viatge del rey, per Trinitat Monegal.—Els mestres del seny, per C. Montoliu.—Els hèroes de Baler y els «chauvinistes» de Barcelona, per J. Conangla Fontanilles.—L'antich carnaval de Barcelona (acabament), per Sebastià Junyent.—Teatres, per Emili Tintorer.—Concerts Sauer, per Geroni Zanné.—La corona del nen Jesús, per Joseph Roig y Raventós.—Un altre Umbert, per Rafel Vallès y Roderich—Novas

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Plech 14.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traduccio catalana.—Plech 34.

EL VIATGE DEL REY

Segons veus que arreu se senten, segons novas que a diari's poden llegir en la premsa de nostra ciutat, sembla que'l quefe del Estat espanyol, en us de son perfecte dret, està decidit a visitar Catalunya y especialment Barcelona, sa capital.

Res diriam nosaltres d'aquest viatge, donchs creyèm que l'esmentat personatge es lliure de visitar las regions que componen son Estat; més encara: creyèm que deù ferho, puig d'aquest modo las pot coneixe y enterarse de sas necessitats, ùnich medi de poder racionalment aténdrelas. Però'ns mou a agafar la ploma'l fet d'haverse parlat tant y tant de la conducta que deuen seguir

en el cas esmentat els catalanistas y regionalistas, principalment els que ocupan càrrechs per clecció popular.

Moltas y moltas vegadas s'ha parlat d'aquest viatge, y sempre al parlarne s'ha fet relació de la conducta dels catalanistas y regionalistas. ¿Per què? Perque la gent està convensuda de que avuy són aquests els ùnichs que representan veritablement l'esperit de nostra terra.

Es ben cert qu'en el camp autonomista hi ha republicans y monàrquichs: però també ho es que uns y altres, si són autonomistas catalans de soca-àrrel, posposan sas ideas particulars, sas aficions politicas al bé y a la llibertat de Catalunya.

L'amor a la terra catalana esborra del cor y de la pensa tota altra idea, deixant a n'aquella dominar per complet en un y en altra. Aixis ho entenèm nosaltres, y aixis creyèm qu'ho deuen entendre tots els que com a objecte principal de sos pensaments tenen la llibertat de Catalunya.

Tot acte que fassi qualsevol catalanista que indiqui que a n'aquesta hi anteposa sos ideals politichs relatius a la forma de govern, demostra ben a las claras que no es pas un veritable aymador de sa patria. Primer deù ésser lo fonamental, lo essencial; després lo accidental.

Respecte al viatge del rey, hi ha qui troba que no es massa oportú, donant l'estat crítich que atravessà nostra terra. Sentim no coincidir.

Si dit viatge no té altre objecte que coneixe lleugerament Catalunya y recullir ensempls aplaudiments y ovacions, tindran rahó els que tal diguin.

Mes, si obeheix al desitj de concixe veritablement las costums, el caràcter y las necessitats de nostra terra (si vol y pot ferho, puig deuria passar per sobre dels obstacles que li posaran els personatges interessats en que continuhi sempre'l *galimatias* actual), estém plenament convensuts de que la ocasió es immillorable, de qu'es el gran moment pera poder veure'ls resultats perniciosos assolits per l'obra dels qu'en nom del quefe han governat y governan encara l'Estat espanyol, anorreant ab sa politica xorca, la riquesa y benestar material y moral de nostra desvalguda Catalunya.

Si aixis fos, que vingui en bona hora, que estudihi, y en arribant allà dalt, que fassi una bona y general escombrada. Allavors el recort de la vinguda serà etern en l'ànima dels catalans, que no li escatimarán aplaudiments ni ovacions veritables, sobre tot si, fentse càrrech dels drets de nostra terra satisfà las justas reclamacions que tantas y tantas voltas en nom d'ella s'han dirigit a n'ell y a sos avantpassats.

Els que valentse del Catalanisme han assolit càrrechs y actas per la elecció del poble, que recordin lo que no deurian haver oblidat may, y es que no són altra cosa que representants de sos electors, y que sa elecció fou filla del esperit de protesta contra lo que a Catalunya té lligada de peus y mans, ensempls que significava un gros esforç pera deslliurarla d'aquets lligams.

Si volen saber a qué atendes, quina conducta deuen seguir, qu'estudihin sas conviccions, fassin memoria de lo que predicavan a sos electors, y girin els ulls enrera recordant la conducta dels antichs catalans en semblants casos.

Per si no ho recordan, jo'ls hi resumiré en pochms mots: «*Serietat y respecte sempre; jamay humiliació, ni baixesa; lluny d'ells claudicació de cap mena.*»

Deuen prescindir, donchs, en absolut de tota forma de govern, obrant igual avuy qu'es monàrquica que demà que fos republicana. Sols deuen tenir presènt son ideal, la llibertat de Catalunya.

Els que aixis ho fassin mereixerán bé de la patria: els qu'enlluhernats per momentania popularitat y afalagats per certas distincions que tan sols satisfarán a sa vanitat ridícula, no pensin obrar d'aytal modo, que s'ho reflexionin bé avans, puig al veritable poble que pensa no se'l arrossega ab facilitat, y s'exposan a quedarse sols; y sobre tot, que recordin que ab aytal conducta no serán may benemèrits de la patria, ans ben al contrari.

¿Per què hem fet aquestas manifestacions? Perque hem sentit remors... El riu sona, y quan el riu sona, porta aygua.

TRINITAT MONEGAL

ELS MESTRES DEL SENY⁽¹⁾

De tant en tant, en nostre món de miserias y conxorxas de vehinat, rebém visitas de personatges superiors, que semblan enviats per la Providència a donarnos llissons d'una vida més sabia. Quan arriban aquests estrangers, no sabém pas gayre quin desti ni quina tasca'ls du. Venen a viure entre nosaltres com reys destronats o prínceps que viatjan d'incògnit, y s'acomodan com poden a las nostras costums grolleras y barbres. Duen generalment una vida modesta y apagada, y no ostentan ceptre ni corona ni cap distintiu que'ls fassi senyalar ab el dit. Sovint silenciosos, passen desapèrcebuts del ciutadà vulgar, y moren ignorats, sens haver rebut altre homenatge que'l de llurs intims y familiars. Devegadas eloqüents, y ab circumstancias favorables, se captan l'admiració, de cop tímida y desconfiada, del transeunt, qui, endevinant llur grandesa sense compèndrela, sent segament de genolls devant de llur augusta presencia. Llavors arriban a adquirir tal prestigi y autoritat entre'ls contemporanis, que'ls crítichs posteriors, que no han experimentat aquell encis, diuen que són desproporcionats als llurs mèrits. Y es nàtural que aixi sigui, car llur acció es d'una mena massa subtil pera poder ésser apreciada ab l'aparell crítich comú, y llur influència massa fonda y general pera poder entrar en el domini de la conciencia ordinaria. Mes encara, considerats ab el criteri mundà, llur inferioritat com a

(1) De la introducció a una traducció d'Emerson pròxima a publicarse en la *Biblioteca Popular de L'Avencs*.

homes es manifesta, car si bé s'interessen com qualsevol en las cosas del món, y compleixen normalment els devers de ciutadà, no s'entre-fican gayre en las petites lluytas dels homes, y dificilment donan a las miserias que comùnment els preocupan y separan la importància necessaria pera brillar en tals palestras.

Per més que fundament humans en esperit y obras, llur humanitat sembla accessoria. Són homes en aquest món com podrian haver estat sers intel·ligents en altre planeta. Són vinguts simplement aquí, s'han adaptat a la nostra vida y parlan la nostra llengua. Quan ho fan ab perfecció, els diuhen genis, car llur superioritat denaixensa'ns dona la norma del progrés, y diuhen ab to de certesa, com testimonis de vista, cosas que pera'l comú dels mortals són materia de somnis y faulas, o tot lo més aspiracions vagas d'un avenir nebulós.

Mes, en general, no són genis ni héroes en el sentit comú de las paraulas. No'ns maravellan per la volada de llur fantasia ni per la fulgor de llurs visions. No semblan instruments de cap misteriós y terrible agent sobrenatural. No'ns esperan ab missatges d'ultra-tomba, ni'ns sorprenen ab cap miracle. No són pas estrictament místichs, ni profetas, per més que sovint en prenguin el posat y l'accent, y devegadas habitin las fronteras del món sensible y semblin enterats de lo que passa terras enllà. Res d'això'ls caracterisa. En el fons són simplement homes de llinatge, que, vivint la nostra vida ordinaria, encarnan ab més o menys perfecció, y sovint molt imperfectament, un tipo d'humanitat més alt y més noble. Són l'aristocracia del esperit, la sal de la terra y, si no sempre ab llurs obres tangibles, en tot cas ab llur sol exemple y presencia, els veritables educadors dels homes, que, sens esment, imitan llurs virtuts y maneras, com si instintivament vegessin en llur distinció'l mirall de la majestat del déu interior que tots amagan.

Els de la categoria dels desconeguts y silenciosos són legió. Ells forman la massa anònima ignorada, oculta sota terra, la base, la fonsa, la solidesa y l'equilibri de tot l'espléndid edifici social que'ns abriga. ¿Qui no haurà trobat en el camí de sa vida algú o alguns d'aquests estranys personatges, que, sens afectar cap excelencia ni mostrar cap superioritat, el maravellan per la serietat y sinceritat d'expressió, la integritat de caràcter y la elevació d'esperit, deixantli en l'ànima una impressió fonda, inexpressable, com d'una visió fugitiva de quelcòm massa pur y massa bo pera ésser cregut? Homes y donas, pertanyents a todas las classes y estaments socials, que no han sortit may de la penombra de la vida obscura y en qui ningú s'ha fixat, d'hont treuhen aquests desconeguts, un se pregunta, en certs moments dats, gene-

ralment de proba pera'ls més valents, aquella reserva inestroncable de forsa que desplegan tranquilament, quasi passivament, com l'ammetller floreix en mitj de l'hivern, incorruptibles com l'or, inflexibles com l'acer? Mes, passats aquells moments lluminosos, el misteri's clou sobre llurs vidas, sempre envoltas en el silenci, la discreció y la modestia, que al finir els amortellan al recort de la posteritat.

Gran, immens, hauria d'ésser el nostre reconeixement y gratitut si fossim un poch més lo que preteném ésser, envers aquesta heroica legió d'homes y donas silenciosos que ab llurs ignorats mèrits, virtuts y sacrificis ens permeten viure lliurement e impunement com criminals y prostitutas, malversant sense fre ni mida'ls grans tesoros de salut per ells pacientment acumulats. Car, ¿de qué servirian las nostras lleys de justicia, si no hi hagués homes justos? ¿De qué tots els còdichs de moral, sense homes bons? ¿De qué tot el gran aparell científich, sense homes sabis? Truisme oparadoxa! ¿Qué importa? Fassi aquí l'home un punt de reflexió y convingui en que, malgrat tota la injusticia y fellonia actuals de las relacions humanas, que semblan anexas a la condició del món, si aquest es un ordre y no un caos, se deu exclusivament a la justicia y noblesa d'uns pochos entre todas las generacions que senten y viuen l'ideal de la rassa, y moren quasi sempre victimas de la llur devoció. Mes tot això ab prou feynas pot dirse sense caure en el delicté d'alta traició social, que tant horripila a la munió dels que viuen en la superfície de las cosas. Deixém, donchs, sota'l mantell de la nit aquesta noble falange d'héroes ignots, y, mentres no arribi l'hora d'alsarlos el monument que mereixen, elévils desd'ara qui'ls veneri un altar en lo més intim del cor.

Epictet, March Aureli, Montaigne, Pascal, Emerson, són alguns dels pochos qu'han escapat a la invasió implacable d'aquesta nit cimieriana, y d'aquests podém ja parlar ab relativa certesa, car siguin las que siguin llurs vidas, ells han parlat y han deixat escrits que, si imperfectes com obras, són sempre documents preciosos que'ns revelan ab certa exactitut la selecta qualitat de llurs ànimas. Pegant ullada a n'aquests documents, tot d'una'ns adoném d'un fet curiós que visiblement distingeix a llurs autors. Pobres o rics; esclaus, burgesos o emperadors; creyents, escéptichs o ateus; optimistas o pessimistas; cinichs, estoichs o epicurris; pagans, cristians o protestants; idealistas, materialistas o positivistas; actius, sentimentals o reflexius; tota la rica varietat de la condició y de la pensa humana té en eixa casta representació. Mes, comparant aquests ab el brillant estol dels immortals en qual seguïci figuren, una qualitat els separa marcadament, donant caràcter a tot el grupo: la

manca absoluta de proporció entre llur influència y nomenada y el valor visible y ponderable dels documents qu'han deixat. Cap gran epopeya o tragedia, cap gran teoria o sistema físich o metafísich hi llegim, ni tan sols cap invenció extraordinària ni sorprenent revelació d'idees originals o pensaments inèdits hi trobem que'ns expliquin a satisfacció llur influència, transcendència e immortalitat. No guardan ordre, mètode ni seqüència. Són simplement aplechs d'escrits curts, fragmentaris, inacabats, que'ns encisan per la fondària del pensament y l'alsada de la visió, però deixan l'ànima en sospens, y desconcertan a qui busca en ells una resposta concreta a la més petita qüestió. Y tant mateix, y potser per això mateix, deixen en nostre esperit un rastre profund, indeleble. Sembla com si per vies secretas, sols conegudas a llurs autors, se dirigeixin dretament a las facultats superiors del nostre esperit, fentlas vibrar en harmonia ab l'alta inspiració que'ls ha dictats, donantlas l'imperi perdut sobre'ls baixos instints y passions tumultuosas, y contagiand tot el nostre sèr ab la ritmica pulsació de llur sabiesa. Es aixis com aquests llibres fragmentaris y aforístichs, que res d'important proban ni afirmen, devenen, un cop coneguts, els nostres consellers y confidents intims; els secrets inspiradors de cent obras voluminosas y actes heroichs, y l'aliment sempre fresch y nutritiu de mil generacions. Car llur llenguatge es el d'un cor que parla a un altre cor desembrassantse de tot l'enfarfech de fórmulas artificiosas que comunment ofegan aquella veu intima, adhuch quan són els sabis y poderosos del món els qui parlan; y lo que diuen no són purs conceptes d'una inteligencia en busca d'explicació al enigma del univers, sinó francas y espontànias reflexions de sabis qu'han viscut com homes llur sabiesa, confosos en el terbolí del món, y ens donan, despullada de tot aparell doctrinal y com destilada en puras conclusions, la substancia mateixa de llurs vidas exemplars.

Aquí justament radica la virtut secreta que redimeix tots els vicis y feblesas d'aquests assaigs incorrectes, tentativas migradas y tímids balboteigs, y els dóna l'autoritat y consideració d'obras capdals de la humanitat que mereixen; car aquesta veu ab rahó en llurs autors, no'ls escriptors imperfets, malestruchs, d'obras mancadadas, sinó'ls mestres venerables d'aquella preciosa ciencia que no s'explica en els llibres, ni s'ensenya en las càtedras, y que forma tant mateix el primer *substratum* de tota la geologia social, la ciencia de la vida, la tan mal entesa ciencia del seny o del sentit comú. En ells, efectiva-ment se troba, profund, autèntich y sincer, tant, que sovint sembla contradir el seu nom, aquell bon sentit tan inútilment cercat en la cridoria dels discursos y l'enrenou de

les discussions; aquell sentit que no es comú perque sigui admès per convenció universal, sinó perque es de tots en lo pregón, anch que de ningú en lo exterior; aquell sentit en que tots podèm trobarnos, y efectivament ens trobem, en las horas serenas, ab sols gratar lleument la superfície; aquell sentit qu'es la fi y objecte de tota evolució el durlo a la superfície y ferlo entrar en el reyalme sempre creixent de la consciencia; aquell mateix sentit a que's refereix el seu mestre Emerson al escriure: «Digas la teva convicció intima, y serà'l sentit universal».

Essent ells els doctors d'aquesta petita ciencia universal, els homes tots naturalment els escoltan y els entenen, mitj maravellats de trobar en els primogènits y escullits del món el mateix fons de veritat que regula llurs vidas casolanas. Es aixis com aquests sabis que viuen habitualment en las fondàrias a que nosaltres sols casualment solèm devallar, ens instruheixen ab el franch relat de llurs experièncias, ens confortan ab la certesa de llurs visions, y ens guian ab la mostra de lo que serà la consciencia colectiva de demà. Cert que's dóna sovint el cas de que llurs idees siguin de cop tingudas per follas y exòticas; mes això no priva que ab el temps devinguin patrimoni universal, fins al punt de fer oblidar a llurs emissaris. Això es lo que succehi ab els estoichs, qual flor es March Aureli, y lo que comensa a passar ab Emerson y el transcendentalisme anglo-americà. Y no es estrany ni injust qu'aixis sigui, car els descendents habitan ja aquella terra inhabitable, colonisada per llurs exòtichs predecessors, se nodreixen eucaristicament de llur carn y sang, y aquests viuen eternalment, insospitats, impersonalisats, en la carn y sang de las generacions successivas. Ells digueren llur *convicció intima*, y ara es devinguda el *sentit universal*.

No serà, donchs, inoportú qu'en nostra època, vana y frèvola com pocas, en que la humanitat, com un malalt en el paroxisme del desvari, sembla arraparse ab folla persistència a las bizarras tantasmagorias del seu cervell sobreexcitat, no serà inoportú, dich, que acudim als sabis oracles d'aquests olimpians que, sens afectar cap superioritat ni distinció, sapigueren viure y mantenirse equilibrats en el centre sempre quiet de las cosas, desd'ahont se contemplan sense vértich llurs revolucions armoniosas en el seré firmament. Y, en això fent, cap figura, entre tot el brillant estol, més indicada pera comensar, cap de més profitós estudi que la darrera apareguda y, anque eixida en llunyas terras, la més nostra de totes:—car en el món de las idees la separació en el temps es cent vegadas més sensible que la de l'espai, y dos antipodas qu'ensemps vegin la llum no poden sinó reconeixes germans en tot lo que veuhen y palpan. Cap més aposta, al-

hora, pera ilustrar el temperament general de llurs confreres, que la diáfana y lluminosa figura d'Emerson, ahont podèm sense gayre esforços contemplar en viva y palpitant representació la suma y síntesis dels vicis y virtuts, mérits y desmérits característichs de tota la colla d'ombres pàlidas y fonedissas dels séus predecessors en sabiesa.

C. MONTOLIU

ELS HÈROES DE BALER, Y ELS CHAUVINISTES DE BARCELONA

Aprofitant ab negres fins una nota d'actualitat, s'ha intentat aquests dias, per part d'algún diari, reviscolar aquell patrioterisme qu'en las passadas guerras ab las colonias feya'l jòch dels polítichs funests, y contribuïa moral y materialment al sacrifici de pobres soldats en terras llunyas.

El desembarc de las despullas anònimas dels hèroes de Baler, ha sigut motiu pera que'l chauvinisme, aparentment somort, dels rojo-gualdos barcelonins, tornés a alzar la véu inflada y buyda ab que enganyava al poble, exigintli, baix amenssa d'excomunió, viscas y sacrificis renyits ab el sentiment propi dels catalans. Y allò de la *epopeya de los hèroes*, de la *enseña tres veces sacrosanta*, y de llochs comuns per l'estil, ha repercutit ab so de cascabell en las columnas de la premsa arlequinesca de Barcelona.

Ha de confessarse qu'en el migrat cervell d'aquesta gent, altra cosa hauria sigut impropia. Els que motejaren a las mares saragossanas de mares de carnaval, els que despedian als soldats ab molta requincalla de *Sagunto* y de *Numancia*, els qu'erigiren com a son Deu a Weyler, els de la *cajetilla del soldado* (que a Cuba no'n varem fumar may), els que bescantaren a n'en Rizal y tractavan de filibuster al honradissim apòstol del federalisme, el sincer Pi y Margall; els defensors, avuy, del antipàtich servey militar obligatori, per forsa havian de retreure'ls clixés d'aquellas frases rimbombants de son vocabulari hipòcrita.

Pobres hèroes de Baler! A lo que havèu vingut a servir, després de vostre sacrifici estèril! De *mingo* prosaich, a certa gent, pera enjegar calumnias al autonomisme català! Y

de lo que vos parlan, aquests que a Barcelona semblan tenir acaparat l'honor d'Espanya! De *cantos de reniego y traición que pretenden hacer mella en las masas, desentronizando del corazón de algunos mercachifles las virtudes heroicas*, etc.

Farsants! Que ni la sentiú ni l'havèu sentida may aquesta mena de religió patriòtica que portéu sols als llabis y en nom de la que llenséu *mayestáticos* anatemas!

Els *mercachifles* sòu vosaltres, els que'n feu negoci de vostras ideas atàvicas y embrutidoras, qu'apellidéu virtuts.

No la remoguéu la llegènda d'aytals heroicitats; que'l séu recort encén ab febre ardenta contra vostra conducta. Si vosaltres, encensant mots d'entusiasme cridaner, chorejant marxas sardònicas y mentintnos una passió anti-humana per la guerra, no'ns deixavau esclatar en crit de protesta als que la mala sòrt ens portava a Ultramar, y ab vostres viscas y discursos enlluhernadors ofegavau de llabis enfora la veu de nostra joventut y de nostra consciencia (els que'n teniam), vostra fou la culpa també en gran part de qu'en poch temps s'escolessin tantas energias, malgrat ab aquella sang se'n assahonés alguna florida estantissa de glories aparents.

Ja es hora de no callarlo'l concepte que de la *epopeya* de Baler y altrás semblants ne tenen els reflexius. El còdich militar castiga ab pena de mort a la guarnició d'algún fort que s'entrega al enemich sens apurar tots els medis de defensa (1). La guarnició de Baler, allunyada de tota comunicació, oblidada de qui no devia oblidarla, y regida per un militar pundonorós, coneixedor de la sanció penal que l'esperava si no cumplia ab els manaments de la disciplina més severa, va resistirse ab temeritat, trobant, ab sos companys, la mort com a terme de sa valentia.

¿Va ésser, donchs, per conscientia virtut patriòtica tan sols, o además per por a l'amenssa del còdich militar que la guarnició de Baler va ferse tossuda en son fort? La resposta es en va que la donguin els *chauvinistes*, ni exornantla ab tota mena de flochs. No són ells, sinó'ls homes deconciencia y de reflexió, quins poden respondre.

(1) A Cuba'n fou exemple'l fusellament del tinent Gallego.

Enhorabona que se'ls dediquin tributs de respecte y llàstima a pobras victimas com las de Baler: però vergonya fa que s'hi barreghi, en aytals frases, l'encarcament dels co-culpables de tants sacrificis; y més vergonya encara que ab mesquinesa propia d'hommes sense cor y sense seny se fassi bandera concupiscent d'aqueixos *héroes*, pera insultar els sentiments autonomistas d'un poble.

Pobres hèroes! Molts dels que ara vos han rebut ab baladrieras rimbombants, dedicant-vos una llàgrima de cocodril, condolentse hipòcritament de vostre sacrifici, foren els que os empenyeren a la mort ab himnes y banderetas, en el mateix port de Barcelona.

Y els patrioters de sempre encara menteixen al poble com allavors, y com allavors l'explotan y l'embruteixen; arribant son desvergonyiment fins a aprofitar, pera escambell de sas ambicions execrables, la caixa en que arriban, confosos macàbricament, els ossos de pobres soldats!

En cambi, la consciencia dels qu'en plena lluyta a Cuba y Filipinas no'ns deixarem castigar els sentiments, la consciencia dels que poguerem treuren la pell de las passadas desfetes, ique lluminosa y aprofitada'n renaix, cada dia, devant d'exemples com els que acaban de mostrar a nostres ulls els *chauvinistes* de Barcelona, a l'arribada de las despullas d'aquells pobres màrtirs!...

J. CONANGLA FONTANILLES

L'ANTICH CARNAVAL DE BARCELONA

(Acabament)

L'egregi Carnestoltas tenia son consulat en la casa del president de la *Societat del Born*, ahont s'hi veyan ja avans de las festas la bandera y un escut ab quarters humoristics y ab un lleterero que deya *Odalusnoc led Lavanrac* (1).

Durant els quinze anys que actuà la societat, sortia cada any a fora'l diumenge de *Sexagèsima*, una comissió que anava, bo y disfressada, a rebre al personatge; ja hem dit que'ls anys 59 y 60 anaren a Mataró, altres anys anaren a rebrel a Granollers, a Vilafranca, a Sabadell, a Girona y a Figueras, essent molt ben rebuts y obsequiats en totes aquestas poblacions.

Sempre's concedi gran atenció a la part benèfica de las festas; els noys de la Casa de Caritat, que sovint hi prenian part, eran obsequiats ab un suculent dinar en la coneguda fonda d'en *Simón*. De lo que's recaudava, treta la part en metàlich destinada als establiments benèfichs, se'n comprava carn, pa, arròs, etc., que's distribuïa entre'ls pobres.

Durà ben bé una vintena d'anys que'l Carnaval fou a Barcelona una festa popularissima, en la que hi prenian part totes las classes socials, desde'l pelacanyas que's disfressava de senyor, de fantasma o de trabucayre, al aristòcrata que's vestia com sos antepassats, o, per anar d'incògnit, se disfressava de pinxo. Las autoritats simpatissaven ab l'esperit popular y davan a la *Societat del Born* y a las demás agrupacions que hi prenian part, tota mena de facilitats: L'Ajuntament cedia municipals d'a cavall y d'a peu, el capità general cedia cavalleria, soldats y xarangas, y fins el senyor bisbe, un any que un gran xàfch obligà a suspendre l'enterro, concedi permis pera celebrarlo'l dimecres de cendra.

Cada any, acabadas las festas, la *Societat del Born* repartia una fulla impresa, ab l'estat de comptes, especificant fil per randa'ls conceptes d'ingressos y gastos ab la inversió detallada de lo destinat a caritats.

Molts anys era tan nombrosa l'afluencia de forasters, que no cabian pels hostals, fondas y despesas, quedantse molts a passar la nit al carrer per falta d'hostatge.

De per tot sortian cooperadors a las festas. Al mercat de Santa Caterina també vestiren un ninot posantlo dalt d'un tablado pera no ésser menys que'ls del mercat del Born. Un any se feu un cadafalch, y s'hi colocà un Carnestoltas al mitj de la Plassa Reyal.

L'*Espardenyer del Born* fou popular; un any, pel dia del seu sant, sos amichs y admiradors a fi d'obsequiarlo li enviaren totes las orgas de maneta que's trobaren a Barcelona a darli una serenada, tocant cada una una sonada diferenta.

No's pot parlar del Carnaval de Barcelona sense retreure un estol de jovent en el que abundavan els artistes que contribuïan brillantment al esplendor y anomenada de las festas. Entre altres hi eran en Soler y Rovirosa, en Vicens, en Vilomara, l'Eusebi Planas, en Ferràn, en Parera, en Soler y Pla, en Letamendi, l'Artembach, etc., etc.

Comensaren a tenir son cenacle en un piset de la Plassa Nova entrant al carrer de la Palla, del que'n deyan el *Taller* y que al traslladarse al carrer d'en Perot lo Lladre prengué'l nom de *Taller Embut*, ocupant posteriorment un altre local al carrer del Beat Oriol. Una fracció del mateix taller organissava diversions prenent el nom de *Taller Rull*, del que n'eran ànima y direcció'ls escenògrafs Ballester, Carreras y Soler y Rovirosa, els que pels dias de Carnaval corrian

(1) *Consulado del Carnaval* escrit al inrevés.

pels carrers y plassas duhent un teatre desmontable y portàtil ab el que improvisavan funcions al ayre lliure fent ells mateixos d'actors.

El *Taller Rull* dava'ls cèlebres balls de *La Paloma* que tenian lloch en el teatre del *Odeón*. En Pitarra en un de sos *Singlots poètics* cantà la mort de *la Paloma* ocorreguda l'any 64, y son processional enterro en el que hi feya d'enterraments en Joseph Lluís Pellicer.

Difunta *La Paloma*, el *Taller Embut* celebrà'ls famosos balls del *Gavilán*, ahont el *Can-can* s'hi ballava fogosament y que no moriren fins al any 78, verificantse també son enterro. Se distingiren per la seva despreocupació, son bon humor y esperit artístich. Se dava un premi a la màscara que's presentés més lleugera de roba, y naturalment no faltava alguna modela presumida qu'entrava en la sala ab trajo de naixensa; un any se presentà una parella, home y dòna, d'indis tatuats, imitant el tatuatge ab pintura sobre la pell; un'altra vegada hi assistí un individu que, per'anar més a la fresca, s'havia tret la pell y la duya al bras a tall de *sobretudo*, era en Letamendi. Sobre'l *maillot* s'hi havia pintat tota l'anatomia exterior, fent l'efecte d'un verdader escorxat. En general els concurrents posavan sos cinch sentits en inventar un trajo ingeniós y xocant per'alcançar un premi. Un any l'escenògraf Ballester, qu'era baixet d'estatura, s'feu pujar las espalllas fins a sobre son cap que sostenia el coll de la camisa, y's passejava ab una safata a las mans, en la que hi duya sa propia testa molt ben modelada.

No tan sols sortiren del *Taller* els del *Gavilán*, sinó que també'n sorti *La Baldufa*, passant l'any 66 o 67 l'un al carrer del *Olm* y l'altre al carrer de las *Tapias*, formantse encara del element jove del *Gavilán* el *Taller Bolado*.

La part més brillant y que trascendia al exterior de las festas, d'antlashi un aspecte sumptuós y artístich, eran las magnificas cavalcadas que sortian denit y que'ls del *Taller Embut* organisavan. L'any 69 se feu la de la «obertura del Istme de Suez», y al mateix temps s'hi afegiren alusions a la revolució, ananthi socis disfressats de Isabel, de Marfori, de Xacó, de Pare Claret, de Sor Patrociní, de Montpensier, etc. Els anys següents se feu la de *Marco Antoni y Cleopatra*, la de *Hernán Cortés a Mèjich*, la del *Príncep de Gales a la Índia*, la de *L'Eura* en las que sols ab la exposició dels tituls ja's veu que's prestavan a lluhirhi ríchs trajos de totas las parts del món, de romans antichs y egipcis, d'espanyols antichs y mejicans, d'inglesos e indians, etc., etc.

En els locals dels *Tallers Rull y Embut* s'hi davan concerts, s'hi feyan exposicions humorísticas y s'hi representavan obras dramàticas com *Don Jaume'l Conquistador*.

Després, en temps de decadencia completa y com a infelissas imitacions, sortiren *El Caldero*, *La Chispa*, *La Poma*, etc., donant totas, ai estil dels del *Gavilán*, balls de Carnaval y de Pinyata que prenian ayres excessivament llicenciosos. Mes ja en temps del *Gavilán* no tenia'l Carnaval de Barcelona aquell ayre de senzillesa exempta de malicia dels primers temps de la *Societat del Born*, ja no semblava tant la festa d'un poble gran.

Desde temps immemorial eran tipichs del nostre Carnaval aquells homes embolicats ab una estora o un pelut y ab la cara tota cuberta d'anís de cumi o de panís enganxat, que feyan ballar la figuereta penjada d'un cordill y una canya, fent brincar a la llaminera quitxalla.

També es digne de recordarse aquella crida que un nunci feya en plena *Rúa* ab estentoria veu, pregonant que s'havia perdut un sach ab una ullera y uns papers, advertint al que ho hagués trobat, que si ho tornava, la gratificació li donarian pel sach y per la ullera, pels papers res. Y fou popular també aquell ataconador alt y escardalench que impertèrrit, tiesso, repte, recorria a peu els carrers de la ciutat vestit de general, seguit de la brivalla que l'aclamava y l'anomenava el *General del Carnestollas*. Algún any anava a la Capitania a fer una visita al capità general de debò.

Al principi d'aquest trevall m'he deturat bastant en donar una idea de las festas dels anys 59 y 60, perque foren els que donaren la norma de la farsa que durà fins al any 73, (essentne una guspira la cavalcada de nens disfressats, que'l meu pare organís a l'any 77) y pera explicar detalladament las festas més tipicas d'aquella Barcelona alegre y despreocupada que barrejava'l bon gust ab xabacnadas sense solta, amiga del trevall però amiga també de la tabola y las xelas, las diversions y la saragata, inventora d'aquella cobla popular que tant bé li esqueya:

«Carnestollas quinze volts,
y Nadal de més en més,
cada día fossin festas,
la Quaresma may vingués!

Malgrat la revolució de Setembre, que ab sas bullangas y barricadas tenia al vehinat en continua alarma, y el comensament de la guerra carlina, encara batian son ple'l *Taller Embut* y els balls del *Gavilán*, però el Carnaval anava decayent, y aixís com en els bons temps no's tenia que deplorar cap etzegallada ab tot y las multituds que s'acoblaban, s'abusà després de tirarse confits de guix y ous plens de farina (1), entaulantse verdaderas batallas entre'ls balcons del *Liceo*, *Principal* y cafès de la Rambla que a

(1) Els pastissers guardavan durant l'any totas las esclòfias d'ou.

n'aquest fi's llogavan, y las màscaras que ab coves plens de projectils anavan preparadas dalt de carros o conductoras, convertint la *Rúa* en *Campo de Agramante*, no faltant al·gún mal intencionat que hi enjegava al·gún tronxo de col, al·gún ou macis o alguna pedra y a qui li piqui que s'ho grati.

Cambiava l'esperit del temps, la ciutat s'engrandia, ja no li esqueya semblar un adolescent esbojarrat, las festas anavan perdent aquell regust casulà y bon jan, aquell ayre de vehinat que's diverteix sense segona intenció; las comparsas o cavalcadas del *Niu Guerrer* o dels *Antichs Guerrers* ja resultavan anacròniques. Encerà'l poble molts anys fa simulacres d'enterro y ha conservat sa predilecció pels trajos de moro de cuyna, de gitano esquilador, de *Tenorio* escanyolit, de bruixa o d'astròleg. Las classes acomodadas s'han limitat a disfressar els nens y a dar al·gún *asallo* cursi.

La traslació de la *Rúa* al Passeig de Gracia l'ha acabada d'aygualir, y aquest any han dat el cop de gracia a las disfressas fèntlashi pagar tres pessetas pel permis de disfressarse. Ho trobo molt bé: al arbre caygut ferhi llenya. Lo que no comprench es per què privan de disfressarse als homes de dòna y a las dònas d'home, lo que a la fi pot suposar admiració pel sexe contrari o cansament del propi, y no privan aqueixa disfressa de *bebé* hermafrodita que d'uns quants anys ensà emputa las escorriallas de Carnaval que disfrutèm. Ara si que *s'acaba de morir!*

SEBASTIÀ JUNYENT

TEATRES

EN SALVINI.

En Salvini es un actor *tradicional*. En ell sembla reviure aquella escola italiana vinculada en una serie de noms gloriosos, recordats ab melangia avuy per nostras *patums* vellas. Es un anacronisme vivent. Jove encara, en tota la forsa de la vida, al vèurel en escena se'ns figura qu'assistim a una representació de mitjats del sigle passat. El sèu repertori ja'ns ho explica tot. Com diu ell, sols fa *buono, bello e vero*. Això, salvant algunas excepcions, seria veritat si hagués afegit e *vecchio*: perquè'l sèu repertori no passa més endavant dels temps del *Kean* y de *La morte civile*. D'alahoras ensà sembla que res s'hagi esçiit que a judici del encatronat actor mereixi aquells tres calificatius. Pera mi això sol ja es un gran defecte, qu'explica per què en Salvini es més conegut y apreciat que aquí, *allende los mares*, ahont en qüestions d'art encara estàn un xich atrassadets. El teatre clàssich adhuch essent el dels grechs, el de Shakespeare o el de Goldoni, ens plau també avuy, l'admirèm y el fruhim; però servintnosel a diari y sobre tot servint-

nosel clàssicament, arriba a empalagarnos. Un bon drama modern discretament representat a la moderna'ns interessa y el comenèm millor que totas aquellas obras genials—si, genials,—interpretadas ab patró consagrat per altras generacions quins gustos y modalitats tan diferents foren dels nostres.

Jo crech qu'en Salvini té un defecte capital, y es l'èsser fill del sèu pare, l'altre Salvini, el gran tràgich. El respecte y veneració filials han immovilitat el sèu esperit, y en son enlluernament no s'ha donat compte de que'ls anys passen y de que també lo *buono, lo bello y lo vero* evoluciona ab el temps. Vivim avuy en uns temps que l'estat d'èxtasis sols es permès per breus instants. Qui s'atura un xich massa a mirar enrera, corre risch de convertirse en estatua de sal. Y aquest risch, si es poch temible pera un petit burgès en qui ningú's fixa, ho es moltíssim pera un actor com en Salvini, que per rahó de sa professió no pot passarnos desaperebut. Una estatua de sal passejantse avuy impassible per las taulas d'un teatre modern ens fa somriure, com ens fa somriure l'episodi biblich.

En la interpretació dels diferents tipos el mateix esperit tradicional presideix el trevall d'aquest actor. Ni en *Amleto*, ni en *Tartufo*, ni en *La bisbetica domata*, ni en *L'Edipo re*, ni en el mateix *Otello* (1) hi hem pogut veure al actor personal qu'estudia las obras, qu'estudia'ls tipos y els fa viure sobre las taulas tal com ell els sent. Res d'això: en Salvini presenta'ls tipos tal com han sigut consagrats, pagant aixis tribut a las lleys clàssicas d'interpretació, lleys que consisteixen en lo següent:

L'actor.—Voldria fer una tragedia.

La Lley.—¿Quina tragedia vols fer?

L'actor.—Una gran tragedia: tal.

La Lley.—¿Sabs qui es que l'ha feta millor aquesta tragedia?

L'actor.—Crech que Fulano (aquí un gran nom).

La Lley.—Justa! Ara escolta: Fulano la feya aixis y aixàs y d'aquella manera... tal frase l'accentuava aixis... en tal escena cridava... aquell mutis, accionantlo de tal modo, li valia una ovació... la sortida del acte tal no pot ferse d'altra manera... la mort tampoch... etc.—

Y ningú s'atrevia a sortirsen d'aquestas imitacions grolleras. La rutina havia consagrat la forma d'interpretació qu'havia creat

(1) En Salvini'ns donà una conferencia al Ateneu, molt ben escrita per cert, explicantnos de la manera com ell entèn l'obra de Shakespeare, manera que, per altra part, no es nova. Donchs bé: al interpretar el tipo en escena (salvant la part d'indumentaria), no feu res de nou, res que indiqués una interpretació personal y nova. Feu, *mutatis mutandi*, l'*Otello* de sempre.

un actor cèlebre. Pobre del que s'hagués atrevit a variarla!

Però tot això, que tenia en altres temps la seva explicació, no té avuy disculpa. Avuy succeheix tot lo contrari. Preferim las interpretacions personals, y las preferim per dugas rahons poderosíssimas: 1.ª Perque essent l'actor un home de nostres dias que viu la nostra mateixa vida, es més probable que interpreti aquellas obras més armònicament ab la manera com las interpretèm nosaltres mateixos. 2.ª Perque fugint d'imitacions, l'actor fugirà al mateix temps de tots aquells efectismes y recursos escènichs de mal gust característichs d'una escola que ja ha fet son temps.

No vull dir pas qu'en absolut las representacions d'en Salvini siguin una reproducció exacta de las que's feyan cinquanta anys enera, però crech que, salvant petits detalls, la seva escola artística es la mateixa. ¿Còm s'explica, si no, que posschint en Salvini com posseheix facultats d'actor ben notables, no s'atreveixi ab cap obra moderna? ¿Serà perque no sab a qui imitar?

Y qu'en Salvini, més que crear, imita, s coneix també ab la fredor característica ab que diu els papers. Els detalla molt, declama ab foch, y fins matisa a voltas grollerament determinats passatges fent gala de las sevas facultats excepcionals; però en el fons may sembla identificarse y sentir verdaderament el personatge que interpreta.

En quant al reste de la companyia, val més no parlarne: tan dolents són y tan poch dignes de figurar en un cartell de companyia seria. Moments hi ha hagut en que'm creya assistir a la representació d'una sarsuela lleugera com *Il capitano Fracassa* o cosa per l'estil.

No es d'estranyar, donchs, que'l públich s'hagi mostrat retret. Seguint aixis, el públich acabarà per tenir raho al demostrar sa indiferència per las companyias estrangeras.

EMILI TINTORER

CONCERTS SAUER

El primer concert Sauer tinguè lloch la nit del 16 del present, al teatre Principal, y podèm considerarlo com una de las més grans solemnitats musicals celebradas a Barcelona.

En Sauer es un colós, del piano, un concertista genial, un fenòmen d'execució, de pulsació y d'energia. Es un artista personal, que sab donar a las obras qu'executa un clar obscur marvellós, una riquesa de matisos sorprenent, una grandesa d'interpretació verament èpica.

Devant d'en Sauer revenen els recorts de tots els grans pianistas que havèm admirat, sense que cap d'aquests arribi a empetitirlo.

Y es qu'en Sauer posseheix, entre sas moltas qualitats de pianista, el do poch comú d'èsser fi dins lo gran, pulcre dins lo complicat: en Sauer, ab una netedat extraordinaria, sab dirnos totas las notas de la composició musical més difícil, claras, precisas, distintas, sense que d'arxó'n pateixin may la bellesa y l'armonia del conjunt.

Tambè devèm admirar a en Sauer per la intensitat de la dicció, per la originalitat y empena de la execució, pel complet y absolut coneixement dels efectes pianístichs.

En Sauer diu ab sentiment extraordinari. L'*andante con moto* de la *Sonata apassionata* de Beethoven, l'*Impromptu* n.º 3 de Schubert, el *Nocturn* n.º 2 y la *Berceuse* (aquesta fòra de programa) de Chopin, són las probas irrefutables del sentiment artístich d'en Sauer. Hi ha que sentirli aquestas obras, particularment l'*Impromptu* de Schubert, qual cantàbil, en sas mans, sembla gronxarse poèticament per sobre d'un mar de dolsas armonias.

Com gran artista's fa ohir en Sauer l'inefable llenguatge dels sons, donant extraordinari relleu a las imatges musicals dels grans mestres, evocantne'ls pensaments immaterials, tot aquest món impalpable y puríssim que'ns envolta quan ens trobèm devant de qui posseheix la paraula màgica pera evocar-lo. En Sauer se'ns presenta soperbament. Las obras executadas semblan, dessota sa potentia grapa, pendre vida, moviment y color. Sentintlo, ressucitan Beethoven, Schubert, Chopin, Schumann. ¿Es la interpretació que dona a las obras d'aquests la vera, l'única, la consagrada per la tradició? Qui pot assegurarho! Si el gran pianista'ns evoca en tota sa realitat poètica la grandesa de Beethoven, l'espíritualisme de Schubert, la romàntica passió de Schumann, el sentimentalisme de Chopin, ¿què més li hem de demanar? Podrà, qui vulgui, comparar son treball ab el dels altres pianistas y deduhirne las consideracions que li semblin oportunas: ningú (ab serietat) podrà negar qu'en Sauer es el més gran pianista qu'hem ohit en aquests darrers anys: toca tant o més qu'en Rosenthal, diu tant o més qu'en Risler.

Com executant, en Sauer arriba a lo impossible. El piano, pera ell, no té secrets: es el monstre dòcil que l'obeheix humilment. Totas las veus del gran instrument li responen: tan aviat n'arrenca sonoritats esplèndidas de colossal orquesta, com dolsíssims murmuris, com veus apassionadas y amorosas. Ab *Mazzeppa* de Liszt, ens feu en Sauer la ilusió de qu'escoltavam a varis pianistas que tocavan en un unisson grandios.

Heusaqui'l programa del primer concert: *Prelude et Fugue (re major)*, Bach-D'Albert; *Sonata apassionata*, Beethoven; *Impromptu*, Schubert; *Traumeswirren*, Schumann; *Bolero* (op. 19), *Nocturn* (n.º 2, op. 27), *Valse* (op. 42) y *Ballade* (op. 23), Chopin; *Sempre scherzan-*

do, *Propos de Bal y Frison de Feuilles*, Sauer; *Mazzeppa*, Liszt.

El públich tributà a en Sauer una de las ovacions més grossas qu'hem presenciat. Fou un magnífich acte de justa admiració al genial pianista.

En Sauer, en el segón concert que donà, estigué superior a tot elogi; estigué colossal, immens. No trobém paraulas pera traduhir las impressions rebudas. ¿Qué són els pobres mots de la crítica pera reflexar l'obra del geni? Ab veritable pena agafém la ploma, porque no sabém qué dir. Cal una serenitat (llegeixis fredor) extraordinaria pera analizar, valorar, apreciar, discutir un trevall pianistich com el d'en Sauer la nit del 18 del corrent. No ho farém nosaltres. Que analisi qui vulgui. Nosaltres admirém y aplaudim ab todas las nostras forsas. No sabém fer res més. Pulcritud may vista, bon gust, elegancia, seguritat prodigiosa, execució insuperable, expressió sentimental intensissima... ¿qué més hem de dir d'en Sauer? Dirém no més que al arribar a la sublim *marxa fúnebre* de la *Sonata* (op. 35) de Chopin, un dels més grans hèroes del piano, l'efecte artistich esdevingué fondíssim efecte patètic. Hi hagué moments en que la fruhició esdevenia sufriment delitós... Prou!

El programa executat per en Sauer (sense comptar las pessas tocadas a petició del públich) era'l següent: *Gavotte et Variations*, Rameau; *Sonata en re major* (ab un temps, *molto vivace*, magnífich com obra pianística), Sauer; *Intermezzo* (op. 117, n.º 1) y *Scherzo* (op. 4), Brahms; *Sonata* (op. 35), Chopin; *Barcarola* (op. 50, n.º 3), Rubinstein; *Aus Flügeln des Gesanges*, Mendelsshon-Liszt; *Murmures du vent* (deliciós estudi) y *Flames de Mer*, Sauer; *Rapsodia* n.º 9 (Carnaval de Pest), Liszt.

El públich qu'omplia'l teatre Principal aclamà a en Sauer, com may l'haviam vist aclamar a cap pianista. Ens correspòn, donchs, aplaudir ab tot entusiasme, avuy, al públich filarmònich barceloni.

GERONI ZANNÉ

LA CORONA DEL NEN JESÚS

Tota la estimació que puguin tenir un excelent enamorat o un pare immillorable, tota la estimació que pot enquirse en un cor, l'havia posada aquell bondadós vellet en la parroquia del séu poble... Allí de petit ajudava la missa; en el cloquer havia tocat las tenebras entristidoras y las campanas, uns cops fentlas riure de goig per algún bateig, altrás vegadas fèntlashi espargir ab majestat el toch solemne de la oració; en aquell confessorari s'hi havia amagat cent voltas pera lliurarse del vell sagristà que l'encalsava pera pegarli, y allí havia cantat missa entre llums qu'enlluhernavan y cançons qu'enternian; y ademés, aquella iglesia tenia tant valor y era tan admirada pels inteligents que hi anavan, qu'ell, al vèuresen rector, sentia'l goig immens de la mare que veu admirada la bellesa de sa filla.

Mossén Jaume ja duya prop de trenta anys d'èsser rector. Tréurelen; hauria sigut marlarlo. En aquell poble s'ajocavan tots els somnis qu'en sa vida de seminarista l'enlluhernaren, y per gran sòrt Deu li concedi aquella gracia tantas voltas demanada: «èsser rector del meu poble!» No somniava, com algún altre, èsser el jorn de demà un bon predicador, d'aquells qu'estenen ab gayas paraulas las veritats sobre una generació luxosa de ciutat: ell somniava en la vida tranquila entre'ls seus germans de poble, entre aquellas montanyas sempre iguals fent la sardana a aquell aplech de casas negras de fóra y de dins y posadas al etzar sobre aquella roca clavada fins qui sab ahónt de la terra.

El poble també l'estimava, porque, vulgas no vulgas, aquella rialla qu'entrebancava sas paraulas encara que renyessin, atreya a tots els feligresos, y desde'l més descregut al més creyent, pera tots mossén Jaume era un home com poch n'hi han. Son aspecte solament ja predisposava a parlar ab ell, malgrat la peruca rossa que duya, el mancarli algunas dents y sobrarli una munió d'arrugas que li descubrián els anys.

Quan algú parlava d'ell, sempre remarca-va ab satisfacció aquella deria que tenia pera que'l tutegessin sos amichs d'infantesa, aquell dalit que'l portava per todas las casas ahont se ficava una malaltia, y aquell afuny de

tenir la iglesia neta y de rejuvenirla ab obras que comensaren quan entrà de rector... Això sí qu'ho tenia: ab un entusiasme y una abnegació grans anava cuydant totas las riquesas de la iglesia, que s'ho mereixia, ja qu'era un exemplar arquitectònic sens rival en una munió de lleguas a la rodona. Els claustrés eran petits, però magnífics, ab uns archs y uns capitells esplèndits, els uns ab ornaments geomètrichs, els altres rublerts d'aquellas estranyesas dels escultors antichs en que s'hi combinan animals extravagants ab figuras humanas; en altres hi havia escenas de la Passió. . Quants ulls s'havian fixat devant d'aquell trevall primorós del sagrat sopar fet en l'espai d'un capitell!... Y quantas exclamacions retrunyian per las parets d'aquells claustrés quan els visitants contemplavan las tombas, ahont, en una de las llosas, se veyia la figura d'un guerrer vestit d'unglas, com deyan els del poble, y aquellas inscripcions que ningú podia llegir sens entrebancarse en un esboranch de la pedra que s'havia endut dugas y tres paraulas!...

La iglesia era altre niu de bellesas y de valors. Una de sas principals joyas era una Verge tota de pedra marbre, asseguda. Anava vestida perque alletava al nen Jesús y algú va dirne alguna cosa. Hi havia molts altars de mèrit, y a la sagristia un moble ple d'incrustacions, un quadro de rajolas y unas casullas qu'atreyan als antiquaris com la devallada al riu.

Mossèn Jaume, quan veyia pel camí pedregós atansarse alguna tartana, se sentia inondat per una onada d'alegria, y tot seguit s'arreglava pera rebre a la gent que segurament hi anava per'admirar la munió de bellesas ajocadas entre las parets d'aquella iglesia que, pera comptar las centurias que tenia d'existencia, s'havian de menester tots els dits d'una mà y dos de l'altra.

Lo que li sabia greu al pobre rector era qu'ell, a copia d'afanys, havia pogut adquirir una font pera batejar, y allò que li costava sacrificis que li decandian el cos, allò els antiquaris y els intel·ligents ni s'ho miravan: passavan de llarch sense ferne cabal, sense donar importancia a las paraulas del bon vellet que's quedava acorat al veure tan mal rebuda aquella obra. Mes en altres llocs

gauria de debò al sentir aquellas alabansas sempre semblants, però sempre novas a sas orelles. Y joyós, tot fent acataments per alguns altars, aquí feya fixar l'atenció en un adorno o una fetxa, y allà recomanava una *salve* a la Verge venerada ab devoció intensa per la gent d'aquells voltants. Eran poch els forasters que se'n anavan sense pendre quelcòm, que la majordona servia ab cara riallera, y cap ne sortia sens endursen una impressió de respecte y admiració per mossèn Jaume.

Ab el temps, mossèn Jaume havia perdut molt; son cos s'havia enfeblit. Bé ho deya la escopeta que restava penjada feya bona colla d'anys, tot rovellantse. Avans al seu costat s'havia de riure sovint ab sas sortidas graciosas y aquell etern *¡caracu!* qu'era sa exclamació més freqüent; y, si no feya riure, sempre era encisador veure aquell home comunicatiu, que deya a tothom lo que pensava y lo que volia fer. May sas paraulas desmentian sos bons sentiments: sa conversa era l'aroma pur del seu cor. Se feu vell, y ja no parlava tant, perque's fadigava; no reya, cavilava sempre; esperava capficat la fi de sa vida terrenal y el comensament de la vida eterna, y aquest esperar era pera ell un martiri. S'anguniava pensant qui fóra que vindria a substituhirlo, y en sas oracions sempre demanava que aquells tresors de la iglesia trobessin unas mans tan manyagas com havian sigut las sevas.

—¿Què té, mossèn Jaume?—li preguntava tot sovint la majordona treyentlo del seu ensoyament. Y ell contestava:

—Tú qu'encara't quedaràs, explicali ben bé la manera de conservar tot això...—Y acabava plorant.

--Però ¿per què es aixis?

—¿Que no ho veus que jo ja me'n vaig?

—Vaja, mossèn Jaume, qu'encara viurà vint anys...

—No, ja no soch res ara. Però si sapiguesis la por que tinch del que vindrà!... Perque ja veuràs: cap tindrà a la iglesia l'afecte que jo li duch. Jo ho porto aquí, al fons del cor, jo ho porto desde petit, jo...—

Y un cop de tos el feya posar tot vermell, y al cap d'una estona alsava'ls ulls, y estenia la mirada vers las montanyas grisas que

feyan la sardana al poble. Y després continuava:

—Com que aquest poblet es de poca importància, els rectors hi seràn sols de pas y cap tindrà temps de posarhi la estimació que aquests tresors mereixen... Per aixó't dich que'ls hi expliquis, tu que't quedaràs més temps aquí... ¿sents?...—

La majordona era bastant més jova qu'ell. Vestia modestament, y sempre feya goig per lo neta y pulida. Ab els molts anys que s'estava en companyia d'aquell bon home, li havia posat una estimació de mare. Tot el dia estava pera ell, escarrassantse pera proporcionarli'l benestar, y s'hauria deixat morir de fam si el menjar d'ella hagués calgut a mossèn Jaume.

Un dia'l metge va dirli, tot seriós:

—No li donguèu cap disgust.

—¿Disgust?—va fer ella, estranyada.

—Vull dir, que no'l contrarièu en res, perquè qualsevol contrarietat podria esserli la mort.—

La pobra dòna va quedar-se com erta. Després, quan el rector dormia, entrà en la iglesia y allí, entre las tenebras de la nit que'l llum del Santíssim espargia feblement, pregà ab llàgrimas y sospirs que visqués forsa temps aquell virtuós y sant varó.

Era un jorn d'hivern, y una grossa nuvolada tapava'l blau puríssim del cel. Feya fret; la campana tocava a missa primera; en la gebró y el silenci solemne del temple cremava una llantia que feya lluhir la espasa de Sant Miquel y la corona de Sant Isidro. Mentres el sagristà estirava aquella corda qu'atravesant el sostre arribava al batall, mossèn Jaume, ab passos curts, avensava per la iglesia després d'haver-se senyat ab l'aygua mitj gelada qu'emmirallava las coloraynas dels finestrals. Al posarhi els dits, las imatges reflectadas varen trontollar ab una restellera d'onas petites. Avansà'l vellet, y després de fer un acatament enfront del altar major, tot recalcantse en el banch de la masia més rica, entrà en la petita sagristia y s'assegué, respirant depressa; y com cada dia, pensà: «Aquesta es potser la darrera missa!», y comensà a revestirse, tot entristit.

El temple ja aixoplugava una munió de donas ab caputxa y rosaris a las mans, y

d'homes ab la barretina entre'ls dits. La campana del cloquer va callar, y la qu'era prop de la entrada de la sagristia va espargir sa veu xiscladora. Alguns homes ques'havian estat mirant còm comensava a ploure sobre las terras conreuhadas, entraren tot senyantse y cercant lloch pera seure.

La missa comensà y la pluja segui, ofegant la veu de mossèn Jaume, que portant las ricas vestiduras anava llegint el missal a la escassa llum dels ciris enlayrats dalt dels canalobres que hi havia a banda y banda de la sacra més gran, la qual feya de mur al sagristà.

Ja s'acabava la missa, y més que may queya l'aygua dels núvols, que de tant en tant bramulavan fent trontollar els vidres dels finestrals. Mossèn Jaume, com sempre ab els ulls baixos, digué:—*Ite, missa est,*—y's tombà altre cop de cara al altar ab las mans obertas, mirant ab dolsor al nen Jesús y dihent:—*Benedicat vos...*—Y de sobte's deturà, y ab sas mans enlayradas va quedar-se una estona com extasiat; mirà d'un cantó y del altre, va tornarse tot groch... Al nen Jesús que demanava misericordia, li mancava la corona de plata! El sagristà, al veure'l cambi del senyor rector, esglayat, va alsarse y li parlà a cau d'orella:

—Què té, mossèn Jaume? ¿Qué li passa?—

El bon vellet va tornar en si, y sense pronunciar resposta's girà de cara al poble, y ab la impressió involuntaria de que benehia a un pilot de lladres, digué ab veu ronca:

—*Pater, et Filius, et Spiritu Sanctus...*

Y se'n anà al altre cantó del altar, y allí, ab mà tremolosa, va senyarse y comensà'l segon evangeli ab els ulls fits en el nen Jesús... Quedà altre cop callat, y després agafà la sacra y llegi pera no entrebancarse més, y de cada parpre li brollava una restellera de llàgrimas que, al tocar al vidre d'aquella, devallavan calmosas fins al march daurat.

Al ésser a la sagristia, lo primer que feu aquell capellà corferit fou preguntar ple d'angoixa al sagristà:

—¿Ahónt es la corona del Nen Jesús?... Diguéu, ¿ahónt es?

—¿Que no la du?—respongué'l sagristà tot estranyat.

—No! Mirèu còm no la du!—feu ploricant, revestit encara ab la casulla y l'alba.

—Donchs, l'han robada!—

Y mirà, y vegé que la testa del nen Jesús no duya aquella corona de plata tan aymada pels argenters.

Mossèn Jaume's quedà assegut en el silló, lluytant entre l'ira que li donava aquell furt y la repugnancia que sentia sa consciencia al veures arrossegat per aquella passió que tant havia reprimít en els sermons de trona y en el confessionari.

Dins del temple encara hi havia boy tota la gent; plovia molt; no hi valian parayguas pera lliurarse de la mullena, y allí's feren rotllos d'homés que garlavan alegrement, alguns recolzats en els altars y d'esquena a las imatges; las dónas feyan altre tant; las criaturas jugavan, y en el temple se sentia'l murmuri de las conversas impias. De tant en tant del atri'n fugia un, fent gambadas llargas per'assolir la taverna ahont hi havia jovent.

A la tarda no hi hágué doctrina: el senyor rector estava prostrat sota'l pes de la tristura. Ab el cap baix y el cervell bullint, estava pensant còm podian haver robat aquella joya malgrat la vigilancia. «Qui hauria sigut? ¿Algún foraster? ¿Algú del poble?...» Y al creuharli la idea de que un dels séus paisans pogués haver sigut el lladre, sentia una onada de repugnancia qu'esbandia ab oracions y senyantse.

Ningú'l podia distreure.

—¿Serà un càstich de Déu —deya— per que jo'm creya molt cuydadós? Perdoneume, Senyor, y feu que la reliquia torni a coronar la testa de vostre fillet... Senyor, tornèume-la!...—exclamava com delirant.

Tots aquells días no's parlà d'altra cosa en tot el poble. Després se feu una novena pera que la corona tornés. El metge deya:

—Ab un altre disgust com aquest, adeu, senyor rector!—

Era'l setembre. Els camps, hont brandavan las espigas curullas de gra, reposavan després d'haver rebut la petjada dels bous y la esgarrinxada fonda de la rella. En las eras s'havian alsat una munió de pallers, y els homes del camp tenian la deria de las patatas qu'encara covavan sota la terra amorosa.

En aquest temps de calma, el fadri de ca'n

Feu tenia projectat son casament ab la noya petita del Ramón ferrer.

Ja la minyona s'havia enrojít devant de mossèn Jaume quan al ferli una pregunta de doctrina's quedà callada mirant a terra, boy sentintse bullir las galtas rosadas; ja'l minyó havia fet tots els passos per'arreglar els papers y posar la casa ab tot el luxu camperol que pot somniar un cor de pagès fill d'aquell aplech de casas; tota la part material estava enllestida: sols mancavan las obligacions que la iglesia tè dictadas pera unir dos cors que viuhén ab l'ansia de juntarse eternament.

El senyor rector ja estava avisat, y encara no havian caygut las sis del mati que ja era dins d'aquell confessionari ahont tantas ànimas hi havian deixat pecats e hi havian trobat la misericordia de Deu. Dintre aquellas sustas tan revellidas pel temps y martiritzadas pels corchs, s'estava esperant mossèn Jaume. Allí, en aquell espay tan reduhit, entre aquella fosca qu'encongia'ls sentits y donava alas a l'ànima pera volar pels èspays amples de la meditació, el senyor rector sentia'l goig d'encaminar aquells dos sers pel viarany més esplendent de llum y de veritat que tenen de seguir els homes si volen assolir els goigs immensos de la eternitat. Mossèn Jaume estava pensant lo que diria pera purificarlos, y en aquest trevall quedà absort y no senti els passos de la minyona, prou silenciosos, donchs duya'l peu calsat ab espardenyà. La pobra noya, com vegé que la portella no s'obria, y feya un rato qu'estava agenollada, va tustar un xich, y el pobre capellà senti bategarli el cor ab esglay, y va obrir la finestreta pera comensar la confessió.

Quan li donava a besar la estola, el fadri de ca'l Feu ja estava agenollat devant del capellà, que sentia'l goig d'haver dit conceptes que, si la noya'ls capia, li serian millors que moltas cosas que no tenint tanta valua són més estimadas per la humanitat.

S'atansà'l jove, tremolós d'angunia, a n'aquella testa emperrucada; mossèn Jaume ab son manteu va cubrirlo un xich, y ab atenció escoltà las paraulas del penitent.

En aquesta confessió mossèn Jaume tingué de parlar molt. Aquell minyó era ben diferent de la noya, qu'havia confessat cosas dignas d'una boqueta de noy entremaliat. Per des-

gràcia en aquell xicot hi havia quelcòm de mala intenció, y el vici endimoniat del jòch.

—Quina llàstima que'm fa la teva ànima! —li digué'l rector.—Ves dihent; ja no ho faràs més això ¿veritat?—

Y ho deya ab una tonada tan bondadosa, que donà coratge al pecador pera dir aquell pecat tan gros, aquell pecat que nit y dia'l conseqüava de tristesa, que nit y dia l'atortentava ab horribles angúnias, y que fins pensava no dirlo, o confessarlo ben lluny... Mes aquell home li donà un dalit que'l decidi a netejar sa consciència pera veures lliure d'aquella espina enclavada en son cor, que no li deixava gaudir la tranquil·litat benhaurada dels justos.

—No te'n donguis vergonya, home! Digas, fill meu, digas, que Deu tot ho perdona!

—Com que vaig perdre molt jugant, vaig... vaig voler tenir diners, y veurà: com que no'm creya fer tan mal, vaig robar... ¿sab?... vaig robar la... la corona del nen Jesús. —

El senyor rector feu una estremitut, y com si tingués vint anys se redressà y va alsarse de sobte, agafant fortament al noy per una mà; y perdent la consciència de si mateix, va dir cridant, ab els ulls desesperadament oberts:

—¿Tu vas ésser, gran pillet? —

Y allargà la mà dreta, y ab l'index senyalà l'indret de la porta. El minyó quedà quiet, esmaperdut; y el capellà, al voler mostrarli la entrada, vegé la imatge de la Verge y s'esglayà de lo que feya; li vingué una tremolor y va deixarse anar sobre'l banch, corprès per un immens penediment; y allí pronuncià las paraulas:—Senyor, perdoneunos a tots dos!—ab l'impuls del darrer sospir... El séu cor malalt no havia pogut resistir aquelles emocions, y's deturà per sempre més entre las fustas revellidas del confessorari.

JOSEPH ROIIG Y RAVENTÓS

Jo estava convençut de que'l fer versos, de petit indisposava ab la familia, un cop adult era agradós a la promesa, y ja més gran atrofiava'l pahidor... *moral y material* que diria'l senyor Pujols. Jo'm creya que quan un home qu'ha tingut la bona fe de *lirar* als Jochs Florals de Llotja; cospava la Flor natural, tenia la obligació ineludible de retirar-se a la honrada llar familiar y dedicarse a la cria de coloms, y, estirant molt, al cultiu de las clavellinas dobles. Però en aquest món, que ja no's roda ab la idea de tornar al Born, las creencias y els convenciments han anat de menos, y a cada Deu te guart els fets els rectifican.

Dich això, perque l'altre dia, (dia pera mi *de pega*, que són els més funests que pot tenir un home) vaig agafar *La Tribuna*, y entre la gazetilla y els successos, y las noticias oficials del exèrcit, es a dir, a la segona plana y ab lletra menuda com la dels certificats (ab retrat) de la Emulsió d'Scott, hi vaig trobar una critica del senyor Pujols. La primera plana del diari canaleji estava ocupada per una esquila mortuoria y dos grabats de la guerra de Corea, que poden servir pera la guerra europea si arriba'l cas; y a més per unas quantas ximpleries comentant els combats rus-japonesos.

No va indignarme aquesta preterició del estudi crítich, perque es cosa a que ja estèm avesats donada la premsa que s'estila y l'exèrcit de mancats y *ratés* que s'ha apoderat de las redaccions y las direccions dels diaris a Barcelona. Lo que si va indignarme va ésser llegir el cúmulo de ximpleries y pederias que'l senyor Pujols enjega en la tal critica, perque ellas demostran dugas cosas: el baix nivell a que'ns trobem ja que dit senyor passa per un intelectual, y lo que's pot esperar d'un poble ahont qui dirigeix un diari no té'l criteri suficient pera no donar aquestas matzinas a sos lectors, si no es ja que, en lloch de matzinas, creu donàrlosi hidro-mel.

La indignació va passarme aviat, y la fresca rialla va *florir* en els meus llabis contrets. Hi ha cosas, com las pessigollas d'aquell del quènto que's va casar, que per més *zerio* que un *ezligui* (la nuvia parlava *palpizot*), acaban per fer trencar la riallada.

Fins ara, de tant en tant, disfrutavam a l'Umbert (permetim, senyor Marti, que posi mà incidentalment sobre'l séu predilecte). L'Umbert era un xicot que ni Deu l'entenia quan tenia'l mal pensament d'encàrarse ab una quartilla ploma en mà. Jo no he vist en ma vida embulls tan horrorosos com els qu'ell se feya ab sas oracions. Ni els del al-

(1) No confundirlo con el de en frente,

tre Humbert ab sa caixa closa!... si be ja's pot dir que la prosodia del nostre era més closa encara que l'arca del dels milions.

Però al menys l'Umbert d'aquí tenia l'atenuant de que sols abocava un cop per anyada en forma de dietari, o anuari, o relicari o què sé jo. Un tenia temps de reposar. Fins, francament, ara que l'Umbert sembla qu'ha decidit emmudir, el trobém a mancar y tot.

Però senyors, en Pujols se'ns presenta baix la forma intermitent de la crítica periodística, y això ja es més terrible. Cadados per tres estém exposats a una de las sevas estulti-correas, com la que vaig a servir a petites dosis pera *solaz* dels lectors de JOVENTUT.

La crítica es sobre'l *Llibre dels Poetas* d'en Joseph Carner. El crítich creu que pera parlar d'una obra catalana en castellà, ha de traduir el titol, y ho fa. Capsa, donchs, sa crítica aixís: *El Libro de los Poetas*. Y comensa l'article, o lo que sigui, d'aquesta manera:

La acometividad del dolor en las realidades humanas, dirige la vida hacia las grandes emociones del realismo y del idealismo.

El hombre siente en él que es fuerza vivir en paz, y para llegar á ello se hunde en las actividades morales y materiales.

El dolor, en cuanto le aleja de la vida deseada, le da como una muy alta visión de la paz. Porque el dolor enfurece la visión de lo que antes habría sido un gozo en la inconsciencia.

Y la paz es en el hombre el mayor deseo. El deseo que inconscientemente le atormenta en la actividad y conscientemente en el reposo.

El ser activo, en la acepción materialidad de la actividad ó en dinamismo, se dirige siempre al mundo físico, en donde aspira á resolver en obras la febricitación de su vida.

Espero que cap llegidor haurà agafat una *febricitación consciente* al acabar d'empassar-se això, perque seria una llàstima que no pogués seguir. Després d'alguns altres *dinamismos*, diu:

Y he aquí que esa impiedad hace de Carner un pagano; pero un pagano sin sensualidad y que no posee de los antiguos sino el don de las serenidades.

¿Serenidades antigas? No'n conech altra que la gota serena!

No quiere traslucir el sentido de lo divino en la expresión sensual. Las visiones espirituales, para arrobarle, han de ser claras y precisas, sin el tormento de la carne, ni la condenación del espíritu.

En él, el romanticismo no es un sentimiento, sino una alta conciencia.

Vive más allá del tormento y es un sabio de la belleza.

Jo no sabia pas ahont vivia materialment en Carner, però ara'm quedo tan enterat del seu domicili moral com ho estava avans del material.

Aquést tros qu'ara ve... pela que no l'entenen!

El ser contemplador, á quien se llama estático y por oposición al activo, pasivo, y al que sin embargo hemos de atribuir, necesariamente, una activa pasividad, se dirige al mundo moral y en él aspira, como el ser llamado activo, á convertir en fórmulas, los movimientos de su alma.

Vinga la pela!

Y, pera terminar:

Y tiene todavía esa preocupación de que os hablo, porque su alma, todo clarividencia y concedora de los grandes mundos, se extraña de las monstruosidades de lo pequeño, para las cuales no ha sido creada. Pero no creáis que al usar yo la palabra extrañeza lo hago para darle el sentido que normalmente tiene, sino para expresar la idea del efecto que en la altísima alma de Carner hace lo vulgar, y porque en las entrañas del efecto hay algo de la sensación de lo que nos extraña, porque no es lo nuestro.

Y aunque los retóricos (que no les es dado fijarse en las altas espiritualidades), dejen por prosaicos los versos en que nosotros encontraremos un sentido que elevará hasta lo intangible esos mismos prosaismos, sigamos buscando en ellos nuestra porción de paz.

Ja't donaria jo *porción!*... Y als lectors y al director de *La Tribuna* dugas porcions de consell. Als primers que's purguin després d'haver llegit aquests retalls, y al segon que no publiqui més pedanterias per l'estil, y si ho fa que sigui en forma de concurs, ab premis a qui'n tregui el sentit, ja qu'això ara està de moda; y aixís donarà llustre al diari y tindrà una secció més, que, ben capsada ab un titol cridaner... un podrà passarla per alt. Altrament, aviat viurém tots, no *más allá del tormento*, sinó en el torment mateix.

RAFAEL VALLÈS Y RODERICH

NOVAS

Avuy acabém la publicació de *Les Disperses*, colecció de poesias del eminent poeta Maragall qu'hem donat en nostre folletí. El volúm que ab ellas formarem portarà un pròleg d'en Lluís Via, que comensarem a repartir la vinenta setmana.

El passat divendres en el centre «Nova Catalunya»'s celebrà un *meeting* de protesta contra'l servey militar obligatori. Parlaren els senyors Casals, que presidia l'acte, Armengol, de la «Lliga Regionalista», Manau, del «Aplech Catalanista», Llangort, de *La Tralla*, Serrat, del «Aplech», Llorens, del «Centre Catalunya», y en Martínez y Serriñà en nom de JOVENTUT y portant la representació de la *Unió Catalanista*. En tots els discursos se recomanà la unió de tots els autonomistas pera defensar la llibertat dels pobles, amenassada sovint per lleys tan antideocràticas com la del servey obligatori, contra'l que protestar enenergicament els oradors, defensant el servey voluntari com l'unich humà y propi de pobles lliures.

Tots foren molt aplaudits per la nombrosa concurrència que assistí al acte y qu'era formada quasi totalment per obrers.

Els federals d'en Vallès han convocat als federals catalans perà la elecció d'una nova Asambleu.

Y diuen, o diu en Vallès:

¡Correligionarios! Vamos á vigorizar el federalismo catalán eligiendo con acierto la nueva Asamblea y con el programa político y social de 22 de Junio de 1894 por enseña, elevando siempre nuestras inteligencias hacia Pi y Margall, que en espíritu continúa siendo nuestro jefe único; prosigamos la labor de hacer cada día más republicanos, á un tiempo autonomistas por medio de una propaganda seria, reflexiva y educadora de entendimientos y corazones, y valiéndonos de una política de atracción, no de repulsión, para todos y especialmente para nuestros afines, republicanzando á unos, federalizando á otros y modernizando á todos.

De manera qu'en Vallès, després de burlarse d'en Pi y Margall, després d'haver dit *Tu es Petrus* a n'en Lerroux, vol fer una *propaganda seria* y vol *modernisar* a tots, com si fos cosa moderna'l ficar els peus a la galleda, l'ésser tonto ab mala intenció y el tenir barra. De la barra d'un burro ja'n feu armada de combat Samsó en els temps bíblichs. Ves si n'és això de vell.

En Vallès afegeix en son manifest que tot això ho farà *sin abdicaciones ni confusiones de ningún género*.

L'home vol fer el bromista y no fa riure a ningú: als bons federals y autonomistas els hi fa fàstich, y als demès els hi arriba a fer pena.

Els republicans han d'estar agrahits als catalanistas, perque nosaltres, parlant clar, haurèm contribuït a que no hi hagi entre ells qui posi en ridicul al partit abandonant el camp en moments crítics. Allò del viatge a l'Argentina ho hem aturat a temps; la massa inconscient que badava ja no bada, y els aucells que volian fugir s'han de quedar a la gabia; y això que a nosaltres no'ns fa fret ni calor que se'n vagin o que's quedin.

Y no sols s'hi quedan, sinó que fins se disposan a cantarhi; y's diu que, ara que ve'l rey, en Junoy, en Lerroux y en Salmerón, faràn a Barcelona cada passada de propaganda republicana qu'esverarà als monàrquichs.

Y ja serém felissos, perque aquesté ens diràn que la monarquia ho es tot, y els altres que també ho es tot la república. No més ab la forma de govern ja ho donaràn tot per resolt, y efectivament, se resoldrà tot com sempre ab discursos, ab aplausos, ab protestes y ab parauladas.

Ja deya bé l'altre dia un diari:

Marxarà'l monarca, marxaràn els propagandistas republicans y quedarém com estavem, si no queda ab alguna ilusió menos el que se n'hagi forjat per amor a la monarquia o per devoció a la república.

Llavors, com ara, com sempre, ho haurèm d'esperar tot de nosaltres mateixos; del progrés integral de Catalunya que arribi a imposarse per la seva potencia a la monarquia o a la república...

L'«Associació Wagneriana» celebrà'l 17 del corrent la IV audició de tríos de Beethoven, executant els senyors Doménech, Munner y Dini els tríos *Cinquè* y *Setè*. Com en las anterioris audicions, els tres artistes esmentats executaren correctament las obras del gran Beethoven, distingintse en el *largo assai ed espressivo* del trio cinquè y en tot el setè trio, obra admirable, digna del autor de la *Novena Sinfonia*. Els temps del mateix (*allegro moderato*, *scherzo allegro*, *andante cantabile ma con moto* y *allegro moderato y presto*), foren dits ab gran expressió, arribant els senyors Doménech, Munner y Dini en l'*andante cantabile* a fernes sentir tota la profunda poesia que l'informa.

La sessió V y última tingué lloch el dia 20, y en ella s'executà'l *Quart trio en si bemol*, que ja haviam sentit ab piano, violoncel y violi, y qu'en dita sessió'ns donaren substituint aquest darrer instrument pel clarinet. També s'executà la *Sonata en fa major* pera piano y trompa. Com avans s'havia lluhit el senyor Novi ab el clarinet, se lluhi ab la trompa'l senyor Richart, qu'hagué de executar fora de programa'l toch de corn del *Siegfried* pera correspondre als aplausos que se li tributaren.

Finalment s'executà'l famós *Septet*, essent aplaudits ab justicia'ls executants senyors Dini, Doménech, Munner, Estera, Richard, Novi, Sadurni y Valls.

La sala de concerts era completament plena, lo que demostra que'ls nostres filarmònichs aprecian en lo que valen els esforços de la «Wagneriana» en bé del art.

Fidel Giró impressor, carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

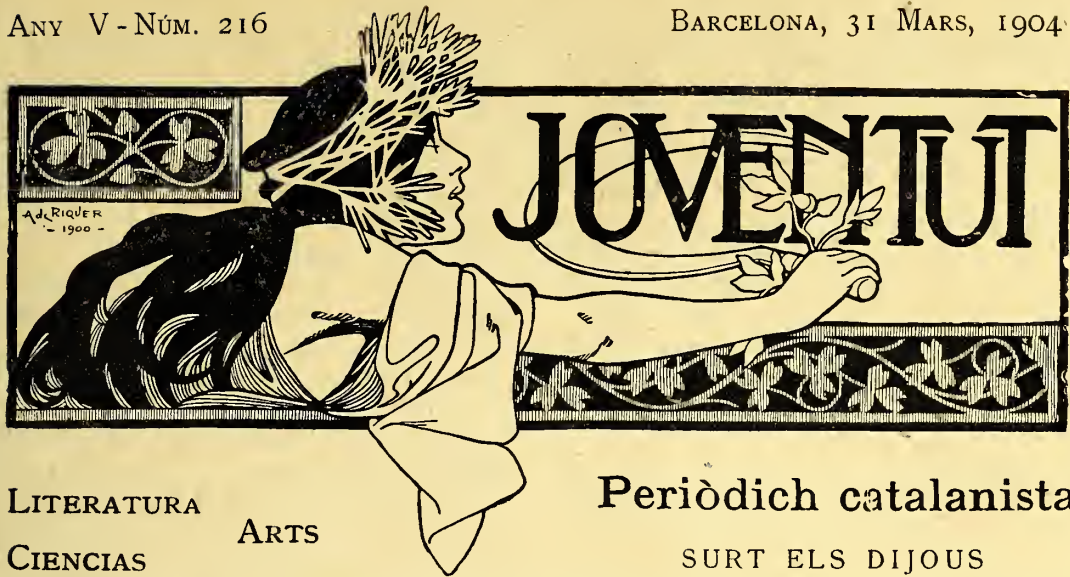
Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any	8	Pessetas.
» Mitj any	4'50	»
» Trimestre	2'25	»

ALTRAS REGIONES D'ESPANYA:

Un any	9	»
ESTRANGER: Un any	10	Franchs.
Número corrent	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins	40	»
» sense folletins	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS ARTS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 ›
› SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Contra'l servey obligatori, per Arnau Martínez y Serrià.—Farsa y miseria, per F. Pujulà y Vallès.—Carta a don Joan, per Carles Arro y Arro.—Esbargint la boyra, per Trinitat Monegal.—L'amiga, per I. L. Brichs Quintana.—Horas serenas, per Joseph Lleonart.—Las Eucarísticas, per Jacinto Verdager. Els Albigesos, per Apeles Mestres.—Caramella, per Jacobus Sabartés.—Diumente de rams, per Francesch Mas y Abril.—Confidencial, per Xavier de Zengotita.—Jochs Florals de Barcelona, any 1904: llista de las composicions rebudas a Secretaria.—Novas

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall. Pròleg, plech I.
MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 35.

CONTRA'L SERVEY OBLIGATORI

EL («MEETING») DE NOVETATS.

«Oh llibertat, llibertat, quants crims se perpetraran sota'l teu nom!» exclamà madame Roland al pujar al patibul. Y en efecte, en confirmació de las darreras paraulas d'aquella ilustre pensadora, quantas arbitrietats e injusticias han vingut cometent els sectaris del jacobinisme desde la Revolució ensà, s'han efectuat en nom de la llibertat. Per lo tant, res té d'estrany qu'en nom de la tan bescantada llibertat se'ns hagi imposat recentment pels *llegisladors* de Ma-

drid l'ultim plagi de la politica francesa, el servey militar obligatori, quin sol nom d'*obligatori* es una proba irrecusable de son vici d'origen tirànich y antiliberal, y contra quina imposició protestaren totas las fracions autonomista de Catalunya en el *meeting* celebrat el divendres darrer en el teatre de Novetats baix els auspicis de la «Lliga Regionalista». Tots els oradors que prengueren part en tan solemniat protesta, que foren els senyors Govern, de la *Unió Catalanista*, Laporta, de «Catalunya Federal», y Rahola, Raventós y Rusiñol de la «Lliga Regionalista», estigueren acorts en censurar enèrgicament aqueix sistema militar que si en lo social reflexa únicament l'esperit mesqui dels demòcratas a la francesa que sols saben reparar las injusticias socials estenenlas y universalisantas, en lloch de remediartas y abolirlas, en lo politich suposa que las tendencias imperialistas han arribat a son periode àlgit y que pera'ls pobles llatins y per'altres que com Alemanya, si no per sa rassa, per sa cultura són llatins també, res signifcan las novas orientacions de Dret Internacional, suposa que sols són paraulas vanas tot lo qu'en nostres dias s'ha dit y s'ha escrit en nom del progrés, de la justicia y de la civilisació, sobre'l desarmament universal y els tribunals d'arbitratge.

El servey militar obligatori, conseqüencia

lògica e immediata dels exèrcits permanents, es una de las tantas iniquitats degudas al jacobinisme y al Renaixement, que fou sa forsa inicial: aquestas dugas fases del absolutisme, del absolutisme monàrquich el Renaixement, y del absolutisme del Estat el jacobinisme. Puig solsament ab la forsa d'exèrcits nombrosos y sotmesos per la lley a las institucions modernes y als governants, han pogut els dèspotas de la Edat Moderna satisfer sas intemperancias y ofegar per la violència las protestas dels oprimits y dels esperits verament lliberals y amants de la justícia; forsas de que no disposavan els gerarcas de la Edat Mitja, d'aquella edat que, com diguè'l senyor Laporta, infaman y critican tots els que no la coneixen; aquella Edat Mitja que, a no haver sigut per la reacció del Renaixement, haguera arribat a la consecució del ideal suprém de la política moderna: al Municipi-Estat.

Gran y entusiasta fou l'acte del divendres. Gent de tots els estaments omplia a vessar el teatre de Novetats, y aplaudi ab calor als oradors autonomistas cada vegada qu'anatematisavan el servey obligatori y exaltavan el sistema voluntari que'l Catalanisme ha vingut preconisant sempre en son programa. Semblava la protesta irada de Catalunya en pes contra la darrera fuhetada del centralisme. Era tol el poble català constituït en tribunal revisionista contra'l fallo pronunciat *némine discrepante* pel Parlament espanyol.

ARNAU MARTINEZ Y SERIÑÀ

FARSA Y MISERIA

«*Jóvenes aristócratas, al cuartel*» exclama'l diputat republicà *federal* (?) per Sabadell, en Pi Arsuaga, fill del Mestre (1). Y un calfret de joya recorre la seva espinada al proferir tal crit, un estremiment de sensualisme igualitari li fa mitj cloure las parpellas y sospirar.

Jo no m'indigno; aqui a Espanya un acaba per perdre la humana y hermosa qualitat de la indignació. Jo ja no m'indigno. Conech el crit. «*Baixèu dels cotxes y anèu a peu; vessèu els vins anyats y emmatzineuvos ab l'amillich; embrutèu vostras robas y espitregueuvos al*

(1) *Nuevo Régimen* del 19 de mars. Article titulat *Juego descubierto*.

hivern,» cridan nostres anarquistas als burgesos. «*¿Tu ets forta, rica e industriosa y aspiras al progrés, Catalunya? Pateix com totes las altrás regions!*» cridan tots els espanyols... No's tracta d'aixecar als baixos, sinó d'abaixar als alts!

Conech el crit y no m'indigno.

«*Por lo visto pretendian que siguiesen los pobres llevando un peso que, mal que bien, gravará ahora a todos*» exclama'l fill del home digne.

Y jo tampoch m'indigno. Perque jo conech a Bestiòpolis, populosa ciutat en un de quins suburbis el tifus hi ha posat iglesia: això vol dir que no se'n anirà may més. Y conech al qefe de sanitat de dita urb, demòcrata foribond, (perque això de la democracia o's té ab furia o no's va en lloch) que irritat per la desigualtat de riquesas que a uns barris els permetia tenir higiene y a altres no, ha fet inocular, *mal que bien*, la infecció a tots els vehins.

Conech el fons d'ahont surten aquells crits: el fons de la enveja y de la ignorancia política. No es pas l'odi al capital lo que fa cridar a nostres anarquistas, sinó la enveja al acabalat; aqui no's crida per odi al privilegi, sinó per enveja al privilegiat.

Miseria, miseria y miseria!

Ah, nostres homes politichs! ¿Qué entenen ells per política? ¿Entenen per ella fer el bé del país? ¿Entenen per ella fer el bé del més gran nombre? ¿Entenen per ella cercar las solucions que més felicitat extensa e intensament aportin al Estat? No, no, mil vegadas no. Ells entenen per política buscar el bé dels sèus, la felicitat del sèus; y allà hont la felicitat dels sèus no hi arribi, que caygui la vergassada pera tots. Portan una etiqueta al front els nostres homes, y aquesta etiqueta no'ls distingeix com a partidaris d'una o altra teoria, no, mentida: els distingeix com a corifeus dels dos grans bandos en que la humanitat imbècil està dividida: pobres y rics; bandos que's divideixen en milions de milions de petits bandos, perque l'home, y l'espanyol sobre tot, (passemlo per home) es el número de pessetas que porta a la butxaca.

Pobres y rics! Tot allò que favoreix als pobres es trobat bo pels que'n portan la etiqueta; tot lo que favoreix als rics es aplau-

dit pels classificats en aquest bando. Si el privilegi, la ventatja, el favor cau sobre un pobre, el privilegi, la ventatja, el favor es aplaudit pels republicans, demòcratas, socialistas, anarquistas y tots els altres distintius ab que'ls homes-remat amagan la etiqueta. Si cau sobre'ls rics, aquests aplaudeixen y aquells protestan... Miseria, més miseria!

En politica y en sociologia, aquí no's lluyta per'arribar als jorns del benestar general, sinó als jorns de la venjança.

Donchs bé: aquests jorns comensan a arribar. «*Jóvenes aristócratas, al cuartel*». Disfrutéu, petits d'ànima; gaudiu vostra venjança: el tifus està inoculat. D'avuy més, vella pagesa, las llàgrimas que vessas per ton fill que va al servey no seràn agras, donchs cauràn barrejadas sobre la terra ab las de la mare del botigueret, del meritori, de tot aquell conjunt de... *aristócratas* (!) que podian ab penas innumbrables lliurarse del servey. Que n'estaràs de satisfeta, vella pagesa! Aixís ho diuhen ells, els *defensors* dels pobres!

Baixas passions, ignorancia, y a més inconseqüència. Qué! ¿No haviam quedat en qu'erau partidaris del sufragi universal y per lo tant de la lley de las majorías?

¿Qui forma, donchs, la majoria? ¿Els pobres, els que no tenen trescents duros? (1). ¿Y es just que aquests que tenen *el dret de manar*, quan se tracti de servir a la *patria sacrosanta*, se reparteixin las càrregas ab els que sols han d'obeir? ¿La forman els rics la majoria? ¿Es just que per'acontentar a una minoria que segons vosaltres sols ha d'obeir y deixarse aixafar pels més, sacrificuéu a aquests?

Farsà y miseria!

¿Vosaltres sôu els partidaris de la igualtat y aplaudiu la gran desigualtat de la igualtat pera'ls desiguals? ¿Vosaltres, els partidaris de la *revolució ajudada por el ejército*, sôu els que *despreciáis* la preciosa circumstancia de que sols els pobres estiguin armats y sàpigan fer el quadro, y voléu introduhir en els quartels als *aristócratas* enemichs, *hipócritas*, *cruelles*, y *poco generosos* que són envers els pobres?

Aquest poble, aquest poble imbécil que creu als séus embaucadors! ¿Havia pagat fins ara la contribució de sang? Ara més, ara aquesta's duplicarà, 's triplicarà. Podrà donarse'l gust de cantar *l'un, dos*, al costat dels *aristócratas* (!), però l'Estat, que deixarà de percebir el cabal de las redempcions, apujarà'ls consums, els drets de duanas, els impostos. Que la pagui ab pa o ab such de venas, d'ara en avant el poble pagarà més sang. Senyor Deu Vostre, lo que patiràn els *aristócratas* quan el pa valgui déu cèntims més! Y lo que disfrutará la vella obrera quan tingui el fill al servey (perque aquest hi anirà sempre) y pagui la vianda més cara en pach del *plaher* de que'l séu fill se *roce con la aristocracia!* Perque, pateixin o no, aquí de lo que's tracta es de que pateixin els que no patian, es d'inocular el tifus a tota Bestiòpolis.

Aristócratas! Mesòcratas! Demòcratas!... Miseria!! Som partidaris de la Mentocracia si una *cracia* ha de predominar: la de la mentalitat.

Fruhiu vosaltres els femelletas histèrichs que os heu passat la vida cantant goigs al militarisme; que no cap aristócrata, sinó vosaltres els demòcratas, els plebòcratas sôu els qu'enlayréu el goig de veure a la vehina ab mocador al cap perque no podéu portar barret; però quan volguéu llevarvos la carèta y parlar francament al poble... millor dit, a la plebe, parleuli aixís: digueuli:

«¿Hi ha d'haver poder? ¿Si? Donchs aquest ha d'ésser exercit pels més sabis. Aquests, siguin rics, siguin pobres, a dalt, a manar, a dirigir, a ordrenar. Els infra-homes, els cervells-pedra, els *negacions*, la multitud innumbrable d'homes-cosas, desde'l més imbécil en apariència fins el que al exteriorisarse ho fa erudita y metòdicament (que això en la forma es ciencia y en el fons imbecilitat també), tots aquests a la obediència, als serveys del darrer grau, tots aquests a l'aixada, al cabàs de plegar fems, al quartel, a la iglesia, al jutjat.»

Y després d'haverli dit això al poble, afegiuli:

«No hi ha d'haver Poder!»

F. PUJULÀ Y VALLÈS

(1) Els que tenen trescents duros són aristócratas!

CARTA A DON JOAN

...Os tinch por don Joan, por y temensa... Os estimo tant! Y es l'amor qui'm fa ésser poruga; l'amor... y la feblesa. Soch tan feble!... Y aquesta es la meva única fortalesa: el coneixement de que soch feble...

Me feu por, don Joan; vostra presència m'omple de temensa: al devant vostre no sé ni lo que'm faig, ni lo que'm dich. Vos sóu pera mi lo que pera las novicias el dimoni: l'etern temptador. Perque sense voler, inconscientment potser, vos me temptèu. Cada mirada y cada paraula vostra són temptació. Quan me miréu voldria negarme en vostres ulls; quan me parléu voldria surar en vostra veu. Sí, don Joan: soch vostra, os ho confesso. Si volèu, com tantas altras, cauré en vostres brassos, tota plena d'amor. Perque ¿còm resistirvos? Ens coneixéu tan bè! Y ademés, vos sóu nostre ideal, y ¿qui resisteix son ideal?... Sí, don Joan, os estimo... Y això, que may os ho havia gosat a dir encara, avuy os ho dich, però os ho dich aixís, de lluny, per escrit, perque tinch por, don Joan, molta por... Si os ho haguès dit arrán d'orella no os ho hauria repetit arrán de llabis. Aixís, per escrit, es més prudent...

Y ara que ja sabèu que os estimo, don Joan, de genolls os prego, os demano que'm deixèu per sempre, que m'abandonéu eternament... Deixeu-me viure felissa, ditxosa com fins ara, vora del meu espòs, tan bo, tan càndit, tan ple de beatitut... Ell es ma creu, però no es pesanta. Veyentlo content jo ja gaudeixo, ab el seu fruhir jo ja'n tinch prou... Y si jo li manqués y ell conegués mon mancament, no aniria com han anat tants d'altres a cercar la mort en vostra espasa: ell se moriria de vergonya, de pena y de dolor: el conech prou bè! No mataria, com l'Otello de la nostra llegenda, a sa esposa ab el victoriós punyal: l'assassinaria fredament desde la seva tomba veneranda... Com aucell moriria qui com aucell ha viscut sempre. Tinguèu pietat, don Joan: pietat per ell y pietat per mi. Ell se moriria de vergonya, de pena y de dolor; jo'm moriria de penediment y de tristesa... Jo l'abandonaria a n'ell pera seguirvos; vos m'abandonariau pera seguir el vostre destí...

Don Joan, sé molt de vos; desde petiteta he

sentit parlar de vostras gestas. Me'n recordo del dia en que per primer cop os vaig veure; va ésser un diumenge al sortir de missa. El cel era tot blau y el sól cantava arreu sa cansò groga... Jo anava ab mas amigas, vos ab vostres amichs... Y no sé qui—¿un àngel o un dimoni?— al passar vora meu, mirant-vos, va dir: «Aquell es don Joan»... Y os vaig mirar, y os vaig trobar bell... Y aquella nit, quan me despullava, m semblava veure entre'ls estors la vostra bruna cara d'espanyol, e impúdicament, al davant de la vostra fantasiosa visió, el meu vestit anava cayent a la catifa y el meu cos nu anava revelant-se... Y un cop al llit, sentint en tot mon cos el contacte dels llensols, vaig pensar en vos, y besant el coixi de tova ploma'm feya la ilusió de qu'era'l vostre rostre lo qu'entusiàsticament petonejava. Després, quan vaig casarme, la primera nit, al sentir per primera vegada sobre'ls meus llabis un llabís d'home, vaig aclucar els ulls y vaig pensar: «Es don Joan qui'm besa!...» Y aixís, en somnis, os he besat molts cops...

Tinguèu pietat, don Joan, abandoneume, fugiu de vora meu, oblideuvos de mi, pensèu en altras dònas, disfrutèu... Mes si tant m'estimèu, si tant desitj teniu dels llabis meus, veniu, os els ofereixo, os els regalo, mes a cambi d'un favor, don Joan, Si tant m'estimèu, veniu, mon cos es pera vos, pera vostres besos y pera vostras abraçadas y caricias; però a cambi d'un favor, don Joan: quan me tinguéu, quan entre vostres brassos m'estrenyèu, ab el vostre punyal assésineume... Aixís, un cop morta, eternament sentiré en els llabis meus el petó vostre y la vostra abraçada en el meu cos...

CARLES ARRO, Y ARRO

ESBARGINT LA BOYRA

Acabavam l'article de la setmana passada dihent: *Hem sentit remors... El riu sona, y quan el riu sona, porta aygua.*

Y si'n duya... Y no pas massa neta. Ho hem de dir palesament: el riu que de ponent (allà d'enllà), no'ns porta may netas las ayguas que pera nostre servey se puguin utilitzar, deixava anar certa flayre que no era gens agradosa. Mes no era això tot, no; aixis com la riuhada que'ns amenassava devia ésser filla d'un ayguat, que per nostra sòrt passà prompte, gracias a l'*arribada* dels raigs calorosos de nostras ideas, veyam en nostre cel nuvolots y més nuvolots bon xich negrosos, que poch a poch ens anavan tapant la hermosa claror que'ns illumina, si no sempre, al menys molt sovint, al fer nostra via vers la terra promesa. Per sòrt també, els raigs de nostras ideas han fet fugir, o millor, han esclarit lo que de prompte semblà agombolament de núvols, essent tan sols una espessissima boyra.

¿Era nuvolada o boyra? No esbrinèm; deixemho corre. Mes, si nostra vista no falla, fins ara, que la boyra's va esbargint, ens sembla veure en nostre cel algún qu'altre nuvolot que fuig, núvol que no fa pas massa bona cara.

Ja ho podèm dir, donchs: o'ns equivoquem de molt, o lo de la riuhada no'ns deü espahordir com creyam. La nuvolada ha sigut poca cosa. ¿Serà tal volta més terrible temps a venir? No ho creyèm, però en tot cas sabrèm tots fer anar las ayguas pel camí que las hi toqui, y ensemps tiràrlashi forsa desinfectant pera que no empestin l'ayre que respirèm ja fa temps y temps.

Y ara deixemnos de figuras, deixemnos d'emboïllar nostres pensaments ab un vel més o menys espès, y parlèm com es nostra costùm, que si las figuras y els vels els fem servir pera certs casos de crítica, no es just que'ls utilisèm pera'ls actes que a nostre entendre són dignes de llohansa.

Felicitem coralment a nostres benvolguts amichs en Jaume Carner y companys (en nom dels que parlà l'altre dia a Casa la Ciutat); felicitem també als que ab la ploma a la mà, escrivint articles o redactant y fir-

mant coratjosas proposicions, han contribuït junt ab els primers, en nostra terra, a fer pas per entre las boyras als esplendorosos raigs que llensa nostre ideal.

Y sobre tot llohèm tots al mestre, al digne y ferm company senyor Domènech y Montaner, portador, si, portador, dels raigs allà a las fonts del funest riu, puig ha desfet prompte la turbonada qu'engroixia l'avinguda amessant, si no destruir nostres camps, quan menys omplirlos d'ayguas poch olorosas, deixanthi un llot que per algún temps hauria empudegat nostre ambient. Si, es lo menys que podèm fer: llohar al autor de la valenta esmena presentada al Congrés al projecte d'Administració local.

Als que, malgrat haver vist la potentia llum dels salvadors raigs aquí y allà, vulguin encara restar sota'ls núvols que que dan, o entre'ls borralls de boyra escampada, y enlluhernats seguir els mals viaranys, que fassin un ferm esforç y un crit a sa dignitat, pera desvetllarla, y després que dimiteixin sos càrrechs d'elecció popular, puig si no, hauràn enganyat, millor dit, estafat a sos electors, o ahir quan predicavan, o avuy al portar a la pràctica sas prèdicas. Es molt possible que més endavant ens veyèm obligats a dir noms, cosa que sentiriam.

Dels republicans no cal parlarne: me fan riure, y quan jo rich... no puch escriure.

TRINITAT MONEGAL

L'AMIGA

Si fa o no fa, deü tenir setze anys. Es una poncelleta que s'esflora poch a poch; las galtes avans esblaymadas prenen color; el pit y tot el cos va pronunciantse en suaus ondulacions. Es l'esclat de la joventut, el despertar a la vida d'un sèr que creu qu'en la vida tot són ilusions. Mes el temps corre adalerat, els goigs se tornan penas, els jorns de festa devenen jorns de dol, el cor que ahir era tot bondat y candidesa pot llensar demà'l veri de mals sentiments qu'en ell s'hos-tatgin.

Rosa, la poncelleta de que os parlo, té una amiga, ja dòna feta, que la domina, que'es mestressa del seu cor. Se conegueren

al etzar. Anéu a saber còm, [tenint Rosa altrás amigas, esdevingue presonera en las xarxas que li parà l'amiga enganyadora. Aquesta sembla una model de bondat, però qui bé la observi trobarà en son posat, en sas paraulas, l'estudi y la hipocresia.

Rosa no coneix altrás diversions que las que fruheix ab l'amiga enganyadora. Si sos pares desitjan sortir a passeig o al teatre, no hi va si no l'acompanya l'amiga; y aquesta, que intenta ferse séu fins l'amor que Rosa té per sos pares, quan vol privarla de sortir ab ells se fingeix malalta, y Rosa resta prop d'ella.

No hi valen crits ni dolsas amonestacions: ella sols respira ab l'amiga, troban el dia curt pera estar plegadas, y al despedirse encara'ls manca tractar algún punt que tal vegada n'havian estat parlant tot el dia. Sos pares, veyent que's posaria malalta si massa li fessin la contra, callàn apesaratats per la sòrt de la filla que'ls hi han pres; sos germans posan en dubte si ho són al veures tan oblidats d'ella; y ella no's dóna compte de res, ni pot explicarse res. Ja es tart, ja es de l'amiga.

Aquesta, nedant entre dugas ayguas, fa'l séu camí. Si entorn de Rosa, la hermosa poncella, veu voleyar algún papalló, res diu de moment, però quan en un de sos vols el papalló s'allunya, ella clava son fibló emmatzinat en el cor de Rosa, que rebutja tot seguit al papalló perque l'amiga l'odia. Si, estant Rosa tota sola, se li acosta algún galàn, prou l'escolta, mes aixis que revéu a la que la domina, aquesta's mofa del galàn y de la estimació... y Rosa acota'l cap, apaga en son cor la naixenta flama amorosa, y fa chor en la befa y l'escarni del jove.

—

Y passà'l temps, y ellas sempre juntas. Y esdevingué lo natural: no un jove més que's deixa portar per un capritxo, sinó un jove ben enamorat y ben conscient va pretendrela. L'amiga dubtà, no sapigué què fer devant d'aquell home, y als comensos guardà silenci. Un dia'l cel s'ennuvolà, ella senti'l mal humor, y aquell jove vegé sas esperansas fallidas, sos juraments mofats. Volgué saber a qué obehia aquell cambi, s'atansà a l'amiga, que feu veure que l'escoltava, y ja'n tingué prou: d'alahoras serian dos els que's mourian a mercé de sa voluntat.

A la indiferencia de Rosa, qual cor s'havia enfredorit per la malévola influhencia de l'amiga, contestava'l jove fentse l'indulgent. Y un mati d'un diumenge li envià un ramell de flors, el primer que li oferia, y Rosa's manifestà agrahidissima y més que contenta. Mes al ésser nit las flors eran totas escampadas, las unas per terra, las altrás repartidas entre las amigas que cada festa la visitavan. Tothòm duya flors, tothòm menys ella. Fins l'amiga'n lluhia, l'amiga que al saludar ab una rialleta irònica al menyspreuhat jove, li deya paraulas de doble sentit que'l ferian crudelment:

—Són d'ella, n'hi ha hagut pera tothòm: tingui, tingui...—

Y, pera desvirtuar un xich l'efecte, murmurava ab carinyo, tot acostantse a Rosa y estrenyentli la cintura:

—No sé per què ets aixis...—

A aquest desdeny ne seguiren d'altrés. La Rosa un dia cremà las lletras del séu galàn, un altre'n feu befa devant d'amigas; però, si uns cops l'escarnia, altres li feya acataments y festas, voluble com un panell de campanar.

El jove allunyava l'esclat de la tempesta tant com podia, tot sostenint interiorment una forta lluyta. Volia y dolia: volia ferse'l gran, oblidar a la misera criatura, y dalia per obtindren una mirada; jurava no tornar a véurela, y de cop, sense donarsen compte, s'trobava a casa d'ella.

Un dia Rosa seya al costat de l'amiga, y ensemps tan aprop del jove, que's fregavan sas robas. Y l'amiga preguntà al jove:

—Però ¿estiman els homes?

—Si—digué'l jove, dubtant de la intenció y alcans d'aquella pregunta inesperada.— ¿Y las dónas?—afegi mirant de fit a fit a Rosa, que callava y resistia estar aprop del jove, perque's sentia més forta si restava cenyida al bras de l'amiga.

—Si—respongué Rosa.—Molt, molt estimém!

—Qui pogués ésser l'afortunat!—sospirà falsament el jove pera fer cantar al auCELL.

—Jo he donat tot el cor a...—

El jove rigué y s'allunyà poch a poch. Ja no podia amagar son odi per la dòna que li havia robat el cor d'aquella infelís.

Si: Rosa estimava. Ja era tart pera ferli

veure la veritat. Estimava follament, y tren-car aytal amor sols podia ferho Deu ab son voler... Deu y el temps que tot ho caggira, que'ns fa anyorar y plorar l'ahir ¡y el passa-rem aborrintlo! Rosa estimava no a un home que la fes felis, no a un home criminal que la enganyés: Rosa estimava mentint a la ve-ritat. Com tendra aucella ignocenta aban-donà'l niu ahont havia nascut, y voleyà pels espays rebutjant a altrás aucellas que tenian sed d'amor: però una aucella sense cor la encisà, y juntas seguiren volant, obli-dantse de las altrás aus que s'escriuixian dels xorchs cants d'aytal parella. L'una incons-cient, l'altra plena d'odi, anavan totas dugas esgranantlos, y pera més sarcasme'ls anome-navan cants d'amor.

—No'ns havèm comprès!—amargament confessava'l jóve, que fugia de las ánimas petites.—Però, si no'ns estimèm, al menys siguèm amichs.—

Y ella deya que si, però's girava envers l'amiga, s'abressavan fortament y's besavan; y l'amiga continuava'l petoneig, y Rosaja que-dava satisfeta. El jove se'n anà, per fi, no ca-pint aquell xorch despertar d'un amor impos-sible, y sentint desitjos d'esclafar aquell es-corsó qu'emmatzinava'l cor d'un àngel false-jantli l'amor.

—Si ho explico, no ho creuhen!—exclamà un dia, al veurem.

—No ho creuhen!—vaig respondre jo, qu'havia vist estimació tan aborrible. Y vaig afegir:—Es nit pera ella. Quan desperti, ja no serà la estrella del dia que vols que't se-nyali camí: serà flor seca que's doldrà del temps perdut. Espera, espera: mentres hi ha vida hi ha esperansa... Recòrdat qu'es rosa y porta espinas...—

I. L. BRICHS QUINTANA

HORAS SERENAS

I

Y quín día tan hermós!..
Jo no sé pas lo que'm passa:
al matí per la ciutat
frisansas he sentit, que tot me'n encantava.

A la tarda he corregut
pels aforas: quína tardal!..
Era'l món gemat y fresch...
Pogués contarvos jo que bella ha estat la tardal!

A sa posta anava'l sól
y me'n he tornat a casa.
Pel camí, Deu meu, Deu meu!
estava més content! Tothòm jo crech qu'ho estava.

Ja veyèu si ha estat bell jorn
que, tot just me despertava,
aixís qu'obría'l balcó
pèr baix del meu carrer passava la estimada.

II

He vist a sól-ponent la glorieta
d'un vell jardí que ja ningú se'n cuyda.
voltada de xiprers, arrasserada
dessota un mirador. La glorieta
té tacas de grogor que la vesteixen
y llàgrimas molsosas; mitj caygudas,
tres pobras persianas destenyidas
ab esboranchs per tot. Y allà en la calma
del ombrejat rasser, las paret fredas
al sól-ponent semblavan estremirse
d'un somni d'altre temps. La glorieta
voltada de xiprers, ab la cuberta
del mirador, no sé ben bé que'm conta,

ni sé si'm conta res. ¿Quí pot saberho?..
Prò jo'n estich ben cert que a la seva ombra,
un día a sól-ponent, com la veig ara,
va passarhi una cosa molt hermosa...

III

Anant tot sol per l'alterós camí
que puja de ciutat a la montanya,
veyentme'l deu Amor, s'acosta a mi:
l'Amor als que veu sol els acompanya.

—Bon día, Amor; y qu'es ben resplendent.
Dèus dar mercès a n'ell de la cassera.
—Si't deixessis ferir ben dolsament,
encara'm semblaria més sencera.

—No serà pas per' vuy, *dols Amor meu*..
Quan a n'algú li has fet una ferida,
si no baixa a guarirli un altre déu
la sent dintre'l seu cor tota la vida.

—Ja s'acosta'l bon temps y es bell, a fe,
poder sortir del bras ab la estimada,
y trobar per besarse un bell rassé
quan l'hora del misteri es arribada.—

L'Amor es un xicot ben ignocent,
prò resta fill de Mare eternament

—Adeu, ànima freda.

—Amor, adeu.

—¡Encara gosas durme'l nom al llabís!—

Y ha fugit allavors de vora meu
ab l'esguart temptador cubert d'agravis.
Mes ay! que quan fugia, aquell traidó,
m'ha ferit dolsament a trascantó! ..

JOSEPH LEONART

LAS EUCARISTICAS (1)

ARA Y DESPRÉS

*Ut nobis terra sit calum
instituit hoc sacramentum.*
ST. JOAN CRYSTOM

La Eucaristía es lo cel comensat,
mes no es en estas regions hont s'acaba.
S'acaba en altre reyalme felís
d'hont per nosaltres Jesús l'ha baixada

Aquí se'ns dóna'l Senyor tot sencer,
mes abrigat ab lo túnich de l'Hostia;
com més demanan los ulls la claror,
més s'enlleganyan de núvols y d'ombra.

En l'alterosa regió de la llum
dels accidents se desfá la cortina,
y la nit fosca se fa raig de sól,
y el raig de sól respensor de mitj-día.

Los cels hermosos se veuen per dins
obrintse flor la blavosa poncella,
y a l'anyoransa li aixuga los plors
com sól novell la divina presencia.

Y Jesucrist, nostra vida y amor,
als combregants deixa veure la cara,
los deixa ohir sa veu dolça y nedar
de sas amor en la immensa riuhada.

BENVINGUT

*Habitavit in nobis
Dulcis hospes animæ.*

Bé s'està, Jesús, en vostre sagrari;
mes Vós ne volèu un altre en mon cor;
si volèu entrarhi,
siàu benvingut, mon Déu y Senyor.
Siàu benvingut a la vostra çasa:
de sa freda llar que'l segle apaga
siàu vos la brasa

y ab la vostra amor se rescalfarà.

Entrauhi, si os plau: oberta la porta
es de bat a bat de vespre y matí.

L'amor que os hi porta
es aquella amor que'l vostre ¡ay! obrí.

Es aquella amor que os baixá a la terra;
es aquella amor que os pujá a la creu
al vici a fer guerra

y a vostre enemich, qu'es l'enemich meu.

L'amor ¡oh Jesús!, que os porta a mos brassos
es la que vers Vós m'ha portat a mi.

No he perduts los passos
mentres jo só ab Vós, y Vós sóu ab mi.

Jo de vostre cos só reliquiari,
de vostras amors jo tinch lo floret;
del gran Operari
avuy lo meu cor es lo Nazareth.

Que per sempre més sia vostra estada,
y a la veu del món porque sia sórt
tancaume la entrada,
y escrivíu demunt: «L'esta là s'es mort».

LA FONT

Al bell fons de una terra inhabitable
hi havia un camí dret
que, al viador prenent desde l'abisme,
lo duya al cim del cel.

Xardorosas ruhían a mà esquerra
las sorras del desert;
mes a sa dreta'l vorejavan d'ombra
los arbres del verger

Lo verger era gran y floridíssim,
imatge del Edem;
a voliors los àngels hi cantavan,
que foren sos aucells.

Rajava en mitj la font de l'aygua viva,
de raig joliu etern:
hi acostavan sos llabis las ovellas,
los arbres sas arrels.

Al viador li deya l'ombra: «Asseute»,
y el dols murmurí: «Beu:
eixa aygua regalada es lo viàtich
per arribar al cel».

Mes ell, deixant la vía de la Gloria,
rodava pel desert,
y, per no beure d'aquella aygua pura,
se moría de sed!

LO SAGRAMENT ARBRE DE LA VIDA

*Nobis datus, nobis natus
ex intacta Virgine.*

Lo Sagrument es l'arbre de la vida
que als dempnats a morir d'ella convida.

Veniu, joves y vells:
ompliu, els qui captàu, vostras cistellas,
ompliu-ne vostra falda las donzellas,
y vostre cor y vostre sí els donzells.

Allegeriu sas branca
d'aquestas formas blancas
que són sos richs joyells.

Mes al cullir tan dols y tendre fruyt,
no oblidèu pas la branca que l'ha duyt;
rebèu la Eucaristía

tot donantne las gracias a María.
Pel nou Adàm abasta la nova Eva
eixa poma vital que l'arbre lleva.

JACINTO VERDAGUER

(1) JOVENTUT se complau en anticipar a sos lectors aquestas bellas mostrás de l'obra póstuma de mossèn Jacinto Verdagner que ab aquest títol sortirà a llum el día de Pasqua.

ELS ALBIGESOS — (1209)

I

El fogós Castelnau, el llegat del Sant Pere,
a son amo escrigué del cor del Llenguadoc:
«¿Dorms, senyor? o ¿què fas? Respòn, ¿no es hora encara
de qu' esmolèm l'acer y posèm llenya al foch?»

«No fa ja massa temps que'l drach de l'heretjia
orgullós alsa el cap allargant son unglot,
proclamant a grans crits y en plena llum del día
«*que Roma es un burdell y tu n'ets l'arcabot?*»

«No es hora d'ofegar la veu de la Provensa?
Replègat en ton cor y escolta això que't dich:
aquí's fa llibertat y's discuteix y's pensa...
y sobre tot, senyor, aquet país ¡es rich!»

un home per mal nom, una bestia salvatge,
un monstre del infern, en Simó de Monfort.

Y al costat del capdill, ab la vista radiosa,
llensant benediccions y exaltant el furor,
cavalca el vil Folquet, el bisbe de Tolosa,
el llicenciós prelat y lúbrich trovador.

Y aquell serpent sens fi que bramulant avensa,
fet d'odis y ambicions, fanatisme y maldat,
com un riu sobreixit invadeix la Provensa
de castell en castell, de ciutat en ciutat

Y tot cau a son pas. Las vilas uná a una
tornadas enderrochs y carners fumejants
senyalan el camí, com a fitas de runa,
de cristians passant per terra de cristians.

II

Y el Papa's despertà. Va estendre per la terra
son ull concupiscent y als pobles va cridar:

«Per la fel pel Senyor! per la Iglesia! a la guerra!
¿Pot prevaldre l'infern y esfondrarse l'altar?»

«Jo os prometo doblar las santas indulgencias
concedidas un jorn als creuats d'Orient;
de tot deute os faig franchs y absolch de penitencias;
cap tribunal podrà trencar mon manament.

«Matèu! cremèu! pillèu! ¿Què desitjèu? ¿riquesas?
Els tresors dels castells, las cullitas dels camps,
el bon vi dels cellers, las dònas albigesas,
tot es vostre! Partiu, y feriu com a llamps!»

Y els monjos del Cister, ab l'Evangeli als llavis
y la espasa al costat, van escamparse a reu
predicant ab fervor la venjansa als agravis,
l'extermini al saber, vida y mort per la Creu.

«En el sant nom de Deu y Sant Pau y Sant Pere
prometèm a tothòm que cayga en el combat,
qu'absolt s'en pujarà dret al cel de carrera;
pecats, delictes, crims, tot està perdonat!»

III

Borgonyons y Picards, Gascons y Nivernesos
botent de cim en cim, de barranch en barranch,
corren al Llenguadoc a matar Albigesos
llensant rugits de llops assedegats de sang.

Al cap d'aquell estol afamat de carnatge,
se redressa arrogant, dret el cap y el cor fort,

IV

En fi, caygué Beziers. Catòlichs y sectaris
tots barrejats, tots braus, s'hagueren de rendir;
ja escalavan sos murs els llagarts sanguinaris;
dònas, infants, vellets, tot anava a morir!

Lloras en Monfort — perque'l tigre ab freqüencia
quan de sang està fart se mostra compassiu—
si no per compassió, per càrrech de conciencia,
girantse al enviat del Papa aixís li diu:

«La plassa es nostra, cert; mes dintre sa muralla
entre'ls seixanta-mil de sos braus defensors,
hi han catòlichs també, no tot es murrialla...
¿Han de pagar el dany justos per pecadors?»

Mes Arnau Amalric, el llegat de Sant Pere,
frenètic per entrar, jurant per tots els deus:
«Matèu, matèu!—cridà—Tothòm a la foguera!
Deu, després, allà dalt, ja coneixerà els seus.»

Y el vencedor va entrar. Y als bramuls de victoria
y estrèpit del assalt, s'hi juntà per poch temps
els rugits de dolor y la estrident cridoria
de contraris y amichs assassinats ensemps.

V

Y en tant que un vel de fum el firmament cubria,
al estrèpit brutal d'un món lliure que cau,
el chor de monjos, dret, cantava ab alegria...
Y el dols *Veni Creator* flotava pel cel blau.

CARAMELLA

Cuyta, noya, surt a balcó
 a escoltar la caramella,
 puig després de la cansó
 vull que m'omplis la cistella.
 Tu ets bona y fadrina,
 jo encar soch fadri:
 qui no ho endevina
 lo que passa en mil
 Prò... com que no sé cantar
 bé ho hauràs d'endevinar!..

Ma cansó qu'era molt bella
 pots donarla per cantada
 tot llegint la cantarella

en el brill de ma mirada.
 ...Y si sabs quelcòm d'aymar,
 bé qu'ho pots endevinar!..

Y ara omplem la panera,
 cuyta, vessahi ilusions,
 que'l meu cor ja las espera
 per regarlas ab petons.

Y ja s'acosta l'hora de fruytar,
 puig ja ve Pasqua florida,
 y això m'ha fet pensar
 qu'encara no ha florit la nostra vida.

JACOBUS SABARTÉS

DIUMENGE DE RAMS

El ram, el ram de la Passió!...

Quànt me plau sentir a la quitxalla aquesta cantarella!

Quànt me plau véurels amotinats devant las portas de la iglesia, riallers, empenyentse uns, als altres ab sos palmons, rams de llorer y d'olivera!...

Quin dia de goig pera ells!

Cada any al arribar aquesta diada, creuhan per ma pensa dolsos recorts del temps de ma infantesa.

Recordo que a la vigilia, de bon mati, ja anava cap a plassa arrapat a las faldillas de ma bona mare, recorrent las paradas de llo-rers, mirantme'ls rams encantat, puig m'agra-davan tots. «Compreume aquest» deya a la mare signantnhi un de ben florit y groixut de branca, qu'eranel que a mi m'agradavan pera poder anar a matar els fasos pel Dijous Sant; y si el preu era mòdich me'l comprava, donchs els pobres han de tenir en compte'l preu. Ja'm teniu a mi, cofoy, recorrent el carrer y ensa-jant pera l'endemà lo de: «El ram, el ram, el ram de la Passió...» fins a l'hora d'anar a estudi. Tot lo dia (ja no cal dirho) pensava en lo mateix.

Al endemà, encara ben demati, ja sortia al carrer ab el ram, acoblantme ab altres també matiners; anavam a voltar carrers y engroixir la colla, sempre cantant «El ram, el ram, el ram de la Passió...» tot esperant l'hora d'en-trar a la iglesia.

Venia l'hora d'obrir las portas y... allò era

un garbuix ab els palmons, els rams y aquells espignets de veus tan variats, entonant «El ram, el ram, el ram de la Passió...»

Ja havian benehit; allavoras cap a portar un brotet de llorer als vehins, cayenthi sempre dos o cinch céntims. Després tallavam las branquetas, fins a quedar la soca, aquell groixut garrot que tants fasos havia de matar per la tarda del Dijous Sant...

Ditxosos aquells temps! Recordantlos, me plau veure a la quitxalla ab sos palmons, rams de llorer y d'olivera... Me plau sentirlos ab aquella, pera mi, agradable cansó, que comensa ab «El ram, el ram, el ram de la Passió...»

FRANCESCH MÀS Y ABRIL

CONFIDENCIAL

Maniàtica, extravagant, capritxosa, lo que tu vulguis. Casarme: ¿y per qué? Sento pel matrimoni indiferencia y despreci. ¿Hi ha res més absurd, més insult? L'amor ofegat, em-petitit, assassinat... No, no, amiga meva: el matrimoni no es pas pel meu caràcter *velei-dós*, per la meva ànima conscienta. Jo no soch de las *porugas*, vull viure lliurement y ab plena voluntat.

¿Per qué dech casarme, per qué dech *contractarme* ab l'home qu'estimo, per quina baixa desconfiansa dech acceptar aqueix pacte que'ns lligaria al un y a l'altra a una ridicula obligació?

En la teva darrera carta probas inútilment de convencem dihentme qu'estich trastorna-da, que no segueixo'l camí que deuria seguir,

que tu creus haver trobat la felicitat y el benestar en el matrimoni, que'l teu home t'estima, que sempre os serèu fidels... ¿Y creus tu que nosaltres no farèm altre tant? T'equivoques al creure que no'ns estimèm de debò. ¿Qu'es lo que'ns obligaria a fingir l'amor, si aquest no fos realment verdader? ¿Quina necessitat tenim d'aparentar la estimació, si quan mori aquesta som lliures els dos de desfer nostre *contracte*? T'estranyas de que jo, estimant com estimas tu, no m'emmaridi ab el meu *promès*. No, no m'hi emmarido, ni m'hi emmaridarè, perque jo no crech assegurar ab el *lligam* del casori la seva fidelitat. ¿Se sab tal volta si demà s'estimarà com avuy? ¿Per què, si avuy consents en l'amor, no pots demà renunciarhi?

T'uneixes a un home, això es, t'hi casas. mes si un dia arribas a estar lassa d'ell o bé ell n'està de tu, al trobarvos *lligats* per aquests llassos qu'anomenèu *indisolubles* ¿quin altre remey vos queda més que recorre al vergonyós divorci?

Ja sè que'm diràs que tu may recorrerías a aytal recurs, mes si tu no hi recorrerías, hi han recorregut molts altres que igual que tu segueixen pel *bon camí*...

¿Y quin es el camí que tu segueixes? El camí que t'han senyalat els teus pares, el camí que t'ha senyalat *la societat* y per quin vas clüca d'ulls perque *t'han dit* qu'era'l recte, el segur, el verdader.

Ja ho veus: entre tu y jo hi ha aquesta diferencia: a tu t'han marcat el camí, jo me l'he marcat jo mateixa. Tu tens *fe*, jo tinch *seguretat*. Tu vols un amor constant, ùnich, eternal, jo un amor sobirà, després de tot dever. Tu estimas al espòs, jo estimo al home.

Maniàtica, extravagant, capritxosa, lo que tu vulguis...

XAVIER DE ZENGOITIA

JOCHS FLORALS DE BARCELONA

ANY 1904

Llista de ies composicions rebudes a Secretaría

Número 1. Tema: Primavera. Lema: La vida es amor, - l'amor alegría, - qu'il séu me dongués- jo l'estimaria. - 2. Amor de mare. L. Malaltet. - 3. La Violeta. L. Cansó. - 4. La plane esmeragdine. I. Pels camps. - 5. L'Esfinx. Lema: «Amor, amor, ¿per què barrejas, digas, a tes felicitats mortals tortures?» - (Henry Heine) - 6. No en va'm vas mirar impunement L. Fatalitat - 7. La Font del amor. - 8. L'esclavitut d'una reyna - 9. Cisma L. Maran-atha! - 10. Plet. L. Quousque tandem! - 11. La dòna. L. Honremla! - 12. La balada del Hivern. L. Ja s'oviran les montanyes - coronades de tristor. - 13. Amor poètic. L. L'amor poètic es el més hermós - perque es més tendre, - perque es més dols... - 14. Nadal L. Visió. - 15. Agraviment. L. Hi ha veritats molt margantas, però són veritat. - 16. Ofrena. L. Sempre a n'ella. - 17. La balada del Rey moro. Lema: Així ho conta Tramontana - quan los boscos fa udolar. - 18. Mitjeval. I. Rondalla. - 19. Al cementiri del poble en la diada dels morts. L. Del cor. - 20. «Pau Ribas y Comp^a» L. Flors que no viuhen. - 21. Dol virolat. L. L'estil popular mostra un dels pochos casos en que l'Art queda hermosit per la sua deficiencia tècnica - 22. Epitalami. L. Franciscus alter Christus. - 23. Fantasie. L. Amor! - 24. Alegoria. L. Fe y Esperansa - 25. «Foch nou». L. Alleliua. - 26. Justicia barcelonina. L. Costums del sigle XV. - 27. A Catalunya. Lema: Elegia. - 28. La mare y la nina. L. Idili. - 29. Coronas. L. Oculi autem ejus sicut flamina ignis et in capite ejus diademate multa. - (Apoc. XIX 12) - 30. La curació del bergant. - 31. Ideal. L. Amor. - 32. Una oració. L. Qui resa son cor aixampla. - 33. Queixes del cor. L. Impressions de ciutat. - 34. Amor triomfant. L. Ideal redemptor. - 35. Contes y estudis. Lema: Notes de ciutat. - 36. Nit d'hivern L. Notes. - 37. Amor es vida. - 38. Castells al ayre. - 39. La Pastoreta. L. A les fires l'he vista riallera y fent l'ull viu; pels aplechs y festes majors ballant falaguera lo tirabou y les sardanes. - (M. Aguiló.) - 40. Mon cap de Neu. Lema:.. et Dieu sait de quelles chimeres je remplis quelque fois le néant de mon cœur - (Charles Nodier.) - 41. Dels Pirineus. L. Cant de Patria. - 42. Lletra... Lema: Lástima grande - que no sea verdad tanta belleza! - (Luperio Argensola.) - 43. L'idili d'una viuda. Lema: Per la vida y per l'amor. - 44. Festa anyal. Lema: Nadala. - 45. De la terra. L. Cantem pel Poble. - 46. A Tu. - 47. Intima. L. Flor ditxosa. - 48. Lluna de mel. L. Gaudere cum gaudentibus. - 49. Infant y orat. Lema: Tityre, tu patulæ .. etc - 50. La Costa catalana. Lema: «Llum, trevall y poesia - quina bella trilogia - 51. Passant. L. Des que un jorn sa vue eût troublé mes jeux, dans le vaste monde, je n'ai vu que elle... - (A. Chamino.) - 52. La primera violeta. L. Que tristes són les coses que se'n van! - 53. L'hora del Amor Lema: Tant en amor l'esperit meu contempla - que par del tot fòra del cos s'aparta. - (A March.) - 54. Reports. L. D'infantesa a juvenesa. - 55. Los Bessons. Lema: Y anyorant les grandeses perdudes - tornarà nostra gloria a lluhir. - (Colléll.) - 56. Gotes de rosada. Lema: Cansons d'amor qu'he dictades - de dintre mon cor eixíu - alegres, com a bandades - d'aucellets deixant lo niu. - (Francesch Matheu.) - 57. Himne dels Jochs Florals. L. Funiculus triplex - 58. Lo Cant de Natura. L. Gloria in excelsis Deo. Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. - 59. Hivernenca. L. Fugim com los pastors, etc. - 60. Deu en la clotada. L. * * * - 61. Soretats. L. Violes. - 62. Defalliment. L. Ja soch vell. - 63. Somni. L. Amor y passió. - 64. Plany a l'aucella.

da. L. Un somni vareig tenir, que resulta que no era un somni.—(*Lord Byron.*)—65. La Passionera. L. ¡Oh felis enredadera—que abressà la vera Creul—66. La vila de Canet. L. Misericordial—67. Resurrecció de l'ànima. L. La Fe n'es vida.—68. La copa de la patria catalana. L. Brindèml—69. Rimas L. Desplega hermosament les blanques ales—70. De ciutat. L. Tres contes.—71. Lo gran poema. L. Amor y vida.—72. Lo piano de la morta L. Records perduts.—73. Lo pas del Deu L. Majestat.—74. Pàgina d'amor. L. Tot estima, l'herbey a la rosada,—l'aroma al romaní—la boyra a la montanya endormiscada—y tu, amor meu... ¿a mi?—75. Lo nou estel. L. Quasi stella in perpetuas aeternitates.—76. A Catalunya. L. Ay Castilla castellana...—(*Balaguer*)—77. Una rondalla. L. Patria.—78. Lo desterrat. L. Anyoransa.—79. A la Verge Immaculada. Lema: Stella matutina.—80. Fugitiu. L. Adeu a la Patria.—81. Glosa. L. Aqeres mountines.—(*Gaston Febus.*)—82. De la montanya L. Impressions.—83. La florida del Hivern L. Ampo de nieve con matiz de aurora—(*M. Costa.*)—84. Segadors de doble fals. Lema: La victoria n'es aprop—quan lo poble se'n desvetlla.—85. Vers l'ideal L. Sursum corda!—86. Cors verges. Lema: Balades en prosa.—87. L'adeu viril. L. Despedida—88. Petits moments. L. A raig de ploma.—89. Babilonia. L. Cécidit, cécidit Babylon illa magna!—(*Apocalipsis C. XIV*)—90. A una dona—91. Himne Sagrat. C. Cant dels poetes.—92. Canicular. L. Amor y natura—93. La mort del Pàher. L. Amar a Deu sobre totes les coses y al pròxim com a tu mateix.—94. La Prenda del meu cor. L. Delícies de la ignocència.—95. Lo Cant de la Tardor. L. L'òliva xiscla y udola'l llop—96. Aides. L. A m. D. g.—97. Records. Lema: ... vaig desenterrar aquell barret.—(*Martí Genís.*)—«Sota un tarot.»—98. El patrimoni. L. Vindicamus hereditatum Patrum nostrorum.—99. Llas d'amor Lema: A tres mil lleguas.—100. Pròleg L. Et vidi de mari bestiam ascendentem, habentem capita septem et cornua decem, et super cornua ejus decem diademata, et super capita ejus nomina blasphemiae.—Apocalipsis. Capítulo XIII, v. I.—101. Qüentos. L. L'aranya y la mosca.—102. Pobre orfanet. L. Pobret! pobret!—103. Montserrat L. A un nin que se'n diu.—104. La cura maravellosa. L. Lied.—105. Dijous Gras. Lema: Carnestoltes quinze voltes.—106. La festa major. Lema: Qui l'ha vista y la veul—107. Lo fill del Rey. L. Sona, viola, sona, fesne lo só cortès.—108. Nadal. L. La nit de Nadal es nit d'alegria—109. La Creu. L. Ego, ego, ipse consolabor vos.—(*Is. 51-12*)—110. Algues marines. L. Madrèpores y algues.—(*Verdaguer.*)—111. Jorn de dol. L. Remember!—112. Los dos aucells. Lema: Fides.—113. La fàbrica catalana. L. De la màquina sonora—(*V. Ruiz Aguilar.*)—114. La visita. Lema: Sant Vicents de Paul.—115. Lo jardí mullat. Lema: Octubre.—116. Nit l. Com tantas en ma vida.—117. Amor. L. Canta l'amor y sos torments, sas llàgrimas y sos somnires...—(*H. Heine.*)—118. Las duas montanyas—El Montseny y el Canigó. L. Al ayre perfuma l'olor del romaní.—N'es montanya regalada—(*Verdaguer.*)—119. Lo lladre galant. L. Lladre, més lladre que'ls altres—120. La núvia. L. Talment, semblava un àngel.—121. La Oració del Hort. L. Amor de Deu!—122. La Campana de la Seu. L. Patria.—123. Lo desmay. L. Spes—124. Lo gran día del casament.—125. Lo festejar del día.—126. Uns sogres de mal arreglar.—127. Sonni d'amor. L. «En este mundo traïdor—todo es verdad ó mentira—todo es según el color—del cristal con que se mira.»—128. Posta de sól. Lema: Idili.—129. Amorettes al Amor L. * * *—130. La Verge de la Mercè inspiradora de Jaume I en lo rescat de Mallorca. L. Redemptrix captivorum.—131. Fonda tristor L. No vullau de vosaltres sens remey enjagar

los pobres.—132. Lo duch Guillèm. L. E tota la sua amorosia era posada en Jesuchrist—133. Les oliveres santes. L. Son jardiner es Deu.—134. A la Espanya castellana. L. Ay Castilla castellana—si la terra catalana—no t'hagués conegut may.—(*V. Balaguer*)—135. Herodes. L. L'inich fou ferit de nostre Senyor Deu—136. Estudi. L. Fonts històriques dels cognoms o apellidos catalans.—137. Lo planeta mort. L. Y digué Deu: «Sía la llum—y fou la llum.»—138. La núvia morta. L. Flors gebrades.—139. El pelegrí. Lema: Camina que caminaràs.—140. La eixida blanca. Lema: Racer d'amor.—141. La vergonyosa. L. Amor.—142. Primaveraencas. L. Amor.—143. Catalunya. Lema: Patria.—144. La veu del orfanet. L. Mater pro matre.—145. L'Esglesia vella. L. Dolgos records—146. Matinas. L. Christus natus est nobis: venite adoremus.—147. Adeu Montseny. L. ¡Allunyat!—148. En el claustre. L. Mon racer.—149. Naturalesa. L. Gloria in excelsis Deo.—150. Pensament. L. Dol.—151. L'enterraments. L. * * *—152. La font prehistòrica mineromedicinal de Vallfogona de Riucorb. L. Fons ascende-bat a terra.—153. Cinch sonets L. Enfilall.—154. ¡Patria! L. Ningú es fill de duas mares.—155. La poesia. Lema: La poesia es lo vincle d'or que junyeix l'ànima al cel; la poesia es l'amor; la poesia es Deu, y mentres hi haja Deu hi haurà poesia.—A mon fill. L. Concells.—157. Les set paraules. L. Pater, admitte illis: non enim scunt quid faciunt.—158. Contemplació L. Ecce lumen Dei.—159. A mon amor L. L'amor verge tot ho pot.—160. A Barcelona. L. Coratge y augur.—161. L'esperança en Deu n'es pau del cor. L. Lo del món tot passa.—162. Sant Tomàs en L'Actum est de Maniquaels. L. No n'hi ha cap de Deu dolent.—163. Lo Cònte y Amatia—Buscant l'amor. L. Amor vinct.—164. Surtida d'Hivern. L. Amunt los cors.—165. Bíblanas L. Violé.—166. La fe Catòlica va fer gran a Catalunya. L. Varen treure'l bon Jesús... Aquí es vostre capità—Aquesta es vostra bandera.—(*Los Segadors*)—167. Semprevides. L. A ma filla Maria.—168. Judas Iscariot. L. «Nolite judicare, ut non judicemini. In quo enim judicio judicaveritis judicabimini... etc.»—(*Sant Matheu, VII. 123 5.*)—169. Animas blancas. L. De la terra—170. Eterna despedida. L. Plant de Amor.—171. La núvia. L. Lacrymae.—172. Pau y amor. L. Puig l'Etern Pare sols la pau envia—com premi digne del amor d'un poble.—173. Passioneras. L. Inèdites.—174. Mirant-te. L. ...riguardando ne begli occhi...—(*Dante.*)—175. La Lletja. L. Cart entre lirs.—176. L'Agüllola. L. Alta muralla—d'un castell de titans—es eixa serra.—(*Verdaguer.*)—177. Pregaria. Lema: Tría munera, aurum, thus et myrrha.—178. La nostra ofrena. L. ¡Bon profit!—179. Fides.—180. La filla del Carmesí. L. Petiteta.—181. La jornada del Bruch. L. Aquell que per tot passava, pel Bruch no pogué passar—182. La Mare de Deu de la Mercè. (Romans històrich.) L. «Mater Misericordiae, vita, dulcedo spes nostra, Salve.»—183. Florescència. L. No't cas s sense amor ¡filleta meval.—184. Instantànea. Lema: Del natural—185. Blava L. Idíllica.—186. Al Pi de las tres branca. L. Remembransa.—187. Ditzas fallidas. L. A una morta.—188. Anyoransa. L. Records.—189. Amors de l'ànima—190. La meva Jo. L. 300.—191. La mort del virrey. L. Bon cop de fals.—192. Lo plany de la sempreviva. L. A viure entrè los morts, so destinada—193. Fe de Montanya. L. En mort y en vida—194. A la classe obrera. L. Ditzós qui estima'l trevall.—195. Quadret. L. ¡Oh témporal! ¡oh mores!—196. A la memoria de mossèn Jacinto Verdaguer.—Elegia.—L. Homenatge.—197. Llop y ovella. L. Dels temps en que les besties parlavan.—198. L'idea nova. Lema: No sols de pa viu l'home.—199. Tot reclutament deu ésser voluntari o mixte indemnizat ab substi-

tució. L. Al Sól de la Pau tot brolla.—290. Cansó. Lema: Que vens de lluny, cansó!—201. La mort del recort. L. Labor virtus—202. Diada de Corpus. L. Costums de la terra—203. L'honra y lo diamant. L. La taca no hi sia, que la pols bufant se'n va—204. Vellant. L. Esperèm.—205. L'ou com balla. L. Corpus Christi.—205. Lo carrer del Regomir. L. ¡Ay carrer del Regomir—qui t'ha vist y qui t'heu ara!—207. Idealisme y prosa. L. Cartas a l'aymía.—208. Mater puríssima. Lema: Mare de Deu.—209. Pom de rohelles. L. *.—210. Englantines. L. Vindicamus haereditatem Patrum Nostrorum.—211. Himne dels Jochs Florals. L. Vida.—212. Clars de lluna.—Trilogía. L. Astre d'amor.—213. Les danses d'estiu. L. Costums de la terra.—214. El poeta. L. Voe soli.—215. La sardana. L. Ball català.—216. Biografía. L. Toranré a lliure y plenal.—217. Pel Monastir. (Cavilació.) L. Nihil prius fide.—218. Carnestoltas. (Del natural.) L. Quousque tandem?—219. La follía.. L. Epílech de novela—220. Amor. Lema: De Santa Pau enarborant bandera—amor al món impera.—221. Himne dels Jochs Florals. L. Alsèm joyosos nostra bandera.—qu'es la esperansa del nostre cor.—222. Balades en el desert—223. El Candidat.—224. Trista. L. Al amich del autor en V. D. de T.—225. Goig y dolor L. ¡Fel—226. Rurals. L. Del natural.—227. Setmana. L. Crucifixus mortuus et sepultus tertia die resurrexit.—228. Jup. L. La mort del nen.—229. Eternal. L. Sempres!—230. Glorias y Mercés de la Verge Redemptora de Catius. L. Ad te clamamus.—231. L'Himne de las Flors. L. Com més del sól n'obri—l'ardent raig millor.—232. Pompeia. L. Resurrexit.—233. Revivallas. L. Aquell camp de creuhetas benchidas.—234. La Santa Casa. L. Si vis amari, ama—(Senec. epis 9 ad Lucit.)—235. Himne dels Jochs Florals. L. Patria, fides, amor—236. Macabra. L. Fides.—237. Recort. L. Fent punta.—238. Després del pecat. Lema: Et emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, ut laboretur terram de qua sumtus est.—(G. III. 23)—239. ¡Sursum! L. La Amorç—240. El Sant epílech L. ¡a sollicitud, el respecte y la tendresa ab que mirava a la Verge Santíssima, etc.—(Sant Joan Evangelista. Croiset.)—241. Lo Repte de Burdeus—242. Sant Pau de Narbona y el Bisbat de Vich. Lema: Viam veritatis elegi—(Psalm CXVIII, 30)—243. La Fe Católica va fer gran a Catalunya. L. Catalunya! baixa la sombra benefactora de la Religió Católica. etc.—244. Himne a la pau. L. Des que la pau del món fou desterrada la humanitat vilment s'es transformada.—245. Flors morades. L. Flors de dol.—246. La Monja y la Casada. L. Vida—247. L'Obra dels sis dies. Lema: Exameron.—248. La selva animada. L. Albrecht Dürer.—249. Lluyta eterna. L. Vida y Mort—250. L'arbre alt.—251. Visió. L. Mare del amor hermós.—252. Himne dels Jochs Florals L. Fe, Patria y Amor.—253. El Miracle de la Verge L. Hossannal—254. Sereñata. L. Clar de lluna—255. Germanastres. L. Aspra tenzón.—256. Posta de sól. L. Desvetllament.—257. La esperansa. L. «Esperansa y recorts de ditxa... etc.»—258. Advent L. Rorate coeli desuper et nubes pluant Justum... etc.—(Isaías. XLV. 8.)—259. Llot. L. Dramas del vici—260. La Llegendada del Rondallayre. Lema: Estrofes.—261. Populars. L. A la mainada.—262. Prometensa L. Ben fet.—263. Onas. L. Ton cepetre es el trident—264. La Poesia. L. Suspiró de lo hermoso—inspiración divina—265. Historia vulgar. Lema: ¡Has olvidat aquells bons temps? etc.—(Heine)—266. Dolços Col-loquis. L. Amor meus mihi et ego illi.—267. Fochs de Sant Joan. L. Tot es fum.—268. Los Reys a la Maternitat. L. Es una festa trista—la festa dels bordets.—269. Estiuheig. L. VIII—270. Visions. L. V. Sonets.—271. Fruhint de la Natura. Lema: Natura simplicibus gaudet—272. Codpícia.

Lema: Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra... etcétera.—(Sant Matheu V. 19 y 20)—273. Vida nostra. L. Cères y Plutó.—274. Realitat. L. Bon punt la criatura.—275. Expiació. L. del natural.—276. Justicia? L. On doit faire ce que l'on sent.—(Zola.)—277. El Calvari d'una vida. L. Somniava un impossible.—278. Desil-lusió. L. Els metges ho havian dit.—279. Te'n recordes? L. Viatjavem a rahó de seixanta kilòmetres per hora.—280. Sola. L. Les aurenetas.—282. Ofegant el recort. Es mortal!—282. Cercant l'aymador.—283. Redempció. L. L'amor tot ho esborra—214. Lo Beato Domingo Castellet. L. Majorem hac dilectionem nemo habet, etc.—285. Ignés de Llar. L. ¡Traydoral—286. Paraula d'or.—287. Les meves filosofies L. Del meu hortet.—288. Tríptich. L. Promesas santas.—289. La llantia del Santíssim. L. Lux perpétua.—290. Gent d'ideals. L. Assaig de novela humorista.—291. Lo Martre del Calvari. L. Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.—(Luc. 23-43.)—292. Primer Amor. Lema: La vostre amor donzelleta, no me la voléu donar?—293. La fe cathòlica ha fet gran a Catalunya. Lema: Qui esfonsa o alsa als pobles—es Deu qui'ls ha creat.—(Verdaguer.—Oda a Barcelona.)—294. Idili. Lema. La mare de Deu cosia en el 'portal de s'hortet. (Cançó popular.)—295. Himne dels Jochs Florals. Lema: Veniu trovayres, nostra lluyta es noble.—296. Cercant flors. L. Amor che al cor gentil ratto s'aprende amor, che a nullo amato amar perdona—(Dant. Divina Comedia Infern. C. V.)—297. Perpetuinas. L. Gloriosa dicta sunt det e—(Ps. LXXXVI. 3)—298. Les hores d'amor serenes. L. ¡Ay anys de joventut! ¡Ay foguejada de graciosos amors!—299. Idili místich Lema: Di'etiae maea esse cum filiis hominum.—300. Rondalles y Cansons. L. La santa llar vos guarda—com mirra en l'encenser—floretes estimades—del patri claveller—301. Estiuhenques. L. A ma esposa.—302. Testament. Lema: Patria.—303. Lo Miracle del «Bergant». Lema: Surge et ambula.—204. Las dugas coronas L. Renai-xensa.—305. Rondalleta L. Vida—306. L' hora de la mort. L. Règimen de l'humanitat—307. Viatge. 308. En el vèrtich de la vida. L. Y en tos braços—309. Intimas. L. Amorosas.—310. Retaule—311. Dolsa mort. Lema: Plácido sopóre.—312. El Pi de les tres branques L. Arbre sagrat.—313. Idili blau. L. Parelles—314. Natura. L. Inmutable—315. Llum L. De ta détresse j'ai sondé l'horreur.—(Heine)—316. Nupcial. Lema: Natura.—317. Sol. L. Ne me disais jamais ce triste mot d'adieu; pour une, au revoir, c'est le mot de l'espoir.—(D'Arincourt.)—318. De ciutat. L. Passions baixas—319. La mellor vida. L. A Flora.—320. Bíblicas. L. A quatuor ventis veni spiritus... etc.—(Ezequiel. capitulo XXXVII, vers. 9.)—321. Després del bou. Lema: Marina ciutadana.—322. L'etern femení Lema: Omnia mecum porto.—323. Tardor y Primavera. Lema: Descriptivas.—324. A una nina. L. Amor.—325. A Catalunya. L. Si fos aral—326. Amorosas L. Jo t'am!—327. Hivern. L. Plany.—328. Visca! Xampany! Lema: 329. Croquis Pyrenençs.—330. A Polonia L. Els rius y las montanyas saltaràn de goig per son triomf.—331. Prosa. L. O si quis pretii vidisset tui—Olim redisses ad splendorem pristinam.—(Pheidrus.)—332. La Roda. L. Contrast.—333. Las cendras d'en Robert. Lema: Ultratomba.—334. La sotana vermella. L. Qui s'ho creu, qui no s'ho creu—com m'ho van contà us ho conto.—335. Als Jochs Florals.—Himne. L. Ma sang per ells.—336. Regnat de Christ. L. Christus Rex.—337. La lluna no es morta. L. On croirait voir vivre—et mourir la lune.—(Paul Verlaine.)—338. Ciencia d'Adam. L. Minuisti cum paulo minus ab angelis—339. Montanyenca. L. Flor del camp.—340. Lo meu roser. L. ...rosa... in Jericó.—341. Lo progrés. L. Camen saeculäre.

A més se són rebudas quatre composicions que, per no venir ab las condicions establertes en lo Cartell, no han pogut ésser admesas.—Lo Mantenedor Secretari, *Manuel de Montoliu*.

NOVAS

La «Lliga Regionalista» ha tingut el bon acort de pendre'ls següents acorts:

Primer. No pendre part ni enviar representació a cap dels actes que, en obsequi del Rey, tinguin lloch ab motiu de la seva vinguda a Barcelona

Segón. Dirigir un manifest al poble català recordantli una vegada més la opressió secular de Catalunya, el desconeixement dels seus drets, la negativa constant y obstinada a totas las aspiracions de nostra terra, y fer una afirmació categòrica dels principis del catalanisme.

Tercer. Recabar pera dit manifest la firma y el concurs de las demás entitats catalanistas; y

Quart. Fer públics aquests acorts.

Naturalment que aytals acorts són de sentit comú y no hauria pas tingut necessitat de pèndrels la «Lliga» a no haverse evidenciat la volubilitat y fins corruptibilitat d'algú o alguns; naturalment que, tractantse de la rebuda del quefe d'un Estat unitari, els acorts presos per la «Lliga» són cosa tan dogmática y sabuda pels autonomistas, com ho es pels catòlics (segons comparansa d'un bon company) el dejenar en dias de precepte. Però, de totas maneras, may sobran acorts semblants. La «Lliga» ha fet bé al publicarlos, y encara farà millor si ab un expressiu recadet els envia particularment a tots els regionalistas que per sufragi del poble ocupan càrrechs públics.

Nostre aplauso, donchs, a la «Lliga Regionalista», y que per molts anys pugui defensar ab la mateixa energia els nostres alts principis.

Se'ns ha remès, pera sa publicació, la següent protesta que insertèm gustosos, puig demostra que la opinió de la classe escolar catalana no es la que li han volgut atribuhir determinats elements que aquests dias no's donan punt de repòs preparant *ovacions* y confeccionant *entusiasmes*:

Coneixedoras las societats escolars al peu indicadas de que alguns estudiants, en nom de tots els demás, havían sollicitat se'ls li concedissin els estandarts de las diversas facultats y escolas, y no estant conformes en que ostentin representacions que no són certas y creyent, al mateix temps, que pera representar una facultat o centre d'ensenyansa qualsevulga's necessita si no la conformitat de tots els individus que la componen, quan menys la de la majoría dels mateixos, circumstancia que indubtablement no existeix en aquest cas concret, las entitats que suscriuhen, en cumpliment de son dever, han visitat al alcalde, de qui depenen els estandarts, pera ferli avinent las anteriors manifestacions.

Manifestacions que fan públicas porque pública també ha sigut la representació que indègudament volían atribuhirse alguns escolars d'aquesta Universitat quina conducta desautorisem per medi de la present.—«Centre Escolar Catalanista».—«Agrupació Escolar Catalanista Ramón Lull».—«Asociación Escolar Republicana».—«Federació Escolar Catalana».—«Asociación Escolar Robert».—«Joventut Escolar Carlista»

El consell d'administració de *La Renaixensa*, compost pels senyors M. Folguera y Durán, Pere Arderiu y Antoni Colomer (donchs els senyors don Albert Escubós y don Joseph Matas no han acceptat la reelecció dels càrrechs que desempenyavan en l'anterior consell) ha manifestat en el número de diumenge que *La Renaixensa's* convertiria temporalment en setmanari pera — com diuhen—«referse moral y materialment de sa postració actual y reempendre després ab més vigor y energias que may, encara que potser sia ab menos pretensions, la seva campanya pera'l sanejament y regeneració social de Catalunya.»

Segons declaran, els ha conduhit a tal extrèm l'estat de desequilibri entre'ls ingressos y els gastos del periòdich, y l'haver trobat gayre bé buyda la caixa de la societat anònima, però confian poder dur la empresa a bon terme comptant ab la imprenta y ab el valor dels béns mobles, encara qu'estàn gravats ab 45,000 pessetas que s'han de pagar als antics propietaris.

Desitjariam que la nova comissió fes de *La Renaixensa* un veritable portaveu de las actuals aspiracions del Catalanisme.

Deya dias enrera *La Correspondencia de España*:

S'ha comentat molt la esmena presentada al projecte de lley d'administració local pels diputats catalanistas, puig en ella, conservant sols el nom las provincias actuals, se disfressa molt poch per cert el famós programa de Manresa, y's demana una autonomia regional casi absoluta, baix l'administració de consells regionals formats per agrupacions de provincias.

Está clar que'ls catalanistas encubreixen la seva intenció al dir que aixís ho demanan pera totas las regions d'Espanya; però a lo que van, en realitat, es a lo séu.

Ab lo qual entenèm que fan molt bé, porque prou feyna té cadascú a arreglar sa casa pera que's fiqui a arreglar las dels altres.

Aqueixos *hidalgos* se pensan que'ls catalans fem com ells, que tot l'any venen aquí a riuhada teta per'arreglar Catalunya y... pera ferse passar la gana.

A lo tuyo tu, que diuhen ells, encara que no ho practiquin.

L'«Associació Wagneriana» celebrà'l dia 25 del present una sessió literari-musical dedicada al gran compositor alemany Franz Schubert.

El senyor Pena, president de l'associació, llegí un curt treball estudiant la personalitat artística de Schubert, qual importància celebrà. El treball d'en Pena fou complet, puig analisà l'obra de Schubert, considerantlo com autor de *lieder*, de composicions pianísticas y *di camera*, simfonias y òperas. El senyor Pena fou molt aplaudit.

Tot seguit foren executats el *Quartet en si bemol major* (op. 168) y l'*Octet* (op. 166), obras bellíssimas que valgueren grans aplaudiments als executants senyors Munner, Marcet, Estera, Dini, Valls, Richart, Nori y Sadurní.

Entre'ls varis actes de protesta contra'l projecte de lley de servey militar obligatori, cal consignar el *meeting* organísat pel «Foment Autonomista Català», que'l passat dissapte's celebrà sols a mitjas, donchs el delegat del govern civil el suspengué fundantse en un erro en que s'havia incorregut al donar compte a dit centre oficial del lloch ahont el *meeting* se celebraria.

Havian fet us de la paraula'ls senyors San-salvador y Armengol, que combateren eloqüentment el servey obligatori com a propi de pobles endarrerits y antiliberals. El públich, qu'era nombrós y que diferentas vegadas havia demostrat son entusiasme, sortí del local al suspendres el *meeting* donant forts viscas a Catalunya.

Els editors de la «Biblioteca Popular de «L'Avenç», desitjosos de contribuir al foment de la novela catalana, obren un concurs pera premiar las tres millors que's presentin a condició de que sian rigorosament inèdits y de que la extensió de cada una no excedeixi de 120 planas impresas ni baixi de 100. Els tres premis seràn de 125, 75 y 50 pessetas respectivament, y ademés s'entregaràn als respectius autors 25 exemplars tirats en paper satinat. Se concediràn els accèssits y mencions honoríficas que s'estimin de justícia, els quals donaràn també dret a la publicació de la novela en la Biblioteca y a la entrega de 25 exemplars en paper satinat. El terme d'admissió finirà'l dia 31 de maig, y el fallo's farà públich el dia 20 de juny següent. El jurat calificador està compost pels senyors Joaquim Casas Carbó, Ignasi Iglesias, Joan Maragall, Jaume Massó Torrents y Ramón de Perés.

L'«Ateneu Arenyenç» ha organísat son VII certamen literari, qual festa's celebrará'l segón dia de la festa major d'Arenys de Mar, o sia'l 10 de juliol. S'ofereixen quinze premis, advertintse que no's concediràn accèssits ni mencions honoríficas. Els treballs, rigorosament inèdits, han d'esser enviats al president del «Ateneu Arenyenç», don Joaquim Bombi, (Margaridas, 16, Arenys de Mar), fins al dia 25 de juny. El jurat calificador està compost pels senyors Joseph Maria Arnau, president d'honor; Joseph Franquesa y Gomis, president; Joan Maragall, Frederich Rahola, Francisco Flos y Calcat, Joseph Calbetó y Roget, Modest Soler, y Manel Folch y Torres, secretari.

S'ha inaugurat al carrer de Pelayo, 8, la sala d'exposicions de la revista comercial iber-americana *Mercurio*, en la que hi están exposats molts dels productes que constitueixen el comer entre l'Amèrica del Sud y Espanya, y ademés un curiós aplech de fotografias. El local reuneix excelents condicions. Felicitèm als senyors Rahola y Zulueta, que són l'ànima d'aqueixa exposició.

Publicacions rebudas:

Cuadernicos baturros, per Julio Victor Tomey. Hem rebut els quaderns 7 y 8, que contenen agradables narracions *baturras*, plenas d'humorisme y dels acudits propis del poble que descriuhen, sovint grollers, sovint plens d'intenció. Se ven cada quadern a 20 cèntims.

La Esquerpa, cansó popular catalana, XXXV delas publicadas pel «Cançoner Popular», continent la lletra, la música y copiosas notas folk lóricas, y anant ilustrada ab un bonich dibuix a la ploma. Preu, 10 cèntims.

Ayres del Riubrugent, sardana llarga de Miquel Font y Llagostera, pbre. Aquesta sardana, escrita ab todas las condicions pera ésser ben ballada, la forman motius musicals de cayent molt català, y ha sigut editada per la casa Dotesio. Preu, 1 pesseta.

Boyra y Sol, monòleg original de Ramón Suriñach Baell. Se recomana aquesta obreta per la naturalitat y correcció del estil; el llenguatge, ja festiu, ja sentimental, reflexa ab encertats matisos y gradacions, els diferents estats d'anim del protagonista. Fou estrenada ab èxit en el teatre del «Circo Barcelonés» la nit del 2 de janer d'enguany. Preu, 50 cèntims.

L'Holandès errant, de Ricart Wagner, traducció catalana adaptada a la música per Xavier Viura y Antoni Ribera. Acompanyan a la traducció un complet estudi temàtic y un quadro sinòptic ab els temas musicals.

Ha sigut editada aquesta traducció per la «Associació Wagneriana».

Lluïsa, novela musical de Gustave Charpentier, traducció catalana adaptada a la música per Joaquim Pena, acompanyada d'un detingut estudi temàtic y d'un quadro sinòptic dels motius musicals. Ab aquesta obra s'inaugurarà la propera temporada del Liceu.

Riu amunt, aplech d'estudis de nostre estimat company de redacció en Geroni Zanné. Aquesta obreta forma'l volúm VIII de la popular biblioteca «Nova Catalunya». Preu, 1 ral.

Montblanch al «Orfeó Canigó.» Follet il·lustrat, commemoratiu de la excursió que dita entitat choral catalana feu a Montblanch els dies 19 y 20 de mars. S'hi llegeixen entusiastas articles y poesias, y varias cançons populars catalanas.

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Els subscriptors y lectors que conservin complerta la col·lecció dels números publicats durant l'any 1903, poden remètre-la a aquesta Administració, que s'encarrega de fer-la enquadernar pel preu de 3 PESSETAS, ab las artisticas tapas expressament confeccionadas pera'l volúm IV de JOVENTUT.

Las tapas soltas se facilitan al preu de 2'50 PESSETAS.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

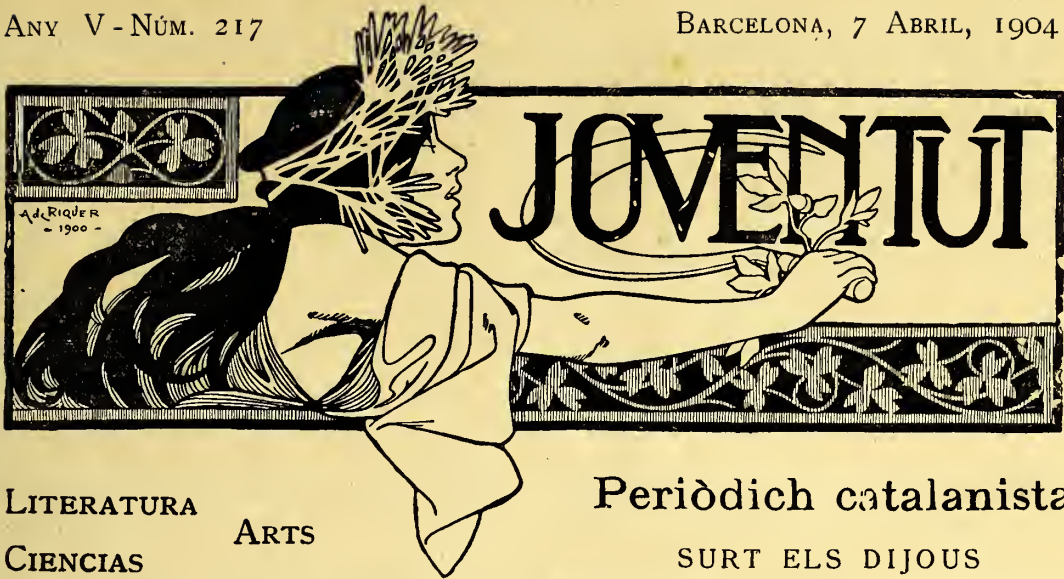
No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.: 20 CÉNTIMS.

> ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 >
> SENSE FOLLETINS. 25 >

SUMARI:

Parlemne, per Emili Tintorer.—El Lerroix dels conservadors, per Arnau Martínez y Serrià.—El novici (fragment d'un poema dramàtic), per Apeles Mes-tres.—Carn pel llop, per Alfons Trinxet.—Els proble-mas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—Un egoista, per Lluís Via.—«Louise», per Geroni Zanné.—Camí de la fossa, per E. de Pons M.—Revis-ta de revistes, per Ll. V.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall. Pròleg, plech II.
MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 36.

PARLEMNE

«Los esplendores de la Realeza, á que los catalanes no están acostumbrados, se-rán parte al entusiasmo que la llegada del Rey provocará en Barcelona.»

«Tenemos descontada una silba, la de los catalanistas; pero ella no tiene importan-cia, pues éstos no son enemi-gos del régimen sino enemigos de la patria »

Aquestas dugas parrafadas, que s'atribu-heixen a elevadas personalitats *palaciegas*, sintetisan la opinió dominant en el *meollo* de la península, tractantse de la rebuda y signi-ficació del viatge del rey a Barcelona.

En temps democràtics, las opinions do-minants (expressió de la vulgaritat) són las més dignas de fixar l'atenció. Per això a mi, curios y senzill espectador, m'han *frappat* tot seguit y no he pogut abstenirme de fer els meus comentaris.

Anèm per parts y comensèm per la segona, qu'es la més grave ensemps que la més falsa: «*Que no somos enemigos del régimen sino enemigos de la patria.*»

Precisament es tot al revés. Ne som d'ene-michs del regim, però no en el sentit de re-negar del rey actual sinó d'una institució que, encara que sols sigui simbòlicament, re-presenta'l centralisme absorbent y aniquila-dor de totas nostras energias. En cambi, res més lluny de nosaltres que renegar de la patria. Precisament la nostra activitat, las nostras lluytas constants y els nostres esfor-sos sols tenen per objecte fer gran y lliure a nostra patria estimada. Lo que hi ha es que cada hu la entén a sa manera la paraula *patria*.

Per tot lo qual ni protestarèm ni xiula-rèm al rey.

No'l xiularèm perque la monarquia y el rey sols ens inspiran indiferencia. La teoria y la pràctica del regim constitucional, a Espa-nya, ens han demostrat que *el rey reina pero no gobierna*, y com nosaltres, els cata-lans, ja sabèm que no es el rey qui ha de

darnos lo que necessitèm, que no es ell qui ha de fernos el mal o el bé, y que fóra temps perdut el qu'emplear poguessim suplicant y demanant, es clar que també hem de considerar temps perdut el qu'emplear poguessim exaltant, aclamant o adulant a qui, en definitiva, no'ns governa, sols... *ens reina*. Ni aplausos ni xiulets: indiferencia.

¿Podiam fer altra cosa'ls catalanistas?

Desde'ls que reivindican la personalitat de Catalunya per motius d'ordre històrich y sentimental y els que volen la seva autonomia per rahons econòmicas que la farian més gran, fins a nosaltres els catalanistas radicals que som autonomistas perque en l'autonomia de las regions hi veyèm un pas envers l'autonomia absoluta del individu a que aspirèm com ideal, y perque creyèm que aquesta autonomia significa una disminució de poder, qu'es també un pas ben llarch envers l'abolició absoluta de tot poder qu'es nostre somni daurat, tots, absolutament tots els autonomistas catalans no podèm fer altra cosa.

Se'ns dirà tal volta que al costat del poder moderador que representa'l rey també hi ve a Barcelona'l poder executiu, que junt ab el legislatiu fa anys y panys que malmena la Espanya, y sobre tot malmena la pobra Catalunya. A això contestarèm que contra aquests dos últims poders ja hem protestat altràs vegadas, n'hem protestat avans y'n protestarèm sempre. Però avuy aquests poders responsables—¡oh ironia de las cosas humanas!—venen protegits per un altre poder que no ho es, per un altre poder que—¿qui sab?—potser en el fons també'n protesta com nosaltres d'ells, perque de fet també, com a nosaltres, el tenen esclavitzat.

Nosaltres hem protestat una y mil voltas contra'l poder executiu que a Espanya està format per quatre munyidors d'eleccions, cacichs màxims d'una política xorca, y n'hem protestat serena y virilment de varias maneres, entre altràs reduhint a la impotencia als seus representants, petits cacichs de Barcelona; hem protestat del poder llogistatiu també de varias maneres, entre ellas enviant representants a las corts pera que'ls diguessin quelcòm de lo que nosaltres volèm. Hem protestat, donchs, y protestarèm sempre, dels dos únichs poders quina tirania'ns aclapara.

Ah! Si en lloch de tractarse d'un rey cons-

titucional se tractés d'un monarca absolut y ell ens hagués malmenat com ho han fet els governs d'Espanya! Ja ho veurian alashoras si protestariam, si cridariam, si li fariam veure'l nostre descontent!

En quant al altre punt, allò de *los esplendores de la Realeza*, precis es confessar que'l personatge madrileny no va del tot errat. Per desgracia també n'hi ha de badochs a Barcelona, y no seràn pas sols els elements oficials, els vividors de la politica, els forasters, els infatuats que aspiran a un títol o condecoració y, en fi, els tips que ja s'ho tenen cobrat y esperan cobrar més encara. A més d'aquests que ja forman un hermós contingent, hi haurà molts catalans que, atrets pel mirallet del espectacle, contribuiràn a donar animació y vida al quadro. Però no vos en fièu massa del seu entusiasme. Si aquí som badochs també som desconfiats, si som curiosos no'ns deixèm enlluhernar fàcilment, y bé podria resultar qu'en definitiva l'espectacle sols obtingués un *succès d'estime*.

Bé es veritat que no compto ab las masses republicanas que són las que podrian esguerrar el *marro*, perque en bona lògica si algú a Barcelona deü protestar, no poden ésser altres que'ls enemichs seculars de las institucions, aquells ilusos qu'encara avuy, en ple sigle xx, creuhen que la república, es a dir, una forma de govern diferente de l'altra, es una mena de *panacea universal*, y quin programa únich consisteix en renegar d'aquella *Realeza*. Però sembla que'ls quefes han trobat el desllorigador ab aquell sofisma del respecte degut al representant del Estat. No hi ha, donchs, res que témer tampoch per aquest cantó.

Y aixis, quedèm en que no hi haurà crits, ni xiulets, ni protestas. En el *archivo de la cortesía* hi coleccionaràn un plech més, proba clara y evident de la *cordura, caballerosidad y prudencia* dels catalans.

No obstant, jo crech que si entre'ls acompanyants de S. M. Catòlica n'hi ha algún que hi vegi clar, *con ojos de lince*, en la recepció que'l poble català haurà fet al rey de las Espanyas hi notarà quelcòm d'estrany, quelcòm de la realitat que informa l'ànima de la Catalunya moderna: realitat feta de males-tar, de rancunia, y d'aspiracions envers un

ideal de progrés y de llibertat que, *á pesar de todos los pesares*, assolirà un dia o altre.

Y quan menys—això ho veurán fins els cegos—aquells *esplendores de la Realeza* no produhirán aquí el mateix efecte que sembla produhiren en no sé quina provincia de *allende el Ebro*, ahont, *si no mienten las crónicas*, els alcaldes de diferents *villorios y pobles*, vestits ab trajos del temps de *Mari-Castaña*, s'agenollavan devant de S. M., se senyavan y besavan la terra talment com els pelegrins de la Meca.

Aquí ja casi bé comensèm a no mudar-nos, els idols ja fa temps que'ls tenim arreconats, y fins als sants del cel els adoran, els qu'encara hi creuhen, *con su cuenta y razón*.

De tots modos, la protesta seria y digna ja l'ha feta Barcelona, donant la nota discordant els Boladeres, Espinós y comparsa; perque, afortunadament, de catalans com aquests cada dia n'hi ha menos en nostra terra.

• EMILI TINTORER

EL LERROUX DELS CONSERVADORS

No'n tenian prou els politichs centralistas ab havernos enviat un Lerroux que desviés a las classes obreras de la gran corrent catalanista: perque'l Catalanisme es un moviment nacionalista y com a tal està integrat per tots els estaments de Catalunya, y al apartar als nostres obrers del Catalanisme, sols havian arrencat una de las branques del arbre ufanós de la nostra renaixensa. Han comprès, donchs, qu'era necessari fer quelcòm més, que'ls calia apartar del nostre costat a las classes conservadoras, als industrials, als comerciants, als propietaris, a tota aquella massa de gent acabada, que, esferehida pel sinistre fantasma d'una revolució desenfrenada, d'una república anàrquica tal com la que predican en Lerroux y els seus satèlits en sos *meetings* y soflamas, s'havian acostat al Catalanisme reconeixent ab son bon sentit pràctich la bondat y la estabilitat del nostre programa, que per altra part excitava y enllepolia sas miras utilitarias ab aspiracions tan seductoras com els concerts econòmichs: això deixant de banda las miras particulars dels que, adherintse al nostre credo autonomista, veyan en ell camp obert pera exercitar determinadas accions politicas recabant l'establiment de las zonas neutrals,

els ports franchs y altrás fonts de riquesa.

Era necessari pera la gent de Madrid que aquestas forsas conservadoras desertessin de la patriòtica creuhada catalanista, era necessari un home d'energia y d'astucia que se'ls fes seus, era necessari un Lerroux conservador qu'enlluhernés a nostras gents acomodadas, y aquest Lerroux ha sortit, aquest Lerroux ha entrat en acció, aquest Lerroux no podia ésser altre qu'en Maura. En Maura, que ab sa defensa (brillantissima per cert) del pare Nozaleda, els hi ha garantísat sos sentiments religiosos; en Maura, que ab sas hàbils y sorollosas victorias parlamentarias sobre la desastrada minoria republicana, se'ls hi ha pogut presentar com a orador y estadista de primera magnitut; en Maura, que ab insinuacions vagas y veladas, y sense comprometes gayre, ha sabut temptar sa cobdicia mercantil; en Maura, que coneixent las debilitats y miserias del cor humà, ha sabut afalagar la vanitat de nostra aristocràcia de la sang (més o menys blava), proporcionantli ocasions de lluhir sos trens y sas galas, y estarrufar la tonteria de nostres opulents y còmichs burgesos, que no caben dintre sa pell al considerar que poden veure convertits en executorias de noblesa sos tituls de propietat y en escuts y emblemas heràldichs sas marcas de fàbrica.

Aquesta es l'obra del Lerroux conservador, aquesta es l'obra de tots aquells catalans que, al secundar la tasca del dictador mallorqui, han descendit al baix nivell de Junoys y de Lletgets de nostras classes maduras: obra ben migrada per cert, obra esquífida qu'en Maura ha portat a cap sens dubte per'agegantarse devant dels caps lleugers de la Cort que'l voltan; però quina inutilitat, com home de talent qu'es, haurá comprès de sobras, puig no'l fem tan tonto pera suposar que no sàpiga distingir el llautó dels seus flamants partidaris, del or de lley dels veritables apòstols de la opinió catalanista, aquesta opinió catalanista cada dia més nombrosa y més conven-suda, y que malgrat els esforços de tots els Lerroux y Mauras haguts y per haver, seguirà fent sa via triomfal, acoblada al entorn de la bandera de la patria, bandera santa, que únicament devèm confiar als homes que senten y pensan y jamay als que comptan y's doblegan. — ARNAU MARTINEZ Y SERIÑA

EL NOVICI ⁽¹⁾

POEMA DRAMÀTICH

ESCENA PRIMERA

L'HORT D'UN MONASTIR

El Novici, ab la caputxa posada, arremangat de brassos y recullit l'hàbit fins a mitja cama, va y ve de la font regant las plantas. A dintre de la capella salmodian els Monjos acompanyats per l'orga.

EL NOVICI, *cantant ab fonda melancolia.*

I

L'Amor es mort y ben mort;
Déu y els homes, tots d'acort,
l'han ferit a qui més fort...

CHOR DE MONJOS.

De profundis.

NOVICI.

L'Amor es ben mort, y ab ell
són morts el cor y el cervell;
só un moble inservible y vell.

CHOR.

De profundis.

NOVICI.

II

Han partit las ilusions
com un vol de papellons!
com estrofas de cançons!...

CHOR.

De profundis.

NOVICI.

Las ilusions pan partit,
y sols brunzen en mon pit
negres brumarots de nit.

CHOR.

De profundis.

NOVICI.

III

Els brumarots qu'ara hi hân
també un dia partirân
y en repòs me deixarân...

CHOR.

De profundis.

NOVICI.

Llavoras per descansar,
deume un recó de fossar,
tant se vall' o'l fons del mar!

CHOR.

De profundis.

Els sons de l'orga s'extingeixen insensiblement. EL NOVICI permaneceix absort al mitj de la escena.

ESCENA II

EL NOVICI y el PARE GUARDIÀ Aquest, qu'haurà sortit per la dreta a temps de sentir la darrera estrofa del Novici parantse a escoltarlo, ara se li acostava lentament y el toca a la espatlla.

GUARDIÀ, *ab afabilitat compassiva*

¿Què cantavau, germà?

NOVICI, *tornant a sí mateix ab sorpresa*

¿Què canto? .. (*arronsantse d'espatllas.*) Canto;
no ho sé de cert... Alguna cansó vella
perduda entre'ls replechs de la memoria
y que zumzeja malgrat jo en mos llabis.

(*Somrihent amargament*)

Després que s'ha esquivat l'eixàm d'abellas
fóra del rusch, sempre n'hi queda alguna
que zumzeja per dins.

GUARDIÀ, *ab to de dolsa reconvenció.*

Donchs feu esforços

perque en surti d'un cop... y may més torni.
Qu'en veritat vos dich, qu'o molt m'enganyo
o la cansó qu'ara mateix cantavau
no era cansó piadosa ni molt menos,
sinó profana; y com a tal, indigna
de ressonà aquí dins.

NOVICI.

Desde avuy, pare,

procuraré posarhi esmena.

GUARDIÀ, *recalcant.*

Feuho,

que os en valdràn de més el cos y l'ànima;
l'ànima sobre tot.

NOVICI.

L'ànima meval...

No espera cap remey; es mortal... es mortal...

GUARDIÀ.

No blasfemèu, germà! tinguèu la llengua!
Pensèu qu'ànima y mort són dugas cosas
que no's poden juntar. L'ànima es vida,
la vida que may mor!

NOVICI.

Donchs bé, la meva,

si viu, viu lluny de mi, lluny d'aquí, pare,
oh, molt lluny! no sé hónt! — A n'aquest claustre
jo hi he dut el meu cos, la carn, els ossos,
tot lo que's pot domar... Quan eixa porta
se va tancar darrera meu, mon ànima
no va voler entrar; va obrir las alas
y s'entornà a n'el món, a n'aquell caos
hont se sufreix y's lluyta;
hont no's prega, potser, però's desitja;
hont s'odia sovint... però s'adora!

GUARDIÀ.

Estranya adoració, que per la terra
va de brasset ab l'odi.

NOVICI, *acostàntseli ab misteri.*

Escoltèu, pare;

digueumho baix, ben baix, que ningú ho senti;
¿no havèu estimat may?

(1) Del llibre proxima a publicarse *Poemas d'amor*, d'Apeles Mestres.

GUARDIÀ, *rihent*.

Rara pregunta!

Cert qu'he estimat, y he d'estimar, y estimo
Estimo a Déu demunt de tota cosa.

NOCICI, *mirantlo fit a fit*.

¿Y a ningú més?

GUARDIÀ, *posantse serio*.

Y al proxim

igual qu'a mi mateix.

NOVICI, *brandant el cap*.

Paraula buyda!

Estimar a tothom—perdonèu, pare, —
y no estimà a ningú.. me sembla idéntich.

GUARDIÀ, *escandalitzat*

Per Déu, germà, per Déu! Vostras paraulas
me fan posar de punta
els quatre cabells blanchs qu'encara'm quedan

NOVICI, *acostantseli novament*.

Una pregunta més y serà l'última.

GUARDIÀ, *inquiet*.

Amén.

NOVICI.

¿Heu mirat may, en vostra vida,
de fit a fit el sol.

GUARDIÀ, *mirantsel atònit*.

...Alguna volta.

NOVICI.

¿Y què havèu vist després?

GUARDIÀ.

...¿Després?...

NOVICI, *insistent*.

Penseuhi.

GUARDIÀ.

Després... després... Ah sí! Com una taca
que m'ho tapava tot; negra, molt negra
mirant a plena llum; enlluernadora,
radiant fins a ferir, mirant a l'ombra.
Y no recordo més.

NOVICI.

Donchs bé, jo un día

també, per ma desgracia, vaig mirar-lo
de fit a fit el sol, ¡y quin sol, pare!
no un sol. dos sols... Dos ulls esplèndits, negres,
dos miracles de llum y de tenebra!
Desde aquell'hora, hont he girat la vista,
per tot arreu — com vos, — veig dugas tacas,
infinítament negras
si miro a plena llum; esplendorosas,
radiants fins a encegar mirant a l'ombra.
Desde aquell punt las veig per tot, de día,
de nit, en totes bandas,
dintre de mi mateix si endintre miro;
per tot, y en lloch de tot, no veig més qu'ellas.
Teniu: ¿ara bé os miro? donchs mirantvos
no es pas a vos que veig, sinó aquells astres,
aquells dos ulls qu'al devant meu fulguran

GUARDIÀ *senyantse*.

Jesús, Sant March y Santa Creu! .. ¡Cilici,
molt cilici, germà! y molts parenostres
ben remullats ab such de deixuplinas,

fins a apagar el resplandor malèfich
d'aquells ulls infernals, que sens cap dubte
són els ulls d'un dimoni.

NOVICI.

Oh, no! d'un àngell
més, molt més que d'un àngell d'una dòna!

GUARDIÀ, *horroritzat*.

Miserere mei Dominus! ¿Ignoras,
oh pecador incaut, que dòna y diable
tot vé a ser lo mateix?

NOVICI.

No pas aquella!
no pas aquella, no! Per ditxa vostra
si els vostres ulls l'haguessin vista...

GUARDIÀ, *ab fermesa*.

He vistas

en mas horas de llyuta y penitencia,
las més hermosas formas
que per tentar la vil materia humana
revesteix el Maligne...

NOVICI, *ab vivesa*.

No, el Maligne
no es capàs de créar obras perfectas;
la perfecció sols es de Déu. Y aquella,
aquella dòna, pare,
es perfecció de perfeccions.

GUARDIÀ.

Blasfemia!

Es impuresa y mort

NOVICI, *ab forsa*.

Es vida y gloria.

(Pausa)

Si sapiguessiu, pare, la puresa
de la passió qu'en el meu cor va encendre,
poch digueru això. — Mon cor cremava
no ab el foch del desitj, que tot ho abrusa,
sinó ab el foch puríssim d'una llantia
cremant devant l'altar d'una Madona.
¿Desitj? ¡may un desitj!... Jo l'adorava
pel sol goig d'adorarla, com s'adora
la llum del sol, qu'es vida
Jo adorava la terra, per ser terra
que trepitjavan els seus peus; amava
l'esclat del día perque ab ella reya;
y l'ombra de la nit perque li duya
la són als ulls; y el remolí del ayre
perque ella el respirava. Sí, per ella
jo ho estimava tot!... Mes ay! un día
la vaig trobar en brassos d'un altre home
y va brotar d'aquí, de molt endintre,
un pensament malèfich,
ní: un pensament!.. va sé un llampech apenas
—oh, però quin llampech!— que'm cridà «¡màll!»

GUARDIÀ, *ab horror*.

¿Y vau matar?

NOVICI, *redressantse*.

Oh, Déu! ¿matar jo l'home
qu'ella estimava tant que l'abrassava?..
Si ni arribà a ser pensament! y encara
no vaig ser jo qui ho va pensar, cregueume,
no vaig ser jo!.. Mes tant se vall! Llavoras
jo, que'm creya sé un home, més que un home
un semideu, vaig adonarme qu'era
una bestia danyina..
y a las bestias danyinas ¡se las tanca!

Per' xò vaig demanar a la clausura
parets ben altas y barrots ben dobles.

(*Amaga la cara en las mans*)

GUARDIÀ, *ab dolor després d'una pausa.*

Esperansa, germà; molta esperansa,
que Déu vos tindrà en compte el sacrifici.
No hi ha goig en la terra que molt duri
ni dolor que no's curi.—La pregaria,
l'allunyament del món, y la puresa
d'aquest sagrat de pau y penitencia,
vos tornaran al cor la pau perduda
y a la rahó la llum. Preguèu sens treva
y trevallèu ardit; forseteu els muscles,
y capolèu els ossos,
que res com el trevall doma la bestia.

(*Transició; ab naturalitat*)

¿Heu regat el planter?

NOVICI.

Ara acabava.

GUARDIÀ.

Arrenquèu els cascalls y las rosellas
y demés plantas d'estació ja mortas,
que sembrarem nitagas, flochs y primulas.
(*anantsen*) ¿Heu aplegadas las llevors?

NOVICI.

Si, pare.

GUARDIÀ.

Donchs dalit... y esperansa,
que al qu'espera y trevalla Déu l'ajuda.

(*Apart, dirigintse dret a la capella*)

Y entro a purificarme;
que aquest esperitat m'ha dit tals cosas
tan fòra de l'epístola,
que no més per haverlas escoltadas
ja'm sembla que tot jo tufejo a sofre.

*Puja els esglahons, pren aygua beneyta en la piqueta
que hi ha al costat de la porta, y entra a la capella tot
persignantse..*

APELES MESTRES

CARN PEL LLOP

La mala estrugancia va portar a la Marta
a una de las golfas més rònegas del barri
dels juheus.

Las pobras despallas que quedaren en el
poble de antich call juheu eran la estada
dels miserables, alli fermats per la dissort
y per quatre xucla-sangs que necessitan tenir
ben propers als cayguts.

En aquell carrer, la soletat casi bé sempre
hi regnava. No més quan el sól era en lo
més alt de la volta blava y enviava un retall
de llum a l'acera humitosa, l'estadà del primer
pis de la casa més vella, treya'l cap en
el florejat y ample finestral plateresch pera
garrlar ab un seu vehi, un semita que deixa
diners a cambi del blat que's collirà en la
propera anyada; té'ls ulls petits, llagrimo-
sos, el nas aixafat, y vesteix sempre un traje
de vellut negre.

—Me sembla, Beb, qu'hem arreplegat una
mala vehina — digué'l granayre signant lo
més alt de la casa.

—Si vols dir la Mixa, penso que no't
manca pas rahó. Jo, la veritat, quan me va-
ren dir que...

—Oh! Y lo millor del cas es que ningú al
poble sab còm se las campa! ¿No t'ha de-
manat may res?

—No.

—Donchs, no puch explicarme còm poden
viure ella y el noy!... Els dos rals que li do-

nan al moli paperer ja'ls deù deixar a la ta-
verna.

—¿Vols dir que hi cau tan sovint?

—¿Per què passaria las nits cridant y plo-
rant com una esperitada? La marrinx, Beb,
sols la marrinx pot ésser la causa d'aytals
escàndols.

—Què vols que t'hi digui! Ella, ab el poch
temps que roda per assi, s'ha malmès molt!
Ademés, m'han dit que'l seu noy ja fa alguns
dias que no va a estudi perque està malalt.

—Això de la malaltia serà una excusa que
donarà ella. ¿Quina estimació vols que porti
al noy una donota aixis?... —

Y, mentres deya aquestas paraulas, sos
ullals mastegavan alguna cosa fort agradosa,
puig comensà a paladejar ab molt soroll.

—Me sembla que no't manca rahó.—

Al fons del carrer s'hi dibuixà l'ombra de
la pobra Marta. Venia del trevall, ab las ca-
mas segadas pel cumpliment de son feixuch
jornal, y el cor nuat de pensar que, al arri-
bar a casa, podia trobar a son fillet gelat,
o corsecat per la febre, allà en lo més fons de
sa cambra.

Atravessà'l carrer tambalejantse, y pujà ab
grans gambadas la runosa escala de sa es-
tada. Una suhor freda la feya petar de dents
y li omplia'l cos d'esgarrifansas, ensemps
que un pressentiment dolent li feya espurne-
jar els ulls.

Entrà en la cambra d'una revolada, y vegé al seu fill mitj ajegut, en el jas que li tenia fet ab palla de blat y roba vella. Estintolat en una cadira de balca, aixecava tant com podia'l caparró pera fitar el camp ras que's veyia desde la finestra raquítica de llevant. Son esguart se perdia allà en lo més lluny del horitzó.

—Pobre Jepich! El meu rey! Avuy ja't trobas millor, ¿eh?...—

El noy girà'ls ulls febreros vers els de sa mare, sense dir res.

—¿Per què no contestas, hermós? ¿Què tens?— continuà la Marta ab tendresa.— Vina a la falda... aixis... ¿no fa qu'ara estàs millor?— Y allargant sos carnosos llabis vers las galtas xucladas del malalt, hi feu un bes. La fortor de la febre y la cremor de la carn del petit la varèn espantar.

—¿Sentiu, mare, quins crits més tristos? ¿Qui es que's queixa?

—Es el vent, Jepich, es el vent que botzina.—

La tramontanada s'aixarnà sobtadament. Una fulla resseca tremolava arraulida al pitral de la finestra esperant una mà piadosa que la dugués a bon rasser; la ventada llensà un rufech més fort, y se la endugué a tomballons lluny, molt lluny...

—Tinch fret, maie.

—Pobrissó!—

Y com si volgués ferli oblidar ab moixainas aquell dia d'hivern tan dolent pels pobres, comensà a petonejarlo, y amanyagarli el caparronet ple de rinxos de mora ab sas mans llargas y de color d'oli novell.

—Pobre Jepich! Mira, si ets ben maco y vols beure la medicina, la mareta't contarà una rondalla ben llarga... ¿vols?

—¿Me contaràs aquella que hi ha un llop que vol menjarse un rabadà que pastura xays?

—La que vulguis... Als noys que creuhen la seva marè'ls estima molt. Aixis... apa, beu...—

Mentres el petit bevia a petites glopadas el such groguench d'un got, dugas llàgrimas devallavan per la cara, envellida avans de temps, de la pobra Marta.

—¿Per què ploras?—

Las paraulas ab que la Marta volia contestar a la pregunta d'aquell nen que's moria,

se li nuaren dintre la gola, y per més esforços que feu no pogué respondre. S'aixugà'ls ulls ab el puny de son vell gipó, y comensà a barbotejar entre sanglot y sanglot:

—Una vegada era un rey... que anava per monts enllà... Camina que caminaràs, camina que caminaràs, va trobar un lloparràs que's menjava un tendre anyell. Vetaquí que...—

En Jepich esclatà una tos petita y seca.

—¿Veus, no voler jaure! Ja te la contaré un'altra hora. Ara mira si pots dormir.

—No, no! Vuy que'm contèu la rondalla!— deya'l nen, barrejant un ronch estrany entre paraula y paraula.

—Alashoras el rey va dir: «¿Per què rosegas aquesta pobra bestiola?» A lo que contestà ab rabia la fera: «¿Què n'heu de fer?» El rey, sense respondre, tornà a seguir monts enllà, camina que caminaràs...

—¿Encara n'hi ha de llops?

—No, macò, no! Au, dorm.—

El petit comensà a girar els ulls d'assi d'allà, com si busqués ab forta deria quelcòm de necessitat.

—Jepich! Jepich!—

El nen no pogué contestar. Las concas dels seus ullets comensaren a negrejar fins a confondres ab llurs ninas, sa cara s'amoratava per moments, las venas del coll semblavan esbotzarse de tan infladas.

—Jepich! Jepich!—repeti sa mare.

Sobtadament, els ulls del noy fitaren a la Marta com demanantli alguna cosa; després se posà a estossegar: una tos que semblava'l soroll que fa l'esquerdament de fustams sechs. La bona mare l'ajegué d'una revolada al jas de palla, obrí la finestra de bat a bat, y abocantse al pitral cridà ab veu tremolosa d'espant:

—Socors! Socors!—

Al crit de dolor de la mare contestà'l granayre ab veu aflautada, del fons de son runós casal:

—La Mixa!...—

La santa dòna s'apartà ab fàstich de la finestra, y s'ajegué bojament prop de son moribond fillet que desvariejava febrós.

—Una vegada eran els llops...—

Y el vent ab sos rufechs semblava chorejar la rondalla.

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

X

LAS GRACIAS Y LAS MUSAS

(Anonim)

Duyan las Gracias uns paners de pomas
un jorn quan a las Musas van trobar.

—Doneunos pomas—els van dir aquestas,
y tantas a quiscuna'n van donar.

Duhentne cada Gracia'l mateix nombre
avans de comensá'l repartiment,
esdevingué que totas dotze amigas
ne tingueren després exactament.

Diguenme, donchs, el nombre de las pomas
que cada Gracia duya, y anyadiu
quántas varen donarne a las nou Musas
volent fer un repart equitatiu (1).

XI

LA CORONA

(Anonim)

Fesme, argenter, si't plau, una corona;
que l'or, el coure, el ferro y fins l'estany
hi tinguin part; si l'exterior ho abona,
passarà tot plegat per cosa bona

(1) Antologia; XIV, 48. Se després del enunciat, que del mateix nombre de pomas que primerament estava repartit entre las tres Gracias, se'n feren dotze parts iguals; lo que pot expressarse per la fórmula:

$$3x = 12y.$$

El problema, per lo tant, es indeterminat; són solucions de x y y totas las quantitats que puguin satisfer dita igualtat ab nombres sencers.

Aixis, suposant que cada Gracia tenia 4 pomas, 12 totes juntas, donantne una a cada Musa, se trobarian totes ab una poma; tenintne 8 cada Gracia, hauran degut donarne dugas a quiscuna; y aixis successivament.

sens que ningú s'adongui del engany.

Vull que pesi en total seixanta minas:
las dugas tersas parts de coure y or;
d'estany y or els tres quarts; y en fi, hi combinas
d'or y ferro els tres quints: ab purpurinas
s'hi deu fer si a mà ve cada tresorl...

De quiscún dels metalls, en confidencia
tens de dirme després lo que hi ha entrat;
la gent creurà qu'es or per l'apariencia,
qu'en l'ofici de rey es la gran ciencia
explotar la comú credulitat (1).

XII

L'ARGENTER

(Anonim)

Pren, orfevre, aquest vas per unitat,
y si son ters, son quart y son dotzau
hi ajuntas, en el foch de tot plegat
un llengot n'obtindràs que, un cop pesat,
farà una mina Ho pots probar, si't plau (2)

(1) Antologia; XIV, 49. Segons las condicions del enunciat, en el total de las 60 minas hi ha d'entrar el coure ab l'or per 40 minas, l'estany ab l'or per 45 minas y el ferro ab l'or per 36 minas. Donchs la fórmula de la corona serà:

$$x + (40 - x) + (45 - x) + (36 - x) = 60$$

la que un cop resolta donarà, pera l'or,

$$x = 30 \frac{1}{3} \text{ minas}$$

y per lo tant, 9 $\frac{1}{2}$ de coure, 14 $\frac{1}{2}$ d'estany y 5 $\frac{1}{2}$ de ferro.

(2) Antologia, XIV, 50. Equivalent una mina a cent dracmas, pot posarse la equació:

$$x + \frac{x}{3} + \frac{x}{4} + \frac{x}{12} = 100$$

y una vegada resolta's tindrà:

$$x = 60 \text{ dracmas}$$

lo que pesa'l vas,

UN EGOISTA

En totes las societats obreras, més o menys llibertarias, havia figurat en Pere Pons, y de totes havia eixit ab profund desengany. Xerravan molt y no feyan res. La manca d'illustració, tant com la manca de fondos, duya a totes per malas orientacions. Arreu els que cridavan més eran els més dropos, y quan venia'l cas els més cobarts. De tant en tant sortia un héroe, un infelis a qui la miseria portava a cometre un acte de desesperació que li costava la vida, y alashoras a n'aquells desviats els entrava una febre anàrquica esferehidora; esclatavan l'odi y la lluyta de classes espantosament, y com era natural, duyan la pitjor part els ignorants y els pobres. S'associavan els pobres y s'associavan els rics pera trobar, ab el necessari contrapès, la justa armonia: però aquest remey era pitjor que'l mal. Si dos enemichs sols no's poden entendre, ¿còm s'han d'entendre'ls enemichs que's comptan per milers? La massa ofegava al individu que s'hi sumava, la massa brutal en la que sols hi suran els més llestos y els més malvats. Veyent còm s'atiavan mil baixas passions; veyent creixe com bromera l'orgull dels uns, la maldat dels altres, la miseria de molts, la inconsciencia de molts més; veyent engroixir-se'ls remats humans, en Pere Pons s'isolà. Las ilusions que un temps havia covat son cor li semblavan ridiculs romanticismes de nen. Ell havia declarat guerra a mort a tot lo existent, havia cregut necessaria la revolució a mà armada, y s'havia dit a si mateix que si tots sos companys fossin com ell, no xerrayres, no tampoch desesperats, sinò homes serens y convenuts, obrarian ab tal inflexibilitat, complirian ab tantá convicció la seva obra de justicia, que'l seu exemple faria donar un tom rodó a la societat: mes ara en la societat ja no hi creya, y la paraula *justicia* li semblava un de tants circuls viciosos de que no's poden lliurar els qu'en societat viuen.

Totas las ideas li semblavan prejudicis, a tothòm considerava influhit per vicis atàvichs, y més que a ningú a sos companys, pobras bestiolas rutinarias que no tenian ni els seus coneixements ni el seu esperit lliure. A voltas patia no podentlos redimir, però bentost se deya que'ls inconscients y els

febles han d'ésser tractats com a tals, y que lo únich que cal fer es allunyar-se d'ells, allunyar-se d'una societat en la que cap acte de reparació pot realisar l'home sense perjudicar al home mateix; en la que no's pot fer cap acte de vida sense fer un tort a la vida ni sens incorre en la sanció de las lleys socials que són altres tants ultratges a las lleys naturals.

Com més arrelava en ell aquesta deria, més empenyo pòsava en diferenciarse dels seus companys. Se cuydava'l fisich com una dòna coqueta; anava sempre ben afeytat, pentinantse cuydadosament cabells y bigoti. Llevat de las horas de taller, vestia que ni un figuri. Sabata sempre enllustrada de sobre y sempre llustrosa de sota, entre l'empit del peu y el taló; calsas, ermilla y americana sense cap taca ni arruga; fina *soguilla* de banda a banda d'ermilla, anant de la butxaca del rellotge a la del *monedero*, que s'endevinava voluminós, prenyat de cabals, mes que no eixia may a la llum pera no delatar a través de las mallas la negra ordinariesa de la *calderilla*; corbata, colls y punys flamants, y flamant barret tan aviat tou com fort, acanallat com rodó, y al estiu de palla o de falsificada jipijapa pera variar. Afegiuhi uns ulls negres, grossos y melancòlics, uns ulls romàntichs a lo Becquer, una gran finor de cutis y certa cohibida distinció de modals, que no era per' xò l'embràs del que s'empenya en semblar fi sense serho, y podréu formarvos una idea del tipo: un tipo de senyor... llevat de las mans, un xich aspras y nuosas.

S'havia fet, donchs, *un gran individualista*; l'individu ho era tot pera ell, y tot li sacrificava. No se li coneixian *amorios*. Hi havia noyas de bona casa que se'l miravan ab bons ulls, però las modistas, sastressas, cusidoras de roba blanca, etc., del barri hont vivia, ja estaban a proba de sa indiferencia y no'n feyan cabal; algunas fins se *rifavan* al pobre tonto presumit que no portaria cap capellà al enterro, y's miravan ab millors ulls a sos companys senzills.

En Pere Pons se'n s'havia isolat tant dels companys, que ja tots se'l miravan com a un *tipo* que'ls feya nosa. Y comensaren a ploure sobre en Pere Pons bromas impertinents, que a n'ell li semblavan bromas d'esclau y que li inspiravan llàstima. Un cop qu'escla-

tà una vaga, veyentse compromés a seguirla per mor de la *solidaritat*, ja tip y fart y cuyt de veure llàstimas y aburrit de tanta y tanta *qüestió social*, resolgué eliminarse. Era solter, no tenia familia ni el lligava vincle de cap mena; pensà en els aucells, que no tenen més lley què son albir, que poden estimar y volar lliurement, y's senti aucell y empenugué'l vol, y s'aturà en un gran despoblat hont hi podia viure ben ample.

Y ja no fou més un jove elegant. Sa flamant llureya d'esclau, que no tenia altre objecte que diferenciarlo d'altres esclaus, fou deixada de banda. En Pere Pons quedà sobriament vestit, com cal a un home en *llibertat*.

Y passaren anyadas y més anyadas, que mauraren la terra y la feren reverdir, y el mauraren a n'ell y li feren perdre la flexibilitat dels moviments, la finor de la pell y la lluhissor del pèl. Havia arribat a la vellesa sense tenir dòna ni fills. Desitjava a voltas el caliu de la familia, mes la por de que las convencions socials en que s'havia criat reviurien en l'amor que per sos fills sentis, el feren desistir de fundar una nova societat, una falsa societat que també's basaria en l'amor y també'l negaria a cada moment. En Pere Pons, qu'havia fugit de tota lluyta per que li semblava erronia y migrada, creya que no era ell qui devia dar lloch a lluytas novas; li mancava valor pera fer aquesta traició a sas conviccions; l'amor a la familia l'hauria tornat feble, l'amor als fills no li hauria permés deixarlos *emancipar* y esser *individuus lliures*. Era això en ell una obsessió, una mania constant.

Tot pera ell eran vicis contrets que calia extirpar, atavismes que calia combatre a mort. Els llogarets propers de més de quatre casas li semblavan petits centres empestats, y veyia en sos moradors uns tristos esclaus d'habituts y tradicions depriments. Odiava tant els xiulets de las màquinas com el toch de las campanas, com tota lley de remor que semblés una consigna y que aplegués als homes pera una pastura moral o material. La ciutat era pera ell un gran monstre tuberculós qu'en sos esputs espargia milions de microbis als que'l vapor y la electricitat servian de vehicul, fentlos atu-

rarse en las regions més sanas pera infeccionarlas sense pietat.

Aixís s'isolava de tothòm cada cop més, allunyantlo del home son propi amor al home. Però un dia'l visità un antich amich, que li pintà ab negres colors las miserias dels companys a ciutat, y la forta lluyta que sostenian per la *emancipació*. En Pere Pons restà indiferent. L'amich li ponderà las agitatsions incessants, las explotacions sufertas, las venjansas que's preparavan, y ell restà en el mateix indiferentisme; mes quan l'amich el recriminà per sa passivitat, llavors protestà. L'altre s'acolorà, li digué traïdor, que sempre'ls havia deixat sols, qu'era un revolucionari de per riure y que no era anarquista.

—Més que tu!—respongué en Pere Pons.

—Si ni menos te'n havias dat may el nom!

—El nom! Las paraulas! Els partits! Això es lo que os mata! No m'he volgut dir anarquista per que ho soch més que vosaltres! No me'n he volgut dir per que'm prostituhiu l'anarquia!

—Ets un cobart!

—Què sabs tu! No es cobardia, es egoisme! Si dihente tu fill de ta mare li havias de causar un dany, no te'n dirias, ¿veritat? Donchs vethoaquí per què no'm dich jo anarquista. La teva ignorancia no més té una disculpa en la teva bona fe. Ets un esclau, sóu uns esclaus de vostres enemichs y dels noms que os apliquèu. Si feu remat ¿còm vos queixèu de que vos tonrin? ¿Còm volèu escampar salut, si estèu empestats? Prediquèu la disolució y vos associèu; vos dihèu forts y sóu febles; demanèu llibertat y feu esclavitud; demanèu amor y respirèu odi. Els forts fan com jo: s'aislan. No vull donar exemples: en mi'n teniu un. Vosaltres no prediquèu anarquia: vosaltres prediquèu dolor, odi, esclavitud, y l'anarquia es llibertat, pau, amor. Ves, tórnat en a ciutat, y allà pobres y richs, farts y famolenchs, remats de la dreta y remats de la esquerra, eterns remats pasturant en els camps del atavisme, anèula desacreditant l'anarquia que prediquèu!—

L'amich se'n anà a ciutat a morir de passió d'anim, y ell restà a despoblat morint de vellesa. L'amich era a ciutat lo que'n dihèm un utòpich; ell al camp se tenia per un pràc-

tich. Tal volta no era més que un somniador, un boig, un poeta. Els vers poetes tenen molt d'anarquistas; són grans vidents, y com a tals tenen rahò sempre.

LLUIS VÍA

LOUISE

Respectant la denominació del autor, devèm considerar *Louise* com una *novela musical*. En Gustau Charpentier no ha volgut, donchs, escriure una òpera ni sisquera un drama lirich; sa obra es, en veritat, una novela animada, ab personatges vivents que fugen de las planas del llibre pera saltar, ab el medi ambient que'ls redolta, a las taulas del teatre.

En Charpentier es un talent artístich de primer ordre. Sa *Louise*, es (per ara) l'obra més perfecta creada a Fransa seguint las teorias del drama wagnerià.

Al passar d'Alemanya a Fransa la concepció del drama wagnerià ha sufert modificacions, però aquestas modificacions més que reals són aparents: els principis fonamentals del drama wagnerià restan immutables. Las modificacions qu'ha sufert a Fransa obeeixen tan sols al assumpto y al caràcter nacional. En *Louise*, per exemple, en lloch de la walkyria Brunilda, filla del déu Wotan, veym a la modisteta parisenca, filla d'un pobre obrer, però aquesta enorme diferencia de personatges, d'èpocas y de medis no arriba, en el fons, a distanciar *Louise* dels dramas wagnerians, puig el mestre de Bayreuth no fixà may la naturalesa de las accions y temps en sa escola. L'acció lirich-dramàtica es de sempre: cal no més que l'autor sàpiga llevarli lo convencional, deixantli tan sols l'element calificat per Wagner de *purament humà*. Y això en Charpentier ho ha fet a tall de mestre. Aixís es que *Louise*, per la construcció temàtica reveladora del drama intern, pertany a la familia de *Siegfried* y *Parsifal*; la forma literaria si que's diferencia forsosament de la de Wagner: en Charpentier substitueix ab la prosa, a voltas rimada, l'aliteració germànica, impropia de las llengüas neo-llatinas. Podém afirmar, per consegüent, qu'en Charpentier ha perfeccionat, d'admirable manera, l'art lirich dramàtich iniciat a Fransa, a l'ombra de Wagner, per Zola y Bruneau.

Louise, lletra y música d'en Charpentier, es una magnífica obra teatral, d'un realisme poemàtich a lo Zola. Lluisa es la personificació de la obrera parisenca, que viu temptada en mitj de privacions y miserias, per l'enorme abim de París. Com en algunas novel·les de Zola, en *Louise* Paris es un personatge colossal, quasi un sér vivent. Es el

monstre afalagador qu'engoleix las pobras noyas obreras, ab quiméricas apariencias de plahers sense fi, pera trossejarlas després, oblidantlas al cap d'avall ab suprema indiferencia. Debadas els pares de Lluisa lluytan pera salvar llur filla de las grapas del monstre: ¿qui pot hèureselas ab el gran Paris, ab el joyós Paris omnipotent? El mateix Julià, el bohemi seductor, no es més que un instrument inconscient de la *urbs* poderosa. Es el mirallet de que's val Paris pera encisar a la noya, un xich romàntica, com totas las modistas jovas.

Louise té quatre actes y cinch quadros. El primer té lloch en una habitació obrera. Lluisa, dominada per las paraulas del poeta Julià, lluyta ab son pare, home bõ, carinyós y entenimentat, y ab sa mare, dòna de mal gènit, que no volen deixarla casar ab qui ella estima. Però, com hem dit avans, el veritable amor de Lluisa es per Paris, món pera ella quasi desconegut, però d'atracció fatal e irresistible. Quan son pare, volent distrèurela, li dóna'l diari, a la fi d'una discussió enutjosa, Lluisa llegeix encisada: *La saison printanière est des plus brillantes, Paris tout en fête...* Sempre Paris!...

El segon acte té dos quadros. El primer es d'un caràcter originalíssim. En Gustau Charpentier ens presenta Paris baix un aspecte nou. Ens presenta Paris com un gran bosch, que's deixonda a la llum de l'aua ab las veus y crits dels drapayres, lleteras, plegadoras de diaris, marxants de tota mena; són els aucells del Paris matinal que cantan alhora, ab una delitosa inarmonia. Aquesta escena no pot compararse sinó ab la de las remors del bosch (*Waldweben*) de *Siegfried*: com ella es un despertar de la natura. Wagner ens fa cantar la selva; Charpentier ens fa cantar la ciutat. El segon quadro té lloch en l'obrador hont trevalla Lluisa, haventhi escenas animadíssimas entre las modistas y els bohemis que venen darrera de Julià, sempre obsessionat per l'amorós recort de Lluisa.

Lluisa y Julià viuen junts (acte III), units per l'amor lliure. Tot aquest acte es un *duo* de xardorosa passió, d'amor esplèndit, quals riuhadas enlayran als dos ayments a las regions del goig més intens. Després segueix una festa de bohemis, *grisettes*, noyas, badochs, xicots; una mena de bacanal: Lluisa es proclamada Musa de la *Butte Sacrée*, com diuen els bohemis. Las escenas són d'un moviment y d'una alegria inexplicables. Malhauradament la mare de Lluisa arriba: ve a dir a sa filla que'l pobre pare, trist y malalt d'ensà que ella'l va abandonar, desitja vèurela, sols ella pot salvarlo. Lluisa eternida segueix a sa mare, però promet a Julià que tornarà.

Y l'últim acte es la ruptura de Lluisa ab la familia, el triomf del amor lliure, primer pas que ha de dur a la modista cap a la miseria

primer, al baix vici després. El pare, furiós, clohent el puny amenassa a la ciutat engolidora, que se li endú a sa filla estimada...

Aquesta es, de gros a gros, l'acció de l'obra d'en Charpentier. Per sa música *Louise* es una obra admirablement construïda; els temes són de gran bellesa, apropiadíssims a las situacions, sentiments y emocions que interpretan. De conformitat ab els preceptes estatuhits per Wagner, la música emmudeix quan la forsa de la paraula no li demana assili, però quan l'efement lirich predomina, alashoras se desplega majestuosament, pren volada y's fa mestressa dominadora de la situació. Els temes musicals corren a través del teixit armònich, revelantnos lo que la paraula no'ns pot revelar. Quan el personatge calla, la música'ns diu son secret pensament, perque ella es la revelació del món interior d'emocions y sentiments indefinibles, oposats a tota forma d'expressió concreta.

Louise's troba, donchs, en ple terreny del art lirich-dramàtich: com la delitosa rondalla *Hänsel und Gretel* de Humperdinck, deu ésser considerada brillant derivació del art wagnerià.

(Acabarà)

GERONI ZANNÉ

CAMÍ DE LA FOSSA

Fa pochs dias que un periòdich local publicava una carta d'Amposta (Tarragona) qu'en un de sos paragrafs deya:

Se quejan los obreros de Barcelona de la carencia de trabajo que en esta ciudad existe; en cambio, dentro de 15 ó 20 días, los propietarios y arrendadores de este término municipal y parte del de Tortosa, no podrán preparar y efectuar los trabajos agrícolas correspondientes por falta de braceros; pudiendo un hombre ganar de 10 á 12 reales y una mujer de 6 á 8; la duración del trabajo, desde primeros de Mayo hasta fines de Agosto.

Tres ó cuatrocientos hombres y otras tantas mujeres que vinieran, es muy probable que encontrasen trabajo.

Els comentaris que's desprenen d'aquesta carta, tant mateix són ben desfavorables y vergonyosos.

Lo que passa a Amposta podriam ferho extensiu a molta part de las poblacions agricolas d'Espanya.

En els pagesius y vilas domina per dissort una mala costúm, qu'arriba ja a semblar un vici: tal es la de que'ls trevalladors y conreuhadors de la terra aspiran quasi sempre a voler cambiar llur ofici de pagesos per qualsevol altre. Tots els hi semblan més remunerats y fins d'una condició més enlayrada y superior. Preguntèu al primer ma-

rech que trobèu en qualsevol màs quin ofici li agradarà seguir quan sia home, y veurèu còm sense rumiar os contestarà que li agradan tots, menys el de terrassayre: però'l predilecte, el més envejat dels oficis per un pagès, es el de trevallar a la fàbrica.

Aquesta fatalitat de què no estigui ningú may prou content de la seva condició, se traduheix entre la majoria dels pagesos en un despreci a la terra, y per conseqüencia, en un continuat romiatge en busca de trevall en una fàbrica u obrador de las grans poblacions: lo que ocasiona, en primer lloch, que'ls jornalers en la pagesia vagin tan escassos y comptats, que'l preu dels jornals puji en una proporció extremada, y a més dóna per resultat la deixadesa de terras que forsosament han de quedar ermas y per tant, improductivas; y en segón lloch, que tots els brassers que fugen del camp, com atrets per un imàn, se concentran en las grans poblacions, ahont per regla general hi abundan fàbricas y obradors, y en aquests els obrers hi sobran, ocasionant una baixa de jornals y el cas més punyent, tal es el de quedarse molts sense trevall, qu'equival a sense pa. Es a dir, que'ls que faltan al camp sobran a la ciutat per rahó d'aquesta aglomeració y desproporció. ¿Per què, donchs, els obrers no saben afinar y equilibrar aquesta balansa que cau sempre del cantó del infortuni y de la fam, procurant que'ls que aqui sobran vagin a ocupàr el lloch allà hont reclaman el seu bras?

No obstant, a pesar de tot això, veurèu dotzenas d'obriers de totas edats y sexes fent l'ofici de captayres pels carrers de las urbs.

Pochs dias fa que vaig veure, en el carrer de la Ciutat, un obrer ab barretina musca penjant, vestit de pagès, agafat del bras d'un guarda municipal que com qui porta un mullat que no pot caminar, l'acompanyava al Asil del Parch perque's moria de debilitat. (Aixis ho relatà la gent qu'en aquell moment ho presenciava.)

Ademés d'aquests casos isolats que sovint veyèm, n'hi ha un altre d'usual, que ja ha passat a crònich: tal es la emigració a Amèrica; y com a proba, cal no més preguntar a las regions del Cantàbrich, d'Andalusia y altrás, quin es el principal contingent de viatgers que per l'altra banda

prenen passatge, y las paraulas «obriers del camp qu'emigran» seràn sa contesta de sempre. Espanyols que deixan llur terra per'anar a cercar lo insegur millas enllà, ahont hi ha un altre continent, creguts de trobar el vadedell d'or, y en comptes d'ell sols hi troban el desengany y el desesper. Y si a n'aquests emigrants del camp els demanèu ab quin ofici van a guanyarse las caixaladas a tan llunyas terras, també os contestaràn sempre «qu'ab qualsevol, menys el de pagès». Y com que van a practicar un ofici que desconeixen, perque may s'hi han adestrat (ja que'l seu el desdenyan), veusaquí un motiu més pera que sas esperansas e ilusions se converteixin en castells de pols y rius de llàgrimas. Aquests són els tristos resultats de la mala costum qu'havèm esmentat.

¿Es ja arribada l'hora de que'ls nostres obrers, recapacitant y donant probas de volició y sentit pràctich, soterrin d'una vegada la equivocació arreu estesa, de que'l treball de la terra no es tan noble, enlayrat y remunerador com el de fàbrica y obrador, y fugir d'un cop d'aquest camí que'ls porta al abim?

La resposta no soch jo qui l'haig de donar, sinó'ls mateixos obrers, que palplantse las costellas, podràn trobar si las tenen prou fuhetejadas encara per aquest flagell anomenat emigració.

E. DE PONS M.

REVISTA DE REVISTAS

La Renaissance Latine, en son darrer número, publica la continuació del *Essai de psychologie alsacienne*, per Carlos Fischer; un curiós article de Albert Métin sobre *Le Japon aristocratique et militaire*; un complert estudi de Abel Hermant sobre Guy de Maupassant; una crònica de Pierre de Nolhac sobre *Voltaire et Mme. de Pompadour*, y altres treballs que's llegeixen ab gust, entre ells la secció de teatres, per André Rivoire.

El Mercure de France publica notables treballs de Albert Mockel, Edmund Gosse, Charles Morice, Paul Louis, etc., essent no dridissima la *Revue du mois*, capsada per en Remy de Gourmont ab sos admirables *Epilogues*, essent remarcables las consideracions que fa sobre la evolució de las ordres religiosas y els internats d'adults. La informació artistica y literaria ocupa quasi la meytat del número, o sian unas 120 planas.

L'Européen (Paris), publica en lloch preferent una enquesta internacional respecte a

si's troba o no en decadencia la Fransa. Inserta opinions d'homes tan coneguts com Enrico Ferri, Andrew D. White, Max Nordau, Bjornson, Boborykine, Lemonnier, Novicow, Verhaeren, etc., etc., figuranthi també la de nostre company en Pompeyus Gerner. Com sol passar en aquesta mena d'enquestas, són poch els que, com l'esmentat company nostre, contestan resolta y categòricament. Molts fugen per la tangent, altres (dit sia ab el respecte degut) fan consideracions pedantescas y emeten *pensamientos sublimes* com els de qualsevol escriptor castellà vulgar. Són molts, no obstant, els que fan constar la indubtable superioritat d'Inglaterra y els Estats Units sobre Fransa, que com a poble modern ja s'ha quedat un bon xich enrera a pesar de comptar entre sos fills a gran nombre d'intellectuals y artistas. Las demés seccions del periòdich són interessants com sempre pera'ls aficionats a seguir el moviment polítich internacional.

També hem rebut l'*Anthologie-Revue et Critique Internationale*, *Le Ménestrel*, *Le Journal des Pyrenées Orientales*, y altres revistes francesas.

Són interessants el darrer número de *La Lectura*, de Madrid, ab articles de Bernaldo de Quirós, Unamuno, Posada, Martinez Ruiz, Acébal, Martinez Sierra, Prida, Palomero, Zeda, etc.; y el de *Nuestro Tiempo*, ab treballs de Canals, Dorado, Reparaz, Laiglesia, Rivas Moreno, Villar, Queiroz y altres.

Entre las revistes catalanas cal esmentar el segon número de la *Revista Ibérica de Ex-libris*, que conté notables treballs de nostres col·laboradors R. Miquel y Planas y Victor Oliva, y altres de Pau Font de Rubinat y doctor Schulze. Las reproduccions que s'intercalan en el text són molt artisticas, y degudas als senyors Triadó, Riquer, Cornet, Diéguez, Oliva, Codina, Pastor, Cidón, Font de Rubinat, Canibell, Rusiñol y Domènech y Montaner. La impressió y presentació d'aquest segon número de la *Revista Ibérica* fa gran honor als tallers del senyor Oliva de Vilanova y a las arts gráficas catalanas en general. S'acompanyan dugas finas làminas apart, consistent la primera en el super-llibres del comte de Miranda (sigle xvii), y la segona en l'*ex-libris* de don Pere Torrella.

També es recomanable'l número de febrer del *Bulletí del «Centre Excursionista de Catalunya»*, ab l'acabament de la excursió al Port de Benasque, per Juli Soler y Santaló, y el comensament d'un notable estudi sobre la formació geològica del Vallès, per Norbert Font y Sagué. Els grabats són nombrosos, reproduhint hermosas vistas del alt Pirineu en ple hivern.

Hem rebut, ademés, *Euskalduna*, de Bilbao, *Gazeta Vigatana*, de Vich, *Catalunya*, de Barcelona, *L'Art del Pagès*, (idem), *Lo Camp de Tarragona* (Tarragona), *Revista del «Cen*

tro de Lectura», de Reus, *La Veu del Segre* y *La Comarca de Lleyda*, (Lleyda), *El Autonomista* (Girona), *La Veu de la Comarca* (Tortosa), *La Avanzada* (Tarragona), *La Costa de Llevant* (Canet de Mar), *La Sembrà* (Tarrassa), *Gent Nova* (Badalona), *Boletín Jurídico* (Barcelona), *Llevor* (Sant Feliu de Guixols) y todas las qu'escritas en nostra llengua's publican a Catalunya.

Ll. V.

NOVAS

Ha quedat constituïda la ponencia pera l'Assamblea general de Delegats de la *Unió Catalanista*, que's reunirà a Barcelona'ls dias 22 y 23 del vinent maig (festivitat de Pasqua granada) pera la deliberació del tema «El Catalanisme y el problema social».

Se designaren pera formar dita ponencia'ls senyors en Joan J. Permanyer y Ayats (advocat); en Raymond d'Abadal (advocat); en Ildefons Suñol (advocat); en Geroni Estrany (metge); en Lluís Marsans (dependent de comers); en Lluís Trulls (daurador), y en Bartomeu Bonhome (aprestador-cilindrayre), ademés de la Junta Permanent, composta d'en Domingo Martí y Julià, de Barcelona; en Antoni de P. Capmany, de Sabadell; en Rafel Patxot y Jubert, de Sant Feliu de Guixols; en Candi Robert, de Canet de Mar; en Trinitat Monegal, de Barcelona; en Andreu Pons y Santacreu, de Manresa, y en Santiago Gubern, de Barcelona.

El senyor en Joan J. Permanyer ha manifestat darrerament de paraula que renuncia al càrrech. Com a mostra de consideració envers el dimitent, la Junta ha acordat no substituirlo, deixant per omplir la vacant.

Ja ha tingut lloch la primera reunió de la ponencia, haventse comensat els treballs pera la redacció de las Bases, quin projecte, tan bon punt sia aprovat per la ponencia, s'enviarà a tots els delegats pera son estudi, acompanyat del nomenament respectiu.

Ab motiu de la vinguda del rey d'Espanya a Catalunya, s'ha pres l'acort d'oficiar a las entitats colectivas adheridas pera expressar-loshi, que considerant la Junta Permanent que'l poble català coneix ben bé'ls principis y aspiracions de la *Unió Catalanista*, lo irreductible dels seus propòsits y l'esperit de protesta, que representa, contra'l centralisme, entén que no s'ha d'aprofitar el viatge del rey d'Espanya pera determinar la nostra significació, que tota Catalunya coneix, ni s'han d'acceptar las ocasions que pera'ls seus fins proposi'l centralisme, sinó que las ha-

vèm d'escullir nosaltres mateixos inspirant-nos en lo que més convingui a Catalunya.

Aixis, s'ha fet avinent a las entitats que integran la *Unió Catalanista*, que l'actitut que'ns pertany adoptar es la de la indiferencia conscient, que correspon a la dignitat de la nostra causa y qu'es la natural als homes y a las colectivitats que, amatents tan sols a assolir l'ideal, evitan esmersar endebadas energias en incidents que a cada pas se determinan en la vida dels pobles, y procuran sempre, forts, fermes y serens, que prossegueixi l'acció social que realisan.

Quan nostres lectors llegeixin aquestas ratllas, el rey d'Espanya haurà segurament arribat a Barcelona. També haurà arribat el quefe del govern, en Maura, a qui probablement no li resultarà'l paper de Lerroux de la conservaduria que s'ha adjudicat, perque'ls republicans ja tenen un Lerroux insubstituïble y perque'ls catalanistas no hi volèm tractes ab politics que pinxegin.

En Maura, home de talent relatiu, es també home voluntariós y *echao pa lante*. No's pot pecar per excés de zel, perque entre la hostilitat que vulgas no vulgas han de demostrar a n'en Maura'ls republicans, y la indiferencia dels catalanistas, l'home trobarà convertida Barcelona en un desert de gel, y els crits que fassi a la opinió monàrquica seràn *ayes sin eco*, donchs aquí no'n queda res de tal opinió.

Y si qui pot no li estira las orelles per la seva etzegallada, pitjor pera en Maura, que d'aquesta feta haurà fet a tots y tots li pujaràn a las barbas. Y per més que volgués imposarse després ab el terror, diguèu quin terror podria inspirar un home que ja comensa a fer riure.

Esperèm a veure si trigarán gayres dias *La Tribuna* y *El Liberal* a escriure'l consabut ¡A dimitir! ¡A dimitir!

Perque, si un té un rato en vaga, s'hi diverteix ab aquestas cosas.

L'alcalde de Barcelona senyor Boladeres fixà pels carrers una allocució invitant al vehinat a anar a rebre cortesment al rey Alfons XIII, dihent que venia a aquesta capital pera enterarse de las *necesidades de su Estado*.

Però la comissió, o *trust* (com se'l anomena) dels festeigs reals, formada pels quatre monàrquichs que a Barcelona quedan, ha organitzat en combinació ab l'alcalde un programa de festeigs tan vulgar, y ensemps tan *nodrit*, tan pesat y aclaparador pera'l rey, qu'entre número y número no li quedarà a aquest temps pera estudiar res, pera ferse càrrech de res, ni pera descansar tan sols.

Ab lo qual la comissió, portada d'un exagerat y molest servilisme, y l'alcalde ab l'allocució esmentada, desmenteixen ells mateixos lo de que'l rey vingui a enterarse de nostras necessitats. Si tal es son desitj, ells mateixos se cuydan de ferlo irrealisable. Y per lo demés, senyor Boladeres, l'Estat espanyol pot tenir y té indubtablement moltas necessitats. En cambi Catalunya, més que necessitats, té drets que se li negan, drets que li detentan els politichs farsants, els cortesans servils que sempre han enganyat a tot bon rey y a tot bon poble.

¿Què tè d'estrany, donchs, que'l poble català, tantas voltas escarmentat, se creuhi de brassos impassible en els moments actuals? Aquí hont per qualsevol festa's gastan mils y mils de duros, no ha invertit ara'l vehinat ni una malla en l'ornament de cap carrer, com encertadament feya observar un diari. El poble català no hi creu en l'actual regim politic que tants perjudicis li ha costat, y com que no hi creu, y com qu'es digne, no vol rebaixarse enganyant al rey ab falsos entusiasmes que no tenen rahó d'èsser. Tan migrat procedir es sols propi dels aduladors d'ofici. Si el rey ho sab veure aixis, si arriba a capir la justícia de nostras aspiracions y la dignitat de nostra conducta, quedarà més content de l'actitut serena del poble català que dels immotivats y falsos entusiasmes a que s'abandonan altrás regions desgraciadas. Y com que a la fi ell es irresponsable dels mals produhits per l'actual politica centralista (que divorcia, en lloch d'unir ab ells d'amor, al representant del poder y al poble), just y natural es que prengui exemple de l'actitut nostra pera remeyar aqueixos mals. ¿Què més voldriam nosaltres, pera llohar son bon comés? Però ja hem perdut la mica de fe que potser haviam tingut anys enrera, per més que sempre hagim pecat d'escèptichs.

No serèm, donchs, nosaltres qui trenqui'l respecte al quefe del Estat; no serèm nosaltres qui vulgui torbar l'ordre; però nosaltres, y ab nosaltres tota la opinió de Barcelona clarament manifestada en las lluytas electorals, protestèm de la provocació d'en Maura fent ocupar aquests dias Barcelona militarment. L'ordre està assegurat aixis per la nostra part, com ho estaria sense fusells, peique pera nosaltres l'ordre no consisteix en la imposició dels governants fomentada pel servilisme dels governats, sinó en la consciencia de la propia dignitat y la propia rahó. Com que aquestas no'ns faltan, no hem pas d'exteriorisarlas en motins ridiculs y contraproduhents. En Maura ha errat el tret, y se'n haurà de convence tart o d'hora.

Separatisme:

En l'allocució-programa de la festa de la

proclamació de la Mare de Deu de Montserrat com a patrona del Somatent, se diu que queda prohibit donar altres viscas que al rey y a la Verge.

Lo que, segons un periòdich local, o no vol dir res o vol dir que no's pot cridar «Visca Catalunya.»

Y com que aytal disposició sols pot obehir a inspiracions del centre, queda probat una vegada més que si Catalunya forma part del Estat espanyol, els governants que no volen que visca Catalunya volen també prescindir d'ella dintre de dit Estat, considerantla com si fos morta o volent que mori. Als morts se'ls enterra, se prescindeix d'ells, se'ls separa dels vius. Sòrt que nosaltres tenim esperansas de que molts ymolts vius seràn encara enterrats per aquest mort.

Més separatisme:

L'orgue d'en Canalejas a la vila y cort, *El Heraldo de Madrid*, deya dias enrera sense consuitarho a *La Tribuna*, orgue d'en Canalejas a Barcelona:

Lo teníamos previsto y dicho desde el primer momento, al observar los tratos y contratos en que andaba metido el señor Maura. Ha hecho el presidente un flaco servicio á la libertad y á la patria, resucitando al muerto catalanismo, dando otra vez aire al grito rebe'de y antiespañol de *visca Catalunya!*

Si fossim espietas com *La Publicidad*, y ensemps cortesans com en Canalejas, aniriam a trobar al rey ara que qu'es aqui y li denunciariam aqueixas parauladas de *qu'es rebelde y antiespañol* el victorejar aquest pais que tant d'honor fa als seus dominis.

Y això qu'en Canalejas se va titular autonomista l'ultim cop que va venir a Barcelona! Però com que'l varen xiular... es clar.

Per lo demés, deixeu-la estar a la *libertat* y als *flacos servicios* que se li fan, tant per part d'en Maura com per part vostra. La vostra llibertat més que admetre serveys, ne fa, y el paper que desempenyèu vora d'ella te molta semblansa ab el d'arcabot.

Ja qu'hem parlat dels somatents, ens cal fer constar que'l somatent y el municipi del Bruch han publicat una enèrgica protesta ab motiu d'erigirse en el santuari de Montserrat, al celebrarse la proclamació d'aquella Verge com a patrona dels somatents, un monument commemoratiu del triomf qu'en 1808 obtingueren els somatents catalans sobre las hosts de Napoleó en las alturas de Ca'n Masana. Aquest monument estava promés y's devia al poble del Bruch, per acort solemne pres en 1892, haventse fet a son temps la oportuna suscripció. El poble del Bruch, donchs, obra perfectament al protestar com protesta, ab la major indignació y energia.

Llàstima que la protesta no estigui redactada en llengua catalana. Així ens semblarien més justas las següents afirmacions qu'en ella's fan: «*El Somatent y pueblo del Bruch no se inclina bajo injustas imposiciones, como no se doblegó bajo el yugo del opresor francés en 1808.*»

Publicacions rebudas:

La Revolución de Julio, nova obra del eminent novelista B. Pérez Galdós, pertanyent a la quarta serie dels *Episodios Nacionales*. Més endavant ens ocuparem d'aquesta obra ab la extensió qu'ella y son autor se mereixen. Preu, 2 pessetas.

Mye-To, libro amarillo. Conté aquest follet variadas notas còmicas relatives al Japó, a sa historia y costums; y a la guerra rus-japonesa. Està, además, profusament il·lustrat. Preu, 1 ral.

Alocució publicada per l'associació «Catalunya Vella», de Vich, pera eregir en el poble de Folgarolas un padró commemoratiu del naixement de mossèn Jacinto Verdaguer. En aquesta alocució's convida a tots el catalans a contribuir a la suscripció iniciada pera sufragar els gastos del monument, que per senzill que sia respondrà a un vera necessitat, donchs en tots els pobles civilisats «el lloch de naixensa d'un geni es considerat y honrat com el full inicial d'una historia gloriosa que todas las generacions tindran empenyo en contemplar». Esperem que'ls bons catalans secundaran las bonas iniciativas de «Catalunya Vella.»

Ejhle Clovek...!, per Frána Srámek, novel·la revolucionaria publicada per la biblioteca de la revista *Novy-Kull*, de Praga.

Fidel Giró impressor, carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

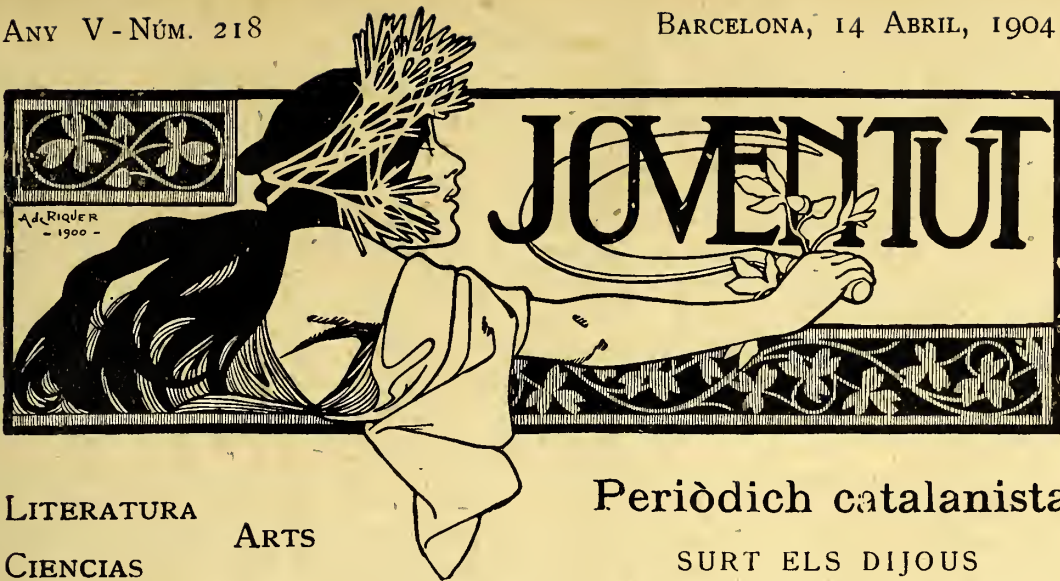
No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONES D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Fivallers de guardarropia, per la Redacció.—Maura, no has vensut!, per Trinitat Monegal.—Nota del dia, per Joseph Arnau.—Nit negra, per Joaquim Pla.—Servey voluntari, vocació lliure, per R. Miquel y Planas.—Al poble de Barcelona (manifest de varis regidors regionalistas).—Pròleg, per Carles Arro y Arro.—La despedida, per Francesch Sitja y Pineda.—Retrat de Joana Du Barry, per Geroni Zanné.—Faulas, apòlegs, llegendas, quèntos o lo que volguèu, per Pompeyus Gener.—«Louise» (acabament), per Geroni Zanné.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Pròleg.—Plech III.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 37.

**FIVALLERS DE
GUARDARROPÍA**

Farà prompte uns quatre anys que, ab ocasió d'haver sigut suspès per ordre de l'autoritat el diari orgue del regionalisme, y de cambiarse'l nom pera sortir novament, ferem una *nova* parlant del *bou* y de la *vaca*, que acabavam desitjant que'l nou diari no sortís femella.

Quína gresca y quína cridoria! Sorti a colació lo de *noys gòtics* y *vells bisantins*... En fi, demanin. Lo que pot el temps! Quànts y quànts qu'alashoras trobaren qu'haviam fet una criaturada, reconeixeràn que no haviam fet més que senyalar un mal bastant fondo, que tart o aviat se mostraria al exterior.

Nosaltres ab allò voliam avisar als regio-

nalistas de bona fe, als qu'en el fons eran tan catalanistas com nosaltres, qu'en el si del regionalisme hi havia uns quants individus que per ambició, vanitatz o inconsciencia eran capassos de comprometre al organisme qu'ells tant aymavan.

Anys han passat, y aquells regionalistas-catalanistas veritablès s'han vist arreconats poch a poch; els uns ja han sortit del grupo; altres tenen un peu fòra; altres desempenyan càrrech, es cèrt, més no tenen cap intervenció en la marxa del regionalisme. Els ambiciosos, els vanitosos, els inconscients són els amos veritables de la situació, y desde las últimas eleccions a Corts han ensenyat gayre bé cada dia la orella. Diguèu si teniam rahó!

Avuy las cosas han arribat a una situació intolerable. Ab motiu de la vinguda a aquesta ciutat del quefe del Estat, se sentian bafs cada dia més forts y més pestilents qu'empudegavan l'atmòsfera regionalista, avuy gracias a n'ells irrespirable. De tant en tant, un article més o menys en pro d'en Maura; propòsits decidits y mal encuberts de fer actes d'acatament al poder centralista que'ns esclafa; un article en llohansa d'en Tizza, apuntant a n'en Maura; y per ultim, els actes d'acatament y la gran comedia parodiand al immortal Fivaller.

En la Casa de la Ciutat, una comissió de regidors regionalistas comparegué devant

del rey y del govern, y un d'ells, previa una ridícula presentació d'un company seu més vell qu'ell y més president de la Econòmica, llegí un *discurs*et.

Y quin discurs! Segons remors, que ni creyém ni deixém de creure, estava *revisat per l'autoritat desde'l mati*. Que la cosa total era convinguda ens sembla evident.

En el discurs (y consti que no val la pena de discutirlo) se parla de municipi y més municipi, de Barcelona y més Barcelona... y en un recó de l'autonomia de las regions, municipis y familias (organismes naturals), y encara sembla que la demanin, no pel dret qu'hi tenen y per ésser una necessitat natural, sinó pera poderse administrar bé'ls ajuntaments. ¿Y la reivindicació dels drets de Catalunya? ¿Y l'idioma català, el Dret civil, en fi, tot lo que informa la personalitat integral de Catalunya? Això's devia quedar en el tinter. ¿Aixís predicavan en els *meetings* per assolir las actas qu'avuy ja tenen? Vaja! Un petit esforç més, un xich més de llima, y fóra un bon programa maurista! Si fins sembla qu'estigui redactat pel president del Consell de ministres!

Una satisfacció devém tenir, com ben segur tenen els bons regionalistas y els catalanistas, y es que'ls que's revestiren d'un tan gran *valor cívic*h pera realisar aytal acte, els moderns Fivallers (*de guardarropia*) que s'atrèviren a parlar *all* enfront del quefe del Estat, en el pecat trobaren la penitència.

El rey contestà dignament y com devia, ho reconeixém. Sa contesta fou una seria llissó als nous Fivallers.

En Maura fou crudel. La vigilia havia assistit al Foment y ab eloqüents paraulas y embargat per la emoció havia contestat al discurs del president. En el jorn esmentat, el dijous dia 7, no assistí a la Casa de la Ciutat; no volgué donàrloshi l'alternativa, els feu contestar pel soldat de la companyia ministerial, el ministre de la guerra. La contestació d'aquest es una sangnant llissó. La bofetada del govern als regidors ex-casi-regionalistas y candidats héroes, fou de col·torsat.

Ara ja ho saben els bons regionalistas: ha arribat l'hora de parlar clar. Sa obligació es separarse dels altres y nó deixarse conduhir per ells.

Es més: nosaltres els avisém, per més que'ns consta qu'ho saben de ciencia propia. A darrera d'aquests Fivallers hi ha maquia-velos baratos, més o menys admiradors d'en Tizza y d'en Maura, qu'ells y nosalires coneixém de sobras. Fóra molt convenient desemmascararlos.

Els noms dels Fivallers de guardarropia són del domini públich: ja'ls sab tothòm. Nosaltres ens resistim a posarlos. Nostras plomas, malgrat sian d'ex-noys gòtichs, són netas.

Però ab molt gust escriurém els noms dels regidors regionalistas que no assistiren al acte de referencia, y que són els següents: Ildefons Suñol, Jaume Carner, Joaquim Giralt y Verdaguer, Joan Pijoan, Raymond d'Abadal, Ramón Albó, Narcís Plá y Deniel... A tots ells felicitem de tot cor.

Ens descuydavam un detall. Un amich nostre que's trobava en la plassa de Sant Jaume va veure, al sortir els héroes *de marras*, una cosa molt natural: la estatua del gran Fivaller se movia, sa cara's girava... S'hi acostà, y al peu de la estatua hi vegé una cosa líquida y blanquinoso... Era una escupinada. En la cara del gran patrici s'hi veyan encara las marcas del fàstich.

LA REDACCIÓ

MAURA, NO HAS VENSUT!

Negar que nostre poble es meridional, y per tant en certas ocasions impressionable e impulsiu, fóra negar la evidencia, com ho fóra també negarli la gran qualitat de reflexiu en certs moments dificultosos y en la marxa normal de la vida.

Aixís es que no'ns estranya oir de boca d'alguns de nostres compatricis frases de desilusió respecte al Catalanisme ab motiu de l'arribada del rey. Fins n'hi ha algún que, de primer moment, hauria caygut mal-mès y ferit, y parodiant la frase de Julià «Has vensut, Galileu!», hauria dit: «Has vensut, Maura!»

Deya l'empleat palati que'ls *esplendors de la realesa* poden ferir la imaginació del poble. No es estrany: sempre hem vist que las obras d'espectacle tenen molt més éxit, fins essent mitjanas, que las dramàticas y d'ideas.

Si: l'esplendor de la realesa, la juvenesa

NOTA DEL DÍA

del rey, son posat, han ferit potser la imaginació de varis de nostres compatricis y el cor de bon nombre de las dónas d'aquesta terra, que, com la major part de sas congèneres, tenen més gran el cor que'l cervell. Si a n'això hi afegim el mal entés esperit de conservació de nostres burgesos, principalment dels industrials; las ambicions d'alguns; las conviccions veritablement monàrquicas d'altres, que las sobreposan a sa pensa catalana; la tendencia que a adorar un dictador tenen las classes republicanas centralistas, y el relatiu entusiasme dels qu'en un moment d'alucinació entraren en el regionalisme per equivocació, engroixint filas, això si, mes essent vera impedimenta pera'ls que de bona fe y ab tot convenciment n'erán, haurém trobat las concausas del *èxit* (?) de qu'hem parlat.

En Maura, home de talent, el menys dolent de tots els governants de que *disruta* l'Estat espanyol, no podia deixar de preveureho, y buscant reforsarse vingué aquí, comptant ab tot, pera poder ab més autoritat ésser l'amo del Estat.

Mes, d'això a vencer al Catalanisme, iquina diferencia! Això's pot dir pels catalans en moments de meridionalisme. El mateix Maura, de bona fe, si algú n'hi parlés, deuria mirársel ab sa eterna mitja rialla mefistofèlica y pensaria «Infelís!» Sols s'ho poden pendre en serio alguns periodistas de Madrid qu'han vingut a descobrirnos: aquests ja deuen parlar de la *puntilla!*

Si; en Maura es un home de cuydado; es un enemich perillós, bon tros diferent de la càfila de ministres que fins ara manavan. Ell ha presentat batalla al Catalanisme; la primera escaramusa ja ha tingut lloch: somhi, donchs.

Redressemnos, preparemnos. La guerra serà crudel: que sigui també noble y sense traidorias. Si no ho fos, si l'enemich mallorqui apelés a malas armas, alashoras fóra altra cosa. Hi ha masses en nostra terra; avuy no las tenim: demà: ¿qui sab?

De tots modos, no'ns sentim abatuts, avans al contrari, animats com sempre; y podèm dir, encarantnos ab el primer ministre del rey, mirantlo fit a fit, d'igual a igual: «Maura, no has vensutl Comensa la festa!»

TRINITAT MONEGAL

Com sia que, segons diuen els monàrquichs, el viatge del quefe del Estat espanyol a Catalunya no té altre objecte que coneixe d'aprop las necessitats del poble pera remeyarlas en lo possible, res té d'estrany, ja que la majoria del poble es trevallador, que durant sa estada en aquesta terra dediqui alguns dels moments que li deixan lliures el festeigs y cerimonias oficials, a la visita de certs edificis ahont se rendeix culte al trevall.

Lo que ja es més difícil es que de dita visita pugui treuren l'aygua clara de las necessitats del poble trevallador, perque estèm plenament convensuts, y creure altra cosa seria somniar truytas, que'ls seus acompanyants cuydan de que allí hont ell posa'ls peus no pugui trobarhi la més petita taca, y això poden lograrho molt fàcilment fentli visitar alguns dels pochos locals destinats a obradors que reuneixen las condicions higiènicas exigidas per la llei, y obligant als trevalladors, el dia de la visita, a que vagin al taller ab el vestit de las festas, camisa planxada y botinas de xarol. Aixis llegirem que succehi a la fàbrica d'en Sert, ahont s'obligà als obrers a trevallar ab el vestit de las festas durant la visita del rey.

De las mil y una fàbricas y tallers en que'ls engranatges de las màquinas estàn colocats tan espessos qu'es un miracle que cada dia no hi hagi una dotzena de desgracias; dels milers de locals faltats de llum y ayre, ahont criaturas anèmicas hi passen la major part de las horas del dia; de las habitacions malsanas en que'ls obrers se veuen obligats a viure; dels alimentats sofisticats ab que's nodreixen; dels jornals mesquins que guanyan els que tenen la sòrt de trevallar; dels centenars d'obriers en vaga per falta de feyna; en una paraula, de la miseria y tribulacions de la classe trevalladora, d'això no'n sabrà una paraula'l regi hoste, y tornarà a Madrid ab la persuassió de que l'obrer de Catalunya es un home tan satisfet de la seva sòrt, que sols pot comparársel ab els habitants de la faulosa Xauxa.

¿No era això lo que volian els que tenian empenyo en que'l rey visités Catalunya? Donchs, per aquesta part, ja veyèm que poch els hi haurà costat lograrho.

JOSEPH ARNAU

NIT NEGRA

La tramontana bufava arrencant arbres de soca-arrel, y s'endinsava en alenadas gebradas per las escltxas de la esberlada finestra. Una negror feréstega omplenava la vall y uns núvols apilarats corrian bojalment per l'espai a las empentas del vent. La pluja, ab son xiu-xiu constant, emmandria'ls membres y feya clucar de són els ulls de la familia que, arraulida vora'l foch, veyá ab tristor còm la tempesta malmestia l'anyada. Sols l'avi ho fiava tot en Deu, y ab els ulls fits en aquell cel negre y amenassador, resava humil el rosari. Els grans sonavan metàlicament entre las mans del vellet, y sos llabis, aclofats sobre las genivas sense dents, se movian rítmicament... ara *santa*, ara *Deu vos satve*... Els demés restavan quiets, immòvils, aclaparats per aquella desolació d'afora... Tant de treball, tanta de suhor cara avall, pera que ara un núvol no més els hi malmestés tot!...

El vellet acabà de resar el rosari, portà la creu de primer al front, després a cada espatlla y després a la boca per ferhi un petó, guardá'ls rosaris a la butxaca de la ermilla, agafà la llumanera de sobre d'una taula ennegrida pels anys, y, seguit de son fill, la jova y el mosso, pujà cap al pis.

La escala de fusta cruixia al pes de tanta gent, la llumanera ab prou feynas enllumenava las parets de la escala, ofegada per las ratxas de tramontana que per arreu s'endinsavan y que feyan tòrcer y debilitar sa faror.

Arribaren a dalt, y després d'un « Santa nit Deu mos dó » s dirigiren cada un vers sa cambra: el mosso, arraulit pel fret y condormit, al terrabastall de dalt; el fill y la jova, tristos y capficats, al quarto del devant; y el vellet, tremolantli la llumanera als dits, a sa cambra, sobre'l corral dels porchs.

La casa restà silenciosa. La pluja queya a samaladas, y el vent bufava horrorosament, arrencant las oliveras y malmetent las viandas de las hortas.

Prop del quarto del avi, una degotera torbava ab son pich-pich continuat la tranquil·litat grandiosa d'aquell casal immens, batut de tots costats per la tempesta.

Y l'avi, una volta dins sa cambra, encen-

gué un ciri roig y ple de caramells de cera, ab el moquis negre y llarch, devant d'una estampeta vella de la Verge, y s'agenollà a son devant ab las mans juntas y els ulls enlayrats y humits, demanant clemencia. Després s'aixecà, fregà ab sas mans arrugadas las tacas polsosas dels genolls dels pantalons de vellut, y obri la finestra que dava al hort, pera veure si la tempesta amaynava. Una bufada horrorosa de vent gebrat y de ruixim de pluja s'endinsà en el quarto, apagant la llumanera y el ciri de devant de la Verge.

—Valgam Deu!—feu l'avi.—Quin dimontri de temporal!—

Y envoltat per una foscuria horrible, enfredolit per aquell vent glassat, en va cercava la capsa de mistos; no veyá res, no sabia ahónt era... tot era foch, tenebrós...

De prompte li semblà que la obertura de la finestra s'ennegria més, y un soroll estrany li glassà la sang en las venas. Per la finestra oberta havia saltat un home dins son quarto. Espantat, tremolós, suhant d'angunia, s'estrenyé contra'l llit sense poder dir res: l'esglay li ofegava las paraulas a la gorja.

Senti que l'altre se li acostava, senti que una mà de ferro li agafava'l bras, y que una veu baixa y ronca, deixant anar un alè calent y vinatós, li preguntava, sense parar:

—¿Hónt tens els diners? Fes via! Si no me'ls dons tots te mato!—

Mes l'avi continuava esglayat, mitj mort del sust; un fort petament de dens li impedia dir res, y un fret terrible'l feya tremolar com la fulla en l'arbre. Se li doblegaren las cammas y caygué agenollat, ab el cervell enterbolit per las amenassas del intrús.

—Porta'ls diners, conxo! Afanyat!—

El vellet restà quiet, sense poder fugir ni cridar.

La mà del lladregot passà del bras al coll del infelis.

—Ja acabo la paciencia! Porta'ls diners, malehitsiga la sang!...—

Y com l'avi continués sense poder dir paraula, el lladregot li deixà anar el coll, se tregué de la butxaca una navaja de molas que ab la fressa que feu al obrirse acabà d'espantar al vellet, y sense mirar ahónt la enfonsava, li donà burxada. L'avi, llensant un crit esgarriós, caygué al sòl, en mitj d'un bassiot de sang que li eixia del costat.

—Digam ahónt són els diners!—repetia l'intrús ab veu tremolosa.

Y el vellet restava silenciós; sa respiració devenia fadigosa, y's revolcava pel sòl apretant sas arrugadas mans contra la ferida.

Mentres tant el lladregot obria'ls calaixos de la calaixera, tirava enrenou la roba y buscava ab dalè per tots els recons la bossa del avi. En un reconet la trobà; volgué fugir; mes com li semblés que'ls ulls del avi, oberts horriblement, el miravan fit a fit, entrevegé'l perill d'ésser descubert, y dirigintse altra volta vers aquell cos flach y denerit, li enfon-sà repetidament la navaja.

De primer el vellet lluytava, volia esquivar els cops, se defensava d'aquella fulla esmolada que li obria la carn entre sensacions esgarrifadoras; mes a mida que la sang li eixia del cos, sas forsas defallian, sos ulls anavan clucantse, y una gran sopitesa li anava paralisant els moviments.

El lladregot, ab el bossot de pessas de dos del avi, eixia per la finestra oberta. L'avi, ert, revolcantse feblement en sa agonia sobre un bassiot de sang qu'omplenava'l quarto, no veyá més que foscor, tenebras per tot... després res.

Els altres dormían confiats, y afora la pluja y el vent arrencavan de soca-arrel las alsinas y batian ab forsa'ls quatre costats del casal, immens, entristit, com una gran tomba solitaria en mitj de la desolació de la tempesta.

JOAQUÍM PLA

SERVEY VOLUNTARI VOCACIÓ LLIURE

Comensèm per fixar alguns conceptes pre-eliminars.

L'exercici de la llibertat no es compatible ab cap altra mena de *servey* que'l que *voluntariament* vulgui un home exercir respecte a un altre home. Aclaració: aquest principi no relleva al individu de cap absolutament dels seus devers primaris envers sos semblants; d'acort ab els elements de la moral més rudimentaria.

L'exercici de la llibertat no dèu consentir que una vocació que's manifesti en un individu sigui cohibida en son lliure desenrot-

llament. Aclaració: Entenèm, pera l'aplicació d'aquest principi, que de vocacions sols poden havernhi d'útils a la humanitat. Las demés no mereixen ésser tingudas més que com a perversions del individu, estats morbosos, susceptibles de tractaments adequats pera garantia de la mateixa llibertat.

—
Dos problemas s'ofereixen pera resoldre a casa nostra, que no ho seràn definitivament sinò quan ho siguin d'acort ab aquells principis. Un de aquests problemas sembla preocupar a molts y fins té nom: *la qüestió religiosa*. L'altre, apenas té nom encara y sols ha preocupat al catalanisme y al federalisme, perque aquestas tendencias són las úniques que's proposan francament modificar l'òrbita que per la gravitació de son pes mort segueix l'Estat espanyol a la vigilia de son definitiu esllavissament, inevitable si la nova forsa no modifica a temps l'actual trajectoria. Aquest segón problema es el del *servey militar*, y no ha servit com l'altre de bandera pera una demagogia estantissa, sinò que ha sigut postergat crimosament pels capitosts d'aquesta d'acort tal volta ab els poders constituïts, quin joch fan si hem de creure als maliciosos.

En efecte: els capdills de las massas republicanas (massa *massas* y massa inconscientes por lo tant) tenen ja falladas abdugas qüestions dins del esperit que informa a tot lo caduch de la politica central, ja qu'en ella radica'l seu escàs poder *pensant*, vinculat en personalismes desacreditats y qu'en altres paisos estarian fa temps retirats de la circulació.

—
Pera resoldre'l problema religiós, el criteri adoptat pels nostres radicals no es altra cosa que la més odiosa intolerancia, y es fins descaradament atentatori a la verdadera llibertat del pensament, la més inalienable de las llibertats. No anèm pas a fer la defensa de las ordres religioses, res d'això; nosaltres ens declarèm francament contraris de son desenrotllo exagerat, que crea un desequilibri en la ponderació de las forsas socials, y més que de son desenrotllo som enemichs de las injustificadas preferencias y protecció que l'Estat las hi dona y que són la causa d'aquell excessiu expandiment. Voldriam que una

mateixa llei fos aplicable en tot cas a totes las classes d'associacions que tinguessin fins religiosos, filosòfics o científics; voldriam que fos possible a tot individu, seguint sas inclinacions o vocació, dedicarse sol o associat ab altres a qualsevolga especulació intelectual o del genre que fos, ab absoluta llibertat, dins de la llei estatuhida y sense que l'Estat s'atribuís cap representació ni intervenció de cap mena llevat de sas generals atribucions. Aixís l'Estat deuria quedar apartat de tota iglesia, secta o escola filosòfica, y seria potestatiu del individu afiliarse a qualsevolga d'ellas o deixar de ferho.

Preguntèu sobre aquest punt a la majoria dels nostres anticlericals de la *massa*, y ben segur que no passarian per menys de cremar tots els convents, iglesias, etc., y d'exterminar a tots els freres, capellans, monjas y escolans. Això sens perjudici de que, donada la falta de cultura de las nostras *massas*, s'erigís després com a santons extraoficials al curandero tal, o la sonàmbula qual, o a la tiradora de cartas de més enllà, tot perque al voler prescindir de tota religió no haurian sabut ilustrarse fins a poder prescindir també de tota supertició.

Els que'ns sentim verament lliberals y progressius ja'ns acontentariam prou ab reduhir a sas justas proporcions el poder desmesurat qu'avuy té'l clericalisme, y de segur que la tasca fóra molt més difícil per lo que atany al poble mateix que per lo que als Poders fa referencia. Si una part del poble no estés a Espanya encara molt fanatisat, aquells prescindirian més fàcilment de la preponderancia qu'emmatllevan a las bescantadas *creencias de nuestros mayores*, y faria temps també qu'haurian desaparegut els últims patrocinadors del *Dios, Patria, Rey*, que no fa encara tant de temps com això foren capassos d'encendre una guerra de religions (algú ha dit guerra civil) en la nostra terra, que talment sembla feta expressa pera enquirshí totes las intolerancias.

El problema del servey militar no podia ésser resolt d'altre modo ajudici dels nostres demòcratas de la *massa*, sinó cometent un nou atentat contra la llibertat individual; no podian deixar d'ésser lògics dins del criteri

mesqui primerament establert. Ells han parlat prou clar, y han parlat a favor del servey *obligatori!*

No farèm aquí l'apologia del sistema que defensen ab nosaltres tots els que consideran al servey militar voluntari com única solució compatible ab la llibertat y ab la mateixa dignitat humana. Al contrari, farèm remarcar còm, sense pensarsho, els nostres jacobins-demòcratas-lliberals han pecat de ilògics en sa tendència igualitaria. El servey *obligatori* es una negació del principi per ells establert de combatre las ordres religioses per atentatorias a la llibertat de conciencia. Anèm a explicarho.

Una ordre religiosa imposa a sos adeptes devers que sols ha de cumplir el qui de son grat ingressa en la colectivitat (de la captació no hem de parlarne; es el *timo* dels perdigons que sols enganya als incautes quan ademés són egoístas).

Pera'l servey militar s'exigeixen obligacions que no es possible refugir ni als quins se senten incapacitats de complirlas.

Alli s'hi entra si's vol; aquí tant si's vol com si no. Allí's *presta* jurament; aquí s'*exigeix*.

Una ordre religiosa, entre altrs prescripcions, sol establirne una que, segons els fisiòlegs y apart casos excepcionals, es antinatural. Aquest punt es el cavall de batalla dels detractors de la vida monàstica.

Donchs el servey militar, de fet, pateix del mateix mal. Las organizaciones militars no preveuen el conflicte moral y fisiològic alhora creat al individu que, arrencat a sa vida ordinaria, ha de diferir forsosament sos projectes de constitució d'una familia fins després de complert el servey militar. Entre tant, el conflicte *se resol* a maravella, donchs invariablement al costat de cada quartel hi ha un barri corruptor (y corromput; això si, protegit per una higiene acomodada als recursos *de la soldadesca*). Resultat casi segur: (tenen la paraula els de la sanitat militar). Conseqüencia probable: el soldat un cop llicenciat, al renuar son trencat idili, pot oferir a sa estimada (o a un'altra si aquella no *li ha guardat la fe jurada*), quan no un cor corromput, un cos vehicul de misteriosas causas de degeneració. Y las rasses s'enforteixen qu'es un gust; y el raquitisme y la escrò-

fula avansan lentament a la conquesta de las generacions futuras.

Y que no'ns vinguin a dir els despreocupats qu'això no té importancia, qu'avuy ja no's gasta una moral tan esquifida y que las costums han progressat. Nosaltres ab tót això no sabèm compendre còm, tractantse d'una cosa aixís, els partidaris del servey militar obligatori no s'han cuydat de fer també obligatorias totas las inconcincias pera evitar qu'en els quartels hi hagués qui, esclau de vells ressabis, per curtedat o per precaució instintiva, torturés son cos ab privacions que per ésser tals han obligat a senyalar hora pera la destrucció dels convents ahont se practican.

No obstant, en els convents hi entra qui vol; a las filas ha de ferhi cap tothòm. Allí els instints poden trobar un fre en l'aïslament, en las mateixas practicas religiosas voluntariament acceptadas. Aquí els instints troban incentius en l'atmosfera mateixa del quartel, que pocas vegadas deu ésser escola de bonas costums, y derivatiu encara més perillós pera l'individu que'ls silicis y deixuplinas de la clausura.

Una ordre religiosa, encara qu'exigeix vots a perpetuitat, no té forsa coercitiva pera imposarse al qui, sobreposant son sentiment de la vida als lligams purament morals que'l retenian, consegueix independisar ab son esperit son propi individu. Y, de passada, no creyèm fóra de lloch establir la realitat de que l'esperit pot, evolucionant espontaniament, renegar avuy de dogmas ahir acceptats. ¿A qui no li ha passat, refer un criteri mal format del principi y fins incorre en nous erros? ¿Hi ha algú que conegui la veritat absoluta?

En cambi, dins del exèrcit ocorre'l cas de la impossibilitat material de trencar un pacte qual acceptació per una de las parts ha sigut obligatoria.

Just es el calificatiu de traydor a la patria atribuït al qui, soldat voluntari y retribuït com a tal, se compromet a guardar, armas en mà, l'honor nacional. Per tal rahó farian molt béls verdaders demòcratas que deu haverhi entre la massa republicana, en rectificar son criteri, procurant que fossin voluntaris tots els quins, baix pena de la vida, si aixís se vol, se comprometessin a defendre.

l'Estat. Això per lo que's pugui oferir fóra de sas fronteras; dins d'ellas no caldria recordar a ningú sos devers, sobre tot el dia en que baix un regim autonòmic de vera llibertat, cada regiò degués concórrer a la comú defensa de la patria amenassada.

R. MIQUEL Y PLANAS

«AL POBLE DE BARCELONA (1)

Regidors del nostre Ajuntament, elegits com nosaltres ab la qualitat de catalanistas en las dugas darreras eleccions municipals, han realisat un acte. En la visita que'l rey ha fet a Casa la Ciutat, li han endressat una petició. Els ha respost el rey que lo que demanavan era cosa del seu Govern, y en nom d'aquest els ha dit el ministre de la Guerra que la petició era de competencia de las Corts.

Devèm al poble que'ns elegí, explicació del nostre apartament en aquell acte, que d'actes y omissions ens creyèm obligats a darne explicació als nostres conciutadans.

No hi estiguerem presents, a pesar d'haverhi sigut convidats, perque las contestacions que donaren rey y ministre, eran constitucionalment per endevant concedudas. La inutilitat de semblants peticions pels catalans endressadas a don Alfonso XII y a la reyna regent, pares del actual monarca, recordada en el Manifest que ab motiu del viatge del rey a la nostra ciutat ha dirigit al poble la Lliga Regionalista, ens donava també per endevant la seguretat de que cap resultat podia esperar d'aquest acte'l nostre poble.

Temíam, y aquest motiu principalment ens priva el restar callats, que l'acte realisat se pogués interpretar com una rectificació d'aquell esclat de fonda y vivíssima protesta que, concentrant dolors y sufriments de sigles, arrel del desastre colonial, redressà l'esperit de nostra terra, un día en aquella campanya dels Gremis que dugué a la presó a ciutadans honradíssims; un altre en las campanyas pera conquistar el respecte al vot del poble; segrestat per un exèrcit estrany obehint els manements dels homes que representan aquí els partits d'ordre; un'hora contra aquells decrets recentíssims, altres de la serie interminable contra la nostra llengua y el nostra dret; un'altra ab motiu d'empressionaments dolorosos que tantas llàgrimas han fet vesar a conciutadans nostres.

Temíam, y volèm per nostra part evitarho, que l'acte dels nostres companys de Consistori, restant callats els que no eram presents, sigui y representi un acte del regionalisme realisat per sos representants en nostre Ajuntament, un acte que rectifiqui la conducta senyalada en el manifest de la Lliga Regionalista, un nú-

(1) Llegit aquest manifest, no podèm menys de felicitar a sos autors per l'ardidesa y serietat qu'en ell hi campeja y ensemps per la fermeza de conviccions que indica, puig se veu que'ls firmants no són dels que vinculan la esquena devant de qualsevolga que sia l'autoritat, que no acceptan conxorras d'ambiciosos e intrigants, y que són veritables defensors de l'autonomia integral de Catalunya.

Al manifest y protesta dels amichs Carner, Suñol, Giralt y Pijoán ens hi adherim ab entusiasme, y recomanèm a sos autors que continuhin per aquest camí sense feblesas de cap mena: es el que segueixen els homes serios, coratjosos y honrats.—N. de la R.

mero més d'aquest programa de festes en el que no veyèm que'l rey se posi en contacte ab las fondas preocupacions y cruentas tristesas qu'agitan l'ànima del nostre poble.

Revistant a corre cuyta alguns tallers y fàbricas en diumenjats y en festa, desfilant aparetosament ab varietats uniformes devant de la realesa, celebrant sessions y espectacles que teatralment agradin a una ben petita part de la societat barcelonina, passejant als noyets de las escolas, òrfens de la educació e instrucció que a sos fills donan els pobles de la Europa culta, pel Tibidabo, com elements decoratius de la visió de nostra plana hermosa, no es fer coneixer al quefe del Estat las angunias del pervindre que senten totas las nostras clases socials, el modo com realment viuhen nostras clases jornaleras, tan sovint giravoltadas en cruentíssimas protestas; no es mostrar còm s'hostatjan y funcionan abandonadas y miserables nostras escolas; no es ensenyar ab tota sa cruesa, en els fets y no en las paraulas, còm tots els elements de civilització y cultura són abandonats pels poders públichs quina forsa s'esmersa sencera en mantenir una organizació que'ns impedeix a nosa tres mateixos provehir aquestas urgents necessitats de nostra vida pública.

Tením memoria y conciencia dels devers que'ns imposa la causa de l'autonomia y de la llibertat de Catalunya, en consideració a la qual havíam convingut molts dels regionalistas en acallar de moment diferencies de criteri sobre formas de govern y sobre altres problemas de la vida. Mil voltas havèm demanat ab clams de rahó y de justicia, la rectificació de la política secular d'Espanya, quina darrera plana són las tristesas de Cavite y Santiago, el reconeixement del dret a organissarnos pera regir la nostra vida jurídica y econòmica, en forma que'ns permetés fer cultura, civilització, justicia y riquesa, apropantnos al ambient d'Europa, del que vivim tan allunyats. Sempre, sempre havèm demanat inútilment. Creyam y seguim creyent, que sols de nosaltres mateixos calia refiarnos, que sols al poble deíam dirigirnos perque aquest fes els seus convenciments y la seva voluntat en el Parlament, ahont ha dirigit el ministre del rey als nostres companys de Consistori, pera que hi presentessin son missatge.

Ni una petició, ni una protesta, ni una y altre repetidas per mil veus a totas horas, podían cambiar el caràcter y els efectes que'l president del Consell de ministres y els agents y devots del Govern del rey en nostra ciutat han volgut donar al viatge.

Els antichs reys venían a la terra a jurar el respecte a las sevas llibertats. En Maura ha organissat el viatge del rey a Barcelona després d'haver negat las peticions grossas y xicas que representants y organismes de la ciutat li havían endressat. Catalunya venía demanant satisfacció a las sevas necessitats econòmicas, socials, expressadas, no per las representacions dels partits, sinó per las representacions del poble. El president del Consell de ministres ha volgut demostrar que'l rey devía venir a Barcelona sens atendre las representacions de la ciutat. Nosaltres volíam pera Catalunya y pera Espanya nova vida: el president del Consell de ministres ha volgut demostrar que deu continuar la Historia d'Espanya. Devant de la significació que'l president del Consell ha donat al viatge del rey, sols devèm posar la esperansa en el poble, sempre reflexiu y serio, que com altrás voltas seguirà'l camí que son dever li senyali.

Aquests són els mòvils y sentiments que'ns han privat d'associarnos al acte realissat per alguns regidors regionalistas.

Las festas no'ns enllubernan. Passaràn y no deixaràn rastre. El problema social quedarà viu, agravantse cada día'ls dolors de totas las classes que trevallen. Tots

els problemas fondos y gravíssims que preocupan als homes pensadors de nostra terra, restaràn intactes. No hem volgut demostrar una esperansa que no sentíam, associantnos a un prech al que no atribuhim cap conseqüència.

Els nostres companys de Consistori regionalistas s'han dirigit al rey y al seu Govern; nosaltres hem cregut més convenient y més adequat a las nostras conviccions, dirigirnos en las circunstancias actuals al poble de Barcelona que va conferirnos la seva representació, y de qui ja únicament ho esperèm tot.

Barcelona, 8 d'abril de 1901.—*Jaume Carner.*—*Ildefonso Suñol.*—*Joaquim Giral y Verdaguier.*—*Joan Pi Joan.*

PROLEG

Havian caygut ja onze horas en el rellotge de la catedral. Feya bon día; el cel era tot blau y el sól lluhia armoniosament. Reyan els ayres y reyan els infants. Jugavan als passeigs els nens y els grans: els nens a saltar y corre, els grans a enamorats y a pretensiosos. Una gran senzillesa ho animava tot; suau puresa escampava arreu son cant blanquíssim. Las mares somreyan, tot caminant ab calma y silenciosas, y somreyan els joves y las jovas... Tot era viu y alegre. Dolsament la rosa del riure esclatava, encensant l'espai ab flayre santa; dolsa fragancia exhavan la terra y els arbres. La eterna primavera dels poetas entonava son cant y s'extasiava. Tot era ple de llum, tot somreya...

Y en un landó tapissat de blanch mate ab lliris blanchs lluhents, anavan abdós, vestida ella de blanch y ell de negre. Venían de casarse, de la iglesia. Un vell capellà de calva testa y ulls blaus y malaltissos, els havia casat; era un bon capellà y un bon vell; sa vida era un teixit de bonas obras. Y els va casar senzillament; els planys vibrants de las orgas aquell día no's varen escampar per las grans naus. Tot va ésser dolsor y casolania. Las dónas varen seure a una banda y els homes a l'altra, com en els funerals; això va ésser pensament dels pares: trobavan qu'era més seriós, més pur, més religiós. Els nuvis tendrament se donaren el si, desde feya sis anys ensajat. Y al donarlo ella s'avergonyi, sas galts se pintaren de carmi y els seus ulls s'aclucaren lleument. Y senti dintre seu una inefable delicia, un dols benestar... Era felis; els àngels la besavan y els arcàngels joyosos l'abracavan. Era hermosa la vida, bona, amable. Somreya al seu pervindre, com els nens mutuament se somriuhen; y al

somriure, sa cara s'encenia de bellesa... El seu etern somni's cumplia, la seva ilusió's realisava, la seva esperansa floria... Estava emmaridada ab son aymat, ab el qui havia estat el seu ensomni durant més de sis anys... Y enfront del altar, devant del capellà de calva testa, s'admirava de la seva sòrt, de sa fortuna. Y de reull, molt joyosament, mirava al seu espós, al seu company etern, y el trobava bell, gentil, simpàtich...

El landó creuhava'ls carrers camí del hôtèl ahont el nupcial àpat senyalaria sa felicitat... Y aquesta paraula la feya pensar en contes de fadas y en llegendas, y els contes de fadas y llegendas la feyan pensar en sa infantesa. Havia estat bonica sa infantesa, senzilla, blana, dolsa; era filla única y sos oncles no tenian fills; tot l'amor de la familia va concentrarse en ella... Ella era la nina de tot-hòm, la joguina de tots. Jugavan ab ella'ls seus avis, sos pares, sos oncles... Y li regalavan forsas cosas, joguinas, bombons, llibres de contes... De tots era l'ideal, la ilusió, la eterna esperansa... Y la besavan, y mentres la besavan, ella reya ab sos ulls y ab sos llabis. Y li cantavan cansons y rondallas infantivolas, contes de Perrault, llegendas bíblicas...

Y va creixe y va anar a colegi.. y en el colegi va adquirir amistats. Y jugava ab ellas al jardí, els dias feyners, sota'ls arbres vetusts, negrosos, y els dias de festa a casa seva, en el seu jardí nou, arreglat, ab un taronger y una magnolia... Y jugavan a las amagatallas y a cuynas, candorosament, virginalment. Però van creixe y's van fer dònas, y van pensar en homes y en besadas. Y van venir las nits llargas, eternas, passadas en desvetllament constant, nits d'insomni y ensomni, nits d'ansias bojas y de carnals afanys... Era la crisis. El cos de nena devenia cos de dòna... Las caderas van arrondornirse, els pits cresqueren. El lliri's convertia

en rosa. Y sa sang bullia y sos nirvis vibraban ab ansias d'amor, entre sas carns duras, verges, perfectas... Y plorava sentint en sas entranyas insòlits afanys, fams may sentidas. La crisis passà, y altra volta las nits transcorregueren dolsament... Y floriren els somnis juvenivols, atractivols, blans.

Y, si quan era nena jugava ab sas amigas pels jardins, ara, quan era gran, ab ellas jugava en sa cambra... Y al capvespre, quan el cel se vestia de fosca y l'ayre esdevenia moradench, prop del balcó, contemplant els carrers ahont els fanals grogament lluhian, enllassadas, confosas se contavan sos somnis amorosos, y pensavan en ditxas y venturas... Y un d'aquests cap-al-tarts el va coneixe, y un d'aquests cap-al-tarts el va estimar. El vegé y li semblà hermós, fort y simpàtich; li parlà, y li va semblar galàn.. Ho era en veritat, y era ilustrat, afile y senzill. Parlava bellament, ab frases novas; era ingenuu y enginyós... Se burlava de tot ab plàcida ironia, dolsament, y al burlarsen reya, y al riure son rostre revelava sa alegria y sos ulls son candor.

Van congeniar desseguida: havian nascut l'un pera l'altre... Eran germans d'ànima. Van estimarse fundament y s'endressaren cartas en las que's juravan amor etern. Y els pares van parlarse y las noces van restar fixadas. Y's casaren: un vell capellà'ls va casar, senzillament, religiosament. Y van eixir del temple, y en un landó tapissat de blanch se dirigiren a cèlebre hôtèl... Y en el landó, per primera vegada van besarse, mentres pels passeigs jugavan els nens y els grans: els nens a saltar y corre, els grans a enamorats y pretensiosos.

Y darrera del landó, en negres cotxes, anavan las familias contentas, satisfetas, rialleras...

CARLES ARRO Y ARRO

LA DESPEDIDA

Ni una fulla que's bellugui...
Fosca nit sense un estel...
Dorm el poble una sòn dolsa
sota'l silenci del cel.
Ja se n'obre una finestra,
ja n'hi guayta un capet trist,
ja n'avansa un'ombra negra,
que de lluny la clarò ha vist.

Y se sent per llarga estona
un sanglot esglayadò,
unas veus que baix se parlan...
cada paraula un petó...

Fosca enllà va un'ombra negra,
molt més negra que la nit;
fosca enllà l'ànima en pena
del aymant adolorit!

FRANCESCH SITJA Y PINEDA

RETRAT DE JOANA DUBARRY

Es la comtesa dels cabells d'or,
alegra y perfumada:
sos llabis semblan un petit cor
de noya enamorada.

Sas galdas tenen del lliri blanch
la pura transparencia:
sos ulls reflexan el riure franch
del món de la inconsciencia.

En sa mà esquerra té un ram guarnit
de rosas que no viuhèn:
en sa mà dreta un ventall florit,
ab gays amors que riuhèn.

Son coll recorda l'alta blancor
de la hivernenca lluna
quan plena escampa sa lluhentor
dessota la nit bruna.

Son cos magnífich, fresch com l'esclat
de violadas toyas,
té de las deas la majestat,
la gracia de las noyas.

Immòvils parlan sos llabions
de festas cortisanas,
de grans disbauxas, de rigodons,
de besos y pavanas.

De seda blanca coberta va
y puntas vaporosas;
armonisadas per destra mà
brillejan voluptuosas.

Ens diu tot'ella que may tingué
virtut, puresa, calma;
que's vinclà folla sota'l plahé
com retorsada palma...

Y una veu dolça, com sò perdut
que al fons del cor s'endinsa,
trenca amorosa ma solitut...
L'aymada de Lluis quinse

aixís me parla: «Pobre mortal
del segle de la prosa,
que tens la ciencia per ideal,
per un no res la rosa:

Miram: soch morta. Ja no's consúm
ma carn enamorada:
ma sang recorda l'aygua del flum
després de la glassada.

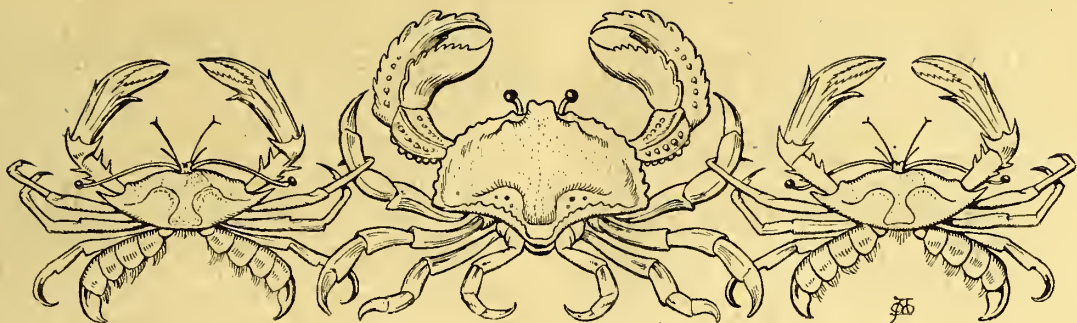
Ja res exalta mon llabi roig:
avans el rey de Fransa
cóm me'l besava, trobanti el boig
l'infern de la gaubansa!

Mes homs vingueren, sorruts, malvats,
que odiavan la bellesa,
y proclamaren exasperats
el triomf de la lletjesa.

Per' xò fuy morta. Mon coll tan tou
segà la guillotina.
Als homs horribles mostrada fou
ma testa de gran nina!»

Com pel capvespre, l'oreig decàu
atravessant l'arbreda,
aixís s'allunya la veu suau
creuhant la cambra freda.

Es la comtesa dels cabells d'or,
alegra y perfumada;
sos llabis semblan un petit cor
de noya enamorada.

FAULAS, APÓLEGS, LLEGENDAS, QÜENTOS O LO QUE VOLGUEU

V QÜENTO CONTEMPORANI

NA vegada viatjaven pel Mitjdia de Fransa, venint de Luchon en direcció a Biarritz en vagó de primera, uns quants joves espanyols de bonas families de la cort y d'Andalusia. Pel cami varen ferse amichs

d'un senyor francès que viatjava també en la mateixa direcció qu'ells. Al cap de pocas estacions, ja havian intimat; tothòm s'expansionava, y fins se feyan comparacions entre'l caràcter dels francesos y el dels espanyols. Se va parlar de las virtuts y vicis d'aquestas dugas nacions, y un dels joves, madrileny per cert, va dir:

—Sil Els francesos foran un gran poble, si no fos la desmoralisació, qu'a Fransa es cosa corrent y ni menys se'n fa cas. —

Y aquí va citar allò de la *cocotterie* y lo de las unions illegitimas, y va afegir que quasi *totas* las casadas a Fransa tenen un amant, quan no'n tenen dos.

El senyor francès se'l va escoltar ab paciencia, y acabat va respondrelí: — Vull dar per sentat com verdader lo que vosté diu, encara que a Madrid y altrás poblacions espanyolas hi ha una prostitució relativament tan gran com a Fransa: sols qu'en el nostre pais es més elegant y menys hipòcrita. Però cada nació té un defecte, y si quelcòm en aquest terreno es essencialment francès, donèm per sentat que sigui el no fer cas del sisé manament. Però vostés els espanyols, sens adonarsen, y en mitj de todas las sevas qualitats, de bravura, d'honor, de cavallerositat, d'imaginació, etc., etc, també en tenen un de defecte...

—¿Quin?—varen demanar tots.

—¿Me prometen no enfadarse, com jo tampoch m'he enfadat per lo que vostés m'han dit?

—Sil sil Diguí!—van cridar tots.

—Donchs bé! El defecte del espanyol, es, conscient o inconscientment, el d'ésser lladre. —

Aquí esclatà una tempestat de protestas, y sòrt que tots eran personas ben educadas, y que va entrar el conductor del tren a revisar els bitllets, perque si no haurian arribat a las mans.

Calmat el tumult, el francès ab gran calma va continuar.

—Jo he viscut a Espanya, en diversos punts, varis anys, y per tot he observat que la gent s'apodera de lo dels demés, siguin energias, diners, artefactes, etc., etc., o els fan perdre lo qu'es seu. Els governs tenian las colonias pera enviarhi els amichs a *referse*, per lo qual las van perdre. D'un gran robo d'Estat se'n diu una transferencia. La usura està a l'ordre del dia, y encubertament protegida pels poders judicial y civil. Y particularment ningú creu en pagar. Això sense comptar que'ls noys ja trencan ilantias y fanals, y afanan estoras, balas, baldufas, etcetera. En todas las oficinas se fa perdre temps, qu'es robar diners al qu'han d'anarhi per algún assumpto. Allò de *vuelva V. mañana* es ja proverbial es todas las dependencias del Estat, y el *sablazo* es una verdadera institució nacional. —

En això estavan quan el tren va xiular a la entrada d'una gran estació, y's va sentir la veu de «*Toulouse 30 minutes d'arrêt, buset et restaurant. Tout le monde descend de voiture!*»

Parat el vagó, els joves espanyols van baixar, y ab ells el cavaller francès, y van anar al restaurant a entaularse de primera. A la fi del esmorzar van passar la safata pera cobrar els quatre franchs de costüm, y desseguida va sonar una campana y va entrar un empleat a cridar «*Messieurs les voyageurs por la ligne de Bordeaux, en voiture!*» Y tots, acabant de beure son café y repetint un trago de cognac, dissimuladament van ficarse me-

lindros, fruitas, formatge y altrás vituallas a las butxacas dels *pardessus*.

Un cop dins del vagó, y sentats tots, quan el tren ja rodava, ¿en voléu de gatzara y de desembutxacar provisions? Qui treya un tros de formatge, qui un salsitxó, qui *brioches*, qui un tros de pollastre fret; el que menys, portava *dulces* y fruitas.

Alashoras aquell senyor francés va continuar dihent:

—¿Ho veuhen? Tots vostés són personas acomodadas, per lo que sembla gent fina, ben educada, y no han tingut inconvenient en saquejar un restaurant que, si demana quatre franchs del esmorzar y el café, es perquè's menji tot lo que's tingui gana, y no pera que seli emportin els queviures. Això vostés ho han fet inconscientment, sens intenció de robar res. ¿Veuhen? Lo del vici nacional que jo he dit, vostés ara ho proban.—

Qui d'això'n volgués treure la moral, hauria de dir que l'espanyol es lladre.

VI HISTORIETA LLA- TINO-AMERICANA

Paris hi havia, quan jo estudiava, dos joves americans que's deyan Numun-Kurá. Eran fills d'un cacich guarany que, sotmés al govern de la República del Uruguay, va demanar al morir que fes educar als seus fills

com homes perfectament civilisats. Y efectivament, el president qu'era un galán home, els va enviar cap a Europa, y després de dos anys d'Alemanya y dos d'Inlaterra, els va fer anar a Paris a estudiar lo qu'ells vulguesin. L'un va anar a la Politécnica y després va entrar a Saint-Cir ab nota de primera. Volia estudiar per militar. L'altre va seguir la carrera d'enginyer, després d'haverse ben imposat de las ciencias físich-químicas.

Tots dos eran dos perfectes *gentilshommes*. Vestian a la europea correctíssimament, portavan la barba y el cabell tallat a la moda, y si no hagués sigut pel color un xich verdós, y pels ulls de color d'oli, ningü hauria dit que procedian d'una rassa salvatge. En la conversació eran sumament amables y fins discrets, y no poch instruhits.

Acabada la carrera, el govern del Uruguay els va enviar a buscar pera dárlos hi alts destins a Montevideu. L'un anava destinat a la direcció general del Exércit; l'altre a la d'Obras públicas.

Van passar anys, y un dia estant prenent

jo un wermouth al *Cafè de la Paix*, ve a sentarse al meu costat un intim amic del Uruguay que vivia a Paris. Era el doctor Fernández Sumarriba.

—¿No se acuerda, amigo, de los Numun-Kurá?—me va dir.

—Numun-Kurá, Kurá...—vaig fer jo.

—Si! De dos mozos muy sabrosos, ¿sabe?, dos indiecitos que nuestro gobierno mandó pa acá, hijos de un cacique...

—Ah si... ¿y qué?

—Los hijos de la gran siete! que después de tanto educarlos a expensas del gobierno, han tenido que pasarlos a chapeo. Tanta plata como costaron! Los cogieron nuestras tropas y les tocaron el violin.

—Y cómo fué?

—Figúrese, amigo... ¡Qué esperanza! Que al llegar allá y tomar puesto de sus cargos se sirvieron de la ciencia aqui tomada para preparar una prenuncia formidable de todos los indios del Tambó. Y una vez en el monte los armaron con winchesters y cañoncitos de tiro rápido, y los valientes sinvergüenzas andaban tirando con bala; y lo que es más, con bala fuerte, hasta que el general Maeso, un sobrino del general Paez, los cogió y no les soltó cuatro tiritos porque faltaba cartucheria, amigo, pero mandó que los cuchillearan. ¡Cómo no!—

Moral: Si la serp aprengué química, seria pera fabricarse un veri més venenós. Si el tigre aprengué mecánica, seria pera millor cassar y destrossar després la seva presa.

POMPEYUS GENER

LOUISE

(Acabament)

Aquesta obra ha sigut escullida per la empresa del teatre del Liceu pera inaugurar la present temporada de primavera. Y cal, per aytal elecció, felicitar a la empresa. Ja era hora de que's recordessin de *Louise* a la casa hont han predominat, ja sigui per imposicions de casas editorials italianas, ja per mal gust dels que hi manavan, las migradas obras dels Cilea, Mascheroni, Giordano y demés malfactors lirich-dramátichs.

La *Louise* ha sigut posada al Liceu ab intenció de fer art de debò. Una mà experta, malgrat deficiencias inevitables, ha dirigit la escena. Trajos y decoracions mereixen elogis, particularment, entre aquestas, la del acte ters (deguda a l'Olager Junyent) que representa'l panorama de Paris. L'efecte produhit per aquesta decoració es magnífich, sobre tot al encendres els llums de la gran ciutat. També produheix bon efecte la del segón acte (escena primera) original d'en Vilomara (despertar de Paris).

L'obra va ésser posada en escena ab pochs

ensaigs, resultant aixís la execució un xich fluixa. No obstant això, els artistes individualment feren tot lo possible pera lluhir-se. El mestre Barone dirige la orquesta, procurant obtenir la justesa necessària y obtenint-la sovint. En el preludi del 'segón' acte, que descriu la monotonia grandiosa de la ciutat, monotonia trencada per las veus de sos fills, no'ns produhi tot l'efecte degut la orquesta; no per mancamen't de justesa, sinó per mancamen't d'expressió. En cambi la escena de la coronació de la Musa valgué grans aplaudiments al mestre Barone. Ab idèntica bona voluntat que aquest, trevallàren las senyoretas Ferrari (Lluisa) y Borlinetto (Mare) y'ls senyors Ravazzolo (Julià) y Berriel (Pare), com també tots els nombrosos partiquins de l'obra.

Las escenas que mellor efecte'ns han produhit al Liceu, són: la del *Noctàmbul*, aquest poemàtich personatge que simbolisa'ls vicis de Paris, mostrantse misteriosament en mitj dels miserables sers a qui ha perdut; la del taller de modistas; la del himne a Paris que entonan (acte ters, escena primera) Lluisa y Julià, al arribar la nit; la coronació de la Musa, y el final de l'obra.

Repetim que la empresa del Liceu ha fet obra de cultura al posar *Louise* en escena, y per consegüent mereix ésser felicitada.

Quasi bé coincidint ab la primera representació del Liceu, nostre estimat amic en Joaquim Pena, que tant treballa per l'espandiment del art lirich dramàtich entre nosaltres, ha publicat una traducció catalana de *Louise*, rigorosament adaptada a la música, conservant, tot lo que permet la diferencia de llengüas, el caràcter eminentment parisench de l'obra. En Pena, ademés, ab l'auxili dels mestres Ribera y Domènech Espanyol, ha fet l'estudi temàtich de *Louise*, analisant un per un els motius musicals y acompanyant son treball ab un quadro sinòptich hont s'hi exposan els esmentats motius.

La traducció y l'estudi, en la forma realitzada per en Pena, demostren admirablement la procedencia wagneriana de *Louise*.

GERONI ZANNÉ

NOVAS

Entre altres acorts que la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* prengué'l dia 6 del corrent, se determinà la forma ab que aquesta nomenaria, pera l'Assamble pròxima, als delegats quin designament està a son càrrech y atribució, segons lo establert en l'incis B del article 13 dels Estatuts.

Redactat ja'l projecte de Bases pera l'Assamblea, quins punts generals s'acordaren en la primera reunió de la ponencia, han sigut enviadas copias als senyors ponents pera que l'estudihin y pugui ésser discutit en la propera reunió que tindrà lloch el dia 16 del corrent.

Els designaments de delegats que corresponen a las entitats adheridas de fóra de Barcelona, han quedat ja inscrits en las llistas corresponents, aixís com els dels periòdichs adherits.

Ha vingut el rey d'Espanya. S'havia dit que també vindria en Salmerón, però no ha resultat cert.

Ha vingut el rey, y un gros y lluhit exèrcit l'ha rodejat. Moltes donas s'enlluhernaren ab aquella desfeta de colors, talment com s'enlluhernan els braus ab las capas ab que'ls *torejan*. També s'enlluhernaren bastants subjectes xapats a l'antiga, y varis comerciants que al contemplar tants fusells compregueren que d'aquella banda estava la forsa, es a dir, l'ordre; y ells sempre's deçantan de la part del ordre...

Ni ellas ni ells eran dels nostres.

Però després el rey pujà al Tibidabo, y desd'aquellas alturas pogué veure la ciutat estesa a sos peus. Y trobà sens dubte que la ciutat era molt gran, y que l'entusiasme havia sigut petit. «¿Còm fóra possible — devia dirse l'ilustre hoste — qu'en una ciutat de sis cents mil habitants, no n'hi hagués uns quants mils d'ociosos disposats a fruhir ab qualsevol espectacle gratuhit?»

Y en Maura, y en Boladeres y companyia, devian afegir: «Y fins disposats a fer de *claque*.»

Y el rey no'ls senti, perque si'ls hagués sentit potser li haurian fet pena y fàstich a n'ell, esperit jove, innocent, no bregat encara per las miserias de la vida.

Repetim qu'en Salmerón no ha vingut. Devant del rey de debò, el diputat republicà per Barcelona no ha tingut pit pera venir a desempenyar el paper de *rey del arroyo*.

A n'ell no l'haurian aplaudit las damas, ni, lo qu'es pitjor, tampoch l'hauria aplaudit el verdader poble, sinó las *massas*, qu'es molt diferent: aqueixas masses que necessitan un home, una figura qualsevol pera materialisar y empetitir tot ideal; aqueixas masses qu'en tota societat venen a ésser com el greixum del caldo gras, que's llensa.

Tampoch aqueixas masses són dels nostres.

L'esperit català, la vida de Catalunya, apenas si s'ha sotraquejat momentaniament, y el Catalanisme anirà fent son fet. Ab pena hem vist un petit moviment regressiu provocat per l'espectacle d'augustas y ensemps depressivas antigallas que per un instant ens han invadit; però arribarà l'hora en que'l món republicà (?) que patim quasi tot l'any, y el món monàrquich qu'ara hem vist d'aprop, quiscún ab sas falsetats y ab sas passions politicas, tornaràn al gran caos central de las convencions tenebrosas, y Catalunya vital y progressiva seguirà avensant per son camí de llum, que porta a la redempció.

Pensem en Catalunya, diu el senyor Prat de la Riva desde las columnas de *La Veu*, exhortant als regidors firmants del manifest qu'en altre lloch publiquem. Y proba de refutar lo qu'en dit manifest s'exposa; però el manifest no'l publica, a pesar d'haver sigut remès a *La Veu* ab tal objecte. Y retréu, pera evadir censuras, lo que tots tenim ben sabut, això es, que'l Catalanisme ha endressat diferents vegadas missatges a las institucions. Y diu que l'acort pres per la «Lliga Regionalista» ab motiu de la vinguda del rey, no era obstacle a lo qu'han fet el senyor Cambó y altres consellers. Mes nosaltres, y molts com nosaltres, no estimém pas atinadas las afirmacions del senyor Prat. El Catalanisme, recordant las humiliacions continuas a que se l'ha volgut sotmetre, recordant també la inutilitat de sa gestió varias voltas, esmersada prop de las institucions y dels governs, va resoldre aquesta vegada no explicar ja lo que tan explicat té, no demanar lo que creu que de dret a Catalunya pertany. Després dels darrers actes dels governs que patim, després de la conducta del quefe del actual ministeri, era qüestió de dignitat adoptar aqueixa actitud. Aixís ho entengué la *Unió Catalanista*, y aixís la «Lliga Regionalista» ho indicà en son manifest, que resultaria un document molt poch sincer si d'altra manera pogués interpretarse, dats els termes en que està concebut. No creyém, donchs, que al pensar en Catalunya hagim de *contradirnos* d'aquesta manera.

No creyém tampoch que's tracti ara tan sols d'una qüestió de procediment, per més que a aquest terreno vulgui *La Veu* portar l'assumpto. Diferentas vegadas hem dit nosaltres, y ho repetirém sempre que a tom vingui, que cal deslliurar al Catalanisme de criteris estrets, que's deu respectar la llibertat individual y qu'en nostre camp hi tenen cabuda tots els homes de rectas intencions que vulguin l'autonomia de Catalunya. Mes repetim qu'ara no's tracta d'això, sinó que's

tracta de la violació d'acorts presos pel Catalanisme y aplaudits en las mateixas planas de *La Veu*; se tracta d'un propòsit portat a cap insidiosament, haventse trevallat a l'ombra pera realisar-lo, malgrat la protesta que contra'l mateix hi havia dintre las filas regionalistas: protesta que (com saben els regidors Cambó, Pella y otras personas que *La Veu* coneix molt bé) va estar si esclata o no esclata d'un modo ben ostensible, fins al punt d'alarmarlos y férlos hi aparentar que'n desistían.

Item més: El senyor Cambó ha dit ara en las columnas de *La Veu* que las felicitacions que aquest diari publica no han d'anar endressades a ell sol, sinó en tot cas a tots els regidors que'l varen acompanyar al acte pel que se'l felicita.

No obstant, tothòm diria que's fomentan personalismes (en això hi ha qui hi té la mà trencada per més que no vulgui fer politica a la espanyola), y baix l'epigraf de *Felicitacions al senyor Cambó* se segueix balansejant l'encenser... sense deixar de pensar en Catalunya.

Veurém si ab la olor del encens acudeixen gayres fidels al temple.

Els regionalistas han commemorat el segón aniversari de la mort d'en Bartomeu Robert colcant coronas en la tomba del gran patrici. Tots els bons catalans ens associém a aqueix acte a la bona memoria del home honorat qu'abrássà nostre programa y sapigué defensar-lo coratjosament dels atachs del centralisme.

Quan una comissió d'estudiants catalanistas, carlins y republicans, anà a trobar a alguns regidors pera demanàrloshi que interposessin la seva influència a fi de neutralisar els entusiasmes dinàstichs del senyor Boladeres, el regidor senyor Cambó va parlar d'una societat qu'antigament hi havia a Barcelona qu'otorgava a qui s'ho mereixia'l títol de *burro de solemnitat*.

Tenim entès qu'en l'actualitat està constituhintsen un'altra, que a imitació de la d'avans, en lloch de títols de *burro* n'otorgarà de *barra de solemnitat*, y que'l primer diploma que concedeixi anirà estès a nom d'un tal *Fivaller Barato*.

La Veu de Catalunya ve publicant una tirallonga de felicitacions al Fivaller barato, que'ns fan l'efecte de mirallets pera cassar alosas. Sembla qu'aixís se vulgui convencer al públich d'haver obrat bé, però això no's logra tan fàcilment, perque l'erro de molts no amaga, sinó qu'encara fa més grossa la etzegallada d'uns poch.

Entre'ls felicitants, inconscients en sa majoria, n'hi ha de tots colors y de totes menas, desde'l rural al culte, desde'l catòlich al ateu, desde'l comerciant al artista y al literat.

Fins hi ha... May dirian qui!

El senyor Oller.

No's creguin que volguèm dir cap betas y fils, no, sinó la gran cucurulla: el senyor Oller de las novelas, que també ha volgut felicitar al regidor del discursset. A la cuenta'ls de *La Veu* buscavan ab candaletas un lliberal que'ls felicités, y el senyor Oller ha sortit.

¿*Què amigós tienes, Paquito!* Per lo que's veu al senyor Oller, que a més de novelista es procurador, li agrada fer d'advocat pera acabar d'ensorrar las causas perdudas. Té mala mà, y tot lo que toca ho esguerra, encara qu'ho fassi a fi de bé. Els nostres lectors devotíssims encara's deuen recordar d'aquella vegada que, volent alabar a mossèn Cinto en aquestas planas, tant disfavor va ferli. Desde que las novelas li surten ayguallidas se'ns ha tornat aixís. Avans aquestas cosas no las feya: no més hi tenia tirada.

No endevinarián may quin problema planteja al felicitar al nou Fivaller per sas manifestacions enfront del rey! Donchs planteja'l problema següent:

«Seràn (las manifestacions) ateses pel govern?»

Y el resol aixís:

«Ho dubto!»

¿Eh, quin cap? ¿Eh, quina manera de plantejar y resoldre un problema magne? ¿Eh, que la resolució es tot un poema? ¿Eh, que sols es capàs d'ella un home de la talla del senyor Oller?

Pleguèm! perque si un dia li varem dir tauró, ara potser li diríam balena y fariam enfadar als *peixi-minuti* de la politica y la literatura.

Visca'l gran Oller! Ab ell tot, sens ell res! Ni l'autonomia!

El *vate* Marquina ha produhit una nova obra, després de laboriosa gestació. No s'es-pantin, que no's tracta de cap oda: se tracta d'un memorial.

Un memorial que va endressar a Alfons XIII a sa arribada a Barcelona, en el que's combat la monarquia ab tots els llochs comuns de que's valdria qualsevol Salmerón estantís, y en el que's demana al rey qu'ab-diqui.

El memorial està ben escrit: en Marquina s'hi va mirar. Es un document rich en pensadas de poeta pobre. Si d'una carta com cal las criadas ne pagan dos ralets, lo qu'es d'un memorial aixís se'n farián ben bé dugas pesetas.

Y á escupir á la calle, que deya l'altre.

Llàstima que'l gran Marquina's prengués tanta feyna; llàstima, llàstima, llàstima!

Perque hem sabut per un *alabardero* que'l rey no'l va llegir. Es clar qu'això costa de creure, però la informació'ns ve de bona tinta y... no hi ha més, ¡no'l va llegir!

Si el llegeix, abdica!

Vaja, Marquina: que aquestas cosas las fes el senyor Oller, *pase*: però vostè!...

En aquest mateix número publicuèm nostra felicitació als regidors catalanistas senyors Suñol, Carner, Giralt y Pijoan, que aquestos días reben molts enhorabonas de dins y de fóra de nostra ciutat.

Ara bé: hem sabut que dits senyors han sigut felicitats per en Vallés y Ribot.

Rebin, la expressió de nostre condol.

Ens proposavam cloure aquest número ab las anteriors notas còmicas, quan de sobte'ns en arriba una de tràgica: tal es la del atentat de que ha sigut objecte en nostra capital el jefe del govern.

Som enemichs politichs d'en Maura, de qui res que dir tenim personalment, y diferentas vegadas li hem sabut reconeixer un talent que'l posa per demunt dels altres politichs espanyols. El seu talent o la seva habitut, posats al servey d'accions politicas funestas, són freqüentment més nocius que útils en quant las hi donan un impuls difícil de contrarrestar.

No es, donchs, per rutina que protestèm del atentat: no es per instint d'imitació que fem chor ab la prempsa que días enrera deya «Mori en Maura!» Som lleals, no som sectaris, y reprobèm l'atentat de qu'en Maura ha estat a punt d'ésser víctima. Las armas homicidas matan als homes, no a las ideas. La sang crida sang, es a dir, reacció antiprogressiva y crudel. Contra en Maura no pot averhi atentat cap home de seny. Qui en nom de l'anarquia o la llibertat tan follament l'ha agredit; ha d'haver sigut un obcecat, no un home de pensa clara. La ignorancia y el fanatisme: aquestos són els agressors.

Ens dol que nostra terra estimada sia sovint teatro de fets semblants; ens dol que no s'acabin els sectaris; ens dol que la degradació social que patim sia tan fomentada pels directors com pels dirigits, ab la llur acció politica embrutidora.

Molt notable fou el concert donat la nit de 5 del corrent, al Ateneu Barcelonés, per la senyoreta Concepció Darné. Aquesta jova senyoreta, deixebila del mestre Vidiella, no

se'ns presentà ab las vacilacions propias d'una debutant, sinò ab l'aplòm y seguretat d'una mestra. Aytal calificatiu mereix qui, com la senyoreta Darné, sab interpretar y executar a la vegada obras com el *Scherzo* en *mi menor*, de Mendelssohn, la *Sonata op. 58* (*en si menor*), de Chopin, y els *Papillons*, de Rosenthal.

No pot dubtarse que la senyoreta Darné es una pianista distingidissima, que fa honor al mestre Vidiella.

Desde'l diumenge qu'està oberta a Ca'n Parés una exposició de vinticinch obras de nostre estimat amich en Sebastià Junyent. Ab tal motiu la sala del carrer de Petritxol es visitadíssima, fentse molts comentaris sobre'l mèrit de las obras. Al primer cop d'ull ja's veu que la exposició no té res de vulgar, però al examinar detingudament els quadros, las bonas qualitats de molts d'ells prenen un gran relleu. Creyèm que aquesta darrera exposició d'en Junyent es la millor que d'ell hem vist. Com artista modern ens dóna notas de verdadera intensitat ab sas petitas impressions de color, que'ns resultan sobrias y sugestivas, com *Camí del bosch*, *Impressió y Fragment del Empordà*, entre

altras. Citarèm també *Esperantlo*, alguns bocets com *La vida y la mort*, y els quadros *Estudi d'interior*, *Pietat* y altre qu'es illustració d'un passatge d'una cansó popular. En algunas otras obras veyèm a n'en Junyent més vacilant. No aixis en el retrat d'en Picasso, qu'es en nostre concepte admirable y que no dubtèm en calificarlo de la millor obra entre totas las que hi ha exposadas.

Publicacions rebudas:

Misteri de dolor, drama de món en tres actes, per Adrià Gual. S'ha publicat aquesta obra, ab tant d'èxit estrenada en el teatre de las Arts durant la temporada del «Teatre Intim», y de la que ja'n publicarem oportunament un judici critic. Preu, 2 pessetas.

Memoria de la societat «Centre Català», de Buenos Aires, corresponent al any 1903. En aquesta memoria's dóna compte dels treballs realitzats durant dita anyada, publicantshi també l'estat de comptes y la llista, nombrosissima per cert, dels socis d'aquell important centre que tant d'honor fa a son nom y a nostra causa en aquellas llunyas terras.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

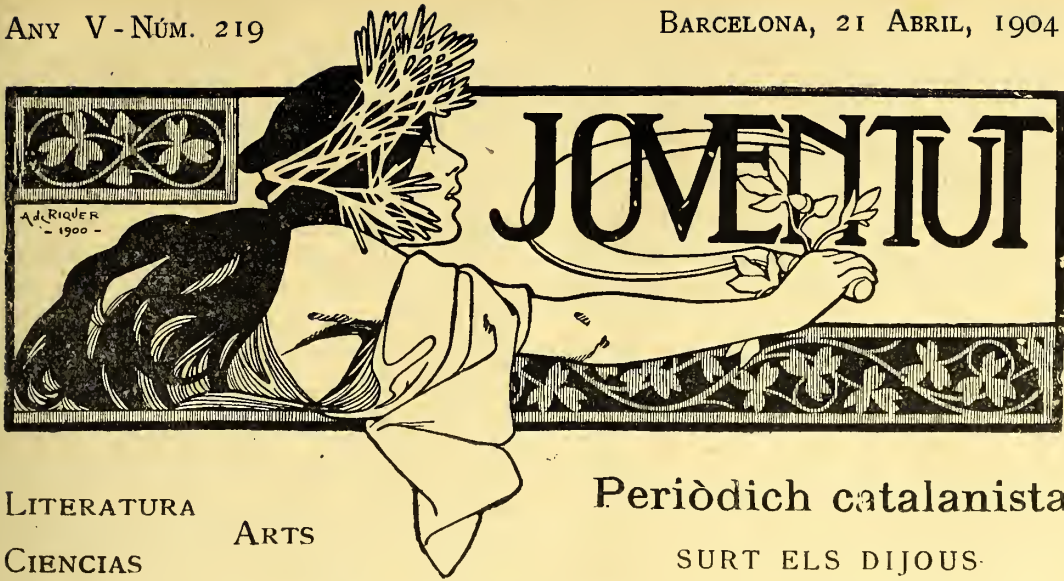
No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. . . .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Cinematògraf barceloní, per Oriol Martí.—Aprofitem el temps, per J. Grant y Sala.—Tret de fona, per F. Pujulá y Vallès.—La fi d'un poeta, per Jacobus Sabartés.—A propòsit d'exposar obras mevas en la Sala Parés, per Sebastiá Junyent.—Notas bibliogràficas, per Geroní Zanné y Arnau Martínez y Serriá —Folk-lore, per Antón Busquets y Punset.—Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—Deslliurada, per Xavier de Zengotita.—El núvol, de Theophile Gautier, traducció de Amadeu Doria.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall. — Pròleg: plech IV.—Index.
MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 38.

CINEMATOGRAF BARCELONI

¡¡PEL-LÍCULA SENSACIONAL!!

¿Heu reparat may la estranya impressió que causa un ball de disfressas si, al taparvos las orellas y no sentint el ritme de la música, apareixen a vostres ulls els moviments desordenats de las parellas que ab sa bellugadissa marejadora vos semblan tament aixàm de folls escapats de la bogeria? Heusaquí, donchs, quelcòm de la impressió que ressent un barceloní de soca-arrel qu'avuy se troba foraster en sa casa y corre arrossegat per la onada humana d'un cap al altre de la immensa sala de dansa, enlluernat de llums y coloraynas, aixordat de xisclets de dòna y sense capir més que mots deslligats de conversas çassadas al vol.

¿Quinas ideas podriau coordinar? Quin pensament formular? Al esbrunch fet ab veu de titella que ve a burxar vostras orellas ab el tradicional «¿Que no'm coneixes?», ab prou feyna tindreu esma pera respondre bo y mirant de fervos fonedissos: «No, no vos conech ni ganas; gayre bé no sé si sóu vosaltres els bojos o si ho soch jo, però comprench que faig nosa, y lo millor es anarmen, perque no sabria qué respòndreus si'm preguntessiu: «donchs si no vols ballar ¿per qué hi vens al ball?»

No, no'n volguèm treure la psicologia d'aqueixa multitut llampanta y abigarrada. No mirèm qui són els que fan més el boig, si la gent formal que tiran *una cana al aire* a riscos d'una quinzena de cruiximent d'ossos y de bocassa, o els jovincels aixelabrats que s'han de divertir per forsa encara que's maregin com quan comensan a fumar, que no ho fan pel gust que hi troban, sinó perque fa home. Deixèm que acabi'l carnaval polítich; quan las cosas retornin a son estat natural, quan cadascú ensenyi sa cara veritable o sa careta de tot l'any, quan tothòm parli ab sa veu propia, no estrafeta, de mascle o de femella, quan el barceloní's retrobi en sa Barcelona fruhint d'aquell refinat plaher que donan els forasters quan se'n van, allavors serà l'hora de las filosofias. Per avuy tindreu de contentarvos ab una revista

cinematogràfica. ¿Què podria donarvos millor l'aspecte del moment actual? Que'n diu de coses la pel·licula al revelarvos un episodi sorprès del que desconeixeu els antecedents y els consegüents, y que sol acabar quan ve lo millor! ¿Què vos en sembla d'aquelles multituds que veyeu bellugarse y no las senti, que no sabeu ahont van y d'ahont venen, y apareixen y s'esborran sense fer soroll com fadas o fantasmas d'ensomni? ¿No vos ensenya'l cinematògraf també la diferencia que hi ha dels quadros de la vida real a las escenas preparadas?...

Donchs acohorteuvos avuy d'una revista cinematogràfica, y pensèu que'l mèrit no es de qui la ensenya sinó de qui sab mirar-la...

Un home atenta a la vida d'un altre home.

Tothòm protesta d'aqueix delictes de lesa humanitat.

Que no s'impacienti el públich y'm deixi acabar, y veurà que la pel·licula es verament sensacional, y llarga de molts metres o mitjas canas; potser arribaria desd'un taulell del carrer de la Boqueria a la sala de contractació de Llotja...

La víctima es el president del govern espanyol. El criminal es un anarquista. El poble s'indigna y la gent d'ordre, la gent de roba negra, aixeca un clam formidable.

Son primer crit es: «Miracle!» La patrona de Barcelona ha protegit a n'en Maura! Quinas cosas tan grans fa la Providencia ab medis tan petits! Avuy ab uns brodats de casaca de ministre desvia la punta d'un punyal assesi; no fa gayre la civella d'un cinturo deturava la bala qu'havia de matar a n'en Blasco Ibáñez, y això que aquest no era de la parroquia. Se veu que la Providencia no mira prim; la nostra gent d'ordre si; per això'l seu segon crit ha sigut: «Venjansa!» Y al sortir del *Tedeum*, rebaixantse a usar procediments que tant reprobavan a n'els altres, en manifestació tal volta ilegal, (no sabèm si'n donaren compte previament al govern civil) recorreren carrers y plassas donant crits de *Viva* y *Muera* y amenassant ab trenca-dissa. Això no'ns ha vingut de nou. ¿No invocan els catòlics la llibertat de conciencia quan els hi convé, sense perjudici de declarar que'l lliberalisme es pecat?

Qui no se'n sab avenir es el terrible Le-

rroux, qui, al enterarse de que demanavan el seu cap, immediatament *pide la palabra*, y sense deixarho *para el lunes*, com en el Congrés quan en Maura li *suplica*, treu la caixa dels trons y el repertori de *frases escogidas*, y desde *sabandijas* y *renacuajos para arriba* no'ls deixa, y vinga dir que a n'ell li agradan molt els animals (engabiats) y que per ara no vol morir-se, y qu'es incapàs de matar una pussa, y que la sang de burgès es bona pera'ls *meetings*, mes no pera la taula...

¿Y la moral de tot això? Dispensin, las pel·liculas no'n tenen. Si fos una faula... Ah, si fos una faula! Allavors diriam que tot assessorat es reprobable com a acte de violencia, e inútil perque matant un home no's mata una idea. Preguntariam a la gent d'ordre per que no manifestaren sa indignació quan las bombas de'la Gran Via, del Liceu o del carrer de Cambis Vells. ¿Per que no protestan quan un agent de l'autoritat, abusant de sas funcions, causa també molts victimas ignocentas? ¿Per que han tolerat que certs governs, per interessos de partit, permetessin propagandas dinamiteras, y en *meetings* y periòdichs s'incités al assassinat y a la destrucció? ¿Per que han combatut las tendencias verament regeneradoras y han ajudat en cambi als cacichs polítichs que per fins electorals han fet conxorxas ab revolucionaris delloguer dels qu'ara no saben com desferse?

A n'en Lerroux no li diriam res; la seva feyna es enlluhernar a las masses, y d'això cal confessar que'n sab; demanarli altrás qualitats fóra exigir massa; si ell las tingués, ja haguera triat un altre ofici.

Consti, però, que no'ns farà combregar ab rodas de moli. Y perque no'ns prengui per ximplés, tingui entès que nosaltres no som espietas com ell y tota la seva colla. Deixèm pels Junoy, Lletget y companyia que, amparats per la immunitat parlamentaria, denunciïn inexactament supostos delictes de lesa majestat (són republicans!) y de lesa patria (són anarquistas!) qu'atribuheixen maliciosament als catalanistas, als que titllan diariament de clericals, retrògados y deshonorats.

Si fossim com ells, no'ns caldria més que retallar algún de llurs articles o extractar alguns de llurs discursos pera demostrar que no predican pas al poble qu'estimin als llo-

ros y als coloms com el pobre Lerroux, que segons conta fins està bè ab la sogra y diu que l'altre dia gayre bè li saltavan las llàgrimas. «Morin els burgesos» y «Mori Catalunya...» encara, encara. «Mori en Lerroux»... *alto!*... *Gran Dio, morir si giovane!*... Que li deixin al menys veure acabada la *Casa del Pueblo!*

En resúm: no sabriam pas dir qui ho ha fet pitjor. Els republicans de la *Unión*, desde que volgueren demostrar qu'eran un partit d'ordre (hi ha qui diu de real ordre), s'havien desacreditat als ulls de llurs electors, quins vots havian cassat prometentelshi la *revolució a plazo fijo*; ara ab la etzegallada dels conservadors esdevinguts revolucionaris ja tenim altre cop a l'*Alejandro* més popular que'l *pierrrot* de ca'l Onofri, y ab aqueix tornarà a partirse'ls aplaudiments del públich senzill del Paralelo *et ses environs*. En cambi en Lerroux, prenentse en serio'l seu paper d'hèroe de melodrama al anarsen de *la muy* ab allò de que *si el cogiera una tea arderia Barcelona por sus cuatro costados (jadiós, Nerón!)* farà apretar las filas dels conservadors y monàrquichs, que cada dia s'entenián menos, donchs sabut es que la por fa acoblar els remats.

Y ja tenim els de *la revolució desde arriba* y els de *la revolució desde abajo* a punt de tirarse'ls plats pel cap, que pagarèm els de *en medio* si la Providencia no fa un altre miracle.

Per ara, felicitemnos de que'l president del Consell n'hagi sortit en bè y de que sa casaca fos groixuda, y també de que'l seu assesi hagués sigut criat d'una casa de senyors d'ordre, perque si arriba a haver servit a un catalanista o a un republicà... bona nit, *archivo de la cortesial*

S'ha apagat el llum y s'ha acabat la sessió..

Maura-Tizza, Lerroux-Onofri, Cambó-Fivaller...

¡Volved á los pedestales,
animadas esculturas!

Després del carnaval ve la quaresma, y quan alguns fassin examen de conciencia, nosaltres farèm bugada. —ORIOI MARTÍ

APROFITEM EL TEMPS

Indubtablement el Catalanisme's troba en un de sos períodes culminants. No depèn d'ell ni la major vida ni la mort. Un moviment de la seva naturalesa amida sa existencia no per dias, ni per fets més o menys sorollosos: però sens dubte'ls moments actuals són de proba, donchs més que may tenen la mirada fixa en nosaltres nostres enemichs, els de casa y els de fóra, y no són pas poch els enemichs del Catalanisme, puig ni entre nosaltres n'hi mancan; y consti que no vull atribuir mala fe a cap company, puig crech que no n'hi ha cap qu'obri pera perjudicar nostra causa, y que, més o menys atinadament, tots trevallèm ab el front alt y a la llum del dia.

A mida que'l nombre de catalanistas creix, es natural qu'augmenti la varietat de pensars, qu'apunten aqui y allà determinadas tendencias filosòficas, fins al punt de que moltes voltas se fa precis a cada hu, o a cada colla, exteriorisar la seva. Això no es pas un entrebanch a la tasca que'ns havèm imposat els que'ns afanyèm per fer de Catalunya altra volta un poble digne: lo inconvenient fóra persistir en ofegar aquestas guspiras, ja que'l caliu podria creixe y donar lloch a un esclat de volcà en ocasió en que tot esclat fóra més perillós encara qu'avuy, tota vegada qu'hauria avensat el període educatiu del poble català. La necessitat d'educarlo tots la reconeixèm. Si com a poble educació tenia, l'ha perduda durant el temps qu'ha restat anorreat y privat de lo seu. Temps li queda encara d'anorreament, y cal aprofitarlo fent educació sòlida. Els adalerats que d'altra manera pensin ja's desenganyarán; com desenganyat deuria estar (suposat qu'existis) qui s'hagués fet la ilusió de poder precisar el moviment nacionalista, volentlo emmotllar a son capritxo y manera de pensar, fos el que fos.

Cal demostrar ab fets que'l Catalanisme es un moviment de llibertat. Si algún catalanista ignorès lo que vol dir llibertat, no estaria bè al costat nostre. Pera conquerir la rehabilitació de Catalunya, la dignificació y llibertat de pensar dels catalans, cal compenetrarse dels ideals de qui trevalla y pensa no pera ell, no pera gaudir els beneficis que

afanyós cerca al reclamar un nou estat de coses, regatejat pam a pam pels mangonejadors del estat actual, en el que tan bé's troban.

Aquell catalanista, o aquell aplech de catalanistas que més sàpiga ferse càrrech de lo qu'altre o altres pensin, escriguin o diguin, y sàpiga posarse per demunt de petitesas secundarias, aquell serà'l mestre en tolerancia, donarà l'exemple y millor que ningú contribuirà al bé de Catalunya.

S'apropan actes que'ns obligan a repassar la historia del Catalanisme militant, a regirar papers, a llegir tot quant ens havèm dit entre nosaltres y tot quant havèm dit als de fóra. La precipitació y l'enlluernament d'un discurs fogós podria dar lloch a aparatosas discordancias, y encara qu'en el fons no hi hagués divisió, podria semblarho. De poch temps a aquesta part hem sentit una munió de paraulas fins avuy no empleadas, com revisió y no-revisió, esquerra y dreta y ni dreta ni esquerra, afi y no-afi, conservador y radical, etc. No's pot negar qu'en això hi ha quelcòm de nou, que a ningú deù sorprendre, donchs es conseqüencia natural de la vitalitat cada dia més robusta del Catalanisme. Las novetats seràn més cada dia. ¿A què obeheixen, a què's deuen aqueixas novetats? Fóra llarch de explicar, y si cal ja ho farèm en altra ocasió.

Assolir pera Catalunya l'autonomia que li aportarà vida nova a la moderna, y pera tots els individus catalans cultura y llibertat: aquesta es la nostra feyna. A ferla, donchs, ben serens y ab el cap alt.

J. GRANT Y SALA

TRET DE FONA

EL SÍMBOL.

—Una caritat pera la Verge! Dèu centimets pera la Verge!

—Tu, gatamaula d'escolà, digas: ¿la Verge menja, per ventura?

—No, senyor: la Verge no menja... però fa menjar.—

Després d'haver *pahit* tots els espectacles que aquests días he tingut ocasió de contemplar, no he trobat res que sintetisès ma *digestió* com el diàleg precedent.

La Verge, parlant en particular, o el Sim-

bol en general, es *instrument* no d'ara, sinó de tots els temps. Se fa de fusta, d'aràm, de porcellana, de terra, d'or, de plata, de lo que's vulgui; a voltas es una ceba... en femeni o en masculi, un brau, un elefant, el sól, la lluna y las estrellas... La grolleria o valiositat del material no intervé pera res en l'apreciació del símbol, quin valor l'adquireix no per sa essencia, sinó per son esperit. Un tros de tela simbolisa arreu la patria...

La massa, ab tota sa estupidesa, a un cantó; el símbol, ab tota sa gravetat, a l'altre; els famolenchs, darrera dels bastidors.

La Verge al altar: el poble de genollons. La ignocencia passa la safata: demana centimets pera la Verge, però la Verge no menja. Els qui menjan són a la sacristia.

¿Què fou primer, l'ou o la gallina? ¿Què fou primer, el símbol o'l sacerdot? Convé aclarir aquests punts, perque malament podrà un arquitecte enderrocar un edifici si desconeix el valor crònic dels fonaments y del panell.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

LA FÍ D'UN POETA

O UN PAS DE LA PASSIÓ DE MISERIA, MOLT SENYORA NOSTRA, MARE DE LA FAM Y FILLA DESNATURALISADA DEL TOTPODERÓS DINER, O LO QUE MILLOR VOS SEMBLI QUE LI ESCÁU.

Heusaquí un cas que lo més particular que té es el no ésser gens particular.

Un poeta, si poetas hi ha, un dia va sentir que no se sentia inspirat. Va voler esbrinar-ne la causa, y va trobarse que ni forsas ni esma tenia pera esbrinar res. Això'l capficà més, y alashoras volgué esbrinar la causa d'una y altra cosa, y tot plegat li regirà tot lo regirable, y com avans, se va quedar a las foscas ab tot y fer bon sól.

Si al menys hagués pogut cantar lo que li succehia! Però ca... era del tot impossible!... N'hi havia pera penjar la lira... mès ni d'això tingué esma.

Alashoras (qu'era mitj dia), va posarse a caminar de llarch a llarch de sa cambra, y senti y escoltà'l soroll dels plats y la cridoria dels infants a l'hora del dinar. Ell no dinava aquell dia per la mateixa rahó que'l dia avans: no tenia menjar. Ahir no tenia menjar, però tenia humor y voluntat y va fer uns

versos. Avuy no tenia ni això, ni allò, ni res: lo únich que tenia era gana; y s'adonava de que això era lo seu, lo verament seu, y de que'ls versos y tot lo demés no tenian res que veure ab ell perque ell no més tenia gana. Y plorava, però seguia tenint gana. Deixava de plorar, y la gana no'l deixava.

Mentres estava entretingut ab aquests descobriments de la seva veritable personalitat, senti trucar a sa porta. Hi va corre, obri, y entrà sa enamorada. Ja ho era de gentil, rosada y fresca... però no era pa!

—¿Que no ho veus còm t'estimo?—li digué ella.—¿Per qué no'm miras com altras vegadas?

Y ell li respòngué:

—Perque altras vegadas no tenia gana y ara'n tich.—

Y ella afegi:

—Però altras vegadas no'm miravas pas aixis! Avans, ahir, quan vares veurem vas corre a petonejarme, y'm deyas que ab mi't passarias de tot!...

—Ahir...—va repondre ell—ahir no més tenia gana de petons, y els teus llabis sabian satisfermen; però avuy tinch gana de pa y tu no ets pa, y la teva carn no es menjable...

—No m'has estimat may!... M'has dut enganyada! T'aborreixo! Adeu!

—Valdria més que'm donguessis de qué viure y no m'adonaria de que això qu'ara sento està per sobre de lo que sentia ahir...—

Y ella, indignada, va respondre tot anant-se'n:

—¿Es a dir qu'haurias permés això? ¿Es a dir qu'haurias permés que jo't mantingues a n'a tu? Donchs això no ho *lograràs*. Jo sé bé la meva OBLIGACIÓ, y fins la teva, ¿ho tens entés? Tu ets el que m'has de mantenir a mi y no jo a tu. ¿Hónt s'es vist això? *Ma...* t'anava a dir lo que's mereixen que se'ls digui els homes que volen viure a la esquena d'una dòna, però avans que tot soch honrada, y no vull que's pugui dir res de la meva boca! —

Y se'n va anar.

—Benehida gana!—va dir ell entre si, com si fes oració.—Benehida gana, t' dono las gracias. Perdonam que no't dongui altra cosa: això es lo únich que tinch y t'ho dono de tot cor. T' dono de tot cor las gracias perque m'has obert els ulls. Quan no tenia gana, ella'm deya qu'eram iguals, qu'haviam

d'ajudarnos l'un al altre... y avuy, ella mateixa m'ha dit quelcòm que no es pas lo mateix... Gana, bé puch y dech serte agrahit y tu no't pots queixar, donchs l'agrahiment es el patrimoni dels desheretats. M'has obert els ulls, he vist claror y m'has tancat la porta d'un quarto fosch... Gracias!—

Y el poeta's va quedar sense poesia y sense amor... però encara li quedavan amichs.

Y va acudir als amichs. Però ells, els seus iguals d'avans, al vèurel cambiat el trobaren més petit, perque ell parlava de las cosas que's palpan y viuhen en la terra y ells cantavan las cosas invisibles que tenen estada al cel, y el cantar enlayra: ells eran a dalt y ell s'havia quedat a baix; entre'ls amichs y ell hi havia un abisme d'indiferencia creat per l'aparent diferencia; y se'n va haver d'anar, abandonantlos perque l'abandonavan.

Ell tenia gana y ells no'n tenian, y alashoras, parlantse a si mateix, va repetir la benedició a la gana: solsament qu'al final va cambiar els mots, y va dir aixis: «*M'has tancat la porta d'un altre quarto fosch.*»

Alashoras si que's va trobar sol: sol ab la gana. Aquesta companyia si que potser fóra eterna! Se la estimava per la claror que li havia donat, però li sabia greu no podèrsela treure de sobra.

¿Qué fer? De moment no hi havia més remey que posarse a captar.

Lo primer que va topar fou un pobre, que se li apropà dihent:

—Germà, tinch gana. —

Y ell respòngué:

—Si no fossim germans tal volta vos apagaria la fam: però, per desgracia, som germans.—

El pobre s'apartà d'ell tot indignat, y si no hagués estat débil, de segur que se li hauria tirat al demunt.

Y ell, l'ex-poeta, va quedar sol altra vegada, esperant. Y mentres tant pensava ab el cas que li havia ocorregut.

Si abdós no haguessin sigut iguals, de segur que s'haurian pogut ajudar, perque no més se pot donar lo que sobra; a n'ells no'ls sobrava més que gana, y ab la gana del un no s'hauria pogut apagar la gana del altre; y com que tenian lo mateix y abdós eran homes, heusaquí qu'eran germans, y ben germans.

—Y l'altre potser pensa, y pensa bé—deya pera si l'ex-poeta—que'ls homes som estranys uns ab altres, y que no'ns ajudèm may.—

En això va passar un lletrat. Ell se li acostà, y el lletrat, tot commogut de lo qu'ell li deya, va donar una mirada a un llibre que duya a la mà y li va dir:

—Teniu, es lo ùnich que porto. Me'l estimo molt!—

L'ex-poeta va quedar sense ni esma de dir paraula.

¿Què'n faria del llibre? No se'l podia menjar. Si ho probava, lo ùnich que conseguiria fóra envenenarse la sang ab la tinta que'l llibre contenia; si el llegia, s'envenenaria l'intelecte; si'l venia... però ¿a qui? A un llibreter no calia pensarhi perque *els llibreters no més venen*: no compran may, encara qu'ho diguin y qu'ho sembli. Si l'oferia a algún passant no li compraria pas, perque tindria por d'encomanarse algún mal. Vèndrel a algún lletrat no podia ésser, perque aquests ja tenen els seus llibreters a qui poder comprar ben *confiadament* l'obra nova; ell no tenia parroquia, ni poder per'assegurar que aquella obra era bona: per tant, del llibre ell no'n faria res, y va l lensarlo. Y va tornar a quedarse sol, convensut de que la gana no més se cura menjant y de que tot lo que no sigui menjar no es res pel afamat.

Y va tornar a benchir a la gana, y al final de sa oració va dir: «*M'has tancat la porta d'un altre quarto fosch.*»

Y, mentres tant, la claror del seu esperit no'l curava tampoch, y no podia dormir ni podia fer res, perque tenia gana; y alashoras va malehirla perque la seva llum l'havia enlluhernat. Y com un cego anava a las palpentas al mitj del dia.

Per devant seu van passar els que fumavan, y li escupian al demunt; els que ballavan, y el trepitjavan; els riallers que al vèurel se'n mofavan; els que tenian forsa y li pegavan; y tots, tothòm passava deixantli el seu present; tots passavan menys la gana, que no's movia. Fins va passar el bisbe, que li va mostrar l'anell pera que'l besés: però ell no'l va besar perque ja ho sabia que hi havian anells y riquesas y que'ls que las tenian no's recordan dels afamats, y també sabia que petonejant un anell, per bo que

sigui l'anell y per ardent que sigui el petó, la gana no's cura.

Quan ja mitj queya de fadiga, debilitat y aburriment, va passar un senyor y li va donar *jun bitllet de Banch!*

Ab el paper se'n va anar a una fonda a demanar menjar, y com que'l van veure tan miserios, no volian donarnhi.

Alashoras ell va dirloshi que no tinguessin por, que tenia diners pera pagàrloshi. Y els hi mostrà'l bitllet.

Quan els de la fonda van veure'l bitllet, lo primer que van fer fou anar a cercar un municipal, perque ells eran honrats y no podian admetre diners que feyan cara d'ésser robats. Ja varen pensar que se'n podian aprofitar fentli entregar tot el diner per qualsevulga porqueria, però ells eran honrats, y quan *expliquessin* aquest cas, guanyarian molt el nom y la bossa de la casa.

Vingut el municipal, varen lligar al pobre ex-poeta. Com que aquest no's queixava, li deyan lladre d'ofici y tot lo que'ls venia bé, perque, «(si no hagués sigut culpable ja's defensaria)», deyan.

Y un cop que's va queixar en sa defensa, tots el miraren de cúa d'ull y digueren: «Es clar; què ha de dir; tots ho diuhen que no són culpables.»

Y va anar a parar a la presó.

Pel camí s'anava asserenant. Al ésser a la presó'l van lligar, y tan bell punt fou fermat li dongueren menjar.

Alashoras ell va benchirho tot. Deya que las cosas succeixen tal com han de succedir, y que al cap y a la fi venia'l premi. Y estava satisfet.

Els escarcellers li deyan boig, al vèurel tan content, y ell somreya perque recordava haver llegit que'l qui està sol es tingut per boig. Y ell estava tan sol! Ni gana no tenia ja!

Quan la seva ex-estimada va saberho, va dir: «Ben merescut ho té, per lo que m'ha fet patir!»

Quan els amich ho van saber, van dir que pel camí qu'ell anava no's podia arribar enlloch més.

Els llibres no van saberho ni van parlar.

Y el bisbe, un dia que va fer una visita a la presó, el va reconeixre y li va dir:

—¿Veus ahont t'ha conduhit el teu proce-

dir?—Y alashoras li FEU besar l'anell que al mitj del carrer no havia volgut besarli.

Y l'ex-poeta va benehirho tot. Y va dir:

—Benehida sigas, gana! Tu m'has obert els ulls, *m'has tancat las portas dels quartos foscos* y m'has conduhit a satisferme'l desitj d'apartarme de tu.—Y reya...

Els que'l veyan riure li deyan boig, y ell, al sentirlos, exclamava:

—Gracias a Deu qu'estich sol!—Y reya...

Y tots li deyan boig, y ell, en tant, boig o no boig, menjava y reya.

JACOBUS SABARTÈS

A PROPOSIT D'EXPOSAR OBRAS MEVAS EN LA SALA PARÈS

L'home se sent deslliurat y alegre quan ha posat el seu cor en la seva obra y ha fet tot lo que ha pogut.—EMERSON.

Vaig tenir un mestre de pintura que sempre predicava la modestia y era la qualitat que celebrava més en un jove pintor o en un deixeble. Però en comptes de predicar ab l'exemple, ell, ab un ayre senzill qu'enamorava, no podia parlar que de dret o de través no acabés alabantse á si mateix; això si, ho feya ab tal trassa, que no me'n vareig adonar fins al cap de molt temps d'escoltarlo ab la boca badada.

Després he vist que aquest cas no es raro, y per això, porque aqui el que no té un rey al cos hi té un emperador, considerantse cada hù, sobre tot en el món dit *intelectual*, més sabi que Merli y estimantse molt la modestia *dels altres*, per això, deixant prejudicis apart, vaig a parlar senzillament de cosas mevas. En comptes d'esperar d'un amic una bona ensabonada, com es us y costúm, porque fa profit y deixa en bon lloch la falsa modestia, prefereixo francament parlar de mas obras. O millor dit, prefereixo parlar de mas opinions artisticas, ab las que naturalment mas obras deuen estar poch o molt relacionadas. Ben segur que no totes responen exactament a mas opinions d'avuy, però hi ha que tindre en compte qu'algunes d'ellas són fetas de ja fa temps, que vareig rebre una ensenyansa profundament acadèmica modificada després ab mos viatges y estudis particulars, y que al trevallar ni'm recordo de mas teorias, ni faig cap esforç per'annular mos hàbits.

Fetas aquestas salvetats, comenso per dir que crech que l'obra d'art pictòrica es la expressió intensa d'una emoció o d'una idea que volèm comunicar als altres homes y que

ab cap més art se pot transmetre tan clarament com ab la pintura. De modo que las ideas o sentiments qu'en ella's desenrotllan (y consti que no'm refereixo precisament al assumpto) no poden tenir altre medi d'expressió més intel·ligible, y bategan dintre mateix del color, del tò y de la forma.

Baix cert punt de vista, la pintura com las altras arts té son fonament en un amor, en una admiració o en una exaltació.

No crech en la Estètica porque tendeix a fer còdich de lleys entrebancadoras, y porque considero indefinibles els conceptes d'Art y de *Bellesa* essent pera mi quelcòm que se sent y no s'explica.

Crech que la idea que'ls homes tenim de la *Bellesa* es molt relativa, y que una de las prerrogativas del artista sobre la gent superficial es la de descobrir la bellesa de lo lleig o de lo que la gent té per lleig. Aixis crech que'l pais de lo lleig, o sia de la bellesa desconeguda, es el lloch ahont dirigeix el ver artista sas exploracions a fi de descobrir novas bellesas.

No crech que l'art tingui per fi ni deleytar, ni moralisar, ni ensenyar, però no trobo fóra de lloch que deleyti, moralisi o ensenyi. Crech, ab tot, qu'es un gran element civilizador.

Crech que s'equivoca de camí el que cerca en els llibres ideas claras sobre art, o en els mestres llissons profitosas; tot lo més que fan els llibres es estimular la meditació, y els mestres ensenyar una llissó vella. El ver d'aprendre art es la natura, y la gran varietat d'obras mestras que'ns han llegat els grans artistas.

Els mestres no més serveixen pera formar *pintayres*, que s'espavilan a ferse passar per *genis* y contribueixen a mantindre pervertit el gust del públich vulgar qu'ells coneixen porque d'ell són fills, són carn de sa carn, ab tots sos defectes de gust detestable.

La ciencia pictòrica que prodigan en las academias, que desgraciadament són fàbricas de pintors negats y desgraciats, es molt diferenta d'aquella ciencia qu'adquireix per si mateix l'artista qu'ho es de naixensa, que ha pogut desenrotllar sas facultats d'observador y s'ha posat en contacte ab la vida pera compèndrela. La ciencia del artista, ademés d'observada, es intuitiva: sab porque es un endevinayre.

Crech que la natura es font d'inspiració y ens dóna tota mena d'elements útils pera la expressió de nostras emociions pictòricas, però que posar per fi del art la reproducció exacta y literal de sos aspectes externs, es un gran erro, no tan sols porque es impossible, sinó porque en el cas de serho sempre fóra incompleta y sobrera, y las tentativas que's fan resultan banals y sens interès fóra de casos excepcionals.

Crech qu'estèm lluny d'haver descubert y

agotat tots els aspectes de la naturalesa; cada hù es molt capàs de descobrirne de nous, estant averiguat que té molts aspectes vulgars y que no són aquests els que menys han copiat els pseudo-artistas.

Crech que lo menys que se li pot demanar a l'obra d'art, es que sia interessant.

Del art dels passats cal estudiantne més el fons que la forma, més l'esperit que la materia, però no es cap erro pera un jove entusiasta imitar als grans mestres que admira y emmaltlevàroshi provisionalment recursos pera caminar, fins qu'ho pugui fer ab sas propias camas si las ha enfortidas prou pera tenir ayre propi.

En la natura y en las grans obras s'aprèn que no tan sols la proporció y l'armonia són elements artistichs, sinó que també ho són la *desproporció* y la *desarmonia*, o lo que'ls homes vulgars tenen per tals.

La *personalitat* no déu cercarse de *parti-pris*, sinó que té de sortir espontaniament; l'artista, per arribar a ésser personal, ha de reaccionar valentament contra la influhencia estúpida de la massa, entregarse plenament a sas inclinacions naturals y tindre ferma confiança en si mateix. Blincarse al gust del públich, avuy més que may esgarriat, es indigne d'un artista y sols pot tolerarse als acorralats per la necessitat.

Crech que déu condempnarsel'art purament superficial y l'art que's refia solsament de bellas apariencias de factura y de genialitat, defectes aquests molt arrelats avuy, aqui y al estranger, y que pràcticament he vist que enganyan a personas que's tenen per inteligents. Tals obras *no ho són d'art*, y sos autors usurpan el nom d'artistas.

Crech que la plasticitat de l'obra es millor qu'arrenqui de la essencia mateixa del assumpto. Mes vinch obligat a reconeixre com de bona lley obras en que la plàstica y l'assumpto estàn divorciats, o gosa la part plàstica de certa independencia y brilla ab llum propia; mes sempre aquesta ha d'ésser vitalment artistica.

No estich ab els que creuhen que l'art ha d'ésser no més que reproductor de lo fort, lo vital y lo potènt, y condempnan per depriment l'art que representa decadencias malaltissas, degeneracions o pauperismes, perque la forsa y la robustesa tenen d'ésser en la expressió y en el caràcter, no en lo altre. Al cap y a la fi, científicament, la decadencia y la mort no són més que modalitats de la eterna evolució que fa la vida.

Crech qu'en las formas exteriors del art hi ha molt de convencional, com en elllenguatge ab el que'ns enteném ab els altres homes qu'estàn al corrent del valor de las paraulas. Com d'aquestas, s'abusa també de la convenció.

Crech que desde'l moment que ab las arts

plàsticas ornamentals s'ha creat de tot temps bellesa y s'han expressat ideas artisticas sens imitar directament cap forma natural, aixis també en pintura y esculptura's pot apartar l'artista menys o més, poch o molt de las formas naturals, segons convingui a la expressió de sa idea emotiva.

Crech que pot sorgir l'obra d'impressions rebudas del exterior, com d'impressions sortidas del interior del artista, en qual cas no són més que las primeras transformadas després d'haver sigut assimiladas y haver passat per l'alambi de l'ànima, que també es part integrant de la natura.

Si al artista li es permès veure y admirar, també li es permès somniar.

Crech que tant més val l'artista, quant més ens fa sentir ab sobrietat de recursos, quan diu més ab menos mots. Ab tot, crech que convé que tingui a sa disposició tots els elements que pot proporcionarli son art y els afinaments que dona la cultura de la inteligencia. Quan se civilisin més, els homes s'entendrán ab menys paraulas qu'ara, més curts y més senzills seràn sos rahonaments. En las arts dels pobles que artisticament han estat a més altura, veyém qu'expressan la quinta-essencia de las cosas, fins llindar ab el país de las puras abstraccions.

Crech que baix la esfera d'acció del sabi cau tot lo observable y lo investigable, y que sols està permès al artista lliensarse pels mons inexplorats y misteriosos del més enllà, aixecar indiscretament el vel qu'amaga lo desconegut, despertar lo que dorm en el món dels ensomnis, descubrir y endevinar las eternas incògnitas, fer sorgir com un nigromàntich las bellas fantasmas del fons dels estanyes encantats.

Dech fer constar, emesas mas creencias actuals, que no las dono per definitivas, ni perfectament concretas, y qu'en tot moment estich disposat a rectificarlhas, modificarlhas o substituhirlhas, sempre que una nova veritat vingui a pendre estada en mon cervell.

Pera explicar ab tots els *ets* y *uls* el per qué crech tot lo qu'he dit, y pera probar de demostrarho apoyantho ab exemples trets d'obras d'art conegudas, sancionadas e indiscutibles, me fóra necessari un gros volúm, y aqui no he tractat més que d'apuntar lleugerament els punts capdals de ma manera de pensar en art pictòrich, perque'm sembla qu'alguna relació ab ells deuen tenir las obras qu'exposo en la Sala Parés. Potser la dissemblansa que tenen entre ellas es més aparent qu'essencial, puig en totas m'he preocupat de transmetre la meva impressió exterior o interior ab tota la intensitat que m'ha sigut possible y que m'ha permès la meva sensibilitat; sortintme, fins sense voler, medis diferents a encarnar una impressió diferenta. M'abandono al impuls del moment

y, com Espronceda, segueixo'l meu humor...

..... porque á él me ajusto
y allá van versos donde va mi gusto.

Ara, naturalment, jo'm guardaré prou d'emetre cap judici sobre mas propias obras. D'això ja se'n cuydan els critichs si creuhen qu'ho mereixo. Jo solsament puch afirmar que a cap pintor envejo ni l'esperit d'investigació, ni la sinceritat, ni l'entusiasme.

SEBASTIÀ JUNYENT

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

Marià Vayreda.—LA PUNYALADA.—Barcelona.—*Ilustració Catalana*.—1904.

Es *La Punyalada*, del malaguanyat Marià Vayreda, una obra interessantíssima. Té petits defectes y grans qualitats. Els defectes són: certa inclinació al genre folletinesch, a pintarnos, en mitj de quadros d'una veritat extraordinaria, escenas que no poden admetres en una obra tan humana y real com vol ésser *La Punyalada*, y a més una superabundancia de detalls que trencarian, deixatantla, la bellesa del conjunt si en Vayreda no fós qui es.

Però al costat d'aquests defectes, las grans qualitats d'en Vayreda resplandeixen serenament. Es *La Punyalada* un model de catalana prosa, castissa, admirablement construïda, abundosa de vocables, arribant el domini d'en Vayreda en el maneig de nostre llenguatge a produhirnos una forta impressió, que pocas vegadas havém experimentat llegint obras catalanas. L'estil literari d'en Vayreda y la riquesa del seu llenguatge, mascle y ferreny a voltas, dols, sentimental y poètic quan la situació ho demana, fan digna a *La Punyalada* de figurar, en primer rengle en una literatura que ha produhit un Mossén Jacinto Verdaguer, un Pin y Soler, un Joaquim Ruyra y un Victor Català.

Si examinem *La Punyalada* baix l'aspecte purament novelesch, hi trobarèm, com hem dit avans, algunas inverosimilituts; exemple n'es el captivatge de la Corali, que surt verge de las grapas del Esparver, terrible malfactor, valent y brutal, pera qui res podia ésser el punyal de la pobra molinera, que además bé devia dormir, restant indefensa alashoras. Mes si deixém això de banda, iquina obra tan sòlida, tan forta, quinas linias tan precisas las de sa construcció! Hi ha descripcions que semblan somnis macàbrichs, visions d'infern dantesch; que produheixen sufriments y torturas morals, com si'ns trobessim a punt de caure a las mans dels trabucayres pirinenchs, quals gestas espantables tan bé'ns descriu en Vayreda. En *La Punyalada*, la naturalesa apareix també descrita ab insuperable desinvol-

tura, per qui ha sabut contemplarla y sentir-la fonduament.

No són aquests encara'ls primers mèrits de *La Punyalada*. Els tipos humans hi tenen un relleu tan extraordinari y l'estudi psicològich es tan profund; las passions que'ls mouhen són tan intensas y tràgicas, que'ls montanyenchs pintats per en Vayreda semblan creats pel geni de Balzac o de Zola. L'Esparver, l'Albert, la Corali, l'Arbós són sers arrencats d'una naturalesa verge, ab passions quasi primitives; sers plens de vida, potents, enèrgichs, d'ànimas senceras, nats per'afrontar las contrarietats y ab prou brabó pera domptarlas.

L'acció de *La Punyalada*'s reduheix al odi qu'esclata entre dos amichs, l'Esparver y l'Albert, per la Corali, una xicota de delitós encis montanyench. L'Esparver esdevé capdill dels trabucayres; l'Albert, ab sos amichs y la cooperació importantíssima de l'Arbós (cabo de mossos de la Esquadra y ab qual creació n'hi hauria prou pera donar nom a un novelista), pot a la fi desferse de son temible enemich, després de tràgicas lluytas, d'engunias horrorosas, d'escenas que acreditan de gran mestre prosista a qui ha pogut escriurelas. L'acció de l'obra té lloch pels anys 40 a 45 de la passada centuria, un cop finida la primera guerra carlina.

Precedeix a *La Punyalada* un ben escrit pròleg d'en Joseph Franquesa y Gomis, en el qual s'estudia la personalitat d'en Vayreda y's fan resaltar las grans bellesas de sa obra capdal.

Joan Oller y Rabassa.—LA ROSELLA.—Barcelona.—*Ilustració Catalana*.—1904.

En Joan Oller y Rabassa es un jove escriptor, d'estil potser no format del tot, però d'innegable talent, y a qui, si segueix aventurant com correspón al qu'escriu *La Rosella* per comensar, pot considerarse destinat a ocupar un lloch distingit en la literatura catalana.

La Rosella es verament l'obra d'un'ànima jova, dotada però, si no d'un fondo coneixement del món, d'una intuició que de molt se li sembla. Es la historia d'una d'aquellas petites passions que'ls anys s'encarregan d'ofegar, sense llevàrlashi l'encis, ans al contrari, poetisantlas y fentlas del tot agradosas quan la juvenesa comensa a devallar cap a la posta. L'Oller sab evocarla, aquesta dolsa passió que tothòm ha sentit, ab la resignada y tranquila metangia qu'es l'encis capdal d'aquells dos prosistas que's digueren Ivan Turgueneff y Amfòs Daudet. Sense que'l volguèm comparar a n'aquests grans mestres (ni la edat de l'Oller ni lo que fins avuy ha escrit ho permeten) ens produheix l'autor de *La Rosella* emocions semblants a las que sapigueren produhirnos els esmen-

tats autors. El final de *La Rosella* es una humana elegia dedicada a un amor que's troba a las acaballas: la tornada del protagonista a Barcelona, desde las montanyas pirinencas, es la tornada a la realitat desde las regions del amorós idili... Estèm segurs que'l jove Oller es un admirador entusiasta d'*Ayguas primaverals* y de *Sapho*.

A. Lavignac. — LA EDUCACIÓN MUSICAL. — Gustavo Gili, Editor. — Barcelona.

Nostre respectable amich, l'eminent mestre Felip Pedrell, ha traduït al castellà la important obra d'en Lavignac, obra qu'ell considera, en un pròleg que la precedeix, *excelente, útil no sólo á los que aprenden, sino absolutamente indispensable á los que enseñan*. Aquest es el millor elogi de l'obra d'en Lavignac. Heus aquí's seus capituls, ab qual enunciat n'hi ha prou pera ferse càrrech de llur importancia: *Consideraciones generales sobre la educación musical, El estudio de los instrumentos, El estudio del canto, Los diversos estudios necesarios á los compositores, Medios de rectificar una instrucción musical mal dirigida en sus comienzos ó de sacar partido de ella, Diversos métodos de enseñanza*.

La traducció d'aquesta obra es feta ab la escrupulositat y elegancia que sol ostentar el mestre Pedrell en sos treballs literaris.

GERONI ZANNÉ

LLIBRE QUE CONTÉ LES POESIES DEN FRANCESC PUJOLS, AMB UN PRÒLEG DEN J. MARAGALL.

Hi ha una dita molt coneguda que diu que «tots els sabis fan mala lletra», y són molts els que, tergiversant els conceptes, fan una lletra inintel·ligible pera passar per sabis: sens aparentar comprendre que no es la lletra lo que fa sabi, sinó qu'es la sabiesa, y que aquesta mateixa sabiesa serà més complerta si va acompanyada d'un caràcter de lletra clar y correcte.

Donchs bé: en Pujols en els seus versos també *fa mala lletra*, cregut de que *la mala lletra fa sabi*.

En Pujols, que sab que molts dels poetes moderns (principalment els francesos) tenen el mal gust d'incorre en greus defectes de forma, en Pujols, repetim, també ha volgut *fer defectes*, y no som nosaltres els primers de dirho, no, qu'es en Maragall en el seu pròleg, qui'ns diu que «ab en Pujols podèu anarhi ben refiats de que no us disfressarà la buydor de l'inspiració amb versos *ben fets*.»

Nosaltres, qu'en tot cas estarèm sempre pels versos *plens y ben fets*, posats a escullir entre versos *buyts y mal fets* y versos també *buyts y ben fets*, preferim els segons als primers, perque considerèm que dos defectes són sempre cosa molt pitjor que un de sol.

No vol dir això que las poesias d'en Pujoll siguin dolentas, no, sinó que moltes d'ellas serian bonas del tot si estiguessin ben fetas, puig que quan en Pujols vol escriure bé, ho fa admirablement: vegis si no *La balada de la pastoreta*, que pera nosaltres es la millor del llibre:

Si n'hi havia una pastora
que s'es prendada del Rei,
el cor lin diu que és hermosa,
i el cor l'emmena vers ell.

Dematí de primavera
tot el mon assoleiat,
senyor Rei sortia á veure
els jardins del seu palau.

Si la pastora es sabenta
del camí que farà el Rei,
ja's posava per ser vista
prop del més florit Roser.

Senyor Rei fa la passada
i a la nina no ha ovirat.
Quan ella veu que'l Rei passa
el roser fa trontollar.

Senyor Rei sent qu'esfullaven
aquell roser tot florit:
ja'n diu als soldats y patges.
ja'ls en diu amb un gran crit:

Amarreu a la pastora
i porteula al mig del foc,
que ella esfullave les roses
de l'esposa del meu cor.

Més inspiració, més sobrietat, més correcció y més bellesa no's poden exigir, y aquesta sola poesia basta pera revelar un poeta. Y es que'ls de la *Balada de la pastoreta* són versos *plens y ben fets* y en ells hi palpita franca y lliurement l'ànima del autor, d'aqueix autor qu'escriuria admirablement si se'ns presentés tal com ell es, despullantse d'*uniformes* d'escola que cohibeixen y encarcaran.

En una paraula, en Pujols pot arribar á ésser un poeta sempre que's deixi de prejudicis y de convencionalismes, perque qui escriu poesias com el *Sonet* que comença

La dòna que jo canto es tan hermosa
que en la Font del Baptisme al contemplarla
sota'l doll que venia a batejarla,
corpresos del encís li van dir Rosa.

Nasqué meravellant, i van guardarla
en jardins de virtut suaument reclosa,
i anà creixent tant pura i harmoniosa
que tot se feya vers pera cantarla,

qui escriu *L'oració de les nenes*, qui té penes tan nous y tan bells com el qu'esplana en Pujols en una de sas *Corrandes*,

Jo't voldria dir que ets blanca,
que ets blanca't voldria dir;
que tens més blancor que'l poble
el diumenge al dematí,

qui sent y canta tan bé, es indubtable que si estudia y's deixa de *poses* que a res de bo conduheixen, pot volar molt alt.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

FOLK-LORE

Folk-lore! màgica paraula que'ns evoca tota una edat floridíssima y riallera. Ella fou la que'ns feya trescar per plans y serraladas cercant la nota popular, la cansó, l'adagi, la rondalla... tot lo que'l poble guarda avar, deixantne tastar solament a las ànimas delicadas que's sustrahen a tot lo que ab llevar forana vol arrelar a casa nostra trayent-nos la típica fesomia qu'en èpocas més felissas ens feya ésser respectats arreu, quan anavam a primer rengle pels viarans de la civilització. *Folk-lore!* ciencia de las ciencias, ahont hi acuden tots els estaments; verger amagat de flors olorosas que saturan l'ambient per malejat qu'estigui: bét'hem afalagat, bét'hem cercat allà en l'època un xich apartada de nostra infantesa y al comens de l'adolescència, al acompanyar nostres jochs y nostres esbarjos ab cants y folliás, ab combinacions qu'en-carà'ns posan la mel a la boca... Aquellas vetllas d'hivern, voreta la llar, escoltant las rondallas qu'ara'ns feyan estremir, ara'ns feyan somriure; aquellas aplegadas de gent en el temps d'espallofar el moresch, ahont hi retilavan las cansons més hermosas, las rimas de veu més escayenta, las velletas més xiroyas retreyent al ensemps sos fets de juvenesa; aquellas estonas de plaher a las trevalladas, entre cants- també que feyan oblidar el cansament, las soleyadas y las fredors, segons las èpocas del any... Benehits aquells temps y benehits també'ls recorts qu'evocèm tantas vegadas.

El Folk-lore, no hi ha dubte qu'es el fonament y base de tota literatura, perque s'ha d'apoyar, necessariament, en el poble y aquest va transformant las cosas ab una riquesa de detalls y variants que fa delicia. Cap literatura com la catalana pot dirho ab tanta rahó. Anèm a trobar els millors poetas, els millors músichs, y els veyèm formarse en l'ambient popular, essent pera ells ben secundarias las tascas acadèmicas; y es que'l poble es la vera escola de las grans veritats nalisme avassallantho pels que saben estudiarlo, pels que tenen de Deu el do de trobarlas aquestas veritats.

A voltas, en un poble petit y salvatge d'un recó de montanya, lo que a primer cop d'ull ens semblarà repugnant o antiestètic, després ens inondarà de goig perque hi veurèm la veritat; en cambi els grans mons, las ciutats populosas, al primer encontre'ns captivaran, però després anirèm veyent el convencionalisme avassallantho tot; y un cop garbellat tot, poqueta cosa'ns quedarà que valgui la pena de prevaleixe.

Tanta poesia, tanta veritat, com quan trencavam a l'aventura ab el garrot al puny, respirant a ple pulmó l'ayre de las montanyas, fent nit las més de las vegadas al ras, menjant ab els pastors y bosquerols y ab ells

compartint las paraulas, descubrint el tresor de la musa popular ab cansons que'l temps no esborra ni podrà may esborrar, com passa ab lo qu'avuy surt de nou, may l'hem gosada a ciutat. Ja podèm visitar las grans urbs de casa y del estranger: res ens mourà'l cor com el nostre petit niu al redós de la montanya, embolcallat de quietut, vida veritable, llum y color.

Després d'aquesta expansió que'ns hem permès, bé podèm esmentar favorablement l'ultim número de la revista mensual *Catalunya*, consagrat per enter al Folk-lore y ahont s'hi troban pàginas d'una riquesa indisputable, en mitj per'xò d'alguna vulgaritat dels que's permeten fer Folk-lore a gust seu, sense coneixe a fons aquesta ciencia. Aixís advertim a don Francesch Pujols que sia més escrupulós al transmetre esclats de poesia popular, sia en la forma que's vulla. Ja en son primer accésit a la Flor Natural dels Jochs d'antany, podèm veure com grapeja trossos delicats de poesia popular, barrejats ab verdaderas grollerias que ni esmentarse deuen. Aixís dihém sense por d'exagerar que *La balada de las festas* es un insult a nostra musa popular. Per lo demés, el número de *Catalunya* qu'esmentem mereix un ferm aplauso de tots els qu'estiman aquesta ciencia.

Desde *Preguntant pel Comte l'Arnau*, fragment d'un interessant estudi d'en Rossendo Serra y Pagés, fins a l'abundosa cullita de notas d'en Valeri Serra y Boldú, s'hi troba un devassall que verament fa goig. Las gentils escriptoras y folk-loristas Sara Llorens y Carreras y Maria Baldó hi tenen una part interessant. En Cels Gomis, veritable apòstol d'aytal ciencia, hi posa un tros de *Passió* que's representa a Sant Esteve d'en Bas el dia del Dijous Sant. En Llongueras un aplech de cansons ab música y tot. En Clavellet, d'Alguer, unas notas també curiosas. En Rafel Massó y Valenti, un galàn tast de folk-lore geroni... y tantas otras cosas que fóra llarch esmentar y que acaban d'arrodonir el número, el més interessant dels que ha publicat aquella notable revista.

Lo que si trobém a faltar es armonia y ordenació complerta. Se veu qu'ha estat enfilat a corre cuyta, y es llàstima, puig hauria acabat de sortir més arrodonit el conjunt. De totas maneras, lo que s'ha dut a cap jaes molt, y en sentiràn grat tots els devots de la ciencia popular.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XIII

ELS TRES CAPITALISTAS

(Anonini)

- Tinch lo que té'l segón més un ters del tercê.
- Tinch lo que té'l tercer més un ters del primê.
- Jo dèu minas y el ters de lo que'l segón té (1).

XIV

LAS NOUS

(De Metrodor)

No'n peguis més, oh mare, per las nous!
Unas gentils donzellas atrevidas
se las han repartidas
y encar potser no n'han tingudas prous.

De set parts dugas se'n ha prês Melissia;
de dotze parts Astióquia una n'ha prês;
m'ha fet una malicia
no poder fer pera impedirho res!...

Y encara de sis parts, dugas Filina
y una Titania arreu se'n han endut;
Tetis del mal exemple's contamina
y al saqueig per vints nous també ha sigut.

Tisbia se'n ha emportat una dotzena
y Glauca últimament
onze n'ha replegat; la poca-pena,
mírala allí qu'encara està rihent!

(1) Antologia; XIV, 51. Aquest problema tan concis dóna lloch a un sistema de tres equacions ab tres incògnegudes que designarem per x , y y z , y correspondrà'n respectivament als tres interlocutors:

$$x = y + \frac{z}{3} \quad y = z + \frac{x}{3} \quad z = 10 + \frac{y}{3}$$

Fetas las operacions encaminadas a la resolució, se trobà'n els següents valors:

$x = 45$ minas $y = 37 \frac{1}{2}$ minas $z = 22 \frac{1}{2}$ minas
els únics que poden satisfer totas las condicions del enunciat. Recomano aquest problema (com tots els a'tres) a mos companys d'Universitat; sempre ve bé una repassadeta a l'Algebra, particularment quan se fa de metge o d'advocat.

Una nou m'ha quedat. .

y això que't conto es tal com ha passat (1).

XV

LAS POMAS

(De Metrodor)

- ¿Què n'has fet de las pomas, Eros, volgut fill meu?
- Ino'n té'ls dos sisens; un vuytau Semelé;
- Agavé se'n ha endudas dugas parts de las dèu
y entre'ls plechs de sa túnica un quart Autoonóe.
- Sòrt que per tu dèu pomas a posta he reservat
y'n duré a Cipris bella una que n'ha quedat (2).

XVI

LAS TARONJAS

(De Metrodor)

Havent cullit taronjas
n'ha repartidas Mirto a sas amigas;
sabràs tot d'una còm las parts ha fetas
si a treure'l compte del total t'obligas.

A Crisis n'ha donat de cinch parts una
y a Psamaté la dèu novena part;
a Cleopátra'l desè y á Partenope
sols un vintè, mentres que a Hero'l quart.

Dotze taronjas a Evadné ha donadas,
mes com ella cent vint se'n ha quedadas,
Mirto ara'ns vol de sa equitat convence:
— Repartir no vol dir quedarse sense! (3).

(1) Antologia; XIV, 116. Aquest es el primer dels trenta dos *Epigramas Aritmètics* de Metrodor, el gramàtic de Bizanci, qui escrigué també sobre astronomia y geometria. El problema té sa resolució dintre'l mateix tipò dels que portan els números 1 a 4 de l'Antologia; el resultat d'aquest es:

336 nous.

(2) Antologia; XIV, 117. Mateixa forma de resolució. Resultat: 120 pomas.

(3) Antologia; XIV, 118. Mateixa resolució. Resultat: 380 taronjas.

DESLLIURADA

¿Que m'aconsoli, que'm resigni, que no'm desesperi? Vas ben errada, amiga meva, si't creus qu'estich afligida per la mort del meu marit. ¿Còm el puch plorar, còm el puch anyorar, si ell ha estat la pena, el neguit l'*encongiment* de la meva vida?

Ha mort jove encara, millor dit, *ha malgastat* la seva vida depressa, fumant, bevent y gosant massa.

Tu no sabs, amiga, lo qu'es un home bestial, estúpit, brutal, d'intel·ligència estreta, que té la egoista convicció de la superioritat del home envers la dòna y que no deixa ni tan sols posarla en discussió. El meu marit era un d'aquests, ab las mateixas faltas y els mateixos vicis, ab la sed desmesurada de disbauxa, empenyentse ell mateix poch a poch vers la ruina lenta del seu cos, vers la vergonyosa paràlisis dels impotents. Tenia trentavuyt anys; s'havia tornat gras, de llabis molls y membres lassos; son malhumor era etern, y sols reya quan se parlava d'aventuras grolleras o burlas mal sonants.

Darrerament s'abandonava quasi totas las nits fòra de casa, sense que al tornar se prenguéssis qualsevol excusa, pera encubrir un xich la seva abominable vida de plaher immond.

Y tot això comensà quan no feya encara un any qu'eram casats; solsament qu'allavors no's tractava més que d'alguna petita infidelitat d'aquellas que tolera tota muller intel·ligenta. Però tot anà empitjorant; poch a poch

un tort l'obligà a fermen un altre, fins al extrèm d'abandonarse a la primera vinguda, tornant a casa moltes nits borratxo, enverinat de vici innoble...

Llavoras vaig comprendre la meva desgracia, vaig veure l'erro en que havia caygut al casarme, vaig sentirme impotent, perduda, sense poder lluytar; y ferida y repugnada, amagant mon despreci y mon fàstich, vaig resignarme a soportar la meva desgracia.

He sufert molt, moltíssim. Bé es veritat que podia *divorciar-me*, que'l podia deixar, com ho fan moltes altras, però jo vaig ésser poruga, vaig témer *el dir de la gent*...

¿Tu sabs còm se mira a la dòna que no està ab el seu marit, tingui o no tingui rahó? ¿Ignoras tal volta en quina vergonya cau, o al menys pretenen fer caure a la pobre muller que's divorcia?

No, no vaig atrevirme a deixar-lo, vaig resignarme a soportar la seva indignitat, no adressantli may cap queixa, fent semblant d'ignorarho tot, amagant als seus ulls la meva rancunia, el meu disgust...

Al principi vaig pensar en venjar-me, però la idea de tindre un aymant me repugnava. ¿Què fer, donchs? Resignarme, això: res més que resignarme...

¿Comprends ara per què no ploro la mort del meu marit?

Dius en ta carta: «T'acompanyo en el sentiment, ploro ab la viuda.»

No *viuda: deslliurada*.

XAVIER DE ZENGOTITA

EL NÚVOL

(DE THÉOPHILE GAUTIER)

Dins del jardí pren el bany la sultana,
s'ha despullat de son ultim vestit;
y, deslliurats de la pinta, s'ufana
quan sos cabells per la esquena ha esbandit.

Pel finestral, el sultà se la esguarda,
sa barba estreny manyagantla ab afany,
y diu: — L'eunuch dalt la torra fa guarda:
jo solsament la contemplo en son bany.

— Donch jo la veig — li respòn, en l'arcada
del ample cel, núvol blanch, recolzat:
— son sí es vermell com taronja daurada,
el seu cos bell, jo li veig perlejat. —

Ahmed groguench s'ha tornat, y ab follia
el seu punyal li ha endinsat fins el puny;
y, mentres tant la sultana's moria...
el núvol fuig, enlayrantse molt lluny.

Traducció de

AMADEU DORIA

NOVAS

Els fets ens donan la rahó als que ab un somris d'escepticisme contemplavam las ilusions que un temps se feyan molts abelfamós tancament de caixas; als que diguerem que no s'anava en lloch quan lo del concert econòmic; als que no prenguerem part en las llyutas electorals mentres no s'ostentaren al anar als comicis totas las aspiracions catalanistas ab tot son radicalisme. Els fets ens donan la rahó, y ja ho han reconegut molts qu'avans no ho reconeixian, molts qu'avans ens deyan utòpichs y ara veuen clar que, en nostre afany d'ampla llibertat pera tothòm, al fer lo que feyam no eram pas inconscients, ni desdenyavam las llyutas modernas, ni nostre criteri s'havia de confondre ab altres criteris obstruccionistas y sistemàtics que ja han fet son temps.

Resultat d'aquellas llyutas aixelabradas per un rossegó d'autonomia: que'ls governs no han dat res, *res*, RES. No valia, donchs, la pena de que'ls fessim descomptes.

Una part bona hi há: la de que s'han fet adeptes. Nosaltres ho reconeixèm y aplaudim. Però aquests adeptes ¿són tots convenients?

Al abominar de la falsa politica espanyola, cuydavam nosaltres de no ferne y de que no se'n fes en nostre camp, perque aquests són pecats que portan aparellada la penitencia. Aixís procurarem fer politica d'atracció, mes no carregar ab els ambiciosos ni ab las desferras dels partits, per més que's diguessin forsas vivas de nostra terra, tota vegada que aqueixas forsas vivas podian convertirse un jorn en lastre mort qu'hauriam de llensar a tota pressa els que, anant de bona fe y no havent rebut favors, no quedavam obligats a las tornas.

Y aixís hem pogut protestar ab millor veu contra'ls que fan politica de banderia, contra'ls jacobins de la dreta y els de la esquerra. No som nosaltres, donchs, els que ni d'intent ni de fet hagin acoblat dintre nostre camp forsas ditas conservadoras dant lloch a que's concentrin al enfront forsas demagògicas y esclati una llyuta. Això sols podria ésser obra del que, dihentse autonomistas, no obren sas portas a totas las ideas, ni fan, per consegüent, verdader nacionalisme.

Ara hi ha qui augura, gracias al *maquiavelisme* d'en Maura, la formació d'un partit *maurista-catalanista*. Ens sembla que, si propòsits hi havia de ferlo, aquests propòsits aniràn mimvant. Si aytal partit neix, sospitèm que neixerà mort, y el Catalanisme'n pendrà nou exemple que podrà servirli de molt. Fins ara ja s'ha vist clar que tot pacte y tota avinensa ab els politichs madrilenys es temps perdut, y que si la causa de Catalunya

guanya adeptes de dia en dia, no'ls deü més que a sa propia vitalitat.

Si no fos causa tan viva, no s'haurian preocupat els politichs madrilenys de corrompre als corruptibles, ni de fer esclatar divisions entre nosaltres. Repetim que nostra causa es causa de vida, y cap politich la pot matar. Las divisions de que s'ha parlat no existeixen: no són més que una tria, una garbelladura; després d'ella queda a l'una banda'l gra, a l'altra las brossas.

En aquest sentit en Maura haurà obrat bé pera nosaltres, malament pera ell, que veurà, si es que ja no ho ha vist, totas sas ilusions convertidas en desenganys.

Francament: al veurel entornarsen de Catalunya, ens ha semblat veure fugir un gat escaldat. Això per lo que toca al Catalanisme, que dels republicans ray, se'n pot ben riure. Temps ha que'ls té al puny.

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista* acordá enviar als regidors regionalistas senyors Carner, Suñol, Giralt y Verdaguer y Pijoan, el següent ofici:

«La Junta Permanent agradablement impressionada, encara que no sorpresa, per vostre manifest del dia 8 del corrent, quin contingut està inspirat en l'esperit verament nacionalista que sempre ha defensat en tota sa puresa la *Unió Catalanista*, vos felicita coralment en aquesta ocasió, segura de que la vostra actitud digna, seria y ben catalana, ha de mereixe l'aprobació de tot el Catalanisme.

Visquèu molts anys.—Barcelona 9 d'abril de 1904.—El President, D. Martí y Julià.—El Secretari, Santiago Gubern.»

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista* ha rebut del «Centre Català» de Sant Feliu de Guixols la següent comunicació:

Sr. President de la *Unió Catalanista*.—Barcelona.—Apreciat senyor: Ab motiu de la vinguda del Rey a Sant Feliu, alguns periòdichs d'eixa capital al donarne coneixement a sos llegidors, han dit, segurament per equivocació, haver vist adornat lo balcó de nostra casa, suposant forma part de nostre Centre'l pis según de la casa que aquest ocupa, quin està habitat per estrangers y va ser lo que verdaderament estava guarnit. M'afanyo a ferho constar aixís, ja que aquest «Centre Català» no ha pres la més petita part en la rebuda feta al Cap del centralista Estat espanyol. Rebèu, Sr. President, lo saludo de vostre servidor J. Pruneda (Secretari).—Sant Feliu de Guixols 11 d'Abri! de 1904.

A aquesta comunicació devèm ferhi aclaracions y comentaris.

Ja sabiam nosaltres, la classe d'alemanys que s'estilavan per l'Empordà. Fills de pastor protestant, (no s'entusiasmin els pastors catòlics, puig no sabèm còm foran els seus fills si'n tinguessin), y provinents d'un país militarista y socialista per excelencia, són al Empordà la representació

de la ominosa tirania de classes. Prenent aquella terra per un dels països conquistats que'ls *xinos d'Europa* invadeixen afamats y pedants, se fican en politica y fan y desfàn com si'n fossin naturals, baix las ordres d'aquell fabricant de Palamòs, en Muntaner, català descastat qu'arria al costat de las xemeneyas de sas fàbricas la bandera alemanya pera posarse a la defensa que no sab trobar en els governs actuals qu'ell protegeix protegint el caciquisme dels Roures y comparsa.

Però si ja coneixiam a aquells alemanys, may hauriam pogut pensar que arribessin al extrèm de penjar dels balcons de las sevas casas símbols, insignias y lletreros que semblessin posats pel «Centre Català» de Sant Feliu, quan l'anada del rey a dita ciutat. Bé està que s'entusiasmin ab el seu Kaiser y fins que s'entusiasmin ab el rey d'Espanya si aixis els hi ve en grat, però voler violar y fer apareixe cambiada devant del poble la manera de pensar dels fills del país, dóna molta rahó a n'en Schopenhauer que deya que'ls seus compatriotas l'indignavan per la llur bestiesa infinita, y que's donava vergonya d'haver nascut a Alemanya.

Lo que deyam:

Encara que'l rey hagi vingut a Catalunya pera coneixe son modo d'ésser y sas necessitats, y encara qu'hagi vist molt, seguim pensant lo que pensavam, això es, que dificilment haurà pogut enterarse de res. El viatge hasigut vertiginós, febrosench y la impressió que li hagi deixat no pot ésser altra que la d'un somni. L'entusiasme monàrquich de que's parlà en els primers dias, fabricat exprés, haurà durat ben poch, y, un cop finida la comedia que uns quants barcelonins representavan, aqueix entusiasme, vist a la llum clara de la rahó, farà'l mateix llastimós efecte que fan a la claror del sol els trastos de teatre, aquells pobres trastos que ab llum artificial semblavan palaus soperbs, boscos gemats, y valls floridas.

Per molta que sia la voluntat del rey, no haurà pas pogut fixarse en tot lo que uns y altres li han dit, molt menys havéntseli dit tantas cosas fútils; de manera que fins la veu dels veraders representants de la terra es possible qu'hagi sonat a sas orelles tan poch intensa com la de las fembras que a sa jove majestat tiravan flors.

Per això'l Catalanisme no ha cregut del cas dirigir-se al monarca: A pesar de lo que li han dit alguns companys de Girona, Tarragona y Lleyda, el rey no l'ha sentida la veu sencera, el clam fervorós del Catalanisme. Ni la podia sentir, com no senti segurament, segons diu nostre confrare *Lo Camp de Tarragona*, els consells que li donà un altre rey, En Jaume'l Conqueridor, al ésser sa momia descuberta pera que Don Alfons la contemplés.

Els crits del poble ilusionat ofegavan la veu augusta.

Després de la visita del rey, queda el rey y quedèm nosaltres tal com estavam: ell poch enterat de nostra verdadera situació, rodejat dels que s'empenyen en que no se'n enteri, y nosaltres ab els mateixos ideals y ab las mateixas necessitats, aspirant a lo que ja aspiravam, volent lo que ja voliam. Si en Maura ha intentat fer adeptes en nostre camp, pot entornarsen tranquil, que... no ha sigut gran cosa.

Ab motiu dels darrers *aconteixements*, molts sers y moltas cosas han experimentat transformacions, augmentos y mimvas. Uns progressan, altres degeneran, tot se trasbalsa...

Ara l'Adolf Marsillach, o sia el Maleta Indulgencias, ja no es maleta.

Ha quedat reduhit a sach de mà.

En Maura, durant sa estada entre nosaltres, ha dit variats voltas qu'hem d'alsar els cors y sobreposarnos a las miserias de la politica, y que's condol de que la vida pública estigui en mans dels politichs d'ofici que sols lluyan per ocupar el poder, que tenen embrutida la opinió y desnaturalisada la conciencia del poble; ha dit, en fi, lo mateix qu'estém cansats de dir els autonomistas.

Però, en sa visita al «Centre Agrícola Català de Sant Isidro», després de breus y atinadas paraulas del rey, en Maura's vegé obligat a concretar més. Digué qu'ell estimava las regions y las volia enrobustir, puig no tenint vida propia'ls organismes naturals, no pot la vida del Estat ésser vigorosa y sana; y afegi quelcòm que no'ns pot sorprendre en un centralista com ell: afegi que treballaria pera que la llengua catalana que tant estimém, pogués ésser usada *en tots aquells actes y funcions en que no fos indispensable la llengua oficial*.

Com qu'això ho va dir ab molta cortesia y ab molt art, y ab paraulas que talment semblavan sortir d'un cor generós, no hi va haver cap català que li fes altra objecció que la del aplauso. Altra cosa hauria succehit en circumstancias diferents y trobantse en Maura devant de catalanistas tossuts que li haguessin recordat qu'es la oficialitat de la llengua catalana lo que volèm y lo qu'estimém indispensable.

Y llavors els *castilas* vinga dirnos separatistas, egoistas, esquerps, insociables y mal educats; y els *entenimentals*, com en Maura mateix, vinga dirnos que qui tot ho vol tot ho pert...

Sia lo que's vulgui, no falta qui ha pres nota de las declaracions del quefe del Govern. Es més: hi ha qui atribueix llealtat a qui las ha fetas, ab lo qual en Maura no's pot queixar. Ell es home de resolució.

Deixis, donchs, de mitjas tintas y obri, si té pit, sobreposantse a lo qu'ell mateix califica de miserias de la política. Vinga d'un cop *la revolució desde arriba* pera'ls catalans, que, per lo que pugui ésser, ja esperèm ben assentats.

Y sense que al veure marxar a n'en Maura y dirli *bon vent* ens quedèm ab la boca badada, com alguns. Perque aquí no tot-hòm bada.

En el teatre del «Círcul de Propietaris» de Gracia, per iniciativa d'uns quants aficionats al art dramàtic català, s'hi donaràn una serie de vetlladas artísticas a càrrech del «Teatre Intim.»

La primera tindrà lloch el dia 28 d'abril posantse en escena la pastorella de Goethe *Eridon y Amina*, y el drama d'en Gual *Misteri de dolor*. Ademés en Gual donarà una conferencia sobre «El teatre en la familia.»

Publicacions rebudas:

Historia de Catalunya compendi gràfic en forma d'auca de redolins, que segurament serà ben útil a la infantesa, avuy desconeixedora dels principals fets de nostra historia a causa de la instrucció defectuosa que reb. Aquestas aucas, editadas per en J. Montanya (Tapineria, 23), se facilitan a centenars y a preus sumament econòmichs a las entitats y associacions catalanistas.

El Corresponsal del Coleccionista. El conegut llibreter en Pere Marés y Oriol ha pucat el número 8 d'aquesta interessant revista-catàleg, que regala a sos clients y ven a 2 pessetas. Els aficionats hi trobaràn exem-

plars notables y a bon preu pera enriquir llurs colleccions, essent de desitjar que'l públich respongui als nobles propòsits del seyyor Marés.

Missatge endressat a Alfons XIII per la «Lliga Regionalista» de Lleyda ab motiu de l'anada del rey a dita ciutat. Ens plauria el llenguatge en que està redactat aquest missatge, si no creguessim qu'en las circumstancias actuals no's fa aixis cap bé al Catalanisme, com ja tinguerem ocasió d'exposar en nostre anterior número.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8.	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10.	Franchs.
Número corrent	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»
El número corrent no's ven sense folletins.		

NOSTRE FOLLETÍ

Toca a son terme la publicació del aplech de poesías del eminent poeta Maragall

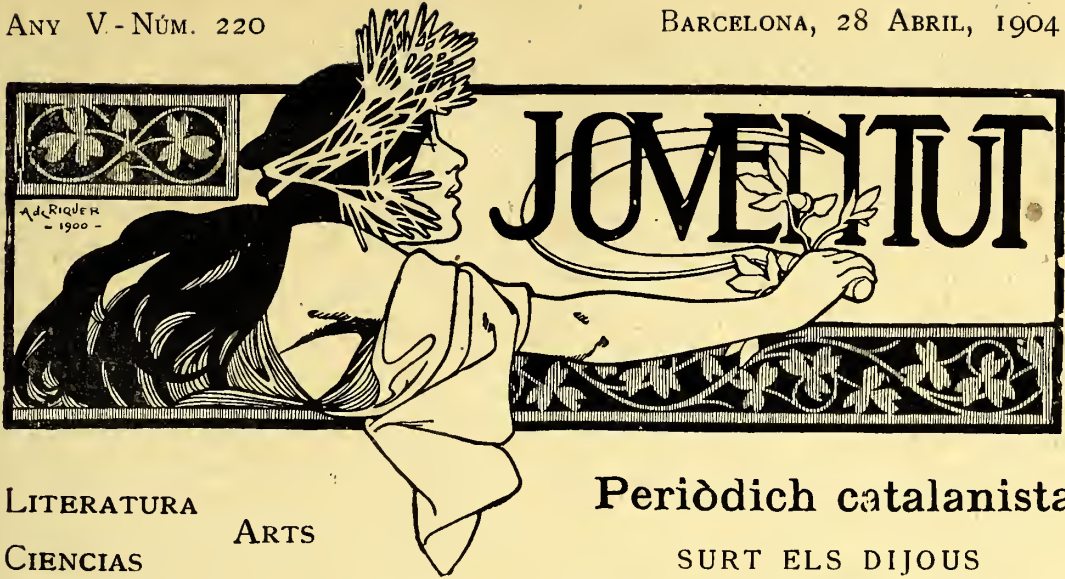
LES DISPERSSES

qu'hem repartit en nostre folletí. Ab els pròxims números repartirèm las portadas, el retrat del autor, y la cuberta pera enquadernar en rústica'l volúm, dibuixada per en Sebastià Junyent.

Seguirà a aquesta obra una novela montanyenca que ab el títul de

SOLITUT

ha escrit pera nostra Biblioteca l'eminent prosista Víctor Català.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40 »
» » SENSE FOLLETINS.	25 »

SUMARI:

Després del viatge, per Trinitat Monegal.—Un far-sant... com n'hi ha molts, per S. Gubern.—Teatres, per Emili Tintorer.—Arts plàstiques, per J. Pujol y Brull.—Notas bibliogràfiques, per Arnau Martínez y Serrià.—El badoch; La mosca vironera, per Rafel Nogueras y Oller.—Consistori dels Jochs Florals de Barcelona: Veredicta.—Nostra marxa a Montserrat, per D. Pou y Lladó.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Portadas.
MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traduccio catalana.—Plech 39.

DESPRÉS DEL VIATGE

« — Un rêve, et dans com-bien de siècles ! murmura Pierre, repris de frisson. Ce n'est pas pour nous.
— Eh bien !, ce sera pour les autres ! s'écria Marie. Est-ce que cela ne suffit pas ? »
EMILE ZOLA: Paris.

«Las festas passaràn y no deixaràn rastre», deyan en Carner y sos companys en son manifest *Al poble de Barcelona*. Es ben cert: las festas han passat, y dels ornaments y ramatges qu'engalanaren las casas y las arcadas, sols ne quedan alguna qu'altra fulla, verda y vistosa al comensar las festas, seca avans d'acabarlas, que, cayguda en terra, espera avuy

una ventada que se la emporti, o bé que la mà d'algún bondadós encarregat de netejar la via pública la reculli y la posi a redós pera no ésser trepitjada pels mateixos que avans, embadalits, contemplavan el ramell de que formava part. Dels ornaments y ramatges de la oratoria que tant y tant s'han prodigat aquests dias, sols ne queda alguna qu'altra frase, alguna promesa qu'espera ab ansia que'l vent del Parlament se la emporti; una tirallonga de missatges, més o menys ben escrits y pitjor endressats qu'esperarán impacients que un caritatiu empleyat els reculli ab la escombra y els porti ben lluny, a fi de deixar ben nets els despatxos, al sortirne'ls actuals ministres y entrarnhi d'altres, no fos que's trobessin trepitjats inconscientment per algún dels que'ls endressaren al entrar en els locals ahont trevallen els que tan rich y poderós han fet l'Estat espanyol.

Passadas las festas, hi ha qui s'ha desper-tat ab bocassa després d'haver decansat de las disbauxas en que ha pres part en aquests jorns, y qu'està penedit de las criaturadas qu'ha fet y tonterias qu'ha dit en els mo-ments culminants d'un entusiasme mal con-tingut. Hi ha qui està arrepentit d'haver llensat la careta ab que havia tapat la re-pugnant fesonomia de la seva ànima, sent creure a la gent qu'era un politich honrat y ayment de sa terra no essent més que un

vulgar histrió qu'esperava ansiòs el jorn de la paga a que creya tenir dret. Quin desvetllar per' aquests! Deshonorats, malvistos, menyspreuhats, y tot per haver escoltat en un moment d'alucinació la veu enganyosa de sa vanitat y de sas concupiscencias.

La massa, tranquila ja, podrà judicar als apòstols que la duhen sempre enganyada y que l'han enganyada un cop més, y, abatuda de moment, esperarà un'altra obra de gran espectacle pera l lensarse a vèurela y admirarla si està ben presentada; y un altre jorn tornarà a corre adalerada darrera dels apòstols qu'esperan enganyarla una volta més, y viure sempre sobre sas costellas, y pujar enfilantse sobre sas espatllas.

Y per últim, hi ha alguns de nostres companys, valents y coratjosos fins ara, incapasos de traició de cap mena, que senten sas forsas decaure, sos esperits defallir després d'haver contemplat l'espectacle que fruhirem tots nosaltres durant las festas que per espay d'una quinzena han sugestionat a gran part de nostre poble.

A n'aquests últims parlarèm: als altres ja'ls hi parlarà sa conciencia, si es que tots ne tenen.

Pera dirigirme a n'aquests companys, fidels guardadors de sos ideals, sers inteligents y vers aymants de sas doctrinas, no tinch prous forsas. Y com jo crech qu'en aquest moment són necessarias altrás cosas que lleugeras consideracions y frases més o menys ben fetas, recorro a la Ciencia social pera buscar y trobar datos y arguments que a no dubtar portaràn el convenciment a llurs inteligencias, y donaràn novas forsas a llurs esperits pera continuar en la lluyta com han fet fins ara.

En l'obra *A quoi tient la superiorité des Anglo-Saxons*, escrita per Edmond Desmolin—director de la revista *La Science Sociale* y de la institució *Ecole des Roches*—ab el fi de donar el crit d'alerta a sos compatricis, hi trobèm els següents fets.

En 867, una banda de danesos invadi'l territori dels angles, fins al Tàmesis, essent deturats pels saxons per espay de set anys.

Al ultim els saxons foren vensuts, com ho fou el reste d'Anglaterra, y degueren sotmetres al militarisme danès. Mes els saxons no deixaren pas las terras que tenian, mitjant-

sant el conreu. Els danesos sols se preocuparen d'ocupar militarment el pais y de viure de las exaccions y contribucions.

Els saxons, com a bons pagesos, prudents y pacients, esperaren la ocasió favorable. Un jorn, trobantse forts, s'aixecaren dirigits per Alfred, reprengueren la ofensiva y l lensaren de son terror al danès invasor.

En 994, tingué lloch un'altra invasió de danesos, més ben organiscats que'ls anteriors, y de nou fou sotmesa la patria dels saxons. Aquests, *pràctichs ja*, tractaren tot seguit ab els invasors: oferiren pagar com a tribut la cantitat qu'haurian d'haver gastat en la guerra, se quedaren ab el conreu de las terras y deixaren el govern als danesos.

Y altre cop esperaren la ocasió favorable: s'agruparen entorn d'un pagès obscur, Howne, y l lensaren de son terror als dominadors.

Mes la dissort dels saxons no acabà, y sufriren per ultim un cop tremendo: la invasió dels normands. Resistiren, es cert, mes la resistencia fou curta y acceptaren la dominació normanda, com havian acceptat la danesa, *demanant tan sols que'ls deixessin treballar tranquilament*. Continuavan essent homes de negocis, essent *pràctichs!*

Els normands, trobantse més forts y més nombrosos que sos antecessors, els danesos, no volguerent respectar la independència dels saxons: se repartiren las terras y deixaren als saxons reduhits a la condició de censataris de las mateixas.

«Allavors comensà entre normands y saxons una lluyta de tots els jorns que durà sigles: els primers lluytant per la dominació y per la explotació del pagès saxó; el segons lluytant per la independència de la vida privada.»

Formularen els saxons sas reivindicacions y «els reys normands, lluny de reconèixelas, tiravan a establir en Anglaterra'l tipo de la gran monarquia autoritaria y a ferho doblegar tot baix el jou de son poder, lo mateix la noblesa normanda que'l paisanatge saxó.»

Trobantse sols els nobles normands enfront de la tirania de sos reys, buscaren l'ajuda dels pobres pagesos saxons, y la nació anglesa fou salvada altra volta per aquests, avans menyspreuhats y explotats per sos nous aliats. Mercès a n'ells, els no-

bles normands conservaren sos drets y sas prerrogativas; més els saxons salvaren sas terras y gaudiren d'ellas y de sos drets personals, arribant a assolir el *self government*.

Y per fi, després de temps y més temps, la preeminència dels saxons ha sigut tan complerta, que ja no hi ha en sa terra més que una llengua: la llengua saxona; que una sola legislació: la *Common law* saxona.

El paísè saxó, el mistich pagès que constantment assegut sobre son terròs havia contemplat las desfetas y més desfetas de qu'era victima sa patria; qu'havia aguantat impassible'ls temporals que demunt d'ella's desencandenavan; qu'havia ab fermesa inquebrantable lluytat per sa *Common law*, ha triomfat en tota la linia en sa terra. Més encara: avuy predomina en tot el món, malgrat hagi deixat com a tasca inútil que las bridas de son govern las aguantin gent que no són pas de sa rassa (1).

Llegiula aquesta obra, recordeula pas a pas la historia de Catalunya. Quina semblansa, si no identitat, trobaréu entre'l poble saxó y el poble català!

Nostre poble, després de llargas y sangnantes lluytas, després d'haver vist sos drets arreballats, la personalitat de la patria casi desconeguda y malparada, ha comprès que la lluyta violenta era impossible, y prudent y pacient ha volgut emprendre un'altra lluyta tranquila, la que tarda sigles y més sigles a assolir l'ideal desitjat; ha demanat tan sols que'l deixessin trevallar tranquilament, sens estorsió de cap mena. ¿Ho ha lograt?...

Malgrat tot, *contra viento y marea*, trevalla encara esgarrapant la terra, fentshi a mossegadas si es precis... Que continuhi, que'l triomf serà seu. El triomf es dels que trevallen!

Estém encara en ple periode normand, y nostra obligació es recordar a nostres compatricis sos drets y sos devers, prometentlosshi, si són constants, jorns millors pera'l demà. No podém restar abatuts, no podém deixar la via empresa, no podém sentir defalliment: faltariam a nostres devers de conciencia.

¿Que nosaltres no veurém la gran obra? Si

(1) Per lo general els alts polítichs y militars són escocesos e irlandesos.

no la veurém nosaltres, l'assolirán nostres fills; si no, nostres nets!

Trevallém tots, quiscú en sa esfera, que l'obra de la reivindicació de la personalitat de Catalunya serà un fet.

No oblidém que nostre poble tē moltes, malgrat no totes, las qualitats del poble saxó; un y altre pensan tan sols en el trevall, deixant de banda las funcions militars y politicas: qu'abdós lluytaren per igual per sas llibertats civils y politicas; que la legislació antiga catalana (politica y civil) era igual a l'anglesa, y, sobre tot, que las virtuts que'ns faltan s'assoleixen per la educació y ab la voluntat ferma y decidida.

Tinguém tot això present, y avant sempre!

TRINITAT MONEGAL

UN FARSANT... COM N'HI HA MOLTS

Me passejava l'altre jorn després de dinar —única hora del dia en que un hom pot permetres aquest luxó, — quan al passar per devant de la *Gran Casa-Lonja*, vaig toparme ab un senyor de respecte, d'aspecte agradable ell, rich ell, y representant ell, bon xich significat, de *las fuerzas vivas*, que tenim ara en plena bullida, d'ensà que'l rey *se'ns passejà* per Barcelona y en Maura donà peu a que's cantés aquell *Te-Deum* a tota orquesta, que tingué bonissim pròleg e immillorable epileg: un cabàs de brams, renechs y pecats mortals qu'alguns dels piadosos feligresos cregueren del cas, donada la solemnitat del acte.

Confessém, però, que no n'hi havia pera menos. Els bons àpats, ja se sab, comensan ab escullits *hors d'œuvre* y acaban ab *desserts assortis*.

Donchs si, anava jo espargint la boyra ni pensatiu ni capficat—més aviat badant— quan aquell bon senyor a qui deixo de referirme m'aturà, dihentme ab la seva rialleta de burgès satisfet:

—¿Y què tal, què tal? Ara que l'ha vist de prop ¿encara li té malicia? —

Jo que, la veritat, no soch rancuniós, no vaig encertar de moment a contestar la pregunta, y pera dir quelcòm, *pera posarme en situació*, me vareig limitar a n'allò de consuetut: —Deu lo quart! ¿Còm està? ¿A casa tots bons, eh? ¡Vaya! ¡Vaya!...—

Però'l de las *fuerzas vivas*, que decididament m'emprenquè pera *interviewarme*, sense fer cas de la meua vulgaríssima atenció, continuà dihentme:

—Sembla mentida que vostè, persona de totas prendas y qu'aprecio...

—Moltas gracias!

—... en tractant de Catalunya y del Catalanisme perdi tota noció de la realitat, y s'exalti fins al punt de no voler comprendre que's deù respecte, adhesió y acatament a S. M. el Rey, y qu'avuy per avuy, donada la situació d'Espanya y las corrents d'actualitat, hem d'aplaudir ¡si, aplaudir! sense reserves a n'en Maura, home de talents superior, coneixedor perfecte del medi polítich en que viu, estadista insubstituhible a qui, si tots ajudèm, potser encara...

—Per Deu, home! Passi que vostè, *realista* de tota la vida, per tradició, per sentiment o lo que sigui, s'entusiasmi davant del jove monarca qu'ha vingut a visitarnos, però enfront del govern...

—No hi ha entusiasmes que valguin. Es el sentit de la realitat, l'esperit pràctich que'm llegaren —junt ab alguna coseta més — els meus passats (q. e. p. d.); es el criteri positivista, de que vostès tan sovint parlan, el que'm fa sostenir llealment—ja sab que la sinceritat es en mi una segona naturalesa—que si no procurèm deixarnos d'exageracions, si no procurèm fer valer las nostras forsas pera qu'ellas se converteixin en impulsoras de l'activitat d'Espanya...

—Però ¿vostè creu encara en l'activitat d'Espanya? ¿Vostè creu qu'a Espanya hi ha cap altra Catalunya?

—No, home, no. Si això ja'ns ho va dir el nostre president del Consell de Ministres. ¡Ojalá qu'a Espanya hi haguessin tres o quatre pobles com el català!

—Mes si no hi són, ¿que hi vol fer? Vostè que's diu català, vostè qu'es o qu'ha estat soci de la «Lliga Regionalista»...

—Encara'n soch, encara'n soch!

—Ab rahó de més. Vostè que t'el dever de coneixel Catalanisme, per lo mateix que viu ab gent que's diuhen catalanistas, ¿vostè pot creure en las esquifidas promesas d'un Maura y en els desitjos d'un rey constitucional? ¿Es possible que vostè, català que produheix, que coneix l'increment de la industria, del

comers y de l'agricultura de la terra, que sab lo que's fa y lo que's podria fer, davant de la inercia del reste d'Espanya y ab la experiencia dels seus governs, s'aconsoli encara de seguir sense protesta, més, ab entusiasme y aplaudiments estúpits, la sòrt d'un Estat qu'ha anat de mal en pitjor, de relliscada en cayguda, qu'ahir perdía sas colonias y avuy ha perdut ja fins las darreras esperansas de salvació? ¿Y vostè estima a Catalunya?...

—Poch a poch, amich meu: poquet a poch. Jo soch català y estimo com vostè a Catalunya... y fins crech que una descentralisació *ben entesa* podria afavorirnos y afavorir als nostres germans de las altrás *provincias*. Mes, si soch català y ben català, soch també catòlich y ben catòlich, y els meus principis religiosos, els meus sentiments caritatius, els devers de germanor cristiana—no oblidèm que tots som germans en Cristo—m'imposan sacrificis, devers de compliment ineludible.

—¿Còm?...

—Si, senyor: Catalunya es rica, Catalunya es forta, Catalunya es gran. La nostra terra, sigui per lo que's vulgui, no té a Espanya parió. La major part de las *provincias* que forman l'Estat espanyol necessitan ajuda, necessitan auxili, necessitan cooperació...

—Ah!...

—No té retop. Si Catalunya no formés part d'Espanya, tal volta aquesta ja no existiria. Las iniciativas, els esforços, els treballs, la riquesa dels catalans es lo que dona a la *nació espanyola* alguna apariencia de poder. Bo es, donchs, que nosaltres ens donguèm cabal compte de nostra importancia, bo que procurèm fèrnosla valdre, que'n traguèm *ventajetas* econòmicas, però es precis que tots ens sacrificuèm, en cambi, que fem arribar enllà del Ebre la nostra vital exuberancia en benefici dels germans de patria. Al comparar la pobresa, las miserias, la petitesa d'aquells, ab el nostre relatiu benestar, cal que meditem còm quedariam si ens vegesim obligats per la forsa a igualarnos ab ells, y que fet aquèst càlcul obrèm humanitariament.

—Es possible!!!

—Déixinse d'utopias y crèguinme a mi... que no vaig sol. Això de Catalunya pels catalans y per ningú més, es una heretgia. Re-

cordemnos de que, a més de cos, tenim ànima, y que aquesta s'ha de redimir per medi de las virtuts. ¿N'hi ha cap de més hermosa que la caritat cristiana?

—Prou: no parlèm pas. Si vol... fins estèm conformes. Vostè es, avans que tot, catòlich, ànima sensible, cor caritatiu. Vostè es dels que creu que tot s'ha de donar als necessitats; vostè es *comunista*, partidari de que tot sigui de tots y res de ningú; vostè creu que la propietat es un robo, vostè està desitjant qu'arribi el dia de la *repartidora*, vostè....

— Calli, callil Anarquista!! Anarquista!! Fins anarquista!!!—

Això digué, y com un foll o esperitat me deixà ab la paraula a la boca, que no vaig cloure més que pera engegar un *¡farsant!* sortit del fons de la meua consciencia, y que'm sembla que l'encertà de ple, puig li feu precipitar la marxa com si li hagués servit de forta empena.

Y aixis se va acabar. Ell devia anarsen vers algun centre especulatiu d'aquests ahont un telégrama, veritable o fals, fa guanyar o perdre una fortuna que després serveix pera ostentar el títol de *fuera viva*, y jo emprengui el meu camí cap al despatx, tot pensant que hi ha homes que igual podrien dirse catalans que juheus.

El diner no té patria: y els juheus tampoch.

S. GUBERN

TEATRES

VIA-CRUCIS

No es possible negar que l'Ignasi Iglesias té un públich seu, públich d'un dia, dels dias d'estreno, entusiasta, incondicional. Això, pera'ls que anèm al teatre lliures de tota prevenció, es enervant, y pera l'autor mateix molt perillós. L'èxit segur, els aplaudiments imprescindibles qu'esclataràn sense to ni so després d'una situació més, o menys forta, més o menys sentimental, o després d'una frase d'efecte, coronat el tot per la sortida a escena del autor al final de l'obra innumerables vegadas, al compàs del *¡que hable, que hable!* dels fanàtics rutinari de la galeria, es cosa que pot afalagar a qualsevol ambició vulgar y satisfer el seu afany de popularitat, però que no donarà may sòlida reputació ni gloria a un artista veritable.

L'Iglesias n'ha de sortir molt perjudicat d'això, en primer lloch perque las ilusions concebudas el primer dia se li deuen desvaner dolorosament després, y en segon lloch perque aquest aplauso irreflexiu y parcial el mena, encara que sigui inconscientment, a escriure per aquest públich que sols d'efectes enlluhernadors se paga.

Via-Crucis es una prova evident d'això. Barreja monstruosa de lirisme buyt, sentimentalisme melodramàtic y conceptisme filosòfic, transcorren els quatre actes del drama en mitj del ensopiment general, sols trencat pels intempestius aplausos dels fanàtics de la galeria. La nit del estreno no'n tingueren prou ab fer sortir al autor al final dels actes, sinó que degué també presentarse varias vegadas interrompent la representació. Y nós altres tan tranquils!...

L'argument, si se'n pot dir argument, consisteix en el martiri que passen un mestre vell y bo y la seva filla perque aquesta, quin cor es massa sensible, ha tingut un fillet que sembla un àngel, sense casarse. El pare d'aquest fill, que a son torn es fill del alcalde del poble, va morir, sembla que un xich misteriosament, lo qual contribuheix a que'l poble estúpit y supersticiós despreciahi y persegueixi crudelment a la familia immoral. Entre tots arriban a fer intolerable la vida al pare y la filla, y si no fos per algunas ànimas caritatives, el drama acabaria tràgicament. Aquestas ànimas són: un titellayre ab sa muller y sa tandra filla, un vell del poble y un pobre noy mitj tonto, ajudant del mestre, qu'es qui a la fi paga per tots, víctima del furor popular qu'ha excitat el titellayre al tirarli en cara la seva conducta innoble envers el mestre bo. La sang del pobre tonto ho renta tot, y s'acaba'l drama ovirantse una nova era de felicitat pera'l mestre y sa filla, qui probablement se casarà ab el mestre nou, ànima altruista y desinteressada si n'hi ha.

Tot això en el drama ab prou feynas s'exteriorisa, dominanthi en cambi las escenas sentimentals y còmicas a lo Rusiñol, qu'enteneixen a las personas de cor sènsible y fan riure als que tenen la riallera fàcil. Tres infants hi ha en el drama: el que jau en el bressol—sense plorar may,—y altres dos deixebles del mestre, que's pot dir qu'omplen la escena. Ells, junt ab el tonto que morirà després, són els encarregats d'enternir y obsessionar al públich ab el trich-trach del bressol el primer, ab las sevas ingenuitats convencionals—si, molt convencionals!—els segons, y ab las sevas *tonterias* liricas el tercer. Aqueix lirisme cursi que domina en l'obra'm va fer el mateix efecte que'l d'en Lerroix quan fa poesia parlant d'animals y plantas. Si a'n'això hi afegim els pensaments sublims del titellayre intel·lectual, els romanticismes y frases fetas del mestre nou, la resignació y esperansa evangèlicas del mestre

vell y el ploriqueig de la verge-mare, tindrèm complert l'últim drama de l'Iglesias quins pecats capitals consisteixen, baix el punt de vista escènich, en ésser pesat fins al ensopiment, deslligat y diluït.

En resúm: *Via-Crucis*, més que un drama sentit y arrodonit, es una divagació continua.

La execució, en conjunt, bastant arrodonida. Individualment mereixen citarse en Borràs, que tragué forsa partit del paper de titellayre, en Soler, la Morera, en Gatuellas y els nens, que's presentaren y digueren els seus papers ab desinvoltura y seguritat.

També s'ha estrenat a Romea un quadret dramàtich original del jove escriptor en Pompeyo Creuhet. Se titula *La morta*, y l'autor ens presenta una d'aqueixas petites tragedias tan freqüents en la realitat de la vida, que'ns corprenen més encara en el teatre quan un artista las hi sab donar relleu. En Creuhet sembla qu'ha copiat, qu'ha presenciat ell mateix las escenas que descriu, y las descriu ab una sinceritat qu'enamora. *La morta* no es l'obra d'un poeta que concebeix gran, però es la d'un observador que sent la vida, y en aquest sentit l'autor fa gala d'una sobrietat y una justesa extraordinarias. Els tipostenen gran relleu, especialment els del noy beneyt y de la mare morta, qui a pesar de no sortir, com se comprèn, omple tota la escena ab el seu drama punyent que tan bé'ns sab presentar l'autor. Un xich convencional y forsat apareix el de l'amistansada del pare, quina conducta ha tingut de violentar l'autor pera precipitar el desenllàs, que commou per sa veritat y senzillesa. En resúm, *La morta* es un quadro de vida intens y ben sentit, que fa honor a son autor y a la dramàtica catalana.

La Jarque en el paper de noy tonto està deliciosa. Es un d'aquells casos en que's troban el paper y l'actor, y aquest sols ha de deixarse portar per sa inspiració y temperament armònich ab el personatge. La Jarque ha fet d'aquest paper una creació, matisantlo ab detalls de veu y expressió immillorables. En Borràs, la Morera, en Soler y els demés arrodoneixen el quadro, que resulta de lo més perfecte qu'he vist a Romea.

EMILI TINTORER

ARTS PLASTICAS

L'ŒUVRE DE PUIG Y CADAFALCH, ARCHITECTE.

Sorpresa ben agradosa vaig experimentar al veure l'obra que acaba de donar a llum l'intel·ligent y conegut edidor de Barcelona en Miquel Parera, coleccionant y reproduhint ab minuciositat, ver carinyo y profund coneixement, una serie de treballs produïts per l'arquitecte compatriota nostre en Joseph Puig y Cadafalch.

Es sempre objecte de delitosa contemplació tota obra artística: mes quan aquesta es filla d'un de casa, ab el goig estètic s'hi barreja l'intima satisfacció y fins l'orgull de poder dir: «Això es ben nostre, es un pomell de flors del jardí de casa.» Y quin jardiner, en Puig y Cadafalch! Incansable y estudiós, enamorat del art que professa, fits els ulls en sa estimada patria sempre, en el transcurs de vuyt anys y, ab una voluntat de ferro, ha produït un sens fi d'obras arquitectòniques que, dins de sa mateixa diversitat, deguda als diversos fins pera'ls qu'han sigut bastidas, constitueixen una unitat artística admirable y digna d'estudi, forman la essencia d'un art verament català forjat ab el recort dels temps que foren y ab el calor del esperit modern.

La personalitat del arquitecte Puig està ja de temps ben definida, y el sagell de sas produccions es ben característich. Com el gran mestre en Domènech y Muntaner, y com el malaguanyat Antoni Gallissà, en Puig y Cadafalch es un fervent adorador del art de nostres passats, de quins n'ha estudiat la essencia; y en sas obras, inspiradas en l'incomparable estil gòtic, especialment el del segle xv, el d'abundor de detalls rics que l'acompanyan, sense perdre per un moment la fesomia propia, s'emmotlla als avenços y a las necessitats dels temps que corren. En ellas hi campeja una fantasia envejable, y deixan entreveure que totas las parts que componen la seva totalitat perfecta han sigut estudiadas ab carinyo conscient y desenrotlladas ab trassa y elegancia. Las esculturas, el ferro forjat, la terra cuyta y vernissada, las fustas, tots els elements que integran la construcció y decoració de las sevas obras, fins els més insignificants, están posats a lloch y repartits a conciencia.

La tasca realisada per en Puig y Cadafalch es eminentment educadora; no solsament en lo relatiu al bon gust del poble en general, qu'ab l'art del carrer que veu y admira a cada hora's modifica sensiblement y progressa, sinó també y d'una manera marcadissima, l'arquitecte que, com en Puig, se preocupa del art seriosament, fentne un sacerdocí y no una industria, millora y fa artistes a tots els que cooperan y treballan

en las obras qu'ell projecta y basteix; enlayra als que'l rodejan. És, donchs, ben lògich que's rendeixi tribut d'admiració y respecte al qui per son talent, per son estudi y per sos esforços contribuheix d'una manera poderosa a fer pujar el nivell moral del poble.

En Puig ha sigut un revolucionari en la construcció; donchs, trencant els motllos imposats per unas *ordenanzas municipales* (que obligan a una monòtona terminació dels edificis particulars de Barcelona), no sense disgustos y lluytas ha refusat, quan li ha sigut de conveniència, la ratlla horitzontal pera'l coronament de sas composicions arquitectòniques, y ha pogut aixís enlayrar sa fantasia, desobehint lo que alguns profans ordenaren en mala hora.

En l'aplech de reproduccions editadas avuy per la casa Parera s'hi admiran els petits detalls, els croquis dels projectes, projeccions y perspectives dels mateixos, y fototipias de las obras ja realizadas; com si diguessim la manera de fer, sabia, correcta y d'inspiració excepcional, del artista que'ns ocupa.

El senyor Parera ha editat l'obra tal com ella's mereixia: ab extremada pulcritut y gran carinyo; ajudantlo correctament l'impressor en Fidel Giró y els senyors Joarizti y Furnells, autors de las fototipias, y en Labielle, litògraf.

Al felicitar a tots ells pel bon acert, dèu dirse al arquitecte català que tant honra a Catalunya, en nom d'aquesta y propi: «Gracias.»

J. PUJOL Y BRULL.

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

R. W. Emerson.—LA CONFIANÇA EN SI MATEIX.
—L'AMISTAT.—Traducció de l'inglès, amb una Introducció, per Cebrià Montoliu. (Biblioteca Popular de «L'Avenç.»)

En Cebrià Montoliu es un dels pochs intellectuals autèntichs que corren entre nosaltres; es dels pochs qu'han comprès que'l calificatiu d'*intelectual* s'adquireix estudiant molt y treballant ab fe, y no anant pel món fet *una fatxa* y fent ridiculesas ab pretensions d'excentricitats, qu'es com acostuman a exercir d'homes superiors la major part de nostres compatriotas.

En Cebrià Montoliu, qu'ademés d'estudis es autor de gust delicadíssim y d'intel·ligència gens vulgar, es dels pochs autors catalans que podia traduir a Emerson, es dels pochs autors catalans que podia sentir y comprendre al immortal pensador, y ferlo sentir y comprendre al nostre públich: ab quinas paraules creyèm haver escrit l'elogi a que's fa acreedor per son treball, digne d'ésser imitat per tots aquells que tenen el dever moral de diri-

gir la cultura catalana conforme a las normas dictadas pels grans apòstols de la civilització.

Res més hem d'afegir a lo dit, puig no devèm oblidarnos de que no estèm fent una crítica d'Emerson, sinó de son traductor, a qui també'ns creyèm obligats a felicitar per sa magistral *Introducció*, dihent ab tota sinceritat a n'en Montoliu que si bella, noble y feconda es l'obra dels *mestres del seny*, també ho es la dels que, al traduhirlos y comentarlos, fan accessibles al poble'ls seus ideals y las sevas sublimitats.

MORT Y PASSIONS DE D.ª ELEONORA Y ALTRES,
per C. de Domènech. (Biblioteca Nova Catalunya).

Llegidas detingudament la *Dedicança* y l'obra del senyor Domènech, ens hem quedat ab un dubte que no podèm acabar de desvanèixe: el dubte de si l'autor es un bromista o es un escriptor de bona fe. Si es un bromista, devèm advertirli que no embromarà a gayre gent, car seràn ben pochs els llegidors que tindran el valor suficient pera seguirli la broma, o sia'l valor necessari per'acabar de llegir la seva obra, que deixaran de mà a las pocas planas d'haverla comensada. Y si es autor de bona fe, llavors devèm manifestar clarament, y ab tota sinceritat, que si el senyor Domènech pogués esmenarse del afany que's descubreix en la seva obra d'apareixe estrany y original, si polis un xich el seu estil y si conseguís presentar la *trama* y las narracions de sas obras ab més unitat y ab més senzillesa, podria arribar a ferse un lloch en las lletres catalanas, perque estèm segurs qu'es home de talent y de cultura.

Per sas condicions innegables de *causeur* y per sas sortidas càusticas y espurnejants, (malgrat hi hagi acudits que són veras espatxadas), no es aventurat sospitar que l'autor sia un deixeble y un admirador del castellà Benavente, a qui recorda per sos acudits, per sos diàlegs, y per sa manera de veure y de considerar els homes y las cosas.

ARNAU MARTINEZ Y SERIÑA

EL BADOCH

Avuy he vist un nen
d'un metre y mitj d'alsada,
molt enfabat, atent,
ab la boca badada.

El nen que jo he mirat
duya capa embossada,
bigoti refilat
y la barba afeytada.

En l'aparador
hi ha un carril d'infant:
cotó fluix per fum
y per foch pintura,
ab els rails, y els pals,
y agullas y senyals!...

Túnel aquí, túnel allà,
y el carril corre sense parà.
El carril volta sense parà,
fuig per aquí y entra per' llà.
Aaaah!...

Tot de gent devant l'aparadô:
petits y grans, fins hi soch jo.

El grupo de la gent es una onada
que a cada mitj minut
es tota cambiada.

Mes, al mitj del va-y-ve de la gent,
un estaquirot de vuyt pams d'alsada
fa un'hora que hi bada, l'ull obert, atent:
sembla la farola d'aquell mar de gent!

Avuy he vist un nen. Quín nen!

LA MOSCA VIRONERA

Els colzes demunt
de la taula xopa:
got darrera got,
està fet una xopa.

No es el borratxo eloqüent
que fa gracia a la gent,
ni el borratxi idiota
que's blinca innoblement...

A dintre seu, a sota
dels claps morats que pren
son rostre incompreensible,
hi ha quelcòm de terrible
que furga y's mou amagat
per sortir pel gros llabi esqueixat.

Pel llabi groixut de la cara fosca
qu'es un surgit de ganivetadas;
pels ulls aquells hont el terror s'hi enrosca
y l'odi s'hi encén a flemaradas.

Ho sab, y clou els ulls per retení el secret,
tanca la boca perque a dintre's mori,
mes quan ve la Negra, la Nit... gori, gori!...
pel front li traspúa com un suhor fret.

Las ombras paurosas deixan els recones,
y el voltan y s'enganxan en els seus talons.

Y ell apreta'l pas, la vista esverada
sota l'ombra fonda del barret llardós;
y la rabia gruny en la boca tancada,
y els uyls se clavan en el llabi gros.

Las ombras se li emburlan y l'empaytan,
y, pujantli a las camas, se li arrapan al cos.
... Y entra a la taverna. Els bevedôs,
a través del fum li fan pas y el guaytan.

Y, amagat entre núvols de fumera,
beu que beu, prò de quína manera!...

Prò més que may, esgarrifós,
en el sí del borratxo misteriós
se remou el secret ab inclemencia
com a naufréch que lluyta per sortí
del mar negre y revolt de sa conciencia...

Y ell vol ofegarlo ab vi!

Beu que beu! Quan s'acaba una gerra
ja n'hi ha un'altra a la taula.

Paladí
d'una lluyta terrible, d'una guerra
hont combaten la conciencia y el vi.

Beu que beu! Y el vi's precipita
com si caygués a dintre un pou de fanch
de fondaria infinita!...
Coll avall, a raig fet, com riu de sang!...

Y el naufréch, el secret, espeternega,
queda cubert tot ell, mes no s'ofega!

Y, com si sortís d'aquella entranya fosca
l'esperit del misteri sepultat,
negra y peluda vola una mosca
per devant dels ulls del emborratxat.

Y el borratxo l'aparta. La bromera
se desfà en degotalls pel llabi gros,
tremolosa la mà's mou barrohca...
mes la sabionera
vola que vola ab sumseig horrorós.

CONSISTORI DELS JOCS FLORALS DE BARCELONA

ANY 1904

VEREDICTE

PREMIS ORDINARIS

PREMI DE LA ENGLANTINA D'OR. Núm. 9 *Cisma*.Primer accèssit. Núm. 176. *La Agullola*.Segón accèssit. Núm. 330. *A Polònia*.PREMI DE LA VIOLA D'OR Y ARGENT. Núm. 29. *Coronas*.Primer accèssit. Núm. 89. *Babilònia*.Segón accèssit. Núm. 310. *Restaule*.Mencions honoríficas. Núm. 289. *La llantia del Santíssim*.—Y núm. 238. *Després del pecat*.PREMI DE LA FLOR NATURAL. Núm. 81. *Glosa*.Primer accèssit. Núm. 180 *La filla del Carmesi*. (Petiteta).Segón accèssit. Núm. 322. *L'etern femeni*.Tercer accèssit. Núm. 307. *Viatge*.Mencions honoríficas. Núm. 71. *El gran poema*.Número 329. *Croquis Pyrenenchs*.

PREMIS EXTRAORDINARIS

PREMI DE LA COPA ARTÍSTICA, ofrena del Consistori. Número 169. *Animas blanques*.Primer accèssit. Núm. 60 *Deu en la clotada*.Segón accèssit. Núm. 228. *Jub*.PREMIS qu'ofereix lo Consistori. Núm. 248. *Selva animada*.Primer accèssit. Núm. 59. *Hivernença*.Segón accèssit. Núm. 334. *La sotana vermella*.Tercer accèssit. Núm. 97. *Recorts*.Menció honorífica. Núm. 86. *Cors verges*.PREMI ofert per l'Excelentíssim Ajuntament de Tarra, gona. Núm. 247. *L'obra dels sis dies*.Accèssit. Núm. 269. *Estiuheig*.PREMI de la Unió Catalanista. Núm. 35. *Contes y estudis*.Accèssits. Números 277, *El Calvari d'una vida*; 281. *Ofegant el recort*, y 274, *Realitat*.PREMI ofert per l'Illustríssim senyor Bisbe de Vich. Número 242 *Sant Pau de Narbona*, etc.Menció honorífica a la composició núm. 166. *La fe catòlica va fer gran a Catalunya*.

No s'adjudican: lo premi del Consistori a la mellor lletra pera un himne dels Jocs Florals; lo premi ofert per l'Eminentíssim senyor Cardenal Vives, y lo premi de la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat.

Fou escrit y firmat lo present veredicté en la ciutat de Barcelona, diada de Sant Jordi, 23 d'Abril de 1904, per los VII Mantenedors. — Joaquím Riera y Bertràn, *President*. Joaquím Botet y Sisó, *Vicens de Moragas*, Ferràn de Querol, Ignasi Iglesias, Antoni Bori y Fontestà, Manel de Montoliu, *Secretari*.NOSTRA MARXA
A MONTSERRAT

IMPRESSIONS

Serian las cinch y mitja del mati del disapte, 9 del corrent mes, que arrencarem d'Hostalrich els setze individuus del somatent de la vila que'ns haviam allistat pera aytal expedició, conduhits pel cabo segón del partit de Santa Coloma en Jaume Puigermanal. Arribats que forem a la estació del ferro-carril, mitjansant la presentació al quefe de la corresponent llista d'embarch, ens ficarem en el primer tren que vingué als pochos minuts—previ un toch de corneta de *crida y tropa a lol correr*, que tocà magistralment nostre cornet d'ordres en Pepet Rovira. No'ns costà gayre d'acomodarnos en els cotxes, puig tots venian buyts, per la senzilla rahó de que'l susdit tren surt del Empalme y no hi havian pogut pujar somatents dels pobles de la linia part d'avall d'aquesta darrera estació; aixis es que, llevat d'una curta secció del somatent de Gaserans manada pel nostre bon amich en Geroni Tusell, cabo de poble, de dos o tres individuus del de Masanet y d'algún qu'altre del de Massanas que se'ns agregaren, no tinguerem ningú més ab qui compartirnos els banchs del cotxe que'ns destinaren. Arrencà'l tren, y als set o vuyt minuts avistarem la estació de Breda, en quin *andén* estava formada una secció del somatent de la vila, a la qual, avans de parar, saludà nostre cornet ab un toch d'atenció y nosaltres ab viscas al somatent de Breda que'ns foren tornats per aquests ab altres al d'Hostalrich, ficantse seguidament en nostre cotxe, el quin quedà ja del tot ple en termes que no hi cabia pas ningú més. No recordo fixament qui pujà a Gualba en els cotxes de darrera, perque, distret en l'animada conversa que sosteniam y estant jo en el cantó oposat al de la estació, no vaig poder veure gran cosa.

Nostre entusiasme anava creixent a mida que'l tren marxava, y al arribar a Sant Celoni ens cridà l'atenció un nombrós estol de barretinas vermellas posadas ab la garbositat ab que saben portarlas els catalans de cor. Llavors els crits de ¡visca! al somatent y a Catalunya esclataren d'una y altra banda com un tro, rendint nostre cornet al somatent de Sant Celoni tot l'honor que pogué, tocant la marxa real, que bé ho mereixian per lo ben arreglats y armats qu'anavan. A Palautordera n'pujà un altre estol tan nombrós com el de Sant Celoni, procedent d'aquella vila, de Sant Esteve de Palautordera y demés pobles de la vessant del Montseny que dona al hermós pla que'm vegé naixer y en quinas serraladas vaig fer mas primeras armas de somatent assistint, armat d'escopeta, a dife-

rents somatents generals que s'aixecaren perseguint a una partida de lladres d'uns vint homes, durant l'any 1874.

Com sia que comensavam ja a ésser molts en el tren, y que a cada poble que passavam se'ns unia més gent armada, es excusat dir que, quan fórem a Barcelona, el tren llarguís-sim que'ns portava anava del tot ple y ab seguritat formavam un contingent de més de mil homes. Saltarem del tren, corrent tot seguit a esmorzar a la fonda que hi ha davant per davant de l'estació de Fransa, que s'omplènà tota, en termes que la immensa majoria de nostres companys tingueren que anar a altres fondas més o menys properas o menjar las provisions que ja's portavan. Nosaltres, en lloch de consumir lo que duyam, optarem per guardarho per las contingencias que, respecte a queviures, poguessin oferir-sens arribats que fossim a Montserrat, y pera omplir a prevenció bé'l ventre a fi de que no'ns calgués menjar en llargas horas, malgrat la seguritat que la instrucció de la comandancia general nostra dava de que a la tenda del monastir no hi faltaria res al preu corrent.

Una volta ben tips, y ab el pit que dóna un esmorzar-dinar adequat, nostre cornet, actuant de tal per nosaltres y pels somatents que no'n tenian de propi, tocà, ab espinguet aixordador, crida y tropa a tot correr, y seguidament, com moguda per un ressort màgich, se vegé a nostra forsa alsarse, colocalse al demunt fato y fornitures, pendre las armas y sortir en ordre perfecte de la fonda. Al minut del toch de corneta tota la forsa estava reunida al carrer, emprenent seguidament la marxa cap a la estació del Nort, passant pel Parch, Saló de Sant Joan y Arch de Triomf, veyent jo aixis realisada ma ilusió de sempre, de passar ab mos companys de somatent *triomfalment* per aytal via. Se coneixia que la comtesa Barcelona rebia ab alegria als fills del camp de Catalunya armats y forts, y aquesta alegria ben clara's reflexava en els ulls y en las exclamacions d'admiració d'homes, dónas e infants en quins cors brollava sens dubte la coratjosa esperansa que dóna sempre'l veure qu'en nostres plans y en las vessants de nostras montanyas queda encara quelcòm fort, encarnat en nostra benvolguda institució genuinament catalana, exèrcit voluntari sense paga constituït pera perseguir als dolents, exèrcit que's costeja trajo, armament y municions que no costan a la patria ni un centim, y qual abnegació y valor reconeguts per tothòm donan idea de lo que pot encara Catalunya.

Passarem pel peu de la estatua d'en Rafael de Casanova, y el nom d'aquest hèroe s'escapà instintivament dels llabis de tots nosaltres, a mida que passavam. Jo no vaig poder contenirme, y destacantme del estol de mos companys, ab un moviment ràpit del

quin poch se donaren compte, me vaig quadrar davant de la estatua y la vaig saludar respectuosament, descubrintme. La epopeya de nostra cayguda del any 1714 se representà en ma imaginació ab una grandiositat impoderable, y al veure al gran patrici apoyantse en la bandera de Santa Eularia y en llur espasa que's blinca al pes del cos a punt de caure en terra, ab la mirada agonitzant fita en el cel, me vingueren ideas desoladoras.

Ja en la estació del Nort, forem despedits per alguns de nostres amichs de Barcelona qu'havian vingut a contemplar a la Catalunya del camp y de la montanya armada que pujava a Montserrat, y una volta ficats en el tren, emprengué aquest la marxa arrossegantse peresosamente linia enllà.

Bé n'hi havia de somatents en els pobles del trànsit que volian pujar, mes no pogueren perque nostre tren anava del tot ple, havent de contentarnos ells y nosaltres ab canviar viscas al somatent y a Catalunya. Veurem també algún qu'altre *puesto* de guardas civils, als quals saludarem ab toch de corneta d'atenció y ab las mans, recordant qu'en ocasions han estat ells nostres companys en excursions nocturnas pels camps o s'han creuhat en nostre camí prestant abdòs instituts servey de vigilancia, regnant sempre entre uns y altres la cordialitat més perfecta.

Arribats que forem a Monistrol, ja ningú s'hi entenia de nombrosas qu'eran nostras forsas que de diferents llochs hi havian acudit, mes, malgrat això, la diligencia de nostre cabo feu que prompte'ns trobessim colcats tots en el primer tren de cremallera que sorti, el qual, al cap de poca estona, xiulà comensant la penosa ascensió de la montanya. Molts somatents pujavan a peu, uns per la via férrea mateixa, altres per la carretera y altres per las dresseras que té la montanya, en termes que no's veyan arreu més que cordons interminables d'homes armats que pujavan. El polsatge que s'anava descapdellant a nostra vista, l'horitzó que s'aixamplava a cada revolt de la pendent que'l tren vencia, y la gentada que pujava, constituïan pera nosaltres un espectacle grandios y atractiu que no oblidarèm may més, com tampoch oblidarèm el gos del guarda del túnel que formava a la entrada d'aquest, tot mudat, ab un casquet virolat que'm va semblar dels colors de la bandera d'Espanya.

Un cop arribats a Montserrat, ja no tot foren glories, sinó qu'alli comensaren nostras trifulcas per allotjarnos. Els cabos anavan y venian, els quefes auxiliars y el comandant general també, y després de bonas estonas d'esperans destinaren per allotjament la celda n.º6 del segon corredor dels baixos dels aposents de Nostra Senyora, en la qual haviam de cabre'ls d'Hostalrich, Sant

Feliu de Buxalleu y Breda, total més de 80 homes que ni drets podíam càbrehi; podent disposar, per tot confort, de dos llitets de monja ab son parament de coixins y matalassos, y d'un xabagó de palla que se'ns facilità y que segons després se'ns ha dit tingué que pagar el cabo de nostre partit judicial senyor Riera, de Sant Miquel de Cladells. Tothòm se preguntava la causa de incomoditat tant extrema, que per' altres somatents era encara major, ja que hagueren d'allotjarse en tendas de campanya. Malgrat això, tot ens ho preniam rihent, mes ja no riguerem tant quant se'ns digué que la Diputació provincial de Barcelona havia tingut la original ocurrencia d'oferir al rey un banquet a Montserrat el dia de nostra festa, y que pera'ls convidats a aytal banquet y demés personas que ab caràcter més o menys oficial devian assistir a la festa, s'havian reservat 400 habitacions. El somatent s'enlayrà ab tal motiu en termes que, gracias a la cordura de tots, no hi hagué que lamentar res aquella nit. Se'ns havia dit que la festa era exclusivament nostra y del rey, y en nostra imaginació nosaltres esperavam una festa seria, de caràcter militar o casi tal, sense la intrusió d'altre element oficial, llevat del acompanyament del rey, quan resulta que s'hi fica de per mitj la Diputació provincial de Barcelona ab una pila de convidats y convidadas, quina presencia creyèm nosaltres que desdiu d'una festa d'un institut armat com el nostre, per la senzilla rahò de que Montserrat devia necessariament convertirse aquell dia en un verdader campament, y sabut es qu'en els campaments las dónas y gent ajena a las forsas acampadas no hi fan més que nosa. Per'acabarho d'adobar, els convidats en sa immensa majoria parlavan en castellà, cosa qu'en mitj de la montanya catalana de Montserrat y en mitj d'un exèrcit de catalans armats, produhia un efecte estrany y donava a entendre que hi havia barrejat allí quelcòm exòtich que podrà ésser tan respectable com vulgui, però impropri d'aquell lloch y circumstancias.

Una volta haguerem deixat en nostra celda armas, municions y fato, considerarem, com vulgarment se diu, que si la feyna va dolenta no hi té cap culpa'l ventre, y cada qual s'enginyà pera sopar y dinar d'un cop, y nosaltres quatre o cinch qu'anavam de convoy ab el cabo, acordarem guardar a casa nostras provisions pera l'endemà, y pera no gastarlas, pujarem al restaurant, ahont ab la excelent salsa de gana que duyam, ens atiparem d'arròs ab peix y altres plats que posats a Barcelona o en nostre país mateix hagueram, segurament, refusat per insipits. Després prenguerem cafè, que trobarem molt bo, y acabarem de matar la tarda visitant la iglesia, donant el vol per aqui y per allà, anant a sentir la salve que's cantà a la Mare

de Deu y que'ns proporcionà una estona d'agradable reculliment. Ja de nit, a cada instant, en mitj de la gentada's vey a onejar un banderi dalt d'una carrabina y sobressortir dels caps de la gent un número més o menys gran d'armas, lo qual volia dir que arribava una partida nova. L'aspecte que presentavan las avingudas del monastir era imponent, mes la espectació cresqué més encara quan se senti'l redoble del timbal dels somatents de Santa Coloma de Farnés y Girona, qu'arribavan conduhits per llurs cabos y pel quefe auxiliar don Eduart Fernández. Si avans se transitava ab dificultat per las avingudas susditas, després era cosa de no poder donar un pas y necessitar un quart d'hora per'anar de la plassa a nostre allotjament, trajecte qu'en temps normal se fa en dos minuts, y a tot això encara arribavan més somatents. Serian las nou y mitja que arribaren els d'Arenys de Mar y altres pobles de la costa, y las imprecacions per las dificultats d'allotjarse cresqueren, y comensaren a sentirse las de menjar en el restaurant, ahont ja s'entrava per tandas que regulava un mosso d'esquadra posat a la porta, no sens haver de sostenir algún qu'altre altercat ab individus del somatent, que quan tenen gana no s'escoltan fàcilment las rahons per atinadas que sian. Sòrt hi hagué de las botigas de comestibles y begudas del monastir, que no deyan may que no, per més qu'era precis també esperar torn.

A las deu arribà'l capità general, que fou saludat per la banda militar ab la marxa real y sis *canonadas*... o sian qüets, quin esclat produhia'l mateix efecte.

Després comensà la gent a entafurarse cada hu allà hont pogué, y quatre amichs meus y jo, deixant generosament a nostres companys d'allotjament la celda, llits y palla que'ns havian donat, ens ficarem a la iglesia procurant enfilarnos lo més amunt possible, al peu del presbiteri, creyent que com més aprop de la senyora de la casa fossim millor ens aniria. Mos companys s'acomodaren en els banchs, s'abrigaren ab llurs mantas y tractaren de dormir; jo per ma part vaig anar passejant ma curiosa mirada, ajudat de mas ulleras de campanya, del rostre de la Verge a sos vestits, d'aquests a cada un dels detalls de son camaril, per las labors dels altars, de las aranyas, llantias, tronas y finestrels, y per fi, ja cansat d'aquest entretingut examen, vaig calarme la caputxa de la esclavina impermeable que duya posada, y ab la manta de viatge rotllada al cos vaig provar de dormir, mes ben prest me'n destorbà un soroll de petjadas y de culatas sobre l'enrajolat; un estol d'homes ferrenys entrà, pujà iglesia amunt, s'enfilà al presbiteri, s'agenollà, y repenjats tots en llurs carrabinas se senyaren y persignaren y resaren el rosari. En aquells moments ma imaginació's transpor-

tà a altres temps, y soimnià en estols d'hèroes catalans que tal volta, repenjats en llurs armas, davant del mateix altar y de la mateixa Verge, s' prepararen en aytal forma pera la batalla del següent dia.

El rosari resat per aquelles veus mascles y senceras pujava a las voltas del temple y ressonava, no fort, mes si imponent, y jo vaig considerar que un exèrcit que creu en Deu y lluyta ab justicia per sa patria no pot menys d' ésser invencible, sobre tot quan té per baluards las serraladas de montanyas com la de Montserrat.

Acabat el rosari, aquell aplech d' homes se destrià y desfèu, y l' un per aquí, l' altre per allà, embolicantse ab llurs mantas s' ajegueren uns en els banchs, altres en els enfustats dels altars y altres en las catifes del presbiteri, y abressats ab llurs fusells dormiren. Jo vaig passejar ma vista per la iglesia convertida en un immens cos de guardia, plena de bultos llarchs, estirats, de quina confosa massa sortia'l canò de la respectiva arma. Tenia al costat a alguns dels meus amichs y no obstant, en aytal posició, no'ls coneixia. Vaig recolzarme bé en l' extrèm del banch ahont seya, y calantmela caputxa vaig provar de dormir, no conseguint més que ensopirme una mica. La nit avensava, l' ayre era a cada moment més fresch. Ja comensava a notar certa frescor ingrata en las plantas dels peus, quan sentí que' m tocavan a la espatlla. Era un dels meus amichs que, ab la cara ensopida per la sòn, me cridava y' m deya qu' anavan a comensar la primera missa. Tots ens redressarem sobre nostres banchs ab el cap descubert, y ohirem la missa, que per cert es la primera qu' he ohit sens sortir de casa y ab completa seguretat de no perdren res.

D. POU Y LLADÓ

(Seguirà)

NOVAS

Reunida la ponencia de l' Assamblea de 1904 de la *Unió Catalanista*, fou llegit el projecte de Bases sobre'l qual se deliberarà, acordantse designar als senyors Estrany y Abadal pera que, juntament ab el senyor Martí y Julià, president, se reuneixin pera redactar el projecte definitiu en consonancia ab las esmenes y adicions que' s proposaren en la darrera reunió de la ponencia.

Aquesta comissió' s reuni' l dijous passat pera redactar el projecte, que degué ésser presentat el dissapte a la ponencia.

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, fent us del dret que li concedeix l' article 18 (lletra E.) dels Estatuts, acordà presentar una proposició a l' Assamblea, la qual

serà oportunament enviada als senyors delegats, junt ab las Bases y el nomenclament.

La qüestió del dia entre'ls regionalistas es la dimissió que de son càrrech de president de la «Lliga Regionalista» va presentar don Albert Rusiñol.

A n' el senyor Rusiñol, desde la mort d' en Robert, se l' ha fet cap visible de la politica regionalista, d' aqüeix politica qual norma es entendres ab el centre, pactar ab el centre si convé, y obtenir aixis, per medi del oportunisme, tot lo que' s pugui pera Catalunya, ja qu' es impossible obtenir tot lo que' s vol.

Es la politica que feu tractar ab en Polavieja; es la politica del pacte de Lleyda; es la politica que segons sembla volia fomentar en Maura avans de venir ab el rey a Barcelona, considerant aytal viatge de vida o mort pera ell y veyent en el regionalisme una forsa ab la que creya necessari pactar, darli beligerancia per' assegurar el propi èxit; es, en fi, la politica de la «Lliga» enfront de la *Unió*.

El senyor Rusiñol obrava com devia inspirantse en aquesta politica: mes quan se li feu notar que'l regionalisme volia seguir altra politica completament oposada, altra politica de franch desdeny pera'l poder central, que s' inicià per las festes de la Mercé de 1902 y qu' ara ab motiu del viatge regi a Barcelona devia ferse més ostensible, el senyor Rusiñol, pera estar ben segur de que aquesta era la voluntat del regionalisme, reuni junta, y' s redactà'l famós manifest exhortant a que no' s prenguéss part en cap acte que tingués relació ab el rey.

En Cambó y demés regidors regionalistas que s' han dirigit al reya pesar del manifest de la «Lliga», han sigut conseqüents ab si mateixos y ab la politica oportunista; però'ls que, adoradors d' aquesta politica, han alabat el manifest de la «Lliga» sense perjudici d' alabar també als regidors que'l desacatavan, aquests han sigut quan menys uns informals, y com a tals ens dol que' s titulin autonomistas. Totes las tendencias, tots els matisos, tots els procediments honrats admetèm nosaltres dintre'l nacionalisme català: però en cada procediment hi ha d' haver la entesa del qui creu, no la informalitat del qui dubta y' s desmenteix, fent riure al mateix enemich a qui avans espantava.

El senyor Rusiñol obrà, donchs, ab escrupulositat al presentar sa dimissió de president de la «Lliga Regionalista». Ara hem de veure si' s manté ferm en son propòsit de dimidir, perque sobre això corren veus contradictorias.

Ja estèm sentint a las bugaderas nacionals quan s' obri el Congrés, y s' escateixi sobre'ls

missatges que'l rey ha rebut a Catalunya, y's bescantin las *concessions* que a Catalunya ha fet en Maura.

Serà un concert de dicteris contra'ls catalans, del qual ja'n coneixèm el prelude, donchs la majoria dels diaris madrilenys han dit aquests dias del Catalanisme tot lo que'ls hi ha vingut en boca.

Nosaltres no hi guanyèm ni hi perdèm, perque no hem demanat que se'ns dongui lo que sabèm qu'es nostre y que sols per forsa'ns serà reconegut. Qui hi pert es en Maura, que s'ha buscat una pila de maldecaps.

Som tan agrahts, tenim tan en compte las *concessions* qu'en Maura'ns ha fet, que... vaja, el planyèm.

Però algún diari madrileny hi ha hagut qu'ha parlat de *catalanisar* a Espanya. Y ens ha deixat admirats.

Si Espanya's catalanisés, ¿què'n faria de sos fills? ¿què'n faria de tants empleats, de tant exèrcit, de tants mariners sense marina com hauria de despatxar?

Els que creuhen que *nuestro porvenir está en Africa* han quedat destarotats ab motiu del tractat anglo-francès, ab el que tan guapament se passarán els taps de *nuestros dominios de allende el Estrecho*.

L'*hidalgo* dormia a tall de senyor, y no's sab avenir de que altres vetlessin; gandulejava, y no capia qu'altres se cuydessin de treballar. Oh, *hidalgo*, qu'imbècil ets y que pobre't quedas!

Ara retrèu per milèsima vegada la teva hidalguia; evoca, inflantlas, tas antigas glorias, ton honor tradicional, ta valentià escruixidora; parla de passanho tot a foch y a sang, de mobilisar acorassats, de menjarte la Europa sencera ab la mateixa facilitat ab que a tu se t'han menjat Filipinas, las Antillas y tot lo qu'han volgut; parla de tot això, y després fes com fins ara: dorm.

Perque, no més qu'enviessis forsas com n'enviars a las Balears y a tas possessions africanas, quan se declarà la guerra rus-japonesa, el món en pes cauria en basca.

No, lo qu'es aquesta vegada tot anirà pacíficament. Tu tens bon cor, ets incapàs de fer mal a ningú...

Enfadat, però dorm.

A propòsit d'això, diu *La Veu*:

Plànys de la humiliació quan arriba, es inútil. Lo que'l seny aconsella es evitarla, es ferla impossible. Y per això, no més hi ha un camí: ésser fort.

Com ja ha passat altrás vegadas, potser entendrà a Madrid ferse forts llençant al mar milions y més milions en forma d'acorassats y torpeders. Trevall perdut. La forsa militar dels pobles es un producte del seu estat d'avens, de la seva riquesa, de la seva industriali-

tat: no hi ha poder militar allà hont la potencia industrial y econòmica es rudimentaria. Sempre ha estat aixís, però ara més que may.

Fa molts sigles que's va dir per primera vegada que'l nirvi de la guerra es el diner; fa molts sigles que'l secret de la guerra es la organisió de las forsas y la perfecció dels instruments de destrucció, problema essencialment industrial.

No cal dir qu'estèm del tot conformes. Però afegeix:

Això explica tota la trista historia militar d'Espanya, tots els fracassos, totas las humiliacions de la seva diplomacia; això dóna la seguritat de nous fracassos y humiliacions pel pervindre, si Catalunya, poble industrial y de gran sentit econòmic, no agafa'l timó d'Espanya, tant temps ha governat per mans ineptas.

Y ab això darrer ja no hi estèm pas conformes nosaltres, perque prou feyna tenim a casa nostra y perque no som partidaris de cap hegemonia, ni feta a fi de bé. Probas n'hem dat cent voltas els autonomistas censurant la gestió xafardera dels grans pobles ambiciosos. Ja sabèm que una cosa es l'ambició y altra cosa l'altruisme, però l'acció d'aquest dificilment podrà regenerar a aquelles rasses ensopidas qual fatalisme mussulmà sembla que las porti a morir. Si ab nostre bon exemple no aprenen ¿què hi farem? Després encara se'ns diria qu'hem precipitat sa mort, ab tot y havernos esfórsat pera evitarla. Tot lo qu'en bé d'Espanya hem predicat y hem fet, se'ns retrèu com un crífm. Deixèm, donchs, que's compleixi lo qu'està escrit y trevallèm per nosaltres, que, repetim, prou feya tenim per nostra banda.

Fa temps que notavam que *Penadès Nou* deya tonterias, però en el número corresponent al 10 del corrent se n'hi publican dugas de tan garrafals, que no podèm estarnos de fer quatre caricias als autors de la monumental besonada.

Primera tonteria: Un article bastant cursi d'un tal R. Esclasaas y Milà, titulat *El Catalanisme y el problema social*, en el que son autor diu textualment que «l'individualisme va perdent ja tota sa preponderancia y cada dia va foragitantsel de diferents terrers». Sense comentaris. Hem quedat sens esma, aclaparats devant de la erudició y de la profunditat de conceptes d'aquest *fenomenal pensador*.

Segona tonteria: Un altre article neula, endressat exclusivament a donar un bombo al *musclayre* del regionalisme dinàstich-maurista senyor Cambó, en el que se li diu que «ha ressucitat el llenguatge digne y lleal del *conceller Claris* (1)... El *conceller Claris*! (2)... Sabiam que hi hagué un patriota català apellidat Claris, que fou diputat pel Bras Eclesiàstich y president de la Diputació: però del *conceller Claris*, la veritat, no'n teniam cap noticia.

Creyèm cumplir ab un de'ver de conciencia aconsellant als *super-homes* de *Penadès Nou* que pleguin el ram, que's dediquin a la fabricació de cocas, o a fer ballar el drach per la festa major, o a escriure biografias de vilafraquins ilustres: però ab el Catalanisme, ab l'Individualisme, ab el Socialisme y ab la Historia, que no s'hi fiquin en tots els dias de la seva vida, perque no'n saben res.

Tot y haver manifestat nostre parer de que no era oportú en las actuals circumstancias endressar missatges a las institucions, la setmana passada tinguerem ocasió de fer justicia al digne llenguatge ab que varis lleydatans s'havian dirigit al rey reclamant els drets de la terra catalana. Avuy ens toca parlar del missatge que'ls catalanistas gironins han endressat a Alfons XIII reclamant integrament tot lo consignat en el programa de Manresa, y afeginthi las següents consideracions:

La forsa d'aquests ideals creix, Senyor, cada día ab més poderosa embranzida. Pensament d'una minoria d'ahir, es ja avuy aspiració general de la terra catalana; ho serà, ajudant Deu, avans de gayre de las demés regions espanyolas

Lo règimen unitari y centralisador del Estat espanyol ha fracassat vergonyosament devant la conciencia dels seus propis ciutadans y devant de la opinió de tot lo món. Va iniciarse quan ab la unió d'Aragó y Castella y'l descubrimet d'América havian entrat a constituir sos dominis, los més rics y civilisats d'Europa, y extensíssims territoris, continents enters de terras verges.

Y aqueix règimen unitarista, aquest viciós Estat en possessió d'un poder tan gran com cap altre al món se'n coneixia, va obrir desseguida, arràn de sa constitució, la inacabable serie de desmembracions territorials que, comensant ab la independència d'Holanda, Bèlgica y Portugal, seguint ab la dels esplèndits reyalmes d'Italia, ha acabat ara mateix ab la cessió de Filipinas y la proclamació de la República Cubana.

Terra de llealtat es la terra catalana, y ab franca llealtat hem de parlarvos. Aqueixa decrepita organisació que ha de desapareixer, ja os ha enxiquit bé massa la corona; ja'ns ha empobrit y vexat bé massa a tots nosaltres. Es un món corcat que no més la inercia aguanta.

Ab aytal franquesa de llenguatge es com millor demostrada queda la llealtat catalana, que no fa embuts pera dir al pa pa, y al vi vi. Valdria la pena d'ésser rey no més pera tenir dintre'l reyalme homes que's dirigissin a la realesa ab un llenguatge tan clar y català. Els gironins no la desacreditan pas la rassa d'en Fivaller, per lo que's veu: perque'ns sembla que hi ha diferencia entre aquest catalanisme y l'altre, entre aquest discurs y aquell...

Volèm dir el d'en Cambó.

El dissapte darrer tingué lloch en el «Centre Autonomista Fivaller» un *meeting* de pro-

paganda catalanista en el que parlaren els senyors Pons, Juncà, Ballarà y Folch y Font, els quals foren extraordinariament aplaudits pels patriòtics conceptes emesos en sos respectius discursos. Finalisà l'acte ab un enèrgich discurs del president del centre senyor Bisbal, en el que dit senyor satirisà l'actitut equivocca y poch seria en que s'han colocat alguns elements regionalistas a conseqüencia de certs aconteixements que s'han desenrollat fa poch a Barcelona y qu'han sublevat a molts catalanistas convenuts. Una forta salva d'aplausos coronà la eloqüent peroració del senyor Bisbal, que un diari catalanista (!) ha calificat, en sa ressenya, de *llarga y pesada disertació*.

Una vegada més s'està demostrant que són de pega'ls lliberals que corren.

Ara la premsa *democràtica* barcelonina, com si no ho sapiguéssim bé prou que'l viatge regi sols despertà estusiasmes *oficials*, no's cansa de repetir que Catalunya es republicana, y que no suposa pas monarquisme, sinó educació y cortesia per part de nostre poble, el fet de que'l rey no fos mal rebut.

Sempre la etiqueta! Sempre fent politica a la castellana! Quatre senyors que manejan las cireras ens volen fer passar per *monàrquichs*? Donchs *alto*, que som republicans.

No: Catalunya no ho es monàrquica; Catalunya no ho es republicana; Catalunya es una nacionalitat que té y deu tenir com a tal ciutadans republicans y monàrquichs, però que surtin d'ella, no que li vinguin de fóra imposantli aqueixos falsos clixés que tant temps li han llevat sa propia personalitat de poble lliure y que la fan juguina dels politichs d'ofici. D'aquests deu lliurarse y si aixis no ho fes, hauriam de reconeixe una volta més el talent d'en Maura; hauriam de dir qu'ell es més liberal que'ls liberals d'aquí quan pera sos fins, però ab molta rahó, se dol de que no's sustragui el poble a la perniciosa influhencia dels gremis politichs.

Y haver de dir això, francament, seria un *colmo*.

El qui digui que'ls Boladeres, Espinós y Companyia, que aquests dias han estat fent posturas darrera d'unas creus, tenen esperit català, no sab lo que's diu.

¿Que no'l saben el cas de la guerra d'Africa? Un general va oferir un duro al soldat que primer arribés a una trinxera. Hi arribà un català. Al saberho'l general, se tragué una medalla de las que duya y li anava a donar, però'l català, allargant la mà, va dirli: —*La medalla puede guardarla en el bolsillo: venga el duro!*—

Això sens dubte qu'es un qüento, però confessin qu'està d'allò més bé. Y si no, llegei-

xin el cartell dels Jochs Florals que's fan a Buenos Aires. ¿Ne volen de premis y temas? Una borragada. Desde'l Rey d'aquí fins a l'Academia d'alli, tothòm n'ofereix. Las coronas, plumas de oro, objetos de arte y otras cosas decorativas fan el gasto com a premis, y com a temas las odas a la patria són els menys sentimentals... Donchs bè: el «Centre Català» de Buenos Aires també dóna premi y tema. El tema es: *Oda al trabajo*; el premi: *Cien pesos oro*.

Al qui digui que'ls Boladeres, Espinós y Companyia, qu'han trevallat aquests dias unas creus, tenen esperit català, val la pena que n'hi donguin una. Se la té guanyada per ceba.

Un ver aconteixement artistich tingué lloch la nit de 20 del corrent a l'«Associació Wagneriana». El célebre Quartet Txech, quals mèrits extraordinaris lloharem com deviam l'any passat ab motiu de sas primeras audicions a Barcelona, hi donà un concert que serà recordat ab fruició per tots els que hi assistirem. No volèm insistir sobre'l valor artistich del Quartet: ens limitèm a aplicarli'ls elogis que li dedicarem l'any passat. (Vegis JOVENTUT, vol. IV, pàg. 221)

L'«Associació Wagneriana», ab aytal concert, ha donat novas probas de vitalitat y de que persegueix ideals artistichs enlayrats y nobles.

El programa executat pels grans artistes bohemis fou el següent: *Quartet en si bemol* (op. 11), Suk; *Nocturn*, Borodine; *Vals trist*, Nedbal; *Presto*, Haydn; *Gran Quartet* pera instruments de corda, n.º XIV, en *do sostingut menor* (op. 131), Beethoven.

El Quartet Txech fou ovacionat pels socis de la «Wagneriana».

Un *divo*, el tenor Caruso, ha desensopit el Liceu. El públich *moreno*, tip de *Lluisas*, s'ha llensat *en brazos* del tenor dels set mil franchs (segons diuhen) y, *amigo*, s'ha lluhit de debò. Aplausos, crits, bramuls, xiulets y tota mena de cultas manifestacions s'han sentit pels àmbitos de nostre primer centre de cultura (?) musical. Sembla qu'en Bernis llogarà d'avuy endevant las *Arenas* pera ferhi debutar als *divi* que vagin apareixent. En cambi, al Liceu hi actuarà en *Machaquito*, que's trobarà com a casa seva. Jerusalèm, Jerusalèm: con més anèm menos valèm!

Una deixeble del mestre Vidiella, la senyora Dolors Ferré y Tarragó, donà un concert al «Circul Artistich» la nit del 23 del corrent, demostrant facultats gens vulgars y essent aplaudida ab entusiasme pel públich.

Executà brillantment obras de Weber, Scarlatti, Mendelsshon, Brahms, Schumann, Chopin y Liszt

Hem visitat la exposició de bocets qu'en Gabriel Vinyas tè al «Circul Artistich». Dihèm exposició de bocets, perque com a tals n'hi ha de remarcables, per exemple las marinas, que'ns semblan ben personals. No aixis els diversos retrats al oli, en els que s'hi nota marcadament la influhencia d'en Nonell. Fem, no obstant, una excepció en favor d'un d'aqueixos retrats: el de la dòna assentada, ab las mans creuhadas sobre la falda. En Vinyas exposa també varis dibuixos al carbó que recordan els d'en Torent. Ademès hi vegerem varias vistas de ciutat, (pinturas al oli) que no'ns complagueren del tot. En conjunt la exposició tè certa incongruhencia; al costat de varias notas ben sentidas se'n hi troban d'altras en que l'autor sembla lluytar pera exteriorisar quelcòm qu'ell mateix no sent tal volta ab prou intensitat, y no n'està, per lo tant, suficientment possehit. Cal qu'en Vinyas, que tot just comensa, cuydi d'apendre y sobre tot d'èsser sincer, primera qualitat de tot artista. Y repetim que aquesta qualitat li reconeixèm en varias de sas obras, que com hem dit, ens semblan personals y sugestivas.

L'«Associació de Lectura Catalana» donà'l passat dissapte sa primera sessió en el local del «Circul de Sant Lluch», anant a càrrech del president senyor Barceló'l discurs d'obertura, en el qu'explicà'l plan y finalitat de l'associació, ben patriòtichs y enlayrats per cert. Acte seguit foren discretament llegidas varias poesias de Verdagner, Franquesa y Gomis, Pons y Massaveu, Cervera y Terri. Tant el president com els lectors foren escoltats ab gust y molt aplaudits.

Publicacions rebudas:

La Marguerideta, escenas del *Faust* de Goethe. Drama en tres actes y vuyt quadros. Traducció de Joan Maragall. Ha sigut publicada per la «Biblioteca Popular de «L'Avenç» aquesta traducció, de la que ja'ns ocuparem ab elogi al ésser estrenada pel «Teatre Intim». Preu, 50 cèntims.

Reflets, recullits per en J. Delpont. Aquest fascicle conté composicions catalanas, en vers y prosa, originals de catalans del Rosselló, Mallorca, Sardenya, etc., bateganthi en totas ellas un bell esperit patriòtich.

Vers la Societat Redimida, conferencia, per Maria Vila, llegida en la vetllada que's celebrà en el teatre Lara el 9 de janer de 1904: trevall en que hi vibra un gran esperit al-

truista y en que's fuhetejan moltes de las convencions socials que perjudican a la humanitat y especialment a la dòna. En varis passatges sembla notarshi més bona fe y sentiment que domini del assumpto, y en altres s'hi adverteix un lirisme de bon gust. Preu, 50 cèntims.

Academia y Laboratorio de Ciencias Médicas de Catalunya. Actas de las sessions científicas celebradas desde 8 d'octubre de 1902 a 30 de juny de 1903, en las que hi intervingueren els doctors Bartrina, Caralt, Catà de la Torre, Cintrón, Comas, Espinosa, Esquerdo, Esquerra, Estapé, Falgar, Fargas, Ferrer, Fita, Góngora, Guerra, Guilera, Lla-

gostera, Margarit, Martí y Julià, Marye, Mayol, Monturiol, Pagès, Pi y Suñer, Pijoan, Prió, Presta, Proubasta, Puig, Pujol, Raventós, Ribas y Ribas, Roca, Ruiz, Rusca, Serrallach, Tarruella, Turró, Verdereau, Vilanova, Xalabarder, y Zariquiey

Acta de la sessió pública inaugural del curs de 1903 a 1904, de la mateixa Academia. Conté l'acta de la sessió, la memoria del secretari en Joseph Tarruella, y el discurs de torn de n'Antoni Bartumeus y Casanovas, que versa sobre la «Terapèutica quirúrgica de las malalties internes.»

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.— No s'admeten els que no sían inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONES D'ESPANYA. Un any.....	9	»
EXTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

NOSTRE FOLLETÍ

Avuy repartim las portadas de l'obra del eminent poeta Maragall

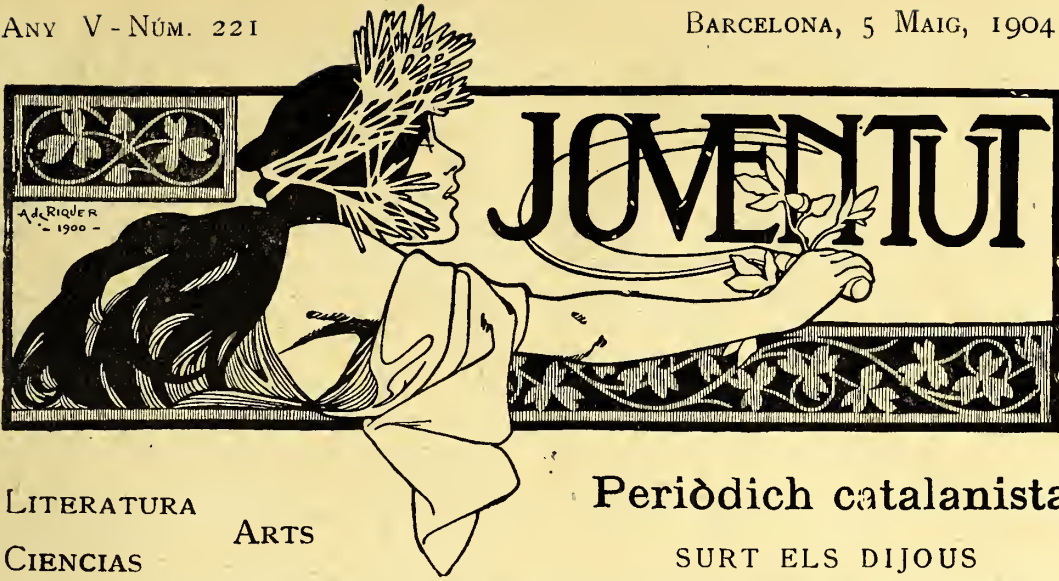
LES DISPERSSES

y ab els pròxims números repartirèm el retrat del autor y la cuberta pera enquadrar l'obra.

Seguidament publicarem en nostre folletí la novela

SOLITUT

del eminent escriptor Víctor Català.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Quelcóm sobre'ls Jochs Florals, per Lluís Via.—Nostra marca a Montserrat (continuació), per D. Pou y Lladó.—Els Jochs Florals d'enguany.—Glosa, per Joan Maragall—Coronas, per Joseph Carner—Cisma, per Miquel Ferrà.—Notas bibliogràficas, per Geroni Zanné y Oriol Martí.—La missa roja, per J. Conangla Fontanilles.—Els amors d'un lletrat, per Jacobus Sabartés.—Las noyetas quan van a costura, per Rafel Nogueras y Oller.—L'home del sach, per Francesch Sitjà y Pineda.—Novas

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall — Retrat del autor.
MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 40.

QUELCÓM SOBRE'LS JOCHS FLORALS

AL HONORABLE COS D'ADJUNTS.

«El rey es mort!» diu el ministre. Y responnen els cortisans: «Visca'l rey!»

«Els Jochs Florals són morts!» clamaren ab fonda recansa y anyorament, a mitjats de la passada centuria, els catalans artistes. Y respongueren els poetas: «Viscan els Jochs Florals!»

Y eran ben morts els Jochs Florals: però a voltas els morts poden més que'is vius, las bellas convencions poden més que las ingra-

tas realitats. Els Jochs tingueren el gran poder dels simbols: el poder de l'hostia pera'l catòlich, de la bandera pera'l soldat. Momias de reys y capdills hi ha hagudas, qu'han fet guanyar victorias més grans que cap de las assolidas per ells en vida.. Y heusaquí còm dels simbols encara no'ns en podèm lliurar, heusaquí còm encara'ns són útils y fins indispensables. No eran els Jochs Florals lo que revivia; no era un certamen brillant y convencional com tots els certàmens (tant avuy com en la Edat Mitja.) Quan ressucitaren els Jochs, lo qu'en veritat ressucità fou el nostre verb, la nostra llengua, el nostre esperit, la nostra vida contorbada. Digerem «Viscan els Joch Florals!», però voliam dir «Visca Catalunya, visca la llibertat, visca la vida!»

Vingueren tots els nobles entusiasmes, totas las nobles emulacions, y també totas las insanas rutinas que fan que no hi hagi res ben pur en la vida humana. La edat moderna donava a la patria poetas més grans que'ls grans poetas de la edat antiga, però ja's cuydavan els homes d'augmentar els defectes de la vella institució tot llevantli l'ayre d'ingenuitat y senzillesa qu'era sa qualitat més preuhada. Per una part, la politica invadi en excés las atribucions del art, com si no s'hagués demostrat que l'art tot sol era capàs de fer patria en aqueixa festa hont las altas

emocions artísticas deuen regnar sobre tot. Per altra part, per cada jurat bo se'n donà un seguit de dolents, y de premis y de títuls de mestre en gay saber n'hi haguè pera tots els gustos.

Enguany s'acaba de concedir el títul de mestre a un escriptor il·lustre, a un poeta de debò. Pocas vegadas aqueix títul ha sigut guanyat ab tanta noblesa y justicia; pocas vegadas s'ha rendit aqueix homenatge tan dignament. Aprofitèm, donchs, ocasió tan hermosa pera dir quelcòm que fa temps pensèm, y qu'en altres circumstancies no hauriam dit pera no dar lloch a suposicions que'ns ofenguessin en lo que tan fonament sentim, o sia en nostre fervent amor a las lletres catalanas.

Primerament, remarquèm una volta més qu'encara hi ha *mestres veraders* als qui no s'ha reconegut llur indiscutible mestria. Y segonament, y sobre tot, remarquèm la conveniència de rompre ab la tradició en tot allò que pugui ésser injust o innecessari, y fem qu'en lo successiu no's *concedeixin més patents de mestre en gay saber*.

No cal adhir las rahons de que'la poesia la vera poesia, lo més pur que hi ha en el món y en nosaltres, es veu de lo infinit inadaptable a fitas y mesuras, independent de tota escola per més filiacions que se li donguin, y rebelda a tota patent. No cal dirho això, perque n'hi ha prou ab dir que tenim en els anys de nostres Jochs vintisis mestres en gay saber, però ens en sobran la meytat.

¿No es prou honor guanyar un, dos, vint, trenta premis en el gay torneig? ¿No es prou honor guanyar la Englantina, la Viola o la Flor natural tantas vegadas com se pugui y vulgui? ¿Aplaudirèm menys a un poeta, li farem menys honor si, al ferlo hèroe d'una poètica jornada, deixèm d'anomenarlo *mestre*? ¿Per què dirli mestre si ja li hem dit vencedor? ¿Per què volerlo considerar perfecte, si no sabèm en què consisteix això tan relatiu qu'hem tingut la deria d'anomenar *perfecció*? ¿Hi ha res més relatiu que la idea que aqueix mot tanca? Una de tantas ideas de que'ns valèm com a mena d'estimulant pera trobar la veritat, que sempre cerquem llunyana fins tenintla a mà. Aixis

tambè usan aperitius els ventrells estragats. Y som molts els que no sabèm que hi hagi res perfecte, els que tot ho admirèm dintre la varietat immensa de la vida, quin bell misteri sentim y no comprenèm.

Si ens queixèm sovint de las deficiències dels jurats, no volguèm que *fatalment* quèdi sancionada l'obra llur ab aqueixos títuls de mestre que, tan *fatalment* també, recauen sobre tants tristos poetas qu'han tingut la sort o la desgracia de guanyar tres premis ordinaris. Y dihèm la desgracia perque, fins essent poetas de debò, no sempre veuen premiadas sas obras capdals, sinó ben sovint las més pobras; y també ho dihèm perque'l fallo del avenir, el que tindrà autoritat definitiva pera concedir patents, no'ls hi farà pas gayre honor a n'ells, ni de retop ne rebrà gayre nostra estimada llengua, per la que tots trevallèm, sovint ab més bona fe que bon acort.

Vegi el cos d'adjunts dels Jochs Florals si són dignas de tenirse en consideració aquestas rahons. Creyèm que si lo proposat se posès en pràctica s'obraria ab major justicia qu'ara, y, sobre tot, treuriam de nostra festa capdal un llevat de carrincloneria que massa freqüentment s'hi deixa sentir y que fa tort a n'ella, a nostras lletres y a nostra patria.

Cal que'ls joves modernisin els Jochs Florals. Hi ha convencions útils, que devèm acceptar: las inútils, las qu'han fet son temps, devèm cuytar a desterrarlas, perque si perseveressim en ellas conscientment, potser quan menys ens ho pensessim ens trobariam petits y ridiculs fins en els actes més grans.

Fetas aquestas observacions de caràcter *prosaich* y d'ordre *pràctich*, honoremlos dignament el Jochs Florals, als que, sia com sia, deü nostra patria'l gloriós renaixement de son intelecte; honorèm al nostre estimat poeta Maragall, qu'enguany ha ben merescut en ells el premi capdal y ab gran justicia ha sigut sancionat com un dels vers poetas de Catalunya. Y fixemnos, finalment, en una cosa:

Entre las més bellas inspiracions d'aquest poeta s'hi compta la *Glosa* premiada enguany. S'hi comptan també'ls *Goigs a la Verge de Nuria*. Sembla qu'en Maragall, poeta y devot, trobi més majestat y grandesa qu'en una

Verge ciutadana, en la senzilla Verge del regne dels pastors:

-Verge de la Vall de Nuria,
a Vós venen las ciutats...

¿Quin serà'l dia que'n fugirèm de las ciutats? Es dir, ¿quin serà'l dia que pera fruhir la veritat y la bellesa'ns despendrèm d'inùtils tituls, de vans oripells, de pompas falsas e innecessarias, y aþ cor net y noble afany anirèm en pelegrinació a adorarla a la Verge Poesia, que allunyada de nostras brillants convencions, cercant la solitud, ha trobat com las flors montanyencas son millor trono de gloria en el seu mateix perfum y en la seva mateixa senzillesa?

LLUIS VIA

NOSTRA MARXA A MONTSERRAT

(Continuació)

Acabada la missa, comprenent que ja no era del cas continuar descansant en la iglesia, sortirem d'ella ensemps que'l jorn naixia, anarem a nostre allotjament en cerca de nostres companys, y tot seguit s'organisà y emprengué una excursió a la ermita de Sant Geroni, quin camí té, en molts de sos trosos, verdaders honors d'escala d'un antiqüissim castell enrunat, ab passos tan estrets qu'entre roca y roca no hi cab més que'l cos d'un home, o en que un té al un costat la roca per'apoyarse com en una barana, y al altre l'abim en que Deu nos guart de caure. No tot foren per això passos perillosos y de mal trepitj, perque també s'troban corriols de bona petja y ombrivols, plans uns y de pendents suaus altres, y sobre tot la plasseta ahont hi ha pedrissos pera seure y ahont els vianants solen fer alto pera menjar quelcòm y dirigir la vista al cel tot enlayrant la botella. Trobarem moltas collas de gent que ja'n tornavan, las quals, preguntadas per la distancia que'ns separava de la ermita encara, responian contradictoriament, enganyantnos sempre, puig es aquesta una brometa que solen fer els que'n venen als que hi van. Per fi comensarem a senyorejar ab la vista'ls pichs més alts y vegerem la ermita, avans d'arribar a la qual el camí's bifurca, anant un ramal a la ermita y l'altre al petit edifici de més amunt, sota mateix del turó més alt, edifici destinat a restaurant. Nosaltres seguirem aquest darrer camí, y una volta arribats devant del restaurant volguerem mirar el paisatge que desd'allí s'descubria. Jo m'encasqueto'l barret perque'l vent, qu'era fort, no se me'l empor-

ti, vaig a buscar mas ulleras de campanya, y ensemps que tinch las mans ocupadas en obrir la bossa de la bandolera, ve una ventada, mon barret s'enlayra fugint cap al avench, jo estench els brassos cridantli jadeu!, ell se manté encara un instant en l'ayre presentantme l'interior de sa copa y sas alas desplegadas com donantme també son adeu de despedida eterna, y desapareix en mitj d'aquellas rocas quina incommensurable altura y tallat casi vertical fa que lo que cau per llur pendent ja may més pugui recullirse.

Mos companys riuhen de ma desgracia y jo també, recordantme de qu'en el sarró de cassera qu'he deixat en l'allotjament tinch una gorra de reserva, per més que, de moment, no tinch altre medi de resguardar mon cap del vent qu'aixecar demunt d'ell la caputxa de ma esclavina, en quina forma pujo a dalt del turó ahont una barana de ferro protegeix als excursionistas d'una cayguda en lo profund del avench, cayguda possibleen un turó de tanta alsada, no molt ample ademés y ahont casi sempre hi bufa fort el vent. Agafats a la barana protectora, contemplèm mos companys y jo, ab ajuda de mas ulleras de campanya, el terror de nostra aymada Catalunya, desde'l Pirineu, cubert de neu encara, fins al mar, y desde'l Cap de Creus fins al Ebre, llevat del tros que l'altivol Montseny ens tapa per la part N. E. No cal ponderar la bellesa d'aytal panorama que aqui a Catalunya poch desconeixen, tot illuminat per un sòl esplèndit en mitj d'un cel blau puríssim quins resplendors reflectantse en nostra terra y trencantse en la pura atmòsfera que la envolta, semblavan aixecar d'ella certa fosforescencia de gloria.

No'ns cansariam may de contemplar a nostra patria desde aytal altura, mes, comprenent qu'es hora ja de tornar al monastir si volèm ésser a temps a l'arribada del rey, baixèm tot seguit, visitant de pas la ermita de Sant Geroni qu'està tancada ab una porta forrada de ferro. La ermita es petita y sembla pobreta a judicar per lo poch que permet veure'l forat, ab reixat de filferro, que hi ha a la porta. No hi fem més que un minut de parada, continuant seguidament nostre camí. Baixèm ràpidament; el sòl, ja alt en l'horitzó, deixa sentir a cada moment més la forsa de sos raigs, lo qual decideix a mos companys y a mi a detenirnos en la plasseta de qu'he parlat avans, al descriure nostra pujada, y a fer beguda; se treuhen las provisions del cabàs en que las duyam, y passèm una bona estona asseguts, menjant un tall de pollastre y un altre de badella metxada, assahonantlos ab llarchs tragos de vi. Jo'm llevo la esclavina, y en lloch de la caputxa d'aquesta'm lligo al cap un mocador blanch que fa riure a tothòm. mès que pera mi té l'objecte práctic de defensar

ma testa dels ardors del sol; y una volta confortats en la forma dita aixequem nostre camp y reemprenem la baixada. Poch avans d'arribar al monastir sentim ja'l tren real que xiula, y a poch el repicar de las campanas, y tot just tenim temps d'arribar a nostre allotjament atravesant pel mitj de las fileras del somatent que cubreix la cursa desde la estació a l'abadia, quan sentim ja la marxa real, l'espetech de las canonadas de saludo al monarca. No anem pas a la formació, puig tampoch hi cabriam, y per ma part me contento ab enfilar desde una finestra mas ulleras de campanya cap al *andén*, en el qual veig al rey ab son traje d'almirall de diari, ab sa cara d'ignocencia y de bondat y sa figura esbelta presentant un exterior atractiu y simpàtich, y al senyor Maura, baixant l'un darrera l'altre del cotxe y donant la mà al capità general y demés personatges que s'esperan. Després veig que surten unas figuras que de moment prech per senyoras ab vestits morats y vermells y dich «Ba!... Ja hi tenim ficadas a las donas!» mes, prest m'adono que no són donas, sinó'ls prelats invitats a la nostra festa, entre'ls quins suposo també al abat del monastir. Després són tants els uniformes, brodatos y coloraynas que veig, que ja no vull trencarme més el cap en esbrinar qui són. El rey y en Maura escoltan ab interès lo que'ls diu un militar que'm penso qu'es el capità general, y quan aquest s'ha explicat, emprenen tots la pujada al monastir a peu. Llavors el rey es aclamat ab viscas que dona son seguiment y què contestan somatent y públich, descubrintse aquest y presentant aquell las armas en part y en part descubrintse també, de lo qual vinch a deduhir qu'entre nostres companys la condició de militar y guerrer té las sevas gradacions, qui ho es més y qui menys. Els rengles del somatent són molt espessos, y de gent ne sobra per tot arreu, de mode que quan vull sortir a la porta de nostre *cuartel* pera veure al rey d'aprop, no puch y m'haig de quedar sense veure res. Passo per alt l'ofici, sermó, honors tributats a la bandera del Sant Crist d'Igualada, missa de campanya, solta de coloms missatgers, colocació de la primera pedra del monument commemoratiu de la batalla del Bruch, y la inauguració del monument de las fillas de Maria. De tot això n'està enterat tothòm pels diaris. Jo, a qui no agradava la prohibició imposada per la comandancia general de donar altres viscas que a la Verge y al rey, havia fet el determini de no donar ni contestar cap visca a ningú, y no vaig treure els peus del plat en aquesta qüestió fins que'l senyor Maura, ab molt bon sentit pràctich, donà viscas a Catalunya y al somatent y ens digué quelcòm en català fetnos ademés present que'l rey volia ésser d'aquí endevant nostre general en quefe. Allavoras me vaig entusiasmar y vaig contestar, en reciproca

correspondencia, tots els demés viscas; y encara m'hauria entusiasmat més y crech que'l tro dels viscas de nostres companys hauria enyorat aquellas montanyas, si el senyor Maura hagués sabut afegir a sos viscas a Catalunya la paraula *autònoma*, ab la qual, seguida de solucions radicals y pràcticas pera Catalunya, hauria afermat més l'amor de nostra patria a Espanya y al rey, y hauria consolidat més y més els fonaments del trono de don Alfons XIII, puig els somatents catalans, contents ja de tenir al rey per general, l'haurian saludat ademés com a redemptor de sa patria, y ab ells ho haurian fet tots els bons catalans que no són del somatent, molts dels quals buscan ara aytal redempció en sistemas politichs o de govern diferents de la monarquia actual. Es inútil dir que'l somatent y Catalunya estiman al rey; probas n'han donat; mes aytal estimació's convertiria en verdader amor si el govern de don Alfons XIII tingués el bon acert de donar a Catalunya la reparació més complerta de sa desgracia de 1714, mida politica que li restaria aquí a la monarquia actual la casi totalitat dels enemichs que pot tenir.

Ara per ara no'ns queda més que una vaga esperansa, fundada en que las paraulas d'en Maura entranyan certa inclinació del rey y seva en favor de Catalunya, inclinació no concretada y definida: esperansa que, aixis com podria pendre cos, pot esvahirse com s'esvaheix el fum en l'ayre, y Deu vulgui qu'aixis no sia. La medalla commemorativa de la festa de Montserrat, que'l rey ens regalà, serà per nosaltres—ademés d'una distinció sempre apreciada—el símbol de la redempció y aixecament de nostra pàtria, que nosaltres llegarèm als nostres fills y nets pera que la gratitud del poble català envers son rey sia eterna... si la festa en qüestió dona per resultat l'empenye a Catalunya, ab forta embranzida, cap a l'autonomia. En altre cas, no serà més que una distinció personal pera cada hu de nosaltres, y sa importancia morirà quan els agraciats desapareguin de la escena d'aquest món.

Parlant d'altra cosa, bé'ns vingueren pera dinar el diumenge las provisions qu'haviam dut d'Hostalrich, puig al restaurant no s'hi podia anar ja, perque havia tancat la porta, y la botiga de *comestibles*, degut a la gran concurrencia de gent, era d'accés difícil y molest. Aixis es que'ns concretarem a enviar per vi ab que fuhetejar la minestra coll avall, fentse tot sense accident digne d'esmentarse.

Acabat de dinar no era cosa de poder pendre cafè, perque'l cafè anexe al restaurant no servia ja desde la vetlla anterior, de lo qual, de la polsina que s'alsava en totas las avingudas y que's combinava perfectament ab la de la palla escampada en nostre allotjament, de la estrenyor en qu'estavam y de lo

difícil qu'era la circulació per tot, deduhirem que a Montserrat ja hi eram de més y unànimament decidirem marxar quant avans millor. Acordarem ferho immediatament després de la revista que'l rey devia passar al somatent. Recullirem fato, armas y fornituras, y sortirem. Els somatents s'estenien desde l'abadia hont estava'l rey, cap a la estació del carril y carretera enllà, ab una llargada de linia que bé podria valuar-se en un parell de kilòmetres, ans més que menys, a doble fila per cada costat, y això no obstant haver sortit de Montserrat avans de la revista més de la meytat dels somatents concurrents, uns convensuts de que llur presència era innecessaria pera que l'acte resultés lluhit e imponent, altres per llur conveniencia de pendre ventatja y arribar més aviat a casa, y altres perquè estavan ressentits de que no s'haguessin destinat a nostre cos las habitacions reservadas, moltas de las quals se sapigué després qu'havian restat desocupadas. És d'esmentar, entre altres, somatents qu'estavan molt bé, el de Girona, tots ab barretina y en general trajó de vellut y polaynas, la bandera riquíssima, riquíssima el porta-estandard del abanderat, ab guarda d'honor de quatre números ab matxet armat al cap del fusell, y tots provehits de bonas carrabinas, ab els senyors marqués de Camps y quefe auxiliari tinent coronel don Eduart Fernández al devant. Excusat es dir que l'acte resultà brillantíssim, que'l rey se fixà o semblà fixarse en molts detalls particularistas dels somatents revistats, y qu'estigué somrihent y complacent ab nostras forsas, sentint nosaltres no haver pogut veure, dat el lloch de nostra situació, l'hermós acte del rey de posar, per sa propia mà, la medalla commemorativa de la festa al pit d'un individu dels més vells, a qui diuen que després feu cabre en el tren real.

Acabada la revista y quan anavam a ficarnos a la estació per agafar el primer tren que poguessim, m'adono de que'm faltava la canana, que m'havia descuydat en nostra celda. Corro al despatx d'aponents, demano la clau, vaig a buscarla y la trobo penjadeta de la barana de ferro dels peus d'un llit, miro després per tot a fi de veure si algún company s'havia descuydat quelcòm, y veig al bell mitj de la taula ahont haviam dinat un objecte: m'hi acostoy, y era una carcanada de pollastre cuydadament escurada. Esclato a riure y dich: «Ba! Un obsequi de nostre cornet d'ordres al aposentador!...» Després he sabut que l'autor d'aytal abandon no era nostre cornet, sinó'l cabo de Gaserans nostre amich en Geroni Tusell, qu'en això d'escurar carcanadas de pollastre's pinta sol.

Corro altra volta a tornar la clau al despatx d'aponents, negantla de pas a un senyoret que me la demanava ab l'objecte d'ocupar l'habitació la nit següent, a qui

vaig dir que jo no trencava la consigna de tornarla a qui me l'havia donada, y menys havent de ferho ab caràcter d'individu del somatent. Vaig desseguida a la estació, ahont me fico després de moltas empentas. La gentada es immensa, no's pot avensar un pas, y en tals circumstancias se sent el crit de: *Paso al Rey* repetidas vegadas, y malgrat la estrenyor, tothòm, sense violencias de cap mena, s'estreny y li fa lloch, y S: M. y el senyor Maura passan. Venen els mossos d'esquadra y ens demanan que sortim de la estació pera fer lloch al seguiment del rey que ve, indicació qu'ateném com a gent d'ordre que som, y una volta ja sortits, van ficantse com poden, a la estació, els prelats, militars y gent de barret de copa. El somatent s'esvalota un xich perque creu que molts dels que passen tenen part de culpa de que haguém dormit malament, y aixis que'l tren reyal ha sortit, se sent a dir que gran multitud de somatents han saltat las cledas de la estació y guanyat aixis l'andén de la mateixa, tractant d'apoderarse del tren que's prepara pera l'element oficial que resta, com en efecte ha resultat després, que se'n apoderaren per assalt sense que hi hagués medi de ferlos baixar. En aquestas, sento que m'empenyen per la espatlla y'm giro: són dos joves que parlan en castellà y un d'ells diu: *Vamos á meternos dentro*. Sense que'm preguntí res li dich que no pot passar ni ellni el seu company, perque'ls mossos han fet desembrassar la estació d'ordre superior, y que ahont no pot ficarse'l somatent no pot ficarshi ningú més. Ens las havém una mica y'm diu qu'ell té invitació del president de la Diputació provincial de Barcelóna, la que m'ensenya, responentli que jo la tinch de la Comandancia general de Somatents que pera mi val més, que'l president de la Diputació allà no es res, y que qui mana després del rey es el somatent, afegintli que si'ns falta al respecte y el posém pres, no tindrà més que seguirnos y després ja'n parlarém. Calla, y la qüestió s'acaba després de terciarhi l'amich Pons, del somatent d'Arbucias, en defensa dels furs de nostra institució; mes a poch l'altre, roncantli encara'ls budells, diu a mitja veu a son company, sense que jo ho senti: *De buena gana le pegaria á ese un estacazo en la cabeza*, a lo que mon amich replica que si alsal' bras pera pegar li partirá'l cap d'un cop de winchester, argument convincent que li apaga'ls focs y li fa donar excusas de cortesia.

D. POU Y LLADÓ

(Acabarà)

ELS JOCHS FLORALS D'ENGUANY

OLTS anys de treball y de lluyta li calen encara al Catalanisme. Desgraciadament, sembla que son progrés estigui en rahó inversa ab el progrés d'Espanya, lo que posa de manifest que nostra rassa té diferentas condi-

cions de virilitat que las demés de la península, y que sa evolució es completament distinta també. Crisis fondas esperan encara a nostra causa, qu'en part veyèm, y veurèm més cada dia, desviada de son recte camí, pera tornar-lo a enfilear novament ab més resolució y coratge. El centralisme es un cos agònich; aviat serà un cos mort en total descomposició, que'ns enverinarà ab sa pestilencia; mes nostre organisme reaccionarà contra la infecció, y una volta més sobre la mort triomfarà la vida. Contraurà nostra causa tots els vicis politichs que, havent invadit de temps a Catalunya, volen també invadir al Catalanisme; els dias de gran proba no han vingut encara, però no dubtèu qu'ells vindrán, y que com més terribles sian, com més ens malmetin, més gran serà'l triomf que després s'obtingui; puig nostra causa es causa de veritat, y no perque la veritat estigui amagada deixa d'existir. L'enemich ens embollicarà ab sas malas intencions com la nit ab sas tenebras; mes quan entre las tenebras no'ns vegèm, no hem d'oblidar que existim, y que indubtablement hem de trobarnos a la llum del nou dia.

Aixis entre nostras lluytas, entre nostras crisis més o menys fondas, veyèm cada any apareixe'ls Jochs Florals, y la llum de la poesia, senzilla y sana, aclareix nostras ànimas y ens dóna nou dalit. Deixèm de banda lo arcaich y convencional qu'en la poètica festa pot trobar-se; no retreguèm ara la necessitat de modernisar-la; prescindim de si respòn o no als temps actuals, y pensèm en els exemples que'ns ha dat de cultura, de pau y d'amor.

Enguany com sempre la gran Sala de

Llotja estava bellament ornada, y rublerta de públich, qu'en son recinte s'hi atapahia. Entre gran esclat d'aplausos entrà'l Consistori acompanyat dels representants de las entitats oficials y particulars, y acte seguit comensà la festa ab la lectura qu'en Manel Folch y Torres feu del discurs del president en Joaquim Riera y Bertrán, en el que s'exposa la creencia de que sols el Catalanisme, rehabilitant las consuetuts catalanas, pot resoldre la qüestió social y ésser causa de vera llibertat y progrés. Se condempna la divisió dels catalans en partits o castas, qu'es la politica que'ns ha sigut indignament empeltada y qu'ha anorreat nostra personalitat; s'invoca l'autonomia com a salvació única, y s'exhorta als poders del Estat pera que no escoltin als falsos apòstols del progrés que'ns titllan de separatistas, qu'exerceixen la dictadura dels cinch cèntims y que impedeixen que'ls drets colectius dimanin dels individuals, com cal als pobles lliures.

El secretari en Manel de Montoliu llegí una hermosa memoria examinant el caràcter de la moderna literatura catalana y analisant els mèrits de las composicions premiadas en els Jochs d'enguany. Dedicà ademés un recort als adjunts y als catalans morts durant la darrera anyada, que són en Frederich Renyé y Viladot, en Joseph M.ª Pellicer y Pagès, en Andreu de Ferrán y Dumont, en Carles Montagut, na Maria de de la Mercè Arteaga, en Carles Renondié, en Enrich de Mercadé, en March Mir, en Torquat Tasso y Serra, en Joseph Coll y Britapaja, Mossèn Tomàs de A. Rigault, en Maurici Serrahima, en Ramón Tusquets, en Antoni Noguera, en Manel Xuclá y Mauricio, el doctor Mossèn Bonaventura Ribas, en Ignasi Ferrer y Carrió, en Joseph de Marti Cardañas, en Jaume Andreu y altres.

Tant el president com el secretari foren aplaudits ab entusiasme per sos notables treballs.

Acte seguit en Montoliu obri els plechs que contenian els noms dels autors premiats, resultant guanyador de la Flor natural en Joan Maragall, per sa composició titulada *Glosa*. El nom d'en Maragall fou rebut ab aplauso unaním y aixordador, que's renovà al apareixe'l poeta, el qual reculli el premi y devallà del estrado anant a cercar a sa esposa na Clara Noble de Maragall, a qui feu reyna de la festa en mitj d'un entusiasme pocas vegadas vist en la històrica Sala. L'actor Borràs hagué de llegir dugas voltas la poesia premiada, una de las més frescas y sentidas d'aquell poeta, pera correspondre als aplaudiments, que obligaren a n'en Maragall, fonament emocionat, a presentarse a saludar varias vegadas.

Els accèssits foren guanyats per en Joseph Carner ab la poesia *La Filla del Carmesi*, en Joseph Bofill y Matas ab *L'etern femeni*, y en Joan Llongueras ab *Viatge*.

La Englantina d'or fou adjudicada a en Miquel Ferrà, poeta mallorquí, per sa bella poesia *Cisma*, que optava a la Viola. Fou molt aplaudida al llegirla'l senyor Camino, concedintse'ls accèssits a l'Antòn Busquets y Punset y a l'Oriol Martorell, per sas composicions *L'Agullola y A Polònia*.

De la Viola d'or y argent ne fou guanyador en Joseph Carner, per sa colecció de sonet titulada *Coronas*, dels que'n llegei alguns el senyor Puiggari, admirant tothòm y aplaudint la bella plasticitat de las imatges y la plenitud del versos, que'ns fan considerar aquestas composicions com excelents en son genre, y potsèr las millors que coneixèm d'en Carner. Guanyaren els accèssits mossèn Joseph Parareda y en Joan Maria Guasch, ab sas poesias *Babilonia y Retaule*, respectivament.

En altre lloch d'aquest número oferim als nostres lectors las poesias d'en Maragall, en Carner y en Ferrà guanyadoras dels tres premis capdals en els Jochs Florals d'enguany. A l'amabilitat del Consistori devèm el poder publicarlas íntegras.

Repartits els premis ordinaris, se feu constar qu'en Maragall n'havia ja obtingut tres ab el d'enguany, y que devia ésser proclamat mestre en gay saber, com aixis se feu solemnement, entre grans aplausos.

Els altres mestres en gay saber que's trobavan presents en l'acte abraçaren al nou company, haventse posat de peu dret tots els circumstants omplint las formalitats de rúbrica.

Després s'adjudicaren els premis extraordinaris, essent guanyador del de prosa, ofert pel Consistori, en Joseph M.ª Folch y Torres per sa noveleta *Animas blancas*. El mateix Folch y Torres guanyà'ls dos accèssits, que's concediren als treballs *Deu en la cloada y Jub*.

En Gabriel Alomar, de Mallorca, guanyà ab *La selva animada* l'primer premi extraordinari del Consistori, que fou llegit pel senyor Escalas, concedintse un accèssit a en Jaume Novellas de Molins, per sa poesia *Hivernença*.

Guanyà'l segon premi extraordinari del Consistori l'Ernest Soler de las Casas, per sa composició *La sotana verda*, y s'adjudicà un accèssit a l'Antòn Busquets y Punset, per sa composició *Recorts*.

En Llorens Ribé y Campins obtingué ab sa composició *L'obra dels sis dias* el premi del Ajuntament de Tarragona, y en Joseph

Carner meresquè un accèssit al mateix per sa composició *Estiuheig*.

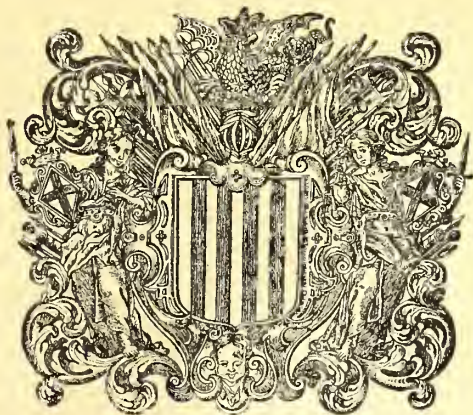
El premi de la *Unió Catalanista* fou adjudicat a una colecció de *Contes y Estudis* d'en Ramón Suriñach Senties, donantse un accèssit a en Joaquim Rosselló y Roure per son aplech de tres composicions tituladas *Et calvari d'una vida, Ofegant el recort y Realitat*.

Finalment, mossèn Joseph Gudiol obtingué'l premi del bisbe de Vich ab son treball *Sant Pau de Narbona*.

No cal dir que pera tots els poetas y prosadors hi havia aplaudiments en gran cada cop qu'eran cridats pel mantenedor secretari, al descloure'ls plechs que contenian llurs noms, y al presentarse en l'estrado a rebre la distinció obtinguda.

Clogué l'acte'l mantenedor en Ferrán de Querol, de Tarragona, llegint el discurs de gracias, que fou forsa aplaudit.

Novas demostracions de simpatia rebè la reyna de la festa al deixar son trono agafada del bras d'en Maragall. La festa de la poesia y l'amor se disolgué en mitj del major ordre, puig no hi hagué per part de ningü provocacions, com desgraciadament n'haviam presenciat en els anys darrers. Alguns concorrents desfilaren entonant, creyèm que un xich estemporaniament, nostre himne *Els Segadors*, mes no foren molestats com havia succehit altrás vegadas. Y parlèm aixis perque, encara que sia vergonyós confessarho, lo cert es que sovint censurèm els defectes y el patriotisme dels castellans y no cuydèm prou de lliurnos nosaltres mateixos de semblants vicis y defectes. Cal evitar las ignocentadas y las sortidas de to. Si no volèm convertir *Els Segadors* en una *Marcha de Cádiz*, lo primer qu'hem de procurar sempre es no posar en ridicul aquell patriòtic cant tot volent enlayrarlo.

PREMI DE LA FLOR NATURAL

GLOSA

Aqueres mountines
(GASTÓN FEBUS)

«Aquellas montanyas — que tan altas són
me privan de veure — mos amors hónt són.»

Aixís feya sonà'ls vents d'Oloró
el trovador de cara a las montanyas
anyorant a la flor del Pireneu
qu'enllà dels monts llensava sa fragancia.
Ella se deya Agnès y era priçesa
de la cort y el reyalme de Navarra,
y era tan de mena graciōsa
qu'entorn tothòm li feya mitja rialla:
alta y serena com un gran infant;
y tenia la cara acolorada.
Aixís la vegé un día'l trovador
en la cort del seu pare, que dansava,
y aixís se li acostava per parlar
plena encara del ritme de la dansa:
— M'han dit qu'erau trovador —
feya ab veu acaricianta
— y a mi'm plauhen las cansons —
y ab els ulls n'hi demanava.
Ell, sens esma de d'í un mot,
la mirava, la mirava ..
fins qu'ella no pogué més
y li somrigué en la cara.
Ara ell veyá aquell somrís
brillá a dalt de las montanyas,
y per' xò cantava aixís
com si tornés la paraula:

«Aquellas montanyas — que tan altas són
me privan de veure — mos amors hónt són.»

— Quanta terra de tu a mil
Quanta neu entre nosaltres!
Mes la veu jo llenso als cims:
Trameteuli, neus més altas!—

«Si sabia de veurela — y de la encontrar,
passaria l'aygueta — sens por de'm negar.»

— Si tots dos fossim infants,
jugaríam a esposallas:
jo seria el rey d'aquí,
reyna tu de l'altra banda.
Jo t'aniria a cercar
tindríam un gran reyalme,
el reyalme pirenench
coronat de neus molt blancas,
planas verdas al entorn
y un mar blau a cada banda.
Els vassalls foran pastors,
mariners y gent de plana,
rey y poble y cort tot hu
al volt de las tevas gracias.
Hi anirían acudint
cadascú ab la seva tasca:
els pastors ab els remats
devallant de las montanyas,

els mariners ab els remes
y la olor d'aygua salada,
els pagesos ab els bous
de la rella ressonanta ..
tots assedegats d'amor:
y nosaltres foram l'aygua.
Aquell art noble del cant
en paraulas ben trovadas
jo ensenyaria als fadrins,
tu a las donzellas la dansa,
y se'n tornarian tots
ab la cara enriallada:
a la mar els mariners,
els pastors a las montanyas,
els pagesos als conreus ..
y tu y jo l'un a ne l'altre.
Y el reyalme pirenench
fóra la flor dels reyalmes...
Ayl visió, no fossis lluny!
Ayl Agnès, bé ets anyorada!
Ayl neus, que blancas que sòul!
Ayl montanyas, que sòu altas! —

«Aquellas montanyas — que s'abaixarán
y las amoretas — que pareixerán.»

— Jo no sé còm, prò un vent de profecia
corre sobre eixos monts d'assí y d'allà:
jo no sé quàn, pro vindrà un día
que'l Pireneu regnarà!
Vosaltres els del mar cap a Bayona,
vosaltres els de Pau y d'Argelès,
vosaltres de Tolosa y de Narbona
y los del bell parlar provensalès:
y tu, Aragó més alt, y tu, Navarra,
oh! catalans que al altre mar sòu junts,
alsèu els ulls al mur qu'ara ens separa:
s'acosta'l día que serèm tot uns...

«Aquellas montanyas — que s'abaixarán,
y las amoretas — que pareixerán.»

Pareixerà l'Amor — d'amunt la cordillera,
sos raigs resplendirán en la blavó
y la que fou barrera
serà'l trono rey de la unió.
Nostra parla suau, que s'acolora
als mil reflectes de nostras valls semblants,
d'uns ab altres es prou entenedora,
tots ens obrim els brassos — quan ens dihèm germans,
tots devallèm de la mateixa alsada,
tots bevèm l'aygua de las mateixas neus,
nostras cansons tenen igual tonada
y nostres crits despertan — idèntichs tornaveus..
De mar a mar no més hi ha uns Pireneus.
Jo hi tinch l'amor y es ell el qui m'inspira...
Donzellas y fadrins ja m'entendrán:
un jorn cremà'l Pirene — en fabulosa pira,
y si ara un cor aymant — es la nova guspira,
d'un nou incendi els cims s'abrandarán!

«Aquellas montanyas — que tan altas són
me privan de veure — mos amors hónt són!»

PREMI DE LA VIOLA D'OR Y ARGENT CORONAS

ESMERAGDAS

Els Patriarcas

Oh els dolsos Patriarcas de barbas infinitas
qui prenen el somriure del lluny dels horitzons,
y giran las miradas exemptas de sospitas
y alsan la mà quan neva per heure borrallons!
Reposan en el bàcul florit de benhauransas,
sa veu es una brisa de pau que s'esvaheix,
y el plectre d'or del àngel que diu las mil lloansas
se'l passen y l'aixecan y guaytan com lluheix.
Els cercles radiosos de perfeccions divinas,
rihent de goig, els prenen com celestials joguinas
y com infants els obren per veure què hi ha dins.
Els parlan en coloquis suaus y delectables,
y al onejar sens fitas dels càntichs perdurables
a la llur falda gronxan els rossos querubins.

CARBONCLES

Els Profetas

Oh els solemniais Profetas de veu que fuheteja
y fa brollar sangnosos vapors en els festins!
Travessan els misteris ab glavi que flameja
y tenen els ulls foscos de veure tan endins.
Els viuen en las cimas; la broma temptadora
s'esqueixa y fuig, si guayta sos ulls llampegueja;
alsan las mans assobre la onada moridora;
els duhen aygua'ls núvols, las àligas el pa.
Y acatan sos presagis d'horror totas las cosas:
s'esfondran els imperis, cau l'ídel entre rosas
al càntich dels Profetas, selvatge y resplendent.
Llur veu té una amenassa que fa ajupir la testa;
a las espatllas duhen la nit y la tempesta
y passen sobre'ls pobles com l'udolar del vent.

GRENATS

Els Martres

Oh els Martres qui contemplan la volta enlluherna-
ab els palmons aurífichs y en triomfal concert, [dora,
cantant pels llabis trèmols devant la nova aurora,
cantant per las feridas que'ls homes han obrer!
Els poltres ja caygueren, las llansas y estenallas;
y ells han volat pels ayres ab un immens clamor;
tenen els ulls qu'espurnan del xoch de las batallas
y són una riuhada de sang feta esplendor!
Sobre la lluna impera Maria dolça y clara
ab tremolors de Verge y ab quietuts de Mare,
poncella de tendresas y estel de castedats.
Y els Martres s'agenollan cantant la lletania,
y senten la dolcesa que baixa de Maria
y en un mar blau s'enfonsan llurs cossos cargolats.

TOPAZIS

Els Doctor s

Ressechs de las vigílias y esgroguehits de ciencia,
el Divinal Triangle sos ulls fa resplandí;
són la dolor sas barbas, sas mans la transparencia.
sos llabis són exangütes de tant parlá en llatí
Són ells, els qui trobaren dintre la celda ombría
el Bosch de Trascendencia, tancat als ulls externs,
y encenen els Concilis, y aixafan la Heretgia,
y s'alsan en la Esglesia com faristols eterns.
Són ells, els qu'entre'ls homes que turbulents s'agitan
concisos enrahonan y taciturns meditan,
són ells, de veu qu'arriba com desde un món llunya.
Són el cant plà del orgue sobre la gent que crida,
sas mans són arrugadas de sapigué la Vida,
sas testas són tan blancas del Esprit Sant que hi va.

AMETYSTAS

Els Bisbes

Oh els Bisbes qui caminan ab bàcul cargolat,
la mitra d'or y pedras, la roba violada,
són els qui beneheixen ab una mà enguantada,
són els qui alsant els brassos proclaman la Unitat!
Llur veu es sana y forta com un clarí novell;
las lletras acurullan d'uncions y sapiencias,
devallan de sos llabis cascadas d'indulgencias
y en mitj de las tenebras fulgura son aneil.
Y ells qu'en els tronos seuen y en els coixins reposan,
qu'als Reys excomunican y a las Nacions s'imposan,
per l'alta Gerarquia voltats de resplendors,
venen del fons del segles serens e incommovibles,
y reman ab las crossas sobre las mars terribles
y's van passant la barca dels Dotze Pescadors.

CALCEDONIAS

Els Confessors

En mitj de las tempestas que sobre'l món rodolan,
els Confessors elevan ingenuus, a chor,
la professó d'antorxas ab flams que no tremolan,
els càntichs que s'allunyan com una boyra d'or.
Els ab son pas adormen las iras de la onada,
ells tenen la paraula pietosa com la mà,
ells versan els miracles com gotas de rosada
demunt la flor marcida del Cansament humà.
Delmats per las batallas ab las visions impuras
crostats per las miserias, cenyits de las torturas,
són boixos simplicíssims en el desert immens,
Mes ay, el bruyt dels homes s'exalta cada día;
la terra'ls fa anyoransa y el viure melangia;
arriban com una ala, se'n van com un encens.

PREMI DE LA ENGLANTINA D'OR CISMA

Al fons del temple desolat
crema la llantia solitaria,
al fons del temple abandonat
per l'esperit de la pregaria.

Plens de foscura los altars,
las naus s'estenen gegantinas;
tremola l'ombra dels pilars
y las arcadas bisantinas.

L'àngel de pau no dona'l bes
vora'l portal del baptisteri:
vaga sinistre y no comprès
dins el recinte algún misteri.

Es el misteri de dolor
de la ruptura consumada
que allà palpita ab tot l'horror
d'una basílica execrada.

Avuy el cel més ha plorat
qu'en tot el temps del gentilisme.
Negra bandera de combat
dins aqueix temple ha estès el cisma.

Aquí prelats y demés gent
venguts d'Ancira, de Nicea..
Tota la església d'Orient
s'es reunida en assemblea.

Ple de sinistra majestat,
ab més imperi que un monarca,
com un arcàngel rebelat
son front alsava'l Patriarca.

Un cardenal allà s'hi veu
ab la llatina investidura,
y de Jesús clavat en creu
els presidía la figura...

Mes, prest tornantsen al llegat,
en son altar un plech deixava..
Dins aquell plech abandonat
el llamp de Roma s'amagava.

Cada esperit sentía'l pes
d'aquell moment gran y terrible,
cada semblant la lividès
d'un malestar indefinible.

Del Patriarca en la grogó
l'ombra ha passat sobre sa cara
de la divina maldició
que se posava demunt l'ara.

Quan ne sortía ja la gent,
apar que desde sos estatges
els sermonessin gravement
els sants de místicas imatges,

els sants de mudas expressions
y de figuras aplanadas,
de que en innúmeras legions
las parets totes són pobladas.

Ara per ells tot es un dol
lo que la vista allà contempla,
patrons que plens de desconsol
vetllar no poden ja aquell temple.

Una buydor s'hi sent anit
com may tan fonda s'hi sentía,
que pera sempre n'es eixit
l'Esperit Sant qu'avans l'omplía.

Y altre misteri allà glateix
que fa més negra sa tristura,
que d'horror l'ànima cubreix
y la traspasa d'amargura,

fent del altar abandonat
pel Redemptor novell Calvari;
¡la contristada Majestat
de Jesucrist dins el Sagraril!..

... De sobte, eixint d'algún recó,
com un engendre de la fosca,
apar estranya la visió
d'una figura negra y tosca.

Y passa un monjo lentament,
la vista baixa y recelosa;
mira'l llantió que macilent
lluyta ab ullada tremolosa

ab l'ombra freda de la nit
que senyoreja la nau muda,
y ¡ay! destrossat sent el seu pit
per una lluyta pareescuda...

Y passa'l monjo misteriós,
a la llum dèbil y somortà,
las naus travessa silencios
y se fa enfora vers la porta.

El vent la tanca quan n'ha fuit,
retrona ab forsa la portada,
y entra xiulant pel temple buyt
una fatídica alenada

que, de la cúpula als ciments,
fa estemordir totes sas obras;
se trencan vidres estridents,
cauhen per terra'ls canalobres.

Del llantió desamparat
l'angustiosa llum s'apura..
Inonda'l temple separat
una ona immensa de foscura.

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

POEMAS D'AMOR, per Apeles Mestres.

Poemas d'Amor porta per títol el darrer llibre publicat per l'Apeles Mestres, y el llibre respònd dignament al títol. Format per quatre poemes destinats a cantar els amors humans ab el dòls cayent característich que naix del temperament de l'Apeles, resulta un aplech bellíssim de poéticas narracions. Pera l'Apeles Mestres l'Amor es lo més pur, lo més sant, lo més noble de la vida: ab gran justesa li aplica'ls versos immortals de Dante Alighieri (*Dell'Inferno*, cant III):

Dinanzi a me non fur cose create
se non eterne, ed io eterno duro...

Entre'ls poetas catalans, l'Apeles Mestres ha tingut una manera de cantar l'Amor ben seva y original. No ha llesat grans crits ni ha vessat llàgrimas ensucrades; no ha volgut ésser un poeta ferreny ni tampoch un cantayre ploraner y afemellat. Ha sabut trobar la nota justa de la expressió amorosa, nota que concretà ja fa temps en eixos admirables versos:

No miris, al estiu, ab ulls de llàstima
la primavera antiga;
no't rigas d'aquell temps en que a la Lluna
tos secrets descubrias
No't rigas d'eixa edat un cop passada;
qu'en fi, per més que digan,
las follías d'amor són lo més serio
qu'hauràs fet en ta vida.

Donchs eixos versos són el *leit motiv* dels *Poemas d'Amor*. Ab ell són formats. L'Apeles, d'aquest dòls *leit motiv* ne treu infinidas variacions; el transforma, li dóna diversos aspectes y caràcters, hi *juga*, si se'ns permet el verb, però may ens modifica la seva essencia, may envileix el motiu puríssim. Després d'haver llegit els versos amorosos de l'Apeles, han de reconèixer fins els més aixuts de cor que l'Amor es una cosa gran, enlayrada, quasi bé sacra. L'Apeles ho sab escriure tan dolsament!...

Dels quatre bells poemes d'Amor, *L'Estalactita*, *El Novici* (un fragment d'aquest fou publicat a JOVENTUT), *L'Amor sabi y Petrarca*, aqueix darrer, sense cap dubte, es el més perfecte. A més de la bellesa dels versos, s'ha de celebrar la manera còm en Mestres ens presenta, ab pocas pinzelladas, las figuras y els esperits de Petrarca y de Bocaccio, aquells dos grans cantayres del Amor, aquells dos genis que aymaren de maneres tan oposadas. *Petrarca* es un petit quadro dramàtich; té color d'època, essent també un profund estudi psicològich, una déu de pura poesia. Sentint enrahonar a Petrarca, un hom recorda'l seu immortal *Sonetto IV* (1) que

dedicà al seu gran amich Bocaccio, en el qual *si consola di vederlo sciolto dag'intrighi amorosi*. El Petrarca de l'Apeles Mestres es el ver Petrarca, que tan bé sabia pintarse a si mateix.

Y es que l'Apeles admira al italià Petrarca y al germànich Heine com als més grans mestres en l'art d'aymar. ¿Còm deixaria, donchs, de sentir y expressar maravellosament tot lo que'ls hi pertany o tan sols fa referencia?

Al costat de lo millor qu'ha produhit l'Apeles Mestres, podèm colocarhi'l poema *Petrarca*. Al eminent poeta felicitemlo per aytal motiu, censurantlo de passada perque de la publicació d'*En Miseria* ensà, ha deixat passar massa temps sense regalarnos ab sas exquisitats poéticas.

GERONI ZANNÉ

DE LAS REYALS JORNADAS.—*Notas de J. Maragall*. — *Tipografia «L'Avenç»*. — Barcelona.

Sempre he cregut, no sé si erradament, qu'en Maragall déu cada vetlla registrar en son llibre de memorias las impressions rebudas durant la jornada. Confesso qu'es un dels escriptors que més me sugestionan, y atribuheixo'l secret del encis a que en sas produccions no fa més qu'exposar sincerament allò que fereix ab tal forsa sa fantasia de poeta, que no pot resistir a la prohiba d'exteriorisar sa visió, y com la presenta en tota sa puresa, sense disfressarla, sense buscar ni mirar l'efecte qu'ha de produhir, el llegidor s'entrega a fruïr la emoció estètica del artista sense pararse a esbrinar si sa rahó's conforma del tot ab las ideas qu'exposa'l pensador.

Aixis aquest fascicle ab que tan agradosa-ment ens ha sorprés se'm figura que no es més que un aplech de fulls arrencats de son dietari, acoblats per un motiu d'actualitat y donats a llum, sens ulterior mira, pera esbarjo de son autor, aclaparat pel feix de pensaments que s'agombolavan en son cervell; donchs aquella vivesa d'expressió, aquell esclat de vida, la nirviositat del estil y fins certas contradiccions, tal volta no més que aparents, que's troban al recorre las fullas del interessant follet, tot això demostra ben clar que fou escrit en aqueix periode d'agitació que suara ha suert la societat barcelonina y de la que no ha pogut payrarse nostre gran poeta. Poeta, si, donchs ab aytal caràcter s'ha de considerar a n'en Maragall en aquesta com en totas las sevas obras. Es clar qu'es catalanista de debò (encara qu'en el rigor de la expressió no pertanyi a lo que s'anomena catalanisme militant): ¿podria deixar d'esserho qui com ell sent l'esperit de la terra y a qui lo artificiós repugna y sols

(1) *Sonetti e Canzoni sopra varj argomentii*.

l'encisa allò que té sas arrels en el cor mateix de la natura? És veritat qu'en certs moments no tem descendre a examinar (com al escriure'l follet de que m'ocupo) fins els recons foscos y prosaichs de la política menuda, però sols ho fa d'esquitllent y com ab por de que son baf el corrompi... El veritable Maragall el veurèu quan s'enlayra, quan se gronxa ab els ensomnis d'una Catalunya gran y forta nascuda de la estreta dels recorts gloriosos ab las esperansas progressivas; quan ab sa

ironia fina, tan fina que molts no sabrán capir-la, exposant a la llum del sol els violats colors dels idols qu'enllubernan als inconscients y als ambiciosos vulgars, ens ensenya que són buyts y falsos...

Allargariam molt aquestas notas si'ns deixessim portar de nostre desitj de copiar y comentar molts hermosos fragments del follet d'en Maragall. Acabèm, donchs, remerciant-lo pel plaher que'ns ha fet sentir y desitjant que'l poble català aprengui d'ell a pensar.

ORIOI MARTÍ

LA MISSA ROJA (1)

Sostinguda en els dits del capellà,
s'eleva, resplendent, l'hostia daurada.
De genolls, la columna, sota'l sol,
li dóna acatament quan la veu alta.
Las cornetas ressonan al plegat,
dedicantli, amatents, rey al tonada.
Lluhen las bayonetas y els fusells
y més d'una oració desclou els llabis.

A la dreta, hont diu missa'l capellà,
s'hi estenen tres fileras de barracas;
allí, fóra del poble silenciós,
viuhen la pobra gent més miserable:
confosas entre gossos y gorrins,
dónas y criaturas s'hi ajassan,
desferras de familias que un capdill
va empènyer vora'l poble ab amenassas.

A la esquerra, hont celebra'l capellà,
l'hospital dels ferits pesarós s'alsa;
casalot d'un aspecte revellit
que serva entre puntals sa carcanada.
Oberts de bat a bat els seus balcones,
m'apar un cap de mort aquella casa:
las batas blanquinosas dels malalts
com foch-follets hi rondan y traspasan.

Quan l'hostia resplendent ha devallat,
llavors el sacerdot eleva'l càlzer;
el reflecte del sol en el vas d'or
ha ferit mon esguart, mitj encessantme;
la llansada de llum que m'ha estremit
penetrà en el meu seny com inondantmel:
somoguda ma pensa al roig destell,
en terrible visió s'es enfebrada.

Jo he vist com al voltant del sacerdot
de sobte apareixían molts cadavres;

jo he vist com els seus cossos descarnats
demunt la taula santa s'abocavan.
Jo he sentit la fretor de sos udols,
jo he sentit els secrets de son llenguatge;
jo he conegut en mitj d'aytal remor
veus de companys perduts, que foren martres.

Y he vist com han voltat al sacerdot,
arrencantli ornamentals de sas espatllas,
estriptantli, furiosos, el missal,
trepitjant els seus fulls entre sarcasmes.
Y he vist un altre aixàm d'apareguts
qu'han esmicada l'hostia sacrossanta,
fent esberlas la fusta del altar
y en terra rebotenthi ab furia'l càlzer.

Després, la munió de descarnats
ha brunzit cap enlayre, ab vol macabre
y enlayre s'han perdut els seus udols
sinistres, estridents y renegayres.
La visió monstruosa s'ha esvahit
deixantme tremolós d'esgarrifansas.
Quan s'ha fos la visió devant mos ulls
la missa, sota'l sol, era acabada.

Al tornar cap al poble, en formació,
mon cap, com ubriach, tranvanejaves;
El barri de la dreta del altar
vaig creure que's movia en negra dansa;
l'hospital dels ferits, esgarriós,
qu'obria, m va semblar, sa dentellada.
Tot ho veyia sinistre y capgirat,
com ullprè per un moñstre sens entranyas;
fins demunt d'un fortí, degotant sang,
la bandera d'Espanya va mostrarsem.

J. CONANGLA FONTANILLES

(1) Del llibre en premsa *Elegia de la Guerra*, ab prefaci d'en Maragall.

ELS AMORS D'UN LLETRAT

(HISTÒRIA PROPIA PERA ÉSSER CONTADA EN TOT TEMPS PERA EXEMPLE DELS QUÈ VAN ERRATS.)

En temps de Mari Castanya hi havia uns homes molt entesos en tota mena de ciències.

Y també n'hi havia d'altres de no gayre entesos.

Y aduch n'hi havia que no entenien res de res.

Y heusaquí que'ls homes vivian aparellats ab llur femella... Y las dònas ab llur mascle... Però no tothòm tenia parella, perque las dònas eran en més gran nombre que'ls homes. Y per tant, moltes dònas tenian vaiga forcosa...

Y els homes del saber no se'n adonavan, y els que no tenian saber se'n aprofitavan, encara que ja tinguessin parella.

Però, ab tot y això, hi ha notícies de dònas que tenian més d'un home.

—

Dels molts casos y cosas qu'en aytal temps succehian, n'he pogut treure la història dels amors d'un lletrat, o sabi, o docte, u home de moltes lletres que, per lo que se'n desprén, no tenia gens de lletra menuda. La història es la següent:

Un lletrat, un dia, se va posar tant de mal humor de resultas de sentirse mancat d'inspiració, que va eixir de casa seva havent fet jurament de tornarhi pas fins que la inspiració fos arribada a son magi...

Y se li feu fosch sens haver hagut inspiració, y alashoras, pera no trencar el jurament que s'havia fet, en comptes d'anarsen a casa seva se'n anà a casa d'uns parents.

Y heusaquí que a casa dels parents hi havia una noya.

Y la noya era maca, y ell se mirà a la noya, y la noya se'l mirà a n'ell.

Y els ulls d'ell, de tant mirar, s'inflavan y tot, y eran tan grossos mentres tant, que semblavan dugas taronjas. Y ella somreya.

Y ell mitj perdé'l món de vista, però no deixà de guaytar a la noya per lo que pogués ésser...

Però heusaquí que'l temps passava tan depressa, que al cap y a la fi va arribar l'hora en que la noya se'n hagué d'anar... y

se'n anà... y ell alashoras també va anarsen.

Y com que se sentia ple d'inspiració, se'n va anar a casa seva.

Y un pich hi fou arribat, com que se sentia ple d'inspiració deguda a la enlayrada bellesa de la noya, la va cantar tota, de dalt a baix. Y a la cansó va anomenarla *Poema*.

El poema parlava del foch de las miradas qu'havian encès d'amor el seu cor, etc., etc.

Y, un cop enllestida la feyna de cantar la noya qu'havia vist, va senyalar la feyna ab el seu nom lligat ab el nom d'ella.

Y tot això va anar a parar a dins d'un carpet que va cloure y senyalar ab el nom y adressa de la inspiradora.

Carpeta y poema varen arribar a casa d'ella, mentres ell dormia tot esperant la resposta.

Y al endemà, a casa d'ell, va arribarhi un carpet de color. Y dins del carpet hi havia un paper que deya:

«E llegit el poema. Estich encantada del vostre saber.

»Tot m'o dihéu a mi lo del poema? ¿De debò soch tan maca? ¿Es veritat que m'estiméu?

»No triguéu a respondre, puig de lo contrari creuria que ma carta s'ha perdut, y'm sabria molt greu...»

—

El lletrat va llegir la carta, y's va estranyar molt de que apenas parlés del poema... Tant que s'hi havia mirat!...

Y va respondre a la carta. Y a casa d'ella, al endemà, hi va arribar un carpet com el primer. Y a dins del carpet hi havia un paper que deya:

«Ja he rebut la teva missiva.

»Avuy no podré dirte gayres cosas, perque tinch feyna a confegir un discurs.

»Quan vulguis escriure «e llegit,» has de tenir en compte que la *e* es verb, y que per lo tant l'has d'acompanyar d'una *h*. Lo mateix te dich de *o* quan es pronòm.

»Te podria retreure moltes altras cosas de ta carta, però ja't dich que no tinch prou temps.

»Reb la bona voluntat y guarda bé'l poema.»

—

Al cap de molt temps el lletrat rebé un carpet de color, y al ensemps un paquetet.

Y a dins del carpet hi havia un paper, y el paper deya aixís:

«Encara qu'hagi passat tant de temps sens escriurevos, no vos *he* pas oblidat.

»Proba d'això es el qu'avuy vos escrigui pera fervos saber una noticia que m'agrada molt:

»Demà'm caso.

»El que m'ha escullit pera companya es un home dels de carn. Y com que penso que vos, *home de lletres*, necessitèu companya

qu'os ajudi a sufrir la soletat del vostre es perit, *he* cercat d'entre mas amigas la que os pogués convenir, y no n'*he* trobada cap, puig cap d'ellas, al pensar en l'estimat, pensa en las *h h*.

»Per tant, *he* pensat recorre a la ciencia pera donarvos parella, y *he* trobat això qu'os envio: *gardeuho*, es l'última edició de la gramàtica de l'Academia.

»Volia enviarvos el Poema, però no l'*he* trobat.»

JACOBUS SABARTÉS

LAS NOYETAS QUAN VAN A COSTURA

Las noyetas quan van a costura cantan y riuhen qu'alegran el cor. Y els carrers revellits de la vila. s'omplen de frescor.

Més d'una vella plorosa y xaruga trista renova l'infantil recort, però en veyenthi a la néta aixerida y faluga, li floreix als llabis un somris d'amor.

A corrèguda estesa, esbullats els cabells, passa la infantesa com un vol d'aucells.

En l'ampla sala de la escola el sol s'hi escampa bellament.

Y las noyetas cantan y riuhen tot fent puntetas ab un coixinet.

«Coixinet, si tu sabías las penas que'm fas passar, dirías a Mare Mestra que'm deixés aná a jugar.»

Cantava la més petita: las demás l'han abraçat; la mestra està enamorada y en sa falda l'ha enfilat.

Li besa'ls ulls y la boca, — Salta viralta, *filla* del cor! — Li dóna pa y xacolata. L'endemà es festa major.

L'endemà es festa major: Per la encesa carretera vindrà alegre y parlador l'estimat que tant espera ab el pit sospirador.

Sempre fos festa major!

Las noyetas quan deixan la escola cantan y riuhen movent gran brugit. Portan estampas y atmetllas y pansas. Mentre'ls hi dava, la mestra'ls ha dit: — Ara venen festas plenas d'alegrías ..

Fins d'aquí a quatre días! — (1)

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER

L'HOME DEL SACH

L'home del sach!
Els infants com tremolant...
L'home del sach!
Els infants quína pò!
A la faldeta, faldeta faldona,
de la mareta qu'encén la visió,
se'n van corrent a amagá'l caparró!

L'home del sach es un home tot negre,
ab una barbassa de color de foch.
Té unas mans llargas, ab unas unglarras ..
L'home del sach va poquet a poch,
el coll estirat,
els ulls ben oberts,
sempre furant
si veu cap infant
que no fassi bondat..
L'home del sach no més viu de carn tendra,
tendra y rosada...
l'home del sach quan agafa un infant
catatrích catatrach, a dintre del sach!
Y se'n va enllà d'enllà, rient y cantant!

FRANCESCH SITJÀ Y PINEDA

(1) Aquesta poesia es inspirada en una hermosa cansó de la delicada y excelent compositora na Narcisa Freixas. A n'ella va endressada. — N. del A.

NOVAS

Oportunament donarem compte del acort pres per la revista *Catalunya* y publicat en el número de 30 de juliol de 1903 de la mateixa, de recullir en un volum els articles qu'en Joan Maragall publicà en las planas del *Diario de Barcelona* mentres formà part de sa redacció.

La major part dels periòdichs catalanas s'adheriren a aquest projecte, y pera dur-lo a la pràctica fou convocada una reunió de representants de la premsa catalanista, nomenantse una comissió composta per individus dels periòdichs *Catalunya*, *Montserrat*, *La Renaixensa*, *Bulleti del Centre Excursionista* y *JOVENTUT*, de Barcelona, y *La Almudaina* de Palma, *La Sembra* de Tarrassa, *La Veu de la Comarca* de Tortosa, *La Veu del Segre* de Lleyda, y *Congost* de Granollers.

Aquest *Homenatge a n'en Joan Maragall* està, donchs, en vias de realisació. La comissió nomenada acordà enviar llistas de suscripció a las redaccions dels periòdichs *Catalunya*, *La Renaixensa*, *La Veu de Catalunya*, *Bulleti del Centre Excursionista*, *La Devantera*, *Revista Musical Catalana*, *La Il·lustració Catalana* y *JOVENTUT*, sense perjudici de facilitarne a las demés publicacions que'n demanin. La quota de suscripció es de *cinch pessetas*, permetent per sa exigüitat suscriure a varis exemplars, a fi de popularisar tot lo més possible'ls articles periodistich d'en Joan Maragall.

La colecció constarà de més de cinquanta articles, bellament impresos a la casa Thomas, en bon paper y ab tipos clars y agradables, haventhi el propòsit de que quedi enllestida aquest estiu.

Ha quedat oberta la suscripció en nostre periòdich, haventse suscrit per la quota de *cinch pessetas* individualment, els següents senyors: J. Pujol y Brull, Trinitat Monegal, Salvador Vilaregut, Arnau Martínez y Serinà, Emili Tintorer, Ramón Farré, Oriol Martí, Joseph Mumburà, Lluís Via, Jaume Terri, Joan Vergés, Antoni Niubó, Andreu Audet, R. Miquel y Planas, Joaquim Pena.

Continúa oberta la suscripció.

Al passar en Maura per Alacant fou objecte d'un atentat, reprobable com el que's cometé a Barcelona, però ab circumstancias agravants, porque no'n fou protagonista un sol obcecat, sinó tota una multitud obcecada y salvatge, engegant descargas *cerradas* contra'l tren en que, ademés d'en Maura, anavan molts altres viatgers.

Els comentaris que s'ocorren devant d'actes semblants ja'ls ha fet la premsa catalanista aquests dias, però els que llegim en *Lo Camp de Tarragona* 'ns semblan tan en-

certats, que no podem menys de copiarlos. Diu nostre confrare tarragoni:

Com succeheix sempre en aquests casos, tota la premsa trona contra'ls *barbaros* que tals barbaritats cometen, sense tindre en compte que una gran part d'aquesta premsa n'es principalment culpable per las sevas esbojarradas campanyas contra en Maura, que al cap d'avall fins ara no ha fet res que mereixi ni moltas censuras ni grans alabansas.

Però lo que més gracia'ns fa en la cridoria de la premsa contra'l poble *incult*, es que pretenguin carregar el mort a aquest baix poble de culpas que no té. Lo qu'entenem per poble ha sigut sempre inconscient y ho será sempre lo mateix aquí que a tot arreu, y els inconscients, ja se sab, se deixan portar pel primer que'ls sugestiona.

Creymen van molt equivocats els que pretenen educar al poble comensant per baix, puig els més necessitats d'educació són els de dalt, els que pretenen passar per classes *directoras*. Aquesta classe es la més mal educada d'Espanya, y a ella devem tots els mals y totes las desgracias qu'han caygut sobre aquest país.

El dissapte s'inaugurà al Atenéu Barcelonés una serie de conferencias qu'anirán a càrrech de distingits literats mallorquins. La primera la donà en Joan Alcover, qui desenrotllà'l tema «Humanisació del art», mostrantse partidari de la llibertat més absoluta, donchs si l'obra artistica eus impressiona ja ha lograt son fi. Las escolas, els modos de fer, las tendencias oposadas, no fan al cap y a la fi altra cosa que mantenir l'equilibri del gran art, encarnat a despit de tot en las grans figuras quals obras, a través del temps, són sempre admirables y dominan la integritat del món artistich. Cal evitar en art el refinament exagerat, pel risch de no ésser comprés y de no fer cultura. Els pobles més rics no són els que tenen més milionaris, sinó'ls que tenen menos pobres. Digué qu'en art cal dominar la técnica avans de llensarse a genials extralimitacions, y que si bé cal estudiar las fórmulas novas dels estrangers, lo primer que'ns cal es que al fer art fem humanitat y reflectém un xich de terra, un xich de cel, y deixém aixis rastre dels propis afectes y sensacions.

El senyor Alcover, que fou aplaudidíssim per sa interessant peroració, havia sigut presentat avans pel president del Ateneu senyor Maragall, qui digué que al organisar la Junta la esmentada serie de conferencias, se proposava estrenye'ls llassos de germanor entre catalans y mallorquins, tenint en compte que Mallorca en mitj del mar es una branca de Catalunya que refloueix.

Del extrém Orient arriban malas novas pera'ls súbdits de Sa Majestat el Tsar de totes las Russias. El gran almirall japonés Togo fa de rey del Mar Groch, passejatshi molt tranquil d'ensà qu'ab sas manyas envià al altre món a n'en Makaroff, qu'havia

anat a Port-Arthur pera posar esmena a las arrogancias dels asiàtics ensoperbits per una serie d'operacions maritimas afortunadas.

Y si als russos la cosa'ls hi anava malament per mar (y tan malament!), ara comensa també a anàrelshi malament per terra, ab gran sentiment d'ells mateixos, dels russòfils... y dels francesos, els quals, fent l'ull viu per lo que pugui succehir, se decantan cap Anglaterra y cap Italia. En Delcassé té molt bon nas...

Donchs si senyors: el general Kuroki, que en qüestions d'exèrcits de terra's veu que hi entén tant com en Togo en qüestions de marina, ha vensut als generals russos ab totes las reglas del art.

Mentrestant la guerra seguirà'l seu curs: els barbuts generals del Tsar prepararan la revenja, y els barbamechs generals del Mikado trevallaran de valent per a augmentar las ventatjas fins avuy obtingudas. La sang ha de corre encara a bots y barrals pera encalmar las malas passions y la sed criminal de conquistas.

Publicacions rebudas:

Cansó trista y Preludi de Primavera, poesias de l'Apeles Mestres posadas en música per la senyora Carme Karr. Dignas aquestas composicions, per llur poesia y bellesa, de las anteriorment publicadas pels mateixos autors, venen a augmentar la collecció que ia

senyora Karr té en projecte y que formarà, una volta publicadas totes, un magnífich aplech de poesias y melodias genuinament catalanas.

Espinas del roserar, quadro dramàtich en prosa catalana, original de Joseph Gratouil y Cortès y Adolf Xifra y Girbal, estrenat ab èxit en el teatre Principal de Gracia la vetlla del 17 de mars de 1904. Preu, 2 rals.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

NOSTRE FOLLETÍ

Havent ja repartit tots els folletins de l'obra

LES DISPERSSES

repartím avuy el retrat de son autor l'eminent poeta

JOAN MARAGALL

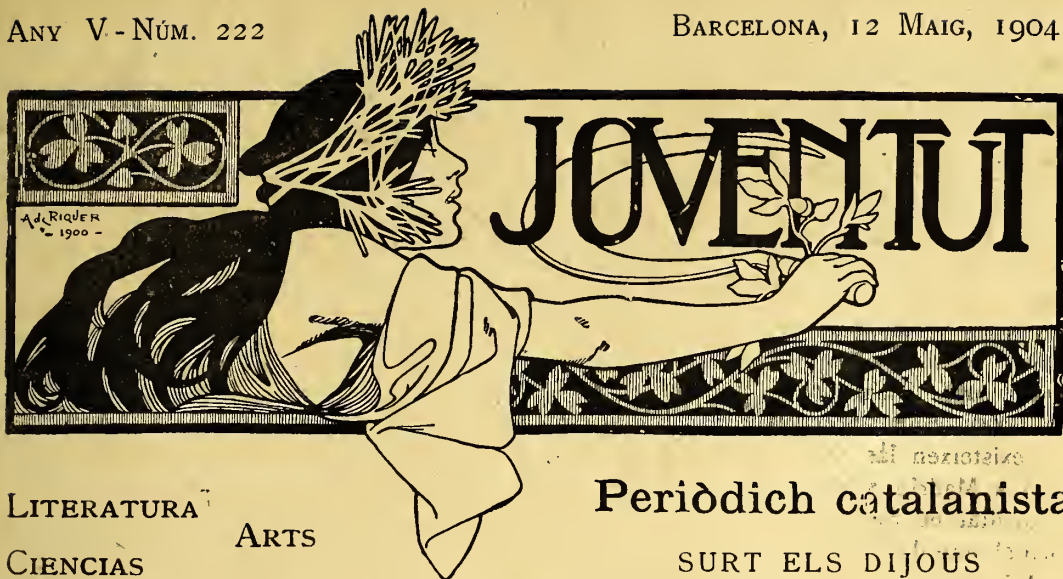
y ab el proxim número acompanyarèm la cuberta pera enquadrar el volúm.

A l'obra d'en Maragall seguirà la novel·la montanyenca que ab el títol de

SOLITUT

ha escrit pera nostra Biblioteca l'eminent prosista

VÍCTOR CATALÀ

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Sobre en Servet, per Benet R. Barrios.—Nostra marxa a Montserrat (acabament), per D. Pou y Lladó.—El yacht, per Carles Arro y Arro.—Preludi de tardor, per Trinitat Catasús y Catasús.—Escoltèu, vianants, per Francesch Sitjà y Pineda.—Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—A don Arthur Masriera, per Rafel Vallès y Roderich.—La evolució filològica en la República argentina, per Pompeyus Gener.—Revistas de revistas, per Lluís Via.—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall.—Cuberta.

MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 41.

SOBRE EN SERVET

Passats ja'ls dias en que l'assumpto Servet anava en doyna, y apaybagada la efervescencia que llavors se despertà, vaig altra volta a dir quelcòm sobre'l mateix, a fi de deixar consignadas algunas cosas que s'ignorán y alguns datos que poden servir pera la historia.

Comensaré pel monument de Genève (no confonent Genève ab Genova com alguns han fet garrafalment, encara que sembli increíble, puig també la ignorancia ha terciat en aquest assumpto ab el ridicul atreviment que la caracteriza.) Las fotografias tretas de dit monument el dia de la inauguració, són de

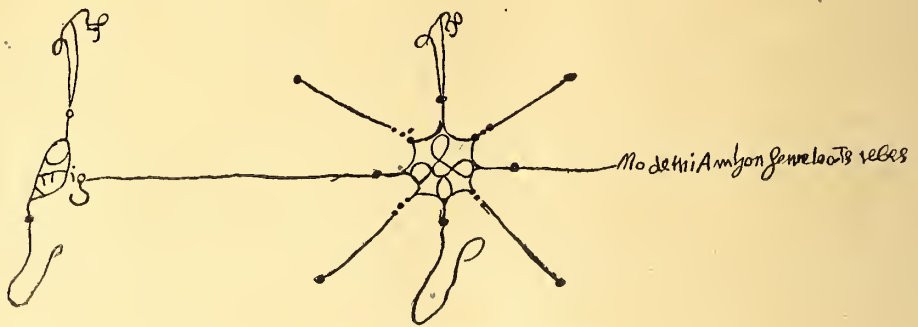
moft bon gust; n'hi ha algunas que, més que fotografias, semblan obras artísticas, distingintse dugas figuras ben conegudas, l'una al costat de l'altra: Du Bois Melly, el novelista historiador ginebri, y el P. Jacinto Loysson. Las fotografias estàn reproduhidas en l'opúscul que'l comité del monument expiatori ha publicat ab la llista dels suscriptors que s'adheriren a la idea exposada en la conferencia donada pel professor Doumergue, de Montauban, el dia 11 d'abril de 1902. Els autors del monument són els senyors Lleó y Franz Fulpins, arquitectes, que no deuen confondres ab en C. Fulpins, fabricant de joguinas y organisador del Congrès de lliurepensadors celebrat a Genève pel setembre de 1902.

Durant un any Genève ha estat en ple *servetisme*, no com a secta religiosa, sinó pels varis treballs que sobre Servet s'han publicat, com són: el que sorti en *La Signal de Genève*, y també en fascicle apart, del senyor Th. Claparède; un llibret qu'en forma amena y novelesca parla de la presó y vicissituts d'en Servet, degut a en E. Gaidan; el que en E. Doumergue publicà en el *Bulletin de la Société d'Histoire et d'Archéologie*, parlant del lloch ahont hi hagué la foguera; el del pastor Paul Besson, de Buenos Aires, y altres.

Tot aquest moviment servetench ha tras-

cendit föra de Suïssa, y a Paris ja roda la idea, entre certas personas, d'aixecar al marre de Ginebra un monument. puig malgrat M. Wei en el volüm 29 de la gran enciclopedia, pàg. 1088, digui que «una estatua ha sigut aixecada a Paris a aqueixa victima del fanatisme», lo cert es que ni mestres meus, ni l'*Academie de Médecine*, ni el propi professor de fisiologia de la facultat de Paris Dr. Charles Richet, coneixen dit monument (1). Sols, com a estatuas assentadas, existeixen las del museu del Dr. Velasco a Madrid, y la del escultor Sausen a la facultat de Saragossa; y de carrer que porti el nom d'en Servet, l'*únich* qu'existeix es el del barri de Toledo, a Madrid.

El punt fosch serà sempre'l lloch de naixensa. S'ha dit qu'en el procés incoat per en Calvin hi havia una fe de baptisme: mes per alguna cosa ha afirmat persona compeenta que *l'acte de naissance de Servet, si jamais il en à existé une, n'est pas a Genève*. Ni a la Universitat de Saragossa, ni a la de Tolosa n'han trobada cap fins avuy, y a Tudela de Navarra fa més de vint anys que, pera complaure a un senyors de Génova (llegeixis *Genève*) cercaren minuciosament en l'arxiu parroquial sense cap resultat, essent del any 1517 el llibre més antich qu'en ell se troba, y resultant també negatiu l'escorcollar l'arxiu del Ajuntament. A Poliñino no existeix res que recordi al rector aquell de

Signatura del notari Servet

que parla'l retaule reproduhit temps enrera en aquestas planas (2). A Serveto, població d'Oscas, no s'hi troba dit apel·latiu, però hi viu un vell, de nom Servet, que procedeix de Plan, poble vehi. Aquestas poblacions són de la rodalia de Venasch, port que, com se sab, es per hont s'entra a Fransa per Luchon. Hi havia altre port, quin nom no recordo ara fixament, en el qu'existia l'Asil-Hospital dels canonges de Santa Cristina, que acullian als viatgers com fan avuy els monjos de Sant Bernat, y al Simplon, a Suïssa. Per aquest port o coll són portadas las despullas d'aquells cavallers morts a Murret ab l'*únich rey* que no ha sigut enterrat en terrer català, en Pere II. ¿No tindrian in-

fluencia aquestos dos ports o colls en que Servet anés a Tolosa?

El fet de llegirse alguna volta en la prempsa suïssa'l nom d'un senyor Servet ¿vol dir que sía suís? Y no's suposi que'l barri ahont hi ha la estació del ferrocarril coneguda a Genève per *Cornavia*, o sia *La Servette*, vin gui de Servet, puig es un diminutiu de *Sylva*.

Arreu las versions populars, mal fonamentadas y sovint contradictorias, solen dar lloch a confusions en lo que respecta al lloch de naixensa dels grans homes. Exemple: En 1890 vaig llegir la làpida que hi ha en una casa del carrer de J. J. Rousseau fent constar qu'en ella havia nascut aquell filòsof, y no obstant avuy se sab, per haverho trobat en un document del arxiu municipal, qu'en Rousseau nasqué al n.º 2 (antich) de la *Grande Rue*, es a dir, a l'altra banda del Rose.

Un altre exemple: Al morir mossèn Jacinto Verdaguer, la prempsa publicà un grabat reproduhint la casa hont *havia nat*; als pochs

(1) Lo únich que hi ha es que quan a la plassa Maubert s'aixecà un monument al impressor Dolet, cremat pels catòlics, se proposà aixecarne al devant un altre dedicat a Servet, cremat pels protestants, a fi de que la *egalité* de la intransigencia dels uns y dels altres estigués ben a la vista de tothòm. Mes en Servet no era francès, y la idea no prosperà.

(2) Vegis JOVENTUT: *A propòsit del monument expiatori a Genève*, n.º, 198 pàg. 776.

dias ja's deya qu'havia nat a *Ca'l doctor*, ahont viu la germana de mossèn Cinto; y el dia del bé que feu celebrar la *Unió Catalana*, ja deyan qu'havia nat a *Ca'n Santaló*, ahont deslliurà la seva mare, y que tan prompte com aquesta sorti de casa se'n anaren a viure a la casa esmentada avans, qu'es a la plassa. De manera que tot y essent Folgarolas un poble petit, y no havent passat ni tan sols un sigle desde'l naixement del poeta, ja hi ha confusions en aquest punt. (1)

A Sariñena, els documents oficials que's troban són a comptar de 1795, y els del Registre de la propietat a partir de 1735: aixis es que no se sab quàn el notari Serveto comprà la casa de Vilanova de Sixena, en quina fatxada hi figura aquella pedra ab una A y una M enlassadas, com dedicada a la Mare de Deu, única que's troba en el poble. En la parroquia de Sant Salvador, el llibre més antich que s'hi troba es de 1650: un volum d'iglesia o *Registro de aniversarios*, en el que s'hi llegeix: «*Enero, 7.—Por Antonio Serbeto Rebés, Catalina Conesa y sus finados: un aniversario.—15. Por Gerónimo Matheo, Ana Rebés y Margarita Ponz y sus finados: un aniversario.—Febrero, 15. Por Andrés Colabor, Marya Lacruz, Mⁿ Gaspar Sax y Fran^{co} Serbeto y sus fin^s: un aniv^o*» Y, pera no allargar la llista, copiarèm sols els noms que poden tenir relació ab lo que'ns convé, repetintlos tantas voltas com se troban: *Antonio Rebes*; quatre *Anton Rebes*, tres *Catalina Conesa*; *Angela Rebés*, *Anton Rebés*, *Catalina Conesa*, *Luysa Serbeto*, *Luysa Rebés*; *Anton Rebés y su mujer*; *Anton Rebés y los suyos*; *Una misa cantada con letania cantada de Sⁿ Fran^{co} de Assis, en el altar del Santo Cristo.—Mⁿ Pedro Rebés, Anton Rebés, Mⁿ Juan Rebés.—Por el Dr. Marco Antonio Reves, D.ª Violante Mayay y sus finados, Anton Rebés.—Por Luysa Rebés, Anton Rebés.—Por Jorge Ripol, Geronima Rebés y sus finados.*

Ademés, reproduheixo una copia de la signatura del notari Serveto, treta d'una escriptura del any 1521; insistint en tots aquests detalls perque crech que Servet es

nat a Villanueva de Sijena com ne diuhen avuy, ahont la professió de notari era exercida pel seu pare: essent la mateixa Vilanova de que's fa esment en el procés de Ginebra, anomenantla Vilanova d'Aragó.

DR. BENET R. BARRIOS

NOSTRA MARXA A MONTSERRAT

(Acabament)

Per'acabar de complicar la situació, circulavan per la carretera una jardineria y un automòvil de certa marca que volia exhibirse pera fer negoci, vehiculs qu'hagueren de retirarse a las amenassas del somatent de trossejarlos y per ordre terminant del cabo de Vilafranca. El de las gabias dels coloms missatgers venia també ab sas armatostas, pera passar y facturarlos, y la massa compacta del somatent li intimà a crits que reculés y ho feu, obrant aixis molt encertadament. Per fi, veyent que la cosa anava llarga, vaig determinar, acompanyat del amich Pons d'Arbucias y dos companys més d'aquell somatent, anarmen a peu a Monistrol, com ho ferem, utilisant per camí la via de cremallera, qu'abandonarem després per una dressera en la qual se troba una font, ahont rosegarem una mica de xacolata y beguerem aygua fresca, revenintnos un poch del cansament d'una baixada sobtada, tan pedregosa y de mal trepitj per la via com per la dressera. Arribats a Monistrol tinguerem el sentiment de saber que per'anar a la estació del carril del Nort de Barcelona, hi teniam encara uns tres quarts d'hora de carretera, que seguirem, deixantla després per la via de cremallera altra volta. Mos companys de baixada que, tots ab tots, tenian més camas que jo y no anavan tan carregats, se m'avensaren al final de nostre camí, de manera que a la estació del Nort susdita hi vaig arribar de vespre, rendit y assedegat, veyentme incapàs de donar un pas més sense reverirme ab un descans un poch regular. D'arribada veig en Geroni Tusell, me diu que tots nostres companys són allà y que vagi ab ells, més en el temps de pendrem dugas cervesas, l'una darrera l'altra, en una cantina que hi havia, ja l'he perdut de vista y no veig a n'ell ni als altres. Allavors opto per pendreho tot ab catxassa, y quan ve'l tren qu'anava a Barcelona deixo que hi pugui qui pugui y me'n vaig a un banch de la sala d'espera a seure, que prou ho havia de menester. Marxa'l tren, després ne ve un altre que va en direcció contraria, que s'omple de somatents del cantó de Lleyda, afluixantse aixis molt la gentada del an-

(1) Podèm afirmar, per havernosho dit el mateix mossèn Cinto trobantse ab nosaltres a Folgarolas deu mesos avans de sa mort, que no nasqué en la casa de la plassa hont actualment viu sa germana — N. de la R.

dén, de manera que al venir, al cap d'una estona, un altre tren dirigit a Barcelona, ens hi encabim ab relativa comoditat. Soch el segón de pujar en un departament buyt, y aixís qu'arribo a dalt me llevo la gorra y'm descarrego de tot quant porto, colocancho part en el banch darrera meu y part en el prestatge d'equipatges. Pujan altres somatents del partit de Reus y tot queda ple. Un minyó que no hi cabia y estava dret, se surt de nostre departament per la portella del meu costat, y sens dubte ab els peus s'emporta la meua gorra qu'estaria per terra, tota volta que després la busco en va, y tinch d'entrar a Barcelona ab un mocador lligat al cap. Sòrt d'en Llorenset Fullà, a qui trobo després ab tots mos demès companys y'm deixa, pera evitar-me un refredat, la barretina vermella que porta de reserva embolicada en la manta. M'encasqueto la susdita prenda, quedant fet un guerriller català autèntich, y en aytal forma aném cap a la plassa de Catalunya y Rambla avall fins al devant del carrer del Hospital, ahont despedeixo a mos amichs per la fonda de Sant Agusti y jo me'n vaig a la de Catalunya, qu'es la meua, tant per qüestió del nom que porta com perque hi estich bé. Arribat allí, si bé tenen molta gent, tinch la sort de trobarhi habitació y llit comfortable. Feya anys que no m'havia ficat al llit tan de gust!...

Me desperto al demati, examino'l rellotge, són las vuyt y mitja, penso que m'haig de llevar per'anar a comprarme un barret y gorra nous, y com sia que per'anarhi cal portar una cosa o altra al cap, me calo la barretina altra volta, y pera que tal prenda no causi tanta estranyesa en mon cap, si algún conegut me veu, opto per caracterisarme bé, me poso las polaynas quina pols del dia avans conservo cuydadosament pera que sembli qu'arribo de fóra, rotllo pel pit y espatlla la canana de xarol estil boer, ab el matxet penjant del costat, prenh el winchester y surto al carrer, passo pel de Fernando cap a la Rambla y el carrer del Hospital, buscant avans que tot a mos companys. No sé què dech tenir que molts, grans y xichs, homes y dònas, me miran y fan exclamacions y comentaris referintse a ma indumentaria y armament. L'un diu: «Aquest es dels del timbal», aludint al somatent de Santa Coloma de Farnès; un altre diu: «porta mauser», y un tercer replica: «no, qu'es winchester». Un home diu: «aquest sí que va ben arreglat», y replica una dòna: «y ab provisió de cartutxos pera tornar a carregar». Jo, lluny d'amohinar-me per això, vist que me'n porto la general atenció y considerant-me en escena com quan sortia al teatre d'aficionat, vaig ab el cap dret y passejo triomfalment y ab olímpich desenfadado ma barretina, pensant que aquesta prenda es a Barcelona cada dia més benvolguda y respectada, y més quan

va posada al cap dels homes del somatent. No trobant als companys a la fonda de Sant Agusti, torno a la Rambla y tiro per amunt, trobo al amich en Joan Soler que viu a Barcelona, qui fa una exclamació d'alegria y estèn els brassos, ens donèm las mans afectuosament, y explicada la causa que m'obliga a portar barretina y l'efecte que veig que produheix en el públich, seguim Rambla amunt, y als pòchs passos trobèm al tinent coronel don Eduart Fernández, quefe auxiliar de Gerona y Santa Coloma de Farnès; cambièm pocas paraulas, y als pòchs moments ve un municipal a desfer l'estol de curiosos que s'ha aplegat a nostre voltant. Per fi trobo la parada de mos companys, quedant en que si de la una y mitja a las dugas no'ls he vist al café Espanyol, ahont els esperaré pera pendre café, consideraré que no tenen cap plan pera la tarda y aniré per las meas a reserva d'ésser a dos quarts de set del vespre a la estació de Fransa, pera embarcarnos cap a Hostalrich.

Dino, prenh café al Espanyol a las dugas; es ja un quart de tres y mos amichs no's veuhen, ve un tinent de cavalleria y dos senyorets joves castellans que no's dignan saludarme, asseyentse en la meua taula; estant jo llest venen dos senyors més, amichs d'ells; no saben còm cabrehi y jo'ls trech del pas cedintlos galantment mon lloch, pagant a peu dret el café ab propina pel mosso; saludo militarment al tinent, y ab un *buenas tardes, señores*, me despedeixo demostrant-loshí aixís que no cal escassejarli saludos a la barretina catalana, perque sota d'ella pot anarhi perfectament un home educat. Vaig després a visitar al amich en Rafel Forn y familia, que's quedan parats de veurem de tal manera, celebrant la ocorrencia que'm fa ostentar la barretina catalana, y després torno a la fonda, recullo tot lo meu, plego la barretina que substituheixo per un barret nou, y ab tota ma impedimenta me'n vaig a la estació de Fransa, d'hont sortim a las set menys cinch del vespre despedits per nostres amichs en Geroni Zanné, un company seu de redacció de JOVENTUT y l'Enrich Pons, cap a Hostalrich, no sens haver-me fet prometre en Zanné quelcòm pera JOVENTUT referent a nostre viatge, promesa que cumpleixo enviant eixas *cuartillas* escrites a vola ploma, esperant que nostres amichs redactors de la revista susdita dissimularán sos defectes y se'n pendrán la bona voluntat.

D. POU Y LLADÓ

EL YACHT

Va arribar al poble en el tren de las tres; baixà del cotxe, ab la Merceneta, y després de parlar ab en Jaumet y de remerciarlo llargament, pujà en una tartana que la va conduhir a casa seva. Un cop en aquesta, va admirarse de la blanca fatxada estil Lluís XV, de la superba entrada decorada ab dugas estatuas de fayans, y de la terrassa, gran, immensa, quasi sobre del mar, sobre las rocas... Còm li va agradar aquella terrassa! Assolada de marbre, llarga y ampla, semblava de castell o de palau, y la seva barana esbelta, hermosa, de marbre també, rodejantla, tan cantla, semblava embellirla més. Al sortirhi, al veure al devant seu, primer el sòl blanc, llis, conventual, després la barana, trevallada, dibuixada, artistica, y més enllà'l mar blau, silenciós, en seriosa calma, senti una cosa estranya dintre seu, una alegria trista, un dòls benestar, una delicia grisa, ennuvolada, que li produhi llàgrimas y somrisos. Estava trista, y ahora, alegre... El passat finia: anava a comensar la vida nova.

Després de sentarse y pentinar-se en la seva cambra, clara, alegre, va eixir altra volta a la terrassa. Eran prop de cinch horas; un suau oreig surava sobre'l poble: feya bo d'estarshi al ayre lliure. El sòl era a ponent; las ombras, en la terra, s'allargavan; cantava'l mar sa cansó més dolça, y las sevas besadas a la platja eran llargas, mandrosas, incitants... Un cop en la terrassa, s'abocà a la barana y contemplà ab sos ulls verdosos y fantàstichs el dansar de las onas y la escuma, als seus mateixos peus... Y se'l mirava al mar com a un ayment, espantada y ahora enamorada... El mar! Ell havia estat durant molt temps son ùnich amor, sa ilusió única. Aquella immensitat, aquell gran ull, sempre viu y despert, la encàntava; y aquella sa remor, aquell son cant, li feyan pensar en sa infantesa, quan era molt petita, quan jugava ab las sevas vehinas pel jardí, entusiasmantse ab tot, y rihent y plorant a cada moment... El mar!... Ab son dansar li recordava sa joventut y sos amors... Tot un estiu fou ell sa passió. Se banyava als matins, a hora primera, quan l'aygua era ben freda y ben neta. Y's ficava en el mar molt poch a poch, ab sibaristica fruhició, y las

onas li besavan els peus nusos, blanquissims, y las pantorrillas y las cuixas... Ella s'entregava a n'aquells petons, li plavian aquellas caricias llargas, dolsas, interminables... Y el mar l'abressava dolsament, jugant entre sas camas y sos pits, pessigollantli el coll, possehintla, dominantla. Còm s'entregava ella a aquell amor, a aquell jòch de desitj y de passió!... Y un dia—bé se'n recordava ella d'aquell dia!—va tenir una por tan gran, tan forta, qu'emmalalti y tot... Cregué que aquell amor donava fruyt, que aquell desitj anava a infantar quelcòm, que dintre del seu ventre quelcòm volia nàixer... No fou res, afortunadament.

El mar! Ell havia sigut el testimoni de sos nupcials amors. Oh, el seu primer viatge! Després de casats, viatjaren mitj any en el seu *yacht*, y aquell temps ho fou de delicias y de joyas... Begué del daurat vi de la gaubansa y va sentir l'alè de l'alegria.

Se va llevar un xich d'ayre y tornà a dins. Ja era quasi fosch. Al cel lluhian tres estrelles ab pàlida llum. Semblavan malaltas, extenuadas. Aquest pensament la feu somriure... Entrà en el menjador seriós, petit, y segué en un silló de vellut vert. Agafà un llibre, y obrintlo pel mitj, llegi. Era un llibre molt trist, la historia d'un amor desgraciat. Va llegir tres planas y el va deixar sobre la taula, cuberta per un tapet ab grans dibuixos: una historia de cassa. Va mirar al cel, ple ja d'estrelles, va abaixar el llum y... va plorar.

Era molt desgraciada. Al tornar del nupcial viatge, al tornar a ciutat, varen comensar sas penas. Son espòs era un disolut; passava las nits fóra de casa, en els cafès-cantants, ab las cortisanas y floristas, jugant barbrament, ubriagantse de licors y vins, enverinantse la sang, podrintse la carn. Vivía en una orgia perpetual; dormia, al matí, fins a las dugas, y un cop llevat, després de sentarse y esmorzar, se'n anava al club, a parlar de dònas y de carn, a encendre la sang, a tivantarse'ls nirvis, a excitar-se... Y del club se n'anava a qualsevol casa de plaher, a qualsevol bordell aristocràtic, ahont s'abandonava als seus instints... Y després de sopar, a corre-cuyta, anava ab sos amichs als cafès-cantants menys coneguts, y alli, mitj amagats, jugavan llar-

gament, mentres sas protegidas, contentas, satisfetas, agrahidas, seyan sobre sas cuixas y els ubriagavan de caricias. Aixís visqué molt temps el seu espòs; y ella ho sabia, y no deya res. Quan sortia al carrer, veyá que'ls joves la miravan, tot parlant en veu baixa, y sense voler, inconscientment, ella'ls mirava ab afany, desitjosa de llegir en sos ulls lo que pensavan al véurela passar... Però no sabia endevinarho; sabia, això si, que alhora pensavan en el seu espòs y amistansadas, però lo principal, lo precis, el per què d'aquellas miradas, may ho va saber. No va saber jamay qu'ella era més hermosa que las que protegia'l seu espòs, qu'era més simpática y més dolça... Y com l'estiuhet de Sant Marti floreix en la tardor, en el seu dolor, molt curtament, va florir una joia... Dugas setmanas el seu espòs va tornarla a aymar: la va acompanyar a un ball y al teatre, va dinar ab ella y, lo qu'es més estrany, fins va dormir ab ella... Foren dugas setmanas de nuviatge, d'amor, de passió... Però, com se fon el gel en l'aygua, aixís l'amor d'ell se fongué ab els dias. Y ella altra volta va sentirse sola, y esdevingué trista y desgraciada.

Y va passar un any de sufriments. Va emmagrir: el dolor la emmagria. Y al veures més prima en el mirall, al veures menys hermosa, tremolà. Sa joventut passava y fugia, esfumantse en el temps. Y tingué por. Arribaria a vella sens haver quasi bé gaudit del amor ni del plaher... Calia aprofitar la joventut, calia fruhir... Si, fruhiria, era precis. Tíndria un ayment ab qui gaudir, un ayment ab qui riure y conversar... Y a las nits, en el llit, se demanava: «¿qui será aquest ayment?» Y entre sas coneixensas sols una'n va trobar que fos digna d'ella y de son cos. Un seu cosí. Era hermós aquest: tenia'ls ulls molt blaus y els cabells bruns. Era jove, molt jove: tenia dinou anys. Estudiava pera metge y era un bon estudiant. No anava ni al cafè ni al billar; al teatre molt poch, y a l'òpera may; la música, ell ho confessava francament, el feya dormir; d'art no n'entenia res, y menys de politica. De lo únich qu'entenia era de'sport; jugava al *foot-bal*, sabia esgrima y anava de cassera cada festa. Era molt simpàtiche; parlava bellament, may renegava, y escullia, al parlar, las paraulas. Ballava molt bé: per'xò las dónas, totas, l'es-

timavan en silenci. Ell no havia estimat may, y de la carn solsament n'havia disfrutat tres voltas. Era, donchs, casi verge.

D'aquest xicot va enamorar-se ella; però no li digué res, no va gosar. Y ell, pera no comprometes, malgrat veure'ls gestos de desitj de sa cosina enamorada, malgrat veure sos ulls plens de foch, tampoch va dir res. El silenci va regnar entre ells. Y ella'l desitjava, l'ansiava... Y se li apropava quan podia, ab els llabis rojos y els ulls brillants, fent ressaltar la forma del seu pit, mostrant las esbeltas ondulacions de son cos... Y un dia, mentres ell llegia en el despatx, ella, mitj núa, darrera la cortina, estava desitjosa de sortir, de declararse... Però tingué por y no sortí...

Y va passar un altre any... y en va passar un altre ademés... Y un dia, al estiu, l'espòs va fugir ab una actriu en el seu *yacht* blanch, petit, bufò, que's moria de pena dins del port. Van fugir vers terras ignoradas, pelegrins del amor, romeus del plaher; solcaren els mars en cerca de paisos misteriosos ahont gaudir del amor ben lliurement. Fugiren com aucells, els qu'havian viscut com a cans...

Y al trobarse materialment sola fou quan decidi anar a aquell poble, a viure en forsa calma, a gaudir del mar y la montanya, de l'aygua y del ayre... Ademés, volia oblidar al seu espòs, fer el bé a mans plenas, reconfortarse ab Deu y escriure'l seu llibre de memorias...

Va sopar y després se'n va anar al llit... Y va somniar, y el seu somni, malgrat ésser tràgich, va plàureli... Va somniar que'l seu espòs y la seva odiada amistansada's negavan en mitj del oceà; el *yacht* s'enfonsava, y ell y ella's perdian en las onas. Y va veure en somnis els gestos que feya ell al negarse, y va veure sos ulls esparverats, eixint de las òrbitas, furiosos, y va sentir sos crits y sos renechs acompanyats de las remors de l'aygua. Y el veyá dintre'l mar, livit, cadavre, errant eternalment entre las ayguas, condemnat per Deu pel seu pecat.

Se desvetllà contenta: el tràgich somni l'havia alegrada. Però més tart, dormint la mitj-diada, tingué un altre somni que la entristí intensament. Somnià, com a la nit, que'l seu espòs y sa amistansada s'ofega-

van, però somnià que tot negantse's besavan, qu'en mitj de l'agonia s'estimavan, y que al darrer moment s'abrassavan... Y, un cop morts, varen voleyar pels ayres, sempre junts, martres del amor, y... van seure a la dreta del Deu Pare'l dia del judici universal...

Va comensar la ordenada vida. Els matins anava sempre a missa, y després de missa, a passejar; a las tardas llegia y a las nits, en havent sopat, escrivia'l seu llibre de memorias. Se feu amiga del senyor rector y del alcalde. Era'l rector molt jove y molt ros. A n'ella li va semblar que tenia una forta semblansa ab son cosí, ab el seu mitj amor de ciutat. Desseguida intimaren: ell anava a sopar a casa d'ella, y si la nit era clara y tebia, després de sopar, en la terrassa, conversavan amigablement, fins a onze horas... Allavors el llibre de memorias el va escriure ella al mitjdia, en havent menjat. Y sens adonarsen, d'esma, va escriure en aquell llibre sos amors ab aytal entusiasme, que un dia, al rellegirlo, va enrogirse. E inconscientment un dia, en aquell llibre, va confessar qu'aymava al rector, que'l desitjava... Y ell va endevinar aquell amor, y no va tornar a casa d'ella...

Va arribar l'estiu, y van tornar els banys y las delicias... El mar encara l'aymava, en-

cara l'abrassava luxuriós y encara, voluptuós, la besava. Tornà aquell amor jovenivol y tornà'l pecat, la lascivia... Oh, els petons de l'aygua! Eran llarchs com de cortisana romántica, alegres com d'amistansada jovenivola, dolsos com d'esposa. Y el mar li pessigollava tot el cos com nena pecadora, y jugava ab sas cuixas admirables, y li acariciava las caderas. La desitjava'l mar; fins, al mirarla, semblava que las onas li diguessin, tot desfentse en la platja com petò en els llabis estimats... Si, si: l'aymava ab amor infinit, immens, etern...

Y un dia — l'Anunciació de Nostra Senyora—va apareixe llà d'enllà del mar un punt molt blanch... Era'l *yacht* del espòs. Y va passar arreu de la platja, desafiant al poble ab sa blancor. Y a dalt, a cuberta, anavan els dos, els romeus del amor, els pelegrins del pecat carnal, contents, riallers, joyosos, vestits de blanch com novias, y com novias alegres. Y ella'ls va veure desde la terrassa y bojament, instinctivament, se llessà al mar per'agafarlos, pera malehirlos... Y el *yacht* seguí sa ruta, y mentres el rector, en sa capella de la rectoria vella y neta, orava a Deu pera que'l lliurés de temptacions, el mar content reya, tenint en son sí a la estimada. Y miraculosament va despullarla, y va tornarla a besar arreu del cos...

CARLES ARRO Y ARRO

PRELUDI DE TARDOR

Prop de la font la salzareda aixeca
son fullatge, que'l vent fa tremolar;
la boyra surt del riu, y dilatantse,
humiteja ab son baf tota l'afrau;
y l'ayre fa brandar la fulla seca,
que, desfentse del arbre, roda avall:

Portada pel ventot, creuha la plana,
y entre'ls sarmets, ja sechs, diu rodolant:
— Só la primera; pàmpols, preparevos,
puig prompte la tardor vos segarà —

Sentintla l'oronell, el vol refrena
y entona a la planuria un trist cantar:
— Adeu - li diu — Adeu, ja mor la fulla
la flor pert son color. . la boyra cau...
Me'n vaig molt lluny. . molt lluny. . Adeu, masía,
qu'has sentit de mos fills el dols piular. —

Calla l'aucell. Tan sols romp el silenci
la fulla que, rodant, sembla queixars;

el vent també xiuxreja... el riu murmura ..
mes tot a la sordina, tot pausat ..

Y a voltas, quan el vent la boyra esguera.
alguna qu'altra fulla's veu volar.

TRINITAT CATASÚS CATASÚS

ESCOLTEU, VIANANTS...

Vianants qu'anèu a vila,
no feu soroll caminant,
que n'hi ha una barraqueta
hont hi dorm un tendre infant.

La seva mare es a fira,
el seu pare es a llaurà
y es tan llarga la llaurada
que Deu sab quan tornaràl

Vianants qu'anèu a vila,
no feu soroll caminant,
que potsê's despertaria
y solet se trobaria...
y es trist el plor d'un infant!

FRANCESCH SITJÀ Y PINEDA

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XVII

INO Y SEMELÉ

(De Metrodor)

A las fillas de Cadmus llurs anigas
pomas van demanar; com eran dotze,
a totas Ino y Semelé'n donaren,
quiscuna per sa part. d'aquesta forma:
Ino, en nombre senàs, a tres companyas
els tres setens las hi donà de pomas;
un cinquè va donarne a dugas altras
y Astinomé després n'hi prengué onze,
quedant d'Ino la part aixís reduhida
al nombre just de dugas pomas solas.
Semelé, per parells ne feu ofrena,
de dugas quartas parts a quatre noyas;
una sisena part ne donà a l'altra,
y per fi quatre pomas a Euricora;
per ella reservantsen unas quantas,
com ho feu sa germana, sinó'l doble (1).

XVIII

LA NOGUERA

(De Metrodor)

Quín es avuy, companys, l'estat d'eixa noguera
ahir plena de nous! Ohíu, que la manera
com això ha succehit ella vos contarà:
— De mas nous Partenope el cinquè n'abastà;
Filina'n prengué'l quart; Aganipe l'octau,

(1) Antologia; XIV 119. Aquest problema'n fa dos, que's resolen separadament d'un modo similar als anteriors del mateix Metrodor. Per Ino's trobarà un total de 35 pomas, y per Semelé un total de 24 pomas, essent nombre senàs quiscuna de las parts fetas per aquella y nombres parells las de la segona

y ab un setè Oriteya volgué deixarme en pau.
Una sisena part Eurinomia'n prengué,
altras cent sis las Gracias, y las Musas també
per nou vegadas nou n'arrencaren; de francas
set no més n'han quedat dalt de tot de mas brancas (1).

XIX

EL CAMÍ DE ROMA

(De Metrodor)

El camí de Gadires a la ilustre
ciutat dels set turons, se desenrotlla
per una part sisena prop del Betis
hont s'abeuran ovellas innombrables.
D'allí a la focia Pílades de Tauris
(anomenada aixís per las grans collas
de bous que per sas pradas hi pasturan)
hi ha un cinquè del camí. Després s'atenyen
del Pirene las crestas enlayradas
y un vuyt més del viatge per fet dono,
malgrat que'l pas d'eixas regions abruptas
un dotzau del desè encara suposa.
Entre'l Pirene y els grans Alps, la ruta
forma un quart del total. Prompte l'Ausonia
comensa, y quan oviro del Eridan
l'ambre preuhat un dotzau més acabo.
Venturós viatger, faig compte al ultim
de dugas mil cinchentas estadias
que'm mancan sols per la Tarpeya roca,
car Roma, la gran Roma representa
el terme desitjat de mon romiatge (2).

(1) Antologia; XIV, 120. Resolució idèntica Resultat:
1680 nous.

(2) Antologia; XIV, 21. Resolució idèntica.
x = 15000 estadias.

A DON ARTHUR MASRIERA

A son degut temps llegirem el conciensut article del senyor Masriera intitulat *¿El geni es hereditario?* (1), y en veritat qu'es un trevall que, si nostre públich se preocupés com es degut de tan interessants assumptos, y si dongués la importancia que's requereixen als estudis estadístichs, estaria destinat a suscitar serias criticas y vivissimas polèmicas entre nostres intellectuals.

Res volèm objectar al lluminós article del senyor Masriera: al contrari, pretenèm corroborarlo y enrobustirlo ab nous exemples y ab novas investigacions y deduccions que'l fassin inexpugnable per la critica.

Diu el senyor Masriera que'l *geni* es indefinible, y que tots els filosops y crítichs qu'han intentat definirlo no han pogut fins ara arribar a donarne una explicació clara y completa.

De cap de las maneras voldriam ferir la susceptibilitat del erudit senyor Masriera, ni pretenèm esmenarli la plana, si reproduhim dugas definicions del *geni* que, segurament, hauràn passat desapercubudas al il·lustrat redactor del *Diario*.

La primera es del professor hannoveriá Von Rictjzhauten, qui en sa obra *Anatomia de las passions y de la inteligencia reflexa*, diu textualment que «del estat animich impulsor de las grans corrents nirviosas que transmeten la forsa medular a las cavitats medulars, podèm dirne *geni*.»

L'altra definició es del poeta y filosof japonès Mita-Kalutico, qui, en una conferencia donada'l dia 11 de febrer del any passat al *Tusicata* (Ateneu) de Tokio, diu «que'l *geni* depèn dels efluvis nirviosos que reb el cervell quan se troba en potencia y que, al excitar sa substancia, el posan *in actu*.»

Ja veu, donchs, el senyor Masriera, qu'ab dugas definicions són casi idènticas; y malgrat el regust materialista dels dos autors citats, segurament reconeixerà que donan una noció ben clara y ben acceptable de la idea de *geni*.

Respecte a las consideracions que fa dit senyor, y als exemples qu'esmenta sobre la

herencia del *geni*, els refor sare m ab altres exemples y consideracions que acabaran de convèncer a nostres llegidors de lo rahonadas y eloqüents que són las afirmacions d'en Masriera.

Si ens fixèm en l'alta politica, en l'art de la guerra y en la governació dels Estats, als exemples del article del *Diario de Barcelona* devèm afegirhi els de Pere'l Gran de Russia, Weyler, Eugeni de Savoia, Canalejas, Washington, Salmerón, Chamberlain, Delcassè y León y Castillo. Cap d'ells té entre sos descendents continuadors del seu *geni* ni de las sevas obras capdals.

Entre'ls novelistas hi ha exemples pera tots els gustos, car si per una part tenim a Zola, Tolstoy, Manzoni y Cervantes, per l'altra hi ha'ls exemples dels Oller pare y fill, tots dos escriptors. (Malas llenguas asseguran que'l fill ho farà millor que'l pare.)

Hugo, Heine, Salvador Rueda, Ramos Carrión, Dante y Walter Scott no tenen cap parent poeta. En cambi, els nostres Frederich Soler y Ernest Soler de las Casas, pare y fill, són tots dos poetas tendrissims.

Els poetas *refinats* són tots ells sens hereus literaris: vegis, si no, l'exemple de Petrarca, Ausias-March, de Vigny, Heredia y Guillèm A. Tell (mestre en Gay Saber.)

Tirso, Goldoni, Calderón, Shakespeare, Ignasi Iglesias, Ibsen y Giacosa, apareixen completament isolats en sas families, y l'exemple dels germans Quintero sols serveix pera confirmar la regla general.

Mme. Stäel heretà'l talent de son pare, y en cambi la Pardo Bazán y Santa Teresa de Jesús no tenen cap intel·lectual entre'ls seus.

Dels esculptors, Duquesnoy, Pradier, Falguière, Querol, Hahnel, no tenen cap successor entre'ls que portan els seus noms.

Els grans economistas Sully, Colbert, Bentham, Franklin, Adam Smith y Fernández Villaverde, no tenen continuador de son *geni* en sas respectivas families.

Entre'ls músichs hi ha de tot: car si Beethoven, Bretón, Verdi, Gounod, Chapi, Frank y Chopin no tenen parents músichs, en cambi Wagner ha tingut un fill músich, y sens anar tan lluny, nosaltres tenim els exemples dels Goula, pare y fill, y el d'en Gay, que per afinitat es parent del monumental poeta Marquina.

(1) Pera millor comprensió de tot quant consignèm en el present escrit, recomanèm a nostres lectors que consultin l'article a que'ns referim, publicat en el *Diario de Barcelona* del 5 del corrent, edició del matí.

Metchinicoff, Letamenti, Pasteur, Cajal, Kitasato, Roux, el baró de Bonet y Koch no tenen continuadors de sas glories en las sevas llars: però, en oposició a n'ells, en Rodríguez Méndez té un brillant estol de fills y de nebots disposats a seguir las tradicions mèdicas de la familia.

Y per ultim, entre'ls jurisconsuls més emponents, tenim l'exemple dels Savigny y dels Camin, en que'ls fills segueixen las gloriosas petjadas dels pares, y els de Papiniá, Almeida, Demòstenes, Món y Bascós, Licurgo, Solón y Roig y Bergadà, que no tenen cap jurisprudència entre sa parentela.

En conclusió: es impossible assegurar d'un modo definitiu si el *geni* es o no es hereditari, car hi casos y consideracions en pro y en contra; de modo que a la proposició formulada pel senyor Masriera al preguntar si el *geni* es hereditari, imitant a don Narcís Oller respondrém: «Ho dubto!»

RAFEL VALLÉS Y RODERICH

LA EVOLUCIÓ FILOLOGICA DE LA REPUBLICA ARGENTINA

Ab aquest títol el nostre amic en Joseph León Pagano va dar, la nit del 5 del actual, una brillant conferencia en la sala de càtedras del «Ateneo Barcelonés». En ella, partint del concepte modern del llenguatge, es a dir, considerant que tota llengua es un organisme vivent subjecte a las lleys de tot organisme, o sian las de naixement, creixensa y mort o desaparició, y ademés reproducció de similars que després se diferencian adquirint vida pròpia, en Pagano'ns feu veure còm avuy neix la *llengua argentina* oriunda de la llengua castellana.

Al adquirir independència aquella República, al diferenciarse afectant una evolució superior, per forsa'l llenguatge devia diferenciarse també. A això hi concorrien varias causas. Aquell país republicà, ja no eran las Castellas monàrquicas; el medi ambient, el cel y el sol, la flora y la fauna, eran completament distints; els autòctens eran rasses molt diferentas, no pertanyent al mateix grup étnic de las que hi varen anar d'Espanya. Després, ab la independència va obrirse un ample camp a la emigració d'altres europeus; els italians varen formar la majoria, barrejantshi també'ls francesos, inglesos, alemanys, belgas, etc. Aquest embolòm de rasses *arias*, moventse en aquell terrer en contacte ab indis, no podia conservar la

llengua castellana ab l'encarcament ridicul qu'han pretengut sempre'ls acadèmichs d'Espanya. El castellà a principis del sigle XIX estava ja a punt de devenir una llengua si no morta, momificada, assecantse cada dia més. Els antichs mots gràfichs queyan en desús, y els nous no venian, o venian del calò gitano, o eran malas traduccions del francès. Ja ningú deya *algaznar* de fer espetech y gatzara; ningú deya *ringla*, ni *testa*, ni *estofa*, ni *parranda*, ni *espejarse*, ni *espejear*, ni altres mil mots gràfichs del castellà viu. ¿Què havia de passar a Buenos Aires? Lo que li va passar al llatí a las Galias, a Iberia y fins a la mateixa Italia. Va adoptar noms dels invasors, ne va adoptar ab la tònica y els giros dels autòctens, y tot plegat fonentse y organisantse ab las exigencias de la Vida, va dar lloch a las llenguas neolatines.

Aixis ens mostra la evolució del llenguatge argenti en Pagano, ab gran acopi de conceiments. Y ens fa veure còm, diferenciantse poch a poch del antich castellà, que sols va darli el primitiu lèxich y la primitiva sintaxis, està en vias de devenir idioma propi.

Y aixis passa y passarà ab tota llengua qu'ha sigut adoptada per un poble que no es el que l'ha creada. El qui l'adopta se la posa a la seva mida, y ha de transformarla per forsa. Pretendre lo que'ls castellans pretenen, que rasses d'un altre geni parlin el castellà castis, es un disbarat que sols pot cabre en caps de fusta.

La conferencia del nostre amic fou aplaudidissima pel públich en general, y en particular per tots els inteligents, qu'en el saló abundavan, comptantshi personalitats distingidissimas.

POMPEYUS GENER

REVISTA DE REVISTAS

El segon número de la revista *Forma* no desmereix del primer. Conté hermosas reproduccions d'obras d'en Feliu de Lemus, Cardona, Zuloaga, Vázquez, Masriera, Riquer y Mas y Fondevila; ademés un notable retrat d'en Joseph Napoleón, atribuït a Faugier, pintor francès naturalisat a Espanya y que dirige la Escola de Bellas Arts de Barcelona, y una reproducció del quadro *Sant Benet* (escola sevillana) recentment adquirit pera'l museu de nostra ciutat. En el text s'hi troban sengles estudis sobre'ls pintors Feliu, Vázquez, Galwey y Zuloaga, firmats per M. Utrillo y Pinzell, y un original article de teatres firmat per T. Espis.

Universitat Catalana. Aquesta important revista, orgue de las entitats escolars y docents catalanas, va prosseguint dignament sa obra d'educació nacional. En son número 4 s'hi llegeixen notables treballs d'en R. Patxot y Jubert, Manuel Torres y Campos,

J. M. Tallada, y unas traduccions de Novicow y Kropotkine.

Arquitectura y Construcción. El darrer número qu'hem rebut d'aquesta revista publica interessants treballs dels senyors Vega y March y Madorell y Rius, essent remarcable d'una manera especial l'estudi que sobre l'escultor Alonso de Berruguete ve publicant el senyor Agapito y Revilla. Els grabats són nombrosos y reproduheixen excelents obras artísticas.

Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa. El darrer número publicat, pertanyent al primer trimestre d'aquest any, contéls següents treballs: *Teodoro Mommsen*, per M. R. de Berlanga; *La Junta de Gerona en sus relaciones con la de Cataluña en 1808 y 1809*, per Emilio Grahit; *Anals inèdits de la vila de la Selva del Camp de Tarragona*, per Joan Pié, pbr., y unas interessants notas bibliográficas d'en P. Casades y Gramatxes.

Nuestro Tiempo (Madrid). El número del passat abril d'aquesta revista publica, entre altres bons treballs, un erudit article de don Rafael Maria de Labra titulat *La cultura superior española*. Devèm esmentar també la crònica científich-filosòfica que firma'l senyor Edmundo González-Blanco, y l'article del senyor Adolf Posada sobre *El Museo Pedagógico Nacional*. Com a notas d'actualitat són remarcables las del director de la revista senyor Canals, qu'en son acostumat article *El mes pasado* apunta sas impressions sobre'l viatge del rey a Catalunya, fent una apologia de la politica del senyor Maura, a qui considera mal comprès y mesquinament criticat a causa dels vicis polítichs que tan embrutit tenen l'Estat espanyol y que fan que passèm a tots els polítichs per un mateix raser al judicarlos. Fins no negant bona fe a n'en Maura, fins admetent que aqueix enemich d'ahir del Catalanisme hagi pogut evolucionar en poch temps fins a ésser un amich vergonyant de las nostras ideas nacionalistas; fins concedint que *la revolución desde arriba* sols pot empèndrela un conservador de la manera qu'ell la emprèn, haurà de convenir el senyor Canals en que la desconfiansa dels catalanistas radicals es ben lògica, tota vegada que la politica catalana sempre trobaria obstacles invencibles de part de la politica espanyola en aqueix Congrés de diputats del que ho hem d'esperar tot tant en Maura com nosaltres, y que tan hostil es ara y seria sempre a la causa de Catalunya, encara que la representació nacional fos veritat y no estés vinculada en polítichs d'ofici, donchs els representants de las altras regions, centralistas en sa majoria, també hi aportarian son criteri centralista y enemich per tant de las aspiracions catalanas. Els pobles que res desitjan no poden pas capir las aspiracions d'un poble viu com

el nostre. A major abundament, els catalanistas hem esperat debadas de part del senyor Maura una concessió concreta en favor de Catalunya, d'aquesta regió a la que tant afalaga y de la que tant espera, segons diu, l'actual quefe del govern espanyol. Per lo demès, en Maura ha sigut aqui considerat com home de més talent que'ls altres polítichs, però diguis lo que's vulgui, a Catalunya no ha triomfat, ni molt menys, devant nostre: haurà, en tot cas, triomfat devant dels que viuhen dels petits aconteixements de la politica menuda, dels quals pot ben riures en Maura, puig són inferiors a n'ell. En la secció de *Novas* ens estenèm un xich més sobre'l concepte que'ns mereix la politica d'en Maura.

La Lectura (Madrid). Conté treballs de González Serrano, Adolfo Posada, Joaquín Prida, Francisco Acébal, E. Navarro Ledesma, Rafael Altamira, Rafael Domènech, C. Bernaldo de Quirós, Angel Guerra, Miguel de Unamuno, etc., etc.

Revista Social. Resultan notables els treballs qu'en son número d'abril publica aquesta revista, com són *La trata de blancas*, per Ramón Albó y Martí; *Beneficencia pública y privada*, per Manuel Durán y Bas; *Las viviendas de los obreros pobres en Barcelona*, per Manuel Escudé Bartoli; *Los «Convict camps» y el «peonaje» en los Estados Unidos*, per Domingo Canal Torres; y molt particularment la crònica del moviment social.

Hojas Selectas (Barcelona). El número corresponent al actual mes de maig d'aquesta interessant revista conté una reunió de treballs d'actualitat, ilustrats profusament, com són: un estudi sobre'ls Jochs Florals, sos orígens, vicissituds y restauració en l'època present, per J. F.; un article sobre'l para-proyectils Benedetti; altre sobre Isabel II y son regnat, ab gran nombre de retrats de diferents èpocas de la vida de dita reyna; una informació gràfica completíssima del recent viatge d'Alfons XIII a Catalunya, etc., etc.

Entre las revistas francesas cal esmentar *Mercure de France y L'Européen*, ab sas nutridíssimas crònics internacionals, *La Revue du Bien*, *L'Anthologie Revue*, *Le Ménétre*, *Le Journal des Pyrennées Orientales*, etc. En *La Renaissance Latine* s'hi llegeixen articles interessants de Paul Louis, sobre *L'Ouvrier devant l'Etat*, Leconte de Lisle, y Albert Métin, que firma'l treball *L'Inde base de l'Imperialisme*, de palpitant interès polítich. Es remarcable també l'article de Florencio Odero *Le Bayreuth français*, a propòsit de las representacions d'*Helena* a Monte-Carlo. En la secció bibliográfica's fa un elogi de nostra revista y del criteri ample en que s'inspira, y una critica del llibre *Marines y Boscatges* d'en Ruyra, a qui's considera com un dels grans escriptors del renaiement literari de Catalunya. — Lluís Via

NOVAS

S'han comensat a circular els nomenaments de delegats y el projecte de Bases pera la pròxima Assamblea de la *Unió Catalanista*.

Els projectes ab esmenas hauràn d'ésser retornats a la Junta Permanent avans del dia 15 del mes actual.

La Junta Permanent ha acordat concedir passes d'entrada a l'Assamblea als diaris d'aquesta ciutat que vulguin informar a sos llegidors de las deliberacions de la mateixa.

Els periòdichs de fóra que vulguin assistirhi per igual motiu, hauràn de sollicitar el *passé* ab vuyt dias d'anticipació, mitjansent autorisació escrita del director, que s'haurà de presentar a la secretaria de la *Unió Catalanista*.

Las masses de la *Fraternidad Republicana* estàn que no hi veuen de cap ull, y parlan d'aixecar archs de triomf al seu *rey*.

Perque diu qu'en Salmerón, aqueix krausista ranci, aqueix sabi frustrat, aqueix home de govern fracassat, aqueix bon home, en fi, de las *cuatro unidades*, vindrà a Barcelona: es a dir, farà també'l *seu viatge*.

Altras personas, que ni són *massa* ni són de la *Fraternidad Republicana*, també'n parlan d'aqueix viatge. No sabèm ab quin fonament, diuen qu'en Salmerón vindrà, y que, *evolucionant* en las sevas ideas, farà declaracions autonomistas procurant augmentar l'estol republicà a Catalunya, com en Maura ha procurat augmentar l'estol conservador.

Sembla que's tracta d'una habilitat d'en Maura, que juga ab els republicans simulant batallas, com la quitxalla ab els soldats de plom. La cosa la explican de la següent manera:

Conventus en Maura de que la vida politica espanyola put a cadavre, y de que lo ùnich que hi ha de sà y de vital sols pot trobarho a Catalunya y en l'autonomisme català, ha aconsellat a n'en Salmerón que vingui y que també parli en sentit autonomista. D'aquesta manera'l partit conservador que tan anèmica existencia arrossegava, pot nodrirse ab forsas vivas y, com el fènix, renàixer d'entre sas cendras. En Maura, l'ùnich monàrquich que s'ha atrevit a combatre públicament la politica de partit, y fins a parlar de lo relatives que són las formas de govern, vol manifestarse aixis estadista d'altura, y, donant la mà als autonomistas pera que intervinguin en la governació del Estat, pot seguir afirmant que fa la revolució desde dalt. En cambi, en Salmerón, segons còm parli, semblarà que claudiqui, y al combatre a n'en Maura com a monàrquich o com a reaccionari (la eterna cantarella dels republicans espanyols), el consolidarà en son pedestal, y per sa part no farà gayres

prosèlits més. tota vegada que dintre la massa cada dia són en menor nombre'ls analfabets, y entre'ls catalanistas hi abundan els conservadors y els individualistas anàrquichs, enemichs uns y altres dels republicans del *partido unico*.

Si tot això es cert, com que a n'en Salmerón ja'l veurèm venir, li encarreguèm que no s'esveri si ens veu riure quan fassi certes declaracions. El seu amich Maura no s'apura per tan poca cosa y ja ho té previst tot.

Fins aqui, la politica d'en Maura es lògica. Ell demostra ésser home d'iniciativas y habilitat procurant atreures aquells elements del país que realment signifcan quelcòm. Però ¿farà res més que atreuresels? ¿passarà d'aquí? ¿la realitzarà l'obra de regeneració politica y social que, encara que ab mitjás tintas, té promesa? ¿la consumarà la revolució pacífica? Ell diu que de l'ajuda nostra depèn. Però'ls catalanistas purs y radicals, encongint las espatllas y somrihent, devèm respòndreli:

«No es que siguèm separatistas, com diuen els explotadors de la massa imbècil: però tu, Maura, estàs compromès a salvar a Espanya, mentres que nosaltres en nostre programa, tot considerantnos dintre l'Estat espanyol, sols ens comprometèm a salvar a Catalunya. Vetaqui per què no podèm aliarnos ab en Salmerón com qualsevol Vallès y Ribot, y vetaqui per què no podèm aliarnos ab tu. Encara no'ns coneixes prou. Som nacionalistas catalans, y dintre l'Estat espanyol no podèm posar fe en cap politich que no reconegui y confessi tots els drets de la nacionalitat catalana.»

Som desconfiats. *El catalán es desconfiado*. Ademés, ¿còm hem de creure en en Maura, si tenim l'exemple del acte d'en Cambó? Si en Maura no volgué ab sa presencia sancionar las aspiracions de Catalunya en un pas de comedia, ¿còm hem d'esperar qu'assistis al drama de debò, que no oposés objeccions al lògich procés de la trama, ni, sobre tot, al desenllàs? Fins a pesar seu hauria d'oposarnhi.

Era ahir qu'en Maura deya al doctor Robert, en el Congrés, que *cuando se ha llamado programa separatista al programa de Manresa, se ha dicho mucho menos que la verdad, porque es mucho más. es un programa de disolución nacional y de negación de la patria. Sobre las bases de Manresa no hablemos, porque sobre eso no cabe transacción ni debate. Lo grave no es que sean mil, dos mil ó cien mil los catalanistas: lo grave es que puedan decirse y cantarse en Cataluña las cosas que se dicen y se cantan.*

Ara bé: en Maura, a pesar del seu talent, digué'ls anteriors disbarats y demostrà que no'ns podiam entendre al parlar de patria ni al parlar de nació. Y el mateix Maura, desde'l poder, en lloch de perseguirlas, ha tole-

rat y fins afalagat las ideas qu'avans combatia. ¿A què obeheix aquest cambi? ¿Es que ha vist després en l'autonomisme horitzons polítics qu'avans desconeixia a pesar de la seva cultura? Es que sols posa en jòch sas habilitats pera reorganisar el partit conservador?

Que l'ajudin, donchs, a fer la revolució desde dalt tots els que's sentin ab prou abnegació pera ferho. Tots són ben lliures. Mes, si's diuhen autonomistas, qu'ho fassin ab la cara ben descuberta, pera que tots ens coneguèm, pera que no estigui en tela de judici la llealtat de ningü, y pera desllindar els camps sempre y quan convinga.

El passat dissapte fou el literat mallorqui Miquel S. Oliver qui donà al Ateneu una llant conferencia desenrotllant el tema: «Evolució y extensió del Catalanisme.»

N'extractèm els següents hermosos paragrafs, que per son esperit ens recordan els de *La Patria Nova*, d'en Maragall, y que valgueren al senyor Oliver forsa aplaudiments:

Diguèmelshi a n'els nostres impugnadors la veritat que'ls amagan llurs guías y profetas; enderroquèm aquest mur d'isolament y desconfiansa que no escua als forts; aplanèm tots els camins que conduecan a nosaltres y que vingan a vèurens d'aprop, que las rasses vigorosas may han temut el contacte ni la perdua de la personalitat.

Veuràn llavors com la organizació material de las forsas es sols cosa accidental, però que l'esperit es essencia y substancia; veuràn que quan sembla somorta l'activitat política renaix l'activitat social més ferma que may, creant un ambient que abasta a tothòm, als més distanciats en ideas polítiques.

Aquesta es la gran ombra que projecta Catalunya; aquest es el pes formidable ab que comensa a gravitar y a influir sobre Espanya.

Emanació de la personalitat de Catalunya es un concepte de civilització efectiva contra la civilització oficial espanyola.

Va escaures a plantejarse'l problema català com un himne d'esperansas que discordava de la elegia espanyola, perque en aquest problema hi glateix més que una aspiració política: hi batega una lluyta de civilitzacions y d'ideals que, lluny de dividir y distanciar, pot determinar una nova plasmació de la Iberia (1).

No's tracta d'una fatuitat patriòtica; sinó que, anant de cara a un objectiu autonòmic, interior y modestament català, podem determinar una fecondació creadora en las lentíssimas evolucions de las societats.

Els propòsits dels homes molts cops se veuhen engrandits per la realitat guardadora de grans sorpresas. Els precursors dels Jochs Florals no tenían fe en la reconstitució del nostre llenguatge literari; els restauradors d'aquesta Institució no's creyan que tingués transcendencia política; els organiscadors del catalanisme militant no esperansavan que aquest ens portés una verdadera cultura social.

(1) Això fins en Maura ho ha dit a sa manera, y aixís diu que ho creu. Sols falta que Catalunya *cregui* en la sinceritat d'en Maura.

¿Qui sab, donchs, si nosaltres anirèm més lluny de lo que'ns proposèm? ¿Per ventura no s'ha calificat de demencia lo qu'havía de constituhir l'obra de la generació vinenta?

La realitat es massa gran pera emmotllarse al nostre esperit: es aquest qui deü aixamplarse pera abastar la realitat.

Els nostres lectors ja's deuhen recordar de la *nova* que dedicarem fa poch a aquells alemanys de Sant Feliu de Guixols.

Ara en el periòdich *La Informació* de dita vila hi hem llegit un comunicat en el que, entre otras gracias, ens diuhen las desgracias següents:

Muy natural y cortés es que así los alemanes como los extranjeros de cualquier otra nación, á la llegada del rey de España adornen sus pisos ó casas, cumpliendo así con un deber de cortesía que natural y adecuado es, no produciéndoles ninguna ventaja material.

Dice aquel gaceticero infeliz que los alemanes del Ampurdán son los chinos de Europa, todos hijos de pastores protestantes (no hay ninguno que lo sea), que consideran á España cual país conquistado (mentira, burrol) que los alemanes somos afamados (parece nos quiere pagar algo), que somos serviles ¡vamos! la mar de bestialidades que hacen reir á sus mismos compatriotas.

Tiene que confesarse que tal fenómeno y gaceticero no será chino de Europa pero ¡sí un *cafre* quien desconociendo completamente á los alemanes que residen en el Ampurdán, les vitupera y rebaja injustamente.

Aquí en el Ampurdán no hay hijos de pastores protestantes ni cuatro cuartos. Los alemanes que viven por aquí trabajan y se ganan el pan cotidiano honradamente, trabajando seguramente más que aquel riffaño, quien por cierto vive de lo que ganaron sus padres ó abuelos, desquiciando hoy á unos cerebros débiles y envanecidos de utopias. ¡Que firme su nombre, su «gracia» aunque muy poca gracia nos hace, y entonces haciendo lo mismo los chinos de Europa, ya se podrá balar más intimamente!

Rebaja aquel sujeto á Montaner de Palamós, al hombre activo, quien trabaja incesantemente, y generoso en todo por el bien común. ¡Ojalá hubiera muchos *Montaners* en Cataluña y pocos mancha papeles como tú, gaceticero! Mejor iría el país.

No copièm més, perque, com a mostra *literaria*, ja n'hi ha prou pera que'ls lectors se fassin càrrech de que aqueixa gent que tant ens tracta de gaceticers, ni tan sols sab *gaceticillejar*. Però'ls hi contestarèm lo següent.

1er Nosaltres no criticarem que'ls alemanys de Sant Feliu adornessin son hostatge ab motiu de la visita reyal: lo que reprobavam era qu'ho fessin d'una manera intencionada pera comprometre al Centre Català, donant lloch a que algún periodista, ab intencions qu'ell se sabrà, digués que aquell Centre havia mancat a son programa.

2.^{on} Es cert que no tots són fills de rabadà protestant: ja sabèm que n'hi ha qu'encara no hi arriban, però no volguerem apretar massa. Que tots ells ne són fills espirituals, ben clar ho diu l'esperit evangèlich que respandeix en el comunicat qu'en part transcrivim.

3.er En quant a que altra cosa fóra Catalunya si hi hagués uns quants Montaners, devèm dirlos hi que, si aixis fos, nostre país semblaria una colònia alemanya, desgracia qu'hem de procurar evitar a tota costa.

Y finalment: Diuen que som anònims. Tots els treballs de JOVENTUT no firmats són de redacció, y si passen per casa sempre trobaràn algú que'n respongui.

Fa unas quantas setmanas que cada diu-jous, a l'hora més impensada, ay que tinch, ay que tinch, ens sentim atacats d'esgarrifosos dolors. Es que'ns *esquinsan* al arribar a la «Lliga de Catalunya».

La «Lliga» ens esquinsa, ens escup, ens llensa... Qualsevol diria que li volèm mal, que li fem algú retret...

Arrojar la cara importa,
que el espejo no hay por qué

digué'l faulista.

Però lo millor del cas es que'ls de la «Lliga» no hi estàn suscrits al nostre periòdich. Alguns dels socis el lligian *ematllevantlo* a la *Unió Catalanista*, ahont tenim la costum y la delicadesa d'enviarlo setmanalment, quan totplegat, vetaqui que'ns innovan que las clases directoras de la «Lliga» han anatematizat JOVENTUT, dihent que ningú que s'estimi deu llegir-la, y és clar, els escolans d'amén que tenen mal gènit s'hi han fet ab las unglas ab nosaltres, y ens esgarrapan y esquinsan.

Apart del mal que a nosaltres ens han fet, la victima aquí es la *Unió*. Es allò que's diu: «cornut, y pagar el beure.» Aixis veyèm a la *Unió Catalanista* aguantar las molestias y els inconvenients d'estar rellogada en certas casas.

Els japonesos dominan ja la península de Liao-Tung, de la que s'han fet amos realisant ab decisió y fermesa un gran plan de campanya capàs d'humiliar als més hàbils generals de la Europa.

En els anys de la frenologia s'hi operarà d'aquesta feta una revolució. Queda demostrat que la gent de cara aplanada són menys tontos que'ls altres; l'àngul facial de 90 graus haurà d'ésser considerat àngul obtús, y gent obtusa, per lo tant, els russos y tots els europeus.

Se contan fets heroichs. Molts japonesos se fan matar o's matan voluntariament, avans que fugir o deixarse auxiliar per l'ennemich, en certas accions de guerra en que hi podrian salvar la pell després d'haver fet danys greus al contrari. Hem tornat als temps barbres (volèm dir heroichs) de Sagunto y Numancia. En el sigle xx els barbres europeus, ambiciosos, degenerats y crudels, s'han topat ab altres barbres més primitius

y més enters. Guanyan aquests, però si no fossin barbres no guanyaria ningú, perquè no's barallarian.

La barbarie russa ha vingut a menos dintre la *civilisació moderna*. Pas a la barbarie del Japó!

S. M. Catòlica el rey d'Espanya, al visitar Barcelona, donà 15.000 pessetas pera'ls pobres de la ciutat més populosa de sa Monarquia.

M. Loubet, president de la lliurepensadora, masònica, juheva, etc., República francesa, ab l'objecte de commemorar sa visita al Quirinal, ha donat 40.000 franchs pera'ls pobres de la ciutat del Vaticano.

Ja tenen rahòls clericals que diuen que'l dia que no hi hagi religió s'haurà acabat la caritat al món! Es veritat que'l rey d'Espanya cobra vuyt vegadas més que'l president de la República francesa, però s'ha de tenir present que l'un es chefe d'Estat per dret divi, y l'altre per dret humà.

A la sala d'actes del Ateneu, en Robert hi té exposats una quarantena de treballs. Són, en sa majoria, caricaturas. Coneguda es de tothom la seva firma com a caricaturista, ram en el que no ha despuntat sinó per la profusió de dibuixos ab que ha ilustrat els periòdichs festius. Es qu'en el fons en Robert no es pas un caricaturista, ni molt menys; no sent la part ridicula de la humanitat. Ab en Robert se veu ben clar l'exemple del artista impossibilitat de produhir lo que sent, y obligat a produhir lo qu'està lluny de la seva personalitat pera guanyarse la vida. Las mateixas caricaturas que té exposadas ens hó demostran, essent molt millors que las que fins ara porta publicadas obehint a las exigencias de las empresas periodisticas. Dos estudis al oli acaban de donarnos la rahò: fets del natural, sense buscar la part ridicula, sinó la bellesa de color y forma, són ensepegats, aixis com algú apunte al carbó, que'ns prediuen qu'en Robert farà quelcòm en son pròxim viatge a Paris, si estudia y, deixant la caricatura, tracta d'abordar l'art serio, qu'es ahont está cridat a distingirse.

El dimars de la setmana passada donà l'Orfeó Catalá un concert a Novetats, ab la cooperació del mestre Granados.

L'Orfeó executà dugas obras del maloguantat mestre mallorquí Antoni Noguera, qu'obtingueren molt bon èxit, repetintse una d'ellas, *Hivernenca*.

En Granados interpretà al piano altras composicions d'en Noguera, aixis mateix rebudas ab grans aplaudiments.

L'Associació «Foment del Teatre Lirich Català», en una alocució publicada'l 27 del passat abril, exposa la necessitat de combatre'l mal gust que, invadint el terreny del art, ja per medi del *gènero chico*, ja per altres manifestacions exòtiques y barroheras, contrarresta y fa que no sia complert el nostre renaixement. Al efecte, y pera seguir fomentant l'obra d'educació artistica que desinteressadament ve realisant dita associació, demana'l concurs de tots els que poden contribuir a dita obra, ja ab sa intellectualitat o ja ab sas suscripcions.

Pera la festa major de la vila d'Hostalrich, que s'escàu el dia 2 de juliol, se prepara enguany un certamen literari pera contribuir al enaltiment de nostras lletras, haventse ja publicat la convocatoria. S'ofereixen nou premis ademés del de la Flor natural. Els treballs, rigorosament inèdits y escrits en català, hauràn d'ésser remesos al domicili del secretari del jurat, en Arnau Martinez y Serrià (Plassa Catalunya, 3, 3.er, Barcelona), avans del 15 de juny. Forman el jurat calificador els senyors Domingo Pou y Lladó, president; Jacinto Laporta, Ramón E. Bassegoda, Pere Riera y Riqué, Enrich de Pons, Geroni Zanné, vocals; Arnau Martinez y Serrià, secretari.

A la llista de suscriptors pera l'*Homenatge a Joan Maragall*, publicada en el passat número, devém afegirhi els senyors I. Soler y Escofet, Joseph Benet, Santiago Gubern, y Antoni Añón. En lo successiu, pera publicar la llista dels donants, esperarem qu'estiguin enllestits els preparatius del llibre qu'en honor d'en Maragall s'ha d'editar.

El Mitjdia de Fransa va a celebrar el cinquantenari de la fundació del *felibrige* (21 de maig de 1854) pels set poetas provensals, T. Aubanel, J. Brunet, P. Giéra, A. Mathieu, F. Mistral, J. Roumanille, A. Tavan. En el castell de Font Segugne, del poble de Gadagne (Vaucluse) es ahont se reuniren aqueixos set homes, dels quals avuy sols viuhen en Mistral y en Tavan; y es també ahont se reuniràn tots els *felibres* el dia 23 del present maig, dilluns de Pasqua granada.

¿Què serà aqueixa festa? En Mistral, consultat recentment, quan a Arlés se trobavan reunits pera la *Festo Verginenco* tots els majors, declarà qu'en vista de la dificultat de poder organisar un banquet en camp ras, cada *felibre* duria sas provisions. Després afegí el mestre: «No anèm a Font Segugne a banquetejar. Sobre aquell puig provensal ens hi trobarem millor, com en la montanya del Evangeli, pera predicar la bona paraula de la Llengua d'Oc.»

El cinquantenari del *felibrige* serà, donchs, una magnifica festa del esperit, y Font Segugne estarà, dintre de poch, a l'ordre del dia. En Tavan publicarà aviat sos recorts de la memorable jornada. Y, pera popularisar la fetxa 21 de maig 1854-1904, els *felibres* han editat un sagell commemoratiu de Font Segugne, en el que s'hi veu el perfil d'en Mistral, elevantse per demunt de la Copa, aureolada com Cálzer, ab la estrella dels set noms dels set primers *felibres*.

Hem d'afegir que s'han pres totas las precaucions pera permetre y facilitar la reunió magna dels *felibres* y de llurs amichs a Font Segugne, ja que'l govern francès no sols no hi posa reparo, sinó que fins facilita aytals reunions que tant de bé fan al progrés.

JOVENTUT s'adherirà ben òstenciblement a aqueixa festa de la patria, dedicanthi tot l'homenatge degut en un suplement artistich y literari qu'està ja en preparació.

Publicacions rebudas:

Trilogia del cor, aplech de poesias de Hermenegild Carrera y Miró. Els versos d'en Carrera són espontanis y senzills, sense que donguin cap nota nova. Preu, 1 pesseta.

Puñaditos de sal, chistes ilustrados. Colecció de *chistes*, ab els grabats corresponents, destinats a distreure y a fer passar la estona. El volúm, que consta de 192 pàginas, se ven a 1 pesseta, y ha sigut publicat per l'agencia periodistica Victor y C.^a, de Barcelona.

Tarjetas postals publicadas per en Joseph Soler y Escofet. S'hi reproduheixen varias vistas de Bellver (Cerdanya) y sos encontorns, ab molta pulcritud. La colecció consta de dotze postals, essent la primera que s'ha publicat ab vistas d'aquella escayenta població.

Viatge al voltant de la meva cambra, per Xavier de Maistre, traducció catalana de Rafael Patxot y Jubert. La Biblioteca Popular de «L'Avenç» publica en són volúm XXII aquesta interessant narració. Preu, 50 cèntims.

Desilusión, novela per J. Massó Torrents. Hem rebut la primera part d'aquesta novela del eximi prosista senyor Massó y Torrents. Esperém coneixe l'obra complerta pera donarne un judici critic. Preu del primer volúm, 2 pessetas.

Lo forn d'en Pere Pastera, sainete de costums vilatanas, en un acte y en prosa, original de R. Ramón y Vidales. S'aprecian en aquesta obra la observació del natural, la gracia del diàleg y el coneixement del teatre qu'han fet d'en Ramón y Vidales un dels autors còmichs de renòm ab que compta la escena catalana. L'obra fou estrenada ab molt èxit en el teatre Romea, la nit del 5 d'abril prop passat. Se ven a 1 pesseta.

NOSTRE FOLLETÍ

Ab el present número repartim a nostres lectors la cuberta, dibuixada per en Sebastià Junyent, pera enquadernar l'obra

LES DISPERSES

original del eminent poeta Joan Maragall.

Las personas que conservin complerta y en bon estat la colecció dels folletins de dita obra, poden durlos junt ab la cuberta a aquesta Administració, ahont se'ls hi retornarà al acte l'obra enquadernada en rústica mitjansant la entrega de **20 cèntims**. Pel preu de **50 cèntims** facilitèm enquadernacions **cartonné**.

L'obra queda posada a la venda en llibrerías y kioscos al preu de **2 pessetas**.

Conforme tenim anunciat, ab el vinent número comensarèm a repartir en nostre folletí la novela

SOLITUT

original del eminent escriptor Víctor Català.

JOVENTUT

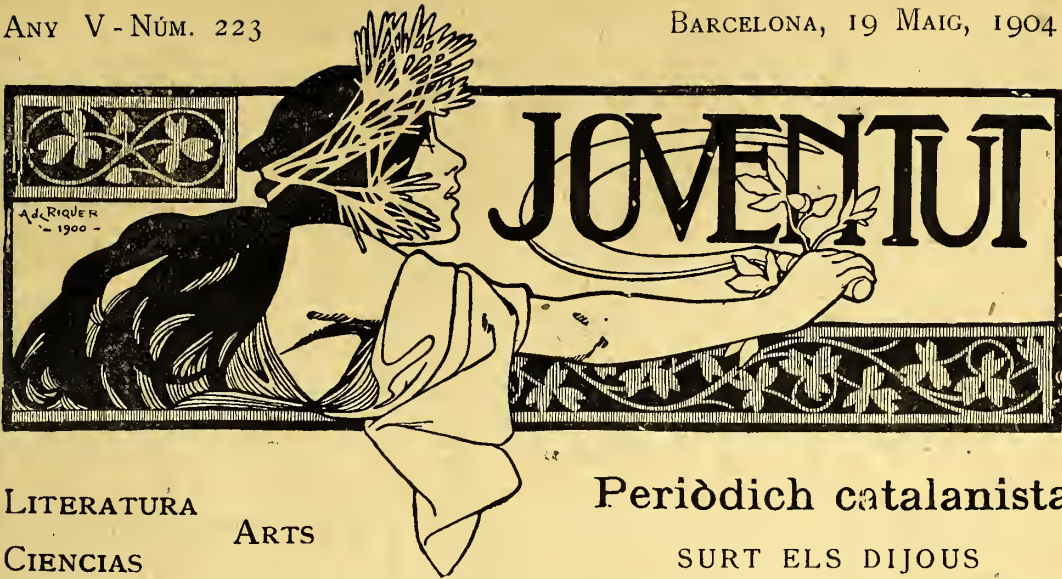
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.— No s'admeten els que no sían inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
EXTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

A propòsit de lo de l'Academia de Jurisprudència y Llegislació, per Emili Tintorer.—Els dos vianants, per Gustau Rosich.—¿Per què hi anarem a Montserrat els somatents?, per D. Pou y Lladó.—Rebelló, per Xavier de Zengotita.—Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—Preparemnos, per Agustí Pedret y Miró.—Notas bibliogràficas, per Geroni Zanné y Arnau Martínez y Seriffà.—El traginer, per Lluís Salvador y Sarrà.—Parricidi, per J. Girbau y Tordera.—El vinaix, per Joaquim Pla.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Catalá.—Plech 1.

MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 42.

A PROPOSIT DE LO DE L'ACADEMIA DE JURISPRUDENCIA Y LLEGLSLACIO

«El catalanisme es reaccionari.» Heusaquí la frase qu'empleavan com axiomàtica ls nostres enemichs de dintre y fòra de Catalunya pera crearnos antipatias y restarnos forsas. D'això no fa pas més de dos anys. Avuy ja reconeixen—quin honor pera la familia!—que hi ha catalanistas que són lliberals: entre ells, nosaltres, els de JOVENTUT. Saludèm. Tant es aixis, que no fa gayres dias, ab ocasió d'un petit incident sorgit en l'Academia de Jurisprudencia y Llegislació

a propòsit del us de la llengua catalana en dita corporació, se'ns apostrofà en els següents termes: «Sembla impossible que vosaltres, que sou lliberals ab tot y ésser catalanistas, vos mostréu intolerants fins al punt de voler que'l català sigui usat preferentment.»

Vaig a explicar la meva, la nostra intolerancia.

Tot catalanista veritable vol, en l'ordre de la justícia positiva, lo següent: Que las lleys, tan civils com criminals, siguin catalanas; que'ls procediments d'enjuhiciar siguin catalans; que la organissació de la magistratura y tot el personal siguin catalans; que a Catalunya's falli tot fins a l'última instancia; y, com a coronament d'aquest ramell de llibertat y d'autonomia, qu'en llengua catalana y tan sols en llengua catalana, a Catalunya s'administri la justícia.

Ara bé: tots el centralistas y unitaris de Catalunya y del reste d'Espanya, ja siguin lliberals avensats, ja reaccionaris, s'oposan a la nostra aspiració, y ens imposan, noteuho bé, *ens imposan* per la forsa de la majoria una justícia que no volèm. Intolerants! Reaccionaris! Tirans!

Quasi bé no hauria d'afegir res més. Si vosaltres no teniu cap més argument que la forsa del número pera imposarnos una justícia que ni ens convé ni volèm, nosaltres vos seguirem per aquest camí, y valentnos de la

forsa del número vos imposarèm la nostra parla, el nostre criteri, la nostra organisió y tots els nostres y nostras que poguèm en acadèmias, entitats, corporacions, y en fi, per tot arreu hont ens sigui possible. Si, tingueuho ben entès: jo catalanista, jo autonomista y jo lliberal—oh sí, molt lliberal, molt més que tots vosaltres!—tindria una gran satisfacció si, a no trigar gayre, en la dita Academia, en l'Ateneu y per tot allà hont fossim majoria, s'imposés oficialment la nostra parla, tolerant solsament las altrás en els actes privats. Si es necessari modificar estatuts o reglaments, que's modifiquin. Lo essencial es que'n tastéu un xich d'imposició y de tirania. Aixís potser comensaréu a reflexonar sobre lo que signifícan las que vosaltres ens feu patir.

Perque, d'un cop pera sempre, vull dirvosho lo que signifíca'l nostre esperit lliberal. Nosaltres prediquèm la llibertat, y lo qu'es més encara, una lenta evolució envers l'anarquia (o sigui l'abolició de tota lley quan nostre perfeccionament las fassi innecessarias), sols pera'ls catalanistas y pera'ls catalans. Nosaltres las prediquèm pera que tots els bons catalans sàpigán que'l dia del triomf, el dia en que haurèm assolit la completa autonomia nostra, no mirarèm enera sinó endevant, y governarèm al poble ab un criteri tan ample y tan respectuós de tota individualitat, que no tingui pareil en la historia dels pobles més lliberals. En fi, nosaltres som lliberals y revolucionaris en filosofia, en ciencia, en art: però ho som *in potentiam* y pera nosaltres sols.

Pera vosaltres, en l'actual situació política del Estat espanyol, no som res de tot això. Som un poble oprimít que lluyta ab sos opressors, som esclaus que lluytan ab tirans, som homes que no podèm bellugarnos sense sentir el pes de las vostras imposicions. Mentres això duri, no hi penséu en nostra tolerancia. La lluyta sense quartel s'imposa; la lley del talió es l'única lley sana pera vencer.

Y vencerèm. No ho dihèm nosaltres: ho diuhen els fets. Que n'es d'eloqüent pera'ls que'ns deyan atrassats, pera'ls que'ns deyan somniadors, pera'ls que'ns diuhen intolerants, el fet de que nostra llengua vagi essent la vencedora en totas las corporacions

intelectuals de nostra terra! Quin fantasma més esparverador pera la Espanya centralista, sistemática e ignorant! Clar se veu que, pera triomfar del tot, si avuy hem d'acceptar la lluyta de la intolerancia, demà sols ens haurèm de valdre de la inteligéncia.

Aixís, donchs, al parlar avuy de llibertat y de progrés, enteneuho bé, no'ns dirigim a vosaltres: tant se'ns en dóna que'ns creguéu avensats com endarrerits. Ens dirigim als catalans, sols als bons catalans, y encara ab una distinció. Al dir som lliberals, entenèm dir: «Avuy sols som lliberals teòricament y en nostre fur intern: demà ¡ho, sí!, demà, quan poguèm, portarèm aquellás teorías a la práctica.»

Y aquesta conducta nostra està basada en la més pura doctrina positivista, y corroborada per la historia. En període de lluyta, els principis no's tenen en compte. Vaig a posarvos dos exemples, tots dos ben recents.

A Fransa han expulsat las ordres religiosas d'ensenyansa, y a Madrid també's discuti aquesta qüestió. Donchs bé: ¿sabéu quin es l'argument capdal que, pera defensar el dret de las congregacions, han usat els catòlics, els intolerants catòlics d'abdós paisos, aquells catòlics qu'en son credo hi tenen allò de «el lliberalisme es pecat»? L'argument de *la llibertat d'ensenyansa*. Vint anys enera, aquest argument no l'acceptavan pas ells.

Y va l'altre exemple: No hi ha ningú que abomini més de la lley de las majorías que'ls carlins y cristians. Donchs bé: ara que al Ajuntament de Barcelona—en forma molt vergonyant per cert—de tant en tant s'hi prenen determinadas midas pera suprimir privilegis de que disfrutava'l culte catòlich, ¿sabéu quin es l'argument capdal dels que critícan aytals midas? Que'ls privilegis estàn justificats perque la *immensa majoría* dels barcelonins són catòlics.

Lo qual vol dir, parlant en plata, que quan se lluyta per un ideal, encara que sigui per un ideal de llibertat—y aquest es el nostre cas—els principis se guardan ben amagadets, pera que no puguin veure las garrotadas, si es necessari garrotadas de cego, que per assolir aquell ideal ens podèm veure precisats a repartir.

EMILI TINTORER

ELS DOS VIANANTS

El pagès tornava del tros ab el cistell al bras y un sach de trumfas a la espatlla, mesurant el pas pera no gastar las forsas totas plegadas, y aixugantse sovint ab la mànega terrosa de la camisa la suhor que regalimava pel seu front. Tantost fitava l'esguart vers a ponent, rabejant la visual en la maror de clarors bellament difusas que no li deyan sinó qu'era arribada l'hora del sant repòs, tantost midava ab la mirada'l bell tros de carretera que li mancava fer per'arribar a lloch.

Y, tot arrossegant las camas capoladas de fadiga, anava comptant:

«Aquest any la cullita's presenta bé. Cullirèm blat, oli y trumfas pel gasto; podrèm vendre un xich de tot això, a més d'un porquet que, si no's desgana, pot passar de cent, y el vi. Farèm prou diners pera pagar la contribució y l'arrendament de la Soleya, y, què diastre serà que no'n quedi algún pera apedassar un xich la casota, lo que cal pera que un dia d'aygat no hi hagi una desgracial Y pagat tot, refermada la casa y pa que Deu n'hi do, farinetas, trumfas, resaigas y el porch petit—de per allà a noranta—un hom va tirant fins a la nova anyada. Gracias de tot a la Pona. Quina dòna! ¿Ahónt ne podia cercar un'altra? Veritat que trevallo d'un cap de dia al altre, escursant las horas d'àpat y estantme de las de beguda pera fer el jornal més llàrch; però ¿ahónt arribaria, pobre de mi, sens ella? Ella m'ajuda a tragar las portadoras y barrals de mesquita; ella mena'l ruch com un home y li carrega els sarrions de fems tota sola; tots dos junts fanguèm, sembrèm, seguèm, podèm y veremèm, estalviantnos jornals y matxos; junts rebèm els gels y las soleyadas. Però també, que ditxosos d'estar junts! Y malgrat la feyna que la maynada li dòna a casa, per gota que pugui, corrèu cuytèu cap al hort o a la Soleya a regar, o magencar, o lo que convinqui.»

Y reflexionant aixís, el pagès va pujant carretera amunt, arrossegant sorollosament els peus y guaytant ab mirada indiferenta las melangiosas bellesas del capvespre, prevenent ab els ulls de la gana un bon plat de

trumfas aixafadas, ben amanidas ab such de cansalada rancia, més agradosas a son paladar primitiu que tots els *purés* del món als gustos estragats. Y ab la mànega terrosa s'aixuga tot sovint la suhor que li regalima pel front.

Vora'l poble's topa ab un captayre, que baixa boy fumant ab sa pipa curulla de puntas d'escanya-pits. Es jove y fort, però va brut, estripat y pelut que fa feresa. Darrera d'ell segueix sa companya d'aventuras (qu'es la quarta o cinquena de las qu'ha tingut), dòna de cara de vi, de cabells aspres y ulls de bestia fera; si fa no fa vestida ab la mateixa *elegancia* y *neledat* d'ell. Han anat captant tot el mati, primer l'un y després l'altre; y havent dinat ab sopas y un cap de bè a la brasa y begut dos porronets de vi a la taverna, s'han barallat, com cada dia, agotant el repertori de renechs y asquerosas paraulas, acabant per ajassarse sota'ls albas del riu y ferhi petar la santa mitjdiada que reclama un trevall tan fadigós com el seu. Ara, aprofitant la fresca de cap-al-tart, aniràn tot xanxano a exercir son art de ploricó y bagarria a la vila vehina, fent aixís son desgraciat romiatge per aquesta vall de llàgrimas, ahont, no obstant, no hi mancan pastors que guardan bestiar, ni vinyas que fan rahims.

Quan el pagès y el mendicant se topan, se saludan com Deu mana, ab veus ben diferentas: la del un bonatxassa y franca, bastant cansada; la del altre cantarelluda y planyivola, però ben fresca.

—Deu vos quart.

—Adeu siàul!

Y, uns quants passos lluny l'un del altre, se tomban com se sol fer quan se troba una persona estranya, y mutuament se compadeixen.

—Pobra gent!—murmura'l pagès, pels pellingos pudents dels captayres. Y's tomba tot seguit, avergonyit de trobarse sorprès en son examen.

Y el captayre, ab un somriure de fastigosa ironia, fa una ganyota a la pòtula tot signantli la feixuga càrrega del pagès, y exclama rihent:

—Pobra bestia!

Y ni l'un ni els altres varen sentir enveja.

¿PER QUÉ HI ANA- REM A MONTSERRAT ELS SOMATENTS?

La festa que tingué lloch el diumenge, 10 del passat abril, estava ja de molt temps anunciada, més hagué de suspendres, com tothòm sab, en vista dels graves aconteixements de la guerra ab els Estats Units. El somatent, que si bé no té res que veure ab la desastrosa politica centralista que porta al Estat espanyol a sa ruina, considerant que ni Catalunya ni las demás regions espanyolas que soportan aytal politica tenen cap culpa en aytal desastre, no volgué insultar ab festas la desgracia de nostre pais, y s'avingué ab gust a la esmentada suspensió, y en lloch d'endiujarse y fer festas, continuà ab més zel que may el compliment de sa missió, procurant enrobustirse y organisarse ab més perfecció cada dia, pera estar a l'altura de las contingencias que poguessin presentarse.

Ab la proclamació de la Verge de Montserrat com a patrona del somatent ve embolcallat l'esperit de la patria catalana que al Bruch, a Tarragona al Pla del Fou, a Gualba, a Hostalrich, a Gerona y mil altres punts que seria llarch nomenar, combaté contra la invasió estrangera ab la desesperació ab que's combat pera salvar a la patria casi agonitzant en brassos del enemich, abandonada pel poder central y per tots aquell qu'haurian hagut de morir primer que ningú per defensarla. Las regions històricas de la península, unidas no per la forsa, sinó ab aquella unitat que dóna la necessitat de protegirse mutuament per la salvació de tots, se salvaren ellas mateixas, lliures ja de la tutela d'un poder que, si era bo pera vexarlas ab impostos de tota mena, era perfectament inútil pera defensarlas. La religió tingué la seva part en aquell miracle, ¿per què negarho? Las ideas jacobinas dels invassors toparen ab las creencias seculares de nostres pares, y el tall dels sabres napoleònichs s'oscà y's trencà contra las rocas de nostras montanyas, defensadas per la conciencia de nostres majors tant com pel seu amor a la patria. Tal es el fet que'l somatent commémora ab l'acte susdit, y ab el monument quina pri-

mera pedra s'es posada. Això baix el punt de vista històrich.

Anèm ara a la importancia d'actualitat que nostre fet pot ténir, y a sa significació pel pervindre.

Cada hu parla de las cosas segons el concepte que'n té, y orienta sos actes segons el fi ultim qu'ab ells se proposa, y de segur que'ls propòsits de la comissió organisadora y els resultats pràctichs que creu haver obtingut de nostra anada a Montserrat, són ben diferents dels propòsits que'ls somatents concorrents se formaren.

La comissió organisadora haurà pogut pensar que, tant com més crescut hagi estat el número de somatents concorrents, tant més gran ha sigut l'obsequi tributat al rey, sobre tot si de l'anada nostra n'ha volgut fer, indirectament, una manifestació monàrquica. En cambi nosaltres pensèm que, ab el rey y sens ell, també hi hauriam anat en gran número, sense que la presencia del sobirà ni els obsequis al mateix tributats vulguin dir que'l somatent abundi en cap idea politica determinada, perque'l somatent no té ni deù tenir, com a colectivitat, ideas politicas. Sense negar que la presencia del rey hagi pogut determinar a molts somatents a anarhi, nostra nombrosa concurrencia allà s'explica per la rahó molt senzilla de que'ns convenia dar importancia a nostre institut, y ésser molts, a fi de que'l rey y el president del consell de [ministres, representació viva del poder central, vegessin que la representació, viva també, de Catalunya armada, encara que no sia més que pera perseguir lladregots, no som quatre gats, sinó una institució respectabilissima. Altra ventatja nostra es la de que això ha constituït un ensaig de movilizació profitós ensemps que un medi de conèixens uns ab altres y comptarnos, establint entre nosaltres estrets lligams d'unió y de germanor que un dia poden esdevenir ben utils.

Cert es que'ls somatents, al arribar a Montserrat, vegerem qu'allò de tenir a la nostra disposició totas las habitacions era una mentida, y que se'ns faltava descaradament a lo que se'ns havia promès: mes no estava bé al cos de somatents moure per això un esvalot. Avans que tot som una institució seria y entenimentada, composta de

gent que té vergonya, y per una qüestió tan fútil com es la de passar una mala nit no haviam d'armar un xibarrí que no hauria fet més que compromètrens y comprometre interessos sacratíssims qu'estèm cridats a defensar.

El somatent, profundament penetrat de la importància de sa altíssima missió social y en obsequi a la mateixa, desprecia en igual grau el fet d'havernos pres habitacions de Montserrat que'ns tocava ocupar, y las familiaritats qu'en dibuixos y escrits s'han pres ab nosaltres publicacions de certa filiació política y de caràcter més o menys disolvent. El llot de certes miserias d'un cantó y altre no pot pas arribar a espurnejar nostra dignitat immaculada, ni ha de fernes trencar de camí.

Ens tenim per ditxosos d'havernos sabut sobreposar a tot, y procurarèm aprofitar la lliçó rebuda, tornant entre tant a nostres trevalls y ocupacions habituals y a nostras operacions de vigilància de sempre, en bé nostre y de nostres termes municipals respectius, qu'en qüestió de seguretat personal, gracias, en gran part, a nosaltres, no tenen res qu'envejar a las ciutats més grans y cultas, que podrian pagar quelcòm de viure ab la tranquil·litat ab que nosaltres vivim, guardats per nosaltres mateixos.

D. POU Y LLADÓ

REBELIÓ

¿Que reprobas el meu *mal pas*, que no tinch experiència, que no he obrat com devia? ¿Què haurias fet tu en el meu lloch si els teus pares s'haguessin empenyat en *vèndret*? T'haurias sacrificat ¿no es això? Haurias permès dòcilment la teva *venda* com si fossis un objecte qualsevol, un d'aqueixos pobres objectes sens ànima que depenen de tothòm y no poden rebelarse perque no tenen *voluntat*.

Si, tens rahó, era un *bon partit*; ja m'ho deyan els meus pares, y no m'ho havian fet avinent un sol cop, sinó que m'estavan sempre assobre ab lo mateix; la meua mare procurava convèncem ab bonas paraulas, el meu pare ab reganys volia obligarmhi. .

Es vell, ventrut, xacrós, però es rich, té bona posició y bonas relacions. M'ha demanat moltes vegadas dihent que m'estima,

que vol fer de mi la seva muller. Tots saben prou que jo m'hi oposo, que no ho vull pas consentir, mes ells s'han empenyat els uns en *vèndrem*, y l'altre en *comprarme* considerant que la dòna jova es un *bibelot* exposat en l'aparador de la familia a disposició de l'acabalat comprador.

Un dels darrers dias que jo'm trobava encara a casa'ls meus pares, havèntloshi fet comprendre qu'era inútil la seva obstinació y que no lograrian convèncem, el meu pare, furiós, fòra de si, m'agafà pel bras brutalment y'm digué sacsejantme ab força: «Fàràs lo que jo vull ¿ho sents? Altrament, la porta està oberta...» No hi havia més remey que accedir als seus odiosos desitjos o anar-men de casa meua.

Còm vaig plorar aquella tarda! Vaig pensar en *ell*: no en el vell en el miserable ventrut, sinó en el jove, en el que tu ja sabs, en el que ja es ara'l meu *espòs*...

Moltes vegadas m'havia pregat qu'anés ab ell, que deixés *pasturar* als de casa en la seva indignitat, però jo vaig sustreurem a la temptació lluytant ab heroisme pera no accedir ni als prechs del un, ni als manaments dels altres.

¿Y què n'he tret dels meus escrúpuls? ¿Què n'he tret de no voler consentir en lo que'm demanava'l meu estimat, creyent que'l deixar als pares era obrar indignament? Que'ls de casa m'han deixat a mi avans de que jo'ls deixés a n'ells. M'han tret com se treu un moble vell e inútil, com se treu un criat que no obeheix...

Dius que la meua *rebelió* no es justa, que'l meu modo d'obrar no es propi d'una bona noya, d'una dòna *conforme*... ¿Y què entens tu per dòna *conforme*? La qu's conforma a tot, ¿no es això? La que creu y fa lo que li diuhen, la que no té *voluntat*...

Quin concepte'n tens més pobre de la dòna!

Tu no'm pots comprendre, amiga; tu no sabs veure la vida; ets un d'aqueixos sers que la *gent de bé* ha anat fanatísant; ets una *monja* de la societat... Per'xò reprobas el meu modo d'obrar, perque no'l trobas ajustat a lo qu't diuhen...

Quànt me dol, ma bona y generosa amiga, quànt me dol que tinguis un cervell tan petit, tu que tens un'ànima tan gran!...

XAVIER DE ZENGOTITA

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XX

L'OR

(De Metrodor)

Després d'haver tacat de la Justícia
las sacras vestimentas,
or poderós, per vèuret y tenirte
han estat mas argucias impotentas.
Ja es prou malaventura
deixar quatre dezenas de talents
a un amich trapacer, sense esperansa
de tornarlos a veure, y de mos béns
que'l ters, l'octau y la meytat són presa
de mos contraris més que jo amatents
en ferse la lley seva per sorpresa (1).

XXI

LA DARRERA VOLUNTAT

(De Metrodor)

Vull de mon patrimoni, fill meu, que ta part sigui
el cinquè, y tu, ma esposa, que'n prenguis el dotzau.
Vull que'ls quatre fillets de ma plorada filla,
mos dos germans, ma mare, n'obtinguin un onzau
quiscún. Entre vosaltres, els meus nebots, partiuvos
onze talents, y qu'Eubul amich ne tingui sis.
A mos fidels servents la llibertat retorno
pagant llurs bons serveys de més a més aixís:
Davé tindrà vint minas y vinticinch Onesim;
Sirus, cinquanta; Tibius, dèu minas; Sineté,

(1) Antologia; XIV, 122. Aquest epigrama que sembla et d'ahir, enclòu la equació

$$40 + \frac{x}{3} + \frac{x}{8} + \frac{x}{2} = x$$

que dóna, una vegada resolta,

$$x = 960 \text{ talents.}$$

vuyt, y pel fill de Sirus, anometat Sinetus,
un llegat de set minas tinch disposat també.
Trenta talents destino a ferme fer la tomba
ensemps que un sacrifici al Júpiter dels morts;
dos talents més que's gastin en teyas y vendatges
y dos en vanas pompas d'unturas y d'olors (1).

XXII

L'HOROSCOPI

(De Metrodor)

La lluna, el sól y las constelacions
que componen el cercle del zodíach,
mercès a sabis y profonds estudis
han revelat ton tema genetiách.

Ta mare viuda't servarà a sa vora
un sisè de ta vida, y un octau
que d'ella'n seguirà, veuràs trascórrel
desde enemiga terra ab jou d'esclau.

A ton retorn te casaràs y pare
esdevindràs d'un fill únicament;
temps de pau per un ters de ta existencia
que'ls déus t'acordan si el destí no ment.

Mes vindrán els Escitas, y a llurs glavis
morir ton fill y ta muller veuràs;
vintiset anys tindràs pera plorarlos
y al terme de ta vida arribaràs (2).

(1) Antologia; XIV, 123. Resolució com els precedents.
 $x = 660$ talents.

Tinguis en compte que seixanta minas fan un talent.

(2) Antologia; XIV, 124. Resultat:
 $x = 72$ anys.

PREPAREMOS

Està a punt de celebrarse a Barcelona una Assemblea de delegats de la *Unió Catalanista*, y es ben conegut el tema qu'en ella's posarà a discussió: «El Catalanisme y el Problema social». Tema sugestiú, que per si sol ja diu tota la importancia que l'Assamblea pot tenir.

Es de verdadera importancia'l tractar la qüestió obrera; però es, al mateix temps, tasca ben escabrosa. Dech confessar que soch pessimista en aquesta qüestió, que per lo regular sempre veyèm erroniament tractada: però dech confessar també que tinch certas esperansas de que la cosa's tracti avuy ab verdader sentit democràtic y ensemps pràctic. Alguns dels individus que forman la ponencia (no'ls conech tots) m'inspiran confiança per las radicals doctrines qu'en *meetings* y conferencias han exposat: mes sabrà o podràn aqueixos individus mantenir el radicalisme de llurs aspiracions? No voldria ab ma pregunta molestar en lo més mínim a cap d'ells, però com a obrer he patit desenganys, tinch dret al dubte, y crech que aquest mateix dubte l'hauràn sentit ells moltes vegadas, perque las dificultats que s'oposan a sa gestió no deuen amagarse als seus ulls, com no s'amagan als meus.

En mon concepte'l Catalanisme deü y pot tractar la qüestió obrera ab un radicalisme que fan lògich las actuals circumstancias. Si aixis no ho fessim, ab tot y ésser l'autonomisme afirmació de llibertat y progrés, no desvaneixeriam pas certas prevencions que molts tenen per nostra causa, y que's fa forsós esvanir en absolut.

En la qüestió social deü mirar el Catalanisme ahont posa'ls peus, perque hi ha capas argilosas susceptibles d'esllavissarse, y que podrian fer canviar radicalment, en sentit perjudicial, la marxa progressiva de nostra causa, qu'avuy ja fa via pel camí de la llibertat absoluta del individu.

L'obrer, com el Catalanisme, està cansat de promesas, el dubte ha fet presa en ell, y sols en son propi esforç confia pera millorar la seva situació. Es natural que l'home s'afanyi a corre pel camí de las reivindicacions: y al obrer, qu'en son pas pel món té missions especials que cumplir, se li fa molt escabrosa la via que's veu forsat a emprendre. Per'xò

vol quelcòm de pràctic. Ell no està versat en qüestions sociològicas, y las teorías qu'escolta en aquest sentit li sembla que no són més que *paraulas*. Y lo cert es que, fins dintre'l mateix Catalanisme, al tractar d'aquestes qüestions, s'ha incorregut freqüentment en contradiccions lamentables.

La qüestió social es foch, y crema: es la manifestació permanent d'una part de la humanitat contra l'altra; es la lluyta del débil contra'l fort; es l'acció de vida dels que sofreixen las conseqüencias de l'actual desnivellació de la gran familia humana, y sempre per sempre aqueixa manifestació de vida subsistirà, fins qu'hagin desaparegut eixas conveniencias socials que privan d'expandirse totas las individualitats en tots els ordres de la vida. Las paraulas superioritat e inferioritat d'uns respecte a altres deuen arribar a desterrarse, substituhintlas per la paraula *diferenciació*, puig tots som diferents com individus per més que siguèm iguals com a homes. Els obrers catalanistas tenim, donchs, fixa la vista en els individus que forman la ponencia, y en ells confièm, si es que podèm confiar.

Per'acabar, sols manifestaré una cosa dirigitme als obrers catalanistas:

Nosaltres, els fills del treball, si en el terreny polític lluytèm en els rengles del Catalanisme, no per'xò hem d'oblidar que com a proletaris tenim forsa obligació d'esmersar part de nostras energias en defensa de reivindicacions purament socials, y qu'en aquell hi estèm allistats com a soldats lliures sempre disposats a la lluyta, ben convensuts de qu'en ella també entrebancaràn nostre pas catalans mateixos, catalans que, en lo polític, sentiràn en sos cors els mateixos anhels que nosaltres sentim en els nostres.

Tinguin, donchs, present els obrers catalanistas que figurin com a delegats en la pròxima Assemblea, qu'en certs moments s'hauràn tal volta de manifestar, més que com a catalanistas, com a obrers, cumplint d'aquest modo son dever.

Mes aixis, a pesar de son radicalisme, no la negaràn, no, sa qualitat de catalanistas, donchs els caps clars, els autonomistas moderns, al fixar las veritables orientacions de nostra causa, l'han ben definida com a moviment social de cultura y de redempció.

AGUSTI PEDRET Y MIRÓ

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

LA FABRICANTA.—*Novela de costums barceloninas (1860-1875) per Dolors Moncerdà de Macià, decorada per Enrich Moncerdà.—Barcelona. Llibreria de Francesch Puig.*

La *Fabricanta*, novela catalana de la senyora Moncerdà, es la historia de la menestralia barcelonina, que mitjansant privacions, trevall y avarícia, surt del estament propi, viu al *Ensanche*, s'abona al Liceu y s'exhibeix en tota mena d'espectacles carrinclons y de luxu.

La senyora Moncerdà entona un himne a la fabricanta barcelonina, perque no llegeix novelas y de sis xicras de fideus sab ferne set; l'admira perque viu pel trevall y pera'l trevall, perque'ls seus horitzons són limitats y sas ideas, en la esfera intelectual, esquifidas y prosaicas. La heroïna de la novela es una noya vulgar, molt bona, això si, que's casa ab un obrer (més tart fa de senyor y es membre de cambras y de juntas), y viu, un cop ja rica, fent ridiculs estalvis, però ennoblitse al final de l'obra ab una acció generosa y enlayrada.

Oposadament a la fabricanta estalviadora, la senyora Moncerdà'ns presenta a la dòna romàntica, ab el cervell trasbalsat per las novelas (l'autora aprofita la ocasió pera l'lençar algunas sagetas als *immorals* Balzac, Flaubert y Zola), essent aixis que totas las novelas del món no són capassas de trastornar els cervells de las noyas catalanas, tan *pràcticas* com llurs pares y ab tan *sentit de la realitat* com el qui més pugui tenirne. La Florentina (la romàntica de la novela) es un tipo fals, un xich caricaturesch, tot y pintàr-nosla bellíssima la senyora Moncerdà.

En Corominas, el marit de la romàntica, es un ximple ab mal gènit, y res més. Es verament un personatge insignificant. Però l'hèroe colossal de la novela es en Pere Joan Grau, l'espòs de la fabricanta, que d'obrer arriba a home importantíssim, a digne representant de las *fuerzas vivas de la industriosa Cataluña*, a símbol del barceloni enriqueit, que va al teatre a badallar quan fan Wagner o Ibsen, Gluck o Hauptmann, y a fruhir ab buyts melodramas o *zarzuelas* grotescas, y que no llegeix altre llibre que'l *mayor*. Es l'home a qui no li plau la Séu barcelonina perque no es emblanquinada, que'ns avergonyeix dihent disbarats devant dels estrangers cultes, que porta'l frach ab la gracia d'un camàlich, que serveix de riota en mitj de la gent ilustrada, y qu'arriba a tenir l'indispensable monument després de la seva mort (1). *Señora, cuando no hay pescao, golpes al bacalao...* (2) deya un Pere Joan Grau

(1) Tot això no ho diu la senyora Moncerdà, ho diem nosaltres.

(2) Històrich.

de cuyo nombre no quiero acordarme a la reyna Maria Cristina de Borbò-Sicilia (viuda del rey Ferràn VII), que anyorantse a Madrid de Nàpols, felicitava a uns quants fabricants barcelonins perque podían menjar peix fresch. El Pere Joan Grau de la senyora Moncerdà també parlaria aixis, si durant el curs de la novela tingués d'héureselas ab alguna reyna.

Més que dissimular y excusar els defectes de nostras *classes directoras*, la senyora Moncerdà deuria fuhetejarlos asprament, pera que Barcelona deixés d'ésser un poble gran y esdevingués una gran ciutat, pera que'ls menestrals arribessin a senyors no tan sols pel cambi de vestits, sinó també pel refinament de las costums, per la galanteria, pel tracte social, per la educació del esperit, per la esplendidesa del viure; en un mot, pera fer quedar malament a n'aquell mala llengua de Dant Alighieri que parlà en el XIIIe segle de *l'avara poverlà dei catalani*. Però la senyora Moncerdà, al revés, enamorada de la menestralia barcelonina, la santifica y la considera com espill de la dòna social.

La novela de la senyora Moncerdà està correctament escrita, té pàginas interessants y sentidas, y més l'alabariam encara sense l'esperit que la informa.

Xavier Viura.—PRELUDI, *Poesies*.—Barcelona.—Vilà y C.^a, Impressors.—MCMIV.

Fer un llibre de versos vulgars y dolents no costa gayre: fer un llibre de versos bons costa un xich més. Y en mitj de la extraordinaria abundor de carrincloneries rimadas (generalment mal rimadas) que donan actualitat a aquests justos versos del festiu y satirich Francesch Vicens Garcia:

Ja són tants los qui avuy fan de poetas
que'ns faltaran lloers per las coronas,

vibra de tant en tant una nota verament poética, inspirada y sentida. Avuy hem de parlar—y ho fem ab molt de gust—d'una d'aquestas notas, d'un llibre de versos retolat *Preludi*, original del jove escriptor Xavier Viura.

En Viura es un poeta de debò, no hi ha que dubtarho. Es un poeta refinat, aristocràtic, d'exquisit sentiment. Las impressions que'l seu esperit reb dels sers y de las cosas, sab reproduhirlas ab claretat y justesa, sentint però ab més intensitat l'ànima dels mateixos que llurs formas externas. En Viura tot ho esperitualisa, n'extrèu la essencia, ne rebutja la materia. Aixis las sevas poesias se confonen a voltas ab la música. A la precisió de las sensacions definidas, oposa la vagarosa esperitualitat d'un llenguatge que sembla parió del llenguatge dels sons. «Sugerir, heusaquí'l somni», ha dit el gran poeta Ma-

llarmè. A la brutalitat de la línia dura, els refinats responen ab la emoció indecisa, que prepara y fa nàixer novas emocions, indefinibles també, e interminables. Lo costós es trobar la emoció primera.

Aquesta emoció *primera* en Viura sol trobarla, perque porta quelcòm dintre seu. Els amors y els infants, els espectacles de la natura, els dalens poètics que mouhen als homes envers la eterna y benhaurada regiò de la Bellesa, els sentiments tendrissims de l'ànima, las severas visions del món antich són pera en Viura tochs d'atenció que deturan la marxa del seu esperit, impressionantlo y commoventlo. Y aquests tochs d'atenció's resolen en versos suaus, en estrofas musicals y plenas.

Si'n reb en Viurà d'impressions poèticas y misteriosas!

Dinç de las llars paternas plenas de dol
dels infants morts evoca l'alegre estol

ens diu parlant de la ginesta.

Jo't beneheixo en las planurias calmas,
y't veig regnar en las boscurias quietas;
y t'ofereixo mon tresor de somnis,
oh Jovenesa!

diu a la primavera.

Despedintse de la tardor diu:

Demunt de las grans plantas del jardí
el darrer sòl de tardorenca tarda
ha clavat el seu raig més purpurí.

En sa *Vida nova* (visiblement influhida per la *Vita nuova* de Dante Alighieri) descriu la immensa tristor que precedi a la brotada d'una vida novella; tot estava a punt de morir, l'agonia de las rosas fou tràgica. Esfulladas del tot,

amagaren llurs ànimas flayrosas
en las salas antigas dels palaus.

No cal citar més exemples. Las notas verament poèticas omplen el llibre. Y per'acabar d'un cop esmentarèm *Les fogueres mortes*, poesia de vibracions intensas, que per son esperit, més que per sa forma, considerèm com una de las millors que s'han escrit en llengua catalana.

¿Pot deduhirse de lo qu'havèm escrit, qu'en Viura es un poeta perfecte? No: en Viura, com tot lo del món, té defectes, y aquests defecte són: certa incorrecció un xich estudiada, cert desdeny per la regularitat de la forma. Sortosament en Viura no n'abusa d'aquests defectes. ¿Pot abusarne conscientment un poeta com ell, enamorat d'Alighieri y de Petrarca, un coneixedor de las formas mètricas fillas del geni de las llenguas neolatinas?

GERONI ZANNÉ

EUCARÍSTIQUES. — *Obra pòstuma de mossèn Jacinto Verdaguer. Traducció al francès d'Agusti Vassal.*

Eucarístiques es un aplech de poesias, curtas en sa majoria, y que com a fillas llegendarias del geni d'en Verdaguer exhalan la flayre mistica propia del gran poeta català.

Inspiradissimas y bellas en sa major part, mentiriam no obstant si las coloquessim entre las millors de nostre mossèn Cinto. No: las *Eucarístiques* no poden parangonarse ab els cants del *Canigó* y de l'*Atlàntida*, ni ab *Jesús Infant*, ni ab *Flors del Calvari*, ni ab tantas y tantas altrás de son mateix autor.

A pesar de lo dit; hem de reconeixe que n'hi ha algunas d'hermosissimas, entre las que recordèm la intitulada *Ell es ab mi*, *Santa Coloma*, *En Canà de Galilea* y principalment la millor de totas, *La Custodia de la Seu de Barcelona*, en la que'l poeta canta com ell sabia ferho un dels episodis més interessants de la historia patria: el casament del rey Marti l'Humà ab la infelís Margarida de Prades, la mort del rey y las intrigas dels pretendents al trono.

La descripció d'aquests episodis y la pintura de las angunias y dubtes del rey morent y de la figura soperbiosa y enèrgica de Benet XIII, són de mà mestra; heusen aquí la mostra:

— Espasa meva, adeul D'ençà qu'en dues
de Sant Martí la capa mitj partires,
bé'n feres de prodigis y miracles
en mans dels Berenguers, Jaumes y Peres,
a Mallorca, a Valencia y a Sicilia.
Espasa, adeul Jo't penjo aquí en ma espona.
Mes, ¿quí't despenjarà?—
Calla y exanim s'assenta
en la cadira gòtica
que a son pare y sos avis feu de trono.

La entrada del anti-papa Luna a la cambra real vegèu còm la descriu:

. S'obre la porta
de bat a bat, y entre brandons encusos
lo globo resplandeix en la mà augusta
del Papa Benet tretze.

Però hont el geni del gran Verdaguer s'esplaya y's sublima es en las estrofas hont ressenya la comunió del rey agonitzant, en l'última de las quals, en la que diu

Llavors l'Apòstol valencià la tiara
posà en son front de roca,
y l'últim Papa d'Avinyó, inflexible,
ab lo sagrat viatich,
beneheix l'últim rey de Catalunya,

hi glateix la protesta catalanista de nostre poeta, que al calificar al rey Marti d'*últim rey de Catalunya* sembla qu'hagi volgut desmentir a sos amichs oficiosos y anti-catalanistas furibonds, que tant y tant s'enorgullian de la suposada tebior catalanista del pobre mossèn Cinto.

Poca cosa més podèm afegir a lo dit, com

no sigui en vituperi de la traducció francesa, que deixa realment bastant que desitjar. Sigui això dit ab tot el respecte que's mereixen el patriotisme, el desinterés y la bona fe d'en Agustí Vassal.

La Dépopulation. Ab aquest titol ha publicat en un follet una *conversa* feta'l 6 de juny de 1903 a la universitat popular de París *La Coopération des Idées*, nostre bon amich y distingit colaborador en Paul-Armand Hirsch.

Ab gran abundor de datos y detalls combat l'autor als esperits apocats qu'anuncian pera dintre d'una fetxa relativament pròxima la despoblació de la Fransa; demostrant, ab gran claretat y ab xifras y probas irrefutables, que no existeix tal augment de despoblació entre nostres vehins francesos y que, per una lley fatal, cada país té justa la població que necessita pera cumplir sa missió y pera dirigir-se a sos fins.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

EL TRAGINER

El bordegàs petit del màs d'en Coma, sens respir y ab la por pintada al rostre, al poble va portar la nova trista:
— Al fons de la cinglera he vist suara estibat y com mort l'hereu Tres Serras. Dèu haver relliscat en els mals passos de Tretzevents; no's bellugava gota.
— Quàntas noyas — molts deyan al sentirlo — el ploraran! Tan guapo y tan bon mosso!
— ¿Prò no has vingut de aquell indret tu, Jordi? — afegí'l jutge. El traginer, de sobte, va estremir-se tot ell; emprò, refentse,
— Poch he vist res — va dir. — La marinada bufava fort, y jo, que duya pressa, avensava a bon pas, seguit dels matxos.
— Corremhi, donchs! Anèu a avisà al metge, y tu te'n vens ab mi per si fas falta, perque ets xicot de cor, y tens molt nirvi —

En Jordi va seguint la comitiva, y eixas ideas son cervell desgrana:
— Me l'ha pagada al ultim el gran murri Ell me robà l'amor de la Mariona qu'era la meua sang! Y ella'l volia! Y, si s'hi hagués emmaridat llavors, mon cor fet trossos perdonat l'hauria. Prò al deixar-la plantada'l poca pena, quan ella comprengué que feya l'orni y que s'aficionava a altrás xicotas, va tornarse com hètica y els metges no hi aplegavan res'en sa malura. Jo sempre al seu costat; jo vaig donarli l'ultim glop de remey, y un cop finada li vaig tancar els ulls. Semblava un àngel! Qu'ara vagi a enganyar y a moure brega als diables del infern!... S'ho mereixia!

— Encara no ha mort, no! — va exclamá'l metge — però no parla, es com si ho fos... Alsemlol — El traginer s'acosta a sacsejarlo, sa victima obre'ls ulls, y com sajetas se topan Jels dos homes las miradas; serena, de venjansa satisfeta es l'una: l'altra vessa esglay y odi, recansa gran d'abandonar la vida.

LLUÍS SALVADOR Y SARRÀ

PARRICIDI

Que trist y neguitós se troba'l comtel Ell, rey de la disbauxa y la luxuria, y de las bacanales el cap de colla, els símptomas primers de son capvespre ha sentit, dintre'l cor tot ple d'angoixa — quan, eixint aburrida de sos brassos, una dòna de món li ha dit: «Vell! Feble!..» Y en el mateix mirall d'aquella cambra ha vist pujà a sas galdas la vergonyal

Enterbolits els ulls per la beguda y excessos de la nit, sentint fadiga, s'ha llensat a un sofà; y entre las boyras de pols y fum que al sostre's gombolavan, sobreras del saló del gran bullici, ha vesllumat imatges pahorosas.

Que trist y cavilós està en sa cambra! Ell, l'home-brètol, que al tractar las dònas hi veyá sols una sensual joguina, ha decidit, formal, emmullerarse, y ha demanat la mà d'una donzella també de noble sang, quin patrimoni s'esvahí en altre temps; divuyt anys compta y son cor s'emmiralla en la hermosura d'un rostre tot bondat y poesia. En els d'ell sols s'hi veu l'orgull despòtich d'un sér desenfrenat, buyt, insensible; mes avuy sa tristesa té per causa la tardansa del sí que tant espera.

Per fí s'es concertat el matrimoni! No hi han servit de res las advertencias lleals y carinyosas qu'alguns íntims han fet als pares d'ella, miserables, que temptats pel dringar de la moneda, han dut la mansa ovella al sacrifici!

En mitj dels convidats se veu al nuvi somriure enorgullit de la victoria; la nuvia ab el cap baix reb las miradas de compassió que bons amichs li adressan; en el rostre dels pares hi traspuja la gran satisfacció d'un bon negoci!..

Y la pobra donzella de cor tendre, al sentdemà del día de nuviatge, en la cambra nupcial, tota febrosa y esporuguida jau.. En son desfici, li apar que's troba en nit tempestuosa, sola, ab un monstre d'exigencias barbres!

J GIRBAU Y TORDERA

EL VINAIX

Voltava d'esma'ls carrers empedrats de la ciutat, fent tintinas, rebotent a voltas el seu cos contra las llosas de l'acera.

Havia perdut la noció de tot; sols sentia dalit per beure forsa; el vi era son aliment; las pessas de cinch cèntims que recullia ab las sevas mans brutas y arrugadas, d'unglas llargas y endoladas per la brutícia, anavan irremissiblement al calaix de la taverna.

Tenia uns ulls petits, mitj aclucats per la borratxera constant; sas galtas y son nas arrugat eran d'un vermell moradench fort, y sa llarga barba grisa creixia ab entera llibertat, humida per las gotas de vi que li queyan de la boca, y llefiscosa pels esquitxos de menjar que se li enganxavan.

La camisa, negra y deixant anar una pudor agrencia de suhor, no li tapava pas tot el pit, vermell com la cara, ple de grans y pelussera.

Son trajo era esquitxat de per tot, brut de fanch y de pols, untat, descosit, posant al descubert penjolls de camisa.

Darrera la esquena hi portava un sach grandassàs, ple d'objectes diferents, verdadera calaixera ambulat, que lo mateix li servia de matalàs quan s'estirava de panxa al sol en qualsevol plassa, com de dipòsit de menjar quan hi buydava la escudella, carn d'olla o lo que fos, que li donavan.

De mengia no'n parlèm. La horrorosa freqüència ab que's gratava, a voltas refregantse contra las columnas dels llums, a voltas contra'l mateix sach que duya a la esquena, donava a comprendre que portava la mengia al engròs.

Aixis corria pels carrers y plassas, aguantant la pluja y las geladas al hivern; y al estiu, estirat y adormit, rebia'ls raigs xardorros del sol, enrotllat per aixams de moscas que'l pessigavan y se li passejavan per la cara.

No tenia familia; era sol al món. Potser pera no encaparrarse havia pres la costúm de donarse al vi. No pensava res; fins, de dia en dia, anava perdent l'enrahonar. Crits, sons inarticulats, inflexions estranyas eran son incoherent llenguatge.

Una cova dels aforas del poble, un forat millor dit, fet en una roca, era'l catau ahont

anava a dormir. Havia d'entrarhi ajocat y no li cavia'l cos enter sota'l sostre mitj ende-rrocat.

Allà, sobre un jas de palla bruta y aixafada, passava las nits fredas del hivern, adormit com una marmota, ofegadas sas ideas pels vapors de vi que li pujavan del estómach al cervell.

Aquella nit de janer, borratxo com de costúm, retornava a sa cova rebotent sovint son cos contra'l sol. Fent tintinas horrorosas avansava pels carrers rublerts de neu.

Feya un fret horrorós. No eixia una ànima de las casas. Ell, tremolant de fret, avansava d'esma. Per fi pogué arribar a son catau, y's deixà caure sobre la palla bruta y freda, humida pels rajolins d'aygua que filtravan per la roca.

Sentia un deixament... unas ganas de dormir... d'estar quiet... En somnis ho veyia giravoltar tot; y, condormit, reya estúpida-ment.... reya y las dents li petavan fort, y sentia més fret cada volta... En va s'arrupia y's posava'l sach sobre son cos denerit: res li calmava aquell fret.

Al ferse clar, el cel continuava gris, núvol; els arbres plens de neu gebrada adornavan supervament la plana; els pardalets saltavan sobre la neu buscant menjar que no trobavan, y trobantse moltas voltas presoners en las ballestas y trampas que'ls noys els hi posavan. El fret continuava essent horrorós.

Dins de la cova jeya ert, encarcerat, ab el nas afinat y els narins badats, el borratxo. Sos ulls vidriosos llensavan una mirada morta, y sobre sa cara esgroguehida hi queya gota a gota l'aygua gebrada que filtrava per la pedra de la cova.

JOAQUÍM PLA

NOVAS

Estem en vigílies de celebrar la VII Assamblea de delegats de la *Unió Catalanista*, que creyem revestirà importància capdal, pel fet de tenir lloch a Barcelona y per la declaració que, al convocarla, ha fet l'actual Junta Permanent, inspirantse en un alt patriotisme y en el criteri ample que creyem deuen adoptar-se pera favorir la natural evolució y progrés de causes tan vivas com la nostra. Aqueixa declaració, que se sotmetrà a l'aprobació de l'Assamblea, es la següent:

L'Assamblea general de Delegats de la *Unió Catalanista*, considerant qu'es una necessitat que's determini la naturalesa de l'acció social que realisa en el nostre poble; atenen a qu'es una veritat indiscutible que'l concepte de nacionalitat suposa la suma armònica y coherent de tots los pensars y sentirs honrats y socials d'un poble; inspirantse en lo gran esperit social de llibertat y de tolerància qu'es característich del poble català y que resplandeix en la tradició catalana pura y no estrafeta per las influències que un sigle y un altre sigle han malmenat l'ànima de Catalunya; convençuda de qu'es un dever patriòtich aplegar a tots los que ab plena consciència cooperan a la renaixensa integral de la nostra nacionalitat; y afirmant que no pot lo Catalanisme usar per endevant de cap dret dels que són exclusius de la sobirania de Catalunya, **DECLARA:**

1. L'acció social del Catalanisme, y per tant l'acció que realisa la *Unió Catalanista*, es una acció nacionalista.

2. Essent nacionalista l'acció qu'en el nostre poble realisa la *Unió*, tenen lo dret y lo dever de cooperarhi tots los catalans moguts per las aspiracions del nacionalisme català, *qualsevulga que sia llur pensar y sentir en materias religioses, polítiques y socials.*

3. *Las Bases TRANSITORIAS de las Assambleas no són més que'l reconeixement de la legalitat actual en lo període constituent de la Catalunya autònoma, haventse de deixar a la sobirania de Catalunya la concreció del pensar nacional en tot lo que per endevant NO POT NI DEU DEFINIR LO CATALANISME.*

No'ns toca dir sinó «Avant per aquest camí!» Els quatre bojos d'ahir (que aixis ens motejaven) anem augmentant y organisantnos de tal manera, que aviat el Catalanisme, encarrilant l'acció de nostre poble, el nacionalisarà de fet donant més expansió a totas sas modalitats. Cada cop que recomptem nostras forsas las veyem aumentadas; las realitats d'avuy van responent a nostres somnis d'ahir.

Es motiu de joia pera nosaltres el que aquesta Assamblea coincideixi ab el cinquantenari de la fundació del felibrige, que JOVENTUT commemorarà en el vinent número. Aquells petits estols de poetas que restauraren a Provensa'l felibrige y a Catalunya'ls Jochs Florals, ab quina satisfacció han de veure avuy la importància ja ostensible de sa obra, qu'ha trobat tants y tants continuadors en las presents generacions, estenentse y engrandintse fins al punt de permètrens as-

segurar que, a no trigar gayre, la realisaràn d'un modo absolut las futuras!

Voler ha d'èsser poder, pera pobles com Catalunya.

A primers de la passada setmana quedaren enviats tots els nomenaments de delegat y projectes de Bases pera la pròxima Assamblea de la *Unió Catalanista*.

Pera la entrada a l'Assamblea serà necessari presentar el nomenament de delegat a la porta del teatre.

Dit nomenament es rigorosament personal e intransmissible, y per lo tant sols podrà ostentarlo'l mateix interessat.

L'Assamblea, com ja s'ha anunciat, se celebrará'ls vinents diumenge y dilluns, dias 22 y 23, en el teatre de las Arts, situat al carrer de Floridablanca, prop de la Ronda de Sant Antoni.

La primera sessió comensarà a 2/4 de 10 del mati del primer dia, y's prega ab molt interès als senyors delegats que sian puntuals a las sessions a fi de simplificar en lo possible la constitució de l'Assamblea.

Als senyors delegats de fóra de Barcelona que no sàpigan ahont està situat el teatre de las Arts, els hi recomanem que prenguin a la plassa de Catalunya'l tramvia que porta banderola blava ab rotllana blanca y que va en direcció al carrer de Pelayo, el qual els deixarà devant mateix del carrer de Floridablanca.

Pera facilitar tots els datos que fassin falta als senyors delegats y resoldre'ls dubtes que se'ls hi puguin ocorre, la secretaria de la *Unió Catalanista* (Boters, 6, pral.) estarà oberta fins a las 12 de la nit del dissapte dia 21.

La Junta permanent de la *Unió Catalanista*, de conformitat ab lo establert en l'apartat *Imprenta* de las Bases de Reus, acordà recomanar a las entitats adheridas la major circulació del'auca *Historia de Catalunya*, com a medi de propaganda entre la maynada.

Aixis mateix acordà prestar son apoyo moral sollicitat per la «Cooperativa Obrera Catalana», ab motiu d'una emissió d'obligacions qu'ha fet dita florent entitat.

Com que ja'n parlèm en altre lloch, ens limitarem a fer una breu ressenya de lo ocorregut en l'Academia de Jurisprudencia y Llegislació. Baix la presidencia d'en Raymond d'Abadal y ab extraordinaria concorrencia's donà comensament a la sessió del dia 11 del corrent, llegint el secretari en Lluís G. Bofill y Galtés l'acta de la sessió anterior

redactada en català. El senyor Cambó proposà a l'Academia que al aprobarla declarès: *haber vist ab gust qu'en la redacció de l'acta de la sessió anterior hagi empleat el secretari la llengua catalana, que de bon temps a n'aquesta banda venen honrant els senyors acadèmichs, usantla en conferencias y discussions, y qu'en aquest curs va rebre l'homenatge del senyor president al inaugurar ab ella las tas cas acadèmicas.*

El senyor Pinilla s'adheri a lo proposat pel senyor Cambó, per estimar que l'acta del secretari consagra'l criteri de llibertat en lo relatiu al idioma que pot usarse en dita mena de document.

La proposició del senyor Cambó fou aprovada *per unanimitat*.

El senyor Torras Sampol retirà la proposició qu'havia presentat referent al us del català en els actes oficials de l'Academia, donchs la creya innecessaria després del vot unaním ab que'ls acadèmichs havian manifestat son agrado per la conducta iniciada pel secretari.

El senyor Pinilla prengué la paraula pera defensar la seva de que: «*totas las proposicions que tinguin per objecte restringir l'us del idioma castellà en els actes de l'Academia siguin consideradas com a modificadoras del reglament o estatuts y sotmesas per lo tant a la tramitació prevista per'aquests casos*».

El senyor Giralt y Verdguer demanà que no's prengués en consideració la proposició del senyor Pinilla, perque era inútil y perque ella mateixa implicava reforma de reglament. Això anava a acordar l'Academia y això era lo precedent, però'l senyor Lluís Durán y Ventosa, que segons se veu es molt aficionat a n'aqueixas fórmulas buydas que tant entorpeixen las discussions serias, proposà que per atenció al senyor Pinilla's prengués en consideració, sense perjudici que després se declarés no haverhi lloch a deliberar. Extemporania cortesia que sols servi pera malgastar temps y descobrir las intencions del senyor Pinilla, qui, tan prompte fou acordat lo que proposà'l senyor Durán, descubri que lo únich que procedia era que sa proposició passés a la comissió corresponent, manifestant ab gran alegria que lo que's proposava era retardar el xàfeh que ja's vey a sobre; però tampoch poguè sortir ab la seva, donchs després de varis incidents qu'omitim en gracia a la brevetat, declarada la urgencia, la proposició fou rebutjada per 70 vots contra 21.

Feya verament llàstima 'l senyor Pinilla; coneixent el ridícul que l'amenassava per las bravatas qu'havia arriscat en la premsa castellanista, al preveure sa segura e ignominiosa derrota, descompassat, sense poder coordinar sas ideas, repetintse a cada pas y dihent cada cinch minuts qu'ell estava seré

y que'ls altres tenian un partit pres, soste'nint diàlegs y fins increpant als que feyan signes de no assentiment, donà un llastimós espectacle y un clar exemple de ahont porta el defensar malas causas. Debadas al dia següent eil y sos companys pretengueren desnaturalisar el fet y treure importancia a una cosa qu'ells mateixos havian inflat: la gent de seny que's riu d'ell y dels seus confreres publicitaris ja saben el concepte que s'han de formar d'aquells intellectuals estantissos que may han fet res positiu y que, si algún cop figuran, es sempre en las campanyas anticatalanas barrejats ab els exemplars més característichs de la *colonia*, desde l'humil recaptayre de contribucions al més inflat representant de las classes passivas, ab aquells que desde sas migradas *peñas* del Ateneu o del recó de las foscas redaccions ahont s'amagan no saben donar senyal de vida si no es pera bescantar o mossegar a la Catalunya que'ls hi mata la gana. Pobre Pinilla, ab quinas companyias val Ell qu'es jove, potser encara si estudiés podria esmenarse, però ho dubtèm, perque l'encegament y tossuderia es lo que sempre ha perdut als *castilas*.

Els periòdichs castellanistas insultan als catalans perque en casos semblants ens acoblèm prescindint de nostras particulars ideas, y això'ls ha de demostrar que nostras divisions no'ns debilitan, y que'l dia que'ns ajuntèm contra l'enemich comú, la victoria es nostra; qu'ells podran seguir explotant y enlluhernant a la massa estúpida, però'ls centres de cultura no seràn més el patrimoni llur.

Una aclaració per'acabar. *El Diluvio* diu qu'entre 'ls varis elements catalanistas que prengueren part en la votació hi havia *los anexionistas francófilos de JOVENTUT*. Encara que no val la pena de protestar, hem de ferlos avinent que, essent autonomistas, no podèm pas ésser anexionistas; que si hem dit varias vegadas que'l català pot sortir d'Espanya sense mourers de Catalunya perque a l'altra banda dels Pirineus hi viuhen nostres germans de rassa'ls catalans francesos, en cambi sempre hem declarat que ab la Fransa autoritaria y centralisadora, ab la Fransa militarista y falsificadora de la llibertat, hi som tan incompatibles com ab aquells *castilas* vergonyosos que'ns escupen desde'l fons de sa insignificancia.

Un periodista (que sembla castellà, però que tenim entès que no ho es pas), en Alfred Vincenti, ha dit en *El Liberal* que a Catalunya no durarà ni déu anys el *statuo quo* a que, per defecte de volició o excés de resignació, s'avenen las altras regions espanyolas.

Y que Catalunya vol moures ab arreglo a sas propensions, trossejar insoportables rèmoras y administrarse per sí mateixa.

Y que no vol, ni pot, moures dintre'l motllo geomètrich en que per espay de dos sigles l'ha retinguda l'Estat.

Y que posseheix una llengua, una literatura y fins una arquitectura propias, diferint essencialment en gustos, en hàbits y en alimentació (1) de las regions vehinas, y demostrant en tot sa gran personalitat.

Y que Catalunya té voluntat y s'obre pas ab el cap y ab els colzes: ab els colzes que malmeten, empenyen y acaban per llensar al carrer als estranys.

Y que per'xò, mentres els altres caminan pels ayres, ella arrela, prospera y's dilata en terra ferma.

Y que Barcelona es tan digna com Hamburg del privilegi de ciutat lliure.

Y que monàrquichs y republicans catalans, negociants y artistas, intellectuals y obrers, enderrocaran el present regim econòmic y administratiu, perque no basta ja una transformació política, sinó que s'imposa ab irresistible impuls una transformació orgànica.

Y que's concedeixi a Catalunya lo que li cal, perque es la idea autonomista la que, a manera d'inondació, invadeix y tapa la terra.

¿Veritat que s'explica'l senyor Vincenti? Quasi li trobèm la llengua tan deslligada com si fos català. Ey, dihèm que *quasi*.

Pochs n'hi ha de periodistas castellans que com ell hagin comprès que aquí's pensa ab el cap, al revés de lo que passa a Madrid.

Potser, de tots quants eccehuen en la *armoniosa*, es l'únich que ha vist clar, al passar pel Pla de la Boqueria, que'ls desvagats que s'hi passejan esperan feyna, en tant que'ls desvagats que sempre's veuhen a la Plassa del Sòl de Madrid sols esperan que'ls *caygui* la loteria.

Qu'es, en substancia, tota la diferencia que separa a Castella de Catalunya.

El conegut escriptor en Mateu Obrador fou qui s'encarregà'l passat dissapte de la tercera de las conferencias que venen donantse setmanalment al «Ateneo Barcelonès» a càrrech de literats mallorquins. Devant de molt nombrosa concorrencia desenrotllà'l tema «Nostra arqueologia literaria», fent avinent la necessitat en que's troba nostra literatura de treure del oblit en que jauhen, al fons d'arxius propis y estranys, els antichs monuments literaris de Catalunya, quasi tots inèdits pera nostra vergonya. Cal que'ns dem pressa a ferho, tota vegada que Catalunya compta ab una literatura nacional, especialment la del època mitjeval, que pot

ésser ostentada dignament al costat d'altras llenguas neolatinas. Sabèm qu'existeixen els monuments literaris deixats per Ramón Lull, Jordi de Sant Jordi, Arnau de Vilanova, Muntaner, etc., però'ls coneixèm poch; y sabèm que n'existeixen molts més, y que molts més ne trobariam, y no cumplim el nostre dever de cercarlos ab tot y tenir la convicció de que nostra literatura ha arribat a sa major edat y es ja l'hora de poder presentar a propis y estranys son procés gloriós.

La concorrencia escoltà ab atenció gran y aplaudi com se mereixia la notable disertació del senyor Obrador.

La vetllada necrològica que pera honorar la memoria del arquitecte Antoni Gallissà va celebrarse al mateix Ateneu el passat dilluns, fou notable, haventhi assistit una concorrencia tan distingida com nombrosa. Parlaren els senyors Maragall, president del Ateneu, Sellés y Baró, y Domènech y Montaner, remarcant els mèrits artistichs d'en Gallissà, son entusiasme per las reivindicacions de Catalunya, y la part activa qu'havia pres en la lluyta contra la funesta política centralista.

Al estudiarse la personalitat artistica del malaguanyat arquitecte, la concorrencia pogué apreciar varias de sas principals obras mercès a una serie de projeccions lluminosas.

La vetllada, com hem dit, resultà notable, essent molt aplaudits els senyors que feren us de la paraula.

Don Alfons Par donà la nit del 16 del corrent una conferencia estudiant l'obra y la personalitat de Shakespeare, a l'«Associació Wagneriana». El senyor Par demostrà coneixe a fons la materia estudiada: son treball fou complert, revelant extensos coneixements e innegable cultura. Procedint ab mètode perfecte, dividi la seva conferencia en dugas parts: *Concepció shakespeareana* y *Obra shakespeareana*, ab qual procediment deixà clarament exposada la seva manera d'entendre l'art marvellós del gran autor anglès.

En el «Círcul de Propietaris de Gracia» tingué lloch, el diumenge passat a la tarda, un concert en el qual hi prengueren part els senyors Joan Figueras, violinista, y Francesch Monfart, pianista, deixebles respectivament dels mestres Crickboom y Vidiella.

El programa, format per obras de Mozart, Vitali, Grieg, Mendelssohn, Chopin, Max Bruch, Bach y Beethoven, proporcionà grans aplaudiments als dos executants, els quals

(1) Nostre company en Pompeyus Gener ja ho té sobradament demostrat en aquestas planas.

degueren repetir el *Scherzo* de la *Sonata en fa major* (op. 24) de Beethoven, tocant además algunas pessas fóra de programa.

Una sessió musical interessantíssima tingué lloch la nit del 11 del corrent a l'Academia Granados. La sessió's dedicà al gran mestre alemany Robert Schumann.

Comensà la sessió en Manel de Montoliu, llegint una biografia de Schumann. Tot seguit s'executà'l *Trio* (op. 63) pera violi, violoncel y piano, per la senyora Vidal de Montoliu y els senyors Huguet y Granados. Després la senyoreta Carme Amat cantà'ls *lieder* *Conversa en el bosch*, *Nit de lluna* y *Ella es per tu*, completant la festa en Granados y en Marshall, executant al piano, el primer las *Escenas d'infants*, y el segon una *Novellette* y un *Allegro*.

La sessió celebrada a l'Academia Granados—que valgué entusiastas aplaudiments a tots els que hi prengueren part—mereix ésser considerada com una seriosa manifestació de cultura, per qual motiu felicitem al eminent pianista organitzador de la festa y a sos amichs que contribuïren al éxit de la mateixa.

El «Centre Moral Instructiu de Sant Joseph» d'Igualada, ha publicat la convocatòria d'un certamen literari que tindrà lloch el dia 25 del vinent agost, en la esmentada població. S'ofereixen dinou premis, havent d'ésser remesos els treballs avans del dia primer d'agost al domicili del secretari del jurat, (Odena, 31). El jurat calificador estarà compost pels senyors: Mossèn Jaume Collell, president; Joseph M.ª Serra y Marsal, vis-president; Lluís Casadejús, pbr., Pere Palau González de Quijano, Joseph M.ª Raurés, Antòn Busquets y Punset, vocals; Ramon Solsona y Cardona, secretari.

Altre certamen literari anuncia la «Societat Claris» d'aquesta ciutat, ab motiu del XV aniversari de sa fundació. S'ofereixen tres premis ordinaris y set extraordinaris, podent optar als primers sols els socis de la «Societat Claris». Els treballs deurán enviarse al secretari del jurat (Sant Pau, 83, primer) per tot el dia 9 del proxim juny. El jurat calificador estarà compost pels senyors Manel Folch y Torres, president; Cosme Vidal, Joseph Sanderán, Felip Vallmajor, vocals; y Ramón Suriñach Senties, secretari.

El número de primer de maig del diari tcheque *La Veu de la Patria* (Hlas Naroda),

además d'unas bellas traduccions del Tasso fetas pel poeta nacional de Bohemia Jaroslav Vrchlisky, publica un ramell de flors catalanas, traduhidas per Antoni Pikhart, o sia un aplech de poesias patriòticas entre las que hi figuran *Lo Pi de las Tres Brancas*, de Verdaguer, y l'*Oda a la Patria*, d'Aribau. Las traduccions són en vers. Com se veu, el nostre renaixement literari també interessa als literats de Bohemia, lo que no es estrany tractantse d'un pais hont hi bategan sentiments tan semblants als de nostra Catalunya.

Copièm del setmanari *Germinal*, de Sabadell:

Cuba, la República Cubana, se permet el luxu de sostindre quatre mil setcents mestres d'estudi.

Uns 700 mestres d'estudi més que guardas rurals pera'l sosteniment del ordre públic.

L'últim balans del tresor de l'Islla té un sobrant de quatre milions siscents trentavuyt mil duros.

La *safrá* serà aquest any la major qu'allà s'ha fet: un milió trescentas mil toneladas. La del tabach es abundantíssima.

La riquesa pequaria que desaparegué per complert durant la guerra, ha aumentat tant, que per el mitj any actual tot el consúm del país serà nascut al país y ans de dos anys, Cuba exportarà bestiar.

En el comers de fruytas se calcula un augment d'un milió cinccents mil duros en la exportació, alcansant un total de tretze milions de duros.

Totas las empresas ferroviarias prosperan, allargan y construheixen novas paralelas facilitant els progressos de l'agricultura.

L'Habana està desconeguda, donchs s'hi han construhit verdaders palaus comercials, hòtcls, teatres, escoles, etc., etc.

En fí, l'avens en la higiene ha et que tot aquest any no hi hagi hagut un sol cas de vòmit, d'aquell espantable y terrorífich vòmit que tantas centas mil víctimas acasionà durant la dominació castellana.

Aprèn, Catalunya!

Sense comentaris.

Publicacions rebudas:

Soldats de la vida, drama en tres actes per Salvador Albert. S'ha publicat aquesta obra de nostre estimat amic y colaborador en Salvador Albert. Com recordaràn nostres lectors, pel judici crítich que'n ferem, fou estrenada ab éxit en el teatre «Circo Español» el 2 de desembre de 1903. Preu, 2 pessetas.

La morta, quadro dramàtich per Pompeyo Crehuet. Hem rebut un exemplar d'aquesta obra, ab tant d'èxit estrenada en el Teatre Català (Romea) la nit del 19 del passat abril. Preu, 1 pesseta.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. . . .	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

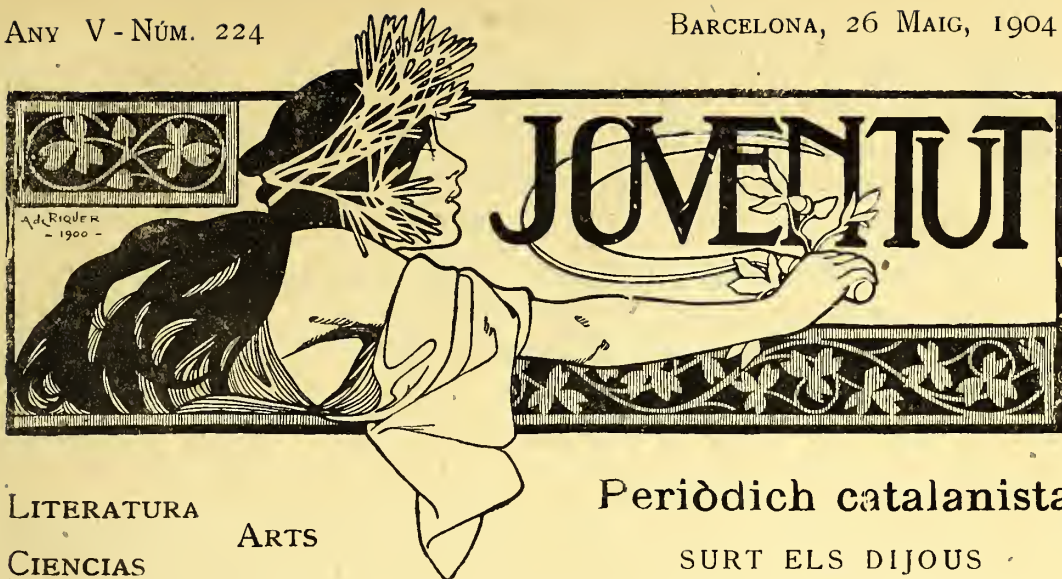
El número corrent no's ven sense folletins.

CINQUANTENARI DEL FELIBRIGE

Ab el número proxim repartirèm un **SUPLEMENT ARTÍSTICH-LITERARI** de vuyt planas, semblant als que tantas voltas hem publicat en obsequi als subscriptors de *Joventut*. Contindrà artístichs grabats y escullit text: prosa de Aladern y Oliva, *versos de Mistral y Maragall*. Serà un verdader compendi de la historia del felibrige y ab ell commemorarèm la hermosa festa de son cinquantenari, que s'escàu el día 21 del present maig.

El vinent número no's vendrà separat del suplement. Son preu serà de **30 cèntims**. No s'acompanyaràn folletins.

Per demés es dir que'ls subscriptors rebràn gratis el suplement.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

PREU D'AQUEST NÚMERO AB SON SUPLEMENT:

30 cèntims de pesseta.

SUMARI:

TEXT: L'Assamblea de Barcelona, per Oriol Martí.—
«Unió Catalanista»: VII Assamblea de Delegats.—
Als que protestan, per Lluís Via.—Per què no devian
haver anat a Montserrat els somatents, per Joseph
Maria de Palou y Solivella.—Rectificant, per Rafel
Vallès y Roderich.—Autógraf d'en Mistral.—Las pa-
ràbolas del bellíssim enemic: El fill pròdich, per
Gabriele D'Annunzio, traducció de P. Prat Jabal-li.
—Daniel Urrabieta Vierge, per Sebastià Junyent.—
Teatres, per Emili Tintorer.—Novas.

GRABATS: Autógraf d'en Mistral.

SUPLEMENT ARTÍSTICH:

TEXT: Als felibres provensals, per Joan Maragall.—
El cinquantenari del Felibrige, per Joseph Aladern.
—Dos fundadors del Felibrige, per Victor Oliva.—
Lou cinquantenari dou Felibrige, per F. Mistral.

GRABATS: Retrats de felibres, monuments, costums
típicas del país, etc.

L'ASSAMBLEA DE BARCELONA

Possehits encara del entusiasme qu'ha fet vibrar nostre cor y ha exaltat nostra pensa, no tenim la suficient serenitat d'esperit pera explicar la grandiosa impressió que'ns ha causat la darrera Assamblea de la *Unió Catalanista*, acte que indubtablement senyalarà una de las datas més memorables de nostre renaixement polítich y social.

No s'ha dit res de nou, es veritat, puig vell es l'amor que portèm a la terra. Lo ocoregut no ha de meravellarnos, donchs es conseqüència inevitable de las causas que determinan la vida dels pobles. Però, aixis

com en l'individu's celebran aquells fets que indican qu'ha assolit la plenitut de son desenrotllo o un grau més de son perfeccionament; aixis com ab goig se veu que un organisme desempenya cada volta més armònicament las diversas funcions que li són propias per més que naturals sian, donchs revelan un sanitos esplet de vida; aixis com las manifestacions del amor, sempre las mateixas però sempre novas pels que s'estiman, alegran la existencia y fan oblidar las impuresas de la realitat y donan coratge pera soportar las malalties e immunitat contra tota mena d'infeccions morals, aixis podèm ben dir ab joya inefable: «Catalunya renaixenta ha entrat ja en sa ardida juvenesa; ja no batega sols son cor al impuls dels sentiments; ja no s'extasia en las remembransas del passat, ni'sgronxa somniadora en las esperansas d'un pervindre boyrós; avuy ja ha arribat a sa major edat, ja las tutelas li són sobreras, y si encara no pot ésser senyora y majora de son patrimoni, no es per manca de capacitat, sinó per abús dels administradors que la malmenan, y no pot ésser molt llunyà'l dia en que'ls en demani comptes.»

L'Assamblea de Barcelona es més que una continuació de las anteriors, es el comensament d'una nova serie. Ja no'ls hi calen cartipassos als catalanistas pera que no s'esgarrihi llur ploma; ja poden lliurement deixar-la

corre pera estampar llurs aspiracions; y llurs erradas, si en fan alguna, no tindran més importancia que las d'ortografia. Son pensament, d'ara en avant, no hi ha perill que sia mal interpretat per culpa d'ells: qui no l'entengui, serà perque no vol o perque no li convé.

S'ha dit ab rahó que'l Catalanisme no ha nascut de cap dels diversos fets politichs a quins per uns o altres s'atribuix l'origen; que'l Catalanisme nasqué ab la primera protesta de Catalunya quan, arrebastadas sas llibertats, tingué de concentrar sa vida en lo més pregón de son cor o en un recó de son cervell. Es cert que'l Catalanisme, posteriorment, anà remarcantse ab caràcters cada cop més enérgichs seguint els graus d'una evolució natural; es cert que tot lo qu'avuy s'ha dit, virtualment venia comprés en lo qu'avans se proclamava, donchs el Catalanisme no eixí del esperit d'uns quants homes sinó de l'ànima de tot el poble; es indubtable que gratant en qualsevol català (no parlém dels descastats) per dura que sia la crosta no trigarà en descobrirshi un catalanista: però, ab tot y ab això, es evident també qu'en tot temps y lloch sempre ha calgut una espurna individual que desvetllés las energias endormiscadas de las colectivitats, sempre ha calgut un esperit coratjós que s'atrevis a iniciar la lluyta contra la mala fe y contra l'enemich més terrible del progrés: la rutina. Per això en totas las épocas s'han remarcats certas datas que senyalan fets culminants de la vida, y encara que no són improvisats, donchs la naturalesa no procedeix per salts, constituixen els moments històrichs en que las energias somortas trenquen llur mortalla y s'ofereixen assedegadas de llum y de vida.

Aixís ha passat ara. En la consciència de tots existia aqueix sentiment de llibertat, de vera tolerancia, aqueixa aspiració al perfeccionament del home que informa l'esperit del nacionalisme català; però mancava la concreció en una declaració pública y categòrica que vingués a ésser com la fe de vida del Catalanisme, marcant una nova era de sa existencia tal com l'acte que determina pera'l fetus el comensament de sa vida extra-uterina.

Regositemnos, donchs, tots els aymants

de Catalunya, y nó regatejém nostras enhorabonas als pares y padrins, y a tots els qu'han contribuït al felis deslliurament: però felicitemnos encara més de que la naturalesa hagi dotat al nou nascut de tan robust organisme, que tan feconda y plena vida li assegura.

D'ara en avant ja estarém a cubert de tots els atachs de nostres enemichs, els de fòra y els de casa. Els que titllavan al Catalanisme de reaccionari o anacrònic, els que feyan retrets a la *Unió Catalanista* per suposar que tancava a sos adeptes dintre un enca-sellat de fòrmulas vagas, si són de bona fe, deurán rectificar sa opinió; els que sols obedian a baixas passions, aqueixos en llur pe-cat ja portan la penitencia.

Si avuy es dia de joya pera tots els catalanistas, ho ha d'ésser ab major motiu pera JOVENTUT. Nosaltres que sempre hem fet gala d'un radicalisme sense limits, sens espantarnos de las conseqüencias, nosaltres que sempre hem proclamat la més ampla tolerancia ensemps que una ferma intransigencia en lo fonamental de nostre credo, nosaltres qu'hem menyspreuat totas las calumnias, qu'hem sacrificat nostras personals afeccions en pro de la causa, avuy ens doném per ben pagats de nostres sacrificis, si sacrifici pot anomenarse'l compliment d'una missió, donchs els fets han vingut a donarnos la rahó.

Com sempre, seguirem el camí per'assolir nostre ideal, sense comparar la magnitud de la empresa ab lo migrat de nostras forsas; seguirem criticant ab més duresa'ls vicis propis que'ls dels altres, perque estém ben convensuts, y la experiencia ho demostra, que aquellas divisions ab que'ls rutinaris amenessan als progressius no perjudican a la causa, ans bé la fortifiquen, donchs realisan una sanitosa selecció, donchs si n'hi ha que s'apartan dels que predicen la veritat, es perque de la mentida viuen, y són uns mals companys que sols se pagan d'éxits superficials y de poca durada, que podrán satisfer mesquinas concupiscencias, però no als que com nosaltres senten nobles aspiracions y somnien en victorias que no s'obtenen ab abstencions ni protestas, sinó lluytant ab el cap alt y a pit descubert.

ORIOL MARTÍ

UNIO CATALANISTA

VII ASSAMBLEA DE DELEGATS

FOU un acte de gran ressonància la VII Assamblea de la *Unió Catalanista* que tingué lloch el diumenge i dilluns passats en el teatre de las Arts de Barcelona. Els acorts en ella presos seràn sens dubte de trascendència pera'l Catalanisme.

En un periòdic com el nostre, que no es d'informació, se fa difícil donar una

idea dels discursos, tots ells notabilíssims y enlayrats, qu'en la Assamblea's pronunciaren. Pera que nostres suscriptors puguin conservarlos com a veritables documents històrics que són, procurarem en successius números donarlos íntegros. Per avuy ens limitarem a donar una lleugera ressenya de lo actual.

A las deu del matí del diumenge s'obre la primera sessió en el teatre de las Arts magnífica, y severament ornat, baix la presidència d'en Domingo Martí y Julià, qui té als seus costats als demés individus de la Junta Permanent. Ocupan llochs en l'escenari els senyors de la ponència Idefons Suñol, Abadal, Bonhome, Estrany, Trulls y Marsans, a més dels secretaris. La platea y palcos són ocupats pels delegats, y el públich, nombrosíssim, omplena'l primer pis del teatre.

El secretari senyor Gubern llegeix els acorts del Consell general encaminats a la celebració de l'Assamblea. Tot seguit els delegats presentan sos respectius nomenaments, y a proposta del senyor Roca s'acorda per aclamació que quedin designadas pera presidir la Assamblea la Junta Permanent y la Ponència.

En Martí y Julià usa de la paraula justificant que's celebri la present Assamblea a Barcelona, saludant al mateix temps als delegats de tot Catalunya. Després fa una alusió a la bandera de la *Unió*, regalada per las donas catalanas, a qui dedica un recort, fent notar que per primera volta figura en un acte tan solemne.

Se produheix un incident. Un delegat demana que's dongui compte d'una protesta que sembla enviaren uns quants despitats. Com la protesta sols tindría rahó d'ésser en un Consell general, únich a qui deu donar comptes la Junta Permanent, se'n fa cas omís, aprobantse un vot de gracias y confiansa a la Junta Permanent, vot que proposa'l senyor Mañau, qui diu: «Hem de procurar que una Assamblea Catalanista no s'assembli a un Congrés espanyol».

Se llegeix la *Declaració* que la Junta Permanent presenta a la Assamblea, que ja publicarem y lloarem

com se mereix en nostre anterior número y que tornem a insertar a continuació:

«L'Assamblea general de Delegats de la *Unió Catalanista*, considerant qu'es una necessitat que's determini la naturalesa de l'acció social que realisa en el nostre poble; atenant a qu'es una veritat indiscutible que'l concepte de nacionalitat suposa la suma armònica y coherent de tots els pensars y sentirs honrats y socials d'un poble; inspirantse en el gran esperit social de llibertat y de tolerancia qu'es característich del poble català y que resplandeix en la tradició catalana pura y no estafeta per las influències que un sigle y un altre sigle han malmenat l'ànima de Catalunya; convençuda de qu'es un dever patriòtich aplegar a tots els que ab plena consciencia cooperan a la renaixensa íntegral de la nostra nacionalitat; y afirmant que no pot el Catalanisme usar per endevant de cap dret dels que són exclusius de la sobirania de Catalunya, **DECLARA:**

»1. L'acció social del Catalanisme, y per tant l'acció que realisa la *Unió Catalanista*, es una acció nacionalista.

»2. Essent nacionalista l'acció qu'en el nostre poble realisa la *Unió*, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per las aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que sia llur pensar y sentir en materias religiosas, políticas y socials.

»3. Las Bases transitorias de las Assambleas no són més que'l reconeixement de la legalitat actual en el període constituyent de la Catalunya autònoma, haventse de deixar a la sobirania de Catalunya la concreció del pensar nacional en tot lo que per endevant no pot ni deu definir lo Catalanisme.»

En Martí y Julià la defensa ab un rahonat discurs, en el que troba accents de vera eloqüència y energía, y qu'es rebut ab generals aplaudiments.

Se presenta una esmena pel delegat Faustí Planell qui, diu, parla en nom de «L'Escut Emporità» de la Bisbal. Voldrían els d'aquesta Associació que's reconegues explícitament en la *Declaració* l'autonomia del individu, del municipi, de la regió y de la nació.

Se suspèn la sessió.

A dos quarts de quatre torna a obrirse, usant de la paraula en Manel Folguera y Duràn, qui fa atinadas consideracions en favor de la *Declaració* presentada per la Junta Permanent y demostra que la esmena presentada pels de la Bisbal es innecessaria, puig el seu esperit està ja comprès en la ja dita declaració. «El sol fet —diu— d'ésser nosaltres nacionalistas demostra que

som partidaris de totes las gradacions del autonomisme.»

Després, fixant-se en la paraula legalitat que figura en una de las conclusions, el senyor Folguera fa protestas de patriotisme molt lloables: encara que fillas d'una preocupació, puig la dita paraula legalitat no's refereix de cap manera a la legalitat espanyola, sinó a la legalitat catalana de las Bases de la *Unió*. Las paraulas del senyor Folguera són acullidas ab aplaudiments sorollosos. S'aclara'l concepte.

Ab la excusa de presentar una esmena, el senyor Durany y Bellera—subjecte que treu la cara en defecte dels senyors despistats que permaneixen ausents de l'Assamblea—llegeix unas quartillas en que s'insulta grogrollerament a institucions y personas respectables. Se nota gran agitació. En Antoni Suñol fa protestas de tolerancia, a nostre entendre poch justificadas, puig si's deuheu respectar las opinions e idees dels altres, no's deuheu tolerar els insults de ningú y menys si's tracta de rancuniosos vulgars.

Per fi s'acaba l'incident després d'un caluós parlament d'en Joseph M.ª Roca, a proposta de qui's fa una ovació unaním y delirant a la Junta Permanent per l'acert qu'ha tingut de col·locar en la ponencia als senyors Suñol (Ildefons) y Abadal.

S'aproba la *Declaració* de la Junta Permanent per aclamació y ab gran entusiasme, ab sols tres vots en contra que a petició d'en Pujulà y Vallès constan en acta nominalment.

Se passa al projecte de Bases referent a «El Catalanisme y el Problema social». Se llegeix la primera Base:

«L'Assamblea, tenint en compte que'ls elements constitutius de la població de Catalunya de formació particularista, són els que li han donat caràcter propi y han afermat y conservat sas institucions diferencials, y qu'en sa conseqüència convé a la característica de la Nacionalitat catalana'l predomini d'ells sobre'ls altres elements de que's compon, declara:

»Primer. Que deü procurar-se per tots els medis possibles fer néixer en tothom la idea de que l'individu ha de posarse en condicions de que ab sas solas energies pugui atendre a la seva vida y respondre a las sevas necessitats de perfeccionament moral y material; cercant protecció en las entitats socials dintre las que l'individu forsadament se troba solament en lo període del seu desenrotlló per'adquirir aquellas condicions.

»Segón. Que deü procurar aixís mateix, y com a conseqüència de lo anterior, que prevalguin las tendencias al treball en l'agricultura, industria y comers, bases veritables de la riquesa moral y material dels pobles; y que decayguin els empleus y professions qual subsistencia depèn exclusivament de la comunitat.

»Tercer. Que deü inspirarse tota l·legislació referent al ordre social y del treball en el principi de la major reducció possible de la intervenció del Estat, y del predomini de la regularisació del un y l'altre per las relacions qu'estableixin els individus y las associacions nascudas de sa agrupació lliure.»

En Pujulà y Vallès pren la paraula, ab el propòsit evident de fer parlar als senyors de la ponencia, fent notar que si bé ja suposa que'ls delegats capeixen ben a fons la Base de que's tracta, en cambi no deixa de reconeixe que a Catalunya hi ha encara molts ignorants a qui es necessari explicar lo que no entenen per sí mateixos. Alguns ignorants hi pot haver entre'ls qu'han

vingut a presenciar l'Assamblea: se'ls deü, donchs, una explicació. Y no es estrany qu'en nostre poble hi hagi ignorants, tota volta qu'ha estat tant temps dominat per Castella, la nació més ignorant del món (1).

Això dona lloch a que parli en Ildefons Suñol qui explica l'esperit y fonament de la Base primera, s'íntesis de las demés. El discurs d'en Suñol no es possible extractarlo. En ell feu l'apologia dels pobles particularistas, demostrant que sols enfortintnos moral y materialment tots els catalans, arribarem a ésser un poble aventsat y gran. Sols un poble es gran quan són forts els individus que l'integran. El parlament d'en Suñol impressionà fonament al auditori, que l'acullí ab espontanis y sorollosos aplaudiments.

Queda aprobada la primera Base per unanimitat.

Se llegeix la Base segona:

«L'Assamblea, tenint en compte que'l primer dret del home es el dret a la vida, y que aquest dret està estretament lligat ab el treball, y que, en sa conseqüència, el treball deü executar-se en un medi apropiat y ha d'encloure tot lo necessari pera que'l dret a la vida's fassi efectiu en l'home y pugui aquest adquirir el desenrotlló armònic del seu sér, tant en l'ordre econòmic o material, com en l'intellectual y moral, declara:

»Primer. Que s'han d'encloure totes las explotacions econòmicas que tendeixin a encarir o a malejar els elements necessaris a la vida, tant en l'alimentació, com en l'habitació y vestir.

»Segón. Qu'ha de procurarse aixís mateix la conservació y perfecció de la vida en tothom, pera que aquesta, aixís en sas condicions generals com en las condicions especials del treball, se desenrotlli en las circumstancias més favorables pels individus, y que s'estableixin tots els medis que siguin garantia d'aquella conservació y protecció aixís en higiene com en prevenció d'accidents desgraciats.

»Tercer. Qu'especialment ha de procurarse la conservació y perfecció de la vida en els sers dèbils, fent que las condicions del treball siguin establertes de manera que no'n resultin perjudicats las donas, els noys y demés individus perpètua o accidentalment febles, y especialment que no'n suffeixi perjudici la gestació y la maternitat.

»Quart. Que'l treball asseguri al individu la conservació y desenrotlló de sa vida en cas d'inutilitat, ja sigui per incapacitat accidental o perpètua nascuda d'accidents del mateix treball, com orfandat e invalidesa per qualsevol causa que sigui.

»Quint. Qu'en la organisació social del present, el capital té'l dever de concorre a tot lo que sigui necessari, perquè dins de la colectivitat s'assegurin las millors condicions de conservació y perfecció de la vida dels individus, y el desenrotlló armònic del seu sér en tots els ordres, y que, en sa conseqüència, també té'l dever social de promoure y cooperar a totes las obras que s'encaminin a aquests fins y assegurin la prevenció y remey d'accidents e invalidesas, y el foment de fins morals, intellectuals y artístichs.»

Defensa aquesta Base ab atinadas consideracions en Lluís Marsans. S'aproba després d'un incident provocat per en Julià Soley, que pretenia aclarar la Base en el sentit de puntualisar lo referent al treball de la dona y dels noys Costa un xich de ferli entendre que la Base no pot concretar detalls, però qu'en el seu esperit hi va comprès el treball de tota mena de sers humans. S'aixeca la sessió. Són las set de la tarda.

A un quart d'onze del matí del dilluns comensà la

(1) Un diari local diu que aquestas paraulas d'en Pujulà's perderen en el buyt, lo qual no es veritat, donchs promogueren forts aplaudiments. Pot dir el gacetiller, com diu, que las paraulas d'en Pujulà foren de mal gust, pot combatre sas idees, però no té dret a falsejar els fets ni a enganyar als lectors.

tersa sessió, presentant sas credencials nous delegats arribats a Barcelona aquell día.

El president senyor Martí y Julià maifestà que l'Assamblea no podíá separarse dels temas acordats, y que per lo tant la Junta no dava compte d'una protesta rebuda, firmada per alguns delegats y publicada en la premsa diària, però que la sotmetríá al proxím Consell general, sense qu'això vulgui dir que la *Unió* descendeixi may al terreny dels personalismes migrats. Aplausos. Se retira de l'Assamblea un delegat que declara estar conforme ab la esmentada protesta.

Se passa a discutir la tercera Base:

«L'Assamblea, tenint en compte que las afinitats de vida enforceixen els llassos de solidaritat, y que en sa conseqüència'l treball engendra agrupacions humanas que representan una forsa social que té drets y devers, y entre ells els d'actuar armònicament ab las demés forsas socials en las funcions de la colectivitat en que viu, pera lo qual ha de tenir els medis apropiats pera desenrotllar la seva actitud, declara:

»Primer. Que las associacions nascudas de l'afinitat que dóna'l treball, lo mateix que las demés associacions nascudas de las afinitats de la vida, son entitats naturals ab perfecta personalitat jurídica, ab drets y responsabilitats socials, que dins de sa perfecta formació han de tenir representació en els organismes administratius y polítichs del municipi, la comarca y la nacionalitat.

»Segón. Que las associacions nascudas de l'afinitat de formas de vida que's troban en contacte en determinadas funcions socials, deuen tenir per finalitat immediata la lliure y armònica regulació de ditas funcions socials, aixís com la protecció y perfeccionament de la vida dels individus y el progrés social; y per això han de tendir a desenrotllar la instrucció y educació individual y colectiva, a multiplicar las funcions de cooperació y al foment d'institucions que tinguin per objectiu determinadas finalitats socials, com Bossas de Treball, Caixas d'Estalvis, de Retiro y otras semblants.

»Tercer. Que lo mateix en las relacions d'associacions nascudas de formas de vida distintes, qu'en las d'individus de diferenta funció social, ha de procurarse en tots els actes de la vida la més franca comunicació entre tots els elements.»

Es brillantment explicada aquesta Base pel ponent en Raymond d'Abadal. Després de demostrar l'esperit catalanesh que batega en totes las Bases, estudia tots els extrems de la tercera, exposant son criteri ab admirable claretat. Explica el per què la ponencia ha admès una esmena presentada pels delegats de La Bisbal, en la que's diu que deuen fomentarse las cooperatives de consúm, producció y crèdit. El senyor Abadal es ovacionat per sa brillant disertació, y s'aproba per unanimitat la Base tercera ab l'adició dels delegats de La Bisbal, llegintse seguidament la Base quarta:

«L'Assamblea tenint en compte que las relacions nascudas per rahó del treball, encara qu'afectin a altres elements socials, deuen ésser lliures y equitatives, y que per arribar a n'aquest fi deuen posarse en condicions de que aquella llibertat y equitat no sían pertorbadas materialment ni moralment, declara:

»Primer. Que las relacions contractuals nascudas del treball, sían individuals o collectivs, deuen ésser asseguradas y protegidas per comissions y jurats mixtes formats pels elements que's posin en relació de contracte, sense predomini de cap de las parts.

»Segón. Que'l compliment de las relacions contractuals nascudas del treball deü ésser regulada per ditas comissions o jurats, incorrent en responsabilitat la personalitat jurídica que cerqui la resolució d'un conflicte fóra d'aquestas vías per qualsevol modo violent, o negant sa cooperació a la producció.»

Es apoyada aquesta Base per l'obrere en Bartomeu Bonhome, qui diu que'l treball, consolidant sa acció davant de la del capital, adquireix forsa y realisa un veritable progrés tota vegada que fa que'l proletariat adquireixi vera conciencia de sa personalitat. Defensa l'esperit de rebeldia y condemna'l de violencia, con són las vagas que dificultan el treball y fan mimvar la riquesa. Cal, donchs, regular las relacions entre'l capital y el treball de manera que's pugui prescindir de la intervenció del Estat. El senyor Bonhome es aplaudidíssim.

Després d'haver presentat el delegat senyor Casals una esmena a la Base que's discuteix, es aprobada aquesta per unanimitat, substituhintse en la mateixa la frase de *jurats mixtes* per la de *jurats arbitrals*.

El senyor Figueras, delegat per Sant Daniel, proposa fer un gran tiratge de las Bases aprobadas pera reparar-tilas profusament entre'ls obrers. L'Assamblea acordà obrir allí mateix una suscripció.

A proposta d'en Martínez y Serriñá, delegat per Tossal, s'acordà enviar un telègrama de felicitació als felibres de la Provensa, que aquests días celebren la seva festa literaria.

Seguidament el doctor Martí y Julià fa us de la paraula pera dedicar un recort a la memoria del ex-president de la *Unió Catalanista* l'Antoni Maria Gallissá, mort d'ensà de la darrera Assamblea, aixís com a tots els catalanistas que d'allavors ensà han mort.

El secretari dóna compte de telègramas y cartas de felicitació y adhesió rebudas dels delegats de Brusselas, París, Pineda, Xerta, Bordils, etc. També's lleigeix una carta de l'Ignasi Iglesias excusant la seva incomparecencia a la Assamblea per motius de salut.

A proposició de l'Antoni Suñol s'acordà dirigir un ofici de gracias especialment expressiu al degà dels delegats, que ho es l'Antoni Añón, de Xerta, qui compta l'avensada edat de vuytanta anys.

El senyor Boix, delegat de Santiago de Cuba, felicitava a l'Assamblea en nom de 436 catalanistas residents a Cuba, que quan estava en poder d'Espanya—diu—era un foc de corrupció y d'immundicia y ara es un país progressiu y obert a tota civilitació, lo qual s'explica pel fet d'existirhi avuy 4.700 escolars, o siguin 4.400 més de las que hi havia quan Cuba era espanyola. Ab tal motiu aludeix a un solt que trayentlo de *Germinal* publicà JOVENTUT, y endressà falaguers conceptes a nostre periòdich. Las manifestacions del senyor Boix produheixen gran entusiasme entre'ls assembleístas.

A proposta d'en Joseph M.ª Roca tota l'Assamblea, posada de peu dret, fa una grandiosa manifestació d'adhesió y simpatia a la Junta Permanent y a la ponencia, a las que indignament però vanament han intentat ferir els que tant temps han volgut fer de cacichs dintre de nostre camp. El senyor Roca afegeix que tots els catalanistas deuen oblidar aytals miseries, preocupantse sols de fer patria, Pau als morts.

L'Eduard Vidal, delegat per Barcelona, proposa que consti en acta'l sentiment ab que ha vist l'Assamblea que s'hagi atacat per alguns delegats la patriòtica conducta de la Junta Permanent y de la ponencia.

El senyor Suñol (A.) pren la paraula oposantse a lo proposat pel senyor Vidal, manifestant que no hem de fer cas dels gossos que lladran ni de las pedras que tiran al nostre jardí, donchs ellas ens serviràn, fent aplicació de la frase d'un escriptor francès, pera contribuir al bastiment del edifici de l'autonomia de Catalunya.

Després d'acordarse que no consti cap protesta en acta, s'aixeca'l doctor Martí y Julià pera fer el discurs resum de l'Assamblea. Fa notar que no s'ha tractat d'enlluhernar ni atraure a ningú pera petits fins al trac-

tarse la qüestió social. Remarca que la declaració de nacionalisme era necessaria, perquè'l caràcter particularista que distingeix als catalans es tal, que fa que son nacionalisme sia'l més complet de tots els del món, y al efecte cita'ls pobles noruech, irlandès, bohemi, sufs, etc. Fa constar que'l Catalanisme no's preocupa d'encarrillar

y dur a terme sols una acció política, sinó que trevallera pera que renaixin totas las energías sociais propias de Catalunya, pera qu'ella sia gran y forta. Se fa una ovació al president de la *Unió Catalanista*.

Ab un crit unaním de «Visca Catalunya»'s disol aquesta memorable Assamblea, a la una de la tarda.

ALS QUE PROTESTAN

En la protesta formulada per varijs senyors contra la formació de la darrera Assamblea de la *Unió Catalanista*, contra la declaració feta en ella per la Junta Permanent, y contra'l tema posat a discussió, s'hi observa l'estil vibrant d'una de las primeras firmas de nostre renaixement literari: però s'hi troban també sensibles contradiccions, que fan plànyers de que las altas inteligencias s'obcequin a voltas fins al punt de posarse al servey de causas migradas y sense consistencia.

En aqueix document s'afirma que la declaració d'ésser el Catalanisme un moviment nacionalista es estemporania y suposa en els individus de l'actual Permanent verdadera ignorancia, tota vegada que l'acció nacionalista de nostra causa sempre ha sigut ben clara, avans y després de la proclamació de las Bases de Manresa.

Donchs bé: nosaltres que tantas voltas hem defensat aqueixas Bases; nosaltres que las hem ostentadas al ésser presentat diputat a corts un company de redacció; nosaltres que tot y fentnos càrrech de certas puerils tossuderias y petitesas d'individus de la *Unió*, hem lluytat ab ells y fins hem dit que del programa no se'n deu treure ni un borrall en alguna ocasió en qu'hem vist qu'altres catalanistas també de la *Unió*'n prescindian portats d'insanas ambicions o fal·leras; nosaltres que, amichs de la veritat, per nostre esperit independent y criteri ample tant hem dat que sentir als catalanistas rutinarijs y als ambiciosos, y que desde nostra aparició dintre'l Catalanisme ja ferem pressentir ab recansa pera'ls vells, ab goig pera'ls joves, l'adveniment d'una nova era de llibertat per la qu'hem trevallat incessantment fins a vèrela iniciada ab la darrera Assamblea; nosaltres que tantas voltas hem defensat la intangibilitat de nostres principis, sostenim qu'en las Bases de Manresa hi ha definicions inútils, y que aqueixas definicions

són el gran obstacle que s'oposa a la efectivitat, expansió y grandesa del nostre nacionalisme.

D'aquest modo de pensar nostre no es avuy la primera vegada que'n parlèm en aquestas planas, en las que més d'un cop hem exposat la conveniencia de que la *Unió* revisi las Bases. A las causas grans no las hi calen motllos estrets; a las causas grans se las hi fa alt servey lliurantlas de formulismes que ja han fet son temps y que, en l'actual periode de progressiva evolució y desenrotllo de nostra causa y de nostra personalitat catalana, no són més que una impedimenta pera seguir avant.

Es això lo que l'actual Junta Permanent ha vingut a dir al declarar que l'acció del Catalanisme es acció nacionalista. Y es clar que'ls senyors de la protesta ho han entès tan bé com nosaltres. ¿Y s'atreveixen a dir que'l nacionalisme existeix de fet, havent trevallat y trevallant tant pera que ni's proclami ni existeixi?

No: las Bases *transitorias* no són pas un derivatiu ni una afirmació del nacionalisme català, ja existent, com ells diuhén, molt avans de qu'existís la *Unió*. Las Bases *transitorias* las han fetas uns quants homes: són obra petita, però hi ha qui n'es autor, y la estima y la defensa (encara que inútilment.) El nacionalisme, obra colectiva de tot un poble, no necessita la defensa de ningú: es causa prou gran, y porta prou empenta pera seguir avant, ab auxili o sens auxili dels qu'han volgut eregir-se en definidors del Catalanisme.

Aqueixas bases *transitorias*, aqueixas bases sobreras, no cal que'ns esforcèm a combatrelas: cauràn per ellas mateixas com cau dels arbres vius la fullaraca morta qu'ha de ésser substituhida per esplèndits fullatges, variadissims en tons, de novas y fecondas primaveras. De fet són ben caygudas desde l'Assamblea de diumenge, y els qu'havèm demanat la revisió de nostre programa podèm darnos avuy més que per satisfets, y ab

nosaltres tots els assembleistas, puig clar s'ha vist que la nostra aspiració era la de tots.

Tot lo demés que's diu en la protesta es especiós y (pena fa dirho) sols respira agror y rancunia en aquests moments de dolzor y de joya pera'l Catalanisme.

No val la pena de contestar la impugnació que's fa a la Permanent per haver escullit com a tema de l'Assamblea'l problema social. Com si aqueixa qüestió, sempre irresoluble y sempre viva, no pogués tractarla el Catalanisme a cara descuberta, y ab molta més independència, més clarividència y més amplitut que no ho faria un migrat partit polítich. Sempre aqueix empenyo en no escometre front a front qüestions determinades! Sempre aqueix encongiment que per algùn temps ha fet del Catalanisme un casino particular, clos als vents de fóra! Per això qualsevol ratxada que hi entri encostipa als habituals socis. Avuy sembla que ja's tracta d'una bronquitis aguda. Per sòrt no es el Catalanisme qui la pateix: són ells, ells sols.

Tampoch deuen contestarse'ls atachs dirigits a l'Assamblea, y per tant al Catalanisme, per haver acceptat com a ponents a individus que no pertanyian a la *Unió*. Benvinguts sian aqueixos individus a la ponència. El Catalanisme déu tenir empenyo en allunyar als ambiciosos y a las desferras dels partits, però als homes de talent y d'honradesa déu enaltirlos com ho ha fet ara, déu rébreles ab joya sian las que's vulguin sas ideas, sia la que's vulgui l'acció que dintre el Catalanisme vulguin exercir. Com a catalans tenen dret a exercirla, que per errada que fos, no fóra prou pera matar la nostra causa. Las causas vivas medran fins a despit dels homes. Això es fatal.

Tot lo que de la protesta's treu en clar es que, malgrat l'empenyo en impedir que's fessin certas declaracions oficials per part de l'Assamblea, y malgrat el tort que al nacionalisme català feyan certas bases del programa catalanista, el nacionalisme català va formantse y anirà triomfant.

Els cors s'aixamplan, ja lliures d'aquells personalismes y d'aquellas miserias qu'en el fons de la protesta semblan bategar. Y cors ben grans e inteligencias ben claras ens ofereixen las novas generacions catalanistas.

Ha arribat, donchs, l'hora de que'ls joves inteligents y lleals se possin devant dels vells intransigents y rancuniosos, y ab llenguatge concret y català (ab aqueix llenguatge del que'ls vells també s'atribueixen la exclusiva, com si aquí no hi hagués més catalanistas ni més catalans qu'ells), els diguin:

Nos valèm tant com vos. Y tots plegats més que vos.

Però no n'hi ha pas necessitat: sa situació ja es prou trista, y no som pas nosaltres qui s'ha de preocupar d'empitjorarla.

LLUÍS VIA

PER QUÉ NO DEVÍAN HAVER ANAT A MONTSERRAT ELS SOMATENTS

En el número anterior de JOVENTUT hem llegit un bonich article, firmat per don D. Pou y Lladó, en el que dit senyor pretén explicar y justificar l'anada a Montserrat dels somatents de Catalunya quan la visita del rey don Alfons XIII a dita montanya,

Jo com a individu del somatent y com a catalanista convensut, no puch deixar passar sense protesta l'article del senyor Pou y Lladó; ab molt més motiu quan, a través dels seus paragrafs, no es gens difícil endevinarhi a un catalanista de bona mena y a tot un cavaller ben digne de ma consideració.

No devian haver anat els somatents a Montserrat, perque'l somatent català es una institució complertament deslligada de lo que'n podriam dir política de *forma*, y malgrat lo qu afirma'l senyor Pou, això es, que calia fer una manifestació ostensible de las forsas dels nostres somatents, aquesta mateixa manifestació hauria hagut de ferse en qualsevol altra ocasió en que, no trobantse a Montserrat el representant del poder armònich, ningú hauria pogut dubtar de si la tal manifestació era de gent catalana o de servidors de la monarquia.

No devian haverhi anat perque'ls somatents catalans no deuen oblidar jamay els llozers conqueritsen las immortals ysangnantas lluytas de Cambrils, Tortosa, Constantí, Tarragona, Riu d'Arenas, Santa Coloma,

Martorell, Montjuich, Mollet, y tantas y tantas otras de l'anomenada *Guerra dels Segadors*, en que'ls nostres somatents combateren heroicament contra las tropas de Felip IV, contra'l poder central, contra aqueix poder central a qui els somatents de nostres dias aplaudian y presentavan las armas.

No devian haverhi anat per respecte a la memoria d'aquells de nostres antecessors qu'allà en las darreries de la guerra de Successió, acoblats al entorn de la bandera catalana arborada pel noble marquès de Poal, lluytaren y moriren com a lleons entre las abruptas serralladas montserratinas, batallant fins al darrer sospir contra las nombrosissimas foras del comte de Montemar, un dels generals més odiosos y més hàbils dels exèrcits de Felip V, el primer rey de Espanya de la dinastia borbònica.

No devian haverhi anat, pera que ningú pogués sospitar ni creure que'ls somatents han oblidat la solapada conducta de Carles IV y de Ferrán VII, a qui tant de dret aludeix el senyor Pou quan al parlar del estat en que's trobava Espanya durant las gestas de la guerra de la Independencia, diu ben clar *que fou abandonada pel poder central y per tots aquells qu'haurian hagut de morir primer que ningú pera defensarla*.

Per totas aquestas rahons y per moltes otras que no poden dirse ab lletres d'imprenta: *no devian haver anat a Montserrat els somatents de Catalunya*.

JOSEPH M.^a DE PALOU Y SOLIVELLA

RECTIFICANT

Haviam escrit nostre anterior article (dedicat per cert a don Arthur Masriera), quan han vingut a las nostras mans dos documents importantissims. L'un d'ells es una carta del propi senyor Masriera, a la qual per ésser particular no contestem avuy desd'aqueixas columnas, però que publicarem si el senyor Masriera ho desitja; l'altre es un tractat de psico-fisiologia del eminent professor saxó Albert Karl von Waldeck, titulat *Der menschlich Genius und die Erbschaft*, obra que resol la qüestió totalment respecte a la herencia del Geni. El professor von Waldeck, gloria de la ciencia germànica, y qual nom no pot ésser desconegut pel senyor Masriera,

defineix el geni de conformitat ab el poeta y filòsof japonès Mita-Kalutico, diferenciant-se tan sols en la causa generatriu, puig mentres en Mita-Kalutico diu « que'l geni depèn dels efluis nirviosos », en von Waldeck li dona com origen « una causa superior d'essencia y naturalesa ultra-terrenas ». En lo demás están conformes abdós filòsops.

Però no m'ha mogut a contestar al senyor Masriera'l desitj de polèmica, no: m'ha mogut a contestarli el fet de que von Waldeck resol la qüestió de la herencia del geni en sentit negatiu. Demostrant una erudició extensa y sòlida, el gran professor alemany arriba, de deducció en deducció, a probar que *der Genius ist nicht erblich*.

¿Qué tal? Què'n té que dir el senyor Masriera de la categòrica afirmació de von Waldeck? Temps y espay desitjariam pera reproduhir la indestructible dialèctica del sabi saxó, contra qual solidesa's desfarian en pòls els sofisticchs arguments dels qui sostenen que'ls genis tenen hereus continuadors de llurs obras. No, senyor Masriera: la qüestió está resolta y ben resolta: els genis no tenen hereus.

¿Quin hereu tingué Arostòtil? ¿Quin hereu tingué Carlesmany? ¿Quin hereu tingué Durer? ¿Quin hereu tingué Felip II? ¿Quin hereu tingué Espartero? ¿Quin hereu tingué l'emperador Napoleó? ¿Quin hereu tingué Pere'l Gran de Russia? ¿Quin hereu tingué l'Espronceda? Y si dels morts passèm als vius, ¿qui trobarà que poden tenir hereus l'almirall Alexeieff, en Theodor Baró, en Romanones, el *Maleta Indulgencias*, Mr. Loubet, en Maeterlinck, en D'Annunzio y en Palet de Rubi?

Si, senyor Masriera: molt ens dol tenir que rectificarnos y rectificarlo a vostè (*pardon!*), però la veritat avans que tot. Comprí el llibre del sabi von Waldeck (costa 50 marks, *Stereotyp-Ausgabe, Leipzig, 1904*), y veurà còm se desfán las afirmacions dels qui dubtan. Repetimho una volta més: no, *el geni no es hereditari*. Nosaltres ho sentim, però la veritat ens mana. Diguèm com en Zola: *la vérité est en marche...* y pera desfer el mal efecte del nom d'en Zola, afegim ab el cor seré y l'ànima tranquila: *Amicus Masriera, sed magis amicus veritas!*

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

AUTOGRAF D'EN MISTRAL

No havent pogut donarli cabuda dintre'l Suplement Artístich qu'avuy dediquèm al Felibrige, publicuèm en aquest lloch un autograf del gran cantor de la Provensa: autograf que, malgrat no estar escrit en la llengua nacional del poeta, té pera nosaltres catalans forsa interès, donchs en ell en Mistral, contestant a la invitació que li feu l'Aladern d'assistir als darrers Jochs Florals de

Barcelona, evoca ab tendresa'ls grats recorts que guarda d'aquesta ciutat, d'aquesta terra y de las personals amistats que hi contragué en temps ja llunyans, puig se remontan al any 1868.

Com poden veure'ls lectors, aquest autograf està escrit en una postal en quin marge hi ha estampat el sagell commemoratiu del cinquantenari del Felibrige.

CARTO POUSTALO

FELIBRENCO

Maillans, 26 avril 1904

mon cher Père, je suis très touché de
votre gracieuse invitation aux Jeux Floraux
de Barcelone. mais ce voyage, avec les émotions
qu'il m'environnerait, ne m'est pas possible — Les

félibres pour célébrer, le 23
mars, le Cinquantenaire de la
Rénaissance provençale au Castel
de Font-Segugues il faut s'y
préparer. j'ai du reste conservé de
mon voyage à Barcelone (mars 1868)
un souvenir si beau que rien
d'autre ne pourrait l'égaliser!

Je revois de loin Figueras, Serona, La Bisbal, L'Arca, et
Barcelone en la gentile et le charme de leur et
les Courons du Boulevard. mais un sont les amis perdus?

à vous cordialement
F. Mistral

LAS PARÁBOLAS DEL BELLISSIM ENEMICH

EL FILL PRODICH

PER GABRIELE D'ANNUNZIO

... *dissipavit substantiam suam, profuse vivendo.*

LUC. XX, 13

Un home tenia dos fills. Els quals se deyan Elihu y Carmi; y vivian abdós en la casa payral, creixent en la llur juvenesa com creixen ufanosos els cedres vora'ls racers segurs. Y mentres l'hereu al costat del pare estvivava'ls sachs de gra, el més jove cassava las petitas guineus que malmeten las vinyas floridas. Y mentres aquell, al costat del pare, comptava'ls cabals producte del tràfech, l'altre espiava las dónas mercenarias que carregavan en els vaixells la mel, el nard y l'assafràacompanyant ab cants y rialladas el treball olorós.

Venian els deutors del pare portant jerras d'oli, mesuras de blat, en gran nombre; y el jove Carmi, posat a la més alta torratxa, després d'haver contemplat aquella abundor dels graners amples y de las cisternas profundas, mirava la potencia del riu que s'expandia per la vall distribuhint la sahó de las ayguas a las terras felissas.

Y aymava'l riu, semblantli que secondés el seu desitj y li fes prometensa de paisos més bells; y vey a en el seu pensament tot aquell devassall inert de béns, vivificat, propagarse per aquella via liquida fins a las ciutats llunyanas, y convertirse alli en tota mena d'alegrias.

Llavors baixava als jardins; y havent teixit garlandas de las més frescas flors, corria a guarnir las portas de las cisternas vessantas y dels graners plens, tal volta com a sagell del seu pensament voluptuós.

Li digué un dia Elihu, el germà, atrapantlo en aquell acte singular:

—Oh Carmi, ¿per què fas això?—

Y Carmi, qu'havia après la gracia en el llenguatge d'alguns mercaders xerrayres, els quals veneravan un déu nomenat Erme, va respondre y digué:

—Pera que'l fruyt no't fassi oblidar la flor, oh Elihu. Quan siguis en els camps, recordat dels jardins. —

Y Elihu, irat, digué:

—Tu no sabs fer més, oh Carmi, que mandrejar per las torratxas y pels jardins mentres jo serveixo al pare. He vigilat els treballadors y ordenat las jerras d'oli y las mesuras de blat. Tu has cullit las rosas.

—¿Per què t'enfadas? No veus com per las meas arts l'abundor te somriu?—

Y las portas, robustas y rústegas com las de las presons, engarlandadas somreyan encara, semblant com si aquells cercles florits fossin pera vessar la riquesa oculta com dels ulls se vessa la interna joya.

Succehi qu'una dóna, fugint d'una nau amarrada en els marges del riu, s'adonà de la casa rica; y havent lograt permaneix entre las mercenarias dedicadas a servir la mel y las aromas en els vaixells, fou vista per Carmi en la estancia del suau olor.

Com la regina entre las abellas, ella prevalesqué entre las treballadoras innombrables. Y com las abellas havian omplert las arnasacompanyant ab llur fadiga'l murmull, també aquellas omplian els vaixells cantant a chor pera no ceder a la voluntat dels íperfums ahont ellas se sentian presas com de un benigne somni. Y en la plenitut de las veus la estrangera's movia ab tal ritme, que semblava dansés una dansa estudiada. Y els ulls de Carmi prenian aytal encis, que ni una sola cosa d'aquell dia estimaren més desitjable; y vegeren la imatge d'aquells bells membres en el bategar de las fonts, en el llambregar dels estels, en el tremoli de las velas.

Ella's deya Lydia, nascuda en una illa nodrida de colomas. Els seus cabells eran tan rossos, que Carmi de primera ilusió cregué se li escolavan llargas gotas de la mel mateixa ahont ella tenia'ls dits posats treballantla; y las abellas mateixas sufriren l'engany. Els seus ulls eran com l'ayre cerench que tremola als mitj-dias en la gran calda. Els seus llabis cremavan en el seu respir com dugas brancas de murtra en una flama tranquila.

Un vespre ella entrà en els desitjos de Carmi, prop d'un roser naixent. Sense parlar, ella obri la seva túnica y oferí al jove las sevas mamellas semblants a dugas rosas plenas y pesantas. Va ubriagarse ell tant, que cregué haver vessat demunt del cos d'ella, en una sola hora, com en un festi interminable, todas las especies acumuladas per

anys en la casa del seu pare. Sentint contra'l seu costat bategar el cor misteriós de la fugitiva, navegà de pensament pel riu afalgador fins a la mar llunyana. Y extasiat en el cansanci d'amor com en una mort dolça, li omplia las orellas el bramular confós del mar que no havia conegut may.

L'illa nodrida de colomas li aparegué llavors en l'atzur de las cellas delitoses: li apareixian alli las ciutats blanques, estenentse al entorn els golfs llunars, poblats de musichs, de maynada y de meretrius, ricas d'estatuas, d'himnes, de llits bellissims, de bellas vestas, de bellas tasses, religiosas, hospitalarias, ahont els homes coronats de garlandas gaudian d'un perpetual convit, obedients al poder d'una deesa que Lydia nomenava Afrodita.

Li digué Lydia:

— Oh Carmi, ¿per què no vols adorar a Afrodita? Qui no hagi mirat el seu rostre, no coneix la joya perfecta. Dreta sobre la roca, somriu llargament en el temple obert, aviant moltes colomas als vents del mar. —

Digué Carmi:

— Oh Lydia, jo vull adorar com tu a Afrodita y, si m'es concedit, també a aquellas que tu nomenas las Caritats dels fusos d'or, y todas las cosas amables qu'alenan el cor del home. —

Y ell s'alsà, comparegué en presència del seu pare, y digué:

— Pare, donam la part dels béns que'm pertoca. —

Y el pare, qu'era sabi, no s'admirà, no va irarse; mes cridà al fill primogénit, y digué:

— Oh Elihu, el teu germà demana la seva part dels béns. —

Digué Carmi, somrihent:

— Oh Elihu, vaig a teixir garlandas en altres jardins: ¿vols venir ab mi? —

Digué Elihu:

— Tu ja tens la teva companya: jo serviré al pare. —

Digué Carmi:

— Conservat bo, germà. Que moltes jeraras d'oli entrin en las tevas cisternas y moltes mesuras de blat en els teus graners; que no't sigui may pesat cap manament del pare. Jo't duré dels paisos de lluny alguna ofrena singular. —

Y el pare repartí els béns.

Y, pochs dias després, fets tots els preparatius y aprestat un navili, el jove empenugué'l viatge ab la dòna de l'illa, per la corrent del riu, vers el mar ahont regnava la deesa que Lydia nomenava Afrodita.

Havent en la patria de Lydia adorat la deesa y sacrificat moltes parellas de colomas, ell visità després las blanques ciutats que tenian temples ahont els altars eran servits per turbas de meretrius. Ell conegué alli la santetat de la suhor qu'exprèm dels cossos intimament units la vehemencia de l'abrassada, y aprengué'l ritme sagrat que regula las paraulas per las quals pren creixensa la joya lasciva. Ell descubrí tots els misteris, experimentà todas las gaubansas. Sempre's regalà espléndidament: feu brillar la porpra sota las arenas rebaixadas; llensà l'or sota dels peus ágils; volà en els seus amors sobre cavalls émuls del vent, sobre trirems més veloces que l'alció. Fou com un rey de breu regnat. Mes volgué concedirli Afrodita, avans que devingués captayre, un testimoni dels seus divins favors. Per'xò feu que's trobés en un lloch nomenat Eleusi, el dia d'una festa solemnial a la que acudi tota la gent d'aquella nació. Y alli estant tota la gent escampada a lo llarch de la platja, ell vegé ab els seus ulls mortals avansarse una meretriu bellissima entre las bellas, nomenada Friné, y deslligarse la cintura y càureli la vesta y estendre la cabellera, y apareixe nua a la vista de la multitut atònita; y entrar nua en las ayguas, restar alli illuminada, ab el somriure invencible de la deesa que plavias en testimoniar d'aquell modo la seva presència als homes.

Tal fou l'espectacle que vegé Carmi ab els seus ulls mortals avans de devenir captayre. Y el mateix dia caminà fins al port, s'embarcà en un navili qu'estava disposat a solcar el mar, y navegà vers las costas d'Asia pera avehinarse a la seva terra; y en las angunias del llarch viatge li consolava'l cor la imatge del prodigi d'Eleusi, qu'ell veyea de tant en tant renovarse en els solchs escumosos de las onas. Mes quan abordà, havent gastat en el viatge la darrera dracma, se considerà perdut; y li vingué al pensament el seu pare, el seu germà, la prosperitat de casa seva, els graners plens en quinas portas ell hi posava un temps frescas garlandas, la estancia aro-

màtica ahont las dònas acompanyavan ab cants y rialladas el trevall olorós.

Ja no li restava al pelegrí més que una vesta y la menuda Afrodita d'argila que Lydia li havia donat plorant al separarse d'ell. Llavors comensà a patir de fam; y va anar a captar; mes ningú li feya caritat, puig que una gran carestia s'esqueya en aquella encontrada. Y se llogà a un dels masovers de per allà, que va menarlo als camps pera pasturar els porchs. Y ell desitjaba atiparse de las pallofas que'ls porchs menjavan, mes ni una n'hi havia.

Ara s'estava al peu d'una alzina, pàlit com un moribond; y palpava encara dessota la vesta contra'l seu pit la imatge tutelar d'argila, pera rescalfar el seu cor amarat de gel. Y recordava la seva partida ab la dòna fugitiva, y el navili impulsat per la corrent, y la vista del mar ressonant, radiant, y l'illa nodrida de colomas, y l'esplendor dels temples, y la slongesa dels llits, y la facilitat dels plahers.

Y, sentintse morir, revisqué en sa memoria'l germà ordenant las jerras d'oli y las mesuras de blat que'ls mercenaris abocavan en las cisternas y els graners; y digué:

— Aquests mercenaris del meu pare tenen el pa abundós y jo'm moro de fam. Jo arribarè, y m'humiliarè al meu pare, y li diré: «Pare, he pecat contra'l cel y al devant teu, y no soch digne de que'm nomenis més fill teu; fesme com un dels teus mercenaris.»—

Y desseguit s'alsà; y deixant els porchs a la pastura, prengué'l camí de la casa payral. En el llarch camí's nodria d'arrels, bevia l'aygua dels clots, y a cada pas se creya morir. La seva pell s'agafava als ossos, mancats de carn; contorsionavas el seu ventre com si baba d'aspits li recremés las entranyas. Y mentres tant caminava, igual que una fulla, sens esma.

Traducció de
P. PRAT JABALLÍ.

(Acabarà)

DANIEL URRABIETA VIERGE

El dia dotze del corrent morí a Boulogne-sur-Seine l'eximí artista espanyol Urrabieta Vierge, conegut especialment per son nom de mare, ab el que firmava'ls seus dibuixos.

En sa joventut emigrà d'Espanya cercant un ambient més apropiat al desenrotllo de son talent, y si hi tornà fou pera fer cullita d'estudis y croquis pera sas obras: perque en Vierge, malgrat viure a Paris, restà sempre, com artista, molt espanyol, complaentse en representar escenas y tipos d'aqueix caduch poble; mes no transcrivint la Espanya negra, perduda, moribonda, que després s'han complagut en representar alguns com en Dario de Regoyos, sinó una Espanya pintoresca a causa de son endarreriment, una espanya ab regust de *capa y espada*. Ab lo dit se comprèn que l'època que s'identificava més ab son temperament era la de Felip IV, y que las ilustracions més notables sortidas de sas mans són evocacions d'aquell temps.

La característica de sa obra es una franca y espontania personalitat; sas composicions són sempre originals e imprevistas, despertan interès desde'l primer moment, y ni remotament quedan encarcaradas ni fredas. Quan resolia un assumpto dant importancia a la taca, com per exemple en escenas de nit, era magistral, y sota son llapis o pinzell toç prenía color com si fos interpretació d'un quadro d'un gran colorista. La bellugadissa que sabia dar a sas ricas combinacions de tons y matisos animava'l dibuix o la *gouache* ab un alé de vida. Sens exagerar se li té de concedir un llegendim parentiu ab els grans realistas de la pintura espanyola.

Quan dibuixava ab ploma y's limitava als contorns y al clar-obscur, no deixava quasi may de darhi un toç de *color* per animarho, accentuant un batiment, o tacant de negre alguna pessa d'indumentaria. En la execució dels accessoris de sos dibuixos, arquitectura, mobles, reixas, armas, brodat, etc., hi posava un carinyo extraordinari, cassant sempre son ayre tipich, avalorantho y danthi un interès de cosas vivas, produhint ab la minuciositat aparent de son trevall l'efecte d'una obra d'orfevria, conseguintho tan sols ab lo *intencionista* de la factura, sense que, mi-

rat detingudament, se pogués apreciar la exactitut de cap detall.

Sense forsar las ombres, dava un aspecte lluminós a las escenas de ple sól, semblant en algupas, gracias al puntillat que usava, que s'hi veyia la vibració de la llum. Tant en els dibuixos fets a masses, com en els fets ab la punta de la ploma, s'hi endevina un temperament d'impressionista. Moltes vegadas no s'hi entretenia a fer ulls y nassos, y fent damas casi may li sortian guapas, però la elegancia incorrecta de sas agrupacions, la distinció de la linia y lo bellugadis de la composició eran prous bellesas pera no necessitarne d'altras.

La perspectiva la sentia, mes no la feya, acostant a son pler el punt de distancia; y sos dibuixos, quasi may enquadrats, acabavan allà hont li convenia, no deixant, emperò, may endarrera lo qu'era essencial o interessant.

Naturalment que's troban obras fluixas entre sas innombrables obras mestras d'ilustrador, y qu'en sa obra total podrian trobàrseli defectes propis més que d'ell, d'un temps en que s'estimava més lo preciós que lo robust: però no es aquest el moment de cercarlos.

Es hora de plorar la perdua del eminent dibuixant que may fou vulgar, y que, com tants altres, tingué que cercar fóra de sa patria públich que'l comprengués y recompensés el seu brillant talent d'artista.

SEBASTIÀ JUNYENT

TEATRES

LA ALQUERÍA

Ja fa temps qu'actúa en el teatre Principal la companyia castellana de declamació — a Castella encara's declama y sols se declama — de la Tubau. No n'he dit res fins ara perque no'ns han donat res de nou. Sembla que sorolhosos dissentiments d'en Palencia ab la *Sociedad de Autores Españoles* feren que aquesta proclamés una especie de *boycottage*, en virtut del qual la companyia Tubau no pot representar quasi bé cap obra moderna d'autor espanyol: ¿Per quin miracle'l senyor don Francisco de A. Villegas (a) *Zeda* els hi ha donat una obra inédita pera estrenar? ¿Es que no li va acceptar cap altra companyia? ¿Es que'l senyor Villegas vol protegir al senyor Palencia? *Averigüelo Vargas...* Lo cert es que'l des preocupat periodista madrileny,

en quina historia literaria hi ha una de las tacas més vergonyosas que puguin infamar la vida d'un escriptor (1), ha anat a raure al escenari d'una companyia que sols viu d'arreglos — quins arreglos! — del francès.

La tal obra's titula *La Alquería*, comedià de costums salmantinas, en tres actes. No hi ha en ella cap tipo humà. Sols veyém en escena ninots qu'estira l'autor ab clàssica habilitat. No hi ha passions ni sentiments veraders: sols escoltém las tirallongas convencionals dels personatges de comedia; y en fi, l'acció's reduheix a un d'aquells arguments de folletí, imitació dels de *Rocambole*, sense més justificació ni verosimilitut que'l capritxo del autor. Un assessinat vulgar quins antecedents — lo únich que podria ésser verament dramàtic — l'autor se guarda, dona lloch als sobtats amors que un presidari innocent té per la filla del verdader criminal, home rich y estimat per sa conducta exemplar. Tot lo qual acaba en casori després de tres actes de sentimentalisme buyt y declamacions folletinescas dels principals personatges.

L'autor fa gala del seu coneixement del teatre — es crítich de professió — desenrotllant l'obra segons els procediments clàssichs. Hi ha exposició, nus y desenllàs, hi ha finals d'efecte, hi ha escenas còmicas intercaladas, hi ha la seva relació o quènto corresponent, hi ha una festa de casori popular, hi ha llàgrimas de tendresa, crits d'odi, recorts tendres dels temps idilichs, y en fi, tot lo que pugui commoure a las ànimas senzillas que s'enterneixen ab semblants disbarats.

Y res més. El diàleg, encara que cursi y convencional, està escrit en bon castellà. La interpretació, ajustada a l'obra. La Tubau fent de dama jova, dama jova ignocenta y sentimental... un *colmo*. Ningú diria — qué dich ara! — vull dir, tothòm diria que la senyora donya Maria Tubau de Palencia passa dels cinquanta anys.

EMILI TINTORER

(1) El senyor Villegas es el traductor de *L'Honor* d'en Suderman, ab el títol de *El bajo y el principal*. Aquesta traducció o *arreglo* desnaturalisa tan completament l'original, qu'en el fons ve a demostrar tot lo contrari de lo que l'autor demostra.

NOVAS

Sentim vera satisfacció al publicar el present número, ab el que commemorèm la fundació del Felibrige com a primer desvetllament d'una gran nacionalitat, y ensemps celebrèm el trascendentalíssim acte de la *Unió Catalanista* afirmant en la sèptima de sas Assambleas la existencia ben definida del Nacionalisme català en el període constituent de la Catalunya autònoma per la que tots trevallèm.

Trenta dos individus que's diuen catalanistas y que no volen dirse nacionalistas, han protestat de la declaració que del nostre nacionalisme ha fet la Junta Permanent de la *Unió* al convocar la darrera Assamblea; y al protestar, han llensat una serie d'especies calumniosas contra'ls que de lluny o de prop hem treballat pera que l'Assamblea's realisés.

Certa es sa afirmació de que'l nacionalisme català no es d'avuy; però tampoch és d'avuy l'afirmació de que'l Catalanisme no trevalla a l'ombra. Y heus aquí que la Permanent ha vist clar que'ls que més trevallavan a l'ombra eran els actuals protestants, y ha volgut que's treguessin al sol no drapets, sinó caretas. Y ells mateixos se las han llevadas.

Els actuals protestants diuen que posan sobre son cor y sobre son cap las Bases de Manresa integras. Estàn en son dret. Però ¿es que a afirmarse en las Bases de Manresa hi té'l Catalanisme més 'dret que a proclamar el nacionalisme català, que, segons ells, de las mateixas Bases se desprèn? ¿Per què amagar els efectes si s'afirman las causas? ¿Tant poden la ceguera o el despit?

Durant vuyt o déu anys l'actual president de la *Unió Catalanista* ha vingut publicant en *La Renaixensa* articles de caràcter sociològich preconisant el nacionalisme català conscient, ab totas las modalitats que l'integran, puig si estava definit el nostre nacionalisme, era sols d'un modo implícit e incomplet, y era en articles aislats que s'havian de dir certas cosas, perque ja hi havia qui's cuydava de que determinadas declaraciones no's fessin oficialment.

Mes si avans tothòm obehia a ulls cluchs, avuy això no es possible; avuy la Permanent de la *Unió* ha vist que'ls catalanistas, ja majors d'edat y lliures de tutelas, las volian ben explicitas aqueixas declaraciones oficials que tant de bé fan a una causa gran com la nostra y que may poden perjudicar als homes d'altas miras. Donchs bé: els qu'ara protestan, són els mateixos qu'avans acceptavan y publicavan els esmentats articles del actual president de la *Unió*. ¿Per què no

acceptan ara las mateixas doctrinas? Perque ja no són lo que llavors eran, ni manan com manavan, ni el portan ells el tinglado del Catalanisme. Aquest ja no es tan petit que pugui elaborarse ni cabre en una botigueta. El llonguet d'ahir s'ha convertit en pa de moltas lliuras, y li es impossible a un sol home pastarlo y emmotllarlo a son gust.

Qu'es trist perdre'l pa quan més gros y més gustós un hom el trobava!

Suposèm a nostres lectors enterats de tots els extrems de la protesta contra la darrera Assamblea de la *Unió*. En un d'ells se censura que figurin en la ponencia individus que dintre la *Unió* no hi militan pas.

Y un dels firmants de la protesta es l'ex-president de la *Unió* don F. Romani y Puigdemogolas, que fa poch felicità al regionalista senyor Cambó (qu'en la *Unió* no hi milita pas) per haver fet acte d'acatament al jefe del Estat en la Casa Comunal de Barcelona.

Y no es que neguèm la llibertat que té'l senyor Romani d'obrar com vulgui y de contradirse com millor li sembli. Però si que fem constar sa inconseqüencia y sa senectut. Els vells són venerables, però rapapiejan.

Els senyors de la «Lliga de Catalunya» prepararen pera'l dissapte al vespre una conferencia a càrrech d'en Joseph Mallofré, dedicada als delegats de l'Assamblea que devia celebrarse l'endemà.

Mes el senyor Mallofré no donà la conferencia anunciada. ¿Per què? Es un misteri.

Però, sense còm va ni còm costa, el mateix vespre un altre senyor de la «Lliga» las emprengué contra nostre periòdich, y (rara casualitat!) esperà pera ferho a que fossin fóra del local uns companys nostres de redacció que s'hi trobavan: que aquest es el valor que certa gent té de sas conviccions.

Y encara lo pitjor no fou això, sinó que al sentir las ximpleras endressadas a nosaltres y a la Permanent de la *Unió*, la quasi totalitat de la concorrencia abandonà'l local, quedantse tots sols y en quadro l'orador y déu o dotze de la mateixa capelleta.

Lo que de nostre periòdich varen dir no's pensin per això que sia res del altre món. Qu'es redactat per fills de casas bonas, que la nostra filosofia es d'estar per casa, que'ns pensen tenir vistas a Europa però que nostra cultura està al nivell del *A. B. C.*, *semanario ilustrado*, y en fi, que JOVENTUT es l'orgue del Passeig de Gracia.

Y vetaquí qu'ara estèm d'allò més enfadats. Però vinguin aquí y diguin: ¿que'ns voldrian fills de casas dolentas? ¿que voldrian que fessim filosofia de carreró? ¿que no es més ventilat, més clar y més higiènich el Passeig de

Gracia; posèm per cas, que'l carrer d'en Perot lo Lladre?

Aquest es ben proper de casa de vostès, y els proposèm que si pensan fundar cap periòdich pera combàtrens, hi establexin la redacció.

Al cap y a la fi, per haverse de quedar en un carreró, no cal pas que corrin gayre.

El diari d'en Roig y Bergadà, aqueix cursi representant del quefe dels *republicans esquiroles*, en sa edició del dilluns, al costat d'un *doble crimen y suicidio* ab grabats terrorífichs, publica un article titulat *La Asamblea de Canprosa*, ple de falsatets y d'insults contra la darrera Assamblea de la *Unió Catalanista*.

L'article no porta firma, però per las bestiesas que conté y per lo mal redactat qu'està, sospitem que podria ésser del *tenor* d'aquella casa del *cèlebre* descubridor d'Espronceda, que, sens dubte a causa de sa condició de gallego o asturià, sempre que parla o escriu, ho fa com ho faria qualsevolga *aguador* o agent de la ronda del seu compatriota *el ispetor Peláez*.

De totes maneres, y sia qui sia l'autor del article, aconsellèm a *La Tribuna* que d'ara en avant, sempre que parli d'actes del Catalanisme, ho fassi d'un altre modo. Que usi una capsalera més *esgarriosa*, que, per exemple, podria ésser; *¡¡¡Parricidios, deliberaciones y conflagraciones de una Asamblea Catalanista!!! — Brutal atentado y atropello de la Base segunda. — Presentación de una enmienda con premeditación y ensañamiento. — Secuestro y martirio de una proposición*. Tot això acompanyat d'uns quants grabats representant *el lugar del suceso* o la *situación del presidente, la mesa y la bandera la víspera del día de autos*, y de tres o quatre figuras que si després d'una Assamblea Catalanista serian en Marti y Julià, en Raymond d'Abadal o en Trinitat Monegal, en altrás ocasions podrian passar perfectament per *l'almirante Togo, el diputado don Jaime Alegret* o el *cardenal Rampolla*.

No obli di *La Tribuna* aquests consells y seguèixils al peu de la lletra, en la seguritat de que sos habituals lectors, don Pau Calvell, *el jurisconsulto señor Degollada y Capdaigua*, en Ricort, *els sabios profesores de la Extensión Universitaria* y totes las porteras castellanas de sentiments tràgichs, l'aplaudiran ab entusiasme.

Al Vendrell s'ha celebrat un gran Congrès Agricol que pot tenir verdadera importancia, no pels afalachs que'l ministre que hi assisti hagi dirigit a Catalunya, sinó per la virtualitat de la cosa en si. Indubtablement, en diversos ordres d'activitats, Cata-

lunya va fent ostensible als ulls de la cega Espanya lo que vol, y acabarà per imposarho.

Per això trobèm molt encertats els següents paragrafs que copièm de *La Veu de Catalunya*.

«Passan una pila de cosas que han de tenir consequences importants pera Catalunya.

L'Assamblea de la *Unió Catalanista*.

El Congrès Agricol de Vendrell.

Las barallas dels republicans ab la desfeta de la *Unión* per l'actitut dels federals.

La reorganización de las forsas de la «Lliga».

Els preparatius pera la revisió aranzelaria, y

L'actitut francament nacionalista dels literats mallorquins.

Aquestas manifestacions de la vida catalana, ben diverses y variadas, d'ideas y de camps diferents, tenen una sola aspiració, una sola finalitat: el progrés y l'enfortiment de Catalunya, de la rassa catalana.

Sursum corda!

La idea de la regeneració de Catalunya pel renaiement integral de totes las sevas forsas, es en tots els pensaments, y l'amor a Catalunya en tots els cors.

Se fa molt camí; més camí del que sembla.

Avant y fóra.

Nostre bon amic el reputat escriptor en Joseph Aladern acaba de publicar el *Prospecte* d'un *Diccionari Català*, en quina confecció ve ocupantse desde fa prop de vint anys y quina publicació comensarà'l dia primer del vinent juliol. Aquesta obra, que sens dubte serà la més nodrida de las conegudas fins avuy, y potser el primer diccionari boy complert de nostra llengua, se repartirà per quaderns setmanals, al mòdich preu d'un ral cada un pera qu'estigui al alcans de totes las fortunes.

Són tan bells y tan veraders els conceptes que l'Aladern esposa en son prospecte, que de bona gana'ls copiariam tots si disposèssim de més espay. Mes no podèm resistir al desitj de transcriure quelcòm :

No es, no, ni de bon tros, tota la Llengua Catalana la que fins avuy diversos autors han consignada en petits vocabularis; Catalunya es més gran, sa llengua es més extensa. Un immens tresor resta perdut o en camí de perdre fóra de las planas d'aytals llibres, inventari descuydat e incomplert de nostre gran patrimoni llingüístich. En els vells pergamins, en las obras de nostres clàssichs oblidadas al fons d'estrangeras Bibliotecas; en els fragments que s'han conservat dels llegendaris Trovadors qu'escriptors francesos han presservat de la total destrucció; en el parlar germà de las comarcas del Mitj-día de Fransa; en els replechs vèrgens dels Pireneus, ni espanyols ni francesos; en las modalitats característichs de las diferentas comarcas que'l nostre migrat llenguatge literari actual tendeix a fer desapareixe; s'hi troba tot un tresor llingüístich incomparablement més gran, més rich de sons y de color, que'l de qualsevol altra llengua d'Europa. Cal, donchs, desenterrar y arreplegar de nou totes aquestas runas dispersas pera bastir de nou l'edifici de nostre idioma, el temple de nostre Verb, el primer que fixà la moderna expressió en la Europa actual y el primer també entre tots per la seva valua.

La nostra tasca es gran, ho reconeixem, immensa y superior a las nostras forsas, mes el treball fet creyèm que'ns dóna dret a intentar aquesta reconstrucció, que altres ab més forsas y més aptituds podràn acabar y pulir fins a deixar-la del tot lle-ta, sense deficiencias ni taras que li escatimin grandiositat y bellesa.

El diumenge de Pasqua a la tarda, l'«Orfeó Català» donà un escullit concert en el Teatre Modern de Gracia, executant obras de Millet, Mas y Serracant, Pujol, Nicolau, Noguera, Garcia Robles, Clavé, Vives, Grieg y Jannequin. Els orfeonistas, com sempre, foren objecte de grans aplaudiments, aplaudiments que's convertiren en xardorosa ovació al sentirse vibrar las notas del himne patriòtich *Els Segadors*.

El producte liquid d'aquest concert se destina a obras de beneficencia.

La *Asociación Patriótica Española* de Buenos Aires ha publicat uns elegants cartells anunciadors dels Jochs Florals que celebrarà el dia 12 del vinent octubre. La llista de pré-

mis es molt nombrosa, donchs se'n ofereixen 28, sense perjudici de publicar un altre cartell adicional si se'n oferissin de nous. Las composicions deuràn ésser enviadas al president de la comissió organísadora, comtè de Casa Segovia (Avenida de Mayo, 391, Buenos Aires,) per tot el dia 31 d'agost. El jurat està compost per 34 individus.

Com ja anunciarem, no's reparteixen folletins ab el present número.

Nostres lectors rebràn gratis el Suplement que s'acompanya.

Aquest número no's ven separat del Suplement, y son preu es de **30 cèntims**.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. . . .	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

SUPPLEMENT
ARTÍSTICH-LITERARI
CINQUANTENARI
DEL FELIBRIGE

ALS FELIBRES PROVENÇALS

Germans grans: vostra festa m'enamora
y el meu cor alsa el vol y se'n hí va.

Al raig del sòl de **M**aig, triomfadora,
la vostra copa santa veig brillar.

Dh! pogués ab vosaltres beure en ella
el glop ardent y d'òls del vi payral
pera cantar una cansó novella
embriagada del regust terral!

Jo sent' d'aquí la llengua d'oc que canta
en el bull remorós del vostre vi;
tot'ella en vibra, vostra copa santa,
prenyada de cançons qu'han de florir.

Las cançons floriràn en vostres llabis,
un **M**aig dintre del **M**aig serà el convit,
y al raig del sòl qu'os el farà aclarit
hí sentirèu dansar l'ombra dels avis.

Germans: quan brindarèu per la **N**ació
pensèu en els germans de **C**atalunya,
parèu la orella envers la terra llunya
y obirèu nostres crits com un vessò.

J. Jasmin

primer y un dels més grans dels promovedors del actual renaixement de tantas terras germanas. Deya'l poeta agenench:

*O ma lengo! tout me sou dit
plantarei uno estelo a toum frount encrunit.*

Y en efecte, del estel qu'en Jasmin plantà al front de la seva llengua, venen totas las respaldors d'ara, que illuminan desde Nissa a Alacant, desde Girona a Burdeus.

Poch temps després d'en Jasmin, y contemporani dels primers promovedors del nostre renaixement, hi va haver a Tolosa també un trovayre popular, un humil sabater anomenat Vestrepain, qu'escrigué una infinitat de pessas literarias ab el llenguatge popular de Tolosa, tal com feu en Pitarra ab el barceloní *del que ara's parla*, y quina renomada fou immensa per tot el Lenguadoc. No cal dir si l'obra d'aquest humil obrer influí també en el desvetllament actual, y per això la vila de Tolosa agraïda li ha aixecat un monument hont se glorifica son trajo de sabater y son posat de recitador.

Tals foren els veritables precursors del renaixement del Mitjorn de la Fransa.

EL RENAIXEMENT PROVENSALE

El dia 21 de maig del any 1854, com anavam dihent, se reuniren al castell de Font-Se-gunya, terme de la vila de Gadagno, prop

d'Avinyó, els set felibres provençals, Frederich Mistral, Anfós Tavan, Joseph Roumanille, Teodor Aubanel, Joan Brunet, Pau Giera y Anselm Mathieu. No tenim notícia qu'avans s'hagués publicat cap obra d'importancia en el llenguatge provençal. Solament en Mistral, aquest gran patriarca, havia escrit en 1848 un poema en quatre cants titulat *Li Meïssoun*, que encara resta inèdit, y del qual sols se'n coneixen alguns fragments. D'aquells set honorables patricis solament dos, en Mistral y en Tavan, gaudeixen avuy de vida. L'Anfós Tavan, pera commemorar aquella històrica jornada, ha escrit y publicat ja un llibret curiós titulat *La festo dou Cinquantenari de la Foudacioun dou Felibrige*; dita narració sobre aqueixa memorable festa va seguida d'unas quantas poesias de las millors d'en Tavan.

Si bé l'acció del Felibrige comensà en aquella època, sa organizació definitiva no tingué efecte fins l'any 1876, en que'ls Estatuts, novament redactats, definiren aixís la seva tasca: «El Felibrige s'ha establert per'agermanar en una ardor comuna tots els homes quinas obras s'encaminan

Monument al poeta popular Vestrepain
a Tolosa

a salvar la llengua dels països d'Occ, y els sabis y els artistes qu'estudián y trevallen pera l'interés directe o bé indirecte d'aqueixas encontradas.»

D'aquella època data l'actual organisió del Felibrige, que'l limitat espai de que disposèm no'ns permet detallar com voldríam; mes creyèm que bastarà a satisfer al lector una idea general d'aquesta patriòtica institució. El Felibrige

compta ab un Consistori General que no té domicili fixo: son president, que reb el nom de *Capoulié* per ésser el cap del Felibrige, es elegit cada quatre anys en *acampada generala* o Festa Santa Estelenc. Cada gran regió té una *Mantenença*; Llengadoc, Aquitània, Provença, etcètera, y cada comarca una *Escola* ab un *Majoral* al cap: Escola Moundino, del Roergue, del Tarn, del Aude, del Canigó, etc., o bé portan un nom de felibre cèlebre, com Escola Gaston Febus, Joan Dutrech, Birel, etc.; y cada una obra independentment ab sas juntas compostas de Capiscols, Majorals, Síndichs, Vis-síndichs, Clavaris, Tresorers, Secretaris, Assessors, etc. En el Consistori del 25 de maig del 1902, celebrat a Beziers, se creà un càrrech únich pel Consistori General, el de *Batlle*, qu'està encarregat dels arxius y de portar las relacions y els

comptes de tota l'Associació envers el Consistori, sempre baix las ordras del *Capoulié*. Aquest batlle es en Juli Ronjat, que viu a Vienne (Delfinat), y l'actual *Capoulié* en Peire Devoluy,

Tipo d'arletença

Caril 1904

a l'ombra que sendrulo, emé lou tambourin
que met la joie en tèn, vivo la farandolo!

F. Maistrat

La Farandola, ball nacional de Provença

que s'estava a Nissa fins fa poch y ara viu a Avinyó.

El Consistori celebra uns Jochs Florals cada any d'interés general pera tot el Felibrige, y cada Mantenença y cada Escola ne celebran de particulars en que's premian las obras de sos socis o adherits. Ademés, l'Academia dels Jochs Florals de Tolosa celebra'l seu Certamen importantissim independentment d'aqueixa extensa associació. Aqueixos Jochs Florals són ben diferents dels nostres, y fins els creyèm més racionals. Els premis són sempre'ls mateixos, els més apropiats als diferents temas literaris. Donchs bé: els *felibres* trevallen durant l'any en sas obras, y publicadas o manuscritas, sense guardar l'anonim, las presentan al jurat pera que las examini; aquest distribuëix els premis segons son recte criteri, y aixís se veu que casi sempre són obras publicadas las que's llorejan en els Jochs Florals, com a recompensa al bé que s'ha fet al idioma y a la cultura ab la publicació de tals obras.

Entre'ls felibres hi ha diferents categorías: Felibres, Felibres Mantenedors, Majorals, Mestres en Gay Saber, etc. Hi ha categorías que no més poden ocupar-se quan hi ha una vacant per defunció o per renúncia, com passà ab en Roque Ferrier, de Montpeller; alashoras el nou elet reb l'atribut vacant, que sol ésser una joia, y deu tenir a honor continuar l'obra de son antecessor. Nostre amich l'Antonin Perbosc, que vingué a suplir com a Majoral al gran August Fourés, un dels poetas d'ideals més progressius

Castellet de Font - Segunya

dels nostres temps, fill de Castel-Nou-d'Ary, té per atribut una cigala d'argent. Aquests càrrechs o categorías s'adjudican en acampadas de Mantenença y tenint en compte l'antiguitat y els mèrits felibrenchs del elet.

El Felibrige compta ab unas vintiquatre publicacions, totes bilingües y cap de diaria. Aixís com dins del Catalanisme no podríam considerar com a catalanista la publicació o periòdich que compartís las sevas planas entre'l català y el castellà, el Felibrige no s'ha atrevit encara a expulsar la llengua francesa de sas publicacions. Fins són ben escassos els llibres que's publican en llengua d'oc que no portin la traducció francesa enfront (drech-à-drech). ¿Per què aquesta tossuderia en no volerse despendre del jou del dominador? ¿Es que'l poble no té encara prou consciencia de la seva llengua, o bé es un excès de *francesisme* en els felibres? Jo crech que de tot hi ha un poch en aqueixa anomalia, mes el temps vindrà a destruhirla, com l'ha destruhida a Catalunya després d'haverla coneguda molt poch.

El Felibrige té ramificacions fóra del Mitj-dia de Fransa. Aixís té un concell felibrench a Paris compost d'un president, quatre vis-presidents, quatre secretaris, un tresorer, un conceller y un administrador. Fins l'any 1893 hi hagué també la Mantenença de Catalunya ab 22 Majorals, que'ran tots els primers escriptors del renaixement, desde l'Aguiló y en Balaguer fins a l'Ubach

y Vinyeta y en Pere Antón Torres. Mes en aquell any s'acordà disoldre la Mantenença y que'ls Majorals passessin a ésser *socis* del Felibrige.

L'honor més preuhat pel felibre després del títul de *Capoulié*, que sols ho han estat els grans mestres com en Mistral, Roumanille, Fèlix Gras, etcètera, es el de Mestre en Gay Saber. Aquest títul se dóna al felibre que guanya'l primer premi dels Jochs Florals del Consistori o els tres primers d'uns Jochs Florals de Mantenença. Un segón o tercer premi dels grans Jochs Florals del Consistori serveixen com un primer dels de Mantenença. Actualment hi ha 41 Mestres en Gay Saber, y entre la llista hi veyèm un català y company nostre, en J. Martí y Folguera, que fou proclamat en 4 de mars de 1878. Entre'ls Mestres en Gay Saber hi ha tres donas: las poetisas Dono Anaïs Roumanille, Margarida Genès y Filadelfo de Gerdo.

El Felibrige té un historiador com no'l té'l Catalanisme: es l'Edmond Lefèvre, felibre marsellès, qui ab una constancia y unas dots envejables, va publicant l'*Anyada felibrenca* y la *Bibliografia mistralenca*, obras en que's consigna cada any tot el moviment literari de totes las terras de llengua d'oc, y tot lo que's publica referent a ell, fins un senzill article. Aquest any en Lefèvre ha comensat a estendre un xich la seva acció de cronista fins a Catalunya.

¿Es molt extens el Felibrige? Sentim qu'una rara casualitat en aquests moments ens privi de consultar els documents pera donar a nostres lectors el número casi exacte d'associats, que com hem dit, són casi tots gent de lletres. Nostre càlcul es que no passarà de sis o set cents el nombre d'adherits, que

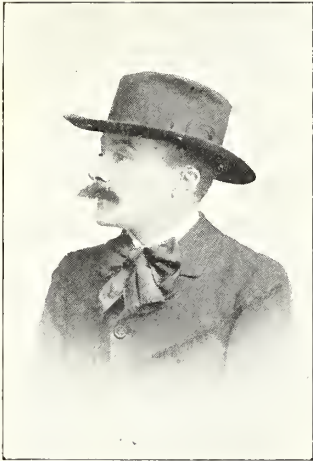

En Mistral en 1885

venen apoyats, com es natural, per un nombre més o menys extens d'admiradors y partidaris.

ELS DIALECTES DE LA LLENGUA D'OC

S'entén per llengua d'Oc el conjunt de la infinitat de dialectes parlats desde'ls Alps marítims de més enllà del Comtat de Nissa, fins a la ratlla del regne de Murcia, agafant tota la brancada

En Peire Devoluny,
actual *Capoulié*

del Pireneu llin-dant ab Aragó, Navarra y Basconia, arribant fins al mar Atlàntich per Gasconya y las terras bordelesas y extenentse fins al cor de la Fransa seguint tot el curs de la Loyra. Tots els dialectes parlats en aquestas terras tan diferentas entresí, riberencas de dos mars diferents y montanyencas de tantas y tan altas cordilleras, tenen tal afinitat, que tots els filòlegs els han classificat com a ramas d'una mateixa soca, com a variants d'una mateixa llengua.

¿Quín es el veritable dialecte que se'l pugui distingir com a tipo d'aquesta extensa llengua? ¿Quín el que ha conservat menys desfigurada la fesomía de l'antiga llengua dels Trovadors, que tothòm reconeix com el prototipo mare de todas las varietats? Nosaltres, sense que la passió de catalans ens cegui, dirèm qu'es la nostra. Després segueix la de Tolosa, y després la de Montpeller. No cal més que compararlas ab els textos dels trovadors pera convèncersen. Ademés, anèm a donarne una proba convincent. Durant el segle XIII la llengua catalana, ab ben pocas modificacions, era la que's parlava en la majoria d'aquestas terras. Un cronista tolosí va escriure la *Historia de la guerra d'Albegas*, quin manuscrit se conserva encara a Tolosa, y la va escriure en plena llengua del país y no en el llenguatge dels trovadors, cult y artificios, com es tot llenguatge literari. Donchs bé: ¿voleu saber com era aquesta llengua de Tolosa? Llegiu aquest paragraf:

«Et quand lodit Comte Ramon et autres que an el cran son estats retirats dins lodit Tolosa an todas lors gens, lodit Comte de Montfort après que aguet pres et plegat so que en lodit sety los deldit Tolosa avian laissat, ont a trobat una grand richesa, laquala a presa, et dins lodit Murèts'es retirat sans far outra causa per aquel cop.»

del Pireneu llin-dant ab Aragó, Navarra y Basconia, arribant fins al mar Atlàntich per Gasconya y las terras bordelesas y extenentse fins al cor de la Fransa seguint tot el curs de la Loyra. Tots els dialectes parlats en aquestas terras tan diferentas entresí, riberencas de dos mars diferents y montanyencas de tantas y tan altas

El gran erro d'en Mistral y dels demás felibres que iniciaren la renaixensa llenguadociana fou l'haverse posat a escriure'l llenguatge fonètic y no l'etimològich. Per això son llenguatge escrit ens resulta a primer cop de vista diferent del nostre.

Mes no pot retrèureselshi als mestres provençals no haver seguit aquest camí: prou feren ab realisar la seva obra de resurrecció. Ara, y desde Tolosa, comensa a iniciarse la completa resurrecció del gran Verb occità. El felibre Antonin Perbosc es el qu'ha donat el primer pas en aquesta tasca, y son llibre *Lo Got Occitan* es ja quasi una completa resurrecció de nostra gloriosa llengua clàssica, al ensemps qu'una nota bon xich més radical en las reivindicacions de la rassa, y baix aquests conceptes ha sigut llorejada ab la violeta d'or y argent en els Jochs Florals de Tolosa d'enguany.

ACCIÓ SOCIAL DEL RENAIXEMENT

El renaixement de la personalitat de las nostras terras es la insurrecció de la naturalesa contra l'obra dels tirans. Son impuls no es altre que la llibertat, son esperonament es las ganas d'ésser lo que'ns ha fet espontàniament la naturalesa: no tal com ens han contrafet els homes esclavitzadors ab l'ajuda dels canons y de las espasas. Per això nostra idea dóna inspiracions a tots els homes de bona voluntat, desde'ls místichs Verdaguer y Costa y Llobera fins als llibertaris August Fourés, Laurent Taielhade y Pau Rey. Tots els ayments de nostre renaixement estèm conformes en dir ab el gran poeta de Castel-nou-d'Aray:

L'Antonin Perbosc,
últim èxit de la literatura occitana

Per l'univers aimatz vostre país.

Y tots, com ell, volèm el triomf de la mateixa idea:

*qu'es la federacio de poples libres,
dont le nostro Miedjoun serà le brès.*

JOSEPH ALADERN

Barcelona, 13 maig, 1904.

Dos fundadors del Felibrige

En Pau Giera

¿Per què's reuniren a Font-Segunya'ls fundadors del Felibrige? Aquesta qüestió, com tantas altras referents a la moderna literatura provençal, s'ha debatut una infinitat de vegadas, trobantlasi quasi sempre explicacions fantàstiques. En realitat, Roumanille convocà 'ls seus amichs a Font-Segunya (prop de Château-neuf-de-Gadagne, a Vaucluse) per'aprofitar la hospitalitat que generosament li oferia en Pau Giera, enamorat de la idea provençal y que com a amfitrió de la famosa sentada figurà entre'ls *Majorals*, no pas pels mèrits poètics que poguéu conquistar ab els pochos versos publicats al *Armana prouvençau* y en el recull *Li prouvençalo*.

Ab tot, Giera, oblidat a la seva terra nadiua y completament desconegut a fòra d'ella, resulta forsa simpàtic. Sapigué pressentir la immensa volada qu'havía de pendre'l Felibrige, y va voler associarhi el seu nom d'una manera o altra. Nascut en 1816, estava en la forsa de la seva maduresa quan comensà a rebre la influència de Roumanille y de Mistral; com a poeta, prengué'l pseudonim de *fèlibre ajougui* (enjogassat), y morí en 1861, avans de que'l regionalisme de las terras d'oc hagués atravesat las montanyas.

En Joan Brunet, en cambi, ocupa un lloch molt notable en la galeria de poetas provençals; las sevas obras, escampadas en totas las publicacions del Mitj-dia de Fransa, són molt inspiradas, essent llàstima que no s'hagin aplegat en volúm. Lo únich d'ell que coneixèm imprès són dos fascicles sobre folk-lore: *Etude des mœurs provençales par les proverbes et dicions*; Montpellier, Hamelin 1884, y *Bachiquello e prouverbi sus la luno*; Avignon, Aubanel, 1896. Abdugas publicacions són fragments d'un inmens cabal de proverbis, refrans y quèntos populars qu'ell

designava ab el nom de *La sagesso prouvençalo*, y quin nombre s'acostava als quinze mil.

Brunet nasqué en 1822, prengué la carrera de pintor y el sobrenòm de *fèlibre de l'arc-de-sedo* (arch de Sant. Martí), y morí ara fa deu anys, mereixent grans elogis el seu caràcter y aptituts artísticas (1). Havía projectat ilustrar *Mireio* ab una serie esplèndida de dibuixos; els projectes d'alguns d'ells els conservava en Balaguer en sa colecció d'autògrafs.

La presencia de Brunet entre'ls set que fundaren el Felibrige ha sigut molt discutida. Molts creyan que un dels assistents era Eugène Garcin, més tart famós per haver publicat a París a casa d'en Didier un libre: *Les français du Nord et du Midi* (1868), qu'es una diatriba infundada contra las tendencias regionalistas dels felibres.

Al afirmar Mistral y Aubanel qu'en Brunet y no en Garcin era'l setè dels assistents a Font-Segunya, se creya que volian fugir de comptar entre'ls seus a un prevaricador, y no havían pogut destruhir aquesta llegenda ni las afirmacions categòricas del mateix Garcin. Lo que no deixa cap lloch a dubte es una daguerreotipo tret en aquella memorable jornada, quinas probas, rarríssimas, no s'han reproduhit pel mal estat en que's troban. L'únich exemplar d'aquest document, quina notícia ha arribat fins a nosaltres, està en poder del senyor Eduart Marsal, majoral del felibrige, pintor y professor de dibuix a Montpellier. D'ell són els dos retrats avuy insertats, fidels reproduccions de la fotografia de Font-Segunya.

VÍCTOR OLIVA

(1) Vegis sobre Brunet: Jules Cassini, *Eloge de Brunet*, en la revista *Lou Felibrige*, 1895. Henry Ner. en la revista *Demain*, de París, 1896, y alguns articles del *Aioli* en 1896.

En Joan Brunet

Lou Cinquantenàri dóu Felibrige

HIMNE DE LA FESTA DEL CINQUANTENARI

*Lou jour de Santo Estello,
l'a cinquante an d'açò,
lon crid que despestello
boumbigné tout-d'un cop.*

*A soun res-on,
o bello delieuranço!
tout lou Micjour de Franço
esparpaie soun som.*

*Li Sèt de Font-Segugno,
pres d'un gai ramagnou,
avian pita lis ugno
di gres de Castèn-Nou:*

*Sèmpe badiéu,
roussignou e mesengo,
en cantant nosto lengo
erian coume de diéu.*

*Nargant li desmamaire,
li traite emé li chol
que de la terro maire
estragnon li pichot,
dins nosti cant
toujour lou mot « Provenço »,
rimavo emé « jounènço »,
gato e belugant.*

*Nom se fasié la triò
dón mendre ni dóu mai;
de « petito patrio »
se parlavo jamai:*

*Vers Mount-Ventou
butant nosto barioto,
crian de patrioto
prouvençau avans tout.*

*Pèr d'obro mirifico
s'esmonvié la nacioun
e fasian, pacifico,
uno revouluciuon.*

*Au grand calèu
abrant nostis andáci,
foundavrandius l'espâci
l'Empèri dóu Soulèu.*

*D'Espagno emai d'Irlando
nous vemé de ranfort;
enjusquo d'en Finlando
nous cridavon: Tafort!*

*Urous quau crèi!
Di Baus, dre vers Palmiro,
avian pres pèr amiro
l'Estello di Tres Rèi.*

*Dins nosto capitâlo,
en Avignoun que ris,
venien pèr prene d'alo
li fraire de Paris:*

*Aufos Daudet
e lou bon Pau Arno
a la font d'Ipoucreno
bevien à plen de del.*

*Soun mort li hèu disèire,
mai li voues an clanti;
soun mort li bastissèire,
mai lou tèmplo es basti.*

*Vuet pòu boufa
l'auroso malamagno:
au front de la Tour-Magno
lou sant signau es fa.*

*Vous-àutri, li gènt jouine
que sabès lou secrèt,
fasès que noun s'arrouine
lou moumnen escrèt;*

*e, mau-despié
de l'erso que lou saço,
adusés vosto clapo
pèr mouna lou clapié.*

*Se rouge avès lon fege,
entre-tendrés bou fiò,
pèr que noun se refreje
la lar dóu Cacho-fiò...*

*Mai li mandí
que renégon lou Verbe,
que la terro se duerbe
pèr lus aprefondi!*

F. Mistral.

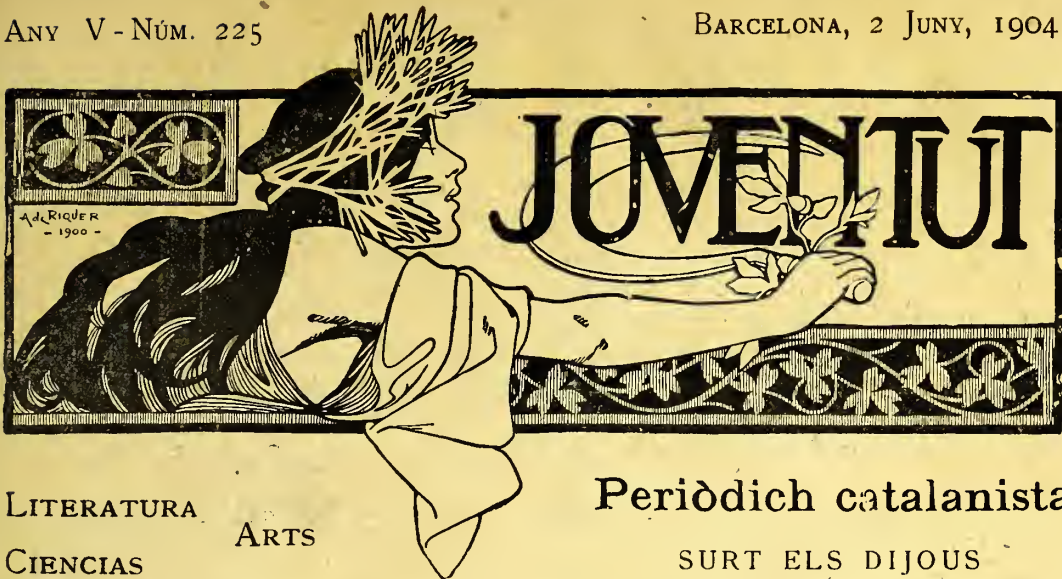
21 de mai 1904

Ultim retrat d'en Mistral

tret a la Festo Virginenco, celebrada a Arlés el passat abril.

Imp de F. Giró.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT..	20 CÉNTIMS.
› ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40 ›
› › SENSE FOLLETINS.	25 ›

SUMARI:

Som els més lliberals, per Pompeyus Gener.—«L'Assemblea de Canprosa» y «Els armenis de Poblet», per Trinitat Monegal.—El nombre d'estúpits es a Espanya gran, per F. Pujulá y Vallès.—Corpus, per Xavier Gambús.—Germanor, per Miquel Argimón.—Maig, per Amadeu Doria. — Per ull de garbell, per Emili Tintorer. — Nosaltres som nacionalistas, per Miquel Laporta.—Las parábolas del bellissim enemich: El fill pròdich (acabament), per Gabriele D'Annunzio, traducció de Pere Prat Jabal-li.—Notas bibliográficas, per Arnau Martínez y Serriñá.—Maximna, per Joaquim Rosselló y Roura. — A la amiga del cor, per Jaume Terri.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Catalá.—Plech 2.
MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 43.

SOM ELS MÉS LLIBERALS

El Catalanisme ha dat un gran pas. Avans podian apoyarse, els que d'ell dubtavan per lo que's refereix al Progrés, en certs articles de las Bases dictadas en l'Assamblea de Manresa o en altrás Assambleas: avuy això ja no es possible.

Totas aquellas Bases que no eran més que simples compromisos óbehint a rahons d'actualitat mentres Catalunya no pot llegislarse per sí mateixa, tot això s'ha dit ara y s'ha declarat qu'es cosa acomodaticia, y per lo tant sobrera. Lo essencial en las Bases es sols la qüestió d'autonomia. Lo demés, lo que fa referencia a la organizació de la

nació catalana, l'acceptar la religió oficial, el ferse solidaris dels vicis del Estat espanyol y dels seus endarreriments, tot això ha sigut tirat al foso. Pera ésser catalanista, n'hi ha prou ab ésser partidari de l'autonomia de Catalunya y trevallar per ella ab totas las forsas. Per lo demés, llibertat complerta, ampla, d'opinions y de tendencias. La qüestió de conciencia sols pertany a la sobirania del individu. Se pot ésser bon català y ésser panteista, positivista, dinamista, catòlich, protestant, etc., etc., y ésser republicà, o monàrquich, o imperialista, o demòcrata, o aristòcrata, o aristàrquich, o socialista, o anarquista. ¿Se vol res més ample ni més lliberal?

A més, com la llibertat es sols un concepte contingent, y la nostra rassa es positiva, hem anat a afirmar lo contingent, lo real, y hem afirmat, avans que tot y sobre tot, la personalitat propia. Que cada hu sigui ell mateix, ben fort, ben enèrgich y ben diferenciat, y de tots aquests individus robustos, potents, ne sortirà una nacionalitat forta. Aixís se regeneran els pobles: no ab vagas abstraccions colectivas ni ab socialismes del Estat.

L'adoració fetichista del Estat, la uniformitat amoltonada de las demás regions d'Espanya, no poden produhir més que pobles de munició: quartels y convents.

Y diguém de pas que nosaltres no som regionalistas. Som catalanistas, es a dir, regionalistas de Catalunya, perque aquí la rassa es aria en sa gran majoria, y per tant progressiva y forta. Però no volém per forsa aplicar aquest regim a rasses que no podrien sostenir-lo y que's troban bé aglomeradas, inactivas y esperant la sopa d'Esparta. Avans que s'enforteixin y demostrin energias diferenciadas que las fassin dignas de l'autonomia.

Catalunya ha vist que la llibertat politica y que l'enfortiment del individu reclamavan drets socials, y els ha promulgat. May en cap poble, ni en cap Assamblea, ni en la Constituyent Francesa s'ha proclamat res més radical ni més essencial a la personalitat humana. EL DRET A LA VIDA: no'l dret a unas miserables caixaladas, ni allò dels tallers nacionals, no, sinó'l dret de desenrotllar cada hu las sevas energias vitals en tots els sentits, material, intelectual y moral o afectivament. No que cada hu tingui lo mateix que l'altre ab aqueixa igualtat imbècil que donant lo mateix dona massa als uns y quasi res als altres. Se parteix del individu y de la seva organisació, y's demana pera ell protecció contra la explotació terrible del home per l'home, fent que se li dongui a cadascú tot lo que necessita pera desenrotllar adequadament en actes lo que porta en organisació o en potencia. Y això no sols pera l'home fet, sinó més encara pera'l noy y pera la dòna. Respecte y protecció per'aquesta en quant sigui o estigui a punt d'ésser mare, qu'ella es la que renova las rasses!

Y lo afectiu y lo intelectual, y els segurs pera la vellesa y la invalidesa, tot això qu'ho pagui el rich, el que té més, el que ha acapatat valors, tal com feyan a la bona Atenas; y que la contribució sigui progressiva, y que entre tots els estaments hi regni la fraternitat y l'amor per medi dels tribunals tècnics, arbitrals, que tot ho dirimeixen pacíficament. Y després y sobre tot, instrucció, MOLTA INSTRUCCIÓ, y las portas obertas a todas las ideas y a todas las tendencias superiors, vinguin d'hont vinguin.

¿Voléu dirme si cap partit dels que s'anomenan avensats de la Espanya conglomerada, ha proclamat may cap ensamble de principis més avensats ni més humans que aquests?

Per'xò treuen foch pels caixals ells, els amoltonats; ells, els ciutadans de motllo; ells, els homes de municipi; ells, els de a quarto'l rengle. Per'xò diuen que'l nostre programa es difús, qu'estèm dividits, que no'ns enteném.

Infelissos! No saben que las entitats socials robustas, las rasses fortas, se forman d'elements diferenciats, y que sols aquests són els que poden ésser convergents. Sols els homogenis, els inferiors, són divergents y putrefactes!

POMPEYUS GENER

«L' ASSAMBLEA
DE CANPROSA»
Y «ELS ARME-
NIS DE POBLET»

L'afany de fer frases es una de las notas caracteristicas dels escriptors que manejan a tot drap la llengua castellana. Però es de notar que la immensa majoria dels escriptors *frasistas* pertanyen a una de las dugas especies *stultus* o *ridiculus*, sempre al genre *ignarus*.

Aquest afany, o millor malaltia, no s'ha acabat, ni tan sols mimva, sinó que va, de jorn en jorn, creixent, arribant avuy a constituir una veritable plaga qu'afecta a la major part d'escriptors d'enllà del Ebre y a gran nombre dels qu'ensà viuen.

Ab sa inteligencia superficial, al examinar un fet, o estudiar una qüestió (per seriosos que siguin se'ls hi pot trobar una nota còmica, més o menys lleugera) no hi veuen més que lo còmich, que reproduhit en l'estrany mirall de sa imaginació, adquireix la característica d'aquesta y... surt lo ridicul. Senten aquest y fan una frase y, enorgullits de sa inteligencia y de sa imaginació, la llensan; y la frase's riu, es cert, mes tothòm al través d'ella veu la ignorancia supina y la lleugeresa de son autor.

Aquestas reflexions se'ns han ocorregut al llegir alguns dels periòdichs redactats en castellà que surten en nostra ciutat.

El Liberal, al tractar dels catalanistas ab motiu de la Assamblea de la *Unió*, ens digué: *Armenios de Poblet*. Estich convensut de que l'autor va riure, y alguns amichs y fins estranys també.

Conque armenis, ¿eh? Y de Poblet! Ja es mort el Catalanisme mercès al *graciós* y *xistós* del *Liberal!* Molt bè!

Donchs nosaltres ho recullim. Si, som armenis de Poblet, esclavitzats per uns turchs autèntichs, encara que disfressats.

No som víctimas *personals*, en nostre cos, com els armenis ho són dels turchs, no. Però ho som en nostra ànima, en nostra vida intel·lectual, puig se'ns imposan mestres que no saben, encarcarats, buyts y embrutidors programats, y una lley d'instrucció pública digna dels aschantis. Som víctimas en nostra vida econòmica, puig estèm baix el jou d'unas lleys que d'arrel matan l'agricultura, la indústria y el comerç; som víctimas d'una civilització (sic) filla directa de la de Moreria, que impedeix el lliure desenrotlló del veritable esperit català. Pera'ls que tenim consciència de nosaltres mateixos es tan dolenta aquesta tirania com la dels turchs; pera'l esperits mesquins, sols hi ha tirania quan hi ha sang, presons, desterrors, etc., etc.

¿Veü, senyor de *El Liberal*, còm al través de sa frase sols s'hi traslluheix la buydor ridícula de son autor?

¿Y de Poblet? Ja ha sortit allò, lo de clerical y reaccionari! Donchs bé: nosaltres que no tenim ni d'una cosa ni d'altra, dihèm ben alt: Tant de bo qu'en la Catalunya de avuy tinguessim vivents molts monuments que representessin l'avens que representava en son temps Poblet. Tant de bol

—

Un altre diari redactat en llengua castellana, *La Tribuna*, dedicà un article a l'Assamblea de la *Unió* reunida a Barcelona, y l'anomenà *Assamblea de Canprosa*, y sostingué que las teorías que s'exposaren en ella y els acorts presos eran dignes d'un centre de Gratallops.

Que felis deü sentirse'l *graciós* de *La Tribuna!* Quina enveja li deü tenir son company de *El Liberal!* Va fer dugas frases, no una! *El colmo!* Sols un desitj sentirem al llegirlo, y es: saber quina frase feu al enterarse de lo que digué'l senyor Pinilla en una cèlebre sessió, per cert no molt llunyana, de l'Academia de Jurisprudencia y Llegislació.

Ben segurs estèm que l'autor de tal article no fou en Roig y Bergadà, ni l'ilustre sociò-

leg d'Ateneu en Joseph Canalejas: poden pensar com vulguin, però no escriuhen vulgars tonterias. Que jo sàpiga, no fan frases. L'autor de tal article deü ésser del cos de redacció, o tal volta un gazetiller: no té més altura.

Pera fer la primera frase parodià a un autor humoristich, que al escriurela demostrà preferir que'ls pobles en sas festas majors celebren *corridos de toros* o bous, que s'aficionin a espectacles més o menys enlluernadors y viciosos, més que al conreu de las lletres; autor dramàtich que, arrendador de frases fetas, ha sigut lloat per tothòm mentres no s'ha mogut de lo que pot y sab fer, donada sa ilustració y educació intel·lectual, però que'l jorn qu'ha volgut fer de sociòleg o filosof, al remenar las fullas (o sian las frases fetas) hem trobat en sas obras una filosofia de taula de cafè. La cèlebre frase al autor dramàtich, malgrat son talent, li valgué quelcòm no massa agradós. ¿Què li deurà valer al que l'ha parodiada? Al primer el discutirem; del segón tan sols jo per llàstima'n parlo: als demés els hi fa fàstich.

¿Què volia l'escriptor de *La Tribuna*? ¿Que l'Assamblea fos de *Canpoesia*? ¿Que parodiant a un *convencional* diguessim que tots els catalans devèm ésser felisos? ¿Que preconissem la ridícula igualtat física, moral e intel·lectual? ¿Que'ls béns són de tothòm, y que prediquessim la repartidora? ¿La omnipotencia del Estat y l'esclavatge del individu? ¿El servèy militar obligatori? ¿Una religió negativa? Pobre redactor de *La Tribuna*, y que'n deü ésser d'*avensat!*

A n'ell, més que al altre, se li veu la buydor del cervell al través de la frase.

Si: nostra Assamblea de *La Unió* fou de Canprosa; no'ns hi volguerem ficar en lirismes inoportuns y falsos, ni en poesias perjudicials al poble. Al fer las bases tinguerem present la *prosa* de la vida. El que mira a un poble deü posarse las ulleras del biòleg més que'ls lentes del poeta.

Si: nostras ideas y conclusions són dignas del Ateneu de Gratallops. A Gratallops y a qualsevol poble, per petit que sia, s'espira ayre pur, s'estudia la vida y s'escoltan las prèdicas millor qu'en una redacció: quan menys hi ha qu'estudiar, qui estudia y qui en fa cas, y bona fe en uns y altres. En la

redacció d'un diari polítich de gran circulació hi ha sociòlegs de Canpoesiá, que no estudian la vida ni els llibres; hi ha tan sols autors de frases buydas, y la *claque* que las repeteix admirantlas.

TRINITAT MONEGAL

EL NOMBRE D'ESTÚPITS

ES A ESPANYA GRAN

TAN GRAN COM EL DE PERIODISTAS

En la primera plana de mon darrer llibre (1) vaig posarhi aquesta nota *L'autor no ha repartit exemplars a la prempsa*. Y en efecte, no'n vaig repartir. ¿Per què? Perque m'havia convenut de que'l periodista espanyol es ignorant y estúpit. Res vol dir que hi hagi comptadas, comptadíssimas excepcions.

Com aquesta apreciació algú podria pèndrela per filla del despit, dech fer present que mas tres obras anteriors a aquella foren rebudas ab gran aplaudiment per la prempsa. Mes com no'm pach d'alabansas, al observar que per lo que'n deyan els critichs bo y alabantme no havian comprès ni un mot dels meus llibres, vaig deduhirne qu'eran uns ignorants que ni fets d'encàrrech, y que si alabavan era: els uns per compromís (*compañys de causa*) y els altres perque, precisament per no entendre las obras, sospitaban qu'eran bonas y no volian fer un paper ridícul. Las ganas ja hi eran. Que no s'hi amohinin: ta ocasió de *reventarme* ja la heuràn, perque tinch moltes cosas per dir de las que no agradan; però això si, s'hauràn de mercar el llibre o emmatllevarlo a un amich, donchs jo no estich disposat a guardar deferencias ab una de las capas socials peninsulars més baixas.

Arreu el periodisme es una professió a la que acudeixen els que s'hi senten disposats. A Espanya, el periodisme es una patent de miseria que acudeixen a recullir els que no's senten disposats pera res. Ratats, fracassats de totes las arts y professions, batxillers atrofiats, *chulos* de *guardarropia*, polítichs de casino de barri, poetas prosaichs y prosistas de poesia barata, tots acudeixen, atiat per la gana estomacal y la d'exteriorisarse—vålgans la Mare de Deu!—a las covas redactorils, a rosegar l'extrèm del porta-plomas y a esperar boca-badats la tarjeta de convit a un àpat ab brindis y encoratjaments.

Y tot aquest món de bordellayres de la literatura sense pudor, las emprenen ab lo primer que cau enllurs mans, sigui artistich, cienífich o polítich, y *bombegan* o *reventan* a pleret responent a llurs petits odis d'ani-

mas caponas o al miserable obsequi del assedegat de gloria gazetillesca que compra l'alabansa ab un catè y copa, un puro d'a dèu, o uns saludos respectuosos ab mà portada al barret, inclinació de cap, unió de peus y... demanin.

Per si no estigués ben convenut de la ignorancia y mala fe dels marrechs de la prempsa, un fet m'ha vingut a refermar en ma convicció: Es aquest la informació que'ls periòdichs han fet de las sessions de l'Assamblea Catalanista haguda a Barcelona'ls passats diumenge y dilluns, 22 y 23 de maig, respectivament. Vaig a explicarme, pera que'ls lectors de JOVENTUT se'n fassin càrrech.

Com ja s'hauràn enterat per la ressenya que de ditas sessions publicarem en el número passat, un cop fou llegida pel secretari senyor Gubern la 1.ª Base, vaig aixecarme y demani la paraula. — ¿Per què la vol? — va preguntarme la presidencia. — Pera fer una petició — respongui jo. — Fàssila. — Entro en aquests detalls pera que's vegin ben claras la estupidesa y la mala fe del revistayre de *Las Noticias*. Obtingudá la paraula, vaig dir textualment lo que segueix:

« La redacció de la Base 1.ª es concisa y clara, tothòm la pot capir: es un cant a la llibertat del individu y una catilnaria contra l'absorbent Estat. Mes com sigui que nosaltres hem de procurar que'ns entengu'il poble que's a fóra, y sabut es que a Catalunya el nombre d'ignorants es immens, donchs no en va ha estat nostra terra anys y més anys dominada per Castella que's el pais més estúpit e ignorant del món (*ovació*), nombrosos delegats m'han conferit l'encàrrech de demanar a la presidencia que pregui a la ponencia respectiva qu'expliqui y aclari extensament els extrems de la Base 1.ª, pera que no càpiga lloch a dubtes a fóra, y aquí dintre eviti las discussions.»

Això vaig dir, y atenent al meu prech, ab l'amabilitat que'l caracteriza, el senyor Marti y Juliá demaná al senyor Suñol qu'expliqués la Base, y aquest tingué a son torn l'amabalitat de ferho.

Y ara entra en escena'l gazetiller de *Las Noticias*, informant aixis al públich babau:

« El señor Pujulá y Vallès, á pesar de que es un muchacho de talento, pronuncia algunas palabras de bastante mal gusto. á falta quizás de argumentos, y sus palabras se pierden en el vacío.»

A aquest extrèm hem arribat: al de que un imbècil qualsevol impunement tergiversi els fets, y portat per la passió y per la falta de convicció, en lloch d'atacar las ideas francament, negui la veritat, afirmi cosas no succedidas, y ho fassi rastrejant. *Es un muchacho de talento!* Es a dir: *No se enfade V., ya ve usted que se le aprecia y que se habla imparcialmente: al pan pan, y al vino, vino. Se le reconoce a V. el talento, pero la verdad an-*

(1) *La Ella d'en Vademecum.*

tes que nada: sus palabras se pierden en el vacío... Castillas!

Quan un home creu lo que diu, s'expressa aixís: *El señor Pujolà que es un imbécil, se levanta para decir esto y lo otro* (aquí la veritat), y es ovacionado por los estúpidos asambleístas, siendo su ruego atendido por el presidente de toda aquella animalidad separatista.

Y tots ens hauriam quedat tan tranquils, y ningú l'hauria anat a desafiar porque nosaltres no'n fem de valents. *Talento, talento*.. Bah! Si els treguessim el dret de rastrejar adulant, què'n quedaria de periodistas aixís!

No'm vaig aixecar ab la finalitat de demostrar que Castilla era estúpida e ignoranta, porque això ni creya necessari demostrarho, ni era aquell el moment oportú. Si la frase era de mal gust, això ja es un'altra cosa. El periodista té'l dret de trobar la frase com li plagui y d'arribar en sas apreciacions fins al insult personal. No reconech limits a la llibertat de pensar (si a la llibertat d'obrar: cuydado ab aquesta!) Reconech a tothom el dret de trobar-me un imbécil consumat, reservantme'l dret de demostrar lo contrari si ho crech convenient. Però faltar a la veritat dels fets no es pensar, es *bandar-rejar*, y això no es respectable.

Y ja que's tercia; venen a pèl algunas citas para demostrar com tenia rahó al fer l'afirmació que vaig fer incidentalment. Repassèm las ressenyas que de l'Assamblea fan els periòdichs madrilenys.

El Globo:

Barcelona 22 (7,28 n.)

El señor Pujol (!) llamó á Castilla país ignorante, y otros oradores atacaron al centralismo.

Los señores Guimerá, Aldavert y otros prohombres de la izquierda catalanista, en número de 30, han publicado... etc.

España:

Barcelona 22 (11 noche)

El señor Pujol dirigió rudos ataques al Estado, manifestando que Castilla es el país más ignorante del mundo.

Ara fassin el favor de dirme: ¿No es veritat que'l clou de l'Assamblea estrebava en que'l senyor Pujol (!) digués això? ¿No es veritat qu'en Guimerá y l'Aldavert y els otros prohombres són de la *izquierda catalanista*? Apretaaaa!!!

El Liberal (de Madrid):

Barcelona 22 (7 t.)

... Se ovaciona la bandera que preside la Asamblea y que han regalado varias señoras.

.. Durán se lamenta del carácter apasionado de la Asamblea siendo interrumpido por voces de «extranjero», promoviéndose gran tumulto.

Estrany establece diferencias entre los dominios militar y económicos, diciendo que se debe evitar un conflicto entre fuerzas antitéticas.

Interviene el presidente, los señores Millet, Durán y Suñol, produciéndose continuos escándalos. Se aprueban las bases leídas por el secretario.

Pujol interviene diciendo que Castilla es «la nación más ignorante del mundo».

Interviene Suñol, se aprueban... etc.

¿Volen més bestiesas y més intervencions? Llegeixin:

El Universo:

Barcelona 22 (3 t)

Presidió el señor Martí y Juliá, y en el escenario fué colocada una bandera, regalo de varias damas catalanas. El señor Martí y Juliá agradeció á las damas el regalo de la bandera.

(Per lo vist la bandera l'acabavan de regalar las varias damas.

El señor Martí y Juliá dijo que los catalanes están en predominio en esta nación cuya inferioridad juzgan todas las naciones.

¿Ho han entès? Donchs jo tampoch. Se-gueixin.

La Correspondencia de España:

Congreso Catalanista

B. 23.

Los corresponsales de los periódicos madrileños hemos tropezado con muchos obstáculos para penetrar en el local.

Fals.

Tercera sesión

Algunos representantes se acercaron a la mesa y devolvieron las credenciales...

Més falsetats.

• Aumenta el cisma entre los catalanistas de la extrema izquierda, adversarios que son de la «Liga Regionalista».

Ja tornèm a trobar els *prohombres* de la *izquierda*, qu'ara ho són de la *extrema*. Y el cisma aumenta segons se veu per moments. Ay, ay qu'esclata; ay, ay que no esclata!... Y pensar qu'això ho firma en Figuerola! Y pensar que un home's prengui a conciencia'l paper ridicul de passejar per la Rambla una xistera cursi per'acabar dihent beneyterias!

Heraldo de Madrid:

B. 23 (10,15 m.)

Se atacó a Castilla, el pueblo más ignorante del mundo - dijo un orador.

Se aprobaron dos bases referentes á los obreros de la ciudad y del campo.

(!!!!!!)

El País:

El señor Pujol y Bore's aprobados

Barcelona 22.

Torna a sortir a escena el senyor Pujol y Bore's (!) ¿Veyàm si resultarà que no existeix el qui SOSTINGUÉ la estupidesa d'un país?

El Imparcial:

Lunes 23 de mayo de 1904

Se ha patentizado el más completo desacuerdo entre los dos bandos catalanistas en las cuestiones de mayor trascendencia.

Calla, ara ja som dos bandos!

El Imparcial:

Martes.

Continúa la discusión de las bases, aprobándose hasta la tercera.

Ja ho veuen, fins la tercera y tot va ésser aprobada. Això es horrorós!

El País:

Monedas separatistas.—Declaración... etc.

B. 23 (3.40 t.)

Un delegado de Santiago de Cuba tiene el mal gusto de hacer manifestaciones en contra de España. Se acuerda despreciar á los firmantes de todas las protestas.

(Manoy, quin acort més maco! Ves qui ens ho havia de dir que l'haviam pres!)

Ja ho sabéu: ara es de *mal gusto* parlar mal d'Espanya, es a dir, de Castella, perque Castella es Espanya segons els castellans. S'ha de confessar que, en mitj de tot, són deliciosos quan obren la boca.

*España:**Separatistas sin careta.*

B. 23 (5,30 t.)

...Entre los discursos se destacó el pronunciado por el delegado de Santiago de Cuba, que tuvo frases muy poco corteses para España, y las cuales fueron aplaudidas por la concurrencia.

MAL GUSTO, DESCORTESÍA... *Olé ¡viva la hidalgúia!* Però senyor delegat de Santiago de Cuba: ¿qui no li fa dir que Cuba ara es un femer y que durant la dominació espanyola era *un jardín de flores*?... AprenGUI a mentir com ho fan ells. ¿Que no se'n recorda de la cansó cubana que deya

Cuba es un jardín de flores
que los rayos del sol bañan;
bendito sea el blanco punto
con que limpia el mapa España?

¿Que no deya *bendito*, ni *blanco*, ni *limpia*? AprenGUI a mentir home! La questió es no tenir el *mal gusto* de dir veritats, qu'això sempre es descortès!

Todos los discursos estuvieron inspirados en el odio más violento respecto á Castilla y al Poder central, empleándose en ellos tonos separatistas.

Es a dir, tots els discursos foren de *mal tono*.

Me sembla que, per ara, no cal copiar més retalls.

Dech fer avinent que lo que copio es extret de telégramas que no passen de vint ratllas; de manera que al costat de dugas columnas parlant d'un crim o fent revista de *toros*, vint ratllas donan compte de l'Assam-

blea. Del fondo d'aquesta, ni una paraula. El *castila* no veu de las cosas sinó la forma, els incidents, lo accidental. Dels hermosos discursos que'ls ponents y delegats feren pera demostrar sas tesis, no'n diuen res; de dugas paraulas que'l senyor *Pujol y Bores* diu incidentalment se'n fan menja favorita. ¿No es això estupidesa, no es això imbecilitat, no es això ignorancia?

Fins aqui lo purament d'informació, es a dir, el fruyt dels *banderillos*: que si entrém en els *fondos*, en els fruyts dels directors y dels que pensan a tant la linia, y escriuhen per encárrech y per horas com els cotxes de lloguer, la bestiesa es tan aclaparadora que ni's pot esmentar. Un ayre de suficiencia y de pedanteria batega en tots els escrits; y barra descomunal se destaca de tots els assumptos, per ells tractats sense conéixels. Desde la *bestial* alsada del trono periodistich, desde la polsosa taula de redacció, els estúpits-nacionals parlan de tot. Quina feynada se'm giraria si ara hagués de fer citas! Comprin els lectors de JOVENTUT qualsevulga diari castellà (a mà'ls tenen entre'ls que's publican a Barcelona), y com si fossin rodas de la fortuna, acluquin els ulls y fassin voltar el dit, qu'allà hont l'aturin hi trobaràn la bestiesa, la pedanteria, la profunditat de pou sech, l'ànima *castila*.

«¿Què tindrà que veure'l que la prempsa sigui estúpida—dirà algú—ab la estupidesa del poble?» Precisament la relació es intimá. Tant si la prempsa es el reflexe de la opinió pública, com si es la que fa la opinió, la seva estupidesa reflexa o fa la estupidesa del país. Viu la prempsa del poble que la compra pera gaudirla, y sols la estupidesa y la ignorancia poden gaudirse en la ignorancia y en la estupidesa.

Ja ha vist, donchs, com se fan las cosas el gazetiller de *Las Noticias*. A la seva bandarrerria de negar fets y citarne de falsos li responch calificantlo d'embustero. A la seva opinió de qu'es de mal gust dir que Castella es país ignorant y estúpit, hi responch ab una demostració. Y d'ara en avant fassim la mercé de no ocuparse de la meva persona ni en bé ni en mal.

A l'afirmació que fa de que tinch talent, contesto dihentli que'n tinch més del que's pensa, perque acostumo a despreciar per igual las censuras y las alabansas.

Y prou.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

CORPUS

Sota un cel llis, un cel blau,
un cel de festa,
clapejat per la ginesta
passa majestuós el Deu de pau.

Dringan armas y trompetas
y llampegan bayonetas.
Sota un cel llis, un cel blau,
passa majestuós el Deu de pau.

XAVIER GAMBÚS

GERMANOR

Heusaquí la nota més sobressortint de la darrera Assamblea de la *Unió Catalanista*: la germanor entre tots els elements nacionalistes, que per sobre de tot hi posan son vehement amor a nostra Catalunya.

Aquesta germanor, aquest esperit de concòrdia, resplandiren d'una manera ben clara en las sessions de l'Assamblea; aquesta germanor, aquesta concòrdia, junt ab la estimació per nostra terra, eran els sentiments que'ns uniren als delegats; y per aixó quan un individu s'atreu a predicar la intolerancia, la guerra entre'ls elements autonomistas, l'Assamblea en pes, unànimament, en mitj del més frenètic entusiasme, acullí y feu sevas las eloqüents paraulas d'en Joseph M.ª Roca, protestant ab ell del acte fet per un sectari, y enrobustint encara més ab sos aplaudiments entusiàstichs l'autoritat de la digníssima Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, y de la no menys digna Ponencia.

Aquest acte de solidaritat ab la Junta Permanent y la Ponencia, fet per la representació més alta del Catalanisme, l'Assamblea formuladora dels nostres principis, constitueix la norma dels camins que devèm seguir tots els nacionalistes catalans.

L'Assamblea, ab sos aplaudiments y ab sos vots de gracias, feu manifestació ostensible y clara del goig que sentia al veure

aplegats en una mateixa tasca, promulgant nous principis, a elements diversos del nacionalisme català. Y al fer aquesta manifestació ben explícita, també, implícitament, declarà devant del poble que'l Catalanisme no es patrimoni de dogmatizadors ni definidors, que'l Catalanisme sols es patrimoni del conjunt dels bons fills de Catalunya, y que tots venim obligats a ferlo creixe pera que, un cop sigui tan gran que a tots ens aplegui, poguem ferne entrega a la mare Catalunya, qu'allavors ja haurà arribat a ésser respectada, autònoma.

Pensis quins resultats n'hauríam tret de l'Assamblea, si els delegats ens haguessim deixat portar per l'esperit tancat y estret de capelleta, qu'algú'ns predicava. Per nostra sort, y per sort de Catalunya, la germanor va imposarse.

Per'xò l'actitut de l'Assamblea deü servirnos de norma, indicantnos els camins a seguir; si tots volèm fer obra profitosa, com la qu'ha fet l'Assamblea, hem de prescindir de criteris estrets, hem d'abominar de tota mena de sectarismes, hem de predicar ab l'exemple'l nostre afany de destruir capellas pera fer una catedral.

Y pera que això sigui un fet, es indispensable que posehim, particular y colectivamente, l'esperit de germanor desenrotllat en son grau maxim.

MIQUEL ARGIMÓN

MAIG

A PLE SOL

Avuy que'l día es blau y el sol molt viu,
eixim a doná un vol, bona companya,
qu'estaré més joliu
si aspiro ab tu'ls olors de la montanya.

Per las terras secanas, esbargidas,
mira com viuen lliurement las flors;
coscolls y margaridas
enjoyan els viarans ab llurs colors.

Y tot ho alegra'l sol, las farigolas,
las ginestas que creixen pels torrents,
y las vinyas mayolas
revestidas de pàmpols verts, lluhents.

Del sol ab la besada, com rosellas,
tas galtes de vermell s'han inundat,
pel cansament més bellas;
y tos polsos més fort han bategat.

Benehit sol de maig, tot ho fecondas
omplint prats y montanyas de verdor,
tu l'esperit deixondas
y donas a la sang nova xardor.

EN LAS OMBRAS

¿T'has cansat ab l'ardenta soleyada?
La fresca ombra del bosch te refarà
y aquí, en ma falda lassament sentada,
descapdellant bells somnis,
ton caparró en mos brassos dormirà.

Jo, mentres tant, m'afanyaré a comprendre
lo que diu, refilant, el rossinyol,
y ton bell rostre ab el ramatge tendre
de l'eura y l'arinjol,
amagaré del llambregar del sol.

Dorm tranquila al remor de la fonteta,
que jo aniré vetllant ton somni hermós,
y espiaré'ls moviments de ta boqueta
per, si's badan tos llabis,
arreplegar tot un jardí d'olós.

Y després, al bufar la marinada,
si't despertan las gotas de rosada
que las fullas dels roures llensaràn,
quan obris las parpellas,
tos ulls reflectiràn mil maravellas
y nostres cors a l'una's somouràn.

AMADEU DORIA

PER ULL DE GARBELL

El senyor E. N., qu'escríu a *La Publicidad*, endressa una catilnària — catilnària cursi — a nostre company en Pujulà perquè va dir que Castella es el poble més ignorant de la terra. El senyor E. N. diu que no pot ésser ignorant una nació quin *meollo*, Madrid, «*otorga el aplauso en general á aquél que en justicia se lo merece.*» Y parla del triomf d'en Borràs y d'altres artistes catalans.

El senyor E. N. déu ésser castellà; si no ho es, mereix serho, perquè'l senyor E. N. demostra ésser un ignorant *de calibre*. Escolti, desgraciat: ¿Qui li ha dit que l'aplaudir el mèrit sigui proba de no-ignorancia? Precisament la qualitat privativa dels petits consisteix en humiliarse davant dels grans. Y no ho dubti: l'aplausó incondicional y exagerat — aquest es el cas d'en Borràs a Madrid — té tots els caràcters d'una verdadera humiliació. Fixishi, senyor E. N.: els madrilenys están a punt de reconeixre que no tenen actors, que no tenen autors, que'ls catalans els guanyem en tot. ¿Haurèm de sortir nosaltres a la defensa dels actors y autors castellans y cridar ara qu'ells ja no ho cridan: «*Viva España?*».

¿Vol un'altra proba d'ignorancia més *supina* que l'entusiasmar-se fins al punt de dir qu'en Zacconi y en Borràs són casi bé iguals? Y això ho diuen tots, fins els intellectuals madrilenys de que vostè parla y que posa enfront dels nostres. Vinguin aquí, ignorants! ¿Qui són aqueixos intellectuals madrilenys? ¿Són els que xiulavan a la Sada Yacco y miravan de reull a n'en Zacconi mentres aquí els aplaudiam? ¿Són els que reventavan *Los Condenados* d'en Galdós mentres els d'aquí teniam de rehabilitarlos? ¿Són els que xiulavan la *Teresa* d'en Clarin mentres els nostres tenian de defensarla? Y d'això'n diu intellectuals!

Ara escolti un'altra cosa, que *si non e vero e ben trovato*. Diuen que l'empresari qu'ha portat a n'en Borràs a Madrid — qu'es molt llarch — va entretenir la contracta fins a veure com el poble català rebia a S. M. el rey d'Espanya; y tan bon punt va arribar a Madrid la *fausta nueva del grandioso recibimiento* que li havia fet la ciutat comtal (1)

(1) Un'altra proba d'ignorancia: els *reporters* ma-

telegrafia a Barcelona dihent «Fet!» ¿Què tal? Ara vostè, senyor E. N., acluqui els ulls y diguim: ¿Què li hauria passat a n'en Borràs a Madrid si aquella rebuda hagués sigut... *viceversa*, y aquell empresari de Madrid hagués continuat... *terco en sus trece?* Barrini un xich sobre això, senyor E. N.

En fi — y això no va sols pera vostè sinó també pera'l revister de *Las Noticias* y els altres que s'indignaren per la frase d'en Pujulà (1): — si per dir ignorant a un poble s'indignan vostès d'aquesta manera ab nosaltres, ¿qu'ls hi resta fer ara que'ls hi diuen moros y altres coses que veuràn els que llegeixin els següents fragments que copio de las mateixas *Noticias*, si senyors, de las mateixas *Noticias?*

«Madrid es Africa. Empiezan á notar lo gentes que antes no veían los aduares, ni el desierto de las afueras, ni sentían el solazo de la meseta desarbolada.

Africa llega hasta Madrid. Viene por el lado de la Mancha, pasa sobre la polvorienta villa y llega hasta el Guadarrama, cuya voz tiene estructura marroquí. Desde Dumas acá se puede haber ganado civilización del Pirineo á Castilla la Vieja. Pero Madrid es Fez, Madrid es Aduar, Madrid es Riff. Han coincidido los grandes periódicos de la corte y lo echa la ciudad por todos los sitios que puede. Estos días de sol abrasador, de polvazo horrible, de toros y romería, junto á los cementerios de los alrededores, han proclamado la barbarie madrileña. Bajo el sol, en la pradera pelada de San Isidro, una multitud salvaje asándose; en los toros, abrasada de sed, de vino y de fuego, otra multitud enloquecida y bárbara. Hasta las bestias se refugian de las inclemencias de la Naturaleza, tumbándose en el campo contra las paredes ó debajo de los árboles. Pues este país no ha creado paisaje, este país detesta el campo, no tiene el sentimiento de la Naturaleza, no ama la música, no entiende nada que no sea muy material y tosco.

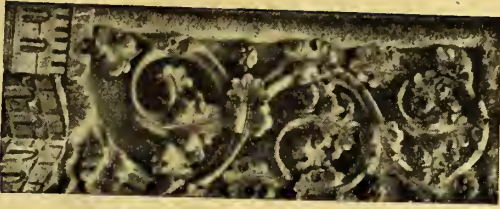
Hacia falta, rápidamente ya, que la prensa iniciara la desafricanización de Madrid. Salvo los pobres aldeanos que acuden á las fiestas ridículas de San Isidro, las demás gentes del Norte de España, que vienen por aquí, se reconocen superiores en civilización. En todas las ciudades cantábricas hay más higiene, más edificación; más amor á las excursiones del campo, mayor relieve en la característica europea. De no transformarse pronto Madrid, lo comerán las chinches, los ratones, las cucarachas, el polvo, la totería, el tífus, la viruela y el cólera. La misma monarquía tendrá que escapar de aquí, buscando refugio para la salud de sus personas en Barcelona, Bilbao, San Sebastián ó Santander. Aunque si dependiese de mi, yo no la dejaría entrar por si transportaba las pestes...»

Et nunc, populi, erudimini.

EMILI TINTORER

madrilenys sols veieren las apariencias de la rebuda. Ignorants! Y el poble d'allà se'ls va creure á *pies juntillas*. Ignorants!

(1) Especialment ho recomano al director de *Las Noticias*, qui, segons sembla, no se'n cuida gayre d'això de la direcció.

NOSALTRES SOM NACIONALISTAS

o calia ésser cap profeta pera predir lo que succehiria ab això que va dirsen la Unió Republicana, desseguida que las bombollas de la irreflexió's fonguessin, y els que tot ho

troban de fácil aplanar mirat de lluny, toquessin la realitat refredadora d'entusiasmes bojos.

Tot ho havia d'arrassar la Unió Republicana. Avans d'un any de feta, vindria la república, els coixos caminarian sense crossas, els arbres farian pollastres rostits, y la vida del ciutadà seria un perpetuu idili. Però aquestas esperansas s'han esvanit; els que avans creyan dubtan; la idea republicana, per culpa dels que diuhen representarla, ha perdut forsa en el concepte de la gent neutral, y si els prohoms republicans tinguessin prou valentia pera dir la veritat al poble, s'acusarian devant d'ell d'haverli pres el pèl un'altra vegada.

La experiència ha vingut a donar la rahó als que no estavam per una barreja de tan mal fer com la del oli y l'aygua, y, per premi del nostre seny al mantenirnos fóra d'una unió quimèrica, podèm portar el cap dret entre'ls molts federals que l'acotan avergonyits pera entonar confosos el *mea culpa*.

Ara's convencen els que no van seguirnos pel bon camí, de qu'eran cegos que no veyan el bè que feyam, y ja que sortosament han obert els ulls a la rahó, tanquèm nosaltres els nostres pera no contemplar las sevas caras tristas com d'acompanyants d'entéro.

Però no deixèm d'ésser d'aquí endevant

previsors com fins ara; que demà més que avuy se farà justicia a la nostra enteresa si, no deixantnos arrastrar per la irreflexiva corrent que va cap a la unió de tots els federals de Catalunya, sostenim la necessitat de que's fassi un partit federal català que no tingui cap mena de dependencia del partit federal espanyol.

Ja està ben llest aquest partit, y al nostre entendre, posarli mitjas solas y talons fent el Consell Regional ab homes nous, però ab lligams vells ab Madrid, es exposarse a no poder caminar d'aquí a pochos dias per falta de sabatas. Ens cal un calsat nou, y proclamar ben alt que'l federalisme es per essencia nacionalista.

El nacionalisme es la fórmula del veritable acoblament de las forsas autonomistas catalanas, y proclamantlo com a base de la nostra politica, fem impossible per sempre més tota conxorxa ab els unitaris, per republicans que's diguin, y sagellèm també per sempre la germanor de tots els que trevallen per las reivindicacions catalanas.

Tot ab la Patria Catalana, res contra d'ella ni sens ella: heusaquí en sintesis las nostras miras, que no volèm amagar, perque tenim el valor de las nostras conviccions, y som naturalment refractaris a la hipocresia.

Per això, net y clar, ens proclamèn nacionalistas republicans federals, y per això, net y clar, rebutjèm tota solidaritat que'ns atribueixin ab el Consell Regional Federalista de Catalunya, encara que'ns honrèm ab l'amistat de digníssims companys de «Catalunya Federal» que forman part avuy de dit Consell.

MIQUEL LAPORTA

LAS PARÁBOLAS DEL BELLISSIM ENEMICH

EL FILL PRODICH

PER GABRIELE D'ANNUNZIO

(Acabament)

Y vegé de sobte, essent prop de la casa, els bous escampats pasturant, y las ovellas, y els ases, y els camells en gran nombre, y els gibrells plens de llet, y las arnas plenas de mel.

Y reconegué la casa de pedra, els atris plens de servents, las altas torratxas desde hont un temps ell contemplava'l riu. Y heusaquí que sorti el pare, y restà pensatiu sota'l dintell, la testa més blanca. Y el cor li saltà en el pit; y deturà un crit, temerós de mostrarse a la seva presencia. Mes el vegé'l pare y en tingué pietat; y corregué, se li llen-sà al coll y el besà.

Y el fill li digué:

— Pare, he pecat contra'l cel y al devant teu, y no soch digne de que'm nomenis més fill teu. —

Mes el pare digué als seus servidors:

— Portéu aquí las més bellas vestas, y vestiulo, y poseuli un anell al dit, y cal-seuli als peus finas sandalias, y trièu l'anyell més gras, y mateulo, y mengèm, y realegremnos: perque aquest fill meu era mort y ha tornat a la vida, era perdut y ha sigut retrobat. —

Y comensaren a fer gran festa.

Alashoras l'hereu, Elihu, era als camps. Y quan ne tornava, essent prop de la casa, senti el concert y las dansas. Y cri-dant a un dels servents li demanà que li expliqués aquellas cosas.

Y el servent li digué:

— El teu germà ha vingut, el teu pare ha matat l'anyell més gras perque ha pogut retrobarlo sà y salvat. —

Elihu s'enfuresqué, y no volgué entrar. Sorti llavors el pare, y li pregà qu'entrés.

Mes Elihu, responent, digué al pare:

— Vethoaquí: en tants anys com té ser-veixo, may m'he traspasat dels teus mana-ments, y no m'has donat may ni un cabrit per'alegrarme ab els meus amichs. Mes quan aquest fill, que s'ha menjat els teus béns ab las meretrius, es vingut, has mort l'anyell més gras. —

Y el pare li digué:

— Fill, tu has sigut sempre com jo mateix, y tot lo meu es teu. Però convenia fer aque-s-ta festa y alegrarnos, puig que'l teu germà era mort y ha sigut retrobat. —

Y Elihu entrà, y besà al germà; y prengué part en el cònvit ab descontent de cor.

Carmi era allí, en el lloch d'honor, ves-tit ab la més bella vesta, amarat y cubert de perfums; mentres una serventa li ungia de balsam els peus llagats del cami durissim. Y semblava qu'ell hagués deixat en el bany-tebi, ab la pols y la suhor, la seva aflicció y la seva humilitat: per'xò que, si bé descarnat y descolorit, tenia l'aspecte d'un hoste insigne que somriu en la festa, mes ab quelcòm de despreci, com ja versat a ornar la seva vida ab las més delicadas alegrias.

Prengué la tassa plena, y la remirà avans de béurehi, com us qu'era de rebre primer la joya pels ulls que pels llabis; però'ls seus ulls no tingueren joya.

Digué llavors, agitat, al germà que tenia en ell l'esguart fit:

— Oh Elihu, l'artista qu'emmotllà aquesta tassà no sabia de música. En els paisos de lluny he begut en tasses que, no més de véurelas, confortavan el cor. La llur forma era tan armoniosa, que semblava feta de la ma-teixa virtut qu'espandeix la citara quan es polsada per una ilustre mà. Soltadament el cor emocionat las estimava; y era dols de véurehi, oh Elihu, esfullar una rosa sobre la llur bellesa perfecta com sobre la testa d'una noya que sab ab el seu bes omplirte d'oblit el cor. —

Digué Elihu, no pas sense despit:

— Degueres donchs, oh Carmi, portar ab tu dels paisos de lluny las tasses qu'estimas, puig qu'avuy desprecias la del teu pare, tota d'or. —

Digué Carmi:

— Eran fràgils, oh germà meu. —

Y, tancant els ulls, begué ràpidament el vi.

Y com els cantors entonessin un cant de festa, ell estigué atent, pera judicar la tor-nada, tenint els ohits dificultosos. Després, fent senyal al musich major pera que inter-ròmpés el chor, digué:

— El qu'ha compost aquest càntich no co-neix la felicitat. Convé que combinis las veus y els instruments d'un'altra manera. Jo't do-

naré la norma. He sentit en paisos de lluny aytals himnes que, escoltantlos, jo'm creya haver arribat a ésser el rey del genre humà, puig que may volaren tan alts els meus pensaments, ni may tan gran esperança'm comogué'l cor. A cada primavera las cansons novellas, juntas ab las aurenetas, d'illa en illa, creuhavan el mar. Naus portadoras de immensas riquesas no eran tan ben acullidas en el port com las novellas cansons. Ne servo alguna a la memoria, oh Elihu, y jo la donaré al musich major pera que la vellesa del pare estigui consolada. —

Digué Elihu:

—Tu has vingut donchs, oh Carmi, pera ensenyarnos a viure.

Digué Carmi:

—Si, germà, si tu vols. —

Digué Elihu:

—Es cert aixís que las tevas naus transportan sobre'l riu càrregas de cosas que no coneixèm. —

Digué Carmi:

—Las naus naufragaren, però permaneixen en mi las imatges de las cosas que tu no has conegut may. —

Digué Elihu:

—Al anarten, oh Carmi, me prometeres pera'l teu retorn una ofrena singular. —

Somrigué Carmi, ambigüament. Després, ab un moviment repenti, cercà sota'ls plechs de la seva vesta, vora del cor, dihent:

—Per tu, oh germà, he salvat aquesta ofrena. —

Y tregué a la llum la menuda Afrodita d'argila, que sempre havia guardat sobre'l pit desde'l jorn que prengué comiat de Lydia pera corre a novas alegrias.

Digué, mostrantla com una cosa venerable, mentres las paraulas dels himnes forasters li eixian novament del cor inflamat:

—Oh Elihu, aquesta es la efigie d'una deesa immortal que la gent dels paisos de lluny nomenan Afrodita, que nasqué de la flor de la escuma, qu'ayma'ls somriures, qu'ayma'ls bells cants y las garlandas y las dansas, que concedeix gracia en secret, que encén ab desitjos furiosos el destí dels homes, y dels aucells del ayre, y de quants animals nodreix la terra y de quants el mar; generadora de totas las cosas, mare de la necessitat, visible y invisible, nocturna, au-

ria, invicta, inefable, de suaus cabells, de parpres encorvats, riallera, cenyida de violas, més dolsa que la mel, més clara que'l foch. La esculpi en l'argila un artista que's deya Antomedes. Per molts anys me fou protectora, m'infongué flamas en la sang, me concedi la forsa suau, allargà en mon llit els plahers. També aquesta'm conforta'ls membres fadigats del cami durissim, me fa oblidar els mals passats, m'omple'l pit de valor novell, encén els meus ulls ab novells resplandors de vida. Aquesta, oh germà, jo te la dono. Mes, avans que la rebis, vull oferir un holocauste a la deesa inefable sobre l'altar dels sacrificis. —

Y s'inclinà vers la serventa que li amorosia'ls peus ab balsam, puig qu'havia sentit en las mans d'ella una virtut d'amor. S'inclinà y digué:

—Ves y portam dugas colomas en un gibrell de perfums. —

Y la serventa s'alsà, y caminà, y prengué las colomas; y tornà ab aquestas y ab el perfúm devant de Carmi, que la esperava. Y ell li digué, mirantla:

—¿Còm te dius? —

Y ella respongué y digué:

—Beerseba. —

Y era una joveneta en la flor de l'adolescencia, alegre com una dama, tremolosa com el nirvi d'un arch; y dels seus dits encara degotava'l balsam qu'ella havia elaborat pera ell. —

Li digué Carmi:

—Són dolsos els teus dits, oh Beerseba. —

Y submergi en el balsam las colomas, y quan estigueren xopas las llibertà al vol. Y volaren per demunt de la taula tímidas, esfloraren las tulipas ab las humidas plomas, ompliren de gotas rogenças tota la taula dels sacrificis. Mes, breu fou el vol: las plomas s'esllanguiren... El perfúm, qu'era violent, extingia las victimas aladas.

Estengué'ls brassos Beerseba, veyentlas morir: puig qu'havia escullit pera'l holocauste las dugas colomas que més aymava. Estengué'ls brassos Beerseba, y las moribondas se refugiaren en la falda d'aquella que las havia nodrit de pura farina y d'olivas.

Digué Carmi:

—T'elegeix la deesa, oh Beerseba. —

Y prometé a la verge el seu llit, el seu cor.

Digué al germà :

—Oh Elihu, accepta donchs ara la meva ofrena.—

Y allargà la mà; però Elihu no parlà, n'és mogué; y tots al entorn de la taula restavan estonats y muts.

Arronsà Carmi las espatllas, y tornà a posar la imatge sota la vesta, sobre'l seu cor inflammat. Després, restant tots encara estonats y muts al entorn de la taula, feu senyal al musich major pera entonar una oda qu'ell havia après d'una amable boca en una ciutat nomenada Mitilena, ramell florit del mar.

Traducció de

P. PRAT JABALLÍ.

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

Jean Mariel. — PARFUMS. — (Poèmes).

Es un tomo de poesias delicadissimas. Son autor se'ns presenta com un escriptor vessant de cultura y de refinaments. Si las poesias tinguessin més *ànima*, més *substancia*, serian esplèndidas.

Parfums són poesias d'un poeta erudit, però no d'un poeta genial. No obstant n'hi ha algunas de bellissimas. Y com a proba de nostra afirmació, vèginse las dugas que reprodühim, qu'en nostre concepte són las millors de la collecció.

BONHEUR SANS CAUSE

Il est des jours où sur une aube de détresse
se déchire le voile indulgent de la nuit,
où des nuages lourds et lugubres oppressent
la terre sous les poids de leur rideau d'ennui;
le cœur, pourtant, au deuil des choses insensible,
et vibrant d'on ne sait quel espoir éperdu,
nous croyons encor suivre, hors du monde visible,
l'écho d'un chant de joie à l'horizon perdu;
c'est qu'au fond de notre être il est d'obscurs asiles
où les rêves d'antan, que nous avions cru morts,
silencieux et résignés parfois s'exilent,
tandis que nous passons, hantés d'obscurs remords;
puis, quand la nuit aux doigts légers clôt nos paupières,
ils reviennent soudain, les aimés d'autrefois,
pencher sur nos sommeils leurs faces de lumière,
nous tressaillons au son reconnu de leur voix.
Ils n'ont, pour nous parler de la joie ancienne,
nul accent de reproche et nul mot de regret,
sans doute ils ont acquis la gravité sereine
que donne le savoir des suprêmes secrets...
Mais, dans le jour naissant, leurs fantômes s'envolent
et nous cherchons en vain, quand nous ouvrons les
a deviner le sans sublime des paroles [yeux,
qui font que, sans raison, nous nous sentons joyeux.

HOFGARTEN

Dans le soir, par degrés s'éteint l'éclat des fleurs;
les oiseaux, endormis la tête sous leurs plumes,
se sont tus. Les jets d'eau troublent seuls de leurs pleurs
l'eau morte des bassins qui tremble au clair de lune.

L'arome ardent des lis flotte sur les gazons;
dans l'ombre les amants se parlent à voix basse;
tous les fantômes chers des défuntes saisons,
vont se lever du fond de ta mémoire lasse,

tourturants et charmeurs et cruels à la fois,
pour toi, passant, qui vas sans ami que tes rêves,
alors que tout regard, tout son tendre de voix,
évoque des baisers qu'ignorent tes lèvres.

Com hauràn pogut veure nostres lectors, las poesias d'en Mariel són *francesas* per excelencia. Ditxosa literatura la qu'entre sos conreuhadors de segona y tercera magnitud pot comptar autors que produheixin obras tan exquisidas com *Parfums!*

J. Conangla Fontanilles. — ELEGÍA DE LA GUERRA. (*Impressions de la guerra de Cuba*). — *Ab prefaci de Joan Maragall.*

Las poesias d'en Conangla són de las que sempre's llegeixen ab gust. En totas ellas hi glateix l'amarga protesta d'un esperit serè y humà contra l'arbitrarietat y la injusticia de la guerra. En el llibre d'en Conangla potser s'hi troba a faltar certa educació literaria, però aquest defecte's pot perdonar devant de la originalitat y de la independència del autor: donchs una de las qualitats de qu'en grau més alt fa gala en Conangla, es la de no violentar jamay son criteri y son modo de veure y de considerar els homes y las cosas.

En Maragall, en son pròleg, diu que las tres poesias de l'obra que més li agradan són la *Introducció*, la que comensa «*L'he vista darrera'ls ferros*» y la *Ofrena*. Nosaltres creyèm que a las esmentadas per l'ilustre prologuista poden afegirshi perfectament *L'embarc*, veritable esclat d'ironia y de tristesa, quin final

Tot passà. Un burgit frenètic
per els ayres pujà ronch;
després, lluny, vagas siluetas
agitavan mocadors!

es hermosissim y admirablement sentit. *El negre boig* per sa ferèstega y altiva intenció; y *Ràfega*, que té versos tan agradables com els que copièm:

A la platja d'aquesta illa
la vaig rebre, amorosit;
va contarme que venia
de la terra d'hont soch fill.

En la platja la vaig rebre
y al contacte de son bes
s'estremiren mas potencias,
afollantse mon cervell.

En resum, que las composicions d'en Conangla Fontanilles, sens ésser un'obra destinada a obtenir un èxit extraordinari, forman un aplech de poesias fetas ab gran discreció y que s'apartan de lo vulgar.

ARNAU MARTINEZ Y SERIÑA

MAXIMINA

La vaig trobar a mon pas, somrihentme gentilmente, absomriure d'infant: Inconscient, begui ab fruhició'l foch de sas miradas, sense creure que jamay poguessin abusar mon cor. Va passar, y al allunyarse s'emportava ja un tros de la meva ànima.

Vora del mar, demunt l'arena flonja y al ritme acompasat de las onadas, més tart varem trenar la cansó eterna del amor. Va contarme sos somnis de ventura, sas follas esperansas; vaig contarli mas penas; abdós plorarem llargament, y agonitzava'l jorn quan nostres llabis s'ajuntaren en un petó puríssim... Y ens varem estimar voltats de fosca.

A camp ras, a sól batent, junts varem entonar càntichs de vida, tots sols al mitj del camp oblidantnos del món y sas miserias. Son bras en mon bras, sa pressió tebia entrantme dins del cor... Las flors d'amor parlavan obrintse al bes del sól, gronxadas per l'oreig; entre'l brancàm, frenètica's besava l'aucellada. Tot parlava d'amor... y també bojament ens estimarem.

Dins de la glorieta, entapissada d'eura y passionera, sobre flonja catifa de fullatge, varem jurarnos un amor llarch com la vida... El rossinyol cantava a l'hora solemnia; la nit ens embolcallava ab sos misteris...

Ja'l desengany m'ha mossegat el cor, y ni

un port d'abrich he trobat pera mon conhort; la desesperació tan sols...

Dòna, dòna!... Lentament m'has xuclat la sang, y el cervell, y totas las forsas. Voldria execrarte, malehirte... y encara t'estimo!

En somnis l'he vista. Era una tarda d'hivern y el sól, lentament, s'anava enfonsant darrera'ls monts altius que coronan son vilatge; sos últims raigs se desfeyan en daurada polsina, al batre las cimas dels xiprers que, com gegantins centinellas, graves y silenciosos, se mostran per darrera'ls murs del cementiri.

Anava ella per la llarga y melangiosa carretera que'l voreja, del bras d'un altre home.

«Es ella!» he dit. Y una glopada de fel amarch m'ha pujat arràn dels llabis. Y he corregut, y entre mas grapas l'he empresonada, y a frech de rostre li he cridat «Perjura!»

«Perjura!»... m'ha respost l'eco llunyà, tornant el mot com una gran rialla... No he pogut més, y li he clavat mon ferro fins a la creu. Y veyentla desfallir, li he posat la mà sobre'l cor, y sentint sos batechs, he cregut qu'era pera mi, pera mi tan sols qu'alenava... Y ab els brassos xops de sang, l'he estreta cor contra cor, he juntat mos llabis a sos llabis, y encara he tingut prou alè pera cridarli: «T'estimo!»

JOAQUÍM ROSSELLÓ Y ROURA

A L'AMIGA DEL COR

(Fentli present d'un pom de violas boscanas)

Aixís, ma vida, aixís; aixís hermosa; com la cerceta besa a la escumosa ona primera del bell temps d'estiu, besa tu, agraphida y generosa, aquest recort humil, mostra amorosa de mon cor jove que per tu sols viu.

Bèsal, bèsal; després, al ajuntarse nostres cors, y mos llabis al trobarse ab els teus llabis que no's tancaràn, veuràs en ell la nota més sincera del dóls preludi d'una primavera hont las caricias may s'acabaràn.

Y no s'acabaràn, mon cor t'ho jura; passar podràn ab la hivernada dura

dolsos estius que'ls anys ens contaràn; però'ls recorts d'aquella etat florida, d'aquella vida de petons teixida, aquells may més, ma vida, fugiràn.

¿Y còm, si no pot ser?, si el cel qu'oviro es el cel dels teus ulls?, si sols respiro dolsos perfums que'm brindas incitant? si per mi no existeix més que una historia, la historia d'un petó sadoll de gloria ple d'amor, dols, puríssim y abusant.

Y aquesta es la que sé y sé de memoria, no sé cap més cansó, cap altra historia: sols sé lo dóls qu'es viure en tu pensant; trescant pel bosch ho aprench al naixe'l día, y a las nits prop la llar de la masía, o en la platja prop teu fantasiejant.

JAUME TERRÍ

NOVAS

Avuy acaba la publicació en nostre folletí de la gran obra de Björnson *Més enllà de las fórsas*. La setmana entrant comensarem a repartir un pròleg que pera la mateixa ha escrit en Frederich Pujulà y Vallès, y ab el qual quedarà complet el volúm que dita obra ha de formar.

La festa del cinquantenari del Felibrige, que commemorà JOVENTUT en el passat número ab goig de forsa catalans d'ensà y enllà del Pirineu, va celebrarse tal com s'havia disposat, en el castell de Font-Segunya, a cinch kilòmetres de Gadanya (Vaucluse). A la festa, que fou brillant, hi assistiren las autoritats locals, totes las reynas de las corts d'Amor, el *Capoulié* y tots els majorals del Felibrige. En Mistral declarà oberta la festa; en Devoluy ressenyà galanament la historia del renaixement literari del Mitjdia; poetas, escriptors y oradors feren sentir llur veu en llenguatge provensal, y s'interpretà una obra escènica de circumstancias deguda a la ploma del majoral Anfòs Tavan. Sota las ombas del històrich parch (obert a tothòm per la viuda d'en Giera, un dels set fundadors del Felibrige), s'hi acoblaren més de 2.000 personas; y aquella munió de gent recordava y prenia'l verdader caràcter de las famosas kermesses provensals de temps passats y memorables. Terminà la festa cantantse l'himne a la Copa y ballantse la Farandola al compàs del tambori.

Entre'ls periòdichs d'Espanya y de Fransa que s'hán ocupat aquests dias del Felibrige, es digne d'esment *Le Figaro* de Paris, que publicà un magnífich article d'en Pau Maricton, en el que's consigna que las actuals corrents van al regionalisme, que's van multiplicant las protestas contra l'acaparament dels homés de Paris, que la joventut no solsament accepta aquestas ideas federalistas o provincianas, qu'avans se tenian per perillosas, sinó que las propaga, y que la iniciativa ha sortit de la Provensa, de sos literats, de sos felibres que, poch a poch y anant dretament a son objecte, van imposant sas tendencias de llibertat.

Y afegeig, entre altrás cosas:

La Provensa, malgrat més de dos sigles de centralisació reyal o jacobina, ha sabut conservar un fons de patriotisme autonom; l'esclat gloriós de sos brillants poetas li ha permés ésser la primera entre las provincias francesas regionalistas; la primera qu'ha tractat de reconquerir sa dignitat històrica.

Al costat del renaixement de sa literatura, creixía també la corrúa d'erudits, de filòlegs qu'anavan reconstituint la patria ètnica, y a son exemple tota l'antiga terra de la llengua d'Oc ressucitava als acorts de la Lira provensal.

Que aquest moviment es important prou ho demostra la hostilitat persistent que certs partits li guardan.

Faltava imprimir al moviment una direcció *nacional*, exaltant el sentiment de rassa, probant a tothòm la existencia d'una *rassa meridional* al través dels sigles, posant a la llum del dia'ls drets imprescriptibles d'un poble qu'ha arribat a fer d'un renaixement literari una *causa patriòtica*, un gran *interès social*.

Els felibres creixen a Provensa; ben aviat passen el Ron y els Pirineus, fraternisant ab el *renaixement paral·lel dels catalans*, y provocant a Montpeller la creació d'una escola d'estudis romànichs que'ls justifica científicament. El Languedoc està conquerit y totes las comarcas vehinas se van associant paulatinament a la federació ideal del Mitjdia.

La ensenyansa oficial, desde fa tres sigles, ha anat esborrant, fins a fer la obscuritat completa, el recort de las antigas energías regionals. Si enviheu un estudiant provensal a un colègi a apendre la historia de Fransa, tot seguit el trobarèu estranyat de veure que res ha passat en la seva terra, anexionada a fins del sigle quinze: aquesta sembla que no ha pres cap part en els grans moviments feudals, en la guerra dels cent anys, en las creuhadas. Es inútil cercar altra cosa, en els llibres oficials, més que las iniciativas de París en aquests darrers sigles.

Aquest exclusivisme sectari y sobrejador, d'una centralisació capetina, jacobina o napoleònica, havia de acabar per fer somniar un nacionalisme menys abstracte.

En lí, exactament lo mateix qu'està passant a Catalunya; y encara que nosaltres ja hem fet més adeptes que nostres germans de Fransa, no hi ha dubte que'l desvetllament es comú, y que acabarem per realisarla plegats l'obra de restauració completa de la literatura llenguadociana y de nostra gran nacionalitat pirenenca, puig es del Pirineu d'hont surten totes las arrels.

Donèm las mercès a tots els nacionalistas d'aquí y de Fransa que ja particularment, ja per medi de la premsa'ns han felicitat pel suplement que dedicarem al Felibrige, y traslladèm aquesta felicitació als estimats col·laboradors nostres ab quals treballs confeccionarem el dit suplement. Són ells els qui de dret mereixen las felicitacions.

Entre altres que no esmentèm, el *Petit Meridional* de Montpeller diu lo següent:

El Cinquantenari del Felibrige a Barcelona.— Els catalanistas no perden cap ocasió de celebrar el moviment de fraternitat qu'existeix entre ells y els felibres francesos. Tant es aixís, que tot just acabava de tenir lloch la reunió de Font Segunya, el periòdich catalanista JOVENTUT, de Barcelona, orgue y campió d'aqueix moviment ensemps que de la literatura catalana, que no pert cap ocasió de reforsar els lligams y aixamplar las relacions que uneixen la Catalunya al Languedoc y la Provensa, ha publicat el dia 26 del corrent un número extraordinari dedicat als felibres.

No podèm menys que felicitar calorosament al nostre confrare d'enllà de las montanyas per sos coratjosos esforços en favor d'aquesta unió de las ideas y de

la intel·ligència, unió que creix y que nosaltres remarcuem ab goig.

Al compaginar nostre anterior número se'ns esgarrià, en la plana 332, en que s'hi llegeix la ressenya de la darrera Assamblea de la *Unió Catalanista*, un paragraf en el que hi estava consignada la brillant defensa que feu el ponent en Geroni Estrany de la totalitat de las novas Bases que després foren aprovadas per unanimitat. No extractem avuy el discurs del senyor Estrany perquè, com ja diguerem, ens proposèm donar a coneixe integrament a nostres lectors tots els discursos que's pronunciaren, si això ens es possible.

Las conferencias de la serie que'ls literats mallorquins venen donant al Ateneu, han anat, las dugas últimas setmanas, a càrrech d'en Joan Torrendell y mossèn Costa y Llobera. El primer desenrotllà'l tema «La evolució, medi pràctic d'avensar», sentant la conclusió de qu'es menester que s'acoblin dintre'l Catalanisme'ls catalans de totas las ideas, trevallant desde'l seu punt de vista quiscùn, donchs el camp nacionalista no es cap partit, sinó la manifestació complerta de tot un poble, y pera tots hi ha un lloch a ocupar, tota vegada que no proclamem cap dogma politich, sinó l'autonomia y l'enaltiment de Catalunya.

La conferencia de mossèn Costa y Llobera versà sobre «La forma poètica». En ella demostrà'l notable poeta mallorqui son profund coneixement de las formas mètricas usadas per las principals civilisacions que són y han sigut. Negà que la forma poètica estigui destinada a desaparèixe. Condemnà las extravagancies de forma d'alguns innovadors, y els versos *coixos*, fent notar emperò la conveniencia d'excloure tant las tendencias massa retòricas com las que, per massa simplícistas, desdenyen del tot la factura.

Tant en Torrendell com mossèn Costay Llobera foren aplaudidíssims per la distingida concorrencia que acudi al Ateneu en abdugas vetlladas.

Per fi ha anat l'Enrich Borràs a Madrid (feya anys que's deya que hi aniria), y ell y el teatre català hi realisan, segons sembla, una campanya triomfal.

El teatre català, y totas las altas manifestacions intel·lectuals, literarias y artisticas de nostra terra, han nascut o s'han revifat al caliu del Catalanisme: això en Borràs ho sab, però a Madrid no ho comprenen, no ho saben, no ho volen saber.

Han aplaudit las obras que fins ara en Borràs els hi ha representat. ¿Farian lo mateix si eis en representés alguna altra?

Hi ha qui li demana que representi *L'Hèroe*. Per nosaltres que'l representi; y que'ls digui *allò*.

Y ençara opinem que deuria fer més, y arriscarse ab el monòleg *Mestre Olaguer* pera tenir ocasió de dir allà, ab la mateixa enteresa que diu aquí, que nosaltres

ans l'orgull castellà no'ns volèm tòrcer.

Això no fóra pas cap *boutade*, perquè'ns sembla que las obras esmentadas son més humanas, tenen un xich més de veritat y de consistencia psicològica que no pas totas aquellas qu'ab molts cascos de llauna sonant a buyt, y ab moltas frases més buydas que las llaunas, els del centre'ns han estat refregant pels nassos anys y més anys, total pera dirnos que tenen bestias ferotges.

y que á las barras de Aragón no ceden nuestros bravos leones de Castilla.

¿No li sembla a n'en Borràs que si en contra d'això'ls digués serenament *allò*, no faria més que dar probas de sentit comú, oposant a lo fals lo verdader, al llenguatge retòrich y buyt el lleguatge sincer, clar y català?

Diu *El Liberal en Barcelona*, parlant de la pròxima vinguda d'en Salmerón, que sembla serà durant aquest mes... *si Maura y el tiempo no lo impiden*:

A juzgar por el entusiasmo que reina, créese que el recibimiento será grandioso.

Días antes de la llegada del Sr. Salmerón, será probable vengan á ésta los señores Lerroux, Blasco Ibáñez, Junoy y Pi y Arsuaga, con objeto de hacer los últimos preparativos.

De manera que tindrem aquí tota la faramalla pera fernos felissos ab las sevas falsa llibertat, falsa igualtat y falsa fraternitat. Ja no'ns ve d'aquí: els seus esforços pera desnaturalisar el nostre poble, per'anular l'esperit català y la vera democracia, devindràn cada cop més estèrils.

Y proba qu'ells mateixos s'ho temen quan ja fa temps que's diu que volen fer declaracions en sentit autonomista. Per'xò deuen dur de comparsa a n'en Pi y Arsuaga.

Y del *divino* Vallès ¿qu'en farem? ¿Ni per comparsa'l volen ja?

Ah, *Lacandro*, ah, *Petrus*! Que'n fóras d'ingrat si no tinguessis prou feyna pera tu mateix!

Al «Centre Autonomista Fivaller» s'hi celebrà un *meeting* de propaganda catalanista. Nostre company en Martínez y Serriñà usà de la paraula probant que'l nostre nacionalisme es essencialment democràtic, tenint en compte que la democracia ha sigut sempre'l més ferm puntal de tot moviment nacionalista en els pobles que volen regenerarse. El

senyor Argimón, ocupantse de la darrera Assamblea de la *Unió*, remarcà com a qualitats preciosas del nostre nacionalisme l'altesa de miras, l'ample criteri y el respecte a totas las doctrinas y conviccions, que fa que, fins dissentint en l'apreciació dels medis pera lograr el fi comú, tots cooperem a aquest, qu'es la llibertat y grandesa de nostra patria. El senyor Manau observà que la darrera Assamblea ha sigut com un trassumpte gràfic de las antigas Corts catalanas, y encomià la necessitat de restaurar las costums que'ns són propias. El senyor Llorens ridiculisà'l fals moviment republicà comparantlo ab el catalanista. Examinà varias Bases de nostras Assambleas, com las referents a l'abolició de consums y al servey militar voluntari, y demostrà que Catalunya deü rebutjar en la formació d'associacions la intervenció del Estat. Resumi el president senyor Bisbal, qui feu observar las inconseqüencias e immoralitats dels partits politichs espanyols, especialment els que's diuhen republicans y demòcratas.

Tots els oradors foren forsa aplaudits, sortint la nombrosa concorrencia molt satisfeta del acte.

Dos concerts ha donat al teatre de las Arts l'eminent violinista Eugeni Isaye, concerts organissats per en Crickboom, director de «La Filarmonica». L'Isaye continúa essent el colossal violinista qu'ans enrera admirarem: son treball artistic es dels qu'han de deixar rastre. No devent descobrir a nostres lectors las extraordinarias qualitats qu'adornan al

gran músich belga, ens limitem a expressar nostra admiració per ell, esperant que no sia aquesta la darrera vegada que l'ohim a Barcelona.

La nit del diumenge tingué lloch el primer concert del nou orfeó «Nova Catalonia», fundat pel centre d'aquest nom. En el programa hi havia obras de Bizet, Bach, Mendelsshon, Morera, Villegas, Pahissa, Marti, etc., en qual execució foren aplaudidas las tres seccions del orfeó, dirigidas pel mestre senyor Marti, ab la cooperació de la directora de la secció de noyas donya Palmira Coll.

Publicacions rebudas:

El hijo maldito, per H. de Balzac. La casa editorial «La Vida Literaria» ha publicat en son volum X la traducció castellana d'aquesta obra del famós novelista francès, que forma un volum de més de 130 planas y's ven al mòdich preu de 50 cèntims.

Los Mayorazgos de Beneloya, per R. Orts-Ramos, publicació de la mateixa casa editorial. Volum XI, igual al anterior. Preu, 50 cèntims.

Quan se fa nosa, novela per J. Pous y Pagès, pertanyent a la «Colecció de prosistas catalans». S'ha publicat la primera part d'aquesta novela, que's ven a 2 pessetas. Esperem que's publiqui la segona y última part pera ocuparnos degudament d'aquesta obra.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de València, 233

JOVENTUT

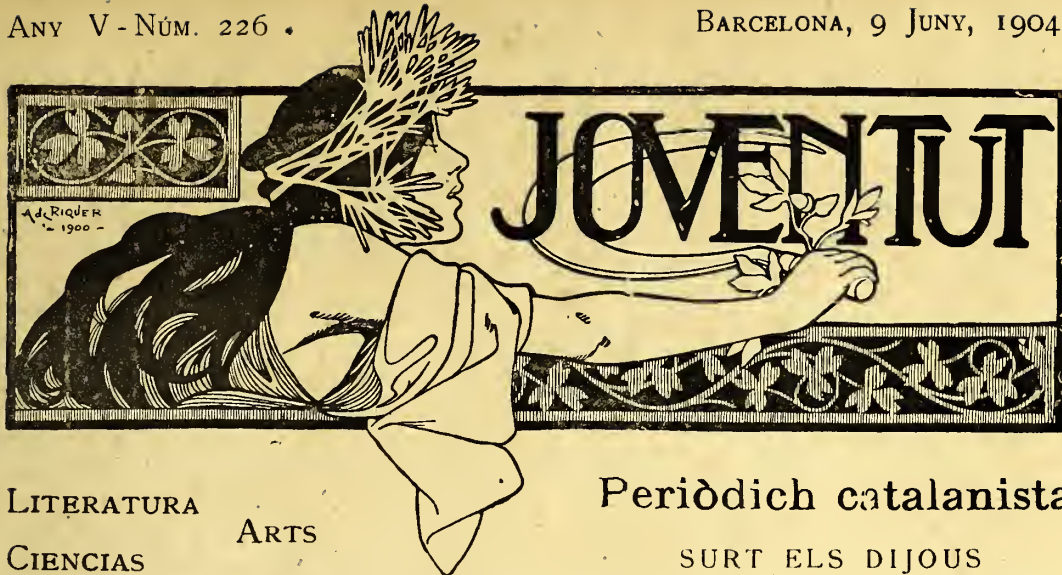
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.— No s'admeten els que no stan inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Per què no pot haverhi República a Espanya, per Arnau Martinez y Serriñà.—Ja era hora!, per C. Ventura Pardo.—Pera rectificar, per D. Pou y Lladó.—La malalta, per Gabriel Vinyàs.—Nova tasca, per Francisco de P. Viada.—A un amich, per Claudi Omar y Barrera.—La reconstitució de Catalunya, per Miquel Servet (a) Raves.—Discurs, per Pere Devoluy.—Emigrants, per Gustau Rosich.—Un comunicat, per Joseph M.ª Roca.—Teatres, per Emili Tintorer.—Revista de revistes, per Lluís Via.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 3.

MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Proleg: plech I.

PER QUE NO POT
HAVERHI REPUB
LICA A ESPANYA

No fa gayres dias que, parlant ab un republicà dels qu'anys enrera havian figurat en las primeras renglas del possibilisme català, y quin nom es encara pronunciat per amichs y enemichs ab el respecte que's mereix l'home qu'ha dedicat sa fortuna, sas energias y sa vida tota al triomf de sos ideals politichs, me deya'l vell demòcrata que ja estava resignat a morir sense veure instaurada la República. Millor dit, que la República, tal com la proclaman els homes qu'avuy figuran devant del partit, li feya

por, li causava espant, *perque si bé no tots els republicans són pillos, casi tots els pillos són republicans.*

Quina impressió, quin efecte més trist van causarme aqueixas punyentas paraulas! Eran l'anatema del apòstol, era la terrible indignació de Moisès al estabellar las taulas de la lley després de veure al poble adotant al vadell d'or!

No, no es possible la República a Espanya. No hi ha encara prou cultura, no hi ha prou civisme. Las grans masses unitaristas no estàn preparadas pera fruhir de las ventatjas y de las garantias de cap regim veritablement democràtich; la gran massa republicana creu y està convensuda de que la República seria una mena de patent de corso; que la forma republicana seria una autorisació per'assaltar el Banch d'Espanya, pera apedregar al que portés coll y punys planxats, pera trencar vidres, pera cometre tots els desmans y totas las salvatjadas imaginables.

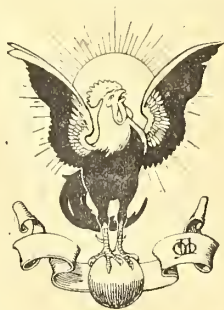
Això en quant al poble, a la *massa*; que per lo que respecta als elements directors, als capdevaners del republicanisme, encara es molt pitjor. N'hi ha prou ab veure als diputats del partit, als prohoms de la futura e impossible República espanyola, indignant-se y promovent conflictes d'ordre públich per si s'ha nomenat arquebisbe de Valencia

al frare Nozaleda, ab el mateix interès, ab el mateix calor que si fossin individus d'una *Juventut Catòlica* o d'una *Academia de Sant Lluís Gonzaga*; n'hi ha prou ab sentir a un regidor de nostre Ajuntament demanant que's derruixin las artísticas milocas qu'adornan els canalons de las iglesias de Barcelona; n'hi ha prou ab estudiar els discursos, las obras, els fets y la vida pública y privada de tota aqueixa gent, pera convèncers de que són mals metges, mals advocats, mals apotecaris, mals enginyers, pèssims catedràtics... que cap d'ells sab res de res, que res valen, que res poden. Són las desferras de la universitat, del periodisme, de la literatura... Són els bornis que regnan en un partit de cegos...

No tenen pudor, desconeixen el valor civich. Y aixis veyèm un partit que proclama la llibertat perque creu que la llibertat es la llicencia; que proclama la nivellació social y la revolució perque ni directors ni dirigits tenen hònt caure morts; que proclama la llibertat de conciencia, no com ho fan els partits lliberals dels pobles cultes, per esperit de justicia, per afany de civisme, sense barallarse, ni insultarse, ni apassionarse en pro o en contra de tal o qual secta, religió o creencia, no, sinó com se faria al Marroch o al Afganistan, ab la intenció de molestar, ab la intenció de perseguir a una creencia determinada.

Per tot lo qu'havèm dit, per tot lo qu'havèm exposat y per moltas y moltas altrás consideracions d'indole semblant que fóra molt llarch d'enumerar y que's poden resumir dihent que consisteixen en la ignorancia, el fanatisme y l'embrutiment de las *massas*, y en la ignorancia, el fanatisme, l'embrutiment y la mala fe dels que las dirigeixen, no pot haverhi la República a Espanya.

ARNAU MARTINEZ Y SERIÑA

¡JA ERA HORA!

Nosaltres som nacionalistas ha dit el president de «Catalunya Federal» senyor Laporta. ¿Som? Donchs jo també; y ja ho era quan vaig sortir d'aquella associació, precisament perque n'hi havia molts que no n'eran.

Suposo que aquells a quins me refereixo no hi són ara, puig que, de serhi, no s'hauria atrevit el senyor Laporta a fer aquella afirmació. Ja era hora!

Contin ab mi, si jo soch contable, desde avuy. Mes tinch un dubte. Si per ma dissort y per la de la bona propaganda nacionalista de «Catalunya Federal», aquells bons senyors hi fossin encara, ¿quin camí pendrian? Perque no puch capir com es possible que, essent «Catalunya Federal» nacionalista, els seus individus puguin ésser president y vis-president del Consell Regional del partit federalista espanyol.

Els partits, quan son a la oposició, quan sos components predican y treballan per una acció comú, quan res s'espera per l'avuy y tot se fa pel demà, pel pervindre d'una idea, no poden mantenir situacions fòscas; sos actes han de respondre a sas paraulas, y aquestas han d'ésser expressió exacta dels sentiments honrats que'ls inspira la idea que predican.

Perlotant, ¿com vol el senyor Laporta que's cregui en sa afirmació, si s'acoblan a «Catalunya Federal», ab nacionalistas de veritat, federals espanyols de feble cera, qu'emmotlla *l'etern president* del Consell Regional Federalista de Catalunya a mida de son gust?

Aquests senyors han tornat allà hont eran pera molts, encara que pera mi no s'han mogut may dels viaranys del *partit federal*, com las nansas d'un cove que, allà hont el porta la *bugadera*, allà's queda. Avuy las *dugas nansas* han servit per'agafar el cove y durlo... ¿cap ahont? Ja ho dirà la *bugadera!*

Els no poden dirho, perque no tenen ab seguritat aquella llibertat d'acció de que disfrutan els homes independents dels altres y esclaus sols de sas conviccions. Ells no poden dir lo que'l senyor Laporta ha dit. Y si callan, no poden representar al partit republicà federal de Catalunya; y si parlan, negant allò de *som*, podrèm dir: «Gracias a Deu! Ja era hora!»

C. VENTURA PARDO

PERA RECTIFICAR

Avans que tot dono al company don Joseph M.ª de Palou y Solivella gracias mil per las benévolas frases que'm dedica en son bell y sentit article publicat en el número 224 d'aquesta revista. Ni jo ni el meu modest treball publicat en el número 223 mereixen tanta atenció.

Encara que no d'un mateix paier el susdit company y jo respecte à l'anada dels somatens a Montserrat, crech que per lo que respecta a Catalunya, o sia al amor a nostra aymada patria, aném abdós per un mateix cami: sols qu'ell ha cregut servir més bé als prestigis del somatent y a Catalunya no anant a Montserrat, y jo he cregut ferho millor ananthi. Si he faltat en aquest cas, consti qu'ha sigut ab el més bon intent del món, y, a semblansa dels cristians primitius, confesso públicament ma culpa, tractant de justificar ma conducta.

Las mateixas reflexions que fa'l senyor de Palou en son article'm vaig fer jo, y més encara, avans d'anar a Montserrat, aixís que vaig saber que s'havia ofert al rey la presidencia de nostra festa y qu'aytal oferiment havia sigut acceptat. De prompte vaig considerar això com una gran contrarietat, per la significació que molts podrian atribuhir a nostra anada, mes reflexionantho després millor, me semblà que ni el somatent ni Catalunya podrian perdrehi res en que'l rey ens conegués y vegés ben bé d'aprop; y posada ja la qüestió en aquest terreny, vaig creure que com més fossim millor aniria, perque nostra importancia creixeria tant més als ulls del rey quant més nombrosa y ben armada se li presentés nostra institució, ademés de que, una revista general del somatent com la que's feu, fa joch perfecte ab las demés exhibicions que de sas forsas vivas ha fet Catalunya ab ocasió de la visita regia.

Ni jo ni mos companys oblidarem ni oblidarém jamay las sangnantas y gloriosas planas de la historia de nostra patria que'l senyor de Palou esmenta, mes creyém del cas tenir en compte:

1.er Que la lluyta qu'avuy sosté Catalunya y senyaladament el Catalanisme militant contra'l poder central, es lluyta de mera evolució.

2.^{on} Qu'en aquest concepte la lluyta en qüestió es pacífica y s'efectua per la propaganda en assembleas, premsa y *meetings*, ensemps que realisant en totas las esferas de l'activitat progressos indiscutibles que accentúan cada dia més nostra superioritat demunt de las altrás regions d'Espanya, y senyaladament de Castella.

3.er Que'l somatent català evoluciona, com tot lo de Catalunya, vers l'autonomia de nostra patria, mes ho fa—y no pot ni déu ferho d'altra manera—marxant al mateix pas que las demés forsas vivas de la terra, sense precipitarse ni fer cosas que puguin destorbar ni perjudicar la marxa general.

4.^{rt} Que Catalunya ha fet sempre protestas d'aymar a Espanya, amor que, en diferentas èpocas de la historia, ha sagellat combatent per Espanya, fins en ocasions com la de 1808 a 1814 en que, si hagués Catalunya odiat a Espanya, hauria pogut rebre als francesos com a llibertadors en lloch de férlos hi foch, y si bé es veritat que nostres majors, combatents en las guerras dels Segadors y de Successió, mereixen nostre respecte y veneració, no'ls mereixen menys els que combateren contra Napoleón al costat dels demés espanyols oblidant passadas rancunias y perdonant generosa y cristianament, oblit y perdó que nosaltres, hereus directes dels darrers, no podém pas desautorisar.

5.^{nt} Que las planas de nostra historia deuhem servirnos de llissó pera l'esdevenir, y que de la mateixa manera que nostres majors no acudiren a las armas fins que no vegeren altre medi de conservar sos furs y llibertats, nosaltres no devém adoptar actituds de certa mena mentres las circunstancias no las fassin absolutament necessarias, cosa que jo entench, y entenen tots el catalans pensadors que no esdevindrà, perque la victoria complerta sobre'l centralisme'ns la donaràn nostre treball y progrés incessant y la feblesa del Estat qu'avuy no veu ja més corrents de vida que puguin reanimar a Espanya que las que surten de las regions del Nort y en especial de Catalunya. La victoria al cap y a la fi es, en nostra época moderna, del que treballa més y ab més inteligencia.

Y 6.e Que, dats tals antecedents, l'unanim retrahiment del somatent de la festa de Montserrat hauria resultat intempestiu e incon-

venient y desdit de l'actitut adoptada per Catalunya en general, donant certa rahò d'èsser als recels del poder central contra nostra institució, manifestats en ocasions no llumyanas, ab evident perill de fernos odiosos y temibles y de comprometre lo que dèu procurarse conservar per demunt de tot y més en els temps que corrèm.

Convé ésser pràctichs y aymar a Catalunya no tan sols ab el cor, sinó també ab el cap, y no exposarse a comprometre inútilment nostra institució ni els interèssos de nostra patria, pensant que'l viatge vers l'autonomia, segons l'havém emprés, no vol sotrachs y cal anar buscant camins ahont no n'hi haja.

El senyor de Palou, al llegirme, creurà tal volta que soch un catalanista y un home del somatent ab sang d'horxata. S'equivocarà. Tal com soch en el fons de la mèva ànima, sis anys enrera no creya jo en la eficacia dels procediments evolutius adoptats per la *Unió Catalanista* y demés organismes colectius que, adherits o independents d'ella, empenyen a Catalunya vers sa llibertat, y persuadit de que a la fi hauriam d'anar a nostre objecte per camins ben diferents, formava en els rengles catalanistas ab l'ànima preparada a tota mena de contingencias; mes ara que veig el camí qu'hem fet en poch anys y l'aspecte que van prenent las cosas a Espanya, com més estudio'l moviment catalanista, els més o menys coetanis y més o menys accentuats d'ensà y d'enllà del Pirineu y els de molts altras regions de diferents Estats d'Europa, més m'afermo en la convicció de que assistim a una vera transformació o evolució social, a una d'aquestas evolucions no previstas pels homes sinó portadas providencialment y quins resultats finals, vistos després en la historia, causan l'admiració del lector: evolucions, que's fan ab violencia o sens ella segons els obstacles que cada poble troba al realisarlas, y que, per lo que toca a Catalunya dins d'Espanya, crech jo que's farà pacíficament y sense sotragadas desde'l moment que'l Estat espanyol, ab més cordura qu'altres, no sembla disposat a adoptar contra nostre moviment temperaments de forsa y que la prempsa y la opinió espanyola, la del centre inclusiu, semblan acceptar la idea de que l'autonomia de las regions, lluny de perjudicar a la vida d'Espanya, pot inocular

sang nova en las venas d'aquesta y salvarla d'una mort que, si seguim pels camins de centralisació fressats fins ara, se presenta com a inevitable y segura.

Ara com ara la cosa marxa bé o al menys ho sembla, y no convé pendre actituds ni fer cosas que la puguin espatllar. A fer el rebech, si convé ferlo, sempre hi serém a temps.

D. POU Y LLADÓ

LA MALALTA

El capvespre era silenciós. Havian parat els sorolls de la fàbrica, els quadros lluminosos de las finestras d'aquell gran casal havian sigut engolits per la fosca de la nit, y tot restà en calma. Els trevalladors anaren sortint, tots arrupits, desfilant en diverses direccions, homes, dónas y criaturas portant el farcellet qu'havia contingut l'escàs aliment.

En Joan deixà enrera als companys de treball y s'internà per la ciutat, recurrent d'esma's carrers que més prompte havian de durlo a sa casa. Hi arribà adalerat, hi entrà y s'assegué al costat de la seva dòna, que tota arraulida y demacrada, l'estava esperant ab ansia.

—¿Còm té trobas?—li digué, abessantla.

Y la veu feble d'ella contestà carinyosament:

—Quan tu arribas me sento millor... sembla que'm treguis la meytat del mal.

—Convé que no t'entristeixis, Maria.

—¿Còm vols qu'ho fassi, si tot el dia estém separats? Y sempre enclotada en aquest silló, sens altra companyia que la de la vehina, qu'entrà dugas o tres vegadas no més, pera veure lo que'm falta...

—No hi pensis... ara ja soch aquí... ara'm tindràs sempre prop teu fins demà passat... ¿no t'alegras?

—Si, però l'alegria serà curta... Ja m'entristeixo per dilluns, que tornaré a quedar sola.

—Donchs ¿còm ho vols fer, si el món es aixís? ¿Vols que fassi més de lo que faig? Digas y ho faré.

—No, Joan, ja ho sé que farias per mi tot lo que jo volgués, y que fas més de lo que pots... Miram: ¿que t'has enfadat?

—¿Jo enfadarme ab tu? ¿Jo, Maria? Si t'estimo tant que, no més de mirarte als ulls, t'agafaria y't voldria fondre dins de mi mateix! ¿Qué se me'n dóna del món teninte' a tu? ¿Qui m'aconsola de las meas penas, qui m'ajuda a passar la vida sinó tu? Bé ho saben els companys qu'estàs malalta, que jo t'he de deixar per'anar al treball y que necessitas estar ben cuydada... Donchs ja ho veus, ningú m'ajuda. Sols aqueixa vehina que't ve a veure quan se'n recorda, y encara gracias. Ves quin carinyo puch tenir a n'aqueixa humanitat tan bestia! Odi li tinch, odi! Y si pogués ferne una de grossa!...

—Joan, per l'amor de Deu! Tota m'espantas!

—No, no t'espantis. Mentres te tingui al meu costat ray... No'm perdré, perque no't vull perdre. Jo també soch egoista: m'hi han fet tornar, y cal serne! Però, la veritat: no més que'm miris, ja s'apaga tot l'odi del meu cor.—

Y tot dihent això's tregué de la butxaca l'esquifit jornal, y el posà en mans de la Maria.

—Té, es una miseria, però no'n tinch jo la culpa.—

Passà un mes. La Maria estava a las acaballes. El metge ja havia dit a n'en Joan que a l'hora menys pensada se la trobaria morta, y que sols podria allargarli un xich la vida treyntla de l'atmósfera viciada de la ciutat.

En Joan, aclaparat pel treball y per las angunias, no semblava'l mateix: sa salut y sa fortaleza mimvavan dolorosament,

Era un jorn tempestuós. Ratxadas de vent feyan ajeure'l fum que trontollant eixia dels negres caus de las xemeneyas; nuvolots foscos recorrian l'espai agombolantse y enterbolint cada cop més la claror, fins que de cop romperen en un ayguat quin espetech era sovint interromput per la veu potenta del tro.

Dintre las fàbricas els obrers seguian teixint sense fer cas de la tempesta, preocupats ab llur feyna. Sols en Joan no sabia lo que's feya. Havia deixat molt abatuda a la seva dòna, y tots sos pensaments eran pera ella; frisava pera que arribés l'hora de plegar, y els moments li semblavan anys en tant no podia tornar al costat de la companya de la

seva vida. Soyint pensava: «¿Y si la trobo morta?...» Y no sabia qué respondre a aquesta pregunta, y d'un moment al altre esperava que'l sorprengués allà mateix la fatal nova... Mes era tan lluny la fàbrica, que segurament ningú tindria prou *abnegació* pera portarli.

Per fi arribà l'hora de plegar. La tempesta encara durava y tots els obrers se quedaren menys en Joan, que sense por a l'aygua que queya, sense ni tan sols darsen compte, emprengué pressosament el cami de sa casa. La carretera era fosca, mes de tant en tant l'illuminava en sa marxa la claror dels llamps.

Arribà xop, regalant l'aygua a dolls, pujà la escala mancantli el respir, entrà en sa cambra, y quedà esglayat trobantla plena de gent forastera. Las dònas al vèurel quedaren en actitud de gran espectació, murmurant unas ab altrás.

En Joan corregué al llit.

—¿No podré sentir ni una paraula de la seva boca?—exclamà ab la veu plena de llàgrimas.

Y's tirà sobre'l cos fret d'ella, y ab son plor li amarà'l rostre. Ella no feu cap esgarriñansa: era ben morta.

Passaren uns moments de gran desolació. Després en Joan semblà tornar en si, alsà'l cap, sa vista's creuhà ab las miradas d'aqueillas dònas y els ulls li devingueren sechs instantàniament. Despertà en ell un odi pregon, implacable; senti afanyos bojós de maltractar y escometre a tothòm, y cridà:

—¿Què feu aqui, dònas xafarderas, sers esquifits, sers indignes? Avans qu'ella os necessitava, no veniau; ara que no necessita a ningú, tothòm ve a fer nosa! Aneusen, aneusen!—

Y dihent això anava empenyent cap enfora a las dònas, que, totas sorpresas, no feyan més que repetir: «Es boig, s'ha tornat boig...»

A empentas y rodolons las tregué totas, tancà la porta, se quedà sol, assegut prop del cos de la seva dòna, y s'ensopi en una mena de somni dolorosissim. Y quan despertà y's donà compte de tot, senti encara, al través de la porta tancada, la xerrameca de las dònas qu'anavan dihent: «Pobre home! Es boig, s'ha tornat boig!..»

GABRIEL VINYAS

NOVA TASCA

Bona impressió y falagueras esperansas ens ha deixat l'última Assambla catalanista, a la que vaig assistir com un de tants delegats. En ella's tractà del problema social. Donchs bé: si avuy ab tant d'èxit s'ha fet això, ¿per qué no podria demà ferse allò? ¿Per qué no's pot presentar a l'ordre del dia un problema que ja s'ha tocat diversos cops en aquest y altres periòdichs, però quina solució s'ha deixat sempre pera'l demà, com si's temés mirar fit a fit el sol de la veritat per la por de quedarse enlluhèrnats y perdre'l món de vista?

El Catalanisme que, com s'ha dit y repetit moltes vegadas, es un moviment nacionalista, sembla que per aquest sol fet hauria d'ésser un sentiment innat, fondo, indiscutible pera tot bon català, sia de la opinió política o religiosa y de la capa social que's vulgui. Però desgraciament no es aixís: el Catalanisme, cercant la reivindicació y l'assoliment de la nostra nacionalitat, creya fins ara que podia fer abstenció de lo que pera molts era una preocupació y per'altres materia secundaria, y per tant, no s'ocupavan els catalanistas d'aquellas materias relliscosas que podrian dividirlos, ni's dedicavan més que a fer reviure l'amor a la patria catalana. Aquest fou precisament, al meu entendre, el gran erro. Lluny de desentendres de materias principalissimas com la religiosa y la social (lo que'ns feya apareixe als ulls dels nostres enemics com a massa avensats pels uns, pels altres com a massa endarrerits y pels més com un *partit* que no era ni carn ni peix en qüestions de tanta transcendencia) degué pel contrari el Catalanisme tirarshi de cap, com ja comensa a ferho avuy, afrontar els dits problemas ab valentia y resòldrels exposant son criteri en allò que pot ferho, com en la qüestió social, o encarrilant las que no puguí resoldre de moment com la religiosa y la de las formas de govern, però fent de manera que totas càpigán dins del Catalanisme, a fi de que trevallin tots els catalans per'assolir la nacionalitat que tant de cor desitjém.

Lo de las formas de govern es realment una preocupació, filla en els uns de las circunstancias històricas qu'hem atravesat, y

en els més de la ignorancia propia del nostre pais. Mes, tenint en compte que aquestas ideas estàn arreladas y sostingudas per molts homes de bona fe, puig hi ha qui creu encara que fóra de la república o del carlisme o del alfonsisme no hi ha salvació possible, sense pensar que'l nom no fa la cosa y que totas las formas són bonas mentres ho sian la constitució y las lleys, y més que aquestas els homes que governan; tenint, donchs, en compte aquestas diferencias qu'en res afectan a la essencia del Catalanisme, déu aquest acoblarlas totas baix la seva senyera, però en centres dístints, pera que tots junts defensin el comú programa y separadament els seus respectius punts de vista, mes partint sempre de la base de la substancialitat del Catalanisme y de la major tolerancia en lo altre respecte als demés.

Al costat d'aquesta qüestió de las formas de govern, en realitat de poquíssima importancia, n'hi ha altrás dugas que'n tenen molta, y són la religiosa y la social. La primera parla al cor, a l'ànima, a lo sobrenatural, a lo etern, y no hi ha dubte que tant pera'ls catòlichs entre'ls que'm compto, com pels d'altras religions (no parlo dels escèptichs y ateus), es aquesta la de més trascendencia, aduch per sobre de la mateixa patria; es la qu'ha tingut sempre y en totas las épocas de la historia'l trist privilegi d'excitar més las passions y dividir als homes; però, per la mateixa causa, es la que més convé qu'estigui solucionada, en quant possible sia, pel Catalanisme.

Després de la religiosa ve la qüestió social. Aquella, encara qu'en el fons es molt real, en apariencia y sobre tot pels que no creuhen es més idealista; la segona, en cambi, es completament positiva, parla a las necessitats de la vida, y en sa conseqüencia convenia també al Catalanisme estudiarla molt detingudament y ananthi ab peus de plom, com se sol dir, ja que'ls obrers avans de dedicarse a la reivindicació de la nostra nacionalitat aspiran al millorament del treball, cosa molt natural y justa, puig qu'ab la panxa prima y la butxaca buyda no està l'home, y menys en aquests temps positivistas, pera pensar en ideals patriòtichs que li sonan a música celestial.

Ara bé: tots aquests problemas tan difícils

de resoldre pel Catalanisme, s'han tractat ab molta competència, aduch que baix diferents criteris, per la prempsa de nostre camp, y recordo principalment que a JOVENTUT els han tocat en Lluís Via y en Trinitat Monegal, y gracias en gran part a la empenya d'aquests y d'altres desde la prempsa, y als seus esforços en l'últim Consell general, s'acordà a la fi reunir l'Assamblea de delegats de qu'he parlat avans pera tractar del «Catalanisme y el problema social».

Tenim, donchs, al Catalanisme embestint cara a cara un dels dos problemas capdals de que feya esment: el social. ¿Quin fou el resultat? L'èxit de dita Assamblea no'm deixarà mentir. Se discuti y's resolgué ab pausa y ab gran coneixement de la materia, tractada en bona part y a la perfecció per una persona cap mica sospitosa als més catòlics y moderats, en Raymond d'Abadal, y també per altres dels més radicals y avensats com en Ildefons Suñol, sense que's notés en las solucions ni el més petit temor o respecte al capital, ni adulacions de cap mena als trevalladors, a diferencia d'aquells que tot el dia, sense fer res per ells y sols atiántlosi las passions, se titulan hipòcritament sos redemptors. Las solucions donadas, donchs, tenint en compte lo exposat per la ponencia en el preàmbul al projecte de Bases sobre'l carácter circumstancial d'aquestas que permet la seva esmena y perfeccionament successius, crech que poden satisfer als obrers que de bona fe buscan el seu desenrotllo y progrés, y permetre, per lo tant, aplegar sota la nos-

tra senyera als fills del trevall, de que parlava anteriorment.

Y ara ve lo de la pregunta del principi: Si avuy ab tant d'èxit s'ha fet això, ¿per què no podria demà ferse allò? Es a dir: si en l'última Assamblea ab tant d'èxit se discuti y's resolgué una d'aquellas qüestions més transcendentials y que més temors inspirava devant de possibles divisions que, lluny de millorar o afavorir nostra causa, la comprometessin, ¿per què no podria demà discutirse en una nova Assamblea l'altre problema, el més difícil, el religiós, que permetés juntàrsens altres elements molt valuosos que no s'atreveixen a venir per creürens massa clericals? ¿Per què no ha de poder aquest problema discutirse ab calma, que permeti a tots els de las diversas tendencias arribar a un perfecte acort y justavinencia dins del Catalanisme?

A n'això anava ab aquella pregunta. Y a n'aqueixa vera unió y armonia de tots els bons catalans crech que devèm anarhi tots els nacionalistas si volèm assolir la forsa sufficient pera imposarnos als governs centrals y a tots aquells que's vulguin oposar al reconeixement de la personalitat catalana. Y crech que fóra molt útil que's comensés a tractar aquest punt desde la prempsa ab tota l'amplitud de criteri y sense cap apassionament, per'anar il·lustrant als directors de la Unió sobre'l pensar y els desitjos dels seus adherits y el modo de portar a cap una nova Assamblea dedicada a dit objecte.

FRANCISCO DE P. VIADA

Mataró, 28 maig 1904.

A UN AMICH

T'he vist, amich, no m'ho neguis:
t'ha fet por la Caritat.
Duya la roba estripada,
els cabells tots esbullats,
els peus nusos... y tu duyas
el frach negre y barret alt!

La Caritat gemegava,
fins t'allargava la mà;
tu has girat la cara enrera,
fingint, has passat de llarch,
y els brillants de ta camisa
mos ulls han enlluernat.

T'he seguit: en poca estona
has arribat al sarau;
el cotillón comensava,

la *reyna* t'ha pres del bras,
y ab la llum y la riquesa
s'ha transformat el teu cap.

La por ja fugit havia.
Lluny era la caritat!
Mes no ho era, amich, no ho era:
jo la vey gemegant
aprop teu, seguint tos passos,
allargant sempre la mà...

Y després, a matinada,
quan la dansa s'ha acabat,
febrós, babejant luxuria,
has caygut y t'has fet mal...
Jo ho he vist, amich, no ho neguis:
t'ha cullit la Caritat!

CLAUDI OMAR Y BARRERA

LA RECONSTITUCIÓ DE CATALUNYA

CRÒNICA DE COMENSOS DEL SEGLE XX

Poch se pensan els felissos jovincells que ara pujan y troban a la nostra Patria respectada com se mereix y alternant dignament en el concert de les Grans Nacionalitats modernes, que un temps fou befa y escarni del món civilisat per culpa de la retrassada Castella, aleshores mestressa dels nostres destins y detentadora de les nostres llibertats.

Fa d'això molt temps ja, y encara que no es probable que torni, convè recordarho als joves de l'actual Catalunya, pera que ab llur comportament exemplar y ab llur amor a la terra fassan cada jorn més impossible'l retorn al esclavatge, sense qu'això vulga ésser un retret a nostra antiga opressora, la quina, mercès a nosaltres, se troba ja redimida de sos propis vicis y humiliació. Digne paper el de Catalunya d'haver sabut tornar bé per mal!

Era per l'any 1904 que's reuniren Corts a Barcelona al ensemps que se'n feyan també a Madrid, capitalitat del Estat espanyol com recordarà tothòm qui conegui un poch la Historia. Mes si bé les de Madrid eran les oficials, les que podian fer y desfer apoyades pel poder executiu, les de Barcelona tingueren molt especial importancia, malgrat qu'alguns periòdichs castellans de l'època les titllessen de Corts *in partibus*. Foren certament unes corts honoraries, si's tè en compte que no foren convocades pels Poders constituïts, mes de fet foren ben profitoses tant per lo qu'en elles se deliberà com pels quins serenament tractaren del pervindre de Catalunya sense impositcions dels *casinos polítics* ni de les *masses democràtiques fraternals*, de gran influència en aquells temps dels sufragis universals acomodaticis (1).

Alguns anys avans s'eran reunides ja a Catalunya altres Corts d'aquest genre a Manresa, a Reus, a Balaguer y altres indrets. En elles s'havian anat definint les aspiracions de la nostra terra, que ja's veyia cansada de tantes *empresas gloriosas*, de tanta *bella habla de Cervantes*, de tantes *unidades intangibles* y de tant *género chico*. Especialment les Corts de Manresa havian fet cremar de mala manera als inconsútils. Figureu vos que, definint, definint, havian arri-

(1) Consta en el diari oficial de la *villa y corte* de Madrid qu'en el desembre de 1903 el Congrés votà una subvenció de dos milions pera capitalitat mercès a *insinuacions* amistoses del poble reunit al defora. Aixís mateix a Barcelona, segons el dietari de Novells Ardots, els concellers votaren contra les professons baix la *salvaguarda* dels electors republicans: de *cuyas resultas* Espanya tornà a trobarse a dos dits de la República.

bat fins a declarar entre altres coses que a Catalunya no volian empleyats castellans... Fillets de Déu! ¿Ne voléu d'improperis dels aludits contra nosaltres? Anàrlos hi a privar lo únich pera que positivament servian!

Y en proba de que aquesta atribució no la volian els catalans mentres els càrrechs públichs no fossin dignificats, està en que un célebre estira-cordetes de l'època, anomenat Sant Joseph de les Cédules (1) deya lo següent: «Precisament jo triaria'ls meus esbirros de confiança entre'ls catalans descasats: sempre seria un atenuant al odi que arreu els tenen. Mes no trob pas tots els que jo voldria y necessito».

Y què havia de trobar l'infelis! Els catalans, fins en aquella època de decadència, repugnavan confondre's ab els espoliadors centralistes.

Cal fer emprò justicia a l'habilitat de la gent castellana, que's buscaren pera llur defensa catalans més o menys autèntichs, com en Roca Doble, (2) l'indispensable y anonim Sanpere y Miquel, (3) el gran Nicómedes Méndez, (4) l'explorador Sidi Corominas y en especial el virrey Le Roux (5) enviat extraordinari, ab facultats discrecionals y compte corrent en el ministeri.

La repressió fou crudel e inexorable; se prohibi apendre la doctrina en català a cambi de poder flastomar en totes les llengües; se feu obligatori pels notaris anar a rebre *ordres* a Madrid; els telegrams havian de circular en castellà o francès, y en català sols desde Fransa estant; y fins pera enterrar als nostres grans homes, com en Verdaguer, hagerem de menester un enterra-morts enviat expressament de la *meseta*.

Un dels capdills del moviment catalanesch, el gran Robert, s'era mort sobtadament mentres estava dinant. Cal veure en aquesta desgracia nostra'l darrer vesllum d'aquella *feliz estrella* qu'havia fet grans als castellans; la sòrt encara'ls era favorable.

A tot això, tot era guerra civil dins de Catalunya. Els defensors del vell regim les havian empreses a favor de la República, y encara que de tan bruta que la posaren ningú la coneixia, com sia que tant la feyan voleyar als ulls del poble, conseguiren produhir un contra-moviment. Y els qu'això feyan fer

(1) Aquest Sant Joseph no era segurament el de la Montanya, que, segons la tradició, feya de Celestí entre'l jovent casador

(2) Hi havia un Roca senzill qu'era un bon català. S'explica qu'en Roca Doble fos tot lo contrari per allò de que dues afirmacions donan una negació. Y com a *negat* ningú com en Roca Doble.

(3) Végis l'escrit meu que fa referencia a n'aquesta invenció castellanófila.

(4) D'aquests Méndez n'hi havia un altre qu'era butxí; no es el referit en aquest llòch.

(5) Professor de bacteriologia de Paris; pareix que tenia fets meritoris estudis sobre la rabia y per això l'enviaren.

se deyan monàrquichs y *gente de orden*. (1) Els uns trobavan les Bases de Manresa massa estretes; els altres les trobavan massa amples. Uns volian senyarse ab la *dreta*, altres ab la *esquerra* y en lloch de senyarse lo que feyan era treures els ulls

Per fi, cansats els mateixos castellans de moure brega y veient que potser la *hidra del republicanismo* seria pitjor que la que creyan ja morta del Catalanisme, volgueren fer les paus ab Catalunya. Aixís se feu; y vingué solemniament el propi Rey Anfós el tretzè, qu'essent ben jove y gens culpable de les malhaurances y de la decadencia de la Espanya, podia ésser *bon missatger de l'aliança*. Mes ¡ay! que no vingué sol. Vingueren ab ell els eterns enemichs de la llibertat de Catalunya, y encar que'l monarca conseguí subjugar molts cors de fembra, y que fins un gran poeta d'aquell temps se senti corprès per les reials jornades, el fet es que'ls mals de la Patria no hagueren remey. Y tornaren a ferse Corts: a Barcelona aquesta volta.

Foren aquestes Corts les de 1904, y d'elles se pot dir en alabansa que meresqueren les invectives dels periòdichs que a Catalunya representavan les tendències centralistes. Sols fragments se conservan d'aquells diaris, quins titols no s'haurian pogut desxifrar si no apareguessen en un curiós procés, quins detalls trech del llibre d'en Marquina.

(2) *El Liberal* y *La Tribuna* tingueren rahons porque abdós volian endursen la palma en haver donat detalls asquerosos d'un crim que s'era perpetrat. De les discussions vingueren els insults. *El Liberal* estraféu el nom de son adversari dihentli *La Triple Comuna*. Per sa part *La Tribuna* anomenà a n'quell *El Libre Orinal*. Y com abdós tenian rahó, degueren, per bons oficis dels amichs, sotmetre'l cas a la resolució del sabi Salmerón o Salomón, qu'era un llum dels més grossos de son temps. El sabi resolgué, pera quan hi hagués un altre crim, que se'l partissen; mes això no contentà als litigants, els quins per fi acordaren que quan el cas se presentés altra volta, l'un publicaria'l crim autèntich y l'altre una novela de Lluís de Val.

En les Corts de 1904 se deliberà y resolgué que no calia definir tant com s'havia vingut fent: que mal podian unes Corts *in partibus* resoldre taxativament lo que deuria ferse quan Catalunya assolís sa propia direcció. Algunes bases anteriorment aprobades constituïan afirmacions que la Catalunya del esdevenir podia tal volta trobar esquifides pera son gran expandiment. En cambi quedavan molts catalans que no ha-

vian sabut veure la trascendencia del moviment catalanesch. Y per això en aquelles Corts s'afirmà que de lo que's tractava per demunt de tot era de *nacionalisar* altra volta a Catalunya, y que pera aytal fi no calia definir més que una cosa: el verdader amor a la terra. Y s'admeté dins del gran moviment a religiosos y ateus, a monàrquichs y a republicans, a moderats y a radicals... Sols una excepció's feu, y aquesta fou la dels castellans, als quins se feu entendre que calia en bé d'ells mateixos que's fessen per sa part ben aymants de la llur propia terra... castellanistes, en fi, única manera de que sabessen dignificarse estimant ab intensitat llur patrimoni per'apendre a respectar el patrimoni d'altri.

D'aquelles dates se'n segui la orientació salvadora pera la Espanya, y lo qu'era aleshores conglomera't informe de pobles sense fesomia, esdevingué a través dels segles la actual Confederació llatina, dins la que Catalunya ocupa'l lloch que's mereix... y Castella també.

MIGUEL SERVET (a) RAVES

Barcinòpolis, maig de 2116.

DISCURS

DEL «CAPOULIÉ»), LLEGIT A FONT SEGUNYA EN LA FESTA DEL CINQUANTENARI DEL FELIBRIGE

I'a tout-aro d'acò sèt cènts an, — mai dequè soun li siècle dins lou destin di raço? — i'a tout-aro d'acò sèt cènts an, lis oubrage e li roume'gas d'aquesto grand séuvo jououso brusissien d'un chamatan d'ome e de cavau, d'un restountimen de graile e d'armaduro, car l'atirai d'un camp de guerro curbié touto la colo.

Abandouna de tóuti, lout darrié prince naturau dóu Miejour, En Ramoun VII de Toulouso, di lou Comte Jouve, duque de Narbouno e marqués de Prouvènço, èro vengu dins soun alòdi prouvençau pèr ié leva sa darriero armado, pèr ié lucha sa darriero lucho. Soun ereditari enemi, aièr encaro fort pichot sire à respèt d'éu, venié d'adurre davans Avignoun, pèr la rapino e lou masèu, uno armado de cènt milo ome que sarravon la vilo

Tèm d'escabour e de doulèncil

Après vint an de guerro e de saquèti, li mascle de la raço n'en poudien plus. Lis eros de la grando guerro naciounalo èron toumba sus li prat bataié de Toulouso, de Muret, de Carcassouno e de Bèucaire, o bèn enmuraia tóuti vièu dins li croutoun segrenous di tour-rasso, acabavon, martir indoumtable, de mourir.

Es alor qu'au mitan dóu lassige universau e de la de afecioun, Avignoun s'aubouré vers l'ounour di siècle en desplegant au vènt-terrau la bandiero estrassado de la patrio e recoutant davans si bàrri bèn garni l'esperfors de cènt milo escapoucho.

Au rampèu dóu darrié comte de Toulouso, tóuti li cor avien boumbi; e, d'aqueste Marquesat de Prouvènço, d'aquesto terro bello de Venisso, de Valènço e de Dio, tout ço qu'encaro poudié teni l'espaso, la daïo o la destrau, s'èro vengu ramba sout l'Auriflour sacra.

E, dóu tèms qu'Avignoun gaiardamen luchavo, baroun e pacan de la terro, trevant li mountigneto abous-

(1) També eran *del orden* els de policia. El castellà era un dialecte molt rich.

(2) *La segunda República española y sus hombres*, Valencia, 1906.

Cassido, destressounavou un cop de mai la guerro santo di Faidit : escalabert, lou fiò de Diéu dins l'amo, partien coume lou tron de soun repaire ; aro lou jour, aro la niue, toubavon à cors perdu sus lou sèti enemi, enlevavon li couvoui, brulavon li machino, massacravon li gènt, bourdouravon li pradarié pèr afama lou cavalin di Barbare ; pièi, soun ardidò coursejado acomplido, s'entournavon lèu-lèu, à vòu escampiha, dins la coumplicita leialo de la terro-maire, de-vers li bouscarasso assoustarello monte poudien reprendre alen e s'organisa mai.

Or, se l'on jito un regard sus la planuro avignou-nenco, en se repourtant à l'art de la guerro d'aquéu tèms, l'on pòu pas uno minuto avé doutanço : aquéli bos souloumbrous de Gadagno, qu'olor curbien tóuti li colo avesinanto, fuguèron, de tout segur, l'un di meior repaire di Faidit prouvençau ; e, pèr lis iue de l'amo, iéu vese lou camp de guerro d'En Ramoun que se dréisso eici-meme, dins lis orto sacrado de Font-Segugno...

Lou sèti d'Avignoun, pamens, tiravo de long, e, despièr mai de tres mes, menaçant de metre en desbrandò l'espèdiçion de la Crousado, l'ardènto republico tenié tèsto sènso falido i cènt milo arlandié que l'assalissien emé ràbi ; e, d'en pertout, lis iue se viravon vers la cièta valènto ; e, d'en pertout, un nouvelun d'esperanço regreïavo dins li courado. Bàrri suprème de la défènso, tant qu'Avignoun tenié, l'on se disié que la patrio encaro batié veno e poudié se reviscoula.

Autambèn, dis auturo de Camp-Cabèu, lou Comte Jouve, de-longo en aïo, gueiravo atenciouna la vilò ; e quand si courrèire ié venien rapourta que la bandiero santo èro sèmpre aubourado à la tourre soubrano, En Ramoun de Toulouso, barbelant, desfourelavo, que mai esblégussènt, lis uiau de sa noblo espaso.

Un jour, jour de malurang e de dóu, arribo à coucho d'esperoun un chivalié desmemouria que demando lou comte : — « Comte, s'escrido, Avignoun es toubma ! Li Fourestié soun meste de la vilò !.. — Autant lèu tout lou camp resclantis de maladiçion, de senglut e de crid d'espaimo. Estrefacia, lou Comte Jouve asèmpro si baroun :

— « Baroun, ço dis lou comte, avèn acaba nosto jouncho ! Pres e Parage, aro an viscu Avignoun debaussa, touro esperanço es derouïdo !.. Aclapa pèr l'Astrado, à tout lou mens noun vole pas qu'emé iéu tóuti vòus aprefoundigués. Vous desligue de vósti sarramen ; espeças vósti glàsi e vous escavartés à la gàrdi de Diéu sus li camin de l'eïsil... O Prouvènço ! tout es perdu La civ lisacioun es ferido à la mort.. L'Endeveni nous sera traite, coume nous es traito l'ouro presènto : nosto memòri patrialo, l'enemi la cargara de messorgo e d'ahiranço ; e vese, iéu, la lengo memo de nosto raço que, descasudo dóu trone soubeiran, mai escarnido qu'uno bómiano, sara messo dins un tau menesprés que nòsti felen éli meme auran crento de la paria.. Aboumiancioun e vergougno ! soutu l'afflat d'un estrangié feloun, lou fiéu renegara soun paire, e nòsti pople despersouna nòun saran plus qu'uno pòusso umano de bastard descouneissènt la gèsto de si rèire, e noun sachènt meme plus lou noum de sa patrió !..

Mai, Diéu, vivènt ! lou jour de la justïço, à tèms o tard fau que lusigue !

Baroun, e vous, pagés de la terro, avans de roumpre nostre camp, avans de nous embrassa pèr la darriero fes, o mi coumpagnoun d'armo, o Faidit dóu Bouscage, qu'avès jamai desespera, iéu vole leïssa dins aqueste rodé un testimòni eterne de nòsti lucho e de nòstis espèro : Cavas ! cavas un trau profound dins li fruchaïo de la terro aujolo ! e, pèr que l'enemi noun se n'assegnourigue, enterras-ié l'espaso de Toulouso e la

crous de mi rèire ! E se jamai, dins li siècle venènt, quouro Diéu se fara counèisse, se jamai la counscienci patrialo resourgis, que lis eros novèu vèngon en grand secrèt, guida pèr la man dóu Destin, e que sachon re-trouba, dins sòn afecioun pietadouso, li sant relicle de la patrió !.. »

Ansin parlé lou descendènt de Taïo-Ferre.

Alor, emé si lanço, li chivalié cavèron lou grand cros seculari, e dins li ple de l'Auriflour, après l'avé pioussamen beïsa, ié davalèron en plourant lou Glàsi naciounau..

Pièi, li siècle de calabrun se debanèron Li messorgo e l'ahiranço faguèron soun obro caïno. E de touto aquelo civilisacioun galiero, de tout aquèu lustre de la patrio, de touto aquelo glòri nouvelàri que respèndis incomparablamen sus tres siècle d'istòri, lou souveni meme, coundana coume un crime, n'en fuguè secuta, foro-bandi de touto escolo e de tout enseignamen, e la part segrenouso de la proufecio d'En Ramoun, nòstis aujòu la veguèron se compli..

Mai, Diéu vivènt ! aviés escri dins lou cèu de Prouvènço que la proufecio d'En Ramoun aurié d'èstre de founs coumplido e que lou jour de la justïço pèr nosto raço lusirié!..

Fraire dóu Miejour ! Lou glàsi naciounau que despiè tant de siècle dormié dins lou secrèt de la séuvo emascado, li sèt eros de Font Segugno, i'a cinquanto an que l'han dessousterra!..

l'a cinquanto an que venguèron eici, dins lou mistèri freïrenau de la pouésio e de l'engèni e que, tout tremoulant d'uno santo embriagadisso, sachèron re-trouba l'armo escoundudo di sèt Ramoun, e, la fargant de -nòu, desfourelèron sus li pople lou Verbe lampejant !

O Diéu que lis as coungreïa, Estello Santo que li coundugères, noun avès pas vougu, dins vosto justïço tutelàri, que la patrio miejournalo degoulessè pèr sèmpre au fous dóu garagai ! A-n aqueïo patrió matrassado, renegado, agounido, avès vougu ié rèndre lou Glàsi naciounau, valènt-à dire la counscienci de la raço e de la lengo, que li pople que n'en soun véuse noun soun plus rèn qu'uno pòutiho sènso noum.

Avès vougu que li messorgo e l'ahiranço tabouquèsson enfin davans la verita leialo ; avès vougu que li felen despersouna se retroubèsson fieramen dins la gèsto abelano dis àvi.. Aquelo lengo descasudo autretèms dóu trone soubeiran, mai escarnido qu'uno bómiano, secutado e mespresado pèr tóuti li gouvé e tóuti li catau, aquelo lengo que, pamens, restavo entiero e mai que mai fougouso dins li bouco incounciènto dóu pople tout entié, aquelo lengo enfin que, vuei, voungue milioun de Galés charron de-longo emé coungoust, avès vougu qu'elo se recouneigue dins si flourido dialeitalo, qu'elo prouclame la noblesso de sis ourigino e la fegoundeta de soun èime en s'encarnant dins li pouèmo soubeiran que Font-Segugno a vist councebre.

E, pèr escavarta lou calabrun di siècle, — o jour de revenge e de baudour ! — nous avès suscita li sèt pouèto - eros qu'atubèron sus Camp-Cabèu, en fargant tout de-nòu lou glàsi flamejant, aquel encèndi ideau de glòri e de belesso que fai lume à la terro nostro e que jamai s'escantira..

O Mistral, Roumaniho, Aubanèu, Tavan, Giera, Brunet, Matiéu, es eici qu'avès fa lou sarramen di Mascle, es eici qu'avès ourdi la grand counjuracioun di recoubranço..

O trelus proufeti de l'Evangéli mistralen, soulèu de nòstis amo, estrambord de nòstis espèro, es eici qu'as abra toun fougau !.. E pèr agué vist talo aubo miraclouso espeli, pèr avé coungreïa talo meisoun d'alegrí, tau nouvelun de sabo patrialo, aquesto séuvo

majestouso, i siècle di siècle demourara sacrado i naciounl...

Venès, Felibre, venès de touto part, venès béure à la Coupo Santo e coumunia dins lou Mistèri Font-Segugnen.

Que lis amo s'empuron e que li man se ligan: «Sian tout d'am, sian tout de fraire!» Vaqui la deviso di Primadié.

Eubre l'autar de la patrio, davans lou Grand-Prèire que l'encarno immouortalamen, fassen coume éli lou sarramen di mascle: juren d'un cor soulet de medita, d'aprendre e de coumprendre; juren d'oubra senso falido pèr lou trioufle de nòsti Dre majour.

E d'aqueste brès fougnejant de la respelido, d'aqueste repaire inviuola di Fa'dit, parten tóuti, escalabert coume éli, destressounen pèr la vitòri avendidouiro la mai santo e la mai leialo diguerro la guerro pacifico de l'estrambord e de la fe, la guerro de la plumo e de la paraulo, pèr counfoundre l'error, per prouclama la verita fegoundo, pèr coubra, dins un mot, tout lou relarg us rpa de noste patrimòni, en cridant voulountous e freirau coume, autre-tèms, li Rèire:

«*Que Dieu rende la terro à si fidèus amant!*»

PERE DEVOLUY

EMIGRANTS

Eran dos tristos emigrants que compravan la llibertat a preu del desterro.

Anavan pujant fadigosament l'aspra costa, pel caminet de cabras ple de rochs cantelluts que ferian llurs peus. Ni un sol cop s'havian tombat a mirar endarrera, ni's deyan paraula.

La montanya era tota ella una terra abandonada, un pais de mort. Ensà y enllà'ts marges de paret seca s'esllavissavan, l'herba hi creixia espontaniament y els pinetons hi arrelavan per un miracle de la natura; la mà del home no s'hi coneixia més qu'en la devastació general, a la que ajudava dallant els fanals o espurgant els arbres. Ni aucells ni res viu hi alenava; las bestiolas fastigosas que al estiu hi campan, s'havian entafurat en els seus caus d'hivern. Era una tarda de novembre y el cel era gris y fredós...

Y anavan pujant silenciosament. Ella, sempre roja, estava pàlida malgrat el cansament que revelavan las gotetas de suhor que espurnejavan son front com puntas de diamant escampadas sobre un marbre. Y, malgrat las llàgrimas hermosas que lliscavan per sas galdas finament esllanguidas, ni un sospir, ni una queixa li escapava que pogués inquietarlo a n'ell, qu'ho endevinava y ho agrahia: volia isolar en ella'l gran dolor que masegava'l seu cor generós.

Al ésser dalt del collet, el mateix desitj els

aturà: veure per darrera vegada la casa de hont ella fugia, el poble d'hont fugian abdós; donar l'adeu, ja qu'era aventurat l'arreveure, al cloquer amich, a las planas conegudas, a tot lo que guardava un recort que servarian, qu'anyorarian més com més allunyats n'estiguessin.

Ella fitava la mirada entelada per las llàgrimas, en aquella caseta blanca hont havia nascut, viscut y concebut amor; hi deixava dos vellets y dos noys que aquella nit la esperarian en va, y demà també, y després ja desesperarian de véurela més; llavors plorarian per sempre la seva ingratitut, y potser els pobres vells moririan d'anyoransal Ell se la mirava y feya grans esforços pera convèncers de que pèndrela als seus era un gran crim, y no podia: tota vegada que la volia y ella també a n'ell. No hi havia remey. ¿Per qué li negavan ab el pretext de qu'era pobre? Es clar que pels pobres es una equivocació'l constituhir una familia, però es una equivocació fatalment general. En aquest cas, els mancats de fortuna no deurian tenir cor.

Que gran li apareixia aquella delicada verge que renunciava a la patria y als seus per l'amor! Semblava una estatua de deesa que tingués per pedestal tota la montanya. Immòvil, abstreta, restava guaytant a baix, y per llarch temps ell respectà'l seu silenci ab el respecte que inspira tot lo sublim. La tramontana feya voleyar el mocador que tenia a la mà; era com si una forsa superior li sorollés en senyal de despedida, de comiat a n'aquell panorama tan hermós a ple sòl y tan trist sota aquell cel de tardor emboyrat, gris, que deixava caure gotetas d'aygua glassada sens arribar a mullar la terra. En mitj del silenci s'ohia'l continuu xiu-xiu del vent, pantejant com la respiració ofegada d'una estació que mor.

Després se miraren ab incertesa. Tots dos lluytavan ab si mateixos per dintre; cap y cor se contradeyan; potser la cobardia'ls dominà un instant.

—¿Ahont aném? — preguntà ella.

— No ho sél...

— Tu m'has fet fugir de casa. ¿Ahont me portas, ara?

— A qualsevol recó de món ahont poguèm estimarnos.

—¿Y ens estimarém sempre?

—¿Ho dubtas?
— No sé... Si. Que'ns estimém, ho dubto; que jo t'estimaré, no.

—¿Estàs segura de tu? Donchs lo demés deixaho estar, no hi pensis. Jo també estich segur de mi.

— Però jo, de tu, no.

—¿Dubtas? ¿Tens por?

— Si. Tinch por de la consciencia. He pecat d'ingratitude.

—¿Te sents feble? ¿Vols tornarten? —

Ella rompé en gran plor y's girà vers la vila.

— Mare meva! mare meva!... Tornem a baix.

—Tornemhi. Però pensa que m'has d'oblidar si hi torném. Ells no ho volen, ja ho sabs, que'ns estimém. Donchs, o anar ab ells vol dir renunciar a mi, o venir ab mi enclòu la renuncia d'ells. No dubtis, pensa... y creu al cor, que no enganya. La llibertat d'estimar es lo més gran de la terra. Els teus pares te estiman, jo també: ¿qui t'estima més? Ells, al vèurens felissos, te poden perdonar; jo, si m'abandonas... Vida meva, no miris més al poble, miram a mi, en els ulls! Abrassam, aixis, ben estretament!... ¿Gosarias violentar nostres sentiments? La pena'ns consumiria a tots dos. Y ara digam: ¿ab qui vols anar? ¿ab ells o ab mi?

— Ab tu, ab tu! — respongué ella estrenyentlo més fort, sanglotant, però ab la fermesa del amor macis.

Vesprejava. Una llàgrima rohenta s'escorregué dels ulls d'ell, y agafats del bras emprehueren la devallada de l'altra vessant de la montanya, vers un poblet que s'ovira entre mitj del bosch. Y el panorama, que's distingia borrosament, tenia la grandiositat dels grans dolors y la tristor del abandon.

Ni un sol cop giraren el cap ni's parlaren més, y aviat la nit els embolcallà en sa boyra misteriosa.

Eran dos tristos emigrants que compravan la llibertat a preu del desterro.

GUSTAU ROSICH

UN COMUNICAT (1)

Sr. Director de JOVENTUT. Li agrahirà la inserció de las següents ratllas son servent y amich —*Joseph M.ª Roca*.

Deya *La Devantera* del 31 de maig, parlant de la meua insignificant intervenció en l'Assamblea de la *Unió Catalanista*:

«En Roca!!! Aquell mateix qu'en el *meeting* que la *Unió Catalanista* celebrà a Tarragona digué: *que may faria pactes ab els regionalistas porque teneñ RUSSINYOLS y aquesta mena d'eynas serveixen pera obrir portas!!!*»

Las frases estampadas en versaletas y cursiva pera demostrar que són textuales y que volen semblar un *èalembourg*, no són res més que una xabacanada provinent de la imaginació del que las ha escritas, puig que no foren pronunciadas. En el *meeting* de Tarragona ni directa ni indirectament vaig ocupar-me dels regionalistas, y si no, vegis la resenya que de dit acte publicà *La Renaixensa* del dia 10 d'abril del any 1900. Lo que hi ha es que l'inventor del solt ha sentit rossinyols y no sab ahónt, y jo recordant l'Evangelí li faré la mercè d'indicarli la verdeda. A l'Assamblea de Tarrassa, y parlant de las eleccions, diguí: «...«s'ha de deixar a tothóm en complerta llibertat pera emetre son vot; las ideas-catalanistas han d'entrar per convicció, no ab el rossinyol de la violencia»... (Tret del discurs que, pres taquigráficamente, publicà *La Renaixensa* del dia 26 y la *JOVENTUT* del 27 de juny del any 1901).

Y consti que'l rebutjar la paternitat de lo que falsament m'atribuheix *La Devantera*, no es pas pera negar que jo hagués combatut als regionalistas, no, porque d'aquella campanya no me'n arrepenxeixo poch ni molt, com tampoch m'arrepenxeixo d'haver recomanat la concordia (mentres fos compatible ab els preceptes de la *Unió*) desde'l dia qu'En Robert (A. C. S.) defensà las Bases de Manresa en el Congrés del Estat espanyol. Fins aquell dia en la collecció de *La Renaixensa* s'hi trobaràn solts politichs sobrers pera demostrar que jo vaig combatre als regionalistas; no cal, donchs, inventar discursos de mal gust podentse probar lo mateix ab solts autèntichs escrits ab una mica més de solta.

JOSEPH M.ª ROCA

(1) Nostre benvolgut amich en Joseph M.ª Roca'ns ha enviat aquesta carta qu'ab molt gust insertem.

TEATRES

CRÒNICA.

Mentres el «Teatre Català» es a Madrid recullint aplausos entusiastas, de lo qual me'n alegro molt, el «Teatre Castellà» ha invadit els teatres barcelonins, acaparantho tot fins al punt—joh profanaciò!—de que la llar sagrada, el clàssich temple del art dramàtich de la terra, el teatre Romea, en lí, dona hostatge a una companyia de *gènero chico* que diverteix al públich per seccions y ab poch dinerets, ni més ni menys que si's tractés d'un teatret de la *villa y corte*. Decididament, dona diners el *gènero chico* explotat per seccions.

Els dos millors teatres d'estiu també són ocupats per companyias castellanas, de declaració seria aquestas. A Novetats hi ha la companyia Guerrero-Mendoza, y al Eldorado la de la Pino. Ja tindrè ocasió de parlarne de nou—altras vegadas ho he fet ab detenció—quan ens donguin estrenos interessants. Per avuy me limitaré a dir quatre paraulas de cada una de las obras que respectivament han estrenat.

La que'ns ha donat la Pino's titula *El adversario* (*L'adversaire*), comedia en quatre actes original dels coneguts autors francesos Alfred Capus y Emmanuel Arène. L'adversari es, segons els autors, pera tot home qu'estima, aquella mena de sér misteriós que resideix en el fons de la persona estimada, que casi bé sempre'ns es incomprendible. Desgraciat d'aquell que no l'arriba a comprendre y no'l sab véncer! Per aixó un matrimoni compost de dos sers nobles, generosos, honrats y que s'estiman, acaba en la dita obra per tenir de desferse separantse marit y muller, perque en un moment d'obcecació la esposa, obehint sens dubte a las inspiracions d'aquell adversari, es a dir, als desitjos de gloria y rendòm que no troba satisfets en son marit, busca satisferselos en un amant. Es l'obra un nou cas d'adulteri tractat ab molta sobrietat y sentit comú, lo qual ja es molt. Però la millor qualitat està en el diàleg, finament satirich y brillant. Hi ha en ell conceptes y frases que tot y ésser dits lleugerament, tenen una ironia y a voltas una profunditat extraordinarias.

La Guerrero ha estrenat un nou drama de l'Echegaray: *La desequilibrada*. No val la pena de parlarne. Encara que'l drama sigui nou, tot en ell es vell, massa vell. Els mateixos tipos de sempre, la mateixa acció de sempre, las mateixas passions, esbojarraments y tonterias de sempre y el mateix llenguatge de sempre. Si en lloch de fer don José *La desequilibrada*, hagués fet *Los desequilibrados*, el drama, ja que no com a obra d'art, podria passar com a obra d'entreteniment. Perque la veritat es qu'en ella tots els personatges, absolutament tots, més que

sers humans semblan *locos de remate*. Si casi bé la protagonista sembla la més cuerda! Fer dir y ter fer bogerias a bojos, es lògich; però volernos fer creure—y això'ns vol fer creure l'Echegaray—que personas de cap sencer són capassas de dir y fer lo que diuhen els personatges d'aquest drama, es un xich massa fort.

Un dilema s'imposa: O bé teniam d'ésser desequilibrats nosaltres mateixos pera empassarnosho de bona fe, o bé té d'ésser desequilibrat l'Echegaray si de bona fe creu—jo no crech qu'ho cregui—que nosaltres som capassos d'empassarnosho. El final del tercer acte sobre tot, ni els xinos, ni els xinos més desequilibrats de tots els xinos són capassos d'empassarsho. Jo sols conech una mena d'homes capassos de creure tot allò *a pies juntillas*: els moros... els moros d'Espanya.

EMILI TINTORER

REVISTA DE REVISTAS

Mercure de France. Entre'ls treballs més interessants qu'en son número corresponent al actual juny publica aquesta antiga revista parisenca devèm esmentar *Le Radium et l'Hyperphysique*, de Peladan, y *Le Clergue tibétain et ses Doctrines*, d'Alexandra Myrial. L'article de fons de la *Revue du mois*, degut com sempre, al ilustre escriptor en Remy de Gourmont, es una disertació sobre *Les Sœurs latines*, y en ella s'estableixen diferencias entre las germandats de rassa y las germandats de llengua dels Estats llatins. Creu l'autor que Fransa es una patria geogràfica, no una patria lingüística. Creu que la conquesta lingüística de la Galia fou obra de la Iglesia y no de l'administració romana, ja qu'en els primers sigles de la conquesta no produhi la Galia gayre bé cap literatura laica, y els poetas y els oradors foren cristians. La religió imposà sa llengua, com ho fa avuy al Orient. Per lo tant, es absurd anomenar a Fransa un país llatí: deuria anomenarsel un país romanisat. Sense las missions romanas, Fransa parlaria probablement el llenguatge cèltich, essent son vocabulari ple de mots germànichs, scandinavus, y, al sud, ibèrichs. Destruhir una llengua es destruhir la tradició. L'obra de las religions importadas es sempre aquesta: cal que un ideal substituheixi a las costums. Aqueixa crisis terrible se resolgué a la Galia per la desaparició dels dialectes indigenas. Lo que d'ells queda en la llengua francesa es insignificant; lo que'n resta en els noms geogràfics es molt obscur. La evangelisació dels gals comensà a tarse en grech. Roma, més ambiciosa y més potentia, vingué a lluytar contra grechs y cel-

tas, y guanyà mercès al prestigi del imperi y a la debilitat dels vensuts. Mes al cap y a la fi això fou un etzar, com ho fou el mateix Cristianisme, sense'l qual la Galia may hauria sigut romanisada. En resum, parentiu de llengua no significa parentiu d'origen, perque etnogràficament tenen molt poch de comú Fransa, Italia y altres paisos que parlan llengües evidentment germanas. Una rassa es filla de la terra y el clima exactament com els arbres.

Aquest article d'en Remy de Gourmont, malgrat la dialèctica de que l'autor sab y pot fer gala, segurament no fóra corroborat en tots sos extrems pels moderns filòlegs y pensadors. La base en que l'articulista s'apoya es falsa. Creyent que l'Estat francès es una *patria* geogràfica (ò, *la patrie!*), fa constar el fet, com hem vist, de que al apareix en ella el llatí, matà'ls dialectes indigenas: però afegeix que després s'imposà altre cop el geni del terror y de la rassa, qu'emmotlà'l llatí a son gust transformantlo en una llengua viva qu'es l'actual llengua francesa, qual *unitat* afirma M. de Gourmont al sentar que'l propensal y els grúps de las llengües d'oc tenen la fonètica francesa. Podèm objectar que *la tenen*, però *no la tenian*: ab lo qual *tenim* que l'idioma francès, absorbent y agabellador, desempenya actualment a Provensa'l mateix paper qu'antany desempenyà arreu el llatí, avuy llengua morta a Fransa com el francès ho serà demà a Provensa. Tendir a la unitat es tendir a la mort, perque la naturalesa sols es una en sas grans lleys. Triomfà'l llatí en quant portava o precontenia una religió, un ideal; però si la unitat de la llengua imposada per Roma ja decaygué en època en que la concupiscent Iglesia usufructuava la ciencia, consideris lo que succehirà ab la llengua francesa, ab la llengua del Estat, quan cada dia's veu més que l'Estat usufructua sobre tot la farsa.

¿Cal refutar la respectable opinió de M. Remy de Gourmont? ¿Cal dir que si diverses eran a Fransa las llengües avans de la invasió del llatí, diverses són ara per més que vulgui anorrearlas el chauvinisme del Estat, que no per ésser potent deixa d'ésser artificios, y que tart o d'hora s'ha de desfer corcat per sos propis vicis? Per més rich que sia l'Estat vehi, per bé qu'atengui a las necessitats de sos *súbdits*, el veyèm fals, tirànich, buyt; y no sabiam trobar gayres diferencies entre'l chauvinisme francès y el quixotisme castellà.

La Lectura, de Madrid, publica en son número de maig interessants articles, un d'ells sobre el *Museo del Ermitage*, de Sant Petersburg, fent un detingut estudi de las obras pictòricas d'escola espanyola qu'en ell se troban; y altre sobre'l *Centenario del «Quijote»*, en el que s'aportan varis datos en demostració de que devia celebrarse en el present any de

1904 (puig fou en 1604 quan aparegué la primera edició de l'obra de Cervantes), y no en 1905, com s'ha disposat per real decret publicat a la *Gaceta de Madrid*. Abdós treballs son firmats per A. de Beruete y Moret y per Luis R. Fors, respectivament. Són també dignes d'esment altres treballs de distingits literats, especialment els que's llegeixen en las seccions bibliogràficas.

Hojas Selectas (Barcelona). Publica aquesta revista en son darrer número la conclusió del estudi que sobre *Los Juegos Florales* aparegué en el número anterior, firmat per J. F., ab profusió d'ilustracions. Ademés són remarcables els treballs *Breve noticia de las porcelanas japonesas*, per Randolph I. Geare, *La festividad del Corpus en Madrid*, per Julio Poveda, *El radio y los fenómenos de la radiactividad*, per L. Ramakers, y *La guerra en el Extremo Oriente*, por Fernando Altolaquirre. Ilustran tot el número multiplut de grabats, essent com sempre de gran actualitat els de la secció *Panorama Universal*.

Butlletí del «Centre Excursionista de Catalunya». Conté en sos números de mars y abril la continuació del estudi geològich del Vallés, per mossèn Norbert Font y Sagué; una traducció del treball d'Alphonse Meillon sobre el Pireneu, dedicat al vocabulari toponomàstich d'aqueixas montanyas; el relat de una excursió desde'l Noguera-Pallaresa al Noguera-Ribagorzana a través del Flamisell, per Ceferi Rocafort; una rectificació sobre altra excursió als orígens de la riera de Argenton, per F. Carreras y Candi; *Notas del Bergadà*, per Bonaventura Ribera, prevere, etc., etc. Intercalats en el text y en làminas soltas hi ha bon nombre de pulcres grabats reproduhint hermosas vistas de las comarcas que's descriuhen.

Són notables els darrers números de las revistas francesas *La Renaissance Latine*, *La Nouvelle Revue Moderne*, *l'Anthologie-Revue*, *Le Ménestrel*, *L'Européen*, *La Revue Franco-Italienne et du Monde Latin*, etc; la txequa *Novy-Kult*, de Praga; las castellanias *Nuestro Tiempo*, (Madrid), *Alhambra*, (Granada), *Arquitectura y Construcción*, *La Revista Social* (Barcelona), etc; y las catalanas *Catalunya* y *Forma*, contenint aquesta en son número darrer notabilissimas reproduccions d'obras dels famosos esculptors germans Oslé, y un estudi sobre'ls mateixos degut a n'en Miquel Utrillo. Ademés, reproduccions d'obras de Velázquez, Goya, Rusiñol, Casas, Puig y Cadafalch, Mir, Gosé, etc.

LLUIS VIA

NOVAS

El dissapte a la nit se celebrà la vetllada inaugural de la novella societat «Progrés Autonomista Català». Presidi l'acte'l president del «Progrés» senyor Gran. Aquest, després de llegir un hermós discurs ple de sana doctrina catalanista, cedi la paraula al senyor Bonhome, del «Centre Catalunya» de Sant Marti, qui parlà en nom dels obrers catalanistas fent vots pera'l triomf de nostres ideals.

Seguidament usaren de la paraula's senyors Coca, de «Catalunya Federal», qu'ab gran fogositat atacà la politica centralista; Regàs, que feu vots pera la consecució de nostres ideals y refutà'ls atachs dels que titllan al Catalanisme de clerical; nostre company Martinez y Serrià, que proclamà la necessitat d'educar al poble y de catalanisar las masses republicas però sense sacrificar cap de nostres principis, puig fentho aixís resultaria que'l Catalanisme descendiria al baix nivell dels republicans a lo Lerroux; Tona Xiberta, qui feu una calorosa defensa del autonomisme basat en la llibertat y en el respecte a las creencias de nostres conssemblants; Llorens, que relatà las sevas observacions sobre la classe obrera y els moderns principis de llibertat y autonomisme; nostre company Pujulà y Vallès, en representació de JOVENTUT, qui atacà tots els sectarismes que pertorban el progrés de la civilisació, y demostrà que l'odi tradicional que la gent de Castella sent contra Catalunya es efecte natural de la rancúnia d'un poble fanàtic y atrassat contra una rassa eminentment lliberal y culta; y Geroni Estrany, qui s'estengué en atinadas consideracions sobre la tolerancia y sobre la llibertat del individu.

Finalisà l'acte ab un hermós parlament de gracias del senyor Grau, que igual que'ls anteriors fou extraordinariament aplaudit pel nombrós públich que, además d'omplir a vessar la sala d'actes y las dependencias de la casa; escoltava desde'l carrer la paraula dels oradors.

Ab bon peu comensa'l «Progrés Autonomista» a treballar per Catalunya. Li donèm la enhorabona.

La noticia de més *bullo* que'ns arriba del Congrés, desde que s'ha tornat a obrir, es la següent:

En la reunió de secciones del Congreso han sido elegidas las siguientes comisiones:

Para entender en los suplicatorios para procesar á los señores Estévez, Blasco Ibáñez, Lerroux, Menéndez Pallarés, Nougés, Soriano, Costa, Junoy, Moya y Morayta, han sido elegidos los señores González Besada, Crespo de Lara, Alonso Martínez, Andrade, duque de Bivona, Llorens y Castellón.

¿Qué'ls en sembla d'aqueixa llista de pro-

homs y de redemptors? Si han patit per poderla acabar de llegir, tan llarga com es, consòlinse pensant qu'ara si qu'es un fet l'adveniment de la República, perque cada dia són més els seus defensors processables. Ells ens redimiràn.

De que tot sian *delitos de imprenta* no n'estem pas segurs per lo que respecta a certs individus. Però això potser es una digressió que no ve al cas. Lo cert es que l'adveniment de la República sembla qüestió de minuts. ¿Medis? Ja'ls sabèm:

1.er Dir mal d'en Maura, de la reacció y del nombrament del pare Nozaleda.

2.^{on} Proclamar la revolució en clubs y tavernas.

3.er Confondre las Illas Británicas oblidant que si la separació de la Iglesia y l'Estat té relació ab una república lliberal, no hi té res que veure y es antiliberal el menjar capellans per sistema, donchs pobles hi ha ben republicans, ben lliberals y ben religiosos en els que l'estat general de cultura fa que ni's parli de religió ni's suscitin semblants qüestions de conciencia individual. Per lo mateix, cal menjar capellà: perque no s'ha probat qu'Espanya ho fos un poble culte.

4.ta y principal: Ferse diputat, ferse inviolable, dar lloch ab *acles grans a grans processos*, y eludirlos *cívicament* pera exemple del poble a qui's fa pagar y a qui s'ha de redimir.

Trobem qu'en Maura, el tirà, el reaccionari, que té la censura en sas mans, no las hauria de deixar transmetre noticias com la qu'hem transcrit, encara que sols sià per qüestions de moral: no fos cas que's creguessin aquí y a fóra que la representació republicana del país està composta de *bonas pessas*. Però com que al cap y a la fi la moral es una preocupació y el poble un estúpit, hem de convenir en que no hi ha més moral que aquesta: ¡*Viva Lerroux y viva la revolució!* Y que vinguin processos!

Y ara si qu'estem salvats!

En Santiago Rusiñol, qu'anà a Madrid ab en Borràs y qu'ab ell ha compartit las ovacions d'aquell públich, no ha vist, per ara, representat en la *villa y corte* son drama *L'Hèroe*. Sabem que molts madrilenys han acudit a n'ell pera que's representés aqueixa obra, però lo qu'es per ara... no n'hi ha de fets.

Creyem que l'amich Rusiñol, qu'es tot un poeta y que com a tal ha vist sempre reconegut son talent aquí y a Madrid, té com a home'l valor de las sevas conviccions. Ho proba'l fet d'haver deixat representar a Barcelona *Els Jochs Florals de Canprosa*; mes, pera acabarho de provar, falta que deixi representar *L'Hèroe* a Madrid.

O que'l *fassi* representar, si pot; perque no hi fa res que no sempre hi hagi ovacions; sobre tot pera un artista de debò, que quan fa lo que sent prescindeix en absolut dels aplausos y de las censuras.

A la Sala Parés aquesta setmana hi té en Joan Ventosa instalada una exposició de pinturas. L'autor sembla que lluyti en sas telas pera donar notas personals, però no sempre ho logra. Com a impresionista no resulta prou sincer, donchs lo que'ns vol donar en cert modo incompleert y com a mera impressió, traheix els esforços del pintor que no domina prou el seu art. Això no vol dir que no hi hagi notas del natural ben apuntadas y sentidas, que permeten augurar al senyor Ventosa millors resultats si segueix estudiant y no té impaciencias pera *exposar*, impaciencias que són el principal enemich de molts artistes en sos comensos. Dihèm això suposant que'l senyor Ventosa es un jove.

Tornèm a lo dels suplicatoris y... rectificuèm:

Sembla qu'en Maura farà com han fet tots els governs ab els suplicatoris referents a processos per delictes d'impremta; però s'afegeix que vol que's concedeixin tots els que's refereixen a delictes *comuns*, y qu'està tan resolt a concedirlos, que si es precis ho farà qüestió de gabinet.

¡Ahora lo comprendo todo! Vetaqui per què callan aquests dias al Congrés els *oradors* republicans qu'avans tant xerravan: perque *se'ls imposa* el silenci. Es lo que deya l'altre dia un diari:

Tothom s'estranyava aquets días, fins els infelissos lerrouxistas de per aquí, de que, obertas las cortts després d'un període de tancadas en que han ocorregut tants aconteixements importants, no diguessin una paraula'ls grans *portadors* de la república. Ni en Blasco Ibáñez, ni en Junoy, ni en Lerroux, ni en Lletjet, cap d'aquells *tremendos* que may callavan al Congrés, tenen

ara res que dir; ni las acusacions contra l'Ajuntament de Valencia, ni las *cinch mil pessetas* del Gremi de Vaquers, ni els incidents del viatge del Rey, els crida l'atenció... Sembla que no hi ha res que mereixi que'ls *eminentes* diputats republicans surtin del seu silenci.

La opinió republicana's comensava a sentir anyoradissa d'aquells escàndols parlamentaris que, oportunament inflats pels periòdichs del gremi, consolavan als lerrouxistas de lo que's fa esperar la gran revolució... quan allí s'ha vist en què consistia la mansuetat dels *feros*.

Consistia en por, encara que la por no fasia revolucionari.

Quedèm, donchs, en que allò de *¡Viva la revolució!* es com el riure. Va a estonas.

En la vila de Moyà's celebrarà'l dia 16 d'agost d'enguany un certamen literari pera'l que s'ofereixen dinou premis, devent enviarse las composicions a en Feliu Canet (Plassa de Sant Sebastià, Moyà, per Caldas de Montbuy), avans del dia 1 del vinent agost. El jurat calificador està compost pels senyors Joaquim Ruyra, president; Emili Vilanova, Guillèm A. Tell, Joan Maragall, Joseph Carner, Dionis Morató, vocals; Joseph Roig y Raventós, secretari.

La Biblioteca Popular de «L'Avenç» atenen algunas demandas que se li han fet, ha acordat allargar el terme d'admissió d'obras pera'l concurs de novelas catalanas que té obert, fins al dia 15 del corrent juny. No's publicarà'l fallo, per consegüent, fins el dia 15 del proxim juliol.

Publicacions rebudas:

La Professó de Corpus, enredo en un acte y en vers, original de Lluís Millà y Salvador Bonavia: obreta en que hi abundan els acudits còmichs caracteristichs d'abdós festius autors. Preu, un ral.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

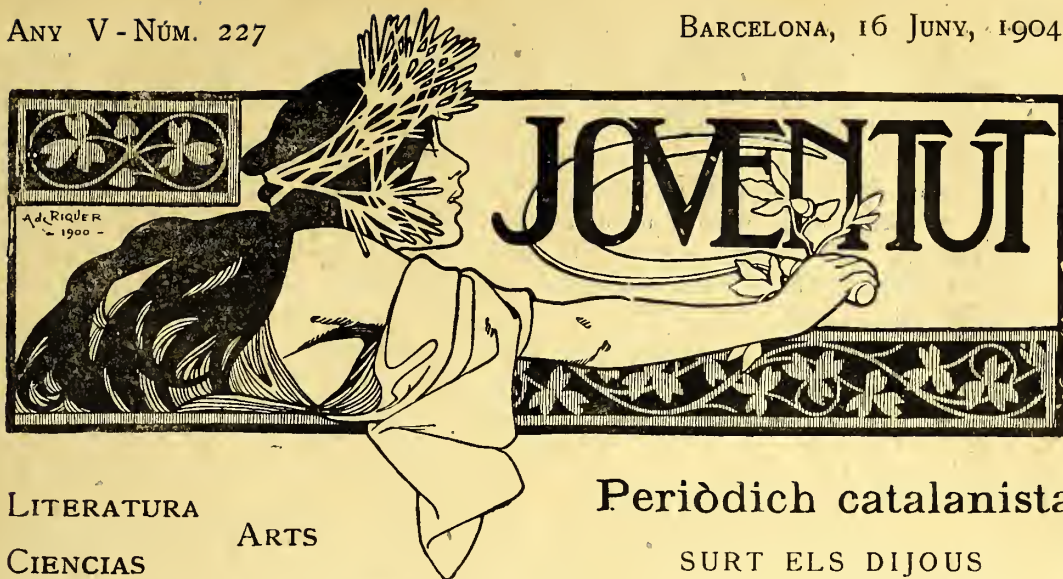
JOVENTUT SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no sían inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›
› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Alerta, per Arnau Martínez y Serriñà.—Carta imperial, per Carles Arro y Arro.—Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—Un manifest.—El guenyo, per Joaquim Pla.—D'arribada, per Gustau Galceràn.—La trepa d'en Borràs, o San-Tiago y cierra España, y Madrid es nostre, per Rafel Vallès y Roderich.—Las bodas del papelló, per Jaume Terri.—Teatres, per Emili Tintorer.—Notas bibliogràficas, per Geroni Zanné.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 4.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Pròleg: plech II.

ALERTA!

Corren remors de que la nostra terra està amenassada d'ésser victima d'una nova arbitrietat per part de sos enemichs de sempre.

L'Arxiu de la Corona d'Aragó, aquest tresor inagotable, aquest reliquiari sacratissim de la historia catalana, està amenassat de mort: puig a la seva mort equivaldria'l que sos inestimables documents fossin trasvalsats a Madrid o a Simancas, ahont las mans barroheras d'empleats castellans se complaurian segurament en enrunar l'obra colossal de nostres honrats e inteligents arxivers e historiayres.

Cal que todas las corporacions catalanas, y molt especialment las catalanistas, cal que la premsa y que tots els que's vantan de estimar a Catalunya, estiguin alerta y vigilants, puig nostre Arxiu corre veritable perill.

Fa ja algún temps que's digué que'l govern volia arrebaassarnos aquesta preuhada joya; però la cosa s'anà apaybagant, y poch a poch s'anà desfent la nuvolada. Mes ara s'ha tornat a la càrrega, y s'han juntat contra de Catalunya dos dels seculars enemichs de la nostra patria: l'ordre dominicana, que diuhen que pretén tenir un dret sobre l'edifici ocupat per nostre Arxiu d'Aragó, y el govern de Madrid, qui, entre'ls frares y Catalunya, es més que probable que's decanti en favor dels primers.

Es, aquest futur atropell, una nova fase del etern plet de Catalunya contra sos tradicionals enemichs.

Per lo tant, es precis que'ns oposèm ab todas nostras forsas a aquesta nova arbitrietat que pretenen cometre'ls governants de Castella, els hereus y continuadors de l'obra odiosa dels Olivares y demés politichs catalanòfobos, y els frares dominicans: els frares d'aquella ordre qu'abusà en sas fogueras la gran civilisació pirenenca de principis del sigle XIII, d'aquella ordre que predicà la terrible creuhada quin tràgich desenllàs

fou la desastrosa jornada de Muret, en la que trobaren la mort nostre cavalleresch rey en Pere y la flor y nata dels exèrcits catalans; d'aquella ordre a la que pertanyia Fra Vicens Ferrer, l'entronisador de la dinastia castellana a Catalunya; d'aquella ordre dominicana que tan tristos recorts ha deixat de sa antiga influència a Filipinas.

Alerta, donchs, catalans! Disposèmnos a lluytar en defensa de la *Historia de Catalunya!*

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

CARTA IMPERIAL

T'escrich aquesta carta desde'l fons més fons del meu Palau. Estich presonera, y el cas es que són mos carcellers, els més fidels de tot el meu servey. Estich presonera, jo, una emperatriu, una filla de reys, neboda de Sants Pares y neta d'hèroes y de sants... Els exèrcits rodejan mon Palau, els canons apunten vers el poble, els meus dragons cauhen continuament sobre las massas, y els fusells, els terribles fusells se disparan sense parar contra'ls obrers en els barris extrems, prop de las fàbricas, en els barris bruts y plens de fang... Vetaquí, Frederica, la nostra capital a horas d'ara; vetaquí'l nostre Imperi.

Ja deus saber còm va comensar tot; va ésser l'estiu passat, al Sud, a las provincias minayres. Va esclatar una vaga y els vaguistas varen cremar una esglesia y un convent. La tropa hi va anar, y en els camps y en las vilas fusellà al poble, santament. La mort va florir; el seu florir era necessari... ¿No s'havien rebelat els minayres? Y tot rebeld ¿no mereix la mort?... Aquells homes havian torbat la calma pública, havian violat las nostras lleys, havian cremat cosas sagradas. Eran dos cops reus, y cada un d'ells mereixia dugas morts...

Moriren; nostre exèrcit, sempre victoriós, sempre heroich, els feu caure a terra plens de sang; y sobre la terra, daurada de sol, un poeta diu que semblavan flors aquells obrers: flors rojas, adelfas. . Moriren, però sos crits perdudaren arreu... Cent vagas esclataren a llevant, a ponent, al centre; cent vagas formidables, terribles...

* Els obrers anavan armats com els soldats, y recorrián els carrers esvalotant, cantant cançons horribles que feyan estremir als bons burgesos y als febles aristòcratas... Cridavan pels carrers, amenassant ab las sevas armas y els seus punys, llensant foch pels ulls, com bestias barbres... Jo desde'l meu Palau de tardor, en la costa oriental, un jorn els vaig veure... Anavan bruts, vestits desastrosament, y corrián, empaytats per la tropa, vers els seus barris, quasi sobre'l mar... Y tot corrent cantavan, com bojos, infernals cançons, ab ritme d'odi y melodia d'ira...

Y al seu darrera haguessis vist als húsars, ab els seus uniformes blanchs y blaus, ab sos cascos lluhents y plens de plomas, y ab sos sabres d'acer ab empunyadura daurada! Els haguessis vist, sempre correctes, sempre altivols y sempre nobles, sobre'ls seus cavalls blanchs com de marbre o bruns com de bronze lluhent! Els húsars, els meus húsars!... Ells són, entre'ls nostres soldats, els més heroichs!... En ells encara bull la sang dels avis; els cors ancestrals encara gla; teixen en sos pits; són els hereus dels nostres sagrats hèroes... com ells són grans, com ells perdudaràn eternalment en la historia sagrada del Imperi. Ells són els descendents dels que, al morir lluytant per sa patria, morian per son Deu y per son Rey.

Y la revolta anà creixent, creixent. Totas las provincias s'aixecaren, todas las ciutats se revoltaren. Els obrers volian l'anarquia, la impietat, el terror. Y cremaren las casas y las fàbricas, y lluytaren ab el mateix exèrcit. Y cada dia, en cada regió, hi havia sang e hi havia foch y explosions. L'anarquia triomfava, l'imperi trontollava fortament... A la capital, aquí mateix, a las nits, en els barris extrems, en els teatres, cantavan els obrers himnes de mort, cançons de destrucció esferehidoras, y al sortir, a la claror de la lluna, seguian cantant pels carrers, empastifant l'ayre ab els seus crits. Y els poetas—els terribles poetas—feyan poesias anarquistas lloant las rojas gestas dels humils; y els pintors—els crudels pintors—pintavan en sos quadros el mar esvalotat de las munionces en revolta; y els músichs—oh, els músichs!—componian himnes de combat, himnes de batalla y d'esfors.

Y la lluyta seguia: una lluyta infernal, horrible, crúa... La mort s'estenia arreu triomfant... L'Imperi esdevenia un cementir en que'ls palaus feyan de panteons, de xiprers els arbres senyorials dels vells jardins, de fochs-follets las flamas de las casas incendiadas...

Y els burgesos, y els nobles y aristòcratas, vestits de por y alimentats d'angunia, se deyan en veu baixa: «Manca un home!» Y a Palau, darrera'ls estors, els cortisans se deyan, tremolosos de que'l vent sentis els seus mots: «Manca un home!» Y els ministres, reunits al eatorn de la taula veneranda, se deyan espantats: «Manca un home!» Y el meu espòs mateix, l'Emperador, després d'haver dormit en els meus brassos, un jorn me digué: «Manca un home!»

Si, mancava un home, y l'home va apareixe... Era jove y hermós; en quinze dias dominà'l país, feu emmudir a la prempsa y als poetas y fusellà al poble sublevat... Fini la revolta sagnantment; se restablí la calma y la quietut... L'Imperi s'aixecaria novament: aquell home espantava!

Y va passar lo que fatalment havia de passar... ¿Ho comprens?... Si, de segur qu'ho comprens. Un dia'm va dir que m'estimava, que per mi havia dominat la revolta y salvat l'Imperi y l'Ordre etern. Me va dir que al fusellar al poble pensava en mi, en mos ulls encesos com espurnas y en mos llabis llarchs com els meus somriures y vermells com la sang escampada pera salvarme... Y jo, ja ho sabs, soch feble, y vaig rendirme... Y comensá l'amor, un amor dols com el de las comedias y novelas, magnífich, hermós... Còm ens varem estimar!... Me seya a la falda y m'abrassava, y tot abrassantme y tot besantme, m' deya ab veu melosa, acaricianta:

«Qu'ets hermosa, qu'ets bellal... Ets més divina que la mateixa Verge... En els teus ulls hi ha molta més blavor qu'en el cel blau; en els teus llabis hi ha molta més rojor qu'en els capvespres... Tota tu ets plena de bellesa; l'ànima de la vida en tu floreix, y al florir t'embauma tota de flayre d'amor... Per l'amor ets nada tu, reyna dels meus desitjos jovenivols: si Emperatriu pera'l món, Verge pera mi... En ta pell hi ha tots els matisos de lo blanch, y en tas corvas hi ha

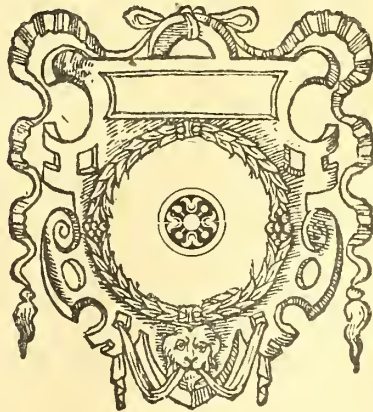
totas las armonias de la linia... Ets flor y ets fruyt alhora... Embaumas l'esperit y omplés d'etern desitj la carn...»

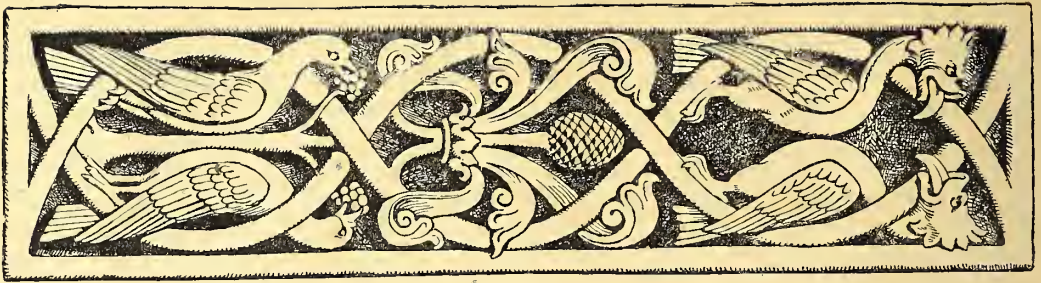
Y l'idili fou bell... Els nostres amors varen aplegarse e infantaren el goig... La vida era pera nosaltres un tresor que no finia may... Y en aquest tresor s'hi barrejavan las turquesas dels nostres esguarts, els diamants dels nostres llarchs riures y els corals dels nostres petons... Fòrem felissos; en la imperial grandor del meu Palau la felicitat hi vingué a raure, cansada de vagar pels casals pobres... Y a Palau rigué ab hermós riure.

Però ab l'amor l'Hèroe s'enfebli; y él poble ho va saber, y encès d'ira y curullat d'odi s'aixecà altra volta, més furiós, més barbre que jamay... Y en la revolta l'Hèroe va morir. Ell mateix va cercarse la mort: la desitjava... Havia gaudit massa de la vida, havia fruït massa del amor. Morí, y sa mort fou la victoria del poble esvalotat. Triomfavan, triomfarian...

Aixis estèm, germana, a horas d'ara. Però no t'espantis, no, que al ultim la victoria serà nostra... Devant dels meus húsars, tota núa, al ayre'ls meus cabells negres y llarchs, com ensenya de mort, y ab nostra antiga espasa en la mà dreta, muntada en bell cavall, jo'm llençaré furiosa contra'ls obrers y tallaré'ls seus caps plens d'ilusió... Y si la sang del poble esquitxa ma pell, llavors el mateix poble—suprèma ironia!—tindrà la seva ensenya en mas cuixas... Vora la sang roja, el blanch de la pell y la blavor encesa de las venas... Roig, blanch y blau, germana!... L'enemich!...

CARLES ARRO Y ARRO

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XXIII

ELS FILLS DE FILINA

(De Metrodor)

Jo so una tomba; dins mon sí romanen
els infants de Filina benvolguts;
de sas entranyas sens profit fecondas
bé se'n pot dir malaguanyats els fruyts!

De noys Filina'n bressolà en sa falda
una cinquena part, com també un ters
de noyas que vegé morir fadrinas
y tres casadas joves ademés.

Quatre infants, finalment, per dissort fera
sens arribar a fruhir la llum del sól
ni llesnar un sol crit, de sas entranyas
passaren als dominis d'Aqueront (1).

XXIV

L'EPITAFI DE DIOFANTES

(De Metrodor)

La tomba de Diofantes es aquesta, y per ella
matemàticament podràs, ¡oh maravella!,
saber quin nombre d'anys en la terra ha viscut.
Una sisena part sigué sa joventut
ademés d'un dotzau que sa barba'n volgué
pera omplirse de pèl. Ans de pendre muller
un setè de sa vida deixà passar; sa esposa
als cinch anys l'únich fill li donà, qu'envejosa
la mort se'n endugué, de vida una meytat
donantli menys que al pare. Aquest, desconsolat,
altres quatre anys visqué trevallant per la ciencia.
Ara tu compta quants han format sa existencia (2).

XXV

DEMOCARÉS

(De Metrodor)

Democarés la quarta part de vida
ha passat com infant;
com jove n'ha esmersat de cinch parts una
y un ters com home gran.
Quan la blanca vellesa es arribada

(1) Antologia; XIV, 125. Mateix plantejament. Resultat:
15 fills.

(2) Antologia; XIV, 126. Resultat:
84 anys.

tretze anys més ha viscut;
ditxós qui arriba al terme de sa vida
després de tan tranquila senectut (1).

XXVI

EL MAL REPARTIMENT

(De Metrodor)

¡Còm ha estat mon germà poch just ab mi
al fer parts de la herencia paternal
que fou en cinch talents evaluada!

M'ha donat un cinqué dels set onzaus
de la part que per ell s'ha reservada.

Prou que's veu, oh Justicia; ab tot això,
que dorms fort de debò... (2).

XXVII

EL VIATGER Y EL PILOT

(De Metrodor)

A través del mar Jònich navegant
aixís digué al pilot un passatger:
— Quin nombre d'estadías mancarà
per arribar? — Y l'altre respongué:
— Entre'l Cap de Moltó en l'illa de Creta
y l'aspre promontori de Pelora
hi han sis mil estadías; considera
que, del camí ja fet en aquesta hora,
doble dels dos cinquens es lo qu'encara
de terras sicilianas ens separa. — (3).

(1) Antologia; XIV, 127. Resultat:
60 anys.

(2) Antologia; XIV, 128. Plantejament:

$$x + \frac{7x}{55} = 5$$

Resultat:

$$x = 4 \frac{27}{62}$$

lo que significa que de la herencia sols ha rebuts $\frac{35}{62}$ de talent, o
siguin $3387 \frac{6}{62}$ dracmas.

(3) Antologia; XIV, 129. El Cap de Moltó Κρῖο μετόπον
avuy cap Krio, es al extrèm occidental de Candía o Creta; el pro-
montori de Pelora es la punta nordest de Sicília, actualment ocupa-
da per Torre-di-Faro.

El problema acusa, pera la distancia recorreguda:

$$x = 3333 \frac{1}{3} \text{ estadías.}$$

UN MANIFEST

Hem rebut pera sa inserció'l Manifest que el Consell Regional Federalista de Catalunya ha endressat al poble català ab data de 11 del corrent juny.

La molta extensió d'aquest document fa que no'l publicuëm en tota sa entegritat, però de totas maneras hem de remarcar nostra conformitat ab moltas de las ideas qu'en ell s'exposan. En aquest Manifest se tractan quatre qüestions capdals: l'autonomista, la republicana, la religiosa y la social, y's fa constar qu'ellas són la part principalissima del programa federal que en 22 de juny de 1894 publicà'l gran Pi y Margall. Per lo que toca a la qüestió autonomista, tan arrelada a Catalunya, se recaba pera'l partit federal la gloria d'haver sigut son iniciador. Respecte a la forma republicana, considera'l Consell Regional Català qu'es l'única forma de govern que coincideix ab el sentiment popular català y que s'avé millor ab la dignitat humana, puig sols en ella pot trobar expansió la democracia, sense per això oblidar las ensenyansas del mestre Pi y Margall, qui reconeixia lo acomodaticí de las formas de govern al dir que un senzill cambi d'ellas no pot accontentar als que volen fer desapareixe tots els vicis y defectes de la monarquia y entenen que la república ha de venir sols fonamentada en la organisació autonòmica de totas las nacionalitats y de tots els organismes. Y s'afegeix que'ls federals han de deixar de banda tota confusió y tota mescla, si no volen desviar de son camí la politica y la acció federalistas.

Al tractar la qüestió religiosa's remarca que la Iglesia y l'esperit modern sempre s'han trobat front a front, y que l'acció reaccionaria de la Iglesia es avuy tan forta o més que may, donchs si no revesteix l'aspecte brutal d'altres temps, en cambi invadeix sordament totas las esferas de la vida nacional infiltrantse en tots els organismes, apoderantse de la ensenyansa, semblant arreu convents, y organisant d'acort ab els poders públichs tota mena de manifestacions qu'encubreixen fins politichs. Vèginse els següents paragrafs:

Contra aqueixa política era necessari que lluytessin ab vigor y ab energia tots los enemichs del actual estat de cosas. Mes solument los federalistas han afirmat, enfront a las invasions de la Iglesia, a la reacció clerical, los drets imprescriptibles del individu y de la societat reduhint l'acció de la Iglesia a lo que solument deu ésser, a la esfera íntima y personal de la conciencia. Molts demòcratas tremolan devant de la Iglesia y s'acotan a las sevas imposicions, oblidant qu'allí hont la conciencia no es absolutament lliure són una mentida tots los drets y totas las llibertats. Y s'hi acotan també, y no deixa d'ésser incompreensible, molts autonomistas catalans, ja que aquí lo principi de la llibertat religiosa té tan fondas arrels

con lo sentiment autonomista, puig que arrencan no sols de la contextura colectiva del poble català, arrencan també de la tradició. La intolerancia catòlica, la intolerancia religiosa, es cosa exòtica entre nosaltres, vingué imposada per la tirania uniformista del Estat Las vessants dels Pirineus y els camps del Lluenguadoc y de la Provensa guardan las despullas d'innombrables catalans que per la llibertat religiosa lluytaren y rendiren sa vida. Y aquí no fou may tan gran com a Castella'l poder de la Inquisició, y aquí trobaren aculliment y foren respectats en sas creencias los que no combregavan ab la fe catòlica

Sols ab la implantació del Programa federalista's posaria rotlló a las invasions del clericalisme, sols ab ella podria trobar solució entre nosaltres la qüestió religiosa, y si's vol que'l nostre poble mereixi algún dia'ls calificatius de lliure y d'avensat, no hi haurà altre remey que la implantació de las nostras doctrinas. No'n tenim cap dubte qu'això ha d'ésser fàcil entre nosaltres. Y per més qu'hagi estrafet al nostre poble la tirania uniformista, es sempre tan tolerant y respectuós ab las creencias d'altri, que tenim el ferm convenciment de que'l dia qu'assoleixi la seva integral autonomia farà seu el Programa federalista en la qüestió religiosa y estatuhirà, en conseqüencia, la separació de la Iglesia y del Estat, el respecte a tots els cultes, sense que hi hagi preferencias ni privilegis per cap determinat, y la secularisació de la vida, distintiu dels pobles que portan la devantera en el camí de la civilisació.

En quant a la qüestió social, se senyalan las fondas reformas que cal fer si vol realisar Catalunya las milloras a que aspira. Aytals reformas estàn contingudas en el programa federal, el qual, segons el manifest,

...subordina la terra, com propia de tots els homes, als interessos generals; entrega a comunitats obreras lar terras públicas, las que'ls propietaris hagin deixat sense cultiu per més de cinch anys, y las que ahont convingui s'expropihin; estableix lo crèdit agrícola principalment pera eixas comunitats obreras; transforma en cens redimible a plassos el contracte d'arrendament, els foros y la rabassa morta; entrega'ls serveys y obras públicas a associacions obreras allí hont n'hi hagi ab capacitat, y las hi facilita crèdit per los Banchs públichs; reverteix al Estat minas, ayguas y ferrocarrils; adopta la jornada de vuyt horas (1); prohibeix els trevalls soterranis de las minas a las dònas y als noys menors de dotze anys; exclòu del taller y de la fàbrica a las mares y als noys menors de dotze anys y analfabets; subjecta'ls tallers, las fàbricas y las minas a inspeccions nombradas pels obrers mateixos; estableix el *minimun* dels salaris y estimula y recompensa la seva transformació en participació de beneficis; indemnisa als trevalladors que s'nutilisan en l'exercici de las professions; crea Bolsas y agremiacions del trevall y escolas professionals ahont los jornalers aprenguin teòrica y pràcticament la integritat del seu art; sotmet a jurats mixtes las qüestions entre'l trevall y el capital; y vol reformar lo còdich civil, principalment en lo relatiu a tutelas, successions, contractes d'obras y serveys, prescripció, y drets dels fills illegitims.

(1) Cosa que trobèm impropia d'un partit autonomista y d'una causa lliberal, y en pugna ab las conveniencias particulars dels de baix y dels de dalt, tant com ab el principi d'autonomia que deu regir en tots els organismes individuals y colectius. Aquesta qüestió de las horas de trevall sols els publicitaris de segona mà, els que miran a las *masas* y no als homes, poden resòldrela ab tanta facilitat. — *N. de la R.*

Lo principi autonomista en que's fonamenta'l partit federalista ajuda en gran manera a la més fácil y millor resolució d'aytals qüestions. Perque encara que las reformas proposadas sigan d'aplicació general, perque interessan a la humanitat entera, cada grupo, cada organisme colectiu dels en que la humanitat s'acobla revesteix un matís especial qu'ha de donar determinat caràcter a las reformas, amotllantlas al mòdo d'ésser del grupo, o a las necessitats, circumstancials o permanents, del mateix. Entenentho aixís el federalisme català no s'accontenta ab la exposició dels principis continguts en son Programa, sinó qu'aspira a dárloshi encarnació en lo futur Estat català, y aixís en l'Assamblea darrerament celebrada ha proposat una serie d'estudis referents a lley tributaria, organizació municipal, reformas socials, higiene social y policia sanitaria, reformas en el Còdich civil, estudis en los quins, al mateix temps que fonamenti la organizació del futur Estat, estatuirà, d'acort ab el modo d'ésser de la colectivitat catalana, todas las reformas socials que professa y todas las que la pràctica hagi demostrat ésser d'utilitat en qualsevulga part del món.

Seràn los problemas socials l'ànima de las lluytas del present sigle, com los problemas polítichs foren l'ànima de las lluytas del sigle passat. Rudas seràn eixas lluytas si un esperit de germanor, qu'avuy no's vessluma, no ve a apaybar las passions y els odis. A que la germanor s'estableixi entre'ls homes y uneixi l'amor lo que'ls odis avuy separan, ha de tendir l'acció del federalisme, animat pels més purs ideals d'humanitat. Però ha de tendir sobre tot a que imperi'l més pur esperit de justícia, perque sols ell es d'eficacia verdadera y l'únic que pot realisar la fraternitat y la pau entre'ls homes.

Després de la trista y funesta acció política del anterior Consell Regional Federalista de Catalunya, molt ens plau el cambi de propòsits que suposa aquest manifest, redactat pel Consell actual, del que n'és president efectiu nostre amich en Francisco Pi y Suñer. Sia ell, y sian altres dignes federalistas, garantia de la profitosa acció que'l FEDERALISME CATALÀ (subratllemho bé) déu realisar en lo successiu, aïslant sa acció, a nostre entendre, de l'acció del partit federal espanyol. Y nosaltres no sols ho creyèm precis, sinó indispensable, en vista de la ignorancia y la inconsciencia dels que may han comprés a en Pi y Margall ni han fet altra cosa que prostituhir sas doctrinas. Aquest es el camí pràctich a seguir. Y, tot felicitant al actual Consell Regional Federalista de Catalunya per son manifest, permètissens dir ab nostra habitual franquesa que mentres tingui presidents *honoraris* com els que té, sos propòsits inspiraràn als bons catalans simpatia, però no una fe completa. Perque no n'hi ha prou ab el radicalisme de las ideas, sinó qu'en certas qüestions personals cal anar desde'ara al radicalisme dels fets. Y tot seria en bé de Catalunya y de la llibertat.

EL GUENYO

— Ves... ves... marxa de casa... no tornis més ¡malehitsiga! — feya en Miqueló movent nirviosament els brassos y contrayéntseli els muscles de la cara.

Y el Guenyo eixi mandrosament, atravessà l'era, y per última volta girà sos ulls esguerrats vers aquell casal, aquells pallers y aquella era qu'havia ovirat diàriament desde molts anys.

Després prengué'l caminet de la fondalada, que vorejava'l torrent, limitat del altre costat per la negrenca y mitj enderrocada paret del cementiri.

Allà si que feya fresca. En la catifa verdenca de las voras de l'aygua, el Guenyo's tregué'l jech del muscle, estirà mandrosament las camas, y, com no sabent qué fer, comensà a arrencar las herbas de son entorn...

El sol tafaner·lliscava de fulla en fulla de las alsinas y oms, y arribava fins a terra dibuixant tacas lluminosas sobre la catifa verda. Papellons multicolors rondavan arreu, y l'aygua cristallina saltironava, murmurant ritmicament al avensar per son llit de pedra.

Y aquella solitud... aquella xardor del sol... aquella voluptuositat de la naturalesa en calma, feu tancar els ulls al Guenyo, que s'adormi.

Y somnià: somnià que vagava errant per valls y planas... afamat, quasi nu, desesperat, sense rebre socors de ningú, havent de dormir per boscos y pallissas.

.....

Sobtadament se despertà. El sol ja no projectava las tacas lluminosas. Anava a pondres, colorejant de vermell el cel.

La paret propera del cementiri era més negra, y per sobre eixian dos o tres xipers, enllumenats dalt de tot pels darrers raigs del sol. La vall s'omplenava de boyra esfumada, y el ventitjol removia'ls camps de blat, no segats del tot encara.

El Guenyo's refregà'ls punys bruts de terra pels ulls, se tirà'l jech al muscle, y s'aixecà, dirigintse altra volta vers el casal que després de dinar havia deixat.

Al girar la paret del cementiri's topà ab

en Miqueló, que carregat ab una garba retornava a casa.

— Miqueló — feu el Guenyo — ¿ho havèu dit de bo que marxés?

— Mal llamp te parteixi, reconsagrat! ¿Y gosas dir-m'ho? ¿Que t'has cregut que so *mationari* perque avuy me perdís una ovella y demà'm reventis la mula? Ves... ves, no't vull tornar a veure!... Ja m'has fet perdre més de deu doblas de quatre! Ves, lladre, si no vols que t'obri'l cap ab el magall!

— Penseuhi bé, Miqueló... mirèu qu'he tingut un somni terrible; penseuhi bé.

— Ja m'hi he pensat prou: no't vull més a casa! —

Y girant la esquena al Guenyo, endressà altra volta sos passos vers el casal.

El Guenyo quedà esglayat al sentir las rahons del seu amo. Vegé sa situació. Se li representaren ràpidament las peñalitats qu'havia somniat... Llavors sos ulls estrafets devingueren brillants, y, udolant millor que cridant, corregué darrera d'en Miqueló, qui, tirant la garba a terra, l'esperà.

— ¿Què vols? — li feu.

— Que'm lloguèu altra volta.

— T'he dit que no.

— Miqueló... estich desesperat... devant meu ho veig tot negre... Llogueme! —

En Miqueló no contestà. Agafà altra volta la garba, se la carregà a la esquena y continuà caminant.

El Guenyo feu rodar sos ulls terriblement. A son entorn no hi havia ningú, y las ombres de la nit ho comensavan a invadir tot.

Corregué darrera d'en Miqueló, li donà esbranzida, y el vell caygué al sòl ab la garba. Llavors el Guenyo, foll de desesperació, li posà sas mans de ferro al coll. En Miqueló lluytava ab valentia, mes el Guenyo estrenyia cada volta més. Tots dos rodolavan per terra, agafats l'un al altre, estrenyentse, volentse ofegar.

La lluyta fou llarga. El Guenyo renegava horrorosament; en Miqueló, mitj ofegat y acabant las forsas, lluytava ab els ulls horrorosament overts y la respiració fadigosa...

— Ara't mataré, lladre! — feu el Guenyo posant son genoll dret sobre'l pit d'en Miqueló y apretantli fortament la gorja ab sas mans ferrenyas.

En Miqueló llensà un crit ofegat, esgarriós... feu un esfors suprèm pera deslliurarse de son adversari, y restà quiet, immòvil.

Era home mort.

L'ayre feya olor; la lluna sortia d'entre uns nuvolots morats y vermells; la vall se condormia.

El Guenyo restava immòvil, espantat, contemplant a sa victima estirada a sos peus, ab els ulls oberts y la morta mirada fita en ell, amenassadora encara...

Suhava d'angunia y de por, els genolls se li doblegavan... li semblava que totas las finestras de las masias vehinas s'obriaran pera mirarlo, y que la gent el signava ab el dit dihentli assessi! Son cervell giravoltava, li bullia'l pòls, s'ofegava...

Li vingueren ganas de córrer, de fugir, d'amagarse, y emprengué d'esma una corre-guda. Mes no sabia per hont anar: corria y tornava enreña, tot ho veyia vermell de sang, y en mitj de la fosca de la nit se li representava sempre'l cos ert y estirat d'en Miqueló.

Al eixir el sol, tot el poble estava atrafegat. Vora la paret del cementiri s'havia trobat el cadavre d'en Miqueló, y penjat d'un arbre, a la vora del torrent, ab els brassos cayguts y el cos estirat a plom, moradencas las mans y la cara, hi havia'l Guenyo, mort.

JOAQUIM PLA

D'ARRIBADA

Avuy, donantme un abràs,
me reb la esposa dihent:

« El nostre fill té una dent! »

En tant l'avia'm surt al pas
aixecant al bordegàs

que bo y espalmat ens mira,

mitj oberta la boqueta
hont tot just, tot just s'hi ovira
la primera maxineta.

Y contrasta bellament
ab l'infantó la velleta
que se'l guayta somrihent
ensenyant l'última dent...

GUSTAU GALCERÁN

LA TREPA D'EN BORRÁS

SAN-TIAGO Y CIERRA ESPAÑA!

Y MADRID ES NOSTRE

AMICHS y companys: Quan a Barcelona, y en els *andenes* de la estació, vaig presenciar la despedida de nostres grans artistes de la escena, de la ploma y del pinzell; quan vaig veure a n'en Tiago, si senyors, al mateix Tiago que ja sabèu que no peca de carrincló y que's burla de las patums, commoures fins al punt d'espurnejarli els ulls; quan, al arrencar el tren, vaig sentirli dar viscas a las Tres Clases de Vapor, a la República y a Catalunya, ja me la vaig menjar. «Això va de serio — vaig dirme, — y molt serà que aquests gats dels frares allà a Madrid no fassin tronar y ploure.»

Y tal dit, tal fet: no solsament ha plogut y ha tronat, sinó que—com ja devèu saber pels *partes*—fins va caure una gran pedregada.

No me'n vaig saber estar: al cap de dos dias agafava'l tren, y cap a Madrid me'n venia, resolt a no perdre de petja a mos ilustres concitadans en el nou escenari dels seus triomfs. Y desde Madrid vos escrich, y als lectors de vostra JOVENTUT els pot cabre la seguritat de que las noticias que jo'ls dongui són més veridicas y tenen pera Catalunya molta més transcendencia que las qu'altres delegats d'altres periòdichs europeus o americans transmeten desde'l teatre de la guerra rus-japonesa.

Hem triomfat! Catalunya ha triomfat a Madrid, apoderantse *del león en su propia caverna!* Què volen dir els aplausos qu'any endarrera obtingué la «Capella Russa» a Barcelona! Allò resulta ara un simple *succès d'estime* y no té pas punt de comparació ab l'èxit qu'en aquesta Cort ha obtingut la «Capella Catalana» composta d'en Borràs, en Tiago, l'Utrillo, en Virgili, en Capdevila, etc., els quals a horas d'ara ja poden dar per ben llista la colonisació de la *meseta*.

Aixis que vaig arribar ja'n vaig pendre informes, que'm foren facilitats per l'home de la *patrona* de la *casa de huéspedes* hont m'es-

tich. Aquest es un empleyat de governació, y encara que *listo* fins al punt de *sentir.creecer la yerba*, a las primeras paraulas vaig veure que conфонia las especies com es costum en la gent d'aquests paisos, y que premia per comedians fins als que no eran. Figureuvos que, segons ell, el primer actor indiscutible de la *troupe*, o més propiament, de la trepa catalana, era en Tiago, perque, al seu entendre, en Borràs no més es el primer a dalt de las taulas, y en Tiago ho es a baix y tot. Y aixis com certs peixos se portan l'oli, ell se porta la *claque*. Y el dispesar va anar definitivme un per un a tots els individus de la trepa, exceptuant l'Utrillo, que sembla que a Madrid ha resultat indefinible, consideràntsel primer actor sols en *sus funciones*.

Es clar que no'n vaig tenir prou ab el dir de la gent ni ab las criticas de la premsa, y jo que si que me'n vaig al teatre, y'm fico al quarto del héroe, y de bonas a primeras sento a un que deya que no podia representarse l'idem d'en Rusiñol perque.. l'acabavañ de condecorar de real ordre. A això hi contesta va no sé qui ab un *aciento* d'allò més maco. Semblava de Badalona. Y l'Utrillo. per'acabarho d'adobar, deya als circumstants, pertanyents tots a la més alta aristocracia madrilenya de la sang, del diner y del periodisme: *Ahi le tenéis al héroe ese* (volia dir en Borràs): *este año se presenta como actor: ¡el próximo se presentará diputado!* Y la tertulia quedava encantada d'aquesta y d'altras frases, en las que la *atalana rudeza* (això no ho deyan per l'Utrillo) *no está reñida con el gracejo español* (això no ho deyan per en Virgili, qu'alashoras estava trist.)

Precisament aquella nit feyan *El Nuovi*, del *castizo* Feliu, obra en la qu'en Borràs no té ocasió de fer el gall, ni la gallina, ni la granota, ni el conill, ni de lluhir las set o vuyt veus diferentas que nosaltres li coneixèm, ni d'escabellarse. En el seu quarto s'hi sentia forta olor de perfumeria. L'obra no agradava gayre, però en Borràs vestit de capellà si, sobre tot a las senyoras, que tant simpatisan ab els vicaris joves, majorment si saben que *bajo una mala capa se oculta un buen bebedor*, o sia que sota'ls hàbits hi ha tot un *mozo de arrestos*, com havia demostrat ésser en Borràs dos dias avans fent *Terra baixa*; y més que més podent lluhir en Borràs sa esbelta figura sense cap amohino, això es, sens haverse de preocupar de no tòrcer els peus endins, *propensió* poch aristocràtica que ja va vencent y que aquella nit, tapat per l'hàbit, no havia de dissimular.

Jo m'estava en un recó del quarto fentme tot sol aquestas consideracions filosòficas y sentint enterbolirsem el magi ab la olor de perfumeria, cada cop més intensa y mortificant. Pego llambregada a una tauleta mitj tapada ab un cobrellit o cortina, y fillets de

Deu, qué veig! Una munió de *perfumados billetes* qu'en Borràs havia deixat a mitj obrir y a mitj aconduhir, sens dubte apremiat pel *traspunte*, en alguna de sas sortidas a escena. Vaig tafanejar dissimuladament, y res... que si en Borràs acudia a totes las *citas* d'aquella nit y las *rematava* com era del cas, ja podiam ben dir que Catalunya era mascle, y qu'entre'l sexe débil de la noblesa madrilenya quedava ben sentat el nostre pabelló, pera gloria del teatre catalá y del seu primer actor, y pera despit de Ramonetas, Tuyas y Ponas més o menys botigueras y més o menys modistas del carrer del Hospital y adjacents.

Y per aquella vetlla ja'n vaig tenir prou. Vaig despedirme, vaig creuhar la platea a mitja representació, y de cua d'ull, a dalt de las taulas, vaig veure a n'en Virgili, l'Oliver y altres manos lluhint els respectius frachs. En el petit vestibul del teatre, quan anava a sortir, vaig deturarme a escoltar lo que deyan uns abonats que s'estimavan més comentar la funció que no pas presenciaria. Soch un xich dur d'orella, y aquella nit estava aixordat perque havia parlat ab en Jaume Martí, el barba: però'm va semblar sentir a un dels abonats la paraula *rapatani*. Y jo que dich «calla, aquí hi ha un catalá!» Y m'hi acosto, y'm convenso tot seguit del meu erro.

—No, yo no soy catalán.

—¿No hablaba V. de «rapatanis»?

—No, sino de palanes.

—No lo dirá por V. nuestros artistas...

—No: es decir... Yo admiro al maestro Felix... Además, todos vemos en Rusiñol un verdadero artista, delicado, personal, profundo; y sobre todo muy gracioso. Una especie de Quintero catalán que no tiene hermano autor y a quien se le ha muerto la abuela.

—Bo! — vaig dirme entre mi, — ja li han pres la mida. — Y vaig afegir en veu alta:

—Entonces, ¿lo decía V. por los actores?

—¿Dios me libre! Ya hemos convenido en que Borràs es otro Zacconi. Lo decía por los fraques ¿No hay sastres en Cataluña? ¡Mire V. que vestir de esa manera al gran Virgilio!

—¿Y qué me dice V. de Oliver?

—¿Aquel galán joven? Me parece un hortera...

—¿Ah, pues no lo es! En Barcelona pasa por fino, a pesar de su tipo de salta mostradores.—

Y els vaig plantar, ben convensut de que si eran fins per fóra, eran estúpits per dintre. La veritat, llavors vaig sentir una fonda rancunia contra en Franquesa de Romea, que tot y essent avensat y tot y passar el temps dihent mal del clero, ha mantingut sempre'l Teatre Catalá en un medi estret, migrat y... barato, no permetent que'ls nostres artistas alternessin ab *condes* y sapiguessin vestir com cal.

Però als pochos dias vaig tenir la satisfac-

ció de veure venjat l'agravi inferit a la elegancia d'en Virgili. Era la nit memorable en que's representava *El Mistich*. En Tiago s'havia posat barret de copa, y seguit de la familia atravessava la platea pel *pasillo* del mitj, rebent de dreta y d'esquerra, de dalt y de baix, pel devant y pel darrera las ovacions de tothòm, y repartint a tothòm barretadas talment com aquell senyor de la pelicula *La maleta de Barnum*, que tantas vegadas hem vist pels cinematògrafs. Y llavors vàreig ferme càrrech de lo molt *lince* qu'era l'empleyat de governació que l'havia pres pel primer actor de la companyia. Jo que sempre havia vist a n'en Tiago fent d'artista y vestit d'artista, vaig comprendre en aquells moments que també's sabia vestir com las classes directoras de nostra terra, y fins com els aristòcratas de per aquí; y ferse ovacionar com els grans politichs qu'han d'empendre viatges de propaganda, y com ells dir y fer devant del poble lo que a aquest li pot agradar; y no fer ni dir lo que li pot desplaure; y si convé diuhen *allò* y són héroes, y si no convé no ho diuhen y són *mistichs*; tot això segons sian *mistichs* o guerrers els components de la massa...

Hem de confessar que nòsaltres mateixos el coneixém poch el *genio catalán*. Bé es veritat qu'hem descubert Madrid, però per sa part Madrid també ha lograt descubrirnos. En realitat el *genio catalán* no es tan seriós ni tan esquerp com ens pensém y com els castellans se creyan. Vos en convenceriau si haguessiu assistit al dinar qu'en els *Viveros* donaren a nostres compatricis els del ram. Si no hi va haver *seguidillas*, en cambi hi va haver *quintillas*, y discursos *por todo lo alto*. Y allò del *hablar poco y sentir mucho*, y del *maridaje entre Castilla y Cataluña*, may cap diputat castila ha tingut la labia prou dúctil pera xafarho tan bé com en Borràs y en Tiago. Aquest feya frases y *chistes* pel pare y per la mare. En tenia prou ab mirar els que duya apuntats al puny de la camisa pera deixar bocabadats als castellans, que's pensavan que no més ne sabian ells.

Avuy el *banquete* l'hem tingut a Lardhy, y l'ha donat en Linares Astray. Hi havia com a *dramaturgos* en Jordá, en Capella y en Carineu, y com a simples artistas en Querol, en Benlliure y molts llums més. Jo estich entusiasmat ab els brindis. En Borràs ha dit que'l seu somni daurat era comptarse entre'ls actors *castellanos*. En Tiago ha fet més: s'ha recordat de que no quedan bons toreros y de que cal anar a la regeneració, y ha brindat montera en mà per l'*engrandecimiento del arte nacional*. Deliri. Ni qu'hagués dat una estocada en las *propias péndolas*. Tots, fins els de la seva *cuadrilla*, han aplaudit al *diestro catalán*. A n'en Capella, en Jordá y demés del *arrastre* ls hi queyan las llàgrimas. «Tiago, hi has tocat!» ha dit el so-

bresaliente. Vull dir l'Utrillo. Lo qu'es jo ja no tinch rancunia als murmuradors cursis de la Comedia que's rifavan al Tiago y li devan Quintero. Ell si que a tots els ha ben quintat!

S'ha rebut una carta d'en Teodoro Baró protestant de que'l Teatre Català estigui representat a Madrid per gent de la *La Publicidad* y per en Tiago. Jo he dit que realment a *La Publicidad* hi ha algú qu'es lleig, com en Junoy, y el dramaturg Jordà tantost me paga. El dramaturg Jordà ha rebut telégramas d'adhesió dels eminents traductors Ibsen, Sudermann y Mirbeau.

Penso que, llegintme, ja l'anéu coneixent el *genio catalán*, y qu'anéu admirantvos. Encara vos admirariau més veyent al *genio catalán correrla de noche* ab en Dicenta pels barris *altos y bajos*. Tira peixet, y com se'n aprofitan! Ey, com a artistes no com a calaveras. Jo vaig demanar al Utrillo pera ésser de la colla, perque també m'agrada, com ja sabéu, divertirme y *darle al cuerpo lo que pide*. Vaig voler formar en la trepa catalana, y no sols m'hi va admetre l'Utrillo, sinó també'ls altres, y sobre tot en Dicenta, qu'es de *lo más abierto y finchado* que hi ha per aquí. Unicament en Tiago'm va dir, un xich esverat, però somrihent y pegantme un copet amistós a la espatlla: *San Bruno paga por uno, ¿eh?* Y efectivament, hi va haver qui sempre va pagar per ell sol, com era just; però en Borràs y jo més de quatre vegadas varem pagar per més de quatre. Regularment, a Madrid, sempre'ls que pagan menos són els qu'*echan más cañilas*.

Qui vol un gust ha de tenir un disgust. No tot han d'ésser glórias. Cada dia'ns fa dinar a casa seva un duch o altre, y en Borràs y en Tiago, que sempre han d'ésser els servits en primer lloch, suhan de valent devant de certs plats que no saben si són carn o peix, si s'han de menjar ab cullera o forquilla, o ab ganivet o sense. No tot es fer comedia. Però en Tiago té diplomacia y sempre s'ho arregla de manera que garlant, garlant, entreté la cosa fins qu'es l'amfitrió qui's posa a menjar. En Borràs es més timit.

Ara's parla de rivalitats entre ells dos. Diu qu'en Borràs està ressentit perque en Tiago, que no té pas tanta feyna com això a Madrid, fa no obstant d'amo de l'auca fins al punt de que la companyia catalana, més que la trepa d'en Borràs, sembla la trepa d'en Tiago. Entre aquest y l'Utrillo, el *director en sus funciones*, s'han fet seu el Teatre Català, y ja no hi ha més autors ni més actors qu'ells. No es tot hu haver d'anar a Barcelona darrera d'en Fernando y la Maria, o trobar-se amo de Madrid. En Borràs diu que tot això succeheix perque en Rusiñol du barba y pipa, que si anés pelat com ell, y fumés cigarros xichs, y no fes *chistes*, no se'l veuria tant, ni fóra tan guapo, ni escamparia tant fum, ni faria riure.

Mes això són *niñerías*. Crech qu'en Borràs va fer bé d'endursen en Tiago. Ey, no havent de fer *L'Hèroe*. En lo que no fa bé es en anunciar *La festa del blat*, que aquí no pot agradar. Els barcelonins no varem poder capir aquesta obra vuyt anys endarrera: ab això figureuvos com han de poder capirla'ls intellectuals d'aquí, qu'en aquesta mena d'art pateixen un endarreriment de mitja centuria. Jo no sé com en Guimerà fa treure la cara als anarquistas en una terra hont fins s'amagan els hèroes.

Se'ns preparan grans ovacions pera'l benefici d'en Borràs y la despedida de la trepa. Verdaderament a n'en Borràs el tractan aquí com a eminencia, perque cada nit el teatre es buyt com si hi trevallés en Zacconi. Ab això, tornarém aviat. Amaniu ginesta y cobrellits, qu'en Tiago y l'Utrillo volen fer els gegants. Si la despedida que'ns ha de fer Madrid resulta tan grandiosa com espero, ja'n donaré compte als lectors en un altre article que's titulará *La tornada d'en Titó*.

Per' acabar: els ayments del Teatre Català podém estar satisfets, perque no hi ha dubte qu'en Borràs ha pujat de nivell, fins al punt de poder tractar als Guimerà, Sellés y altrás eminencias com a *autorcillos que empiezan*, rebutjantloshi obras qu'ls hi havia acceptat y fentloshi fer traduccions que després no'ls hi representa. Y això no es pas ingratitut ni informalitat. El geni es el geni y no pot ésser miserablement just com els miserables mortals. Es lliure y vola, com l'àliga. Si alguns madrilenys s'entretenen a discutir la *finura* de certas plomas de nostra àliga capdal, es perque són curts de vista, es perque no tenen la mirada prou potent per'abastar el batech sobirà de sas alas en las immensitats del espay.

Al volar nostre gran Borràs vers la *meseta central*, no sembla sinó que aquesta s'hagi elevat més, convertintse en digne pedestal pera son trono. Ja no es una *meseta*, ja no es un Putxet, ja es tot un turó, ja es la mateixa Acròpolis ateniencia, en qual temple de Zeus Olímpich hi ovirém, voltada de llamps y substituhint al déu, la imatge d'en Borràs triomfadora; qual Parthenon veyém convertit en temple august del art català; y qual estatua de Pallas Athenea té tot l'arrogant tirat de la Delhòm.

Visca Catalunya!

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

Madrid,

10 juny,

1904.

LAS BODAS DEL PAPELLÓ (1)

Tot un poema.

IDILI

Això ho deya la marieta
al escarbató,
això ho deya al escarbató
son companyó.

Una rosa bonica y delicada
he sentit conversant a matinada
y a cau d'orella,
ab una poncella
molt amiga d'ella

Jo allí prop m'esqueya,
y he sentit que li deya:
«Avuy, quan tost el sol s'aixequi enlayre,
y vingui l'oreig del mar portat per l'ayre
— y, tal vegada potser no trigui gayre, —
vindrà a ferme un petó
mon amant papelló
de matisat coló.»

Això he sentit
que li ha dit.
A l'altra part, més avall,
hi havia un xaragall
voltat d'altres rosers,
violers y clavellers.

A flor d'aygua hi havia tres granotas,
petulants, xerrayrotas;
llensavan per l'espai confosas notas
que, deixatadas
y en ordre posadas,
deyan
y retreyan,
lo que a cau d'orella
deya á la poncella
la companya d'ella.

CANSÓ

Formigas, cigalas,
vestiuos ab galas;
poseuvos, aucellas,
las plomas més bellas;
y vosaltras, flors d'hermosos colors,
escampèu olors.

I

Avuy el papelló
vindrà a ferli el petó
a la hermosa poncella
desclosa fa un moment;
veniú a casament
de la parella bella.

II

La festa que's farà
de tot, de tot hi haurà;
a més d'un raig de sol,
l'oreig de marinada,

cinch gotas de rosada
y un cant de rossinyol.

Formigas, cigalas,
vestiuos ab galas;
poseuvos, aucellas,
las plomas més bellas,
y vosaltras, flors d'hermosos colors,
escampèu olors.

Al sentir tal cridoria,
han voltat el xaragall tot gent d'istoria
y d'etiqueta,
el bové y la mongeta
han pres direcció dreta
vers la brancada
hont s'assenta la rosa enamorada;
y ab fal lera
la dressera
han seguit llurs insectes y bestíolas,
deixant enrera
clavells, rosas, poncellas y violas.
Y l'espigolayre
y el rondinayre
grill y formiga,
com amich y amiga,
han sortit de son estatge
y han emprès son romiatge
per llur camí platejat
que'ls caragols han trassat.

A dalt m'estava jo d'un lliri d'aygua:
me feya de paraygua
(per la rosada
que a matinada
també mulla),
una ampla fulla
del mateix lliri
hont vaig dormirhi.

Com que llur lliri tant y tant s'alsava
jo d'allí hont seya tot ho dominava.

De sobte, un vol de papellons,
(tal vegada'ls companyons
del papelló enamorat)
ab gran pompa han arribat
y gran requesta,
formant orquesta
ab son bronzit
seguit
d'alas.

Las cigalas
xerrayres,
pels ayres
la nova han escampat,
el rossinyol ha cantat,
ha sortit el sol,
y el caragol
al sentir la escalfó
ha cercat son recó,
mentres el papelló
d'envellutadas
y tornassoladas
alas
per galas,
a la rosa besava
la mateix temps que'l rossinyol cantava.

(1) Aquesta composició fou llegida en la primera sessió celebrada per l'«Associació de Lectura Catalana», lo que fem constar a prechs de la mateixa.

Per fi de festa,
la olor de la floresta
ubriagadora, ha pujat a la vegada
ab dolsa marinada
y el fresch suau oreig de matina^{da}.

Llavors
totas las flors
per papellons y abellas
s'han vist voltejadas
y rebren a dotzenas las besadas.

L'astre del día
ha pres més energia.

Cucuts, merlas, perdius y cadarneras
han escampat humils y joganeras
sas notas primeras,
y ara
encara,
el rossinyol
parat el vol
canta,
y encanta
tant goig y gala y armonía tanta.

Això ho deya la marieta
al escarbató;
això ho deya al escarbató
son companyó.

JAUME TERRÍ.

TEATRES

LA CASA DE GARCÍA.—LA ZAGALA.

La casa de García es a ca'n seixanta. El pare, un empleat dels grossos de Madrid, es un bon jan a qui se li han posat las calsas no sols sa muller, que no surt a escena però que segons diuhen es un *tabalot*, sinò'ls quatre fills, tres senyorets y una senyoreta, que ademés de tenir el cap ple de pardals són uns poca-vergonyas. Ademés d'aquests personatges hi ha en l'obra l'avia, vella *regañona*, un si es no es trastocada, que canta las veritats y no-veritats a tothòm; dugas nebodas, una d'ellas sentimental, que'ns sortirà a la fi ab el ciri trencat de qu'està enamorada d'en Cèsar, el fill gran,—lo qual permetrà als autors acabar l'obra romànticament, qu'es una manera d'acabar una comedia tan bona com qualsevol altra, sobre tot quan els autors no saben de quin modo posarhi punt; — y un'altra neboda *bravía* que fugirà ab un arquitecte *ó cosa así* quan als autors els hi convingui fer un final d'acte efectista.

Tots aquests ninots, y a més un mitj secretari, mitj amich intim del amo, qu'es el *clown* encarregat de fer riure, entran y surten a la bona de Deu, passant *de la risa al llanto y del llanto a la risa* ab una facilitat que'ns desorienta y no'ns permet fixarnos en lo que sembla'l nus de la comedia, això es: la sustracció de valors qu'ha fet el fill Cèsar, que'l pot menar a presidí y pot deshonorar a tota la familia. Aquest petit argument melo-dramàtic—y ho es més perquè'ls autors s'empenyan en fernos creure que'l seu protagonista, en Cèsar, és com si diguessim una ovella esgarriada—no logra interessarnos perquè'ls senyors Quintero el tractan molt superficialment; sols els hi serveix pera fer un parell d'escenas o tres, verdaderas *pláticas de familia*, que contrastan d'un modo estrany ab el caràcter exageradament còmic—còmic-groller—que domina en tota l'obra.

En resúm: un teixit d'escenas tantost sentimentals, tantost d'un còmic barroher, de parodia, que no logran constituir un drama ni una comedia. Tot se sacrifica al *xiste*, quasi bé sempre rebuscat y per tant de mala lley. Els germans Quintero abusan de la seva facilitat de dialogar; en qual pecat hi troban la penitencia. Tot ho sacrifican al diàleg, y las sevas obras—*La casa de García* no'm deixarà mentir—se desfàn com un diàleg... de bolados.

En la execució's distingiren la Pino y en Tallavi. Els demés, encara que discrets, no feren res del altre món: en García Ortega sobre tot, que sembla no saber estarse de declamar clàssicament.

Tant ne saben els germans Serafi y Joaquim Alvarez Quintero de dialogar, de fer frases y *chistes*, y d'arrodonirescenas ben coloridas y ben poéticas, que per moments afalagan al públich, logran ferlo riure y fins encisar-lo, però lo que no logran may es enternirlo y emocionarlo. Sembla qu'estigui escrit que de comedia o drama verdaders no'n faràn may cap, com no sigui per casualitat, perquè'ls hi surti impensadament, com els hi va sortir l'única obra seva seria: *Los Galeotes*.

Els no li donan cap importancia al conflicte dramàtic, y ab una despreocupació ben perillosa usen y abusan de tots els convencionalismes escènics avuy ja gastats; usen y abusan dels personatges de fusta, caricaturas ridiculas dels que viuhen la vida real; usen y abusan del sentimentalisme buyt y melodramàtic qu'en totes sas obras contrasta violentment ab las insistents xabancanadas d'algún personatge còmic y groller, propi d'una farsa o d'una sarsuela del *género chico*, però impropí d'una obra seria.

Aixis se dona'l cas curiós de que'ls germans Quintero no són, ni han sigut, y jo crech que no seràn may, xiulats sobre la escena. ¿Qui s'atreveix a xiular després d'haver rigut, si vos plau per forsa? ¿Qui s'atre-

veix a xiular a homes que parlan tan fi, tan bé y ab tant de garbo?

Evidentment tots els qu'assistim a un estreno d'ells y ens prenem l'art en serio, sentim un secret despit y una gran desilusió que segueix a mida que l'obra avansa, al veure que l'acció s'arrossega mandrosa y pesadament, insinuant lleugerament un conflicte y no resolentlo may d'un modo humà. Els autors no pensan res, els autors no senten res; y com que no pensan ni senten, aixis que un personatge ha de pensar o sentir, els autors surten d'apuros ab una frase enginyosa, un *xiste* rebuscat o tot lo més un recurs convencional. Y el públich, desorientat, riu més o menys segons el seu temperament, però perdona. Qui riu, perdona. Això si, no s'entusiasma may. Si els germans Quintero no tenen qualitats amagades, que jo avuy els hi desconech, de verdaderas ovacions no'n sentiràn may. Petits Mauras baratos, enlluhernaràn ab las galas de sa *eloqüència* a quatre dotzenas d'esperits superficials y lleugers, però no arribaràn may al cor d'un públich aymant d'emocions fondas y de pensaments grans.

Els que diuen que l'art en general, y concretament el dramàtic, es un mirall claríssim en el que s'hi reflecta integrament tota l'ànima d'un poble, ¡quin paralel més exacte y més trist alhora no podrian fer entre l'ànima castellana d'avuy y l'art dels Quintero! ¡Tot es llampant, tot es colorayna, tot són foç-follets, tot són enlluhernaments y enginyositats per defora! A dintre, res. No hi ha veritats maduras, no hi ha sentiments fondos, no hi ha passions mascles, no hi ha bellesas eternas. La vaguetat, la confusió y la lleugeresa, estàn escrites allà dalt de tot, en las tres puntas de la estrella polar que guia fatidicament l'ànima castellana envers un nou Deu de foscuria y guia'l seu art envers un nou estable glassat!

Un filosof ¡quina reflexions més justas y desconsoladoras no'n podria fer de tota aquesta barreja: politica, art, Maura, Quinteros!... Tot, tot castellàll...

Y de «La Zagala» ¿qué? Pues de «La Zagala» ná. Si volen, els hi explicaré l'argument: Un senyor que per una part sembla don Quixot y per un'altra l'amich Fritz, s'apassiona, essent ja vell, d'una zagala de la terra de Maria Santissima y... no passa res. Ah, si! Passa que al final l'*hidalgo's* queda sense zagala, sense fillas, sense criats, sense amichs... com si diguessim, sense bous ni esquellas. Però s'hi queda perque si. Si els germans Quintero ho haguessin volgut—nosaltres no hi hauriam tingut cap inconvenient—se podia quedar ab la zagala ab sas fillas, ab els criats, etc. Ab aquesta petita variant poden els autors arreglar un'altra comedia que, ab la fina salsa de que

disposan, tindrà tant d'èxit al menys com la qu'han estrenat ara.

El paper de zagala li ve bé a la Guerrero, que no'l fa ab tant d'amanerament com altres papers. En Fernando fa gala de la seva correcta dicció, encara que'm va semblar que algün cop s'entrebancava, la prosa dels Quintero's presta molt pera un actor que sab dir com ell. En Palanca feu un paper còmich ab molt desembràs: tal volta exagera un xich. Els demés fluixets, especialment las damas joyas, que feren papers superiors a sas forsas. La escena, ben cuydada.

EMILI TINTORER

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

Nonce Casanova. — LA MORT DES SEXES. — Paris. — L'Edition Moderne.

En Nonce Casanova ha escrit un llibre magnífich. L'eximi autor de *Messaline* ha penetrat en lo més pregón del esperit dels vicis moderns, esgroguehits reflexes de las antigas disbauxas que, com cosa natural, públicament celebravan els antichs

Els vicis y aberracions sexuals d'avuy dia que l'home, per la lenta y continua evolució de sa mentalitat, amaga vergonyosament, donan lloch a en Nonce Casanova d'escriure pàginas plenas de color y de vida, en las quals se mouhen sers degenerats, veritables esguerrós (per dissociat massa freqüents) de la naturalesa, que viuen adalerats cercant plahers que ls torturin y goigs qu'ls anihilin.

D'aqueix baix fons de la humanitat, però, en Nonce Casanova n'extréu un drama planyivol que desprèn dolorosas emocions pera acabar de la manera més tràgica: els amors de Sofia y del poeta Cantara prenen un relleu de passió refinada y alhora violenta que va augmentant per fortas gradacions en el curs de l'obra.

La mort des sexes, donchs, es una obra ardidada: en Nonce Casanova, ab sa prosa espléndida, ens evoca las humanas miserias, sense que'l deturi en sas descripcions la infinida varietat d'horros que sos ulls contemplan. Y pera conseguir el fi que s'ha proposat, l'ajuda, a més de son talent, sa ardidesa y sa cultura, el fet de trobarse dins d'una literatura com la francesa que ja ha assolit sa major edat.

Altres llibres francesos hem rebut, però per llurs condicions especials no's prestan a extensas consideracions. Dos d'ells són estudis critichs de Edouard Quet y Paul Léautaud, titulats *Alfred Capus* y *Henri de Régnier*. En abdugas obretas s'estudian las personalitats d'aquests notables autors francesos.

Las personalitats d'en Capus, conegudissim per sas campanyas teatrals y periodisticas, y d'en Règnier, un dels millors poetas de avuy dia, apareixen clarament estudiadas en els dos llibrets, que acreditan a llurs autors, en Quet y en Léautaud, de criticchs cultes y subtils.

A més d'aquests dos llibrets esmentats, n'hem rebut dos més, originals del eminent escriptor Maurici Barrès. El primer se titula *Les lésardes sur la maison*, y el forman una serie d'estudis politichs. En Barrès, un dels més fogosos campions del nacionalisme francès, reconeix tristament (aquest es l'esperit general del llibre) que no hi ha una sola Fransa: que n'hi ha varias, més ben dit, que las diversas nacionalitats subjectas al jou del uniformisme francès no han perdut del tot llur caràcter propi ni volen pèrdre. ¿Què vol dir tot això? Que la existencia dels pobles no depèn de decrets. y que las nacions no's forman per la voluntat dels conqueridors y dels poderosos.

Es llàstima qu'en Maurici Barrès, fill del antic ducat de Lorena, qual autonomia desaparegué ab l'anexió a Fransa, posi sa poderosa inteligencia a favor de la Fransa unificada y en contra de la vera llibertat dels pobles esdevinguts francesos pel dret del més fort. ¿Res li diu a M. Barrès el fet, per ell mateix constatat, del antagonisme existent entre las rassas del Nort y del Mitjorn de Fransa?

L'altre llibre qu'hem rebut d'en Barrès se titula *Huit jours chez M. Renan, suivi de M. Renan au Purgatoire*, y es un profund estudi. En Barrès, de son punt de vista filosòfich estant, fa consideracions curiosas sobre'l gran pensador y escriptor bretó. Es un llibre que's llegeix ab gust y que acreditaria per si sol a en Barrès, si aquest no tingués altres tituls de gloria.

També hem rebut del editor Gustau Gili dos llibres catalans: *La imitació de Jesucrist* de Tomàs de Kempis, qual traducció deguda a mossèn Cayetà Soler es correcta y no parlém de sa fidelitat al original perque no coneixèm aquest, y la tersa edició aumentada de *Faules y Simils*, del excelent poeta mossèn Jaume Collèll, mestre en gay saber y canonge de la Seu de Vich. Las composicions poéticas del llibre són fàcils, agradosas y apropiadas al objecte destinat. Pera'ls noys las *Faules y Simils* seràn una obra utilissima.

GERONI ZANNÉ

S'han complert dos anys de la mort del gran poeta mossèn Jacinto Verdaguer.

JOVENTUT ab aquest motiu endressa un fervent recort al qui fou y es gloria immortal de Catalunya.

Com a preparació del curs d'ensenyansa de literatura catalana que la institució «Estudis Universitaris Catalans» se proposa donar, el doctor Rubió y Lluch ha inaugurat al Ateneu una serie de conferencies que segurament resultarán notabilissimas, a judicar per la competencia del senyor Rubió y per la brillant manera com las ha comensadas. En sa primera conferencia feu historia y anàlisis complet de la literatura catalana, que diguè, s'ha de nomenar aixis y no llemosina com l'anomenan alguns per ignorancia. També diguè que no s'ha de confondre la literatura provensal ab la literatura catalana, puig essent aquella una variant d'aquesta, s'han operat molts desviacions desde sa naixensa fins avuy dia. Diguè que pera que una literatura pugui dirse nacional, cal que tinguin comunitat de llengua y de nacionalitat tots els pobles que la conreuhan. No li escàu, donchs, el nom de nacional catalana a aquella literatura que, tot y usant nostra llengua, no porta'l sagell o l'esperit de nostra nacionalitat. Aixis las repúblicas sud-americanas usan la llengua de Castella, però sas literaturas són argentinas, peruanas, guatemaltecas, etc., y may castellanas. Feu notar que la literatura catalana es la que s'ha conservat més monolingüe entre las literaturas neollatinas, feta excepció de la francesa, y que fou la primera que sapiguè sustraures a la fèrula llatina en filosofia, moral y teologia, substituhint el llatí pel català en els estudis científichs. En això s'hi veu el tremp utilitari del geni català. Diguè'l conferenciant que, segons el plan que té fet, ademés del estudi de la literatura verament nacional o catalana, nostra historia literaria compendrà l'estudi de cinch literaturas històricas: llatina-pagana, llatina-eclésiàstica, las semiticas sabina y aràbiga, la provensal y la castellana.

El doctor Rubió y Lluch fou aplaudidíssim.

En l'Academia Granados tinguè lloch el dilluns de la setmana passada una sessió literaria-musical. El senyor Roviralta llegí encertadas consideracions sobre la estreta unió de la poesia y la música, executantse després la *Ultima primavera*, d'en Gual, inspirada per la coneguda melodia d'Eduart Grieg que porta'l mateix titol (a càrrech de

la senyoreta Ferrer-Vilches y dels senyors Puiggari y Tor), y recitantse finalment el poema *La nuit d'octobre*, del genial Alfred de Musset, acompanyantlo al piano'l mestre Granados, proporcionant sobre'ls diversos moments del poema.

La festa fou agradabilíssima pera tots els concurrents.

A las llistas de suscriptors pera l'Home-natge a en Joan Maragall que publicarem fa unas quantas setmanas, devém afegir els noms de las personas següents, que s'han suscrit en nostra redacció y en altres punts:

Rita Benaprés, Joan Serrià, Jaume Queraltó, Rafel Patxot y Jubert, Rafel Rabell Patxot, Wenceslau Llubia, Rafel Calvet y Patxot, Joan Antoni Vidal, Ramón Farau-do, Arthur Mora, Guillèm A. Tell y Lafont, Victor Sampere y Labrés, Joan Pijoan y Serras, Faust Giralt y Verdager, Joaquim Morelló, Joaquim Aguilera, Joseph Pascó, Cristófol Freginals, Joseph M.ª Sabaté, Bonaventura Conill, Joan Vilanova, Esteve Suñol, Joseph M.ª Pellicer, Leandre Pellicer, J. Sans Buigas, Francisco Ferrés, Manel Folch y Torres, Pere Pagés y Rueda, Jaume Figueras, Joseph Carner, Joan Llongueras, Jaume Llongueras, Joan Alsina y Melis, Joseph M.ª Monfort, Llorens Alier, Joseph Bofill Carreras, Joseph Ferrer, Joan Linares y Delhóm, Francisco Genobar y Mató, Jaume Palou, Joan Romani y Puigdenyolas, Lluís M.ª Angelón, Fausti Planells, Emili Vallés y Vidal, Joaquim Uriach, Albert Rusiñol, Lluís Guarro, A. de Riquer, J. Puig y Cadafalch, Lluís Durán y Ventosa, R. Casellas, F. Matheu, J. Thomas, F. Giró, S. Montéys, C. Reynals, E. Prat de la Riba, Joaquim Durán y Trinxeria, M. Durán y Durán, J. Soler y Palet, A. M.ª Romani, Frederich de Gomis, Antòni Aulestia y Pijoan, Pere Santaló, Carles Llusà, J. M.ª Draper, P. Casades y Gramatxes, J. Bertràn y Musitu, Lluís Serrahima, Manel Cusí, Leopold Jau-mandreu, Ll. Doménech y Montaner.

Continúa oberta la suscripció.

La *Sociedad de Autores Españoles* tenia projectada a Madrid una funció en honor dels actors catalans, en la que devian pendre-hi part aquests y els castellans, destinantse'ls productes a servir de base a la suscripció pera un monument a Frederich Soler.

A aquest propòsit deya'l *Diario de la Marina*:

Y pues en corrientes de fraternidad estamos, ¿no les parece á los ediles madrileños que Barcelona merece que su nombre figure en las esquinas de una calle de primer orden? Déjese á la actual la denominación de *calle antigua de Barcelona*, pero el rótulo de CALLE Ó

PLAZA DE BARCELONA, que esté en sitio digno de la villa que se honra con él y de la ciudad hermana.

Y en el centro de esta plaza ó de esta calle emplácese el monumento á Federico Soler.

Com que'l món dona moltes voltas, suposém que'ls de Madrid cambiarán de parer, demostrant una vegada més que són impresionables. Y tal vegada estarán més en lo just, fins desistint de sos projectes, que no ho estigueren al entregarse a entusiasmes exagerats. Dit sia sense desmèrit d'en Borràs, actor estimable que val per lo que val y no per l'efecte que al principi a n'ells els produhi. Y dit sia també sense desmèrit del fundador del teatre català, de qui, avans de volerlo honrar, cal que'n coneguim l'obra que realisà, y més qu'ella sa important significació.

Segueixin, donchs, nostre consell, tinguin reflexió y serenitat, y potser aixis farán enfadar, com nosaltres, a en Roca y Roca, però al menys seràn conscients.

Y, fassin allavors lo que fassin, els catalans els hi agrahirém més qu'ara.

Els telégramas de Madrid quasi donan per segur qu'en Borràs passarà l'hivern vinent a la *villa y corte* declamant en castellà.

Bona manera d'inutilisarse.

Aqui hi té quelcòm que fer: allà no hi té cap feyna. Aquí pot arribar: allà no arribarà enloch y serà un de tants.

Y encara hi ha un'altra circumstancia que desdiu d'un artista de cor: la de deixar una literatura viva per un'altra de momificada; un art jove, ple de sava y que s'ha de desenrotllar, per un art de cartró, que ja ha fet a tots.

No creyém, donchs, qu'en Borràs traspassi difinitivament l'Ebre. No perque sigui un actor com nosaltres el voldriam, sinó perque aquí, si s'aplica, pot arribar a serho y allà no. Pera ell farà.

Baix el titol *L'obra dels periòdichs* apareix en el darrer número de *Germinal*, de Sabadell, un article que lo mateix podria firmar-lo son autor, que l'Hurtado, en Jordà, l'Artis, el Maleta Indulgencias ó en Rusiñol. Lo que aquest darrer potser no firmaria, fóra l'afirmació de que a Catalunya no hi ha obras literarias que valguin la pena; y tindria rahó, perque ell n'ha fetas de ben hermosas. En cambi tots els altres seguirian assegurant que no n'hi ha, perque... no las han fetas ells.

Els, o el firmant, que pensa com ells, diuen que la lluyta per l'autonomia no es res ni representa cap ideal; ells s'inspiren en els ideals de la civilisada (!) Fransa y ayman la política jacobina del contrast, la política rabiosa de las dugas tendencias, afir-

mativa l'una y negativa l'altra, en comptes de voler la política humana de la diferenciació, fonament positiva, verament afirmatiya y verament moderna: la política eminentment social qu'ha d'acabar ab aqueixos fanatismes de sectas y de rassaes que són l'ànima del Estat vehi com ho són de la Espanya vella, com ho són del imperi de l'altra part del Estret.

Defensar aqueixa política y ensemps defensar la tolerancia com se fa en l'article en qüestió, ens resulta un flagrant contrassenyit. Tot l'article es una contradicció y una incoherencia.

Diu l'articulista que aquí no hi ha altas aspiracions, que no hi ha cap tendència política o social que conspiri a una major llibertat del esperit ni a una major solidaritat igualitaria dels homes... Pera nosaltres el dir això no fa avensat, encara que fassi socialista.

Avuy las teorías d'en Zola no són pera nosaltres l'última paraula. Pera *La Publicidad* o pera *El Liberal* potser sí. Avuy, realment, tot hi conspira a una major llibertat del esperit: però sobre tot en els pobles particularistas per naturalesa, que's preocupan d'afermar llur personalitat y llur autonomia. Voler ésser un mateix es voler que també ho sian els altres, es anar cap a ideals de llibertat, però anarhi conforme a naturalesa, sense'ls falsos idealismes base de las inhumanas y xorcaes lluytas qu'han sigut la eterna negació de las civilisacions històriques.

En quant a la solidaritat igualitaria dels homes (retòrica pura) creyèm que, fins en teoria, es un clixé dels qu'estàn manats recullir. El nostre individualisme va més endavant; sense parlar tant de la humanitat, li fa més bé, la dignifica més. Més que solidaritat, més qu'Estats, més que remats, vol homes. Preferim l'individu fort y lliure a las masses esclavitzadas per tants y tants lligams, per més que aqueixos lligams se dis-

simulin a voltas ab el nom d'ideals. Aquesta es la llibertat y aquest es l'amor.

Ja veu l'articulista que'ns ha fet efecte: fins li hem dedicat una *nova* llarga. Si no està content pot dirho, y... no n'hi dedicarem cap més.

El diumenge a la tarda, en la sala del rectorat de la Universitat, s'hi celebrà un certamen de lectura presidit per en Pere G. Maristany, assistinhi nombrosa concurrencia qu'aplaudi la memoria del secretari senyor Abalos enaltint els certàmens de lectura. Després la senyoreta Dublanch llegi ab gran discreció la llegenda de Zorrilla *A buen juez mejor testigo*, guanyant el primer premi de lectura castellana. El de lectura catalana'l guanyà'l senyor Cunill, qui llegi molt bé'l poema *Margaridó* d'Apeles Mestres. Els premis y accèssits se repartiren al acte entre grans aplausos.

Ab sengles discursos tancaren la festa'l senyor Maristany y el senyor Tomàs y Estruch, president de la *Asociación Barcelonesa de Amigos de la Enseñanza*.

Entre las moltes enhorabonas que'ns han enviat els nacionalistas de l'altra banda del Pirineu per nostre Suplement dedicat al Felibrige, n'hi ha de personalitats distingidissimas en las lletras occitanas. L'Antonin Perbosc, entre altres, se proposa vulgarisar pel Mitjdia de Fransa la *Salutació* que nostre poeta Maragall endressà als provensals en dit Suplement. El gran Mistral ha felicitat també a n'en Maragall ab entusiasme.

No cal dir si ens alegrèm de que nostre Suplement hagi dat lloch a tan bellas corrents de simpatia entre comarcas naturals germanas y entre poetes germans.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

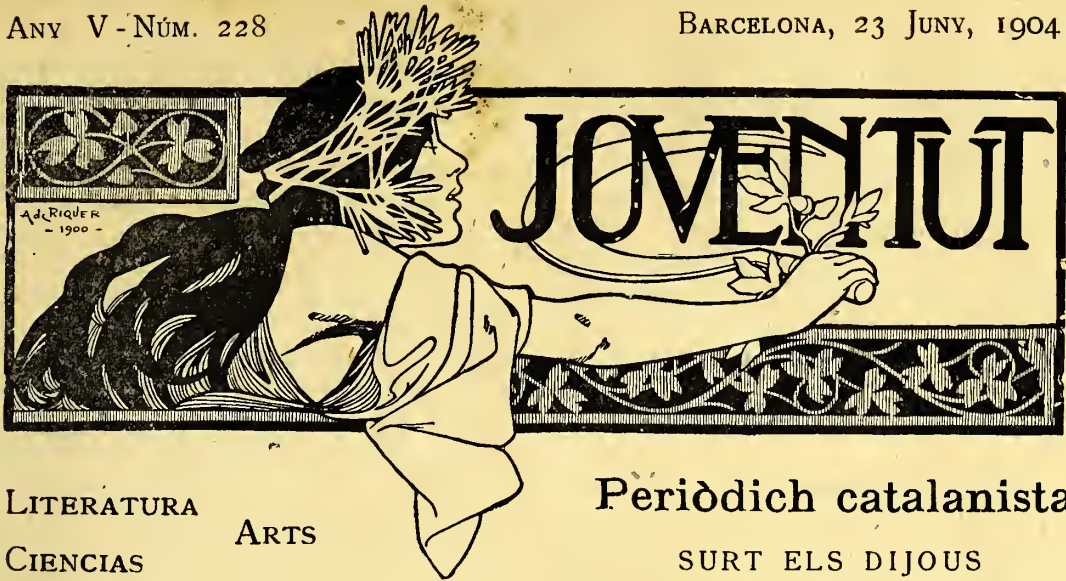
JOVENTUT SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no stan inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pesetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONES D'ESPAÑA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS
ARTS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

La educació s'imposa, per Agustí Pedret y Miró.—Medalla, per L. Escardot.—Un revolucionari «desde arriba», per Arnau Martínez y Serrià.—*, per Gustau Galcerán.—La nimfea, per Antón Benazet.—Amichs, per Xavier de Zengotita.—Teatres, per Emili Tintorer.—Notas bibliogràficas, per Arnau Martínez y Serrià y Lluís Via.—Corranda, per Francesch Sitjà y Pineda.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 5.
MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Pròleg: plech III.

a alts prestigis, o a quelcòm qu'es tingut per sagrat essent sols imaginari, essent sols vana ficció dels cervells esquistats dels mangonejadors d'un Estat ja en descrèdit.

Els considerarian noble la lluyta sols en el cas de vèurens predisposats a avinensas; mes no hem d'oblidar que lluytèm per la llibertat de nostra patria, per sa civilisació y son progrés, y per tant no podèm acceptar barrejas sofisticadoras que mermin el nostre drèt y el nostre brahó. El Catalanisme no aspira com qualsevol partit politic a la direcció d'un o altre poder constituhit per la voluntat del poble, sinò qu'es una corrent mutua de sentiments patriòtichs, que's manifestan a plena llum.

Las classes directoras de la maligna politica madrilenya s'espantan de nostra idea perque ella es l'afirmació categòrica del regim autonòmic administratiu, politic y social dels pobles. S'espantan del esperit d'autonomia que hi ha a Catalunya, perque saben que aquesta es la *regió* del Estat espanyol que va sempre a la dèvantera en tota manifestació progressiva. Y com que també saben que la causa del progrés es digna d'emulació, y que'l progrés sintetisat en l'autonomia ve a ésser el picot enderrocador del seu vell edifici politic-social, natural es que's defensen, y pera defensarse apelin a la ignorancia llastimosa de las massas.

LA EDUCACIÓ S'IMPOSA

No hi fa res que Catalunya lluyti per la seva llibertat; no hi fa res que sos fills treballin pera conquerir l'autonomia, cansats de las malifetas d'un centralisme absorbent qu'ofega las iniciativas dels pobles productius y cultes; no hi fa res que al cercar un cambi radical en els organismes de la politica, cerquem alhora deslliurar a aquesta del embrutiment y la desmoralisació; no hi fa res, en fi, que lluytèm en sentit liberal y progressiu. En altres paisos una lluyta semblant fóra considerada com a molt noble; mes aquí es vista com una acció brutal, y sos fins són sempre judicats com atentatoris

Aquesta feyna es la que'ls ocupa; en ella reconcentran totes llurs energies, pera forsar més la màquina que consideren destructora de tota idea que s'oposi a las sevas, sempre negatives y tirànicas.

El Catalanisme, donchs, té molta feyna a fer per'arribar a la meta de sas nobles y justas aspiracions. Al nostre poble li han sigut imbuídas una ideas completament contrarias a las que deuria acariciar pera la seva regeneració, y aytals ideas són y han d'ésser un destorb perillósissim pera'l progrés de nostra causa.

¿Què cal fer, donchs, devant d'això? Emprendre una campanya essencialment educativa; sanejar el poble, puig las ideas qu'avuy el preocupan no són altra cosa qu'alenadas pestilentas vingudas de terras forasteras. Hi ha hagut homes qu'han vingut aquí ab la sola missió d'empestar al nostre poble y ferlo desapareixe, a fi de substituhirlo després per un'altra rassa de llevar radicalment oposada a l'actual; per un'altra rassa emjnement sumisa, que s'avingui a tot, pera que aixis puguin anar vivint aqueixos politichs paràsits qu'avuy ens explotan.

El poble en si es ignorant, y sa propia ignorancia ha d'encarrilarlo forsosament per la via perillosa quin final es la negació completa de la llibertat que li predican.

Instruhimlo bé al nostre poble, senyalemi constantment el verdader cami. Sens encarrilarlo contra-voluntat, femlo conscient pera que'ns dongui bons ciutadans ayments de la llibertat de la seva patria. Femli veure, educantlo, que'ls pobles tenen personalitat propia com els individus, y que per ella deuen lluytar aquests quan els hi es arreballada, perque com a parts integrants que són de la colectivitat poble, sense la propia personalitat el negarian com a tal. Diguemli que tot bon català déu haver d'estimar a Catalunya, y qu'al ferho no nega la llibertat, sinó que lluyta per ella, per més que li prediquin lo contrari aqueixas veus de sirena, aqueixos empedrehits jacobins que treballan sempre per compte propi. Femli present que la llibertat s'obté, no per la forma governamental ab que sol representarse una idea, sinó pel fons: perque lo primer es insubstancial devant de lo segón, y pera donar nom a una cosa, cal qu'avans aqueixa cosa exis-

teixi; el nom es simplement la forma, es lo accidental, y ja se sab que'l nom no fa la cosa.

Y diguemli tot això d'una manera amorosa: no ab prédica barrohera de *meeting*, sinó ab paraula reposada, com en comunicació directa de cor a cor.

Ja sé qu'això es feyna una mica llarga: mes ¿qué hi fa? Cal ferho, perque tal com estèm fóra inútil lluytar; tota iniciativa devindria forsosament estèril, puig la massa de nostre poble està sugestionada y fanatisada per las prédicas dels emissaris a sòu de governs que'ns desgovernan y que, temerosos del progrés de nostra idea, faràn tot lo imaginable pera impedirlo.

Instruhimlo bé al nostre poble, que'l dia qu'ho estigui de veritat, ja veurèm còm la reivindicació de Catalunya serà un fet, mercès a la cooperació dels mateixos qu'avuy s'hi oposan.

Si tal cosa logressim, quina ditxa pera nostra patria!

Amunt, donchs: femho!

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ

MEDALLA

IMPRESSIONS

Jo me'l escoltava ab un somris als llabis, un bon y tranquil somriure nascut de la frescor que dintre'l meu cor anava vessant aquell esgranar de falagueras esperansas, aquella fe d'enamorat, aquella joventut hermosa plena de goigs immensos, fets de lutesas.

Y mentres me contava'ls detalls del imprevist passeig fet el dia avans en la montanya ab la seva estimada, jo fruhia devant de sa jova alegria, y'm mirava son cos altíssim arronsat en el sillonet baix de prop de la meva *causeuse*, els ulls brillants d'amor, — com sempre al parlarme d'ella —, y fluhint de l'ampla y sanitosa boca, sota'l bigoti sedós, aquella descripció de boniquesas, plena de riallas, aquell relat expansiu d'home segur de qu'es estimat, d'aymant que gosa l'amor lliurement, amplament, sota'l cel, a plena llum, per sobre de tot y de tots.

Escoltantlo, fins oblidava mas caborias pera compartir inconscientment la seva joya.

Ab *ell* y *ella*, els dos bells enamorats quins amors havia vist néixer, pujava la montanya entre las ginesteras floridas de grans d'or, ribent com ells de la mala cara que posavan la institutriu feréstega y severa y la germana gran ridiculment seriosa, que duyan, ab l'hereu, la contra a n'aquell nuviatge extra-oficial encara «fins qu'*ell* acabés la carrera».

Sota aquell cel tan blau, hont els oronels se besavan lliurement batént las alas, lluny de la vila malvolenta y dels ulls vigilants del gelós hereu, abdós enamorats se sentian més valents.

Ella, a casa, tímida, sotmesa, lluny d'*ell*, no gosava nomenarlo ni al parlar ab sa germana, y eixia d'amagat al balcó—a l'hora qu'*ell* voltava pel barri—baténtlosi a abdós fortament el cor, com si fessin quelcòm de dolent, Mes alli fruhia deliciosament d'aquella llibertat de sentir prop seu al promés estimat, que, atreuit, tot sovint se li posava ben a la voreta dihentli paraulas d'incomparable dolsor. Y *ell* omplia sos ulls d'aquella juvenivola bellesa, veyent la llum del sol trencarse en espurnetas dauradas sobre las onas del hermós cabell, y fins el fons d'aquellas envellutadas ninas tendras qu'*ell* besaria un jorn ab dolsa follia... un jorn... aviat, quan els que s'oposavan a llur felicitat se cansessin de *dulshi la contra*.

Llavors... oh! llavors!... Encara no sabia ahont la duria a la seva perleta hermosa, a la estrella dels seus somnis, quan fos seva... Tot lo del món li semblava pobre, mesqui, vulgar pera hostatjar son tresor.

Y el meu pessimisme semblava fondres escoltantlo. Dintre mon cor sembrat de fulles secas creya sentirhi com un esclat de brotadas novellas.

Oh, jovent!... oh, amor!... lo millor de la vida!...

Y llavors, tristament, recordava altrás esperansas grans y hermosas com aquellas, somnis aviat desvanescuts, ilusions falagueras enterradas sota la neu del temps crudelment just, y...

Mes *ell*, l'enamorat, parlava encara, cantantme la passejada, complaventse en els detalls:

«El cor me deya que aquella tarda'ns veuriam, y de bona hora ja'm vaig posar a rondar la casa. Dejorn eixiren las dugas ger-

manas y la *miss*. Allà hont anaren, com sempre, els meus passos las seguiren, d'un xich lluny mentres forem a poblat; anant perdent la por com més ens apropavam a la montanya. Jo sols la vey a n'*ella*, més fresca y bonica que un roser florit, y no vaig deturarme en pensar gayre en las *dueñas* reganyosas que l'acompanyavan — els meus enemichs *dintre la plassa*, — ni en que tal vegada, més tart, a la tornada, el renys farian eixir llàgrimas d'aquells ulls aymats. Sols vey a qu'era ocasió de gosar aquella hora d'amor que se'ns presentava, y no volia deixarla perdre.

»Oh, delicia!... *Anava ab ella* pel món, y de las altrás ne prescindia complertament bo y sentint com se comunicavan las impresions de llur desagrado per la meva ardidesa, mes sense gosar imposarse a nosaltres.

»El cel era ple de llum, las ginesteras embaumavan l'ayre; nostres peus trepitjavan las flayrosas farigolas; y un mateix raig de sol ens besava, ens banyava a abdós... El cami's feya aspre y llarch...

»Las altrás rondinavan. *Ella* y jo reyam com dugas criaturas. A voltas havia de donarli la mà pera saltar clots y marges, y els meus *dos enemichs* tenian d'ajudarse l'una a l'altra, l lensantme miradas furibondas... Era la meva venjansa. Y nosaltres reyam cada cop més.

»Quan serém casats la duré per allí altra volta, y llavors serém sols, y el meu bras enrotllarà son cos vincladis, y el cami, aixís, semblarà més florit y daurat.»

Que són felissos! — pensava jo escoltantlo. — Oh, jovent!... oh amor!... lo millor de la vida! —

Parlà encara bella estona l'enamorat, cantantme somnis y esperansas. De primer tindrian una nena — havia d'ésser per forza una nena pera posarli de nom Roser, com la mare d'*ell*. El pis que pendrian tindria això... y això, y això, y cada any hi afegirian cosas novas y bonicas. L'hereu, el rapatani hereu, acabaria per envejar llur felicitat que duraria sempre, sempre... tota la vida.

La fe d'aquell enamorat en l'esdevenir, aquells mils y mils hermosos projectes, la seva confiansa cega en la vida — aqueixa traïdorota vida — me feyan bon xich de por...

Volia... Mes ¿qui es prou crudel pera esfullar aquellas garlandas ab que's vesteix la primavera del amor? Massa que ve la tardor a marcirilas, y l'hivern proper a esfullarlas ab sas gebradas... Y recordava las paraulas del poeta:

... qu'en fí, per més que digan,
las follías d'amor són lo més serio
qu'hauràs fet en ta vida.

—Còm os estimèu!—vaig fer sense donar-me compte, instintivament... Deu vulgui que sigui sempre aixís!

—Sempre, sempre, tota la vida!—respongué en Jordi ab una serenitat infinita.—Ja ho veurà!—

Y alsantse del sillonet, ab un somriure, després d'estrenyem la mà, se'n anà corrent, altre cop vers *ella*.

Un cos excessivament prim, més que modestament vestit, s'enfonsa com aclaparat en el sillonet baix que fa una hora apenas vibrava sota'ls moviments expressius del felis Jordi. Còm ha envellit en poch temps la Elena! Tot just ha tombat els trenta anys, y son cap es tot cendrós; sos ulls negres brillan humits dintre las fondas concas, y una rojor violenta anima sas esblaymades galtas.

Ab un impuls nirviós s'alsa y demana ansiosa:

—¿Tens feyna?... ¿Anavas a sortir?... ¿Estàs sola?...

—Estich del tot pera tu... ¿Què tens? ¿què't passa?...—

Agafó las mans de ma companya de jove-nesa, y la torno a fer assentar prop meu, contemplant aquell rostre poch temps enrera fi, graciós, fresch, somrient, avuy envellit com si haguessin passat vint anys: desfet, solcat d'arrugas fondas, emmorenit per la magror.

Y llavors la escolto. Parla a son torn, parla també, mes esgrana'l rosari de penas y angoixas que forma la seva vida desde'ls tres anys qu'es casada....

L'home que va enamorarla, que tantas alegrias y dolsors li va prometre, el cor en qui ella confià, la llar per la que tant havia sospirat — ella, orfaneta quasi bé de naixensa, criada entre las blancas, pulidas y fredorosas parets d'un convent — tot allò que tant

havia desitjat, tot era engany y mentida, tot era fallit!

El modest dot d'ella quedà fos en poch mesos sense que sapigués may còm ni de quina manera. El primer fill, sa primera esperansa, morí avans d'obrir els ulls a las negrors de la vida. Vingueren temps de malaltia y miseria, després la expatriació en cerca de trevall; y passà mesos al estranger, hont ella sola, tota sola, estirant l'agulla o corrent de llissó en llissó, sostenia la casa, mentres ell, l'home jove y ple de salut, *esperava una colocació fent le ménage*, el llit, el menjar, anant a plassa y fins *sisant* pera poder fumar.

Ella va protestar alguna vegada, però inútilment: la colocació promesa, esperada, no venia may... *Ell* se basquejava tan poch pera trobarla!... Sòrt d'*ella*, qu'aixís, al menys, menjavan!

Se sostingué valentament fins que va tenir por de que l'infant que duya en las entranyas li nasqués al mitj del carrer.

Per fi vingué al món la petiteta duhent el pa sota l'aixella ab una *colocació* pel pare, y també una boqueta ben oberta pera xuclar las aixutas mamellas de la trista y cansada mare.

Guanyavan molt poch, però vivian, y la nena, menjantsela a n'ella, s'anava fent com una rosa que's bada.

Malgrat las privacions seguiren tirant, fins el dia en que'l marit perdé la plassa... ¿Còm? ¿Per què? Tampoch va saberho may.

Què trista la tornada a la terra mare! Aquí era potser pitjor encara... Ell, igualment apàtich, fluix, sens empenta, acoquinat, poruch, inepte... sempre guapo, ben plantat, tranquil, esperant en la invisible e ilusoria Providencia *dels temps millors*. Y ella, desesperada de viure sempre ab aquell dogal de miseria estrenyentli la existencia, trobant injust qu'ella, la dòna, ab la criatura agafada al pit nit y dia, tingués de trevallar encara, com avans y com sempre.

No, no, prou! Que'n busqués ell de feyna, que trevallés ell! Ella no podia més!

Se feren constants las barallas, nascudas de la eterna lluyta contra la miseria! Ah! que n'estava cansada de viure aixís! ¿Era això la felicitat somniada? Aquella llar sempre fosca, desendressada, tufejan pobresa, que ca-

da dia vey a buydarse d'un objecte, o altre çera la qu'ella tant havia desitjat, la que sa fantasia d'enamorada's plavia en emboniquir, en guarnir de gentils futesas?...

Y aquell vespre... quina escena de brutalitat!... Per un duro!

Si, per un duro. Ella'l tenia arreconat de temps, de molt temps; el guardava pera comprar a la nena unas sabatetas y una gorra de cop, puig semblava que la menuda volia comensar a caminar... Y al anar a treure'l duro del amagatall... el duro ja no hi era.

Primer ell va negar, després va dir que l'havia necessitat, callant la forma en que's fongué la moneda entre sos dits blancs de senyor pobre, nascut en l'abundor.

Y llavors ella va deixar anar el fel qu'anys ha li omplia l'ànima, y tornantse mitj folla va reuréli sa cobardia, li va dir gandul y lladre y mentider, y tot lo que va venirli a la boca.

Y ell va alsar la mà sobre la esposa, enrogintli las galdas ab una bofetada de carreter.

Mentres tant la menuda, mitj nua, somreya revolcant sas carns d'angeló rosat per demunt del llit desfet, y agafantse'ls peuhets molsuts, se'ls ficava a la boca, inconscient, satisfeta, fent ab sos llabiets humits la més gentil de las patarrussas.

— Creume, allò era horrorosament trist!... Y després, desseguida, he marxat de casa... No vull tornarhi may més, may més! — feya la pobra Elena espurnejantli els ulls d'ira y rancunia... — May més! may més! — anava dihent maquinalment, després d'un silenci, guaytant sense véurelas las estranyas flors de la catifa, hont jeyan els plechs de sa esmirriada faldilla descolorida.

Aquell «may més!» trist com toch de mort, campanejava dintre'l meu cervell barrejat ab el ressò gay del «sempre, sempre!» qu'alli mateix, en el salonet, ressonava una hora avans; y aquellas dugas veus d'esperansa y desconhort, unidas, me feyan mal, un mal fondo, tan fondo que'm treya l'esma de trobar paraulas de consol per'aquella pobra dòna... y amargament repetia jo en ma pensa:

«Oh, la joventut, l'amor!... lo millor de la vida!... Si duravan!»

— ¿Y la nena? — a la fi vaig fer timidament, com volent retornarla a la realitat

poch a poch, ab aquella paraula màgica, pera las mares.

No'm va sentir. Anava enrahoñant ab l'esguart baix, fit en els fantàstichs fullatges de vellut, seguint tossudament la seva deria.

— Jo me'n aniré a tirarme a la zanja... o demanaré'l divorci, qualsevol cosa... M'ha robat y m'ha pegat!... May més, may més!... El detesto!... ¿Què'n déu haver fet del duro? —

Poch a poch va anarme escoltant; la meua veu va anarla assossegant, contantli penas encara més dolorosas que las sevas... Se creya que no podia havernhi, y va comprendre que si. Vaig trossejarli més el cor pera que plorés forsa, forsa, y cessés aquella tensió nirviosa que la feya tremolar, y se li'n anés en llàgrimas tota l'amargor que la emmatzinava. Després vaig voler parlarli d'esperansa, de temps millors que vindrian sens dubte aviat... de lo llarga qu'havia d'ésserlosi la vida encara ab sas evolucions, que no sempre havian d'ésser dolentas.

Mes ella m'escoltava això ab un trist somris d'incrédula, de resignada; y plorà molt encara, aquella desenganyada del amor.

De sobte va posarse las mans als pits ab un arronsament d'espalllas, y's mossegà'ls llabis com presa d'un punyent dolor. Ho vaig comprendre tot. Més que ma eloqüencia amistosa, la seva maternitat la cridava a la vida. La llet, la existencia pera sa filla volia obrirse pas, adolorint el si d'aquella dona.

S'alsà més valenta, quasi bé transfigurada.

— Fa tres horas que la nena no ha mamat. Còm déu plorar, pobreta!... Tinch els pits que'm fan un mal!... Adeu, adeu y gracias! —

Y li vaig veure baixar la escala depressa, depressa, corrent a carregarse altre cop la pesanta creu qu'alli, en sa casa, la esperava... Però se'n hi anava més tranquila, fins consolada gayre bé, estrenyent ben lligat en un pany d'aquell mocador vell y surgit, tot moll encara dels seus plors, las sabatetas y la gorreta de cop pera la nena, única claror de sa trista existencia.

L. ESCARDOT

UN REVOLUCIONARI DESDE ARRIBA

«El Catalanisme es un moviment nacionalista»: aquesta declaració qu'ha vingut a ésser la síntesis de l'Assamblea Catalanista de Barcelona, significa la victòria després d'una campanya d'esforsos constants y de treballs incalculables per part d'aquells elements que desde fa algùn temps venian lluytant pera conseguir que'l Catalanisme tingués tots els caràcters d'un veritable moviment social.

Al davant d'aquests elements, es just reconeix que desde un principi va destacarshi la personalitat del actual president de la *Unió Catalanista*, en Domingo Martí y Julià.

En el periòdich, en el *meeting*, en la conferència, valentse de tots els medis y de totes las ocasions, en Martí y Julià, secundat coratjosament per tots aquells catalanistas que som revolucionaris per temperament, ha vingut combatent ardit e incansable en pro de la tendència nacionalista que s'havia iniciat y quin gloriós final ha sigut el sorollós triomf obtingut en l'Assamblea de Barcelona.

La modernisació del Catalanisme, l'afirmació de que tots els catalans caben dintre la nostra causa, la derogació tàcita de determinats principis que, ab tot y no ésser essencials en nostre programa, dificultavan l'ingrés de molts elements destonfiats y recelosos; l'encaminar el Catalanisme cap a noves orientacions, apartantlo paulatinament d'encarcarats acorts y de llarchs y dificultosos articulats, obrint las portas de nostre casal a tots els nacionalistas catalans: hëusela aquí l'obra dels revolucionaris catalanistas, hëusela aquí la revolució per la que tant hem treballat en Martí y Julià y tots aquells catalanistas que sentim y que vivim la edat moderna.

Continuëm, donchs, la tasca comensada, continuëm nostra patriòtica campanya tots

aquells que sentim y que volèm un Catalanisme modern y expansiu, en la esperansa de que ben prompte s'imposaràn victoriosas las nostras sanas y vitals conviccions, puig ben demostrat quedà en la darrera Assamblea Catalanista que som els més forts y els que més valèm.

No'ns deturin temensas puerils que jamay deuen ésser obstacle a la marxa dels esperits serens y forts.

Que no'ns deturi, sobre tot, la ilicita recansa de que nostras afirmacions puguin topar més o menys violentment ab las conviccions dels *vells* (1) del Catalanisme, puig hi ha *vells* de moltas menas, y els *vells bons* han demostrat sempre, y de sobras demostraren en l'Assamblea de Barcelona, pels venerables delegats senyors Añón, Arch, Vidal y Valenciano, Casas, Riera y Bertràn, Plantada y molts altres, que saben ferse càrrech de que'ls ideals de la seva època ja han passat pera no tornar més; y qu'es lley de la naturalesa, y per lo tant lley fatal y eterna, que cada època t'els seus homes y las sevas ideas, que responen necessariamente a las noves circumstancias y als nous problemas de la vida.

En quant als *vells* rapatanis, a las *momias*, als *vells* que pretenen tenir el monopoli de un ideal tan gran com el Catalanisme, deixemlos estar, no'ns preocupèm de sas rebequerias; si no'ns segueixen pitjor pera ells, y millor pera nosaltres, qu'en compliment d'un dever contret ab nostra patria y ab nostra conciencia, anirèm fent tranquilament la nostra via y emmotllant las aspiracions del Catalanisme ab las aspiracions y ab las necessitats dels temps que vinguin: únich modo d'arribar, a no trigar gayre, a assolir els ideals de patria y de justicia, pels que tant hem lluytat y que tant desitjèm.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

(1) Ab aquest calificatiu de *vells* hi van compresos molts joves que són *molt vells*.

*
* *

Han tret las oliveras tanta flor,
que fins s'ha esblancahit tot son color.

Després la flor sobrera
ja espolsa la olivera.

com si servés pels fruïts de la tardor
els petons més sentits de primavera.

En la nostra vida
de lluyta afanyosa
hi ha, per tanta prosa,
tan poca floralidat

GUSTAU GALCERÁN

LA NIMFEA

AMICHS

— Baixèu, donzell, baixèu — deyan veus misteriosas al entorn del comte. — Guaytèu las escumosas cascatas que cauhen al fons del torrent y lliscan com perlas per sobre'ls palets y pedras finas... Baixeuhi amorosit, baixeuhi, comte! Lliscaréu ab las cascatas fins a baix, com lliscaria vostra febròsa mà sobre la cabellera d'or d'alguna nimfa. ¿Sentiu còm vos crida la filla del torrent? ¿Veyèu còm la consola l'hermós estol de nimfas que forman son seguici?—

Al donzell, abstret, li cau al torrent la lira que polsava.

—Baixèu a cercarla, comte; baixèu sense por!—

Aixis li deyan las nimfas fent chor als armoniosos cants qu'eixian de la lira del donzell, copsada per la nimfea. Sas veus cristallinas se confonian ab el petar de las ayguas sobre'ls palets. Y els serafins, trenant també dolsissimas canturias, alsaren una escala pera que hi baixés el comte. Tenia per dosser arcadas de garlandas, y a banda y banda bellas y frescas salzaredas; els grahons estavan encatífats de flors cullidas dels vergers millors, y al entorn aucells y papellonas hi voleyavan.

—Baixèu a cercar la vostra lira!...—

Y entre una pluja de flors, y entre un concert de cants, devallà fins al torrent. Quina hermosura! De lluny del lluny venian las ayguas joganeras saltant de penya en penya, y per sobre s'hi gronxavan las náyades. Y de cop las ayguas aixecaren un trono cristalli, hont el comte y la nimfea s'ajegueren, servint las náyades de pedestal superb. Y el comte polsà sa lira, y la nimfea, abrassada a n'ell, cantà extasiada las melangias del torrent, mentres el ventijol enjogassat feya onejar sa cabellera d'or.

De prompte s'esvahí la visió increible; el donzell se trobà altra volta a dalt del cingle y, a la claror rogenca del capvespre, s'adormiren las nimfas del torrent.

ANTÓN BENAZET

Obro d'una manera un xich cavalleresca, però ¿qué fer, ja que t'amagas com si fugis-sis de mi, y m'es impossible'l vèuret?

¿Per qué aqueix caràcter *boudeur*, y, sobre tot, tan rancuniós?

Jo'm creya qu'eram dos bons amichs, que la nostra bona amistat no's deturaria pas per qualsevol futilitat; me figurava la teva afecció sens *egoïsmes*, consistent, durable... ¿Y es això lo que retrobo en tu? ¿Per qué ferme veure tant que la teva estimació no't portà més que a la passió? Puig no t'enfadas més que quan, creyent que'ns podrém veure *intimament*, no compareixo al *rendez-vous*, imàginante qu'es perque *jo no vull*. Tu, un home inteligent, deturarte en semblants futesas!

No preveus res, cap inconvenient; no reflexionas, no pensas que pot sobrevindre un entrebanch qualsevol, y t'enfadas quan això arriba perque creus que soch jo qui'n té la culpa. Això es absurd. Donat ben bé compte de lo qu'es *un cor amich*. Jo'l comprench d'un'altra manera que tu, sigui perque he suferit molt, o perque sé estimar.

Els que com nosaltres sòn *cinichs*—y entén bé lo que vol dir aquesta bella paraula—no han d'anar ab miraments, ni ab condicions, y molt menys encara ab exigencioas. En el nostre cas el *rendez-vous* es la cosa en que deuriam pensar menys: la felicitat seria encara més gran quan la ocasió arribés.

Potser no la comprens tu aquesta amistat a que'm refereixo; potser no la sabs veure aquesta afecció pura, tranquila, sens apassionaments. Tu no m'estimas pas ab amor, sinó ab interès; tu veus en mi quelcòm que't reporta un bé que necessitas, quelcòm que complàu els desitjos que tu sents...

Avans passavam molt temps sense véurens, ton humor era sempre'l mateix malgrat ton gran desitj de passar un moment junts; a l'hora en que som, quant més ens veyém, més voldrias qu'això fos, y si jo refuso t'enfadas. ¿Es just això? ¿No comprens que no tot va sempre tal com un voldria?

Fa un mes que no'ns veyém, y tu tan indiferent com si res de comú hi hagués hagut entre nosaltres. Qu'ets crudel, amich meu! ¿Còm pot ésser que t'hagis decidit a acabar ab

mi per una futilitat com aquesta? Vaja, això no es més qu'*enfantillage*, no pot ésser altra-ment. Tu mateix m'ho has confessat moltes vegades, y fins a voltas m'has demanat que't perdonés la teva lleugeresa. Si que te la per-dono, y't perdono de bon grat perque co-nech el teu caràcter, perque sé que m'esti-mas... Però ¿no't sembla, amich meu, que's déu perdonar als altres quan un mateix creu ésser digne de perdó?

XAVIER DE ZENGOTITA

TEATRES

EL DRAGÓN DE FUEGO. — MADAME FLIRT

Per exemple: *Los sobrinos del capitán Grant*, en el seu genre es una obra qu'està bé, que distrèu, que fa riure, que fins interessa y que demostra ingeni y certa cultura. És una obra d'espectacle pera entretenir. *El dragón de fuego* pertany a aqueix genre, encara que l'autor, en Jacinto Benavente, se cregui que no: ell s'ha pensat fer una obra simbòlica, filosòfica, transcendental.

No s'espantin els lectors: en Benavente ha volgut portar a las taulas *nada menos* que a la *pérfida Albión*, y ha volgut satirisar el seus sistemes de colonisació (1) posant en ridicul, ademés d'aqueixos sistemes, (2) al clero — protestant, ey! — als militars y als comer-ciants d'aquell pais (3).

Resultat: que com en Benavente sols co-neix — ab *El dragón de fuego* ho demostra — la Índia, qu'ell ne diu Nirvan, la Inglate-rra qu'ell ne diu Sinlandia, y els habitants y costums d'aquella, y els estaments d'aquesta, per lo que'n diuhen o n'han dit els periodis-tas espanyols, y hem quedat que aquests són uns ignorants, es clar qu'en Benavente fa gala en sa última obra de la més *crasa ig-norancia*.

Li ha sortit, tot just, l'argument d'una sar-suela. Y com que Deu — no parlo aquí dels deus del Nirvan, sinó del Deu seu — no li ha concedit l'enginy ni la imaginació necessaris pera fer un bon argument de sarsuela, y per altra part ell s'ha empenyat en fer una obra seria, que no fes riure, fins com a argument de sarsuela resulta detestable.

Tot això podria demostrarho analisant

(1) Recomano a n'en Benavente, entre altres, el lli-bre següent: *Maldonado Macanaz: Principios generales del arte de la colonización. Madrid, Tello. 1875.* Ab ell sol se podrà convence de que, en mitj de tot, els siste-mas de colonisació inglesos són els millors.

(2) Ab l'espanyol (no més n'hi ha que un) no s'hi hauria atrevit.

(3) Ab el clero, els militars y els comerciants es-panyols tampoch s'hi hauria atrevit.

l'obra, però no ho faré perque resultaria tan pesat com l'obra mateixa. N'hi ha prou ab notar un fet, qu'es el següent: A pesar de que, segons diuhen, els senyors Guerrero-Mendoza s'han gastat déu o dotze mil duros en trajos y decoracions — lo qual es molt possible puig uns y otras són d'una riquesa incomparable, els trajos sobre tot, — el públich, tot el públich sense distinció, s'aburri sobiranament la nit del estreno. Y això que, com ja es sabut, el públich de la Guerrero, el públich de moda de la Guerrero, es el públich més insubstancial en art que hi ha a Barcelona: públich de cintas y llassets, que mira y no escolta, qu'aplaudeix ab las puntas dels dits y no sab xiular. Qui sab xiular *no es bien nacido*. Donchs bé: figurinse si's deuria aburrir, l'altra nit, que ni las cintas y llassets, ni els llampants y fastuosos unifor-mes dels actors, ni las ricas joyas de la Ma-ria, ni las sedas ni las glassas, ni las armas ni el decorat, ni els demés accessoris, tot tan rich y enlluernador, va servir de res. No xiularen, això no, que de xiular no'n sa-ben, però *sisearon* un xich ab la punteta de la llengua. Fou un verdader desastre.

Y ab això estaria dit tot, si l'espectacle del divendres passat no sugeris consideracions ben trístas pera l'art escènich castellà. Evi-dentment, no'n deuhen tenir d'autors dramá-tichs quan dugas personas de talent — no dich dos actors de talent, dich dugas perso-nas — com són la Maria y en Fernando, acceptan una obra aixís, y pera ferla empas-sar s'hi gastan milers de duros.

Afortunadament pera ells, el públich que va al seu teatre no es tan *entero* com el que va als *toros*, o per lo menys no es tan aficio-nat. Si ho fos, s'hauria repetit l'espectacle que va donarse dias enrera a la *Plaza de To-ros*, y hauriam vist al selecte públich de palcos y butacas invadir la escena exigint *otro toro*, un'altra comedia, perque aquella no era *de recibo*. Y hauriam vist suspendres la funció, y ens en hauriam anat tots junts — jo també hi hauria anat — a veure al governa-dor interi, al simpàtich senyor Espinós, y li hauriam dit: « Senyor governador: ens fa l'efecte de que'ns hagin robat els quartos; es necessari que imposi multas y deixi cessants als veterinaris de la companyia per haver acceptat un *toro* que no era *de recibo*; y en fi, es necessari que, quan menys, ens *refrendin* la butaca pera poder assistir de franch a una *novillada* qualsevol, una *novillada* dels Quin-tero o del mateix Benavente, per exemple.»

¿Què hauria fet el simpàtich senyor Espi-nós, en aquest cas? Perque s'ha de tenir en compte que si la companyia Guerrero-Mendoza es una companyia aristocràtica — y segons diuhen el simpàtich senyor Espinós *se pirra por la aristocracia*, — també entre'l públich n'hi havia de marquesos y comtes y gent fina. A mi, sols al pensar en el conflicte en que hau-

riam posat al governador interí, se'm gela la sang. No ho sè pas lo qu'hauria fet ell. Qui crech qu'ho sab es l'Urrecha. Qu'ho digui l'Urrecha.

La companyia de la Pino, mès ben dit, en Tirso Escudero qu'es qui en realitat la manega, no ha estat pas afortunat al triar, pera traduir o adaptar a la escena castellana, *Madame Flirt*. Tantas com n'hi ha d'obras còmicas o dramàtiques francesas que són veraderas obras d'art! Sembla qu'escolleixin expressament las mès carrinlonas.

A pesar de qu'estich convensut de qu'en Félix González Llana, qu'es l'adaptador de *Madame Flirt*, ho ha fet molt malament, y de que'ls actors de la companyia donan a l'obra una interpretació equivocadissima — especialment els senyors García Ortega, Tallavi, la Bremón y fins la mateixa Pino — puig ho fan ab un to massa elevat y massa serio tractantse d'una comedia lleugera, y a més no li donan aquella vivesa y *entrainement* que requereix pera que'l públich no's cansi; a pesar de tot això, crech que *Madame Flirt* es una comedia massa carrinlona pera emocionar, y massa pesada pera distreure.

El públich, el dia del estrenó al Eldorado, se la escoltà fredament, somrihent de tant en tant, al trencar un *chiste* intencionat la monotonia d'una acció convencionalissima.

Se comprèn que'ls empresaris madrilenys se cansin de representar obras dolentas d'autors espanyols moderns; però lo que no's comprèn es que, al acudir al teatre estranger, trihin lo pitjor.

EMILI TINTORER

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

LA REVOLUCIÓN DE JULIO. (*Episodios Nacionales, cuarta serie*). Benito Pérez Galdós.

Es dels tomos d'*Episodios Nacionales* que mès ens han agradat. En tot el llibre s'hi veu la mà del mestre, l'esperit d'en Galdós. La figura del protagonista viu y sent, com es lògich que visqui y senti l'home que ocupa una posició social com la seva y a qui la naturalesa concedi un criteri clarissim, una educació refinada y uns ideals progressius y generosos.

Maria Ignacia, la seva muller, ja no es la noya tímida y criada a l'antiga, tal com l'autor ens la presenta en *Las tormentas del 48*. El tracte y el talent del seu marit l'han anada *secularisant* y li han anat arrencant el vernis de la encarcerada filla de la rancia y *castiza* familia dels Empanán.

El cas de la *ex-petimetra* Virginia Socobio, fugint del seu marit y anantsen ab *Ley* y avenintse satisfeta a arrostrar una vida mi-

serable y semi-salvatge, es un xich inverosimil, però està admirablement descrit.

Però'l *clou* de l'obra, la pàgina mestra del llibre, es la descripció de la batalla de Vicalvaro. Aquella guerra casera, com la califica en Galdós, aquella lluyta de compares, aquella revolució feta per gent d'esperit *moderat*, aquell temor de *ferse mal* que tenian els generals de l'O'Donell y els del govern, la tranquil·litat y l'escepticisme ab que'ls paisans dels poblets dels voltants de Madrid apreciavan el *prudent combat*, la bullanga en els carrers de Madrid y la martingala del Programa de Manzanares ab que'ls prohoms del pronunciament varen revifar el foch de la revolució, qu'amenassava morir d'inanició; tot això, basta y sobra per'acreditar per milèsima volta la fama d'escriptor, d'observador y de crítich de que gosa en Pérez Galdós.

Qualitats qu'en *La Revolución de Julio* aprofita admirablement l'eximi mestre pera criticar els homes y la politica d'aquella agitada època en que comensaren a figurar homes e ideas que tots nosaltres hem aconseguit encara, influhint en la politica contemporanea. En una sola ocasió abusa en Galdós de son esperit crítich, y es en la *reventada* que fa al caràcter vanitos d'en Chateaubriand, *reventada* justa en el fons, però que tal vegada resulta un xich massa sanguanta y despietada.

En una paraula: la trama, el desenrotllo dels aconeximents que's descriuhen, es veritablement interessant en tot el transcurs del llibre; tant, que hi ha alguns episodis, com per exemple la degradació del regicida Merino, qu'es de lo millor qu'hem llegit d'en Galdós.

De manera que *La Revolución de Julio* es una obra recomanable per tots conceptes y que deu ésser llegida per tots els aymants de la bona literatura.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

EL LIBRO DE LAS TIERRAS VIRGENES, escrito por Rudyard Kipling, traducido por Ramón D. Perés. Ilustraciones de José Triadó.— 1904. Gustavo Gili, Editor. Barcelona.

Bon servey s'ha fet ab la traducció d'aquest llibre als espanyols que no coneixen o no solen llegir l'anglès. El nom del indi Kipling, popular a Anglaterra y també a França, hont tantas edicions s'han publicat ja de sas obras traduhidas al francès, es a Espanya quasi enterament desconegut, y ab *El libro de las tierras virgenes* (*The Jungle Book*) pot comensar sa vulgarisació. Creyèm que l'èxit d'en Kipling en el món llatí pot ésser, si no tan gran com l'obtingut entre'ls angle saxons, ben important de totes maneres. Kipling es un geni verge, que a una gran fantasia junta una gran originalitat.

L'argument de sas narracions sol desenrotllarse en las selvas de l'India, y sos personatges són bestias de tota mena; mes, aqueixas narracions o faulas, tancan una sátira social molt més punyenta que la de las faulas propiament dites, las quals, en sa majoria, semblan *qüentos blaus* si ab las obras de Kipling las comparèm avuy dia.

Kipling no es, de cap manera, un refinat. Sas narracions, en las que'ls infants hi troban delectació y els madurs una fonda intenció filosòfica, no tenen las bellas proporcions que s'observan en las de las literaturas grecò-llatinas. Són producte espontani d'un artista personalíssim, d'un cervell fort qu'exteriorisa sas idees sense passarlas pel alambi d'una auto-critica. Molts creuen que las obras de Kipling guanyarian en bellesa artistica si fossin menys abundants. Indubtablement, un dels defectes que poden imputarse a aqueix autor tan original, es el de produhir en tal excès, que ni temps se dona pera repassar sas obras. No hi ha en son estil la pastositat ni la poesia que sovint l'assumpto sembla reclamar. Un trevall de selecció o de depuració faria sas obras més agradables als ulls dels llatins, tan pagats de la forma potser perque en el fons no som tan sencers ni tan originals.

La traducció del senyor Perés ens sembla més que meritoria, si's tenen en compte las dificultats qu'ha d'oferir l'original, en certs passatges quasi intraduhible. Y això ho dihèm per referencias, puig tampoch coneixèm la llengua del autor.

Ignacio de Llorens y Gallard.—TOPOGRAFIA MÈDICA DE CALAF.—Barcelona. Imprenta Elzevieriana de Borràs y Mestres. 1904.

Aquest extens trevall, qu'en el darrer concurs de l'Academia de Medicina y Cirurgia de Barcelona valgué a son autor el titol de soci corresponent de la mateixa y medalla d'or, revela bastanta erudició. El doctor Llorens y Gallard demostra sos coneixements en aquesta completíssima monografia de Calaf, publicant en primer lloch la historia de dita vila, estenenentse després en instructivas explicacions sobre sas orografia e hidrografia, pressió de l'atmosfera, llum, electricitat, clima, productes de la terra, flora y fauna, etc. Hi afegeix ademés varias consideracions sobre'ls habitants, fent un bocet social de Calaf en un capítol especial, qu'en gran part es dedicat als Jochs Florals qu'en dita vila's celebraren l'any passat.

Són molt interessants els datos estadístich-demogràfichs que's troban en el volum, en el que hi figuran ademés dos planos, y varias excelents reproduccions d'edificis y llochs importants de Calaf, quals habitants deuen restar ben agrahts al doctor Llorens que tan bon servey fa a la població ab aytal llibre.

Aquest consta de prop de 300 pàginas, pulcrament impresas sobre paper superior. resultant una edició de bon gust.

Pascal. — PENSAMENTS. — Biblioteca Popular de «L'Avenç». Num. 23.

La Biblioteca Popular de «L'Avenç» acaba d'afegir a la llista de las importants obras estrangeras ja publicadas, aquesta collecció de *Pensaments* del gran pensador francès. Fins els esperits qu'en religió estiguin forsa distanciatos d'en Pascal, admiraran de segur la potent dialèctica d'aquell cervell privilegiat que, en els darrers anys de la vida del gran home, esmersà totas sas energias en una fervent lloansa de la religió cristiana. Precedeix als *Pensaments* un excelent pròleg d'en Manel de Montoliu, qui excita a la joventut a afrontar sens espant els negres pessimismes d'aquell terrible y sublim enemich de la vida, segur de que la mateixa joventut, allisonada per tants mals y tantas negrors, sabrà fixar sobre'l món decrepít que'ns pinta en Pascal, las bases d'un nou món en que'ls ideals de vida puguin fer son fet, en una lliure acció purificadora.

LLUÍS VIA

CORRANDA (1)

Cantiret de vidre,
joguina d'amor,
una mà rosada
se'l endú a la font.
Caminal d'herbetas,
d'herbetas y flors...
canta la donzella
manyaga cansó.
Cantiret de vidre,
joguina d'amor,
la font que t'omplena
n'es ditxosa font.

la mà que t'hi porta
quin brandar més dolts,
n'apar una rosa
que l'ayre la mou...
Cantiret de vidre,
joguina d'amor,
de lluny ja la ovira
festós aymador;
els ulls ja li brillan,
un salt li fa'l cor,
ja'ls llabis li arbora
la sed de petons ..

(1) Posada en música per Narcisa Freixas.

NOVAS

En nostre número anterior no poguerem dar compte del *meeting* de propaganda catalanista celebrat a Figueras el 12 del actual, en el que hi parlaren els senyors Malagarri-ga de Figueras, Linares de Palafrugell, Bonhome de Sant Martí de Provencals, Cardelús d'Olot, Joan Vergés de Palafrugell en nom de nostra JOVENTUT, Tona de Barcelona, Roca de Barcelona, Folguera y Durán de Sabadell, y Martí Julià de Barcelona, qui resumi els discursos com a president del *meeting* y de la *Unió Catalanista*.

El teatre estava completament ple, lo que prova qu'entre'l poble figuerench té'l Catalanisme forsa adeptes; però no hi faltaren elements jacobins e ignorants que demostraren sa poca cultura y sa intolerancia assintint al acte ab l'únic propòsit d'interrompre als oradors y moure escàndol. Eran del remat dels Salmerón, dels Lerroux y dels Vallés y Ribot: inconscients que's diuhen federals y autonomistas tot combatent als que no pensan com ells, o millor dit, als que pensan per compte propi. Per sòrt sos migrants propòsits no'ls reeixiren, a pesar dels esforços del diputat senyor Bofill que tant havia treballat dias avans pera fer fracassar el *meeting*, fent repartir al efecte profusament una fulla impresa.

Al ocuparsen *La Renaixensa* en son darrer número, fa las següents atinadas consideracions:

En el *meeting* que celebrà la *Unió Catalanista* a Figueras, alguns republicans donaren probas d'una intolerancia tan exagerada, que hoy arribà a las fitas de la grosseria. Y tot perque se'ls demostrà com dos y sis fan vuyt. que l'ésser federal y tenir per quefe al Santón de las *cuatro unidades* es un contrasentit que no té explicació racional.

Res, que'l *ciudadano Nerón* de *La Marsellesa* queda petit com un pèsol al costat d'alguns baladriers figuerenchs que's pensan ésser republicans

—¿Quína es la República que volèu: la d'en Salmerón o la d'en Pi y Margall? — els hi preguntava en Tona als que l'interrompien en el *meeting* de Figueras. Y ells avans de contestar s'hi pensaren, y per últim se decidiren per lá d'en Pi. El moment de silenci que passà desde la pregunta a la resposta fou tot un poema demostratiu de que tenían las conviccions tan arreladas, qu'avans d'escullir dubtavan.

Si tornessin l'Abdón Terradas y en Joan Matas, no'ls coneixerían pas a alguns dels seus compatricis.

Nostra ciutat compta a la fi ab un establiment penitenciari digne de sa importancia. Ja'ls criminals o'ls infelissos a qui's passa baix el raser d'aquest nom, no haurán de permaneixe reclosos en llochs infectes com la presó del carrer d'Amalia; ja'ls presos estarán instalats com a personas, isolats els uns dels altres, sense que'l desgraciat se confongui ab el culpable, sense que la maldat dels uns contamina l'esperit dels demés.

La nova presó de Barcelona, no ben acabada encara, haurà costat, inclohenthi el valor del terreno, uns tres milions y mitj de pessetas, quantitat que resulta sumament mòdica tenint en compte las admirables condicions del edifici, y que parla molt alt en favor del bon zel y moralitat de la junta administrativa. En cambi, la presó model de Madrid, descomptant l'import del solar hont s'aixeca, ha costat més de set milions de pessetas ab tot y que'l contractista pogué utilisar en sa construcció, y durant cinch anys, a més de mil penats. Ho dihèm ab orgull per la gent de nostra terra que saben fer millors obras ab menys diners, y coralment felicitèm a tots els que ab sos coneixements y son altruisme han contribuït a dotar a Barcelona d'aquesta millora que tant necessitava. Però, molt particularment, felicitèm de cor a nostre amic en Ramón Albó y Martí, a quina activitat y a quins especials coneixements se déu en part principalissima aquesta obra de justicia, d'amor y de cultura.

El passat dijous a la nit tingué lloch la inauguració del Ateneu Obrer Autonomista del districte segón.

En nom del Ateneu parlà'l senyor Tona, proclamant la superioritat de las teorías individualistas que tan fondas arrels tenen en el poble catalá.

Nostre company en Martínez y Serrià, en representació de JOVENTUT, explicà l'origen, la essencia y la finalitat del Catalanisme, fent una crida a tots els bons catalans pera que vinguin a engroixir els nostres rengles.

En Santiago Gubern, en nom de la *Unió Catalanista*, manifestà que aquesta, sens abdicar de cap de sos principis fonamentals, estaria sempre al costat de tots els elements nacionalistas de Catalunya, qu'ara més que may deuhen anar plegats, sense transgír en res ab aquells que volen mercadejar baix la capa dels ideals més nobles.

En delegació dels regidors catalanistas del districte parlà en Jaume Carner, proclamant la vitalitat del Catalanisme y anatematisant l'Estat centralisador que'ns domina, fent recalcar el menyspreu ab que las nacions europeas consideran als nostres governants.

Al terminar el brillant discurs d'en Carner, algú del públich demanà qu'enrahonés el regidor senyor Suñol que ocupava una butaca entre'ls espectadors y's vegé obligat a improvisar una bellissima peroració enal·lucinant las excelencias de la educació social dels pobles.

També a instancias del públich se vegé obligat a pujar a la tribuna nostre company en Trinitat Monegal, qui feu l'apologia del Catalanisme y, després de censurar l'obra dels compromisaris de Casp, se declarà fervent

partidari d'una Catalunya moderna y expansiva.

Finalisà tan entusiasta y profitosa vetllada ab un profund y eloqüent discurs del president senyor Lluhi y Rissech, qui comparà l'endarreriment que consúm als pobles unitaristas y centralistas ab l'abundor y el progrés que regnan en els pobles autonomistas com els Estats Units del Nort d'Amèrica.

Tant el discurs del president com els anteriors foren calorosament aplaudits pel nombrosissim públich qu'omplenava'l local.

Feya dias que no'ns trobavam bé; sentiam basqueig, dolor reumàtich, ens feyan mal els ulls de poll y patiam estranys somnis. Somniavam qu'eram condempnats a llegir perpetuament articles d'en Teodoro Baró, dramas d'en *Pitarra* y plàticas del *Malela Indulgencias*... Somnis horribles!

Y heusaqui que *el velo se rasga*, y apareix en tota sa horrible nuesa la causa dels nostres mals. Era un *solt*, ab el que son autor, (que no pot ésser altre que'l colossal *niño Carner*), las emprén desde la revista *Catalunya* contra'l poeta Apeles Mestres y contra JOVENTUT fentse *un'olla* (perdonin el vulgarisme) y dihent aquellas cosas tan estranyas que sols una cerebroti com la del assessi d'en Maeterlinck pot inventar.

Crèguins, Josepet: deixis de romansos y no's fiqui a fer l'home, que l'hora de ferlo encara no li es arribada. Déixila estar a JOVENTUT, que ja li ha cantat las veritats algunas vegadas y las hi tornarà a cantar sempre que convingui; y per l'Apeles Mestres no s'amohini, que vostè encara ha de menjar molts plats de monjetas tendras si ens vol deixar una obra com la del autor dels *Poemas d'amor*, las *Baladas* y altras.

Crèguins, Josepet: vostè degenera. Ens agradava més avans, quan confonia Skil ab Sòfocles y matava (que Deu li perdó!) a Maeterlinck, inventantli cosins de passada. Malhaurat! Còm ha perdut! Ara's torna xerrayrot, diu mal de tothòm ab termes que ni Barrabàs l'entendria, y's dedica al *chiste* trist, ab *gracejo* filosòfich y estirabots de criatura rebeca y endimoniada.

Torni, a fer versos, y fàssils ab la còmica gravetat que tant li escáu; torni a confondre las Illas Britànicas y a exhibirse al Ateneu, y no'ns fassi enfadar més, ni de passada disgusti al nostre comú amich senyor Vallés y Roderich, perque es capàs de retirar el premi qu'ha ofert pera'ls *Jochs Florals* de Moyà (de quals *Jochs* n'es vostè, com vostè mateix diu, *alt y expert mantenedor*), y allavors no podrà copsarlo n'Arthur Masriera (a) *Panillo*, a qui de dret li pertoca.

Ja veu si en podria fer de mal!

El distingit escriptor y poeta mallorqui en Gabriel Alomar donà'l passat dissapte al Ateneu una notable conferencia, última de la serie que'ls literats mallorquins han tingut a son càrrech en aquell centre. L'Alomar estudià las manifestacions humanas dintre las societats baix dos aspectes: el tradicional y l'individualista. Aquest lluyta sempre contra aquell, y encara que no s'ha d'oblidar que la tradició es un gran element de cultura, cal separar la tradició de la llum de la tradició de la fosca, y en el vincle espiritual que'ns uneix ab l'ahir, sols podèm sentirnos germans dels qui, vivint entre societats hostils, enarboraren l'estandart de la llum y donaren el crit de vida. Cal ésser *futuristas*. Els que somniem en un demà hermós tenim també nostra tradició, perque el *futurisme*, més que un sistema, es com una selecció actual y com una anticipada convivència ab las generacions qu'han de venir; es el presentiment y la precreencia de las fórmulas futuras. Digué que'l Catalanisme es fill de la revolució, que y al llibertar als individus plantejà'l problema del deslliurament de las nacionalitats. El Catalanisme no es un retorn ni un retrocés: primerament fou tradicionalista sols per'afirmar la nacionalitat de Catalunya, mes ara s'ha posat d'acort ab els temps, y si bé dintre d'ell hi caben desde l'autoritarisme més pur fins a l'anarquia, no mostra encara tots els matisos ultra-liberals que'ls esperits avensats portan en si. Avuy per avuy, es convenient y es pràctich que'l Catalanisme's mostri tal com el tenim, o sia com a protesta contra la organisió d'un Estat inepte pera la modernisió. Aquí s'estengué l'orador en varias consideracions pera afirmar que las ideas de patria y de nacionalitat són d'ahir, y qu'encara qu'avuy defensèm els sistemas nacionalistas, som supernacionals y aspirém a una nova encarnació de la idea de patria, adorant, més que a las tombas dels avis, a la munió desconeguda de fills nostres qu'eternisaràn nostra obra fentla evolucionar al través de las centurias. La tradició la hem de pendre com a base per'assentarhi l'arch de Sant Martí que ha de llensarse entre mitj dels núvols aixoplugant camps y vilas y seguint el germinal dels pobles a venir, eternament nous y eternament diversos.

Com se veu, en aqueixa serie de conferencias donadas pels mallorquins al Ateneu, n'hi ha hagudas de caràcter pràctich y de caràcter ideològich, com la darrera, que no deixa d'ésser pràctica també, puig ideas hi ha en ella que no van pas més endavant que las que s'han escrit diversas voltas en nostre periòdichs catalanistas, demostrantse aixis qu'en l'autonomisme, més qu'en cap altre sistema, hi caben els grans ideals de llibertat. Mes un poble qu'es sols idealista

no es pas avuy com avuy un poble ben civilisat, com ens ho tenen demostrat molts Estats llatins, y per aixó'l Catalanisme, tenint en compte més que la tradició la realitat social y política actual, fa obra de vida y llibertat apoyantse en la ciencia sociològica moderna, que diferencia als pobles segons llur naturalesa y combat la hegemonia dels falsos Estats. Aixís nosaltres, aspirant a civilitacions millors, fem nostra obra dintre la civilitació actual.

El president del Ateneu senyor Maragall, ab hermosas frases, remercià en nom de aquesta corporació a tots els literats mallorquins per lo bé qu'han respost a la crida que se'ls feu, donant a coneixe variats aspectes de la personalitat catalana en sas conferencias. Finalment abressà al senyor Alomar com a representant de tots els mallorquins qu'han disertat al Ateneu. Els senyors Alomar y Maragall foren forsa aplaudits.

Sembla que hi ha desitjos de que'ls nostres literats tornin l'obsequi y la visita als mallorquins, anant a donar a Palma una serie de conferencias sobre Catalanisme.

El Colegi de Sant Jordi celebrà'l passat diumenge al mati, en el teatre de las Arts, la festa de la distribució de premis als alumnes. Aquests cantaren en massa l'himne a Sant Jordi acompanyantlos la banda de la Casa de Caritat, de tan bella manera, que l'hagueren de repetir a instancias del nombrós públic qu'omplena'l teatre. Estrenaren també'ls alumnes, ab èxit, la comedia *Qui mal fa...* original del director senyor Flos y Calcat. Després el nen Frederich Flos representà'l monòleg *L'auca d'en Bertràn*, acabantse tan agradable festa ab la recitació de varias poesias y ab el discurs de gracias, escrit en vers pel senyor Paloma, el qual fou molt ben recitat pel nen Saltor y Madorell immediatament després d'haverse fet la repartició de premis als alumnes.

S'acabà l'acte ab el cant de *Els Segadors*, entonat per tots els alumnes y escoltat de peu dret per tota la concurrencia.

A propòsit del Colegi de Sant Jordi:

Ens ha estranyat no veure en la premsa diaria catalanista un comunicat que suposém que'l senyor en Ll. Lladó, mestre de Cervera, havia enviat pera sa inserció als periòdics, puig l'ha enviat al nostre. Dada sa extensió, y creyent que aquesta mena de comunicats es la premsa diaria qui deu publicarlos, no l'insertém, però no podém menys de fernes ressò de la protesta que conté, a fi de que'ls aludits en ella se'n enterin y puguin donarla per bona o rebatre'ls càrrechs que se'ls fan, si aquests són injustos.

El senyor Lladó's queixa d'ilegalitats comesas en el concurs d'Esctructura Catalana, Geografia e Historia de Catalunya celebrat el dia 12 del corrent en el Colegi de Sant Jordi prenenthi part alumnes de tres escolas: la esmentada de Sant Jordi (de noys), la de la Verge de Montserrat (de noyas), y la de Cervera (de noy y noyas). Diu que'l tribunal examinador estigué format pels directors de las dugas primeras, essentne excluhit el firmant, qu'ho es de la tercera. Diu que de las 500 pessetas donadas pel senyor Grau pera ésser repartidas ab tota legalitat, se'n adjudicaren 470 als alumnes y alumnas dels dos primers colegis, reservantse sols 30 pera'l de Cervera. Diu que'l primer premi concedit a un alumne del Colegi de Sant Jordi fou de 50 pessetas, mentres que'l primer premi que's concedi a un alumne de la Escola de Cervera fou sols de 25, y que una nena de Cervera d'onze anys d'edat rebé com a segón premi 5 pessetas, en tant que tota una senyora mestra que's presentà com a deixeble ne rebia en el mateix concepte 10, a pesar d'haver dit entre altres disbarats que'l primer afluent de la esquerra del Llobregat era'l Fresser. Explica varias ilegalitats y coaccions que diu que's cometeren al examinar als alumnes cerverins. Fa constar que'l senyor Flos acompanyava al mapa als seus alumnes, als qui en veu baixa explicava la situació de las comarcas quan no la sabian, y s'estén en varis altres detalls.

En el comunicat, qu'arribà a nostras mans quan ja havia sortit l'anterior número de JOVENTUT, el senyor Lladó invitava al director del Colegi de Sant Jordi senyor Flos a que'l proxim diumenge permetés presentar al teatre de las Arts, ahont se celebrà la festa del Colegi, al alumne cerveri Maginet Jener, segons ell injustament preterit en els esmentats exàmens, pera que, preguntantli el senyor Lladó devant de tothòm, pogués demostrar la injusticia qu'ab ell se va cometre.

Hem complert ab nostre dever com a catalanistas y com amants de la justicia fentnos ressò de las queixas del senyor Lladó en materia tan delicada. Ara no som nosaltres qui ha de posar en clar lo ocorregut, per més que desitjèm qu'aixís se fassi pel bon nom de la ensenyansa catalana.

El dilluns passat al mati va morir el conegut autonomista en Valenti Almirall.

Fou el finat un dels més caracterisats iniciadors del modern moviment catalanista. En sa joventut milità l'Almirall en el partit federalista, essent l'ànima d'aquell brillant estol de joves federals que iniciaren las sorollosas campanyas de *El Estado Catalán*, y un dels que, ansiant veure implantat practica-

ment el federalisme, no parà un instant fins que fou una realitat el cèlebre *Pacte de Tortosa*.

Mes, convenut de que'ls elements directors del federalisme s'apartaven dels ideals autonomistas de son programa, l'Almirall, qu'en aquest punt fou sempre intransigent, va separarse, ab molts de sos amichs, del partit federal, en el que fins allavors havia figurat en primera linia. A aquesta dissidència fou deguda la fundació del «Centre Català» y del *Diari Català*, que foren iniciadors de nostre gran desvetllament catalanista.

Sas célebres polèmicas ab en Núñez de Arce en defensa del Catalanisme, la part activíssima que va pendre en la redacció del *Memorial* que las forsas vivas de Barcelona endressaren al rey don Alfons XII en 1885, la presidència dels Jochs Florals, que ocupà en 1886, la seva popularíssima obra *Lo Catalanisme*, y el magistral y patriòtic discurs que llegí en 1896 al ésser nombrat president del Ateneu Barcelonès, bastan y sobran pera demostrar que la vida de l'Almirall fou consagrada a la propaganda dels ideals autonomistas y al renaixement de la patria catalana, per quina llibertat va lluytar mentres son organisme tingué forsas y... mentres sa clara intel·ligència rahonà ab serenitat.

Descansi en pau l'eminent patrici català. La *Unió Catalanista* prengué'l bon acort de recomanar a tots sos adherits l'assistència al seu enterro que resultà una grau manifestació de dol.

Un tafaner, un *anonim*, qu'es lo menys que's pot dir a qui no dóna'l nom, y a qui un dia varem dir tonto, ens pregunta com es que no hem *orientat a la opinió* donant la nostra *idem* sobre l'acort del Ajuntament negantse a subvencionar la professó de Corpus.

Ha sigut per varias rahons.

En primer lloch, no la hem donada perque tenim entès qu'en aqueix assumpto hi ha certas interioritats que cal coneixe de ben a la vora pera poder tractarlo degudament y censurar als qu'ho mereixin, sian o no regionalistas, puig ens agrada dir a tothòm la veritat.

En segon lloch, perque nostra opinió sobre semblants qüestions es ben coneguda.

En tercer lloch, perque no la hem d'imposar a ningú, més que més tenint nostres lectors opinions propias, al revés del senyor que'ns escriu y que, ab tot y ésser un llum, necessita que l'illumini.

Y en quart y darrer lloch, perque al mateix comunicant potser li hauria semblat una espatxada la nostra opinió. Però ja que tant desitja conèxela, li dirèm:

Nosaltres no hi estèm per professons, y

además som enemichs de que's subvencioní cap acte religiós ab fondos del comú. Però, per altra part, creyem que la professó devia ferse sols en un cas: en el de que nostre comunicant se prestés a servir de tabernacle.

Llegim:

Los elogios que la prensa de la corte ha consagrado á Borrás no han sido para nosotros un descubrimiento: han sido una confirmación más ó menos calurosa de lo que ya nosotros habíamos pensado y habíamos dicho.

De este triunfo del notable actor y de su compañía nos hemos de felicitar los catalanes.... De ello nos felicitamos todos, menos aquéllos que por odio al «tirano» restan ya méritos al actor y á las obras representadas; para aquéllos que ante el fracaso de Borrás y del teatro catalán en Madrid se habrían lanzado airados contra la prensa madrileña.

Això no ho déu haver redactat cap *periodista catalán*: això ho deuen haver redactat la Inconsciència, la Ignorancia y el Servilisme *en persona*.

Nosaltres a n'en Borrás sempre l'haviam alabat per lo que valia; y sempre també l'haviam censurat quan donava probas de mal gust o... quan ho feya malament. No se'ns ha confirmat, donchs, lo que no hem pensat ni dit may d'ell, això es, que sia tota una eminenca, ni molt menys un altre Zacconi. En aquest sentit no hem fet el jòch a ningú.

Respecte a las obras representadas ¿qu'hem de dir que no hagim dit? ¿Que *Terra baixa* y *Mar y cel* y *Maria Rosa* són obras molt hermosas? Donchs ara a Madrid han descubert que las dugas darreras no ho són? ¿Que *L'alegria que passa* es la millor y més ingenua obra d'en Rusiñol? Donch els critichs de Madrid no ho entenen pas aixis. ¿Que *El Mistich* no's agrada perque l'autor se recorda menos del art que dels aplausos del públich? Això ja's va dir en aquestas planas al estrenarse l'obra a Barcelona. Com s'ha dit ara que si a la cort no s'ha representat *L'Heroe*, ha sigut per la mateixa rahó: la del aplauso. De manera que una mateixa rahó'l va fer representar a Barcelona y ha impedit que's representés a Madrid. Nosaltres hauriam volgut que'l representessin allà, encara que un altre dia haguessin donat *Els Jochs Florals de Canprosa*, perque trobèrem molt bé qu'en aquesta obra pretengui ridiculisar en Rusiñol lo que verdaderament es ridicul, sense qu'això vulgui dir que l'obra artisticament estigui bé, perque no ho està. Si a nostre judici ho estès, li alabariam com n'hi hem alabadas d'altras.

Aconsellèm a n'en Borrás que no se'ls cregui a aqueixos *catalanes* que li diuen *eminente* en castellà. Sempre val més que sian ells y no'ls catalanistas qui posi en ridicul l'art de la terra. Cregui a qui li vol bé, y si may torna a sortir de Catalunya, no vagi ab certas collas que semblan voler monopolisar

cosas molt respectables y que falsifican el tremp català. Y ja veurà com no'l criticarem.

Però la veritat es que ni a n'en Borràs ni a n'en Rusiñol hem de dárlos hi cap consell. Ara ray que ja'ls defensa'l *Maleta Indulgencias!*

No més els faltava això.

En nostres benivolguts confreres *Llevor*, de Sant Feliu de Guixols, y *Germinal*, de Sabadell, hi hem llegit quelcòm que resulta bastant cohent pera certs federals catalans, y particularment pera'ls del Consell Regional Federalista de Catalunya que no redacta en llengua catalana las circulars oficials y que transigeix ab els Vallès y comparsa.

Resulta cohent, però es veritat.

L'«Associació Wagneriana» celebrà'l 13 del corrent una sessió dedicada a Schumann, sessió qu'organisà'l mestre Granados ab el concurs de la senyora Vidal de Montoliu, la senyoreta Mercè, y els senyors M. de Montoliu, Frank Marshall y Huguet.

En Montoliu llegí un estudi referent a Schumann, executant després la senyora Vidal y els senyors Huguet y Granados el *Trio* (op. 63) pera piano, violi y violoncel; en Granados las *Escenas d'Infants*; la senyoreta Mercè cinch *lieder*, y el senyor Marshall una *Novellette* y un *Allegro*, obras totas ellas del gran Schumann. La vetllada fou un gran èxit pera tots els que hi prengueren part.

Com a resultat de la promesa feta per en Maura quan visità Barcelona acompanyant al rey, s'ha promulgat un real decret autorisant l'us de qualsevol dels idiomas o dialectes parlats a Espanya, en las conferencias telefòniques y en els telefonemas y telègramas privats interiors, sempre qu'en alguna de las estacions comunicants hi hagi personal capàs de compendre'l llenguatge empleat, ab el ben entès de que la direcció general ja cuydarà de que no falti dit personal en las estacions en que sia d'esperar el freqüent empleu de llenguatges no oficials. El llenguatge oficial del Estat deurà usar-se en la correspondencia que no sia privada y en las comunicacions oficials sobre assumptos administratius, governatius y judicials; com també deurà usar-se en las linias d'empresas ferroviarias que no utilisin el sistema telegràfic Morse.

Bien, senyor Maura, *bien*.

De reconeixre y en part sancionar un dret, a usurparlo miserablement, hi ha un xich de diferencia: ¿veritat, senyors Romanones, Dato y demás *inconsultils* de secà? No som sistemàtics: la rahó a un moro. Ara ja veurém si el nou decret, posat a la práctica, s

tomarà aygua de borratxas. Que tampoch ens vindria de nou.

Fins aquí s'ha lograt quelcòm de just, ja que no tota la justicia, ni de bon tros, a que tenim dret y que l'Estat espanyol no vol o no sab reconeixre.

Y ja ho veu en Romanones, ja ho veuen tots els lliberals coixos com ell del enteniment, més que de las camas: ni ha trontollat l'Estat, *ni han temblado las esferas*. Ells si que trontollaràn de debò'l dia en que'l seu regim antiliberal y unitarista, el vell regim de la Espanya morta, se'n vagi en orris mercès als nostres esforços. Perque'ns hi esforçarém sense descans.

¿Y donchs, que no li diuhen separatista a n'en Maura? Per cosas semblants ens ho han dit a nosaltres mil vegadas. Récòrdinse de qu'en Maura es de Mallorca y també'l parla'l nostre *dialecto*. Al cap y a la fi, en alguna cosa se li ha de coneixre que no es *hidalgo* y qu'ab tot y dirse conservador pensa més ample que molts *lliberals*. Y ara no's pensin que li volguém fer l'apologia, perque... hem perdut la fe, y fins a casa nostra hi ha qui ens tè per *ateyos* empredrehits.

Hem tingut ocasió de visitar el *Pabellón de Verano*, ahont hi funcionan els autòmats mecànichs del senyor Narbón, moderns putxinel·lis qu'apareixen de cos enter y's mouhen sobre la escena com a personatges reals, produhint en certas ocasions, y vistos a distancia, la ilusió de que's presencia una obra escènica desempenyada per actors de debò. L'*obra* que hi vegerem pecava de monòtona, y es sabut que a semblants espectacles, que deuen entrar pels ulls, els hi convenen *obras* d'aparato, y si pot ésser de magia millor. Aixís ho ha entès la empresa, que darrerament n'ha presentadas ab propietat y bon gust.

El centre catalanista «Gent Nova», de Badalona, ha publicat la convocatoria y cartell pera un certamen literari que's celebrarà'l 15 del vinent agost, dia de la festa major de dita ciutat, oferintse dotze premis. Els trevalls deuràn enviarse a nom del secretari del jurat, en el domicili social de «Gent Nova», (carrer d'en Lluch, 51, 53 y 55, Badalona), avans del 20 de juliol. Forman el jurat calificador els senyors Joan Maragall, president; Joseph M.ª Roca, vispresident; J. Massó y Torrens, Antoni Bori y Fontestà, Enrich X. Vidal y Valenciano, Victor Brosa y Sangerman, vocals; y Joseph M.ª Folch y Torres, secretari.

Altre certamen literari anuncia la «Lliga Regionalista» de Santa Coloma de Farnés,

el qual se celebrarà'l dia 24 del proxim setembre, en que s'escàu la festa major de dita vila. En el càrtell qu'hem rebut s'ofereixen vuyt premis. Els treballs deuràn ésser remesos al secretari de la «Lliga Regionalista» en Joseph M.ª Bofill (carrer del Beat Dalmau Moner, 1, Santa Coloma de Farnés), avans del 26 d'agost. Componen el jurat els senyors següents: Marti Genis y Aguilar, president; Joaquim Casas-Carbó, Bonaventura Bassegoda, Salvador Vilaregut, Ignaci Prim de Balle, Joseph M.ª Bofill y Galtés, vocals; Antòn Busquets y Punset, secretari.

També l'«Agrupació Catalanista» d'Olot anuncia son quinzè certamen literari, pera'l qual s'ofereixen dinou premis, devent enviar-se las composicions al secretari del jurat en Joan Boada (Plassa de Catalunya, 2, 2.^{on} Barcelona), avans del 15 d'agost vinent. El jurat calificador estarà compost pels senyors Francesch Cambó, president; Joan Pons y Massaveu, vispresident; mossén Salvador Bover, Claudi Planas y Font, Jaume Novellas de Molins, vocals; y Joan Boada, secretari. La celebració del certamen tindrà lloch durant las festas de la Verge de l'Eura, patrona d'Olot.

La guerra rus-japonesa segueix el seu curs sangnant y terrible. Després de la batalla del Yalu y de la perdua de vaixells japonesos vora Port-Arthur, els exèrcits del Mikado, a costa d'enormes baixas, sense comptar las petites accions de guerra, han vensut a las tropas russas en las tremendas batallas de Kin-Xu y Wan-Yang-Tien. La tàctica y el barbre heroisme dels japonesos han triomfat, fins ara, de la solidesa del soldat rus. El bloqueig de Port-Arthur va esdevenint de dia en dia més rigorós, y las tropas del general baró Stackelberg, destinadas a socorre la plassa sitiada, acaban de sufrir una terrible derrota, tenint baixas incalculables y havent de recular abandonant l'artilleria. Mes la guarnició de Port-Arthur, secundada pel foch dels vaixells de guerra de la badia, sab mantenir a ratlla al enemich. Per sa part la esquadra russa de Wladivostock, ab hàbils sortidas, destruheix aquests dias els transports japonesos carregats de mils homes que's perden en el fons del mar. S'apropan matansas horrorosas, indignas del segle xx. Què hi farèm!

Per altre cantó, com si al món no hi hagués prou maldecaps, la qüestió del Marroch s'embolica cada dia més, interveninhi... fins els Estats Units d'Amèrica. Espanya no hi intervé *per prudencia*, y aixis Fransa y Anglaterra tindran las mans deslligadas y faràn lo que voldrán.

Ademés els turchs las emprenen de nou ab els infelissos armenis, y el Tsar de todas las Russias apreta de valent contra'ls seus

súbdits que no s'entusiasman ab els èxits de l'Alexieff y d'en Kuropatkine.

¿Y els francesos? Els francesos badan.

Publicacions rebudas:

La galvanoplastia al alcance de todos, per Paul Laurencin, traduhit de la quinta edició francesa per Francisco Novellas. Els senyors Ribó y Marin, editors d'aquesta ciutat, han fet un verdader servey a las variadas industrias que tenen per base la galvanoplastia al publicar aquesta notable obra, prou coneguda dels intel·ligents en la materia pera que's fassi necessari cap elogi. La traducció del senyor Novellas resulta excelent. Forma un volum de 200 planas, ilustradas ab 35 grabats.

Quatre flors, poesias premiadas de Francesch Marull. Fascicle que conté varias composicions premiadas en certàmens celebrats a Sant Feliu de Guixols, Barcelona y Olot.

Catàleg 5 dels publicats per en Joan Baptista Batlle, propietari de la llibreria «L'Arxiu», d'aquesta ciutat.

Himne grec grec, lletra y música, publicat per la Junta del centre humoristich «Els grecs grecs», de Vilanova y Geltrú.

La dida del infant, cansó popular catalana, lletra y música, ab un dibuix d'en Moyà y notas folklòricas. Aquesta cansó es la xxxvi de las publicadas pel «Cançoner Popular», y's ven com totes a 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph 11, Barcelona.

O'Donnell, per B. Pérez Galdós. Hem rebut un exemplar d'aquesta nova obra del ilustre novelista, que forma'l tomo 35 de sos *Episodios Nacionales* y el cinquè de la quarta serie dels mateixos. Ne parlarem oportunament ab la extensió deguda. Preu, 2 pesetas.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

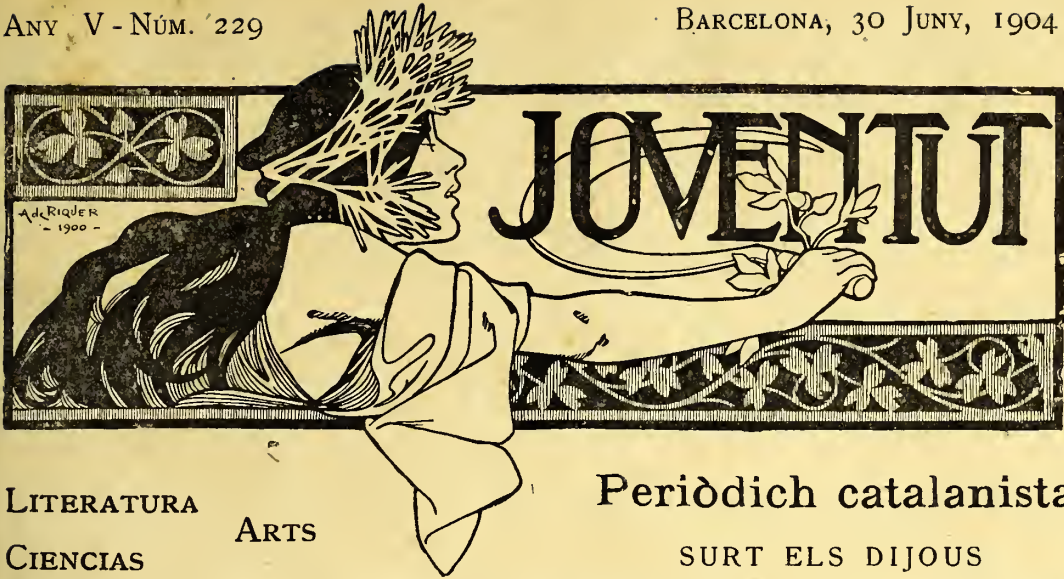
Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONES D'ESpanya:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Qüestions occitanas, per Joseph Aladern.—El Compromís de Casp, per Pere B. Tarragó.—Lletres a un amich, per A. Font y Laporte.—Visita d'amor, per Francesch Sitjà y Pineda.—En Valenti Almirall, per Pompeyus Gener.—No barrejem, per Pau Colomer.—«Spleen», per Octavi Pell Cuffi.—Teatres, per Emili Tintorer.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 6.
MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Pròleg: plech IV.—Retrat del autor.

QUESTIONS OCCITANAS

Al felibre Juli Ronjat, Batlle del Consistori.

Mon car amich: permeteume que amigablement, però també ab tota la claretat que requereix un assumpto tan important pera'ls destins de la nostra rassa, contesti als càrrechs que feu a mon article sobre'l *Cinquantenari del Felibrige*, publicat en el Suplement de JOVENTUT. Vos sôu persona autorisada; la vostra no es una opinió particular, sinó la mateixa veu del Consistori, quin cap es ara en Devoluy, y en Mistral la personalitat quasi sagrada que l'inspira. Millor, aixis escatirèm sobre terreno ferm y sabrèm qui

es el qui dèu declarar-se lleal y noblement ventsut.

Vostres reparos al meu article són de dugas menas ben distintas, que cal contestar separadament. Que'l *Capoulié* es nombrat per 3 anys en lloch de 4; que no més hi havia 3 Mantenensas y que aquestas las havèu suprimidas com òrguens del tot inútils y per consegüents perjudicials que resultavan; que no hi ha una Escola dins cada encontrada, sinó que aquellas se forman hont y com volen, sens ésser fetas ab un motllo uniforme y embarradas dins d'una regió delimitada per endevant, perque això seria del tot contrari al esperit d'autonomia qu'es la essencia del Felibrisme... etc. Tot això es de poca importancia quan no's tracta de treure consequéncias de la bona o dolenta organisació de la entitat. L'ultim extrèm encara podriam discutirlo: crech que las Escolas s'haurian de fer rigorosament per encontradas naturals, consideradas baix el punt de vista ètnich o lingüístich, això es, que la Escola Roergola, per exemple, cuydés de lo que pertoca als interessos lingüístichs o autonòmichs de la regió del Roergue, y no imitar als revolucionaris unitaristas francesos de la tan infructuosa Revolució, que pera *revolucionar* varen trabsalsar fins la mateixa naturalesa creant els actuals departaments artificials, tan artificials, que ja sabèu que hi ha departaments

formats per terras que la naturalesa havia assignat a tres regions diferents. Això no seria pas contra l'autonomia, molt al contrari: seria reconèixerla practicament.

Vos dol qu'haja assegurat que tots els periòdichs felibrenchs sian bilingües, y vos dihèu que se'n coneixen forsas que són purament provensals, sens un mot de *franchimand*, fòra dels anuncis. Cal reconeix que vostres comerciants no tenen prou virtut pera redactar els seus anuncis en sa propia parla. Me citèu algùn almanach y cinch periòdichs purament redactats en provensal, però com en tots ells els anuncis hi ocupan un bell lloch, y quasi tots són en francès, creguèu que fan un efecte ben diferent de nostres periòdichs catalans. M'alegro que sia aixís, tantdebó ho fossin tots, mes sento poder vos retreure'l mal exemple que acaba de donar *L'Idèio Provençalo* de Marsella, posant son titol en francès: *L'Idée Provençalo*, perque sos redactors se deuen creure qu'aixís vesteix més; y d'altres encara que portan d'ensà de sa aparició el titol en francès.

Assegurèu també que s'ha publicat més d'un libre provensal sense la traducció francesa enfront, y'm citèu els tres volums de *Lou Cant dóu Terraire*, d'en Rieu, els *Countes Provençau*, d'en Roumanille, pera nocitarmen més. Jo no vaig afirmar pas que no se'n publicuessin: solament vaig dir «qu'eran escassos els llibres provensals que's publicuessin sense la traducció francesa *drech-à-drech*», y'm sembla que vaig estar en lo just. Ara'l Concell Felibrench de Paris no es més que una Escola... Són erros de detall sens importancia, que ja tenia jo la convicció de que'ls havia de cometre forsosament. Recordarèu, bon amich, qu'en mon article feya constar que per una rara casualitat no podia precisar els detalls de la organisió del Felibrige. Jo hauria trobat tot això en els *Anuaris Felibrenchs* de l'Edmond Lefèvre, mes se va donar el cas que'ls tenia deixats a un amich, y aquest aquells dias se trobava a la capital de Bohemia, a Praga, hont els txechs celebravan també una festa nacionalista, tan nacionalista que tantdebó ho hagués resultat tant la de Font-Segunya. Aixís fou que vaig tenir de refiar-me de la memoria, y ja sabèm lo que li succeheix al qui se'n refia massa.

Tampoch se pot precisar bè sense tenir molt conegut el terrer, o en son defecte molts documents a mà, quina divisió cal fixar entre la llengua d'Occ y la d'Oïl; jo he dit el curs de la Loyra; vos dihèu que sas dugas ribas, en la part superior de sa vall, són terras de llengua d'Occ, y que fins a 150 o 200 kilòmetres són franch-provensals, venint després el francesos, car tot això era l'antiga Galia, y'm senyalèu els pobles per hont passa la ratlla divisoria. Es la primera vegada que puch obtenir detalls segurs d'aquesta divisió, y un altre dia os molestarè, si no os sab greu, sobre aquesta materia per'acabar un estudi qu'estich fent sobre la extensió y diferenciacions de la nostra rassa.

Passèm ja a lo més important, a lo fonamental. Dihèu vos: «Còm podèu escriure: el gran erro d'en Mistral y dels demès felibres, etc.»... Ho puch escriure perque aixís ho sento fermament. ¿Creyèu vos que la llengua d'en Mistral y la dels demès felibres es la llengua provensal pura? No, la vostra llengua es molt més enterbolida per la influència francesa que la nostra per la castellana; encara fa més sigles que la sofreix, y la sofreix ab major intensitat. Teniu a Paris dos grans enemichs de la vostra llengua: el ministre de la Instrucció Pública y el ministre de la Guerra ab son servey obligatori. Havèu tingut la *desgracia* de que vos han instruhit massa, no per havervos instruhit sinó perque aquesta instrucció se vos ha donat ab una llengua forastera. Nosaltres hem sufert aquest mal en molt menor grau, car els incults d'enllà del Ebre poch se'n cuydan d'aquestas cosas.

Sis o set sigles d'influència francesa han bastat pera esborrar els principals trets del vostre llenguatge, y ab aquest llenguatge abastardit heu escrit las obras de la vostra Renaixensa. Vosaltres teniau la obligació, si no d'anar a beure a la font pura, al menys d'anar aclarint de poch en poch l'aygua tèrbola de la vostra llengua, com anèm fent de cada dia més els catalans. Nosaltres no'ns en preocupèm de si el poble'ns comprèn o no'ns comprèn. Dèu anys enrerà'l poble deya que no llegia'l català perque no'l comprenia, y això que s'escrivia un català quasibilingüe, y avuy molta part del poble llegeix ja un català espurgat, depurat, qu'alashoras li hau-

ria semblat una llengua estrangera. Si la nostra tasca persisteix, d'aquí un sigle'ls catalans tornaran a estar en complerta possessió de la seva llengua.

No hi vol dir res que la llengua d'en Mistral estigui consagrada per 500 anys de vida. Són 500 anys de camí que'ns cal desfer, una marrada de cinch sigles qu'ha fet la nostra rassa en son avensament cap al seu destí. La vostra llengua es la nostra. Suposèm totas las terras de llengua d'Oc com un gran estany d'aygua pura y transparenta (sigles x a xiv): ve una forsa superior y parteix l'estany (frontera pirinenca); al estany provensal hi desemboca un gran riu d'aygua roja (influencia francesa) y al estany català un altre d'aygua negra (influencia castellana). Donchs bè: de quins colors tan diferents no esdevindràn al cap de tants de sigles aquellas ayguas avans tan puras y transparentas! La nostra tasca, donchs, ara, es d'espolsar las ayguas brutas que'ns han fet tan diferents. Això no vol dir qu'hajam de tornar al llenguatge del temps dels trovadors, no, però si que vosaltres havèu de desfervos del francès y nosaltres del castellà que'ns desnaturalisan, y, cregueume, vindrèm a trobarnos en un punt més aprop que no'ns pensèm.

El mal es que aquesta tasca tan bella y convenient pera tots no vos agradi, quan hi ha a Occitania escriptors de gran talent que l'han iniciada. Dihèu qu'en Mistral hauria perdut el temps y l'ingeni escrivint versos de la Edat Mitja, y recriminèu al Antonin Perbosc y a n'en Pròsper Estien perque fan semblant tasca escrivint ab un arcaïsme qu'es tot al contra de la lley de la vida y de la evolució. Anèu molt errat, amich Ronjat. Ells han trobat el camí de vida y vosaltres seguïu sota'l jou el camí de la vostra confusió o morfonisació ab la Fransa. Vosaltres serèu francesos, si no trenquèu a temps de camí, com nosaltres hauriam sigut castellans. En Perbosc ha definit admirablement l'estat actual del seu idioma:

Lo Parlar trobairesc
ara, es com una vinha
que lo cuzon orresc
rozega en son bel cresc...
Occitans, quand voldrèm,
d'una ardor pro corala
quand nos arborarèm,
moisenas culirèm
a la Vinha reirala.

¿Què hi fa qu'això sia arcaich? Això es bell, es noble, es nostre, es pur, y el poeta podrà morir satisfet d'haver llensat el jou del dominador. Es tot un occità. ¿Y què'm dirèu del benemèrit canonge Joseph Roux, qu'ha iniciat aquesta tendència en sa *Grammaire Lemousine* y sa *Chanson Lemousina*, y d'en Ramòn Laborda en son *Lexique Lemousin*, y del vostre excelent poeta en Lluís Junel, que tots tiran cap a cercar el bon camí? Imiteulos, cregueume, imiteulos.

Dihèu que al primer Consistori que celebrarèu nombrarèu a n'en Maragall soci del Felibrige. Se vos agrahirà de cor, mes no n'hi ha prou d'això: caldria fer una Lliga de tots els pobles de la nostra rassa pera lluytar ab las dugas centralisacions que conspiran contra la nostra personalitat, però no una lluyta platònica com la vostra, sinó com la qu'anèm desenrotllant nosaltres. Ja sabèu qu'haviam anat junts y varem trencar per aquest mateix motiu. Nosaltres no podèm acceptar allò d'en Mistral de que «una dama tan distingida com la Provensa no podia casarse més que ab un cavaller tan noble y galàn com el francès», y pobres de vosaltres si continuèu estant satisfets del vostre maridatge, d'aqueix marit que es l'anulació de la vostra personalitat.

Tot això no ho dich de segona mà, no són pas impressions rebudas desde Paris, sinó sortidas del cor de la mateixa Provensa. Heusaquí, pera final, alguns fragments d'una carta escrita per una persona intel·ligent que viu en una vila ben aprop de la d'en Mistral, y això'ns provarà la poca virtualitat de la vostra obra, mentres no vos espolsèu el francesisme de sobre.

... Ce que vous croyez être la matinée d'un beau jour, n'est que le déclin d'une lumière artificielle, et avec le Cinquantenaire, Mistral a célébré les funérailles du Felibrige et de la langue d'Oc du Midi de la France... 90 provençaux sur 100 sont incapables de lire *Mireille* dans l'original... Pas d'illusions possibles, le Provençal se meurt, la langue d'Oc s'éteint. Mistral et ses amis ont perdu leur temps... Dans vingt ans vous ne tronvrez plus en Arles une fille en còstume arlésien et vous n'entendrez plus de Nice à Bordeaux, de Banyuls à Poitiers, un seul mot de langue d'oc. Mistral aurait mieux fait de se fixer à Barcelone ou en Catalogne et de participer au mouvement littéraire catalan, il serait sûr de passer à la postérité. Vous autres catalans, vôtre Renaissance n'est pas seulement livresque, elle est populaire; si le paysan ne vous lit pas encore, vous écrivez sa langue et une centralisation égalitaire et par suite tyrannique ne l'obligera pas avec une force irrésistible, avec des manœuvres persécutrices, a ensei-

gner a ses enfants une langue étrangère... Vous marchez, vous pouvez vous défendre et même porter des coups terribles; vous commencez une nouvelle journée qui se promet plus longue et plus magnifique que la première; ah! que Mistral doit vous envier! chez vous la vie qui s'épanouit partout! les ombres, le froid, le silence du cimetière qui descendent sur tout ce qui fut son amour et le seul objet de son génie! Je souhaite qu'il conserve encore une illusion, hélas! la vérité est trop claire, trop évidente; il peut pleurer sur sa patrie qui disparaît à jamais.»

Ja ho veyèu, amich Ronjat: es qüestió de vida o mort.

JOSEPH ALADERN

EL COMPROMÍS DE CASP

Han transcorregut 492 anys desd'aquell dia en que la decisió d'un tribunal obsessiонат condemnà a nostra patria a sufrir el jou d'una nació despòtica.

Tots els historiadres han parlat d'aquell fet, però ben pocs l'han judicat com se deu.

En 28 de juny de 1412 se notificà públicament que la corona d'Aragó passava a la testa d'un príncep castellà; y de tal data pren origen l'actual moviment de nostras reivindicacions. Al cümplirse l'aniversari d'aquell fet històrich, siam permès dirne quelcòm, advertint que d'aytal fet no me'n òcupo tant per lo que té de dinàstich com per lo que té d'insultant pera las aspiracions dels catalans d'aquella época.

Després de la mort del rey Martí I l'Humà (1410) sense successió directa puig son ùnich fill havia mort primer, se pensà tot seguit en donar hereu a la corona.

Dificil era precisar a qui pertanyia més aquesta, donchs eran molts els que's creyan ab dret a ella y tots portavan en favor seu una rahó o altra, ab més o menys fonament.

Avans d'esplanarlas totas, cal advertir qu'en Pere IV, rey d'Aragó, tingué quatre fills, que foren: Joan I, que'l succehi en el trono; Martí I, que succehi a Joan per haver mort sense fills; na Leonòr, y na Isabel, que no regnaren, però que serviren l'una per alegar els drets de son fill al trono, y l'altra pera pretendrel ella mateixa.

Els drets de cada pretenent eran els següents:

En Joan, duch de Calabria, nét de Joan I y per lo tant renét de Pere IV.

En Fadrich, comte de Lluna, nét de Martí I y per consegüent renét de Pere IV.

En Jaume, comte d'Urgell, marit de na Isabel y nét d'un germà de Pere IV.

Na Isabel, germana de Martí I.

En Ferràn, príncep de Castella, fill de na Leonor, o sia nét de Pere IV.

N'Alfons, duch de Gandia, cosí de Pere IV.

N'Alfons, duch de Gandia, fill del anterior,

que assumí las pretensions del seu pare, després de mort aquest.

Y en Joan, comte de Prades, oncle del esmentat darrerament, que al morir son germà cregué que las pretensions d'aquest podia alegarlas ell en comptes de ferho'l seu nebot.

La situació política d'Aragó empitjorava per moments. Els pretenents, cada dia més ambiciosos, no reparavan en valdres de tots els medis pera lograr llur triomf, y era necessari, urgent, que'l poble prengüés una seria determinació.

Prou s'havia reunit l'assemblea dels tres brassos a Barcelona pera donar la corona a qui més de dret pertanyés, segons frase del rey Martí: mes las continuas dissensions dels bandos qu'arreu s'agitaren, impossibilitaren la gestió de dita assemblea, resolentse al ultim que un jurat compost de nou personas de reconeguda valua, de las quals cada tres havian d'ésser representants d'una de las tres nacionalitats d'aquell Estat, se reunis al castell de Casp, y alli, després d'haver sentit als embaixadors de cada pretenent, emetés ab tota imparcialitat la sentència qu'havia de solucionar el conflicte.

Els elets, després d'algunas dilacions, foren els següents: en representació de Catalunya, en Pere Lagarriga, en Guillèm de Vallseca y en Bernat de Gualbes; en representació d'Aragó, en Domingo Ram, en Francesch d'Aranda y en Berenguer de Bardagi; y en representació de Valencia, en Bonifaci Ferrer, en Vicens Ferrer y en Genís Rabassa: aquest substituhit a última hora per en Pere Beltrán.

En dit castell els nou jutges reberen als embaixadors, escoltaren las rahons donadas per cada un d'ells, y després se tancaren pera deliberar. Y's diu qu'alli dintre, quan encara no s'havia passat a votació, exclamà un dia fra Vicens Ferrer: «Mirèu de no entretindreus en acordar la sentència, que la justícia dona'l dret al infant Ferràn y això y no altra cosa's farà, perque de lo alt procedeix y no de la terra.»

Cada jutge tenia'l seu grau, que moralment li donava més o menys autoritat o preferencia; però fra Vicens Ferrer, ab tot y tenir el grau vuytè, procurà avans que ningú fer pressió, en comptes d'esperar son torn y fer valdre llavors son vot, com els altres. Y aixis s'imposà avans que aquests y va emetre son vot dibent «qu'en Deu y en conciencia declarava que la corona d'Aragó pertanyia de dret al infant Ferràn, com a net de Pere IV y nebot del ultim rey en Martí, y per consequència'l més immediat parènt d'aquest monarca.»

Es per demés fer consideracions sobre l'efecte qu'havia de produhir en aquella época, extremament catòlica, una opinió d'aquell monjo a qui molts tenian per sant; y per això no es estrany que'ls vots de al

seva banda arribessin a sis, nombre suficient, segons previ acort, pera dictaminar.

¿Obraren ab justícia aquells jutges que concediren la corona d'Aragó al infant de Castella? Resoltament pot contestarse que no, y pera probarho examinarèm els drets de cada pretenent a la corona.

Dels vuyt pretenents podèm per de prompte descomptar al duch de Calabria, al jove duch de Gandia y al comte de Prades, per lo dèbil de llur dret, al vell duch de Gandia per haver mort alashoras, y a na Isabel per haver transferit son dret a son marit el comte d'Urgell. Quedan, donchs, en Jaume d'Urgell, en Ferrán de Castella, y en Fadrich comte de Lluna.

Si la justícia hagués imperat en aquella sentència, decididament hauria sigut favorable a n'en Fadrich, perque cap com ell era tan prop-parent del rey Marti, de qui era nèt directe per derivació masculina. Meç aquell jove tenia la dissort d'ésser fill bort, y això en aquella època constituïa una taca que l'impossibilitava per complert.

Descartat en Fadrich, quedava pendent la rahó entre en Ferrán y en Jaume. ¿Quin dels dos era més prop-parent del rey Marti, y per lo tant més indicat pera succehirlo?

En Jaume era marit d'una germana de Marti I, ademés d'ésser ell, per descendencia masculina, nèt d'un germà de Pere IV. Ab això tenim que tots els drets que presentava en Ferrán els presentava també la muller del comte d'Urgell, en favor d'aquest; y tenim ademés que Jaume d'Urgell es descendent per linia masculina d'un germà de Pere IV.

No obstant, la sentència recaygué a favor de Ferrán I, *el d'Antequera*. Per això creyèm que'l Parlament de Casp no fou, com han volgut alguns historiayres, un acte de justícia, sinó un acte de favoritisme particular realisat per fra Vicens Ferrer: un acte indigne ab el que's negà la rahó a qui la tenia, y's volgué donarla a un foraster dèspota; un acte ab el que la rassa castellana inicià sa tasca d'ofegar a Catalunya.

PERE B. TARRAGÓ

LLETRAS A UN AMICH

Estimat Antoni: No sé a quántas cartas tinch de contestarte; he perdut el compte de las que m'has enviat; lo que no se m'ha anat de la memoria ha sigut el contingut d'ellas... aquellas llarguissimas relacions en las que'm pintas ab ta acostumada ingenuitat la continuació del idili que comensà l'any passat, y ha acabat com me temia ab un vulgar y prosaich matrimoni, ab las acostumadas prácticas religiosas, música y un sens fi de benediccions... terrenas. No es que'm sàpiga greu vèuret ditzòs (això prou ho sabs): lo que'm sab greu es que t'hagis decidit a posar aqueixa mena de *visto bueno* al teu amor... Però ara'm recordo que no la llegiràs tu sol aquesta lletra, y no segueixo, que potser jo entelaria sense voler el sòl de vostra ditxa. Excusam; explica a la teva muller (si ja no li has explicat) la meva manera de pensar, y prègali que'm perdoni lo qu'ella calificarà segurament d'*immoralitats*, puig no sé dir altra cosa que lo que penso.

He vist ab molta alegria que no sols t'ocupas de tu en tas lletres, que guardas algunas ratllas pera dedicarlas a ma persona, que tens desitj de saber lo qu'es de ma vida actualment... Tot ho sabràs.

He deixat tot, tot lo que poch o molt podia preocuparme. Ja sé que tens noticia (no sé còm) de la sagnanta burla ab que ha acabat aquell somni... Res, noy: he fet com Icar, he volgut anar massa amunt y m'han fos las alas... La impressió ha sigut fonda, no ho hauria cregut may; ara es quan més compte'm dono de lo molt qu'estimava, mes... Prou, no vull parlarne, me fa mal, y aquesta llissó terrible ha de cambiar per complert ma vida y mas costums... Vull divertir-me forsa. Mira, ja crech que comenso a ésser un altre. No'm preocupo per res; tan sols per tu, amich Antoni. Tu no m'has ferit jamay; si tu també ho fessis... llavors renegaria de tot... de tot, y acabaria ab mi mateix, que dret hi tindria.

M'he venut tots els llibres; tots, en un carretó, anaren a parar a las mans d'un llibreter dels Encants... Me'n donaren ben poca cosa per cert. Ara (no te'n burlis) lleigeixo Paul de Kock, y sas bestiesas me fan riure... de fàstich. La qüestió es riure, y rich tant.

que fins que las llàgrimas me van cara avall no paro... Rich de bestiesas y ploro de veurem riure. Es estrany ¿oy? però es veritat.

Fa molt temps que no he entrat en cap teatre, y això que hi ha hagut cosas bonas, segons m'han dit. ¿Sabs còm passo las nits? Donchs divertidissimas, jugant al dominó, aquell jòch que'ns feya tant fàstich. Ara'l trobo excelent, y fins las personas qu'ab mi jugan las trobo agradosas y simpáticas, y això que sempre perdo! M'agrada aquest jòch porque té quelcòm de macabre. Quan remeno las fitxas me sembla sentir soroll d'ossos que cruixen y's trencan, y m'agrada tant sentir aqueix soroll, que a voltas, si no m'avisessin els companys de jòch, m'adormiria remenant las fitxas, tocantlas ab fruhició... mirant sos lloms negres que'm diuhen quelcòm.

Alguna qu'altra nit vaig al *Edén*. Allí'm diverteixo molt també; veig tanta miseria, que sense voler també rich. Y després... un bon tip d'amor, amor que's ven. Ja'm diràs quin amor no's ven avuy. Sens dubte't marejo, y fins endevino la cara que posas al llegir aquesta. Deixam seguir aquest genre de vida, no fassis res, ni m'escriguis capituls de consells. Estich resolt a enviciarme, a oblidar per tots els medis, y creume, comenso a lograrho.

Adeu.

Agost 26.

No t'estranyí que no hagi contestat tan depressa com tu volias. He estat malalt, no ha pogut mon cos, acostumat a la tranquil·litat d'una vida regular, soportar gayre temps els excessos qu'he fet, (que n'he fet de tota mena!)

Avuy es el primer dia que m'he llevat, y no podent contenir el desitj d'escriuret, probaré de ferho desafiant els dolors que segurament sofriré. Te'l mereixes aquest petit sacrifici.

¿No has cregut tot lo que t'he dit? No hi fa res: dintre poch temps podràs tenir el convenciment de la veritat, podràs veure si tenia, com dius, el cor de pedra. No capeixes que jo hagi pogut estimar tant... tant... Oh, pobre amich! Si dius o creus això, poch me coneixias. M'has fet molt mal, mes t'ho perdono. Vull parlar de tu, y no sé còm ferho:

sempre ha de sortir mon pensament negantse a deixarse disfressar... Amor, idilis, passió, ilusions, desenganys, tot surt, tot se'm barreja en confusió dintre'l cap y'm sacseja'l cervell, que sembla que'm fugi.

Vosaltres deurèu tornar aviat, ¿oy? Deurèu eternisar a ciutat vostres deliquis amorosos, las escenas que'm pintas sempre ab tant d'entusiasme... Y no't refredas... sempre més... més... Que deù ésser bell mirarse en els ulls de la dòna que s'estima! Que sublim xarrupar la mel de sos llabis rojos, petonejar ab deliri sos ondosos cabells, acaronar ab suaus besadas sos ulls brillants per l'amor!... Cada volta que una lletra teva'm porta'l suau perfúm de dugas ànimas ditxosas, sangloto, però mos ulls ressechs, encesos, ab prou feynas si deixan escapar una llàgrima qu'ab sa rohentor escalda mas galts. No puch plorar y pateixo més encara; el cor me bat fortament, el pit sembla que se'm obri. He fet tants esforços pera enganyarme y per'amagar mos dolors als ulls del món, que'ls dolors ja no s'exteriorisan: se'm quedan dintre, esqueixantme las entranyas.

En aquests darrers mesos he fet coneixensa ab un desgraciat com jo, que m'ha donat remey pera mos dolors. Ell fa temps que segueix el tractament y oblida... El remey es terrible, però cubreix el cervell d'un vel de colors tan hermosos!... Un cop probat, ja s'anyoran sas caricias... Son nom es armóniós y bell... Morfina! Aquesta es ma amiga fa tres mesos, y, ab tot y embotarme'ls sentits y trossejarme l'estómach, cada dia la estimo més y aumento la dosis...

Ma debilitat es tan gran, que ni forsa tinch pera sostenir la ploma entre'ls dits; y el cap fa ja estona que'm roda, y no puch coordinar mas ideas... Baixa aviat, baixèu tots dos, vos vull veure... tinch pressentiments de que no vos veurè més...

Adeusiàu.

Setembre, 20.

No t'apressis a venir, y si vens, no vinguis ab ella. Potser li faria massa pena y no vull entristirla. Després, es tanta ma desgracia, que potser vos la encomanaria.

He rellegit moltes voltas ta última lletra cercanhi quelcòm, y no hi he pogut trobar

res de lo que pensava. Veig per ella, y per la manera còm està escrita, que l'idili continüa. Vols consolar-me tant, que sens dubte no't donas compte que sempre parlas d'ella. Dit-xosa ella! No més te recordas de mi passatgerament... Sempre havia temut que nostra amistat s'esblaymaria devant las flamas enlluhernadoras de ton amor... Avans ho pensava solsament... ara ho crech!

Conech que pot molt l'amor; reconech que t'ha fet oblidar mas penas; t'has oblidat de preguntarme per mon estat; no més, al final, me dius que vindràs dintre uns quants dias... T'ho repeteixo: no vinguis, t'entristirias massa; las cosas que't contaria entenebrarian ton cor y potser jo seria causa de que un nuvolot enfosquis ta felicitat.

No són renyes aquestas paraulas: no són altra cosa que'ls últims mots que l'amich moribond endressa a son germà d'ànima quelcòm oblidadis; no són altra cosa que paraulas qu'envolcallan la veritat.. y tu sabs bé que un moribond no ment; no són altra cosa que'ls desitjos de que hi hagi algú que'l plori y l'anyori... Tu no ets dolent, te conech massa pera tan sols pensarme que m'hagis oblidat del tot; sé qu'en un recó de ton cor hi cabrà un tendre afecte pera ton amich, y qu'en tas horas serenas dedicaràs un recort al qui, en totas ocasions, has trobat sempre...

La vida qu'he portat aquests darrers mesos ha acabat ab mas energias... Si'm vegessis! No vull parlarten, millor es que no ho sàpigas. Aquesta lletra la escrich a estonas fa sis dias; la mà no vol córrer ràpida com avans per sobre'l paper, li falta vida... conech que aquesta va abandonant-me poch a poch, com si li requés el deixarme... Es un sufrir de refinat el meu: veig ab tota claritat que m'enfonso en las tenebras quan més la meva ànima està sedenta de llum. Tota la vida afluheix al cervell, deixant mortas ja las camas

que no's bellugan, ertas y enduridas com las d'un cadavre; els brassos potser demà... qui sab si avuy mateix, perdràn la flexibilitat que'ls hi queda y penjaràn lassos al llarch de mon cos, sense deixarme acabar aquesta última lletra...

Són las deu del mati del dia 27. Avuy fa vuyt dias que vaig comensar... y tu no has vingut! T'ho agraeixo: fóra massa gran la explosió de ton sentiment, y potser aumentaria ma pena.

Avuy he sorprés una contracció quasi invisible en la cara del metge. L'he sentit parlar baix ab la dòna que'm cuyda, y també he sentit un sanglot reprimít... No pensava que'm tingués tanta llàstima. La medicina qu'ha deixat el metge la he llensada. Quina fortor d'éter!

Acabaré: no fos cas que no poguessis llegir aquesta acabada per mi.

Segueix ta via, amich meu; estima forsa, forsa la vida... Sòch l'etern equivocát; no he conegut fins ara que també la estimava... fins ara que no sòch a temps de fruhirlal... Viu, tu has trobat qui t'acompanyi, qui fruheixi ab tu'ls plahers, qui pateixi ab tu'ls dolors... has trobat ta flor germana... Jo, m'ho creya. El mal vent de las passions va arrencarla de prop meu, y la feu rodolar avall... avall... allunyantla de mi pera sempre, deixant a cada capgirell fullas que's perdian en la terra, confonent sa aroma ab la fetor pestilent de las baixesas...

Ja no puch més. El cap me bull y sembla que m'hi apretin una corona de ferro rohent... Ja fa estona que las llàgrimas van deixant son rastre sobre aquest paper, com avans el deixaren sobre la terra...

Ja no puch dirte a reveure, com avans... Morir... morir... porque... quasi no val la pena de viure... — *Enrich*.

A. FONT Y LAPORTE

VISITA D'AMOR

Voreta de la finestra
ja la veig tota enfeynada:
el brodar n'es feyna dolça
per la meva enamorada.
Alsa'ls ulls de tant en tant
sense parar la puntada,
y el rostre se li aclareix
ab una claror d'aubada...
Cullo una rosa y li tiro:
quín gesto quan l'ha ovirada!

Jo darrera del roser
tot glatint la só espiada.
Ja s'aixeca del setial
ab la boca enriallada,
el respir esvalotat
y un dalit en la miradal...
Ja n'hi surto triomfant
de la pomposa brancada...
La rosa me n'ha tirat
quan l'hagut petonejada.

FRANCESCH SITJÀ Y PINEDA

EN VALENTÍ ALMIRALL

LA SEVA INFLUÈNCIA EN EL MOVIMENT

AUTONOMISTA DE CATALUNYA

Jo era encara un noy quan el vaig conèixer. Ell era ja un advocat de talent, y l'amich inseparable d'en Gonzalo Serrallara. Ells dos eran els fundadors del Club dels Federalistas en els primers moments de la Revolució de Setembre. Ell va ésser el que va suggerir a tota la joventut d'allavors la idea de l'autonomia de Catalunya, per la qual ell mateix lluytava dintre del republicanisme federal. No sols la volia autònoma com a nació, sinó que la volia Estat, estat polítich encara que federat ab els altres d'Espanya, y per lo tant, independent en absolut. Fins demanava que tingués exèrcit y marina propis, pel sistema d'allistaments voluntaris. Ell va ésser el que va fer proclamar l'autonomia absoluta de Catalunya a la Diputació provincial, quan la República. Si, ell fou l'ànima d'aquell moviment encara incomprés. Y si no hagués sigut per la por d'en Serrallara y per la influència de molts republicans que dihentse federalistes tot ho esperavan del centre, y que després varen resultar tan sols adeptes d'en Castelar, Catalunya fóra encara autònoma.

Ja han passat 30 anys d'això. Dispenseume que vos en parli, però cal parlarne en bé de la historia de nostra patria.

Si! Ja han passat trenta d'anys d'això! Els factors d'aquell memorable moviment, desfigurats pels centralistes de tota mena, els veritables caps del autonomisme de Catalunya, ja han mort tots, o quasi tots. Que jo sàpiga, queda en Baltà petit, en Conrat Roure y el que escriu això. Eram dels més joves, quasi dels noys!

En Serrallara, en Lasarte, en Simal, en Sardà, l'Arabio Torre, en Rossell, en Pellicer, en Lostau, en Roig y Minguet, en Boet, en Calopa, en Ribas Palau, en Pere Costa, el coronel Pina, el Baró de Casasans, el Marqués de Torres Cassana, en Valenti Almirall, tots són morts! Me'n descuydava un que viu, encara que retirat pels anys: en Ventura, pare del Ventura federal català, qu'ha insertat algun escrit a JOVENTUT; y tal volta algú qu'ara no recordo. Els altres que sobreviuhen han format després en el partit republicà espanyol, o en altres.

Donchs jo, com testimoni presencial y coautor supervivent d'aquelles lluytas, me permeto parlarne. Els que quedan, com he dit, son els d'enfront, els que varen preferir la República indefinida espanyola a l'Autonomia de Catalunya.

Als 18 anys me varen fer president de la Joventut Federalista, al proclamarse la Re-

pública, y aquesta associació sols venia a ésser una sucursal del Club dels Federalistas qu'havian format l'Almirall com a home d'idea y en Serrallara com a home de paraula, com a orador; y en aquell temps tothom dava més importància a la paraula que a la idea, acastellanats que tots encara eram. Això'ns va perdre. L'Almirall, després d'haver sembrat la lleavor desde'l 68 al 73, en son diari *L'Estat Català*, veient que'ls catalans que hi havia a Madrid no filavan prou bé, se'n va anar allà mateix a publicar el diari: y això'ns va privar aquí de la seva presencia. Aixís, va quedar-se aquí sol com *leader* en Serrallara, y aquest va transigir ab Madrid la memorable nit aquella que la Junta de la Diputació va declarar Catalunya autònoma, la disolució del exèrcit, repatriant als soldats que no fossin catalans y formant un exèrcit voluntari ab quefes catalans lliberals de confiança. En Serrallara's va espantar; va creure lo que li va telegrafiar en Pi y Margall, que's decretarian las autonomias en las Corts; va dar lloch a que vingués en Figueras acompanyat d'en Rubau, y a que tot ho empastifessin. L'obra preparada per l'Almirall en el Club dels Federalistas, en *L'Estat Català* y en la Joventut Federalista's va desfer com una nuvolada d'estiu. Quina llàstima!

Sobre això parlarém extensament y ab datos precisos, citant noms, fetxas y aconteixements concrets, en unas memorias que preparém pera que's publiquin dintre d'alguns anys, quan siguem vells. Ara concretemnos a l'Almirall autonomista de Catalunya.

En aquell temps tothom era federal, encara que ben pocs sapiguessin lo qu'això volia dir. Tothom defensava l'autonomia de las regions... però ¿de quinas? Oh! ningú ho sabia. Per'alguns, l'autonomia, o sia la divisió en Estats, tenia d'ésser per provincias a l'antiga: Catalunya, Aragó, Valencia, Murcia, Castella la Nova, etc., etc. Per'altres els cantons, que'n deyan, devian ésser las modernas 49 provincias, calcadas en els departaments francesos. Per'altres, l'autonomia tenia d'ésser dels municipis. Y Espanya alashoras seria la resultant d'una Federació intermunicipal interminable. Ni els mateixos ministres s'entenián, un cop votada la Federació al Congrés. Tant era aixís, que van determinar enviar una comissió a Suissa a estudiar aquell sistema, comensant per enviarhi en Robert Robert com a embaixador que'ls preparés els datos. L'únic que sabia lo que volia y ahont anava era l'Almirall, y ho podem dir ben alt.

Com la major part dels prohoms del Federalisme, l'Almirall procedia de la Escola nacionalista. Aixís tots senyalavan a las regions en que's dividís Espanya, fins el dret a tenir l'autonomia trevallant tots per tots, però

l'Almirall, més positiu, més pràctic, y profundament català per temperament, volia l'autonomia pera Catalunya, y que trevallessin tots els catalans per ella, com regió diferenciada ab rassa, llengua, geografia e historia propias. Alentava, si, las demás autonomias, però deixava als altres el que trevallessin pera obtenirlas, y el que's marquessin ells mateixos per diferenciació propia'ls seus estats o nacions. May va voler que un govern o un Congrés las marqués y proclamés desde Madrid, centre oficial monàrquich de la Espanya politica.

A aquest propòsit, y essent ell a Madrid, veient que'l govern republicà federal no sabia pas lo que volia, y tement que desde Madrid se cometés la etzegallada de proclamar l'autonomia de las actuals provincias y encara una autonomia mermada, tement qu'aixis se desféssé l'esperit de renaixement català qu'allavors se despertava ja potent, ens va escriure a en Manel de Lasarte, a en Antòn Feliu y Codina y ami, pera que anessim a Valencia a tenir una conferencia ab ell. Eram alashoras els tres ab qui ell més confiava, sobre tot els dos últims, per ésser l'ànima de la Joventut Federalista y de varias altrás associacions. Lo primer que'ns va dir va ésser (y me'n recordo com si fos ara) que pels catalans lo essencial, més, molt més que aquesta federació ab entitats regionals encara indefinidas, era la obtenció de l'autonomia de Catalunya, afirmant l'Estat català com a forma politica d'una nacionalitat distinta de las altrás que a Espanya coexistian. «Ells que's divideixin com vulguin. Nosaltres no ns hem pas de deixar dividir en trosos. Dintre del Estat català cada regió natural tindrà la seva autonomia, y dintre la regió cada municipi, però s'ha d'afirmar l'Estat català avans de federarnos, pera no ésser anulats per Madrid; y això no ha de venir de dalt, del govern, sinó per pacte lliure y espontani.» Aixis ens va encarregar qu'ho prediquessim en els *meetings*, en els clubs, y en la propaganda pels pobles. Y aixis ho varem fer, encara que tot seguit se'ns va posar enfront, contra nostre, tot l'estol de federals inconscients que després van parar en castelaristas.

Els pactistas, els intransigents, es a dir, nosaltres, va arribar a sostenirse que no eram bons federals pels que després obertament se van declarar unitaris, y en nom de la República, durant las presidencias d'en Salmerón y d'en Castelar, van perseguirnos.

Nosaltres sols teniam apoyo en la Diputació provincial, però havent deixat en Figueras sens efecte'ls acorts d'aquesta, d'autonomia de Catalunya y de reorganisió del exèrcit, havent dissolt la Comissió permanent y havent sopeditat al Capità general els quatre batallons catalans qu'alli format s'havian,

ja poca forsa varem tenir pera oposarnos al cop d'Estat unitari que's preparava.

Al principi, els amichs d'en Almirall varem ésser combatuts com a mals federalistas, després com a federalistas enemichs de la República, y més tart com a enemichs de la patria espanyola y en nom de la monarquia restaurada.

Donchs Catalunya déu a l'Almirall el primer ensaig serio d'autonomisme o de nacionalisme.

Hem dit qu'era procedent de la Escola nacionalista, y devém explicarnos. Ell no havia pas après el Federalisme en els escrits d'en Pi y Margall, sinó que, com a aquest, era en Proudhon qui li havia suggerit las teorias federalistas. Ademés, l'Hamilton, en Montequieu y en Freeman li havian fet comprendre la verdadera organizació de las confederacions. Ab el seu caràcter y las sevas tendencias positivas, havia estudiat las constitucions dels Estats Units d'América, y de Suissa, y havia vist lo que seria d'una aplicació pràctica pel nostre poble, acabant per formular una verdadera teoria del particularisme politic.

Sempre havia desconfiat de la democracia abstracta, igualitaria y vaga, y de la República cridanera y xerrayre. Per això certs *tremendos* d'allavors el miravan de reull, considerantlo molt menys demòcrata y republicà que federalista.

Algún temps després del cop d'Estat de Sagunto, y de tornada del estranger, allavors se va afirmar més en la seva idea d'enfortir l'autonomisme català no ocupantse pera res de las demás provincias, com feyan els federals supervivents, y va fundar el Centre Català ab en Conrat Roure, en Frederich Soler (Pitarra), l'Apeles Mestres, el que suscriu y molts d'altres.

Un xich avans, a Paris y dinant junts a la *Maison Tout*, a la Plassa de la Magdalena, me deya: «Desenganyemnos: anant, com anavam, ab els demás pobles d'Espanya, la cosa havia d'acabar aixis. Són gent que necessita amo y no sabian pas qué ferne de la llibertat. No s'entian rassa apart y ab caràcter propi y energias sevas per fer grans cosas més o menys originals. No podian ésser autònoms. Catalunya, encara qu'atrassada, se sent ab energias propias. Si no, miréu el seu renaixement literari y artistich, el seu creixement industrial, el caràcter propi de tot lo que fa. Consagremnos, donchs, a Catalunya. Ja darà fruyt la nostra tasca un dia o altre. Tendim a fundar una Catalunya lliberal, moderna, com las demás nacions europeas, però seguint el seu caràcter e idiosincracia, puig hi ha pasta pera ferne un gran poble. Ja vindrà l'autonomia ab la perfecció y desenrotllo de la seva forsa propia.»

Axis, el 86 publicà sa obra *El Catalanisme*, dedicada a la joventut del Centre Català, obra notabilíssima per més d'un concepte y que serà una de las principals pedras fonamentals de la nacionalitat catalana. Catalunya li déu estar agraïda, com de la publicació de *L'Estat Català*, del *Diari Català* y de la fundació del Centre. Llàstima que, ara fa poch, quan li varen publicar la traducció castellana de *El Catalanisme*, la enlletgis ab aquellas linias de que va fer precedirla, linias escrites per sugestió, qu'ell may hauria escrit avans del atach de feridura, quan estava en ple us de todas las sevas facultats intellectuals.

POMPEYUS GENER

NO BARREJEM

Arreu s'ha aixecat entre'ls bons periòdichs de nostra terra un crit d'alerta davant del perill d'ésser arrebbassat de Catalunya nostre sagrat Arxiu de la Corona d'Aragó, essent un dels que ab més entusiasme fa chor ab la general alarma, el setmanari JOVENTUT, ab un fogós article de nostre apreciat company en Catalanisme en Arnau Martínez y Serriñà.

Molt es d'alabar el patriotisme ab que'l senyor Martínez y Serriñà defensa'l preuhat tresor de nostra historia, però es ben de dol-dre que barreji en una qüestió fonamental del Catalanisme com es la defensa de nostre llegat històrich, una apreciació en la que no tots podèm estar conformes, com es l'afirmació de que són igualment enemichs seculars de Catalunya'l Centralisme y l'ordre religiosa de Sant Domingo.

Si el senyor Martínez y Serriñà hagués publicat sas apreciacions respecte la dita ordre religiosa en un article separat, sense barrejarlas ab una qüestió capdal qu'afecta a tots els catalans, no hauriam pas pres la ploma pera refutarli sas ideas particulars, puig bo y no hi estant conformes, no'ns hagueram cregut autorisats pera eregirnós en campions de l'ordre dominicana, ni hagueram pensat ficarnos en una polèmica pera la qual no tenim prou coneixements, ni temps pera sostenirla.

Mes ab la barreja que fa igualant la odiositat que a tots ens inspira'l Centralisme ab l'ordre de Sant Domingo, ens sembla que nostre company posa en perill de dividir las forsas del Catalanisme llastimosament, puig dirigidas contra un sol objectiu, com es el

Centralisme contra'l qual tots estèm disposats a lluytar, seria com déu ésser una campanya general de tots els catalans units en un sol pensament; y per això al crit d'alerta de nostre bon company volèm posarhi també nostre crit d'alerta pera evitar el ferirnos mutuament.

Sentim vivament que'l senyor Martínez y Serriñà s'hagi embrancat en apreciacions particulars en aquesta qüestió, puig hauria hagut de comprendre que si ell aprecia que l'ordre dominicana es un secular enemich de Catalunya, hi hauria molts catalans y catalanistas qu'apreciariam a dita ordre religiosa com a secular amiga de nostra patria, y no solsament amiga sinó la principal inspiradora del pensament català, del esperit admirablement racional y lliure de Catalunya, y que n'hi hauria molts que comprendriam que nostre gran rey en Jaume I no devia pas considerar als pares predicadors com a enemichs de sos reyalmes, tota vegada que distingí sempre ab sa amistat a dita ordre y durant sa vida s'inspirà en sas grans empresas ab els consells del frare dominich, el gran jurisconsult gloria de la ciencia catalana Sant Raymond de Penyafort.

També hauria hagut de pensar nostre amich, que si ell aprecia com a gran civilisació pirenenca las heretgias del sigle XIII, hi hauria molts catalans y catalanistas que considerariam aquellas heretgias com a sectas antisocials afavoridas pels senyors feudals pera sostenir llur poderiu absolut y despòtich.

El senyor Martínez y Serriñà podrà considerar tan reprobable com vulgui el fet de que l'ordre dominicana fos la principal instigadora de la creuhada en que nostre cavalleresch rey en Pere trobà la mort en la jornada de Muret, però molts catalans y catalanistas entenen que aquella creuhada era qüestió de defensa social, y en aquest sentit fou autorisada pel Sant Pare Ignocenci III, y creyèm que no déu ésser pas censurable aquella creuhada tota vegada que'l rey en Jaume, en sa crònica, no la censura al esmentar la mort de son pare en aquella jornada.

Y per últim, podia pensar també nostre company que no tots els catalans estarian conformes ab sa afirmació de que l'ordre de Sant Domingo haja deixat tristos recorts de

«SPLEEN»

sa antiga influència a Filipinas, puig si dels tristos recorts uns ne fan culpables als frares, altres culpan a la masoneria, y a qui podèm culpar sense temor d'equivocarnos es a la funesta dominació castellana, puig son caràcter orgullós, inepte y absorbent els ha deixat tristos y ben tristos, els recorts, a tot arreu ahont ha posat sa asquerosa petjada.

No las barrejem, donchs, las qüestions essencials qu'afectan a tots els catalans ab las qüestions en qual apreciació no estiguem tots d'acort; aquestas qüestions opinables las hauriam de tractar ben separadament, en temps de calma, ab serenitat, buscant de bona fe la veritat històrica, apoyantnos en autors respectables, argühint ab rahons sòlidas sens apassionaments, y sempre ab respecte y amor com a bons germans.

En la lluyta que tenim empenyada contra'l centralisme es precis qu'anem sempre ben units, y pera guerrejar units es precis que las plassas que combatem sian objecte del odi de tots. Separem avans de sitiirlas tot lo que pugui ésser objecte d'amor per alguns dels nostres. En la qüestió del Arxiu, tots combatrem animosos als governants de Castella, als hereus continuadors de l'obra dels Olivares y demés politichs catalanòfobos, encara que aquests fossin religiosos, y ordres religioses, si anavan contra Catalunya d'una manera vista y reconeguda; però fins al present sembla que no hi ha motiu pera titllar d'enemiga de Catalunya a una ordre religiosa que, segons se veu, reclama o tracta de reclamar uns drets que creu tenir sobre'l palau ahont està instalat l'Arxiu, y això es qüestió dels tribunals de dret y no del Catalanisme. La qüestió del Catalanisme, lo que interessa a la dignitat de tots els catalans, no es que'l edifici pertanyi a tal o qual propietari, sinó que costi lo que costi, resulti lo que resulti, el tresor de nostra historia no surti de Barcelona, de la ciutat comtal, sa secular guardiana.

PAU COLOMER

Dintre la cambra d'estudi m'ofego ab l'ayre reclòs y viciat. La llibreria que tinch davant meu oberta'm mostra'ls rengles de llibres, quins lloms contrastan per sos colors. Las imatges dels quadros que sempre'm consolan la vista cansada de las lletras, els retrats de las personas volgudas, dels morts que m'estimaren, tot me causa un malestar enervador. Y, dintre la cambra petita, mon cap s'inclina sobre la taula plena de llibres apilotats, y a la llum del capvespre ma voluntat agonitza. El soroll dels carros que sotraquejan pel carrer ressona com una banda de tabals que m'adorm els sentits. Uns homes que trevallen en la construcció d'una casa pican ab sos martells sobre unas pedras grossas, blancas, y mon cervell creu sentir y veure qu'aixecan una tomba pera mon cos. Y a través dels vidres veig la gent que camina com empesa pel fatalisme que guia sos passos.

Obro'l balcó y surto a fòra. El cel es llis, de color de plom, y sembla que pesi sobre meu pera esclafarme. Els arbres remouhen llurs brancaas plenas de fullas, estremintse al pas del vent que'ls conta xiuxejant els misteris apresos en son ràpit viatge per la terra. Els parla del mar que'ls arbres no coneixen; de terras ermas, aixutas, assoleyadas, hont el sól se bada en mil esquerdas, bocas assedegadas qu'esperan l'aygua dels núvols pera apagar el foch que las fa estèrils; de las carreteras y els camins infinits, hont aixeca núvols de pols a son pas; dels arbres estranys plantats a cada banda; dels molins qu'ell s'entretenia en fer giravoltar ab furia... Y els repeteix els murmuris de las oracions dels solitaris mistichs en las ermitas de las montanyas; y el cant dels goigs, dels devots que puján a veure la imatge venerada y miraculosa; y el brugit de las ciutats, y el repòs dels fossars, y la furia de las tempestas, y totas las cosas que las fullas novellas no coneixen y que las fan tremolar per sa grandesa.

Jo anyoro'l sól! Y la terra avuy també l'anyora, en ple estiu. Avuy el cel es tot gris, y mos ulls cercan el sól darrera'ls núvols, y y no'l veuen. Estich segur que hi es, que'l

miro fit a fit y no puch vèurel. Y amenasso als núvols, a las esponjas immòvils xopas d'aygua que suran sobre mon cap, que pesan sobre meu per'aixafarme...

Plou. L'aygua cau poch a poch, mullant la terra y els arbres. Y las fullas y las pedras lluhèn ab tons grisos y verts. Plou seguidament, calmosament. Y entro en la cambra hont la fosca confòn els objectes. Mon neguit no's calma, y mentres el dia fina y a fòra cau la pluja com llàgrimas, dintre ma cambra penso en tu. Es a tu a qui jo anyoro, es a tu a qui vull veure. Si surt el sòl, tu surts al carrer, si fa bon dia't trobo somrihent, passejant. Y estimo al sòl perque't fa sortir de casa, y espero'ls bons dias perque't trobo y't veig. Y avuy he sortit, y no t'he vist, y he tornat trist a casa. Tu devias ésser a casa teva, mirant al cel per si sortia'l sòl. Devias pensar en mi perque jo't buscava. «Oh, si el sòl lluhís — devias dir tu — sortiria y el veuria!» Y el sòl ha quedat amagat tot el dia darrera'ls núvols. Y després ha plogut y tu devias frisar a casa teva, darrera'ls vidres.

¿Sabs per què ho sé tot això? Es qu'en la foscor de ma cambra jo t'he vist, y he endevinat tos pensaments. Estavam lluny l'un del altre, y nostres esperits s'han trobat. Y jo, tot sol, pensava en lo que't diria si fossis al meu costat. Y ho he repetit interiorment, sabent que dintre teu hi retrunyirían mas ideas. Y jo que may t'he parlat, he sentit que m'escoltavas atentament, mitj riallera. Si, t'ho he dit tot lo que mos ulls t'han dit tantas vegadas. Lo que tu has pressentit en mi. Ta resposta m'ha sadollat d'alegria. Sentint la teva veu que de lluny venia a ressonar en mon esperit, jo recordava la poesia de Verlaine, que sempre llegeixo perque'm fa pensar en tu.

Je fais souvent ce rêve étrange et pénétrant
D'une femme inconnue, et que j'aime et qui m'aime,
Et qui n'est chaque fois, ni tout-à-fait la même
Ni tout-à-fait une autre, et m'aime et me comprend.
Car elle me comprend, et mon cœur transparent
Pour elle seule, hélas! cesse d'être un problème
Pour elle seule, et les moiteurs de mon front blême
Elle seule les sait rafraîchir, en plourant.

Y al repetir las frases del poeta, una onada de pau y armonia m'ha fet tremolar de goig. Y la onada s'escampava amplament, com las onas dels llachs tranquils torbats per una pedra, y venia a inundarte a tu.

Ja no plou, mon ànima's serena refrescada per la pluja dels teus recorts qu'ha caygut sobre mon esperit.

Ja no plou, però'l sòl no sortirà avuy. Els núvols restan dalt del cel amenassadors. Demà també plourà, y tampoch podré vèuret. Y pensant en avuy, tinch por de passar un altre dia sense sòl, sense vèuret.

A la claror de la llantia llegeixo y escrich. Y entre las lletras y mos ulls hi veig unas ratllas que vibran, que passen atravesant el paper, semblantas a la pluja. Si, demà plourà! Y el neguit d'avans torna a dominarme. Tanco'ls llibres y passejo per ma cambra, impacient. Las horas s'allargan, infinitas. Sento un buyt al meu voltant, una lassitut que m'aniquila: l'*spleen* que'm consúm, que'm roba'l temps, las ideas y las energias. Jo vull lluytar y no puch; tinch fret al cos, mancat de la escalfor del sòl. Y demà també patiré aixis; més molt més. Y un altre dia, y una setmana sencera potser. Y el fret m'entrará al moll dels ossos, aquest fret de las ombras, que deu ésser el que se sent dintre'ls cementirs. El fret que mata poch a poch, refinadament; la nit entre'ls gèls, la nit eterna de las covas ignotas... Desvariejo, y arribo a tenir por de mi mateix. Mon cos se resisteix a moures y l'*spleen* me domina. Vull el sòl, com •l'Oswald dels *Espectres*. Vull el sòl y vull vèuret a tu... Oh! Si demà fes un bon dia!...

Torno a obrir el balcó y miro al cel. Entre un esquins dels núvols llu una estrella, auríficament. Una tan sols en la immensitat del cel! Es la primera flor qu'anuncia l'esplet de la lluminosa brotada...

Demà sortirà'l sòl! Demà serà'l bon dia!

OCTAVI PELL CUFFI

TEATRES

MARIA VICTORIA.

D'argument bon xich convencional — se reduheix a que la protagonista fa un matrimoni d'interés desobehint els impulsos del seu cor qu'estima a un altre que també la estima, y a las conseqüències tristes que d'aquest error inicial se'n derivaran — *María Victoria* es una comedia agradable. El seu autor en M. Linares Astray fa gala de son ingeni gens vulgar, presentant una serie de tipus de l'alta societat madrilenya ben observats y ben dibuxats. El diàleg es fàcil y finament satirich, y las escenas còmiques, que no degeneran may en lo groller, són delicadíssimas. Llástima que'l fons de la comedia, y las escenas dramàtiques qu'en realitat tindrian d'ésser lo més interessant, adoleixin d'aquell pecat de convencionalisme qu'he indicat. La comedia's nua ab molta inverosimilitut y es clar que'l seu desenrotllo no podrà interessarnos. Es una llástima qu'en Linares Astray no se'n preocupi d'això, que al cap y a la fi es lo essencial en art dramàtic, puig l'autor demostra possehir qualitats ben remarcables pera'l cultiu de la escena.

La execució resulta ben rodona, distingint-se d'un modo especial la Neus Suárez, que en son paper de viuda jova, aixirida y coqueta estigué deliciósissima. En Medrano, en Cirera y en Mariano Diaz feren també'ls seus papers ab molt garbo y naturalitat. Y en fi, en Fernando y la Maria estigueren justos en general, si bé aquesta última en las escenas dramàtiques té una mena de plorar qu'enerva. No la puch sufrir quan plora.

La escena cuydadíssima, tant en decorat, com en trajos, com en els demés accessoris.

EMILI TINTORER

NOVAS

El governador civil de Barcelona senyor González Rothwos va anar a Madrid una vegada més (hi va tot sovint), y allà s'ocupà de la provisió de l'alcaldia de Barcelona, vacant fa ja algunas setmanas per dimissió d'en Boladeres, qui, malgrat sos bons serveys durant la visita del rey a Barcelonà, no ha rebut encara, que sapiguém, cap executoria de noblesa.

Y el governador va tornar de Madrid sens alcalde a la butxaca, però ab un ministre de brasset: el d'Agricultura, senyor Allende Salazar.

Cuyo ministro va fer una visita al Ajuntament, tenint ocasió de sentir de boca del alcalde accidental senyor Corominas varias reclamacions, entre ellas la de reforma de la lley municipal, y la de que jamay permeti el govern que surti de nostra ciutat l'Arxiu de

la Corona d'Aragó, ver espill de nostra rassa y de nostra historia.

Y el senyor Allende Salazar contestà que *sols un govern de boig o d'insensats podria permetre que desaparegués de Barcelona aqueix tresor.*

Ademés, per las declaracions fetas en el Congrés pel ministre de Gracia y Justicia senyor Sánchez Toca al respondre a una interpelació del diputat regionalista senyor Albo, sembla que, per arà, podém tranquil·sarnos respecte a la qüestió que tant interés ha despertat en tot Catalunya, referent a la traslació de nostre preuhat Arxiu.

Las declaracions dels esmentats ministres són ben terminants. Preném nota de que'l govern no pensa per ara cometre semblant arbitrariedad, que per sa part Catalunya no podria ni deuria consentir.

En la premsa de la setmana passada hi hem llegit très novas sensacionals.

La primera es qu'en el Congrés, en Vallés y Ribot, ab la pericia qu'es de suposar per allò de *nosce te ipsum*, ha parlat dels suros (entre la xirinola y las riallas que s'acostuman a sentir en aquella casa sempre que parla'l *divino*) assegurant en el seu *patèlich* discurs que'ls suros, desde que's arrencan del arbre fins que saltan de l'ampolla en forma de taps, són sempre *españoles...* y federals d'en *Petrus*.

La segona noticia es qu'en el *bolo* que'ls *diestros* de la *Unión Republicana* han fet a Burgos, en Salmerón ha visitat el sepulcre del Cid (!). No ho diuhen els diaris, però quasi podriam assegurar que don Nicolau també ha visitat al *Papa-moscas*.

Y la tercera noticia es que'l *Nerón* modern, el gran Lerroux, va adherirse per telégraf al *meeting* que'ls federals (?) d'en Vallés celebraren fa poch a Barcelona, dihent *me adhiero como republicano y como federal que soy.*

Tu es Petrus: ja ho va dir en Peret.

Firmada per don Joaquim Riera y Bertrán y per don Lluís Poch (president y secretari respectivament del jurat que fallà en el concurs celebrat el dia 12 del corrent per l'Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana), hem rebut una comunicació en la que's rebaten els càrrechs fets pel senyor Lladó, mestre de Cervera, contra'l director del Colegi de Sant Jordi y la directora del Colegi de la Mare de Deu de Montserrat, de Barcelona.

Dits senyors fan constar en primer lloch que'l concurs se componia de dugas seccions: una d'ellas formada *única y exclusivament* pera'ls alumnes de las classes nocturnas que sosté l'Associació, y l'altra *general*, pera tots els que hi volguessin pendre part d'acort ab las condicions estatuhidas, quedant, naturalment, exclosos els primers. Te-

nim, donchs, que pera'ls efectes del concurs general no era cap colegi'l que hi prenia part. Afegeixen els comunicants que la directora del Colegi de la Mare de Deu de Montserrat hagué de formar part del tribunal examinador per deferencia y en substitució d'un membre del jurat que's trobava absent, però que dita senyora no intervingué en la qualificació ni en la designació de premis. Declaran no ésser exacta l'afirmació feta pel senyor Lladó de que's repartiren 470 pessetas als alumnes dels dos colegis barcelonins, donchs sols se'n esmersaren 275 pera el concurs general, y d'aquestas ne correspongueren 30 als nens y nenas de Cervera. En conseqüència, las restants 225 pessetas foren pera'l concurs dels alumnes de las classes nocturnas de l'Associació, que res tenen que veure ab els del concurs general. Negan també'ls firmants qu'en dit concurs general s'otorgués a un alumne del Colegi de Sant Jordi un primer premi de 50 pessetas, donchs al noy Joan Millet, que guanyà primer premi, se li adjudicaren 25 pessetas, quantitat igual a la que s'adjudicà al nen Maginet Jener, de Cervera. Desmenteixen, ademés, que la quantitat de 5 pessetas adjudicada a la nena ceriverina de 11 anys fos per un premi, puig fou sols per un accésit de sisé lloch. Si a una senyoreta que no entrava en el concurs general se li donà un accésit de 10 pessetas, fou tenint en compte sa assiduhitat y aplicació, satisfentse aixis el desitj del donant, de qui era mandatari un individu del tribunal. S'afegeix que no's varen fer coaccions al nen Jener, el qual després de no haver respost a algunas preguntas que'ls infrascrits li dirigiren, fou preguntat a instancias del senyor Lladó sobre un punt determinat d'Historia, o sia sobre la guerra de Successió, contestant ràpidament y sense capir lo que deya, talment com tenintha aprés sols d'esma. Remarcan qu'es inexacte que'l senyor Flos expliqués en veu baixa als alumnes la situació de las comarcas, y qu'en cambi es exacte que si alguna parcialitat hi hagué, podria consistir en haver concedit primer premi al nen Maginet Jener, donchs el president del jurat opinava y opina que sols ab molta benignitat podia concedirseli. Finalment, els firmants declaran com a individus del Consell directiu de l'Associació, que malgrat la insistencia del senyor Flos en voler excloure a sos alumnes d'aquest concurs, com estigueren exclosos del concurs del any anterior, el Consell directiu passat acordà que hi podian pendre part tots els noys y noyas de qualsevulga colegi, sens exclusió de ningú, que's volguessin subjectar a las condicions establertas.

Ab dita comunicació se'ns ha rer: és una llista dels premis concedits, en corroboració de varias de las declaracions transcrites.

També'l director del Colegi de Sant Jordi, senyor Flos y Calcat, ens ha endressat una carta afirmant qu'ab el comunicat del senyor Lladó's tractava sols de ferir son prestigi ab baixas miras, aprofitant la ocasió del concurs; y afegeix que té probas de que fou un altre subjecte qui instigà al senyor Lladó a ferho. Remarca, ademés, que'l senyor Lladó demostra més enveja qu'altra cosa, puig sols a n'ell pretén ferir, y pera res anomena al jurat. Declara haver intercedit pera que's premiés al nen Maginet Jener, y qu'ho feu per delicadesa (encara que potser un xich injustament), tota vegada que molts alumnes seus hi prenian part. Afirmat que acompanyà al mapa als alumnes sense distinció, però que hi acompanyà sobre tot als ceriverins pera orientarlos, com ja vegé'l públich y com se tingué en compte al fallar. Diu, per ultim, que no podia ni devia acceptar la invitació de presentarse l'alumne del senyor Lladó en el teatre de las Arts, perque'l Colegi de Sant Jordi no ha d'estar a la mercé de ningú en sos actes oficials, y ademés perque dita invitació sols revelava rancunia contra'l senyor Flos, rancunia que's demostra ab las asseveracions que conté'l comunicat del senyor Lladó, quals asseveracions són qualificadas molt durament pel director del Colegi de Sant Jordi.

Ab la rèplica dels individus del jurat y del senyor Flos a las acusacions del senyor Lladó, queda acabat aquest assumpto en nostras columnas, essent de doldre que la premsa diaria catalanista, o la periòdica que per disposar de major espay pera la informació podia tractar més detingudament l'assumpto, no ho hagin fet. Nosaltres ens doném per satisfets desde'l moment qu'hem fet aclarir un punt que podia donar lloch a torsadas interpretacions. Nostre criteri es qu'en tot lo que pugui ofendre a qualsevulga persona o institució que directa o indirectament se relacioni ab el Catalanisme, som els mateixos catalanistas els qui hem de procurar aclarir lo que hi hagi de cert, en comptes de tirarhi terra a sobre ab un mal entés patriotisme.

Y ara qu'hem fet lo que'ns tocava, que'ls interessats fassin lo qu'estimin convenient, si es qu'algún o alguns d'ells no considera encara prou solucionada la qüestió.

El diumenge al mati varen reunir-se al teatre Nou Retiro un gran nombre de societats republicanas, federalistas y autonomistas, qu'ab sos respectius estandarts s'encaminaren en manifestació, passant per la Rambla y llocs céntrichs de Barcelona, al carrer de Mirallers, ab el fi de colocar un làpida en la casa número 13 de dit carrer, hont nasqué l'eminent autonomista en Francisco Pi y Margall. Dita làpida fou colocada entre'ls dos balcons del primer pis: es de marbre

blanch ab ornaments de bronze, y s'hi llegeix lo següent:

EN AQUESTA CASA VA NÀIXER
FRANCISCO PI Y MARGALL
EL DÍA 29 D'ABRIL DE
1824

El president del Consell Regional Federalista de Catalunya senyor Pi y Suñer pronuncia un bell discurs enaltint a Pi y Margall no ja sols com a polítich, sinó com a sociòleg, l'legislador y literat, manifestant que la festa que's celebrava era eminentment popular y social.

També parlà l'alcalde accidental senyor Corominas, acceptant la làpida en nom de Barcelona agrahida.

Hem llegit en *Las Noticias* un article firmat per M. Marinello y encaminat a demostrar que tant el republicanisme com l'autonomisme català estan a las acaballas, perque essent dugas aspiracions que devian fondres en una, s'han malograda mercès als insidiosos treballs del centralisme qu'ha lograt posarlas front a front. L'articulista veu el federalisme republicà, tan poderós un temps entre nosaltres, reduhit a sa minima expressió; veu el republicanisme menat per gent forastera que no coneixen nostres caràcter y necessitats y que'l tenen rendit als peus de la dictadura centralista; veu als autonomistas dividits, sens un verdader cap que'ls dirigeixi; veu a molts y molts individus de la «Lliga Regionalista» y fins de la *Unió* portats per politicayres que volen ferse mauristas; y exclama ab amargor:

Y mientras esto sucede; mientras convertimos en remedo de las Cortes las sesiones municipales; mientras el elemento económico regionalista de ocasión, hondamente gubernamental, se siente atraído por las falacias de Maura y las simpatías del trono, el centralismo va consumando su obra destructora con apariencias de salvadoras soluciones; á la callada se aprueban de día en día en las Cortes la ley municipal, que es la expulsión de la democracia de los municipios, y la muerte de los ayuntamientos como cuerpos jurídicos; la reforma electoral, que es la inutilización del sufragio universal; el servicio militar obligatorio, odiado de todos los autonomistas; la ley de alcoholes, que hiere de muerte a la agricultura... y nadie, nadie da la voz de alerta á las demás regiones en nombre de Cataluña, ¡nadie se acuerda de levantar el alma catalana ante tales peligros!

Varias de las consideraciones que fa'l senyor Marinello'ns semblan justas. ¿Còm no'ns ho han de semblar a nosaltres que tantas voltas hem combatut a n'en Maura? Però nosaltres veyem en l'articulista un esperit poch ample. Nosaltres creyem que, ab l'apoyo o sense l'apoyo de certas forsas vivas qu'avuy se diuen catalanistas y ahir se deyan conservadoras, el Catalanisme es causa de vida, es causa massa gran pera que deixi de prosperar. Tot el talent de cent Mauras no

fóra prou per acabar ab ella. Podrà en Maura acabar ab aquells republicans infelissos que defensen una república sense consistencia, mes ab el verdader Catalanisme, ab la vera llibertat no hi acabarà pas. L'actual crisis passarà, y en Maura serà, tot lo més, vencedor dels mals partits politics espanyols, no del Catalanisme. Y això s'anirà veyent, puig no han de faltar ocasions en que esclatin las aspiracions autonomistas, per més que l'actual quefe del govern procuri sempre evitarho.

El Catalanisme es causa ja de sigles, però el Nacionalisme català modern està en sos comensos. Als esperits amples, als qu'en la darrera Assamblea de la *Unió* han proclamat l'obra a fer de nostra Nacionalisme, els han de semblar per forsa cosa migrada'ls temors de l'articulista de *Las Noticias*.

A un poble que té aspiracions no se'l anula tan fàcilment; y són tantas las aspiracions de nostre poble, qu'encara no estan totas definidas. En Maura que vagi fent, que Catalunya també farà, *catalanisantse* més cada dia a pesar de tot, y triomfant per ultim de las baixas miserias de la politica al us.

El dia 24 del actual juny, convocats pel «Progrés Autonomista», se reuniren en el local social del mateix gran nombre de presidents de las entitats autonomistas de Barcelona, pera estudiar la manera d'evitar que l'edifici que conté l'Arxiu de la Corona d'Aragó deixi de servir a aytal objecte.

Queda nomenada una comissió composta pels senyors Ferrán de Segarra, del Ateneu Obrer del districte segon; Joseph M.ª Roca, de *La Renaixensa*; F. Sans y Bohigas, de la «Federació Escolar Catalana»; Pere Bresca y Mitjans, del «Centre Escolar Catalanista», y J. Grant y Sala, del «Progrés Autonomista»: la qual procurarà que totas las forsas vivas de Catalunya fassin sentir la seva veu pera oposarse a la expoliació del edificí que conté la brillant historia de Catalunya.

Els de la terra del *tio Paco* ja venen fent rebaixas. No podia ésser altra cosa, y per més que *nadie es profeta en su tierra*, nosaltres ho hem sigut sense mourens de la nostra.

Parlant d'en Borràs, (que temps ha que parlava en castellà, exercitantshi en el *seno del hogar doméstico*, y que digué als de la cort que son somni daurat era comptarse entre'ls actors castellans) ve ara *El Globo* y diu qu'en Borràs fa bé de no passar l'hivern a Madrid, perque després d'una temporada llarga hauria fracassat, y *tots els aplausos de ara s'haurian convertit en censuras*.

Si això creu *El Globo*, ¿per què calificava a n'en Borràs de gran, d'eminent y d'egregi artista? Sols pera calificarse tàcitament de *farolero* a si mateix, y pera darnos la rahó a

nosaltres. De manera que a n'en Borràs se'l enganyava miserablement, y si el contracte entre ell y l'Escudero no s'hagués desfet, continuarian enganyantlo encara.

Per tot lo qual sabèm qu'en Borràs està més que reconegut a nostre col·laborador senyor Vallès y Roderich, que baix una forma mitj amena, mitj mortificant, va dirli més veritats y va demostrar volerli més bé que certs aduldors d'allà y certs amichs d'aquí.

Qui no n'està gens content de nosaltres diu qu'es en Rusiñol (don Santiago), que continua pensant, com sempre, més en si mateix qu'en l'art, y que tan prompte com s'adongui de que aquí no fa prou efecte se'n anirà a Madrid a plantar botiga com en Casas.

Ah, Narcisos! Narcisos!...

Dispensi, senyor Oller, qu'ara no ho deyam per vostè.

En el local de l'«Associació Musical de Barcelona» tingué lloch, la nit del 22 de juny, un notable concert a càrrech dels senyors López Naguil, López Casals, Ribas y Rabentós, executant aquests distingits artistes dos *Quartets*, un de Mozart y l'altre de Mendelssohn. Els concertistas foren molt aplaudits, esperant nosaltres que la seva tasca serà profitosa pera l'art musical barceloní.

En l'últim concert de la present temporada donat pel «Círcul Musical Bohemi», al qual forem invitats, s'hi executà un excelent

programa, mereixent molts aplausos la interpretació de la *Dansa Húngara*, número 5 de Brahms (per la orquesta) la del *Concert* de Haendel (per idem), l'*Ensueño* de Mestres (corda y piano) dirigit pel professor Giró, la *Fantasia en fa*, de Gouffé, (pels senyors Ventura y Oliveras), y especialment las *Catalanescas* d'en Millet, qu'executadas per la orquesta produhiren forsa impressió.

Bo! Ja se'l rifa tothòm a n'en Maura pel seu *Real Decreto* sobre telegramas y telefonemas *regionals*, que aquí no ha fet efecte.

Estèm deixats de la mà de Deu. Sabèm de bona tinta que'l decret no més ha agradat a n'en Rusiñol (don Santiago.) Si ell no interposa la seva influhencia en aquest assumpto, estèm perduts, y no veyèm manera de que el *matrimonio entre Castilla y Cataluña sea un hecho*.

Desde demà, 1.er de juliol, nostre estimat confrare *La Renaixensa* tornarà a apareixe diariament, puig segons sembla estàn en vías d'arreglc certas qüestions d'ordre administratiu qu'en aquests darrers temps havian posat en perill la existencia del degà de la premsa catalanista.

Ab tal motiu donèm la enhorabona al actual Consell administratiu, y la donèm també al nou director nostre estimat amich en Santiago Gubern, quals iniciativas poder servir de molt pera orientar *La Renaixensa* pels viaransys de la vida moderna.

Fidel Giró, impressor, carrer de Valencia, 233.

NOSTRE FOLLETÍ

Avuy repartím en nostre folletí el retrat de Björnstjerne Björnson, autor del gran drama

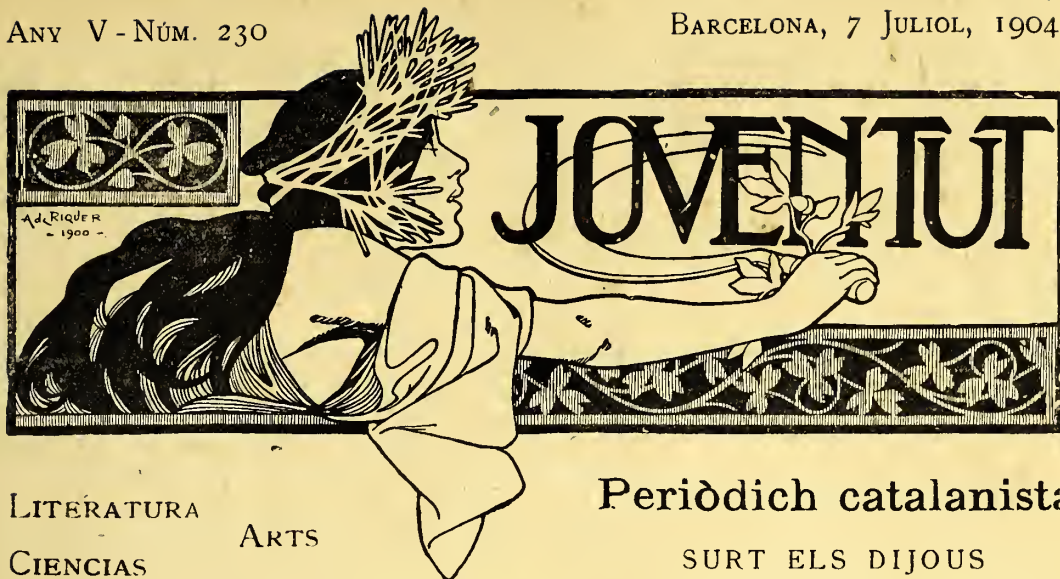
MÉS ENLLA DE LAS FORSAS

y ab el proxim número repartirèm la cuberta pera enquadrar el volúm.

Seguidament publicarem la famosa obra d'Herbert Spencer

L'HOME CONTRA L'ESTAT

ab qual publicació procurèm donar varietat als volums de nostra Biblioteca, y fem qu'en ella hi tinguin digna representacióls moderns estudis polítich-socials.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20, CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

TEXT: Els emigrants (?), per F. Pujulà y Vallès.—
 Rèplica, per Arnau Martínez y Serriñà.—La rondalla
 del pastor, per J. Vives y Borrell.—La guillada d'en
 Titó, o «Cami del sol», a la inversa, y A Ponent hi
 ha bons cigrons, per Rafel Vallès y Roderich —Des-
 ilusió, per I. Soler y Escofet.—Mos consellers, per
 Joan Trias y Fàbregas.—Teatres, per Emili Tintor-
 rer.—Transfiguració, per Gustau Rosich.—Revista
 de re... etxèml' vistas, per M. Servet (a) Raves.—
 Novas.

GRABATS: Rafel Vallès y Roderich (retrat).

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 7.

MÉS ENLLA DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne
 Bjornson.—Traducció catalana.—Cuberta.

ELS EMIGRANTS (?)

La *Esquella de la Torratxa* de la setmana passada portava una caricatura representant a n'en Malats; en Casas y en Borràs carregats ab llurs trastos respectius. com mudantse de casa, y dirigintse vers un pinàcul coronat per un temple grech simbolisant Madrid. La lletra d'aquesta caricatura era la següent: *En aquesta terra — l'Art no hi pot surar:—si us volèu fer homes,—us convé emigrar.*

Si *La Esquella de la Torratxa* no fos un setmanari qu'explota indignament als dibuixants; si, haventhi en aquesta terra tants bons artistes, no fos dibuixada carrinclona-

ment; si venent, com ella confessa, tants mils exemplars, no fos *colaborada* gratis y els seus almanachs no fossin fets pidolant el seu editor els treballs en lloch de pagarlos, ¿podria sentirsela parlant dels artistes que se'n van de cara cap als cigrons? Perque, si ara que *La Esquella* es la primera entitat que no protegeix l'art veritable (com se veu sols obrintla), diu això, ¿què no diria si, pura de pecat, fos model de bon gust y vera protectora dels artistes?

Si *La Esquella*, en lloch d'ésser republicana fins al moll dels deu cèntims, troba qu'en Casas, qu'ha anat a Madrid a fer el retrat del rey, ha d'emigrar per manca de protecció, y suposa qu'es un dels genis qu'han d'anarsen, ¿què no diria si fos monàrquica?

No val la pena d'obrir discussió ab aqueix periòdich que pera més sarcasme està escrit en català... del qu'ara's parla... al pla de la Boqueria. Ni val la pena de riure una mica sobre aquell Madrid convertit en Atenas, ni de recomanar al caricaturista que dibuixi millor. Això darrer, sobre tot, fóra perillós: podria molt ben ésser qu'en Llopis ens fes cas y li fes donar unas lliçons pel fastigós Llopart. Horror!!

El Diluvio també tractava'l tema de la emigració dels artistes catalans comentant el solt o l'article d'un paper castila. Demanava als catalanistas qu'expliquessim com

se compaginava aquesta manca de protecció al art ab l'increment dels partits aymants de Catalunya. A *El Diluvio* li contestarém. La pregunta està feta ab segona intenció, però es pregunta, no es *bandarrería* com la de *La Esquella*, y una pregunta mereix una resposta. Anèm a donarla.

1.ª El Catalanisme no té res que veure ab els artistes.

2.ª Els artistes catalans no han emigrat may de Catalunya.

3.ª Catalunya, la verdadera Catalunya, protegeix als seus artistes.

Que'l Catalanisme, qu'es una agrupació que lluyta per l'autonomia si se'l considera políticament, y un ideal manifest per l'intellectualisme d'un poble si se'l considera psico-sociològicament, no té res que veure ab si un senyor A o B fa gargots, escriu, esculpeix o s'exteriorisa ab qualsevol classe d'art, no cal pas esforsarse en demostrarho. Afirmar que'l Catalanisme té la culpa de la falta de protecció als artistes, es com afirmar que'l partit autonomista cubà tenia la culpa de que no's comprés a l'Habana'l sucre dels ingenis cubans, o de que'l Catalanisme té la culpa de que no tothòm begui a Barcelona xampany Codorniu. Precisament el Catalanisme té per finalitat assolir la llibertat dels catalans, y *El Diluvio* convindrà ab nosaltres que llibertat, si no es cultura, es circumstancia favorable a la cultura. Lluyta, donchs, el Catalanisme pera fer arribar al poble a un nivell superior en el que las manifestacions d'art y ciencia siguin protegidas. Si el poble ja visqués en un nivell superior, no fóra necessari l'esfors catalanesch pera retornarli la seva ànima, considerada superior, molt superior a l'ànima castellana qu'avuy té infiltrada pera desgracia nostra.

Que'ls artistes catalans no han emigrat may de Catalunya, es cosa certa, perque'ls artistes, els vers artistes d'un país, no emigran may d'ell, y no havia pas d'ésser Catalunya una excepció. Ens hem d'explicar, però. Al dir *artistas d'un país* volém dir artistes que senten en lo general ab l'ànima d'aquell país determinat; y aixís suposo qu'ho ha entès *El Diluvio*. Pi y Margall, per exemple, malgrat haver escrit sempre en castellà, es un artista, escriptor y filòsof català, perque catalana es l'ànima que l'infor-

ma. Els que fan *La Esquella*, malgrat escriurela en català, no seràn may artistes de Catalunya. Y al dir *emigrar*, volém dir deixar l'ànima del seu país pera pendre la d'un altre. Això no hi ha cap artista verdader qu'ho fassi. Aquest darrer punt *El Diluvio* no l'entén com nosaltres. Ell entén per *emigrar* anarse a guanyar la vida a fóra de Catalunya, ¿no es cert? Aixís ho hem deduït. Donchs bè: cap artista català ha anat a Madrid a guanyarse la vida. Jacinto Verdguer no deixà may la ploma catalana pera cantar las gestas castilas. Anorreat per sos enemics, va a Madrid, però no es el poeta qui hi va, es *moisés Cinto*: el poeta resta a casa. L'Angel Guimerà no se'n ha pas anat encara cap al teatre castellà, ni hi anirà, perque en Guimerà es un artista català. No se'n hi han pas anat en Nonell, ni en Mir, ni en Ruyra, ni en Maragall, ni Victor Català, ni en Vilanova, ni en Massó y Torrents, ni en Pons y Massaveu, ni l'Apeles Mestres com a poeta, ni en Pompeyus Gener com a filòsof, quals articles escrits en castellà són de tal mena catalaneschs, que las empresas periodísticas no sols els hi retornan després d'haverlos hi encarregat (sense pagarlos, *viva la protecció!*) sinó que'ls publican, quan ho fan, ab notas excusadoras... etc., etc. En Ramón Casas del comensament, quan no sols prometia, sinó que feya, no se'n anava pas cap a Castella: hi va ara que vol fer el retrat del rey. Ja no es pas un artista català que se'n va: es un senyor que dibuixa y fa quadros tan dolents com el de *La Carga*. El pintor Santiago Rusiñol, d'ànima catalana, no se'n va pas a Madrid: se'n hi va'l literat xaró de filosofia de pinxo trist, d'aquells pinxos resultants de la barreja de nostra gitaneria ab la *chuleria* dels *ventorrillos*.

L'Ignaci Iglesias no se'n ha anat y es llàstima, però se'n anirà, y no pera emigrar a Madrid sinó pera immigrar al Poble Nou qu'es d'ahont no deuria haverse mogut may. En Morera... Però ¿es qu'en Morera era un artista català? Es que'l fet d'armonisar unas quantas cançons populars ja dóna dret al adjectiu *artista*? En Morera va a Madrid després d'haver fet fracassar el Teatre Lirich Català, que ben portat podia haver sigut el bressol d'un moviment superior. Feu fracassar un impuls gran, embaucà a gent hon-

rada y de bona fe; junt ab uns quants tractà d'exprémer la taronja del patriotisme català, y se'n anà a Madrid a dirigir els chors d'un teatre de sarsuela. Catalunya no va perdre un artista, sinó un *desahogado*. En Vives... ¿Ahónt es l'artista català? Per molt que gratessem ¿podriam arribar a trobarlo dessota del compositor de *género chico* y del afalagador del baix públich ab música com la de *Los Bohemios*? En Gay... Però ¿qui seria en Gay si no fos calvo?

No: els artistes catalans no han emigrat may de Catalunya: s'han quedat sempre aquí, han lluytat pera fer progressar la terra, pera civilisar al poble. Si han sigut incompresos han girat la cara y s'han aixugat las llàgrimas ab la esquena del braç, però no se'n han anat precisament perque eran artistas y al fer art no tractavan pas de viurehi, sinó de fer viure.

La verdadera Catalunya ha protegit y protegeix als seus artistes. La verdadera Catalunya es la formada per aquells qu'ayman sa llibertat, pels nacionalistas que volen enaldir y enalteixen totas las manifestacions del poble, entre las que s'hi comptan l'art y la ciencia. Aquesta Catalunya representada pels partits autonomistas ampara als artistes catalans ab massa bona fe devegadas. Apoyats en el Catalanisme del que tant malparlan, els Morera, Gay, Rusiñol, Casas, etcètera, etc., han assolit la categoria de genis, quan en altre país no haurian passat de nulitats y mitjanias, com ho han demostrat aixis qu'han fet estada al mateix Madrid. Apoyat en el Catalanisme, en Borràs es arrencat de la escena de Sans y del cartell del melodrama pera ésser convertit en un primer actor del Teatre Català. Apoyat en el Catalanisme, un botiguer de pinta y ànima burgesa pot fer d'empresari en el moviment teatral català... Si el Catalanisme peca y ha pecat d'alguna cosa respecte als intellectuals de la terra, es de bona fe, de massa bona fe.

La Catalunya que no protegeix l'intellectualisme (y en las mans de la qu'estàn els diners), no es la verdadera Catalunya, sinó la formada per l'aplech de burgesos que viuen de las conxorxas ab l'Estat, pel poble enervat per l'ànima castila, que s'embadaleix quan sent parlar castellà, que va als *Toros*, que s'entusiasma ab els *tangos*, *pulgas* y

morrongos, y que de català no'n té més que la fe de baptisme, y encara.

Catalunya, aixis y tot, patint l'innoble y reaccionari esperit castellà, no ha DESPRECIAT may un Zuloaga, ni un Vierges, ni un Picasso, ni un Regoyos, ni un Guiard, etc.

Per'acabar: medescuydaval'Utrillo (*el malo* com li diuen, no *el peor*), aquest intelectual qu'ho es tot y no es res. Es a Madrid, es cert, però no l'ha perdut pas Catalunya. La seva personalitat es tan original, que si va a Madrid, es Madrid qui el *perd*, y si's queda aquí el *perdèm* nosaltres. Per molts anys. Nostre enhorabona a n'en Rusiñol, que per ara l'ha *guanyat* en mans d'en Casas.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

RÉPLICA

Al senyor don Pau Colomer

El senyor Colomer, en el número darrer de JOVENTUT, contestant a un petit article qu'ab el titol *Alerta!* haviam publicat en aquestas mateixas planas, protesta enèrgica y amablement dels atachs qu'en el mateix dirigiam a l'ordre dominicana quan, tractant la qüestio del temut trasllat del Arxiu de la Corona d'Aragó, parlavam de la esmentada ordre religiosa.

Avuy quasi bé no hauriam de parlar més d'aquest assumpto, puig, en primer lloch, sembla que no són els frares dominicans com al principi's digué, sinó las monjas de Santa Clara qui pretén apoderarse del edifici del Arxiu. Y en segón terme, sembla que'l govern ha promès formalment que, per ara, no ha pensat baix cap concepte arrebasarnos aquell preuhat tresor històrich.

Però, de tots modos, per deferencia a nostre respectable amich senyor Colomer y perque ningú pugui creure que fugim d'una polèmica que, donat l'afecte que desde que'l coneixèm ens ha inspirat sempre l'antich y convensut catalanista sabadellench, desd'ara assegurèm que tè d'ésser lleal y amistosa.

Diu el senyor Colomer que no creu prudent que s'ataqui a cap ordre religiosa ni a cap institució ni creencia que pugui molestar els sentiments dels catalanistas catòlics, perque's corre'l perill de que, en el cas de que'l Catalanisme tingués d'exercitar una acció general contra las arbitrietats centralis-

tas, els elements catòlics ens neguessin la seva cooperació.

Nosaltres creyèm que'ls qu'això fessin, per aquest sol fet deixàriam d'èsser catalanistas. Perque'l Catalanisme tè de defensarse sempre contra'ls atachs dels seus enemichs, sian els que sian y pensin com pensin. Y aixis com nosaltres no hem tingut may reparos en defensarlo dels atachs dels seus enemichs escèptichs y lliurepensadors, els catòlics també tenen el dever de defensarlo y de lluytar contra'ls catòlics que per qual-sevulga motiu infereixin un agravi a nostra patria.

Diu també'l senyor Colomer que la societat del mitj-dia de Fransa contra la que, a comensaments del sigle XIII, fulminaren sos anatemas l'ordre de Sant Domingo y el Pontificat, no era civilisada sinó herètica; y que l'obra de la Iglesia en aquella sangnanta lluyta fou de defensa social.

A lo primer li devèm replicar que'l que uns pobles floreixents y cultes, com eran llavors els tolosans, llenguadocians y provençals, fossin uns pobles d'heretges, no tè res que veure ab la seva civilisació. A propòsit d'això, no creyèm pas que'l senyor Colomer, ni ningú, vulgui negar la cultura y l'avens de la Gran Bretanya y d'Alemanya perque són heretges; ni molt menys proclamar que, per exemple, la catòlica Espanya y el fidelissim Portugal sian dos centres de progrès y de benestar per la sola rahó de que són dos paisos que tenen al catolicisme com a religió del Estat.

Y a lo segón, a lo que diu de la lluyta en defensa de la societat amenassada, devèm manifestarli que, francament, creyèm qu'en tot cas, en aquella tremenda commoció, l'esperit social y els sentiments de vida y de justicia estavan més entre aquells pobles heretges poblats de filòsops, d'alquimistas y de trovadors, que celebravan certàmens literaris y que fundavan acadèmias, que no pas entre'ls creuhats catòlics qu'arranavan camps y castells, y que, al assaltar vilas y ciutats, responian als que demanavan clemencia pera'ls catòlics que vivian entre'ls heretges, donant l'ordre de mata-degolla als seus soldats, *perque en el cel, Deu, ja separaria als bons d'entre'ls dolents* (1).

Y respecte a lo que nostre apreciat polemista diu del amor y consideració que'l gran rey en Jaume professava a la Iglesia, als predicadors y a l'ordre dominicana, devèm consignar una vegada més els exemples qu'esmentavam en nostre article *Alerta!*, afeginthi que no devia èsser tan gran com vosupthos el senyor Colomer la religiositat d'aquell gran rey, quan, per causas més o meys discutidas per la historia, va manar escapsar la llengua a tot un bisbe de Girona, y quan se retirà ab tot son corteig del Concili de Lió, ahont el papa l'havia atret ab afalachs y ab la promesa de coronarlo per sas propias mans y ab tota solemnitat, al sospitar que lo que'l papa volia era obligarlo a pagar un cens que la Iglesia pretenia acreditar desde'l temps de son pare'l rey en Pere, y d'explotar la seva cavalleriesitat, embarcantlo cap a Terra Santa a guerrear en benefici dels interessos de la Iglesia.

Però, fins en el cas de que la religiositat del rey en Jaume fos indubtable, ¿què tenen que veure aquells temps ab els actuals? ¿Ab quina lògica'l senyor Colomer podria donar avuy per honorables a unas ordres religioses pel mer fet de que hi haguè qui las honorà varias centurias enrera? En aquest punt l'argumentació de nostre contrincant es tan dèbil, que no val la pena de réfutarla. Cap esperit progressiu, ni fins essent catòlich, pot pendre-la en serio.

Ja veu, donchs, el senyor Colomer que tenim motius de sobras pera mantenir las afirmacions que accidentalment sentavam en l'article objecte d'aquesta amical discussió; la qual no darèm per acabada sense pregar a nostre distingit amich y noble contendent que si en aquestas ratllas hi troba algún mot o concepte que pugui molestarlo, el dongui per no escrit.

Y per ultim, pot tenir el senyor Colomer la més complerta seguritat de que, al publicar en nostre article *Alerta!* els conceptes qu'han suscitats aquesta polèmica, no varem fer altra cosa sinó exposar unas ideas que, si ell y els que com ell pensan las poden creure erroneas y perniciosas, nosaltres creyèm sincera y honradament que són justas y saludables.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

(1) Arnau d'Amalrich, al entrar a Béziers.

LA RONDALLA DEL PASTOR

Al amic Plàcit Vidal

En aquells darrers dies del hivern no parà gens ni mica'l vent en tota la plana de Muntal. D'un cap al altre s'hi sentia constantment son bronzir feréstech com de serpent folla, fent remolinetes fantàstichs que tan prompte escampàvan d'assi y d'allà una infinitat de fullas mortas, com tornavan de nou a recullirlas pera endürselas al lluny.

No perque'l màs estigués reclòs prop mateix dels marges de cap de plana, havian de ésser menys potentas las ventadas que rebés, puig de tant en tant li cruixian las portas foranas com si volguessin cedir; però, ab tot, prou sabian els del màs qu'eran seguras haventlas barradas, tot just el sòl post, ab aquella branca d'alsina que de molts anys feya la mateixa servitut.

Y aixis, sense por, tots els del màs s'estavan al vol de la llar cèndrosa en havent sopat. Els tres baylets, tenint encara'l plat de terrissa negra sobre'ls genolls, comensavan a fer caparradas boy adormintse poch a poch.

— Ep! no dormim! — cridà ab veu clara un vell, tocantlos per la esquerra. — ¿Que no ho sabèu qu'encara teniu feyna?—

Els tres bordegassos se miraren l'un al altre, mentres deixavan el plat en terra. Els gossos s'hi atansaren tot seguit, llepantlos ab fal·lera.

— Aul — tornà a cridar el vell. — A buscar las senallas, que jo també tinch dalit per'ajudarvos: aixis enllestiréu més prompte.—

Tots tres s'aixecaren de cop, se perderen en la foscor del corredor, y vingueren de nou, després de poch rato, portant l'un dugas grans senallas y els altres dos sachs que contenian garrofas y segó. Asseguts que foren, comensaren a esmicolar garrofas, las posarén en las senallas e hi barrejaren segó pera després, a mitja nit, poder donar el pinso a tots els animals del estable.

La gran cuyna llavors presentava un aspecte gayre bé tétrich. La escassa resplandor qu'espargian las estellas de la llar la tenia mitj a las foscas, però de tant en tant las flamas trobavan algún tronch humit que petava ab estrépit, y un grapat d'espurnas

saltava enlayre, cayentne algunas demunt dels gossos que, allargassats en terra y ab els ulls mitj cluchs, s'estremian y exhalavan un grinyol mitj apagat, com dolentse de aquella caricia que no mereixian. Al escón dos mossos sapats probavan d'adobar las nansas d'un cove que's cansava de servir, y més enllà la jova rentava'ls plats a l'aygüera, trastejant cofoya y bellugadissa, mentres el pastor, aquell vell de veu clara, restava ab els baylets ataleyat ab las garrofas, aprop mateix dels dos avis. Aquests tenian en la falda al menut y li feyan menjar sopetas ab acompanyament de mil posturas y besadas, donadas ab el mateix carinyo intens ab que las feyan, molts anys enrera y en aquell mateix recó de llar, a son bon hereu, home nàs de trenta anys, que rialler y de colzes a la taula contemplava aquell quadro casulà.

L'avi, reparant que'l foch mimvava, s'acotà un xich pera tirarhi un grapat de llenya; mes tot de cop, mirantse'ls tronchs qu'en la mà tenia, preguntà sorprés:

— ¿Qu'heu trencat alguna branca de la vimeguera del torrent?...

— No — contestà un dels baylets .

— Donchs... ¿d'hont són aquestas?...

— Las hem arplegadas a la plana. La ventada d'aquests dias las haurà fetas caure, mes no sabém de quin arbre poden ésser.

— Es que no vull que se'n trenqui ni un bri de la vimeguera! — continuà l'avi, tirant més branques al foch ab certa recansa.

— Bé prou que'ls ho tinch dit jo — interrompé'l vell pastor. — Feu llenya del arbre que volguéu, mes d'aquell d'allà al torrent, que no se'n toqui gota...

— Bé, si, ja ho hem sentit moltes voltas; però no sé per què — digué l'hereu entrant en la conversa. — Com si la vimeguera estigués al bo de la vida, atapahida de fullas com quan feya tant de goig!... Si ja es morta y ben seca, ¿per qué volèu que's conservi en la terra?

— No hi fa res que sia seca — feu l'avi. Es que vull véurela fins que'm mori. Contemplantla, se'm acuden bon munt de recorts que'm fan ditzós...

— Y a mi també — exclamà'l vell pastor.

Y tornaren a restar en silenci. L'avia, que encara tenia'l menut a la falda, havia fet

una dolsa rialla al toparse son esguart ab el del avi, son espòs, y ab aquella rialla semblava mostrarse conforme ab ell y el pastor.

Els baylets de res s'atalayavan: tots tres estavan més adormits que'ls gossos.

— Reira de betl — cridà'l pastor, adonant-sen.— ¿Ja hi tornèm?...

— Donchs que'ns conti una rondalla l'avi — digué'l l'un.

— Sempre voléu rondallas vosaltres...

— No — feu de sobte'l pastor: — avuy la contaré jo.

— ¿La de las bruixas?...

— No.

— ¿La del gegant y la donzella?...

— Tampoch.

— ¿La de la guerra?...

— No, homes, no. Avuy serà nova; no l'heu sentida may; serà... de la vimeguera.

— ¿D'aquella morta d'allà al torrent?...

— Si: però heu d'estar quiets, si no, no la conto. —

Tots s'adobaren en sas cadiras, acostantse més al caliu de la llar. Fins els mossos deixaren la feya. Els dos avis no paravan de somriure.

— Quasi, quasi, de rondalla no ho serà: però una cosa que s'hi assembla — comensà el pastor. — Es un recort de quan jo era bordegàs y feya de pastoret aquí mateix, en aquest mäs, que prou se'n recorda l'avi: ell, qu'allavors era un fadrinàs de rumbo y fatxa com se sol dir, y jo un pastoret aixirit que al primer crit ja compareixia; no com aquest y signà a un dels tres — qu'es sonso y gandul, y què quan li manan alguna cosa no més té feyna a gratarse'l clatell o lligarse la espadenya...

— Bé!...—cridà tot de cop l'aludit—no es pas meva la culpa, sinó de la espadenya que sempre se'm desfà!

—No'n portessiu! Jo al vostre temps portava esclòps.

—Oh!—digué'l més petit, ben pigat de cara y ulls vivissims.—Aixis pot corre més quan roba las pastanagas del camp'den Casés... —

Tots rigueren, mes el pastoret, ab el puny clos, amenassà al company que'l descubria.

—Peró... ¿que va la rondalla o no?...—in-sinuà un mosso que's frisava.

—Si. Donchs, com deya, pastoret que jo

n'era de remada ben grossa alashoras que'ls masos tenian més abundancia que no pas ara, no deixava pas may d'ésser el primer a llevarme; com també'l pastor, vellet falaguer y de bon humor qu'encara'm sembla que'l veig ab tot y fer tants anys qu'es mort. Y mentres ell preparava la minestra y la posava al sarró de cadascú, jo ja era a la cleda fent pas als xays y ovelles que s'empenyian uns ab altres pera sortir depressa, no sé si perque tots volian ésser els primers d'abeurrarse o pera rebre més prompte las moxaynas y falaguerias que, tant jo com el pastor, els hi feyam tot seguit com a salutació del dia... Després, aul jo al devant ab sarró de pell negrosa y bastó de vern ab xurriaqueta, seguit de tota la remada beladora que'l *Curel*, el gos fidel, cuydava d'arreglerar anant d'assi y d'allà, y al darrera de tot l'Ambròs ab son gayato que may deixava, sarró més gros, botella plena y altre bastó, si bé més curt y prim, ben llarch de tralla però que raras voltas li servia. Y aixis bon rato, fins que al ésser al torrent passant prop la vimeguera per hont creuhan els *quatre camins*, jo comensava la cansó alegre, la més sabuda y bonicoya que sentia dels altres pastors y que unas voltas acompanyava ab el bastó picant als còdols y altrás ab un esquellot vell qu'en mon sarró guardava... Y amunt, amunt sempre!... Per tots costats xerradissa de passarelles y merlas que may finia, deixant compendre'l tràfeh de tots pera fer sos nius entre las espessors del brancatge reinflat de sava y ben recubert de fullas tendras que l'oreig matinal lleument somovia, donantme tant goig y plaher, que fins molts cops m'oblidava de seguir mon cant, embadalintme en la contemplació de las planas verdejantas y dels estans quietosos. Mes ara m'adono que potser vos canso explicant tot això que vosaltres ja teniu tan vist y conegut, y no vos conto lo que vey a en la vimeguera del torrent. Però vos ho he dit perque sapiguessiu que tot m'atreya y m'encisava, sobre tot aquest arbre, la vimeguera, que prompte se'm feu misteriós... —

El pastor se parà un instant com si fes memoria; la jova prengué al menut y el posà al bressol; els dos avis, fent sempre una rialleta, anavan sentintse més y més interessats, y escoltavan cada cop més atentament.

—Donchs es el cas—continuà'l pastor— que un matí vaig reparar que dels brins més baixos de la vimeguera, dels qu'estavan de cara al camí d'anar a vila, en penjava un mocadoret vermell, però molt vermell y nou de trinca: tant, que jo de primer vaig pensar si era tenyit de sang... Y per'xò, tot passant, vaig miràrmel sorprés, no atinant qui podia haverli deixat, puig qu'el vent no'l podia penjar d'aquella manera. Mes per'xò no vaig pas tocarlo. Vaig seguir amunt ab la remada, fins que a la tarda, de retorn, ma vista's fixà en la vimeguera. El vareig cercar y... fou en va: ja no hi era, ni a las brancas ni a terra. Passaren dos dias, ja quasi no me'n recordava, quan de nou torno a veure en la vimeguera'l mocadoret vermell, posat de la mateixa manera. Y a la tarda tampoch hi era... fins al cap de dos dias més, y en la mateixa branca, y en el mateix lloch, y en la mateixa forma!... Y això, no os penséu, durà molt temps. Dos o tres dias a la setmana'l mocadoret era a la vimeguera... ¿Voléu que no fos cosa misteriosa pera mi?... ¿Qui li posava?... ¿Qui l'en treya?...

—Potser la Mare de Deu!...—digué tot baix el baylet pigat y d'ulls vivissims.

—Cal... que jo tot m'ho vaig pensar y cavilar pera saberho, mes sempre debadas. Fins que un dia, quan ja eram al lloch, de pastura, vaig dir al pastor que m'havia descuydat quelcòm al màs, pera aixis tornar enrera y esbrinar llarga estona. Mes ab gran sorpresa meva ja no li vaig veure, y això que tot just feya una hora escassa!... Vaja! que vaig arribar a creure qu'eran arts de bruixeria. Per'xò may vaig tocarlo, ni tan sols vaig dir res a ningú. Deu me'n reguart!... —

Els dos avis varen riure més, mirantse l'un al altre.

—No són pas cosas de riure—digué un mosso—qu'es ben estrany això...

—Y... diguéu, pastor—posà un altre:— ¿no l'heu vist may més el mocador?

—No ho sé del cert, però'm sembla que sí. Vaig véurel quan ja feya prop d'un any, qu'el portava al coll la Tresona—y signà a l'avia, afegint tot seguit:—Potser no ho era, però haguera jurat que sí.—

L'avia va somriure més que may.

Tots estavan sorpresos.

—¿Es cert, mare, que'l portavau?—s'atrevis a dir l'hereu.

—Sí—feu ella.

—¿Per què?

—Perque era meu...

—Però... ¿qui li posava?

—Jo mateixa.

—Cada cop ho entech menys!—barbotejà'l pastor.

—Veuréu, veuréu, ja vos ho explicaré jo —digué llavors l'avi, veyent que quant més anava més admirats estavan.—Heu de sebre, donchs, qu'el mocador era una senyal pera mi.. Era al temps del nostre prometatge, aquell temps alegre que passa tan depressa, no haventhi may prou horas pera veure a la minyona que s'estima... Y això era lo que'm passava a mi ab la Tresona: que se'm feya massa llarga la setmana tot esperant el diumenge pera trobarnos a las balladas. Y aixis, donchs, determinarem que quan ella eixiria de bon matí de casa, del màs Manent, per'anar cap a mercat a vila, al passar per la vimeguera del torrent hi posaria aquell mocador vermell pera indicarmho. Y jo no havia de fer més qu'arribarme un tros enllà de la plana, y si no hi era ja sabia que aquell dia ella no havia passat; y si acàs el veyia, el despenjava ben content, y lleuger com una dayna'm dirigia cap a vila, a véurela a n'ella, a la Tresona qu'era a la plassa a vendre la viràm, escarrassantshi tota xiroya. Bon Deu, quinas xerras que teniam!... Y còm me bellugava jo també per'acabar més prompte la venda y tornar abdós cap a casa!... Aquell temps si qu'era ditxós pera nosaltres. Mes... ens casarem, y ja may més varem tenir necessitat d'aquella senyal pera trobarnos. ¿Oy, Tresona? Y ara ¿diréu qu'eran arts de bruixeria?

—Punya! No ho hauria dit may! — exclamà'l pastòr, movent el cap.

—Fins sembla d'història això!—objectà un mosso.

Y aixis tots hi digueren la seva. Mes trobant que la vetlla's feya llarga, s'aixecaren per'anarsen a llurs cambras tot assaborint las delicias d'aquella conversa de recors jocosos, sobre tot pera'ls vellets.

J. VIVES Y BORRELL

LA GUILLADA D'EN TITÓ

o

CAMÍ DEL SÓL A LA INVERSA

y

A PONENT HI HA BONS CIGRONS (1)

Passar un dia més sense anar a véurel ja m'era impossible. Hauria sigut faltar a totes las lleys de l'amistat y de la delicadesa. Aixís es que'l dimecres de la setmana passada vaig determinar-me a visitar al gran actor, qui, després de fer-me fer mitja hora d'*antesala*, se dignà rebrem. Anava tot blanch, vestit a la fresca y afaytat de fresch. Sa noble figura evocava la dels gloriosos patricis romans coronats de rosas en els festins. Sa actitud *concentrada* feya pensar en els artistes famosos qu'han reviscut sobre las taulas el drama etern de la humanitat: Thalma, Sullivan, Romea, Vico...

Ab l'altiu front arrugat per l'enuig, y ab ayre displicent, va indicarme una butaca. La situació era solemne. Entre tots dos no anavam a representar cap drama, ni cap comedia, ni cap farsa, ni cap entremés: anavam a representar una *interview*.

Jo estava violent: me sentia petit, perdut, davant d'aquella majestat qu'omplia las taulas y que semblava no fer cas de mi, com si no m'hagués vist may, com si pocas setmanas avans, ab la seva trepa, no l'hagués ajudat a espatarrar Madrid...

Revestintme de valor, vaig recordarli nostras antigas expansions nocturnas a *La Morena*, nostras passeigs per Madrid, els seus recents triomfs que són els nostres, que són els de la patria del nostre cor... y l'home llavors

(1) Avuy tornem a honrar-nos ab un article del eminent publicista Rafel Vallès y Roderich, y creyem que sa lectura deixarà satisfeta la natural curiositat dels molts lectors que'ns havian escrit preguntant a qué obehia nostra demora en publicar *La tornada d'en Titó*, o sía'l retorn a Barcelona del eminent Borràs, conquistador de Madrid.

A aquells altres lectors que també'ns havian escrit fent malèvolas suposicions sobre la existencia real del senyor Vallès y Roderich, sols trobem una manera de contestarlos, y es la que posèm en pràctica publicant el retrat de nostre amich, fins a riscos de ferir sa excessiva modestia, resoltos com estèm a esvahir tota mena de dubtes respecte a una personalitat tan real, tan sòlida, y per tots conceptes tan respectable.—N. de la R.

va excitarse, va ésser franch, y no va poder més, y va deixarse anar.

—¿Encara gosa a regréuremho?—va dir.—Estich molt enfadat ab vosté. Altres m'han ferit ab el seu silenci estudiant: però de vosté, company d'excursió, amich lleal; de vosté, cronista entusiasta y veridich; de vosté que va oferir escriure *La tornada d'en Titó*, no'n podia esperar una semblant conducta. ¿Que per ventura no fou sensacional ma despedida del públich madrileny?

—Y tant, home, y tant!

—¿Que per ventura tot el sexe lleig del Madrid intelectual, y tot el sexe bell, no varen desfilar pel meu *camerino* de la Comedia?

—Si... tota la fauna y tota la flora de la *meseta*.

—¿Que per ventura ab nostra anada al centre no ho hem desballestat tot, fent passar lo de baix a dalt, trastornant las lleys de la naturalesa, logrant refredar amistats ardentes, fent que'l mateix dramaturch Jordá's burlés de las carrincloneries del dramaturch Tiago? ¿Que per ventura...

—Prou! Té rahó en tot lo que diu...

—Y donchs ¿per qué ha passat en silenci la nostra tornada?

—Jo li diré. De tornadas n'hi ha en tots els goigs, però ni els de JOVENTUT ni els seus lectors cantan goigs a cap sant.

—*Chistes* d'aquests no més els rihem a n'en Tiago, fill meu.

—Cregui que'm proposo parlar en serio; y, en serio, dech dirli que'l meu article sobre la trepa va fer que s'agotés la tirada de JOVENTUT.

—Ho comprench! Y doble motiu pera que...

—Deixim dir! Y no sols va fer sensació aqui a Barcelona, sinó també a Reus...

—Ja ho sé: jo hi era.

—Y a Paris, y a Londres, y a Stokolm, y a Cristiania, y a Buenos Aires, y fins...

—¿Fins ahont?

—Fins a Madrid, que si bé s'ho mira encara es més lluny.

—¿Vol dir?

—Ja ho he dit. Vosté sab que vaig haver de quedarme a Madrid quan la trepa se'n tornà. L'assumpto que'm feya quedar podia resoldres en un parell de dias: però fill meu, jo no sé com va ésser: lo cert es qu'en tan poch temps els rotatius s'enteran del meu article, y tot seguit comensan las gestions pera contractarme.

—¿Com actor?

—Com a *revistero de toros*.

—Qué diu aral!

—Lo que sent. Els va semblar (*ilusiones engañosas*) que jo ab la ploma havia toreat a la trepa, y tant els va agradar aqueix toreig, que m'oferiren vuytanta duros mensuals.

—Això ray: a mi me'n ofereixen vinticinch diaris pera torejar a n'en Fernando.

—Tingui compte, qu'estèm en temps de cogidas.

—Ja ho sé. Però en fi, vostè ¿què va resoldre?

—Vaig acceptar *en principi*. Els diners, com la gloria, fan obrir l'ull.

—Diguimho a mi!

—Passavan els dias, seguian las negociacions, y no'ns acabavam d'avenir. Com que jo, més que tauròfil, soch *tauròfobo*, els vaig dir finalment que si acceptava era sols ab la condició de que, al deixarme lluhir el *gracejo* en las revistas, se'm permetés també dir pestes del espectacle nacional. Jo en totas las *corridas* hi lluhiria l'*ingenio*, això si, però també las censuraria totes, las bonas per bonas y las dolentas per dolentas.

—¿Y què?

—Que no n'hi va haver de fets. Devant de tals proposicions, volgueren ferme un descompte en el sòu, regatejantme las reventadas com si's tractés d'una lliura de cigrons; y jo allavors, mal per mal, vaig estimarme més venir a Barcelona a reventar de franch.

—Jo hauria dubtat.

—Vostè sempre dubta. Jo no dubto ni m'arronso. O hèroe o res. Y la veritat, me vaig treure un gran pes de sobre al deixar aquella terra dels palpitots ahont tothòm es o aristòcrata, o cursi, o totas dugas cosas plegadas, ahont un hom pert l'esma sens adonarsen, y sens adonarsen se troba convertit en *revistero de toros* o en *actor castellano* com aquell qui no ha fet res. —

Aqui el gran actor arrufa'l nas, mortificat. Interrompentme en sech, va dir:

—Bé, però, l'objecte de la seva visita... la causa del seu silenci...

—Expliquisela pel temps pèrdu en negociacions ab els rotatius madrilenys. No vaig tenir moment disponible pera escriure *La tornada d'en Titó*. Escriurela ara seria extemporani: han passat dias y setmanas... Y com que sembla que durant aquest temps vostè, *solicitat* pels de Madrid, *retingut* pels de Romea, no sab si's quedi aqui o si guilli allà, jo vinch a pregarli qu'em digui definitivament lo que pensa fer.

—Donchs bé: fins ara havia dubtat. A pesar d'oferirme l'Escudero l'*oro* y el *moro*, no'm decidia a deixar Romea, hont hi ha un moro de debò.

—En Franquesa.

—Justa. L'Escudero ja deya a uns y altres

que jo era un informal, y a la fi... he acceptat la seva contracta per patriotisme.

—¿Per patriotisme? Això si que no ho entench.

—M'explicaré. Ja sab que a Madrid varem quedar en que jo era una eminencia.

—Meno.

—Ja sab que'ls catalanistas, els meus companys de patria, els que tanta gloria m'han donat ab sas obras y ab sos aplausos, no perderen per'xò la xaveta ni volgueren que's posés en ridícul a Catalunya dihentme eminent a mi.

—Exacte.

—Ja sab que'ls castellans, tan lleugers y versàtils, són constants en una cosa: en la de cobrar y dirnos tontos.

—Conformes.

—Donchs bé: ara he resolt cobrar jo y que paguin ells. Els meus triomfs duraràn poch. Fins ara'ls de la *meseta* s'han pensat descobrirme y han dit burros a mos compatricis. El dia que'm descubreixin de debò, y's desenganyin respecte a la meva *eminencia*, allavors serèm nosaltres qui'ls dirà burros a n'ells. Y ja hauràn caygut els diners quan jo deixi la *heroica villa*.

—Amigo, vostè si que

els hi haurà fet *L'alegria que passa a la inversa*. El *clown* llena'ls quartós, però vostè, més modest, els aprofita. De manera que...

—De manera qu'avuy mateix he escrit a n'en Franquesa dihentli que's deixi indemnissar per l'Escudero, que jo per ma part ni puch ni dech estar renyit ab els meus interessos; y qu'ho arregli lo millor que pugui, perque sóch enemich de violencias.

—Però en Franquesa s'haurà enfadat y després no'l voldrà a Romea.

—Ja's desenfadarà. Confio que la meva ausencia serà curta, y no es fàcil qu'en tan poch temps surti qui'm desbanqui.

—Això fa de bon dir. Els xichs se fan grans, y l'Oliver...

—Ba! Devant de las dónas potser si qu'em farà la pòls, perque també es guapo. Tant se me'n fum, perque un hom se fa vell y pert la ilusió. Per lo demés, l'Oliver té de menjar molts plats de sopas avans no tingui las mevas taulas.

—Es dir que vostè creu...

—Qu'en aquest jòch no farà taulas, sinó damas. Bon profit.

—Ah, desganat, desganat! Còm se coneix qu'està per las marquesas de Madrid vostè!

—Lo qu'estich es compromès ab l'Escudero

RAFAEL VALLÈS Y RODERICH

—Sigui franch: ¿vol dir qu'entre en Franquesa y vostè no hi fan escudella ab l'Escudero? Me sembla qu'en Franquesa, posat a fer el pagès, es capàs de rifarse al cavaller més *linajudo*. Ves què no faria ab un escuder.

—No ho cregui. Repeteixo qu'es qüestió de patriotisme.

—Oh, es que per patriotisme me'l rifaria jo, no's pensi.

—Però si en Franquesa'm vol dur als tribunals, home, perque estich contractat a Romea per tres anys!...

—No'm fassin riure, vostè y en Franquesa.

—Ademès, no puch quedar malament ab en Tiago, que vol que li estreni en castellà'l drama que m'està escrivint.

—Y ¿còm va'l *ceceo*?

—Regular. Ja sab que d'uns quants mesos a n'aquesta banda no han parat a casa meva'ls exercicis de vocalisació. A solas ab en Tiago també sempre hi parlèm en *cristiano*. El dia de la funció de gala a Eldorado, quan el públich me cridava ¡*Qu'hable!* y en Tiago m'instava a dirli'shi alguna cosa, ja se'n va enterar tothòm de que parlèm en la *armoniosa*.

—¿Per què?

—Perque jo vaig contestarli: *No quiero porque les insultaría.*

—Y ara, ¿per què'ls havia d'insultar?

—Perque alashoras a mi encara'm feyan efecte las ovacions de Madrid y las bromas dels companys de causa. Però aquella nit mateixa vaig caure del burro. Figuris qu'en tota la funció no hi va haver més que patis: *El patio* dels Quintero, el pati del teatre, *El pati blau* d'en Rusiñol... Quina rifada! Al adormirme vaig tenir una *pesadilla* tal, que'ls hauria enviat a tots al pati del Os... per no dir un altre pati.

—En fi, ab el seu permis... Sé tot lo que volia saber, y li asseguro que correspondrà a la seva ambilitat. No's queixarà de mi. Si decididament se'n va, jo cantaré aqueixa anada ab lletres de motllo.

—No'ns ho quedi a deure com l'altre cop.

—Oh, allavors se tractava de venir: ara's tracta de guillar.

—Si, jo guillo.

—Y jo escrich *La guillada d'en Titó!*—

Al sentir això, el gran actor m'abràssà entusiasmat. Mes de prompte quedà seriós.

—Escolti—va dir:—¿No fóra millor qu'en comptes de la *guillada* digués la *rifada*?

—Home, no sè què dirli: trihi vostè mateix.

—Miris: la rifada no pot ferse esperar. S'havia parlat de que jo debutés a Madrid ab *La de San Quintín*, que ja són ganas de comprometre'm; ab tot, crech que m'hi puch salvar. Però després vindrà'l *Tenorio*, ab el qual penso fer moltes desgracias y corro perill de que'm desgracihin, perque vaja, de malament li faig...

—Tè tota la rahó.

—Jo aniré armat...

—Si, ab espasas y pistolas.

—Ca, home: ab tots el *latiguillos* y fuhets de la meva quadra. Me sembla que d'aquí estant se sentiràn els xiulets. Y encara més si'm quedo a estrenar las obras qu'en Galdós, en Dicenta y altres estàn escrivint pera mi.

—Ja veurà: com que aqueix títul podria dar lloch a malas interpretaciones, perque per més que serèm nosaltres qui's rifarà als de Madrid, ells no ho creuràn aixis, val més que hi posèm la *guillada*. ¿Quedèm aixis?

—Quedèm aixis. *Alanta*.

—Éstigui bonet.—

Y, ja a la porta, vaig estendre la mà cap a la panxa del gran actor, y fentli arronsar el llombrigol vaig dir:

—Ah, quin flavio, quin gat dels frares!...—

Ell va fer una contorsió poch estètica, mentres jo feya mutis escalas avall.

Y ara ¿què puch dir que no estigui sobrentès? ¿Per què cantarla *La guillada d'en Titó*? ¿Per què enaltirla? *Esto, Inés, ello se alaba*. En Borràs anirà a Madrid ab tota la pelussera y potser ne tornarà sense pèl. Farà riure, però també riurà. Li passarà lo que al gran Vallès y Ribot, que de primer va fer sensació al Congrès y després va fer *gracia*. En Borràs sab que un actor no es complet si al públich, ademès de llàgrimas, no li arrenca riallas. Y tornarà a Barcelona, y se arribarà a Romea, y quadrantse devant d'en Franquesa ab artística arrogancia, se sentirà actor eminent y li demanarà un sòu digne d'ell. Y com qu'haurà encertat en tot menos en això, haurà d'escoltar de boca d'en Franquesa aquestas o semblants paraulas:

—Enriquet, com més anèm menos valèm. Mentres te conduheixis d'aquesta manera, lo qu'es el teatre català no'l regeneraràs pas, perque continuaré regnant hi jo ab els meus escarransiments de menestral que tant plauhen a aquest públich barato. Si al tornar de Madrid triomfalment la primera vegada, m'haguessis demanat dèu rals més per mesada, te'ls hauria dat obligat per las circunstancias. Y fins quatre durots y tot, si hagués convingut! Arà, a un actor fracassat fóra de casa, sols per condescendencia se'l pot pendre. Si a Madrid ja han fet la seva rebaixa als teus mèrits, jo bé't tinch de fer la meva a Barcelona, qu'això es lo que t'has guanyat no aprofitant la *tornada* y aventurante ab *La guillada d'en Titó* — (1).

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

(1) Ens consta l'autenticitat dels fets que relata'l senyor Vallès y Roderich, com ens consta que no li són tan amichs com sembla'ls senyors Franquesa y Borràs, y que si aquest ultim trevallés enguany a Romea, fóra sols pel gust de desmentir lo consignat en aquest article per nostre eximi colaborador. Res, petitesas humanas de las que ni els grans artistas se poden lliurar.—N. de la R.

DESILUSIÓ

—Una sortida de sol a la badia de Rosas ha d'ésser d'un efecte sorprenent—digué en Caminals, parlant d'excursions, a la penya de «La Alhambra».

—¿Anemhi?—vaig fer jo mitj en serio, mitj en broma.

—¿Y per qué no?—afegi un tercer.

—¿Anemhi diumenge?—proposà en Caminals, dirigintse a tots els que seyam al voltant de la taula del café.

—Ja està dit—respongueren varis.

Y la cosa quedà resolta. El dissapte en el primer tren de la tarda se sortiria cap a Figueras, ahont se soparia y a ésser possible's descansaria algunas horas, y a las primeras de la matinada agafariam una tartana que'ns conduhis a Rosas al esmentat objecte.

Y, disolent la penya, ens encaminarem cada un de nosaltres a nostres respectius y quotidians quefers.

Però a la imaginació, qui l'atura! En aquells dos dias que faltavan pera emprendre la marxa, jo crech que ja no pensarem en res més, ni's parlà de res més que de la excursió que hi havia en projecte y sobre tot del efecte grandios que per forsa havia de causarnos la eixida del astre rey en l'ampla y quietosa badia de Rosas.

Jo per ma part dech confessar que ja me'l imaginava; coneixia la badia, havia vist una infinitat de voltas sortir el sol al camp y a la montanya, y, naturalment, feya composició de lloch y de temps, veient per aquest medi, ben clar, el magnífich efecte que m'havia de produhir aquell espectacle, sempre encisador, en un lloch tan apropiat com es aquell, y el fruïa per endavant.

Y arribà'l dia. Ens reunirem a la estació de Fransa varis dels amichs que composa-

vam la penya de «La Alhambra», y encofurnantnos en un dels wagons del tren, als pochs minuts sortiam cap a la històrica ciutat de Figueras.

Explicant contes y jugant a cartas se'ns escursà bon tros el trajecte. Al arribarhi era ja de nit. Soparem y anarem després al café. Al sortir d'aquest era la una de la matinada, per quin motiu determinarem marxar dret a Rosas sense ficarnos al llit.

Ens estibarem en una tartana y sortirem disparats envers aquesta població, a la que s'hi arriba en un parell d'horas, fent el trajecte a cavall.

En tot el camí no's parlà d'altra cosa que del clou de la excursió. Lo qu'es a mi m'obsessionava. Veya ja'l sol convertit en una hostia rohenta que s'aixecava solemniament per demunt del mar reclòs en aquella magnífica badia, tan quieta, tan suau, tan blana, servintli a la perfecció d'ara sublim y majestuosa... Y el veyà alsarse poch a poch, gradualment, passant del groch al vermell pàlit y d'aquest al cadmium, ab tota aquella infnida gradació de tons impossibles de trobar en la paleta, fins a esclatar en foch, en rohentor... Y el veyà, el veyà... y, en cambi, ni jo, ni cap dels que anavam a la tartana, varem saber veure—si aniriam distrets!—que al cel no hi brillavan las estrellas y que negrosos nuvolots, com aucells malestruchs, corrian d'un cantó al altre del firmament, empesos per las corrents atmosfèricas.

Efectivament, el dia's va aixecar gris y rufol, com del cor del hivern, ab tot y trobarnos en plena primavera, y la sortida del sol qu'esperavam se va tornar aygua-poll, deixantnos contrariats y lassos y ensenyantnos a no *disposar* may de la naturalesa sense previament consultarla.

I. SOLER Y ESCOFET

MOS CONSELLERS

Moltas voltas, parlant *del món*, me diuhen:

— Ets jove, ets jove encara, t mancan anys; las follas ilusions qu'ara't somriuhèn veuràs un jorn tornadas desenganyas. —

• M'espantan l'avenir ab sa experiencia, y'm retreuhèn maldats dantme consells: y parlan entonats, ab suficiencia, com si estessin gelosos d'ésser vells. .

No m'espantèu, que al maig só de la vida y els somnis que'm voltejan són prou bons:

al arbre qu'es al fort de la florida no li espurguèu las branca d'ilusions.

Com no'm manca dalit ni valentia, ferm sempre, esperaré un altre demà: vosaltres sóu valents pel qu'era un dia, prò febles y cobarts pel que vindrà.

Callèu, qu'ab vostres mots arrencariau el goig que sent mon cor tot bategant; callèu, que si poguessiu, prou voldriau tornà a joves com jo, y no saber tant.

JOAN TRÍAS Y FÀBREGAS

TEATRES

EL ABUELO

Don Rodrigo de Arista-Potestad, comte, marquès i senyor d'una pila de coses, es el representant de la vella noblesa castellana, cavalleresca, lliberal, orgullosa sense vanitat, pròdiga sense afectació y *puntillosa*, exageradament *puntillosa*. Als setanta anys el noble senyor se troba sense una pesseta, lo qual el preocupa molt poch, y ab un conflicte d'honor, lo qual el preocupa tant, que pera ell el conflicte's converteix en obsessió.

Deixem de banda per ara'l primer conflicte y fixemnos en el segon: Don Rodrigo tenia un fill que's va casar contra sa voluntat — els nobles tenen fins a cert punt el sentit de la presciencia — ab una irlandesa de sang ardenta que va donar molt que dir durant la vida de son marit, a qui's pot dir que va matar a disgustos, y fins després de sa mort. El seu pecat capital fou el que va cometre ab un pintor de baixa estracció: una filla d'aquest pintor fou la conseqüencia vivent de tal pecat. Això hõ sab el senyor comte d'un modo indubitable. Però lo grave del cas es que la irlandesa ne té dugas de fillas, y *ni a tiros* vol dir quina es l'autèntica y quina la falsa. Y l'avi, l'home d'honor immaculat que porta en sas venas sang de reys y prínceps, se troba enfront del pahorós problema. ¿Quina de las dugas nenas, Nell o Dolly, es digna de portar y perpetuar el nom de tantas generacions aristocráticas, y quina es la usurpadora, la que taca l'escut immaculat?

Heusaqui el drama: més ben dit, la novela dialogada d'en Galdós, indubtablement superior al drama com veurèm després.

Com que ja ho han dit altres, repetiré que la concepció es shakesperiana. No es un drama real de la vida d'ara, però es humana genèricament. Els tipos ab tot y semblar de carn y ossos són abstraccions, que abstraccions són els dos tipos fonamentals. El vell comte no es un comte, es el sentiment de l'aristocracia tradicional encarnat en un personatge; la nora, la irlandesa, no es una dòna vulgarment sensual: potser sense donarsen compte l'autor representa l'amor lliure, l'amor triomfant, l'amor fecond qu'engendra nous amors. Això ens ho descubreix l'autor al final. La verdadera, la de sang pura, qu'es Nell, resulta ésser la més egoista; la falsa, la de sang bruta qu'es Dolly, resulta ésser tot tendresa, tot amor, tot desinterès. Per quelcòm fou engendrada ab amor immens. Y el vell comte, després d'una lluyta en que s'esfondra tota una tradició secular, en que la vella y sagrada concepció del honor s'enruna, dubta

de si mateix, dubta de sa rassa, y acaba per sotmetres a las lleys inexorables de la natura, a las lleys lleugeras del amor victoriós.

Y heusaqui com en Galdós ha fet una obra revolucionaria, molt més revolucionaria que *Electra*, perque aqui s'enruna quelcòm de gran, s'enruna tota una tradició, s'enruna un dels convencionalismes socials més arrellats en la civilisació cristiana, pera deixar-nos entreveure la naixensa, sobre totes aquestas runas, del arbre florit y esplendorós del amor lliure y fecond. Perque, si ens hi fixem, no'ns serà difícil veure al darrera d'aquell comte a tota la burgesia y fins a tot el poble cristià, ni ens serà difícil veure al darrera de la seva concepció del honor aristocràtic, la concepció del honor burgès y menestral, qu'en el fons no's diferencian gayre y reconeixen el mateix origen.

Potser en Galdós no ha volgut anar tan lluny. Es més: potser ha tingut por d'anar tan lluy, puig el tipo de Lucrecia, la irlandesa, se'ns presenta un xicó confós, massa feble y peneditse massa. Però abtot y això, que bé podria ésser una concessió, lo qual no crech, o podria ésser verdadera inconsciencia en l'autor mateix de la verdadera finalitat de sa obra, ab tot y això, dich, lo cert es que aquesta es un cant hermós al amor lliure qu'enruna un món. El noble comte renegarà de si mateix, de las tradicions de rassa y de tota sa historia davant de la neta espuria, simbol del amor; y la irlandesa apassionada, la dòna nova que no ha posat fre a la seva natura, engendrarà, aymant molt, aquest simbol-redemptor.

Tal volta no ho ha volgut dir en Galdós tot això, y motius hi ha pera creureho quan aquell tipo de Lucrecia, que'l mateix comte veu tan gran, resulta esfumat, y al a arrepen-tirse, empetitit, y quan en el drama, molt més qu'en la novela, el seu paper queda reduhit al d'un *embolat* que la mateixa Guerrero considera indigne d'ella y el fa representar per una *partiquina*. Però jo voldria que hi fos tot això, voldria, en resum, que aquella Dolly la bona, l'amorosa, la filla del amor immens, a pesar d'ésser la espuria, a pesar de tots els convencionalismes y tradicions, no ho fos per casualitat la forta y la redemptora, sinó qu'ho fos necessariament.

Si no es aixis, la concepció d'en Galdós queda reduhida a un cas psicològich, al drama intim d'un home tipich y excepcional si's vol, però sense transcendencia moral ni social. Es cert que, fins baix aquest aspecte, la novela es una obra d'art exquisida. El procés psicològich de l'ànima del comte està fet ab fina penetració y ab un luxe de detalls que captivan; els administradors esdevinguts amos, l'alcalde, l'alcaldesa y la societat del poble apareixen retratats de mà mestra, y es-

cenar hi ha, moltes d'elles suprimides en el drama, d'una potencia dramàtica extraordinària. Una de las més hermosas es la que passa en el convent ahont pretenen recloure al comte. Els tipos del prior y companys de comunitat apareixen esbossat ab grapa ferma.

No dispo de espay pera detallar aquestas y otras bellesas qu'adornan l'obra d'en Galdós fins a tal punt, que jo crech es una de las millors qu'ha produhit el seu ingeni, ja que no la seva pensa.

Me concretaré a dir quelcòm del drama, que, precis se fa confessarho, es molt inferior a la novela. Jo crech que l'autor nò ha estat afortunat al refóndrel. Més ben dit, no ha sabut refóndrel. En realitat no hi ha tal refundició. No hi ha més que *cortes* a la bona de Deu, talment com si fossin fets per un còmich més que per un autor dramàtich. De lo qual resulta que'l drama *El Abuelo's* fa pesat, y el públich sols entrevèu la idea de l'obra. Tots els personatges, absolutament tots, resultan desdibuixats y borrosos, y la mateixa acció, en la novela tan sostinguda e interessant, en el drama apareix deslligada y a voltas inverosimil. Jo crech que'l públich se cansaria menys y s'interessaria més si li donguessin integra la novela dialogada, encara que fos en déu actes, que no ab el drama tan desgraciadament alleugerit.

Bé es veritat que la execució fou desastrosa. Com ja he indicat otras vegadas, els actors castellans en general, y concretament els de la companyia Guerrero-Mendoza, no saben sentir; tot en ells es extern, ton són *floreos*. De manera que, per lo que respecta a *El Abuelo*, ni tan sols sapigueren exteriorisar quelcòm de lo poch qu'en el drama hi queda de la hermosa concepció d'en Galdós. No vull citar noms perque'ls hauria de citar tots. Sols en Carsi, el que feya de Coronado, tingue algùn moment discret. No obstant, també feu massa'l còmich.

El decorat, sobre tot en el primer acte, d'excelent perspectiva.

EMILI TINTORER

TRANSFIGURACIÓ

La professó havia sortit, y els cants dels sacerdots entravan en el temple ab gravetat sobrenatural, infantse, arrodonintse, omplint las voltas d'amplas inflexions d'un deix d'eternitat esgarrifós.

La iglesia restà solitaria, y al fondres el darrer ressó entrat de fóra, s transfigurà. Pel cancell obert de bat a bat rajava a dolls la llum rogenca del sól, inondantho tot com un riu que surt de mare; clarejava las voltas

de las naus y s'emmirallava ajogassadament en el daurat dels altars. Las baranas del presbiteri, guarnidas pera la festa, eran un ver teixit de boix y eura, tramat de rosas y campanetas; y las flayras de las flors, y l'aroma del encens fumós, s'elévavan majestuosament en espirals de tebias coloracions fins a esvanirse en las alturas. El temple religiós no tenia alashoras res de mistich; per tot arreu voleyavan llhentors, aromas y vibracions mundanas. Fins la flayra de las flors absorbia la del encens. El silenci, la fosca, la tristesa, la mort eran fóra, y en sa solitut, la vida, el goig, la llum y el murmuri s'ajuntavan en concert esplendorós y radiant. El temple de Jesús, la casa de la humilitat y de la renuncia, brilljava ab l'or mundà, mostrant l'art a plena llum com si de sobte s'hagués convertit en un museu sumptuari, hermosament pagà. Las verges y santas esdevenian Venus, y els sants deus mitològichs portant emblemas cabalistichs. Els Sants-Crists dels altars, conservant la hipocresia de la humilitat, abaixavan el cap vergonyosament pera que ningú'ls vegés somriure. Y per una vidriera de colors de la cúpula entrava'l sól assimilantse'ls diferents matisos; y cayent demunt la escultura d'un sant que, voltat d'àngels, aixecava un càlzer ab una mà, li pintava de roig la cara y de tots colors la túnica; y aquell sant semblava'l deu Bacus vestit de pallaso y rodejat de sàtirs, trincant en el maxim de la borratxera.

La professó tornà. Devant anavan els escolans ab cotas vermelles y cara de murrís; venian els confreres ab las atxas, més satisfets que fervorosos, y darrera seguia'l clero platejat de vanitat, ab la Verge a las mans com un idol d'argent, cantantli lloansas en llengua morta. Darrera, las dónas s'empeñian y resavan.

Entrat tothòm, se tancà la llum a fóra, un sagristà tirà la cortina de la vidriera desvergonyida, las imatges se tornaren graves, l'orga preludià'ls goigs, y tot tornà a recobrar el malaltis misticisme de temple cristià.

GUSTAU ROSICH

REVISTA

DE RE... ¡ETXEM!... VISTAS

Ab comunicació ab l'esperit d'en Servet (Raves)

Aquest mes l'encarregat de fer a JOVENTUT l'acostumada *Revista de revistes* m'ha delegat a mi per rahó de *mandra*. Jo he quedat sol a la redacció y he invocat l'esperit serveutsch que acut sempre a la nostra crida, requerit pera tractar à *posteriori* de las actualitats frapants; heusaquí la rahó d'aquellas comunicacions d'ultratomba que ve publicant el nostre periòdich.

Mes ara la comunicació ha vingut en forma de sugestió, y l'esperit del qu'això escriu, vagant per demunt de la taula de las revistes, s'ha sentit fecondat espiritualment per la potencia intelectual d'en Servet, y ha inspirat la present revista.

La Renaissance Latine, L'Anthologie-Revue, Le Ménestrel, Mercure de France... ¡bal no'ns escalfèm el cervell ab cosas d'ultra-Pirineu. Aquí mateix se publica molt millor que tot això. El cor me diu que *La Esquella* y *La Tomasa* venen aquesta setmana rutilants com may, difundint arreu la llum de la instrucció, promovent la cultura del país. Anèm a veureho.

La Esquella! Oh! n.º 1330, any 26. Còm s'ha conservat incorruptible! Ni las momias egipcias del Museu de Vilanova que l'amich Oliva cuyda com si fossin de la familia de «Don Victor.» Verament pera *La Esquella* no passen els anys, y si passen sols se coneix en una cosa: en que com més va més *verdeja*. Emperò, cavallers, quina pornografia més culta y delicada!

Y del bon gust ¿qu'è'n dirèm? Hi ha una estampa ab la lletra «*Noy, puja aquí dalt que veuràs ballar a ton pare*», qu'es una obra mestra d'enginy y *sal d'itica*. Oh! y aquella escena de vehinat que comensa «*Fardassa! Gandulal! Borratxal! Esperpentol!*» ens privan de dubtar del talent dels que fabrican *La Esquella*, triant verdaders models pera ilustració de sos lectors beneytissims.

En cambi el document gràfich hi està dignament representat. Hi ha la colocació de la làpida de la casa payral d'en Pi y Margall: es la mateixa fotografia exactament de quan se va colocar la làpida d'en Roca y Roca. ¿Volen casualitat més casual?

El text es de lo més humoristich que puga donarse. Un tal *P. del O.* explica com l'Ateneu Barcelonès ha perdut d'ensà que'l gran Roca y Roca va deixarne la presidencia; una casa com aquella sols pot ésser dirigida per persona del volúm d'aquell malaguanyat fenòmeno. Es clar que'ls interessos materials de la societat referida han de quedar perjudicats ab la gestió dels *peixi-minuti* qu'ara hi manan! May com ara's nota la falta d'un cap

com el d'en Roca y Roca, a qui degué Barcelona la solució Ayerbe. No més ell fóra capàs de trobar una solució tan ventatjosa pera l'Ateneu, com ho fou aquella pera la Pubilla.

Y sobre tot: lo qu'es ara l'Ateneu y lo qu'era avans! Figureuvos que tots els intellectuals se'n han donat de baixa y s'han fet apuntar a la *Fraternidad*. De manera que a las estatuas de la sala d'actes, fins las fullas els hi han caygut, de vergonya.

Jo propono que's recullin aquestas fullas, y ab tota la solemnitat requerida's clavin el diumenge vinent... al clatell d'en *P. del O.*

La Tomasa ha perdut desde que *La Esquella* s'ocupa tant de pornografia.

Vostès se faran creus de que a la redacció de JOVENTUT hi tinguèm semblants paperots. Ja veuràn, es per dever professional; emperò ja hi tenim cuydado y evitèm que'ls nostres redactors joves els arpleguin. Fins un dia que va entrar al despatx la vehina del pis de dalt qu'es llevadora, tots, com obehint a una consigna, varem corre a amagar *La Esquella* y *La Tomasa*.

Donchs *La Tomasa* ve aquesta setmana divina. Sols el retrat d'en Pi y Margall enlletgeix aquellas planas curullas d'art y de literatura bilingüe. El llenguatge hi sol ésser a *La Tomasa* quasi tan polit com a *La Esquella*, qu'es tot lo que's pot dir.

Hi ha una *Contradicció a Deu*, que a nosaltres ateyos ens ha convertit del tot a las creencias, no més pera evitar que se'ns pugui creure ab complicitat ab l'autor d'aquells... dihemne versos. Verament s'hi troba molt a faltar en *La Tomasa* al gran Ferrer y Codina, qu'es l'escriptor més culte dels nostres temps.

També ha sortit una revista quinzenal *sportiva-artística-literaria* que's diu *Ex-libris*. L'hem fullejada y ens ha semblat qu'eram a la botiga d'aquell betas-y-fils que du'l lletrero *La Filosofia*.

Y quin bè de Deu de tot, menos d'*ex-libris* porta la tal revista! Castellà, català, francès, tot del Clot! Sembla un manual de conversació en molts idiomas. Y que's veu que'n saben, noy! Diuhen en francès: *Un jour de rigoureux hiver...* y en castellà: *al contrario del primero, era endeble y maladizo*. Hi ha notas d'arquitectura: els claustrés de Sant Pau del Camp, *sin duda el más antiguo de los monumentos «nacidos» en la edad media!*

Pleguèm.

L'Esperit de M. SERVET (RAVES)

NOVAS

El dissapte prop-passat en el «Progrès Autonomista» va donar una conferencia'l doctor Martí y Julià, essent escoltat per nombrosa concurrència composta en gran part d'elements obrers.

Ab gran erudició va demostrar que'l nacionalisme català es una bella mostra del esperit progressiu de Catalunya, y que las tendències individualistas són el distintiu pràctich del avens, donchs com més fortes l'individu més robustas són las colectivitats.

Va exposar que tot lo que s'ha fet pera destruir l'obra de la naturalesa ha sigut en-debadas, puig aquesta s'imposa, y per lo tant l'obra artificiosa dels Estats imperialistas s'enrunarà pera donar pas a las nacionalitats que per natura foren creadas.

Al acabar tan hermosa conferencia, els concorrents, qu'havian permanescut per espay d'hora y mitja pendants de la paraula del president de la *Unió Catalanista*, li tributaren una entusiasta y merescuda ovació.

L'alarb Rodrigo Soriano, quefe de las tribus valencianas que's baten ab els moros d'en Blasco Ibáñez, ha donat al Congrès un dels espectacles més sensationals que recordan las cròniques del gran safreig espanyol.

Y ha pogut més ell que tota la minoria republicana plegada, aqueixa minoria a la que, tot y essent tan nombrosa, tenia en Maura ficada dintre'l puny.

En Maura, l'home de caràcter, el conservador tan amant del principi d'autoritat, ha sigut moralment vensut per... un Soriano. Com si diguessim un ningú, però un ningú que no's mossega la llengua pera dir nèt y clar qu'entre l'actual govern y els republicans d'en Salnerón, hi havia pacte fet ab motiu de preparar-se'l viatge del rey a Valencia.

Y tan clar va parlar, que fins un ministre (tot un ministre!) va perdre la serenitat, contestant ab *chistes* grollers als *chistes* groixuts que l'alarb Soriano li endressava, per allò de que a falta de rahons, bestiesas. Y fins va haverhi el consegüent *conato* de desafiyo y tot.

Y en Maura, l'home d'ordre, el governant *serio*, encara es al poder. Moralment l'han mort, però la barra encara hi es. Ja t'è sòrt que'l tracte es fet, ja t'è sòrt que tots els polítics espanyols són iguals, y qu'ell ho sab prou que'ls qu'haurian de desbancar-lo no'l desbancaran.

La «Joventut Autonomista» de Gràcia celebrà'l diumenge 26 del passat juny una festa literari-musical en commemoració del

aniversari de la fundació de dita entitat. El senyor Soronellas pronuncià un discurs enal·lant la memoria del doctor Robert, de mossèn Jacinto Verdaguer y de Pi y Margall; l'orfeó *Ars Chorum* cantà diferents composicions; distinguintse, además, en la execució d'altras la senyoreta Martí, la nena Gabaldà, y el jove Monfort. La part literaria anà a càrrech dels senyors Bofarull, Muns, Batista y Saltiveri, y després del discurs de gracias del senyor Soronellas, se clogué la festa ab el cant de *Els Segadors* y un ball de rams.

La concurrència, molt nombrosa, sorti sumament satisfeta de la festa.

Durant la tarda del dia 29 del passat juny va celebrarse en el «Progrès Autonomista» una festa en obsequi a la maynada, que resultà forsa lluhida. Hi prengueren part el senyor Oristrell, qui pronuncià'l discurs d'obertura, Capmany que contà algunas de sas rondallas, y Grant que s'encarregà del parlament de gracias. El «Chor Infantil» de l'«Associació Catalanista del Poble Sech», dirigit pel senyor Pons, cantà diferents cançons populars catalanas, comensant ab *La nostra bandera*, de Maragall y Millet, y acabant ab *Els Segadors*.

Hi assistí gran concurrència, qu'aplaudí tots els números del programa.

El dia primer de mes fou elegit per unanimitat president del «Ateneo Barcelonés» pera'l proxim curs acadèmic, en Lluís Domènech y Montaner.

El dia 2 del present mes se celebraren Jochs Florals a Hostalrich. Guanyaren premis els senyors Joan Mercader y Vives, mossèn Vives, Antòn Busquets y Punset, Ramon Suriñach Senties, Xavier Viura, mossèn Clapès y Corbera y Lluís Salvador y Sarrà, essent també altres poetas agraciats ab accèssits. El senyor Mercader, guanyador de la flor natural, feu reyna de la festa a la bella y distingida senyoreta Concepció de Trincheria. Las poesias premiadas foren rebudas ab grans picaments de mans, com també'ls discursos del president en Domingo Pou y Lladó y del membre del Jurat en Jacinto Laporta, abdós rublerts de profonds y patriòtics pensaments y escrits ab gran brillantesa de forma.

El darrer diumenge l'«Associació Musical de Barcelona» donà una audició extraordinaria (donchs ja n'havia donada un'altra) de las *Cansons de primavera* del mestre Lamotte de Grignon, que foren més celebradas que may, distingintse la senyoreta Correa y

el baix Segura; abdós foren molt aplaudits y repetiren las cansons tantas vegadas com ho demanava'l públich, qu'era forsa nombrós.

El dia 1 del corrent mori en Joseph Balari y Jovany, catedràtich d'aquesta Universitat, filòleg distingidíssim y digne fill de Catalunya, qual llengua havia estudiat ab especial amor, fentne profonds anàlisis etimològichs qu'hauria donat a coneixe en el Diccionari y Gramàtica catalana que pensava publicar. Havia desempenyat las càtedras de llengua grega y de taquigrafia, haventlo ademés portat sos mereixements a la presidència de la Real Academia de Bonas Lletres y a la dels Jochs Florals.

Descansi en pau l'eximi catedràtich, a qui considerèm com una de las importants figuras qu'han contribuït al actual renaixement catalanesch.

Publicacions rebudas:

Jeltatura, per Teòfil Gautier, traducció castellana de Ramón Sempau. La casa editorial d'aquesta ciutat «La Vida Literaria» ha publicat, entre'ls volums que ven al mòdich

preu de 50 cèntims, aquesta hermosa novel·leta del cèlebre romàntich francès.

Armancia, novela del famós Stendhal (E. Beyle), traducció castellana, publicada per la mateixa casa editorial.

Llegenda de Jaume'l Navegant, crònica rimada dels comensaments del quinzè sigle, per Miquel S. Oliver. S'ha publicat la *glosada* primera d'aquesta llegenda, esperant nosaltres el final de l'obra pera donarme compte ab la extensió que mereix. Anticiparem però a nostres llegidors, que la *glosada* primera es admirable, digna del eximi poeta que l'ha escrita.

Quan se fa nosa, per J. Pous y Pagès. S'ha publicat la segona y última part d'aquesta novela, de la que'n parlarem ab la extensió deguda. Preu, 2 pessetas.

Postals «Quijote». La casa editorial de A Pérez Asensio, Pizarro, 16, Madrid, acaba de publicar una notable colecció de tarjetas postals reproduhint els principals episodis de l'obra del immortal Cervantes, qual centenari va a solemnizarse aviat. La colecció de 30 postals se ven a 1'50 pessetas, y cada serie de 10 tarjetas a 60 cèntims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

NOSTRE FOLLETÍ

Els lectors de *Joventut* rebràn ab el present número la cuberta que pera enquadrar l'obra

MÉS ENLLA DE LAS FORSAS

ha dibuixat nostre amich y company en J. Pujol y Brull.

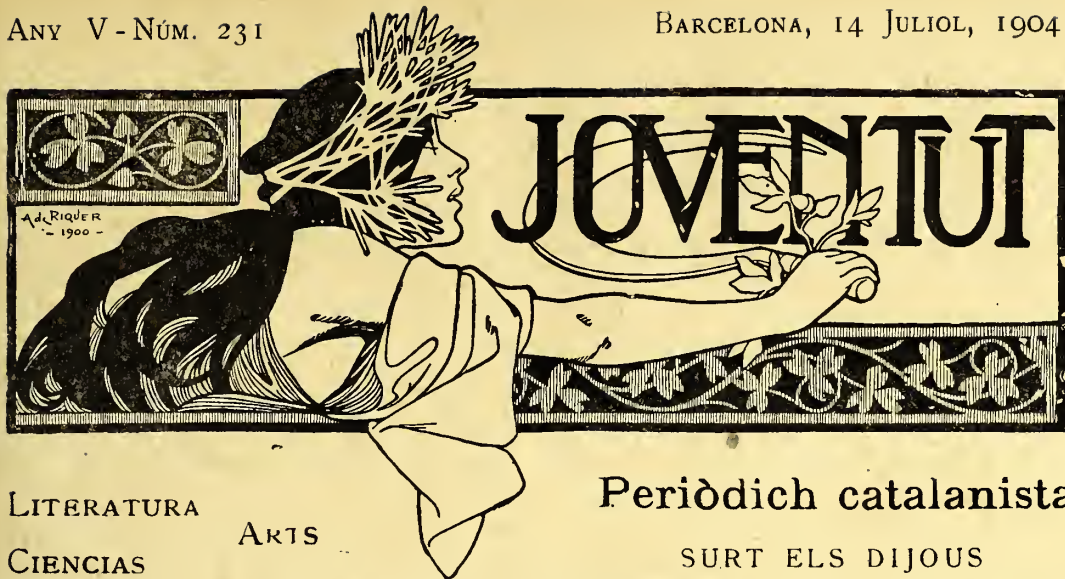
En aquesta Administració se servirà desd'avuy, mitjansant la entrega de **20 cèntims**, l'obra enquadrada en rústica, a tota persona que presenti en bon estat la colecció dels folletins que la forman. També facilitarèm, com de costúm, enquadracions *cartonné* al preu de **50 cèntims**.

L'obra queda posada a la venda al preu de **3 pessetas** en totas las llibrerías.

Desde'l vinent número repartirèm en nostre folletí l'obra

L'HOME CONTRA L'ESTAT

del gran filòsof anglès Herbert Spencer.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

«Non serviam!», per R Miquel y Planas.—Aixecant el vel, per Trinitat Monegal.—Sola, per Joaquim Rossello y Roura.—Canso de la planeta, per Joseph Leonart.—Polsant la opinió, o Lo que diu el Zidro, per Rafel Vallès y Roderich.—De Catalanisme, per Joseph M.ª Rosich.—Teatres, per Emili Tintorer.—Novas.

FOLLETI:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 8.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 1.

NON SERVIAM!

Molts devèm ésser els catalanistas convensuts, qu'ho estèm ademès de que'l nostre lloch de combat es a las filas, dins del estol anonim.

Som nosaltres, els d'aquesta mena, que venim a engroixir las llistas de socis en societats las més diverses que fan obra catalanista, els quins estèm abonats a totas las publicacions d'aquesta tendencia, els quins votèm y fem d'interventors en las eleccions, els que moguts per la idea fem obra impersonal, y ab la nostra cooperació tornèm viables las iniciativas dels que'n saben més, dels que impulsan y dirigeixen.

No'n diguèu mal de nosaltres. La nostra cooperació, encara que poch visible, no es per això menys efectiva. Encara que molts de nosaltres semblèm poch definitos, som per això conscients de la nostra missió, y fins creyèm que deü ésser cosa sanitosa l'avèrsió que sentim per tot allò que tingui aspecte de personalisme, per tot lo que suposí un mòvil d'ambició interessada, fins per la mera prohibja d'ostentació d'alguns.

Nosaltres no'ns en preocupèm de qui dirigeix, si el que dirigeix ho fa responent a la nostra manera d'apreciar las circumstancias y els procediments. Tampoch sentim la necessitat d'escullir qefes: el més ardit, el més prestigiós, aquell d'entre nosaltres que la ocasió no provocada acreditat ab aptituts pera dirigir, aquell dirigirà, y avant sempre. Fins quiscún de nosaltres ne fa de qefe, y quan la oportunitat ho reclama procedim per impuls propi, y quan fem obra individual emmotllèm els nostres actes al criteri personalissim que conceptuèm més ajustat y digne de la magnitud del Ideal.

També som nosaltres els quins, enfortint-nos més y més en nostras conviccions y retrocedint si a mà ve vers el castell del Ideal d'hont hem devallat a l'hora precisa, ens sentim amplament tolerants pels que no pensan justament com nosaltres; y, respectant la honradesa dels propòsits que als altres

guia, no anatematisém de ningú, no fem dogma clos de cap tendència determinada, y entrém y sortim lliurement de per tot arreu hont se fa obra catalanista. Això si, may tampoch, obehint a diferències d'apreciació, serém obstacle pera ningú que, per convicció y ab bona fe, fassi via vers l'ideal per camins diferents del nostre.

Donchs jo, un dels tants d'aquest nucliu anònim, no m'he sabut entusiasmar ab el nomenament d'un directori que acaba de tenir lloch a la «Lliga Regionalista». Me sento igual qu'avans; no sé veure quina finalitat ha de complir el nou organisme, y encara que potser hauria vist ab gust figurar en ell més diverses tendències de las tan diverses com n'ofereix el nacionalisme català, no sé veure tampoch per qué componen el directori unas personas, que no haguessin també pogut compòndrel tantas altres. En una paraula, no comprech per qué s'ha degut fer una proclamació de quefes quan a mon entendre res ho reclamava, ni tampoch cap circumstància havia fet descobrir en determinadas personalitats més aptituds que en altres pera mereixe aquella investidura. Tot lo fet es artificiós; no respònd a cap necessitat. Quedan com avans la mateixa diversitat de tendències, que jo trobo naturalíssima; quedan els mateixos elements de sempre, quiscún ab son valor real fill de las aptituds propies, hagin estat o no reconegudas solemnement. Els quefes no's fan d'en càrrech: apareixen quan es hora.

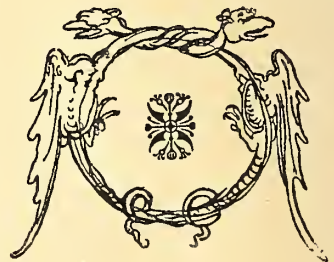
¿Y a quin fi s'ha cregut necessari fer un directori? ¿Pera cubrir las dissensions dels distints elements del Catalanisme y unificar l'acció política del mateix? Nego en primer lloch lo de las dissensions. Si a cas, aquestas eran entre personalitats determinadas; l'estol catalanista no's preocupa en general d'aquestas menudències. ¿Y què s'ha conseguit? Absolutament res; els personalismes seguirán com sempre, y l'element anònim, indiferent del tot pera ells, podrà apassionarse aparentment, emperò judicará sempre dels actes individuals de tothòm qui exerceixi acció visible y deixarà d'identificarse ab tot allò que no capeixi ab claretat. Y això no solsament tractantse dela «Lliga», sinó per tot allà hont se fassi acció de la mena que sigui, que per alguna cosa Catalanisme vol dir

emancipació política, y per alguna cosa també trevallém tots pera fer adeptes conscients de la nostra causa.

Això tal volta semblarà una crida a la rebelió, o al menys un relaxament de la disciplina en l'estol catalanista. Y jo us diré que la rebelió sols es terrible quan els quefes no són prou prestigiosos, y que de disciplina no'n fa falta pas allà hont no hi ha encara acció ben definida, com ho ha probat algú dels qu'avuy forman el directori. Y tant ho crech aixís per quant tampoch crech que'l Catalanisme sigui un partit polítich; y si ho es en quant fa obra política, està per sòrt lluny encara'l dia en que s'hagin de discernir els càrrechs y las jerarquias. D'aquí fins qu'això sigui menester, hi ha temps de que's vagi manifestant y definint molt de lo qu'ara està per manifestar y definir, y sobre tot molts dels qu'avuy no veuen més que lo immediat, haurán arribat a comprendre la transcendència del moviment nacionalista de Catalunya. Y el triomf serà més complert com més laboriosa hagi estat la preparació.

De moment cal obrir de bat a bat las portas; cal que tothòm s'ocupi de estendre l'acció social del Catalanisme y, lluny d'espardirse de las diferenciacions, convé multiplicarlas, ferlas evidents. Obrim moltes capelletes, com més millor, qu'abassin tota la gamma del amor a la terra; que serà aixís més fàcil als que vinguin de nou trobar ahont acullirse sense tenir de sacrificar res de llur individualitat. Obrimne moltes de capellas entorn de l'Ara santa de las nostras reivindicacions, pera que puguém simultaniament trevallar en la iniciació dels neòfits sense despertàroshi suspicacias injustificadas; que pera la causa de la patria convé molt més això que la proclamació de quefes y que la definició de procediments.

R. MIQUEL Y PLANAS

AIXECANT EL VEL

Ja n'hi ha prou d'aquest color.
(*Fraser popular en nostra ciutat.*)

La serie de fets que's van succehint, els comentaris y consideracions a que donan lloch, la persistencia en repetir-se aquells y el poch fruyt que d'ells ne saben treure'ls escarmentats, ens obligan avuy a parlar clar, a dir quatre mots, a fi de que d'aqui en avant ningú's pugui cridar a engany.

De fa molts anys hem pogut observar que'l Catalanisme ha servit de pretext, millor dit, d'escambell pera pujar a molts individus que, fent sa via naturalment, sense fer declaracions o manifestacions catalanistas de cap mena, haurian quedat poch menys que desconeguts.

Els catalanistas, en certs temps—per dissort encara avuy d'això'n passa un xich,—se creyan en el dever de trobar bo, o al menys de defensarho en públich, tot lo que produhis un individu que d'un modo o altre deixés entreveure qu'era catalanista. Y en efecte, frases d'admiració y lloansa's dedicavan a aytals produccions: may la critica arribava a ésser veritablement severa. Els artistes que no passavan de mitjanias arribavan prompte a *genis*, com els negats assolian la fama de mitjanias talentudas gracias a l'atmosfera qu'ls hi feya la *gran societat* d'elogis mutuus anomenada Catalanisme. Ay del catalanista que s'atrevia a fer critica seria y despullada de tota passió! «*Mal catalanista!*» li deya, y repetia, el chor general.

No volèm citar exemples, no volèm recordar noms y fets que tots tenim en la memoria; però podèm ben dir que gran nombre d'artistas de qui en altre temps se parlà y qu'avuy *emigran*, assoliren una injusta reputació deguda a aytal causa.

Mes vingueren altres jorns; o bé sorti la sana critica feta per un esperit independent y sencer que, al discutirlos, tot y rebent la nota de *mal catalanista*, ensenyà l'artista tal com era y trencà l'encis, o bé'l públich, a qui no s'enganya tan fàcilment com sembla, no demostrà son entusiasme *pecuniariament*, negantse a contribuir als medis pera viure el geni y el *talentut*, y alashoras aquests... désertaren del Catalanisme criticantlo ab fonda rabia.

En politica succehi lo mateix, però millorat en ters y quint. El politich catalanista, gracias a la societat d'elogis mutuus, era, además d'un talent (bon escriptor, o bé orador, o abdugas cosas a la vegada), *honrat* indiscutible. Anatema al que tractés d'esbrinar certas cosas! Maledicció al que de bona fe criticués *certs apòstols!*

Avuy las cosas han millorat un xich, mes no del tot. Avuy l'antiga *societat* està bon xich mal parada: però té continuadors.

En efecte: certs individus a qui jo respecto y aprecio, puig els considero honrats a carta cabal, sofreixen, per atavisme tal volta, una malaltia que no es més que una derivació de l'antiga: y es la de la *germanor*.

Ab l'afany de no donar lloch a divisions, ab el desitj o fal·lera d'evitar separacions, ab la insania d'una *germanor* mal entesa, hi ha molts catalanistas que passarian per tot.

¿Exemples? Aquí en va un. Sab molt bé'l públich de Catalunya que *La Renaixensa* deixà de sortir diari una temporada, convertintse en setmanari. ¿Per què? Ningú ha parlat clar en públich. Nosaltres, ben bé, no sabèm altra cosa sinó que prestarem nostras petitas forsas per'assolir un cambi que tothòm creya necessari en el personal. Y en el moment avans de tornar a sortir dita publicació a diari, ve la nova Junta y fa un manifest que... no'l volèm recordar! D'ell ne déu deduir el públich que podia ben bé continuar l'antich personal. Si no s'atrevian o no volian parlar, ¿no hauria sigut millor callar? Causa de tot: aquesta *germanor* que llensa un vel quan menys, si no un pont, pera passar demà.

Un altre. Innecesari creyèm parlar de lo qu'ha passat a la «Lliga Regionalista». Hem vist sortir d'ella a molts individus seriosos que foren fundadors de la mateixa, per creure que desde l'acte *heroich* dels Fivallers de guardarropia no segueix pas els millors viaranys; y en cambi altres, seriosos també, no s'atreviren a sortirne de cop, permetent ab això que son nom servis d'esquer pera pescar als incautes. Y això no es sinó efecte de la exageració del esperit de *germanor*.

Malehida sias, *germanor*, si tals conseqüencias has de portar sempre! Mes no, no es la *germanor*, no, la vera causa: aquesta es la feblesa d'esperit, la manca d'energia, que, per'amagarse, s'amparan en aquella.

Vinga la germanor, mes tenint per norma la rectitut y la honradesa, y acompanyada de la fermesa y la energia de voluntat.

Al parlar de *germanor*, la ploma se'n va a parlar del *gran dinar de idem*, que tingué lloch el prop passat diumenge. Però no'ns hi atrevim, puig no sabém utilitzar la nota satírica, o quan menys la còmica, y en serio no'ns ho podém pas pendre.

Sols dirém qu'estém contentíssims de veure que prengueren part en una festa anomenada *oficialment* catalanista, molts y molts individus que jamay han passat per tals, ¿S'han decidit ja?

¿De *germanor* catalanista? Si. Dònchs ¿còm s'explica que la major part d'organismes, institucions e individus que sempre s'han anomenat catalanistas no hi fossin, ni tan sols s'hi adherissin? ¿Y aquesta fou la festa de la *germanor* catalanista?

Tinch por que, més endavant, la major part dels concorrents al esmentat acte trobin que l'objecte de la festa no fou la *germanor*, sinó la *primada*. Al fi y al cap tot es parentela; de germà a cosí (a) *primo*), poca diferencia hi va pera certa gent.

Nosaltres, per nostra part, dihém que ja n'hi ha prou d'abusos de la *germanor*.

TRINITAT MONEGAL

SOLA

Las orenetas havian ja emprès son vol de retorn a las costas africanas; la darrera se havia despedit llensant al espay un xisclet agut, perllongat y frisós, que surava enlayre còm l'últim jay! d'un moribond. Aquella alegria franca del ple estiu, que sembla no hagi de tenir may un terme, s'havia convertit en una alegria convulsiva y febrós: era la revivalla.

Las fontadas succehjan a las fontadas, y cada una d'ellas significava l'adeu d'una o varias familias que retornavan a la ciutat, adeu que's dóna rihent encara, y del que'l cor ne serva durant molt temps un deix amarch.

« Fins a un altre any » se deyan els uns als altres ab convicció; y la Mercè, cada vegada qu'ho sentia, « Fins a un altre any » repetia amargament, però ab el somris als

llabis; y movia'l cap ab ayre de dubte, y secretament bevia una llàgrima. Pensava en sa mare: era la imatge d'ella segons deyan, y d'ella havia heretat la mort que duya en son pit, assetjantla a totes horas, esperant el moment oportú pera clavarli la suprema dentellada.

La seva pobra mare havia somniat una vida joyosa en el si de la familia, una vida tranquila alegrada per l'etern somriure del amor, y abandonà aquest món, ben jova encara, agobiada pels dolors més crudels, que llatzeraren son cor d'esposa. Y tot seguit, al recort de sa mare, la Mercè veyá barrejarshi l'ombra malehida d'aquella dóna que li emmatzinà la vida, robantli el cor del espós volgut, aquella que, més tart, havia ocupat son lloch en el llit, en la taula, en la llar. Oh! aquella dóna! Poch a poch també a n'ella, a la Mercè, li havia anat robant tot. Primer sa mare; després son pare, que pera ella s'havia convertit en un sér estrany, sense voluntat, com màquina esgabellada... Quasi no'n tenia de pare! Després sa germana, fugint d'aquella llar de torment, sustrayantse al enfonzament general, s'abandonà en brassos d'unhome que la estimava y la conduhia a una llar incerta... Ja res o quasi res li restava...

La malalta, trobantse cada jorn més isolada entre aquells sers rublerts d'un baix y criminal egoisme, lentament s'havia anat deslligant de la llar buyda y ombrivola hont cap afecte la retenia, hont sols hi vivia del recort d'altres temps. Si hagués tingut alas, se'n hauria volat ben lluny, seguint rutas desconegudas y paratges deserts, sadollantse d'ayre y de sól, ayre y sól que mancava a sa miserable existencia.

Aquella casa anava podrintse, corsecantse; tota trontollava... Son pare, que cap drèt tenia al amor filial, que potser inconscientment y fins de mal grat li havia dat la vida, anava neulintse com un arbre sense sava; sas facultats anavan condormintse, boy semblava una criatura; sos nirvis s'affluixavan; prompte cauria com ferit pel llamp... Ella no volia véurela la cayguda: hi ha caygudas que inspiran més fástich que no pas compassió.

Després, la perspectiva del triomf de l'altra la espantava; la veyá redressantse com un

espectre, aclaparantla, esmicolantla ab sa mirada lúbrica y sagnanta, y no podia resistir eixos pensaments que li davan basarda, per que eran pressentiments certs d'un demà no llunyà.

«Vull viure!» se deya alashoras pera darse coratge. «Vull ésser forta...» Mes, tot seguit, una tos fonda y convulsiva que feya borbolejar en sos pulmons un líquit espés y gromollut, li mostrava la seva impotencia. Mes, aixis y tot, volia viure encara, si no pera ella, pera un altre en qui tenia concentrat tot son afecte; y per això ab fermesa de voluntat defensava pam a pam la vida. Quina vida! Una agonia lenta. Si no hagués sigut per *ell* per aquell a qui estimava, se'n hauria després sense recansa, perque creya en la eternitat d'un més enllà y hi ovirava uns brassos que frisant d'amor la esperavan. Però l'estimava molt a n'aquell home: era tal volta l'únich sér que l'havia compresa, l'únich que l'havia estimada, que la estimava encara, si es que, malalta y tot, era estimació y no compassió lo qu'ella podia fer sentir. No tenia a ningú més al món y iqu'es dōfs comptar ab un amich quan el cor sofreix y l'ànima plora!... Mes, com que pera ella tot s'havia anat acabant, tenia'l pressentiment de que també aquell únich bé s'acabaria; no sabia per qué, mes el cor li deya.

El jorn avans havian marxat els Rocatallada, aquell mati els Balcells y altres estiuhejants... els darrers se'n anavan aquella tarda. Fòra aqueixos, tornaria a trobarse sola, completament sola durant tota una hivernada, fins que tornés l'estiu, si es que pera ella tornava. Se'n anirian aqueixos, y a n'ell tal volta no'l veuria ja més. Ell se'n anava a ciutat, y els primers jorns se'n recordaria de ella, fins l'anyoraria potser... Després, l'agitació constant, las diversions, las relacions diverses, el distreurian poch a poch, li emboyriarian el cervell y acabaria oblidantla...

El jorn era espléndit: ni una volva de núvol tacava la blavor del cel, hont hi lluhia un sól rohent com de ple agost qu'arrencava de las pedrás reverberacions vibrantas: era l'últim cop, era l'apoteosis del estiu. Mes un ayre fi y persistent denunciava l'apropament de la tardor; las fullas secas comensavan a despendres de las branca.

En havent dinat, la Mercè sorti a la galeria, y envolcallant ab son esguart l'espaiós jardí que rodeja l'edifici, el trobà desolat y trist; els caminals blanchs, ab blancor de mortalla, las paneras buydas de flors, las plantas mitj marcidas... Més lluny, allà al fons, el parch ab sos pins y els eucaliptus gegants, de fullas com llansas, fosch y ombriu. Las truanas, a lo llarch del mur tapissat de eura, l'enfosquian més encara, y semblava un cementiri sense creus, un cementiri de ríchs a ple mitj dia. En últim terme, per entre un clar de l'arbreda, el poble, ab sas torradas casetas acobladas arrán de via, y aquesta estenentse ferma y segura per entre camps arrostollats y vinyas espampoladas, orgullosa ab son brill d'acer brunyit. La barraca del guarda agullas era l'únich punt negrós que, per un instant, en dugas la mitj trencava: ab son color de plom, semblava un guardià de la mort. En tan llarga extensió, ni un'ànima viventa s'ovirava.

La Mercè ho trobà tot buyt, tot trist, y senti fret al cor: li semblà que tot s'acabava, que tot moria... Inconscientment desitjava la ciutat, l'agitació, la vida.

La grava del jardí gemegà sota unas petjadas qu'hauria distingidas entre mil, y de sobte una alegria confosa, barrejada ab certa indefinible angoixa, prengué estada en son cor: una alegria sorda, que sols podia exteriorisarse ab llàgrimas.

Que curtas són las horas, quan s'es felis! Quan s'es tot sol, quan se sofreix... que llargas!...

La tarda tocava ja a son terme; el sól anava acotxantse, y els dos aymants, com prenent que l'hora del adeu s'apropava, s'esguardaren fit a fit, ab els ulls negats de llàgrimas. No sabian qué dirse, no sabian qué encomanarse. Abdós tenian tristos pressentiments. Ell vey a n'ella perduda, sens esperansa; ella'l trobava a n'ell cambiat, boy desconegut... Però callavan: ni un mot eixia de sas bocas, com tement desfer l'encis de aquella hora.

Estretament agafats, lentament recorren, del parch y del jardí, els lloch més estimats, com pera donarlos un últim adeu; després, més lentament encara, s'encaminaren

vers la porta de sortida. Al lluny sonava una campana...

Sense deslligarse's besaren ab passió una, y un'altra volta, y un'altra encara, bojós, delirants, frenètics, aprofitant els breus moments, els últims...

« Adeu! » pogueren dirse ab veu ofegada, plens de recansa; y volian despendres, mes llurs mans restavan enllassadas y llurs llabris se cercavan novament, tremolant de desitjos, y entreobrintse per última volta; y s'ajuntaren ràpidament en un petó més llarch, més ardent: era un petó de dòl, un petó de mort ab afany de viure.

« Adeu! » repetiren; y ell s'allunyà carretera avall, cap-baix y trist, apressant el pas unas voltas, contenintlo altrás, y tornant de tant en tant son esguart vers aquella porta entreoberta, en quin llindar s'hi destacava la blanca silueta de la malalta com figura decorativa d'una tomba.

Ella'l vegé allunyar-se, allunyar-se, besantlo amorosament ab sos esguarts; després el percebi borrós, com una taca en mitj la ruta, y quan el perdé de vista, senti qu'ab ell se'n havia anat quelcòm qu'afectava a sa propia vida. Aclucà'ls ulls, y per uns moments logrà *deturar* la soletat, refent en sa imaginació aquella imatge estimada.

Un xisclet agudíssim, com un jay! dolorós eixit d'una gola de ferro, torbà per breus instants la quietut de la plana. La Mercè desclogué repentinament las parpellas, y, esparverada, guaytà al lluny: ràpit com una exalació, creuhava un tren el fons del paisatge, braolant com una fera, fonentse després darrera un clot de montanya.

El sól s'havia post, y la pau sobirana del capvespre anava imponentse.

La Mercè. asseguda en el lloch més recullit del jardí, tremolava ab febre d'incertitut. Sos ulls, térbols, fits en el blau llunyà, seguian ab abstracció'ls parpelleigs de la primera estrella. Pensant en sa mare, sentia un desitj intens de repòs, y son cor s'esplayava ja en la esperansa de la pau grandiosa del fossar. Volgué recordar al home estimat, y sa pensa no podia reconstruir l'adorada imatge més que per fragments, que, al volerlos completar, sobtadament s'esvahian. Lentament s'anava deslligant d'aquest món; per primera vegada s'hi sentia completa-

ment sola; de tot quant havia estimat, no n'hi restava més que'l recort.

Las tres campanadas del *Angelus* ressonaren enlayre; al oírlas, se senti el cor invadit d'una tristesa encara més fonda, y el rostre d'una pluja de llàgrimas.

El borbolleig de l'aygua del sortidor era l'única remor que torbava lleugerament la quietut d'aquella hora: era una veu prenyada de misteri que semblava parlarli d'un més enllà desconegut.

S'alsà, y guiada pel boig afany d'un quelcòm que no podia explicarse, s'encaminà ab incerts passos al sortidor; arribanthi a frech, li semblà percebir una melangiosa veu que la cridava per son nom, desde'l fons de las ayguas verdas y enllotadas. Ab inquietut fità en aquell fons son esguart, y li semblà qu'era arribat el moment suprèm de deslliurarse de la presó de la vida. En aquell lloch s'hi respirava una pau de mort atrayent. La Mercè s'hi trobava com encisada. Reclzada a la barana del sortidor, mirava fitament al fons y sentia un gran defalliment d'esperit, trobantse com envolcallada per aquella misteriosa veu, que desde'l fons seguia cridantla. Son cos anava arquejantse, la voluntat l'abandonava, y una pesadesa de plom li matava la facultat de pensar.

Sonà altra volta aquella veu atrayenta, però més clara y molt més soma. Semblava un jay! de morent. La Mercè, instintivament, anava a seguirla, anava a precipitarse, quan de prompte una forsa estranya la impulsà en sentit contrari. Y aquella forsa creixia, creixia per moments, y's tornava violenta, monstruosa. Y en tant seguia la veu, seguia ben aprop d'ella, però ja no dintre l'aygua, sinó com formant part d'aquella forsa misteriosa, que l'arrencava d'aquell lloch de mort ab el poder de sos brassos invisibles...

Moments després senti en sas galdas una alenada calenta, seguida d'un bes llarch, ardorós, estrany, ple de misteri... La Mercè llensà un crit d'esglay y's desplomà en terra.

Quan tornà en si, el Tom, que jeya a sos peus, vigilant com un fidel centinella, s'alsà d'un bot tot bellugant nirviosament la cúa, y comensà a voltar y revoltar en totas direccions, fentli festas a desdir, ab noblesa de bestia que s'entrega; refregantse en ella, lle-

pantli las mans y la cara, grinyolant y saltant ab alegria folla... El Tom era un gos de Terranova al que un jorn havia recullit d'en mitj la ruta ple de fam y de miseria.

La Mercè acabava de comprendre; en un moment havia reconstruït tot son procés, y

plorà, plorà abundantament com may havia plorat, sentinse després quelcòm aconhortada. Já no's trobava tan sola al món... encara podia viure... Al mancarli l'amor dels homes, li restava'l d'una bestia agraïda.

JOAQUIM ROSSELLÓ Y ROURA

CANSÓ DE LA PLANETA

Au, planeta, roda, roda,
ves marcant destins!
Passa sobre'l cap dels homes
senyalant camins!
Au, planeta, roda, roda,
no't deturis may!
Empenyent dolors y joyas
roda per l'espai.

Al poeta sol revelas
el misteri teu,
y el poeta'l diu als homes
com si fos un Deu.

Tu novícia, tu donzella,
tu l'artista: bons germans,
jo os diré secretas cosas
que os amagan temps llunyans.

No culpèu a n'el poeta
per allò que os predirà.
Lo que'l astres m'assenyalan
ningú al món ho aturarà.

A UNA NOVICIA

El día que tu professis
al convent hi haurà enrenou.
Després de la cerimonia
pouharàs aygua del pou.

Faràs com las altrás monjas,
passaràs pel corredor.
Ja no tindràs cabellera...
y tot per Nostre Senyor!

Una nit de lluna clara
un jove tot esblaymat
rondarà pels volts del claustre,
prò tot ja serà tancat.

Després d'horas de silenci
se n'anirà mort de sòn,
y tu dins la celda fosca
diràs *Kyrie eleison*.

Arribaràs molt velleta:
faràs honor al convent,
prò també, qualsevol día,
te tindran de cos present.

«Son cos — diràn tas germanas —
feya olor de lliris blancs».
Y els poquets parents que't quedin
te resaràn com als Sants.

A UNA NOYA MENESTRALA

Coneixeràs la tristesa
y després una gran pau.
De nits veuràs las estrellas
y de días el cel blau;
prò, quan fassi neu o pluja,
tancadeta ab pany y clau.

Vindrà un hereu de Tarrassa
que s'emprenarà de tu;
demanante a n'els teus pares,
per muller se't podrà endú.
Te dirà que té un negoci,
que t'estima ab gran excés!...
Y tu, sabent tantas cosas,
no voldràs saber res més.

Vos casarèu a Santa Agna
qu'es la iglesia de més to.
Tu seràs una senyora
y el teu marit un senyó.

Li marxarà bé'l negoci,
menjarèu molt bons menjàs.
Tindràs quatre criaturas
y a la quinta't moriràs;

y al ninxo del cementiri,
a darrera un jerro blau,
hi haurà'l teu nom y la fetxa
assobre'l *Descansi en pau*.

A UN ARTISTA POBRE

Portaràs la cabellera
tant si fa fret com calò,
y al cap de deu anys d'estudis
duràs a la Exposició.

Pintaràs jardins, retratos
y poblets assoleyats.
Te diràn cosas estranyas
y «qu'ets dels adelantats».

Seràs un infant per dintre
que per fóra seràs vell,
y diràs: «Si'm protegissin,
fóra lliure com l'aucell!»

Per ferte callà una estona,
ja que no t'han dat dinés,
te daràn una medalla
que no't servirà de res.

Viuràs d'ilusions de príncep
y vritats de mendicant.
Te moriràs una tarda
y potser t'enterraràn!

Au, planeta, roda, roda,
ves marcant destins!
Passa sobre'l cap dels homes
senyalant camins!

Au, planeta, roda, roda,
no't deturis may!
Empenyent dolors y joyas
roda per l'espai!

JOSEPH LLEONART

POLSANT LA OPINIÓ

LO QUE DIU EL ZIDRO (1)

SEGURAMENT t'estranyarà, lector amantíssim, que no capsi mon article ab triple titul. Avuy me contento ab titul doble, y fins t'è diré que volia posarlo senzill, perque tinch per màxima que un hom no deu prodigarse massa. Això dels tituls es com el *chistes* y els *calembourgs*, que servits a tot *pasto* no fan efecte, per la rahó de que cada dia *cols amargan*. Dit això, entro en materia.

La missió del escriptor, més qu'encaminar la opinió, més que il·lustrarla, es estudiarla, consultarla; aixís, sabent de *quin peu* se dol, un hom pot obrar a consciencia. A mi que soch molt despreocupat, no m'interessa tant coneixe'l valor real de mos articles, ni els graus de... *mentalitat* que puguin contenir, com coneixe l'efecte qu'en la opinió han produhit. D'aquesta manera sé còm haig de procedir en mos articles subsegüents si ab ells vull ésser útil a mi mateix, a la opinió pública y a la humanitat.

Aquestas reflexions me las faig molt sovint, y me las feya també l'altra tarda, tot banyantme als Orientals, ahont no he perdut la costúm d'anarme a refrescar la grassa carnadura cada estiu, a pesar del refrà que diu que de *cuarenta para arriba no te mojes la barriga*. Y, tot banyant ma còrpora que flotava en aquelles ayguas com una gran boya, vinga pensar: «¿Còm redianxo ho puch fer pera saber per pessas menudas lo qu'ara sé *grosso modo*? ¿Còm me podré entrar del efecte qu'han fet a la trepa d'en Borràs els articles que tan bo'l produhiren en el públich barceloní?»

Y, barrina que barrinaràs, tot de sobte se m'acut una idea lluminosa. Y surto de l'aygua, m'esbandeixo, m'aixugo, prenc el tramvia, faig idem cap a la plassa de Catalunya y

(1) El senyor Vallès y Roderich es prou amich nostre y sab la gran estima en que tenim sa colaboració: per això no'ns estarem de dirli lo molt que celebrariam qu'en lo successiu, deixant aquest assumpto que ab tanta *competencia* porta ja tractat, apliqués son ingeni a altres de més interès, a fi de que'ls lectors de JOVENTUT no puguin queixarse de... manca de varietat en els *ts mas*. — N. DE LA R.

me'n entro al Cafè Continental. Volia *interviewar* al Zidro.

Vaig asseurem a la taula d'enfront del taulell, sota mateix d'aquell ventilador elèctrich qu'en Pompeyus Gener anomena *l'esperit sant mecànic*, y vaig picar de mans:

—Noy, noy!—

Qu'es cas! Un mosso vell, de venerable calva y blanch mostatxo, m'esguardava sense moures. Vaig tornar a picar.

—Noy, noy!—

Era en va, per lo vist. El noy no deixava de contemplarme fixament, sense fer ni un moviment. De sobte, quan me disposava a tornar a batre palmes y fins a picar ab el bastó sobre la taula, el venerable vell s'abalansà vers mi, y ab emoció continguda exclamà:

—Dispensi, dispensi cent y mil vegadas!

—Home, de res—li vaig dir jo:—però tant mateix me sembla que ja m'haviau sentit el primer cop.

—¿Vostè es... don Rafel?

—Vallès y Roderich, pera servirlo.

—L'he conegut tot seguit: per'xò me'l mirava.

—No tinch l'honor de...

—Jo si a vostè. ¿Qui no'l coneix després que'ls de JOVENTUT han publicat el seu retrato?

—Es cert. Indiscreció va ésser aquella que, ab tot y agrahir per la estima qu'envers mi representa, may deploraré prou. Ha posat trabas a ma missió de *reporter*.

—Jo no venia perque de primer moment l'havia pres per un de la colla d'en Tiago.

—Home!...

—Dispensi un'altra vegada.

—Però'l fet d'ésser jo d'aquella colla ¿justificaria la seva tardansa?

—Sí, senyor; he acabat per avesarme a ésser *tardà*. Al principi qu'en Tiago, l'Utrillo, en Costa y companyia venian aquí, era ràpid a acudir a la crida y a servir atent, però prompte vaig convencem de qu'era precisament tot lo contrari lo qu'ells volian.

—¿Y això?

—Ells lo que volen es picar molt, fer molt soroll, que'ls vegin, que'ls sentin... y consumir poch. ¿Comprèn?

—Sí, vaja, una manifestació bohemia-catalana.

—Que bohemia ni *ocho cuartos*, tractantse de gent que fa velluts! Rancis que son, y badrers...

—Me sembla que no'ls porta pas gayre bona voluntat. Si no m'equivoco ¿vostè es el Zidro?

—Pera servirlo. ¿Què se li oferia?—

Y passant ab senil gallardia'l tovalló sobre la taula, va escoltar apoyat de mans en-ella com jo li demanava un *soldat*, cosa que m'agrada molt més beure que no pas veure.

En Zidro, *imperator maximus* de las taulas

properas al taulell, va girarme la esquena y, en busca de lo demanat, endressà la seva activitat vers la cuyna. Pochs quarts d'hora després compareixia duhent en una mà la copa fonda ab dos dits d'aixarop de grosella, y en l'altra una ampolla de l'Esther gotejant diamantinas gotas d'aygua. L'esperit sant mecànich m'enviava sas refrescadoras onadas de vent, obligantme a cubrirme. El tap de la gaseosa va fer un espetech, y el Zidro prengué la paraula.

—Pocas satisfaccions en la meva vida com la de tenirlo a vostè assegut en las mevas taulas!

—Es favor que'm fa. ¿Que'n té moltas?

—Més qu'en Borràs: totas aquestas.—Y ab un gesto ample me las mostrà.—Però tinch més desgracia que taulas. ¿Veü allà al recó, ahont ara hi ha en Moles y en Quero badallant?

—Sí.

—Aquellas taulas si que són una canongia.

—¿Vol dir que hi cauhen las propinas?

—Veurá: d'allà hont n'hi ha'n pot rajar.—

Aqui el Zidro va fer l'ullet y un gesto significatiu. Y prossegui:

—¿Veü aquellas altrás? Allí s'hi reuneixen els federals dissidents. Són uns déu o dotze que representan déu o dotze dissidencias. Pochs ralets, però un s'hi ilustra al menys sobre'l Programa del 22 de juny del 1894 y sobre la vida intima d'en Vallès y Ribot... Dispensi, ¿no es pas parent seu?

—No senyor, ni ganas.

—En cambi a las mevas taulas han vingut a fondejarhi tots els genis de cartró-pedra del terror... Pochs rals, y molt retallar. Hi ha moments qu'això sembla una sastreria.

—Vosté es molt mordaz, Zidro.—

Però en Zidro, sens atendre a ma rèplica, continuà, possehit d'entusiasme descriptiu:

—Y qui diu una sastreria, diu el moll dels taulons. Y no parlo per las senyoras. Però en Rusiñol ve a ésser una mena de biga intelectual, y en Jordà...

—¿El célebre dramaturg Jordà, mon company d'excursió a Madrid?

—Y en Jordà, y en Moraguetas, dos enceñalls de melis.

—Vosté es molt apassionat.

—¿Apassionat ha dit? Se coneix que vosté no'ls coneix prou. Però ¿que no ho sab, sant cristià, qu'en Rusiñol se fa dir *eminencia*?

—¿Això passa també aquí? Jo'm creya que havent tornat de Madrid ja no s'ho faria dir més.

—Quan ne va tornar, y va entrar de nou aquí al cafè, el rodejavan uns quants que devian ésser de la trepa, y *eminencia* per aquí, *eminencia* per allà, lo cert es que de cop vaig quedarme escandalitzat pensant que qui entrava en el cafè era en Casañas.

—¿El tenor? ¿Aquell altre català que descubriren a Madrid?

—No, home: el cardenal.

—Zidro, Zidro...

—Y si no arribo a veure'l cap d'en Tiago, que sobreixia d'entre la maror dels que'l voltavan, creguim que faig la etzegallada d'anar a besar l'anell a sa eminencia.

—Vaja, ara no li haurian de dir això, que ell no es pas clerical.

—Es clar que li diuhen *burla burlando*, però *burla burlando van los tres delante*.

—¿Qui són els tres?—vaig dir jo fentme càrrech de que la erudita alusió del Zidro tenia una significació.

—L'Escudero, en Morlà, y en Capella.

—¿En Morlà ha dit?

—Sí, home, en Jordà. Li diuhen Morlà.

—No n'estich enterat d'aquestas petitesas. Y ¿què hi ha d'aquests tres?

—Hi ha que, segons fan corre malas llenguas, els dos darrers varen ésser seduhts pel primer.

—Això es grave!

—Entenguim, moralment. Diu que l'Escudero, que no's mama'ls dits y coneix l'ànima humana, va saber trobar arguments de molt pes pera que logressin fer firmar a n'en Borràs el contracte internacional. Jo may ho he cregut, no's cregui. May m'he pensat que l'oferiment passés d'un dinar de a duro... y encara explicat.

—Jo volia dir que no es possible...

—Ay fill! Posis aquest devantal, y estiguís per aquí un parell de dias, y calli y observi!

—¿Y vosté creu?...

—Jo no crech ni deixo de creure, però, si li haig de dir lo que's conta, en Capella li deya a n'en Borràs, tot brenant a Badalona: *Créeme, tienes que irte, aquí ya no te quieren!*

—¿En castellà? Va de serio, donchs, allò del *ceceyul*? ¿Que sab si en Capella també li fa una obra a n'en Borràs?

—No li sabria dir. Donchs si: en Borràs tot, ploriquejant y ab veu de captayre, com si fes una escena passional, li responia: *Peró ¿por qué no me han de querer?* Y ploriquejant va firmar el contracte.

—Trobo qu'han anat molt depressa!

—Si senyor: en Jordà hi va sempre, però es per *pose*.

—No, vull dir qu'han anat depressa en lo-grar lo que's proposavan.

—Ah, si senyor; això sí.—

Aquí hi hagué una estona de silenci que vaig aprofitar per'absorbir mitja copa del purpuri líquit. Un cop m'aixugui els bigotis, y pensant en l'objecte que m'havia portat al Continental, vaig preguntar al Zidro si sabia l'efecte que a n'en Rusiñol li havian produht els meus articles.

—¿Qué vol que li digui?—me respongué.

—¿Els ha llegit, en Rusiñol?

—Llegirlos sí, els ha llegit a *L'Avenç*; lo que no ha fet es comprar JOVENTUT.

—¿Que no compra diaris?

—No gayres; però molt menys JOVENTUT. En Rusiñol, qu'es home d'experiencia, sab que l'administració es l'ànima dels periòdichs, y miri, si vint cèntims entrandemenys en las caixas de la revista, són els seus.

—Si qu'es *tunante!* El qu'hagi fet aquesta decisió de no comprar el periòdich me demostra que'ls articles l'han afectat.

—Això sí. Se'l veu trist, pensatiu, capficat. Sembla que pera ell ja hagi passat l'alegria. Y lo qu'es pitjor, se'l veu sol, completament sol.

—¿Completament sol?

—Sí, senyor; cert que devegadas va ab en Marsillach, però es com si anés sol.

—Es pitjor.

—Té rahó, es pitjor, perque molts amichs d'en Tiago ja li han dit: «Potser vindriam ab tu, però anant ab això ¿qui vols que se t'acosti?»

—Y tenen rahó que'ls sobra. Però may ho hauria dit que poguessin lligar en Tiago y el *Maleta*. ¿No va ésser aquest qui va escriure en *El Diluvio* un article contra en Tiago quan se va estrenar al Tivoli *Cigalas y Formigas?*

—Sí, senyor, però de sabis es el mudar de parer, y en Marsillach no es pas cap tonto.

—¿Vol dir?

—No, senyor; no'n té pèl. Y molt menys ara que, per ésser companys de redacció, se fa ab en Jordà, que las veu venir, y ab la divinitat de la sòn, en Joseph Maria *Papitu*, pesador de figas honorari de *La Perdida*.

—Però, si el *Maleta* ha de creure a n'en Jordà, no hi anirà pas ab en Tiago.

—Els s'entenen y ballan sols. Avans que res, són dependents d'una empresa periodística, y es clar que a *La Publicidad* li es convenient tenir un *attaché* prop d'una figura popular com en Tiago.—

No vaig voler saber més. Vaig encaixar fortament ab el Zidro, vaig afluir una anguleta regular, y vaig sortir del Continental jurant interiorment gratitut y amistat eterna al venerable camarer que tan bon servey m'havia fet.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

DE CATALANISME

Els que s'hagin fixat en la manera d'actuar, d'un quant temps a n'aquesta part, dels diferents elements que integran l'autonomisme català, no poden menys d'haverhi observat incoherencia, mancamet d'equilibri y fins contradiccions. Això que no es cap defecte al principi, perque es un fet naturalísim y una senyal del esplet de vida que impulsa una causa, no deixa d'ésser inconvenient, pel consúm inútil de forsas que suposa, quan, un cop apreciat el fenomen, no's dirigeixen tots els esforços a fer desaparèixe las causas externes que'l provocan. Perque no es la causa inicial del moviment nacionalista lo que produheix incoherencias o desequilibri, puig aquest desequilibri sols se nota al posarse en contacte la idea essencial del Catalanisme ab lo relativament secundari y circumstancial. Sols allavors s'exteriorisa lo desarmònich del actuar del Catalanisme.

Es un fet a la vista de tothòm el que individus d'un mateix modo de pensar pertanyen a agrupacions diferents, contrastant ostensiblement ab la circumstancia de qu'en un mateix cercle hi estiguin inscrits individus de las més oposadas ideas politicas y sociològicas. Aquests contrassentits s'observan igualment en la qüestió de procediments. Que hi hagi llibertat en la manera de desenrotllar el criteri de cada hu, es una cosa ben plausible y ben atemperada a la essencia del Catalanisme; però es que aquesta llibertat es ben compatible ab l'actuar armònich, es que no més manca que tots ens en adonguèm d'aquesta compatibilitat pera evitar que lo útil e indispensable, com ho es el principi llibertat, contribuheixi a fer estèrils valiosos esforços y fins a provocar la descomposició. Aixis ab una mica de desapasionament, y ab un'altra mica de bon desitj per part de tothòm, podrian veures solucionadas qüestions com la de *dreta y esquerra* que sovint se debaten.

Contribuheix a donar apariencias de desorganissació a las tres entitats més sobresortints del autonomisme català: *Unió Catalanista*, *Lliga Regionalista* y *Catalunya Federal*, la existencia en ellas d'elements que qualsevol diria que's mouhen al impuls de sentiments que van molt arràn de terra...

però no més ens ho déu semblar a nosaltres, pobres mortals condemnats a no vèurehi més enllà d'hont ens arriba'l nas. Segurament que las concomitancies d'alguns individus de las dugas últimas entitats ab altres de las més oposadas tendencies del centralisme, són fruyt de la trevallosa gestació d'un altíssim sentit polítich, y no es menys segur que la protesta firmada per respetables personalitats de la primera, ab motiu de la celebració de sa darrera Assamblea, ha sigut concebuda per la mirada d'àliga dels escullits que saben llegir en el llibre dels destins dels pobles, aduch las contradiccions—potser no més són en nostra imaginació—que nosaltres creguerem observarhi.

—

Seria tasca inútil voler demostrar ara'ls inconvenients del actuar desarmònich, donchs estàn en la consciencia de tothòm. S'imposa, per lo tant, la esmena; va fentse d'imprescindible necessitat l'empendre una coratjosa creuhada pera orientar el moviment autonomista de Catalunya cap a una organisió que, estant més en harmonia ab el seu estat present, vingui a normalisar la seva acció. La *Unió Catalanista*, en la seva darrera Assamblea, ha exteriorisat una tendencia ben accentuada en aquest sentit. Las declaracions de la honorable Junta Permanent aprobadas quasi per unanimitat pels senyors delegats, fan concebir falagueras esperansas, y encara més que per son contingut, per l'esperit de germanor que s'ha evidenciat niua en la pensa de molts catalanistas per oposadas que sian las llurs ideas políticas y sociològicas. Ells han demostrat que hi ha llevat pera portar a bon terme aquesta nova organisió del Catalanisme que, al nostre entendre, s'imposa. L'afirmació categòrica de que'l Catalanisme necessita'l concurs de tots els catalans nacionalistas, sian las que sian las llurs ideas en els ordres polítich, religiós y social, manifesta una tendencia ben lloable, com lloable es també'l sentar principis generals—generals no més—sobre la capdallíssima qüestió social. Però això no es prou: no es prou pera demostrar que'l nacionalisme catalá's troba dotat de la complexitat d'aptituts indispensables pera realisar totalment la seva acció.

La nova organisió del Catalanisme

s'hauria d'establir tenint en compte, per un cantó, lo fonamental de la idea, y per altre la diversitat d'elements que volen, com aspiració capdal, el reconeixement de la Personalitat Catalana, y els desitjos y modo d'ésser dels elements no catalanistas que integran la familia catalana d'avuy. Més clar: dintre d'aquesta organisió s'hi haurian d'apreciar dos aspectes: el de *generalisació* pera regular tot lo que de comú tinguin el catalanistas, y el d'*especialisació* pera tot allò que'ns separa y pera podernos apropar a la realitat palpitant en que's mouhen els no-catalanistas. Tots sabèm qu'en determinants actes de la vida, qu'en diferentas ocasions, els fills d'un poble oblidan llurs diferencies y tots fan un sol home, un sol voler. Per'aquests casos se requereix la organisió generalisadora. En cambi, en el desenrotllo intern de tot organisme sempre hi trobarèm senyals de lluyta, 'la eterna lluyta entre lo estacionari, quan no regressiu, y lo progressiu, y això encara en diferentas gradacions y modalitats.

Además, s'ha de tenir en compte que'l poble vol solucions pràcticas, terminants, decisivas, desconfia d'ambigüetats y de concepcions abstractas, y com qu'això sols pot apreciarse descendint a las asprors de la realitat, d'aquí ve la necessitat de particularisar pera poder entafurnarnos y fer llum en totas las consciencias catalanas. Per tot això s'imposa la organisió especialisadora. Es precis també que'l nacionalisme sigui el reflexe de l'ànima catalana, ab tots sos aspectes, ab tota sa complexitat; que tingui els horitzons ben amples pera que poguèm cabrehi tots, ab tots els nostres anhels honrats, y per això cal que poguèm donarnos llissons pràcticas pera viure, lluytar y vèncer en el terreny dels fets. Bo es sentar principis generals que demostrin que'l particularisme català, además de trevallar pera la reivindicació dels drets de la personalitat colectiva de Catalunya, procura pel perfeccionament del individu basantse en la justicia y la rahó: però'l poble, malgrat sa ignorancia, ab son instint admirable, reconeix que no n'hi ha prou d'això, sab que per'arribar a una finalitat determinada s'emprenen molt sovint camins ben oposats, y sab més encara, sab que cada hu hi dóna la seva interpretació a la exposició de la mateixa finalitat. Per això

fa falta una nova organització del Catalanisme. N'hi hauria prou d'una organització que's fixés no més en lo general si, com fins fa pocs anys, l'acció del Catalanisme fos molt reduïda, o al contrari, si la idea particularista hagués arrelat igualment en tots els temperaments y grups y estaments de la societat catalana. Com també no més tindria rahó d'ésser la existència dels diferents organismes que representessin els distints modes de pensar dels catalans, ben deslliurats els uns dels altres, si per havernos sigut reconeguda l'autonomia absoluta ja no fos necessaria una acció colectiva pera aconseguir-la. Però com que no'ns trobem en cap d'aquests casos,—repetimho,—s'imposa la implantació d'una organització dotada d'aquesta dualitat d'aspectes. En aquesta organització podria haverhi la deguda unitat pera lo fonamental, però en els demés ordres d'idees hi hauria tota la diferenciació possible entre dreta y esquerra y centre. Aixís s'esvanirien els temors dels que creuen que trencantse la unitat d'acció perillaria la finalitat capdal, com si el perill no fos igual mentres aquesta unitat no sigui més que aparent, mentres no estigui en la consciència de tothòm; y per altra banda, els que no volen confondre ab els altres en qüestions d'ordre particular, trobarian el medi de viure ab tota independència, sense deixar de concorre a l'acció colectiva. D'aquesta manera en el si de las diferents agrupacions o colectivitats que formessin la totalitat del Catalanisme no caldria que hi hagués aquesta diversitat de parers, donchs convenientment organitzadas, cada una aniria ahont li correspongués per afinitat d'idees, y aixís l'actuar de totes ellas resultaria més armònic.

Un altre benefici n'obtindriam: milloraria la nostra educació política. Apart de que'ns acostumaríem a tractar las qüestions que afectan més directament a la realitat de la vida, lo qual es d'innegable importancia, inspirantnos tots en una fi primordial; y ab el ben entés de que sovint deuriem trobarnos plegats pera discutir assumptos d'interés general, apendriam a ésser racionats y tolerants, y s'infiltraria en nostre modo d'ésser y en el del poble català'l principi de respecte a las idees del contrari, qu'es lo que

dóna sagell de superioritat a las lluytas polítiques.

Però encara de més importancia que tot lo exposat, ho serian els resultats que al nostre entendre s'obtindriam entre'ls elements no catalanistas. Descendir al terreny de llurs necessitats, de llurs desitjos y de llurs aspiracions, però no en teoria, no en termes generals, sinó segons el modo de sentir de cada estament y de cada gradació en els ordres social y polítich! Que poguessim donar solucions pràctiques, solucions que's poguessin tocar ab las aspiracions, desitjos y necessitats de cada gradació y de cada estament! Quina volada pendria la nostra idea! Com las aniriam foragitant del nostre terror aquestas contradiccions monstruosas qu'avuy s'observan en l'evolució de la societat catalana! A passos de gegant aniriam avensant pel camí de las nostras reivindicacions y del nostre millorament en tots els ordres, si ab enteresa y sens encongiments malaltissos emprenguessim resoltament la tasca de reorganisar el Catalanisme, de manera qu'en son si hi capi-guessin de debò tots els catalans de bona voluntat!

JOSEPH M.ª ROSICH

TEATRES

LA ESTIRPE DE JÚPITER. — CATALINA. — LA MONTÁLVEZ.

El senyor Linares Rivas — l'any passat se deya Linares Astray, ara'ls cartells diuen Linares Rivas — ens ha donat, a nosaltres els catalans, las primicias d'una nova comedia, *La estirpe de Júpiter*, qu'estrenà l'altra nit en Fernando Diaz de Mendoza para son benefici.

Sembla qu'en la comedia hi ha quelcòm de simbolisme. Un pintor, Lorenzo Quintana, y una model, Aurelia, familiarment Cloto, baix els auspicis del amor sagrat, l'amor amic de las Musas, han fet molts quadros, entre altres un que val al pintor un primer premi y la gran creu a Paris. De retruch el nom del pintor comensa a adquirir celebritat a Espanya, y la duquesa de Lavedra, senyora del gran món aristocràtic, rica, capritxosa y enamoradissa, s'encarrega d'augmentarla protegintlo. El pintor, ànima ignocent, s deixa estimar y estima ell mateix molt a la sirena temptadora, puig en realitat a l'altra, a Cloto, la del amor tendre y desinteressat, no l'ha estimada ab verdader amor: era sols pera ell la companya de gloria quins petons

prompte'l cansaren. Cloto no sab compartir els seus petons ab els de la dama, y ab tristesa abandona al pintor, qu'enlluernat la deixa fugir fredament, entregantse als amors turbulents de la gran xucladora. Prompte's deixa sentir la protecció de la dama, pera qui els ministres no tenen un no, y el pintor s'adona un dia de que, moralment, viu a costas d'una dòna com un *maquereau* vulgar, adonantse al mateix temps de que sense Cloto, la del amor tendre, la inspiració se li ha esvanit; es home a l'aygua. Gracias a la influència d'un amich, lleuger però lleal, el pintor rebutja a la duquesa y Cloto torna als brassos del artista. Ab ella entra en el taller del pintor un raig de llum, d'alegria y d'inspiració, ovirantse, al cloures la escena, nous dias de gloria y d'amor.

Heusaquí el pensament de la comedia. Tot això, qu'es un drama verdader, y podria ésser un gran drama, ho presenta l'autor deixatat en una llarguissima serie d'escenas; escenas de costums madrilenyas, reflectidas ab molt garbo per cert, y en que hi intervenen tipos ben observats, que parlan molt bé y emplean la sátira fina y el *chiste* de bon gust ab singular ingeni. Tant, que tot això qu'es lo necessari y que acredita a n'en Linares d'autor dramàtic hàbil y fi, ofega lo principal qu'es el drama dit: drama que, magistralment exposat en el primer acte, sols adquireix un xich de relleu en el quart. En el fons tot el procés psicològich dels principals personatges — el pintor y la duquesa — es convencionalisme pur, y l'acció's lliga ab més artífici que veritat. Las dugas escenas dels actes tercer y quart de l'obra entre ells dos, són enlluernadoras, paradoxals, a lo Dumas (fill), a lo Echegaray, finament dialogadas, però buydas, sense sentiment.

En resúm, jo crech qu'en Linares Rivas — diguemli Rivas — que com ja he dit altrás vegadas posseheix innegables qualitats pera cultivar la escena, escriu ab massa precipitació. Sa facilitat en construhir fa qu'escrigui sense meditar. No hi dorm sobre las concepcions de sas obras; sembla que pera ell no tingui el fons gayre importancia. Es aquest un pecat capitalíssim del que tart o d'hora se'n arrepentirà, puig si bé es veritat que'l seu ingeni y la seva facilitat d'escriptor li permètràn sempre conquerir l'aplausu del públich, no ho es menys que per aquest camí difícilment farà un gran drama sòlit y emocionant que... molt m'erraria si el senyor Linares no'ns el fa algún dia. Crech qu'es capàs de ferlo.

La estirpe de Júpiter fou presentada — això es la especialitat de la companyia Guerrero-Mendoza — ab gran propietat y riquesa. Molt ben ensajada — també es una especialitat d'ells — y en conjunt ben interpretada. Molt moviment hi ha en algunas escenas de diàlegs trencats y *bocadillos*, que'ls hi sortiren

rodonas. Fins individualment se lluhiren molts dels actors. Deixume citar en Palanca, qu'ha guanyat molt desde que no va ab la Tubau, en Fernando y la Maria, que digueren molt bé las grans escenas del tercer y quart actes, en Medrano, y la senyoreta Oria. En quant a la Suárez, la *Nievecitas*, decididament no'n sab de plorar: li va millor el riure. En fi, un conjunt ben acceptable.

La companyia de la Pino, que actúa al Eldorado, sols ens ha donat de nou una traducció y arreglo, *Catalina*, de la comedia d'en Lavedan *Catherine*, que fou estrenada a Paris ja fa molts anys. D'aquesta comedia ja'n vaig parlar als lectors de JOVENTUT (1) quan va donarla a Barcelona en el teatre Principal la companyia francesa de Mlle. Ninove. No tinch res qu'afegir a lo que alashoras deya, com no sigui qu'en castellà, tal com està traduhida, l'obra pert molt.

La execució y presentació, molt fluixas.

També ha estrenat la companyia Guerrero-Mendoza un drama, *La Montálvez*, que un senyor Quintanilla ha tret de la novela d'aquest mateix titol d'en Joseph Maria de Pereda.

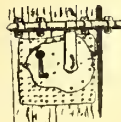
No es un secret pera ningú que'l gran estilista santanderi — estilista bon xich arcaic y atildat — no's distingeix per sas concepcions ni per sa facilitat en dialogar. Avans al contrari, són sas concepcions carrinclonas y poch originals, y sos diàlegs premiosos y forsats. Tampoch ho es qu'entre sas novelas, las que no reflexan tipos y costums del seu *terruño* — en las que, dit sigui en veritat, hi ha páginas admirables de color — són las més fluixas; notantse tot seguit la falta de coneixement del món qu'estudia, ademés d'un odi *feroz* — odi de bon catòlich — contra aquells usos y costums que desconeix.

De tot lo qual ne resulta que *La Montálvez* d'en Pereda es una novela infantivola, a pesar de que las pretensions del autor són cristianament moralisadoras.

Sentat això, es clar que'l drama que'l senyor Quintanilla ha tret de la novela ha de adoleixe dels mateixos defectes, fentse pesat al públich. A Madrid fracassà, y ha fracassat aquí també. No hi ha necessitat d'insistir sobre las causas d'aquest fracàs, qu'en el fons són las qu'he apuntat avans.

EMILI TINTORER

(1) Si n'hi ha algún de curiós, que vegi el número 121 de JOVENTUT, corresponent al volúm de 1902.

NOVAS

No'ns cal dir que a JOVENTUT li causà ben pobre, pobríssim efecte'l directori que, ab penas y treballs pera no descubrir el jòch, se volgué donar a la «Lliga Regionalista». Y si aquest directori no'ns entusiasma ni molt menys, ja pot suposar el lector que tampoch ens ha entusiasmat el gran dinar celebrat per la «Lliga» el passat diumenge en el Nou Retiro, baix el titul *Festa de germanor catalanista*.

No creyém, no podém creure en aqueixa *germanor catalanista* entre tants elements heterogenis, de la classe dels *neutres*; no podém de cap manera considerar *del nostres*, com la «Lliga» considera *dels seus*, a aquells *catalanistas* que si's diuhen tals, es ab la condició de *catalanisar a Espanya*: perque aytals afirmacions antiparticularistas, junt ab estemporanias protestas de dinastisme (!), y ab brindis al alcalde de Valladolid (?), revelan una gran inconsciencia y un gran desconeixement de nostres principis, no ja sols en el concepte històrich, sinó sobre tot en el polítich y en el sociològich. Y encara això podria admetres com un de tants matisos dintre'l nacionalisme català. Però hi ha més.

La festa de diumenge ho fou de germanor per'alguns, de conveniencia per'altres. Per tots els medis s'havia recabat l'apoyo de poderosos elements, ja industrials, ja de la politica de partit, ja religiosos, y calia assegurar sa cooperació a tota costa, si volia prosseguir la «Lliga» la seva acció. Menos mal si aquesta s'encamina sols la complerta autonomia de Catalunya; menos mal si no fos cert que hi ha personalismes y ambicions de per mitj; menos mal, si ningú pogués afirmar que'l caciquisme de la «Lliga»'s fa tan intolerable com el d'aquells prohoms conservadors als qui no's devia pas treure del lloch que ocupavan pera substituhirlos en sas funcions.

Nosaltres, per la germanor entre'ls bons catalans, hi estarem sempre: però de cap manera quan aqueixa germanor se la posa al servey de certas quefaturas que no tenen rahó d'ésser y que no sembla sinó qu'encubreixin particulars fins. Y aixís, com a catalanistas, protestém de las frases subratlladas del següent paragraf que insertava *La Veu* al comentar la festa del passat diumenge:

Per'xò la festa ha sigut una continua aclamació a Catalunya y una continua aclamació als homes que *per vot unaním* representan la idea de nostras reivindicacions. Se victorejava als bons patricis *que han de dirigir la nostra acció* FINS A LA CONSECUCIÓ DEL IDEAL SOSPIRAT.

Sols ens resta dir que nosaltres, com molts y molts catalanistas, no assistirem a la festa a que galantment ens invità la «Lliga», y en la que, alguns dels inscrits, tan carrin-

clons discursos hi pronunciaren: perque nosaltres no podém de cap manera contribuir a que niugú fassi servir de pretext, pera sos particulars fins, el dever que tenim tots de lluytar per l'autonomia de Catalunya.

Per altra part, a la «Lliga Regionalista» y a *La Veu* las perjudica son afany immoderat de reclàm. En l'esmentat diari hi veurem, además d'una complerta (?) informació de la festa, una llista de totas las personas que hi assistiren, quals noms estavan posats en columnas pera que's vegessin millor. Fins ara un semblant procediment sols l'usavan periòdichs com *El Noticiero*, fent el reclàm als marquesos y marquesas de la classe dels cursis y dels inconscients qu'assisteixen els dias de moda als espectacles públichs, pera veure de pescarlos hi aixís la suscripció. ¿Es que als catalans se'ls ha de tractar també aixís, y *pescarlos* de la mateixa manera? ¿Es que al Catalanisme s'hi ha d'anar pera lluhir?... Pleguém.

S'ha acabat al Congrés la comedia dels suplicatoris, concedintse'l d'en Bañón qu'entranya una qüestió gravíssima de defraudació de béns del Estat, y tirant terra per sobre dels altres, alguns dels quals són per delictes comuns.

En Maura, l'home de las grans energias, ha demostrat també una vegada més ésser l'home de las grans conxorxas. Si això fos governar, ell fóra un gran home de govern.

Al treure'l Sant Cristo gros de la concessió dels suplicatoris, els republicans procuraren fer la farina blana creyent que se'ls tindria en compte la seva mansuetut y qu'els suplicatoris no's concedirian. Veyent qu'anava de debò, s'esvalotaren, perque molts d'ells ja's veyan processats, y desterrats, y privats de continuar la *revolució*, es a dir, la *carrera política*.

Y llavors surt en Maura ab una fórmula humiliant. Els concedeix el perdó, però'ls *proposa* qu'en lo successiu s'entendrà concedit tot suplicatori que no hagi sigut contestat als trenta dias de sa presentació al Congrés.

Y aquests revolucionaris que tant s'espantan devant d'un procés, han acceptat incondicionalment, lo qual ve a ésser una renuncia a tota campanya revolucionaria y una tàcita, però vergonyosa adhesió a la monarquia. Aixís ha demostrat públicament en Maura la mentida del republicanisme espanyol.

Ara no més falta que continuhi sas *negociacions* ab certas *forzas vivas* d'aquí, ab certa gent d'ordre que constituheix la riquesa de Catalunya y la negoció ensemps dels ideals d'aquest poble; ara no més falta quedemostri que té pactes entaulats ab certs catalanistas, y demostri igualment que'l catalanis-

me d'aytal gent es també una falornia, y que tan politicayres y tan ambiciosos són aquests com aquells.

Però això no ho farà perque ni li es convenient, ni ell va de bona fe. Si las arranqués totes las caretas que hi ha per arrancar, fóra realment saludable la depuració qu'en Maura hauria realisat en el Catalanisme tot volent matarlo.

El company Pujulà fa constar que per errada de ploma va posar en l'article *Els Emigrants* (?) que l'Iglesias immigraria al *Poble Nou*, essent aixis qu'havia de dir a *Sant Andreu*, qu'es sa patria nadiua e intellectual.

En Vallès y Ribot, ab l'adhesió de dos o tres diputats, es l'únich qu'ha protestat de la fórmula d'arreglo en lo dels suplicatoris.

En Vallès ha estat oportú, com sempre. Quan se tracta de fer un bunyol, ja hi es a fer número ab la colla republicana. Quan se tracta de dir la veritat, no li val o fa tart, com ara. Es l'home de la pega.

Està vist qu'en Vallès va fent tart pera tot. Si fossim una gitana (posin un politich espanyol, qu'es igual), li diriam la bonaventura assegurantli que s'ha eclipsat la seva estrella, y que lo millor que pot fer es apagar el llum y dormir.

Ave, Cesar, imperator victor.

Després de las grans batallas parlamentarias pel nomenament d'arquebisbe de Valencia, després de la gresca dels suplicatoris pera processar als republicans, falta qu'en Maura celebri la seva apoteosis.

Que la celebrarà fent entrar a Valencia al pare Nozaleda y acompanyanthi després al rey, portant lligats a son carro als alarbs revolucionaris, completament retuts.

Ave, Cesar, imperator victor.

O *imperator* putíner, perque en això de jugar brut hi entén.

La diferencia entre en Cánovas y en Maura consisteix en això precisament: aquell governava pel principi de l'autoritat, y aquest pel principi de la martingala.

La nit del 8 del present l'«Associació Wagneriana» clogué las tascas del curs, ab una vetllada a càrrech del notable tenor senyor Antoni Colomé y de la senyoreta Mercé, distingida deixebla seva, que cantaren, acompanyats al piano pel director artístich senyor Doménech Espanyol, la darrera escena de *Siegfried*. Durant el curs que acaba de terminar, en el local de la «Wagneriana» s'hi han celebrat importants conferencias y

concerts; de las primeras n'esmentarém las dels senyors Pena, Doménech, Gual, Roviralta, Par, etc.; entre'ls concerts devém recordar el del *Quartet Txech*, els dels *trios* de Beethoven, el dedicat a Schubert, dos d'en Granados dedicats respectivament a Chopin y Schumann, un altre en que's cantaren fragments de Wagner y Charpentier; y finalment s'ha fet l'estudi de las obras *L'Holandès Errant*, *La Condemnació de Faust*, *Lluïsa y Siegfried*. El mestre Morera feu co-neixe sa òpera *Bruniselda*.

Haventse celebrat el dia 2 Junta General pera renovar els càrrechs de la Directiva, han sigut nomenats pera ocupar el de president y demés, els senyors Deu (V), Ferrer, Uriach (F), Maristany y Par, havent continuat en llurs càrrechs els senyors Suñé y Bellido.

Després de la brillant campanya dels trenta dos diputats republicans que, segons diu un periòdich, *tenian que comerse en salsa los higados de Maura y traernos la república a domicilio*, bé es del cas dedicàrlos hi unas quantas floretas. Perque... efectivament: al Congrés no han fet res, ni han discutit res, ni han lograt res, res, res, més que fer d'escolans d'en Maura. Eran més que may y han fet menos que may, qu'es lo que's tractava de demostrar.

El poble que'ls votà ja s'ho veu perdut això de la república, però encara no's determina a dirlos hi mentiders, ni imbècils. Lo qual prova qu'encara es més imbècil qu'ells.

Nosaltres, verdaders lliberals y verdaders republicans, més que imbècil voldriam dirli innocent, però vaja, tal com estàn las cosas, ens remordiria la consciencia si atenuessim certs calificatius.

La nostra *Revista de revistas* de la setmana passada motivà indicacions oficiosas de Ca'n Esquella. El nostre company Vallès y Roderich, que's declarà identificat ab l'*esperit* del article d'autos, acudi personalment a celebrar una *interview* ab els queixosos, no essentnos possible publicar en aquest número el resultat de la mateixa. Ho farém oportunament.

Un'altra *planxa* d'en Salmerón, aqueix pobre home que's deixa dir *jefe único*.

S'ha discutit al Congrés la proposició sobre la legalitat dels partits, y aqueixos terribles obstructionistas, aqueixos furibonds revolucionaris qu'havian de tombar a n'en Maura y fer caure la monarquia y tot lo existent, han rebut del president del Consell la revolcada número mil y tantas. En Maura, en un discurs ab el que ha deixat fet un enza al pobre Salmerón, ha dit entre otras cosas, parlant dels *meetings*:

No faltava més sinó que's deixés al orador enardir las masses, llensantlas a la rebelió y al saqueig, contra el quartel, contra la fàbrica, contra'l convent, mentres que'l orador marxava tranquilament a la fonda o prudentment agafava'l tren!

En Lerroux no's va tornar vermell; va estimarse més callar, tot escoltant els aplausos de la majoria.

Esperèm que *La Publicidad* declari un dia d'aquests que tots els triomfs parlamentaris d'en Maura han sigut y són preparats pels republicans.

Aixis acabarà de preparar la vinguda d'en Salmerón, que diu qu'ha d'ésser pel setembre.

L'associació democràtic - autonomista «L'Eura» celebrà'l dissapte darrer en el teatre de las Arts una vetllada literaria y musical a benefici de las escolas gratuïtas que sosté.

Se posaren en escena las obras *Sota terra*, de Soler, *Lo Somalant de Girona*, de Agulló, y *Via fóra lladres!* de Rocamora, resultant forsa cuydada la execució y mereixent molts aplausos. La part musical fou també molt aplaudida.

La concorrencia era ben nombrosa, per lo qu'es del cas felicitar a l'associació «L'Eura», desitjantli forsa èxits semblants pera que pugui perseverar en la hermosa tasca que té empresa.

L'«Associació Musical de Barcelona» donà'l passat diumenge en la Sala de la Reyna Regent del Palau de Bellas Arts un notable concert, en el que foren executadas, entre altres obras, ab gran acert y discreció, la *Cantata núm. 78*, de Bach; *La estrella del vespre* y la *Cansó de bressol*, de Schumann; una *Aria* de Beethoven; *Poco Adagio*, d'Haydn; *Melodia escocesa*, de Gilson; *El cant del cigne* y *Cansó de solfeig*, de Grieg. S'hi distingiren y foren molt aplaudits la senyoreta Correa, el senyor Bosch y el senyor Segura, cantants, la professora d'arpa senyora Sán-

chez, el violinista senyor López Naguil, el mestre Daniel, y el mestre director Lamote de Grignon, resultant un concert seriament artístich, quin programa fou celebrat com se mereixia per la nombrosa concorrencia que omplenava la espayosa sala.

Publicacions rebudas:

Al través de la España literaria, per José León Pagano. El notable escriptor italià Joseph Lleó Pagano, ja conegut de nostres lectors, acaba de publicar una edició castellana, aumentada, del volúm que ab el titol *Atraverso la España letteraria* donà a llum dos anys enera. Als estudis qu'en dit volúm s'hi llegian sobre'ls principals escriptors y artistas de Catalunya, n'hi ha afegit d'altres sobre Emili Vilanova, Adrià Gual y Víctor Català, y un ultim capítol sobre JOVENTUT, per la que, y per sos redactors, té'l senyor Pagano frases ben afalagadoras. A aquest volúm, que porta un próleg de na Emilia Pardo Bazán, ne seguirà un altre en el que s'estudiaràn las principals personalitats de la literatura castellana. L'obra està editada per la casa Maucci, d'aquesta ciutat. Preu de cada tomo, 2 pessetas.

La Industria Algodonera en América, per T. M. Young, traducció de Emilio Riera y Alfredo Ramoneda. Aquesta obra, que permet apreciar el colossal desenrotll de la industria cotonera en els Estats Units, coincidint ab la crisis que comensa a patir en tota Europa, es ensems un detingut estudi de las relacions que dita industria té ab el progrés social de la classe obrera, havent sigut ja traduhida a molts idiomas.

Cartell anunciador de la casa «J. Alesàn» (Freixuras, 23), expenedora de guanos, drogas y sofres. En primer terme s'hi veu una pageda catalana, a la que serveixen de fons dilatadas terras conreuhadas, en el temps de la sega. Està dibuixat aquest cartell per A. Utrillo.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

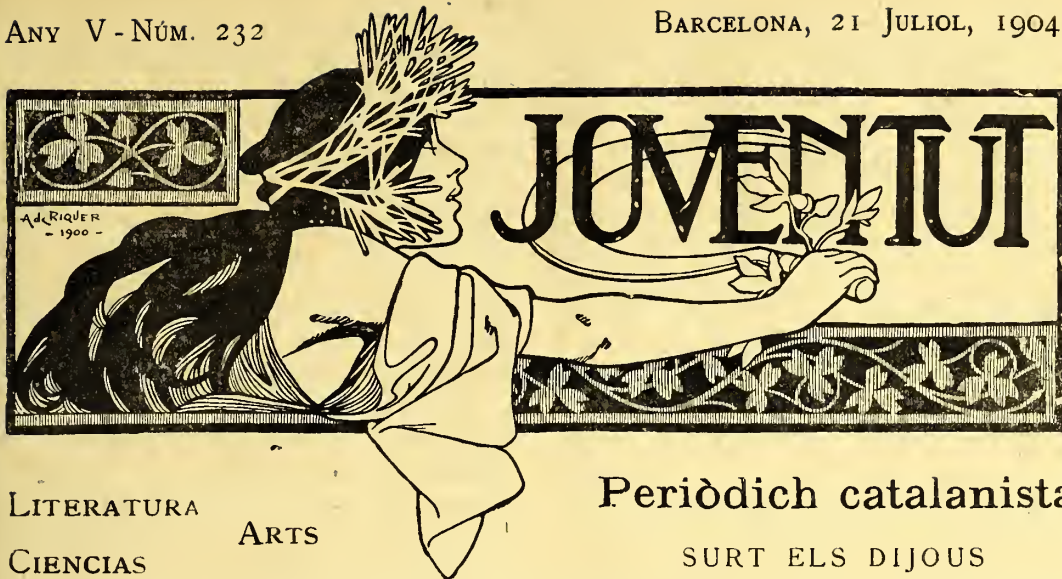
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no stan inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONES D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Els catalanisadors d'Espanya, per J. Pujol y Brull.—Lo que més convé, per Pere B. Tarragó.—Las ciutats, per Jacobus Sabartés.—Prempsa espanyola, per F. Pujulá y Vallès.—Els Ruthenis, per Pompeyus Gener.—Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—Un refresch de germanor, o sia La visita a «Ca'n Esquella» y El pacte del soterani, per Rafel Vallès y Roderich.—Notas bibliográficas, per Arnau Martínez y Serriñá y Geroni Zanné.—Teatres, per Emili Tintorer.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Catalá.—Plech 9.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 2.

ELS CATALANISADORS D'ESPANYA

(CARTA DESCLOSA)

Estimat amich Via: Me demanas un *article de fondo*; però havias de pensar, coneixentme, que jo no'n sé de *fer l'article*, y que si havia de parlar de política, potser ho resultaria massa de *fondo*. Y dich massa fondo, perquè segurament escriuria cosas ben allunyadas de las que ordinariament llegim en els diaris y revistas. Per aquest motiu no m'atreveixo a escriure de política quan las obligacions o la mandra'm deixan agafar la ploma. Si, amich, Via: jo que de tart en tart omplo unas quantas fullas de paper pera

parlar d'altres assumptos, crech que podria igualment parlar de Catalanisme, qüestió que de tota la vida'm preocupa, y qu'avuy, a copia de bescantar-lo y estrafer-lo, té infinits punts de mira pera estudiarlo. Y, malgrat això, no puch ni vull entrar en consideracions més o menys ben tramadas pera engiponar lo que'n solèm dirne un article. ¿No n'estàs cansat tu mateix de llegir trossos d'història, comentada una y mil voltas, en els que sobressurten noms respectables però que ja arriban a cansar a forsa de repetir-se? Fes-me'l favor de repassar certs diaris catalanistas; llegeix discursos d'ocasió, destria'ls solts politichs, y trobaràs lo mateix sempre: el Compromis de Casp; el comte d'Urgell; en Rafel de Casanova; en Bach de Roda; la parla de reys y sants; l'esclat patri que ressona del Pirineu al Ebre; la desitjada autonomia; las lleys arreballadas; la funesta memoria de Felip V; la tradició sagrada del terror; la patria dels Roger; la senyera de las quatre barras... y altrás cosas per l'estil.

Y ¿veus? arriba un dia que quatre senyors que fins ara venen nomenantse catalanistas y que volen conservar aquest dictat, se proclaman ells mateixos quefes del moviment, y a so de tabals y trompas, ab esplèndit crit en la prempsa de sa *digna* direcció, convocan a tot un poble a un àpat, a estil d'unitaris, y en lá *platea* d'un teatre, baix el lema de *Festa de*

Germanor, y emportantsen sota l'aixella als Fivaller y als Bach de Roda, al Casanova y als Roger, acoblan a una colla de ciutadans que ni la tal germanor senten, ni són catalanistas, ni altra cosa que politichs baixos en sa majoria, que fan el jòch ben preparat bo y trevallant a l'ombra. Y arriba l'hora de trincar las copas, y's fan manifestacions capassas d'enrogir las galdas de més de quatre si els vapors de la digestió no s'haguesin cuydat ja de fer aquesta feyna; y allí's diu que *s'ha de catalanisar a Espanya*, y, ioh, vergonya!, las ombres dels morts quins noms aquells catalanistas de llauna evocan a cada moment, no compareixen pera escupir llurs rostres. «Ja tenim quefes!» clama la majoria, saludant a crits als dictadors. Y aquests en son diari, l'endemà, s proclaman y s'imposan tirànicament.

«Número extraordinari!» cridan els venedors ambulants. Y el diari arriba a mon poder, y'm cau de las mans perque'l fàstich y la vergonya serpentejan en mos dintres. En las planas de la publicació hi llegeixo llarga corrúa de noms, barreja estranya de gent que fins avuy era clarament contraria als ideals honrats de patria catalana. ¿Y a n'això ha esdevingut el moviment que ab vergonya s'anomenava regionalista? Llurs ideals ¿han arribat a terme acoblantse ab els de partits sense prestigi, rebregats y rublerts de recorts vergonyosos? Si aquesta gent, junt ab la que a tòrt y a dret demana ara l'autonomia (que'l demanarla y proclamarla s'ha fet de moda en totas las esferas) continúa pel camí qu'ara a la llum del sol deixa entreveure que segueix afanyosa, jo no la desitjo ja l'autonomia de Catalunya, jo no vull treballar per'assolirla perque'm fassin retrets demà de que havém tingut ajudas que'ns deshonran; jo desd'ara pera Catalunya vull... un'altra cosa.

Senyors de *La Veu*: poden estar satisfets de la seva obra. Senyors de la «Lliga»: ja poden dir desd'ara que són més y que són menos. De sas filas han desertat personalitats reconegudas com a bonas, dignas y honoradas. ¿A qué's déu això? El temps ho dirà palesament. Avuy per avuy, la gent fidel a Catalunya reconeix una sobirania única y exclusiva, una regina absoluta: la Patria, sense dictador ni quefes, sense més lligam que l'amor dels fills a llur mare.

Guardemlo'l número extraordinari de *La Veu de Catalunya*. Aquells dibuixos, quins clixés poden arxivarse pera'l dia que'ls republicans celebrin una *merienda*, perque no donan idea de res concret; aquells oradors que's dirigeixen a las massas, aquells mossos vestits de frac y corbata blanca, aquella estiva de plats y ormetjos, no'ns diuhen res de Catalunya. M'erro: ens diuhen que a Catalunya existeix un diari que s'escriu en nostra benvolguda parla, que pera vergonya de tots, oblidantse de fer tasca seriosa, s'entreté ab procediments que no están en harmonia ab la manera d'ésser de la nostra terra, pera embaucar als incautes, atraure als despreocupats y falsejar tot lo que de gran y noble enclòu la nostra causa.

¿Ho veus, amich Via, còm jo no serveixo pera parlar de certas cosas? Si jo volgués engiponar un article de fondo ab tota aquesta materia qu'ara deixo sols anunciada, junt ab moltras altras cosas, ab noms y apellidos de personatges, ab datos y fins ab cartas que guardo en mon poder, podria despertar la curiositat de més de quatre. Permetme que no descapdelli, perque tu ja sabs que hi ha cosas que com més se remenan més... repugnan.

Demanam algún assumpto més senzill, y estich sempre disposat a complàuret, com a fidel aymant de nostra benvolguda JOVENTUT y com a particular amich teu.

J. PUJOL Y BRULL

LO QUE MÉS CONVÉ

Catalunya atravessa un periode de males-tar, un periode critic. Tothòm parla de regeneració, de solucions, de remeys; tothòm busca ab afany un medi que posi fi a l'actual deplorable situació.

D'aquí ha vingut qu'alguns hagin posat esperansas en els partits politichs, creguts de que, un cop cumplertas llurs promesas, (admetent la hipòtesis de que las cumplissin), obtindriam el remey infalible dels mals qu'atormentan y aniquilan al nostre poble.

Y si ho han cregut aixis, es perque entenent que'l nostre benestar déu cercarse, ab preferencia, en la vida material, o sia favorint y protegint tot allò que representa lo

LAS CIUTATS

qu'ells nomenan *forsas vivas* y que no són altra cosa que *forsas materials*; això es: la industria, el comer, l'agricultura, etc.

Prou n'estèm forsa convenuts de que'l millorament de tot això constituheix un gran medi pera lograr la riquesa d'un poble; però també tenim la convicció plena de que no són aquestas las qüestions de que devèm ocuparnos preferentment. Si d'ellas no més ens preocupessim, si cuydessim sols de la instrucció agrícola, industrial, econòmica, si cuydessim sols de la protecció material de Catalunya, ab criteri conservador y egoista, no avensariam pas gayre en nostra educació social. Y la educació social, la cultura de nostra rassa es lo que déu preocuparnos avans que tot, emperò sense perjudici de treballar pera que'l comer no sufreixi imposts, ni la industria recàrrechs, ni al agricultor li manquin recursos.

¿Què fóra d'un poble sense cultura, per protecció que tinguessin sa industria y son comer? Greus conflictes comprometerian el seu benestar, son treball y sa riquesa, mentres la cultura no hagués progressat ensemps. Fins la mateixa autonomia ¿què fóra si s'implantés en una època d'incultúra popular? Un fracàs complet.

Cal desenganyarse; pera fer unas *forsas vivas* veritablement robustas, es necessari nodririlas ab una bona educació. Més clar: es necessari que aqueixas *forsas* se desfassin de tota influència castellana, qu'encarnin en el caràcter catalá; y sols aixís obtindrèm el verdader triomf, ja que ab la mateixa feyna lograrèm fer un poble rich moral y materialment.

PERE B. TARRAGÓ

Entre'ls somnis de vostras llargas dormida's a ben segur n'hi ha d'alegres, de tristos, y de qui sab quántas menas; però a que no n'hi ha cap com el meul

Somniava qu'havia sortit per la finestra del meu quarto, tot volant, com si nedès en l'ayre.

Que bè's vola en somnis!...

No foren las campanas mofetas d'algún relloige vehi qui'm va despertar, sinó'l so d'una riallada qu'anava esclatant jo mateix a mida que m'anava adonant de la realitat qu'ampara'ls somnis.

Deu meu, quina cayguda al despertar-me!

Ab ma volada vareig anar a parar demunt d'una ciutat immensa, y al despertar vaig càurehi.

Quan vaig adormirme era de nit, y al despertar també.

Vaig anar a caure sobre un munt d'escombrarias. Quin fàstich!

Clavats en terra o sortint de las parets de las casas, hi havia fanals encesos. De primer me pensava qu'eran lluminarias en honor meu. Però no eran pas pera mi, precisament, las illuminacions. Me'n vaig adonar quan vaig haver despertat del tot; y vaig arribar en coneixement de que'l qui està content de la vida de ciutat tèn ganas de dormir y somniar; y com que somniant, somniant, hi ha vegadas qu'algú desvarieja y fins podrian topar ells ab ells, heusaquí explicat el per què de las lluminarias.

Quan semblava que la nit devia haver acabat de part de fóra, allí, en aquell sot, encara era ben fosch. Y vaig pensar que, si no tenia esma de mourem d'hont havia caygut, no coneixeria més que tenebras y sols me podria bellugar a las palpentas.

Aquell sot era una ciutat. Y aquella ciutat era molt gran, y molt freda, y molt trista.

Pera endevinar el caràcter d'una cosa, examineune la part inconscient. Jo vaig examinarla baix aquest punt de vista. Y aquella ciutat qu'aparentment era alegre, me va semblar molt trista.

Els hiverns eran llarchs, y las nits eternas. En aytals nits hi escáu molt el contar rondallas d'aquellas que fan tanta por a las criaturas. Y en aquell sot çen volèu de ron-

dallas? Fins hi havia homes expressos pera això. Y aquets homes se deyan *poetas*... Y tots, cadascú a sa manera, contavan la seva mentida a la seva criatura.

Tothòm es agradat de dormir de nit, ¿oy? Donchs heusaquí que a ciutat es ahont hi ha més contayres de rondallas, perque aquests son agradats de las tenebras y creuhen en somnis.

—

Desde ciutat vos crido a tots els qui vos fassi mal la llum del sol, puig el dormir tot ho cura y a las foscas s'hi dorm *divinament*.

Als qui els espanti la imatge de son interior tambéls recomano la ciutat, qu'es prou fosca pera no véureshi, y prou plena de gent que's troban en cas semblant.

A ciutat s'hi dorm molt bé. Veniuhi.

Veniu, que no costa res contar rondallas. No tinguèu por, veniu y trobarèu badochs que vos escoltaràn. Qualsevol recà es bo pera ocupar-lo un cenacle.

Veniuhi, y no vos amaguèu, que a mi'm fa riure'l veure las ganyotas que feu mentres dormiu!

Y a mi m'agrada més el riure!...

JACOBUS SABARTÉS

PREMPSA ESPANYOLA

El Gráfico es un diari *castila* que's publica a Madrid. Ja sento lo que'm dius, llegidor, al llegir això. Me dius: «Ab aquesta fe de pila ja'n tinch prou; no esmersis el temps en dir res més. T'he entès tan bé, que si'm dius qu'es un diari escrit ab els peus no t'entendré millor perque no diràs tant.»

Però jo responch, llegidor, a la teva pregunta-advertencia dihente: «Veritat es que certs noms empleats com adjectius són tot un poema, però no es perdre'l temps dedicar aquest a definirlos, en cada un dels moments que'ns llegui als catalans.» ¿Per què? Jo t'ho diré. ¿No sabs pas el qüento del *picador* lletx? Era un *picador* molt lletx. A *contrabarreras* hi havia, un dia de *corrida* en que'l *picador* trevallava, un espectador que cada vegada que'l veyia passar li cridava:

— ¡Feo! —

A la centèsima vegada de sentirsho dir, el *picador* no's va poder contenir, y encarantse ab el seu crítich artístich, exclamà:

— ¿No sabe usted decir más que feo? —

A lo que l'altre respongué:

— Si: pero lo es usted tanto, que con decirlo toda la tarde no lograré decir lo mucho que lo es. —

¿Creus tu, llegidor, que dedicant tothòm totas las horas del dia a dir lo beneys que són els espanyols, s'arribaria a dir lo molt qu'ho són?

Si ho creus, no segueixis llegint. Y si t'has molestat perque he tret a cas la escena d'una *Plaza*, perdonam fente càrrech de qu'ho he fet impressionat per lo que més avall trobaràs. La culpa la té *El Gráfico*; y ja ho veus: si ab els seus retrats de *toreros* fentse netejar las sabatas al carrer, si ab las sevas fotografias dels *redondeles*, a mi que no crech en aquest *arte* m'ha impressionat, ¿què no farà ab els infelissos espanyols que tenen la sang *torera*, *hidalga*, *valiente* y *cortés*?

El Gráfico es un diari espanyol. Va sortir chorejat per tota la premsa insípida de Madrid. Periòdich hi hagué que, per'alabarlo y dir lo bo qu'era, fins se va atrevir a afirmar lo que, afirmat pel *separatista* Pujol y Bores, hauria produhit escàndol; es a dir: «Que donada la ignorancia del poble que no sabia apreciar el seu valor, era difícil que tingués durada.» Y el periòdich que deya això, qu'es un periòdich que ja fa anys que's publica, reconeixia ab tal afirmació lo molt insuls qu'es ell mateix y són tots els seus colegas que tenen el favor del públich, d'aqueix públichignorant... De tant en tant las encertan a Madrid.

El Gráfico va sortir *para llenar un vacío*, y verdaderament l'ha omplert, perqu'es una mena de *A. B. C.* Y el *vacio para llenar* l'ha omplert en part, perque no podia pas ell sol omplir las lletres que faltavan del abecedari, exclosa la *Z*, que per ésser la darrera, correspon per dret propi a un crítich llefiscós y autor dramàtich bunyol. *El Gráfico* va omplir el *vacio* de las quatre lletres següents a la *C*, això es *D. E. F. G.* Y com sigui que'l seu propietari es en Fernando Gasset, aquest darrer títul li escauria més que'l que porta, perque al mateix temps que indicaria'l buyt qu'omple, senyalaria la seva propietat:

— ¿De qui es aquest diari?

— *DE* Fernando Gasset. —

Quan va sortir el diari, va comunicar com una gran cosa qu'havia la empresa comprat màquines novas y perfeccionadas a Alemanya. Com que no'ns deya qu'havia comprat també al estranger gent que'l fes, no hi varem *creure* ja desde un comens, y els fets ens han vingut a donar la rahó. Creures que perque's compran màquines novas ja s'ha de fer un bon diari, fa molt espanyol! Es com creure que perque Espanya comprés la esquadra inglesa ja tindria bona marina! No, senyors del Ase y del Madroño: las màquines, sense las *manetas* que las fan anar, no serveixen pera res. La màquina la fa l'home. Ab una esquadra nova vòstres marins aniran ab més... elegancia a la desfeta, però no enlloch més. Vostres periodistas ab màqui-

nas novas, diràn las burradas més ben impresas, però las diràn, ja ho crech que la diràn! Y las faràn! Y si no, no hi ha més que fullejar els números sortits de *El Gráfico* que's troba en aquell cas, pera convèncersen. No hi ha número que no porti informació gràfica de cosas insubstancials. Obrimne un de número al etzar: el del 12 de juliol, per exemple. Vegin quina informació més interessant:

Pàgina 5. Dugas fotografias d'automòvils fent equilibris. En una d'ellas s'hi veu una senyora ab un vas d'aygua a la mà, tractant de que no's vessi ni una gota al passar l'auto per sobre dugas bigas. (Aquestas beneyterias, qu'es lo millor que hi ha en el número, són de Paris; es a dir, que no poden alegar la falta de *cosas*, sinó la falta de gust en anar a triar las cosas).

Pàg. 6. El retrat del *Relampaguito*, que per la pinta es un *torero*, el de Alicia de Borbón y el de Jaume de idem. Molt senyors seus.

Pàg. 7. Tres fotografias de tres fonts de Madrid, ab una dotzena de raspas y minyons cada una. Se titulan *El conflicto del agua. La gente formando cola en las fuentes públicas*. Se veu, donchs, que a Madrid o els conflictes per l'aygua, com per tot, són molt escarransits, o els tituls de las cosas són molt portuguesos. Una fotografia de la *mesa* d'un *meeting*. (Cada un dels que hi són déu trobar molt interessant la informació).

Pàg. 8. *El crimen de la calle de Lope de Vega*, ab fotografia de l'Audiencia y retrats d'advocats, reu e interfecte. Tot molt emocionant. Y prou. Es aquest un dels números més *educatius* en materia gràfica!

Y del text: qué'n dirém? Hi ha cosas deliciosas. En la secció de telégramas ne trobém un del Ferrol comunicant que hi ha arribat la muller del ministre de Marina, y que s'allotja a ca'l seu germà. Però si res més d'importancia hi hagués, hi ha dos articles, l'un de redacció y l'altre firmat, que donan titul d'espanyol a qui els ha fet y al diari que'ls publica. El firmat, titulat *Algo de literatura*, es d'un senyor qu'en dugas columnas no diu més que bestiesas porque... no té més espay. Parla del triomf d'en Linares Astray, o Ribas, o Ribas o Astray. Se fa una barreja d'en Dumas y Victor Hugo de Fransa, d'en Lope y Calderón, el duch de Rivas y Zorrilla d'Espanya, parlant de cada grupo en globo com si fossin tots la mateixa cosa. Diu una pila de burradas que fóra llarguissim remarcar, parla del *adulterio* de las *novias*, y treu las dugas orelles en aquest paragraf, que copio pera que pugui ésser assaborit:

El procedimiento que utiliza Linares no se acomoda á estos añejos cánones, y tampoco se acomoda á la novísima preceptiva que intenta convertir el teatro en Escuelas de Psicología experimental ó en cátedras de

Ortopedia moral, rivalizando con los trabajos científicos de Thulié, Crocq y Tuckey.

Si se quiere que el Arte tenga un fin docente, no hay necesidad de los epilépticos engendros del romanticismo ni del nebuloso simbolismo de Ibsen, Sudermann ó Mæterlinck.

De lo primer se'n deduheix que dit senyor es encara dels que creuen que las obras se divideixen en obras d'art y d'ideas, y que parlant de psicologia no's fa art; creu que l'art es una cosa y las ideas ne són un'altra, o bé que lo *artistic* consisteix en retratar una cara y no un cervell. De lo segón se'n deduheix que aquest senyor té una cultura adquirida en la Biblioteca Sampere de Valencia, y que'ls noms de las cubertas dels seus llibres són tots d'una mateixa familia intelectual, y que'ls déu haver llegit per las cubertas, porque parlar en junt d'Ibsen, Mæterlinck y Sudermann com si fossin lo mateix, y titllarlos de simbolistas a tots, es no tenir cap coneixement de las sevas obras. Ja farà'l favor si li lleu, aquest senyor, d'explicarnos ahont es el simbolisme d'en Sudermann. Li agrahiriam.

L'article de *fondo* mereix ésser llegit tot. Aquí va:

LA FIESTA DE LOS ZAPATEROS. — ESPAÑOLISMO

Se ha celebrado hace poco tiempo la corrida de Beneficencia; más tarde los capotes rojos, y los gallardetes rojos y amarillos, ondearon al aire y tremolaron, vibradores, en honor de la Prensa.

Aquest *más tarde*, després del *hace poco tiempo*, es d'una elegancia literaria pasmosa.

Ayer, el sol de una tarde cálida hizo esplendor los mantones de Manila, cuyas sedas multicolores entretejidas en maravillosos dibujos se ciñen á los flexibles cuerpos de las mujeres madrileñas; y los rayos del sol fúlgidos, arrancaron destellos de luz del estoque mortífero, y se pasearon, relampagueantes, por sobre las lentejuelas con un chispear continuo.

Y que n'es de castellà aquest paragraf! Molt enrahonar y no dir res. L'*estoque mortífero* fins es dramàtic y tot. Alarbs, alarbs! ignorants y crudels!

Y todo el oro y las sedas, y toda la luz, que contribuían á dar brillantéz á la fiesta zapateril, era como un himno á España, á la España tradicional, á la España de los *torcadores* de Merimée y Gautier, y de los cuadros de Goya, la misma España cuyo trasunto hemos visto también en los lienzos de Zuloaga y Bilbao.

Ah, ignorants! El qu'en Merimée y Gautier, y Goya, y Zuloaga (no conech a Bilbao) s'hagin impressionat ab las cosas d'Espanya no vol pas dir qu'entonessin un himne a Espanya. ¿Còm, si existis l'Infern, l'hauriam d'alabar porque'l Dante l'hagués cantat?

Fué una hermosa fiesta la de ayer. Es una fiesta que debiéramos celebrar todos los que nos sentimos un tanto influidos por las *cosas* de fuera: fiesta española, fiesta nacional, de energía y de robustez.

¿No veyèu còm no pot ésser la nostra la vostra *nacionalitat*, que's dol de las influencias de fòra sense mirar si són o no bonas? Si, la festa dels *toros* es ben vostra, es l'única concreció de vostras energias y de vostra robustesa. No, no es pas la mateixa vostra ànima que la nostra!

Trazamos estas líneas, sintiendo como una protesta interior hacia las corridas de toros. Acaso tengan razón sus detractores. Pero ojalá sea eterna esa fiesta, si ha de servir para acercarnos más cada vez al espíritu nacional.

Si, *ojalá* ne sigui d'eterna; si sòu susceptibles de més embrutiment, potser acabarem d'una vegada.

Ganivet amaba grandemente estas fiestas, que interesan á las multitudes.

No podian menys d'agradarli: per això va acabar suicidantse. Tot lo que interessa a la multitud es estúpit, senyors periodistas.

Nosotros también, á pesar de nuestra íntima resistencia, tenemos en cuenta tales hechos, y hemos leído pacientemente, con un interés cada día mayor, todos los artículos luminosos y españolizantes que constituyen la polémica bizantina del cambio y del quiebro, dos cosas totalmente diversas y acerca de las que cada uno guarda, como en arca santa, su sincera y recóndita opinión.

Nosotros, en esta polémica, estamos de parte del *Gordito*, como en lo que á las fiestas populares se refiere estamos de parte de Angel Ganivet.

Los industriales que se dedican á la fabricación del calzado tienen en los mercados de fuera temibles competidores, y es plausible cuanto tienda á hacer más fuerte nuestra industria nacional y cuanto tienda á hacer más españoles á los industriales que han de luchar con el comercio extranjero.

Es una manera prudente de rechazar la invasión.

En el terreno intelectual ocurre lo mismo.

Las ideas son como los zapatos, ha dicho Unamuno; hay que romperlas á fuerza de usarlas.

Un altre talent a l'altura de las sabatas espanyolas. Aquest, pera més desgracia, es l'idol d'un grupo d'ateneistas nostres qu'es de lo únich que són capassos: d'admirar a l'Unamuno y a n'en Maeztu.

Carlyle recomienda que sepamos hacer de nuestros zapatos un pedestal, y Emerson, en cambio, desdeña á los que no tienen otro pedestal más noble que sus zapatos.

Y nosotros nos atrevemos á insinuar que las ideas que gastemos sean nuestras, no pegadizas y ajenas, y que los zapatos que nos sirvan de pedestales procedan de la industria nacional.

He aquí como una fiesta de solidaridad obrera puede orientarnos en el sentido de buscar la honda raíz, castiza y robusta, de nuestro pensar y de nuestro sentir.

El espectáculo de las corridas de toros—acaso tengan razón sus detractores—es una lección de energía, y es una lección de españolismo tan completa como la que de una buena lectura clásica se obtiene.

¿De manera que las vostras diversions y els vostres clàssichs estàn al mateix nivell? Las dugas citas de dalt són d'una erudició pasmosa, perque no tenen que veure res ab lo que's tracta. N'hi podia haver posada un'altra'l periodista: una caricatura del *Blanco y Negro* de quan la guerra cubana que representava una sabata espanyola (era militar) aixafant una aranya que duya'l cap d'un senador *yankee*. Fòra una cita patriòtica y, sobre tot, profètica.

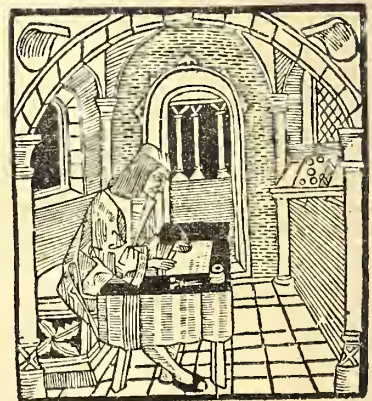
Por eso el sol hizo esplender en la tarde pasada las sedas de los mantones de Manila, arancó destellos fúlgidos de la hoja del estoque, hizo brillar el rojo de sangre de los claveles y puso su luz de oro sobre los labios frescos y rosados de las hermosas madrileñas.

¡Olé, olé y olé!! Després d'això no'ns queda sinó dir que la millor manera de fer perfeccionar la industria sabatera seria seguir el consell castellà que diu: *Zapatero á tus zapatos*, y deixarse de barbaritats com són las *corridas de toros*; y la millor manera de civilisar a Espanya seria fer plègar a tots els periòdichs que s'hi publican, o ferlos redactar per gent de criteri, que per poch que'n tinguessin ne tindrian més que'ls d'ara.

Y consti que *El Gráfico* es de lo millor que's fa a Madrid!

Y pensar que'ls de la «Lliga» volen catalanisar a Espanya! Se necessita pera dir això ésser tot lo menys catalanista possible, y tot lo més ilògich. Primer, perque no pot ésser may catalanista donar a un poble un'ànima que no li es propia. Segon, perque'ls castellans no comprendrán may, afortunadament, la nostra ànima. Y dich afortunadament, perque'ns farien molt poch favor. De la «Lliga» y de *La Veu* havian d'ésser els que volguesin catalanisar a Espanya. Ah, imperialistas de la Boqueria!!

F. PUJOLA Y VALLÈS

ELS RUTHENIS

RORMAN un poble de rassa Aria, anàleg al nostre. Com nosaltres han estat oprimits, y s'ha volgut esborrarlos de la Historia fentlos perdre la llengua y fins el nom de la rassa, per un poble

inferior, *no Ari*, que va dominarlos per força. Y com nosaltres han sabut conservar el foch sagrat, y al cap de sigles s'alsan tots com un sol home y diuen: *Aquí som!*

Sembla impossible, y no obstant es veritat. Existeix a Europa, al altre extrèm, un poble de 28 milions d'habitants, que apenas si els sabis antropòlegs que s'ocupan de l'etnografia dels pobles orientals ne sabian res.

Aquests 28 milions d'homies formen una rassa que, sortida de las alturas del Iràn, ocupava la primitiva Russia meridional. La seva civilització va ésser gran, nascuda en contacte de la del Imperi Grech d'Alexandre. La seva civilització va ésser helènica d'origen.

La Russia meridional portava antigament el nom de *Russj*, *Ruszia*, *Ruscia*, o *Ruthenia*. Els seus pobladors eran nomenats *Ruthenis* o *Ruzenis* (1).

Els ruthenis res tenen que veure ab els actuals russos, o sia ab aquesta Russia que no va organitzar-se políticament fins al sigle XIII y que, baix la dominació tàrtara, el sigle XIV va formar l'Imperi Moscovita, absolut y despòtich a lo oriental. Aquests, barreja de tàrtars y d'antichs escitas, són els *Mosci*. Fins a Pere'l Gran, l'Imperi dels *Mosci* va ésser nomenat *Imperi Moscovita*, y dels seus reys ne deyan tzars moscovitas. Però Pere'l Gran va robar el nom dels ruzenis, per

(1) El nom de Ruthenis se pronuncia, en la *th*, com la *θ* grega, es a dir, com la *z* espanyola, o millor com el *th* anglès.

semblar més civilisat, ja que aquests tenian una civilització superior, y va ferse dir el *Tzar de todas las Russias*.

Els dos pobles, fins al arribar a meytat del 1600, eran completament diferents com a rassa y com a cultura. Els tàrtars, barrejats d'escita, eran barbres, enemichs acèrrims de la civilització occidental, vital y humanitaria. La seva forma de govern era'l despotisme d'un emperador absolut y la esclavitut pel poble. Sols obehian al fuhet, sols consideravan noble al que pegava. Arribat el Renaixement, en tot l'Imperi Moscovita sols hi va haver una sola impremta, y aquesta encara destinada exclusivament a la impressió de llibres sagrats.

A Ruthenia, al contrari, s'hi va formar un Estat republicà, una República per l'estil de las d'Italia. Las escolas varen serhi numerosas y bonas. A Ostrog, Wilna, Minsk, Lemberg y altras ciutats varen fundarshi Liceus, y a Kiew una gran Universitat. Els sindicats de comerciants, els gremis dels artesans y els nobles, subvencionavan càtedras d'Historia, de Ciències, de Bellas Arts y de Filosofia. Y tot l'Orient civilisat anava allí pera aprendre.

Mes els moscovitas, aprofitantse d'una lluyta que tingueren els ruthenis ab els polonesos, varen hipòcritament invitarlos a la unió conservant tota la seva autonomia. Això va passar baix el govern de Bohdan Chmelnýcky, en 1653. Aquesta independència va ésser garantida per un tractat. Però, poch a poch, varen anar treyenthe quelcòm, fins que varen acabar per absorbirla tota.

Els successors de Chmelnýcky (en especial Mazeppa, que va aliarse ab Carles XII de Suecia) probaren heroicament de reconquistar la llibertat perduda, però tot en va. La tzarina Catherina II va abolir la organització autònoma dels ruthenis. El poble va ésser desarmat, la esclavitut proclamada com a lley, y tota la Ruthenia d'un cop va ésser anexionada al Imperi Moscovita, baix el nom de *Petita Russia*.

Aixis, per un sol ukase tot un poble va ésser suprimit de la Historia; després d'aquesta fetxa, la filologia y la etnografia ja no parlan de ruthenis, sinó de *petits russos*.

Com varem dir en l'article de *La Van-*

guardia (1), després de la opressió política va venir la opressió cultural.

En 1720 el *tzar* Pere va firmar un *ukase* en el qual manava que no hi hagués més que dugas imprentas a Ruthenia, una a Kiew y un'altra a Cernikow, y qu'en aquestas sols s'hi imprimessin obras religiosas del culte oficial y en llengua moscovita. Totas las escolas ruthenias varen ésser tancadas o transformadas en escolas russas. Encara avuy no n'hi ha cap en tota la Russia meridional, nomenada Ukrania, ahont hi ha 24 milions de ruthenis.

La joventut ruthenia fou deportada en massa. Els artistes, els sabis, els escriptors, tots varen sufrir el mateix càstich; això els que no varen ésser assassinats. El primer poeta Taras Sevckenko fou deportat pres, a Sibèria, y allí va contraure una malaltia que'l va portar al sepulcre.

Durant els primers anys del regnat d'Alexandre II la situació dels ruthenis semblà millorarse. Però en 1862 la reacció va recomensar las persecucions. Totas las aspiracions nacionals varen ésser declaradas culpables, com a crim d'Estat, y per tant suprimidas. Altra vegada'ls escriptors, els sabis y els artistes foren deportats y perseguits. Però'l cop més formidable, el cop de gracia, el varen rebre durant lo que se'n diu *la era liberal del Imperi dels tzars*. En 1876 fou publicat un *ukase* (núm. 3158, corresponent al 5 de juliol) en el qual se prohibia imprimir y escriure llibres en llengua ruthenia, introduhirne d'impresos d'altres paisos, llegirne dels existents antichs, y a més imprimir, o introduhir y llegir llibres escrits per ruthenis fos qualsevot la llengua en que fossin redactats o traduhts. Y lo mateix dels llibres s'aplicava als periòdichs, a tota mena d'impresos, y als dramas y conferencias, y fins a las composicions de música.

Donchs bé: a pesar de tanta opressió, a pesar d'haverse cregut els russos que'ls ruthenis ja no existian, ara aixecan el cap tots com un sol home, y dirigintse a la Europa civilisada, diuhen: *Aquí som*.

Un poble cregut mort! *E pur si muove*, com deya Galileu al sortir de la Inquisició de Roma!

¿Y còm ha estat aquet miracle?

Ab forsa de voluntat. Els ruthenis de la Russia varen cultivar la seva llengua y costums en secret, en l'interior de la familia, dins d'associacions juramentadas; y els escriptors y sabis anantsen a la Galitzia, a Hungria y altres paisos limitrofes, varen continuar cultivant la historia y la llengua. Y avuy han fet comitès poderosos a Londres, a Paris, a Viena, publican revistes, llibres y follets, y reclaman als governs del món civilisat el compliment del seu tractat violat, es a dir, la seva independència.

La resurrecció de la Ruthenia té gran analogia ab la de Cathalonia. Sols qu'ells no tenen mar... y estàn en un recó d'Orient. Pobres de nosaltres, si com ells estiguessim aïslats!

Però, d'un modo o altre, l'esfors de voluntat qu'està creant la futura Catalunya, se sembla molt al que reclama avuy la formació de la nova Ruthenia com a nació autònoma.

Quan un poble es completament diferent y superior del que per forsa vol assimilarsel y ferlo fondre, aquesta es tasca inútil. Més aviat es aquest el que domina al seu conquistador. Els persas varen dominar als alarbs al ésser conquistats per ells. Els llatins se varen imposar als barbres del Nort, y els grechs, perduda la seva independència, varen imposar el seu art y la seva filosofia a Roma y a tot el món qu'ella dominava.

Pera fer la hegemonia d'un poble, no basta ésser més en número: cal ésser superior en las grans qualitats humanas, si no, tot es inútil!

POMPEYUS GENER

(1) Vegis *La Vanguardia* del 15.

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XXVIII

LAS QUATRE FONTS

(De Metrodor)

Hi ha quatre fonts: la una al dia omple'l safreig, l'altra en dos, l'altra en tres y l'altra en quatre dias; en quant de temps calculas que totas quatre fonts, rajant seguidament, a omplirlo arribarian?, (1).

XXIX

LAS TRES AIXETAS

(De Metrodor)

Si m'obres en quatre horas mas ayguas abundosas ompliran eixa bassa, en tant que a l'altra aixeta del cantó esquer caldrànli un nombre doble d'horas y un nombre triple d'ellas voldrà la de la dreta. Que totas dugas ragin ab mi d'una vegada y que la bassa s'ompli per l'hora calculada (2).

XXX

LA ESTATUA DE POLIFÈM

(De Metrodor)

El ciclop Polifèm es eix gegant tot de bronze: l'artista imaginà ferli un ull, una boca y una mà ab uns conductes que a un dipòsit van. Mercés a això, tot ell regalimant

si'l contemplèu, un riu vos semblarà quan de la roca neix; mes cal notà que'ls tres conductes graduats estàn:

El raig del ull la pica omple en un dia, mentres que al de la mà li'n calen tres; en cambi'l de la boca la ompliria en dos cinquens d'un dia que ragés...; ¿més qui pot dir lo que'l gegant faria si el pèrfid Acis prop d'aquí tornés?.. (1).

XXXI

LA FONT DE BACUS

(De Metrodor)

Oh quin pur devassall d'aygua gemada duhen eixos dos rius al sortidor ensemps que'l gentil Bacus! Tots tres rajan encar que no ab idèntica abundor.

El Nil rajant un dia ja ompliria fins dalt el sortidor; això es com di qu'es tan gran l'esplet d'aygua qu'ell hi aboca com tres cops el de Bacus, déu del vi.

Aquest en tres jornadas ab son tirse faria dita feyna, y ab son corn la faria Aquelous si ell sol rajava un jorn sencer seguit d'un altre jorn.

Apa, donchs, brollèu tots, tirse de Bacus, corn d'Aquelous y Nil mormolador, brollèu tots, y en l'espai de pocas horas omplirèu a curull el sortidor! (2).

(1) Antologia; XIV, 130. Resolució igual a la del problema VI:

$$x = \frac{12}{25} \text{ de dia} = 5 \frac{19}{25} \text{ horas (del dia de 12 horas)}$$

(2) Antologia; XIV, 131. Igual procediment:

$$x = 2 \frac{2}{11} \text{ horas} = \frac{2}{11} \text{ de dia (de 12 horas)}$$

(1) Antologia; XIV, 132. Problema semblant als precedents:

$$x = \frac{6}{23} \text{ de dia} = 3 \frac{3}{23} \text{ horas (del dia de 12)}$$

(2) Antologia; XIV, 133. Resultat:

$$x = \frac{6}{11} \text{ de dia} = 6 \frac{6}{11} \text{ horas (del dia de 12)}$$

UN REFRESCH DE GERMANOR

o sia
LA VISITA A CA'N ESQUELLA

y

EL PACTE DEL SOTERRANI (1).

Si jo fos un home vanitós com en Rusiñol, ja no cabria a la pell de satisfacció, després d'haverme relacionat ab tantas eminencias: En Masriera, en Borràs, en Roca y Roca...

La meua *Revista de revistas*, escrita per inspiració servetesca y publicada a JOVENTUT, donà lloch a un recadet discretament enviat de part d'en Roca a la nostra redacció. No es costum nostra escorre'l bulto, y jo, tant per deferencia dels companys com per haver estat el factor quasi material del conflicte, vaig acudir a la botigueta aquella de la Rambla, que vostès ja deuen saber.

El gran Roca m'esperava, y ho crech aixis perque al dirli qui jo era va apressarse a ferme entrar ab aquestas paraulas:

—Entri, senyor Vallès, entri. Si no li sab mal, anirèm a baix, que podrèm parlar més tranquilament. Tenim a n'en Llopis cremat ab vostès; ja'l veurà y el sentirà: està trayent foch pels caixals...

—Pel calaix, déu voler dir—vaig objectar ab intenció que no passà per alt a mon interlocutor, qui va contestarme:

—Es editor y ja se sab; aquest defecte es lo únich qu'ha heretat del vell Llopis.—Y dirigintse a un jovenet d'aspecte intel·ligent, qu'estava despatxant un exemplar de *El Catalanismo* del Almirall, va dirli:

—Mira, Fra-Noi, si algú pregunta per nosaltres digas que no hi som.—

Dirigintse cap a la escala va invitarme a baixar primer, deferencia que vaig refusar. tant per educació com per lo que m'havia dit d'en Llopis.

Al ésser a baix, en aquella esquifida rebotiga submarina (subterrestre, volia dir) le

(1) Siam permès, al donar aquest nou article a JOVENTUT, donar també las mercès als redactors, mos bons amichs, per l'advertencia qu'm feren en el darrer número y que procuraré tenir presenta en mos articles subsegüents, a fi de no ferme pesat en els assumptos que tracti. La disculpa a mon procedir pot trobarse, no obstant, en el bon zel y entusiasme que m'empnyen a realisar las campanyas sanitasas que ab l'aquiescencia de JOVENTUT vaig emprendre y penso dur a gloriós terme.—N. del A.

primer que vaig veure fou la cara de tres déus del amo, qui va dirme sense dar mo temps de saludarlo, y ab veu vibrant d'ira:

—Ah! ¿es vostè qui diu que'l meu diari es pornogràfich?—

Y ab un violent accionat va dirigirse contra meu, volent probablement ferme sentir la forsa de sa indignació. Mes en Roca s'interposà, y la embestida fou pera una estiva de llibres, que caygueren rodolant. Eran Almanachs, que formaren un abundós estenall per terra. Jo, conservant la meua calma habitual, vaig dir no més:

—¿Encara'ls ne quedan? Pensava que'ls havian agotat...—

Y mentres l'home anava recullint ab cuydado tot aquell bé de Deu d'almanachs, jo pogui examinar el lloch de la escena: quatre parets ab prestatges curullats de paper imprès, lo que'm va fer pensar en aquelles parets de la Bonanova, plenas de membres humans fets de cera; sinó que aqui tot eran mans.

Fou en Roca el qui, portant son plan estudiant, va decidir la situació:

—Calmeuvos, Llopis, y parlèm com amichs, que'l senyor Vallès se'n retractarà de lo de pornogràfich.

—No hi ha pas inconvenient, si vostès m'explican la finalitat trascendental de las ilustracions aquellas del *Bany de la Franceseta* que varen publicar anticipantse a *La Saeta*, y la de tantas otras obras d'art sicaliptich com han vist la llum en el periòdich de vostès.

—Vint mil tiratges!—va dir com parlant tot sol en Llopis, mirant alhora ab visible pena las mans de qu'he parlat suara.

De sobte l'editor parlà del següent modo, fent el panegirich de son periòdich:

—*La Esquella* fa vinticinch anys que surt cada divendres; *La Esquella* ha estat per molt temps l'única revista catalana, y a ella han acudit tots els literats catalans; en sas planas han fet llurs primeras armas literarias boy tots els qu'ara (ingrats!) s'han posat contra nosaltres...

—Y a *La Esquella*—vaig anyadir jo—se degué principalment el que durant tot un llarch temps s'hagués pogut llegir y escriure en català. Vostès han sigut, cal ferlos justicia, un factor gens despreciable del nostre renaixement literari. Jo mateix, com molts, tingui ocasió d'ensajarme escrivint català en un temps que sols *La Esquella* veyia la llum en la nostra parla. Emperò vostès feyan un bé inconscient, y per lo tant no poden enorgullirse d'haverlo fet, y fins se'ls pot retreure l'haverne fet un mal us, donchs si no hagués estat l'afany de vendre molts números donant per la banda al gros públich y afalagant sos grollers instints, vostès haurian pogu exercitar un fi moralisador y socialment ent layrat, y avuy, lluny d'oposarse al moviment

catalanista, serian lògichs, y en lloch de demagogia farian Catalanisme...

—Ja os ho vaig dir això, Roca!—digué en Llopis en un moment d'ingenuïtat quasi infantívola—Y potser avuy vendriam més...

—Bé, ja'n parlarém després—feu l'aludit.

Jo, més segur ja del meu paper d'acusador, vaig prosseguir:

—Vostès, podent fer molt de bé, estàn fent molt de mal a la causa de Catalunya; y vostès són catalans y viuhen de Catalunya. Vostès, podent fer escola d'educació catalana, han seguit un camí oposat y han propagat el mal gust. D'un Guibernau n'han fet un Gumà, d'un Mayet un Fra-Noi. Fins vostè mateix—vaig afegir dirigintme a n'en Roca—hauria pogut ab son talent ocupar un lloch digne dins del moviment actual...

Això darrer va fer l'efecte que jo'm proposava. En Roca, deixant escapar un sospir, digué ab un cert deix d'amargor:

—Si vostès no m'haguessin proscrit de la presidència del Ateneu...

—Precisament vostè s'ho ha perduto. Al Ateneu tothòm li fa justícia, y si no fos la guerra a mort que vostès fan...

—Això ray—tornà en Roca, com inspirat per una idea:—parlèm y ens entendrèm.

—Alto aquí!—saltà en Llopis.—Avuy un cambi de frente seria molt perillós. Els catalanistas no'ns compran y els altres...

—...Tampoch—va interrompre en Roca.—No us apurèu, Llopis: tornarèm a servir capellà a tot *pasto*, y això cubrirà la nostra evolució cap al Catalanisme. ¿Vostè té influència entre'ls companys, senyor Vallès?

—Home, què vol que li digui...—vaig fer jo evadint la resposta.—Vostè ja sab que JOVENTUT no la llegim més que'ls que la fem, y si no fos en Martí que porta son amor a la publicació fins al punt de subvencionarla...

—Hi han d'afegir *quartos!* Si qu'es vergonyós!... —digué en Llopis ab fruhició maquiavèlica.

—No ho cregui. Lo vergonyós es fer periòdichs y defensar ideas sense convicció, sols per treuren de *quartos!* — vaig contestar tornantli la pilota.

—Bé, bé, no'n parlèm d'això—acudi en Roca, tallant l'incident.—Parlèm de las bases.

—¿De las de Manresa?

—No, home, de las del nostre... conveni.

—Vostè dirà.

—Senzillament: vostès han de veure ab bons ulls la meva candidatura pel Ateneu...

—Si vostè's posa en condicions, no crech que ningú s'hi oposi. Emperò ¿ja sab qu'alli tothòm es catalanista?

—Prou qu'ho veig. Tambè ho fóra jo, sinó... Mes vostè deixiho pera mi; jo iniciaré una evolució paulatina.

—Vendrèm menos, Roca!—tornà a insinuar en Llopis.

—Callèu, home! Ja sabèu que si no haguès sigut jo, l'periòdich qui sab hont pararia!—

En aquest punt vaig creure oportú ficarmhi.

—Cert es, que un cervell com el de vostè...—y ab èmfasis:—Vostè, director; vostè, redactor-quefe; vostè, crítich d'art, de teatres, de tot; vostè, poeta; vostè, autor dramàtich... Vostè ha estat el *Juan Palomo* de *La Esquella!*—

En Roca aquí ja no pogué aguantarse més.

—Vostè es la primera persona que m'ha sabut compendre!—

La meva victòria va ésser complerta. En Llopis també va rendirse acceptant ab entusiasme'l nou giro de la conferèncias, y pres de generositat, volgué obsequiar-me.

—Fra Noi—crijà per la escala:—¿Qu'ha vingut en Miró?

—Ara acaba d'entrar.

—Digali que vagi a buscar un canti d'aygua fresca.—

L'aygua va arribar a poch, y alashoras pogui conèixer personalment al gran artista; tan gran com modest, y ben digne d'alternar ab l'incommensurable Llopart.

En Llopis va regirar els calaixos cercant els anissos que tenia guardats.

—¿Còm pot ésser això? Fra-Noi, ¿sabs els anissos?

—No ho sé pas. ¿Vol dir qu'encara n'hi havian?

—Si, home, se'n van comprar deu cèntims la setmana passada. Jo no sé què passa a casa! Acabarèu per arruinar-me!—

No hi hagué remey; el pacte tingué que sagellarse ab aygua sola.

Al sortir, en Roca va dir-me:

—Ara, de moment, no estranyin que pera cubrir las apatièncias els dirigeixi alguna *pulla* ¿eh? De tots modos diguiho als companys. Tractes són tractes.—

Y el gran home's quedà a la porta, fet un monument de si mateix.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

EPISODIOS NACIONALES. — O'DONNELL. — B. Pérez Galdós.

La darrera publicació d'en Galdós, més que la descripció del tipus polític i de la personalitat de l'O'Donnell, és una hermosa narració de la gent i de les idees de la seva època. En general, en el decurs dels episodis que's ressenyan en l'obra, s'hi destaca poch la figura del quefe de la *Unión Liberal*.

Per lo demés, l'obra està admirablement escrita. La *Unión Liberal*, aquell flamant partit confeccionat ab els elements més valiosos dels partits progressista i moderat, els dubtes i debilitats de la reyna, el tipus brutal i intemperant d'en Narváez i el carrincló i ridícul dels últims anys d'Espartero, entre'ls que fluctua la nova política del *héroe de Lucena*: tot està pintat de mà mestra.

Però'l tipus principal de l'obra, més que'l de l'O'Donnell és el de Teresa Villaescusa. Tipus admirable de la *demi-mondaine* espanyola d'alta estofa, quin origen i quin final són naturalíssims. Puig si bé molts trobaran inconcebibles sos amors de *cœur* ab el desventurat Tuste, nosaltres els considerem com una cosa corrent i natural, atesos el sentimentalisme i el fons de *bona fe* que niuhan en l'ànima de tota dona espanyola; sentimentalisme i *bona fe* que la Villaescusa reprimeix a temps i ofega en lo més pregó de la seva ànima, arrodonint el tipus positivista i de bon gust que li ha designat en Galdós, i que's sosté en totes sas vicissituds, com ho demostra en la selecció de sos aymants, en la escena del banquet i fins ab sa passió per Santuiste, que al cap i a la fi era sols una ruina d'un esperit ab ribets de cultura, però no un perdulari desarrapat.

En fi, que *O'Donnell* és una obra excelent per tots conceptes; l'únich defecte que hi trobem és, com hem dit al principi, que no ressalta tant com deuria la figura del *héroe* del llibre.

E. Gómez-Carrillo. — QUELQUES PETITES AMES D'ICI ET D'AILLEURS (traduit de l'Espagnol per Ch. Barthez).

A n'en Gómez-Carrillo sempre l'hem considerat com un autor de bona voluntat i dotat d'una facilitat i d'una fecunditat extraordinàries, però que's ressent de la influència espanyola, o millor dit, de la influència de la literatura espanyola de períodich rotatiu.

Parla massa de Sevilla i de las donas espanyolas, i las presenta massa com las han presentadas tots els que no las han conegudas d'aprop. Las *Carmencitas*, las *Rosarios* i las *Lolas* d'en Carrillo són com las andalusas que de tant en tant pinta *Le Petit*

Journal, trayentse'l clàssich ganivet de la lligacama. Són andalusas d'*espectable*, o de revista d'*Hippodrome*, o de *Cirque d'Hiver*, però no són andalusas autènticas.

Referma l'anterior opinió que sobre l'autor formulavam, el seu bombo a *Le rire de Maria Guerrero*; perquè bombo i bombo fenomenal és el parlar de *le rire* de la Guerrero comparantlo ab las *agonias* de la Sarah, ab els *vissages de supplicée* de la Duse, ab els sufriments de la Réjane en *La Douleureuse* i ab sas frivolitats al encarnar la impressionable *Pamela*.

No obstant, són dignes de tot encomi i estan escrits ab un criteri i una *sal* veritablement extraordinaris els articles de l'obra d'en Carrillo titulats *Petites Danseuses Japonaises*, *Femmes de Londres*, *Danseuses d'Orient*, *Sadda Yacco* i *Danseuses cosmopolites*, que per dret propi fan recomanable l'obra que acabem de comentar.

MANUAL DE LOS DEBERES DEL HOMBRE EN SU VIDA SOCIAL Y POLITICA, por D. Daniel Arbe y Bandrés (presbitero).

Entre'l nostre clero passa com entre'ls nostres republicans, i es que com que la quasi totalitat de sos individus són una calamitat, quan surt algú que's menys tonto que'ls demés, desseguida pot actuar d'eminència ab tota seguretat; i aixís es com en Vallès i Ribot ha arribat a ésser diputat, i aixís es com el *presbitero* don Daniel Arbe i Bandrés ha volgut oficiar de sociòleg escrivint un llibre que... ha sigut premiat en un concurs (1) obert per una casa editorial.

Resumint d'un cop: qu'en lloch de perdre'l temps escrivint vulgaritats sobre l'estat, sobre la religió i sobre la qüestió obrera, valia més que'l senyor Arbe s'estigués tranquil a casa seva, sense ficarse en *llibres de cavalleria*, i dedicantse a qualsevol cosa que no fos escriure obras de sociologia tan indigestas i tan anodinas com els *Debères del Hombre*.

FILOSOFIAS EN VERS, per Xavier de Zengotita.

Van precedidas aquestas poesias d'un valent pròleg d'en Frederich Pujulà i Vallès, del que res volèm dir per tractarse d'un estimadíssim company de redacció. En quant a las poesias dei senyor Zengotita, revelan la bona voluntat i l'afany que sent l'autor d'exteriorisar una serie de pensaments i meditacions intims, als que tal volta es un excés d'amor propi per part del autor el donèrlos hi el calificatiu de *Filosofias*, i que regular-

(1) Que tal serían els llibres no premiats! Tremolèm de pensarho.

ment són materia més propia pera ésser tractada en prosa qu'en vers.

De tots modos, las *Filosofias en vers*, salvant algunas pocas excepcions, constitueixen un llibret de poesias bastant ben cuydadas y agradosas.

ARNAU MARTINEZ Y SERIÑA

Marti Genis y Aguilar.—NOVELES VIGATANES.—*Barcelona.*—*Il·lustració Catalana.*

La *Il·lustració Catalana* ha publicat, en un volúm, tres noveletas del eximi escriptor vigatà en Marti Genis y Aguilar. Las tres noveletas tituladas *La llum blava*, *Dos albats de mitja pompa* y *L'espalmada*, són obras interessants de debò, escrites ab correcció y bon gust, plenas de sentiment y bonhomia. En Marti Genis se complàu inventant faulas senzillas, d'acció ràpida y ab personatges potser no reals del tot, però tan ben sentidas y exposadas, que l'encis després per ellas se fa dominador absolut de qui las assaboreix.

Las noveletas d'en Marti Genis y Aguilar no són obras d'empenta ni revelan un temperament dramàtic de forsa; revelan un delicat poeta, qu'embelleix els dramas de la vida tot sentintne intensament els dolors, las tristesas y las engunias. En Marti Genis es un sentimental que's commòu ab la contemplació de las miserias que l'envoltan, y què al convertirlas en exquisidas flors literarias, sab commòurens també. La nota patètica la usa ab admirable discreció, no's descompòn may cercant efectismes teatrals y barrohers, de resultat immediat y segur, sinó que la emoció que'ns produheix naix espontania del fons de la cosa descrita.

Tal es el secret dels autors sincers de bona fe; la veritat y bellesa del element poètic intimament lligadas ab la correcció y regularitat de la forma. Y aqueix secret el posseheix el novelista vigatà. Qui llegeixi *La llum blava*, *Dos albats de mitja pompa* y *L'espalmada*, no sabrà què admirar més: si el fons que dona vida a las tres noveletas (sobre tot a *Dos albats de mitja pompa*) es d'un sentiment y veritat extraordinarias, la forma ab que las vesteix llur autor es delicada, digna d'un escriptor culte.

Queda, donchs, confirmat una volta més, ab la publicació de las tres noveletas de referencia, qu'en Marti Genis y Aguilar es un veritable temperament poètic y alhora un excelent prosista, qu'ha fet molt (y molt més pot fer encara) en bé de las lletres catalanas.

Lleó XIII.—POESIES.—*Traducció catalana.*—*Barcelona.*—*Il·lustració Catalana.*

La *Il·lustració Catalana* ha tingut la bona idea de publicar, traduhidas al català y acom-

panyadas d'un curt pròleg degut al bisbe de Vich doctor Torras y Bages, las més importants poesias llatinas del papa Lleó XIII. Conèguda de tothòm es la fama de pulcre poeta llatí que meresqué'l difunt pontifex, qual amor al conreu de las lletres no l'abandonà jamay.

Las poesias publicadas suara per la *Il·lustració Catalana* pertanyen a diferents genres: algunas són vers madrigals, altrás son d'intima y profunda religiositat, altrás són punyentas sàtiras; també n'hi ha de caràcter festiu. En una *Advertencia editorial* se fa constar que la traducció de las poesias de Lleó XIII es deguda als senyors mossèn Jaume Collell, Ramón Picó y Campamar, Joseph Franquesa y Gomis, Francesch Matheu, mossèn Miquel Costa y Llobera, mossèn Marià Serra y Esturi, mossèn Ramón Casadevall, Marti Genis y Aguilar, Teodor Llorente y Lluís B. Nadal, els quals han fet lo possible pera conservar en llengua catalana la difícil, justa y pulquèrrima forma llatina, tasca sempre digna de lloansa.

Ramón E. Bassegoda.—QUATRE VERSOS.—*Perpinyà, Estampa Catalana d'en Joseph Payret.*—1904.

En Ramón E. Bassegoda ha publicat (corregida y aumentada) la segona edició de sos *Quatre Versos*. No per tractarse d'una segona edició deixarém de parlarne, perque en Bassegoda, a més de sos mèrits indiscutibles de poeta, representa una tendència simpàtica al enfront dels cànoncs que, pera'l major enviliment de la forma mètrica, regeixen avuy entre certs autors de nostre renaixement literari.

Las poesias d'en Bassegoda poden dividir-se en dos grups: patriòticas y amorosas o intimas. Com a poeta patriòtic, en Bassegoda sab arrencar de sa lira notas valentas y entusiastas, notas produhidas pel sentiment que li causa la llarga agonia politica de Catalunya: de totas ellas sembla ésserne l'epileg natural la magnifica *Elegiaca*, ab la qual en Bassegoda fuheteja la indiferencia dels mals catalans, ignorants de las gloriosas gestas de llurs passats y menyspreuhadors de las grandesas patrias.

Però ahont ens plau més en Bassegoda es en la poesia afectiva. Aquí la inspiració del poeta pren un to dòls y trist; els nombrosos desengays y dolors de la vida, aclarits pels goigs y alegrias que de tant en tant venen a interròmprels, fan vibrar en l'ànima del poeta notas delicadas, intimas, veras, que al resoldres en versos no perden may l'encis de las realitats que las feren nàixer. Que'n són de sentidas y bellas las poesias *Esperança*, *La mal casada*, *Modesta*, *Despedida*, *Nadal*, *Sol ponent*, *Plovent*, *La Terra Mare* y tantas altrás! Formant contrast ab aquestas delica-

desas se n'hi troban algunes de caràcter ben distint com, per exemple, *Judith*, poesia d'estrofas plenas y robustas, de forta entonació bíblica; també n'hi ha d'altras que són petits joyells, graciosas miniaturas; heusen aquí una:

LA MARRUXA

Ab quín goig la marruixa
 aprop teu se presúm
 ab sos ullets de bruixa,
 dos mirallets de llum!
 S'arregla y's pentina
 ab sens igual primor;
 la pota y la escupina
 són el seu tocador.
 Sa figura arroganta
 passeja amunt y avall,
 y's gira y's decanta
 cent cops en el mirall.
 Ab son nasset de xata
 ¡que satisteta's veul!
 Al ball d'anit la gata
 farà rotllo aprop seu.
 Y dóna als seus bigotis
 son ultim cop de mà,
 que va prometre un xotis
 y es hora de marxá.

Hem dit qu'en Bassegoda representava una tendència sana al enfront dels cànons qu'entre certs literats avuy regeixen: efectivament, en Bassegoda fa'ls versos *ben fets*. En Molinè y Brasés (proleguista del llibre) té rahó al reconeixe la *idolatria per la forma* com a distintiu poètic d'en Bassegoda, *que l'ha convertit, diu, en consumat artista del vers*. Si: en Bassegoda es un correcte escriptor que no ostenta la *pose* d'una *sinceritat* afectada, sinó que tot y essent sincer, creu que'l poeta no déu may fer gala d'incorrecció, d'ordinariesa ni de mal gust. Si el sentiment de la poesia es de debò, ¿deixarà d'existir pel fet de que'l poeta sàpiga de gramàtica y obeheixi dòcilment al ritme y a la mètrica?

Pera terminar, y com a proba de lo que dihem. En Bassegoda ha traduhit un sonet del gran poeta italià Llorens Stecchetti. Donchs bé: deixant de banda la idea, la traducció catalana no desmereix del original. Qui recordi el sonet en italià, pot compararlo ab la traducció qu'ara copièm:

Com Penélope ets tu que'ls ulls inclina
 anch que'l temor no sia en sa mirada,
 que a la calumnia vil y descastada
 li fas cara ab virtut casi divina.
 D'amigas deslleals, la viperina
 llenguas qu'honras desfá, t'ha respectada;
 tu no semblas de carn, Deu t'ha donada
 l'augusta majestat d'una regina.
 De tas formas quan fuig la escayent vesta
 que superba en la dansa sols lluhí,
 hont, per tos ulls, glassat el desitj resta;
 com Penélope ets tu, que sabs teixí
 durant el jorn ton vel de dóna honesta
 pera esquinjarlo a mitja nit ab mi.

La reproducció d'aquest sonet es el millor elogi que podèm fer d'en Bassegoda com a mestre y dominador de la forma poètica.

Hem rebut també (y no'n parlèm ab més extensió per falta d'espai) una colecció de notables articles d'en Gabriel Alomar, *Un poble que's mor, Tot passant*, etc. (Biblioteca popular de «L'Avenç»), molt ben escrits y sentits ab ànima d'artista; y també hem rebut la traducció castellana del cèlebre drama *Faust*, del gran autor anglès Marlòwe, obra poch coneguda, y ab qual publicació han prestat un bon servey a las lletras el traductor senyor Aladern y la Biblioteca editora titulada *Teatro Antiguo y Moderno*, biblioteca que té per objecte popularisar (com ja ho va fent) el teatre d'Ibsen, Shakespeare, Balzac, Strindberg, Sudermann, Marlowe y d'altrés grans autors.

GERONI ZANNÉ

TEATRES

CRÓNICA

Las dugas companyias castellanas de declamació que durant un mes y mitj han actuat en els dos primers teatres d'estiu catalans, hauràn ja finit sa tasca al sortir aquestas ratllas.

Poca cosa'ns han donat de nou, els últims dias, una y altra. La de la Pino'ns ha donat una refundició de *La discreta enamorada*, de Lope de Vega; y la de la Guerrero—ademès de dos *juguets* o *apropósitos*, un d'ells *Por fin* d'en Linares, y l'altre *Porque se ama* d'en Benavente, que sols se distingeixen per la galanura y facilitat de llenguatge característica en els dos correctes escriptors castellans—ens ha donat un'altra refundició del drama *Fuente Ovejuna*, del mateix Lope de Vega.

Jo no'n sóch pas partidari de las refundicions de las obras del teatre clàssich, puig crech que las que tenen valor intrinsech deurian donarse integrament; que, ben posadas, el públich ja sabria apreciar el seu mèrit y sabria trobar las sevas bellesas sense necessitat de que'ls oficiosos refundidors—sovint ab molta irreverencia y despreocupació—els hi donguin relleu, daurant la pildora pera que s'empassi millor.

Per altra part, no dèixa de prestarse a molt tristas consideracions respecte a la dramàtica castellana moderna, el fet aquest de que las millors companyias de declamació castellana tinguin de recorre al teatre clàssich pera donar interès y *novetat* als seus cartells. En la llista d'estrenos que'ns han donat hi figuran quatre refundicions. Afegimhi las que ja forman part del repertori permanent de ditas companyias, y precis serà convenir en que a comensos del sigle xx el teatre caste

llà no déu tenir gayre virilitat quan encara lo clàssich l'ofega.

Tant es aixis, qu'en *Fuente Ovejuna*, per exemple, hi trobém més fondo, més sentiment dramàtic y fins més atreviment revolucionari qu'en aquestas intrigas buydas de sentiment, de veritat y de passions, que caracterisan a las obras dels millors ingenis castellans del teatre modern.

Inútil crech afegir que totas las obras nomenadas en aquesta crònica han sigut posadas en escena espléndidament; emportàntsen la palma, sobre tot per lo que's refereix al vestuari, la companyia Guerrero-Mendoza, a qui convindria imitessin en aquest punt las companyias catalanas, especialment la de Romea.

EMILI TINTORER

NOVAS

Ha mort en Kruger, el venerable ex-president de la petita república del Transvaal, qu'en la fonda convicció que sentia dels drets de sa terra, sapigué trobar energias pera veure morir per ella a milers de germans de patria, a sos fills y a sos néts, en aquella lluyta grandiosa en la que un petit poble arribà a posar en greu compromís a la poderosa Anglaterra, el colós d'Europa.

Kruger es un exemple únich de verdadera salut moral en mitj de la podridura politica d'aquests temps de llibertat (!) de llum (!!) y de civilització (!!!). Exemple que ni bastà a salvar a sa patria, ni tan sols a fer que's possessin resoltament de son costat els pobles, millor dit, els *estats*, que veyan tota la rahó de sa banda. En Kruger pogué convèncersen de que no hi ha a Europa homes del seu tremp; y de son romiatge per las potencias reclamant justícia y ajuda, no'n tragué més que amarchs desenganyys que acabaren de minar sa salut ja molt consentida.

Ni avans ni després de la guerra han tingut compassió d'ell els seus butxins. Sentint que la mort se li apròpava, sollicità del govern anglés, fa uns dos mesos, que se li permetés retornar a sa patria. Rahons vils *d'estat* feren negarli el permis. El govern anglés no volgué que tornessin al Transvaal sinó las despullas del gran home. La conducta d'Anglaterra ha sigut vergonyosa; la seva iniquitat ha estat al nivell del seu egoisme y de la seva cobardia: que ja es sabut que sols injustícia y cobardia amagan els grans Estats qu'en la forsa s'apoyan.

JOVENTUT, que un dia s'honrà enviant sa adhesió al gran home, no l'oblidarà may, desitjant que tinguin també ben present el seu exemple tots els que treballan per la justícia y per la llibertat dels homes y dels pobles.

Els primers qu'alabaren a n'en Portas, en Marzo y demés ànimas angelicals durant el procés de Montjuich, foren els de *La Publicidad*. Això ja es sabut, com es sabut que després cambiaren de tàctica.

Els que més han cridat pels torments que's diuhen inferits a obrers en el procés d'Alcalà del Valle, són també'ls de *La Publicidad*.

Donchs bé: en Maura ha fet dir a n'en Lerroux que'ls tals torments no estàn probats, y en Lerroux ho ha declarat ab tota la boca y ab tota la barra.

La Veu suposa a n'en Junoy capàs de negar lo dels torments de Montjuich el dia qu'en Maura l'amenassi ab un suplicatori, o li mani senzillament.

Vaya unas suposicions més ignocentas que fa *La Veu!* Y donchs, ¿que venim del hort? ¿Que no faria bé, en Junoy? ¿Que no té dret a fer un compàs d'espera y fumar un cigarret ab en Maura avans d'anar a la revolució, ara que com aquell qui diu ja la tenim a punt? Una petita concessió al enemich bé se'ls pot consentir als publicitaris després de la brillant campanya parlamentaria qu'han fet. Sà com llà a n'en Maura ja l'han lligat de peus y mans, y nò han deixat cap conservador sencer, ni cap convent en son lloch, ni cap obrer que no nedi en la opulencia. Ara lo únich que'ls falta ja no es més que fer caure la monarquia: qüestió pera ells d'una bufada.

¿Y encara hi ha qui diu que'ls republicans no han complert ab sos electors? Ja'ns ho sabrà dir el dia que tornin en Salmerón, en Lerroux y demés pontifexs màxims aquí a Barcelona. Perque un dia o altre tornaràn, encara que per de prompte se'n vagin a continuar sas propagandas a Galicia.

Ja ho veurém el dia que tornin com els seus electors no'ls arrossegan. ¿Volen millor proba de que hauràn complert ab el seu dever com a diputats?

Ab aquesta llibertat mal entesa que disfrutém, encara arribariam a negar el dret qu'ells tenen a rifarse al poble, y el que té'l poble a ferse rifar.

Y ab això no hi passém nosaltres.

La Veu tot ho converteix en substancia.

¿Ha sigut xiulada a Madrid la marxa de *Cádiz*? Espanya's va catalanisant.

¿Fan funció d'òpera a las *Arenas* de Barcelona? Espanya's va catalanisant.

Y aixis successivament.

Estém tan catalanisats, que ja'ns imposém al de fóra de casa. Aviat no hi haurà a *provincias* cap comerciant qu'estengui en castellà las sevas facturas, y seràn catalans tots els rétols de tots els carrers de la Iberia, menos els d'aquí, que serà'l verdader centre.

A Madrid, de la *calle de la Montera* ja'n diuhen *carrer de la Barretina*.

Y nosaltres, fent las torñas ab tota la galanteria, del carrer de Tarascó ne dirèm *calle de Tarascón*.

Pera donar gust als *Tartarins*.

El dia 12 del corrent celebrà l'associació «Catalunya Federal» una important vetllada necrològica en honor d'en Valenti Amirall.

Tots els oradors, al enaltir la memoria de aquest ilustre autonomista, coincidiren en anatematisar als falsos federals que's deixan junyir al centre, en declararse nacionalistas convensuts y en combatre'l fals lliberalisme dels republicans unitaris. Feren us de la paraula's senyors Verdú, Torra, Gregori, Canibell, Coca, nostre company Trinitat Monegal, y el president de «Catalunya Federal» en Miquel Laporta.

La sala estava plena de gom a gom, essent aplaudits ab entusiasme tots els oradors que prengueren part en tan patriòtica vetllada.

El doctor Rubió y Lluch ha acabat la brillant serie de conferencias que tenia a son càrrech al Ateneu Barcelonès sobre literatura catalana. En totas ellas demostrà sos grans coneixements filològichs, encisant a la nombrosa concorrencia qu'assiduament hi assistí, y que servarà grat recort de la obra de cultura realisada pel senyor Rubió en ditas vetlladas.

Al Congrès ja han tancat las portas y s'ha acabat la comedia. Els pares de la patria poden continuar las *broncas* als *toros*, ara que n'es temps.

Però lo millor que podrian fer, conservadors, y lliberals, y republicans, y demés de la colla, ara que després de barallarse tant ja s'han fet l'ullet una vegada més y ja tornan a quedar tan amichs com avans, fóra imitar als d'aquí y fer un *àpat de germanor*.

Pera que'ls de la «Lliga»'s vantin d'èsser imitats y tinguin la... patxoca de dir que ja van catalanisant la Espanya.

A propòsit d'aquesta frase cèlebre en els anals del catalanisme... d'ells:

Volian que fes efecte y ho han lograt, perque ha fet molt mal efecte.

Tots els que pensan per compte propi n'han protestat d'una manera o altra. Els d'aquí y els de fóra, els significats y els insignificants.

Als directores del *pastel* se'ls hi va descubrint el jòch, però sembla qu'ho tenen previst, y continuaràn coratjosament fent *catalanisme* y defensant els interessos al costat dels inconscients y dels panxa-contentas.

Perque es de tèmper qu'aviat no'ls quedi ningú més que aqueixos.

Ha deixat d'èsser alcalde interi l'Eusebi Corominas.

Ja tenim alcalde efectiu: en Gabriel Lluch, que ve de real ordre, com es costum.

Al cap y a la fi no'ns vindrà pas d'un politicayre més o menys al Ajuntament.

En un article titulat *La fi de la nació greca*, diu el senyor J. Bardina lo següent, aplicantho a Catalunya:

Mentres malgastava la Grecia sas forsas en guerras entre sos pobles y en banderías en cada un d'elis, vigilava allà al Nort un vehí astut que s'entretenia fomentant las divisions dels grechs, esperant l'hora oportuna d'arrebassalshi la independència. Era Filipos, rey de Macedonia, somniador d'un imperi immens, que realisà després son fill Alexandre el Gran.

Compregue Filipos que no més podria apoderarse de la Grecia si aquesta estava dividida, y comensà enfondint las diferencias entre'ls pobles grech... etc.

Allà hont diu Nort llegeixis Ponent, allà hont diu Filipos llegeixis Maura (*modestia apart*), y estèm entesos.

Las ambicions, las envejias, las dissensions intestinas, fomentadas per l'enemich, són la mort de las nacionalitats.

Per això'ls bons nacionalistas catalans temps ha que la persegueixen l'obra d'enlayrar els esperits per demunt dels personalismes y las passionetas qu'entre germans de patria existian y existeixen. Las malas arts dels Mauras eran cosa prevista.

Per això fou obra hermosa y gran la darrera Assamblea de la *Unió Catalanista*; y ademés obra pràctica y profitosa, que'ns ensenyava a individualisarnos, a ésser conscients, a tenir criteri propi y a unirnos per la patria.

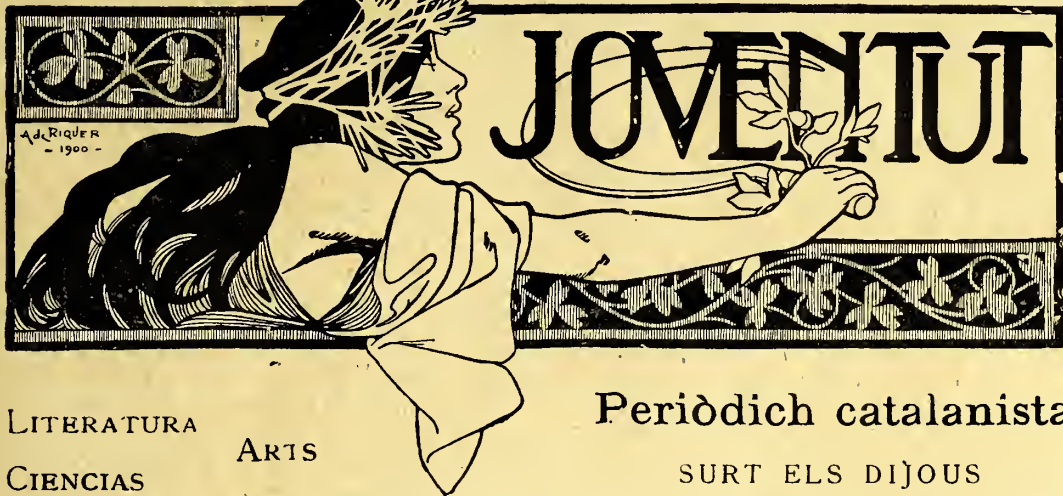
Per això'ns han semblat obra migrada, impolitica, fomentadora de personalismes, de passionetas y de disputas més que inútils perjudicials, la creació del directori catalanista y la festa celebrada ab tal motiu per la «Lliga Regionalista».

Y en aqueixa festa en Maura (Filipos) *ha sigut califical a' ILUSTRE GOVERNANT!*

No volèm ara repetir que s'hagi fet el jòch dels ambiciosos; no'ns volèm queixar de que s'hagi admès als inconscients, perque inconscients ha de tenir per dissort el Catalanisme, com totas las causas. De lo que'ns queixèm (y es queixarse ben poch) es de que a certs inconscients (no més dihèm inconscients) se'ls hagi afalagat y enaltit tant, donàntelshi el Catalanisme per trono.

Perque no se'ns negarà que, tant o més que las dissensions, es la inconsciencia lo que fa perdre las nacionalitats. Això, senyor Bardina, també ho diu la historia.

Crèguins: convé la germanor, però també convé passar bugada.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS.
› ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40	›
› › SENSE FOLLETINS.	25	›

SUMARI:

Ja tenim alcalde, per Emili Tintorer.—La revenja, per Jaume Aymà y Ayala.—Sonets, per Arnau Martínez y Serrià.—Pobre!!!, per Oriol Martí.—Notas bibliogràficas, per Lluís Via.—Mayl, per Jaume Cartanyà.—Vensutl, per Agustí Pedret y Miró.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 10.
L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 3.

minas, l'infelis, ni la d'en Martinez Campos, vull dir de l'Abadal, el pacificador, hauria llensat la bossa, vull dir la vara.

El pare del alcalde, en Maura, no passa de *potro andaluz: mucha planta y poca uva*, la seva mare, la opinió pública barcelonina, tantejada, grapejada grollerament, no ha concebut ab amor y ha deslliurat ab penas y trevalls. *Mus ridiculus nascetur*. ¿Qui farà de gat?

El verdader gat som nosaltres, els barcelonins que, per ara, al véurel tan petit y tan ridicul, ens fa llàstima. Avans de menjàrnosel volèm que s'engreixi. Y s'engreixarà ab caldo de tonterias y such de vulgaritats. Tonterias y vulgaritats de sa propia cullita; tonterias y vulgaritats de la cullita dels regidors. En Cambó y en Corominas n'hi faràn present a dojo; els demés regidors també li portaràn lo que cullin, sigui poch sigui molt. De bona voluntat no'n mancarà.

Lo que no se sab ben bé encara es si el nou ratolinet s'alimentarà d'escombrarias, aliment sà y nutritiu, qu'en poch temps transforma al ratoli més desnarit y més despreciat pels bons gats en rata exuberant que'ls hi fa denteta. Lo que si se sab es que d'escombrarias a la casa gran no'n mancan, encara que hi ha tal demanadissa, que no totes las ratas hi menjan a pler.

En son petit discurs el ratoli sols ha dit

JA TENÍM ALCALDE

Ja'n tenim. El part ha sigut laboriós: res tindrà d'estrany que l'infant resulti feble. Per de prompte'l nen ha tardat a plorar, y las sevas primeras paraulas han sigut «papa y mama». Ha donat las gracias al rey y al govern (tonto, més que tonto! si aqui no hi ha més rey ni més govern qu'en Maura!) ha dit que venia a fer administració y no politica, y després ha rigut. Ha rigut ab els regidors, afalagantlos com si li fessin por.

L'alcalde's diu Lluch, però no hi lluca. Si hi lluqués no hauria dit «papa y mama»; hauria dit: «que os compri qui no os conegui», y sens esperar la contesta d'en Coro-

«papa y mama»: que representa la lley, els reglaments y la cortesia, que tots els regidors són homes de talent y *administradores celosos*—no'ns fassi riure!—que Deu els premiarà si ho fan bé, y la lley, el rey y la consciencia'ls demandaràn si són dolents. Com si Deu no tingués altra feyna qu'entretenir-se repartint medalletas als Rivas Mateos, Buxó, Mir, Puig y Cadafalch, etc.! Com si la lley, el rey y la consciencia servissin pera res enfront del sufragi universal, a qui de-vém unŝ regidors que no'ns mereixém!

Ah, si el novell alcalde s'hagués assemblat a n'en Maura! No hi hauria entrat ab la cúa entre camas dihent «papa y mama». De primer entuvi als regidors que protestavan perque l'han nomenat de real ordre, els hi hauria dit y demostrat que no hi havia res d'això; qu'ell, en Lluç, era alcalde per sufragi universal com el regidor més pintat. «Això de la real ordre—els hauria dit, es una fórmula, un convencionalisme. Qui m'ha nombrat—encara que fentme plat de *segunda, tercera ó quinta mesa*—es en Maura. Ara bé: ¿qui es en Maura? L'amo d'Espanya; y a més d'amo es el quefe reconegut de la majoria, d'una majoria elegida per sufragi universal com vosaltres. Donchs en Maura representa la quintaessencia del sufragi universal y de la voluntat del país, y jo, fill seu, també represento tot això.» En Coróminas, y el Zurdo, y molts d'altres, s'haurian quedat ab un pam de boca oberta. Quedarse ab un pam de boca oberta devant d'una paradoxa es un dels mèrits de nostres benemèrits regidors. Y en Lluç els hauria deixat aterrats. «Ha nascut ab todas las dents» s'haurian dit entre ells. Y nosaltres, espectadors pacífichs, ens hauriam desensopit y hauriam esperat, refregantnos las mans de gust, las batussas inevitables. ¿Un alcalde que neix ab todas las dents y uns regidors a qui sols manca'l caixal del seny?... *Bronca segura!*...

Una sola vulgaritat, obligada en semblants casos, no ha dit l'alcalde. Omissió digna, que'ls esperits justiciers li tindrém en compte. En Lluç no ha dit qu'entrava en l'alcaldia sacrificant els seus interessos, la seva salut y la seva modestia. No ho ha dit. Els rutinaris qu'esperavan aquesta declaració han suferit un dolorós desengany. No obstant—sempre hi ha un no obstant!—que no's desanimin

els rutinaris. Aquesta declaració ja la farà l'alcalde a son degut temps; al menys hi ha moltes probabilitats de que la fassi. Ell mateix ho ha donat a entendre. «*Yo no quiero hacer el sumario de mi obra*—ha vingut a dir—*porque como las estelas*...—aqui una figura poètica...—*yo prefiero hacer el indice.*»

Ja ho veurèu, rutinaris, com en l'index del alcalde hi figurarà aquest capítol interessant.

Esperém tranquilament l'index. Si's tractés d'un escriptor ens el mirariam de reüll. Això de no tenir sumari y esperar que l'obra's fassi tóta sola, es bon xich alarmant! Però's tracta d'un ratoli, d'un ratoli-alcalde, y la cosa varia molt d'aspecte. *A todo evento*, com diuhen els castellans, aquesta resolució del alcalde té pera nosaltres una ventatja immensa; la de poder comensar a llegir per l'index, y tot seguit girar full.

EMILI TINTORER

LA REVENJA

Al meu àmic J. Masó y Gras

En Quim era un carreter vell, desnarit, curt de camas; sa cara era pàlida y arrugada; duya un bigoti grisench que se li criava tot esbullat, tapantli els llabis; sos ulls esmer-tuhits sols brillavan de tart en tart, quan li semblava qu'era objecte de censuras per part de sos companys de trevall, com si en aquells moments se reconcentrés tot ell y s'encengués d'ira. Allavors clohia'ls punys, y respirant fortament, mossegantse'l llabi, esguar-dava rabiós als qui parlavan. Quin odi, quina ira s'apoderava d'ell alashoras! Recordava todas las canalladas qu'havia tingut de soportar y sentia un intens desitj de revenjarse. Perque la seva situació en aquella casa era desesperada. Allò de trobarse sol, ben sol contra tants que l'aporronavan continuament, era irresistible; allò de veures despreciat per sos companys, considerat com un sér perjudicial a la societat, l'enutjava.—Tothòm té dret a la vida—pensava ell,—y si ells tenian medis pera resistir la vaga, jo no, malehitsiga!—

Certament tot era resultat de l'última vaga de carreters.

Era antich conegut del Zidro, ab qui havia trevallat durant molts anys. El Zidro, favo-

rescut per la sòrt (com deya ell), o valentse de malas arts (com deyan els altres), havia arribat a ésser amo de carros, fentse nomenar senyor Isidro. En Quim, al veures sense feyna, diferents vegadas havia anat a trobarlo pera que n'hi dongués. Però, fos que no hi havia cap plassa vacant, o que li desagradessin las arrugas qu'en Quim duya a la cara, may se decidia, si bé de tart en tart, quan algùn dels carreters de la casa's posava malalt, li dava algùn jornal a fer. Y las setmanas passavan, y en Quim anava passejantse, trobantse sovint, sovint, sense saber ab què ferse passar la fam, ni còm auxiliar a la seva dona, que, *ferida* com estava, no podia treballar.

Mentres tingueren pera empenyar, sortiren del apuro desembrassant el pis, però quan ja no'ls quedà més que'l matalàs en que jeyan y alguns altres trastos que per lo vells no'ls hi havian volgut, hagueren d'emmatllevar a un y altre, rebent desprecis y més desprecis.

Aquellas continuadas visitas d'en Quim al senyor Isidro no satisfeyan pas massa als carreters de la casa. Comprenian que la situació desesperada en que'l Quim se trobava li faria acceptar una plassa a qualsevol preu, avuy per demà qu'ells se declaraessin en vaga tal com portavan de cap ja feya temps. Y comensaren a agafarlo de cap d'esquila, a mirarlo ab recel y desconfiansa, y prompte, molt prompte, tractaren d'esquivarlo de per alli.

Mes vingué la vaga de carreters ab tant zel preparada, aquella vaga qu'havia fet concebir a sos partidaris no pocas esperansas de millorament, no pocas ideas afalagadoras de reivindicació... Els carruatges deixaren de circular pels carrers, las quadras foren abandonadas, y en moltas d'ellas sols l'encarregat de cuydar al bestiar hi restava.

De moment, amos y treballadors cregueren que la cosa tindria prompta solució. Els primers pensavan que'ls treballadors no podrian resistir molt temps per falta de recursos; els segons confiavan en l'apoyo de la opinió pública. Però las cosas no seguiren pas aquest camí. Els amos creyan que'l cedir un cop més a las exigencias dels treballadors era deixarse trepitjar, y els trevalla-

dors, convensuts de que lo que demanavan era de rahò, ho mantenian ab fermesa.

En la quadra del Zidro no hi quedà ningú. Carreters, establerrissos, mossos, tothòm abandonà la feyna fent causa comú ab els vaguistas. Ab quin goig reberen la noticia de deixar la feyna! Quànt temps feya que la esperansavan l'hora de plegar, o, com deyan ells, l'hora de reivindicarsel

En Zidro, aixis que tingué noticia de que no havia comparegut ningú al treball y de que'ls establerrissos se'n havian anat també deixant la quadra abandonada, va corre a la germandat de carreters pera pendre acorts. Allí hi estavan reunits els amos en gran nombre; discutian acolorats, cercant medis de repressió que acabessin ab la *superbia* dels treballadors. Qui més, qui menys, tots creyan que no havian de cedir, que no havian d'humiliarse, y acordaren per lo tant sostenir la vaga. En Zidro hi estigué del tot conforme.

Y passà un dia, y en passà un altre y un altre, y la vaga continuava sense tendencia a solucionarse.

Feya ja cinch dias que la cosa durava, quan en Zidro, veyent que de la germandat no li portavan cap noticia satisfactoria, decidi treure carros al carrer. Y al següent mati, protegit per dugas parellas de civils a cavall, enganxà quatre carros ab els que recorregué las estacions y els molls, carregantlos ell mateix pera excitar als demás patrons a que l'imitessin. El primer carro el guiava ell, el segón son fill, el tercer un dependent del escriptori y el quart en Quim.

L'exemple no trigà a ésser seguit pels demás patrons, aixis es que, molts el mateix dia, y molts més el mati següent, tragueren al carrer tots els carros que'ls fou possible, admetent a tots els homes que's presentavan a demanar feyna y obligant de grat o per forsa als dependents del despatx a que també guessen carro.

Això desconcertà bon xich als vaguistas. Organisats d'aquella forma, els amos podian donar via a la feyna, si no a tota, al menys a la de més compromís, cosa que'ls perjudicava en extrèm. Y llavors comensaren las coaccions y els atropells, llavors esclatà l'ira contra tot aquell sens fi de pobra gent que

s'havia afanyat a pendre feyna exposantse a greu perill.

La vaga no durà gayres dias més. Els carreters, desalentats, tornaren a sas quadras respectivas demanant pera enganxar ab las mateixas condicions d'avans. Però'ls amos, alentats ab son triomf, no volgueren despedir als pochos o molts qu'havian llogat durant la vaga. El Zidro fou qui en això s'hi aguantà més ferm. Ell havia llogat al Quim, y si bé veyà qu'era vell y faltat de condicions pera la feyna, no volgué despedirlo, donchs sabia que, agraht com estava, seria un bon servidor sempre més. Y als carreters antichs no'ls quedà més qu'arronsar y passar per allà hont volgué son amo.

Aixis que li digueren a n'en Quim que's quedés a trevallar, li semblà que tornava de mort a vida. Tornar a tenir setmanada fixa! Saber altra volta ab què comptar, ab què fer cara a las tribulacions!... May s'hauria cansat de donar mercès al Zidro per haverlo atès, per haverse recordat en aquella ocasió de son més desvalgut company. Desd'aquell moment li semblà que tot somreya, que tot tenia més vida, que tothòm estava més content; fins, al passar per devant de sos vehins, li semblà qu'havian de descobrir en son rostre rialler que portava una alegria a la llar, després de durhi durant molt temps tantas tristesas. Y ab quin goig ho comunicà a la seva dòna!

— Cisca, tinch feyna!

— ¿Tens feyna? — respongué ella sobresaltada d'alegria — ¿Y ahónt?

— A ca'n Zidro.

— Es un sant home!

— Sí, es un sant home! — pensava en Quim. — Deu el beneheixi! —

Y l'alegria regnà de nou en aquella llar hont ja ab prou feynas la coneixian, y si alguna ombra de disgust venia de tart en tart a entelar el brill de la joya, no era altra que'l motivat per la continua lluyta en que's trobava en Quim ab els demés companys de treball que, rancuniosos, tots els insults imaginables li dirigian. Si may per may parlavan tots junts, no s'acabava pas la conversa que no li tiressin en cara qu'ell y els que com ell obravan eran els culpables de que la classe obrera's vegés tan explotada. Això, de moment, indignava a n'en Quim de tal ma-

nera, qu'encés de rostre, mossegantse'ls llabris, jurava y rejurava que s'havia de revenjar d'aquells insults.

—
Durant las primeras setmanas tot foren alegrias. La imaginació dels dos esposos se enlayrava; creyan que ja may havian de tornar a sentir el rosech de la fam. La setmanada que guanyava en Quim, als seus ulls, se multiplicava de tal manera, que'ls semblava havià de fer la eterna felicitat de la llar. Mes, que terrible fou la caygudal Quin desengany quan notaren que la setmanada no arribava pera totas las necessitats! Ab quina pena s'adonaren de que hi havia pendants nombrosissims deutes, y de que s'anava fent impossible'l pagarlos! Ab tot, un cop refets de la primera impressió, pensaren que, poch a poquet, podrian tal volta anar satisfent lo degut. Això si, s'havian de reprimir, havian de desterrar tot gasto inútil, tota diversió y tot esplay...

Però vingué l'hivern y els sorprengué sens una pessa de roba ab que abrigarse. Tot ho tenian empenyat! Y aqui recomensaren els disgustos, las tribulacions; aqui esclatà de nou l'ira. Pera procurarse abrigh, pera satisfacer sas necessitats, pera pagar els deutes concrets, el sòu resultava insuficient, raquitich, miserabte. Y als deutes antichs se n'hi afegiren de nous; alli hont no hi estavan empenyats s'hi empenyavan.

Una tarda la fornera anà a trobar a la Cisca pera que li abonés els atrassos, amenantantla ab no fiarli més si no pagava.

Aquesta amenassa a la bona de la Cisca la entristí fundament. Apoyada de colzes sobre la taula, vinga fer distribucions del jornal del seu home, y sempre'l trobava curt. Y els comptes li ompliren el cap, y senti mareig, atolondrament, ganas de plorar. Y plorà forsa, y quan en Quim retornà del treball, la trobà encara tota ullerosa y trastornada.

— ¿Ja hi som? — digué éll aixis que la vegé.

— ¿No hi hèm d'ésser? — feu ella furiosa.

— Mala negada! —

Durant aquella tarda havian caygut dos o tres ruixats forts, convertint els aforas de la ciutat en immens bassal. En alguns llochs la gran quantitat d'aygua aturada y el conti-

nuat tragi de carruatges estovà la terra, tant, qu'alguns encallavan ab risch de volcar. A n'en Quim la pluja l'arreglè en un magatzèm de marbres hont hi havian conduhit un gran bloch. De moment varen corre a aixoplugarse sota un pòrtich, però com la pluja continués y el temps anés passant, no tingueren més remey qu'empendre'l camí del moll altra volta. Tapantse com bonament pogueren ab unas arpilleras que'ls deixaren al magatzèm, emprengueren el camí rebent la pluja, que queya persistenta. Prompte las arpilleras foren inútils, y la mullena anà travessant, travessant fins arribarlos a la pell. Arraulits, morts de fret, feyan el camí rebent ab resignació l'ayguat, quan de sobte'l carro quedà encallat, sense poder continuar avant. Prou cridaren, prou apallissaren als cavalls pera ferlos agafar brançada, però tot fou debadas, y pera treure'l carro tingueren d'agafarlos pel ronsal, enfangantse fins al genoll.

— Portam uns mitjons, Cisca — digué al arribar a casa en Quim.

—¿Tan mullat vas?

—Fins al coll m'he mullat, redeu!—

La Cisca va corre al armari en busca de uns mitjons. Aixis que'ls tingué se'ls quedà mirant breus moments.

—¿Qu'esperas?—li cridà en Quim.

—S'han de surgir.

—¿Encara?

—Si, encara. Com si'm sobrés el temps!

—Pòrtals.

—S'han de surgir, primer.

—Pòrtals, te dich!—cridà en Quim.

—Té, aquí'ls tens!—

En Quim els prengué ab una batzegada.

—¿No'n tens uns altres?—digué mentres se'ls mirava.

—No.

—Redeu!—murmurà, tot rebregantlos.

—Tot ve un dia que s'acaba—afegi tristament la Cisca. Y tot es igual, Quim, tot es igual; tot ens deixa y aviat ni podrém sortir al carrer.—

En Quim callà. Estava nirviós, la seva mà estrenyia fortament aquells trossos de mitjons, y els seus ulls miravan fixament a terra.

—Avuy—continuà dihent la Cisca—la for-

nera ha vingut a dirme que la pagui. M'ha amenassat ab no fiarnos més.

—Que no'ns fihí!—cridà en Quim.

—Y ens morirém de fam, ¿eh?

—Pera portar aquesta vida que portém, tant se val.

—¿Y si probessis de parlar al Zidro?

—Ja't vaig dir que no.

—¿Per qué no?

—Perque no!

—Podrias probarho. Mira que no podém continuar d'aquesta manera!

—Ens aturarém.

—¿Còm, aturarnos?

—Callà! No vull que me'n parlis més!

—El dia menos pensat ens treurán d'aquesta casa.

—Calla! Ja ho probaré, redeu, ja ho probaré!—

Cap a la matinada's posà a ploure altre cop, però ab tanta furia, qu'en Quim, que's disposava a sortir de casa, s'vegé precisat a esperar-se. Aixis que la pluja minvava va apressarse a sortir, y arresserat a las casas emprengué'l camí. Com més s'atansava a la quadra, menys cas feya de la pluja, y no era pas perque hagués minvat, sinó perque son cervell anava reproduhint la conversa tinguda la vetlla passada ab la seva dòna.

Bé ho comprenia qu'ella tenia rahó. El Zidro era un bon amich pera ell, y de segur que no voldria deixar-lo desamparat en sas tribulacions.

Quan arribà a la quadra'ls altres carreters ja hi eran. Ajassats per terra uns, recolzats en els carruatges altres, esperavan silenciosos que parés de ploure. Aixis que vegeren al Quim, uns ab altres se miraren, mentres un de rabassut que s'estava ajassat sobre una pila de sachs, murmurava mitj rihent:

—Crech que hi ha hagut inundacions per allà dalt, y no's podian obrir las portas de las escalas.

—Potser sí—afegi un altre, mentres els demés esclafian una rialla.

En Quim comprengué desseguida per qui anava. Tot esperant qu'amaynés la pluja se li havia fet tart, essent l'ultim d'arribar a la quadra; però, sense tornalshi resposta, s'anà a

ajassar a un reconet mitj amagat per una carreta.

La pluja augmentà altra volta; l'aygua queya per l'amor de Deu, produhint ab son estrèpit un efecte fantàstich. Per la teulada del porxo se la sentia corre ràpidament, per'anar a raure a una ampla canal, que impotent alashoras pera engolirla, la llessava al pati, hont per una reixa anava cap al clavegueró.

—Cristo! Quin modo de ploure!—digué en Dova. Donan la aygua per l'amor de Deu!

—No durarà gayre—afegi el que s'estava ajassat sobre la pila de sachs.

—¿Vols dir, Cisco?

—Avans de mitja hora està seré.

—Vatúa'l ploure!—

Y aixis restaren llarch temps, ajassats uns, dormint altres, passejantse alguns, esperant que la pluja parés pera sortir a fanguejar, com ells ne deyan.

Cap allà a las vuyt la pluja parà, y un ventet fresch que venia del mar comensà a aclarir la nuvolada, endubéntsela cap a montanya. Llavors se deixà veure al cel un qu'altre ull blau per hont brilljava de tart en tart algun raig de sol.

—Ja us ho he dit qu'allò era la rematada—feu en Cisco, tot cofoy perque s'havia aclarit una mica. No plourà més, no.

—Tant me fum!—feu en Dova.—Per haver d'anar pel món ab las pastetas que hi ha...—

El ventet anava allunyant la nuvolada. El sol brillava ja ab més forsa, y sos raigs feyan rellehir com perlas las gotas d'aygua que poch a poquet s'anavan escorrent de la canal. Allavors reaparegueren la vida y l'animació en la quadra. Els cavalls foren trets del estable y conduhits al pati pera ésser rentats; un feixuch carro-mato fou tret al carrer; y crits dels carreters y renills dels cavalls y sorolls de totas menas s'ajuntaren durant alguns moments com en un sol crit, com un gran himne al treball. Tots els carreters tenian feyna: els uns ajuntant la gran restallera de cavalls qu'havia d'arrossegar el carro-mato, altres preparant cadena y corrons, en Quim treyant un xich el fanch que la tarda avans s'havia encastat al carro.

Però, tot aquell bullici, ell no'l veyá pas: estava massa emocionat esperant qu'arribés el Zidro pera parlarli, pera suplicarli que l'aliviés en sas penas. Aixis que'l

vegé entrar, el cor li glati sorollosament y's senti defallir, mes, refentse de moment, el seguí, entrant ab ell al despatx. No tardà molt temps a sortirne. Son rostre estava encés, y de sos ulls embotornats ne caygueren dugas llàgrimas. Els demés carreters rigueren.

—¿Còm vos ha anat la conferencia?—li digué en Dova.

—Mala negada!—murmurá ell.

—Sembla qu'estéu transtornat—feu un altre, en to de broma.

—Prou! No n'heu de fer res!

—¿Que no?—cridà en Dova acostantshi.—Més de lo que us penséu n'hem de fer!—Y dirigintse als altres, afegi:—Miréusel: es aquell que quan ferem vaga perque no podiam viure, se'ns va unir al amo pera reventarnos! Ves, tórnahi, humiliathi, llépali els peus; ves, que també t'explotarà, també; que també't farà morir de faml...

—No n'heu de fer res de mi.

—Vos he dit que si, vos he dit que si!—li deya en Dova acostantshi.—Si no us haguesiu unit a n'ells, nosaltres hauriam triomfat, ¿entenéu? Però com que sôu com sôu...

—¿Qué sóch, redeu, qué sóch?—cridà en Quim esbufegant, febrosech.

—Un miserable!

—Vosaltres ho sôu, vosaltres, que'm negavau el dret a la vida!

—Pera ensorrarnos a nosaltres, si!

—Jo no us ensorro pas!

—Y diu que no'ns ensorra, ¿sentiu? Donchs ¿qui en té la culpa de que siguém tractats com a gossos?

—Vaja, prou!—feu en Cisco.

—Vull que'm contesti!

—Déixal estar!

—Aixis vos morissiu el dia que vos humiliéu, bandarria!—

En Quim no's pogué aguantar més: encés de rostre, tremolant d'ira, perdut el coneixement, anava per abrahonarse ab aquell home que l'insultava, mes la sobtada presencia del encarregat el detingué.

—Me la pagaràs! T'ho juro!—murmurá.

Tots els demés carreters rigueren: sabian sobradament que aquella amenassa no passaria d'això.

El dia s'havia aclarit del tot; els raigs del sol queyan potents escampant arreu escalfs vivificadors, y la nuvolada, empesa pel vent, s'allunyava, s'allunyava, estacionantse sobre las montanyas properas que quedavan ocultas entre la fosquetat dels núvols. La vida y l'animació havían reaparegut arreu; per las amplas vias el tragi era continuu, com llarga cavalcada exalsadora del trevall, en quina'l carro-mato qu'havia sortit de la quadra del Zidro hi feya de carro triomfal. Arrossegat pels dotze cavalls més hermosos de la casa, guiats per nombrosos carreters ab la tralla a la mà, era l'admiració dels transehunts.

En Dova, que guiava'ls dos primers cavalls, se sentia satisfet; en aquells moments ja s'havia oblidat del incident de la quadra, ja no tenia més anhel que'l de treballar. No aixis en Quim, que assegut al banch del carro, mirava fixament a terra sens atendre a altre tràfex que'l que's sentia en son propi pensament. Còm se li confonian dins ell las paraulas de sa esposa, la negativa del Zidro y els insults del Dova! Còm se li presentava una cosa seguida de l'altra, o totas a la vegada! Y còm sentia néixer l'ira, la desesperació, contra tot y contra tothòm! Per això, abstret, mirava fixament a terra, tot estrenyent els punys...

Quan arribaren al moll, tornà en si. L'animació, el soroll, el constant tragi el distregueren un xich, y sense moures d'hont estava assegut, estengué la mirada per son entorn. Tot era animació. Dels vapors que, atracats al moll, estavan carregant, n'eixia un continuat sotrach, una remor somorta produhida per las grúas d'a bordo que pujavan y baixavan, ab bultos qu'encavian dins las *bodegas*. El moviment dels carros se succehia ràpidament, y d'aquella cúa llarguissima que desde prop del vapor s'estenia cap a la carretera y's movia pausadament, may se'n veyia la fi. Y els homes anavan y venian carregats ab sach, arrossegant carretons, cridant uns, rihent altres; y el bullici s'escampava, y enllà també's sentia'l rugit somort d'altres barcos hont s'hi treballava, també venia'l ressò del crits, de las riallas, y dels renechs dels carreters y dels camàlichs importunats per la presencia dels transehunts desenfeynats. Y tot banyat per un sol esplèndit, per un sol que retornava.

Al posarse en moviment el carro-mato, una munió de desenfeynats s'aturà pera contemplar còm hi carregavan un gran bloch de marbre que una grúa acabava de treure de la *bodega* d'un barco. Aixis que'l bloch estiugué en alt, la grúa giravoltà pausadament, posantse al mateix indret del carro.

—Arria poch a poch—cridà en Dova. Y la pessa baixà, baixà pausadament sentintse'l groch-groch de la cadena al fregar sobre'ls corrons.

—No us entretinguèu—cridà'l Zidro a n'en Dova y a n'en Quim, qu'aguantavan las falcas pera que no s'aboquessin al rebre'l pes.

—No hi ha por—contesta en Dova.

—Avisèu.—

El bloch era ja demunt mateix del carro; d'un cap ja fregava ab la falca, quan en Quim, encenentse d'ira al veures front a front d'aquell home que l'havía insultat tantas vegadas, obcecat, retirà la mà cridant:—Arria! —Y la pessa caygué, enlohent el bras d'en Dova.

—Issa!—cridaren uns.

—Aixeca!

—Mala negada!—digueren altres.

Y la grúa tornà a issar el gros bloch de marbre, enduhentsen encastat en ell y en mitj d'una taca de sang, un tros de mà del Dova.

Aquest s'havia desmayat; alguns l'agafaren y se'l endugueren a la casa de socors.

En Quim, espahordit de si mateix, se deixà pendre sense resistirse pels mossos d'esquadra.

JAUME AYMÀ Y AYALA

SONETS

VISIÓ

Superba, altiva, ab majestat serena,
eixí al balcó la verge melangiosa,
llin entre carts, de flayra delitosa,
que ubriaga'l seny y l'ànima encadena.

De sa Augusta grandesa tentli ofrena,
va esfondrantse la *torre ruïnosa*
retuda per la Dòna victoriosa
qu'es Torre del Amor, de gracia plena...

S'òia al lluny el cant que'l riu mormora,
al compàs de la clàssica tenora
en la plassa voltava la sardana,

y el cel en tintas rojas s'encenia,
y el sól demunt las serras se moria
contemplant a la verge selvatana.

EN EL BALL

Aquesta dansa qu'hem ballat suara,
de moderna faysó, no us escàu gens:
desdiu dels esquisite refinaments
que de nobles passats servèu encara.

En la expressió gentil de vostra cara
s'hi revelan estranys anyoraments
d'una dansa de rítmichs moviments
ballada en tebias nits de lluna clara.

No sóu del nostre temps: vosstras miradas
semblan cercar en va cosas passadas;
vosstres llabis rosats, vosstras mans blanques

portan nostalgias de conversas finas,
de perrucas, perfums y portantinas,
y de discrets jardins d'espessas brancas.

HEINE

Guayteulo: de cara seriosa y burleta;
de mirada dolça, d'escayent posat;
París va donarli sa gracia coqueta,
sa patria alemanya, la serenitat.

Llensa ab mà certera la fina sageta
contra'ls que'l combaten ab glavi pesat.
... Es el gran escèptich, es el gran poeta
de las lleugeresas de la humanitat...

De prompte's trasmuda sa cara malalta:
un recort d'infancia son ànima exalta:
s'assèu a sa taula ab febril deliri:

irònich somriure sos llabis arqueja,
y sobre una fulla, dubtant, borronaja
«... la nina, la fina...» «la rosa y el lliri...»

MARGARIDA DE PRADES

Jova es la reyna Margarida,
vell y xacrós el rey Martí:
cál doná al rey un raig de vida
perque sa rassa's va a extingí.

La unió reyal ja es benehida;
ja tot el poble, ab frenesí,
aclama als reys y al hereu crida...
hereu que may ha de vení.

Y quan la nit misteriosa
estén sas alas silenciosa
y Bellesguart en l'ombra jau,

d'un cavaller la forma vaga
en la espessor del bosc s'amaga,
guaytant la cambra del palau.

LUCRECIA D'ALANYÓ

Clara es la nit, y la finestra oberta
deixa passar la brisa embalsamada
de la badía, de vergers cuberta,
que s'endevina, al lluny, ab la mirada.

Al empit, ab sa bella enamorada,
el rey n'Anfós mormora ab veu incerta:
— Ja neix el jorn, ja l'auba es arribada:
guayta, amor meu, còm Nàpols se desperta!...

Y a la claror rogenca del nou día,
de passió encès per l'amorosa lava,
voluptuós mirava'l rey s'aymía

y la testa en sa espatlla recolzava;
y somrisent, ab dolça melangia,
ab sos petons Lucrecia l'ofegava.

PANISSARS

Passà l'exèrcit franch, com malferida fera.
Acondolits y tristos, els palacians lleyals
sens esma sanglotavan entorn d'una llitera
cuberta de domossos ab *flores de tis* reyalas.

Devant sa gent impàvit, contempla'l rey en Pere
el llarch estol de guerra, desde'ls aguts penyals
hont frèstega aleteja al vent nostra bandera
y xisclan esveradas las àligas capdals.

De sobte un clam de guerra se sent. Las armas brillan,
els nostres escometen, els braus corcers renillan,
y un baf de sang qu'ofega se va escampant arreu.

Y el núvol de tempesta llensat per Fransa y Roma
desfàn entre aquells cingles, com estiuhenca broma,
els raigs ardents de gloria del Sól del Pirineu.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

POBRE!!!

A causa d'haver publicat nostre company de redacció en Pujulà y Vallès un article titulat *Els emigrants*, en el que treya a la vergonya pública als *castilas* de *La Esquella* com enemichs y embrutadors de Catalunya, va sortir en *P. del O.*, o sia l'incommensurable Roca y Roca, ab una de las sevas cròniques que tan del agrado són d'ell, d'en López y dels venedors de cigrons a la menuda.

En Roca y Roca, que per lo que's veu es realment de procedencia jesuítica, no vol anomenar a JOVENTUT (això seria donarnos massa cartell), però, trencant per una vegada la consigna, tàcitament convinguda entre'ls sectarís de tota mena, de fernes el buyt, més fidelment guardada que ningú pels de ca'n López y els de ca'n Brusi, com que a la *cuenta'l* tocarli la botiga es tocarli la fibra més sensible, ha tret per fi alguna guspira com pedra foguera que sols al pegarli espurreja.

En el número del 15 de juliol en *P. del O.* ve a dir:

Que hi ha un setmanari que no'l llegeix ningú (JOVENTUT).

Que paga'l nabab Marti (jo).

Y que'l redactan uns quants *superhomes* (1) a cambi dels *beefsteaks* que'ls hi paga l'amo si saben adularlo y si, ademès, omplen els rebuts de lloguers de las innombrables casas que posseheix el sotsfirmat nabab. (Fassin el favor de riure perque això es un *chiste*).

Y ¿saben de què plora la criatura? Donchs de que JOVENTUT hagi criticat els ridiculs entusiasmes ab que la premsa *castila* ha cantat la odisea artistich-industrial d'en Borrás, Rusiñol y companyia, dignes competidors dels del Foment de la Producció Nacional. Si, senyors: aquella premsa que no'ns deixa de *chauvinistes* quan alabèm lo qu'ells anomenan despreciativament una *gloria del terror*, ara'ns excomunica perque no'ns volèm émpassar els bolados dels periodistas madrilenys descubridors de tants Zacconis e Ibsens Codornius com tenim sense merèixensels, de la mateixa manera que no volèm combregar ab las rodas del moli dels Mauras, Salmerons y demès colonisadors que pretenen conquistar l'*archivo de la corteia* y lllimar las arestas de *los rudos pero laboriosos catalanes*.

La campanya anticatalana de *La Esquella* y companyia està justificada per l'alarma que ocasiona entre'ls vividors de la politica y explotadors de la massa ignorant, tot moviment que tendeixi a la cultura del poble y qu'ha d'acabar per netejárloshi la menjadora.

Els atachs a JOVENTUT tenen per causa mediata nostra recent embestida que'ls ha bur-

xat dintre son cau justament en ocasió en que'l seu mal volia menys soroll; però si agafèm las cosas desde son principi, tindrèm que JOVENTUT es un grop que ja fa temps que'ls va sortir y del que no's desfaràn tan fàcilment com voldrian. Per això sols en poch, ben poch casos s'arriscan a anomenarnos. Si en Roca y els de la seva especie tinguessin un xich de vergonya politica, quan ab tota mala fe titllan al Catalanisme de clerical y retrògrado, al menys pera salvar las apariencias haurian de fer algunas excepcions en favor de varias entitats o individualitats catalanistas, entre las que's remarca nostre periòdich. Ells això no ho fan: semblants procediments no'ls estila aqueixa mena de premsa; però, en cambi, al atacar a JOVENTUT, per molta barra que tinguin, no poden durla al extrèm de gastar els estereotipats clixés de sa dialèctica estantissa, perque si a nosaltres ens diguessin clericals y retrògrados, fins els lectors de *La Esquella* que són els més tristos y estúpits de Barcelona, esclafirian a riure y dirian: «Plega, Roca, aquestas bolas no passen; donalas a n'en López, y que hi fassi *malabars* com en els temps felissos qu'encara no feya d'editor».

JOVENTUT ha mostrat un radicalisme en tot ordre d'ideas que may podràn ni somniar aqueixos revolucionaris de melodrama qu'ab el pretext de treure una tirania volen imposar la seva, ni aqueixos cleròfobos de secà que predican el matrimoni civil y's casan y recasan per la iglesia; nosaltres hem dut nostra imparcialitat fins a la exageració, publicant en las planas de nostra revista articles contra'ls mateixos redactors; hem censurat ab més rigor las faltas dels de casa que no las dels forasters; no hem volgut may que dels *Segadors* se'n fes una *marcha* de *Cádiz*, com ho fan ells tot fent ballar al poble al so de *La Marsellesa*; y en fi, en nostras polémicas hem procurat que'ls que'ns llegeixen puguin ferse càrrech dels arguments de nostres adversaris sense tergiversarlos. Tot això ho sab el públich conscient y també ho sabèu vosaltres: d'aquí venen la nostra forsa y la vostra rabia.

JOVENTUT no tè amo ni quefe, però'ls que la fem tenim solta y vergonya; sabèm lo que dihèm y per què ho dihèm, y tenim el valor de dirho; no hi ha ningú que li calgui que li untin las frontissas o que li tapin la boca; y com que JOVENTUT no viu del públich, sino de la idea que la feu nèixer, no morirà mentres no hagi assolit el seu fi o no morim nosaltres, únichs pares y padrins d'aquesta criatura tan rebeca, perque nosaltres som els que la fem y ja ho diu el ditxo: «qui la fa la paga».

Prou ho sabs tu, Roca, y això't fa corsecar de rabia: però has de fer el valent y sortir del pas ab quatre bestias de las tevas,

(1) Nosaltres. — N. de la R.

perque pera tu encara no s'ha abolit aquell principi *absolut*: «qui paga mana».

Pobre!!!

M'has volgut ofendre y m'has dit nababl... Ba! *Te perdono la vida, desgraciado!* Lo que sento es que no sia veritat tot això, perque si jo disposés d'aqueixas riquesas que m'atribueixes, creume que'n sabria fer bon us. Perque, supòsat que jo fos l'editor de JOVENTUT. ¿Que no seria molt, pels temps que corrèm, que un jove rich com jo, més guapo que tu, en comptes de fer patir senyora y d'empudegar las carreteras ab la benzina del automòvil, reunis un floret de redactors (encara que cobressin ab *beefs-teaks*) y sapigués atreure aquest estol de col·laboradors continguts en l'index de nostra revista que no llegeix ningú?

Tan refiat n'estàs de que ningú la llegeix, qu'en l'Almanach de *La Esquella* corresponent al 1904 publicas en la pàgina 117 la poesia titulada *Vida* qu'en Guimerà havia escrit expressament, com de costùm, pera nostre Cap d'Any de 1903, o sia onze mesos avans.

Ja veus, donchs, que ni com a nabab ni com a editor m'has pogut ofendre. Tira, peixet! Editor de JOVENTUT! Prou me tindria ben guanyat pera l'hora de la mort un elogi fúnebre com el que vosaltres dediquèu anyalment al pobre Ignocenci, que no sé si va tenir més bona sort com a editor o com a pare. Però desgraciadament ja ho dius tu: els de JOVENTUT no professan «la xorca virtut del agrahiment», y el nabab que com jo fes d'intellectual per *pose* no podria esperar que li endressessin aquells bombos que't donava *La Campana* quan estrenavas el *Mal pare* y *El bordel*.

Tu ets aixis, Roca: sia que t'inspiris en els teus propis sentiments, sia que prenguis per exemple'ls de las varias pandillas de que has format part, pera tu es tan inconcebible un rich que trevalli, si no es per negoci, com un pobre que no tingui altra aspiració que donarse bona vida, sense reparar en els medis. Tu creus que hi ha richs que tot ho compran perque't consta que abundan els miserables que no reparan en vendres. Per això tu de la societat ne tens un tan migrat concepte, perque tu ets pobre, perque tu tens totas las pobretas passions y xorcas envejas del qu'ha nascut per xavo; per això tu no't dirigeixes may al poble, sinó a la plebe, y no pera despertarli aspiracions que no pot tenir, sinó'ls apetits que la tenen condempnada a ésser sempre *massa* brutal. Aixis en literatura conreuhas una pornografia més o menys atenuada, y en politica una demagogia passada de moda, ab refinaments estètics de salta-taulells y ab criteri filosòfic de porteria: grans saludos als senyors que donan bonas estrenas, y

retallada general de tota la escala ab la raspa del tercer pis.

—¿Què diu si en són de richs els del principal? Ay, filla! Jo no sé pas lo que tenen ni com els ha vingut, però de gastar, gastan. Miris: el diumenge, que una gallina, que un conill; el dijous arròs ab petxinas, y cada dos per tres llenguado. Oh, y afiguris ara que va a pesseta y setzel! Y quan tenen un convidat, un pet de destapar ampollas que fa fredat. No sé si seràn de *graciosa* o de xampany, lo *certus* es que fan molt soroll. —

Y en tot te passa igual: no sents res més que'l soroll, y serias tan incapàs de definir totas aquelles cosas que tu bescantans com el porter, ton semblant, de distingir entre'l xampany y la gaseosa, donchs pera ell són l'un y l'altra una beguda que al destapar l'ampolla peta, que al abocar-la fa bromera, y al bèurela pica.

Y, a més de xafarder, també com ell ets adulador quan convé fer la gara-gara als senyors. Te citaré dos exemples. Mira lo que deyas en el número 1048 de *La Esquella* (10 de febrer de 1899) quan estrenarem el *Cyrano* a Madrid, y això qu'encara JOVENTUT no existia, ni ens coneixias pera bescantarnos, ni may t'haviam parlat de l'Ayerbe ni de la procedencia dels teus dramas:

De ferli passar la frontera, portantla fins al *Teatre Español* de Madrid, se n'han encarregat los senyors Martí, Via y Tintorer, tres noms ben típics, ben barcelonins, que qualsevol creuria copiats d'un dels molts rètols de nostres barris fabrils y comercials. Martí, Via y Tintorer, societat en comandita. ¿Veritat que sembla que s'han de dedicar a la fabricació de teixits o a consignacions de barcos?

Als senyors Martí, Via y Tintorer ningú pot disputarlos la gloria y'l mèrit de l'oportunitat. No sé com s'ho haurán fet per traduir l'obra; mes sembla qu'entre ells hi ha un soci capitalista, que haventla vista representar a París, va adquirir el dret de traduhirla al castellà, un altre soci industrial que domina totas las dificultats y finesas del idioma francès, y un tercer soci versificador hàbil que no perque fins ara hagués escrit en català, deixa de considerarse capàs de probar fortuna en l'idioma de Cervantes, Lope de Vega y... don Francisco Camprodón.

¿Veus? Allò que't deya. No més havias sentit el soroll y ja'n tenias prou pera fer las tevas suposicions maliciosas. En cambi, quan havias de parlar no ab la raspa del tercer pis, sinó ab els senyors, o sia ab els lectors de *La Vanguardia* (encara no te'n havian tret), mira ab quins afalachs sortias (14 de febrer de 1899), ab lo qual demostravas que ballas al so que vol el qui't paga.

Lo mismo cabe decir, con respecto á los traductores del drama *Cyrano de Bergerac*, recibido con extraordinario aplauso en el *Teatro Español*, de Madrid. No tendrán por qué quejarse los señores Martí, Via y Tintorer, de la buena acogida que el público y la casi totalidad de los periódicos madrileños han dispensado á su difícil trabajo de poner en verso castellano las primorosas

rimas francesas de Rostand. Enteramente desconocidos fuéronse allí y hasta alguien hubo de mirarles con cierta prevención, juzgando que la tarea de traducir en verso una obra de las condiciones del famoso drama francés requería, ante todo, la autoridad de un nombre literario de bien sentado prestigio. Pues bien, el éxito brillante de la representación dió al traste desde la primera noche con semejantes cavilidades, y el catálogo de los autores catalanes capaces de triunfar en la escena castellana se ha aumentado con el nombre de los traductores del *Cyrano...* etc., etc.

Y ara prou: Que'm perdonin els llegidors de JOVENTUT si he usat un estil que, si no es el qu'ells se mereixen, en cambi es l'únic que's pot emplear pera tractar ab els Roca y Roca.

Y tu ja ho sabs: jo no n'he de fer res de si tens la bossa molt forta ni de com ho hagas fet pera omplirla; lo que si't diré es que de rich no'n seràs may. Seràs sempre un miserable. De porch y de senyor se'n ha de venir de mena, y tu, Roca, de mena de senyor no'n vens pas. Per això, per acabar, repeteixo la paraula ab que he capsat aquest article, pronunciantla ab aquella entonació ab que els nyebits cridan («vòltal»):

Pobre!!!

ORIOI MARTÍ

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

Colecció de prosistes catalans.—QUAN SE FA NOSA, novela per J. Pous Pagès.—Barcelona, Tip. «L'Avenç». 1904.

En J. Pous Pagès, escriptor poch menys que desconegut dos anys enrrera, conquistà de prompte fama merescuda ab sa noveleta *Per la vida*, que publicà l'estiu passat. Ab ella se'ns revelà tot d'un cop com prosista excelent y com artista de cor y d'empenta, de més empenta qu'alguns que gosan de reputació desde fa temps y qu'han passat ja a la classe de nostras patums gloriosas.

Y ja que *incidentalment* parlo de *patums*, siam permès dir que aqui tots estèm poch o molt *empatumats*. Alguns que tenian a n'en Pous per un cronista regular y res més, dubtavan que's pogués convertir en un novelista de debò fins quan els deyan que sa primera novela estava bè. De manera que se'l hauria condemnat a no fer res més que crònica tot y haventhi en ell pasta d'autor. Per alguna cosa'ls catalans formèm en el *concierto de los pueblos españoles*, y per alguna cosa s'ha dit qu'Espanya es el pais dels *viceversas*. En Pous feya poch y podia fer molt. Altres semblan que fassin molt y no son bons pera res. Veyèm *administrar* l'Estat als que no sabrian passar els comptes d'una botigueta, com veyèm escriure versos, *ben fets* pera més pena, a qualsevol home de bé adornat ab totas las buydors y bellas qualitats de las personas més bonas, menos ab la qualitat de poeta.

Bè ho sabèm que molts fan versos pacientment, com podrian fer mitja: però com que la patumancia y la rutina'ns tenen tan ensopts, no som capassos de ferloshi baratar la ploma pel panillo.

Tal vegada aquest *desenfado* de mal gust ab que *m'expresso* fassi pensar al lector qu'en Pous Pagès es un *desenfadat* en art, un revolucionari, o quan menys un autor modern ben original... No he volgut dir tant. Ni he volgut dir tampoch que sia dels que desprecian la forma, (?) atents sols al fons (!) de lo que concebeixen, perque es sabut que l'artista sols es tal en quant se sent inspirat y apte pera exteriorisar sa inspiració; llavors la forma surt *d'esma*, però tan compenetrada ab el fons, que tot s'enclou en la mateixa impressió de veritat y de bellesa. Y es clar que no'm refereixo sols a las formas consagradas per academias y escolas, perque aquestas, que usadas per un veritable artista poden ésser las millors, en cambi posadas al servey dels «entretinguts maniàtics», que diria en Maragall, sols serveixen de *pabellón para cubrir la mercancía*.

Y ara prou formas y prou fons, que ni JOVENTUT es una tenda de calsat (me sento Rusiñol), ni tot fent de critic d'estiu vull anar men a fons: banyantme en un mar de filosofias aygualidas (me sento Xaró.)

Ab tot això volia dir, si no ho he dit, qu'en Pous Pagès es entre nosaltres un escriptor modern en certa manera, com ho són en certa manera també un Iglesias o un Rusiñol. No té una personalitat poètica marcada com aquest ultim, però'ns ofereix quelcòm de molt sòlit y molt humà, y ademés, ens sembla un verdader literat.

Quan se fa nosa, en conjunt, no'ns agrada pas tant com *Per la vida*. Després del èxit d'aquesta noveleta, sembla que l'autor hagi volgut posar a proba sas facultats en una altra de més empenyo; però la segona novela no té en son pensament fonamental la empenta de la primera, ni en son conjunt tanta frescor ni tan bellas proporcions. Sembla com si, al escriurela, l'autor s'hagués esforsat més de lo que li era necessari; y si bè'l seu treball el donèm per ben empleyat en aquellas planas en qu'en Pous, sentintse artista, ens dibuixa admirablement tipos y escenas plens de veritat y vida, en cambi en altres passatges veyèm ab disgust repetir-se y prodigarse las explicacions del autor sobre lo mateix que ja ha dit, tot pel *participis* de dir en moltas páginas lo que sas facultats li permetian dir en pocas.

En Pous Pagès ens sembla un *emotiu* gens vulgar, y es llàstima que, essent capàs d'impressionarnos ab pochos recursos, gastí tots els que té a mà, y extremi la nota cregut de que aisis produhirà més forta impressió. Creyèm que no sempre a n'en Pous Pagès l'inclinan a escriure aisis sos gustos

ni son temperament. No tothòm té un temperament y un geni d'escriptor tan equilibrats com Victor Català, per exemple, artista personal y sencer com pochs. Al deixatar l'acció, al tornar moltes vegadas sobre lo mateix, veyém las dificultats que troba en Pous per arribar a terme, tant com el propòsit de produhir una impressió penosa: propòsit qu'ell sens dubte's formà pensant qu'es més horrible l'angoixa produhida per la gota d'aygua cayent incessantment sobre'l crani, que'ls desesperats però curts sufriments del qui mor en el foch abrusador.

Malgrat tot això, *Quan se fa nosa* es la obra d'un artista. No'ns hauriam pas aturat a senyalar defectes si no creguessim que l'autor és dels cridats a ostentar una personalitat ben propia en nostras lletres. Als tipos reals y humanissims d'en Pau y el Corvo de sa novela *Per la vida*, no tenen pas res que envejàrlosi, en la nova obra, la figura d'en Perot, la trista victima, el venerable vell que fa nosa, de cor generós y feble alhora; l'ànima de canti de son fill; la jova, caràcter ruhi, sòrdit, tot malicia y sensualitat. Y tots, tots els demés, els pares y germans d'ella, el metge, el notari, els vehins y vehinas, tots els terrassans qu'en l'acció intervenen o qu'en son transcurs s'esbossan, tenen una plasticitat y un relleu admirables. Tot ens apar vivent. Fins el gos d'en Perot, la pobra *Faluga*, també'ns impressiona ab las penas que també a n'ella l'alcansan. El drama està fundament sentit en tots sos detalls. Entre las situacions culminants, ens semblan tractadas *de mà de mestre* (valgui el clixé) las de la seducció d'en Martinet per la Quimeta, la del enterrament de la *Faluga*, la d'otorgament de la escriptura de donació per en Perot, y las darreras de l'obra en que hi intervenen aquest, la jova, en Martinet y el metge. No coneixém res en son genre més ben descrit.

Hem dit que'l pensament de *Quan se fa nosa* no'ns entusiasma tant com el de *Per la vida*; mes això no vol significar que'l drama *instintiu* que' desenrotlla en la darrera obra d'en Pous Pagés no sia també ben trascendent. La tan debatuda qüestió de la tesis en las obras d'art es en molts casos tan relativa com la de la forma. En el cas present, el major mèrit del autor es pera nosaltres el de contribuir, com Victor Català y altres prosistas genials, a desterrar de nostras novelas de costums montanyencas la carrincloneria que se'n era apoderada en desmèrit de la veritat. Ja no li està bé a nostra literatura certas aviciaduras de nen gran; ja era hora de que al camp no s'hi fes sols psicologia barata; calia que, además de pastors bons jans, y pastoretas senzillas, y traydors encarcerats, hi sapiguessim veure tots els instints y totas las concupiscencias del esperit humà en estat inculte. — LLUIS VIA.

MAY!

Es negra nit; la població dorm al peu de la montanya, sense un raig de lluna, sense ni un fanal que la illumini. No la desvetllan els cants seguits dels grills que pels encontorns se senten. Tot està en calma; els arbres restan immòvils, sense que'ls agiti poch ni molt l'ayre caldejat per la soleyada del dia.

Una parella atravessa la fosquetat del poble, cercant llibertat. L'amor els porta. Fugen de llurs casas, lluny, molt lluny dels respectius pares que s'oposan a llur unió. ¿Ahont van? S'internan per la montanya, arriban a una ermita y davant d'ella juran aymarse eternament... però'l dia s'acosta, y en fugen pera no ésser descuberts, y's dirigeixen als plans, y s'amagan en un bosch, ahont se senten lliures y s'estiman, creguts de que ningù'ls veu. Y s'adormen després, dolsament agafats.

En tant apunta l'alba, comensan a rificar els aucells en la espesetat del bosch... Quan els amants despertan, se topan ab la guarda civil, que ja feya horas que'ls cercava.

El sol illumina espléndidament la població, enfeynada en el conreu de las terras y els habituals quefers. Conduhida pels civils, la parella entra en el poble y atravessa sos carrers. Al passar per la plassa, la noticia ja s'ha esbombat. Tothòm sab que havian fugit, més tothòm ignora'l per qué, y las comares xafarderas, al véurels passar, exclaman:

— Mira: y van tan tranquils!... —

Si: van tranquils perquè tenen tranquila la conciencia. ¿Per ventura'ls cors joves, plansons de nova vida, han de baixar la cara davant de tantas miserias socials, tanta corrupció y tanta inhumanitat com arreu els voltan? May!

JAUME CARTANYA

VENSUT!

¿Per què te'n vas anar cap a la plana?
 ¿Que no hi estaves bé en eixos cimals?
 A l'au que fuig dels cims la mort la espera;
 la flor nascuda al bosch s'hi mor avall.

Qui't veu y qui t'ha vist| Ara, mirante,
 sento fonda tristesa dins mon cor:
 avans jo t'envejava, qu'ab el roure
 podías competir de ferm y fort.

Retornas ab las forsas ja retudas
 per lluyta sostinguda ab fer instint...
 Prou sé jo quínas armas s'hi esgrimeixen!
 Prou sé si es formidable l'enemich!

Com tu, me'n vaig anar jo en ma follia;
 al pla vaig devallar, ple d'ilusions;
 y còm, per ma dissort, la vaig conèixe
 la lluyta agitadora d'aquest món!

Debadas vaig probar de resistirla,
 qu'es d'odi y de passions lluyta mortal,
 y als bells cims altre cop me'n entornava,
 als bells cims hont hi regna hermosa pau.

Sols aquí vaig trobar lo que'm calia,
 remey benefactor pel cor guarir;
 remey tu hi trobarás que'l teu guareixi
 y renovi energias en ton pit.

La vida en eixos llochs no't serà amarga,
 la vida en eixos llochs es goig etern;
 si desitjas, amich, assadollarten,
 quedat en eixos llochs per sempre més.

No sé per què hi anares a la plana!
 ¿Que no hi estaves bé en eixos cimals?
 A l'au que fuigs dels cims, la mort la espera,
 la flor nascuda al bosch s'hi mor avall.

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ

NOVAS

En la vila de Navarclès se celebrà'l passat diumenge a la tarda un gran *meeting* en celebració de la festa inaugural del «Centre Autonomista Català.» El *meeting* fou presidit per la *Unió Catalanista*, haventhi assistit el diputat pel districte senyor Soler y March. Ferer us de la paraula'ls senyors Teodor Sorribas, president del novell «Centre»; Lluís Trulls, de Manresa; en Pelegrí Llangort, de Barcelona, per *La Tralla*; Joan Roca, en nom del «Centre Català» de Sabadell; Alabert, per la «Lliga Regional» de Manresa; Llorens, en representació del «Centre Catalunya» de Sant Martí de Provencals; en Joseph M.ª Roca, de Barcelona; y finalment el president de la *Unió* senyor Martí y Julià. Las doctrinas exposadas magistralment pels oradors foren escoltadas ab atenció gran y aplaudidas ab entusiasme pels navarclins, qu'omplian el local per complert. L'acte resultà, donchs, verdaderament important, y esperem que darà grans resultats pera nostra causa en aquella comarca.

La «Festa de la Música Catalana» (de la que'n tenen coneixement nostres lectors per haveren parlat en aquestas planas quan haberem pera sa propaganda la convocatoria y cartell) se celebrà a Novetats el passat diumenge ab gran èxit y esplendor, segons llegim en la premsa de tots els colors.

Per nostra part ens veyem en el cas de no poder informarne a nostres lectors, puig la Junta Directiva del Orfeó Català, patrocinadora d'aquella festa, no tingué a bé enviar-nos invitació.

Nostre estimat company de redacció en Pujulà y Vallès ha anat a Paris. No l'ha contractat cap Tirso Escudero parisench, ni vol que'l descubreixi cap rotatiu de las voras del Sena. Hi va perque aixis li convè, però, curta o llarga sa ausencia, si nosaltres ens veyem privats de la seva companyia, no ho estaràn nostres lectors de sos preuhats escrits, donchs en Pujulà continúa formant part d'aquesta redacció.

La festa del repartiment de premis als alumnes de la escola gratuïta catalana «Mossén Cinto» que sosté'l «Foment Autonomista Català», va celebrarse diumenge ab forsa lluhiment, essent molt aplaudits tots els alumnes al cantar diferentas cansons catalanas y recitar varias poesias ab notable acert. Al procedirse a repartir els premis (ofrena tots ells de diversas entitats catalanistas) aumentaren els aplausos, que's convertiren en ovació al tarse entrega del estotx de medallas catalanas ofert per la *Unió Catalanista* y que s'adjudicà com a premi d'honor.

Emperò lo que més entusiasma a la concurrencia fou el discurs de gracias que pronuncià nostre amich y company de causa en Joaquim Giralt y Verdager, qui tingué accents eloqüentissims pera enaltir la patriòtica obra que realisa'l «Foment» y pera encoratjar a tots a fi de que nostre amor patri se traduheixi en fets semblants. donchs ells són els més pràctichs ja que sols la ensenyansa y la cultura han de fer que Catalunya, més avensada y més intelectual que sos enemichs, sia en un tot superior a n'ells y arribi a veure realisat el triomf dels seus ideals.

Nostra enhorabona al «Foment Autonomista Català».

Fransa y el Vaticà estan a punt de trencar sas relacions oficials. Hi ha bisbes francesos amenaçats d'excomunió per haver fet més cas del govern que del papa, y ab-tal motiu Fransa està esvalotada, molt més de lo qu'ho estava (?) Espanya quan la qüestió Nozaleda. *El Diluvio*, a propòsit d'això, publicava l'altre dia'ls següents oportuns parafrats:

Francia entera está conmovida por la destitución de dos obispos, como si se tratara de la cuestión más vital para la República. No habla hace ya semanas de otra cosa la prensa radical y la conservadora, siendo las figuras de MM. Nordez y Geay objeto de las curiosas miradas de todos los franceses. Esto pasa diez años después de la más grande de las revoluciones.

Ya sabemos que la cuestión que se ventila no es personal, sino que trasciende al régimen concordatorio, que se halla en tela de juicio en la nación vecina; pero ¿hubieran jamás llegado á prever los hombres del 93, que apenas dejaron en pie resto alguno de la religión católica, el espectáculo que se está dando un siglo después, ya con la disolución trabajosa de centenares de congregaciones monásticas, ya con el estridente conflicto por la destitución de un obispo?

Todo esto acusa que ni aquí ni allá se ha estudiado la cuestión religiosa con la seriedad y atención que reclama. Se ha creído que era simplemente un grano maligno, una superfectación transitoria lo que infectaba toda la sangre y alcanzaba á lo más íntimo del organismo nacional.

A los obispos de Lavan y de Dijon se les acusa de ser francasones y, partiendo de este supuesto, pretende Roma apearles de su silla episcopal. Sobre una cuestión tan nimia gira hoy la política francesa, digna de un villorrio ó de los tiempos del absolutismo. Solo en naciones latinas son posibles tales discusiones, pues en todas las otras se jactan de pertenecer á logias las más altas jerarquías, así de la Iglesia como del Estado.

També'l *Brusi* (*rara avis*) ha publicat aquets dias quelcòm de substancia. Ens referim al article d'en Miquel S. Oliver titulat *La iniciativa privada y el Estado*, en el que's fan justas alabansas a l'Academia de Ciencias Morals y Politicas de Madrid per haver ofert un important premi al millor estudi sobre las causas que s'oposan en l'Estat espanyol al desenrotllament de la iniciativa privada, tant individual com colectiva.

L'articulista, després de doldres de que l'esperit nivellador de la Enciclopedia durant el segle XVIII y l'esperit destructor del jacobinisme revolucionari durant el XIX enderroquessin, ademés de tot lo caduch y nociu, tot lo que quedava de forsa espontania, d'organissació natural y d'impuls individualista y corporatiu en las societats, fuheteja l'actual tutela del Estat, fomentadora de la peresa nacional, que després de dir al individu que no's preocupi de la ensenyansa, de la fundació escolar, de l'autonomia universitaria, de la beneficencia, dels malalts, de la vigilancia, de las presons ni dels presos, aga-

bella tots els béns, perpetra totas las exposicions, y may ne té prou, y en definitiva'ls serveys qu'havia pres a son càrrech quedan incomplets.

Senyala l'Oliver com causa principal entre las que s'oposan al desenrotll de la iniciativa particular, la passivitat a que las mateixas multituts han sigut condempnadas y l'hàbit adquirit durant dos sigles d'abstenció. Y diu, entre otras cosas, que l'individu,

después de habérselo tolerado todo á la Administración ó de habérselo pedido todo, le demanda hasta la propia subsistencia. La clase media española y buena parte de la aristocracia, exceptuadas una ó dos regiones, son esencialmente presupestivas. Sólo acuden al negocio, á la empresa, á la iniciativa libre cuando «no han podido meter la cabeza en Hacienda ó en Gobernación», con doce, catorce ó veinte mil, que en esto de contar por miles y reducir los duros á pesetas y las pesetas á reales, nadie nos gana. Al lado del personal titular y propio de esta Administración, y sobre todo en las regiones centrales, medra y pulula un personal auxiliar numerosísimo: por millares y en proporción asombrosa se cuentan los *agentes* encargados de activar, mover, corromper, sobornar y verter el lubricante sobre la enmohecida máquina. En comarcas que suponen cuatro quintas partes de España no se piensa más que en las carreras y puestos oficiales, ó en la tradicional y anémica agricultura: «tierra, mar ó casa real». Y esta sociedad española reproduce el mito del viejo Saturno devorando á sus propias hechuras: engendra un Estado que la esquilma para esquilmarlo á su vez, y vive á costa suya, en un perpetuo círculo vicioso.

Liegint això s'haurien d'averkonyir nostres politicchs, si aquí hi hagués politicchs de debò; s'haurien d'averkonyir els Mauras, y s'haurien d'averkonyir sobre tot aqueixos certs *liberales* tan mentiders com estúpits. Del *jefe Salmerón* no'n parlèm, perque ja es sabut que, pobre *filósofo*, ell no las pot capir aquestas rahons de sentit comú, com no pot capir lo que'l mateix Oliver diu al final de son article, o sia que

la oportunidad del estudio promovido por la Academia expresada supone algo más virtual, moderno, palpante y de «veras» que una investigación solemne acerca de la licitud del grito ¡viva la república! considerado á la doble luz de la filosofía y la historia.

Nostre estimat amich y company de causa el doctor Benet R. Barrios, que després d'una excursió per la Bohemia's troba actualment a las altas regions de Suecia, ha sigut víctima d'un erro de la policia judicial, puig l'agutzil de Vors el detingué prenentlo pel ministre italià Nassi, en la estació del ferrocarril y en el moment qu'entrava en el wagó pera continuar son viatge a Bergen. Prou protestà nostre amich Roura, y ensenyà la cédula que acreditava sa personalitat, com també alguns números de JOVENTUT y altres papiers qu'evidenciavan qu'era catalá. Se'l acompanyà fins a Bergen pera posarlo alli

pres, però tingué la sort de que un metge municipal de dita vila'l conegués, podent mercès a n'ell recobrar la llibertat y continuar sas propagandas de germanor entre aquells pobles autonomistas y Catalunya, donchs ja es sabut qu'en Roura no oblida may, en sos viatges, la conveniencia de fer coneixe y expandir arreu las aspiracions de nostra terra.

Parlant de la detenció de nostre amich y colaborador circularen molts telègramas per l'estranger. En varis d'ells se'l feya propietari de JOVENTUT. Hi hagué un periòdich que'n feu un solt ab aquest titol: JOVENTUT *al cercle polar*. Els corresponsals tenen imaginació, d'una noticia'n fan una novela, y molt serà que qualsevol dia no'ns innovin qu'en Roura, el carinyós metge del pobre mossèn Cinto, ab tota sa bonhomia, ha emigrat d'Espanya pera realisar, ab connivencia ab nosaltres, tenebrosos plans separatistas.

Ens manifestan desde Rosario de Santa Fe que'l «Centre Català» de dita ciutat argentina, entre las varias festas que sovint celebra, ne donà'l passat juny una en obsequi de son president, en la que's pronunciaren sentits discursos enaltint l'esperit català, ùnich que a Espanya es verdader propulsor del progrès econòmic, polítich y social. Se llegiren varias composicions en prosa y en vers, y el bariton Blanchart, qu'havia sigut invitat, cantà entre otras pessas la cansó popular *La Farigola*, de mossèn Cinto y Borràs de Palau.

Molt celebrèm que'ls catalans ausents recordin y enalteixin a Catalunya com venen fentho nostres compatricis de Rosario de Santa Fe.

La *Comisión gestora para recabar la libertad de los presos por cuestiones obreras* ha publicat una alocució ab motiu dels torments que's diuhen infligits als obrers presos a Alcalá del Valle, vistos a sang freda per la imensa majoria dels espanyols pera vergonya d'aquest pais, y que, pera més vergonya encara, han dat peu a que'l govern francès, interpretant els desitjos del poble vehi, hagi indicat al govern espanyol la conveniencia del indult de dits presos avans del viatge del rey a Paris.

Dita Comissió demana l'apoyo de la premsa de tots colors y de tothòm en aquesta campanya d'alt humanisme y reivindicació. Es clar que nostre periòdich las ha de veure ab bons ulls y apoyarlas ab entusiasme causas semblants, perque altrament no foram lliberals ni respondriam a las bonas tradicions de la premsa catalanista, que fou la primera d'aixecar la veu al ocorre'ls ver-

gonyosos successos de Montjuich, reprobant no ja l'anarquia mal entesa dels de baix, sinó l'anarquia cobarda de levita, que tantas victimas ocasiona y qu'es, en els furs de la conciencia, més penable que l'altra: com també censurà y censurarà sens treva, tant com als tirans de dalt, als vividors que ab falsas prèdicas van esclavitzant la conciencia del obrer, tot dihentli que volen llibertarlo.

Cal protestarne ab fermesa d'actes vandàlics com els que's diuhen ocorreguts a Alcalá del Valle, y que tan trist paper obligan a fer al govern espanyol devant dels pobles civilisats; però no s'oblidi que no es sols protestant ab crits com s'emancipa al obrer, sinó educantlo, en comptes d'afalagar en ell aquellas passions que'l tenen convertit en *massa*, y lo qu'es pitjor, en *massa explotable*.

S'està organisant un *meeting* pera'l dia 7 d'agost. Desitjèm que respougui per complet a son fi, y que no pugui servir d'escambell, com altres actes semblants, als Lerroux, Junoys y demès *compañeros*.

Se'ns ha enviat el veredict del Concurs de Novelas obert per la Biblioteca Popular de «L'Avenç». Per ell veyèm que s'han concedit tres premis, tres accèssit y dugas mencions honorificas. Oberts els plechs, han resultat ésser autors: Del primer premi en Joseph M.ª Folch y Torres, del segón n'Enrich de Fuentes, del tercer n'Agusti Calvet; del primer accèssit en Miquel Roger y Crosa, del segón en Manel Rocamora, del tercer en Vicens M.ª de Gibert; de la primera menció honorifica en Prudenci Bertrana, y de la segona en Francisco A. del Real Contreras.

La catòlica Espanya està d'enhora bona, ja que s'han pogut una vegada més evidenciar sos alts sentiments humanitaris y piadosos.

Ens referim a la lluyta heroica *celebrada* a San Sebastián entre un *toro* y un *tigre*, la qual fou presenciada per milers d'espanyols qu'apostavan a favor del primer, y per milers de gabatxos qu'apostavan pel segón, fent a abdugas *fieras* representació viva dels respectius esperits *nacionals*.

Y aquellas pobras *fieras* cobardament y villanament condempnadas a afalagar ab sa agonia'ls baixos instints dels milers de feras humanas qu'havian acudit a presenciar la lluyta, trencaren en sa desesperació la gabia, lo que motivà que tot un poble corromput (entre'l que no hi mancavan las damas ni els cortisans) s'esverès y enjugués sas armas contra las bestias ab tal atolondrament, que hi hagué una pila de ferits y algùn mort. La lluyta de bestias braves se converti en lluyta de homes cobarts.

Y ara aqueixos homes volen reclamar judicialment contra'ls constructors o examina-

dors de la gabià de la lluyta, perquè l'havien donada per prou resistent. Mes, si nosaltres fossim jutges, en lloch de condemnarlos els premiariam, per entendre qu'es laudatori l'haver dat ocasió (encara que sia inconscientment) de qu'es presenciés un edificat espectacle de misèria humana.

Y a qui reclamés, el castigariam. Y als que diguessin *Dura lex*, respondriam *Sed lex!* Y si aixis Espanya no aprenia ni's civilisava, ni may!

Als de *La Esquella* ls hi va fer gracia aquell *chiste* dels rebuts del lloguer y la bona lletra d'en Pujulá, y en el darrer número hi insisteixen, o millor dit *hi recauhen*: però ab quina mala pota!

Ara ja no hauràn de retrèurens allò del *Cyrano*, perquè acaban de descubrir qu'en Pujulá y en Tintorer han fet un drama titulat *El Genio*, que diuhen que'l té l'Escudero y que no'l farà. Apart de que aqueix drama no'l té l'Escudero, y de que tot lo demás que diuhen *es mentida*, ja està bé la troballa dels de *La Esquella*. ¿Còm ho han sabut qu'en Pujulá y en Tintorer han fet un drama? ¿Perque en las cubertas de *Més enllà de las forsas* hi està anunciat? Vaja, menos mal: ja que no saben d'escriure, que al menos sápigán de llegir. A veure si aixis apendràn un xich de modos.

Ah, escolta, Roca. *El Geni* es *ateyu*: a veure si t'agrada! Ho sentiriam pels autors, porque una alabansa teva es pitjor que una plàtica del *Maleta*, y això que aquestas no arriban a cossa de conill.

¿Qu'es veritat que volèu llogar un valent

perà donarnos una pallissa? No ho creyèm. Diu que vos en demanava dugas pessetas y en Llopis no s'hi va avenir. ¿Y si hagués volgut cobrar ab Almanachs de *La Esquella*? De segur que n'hi hauria donat fins a mitja dotzena.

Publicacions rebudas:

La Creu de Catalunya, revista popular catòlich-regionalista. Van publicats quatre números d'aquest nou periòdich, qual text y grabats responen per complet a son titol, estant redactat per coneguts escriptors catòlichs.

Catalunya Artística, revista il·lustrada, d'arts, lletres y ciencias. Ha tornat a publicar-se aquesta revista catalana, ja forsa coneguda en aquesta ciutat, ahont s'havia fet un públich ben propi en sa primera època.

Contrastes, colecció de postals editada per nostre amich el conegut cartòfil en Lluís Bartrina. Aquesta colecció, dibuixada ab la trassa y l'humorisme característichs d'en Cornet, ha sigut pulcrament tirada a varias tintas per la casa Thomas. Preu, 2 pessetas.

Aforas de Barcelona, altra postal reproduhint una artística pintura de A. Bori.

També hem rebut el *Carteyl* del certamen literari humorístich organiat per *Quatre gaths dels frares de La Bisbal* y que tindrà lloch el dia 8 de setembre. S'ofereixen onze premis, nou d'ells consistents en lleminaduras, y las composicions deuen endressarse al secretari de la comissió organiadora, Antòñ Candalé, carrer dels Archs, núm. 13, La Bisbal.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

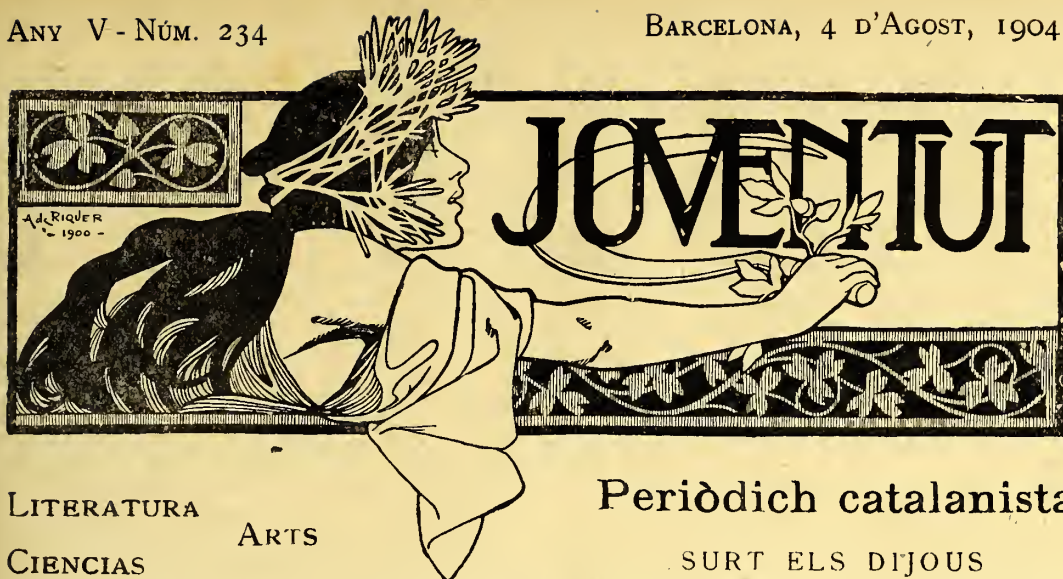
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no stan inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONES D'ESpanya. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.
 » ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »
 » » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

L'absolutisme agonitzant, per Arnau Martinez y Serinà.—Gloria, per L. Escardot.—Fugitiva, per Xavier de Zengotita.—Teatres, per Emili Tintorer.—L'escriptor de las imatges, per Octavi Pell Cuffi. — Revista de revistes, per Lluís Via.—Novas.—Al «gueto» Roca y Roca, per F. Pujulà y Vallès.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 11.

L'HOMME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.— Traducció catalana.—Plech 4.

**L'ABSOLUTISME
AGONITZANT**

Dominat y reprimít l'odiós despotisme imperant a Turquia, pels acorts del Tractat de Berlín y per la encuberta intervenció de las grans potencias en la politica d'aquell país a conseqüencia de la darrera guerra ab Grecia y de las irritants matansas d'armenis y macedonians, quedan encara dos centres poderosos en la politica europea, hont l'absolutisme hi regna baix dos aspectes ben distints, però ab tota sa forsa: Rússia y Fransa.

Quedan encara pera enderrocar l'absolu-

tisme monàrquich dels tsars y l'absolutisme jacobí dels francesos.

L'absolutisme rus fa temps que va acotant paulatinament sa testa ferrenya, debilitat per las alenadas de llibertat y de civilisació ab que'l sofocan las modernas ideas de la jova Europa y las tremendas protestas que contra l'arbitrarietat y la injusticia llensan a la publicitat alguns temeraris pensadors del propi imperi, que no vacilan en exposar la llibertat y la vida en aras d'uns ideals que creuhen són els únichs qu'han d'educar y enfortir al poble rus, obrintli las portas d'una era de progrés y de cultura.

Mes, pera esfondrar del tot la tradicional politica de la Santa Rússia, era precis un entrebanch que la fes trontollar, era indispensable un desastre que la desacredités per sempre als ulls del món civilisat; y aquest entrebanch, aquest desastre està a punt de arribar. Més ben dit, *moralment*, ja ha arribat.

Perque pera humiliar a Rússia no cal pas que'ls soldats del Sól Ixent surtin vencedors a Mukden, ni qu'entrin a sang y foch a Port-Arthur, no: Rússia va desacreditarse'l primer dia en que comensà la guerra de Orient.

El sol fet de que'l Japó, aqueix imperi fins ara quasi bé desconegut dels europeus y tot just sortit de la barbarie, s'atrevis a

l lensar el guant a la temuda y prepotenta Rússia, era la més gran derrota que podia sufrir l'imperi moscovita.

Si els generals japonesos continúan la serie de victorias que fins ara's diu que tenen conseguidas sobre'ls generals del tsar. l'absolutisme rus tindrà forsosament de declarar-se *en quiebra*. El regim absolutista's trobarà en una situació idèntica a la de la restauració napoleònica després de Sedán, y no tindrà altre recurs que doblegarse humilment, confessarse vensut, declarar erronis e injustos els seus principis seculars, els seus ideals y els seus procediments, y evolucionar ràpidament, fent concessions a las ideas novas, lliberalisantse en sa essencia y en totes sas manifestacions, y entrant, per fi, de una manera franca y resolta, en la vida moderna.

—

En quant al absolutisme jacobi de la Fransa, d'aquesta Fransa patria tradicional de tots els absolutismes, la seva sòrt anirà lligada en un tot a la de Rússia.

Fa llàstima llegir actualment la premsa francesa quan ressenya'ls episodis del terrible drama d'Orient y quan fa comentaris sobre'l mateix. La vergonya, la feblesa y la por del poble francès saltan *malgré lui* de entre las brillantas y patriòticas ratillas del més il·lustrat y formal articulista.

Y es fort, molt fort confessarho: però es precis reconeix que la situació present de Fransa no es pas gens falaguera.

Politica y militarment, se troba ab que sa rival, la Gran Bretanya, li para'ls passos a l'Àfrica, aqueix continent qu'es tan cobdiciat pels francesos, fentla passar per la humiliant baixesa de Fashoda, que d'haver donat expansió als impulsos propis de la rassa llatina, l'anava a l lensar a una guerra popular, però de resultats desastrosos: guerra que va saber evitar en Delcasé, ab sa prudencia y ab son bon sentit, estalviant un terrible fracàs a sa patria.

Se troba, además, ab que las armas de Rússia, la seva aliada y amiga, las forsas del colós d'Europa, són vensudas o al menys combatudas per una nació novella com el Japó, a qui ningü hauria cregut jamay capàs de guerrear ab cap potencia europea y molt menys ab Rússia.

Y per ultim, en aquests mateixos instants en que tan ennuolat se li mostra l'horitzó polítich, li sorgeix un nou conflicte: la ruptura de sas relacions diplomàticas ab el Vaticà, que, pera revenjarse dels desayres suferts, es més que probable que li retiri la protecció que per consuetut exerceix Fransa sobre la major part de missions catòlicas y principalment sobre las d'Orient, y la confereixi a qualsevolga altra potencia; aquesta, atesas las corrents d'armonia que regnan actualment entre'l Pontificat y el Quirinal, no fóra gens estrany que resultés Italia, una de las que forman la *Triplice*, cosa que perjudicaria gravement a la politica colonial de la República.

Y per lo que respecta al ordre econòmic, de sobras comprenen els francesos que cada barco rus qu'enfonshan els torpillers d'en Togo es una milionada de *franchs* que's xucla'l mar; y que cada tren de guerra, cada batalló y cada fusell que'l govern rus envia cap a Orient, es el producte d'una serie d'emprèstits cuberts ab els diners arrencats al seu patriotisme y a la seva tonteria, y que podèn considerar de difícil o impossible reembols.

Desastros pervindre econòmic, que té necessàriament d'ésser agravat ab els quantiosos gastos qu'exigeixen el sosteniment y augment gradual del exèrcit, d'aqueix gran exèrcit francès que periòdicament distrèu una part considerable dels presupostos, que també per altra part van gravant cada vegada més els governs francesos, influhits per las tendencias dels partits jacobins y comunistas, partidaris com sempre de carregar las obligacions del Estat ab una infinitat d'obras públicas interminables y dispendiosas, y subvencions y gastos de beneficencia que, sobre arruinar a la Hisenda, serveixen admirablement pera fomentar la vagancia y pera despertar en las classes pobras y mitjanas l'afició a viure a costas del Estat.

Considerant tot lo qu'havèm exposat respecte al estat actual de la politica russa y francesa, no es gayre aventurat vaticinar un proxim y sorollós fracàs del absolutisme cesarista dels tsars y del tirànich jacobinisme del poble francès. ¿Estèm, donchs, en vigílias de veure desapareixe per sempre'ls darrers vestigis del absolutisme qu'encara quedavan a Europa?

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

GLORIA

Une tempête sous un crâne
V. HUGO

Las dugas de la matinada estona ha qu'havian sonat en el relloige de bronze enclavat entre las dugas llibrerias del despatx d'en Joan, y aquest seguia assentat devant del feixuch escriptori, immòvil, ab el cap entre las mans, y els colzes com incrustats en la noguera fosca.

La quietut regnava dintre la casa; sols se sentia'l sorollet seguit del llum de gas que, sota la pantalla verda, cremava demunt del escriptori. Devegadas en Joan alsava un xich la testa, y una mà enclohent l'altra, els colzes sempre immòvils—ja quasi bé insensibles—apoyava la barba sobre las mans closas. Els ulls foscos, sens esguart, ben oberts per això, y brillants com de febre, tot ho guaytavan, voltant per aquells objectes familiars, que ni veyá. Un plech creuhava l'ample front, un plech com una arruga tremenda, que seguia'l fluctuar d'aquella pensa torturada.

Demunt de la taula, ben oberts, s'estenian tots els diaris que acabava de repassar com si hagués volgut endinsarse més la punyida qu'havia rebut.

No s'ho podia empassar, era massa dur allò; era enveja, era ineptitut, malevolensa...

Tractar *la seva obra* «d'incomprensible, de »buyda de sentit, de pesada y ridiculament »ampulosa, filla d'un cervell desequilibrat!... »Això si, admirablement presentada al públich, impresa ab un cuydado extremat, ab »un luxo digne de millor causa» .. Y el critich, aquell critich qu'ell haguera volgut tenir allí pera torsarli el coll entre sas manassas, feya un elogi consciensut de la casa editorial de la impressió del *seu llibre*.

Del seu llibre!... De *la seva obra!* D'aquell poema seu al que tantas cosas havia sacrificat crudelment, d'aquell fill de la seva pensa y la seva ànima, en quina creació havia passat dias y nits, del qu'esperava que fes alsar, de cop, els esperits del món enter en una sola vibració admirativa, devant del seu nom!...

¿Era possible qu'algú s'atrevis a dir que la seva obra era «pesada, carregosa, incompreensible, inútil?»

Quina rabial... Els ulls d'en Joan s'abai-

xavan sobre aquells fulls de paper sembrats de lletras menudas, y apartant un xich un exemplar del seu poema, tornà a llegir aquelles ratlletas curtas, firmadas—desgraciadament—ab un nom d'aquells devant dels quins tothòm se descubreix ab respecte; y de las ratlletas curtas, els ulls d'en Joan s'entornaren fins aquell munt de llibres estès sobre'l sofà y las taulas del despatx, edició complerta de volums bonichs, tots iguals, que semblavan somriure, ab sas lletras d'or vert, «*Gloria!*», brillant sobre'l fons gris de las suaus cubertas.

Y a n'en Joan, l'home de las impressions sobtadas, li entrà com una mena de rancunia vers aquella munió de llibres impassibles, tranquils, elegants, nous y pulits... ¿Qui sab! qui sab si li farian nosa algún dia més qu'ara, que li omplian el despatx?

Mes no, no!... Era impossible! Aquell critich somniava, era boig o estava borratxo! La seva obra era «colossal, estupenda, germana d'altres poemas que immortalisaren a llurs autors», com deyan en *Chinitas* y *El Doctor Hortigas* en llurs criticas de *Gloria!* en *La Libertad* y *El Progreso*.

Era un poema grandios; l'havia concebut ple d'ideas sublimes, de conceptes brillants expressats en admirables rimas... Ell, en Joan, n'estava convenusut, encara que dintre, ben endintre de la seva consciencia d'home de bé, reconeixia que la opinió del critich aquell—d'aquell vellet de testa blanca cuberta de rulls d'argent, qu'ell sols coneixia de vista com se coneixen las celebritats—aquella opinió havia d'ésser, pera la seva obra, un sagell que no s'esborraria may més.

Però en Joan se rebelava encara, y, pera esborrar del seu cervell aquells pensaments que tant de mal li feyan, tractava de recordar las frases d'admiració ab que fou rebut pochos dias avans, en el saló blau de la Marta.

Feya memoria d'aquella dòna hermosa, de carns blanques y olorosas com un lliri badat, coqueta, incitant, quins ulls clars mentian l'amor, el ver amor, ab un art qu'ell havia acabat per coneixe — d'hora encara pera evitarse la cayguda, tart pera sa feblesa y sa vanitat d'home guapo, —d'aquella dòna que sabia barrejar a sas paraulas la mel, com pintar d'or sas trenas de color indefinit y

de carmi sos llabis molsuts; d'aquella dòna qu'ell sabia que solsament *el volia* com una conquesta més, un xich menys vulgar qu'altres, mes conquesta a la fi.

La Marta'l rebia sempre ab un somris als llabis, una frase d'aquellas ab que sabia afalagar la vanitat d'aquell home tan gran d'aspecte, tan nin d'experiencia! Tenia pera en Joan unas miradas y uns moviments, que a n'ell, el passional més qu'aymador, el cercador d'impressions, li feyan corre esquena avall esgarrifansas de desitj.

Y quan tornava a casa seva ab el cervell rohent, agafava la ploma y afegia rimas y rimas al seu poema, aquell poema inspirat y comensat dintre un altre amor: aquell amor tan dols que'l feu poeta a n'ell, el fill de las grans planas camperolas assoleyadas!

Y havia sigut entre'ls encisos d'aquella sirena rossa, en quins brassos — pera excusarse a si mateix — se creya fer estudis de sensacions y sentiments, hont havia acabat el seu poema! Fins li semblava haver oblidat aquella fina testa bruna, de perfil dolsissim tan aymada en altres temps, petiteta y manyaga que un vespre de mars, en que la neu queya al defora en lleus borrisols d'argent, va venir a arraulirse en son pit com aureneta ferida y fredolica; en aquell pit qu'ella creya gran y noblement constant, dihentli: «Aqui'm »tens, teva soch; ho he deixat tot pera tu, ja »que sense mi no pots viure. T'estimo!»

En Joan, aquella nit en que se li agombolavan els recorts de tot allò, arrugava'l front més y més, y en el fons de la tapisseria fosca veyia passar en professó aquells anys d'amor, del millor amor de sa vida, anys plens de poesia, d'encisadoras renyinas y dolsissims perdons. Reveya aquell cos menut que tant havia estimat, aquells ulls negres plens d'espurnetas d'or, que tants cops havia vist cloures sota sas besadas; creya sentir encara aquella veuheta alegre qu'omplia sa casa buyda com un cant de rossinyol... li semblava sentir ressonar, en sa solitud d'ara, aquellas paraulas manyagas, tan sinceras y francas, aquells consells delicadissims de patriciana qu'havian fet d'ell — el pagès incult vingut per casualitat a la vila, sense pulir, ab una deixa de terròs que feya llàstima — el *senyor* d'ara, quin bon ayre y elegancia las dònas miravan complagudas, y finalment l'estudiós,

l'intellectual, l'artista de quins èxits esperava tant fruhir la benvolguda campanya!

Mes vingué'l dia en qu'en Joan, home a la fi, cansat del reftar de la fidel aucella, se'n anà per aquells camins qu'ell li havia fressat, enllà del niu, a cercar impressions pera'l seu poema.

Caygué, després de moltas ensopegadas, en el parany dels brassos blanchs de la Marta... y comensà a enganyar a la seva pobreta Estrella, que tant per ell havia fet, que tant li havia donat, qu'era tota seva, tan seva!...

Prou va adonarsen la dòna aymant, de que quelcòm li robava sa alegria; cercà molt, sense trobar res, a primerias; y un dia, obrint pas a la pena que la ofegava, va dirli lo que feya'l seu patir, va mostrarli son cor, ab sos dubtes y gelosias.

Ell procurá tranquilisarla, puig no podia resoldres a pèdre-la, la companyona fidel; la necessitava dintre sa vida: «Criaturadas! Ell » sempre la estimava igual! Però la seva obra! » Oh, la seva obra, qu'escrivia pera qu'ella » pogués enorgullirse d'haverla inspirada, » nova Laura, nova Beatriz!... La seva obra » necessitava tot son sér ».

Després volgué jugar el paper de gelòs, pera despistar las sospitas de la Estrella, y las renyinas y l'amargor ja no deixaren aquell niu.

Fins que un dia — ne feya alguns que quasi no's parlavan — va acabarse tot allò. Ella havia descubert part de la intriga ab la Marta, mes no resolentse a creureho tot pèrdut encara, creyentse forta pera reconquistar a n'en Joan a qui ella volia ab tota la seva ànima y ab tot el seu cor, com quelcòm que li pertenyia de dret, va tornar a parlarli ab una tendresa infinita, cridant a si tots sos encisos de dòna jova y hermosa pera ferse seu lo que li prenia un'altra; y ab un arranch d'immensa passió li tirà'ls brassos al coll, besantlo ab un gemech que li sacsejava tot aquell cos bonich qu'ell, en altres temps, alsava com el d'un nin pera gronxarlo y acarinarlo.

—Estimam, Joan, estimam! — pregava la pobreta.

¿Què va passar en l'ànima d'aquell *sentimental* qu'ella havia creat? Va deslligarli fredament els brassos ab un somriure d'home tranquil y satisfet del acatament que se li fa,

y tornant a alsarse ab cuydado'l bigoti esvalotat per la folla carícia, li digué:

— *Bueno, bueno...* No n'hi ha pera tant! Però ja ho sabs, ara solament estich pera la meua obra .. El meu poema omple la meua vida: no puch pensar en res més. —

En aquella nit de soletat compregué en Joan el mal que s'havia fet a si mateix. Tornà a veure aquell esguart dolorosíssim ab que la Estrella s'allunyà d'ell en aquell moment, y pera sempre.

Els quefers de la edició de la *seua obra* y las carícias de la Marta'l cegaren un quant temps fins al punt de no trobar massa gran el buyt qu'havia fet prop seu la fidel companya... Mes, quan l'*obra* fou del públich, el públich no s'immutà. El món seguí essent món, entenent l'amor cadascú com podia y sabia. Els esperits no's desviaren de llur *individualisme*, ni s'enlayraren ab el poeta.

Alguns amichs (?) el felicitaren; els diaris del seu partit li encengueren unas quantas bengalas. La Marta, després d'haver llegit el llibre qu'ella creya havia inspirat, sens entendrehi res, el trobà — per això mateix — sublim, grandió, y l'autor li semblà més digne d'ella.

Prou en Joan haguera volgut que la Estrella hagués tingut esment d'aquellas primeras espurnas d'èxit del seu poema, mes la Estrella era molt lluny. Al retiro qu'havia cercat no hi arribava cap ressò del món, més que molt esmortuït, y l'obra d'en Joan, destinada a commoure la terra, no havia eixit del cercol estret de la seva societat.

La Estrella, al sentirse ferida mortalment, havia dut lluny el seu patir, no tant per no ésser estimada com per la recansa d'haver donat tant d'amor a qui no havia sabut compèndrela. Y se sentia revivre dintre una morbidesa dolorosa d'etern anyorament. L'oblit vindria, el temps li duria aquell balsam, car el desengany, son precursor, s'havia apoderat completament de tot son sér, estroncant las fonts de la vida, deixantli una vergonyosa recansa dels anys malversats y perduts, d'una juvenesa marcida avans d'hora, d'una honra llensada inútilment, puig un home l'havia posposada a la seva vanitat.

Mes en Joan, també, en aquella nit de tristesa, comprenia que lo qu'ara li passava

era un càstich pel seu orgull. Ell, el gran, el mirífich poeta, sentirse dir « pesat, ridiculament conceptuós, *poseur!* »...

Aquella crítica atterradora, ab aquella firma qu'esperava pera veure sa gloria sagellada, havia caygut com un llamp destructor sobre allò qu'ell — ara ho comprenia no volentsho dir—sols veyá mereixedor d'un mesqui *succés d'estime*, per més qu'ho havia en un principi considerat com el primer raig de la seva gloria.

Y després d'aquella crítica, las altras totas foren per un estil; y fins algún diari ni va voler parlar del seu poema, «comensat ab sentiment y fibra, acabat en unas divagacions de malalt o de boig, sense grandiositat, ensoxidoras.» Algú ab bonas paraulas li aconsellava que s'entornés al seu poble, a conreuhar las sevas vinyas y els seus garrofers.

Y en Joan, inconscientment, en lo més fons del seu sér, allà hont un hom se troba devant de si mateix, sentia que'l gran crítich tenia rahó; mes en aquells moments la pena l'atuhia...

Quántas voltas havia defallit per penas de la vida! Mes els cops rebuts els havia guarit la Estrella ab son amor. Ella havia sigut la mareta del seu cor, la dòna benvolguda, l'àngel vetllador del nin que du en si tot home, la companya que sab estimar y anularse pera fressar la existencia del aymat y endolsirli; havia sigut l'amich, la germana que aconsella, plany y guareix, que vessa perdó, amor y tendresa sens egoisme... La *dòna*, en fi, que sab venir quan comprèn que se la necessita, y anarsen quan se sent un entrebanch...

¿Ahónt era pera en Joan la tendra espatlla molsuda hont plorar, desvanescuda, la gran ilusió de la seva vida?

El recort de la Marta creuhà per son cervell, mes ab una fredor de gebre. Aquell instant fou pera ell de clarividencia. La vegé tal com era, coqueta, frèvola, enganyadora; dòna de luxo y de plaher; seva allavoras—com havia sigut d'altres y com ho seria demà d'aquells que li plaguessin—per un capritxo que va saber vestir de romanticisme.

Aquella Marta no volia llàgrimas, *ara*. Avans si: havian format part del seu programa de las conquistas serias.

En Joan, a la fi, mogué'ls brassos pera obrir un calaix del escriptori. Regirà papers y capsas... obrí un altre calaix... res.

En el tercer, sota de tot, trobà'ls retrats de la Estrella.

—Pobra Estrella!—digué ab recansa fonda,

Pobre Joan, que besant la encisera imatge, la joya d'altres temps, son consol de sempre, trobava sota'ls seus llabis la implacable fredor del cartró! Ella no podia tornarli els petons, com may més podian tornar aquelles horas de vida en que en Joan se sentia estimat!

Y el *gran home*, plorant com una criatura, devant seu *la seva obra* per la que havia destruhit el seu únich amor, se senti un *râté*. Comprenqué massa tart que'l millor poema del món està en el cor de la dòna estimada, en aquells llabis amorosos que no saben mentir perque estiman, en aquells brassos hont l'home recull repòs, consol y sacrifici. Aqueix sublim poema, ell, en Joan, com tants y tants altres, tenintlo en sas mans, no havia sabut llegirlo. Una per una havia esfullat totas aquellas santas planas, y el vent de la tristesa y la recansa se las havia endutas per sempre.

Y allavors en Joan, sentint la solitud eterna de la seva ànima, plorà amargament, sens esperansa ni consol; y sas llàgrimas, cayent sobre las cubertas d'aquell gris suau, pintat d'or-vert, del seu poema, amararen llastimosament la bella enquadernació de la seva *Gloria*.

L. ESCARDOT.

FUGITIVA

No't volia escriure, y si ho faig es perque la meva resolució de guardar un silenci absolut, s'ha esvanit sobtadament. El meu silenci hauria sigut ridicul, ja que no me'n he anat enfadada, y si he obrat aixis ha sigut pera lograr nostra *ruptura*, encara que, per'xò, no he perdut pas els desitjos de conservar en tu un confident, un bon amich a qui jo pugui demanar consell, contar mas penas y escriure aquestas cartas.

Te devia una explicació y t'he escrit, perque no vull que'm jutgis *voluble* o irreflexiva.

Calia deixarte, y aixis ho he fet, encara que un xich bruscament. El quirürgich que

fa una operació talla un membre de cop, silenciosament, sens entretenirse en convènceos de que no os farà mal, ni en darvos cap lliçó d'anatomia. Per'xò he obrat calladament, perque temia que al coneixe las meas intencions no m'haurias deixat realisar la *operació*. Y, ara que ja està feta, sols me toca esperar son resultat.

T'he deixat perque estava convensuda de que no lograria apagar en tu aquella sed de plaher que't consumia, aquell apassionament que feya de tu un aymant vulgar y no un amich confidencial quina placévola amistat desitjo; però no't creguis pas que al deixarte t'hagi *abandonat*. Jo prop teu era la teva amistansada: lluny de tu sóch la teva amiga. ¿Y no't sembla qu'ha d'ésser molt hermós ésser amichs?

Jo't porto una verdadera afecció, encara que tu no ho creguis pas aixis, y es justament perque t'estimo de debò que voldria fer de tu'l meu millor amich... T'ho repeiteixo: si he *fugit*, si t'he deixat, no ho he fet pas per'abandonarte, sinò pera que, lluny de tu, mon cos no sigui la vena als ulls que't privi de veure clarament la nostra bona amistat.

No t'enfadis, no't *desesperis*, perque si he obrat d'aquest modo ha sigut sols pel teu bé, per la salut del teu caràcter ¿Per què't'haurias pogut enfadar? Tu ja ho sabs que tinch rahò, y el teu amor propi no pot pas sentirse ferit. Escriume, escriume forsa, acostumat a estimarme sense *deurem*, procurant allunyar de tu aquell apassionament que't domina, y quan aquest sigui lluny, quan jo conegui qu'has sabut cambiar l'*egoïsme* del aymant per l'afecció del amich, llavors tornaré a tu, perque tindrè l'absoluta certitut de que'ls nostres cors no'n faràn més que un per sempre.

XAVIER DE ZENGOTITA

TEATRES

VETLLADES ARTÍSTIQUES

Una comissió de socis del «Círcul de Propietaris» de Gràcia va organitzar, fa prop de quatre mesos, una sèrie de quatre representacions teatrals en l'hermós teatre de dit círcul, ab el títol significatiu de «Vetllades artístiques».

Els entusiastes y desinteressats organitzadors ja indicaren, al comensar, que aquesta sèrie de representacions la donaven com a prova, proposant-se, si tenien èxit, seguir avant ab més empenya que may en sa tasca de fer art y fer cultura. Finida la sèrie ab brillants resultats, sembla que's preparan a cumplir sa paraula, y anuncian pera l'hivern que ve una nova sèrie de representacions.

Jo, que no m'he ocupat en aquestes planas de las tals representacions — perque l'indole de nostra revista no'm permet parlar més que dels estrenos, y jo de las obras que alli s'han representat ja n'havia donat el meu parer oportunament, — he seguit, no obstant, ab gran interès y fonda simpatia'ls treballs d'aqueixos fervents admiradors del art serio, y he celebrat l'èxit obtingut. Y ho he celebrat tant més quan sols motius de desilusió m'han ofert els principals teatres de Barcelona en aquest sentit. És curiós, y's presta a ben tristes reflexions, el contrast qu'ofereixen els primers teatres barcelonins — ahont sols s'hi veuen empresaris cobdiciosos y còmichs rutinaris que lluny d'educar y encarrilar al públich contribuïen a abarragarlo — y aquells altres teatres dels suburbis, teatres *à côté* com diuen els francesos, en que la bona fe, el desinterès y el culte a la bellesa sembla que hi fassin son niu.

Val més aixís. Tal volta la regeneració artística de Barcelona s'operarà lentament gracies a aquesta activitat benefactora de las barriadas foranas; tal volta ellas logran conquerir y refinar a una gran massa del públich barceloní, el qual més tart sabrà exigir de las empresas y companyias de dintre lo qu'avuy no li volen servir. Per de prompte — y es un detall molt significatiu — arreu ahont tals espectacles artístichs han tingut lloch hi he vist molts y molts barcelonins dels de dintre, que a despit de las distancias acuden allà hont l'art els crida.

Las representacions donadas en el teatre del «Círcul de Propietaris», foren encarregadas al «Teatre Intim», d'en Gual. En la primera s'interpretà *Eridon y Amina y Misteri de dolor*; en la segona *L'ordinari Henschel*; en la tercera *La festa dels reys*; y en l'última *L'alegria que passa, Picarol*, algunas pessas de concert baix la direcció del mestre Granados, y *L'última primavera*, drama ab comentari musical en un acte, de l'Adrià Gual: aquest ultim, estreno.

L'última primavera es un quadret sense

pretensions, que com diu l'autor està inspirat en la melodia del mateix títol d'Eduard Grieg. En Gual, sentint la melodia, ha vist en somnis un drama, el drama d'una donzella malalta que mira passar tristament l'última primavera que veuràn sos ulls. Entre flors mor la donzella, dihent versos melanciosos al compàs de la dolça melodia. Heus aquí el quadret. En Gual l'ha sentit bé y l'ha exteriorisat ingenuament. És el millor elogi que's pot fer. Tal volta es un xich massa dexat, sobre tot al principi; tal volta'ls versos no són tot lo correctes qu'exigirian els puristas; però tot això són pera mi *peccata minuta*. Lo cert es que l'espectacle, tal com el presenta en Gual, emociona. La execució, ben discreta.

A més d'això s'han donat dugas conferencies. L'una la donà'l mateix Gual: «El teatre y la familia»; en ella l'autor fa atinadas consideracions sobre'l convencionalisme ab que la familia's forma y perpetua, fent notar que'l culte al art, en general, podria regenerarla. L'altra fou llegida per son autor, en J. M. Roviralta, tractant de l'«Acció reciproca de la música y la poesia y llur influència en la creació artística.» També en ella, tal volta un xich diluïdas, s'hi exposan ideas interessants.

En fi, cada una de las vetlladas era anunciada ab artístichs programas pulcrament tirats per la imprenta de Tobella y Costa.

La enhorabona a tots.

EMILI TINTORER

L'ESCRITOR DE
LAS IMATGES

A mon volgut amic en Fèlix Elias.

May pogué conseguir que la mà obehis al pensament. Las linias que son esperit combinava, las figuras que impressionavan son cervell, no sabia fixarlas sobre'l paper ab el llapis. Y aquella impotencia d'exteriorissas creacions excità més sa imaginació potent y desenrotllà sa observació personal, que li feya endevinar las bellesas amagadas en las obras dels altres y fruhirlas intensament ab el criteri artístich qu'ell s'havia format.

En las desertas salas dels museus conservadors de las obras dels grans mestres, ell hi restava extasiat, resseguint ab sos ulls, que una educació adquirida en las ensenyansas mudas e intimas del art havian tornat escorcolladors y pacients, las bellesas de la pintura y la escultura. Admirava sobre tot els retrats dels grans mestres; en aquells

rostres llegia las qualitats intimas y personals, y d'ellas ne prenia exemple pera perfeccionarse. Si algún quadro l'impressionava fondament, feya viatges als llochs hont millor aplegada fos l'obra d'aquell mestre. Y cada dia estudiava detalladament, fins a conèixer, l'artista en sas creacions. De sos viatges ne portà una exquisida cultura que, dat lo impressionable de son temperament, produhia una dolcesa y una distinció refinadas. La imatge de tot lo qu'havia admirat se conservava clara en son recort, y sas ideas novas eran una conseqüència de las imatges grabadas en son cervell. En sa conversa retreya sempre, fent comparansas, las obras que l'havian extasiat; y son llenguatge era brillant y colorit, sas frases ciselladas y dolsas, sa veu blanca y tranquila.

Sos companys, artistas en sa majoria, el consultavan en sos dubtes, y ell els esgrava sas impressions ab entusiasme. Sempre era escoltat ab silenci respectuós, y sos amichs, quan ell era fòra, repetian la melodia d'una frase o escrivian una imatge bellissima qu'en la conversa havian sentit. Y a voltas li retreyan sas paraulas y li llegian sos pensaments, tot lloantne la bellesa.

Ell, llavors, probà d'escriure. Sa primera obra fou un poema en prosa, sobre'ls homes desconeguts dels retrats del grans pintors. Y quan el llegi a sos companys, esclataren en aplaudiments, y entusiasmat li publicaren en una revista, sens ell saberho. Un nou escriptor s'havia revelat. Al primer article'n seguiren d'altres, tots esmaltats d'imatges bellissimas y decadents. Llavors els qu'encara dubtavan li reconegueren talent y personalitat. Y fou anomenat «l'escriptor de las imatges».

Sos articles comensavan fàcilment, senzillament. Semblavan unas boyras confosas que, al destriarse ab la escafor del sól, prenian formas vagarosas, retorsentse suauement, metamorfosejantse fantàsticament. Y las imatges neixian d'entre las ratllas y espargian son encis, ostentant sas bellas ciseladuras. Eran tresors amagats entre las negras lletas, brillant enlluhernadors en la fantasia del lector. Una paraula exquisida passava com un colóm blanc sobre'l blau del cel; una imatge resplendia, seguida de un'altra, arrossegant majestuosa la pen-

sa cap a un lloch evocat en somnis. Era una professó misticament augusta la de las imatges poèticas portadas religiosament per las senzillas paraulas. En cada una s'hi encarnava una vida o una visió, un somni o una armonia. Passavan devant dels ulls extasiats en una momentania aparició, y passavan somrihent als iniciats, consolant als que patian l'anyorament d'un ideal desitjat y may fruhit. Devotament las imatges eran adoradas pels somniadors, que volavan ab ellas, confiats d'arribar aprop d'hont ells no'n podian coneixe més que'l nom, que repetian ab un murmuri d'oració, porfiadament, com un rosari d'esperansas.

Y ben prompte's creà un nucleu de joves que'l seguian en sas peregrinacions als grans museus, pera sentir sas explicacions devant dels quadros antichs. Y ell els acullia somrihent, educantlosi l'esperit en el seu decadent misticisme. Se transfigurava devant dels retrats dels reys y prínceps, pintats per sos pintors de cambra, y en contava las historias escrites en sos rostres expressius, endevinant el luxuriós desitj dels ulls voltats de linias moradencas, y la tristesa dels llabis tancats y dels ulls mirant al infinit.

Els desconeguts vestits de negre l'atreyan per son rostre enigmàtic, representantseli com ombras humanas de quin pas per la terra no'n quedaren més que linias borrosas. Mes sa imaginació, sas ideas, sos desitjos y passions, ell els entreveya, transparentantse en la pintura. Y quan trobava un'ànima germana qu'havia florit en els temps passats, li recava deixarla tancada dins las salas immensas dels museus.

En sa cambra hi tenia reproduccions dels seus amichs desconeguts. Parlava ab ells, que l'escoltavan fredament en sa immovilitat trista, mirantsel ab sos ulls sempre oberts, testimonis impenetrables de varias centurias. Y ells eran sos inspiradors, contantli historias y llegendas dels temps mitjevals. Orgullosos de sentirse superiors y d'ésser els únichs que restavan de sa època, muntats en cavalls blancs y negres, guarnits ab robes onejantas y sarrells daurats, els reys y els guerrers lluhian sos vestits groixuts, y sos capells de plomas rissadas, y sas espas llargas ab el pom d'or, esbelt y cisellat. Y las emperatrius, las reynas y comesas,

las dónas dels grans cortisans, mostravan la bellesa de llurs testas y brassos. Y algunas, impúdicas, en sa voluptuosa *pose* mostravan la nuesa de sa carn rosada y luxurianta, volent encara excitar desitjos després de sa vida sensual, pera sentirse lloadas sempre més en la florida carnal de sos cossos que s'oferian als ulls admirats.

De todas las escuelas n'admirava las obras mestras. L'impressionava Rembrandt ab sos prodigis de llum, restant en contemplació devant sos retrats hont se pinta ell mateix en diverses èpocas de sa vida. Llegia en son rostre la forsa que dóna la confiança en si mateix, que fa lluytar al artista desgraciat, qu'arruga son front y sas mans, y li fa amagar ben endintre la pena pera continuar pintant, fixant la vida arrencada a la Natura y donant la immortalitat a las personas retratadas. Còm la sabia, ell, la historia del pintor, que tothòm quasi ignora! Els retrats li contaren en muda conversa sas desgracias y sas aspiracions, la forsa de voluntat que'l fa treballar sempre, fins quan se troba vell y sol; ab la dóna, son fill y Heindrickje Stoffels, sa serventa y sa aymada quan era viudo, tots morts. Còm la comprenia ell la historia dels amors del mestre y Heindrickje, al contemplar sos retrats! Tota la poesia amagada ressorgia devant seu: la poesia del amor de la dóna, quin cos nu y majestuós pintà Rembrandt, pera perpetuar tantas bellesas aplegadas en Heindrickje.

Y ell l'anyorava y la desitjava a la dóna ideal; volia trobar qui comprengués sos sentiments y sos entusiasmes; volia qu'aparegués al devant seu, que s'oferís a n'ell, al presentir-lo.

Mes sos esguarts escorcolladors de vidas intimas y amagadas, no veyan en cap rostre la llum que cercava en els ulls, la confiança resignada del somris, ni el petó apassionat que floris entre'ls llabis entreoberts.

Y's resignava al contemplar, ab mistich arrobament, els retrats de las ànimas germanas que vivian ab ell en muda correspondencia d'afectes y pensaments.

Sos viatges als museus sovintejaren més. Sas mudas conversas ab els retrats dels morts immortalisats s'allargaren, y las multas confidencias purificaren son ànima dels

defectes grollers y tirànichs del món. Son cervell era un gresol hont se refinavan sas ideas, qu'expressava per medi d'imatges nascudas senzillament. La seva distinció innata y la educació èspiritual formada en sas contemplacions de la bellesa que parla y encisa ab els colors y las linias, crearen en ell un gust exquisit en la elecció de paraulas y en la construcció dels períodes, que ressonavan melòdicament y sugerian visions de somni. Escrigué varis llibres que llegian els iniciats, els pochos que comprenian sos pensaments y l'estimavan en sas obras si no coneixian l'encis que rodejava sa persona, perque llavors el seguian en sos romiatges pera escoltar sas paraulas consoladoras y extasiarse en la contemplació de las bellesas qu'ell revelava a sos ulls admirats.

Aixis visqué l'escriptor de las imatges la seva vida tranquila y contemplativa. De tantas bellesas com admirà y conservà en son recort, ne resultà un perfecte equilibri entre la bellesa de son ànima y la de son cos. Sos ulls lluhian al parlar, sos llabis tremolavan al evocar una imatge, y son rostre prenia'ls tons apagats dels retrats antichs.

Visqué sense coneixe a la dóna ideal qu'ell cercava. Els amors sensuais passaren per son costat, temptantlo, sense ferlo tremolar de desitj. Y els retrats de las ànimas germanas vetllaren en sa cambra solitaria, somrihentli sempre que sos ulls el cervavan al vagar la mirada per l'espai. Y, avans de morir, encara parlà ab ells, fins al darrer moment, en muda conversa de llegendas y somnis. Somreya al saber que'ls trobaria, y els retrats l'acullian com a un germà petit, nascut després de sa mort.

L'agonia era dolsa, suau, y l'escriptor de las imatges moria tot sol, voltat dels retrats volguts. Tota la vida'ls restà fidel, y a l'hora de la mort encara'ls parlava armoniosament, y els oferia las flors triadas de sas imatges no escrites.

Mori ab els ulls oberts, mirant a tots piadosament. Y en son recort hi flori la darrera imatge: la d'Anna de Clèves, la princesa retratada per Holbein qu'enamora al rey Enrich VIII al coneixe la pintura, però que no agradà al mateix rey al arribar a Londres per las noces promises. Ell la estimà sem-

pre a la dòna rebutjada, y al morir se badà'l darrer capoll, el que tancava la imatge volguda, y que devia florir y donar sas flayras en la eternitat del misteri.

OCTAVI PELL CUFFI

REVISTA DE REVISTAS

El número 3 de la *Revista Ibérica de Ex-libris* no té qu'envejar res als anteriors ni per son text ni per las reproduccions artisticas que publica. En làminas soltas reproduheix tres *ex-libris* de ben diferent caràcter l'un respecte del altre, presentantlos ab exquisida pulcritud y elegancia. El text està firmat pels senyors Manuel Conrotte, Adolpho Loureiro, Víctor Oliva, R. Miquel y Planas y Doctor Thebussem. La *Revista Ibérica de Ex-libris* continúa fent honor a sos editors y en general a nostras arts gráficas, fentse indispensable a tota bona biblioteca.

Butlletí del «Centre Excursionista de Catalunya». Els darrers números qu'hem rebut, corresponents als mesos de maig y juny, publiquen la continuació dels treballs de que ja donarem compte en l'anterior revista, y ademés un estudi sobre *La Vall d'Aneu* degut a n'en Joaquim Morelló. Els grabats reproduheixen hermosas vistas de la Serra de Guardia, Iglesia de la Tor, Llusanés, Sant Andreu de Llanars, Serra de Degollats, Alzinar de Pinós, Santuari de idem, Port de la Bonaygua, Voras del Noguera-Pallaresa, Pont d'Esterrí, etc.

En el darrer número de la revista *Catalunya* hi hem vist, entre altres treballs, la traducció del drama lirich de Wagner *Tristán y Isolda*, deguda a Joan Maragall y Antoni Ribera, y el final de la preciosa noveleta d'en Joaquim Ruyra *La gent de màs Aulet*.

Revue de Provence. En son número de juny, consagrat al Cinquantenari del Felibrige, reproduhi aquesta revista de Marsella, traduhts, els versos dedicats als felibres de Provensa per en Joan Maragall en el darrer suplement de JOVENTUT. Encara que aquesta traducció, deguda a Joan Monné, no'ns sembla perfecta, no'ns estarem pas de reproduhirla, congratulantnos de que'ls cants de nostres poetas trobin ressò a Provensa, com ne troba aquí la poesia provensal. Diu aixis dita traducció:

Fraire, vosto festo m'encanto
e moun cor duerb sis alo vai;
dins li rai dou soulèu de mai
vèire briha la coupo santo.

Ahl pousquesse dou vin peirau
béuro ardènto e douço gouado,
per canta, novo, embriagado,
la cansoun d'amour patriau.

O terro d'Oc, moun amo escouto
dins lou boni rumous de toun vin,
regoniranto d'inne divin,
la coupo d'or que vibro touto.

La cansoun vostro flourira,
e, dins la fèsto benesido,
dou solèu dins l'entretusido,
l'ombro dis àvi dansara.

Per la nacioun, en brindant, fraire,
pensas i fraire Catalan,
ansés tot resson barbelant
di crid de nostri cor amaire!

Són també remarcables els darrers números de las revistas *La Terra d'Oc* y *Revue Provinciale*, del Mitjdia de Fransa.

La Revue du Bien (Paris), entre altres treballs de caràcter literari y docent, publica una poesia de Ferdinand de Gramont titulada *Arlésiennes*, y un article de Ida R. Sée, *Au pays de Mistral*, reproduhint alguns dels grabats que publicà nostra revista al commemorar la darrera festa dels felibres a Font Segunya.

Es remarcable la erudita disquisició que sobre *Les createurs de la Grace's* llegeix en el darrer número de l'*Anthologie-Revue* (Paris), deguda a Philéas Lebesgue.

La Lectura (Madrid) publica interessants articles de Gómez Carrillo sobre *El teatro popular*; *Franz von Lenbach*, per A. de Beruete y Moret; *Rusia contemporánea*, per C. Bernaldo de Quirós, etc. La secció de critica literaria es nodrida com sempre.

Hem rebut també'ls darrers números de la *Ruthenische Revue* (Viena) orgue del Comité Nacional dels ruthenis, dels qui tenen noticia nostres lectors per l'article publicat fa poch per en Pompeyus Gener en aquestas planas.

Ademés hem llegit ab gust varis treballs continguts en *La Renaissance Latine*, *L'Européen*, *Le Ménestrel*, *Mercure de France*, etc., (Paris); *Novy-Kult* (Praga); *Nuestro Tiempo* (Madrid); *Vida*, portaveu de l'Academia d'Hygiene de Catalunya, *Arquitectura y Construcción*, *Album Salón*, *Hojas Selectas*, *Universitat Catalana*, *Revista Social*, etc., (Barcelona).

LLUÍS VIA

NOVAS

El *meeting* celebrat per la *Unió Catalanista* el passat diumenge en la vila del Masnou, resultà un acte entusiasta. La gentada que's congregà en el teatre del *Circo* de dita població era immensa, y els aplaudiments que li arrencaren els oradors explicàntlosi nostras doctrinas foren incessants. Tant el senyor Suñol (Antoni), principal organizador del *meeting*, que fou qui primer dirigí la paraula al públich, com els demés oradors senyors Millet (Salvador), Costa, Llangort, Casals, Monegal (Trinitat), Roca (Joseph M.^a) y Marti y Julià, tots tingueren conceptes oportunitats en defensa de nostra causa, y sapigueren senyalar y fuhetejar els vicis politichs y socials, de la gent d'aquí y de la de fóra, que s'oposan al espadiment de la nacionalitat catalana.

Detall digne de remarcar-se es el de que varis obrers lerrouxistas de Barcelona assistiren al *meeting* y en sortiren admirats, preguntant si en tots els *meetings* catalanistas se deyan cosas semblants y tan hermosas, y si en tots hi regnava'l mateix esperit d'ampla llibertat. Al contestàrlosi afirmativament, se desferen en impropis contra'ls seus centres, ahont no hi *aprenen* altra cosa sinó la de que tots els *meetings* catalanistas són verdaderas funcions d'iglesia.

Tanta es la ignorancia en que tenen al poble'ls pinxos republicans y els liberals de pega. Hi ha, donchs, molta feyna a fer, encara que no ha d'essernos tan costosa com sembla. El Catalanisme no deu deixar may sa obra d'educació social: tant o més qu'en *meetings*, per medi de la propaganda individual continuada y de la instrucció sòlida que fa conscients als individus.

Baix el titol *L'exèrcit catalanista* hem llegit a *La Veu de Catalunya* un article ab el qu'estariam conformes... si no fossin certs extrems que'ns creyèm en el cas de rectificar, o al menys d'aclarir.

Aquella alusió als que *no fan res y els hi sab greu que'ls altres fassin feyna profitosa* no pot anar pera nosaltres, qu'hem fet els possibles pera l'acoblament de tot *l'exèrcit catalanista* y hem procurat treure de nostre programa las vanas fórmulas qu'alguns feyan servir de pretext pera falsas germanors y que sols servian en realitat pera distanciar uns d'altres als bons catalans: aixis se demostrà en la darrera Assamblea catalanista.

Precisament perque dintre'l nacionalisme català hi deu haver tots els matisos, ens manifestarem posteriorment disconformes ab el nomenclament d'un Directori politich qu'havia de senyalar una acció politica *única*, emmotllada al modo de pensar y a las conveniencias de certas personalitats y de certs esta-

ments. Y accentuarem la nota en contra quan, en el consabut *dinar de germanor*, se volgué significar a tota costa, entre aixelabradas declaracions impropies d'una causa seria, que la creació de dit Directori era una necessitat absoluta y una aspiració unaním del Catalanisme. Més tart ja han rectificat alguns dels que devian ferho, y al consabut *Directori politich del Catalanisme* se l'ha nomenat *Comisió politica de la «Lliga Regionalista»*. Haguessin comensat per aquí, no hi hauria tingut que dir ningú. Res d'assumir quefaturas ni d'agabellar la causa comú. Cadascú a casa seva, y tots plegats quan las circunstancias ens acoblin enfront del centralisme. Aquest es l'individualisme, aquesta es la germanor, aquest es el nacionalisme que nosaltres prediquèm; y no'n creyèm possible d'altre en un poble que de tants vicis socials y politichs s'ha de despendre si vol triomfar. Fentho aixis, la «Lliga Regionalista» pot afegir bons serveys als que ja ha fet a la causa de Catalunya.

Tampoch pot anar pera nosaltres un altre extrèm qu'hem llegit en l'esmentat article, en el que s'afirma qu'hem de fer *abstracció de personalismes*. Cabalment la guerra als personalismes nosaltres la varem *inventar!* Y sempre l'hem feta desinteressadament, y no hem acceptat càrrechs públichs ni hem cercat llocs d'honor, segurs de que aixis no tindriam may ocasió d'abdicarlos y podriam seguir fent el nostre fet sense inspirar sospitas y sense que se'ns titllés de despitats.

Y, sense tenirhi tanta obligació com altres, sense esperar que ningú'ns indiqués el nostre dever, quan hem vist dintre'l Catalanisme quelcòm de censurable ho hem censurat, combatent ab resolució'ls personalismes y las farsas. En cambi (y això es lo trist), d'altres n'hi ha que, estanthi més obligats que nosaltres, alsan la llebre però no la casan, o lo qu'es pitjor, tiran la pedra y amagan la mà, ja per manca de convicció, ja per falla d'energia. Aquests el saben el seu dever, però esperan que se'ls hi senyali, y fins senyalàntlosi no compleixen ni ab si mateixos ni ab la missió que s'imposaren. No lluytan, sinó que'ls limitan a protestar, y ab sa protesta, y ab un constant rondinar en veu baixa, ja están fadigats y se'n van a descansar tan guapament.

Nosaltres no volèm pas que lluytin si no tenen temperament de lluytadors o si creuen que las renynas entre companys de causa són funestas. Nosaltres, fins creyentho, las arrostrèm quan nostra conciencia'ns diu que són indispensables. Però la missió d'ells no es pas aquesta: ells, com caps visibles d'una acció autonomista que'ls ha portat a desempenyar certs càrrechs y ha ostentar certas representacions, si veuen immoralitats deuen descubririlas, no ab mitjas paraulas sinó ab paraulas senceras, y

si no'n veuhen y sols estàn disconformes ab la politica del vehi, deuhen fer obra apart, obra propia, demostrant que no es la impotencia lo que'ls fa parlar, y que'l Catalanisme es prou ample y prou lliberal pera que tothòm hi pugui desenrotllar la seva acció particular.

Ja veu, donchs, l'articulista que JOVENTUT no es pas dels que *no fan res*, ni dels que s'oposan a la *germanor*, perque nosaltres sempre l'hem volguda entre'ls bons, pensin com pensin; y som prou independents pera dir las veritats a tothòm, encara qu'això'ns perjudiquès.

No sols no es cert que *no fem res*, sinó que molts creuhen que fem massa. No'n mancan de *desinteressats* a qui fa patir el nostre desinterès, fins al punt de que foran capassos de comprarnos si nosaltres fossim capassos de vèndrens. Si això no ho sab, li fem avinent. Y també ho fem avinent al periòdich *Penadès Nou*, de Vilafranca, qu'en son darrer número combat, sens esmentarlo, l'article que un company nostre de redacció publicà no fa gayres dias a *La Renaixensa* exposant las mateixas ideas qu'en la present *nova*.

Per cert qu'en el tal article de *Penadès Nou*, titulat *Germanor*, se fuheteja als que notenen valor ni civisme pera sostenir en públich lo que diuhen sense treure la cara. Y això ja veyèm que no va per JOVENTUT, perque nosaltres, que tambe repugnèm semblants procediments, ho tenim demostrat que ni ens mou la enveja ni anèm a remolch de ningü.

Per'acabar: si la tan bescantada germanor fos un fet positiu, com sembla que de bona fe creuhen alguns periòdichs de fóra, no l'hauriam pas feta la campanya qu'hem fet: però ni la tal germanor era certa, ni eran tolerables els personalismes y las pressions dels que a la «Lliga» manegavan las cirras.

Finalment; sembla que'l fet d'èsser sincer ja es, pera'ls inconscients de *Penadès Nou*, sintoma d'inconsciencia. Essent aixis, ells devian ésser *inconscientíssims* quan, dos números enrera, manifestavan sa disconformitat ab allò de *catalanisar Espanya*. No val a badar. Diguin a *La Veu* que'ls hi copihi aquell article com els hi ha copiat l'últim.

Y estiguin com nosaltres per la germanor verdadera; per la falsa, may.

Ha sigut assésinat M. Plevhe, ministre del Interior de Rusia. Era un governant intransigent, despòtich, enemich de tota reforma; son criteri s'havia petrificat ab teorias inquisitorials qu'eran pera ell norma de govern; sa gestió politica crudel, inhumana, havia dat lloch a grans matansas en la Siberia y l'havia ensoperbit fins al

punt de no quedar en son cor reste de pietat pera las desoladas familias de tantas victimas. Patia la ubriaguesa del poder; tenia'l valor dels seus actes y era temut, y fins se'l considerava un convensut, però no era més que un fanàtich; y, desgraciadament, un altre fanàtich ha degut ésser qui acabés ab ell. ¿Quàn apendrà Rusia?

Rahons d'Estat impediràn que s'humanisi aqueixa politica autocràtica tan funesta a la civilisació. Ella continuarà a pesar de las lliçons de la experiencia, malgrat éstar en la consciencia de tothòm que'l difunt Plevhe fou un dels principals promovedors de l'actual guerra, tan funesta al imperi moscovita. La disgregació d'aquest no fóra pas gens perjudicial a la civilisació, ben al contrari: lo trist fóra que a la tirania de dalt succehis la de baix, com el darrer atentat ens indica que succehiria, ja que sols llevat de despotisme solen recullir els pobles de l'obra dels despotes.

Ab lo de la guerra rus-japonesa no sabèm a quina carta quedarnos. Segons els *partes* dels generals japonesos, han guanyat tantas accions y han mort tante milers y milers de russos, que a horas d'ara ja no n'hauria de quedar un per remey; y, segons varis corresponsals, Port-Arthur ha sigut assaltat y pres tantas vegadas, que ja comensèm a sospitar que de Ports-Arthurs n'hi ha deu o dotze.

Y en tant en Kuropatkine y las tropas russas que tres o quatre mesos enrera, segons els telègramas, havian d'evacuar a tota pressa la Corea, encara no se'n han mogut y continúan evolucionanhi y sostenint accions ab las tropas del Mikado.

Y Port-Arthur, per ara, tan fresch y tan rus com alashoras. A pesar de l'acometivitat dels japonesos, els russos saben donar temps al temps... y nosaltres també, mentres ells se matan.

Lo que sabèm del cert es que fins ara, del teatre de la guerra, lo que més n'han vingut són mentidas, que's propagan y centuplican gracias a la variada y ràpida *locomoció* moderna.

Els de la *Fraternidad Republicana* anuncian ren un *meeting*, el públich hi acudi, y... el *meeting* no's celebrà, perque'ls que no hi acudiren foren els organiadors y els oradors. Y de crits d'*embusteros*, *farsants* y *vividors* no'n vulguèu més. Un escàndol que ni en temps de la Gloriosa.

Ja som al principi del fi. Anavam a dir que'l partit *republicano único*'s descompòn, que comensa a tufegar a cadavre, però no ho dihèm perque no es veritat. El partit republicà a Espanya ni ha existit may ni ha pogut existir, y lo que no existeix no mor. Com

més soroll ha fet, com més escàndol ha mogut, més ha probat la seva vacuitat. Aquí no hi ha hagut may esperit republicà, aquí no hi ha hagut més que ignorància y terrameca, enganyadors y enganyats. Allò dels 35,000 vots no era més que un núvol d'estiu, prenyat no de llamps venjadors, no de reivindicacions socials, sinó d'ignorància y de concupiscències. A son temps ja ho varem dir. Ara'l núvol se va desfent, y els vents de tempestat que se sentin serviràn sols per'acabar de destriarlo.

Se diu qu'en Lerroux vindrà, pera probar si ab l'esclat de la seva veu fa amaynar el temporal qu'entre'ls republicans s'ha desencadenat. Potser serà pitjor. Allò de que tocant las campanas s'allunya'l mal temps encara hi ha tontos qu'ho creuhen, però'ls tontos se van espavilant, y ja per via d'insult lo menys que a n'en Lerroux li diuhen es *loca-campanas*.

Veritat es qu'ell ja va preparat, perque no fa gayre qu'en un *meeting* va dir, *à provincias*, que s'anava convencent de que'l partit republicà no té consistència y qu'ell se deslligaria de sos compromisos si per l'octubre no s'hagués fet res serio.

¿Es que ja ha fet *la seva*, o es que's prepara la cayguda? Anèu a saber.

Ara no més falta que vingui el pobre Salmerón, pera que'l final d'aquesta farsa grollera acabi de tenir tots els visos d'una innocentada.

—

Llegim en *La Renaixensa*:

«Entre'ls elements federals que segueixen las inspiracions d'en Vallès y Ribot sembla que hi ha mar de fondo.

Fa pochos días foren públicament *excomunicats* els senyors Nel-lo y Marial, y ab tal motiu, a las ja nombrosas fraccions y dissidències de que tan pròdich s'ha mostrat sempre'l partit federal, hi haurà que sumar las dels *nel·listas* y *marialistas* que, segons notícias, estàn disposats a no deixar-se segar l'herba pels seus adversaris.

Són els inconvenients de tots els partits faltats d'ideals fermes y serios, o d'aquells que, tenintne, per qual-sevulga causa s'apartan de son credo fonamental.

Si el partit federal hagués permanescut sempre fidel als principis autonomistas que constituheixen la essència de son programa y no hagués oblidat en cap ocasió que'l seu mestre en Pi y Margall no va voler entrar may en componendas ab els republicans centralistas, no's trobaria com se troba en l'actualitat, desfet per infinitat de divisions y subdivisions, lligat per compromisos que sos quefes han contret ab els unitaris y ab unas masses federals que no saben res de federalisme, ni van pel camí de saberho may.»

Té rahó *La Renaixensa*. Els federals, com els altres partits politichs espanyols, han patit sempre de dos mals: el d'allunyarse dels ideals que no capeixen, y el d'acostarse als vividors que'ls enganyan.

Y mentres aquests mals no sian extirpats

entre nosaltres, no serà pas autònoma Catalunya.

—

Hi ha maror entre'ls *liberales* y els *republicanos* contra la reaccionaria reforma del Concordat *pastada* entre en Maura y el clero.

Y en Maura diu que la reforma s'aprobarà y que per tant ell continuarà en el poder, y els altres diuhen que no passarà ni una cosa ni l'altra.

Nosaltres hem consultat els *destins*, y ens han dit que'ls *republicanos* arronsaràn com ho feren ab la qüestió dels suplicatoris, y qu'en Maura continuarà rifantsels a n'ells y a tots.

Y tan segurs n'estèm de que succehirà aixis, que fins ens hi jugariam un Maura, un Salmerón o un Romanones.

Qui vulgui apostar, que trihi.

—

Es ja un fet la ruptura de relacions entre Fransa y el Vaticà. La intransigència del secretari pontifici Merrý del Val y l'esperit sectari d'en Combes, el quefe del govern francès, han portat las cosas a tal extrèm, qu'es impossible preveure còm se resoldrà aquesta qüestió.

Nosaltres en aquest assumpto hi veyèm, més qu'altra cosa, els resultats de la fina política d'en Waldek-Rousseau, qu'empenedit d'haver anat massa endevant, y temerós de no poder dur a terme l'obra empresa, va cercar un substitut que la posés en pràctica, haventlo trobat en el furibond Combes, home no despossehit de dots intellectuals, però qual temperament ens sembla més aviat de quefe de partit que de verdader estadista, es a dir, de governant. Pera fer revolucions n'hi ha prou ab el convenciment y el brahó: cal ésser reflexiu pera qu'ellas resultin oportunas, y, fonamentadas en la naturalesa y en la voluntat popular, donguin bons fruyts. Ni en Combes es un reflexiu, ni ho són en general els politichs llatins, els quals no semblan portar cami de realisar tan fàcilment ni la separació de la Iglesia y l'Estat, ni altras revolucions necessarias a la causa de la civilisació.

—

No fa gayre que tinguarem d'ocuparnos de la mort d'un autor còmic notable: en Coll y Britapaja. Avuy hem d'esmentar la d'un altre autor català: en Joan Molas y Casas; y la d'un actor català també: en Joaquim Pinós.

En Molas y Casas era prou conegut y prou popular a Barcelona pera que nosaltres hagim de remarcar avuy els tres caracteristichs de sa personalitat. ¿Qui no coneixia al autor de *De la Terra al Sòl*, de *La nit de nuvis*, de *De Nadal a Sant Estevey* tantas altras

obras plenas de gracia que foren durant tant, anys justament celebradas per nostre públich? En Molas y Casas, ja que no ab grans qualitats d'artista, ab un *savoir faire* innegable y ab un decidit entusiasme pel treball s'havia fet un nom. Havia col·laborat en algunas obras ab en Pitarra, l'Antón Feliu y Codina y altres autors, y, si no havia fet gran art, just es reconeix qu'havia contribuït a preparar al públich en un temps en que no podia fer altra cosa que la que feu. Darrerament era empresari d'Eldorado, ahont per desgracia no havia mostrat altras iniciatives que las de fomentar el conreu del *género chico*.

D'en Joaquim Pinós, a qui peñosa malaltia tenia apartat de la escena, ne conserva també nostre públich un bon recort. Tipos hi ha en el teatre català als que sapigué donar una interpretació que no ha pogut ésser substituïda y que's considera clàssica. Al costat del gran Fontova havia fet en Pinós sas millors creacions.

Hem tingut ocasió de fullejarla monografia que sobre *La Vall d'Aneu* llegei nostre amich en Joaquim Morelló en el «Centre Excursionista de Catalunya», haventse posteriorment publicat en el *Butlletí* de dita corporació y ademés en un elegant fascicle per compte del autor.

El senyor Morelló, ab un llenguatge tan ingenuu com literari, ens descriu admirablement aquell extrém de Pirineu que constituï la part alta del antich comtat de Pallars, sa fauna y sa flora; aduheix la opinió de que'ls primers pobladors de la Vall foren els euskars, fa una concisa y clara ressenya històrica d'aquell territori, remarca las analogias de costums y llengua ab las de las terras orientals de Catalunya, ja en temps dels cartaginesos y romans, y cita'l fet d'haver sigut el castell de Pallars, en època més moderna, l'últim baluart en que onejà nostra bandera resistintse a la unió ab Castella. En un capítol especial tracta l'autor dels *Privilegis y franquesas de la Vall*, donant curiosas noticias extretas del *Llibre d'Ordinacions*, únich que's conserva d'entre'ls molts documents, cartas y privilegis que consumi un incendi. El contingut d'aquest llibre dona idea d'un estat social al que té molt qu'envejar la moderna democracia que *disfrutem*. El govern del poble pel poble era un fet en nostras montanyas arràn de l'època del feudalisme. Finalment, l'autor descriu las varias maneres de fer la excursió a aquells hermosos paratges.

Acompanyan al text excelents fotografias dels principals llocs que's descriuhen.

Felicitem al senyor Morelló per son treball, digne d'ésser imitat pels que's preocupan de fer patria cercant en l'estudi de nos-

tras antigas costums y en la contemplació de nostra espléndida naturalesa, fecondas ensenyansas y nobles entusiasmes pera poder treballar ab profit pel complert renaixement de Catalunya.

El parch de Barcelona, lloch d'esbarjo que un temps fou ben cuydat y tingué quelcòm d'estètic, es avuy un foco de febres palúdicas.

Pels carrers de la ciutat no hi pot transitar qui arriba de fóra ab els pulmons oxigenats. Si's tapa'l nas s'asfixia, y si no se'l tapa respira miasmas pestilents que li revoltan l'estómach. Pera no sentirlos cal ésser barceloni empredrehit, qu'en la present estació es una desgracia.

Y en tant els edils se'n van a respirar els bons ayres de fóra, o, si's quedan a la *Casa gran*, es que's veuhen obligats a seguir la politica de pandilla, acabant d'infeccionar la cosa pública y fins la consciencia de sos administrats, com han deixat infeccionar sos cossos.

No queda al Ajuntament salubritat moral ni material. Això'ls regionalistas també ho diuhen, però, per desgracia, sembla que no poden fer gran cosa més de bo que'ls altres.

En la seva hisenda de Castellbisbal ha mort nostre bon amich el conegut catalanista en Frederich de Gomis. Era'l difunt conegudíssim entre'ls catalanistas d'ideas lliberals, y si bé'l seu nom es dels que menys s'han estampat en lletres d'imprenta, sa significació y sa influència eran grans entre'ls elements directors del Catalanisme, donchs era reconegut per tots son claríssim sentit pràctic y molt especialment la seva agudesas, a voltas verament aclaparant, y sobre tot son decidit empenyo en fer cultura.

Las penyas del Ateneu y el Catalanisme en general han perdut ab en Gomis una personalitat ben significada.

Publicacions rebudas:

Instancia elevada por la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda, acompañando la Memoria sobre el Palacio Real antiguo y el Cuarto nuevo ó Palacio del Lugariente, que fou llegida per l'académich numerari en Francisco de Bofarull en sessió extraordinaria del dia 18 de juny de 1904, en sollicitud de que no s'efectuï per l'Estat la cessió del segon de dits edificis a la comunitat de religiosas de Santa Clara. Aquesta *Instancia*, firmada pels académichs senyors Riera y Bertrán y Miret y Sans, està inspirada en el més sencer y erudit patriotisme y va acompanyada d'una serie de datos y documents justificatius

del dret indiscutible qu'assisteix al poble català pera considerarse propietari del antic edifici en qu'està instalat l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Agraphim l'envio de tan interessants documents y felicitèm coralment a sos benemèrits autors.

També hem rebut el tomo de prosa *Garbellas de fajol*, d'en Lluís Torras, a qui voldriam veure més *literari* y més lliure del afany d'imitar l'estil d'un celebrat novelista oloti, y sobre tot lliure de certa *pose* montanyenca que'l perjudica més de lo qu'ell creu.

Devèm també acusar rebut de las *Poesies* d'en Emili Tarré, que's revelan com l'obra d'un principiant animat d'una voluntat excellent y fins de cert esperit poètic, però que

deu estudiar molt, y sobre tot esperar a *madurarse* uns quants anys més.

Aixis mateix hem rebut els quaderns primer y segon trimestrals del *Repertoire General des Collectionneurs de la France et de l'Etranger* (any 11), qu'ab molt èxit ve publicant a Paris M. Ernest Renart. Se tracta d'una publicació forsa útil, en la que hi ha registradas las senyas dels coleccionistas, antiquaris y aficionats en cada una de las especialitats de Fransa, Espanya, Anglaterra, Amèrica, etc. El corresponsal a Espanya es en Pere Marès y Oriol (Ronda Universitat, 13, llibreria), a qui deuen dirigirse las demandas de prospectes, anuncis y suscripcions.

AL GUETO ROCA Y ROCA (1)

Director d'un setmanari pornogràfic.

Que las meas obras agradin o deixin d'agradar a n'en Roca y Roca, es cosa que'm té sense cuydado. Al públich las he donadas, mogut per la petita però perdonable vanitat d'autor sense la que no hi hauria producció ni progrés possible, y el públich té'l dret de opinarhi a sobre. No agradarian a ningú, y jo'm quedaria tan tranquil, trobantlas bonas jo, perque són *mevas*: en ellas hi he posat la meva ànima, trossos de la vida y ma manera d'ésser; no las he pas robadas del francès. El que no t'agradin a tu, Roca, encara'm plau. De modo que perque tu me las ataquis ara, y avans, quan jo tenia encara la debilitat d'enviar exemplars a la premsa tu n'haguessis parlat ab aquell to de suficiencia estúpida que caracteriza als ases y que't feya perdonarme la vida, no pendria pas ara la ploma. Si mas obras en realitat són dolentas y jo sóch un insignificant, ets un tonto (sí qu'ho ets) perdent el temps en atacar-me; si mas obras són bonas, hauràs fet un paper ridícul. El temps ho dirà: deixemho, donchs, al temps

T'has ocupat de mi dugas vegadas, y te'n haurias ocupat cent de mi y de mas obras, y jo no t'hauria contestat sinó pera donarte las gracias pel bombo y felicitarte de que t'haguessis decidit a parlar d'un dels de JOVENTUT. Però en la segona vegada que t'ocupas de mi, rellicsas, te ficas en un terreny perillós, y crech necessari, no contestarte com se fa ab las personas decentas, sinó advertirte com se fa ab els mal educats.

Me refereixo a la *gacetilla* que va veure la llum en el número 1.333 de *La Esquella*, corresponent al divendres 22 de juliol. Es una *gacetilla* que no va firmada ni sisquera ab el teu pseudonim *P. del O.*, però jo no la puch atribuir a cap redactor del teu setmanari perque són més decents que tot això, y encara que un d'ells ne fos l'autor, jo no tinc el dret d'atribuir-la sinó a tu, per anar ense firma, per ésser tu'l director responsable y per ésser tu l'únic d'aquella casa capàs d'incorre en la grolleria y poca solta en que incorre'l solt.

Dius en ell que las meas obras sols continuaran

agradant als quatre llogaters d'en Martí, als meritoris del *entressuelo* (en català's diu entresol, sabatassas) de la Rambla, y a aquell parell de *camareras de la Buena Sombra*.

Anèm per parts. De moment, ja pica en historia que un *demòcrata* com tu (1) pera molestar a una persona li atribuïheixi oficis y ocupacions modestos. Quèl? Perventura, no ja'l firmar rebuts, sinó'l recullir fems, es cosa que denigri la dignitat d'una persona? Pots dir d'ara en avant que recullo fems, que ja veus qu'es menys que firmar rebuts, y no m'ofendrà pas. Ja ho veus si has anat equivocacat si't creyas que'm molestavas. Si pera tu qu'ets un *demòcrata*, l'ésser meritori es cosa que rebaixa, pera mi que sóch *catalanista y reaccionari y aristòcrata* (sí, aristòcrata, perque sóch enemic de las vulgaritats com tu), pera mi no ho es. Y si tu creus que rebaixa la calitat d'escriptor l'haver de viure d'un ofici modest, preguntaho a n'en Vilanova que fa envellats, a mossèn Cinto qu'anava als enterros a guanyar la pesseta, y a n'en Zola que comensà venent llibres darrera d'un taulell; preguntaho a qui no hagi estat regidor y pugui dur la cara alta Això apart, no't vagis a creure per aquesta defensa que faig de las ocupacions honradas y modestas, qu'hagis encertat al afirmar que faig de meritori. Si te'n vols convence, passa per casa y t'atiparé.

Y ara entrèm en el terreny supradit. El meu company Oriol Martí't deya *pobre* en el número passat: jo't dich en aquest *cobart*. Y t'ho dich, perque tu quan firmas, malgrat sigui ab pseudonim, ets *manso* de paraulas fortas, y, en cambi, ets fins ordinari quan fas *gaceti* las que's poden atribuir a un altre. Això del parell de *camareras de la Buena Sombra* no ho deyas pas en la crònica insulsa en que parlavas de nosaltres, y ho has dit en una *gacetilla* que la gent pot pensar lo mateix qu'es d'en Llopió que d'en March.

Vinam aquí y digam: ¿no t'han fet may una cara nova de las tres que tens? Donchs has entrat en un camí ahont me trobaràs a mi, que te la hi faré.

¿Què has intentat al fer aquella alusió jesuítica de *las dos camareras*? ¿desacreditarme davant del públich pensant que las ideas per verdaderas que siguin no tenen valor davant del poble si l'home que las diu no hi passa per honest? Si es això, has ficat la pota per

(1) Ja a punt de dar per llesta la compaginació d'aquest número, hem rebut de nostre benivolgut company de redacció en Pujulà, que com diguerem se troba a París, el present escrit ab especial prech de que, per poch que poguessim, l'insertessim aquesta setmana. Per estar ocupadas las altrás caixas hem de donarlo en *l'etra menuda*, lo que, ben mirat, encara resulta més simbòlich. Si algú estranya qu'en Pujulà senti ferida sa dignitat per las calumnias d'una personalitat tan poch mereixedora de consideració com en *P. del O.*, devèm ferli avinent que ab això de la dignitat passa com ab la netedat, que may n'hi ha prou. Els de JOVENTUT som aixís. — N. de la R.

varis conceptes En el concepte de la veritat, perque jo a *La Buena Sombra*, no hi he estat sinó una vegada que precisament va ésser pera veure a un dibuixant de *La Esquella* que hi anava cada día, xicot molt simpàtic a qui vòsaltres explotavau, y qu'és aquí a París y no'm deixarà mentir; y ho podrà testimoniar un altre dibuixant de *La Esquella* a qui també aprecio molt y que també hi anava cada día, y a qui també explotèu. y això no m'ho ha dit ell, ho dich jo Faig aquesta salvetat perque os conech l'ànima burgesa y li fariau pagar. De manera que l'has errada y ets un *embustero*.

En el concepte de la democracia també has ficat la pota, perque tu, que presums de demòcrata, no sols has de respectar la llibertat de cadascú, sinó qu'has de trobar que, essent tots iguals, tant val una *camarera* com un individu de la teva familia; y tu, qu'ets més plebòcrata que demòcrata, encara has de trobar que val molt més.

Y també li has ficada en el concepte del valor personal, ja que pera dir això t'has amagat darrera no del pseudonim, sinó del cos de redacció. De qu'eras un cobart ja'n teníam probas desde que a manca d'arguments has dut a n'en Sempau als tribunals: però ara ne tenim una més.

Y ara ve l'advertencia de que't parlava. Sàpigasho jo no tinch que veure res ab dònas prostituhidas, y no has d'ésser tu, gueto putiner que dirigeixes un diari putiner, qui m'hagi de venir a ensenyar moral. No hi tinch res que veure, però'm reservo'l dret de tenirhi. Y la dòna que vagi ab mi, o's *fassi* ab mi (com dius tu a *La Esquella*), com qu'és tan filla de mare com puguis serho tu, com que pot engendrar de la mateixa manera que tu ho fores, y com que serà dòna a la fi y sér humà, més o menys desgraciat, però respectable per tots conceptes y per totas las lleys, tu l'hauràs de respectar, y si no ho fas per las lleys de la educació, de la llibertat y de la democracia, jo te la faré respectar per la lley dels meus punys, qu'és la que comprenen millor las bestias.

No't dich res si't ficas ab gent honrada. Si pensas ferho, creume a mi, espera per Carnaval, y t'estalviaràs els quartos de la careta.

F. PUJULÁ Y VALLÉS

París.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

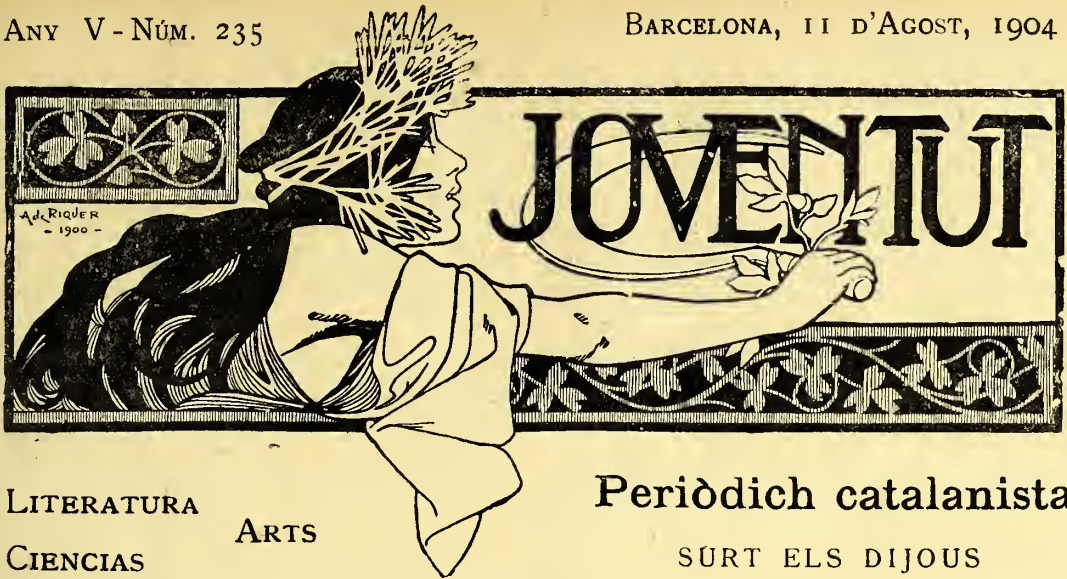
No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONES D'ESPANYA: Un any.. .	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Deutes, per J. Pujol y Brull.—Coincidencias, per Arnau Martínez y Serinà.—Desfet, per Joaquim Pla.—Carta, per Olaguer Massip.—D'unas notas que tinch, per Joseph M.^o Folch y Torres.—Juliol, per Trinitat Catasús y Catasús.—El progrés individualisa: l'individu es qui progressa, per Rafel Vallès y Roderich.—Els problemas de l'antologia grega, per R. Miqel y Planas.—Salomé, per Carles Arro y Arro.—Notas bibliogràficas, per F. Pujulà y Vallès.—Rocamboladas, per Oriol Martí.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 12.
L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 5.

DEUTES

Es molt lloable y al ensemps un acte de justícia, que Barcelona honori als homes que s'han distingit per sa valua. Els que'ns llegaren el fruyt de son talent, els qu'esmersaren sas energias en favor de casa nostra, mereixen nostra recordansa y que aquesta's perpetuhi a través de las generacions qu'han de seguirnos. Aixís pensavam al iniciarse la idea d'aixecar els monuments en honor dels que foren en Frederich Soler, creador del Teatre Català, en Bartomeu Robert, eminent metge y honrat patrici, y mossèn Jacinto Verdaguier, honra de la poesia catalana.

S'han format comissions, s'han fet estudis,

s'han colcat primeras pedras (sobre tot això ultim es una fal·lera), s'han discutit llochs d'emplantament, s'han aixecat parets de tanca... s'han fet moltes cosas y las obras no's comensan.

El monument qu'ha d'eregir-se a la bona memoria del gran poeta Verdaguier, encara no té destinat, d'una manera definitiva, l'lloch ahont ha d'emplantarse. Fa algún temps, nostre benvolgut amic en Joan Maragall donà a coneixe son criteri en las planas d'un diari, respecte al punt a propòsit pera eregir l'obra arquitectònica qu'avivés en la pensa de las generacions la recordansa del eximi poeta català. ¿Seràn tingudas en consideració las atinadissimas observacions d'en Maragall? Ens resistim a suposarho. Y entre tant las comissions dormen y l'entusiasme minva en perjudici de l'obra que un dia ha de bastirse.

En la plassa del Teatre s'aixecà la tanca de las obras pera'l monument d'en Pitarra. La primera pedra ja fou colocada, però la feyna no's comensa y aquellas quatre fustas serveixen sols pera entrebanch de la circulació. Jo crech que valdria la pena de fer una festassa'l dia que una obra pública's comensés colcant la *segona pedra*, porque està ben vist y probat qu'això de la *primera pedra* no es altra cosa que una moixiganga. S'aprofita la vinguda d'un personatge de més

o menys categoria per'aumentar ab aquest acte un número del programa de festes: un tinglado, quatre senyors enfracats, una personalitat eclesiàstica y un parell de discursos, generalment buyts com el clot ahont se colga la massa feixuga condempnada a dormir esperant qu'en sas espatllas vagin a descansar els blocs de pedra que formin el conjunt del monument arquitectònic. Y passen els jorns, y l'herba creix a voluntat al demunt de la terra somoguda, com en las tombas solitaries neixen las flors a llur voluntat esgarriadas, signe del oblit dels homes.

En la plassa de la Universitat varen esgarriarse'ls jardins per'aixecar en son lloch el monument dedicat al inoblidable doctor Robert. La paret de tanca, guarnida ab pinturas simbòlicas un dia, avuy esgabellada y destenyida, espera ésser enderrocada y poder descobrir l'obra que perpetuhi la memoria del home gran que Catalunya vegé perdre quan ab batechs de joya y d'esperansa forjava dolsas ilusions pel seu pervindre; y l'obra qu'esperèm existeix tan sols, per ara, en la pensa del autor del projecte, y traduhida feblement, ab ratllas y ab bocets qu'esperan sortir a la llum de vida y pendre ànima. La gran plassa destinada al monument del gran patrici s'es tornada com un camp sense conreu, y fa llàstima de veure. Valia més, donchs, estalviar la feyna de la festa de colocació de la primera pedra pera celebrarla'l dia que's volguessin o poguessin posar totes las del conjunt de l'obra. Perque la primera, com totes las primeras, deixadas al oblit o per falta d'empresa descuydadas, són fitas que senyalan al poble la manca d'empenya y decisió, el descuyt moltas vegadas, o el *tant se me'n dona* més propi de la gent que'ns domina que del caràcter dels nats en terra catalana.

No'ns deixèm, donchs, empeltar els defectes d'altri; y lo que pugui ferse avuy, no esperèm a demà pera realisarho. Ara tenim un deute a cumplir: paguemlo. Y no sols obtindrèm ab la nostra obra la consideració dels que puguin admirarla, sinó qu'en nostra conciencia cada hu hi sentirà l'oreig afalagador del ben obrar. En Soler, en Robert y en Verdaguèr varen donarnos els fruyts de llurs intel·ligencias, varen fer respectivament cultura, patria y art. Els qu'ab ells hem viscut y

d'aprop havèm fruhit sas obras, sadollantnos de sa influhencia benefactora, es just que'ls dediquèm aviat el recort perdurable que els vam prometre un dia. Si aquest recort no pot cumplirse ara, esborrèm el rastre de las primeras senyals que, potser, l'orgull o l'afany de festes varen posar; deixèm entre tant las cosas com avans estavan, y els monuments de recordansa s'enlayraràn en tots els cors dels bons catalans de la generació que passa; els que vinguin repassarán las obras dels que foren y farà'n justícia.

F. PUJOL Y BRULL

COINCIDENCIAS

Llegim en els periòdichs qu'en Canalejas ha arribat de Suissa, ahont ha passat uns quants dias d'estiuheig.

En Canalejas a Suissa! El tipo més castissament espanyol de la politica madrilenya viatjant per Suissa!... Quin contrast, quins antagonismes, quinas coincidencias!

¿Què hi haurà vist a Suissa en Canalejas, el prohòim dels demòcratas monàrquichs? ¿Què n'haurà tret de la seva excursió, què n'haurà aprofitat de las sevas impressions *el joven ex-ministro* dels *latifundios*? ¿Què'n contarà en el primer article qu'escrigui o en el primer discurs que pronunciarà?

Parlarà segurament de la democràtica y civilisada Helvecia (dirà *Helvecia* pera ferse l'intellectual y pera fastigujar als politichs del *montón* que no sabrán de què va); parlarà dels drets del proletariat, de la llibertat de conciencia, del anticlericalisme y de la educació del poble; parlarà de tot lo que pot arribar a capir un politich espanyol, un estadista d'aquells qu'*estudian* un pais en una setmana...

Però no dirà una paraula de que Suissa es un Estat federatiu y antijacobi, ab servey militar voluntari, en el que cada Cantó té'l seu govern, la seva religió, las sevas lleys y la seva llengua; no dirà una paraula de que'l Palau Federal de Berna, sense soldats, sense guardians y sense *alabarderos*, està confiat a un senzill porter quina filla ensenya als forasters las dependencias de la casa, entre las qu'es digna d'especialissim esment la sala de sessions del Parlament suis, aquella sala de sessions en la que's parla molt de la

DESFET

patria, en la que's parla molt de la industria, en la que's parla molt de tractats de comers, però en la que, ab tot y tenirhi seti un catòlich tan significat com l'insigne Descourtins, jamay s'ha parlat de clericalisme ni de franc-masoneria, de diputats indignes ni de partits ilegals, ni de si era licit o pecaminós cridar «visca la república» o «visca la monarquia».

No'n dirà res de tot això en Canalejas. Y no'n dirà res, no per malicia, ni per por de desfer sas darreras campanyas ni sas variables *conviccions*, no: s'ho callarà perque no se'n ha adonat, perque no s'hi ha fixat, perque no n'ha comprès res. Perque es impossible que son cervell castellà, despòtich, igualitari y obtús, pugui comprendre res que sigui humà, natural, progressiu, vital y culte. Perque es impossible que cap demòcrata espanyol de pura rassa pugui comprendre la humanitat sense que's fonamenti en els *drets del home* de la Revolució Francesa, la naturalesa sense estar dividida en *provincias*, el progrès sense cantar la *Marsellesa*, la vida sense cobrar la nòmina, y la cultura del poble sense la *Extensió Universitaria*.

En Canalejas no s'ha fixat en res de Suissa, perque probablement creu que's un pais de *razas decadentes y embrutecidas por un individualismo exagerado*. No s'hi ha fixat perque també es dels que creuen que'l pervindre d'Espanya es a l'Àfrica, perque també es dels més fervorosos entusiastas d'anar al Marroch ab el *pendón de Castilla* a la mà, y declarar la guerra santa al *infel agareno*. Ah, parricidas!...

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

—Mira, Toni: que per un may més fitis a la petita del màs Corcó. No't pensis que no't vigili quan deixas el remat y t'apropas a la torrentera pera trobar a la Ció. —

En Toni, tot fent giravoltar la clau del corral en el pany, fent sentir un grinyol estrident de ferro ròvellat, regirà sos ulls grossos y sortits, que li brillaren com fanals en la foscor que l'envoltava. No digué paraula. Va passar pel costat d'en Sisó mirantlo fitament, va fer una ganyota desdenyosa, y empenyent la porta pesanta y baladrera de la masia, s'endinsà per la foscuria de la entrada.

En Sisó restà immòvil llarga estona vora'l corral, fixa la vista en aquella porta esberlada. Després la girà a son entorn, mirant el pou, ab la corriola y la corda groixuda d'espart, lligada per un extrèm a la barana y subjectant per l'altre una galleda; l'abeurador del bestiar; el femer que llensava una fator forta de femta y de palla podrida; y agafant pel camí qu'atravessava l'horta, emprengué'l retorn cap al màs Fonoll, girantse de temps en temps pera ovirar la masia ahont quedava en Toni.

Caminava d'esma per aquell corriol envollat per la fosca. Vorejava la torrentera hont hi creixian arbres prims, que s'allargassan com centinellas gegants. Y enllà d'enllà dels camps de blat ovirava las turonadas del Montseny, altas fins a tocar el cel y negras que feyan basarda.

Y en Sisó sentia dintre seu un greu pesar per no haverse desfet d'en Toni, que li prenia la Ció; y, ensemps qu'entrava al màs Fonoll, determinà resoldreho tot l'endemà mateix. La Ció havia d'èsser pera ell: altrament, del Toni no ho seria pas.

Fregà un misto per la pedra picada del portal. El misto feu un espetech y enllumenà dèbilment la entrada, per hont s'endinsà en Sisó, fermant de part de dintre la porta gran del casal.

El dia havia sigut xardorós. Fins alli a las sis de la tarda no poguè sortir el bestiar del màs Corcó, camí de la torrentera.

Els xays corrian bojalment pels marges y

corriols, atrapant als endarrerits el gos del remat, un gossot pelut, negre y cridaner que'ls embestia mossegàntelshi la cúa.

La noya petita del màs Corcó anava tot darrera, ab un vimet a la mà, envolcallada per la pols y la fortor de llana que del remat s'exhalava.

Arribaren a la torrentera, y els xayx comensaren a pasturar, mentrés la noya petita del màs Corcó s'asseya en una pedra vora l'aygua y comensava sas cantadas.

Era molt maca aquella noya. Tenia divuyt anys. Sos cabells eran rossos, y sa pell bronzejada pel sól. Sota'l gipó de color de xacolata s'hi endevinavan las hermosuras d'una jovelesa espléndida. Era una nota poètica en mitj de la prosa rústica que a casa seva la envoltava. Vulgar en el parlar, tenia un encis especial sa veu; y sos llabis, vermells y sempre humits, feyan venir ganas de petonejarlos.

En mitj d'aquella calma de la plana, sa veu se sentia de molt lluny. Fins els segadors del màs de la Revolta, molls de suhor, ab la camisa fluixa y agafada a la pell, redressavan la esquena, guaytavan cap a la torrentera y somreyan, tot dihent:

—Mira còm canta la pubilleta del màs Corcó.—

Y en Sisó, que segava'l blat del màs Fonoll, ohi també la cansó llunyana, senti bategar son cor, y, foll de gelosia, fugi del camp tot amagantse darrera las verdissas d'un caminet.

Encès de calor y neguit, avensava, avensava, sentint cada volta més aprop el cant de la Ció.

Al veure'ls xayx que pasturavan, s'atansà y, encongintse, s'amagà darrera unas verdissas y pitrassas. Suhava d'angunia. A son entorn sentia l'esquelleig del remat y la remor de l'aygua, y al lluny las veus dels segadors qu'havian acabat la tasca.

El cel s'havia tornat ben blau, el sól, cap al Montseny, tenyia de vermell las montanyas, y la calitxa ho anava envolcallant tot poch a poch.

La Ció ja no cantava.

Anà fentse fosch; l'esquelleig del remat s'ohia lluny, la cansó de la Ció era també llunyana, y en Sisó restava dret, immòvil

vora'l torrent, ab el cap baix y la vista fita en l'aygua.

Havia sigut un cobart: en Toni s'havia estat ab la Ció més de mitja hora, amanyagantla tendrament, tirantli rosas y margaridoyas que sas mans terrosas arrencavan de la catifa verda, y ell, en Sisó, havia restat immòvil, quiet, sense bleixar, darrera aquellas verdissas y pitrassas.

Àra's dava compte de tot y's consumia de rabia. Sas mans movian nirviosament la fals, y senti dalit de corre, emprenent d'esma la carrera.

Y lluny, al cap d'amunt del corriol, vegé a la Ció y en Toni darrera'l remat, acostats l'un al altre, dihentse paraulas a la orella y esclatant a riure.

Y en Sisó no pogué soportar més; uns formigons li pujaren de las camas al cap, una gran cremor recorregué sa pell seca y ardenta, sos ulls brillaren com els d'una fera, y sos llabis tremolaren; y's tornà primer vermell, y després extremament pàlit...

En Toni retornava del màs Corcó tot cantant una cansó alegroya.

El sól s'havia post del tot; la plana restava quieta y emboyrada per la calitxa; las granotas y els grills havian comensat sa cansó enfadosa; de las properas masias ne venian remors confosas de crits, lladruchs y tancaament de forrellats. La fosca anava invadint tot, y ja sols se dibuixava clarament el quadrat d'alguna finestra en quin interior hi havia llum encès.

En Toni, tot cantant, feya via cap al màs. Al donar la volta'l corriol, de dalt del rasser baixà com una exhalació en Sisó, y en Toni, avans de tenir temps de girarse, senti en son coll una sensació de fret esgarriós, un dolor intensissim, y llensà un crit que un borboll de sang cuytà a ofegarli.

Instintivament portà sas mans a la ferida, apretantla ab forsa, volent detindre la sang: mes s'enterboli son cervell, y caygué a terra desmayat.

En Sisó llensà la fals sangnosa sobre la catifa del torrent, y fugi pel mitj dels camps de blat, tremolant nirviosament, veyent perseguïdors per tot arreu; y corregué tota la nit.

Y arribà a un cingle del Montseny, y, en

sa fallera de qu'era perseguit, incapàs de pensar, senti desitjos d'estimbarse; y son cos s'estrellà ab espetech horrible en el sòl d'un gorch sech, quinas pedras quedaren esquitxadas de sang.

Y en Toni, desangnantse en mitj del corriol, obria per última volta sos ulls, que quedaren vidriosos, mirant al cel.

Al màs Corcó tot restava silenciós y quiet. Sols la Ció sorti pera guaytar el bestiar, y entrà altra volta al casal tot cantant una cansó alegroya.

JOAQUÍM PLA

CARTA

A cert republicà dels qu'ara s'estilan.

..... ¿Que qué volèm? ¿Que qué demanèm? Llegeix, pensa, tingas serenitat de judici y te'n convenceràs.

Primerament t'haig de dir que no'm preocupo gens de si són gayres els que com jo pensan, o de si sóch tot sol. Y aquí veuràs — si es que'l vols veure — el meu desinterès. Entrém, donchs, en materia. Jo'm faig el següent rahonament, y me'l faig perque'l considero millor qu'altres y més clar y veridich. Neixo, y al esclatar a la vida ja'm considero humà, germà de tothòm. Mes l'estudio aquest humanisme, y rahono aixis: Fill de qui m'ha dat el sér, dech considerarme després fill del poble o agrupació de families ahont he nascut. Se'n treu d'això que, seguint aquesta teoria, dech cercar també l'agrupació d'agrupacions de families que's forma per la mutualitat d'interessos y de costums. Aquest resultant es lo que se'n diu comarca. Però segueixo constant en mon desitj d'aixample y confederació, y lo primer que trobo es la Nació. La Nació, si: aquest aplech de grans agrupacions de families, aquesta unió de personas que senten pensan y viuhen, sino en comunitat en gran semblansa, y que, al formar un conjunt, se diferencian en costums y en caràcter, dels altres pobres que també'l tenen ben sagellat. La Nació, si: lo que vosaltres, els centralistas del Estat, ne dihéu regió o patria petita perque no vos heu pres la molestia d'estudiarho o perque os convé qu'aixis sigui pels vostres interessos poli-

tichs, quan no li convé a algú pels seus particulars. De la Nació ve l'associació de nacions qu'es la Humanitat, però no la petita unió de nacions que se'n diu Estat, unió feta sempre per l'absorció o supremacia d'una d'ellas que s'imposa per la traició o la forsa a las altras, sinó lo que déu ésser y serà — ho afirmo — la gran confederació de nacions y de rasses, autónomas totas, totas lliures fins en el seu més infim detall, únich medi d'arribar a la pau universal y únich medi també d'arribar a la complerta supressió d'aqueix monstre que's diu militarisme, d'aqueix etern xucador que's beu totas las energias dels que trevellan.

Per això sóch humà, y per això y res més sóch nacionalista.

Ja sé que'm diràs que nosaltres parlém solsament de la llibertat de la Nació y no ho fem may de la del *Home*. Y ara't pregunto: ¿Què entens per *Nació*? Suposant qu'admetis la teoria de que aquesta es lo que vosaltres ne dihéu *regió*, ¿entens que *nació* o *regió* es solsament el lloch que aquesta ocupa, las montanyas, las valls, el terror que li dóna lloch? No es pas aixis. Ja hauràs pogut comprendre per lo que t'he dit que la Nació es l'agrupació de personas d'igual parlar y sentir y de semblant viure; més sintetisat, la Nació no ho es per sér propi, (1) sinó que la constituheixen els sers que l'habitan. Bona còsa'n treuriam de que'l terror de Catalunya fos lliure y esclaus els catalans! Ademés, aquesta llibertat que tu suposas, ja no seria tal llibertat ni tal nacionalisme.

Y ja que t'he explicat una de las rahons d'ésser del nostre credo, permet que m'estengui en consideracions sobre altres punts no menys precisos que l'informan.

Tu dius: «Avuy que las arts y las ciencias tant avensan tendint totas a generalisar — y ab aquest erro's veu la influhencia del caràcter castellà, que se t'ha assimilat — vosaltres veniu a particularisar y a fer patrias xicas quan en realitat han de ferse grans fins a constituhirne una sola, la universal». Ho pots ben creure, la teva teoria es completament

(1) Per més que'ls fanàticaments enamorats de las naturals bellas aixís ho diguin.

absurda. Vaig a demostrarho, y creu que si ho meditas me donaràs la rahó. Avans que tot t'haig de notificar que nosaltres, la Nació o la patria petita (qu'es l'única que respecto y estimo) no *la fem* sinó que sols *la reconstituim*, y que al ferho no mirém pas la seva extensió en kilòmetres, que nacions hi ha com Catalunya que traspassen las miserables fronteras del Estat y en altres Estats s'endinsan en busca dels limits naturals que no són tals limits ni tals fronteras, perque no es la mare Natura qui las ha fetas. D'això'n trech las següents conseqüències: primera, que la Nació es obra natural y ètnica; segona, que l'Estat (que s'aixampla y s'estreny segons sa forsa) es obra falsa perque ho es de tirans, y essent com es constituït y apuntalantse ab la religió, la propietat, l'autoritat y l'exèrcit, morirà al moment de mancarli aquests fonaments; y tercera, que la Nació, que no pot morir y es la mateixa sempre, té vida igualment fóra de l'autoritat y la politica, y en la societat perfecta de demà, eminentment lliure y ahont la Naturalesa imperi, serà la entitat natural reconeguda com a única base de la Universal Confederació, qu'ho serà no d'Estats tiranizadors, sinó de pobles lliures y perfeccionats.

Y es que nosaltres no'n som d'enemichs del internacionalisme com tu't creus, puig que aquesta paraula ja clarament indica l'*amor* internacional, la germanor *inter* totas las nacions com a base de llibertat y d'avens. Lo que hi ha es que devém concretar, donar a cada cosa'l nom que li es propi y no ficarnos en lamentables confusions.

La República! La Monarquial Opressió, res més que opressió. Sols devém considerarlas com poders reguladors, perque tals com las forjéu vosaltres són tiranias, res més que tiranias! Organisations centralistas y explotadoras, fonamentadas en la violencia, fetas no més que pera restringir l'esperit d'autonomia que's manifestaria, essent lliure, gran y prepotent; violacions que no podèm amparar, contra las quinas devém lluytar a mida de nostras forsas.

Amich, tu qu'ets obrer com jo ho sóch, ¿creus qu'ab l'adveniment de la República al Estat espanyol veurias realisats els teus

somnis de reivindicació social, els teus desitjos d'una vida perfecta? Ah! No fóra pas aixís! No es la República la qu'això't portarà. Aquesta, com tota forma de govern, serà patrimoni de la burgesia, y per radical y demòcrata que sia (1), se veurà obligada, si vol sobreviure, a desatendre las justas aspiracions que reclamèm y a ampararse ab el capital que deü ésser son aliat per naturalesa. Si en vols un exemple y el vols veure pels teus propis ulls, traspassa l'Atlàntich, y al cap d'avall del nou món hi trobaràs un Estat que, ab tot y dirse republicà federal (2), explota als obrers miserablement y vota lleys com l'anomenada de «residencia», per la qual se treu del país ab tota rapidesa als propagandistas de qualsevol ideal y de qualsevol reforma que'l govern federal (!) consideri senzillament pertorbadora del ordre públich.

Y si no ho vols tan lluny, arribat a la República vehina, la centralisadora Fransa, que tu tant retreus, y no trigaràs gayre a trobarhi els mateixos tirans qu'en las monarquias més absolutas, y els mateixos remats de sers humans que'ls aclaman inconscientment, portats d'una fal·lera que sovint confonen ab l'afany de llibertat y de redempció. Donchs, si t'he anomenat paisos ahont la cultura es en general més elevada qu'en l'Estat espanyol y superiorissima a Castella, tu mateix pots considerar lo que fóra la República espanyola salmeroniana: res més que un garbuix d'odis, violencias y malas passions. Y no es pas que jo sia enemich sistemàtic de la República com a govern, sinó que la considero com a *un* pas—no més que un pas—cap a la major llibertat del home; però si que't sostindrè que hi ha monarquias que reconeixen majors llibertats als seus *súbdits* que moltes repúblicas als seus *ciutadans*.

Y vaig a acabar. Mes avans vull donarte alguns consells, y són: que no tanquis may els ulls a la rahó, inspirant tots els teus actes en el més pur esperit de justicia. Qu'en tota discussió no't paris may en accidenta-

(1) Això suposant que'ls governants de la República ho fossin y ho fessin de bona fe: que'n dubto.

(2) República Argentina.

lismes y empenguis de dret lo essencial del assumpto. Qu'estudihiis molt y't fixis en las obras genials dels grans mestres en la ciencia y en la sociologia, segur de que reconeixeràs com a essencial el noble esperit d'autonomia que deu informar no sols l'obra del Estat al retornar la llibertat a una nacionalitat a qui avans segurament li haurà robada, sinó també tots els nostres actes y las nostras accions, encaminats com deuen ésser al perfeccionament de la Humanitat baix la base de Veritat, Amor, Natura, sinònims de la Llibertat, Igualtat y Fraternitat, de las que os heu convertit vosaltres en propietaris y acaparadors.

OLAGUER MASSIP

D'UNAS NOTAS QUE TINCH

La vaig conèixer en un poble ahont jo havia anat a passar uns dias d'estiu, y'm va plaure'l seu posat y el seu parlar.

Tenia ella'ls meus anys si fa no fa, y se li veyia en els ulls aquella llum somniosa que al primer mirar s'endevinava reflex d'un ideal que covejava a dintre

Ni era pagesa, ni era senyora: era una bàrreja de tot.

Fou ella qui se'm va atansar.

—S'espera un xich, senyor. La mare no trigarà y ella es la que's cuyda dels quartos de dalt.

—Però vostè sabrà si hi ha lloch al hostal?

—Pensò que sí, senyor.—

Me sorprengué la gravetat del seu parlar, y vaig sentir desitj d'allargar la conversa.

—¿Vostè es filla d'aquest poble?

—Sí, senyor.—

Y ho digué com si li requés el dirho, y semblà que's penedis d'haverho dit.

Pensantho aixis, vaig fer, pera complàurela:

—Donchs no ho sembla pas.—

Els ulls de la hostalera varen llampegar ab una gran vivesa.

—¿Per què no ho sembla?—va dirme.

—Què li diré... en tot plegat...—

Devia agraphirho molt que li hagués dit això, perque, com si sobtadament despertés, mudà'l visatge y comensà a parlar depressa y ab franquesa, sens esperar preguntas.

—He mirat de no semblarne del poble. El meu pare era molt lletrat, y guardava llibres de quan no teniam hostal... Però no, no. Jo li diré tot. Vostè fa cara d'entendrem. El meu pare era llibreter... llibreter d'aquests que no tenen tenda; que corren pobles y venen llibres. Va passar per aquí, y la meua mare era llavoras minyona d'aquest hostal. El meu pare sabia molt de parlar ab las donas... Encara ara—afegi ab tristesa—essent casat y pare, no se'n podia estar, y va agafarlas ab una senyora, una senyorassa que tenia casa en aquest poble... ¿Vol que li conti?—

Vaig fer que sí ab el cap. Qualsevol en el meu lloch s'hauria sentit encuriós com jo vaig sentirme.

—Donchs aquí hi venia, gayrebé cada estiu, una gran senyora d'aquellas de molts noms y apellidos. El meu pare'ls retreya sempre ab gran veneració... ¿Es cert que dona goig pronunciar grans noms?...

S'hi va... d'això... s'hi va *aficionar* y li portava ell mateix las bonas viandas, que nosaltres compravam a vila. Cada dia las hi duya, y trigava cada dia més a tornar.

La mare hi prenia cada trastorn... Y no tenia pas rahó. Però sab, la mare no ha llegit may cap llibre, ni sab res de lo qu'es amor...

De la nit al dia, el meu pare...— en essent aquí els ulls de la hostalera esdevingueren majestuosos en el mirar—no va tornar, y l'endemà tampoch, y fins al cap de molts dias no'l varen trobar.

Era a la bassa de la Farga. La mare va dir a tothòm que hi havia caygut. Jo vaig dir a tothòm que s'hi havia llensat...

Aquella senyora era desapareguda d'ensà que's va trobar al meu pare. Aquí's va parlar molt d'això... En el poble no hi ha ningú qu'hagi llegit may cap llibre, y ens varen deixar solas a la mare y a mi... Millor!

Sòrt he tingut dels llibres.. ¿Vostè n'ha llegit de llibres, eh? Donchs aixis ja ho sab per què'n vaig tenir sòrt. Ab els llibres no he viscut may aquí. Llegint, may m'ha semblat viure entre aquesta gentota... Sempre m'he fet ab la gent de dintre dels llibres.

Quan més solas ens trobavam després de la mort del pare, no'ns va deixar may un noy... el noy de ca'n Petit. Era un xicot com

d'altres que jo n'havia trobats llegint. De primer no sabia com dir-me que m'estimava. Y m'estimava molt! Després ja li vaig fer dir.

Ens passavam las horas mortas llegint ab-dós en un mateix llibre. La mare'ns deya ximplés y ens deixava fer.

Fins que vaig ésser ben bé d'ell, y ell va ésser meu del tot, no vaig comensar a anyorar al meu pare. Ne parlavam del meu pare a totas horas, y a copia de parlarne'ns va entrar un gran desitj de saber ahont havia anat a parar la gran senyora... aquella.

El noy de ca'n Petit, el meu Joano (se deya Joan, però vam quedar per dirli Joano) va fer un viatge a ciutat y va buscar molt. Després ens va entrar el desitj de buscarla pels boscos de Turiguera, que diuen que hi ha bruixas... Tampoch li varem trobar!

Com menys la trobavam, més gran era'l nostre desitj de buscarla...

«Joano—li vaig dir un vespre.—¿La vols trobar?» En Joano ja era com jo de valent. Me va dir que si.

Me'n recordaré morta y tot! Ja havíam sopat, y la mare s'havía adormit a taula. Las nits llavoras ja eran fredas. En Joano va xiular... Ne sabia de fer senyas en Joano!

Vaig sortir, y abdós ens varem embolicar ab la mateixa manta.

La Farga es a mitja hora. L'aygua de la

bassa semblava morta o adormida. Ens varem enfilar al empit y ens varem abraçar y besar molt.

En l'instant de despedirnos ell devia dubtar, perque va dir-me: «¿Vols dir que hi es?»

Que hi era, encara m'ho crech ara. Però jo llavoras estava boja y'm creya que li trobaria viva y tot.

En Joano's llensà a l'aygua. Va trigar!

A la fi va sortir... va treure'l cap, y esbufegant va dir «No hi es!»

Els ulls d'en Joano lluhian com estelas en l'aygua negra... «¿Ho has resseguit tot?» li vaig dir jo... Va tornar a dintre.

Quan va clarejar el mati, encara en Joano no havia sortit...—

En aquest intant va entrar al hostel una dòna resseca, esgroguehida... Me va mirar de reull.

—¿Tindrèu quarto pera mi?—

Va emmenarme cap dalt, y a mitja escala va mirarme ab sos ulls de mirada esmortuhida y va dir-me:

—No se la escoltès pas, senyor, a la noya.—

Va semblarme que la bona dòna tenia por de que jo també'm deixés conduhir fins a la Farga.

JOSEPH M.ª FOLCH Y TORRES

JULIOL

Un raig de sól daurat, càlit, brillant,
un cant d'aucell perdut entre'l fullatge,
una garba desfeta en mitj de l'era,
dos papallons volant, petonejantse,
un crit de falsiot, un cel tot blaa,
y allà, al lluny, la verdor de las montanyas.

Això escolto, això veig pel finestral
qu'adornan els rosers de rosas blancas;
ensemps, adalerats, els batedors
ventant el blat ja sech, núvols d'or alsan.

L'hereu, en mitj de l'era, fa trescar
la mula que, suliant, trota cansada.

Al desgranars la espiga, apar confós
ohirse un llarch gemech qu'al cel s'enlayra.

Més lluny els camps s'estenen erms, segats,
algún llacsó migrat tan sols hi branda:
el vent pera cantar no s'hi entreté...
a poch a poch s'acosta, xiscla y passa...
Tot riu entorn del camp, tot, menos ell:
el sól ja'l besa, mes son bes el mata.

Y el raig de sól daurat, tebi, vibrant,
y el cant d'aucell, perdut en el boscatge,
y, entre la vida, el camp segat morint,
absorbeixen mon sér... Y cau la tarda.

TRINITAT CATASÚS Y CATASÚS

EL PROGRÉS INDIVIDUALISA : L'INDIVIDUU ES QUI PROGRESSA

Les cervells inferiors veuen la lluyta, el drama, en el topament material, ja sia d'home contra home, ja sia dels elements contra aquell.

Als cervells superiors troban el drama en la senzilla oposició de passions, sentiments, caràcters e idees.

En temps dels romans, desde la plebe fins als més alts magnats, tots assistian al circh a contemplar y fruïr el sangnant espectacle de la destrossa dels esclaus, uns ab altres o bé entregats a las feras. Aixís mateix avuy dia la plebe (y de plebe n'hi ha molta), o sia el cervell inferior, fruïeix, ademés de las corridas de toros en que s'hi barrejan totas las classes socials (1), el melodrama, perque la fulla del punyal brilla y l'enlluherna, o perque la olor de la pólvora la emborratxa. En cambi ab el drama, ab la lluyta d'idees, sols hi pot disfrutar el cervell superior, el cervell qu'ha evolucionat.

S'ha d'entendre, donchs, per peble tota la massa social, comprenent tots els ordres y jerarquias. Mentres hi hagi massa hi haurà peble.

Emperò hem progressat. Els cervells d'avuy ja no són els cervells de sigles enrera. Mes cal advertir que no hem progressat en massa, que'l progrés ha sigut individual. Hi ha un fet científicament innegable. Aquest fet es el major volúm y tamany dels cranis d'avuy comparats ab els antics; fet que's demostra ab el gran nombre de parts difícils que hi ha avuy y en l'antiguitat no hi havia. Avuy tenim que'l major nombre de parts són distòcics, y qu'abundant cada cop més els especialistas en obstetricia per las moltes intervencions y maniobras quirúrgicas que dit acte requereix, moltes d'ellas degudas a la causa citada avans, o sia l'aument de volúm del crani en els fetus.

En efecte: una de las causas més freqüents de distocia es la resistencia qu'ofereix el canal pelvi-genital al pas del fetus, resistencia que s'explica per la relació de diàmetres entre'l continent (la pelvis) y el contingut (el fetus). Ademés, el crani es la part del fetus que costa més d'atravessar la pelvis, tant per son major tamany com per la irreducció de son diàmetre deguda als ossos que l'integran. Y si a això anyadim que'ls diàmetres del estret superior de la pelvis, que's el punt ahont la circumferencia es menor y per lo tant més resistent, *promonto-supra-pubià*, *oblicuus* y *transvers*, han conservat sempre en tot temps y en totas las edats las mateixas dimensions (11 cms., 12 cms. y 13 1/2 centímetres respectivament), com se demostra pels estudis fets en ossaments de las rasses prehistòricas desde la de Neandesthal fins la de Cro-Magnon, tindrem que: si las distocias per resistencia han aumentat d'un modo notable en el transcurs dels sigles, se deü indubtablement a que han aumentat els diàmetres del crani del fetus. Es, donchs, evident el major tamany del crani actual.

La successiva disminució dels diàmetres dels cranis com més remota es sa antiguitat, està perfectament comprobada. Aixís veyem disminució en els cranis de las momias egipcias comparats ab els actuals. Relativament a aquellas, tenen més petits diàmetres els cranis de la rassa de Cro-Magnon (*dolicocéfala*), prenent per tipò'ls cranis trobats en la grota de dit nom y exhumats en el Perigord per Christy y Lartet; rassa que també fou trobada en molts altres punts, entre ells la vall de l'Adelayda de la Oceania, y quinas ossaments estàn barrejadas ab restes de pedra tallada fina y d'animals com l'elefant primitiu (*elephas primigenius*), rinoceront (*rinocerus tichorhinus*) os (*ursus espeleus*), reno (*cervus tarandus*), etc. Successivament tenen més petits diàmetres alguns tipos de crani de l'època paleolítica, com el trobat en la Truchère (*braquiocéfala*), aprop de Lyon, en un jaciment d'*elephas primigenius*, y dos o tres tipos trobats aprop de Paris, a Grenelle, en els aluvions dels nivells mitjos (*mesocéfala* l'un y *sub-braquiocéfala* l'altre). Són més petits els diàmetres dels cranis mascles de Caustadt, Egistheim, Brux y Denise, y els femellas de Straengenves, de l'Olmo y de Clichy, y successivament disminueixen fins al crani de Neandesthal (*dolicocéfala* y *platicéfala*) trobat en las cavernas de Bèlgica y que, segons Dubois, es intermedi entre'ls del simi y l'home. Lo cert es que s'assembla molt al casco del crani del gorila femella, y també al crani amplificat d'un *hlobatus*. Tots els antropòlegs qu'han fet dits estudis, Quatrefages, Harvey, Broca, Topinard, Retzius, Christy, Daubenton, Quelet, Jacquart, etc., estàn, donchs, conformes en admetre l'aument successiu dels cra-

(1) Pot citarse com exemple la darrera salvatjada ocorreguda en la plaza de toros de San Sebastián, entre quals espectadors hi figuravan desde'l catòlich marquès de Pidal al ateu més despreocupat, y desde'l botiguer més panxacontenta al gitano més supersticiós, comprenenthi francesos y espanyols.

nis, ab lo qual queda confirmat el major volúm y tamany dels cranis contemporanis comparats ab els antichs.

Però ¿es qu'en realitat aquest fet significa progrés? O millor dit, ¿es que'l progrés, el constant desenrotllo de la inteligencia, se manifesta pel major desenrotllo cranial? De cap manera, perque resultaria un *progrés* contranatura, un *progrés* fals, negatiu que'l desenrotllo de la inteligencia operés en els cossos humans en el sentit de fer creixe'ls cranis y no fer creixe ensemps las pelvis. Lo que'n dihèm progrés fóra quelcòm d'anticientífich, d'antinatural, de monstruós. Per lo tant, aytal suposició es un disbarat inadmissible, y no podèm dir a *crani més gros, cervell superior*.

Deixant de banda'l gruix de las parets cranianas, que no es igual en els cranis de totes las rasses ni fins de tot temps dintre una mateixa rassa, y despreciant las eminencias y protuberancias que forman els ossos en la part interna de la cavitat cranial y que no són pas iguals en tots els cranis; admetent ademés una relació directa entre'l crani y la capacitat cranial, de manera que a major crani major capacitat, cosa qu'estàn molt lluny d'admetre'ls antropòlegs; y concedint que a major capacitat cranial major cervell, no per això'l cervell s'ha superiorisat, ni per això ha progressat.

No's pot admetre que *major cervell* vulgui dir *cervell superior*, puig fóra igual qu'admetre que una dòna ha de tenir tanta més llet com major sia'l volúm de sos pits, essent aixis que hi ha dónas que, tenintlos molt voluminosos, no poden criar, y altrás dónas magras, de temperament nirviós, que són lletas en excés. Me serveixo d'aquest exemple per sa molta claretat. De la mateixa manera que la secreció de la llet depèn del teixit propi de la glándola mamaria, que la segona dòna pot tenir molt desenrotllat y la primera ofegat pel teixit adipós, en el cas dels cervells la superioritat depèn de la substancia gris, y per això la grandaria del cervell res significa, puig pot estar empastifat de substancia blanca. Tenim, donchs, que major crani y fins major cervell no signifícan sa superioritat, y per lo tant no implican progrés.

Si ens fixèm en la part dinàmica del cervell, es a dir, en sa fisiologia, y esbrinèm el funcionament dels cervells d'avuy y dels de l'antiguitat, trobarèm com ja he indicat, las mateixas tendencias y propensions en els cervells de la plebe, de la *massa* d'avuy, qu'en els de la plebe o *massa* d'avans, solsament disfressats per las circumstancias de lloch y de temps, puig el medi d'avuy no es el mateix d'allavors. Aixis veyèm, com deya al comensar mon article, a la *massa* antiga assistir als circhs romans, y a la *massa* ac-

tual assistir al melodrama, al drama vulgar y sangnant, pera fruhir no més la lluyta material, grollera, la lluyta aparatosa qu'es l'única que pot capir. El drama d'idees sols el fruheixen determinats cervells; aquest cervells que són els qu'han evolucionat, els qu'han progressat: en una paraula, són els *cervells superiors*.

Conseqüencia lògica de tot lo qu'he dit es la següent: El públich qu'assisteix a dits espectacles, la *massa* que'ls assaboreix, lo mateix que l'autor del melodrama, no poden haver evolucionat; son cervell no ha dat ni el més petit pas pel camí del progrés; són y seràn *cervells inferiors*.

Se'm dirà, tal volta, que l'autor pot molt ben ésser un gran artista; mes jo contesto que'ls artistas d'avuy en dia, ni individual ni colectivament han assolit las alturas qu'assoliren els artistas antichs (grechs, egipcis, persas, etc.), ab lo qual incidentalment demostro que l'art no ha progressat en quant, més que funció de cervell, *es funció de cor*. Aquesta qüestió sols l'apunto lleugerament, ja que per sa importancia por ésser objecte d'un altre o varis articles, quan me llegui: però consti que lo dit ho defenso ab la ferma que dóna la convicció.

Com deya avans, sols un cert número de cervells escullits viuhen el drama de la Idea; sols aquests han seguit pels hermosos y florits viarany del progrés, sols aquests han evolucionat d'un modo ascendent; en una paraula, sols aquests han aumentat sa substancia gris en quantitat y en calitat, confirmant que *el progrés ha sigut individual*.

Enrera, donchs, tots els colectivistas y socialistas de tota mena, que ni quan enrahanan de bona fe (cas excepcional), poden haver sentit el progrés, y quin cervell no pot haverse superiorisat. Enrera, dich! ¿Que no ho veyèu que la *massa* no pot evolucionar, que com a *massa* ha de seguir essent estúpida e inconscient y que no li es possible la salvació? ¿Que no ho veyèu que son cervell serà sempre esquifit (*cervell inferior*)? ¿No ho veyèu?... No, no ho podèu veure, perque'l teniu més esquifit y més migrat encara: teniu *cervell infim!*

Deixèu pas (o barreuli, es igual, no per això li privarèu) al progrés del individu. Sols aquest es susceptible d'evolució; sols aquest superiorisa son cervell; sols aquest emet las idees que, servint de llevor en un altre cervell, ne fan germinar altrás y altrás sens interrupció; sols aquest viu y fruheix la hermosa lluyta de la vida.

Feyna ben negativa es, donchs, el voler educar las masses. Per això acabo aquest article com l'he comensat, dihent: *El progrés individualisa, o millor, Qui progressa es l'individu*.

RAFAEL VALLÉS Y RODERICH

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XXXII

LAS FILADORAS

(De Metrodor)

Així t'has escapat de la pobresa
essent bona feynera;
es la necessitat qui perseguintnos
la pena del treball ens fa planera
En altre temps filavas en un día
una mina de llana;
ta filla gran, com tu trevalladora,
una mina y un ters també'n filava.

Mitja mina ta filla més petita
podia fer no mes...
Ja'ls temps han millorat: al día basta
que'n filèu una mina totes tres (1)

XXXIII

ELS AMORETS

(De Metrodor)

Som aquí tres Amors; l'aygua dels banys
tota surt de nosaltres. Jo, el primer
ab l'aygua que s'escapa de mas alas
en un sisè de jorn els ompliré.

L'altre Amor de la esquerra porta una urna
qu'en quatre horas els banys omplir podrà.
El del mitj ab son arch que regalima
del jorn una meytat hi esmersarà.

Determina ara'l temps que'ns havèm pres
pera omplirlos depressa entre tots tres (2).

(1) Antologia; XIV, 134. Se tracta de trobar las quantitats proporcionals a lo que filavan avans, qu'es lo qu'ara fila quiscuna. Posant:

$$x + \frac{4x}{3} + \frac{x}{2} = 1 \text{ mina}$$

s'obté pera la mare

$$x = \frac{6}{17} \text{ de mina}$$

tocantne respectivament a las fillas $\frac{8}{17}$ y $\frac{3}{17}$ respectivament.

(2) Antologia; XIV, 135 Com el problema VI. Resultat:

$$x = 1 \frac{1}{11} \text{ horas} = \frac{1}{11} \text{ de día (de 12 horas)}$$

XXXIV

ELS RAJOLERS

(De Metrodor)

Oh, rajolers! tinch pressa! La casa haig d'enllestrir
y em calen a horas d'ara no més trescents mahons;
el temps es bo, y tu, destre pots férmels si t'hi empenyas
tots trescents en un jorn.

Ton fill que may se'n deixa si avans doscents no'n compta,
ton gendre que pot ferne encar cinquanta més,
podrán molt bé ajudarte y ab vostra feyna junta
del pas sortirèu prest (1).

XXXV

L'ESFONDRAMENT

(De Metrodor)

Planyèu, passants, la nostra sòrt nefasta
car som els convidats
d'Antioch, que la casa al enfonsarse
entre sas runas soterrà aplegats,
donantnos ab tan greu malaventura
aquest lloch del festí per sepultura.

Quatre amichs acudirem del Tegèu
ab cinch d'Argos y dotze de Messena
al convit, desitjosos de fruhir
la dolsa joya de la taula agena.

Esparta aquí hi tenia
la meytat de l'alegra companyia,
y el cinquè de un cinquè
Atenas hi dugué.

Hilas se deya l'únich corintia ..
Ni Antioch de la mort pogué escapá! (2).

(1) Antologia; XIV, 36. El treball en 12 horas de quiscún es respectivament: 300, 200 y 250 mahons, o sían 750 en total. Posant la proporció

$$750 : 12 :: 300 : x$$

s'obtinirà'l resultat

$$x = 4 \frac{4}{5} \text{ horas}$$

temps necessari pera fer 300 mahons, trevallanthi tots.

(2) Antologia; XIV, 137. Aplicant la regla dels primers proble mas, consemblants ab el present, se trobarà

$$x = 50 \text{ convidats}$$

SALOMÉ

Aquell dia Herodes feya quaranta dos anys. Y pera celebrar aytal diada convidà a sa taula als seus generals y cortisans, als seus amichs romans y als homes principals de Galilea.

L'àpat era espléndit. Criats negres de rissats cabells y dents més blancas que flors de taronger, servian bous d'Italia en safatas d'argent y peixos magnífichs en platas de cristalls policromats. Els vins de Grecia eran abocats per verges núbils, y els pans de blat d'Iberia eran servits per esclaus ibèrichs. Y els persas esclaus serviren en cistellas d'or las figas preuhadas de sa patria, y els assiris las magranas dauradas que somriuhen en els jardins morts de Babylonia, y els alarbs sos dàtils torrats... Y, tot menjant, els romans parlavan y Herodes somreya: estava content, era felis...

Casat als dinou anys ab Aretas, als sis anys la va repudiar. Y com Aretas era de rassa alarb, aquests van declarar la guerra a Herodes. Y la guerra fou barbra y salvatge: galileus y alarbs morian lluytant furiosament; els camps s'ompliren de cadavres sangnants, com s'omplen de rosellas els de blat; las llars s'apagaren; un hàlit de mort arreu s'estengué, com au maléfica qu'obrisas negras alas pesantas; y las quietuts eternal dels boscos, y els solemnials silencis montanyenchs, se negaren en l'aygua dels llarchs rius, que devallavan rojos. Però'ls romans, els heroichs romans, humanitariament intervingueren y la pau se feu... Herodes triomfà; y victoriós, muntat en el més bell cavall del enemich, engalanat de porpra y d'argent, recorregué son triomfant reyalme entre'ls crits de las munion contentas y admiradas y els sons metàlichs dels clarins daurats. Y va fruhir del triomf com jova esposa fruheix del espòs; y va fruhir dels crits y de las festas, de las dansas y els vins... Bacanal insòlita y reyal decorà sa vida victoriosa.

Llavors fou quan va enamorarse d'Herodias, la seva cunyada. Era al estiu; las nits eran blavas y serenas; els arbres invitavan al amor... Eran sols—sols reyalment—al seu palau. Una nit anaren a passejar pel jardi. Al cel lluhian els estels, en la terra resavan

las flors... Caminavan agafats pel bras, molt apropats, y's parlavan buydantse mutuament els pensaments, ensenyantse'l cor. Aixis parlava Herodes:

—Herodias, fa molt temps, molt temps, que volia parlarte. Tinch desitjos de dirte certas cosas que's mouhen aqui dins, en el meu cor... Però no sé com dirtelas, germana: tinch por, molta por.

—¿Por?... ¿Y de qué?

—No ho sé: de tu, del cel, del ayre... no ho sé pas. Es una por estranya la que tinch. Por d'infant o de vell... Escoltam, Herodias...—

Caminavan. El palau era lluny. En el cel els estels mostravan els matisos del seu or; en la terra, al jardí, las flors psalmodiavan.

—No sé pas còm dirte que t'estimo... Fa mol ttemps que, passejant per aquest mateix jardí, m'ho preguntava: «¿Còm li diràs, Herodes, que la estimas?»... Y com si fos poeta preguntava a las flors: «¿Còm li diriau?» Y las flors responian: «No ho sabém». Y ho preguntava als estels y als aucells, y no'm responian. Per' xò, Herodias, no sé pas còm dirte que t'estimo.—

Seguian caminant. En el palau un'arpa evocava somnis d'àngels, en el cel els estels seguian tremolant, esporuguits de las remors nocturnas, y en el jardí las flors dialogavan, rublertas de flayra y d'amor.

—Ets tan bella, Herodias, ets tan bella!... El miracle de la teva bellesa es tan complert, que al véurel sento temptacions d'agenollarme... Ets tan bella, tan bonal... Totas las negrors y lluentors que vagavan pel món, un dia van trobarse y aplegarse, e infantaren tos ulls. Els teus cabells van néixer d'esguarts teus... Y tos llabis, tos llabis divins, són fills dels de las deesas helénicas...—

Y caminavan, y al seu entorn els arbres murmuravan, eternament alegres.

—Herodias, ¿m'estimas?...—

S'aturaren, y en la fosca poètica qu'ho inondava tot, somrigué Herodias. ¿L'estimava? No, però'l desitjava... Volia ésser reyna, dominar... Per' xò quan Herodes li va tornar a dir:

—Herodias, ¿m'estimas?...—

Ella respongué:

—Si, sí, t'estimo!...—

Y van abraçarse... Y els petons esclataren alegrés, riallers. La boca d'ella esdevingué deü inestroncable de besades, y la d'ell beyre en el que las besades queyan... Y els arbres s'inclinaren; els carnals misteris floriren; en el palau l'arpa evocava amors; en el jardí las flors sospiravan.

—

Y desd'aquella nit Herodias y Herodes visqueren com esposos, sempre junts... Y Herodias, a fi de dominar a Herodes y manar en el reyalme, ubriagava al seu amistansat de delicias y plers; y li ensenyava totas las corrupcions de la carn y totas las depravacions dels sentits, y la gama de totas las lascivias va lluhir entre ells dos. Y van disfrutar.lúbricament, pecadorament... y tant van gaudir que, una volta, ell se cregué morir d'amor y goig...

Era al mitj dia; el cel era tot blau, ni un sol núvol el solcava... Van veures al jardí; ella aparexia hermosa com may, ab els cabells cayguts sobre la esquena com mantell reyal, y desprenia, amorosament, flayra dolça, suau, acaricianta. Quan ell la vegé restà admirat; la trobà tan bella y desitjable!... Y, dolsament, comensà la conversa; y, tot parlant, ella's despullà lentament, fins apareixe nua, incitanta, curulla de lúbrich desitj; y somrihent, mostrand las sevas dents entre'ls llabis, el va invitar al goig, a l'alegria. Y tombantse y jeyent sobre un gran munt de flors totas del color de la porpra, li va mostrar tota la hermosura de son cos blanquissim, qu'entre las flors vermelles semblava lasciu cigne endormiscat en uñ llach de sang... Y al véurela tan bella, tan divina. Herodes senti que's desmayava, que'l cap li fugia, que las camas li tremolavan ab tremolor intensa. Y ple d'amor, ubriach de desitj, va caure de genolls al devant d'ella, qu'en mitj de las flors seguia somrihent; acariciada per las incitants flayres que neixian al seu entorn florit... Y la va besar lascivament, ab la boca inflamada per l'afany...

—

L'apat era espléndit. Dugas nenas blancas ab blancor blavosa de llet, y ab els ulls bai-

xos, serviren taronjas, y dos romans bruns, herculis, hermosos, serviren rahims. Y l'alegria cantava en la cambra; tothòm estava alegre, satisfet...

Un romà, poeta, recitá un poema lloant a las cortisanas de sa patria, y un egipci, filosof amoral y decadent, s'entusiasrà tant ab aquest poema, que llevantse del seu setial abraçà al romà, besantse en la boca, per lo que un galileu va enfadarse y va parlar del bé y de la moral... L'alegria triomfava; tothòm reya; els bons vins feyan el seu efecte...

Llavors fou quan aparegué Salomé, tota nua, ab els cabells tallats arrán d'espatllas... Era hermosa, espléndida. La flor dei seu rostre somreya sobre'l càlzer magnífich del seu coll; sota aquest, mostrava'l pit tota sa boniquesa inefable. Abultat, ple, august, ab bella corva, tot ell se'n anava endevant com atret per misteriosa ansia, y en ell, com els nenúfars en las ayguas, somreyan els pits, blancas magranas de roja corona, caps d'infant sense cabells, ventres minúsculs de nenas de carn... Y el pit finia en l'anell voluptuós de la cintura, y animant a aquesta, impulsantla, li feya produhir las bellas corvas del ventre y las caderas... Y el seu ventre era un ull immens, y sas caderas dugas galtas rossadas... Y eran blancas opulents las sevas cuixas, que neixian en la petita soca dels seus peus...

Herodes, devant bellesa tanta, va admirarse. No la coneixia a Salomé. Herodias, sa mare, moltas, moltas vegadas, mentres l'acariciava llargament, li parlava d'ella y de sa bellesa; y li deya:

—Herodes, els pits de Salomé són més bonichs que'ls meus, més incitants... Els seus llabis són més rojos que'ls meus, y sas besadas segurament més dolsas que las mevas...—

Y afegia:

—Tu la possehiràs: vull que'l teu cos fruheixi del seu...—

Y Herodes, poch a poch, anava enamorantse d'aquella jamay vista hermosura, y abraçant a Herodias, murmurava:

—Salomé, Salomé!...—

(Acabarà)

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

CARNETS D'UNE DEMOISELLE DE SAINT-DENIS, *publicats per L. Xavier de Ricard*. — HISTOIRE MONDAINE DU SECOND EMPIRE. (*En attendant l'empératrice*). — Paris. Librairie Universelle. 1904.

Ab aquests títuls en Xavier de Ricard acaba de donar al públich son darrer llibre. Una òrfana d'un oficial d'infanteria de marina, neboda d'una cèlebre modista de Paris, es recullida per una comtesa que, introduhintla a la cort, li dona ocasió d'estudiarhi l'ambient, las passions, las feblesas y els vicis de tots aquells qu'envoltaren la dinastia dels Bonapartes en l'anyada del 1852 al 1853.

Aquesta òrfana es l'únich personatge imaginat que's troba en aquests reculls verament històrichs. En Xavier de Ricard està interessat en no donar a coneixe'l nom del prop parent que per sas relacions en la cort pogués ferse ab tan interessants notas.

Es un llibre d'història tal y com seria agradable de véurela escrita sempre, donchs estudia'l medi en que's mogueren las figuras capdals, qu'en totas las épocas de la humanitat no han sigut més que síntesis del poble que las ha envoltadas.

En sas páginas s'hi troban justos retrats que fan viure als personatges devant del lector, y la galanura d'estil, las anécdotas escampadas per sos capituls, y la fina ironia que hi traspua, fan apareixe'l llibre escrit *en cette bonne et saine humeur française d'antan* que persegueix son autor a jutjar per lo que diu en el prefaci-dedicatoria que hi ha en el volùm.

Mr. Ricard ha sabut portar a bona fi la difícil tasca d'assimilarse àridas notas y exposarlas ab estil propi y personal, cosa lograda, donchs la lectura del llibre dona idea d'una conversa ab son autor.

En fi, aquest llibre aclareix forsa punts foscos del prop-passat però embrollat periode del segón Imperi. Es obra literaria y científica a la vegada. Esperém el segón volùm.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

ROCAMBOLADAS

En la *Crònica* del n.º 1335 de *La Esquella*, en Roca pobre, per mal nom *P. del O.*, després de desfogarse ab tres o quatre esbufechs de rabia, diu que no vol més *polèmica* talmènt com aquellas criaturas impertinentas y mal educadas que quan algú las hi estira las orellas, tot fent el patarrell cridan: «Això no vall No hi jugo més!»

Però vina aquí, infelís. ¿Que t'ho creus de debò que t'hem concedit la beligerancia? Ja ho crech que no hi vols jugar ab nosaltres,

perque veus que't coneixém massa'l jòch, y tu necessitas *pagesos* que acabin d'arribar del hort. De totas maneras, cal fer una petita aclaració pera que serveixi de resposta a cèrtas personas que ab més bona fe que reflexió's dolen de que JOVENTUT se rebaxi a disputar ab *La Esquella*.

Suposém que una persona decent va seguint son cami, y li surt un pinxo qualsevol, y no té altre medi pera desempellegarsen que fershi a bolets. ¿Vol dir això que's posi al nivell del atacador? Y si algú li crida «sembla mentida que un subjecte com vostre's fassi ab tipes d'aquesta menal», ¿no es la resposta més senzilla dir: «Dispensi, no m'hi faig, me'n desfaig?» Donchs apliquém el qüento: JOVENTUT, al atacar tot lo que creu que contribuheix al embrutiment del poble català, ha degut naturalment tocar, ab molta repugnancia, això si, las llagas dels de *La Esquella*. Per això cridan. Però com que JOVENTUT no viu afalagant el mal gust del públich, ni mira may el llibre de caixa, ni son cos de redacció està compost de *meritoris* com tu dius, oh pobre Roca, (que sempre valdria més que si's compongués d'una colla de *perdularis*), seguirà fent el seu fet a despit de tothòm.

Tu dius qu'ets un autor modest (no'm fassis riure), que fa trenta anys vius del favor del públich. També del favor del públich ignorant y badoch hi viuhen els curanderos y arrenca-caixalis que l'explotan. Per això quant més s'educa al poble, tant més se reduheix el vostre públich. Y d'això plora la criatura.

Si jo he intervingut personalment en aquesta qüestió, es porque tu vares tenir el mal gust d'aludirme atribuhintme ideas que no professo. Ja't vaig dir que tu, per molts diners que tinguessis, sempre serias un miserable. Però lo que no volia deixar passar, ni tractantse de tu, era la suposició calumniosa que feyas de que jo fos tan estúpit que m'adornés ab plomas d'altri, y sobre tot, que'ls meus companys fossin tan baixos. pera vendres com certs *concejals* o memorialistas literaris. Als meus companys y a mi ens pots dir ruchs y fins culs d'olla: ens té sense cuydado; però nosaltres ab tota la rahó't podém dir embustero, y també'ns té sense cuydado la manera com t'ho prenguis. De polèmicas ab tu no se'n hi poden tenir, es veritat, però se't pot dir lo qu'ets, y això ho farém sempre que'ns dongui la gana.

Tu anirás seguint el teu sistema de la calumnieta baixa, preparant la fugida si convé; el sistema de l'alusió malévola... porque tu no donas may la cara. Tu ets de la escola d'en *Pastelas*, aquell *torero d'hivern* del teu company de *causa* en Ferrer y Codina; tu sempre't tombas d'esquena. *Alanta*, donchs, y't torno la *vayna* que m'endressas. He consultat molts diccionaris y m'he convensut de

que'l mot no es català. Quan publicuis un vocabulari del pati de la Gardunya li pots incloure. Per ara no més te dich: *Me l'apartas!*

ORIOI MARTÍ

NOVAS

Sembla que las comarcas lleydatanas veuràn defraudadas las esperansas que tenian de conseguir la prompta construcció de la linia fèrrea del Noguera-Pallaresa. La tradicional incuria ab que'ls governs de Madrid miran sempre'ls interessos de Catalunya, y las intrigas d'en Delcassé pera que'l govern francés procuri la construcció d'un camí de ferro que passi per las terras del districte que dit ministre de Negocis Estrangers representa com a diputat a Corts, faràn que las planas de Lleyda, d'Aràn y d'Urgell continuhin en la més desesperant miseria per no poder exportar els rics productes de sas hortas y de sos camps.

Es un exemple qu'haurian d'aprofitar els lleydatans pera no votar may més diputats *cuneros* o caciquistas, y la generalitat dels catalans pera ferse càrrech del abandono en que'ls governs centralistas deixan els nostres interessos, ensemps que del cas que's fa en las capitals estrangeras de las *altas dots* diplomàticas dels representants d'Espanya com en León y Castillo.

Un dels pochos que s'han interessat prop del govern espanyol pera la concessió del ferrocarril del Noguera-Pallaresa, ha sigut el diputat en Lluís Doménech y Montaner, al qual, segons sembla, no han pas secundat com deviam certas *forzas vivas* com els senyors del Foment y altres que fa poch temps que figuran en el regionalisme. En Doménech té rahó d'estar indignat del comportament de molts individus que dihentse catalanistas tan malament serveixen als interessos de Catalunya, y qu'en cambi, segons se diu, no descuydan els seus particulars: perque si aquests interessos particulars no existissin, altra fóra la campanya que contra'l govern se faria en els moments actuals.

Desitjariam que no fos veritat tanta mesquina.

Ara, per la Mare de Deu d'agost, la *Fraternidad Republicana Graciense* té de celebrar un gran *certamen literario*. ¿No ho sabian? Donchs ja n'estàn enterats. Els *entes* d'aquella *entidad*, com que són *españoles* (de Gracia), invitan a tots els *españoles* a pendrehi part, y es clar, no s'hi enviarà res que no estigui escrit en la *armoniosa*, que, po-

breta, quedarà ben mal parada. El criteri ben ample, però la llengua ben estreta: no més la castellana, y las altrás que reneguin.

Afigürinse que un dels temas d'aqueix *gran certamen literario* es: *Lucha con la vida por la vida*. ¿Volen més ardor bélich? No sols lluytan *per* la vida, sinó fins *ab* ella. Aquests valents són del gremi d'aquells de *La Publicidad* que volian clavar la *rojo-gualda* a Washington. Y això s'ha de cantar en vers, però «en metre lliure». ¡*Viva la libertad!*

Després n'hi ha un altre de tema tan *progressiu* com aquest: *Embriaguez del vino y de los ideales*. Y el metre també es lliure, per desgracia; perque li caldria'l metre del *Himno de Riego*.

Encara que, a nostre entendre, millor fóra la mitja-cana d'algún *reaccionario*, que, cayent sobre la esquena dels organitzadors de la festa, els ensenyés qu'avans de fer certàmens *literarios* cal saber lo que's literatura.

Vaja, que aqueixos jochs florals no arriban ni als de Canprosa. Tot lo més són de Can Pals y Ganxos. Y aixis se consagra la ignorancia dels ilusos, pera dar gust als politichs pervertidors del poble.

¿Veritat, Lerroux?

A propòsit d'en Lerroux: Ara's volia fer diputat per Almadén, convensut de que'l *pueblo* d'aquí ja's va cansant d'ell y aviat no'l voldrà per *amigo*. Però a Almadén ha guanyat el candidat ministerial; en Lerroux ha anat a l'aygua, y haurà de tornar a regnar al Paralelo y *suburbios*, si pot.

Que no's desanimi, per'xò. Mentres hi hagi *correligionarios* que fassin certàmens com el de que acabém de parlar, encara hi hi camp d'explotació per recorre.

El que sembla desanimat del tot, y no's determina a venir a fer de *fantoche* a pesar dels prechs dels *fraternos*, es el pobre Salmorón. Y es llàstima, perque un sabi com ell hauria estat en caràcter presidint el *certamen literario* de Gracia.

Quina *gracia* que'ns hauria fet!

L'entusiasme ab que ha sigut acullida en el districte municipal segón la constitució de las «Escolas del Districte segón», y el creixent éxit de la suscripció oberta entre'ls vehins y casas de comers e industrials de dit districte pera'l seu sosteniment, permetrà afegir, a las ensenyansas de pàrvuls y elemental, las classes de nit per'adults, de càlcul mercantil, teneduria de llibres, dibuix, francés y teoria de teixits, que s'inauguraràn com aquellas en el mes d'octubre vinent.

Al dar aquesta noticia no podèm menys

de lloar com es degut el fi patriòtich, benèfich y de cultura que aquella institució's proposa realisar, y la importancia grandíssima que tindria la propagació per Catalunya d'institucions semblants. Cal, donchs, estimular els esforços de tothòm pera que dites escoles serveixin d'exemple a las moltas que s'han de fer; cal ajudar moral y materialment a l'obra comensada per dita associació, sia mitjansant la suscripció com a socis, sia fent donatius. La propagació de la cultura es el medi més pràctich pera que Catalunya assoleixi els seus ideals.

Ha fugit de Barcelona l'administrador del Ateneu Barcelonès, senyor Camino, havent deixat un desfalch d'alguna consideració en la caixa de la societat.

Com que'l senyor Camino militava en els rengles del Catalanisme y catalanistas eran els individus de la Junta Directiva que'l varen proposar pera'l càrrech que tan malament ha desempenyat, els elements *castilas* y publicitaris de dintre y fóra del Ateneu, ab la mala fe que'ls caracteriza, volen llensar sobre'l Catalanisme en general la ignominia que únicament deü recaure sobre'l mal administrador d'aquella casa.

Procedeixen ab una falta absoluta de lògica aqueixos senyors si ab lo que diuen pretenen *tornar la pilota* per las moltas vegadas que'ls catalanistas han publicat las faltas y la poca delicadesa de molts de sos correligionaris; puig nosaltres, els *catalanistas*, anatematiscèm y desprecièm sempre als *catalanistas* que procedeixen com el senyor Camino, y no fem com aquells publicitaris que *echan pelillos a la mar* en qüestions semblants. Encara que l'acte del senyor Camino res tingui que veure ab la causa catalana que defensèm, nosaltres som prou escrupulosos pera no proposar a dit senyor candidat pera qualsevulga càrrech públich en las primeras eleccions que's verifiquin; y si fos diputat a Corts, no armariam pas cap xibarrí en el cas de que's presentés un suplicatori pera processarlo.

Intentant molestar a nostres companys del Ateneu, diu *El Diluvio* del diumenge passat que'ls socis caciquistas y *lerrouxians* han nombrat, pera *defensar sos interessos*, una comissió d'advocats composta dels senyors Vidal y Valls, Roig y Bergadà, Milà y Pi, Salvatella y don Joan J. Permanyer.

No sabèm si es certa aquesta noticia; però sia com sia, dubtèm molt que certs caracterisats catalanistas puguin anar de costat ab un Pinilla, un Marsillach o un Illas y Fabra. A no ser que las petites passionetas de nostres enemichs se deixin també sentir en algun dels nostres, que tot fóra possible, per més

qu'en l'actual ocasió'ns resistim a creureho.

El dia primer del proxim setembre s'inaugurarà una nova Escola Catalana d'ensenyansa integral nacionalista en els tres graus de pàrvuls, elemental y superior, qu'estarà domiciliada en el carrer de Cassador, 4, principal, baix la direcció dels senyors Joaquim Paloma Jorba y Jaume Arqué y Clapés. En el prospecte qu'hem rebut s'exposa un sistema d'ensenyansa ben pràctich y racional, lliure en lo possible de textos inútils. Desitjèm que la nova escola obtingui bons fruits en bé de la cultura de la maynada y pera'l millor profit de la causa de Catalunya.

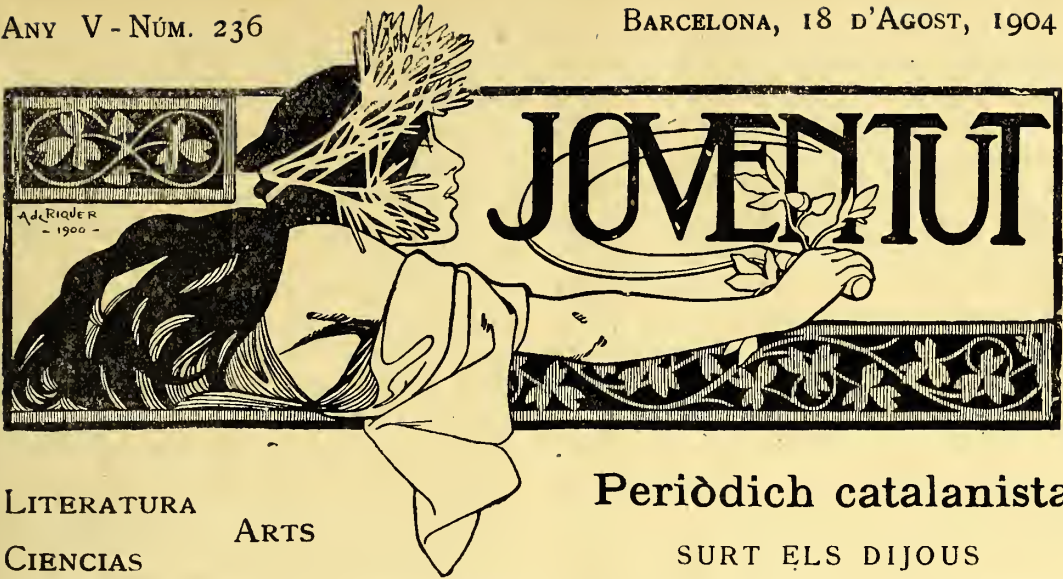
Publicacions rebudas:

Articles literaris de Valenti Almirall. La «Biblioteca Popular de «L'Avenç» ha publicat un tomet en el que'l públich hi pot llegir uns quants articles del malaguanyat campió del autonomisme que acaba de finir. En ells hi resplandeix ab tota sa forsa l'esperit observador y enérgich de tan insigne escriptor. Preu, 50 cèntims.

El Teatre en la familia. Es una conferència de l'Adrià Gual que's va llegir la nit del 28 d'abril de 1904 en el «Círcul de Propietaris» de Gracia, y en la que son autor hi exposa una serie d'opinions y estudis critics sobre lo que deü ésser el modern teatre.

Obra Nacional. Diccionari Popular de la Llengua Catalana, per Joseph Aladern. Hem rebut novament el prospecte de tan important obra de cultura catalana, y no cal dir lo interessant que creyèm qu'ha d'ésser pera tots els aymants de la nostra llengua la publicació d'aquest Diccionari, de qual publicació s'ha encarregat la casa editorial de Francisco Baxarias (Balmes, 71). Serà repartida l'obra per quaderns setmanals, al preu de 1 ral cada un, y un d'aquests dias apareixerà'l primer.

Palla Nova. S'han publicat els dos primers números d'aquest setmanari, escrit segons sembla per xicots aixेरits que no's mossegan la llengua ni... la ploma. Entre las primeras victimas hi hem vist varis republicans, varis regionalistas, en Tiago y altrapatums modernas. També'ns pegan una mica als de JOVENTUT: troban que *descendim* y som massa demòcratas. Endevant per aquest camí, que segurament no acabarán la feyna ni la palla. Però'ls desitjèm que procurin evitarse l'incorre en els mateixos *defectes* que critican, perque es fácil ensopegar y caure. Y avant, y que per molts anys.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20 CÉNTIMS.
› ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40 ›
› › SENSE FOLLETINS.	25 ›

SUMARI:

Características, per Trinitat Monegal.—Sobre ensenyansa en català, per Salvador Genís.—Salomé (acabament), per Carles Arro y Arro.—Paris: Negres y rojos, per F. Pujulà y Valles.—Mitjdiada, per I. Soler y Escofet.—Teatres, per J. Pujol y Brull.—Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 13.
L'HOMME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 6.

CARACTERÍSTICAS

Cada poble té la seva característica. Y al dir poble no volèm de cap manera parlar de rassa determinada, porque creyèm que'ls homes y els organismes socials són fills del medi ambient en que viuhèn, gracias a la decisiva influhencia dels fenòmens a que estàn sotmesos. Entenèm per poble'l conjunt de tots els qu'habitan y treballan en el terror d'una regió natural (sense referirnos als empleyats ni a cap auzell de pas), ab fenòmens propis y distintius, sia quina sia llur procedencia, salvant comptats casos d'atavisme.

A fi d'aclarir en lo possible l'anterior concepte, devèm manifestar qu'avuy són poch, poquíssims els pobles d'una sola rassa o

procedencia, essent la quasi totalitat d'ells compostos d'una serie d'individus pertanyents a rasses molt distintas, mercès a la facilitat de trasladarse d'un cantó al altre, en virtut dels medis de comunicació. Els pobles de una sola rassa, si es que'n queda algùn, són avuy els que's troban encara en estat primitiu, y solen ésser reduhits de població y de territori.

Tenim, donchs, que la major part de pobles, o sían els que ocupan una regió o territori natural y distint dels altres, fins del de sos vehins, són un compost d'individus ja nascuts en el matex territori, ja nascuts u originaris de territoris diferents. Malgrat això, veyèm que'ls pobles, o la immensa majoria dels individus que'ls componen y els organismes que aquests constituheixen, presentan un conjunt armònich ab notas que'ls diferencian dels altres: aquestas forman la característica.

Nostre poble, el català, encara qu'avuy sia un conglomerat d'individus fills y originaris de la terra, y d'altres qu'ho són de altres terras, presenta, ben ostensible per cert, la seva característica. Per això, ab molta rahó, deya un amich y company nostre que si fos possible avuy exterminar a tots els catalans y poblar nostre terror de gent d'altres paisos, dintre un terme més o menys remot tornaria a existir el poble català.

Un país accidentat com el nostre, ab pocas planas, ab gran nombre de montanyas, ab rius y torrents quin llit presenta pendents notables; ab una terra relativament pobra, ab llarga platja y per lo general limitada per serras y montanyas; ab una situació geogràfica que la fa propera a Fransa, a Italia, a l'Àfrica y al reste de la península ibèrica; ab un terrer quins productes, ja naturals, ja conseguits mitjansant els treballs agrícoles, no podrien nodrir més que a un nombre reduhit d'habitants, ha de donar lloch per forsa a un poble de formació particularista; tenint tan sols alguna qu'altra comarca, més rica per sos productes naturals, certs caràcters (no tots) de poble de formació comunitaria, ja per la facilitat de vida, ja per certs atavismes que, a la llarga, poch o molt influheixen també.

Fetas aquestas lleugerissimas y mal lligadas consideracions, podrèm donar una idea, més lleugera encara si cab, de la característica de nostre poble.

Tenint en compte lo avans dit, el català ha d'ésser per forsa trevallador: necessitat que pot atendre sense sufrir massa, tota volta que'l clima l'afavoreix un xich.

No podent subsistir tan sols ab els productes naturals, ha de demanar al artifici y a sas forsas l'ajuda que li falta pera poder viure, y per això, a més de treballar la terra, se deu dedicar a la industria y al comers.

En efecte: ab l'agricultura sola no podria viure, y ha d'importar molts dels queviures y productes necessaris d'altras terras: d'aquí neix el comers d'importació.

Pera poder adquirir lo que li falta, necessita quelcòm ab que efectuar el cambi, y com que no poden ésser pas els productes de l'agricultura y els naturals, puig els necessita quasi tots, y el que tingui un excès en un producte especial (per exemple'l suro) ab aqueix no'n té prou pera nivellar, deu dedicarse a la industria.

Per'atendre a aquesta necessita importar nous productes, y després exportarne molts d'ells pera poder efectuar el cambi: cosa que realisa ja ab els comptats productes naturals sobrers, ja ab l'excès de producció artificial: d'aquí el comers d'exportació y l'augment o creixensa del d'importació.

Y com que Catalunya té un terrer favora-

ble pera la utilitació de forsas naturals (corrents d'aygua) y pera procurarse altres medis (carbó, hulla, etc.), y sa posició geogràfica li facilita, com hem dit, la comunicació ab els altres pobles, d'aquí que'l poble català deu ésser y será agrícola, industrial y comercial.

Conseqüència d'això es lo que'n podriam dir la formació de nostre poble.

No haventhi com no hi ha a Catalunya grans planas, ni planells ab forta producció natural de l'herba, els catalans no han pogut ésser un poble pastor: aquest fet y el de que, per lo general, exceptuant comptadissimas comarcas, tampoch Catalunya es terra de *simple cullita* (com porta en si la producció natural dels fruyters: castanyers, ametllers, avellaners, etc., suficient per'alimentar als individus), ens diuen que lo primer que tingueren de fer els catalans, fou dedicarse al conreu de las terras.

El conreu de las terras (molt més si aquestas són pobras o ingratas) porta en si el treball penós y constant, y obliga al propietari, agricultor o a sos representants a viure en ellas, no en las grans ciutats. D'aquí que a Catalunya existeixin tantas y tantas masias y casas de pagès, y poblets de quatre casas, y encara escampadas. Conseqüència directa de la pobresa de la terra y del penós treball fou també la prompta destrucció de la *comunitat de la familia*, puig essent ja grans tots els individus d'ella, no podentlos nodrir a tots sas propietats, ja emigravan cap a otras terras de Catalunya mateix, sia pera dedicarse a la industria, al comers o a la mateixa agricultura, ja a terras més llunyanas a lluytar per sa existencia. Y molts, per cert, demanavan que'ls hi fossin establertas terras pera son compte, tota volta que no podian comprarne. Sempre y en tot cas sortian de sa casa y's creavan una llar propia.

Altra conseqüència fou y es que'l propietari, al morir, deixava totas sas propietats a un dels fills y donava quelcòm als altres, ab lo que aquests se'n anavan a treballar per son compte, rompentse en tots els casos els estrets lligams de la comunitat, quina influhencia tan funesta es en els pobles.

Tenint els individus d'estar en constant lluyta per la vida, els més forts y més previ-

sors sobrepujavan als altres, y d'aquí el successiu perfeccionament, pera'l trevall, del poble català.

Lo mateix podèm dir en quant fa relació ab la indústria y el comers. En els primers temps d'aquest, y principalment quan aquella estava en sos rudiments, no'n podia viure una familia, y en tot cas si trevallavan junts (viure may), un individu era'l patró y els altres trevalladors ab son jornal propi, deixant el taller quan els sortia una proporció millor.

No ja avans, sinó fins avuy, que'l comers y la indústria tant vol han agafat, no es may el comerciant o l'industrial la *comunitat*, fent vida integral en comú, siuó'ls individus, ja sols, ja associats. Cal no confondre la *comunitat* ab l'*associació*, puig són essencialment diferentas.

Ab aquestas lleugeras notas se veu que la característica del poble català (en general) es el particularisme, que a voltas està animat d'un individualisme exagerat, donadas las circumstancias actuals.

Las institucions avuy propiament catalanas, fillas d'aquesta formació de nostre poble, són la llibertat de testar y de contractació, la costúm de la institució del hereu, la *rabassa morta* y tots els establiments y censals, etc.; y són fillas d'ella també l'esperit d'associació pera'l trevall, l'afició a n'aquest, y el predomini dels individus aptes y previsors en el trevall, sobre'ls ineptes e imprevisors.

Deixant pera altres ab més condicions el fer estudis seriosos sobre la societat catalana, repetirèm que sempre y en tot cas, donadas las condicions del terror y la influencia dels fenòmens socials, el poble català serà en gran part de formació particularista.

Y que n'es de trist qu'aytal poble no's pugui governar ell mateix, y hagi d'estar supeditat a un poble de formació comunitaria!

TRINITAT MONEGAL

SOBRE ENSENYANSA EN CATALA

Me deya un mestre l'altre dia:

—Els que portèu entre mans això de la ensenyansa de primeras lletras en català, veyèu molt pla y llis l'assumpto. Segurament no os heu parat en una pila d'inconvenients qu'en la pràctica han de sortirvos al pas.

Són d'ordre pedagògich molts d'ells.

No'm referesch a la falta de llibres a propòsit, ni al nostre batibull ortogràfich, qu'ha de portar mil entrebanchs als deixebles en sos primers passos per l'aprenentatge de la escriptura, per aquest costat ja més difícil de si que'l del castellà.

Parlo simplement de la primera y principal de las ensenyansas, perque es base y porta de totas ellas: la lectura.

¿Heu pensat may en lo difícil que pels nostres fills ha d'ésser l'aprenentatge de la lectura, a causa de la mateixa varietat y riquesa fonètica del català, y de la pobresa de medis gràfichs pera expressarla?

Nosaltres hem après de llegir el català quan ja sabiam llegir en castellà, y ab temps y paciencia hem anat modificant la fonètica castellana apresada a la escola, fins acomodar la *lectura* del nostre idioma nadiu a sa pronunciació *parlada*.

Tot això ha sigut en nosaltres obra llarga y penosa, qual importancia no podèm apreciar perque s'ha fet lentament en aquella edat en que l'esfors intelectual passa desapercebut entre distraccions y alegrias juvenilas.

Aixis es que no tenim idea de lo qu'ha d'ésser aquesta ensenyansa comensada desde la infantesa dels noys, quan els sons orals del seu llenguatge se'ls hi han de representar en signes escrits, qu'ells han d'interpretar y reproduhir fònicament.

El noy diu: *Père* y *pèra*. No tenim més que un signe pera representar las dugas diferentas *e* de la primera silaba de cada una d'aquestas paraulas, y cap que juntí o expressi gràficament el sò idèntich de la *e* y la *a* final d'abdugas, qu'es una barreja confosa de *e* y *a*.

El noy diu: *bóca*, *hòme*, *moli*, que sona *muli*. Tampoch tenim medi gràfich de repre-

sentar els diversos matisos o gradacions sonoras de las *o* o de *bóca* y *hòme*, y encara menys el de la *u* de *molí*. Tambè tornèm a trobar aquí la *a* y la *e*, de confusió fònica.

Anèm seguint. El noy dirà: *cantà, sabè, llegi, du, fusté, ahí, doctó (ductó), altà*... Y el mestre li mostrarà en el llibre o en el cartell la representació escrita d'aquestas paraulas aixis: *cantar, saber, llegir, dur, fuster, ahir, doctor, altar*... Però avans li haurà ensenyat segurament que *a* y *r* fa *ar*; *e* y *r*, *er*; *i* y *r*, *ir*, etc., a fi de que pugui llegir bè mots com *car-bó, per-so-na, fir-ma, a-dor-na, ur-pa, dar-li, fer-te, dir-nos, dur-las*...

¿Còm li farà entendre ara qu'en els infinitius dels verbs (quan el noy aprèn de llegir no sab què són *verbs*) y en moltas altras paraulas que no ho són, *ar, er, ir, or, ur*, se diuhen o pronuncian *à, è, í, ó, ú*?

Aquí s'hi ha d'afegir la complicació de que hi ha veus d'aquestas mateixas terminacions en que la *r* té valor fònich, es a dir, se sent al parlar, com en *mar, cer* o *acer, sospir, favor, pur*.

Diu el noy: *nob-ble, reg-gla, ig-glesia, mirac-gle*, y li ensenyarèm escrit *no-ble, reg-gla, i-glesia, mi-racle*; mes li haurèm de rectificar la duplicació fònica d'aquellas consonants quan trobi escrites veus com *aglà, aglomeració, ablanir* y altras.

El noy dirà: «avuy no *vuy* escriure». Y li haurèm d'advertir qu'això ho veurà sempre escrit aixis: «avuy no *vull* escriure».

Y no cito, pera que no las califiquis de minucias, discordancias fònich-gráficas com *camp, salt, fent*, etc.—

Fins aquí el meu amich mestre. Cal confessar que sas observacions són justas y oportunas.

Mes avans d'oposarhi las rahons que l'estudi de la materia fa avinentas, deixèm establerta una informació innegable; es aquesta:

Aquí, quan tractèm cosas d'ensenyansa, pensèm sempre *en castellà*.

Y es natural. Com que'ls mestres de Catalunya, encara que siguèm catalans per naxensa y llenguatge, som *pedagógicament* castellans!

Ara bè: las dificultats exposadas més amunt—qu'ho són en realitat en l'actual estat de cosas—vaig contestarlas al meu amich mestre ab las rahons següents:

—Si algun dia hem d'implantar de debò a Catalunya la ensenyansa catalana en las escolas primarias, es precis, es indispensable que'ls mestres s'oblidin enterament de que han estudiat pera ensenyar en castellà.

En quant a la ensenyansa de la *lectura* catalana, cal tenir present sempre que lo que més diferencia y separa'l català y el castellà no es el vocabulari, ni la sintaxis, sinó la fonètica. A la pàgina 449 del volùm *Los Trobadors nous*, colecció de poesias publicadas pel senyor Bofarull l'any 1858, hi ha la composició *Anima en pena*, d'en Lluís Roca y Florejachs, que lo mateix pot llegirse en català qu'en castellà, lo que demostra identitats de vocabulari entre abdugas parlas; mes si aquella poesia la llegeix un català y després un castellà, no semblarà la mateixa.

Tot aquell que conegui una mica qualsevol llengua que tingui vocals d'una sola forma y pluralitat de sons (el francès y l'italià, pera no sortirnos de las neo-llatinas), comprendrà tot seguit lo que s'ha de fer pera ensenyar de *llegir bè* en català als noys y noyas de las nostras escolas. Senzillament. lo que fan els mestres francesos e italians ab las sevas respectivas parlas, qu'es concedir a la fonètica y a la ortologia l'atenció, el trevall y el temps que reclaman en els primers passos de la més important de las ensenyansas.

L'italià tè la *e* y la *o* obertas y tancadas, y el francès las mateixas y, ademès, la *e* muda, semblantment al català; a quinas dificultats, per lo que toca a la ensenyansa de la lectura, hi han d'afegir els francesos las que'ls hi resultan del valor fònich de las variadas combinacions o agrupaments de vocals, com *ou, eu, ai, oi, au, eau*, y del cambi de sò de la *e* y la *i* anteposadas a *m o n*.

Y respecte de las consonants, no acabariam may si haguessim de senyalar dificultats pels qu'aprenen de llegir en aquellas llenguas. Basti dir qu'en francès no tenen may valor fònich la *r* dels infinitius dels verbs acabats en *er* ni gayre bè cap consonant terminació de veu.

La suma de paciència y temps que totas aquestas particularitats llingüísticas suposan de part de mestres y deixebles, no poden compèndrela'ls que aquí s'esgarrihan devant dels inconvenients, gayre bè, segons ells, de la impossibilitat d'ensenyar de llegir en ca-

talà, primer qu'en castellà, als noys y noyas de Catalunya.

Per efecte de la costum d'ensenyarho tot en càstellà, s'oblida aquí també massa sovint la poderosa eficacia de la llengua materna en el desenrotllo intel·lectual del deixeble y, per lo tant, en sos avensos. Que se'n pert de temps, de pulmó y d'energias de tota classe a las escolas de Catalunya per no utilitzar degudament aquest inestimable factor pedagògich!

Perque, circumscriuint la qüestió en el nostre cas, jo pregunto: al noy que a casa seva ha après la fonètica y el *significat* de mots com *dòna, bóta, cotó, nèt, llèt, mare, casa*, etc., ¿li costarà gayre esforços mental el comprendre a estudi còm s'han de pronunciar las vocals d'aquellas veus? ¿Y trigarà molt de temps a ferse càrrech de que ha de llegir *passà, mori, volè, carré*, com ho diu quan parla, y no *passar, morir, voler, carrer*?

Comparis això ab lo qu'hem patit tots per'arribar a estrafer en nostres llabis el *ceceo* y las articulacions mòras de la *g* y la *j* en termes com *rejalgar, jilguero, aguijón* y sos similars, y diguissem després si pot ésser més difícil ensenyar a Catalunya de llegir en català, de lo que n'es ferho a Italia y a Fransa ab els respectius idiomas.

Jo ja sé qu'això donarà lloch a escenas de familia com aquesta:

—Y bé, noy, ¿que ja coneixes las lletras?

—Oh, si, *papà*, ja comenso a llegir!

—A veure, porta'l llibre que passas a estudi. Digas aquí:

—*U-ló*.

—No, home: ¿no veus que es una *ò*?—*Olor*.

—*Cu-lu-cà*...

—Tornemhil *c* *ò* fa *cò*, *l* *ò*, *lò*, y *c* a *r*, *cà*: *cò-lò-cà*.

—*U-ba-hi*...

—No, noy: *ò-bè-hir!* ¿Qui es que t'ensenyava de llegir aixis?

—El senyor mestre al colegi.

—*Vaya* un burro com déu ésser!—

—

Mes, si haguessim de fer cas dels *inconsients*, en res del món aniriam enlloch.

SALVADOR GENÍS

(*Acabament*)

Y Herodias, coneixent el desitj d'Herodes, somreya... Li agradava que ell procurés creures qu'abrassava a sa filla, a Salomé. Per' xò quan Herodès li deya «Salomé», ella somreya y l'abrassava com si fós una nena, y com una nena'l besava. Y li deya:

—Si, sóch Salomé, sóch verge y sóch teva... Tè, fes de mi lo que vulguis!...—

Y ell la petonejava fortament en la boca, en els ulls, en las orelles... Y ella sospirava y li acariciava las espatllas, y li cercava la boca ab sos llabis. Y sospiravan abdós, plens de desitjos y afanys.

Però ell may s'havia pensat, en veritat, que Salomé ho fos tant d'hermosa... Per' xò al véurela va restar admirat. Y encès per las caricias d'Herodias y excitat pels vins y las fruytas y per l'eròtich poema recitat, li va dir:

—Salomé, per una besada dels teus llabis ho donaré tot, encara que sia la meytat del meu reyalme!...—

Y Salomé rigué, y fou el seu riure tan hermós, que'ls comensals tots quedaren com batejats de sa bellesa. Y digué Salomé:

—No un petó dels meus llabis, tot mon cos serà teu si'm dónas una cosa... ¿Promets donàrmela?

—Si, Salomé, si.

—Escolta, rey: Vull el cap de Joan, el Baptista...—

El silenci esclatà. Aquell cos divinal, perfecte, únich, demanava una vida. Havia de morir un home pera qu'ell s'entregués.

—Salomé!... Salomé!... Demanam altra cosa, Salomé!... Això, això no pot pas ésser!—

Aixis va parlar Herodes... Però Salomé va fer que no ab el cap: ella volia'l del Baptista... Y somrihent ab son hermós somriure, comensà a ballar la dansa de la invitació.

El seu cos magnífich ondulava ab moviments de jonch, inclinantse alternativament endavant y endarrera com flama atiada per dos vents... Y al moures mostrava las insòlitas corvas del seu cos que semblavan ensomnis d'artista o de déu... Movia'ls brassos ab gracia principesca, obrintlos com pera abraçar a las munions ansiosas de goig,

tancantlos com per'abrassar a un nen petit. Y movia'ls ulls ab lùbrichs moviments, posant en ells tot el seu desitj, tota la seva ansia de fruhir. Y movia'ls cabells, negres com els de sa mare, com mouhen els lleons las sevas melenas quan estàn en zel... També ella hi estava en l'hora aquella; per xò invitava a Herodes a fruhir.

Però Herodes dubtava... Matar al Baptista... Potser per primera vegada en sa vida veyá al seu devant tota la tragedia de la mort! Matar al Baptista!... No, no era possible, ell no'l faria may aquell gran crim! No!... Matar a un home!... Y tot ¿per què? Per uns quants petons, per unas quantas horas de delicias... Matar al Baptista, tan bo, tan càndit, tan ple de bona voluntat, tan infantivoll... No, no, mil voltas nol Ell l'aymava al Baptista; aquell bon home de negrosa barba y de front blanquinós l'encantava. Deya unas cosas tan bonicas y las deya tan bé!... Moltes vegadas s'havia embadalit escoltantlo. Parlava de tot ab tant amor, ab tant entusiasme!... Ademés, tenia quelcóm de misteriós; parlava del pervindre com si el vegés estès als seus peus; era tot un profeta. ¿Y a un home aixís, tan gran, tan bo, tan sant, s'havia de matar? No, may! No l'assassinaria pas al Baptista!

Però dubtava. Aquell cos que dansava al seu devant era tan bell!... Y's delitava contemplant la marmoria blancor del pit magnífich, y la corva excitant del ventre, mentres al seu costat, ubriagat de la visió lasciva, el poeta romà, fòra de si, ab els ulls més vermells que las taronjas que lluhian sobre la taula, y ab las mans cubertas de joyells, en veu baixa y profunda recitava luxuriosa oda als ritmes misteriosos de la dansa.

Y els comensals tots, aixecantse dels seus setials, alhora van dir, com els chors en las tragedias gregas:

—Has promés, Herodes, has promés!—

Si: havia promés. Excitat per la visió bellíssima, el seu cervell s'havia extraviat en els paranys sinistres del desitj, y, perdut en aquests, havia promés cosas horribles...

Y Salomé, magnífica en sa nuesa, seguia dansant. Y ara dansava la dansa del desitj. El cos dels matisos inefables y de las corvas temptadoras ballava bellament... La càra

hermosa, flor badada als esguarts d'amor, suaument se movia exhalant flayra de besadas, encensant l'espai, escampant joya... Y en la cara lluhian els ulls pecadorament, luxuriosament, com els clavells rojos en els cabells negres de las viudas... Y tot lluhint, se movian com en las ayguas las lluhentors del sól, y tot moventse atreyan fortament. El desitj els cremava, y las flamas d'aquell foch passional eixian d'ells pera cremar els ayres... El desitj s'escampava; com la flayra dels pins embauma'ls cors, la flayra d'aquell cos, que dansava regalant nuesa, embaumava'ls sentits... Totas las bocas s'havian emblanquit: las illuminava sensual auba... Y envollada per las sensuales miradas que atreya son cos, Salomé, tot dansant, somreya, y era'l seu somriure tan lasciu, que sota d'ell, els pits semblavan castes...

Herodes dubtava. Ell sentia per Joan secret amor, pregona adoració, però Joan l'odiava. Més de cent vegadas, pels carrers, el Baptista l'havia bescantat. Per 'xò una tarda'l va fer agafar y empresonar. Y ara'l tenia alli, en el calabós hont passava'ls dias resant agenollat a terra. Y encara alli, encara empresonat, parlava contra ell, contra'l seu rey. Deya qu'era un monstre, un pecador... ¿Y tot per què? Perque vivia amistanat ab la seva cunyada, ab Herodias. ¿Y era això pecat? No, no, no ho era! ¿No s'aymavan tots dos? Donchs, allavoras, ¿per què no viure junts?... «Ben mirat — Herodes pensava — té rahó Herodias: el Baptista es un boig, un mal home, un injuriador...» Però... ¿matarlo?... No, això may, això seria massa. Ell, Herodes, no'l mataria pas.

Y Salomé seguia dansant al devant seu, com las onas devant de la platja. Y veyent qu'ell seguia dubtant, els comensals tots, alhora, van dir:

—Has promés, Herodes, has promés!... —

Si, havia promés, prou qu'ho sabia!... Per això estava trist ara; trist, molt trist. Pera possehir aquella verge impura, creada per l'amor, coneixedora de tots els misteris de la carn y de tots els goigs dels sentits, haver de matar a un home, haver d'assassinat a un profeta!... ¿Era possible?... Pera gaudir d'aquells ulls més negres que la mort, que volian, que desitjavan veure un home nu pera possehirlo en el seu dintre, haver de

PARÍS

NEGRES Y ROJOS

vessar sang!... ¿Era possible? Y pera gaudir d'aquella boca més roja que la sang que demanava, ansiosa de besadas y plena de sospirs y de gemechs ¿havia de tallar un cap humà?... Y pera fruhir d'aquellas mans, més blanques que'l blanch dels seus ulls y més sedosas que pell d'infantó ¿havia de privar de vida a altres?... Y pera disfrutar d'aquells dos pits qu'al ritme de la dansa's movian com magnolias besadas per l'oreig ¿havia de privar de veure a uns ulls y de parlar a uns llabis?... No, jamay... Sas mans de príncep, blanques havian estat fins aquella hora: blanques restarian fins la mort!...

Però Salomé dansava, y la seva dansa ubriagava. Tant ubriagava, que va arribar l'instant en que, al fer ressaltar la cinica corva del dors incitant, s'ubriagà Herodes... Y fóra de si, boig de desitj, curullat d'amor, s'agenollà a terra com captayre, y com rey li va dir:

—Ja qu'ho vols, sia!—

Y la profecia's va cumplir. En la mística presencia de Jesús, Joan Baptista mori; sa hermosa testa de profeta y vident, per terra rodolà com fulla seca. Van aclucarse'ls ulls que reflectian, misteriosament, totas las purses del espay; com flor a la nit, sa boca va tancar-se. Va morir el Baptista, y el seu cap, hont havian nascut milers de somnis, anà a raure a las mans de Salomé. Y aquesta, somrihent, com filla en la festa de son pare, va aproparse a Herodes, y ab els ulls y ab la boca y ab tota sa carn, va remerciarlo. Era seva, ben seva! Aquell cos era seu, aquells llabis serian pera ell!...

Y Herodes somrigué, y somrihent va acariciar ansiós a Salomé. Y mentres la besava llargament, mentres refinadament la possehia, Herodias, contenta, va apareixe, y ab una agulla d'or va foradar la llengua del profeta... Y, sempre somrihent, va entonar en un'arpa nupcial himne...

CARLES ARRO Y ARRO

Jugar el mot burlantse un mateix del pseudo-ingeni que demostra'l jugarlo, es perdorable y fins fa gracia de debò; fa esclafir aquella riallada que provocan els pallassos inglesos ab sas irreals excentricitats. Y quant més dolent es el jòch de paraulas, més gracia fa, y per contrast donota més ingeni.

Jugar el mot de bona fe es senzillament cursi y ridicul. Però fer un *calembourg* bo y rostintse'ls ventres de las camas y tenint la conciencia de que'l rostiment general es irremediabile, jo no sé pas si fa riure o plorar: sols sé que qui el fa ha d'ésser declarat campió del jòch del mot, donchs bat el *record* en tota la linia. Ab més motiu si el fa en llatí.

Aquest honor correspònd a Etienne Dolet, poeta prosista, sabi, en una paraula, del sigle XVI, que l'any 1543 tingué l'alta honra d'ésser considerat heretge pels catòlichs, y d'ésser cremat de viu en viu en la plassa Maubert de Paris, com en Servet la tingué d'ésserho a Ginebra pels protestants, lo que ve a demostrar ab fets que a catòlichs y protestants se'ls podria *mancornar*, com diria un castellà vell, o poden anar de tronch, com dihèm nosaltres,

La multitut que contemplava l'acte, moguda per un d'aquells sentiments ràpits com el llamp, que a las multituts sol pendre, se va eternir. Amichs, partidaris, parents del condemnat qu'estarian entre ella, llensarian la guspiraque per la forsa de la sugestió esdevingué flama: flama que no arrencà de la pira a Dolet, però que demostrà afecció, simpatia, condol envers ell.

Y en Dolet, dirigintse al *beco* (!) que presenciava l'acte, sentintse potser dolsificat per aquella comunió momentania que'l poble y ell feyan mitjansanthi un dolor, li va dir aquest vers:

Non dolet ipse Dolet, sed pia turba dolet.

Y el *beco*, ab tant d'esperit com ell, però ab menys gracia, perquè no's cremava, li retornà capgirantli:

Non pia turba dolet, sed Dolet ipse Dolet.

—
Fer martres es fer sants, y fer sants es fer fanatismes. El cristianisme sense martres no hauria pas arribat ahont ha arribat. Y això's pot dir de totas las sectas. Els homes, perseguint ideas concretas, grahons del progrés, per contradicció han fet abstraccions, que'ls *actuals* han combatut fent martres. Martres qu'han impedit que'ls que, anant el temps, se sentissin ab més coratge pera concretar, poguessin ferho pacificament, sense fer martres a son torn que fessin infinita la cadena de tiranias. Els homes, buscant la idea con-

creta de felicitat en la terra que petjan, inventaren l'abstracció de la patria qu'ha perdurat y perdurarà degut a llurs martres, quin nombre s'augmenta per l'acció dels que la volen abolir... Y aixís n'es de lent el progrés! La represalia y l'amor propi: quins dos factors d'endarreriment!

El martre Etienne Dolet ha donat lloch a una religió que té per ritual anarli a dur una corona cada diada del seu aniversari, en manifestació solemne. Diada senyalada: corona... vermella, però corona! L'Etienne Dolet es un sant! Jo aplaudeixo la protesta, l'odi a la reacció negra, però abomino dels rituals. Jo voldria la protesta diària, y més que la protesta, l'activitat diària pera eliminar las causas que produheixen els mals. Fugir dels ministres de Deu per anar a parar a mans dels ministres de la ciencia, es ben poch avensar, donchs Deu ¿qué es si no'l primer intent de ciencia en las èpocas y estats en que l'home, mancat de coneixements, no ho està del desitj de donar causas, qu'es humà per excel·lencia? Es passar d'un sectarisme a un altre sectarisme. Donchs què: ¿no són per ventura'ls mateixos homes de ciencia'ls qui per amor propi o per convicció posan trabas als nous inventors? Els desenganys, l'abandono, el despreci ¿de qui els reben'els joves, els que volen fer, els que fan, sinó dels que ja han fet y s'han assegut en las cadiras numeradas de las academias y de la gloria?... Fugiu de l'adoració dels homes, que d'ella'n nasqueren reys y papas! Adorèu las ideas per las ideas mateixas!

Cartells vermells posats en las cantonadas anunciavan, dias avans, la manifestació que sortiria de la plassa del *Hôtel de Ville*. Jo voldria transcriure un d'aqueixos cartells, però'm penso que fóra exposat, donchs per cosas menys fortas hi ha a Espanya gent a presidi.

Però si els demagochs gosan de llibertat a Fransa, no diguèu qu'en aquest cas la falta de llibertat es en contra del clero, donchs un verdader exèrcit custodiava la catedral, y de ben lluny se l'han haguda de mirar els manifestants. Tampoch el clero s'està devilipendiàr desde sas tronas als lliberals. Ells, *actuals* un temps, feren patir sense donar dret a la defensa: avuy, endarrerits, pateixen de mans dels *actuals*, però tenen el dret de defensarse. Solsament qu'ells no tractan de defensar sas teorias en las que potser no creuhen, sinó las dietas que percebeixen de las caixas nacionals.

Si els cartells vermells s'expressavan agrament, no ho feyan pas ab més dolcesa'ls que al llur costat una mà anònima, que proba'l seu origen clerical, hi va enganxar rebaixant la memoria d'en Dolet. Aquests segons cartells, que comensavan dihent: «Ciudadans,

se vos enganya!»), presentan a Dolet com un fanàtich, com un lladre, com un sodomita, com un assesi d'en Compaing, pintor al qui atragué a una cita, y a qui donà mort per no haver volgut accedir als seus desitjos amorosos. Aquests segons cartells no parlavan pas del suplici qu'havia sufert en Dolet, ja condemnat a mort per primera vegada pel dominicà Orry, complis d'en Calvin en la crema d'en Servet. No fan, donchs, sinó donar més forsa a la protesta lliurepensadora que clama contra'ls assessins fins quan l'assessinat es un que creu en la immortalitat de l'ànima y s'agenolla devotament devant de Deu.

Tenen rahó'ls manifestants... però sembla que no'n tinguin, precisament per ésser manifestants!

A las dugas vaig arribar a la plassa del *Hôtel de Ville*, hora y lloch de sortida de la manifestació. Pera ter temps, després de dinar, vaig fer el camí més llarch, per las rivas del Sena. El riu estava tranquil; essent diumenge, el tráfeh mercantil era quasi bé nul; sols els *batteaux-mouches*, curullats de passatgers qu'es dirigian als jolius pobles de las voras del riu pera passarhi la tarda, el creuhavan ràpidament, donant més vida al paisatge. De dia, de nit, a tota hora'l Sena es bonich; no per ésser el Sena, sinó per ésser riu. L'aygua corrent, lliscant, transitant, viu més que las montanyas restant, romanint, gravitant pesadament. Y la bellesa es la vida: tot lo que a nostres ulls se presenta ab més quantitat de vida, ho trobèm més bell. Que'n són d'abominables els *bodegons* reproduhint las naturas mortas! Heusaquí el secret de la repugnancia que inspiran els morts *qu'han quedat bé*, sens expressar dolor, rabia de morir, satisfacció intensa o qualsevol sentiment de vida...

Ja de lluny vaig veure lluhir sobre'ls ponts que conduheixen a *Nôtre Dame*'ls uniforms de la guarda nacional. Companyias senceras de cavalleria impedian el pas; la catedral estava materialment voltada de sabres y fusells; escamots de polissons de tots els districtes, a las ordres de llurs oficials, cubrian el camí qu'havia de recorre la manifestació. Al arribar a la plassa, una generació immensa se'm va presentar als ulls. Milers de personas acobladas sota llurs banderas, coronas dutas al extrèm de picas, rètols escrits a la mà sobre papers de tots colors, esperavan l'hora de sortida. Un brugit immens produhia'l conjunt. Els *camelots* venian flors vermelles que'l poble comprava per adornar llurs solapas.—*Qui n'a pas sa guirlande? Deux sous la guirlande.*—Els venedors de periòdichs oferian al públich els diaris revolucionaris socialistas *L'Internationale*, *L'Action*, *La Raison*, impresos sobre papers rojos; els propagandistas repartian als badochs caricaturas sobre cartulina del clero, banca

y milícia, manifestes de totes menes; qui grave, seriós... y aburrit (com es propi de gent pagada) aixecava un cartell de cego de la Boqueria, ahont el programa positivista endressat al govern era llegit per la gent que sota d'ell se reunia; qui alegre, *farseur*, s'improvisava orador, y dirigintse als badochs els hi feya humoristicament la presentació dels manifestants: —*Messieurs et dames: Ceux-ci sont les appaches... les vrai appaches rouges...*—Y molts badochs s'indignavan de debò, y al essérloshi allargat el manifest o la caricatura, els lleansvan desdenyosament sense ni mirársels tan sols. El repartidor no s'ofenia; irònich, deya:—*O, le beau geste! Y tothòm reya, y el monsieur*, indignat, feya un paper ridícul y se'n anava...—*Il a peur des appaches (1) rouges!*...—Més riallas.

Per tots els carrers desembocavan a la plassa grups precedits d'insignias y banderas. Arribavan entònant l'himne de la Internacional, y els ja reunits en la plassa'ls hi feyan chor:

Debout! les damnés de la terrel
Debout! les forçats de la faim!
La raison tonne en son cratère,
C'est l'éruption de la fin!...

Y las estrofas rebotian sobre la fatxada del *Hôtel de Ville*. Homes, dònas, criaturas, congestionats per l'esfors de llurs crits, ab las mans o'ls barrets enlayre, reprènian un y altre cop l'estirabot:

C'est la lutte finale ..

Y després del cant que tancava alguna melodia, venia un recitat fúnebre, semblant a un bramul, sortit del canyó, que vibrava en l'ayre com las llunyanas trepidacions d'un tro.

Les calottes! Houl, houll!...

Oh! aquest *ul ul* despreciatiu, denigrant, baix, mena de lladruch de gos, gutural, endressat al clero, que's repetia y's, tornava a repetir tossudament, iquin mal efecte'm va fer en la boca de las dònas de rostre injectat, ab llurs barrets-cabassos engiponats sobre llurs monyos de fregall!

He vist a Montserrat una pelegrinació bramulant el *Ruja el infierno, brame Satán!* Donchs bé: aquellas misticas de rostres vulgars, ubriagas de fanatisme, malaltas d'histerisme, eran parellas a las que l'altre dia's manifestavan en sentit contrari, obehint, a mon entendre, a semblantas causas: *malaltia de multiut...* «*Ruja el infierno... brame Satán! Les calottes! Houl, houll!...*» Oh, bellesa plàcida y tranquila de la Dòna, no't mantindrás sota'l ropatge heroich, si aquest no es tranquil y plàcit!

La manifestació va fer sa via sense inci-

dents, conduhida com un remat entre exércits de polissonts y de guardas d'a cavall. Arribada a la plassa Maubert, la policia s'en-carregà de disòldre-la ab una estrategia admirable. Els grups eran voltats materialment de cordons d'agents, apostats y encaminats per diferents carrers, y en menys d'un quart d'hora, d'aquells milers de personas que a Barcelona haurian necessitat pera ésser disoltas déu o dotze *cargas* de cavalleria, no'n quedava ni una, tretas pel sistema *bovi*, qu'arribo a creure qu'es més indigne que'l de la violencia.

Els grups, sempre voltats per núvols de polissonts, eran protegits per aquests dels carruatges y conduhits fins a son respectiu terme, qu'eran diferentas estatuas ahont hi duyan més coronas y rams. A mi'm va tocar seguir el grupo qu'anava a honorar la estatua d'August Comte. Un cop li fou colocat als peus un ram, un manifestant intentà ferne l'apologia. Va fer un paragraf que terminà dihent qu'en Comte'ns havia ensenyat que'ls pobles s'han de regir sense Rey ni Deu. Y fins aqui va poder ésser sentit, perque al arribar a aquest punt, el núvol de polissonts feu cordó, volta'l grupo nombrós y *se'l emportà* materialment, deixant al orador en son dret d'esbargirse, però sense auditori. No dech fer constar que tot seguit va plegar el ram de sa eloqüencia, y el pobre Comte's va quedar sense apologia!

Durant el camí vaig sentir un crit de *Abaix l'armada!* Bé n'aixecà de *suaus* protestas.—*L'armada nacionalista sí*,—deyan els protestants—*però la republicana no!*—

Jo vaig tenir ganas de dir la célebre paraula d'en Cambronne!

F. PUJULÀ Y VALLÈS

MITJDIADA

El poble dormia aplanat, quiet, en mitj d'una atmòsfera pesanta y emborratxada, sota una calda asfixiant. No passava ni un alé d'ayre, no's movia una fulla, no's sentia res... Tan sols las dònas, dintre las casas, rentavan l'ayguerada produhint, al topar els plats ab las culleras y forquillas, un soroll com d'esquellerinchs...

Els homes, regalimant aygua cara avall, feyan la mitjdiada per porxos y pallers, roncant fort, ab estrèpit, descansant ab satisfacció després del fadigós treball qu'havian soportat per horas y horas. Garbejavan... Fins els gossos, per portals y marges, deixavan passar la calda dormint inquiet, engunosos; las moscas y els tabachs els atormentavan de valent y els feyan moure ara la

(1) *Appaches*, nom ab que's designa als bandits parisenchs, juramentats com els *náuigos* de l'Habana.

cúa, ara la orella, y si la fiblada era forta, fins lladrar y tot.

Tot dormia y callava, tot restava enervat, làs... De sobte, a la plassa del poble, esclatà gran brugit. Un piano de manubri qu'havia arribat pel desnivellat camí de carro que conduheix al llogaret, portat per dos homes de mala fatxa, feu de cop y volta sentir sas alegroyas notas ab tota la estridençia de qu'es capàs un d'aqueixos esgàngallers instruments.

Al seu soroll s'hi havia juntat, tòt seguit, el dels lladruchs dels gossos, que per cert ho feyan ab veritable furor, produhint tot plegat un conjunt baladrer e inarmònich que gayre bé feya tornar sórt.

Allavors las dónas, deixant l'ayguerada, varen eixir per las finestras pera fersè càrrech dels qu'en aquella hora anavan a trencar llurs oracions d'un modo tan inesperat com intempestiu; els homes, despertant sobtadament, aparegueren pels portals ab rostre malhumorat y ayre amenassador; y per fi, la maynada comensà a enrotllar tot seguit als del piano, guaytàntels ab cert recel y desconfiansa... Però per' xò, aquests, com si tal cosa: després d'un wals recargolat, las emprengueren ab *La Paula*, y després ab *La Marsellesa*, y després ab *La pulga*, y després... després homes y dónas s'havian anat acostant, acostant de mica en mica al entorn del piano, els gossos havian paulatinament deixat de lladrar, y a uns y altres els hi semblà que la calda havia anat disminuint, y fins que comensavan a passar alenadas de fresca...

I. SOLER Y ESCOFET

TEATRES

LE BILLET DE LOGEMENT. (ELS ALLOTJATS).

Els autors de l'obra varen proposarse fer riure, y ho logran. Ara, de quins medis se valen pera conseguirho, val més no parlarne detalladament, perque allavors si qu'en *P. del O.* podria dir que JOVENTUT es un setmanari en que hi campeja una pornografia a tall d'*Esquella*. Jo no havia vist may en el teatre res tan vert, y això que fa una pila d'anys que tinch deria per las representacions escènicas. Imagininse lo més atrevit que's pot dir en públich, y encara quedaràn curts. Un conegut meu qu'assisti als dos da-

rrers ensaigs de la comedia, m'assegurava'l dia del estreno a Novetats que s'havian fet moltes supressions per atenuar la nota desvergonyida. Còm serà l'original!...

No vull explicarlos l'argument, perque d'ensà que'ls venen a las portas dels teatres sembla que's *quita* la feyna. Ademés, que no'n treurien cap ensenyansa.

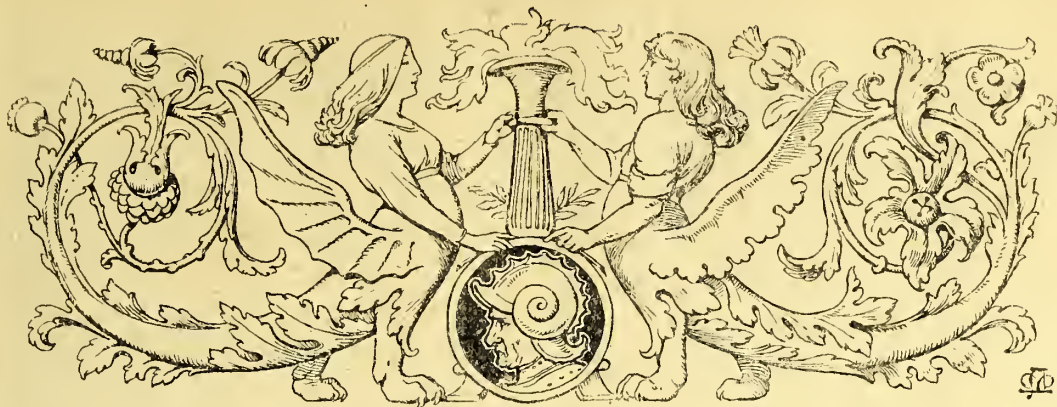
L'obra, estudiada fredament y baix el prisma ab que deuhem mirarse las de la seva especie, té situacions ben trobadas, escenas mogudas, un primer acte molt jugat y fins tipos ensopegats. Això dèu notarse especialment en l'obra original, donchs en la traducció ha de perdre per forsa. Aquells soldats que s'allotjan a Evreux, las patronas y els menestrals que'ls envoltan, són figuras *refinadas* en el sentit francès; parlant català, resultant desencaixadas. Moltes de las situacions de l'obra, aixis com la majoria dels xistos, estich segur que deurian fer enrajolar al mateix apuntador dins de la *conxa*.

Lo estrany es que'l senyor Capella, qu'ha vingut predicant la moral del teatre en varis articles (ja sabèm que de moral n'hi ha de moltes menas), s'hagi atrevit a traduir *Le billet de logement*. Si ho ha fet per especulació, crech qu'hauria volgut més no donar son nom: el mateix nom que fa poch temps suscrivía un llibre original titulat *Llibre del dolor*. Se veu que a n'en Capella'l dolor y l'humor li van a tongadas; es la vida. El *vaudeville* traduhit ab el nom de *Els allotjats* sembla una d'aquellas comedias *originals* d'en Ferrer y Codina, però corretgida y aumentada. Estich segur que'l despreocupat autor de *Ténorios* no s'hauria atrevit a portarla a las taulas.

Senyor Capella: vostè que's queixava, quan en Zacconi era a Barcelona, de que'l seu teatre era un desert per la poca concurrència qu'anava a fruhir las filigranas del gran actor, ha de saber que'l mal que vostè esmentava es degut a la falta de cultura del públich. Vagi vostè traduhint obras com *Els allotjats*, y prompte aquest públich a qui vostè avans increpava no anirà al teatre si no's posa en escena una traducció com la perpetrada per vostè ara... o bé'l *Don Jaume*. De l'una a l'altra no hi ha pas molta diferencia.

J. PUJOL Y BRULL

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XXXVI

NICARETA V SAS AMIGAS

(De Metrodor)

Tot jugant Nicareta ab sas companyas
va donar de las nous qu'ella tenia
a Clito'l ters, a Safo'l quart, y, alhora
n'arrepiegà un cinquè Aristodisia.

També un dotzau més un vintau Teania,
y mitj dotzau després Filinis bella
tingueren de las nous de llur amiga,
qui sols cinquanta se'n quedà per ella (1).

XXXVII

EL GNOMONER

(De Metrodor)

Tu, Diodor, expert en la gnòmònica
bé'm sabràs dir, si't plau, l'hora del dia
qu'ab sa cursa sincrònica
marca'l sól, al trobarse de sa via
vers el mar d'Occident, que'l camí a fer
importa'ls tres cinquens quatre vegadas
del espay que vensut a sas petjadas
darrera d'ell ja té?... (2).

XXXVIII

L'ECLIPSI

(De Metrodor)

Oh, Júpiter potent! Es que l'eclipsi
t'ha plagut com els que, en llurs màgichs jochs
las Tessalianas fan? Com amagantse,

la lluna ha anat apayvagant sos fochs
fins a ferse invisible pels mortals.

Del temps transcorregut en aquella hora
dos cops els dos sisens, més dos setens,
restava encar de nit fins a l'aurora (1).

XXXIX

EL NAIXEMENT

(De Metrodor)

Astronom: dels estels y las planetas
dígasme'l pas al temps en que ma esposa
donava a llum ahir. Era de dia
y per atenyé'l mar ahont té sa posta
devia'l sól recorre una distancia
com sis cops dos setens la porció d'òrbita
que desde son llevant degué haver feta
dalt de son carro d'or que'ls raigs envoltan (2).

XL

L'AUBADA

(De Metrodor)

Filadoras, lleuevos: des l'aubada
un cinquè s'es passat dels tres vuytaus
del temps que queda encar de la jornada (3).

(1) Antologia; XIV, 140. Com l'anterior. El resultat serà:

$$x = 6 \frac{6}{41} \text{ horas transcorregudas.}$$

(2) Antologia; XIV, 141. Problema per l'estil del V. Resultat:

$$x = 4 \frac{8}{19} \text{ horas}$$

(3) Antologia; XIV, 142. Com el precedent. Resultat:

$$x = 11 \frac{7}{43} \text{ horas}$$

(1) Antologia; XIV, 138. Mateixa forma de resolució.

$$x = 1200 \text{ nous.}$$

(2) Antologia; XIV, 139. Problema per l'estil del V. Resultat:

$$x = 3 \frac{9}{17} \text{ horas transcorregudas.}$$

part del dia que manca transcorre. Eran, donchs, els $\frac{36}{43}$ d'una.
que diriam nosaltres, si comptessim, com els grechs, doze horas
de la sortida del sól fins a sa posta.

NOVAS

Ja està en la consciència de tothom que pera'l partit republicà unitari del unitari Estat espanyol, no hi ha cura. Està vist que un partit ben organitzat no es aquí possible. Lo ùnic que caracterisa al estat espanyol es la desorganització. D'homes ab talent organitzador, en política com en tot, n'hi ha hagut a Espanya poch, poquíssims. No havia, donchs, d'ésser més. afortunat que'ls altres el partit republicà, que si cap n'ha tingut d'home d'aqueixos, no s'ha distingit pas per sa honradesa. Basat aqueix partit en l'ambició d'uns quants y en la ignorància dels més, no responen de cap manera a las novas orientacions dels pobles moderns, s'havia de descompondre per forsa. Edificar sobre la ignorància es edificar sobre sorra.

Per això en Maura l'ha esvanit fàcilment aqueix fantasma del republicanisme que mesos enrera tant semblava agegantarse. Si el partit republicà hagués representat una tendència verament sana, verament forta, l'actual quefe del govern no l'hauria pas retut ab armas tan barroheras com las que s'ha dignat posar en us. Armas que, per cert, no són pas las mateixas qu'emplea pera bregar ab el Catalanisme. Ell ha vist els funestos resultats qu'en Cánovas y en Silvela'n tragueren de sa soperbia, y ha cregut necessaria la política del afalach. ¿Es que ab contemporizacions y falsas promesas pretén debilitarnos y corrompens? Heus aquí la qüestió. No es partidari ell d'enviarnos *virreys* despòtichs y curts de gambals com l'Hinojosa y en Bargés, ni li són grats actes com el que ab la bandera catalana acaba de realisar aquell Quixot que fa de comandant de marina a Tarragona. Si grats li són, pitjor pera ell. La seva tàctica ab nosaltres es més fina. Ell diu qu'està al nostre costat: ell fins se creu estarhi a voltas, en quant estima necessari, com a governant, utilisar algunas de las bonas qualitats qu'en el Catalanisme sab veure; ell no'ns demana qu'abdiquem de nostres principis: ell sols ens diu que no siguem intransigents. Y devant de tanta afabilitat, n'hi ha que troban que no hem de fer la cara tan seria si volèm passar per personas educadas; n'hi ha que creuen qu'en Maura es més pràctich que nosaltres y qu'hem de pactar ab ell a fi de catalanisar a Espanya fentla apta pera la cosa pública, y ahora castellanisarnos un xich en lo que respecta al nostre caràcter, poch melós, massa sorrut... Més podria succehir que mentres en Maura s'anés dihent *descentralisador*, molts de nosaltres ens anessim *centralisants* de mica en mica

No per això moriria'l Catalanisme. Fassi

cadascú la política que vulgui, per nostra part creyem no tenir motius, fins ara, pera deixar de veure en en Maura'l representant de la tradició política conservadora y centralista que sempre hem combatut: tradició massa estantissa pera que, anant de brasset ab el Catalanisme, no'ns fes l'efecte de que veyem una vella esdentegada, plena d'arrugas y ridiculament vestida ab robes de colors llampants, intentant la *conquista* d'un jove qu'es per mereixe. Ara bé: si aquest jove fos pobre d'esperit potser se casaria ab ella, però... també la enterraria a no trigar gayre a la pobra vella ridicula.

N'ha sufertas massa de vexacions Catalunya; se triga massa a desagruar-la pera que, desenganyada com està, pugui aixis com aixis posar fe en un altre polítich que l'afalaga com tants l'han afalagada. Y això no vol dir que considerem a n'en Maura un polítich baix com els altres; en diferents ocasions hem reconegut que val un xich més; però això no'ns priva de censurar sa gestió sempre que la trobem censurable, y aixis seguirem fentho mentres ell dongui ocasió y motiu. Aquesta sinceritat hauria d'agradar a tot governant serio. Per lo tant, quan algún maurista, de quina bona fe no volèm ara dubtar, se'ns acosti y ens digui com la vella de la comparansa, que'ns deixem *querer*, y que siguem amables tal com som guapos, potser qualsevol dels nostres li sortirà ab una réplica oportuna. El maurista dirà «*Adiós, hermosos*»; y l'altre li contestarà «*Adeu, cursi!*»

D'una caseta de la platja de Torredembarra, propietat del senyor Macaya, las autoritats marítimes n'han fet treure una bandera catalana.

Dugas cosas dirèm al senyor Macaya respecte a aquest fet tan arbitrari: una en serio y l'altra en broma. La primera es que nosaltres, si ens passés un cas com el de referencia, amparats en las lleys positives que'ns defensen contra l'aplanament de morada y contra la sustracció, apelariam a tots els medis, fins als de la violència, pera guardar nostra casa y nostra propietat contra'ls que, amparats en son uniforme y en la ignorància y falta de conviccions del poble, s'atrevisin a faltar a la lley moral y escrita que'ns protegeix.

Y la segona es que, d'ara en avant, aconsellèm al senyor Macaya que sempre que vulgui honrar sa casa posantla sota'ls plechs de la bandera de Catalunya, aixis com els pagesos, pera espantar als timits pardals, posan en son camp o en son paller un barret de copa vell, posi ell també sobre sa casa un barret de copa: però que sia blanch, y ab una faixa blava ab las estrelles blan-

cas dels Estats Units. Si ho fa tal com li dihem, pot tenir la seguretat de que no veurà ni l'ombra dels *Nelsons* de Tarragona.

Lo Camp de Tarragona, que viu més aprop que nosaltres del comandant de Marina d'aquella *provincia*, y que per lo tant té motius pera conèixer millor, el descriu de la següent manera:

Foraster en aquesta terra, sense arrels ni vincles qu'ab ella'l lliguin ni altres relacions que las que li porta'l càrrech que ocupa, no entén el llenguatge que aquí's parla, ni pot comprendre quin es el nostre caràcter ni de quina mena són las nostras afeccions. Però ell, com a bon funcionari espanyol, si no'n'sab res tampoch vol enterarsen de tot això; y inflat, possehit de la seva autoritat y de la importancia propia de la gent del centre, passeja pel Moll perdonant la vida als pobres pescadors del Serrallo, que al veurel ja tremolan, fosca la mirada, la cara ben seria y tussint d'en tant en tant.... Y es clar, en aquest terrer qu'es català perque hi ha una llengua catalana, y un'ànima catalana, y una tradició y un pervindre ben catalans, lo que molts sentim al cor ho volèm manifestar públicament, amparats per la llei, enlayrant tan alta com ens es possible la bandera dels nostres amors y de las nostras glorias, la santa bandera de las quatre barras.... May ho fessim! El Comandant de Marina no'ns permetrà tenirla y ens enviarà a trèurela vuyt o dèu carrabiners que, inconscients y per manament d'altri, cometràn el crim d'arrencar un tros del escut d'Espanya

Els odis seculars de rassa entre oprimits y opressors, no hi ha por de que s'extingeixin. Quan la memoria faltés, ventaria'l caliu que hi ha sota las cendras, la ignorancia y el despotisme de certs funcionaris, veritables sayons de Catalunya, que a fuhetadas li fan present lo que ha sigut y pot tornar a ser. Són els mateixos de Flandes, els mateixos de las possessions del Atlàntich y del Pacífich, els que han governat ab orgull y desenfèr sense exemple les terras ab que la sòrt els favorí, y de las quals n'han tingut de sortir vilipendiats, desacreditats, foragitats, arriant moltas vegadas vergonyosament y tant si han volgut com no la seva bandera.

En un altre país que no fos Espanya'l Comandant de Marina hauria sigut portat a la barra. Ha conculcat la Constitució, ha atentat contra la llibertat individual y la inviolabilitat del domicili, ha inferit greu ofensa a tot un poble arrencant y atropellant lo que simbolisa'l seu passat de grandesa, el seu, present de dignitat, el seu pervindre ple de venturosas confiansas...

Un altre que s'explica:

L'ajudant militar de Marina de Sant Feliu de Guixols ha amenassat ab imposar multas y altres midas de rigor a las embarcacions que portin la bandera catalana a la popa.

Hem d'advertir a n'en Maura que aqueixos marins, procedents no sabèm si de Cavite o d'algun *gobierno* d'allà a las Filipinas, li comensan a embullar la troca. Segueixin per aquest camí, y els catalans *reconsagrats* tindrem menos feyna, y Catalunya més aviat l'autonomia que desitja.

Ves si en són de *tipos*, que ab el tarannà qu'ara van agafant, al volernos fer arriar la bandera catalana no sols ens donan llissons d'espanyolisme a nosaltres, sinó al mateix rey, que sol portar en sa embarcació'l penó morat de Castella, la qual dintre del Estat no es pas més que un'altra regió com Catalunya.

Per' xò'ls nostres diputats dirigiren a n'en Maura una protesta concebuda en els següents termes:

Excmo. Sr. Presidente del Consejo de Ministros.—Ontaneda Santander.—Diputados infrascritos protestan enérgicamente atropello cometido autoridades marítimas Torredembarra y San Feliu de Guixols, prohibiendo ostentación bandera catalana litoral y embarcaciones, esperando del Gobierno las órdenes precisas para que sea debidamente respetado por aquellas un derecho de cuyo ejercicio da constante ejemplo S. M. el Rey con respecto á la enseña de otra región que no disfruta por la ley de mayores prerrogativas.—Alberto Rusiñol, Luis Doménech, Francisco Albó, Leoncio Soler y March, Trinidad Rius.

Deya no fa gayre *El Imparcial*, parlant de Finlandia:

Sabido es que el Gran Ducado de Finlandia constituye un vasto territorio que se extiende al Norte del golfo del mismo nombre con una superficie de 373,604 kilómetros cuadrados con más de dos millones y medio de habitantes.

Fué este territorio incorporado al imperio ruso el año 1809 en virtud del tratado de Fredrikshamn. Hasta entonces el Gran Ducado de Finlandia había formado parte de la nación sueca, y suecos han continuado siendo los finlandeses á pesar de las medidas de incorporación del gobierno de San Petersburgo. Los dominadores han ido cercenando los derechos, los fueros y la autonomía de Finlandia. La última resolución imperial acabó con lo que quedaba de libertad en el valeroso y sufrido pueblo finlandés. Se ha prohibido el uso del idioma propio del país, se ha obligado á los finlandeses á servir en el ejército ruso, pero siempre fuera de Finlandia; se les ha cercenado las libertades mercantiles, se les han impuesto odiosos tributos, se ha querido, en suma, que la raza se humille ó desaparezca.

Y deya pochos dias després, parlant de Catalunya:

La invasión del catalanismo va llegando á límites inconcebibles.

Mientras en Francia, donde se hablan varios dialectos, no se permite telegrafiar más que en lengua francesa, el señor Maura, en el delirio de su alegría por el grato recibimiento de los barceloneses, autorizó la transmisión de despachos en catalán. Pero no bastaba esto. Se quiere ahora que naveguen por el mundo navas abanderadas en España con el pabellón nacional y con el *viejo, apollillado y no usado hace siglos del principado catalán*.

¿Qu'els en sembla de la *medalla*? Aixis enganyan descaradament al poble aqueixos periodistas farsants, aixis insultan la bandera d'una *región española* aqueixos inconsútils

qu'haurien de contribuir a enlaxar-la. Y no es que nosaltres tinguem l'entusiasme ridicul que per las banderas ells tenen; nosaltres lo que defensém es el dret d'usar la nostra, per ésser nostra y perque té més títuls que cap al respecte de tothòm, ja que may ha sigut issada com a símbol de tirania sobre altres pobles.

Y afegeix:

Esta exigencia deberá ser rechazada con energía, porque no será la última.

Y que ha d'ésser l'última, infelis! Aqueixa gent, que no sab res, que no espera res, que no aspira a res (si no es a cobrar la nòmina), té en compensació la immensa vanitat de creures que tots els pobles són com Castella.

Tantas ne té d'aspiracions Catalunya, qu'encara no ha comensat a exigir: però ja cuydaréu vosaltres ab la vostra estupidesa de que arribi aviat el periode de las exigencias.

A n'en Maura se li ha presentat una ocasió que ni preparada aposta pera ferse simpàtic: la del us de la bandera catalana.

Y com que no es un imbécil com els de *El Imparcial*, com que té un xich més de senderi polítich que'ls Romanones, els Canalejas y demés comparsas del lliberalisme espanyol, l'ha aprofitada, declarant qu'es perfectament licit l'us de nostra bandera en las embarcacions.

En Maura ha fet un acte de justícia, y no serém pas nosaltres qui deixi de reconèixerho aixis.

Però aqueix acte de justícia l'ha fet sols a mitjas. Ell sab d'història y li consta que mentres l'escut de las quatre barras onejà en els barcos de la confederació catalana-aragonesa, no sufri la marina espanyola'ls desastres ni las vergonyas a que l'ha portada l'esperit castellà y centralista, inútil en això com en tot, per terra y per mar; ell sab que'l nostre escut, tenint tants títuls com el que més a la general estima, acaba d'ésser vexat per la superbia y la ignorancia de dos funcionaris castellans; y ell, sabent això, permet que aqueixos funcionaris qu'han afrontat a una de las més ilustres nacionalitats del Estat espanyol y ensemps atropellat el dret individual, continuhin desempenyant sos càrrechs.

Comprenem que la revolució desde dalt no's pugui fer a so de tabals, però entre poch y massa.

Ens plauria qu'en Maura, que quan vol sab demostrar que té energias, las demostrés en casos com el present d'una manera tan radical y ensemps tan justa, que'ls que més dubtan de sa política fossin els que més incondicionalment l'alabessin. Y nosaltres foram els

primers d'enaltir sos actes de justícia, perque llavors si que podriam creure en sa sinceritat quan parla de revolució pacífica y de regeneració. Y al cap y a la fi tindria ell més dret a ésser cregut que no pas els falsos lliberals a qui hauria de donar lliçons de lliberalisme.

Ha mort en Waldeck-Rousseau, l'expressident del Consell de ministres de Fransa. Ab la seva mort ha perdut la República un dels homes més eminents, un dels pochos polítichs qu'ab son talent, ab sa ilustració y ab sa energia podian salvar al poble francès dels perills que l'amenassan.

En Waldeck-Rousseau, lo mateix com a particular que com a polítich, tenia una personalitat ben definida, puig encarnava'l tiporaríssim en els pobles meridionals del radical aristòcrata, y al dir això no volém pas dir que l'insigne finat fos un aristòcrata democratisat pels temps actuals, ni per las conveniencias polítichs, ni tampoch que fos un plebeu en qui la fortuna y la política haguessin despertat aficions y costums de gran senyor, no: en Waldeck-Rousseau era un demòcrata convensut, però que ab son gran talent odiava la grolleria y las brutalitats de la massa; en Waldeck-Rousseau era un aristòcrata de la intel·ligència, era un ideòcrata.

Sols comprenent el seu elevat criteri, el seu patriotisme y la seva ilustració, se explica qu'hagués pogut presidir un govern en el que hi figuressin com a ministres el reaccionari Gallifet, a qui sempre la plebe de Paris atribuhirà'ls fusellaments de la *Commune*, y el socialista Millerand. Sols als homes de talent privilegiat els es dat saber treure partit de foras tan oposadas.

La civilisació no deu oblidar may que'l gran estadista francès que acaba de morir fou un antimilitarista decidit, que fou un dels que més trevallaren pera desfer el jòch dels malvats acusadors d'en Dreyfus, y que fou l'ànima de la llei anticongregacionista que tan soroll ha mogut a Fransa.

En un solt titulat *Tranquil·litat presidencial* deya l'altre dia *La Veu de Catalunya* que, a pesar de las alteracions d'ordre públich a *provincias*, en Maura refuig totas las ocasions que se li presentan pera mostrar las grans iniciatives que li atribuheixen sos admiradors, y qu'en això com en altrás moltes cosas el jefe del govern no fa més que seguir la gestió dels seus antecessors, qu'han cregut y creuhen que la qüestió social se resol ab els mausers dels civils y després se quedan tan satisfets, fins qu'esclata una nova espurna d'aqueix caliu que acabarà per ma-

nifestarse aviat en flamarada esporuguidora.

Afegia *La Veu* qu'en Maura sols ha sabut lluhirse en campanyas parlamentarias sobre qüestions incidentals y causas xorcas, però que sas energias d'home de govern no s'han revelat encara ab res concret, ni que tingui relació estreta ab els grans problemas polítics y socials plantejats a Espanya.

En Maura dorm, com els seus antecessors: té rahó *La Veu de Catalunya*.

Havent la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* salvat tots els obstacles que durant tant de temps han impedit portar a la realització la generosa ofrena del *Pi de las Tres Branques* feta a la *Unió Catalanista* en l'Assamblea de Tarrassa, per fi ha tingut efecte la firma de la escriptura de cessió, davant del notari senyor Joseph Torres y Sampol, membre del Consell general de la *Unió Catalanista*, assistinthi els senyors propietaris na Maria Marpeu y Buxareu y el seu espòs en Tomàs Campà, d'una part, y de l'altra'l president de la *Unió Catalanista* en Domingo Martí y Julià, resultant ja un fet la propietat del renomnat *Pi de las Tres Branques* a favor de la entitat capdal del nacionalisme, lo qual ha de causar profund goig a tots els bons catalans, puig que aquell arbre immortalisat pel gran mossèn Cinto, es tingut per molts com el símbol de nostras aspiracions.

L'actual Junta Permanent, qu'ab activitat ha procurat portar a cap tots els treballs encaminats a la cessió del *Pi*, s proposa pendre possessió d'aquell arbre dintre molt poch temps, tal volta a darrers del proxim setembre, a quin fi s'han comensat ja alguns treballs pera revestir la festa de la solemnitat deguda.

El nou «Centre Catalanista» de Caldas de Montbuy celebrà'l passat diumenge sa festa inaugural ab un gran *meeting* de propaganda baix els auspicis de la *Unió Catalanista*.

En el local del «Centre Caldense», ple de gran gentada, y baix la presidència del senyor Martí y Julià, feren us de la paraula'ls senyors Lluís Manau, del «Aplech Catalanista» de Barcelona; Joan Llorens, del «Centre Catalunya» de Sant Martí de Provensals; Narcís Fuster, y Manel Folguera y Durán, resumint el doctor Martí y Julià.

Els discursos dels oradors foren notables a tot serho, y els aplausos de la concurrencia incessants davant de la virilitat dels conceptes y la sana doctrina qu'eloqüentment exposaren nostres companys. Creyèm que'l *meeting* de Caldas tindrà resultats ben profitosos pera nostra causa en aquella comarca

En consell general qu'efectuà'l 21 de juliol, acordà'l «Progrès Autonomista», per molta majoria de vots, demanar sa adhesió a la *Unió Catalanista*, per considerarla la entitat capdal del Catalanisme y la qu'ab més altruisme trevallà pel renaixement de Catalunya.

A lo que tenim dit del «Progrès», agregarem qu'es associació ben progressista, com, entre altres, ho demostren son acort de tenir oferta de franch sa sala d'actes, inclòs llum, a las societats obreras que la sollicitin pera llurs reunions, sa adhesió al congrès antimilitarista d'Amsterdam, el sagell de sas festas y son primer article que diu: «L'associació s'anomenarà «Progrès Autonomista» y tindrà com a fi trevallar pera la implantació de l'autonomia de Catalunya dintre del Estat espanyol, al ensemps que, acoblant catalans d'idees progressivas, farà activa propaganda de la llibertat de consciencia, fent us de la tolerancia propia de la bona educació social, etc., etc.»

Donèm nostra enhorabona a la novella entitat que ve a sumarse ab nosaltres sota'l penó de la *Unió Catalanista*.

No'ns queda espay pera parlar com voldriam de la hermosa festa qu'en celebració de sos jochs florals d'enguany celebrà'l passat dilluns l'associació catalanista «Gent Nova», de Badalona. L'acte resultà molt lluhit, essent lo més notable'l discurs que pronuncia l'individu del jurat en Joseph Maria Roca, qui en defensa de nostra llengua y en protesta d'antigas y recents vexacions sufridas per nostre poble, tinguè accents tan inspirats com enèrgichs, que promogueren grans ovacions.

Diuhen de Paris qu'ha quedat constituïda en aquella capital (2, rue Clery), una «Lliga Nacionalista Catalana» quin objecte es trevallar per l'absoluta autonomia de Catalunya.

SECCIÓ D'HIGIENE:

Las moltas personas que per escrit o de paraula'ns han aconsellat que JOVENTUT no's rebaixi a tractar ab els de *La Esquella*, tindran de perdonarnos si una vegada més deixem de seguir sas amistosas indicacions. Ellas ens proban, de totas maneras, que són molts els qu'aprecian nostras bonas intencions, y molts més encara'ls que desprecian als catalanòfobos de ca'n López. Però lo que més ens ha agradat es haver conseguit que la rabia fassi trontollar la careta del pobre Roca fins al punt de deixar entreveure la propia cara.

Per suposat que l'home, seguint son procediment jesuítich de sempre, no contesta a cap dels nostres arguments d'una manera concreta. Ab tota la mala fe vira cap allà hont veu menos perill y, de tots els càrrechs morals que li fem no més se fixa en qu'en Pujulà'l va tractar de gueto (*gueto putiner*, home). Això afecta a la part física. Tenim, donchs, qu'en Roca pobre lo únich qu'aprecia es el físich, a pesar d'ésser tan lleig.

Y afegeix que no té cap gracia que un jove amenassi a un gueto, y menos de Paris estant; y al dir això no ns esmenta als demés de JOVENTUT, que també li hem tirat pels nassos arguments contundents sense moudrens de Barcelona, ahont ens pot venir a trobar si en té ganas.

Sense sortirse de las grollerias calumniosas de sempre, única defensa a que apela, repeteix que JOVENTUT no la llegeix ningú, y baix el seu punt de vista té rahó, perquè'l

públich de la *La Esquella*, que no es ningú, no llegeix JOVENTUT.

Si quelcòm fos aqueix públich, d'en Roca pobre ja se'n haurian fet déu pedras; si un xich de criteri tinguessin sos lectors, no podria en Roca pobre dir lo que diu en el darrer número d'aquell groller setmanari, ahont, després de confessar que no sab a què's referia un solt injuriós pera en Pujulà, afegeix que se'l fa seu. No pot donarse més desaprovisió o més bestiesa.

Creyém que n'hi ha prou ab això pera deixar probat que un públich que s'empassa tals cosas, es quelcòm pitjor que un públich inconscient.

Per això dihém qu'es un *ningú*.

Y per això hem dit a n'en Roca pobre tot lo que li hem dit, y l'hem calificat com se mereixia.

Y per això'l posém en secció especial: d'hiene.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

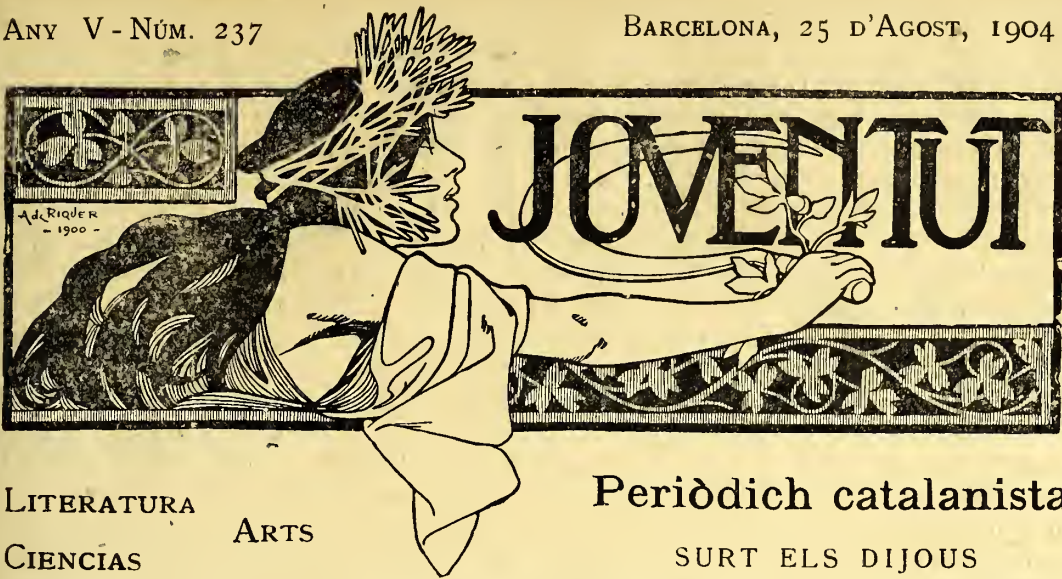
No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any..	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

L'actitut d'en Maura, per Lluís Via.—Divagacions filosòfich-socials, per Emili Tintorer.—¿Què es la bogeria?, per Francisco de P. Vallet.—Paris: Baixos fondos, per F. Pujulà y Vallès.—Impressió, per Frederich Barceló.—Cant primer de «L'Evangeli de la Vida», per Pompeyus Gener.—Idili gris, per P. Riera y Riquè.—La darrera missiva, per Antón Sabater Mur.—Concurs folk-lòrich, per R. Miquel y Planas.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 14.

L'HOMME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.— Traducció catalana.—Plech 7.

L'ACTITUT D'EN MAURA

En Maura s'empunya en allargar l'agonia d'Espanya. Aixís ho deduhim de l'actitut en que's manté, no decidintse a desagruar Catalunya després dels atropells de que ha sigut objecte la bandera catalana a Torredembarra y a Sant Feliu.

S'ha desmentit que'l quefe del govern declarés licit l'us de la bandera barrada en las embarcacions catalanas; lluny de fer tal declaració, se diu que'ls motius qu'alegà pera no ferla, són un nou agravi pera nostre poble. En Maura, després de ferse assessorar pel ministeri de Marina, vingué a dir: «Las regions (volia dir els pobles supeditats al

centre), no poden ostentar llurs banderas, donchs ¿l'Estat, l'amorós Estat que las té baix sa tutela y protecció, no déu consentir que passin pel gros perill de que llurs embarcacions sian consideradas vaixells piratas, com indubtablement las hi considerarian els barcos de guerra dels altres Estats al veurèlashi ostentar una bandera que, per digna que sia, no está reconeguda internacionalment.»

Y nosaltres que creyam qu'en tota la mar ja no quedavan més barcos piratas que'ls barcos de guerra dels grans Estats imperialistas, dels grans Estats opressors! Hem de tornar, donchs, la oració per passiva; no sols no són ells els piratas, sinó que són els únichs que poden donar patents de corso.

Posteriorment aqueixa declaració d'en Maura també ha sigut rectificada, y a horas d'ara no sabèm a quina carta quedarnos en aquest assumpto. Lo que sembla evident es qu'en Maura hi vol tirar terra per sobre.

La politica del afalach y la contemporisació que segueix en Maura ab nosaltres, acabarà per resultar pitjor que la politica rigorista d'en Cánovas. Una dictadura franca no es pas tan antipática com una politica indefinida. Y en Maura se'n convencerà quan vegi precipitarse la ruina de la Espanya centralista, aqueix colós ab peus de fanch, sim-

bol d'una *unidad* que la historia ja ha cuydat de desmentir. D'aqueix colòs al que ja li mancan la major part dels membres, ¿què'n restarà aviat sinó la base de fanch sobre la que l'etzar volgué bastir-lo, y el recort vagarós de quelcòm que no tingué estabilitat possible, com no la tenen els fantasmas qu'en somnis entreveuen els cervells malalts? Res hi ha pitjor pera'ls pobres que'l deliri de grandesas; y l'esperit espanyol, que tant n'ha patit y en pateix, no es ni ha sigut may altra cosa que un pobre de solemnitat.

De components no ja diversos, sinó antagonichs, se'n volgué formar un tot, però's cometé l'erro de volerlo fer homogeni, de regirlo arreu per lleys iguals, de marcar tots els components ab un mateix encuny com se fa ab las monedas, sense tenir en compte qu'era impossible no ja l'encuny, sinó moltes vegadas l'aliació. Per això la politica castellana, centralista, quixotesca, absurda, fent de la Espanya un artificiós conglomerat de pobles, preparà'ls continuats desmembraments de que ve plena la historia; per això aquells extensos dominis s'esvairen com fum; per això's perdreren els Paisos Baixos, y Portugal, y l'Amèrica del Sud, y las Antillas y las Filipinas, qu'en conjunt formavan un territori quasi tan vast com una vegada y mitja'l d'Europa; per això, en fi, són avuy moltíssims els que's fan aquesta pregunta: «Es qu'en realitat ha existit may la Espanya castellana, aqueixa Espanya una, *indivisible*, vencedora arreu? Ha d'haver existit, ja que se'n parla tant!» Però'l massa parlarne diu ben poch en son favor. En els pobles civilisats no se'n parla gayre de civilisació, com en els pobles forts no se'n parla de valentias. La Espanya castellana, tot cantant *¡Que vivan los valientes!*, fa tres sigles qu'es el sach de cops y la riota de tothòm. Desde l'instant en que's donà la hegemonia d'Espanya a la centralisadora Castella, desde'l moment que'ls castellans volgueren entronisar en els altres pobles llur esperit de despota pobre y d'hèroe carrincló, Espanya rodolà de desastre en desastre, y avuy la veyèm a las acaballas.

En Maura la vol *salvar* a tota costa, per més que gran part d'ella no vulgui salvarse. Mala cosa es ficarse a redemptor. No lograrà pas son objecte mentres persisteixi aqueixa malaltia del unitarisme ab la que moltes re-

gions tan bé's troban. Convensuda Catalunya d'això, clama que se la deixi salvarse per si sola, que bon exemple podrà oferir als demás pobles del Estat que'l vulguin pendre. Mes en Maura, obstinat en anar contra naturalesa, diu «O tots o cap», y oblida que als pobles qu'ells mateixos se condempnin a mort no'ls farà pas viure. La protecció del Estat no beneficiarà als que sian ganduls més qu'en el sentit de fomentar llur ganderia. Debadas l'Estat procurarà ab sas disposicions millorar la condició dels ciutadans. Són els individus y las societats els qui fan bo o dolent un Estat, may l'Estat qui fa bons o dolents las societats y els individus.

En Maura ho sab tot això; en Maura sab que volen més bé al Estat aquells pobles que reclaman diferenciació, llibertat y autonomia, que no pas els pobles d'ànima musulmana que ab sa inercia resignada li precipitan la ruina; en Maura sab que pera fer l'obra descentralisadora que podria salvar lo poch que d'Espanya queda, li cal lluytar ab els paràsits del Estat, que a sas despesas viuhen y a las del pais a qui embruteixen. Mes aqueixa lluyta l'espanta, y mira de fer son fet tot evitantla; procura escoltar d'aprop la veu de la mentida pera que a sas orelles no arribi tan clara la veu de la veritat que confón; contemporisador, afalaga als uns y transigeix ab els altres, y en definitiva no fa obra de profit, y tot mostrantse *hàbil* va desacreditantse a nostres ulls com els seus antecessors.

En tant l'impuls benfactor, la onada salvadora que'ns ha de treure d'aqueix mar de concupiscencias politich-patrioterias, va creixent a Catalunya, atiada pels afalachs dels governants que'ns adulan, atiada també per las midas de repressió que'ls mateixos governants prenguin, donchs es una forsa'l Catalanisme qu'en tot troba estimulants. Y si el poder central vol domptarla per medi del afalach, mirantla ab bons ulls y fent per lo tant que no la mirin ab desconfiansa las forsas vivas y las classes burgesas, la converteix en moviment social incontrastable, donchs fa que hi quedin vinculadas aqueillas forsas socials que tenen pacte ab els poders constituïts, aqueillas forsas de quin apoyo viuhen la burocracia central y els governs, y qu'anularian tota dictadura avuy

per demà que contra l'autonomisme's volgués emprendre una campanya de rigorosa persecució.

Per altra part, la forsa del autonomisme, tant major com més va educantse'l poble, no's debilitaria ja ab cambis de forma de govern; cap hecatombe politica dintre l'Estat espanyol faria altra cosa qu'enrobustir aquest esperit autonomista en un poble que com el nostre cada dia's paga menys de las formas politicas y cada dia té en la seva *massa* menys inconscients, al revés dels pobles castellà y francès. L'obra d'educació social que perseguim va consolidantse; ab escolas catalanas va suplint Catalunya la deficient y falsa educació que li proporciona l'Estat, y va demostrant poch a poch que ab sas solas forsas fa molta més cultura qu'ab l'ajudi d'altri.

Y en Maura, el politich que's diu descentralisador, devant d'aytal exemple dubta tant, que fins ara sols el vell y corcat partit conservador espanyol pot estar agrahit a sa gestió: de cap manera las causas jovas y sanas dels pobles que renaixen ab vida propia y ab aspiracions salvadoras. Tal volta acabí per desdirsen explicitament de sa projectada *revolució desde arriba*, y fins per pendre midas de rigor contra nosaltres en pena d'haver dit la veritat pera bé del Estat espanyol. No altra cosa pot esperarse del home qu'ahir venia al costat del rey a afalagarnos, recurrent ab complacencia las llargas vias plenas de banderas catalanas, y avuy no té una mida de reprensió ni una paraula de censura per aquells funcionaris ineptes que agravian a Catalunya.

LLUÍS VÍA

P. S. — Escrit aquest article, ne llegim en *El Liberal* un altre titulat *Banderas*, firmat pel senyor Vicenti, aquell periodista qu'escrivint en castellà sol dar llissons de bon sentit a molts catalans. Diu, entre otras cosas, lo següent:

Mientras fuimos alguien, no tuvimos una, sino un centenar de banderas. Bajo infinita diversidad de pendones llevamos á término la Reconquista, invadimos la Grecia y la Italia, y nos posesionamos del Nuevo Mundo. Los monarcas desplegaban al aire su blasón, casi siempre distinto del de sus antecesores, y otro tanto hacían los maestros y los adelantados, los obispos y los concejos.

Los catalanes juiciosos saben que lo que importa no es la bandera, *sino la autonomía*, y los españoles cuerdos reconocen que de conservar en los antiguos reinos que integran la nación, el lenguaje, la historia y las costumbres, antes resultarán beneficios que daños.

No existe para las colectividades y para las organizaciones guía tan seguro como la Naturaleza. Se la podrá contrariar durante años y siglos; pero al cabo se impone y en no pocas ocasiones se venga.

Cada célula, actuando con arreglo á sus condiciones peculiares, cooperará mejor á la vitalidad del conjunto.

Déjeselas en paz, y atiéndase á la substancia, en vez de contender por la fórmula y por la rima.

En els funcionaris castellans tot es fórmula, tot es *rima*: per això són tan buyts.

¿Creu el senyor Vicenti que l'hauriam de tocar tant els autonomistas la rancia qüestió de la bandera, tan contraria a la verdadera idea de llibertat y al nostre individualisme, y tan impropia dels pobles no patrioters, si no fossin tan *banderas* els governants del centre? — Ll. V.

DIVAGACIONS FILOSÓFICH - SOCIALS

Hi ha una veritat que sembla un absurd, y potser perque ho sembla es una gran veritat, que's matemátichs formulan algebraicament aixis: «el cero, 0, y l'infinit, ∞ , se troban en un mateix punt,» y que'l reste dels mortals formulèm, tal volta ab menys convicció de lo que convindria, ab aquella frase: «Els extrems se tocan.» «*Plus ça change, plus c'est la même chose*» diuhen els francesos.

Es una veritat que, profundisant un xich, no sols en la vida humana sinó en todas las manifestacions de l'activitat del univers veyèm comprobada. La immovilitat y la velocitat infinita són una mateixa cosa, puig que la infinita velocitat consisteix en que l'objecte que's mou vagi tan depressa, qu'en el mateix instant d'iniciarse'l moviment ja ho hagi recorregut tot, ja hagi estat per tot y estigui constantment per tot, inclòs el lloch d'hont surt. El comble del fret y la calor infinita produhirian la mateixa sensació; la fosca absoluta y la claror màxima donan el mateix resultat; y, en un terreny menys científich, veyèm que'l comble de l'avarícia y el comble de la prodigalitat són iguals en sos efectes; l'amor infinit y l'odi sense limits matan igualment; l'home qu'ho sapigués tot y l'home que no sapigués res se troban en un punt: cap d'ells pot apendre res sense deixar d'ésser ell mateix, etc...

Aquesta veritat, baix el punt de vista polítich-social, es d'una evidencia esclatanta.

Dugas escolas diametralment oposadas se

disputan la solució del problema etern: la felicitat absoluta de tots els homes, y abdugas fonamentan las sevas conclusions en la observació, primer del home en si, y según de sa evolució històrica. La primera, en el sentit més elevat dels mots, es la escola socialista o uniformista; la segona es l'anarquista o individualista.

En resúm la primera escola diu: tots els homes tenen la condició essencial comú d'ésser homes; y tots els elements que diferencian als uns dels altres són accidentals. Devém y podém esborrarlos paulatinament. Pràcticament es un fet comprovat la evolució física y moral del home envers un tipu comú, al que no arribarém may, però al que'ns anirém acostant cada dia més.

En resúm la segona escola diu: No hi ha cap home igual a un altre, y la pretenguda evolució envers un tipu comú tal volta es més aparent que real. Es un fet comprovat que al posarse en contacte dos homes, en major o menor grau, mutuament se fan nosa.

Conseqüència de la primera doctrina: Devém per tots els medis accelerar, provocar y facilitar tot lo que tendeixi a uniformar la humanitat. L'ideal consisteix en que un dia siguém tots exactament iguals; aquell dia serém tots felissos. Treballar conreuhant el camp d'aquest ideal déu ésser nostra tasca: ab aquest conreu cada dia que passi recullirém més flayrosos y abundants fruyts.

Conseqüència de la segona doctrina: Devém per tots els medis facilitar, provocar y estimular el lliure desenrotllo de cada sér humà conformement ab si mateix. L'ideal consisteix en que cada home, no necessitant res de ningü, no se senti oprimít ni molestat per ningü. El dia en que logrém això, tots serém felissos. Treballar conreuhant aquest camp déu ésser nostra tasca: ab aquest conreu cada dia que passi recullirém més flayrosos y abundants fruyts.

Aquestas dugass teorias semblan estar en absoluta oposició.

No obstant, se troban en l'infinit del seu fi, en l'ideal a assolir: la felicitat humana absoluta que jo expresso vulgarment aixis: cada home viu sense que ningü li fassi nosa.

La diferencia entre ellas solsament està en els medis. La primera creu indispensable fernes iguals a tots pera que siguém ditxosos; la segona creu que pera lograrho no se'ns ha de fer iguals ni desiguals, sinó que se'ns ha de deixar evolucionar natural y lliurement: si naturalment arribém a aquella unitat, sigui en bona hora; si pel contrari arribém a una diversitat major, sigui en bona hora també.

Lo cert es—y en aquest punt se topan abdugas teorias—que'l dia en que tots serém absolutament iguals o serém absolutament diferents, serà'l dia de la felicitat universal: si

som iguals tots, desitjarém lo mateix y no tindrém per què barallarnos; si som diferents, ningü desitjarà lo que desitji un altre y tampoch ens haurém de barallar. Els extrems se tocan.

Aquestas teorias politich-socials qu'han formulat més o menys lluminosament els fillosops-sociòlegs, en el fons no són més que la traducció sistematisada del instint humà en quina essencia hi trobém la mateixa aparent contradicció: l'instint que jo anomenaria impulsu del home, el sollicita envers la llibertat absoluta; l'instint que podria anomenarse reflexiu, el sollicita envers la solidaritat.

En l'home primitiu, salvatge, avans de constituhir familia o associació de cap mena, hi trobém la manifestació d'aquella primera forma d'instint. Ja veurém després com aquesta forma o manifestació del instint permanece latent en l'home encara avuy, e hi permanixerà sempre sigui'l que sigui'l mecanisme social entre quin engranatge's trituri el seu esperit d'independencia.

Observém primer lleugerament de quin modo neix y creix el según instint: l'instint de solidaritat.

La primera manifestació pot ésser, per exemple, la següent: Dos homes que tenen sed se troban al peu d'un arbre de soca groixuda y alta; per'abastar el fruyt un d'ells fa esqueneta al altre; després menjan tots dos. El primer pacte s'ha fet, l'instint de llibertat n'ha patit, l'instint de solidaritat ha nascut. Tot seguit veyém juntarse tres pera lo que no poden fer dos; després veyém juntarse dos o més, no ja pera un fi concret, pera abastar una péra, sinó pera varis fins determinats. Y la familia apareix senzillament, sense drets ni devers estatuhits, però ab drets y debers inconscientment acceptats. Notemho bé: aquesta primera forma de la associació la constituheixen el dos sers humans més diferents entre si: un home y una dòna. L'home busca en l'associació lo que no pot donarse ell mateix ni pot donarli el sér a ell més afi, y s'associa ab el ser més diferent: la dòna. Ab lo qual se lliga menys y se lliga més: se lliga menys perque, fóra del fi concret de l'associació, viurà independentment; se lliga més perque, pera aquell fi concret, tindrà de violentar el seu instint al objecte d'armonisar-lo ab el d'un sér totalment diferent.

De la familia'n neix la tribu, el clan, els pobles, las nacions y els estats; ovirantse la expectativa del gran estat universal. Del un al altre s'hi passa per gradacions imperceptibles e innombrables sense nom conegut. El procés d'aquesta evolució, qu'es la historia mateixa de la humanitat, sols m'interessa en sos caràcters generals. En sintesis, són els següents:

1.er A cada gradació l'instint de llibertat se violenta, y l'instint de solidaritat se manifesta més amplament.

2.^{on} A cada gradació'l fi de l'associació's fa més indefinit, y la propia independència's veu més compromesa:

3.er Com a conseqüència de lo indefinit y complexe del fi, l'autoritat sorgeix com a definidora.

Tot això es tan clar, que no hi ha necessitat de demostrarho.

La gran dificultat està en determinar quin es el moment psicològic en que l'autoritat, ab son complement la forsa, apareix. En realitat trobèm ja abds elements en els homes del arbre, però'l moment interessant no es aquest: el moment interessant es aquell en que apareixen com a elements definidors del fi social indefinit.

Si no pot concretarse'l fet, pot notarse en cambi el seu pecat original, l'estigma infamant qu'eternament farà antitètics al home y l'autoritat, ab son complement la forsa: *l'autoritat es d'origen divi*. Per primera vegada l'home no s'accontenta ab ésser home: l'home's disfressa de Deu. Per primera vegada la religió, o sigui el sentiment intim e individual que vola lliure y respectuosament envers quelcòm de superior, marvellós e incompreensible, se dogmatiza, se concreta y's colectiviza. L'autoritat, l'home-Deu, entra en sas funcions de definidora, y defineix els fins humans y els fins divins. Y per primera vegada Deu y l'home, els dos grans amichs tradicionals, se troban enfront l'un del altre. D'ara en avant seràn enemichs eterns e irreconciliables. No hi fa res que'ls portaveus de las religions totas conquereixin, hipnotisin y menin per la orella grans o petits remats; no hi fa res que aquests grans o petits remats se deixin governar y dirigir temporalment per homes creguts superiors. Lo cert es qu'en el fons de cada home hi viu e hi viurà sempre latent un impuls de protesta y fins de rencor contra aquell Deu imposat, que no es pas igual al que un mateix sent o pressent, y contra aquella autoritat també imposada que no es pas igual a la que un voldria. D'ara en avant l'adoració a Deu perdrà la seva qualitat més noble y preuada: la ingenuïtat, y sols creurà l'home en Deu per por o per conveniència. El Deu qu'era un sol, s'ha convertit en agulla d'una balansa. Ja no veyèm a Deu, sols veyèm els platets: el cel y l'infern. D'ara en avant el respecte a l'autoritat serà fictici. Cercarèm son apoyo quan la necessitem; en tots els demés casos la despreciarèm.

Y no val a dir que modernament, per lo que respecta a l'autoritat terrena, s'ha convingut en trèureli aquell estigma: ja comensèm a creure qu'es d'origen humà. Se li ha tret un sagell infamant pera posarnhi un altre: el sagell d'ésser expressió de las mayo-

rias. Es tan infamant com l'altre, perque: 1.er sols las majorias poden creure y respectar aquella autoritat per ellas constituïda: las minorias n'han de protestar. Són els eterns revolucionaris. Y aquesta es la rahò de que'ls infinits revolucionaris, en totas sas manifestacions, que registra la historia, apareguin com els sers humans superiors. Y 2.^{on} aquestas majorias sols ho són en son origen; de fet, al actuar l'autoritat, sols per excepció podrà satisfèr las aspiracions d'aquella majoria. En quasi tots els casos sols una petita part, una exigua minoria's veurà reflectida en la lley o en l'acte de l'autoritat que's creu representarla. Exemple gràfic: el president Roosevelt, que la immensa majoria dels nort-americanos investiren ab l'autoritat suprema, al dirigir un *speech* al públich preconisant, per exemple, la conveniència de prohibir l'us del tabach — suposèm per un moment qu'ell el creguès nociu — sols interpretaria la manera de sentir d'un petit nombre de ciutadans. Sols las dónas d'aquella lliga anti-fumadora, que segons contan els diaris tan furiosament manifestaren las sevas conviccions, trobarian admirable'l discurs del president de la Unió Nort-Americana.

Conseqüència de tot això: que l'autoritat, element indispensable a la vida social, s'ha acceptat, ab tot y venir sagellada ab aquell pecat d'origen, com a *un mal menor*: mal reconegut per la mateixa escola uniformista que vos dirà: «L'aspiració, l'ideal nostre, està en que un dia aquesta autoritat suprema representi en absolut l'aspiració universal. Això succehirà'l dia en que tots siguem iguals. A n'això anèm. Y aquell dia l'autoritat, essent innecessaria, desapareixerà.»

EMILI TINTORER

(Seguirà)

¿QUE ES BOGERIA?

¿Què deu ésser la bogeria? ¿Es una continuació de la vaguetat de nostres somnis? ¿Es l'oblit dels sentiments? ¿Es l'últim grau del rebaixament humà? Y si ho es, ¿per què'l confonèm a voltas ab el major grau d'elevació y de sublimitat? ¿No embogeixen els borratxos, y els viciosos, y els colèrichs? ¿No esdevenen folls els poetes, y els aymants, y els sabis?

¿Què es bogeria? ¿Sóch boig, jo que tinch por d'esserne? ¿Ho són els que's creuhen en cabal rahò? ¿Ho són els que molt estiman o els que no estiman gens, els que res aborreixen o els que tot ho odian?

¿Què es bogeria? ¿Què significa aquesta paraula qu'es un torment y un insult pels

homes? A mi m'apar l'agonia més llarga y temible que's coneix; y tan aprop d'ella'm semblan els massa elevats com els massa enfonsats. els que de la humanitat fugen com àngels, com els que'n fugen arrastrats per sos instints brutals; els uns per massa ànima, els altres perque l'han perduda...

Y els tanquen a tots plegats, y fins pretenen curarlos retenintlos entre aquella colla d'agonitzants que, en son deliri, veuen els uns la gloria, els altres el foch etern, y aquells esperan resignats la seva fi, mentres aquests cansats de tanta lluyta volen acabar-se... Y els acaban lligantloshi fort el cos, o bé agarrotantloshi l'ànima ab la paraula «boig»...

Jo, devegadas, he pensat en si fos boig, o en si'm fes el boig. Y m'he cregut tancat entre ells, y he sentit una impaciencia fonda, molt fonda, sense saber per qué, y el cor m'ha fet mal. Y m'he trobat distret, perduda l'ànima, en un lloch sense limits, y he vist quelcòm que no es d'aquesta vida, quelcòm més gran... He plorat, he rigut, m'he sublevat contra mi mateix y contra la vaga immensitat que m'encongia, que'm feya massa petit pera ma pensa!... De cop me trobava lliure entre la gent del món, que'm despertavan ab sas riallas y ab la trista paraula que'ls inspirava la *llàstima*: «boig!» —¿Boig? Y no que no'n sóch!—Y ningú'm creya, y se'n reyan més; y jo probava de demostrarho, y els deya y els explicava...—Es boig, es boig!...—repetian. Llavors jo sentia aixamplarse més y més aquell espay infinit, y qu'ells més s'allunyavan, sempre mirantme y dihentme boig, fins que's perdian de vista. Y tan ample'm trobava alashoras, tan sol, que saltant, rebotent mon cos per aquell gran espay, volia aniquilarme o engrandirme...

Y després me trobava lligat, pantejant de rabia y de por, ofegantme... Y per boig he quedat, y fins jo mateix me dich:—Boig, boig! Ets realment un boig com tots els altres!...—

¿Qué es bogeria? ¿Sóch boig jo?...

Ay del qu'ho sembli! Ay del que's pensi serho un sol cop en la vida!

FRANCISCO DE P. VALLET

Paris es tot una *provincia*; els seus tres milions *ypico* d'habitants li donan aquest dret. Per sa quantitat de vida y per sa qualitat, Paris val tot un centenar d'Espanyas; per sa crònica negra, ne val tot un miler. Tenen a bé'ls francesos pintar als espanyols lluytadors y ferotges, y a la espanyola armada de navaja, però francament, jo crech que'l poble baix està en un grau de barbarie més intens aquí que a Espanya.

Nosaltres els catalans ens alarmém y ens possehim d'indignació al veure que'ls telégramas d'Espanya donan una xifra tan gran de delictes y de crims. Sentim més gran la indignació al veure qu'en el noranta per cent al menys de crims comesos a Barcelona, els actors no són pas catalans. En mas defenses d'ofici sols per un català he hagut de portar la veu: se'l acusava d'haver robat un grapat de sucre, y ell l'havia pres pera durlo a sa filla, qu'era al llit. Un altre nascut català era descendent directe de valencià y aragonesa. Tots els altres eran *de las regions*, es a dir, espanyols *netos*. Me plauria molt poder sentar la veritat dels fets en sentit general, per estadísticas portadas pels meus companys, y a major abundament, qu'ellas fossin avaloradas per un estudi psicològich, cosa difícil de fer, ho reconech, per la manca de facilitats que l'Estat espanyol dóna pera tota classe d'estudis. De poderho fer, jo estich més que convensut de que la estadística's demostraria com la major part dels delinqüents nacionals de Catalunya, més que nats, ho són en virtut de la influencia del flamenquisme covat en el maridatge infame del *cuadro flamenco* y del *café-concert*, aqueixas dugas pestes que de banda y banda (barrejada ab cosas bonas la de la part de Fransa) envia a nostra terra sas vehinas. Algú trobarà aquesta afirmació apassionada y *chauviniste*. Me té molt sense cuidado.

Donchs bé: essent tan gran l'embrutiment dels baixos fondos espanyols, he de confessar qu'ho són molt més els de Paris, ab l'aggravant de que se'ls hi barreja un refinament de salvatgisme increible, y de qu'es en una sola ciutat ahont s'hi manifesta. Qualitativa y quantitativament, Paris dóna una criminalitat més gran que tota Espanya. No cal pas admirarse: com a foco de vida, Paris val més que una Espanya.

Tenen els espanyols son crim nascut de la controversia, però las punyaladas a traició són comptadas; hi ha lluyta, hi ha combat avans del acte criminós; la venjansa comensa ab un desafio acceptat (Valencia ab sas emboscadas no representa res al costat d'Espanya). Aquí la venjansa es a traició, es desequilibrada, es boja; sembla com si el venjador hagués demanat consell a l'absenta,

y el contacte mal digerit ab un més alt grau de civilització dongués al criminal major instint de conservació. Tenen els espanyols son crim passional, aquest crim salvatge entre'ls més salvatges, que neix del concepte barbre del amor egoista; més sigui que la espanyola no se'n manifesti tan *tendra* com la parisenca, sigui que las unions meridionals obeheixin més al instint carnal que al goig de tendresa y germanor a que obeheixen aquí, el crim passional espanyol no *frappa* tant com el parisench, en el que s'hi trasllueix un refinament, una fatalitat vers l'aniquilament qu'horroritza. Allà baix, un fons de cavallerositat y d'elegancia de linias (dintre de la bestiesa) embelleixen el quadro sangnant, si un quadro sangnant pot ésser bell, cosa que jo nego, o quina bellesa abomino. L'home més afeminat y la dòna més mascle en sas passions, acaban per apareixe als ulls com dos iguals; sembla que no hi hagi superioritat del actor sobre la interfecta. Aquí la dòna papalloneja, es *molt dòna*, viciosa y sentimental a la vegada, ab refinaments d'hetaria y frisansas histèricas de bant; apar més feble, més *trencadissa*, més *pietable* al costat del mascle brutal de potas grossas, de faccions duras, de clatell pla, que la pren entre sas mans de ferro y la escanya com un pollet, malgrat sos piulets reclamant la vida, aqueixa vida de Paris qu'ayman de tot son cor, aqueixa vida ab no gayre sòl y moltas abstinencias, però tan hermosa d'atravesar per ellas, que saben riure l'Avuy sens fullejar el calendari!

Allà baix, els espanyols tenen el seu bandoler. Son trajo tè'ls colors llampants que demana a crits la novela. Es un bandoler qu'ayma cavallerosament, si molt convè. Sa persona exhala olor dels camps qu'atravessa, y del encens que s'ha aixopat a son ràpit pas per la iglesia de la vila ahont ha entrat a resar. Es cristià: dur e impassible; caritatiu si el vent li bufa per aquest cantó. Perseguit per la justicia dels homes, se sent a son torn justicier y emet fallos, a poblat o al mitj dels boscos, a voltas més encertats que'ls emesos pels *professionals*. *Desface entuertos, protege viudas y doncellas*. Sembla un residuu degenerat de las *caballerias*. Mata pera defen-sarse. Son *caló* es descriptiu y colorit.

El bandoler de Paris es ben bé tot al contrari. Tot ell es negre, desde son trajo fins a la seva ànima. Sa figura, més que la novela, reclama'l melodrama. Sos amors són viciosos, y put a absentia y a claveguera. Son *argot* es fúnebre. No té pietat, ni sent la justicia, sols sigui rudimentariament. Mata pel plaer de matar. L'*appache* sembla una resultant dels cobarts que, en llur devallada, els exèrcits del Nort deixaren endarrerits a Lutecia. Es traïdor y miserable...

Els diaris ne venen plens cada dia. El número de crims, robos, suicidis, sols o en co-

mandita, venjansas y tota classe de bestiesas, arriban diariament a xifras exorbitants. No a las aforas, al bell mitj dels grans *boulevards* cauhen els homes assassinats pels malfactors; els combats en els llochs cèntrichs de bandes d'assessins ab *paquets* de policia tenen lloch quasi cada dia. Estrany es el en que quatre o cinch agents de seguritat no hagin d'ésser guarits de llurs feridas. De dia no portan pas revòlver, però a la nit se'ls veu passar per las *terrasses* dels cafès ab l'arma a la bandolera, fent via cap als llochs estratègichs, serios, silenciosos, fúnebres...

Tot això no es més que la miseria, miseria que, al estar rodejada de més felicitat (¿diguemne felicitat?) en altres esclata més violentament. Hi ha més vida aquí, y aquesta civilització moderna, crudel y egoista com es, mantenedora de la organizació social actual, fa manifestar la vida arreu, y en els baixos fondos no pot manifestarse sinó baixament en plena ciutat. Cal dirho també: allà tenen el vi, però aquí tenen la *fada verda*, l'absentia embrutidora per essencia.

Però, si girèm la vista cap a la llum, quina claror! Allà baix sols el Sòl ne fa; aquí per compensació són a centenars d'ingenis florits que cantan la vida, la naturalesa, l'amor ver; aquí la llum irradia de cent pensadors mascles.

No vos girèu a Espanya pera guaytar aquesta mena de llum. No vos girèu per cap concepte. Ajupit sobre'ls grahons de la gloria, hi trobarèu sens dubte un Benavente.

F. PUJULA Y VALLÈS

Paris, agost, 1904.

IMPRESSIO

A en Frederich Pujulà y Vallès

Montjuich! Alcalà del Vallè... ¿Y què? ¿Tè això real importancia? ¿Són tal volta excepcionals aquests fets? ¿Constituheixen un cas aislat? ¿Són producte de degeneració actual en els governants o en els governats? ¿Són, en una paraula, accidents anormals en la manera d'ésser d'una rassa? No. Obrint la historia's deduheix que aquests fets són en certs pobles producte morbós, atávich, esdevingut natural. Com més se profundisa en l'estudi de la psicologia d'aytals pobles, més clar, més evident se veu qu'es crudel l'esperit que els informa, y que may han cambiat en sos procediments; ara són iguals qu'en la Edat Mitja, y alashoras eran idèntichs a las edats primitives. Son art propi es esgarrifós pels temas que desenrotlla, sa música popular es sinistrament trista, sa rialla sols histèricament esclata en l'*andanada* de la *plaza de toros*; sos esclats amorosos acompanyats van quasi sempre del *crim passional*...

¿Què tindria, donchs, de particular que un o uns quants individus pertanyents a un poble de tal naturalesa, trobantse investits de cert poder repressiu y ben legalisat, executessin son comés en la forma que possiblement han fet a Alcalà del Valle y a Montjuich? Foran lògichs ab si mateixos. Y probablement els atormentats d'avuy foran els atormentadors de demà si per un etzar qualsevol se cambiessin els papers dels actors en la representació de tan esferehidors dramas.

Cal que'ls catalans conscients no'ns amohiném ab això més que ab altre qualsevol incident. Humanitariament aquests *affaires* són lamentables sempre, com ho són, per exemple, els assassinats en bloc d'armenis al imperi turch, las venjansas policiacas y las clàssicas deportacions a la Siberia que cada dia tenen lloch a Rússia, o'ls barbres carnatges de l'actual guerra rus-japonesa. Més no's digui que aquests successos obeeixen a plans preconcebuts y a fins politichs determinats, perque tot es relatiu, fins els crims dels pobles.

Fixèmnoshi una vegada per totas: els conquistadors castellans usaren sempre'l torment com a medi de repressió actiu y enèrgich. En tota l'Amèrica qu'ha estat espanyola se'n guardan recorts. Els *terrics de Flandes* l'emplearen als Països Baixos; a Portugal tenen ben presents àyals crudeltats per certas màquines qu'encara conservan; totas las institucions ab poder, el consolidaren per medi dels més variats torments; el Sant Ofici funcionava bé sota las massissas voltas qu'ofegavan els ays dels atormentats. Del mateix modo que hi ha pobles que *senten* l'art o la ciencia, n'hi ha que *senten* el torment, qu'es corolari natural de son temperament propi. Y com són pobles cristallissats, ara's troban en las mateixas condicions qu'en ple sigle xv. No són pas ells qui ha evolucionat envers la civilitació: es certa part d'Europa que, perfeccionantse, els ha deixat enrera. L'imbècil *hidatgo* fanfarrón y perdonavidas dels exèrcits, l'aventurer conquistador, gos de presa que feya sentir sa dura mà allà hont el bandidatge l'empenyia, el *virey* o *adelantado* qu'en breu temps s'enriquia ab la expoliació de sos súbdits d'ocasió, el fanàtich intranzigent qu'amordassava las concièncias fent pesar com llosa de plomsa ignorancia sobre'l pensament del intelectual, no són pas tipos esvahits: restan encara en tota sa puresa, dissimulats sota brillants uniformes decorats ab creus els uns, sota vestiduras de més o menys significació autoritaria els altres; y la *massa* qu'alashoras aplaudia frenètica ls *autos de fe*, que cridava més tart *Vivan las caenas* y donava sempre'l més gros contingent a las pandillas de saltejadors de camí ral, aquella *massa* sense cap virtut y ab totas las condicions dolentas, que sols sabia

donar cops de sabre quan estava en majoria y resar parenostres, embrutida y crudel, avuy es igual, y dintre l'Estat espanyol la veyèm formada per l'acanallat *chulo* que viu del comers del cos de la femella, pel trist *juer-guista* de ploraneras cansons y abarragandas habilitats, pel inútil passejant *en corte* flayrant el *sablazo* mantenedor de sa gauduleria, per l'ignorant y viciós *torero* y pel vulgar atracador de ganivet ab lemas: tots estúpidaament malvats, analfabets tots ells, anyorant tiranias, remembrant saquetjos.

Fins el tipo modernissim fill de la civilitació actual, instrument de progrés arreu, el tipo *periodista*, es diferent dels seus iguals d'altres països: humil assalariat ab pensament d'altri, inepte pera tot, ignorant de tot, té l'atreuiment de sa propia incultura; esclau del amo cacich, se converteix en instrument de regressió y en regulador de barbarie; fins quan sembla treuallar com ara, en aquest assumpto, per la justicia y la veritat, fomenta sols l'escàndol, remou el llot de sa propia societat y treu a flor lo que sempre cova en el dintre; afalaga las malas passions de la *massa* y li ensenya d'efectuar el crim ab major refinament y més elegancia.

El *mestre*, aquest altre factor del avens en las novas societats, es infelis endarrerit que, consegüent també ab la seva personalitat ètnica, té escrit en el dintell del seu local d'*ilustració* aquell axioma tan conegut: *la letra con sangre entra*

Donchs bé: en pobles aixis constituïts, forjats pel *cruce* de rasses sensuales y barbres, endarrerits y morbosos, ¿té res de particular que al seguit de crims que a diari tenen lloch, intercalats ab sangnants *corridas* de braus y lluytas de feras, hi esdevinguin incidents com els esmentats?

No perdém el temps en batallar per revisions y depuracions de fets desgraciadament massa lògichs, y seguim en nostra tasca catalanisant a Catalunya, guarintnos d'infeccions, anulant influencias exòticas que moltas vegadas ens fan apareixe lo que no som ni hem estat may, y deslligantnos del tot, de tot allò que no tingui per lema y nort l'avens, la civilitació y l'humanitarisme.

FREDERICH BARCELÓ

CANT PRIMER DEL «EVANGELI DE LA VIDA»

PROMETHEU Y JO

RA de nit, nit molt fosca, apenas illuminada pel raig reflexós de la lluna, el sol dels morts; y negres núvols la cubriren quasi sempre.

Y jo estava en aquesta nit.

Y pertot arreu m'em-

bolcallavan las ombres, y no distingia pas ben bé las cosas.

Y pera trobar el nou dia, y veure sortir el Sol que tot ho dibuixa y tot ho pinta, y a fi de veurel sortir més aviat, me'n anava cap a Orient, origen de la llum!

Pera illuminarme un xich el cami, jo portava una llanterna. Però era una llanterna defectuosa, molt defectuosa, tant, que'ls seus raigs me deformaven moltes cosas.

Y, caminant, caminant, havia arribat a un camp vastísim, ple d'una vegetació fosca, ahont vaig ovirar que al horitzó, per sobre d'unas altas carenas de montanyas, ja apuntava'l dia ab llum esblaymada.

El cel, sobre meu, estava tot núvol.

Sols algun forat, d'aquesta capa obscura, deixava brillar alguna estrella molt llunyana.

L'horitzó, ratllat per morats estratus, va comensar a pendre'l color groguench del or. La Terra's va anar poblant de formas, encara no ben definidas. Y una boyra flotava sobre la Terra.

Y jo anava caminant, caminant cap a la sortida del Sol.

Y vaig veure baixar de la montanya més alta un Tità, hermós com una estatua helènica, ab la cara radiant de joya. Tan gran era, qu'ab el cap semblava tocar el cel, mentres els seus peus s'apoyavan fermament sobre la Terra.

Y el Tità va anar baixant en direcció cap a mi. Y quan va ésser aprop, va exclamar:

— Quina nit més llarga! Per fi se m'han trencat las cadenas! Ja soch lliure! Ara respiro! —

Y després d'un sospir profund, y d'una llarga pausa, mirantme ab curiositat va dirme:

— ¿Qui ets?

— Soch un home — vaig respondreli — que fugint de la negra nit vinch en busca de la llum que crea y dóna bellesa a las cosas; d'aquesta llum que fa cantar als aucells, volar las papallonas y esclatar las flors que embauman l'ayre; d'aquesta llum que dóna fruyts sobre la Terra, fruyts que surten de las flors; utilitat que prové de la bellesa; d'aquesta llum qu'es la forsa de la Vida.—

Y, com si no sentis lo que li deya, va preguntarme:

— ¿Ha caygut ja'l Tirà? ¿Per qué estich lliure?

— Y ¿qui ets tu? — allavors jo a mon torn vaig preguntarli.

— Soch Prometeu, que pera darte'l foch, a fi d'organisar la Terra, el vaig robar a Zeus, que'l tenia acaparat, improductiu, empleantlo tan sols en llensar llamps y en fer cataclismes. Y calia pèndreli. En sas mans era tan sols una forsa malèfica que quasi únicament pera destruhir servia.

Y, en tant, els homes, apenas elevats sobre'l nivell de la bestia salvatge, erravan com estúpits sobre la Terra.

Y Zeus volia destruhirlos a tots y enviarlos al Tàrtar.

Mes jo, compadit dels mortals, li vaig afanar el foch pera donarlo a n'ells. Y ab el foch els vaig ensenyar las Arts, y aquestas, engendrant las Industrias, van fer que'ls homes s'elevessin y's fixsessin sobre la Terra.

Avans que jo'ls protegís hi veyan, però no distingian; sentian, però no comprenian. Com els fantasmas dels somnis, ho confonían tot. No sabían servirse de la fusta dels arbres, ni de l'argila pastosa, ni de las plantas fibrosas, ni de las pedras, ni dels metalls qu'encara dormian dins de las terras. Jo'ls vaig ensenyar a fer rajolas y teulas de certas terras

bonas pera ésser cuytas, y també a ferse pots, plats y ollas. Jo'ls vaig indicar com s'havien de tallar els arbres, y com devian podarse certas plantas pera que cresquessin. Dels tronchs dels arbres vaig fer que'n treguessin taulons y bigas pera muntar las bastidas de las casas, ahont poguessin viure a cubert, vivificats per la llum del cel. Avans vivian com els taups, a las foscas dintre dels forats de la Terra. No sabian pas distingir per cap signe la estació dels frets de la delas flors, ni de la de la sega, ni de la dels fruïts. Sense reflexió de cap mena, obravan al etzar, per pur instint, tal com las bestias. Jo'ls vaig fer observar la sortida dels astres, y lo qu'es més difícil de compendre, la posta. Y la posició de las constelacions. Pera ells jo vaig créar la més hermosa de las ciencias, la dels números, que fixan la proporció y mida de las cosas. Jo vaig formar la reunió de las lletres, que ajudan la memoria, arsenal de la ciencia, arxiu de la Vida.

Després vaig aparellar els animals baix el domini del jou, a fi de que, a las ordres del home, cavalcats o enganxats als carros que jo li vaig fer construir, poguessin ajudar-lo y aliviarlo dels treballs penosos, fentlos més depressa y ab menys fadiga. Y això pera que ab el descans tingués més lliure l'esperit pera pensar, y pera contemplar l'Univers.

Per mi els cavalls, acostumats ja al fre, han passejat l'home triomfant per tota la superfície de la Terra, vencent l'Espay y el Temps.

Y després l'home inspirat per mi, empresonant el foch y l'aygua en carros expressos, ha pervingut a marxar mil vegadas més depressa qu'ab els cavalls no corria.

Ningú més que jo li ha fet inventar aquestas naus que ratllan las ayguas, mercès a sas blancas alas o al foch que portan en sas entranyas, naus augostas que guiadas per braus argonautas han descubert paisos ignorats, aixamplant l'esperit humà per sobre de la Terra.—

Y després d'una breu pausa, el bon Tità va continuar dihent:

—Avans de que jo'ls ajudés, els mortals (y aquest es el millor present que vaig ferlos) quan se trobavan atacats per una malaltia, cap socors tenian. Ni aliments apropiats, ni medicaments tòpichs. Avuy, per las composicions saludables que jo'ls he fet descobrir, els seus mals se curan, y lo qu'es més, s'evitan; y la seva vida s'allarga. Jo, fentlos mirar lo que ja ha passat y observar lo present, els he ensenyat a prevenir el pervindre.

Jo'ls he fet evocar de la Terra lo qu'en ella hi estava precontingut, sens encara tenir existencia propia. Y el foch que jo'ls vaig dar llepant las pedras, va despertar els metalls. Y's varen presentar brillants, hermosos, fluïts, cada un ab son color especial que'ls distingia.

Després vaig fer que, ab el foch, els liquits desapareguessin en vapor, pujantsen fins als núvols. Y que'ls sòlits se tornessin liquits y núvols ells mateixos!

En fi, jo he sigut el Geni del Home, y li he donat un present millor que tot això.

—¿Quin?

—La esperansa continua, cega; la confiança en si mateix. Y, ay del home que la pert!

Ab aytal virtut l'home triomfa sempre, y no desitja la mort. Y sempre avansa!

Perque vaig fer que la creació fos continua y que l'home fos creador, dominant a Zeus. Aquest va castigarme crudelment.

Va preveure que l'home llensaria raigs més terribles que'ls d'ell. Qu'es mussaria las puntas del trident de Neptú, que rebateria la dalla de Kranos, que res seria esclau, y que fins Ell seria destronat; y furios alashoras, me va fer conduhir al Caucas per la Forsa y la Violencia, y va manar a Vulcà que'm clavés alli ab cadenas d'aràm sobre una roca.

Y alli he estat durant molts sigles, exposat a la intemperie, y lo qu'es pitjor, al furor d'un voltor que se'm menjava'l fetge.

Però jo vaig dirli:

«Tu cauràs y jo seré deslliurat, que tot cau, fins els deus, per alts que siguin.»

Y a la fi ha caygut y jo soch lliure!—

Y, com amohinat, va continuar:

—Res... Jo he perdut la noció del temps. El temps era'l meu pare, però jo no me'n recordo. Jo li sóch superior...

¿Y quant fa, desde que Zeus va caure?

—Prop de vint sigles.

—Si que fa temps. Jo no puch calcularho.

Als pochos sigles d'ésser jo amarrat se va apagar el Sòl, va estendres sobre la Terra la immensa ombra d'una *crux*, d'un instrument de suplici, y no vaig sentir més que gemechs, plors y sanglots. Las Nimfas ja no van tornar a visitarme. Devian morir-se. Ja no he vist més el Sòl. Quina nit més llarga! Sols ara ha comensat a apuntar el dia.—

Y fent una pausa, va preguntarme:

—¿Qui ha regnat en l'Olimp després de caygut Zeus?

—Un altre Deu vingut d'Orient, absolut, senyor de tot, Deu d'un poble de la rassa de Mercuri, d'un poble esclau, pobre y rapatani, qual fill, devingut home a Galilea, s'conta que va baixar a la Terra a predicar y a morir en creu pera salvarnos.

—¿Y qui m'ha deslliurat? ¿Epaphus?

—No, l'Home, ab el foch sagrat que tu vares donarli, y ab la confiança qu'en si mateix tu vares infundirli. Ademés, l'ha vingut ajudant, ja desde temps, una bona amiga, qu'ha anat canviant de trajos: la Palas Athenea, que no va pas morir com tots els deus. Al triomfar el Galileu, sols va desaparèixe! Condempnat per ell, va amagarse, y

després, quan varen arribar els barbres hiperbòreus, va sortir vestida de bruixa com las de la Tesàlia. Devegadas, y era quan feya més por, se vestia d'Heretgia. Dins del regnat del Deu juheu sempre prenia formas espantosas, però, per més que la perseguissin, sempre tornava, encara qu'ab diferentas vestimentas y ab noms diversos.

Avensant el temps y apietada del home, va anar recobrant sa bellesa antiga. Alas-horas li varen dir Ciencia, y Rahó, y com a tal, va ésser proclamada Deesa y adorada per tot un poble esbojarrat y generós, que trencat havia sas cadenas y trencar volia las dels altres.

Ab sa ajuda, l'home poch a poch ha anat llimant las tevas, illuminantlo'ls seus ulls serens, qu'esvanian las tenebras y fugir feyan'ls fantasmas.

—Y el Deu de la creu ¿va continuar regnant després de mort?

—Si, y en moltas parts encara regna. Ab son regnat tot fou nit. La vida fou considerada com un crim; l'home com un culpable, desde que neixia. Lo lleig va venir a ésser una virtut, y el cos humà una ignominia digna sols de flagell y de càstich.

—Donchs cal enterrarlo, ab tots els seus fantasmas. —

Y quedantse un moment callat, me va mirar fixament y va dirme:

—Y tu ¿ahont vas? ¿Qui ets? ¿Qué buscas?

—Marxo endevant, endevant sempre—vaig contestarli.—Diógenes ab una llanterna a la mà buscava un home, però jo sóch un home que vaig en busca d'una llanterna, pera poder anar pujant sempre, de més en més, sense parar may! Unallanterna ab una llum que'm fasi veure las cosas claras, tal com són, en mitj d'aquestas mitjas ombras, d'aquest matutinal crepúscul que, després de la nit dels Deus, ara comensa. —

Y mirantme la mà, va dir:

—Si en portas unal

—Si,—li vaig respondre—a falta d'altra! Aquesta no val res, o poca cosa. Es buyda. Y quan a sa llum miro las cosas, devogadas me semblan bonas las més dolentas. Y això'm fa errar y fins me fa caure.

—Y ¿còm se'n diu d'aqueix fanal?

—Aquest fanal es un motllo, que uns ne dihuen Criteri y altres Sistema, que hisolen fer entrar totas las cosas, tant si hi caben com no; projectantlas després als altres deformadas y del color del vidre, com si fos una llanterna màgica.

—Y ¿quina llum hi portas?

—N'hi he portadas varias. Avans n'hi portava una que'n deyan *Moral*. Ara n'hi porto una que'n dihen *Libertat*. Me la varen dar uns tribuns quintaessenciadors de lo abstracte.

Y mira si va malament, que a sa resplandor vaig mirarme unas casas molt grans

ahont s'hi tancavan la gent avans de tenir us de rahó (els qu'algún cop n'haguessin arribada a tenir), y allí tot ho dedicavan al no viure, esperant viure més, després de morts, en la mansió d'Uranos, aprop de Zeus. Y això'm va semblar just. Fins el suïcidi lent dels partidaris del Galileu, me sembla boy de dret, ab la llum que porto. Y després vaig dirigir els seus raigs sobre d'uns homes desapiadats y dels seus enginys pera enriqueirse fent esclaus als altres, privantlos quasi bè de tot, fins de lo més necessari. Sols els deixavan lo indispensable pera que no's morissin de fam al acte. Però's morian quasi tots d'estar a mitja racció. Y aqueixos adoradors de Plutó acumulavan aixis grans tresors. Y a mi'm pareixia que tenian dret a ferho, fins quan tornavan improductiu el Geni y esclavitzavan als semideus de la terra!

Ja veus per què busco una nova llum: perque aquesta no'm resulta.

—Llensa aquesta llanterna!... Y totas las llanternas, tant si sonllantias de Capella, com llumaneras d'Escola, com fanals de Foro, que jo vaig a darte una llum sense llanterna que la contingui ni limit: llum de la mateixa especie del foch que pera tu vaig robar a Zeus. Ella t'ajudarà y t'ho farà veure tot, tot tal com es. —

Y tot dihent això, va allargar el bras per sobre las montanyas, enfonsant la mà en l'horitzó per allà hont semblava que'l Sól sortir volia, y treyentne una llum vivissima que semblava'l Sól mateix, va presentàrmela.

Y jo la vaig mirar, y no m'enlluernava ni'm feya pas mal a la vista, al contrari, tot ho veyia més de relleu, tot aumentava de valor, tot tenia color y moviment propi. Y jo'm vaig sentir fortalecut, com si el bon Tità m'hagués comunicat sas energias.

—Gracias!—vaig dirli—¿Y còm se'n diu d'aquesta llum?

—Se'n diu *LA VIDA*. Sols a sa resplandor podràs veure las cosas tal com són, y tal com pera tu deuen sempre ésser, y aixis saber podràs lo qu'es justicia y dret, y veritat possible.

Alsala ben alt, projectala sobre tot, qu'ella ha de renovar la superficie de la Terra. Ja la varen entreveure'ls sabis que varen estudiar la Naturalesa y el cos del home, qu'es lo millor que aquesta ha produhit en aquest món.

Aquesta llum may s'apaga, encara que a voltas tremoli y pampalluguegi.

Y sempre va augmentant. Fins quan sembla que va a extingirse; es pera tornar a encendres més brillanta.

Y ara—oh, Home—en marxa! Y anèm a veure còm està'l Món desde que's va morir el Deu Pan, y el bon Galileu va cubrir de dol els pobles. —

IDILI GRIS

Jeu en la quietut del mitjorn el pla.
Volan els aucells en corrúa dreta
fins el lloch hont dorm l'ample Remolà.
Y a sa aymada aixís parla la oreneta:

—Fuig del blau estany els voltants somorts.
Deixa'l bosch replè de punxosas brancas.
Guayta'l prat vehí: més enllà dels horts
s'arplega un munt de casetas blancas.

Dins del poble aquell penjarèm el niu,
no al costat del camp d'aygua aturadissa,
menys encara al bosch, qu'ha granat l'estiu
y la gent se pert entre la verdissa.

Dins del poble amich hont durèm el vol
murs y finestrals fan olor de menta,

y un carrer hi ha obert, misteriós y sol,
hont no's sent trepitj d'ànima viventa.

L'obra del bon Deu qui engrandeix el prat
com si estés queixós d'haver fet montanyas,
pot pagarla un bri del racè amagat
que valdrà molt més si tu m'acompanyas.

El malayre allí sent com un perfúm;
las parets hi són com tu vols, estretas.
Vina y probarèm, sense pô a la llum,
que volèm tortuós prò sentím a dretas.—

Calla'l món sospès quan el mascle ha dit;
y alsa aquest el cap en senyal de gala,
y emboteix el coll y abrahona'l pit...
La femella, oydà, li ha pegat cop d'alal

P. RIERA Y RIQUÉ

LA DARRERA MISSIVA

Amich meu: Fa vinticinch anys que m'aburreixo; he fet durant vinticinch anys el sacrifici d'esperar el jorn d'avuy, en que no'm vull aburrir més.

Tot quant he probat m'ha sortit fallit; tot quant he pensat no m'ha reportat cap benefici, moral ni material, y a la fi he vingut a condensar totas mas ideas en una sola que'm volta pel cap, que la he sospesada y meditada com si's tractés d'una gran obra, en la que s'hi han d'esmersar molt temps y cabals y, per lo tant, se cuyda de que no hi manqui ni el més infim detall.

Al món hi vaig venir pera viure. Ho escrich ab lletras grossas perque tracto del viure en el més amplísim sentit. Hi vaig venir pera viure, però no he viscut pas.

A quatre anys y mitj vaig quedarme sense pare. Eram quatre germans y al poch temps se'n va morir un. Viviam en un arrabal; els nostres mobles eran una taula y una cadira. No'm recorda ahónt dormian els altres: el meu germà y jo ho feyam en dos sachs; ens ficavam a dins pera tenir llençol a sobre y a sota.

A las dugas d'una matinada, als pochos dias de morta la meva germaneta, va ensoyrrarse la casa (era nova). Hi varen quedar la cadira, la taula, els sachs y els pochos pellinços que duyam demunt. No hi varen haver desgracias personals.

He anat creixent, y no tenen compte las vegadas que m'he ficat al llit dejú.

Per un desitj que tinch d'explicarho, y pera que't convencis de que la ditxa més gran no val un segón de sufriment, t'explicaré una sola escena.

M'aixecava al mati y me'n anava a la feyna (si en tenia, qu'he passat molt temps en vaga), y la mare'm deya que si trobava alguna cosa pera esmorzar ja m'ho duria. Excuso dirte qu'esperava en va que'm duguessin res. Jo deya als companys de treball que m'havia descuydat l'esmorzar (cosa que no m'ha passat may quan n'he tingut). Arribava'l mitj dia a casa, trucava, obrian, entrava, y sense dir res a ningú m'assentava en qualsevol lloch; els que hi havia s'aguantavan el cap ab la mà, silenciosos com morts, però'l més petit soroll els feya aixecar el cap, per si era la mare que pujava.

Passava l'hora; jo me'n havia de tornar a treballar.

—Me'n vaig.

—Espérat un ratet més.

—No puch, faria tart.

—Donchs ves; si la mare porta res, ja't durèm alguna cosa.

—Adeu.—

La porta ressonava seca al darrera meu; jo baixava la escala plorant en silenci; may m'havian caygut llàgrimas tan calentas. Arribava al vespre dejú; tornava a casa, entrava, y semblava que ningú s'havia mogut

del lloch. Tocavan las vuyt, las nou, las déu y fins las onze, y res, la mare no venia. Me'n anava al llit cayentme altra volta las llágrimas en silenci. No tenia gana, tenia miseria; no sentia ira ni rabia vers ningú: tan sols fam y resignació cobarda.

Si la mare duya alguna cosa durant la nit me despertavan, y jo, que no necessitava, un segón crit, m'aixecava; y els que ja eram al llit en camisa, y els que no vestits, menjavam pa y formatge (un ral entre una cosa y l'altra), o bé café ab llet, o llet sola, o quelcòm de més o menys aliment... o passava tota la nit en un sòn fins l'endemà, que menjava o no menjava.

Ara, ja gran, no pateixo gana d'aliments. Ara, ja gran, he tingut aspiracions... ideas; mes ja sols ne tinch una.

Visch en un ambient que no es el meu; tot ho trobo migrat, tot dolent, tots els fins me semblan mesquins; si a quelcòm de bo aspiro, no es verosímilment realisable. Podria viure com ara visch, estich ben bo, ben sà (encara que un xich prim), fa molts anys que no he estat malalt ni vaig en cami d'estarho, però... no'n tinch prou. Pera vegetar y esperar que qualsevol desgracia'm mati, o bé morir de vell guardantme com un objecte de museu dins d'una vitrina o rodejat de cotó fluix pera suavisar els cops que pugui rebre, no vull viure.

He analisat detingudament el procés de la meva vida; lo passat, passat està, y no'm dóna pena ni goig. Veig l'esdevenir com la meva cara en un mirall, veig que no puch ésser útil en res ni a ningú, y per lo tant he tret la conclusió de que, suprimintme, puch fer lloch a algùn altre que potser farà més que jo.

Per lo tant, penso, en acabant la present carta, suicidarme conscient y tranquilament.

No escrich a ningú més que a tu. Si hagués d'escriure a tots els que conech tindria massa feyna, y no estich pas disposat a ferla. Ja t'escrich aquesta carta en paper de fil pera que, si vols, la deixis als que't preguntin quelcòm de mi. Essent de paper de fil te durarà més, y no l'hauràs de copiar pera conservar son contingut.

Fa rato qu'estich pensant ahònt puch pegarme'l tret: si al cor o al cervell. No sé

quin dels dos té més la culpa de que m'hagi de llevar la existencia. Ja veurèm.

Me decideixo pel cervell. No faré com aquells estúpits que s'han de suicidar ab una ametralladora, y per fi se socarriman els cabells.

Salut, recorts a tothòm...

El tret m'ha fallat. Es un revòlver vell que vaig comprar als encants. Ja quan vaig probarlo vaig haver de disparar tres o quatre vegadas pera que sortis una bala. Ab paciencia tot se fa.

Tu que't quedas, me jugo que si meditas un xich veuràs que no hi ha plaher al món que valgui un segón de vida...

Tornèm a probar. Adeu...

El segón y el tercer també han fallat.

ANTÓN SABATER MUR

CONCURS FOLK-LORICH

Fill d'una felis pensada y un èxit dels més falaguers fou l'acte qu'ab el nom de «Concurs Folk-lòrich» organisà pera'l dia 15 del mes actual, ab motiu de la festa major, la «Unió Recreativa» de Gracia.

El president del jurat, qu'ho era'l conegut escriptor don Rosendo Serra y Pagès, obri l'acte ab un parlament quins conceptes anavan encaminats a posar de relleu la trascendencia de la festa que's celebrava.

Va comensar fent notar qu'ab actes com aquell se tractava de fer durar en lo possible el periode de la infantesa, ab son encant més gran, la innocencia, a fi de preparar bé a las criaturas pel desenrotllament fisich y moral, combatent la precocitat y sos efectes dolents, tant entre'ls noys com entre las noyas.

Va senyalar la preocupació que generalment hi ha en aquest punt, ja que a la gent els fa molta gracia veure actors, concertistas, cantants, gimnastas y fins *toreros* de déu anys o menys encara; aberració funesta y falta gran d'humanitat, perque torturant la inteligencia y fent fer esforços desmesurats a las criaturas, no s'obté pas que's desenrotllin ab normalitat, ni fisica ni intelctualment.

Va advocar pera que la quitxalleta tingui tota la expansió deguda, y sobre tot, qu'alternant ab las tascas del colegi, jugui tant com pugui, tenint en compte que'l jòch es el

sport més sanitos y més agradable; no es pas la gimnasia reglamentada, sinó la diversió que treu l'encaparrament del estudi, dona agilitat tot enrobustint el cos y esperona la intel·ligència, perquè'l jochs tradicionals són una felis combinació del esfors fisich ab l'enginy intel·lectual per trobar la frase justa, el concepte de moment y evitarse la penyora o'l càstich infantivol. Es la educació al ayre lliure tal com la practicavan els antichs grechs y com van fent avuy las nacions més ilustradas.

Va alabar la iniciativa de la «Unió Recreativa Graciense» convocant a aquest concurs, no precisament per haverse fixat en el folk-lore, branca molt estimable dels coneixements humans, sinó per demostrar qu'aixis vetlla per las criaturas, ensenyant als pares y a las autoritats el camí qu'han de tenir molt present: els primers, fent jugar als fills no pas a jochs forasters que res diuen a l'ànima, ni a convencionalismes de saló que no proporcionan la expansió deguda; y las autoritats, destinant en las grans plassas y parchs, llochs expressos y espayosos, allunyats de tot perill, pera que la canalla jugui, qu'això serà l'ornament més preuhat, ab lo vistós dels jochs y la hermosura de tota la maynada contenta, qu'ab sa cridoria y riallas escamparian l'alegria per tot arreu.

Va acabar recomanant els jochs tradicionals de la terra, que són els més escayents, fets a ple ayre, perquè'ls nostres fills necessitan ayre, sól, moviment y expansió. Són el millor reconstituyent, y per això quant més juguïn de petits, més de profit seràn quan siguin grans, constituhint un ferm consol pels pares y una esperansa pera la patria.

Tot seguit d'aquest parlament, que fou merescudament aplaudit per la concorrencia, anaren desfilant ja per collas, ja individualment, las nenas, que desempenyaren ab lluhiment diferents jochs y cantaren totas ellas, a voltas ab verdadera compenetració de llur tendre sentiment, bonicas tonadas populars y cansons de la terra.

L'Aureli Capmany, conegut prou per sos estudis folk-lòrichs, donà per llest l'acte ab un apropiat parlament de gracias.

Per lo qu'hem exposat de la festa pot ben veures que més que d'un espectacle pera fer lluhir aptituds de precocitat morbosa adquirida per atrofia dels més delicats sentiments com són la ingenuitat y la espontaneitat, se tractà per la societat «Unió Recreativa», y en especial per part del president d'ella, a qui se li déu haver iniciat semblant restitució, de posar de manifest lo que de purificador de las nostras costums tindrà l'abandonar tot el llevat d'usos de importació qu'han invadit lo més pregón de la nostra existencia com a poble, comensant pels jochs dels infants. Ademés, l'acte servi pera demostrar quina importancia més decisiva pera la causa

de Catalunya pot tenir el conreu de las primeras activitats animicas de sos fills; els catalans de cor han de ferse desde'l bressol, avans que'l baf pernicios qu'arreu s'estén puga malmetre l'impuls inicial que tot organisme humà porta vers la terra ahont neix.

Cal encoratjarlas, donchs, aquestas manifestacions, y al ferho'ns complavém manifestant que la organizació donada a la festa del folk-lore per la societat graciense fou prácticament perfecta, veyentse en tots els detalls que res s'havia escatimat pera l'èxit, fins al punt d'arribar a encunyar expressament unas medallas commemorativas, obra d'en Vallmitjana, repartintlas entre las nenas que prengueren part en la simpática manifestació de que hem parlat.

R. MIQUEL Y PLANAS

NOVAS

El dimecres 17 del corrent tingué lloch en la històrica Sala de Cent de Cà la Ciutat una reunió magna dels alcaldes de tot Catalunya, convocada per l'alcalde de Barcelona senyor Lluch pera tractar de la construcció dels ferrocarrils pirenenchs del Noguera-Pallaresa y de Puigcerdà. No pot negarse que la reunió tingué quelcòm de solemne y bastant de trascendental; semblava qu'alli hi estés congregada, com en temps de bona recordansa, la Catalunya qu'anyorém y que somniém, regintse per si mateixa. Y pera més goig, tots els reunits parlaren en català, tots menos un cacich de Lleyda. L'alcalde de Barcelona y molts altres, malgrat sa significació politica centralista, s'expressaren en termes que revelavan afecte a Catalunya, y s'acordà qu'era convenient la construcció dels dos ferrocarrils, que la subvenció a abdos havia d'ésser proporcional al cost de cada un, y que d'aquesta manera, mitjansant l'entusiasme de las comissions d'un y altre projecte, s'havia d'establir una perfecta solidaritat entre'ls interessos catalans.

Després, en àpat celebrat al Hôtel Colón, entre protestas d'amor a Catalunya, s'accentuà la idea de qu'era l'Estat qui havia de construir els ferrocarrils, puig ells interesan y favoreixen no sols a Catalunya, sinó a tota Espanya; y més que més devia pagarlos l'Estat tota vegada que per la banda de Portugal, hont no hi ha tràfech comparable ab el de la banda de Fransa, l'Estat ha pagat cinch linias.

Nostra opinió, com a catalans desenganyats del Estat, es la següent:

En aquests temps en que tant se parla d'amor a la terra y de patriotisme, creyém qu'una de las probas més eloqüents d'afecte a Catalunya qu'haurian pogut donar las nostras *forsas vivas*, fóra l'empendre pel seu

compte la tan discutida qüestió dels ferrocarrils transpirenencs.

Volèm catalanisar la nostra cultura, volèm catalanisar las nostras costums, volèm catalanisar la nostra politica: catalanisem, donchs, las empresas financieras de Catalunya, y llavors no podràn dir els governs centrals la cèlebre frase, tan injusta com irritant, *pide más que un catalán*; més que més havent rebut Catalunya d'aqueixos governs tants agravis; llavors si que ningü podrà dir que sia un somni la nostra convicció de que Catalunya pot viure de sa vida propia.

Sian de las Diputacions catalanas, sian d'empresas particulars, sian de qui's vulgui, estèm fermament convencuts de que'ls fondos necessaris pera emprendre l'obra dels ferrocarrils del Noguera-Pallaresa y de Ripoll, deuen sortir de capitals catalans.

Catalunya té forsas y medis de sobras pera no haver de captar de ningü aquesta gran obra social y mercantil, que si al principi exigiria segurament grans dispendis, a la curta o a la llarga té d'èsser una via inestroncable de civilisació y de riquesa.

Però'l telègraf ja'ns diu que no cal cansarnos tant, puig ja hi ha qui ens protegeix. Els Estats, els amorosos Estats espanyol y francès faràn simpàtica una vegada més la seva tutela, ja que, segons sembla, s'han obligat abdós governs a tenir llestos en dèu anys els tres ferrocarrils de Canfranch, Noguera-Pallaresa y Puigcerdà.

Ho hem dit moltes vegadas qu'en Maura, el paternal Maura, es un peix que's porta l'oli y que'n sab més qu'altres de tapar la boca a las regions, sobre tot si els regionalistas *badan* y se la deixan tapar.

Aixis dèu pretendre tenir rahó pera quan li retreguin la injusticia d'haver fet que las *provincias* subvencionessin a Madrid en concepte de capitalitat; aixis dèu pretendre afermar la solidaritat de las regions, fent que totes contribuheixin a las càrregas d'un Estat que a son dir procurarà (no ho ha procurat may) el foment dels interessos materials de cada poble, però que, al dir nostre, cuyda en primer lloch d'ofegar en aqueixos pobles la consciencia de sos interessos y drets morals.

En una paraula, tot lo que no sia concedir l'autonomia ja ho farà en Maura, apelant a tots els recursos pera que'ns trobèm bè sens ella. Solament que nosaltres, que som partidaris de las situacions claras, que no hem reulat gens en nostras aspiracions y seguim mantenint la consciencia de nostres drets, reclamèm l'autonomia y res més. Si en Maura vol èsser amich, jasab còm se pot conquistar la nostra amistat.

Ha mort nostre estimat amich el pintor y antiquari Jaume Vilallonga. Entre altres pin-

tors que feyan obras més *frappants* qu'ell, en Vilallonga passava moltes vegadas poch menys queinadvertit, però en realitat tenia sobre la major part d'ells una ventatja indiscutible pels que mirèm l'art honradament y ab desinterès: aquesta ventatja era la de sa ingenuitat y sa bona fe. Dats el progressos que últimament feya, si hagués sigut més jove li hauriam augurat un brillant pervindre en el seu art. De tots modos, en Vilallonga era un artista, cosa que no podèm dir d'altres qu'han tingut més popularitat qu'ell, qu'han arribat a fer escola y que, quan s'han mort, no hem cregut que l'art verdader perdès ab ells cap apòstol; y per aixó no'ls hem dedicat un recort com ho fem ab en Vilallonga.

Era, ademés, un excelent amich, a qui estimavam y a qui anyorèm de debò.

La junta directiva de las «Escolas del districte segón», al objecte de que la ensenyansa que's dongui en las classes qu'han d'obrirse'l dia primer del vinent octubre resulti profitosa, y sobre tot pera que pugui atendes degudament al fi educatiu de las escolas, tant o més essencial que'l de la instrucció, qu'exigeix per part del mestre un coneixement complert de cada un dels seus alumnes, de conformitat a las exigencias de la pedagogia moderna, ha acordat que'l nombre d'alumnes de cada classe no pugui passar may de quaranta. Al mateix temps, tinent en compte que un dels objectes capitals de la fundació de ditas escolas es el de propagar la educació e instrucció entre las classes obreras, ha resolt que quinze plassas per lo menys de las quaranta, deguin èsser forsosament reservadas pera fills d'obrers.

A n'en Lerroix deuen xiularli las orelles, y endevinant el mal que d'ell diuen els seus ex-companys barcelonins, segueix a *provincias*, cercant ovacions aqui y allà.

Ara a Galicia ja's barallan per ell. Els *correligionarios* l'esperavan diumenge pera ferli una ovació, però l'home no's va atrevir a anarhi, perque n'hi havia d'altres que repartian milers de fullas acusantlo, entre altrás cosas, d'haverse valgut del terror pera sentar a Catalunya sos reals, aprofitant el procés de Montjuich com a base de sa carrera politica, pera després abandonar als que l'havian servit.

Veyàm còm acabarà la odisea del gran *Lacandro*. Aquí també deyan mal d'ell quan va venir, però encara va trobar en els baixos fondos prou analfabets forasters y prou *massa taujana* que li fes esqueneta.

Però quan ell segueix fent la seva, es qu'encara tè camp per corre. A Catalunya ja s'hi troba estret, y té la sòrt de que *ancha es Castilla*; y ja se sab que, fóra d'aquí, pera

la majoria dels espanyols Castella es Espanya.

Y en Lerroux tracta a Espanya com se mereix, y té prou pesquis pera saberse retirar a temps, quan li convingui, cuydant de que'l seu fracàs no sia total y no li hagin de dir *Sic transit gloria mundi*.

L'orfeó «Nova Cathalonia» donà'l passat dissapte un escullit concert en son local del carrer del Rosal (Poble Sech). Totas las pesas del programa foren executadas ab notable acert y bon gust, essent tals els aplaudiments, que varias d'ellas hagueren d'ésser repetidas, com el *Jesu Dulcis* y las *Corrandas* de mossèn Cinto, a instancias de la nombrosa concurrencia.

El director en Manel Marti y la professora na Palmira Coll foren molt felicitats per la bella obra qu'enfront del orfeó «Nova Cathalonia» venen realisant.

Publicacions rebudas:
Diccionari Popular de la Llengua Catalana
(Catalunya, Mallorca, Valencia, Andorra,

Rosselló, Sardenya, Llenguadoc, etc.) per Joseph Aladern. Oportunament anunciarem l'aparició d'aquesta important obra nacional catalana, que sembla serà la més complerta de quantas s'han publicat fins ara. Ayuy donèm compte de l'aparició del primer quadern, en el que hi figura un breu y hermosissim prefaci del autor. Cada quadern se ven a un ral. Recomanèm a tots els catalans qu'adquireixin aquesta obra cumplint un dever de patriotisme.

La constitución politica ilustrada. Album de dibuixos, per Brunet, (Bailly Baillièrre editors, Madrid). Varis articles de la constitució ha *interpretat* el conegut dibuixant, havent ensopegat la nota còmica. Entre las vint planas que componen l'album n'hi ha algunas que's distingeixen notablement per sa gracia y originalitat.

El amigo de la casa. Obreta publicada per la casa Vivas Pérez, d'Almeria, com a guia elemental y pràctica de las familias pera llur higiene, curació de malalties y previsió d'accidents. Se reparteix gratis.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

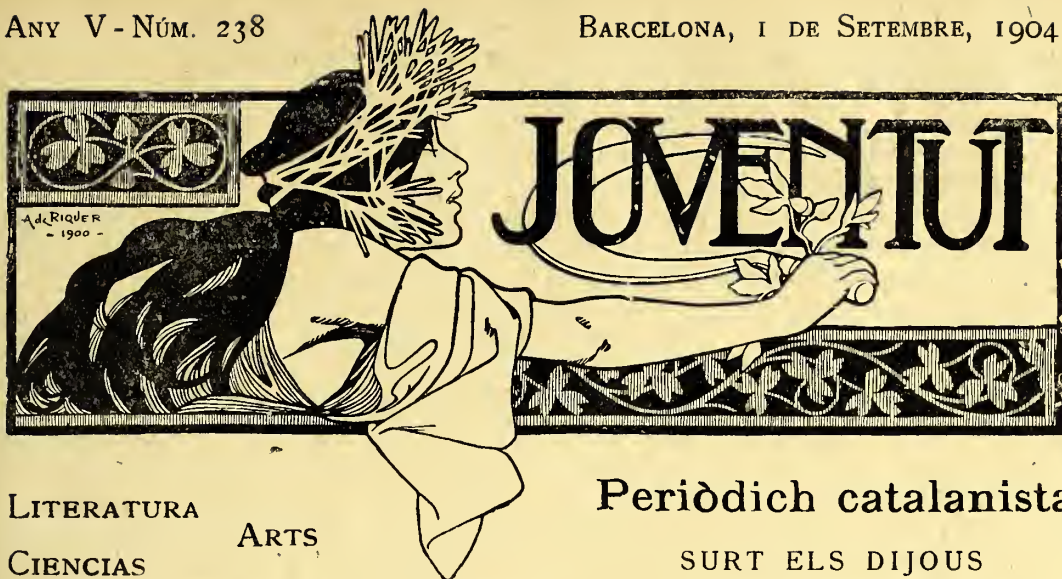
No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. . . .	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›
› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

L'absolutisme naixent, per Arnau Martínez y Serriñà. — Vida de societat, per S. Gubern. — Pipologia, per Sebastià Junyent. — Werther, per Rafel Vallès y Roderich. — Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas. — De com ne hagué nom la ciutat de Lhió e lo golf de prop d'açí que aytal nom ne porta, per Pompeyus Gener. — Quadro d'hivern; El nyèbit; Funció benèfica, per P. Riera y Riqué. — La boja, per Francesch Armengol y Durán. — A la nit, per J. Balsells. — Divagacions filosófich-socials (continuació), per Emili Tintorer. — Impressió, per Joaquim Rosselló y Roura. — Nvoas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català. — Plech 15.
L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer. — Traducció catalana. — Plech 8.

L'ABSOLUTISME NAIXENT

Els oficials del exèrcit japonès han renunciat a las pagas corresponents, mentres duri la guerra ab Rússia, fent aquest gros sacrifici en atenció a la penuria qu'en virtut de las actuals circumstancies comensa a amensassar al erari del Japó.

Això han fet els oficials d'un país asiàtich fort y poderós, donant un exemple que imitar als de certs països que geogràficament pertanyen a Europa, pòbres y febles, que quan van a campanya cobran ab augment de sòu.

No vol dir lo que acabèm d'exposar que'ns entusiasmi'l desprendiment de la oficialitat

nipona, no: lo que hi ha es que, dintre de las ideas corrents sobre'ls conceptes d'Estat, de militarisme y de pundonor, es un cas realment excepcional.

Però aquesta manifestació dels militars japonesos ens revela'ls perills de qu'està amensassada la nacionalitat nipona y tots els països de rassa groga: els perills d'un Estat absorbent, socialista y despòtich, que vulgui exercir al Orient una hegemonia tant o més intolerable que la de Rússia o que la de la Gran Bretanya.

Perque, evidentment, si bé es cert que'l Japó ha estat un país que desde las nebulositats de la barbarie s'ha plantat de cop y volta en mitj de la vida moderna, es també cert que de las ideas modernes els japonesos sols se'n han apropiat las més enlluernadoras ensemps que las més nocivas. Els joves japonesos han anat a estudiar a Anglaterra, y al tornar a sa patria no hi han portat l'individualisme saxó, no, sinó l'esperit de conquesta y de colonisació del poble anglès; han anat a Alemanya, y no han tornat ab els ideals de la llibertat de conciencia característichs de la rassa teutònica, sinó ab el militarisme y las brutalitats apresas dels professors dels colegis militars; han anat a Fransa, y en lloch de fixarse en las sublimitats del art y de la literatura, sols s'han enamorat de las pera ells flamants y pera nosaltres es-

tantíssimes teories del estúpid socialisme jacobí; y han anat finalment als Estats Units, y en lloch de aprèndrehi las excelencias de la política federativa, en lloch de véurehi una serie de pobles quina vida's fonamenta en una llibertat humana y veritable, sols hi han après las martingalas de la plutocràcia, sols hi han après la constitució dels grans *trusts*, sols hi han sentit las concupiscencias del imperialisme mercantil.

A tots els enemichs de la tirania y del endarreriment social, a tots els homes d'esperit lliure'ls plau sens dubte veure anihilat pel jove Japó al colós autocràtic d'Europa, la immensa Rússia. Mes l'ègoisme'ls posa a tots una vena als ulls. Són rahons de falsa política, no són rahons d'alt humanisme las que'ls fan mirar aixís l'actual guerra, que tampoch per rahons d'humanitat ha sigut promoguda, sinó per ambicions d'Estat. Es el vell absolutisme dels Cèsars combatut pel socialisme absolutista dels Estats moderns, que'ns esclavitzava encara més en quant falseja en nosaltres las veras ideas de democràcia e individualisme. Per això veyem a molts d'aqueixos Estats absorbents apoyant indirectament la causa del Japó, cosa que no farien si aytal causa no fos favorable a sa política egoista y agabelladora.

«Asia pels asiàtics», hi ha qui diu. Està bé, y es just. Cal posarhi terme a las ambicions y las crudeltats europeas. Mes això no ho diuen els pobles del Orient en son just afany de deslliuransa y redempció: això ho diu un Estat fet segons el patró dels Estats d'aquí, absorbent com ells, y que lluny de reconeixe llur autonomia als pobles de rassa groga, pretén junyirlos al seu carro de conquestas, que menat per l'ambició no sols se passejaria triomfalment per l'Asia, sinó que vindria a invadir la Europa, renovant las invasions del Orient, de las que'ns separan ja tantas centurias. Y aquells pobles orientals compostos d'esclaus fanàtics no 's revoltarian contra l'Estat que'ls fa d'amo y els atia sobre la Europa, com no's revoltan encara'ls pobles europeus contra'l cesarisme y contra'l socialisme dels Estats moderns, que'ls embruteixen.

Aqueixas revoltes, aqueixas guerras, seràn las del avenir: seràn las dels esclaus contra'ls tsars, las dels individus d'vinguts cons-

cientis contra'ls Estats que sols tenen rahó d'ésser mercès a la inconsciencia, imperfeció o ignorancia individuals.

Voldriam errarnos, però sospitem que'l despertar del Japó té de pesar greument sobre son propi poble y sobre tots els pobles de la vella Asia, que al europeisarse corren el perill d'europeisarse ab el *vestit*, las coloraynas, els oripells y els efectismes de la moderna Europa, oblidantse de lo essencial, oblidantse de que lo que constituheix la veritable vida moderna, els ideals que tart o d'hora tenen d'imposarse y triomfar definitivament, no són el socialisme, el militarisme, ni el mercantilisme, sinó que'ls sublimes ideals de la vida del pervindre seràn els que's fonamentin y s'inspirin en las diferenciacions fatals y eternas de la naturalesa y en las lliures manifestacions del individu, font y origen de tot dret y de tota vida.

Els mateixos defectes qu'en un article que fa poch varem publicar en aquestas pàginas senyalavam en la vida social y política de Fransa y de Rússia, els mateixos vicis d'aquestas dugas potencias tan diferents en la forma, però tan iguals en el fons, totas las injusticias del absolutisme, totas las intemperancias dels sectarismes, totas las violencias del uniformisme, amenassan sorgir a Orient baix la forma d'un Japó modern.

El Japó antic ab sas ciutats de paisos de vano, ab sas barcas afilligranadas, ab sas armas llampantas y ab sos soldats disfressats de monstres, representava una civilisació antiga y rara si's vol, però original y refinada. En cambi el Japó modern no passarà d'ésser una potencia *europeisada*, una parodia de nació europea, un *groch* vestit de *blanch*, que per més que fassi, sota de son capell de *feld-mariscal* o de sa xistera de funcionari, li apuntará la cua del fill del Nipó. El Japó modern ab sos ports fortificats, ab sos acorassats y ab sos trens d'artilleria, el Japó *potencia de primer ordre*, es una nació més qu'ha ingressat en la barbarie moderna; es un país més que tindrà colonias com la Gran Bretanya, que tindrà déspotas com Rússia y que tindrà soldats com Fransa, passant per las mateixas fases de falsa civilisació que aquests Estats europeus.

Cal desconfiar de la civilisació japonesa.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

VIDA DE SOCIETAT

Fins el mot ens fa riure: vida de societat! Al pronunciarlo ja se'ns presenta davant dels ulls la silueta encarcarada de nimfas y jovincels de cara esllanguida: ells atrevits, ab malicia sensual mal reprimida, y ellas eternament ruborisadas, ignocentas per forsa, malgrat sas continuadas pregarías a Santa Rita.

Y es que, salvas excepcions rarissimas, la vera vida de societat a Catalunya no existeix. Tenim una classe social que vol ferla a tota costa, però... no passa de la parodia; y com que de lo sublim a lo ridicul diuen que no hi va més que un pas, la nostra gent, empenyada en enlayrarse per las altas atmósferas de la sublimitat, pert l'equilibri, rellisca... y fica'ls peus a la galleda.

Pera convences de la veritat d'això no es pas precis anar al Liceu en època dels tenors de preu, o sia dels del *pinjol dols*; allí ja se'n veuen y senten de bonas, però hi ha un més enllà. Tampoch cal concorre a las reunions, *soirées* y *assalts* dels que certa prempsa'n diu *que dejarán...* etc., *à los que tuvimos...* etc...

La visió perfecta de nostra vida de societat la trobaréu a fóra, durant l'estiuheig, en els *hôtels* de crit, ahont se reuneix lo bo y millor de la societat barcelonina.

Entreuhi al vespre després d'haver sopat y fixèuvoshi. Hi ha una sala gran: al fons un piano, quin teclat se mou impulsat per uns dits sentimentals que corresponen a un cor (l'artista es tot cor!) que's commou ab las afligranadas sonoritats del *Vals de las olas* o del clàssich *Volverán...*

El pianista (ell o ella) toca ab *amore*, movent el cap, ab emoció intensa: fins alguna guspira humida se li escapa de son sensible llagrimal, fentli traició... La concorrencia, en tant, bromeja ensopidament: en un grupet xiuxiuhejan; las senyoras de respecte fan labors; els joves *passionals* miran ab ulls de bè trist a alguna *Dulcinea* que's decandeix per moments; els homes de món jugan al tresillo; no faltant tampoch la corresponent parella que, ab permis dels *papás* respectius, s'acosta més de lo corrent y enrahona a cau d'orella y's cambia apretadetas de mà...

De tant en tant se sent un crit: es una *senyora* que, distreta, ha fet una riulla al na-

tural... Tothòm parla, tothòm murmura, poch s'entenen y ningú's recorda del pianista que, dominat per la emoció *estètica*, no sent res més que'l soroll qu'ell fa ab els dits... Lo demés, el brugit que'l volta, li fa l'efecte de vapors de gloria.

Com que tot t'el seu fi, el pianista ve un moment que s'atura: ja ha girat tots els fulls que va escriure l'immortal autor del *Vals de las olas*. Acabar ell y ressonar un espetech d'aplaudiments es tot hù. Com si obehessin a un ressort màgich, todas las mans s'ajuntan, las bocas s'obren pera endressar adjectius d'admiració al *artista*, que no pot dar l'abast en lo d'agrahir felicitacions. Y tant l'alaban y tant li diuen y tant s'ho creu... que tornemhi: repeteix el *vals!*...

Y aixis passen las horas, els dias y els mesos; y aixis, fent *vida de societat*, se diverteixen per un igual l'*acaudalado*, el *bizarro*, el *muy digno*, el *laureado*, etc., acompanyats, naturalment, de *sus distinguidas familias*.

Fa pena veure lo qu'entenen alguns per vida de societat! Res de relació espontania, sense encongiments ni tampoch grosseries; res de conversas amenas en las que s'hi barrejin la realitat y la ficció; res d'agradables passatemp ahont hi puguin tenir intervenció vint o trenta personas alhora. Aquí per'això s'ha de jugar *à prendas: ha llegado un buque cargado de...?*

L'aspecte de nostres *hôtels* al estiu es trist; no s'hi veuen més que *mamás* que volen casar las fillas, y fillas... que volen donar gust a la *mamá*. Y la vida de societat, aqueixa vida de societat de qu'ells parlan ab una ignorancia sols comparable ab son ensopiment, no's veu enloch.

Però hi ha més. Ay, si en un *hôtel* hi arribéu a veure animació efectiva, *jaleo*, alegria verdadera! Fixèusvoshi igualment llavors, y tampoch trobaréu la vida de societat. Alas horas el quadro serà diferent, a propòsit pera que l'amich Folch y Torres ompli moltes *páginas viscudas*, però no tindrà res de *social*.

Contempleuho: es un torbelli ahont s'hi barrejan solters empedrehits, casats *que tiran al monte*, unas quantas *virgenes locas* que's mouhen desenfrenadament pera pescar quelcòm, y altras tantas *damas* que no tenen res de verges y si molt de bojas...

Y la gent que s'estima, l'aficionada a fer *vida de societat*, es clar, s'escriuix. L'escàndol ¡¡horror!!... Vinga fer *mundos* y matetas y a fugir del perill.

Las *mamás* honestas en tals casos desfilan a corre-cuyta ab tota la maynada (gran y xica, mascle y femella) perque'ls hi repugna l'escàndol... y perque saben que, ab aquellas *juergas*, no casarian las fillas.

S. GUBERN

Viladrau, 22 agost 1904

PIPOLOGÍA

«Fumèm, fumèm.»
(Paraulas d'un bisbe.)

No vull que sigui dit que'm fumo de tot, y vaig a probar de tractar un assumpto en serio, perque'l qu'escriu pera'l públich té'l dever de cuydar que no tot se converteixi en fumarel-la.

Vaig a tractar del *viciot* de fumar en pipa, esflorant un assumpto qu'espero veure tractat y completat per plomas més trempadas que la meva.

Sóch decidit partidari de la pipa, considerantla com un medi superior de fumar. Entre'ls vicis, el de fumar es dels més petits, si hem de creure a n'aquell senyor que al oferirli un *pitillo* el refusà dihent qu'ell els tenia més grossos; però el fumar en pipa encara's reduheix més com a vici y quasi arriba a ésser virtut. Els metges higienistas més autorisats han condemnat el cigarret, y sobre tot el *puro*, però han transigit ab la pipa afirmant que, sabentho fer, es el més higiènich dels diferents modos de fumar.

Mes, apart las favorables condicions higienicas que la recomanan, pera fer l'apologia de la pipa n'hi ha prou ab observar qui són els que hi fuman; y veurèm aquellas condicions aumentadas per un alt valor estètiche y moral. Fàcil es observar que la part més selecta de la humanitat fuma en pipa:

El brau mari que desafia'ls temporals creuhant els mars dins d'una esclofia de nou, troba en ella un dols consol a sas llargas horas solitarias passadas entre mar y cel.

El bon pagès la encén després de fer beguda, bo y prenent nou dalit pera fecundar la terra.

El moro somniador ajegut en flonja otomana's transporta, rodejat d'ubriacadora fumera, al incomparable paradís de Mahoma.

El poeta, quan evoca ab sa imaginació visions imprecisas, segueix embadalit las espirals capritxosas del fum, entre las que prenen forma imatges esblaymadas d'hermosura ideal.

El pintor, quan té devant seu la tela nua,

avans de comensar carrega la pipa y la encén quasi maquinalment, abstret per la visió de l'obra futura; sembla que dins d'aquella xicra hi crema'l foch de la inspiració, que no tot se'n anirà en fum, sinó que produhirà una excitació favorable a la tasca.

El pensador, quan en sa cambra recullida y solitaria, abstràu la pensa obsessionada per qüestions trascendentals, fita l'atenció en un punt escabrós y difícil, troba en la pipa un lleu descans pera empendre ab nou ardimt la profitosa investigació.

Y per aquest rengle podriam multiplicar exemples.

Se pot afirmar qu'es el modo de fumar més caracteristich dels mascles; las fembras despreocupadas fuman el cigarret de paper, las *tremendas* el *puro*, y si alguna fuma en pipa es d'amagatotis, perque fóra molt mal vista.

Fa home, y fa home de bona pasta; observèu en general la psicologia del fumador de pipa y trobarèu un home reposat que pesa y sospea entre pipada y pipada las qüestions més dificultosas. Ayman de la pau interior, veu ab estoica resignació la desgracia inevitable, y ab serena alegria la sort inesperada, y si a cada contrarietat hi encén una pipa, quan ha de celebrar una bona ratxa n'encén un'altra. L'aspecte de *bonhomie* que la pipa dóna al fumador predisposa a tothòm en favor seu y ajuda molt a ferlo simpàtiche, constituhint quasi, el fumarhi, un certificat de bona conducta.

Aixis com altrás modas baixan de l'aristocracia al poble, la moda de fumar en pipa ha seguit camí a la inversa. Havent comensat pels marins que la importaren d'Amèrica, avuy hi fuman els elegants, els que donan la nota engomada. Però lo que li ha dat verdadera importancia es el fet d'ésser la preferida dels intellectuals.

Las damas postureras feyan avans escarafalls de la pipota, però desde qu'es moda, desde que l'última paraula de la elegancia es lluhirne una d'anglesa de severas linias, senten irresistible predilecció pel home qu'ab trassa fuma en pipa.

Las formas y sistemas de pipas són innombrables. Desde la pipa d'opi, predilecta de la rassa groga, de mànech llarch y xicra menudeta, fins a la pipa turca d'ample recipient y llarch canó de goma, passa per infinitas variacions.

Segons el lloch ahont están destinadas a fumarse poden dividirse las pipas en dugas classes: pipas de casa y pipas de carrer. En las de casa hi entra'l *narghilé* o pipa turca, que's coloca a terra sobre d'un dipòsit qu'aromatisa'l tabach y de sota'l que surt un tubo llarch de goma o varis, segons siguin els fumadors. Es la que donarà'l tipo de la pipa socialista'l dia que l'Estat se cuydi fins de nostres vicis. S'instalarà un immens reci-

piant en cada barri y anirà un tubo a cada habitació ahot visqui un fumador, el que no tindrà més que xuclar quan ne tingui ganas. També es de casa la pipa d'opi, puig té per objecte endormiscar y ensopir al fumador fins ferli perdre'l món de vista, y transportarlo a fruhir d'hermosissims ensomnis y ubriagadoras visions. A Europa té per patró la piparra alemanya, estesa per tot el nord y centre del continent ahont la inclemencia dels hiverns obliga al fumador a fer llargas estadas a casa seva o a la cerveseria; de mànech llarch y fonda xicra de porcellana o de fusta, dóna una certa majestat al fumador, un ayre respectable de cap de casa, d'honorat ciutadà y morigerat pare de familia.

La pipa de carrer, individualista per excel·lencia, estén son reyalme de nord a sud, de llevant a ponent. Presenta extraordinaria varietat de formas y sistemas, y's fabrica de diferents materials.

Las pipas de carrer o de butxaca's subdivideixen en dos grupos principals: aquilotables y no aquilotables.

Las primeras són las d'escuma y las de terra blanca; las segonas són las de fusta y altras materias.

Las d'arrel de cirerer d'arbós (vulgo *ma-droño*), las de rabassa de bruch y las de boix són las millors entre las de fusta, ab lo que's comprèn que nostra terra exporti gran quantitat d'aquestas materias pel consúm del estranger. Las que tenen xicra de suro, de carbó, porcellana, ferro, coco, terra cuyta, etc., etc., són menys recomanables.

Pera facilitar la neteja en las de fusta, se desmanegan quasi totas a mitj mànech, o arràn de xicra; n'hi ha que tenen tres forats, n'hi ha que's descargola'l dipòsit del tabach, n'hi ha que sota la xicra s'hi enrosca un botonet, n'hi ha que'l mànech porta un petit respallet. Pera evitar que la nicotina vagi directament a la boca en el cas de que la pipa'n sigui plena, n'hi ha que tenen el forat per hont passa'l fum en forma de sifón; n'hi ha que a mitj mànech tenen una petita esfera de vidre en la que s'hi posa cotó fluix impregnat de tani, y en altras dins del mànech hi va enrotllat un trosset de paper secant, també impregnat de tani. Aquest ultim sistema es dels que va més bé, perque's muda'l paper cada dia y la pipa no s'embussa fàcilment.

Però la pipa *chic*, elegant, la pipa anglesa de fusta de cirerer, no té res de tot això: té tubo recte y forat prim, es senzilla de formas y ensopegada de proporcions. Considera'l fabricant que'l *gentleman* que hi fumarà té prou criats pera tenirla sempre neta.

Per més que sembli estrany, existeix un tipo de pipa catalana.

Qualsevol qu'hagi corregut per la comarca d'Olot o de Camprodón y alguna altra part del Pireneu, haurà vist als pagesos fumar

unas pipas petites, generalment ab la xicra de fusta de boix, dins de la que hi ha un trosset de canó de ferro que a voltas surt un través de dit per sobre del boix. Els pastors, que són els que's dedican a ferne, las decoran ab la punta del ganivet y ab placas petites de llautó clavadas ab una tatxa. El mànech es tornejat y negre, de fusta o de banya; la tapa es de llautó. El tipo d'aquesta pipa deu ésser molt antich, perque té un ayre quelcòm àrabe. Està d'acort ab el caràcter estalviador de nostres pagesos, perque apenas hi cab una engruna de tabach.

Fins aqui las pipas no aquilotables. Las aquilotables són sols de dugas materias: las d'escuma de mar (*desconfiar de las imitaciones*), generalment ab tubo d'ambre, y las de terra blanca, generalment totas d'una pessa, entre las que sols són acceptables las de terra *Gambier*, nom qu'han pres del fabricant parisench, y de las que vulgarment e impropriament se'n diu *pipas de guix*.

Las d'escuma y las de terra *Gambier*, que tal volta són las millors un cop aquilotadas, tenen la particularitat de representar els dos extrems de la escala social pipològica: són l'aristocracia y la nyebicracia de las pipas; són també las més trencadissas y las que necessitan més cuydado pera fumarhi y saberlas aquilotar bé. El ricatxo fuma las d'ambre y escuma, el proletari las de guix que són baratas y bonas: el cotxer parisench las ha convertidas en *brule-gueule*, trencant part del mànech y logrant aixis qu'en el rigor del hivern la escalfor de la xicra li privi de gelarse la goteta que cau de son nas moradench.

Avans d'encetarlas, a las pipas aquilotables las hi convé xoparlas per dintre de rom, canya o altre licor esperitós, perque las prepara pera tindre bon gust.

La primera vegada de fumarhi s'ha de tindre en compte que'l quilotatge pujarà fins allà hont s'hagi fumarat, es a dir, que si s'apaga'l foch a mitja xicra, l'aquilotació o coloració per la nicotina pujarà fins a mitja xicra. Pipa qu'hagi estat molt temps en un aparador es dura d'aquilotar, perque es massa seca.

Ananthi fumant, convé no arribar a cremar el dipòsit de nicotina que's queda en el fons del recipient, cubert per una capa de sutge que va recubrint també las parets del mateix, enxiquintlo de dia en dia. Pera conseguir això no falta qui posa a dins un botó dels foradats que guarda al foch de passar endevant.

Del cuydado en no xuclar massa fort y no deixar arribar el foch al fons de tot, depèn el bon quilotatge y el bon gust de la pipa. Quan una pipa es cremada, ni s'aquilotarà bé ni té bon gust, fent una fortor qu'espervera.

Com se veu, de fumar en pipa no'n sab tothòm; no n'hi ha prou ab carregarla de tabach, calarhi foch y xuclar: es precis tenirhi

pràctica y experiència; es menester que'l tabach no sigui massa pitjat ni massa poch; convé xuclar suaument y sovint, pera que no s'apagui; y de tant en tant, ab la punta del index, se va pitjant lleugerament per sobre la cendra danthi quatre copets ab certa gracia. Sobre tot convé saber deixar de xuclar a temps.

La primera condició de la pipa es que sigui neta, puig el xerriqueig de la nicotina dintre'l tubo no es gens agradable, y amenessa al fumador ab rebre un glop d'amaror irresistible dintre de la boca.

El bon fumador posseheix al menys catorze pipas, dugas pera cada dia de la setmana. Se colocan en un piper, petit moble que va penjat a la paret, provehit de forats per hont s'hi fican las pipas mànech per avall. El dilluns el dematí's fuma ab la primera, a la tarda ab la segona y aixis successivament fins a tornar a comensar. Fentho aixis se pot passar molt temps sens haverlas de netejar.

Se netejan las pipas per medi del esperit de vi en ebullició, que va y ve dins del tubo, pera lo que s'utilisa un petit aparell de vidre molt trencadis. També va bé'l respatllet de dos caps que venen a las botigas.

Infinitat de tabachs se creman dins de las xicras; entre'ls més coneguts se poden citar:

El *Black Stick* (flach estich) (1), que'l venen a placas y també serveix pera *chiquer* (mastegar).

El *Navy Cut* (n'ha vingut), molt usat pels marins.

El *Richmond Gem* (em rich del món), bastant gustós y filosòfich.

(1) Las traduccions dels noms las dech a un amic filòleg eminent.

El *Three Castles* (tres castilas), anglès.

El *Golden and flake Cavendish* (de grossos y flachs n'hi caben deü).

El *Giubeck* o *Djiubeck* (jo bèch), rus.

L'*Harlequin*, tabach anglès de pipa, digne pendant del *Columbina* qu'es pera cigarret.

L'*Smirna*, bon tabach turch, però que tè l'inconvenient, com el rus y alguns d'anglesos, de contenir opi.

La qu'es excelent, suau y aromàtica, es la *Hebra de la Habana* qual us ara s'ha estès pels Estats Units y ha passat de moda a Espanya.

La que no's pot fumar per lo infecte es la *caferlata* que venen als estanchs espanyols, plena de tronchs com bigas y de sabor fastigós.

Si algué de vostès que no ho hagi probat may, vol saber lo qu'es bo, que s'acostumi a fumar en pipa; això si, que tingui present que la costúm s'arrela forta, y aixis com a Fransa's diu: «*Qui a bu, boirà*», se pot dir «*Qui hi ha fumat, bi fumarà.*»

Deixo pera un altre especialista més competent que no pas jo, el tractar d'aquellas pipas que's troban en els magatzems de vins, y d'aquellas altras que rumbejan dalt de la canya'ls *tinyayres* que's passejan pel *Pla del Os* y que tan bé'ls serveixen pera fer *gegants* amunt y avall de las parets.

M'acontento ab haver exposat lo qu'he pogut esbrinar sobre las pipas propiament dites, y prego al benèvol lector que'n prengui la bona voluntat y no'm fassi pam y pipa burlantse de mi. Si l'article l'ha empipat que'l tiri al foch, y veurà com no pot dir que no fa ni fum.

SEBASTIÀ JUNYENT

WERTHER

(CARRINCLONERÍAS)

La Carlota moderna's diu *Papita*;
ni es vulgar ni es sublim, es sols discreta;
y la passió qu'en el seu cor *palpita*
ensemps la fa semblá ingenua y coqueta.

El seu marit es home de negoci,
de costums menestralas y a l'antiga.
Deixa diners al vint per cent. Es soci
del «Foment», té *La Veu* y es de la «Lliga».

El Werther es un ferm company d'ideya,
de cabells llarchs y de mirada mística.
Els dissaptes al vespre va a *Romeya*,
y es suscriptor de *Catalunya Artística*.

Un dissapte que teyan *La Resclosa*,
al saló de descans se van coneixe;

las galtas d'ella's van tenyir de rosa,
y ell en son pit l'amor va sentir neixe.

Mes jay! ella es fidel; la fe jurada
al rodaxó marit la té aturrida.
En va Werther suplica: ella es honrada
y no vol faltar may, may en la vida!

Oh desengany crudell! Oh ilusió mortal
Poncella que's marcí tot just nascuda!
En va l'aymant com foll se desconhorta.
Oh esperança d'amor desvanescuda!

Y per Werther, fidel al recort d'ella,
es inútil el temps que tot ho esborra,
puig no pot esborrar la imatge bellal...
Però allò de matarse... ho deixa corre.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

98

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XLI

LA MORT DE SIRTUIS

(De Metrodor)

Sirtius, mon pare, ha mort contra uns esculls.
Del dissortat viatge cinch talents
mon germà gran n'ha recullit per ferne
entre tots el següent repartiment:

De sa part propia al doble dels dos tersos
ha estat equivalent quant m'ha donat,
tot deixant per la mare com pertoca
el dos vuytaus d'abdugas nostras parts (1).

XLII

LA DISPUTA DE LAS ESTATUAS

(De Metrodor)

—Peso ab ma base tant com tu ab la teva.
—Donchs jo ab la teva tant com tu sens ella.
—Mes jo faig sola'l doble de ta base
—Jo peso de la teva'l triple exacte. —

Indignant Júpiter d'aytal disputa,
fulmina un de sos llamps pera confondre
la necia presumpcio de las estatuas;
y destruhint els mèrits de llur forma
perque la vil materia primitiva
la qüestió justifiqui qu'en malhora
de tan tonta manera plantejaren,
a condició de pedra las retorna
fent d'ellas y llurs bases un sol còdol
de cent talents de pes, xifra rodona (2).

(1) Antologia; XIV, 143. Sia x la part del germà gran, tindrem la equació:

$$x + \frac{4x}{3} + \left(\frac{x}{4} + \frac{x}{3}\right) = 5$$

ab la quína s'obté

$$x = 1 \frac{5}{7} \text{ talents}$$

pera'l germà gran; deduhintsen pera'l xich y pera la mare $2 \frac{2}{7}$
y 1 talent, respectivament.

(2) Antologia; XIV, 144. Aquest problema, reduhit a sos quatre primers versos, resta indeterminat. Pera resoldrel pràcticament,

XLIII

AB DEU MINAS MES

(De Metrodor)

—Jo tindrè tres vegadas tant com tu
si de lo teu me'n dónas tu deu minas.
—Donch si tu me las dónas es segü
que jo tindrè cinch cops lo que tu tingas (1).

XLIV

AB DUGAS MINAS MES

(De Metrodor)

—Si't dono dugas minas
tu'm doblaràs; si me las dónas tu
pots tenir per segü
que't quatriplicaré. Vès si endevinas
ab tot això qu'es lo que té quisctú (2).

Heilbronner en sa *Historia Matheseos Universæ* (Leipzig, 1742) estatuheix convencionalment un pes total de 100 talents, y aquest nou element es el quín s'introduheix en l'enunciat per els versos següents als quatre primers. Vegis la resolució.

El primer vers determina la igualtat d'abdugas estatuas unidas ab las propias bases: són 50 talents quiscuna; y separadas de las bases lo que segueix:

$$x = 2(50 - y) \quad y = 3(50 - x)$$

entenentse per x y y quiscuna de las estatuas sola.

Resoltas las equacions, se tindrà

$$x = 40 \text{ talents} \quad y = 30 \text{ talents}$$

quedant pera las bases lo que resta fins 50, aixó es, 10 y 20 talents respectivament, quedant satisfetas totas las condicions del enunciat.

(1) Antologia; XIV, 145. Aquest problema enclòu un sistema de dugas equacions:

$$x + 10 = 3(y - 10) \quad 5(x - 10) = y + 10$$

y, una vegada resoltas, s'obtidràn els valors

$$x = 15 \frac{5}{7} \text{ minas} \quad y = 18 \frac{4}{7} \text{ minas}$$

(2) Antologia; XIV, 146. Qüestió idèntica. Resultat:

$$x = 4 \frac{6}{7} \text{ minas} \quad y = 3 \frac{5}{7} \text{ minas}$$

DE COM NE HAGUÉ NOM LA
CIVTAT DE LHYÓ E LO GOLF
DE PROP D'AÇI QUE AYTAL
NOM NE PORTA

DEUSAQUI qu'en la Provença diu que hi hagué un cavaylher en temps de les Creuhades fors lleal e fael, e sforsat e entenimentat en tot, e compassiu e fervorós devot de Nostre Senyor Deus Sanct Jesús Christ. E per aytal ne feya³ al-

moyna als pobres, e cuydava malalts, e defensava als febles contra els forts que malvats ne solen ésser.

E sdevingué que un jorn un sanct ermità va dirli que lo Sanct sepulcre de Nostre Senyor Sanct Jesús Christ havia caygut en mans d'infuels malestruchs, partisans del diable e inimichs de Dom Deus e de la sua sancta Esgleya, e que aytals felhons hi feyen vituperis, e que Dom Deus ço permetia per veure tot qu'hi anàs a deslliurar lo Sanct Sepulcre, e aixis conèixer los vers faels.

E tot seguit lo cavaylher Godfred de la Torra (que est nom ne havia), se'n anà a son casteil, e feu ne despenjar las sues armes, e posàs cota de maylhes, e calses de maylhes, e sobrevesta am la Sancta Creu, e grossos esperons, e en lo cap un helm, y una espasa al costat e un passe malhes a l'altre, e un esvert de cavaylher en la seylha, ço es espasa grossa e lharga que hom parteix d'un colp. E va cavalcar un corcer blanc, que també n'era bon chrestia, pus benehit n'havia estat per Sanct Antoni, e va embrassar rodelha, e enristrar lhansa, e encar enganxà a la seylha grossa dextral, e tant eyl com lo cavaihl per tot ne duyen pintada la Sancta Creu del color de la sang vermeilha de Nostre Senyor Sanct Jesús Christ.

E faentse acompanyar de son scuder que

de Besalú fill n'era, se'n anà a Terra Sancta tot ardit e encoratjat E avans d'arribar a elha ja trobat ne havia pel camí d'altres cavaylhers e braus companys, que per la Sancta Creu reconegut los havia. E tantost arribat ne fou a los Sancts Lhoccs plens d'infuels alarbs, los va escometre e non ne volgué cobrirse ni anar en formació de rengla, sinó qu'eyl el primer los embestia am la lhansa o a colps d'esverts, esquarteranilos u occintlos a tots a cada esbatussada que tenien. E sempre va triomfar, car Dom Deus aixi ho volgué, e Dom Deus es qui tot ho pot. E Donna Sancta Maria també lo protegia fors.

E los infuels tan gran por d'eyl ne tenien, qu'en sentint renilhar son corcer tantost fugien, e la Sancta Creu lotriomf ne havia en sense combatre.

E fins lo senyor Arquebisbe de Trajanòpolis que un sanct hom ne era, volgué conèixer, e li dix: «Vos n'estatz un ver chrestia, cavaylher de Monsenyor lo Sanct Esperit, que sempre va devant de vos terrassans infuels ans que vostre lhansa els toque. E vos non ne sabetz res d'açò. E per aytal e el gran coratge e fe que ne mostratz en vostres facecies, vostre casteylh que prop del Rhone ne havetz, en terra Franca, ne esdevindrà ciutat molt gran e renomada e rica, e ayquesta ainsí qu'el golf en que desembarcaretz e ne hauretz port, portaràn un nom qu'en serà lo del animal que creà l'eternal Pare que meyllhor ne represente la bravura e lleyaltat en la cavaylheria.»

El cavaylher Godfred quedàs tot pensatiu e dix mirant lo cel: «Oh, Deus, si vos vuylhetz e aixis vos plau, per mi non hauretz pas mancança.»

E sdevingué que un jorn que cavalcava per un lloch desert e feréstech pera trobar los alarbs la ont són encauats, senti crits espantosos de fera, e dix a son escuder: «Çò es lhió qu'infuels leixen anar en contra nostra.» E tots los qu'eyl comanava ne hagueren gran esglay. E sols non tremolaren En Godfred e lo seu scuder. E aquest ne dix: «Per Nostre Senyor Deus Sanct Jesús Christ que tremolar pas non havèm, pus val més lhió, que de Dom Deus es creatura e animal noble e sforçat encar que fera, que alarbs felhons malmascuts, filhs de avols fembres, de color de socarrim, brivalla lletja que del Infern sembla eixida.»

E avansant els dos, dret corregheren al lloch d'ont los bramols sortien. E de prop d'unes maleses, sortir ne vegeren un gros lhió, tot recaragolat per un serpent monstruós que l'ofegava. E lo lhió queixàs d'engunia, perque'l serpent presoner lo tenia e cada colp més fort l'apretava, pera occirlo e desempus crospirsel.

E lo lhió humiliat aixi e dolorit ans de morir estrenyut per vil monstre qu'en lo fanch s'arrossega, eyl que'l bon Deu lo creà pera

rey de totes les besties, mirà al cavaylher com demanantli que'l matàs, pus més valia rebre la mort de mans christianes que morir ofegat per infernal cuca fera.

E lhavors lo scuder li dix a En Godfred: «Senyor, sguardatz eix brau lhió presoner de serpent malvada! Per Dom Deus Sanct Jesús Christ e per la sua Sanctissima Mare donna Sancta Maria, que de primer matar ne havetz la infernal serpent del peccat, ans de deslliurar batalla formidable am tan noble inimich com lo lhió n'es. Faetz mestre de Sanct Jordi, que matà l'aranya, o de Sanct Micael, que abaté el malvat Satanàs fitantlo al infern per sempre.» E lo cavaylher respongué: «Ocl!» E així ho fiu, ajudat pel bràu scuder que va fer giravoltar al lhió am les sues manyes, e lo lhió pacient se leixà giravoltar. E lo cavaylher, d'un sol colp d'espasa tallà lo cap del serpent, lo qual lhansà foch en lhoch de sang. E lavors se desenroscà del corps del lhió, e caygué en terra. E fae fredat de vèurel, encar que occis.

E l'escuder va taparse am l'escut e va apuntar la escona per si la noble fera els atacava. E lo cavaylher darrera montat, alsà lo gros esvertz pera escapsarlo si avansàs. Mes non ne fou pas res de tot açò. Lo bon lhió tot agrahit va anar acostansels humilment, sguardantlos amb uyls de bestia carinyosa, e per permissió de Dom Deus parlà e dix: «Oh bon cavaylher, jo soch aqueyl que de seguirte ha, e dar nom a les tues terres, e a les aygues ont tu poses peus en terra, pus Dom Deus ne vol que servent teu ne sia.» E non ne parlà pus.

E Godfred e son scuder merveylats, van leixar d'estar en guarda, e van leixar que lo lhió se'ls atansés, e lo lhió los va seguir faentlos festes com un amich. E eyls acceptaren ayquest companyó que Dom Deus els enviava. E lo lhió los guià pels camins, e dormia prop d'eyls, e els despertava quan perill ne venia.

E en arribant a Tolemoida tots els creuhats merveylats ne foren de veure aytal fera tan mansoya, e cregueren verament que ço no podia ésser més que miracle de Dom Jesús Christ en pro d'un cavaylher tan fael e tan conqueridor de lo seu Sant Sepolcre. E a partir d'aytal jorn lo lhió anava a combatre ab lo cavaylher e l'escuder Jofre. E en les bataylhes, lo lhió avant ne anava e fae més mal als infael que tot una host de destalayres.

E quan la Sancta Creuhada ne fou finida e lo bon Godfred am l'escuder Jofre, amb altres creuhats provensals, catalans e marseylhesoss'enrahonaven pera tornar a les sues terres, lo patró de la galera qu'era un maltés de mal tractar e de pitjor garlar, pus renegava com un alarb e fins se faea bruticies am lo Sanctissim Sagrament del altar, va escomètrels, els diguè que la sua nau sols ne

transportava homs, mes non besties feres, e fiu leixar la pobre bestiola en terra, e's fiu a la vela am gran desconhort del bon cavaylher e de son scuder que non faen més que plorar com nins qu'han perdut la mare. E lo bon lhió los sguardava partir amb uyls contristats, e quan ne foren luny, ben luny que tot just los ovirava, gitàs al mar e nedant, nedant a la nau seguia. E quan ayquesta a Marseylha ne fò arribada, e desembarcaren los creuhats, En Godfred ab son scuder se'n anaren cap a son Casteyl, que lo cavaylher terra endins e prop del Rhone ne havia. E caminavan fort contristats de no haverne lo bon lhió amb eyls.

E mentres eyls via ne faean, lo bon lhió arribà a Marseylha e non se deturà, mes ne seguì nedant riu amunt contra corrent, com Dom Deus l'ajutava. E ja prop del dict casteyl ovirant al cavaylher e a l'escuder que hi arribaven, lhevors saltà en terra, e los sorti al devant faentlos festes com cadeyl enjogassat, e eyls fort lo abressaren, e gran ne fou la sua joya. E lo cavaylher, quan arribats ne foren al casteyl, lo fiu alotjar en cambra rica prop la sua. E anaren tots a donar gracies al bon Deu, lo cavaylher, la sua muylher, l'escuder e el lhió, que també s'agenollà, pus bon chrestia ne era.

E lo cavaylher a partir d'aytal jorn ne tingué gran descendencia, e l'escuder també, pus s'emmaridà amb una servanta del casteyl nommada Malgalidó, que d'Avinyó ne era, fort joliva e ben garrida. E tal ne fou la maynada que ne haguèren lo bon cavaylher e lo bon scuder am lhurs muylhers, que lo dit casteyl esdevingué ciutat am les lhurs terres, e la benehi lo Senyor Bisbe e per nom ne hagué Lyon, qu'en llengua d'oïl, lhió ne significa.

E lo golf ont n'està Marseylha, la ont desembarcan *golf de lhió* fou nommat, des lo Rhone fins a prop de Bezandun, lhoch de ont lo bon scuder natural ne era.

E veijetz com s'accompli la profecia del Sanct Arquebisbe de Trajanópolis.

E desempús quan la mort ne fou venguda, tots se'n pujaren al cel, lo lhió ensemps, e là, al de Sanct March fa companyia. Ainsí ho preconten lhibres piadosos que per sancts homs sciens ne son scrits.

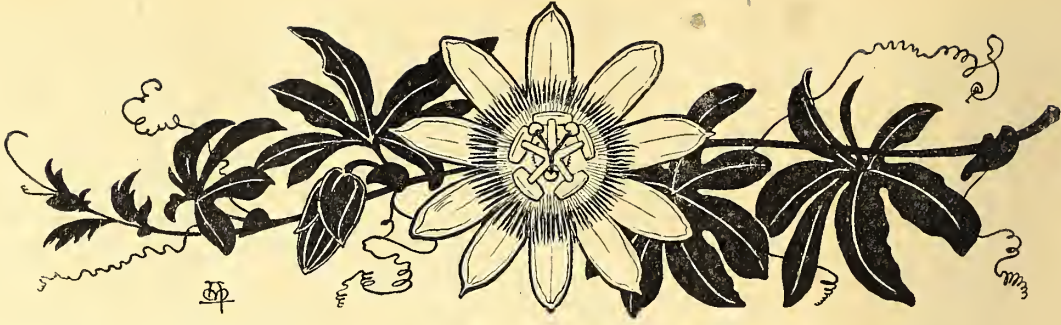
E tots los que ço havetz lhegit, diguetz AMEN.

AMEN.

Per la copia,

POMPEYUS GENER

QUADRO D'HIVERN

Sense forsas, abatuda,
desafiant la neu, el glas,
una nena va perduda
carré amunt, buscant un jas.

Se sent sola, abandonada
de la fosca en la quietut,
y devant la portalada
d'una casa s'ha ajegut.

Sens pensarho la pobreta
ha trobat, ran del casal,
per coixí l'acera estreta
y una porta per capsal.

Exposada al fret y al ayre,
allí dorm l'àngel de Deu,
la menuda pidolayre,
ab els peus sota la neu.

Si, aturant la rufolada,
el cel d'ella no heu condol,
es segur que a trench d'aubada
no li mancarà llensol.

Animas caritativas,
tendres cors que compadiu,
plorèu, donchs, llàgrimas vivas:
l'aucelleta es fóra niu!

EL NYÉBIT

Cinch centimets pel noy petit
qu'en tot el día no ha menjat,
que no té casa ni té llit...
Bon senyoret, tingui pietat.

La mare capta pels carrers,
el pare jeu al hospital,
no sé què són festas ni plers,
no conech pas quan es Nadal.

Si vol, faré una tamborella
y cap-per-vall aniré un tros.
Ré hi fa que'm rompi una costella:
el dany podria ser més gros.

Guayti, senyor, só nano, nano,
y haig d'aguantar plujas y frets.
Escoltim bé, sols li demano
cinch centimets, cinch centimets.

Encara may he visitat
el pati humit de la presó.
Si vostè'm fa una caritat
seré tal volta bon minyó!

FUNCIÓ BENÉFICA

Vosaltres desgraciats qu'anèu encara
dejuns a mitja tarda, l'heu ben treta:
Una funció benéfica's prepara;
no patirèu ja més, d'aquesta feta.

Del artístich concert que s'organisa
vosaltres tocarèu el benefici,
els borts, els mal-menjats, els sens-camisa;
si may més vos queixèu, serà per vici.

Els rics, els forts qu'en l'abundancia viuen,
prometen llur concurs extraordinari;
«La idea es bona y profitosa — diuhen —
ab fervor pretegrila es necessari».

Escullida serà la concorrencia;
guapas damas, gentils y tendras noyas
enaltir volen l'acte ab llur presencia
y al efecte treuràn las millors joyas.

Al reclàm de fadrinas y casadas
quànts esperan el día del concert,
pensant en las espatllas satinadas
que posarà l'escot a descubert!

Els esclaus de la moda, els més fanàtichs,
llurs trajos preparant perden la testa;
y s'omplen els salons aristocràtichs
de personas que parlan de la festa:

— Convé que ningú toqui ni una randa
del vaporós vestit de nostras fillas.
— Els refinats ens posarèm de banda.
— Y els hereus no molt lluny de las pubillas.

— Quan la emoció vos encolori el rostre
sentint del violoncel la dolça queixa,
mormolaré una frase al costat vostre
com si al peu me trobés de vostra reixa.

— Darrera'l vano hont esmaltats reviuhen
pastoreta y pagès que la enamora,
mos llabis somriuràn si els vostres diuhen
lo que conta'l pagès a la pastora... —

Els que dinan y sopan cada día
y passejan en cotxe descansats,
satisfets y boyants ¡ves qui ho diria
que pensan en vosaltres, desgraciats!

P. RIERA Y RIQUÉ

LA BOJA

*Al meu perfecte amich en
Joseph Marlet y Saret.*

Fresqueja. El cel va desemboyrantse poch a poch a l'arribada del capvespre, y la fosca va enterbolint las serraladas y els boscos. Un ayret agradívol espolsa las fullas dels arbres, ben amarats per la gotellada qu'ha caygut fa bella estona, y frisa l'aygua en els petits bassals.

Per demunt de la terra, rasant y tot a voltas la catifa verda de la prada, hi xisclan festosament els oronells, confonent sos crits ab els dels insectes que'ls escampan com una polsina fins allà, en la vaguetat dels horitzons immensos.

Un reguerol cristalli rossola de la vessant més propera: primer frisós y enjoguillat; després, en arribant al pla, reduhit y desigual, serpentejant a la sordina.

Un parrach de boyra encara rodeja la punta de la montanya, quin perfil esfumat trenca sobtadament la blavor dubtosa del cel y sembla qu'aguanti, estèticament equilibradas, a las primeras estrelles pampallugadoras.

Y en l'ample firmament, com un gran lliri abocat a la terra y penjant d'un jardí ignot, hi resta impassible y serena la blanca lluna; la lluna que tan bé coneixen els parchs romàntichs, la esmortuhida lluna que filtrantse en las baumas més fondas de las afraus, las omple d'una buydor tranquila y solemniosa. Sa llum somorta sembla feta aposta pera embellir doblement l'afalagador paisatge: dóna un esmalt escayent a la fullaraca botzinayre, transforma ombres en siluetas que a voltas talment avansan y reculan, plateja las rocas, enjoyantlas ab voravius blanch-pàlit, y s'emmiralla en els mollals de la plana, menuda y encisera, que recull els ayguarols que devallan dels rocallosos cimalls.

Allà, al peu del més altivol, s'hi amaga un casalot rònech. Demunt d'un forat que deü servir de finestra hi ha una creuheta negra que's diria posada per'allunyar las bruixas y mals esperits a no semblar allò'l seu estatge apropiat. S'hi entra per un portal mal arrodonit, que segurament havia sigut rectangular en el seu temps, y al enfront

hi ha un rellotge que no va, de caixa corcada, una taula de color negre perdut y una cadira coixa, de boga escabellada, qu'encara fa de moble.

A la dreta del replà d'entrada y en una roca plana simulant un banch, hi ha la boja, la hermosa boja.

Viu en la misteriosa casa ab un vellet xaruch, de llabis xuclats y d'ulls enclotats y anyoradissos. Des d'allà's guayta la lluna, la seva llumeta blanca, com si hi notés quelcòm covejat, quelcòm que li dóna un benestar y que voldria possehir per sempre. Sentada en aquell banch de pedra, ab son mirar interessat, tota ella immobile y ab la testa alsada, talment sembla una estatua grega transportada, un idol de la naturalesa...

De sobte, adonantse de que aquell cercle lluminós y blanch també's veu dintre las fotxas qu'ha format la pluja, y com atreta per una forsa imànica, s'aixeca y avansa lentament, ab la por del que tem que li fugi quelcòm a la remor de sas petjadas. Sos peus menuts y graciosos no rebregan la terra; fan com la neu quan cau tan callada y dolça: la besan. L'ayre li fa voleyar la negra y llarga cabellera, que's rabeja lliurement per sas espatllas.

Son front es llis y arrodonit. Sos llabis molsuts y vermells, com una cirera partida, tan prompte somriuhen mostrant una renglera simètrica de dents alabastrinas, com s'apretan febrósament. Dessota unas cellas arquejadas hi brillan com lluhernas dos ulls grossos y negres; semblan dugas estrelles solas en un cel ennuvolat. La testa es perfilada y hermosa com las de las reynas de que'ns parlan els contes...

Y va avansant, igual qu'estigués hipnotisada: els brassos estesos; el cos gronxantse a cada pas que dóna.

A son pas las verdissas ploran; ploran las gotas de la pluja darrera; dugas garsas fugen esporuguidas; una bestiola s'escorre entre l'herbey, y emmudeixen els grills.

Y ja ha arribat ahont anava, ja té a sos peus el petit toll hont hi ha vist la llumeta blanca, la lluna que veu passar cada nit sens acostarse may a sa finestra, y qu'ella voldria possehir...

En sos esguarts hi ha concentrat un gran plaher; sos llabis se dilatan pera deixar pas

a unas modulacions estranyas, però que defineixen el goig de l'ambició victoriosa. Y's va ajupint, ajupint, ab el cuydado y l'afany del qui dóna l'últim pas pera conseguir l'ideal copdiciat.

Mes, oh desilusió!... Bon punt sas mans crispadas han tallat l'aygua, fentla onejar primer y esvalotantla desseguida, ha tremolat y s'ha fos la llumeta que la fascinava.

Y la boja, veyent perduda la joguina blanca, ha fet un gest macàbrich y una rialla monòtona... llarga, qu'ha trontollat l'espai, repetintse al lluny del lluny, fins a ofegarse en las remors del vespre.

Y bo y espantada, els ulls sortits de las concas y mirant arreu estúpídament, ha fugit enllà.

Mes tot de sobte s'adona del reguerol menut d'aygua mansoya que vora seu s'esquitlla, hont hi revèu la llum fascinadora.

Com per art d'encantament, tot lo tètrich y feréstech del seu mirar s'es convertit en dols y afable.

Son cap esculptural y tota la seva actitud han pres un ayre paregut al d'una esfínx sobre un fons de sól ixent.

Son cos se reblinca de goig sentint renàixer la esperansa perduda, y's va atansant poch a poch al reguerol. A mesura que s'hi apropa, el cercle lluminós desapareix y torna, obehint als revolts sobtats y a las direccions que pren l'aygua corrent. Ja hi arriba... El veu quiet, si bé pampallugant com la llumeta d'un bossi de mirall posat en mans tremolosas. Fa un pas pera tenirlo més

propet, y el cercle blanch y encisador s'enretira. Després ne fa un altre, y un altre, y un altre... y la lluna emmirallada's va allunyant, allunyant matemàticament lo qu'ella va acostantse, perdentse al primer revolt pera sortir de nou més enllà, fonentse en un matoll d'herbey pera reapareixe altra volta més blanca, més hermosa, més atractiva pera la pobra boja que ja no solsament s'hi atansa, sinó que la persegueix feta una fera, els cabells estesos, els ulls congestionats, las mans enrampadas.

Y per fi arriba al gorch ahont desemboca'l reguerol, y allà la veu parada, graciosa y temptadora com uns llabis vermells ranet dels del enamorat fervent... La guayta ab fruhició, com si's volgués xuclar la vaguetat poètica d'aquella llum malalta, y obehint a un impuls salvatge llenca un xiscl estrident que's barreja ab el dels oronells que passen; aixeca'ls brassos enlayre y's llenca al gorch pera possehirla...

Mes sas mans sols han palpat el tou de l'aygua, sos peus no han tocat terra ferma, y el cos, ab tot y recargolarse pera no caure y cercar quelcòm hont repenjar-se, s va enfonsant, enfonsant, fins quedar sumergit al fer un darrer y suprèm esforç.

Després se sent un borboll suau sortit del fons, y demunt del gorch, ja gayre bé quiet, reapareix la llumeta blanca y rodona, gronxantse sà y enllà impassiblement, segons onegi l'aygua.

FRANCESCH ARMENGOL Y DURÁN

A LA NIT

¿Per què al contemplarte jòh nitt l'anyoransa
fa presa en mon cor?
¿Per què m'extasio de ton alè tebi
al rebre'ls petons?

Empòrtat ma pensa y déixala córrer
pels espays sens fí,
qu'en ta quietut dolsa podrà sadollarse
a pler d'infinít.

Dels astres que voltan mòstrali l'armònich
misteriós conjunt;
mòstrali hont els càntichs que puján dels homes
s'acoblan en un.

Pújala en tas alas amunt, amunt sempre
sens parar el vol,
y als peus del Altíssim... allí pots deixarla,
qu'allí hi té l'amor.

J. BALSELLS

DIVAGACIONS FILOSÓFICH-SOCIALS

(Continuació)

L'instint de solidaritat progressa aixís. La teoria de la divisió del treball predicada pels economistes moderns com a medi de multiplicar y facilitar la producció, no es més que'l reconeixement exprés d'aquest progressiu impuls envers la solidaritat humana. Produhir molt ab menys treball significa facilitar la vida, satisfer més fàcilment las necessitats y capritxos humans. Aquesta teoria inconscientment pressentida pels homes de las més vellas generacions es la que paulatinament s'ha anat posant en pràctica, abarcant cada dia més amples horitzons. Però també aquí s'han confós llastimosament els termes. Si ella es d'una evidència indiscutible tractantse de determinats treballs, no apareix tan clara quan se l'aplicà al gran treball universal, al gran treball suprém que comprén la suma de tots els treballs y energias de la humanitat en marxa. L'instint de solidaritat ha enlluhernat als homes ab els maravellous resultats obtinguts en las petites associacions pera fins ben definits, y han volgut estendre poch a poch el seu camp d'acció. S'han aglomerat poch a poch els fins de l'associació fins al punt de que ja avuy els grans Estats politichs dificilment saben concretar sa finalitat pràctica. En realitat, la gran associació que forma un Estat, careix d'ideals positius. Y el filosof y el sociòleg no poden menys de somriure quan els grans mots de patria, d'orgull nacional, de tradicions de rassa, de dignitat colectiva, d'exèrcits, religió, etc., són usats pels portant-veus y representants de la gran associació. Tot aixó són falornias que sols serveixen pera arrossegar als inconscients. Els grans Estats moderns sols podrien presentar, com a ideal precis, l'ésser un dels darrers grahons pera arribar al gran Estat universal. No altra cosa significa la *missió civilisadora* qu'ells s'adjudican y que desgraciadament sols serveix pera tapar fins més egoistas.

Jo crech, no obstant, que aquest egoisme de que són reus els grans Estats no es suficient pera condemnarlos. Evidentment vindrà un dia en que aquest y altres pecats seus desapareixerán. Desapareixerán las guerras de conquesta y colonisació, ab todas las demás guerras; desapareixerán els sentiments de patria, de religió y de rassa, o quan menys aquests sentiments se despullarán de tot lo que signifiqui odi o menyspreu pera'ls demés, es a dir, convertintse en sentiments d'amor pur y desinteressat; y aquell jorn els grans Estats podrán intentar l'assoliment de sa veritable tasca, aixó es, civilisar, educar, instruhir, facilitar y ennoblir la vida humana. Però en el fons d'aquestas cinch parau-

las hi ha una idea única: la idea d'uniformar, de fernes a tots iguals. Si aixó no's logra, si a pesar de tots els esforços y medis que posi en pràctica la civilització moderna purificada, els homes continuem, encara que sols sigui moralment, diferents, si en el fons de cada home continúa latent un individu distint, ab aspiracions propias, ab modalitats propias, ab sentiments propis, el fracàs dels Estats moderns y el fracàs del gran Estat universal serà un fet irremediable. Se donarà altre cop el cas de que quan el pretensió gran Estat vulgui sintetisar l'ideal de tota la humanitat, ni un sol home estarà conforme ab aquell ideal que s'esvanirà en el gran buyt del espay sense limits.

Y aixó té de succehir inevitablement. Y té de succehir perque l'instint de solidaritat qu'he senyalat com a element impulsiu d'aquesta evolució envers l'Estat únich, es un instint fill de la debilitat humana, es un instint negatiu. L'home fort el rebutja, l'home fort vol bastarse a si mateix, l'home fort sab que sols bastantse a si mateix pot ésser realment lliure.

Ara bé: ¿l'home es ara més fort o més feble qu'avans? Heusaquí el gran problema a resoldre. Evidentment, aquesta tendencia cada dia creixent a demanar auxili y ajuda als demés es signe de feblesa; però indubtablement vindrà la reacció: reacció que s'inicia ja feconda, reacció que's farà més sensible a mida que l'home vagi sentint els efectes d'opressió individual que'l colectivisme pràctic exercirà sobre seu. Y alashoras comprendrà la necessitat de tornar enrera, si no vol ofegarse. El verdader instint, l'instint de llibertat y d'independencia individual reaccionarà violentment y trencarà todas las cadenas.

Jo no tinch pas cap dubte de que aixó succehirà un jorn o altre. Probablement s'operarà lentament, evolucionant a la inversa. L'individualisme s'obrirà cami y anirém afluint els llassos de las grans associacions fentlas cada jorn més petites, ab fins més limitats y més concrets, fins arribar al home sol e independent. Pera creureho aixís hi ha una gran rahó, y es que a pesar d'aquella aparent feblesa que senyalava en l'home modern, el ver instint de llibertat viu encara avuy en el fons del cor dels homes, e hi viu ab la mateixa intensitat de sempre. Y aquest instint es el verdader, es innat en ell.

Observemho en l'estat present, pràcticament en l'ordre politich.

Tots els homes, siguin d'hont siguin, pensin com pensin, són y's diuen liberals. Fixéuvoshi un xich en tota aquella escala d'homes que'l convencionalisme de las denominacions políticas bateja ab els noms més oposats, y veuréu qu'en el fons tots ells professan las respectivas opinions — es clar que únicament parlo dels homes conscients y

de bona fe — perque creuen qu'elles enclouhen la major quantitat possible de llibertat.

La rahò d'això es la següent: Com que cada hu no's forma las sevas opinions científica o especulativament, sinó que accepta'ls motllos ja fets de teorias politicas existents, es clar que tot seguit simpatisa ab aquellas que garanteixen millor las sevas aspiracions; y tant com més aquellas teorias o principis de govern li garanteixin una vida fácil, armònica y estable, tant com més el garanteixin de tota perturbació u obstacle al lliure derenrotllo de la seva activitat y a las lliures manifestacions de la seva individualitat, en una paraula, tant com més li garanteixin una vida lliure y fácil, tant més creu en la excel·lencia de las tals doctrines.

Lliberal es l'anarquista que creient no necessitar cap garantia aspira al mancamment de tot poder; lliberal es el tradicionalista que volent viure conforme a la tradició, veu en el poder tradicionalment organitzat una garantia de que aixís podrà viure; el que defensa el servey militar obligatori veu en la forsa aixís organitzada la millor garantia de que la patria, y per lo tant ell, no serà dominada y esclavitzada per elements estranys; el que reclama moltes bombas y molts bombers es que té casas de fusta; l'autor dramàtic vol una lley de propietat intelectual que li garanteixi el lliure us de las sevas produccions, y el que reclama la franquicia postal es que té d'escriure moltes cartas.

Per això veuréu que tothòm, siguin quin·nas siguin las sevas ideas, vos dirà de bona fe qu'es més lliberal que ningú y que sols quan sas ideas imperin la llibertat imperarà.

Però essent tothòm lliberal, cada hu a la seva manera, una conseqüència's desprèn lògicament, y es: que pera cada home'l reste de la humanitat no es lliberal, o per lo menys no ho es tant com ell. Això ho sentiréu dir a cada pas a homes de totes las creencias y opinions: «Ningú es tan lliberal com jo.» Y tenen rahò, en el sentit de que són lliberals pera si mateixos. Si tots els homes fossim iguals, sols hi hauria una fórmula de llibertat; però com que no n'hi ha dos qu'ho siguin, necessàriament hi té d'haver tantas fórmulas de llibertat com homes.

De tot això'n podém deduir una conseqüència:

Que l'autonomia — auto-nomos — la lley, la regla, la llibertat pera si mateix es la suprema aspiració de tots els homes, y que per lo tant tots els homes en el fons són autonomistas.

Ara bé: l'autonomia integral del individu sols pot assolirla l'home en l'isolament absolut, y com qu'ell va sentir-se feble y va sentir la necessitat d'associarse, va tenir de transigir. L'autonomia d'en Pau podia, devia, trobarse en oposició o ésser obstacle a l'au-

tonomia d'en Pere. Y tot seguit sorgi el gran problema d'armonisar las autonomias particulars deis homes. El poder y l'autoritat apareixen com per encant. L'home va renunciant poch a poch, y cada dia més, a fer us de la seva autonomia per'aprofitarse dels beneficis que li reporta'l viure associat. Però com que aquesta associació no's feu ab miras altruistas sinó egoistas, tot seguit el problema's complica. La vida social resulta de fet més útil a uns que a altres y els que'n surten beneficiats volen que'ls seus beneficis quedin garantits. Als interessos morals s'hi afegeixen els interessos materials, y la organització social va complicantse cada dia més. Els ideals, els interessos y els capritxos dels homes cada dia són més nombrosos, y pera assolir els primers, conservar els segons y realisar els tercers lliurement, s'exigeixen més garantias del poder social, garantias que prenen el nom genèrich de lley. La forsa ve al seu darrera.

D'aquesta manera l'home, ser eminentment autonomista, ha anat claudicant poch a poch y cada dia's troba menys lliure. L'home d'avuy paga y creu a la Iglesia pera que dirigeixi sa consciencia; paga y obeheix al Estat pera que protegeixi la seva vida y els seus interessos; paga y creu al metge pera que'l curi, al advocat pera que'l defensi, al artista pera que'l distregui y al *clown* pera que'l fassi riure. Res pot fer de franch y enlloch pot estar tranquil no sentint sobre seu la tutela d'un poder protector. L'home lliure s'ha convertit en home esclau.

Però l'esperit d'autonomia, latent en el cor de tot home, no ha desaparegut, puig qu'ell forma part integrant de sa naturalesa; y aquest esperit es el que's manifesta ab aquella frase qu'es la frase de tothòm: «Jo soch més lliberal que ningú.»

El desenrotllo d'aquesta frase es el programa o teoria politica de governació dels pobles que cada hu sustenta com a millor. És clar que per complert no hi ha dos homes que pensin igual, però ajuntantse'ls afins, han format lo que se'n diu partits politichs, qu'ofereixen certs caràcters de generalitat que crech curiós analisar encara que sigui superficialment, considerantlos baix el punt de vista de l'autonomia integral humana.

EMILI TINTORER

(Acabarà)

IMPRESSIÓ

Es el dilluns de carnestoltas, aqueixa època del any en que la humanitat, ubriacada de folia alegria, s' llensa al carrer, oblidant uns, tractant d' ofegar altres, dessota una grollera careta, llurs miserias, aqueix feixuch lastre que'ns carreguem al bressol y no abandonem fins a la fossa.

A abdós costats del Passeig de Gracia una immensa gentada, àvida de sensacions, presencia'l curs dels carruatges, sens entregarse a grans filosofias per la temensa d'aygualir aquell!a ditxa fugitiva.

El luxu exagerat, ostentat públicament, es com una serie de fuhetadas crudels que van de dret al cor de la innumbrable corrúa de miserables, de desheretats de la fortuna, que forman gayre bé dugas terceras parts del contingent de las ciutats populosas.

Arreu se respiran ayres de festa: riallas saturadas d'alcohol, crits de joya, paraulas grolleras, imprecacions, bromas pesadas y de mal gust, soroll de trompetas y bombos en confús xibarrí...

El passeig central està materialment atapahit de cotxes y carrossas engalanadas, de las que's llensan rams de flors y carametlos, confits y paperets, llegums y serpentinas, en barreja confosa. Velluts y satins se refregan per terra, llustrinas y percal, or y oripell. «Pas, pas a la gatzara, al bullici desenfrenat, a la borratxera; pas, pas a l'alegria!» sembla que va dihent tot. «Avuy regna tan sols la bogeria!...» Els sorolls, els crits, el desconcert es cada cop més viu; las riallas succeixen a las riallas, a aquestas, las imprecacions y las paraulas més baixas y fastigosas. La humanitat, en sa follia, oblida sas penas; no té temps pera pensar, fins n'hi manca pera divertir-se. Aquí un dominó vermell y botarut, ab careta de vell, vermella y fastigosa, parlant a cau d'orella ab una joveneta, tendra poncella quinas galdas s'enrogeixen a cada mot del emmascarat; enllà un mefistòfeles ab cara estrafalaria, gesticulant desesperadament, del bras d'una màscara ab hàbits de monja; més enllà un pillet, ab gorra de gayrell y clavell a la orella, en amigable conversa ab una elegant senyoreta; y tots rihent, rihent sempre, sense descans, per la frase oportuna, pel xisto picaresch, fins per la paraula més tonta. ¿*Riure y bogejar* es el

lema del dia? Donchs a riure fins a caure retut, o fins a morir-se de fástich. ¿El lema es *riure y gosar*? Donchs a riure per fòra, el que per dins plora; a riure'l que tot l'any resta ensopit; a riure'l vell, el jove, el pobre, el rich; a riure, qu'avuy es el gran dia!...

Els crits ofegant als crits, las riallas a las riallas, las queixas... no: las queixas no's senten avuy, no tenen dret a ferse sentir. Que callin! No hi ha temps pera escoltarvos, desventurats de la terra!...

Quan l'animació arriba al més alt limit, apareix de prompte al bell mitj del passeig un home, jove encara, acalorat, foll, els ulls sortintli del cap, cridant y accionant sense compàs. Després de descriure un gran cercle's para en sèch, y dirigint als que l'enrotllan una mirada prenyada d'odi, ab veu fosca y enrogallada diu: «¿Veyèu aquests cotxes, aquestas flors, aquest luxu? Qu'es hermós, pera'ls que l'ostentan y pera nosaltres, els inconscients! Quina alegria, quin goig!... Aquestas flors, aquests rams, qu'ab el valor de cada un d'ells ne menjaria una familia, aqueixos papers, aqueixas serpentinas, passèu, enhorabona, que'x llensin: no poden servir per'altra cosa... Mes girèu la vista vers aqueixos altres, fixèushi bé, són llegums lo que tiran, llegums per valor de molts duros. Quina vergonya! Y en cambi, jo he vist (vosaltres no: qu'heu d'haver vist vosaltres!) he vist qu'al fons d'una miserible arcocha, fosca y humida, sense llum, sense abrigalls, no una, dugas families senceras moren de fam y fret. De fam y fret!... Y aquí's llensa lo qu'ells arraparian ab deliri, si els hi fos possible, fins ab perill d'èsser aixafats per aquests cotxes!... » Y seguia enrahonant ab incoherencia, sense solta; y sa veu s'anava enfosquint, enfosquint fins a apagarse. Després, com reaccionant, dirigi un esguart fret al seu voltant, y clohent els punys fins a clavarse las unglas en sas propias carns, esclafi una rialla llarga, escardalencia, de sò macàbrich, y apretà a corre passeig avall.

JOAQUIM ROSSELLÓ Y ROURA

NOVAS

Com ja saben nostres lectors pels diaris catalanistas, enguany la data del 11 de setembre de 1714 serà commemorada ab gran solemnitat, organísantse per la *Unió Catalanista* una excursió a la casa payral del martre de las llibertats catalanas en Bach de Roda. En la mateixa població de Roda tindrà lloch un gran *meeting*. Sembla que'l número d'excursionistas de tots els indrets de Catalunya serà crescutíssim.

També s'està ocupant la *Unió Catalanista* en la organisió dels viatges d'anada y tornada de Berga pera la festa de presa de possessió del Pi de las Tres Brancas, que tindrà lloch el dia 25 del actual, essent d'esperar que revestirà grandiosa importancia.

Altre cop la bandera catalana torna a onejar en la caseta de banys de Torredembarra, d'hont fou arrencada per ordre del comandant de marina de Tarragona.

Com que al tenir noticia del atropell comès ab nostra bandera hi hagué qui s'apressà a issarne d'altras en la mateixa platja, els enemichs de Catalunya s'adonaren a temps de que ab llurs procediments no feyan altra cosa que favoreixe, com de costúm, la nostra causa per ells tan odiada; y encara que com a marins són neulas, aquesta vegada sapigueren virar en rodó y amaynar velas.

Però la *planxa* ja l'havian feta, y si bé no han dat una satisfacció en tota regla a qui devian darla, lo cert es que'l comandant de marina de Tarragona ha hagut de passar per la humiliació de veure desautorizadas las sevas ordres.

En un Estat hont las lleys no fossin lletra morta, pitjor li hauria anat. Aixis com aixis encara no ha dimitit; y es que aqueixos castilas són prou homes pera passar per tot sense tornarse vermells. Catalunya es pera ells una gran vinya de la que's diuhen enemichs, però en la que hi esgotiman y de la que no's mourian ni que se'ls fes fum de sabatots.

Com era d'esperar tractantse de socialistas, el Congrés d'Amsterdàm ha resultat una proba més de que las majorías seràn sempre dels ignorants. S'ha evidenciat que d'un partit en que tot se supedita a la majoria, sols injusticias y equivocacions se'n poden esperar.

El Congrés Socialista d'Amsterdàm no s'ha ocupat de res serio, no s'ha ocupat de res de profit, de res que no sia dogmatizar y donar patents de socialista y de burgès.

L'únic objecte del Congrés ha sigut molestar a n'en Jaurés y als seus amichs, que al cap y a la fi han sigut els únich qu'han

conseguit realisar algunas de las moltas aspiracions del socialisme.

L'epileg de tanta tonteria l'ha escrit en Pau Iglesias—aquesta nulitat que sols a Espanya podia arribar a ésser qefe de partit—al declarar públicament als periòdichs «que no està conforme ab las ideás d'en Jaurés, hàbilment exposadas, però indefensables per falta de fonament y per erronias.»

Es allò del burro donant una cossa al lleó.

Segons hem llegit en alguns periòdichs, mortificats els elements lerrouxistas de Molins de Rey per las diatribas ab que'ls fuhe-tejava'l corresponsal en aquella població del setmanari *La Tralla*, y no sabent a qui poder atribuir els atachs de qu'eran blanch, varen fixarse en un jove catalanista de la vila, l'invitaren a entrar al casino dels republicans, y un cop a dintre, l'tancaren violentment en una habitació, amenassantlo greument si no'ls descubria'l nom del corresponsal de *La Tralla* qu'ab tanta justicia'ls sab cantar las veritats.

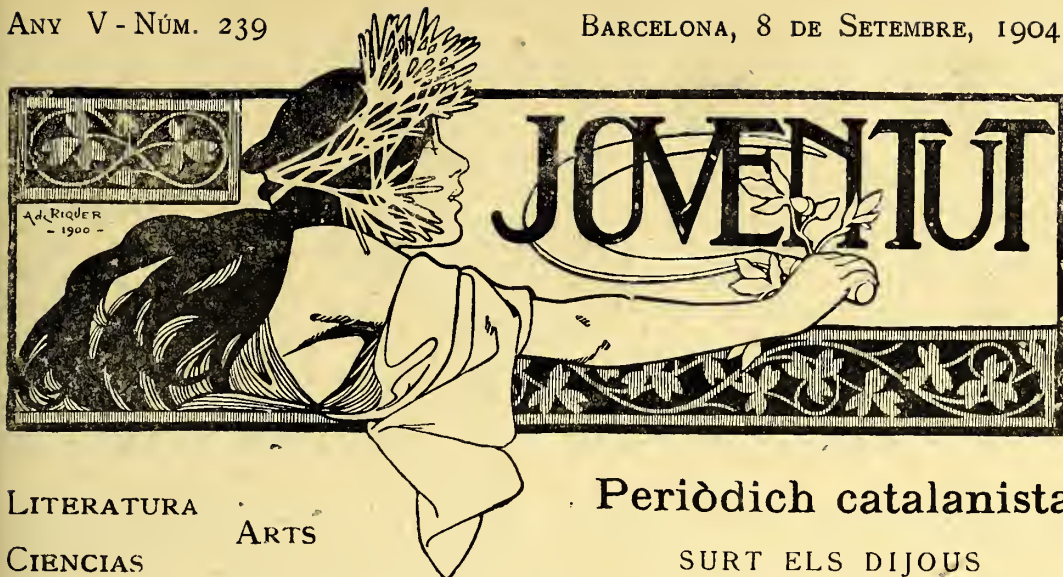
No trobèrem paraulas pera calificar aquest procediment inquisitorial ab que'ls lerrouxistas de Molins de Rey han parodiat uns procediments y uns fets abominables, contra els que tant han clamat en articles y *meetings* els prohoms del republicanisme.

Publicacions rebudas:

L'Estat no es la Patria. Aixis se titula'l primer follet dels que's proposa publicar la «Biblioteca Autonomista», que acaba d'ésser fundada ab l'objecte de desenrotllar la doctrina catalanista per medi de follets senzills, baratos y populars. Se ven dita obreta al preu de 10 céntims. En el domicili de la Biblioteca's serveixen las demandas al engròs, al preu de 1 pesseta'ls 14 exemplars.

Els Manolos, juguet còmic en un acte y en prosa, original d'en Joan Costa Bonafont, qui, en defecte d'un depurat gust literari, mostra innegables condicions pera aqueix genre y molta facilitat en el diàleg. Preu, 1 ral.

Anàlisis (sic) filosòfich-filològich, o Aberracions de la llengua castellana, per El Batxiller *Sebastianòpolis Feliupensis*. Hem rebut el primer quadern d'aquesta obra, ple de *callembourgs* y d'acudits, qual lectura no arriba a produhir l'efecte que sens dubte l'autor s'havia proposat, oblidant que pera fer gracia lo primer que's necessita es ésser graciós. Careixent l'obra de condicions literarias, té en cambi tals incoherencias, que's fa impossible enténdrela, y no podentla entendre no la podèm judicar.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Menos ideals y més instrucció, per Lluís Via.—Qüestions literaries, per Geroni Zanné.—Separació, per Xavier de Zengotita.—El «Fèlix de las Maravellas», per Rafel Vallès y Roderich.—Sobre'l descans dominical, per Francisco de P. Juanico y Coll.—Els intellectuals castilas, per Arnau Martínez y Serriñá.—Aclucant uns ulls, per Carles Arro y Arro.—Sónets, per Lluís Via.—Divagacions filosòfich-socials (acabament), per Emili Tintorer.—Impressions y recorts d'Arles y Maiano, per Benet R. Barrios.—A «Ca'n Marsellesa», per Francesch Más y Abril.—Revista de revistas, per Ll. V.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Catalá.—Plech 16.
L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 9.

**MENOS IDEALS Y
MÉS INSTRUCCIÓ**

El diputat republicà per nostra ciutat en Alexandre Lerroix ja ha acabat la seva *tour-née* per provincies, y altre cop ha retornat a Barcelona. Ja *La Publicidad* ha fet una vegada més el reclàm al idol de las turbas; ja tenim a n'en Lerroix novament elevat a *simbol* pels que del simbol groller se valen pera impressionar la imaginació popular. Ahir la República ab trajo de figuranta, avuy en Lerroix ab trajo de redemptor. Aquest no du com aquella la espasa ni las balansas de la justícia a la mà, però segons diu un company seu, es igual que si las portés, perque

un dia, al Coll del Remy, *con la ciudad á sus plantas, rodeado de cincuenta mil ciudadanos, en una arenga APOCALÍPTICA, decretó la derrota definitiva de los explotadores que tenian agarrotada y envilecida la gran urbe.* Després de llegir això no més ens cal fixar la vista en l'actual Ajuntament republicà imposat a Barcelona per en Lerroix, admirar sa *moralitat y bona administració*, y després riure de fàstich.

Sia com vulgui, en Lerroix ja ha tornat, y ha dit que *el partido republicano de Barcelona es el más ilustrado y SENSATO de Cataluña.* Y nosaltres que no'ns en haviam adonat! Aquest *sensato* val un imperi. Y a major abundament recomanà *l'ordre* als correligionaris que l'havian anat a rebre.

Pochs dias avans, a la Coruña, pera fer callar als anarquistas que'l combatian, havia dit qu'ell també era enemic del capital, y de tota la farsa politica y social existent, y que si acceptava la república era sols com a medi, donchs creya necessaria la revolució pera implantar els seus ideals.

Exactament la mateixa propaganda àcrata-baratera qu'en temps d'en Socias va fer aqui pera guanyarse adeptes, y ab la que's proporcionà'l concurs de la massa de caps calents y d'analfabets.

Segons se veu, el gran *què* pera ferse avuy l'avensat y guanyar adeptes es afalagar als

obriers dihentse anarquista. Ja està bé, però es molt còmodo y no t'è cap mèrit. Com que l'afany de redempció'l sent tothòm en més o menys grau, desseguida hi ha qui fa chor; seguint aixís a cada cantonada trobarèm collas d'anarquistas baratos, y d'obriers *intelectuals* que volen ajudar a la *redempció* per més qu'en realitat sols contribuïheixen al *bullit*. Y las conseqüèncias del *bullit* són els obrers mateixos qui las toca.

Per això'l Catalanisme, en sas propagandas, se troba entre dos perills: si mira cap a la dreta, els cacichs, els botiguers, las *forsas vivas*, en Maura; si mira cap a la esquerra, en Lerroux y l'acracia mal pahida de la massa estultá.

Al obrer l'hem de cridar al nostre costat sens aixelabrarlo, sens enganyarlo, sense promètreli la felicitat a domicili y a plasso fixo, sens adularlo ab falsas alabansas, sinó moltas vegadas disgustantlo ab crúas veritats; l'hem de cridar al nostre costat pera educarlo, donchs tanta necessitat t'è d'educació y d'instrucció com d'aliments, malgrat la penuria a que'l tenen sotmès els *redemptors* que l'entabanan y que, com en Lerroux, cada cop que diuhen mal de la monarquia y del clericalisme, no's descuydan d'alabar el militarisme. Aixís aquest *soi disant* republicà y àcrata de conveniència ha tornat a adular al exèrcit en son discurs de la Coruña.

La *massa* popular, la *massa* armada! Tot són *massas*, y de las *massas* d'esclaus se'n forman els pedestals pera las estatuas dels *apòstols*. Són els sants d'avuy que substituïheixen als d'ahir; es la nova religió, no gayre diferenta de las religions y las idolatrias vellas; es el fatalisme humà fomentat constantment pels etèrns ministres dels etèrns cultes, sempre vells y sempre renovats.

Menos *ideals* y més instrucció: això es lo que li convé a la *massa*. Doneuli *ideals*, y en farèu un remat d'ovellas o una manada de llops feréstechs; doneuli instrucció, y en sortiràn homes. Y sols aixís s'enderrocarà als *redemptors* del poble que predican *ideals* y *revolució* y practican *burgèsia*; sols aixís s'enderrocaràn las falsas organisations oficials, y al quedar anulada la tirania dels Estats, hi quedarà també la de las *massas* que'ls nodreixen. — LLUÍS VÍA

QUESTIONS LITERARIAS

I

LAS LLETRAS GREGAS Y LAS MITJEVALS

Quan volèm reduhir las lletras gregas a una sola fórmula que las condensi y representi, el nom immortal de la *Iliada* apareix sens esforços, *motu proprio*. La *Theogonia* d'Hesiodus y la *Odysea*, malgrat sa importancia, ab rahó o sense rahó, semblan inclinarse ab respecte devant de la *Iliada* y ferli acatament. Y ab major causa podèm dirho de las tragedias y dels idilis, inspirats, quasi tots, per las colossals epopeyas hesiòdicas u homèricas. Pot repetirse, donchs, que la *Iliada* ha vingut a representar, en la literatura grega, el paper d'obra capdal y definitiva.

La *Commedia* de Dant Alighieri representa la Edat Mitja; hem convingut en que cap altre dels grans poemas mitjevals — *Romancers* moreschs, castellans o del Cid, *Eddas* escandinavas, *Cansó dels Nibelungs* (*Nibelungenlied*), *Parzival* de Wolfram d'Eschembach, etc. — pot compararse ab la epopeya dantesca, ni per sa importancia ni per sa bellesa.

Cada civilisació t'è — y es un fet natural y lògich — el seu poema: si la *Iliada* es el far que illumina serenament el món de la cultura helènica, la *Commedia* es l'astre poderós que aclareix la Edat Mitja no sempre ab llum igual sinó ab resplandors que a voltas tenen el brill dels llampechs y del foch, a voltas la poesia de las nits estrelladas, a voltas l'escalf rohent de las soleyadas estiuhencas.

Comparant ara — la deria de comparar es una eterna debilitat humana de la que no'ns en sabèm sustreure — la literatura mitjeval ab la grega, sens havernos de valdre de sas obras capdals, notarem tot seguit, entre altres cosas, que la literatura grega, per ésser filla d'una sola cultura, revesteix un caràcter d'unitat que la enxiqueix devant de las formas variadissimas del art mitjeval eixit alhora de civilisations tan distintas com las d'Italia y de Germania, de Fransa y d'Escandinavia, ja que la influència del medi ambient es innegable, encara que no tan absoluta y fatal com alguns volen fer entendre.

Aquí tenim ja una discrepància importantissima. Els adoradors à *outrance* del art

grech no ho creuhen aixis y somriuhen ab cert despreci — per ells la Edat Mitja no pot tenir res que sia igual y menys encara superior a lo grech—devant del art mitjeval, tot ell ànima, poesia y varietat, com l'art grech es tot ell serenitat y proporció. Al perdre de vista l'armonia y perfecció de la linia clàsica se'ls hi esvaeix la idea de la bellesa: y no obstant, sens haver d'acabar en el *Quasi-modo* huguesch, l'art pot despullarse, sens afront, de la túnica helènica y revestirse'ls trajos que ab tanta majestat portaren Dant, Wolfram y Petrarca.

Per sòrt avuy, al entusiasme per l'art grech — entusiasme qu'avans anava acompanyat d'un altivol desdeny pel mitjeval — s'hi junta, en l'esperit dels que no estàn absolutament influhits per rutinas y derias, un moviment de simpatia envers las produccions artísticas mitjevals, fillas quasi totes de llegendas populars, ingenuas y senzillas. La literatura mitjeval — com totes las literaturas — es necessaria en la evolució de las llettras; es una conseqüència del desenrotllo de la humanitat y la expressió de la manera d'ésser d'una època.

Y avuy la Edat Mitja ressucita per un moviment lògich de reacció contra una tendencia uniformista y dominadora, el classicisme; de la mateixa manera qu'en el Renaixement l'esperit culte reaccionà contra las formas primitives de la Edat Mitja, cercant la serena armonia del helenisme. Tan lògich es un moviment com l'altre.

Descuberts y estudiats els literaris tresors qu'embelliren la Edat Mitja, ja es hora de que ningú s'esgarrifi de certas afirmacions, per exemple, de las següents paraulas que l'eminent crítich Kufferath èscrigué en defensa dels grans poemas mitjevals: «Cal dirho en veu ben alta: en aquests poemas confosos y per tant temps desdenyats, hi ha tresors inestimables, maravellas incomparables de sentiment y d'estil, iguals o superiors a las bellas correctas y fredas de las obras mestras del art grech y llati. Però l'alta critica es indulgent pera la pesadesa del bon Homer — *Aliquando bonus dormitat Homerus*; es respectuosa pera las proximitats desagradables del tendre Virgili y els madrigals d'Horaci y de Catullus... El combat d'Ulises y sos companys ab el ciclop es una obra

mestra; la lluyta de Siegfried ab el drach es un conte que fa dormir. L'alat Pegàs y el carro resplendent d'Apol són simbols profonds; els vols de Walkyrias a través dels cels tempestuosos del Nòrt són grolleras invencions del esperit septentrional. Els encisos de Circe y las metamòrfosis de Júpiter alegran la imaginació deliciosament; las historias de fadas y els sortilegis de Merli són bons pera bressar infants.»

Senyors helenistas *pour rire*: ¿què hi teniu que dir?

II

SNOBS Y CRACHS

Ja fa temps que'ls *snoobs* de la terra catalana reposan: ja era hora de que se'ls hi apaybagués la frisansa — tal volta era una forsa inconscient y fatal — que'ls empenyia a descobrir autors nous. Verhaeren, Maeterlinck, Gustave Khan, Vielé-Griffin, Huysmans, Lemonnier, eran descuberts avuy y oblidats demà pels febrosenchs *snoobs*, enlluhernats per astres més novells encara, que tot just apareixian al horitzó literari d'Europa.

Si en varen fer de feyna'ls *snoobs*! Ells introduhiren la civilisació europea a Catalunya. Quan ells manavan com a senyors absoluts, mercés a sas manyas, fins el món precipità sa marxa. No dirém que'l temps llisqués més depressa, ni que las flors se marcassin avans d'hora, ni que l'home envel·lis ab més rapidesa: sols dirém que may els autors han *patumejat* tan aviat com en l'època gloriosa que tots remembrèm ab tanta tristesa, l'època dels *snoobs*:

Nessun maggior dolore
che ricordarsi del tempo felice
nella miseria

podém exclamar parodiant al Dant, poeta *notable* per més que'ls *snoobs* no'l descubrisin.

Perque ells tenen això: a qui no descubrixen, no'l respectan. Ni tingueren gayres elogis pera en Tolstoy, pera en Tourgueneff ni pera en Dostoyeusky—no dirém res d'en D'Annunzio, d'en Hauptmann, d'en Sudermann ni d'en Saint Georges de Bouhélier perque las revistas francesas no'n parlavan encara, — y si perdonaren la vida a n'en Wagner y a n'en Zola, fou per llàstima y bon cor.

Mercès vos donèm ara jòh *snobs!* de que vos hagiú retirat de la vida activa. Es cert que sense vosàltes estèm a las foscas de lo que passa més enllà dels Pirineus, però també estalvièm desilusions y desenganys.

¿Hi ha res més trist — es un exemple — que tenir a n'en Maeterlinck per un geni perque un *snob* ho ha dit, y descobrir a la fi, també per boca del mateix *snob*, qu'es una *neula* o una *patim*?

Si el nostre *snob* literari no té fronteras, el nostre *crach* literari, en cambi, las té ben marcadas. Van de las montanyas Corberas a las bocas del Ebre, y de la ratlla d'Aragó al extrèm oriental de Mallorca. Tot lo que viu més enllà, pera'l *crach*, es com si no existis. Llevat de la festa major de Santa Perpetua de Moguda; llevat d'un quadret inspirat pels pagesos de Sant Llorens dels Piteus; llevat de las corrandas que cantan (desafinant) els bordegassos de Massanet de Cabrenys; llevat dels idilichs amors de la pubilla Patiràs ab en Tano de ca'n Deumevalga, el nostre *crach* literari no sab res més; no sab ni vol saber.

Avuy el paper *snob* baixa, el paper *crach* puja. Veurèm demà.

GERONI ZANNÉ

SEPARACIÓ

Amiga, ta carta m'ha entristit. Dius que'l meu caràcter es massa *després*, que la meva conducta es *immoral*, y que si continuò aixis te veuràs obligada a retirarme la teva amistat, ja que'ls teus pares no volen consentir que't *fassis* ab una *qualsevol*... Y tot això ¿per què? Perque visch ab *ell*, ab l'home qu'estimo, com viuhèn els aucells, emmaridats sols per l'amor qu'uneix els cossos y enlayra las ànimas: no emmaridats per la *conveniència social*...

T'ho repeteixo, ta carta m'ha entristit. Vols deixar d'èsser la meva amiga perque't convè estar bé ab els teus pares y ab els teus coneguts, perque't convè estar bé ab tota aqueixa societat que t'esclavitza, y al devant de quina't vols presentar com una *noya de bé*, com una verge d'ànima pura a qui no han pogut *desmoralisar* els que com jo tenen un caràcter *després*, y deslligats d'aqueixa

societat viuhèn perque la saben malfactora e hipòcrita. Vols deixarme a mi per aquells qu'han lograt malmetre'l teu caràcter y empetitir la teva ànima, aquella ànima que't sabia tan gran quan eras la meva *amigueta*, quan tota ignocenta no t'havian encara fanatisat aquells qu'avuy te posseheixen, quan no havias caygut encara en las grasas de la *gent de bé*. No t'horroritza, no: aquesta es la darrera carta que t'escrich, però vull que siguis sincera, vull que vegis en ella qui són els que tenen la culpa de la nostra separació, que tu potser, inconscient, ho ignoras. Són els teus pares, són els teus coneguts, es tota la *bona gent* que't volta qui t'ha obligat a deixarme... T'han dit que jo era una *qualsevol*, y tu'ls has cregut, y els obeheixes perque *ells* han pastat el teu caràcter y el teu modo d'èsser al seu gust; y ara, un cop fanatisada, un cop perduda la teva *voluntat*, no sabs ni pots rebelarte.

Dius que m'orienti, qu'encara sóch a temps d'apartarme del *camí de la perdició*... Pobra amiga meva! T'enganyas ben bé al creure que sóch jo la qu'estich perduda; la verdaerament desorientada, la inconscient, ets tu.

¿Què n'has fet de tu mateixa? ¿Què n'has fet de la teva *voluntat*? Acabas la teva carta ab un *adeu* brusch, ab un *adeu* fret que no sembla pas vingut de tu... Jo també te'l dono l'*adeu*, però'l meu es planyivol, anyoradis, es un d'aquells *adeus per sempre*...

Som las dugas amigas que's separan al empendre un diferent viarany. Tu emprends el que t'han senyalat els teus *benfactors*, el camí que conduheix a la *bona reputació*; jo, tota sola com las ànimas fortes, emprenc el camí que conduheix a la Vida.

XAVIER DE ZENGOTITA

EL «FELIX DE LAS MARAVELLAS»

La figura del Fèlix, creada per en Raymond Llull es senzillament superhumana; y ho es precisament per sa ingenuïtat.

L'home que desprovehit de tot prejudici, exempt de tota preocupació, lliure d'enfardchs de vana ciència, considerés quiscuna de las cosas que a sos ulls s'ofereixin, hauria de sentir-se, com un infant, fonament admirat. Y aquesta admiració hauria d'ésser comunicativa, com las riallas, y ho fóra si tots els demés homes se trobessin en idènticas condicions d'esperit pera que, ab senzillesa, devinguessin tots admiradors fervents de las obras de la Providència.

Al acabament del llibre d'en Llull, quan, mort el monjo Fèlix y soterrat, altre monjo pren el nom d'ell y l'encàrrech d'anar pel món recontant als homes las maravelles que a son pas observés, diu: «E lo abat e tot lo convent ordonaren que per tots temps hagués en aquell monestir monge qui hagués aquell ofici, e que hagués nom Felix.»

El desitj d'en Llull ha pogut, per lo vist, ésser satisfet. Ara de poch el Fèlix de las Maravelles ha passat per Barcelona, y de son pas es conseqüència el següent fet que relata un periòdich:

«En la línea del funicular del Tibidabo se ha colocado una tabla que representa la torre Eiffel de París en el punto preciso que tiene la misma altura sobre el nivel del mar que la cima de dicha torre. La altura de ésta es de 300 metros, y su base se halla á 33'60 metros de altura sobre el nivel del Atlántico. Es curioso observar que la naturaleza ha dotado á Barcelona de una altura, situada dentro de su término municipal, que rebasa en 200 metros á la de la célebre construcción francesa. En la línea del funicular, la indicación citada está algo más abajo que el punto de cruce de los carruajes ascendente y descendente.»

Verament la Providència ha fet molt pera que'ls barcelonins poguessim ésser la enveja de tots els habitants de las demés ciutats y vilas del món, sens exceptuar als del faulós Eldorado. Unicament que nosaltres no'ns adonèm de la nostra felicitat, y convivim, per dirho aixis, ab las més espatarrants maravelles, que sols un Fèlix es capàs de fer-nos veure.

La natura, com ha dit molt bé'l de las maravelles, ha dotat a Barcelona d'una eminenca topogràfica superior en doscents metres a la eminent torre Eiffel de París. Pos-

sible fóra que si passéssim a examinar totas las demés eminencias barceloninas que són llustre de la nostra ciència, del nostre foro, de las nostras arts, de las nostras industrias, comprobariam la mateixa superioritat. ¿Ahont se trobaria, per exemple, un home de ciencia com en Juandó, un llegista com en Pini-lla, un artista de la talla d'en Llopart, o un industrial de tants recursos com don Teodor Baró?

Concretantnos al Tibidabo, la eminenca primerament reconeguda pel Fèlix d'ara, farèm remarcar ab ell la importancia d'estar enclavada precisament *dins del nostre terme municipal* una protuberancia terrestre de tanta consideració. Y cal admirarse del fet, per demés estrany, de que cap historiador, cap cronista, cap escriptor antich, parla de tan excepcional circumstancia. ¿Es que no havia estat observada avans d'ara? ¿Es que cap Fèlix anterior al d'ara, desde la fundació de Barcelona ensà, havia fet notar el fenomen particularíssim de que *dins del terme municipal de Barcelona's* trobi una elevació tan... elevada? ¿O es que'l fet té un origen posterior, y en aytal cas, quin pahorós cataclisme del que tota noticia manca, ha alterat dintre dels períodes històrichs l'aspecte y la topografia d'aquesta encontrada? Serà això un problema més, com el de l'Atlàntida, y algùn cantayre del avenir pendrà potser per motiu de sa inspiració l'enlayrament misteriós del Tibidabo *dins del terme municipal* de la *urbs* barcelonina.

La observació d'en Fèlix no podia pas ésser un cas isolat. L'admiració naturalíssima no podia menys d'encomanarse, y avuy ja hi ha qui ha observat la curiosa circumstancia de que'l meridià de París, un dels meridians més acreditats com si diguessim, ha estat senyalat ben aprop de Barcelona, quasi a frech de son terme municipal, y lo poch que costaria fer que passés per dins mateix, lo que fóra indubtablement una gran cosa. (Potser en Corominas, que deu estar en bonas relacions ab els geògrafs d'influhencia, podria conseguir quelcòm).

Altra observació, també ben interessant y qu'hauria d'omplirnos de gaubansa, es la de que la orientació de Barcelona es tan providencialment ensopegada respecte als punts cardinals, *que'ls té tots quatre!! L'Est* a la part

que surt el sol, l'Oest a la part oposada, el *Nort* y el *Sur* en las direccions intermitjas. ¿No es això altament curiós? Valdria la pena d'estudiar si hi ha gayres llochs més al món tan afortunats. Y además resulta que a Barcelona un carrer que's diu *Paralelo* talla perpendicularment al meridià susdit de París seguint el paralel geogràfic, y altre carrer dit *Diagonal* segueix una orientació oblicua al precedent, que talment semblaria que fos fet exprés si aquestas cosas no fossin com són providencials sempre. Això'm fa pensar en que aquell carrer qual nom fou de poch cambiat per el de *Este*, segueixi essent lo qu'era. Encara que'l nom es diferent, la significació es la mateixa: indret d'hont surt el sol, *llevant* (notis la relació de *llevant* ab *jevent*, qu'ho diu tot).

No sé que s'hagi pogut trobar analogia entre'ls noms de *Riera del Pi* y *Cardenal Casañas*, entre'l de *Cuch* y *Virgen del Pilar*, entre'l de *Conde del Asalto* y *Nou de la Rambla*: lo que'm referma en la creensa de qu'es un cas fatalment providencial el del carrer del *Este*, malgrat lo que aquell senyor Forgas havia afirmat de que *calle del este* significava lo mateix que *esta calle*, y lo que aquell catedràtic digué de *calle estensa*, *estados estensos*, etc.

Hem de reconeixre, però, que cap d'aquestas cosas té la importancia de lo que'l Fèlix ha descobert respecte al Tibidabo, quin nom té certa significació també providencial (*tibidabo*, te la dono), y res com això podrà influir tant en que'l Tibidabo sigui cada dia més visitat...

Y ara se'm ocorre una sospita. Algú que hagi tingut la sort de tractar personalment al Fèlix descobridor de tan capdal maravella, ¿ha pogut observar si anava rodejat d'una aureola de vapors de mentolina y si recomanava l'us de las pastillas del Doctor Andreu?

Fóra també providencial que'l nou Fèlix de las Maravellas resultés cap al ultim un devotíssim adorador del déu Negoci!

RAFEL VALLÉS Y RODERICH

SOBRE'L DESCANS DOMINICAL

Els rotatius del ventrell d'Espanya están que bufan porque'l *miura Maura*'ls ha *cogido*. Ja feyan fàstich de tant baladrejar sobre'l jesuitisme del mallorquí de la ermilla foradada, y ara resulta que, gracias á un *derrote de la fiera*, són ells, els lliberals, els *amigos del progreso* y... *tal*, els que tenen de passar per enemichs del avens al trobar péls a la reforma esmentada.

Tot això es una comedia que si no fes fàstich, faria riure de debò. Un polítich que, seguint la norma dels seus antecessors, vol complaure al gran estúpit dictant lleys que sempre resultan contraproductants en la pràctica per la rastrera interpretació que se las hi dóna, y un aixàm de periòdichs sense més lley que'l *perro chico* ni més patria que la panxa acostumada als bons talls, farian riure si els poguessim analisar sense por de contagi; però, al considerar que las emanacions que despedeixen y els esquitxos del llot en que viuen han d'arribar vulgas que no fins a nosaltres, més que ganas de riure lo que sentim es fàstich y quimera.

Per lo que tingui d'humana la nova lley, tant se'n hi en dóna a n'en Maura'l descans *dominical* com *dillunsal*. Es un recurs qu'ha trobat que li anava bé pera seguir representant la farsa política, y l'ha adoptat. Demà li convindrà tòrcer la interpretació d'aquesta mateixa lley, y ho farà tan fresch. Aquí la qüestió es que poguem fer tranquilament de burros y anèm tirant.

Y, per excepció en la ja llarga historia dels enredos polítichs, els rotatius no están conformes ab la *martingala*. No hi ha animal, per dòcil y rastrer que sigui, que no's sublevi si li tocan la menjadora. Es allò dels gossos, que fins al seu amo rondinan si els hi vol pendre'l tall de la boca. Ahónt s'es vist! Voler privarlos de fer *gemir las prensas* el diumenge! ¿Y los deberes sagrados para con el público? ¿Y los perjuicios que irrogaria á España toda la carestía de noticias de última hora que nos ponen en no interrumpido contacto con el resto del mundo civilizado?

Del 16 per 100 de perdua que representaria'l fer festa'l diumenge, no'n parlan y fan molt bé. ¿Que per ventura en Maura'ns ha

ensenyat la veritable *tia Javiera* del seu projecte? *Aquí todos semos unos.*

Y el gros poble, aqueix imbècil a qui tan bé coneix en Maura quan sols li procura medis d'*anar tirant*, comenta y's pren en serio aquesta y altres farsas burdas. Desde'ls que per sos estudis venen obligats a tenir sentit comú, fins als pobres menestrals pera'ls qui las amargors de la vida y els cotidians desprecis y *rifadas* no han sigut encara prou a fer desapareixe una bonhomia que ja's comensa a confondre ab la estupidesa, de totes las classes socials surten remats de xays embadalits ab la xerrameca dels uns y el buyt, inflat, rastrer y malvat escriure dels altres. Y mentres tant, aquesta Espanya que, *según cuentan las crónicas*, fou un dia l'admiració del món (may sigui sinó com fou l'admiració d'Espanya Diego Corrientes), va singularisantse devant del mateix món que un dia l'admirà, d'igual manera que s'ha singularisat en nostra Catalunya'l noy de Tona.

FRANCISCO DE P. JUANICO Y COLL

ELS INTELECTUALS CASTILAS

Llegim en un diari madrileny qu'en una de las representacions del seu *bolo* a provincias, en el Centre Socialista de Mieres, el senyor Unamuno ha dit que *el progreso lo han hecho los vagos, pensando en que mientras otros trabajaban ellos miraban al cielo y la marcha de las estrellas, no preocupándose de la pitanza. El hombre aburrido piensa, y de ese pensar para entretenerse nacen las manifestaciones de eso que llamamos progreso.*

No ha sigut cap manobra ni cap emblanquinador del Pla de la Boqueria qui ha emés aquests conceptes sobre'l trevall intel·lectual, no, sinó qu'ha estat el propi Miguel de Unamuno, el rector de la Universitat de Salamanca.

No sabém a qué atribuirho, però cal reconeix qu'es un fet real y positiu que'l néixer en terras castellanas y ésser tonto de solemnitat es una mateixa cosa, o millor dit, són dos fets que coincideixen fatalment.

Es una casta originalíssima y digna d'estudi la dels *intelectuals* castellans. Per més que fassin y per més que s'esforzin no poden regenerar la seva ànima *encigronada* y patumésca. Els seus cervells atiborrats de tomos de la Biblioteca Universal, y de versions al francès d'autors anglesos y alemanys, no pareixen més que *engendros* trevallosos e indigests, sistema Altamira o Posada, en que, a falta d'idees y de claretat, sols s'hi revela una serie de noms d'autors estrangers (que

quasi sempre són els mateixos) y de conceptes qu'eran l'última paraula de la ciencia... cinquanta anys enrera.

El sentimentalisme de las vellas escolas criminalistas italianas y del grupo alemany de Röder, en materias de Dret; un socialisme manso, socialisme a lo Rousseau, en sociologia; una democracia a lo Canalejas o a lo Dato en politica, barrejada ab quatre gotas de comunisme d'Oviedo; una prosa incorrecta, *galicanisada*, pornogràfica y de frases groixudas a lo Manuel Bueno o a lo Maeztu en literatura; y una serie d'atentats al art y al bon gust perpetrats per las mans pecadoras de qualsevolga Zeda o Francos Rodriguez ab el nom de *refundiciones*, o de *arreglos del francés*, en el teatre; héuselas aquí las manifestacions del intel·lectualisme espanyol.

En politica són jacobins, són plebòcratas, perque la seva cultura grollera y la seva vulgaritat els hi vedan tota altra orientació. En religió, faltats dels refinaments del seré escepticisme d'un Macaulay y de la ingeniosa irreligiositat d'un Voltaire, són anticlericals a lo Blasco Ibáñez o a lo Rodrigo Soriano. ¿Y en filosofia? Oh! La filosofia del modernisme hispà-america es una esfínx, y aquesta esfínx té tots els trets fisonòmichs del monumental Grandmontagne.

En una paraula, el poble castellà de polítics de primera fila no'n té cap. De novel·listas sols ne té quatre: en Pereda, en Palacio Valdés, en Galdós y en Valera. De poetes sols ne té un de segona categoria, en Machado, perque ni en Morera y Galicia (qu'es català), ni en Medina, ni en Galán poden considerarse com a castellans. De crítics sols tenen a n'en Menéndez Pelayo; y en quant a escriptors escènichs, sols en Benavente y el veterà Echegaray són dignes d'esment.

Y jòh dolor! ni en Pereda, ni en Palacio Valdés, ni en Galdós, ni en Valera, ni en Menéndez Pelayo, ni l'Echegaray militan en la legió pretoriana del intel·lectualisme, que sols pot reclutar la seva tropa entre'ls Buenos, Maeztus y Zedas de Madrid y entre las milocas de la *Extensión Universitaria* d'Oviedo y algunas *fragatas* a lo Unamuno, a lo Lorenzo Benito o a lo Giner de los Rios, que vegetan per universitats o instituts de menor quantia.

Res: l'intel·lectualisme espanyol se reduheix a un grupet de *licenciados* y *doctores* que desde las vetustas universitats castellanas senten xiular el vent de las ideas modernas, però no'l respiran.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

ACLUCANT UNS ULLS

Dorm, pobra amiga, dorm que ja es de nit y la lluna s'espanta de la immensa claror de ta mirada. Dorm, que tot ja dorm, que ja'ls estels somriuhen al silenci de la nit, ullpresos de la calma de la terra. Acluca'ls ulls, amiga; tàncals com las vellas tancan las finestras quan arriba la nit; acluca'ls ulls, amiga, que la masia blanca del teu rostre ha de prepararse pera la nit. Els llops arreu arriban, y d'un salt entrarian pels ulls a dintre teu, y jugant ab la teva ànima, la deixarian pòls sangnanta y roja... Acluca'ls ulls pera que'ls llops no hi entrin; acluca'ls ulls, y dorm, y somnia...

Somnia forsa, forsa, que'ls somnis són com hostias de bellesa; combrega en sa poesia, amiga meva, que si ho fas, te trobaràs més santa y més hermosa... Somnia forsa cosas, forsa cosas, que las cosas que vivim en somnis despertan nostras ànimas y encenen las sangs de nostras venas sempre quietas... Convé somniar, amiga: els somnis són com vi de nostra ànima, y cal somniar molt, fins a ubriagarse, que un cop ubriachs de somnis, la vida'ns semblarà maravellosa y nosaltres ens trobarèm miracles vivents. Llavors, sols llavors nosaltres gosarèm a agenollarnos en la nostra presencia y a resarnos oracions divinals... Y ens encensarèm com a imatges sagradas, y els nostres ulls lluhiràn com els dels sants, y els nostres llabis com els de la Verge somriuràn. Llavors serèm felissos; nostres somnis, com els Reys de la llegenda biblica, ens portaràn las joyas de la terra; l'or, l'encens y la mirra coronaràn els nostres triomfants fronts; las benahuransas totas somriuràn, las alegrías totas cantaràn...

Somnia, amiga meva, aquesta nit... ¿Oy que si que somniaràs? Si, somniaràs en Sant Jordi, com las donzellas totas de la terra... Y el veuràs en somnis ab els cabells rossos y onejants, y ab els ulls blavosos y tranquils com dugas flors nascudas sota'l front per'ajuntar la rossor de las cellas femenivolas ab la rojor dels llabis mitjrihents... Y el veuràs tot vestit de blanch, com encensat d'arpegis de puresa, y ab el casch rutilant com un raig de sól, glassat sobre'l bell front sempre seriós... El veuràs muntat en blanch

cávall de llarga cúa y de bell galopar, y el veuràs caminar entre'ls vells boscos a l'hora sacratissima de l'auba, banyat per infantivola claror... Y el veuràs aproparse al teu castell, el veuràs matar la ignoble vipria, y coronarse de lluhissor com hostia càndida a la claror dels ciris. Y s'aproparà a tu ab l'atzur dels seus ulls ple de lluhentor, y magnànimament, ab reyal gesto, te besarà'l front que somriurà alegrat per la dansa dels cabells...

Acluca'ls ulls y dorm, amiga meva; acluca'ls ulls y dorm. Part de fòra triomfa la negror; la lluna pàlida tremola en el cel, virginalment; els estels somriuhen: sos somriures són una llarga dansa de lluhissors. Regna'l silenci. Dorm, dorm, que la nit ja es reyna. Acluca'ls ulls amiga, acluca'ls teus ulls plens de bellesa hont totas las miradas com en un mar miraculós se negan; acluca'ls teus ulls misericordiosos, tanca las parpellas, dorm, somnia.

¿En qui més somniaràs? Potser somnihis, com las pàlidas monjas de Sant Joan, en el Comte l'Arnau de la llegenda; potser somnihis, com la feble Ofelia, en Hamlet tacitorn. Dorm, bona amiga, dorm. Sota l'ungla negra de las cellas, tas parpellas febles se mitjtancan. Aclucuevos d'un cop, blancas parpellas, que la negror ensenya somrihenta'ls seus ulls qu'espantan y qu'esperveran; aclucuevos, pàlidas parpellas, que la claror dels ulls me fa fredat. Reposa, bona amiga, en el teu llit, a la claror groguenca dels alts ciris; reposa dolsament sota la mirada benefactora del Sant Crist d'evori engroguehit; reposa, que la nit serà llarga y silenciosa.

Acluca'ls ulls, que ta mirada immòvil fa tremolar las espectrals clarors dels quatre ciris. Acluca'ls ulls, qu'es nit y fa fret. Tas mans de cera's glassan poch a poch; els teus esguarts sembla que s'aturin en mitj del ayre quiet y silenciós. Dorm, bona amiga, dorm y somnia. ¿Oy que somnias ja? La nit es quieta y tu pujas al cel bo y somrihent. Un àngel te contempla, un altre riu. Y jo estich aquí, vora'l teu llit, aclucante'ls ulls, acariciante ab la meva mirada carinyosa, sentint en la meva ànima pena immensa. Y't miro ab amor, molt suaument, mentres els quatre ciris tremolan plens d'ansias de claror, y el vell Sant Crist dorm pàlidament...

CARLES ARRO Y ARRO

SONETS

A don Rafel Vallès y Roderich

EL CENOBI

Els monjos resan sense goig ni pena,
flonjos els llabris y la veu nasal;
y amunt se'n puja la sagrada ofrena,
y a Deu arriba la oració vespral.

No hi ha en sos ritmes voluptat terrena,
qu'es tomba'l claustre de tot bé mundial:
sobre'l cenobi estén la lluna plena
blanca mortalla de claror glacial.

Mes tot entorn es luxurianta vida.
Tot d'amor parla y al amor convida
del místich claustre en el pagà verger :

l'oreig que's plany, la font que remoreja,
y el frisós xaragall hont s'hi rabeja
l'eura qu'abrassa lo sagrat llorer.

IDILI DELS ARBRES

Sentint l'alè fret de la rufacada,
els arbres al hort còm s'han esverat!
En folls capgirells torcent la brancada,
tot el sèch fullàm per terra han llensat.

Adeu la esplendent copa esburridada
qu'omplí de verdor l'estiuhench esclat!
Els arbres soperbs ja són pura ossada
y anyoran els nius qu'havíen bressat.

l'lur esverament s'ha tornat tristesa
bell punt ha amaynat la ventada greu:
els he vist quiets de pô y de sorpresa,
com meravellats del dany que se'ls feu...

Y al venir la nit, sa innocent nuesa
ab mantell d'albat ha cubert la neu.

DISCRETEIG

— Prenèu, amor, sedas triadas:
ploma jo prenych y pergamí
— Mentres rimèu bellas posadas,
jo'l tapit brodo ab bell satí.

— Mentres comptèu vos las puntadas,
comptar els versos plaume a mi.

— Nostras labors són delicadas:
quina ho es més no's pot ben dí.

— Als veniders els sabrà bona
vostra labor de feble dòna
qu'admiraràn ab devoció.

— En vostres versos, brau atleta,
no hi veuràn l'obra d'un poeta,
sinó d'un pulcre rimadó.

CREPUSCLE

En la pau capvespral ratxas lleugeras
acaronavan ta masía blanca,
y's perdían jugant de branca en branca
tot al llarch de las renglas d'oliveras.

Al cor, sens ta presència, tot li manca:
tot era com avans, prò tu no hi eras!
Dintre'l clos he ovirat gents forasteras
al atansarme a la envellida tanca.

Y t'he anyorat ab fonda melangia;
com en somnis t'he vist al lluny, casada;
ja era tart per'aymarnos: tot m'ho deya:

mon dol greu, ma secreta gelosía,
la trista plana ab l'ombra emmaridada,
y el sól morent qu'en els serrats s'ajeya.

VILAFRANCA

Quan se sentía xisclar la gralla,
de las timbalas al ferm compàs,
còm hi acudía la jovenalla
de colrat rostre, de fornit bras!

Y els vellets rancos, y la brivalla,
ajuda'ls davan si era del cas;
y els castellayres, fent mitja rialla,
puja que puja que pujaràs...

La vella usansa ja no s'estila.
¿Hónt sóu, pagesos de l'avior?
¿Hónt-es vostre Arbre, que no s'enfila
d'un cel de gloria per la blavor?...

Quína tristesa m'ha fet la vila
per la darrera festa major!

LLIBERTAT

Els frets preceptes mètrichs, la rima, la mesura,
l'artificiós llenguatge de trovadors banals. .
Vulgàu, amor, lliurarmen d'eixa immoral tortura
de cloure en migrats motllos bellesas eternals.

Ohiula l'armonía sublim de la natura:
tot'ella es convergència de ritmes desiguals.
Podré ab compàs y escayre tallar la pedra dura:
jamay l'urna que tanqui l'amor y els ideals.

Me plauhen las estrofas d'inculta melodia
fent desiguals voladas pel cel de la poesia
com aus que al etzar solcan els horissons llunyans:

com lliures esbuteegan del huracà las ratxas,
com lliures se desgranen las onas en las platjas,
que per això són bellas y per això són grans

DIVAGACIONS FILOSÓFICH - SOCIALS

(Acabament)

En primer lloch trobem als individualistas o anarquistas que, encara que propiament no constitueixen un partit polítich, essent més bé una escola, no puch deixar d'incloure aquí perquè'ls seus ideals representen la essència de l'autonomia. Aquests ideals poden concretarse aixís: llibertat absoluta pera l'individu. Pera obtenirla es precis: 1.er La desaparició de tot govern, de tota autoritat, de tota llei y de tot dogma; en una paraula, la desaparició de tot l'organisme social existent. 2.^{on} La renúncia voluntaria per part de tots els homes de fer o dir res que pugui molestar als demés.

Pera lograr tot això, els individualistas se divideixen en dos camps: uns que creuen que'l millor camí consisteix en destruir violentament l'organisme social per medi de la força y del terror y són coneguts ab el nom d'anarquistas d'acció, y uns altres que cercan aquella mateixa destrucció ab la lluyta pacífica de las ideas: la evolució lenta es el seu camí. Aquests se coneixen ab el nom d'anarquistas intellectuals.

Els primers quasi bé no se'n preocupan de la segona part dels seus ideals, y encara que mal definida, professan la teoria de que, un cop destruït l'actual ordre de coses, si bé podrà donarse'l cas de que l'home fort coarti la llibertat del feble, sempre serà més fàcil de repelir l'agressió d'un home sol que la de una colectivitat organitzada. Els segons creuen que'l dia en que las sevas ideas hagin arrelat prou pera imposarse, els homes hauràn assolit naturalment un grau tal de perfecció, que sens esforços s'absindran de agredir als demés.

La crítica dels primers pot ferse aixís: Són fanàtics, y com a tals, la generositat dels seus intents s'ofega en la crudeltat dels medis qu'emplean. La fe cega mena a la destrucció inútil y al sacrifici estèril.

La crítica dels segons pot ferse aixís: Els seus ideals són tan elevats, que sembla impossible que may arribin a realisarse; però aquesta realització anirà apareixent més possible a mida que aquells ideals vagin propagantse.

Aixís l'anarquista ideal, l'autonomista model, es aquell que, convensut de la puresa de sas doctrinas, las escampa arreu serenament ab la sola esperança y fi únich de que, a cada jorn que passi, la seva realització's sembli menys utòpica.

Enfront d'aquesta escola o teoria política apareix la escola socialista. El socialisme es la negació de la llibertat y de l'autonomia individual. Pot definirse aixís: Socialisme es Cobardia. El verdader socialista no's creu ab

forsas pera fer res ell tot sol: vol que tot li donguin fet. Per això s'ha format la il·lusió d'un Deu gran, omnipotent, omniscient y perfecte. Aquest Deu es l'Estat. L'Estat deu ésser el sabi, l'artista, el fabricant, l'agricultor, l'administrador y el criat. Fora d'ell no hi ha més qu'un remat de béns disposats a tot, fins a rebre si convé; però això si, han de rebre tots per un igual.

El fet de que a Espanya—no parlo de Catalunya—hi hagi tants que's diuen socialistas, no vol dir qu'en realitat ho siguin. Engeneral, dir socialista espanyol val tant com dir gandul: vol dir viure a costa del Estat. Però en realitat, el verdader socialista no ho es de gandul; al contrari, es de rassa d'esclaus, y els esclaus de rassa són trevalladors. La gran aberració del socialisme consisteix en sacrificarho tot a la igualtat. Igualtat d'esfors o treball e igualtat de consúm: heus aquí el resúm de la teoria. Pera lograrho tractan d'igualar artificialment als homes, y aquesta missió igualadora la encomanan al Estat. Es clar qu'essent la missió impossible de realisar, puig es antinatural, de fet ha fracassat sempre. El socialisme y el comunisme són veras utopias.

Fluctuant entre aquestas dugas escolastrobem els partits polítichs ab programas més o menys concrets, partits que's batejan ab noms diferents segons els Estats, però qu'en el fons són els mateixos.

Trobem als demòcratas-radicals que volen la major quantitat possible de llibertat pera l'individu compatible ab un organisme social. El seu gran erro consisteix en creure que la manifestació y exercici de la llibertat individual consisteix en sa intervenció directa y ampla en la governació del Estat. La llibertat dels homes, segons ells, s'expressa per medi de la sobirania popular, de la qual ne surt la llei de las majorias: llei antiliberal, puig que sols satisfà la voluntat dels més y no la dels menys. Per això un país governat demòcratich-radicalment com Suïssa, en un sentit estricte, no es lliberal. En ell hi haurà tal volta més individus lliures y menys esclaus, però sols relativament, perque en l'instant mateix en que un d'ells deixi de pensar com pensi la majoria, deixa d'ésser lliure pera convertirse en esclau. De totas maneres, precis se fa reconeix qu'en els Estats aixís organitzats la tirania del poder se deixa sentir sobre'ls individus en un nombre relativament petit de casos.

Trobem els lliberals a secas, qu'en el fons són els mateixos; sols se diferencian en que l'Estat se reserva una certa independència, tant en iniciativas com en midas de govern respecte del poble, y en que fa sentir la seva acció sobre l'individu en un major nombre de casos. Per exemple: un lliberal no admet lo que'n diuen el vot *ad referendum* y un demòcrata-radical si. Un altre

exemple: el primer accepta'l servey militar obligatori y el segón sols admet el voluntari.

Trobèm els oportunistas, els que ballan al sò que'ls tocan; ni's recordan del passat ni somnian en l'esdevenir. Són repentistas. Sols tenen un ideal: solucionar ràpida y expeditivament els conflictes actuals que's presentan. El perfecte oportunista fa bon paper per tot arreu. Pot ésser lliberal y pot ésser tirà, puig no té concepte clar de cap idea: sols comprèn els fets. Si se l'interroga contesta: «Sols pot ésser lliberal un home quan visqui en un país lliberal, governat per lliberals.» Y això fins tractantse de qüestions de consciència: «Si el poble es catòlich, si els capellans y bisbes són catòlics y el Deu de tots ells es catòlich, tu o qualsevol que vulgui viure ab ells deu ésser catòlich. Si vos plau, bé; si no, per forsa.»

Trobèm els conservadors, que són els benaventurats de la terra. No tenen pena ni gloria. Pera ells tota la feyna ja està feta. El seu ideal es l'éxtasis permanent y la immobilitat absoluta. El seu lema es el següent: «Aixis ho hem trobat: deixemo aixis». Confosament senten qu'existeixen una mena de forsas que's diuhen: llibertat, progrés, millorament, evolució, etc... però creuhen que tot això es extern a nosaltres, que té de venir de fóra. ¿D'hont? No ho saben ben bé. Si gosessin dirian que té de venir de la lluna. Si ella ho porta, benvingut sigui; mentres tant, ja estém prou bé. ¿Autonomia? ¿Llibertat? Las que tenim y prou.

Y en fi, trobèm els reaccionaris, els que del rondinar n'han fet una virtut. Rondinan de lo d'avuy perque es pitjor que lo d'ahir, y de lo de demà perque serà pitjor que lo d'avuy. Són vells d'ànima. Idòlatras de la historia, de la que n'han fet una novela. Com aquellas damiselas sensibles que al llegir una novela romàntica s'identifican ab la herohina, la envejan y volen imitarla, un bon reaccionari reviu en els temps passats que ovira a través de sa imaginació malaltissa. En quant a llibertat y autonomia, la vella, com més vella millor...

Però, dessota del conceptisme de tan diferents denominacions, dessota dels programmas concrets y definits que pera governar als pobles proclaman tots aquells partits politichs, hi trobèm el fons sociològich que'ls inspira; y aquest fons tenim d'anarlo a buscar en una o altra d'aquellas dugas grans escolas: la socialista o la individualista. Els partits politichs, suposant que'l poder y el govern són necessaris, tractan d'organisar y regular l'acció del poder y del govern; sols que al ferho, mentres uns s'inclinan a engrandir, enrobustir y aixamplar cada dia més l'acció del Estat, altres s'inclinan a limitar-la, a simplificar-la, a debilitar-la. Els matisos són in-

finits, però's nota ja una marcada tendència a la simplificació, ovirantse pera temps no llunyans la desaparició complerta dels partits politichs pera deixar front a front las dugas grans escolas a que deuen son origen.

Això's veu clar si ens fixém en lo següent: Els sociòlegs moderns, apoyantse en la historia y en la observació analítica dels pobles, vos fan una gran divisió en pobles d'origen o formació particularista y d'origen o formació comunitaria. Els primers, no hi ha cap dubte, avuy són els capdevanters de la civilització; però tampoch hi ha cap dubte de que, ab tot y permaneceix subsistent en ells aquell instint particularista, l'esperit de solidaritat s'hi desenrotlla sensible e intensament. Aquest esperit se veu clar en la tendència cada dia creixent a formar grans Estats. Ara bé: aquest esperit de solidaritat que paulatinament transforma als pobles que's diuhen d'origen particularista zarribarà a ofegar en ells aquell instint d'autonomia y de llibertat, o, pel contrari, vindrà una reacció feconda— que sembla ja avuy iniciarse— que acabi d'un cop ab la tutela aclaparadora dels grans Estats artificials?

Jo crech qu'això ultim es lo que succehirà. Fins ara, y potser molt temps encara en l'esdevenir, tots els homes indistintament ens trobèm molt bé associats; tan bé, que per un moment hem mirat com a ideal una gran associació humana en que, essent tots socis de número, el conjunt de l'associació, es a dir, tota la humanitat estaria al nostre servey. Però comensém ja a notar, no sense recansa al principi y ab espant després, que a mida que l'associació s'estén, a mida que som més els socis, més difícil se fa enténdrens; y la fórmula de concordia que tindrà d'armonisar las nostras aspiracions, com més som més difícil se fa de trobar. Y ab greu desconhort ens aném convencent de que si ayal fórmula un jorn fos proclamada per art o miracle, ella mateixa'ns ofegaria.

Además, y baix un altre aspecte, notém també que la cultura, lluny d'igualarnos, ens diferencia. Jo voldria saber, estimar, sentir, molt, més que ningú, però saber, estimar y sentir per mi mateix y pera mi mateix. Y cada hu a son torn aspira a això. Si el saber, el sentir y l'estimar molt me transformés en un altre, me fes igual a un altre, jo preferiria restar lo que sóch. En lo que sóch hi ha la meva forsa, y la meva forsa sóch jo.

Donchs bé: com la cultura en general ens diferencia y aumenta la nostra forsa, tart o d'hora, el jorn en que siguém prou cultes serém prou forts pera no necessitar l'ajuda dels altres, y aquell dia habitarán la terra homes lliures, autònoms e independents.

Y el somni dels anarquistas intelectuals s'haurà realisat!

EMILI TINTORER

IMPRESSIONS Y RECORTS D'ARLES Y DE MAIANO

A en Joan Maragall

En la ciutat d'Arles del Rhose es ahont s'accentúa la nota melancòlica que per tota la Provença domina. Allí el respecte al passat es un culte, y el fet d'ésser la capital de la regió en que's desenrotlla'l poema *Mireio* li dóna, pera qui coneix aytal obra, un ayre de poesia que's traduheix per una sensació de dóls y patriarcal benestar, tan convenient al home que porta la vida agitada d'avuy en dia.

Còm imposa aquella fosca fatxada de la església de Sant Trofi, la senzillesa de línies del seu interior restaurat, y la grandiositat dels seus claustres! Quina dolça contemplació, quina fonda concentració, quin melangiós reculliment davant d'aquellas tombas romanes, d'aquellas albas seculars que constituheixen el passeig públich, *los Alis Camps*, la terra sagrada dels Camps Eliseus! Y quina visió més encisadora al trobarse davant una filla d'Arles, un d'aquells tipos plens d'elegancia y de gracia, no tan exuberants ni tan materials com el romà, tan esbelts en cambi y tan armònichs com el grech, ab sas caras tan blanques enquadrades pels cabells tan negres! Per això a vós, simpàtic escriptor, que quan escriviu en prosa o en ratllas curtas sentiu sempre la flayra de la poesia de la terra, he pensat dedicar el present escrit, no dubtant que si may hi anèu a n'aquella vila, vos sentirèu com tants altres grans escriptors, inspirat per sas moltes bellesas queconsignarèu en vosstras impressions.

En Mistral, genial poeta de vós ben conegut, no podia pas permetre que'l teatre romà, y las Arenas, y aquell museu lapidari hont s'han aplegat y aixoplugat els restes dels Alis Camps, fossin l'única representació de tanta passada grandesa, y per això proposà la fundació d'un altre Museu en que s'exhibessin tots els recorts del passat. La seva representació literaria y l'atrayant senzillesa del seu caràcter feren que tothòm l'ajudès. Avuy el «Museu Arletench» es petit, modest, però poch a poch creixerà, d'infant arribarà a vell, y anirà engrandintse al es-

calf del sol que irradia la gloria d'en Mistral.

Volgui visitar-lo, y vaig passar bella estona recorrent aquella llar en la que s'hi veu reproduhida la vida de familia provençal y s'hi troban objectes qu'avuy ja no estàn en us. Las salas hont se troba reproduhida la clàssica vida de Provença són com pàginas gráficas, sense lletres, d'un gran album folk-lòrich. La «Sala Calendalo» (sala de Nadal) representa la nit de Nadal en un màs, ab els vells, els joves, els criats, etc. L'avía está filant a la vora del foch. En la taula's veuhen las tres candelas en memoria de la Trinitat, posada cada una sobre una tovallola; el pa calendan en quatre trossos, partits en creu; l'api y el cart que's menjan a Provença en aytals nits, y el peix fresch o'l bacallà, que ab els caragols són els plats tipichs. Pera no faltarhi res, també's veu sobre las estovallas el clau ab que'ls caragols se menjan. A un costat de la llar hi veurèu uns porrons, y la inscripció que recorda las paraulas de la benedicció del tros de llenya que crema:

Alegre! Alegre! Alegre! Deu nos alegre!

Nadal ve, tot ve bé.

Deu nos fassi la gracia de veure l'any que ve.

Y si no som pas més, que no siguèm pas menys.

Comunica dita sala ab un'altra, ahont hi ha, en un hermós llit, una partera y altras figuras de tamany natural, en las qu'en Farigoule hi ha lluhit sas facultats d'esculptor. Al capsal del llit hi ha dos coloms que's donan el bèch, signe de la nupcialitat, y en una taula una sopera de las usuals en la vida de familia. Las damas que voltan el llit fan presents a la qu'està ajeguda ab l'infantó: una li ofereix sal, altra un ou, un tros de pa la tercera, y la quarta un misto, com desitjantli que'l fill sia *sabi com la sal, bo com el pa, ple com un ou y òret com un misto*. Al peu del llit hi ha quelcòm qu'es una poètica reliquia: el llitet en que bressaren al autor de *Mireio* y *Callendan*.

En els armaris que hi ha en aquesta sala's troban unas faldilletas, las que portava en Mistral una de las tres voltas en que caygué al rech de la cinia que voltava'l màs, com veurèm en la traducció de sos *Caps d'ase*, que penso publicar aviat. Tambè hi ha gorras de cop. En un altre armari s'hi veu la faixa del pare del poeta, y en unas vitrinas uns quants amulets contra alguns mals, y

las coronas de la primera comunió, essent unas d'espinas (noys) y altrás d'ars blanch florit (noyas). Al escalfa-panxas hi ha representada una corrida de braus, y en l'interior la Tarasca. Se fa remarcar per la seva forma original el picador de rentar, que sembla un barret.

En la sala de festes s'hi troban els instruments de música típics de Provença, y el *sel gau*, qu'es el rotlló de nostras esglésias més petit; las figuretas dels pessebres, els guarniments que portavan els animals el dia de Sant Eloy, patró dels agricultors, quan els benehian; sellas de muntar, fals, garbells, cistells, una barretina, un aparell que sembla ésser un guant, ab cinch dits, que servia per arrencar el floch als braus els dias de corrida; la pica ab las tres punxas que portan els guardians de braus de la Camorgue, etc. S'hi veuhen ademés nius d'auells indigenas; las cinch varietats de cigalas; la *cabellera d'or* de la princesa de Banix, trobada en las runas del castell del mateix nom. En el panteó en minitaura hont està posada, hi ha la poesia del mateix titol d'en Bonaparte Wyse.

La sala més important es la «Felibrenca», ahont s'hi veuhen aplegadas moltissimas obras provensals, els retrats de las reynas del felibrige (Filadelfo di Gerdo, Bremonde y altrás senyoras), el tres dels coneguts Pau Arne, Amfós Daudet y Joan Aicard; el sonet dedicat per Clovis Hugues després de la seva visita; las insignias dels felibres; fotografias reproduhint els grupos dels poetas en las festes; el talla-paper d'en Lamartine; la esculptura obra d'en Rouvier reproduhint a n'en Mistral en son més natural posat, o sia duhent l'abric al bras; y una fotografia treta devant dels antichs claustres de Montserrat, en 1868, veyentse al centre del grupo en Balaguer y en Mistral que's donan la mà.

Regardas bèn e touques rên, diuhen els lletrerets. *Mira bé y recòrdaten*, podém dir al deixar aquell modest Museu, qu'ab els 25 céntims d'entrada y la protecció d'uns quants aymants de la patria, fa honor al passat. ¿Qué té d'estrany, donchs, que després de la visita, atenent als consells d'en Aicard, mon company de fonda, me decidis a visitar al fundador?

B. ROURA Y BARRIOS.

(Acabarà)

A «CA'N MARSELLESA»

¿No sabèu, estimats lectors, ahont es a Ca'n *Marsellesa*?

Jo tampoch ho sabia, però un amich parisench que va venir a veurem me'n va enterar. Com es natural, vaig preguntarli còm li anava'l seu viatge per Espanya, y'm contestà que d'Espanya, als seus ulls, ja no'n quedava res, que desde l'ultim cop que l'havia visitat, aquest pais havia perdut el seu antich aspecte, y qu'ell no l'anomenava d'altra manera que «a Ca'n *Marsellesa*».

—M'explicaré—va dir.—Aixis que vaig arribar a la frontera, vaig sentir un mosso d'estació que taral-lejava la *Marsellesa*. No vaig ferne cabal, la veritat. Però a l'altra estació pujaren un cego y son acompanyant, ab violi y guitarra, y al posarse'l tren en marxa, ¡pam! esclata la *Marsellesa*, cantada y tocada per abdós subjectes. Tampoch ne vaig fer cas, ab tot y haver sigut molt aplaudida, y repetida tres vegadas. Però noy, alashoras un fulano que hi havia al meu costat y que tenia tots els ayres d'espanyol, comensà a recrearme las orelles xiulant *pasatges* de *Marsellesa*... y un noyet qu'anava ab una senyora grassa entrà de *Marsellesa* també... Ja comensava a estar emmarsellesat.

Per fi arribo a Barcelona, y salto del tren tranquilament sense pensar en res, y surto de la estació sense témer res de mal perque qui mal no fa mal no pensa, y ¡paf! a la porta'm topo de cop y volta ab un camàlich que cantava la *Marsellesa* a mitja veu. Fujo esverat, salto a un tramvia, y a la mateixa plataforma ja'm trobo que aquell senyor que cobra també entona la *Marsellesa*. Baixo a la Rambla, y als pochos passos veig venir banderas. Era una manifestació: la qu'anava a colocar una làpida commemorativa en la casa hont va néixer l'honrat Pi y Margall. M'aturo, però sento una orquesta, y un'altra, y un'altra... no sé quántas n'hi havia, totas tocant *Marsellesa*! Me'n vaig esferehit, entro en una fonda, y el primer dependent que trobo també la canta. Y tot el temps que vaig ésser a la fonda, la criada de la casa del devant, al treure cada dia'ls matalassos, me donava *Marsellesa*!

· Y lo mateix que a Barcelona va passarme poch més o menys a Valencia, a Sevilla, a Madrid, a Saragossa... Avuy he pensat venir a vèuret, y en un poble a la vora d'aquest també he sentit un piano de manubri que marseillesejava... Ves si en tinch de rahó al dir que aquest país es «a Ca'n Marsellesa!» —

No vaig saber què contestarli.

Y ara, estimats lectors, ja sabèu ahónt es «a Ca'n Marsellesa.»

FRANCESCH MAS Y ABRIL

REVISTA DE REVISTAS

Mercur de France. En Remy de Gourmont publica una rahonada critica d'en Waldeck-Rousseau. Aprecia la personalitat del difunt estadista més que l'obra per ell realitzada. Creu qu'en Waldeck-Rousseau es, donchs, superior a sa obra. Diu que las lleys de totalitat social arriban quasi sempre massa tart; de manera que representan, el dia de sa promulgació, un estat d'esperit ja vell. Partint d'aquest principi creu que'ls successors d'en Waldeck-Rousseau (ja que no ell, que intelctualment els era superior), qu'aspiran a la unitat moral, són uns vells, donchs cal ésser vell pera tenir semblants preocupacions en uns temps en que tota originalitat es com un titol. També es aquell l'ideal dels socialistas que solen apareixe com a joves, mes ab una juvenesa marcida pels sigles. La humanitat marxa certament vers una diferenciació cada cop marcada. Extrayèm del article'ls següents paragrafs:

Las dugas grans obras de M. Waldeck-Rousseau, la lley sobre'ls sindicats y la lley sobre las associacions, foren igualment acullidas ab un favor violent y apasionat. El terrer hont ell las llensava era massa rich, el clima massa càlit: la vegetació fou extravagant. Lleys d'organización y de llibertat són devingudas en poch anys, en aytal medi, lleys de desordre y de tiranía

Ja es massa tart, y no serà pas M. Combes, deixeble endarrerit, encara que brillant, de Sant Tomàs d'Aquino qui ens retornarà la fe en qualsevulga ideal que s'ia. Tots els ideals són ja podrits al femer, y tufejan massa. Una fetor de corrupció o de mentida surt de tots els tractats de moral: mes la qu'exhalan els nous es la més mífica, donchs prové d'un podrimener també nou, quals miasmas ni els vents ni las soleyadas seculars han atenuat.

Desitjèm, si es permès el desitjar, no unitat, sinó multiplictat. Vindria una humanitat més humil encara de lo qu'es avuy, més reduhida a remat, més dòcila pera xisclar a chor, com una tribu de simis. Las ansias d'unitat moral amagan ansias de tiranía: una horda homogenia es de bon menar.

Creym que n'hi ha prou ab lo transcrit pera formarse idea del hermós article de M. de Gourmont

En la secció de *Lettres espagnoles* en Gómez Carrillo, ocupantse d'un article d'en Miguel de Unamuno, rector de la *universidad* de Salamanca, tracta a n'aquest bon senyor quasi tan crudelment com un company meu en aquestas planas. Lo menos que li diu es també vell, però no d'edat, sinó d'ànima.

Anthologie-Revue et Critique Internationale (Paris). En son número d'agost publica, entre altres treballs interessants, un estudi sobre *Les recents poètes mystiques et païens*, per Ernest Gaubert.

La Revue Mondiale (Paris) publica importants articles sobre *La Mortalité Infantile*, pel doctor Plicque, *La Femme turque et la Liberté individuelle*, per Pierre Anméglian, etcètera. Són remarcables las poesias *Les Faibles*, d'Edmond Harancourt, y *Le Spectre*, de Nonce Casanova, y's llegeixen ab gust las seccions d'informació estrangera y revista de revistas.

La Revue Provinciale (*Languedoc, Roussillon et Gascogne*). En primer lloch publica aquesta revista tolosenca un extens article d'en Albert Métin sobre *La Revolution et l'Autonomie locale*, al que'n segueix un altre d'en Marcel Braunschvig titulat *Psychologie de la petite ville*; abdós molt notables. Publica ademés la continuació d'un conciensut estudi de Pierre Valentine sobre *Les Universités provinciales*. Es remarcable la secció *La vie provinciale*, ab correspondencias de Flandes, Normandia, Lorena, Rosselló, etc. El darrer número d'aquesta revista resulta, donchs, importantissim.

L'Internationale (*hebdomadaire, anticlericale, republicaine, socialiste*). Aquesta revista parisenca respòn perfectament a son titol ab els articles e ilustracions que publica. Prescindint de sas tendencias socialistas, s'hi troban ensas planas certs radicalismes dignes de lloansa. El militarisme y el clericalisme, aqueixas grans rêmoras del progrés y la emancipació individual, són en sas planas combatuts sens treva. En el darrer número de *L'Internationale* s'hi troban interessants articles sobre *Nacionalisme et Internationalisme*, per Charles Bovet, *Etudes feministes*, per Henri Duchmann, *L'Ecole de l'Honneur*, per Victor Meric, etc.

Són també interessants els darrers números de las revistas francesas *L'Européen*, *Le Ménestrel*, *La Revue du Bien*, etc. (Paris); y de las castellanans *Nuestro Tiempo*, *La Lectura* (Madrid), *Revista Social*, *Hojas Selectas* (Barcelona).

Entre las escritas en nostra llengua són dignas d'esmentarse especialment *La Universitat Catalana*, ab treballs de Patxot y Jubert, Bouglé, Serra y Pagès, Estrany, Montaner, etc.; y *La Ilustració Catalana*, tan primorosament presentada per la casa Thomas y en la que, ademés de vèureshi excelents grabats, s'hi llegeixen remarcables treballs

literaris y crítichs de W. Coroleu, Fuentes, Carreras y Candi, Careta y Vidal, Guasch, Llorente, etc. En el darrer número hi apareixen treballs d'en Miquel S. Oliver, en Narcís Oller y l'Angel Guimerà, y s'hi reproduheixen varias vistas interiors y exteriors de las románicas iglesias de Santa Maria y Sant Pere, de Tarrassa, entre ellas una del admirable retaule dels sants Cosme y Damià. *La Ilustració Catalana* segueix repartint a sos subscriptors, com a regalo, la edició monumental de *L'Atlàntida*, ilustrada per en J. M. Xiró.

Són també dignes d'esment els darrers números de la revista *Vida*, portaveu de l'Academia d'Higiene de Catalunya, que conté bons articles literaris y doctrinals, y de la revista *Forma*, que continua mantenintse en primera rengla entre las publicacions ilustradas de nostra terra.

LL. V.

NOVAS

Continua la insana y crudel expectació del món *civilisat* devant las gestas de la guerra rus-japonesa. L'espectacle es atractivol com una corrida de braus. En la curiositat de russòfils y japonòfils no hi entra pera res la commiseració per tants milers de victimas com diariament se *registran*; sols hi entra la crudeltat dels *aficionados* que desde'l *tendido* escateixen si la estocada ha sigut o no en *los mismos rubios*, y si hi ha hagut o no hi ha hagut *degüello*.

Els uns, qu'en Kuropatkine es un gran home no deixantse copar per forsas superiors; els altres, qu'es un inepte que no més sab recular, y que'ls japonesos són els únichs sabis, y els defensors de Port-Arthur els únichs hèroes.

Lo que hi ha de cert es lo següent: que'ls llops udolan devant de la sang que's vessa; qu'en Kuropatkine acaba d'ésser retut a Lio-Yang, que Port-Arthur resisteix encara, y que va quedant desfeta la creencia que tant s'havia generalisat durant els darrers anys, de que ab el potent armament modern no eran possibles las guerras llargas. Ara queda demostrat que'ls aparells de la moderna civilisació serveixen al salvatgisme millor que'ls antichs.

Per excés d'original haguarem de retirar del anterior número la resenya de la festa del repartiment de premis del Certamen literari de Sans, a la que forem invitats y tinguerem ocasió d'assistir el dia 24 del passat agost. Ens limitarem a dir avuy que l'acte resultà forsa lluhit, y que reberen molts aplaudiments en Bonaventura Bassegoda per son discurs com a president del

jurat, en Manel Rocamora, guanyador de la flor natural, y els demés poetas que com ell llegiren las composicions premiadas. L'acte resultà doblement important per assistirhi la *Unió Catalanista*, representada per son president senyor Marti y Julià, qui pronuncià un eloqüent y patriòtich discurs, rebut per tota la concorrencia ab xardorosos aplausos.

Els lerrouxistas de Sans donaren probas, durant la festa major d'aquella barriada, del seu *amor* a la llibertat y a la terra que'ls es mare, donchs volian a tot estrop que'ls catalanistas arriessin la bandera catalana que tenian issada en el local hont celebravan sas patriòticas y cultas festas.

Qu'això ho pretengui un *funcionario* escaransit, *bueno*; qu'ho pretenguin els *Poncius* de Tarragona, y els Junoy y els Lerroux, també's comprèn, puig al cap y a la fi si els uns són Quixots els altres són esquila-tontos, y natural es que vagin contra lley y rahó.

Però als demés catalans, per obrers que sian, que vulguin fer lo mateix, ja no se'ls pot calificar d'igual manera. Els calificatius d'estúpits y d'indignes foran poch forts.

Nostres companys de Sans mantingueren la bandera en son lloch, sense fer cas de las amenassas d'aquells desventurats, als qui, com l'excés de menjar a un malalt, la *libertad* els ha reprès. Es lo que té atiparsen massa.

El dia 1 de novembre tindran lloch els segons Jochs Florals de Girona, pera'ls quals hi ha oferts disset premis, haventse d'enviar las composicions avans del 10 d'octubre vivent al secretari del jurat calificador en Joaquim Font y Fargas (Abeuradors, 7, 2.^{oa}). El jurat estarà compost dels senyors Joaquim Riera y Bertrán, president; Lluís Puigmitjà, Joan Vinyas, Carles Rahola, vocals; Joaquim Font y Fargas, secretari.

Ab motiu d'haver explotat una bomba, s'ha notat a Barcelona cert pànich aquests dias, planyentse'ls vehins de nostra ciutat de que hi hagi tants desviats socials, naturals d'ella o estrangers, que la prenen per pais conquistat.

Es efectivament vergonyós l'estat d'incultura y de rebaixament moral que suposan atentats semblants, que si's produheixen desgraciadament en molts grans *urbs*, que's diuen avensadas, aqui ja's produheixen ab freqüencia escandalosa. Però hi ha qui no hi acaba de creure en un atentat, ja que'l fet se produhi en condicions que no donaren lloch a las tremendas desgracias qu'eran de suposar. Es més, hi ha qui sospita, com el mateix quefe del govern, que de lo que's tracta es d'una amenassa dels enemichs d'en Le-

rroux, ja que'l fet se produhi el mateix dia que aquest arribà a Barcelona, y aprop del seu domicili. Se tracta, donchs, d'un atentat dels anarquistas dinamiters que volen destruir la societat atentant a la vida; però, seguint en el mateix ordre d'idees o de sospitas d'en Maura, hem de remarcar que, tant o més que d'un atentat dels dinamiters, la cosa tindria l'aspecte d'un maneig polítich, y en tal cas el fet, fos obra de qui fos, seria tant o més lamentable, si no per las victimas que deixà de causar, per lo poch que diu en favor d'una societat de tan baixos instints, tan ignorant y tan corrompuda, que té homes capassos de voler influhir en la marxa de la politica valentse d'aytals procediments.

Ha quedat oberta la matricula pera las ensenyansas de pàrvuls y elemental, que s'obren per las «Escolas del Districte segón» han d'inaugurarse'l vinent octubre.

Els alumnes deurán viure en el segón districte municipal d'aquesta ciutat, y en cada classe'l nombre dels mateixos no podrà passar de quaranta, dels quals haurán d'ésser per lo menys quinze fills d'obres.

Las sollicituts d'inscripció deurán ésser dirigidas a la junta directiva, en el domicili social, carrer de Mercaders, 40, fins al dia 15 de setembre.

A Tarragona hi ha un Togo que s'apodera

valerosament d'una barraca de banys, a Sant Feliu de Guixols hi ha un Kamimura qu'entra al abordatge en una barca de pescar *arribant a l'estandarte*, y a Cartagena hi ha un Kuroki de *guardarropia* que no podent esbravar *su bizzarria* ab cap *hueste enemiga*, sembla que's dedida a *copar* tota la correspondencia catalanista que va dirigida als seus soldats; en quina tasca l'ajudan escandalosament els empleats de correus, contra quin pessim servey estèm rebent queixas continuament.

Publicacions rebudas:

Excursions, per Jacinto Verdaguer. La «Biblioteca Popular de «L'Avenç» ha publicat son tomo 26, que contè'ls següents escullits relats de viatges en que s'hi assaboreix la exquisida prosa del gran mossèn Cinto: *La romeria espanyola, Rubió, Saloria, Vall de Cardós, Alós, L'aplech de Montgarre, La ermita del Mont, Roca Pastora, La Creu del Montseny*, y *Abrassant la Creu del Montseny*. Aquest darrer articlet fou escrit expressament pera JOVENTUT ab motiu de la excursió que varis redactors d'aquesta revista ferem al Montseny en 1901 ab mossèn Cinto. Tots els treballs del volúm tenen aquella senzillesa e ingenuitat que fan inconfundible e inestimable l'estil del insigne poeta. Se ven el volúm al acostumat preu de 25 cèntims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

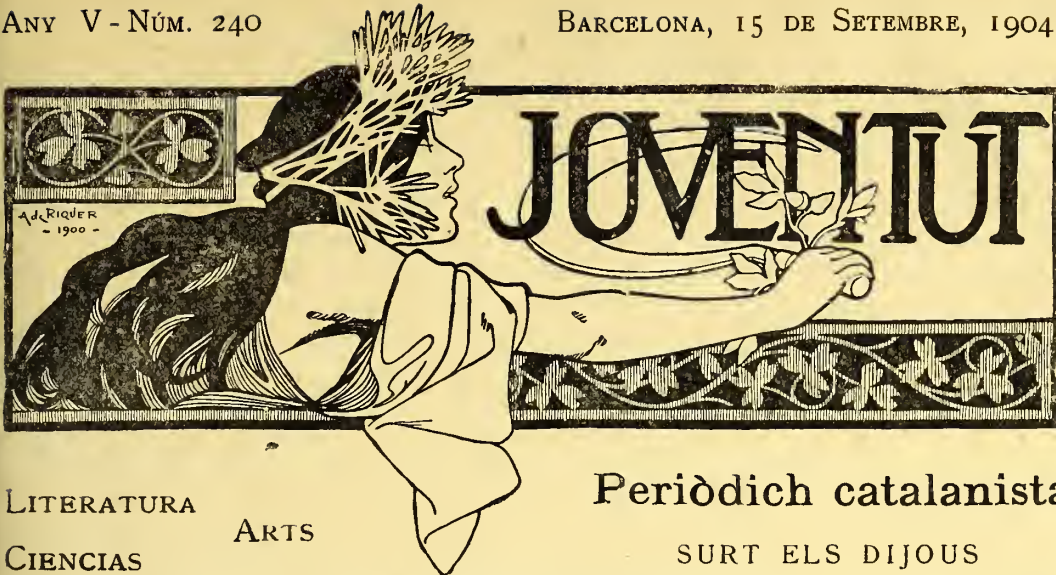
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.— No s'admeten els que no sían inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pesetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT,	20	CÉNTIMS.
› ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40	›
› › SENSE FOLLETINS.	25	›

SUMARI:

11 de Setembre, per La Redacció.—¿Pessimisme?, per Agusti Pedret y Miró.—Impressions y recorts d'Arles y Maiano (acabament), per Benet R. Barrios.—El lector' als poetas, per Ll. A. Puiggari.—Els problemes de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—Discussió xorca, per Joseph M.ª Rosich.—Medalla, per Rafel Vallés y Roderich.—Lletra desclosa, per R. Patxot y Jubert.—Per ull de garbell, per Emili Tintorer.—La companya, per Carles Arro y Arro.—Notas bibliogràficas, per Arnau Martínez y Serrià.—Novas.

FOLLETI:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 17.
L'HOMME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 10.

de la forsa pogueren arrebaassarnos els enemics de Catalunya. Mes avuy, al redressarnos pera protestar contra las arbitrariedades y violencias del poder central, al encararnos ab l'Estat unitarista y absorbent que'ns vol veure eternament junyits a son carro no de triomfs sinó de derrotas, ignominias y concupiscencias, no devèm ferho desenterrant remembrans dolorosas, ni cansons planyivolos ab que'ls vensuts de 1714 ploravan la mort de sos hèroes y la ruina de la patria. no: avuy al clamar contra l'autoritarisme de Castella, al proclamar els drets de Catalunya a viure vida autònoma, al protestar contra la injusticia y contra l'uniformisme ab que's pretén esborrar la personalitat nacional d'aquest poble, nostres crits de llibertat, nostres clams de patria, més que càntichs funerals a la memoria de las dissorts passadas, deuen ésser cants d'esperansa, himnes de gloria y de lluyta, però no d'una lluyta armada com la de 1714, sinó d'una lluyta d'ideas, d'una lluyta de principis en que forsosament vencerà'l més jove al més vell, el més ilustrat al més ignorant, el més pràctich al més somniador.

Al solemnisar la diada del 11 de setembre no devèm habillarnos ab las robas negras de la feble ploranera, sinó ab las de colors vivissims dels moderns lluytadors del humanisme.—LA REDACCIÓ

11 DE SETEMBRE

Enguany nostra estimada *Unió Catalanista* ha volgut commemorar d'una manera solemne la trista data del 11 de setembre de 1714, en que Catalunya perdéls darrers vestigis de sa vida nacional, y al efecte ha celebrat a Roda de Vich un gran *meeting* pera honrarla memoria d'en Bach y d'altres hèroes y pera revifar, ab els recorts d'ahir, l'esperit patri dels catalans d'avuy.

Ademés, han sigut moltes las entitats catalanistas que particularment han celebrat actes enaltint l'heroisme dels avis que donaren a dolls la seva sang en defensa dels drets de la patria, drets que sols per la brutalitat

¿PESSIMISME?

Cal dirho: som en nombre immens els catalans que desconcertats caminèm per un camí hont no hi ha més qu'obstacles. Per ell ens plau avensar sempre ab perill de mala cosa, y may en nostres cors donèm acullida a l'amorosa veu que'ns diu: «Fugiu d'aquexos perillosos viaransys, feu via per planas y seguras carreteras, sapiguèu tenir la natural concepció de las cosas, sapiguèu ésser homes.» Jo'm reconcentro a voltas en mi mateix y'm pregunto si la he sentida alguna volta aqueixa veu; y'm responch que si, y que al escoltarla s'ha omplert d'angoixa la meva ànima. Sí: la he sentida y la sento encara, y experimento un pesar greu, no perque ma rahó s'oposi a lo qu'ella'm diu, sinó perque, d'acort ab ella, fixantme en la realitat de las cosas, veig ab dolor còm aquesta part de la humanitat que'n diuhen rassa catalana sembla esforsarse en oblidar que sa patria es Catalunya, y que per la llibertat de sa patria deü haver de lluytar a tota hora si no vol contradir las lleys de la naturalesa. Jo sento un pesar greu perque a n'aquesta rassa la veig malejada, y'm dol véurela en gran part empenyada en anar contra natura, empenyada en devenir massa anònima sense característica especial, sense personalitat propia.

Agitantnos en confusió frenètica, no encertèm a triar lo que més caldria pera'l millorament moral y politich de nostra vida interna. Cridèm adalerats demanant justicia, però la demanèm sols en tot allò en que no hi pot haver unitat de criteri, y oblidèm el fi que a tots per un igual ens es comú. S'ha arrapat a nostres cors l'orgull de créurens superiors els uns als altres, y entossudits ab nostras derias no admetèm el sabi consell del qui, bregant en la lluyta de las passions humanas, ens podria guiar entre'l'onatge tempestuós de la vida; en cambi anèm com encisats darrera del pretensió y pedant que sols procura encastellarnos en la vanitat de nostra feble consciencia y enlayrar nostre esperit a utòpicas regions, distrayent aixis y debilitant las forsas que'l nostre cervell desplegaria volant per las regions serenas de la veritat ab nobles ansias de justicia. Alimentèm l'odi en nostres cors ab orgull ferotge,

fugim del amor qu'ab sas alenadas hauria de vivificarnos y unirnos, y ens entreguèm de ple a la lluyta indigna y bestial d'home contra home. Volèm ésser lliures, y pera reivindicarnos no sabèm armonisar las voluntats. Una simple apreciació judicant las cosas, es prou pera marcar els camps de lluyta ab esperit sectari. Veyèm ab tota claretat còm l'enemich comú a tots els catalans, vetllant sempre, infiltra en el si de lo que'n diriam nostre poble la baba verinosa de las passions politicas, y ab ella'ns plau alimentar el nostre egoisme; y, portats de nostre amor propi, no fem tots plegats l'acció qu'enrunaria'ls murs que'ns empresonan. Reneguèm d'imposicions indignas, y quan algú ab desinterès y altruisme aixeca un crit de viril protesta, prompte la gran bestia del poble-massa se li imposa senyalantlo ab gesto amenassador, y li fa baixar la veu que tal volta era redemptora y marcava'l verdader camí que cal seguir pera obtindre la llibertat. Ens plau viure enllotats en el fanch, y ens mareja la remorosa corrent d'aygua pura que dona a dolls salut y armonia.

Viure en oposició sistemàtica ab la naturalesa sembla qu'es el fi que's proposa la generalitat: sols una minoria vol viure abrasada ab ella. Seguir la corrent, o forsarla, es lo comú; lo anormal es oposarse a n'ella, y aixis veyèm que'ls pobles naturals, faltats de forsa, han de fer via en tots els ordres de la vida per la encarrilada corrent, puig sos clams de protesta's perden entre la cridoria estúpida de la inculta massa que'l demagoch explota. La lley natural es considerada poch menys que com crim de lesa humanitat, y molts la suplantant ab fatuïtat pedantesca portant en una mà'l punyal en comptes de la espasa y en l'altra l'embut en substitució de la balansa. «Aquesta es la lley!» diuhen; y la ciutadania-poble, ajupintse, «Visca, donchs, la lley!» exclama ab frenètica cridoria. Y el tort contra l'home queda sancionat pel mateix home.

Y aixis hem de viure'ls catalans: els escullits en eterna protesta contra'ls malejats, manifestantse la lluyta vergonyosa en el si de nostras cosas. No anèm abraçats fent via al compàs d'un bell cant, sinó que ilusionats per cosas purament abstractas, sense pensarnoshó'ns encarrilèm, y el corre lliure-

ment ens espanta. Desorientats caminèm, ab l'ànima condormida, y ab estoica resignació aguantèm el pes que'ns carregan els que's valen de nostra inconsciencia.

Que l'anemia d'un atavisme malhaurat no arribi a fernos decandir moralment fins al punt de que no'ns restin forsas pera obrir la boca y donar el crit redemptor de «Prou!» qu'ha de significar la fi de nostra malentesa indiferencia. La rahó natural tart o d'hora s'obre pas ella mateixa. Aferrantme a aquesta idea, jo'm pregunto si Catalunya sabrà rompre aqueix indiferentisme tan perjudicial, y si obrint els ulls a la realitat sabrà emprendre'l cami que li cal pera reivindicarse. Y venso'l meu pessimisme y m'atreveixo a dir quesi, y que per aytal cami avensant, arribarà al cimall hont hi viu la llibertat qu'es vida.

Benhajan aquells pobles que sentintse joves se llensan a la lluyta noble, de nobles reivindicacions, avergonyits de sentir en tots els ordres y baix totas las disfressas el pes feixuch de la tirania! Benhaurats aquells pobles que, resolts y a la una, sentint la sed de justicia en son romiatge per viaranys de mort, els abandonan pera cercar la font de llibertat y de vida!

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ

IMPRESSIONS Y RECORTS D'ARLES Y DE MAIANO

(Acabament)

En Mistral viu a Maiano y sols va a Arles els dijous pera visitar la seva obra, el Museu Arletench. S'hi pot anar desde Tarascó, Avinyó o Gravençon. Malgrat l'entrebanch del descarrilament d'un dels wagons del tren que devia durnos, arribarem forsan la marxa fins a Gravençon, quin poble està forsa allunyat de la estació. Pel cami poguerem contemplar els costers hont se cull l'aromàtic vi *Farigoulet*. A l'hora justa eram a la plassa de Maiano, que tè un olmen son centre; mes jo estava bastant desconhortat perque havia fet el darrer tros de cami ab un vehi del poeta que m'havia dat la mala nova de que, al eixir ell de la vila, *monsieur* Mistral no era retornat encara dels Alps.

Crech del cas advertir que a Maiano tot-

hòm qui no es viatjant de comers va a veure al popular poeta.

Passarem pel costat de la esglesia, y al arribar als quatre camins mon company de diligencia'm digué: — Aquí es a ca'n Mistral. — Observant que la campaneta del jardi que jo havia agafat no tocava, un atacador d'enfront me va dir que passès endavant, que'ls estadants hi eran desde la vigilia. Creyantlo, vaig internarme pel jardi, ahont me vaig topar ab la minyona, que venia. — Han sortit ara mateix — me va dir aquella noya, qu'anava vestida a la provensala: — Si va en bicicleta'ls atraparà desseguida. — Y al dirli jo que no coneixia al seu amo, va afegir: — Es alt, va acompanyat de la seva senyora, qu'es de regular alsaria. Portan dos gossos negres.—

Varem anar carretera amunt, sens ovirar a ningú en tota sa extensió. Després la carretera's bifurcava y varem tirar per la dreta. L'aygua riallera del rech feya agradosa la monotonia d'aquellas planurias. Jo contemplava'ls camps, limitats per rengles de xipres que'ls protegeixen dels vents.

Dalt d'un arbre hi vegerem dos homes que l'estavan podant y que'ns digueren que aquella vinya era la del poeta. Al mateix temps sentirem lladruchs de cans. Ens diuhen qu'en Mistral es a l'altra banda, saltèm el reguerot, recorrèm la vinya en tota sa llargaria, y part d'enllà d'un'altra carretera trobèm assentat a terra a un matrimoni, y prop seu a dos gossos negres que'ns abordavan, y als qui feren callar la veu forta y alguns cops del amo.

Després de la natural presentació, tot seguint la conversa, jo contemplava als meus nous coneguts; examinava la bona estatura d'en Mistral, lo simpàtic de son aspecte, la grisor dels seus cabells y la blancor del bigoti y la pèra, sos ulls vius y sa mirada expressiva. La calor que feya (darrers d'agost de 1902) l'havia obligat a treures l'americana; son bust apareixia cubert per una camisa de color de rosa (el color de la seva fina pell), y per corbata duya un llasset blanch puntejat de blau. A la dreta, asseguda a terra prop de l'americana, tenia a la seva muller, que lluhia un sombrero de palla adornat senzillament ab grogas espigas de blat, rosellas y algunas flors buscanas. Ens

asseguerem tots a l'ombra, seguint la conversa. En Mistral me digué que feya temps que no havia vist catalans y'm preguntà per alguns. La senyora'm preguntà pel mestre en gay saber que li havia dedicat el *Reliquiari*. En Mistral, mostrant gran interès per Catalunya y la seva literatura, me parlà especialment dels darrers anys de son amich en Victor Balaguer. Després me contà, tot ple de joya, part de la excursió que a Catalunya feu y de la que'n serva un grat recort, excursió en que l'acompanyaren en Balaguer, en Quintana, els germans Sitjar y altres que, al arribar a Figueras, tingueren ab ell una delicadissima atenció, com es la de fer dir una missa per l'ànima del seu pare. El pare d'en Mistral havia sigut soldat durant la guerra del francès, prenent part en l'assetge de Figueras. Al arribar a la vila sentiren brandar las campanas y s'encaminaren a la esglesia, sorprenentse fonament en Mistral, que, tot sentiment com es, s'emocionà y plorà com un infant mentres durà la missa. Encara al contarmho se li omplian els ulls de llàgrimas. La seva senyora, que may li havia sentit explicar aquell detall, escoltava ab viu interès. El poeta continuà explicant-me sa excursió a La Bisbal, a ca'n Torres, a Montserrat (en quins claustres lo mateix se llegian comedias, que's passava'l rosari, que's davan *moris* al govern), y a Barcelona. Feu esment de las visitas que rebia en l'hostatge que li havian brindat els parents d'un seu amich al Passeig de Gracia, y'm parlà d'aquella tarda en que al Ateneu Català vegé al futur mossèn Cinto y li digué *Tu Marcellus eris*.

— Ah! Que m'agradaria veure altre cop Barcelona! Que cambiada deü estar!...

— Animis! Vinguihi! — vaig exclamar. — No sab el goig que donaria a molta gent, y fins a la representació de la ciutat!...

— Sols me detura'l pensar en els setanta dos anys fets que tinch, y en que'ls amichs que tant estimo me treurian de la vida tranquila que fa temps porto y que tan necessaria m'es! —

Tot enrahonant ens disposarem a emprendre'l cami de retorn a la població, no sense tallar alguns rahims ni sens haver de renyar a en Pampanet y en Jan Touro (*Jan Trompeta*), que's barallavan ab els altres gossos

que dels camps retornavan a casa llur. Al dirli jo qu'anava a Aix-les-Bains m'encarregà una visita pera en Joan de l'Hore, que fa de metge en dita vila termal. Tingué una alegria al saber qu'era amich d'en Decurtins y que *La Renaixensa* havia publicat el missatge en romenstch que'ls de l'alta Engandina li adressaren.

— Jo no'l conech personalment — va dir, — però en un dels llibres que m'ha enviat hi he trobat l'origen del meu nom. Ja qu'heu de passar altre cop — afegi — al retornar a Catalunya, veniume a veure. Jo sóch sempre aqui llevat dels dijous, que vaig a Arles. —

Vaig tornar a insistir llavors pera decidirlo a emprendre un viatge a Barcelona, y'm contestà:

— No viatjo, creguèu. Fa uns tres anys anarem ab la meva esposa a Italia; visitarem lo més interessant, però es que allà ningú'ns coneixia y ens preniam el temps necessari; aixis es que retornarem a casa sense pressas ni fadigas. —

Pera convèncel li vaig proposar que vingués poch menys que d'incògnit, no dihentho sinó als més amichs y no donantse a coneixe fins poch avans d'entornarsen, a fi de no haver d'alterar las sevas costums. Va dubtar, y no vaig arrencarli cap contestació definitiva. Me demanà pel traductor del *Poema del Rhose*, havent de contestarli jo que'l simpàtich Pep Soler havia mort jove. Després, parlant del autor de *L'Atlàntida*, feu esment de sa traducció del *Chor d'illas gregas*, que'm digué haver enviada a n'en Verdagner poch avans d'emmalaltirse aquest, sense que després li haguessin retornada.

La estona'm passava deliciosament en tan interessant conversa, y aixis arribarem a casa del autor de *Mireio*, qu'avans no he descrit y qu'es si fa no fa com las torras dels encontorns de Barcelona, voltada d'arbres plantats per sos propietaris. A la part contraria a la en que hi ha la reixa hi ha més tros de jardí, y es ahont està retratat en *Jan Touro*. A n'aquesta banda donan las finestras de la biblioteca d'en Mistral. Prop d'una d'ellas, la que correspon a la petita taula hont el poeta escriu, el fotografiaren també a n'ell una vegada junt ab el seu inseparable *Jan Trompeta*, pera fer una postal.

Després d'una regular estada vaig fer

per'anarmen, y'm volgué acompanyar fins a la diligencia. Tot anantmen li vaig preguntar si tenia fills, y'm va contestar que tenia dugas fillas: una de gran, Provensa, y una de petita, Catalunya. Era en el moment en que devallavam els tres grahons de la porta de sa casa y posavam els peus al carrer. Altre cop vaig passar per devant de la esglesia y arribarem a la plassa, d'hont no's mogué en Mistral fins que vingué'l cotxe, sense may deixar de parlar de Catalunya. Allí va repetir-me aquella quarteta dedicada a mossèn Cinto:

Enfant de la mountagno a cantà la mountagno,
enfant de Catalogno es restà catalan;
m'ai Couloumb s'en donné un mounde nuo a l'Espagno,
i a donná Verdaguer li Cansounn dis Atlant.

Y, tot rebent aquellas manifestacions de carinyo qu'en la nostra terra sols usan las senyoras, es dir, petons y abressadas, prengui comiat per unas quantas setmanas.

Al tornar de Suissa l'exprés de Lyon no feu parada a Gravençon. Prengui un cotxe a Tarascó encaminantme a Maiano en compliment de la paraula dada. El trajecte es bon xich més llarch.

Vaig trobar a n'en Mistral sol, donchs la seva senyora era a Vienne, d'hont es filla. Com que plovia, passarem el temps en la seva biblioteca, llegintme ell la descripció del viatge a Catalunya feta per en Roumieux. Me feu alguns presents que servaré sempre com reliquias. Mentres me dedicava uns exemplars de *Mireio* y altrás obras, jo mirava'ls tituls dels llibres de la seva

biblioteca y las varias esculpturas que'l representan a n'ell.

—No trobaréu pas cap obra catalana, y això que me'n envian moltes—va dirme.— Es un recort que jo'ls agrahech, especialment a n'en Costa y Llobera, enlayrat poeta. No tinch aquí aqueixas obras perque no sé si las guardarian els meus hereus el dia que jo faltés. Per això quan vaig a Avinyó arplego las que tinch y en faig present a la Biblioteca. Allá's conservaràn y seràn llegidas. —

Me parlà de la copa que'ls poetas provençals regalaren als catalans en mostra d'agrahiment per lo que aquests avans els havian donat. Anarem després a refrescar al menjador, passant per devant d'un bust d'en Lamartine coronat de llover. Al menjador no hi falta'l *panatiero* provençal, y dos perols. Al fixarme en una carabasseta que penja d'un d'ells, y en quina hi ha fet, a punta de ganivet, un retrat de perfil d'en Mistral y unas estrofas de *Mireio*,

—Aquesta *gurde* que veyèu — va dirme — té la seva historia, y puig la mirèu, vaig a contàrvosla. Me la regalà un *gendarme* fill de la encontrada, que feya'l servey a l'illa de Còrcega. Perseguint als bandolers de qui hauréu sentit parlar, ne mataren un que portava aquesta carabasseta.—

Asseguts en un sofà, trincarem. En Mistral digué:

—A vostra salut! Viscan Provensa y Catalunya, y una abressada pera tots els amichs catalans! —

BENET R. BARRIOS

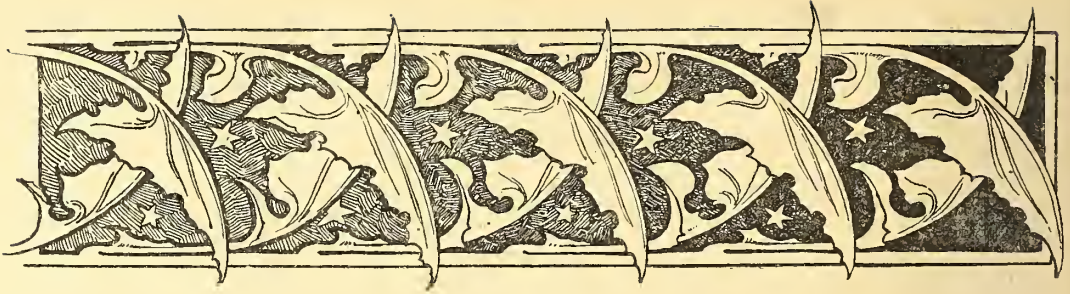
EL LECTOR ALS POETAS (1)

Jo d'ideas no'n tinch; ma pensa es erma;
es camp segat hont ni el rostoll hi queda.
No sóch l'aucell que tots sos cants refila
en honor del bon Deu y de Natura;
jo sols sóch el reflexe que la imatge
presenta, que un creador de geni altívol,
al frech d'inspiració ferma y potentia
germina o concebeix, donanthí forma.

Det sól enlluhernador que vivifica
sóch la placa que reb directa imatge;
sóch l'instrument que sona, si l'artista
de santa inspiració vol ferli ofrena;
sóch màquina no més, que res inventa;
sóch petit o gegant, segons ho volen;
sóch no res: un cilindre de fonògraf.
No parlo may per mi... Per'xò m'escoltan.

LL. A. PUGGARÍ.

(1) L'autor parla com a lector que fou de diversas poesias premiadas en el Certamen de Moyà, y avans d'altras premiadas en els Jochs Florals de Barcelona.

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XLV

L'ASSETGE DE TROYA

(De Metrodor)

Al gran Homer va preguntar Hesiodo
de quín nombre de grechs se compongué
l'exèrcit qu'en l'assetge, devant Troya
se congregà, y Homer li respongué:
— Hi havían en el camp set grans fogueras;
en asts demunt las flamas, tants rostits
com cinquanta per foch; y nou cents homes
per quiscún se dalían defallits (1).

XLVI

EL TAVERNER

(De Diofantès)

Algú va barrejar congés de vi
de cinch dracmas ab altres de vuyt dracmas,
havent aixís compost pera'ls servents
una bona beguda acomodada
a llurs febles cabals. Degué costarli
tot junt un nombre qu'es quadrat exacte
de la suma dels congés (nombre esfèrich
que té sas unitats invariables).
Compta, fill meu, quants eran eixos congés
y, per parts, els de cinch y els de vuyt dracmas (2).

(1) Antologia; XIV, 147. Problema de molt fàcil resolució. S'ha de multiplicar $7 \times 50 \times 900$ y's trobarà'l total dels assetjadors:

315,000 grechs.

(2) Antologia; ap. 19. Aquest problema prové de l'*Aritmètica* de Diofantès, traduïda en llatí per Bachet de Meziriac. Segons aquest traductor interpretà l'enunciat del problema, cal trobar dos nombres (de congés) que al preu respectiv de 5 y de 8 dracmas formin un valor o nombre esfèrich (entenent per tal aquell que, multiplicat per sí mateix tant com se vulgui, conserva la xifra de sas unitats invariablement) y que'l total de congés fos altre nombre esfèrich. Essent nombres esfèrichs tots els terminats per 0, 1, 5 y 6, y

XLVIII

L'ASE Y LA MULA

(D'Euclides)

Traginant vi una mula en companyia
d'un ase rondinayre que's planyia
continuament, la mula li digué:
— Tos planys, amich, no'm semban gayre bé,
car si'm dónas un bót dels que tu portas
ma càrrega serà doble feixuga
que la teva, y, en cambi, si t'emportas
un bót dels meus, serà lo que jo duga
tant com lo teu. — Digas els bóts que fa
tot això, tu qu'ets mestre en el comptá (1).

no fixantse cap altra relació entre la primera y la segona d'abdugas premissas, el problema té infinitat de solucions. M'ha semblat que del enunciat se'n podia deduir ademés el requisit de que'l valor dels congés fos el quadrat de llur suma, essent aquesta un nombre esfèrich; ab aquesta suposició, queda encara indeterminat el problema, donchs depèn de fixar dit nombre esfèrich. Si establim com a tal el més petit que pot oferir una solució real, 6, podrém posar:

$$x + y = 6 \qquad 5x + 8y = 36$$

y la resolució donaria:

$$x = 4 \text{ (congés de 5 dr.)} \qquad y = 2 \text{ (congés de 8 dr.)}$$

costant ben poch, per altra banda, comprobar que cap més nombre esfèrich podria respondre a totes las condicions del enunciat.

El conge (χούριον) era una mesura que valia uns 3 litres d'avuy.

(1) Antologia; ap. 47. Problema que'ls Aldus indlogueren en l'apèndix de llur Antologia de Planudi, y que figura en totes las edicions subseqüents.

Posant x e y pera las càrregas respectivas de la mula y del ase, tindrém:

$$x + 1 = 2(y - 1) \qquad y \qquad x - 1 = y + 1$$

resultant dels càlculs:

$$x = 7 \text{ bóts} \qquad y = 5 \text{ bóts.}$$

Existeixen, referent a aquest problema, uns versos llatins que constituïxen l'anàlisis y resolució de la qüestió proposada.

DISCUSSIÓ XORCA (1)

D'un quant temps a n'aquesta part als nostres anarquistas intel·lectuals els hi ha donat per reptar a tothom a controversia pública, al objecte de demostrar la superioritat del seu ideal sobre'ls demés. Ahir als republicans, federals y socialistas: avuy toca'l torn als catalanistas. Y efectivament: tothom ha d'acabar per reconeixre dita superioritat. Es innegable: la implantació de l'anarquia fóra la instauració del regnat de la perfecció, el *summum* d'equilibri dintre la societat humana... però ¿es possible avuy? ¿Hi ha algú que s'atreveixi a sostenir, ab arguments que resisteixin una critica rahonada, qu'es un ideal de realisació immediata? ¿Es humanament lògich suposar que de cop y volta, pel fet de desapareixe tot signe d'autoritat, desapareixeria ab ell totas las preocupacions, prejudicis, convencionalismes y rutinas imperants, que indubtablement farian que, en una forma o altra, l'autoritarisme tornès fatalment a treure'l cap per sobre'l caos?

La rahó'ns ensenya que per'arribar a un punt es menester passar pel camí que hi condueix, y precisament la humanitat s'ha errat: ha agafat un camí que l'ha conduehida a la vora del abim, encara que a l'altra banda, allà al lluny, s'oviri la terra de promissió; y es menester tòrcer de camí fins trobar el veritable, el que naturalment ens hi portaria. ¿Es que aquest abim pensèu passar-lo d'un salt? ¿Es que creyèu que de las regions en que vivim, prenyadas encara de tenebras, podèm impunement traslladarnos a las de la llum? La resposta afirmativa que donguèu a aquestas interrogacions, permetèu que l'acullim ab la mitja rialla, entre displiscent y burlata, del escèptich. Mentres la generalitat dels homes n o rectificuin el seu procedir, mentres no trenquin de camí fins a trobar el que naturalment els conduehiria a sa deslliuransa, es inútil suposar qu'en son romiatge vers el demà puguin fruhirla. Nosaltres, pel camí que van, presentim que lluny de fer via cap a la redempció, devallan bojament pels llotosos

viarans de la degradació y del esclavatge. Aquesta humanitat a qui vosaltres pretenèu, de cop y volta, obrir las portas als ilimitats horitzons de la Llibertat, Igualtat y Fraternitat, es la mateixa quins individus, en sa majoria. desde'l més alt al més baix, se venen miserablement llur consciencia, respectan un sens fi de convencionalismes occidors, s'entregan ab follia, en moments de reflexió malaltissa, a prácticas que nomenan religiosas, proba palesa de llur impotencia, y ab las qu'egoisticament cercan descàrrech y consol a llur consciencia estreta, y's llensan febrósament a tots els vicis corporals, a totas las desviacions de la naturalesa, condempnantse voluntariament a ésser esclaus de la mort; aquesta humanitat es la mateixa que dóna diners y homes pera destrossarse mutuament ab el salvatgisme y ensanyament característichs dels temps primitius; aquesta humanitat, en una paraula, ab escassas variants en l'ordre moral, es la mateixa de sempre. ¿Què hi fa que siguèu uns quants els que hi veyèu clar, els que teniu un concepte just dels drets y devers innats en l'home, si caldria que fossin tots?

L'anarquia es el regnat de la perfecció, y no més pot acceptarse com a finalitat. ¿Pot ésser altra cosa? Els pensadors y els altruistas, els pastors de la humanitat com si diguessim, pretenen conduehirla a la perfecció, y d'aquí ja no's passa. Per'assolir el seu propòsit cal que's valguin de medis, y un fi concret y definitiu may pot ésser un medi per'arribar al mateix fi. L'anarquia, donchs, no pot ésser un medi per'arribar a l'anarquia, si es qu'avans no s'ha assolit ja. La naturalesa en sas múltiples manifestacions, en tots els regnes, en nosaltres mateixos, es una proba indiscutible de que tot està subjecte a la evolució. La Terra, avans no ha arribat al estat present, ha sufert innombrables convulsions promotoras d'altras superposicions de capas geològicas, y pera que això succehis han tingut de transcorre sigles y sigles; la vegetació s'ha anat manifestant constantment en formas novas; cap dels sers ha pogut sustreures a aquella lley ineludible. ¿Tal vegada voldrèu sostenir que l'home ja ha arribat al limit de la seva evolució, que ja es apte, que ja està prou preparat pera moures lliurement, o potser sóu capas-

(1) En el present treball no més ens referim a l'anarquia com a idea pura, y sols parlèm als que tractan d'implantarla pel convenciment y per la seva virtualitat, fugint de tots els medis violents, que nosaltres execrèm desde lo més pregón de la nostra ànima.—J. M. R.

sos de sustentar la còmoda teoria que ja havèm descomptat desde un principi de que, implantant l'anarquia, espontaniament, ràpidament s'establiria la normalitat, que pel sol fet d'instaurarla'ls viciosos se tornarian virtuosos, els degenerats forts, els supersticiosos despreocupats, els fanàtics tolerants, els maleducats cultes, els inconscients conscients, els criminals, els ambiciosos y els dominadors redimits de sos defectes? No, ja ho havèm dit: una finalitat no es un medi per'assolir la mateixa finalitat, com tampoch els homes poden sustreures a la evolució a qu'estàn subjectes totas las manifestacions de la naturalesa. Y en quant al estat actual de cultura de la humanitat, creyèm haver demostrat sobradament l'endarreriment en que's troba, de resultas, principalment, d'haver emprès viaranyos tortuosos y perdedors per haver desohit la veu de la naturalesa.

Demostat que l'anarquia no pot ésser un medi per'assolir la perfectibilitat humana, partint del estat actual y posat en evidencia que la present evolució de la humanitat sols pot conduhirla al entronisament de totas las tiranias y per lo tant a sa destrucció, cal girar els ulls envers un altre medi, cal fixarse en un que al mateix temps que tingui per nort la perfecció absoluta, signifiqui una complerta rectificació dels erros passats y testimonihi que'ls homes s'han decidit resoltament a fugir dels viaranyos tortuosos pera empendre'ls camins dreturers que la naturalesa, sempre generosa, 'ls hi ha deixat prou ben esbrossats. Aquest medi es el Nacionalisme; aplicat a Catalunya, es el Catalanisme. El principi en que's fomenta es profundament individualista, ja que no es altra cosa que la restauració de totas las qualitats positives y modalitats caracteristicas de cada home pera que, en armonia ab son modo d'ésser, *lliurement*, lo més lliurement possible dintre son estat general de cultura, pugui desenrotllarlas, millorarlas y educarlas. El fer efectiva aquesta obra es practicar el nacionalisme. En ell s'hi veuhen també ben accentuadas las siluetas dels tres puntals del anarquisme: Llibertat, Igualtat y Fraternalitat. Llibertat de desenrotllo segons el modo d'ésser de quiscún; Igualtat pel fet de no haverhi qui violenti'l modo d'ésser d'un

altre; Fraternalitat perque, no haventhi violencia, no hi ha rancunia, qu'es el principal obstacle pera que regni la germanor entre'ls homes. ¿Pot negarse qu'es l'únich cami que pot conduhirnos a la perfecció? ¿Pot compararse ab aquest medi el que hipòcritament alguns, ignocentment molts, proposan ab el nom República, que no més es forma, que permet subsisteixin els mateixos defectes qu'ampara la monarquia? Volèm dir ab això, que si bé hi cab que'ls anarquistas tractin de rebatre que la República, per la seva sola virtualitat, sigui un medi per'arribar a la consecució dels seus ideals, no tenen rahó de ferho ab el Nacionalisme. A l'anarquia solsament por arribarshi practicant el Nacionalisme, si está en l'home assolir un grau d'avens prou poderós pera viurela. Són'dugas ideas fonamentals que, contribuhint a la mateixa obra, corresponen a diferentas gradacions de la gran evolució humana. Abdugas se completan. El Nacionalisme es el medi y l'Anarquia la finalitat. Es, donchs, perdre'l temps llastimosament establir comparacions sobre la bondat d'aquests dos principis tenint cada un sa aplicació deguda, sense destorbarse l'un a l'altre; com obra negativa es l'entaular discussions y controvertias entre ells, creant antagonismes y engrandint distancias que no més contribueixen a retrassar la gran obra de redempció de la humanitat.

Y ara, per'acabar, vos preguèm que, quan parlèu de Nacionalisme, de Catalanisme, no vos hi fixèu en detalls que són fruyt del moment o de la particular apreciació de cada hu; vos demanèm, si, que'l considerèu en sa essencia, qu'es la seva ànima, lo que li dóna vida.

JOSEPH M.ª ROSICH.

Als meus admiradors de Portugal y de Catalunya... Artística

ELS DESMAYS DE LA REYNA ESTHER

Esther, la bella Esther, acondolida,
a la cambra del rey no gosa entrar;
prò Mardoqueu li ha dit: — Tu' ets la escullida
que a n'el Poble proscrit sols pots salvar. —

Y en tant cendrosos. per carrers y plassas
els juheus ploran per la dura lley,
Esther, cuberta de joyells y glassas,
seguida de sa cort, va a parlà al rey.

Assuer l'ha vista entrar, y un llampech d'ira
en son ardent esguart Esther llegeix;
tremolosa y humil la esposa'l mira,
vacila, acota'l cap, y s'esvaneix.

Mes la llum del Senyó'l cor illumina
del rey, qu'estén lleuger son ceptre d'or,
y prenent en sos brassos la regina
li parla ab dolsa veu, tremol d'amor.

— Coloma blanca, Esther! *germana meua!*,
flor d'Israel, jamay tu pots morir!
Ma dolsa amor, tos ulls als meus eleva! —
y la besa en el coll més blanch que'l lliur.

— Senyor, senyor! — Esther li responia: —
cor de mon cor, amor del amor meu!
Sóu tan gran, qu'os he vist en ma agonía
com en mos somnis veig l'Angel de Deu.

El foch de vostres ulls, la realeasa
del trono enrevoltat pel regi estol,
han cegat a la tórtora sorpresa
que no ha pogut mirar la llum del sól. —

Y aixís parlant, sa cara's trasnudava,
y s'apagava'l brill de son esguart;
y, en brassos del espòs que la besava,
la reyna Esther se torna a desmayar.

LA DUBARRY A SAINTE-AURE

Sola en sa celda, agenollada
sens devoció devant d'un Crist,
la Dubarry sembla extasiada

acariciant ab sa mirada
exquisitats que may ha vist.

De sa gelosa protectora
ve a atormentarla'l dols recort:
la seva gracia encisadora,
sa rica cambra embaumadora
estotx rosat del déu Amor!...

Adoradors tindre com ella,
de la novicia es l'ideal.
Y al compararshi's veu més bella
y son esguart la llum destella
de la Bellesa triomfal.

Mes el so trist d'una campana
brandant al lluny bàrbarament,
desfà crudel la ilusió vana
fent retornar a la hospiciana
a las tenebras del convent.

Entre'ls vells claustrs impassible
al pler de viure may sentit,
fins alashoras insensible,
no havia vist qu'estava horrible
ab son posat y ab son vestit.

Y al chorejar els cants apresos
ab veu forsada de falset,
al 'nà a senyarse, ab ulls sorpresos,
sos dits rosats vegé malmesos
de tant fer puntas y ganxet.

Y quan la nit callada apaga
l'ultim remor dels cants vesprals,
en el coixí son rostre amaga
y son esprit febrós s'ubriaga
forjant dolcesas eternals.

Y quan el somni la domina,
y del llum d'oli als raigs morents
la fosca celda s'illumina,
veu al Crist negre que s'inclina
fentli gentils acataments.

Y las estampas enquadradas
y el catre innoble hont jau son cos,
són cornucopias recamadas
y un mar de sedas irisadas
que per bressarla s'ha desclòs.

LLETRA DESCLOSA

AL SENYOR DIRECTOR DE «LA VEU DE CATALUNYA.»

Benvolgut senyor:

Malgrat la no publicació del escrit que'l 27 d'agost vaig endressar a *La Veu* desde Camprodón; ni haver tingut cap resposta la meua lletra que l'acompanyava, aixís y tot, deplorant la desatenció, consideri acabat l'assumpto.

Emperò havent remarcat que, posteriorment, *La Veu* esmentava'l meu nom, 'ab gran sentiment afegeixo aquestes ratllas, donchs sé excusar espontaniament la descortesia, més no sé pas tolerarla pel preu d'un afalach al meu amor propi.

De totas maneres m'aconhorta pensar que, potser, la meua advertència sugeri a *La Veu* la encertada idea de demanar consell autorisat, mercès a lo qual els catalans haurán fruhit lo que jo cobejava, això es: la seriosa presentació que'l Rnt. P. Cirera ha fet del «Observatori del Ebre», sortosament hostatjat a Catalunya.

La ciencia es massa venerable pera que la puguin rebregar autors anònims, poch respectuosos envers ella y envers la cultura pública, com ho eran aquells que motivaren el meu clam d'indignació que *La Veu* no va publicar.

Quan una cosa es bona de debò, ¿quina major lloansa que'l presentarla tal com es, sense adjectius ni comparansas que la desfigurin?

Refiantme de que, un'altra volta, *La Veu* no mantindrà la porta tancada pels escrits firmats que hi truquin, mentres la té tota oberta pera escrits no firmats,

M'oferesch, senyor Director, com sempre lo seu germà de patria

R. PATXOT Y JUBERT

Barcelona, 12 setembre, 1904.

PER ULL DE GARBELL

Al hospital de X — el diari francès que porta la nova no diu d'ahont — M. Henri Durraud hi agonitza. Es de suposar que la seva agonia y probablement la seva mort seràn serenas y tranquilas, com convenen als benaventurats de la terra. Perque M. Durraud — el que sàpiga qui es M. Durraud que tiri la primera pedra! — fou un benaventurat; més encara: fou un filàntrop. M. Durraud — vos ho vaig a dir — fou l'inventor de la *Creu Roja*. Elltingué la idea — a la que dedicà molts anys, molta activitat y fins molts diners — de fer declarar neutrals

las ambulancias en els camps de batalla. Idea humanitaria, si n'hi ha, que logrà fer acceptar pel Congrès o Convenció de Ginebra de 22 d'agost de 1864.

Jo crech que ningú posarà en dubte que M. Durraud, que s'està morint al hospital de X, fou un home útil a la humanitat. De lo que jo'm permeto dubtar — y segurament ab mi dubtaràn molts — es de si la humanitat, deixant morir a M. Durraud en un hospital, dona probas d'aquella delicadesa y generositat de sentiments que tan bé escauhen als agrahits.

Evidentment seria aventurat, tal volta seria injust, culpar a la Providencia de la trista fi del sentimental filàntrop, puig sabut es que'ls designis de la Providencia són inescrutables y bè podria donarse'l cas de que ella, ab la penetració subtil que caracteriza a la divinitat, se valgués d'aquest medi — bon xich irònic es cert, però licit a la fi — per'aquilatar definitivament els graus d'altruisme que representa l'ànima sensible de M. Durraud. Sabut es que inversament la Providencia's val de semblants medis pera coneixe a fons als maliciosos e hipòcritas mortals sense necessitat de recorre a la virtut de la presciencia, virtut que segurament no déu poder exercitar ab aquella senzillesa y facilitat que foran de desitjar. Y aquesta es la rahó de que vegem repetir-se ab tanta frequència'l cas — que sols els tontos troban estrany — de que las altas dignitats de la iglesia, papas inclusiu, morin còmoda y apàciblement en llits de ploma, cuydats pels millors metges, assistits pels millors enfermers y acompanyats per las oracions y planys de nombrosos remats d'ovellas fidels. Els designis de la Providencia són inescrutables, però en casos tals el seu propòsit es més clar, que l'aygua. La Providencia necessita, avans de donar el passaport definitiu pera'l cel a n'aquests sants varons que tan humilment visqueren en la terra, fer l'última proba; proba decisiva, puig en els solemnes instants de la mort, l'ànima que no estigui ben saturada d'allò que se'n diu vanitat de las pompas mundanas, pot mostrarse feble davant dels homenatges y sentir un principi d'orgull pecaminós: principi d'orgull que no pot passar desapercebut als ulls clars del Suprèm jutje.

LA COMPANYA

CARTA DE DÒNA

Però, tornant al cas de M. Durraud, si per lo que respecta a la Providencia no hi ha res que dir, per lo que respecta als homes mortals no deixa d'inspirar melancòlicas reflexions. A pesar del sentimentalisme humanitari que revela l'obra realisada, no's pot negar que M. Durraud fou un home pràctich. Si M. Durraud hagués sigut un somniador utòpich, el seu projecte hauria sigut més ample. Ell hauria volgut, com volém tañts ilusos, que'l Conveni de Ginebra hagués decretat la fi de las guerras y dels exèrcits: però, en tal cas, els honorables representants dels pobles més civilisats s'haurian rigut d'ell. M. Durraud, donchs, esperit pràctich, se va contentar ab millorar la sòrt dels ferits més o menys graves y li varen concedir plenament. Val més poch que res!

Els que siguin capassos d'apreciar la gran dosis de resignació, no exempta d'ironia, que representa lo modest de las aspiracions que logrà realisar M. Durraud, qu'honorin la seva memoria com la d'una formigueta trevalladora y constant. Els demés, que li aixequin una estatua quan sigui mort y ploirin hipòcritament sobre sa tomba, segurs de que un cop mort no anirà a demanàrloshi res.

Y si per aquests mons de Deu surt algún escèptich que pensi que M. Durraud hauria obrat més santament dedicant las sevas iniciativas y el seu esperit pràctich a llaurarse una fortuna, pera morir després en pau y gracia de Deu com el més vulgar dels burgesos, digueuli a n'aquest escèptich que tot en el món té las sevas compensacions, y que tal volta'l mateix M. Durraud al cloure serenament els ulls sobre'l llit d'un hospital de pobres, experimenti aquella suprema satisfacció que paga a bon preu totas las nostras grans decepcions de la vida: satisfacció intima, concentrada, serena y tranquila, que's traduheix materialment en una escupinada final, en un ultim badall de fàstich....

EMILI TINTORER

«... La gran amistat comensada al colegi va creixe quan varen sortirne. Si en el colegi eran las més amigas de totas las alumnas, fòra d'ell encara ho foren més. S'escribian cartas cada dia, com els enamorats, y com aquests, al rèbrelas, las besavan avans de llegirlas. Y en aquellas cartas misteriosas, que duyan devegadas sobre'l cor com escaularis mundans, se deyan sos secrets y sos amors, se contavan sas penas y alegrias, y pecadorament s'encensavan ab frases amorosas y ab paraulas dolsas y suaus... Desde molt petites s'estimavan; desde qu'en el colegi, al jardí, jugavan a corre entre'ls vells arbres de prenyadas copas verdinegras, desde llavors s'aymavan... Van creixe y ab ellas sa amistat; cada dia eran més amigas, més germanas, com ellas deyan; y quan foren grans, quan els seus cossos adquiriren las corvas virginals, y els seus cabells, al caure sobre ellas, evocaren ensomnis amorosos, quan sos ulls combregaren en el misteri de las llargas miradas incitantes, y els seus llabis llegiren en las rosas els somriures divins y acariciants, sa amistat esclatà ab forsa barbre, y las sevas conversas, llargas, dolsas, esdevingueren inefables deliquis. Y al sortir del colegi, al deixar per sempre'ls vetusts claustres y las blancas celdas monacals, al viure a ciutat entre las gents, ab las sevas familias, la seva amistat inquietadora encara va aumentar.

Y s'escribian cartas misteriosas, cartas llargas escrites en paper d'enamorada; y s'escribian innumbrables postals: cantants hermosas, cortisanas célebres, retrats de nena... Y algunas d'eixas cartas las guardavan sota la cotilla, sobre'ls pits, arràn de la pell, perfumantlas ab las sevas flayras, sentintlas a totas horas sobre seu, com reliquia sagrada, com estampa de santa preferida, com recort de persona morta y estimada. Y a las nits, al anarsen al llit, després de resar las oracions, fervorosament las llegian, y a mida que las llegian, las sevas galdas blancas y suaus se matisavan de porpra, com la neu en las rojors del capvespre... Aquellas cartas tenian pera ellas dols encant; llegintlas s'encisavan. Las hi parlavan de penas

y alegrias sentidas, conegudas, d'ideals desitjats; las hi parlavan dels seus propis amors, de sas caricias; aquelles cartas eran la simfonia de sas vidas y la rapsodia dels seus bells ensomnis. En ellas escampavan tot lo més personal de las sevas ànimas malaltas, tot lo més sentit, tot lo més dols y hermós dels seus desitjos, tot lo que somreya en els seus somnis... Aquelles cartas eran sos llibres de memorias, sos dietaris del cor, sos breviaris... Com deixan els pagesos en els solchs las illevors, pera que granin, aixis ellas deixavan en sas cartas els seus ideals y els seus afanyos; y com esperan la primavera'ls camperols, ellas esperaren, tot escrivintse cartas y parlantse, la seva primavera, blava, hermosa, plètòrica de sol, plena de joya...

Y aquesta primavera va arribar. Un dia, passejant pel Park, varen notar que un jove las seguia: un jove alt, molt ros, ab els ulls molt verts y molt petits, ab la cara pàlida y rodona, ab els llabis groixuts, sense bigoti. Las va seguir fins que las va deixar a casa seva; eran vehinas. Y una d'ellas, Maria, la més rossa, la dels ulls més blaus y més serens, va sortir al balcó... Era ja nit, lluhian las estrelles en el cel, y entre ellas, romànticament, lluhia la dauradada lluna... Blanca claror envoltava a Maria, hermozejantla, y els seus cabells rossos y abundants lluhian també com si fossin d'argent sobre'l bell rostre qu'ombrejavan... Y ell desde'l carrer la va mirar molt llarga estona, ab els seus ulls petits immensament badats, com si volgués que tota la hermosura del cos de Maria per ells penetrés fins al seu cor...

Y a n'ella, que desde'l balcó se'l mirava a la claror groguenca dels fanals, el seu rostre li va semblar bell, hermós, simpàtic, e hi va llegir una immensa bondat, una bonhomia infinita. Reflexant, com petits miralls fets d'esmeragdas, la llum dels fanals, els seus ulls lluhian ab dolsa lluhentor, com els dels nens. Tenyidas de grogor las sevas galtas, pàlidas com de dona extenuada y rodonas com de bona abadesa, inspiravan amor y confiansa. Sensuals, groixuts, els seus llabis prometian llarguissims jochs de paraulas tendras, suaus, e interminables professons de besos... Li agradava aquell jove; en ell veyia cristallisats sos somnis juvenivols, en ell veyia'l princep generós

de las infantivolas rondallas, en ell veyia l'espòs a qui entregaria, ab el seu cos, la seva llantia d'oli llegendaria, sencera, completa, immaculada... Ell seria'l company ab qui aniria al temple desitjat dels benhaurats, ell seria l'amich sobre quin pit riuria sas alegrias y gemegaria'l seu dolor, ell seria l'aymant quins llabis besaria llargament en las nits silenciosas del hivern...

Y va anar un dia y altre a passejar enfront de casa seva'l jove aquell, y va anarhi un mes y després un altre. Hi anava a la nit; com espectre passava per l'acera a la claror somorta dels fanals, y en el silenci august del carrer buyt las sevas petjadas ressonavan com misteriosos cops. Se passejava una hora, una hora y mitja, arràn de las fatxadas de las casas curulladas d'ombres espectrals... Y algunas nits, miraculosament, mentres se miravan, un piano del vehinat cantava dolsas cansons d'amor, melodiosos nocturns, bellas sonatas... Y abdós, ahora, desde lo més pregón de la seva ànima, remerciavan a las mans ignoradas qu'en la quietut nocturna, en el piano, evocavan amors y melangias... A n'ella li semblava que aquells sons que sentia eran la veu d'ell, las sevas paraulas desitjadas, que aquells ritmes eran el dols glatir del seu cor, que aquella música era'l seu amor. Era ell qui parlava en el piano, pera dirli, melòdicament, que l'aymava forsa, ab tota la energia del seu cor. El piano li deya, ella ho sentia y ella ho entenia. Li deya que l'aymava en las notas agudas y joganeras, que volia ésser son espòs en las notas mitjas y prudentas, que com a una santa l'adorava en las notas graves, foscas, negras... Y el cant del piano ressonava dintre'l cor seu, y s'escampava per tot el seu cos, per tots sos nirvis. Y ab els ulls aclucats el veyia a n'ell, heroicament vestit y cavalcant en daurat cavall de llargas clins, seguit per milers de patges somrihents qu'entonavan ahora bella marxa; y creya sentir sobre sos llabis llarchs petons qu'ell amorosament li prodigava, y las sevas orelles se regalavan ab el seu bell parlar, armoniós y suau... Y quan obria'ls ulls, el veyia a n'ell al carrer, passejant lentament per l'acera blanca, estreta, llarga, que com riu de pedra eternament llepava las foscas fatxadas de las casas...

Un dia'l jove aquell li va escriure una carta, y las dugas amigas, a la llum d'una espelma, afanyosament la varen llegir. Era una carta llarga, dolça, seria; en ella li pintava'l seu amor y li narrava'ls seus desitjos. L'aymava intensament; may en la vida havia estimat tant com allavors, may en la vida'l seu cor havia fruït tant... Hi havia més blavor en els ulls d'ella qu'en tots els cels d'estiu aplegats; en els seus llabis hi havia més rojor qu'en las magranas; en els seus cabells hi havia més or qu'en tots els tresors dels reys antichs; en el seu cor hi havia més bondat qu'en cap cor de sant; las sevas miradas eran dolças com las de las imatges... L'aymava ab amor respectuós; li oferia la vida; volia ésser, desitjava ésser son espòs; ab ella volia fer la ruta llegendaria, y tots dos junts serian pelegrins de l'alegria, romeus de la joya, cantors de las benhauransas terrenals; ab ella volia embarcar-se en el blanch llahut de las noces, per'arribar, després de creuhar el mar blavós de las llargas delicias, al daurat port de la paternitat y la familia... La estimava: ¿l'estimava també? Y respectuosament, simbòlicament agenollat, li demanava una resposta.

Las dugas amigas varen parlar-se; la conversa fatal era arribada...

—Maria, parlam francament: ¿l'estimas?...

—Si, Casta, l'estimo. ¿Per què negarho? L'estimo ab tota l'ànima...

—¿Es possible?

—Si, Casta, molt possible. Ja ho sabs, ja ho sabs, l'estimo... —

Abdugas varen callar; grave silenci arreu s'escampà; en un rellotge varen caure set horas...

—¿Y pensas contestarli?

—Si, es necessari... li escriuré.—

Altra volta va regnar el silenci... Varen caure set horas en un altre rellotge; la llum de la espelma tremolava.

Y Casta va parlar; va dirli que semblava mentida, qu'era innoble que per un home deixés per sempre'l seu carinyo, la seva amistat llarga y pregona... May s'ho havia pensat qu'ella estimés al primer que la pretengués, qu'ab llargas miradas y ab paraulas dolças li digués que l'aymava, que'l seu bé era'l seu amor, la seva esperansa'l seu carinyo. May s'ho havia pensat... Ella creya

que l'intima amistat que tenian fóra eternal, qu'arribaria fins a la negra porta de la mort... y ara veyia que nol... Tots els seus somnis en l'ayre s'esvahian com essencias. Estava trista; la seva vida esdevenia grisa, fugia l'alegria del seu cor. Perque ella l'aymava, l'adorava molt més que'l jove aquell, ab més passió, ab més entusiasme, ab més dalit... Ella la estimava desde nena, desde molt petita. Y quan cresqué, quan esdevingué dòna, en las nits de crisi, sospirava per ella ab veu molt baixa, y bojament, folla de desitjos, besava llargament el seu retrat y murmurant son nom s'adormia... La estimava ab passió furienta, infinitament, imensament...

Y mentres li parlava, l'aberració dels seus sentits arribà al paroxisme, y li agafà las mans y li petonejà las unglas y els dits, jugant ab sos anells. Y's va agenollar al seu devant dihentli que l'aymava, que'l seu cor era seu, seu el seu cos. Y's va aixecar y la va abraçar furiosament, petonejantli els ulls y las orelles, tocantli els cabells... Y li va dir que'ls seus ulls tenian més blavor que tots els mantells de la Verge, sos llabis més rojor que tota la sang de sas venas, sas orelles més corvas y misteris que'l seu cos, sos cabells més suavitats que totas las flors del seu jardí... Y baixant la veu, besantli las orelles, afegi:

—Y els teus pits tenen més blancor encara que la lluna!...—

Y's varen parlar molt llargament, y després, abraçadas, confosas, ab las cabelleras barrejadas, varen plorar una hora, dugas horas...

El nuviatge va anar fent sa via. De primer, una tarda, a casa d'unà amiga, s'conegueren; després se prometeren... Y al any d'ésser promesos se casaren. Era al mati: feya un dia núvol, fastigós; havia plogut tota la nit y els carrers eran plens de fanch. Se casaren en una vella esglesia; un capellà gras, de cara ampla y ulls allargassats y estrets, els va casar. De la esglesia anaren a casa de la nuvia: aquesta devia despullarse, y posarse un altre vestit per'anar a dinar al restaurant. Maria entrà per darrera volta en sa cambra; estava un xich trista. Aquells mobles clars, bonichs, lleugers, li parlavan de tots els seus somnis y esperansas, de las

sevas penas y alegrías. En aquella cambra havia plorat els seus dolors, y havia rigut las sevas joyas... Comensà a despullarse. Casta, carinyosament, l'ajudava. Li tregué'l vel y la corona, y els va deixar sobre un silló... y de prompte, furiosament, saltatgement, li va arrencar la flor de taronger que duya al pit, y mentres els seus llabis grossos y rojos cercavan els de Maria, las sevas mans, hermosas, blancas, finas, trencantli el vestit palpaven el seu cos, blanch, hermós, fi, y l'acariciaren dolsament...

Si: la estimava forsa, ab tot el seu cor, Casta a Maria: però creume, creume, no tant com jo a n'a tu...»

CARLES ARRO Y ARRO

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

VIDAMOR, *colecció de poesias amorosas de Joseph Burgas (Mayel), ab un pròleg d'Apeles Mestres.*

Las poesias que figuran en aquest llibre són l'obra d'un veritable poeta. Encara qu'alguna d'ellas adoleixi de certs vulgarismes y estigui presentada en una forma manada retirar per antiga y desusada, no impedeixen aquests petits defectes que la totalitat del llibre sigui una obra exquisida y d'empta.

Es un consol pera'ls que'ns dediquem a la critica literaria'l trobarnos ab obras que, com *Vidamor*, ens proporcionin estonas agradosas compensadoras dels mals ratos que representa la lectura de tanta tonteria com desgraciadament s'arriba a escriure en llengua catalana.

En Burgas es un romàntich de cos sencer; però no un romàntich trist y carinçlo com els qu'han desacreditat la escola, sinó un romàntich a lo Guimerà, a lo Heine o a lo Apeles Mestres, un romàntich ab tochs de realista, que recordan a n'en Maragall.

Vegis com a proba la primera poesia del grupo titulat *Estiu*, que comensa:

En tos ulls plens de dolsor
nova vida hi ha adormida.
Prestam tos llabis, Amor,
qu'haig de xuclarhi la vida,

versos que semblan arrencats de *Del meu album* o de *L'última carta* d'en Guimerà; y la darrera quarteta de la segona poesia del propi grupo, que diu:

Amor, Amor: Femlo ben lliure
l'Instant fecond, l'Instant suprèm...
Té la paraula'l goig de viure.
Tu y jo, ma vida, ara... callèm,

que segurament en Maragall no's desdenyaria de firmar; y per ultim, la darrera poesia del llibre, en la que'l poeta canta a la mort que'ns persegueix com una enamorada encisadora, y en la que diu a la esposa:

Sas concas sempre buydas,
em guaytan fit a fit...
Amor meu, si't descuydas
t'encantarà'l marit!,

y que termina ab una estrofa tan bella com la següent:

Mes un consol s'imposa
si, al fi, ella se m'endú,
y es que ahont jo vagi, esposa,
m'hi tens de seguir tu,

que dóna al conjunt de la poesia un perfúm d'ingenuu apassionament, vital y macàbrich a la vegada, que recorda'ls delicats cantars del *Intermezzo*, de *La mar del Nord* o de la *Nova Primavera*.

Felicitèm, donchs, coralment a n'en Burgas per la publicació del seu llibre, y desitjèm que nostra entusiasta felicitació li serveixi per'animarlo a honrar la literatura patria ab novas y més depuradas publicacions.

CÓM MOREN LES GENTS, de *Emili Zola*, traducció literal de A. B. T.

Ab aquestas inicials el reputat y erudit filòleg don Antoni Bulbena y Tusell ha publicat en un follet, y traduït ab gran fidelitat y bon gust literari, un quadret del eminent escriptor francès en el que's descriuhen costums y episodis de l'alta societat francesa ab una pulcritut y un realisme inimitables.

EL DESCANS DOMINICAL. — *Estudi hèlich per mossèn Andreu Pont y Llodrà.*

Es un treball en el que son autor defensa la lley d'en Maura sobre'l descans dominical desde'l punt de vista catòlich y demostrant una relativa cultura y erudició en materias econòmicas y filosòficas; y dihèm relativa perque, al llegirlo, ens fa l'efecte que dels autors *materialistas* que tan despreciativament tracta no'n coneix altra cosa que lo que n'han dit els autors catòlics que tant els han combatut; lo que fa que caygui frequentment en grans equivocacions e inexactituts.

Es una lley aquesta del descans dominical que may pot ésser ben rebuda pels que com nosaltres són enemics sistemàtics de tota lley y tota manifestació que tendeixi a cohibir la llibertat individual. Mal que li pesi al senyor Pont, han passat pera no tornar may més els temps en que'l poble juheu descansava un dia a la setmana; els temps actuals són de lluyta y de treball; en la vida moderna'l que descansa corre gran perill de quedar-se endarrerit.

No volèm dir ab lo que acabèm de manifestar que'ns neguem en absolut a reconeixè'l dret al repòs, no; que qui treballa té de reposar y de refer las forsas perdudas. Lo que hi ha es que no comprenèm aquest afany d'uniformar la cosa en un dia fixo, quan no tots els treballs són propis de determinats dias y de determinadas ocasions.

Que's desenganyi el senyor Pont: si els juheus feyan festa un dia fixo de la setmana, ara ja no hi vivim en aquells temps, sinó en uns temps en que, mal que li pesi, ens ve-yem forsats a llensarnos ardidament al bell mitj de la tremenda lluyta per la existencia que a n'ell tant l'horroritza.

Hem rebut també un tomo contenint las obras premiadas en el Certamen Literari celebrat l'any 1903 a Palma de Mallorca. En ell hi sobressurten el discurs presidencial de don Joan Alcover, la poesia premiada ab la Flor Natural, d'en Gabriel Alomar, y el discurs de gracias d'en Picó y Campamar.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

NOVAS

El *meeting* celebrat diumenge en el que fou casal del martré de las llibertats catalanas Bach de Roda, per iniciativa de l'Associació catalanista de Roda que celebrava sa festa inaugural, y baix els auspicis de la *Unió Catalanista*, resultà un acte grandios, haventhi acudit vehins de la majoria de pobles de la Plana de Vich. El *meeting* tingué lloch en l'era de la casa del infortunat patrici, sense que'ls ardorosos raigs del sol que hi batian de ple bastessin a mimvar l'entusiasme de la gentada que a peu dret escoltà las sanas doctrinas del Catalanisme.

Cedida la presidencia per en Francesch Vila, president de l'Associació de Roda, al doctor Martí y Julià, president de la *Unió Catalanista*, fou llegida pel secretari en Francesch Sabatés la llarga llista de las societats y periòdichs adherits o representats en aquell acte, y feren us de la paraula's senyors Joseph Bayés, de «Catalunya Vella» de Vich; en J. Baucells, de l'Associació de Roda; l'obrer senyor Llorens, del «Centre Catalunya» de Sant Martí de Provencals; en Gabriel Casals, del «Centre Català» de Sabadell; en Manel Folguera y Duràn, ex-president de la *Unió*; y en D. Martí y Julià, que ab son discurs va cloure l'acte.

Els bons catalans saben bé prou fins a quin punt resultan hermosos els *meetings* de propaganda de la *Unió Catalanista*, y fins a quin punt la inspirada paraula dels nostres bons patricis escampa arreu amor patri y cultura; consideris, donchs, lo que fou el *meeting* de que parlém, tenint en compte la solemnitat de la diada y las circumstancias en que's celebrà, lo que feu que'ls oradors s'expressessin ab gran eloqüencia y entusiasme, y que l'auditori els interrompés constantment ab grans ovacions.

La bandera catalana de la *Unió Catala-*

nista, ofrena de las dónas de nostra terra, onejà durant tot el dia 11 en els balcons hont està instalada la entitat capdal del Catalanisme, fentli guarda constant varis obrers.

Foren además moltas las associacions y centres que tingueren en sos balcons la bandera barrada, cuberta ab glassas negras. Entre las entitats que celebraren actes commemoratoris del 11 de setembre de 1714, recordém «Catalunya y Avant», «Aplech Catalanista», «Ateneu Obrer del Poble», «Progrés Autonomista» y «Centre Catalanista Gracienc».

Una comissió de la societat «La Reixa» y varis grupos de socis d'altras diferentas associacions anaren a dipositar coronas a la estatu d'en Rafel de Casanova, al Saló de Sant Joan. També hi envià una corona la *Unió Catalanista*.

Per ara no sabém qu'hagi sigut empresonat ningü pel *delicte* d'honar als grans homes de nostra terra, com havia succehit altres anys baix la *benigna* y *lliberal* gestió de certs delegats de *los Madriles*.

Ha sigut denunciat nostre estimat confrare *La Tralla*, pel número extraordinari publicat el passat dissapte en commemoració de la perdua de las llibertats catalanas. Ho sentim, desitjantli pera endevant poch contratemps com aquest y el mateix entusiasme que sempre ha mostrat per nostra causa, per ell tan valentment y ab tant d'èxit propagada entre'l poble català.

A Tortosa s'ha inaugurat un gran Observatori de Fisica Còsmica dirigit pel pare Cirera y patrocinat pels jesuitas, lo qual diu molt en favor de la cultura d'aqueixa ordre religiosa. Els pares jesuitas poden estar contents, perque si entre'ls periòdichs castilas tenen detractors sistemàtics y menja-capellans, que'n diuhen mal además perque odian tot allò que pugui fer honor a Catalunya, tenen també a Catalunya qui els fa'l reclàm d'una manera tan desusada, que per forsa se'n ha de ressentir sa natural modestia y humilitat cristiana.

No hem vist l'Observatori de Fisica Còsmica del Ebre, ni tenim coneixements especials pera judicar de sa importancia científica, però si ens hem de guiar pels articles encomiàstichs qu'hem llegit, se tracta d'una nova maravella mundial. Per sa part el pare Cirera, quals mèrits y sabiduria no neguèm, ens acaba d'informar que, segons els parers dels sabis més sabis, ell es més sabi que tots y la seva obra superior a totas.

Sensible es veure a certs periòdichs catalanistas *fent patria* de tan trista manera en qüestions científicas, que qualsevol estranger se riuria de la nostra cultura; sensible y

dolorós es veure desmentida la serietat pròpia del caràcter català ab campanyas esbojarradas y bombos dignes d'un *arrenca-caixali*. Ningú diria que's tracta d'una vera institució científica, sinò d'una mena de *cúralo todo* a lo Mugnon. Quina llàstima que'l pare Cirera no's digui *Cereza*, perque sembla que sia un *pectoral* y no un observatori lo qu'ha *inventat!* Lo cert es que'l pare Cirera, aqueix sabi que'ns ha vingut de Filipinas com de la lluna, aqueix astròleg que's declara a si mateix més il·lustrat que tothòm, aqueix clergue que parla de sa obra ab tant d'èmfasis com un curandero dels seus específichs, aqueix patriota que vol regenerar la *nación española*... etc., etc., es, segons diuhen, català: però'ns temèm que malgrat la precaució tothòm el préngui per andalús, perque per sabi que sia, el *pae Cereza*'ns sembla tot un *barbián*.

Res pot darse de més antitètic que la serenitat de la Ciència y la xerrameca garrula dels *omniscients* de la plassa pública. La missió d'enlluhernar badochs no es per cert la missió de la Ciència, ni es la missió del Catalanisme.

Y com que «no val a badar», per nostra part no badèm.

Ocupantse de la pròxima vinguda d'en Salmerón a Barcelona, publicava l'altre dia *La Renaixensa* ls següents substanciosos paragrafs en els que's comentan encertadament las darreras declaracions del *jefe único*:

A lo que's veu, en las declaracions del home de las tres unitats s'hi traslluheix quelcòm de recansa perque no tots sos súbdits polítics pensan com ell.

Diu que n'hi ha uns que són massa governamentals: tal volta podria haver afegit que cercan la porta del presupost monàrquich sens haver-la trobada encara.

Respecte d'altres, se plany de son extremat radicalisme y en conjunt ha manifestat que veu llunyana l'època de la implantació de la república a Espanya, donchs li falta al poble molta cultura.

En Salmerón ha declarat que creu en la revolució y ha dit també moltas altres cosas incongruents.

Comprenèm qu'en Salmerón, si es verament republicà, s'esgarrifi cada volta qu'arriba a son coneixement un d'aqueixos discursos d'en Melquíades Alvarez, fets ab el mateix clixé ab que parlavan en Martos, Moret, Abarzuza y tants altres, quan estavan a punt d'abandonar la república; comprenèm que no li agradiu las paraulas de certs agitadors que's declaren anarquistas, socialistas, federals o unitaris segons es el públich que'ls escolta, y comprenèm que li succeheixi ab aqueixos darrers perque ab tot y ésser un Salmerón, deü haver comensat a ovirar que'l estàn y s'estàn posant en ridícul. Mes lo que resulta xocant es que dintre'l partit republicà no hi puguin cabre acoblats governamentals y radicals.

Ab aqueixa sola confessió revela'l quefe dels republicans centralistas lo migrat y estret de son criteri polítich. Vol tancar el moviment de que's diu capdill dintre de motllos esquistis y desnerits. Vol l'establiment d'una forma de cosas nova que sols convingui al

reduhit número que com en Salmerón no tinguin un criteri fixo, ni idees propias ni novas; que vulguin una república imperialista ab servey obligatori y anticlericalisme, perque a Fransa ho fan aixís. Y el día que a la vehina nació acordessin establir una república sense cap llibertat ni cap autonomia, també la voldrían aixís.

Volen la revolució feta als quartels, prescindint del poble, encara qu'en realitat no sia sinó un cop d'estat.

L'home que creu aqueixas cosas y confia en semblants procediments fa bé d'estar trist y abatut.

Ab aqueix republicanisme y el de tots els unitaris qu'ab ell van no's porta al país al lloch.

Sols se consegueix anar passant l'estona, embadalint a uns quants y fruhint actas de diputats y regidors, y altrás cosas que dits llochs y sas influencias reportan.

La «Escola Jordiana-Orfeo Canigó», que constituheix la secció musical del Ateneu Obrer del Districte segón, donà'l passat dijous a la nit un triat concert, cantant las pesas següents:

L'arbre sagrat (Morera); *Lo frare blanc* (Piqué); *Retreta* (Rillé); *La filadora* (Lapeyera); *La Verema* (Lassus); *O quam gloriosum* (Victoria); *Chorals 47 y 49* (Bach); *Ave-Maria* (Victoria); *Deus tuorum militum* (Piqué); *La filla del marxant* (Gelambi); *L'emigrant* (Vives); *L'angel de la són* (Lamothe de Grignon); *Lo pardal* (Mas y Serracant) y *Els Segadors* (Morera).

La execució d'aquestas obras valgué forsa aplaudiments a las tres seccions de senyoretas, homes y noys, que's lluhiren baix la batuta del mestre Piqué.

L'himne *Els Segadors* fou escoltat estant de peu dret tota la concorrencia, qu'era molt nombrosa y l'aplaudi ab entusiasme.

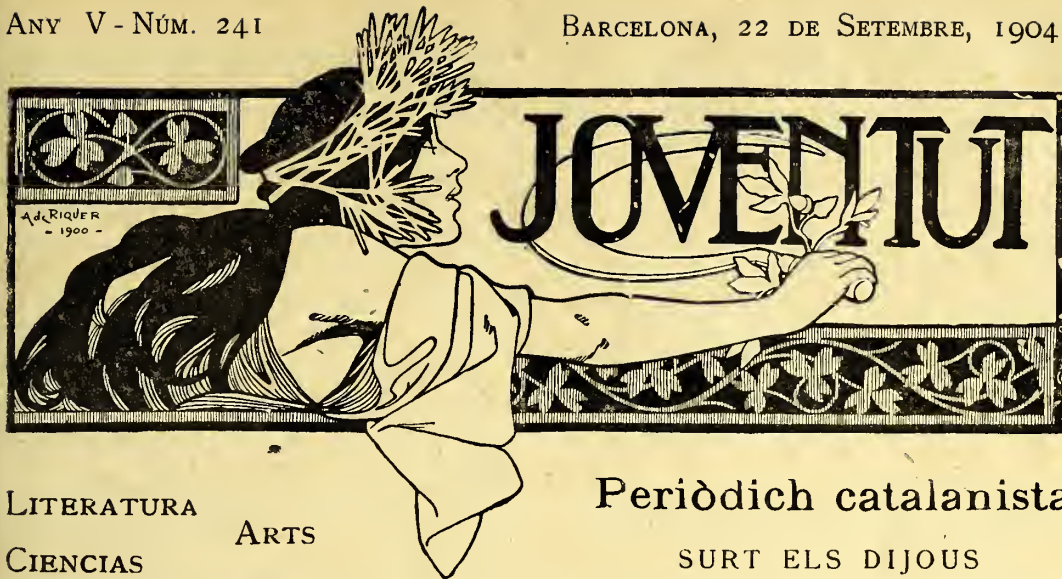
Resultà, donchs, agradabilissima aqueixa patriòtica festa.

Publicacions rebudas:

Bach de Roda, cansó popular catalana, XXXVII de las publicadas pel «Cançoner Popular», ab un dibuix alegòrich, lletra, música y extensas notas folk-lòricas al final. Preu, 10 cèntims. Dipòsit: Rambla de Sant Joseph, 11.

Plan d'ensenyansa, pera las Escolas del Districte segón. S'ha publicat y hem rebut el plan d'ensenyansa de ditas Escolas, aprobat per sa junta directiva. Ab ell s'acompanyan las llistas de donatius y quotas dels socis, pera'ls gastos d'instalació y sosteniment.

Salutació al poble català, publicada per l'«Associació de Lectura Catalana», en la que s'exhorta a la germanor per medi de las puras emocions del art, que fassin oblidar alus rancies de las lluytas socials.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Declaracions principescas, per F. Pujulà y Vallès.—
Impressions de mar y terra, per Octavi Pell Cuffi.—
El cant de las alosas, per P. Riera y Riqué.—La lley
trista, per Enrich de Fuentes.—L'Alianor; Parla en
Cisco, per Rafel Nogueras Oller.—Sonets, per Ar-
nau Martínez y Serriñá.—Per ull de garbell, per Emi-
li Tintorer.—Solitut, per Amadeu Doria—Els caps
d'ase, per F. Mistral, traducció de Benet R Barrios.
—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Piech 18.
L'HOMME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—
Traducció catalana.—Piech 11.

DECLARACIONS PRINCIPESCAS

Allà al lluny, en la immensa Llotja roja ahont el kirsh y l'arròs blanch augmentan llur supremacia a canonadas, ahont la crisantema va esfullantse *dolsament* enamorada de sa patria (pobra idea, que malament t'ayman arreu!), y el *knut* va perdent frisel-las pera conquerir y conservar respectivament lo que a cap dels dos pertoca, don Jaume de Borbon, el fill d'en Carles Xapa, hi permaneix guaytant, observant, estudiant y parlant dels espanyols quan la ocasió s'ho porta.

En veritat que no són pas banals aqueixas figuras de reys y prínceps de nom, que a l'aubada del sigle xx passejan l'anyoransa del fuhet d'un cap al altre del món, anant perdent els hàbits de llur sang, democrati-

santse, somrihent, concedint, com si, ja que no l'acatament, busquessin pera satisfacció de sas ànimas pobras la indulgencia, la simpatia que tan felissos fa als febles.

D'una hora lluny se sent el baf dels aristòcratas perfums ab que han empolsat sa democracia; se veu que no són pas llurs llabís els qui somriuhen, sinó que'l somris s'hi ha adaptat a sobre com aquells fixa-mostatxos ara en us; se comprèn que sas concessions són purament teòricas y no han romangut llarch temps a dintre d'ells... però ¿què hi fa? això m'alegra a mi, això'ns alegra a tots al veure, al sentir còm la immensa mole progressiva fa son camí y arrossega darrera seu las anclas que la tenian fondejada y que ab el frech van prenent contorns arrodonits que ja no arrapan en lloch.

El rey, un cop tret del jòch de cartas, deixa entre'ls *blanquillos* demòcratas son mantell y son ceptre, y emportantsen els altrés atributs els passeja per las aceras: trinca sa copa ab las copas babejadas per las plebeyas impuras, creuha sa espasa ab las dels *amateurs* de salas d'armas, economisa'l seu *oros* com un vulgar mantegayre, y el seu *bastos* l'afina y l'afina, fins ferlo esdevenir mangala d'elegant. Això m'alegra a mi: ¿a qui no alegran las conseqüencias d'haver escarpat ben bé aqueixos grans jochs de cartas anomenats pobles?

Entre aquells llops esquilats el cadellet don Jaume hi fa molt goig. Me planyo de que no sigui de cotó fluix ab ulls fets d'agullas de picar! Jo'l faria cubrir ab campana de vidre y el posaria a casa en lloch vistós.

Descavalcat de son cavall blanc de batalla, put a benzina: ha esdevingut intrèpit *chauffer*. No està demanant un *¡fallo!* inflat sota sa capa blanca ab lencas negras: sas linias són *fashionables*. Du plech als pantalons y cassadora model *Magasin Printemps*. Un té, al vèurel, desitj no de cridar *¡fallo!* bo y picant sobre una taula, sinó de fer concessions també, posarli la mà sobre la espatlla y dirli: «¿Anemla a fer petar prenent un *bock?*» O més a la catalana: «Mestre, femne cinch de la dolsa, y vos feumen dos quartos de lo qu'heu decidit dels espanyols.»

Però ¿còm dirli això? ¿Per ventura ja ha respost a qui li feu semblant pregunta? No sé si remullant la gola; però si sé que, ballant a ca la Fransa, que festejava en sa casa de comissió.. diplomàtica de la Mandxuria la proclamació de sa República, respongué y respongué parlant. *Il parle!*

No costa pas tant escoltarlo:

Vos admirèu ¿veritat? de que jo, Borbon, hagi vingut a aquesta festa. Confessèu que vos sorprèn Jo mateig vaig quedar sorprès al rebre una invitació He trobat això tan curiós, tan estrany, qu'he enviat la tarjeta als amichs que tinch a París. Y he vingut perque, al cap y a la fi, jo no sóch aquí més que un oficial rus allunyat de tota política ara per ara, y perque tant mateix això m'ha plagut. Altrament, el govern de la República'm sembla, a menys que successos extraordinaris cambihin las cosas, sòlidament establerta Fransa, y opino qu'es pueril el fer morros eternament (*de boudar éternellement*). Si'm trobés a Rússia quan la visités M. Loubet, no dubtaría pas a desfilar devant d'ell en mon lloch, ab mon regiment. Confesso que seria un'altra cosa si el rey d'Espanya vingués a Varsovia, ahont resideix ma guarnició. En aquest cas no podria fer altra cosa qu'abstenirme absolutament.

De moment, lo primer que se m'ocorre es dir: *Tramitese*. Y després preguntar: ¿No es verdaderament deliciosa aquella tarjeta enviada als amichs de París? ¿No es d'una educació refinadíssima això d'alabar la República tot un Borbon quan parla ab un periodista francès? Perque en aquest punt si que un sent el desitj de darli un copet al ventre a n'en *Jaimitu* y dirli: *Manu!* Ah! Si aquí hi hagués verdader patriotisme y llealtat vers *nostras* institucions, a horas d'ara ja tindriam a n'en Teodor Baró camí de la Mandxuria, anant a buscar ab la rialleta als llabis

una rectificació al final d'aquest paragraf que rellegim, rectificació que no hi ha cap dubte obtindria, donada la cortesia del pseudo-princep. Y no li costaria pas tant rectificarse. Es d'una lògica tan ultra-blava això de veure en Loubet lo que no veu en Anfòs, es a dir, la representació d'un poble!

Seguiu escoltantlo y aguanteuvs y agafeu forsa'ls lliberals, perque prompte será cosa de cridar: «Visca don Carles, y son fill, y tota sa parentela, *artistas* inclosos.»

No creguèn, sobre tot vos ho demano, que las meas preferencias siguin pera un regim clerical Jo no admetria en cap cas que'l clero tingués pretensions políticas, y no trobo gens malament que vostre govern prengui a voltas contra ell y contra las ordres religiosas midas que sovint són plenament justificadas. Potser obra ab massa brutalitat, (1) però manté molt lligítimament la supremacia del poder civil (2) ¿Què hi farem? Es bogeria voler remuntar la corrent; la societat camina y las ideas se renovan seguint una lley d'evolució fatal. Es del tot inútil voler lluytar. (3) Aixó no m'impedeix respectar la religió y fins ésser religiós a ma manera, que no es pas la del actual rey d'Espanya, molt més clerical que jo, ni la dels pares jesuitas que m'han educat y vers els que no professo pas una admiració sense reserves.

Senyors, ¿femnos jaumistas?

Seguim escoltantlo, qu'ara'ns comunicarà un gran descubriment qu'ha fet, y un favor que està disposat a fernos.

La guerra es una cosa espantosa, y ara que n'he tingut tot l'horror devant dels meus ulls, jo vos ho afirmo, no podria may decidirme a provocarla si dependués de mi. Si pera guanyar el trono hagués de fer vesar sang espanyola, crech que no podria resòldremhi may. O, a menys que'l resultat fos ben segur...

Jo no puch pas seguir escoltantlo. Aquest noy qu'es bon tros més viu que son pare ha volgut agafar peix de Mandxuria estant. Tals cosas li haurà contat son pare en el bressol, que'ns haurà pres per xinos... Sota son trajo de ciutadà hi ha sempre la fera, el brètol que parla de la vida dels fills d'un poble còm cosa que li pertoqués, que la es talvia sols quan no està ben segur de guanyar sa empresa, y que té la ignocencia de dirho com no sabent que tots els homes, els més vulgars principalment, són els que no obran sinó quan el guany es indubtable. Sempre, sempre resta quelcòm, millor dit, tot, en el

(1) Es un aristòcrata qui parla, però ja anirà perdent aquest vernís.

(2) ¿No ho deya? Ja troba una compatibilitat entre la lligítimitat y la brutalitat. Ja no es un aristòcrata qui parla, per més que l'esperit encara es real.

(3) Enviaho per carta al clero d'aquesta terra, que que ja t'ho dirà de missas.

fons de las ànimas. Podrà amagarse sota capes de cultura nova, però lo adquirit queda. Pera trobarho cal sols gratar.

En els jochs de cartas hi ha la sobirania. Uns volen que la tinguin els *blanquillos*, altres que la tinguin las figuras. Abdugas opinions són erroneas: en materia de sobirania cal tirar el carter al foch.

Y ara, *Jaimitu*, no't despullis qu'estàs molt bé. Y guarda canya, cordill y am. Gas-tas esquer dolent y no has hagut res en aquestas platjas. T'havias de limitar a haver *capellanets* y *burros*, y ets tan *maladroit*, que fins aquest *peixi minuti* has espantat ab el soroll qu'has fet tirant l'ormeig a l'aygua.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

IMPRESSIONS DE MAR Y TERRA

Al amich y company d'excursió en

Santiago Segura

FANTASIA BLANCA

De fusta toscament tallada, pintada de blanch, ressaltava sobre'l casco fosch del vapor. Clavada a proa, inclinantse sobre l'abim, ab las robas onejant en la immovilitat dels plechs estatuaris, sembla una fada desterrada de las regions del misteri, que per maledicció d'un Deu omnipotent fos condemnada a pendre cos real en una escultura de fusta. Sos cabells tenen una rorsor de blat, y es son rostre inexpressiu com els de las esfinxs gegants d'Egipte.

Es blanca, y està inclinada sobre l'abim de las onas blavas que la proa talla llensant als costats dugas ratllas de blancor escumosa, dibuixadas ab ràpida pinzellada sobre'l mar. Y las ratllas s'aixamplan com vels que surreïsin sobre l'aygua, y fugen lluny, esborradas per la blavor immensa.

La blanca fada de fusta, que'l vent acarona ab manyagas suaus, que vola sèmpre sens alas sobre l'abim, clavada a proa, captiva entre cadenas groixudas y negrosas, es un simbol de la meva fantasia, un simbol esculpit toscament. Per això m'estich encisat a la vora seva, la miro desde'l punt més avensat del vapor, sentint la besada fresca, dolça y continua del oreig. Y ella no'm veu: sos ulls

miran sèmpre devant seu las onas blavas y l'horitzó llunyà.

El meu pensament, las mevas ilusions, la meva fantasia també com ella miran sèmpre endevant, y voleyan sobre l'abim ab las alas talladas.

Però'l cos malehit las lliga ab las cadenas dels sentits a la materia, las fa tornar estatuas immòvils que miran ab ulls indiferents. Volan arrossegant el cos y no poden fugir solas. Miran la blavor del pervindre y las encadena la realitat indestructible dels moments breus de nostra vida. Y s'encarnan en una materia que s'arrossega, sense forsa pera volar ni enlayrarse. Y cada cayguda en el camí de la vida es una ferida oberta per hont sangnan las ilusions agonitzants, que moriràn avans d'arribar al ideal.

Jo, pensant això, sento desitjos de pendre una destal y ab ella separar de la proa, ab cops que fassin saltar la fusta estellantse, la fada blanca inclinada sobre'l mar. Y una temensa'm fa rebutjar ma ignocent idea: la de que aquella escultura, materialisació de ma fantasia, caygui sobre las onas, que la bressarian dolsament y la portarian lluny, cap a la platja, altra vegada a las mans dels homes.

Mentres tant el vapor seguiria sa marxa fatidica pel camí que porta, indiferent a la perdua, segur de recobrarla y portarla altra vegada entre cadenas, clavada a proa, com una representació d'una esperansa, un desitj, una ilusió que resta en terra: la dòna, la femella fecondada en las curtas estadas en terra pera que infanti nous fills que visquin sobre'l mar, perduts en la immensitat, com els aucells marins voleyant ab las alas estasas sobre'l barco, qu'avansa en l'infinit blau.

UN CASTELL SENYORIAL

Un castell senyorial es una tomba de vidas passadas, un museu de retrats de personatges nobles, una historia de festas quina flayra penetranta de joya sadolla l'ayre re-clòs de las cambras foscas, obertas sols els jorns en que un visitant escorcollador de bellesas antigas fa entrar la llum pels finestrals, y ab ella la èssencia de las flors dels jardins silenciosos.

L'altiva majestat de las torras esbeltas guarda'ls tresors del castell tancat, hont viu

encara la poesia dels temps llegendaris. Els mobles tornejats, guarnits d'un vellut blau de mar que'l temps ha descolorit, estàn impregnats de la bellesa que conservan els objectes que'ns descansen la vista en una contemplació respectuosa. Els retrats miran vagament ab sos ulls fondos; ab ells mori sa llegenda ignorada en els detalls, coneguda pel sagell grabat en las linias del sostre d'altiva superioritat o de mística melangia.

Las cambras de dormir ab els llits adornats, com esperant a la dama y son ayment, amagan, sota las robas finas y els brodats de miniaturada bellesa, la eterna florida dels amors sensuals, que s'endevina marcada en els coixins flonjos, servadors encara de formas en ells modeladas per la forsa vibrant de la passió.

Representant la historia del primer noble, que lluyta valentment en llegendarias gestas ab un nombre superior d'enemichs traidors, o la escena en que'l rey li dóna'l titul després de la batalla, assentat a la porta de sa tenda, voltat dels guerrers y sos cavalls, els tapissos del menjador penjan de las parets ab severitat que imposa. Y la taula llarga, desparada, mostra ben bé que'ls amos del castell no hi viuher pas.

Quan ne sortim, y tancan las finestras y las portas, y la fosca regna altra volta dintre las cambras, sembla que posin la llosa d'una tomba. Y els moments de poètica admiració que hi hem fruhit quedan tancats a dintre.

Partim: el castell s'amaga entre'ls arbres que vorejan els camins laberintichs del jardí. El castell torna al repòs, a la eterna dormida de las cosas mortas.

En sas cambras hi hem viscut en una abstracció de l'època present. Las ombras y els retrats han sigut nostres companys. Ells ens han parlat de las antigas glorias.

El castell ja no's veu. Cansons de trovadors, amors de romànticas damiselas, festas esplèndidas, passéu desfilant per mon esperit que vos anyora sens havervos conegut. Potser en mi viu un'ànima qu'en aquest castell nasqué y estimà pera desapareixe en el misteri de lo desconegut. Torna a florir, testimoni d'edats llunyanas; torna a viure. Y torna al castell a isolarte ben sovint, pera fruhir de las cosas conegudas qu'hem estimat un jorn y volém que'ns voltin ab sa pro-

tectora presencia. Torna a viure y a recordar l'encis dels temps que no han de tornar; y somniaràs fantàsticas cavalcadas de guerrers nobles qu'en corcers briosos avansan, sempre galopant, cap a las regions de la Nostra Senyora, la desitjada verge Poesia.

LAS OLIVERAS.

La carretera s'allargava blanca entre mitj dels olivars confosos en la fosca, que creixia. Al cel lluhian els primers estels. El cotxer arriava, a intervals regulars, la mula catxassuda portantnos cap a Soller. La nit s'anunciava esplèndida; la nit al camp plena de misteriosa poesia. Y nosaltres, en silenci, admiravam la terra, el cel, l'ayre ple d'olors, de sorolls y de visions. A cada banda las oliveras ressaltavan foscas, dibuixantse sobre'l cel més clar.

Las oliveras a Mallorca són fantàsticas. Semblan visions de condempnats, dantescas aparicions esgarrifosas. Se recargolan com en suplicis eterns, que immovilisn llurs posicions atormentadas y apagan llurs gemechs.

Las oliveras són centenarias. Arrelan a terra desesperadament, ab las arrels retorsadas, furgant en busca d'aygua per'apagar la sed inagotable. Y son cos s'aixeca enlayre, son tronch tremola en un pahorós desesper d'agonitzant, abandonantse al dolor, inclinantse vensut en sa impotencia contra'l destí que'l fa viure atormentat.

Y de nit, las oliveras parlan entre ellas de son patir etern. S'abrassan en una ampla rodona ajuntant llurs brancaes carregadas de fullas y de fruyts; cantan una elegia a sos dolors ignorats; claman als Deus misericordia y pau. Y sas arrels, trobantse en las entranyas de la terra, se besan ab un bes de consol; y aixis plegadas, l'una enrotllada amorosament ab l'altra, amagan ben fondos els seus amors, que rebrotan en las brancaes, a la llum del sol, en fullas y flors.

Cantan els grills ab aixordadora y persistent cridoria, com si tinguessin por de las ombras, com si demanessin el jorn. Son cant es monoton y trist; té la cruesa dels crits repetits per milers en la immensitat dels camps; es un crit infinit que corre a lo llarch del camí, que vos segueix, que sentiu en aquest olivar y en aquell bosch; es un ge-

mech etern, un himne sortit de la terra pera fer vibrar l'ayre, que se sent de lluny, qu'entra en el silenci de las casas solitarias. Hont el llum d'oli no esbargaix las ombas dels recons. Y aquesta monòtona cantada dels grills y l'esgarrifós espectacle de las oliveras que's presenta a nostra vista desde'l comens del camí, ens fa alsar els ulls al cel rublert d'estels; y en la muda contemplació dels que guspirejan lluny ab tremolors imperceptibles, ens consolèm dels sufriments que'ns voltan.

La fosca confón tot lo de la terra. No més las montanyas llunyanas retallan llur silueta negrosa sobre'l cel estrellat. Algún llum crema dintre una casa propera del camí o enlayrada cap a montanya. Y aquells llums petits, brillant solitaris com estrelles caygudas del cel, s'acostan a nosaltres conforme va fent via'l carruatge. Llur claror groga's distingeix més clarament, sortint del quadro d'una finestra o del march d'una porta. Al passar per devant de la casa veyèm l'interior, hont crema'l llum que dona claror mirada a la gent reunida al menjador, y que, sortint fora la porta, aclareix la carretera al bell devant de la entrada. Aquestas casas ignotas, entrevistas al passar de nit per la carretera, que'n són de misteriosas! Apareixen sobtadament al costat del camí, y's perden després com una visió de somni; y més lluny tornan a ressortir, ab la claror esmortuhida vessant per las finestras, ab una ombra humana aturada a la porta, ab sos gosos que lladran, saltant darrera'l cotxe, interrompent el silenci de la nit.

Pujavam poch a poch pera passar el coll de las montanyas que'ns barravan el pas de Soler. Desde l'altura veyam els llums de Palma, lluny, y endevinavam el mar, quiet. Arribarèm al punt més elevat; comensarem la devallada. La mula trotava, com empesa pel carruatge, y sobtadament giravam, en un revol de carretera, y més avall tornavam a girar, anant d'un cantó al altre com en una serie de plans inclinats, colocats en zigzaga. Soler ja era aprop y la carretera baixava sempre. Pel nostre costat passavan els carros qu'anavan al mercat de Palma pausadament, pujant sempre, guanyant camí en un esforç continuat de las bestias que no guiava ningú; els carreters dormint o caminant allunyats dels carros, fent conversa ells ab ells. Donèm

la darrera volta y entrèm al el poble. Els carrers són tristos y solitaris, las casas tancadas; algún fanal aclareix malament las ombas; al cafè encara hi ha noctàmbuls parlant de politica o entregats a batxillerias de vehinat.

Al llevarme surto a la finestra. Las montanyas me voltan imponents. Casas blancas, escampadas, y hortas plenas d'arbres fruyters s'estenen al meu devant. La impressió dels pobles desconeguts hont arribèm de nit, que veyèm al mati per primera vegada clarament, la sento jo ara ab el mateix encís que sempre fruheixo en ocasions semblants. Un carrer passa devant la casa hont estich, un carrer anonim pera mi, ab arbres esquifits que contrastan ab els ufanosos de las hortas vehinas.

Un fuster trevalla picant fustas, construhint un moble que no distingeixo prou bé. Un bagul petit pera un albat se veu ja enllestít sobre una cadira. Un que se'n va'l jorn que nosaltres arribèm; un infant més colgat en la terra a poch d'haver nat; un fill desitjat, infantat per l'amor, esperat tant temps en la lenta gestació; una ilusió mortal Y ab el pensament veig als pares plorantlo un quant temps, infantantne un altre, desitjant ansiosament qu'arribi ple de vida. Y en tant el mort jau oblidat dintre la caixa qu'ara, buyda, tinch al devant.

Els vehins, desconeguts pera mi, passen sense veurem; s'allunyan, entran en las casas quinas finestras s'obren pera enquadrar una figura humana que resta allí un quant temps mirant las montanyas, el cel, l'hort llunyà... ¿qui sab? Y se'n va, desapareixent en la fosca de las cambras. Un aucell creuha'l cel; se senten cansons que surten de las botigas del fuster, del ferrer llunyà, acompañadas ab els cops dels martells sobre las enclusas. Y tot el misteri de la vida d'aquest poble'l presento en una visió, en un soroll, en una vibració del ayre. M'entra a l'ànima ab la mirada de tot lo que's presenta devant meu, ab la tonada d'aquestas cansons castellanias qu'entristeixen per lo exòticas, y ab tots els sorolls indefinibles que sols se senten en els pobles petits, fins en las ciutats de según ordre, que no'n són més que de nom.

A la tarda sortirem de Soller. Pujavam poch a poch per la carretera, y un silenci grandió s planava sobre'l paisatge en aquella hora en que'l sól està a punt de pondres. La proximitat de la nit se sentia en aquell encis que tenen las tardas xafogosas y eternas d'l estiu, en que la llum s'apaga lentament, imperceptiblement, en una agonia capvespral llarga y dolsa.

Y anèm pujant sempre, vorejant olivars immensos hont arrelan els arbres entrevis-tos la nit avans. Ara que la llum las aclara ab matisos suaus, las oliveras ens mostran son tronch y sas brancas retortias. S'arrelan fort en aquesta terra, enlayrantse cap a las montanyas, baixant en pendent fins a vora'l mar. Y aquestas gentadas immòvils semblan contemplarnos passant; estenen las brancas, doblegan sos tronchs que s'inclinan cap a la carretera. Es horrorosa la visió d'aquesta immovilitat forsada per cadenas que no's distingeixen, d'aquesta resignació muda dels estols aturats en el paroxisme de sos torments. Se veuhen grupos d'oliveras sostenintse en son dolor, abessantse, enrotllantse las unas a las otras, y signant a las germanas que vinguin a confondres ab ellas. Y las vehinas s'arrossegan, mitj dressantse, allargant els brassos, que no arriban a l'abrassada de las otras.

La esgarrifansa que dóna la contemplació d'aquellas brancas contorsionadas y suplicants, fa recordar el cant XIII del *Infern* del Dant:

Non frondi verdi, ma di color fosco,
Non rami schietti, ma nodosi e involti,
Non pomi v'erón, ma stecchi con tosco.

Comparèu aquells arbres espinosos, plens de nusos, sense fruyts, ab aquests que pateixen per florir y donar un fryt que'ls prenen de las brancas. Aquests no tenen espinas verinosas, ni colors foscos, ni són borts; tenen sols tristesa, y vos allargan las brancas que no amenassan: imploran. Y sas fullas petites són suaus; y talladas, sas brancas, són el simbol de la pau. ¿Compreneu la tristesa que donan aquests arbres que cauhen vensuts per son dolor, que's redressan enlayrant sas brancas, que vos allargan sos fruyts entre las fullas verdas? Ells tampoch no cridan si els hi arrenquèu una branca; no's queixan ab la forsa dolorida dels arbres que demanan al Dant *¿Perchè mi schiante?*; no brolla la sang de las feridas obertas pels homes. Són tristament resignats, enfront del mar blau, immens, qu'allà baix, al topar ab las rocas, llensa núvols d'escuma blanca. Demanan clemencia tot oferintvos las brancas verdas, simbol de pau, y a la llum que fina'ls veig confondres en las ombres que s'apropan, qu'entran per entre mitj d'ells y esborran llur silueta en la confusió negrosa que'ls estels llunyans no aclaran.

OCTAVI PELL CUFFI

Mallorca, agost, 1904.

EL CANT DE LAS ALOSAS

Al bell país del sol
atapahit de rosas
fortemhi el nostre vol
y el nostre cant d'alosas

Al bosch hont l'altre estiu
ferem el niu
corrèm, dolsas companyas,
que aquí l'hivern glassat
ha corsecat
els plans y las montanyas.

Ho hit, ho hit,
l'hivern es malehit.

Fugim al lloch ditxós
hont tot es benhauransa,
hont sempre hi ha un redós
pel pobre aucell que's cansa.

Allí'ls camps són cuberts
de fajols verts;
tot l'any granan espigas.
Farèm feyna en els blats,
las flors dels prats
seràn nostras amigas.

Ho hit, ho hit,
alosas, bon dalít!

P. RIERA Y RIQUÉ

LA LLEY TRISTA

Al amich.....

Las batalladas de la mitja nit sempre las havia sentidas com un toch d'alegria'ls dissaptes: semblava que'ls trevalladors truquessin a las portas del diumenge y que'ls galls matiners, desvetllats per las dotze campanadas, s'aixequessin a demanârloshi que se'ls oferia.

Qué havian de voler els trevalladors! Volian sòl, volian lo que's guanyaren ab llurs suhadas de tota la setmana, volian pera'l cor lo que'l cor els demanava: volian festa, y festa vol dir regositj, alegria, diversió.

Y el diumenge obria de bat a bat sas portas, y els trevalladors feyan festa perquè'l cor els ho deya.

Ara'n fan perquè'ls ne fan fer, com quan hi ha vagas y els exaltats no deixan treballar als altres; ara fan festa porque la lley ho mana, talment com si's tractés de pendre cédula o fer de jutge; ara'l fe'r festa ja no es un esplay: es un dret, com l'anar a votar; es un dever, com el servir al rey.

Quina lley més trista la que fa fer festa per forsa! Quina festa més trista!

Avans la festa'ns era festa porque'ls trevalladors ens la guanyavam, y en gaudiam porque l'afanyavam; ara'ns la donan, la donan a tothòm per un igual, tant al que ha passat sis dias fent el dropo, com al qu'ha suhat picant pedra tota la setmana. Ja no es un premi: el diumenge ja no es la torna de la setmanada del dissipate.

Las batalladas de la mitja nit ja no'm semblan tochs d'alegria'ls dissaptes; trobo que sonan tristas las campanas, com si toquessin a morts.

Quina tristor els diumenges!

Avans, la gent que sortia a passeig, ab un no res feya festassa'ls diumenges: ara s'ha d'ésser rich pera donarse gustos. Els que a la butxaca no hi duhen moneda d'argent s'han d'accontentar ab anar amunt y avall dels carrers com una professó trista, passant per davant dels cafés ahont, mal que'ls forns siguin tancats, hi ha llonguets pels que poden pagarlos a quinze céntims.

Quina lley més trista la que tanca'ls forns

y deixa obertas de bat a bat las portas dels burdells!

Y quina tristor per la ciutat! Totas las botigas tancadas, com si hi hagués bullanga, ó com si s'hagués mort' algú que fos parent de tots els botiguers; y las collas de xicotàs qu'avans s'aturavan a riure ab l'adroguer y ab l'herbolari, ara caminan tristas com si anessin a un enterro. Sembla que hagin enlletgit la ciutat, quel'hagin enlletgida pera qu'esperugueixi als que sols passejan els diumenges: sembla que la ciutat no ha d'ésser hermosa més que pera'ls que fan festa cada dia.

Quina tristor pels carrers! Quan se troba un aparador obert tothòm n'allunya la mirada, que no s'hi veuhen sinó medecinas o caixas de morts, els diumenges, pels aparadors. Y la gent passeja ab cara seria, com en' llestint una feyna molt amohinosa; y, al passar per davant d'un café, sent el soroll que fan las bolas d'ivori rodolant per demunt de la fusta cuberta ab bayeta verda, y sent com renegan els jugadors de cartas — rihent els sortosos quan el rey els fa guanyar, picant ab el puny demunt de la taula'ls que, perden la basa, perden els diners. — No'n fan de festa'ls diumenges els jugadors: la lley no hi ha pensat en aquesta mena de gent tan trevalladora.

Quina tristor pels carrers, aqueixos carrers que són els salons dels pobres! De tant en tant veuréu passar una dòna que camina tota esverada, guaytant cap al un costat y al altre com si temés que la espiessin: es que porta un pa sota'l devantal, y té por de que la lley se n'adongui, té por de que l'agafin. Quina lley més trista la que fa por als que no poden anar a comprar els llonguets als cafés y pagarlos a quinze céntims!

La lley es lley: acatempla, no trevallém els diumenges, els que als burdells y a las casas de jòch no hi tenim feyna. Però ¿fer festa?... Festa vol dir regositj, alegria, diversió, y ara, els diumenges, la gran ciutat sembla endolada, y no més els apotecaris y els enterra-morts tenen obertas las portas de llurs botigas, com si tothòm estés malalt, com si estessim a punt de morir. Té'l cor trist la gran ciutat. Y allà hont hi ha tristor ¿còm volèu que hi hagi festa?

L'ALIANOR

Vingudas són de la Fransa
las cinch cambreras que hi han,
tres la vesteixen de núvia
dugas la estàn pentinant.

Si el front el té trist y pàlit
ab joyas li alegraràn;
si els ulls plorosos s'aclucan,
a pessichs els hi obriràn.

Alianor s'atemoritza
quan se veu tota de blanch:
—Ay, mare, la meva mare,
que m'estèu amortallant!...

—Si es de seda la mortalla,
el sepulcre es un ducat!—
Aixís parla la Marquesa
posantli'l vel nupcial.

Alianor surt en finestra
y guayta'l camí reyal:
—Ay, mare, la meva mare
quin cavallé's va atansant!

Ve tot ell vestit de negre
muntat en alat cavall;
a son pas els fruys s'assecan
y els blats se van calsinant.

—El cavaller que s'atansa
es el gran Duch de Rolhant;
enllesteixte, filla meva,
que no li plau l'esperar!...

—¿Còm es qu'en aquestas horas
ve'l fossor pel camí-ral?
—L'Arquebisbe, es l'Arquebisbe:
qu'es ell qui us ha de casar!...

—Còm repican a la iglesia!
¿A qui deuen enterrar?... —
Las cinch cambreras se giran,
totas cinch llagrimenjant.

Ja l'entran a la carrossa
tirada per cavalls blancs,
ja'n puja'ls grahons del temple
mitj cayent y agonitzant.

Plorant a llàgrima viva
es més hermosa que may.
Al costat del Arquebisbe
la espera'l Duch de Rolhant.

Ja s'agenollan en terra,
ja's donan tots dos las mans.
Quan es l'hora d'aixecarse,
no més s'aixeca en Rolhant.

L'Alianor cau estesa,
difunta l'aixecaràn

El Duch se guayta la imatge
y els ciris s'han apagat.

En la fosca l'Arquebisbe
mou la creu per tots costats.
La creu que té l'Arquebisbe
aixada se li ha tornat.

Per tot hont toqui l'aixada
sepulcres se li obriràn
Arreu que vagis, Marquesa,
tindràs la mort al devant

PARLA EN CISCO

Jo no crech en Deu;
són embusterías
tot això del cel

Jo crech en Sant Antoni,
perque la experiència m'ha ensenyat
que s'ha de seguir sempre
al més espavllat.

Sempre he sentit a dir:
«Sant Antoni y el dimoni
jugavan a trenta hu:
el dimoni arribà a trenta
y Sant Antoni a trenta hu.»

Jo crech en Sant Antoni,
y ell vigila per mi!
Fa un any que li dech la vida.
¿Sabs?... Quan feyam la presó...
Enfilats a la basíida
en Cento, en Capnot y jo...

Carrè enllà ja'n ve una mossa
ab tots aquells moviments...
De xata, garbada y rossa,
cap me'n va quedà entre dents.

El Quim de la cantonada
no sé què m'hi posa al vi,
que al veure aquella fatxada
el vi va parlar per mi.

«Ja som a Pedralbes, filla!...
Quina matonera tens!...»
La bastida era senzilla,
y xapl!... daltabaix, ¿m'entens?

Prò'm va anar d'una manera
qu'en un mes me vaig curar ..
Me queda aquesta coixera
que no'm priva'l trevallar.

Me caso en Deu!... El dimoni
se va fer fume també.

Si hagués clapat Sant Antoni,
de mi no'n quedava ré.

RAFEL NOGUERAS OLLER

SONETS

CONTRAST

La túnica ha esquinat ab actitut resolta,
la carn brilla a la llum, viventa y somrosada,
l'aroma de son cos s'estén com una onada,
y cau com un torrent la cabellera solta.

Sorprès el tribunal, al cos sublim envolta;
y al veure del Concell la eròtica mirada,
riu Venus triomfant y Temis fuig irada
de son setial agust, plorant: Friné es absolta.

Dels ferros a través la presonera *Austriaca*,
bé prou l'ha conegut clavada en una estaca
la testa sanguejant de la gentil princesa! .

Y pel fangós carré, rompent sas vestiduras,
un escamot brutal de meretrius impuras
trossejan la *Lamballe*, cantant la *Marsellesa*.

MISTERI

Caps llabis han malmès
ta boca immaculada,
ets pura com un bes
de dolsa marinada.

Ningú may ha sorprès
el foch de ta mirada,
en ton cabell estès
hi ha una claró irisada...

Te veu passar la gent,
majestuosament,
com una visió excelsa.

Ton nom may s'ha sabut...
Sols jo l'he conegut
el teu secret: ets Elsa.

VENECIA

En el canal l'omhra's dilata
de las cornisas gegantinas;
sobre las ayguas cristallinas
la lluna estén son vel de plata.

De la nocturna serenata
callan las notas argentinas...
...brillan dos tullas damasquinas
y un crit de mort en l'ombra esclata.

Y des las góndolas cecesas
guaytan las màscaras sorpresas
en sos plahers pel crit mortal,

cercant ab tèrbola mirada
a la comparsa enjogassada
qu'ha saludat al Carnaval.

GLOSA

Plaume endressarvos, ma gentil senyora,
de mas glosas d'amor el cant més gay;
guspira ardent de flama abrusadora,
dóls y serè com mistich virolay.

Las trenas d'or de flayra ubriagadora,
de vostres ulls l'encisador desmay,
l'ambrosía suau y temptadora
de vostres llabis no besats jamay.

Del coll de cigne la sublim puresa,
las lassituts de vostra vesta estesa,
de vostra veu el melangiós cantar...

Sublimitats que foll d'amor, sens treva,
sorniejo día y nit; ànima meva,
misenyora gentil, jo vull glosar.

EL PASSAT

En la capella del castell
que s'alsa rònech dalt la serra,
d'entre'l cascot y la desferra
s'obre d'un vas el fret portell.

Darrera'l marbre que l'enterra,
envolcallat ab blanch mantell,
surt a guaytar el món novell
l'ultim castlà d'aquella terra.

No troba enloch rastre dels seus;
ja no hi ha alarbs ni hi ha juheus
ab qui combatre ab rabia fera.

L'aura las torras ha escalat...
Ell y el seu temps són del passat!...
Y el castlà torna a la sagrera.

GUSTAU WASSA

A vora de la llar, rendit, s'assèu
un caminant qu'ha entrat a la cabanya,
y dels feréstechs fills de la montanya
ab son noble posat la vista atreu.

Al ser la mitja nit, se posa en peu
y refereix una llegenda estranya;
flamas de foch el seu esguart entranya
y el vent escampa sa potenta veu.

Els pastors se'l escoltan, y el més vell
se'l mira fit a fit, s'acosta a'n ell,
y a sos peus de genolls cau humiliat..

Y el vent del Nort qu'entre'ls abets brunzia
per tota Escandinavia repetia
un clam immens de patria y llibertat.

PER ULL DE GARBELL

El president Roosevelt, en un llibre que acaba de publicar, fa l'apologia del treball y de la maternitat. Tots els homes, siguin pobres siguin rics—ve a dir el president de la república nort-americana—deuen treballar ab constancia, fits els ulls en un ideal enlayrat; y las dónas, siguin guapas o lletjas, deuen infantar coratjosament posant al món nous sers que a son degut temps nodriràn el gloriós exèrcits dels treballadors infatigables. Enrera'ls egoistas!»

Sols un poble en que'ls homes siguin treballadors y las dónas vulguin ésser mares, es un poble fort, sà y progressiu. Suhar treballant y patir infantant, heusaqui las virtuts privadas que deuen adornar a tot ciutadà o ciutadana de la Unió del Nort d'Amèrica que vulgui honorar y fer més culte y gran la mare patria.

El programa és temptador, y per la meua part no puch menys qu'adherirme modestament del tot, no sols a las sabias conclusions, sinó també a la brillant y contundent argumentació de que fa gala l'ilustre president en son llibre.

Jo no sé si las heroínas del fet següent hauràn llegit el llibre de M. Roosevelt, però, l'hagin llegit o no, hagin ellas obrat per impuls propi o sugestionadas per l'arrebataadora eloqüència d'aquellas planas, es indubtable que'l gran patrici deü haver experimentat, al coneixe'l fet a que aludeixo, una sincera satisfacció. M. Roosevelt no haurà pogut menys de pensar: «Per lo que respecta a las dónas americanas—els homes, que jo sàpiga, encara no han donat un exemple tan gráfich de conformitat ab las sevas doctrinas, però'l donaràn sens dubte a no tardar—podèm estar tranquils: ellas demostran ésser dignas de mi, del meu llibre y de la patria.»

El fet es aquest: En un diari, crech que de New-York, va sortir un anunci concebut aixis: «Un jove noble, francès, desitjant casarse, voldria coneixe senyoreta rica. Demà, a tal hora, el jove's passejarà per la plassa tal, portant al trau un ramet de violetas.» Va ésser un *succès fou*. Més de cent senyoretas ricas, rossas o morenas, vellas o jovas, fins una de geperuda, acudiren a la

cita. L'afany d'emmaridarse — el president Roosevelt sens dubte convindrà ab mi piadosament en això:—l'afany de maternitat va fer acudir *com un sol home* a las ricas scletteras newyorkinas, que com el seu president pensan que la estèril solteria es pera la dóna un estat poch honrós y perjudicial a la patria.

Bé es veritat que las senyoretas de tan fermes conviccions se'n emportaren xasco, puig el galàn fou l'únich que no va compareixe. Se tractava d'un empresari de cinematògrafs molt llest, que volia obtenir una animada película en que hi figuessin las principals senyoretas de l'aristocracia del diner.

Es difícil fixar, dintre de la moral nort-americana, fins a quin punt es censurable la conducta del aixerit empresari; però en cambi no es gens aventurat suposar que la immensa majoria dels súbdits de M. Roosevelt ab tot y plànyer—potser irònicament, però plànyer a la fi—a las burladas senyoretas, hauràn experimentat una íntima satisfacció, com l'haurà experimentada'l mateix president, al veure ab quin pit y quina decisió las dónas americanas acceptan y posan en pràctica'ls sabis consells del primer magistrat de la república.

Jo, per la meua part, saludo respectuosament. Encara que no sense melangia. Jo no puch menys de pensar, devant d'aquella armònica compenetració que ràpidament s'estableix en la maravellosa república entre'l governant que pensa y els súbdits qu'escoltan y executan, no puch menys de pensar en nostre petit Roosevelt y nostras petitas damiselas, en nostre Maura burleta y trapasser y nostras senyoretas sentimentals y recatadas.

Bé es veritat qu'en Maura, el xistós Maura, qu'acaba de comparar a n'en Romero Robledo ab una camelia, una camelia meridional—t'hem de fer un monument de... camelias, trapasserot!—no té temps pera escriure llibres de sociologia com el desocupat Roosevelt; però en cambi, además de fer frases, no's pot negar que també aixó del treball y—¿quí sab?—potser també lo de la maternitat no'l deixan dormir del tot tranquil. Diguïho si no la lley del descans dominical. En Maura ha descubert que a Espanya's trevalla massa. A la inversa dels nort-americans, aquí el pre-

sident, tal volta per *tiop de zèle*, no's cansa en aconsellar que trevallin; els espanyols, ja regenerats, trevallen que fa por; tant, que s'ense la carinyosa energia de nostre benèvol tirà, la Espanya corria perill de morir d'un enfit de treball, de plètora de vida.

Y heusaqui un'altra rahó entre moltes, perque nostre àngel tutelar no fa llibres parlant de treball ni — lo qu'entra millor en sas especials qualitats d'estadista eminent — s'ha amohinat a fer una lley establint el treball obligatori, encara que fos de quatre dias per setmana. Treball obligatori, menjar obligatori! Evidentment — això en Maura ho sab tan bé com jo — són coses molt més interessants y necessaries que'l fer festa cada diumenge obligatoriament; però això sols dèu preocupar als estadistas que regeixen pobles en que'l treball escasseja, en que hi ha gent que's mor de fam. Aquí, a Espanya, qui no menja perdiu menja llebre, y en quant a treballar, trevallèm massa. Per això la Providencia que no abandona may als creyents — y els espanyols ne som de creyents — ens ha donat un Maura de cor tendre pera que'ns curi de nostra passió pel treball.

Diuen que un emperador romà professava el principi de que valia més la immunitat de mil culpables que'l càstich d'un sol innocent. Si en Maura — qu'en sentit moral y en moltes altres coses ne dóna vintinou a acabar a trenta a tots els emperadors romans — no estigués convenut de que ni un sol espa-

nyol se'n ressentirà en son ventrell de que no'l deixin trevallar el diumenge, també la faria la frase, imitant al emperador romà: «Val més que trevallon mil homes que podrian estarsen, que no que deixi de treballar un sol qu'ho necessiti.»

Heusaqui una frase que si l'hagués dita en Maura, faria que n'hi perdonessim moltes d'altras. Per la meva part li perdonaria totes las demés.

En quant a las nostras senyoretas senzillas, recatadas, y catòlicas ferventas, seria injust suposalshi sentiments antimaternals. Indubtablement totes ellas saben de cor, y cor endins capeixen, tota la sublimitat y tendresa d'aquella màxima que diuen predicà un Deu tot amor: «Creixèu y multipliquevos». Aixis, donchs, crech fermament que quina més quina menys, totes ellas senten el desitj de... multiplicar honestament.

No obstant, ja m'agradaria veure la cara que posaria'l *Brusi* — que dit sigui sens ironia tant s'entusiasma ab el llibre de M. Roosevelt — si, com aquellas valentas senyoretas newyorquinas, un bell demati, atretas pel mirallet d'un anunci periodistich, nostras damiselas més ricas, francas y voluntariosas se presentessin alegres y joganeras a donar tres toms per la plassa de Catalunya cercant la mitja taronja que un plaga per broma las hi oferis.

EMILI TINTORER

SOLITUT

S'ha fet ja la fontada
y s'esbargeix tothòm;
si vols fruïr aymada,
baixèm a la clotada.

Fiquemnos bosch endins,
allí hont ningú s'hi atansa;
els arbres gegantins
cerquèm pel bosch endins.

La flayra rehinosa
dels pins, respirarèm;
que sana y agradosa
solets, la trobarem!

Deixèm fadrins y noyas
fent gresca en el rafal,
y anèm pels sots fent toyas
de flors ben bonicoyas.

Fugimne del camí,
per entre las falgueras;

millor frescal que aquí
no's troba pel camí.

El sol ponent envia
sos últims raigs daurats
y fonda melangía
s'estén per tots costats.

Per dalt de la brancada
la lluna ja ha sortit;
al dirrho, dolsa aymada,
ta veu es apagada.

Poruga ab la claror,
tos brassos fort m'enllasan,
ton rostre encisador
reflecta ab la claror.

Y mentres defallida
el cap vas acotant,
la lluna engelosida
més fixo'ns va esguardant.

AMADEU DORIA

ELS CAPS D'ASE

PER F. MISTRAL

NARRERA del màs, vorejant el camí, hi havia un reguerot que duya l'aygua a la nostra cinia. Aqueixa aygua no era fonda, mes era clara y riallera, y quan jo

era petit, no podia estarme, sobre tot en las diadas d'estiu, d'esserhi sempre a la vora.

Aquest reguerot fou el primer llibre hont aprenguí, tot divertintme, historia natural. En ell s'hi criavan els peixos anomenats pechs o carpés, que hi passavan a bandadas, y jo m'ensajava a pescarlos ab un sach de canyamàs qu'havia servit pera posar claus, y que tenia sospès del extrèm d'una llarga canya. Hi havia senyoretas verdas, blavas y brunas que suaument, molt suaument, al vèurelas posadas sobre las bogas, jo agafava ab mos ditets, quan no se m'escapavan lleugeras y silenciosas fent vibrar la membrana de llurs alas. Hi havia notonectos, varietat d'insectes de color de castanya, ab el ventre blanch, que saltavan sobre l'aygua y movian llurs potas com els sabaters llurs brassos al estirar el nyinyol. També hi havia granotas d'esquena verda, o blavenca y galonada d'or, qu'eixian de la molsa y que al veurem, lleugeras, feyan capbussó. Hi havia ademés tritons, especie de salamandrias d'aygua que's removian entre'l fanch, y grossos caragols que corrian pel marge.

Afegiu a tot això una munió desordenada de plantas aquàticas, com l'herba de plata, de fullas peludas y allargassadas que són las flors de las bogas, com la nimfea, qu'estén magnifica sas amplas y rodonas fullas y el seu càlzer blanch, com el jonch ab ramell de flors rossas; la pàlida nadala, que's mira en l'aygua del reguerot, la llengua de bou que floreix tot mostrant els ulls del Infant Jesús, ó sia'l *no m'oblidis*.

Però, de totes aquestas plantas, la que més m'atreya era la de la flor de contell groch. Es una planta que creix a la vora dels rechs formant grossos manyochs, ab llargas fullas en forma d'espasi, cultriformes y bellas flors grogas que s'aixecan enlayre com un plomall d'or. Es de creure que las flors de lliri, armas de Fransa y de la Provensa que lluhèn sobre un fons blau, són flors de contell groch, flors de lliri que venen de flors d'iris, perque'l contell o lliri groch es un iris, una iridea, y el blau del blassó representa l'aygua hont creix el contell. A Maiano anomenan aquestas flors *caps d'ase*; no sé per què; tal vegada perque cercan, com els ases, las voras de las rieras (1).

Era un dia d'estiu, després de la sega. A l'era batian las garbas; tots els del màs hi trevallavan. Entorn dels cavalls y las mulas que trepitjavan ab dalit, vint homes ab las mànegas de la camisa arrebossadas caminavan al pas, dos a dos, quatre a quatre, voltant las espigas o alsant la palla ab forcas de fusta. Aqueix hermós treball el feyan alegrement, ballant al sol, descalsos, sobre'l gra batut.

A la part alta de l'era, sostinguda per las tres potas d'una cabria rústica, estava sospès el garbell; dugas dònas o noyas tiravan a cabassos dintre'l cèrcol el blat misturat ab las arestas y clofollas, y l'amo, un home sapat y alt, movia'l garbell al vent, remenant, barrejadas ab el bon gra, las brossas y malas granas.

L'amo era'l meu pare, y quan el vent mimvava o per moments deixava de bufar, se girava ab el garbell immòvil entre sas mans, y mirant l'horitzó, com si's dirigís a un Deu amich, deya: «Apa, bufa, bufa, bufa, maco»; y el mestral, obehint al patriarca, bufava de nou emportantsen la póls, y el blat queya en rossa cascada sobre la pila cònica qu'anava creixent entre las camas del garbellador.

Allavors jo encara duya faldilletas, puig no tenia més que quatre o cinch anys. Una tarda del temps del batre, després d'haverme rabejat com sol fer la maynada per la palla nova, vaig encaminarme tot solet cap al rech de la

(1) O potser perque las flors tenen la forma molt semblant a un cap d'ase —N. del T.

cinia. Feya uns quants dias que las flors d'iris groch comensavan a obrirse, y mas mans frisavan per'anar a cullir un d'aquells hermosos ramells.

Arribo al reguerot, devallo poch a poquet fins a vora l'aygua, allargo la mà per'atrapar las flors, mes, no abastantlas per ésser massa llunyanas, m'inclino, m'estiro .. y patapom! caych adintre, sumergintme fins al coll.

Crido, la mare acut, me treu de l'aygua, me dóna algunas clatelladas y'm fa marxar devant d'ella, més xop que un ànech, cap al màs.

—Que no t'hi torni a veure pel rech, gali-fardeul!

—Jo anava a cullir caps d'ase.

—¿Si? Donchs tòrnahi a cullir caps d'ase y veuràs lo que't passa! ¿Que no ho sabs, bergant, que per l'herba hi ha amagada una serp molt grossa que's xucla als aucells y als nens?—

Me despullà, me llevà las sabatetas, els mitjons y la camisola, y posà a assecar roba y calsat; me ficà'ls esclops, me vesti ab roba neta, y'm digué:

—Veyàm si tindràs compte a embrutarte, al menos! —

Vetem aqui altra volta a l'era, fent cabriolas sobre la palla nova. De prompte veig una papallona blanca que giravoltava pel rostoll, li corro al darrera, flotantme enlayre, fòra de la gorra, els cabells rossos, y... ja'm teniu altre cop vers el rech de la cinia, Oh, mas bellas flors grogas! Encara eran alli, superbas en mitj de l'aygua, fentme denteta fins a tal punt, que no'm fou possible aguantarme. Baixo ben poch a poquet, ben suaument pel talús, poso'ls peuhets ben arràn de l'aygua, allargo la mà, m'estiro, m'escarrasso tant com puch, y... patatràs! me fico fins a las cuixas dintre'l fanch.

—Ay! ay! ay! — vaig cridar. Y mirava al voltant meu las bombollas de l'aygua, y entre las herbas creya veure un sens fi de grossas serps, mentres sentia cridar a l'era:

—Mestressa, corrèu desseguida! Crech que'l petit ha tornat a caure a l'aygua! —

La mare acut, m'agafa, me treu tot negre fòra del fanch pudent, y lo primer que després fa es arremangarme'l vestidet, y pam, pam, pam, donarme una surra sorollosa.

—¿Tornaràs a cercar caps d'ase? ¿Tornaràs a voler negarte?... Un vestit tot nou, vétel aqui perdut! Dropo, poca bondat! Me mataràs d'angonias! —

Cubert de fanch y plorant amargament retorno al màs. De nou me vesteixen, y aquesta vegada'm posan la roba de las festas... Oh, aquell hermós vestit! Encara'l veig ab sas ratllas de vellut negre, puntejat d'or sobre un fons blavench!

Un cop me'l hagueren posat, vaig dir a la mare:

— Y ara ¿qué faré?

— Ves a vigilar las gallinas, que no vagin a l'era. Y estigas quiet.

— Ja hi vaig... —

Y, ple de bon zel, corro cap a las pollas que rodavan pels camins picant el blat deixat pel rascló. Tot guardantlas, vetaqui que una polleta coronada (¿no es això ben casual?) comensa a perseguir... may diriau què! Una llagosta d'aqueixas que tenen las alas rojas y blavas... Y tótas dugas y jo, que volia veure la llagosta saltar pel rostoll, arribem al reguerot de la cinia.

Y vetaqui las flors d'or, els hermosos caps d'ase que s'emmirallavan encara en el rech y reviscolavan el meu desitj, un desitj apassionat, delirant, que'm feya oblidar els dos capbussons recents.

— Oh! Lo qu'es aquesta vegada — vaig dirme — no cauràs pas! —

Y baixant la escarpa, entortolligo a una mà un jonch, y inclinantme sobre l'aygua ab molta prudencia, probó novament d'atrapar ab l'altra mà las flors de contell groch.

Oh, dissort! El jonch se trenca y caych de cap al mitj del rech.

M'aixeco com puch, crido com un condepnat, tots els de l'era venent corrent...

— Altra vegada aqueix dimoni ha caygut al reguerot! Ta mare't matarà, aquesta vegada!... —

No: aquesta vegada, tot anant cap a la casa, la veig venir a la pobrissona feta una mar de llàgrimas y dihent:

— Deu meu, ara sí que no li vull pegar, que potser tindria accidents. Però aquest baylet, Verge Santissima! no es com els altres. No fa més que córrer pera cullir flors, pert totas las joguinas anant pels blats o cercant las flors boscanas, y ara, en menos

d'una hora, cau tres voltas al rech de la cinia... Ah! Tingas paciència, pobreta mare! Cuyta a netejarlo! Ja'n tindrà de vestits! Y ben ditxosa encara! Deu meu, jo vos dono mercès de que no s'hagi negat! —

Y tots dos ploravam, caminant pels voltants del rech. Quan forem a casa, la santa dona m'aixugà ab el seu devantal, y prevenint las resultas del esglay me feu pendre una cullerada d'un matacuchs y'm ficà al bressol, ahont, cansat de plorar, a la poca estona vaig adormirme.

Y ¿sabèu qué vaig somniar?

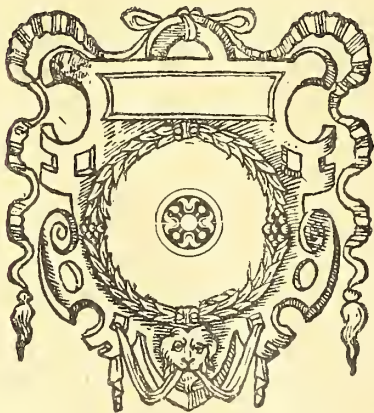
Vatúa! Las flors de contell groch! En un encisador reguerot que serpentejava entorn del màs, clar, transparent, blau com las fonts de la Vaucluse, hi veyia un sens fi de preciçosos manyochs de grossos y verts gladiols qu'escampavan per l'ambient una maravella de flors d'or. Els espiadimonis ab llurs alas de sati blau venian a posarse entre ellas, y jo nedava en l'aygua riallera, cullint a grapat y a brassadas las flors rossas; y com més ne cullia, més ne sortian...

De cop sento una veu que'm crida: «Frederich!» Me desperto, y ¿qué veig? Oh, Senyor Deu meu, ¿qué miro? Un gros manat de caps d'ase d'or que lluhia sobre la coixinera!

El pare mateix las havia anadas a cullir aquellas flors que jo copdiciava, y la mare me las havia posadas al capsal del meu llitet.

Traducció de

BENET R. BARRIÓS

La festa de presa de possessió del Pi de las Tres Brancas, que pera'ls dias 24 y 25 del present mes prepara la *Unió Catalanista*, revestirà, segons totas las probabilitats, una importancia gran, donchs són innombrables las entitats y els particulars que's proposan assistirhi. Serà, donchs, aquesta gran assemblea al ayre lliure, una festa de germanor de las més importants qu'hagi efectuat el Catalanisme.

La Naturalesa eternament poètica y eternament simbòlica, ens fa present del Pi de las Tres Brancas.. No'ns ha de costar pas gayre meditar y conservar sempre a la memoria que las tres brancas se mantenen y mostran ufanas per la fortalesa de la soca que las aguanta y en la que s'ajuntan y's confonen.

Realment, aquest paragraf que transcrivim de *Lo Camp de Tarragona* es encertadíssim. El Pi de las Tres Brancas, en el que molts hi han vist el simbol de tres grans pobles de rassa catalana, o bé una representació d'un altre simbol de la divinitat, no ha d'ésser pera'ls catalanistas sinó simbol d'unió y de llibertat. Acudeixin, donchs, a aquesta festa totas las brancas del autonomisme català, ab tots sos branquillons y sas múltiples brotadas; acudeixinhi els homes de més diferent modo de pensar, que tots són catalans y tots tenen dret a fer valdre son particular modo d'ésser, ab tal de que sàpigan prescindir d'apassionaments mesquins y confondres uns ab altres per l'amor a Catalunya, com las tres brancas del històrich Pi's confonen en sa base y en sas arrels, que d'un mateix teier prenen sava.

Aquest criteri de llibertat y unió, aquest criteri hermós que la *Unió Catalanista* sustenta com l'únic digne de nostra nacionalitat y com l'únic pràctich, s'imposa cada dia més. Seguímlu, donchs, y tant de bé farém pera nosaltres mateixos y pera nostra Catalunya.

En Maura està ben convensut de que a Espanya la *opinió* es feble, y per lo mateix exacerbable com el sistema nirviós d'un malalt; per això jugà ab ella sense treva, segur de que hi pot jugar y de que tothòm li farà'l jòch, donchs aqui tothòm es impressionable o indiferent, y de verdadera opinió no n'hi ha. Apoyat en la indiferencia dels més, refiantes de que sos detractors, demòcratas, liberals *et sic de cæteris*, són incapassos de cap reforma ajustada a equitat y rahó y sols serveixen pera baladrejar, ell se declara l'únic amo, l'únic capàs de manar, l'únic sabi y l'únic fort, y fa ballar a tots del modo que vol. Y ara desafia la indignació de las masses sectarias ab las qüestions del nomenclament del pare Nozadela y del Concordat,

ara provoca l'aplauso de las masses ignorants ab la lley del descans dominical. D'això se'n diu vèncer als partits contraris ab las sevas propias armas, y jugar ab el *poble*, que desorientat balla al sò qu'ell li toca, ja dihentli tirà y obscurantista, ja creyentlo liberalíssim perque otorga de cop y volta sobre'l treball lleys que'ls qui més las demanan may havian tractat resoltament de posar en vigor.

¿Què hi fa que la nova lley, absurda y contraproduhent com pocas se'n hagin may dictadas, se desacrediti prompte? En Maura no haurà fet sinò desacreditar una volta més ab ella als *liberales* que tant l'havian demanada y qu'ara'n protestan per mòvils mesquins. Y si algú li diu qu'es indigne d'un home de talent com ell, d'un polítich serio y d'un estadista conciensut valdres de semblants procediments pera combatre a sos adversaris polítichs, contestarà ab sa eterna rialla mefistofèlica qu'en un país com aquest, entre uns polítichs com els que hi ha, tot govern serio li sembla impossible; que las circumstancias l'han portat a n'ell al escenari de la politica espanyola a representar farsas y no obras d'art, y que devant d'un públich groller enamorat dels histrions, no s'hi salvan els artistas.

Y tindrà rahó a sa manera, per més que no serèm nosaltres qui volguèm reconèixerli.

Nosaltres ens alegrèm de que al poble se li dongui lo que vol, y de que puguin respirar un dia a la setmana'ls pobres dependents de comers y tots els treballadors. Però'ls compadim a tots si creuhen qu'es una reforma altament lliberal la de no trevallar el diumenge. Pobra llibertat! Tan esquifida't volen, que dintre'l puny de qualsevol Maura pots cabre.

En la qüestió promoguda per la reforma del Concordat, que pretèn realisar en Maura en sentit francament reaccionari, els pochs espanyols ab sentit comú hauràn tingut ocasió d'apreciar un cop més el cretinisme y la falta absoluta de cultura dels polítichs y periodistas a la usansa espanyola, que com era d'esperar, s'han dividit en dos grans grupos qu'han ressucitat una qüestió que sempre que's tracta de Concordats sorgeix: la de si el Concordat es un contracte entre la Iglesia y l'Estat o bé una gracia que aquella otorga a aquest.

El grupo catòlich, oblidantse de que un privilegi sempre pot ésser renunciat per la part *favorescudà*, y que un contracte no pot ésser desfet sense las voluntats dels contractants o sense grans trastorns en cas contrari, y deixantse portar de son tradicional sectarisme y de sa falta de sentit pràctich, sosté a peu y a cavall qu'es un privilegi, qu'es una *ganga* que Roma concedeix al Estat. Y el

grupo *lliberal*, oblidantse també de lo que convé a sos aparents ideals y a sa conveniencia, sosté ab totas sas forsas que'l Concordat es un contracte. Sens adonarse de que un privilegi sempre pot ésser lliurement refusat, al revés del contracte que lliga y obliga a las parts contractants.

Discussions xorcas y que no'ns preocupan gens als que sempre hem sostingut la conveniencia de separar las potestats eclesiàstica y civil, però que serveixen admirablement pera fer ostensible la tonteria y els fanatismes dels polítichs y periodistas rotatius.

A Valencia blasquistas y sorianistas tornan a insultarse com marmanyeras y a enjergarse trets com moros; a Barcelona en Lerroux continúa la *caza del pueblo*, si bé ab menos èxit cada dia; a Caldas de Montbuy en Vallés y Ribot se caragira per centèsima vegada tornant a dir pestes dels unitaris ab quins anava de brasset ahir; al Ajuntament de Barcelona encarregran al mateix Vallés l'estudi biogràfic-critich d'en Pi y Margall pera la pròxima colocació del retrat d'aquest home insigne en la galeria de catalans ilustres... Per tot arreu la barbarie o la mala fe, la farsa o la estupidesa. Són las caracteristicas de la vida pública espanyola, aquesta vida pública en la que cal operar un cambi ben radical per lo que's refereix a Catalunya,

Sols el nacionalisme català'l pot realisar aqueix cambi, però'l Catalanisme encara no ha arribat a la meytat de la tasca que té empresa, y que desgraciadament ha d'ésser lenta pera que pugui fer obrar a tothòm per convicció, resultantne feyna estable y profitosa.

Enguany l'Ajuntament ha acordat celebrar festas per la Mercè. S'hi ha pensat tan tart, que gayre bè no ha disposat del temps necessari pera confeccionar un programa; molt menys pera durlo a la pràctica. Estèm a vigílias de la Mercè, y es poch, poquíssim lo que hi ha fet.

Com excusa s'ha retret allò tan vell de que las iniciativas y activitats dels catalans són tals, qu'es precisament la premura del temps lo que'ls estimula a fer prodigis.

Y a fer planxas també, perque molt ens temèm que aquesta vegada las festas de la Mercè, per lo desballestadas, posin en ridicul el bon nom artistich de Barcelona. Molt desitjèm errarnos.

Com també desitjariam errarnos al predir al famós actor català y *novel artista de la escena castellana don Enrique Borrás* un fracàs

dolorós a Madrid. Que no's queixi, puig no han mancat els que com nosaltres l'han aconsellat desinteressadament demostrant que li volen bé, a n'ell y al art de la terra.

Sembla qu'en Borràs ja està a punt de debutar en castellà a la Comedia de Madrid, y estèm escamats ara més que may, perque faltant sols unas quantes setmanas pera'l debut, la premsa madrilenya'l torna a encensar de la manera més ditiràmica, més inconscient y més madrilenya *que darse pueda*.

Això'ns fa témer que, essent tan fresch l'elogi, no sigui *el tío Paco* qui vingui ab la rebaixa, sinó'ls reventadors els que de cop y volta vulguin enrunar el tan aparatós com flonjo pedestal que a n'en Borràs aixecan quan li diuhen vencedor ja avans d'entrar en batalla.

Y en aquest cas ho sentirem pel pobre *Enrique Borràs* y per ells, no per l'Enrich Borràs veritable, ni pel teatre català. Ni molt menys per nosaltres, que no'ns haurèm posat en ridícul com ells.

Continúa publicantse, per quaderns setmanals, el *Diccionari Popular de la Llengua Catalana* que ab materials recopilats a Catalunya, Mallorca, Valencia, Andorra, Rosselló, Sardenya, Llenguadoc, etc., ve confeccionant nostre amic l'ilustrat escriptor en Joseph Aladern. Els cinch quaderns que fins ara s'han repartit fan bo tot quant l'editor digué en els prospectes de propaganda d'aquesta obra verament nacional, donchs l'abundancia de termes es tal, que quasi's triplican els fins ara publicats en altres diccionaris. L'autor ha begut directament en les fonts populars, que són las més ricas, y devèm aplaudir son trevall de recopilació, persuadits de que l'Aladern, guiat per sos coneixements y son bon instint, haurà obrat ab forsa acert, y l'obra ulterior de depuració resultarà senzilla y planera als que's sentin puristas.

Nostres compatriotas de Rosario de Santa Fe, que ab tanta constancia y entusiasme treballan pera fer honor a Catalunya ab son «Centre Català», ens escriuhen que'ls avenços d'aquest són tals, que causan la enveja dels castellans allí residents. Mercès al desprendiment d'un dels socis, en Jaume Soler, el «Centre Català» tindrà aviat estatge propi, donant aixis aquell Centre, ab sa perseverancia y patriotisme, un exemple que deuhen imitar en la mida de sas forsas tots els catalanistas.

Ab verdadera fruïció publiqèm aquesta nova, enviant a nostres companys de Rosario de Santa Fe la salutació més coral y entusiasta.

El nou retol de JOVENTUT

Al entrar en màquina'l present número està terminantse la colocació del nou retol de rajols artístichs qu'ha sigut confeccionat pera'ls balcons de la Redacció y Administració de JOVENTUT.

La fe en las ideas que professèm, la constancia en propagarlas y el creixent favor del públich fan que JOVENTUT, lluny d'haver envellit en els cinch anys llarchs que compta de vida y de lluyta, se senti y pugui mostrarse rejevenida, ab anim trempat pera continuar ses campanyas en pro de la causa de Catalunya.

Desd'avuy en els balcons de JOVENTUT queda substituïda l'antiga y senzilla decoració per un'altra no fastuosa, però vistosa y elegant, que consisteix en un plafó entre'ls dos balcons, y un lletrer a lo llarch de las baranas dels mateixos. Plafó y lletrer estàn formats, com hem dit, per rajolas ab dibuix blau sobre fons blanch, destacantse en el plafó l'hermós sagell del periòdich, obra d'en Riquer, y en el retol son titul en grosses lletras.

Aquest projecte decoratiu es degut al afamat arquitecte Andreu Audet, qu'ha dirigit la construcció ab el bon gust en ell proverbial y ab un desinterès que fa honor a la bona amistat que ab no saltres l'uneix. A n'ell, a nostre volgut amic en Jaume Terri, que ab igual galanteria y inteligencia ha volgut encarregar-se de la colocació del nou retol, al «Fayans Català» y als demés que tan bé y ab tan bon zel l'han servida, dona JOVENTUT las gracias més afectuosas.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

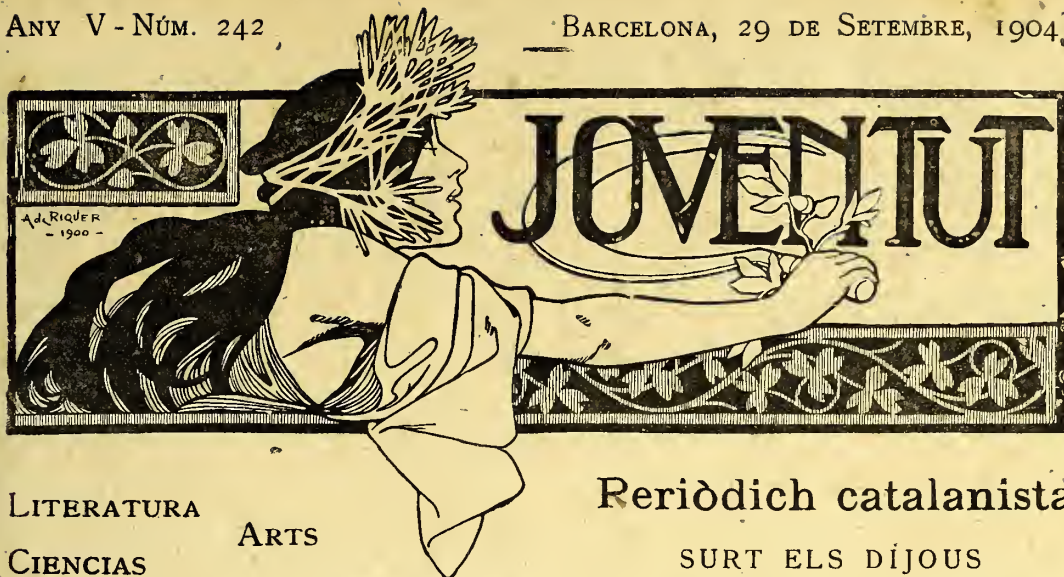
Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DÍJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

TEXT: El Monstre y el Cavaller, per Trinitat Monegal.— Ja'l tenim aquí!, per Lluís Via.— La borda, per Joseph Soler y Agustench.— Per ull de garbell, per Emili Tintorer.— Maternal, per Xavier de Zengotita.— Hivern al camp, per Trinitat Catasús y Catasús.— La festa del Pi de las Tres Brancas, per Arnau Martínez y Serinà.— Els caps d'ase, per F. Pujulà y Vallès.— Neurastenia, per Joaquim Rosselló y Roura.— Impotents!, per R. Miquel y Planas.— Sala Parés, per Sebastià Junyent.— Novas.

GRABATS: El Pi de las Tres Brancas (de fotografia).

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.— Plech 19.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.— Traducció catalana.— Plech 12.

EL MONSTRE Y EL CAVALLER

FANTASIA SOCIAL

En moltes comarcas de Catalunya y en gran nombre de paisos de la terra existeix, de temps molt llunyans, una llegenda poch menys que igual arreu: es la llegenda de «El Monstre y el Cavaller.»

El Monstre, per lo general drach o aranya, era una bestiassa disforme, que sortia de sa cova per'assolar la comarca, arrasant els sembrats y malmetent las terras correuhadas. Sortia també per'alimentarse de carn humana, enduhentse tendres donzells y gentils donzellas: era l'esperit del mal.

El Cavaller era un capdill, ja de la mateixa

comarca ahont el monstre feya sas malifetas, ja d'altras terras més o menys llunyanas; sentia batrè son cor per amor a la humanitat y bullir sa sang al ohir las maldats de la bestiassa, y passant per sobre las preocupacions populars y exposant generosamente sa vida, empenia descomunal y sangnanta lluyta ab la fera, fins arribar a deslliurar, ab la mort d'aquesta, la comarca entristida y aclaparada.

Segons certas narracions, era tal la forsa de la bestiassa, que fou precis que un sér sobrehumà's dignès baixar de las alturas pera redimir y deslliurar la comarca de las grapas del monstre.

Aquesta es la tradició, arreu escampada y per tots sabuda, y de la que no hem volgut coneixe'l veritable símbol. Aytal lluyta no es més que l'esbós de la eterna lluyta entaulada desde'l comensament de la societat; son fi s'amaga entre las tenebrosas boyras del esdevenir. Es la cruenta lluyta qu'ha existit y existeix en tots els pobles entre l'Estat, la gran bestiassa, el monstre que tiranisa a todas las comarcas del món y esclavitza y explota a tots els homes, y l'Individuu, el cavaller que sentint pesar sobre seu la tirania anorreadora de sos germans, que gemegan sota'l jou pesant y embrutidor del esclavatge, ha volgut, vol y voldrà redimirlos, redimintse ell mateix; ha volgut, vol y

voldrà deslliurar els organismes naturals, que són els més fermes baluards de defensa contra la incommensurable tirania del Estat omnipotent.

Fins avuy el cavaller no s'ha fet ben bé càrrech de la extensió y pes del esclavatge ni de las forsas de la fera, y ha lluytat inconscientment y a las palpentas ab son enemich, a qui no podrà vèncer fins qu'arribi un jorn en que, plenament conscient el cavaller, acorralli a la fera, y aixecant son bras armat ab ferma y lliure voluntat ab la intrencable llansa de la ciencia, la fereixi de mort y deslliuri per sempre a la terra de son malehit tirà.

Y alashoras sobre l'home ja no hi haurà res més que lo desconegut, lo infinit, el gran incognoscible, la *Causa Prima*.

Y la llegenda de la lluyta, mitjansant la tradició, passarà de pares a fills, d'unas a altres generacions que la cantaràn ab música sublim y divina, entonantla ab llàgrimas de joya en sos ulls, ab el pit ben ample, ab el cos ben dret y el cap ben alt.... Y la llegenda's convertirà en l'himne universal de la redempció.

L'Estat, el gran monstre, nasqué en la infantesa de las societats humanas, en temps als que no arriba nostra pensa y dels que no'n parla la historia. Sembla que la mare naturalesa hagi volgut esborrar de la superficie de la terra y de la memoria dels homes fetxa tan malhaurada. L'Estat no fou més qu'una conseqüència fatal y lògica de la lluyta per la existencia entaulada entre'ls homes al voler satisfer las necessitats de la vida. De la sang vessada y de las llibertats perdudas nasqué'l monstre, y de sang y llibertats s'ha anat alimentant el tirà. Els homes engendraren al monstre; la ignorancia humana'l donà a llum.

Pera constituhir l'Estat, pera engrandirlo y enfortirlo, els homes desmembraren sa integral personalitat, se desprengueren de sa llibertat y de sos drets y contragueren monstrosos devers, arribant molts ilusos a sacrificar sas vidas en l'altar del esgarrifós idol. Y la fera nasqué, s'engrandi y enforti, arribant a ésser omnipotent y a dominar la terra, convertint al home en miserable particula anònima del Estat.

Mes, com la condició natural del home no es l'esclavatge, alguns volgueren sustraures al jou de tan ominosa tirania, y la lluyta comensà. Emperò'ls pretesos redemptors, preocupats e inconscients, no volgueren anorrear l'Estat sinó fersen amos, no buscaren matar al monstre sinó servirse d'ell, y cometeren l'erro imperdonable de provocar la lluyta d'homes ab homes, de germans ab germans, sens altra deria que menar la fera y convertirse ells en tirans de sos consemblants; y pera més befa, alguns d'ells escrivian en son penó'ls enlluhernadors lemas de llibertat y justicia.

Els guanyadors en las fraternals lluytas enfortiren més y més al tirà, que ferm e inquebrantable'ls ha dominat a tots, vensuts y vencedors; la fera ha tiranizat sempre a sos idòlatras. Sembla talment que'l desti dels homes sigui el d'estar baix las urpas del monstre!

Aytals lluytas s'han manifestat mitjansant las crudels guerras que, sens intermitencias, han assolat la terra, la explotació dels més per els menys, las revoltas dels de baix contra'ls de dalt, las sangnantas revolucions qu'omplenan las pàginas de la historia de la humanitat. Són las convulsions de las victimas esclavitzadas, las fortas estrebadas del home presoner que volia trencar las cadenas, els esforços titànichs ab que l'individu volia foragitar la tirania embrutidora y assolir son veritable desti, convertintse en lo que fou al nàixer, en un *sér lliure*.

Per nostra dissort l'Estat està avuy en el ple de sa vida y de sas forsas, y per tant continúan las guerras y las explotacions, perduran las revoltas, esclatan las revolucions, y els homes són encara victimas dels erros de sos passats: són esclaus.

Mes no hem de defallir. Comensèm a veure un estol de individus que, allissonats per la dolorosa experiencia propia, per la observació dels fets que'ls rodejan, per l'estudi dels aconteixements passats, y coneixedors de sos drets y devers, trevallen de ferm y ab coratge y buscan en la ciencia'ls medis per'acorrallar y aniquilar al gran monstre. Són els veritables autonomistas.

Si; l'autonomista conscient deu tenir com a únich ideal exterminar la fera; no deu tenir altra deria que trevallar pera que, dintre

un terme més o menys llarch, caygui enrunat l'Estat y quedi la humanitat redimida de tota mena de esclavatge.

Cal emperò no fernos ilusions. Aytal obra no s'assoleix en un dia: lo que s'ha creat, lo qu'ha crescut y s'ha fet fort en sigles y més sigles, no's destrueix y aniquila sinó a copia d'anys y més anys; tal volta de sigles també.

N'hem de fugir de certs funests optimismes; las hem de foragitar certas enganyosas ilusions. No volguem fer com els fanàtics, no volguem fer com els ignorants, no volguem fer com els anarquistas d'acció que, inconscients de la situació en que's troba la societat humana y de sas forsas propias, volen emprendre l'obra redemptora sens estar preparats y usant de vituperables violencias, fent victimas ignocentas y essentne ells mateixos, sense veure que no fan altra cosa que, ab la sang vessada y ab la llibertat malmesa, enfortir al monstre y retardar l'arribada del jorn en que hagi d'ésser un fet la resurrecció de la humanitat.

Pel camí del anarquisme destructor no arribarà may l'home a veure lluhir el sol de llibertat y justícia.

TRINITAT MONEGAL

JA 'L TENÍM AQUI!

Ja'l tenim aqui altra vegada al *jefe único*, al idol del republicanisme espanyol. Feya temps que's parlava d'aquesta vinguda sensè que may se trobés sa oportunitat. D'ovacions escadusseras sempre se'n poden pescar a Barcelona, ahont hi ha tanta massa immigrada: però lo cert es que aqueixa massa, catalanisantse poch a poch a pesar dels esforços, o millor dit mercès als esforços dels vividors del republicanisme, no oferia totas las seguretats desitjables pera que l'idol trobés aqui la entusiasta rebuda que calia. Y s'esperà qu'arribessin las festas de la Mercè, l'època en que Barcelona (*archivo de la cortesía*) acull galantment a tants y tants forasters sense tenir en compte si entre'ls nou-arribats hi ha *isidros* o analfabets que badan y s'enlluheran devant dels farsants de la politica y corruptors de la llibertat, talment com badan devant de las penjarellas, coloraynas y va-

riats jochs de llums de las vias públicas engarlandadas.

Aixis entrà'l passat dissapte en Salmerón a Barcelona; y mentres una part del poble català's congregava al redós de nostras montanyas, entorn del Pi de las Tres Brancas, la massa inconscient y aturdida s'aplegava, no entorn d'un arbre, no entorn d'un simbol gran o petit (no es que nosaltres siguem partidaris de símbols), sinó al voltant d'un home, al voltant del politic funest que durant més de trenta anys ha predicat al poble la mentida, y l'ha afalagat ab promesas que ni ha complert ni podrà may cumplir, y l'ha fet combregar en ideals buyts, y li ha presentat com a models de llibertat els més grans gèrmens de tirania, d'obscurantisme y d'esclavatge.

Y una volta més la massa aturdida, no contenta ab aplaudir al idol estúpida, ha volgut també portarlo en triomf y ha ajudat a arrossegar son cotxe. Y hèusel aqui el *rey del arroyo*, hèusel aqui aqueix *pou de ciencia* estantissa, aqueix etern *pare-dubtes* que compaginant els dubtes ab las mentidas y contradintse ab tota la frescura del món, després d'afirmar las *cuatro unidades*, y la *soberania del pueblo*, y el *poder del Estado*, ens ve a alabar l'autonomia local; hèusel aqui el *diputado* que havent de defensar al Congrès els drets de Barcelona, defensà en perjudici d'ells els falsos drets que Madrid aduhia com a capitalitat; hèusel aqui el gran capítost que, comptant ab una minoria nombrosissima, ni ha lograt la més minima disposició en sentit lliberal, ni ha fet res de profit no ja en favor de la llibertat, sinó en favor d'aqueix fantasma ridicul anomenat república espanyola.

Lo qu'ha fet, lo qu'ha lograt, es augmentar l'escepticisme de molts conscients y l'embrutiment d'un sens fi de necis; lo qu'ha lograt es embabiocar als babaus y fer *republicanos* (qu'es no fer res), en comptes de fer homes; lo qu'ha lograt es que las mares de familia, las *ciudadanas*, vesteixin de *República* a sos fillets com ayans els vestien de Sant Joan en las professons, y que'ls *ciudadanos* els ensenyin el nou catecisme en aquesta forma: *¡Abajo el clero y viva la República!*

Oh, aquest crit! Ab ell fa anys y panys qu'estèm salvant la Espanya fentla anar de tomballons.

Perque es un crit que no són els conscients qui el dóna, sinó la pobra gent fanatisada y els hipòcritas. Aixís com un home serè, de criteri cabal, no pot ésser perfecte catòlich perque sa pensa's rebela contra'ls dogmas estrets, aixís tampoch pot dirse republicà a secas un conscient. Queda això pera'ls ignorants senzills y pera'ls hipòcritas: els uns perque, febles com són, necessitan qui pensi per ells, y els altres perque'ls hi té compte'l pensarhi.

Però torném al cas.

Ja'l tenim aquí com deyam, al gran Salmerón, al *ilustre tribuno*. Y aixís com un temps *habló el buey y dijo* («mul»), ara ha parlat en Salmerón al envelat de la *Casa del Pueblo*, y encara que no ha dit res de nou, ha dit y aconsellat lo següent:

1. Que'ls minyons no vagin a las quintas si el servey no es *obligatori*; lo que, ben traduït, vol dir que l'ideal es *obligar* a tothòm. Séguint aquesta *teoria*, si l'ideal fos arribar tothòm a tonto, ningú deuria *fer el tonto* mentres no ho fossim tots.

2.^{on} Que no es ell, ni cap *luchador* com ell, qui ha d'implantar la república a Espanya, sinó'l poble qu'anirà adquirint cultura y capacitantse pera l'exercici del poder, pera quina obtenció no deü apelar a la forsa, tota vegada que, dintre d'una democracia sabia, ja tindrà de sa banda al *Ejército*, *carne de su carne y sangre de su sangre*, de quins serveys podrà valdres en cas extrèm pera fer la revolució. (¿Cultura? ¿exercit? ¿evolució? ¿revolució?... Això es krausisme o es una olla?)

3.er Que la Marina ha probat diferentas vegadas que sab ésser *héroe y mártir* (prou qu'ho sabèm, com també sabèm que aquí els mártirs y els héroes estan desacreditats); y que'ls republicans aspiran a *reorganizar el Ejército* (ja surt *don Quijote* en forma de polítich espanyol autèntich!)

4.^{art} Qu'entre'ls republicans federals y els unitaris no hi ha diferencias essencials. Vet aquí una afirmació que no creyém a ningú capàs de ferla més que a n'en *Colás* y al *divino*. Es lo mateix que dir que no hi ha cap diferencia entre la veritat y la mentida, entre un cap clar y un cap *espès*, entre un Pi y Margall y un Salmerón...

Renunciém a seguir detallant y glosant.

El pobre Salmerón parla de fer evolucionar l'intelecte y las virtuts civicas de la massa, sens adonarse de qu'ell ni evoluciona ni tan sols se mou del *puesto*. En politica, en filosofia y en oratoria està avuy a la mateixa altura que l'altre cop que va venir, com allavors estava si fa o no fa al mateix nivell que per la *Gloriosa*. Propi es dels que no's mouhen l'adormirse, y propi dels que s'adormen el somniar. Els que tenen imaginació, com *don Quijote*, somniàn fins desperts y prenen per estols de brillants corcers els remats de llanudas ovellas que'ls envoltan. Somniar això y somniar truytas, es tot igual.

Si no somniés com un beneyt el pobre Salmerón, que parla de progrés y d'autonomia sens entendrehi futil·la, veuria que, malgrat las manyas dels Lerroux, els Roca y Roca y demés agitadors aprofitats, la *cultura* de que'ns parla, la *libertad*, etc., etc., del poble català, fins en festas com las actuals disposadas pels homes del seu partit, se traduheixen a Barcelona en un esclat de vida regional qu'enamora; veuria que aqueix esclat ve simbolisat en las vias públicas per la bandera catalana, molt més vulgarisada aquí, conforme aumenta la cultura, que no pas el simbol del Estat unitari qu'en Salmerón, tot parlant d'autonomia, patrocina ab una incoherencia digna del seu cervell de *set-ciencias* passat de moda.

Val més que reposi, que després de tants anys de no fer res pràctich, ha envellit y es molt natural qu'estigui cansat. Y allò de que, malgrat sa edat un xich avensada, encara espera poder veurela implantada la república, francament, es un xich fort. Que'ls vells se tornin nens, *bueno*; però per l'amor de Deu, que no'ns vulguin pendre a nosaltres per criaturas.

LLUIS VÍA.

LA BORDA

Pobra Dolors! El primer baptisme que caygué sobre son cap, foren las llàgrimas d'una dòna desgraciada. La Dolors no podia recordarla la nit fosca en que l'abandonaren els que's davan vergonya d'anomenarse sos pares; però no oblidava aquelles parets ni aquells patis del hospici hont tant havia jugat ab moltas altrás nenas abandonadas també pels que s'espantan, de dar son nom als infants nascuts d'*illicita* unió, com si això constituís un crim dels més grossos. No'ls pògué sentir els afalachs d'una mare amorosa, ni els consells seriosos d'un pare bondadós; sols escoltà las rutinarias oracions de las monjas en la vida monòtona de la casa d'expòsits.

Tenia tretze anys quan un matrimoni se l'afillà, y llavors sentí en son cor quelcòm que l'alegrava y l'entristia alhora. No's sabia avenir de que hagués pogut obtindre y gosar la llibertat desitjada, però pensava qu'ab sos pares l'hauria fruhida molt més completa. Y llavors comensà a coneixe lo qu'es la vida.

El luxu y els plahers la entusiasmavan; y tot li era nou, com els noms de pare y mare que a sos protectors dava. Ni havia viscut may entre la societat degenerada, ni la coneixia, y s'encantà devant d'ella y no trigà a encomanarse'ls seus vicis. Llavors comensaren pera ella las penas.

Va enamorse, mes no pas ab un amor pur. Li semblava que'ls homes eran com mobles de luxu, y estimava a un home per vanitat, pel gust de que las amigas la vegessin ab ell. Volia figurar y ésser admirada, y sos amors eran un entreteniment. Prompte's cansava del ayment, era discontentadissa; no estimava ab tot el cor, no podia estimar, com en inconscient revenja de no haver ella sigut may estimada.

Aquesta era la Dolors, la borda que li deyan al poble.

L'Aureli la estimava ab una adoració semblant a la que sent l'artista per las grans obras bellas. Perque la Dolors no era lletja ni molt menys; la mare naturalesa l'havia dotada de temptadors encisos. Sos daurats cabells, sa pell nevada com els cims de las montanyas, sos ulls blaus que al esguardar

ferian l'ànima com sagetas, y sa boca petita y provocativa, eran l'admiració de tots els joves del poble.

Per'xò l'Aureli, que feya l'aprenentatge de poeta, va enamorse d'ella cegament. La Dolors l'enganyava com volia ab falsas paraulas amorosas y fins ab abrassadas de fingida passió, y ell en cambi li sacrificà'ls millors goigs de sa joventut. La Dolors no ho tingué en compte y acabà per cansarse del pobre romàntich, que's quedà plorant sobre'ls seus poemas, plens d'enternidoras remembransas dels jorns felissos y de las nits ditxosas, platejadas per la llum dels ulls d'aquella dòna sense cor, que may l'havia estimat y tan bé havia sabut enganyarlo.

Sos amors havian sigut sensuals. A l'Aureli li quedava encara en la boca'l regust l'asciu d'aquella altra boca encesa que sols ab un bes feya d'ell l'home més servil de la terra, mes son desconhort era gran no tenint ja aprop aquells llabis carnosos qu'omplian son cos de desitjos, ni aquells ulls que l'atreyan y l'enlluernavan, ni aquells pits ni aquelles corvas de carn massissa y luxurianta que li enterbolian el cervell...

La Dolors, cansada de l'Aureli, ja era d'un altre. Temps enrera, quan tots dos a la vora del mar qu'amorosit besava las rocas, murmuravan paraulas sols per ells compresas y s'arrencavan els petòns de la boca, ell li havia dit més d'una volta:

—T'estimo, Dolors: fóra capàs de darte la sang, la vida!...—

Però no més ho havia dit; no havia tingut forsas pera ferho; la feblesa d'ell topà ab la voluntat indomtable d'ella, que d'un home volia saciarsen...

Y en buscà un altre, y un altre. Al poble n'hi havia a cents qu'estavan disposats a donarli lo que volia, a la desgraciada.

L'Aureli avuy encara plora sobre sos poemas de neòfit; y la Dolors viu a ciutat, en una casa hont se ven l'amor a preu fixo; y entre sas companyas està sola, sense ningú que la estimi, sense ningú que com l'infelis Aureli li ofereixi un nom y una familia.

JOSEPH SOLER Y AGUSTENCH.

PER ULL DE GARBELL

Ara resulta que M. Dunant—no Durraud com per erro de ploma posava—ni agonitza ni es al hospital, malgrat lo dit per alguns diaris francesos. Per altres he vist rectificada la notícia, y un amable lector meu se dona pressa pera comunicarmho enviantme un retall de *Le Genevois* pera que me'n enteri, aixis com d'altres detalls de la vida d'aquell sant varó.

El meu oficiós corresponsal diu que creu «que'ls lectors de JOVENTUT no hi perdràn res» si faig constar aquest fet, com també'l de que, no fa gayres anys, M. Dunant va ésser afavorit ab una part del premi Nobel, «lo qual modifica bastant—tal es la opinió del meu comunicant—moltes de las opinions del meu article.»

Per lo que respecta a la primera part—si no aprofito ara la ocasió d'emmatllevar el seu llenguatge als pedants, no la podré aprofitar may,—*concedo*. Els meus lectors no sols no perdràn res sabent que M. Dunant està sà y bo, sinó que, com jo mateix, se'n alegraràn. Els meus lectors, com jo, indubtablement, senten una secreta simpatia per tots els homes de cor gran; y M. Dunant n'es un.

En quant a la segona part, *nego* en absolut, rodonament. El meu corresponsal me permetrà opinar que ni el fet d'ésser falsa la notícia, ni el fet d'haverse concedit a M. Dunant una part del premi Nobel, en res, absolutament en res modifiquen las consideracions que'l cas me suggeria. Entre altres rahons, per las següents: Las consideracions que jo feya, encara que suggeridas per un cas concret, tenian caràcter de generalitat. Posis en lloch del nom de Dunant el de Colón, el de Cervantes, el de Lesseps o un de tants mils com se troban o s'han trobat en casos semblants, y *las mevas consideracions* tindrán exactament el mateix valor. Precisament el seu valor, la petita veritat amarga que contenen, se deu a la freqüencia ab que's repeteixen casos semblants. Un cas sol no las hi donaria cap forsa.

Com tampoch crech jo que ni la Providencia ni la humanitat tinguin res que veure ab que hi hagués un senyor que's deya Nobel, que deixés molts diners pera premis, y que'ls encarregats de concedirlos ho fessin

ab més o menys justicia. Per poch que s'hi fixi el meu amable corresponsal, compendrà que tant pera una com pera l'altra seria bon xich ridicul engalanarse ab plomas de gall. Al menys, ell convindrà ab mi en que'l procediment seria molt còmodo, tan còmodo com el que usan diariament moltissims catòlics rics quan, als acostàrselhi un pobre, li diuhen *resignadament*: «Deu l'ampari, germà.» ¿No se la figura'l meu corresponsal la cara que posaria una nova victima del propi altruisme—una mena de nou Dunant, per exemple—si al acudir a la humanitat o a la Providencia, aquestas li contestessin *resignadament*: «Nobel l'ampari?»

Per altra part, jo prego al meu simpàtic corresponsal que's fixi en un petit detall del solt que m'envia: detall en que, sens dubte en sa precipitació pera restablir l'imperi de la veritat, no haurà parat esment: «Aquesta fortuna—el premi Nobel—arribava a punt: l'excelent home s'esllanguia en un *dénuement* vehi de la miseria.»

De la miseria, fixishi bé.

EMILI TINTORER.

MATERNAL

«Si, m'he donat lliurement, generosament, sense pensar en las conseqüencias, ab tot mon amor de dona, ab tot el meu sentiment humà d'independencia y de franquesa.

¿Que quinas han sigut las conseqüencias, quin ha sigut el resultat? El que jo preveya, el que jo desitjava, aquell resultat tan temut per vosaltres els que convertiu l'amor en ridicul passatemp, els que ofegant el sentiment de vida feu neixe'l vici, els que teniu l'infant com una eterna amenassa pera las vostras abominables voluptuositats infecondas.

Sóch mare, *he volgut* ésser mare. Tu no ho comprens això ¿veritat, amiga meva? Tu no ho capeixes que jo hagi consentit en no destruir l'infant, aquest infant qu'alegrarà la meva vida y qu'aterroritza'l teu amor. L'aborreixes l'infant, procuras destruirlo, perque no tens l'ànima gran, perque no sabs viure com jo la verdadera vida serena y franca, despresa de las preocupacions mundanals: aquesta vida d'*absoluta voluntat*.

Quins sentiments que tens, quin caràcter, quina ànima més diferenta de la meva!

Jo no m'he casat perquè el matrimoni m'hauria imposat un sens fi d'obligacions ridicules que no hauria sabut suportar; no m'he casat perquè la dona ha vingut al món pera ésser mare, no pera ésser muller. Tu, en canvi, si t'has decidit a quedarte soltera, ho has fet per principi y per càlcul, perquè has comprès qu'aixís podries explotar el vici mundà, podries entregarte al amor culpable, al amor infecond que no infantia may. Això, no infantar, poder amagar a la gent els vostres fets, el vostre caràcter y els vostres sentiments pera no malmetre la vostra reputació... Aquesta no es la vida serena y franca que jo segueixo, es la vida de poruga, la vida raquítica que't permet la societat,

aquesta societat hipòcrita que no anatematiza'l mal, sinó'l desprendiment y la franquesa. Per'xò aborreixes l'infant, perquè la maternitat es pera tu com una maledicció.

¿Qu'amagui els meus actes, que no horroritzis a la gent, que m'entregui al plaher infecond que no escandalitza?

No, amiga meva, no t'escarrassis en donarme consells, que no lograràs moralisarme com jo no t'he pogut pervertir.

T'ho repeteixo, m'he donat lliurement, completament, sense cap restricció del cor ni de la carn, pensant sols en la eterna alegria, en la esperada concepció... Y l'infant ha sigut mon acte de fe en la vida.

XAVIER DE ZENGOTITA

HIVERN AL CAMP

DESEMBRE

Els núvols s'han estès, s'ha fos la boyra;
s'aixeca un vol de fullas per l'espai;
un rufllet perfidiós de tramontana
remou la blanca póls dels caminals.

Quína tristor! La plana solitaria
se pert en la grisor, allà d'enllà.
Ni un cant d'aucell, ni un trist alè de vidal
No més xiscla'l ventot pels finestrals.

Las portas del casal ja són barradas;
flamejan els garbons, espurnejant;
ha tornat el pastor, y el gos d'atura,
atret per la escalfor, ve prop la llar...
—Neu tindrém!... diu l'hereu penjant la manta.
—Que nevi! Prou ho volen els sembrats.—
En tant l'avi s'ha alsat; pren els rosaris,
y ab to mandrós comensan a resar.

Quína tristor! La tarda ja s'acaba;
el gris del cel comensa a negrejar;
pel finestral, de sobte, veig perduda
una bolva de neu, revolejant.

La primera del any! Com si de serho
se'n penedis ja tart, la pobra cau
mandrosament, sens forsas, y s'atura
de l'alzina més vella en el brancàm.
Un'altra ja n'he vist... y encara un'altra,
y en cahuen fins deixarho tot ben blanch.

Ja es nit. Del alt cloquer s'ou la campana,
perdentse'l só com un somort pregar.
Y l'avi va resant... L'hereu respira,
puig que neva, y convé pera'ls sembrats

JANER

Quan m'he alsat eix matí, quín fret que feyal
De ma cambra pels vidres entelats
la claror insegura y esblaymada
tot just s'obria pas

Els vidres he fregat, y he vist la plana
cuberta per la neu: tot era blanch!
Els arbres ab penjolls de blanca gebre
guarnían son brancàm.

Bo y glassat, el bailet el gra portava,
corrent sobre la neu, fins al corral,
morat el nas la gorra fins las cellas,
y bufantse las mans.

Pel menjador corria la maynada,
armant gresca, cridant envalotats
entorn del vell, que reya ab la cridoria
com si fos altre infant.

El més menut, clavat el nas als vidres,
embadalit mira la neu baixar,
y quan el seu alèls vidres entela,
rondina enrabiat.

Y en tant els mossos per la entrada riuhen,
sentats, fent rotllo, tot triant el gra;
ensemps els gossos a la llar s'adormen
vora mateix dels gats.

Y aixís passa'l matí, neva que neva;
a mitja tarda'l cel mostra son blau,
brilla un moment el sól, un sól sens forsa...
...Després torna a nevar.

FEBRER

La nit ha sigut llarga, fosca y freda,
ni una estrella ha brillat pel firmament;
el vent, xisclant sens treva entre las brancas,
feya estremí en la fosca'ls arbres sechs.

Jo'ls veyia com espectres, alts, negrosos,
llensant, tot retorcentse, estranys gemechs.
Per fi ha sortit el sól... A sas besadas
els núvols han fugit pel blau del cel,
y la plana ha rigut, mes el seu riure
era'l riure forsat del mal content.

Perduda entre boyrinas, s'ovirava
la serra blanquejada per la neu.
Els blats, molt més aprop, ja verdejavan
ensajantse a onejar al pas del vent.

He sortit del casal: en la fontana
fonía'l raig de sól un xich de gel.
Fins l'atmetllé he arribat... Quína tristesa!
Sas flors encatífavan el terror...
Y una aloa ha cantat... Son cant semblava
una absoluta a las flors del atmetller.

TRINITAT CATASÚS Y CATASÚS.

LA FESTA DEL PI DE LAS TRES BRANCAS

A sigut una de las solemnitats més grans del Catalanisme. Tres o quatre diàs avans de la diada senyalada ja anavan arribant á Berga catalanistas de tots els indrets de Catalunya.

La població ofereix un aspecte animadíssim, las fondas y els hostals estàn plens de gent a vessar.

Dugas han sigut las notas culminants d'aquesta festa: el *meeting* de propaganda celebrat ahir, y la presa de possessió del Pi, qu'ha tingut lloch aquest mati.

El *meeting* va celebrarse ahir a la nit en el teatre «Quevedo», hont s'hi congregà un públich qu'omplia tumultuosament el pati, els païcos y las dependencias de la casa, y qu'aplaudi a desdir els xardorosos discursos dels oradors catalanistas. El primer a parlar fou el president del «Foment Regionalista» de Berga en Salvador Artigas, al que seguiren en l'us de la paraula ls senyors Sansalvador, del «Foment Autonomista» de Barcelona; Llorens, del «Centre Catalunya» de Sant Marti de Provencals; el que suscriu, en nom de JOVENTUT; Roca, expresident de la *Unió*; Folguera, també expresident de la *Unió* y del «Centre Català» de Sabadell; finalisant l'acte ab un brillant y entusiasta discurs del president de la *Unió Catalanista* en Domingo Marti y Julià, qu'acabà ab un ¡Visca Catalunya! que fou unaním y calorosament contestat pel públich en massa. Aquest sorti del local comentant molt falaguerament els

principis y els ideals del Catalanisme que se li acabavan d'explicar.

Aquesta matinada s'ha celebrat la presa de possessió del Pi.

Era d'un efecte indescriptible la vista de las caravanas que a peu y a cavall, ab banderas y emblemas, s'enfilavan per las montanyas de Queralt cap al Pla de Campllonch, hont se troba l'arbre secular, entorn del quin s'escampavan.

Al arribar la colla de la Junta Permanent precedida de l'artística bandera regalada a Poblet per las donas catalanas, ha ressonat un clamoreig aixordador de crits a la patria y d'aplaudiments que s'han repetit quan ha aparegut, al peu del arbre y sota'ls plechs de la senyera, la propietaria del Pi donya Maria Marpeu, acompanyada de dugas senyoras de sa familia y del president de la *Unió* en Domingo Marti y Julià.

Acte seguit el senyor Marti y Julià ha fet un breu discurs donant mercès a la senyora Marpeu y al seu espòs pel seu desprendiment y pel seu patriotisme, y ha acabat ordenant al oficial de secretaria de la *Unió*, senyor Folch y Torres, que procedís a la lectura del ofici de cessió, de la carta de la *Unió* acceptant la generosa ofrena del Pi y de la llista d'entitats y periòdichs catalanistas y autonomistas qu'alli estavan representats o que s'havian adherit al acte. Com a nota digna d'esment devèm consignar els forts aplaudiments ab que ha sigut saludada la presencia del vis-president del «Centre Catalanista» de Santiago de Cuba senyor Boix, y la lectura de la carta del quefe dels patriotas

EL PI DE LAS TRES BRANCAS

(de fotografia)

txechs y poeta nacional Jarošlav Vrchlický, que desde Praga ha escrit a nostre col·laborador el doctor Benet R. Barrios pera que'l representés en tan solemne acte, com també'ls telégramas y cartas d'en Mistral, del escriptor txech A. Píkhart, del profesor E. Vogel d'Aachen (Prussia), d'en Oiva Fallgren d'Abo, d'en Jules Delpont de Perpinyá, de «Catalunya Federal» y de Donya Agnès Armengol de Badia, adherintse tots ells a la patriòtica festa, qu'ha finalisat ab dos

eloqüentíssims parlaments d'en Joseph M.ª Roca y d'en Manel Folguera, y ab una inspiradíssima allocució del president senyor Martí y Julià. Una salva de forts y llarchs aplaudiments ha coronat las darreras paraulas del president de la *Unió*, qu'ha clos tan solemne acte ab un «Visca!» a la llibertat de tots els pobles.

Berga, 25 de setembre de 1904.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

ELS CAPS D'ASE

Molts foren els catalanòfobos que, al veure aquest títol dintre'l sumari del número de JOVENTUT prop passat, s'apressaren a gastarse vint cèntims creyentse aludits per en Mistral en el quadret que sota'l títol que caps aquest article va traduhir en Benet R. Barrios.

«En Mistral... ¿qui déu ésser en Mistral? ¿En Mistral també s'ha enterat de la nostra existencia?» se varen dir.

Y cap als kioscos falta gent. La venda de JOVENTUT s'augmentà en déu o dotze números... Essent molts els caps d'ase són poch entre ells els que saben llegir y escriure. Déu caps d'ase que comprin un periòdich representa una xifra tan faulosa, com cinquanta mil lectors d'un altre genre.

Varen comensar a llegir l'hermós trevall d'en Mistral, y prompte 's desilusionaren. «Ba! Poesial Si's tracta d'un trevall literari!» exclamaren. Y l lensaren el periòdich els uns, y els altres el penjaren al clau ignominiós dels periòdichs llegits... Y tot perque no entengueren el fons del trevall, l'ànima que l'inspirava.

Torneuvos a gastar vint cèntims y llegiu, que aquest cop seré jo qui traduhiré, procurant posar la traducció al alcans de vostras inteligencias d'arrietas. Allà va:

«Éra l'època de la sega, aqueixa poètica època del camp en que sota las fals, manejadas pels fills forts de la terra, las dauradas espigas ajupen llur coll. A la gran masía catalana, ahont vivia ma familia, tot era tràfeh y va-y-ve. A l'era, els bous y els cavalls masegavan las espigas ab llurs potas, seguits dels jornalers, qu'ab el pit nu y la forca a las mans, anavan capgirant els manyochs. A dalt, en Jan Poble, mon pare, garbellava. El blat queya com un riu d'or nèt de las bolvas que la tramontana esbandia. Quan aquest vent s'aturava y el ponent s'anunciava xafogós, mon pare's girava de cara cap al hort, y com parlant ab gent amiga, exclamava: «Terras foranas amigas y germanas, buféu, buféu, buféu cap aquil» Y la tramontana tornava a bufar, y la ponentada no arribava a fer cap mal.

Donant toms per l'era, comptant els sachs de blat que's recullian, menant pressas a

tothòm, però sens aixecar jamay ni un bri de terra, anava y venia la meva marastra, la dòna més xorca, gandula y fardassa que may s'hagi conegut, qu'havia arribat ab malas arts a guanyar el cor del meu pare en Jan Poble, quins béns s'apropiava y quina suhor explotava en virtut d'escripturas y compromisos lograts ab molta labia y no menys astucias y murrierias.

Vorejava'l casal de ma familia un riu gros com l'Ebre, quinas ayguas escumejantas eran cristallinas de la banda del màs y pudentas de la banda de fòra. Jo, qu'en aquella època feya versos y llegia historias y cantava la non-non, era un marrech ab moltas ganas de créixer pera poder camparmelas lliurement y cantarli las quaranta a la marastra. La meva gran afició era anar al riu y tirar pedras a son bell mitj, ab la idea de dividir la corrent en dugas, de manera que las ayguas pudentas y llefiscosas de la banda de fòra no empestessin las ayguas claras que correrian de la banda de dins. Aquest era'l meu ideal; y no'm mancavan rahons pera tenirlo. May cap altre riu de cap altra terra ni encontrada—quejo sàpiga—havia comptat ab una flora y una fauna tan fastigosas, nodridas per l'aygua bruta de la banda d'allà.

Las espigas de blat xorch s'hi multiplicavan, las flors de mal de cap y l'aufals hi prenian una ufana horrorosa, sobre tot aquesta darrera herba que no arribavan a acabarse tots els animals que de la banda de fòra venian a treure'l morro sobre'l riu. Els frares predicadors, els escarabats *bum-bum* (*¡que vivan los valientes!*), els burots o burinots, y tota mena de bestioletas d'aqueixa mena, brunzian a chor ab las moscas vironeras, els zànganos y las avespas, per entre mitj dels *guindillas* o pebres cohents, de las pastanagas, de las carabassas y dels carabassons. Entre totas las plantas exòticas al tros de terra de casa, s'hi distingian els caps d'ase.

El per què a n'aquellas flors se'ls hi donava aquest nom, es cosa que no he pogut posar en clar may. Uns diuhen que perque sa forma es semblanta a la dels caps d'aquellas bestias; altres, els més *campelxanos*, diuhen que perque si... Aquesta explicació sumament castellana no té entre'ls botànichs altre valor que'l que tenen totas las cosas d'aquella terra. Però'ls més aixerits s'explican el

nom de la següent manera: «No per sa forma—diuhen—sinó per son fons, per sa manera d'ésser, se'ls anomena *caps d'ase*. El fet de que xuclin molt las terras y de que no serveixin de cap utilitat, el de que sempre portin vida migrada per no triar bé'l llur terror adequat—cas únich entre tots els sers qu'habitan el món—ha sigut la causa de son nom.» La manera de viure d'aytals plantas es igual en un tot a la manera d'ésser de molts y molts catalans y forasters a Catalunya.

¿Heu vist may un home que dirigint un periòdich escrit en català, insulti a Catalunya? ¿No trobariau que l'home que fa això es un *cap d'ase*?

Donchs las plantas aquestas qu'espantlan la terra ahont ellas mateixas han de viure y viuhen ¿quin nom mereixen sinò'l de *caps d'ase*? ¿Heu vist may un poble imbècil bramar com un sol ase entorn d'un idol buyt, infatuat, neci e ignorant, que brama abstraccions y remuga incoherencias, que no té altra aspiració qu'ésser admirat dels *pagesos* ni altre ideal que la menjadora plena? ¿Què son els caps del poble y el cap que li fa de cap sinó *caps d'ase*? Donchs aixis aqueixas plantas que creixen perque sí, que s'apilonan las unas ab las otras, que's barrejan grollement, s'han guanyat el nom de *caps d'ase*.

Tota aqueixa gent aymenta de la *chuleria*, de la *juerga*, de las *cañitas* y de la *puñalá*; tota aqueixa gent que pera lluhir el seu *ceceo* vol obligar als altres a deixar sa parla propia; tots els que combaten el desitj de llibertat, el desitj d'avens y el desitj d'humanisarse, y que venen aqui a Catalunya o s'hi quedan tenint que lluytar pera lograr lo que agafant el tren ab quatre horas trobarian en terras properas, ¿què són sinó *caps d'ase*? Donchs *caps d'ase* són las plantas aquellas, perque no saben tampoch triar el seu terror apropiat.

Tals eran las plantas que neixian en abundancia vora'l riu.

Un dia, sempre ab la meua deria de dividir el riu, hi vaig tirar tots els llibres de versos que hi havia a casa y tots els papers que jo escrivia y havia escrit. Això'm va valdre una repulsa de la marastra y uns quants dias d'estar tancat ab pany y clau. Un altre dia hi vaig tirar una bandera que teniam pera espantar als aucellots de l'era, y un altre dia

un pi gegant, y otras y otras cosas que'm valgueren totas renys, natxadas, patacadas, y la que menys miradas d'odi.

Però jo'm vaig anar fent gran, y un jorn bufà tal tramontanada, hi hagué tal tempesta y el riu cresqué tant; qu'ho esbandi tot, y al calmarse'l temps, vaig veure que lo que jo no havia lograt en tants anys, la naturalesa ho havia lograt en un moment. El riu era dividit per grossas rocas, las riberas eran ben nêtas y la marastra no era a casa: la riuhada se l'havia enduta.

En Jan Poble'm va abraçar y'm digué: «¿Què vols, fill meu? Demana tot lo que desitjis!»

Y jo li vaig respondre: «No he treballat may pera ésser premiat. Ja estich prou premiat ab l'alegria que regna en el casal, y que sóch el primer que la disfruta.»

Tal es la vera traducció. L'estimat amich Benet R. Barrios, me perdonarà que li hagi esmenat la plana. La literatura s'ha de fer al alcans dels lectors. Es la darrera paraula del intel·lectualisme demòcrata... y es l'única manera de que a un l'entreguin els *caps d'ase*.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

NEURASTENIA

Ab quin goig he llegit la teua carta, ay-mada meyal No pots pas imaginarte quin goig tan íntim, quina satisfacció tan intensa'ns produheix, als pobres sers condempnats a perpetua natura en aquestas soletats ahont las horas són eternas, el raig de llum que, molt de tart en tart, ens arriba en forma d'una carta o d'un periòdich, que ve a posarnos en contacte ab la ciutat volguda y anyorada. Quan això succeheix, una alenada sanitosa sembla escamparse per aquestas encontradas, fentnos quelcòm més tolerable l'isolament en que restèm de la humanitat que viu, entenho bé, de la humanitat que viu la veritable vida; perque aqui sols se viu en un fondo ensopiment, en una mena de són que té quelcòm de mortal.

Ja'm sembla vèuret fent una ganyoteta d'aquellas tan monas que acostumas, tot titllantme d'exagerat. Bé's coneix que no sabs lo qu'es aburrirse una hora, ni un minut tan sols! Què has de saber, vivint constantment

rodejada de sers estimats, pròdichs de carícias pera la nena menuda de la casa! Si sapiguessis lo qu'es la vida del camp a la tardor, de segur que pensaries d'un modo ben diferent y no riurias tant, tu que tot t'ho prens rihent! Coneixentlo per lo qu'has sentit contar y per lo qu'has llegit en els llibres dels poetes, te l'has imaginat un aplech de llochs alegres y delitosos, rublerts d'ayguas frescals, saturats d'ayres purs que comunican salut y vida; t'has imaginat uns llochs frondosos, plens de poesia, ab llits de flors y molsa, hont se viu en santa pau... Y res més lluny de la veritat. Si ho vegessis quina tristesa fa en aquest temps en que'ls dias són tan curts y las nits tan llargas!... Els arbres erts, estirats, ab llurs branques sense fullas, semblan talment descarnadas ossamentas en un immens comentiri. Sols l'eura, arrapada a las socas, viu sa vida migrada xuclant els pochos suchs que troba, tot esperant la pluja pera no morir-se de sed, y el bon temps pera cobrar nova empena.

Las fullas secas s'arrossegan per terra ab tètricas remors: tristas despullas que, un jorn, tingueren vida fresca y abundosa. La terra sembla un desert sembrat de creus; cada planta es un mort; cada mort tingué sa vida; cada vida sa historia d'amor; cada planta es un poema. Quina tristesa fan las fullas secas, las plantas mortas, la terra sembrada de creus!... ¿Qu'envejas la pau d'aquests llochs, dius? Pobra criatura! No sabs que la pau que s'hi respira es una pau profunda, tan profunda com la del fossar. Aquí's viu en perpetuu aburriment. A ciutat, quan vos aburriu, al menys vos queda'l recurs de riureus del mateix aburriment, o de qualsevol cosa, y las riallas arriban a semblar alegres. Al camp ni això tenim: las riallas són tristas y ensopidas y costan d'allò més d'eixir a flor de llabi; no són pas espontanias, y després se fan llargas, llarguissimas, perquè'l vent se las emporta lluny, y l'eco las retorna com una burla ab tons de plany, que fa plorar, qu'emmalalteix l'esperit.

Avuy el cel ha aparegut tot gris. De tant en tant el sol se filtra lleugerament per entre la espessa nuvolada, esbandint una claror migrada y trista. El meu cor també n'està de trist, y la meua ànima està malalta.

A primeras horas del mati la tramontana

deixava sentir sas fortas bufadas, fent cruixir els porticons de ma cambra. Encara era tot fosch, y, envollada en sos esbufechs, he sentit la veu de las campanas del llogaret vehi, que brandavan a mort, calmosas. Semblava'l plany d'un'ànima donant el darrer adeu, ple de pòetica tristesa, a aquest món en el que hi deixava ab recansa un sér volgut, abandonat. El vent ha anat calmant y no l'he sentida més la veu de las campanas, plena de tristesa, però en mon cor hi ha quedat un regust de melangia santa, que m'ha fet pensar ab temor en el més enllà de la vida. Y jo que feya llarch temps que ni per mi pregava, he pregat maquinalment fins pels morts desconeguts... ¿Comprends si es trist el camp a la tardor?

Me preguntas per la meua salut. ¿Què vols que te'n digui, aymada meua? El metge no's cansava de recomanarme'l camp. «Ayres purs — deya: — natura, forsa natura li convé a vostè; vàgisen lluny de la ciutat; per un mes, per dos, per tres, quant més millor.» Pobret! Ja li agraeixo'l bon desitj; però ell, no devia saber lo qu'era'l camp quan no hi ha ni una flor, ni una planta, ni una aucella, quan la terra's va morint d'aburriment. Ja fa tres mesos que hi sóch. Que m'han costat de passar! He comptat els dias, las horas, els minuts, ab inquietut febrosa de malalt, y els he trobat èterns, inacabables. Tres mesos!... Y ma salut no ha millorat gens ni mica; segueixo passant las nits en un complert insomni, els dias frenètic, nirviós, malehint l'hòra en que vaig deixar la ciutat que deyan que'm xuclava las forsas, y vaig venir a n'aquest lloch ahont acabaria per morir d'un empatx de natura morta.

Si't tingués al meu costat, a tu qu'escampas arreu goig y alegria!... Però ni això se'm concedeix, a mi qu'estaria tan content podent veuret a totas horas y parlarte a cau d'orella d'aquellas cosas tan bonicas que jo sols sé contarte y que't fan riure tant, tu que no'n sabs de riure! Y fins te'n contaria d'aquellas altrás que, pessigollejant el cor ab suavitat, fan apuntar las llàgrimas als ulls; d'aquellas que sols poden dirse en la soletat y que's prodigan ab més dalit, veladas per las misteriosas ombres del capvespre, quan la terra s'adorm y las ànimas vetllan, quan las remors van apagantse y las estrellas par-

pellejan en el blau llunyà de l'ampla volta, misteriosas, calladas...

¿Veritat que ja no rius? Ja ho veus, vida meva: fins tinch el dò de comunicar la tristesa. Penso deixar-lo molt prompte, aquest lloch. No hi puch viure lluny de tu, lluny de la ciutat. Diuhen que al camp hi ha ayres purs, mes jo m'hi ofego; diuhen que la natura m'convé pera refer mas forsas, y la natura m'aclapara, m mata la voluntat, se'm xucla de viu en viu; l'aborreix la natura morta. La ciutat m'atràu. Allà hi bull la vida, aquí la mort hi regna desolada y trista.

Contestam prompte y escriume llarch, tot lo més llarch possible. Gayre bè es l'únich alè de vida que m'arriba de la ciutat volguda. No't riguis de mi: tenim cosas tan estranyas els malalts!

JOAQUÍM ROSSELLÓ Y ROURA

IMPOTENTS!

En el galliner humà s'hi troban en gran nombre'ls individus que senten constantment la necessitat de gallejar, sens dubte per'amagarse als propis ulls la llur impotencia inveterada e incurable. Són gent quin intelecte atrofiat sols serveix pera fingir iniciativas esplendorosament buydas y pera produhirse en una activitat sorollosament aparatosa, quina inutilitat evident fóra lo de menys si no resultès contraproduhent y negativa per influhencia sobre altrás activitats de nostre poble que podrian ésser més aprofitadas.

Vegèu ara, per exemple, ab què s'han despenjat tota aqueixa tayfa d'intellectuals de per aquí, que, després d'omplir els quatre vents ab els preparatius més que ridiculs y tartarineschs de llur viatge a Roma, són ja sens dubte a aquestas horas motiu de l'admiració universal en el Congrès Lliurepensador convocat en l'anomenada Ciutat Eterna.

Possible es, encara que no ho creyèm probable, que's congreguin a Roma personalitats estrangeras de significació real, emperò la *representació espanyola* en el nostre port embarcada al compàs de *marsellesas* y crits d'entusiasme d'encàrrech, no es més que un aplech de personalitats de *bambolla*, d'intellectuals *demodés* y principalment de fanàtics d'abaix, tan despreciables com els fa-

nàtics d'adalt. El que menys, creu qu'en efecte, el Congrès de Roma ha de constituhir una fita memorable en els anals de la emancipació del individu; emperò'ls organisadors de la cosa saben prou bé que tot junt no es més que un pretext pera fingir un *aconteixement* que per una temporada tapi la boca als revolucionaris de bona fe qu'estàn esperant fa temps una senyal que ningú donarà...

Y no's vulgui enganyar ningú respecte a la importancia del acte que tè lloch a Roma. Sabèm molt bé lo que són *congresos*, y si no ho sapiguessim per experiencia, ens ho revelaria prou aquesta vegada la calitat dels congresistas que d'aquí hi han anat. Y sobre tot, congresos del lliurepensament en ple sigle *xxl* Una cosa que fa mitj sigle que no's gasta!

Ja'ns pensèm lo que acordarán: *Que'l pensament del home ha d'ésser lliure*. ¿Y que per ventura ha deixat may d'esserho? Lo que convidria fóra assegurar a molts, no ja la llibertat de pensar, sinó la *propia facultat de pensar*. D'això si que cada dia que passa'n tenen menys els que fan de revolucionaris empedrehits. Qu'ho diguin si no'ls que traqueren trentacinch mil vots de las urnas. Ben segur que si la *sugestió* no haguès invadit atribucions que són privativas del *pensament lliure* y reflexiú, no n'haurian trets de bon tros tants.

Potser també determinarán que no ha de tornar el Papat a fruhir del poder temporal!... Pobra gent, qu'encara tenen la obsesió ridicula de las inquisicions! ¿Verament existeixen encara cervells ahont semblants ideas hi tenen estada? Prou valdria més que'ls qu'organisan als ulls del poble congresos del lliurepensament, se preocupessin d'instruhir-lo a aquest poble, qu'es l'únich camí d'emancipació veritable.

Mes això ho farian si no fossin ells lo que són y lo que únicament mereixen ésser. esperits aixelats, incapassos de res que no sigui fingir una potencia creadora que'ls manca, y relegats a la categoria d'inventors de falsos ideals que si bè predisposán a esperar fruyts saborosos y benèfichs, no inclouhen de fet sinó la esterilitat més absoluta. Ells són els que gallejan sempre; ells els qu'omplen el cap dels que'ls escoltan, ab la llur

sempiterna xerrameca; ells els que s'anomenan pomposament *profundos pensadores, sabios catedráticos, espíritus progresivos*, y que no són més que una garbelladura de fracassats, exudat y concreció de tots els vicis socials d'una constitució empobrida, com ho es la de la Espanya del nostre temps. Pera ells no passen els anys, y ab els mateixos recursos de sempre inutilisan las millors disposicions del nostre poble, al quin apartan del verdader camí marejantlo constantment ab carrincloneries estúpides.

R. MIQUEL Y PLANAS

P. S. — Inspirat lo que precedeix en lo qu'haviam llegit en els periòdichs *adelantats* sobre'ls preparaturs del Congrès, havèm tingut després ocasió de saber quelcòm de lo que s'ha fet a Roma. Mès que un congrès del lliurepensament sembla qu'ha estat allò un aplech de redemptors y utopistas, y que s'hi ha fet més politica qu'altra cosa. De las conclusions adoptadas sabèm que són per lo general d'aquesta importancia. 1.ª Que s'eregeixi una estatua colossal de «La Pau» simbolissant la fraternitat de tots els pobles. 2.ª Declarar «La Guerra» al Vaticà, afirmant enfront d'ell els drets de la Rahò, dirigida per la Ciencia, etc., etc. Apart de que això resulta un contrasentit, com ja ho era lo de que'l lliurepensament celebrès congressos per'afirmar dogmas (no vol dir altra cosa la paraula conclusions), queda evident la buydor absoluta de tot lo que s'ha dit, ja que no de tot lo que s'ha fet. Altra cosa hauria sigut si ab la comissió espanyola hagués pogut anar a Roma el *nostre* ilustre don Nicolás Salmerón y Alonso.—R. M. P.

SALA PARÉS

EXPOSICIÓ DE *Forma*

La millor revista ilustrada que surt a Espanya, de la que'ls catalans n'hem d'estar orgullosos perque proba que aquí algú pensa en quelcòm més elevat que'l *cárrech* y la *data*, ha organiat una exposició d'originals que publicarà en números pròxims.

Dibuixos y pinturas de diferents autors hi són barrejats, y en bona part d'ells s'hi veuen bastants dels defectes y qualitats del art espanyol, que no abandonan del tot ni als que habitualment fan estada a Paris, com en Sert y en Feliu.

En Sert y en Feliu són ben bé d'aquí, malgrat certa influència estrangera que's nota bastant més en el primer.

La primera impressió que causan els plafons d'en Sert es desagradable. Potser vistos junt ab el mobiliari complet del menjador que decorin, aquesta impressió quedarà millorada, però ara com ara lo que tal volta vol donar impressió de grandiositat, de forsa y d'originalitat, fa l'efecte de groller y ampulós. Las grotescas fesomias de las figuras, el moviment dels bous del *Cortege du vin*, observat ab més detenció, vibra bastant e interessa bastant, lo que no vol pas dir que bona part dels visitants no trobi las figuras repulsivas.

El *Wotan* que ocupa'l centre de la sala no s'escapa d'èsser teatral y ab ribets d'ordinària.

En general en las obras d'en Sert estèm lluny del cromó amanerat y de la bellesa convencional, però també estèm molt lluny de las grans bellesas ab que'ns admira la mare naturalera.

La testa dibuixada d'en Feliu, com la majoria de sas produccions, es afectada en la factura, però també, com sempre, en el fer l'autor hi ha posat distinció.

En els treballs d'en Sorolla, en Benedicto y en Villegas hi ha la buydor habitual dissimulada ab las valentias del trassat, sigui ab pastel, ab carbó o ab color. En Muñoz Degrain hi té un paisatge inintel·ligible. D'en Vilomara són unas apuntacions escenogràficas fetas ab molt gust, entre las que sobresurten la primera y l'última. En Junyent (Olagner) hi té notas impressionistas interessants. En Carles Pellicer hi té una testa a lo Bouguereau.

En Meitren exposa dos paisatges ab cel y aygua que proban que l'autor va guanyant en consistència. En els cels tal volta s'hi nota certa pesadesa, però'l conjunt es molt simpàtic y ben observat.

En Nonell hi té dos bustos de gitana. Trobèm que aquest autor podia estar molt més ben representat; hem vist d'ell obras més complertas.

D'en Cidon hi ha dos dibuixos elegantets. En Zorn, artista francès, hi té un auto; retrat fet ab molta frescor y just d'impressió.

Els retrats d'en Casas, fets al carbó, són per l'estil dels que ja li coneixiam exposats anteriorment. Com en aquells, la espontaneitat d'impressió y d'execució perjudica la serietat y la solidesa de l'obra. Entre tots trobèm que'ls millors són el d'en Martínez Sierra y el d'en Serafin Alvarez Quintero. El *clou* de la exposició, a nostre entendre, són las dugas *chulas* pintadas qu'en Casas exposa. Tenen tot l'ayre de *chulas* autènticas, molt superior al de las *chulas* fetas de *oído* que li haviam vist anteriorment. Aquestas pinturas són de las millors qu'hem vist del autor, y si

haguessim arreglat nosaltres el saló, las hagueram colocadas en lloch de preferencia.

La revista *Forma* pot estar satisfeta: omple son fi de reflectar l'art espanyol, y alabém a sos directors el no triar gayre, puig una revista fa prou ab ésser espill de lo que's produheix en art, de mitjà per amunt.

SEBASTIÀ JUNYENT

NOVAS

Estém en plenas festas de la Mercè; el carrer de *Fernando* presenta un bonich cop de vista; a la Rambla hi ha de nit molta claror; alguns edificis particulars estàn ornats y enllumenats ab bon gust. Lo demés... zero.

Però'l zero més gros es el de la Plassa de Catalunya: tan gros com la mateixa plassa. Fa cinch días qu'estém celebrant festas, y la decoració y ornament de la plassa famosa encara està pèr acabar. Ja es tradicional que tota obra que s'hagi de fer en aquell lloch no's fassi may o sia eterna.

Emperò l'obra o monument de que ara's tracta ni may que s'acabés, perque no hem vist res més cursi al món. Ja fa bé *La Veu de Catalunya* fent anar aytal monument de tronch ab en Salmerón, aqueix altre monument o tabernacle:

L'un (en Salmerón) venintnos a predicar una política antiga, desacreditada y passada de moda, vestintla ara ab una llustrina que vol imitar seda, y cubrintla ab una mena d'autonomia grotesca per lo indesxifrablé. L'altre (el monument de la plassa), volentnos representar plástica y simbòlicament a Catalunya (*con sus cuatro provincias*) ni més ni menys com se li hauria ocorregut a un pintor de parets dels que s'estilavan en temps de la Junta Central y de las bombas d'Espartero.

Y lo més trist es que pera fer això ha tingut de venir gent de Madrid!

Sòrt que's tracta de gent de bona fe, com se pot comprendre donant no més que una ullada a la plassa. Tan de bona fe, que'l pobre autor del projecte plorava l'altre dia com una criatura en un establiment de la plassa mateixa, perque'l temps era plujós y corrian perill de malmetres avans d'*usarse* els seus ninots y demés trastos.

Pobra gent, pobres artistes y pobras festas!

De Madrid, de Valencia y otras localitats venint *republicanos* a Barcelona pera saludar a la gran patúm del republicanisme espanyol. Venen per centenars, de manera qu'això sembla un'altra invasió dels moros. Avans eran els de *allende el Estrecho* els que invadian el continent; ara són els de *aquende* ls que invadeixen Catalunya. Aliats ab els

liberales monárquicos per lo del Concordat, venen a juramentarse pera fer plegats la guerra santa contra en Maura, que ja'ls veu venir y els fa l'ullet convensut de que no haurà de rompre gayres llansas pera vèncels o pera posarshi d'acort.

Ho sentim per la vera República, per lo molt que la desacreditan aqueixos *republicanos*, y ho sentim per en Salmerón, a qui li resultarà fatigosa la passejada.

El qu'està més content es l'amo del tinglado, en Lerroux, el que la sab més llarga y el que millor sab passejarse a n'en Salmerón, fentli fer tots els papers necessaris en la representació d'aquesta comedia republicana que a Barcelona té lloch, y ahont no hi ha altre director ni altre empresari que l'*amigo del pueblo*.

Una proba més del esperit ample y lliberal del Catalanisme s'ha donat a Berga, en el Pla de Campllonch.

Ab motiu de la presa de possessió del Pi de las Tres Brancas per la *Unió Catalanista*, els elements catòlics de nostra causa havian projectat celebrar una missa, al peu del Pi, y en el solemne acte de la entrega.

Però finalment, convensuts de que al Catalanisme no deuen donárseli significacions y matisos que sols han d'ésser propis y particulars de sos adeptes, y considerant que a ben segur la Junta Permanent de la *Unió* no haguera permès tan sensible conculcació dels principis y procediments d'imparcialitat en que'l Catalanisme deü fonamentarse y deü procedir en tots els seus actes, varen comprendre lo injustos y estemporanis que resultavan sos propòsits, y a satisfacció de tots varen renunciar la celebració de la missa, que un cop acabada la festa varen ohir els que varen voler en la capella d'una masia pròxima.

Sols es sensible que vagin haver de renunciarhi, puig ni l'intent de celebrarla se'ls havia d'ocorre en ocasió semblant. En fi, com hem dit, va prevaldre'l bon sentit, y es d'esperar que aquest sia un bon exemple pera tothòm en l'esdevenir, sian las que's vulguin las creencias o tendencias de quiscùn.

Un *castila* (si no es *castila* mereix esserne) de *La Tribuna*, diu:

¡Ya tenemos árbol! Vizcaya tenía el de Guernica — letra y música de Iparraguirre, — Aragón el de Sobrarbe, y mientras en el Coll plantaban ayer el olmo de la libertad — ¡que ya tardará en dar peras! — en Berga quedaba consagrado por los *reconsagrats*, como árbol simbólico político, el *pi de las tres brancas*, del que pudiera desprenderse alguna piña.

Té rahò l'articulista de *La Tribuna*. Viz-

caya té l'arbre de Guernica, Aragó'l de So-brarbe y Catalunya'l de las tres bran-cas, del mateix modo que Castella té en sas ressecas planurias el tradicional y simbòlich *alcornoque*, el significatiu *camueso* y una varietat increible de cucurbitáceas que són la materia prima del periodisme ab vistas als *banquetes* de gorra, a las *secuestradas* y a la *caja de préstamos*.

Nota: Un altre arbre s'ha descuydat l'es-crivent canalejista: el *madroño* que hi ha en l'escut de Madrid. Escut simbòlich de tota una rassa que no sab altra cosa que fer l'os y matar la fam.

Y en quant a lo de que *podiera desprenderse alguna piña*, no dirèm que no; però lo que si assegurèm es que no arribarà a terra, perque ab la boca que badan els famolenchs de *La Tribuna*, la cassaràn al vol.

Dias passats va firmarse la escriptura d'arrendament del local de la Esquerra del Ensanche, que ocuparà desde'ara la coneguda entitat catalanista «Centre Autonomista Fivaller» (Ateneu del Districte Sisè).

Aquesta societat se proposa emprendre una activa campanya de propaganda en aquella barriada, dedicant també sa atenció al es-pandiment de la cultura del poble, a quin objecte inaugurarà una serie de classes y conferencias públicas.

Tots els elements nacionalistas de Cata-lunya, sian las que sian sas conviccions pri-vadas y particulars, seràn ben rebuts en la nova y poderosa societat autonomista.

Ab'el fi de tenir resolta la important qües-tió de la higiene, la Junta de las «Escolas del Districte Segón» ha acordat acceptar els

serveys y concurs valioss d'un distingit doc-tor en medicina y cirugia, que s'ha ofert pera vigilar la higiene de las escolas, inspeccionar als alumnes y donar cada mes dugas con-ferencias d'higiene domèstica, vetllant pels exercicis fisichs y per la salut dins de las es-colas en quant això està lligat ab el funcio-nament d'aquestas.

Publicacions rebudas:

El *Patronato de Cataluña para la Lucha contra la Tuberculosis* ens ha enviat els *Estatu-tos* de la corporació y ademés el *Regla-mento para el régimen de los Dispensarios Antituberculosos*. Té molt d'*oficial* aquesta corporació, com pot veures per la llista de *presidentes honorarios* ab que compta y que no baixan de deù, *triats* tots entre las autori-tats civils, eclesiàsticas y juridicas. Entre'ls articles del reglament, n'hi ha un que prescriu que seràn preferits pera prestar sos ser-veys els facultatius y practicants que pertanyin a l'Academia d'Higiene de Catalunya, entitat per cert ben catalana.

Nostre amic el doctor Roura y Barrios ha publicat, com a recort de la presa de pos-sessió del Pi de las Tres Bran-cas per la *Unió Catalanista*, unas elegants cartrolinas en las que hi figura l'històrich Pi soplujat per l'ar-tística bandera que a la *Unió* regalaren las dónas catalanas.

Tambe s'han publicat uns bonichs sagells commemoratius de la festa del Pi y dedicats a la *Unió Catalanista*. Portan la fetxa de 25 de setembre de 1904, y en ells hi cam-peja en primer terme'l Pi de las Tres Bran-cas, aixecantse darrera d'ell las altivas mon-tanyas de Montserrat, y en el fons, irradiant llum, l'escut de Catalunya.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

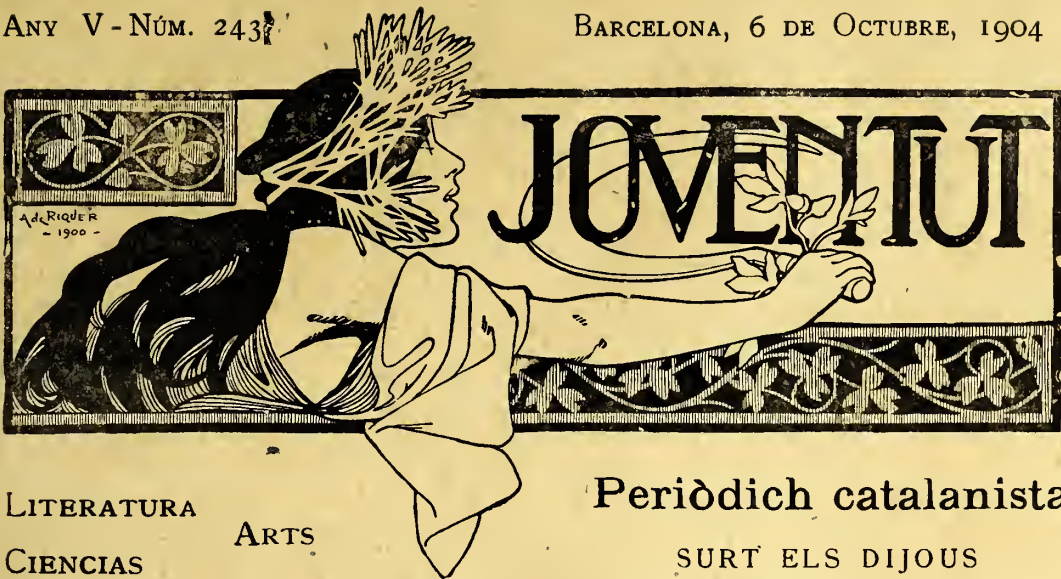
JOVENTUT SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.— No s'admeten els que no sian inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense follétins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS.
› ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40	›
› SENSE FOLLETINS.	25	›

SUMARI:

Ja'l tenim fora, per Lluís Via.—Firas y festas, per Sebastià Junyent.—Festas y gana, per F. Pujulá y Vallès.—El retrat d'en Lluís Fíbalta, per Carles Arro y Arro.—¿Altra vegada?, per C. Ventura Pardo.—Impressió d'octubre, per Víctor Català.—Nova interpretació de la Patria, per Olaguer Massip.—El suïcidi misteriós, per Rafel Noguera y Oller.—Estudi de microbiologia literaria: El vibrí crítich, per Rafel Vallès y Roderich.—Notas bibliogràficas, per Arnau Martínez y Serinà.—Revista de revistas, per Ll. V.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Víctor Català.—Plech 20.
L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 13.

JA'L TENIM FORA

Parlant del viatge d'en Salmerón a Barcelona, que pel maig d'enguany ja s'anunciava y que fins ara no s'ha realisat, deyam en el número 222 de JOVENTUT:

«Sembla que's tracta d'una, habilitat d'en Maura, que juga ab els republicans simulant batallas, com la quitxalla ab el soldats de plom.»

Preveyam allavors qu'en Salmerón, per consell del quefe del govern, faria declaracions autonomistas devant del *pueblo soberano* de Barcelona, com las havia fetas en Maura devant de las *forsas vivas*. Y ens maliciavam que si en Maura, l'únich monár-

quich qu'havia combatut ostensiblement la politica de partit, aconsellava en aquesta forma a n'en Salmerón, era ab dos objectes: el de fer trontollar l'autonomisme català introduhinthi elements inconscients o corruptors dels que forman nostra massa llibertaria, y el de vigorisar el partit conservador, puig no se li amagava qu'en Salmerón s'esforsaria més que may en combatre als monàrquichs, lo que daria lloch a que aquests, tot dihentse també autonomistas *in partibus infidelium*, s'agrupessin enfront de sos enemichs els republicans. Li calia, en una paraula, a n'en Maura dar impuls a sa politica aqui a Catalunya, ja qu'en el reste d'Espanya no hi trobava vida suficient pera impulsar res, y esperava formar a Barcelona la seva *dreta* composta de *forsas vivas* y elements semi-intelectuals, la qual, ab la garbelladura que faria després, quedaria destriada de tota la brossa de la *esquerra* salmeronina. Y com que, al passar pel cedàs pseudo-descentralisador, cada gra y cada particula aprofitable haurian perdut ab el refrech quelcòm de sa veritable substancia, un xich amarganta pera'ls madrilenys, en Maura hauria pastat y emmotllat a son gust un pa com unas hostias, que'ls del seu partit s'haurian empassat com brescas però que'l Catalanisme hauria trobat de menys en sa pastera.

Afortunadament, aquí no tothom bada. Per altra part en Salmerón es massa curt de gambals y massa barroher pera secundar dignament a n'en Maura en aytal empresa. Aixís, a pesar de lo molt qu'ha enraonat, hem vist que res de nou tenia que dir, perque res de nou portava a dintre com no fos d'encàrrech; y en sos discursos s'ha fet tal garbuix dihentse socialista del Estat y autonomista de la localitat, concretant absurds com la jornada general de vuyt horas y divagant y contradintse ensemps al senyalar als obrers la obligació de fer colectivament politica republicana (?) tot encomiant la necessitat de llur cultura y llibertat individual; s'ha fet tal garbuix, dihèm, que'ls que l'escoltavan no l'han entès, y els altres hem entès que'ell mateix no s'entenia.

La massa no més volia sentir parlar de republica, de revolució, de cremar convents, etc., etc., y d'aquest menjar en Salmerón no n'hi podia servir raccions grossas perque tenia'ls seus compromisos. La massa volia commemorar sorollosament el 29 de setembre portant a n'en Salmerón com principal penó entre mitj de llurs banderas onejantas, y en Salmerón de cop y volta se'n anà de Barcelona... Si en Maura li havia aconsellat, lo qu'es ell cumpli aquest consell ab tanta mala sombra com havia complert els altres.

Cal desenganyarse: ni el republicanisme unitari del pobre Salmerón pendrà aquí altres arrels que las de la població flotant d'analfabets, ni en Maura ab sos maquiavelismes serà més hàbil que'ls prestidigitadors que deixan veure la trampa.

Va venir en Maura y no'ns va convèncer; ha vingut en Salmerón y ens ha ensopit. Un y altre se'n han tornat per hont havian vingut: bont vent! Un y altre són politichs castellans, educats a la castellana y que may podràn decantarse obertament a abrassar la causa de la vera llibertat dels pobles: els uns perque són cegos d'enteniment, y els altres perque ho són de conveniència.

LLUIS VIA

FIRAS Y FESTAS

Com hi ha món podèm ben riure!
Com las cosas van tan bé!

Vingan festas y balls y cavalcadas y concerts y *Cosos Blancos*. La crisis econòmica qu'atravessa Barcelona sembla que trobi un paliatiu en las festas, però jo crech que li fan l'efecte d'un pegat en un banch. Els dos primers dias se vegeren bastants forasters. Els pobles vehiñs, abocats a la capital, bastan a entorpir la circulació en las Ramblas y carrer de *Fernando*. Després el trànsit ha sigut el normal de Barcelona.

Mateix qu'altras vegadas, Barcelona no s'ha sabut mostrar com a gran ciutat, sinó com a poble gran.

Els ornaments de Casa la Ciutat ja no poden ésser més pagesivols; sòrt que'ls del Palau de la Diputació són senyoriais y ben dignes de la importancia de la corporació. S'ha fet una fira ab més paradas que a Sant Llorens dels Piteus, y un envelat més espanyós que'l de Cantallops. Que'l vehinat no s'ha adherit a las festas oficials ho proba l'escàs nombre de carrers adornats. El carrer de *Fernando*, que de nit produheix brillant efecte y es l'úlich carrer ahont campeja'l bon gust, ja possehia'ls ornaments qu'ha ostentat. La Rambla de Catalunya's va adornar els primers dias ab tristas banderetas de paper, y això qu'es un passeig aristocràtich. El modest carrer de la Petxina li feu la competència ab son toldo de paper retallat. A las Ramblas, fòra de l'abundancia de llum, hi havia poch per'alabar.

Però lo qu'ha donat el cop, un d'aquells cops que necessitan àrnica, es l'ornament de la Plassa de Catalunya. He sentit a parlar de deu mil duros... «Tiva, Quim, que tots són xinòs!» (1). Y Barcelona s'ha gastat aquest *pico* pera que'ns freguin pels bigotis allò de *industriosos y trabajadores* qu'es lo que'm sembla que vol dir aquell rusch que aquell àngel enlayra sobre sa testa, y aquelles abellas pintadas al revés dels tapissos. L'endemà de la diada, quan encara no hi havia més que'ls pedestals, els comentaris del públich eran gustosos y variats. Qui deya que a la plassa s'hi representaria l'ul-

(1) Al menys ho deuen ésser els qu'han ornat els llums del Passeig de Gracia.

tim acte del *Tenorio*, qui deya que s'hi establiria una exposició de dons Tancredos... Els qu'això desitjavan se varen haver d'espinyar, perque al cap de pochs dias havian sortit en els pedestals uns pals aguantant quiscùn el nom d'un home célebre y una rata pinyada al cap d'amunt, y als extrems de la plassa s'hi aixecavan una especie d'*hermes*, com quatre bitllas plantadas al bell mitj de la ciutat. De nit, las teyeras encesas y aquells pitxers que semblavan escupideras vomitant flamas, davan a la plassa un aspecte esferehidor. Lo únich profitós que se n'ha tret es el saber positivament que un monument o font monumental aixecat al centre de la plassa hi faria molta nosa. El qu'en la plassa més important y més cèntrica de la capital no hi hagi cap monument dedicat a ningù es un fet que'l trobo eminentment català. Honorém en bona hora a tots els que valguin; honorantnos ens honorém; però al mitj y al cap d'amunt no hi posém a ningù; es el lloch de la patria, y aquesta no necessita altre monument que'l que cada bon català li aixeca en son cor.

Ha ciutadejat Barcelona ab las festas y concursos hipichs, ab el concurs d'automòvils adornats y ab la festa del *Coso Blanco*. Com que un dels fins principals d'aquesta última era anarhi a fer l'òs, haguera sigut molt apropiat dirne *El Oso Blanco*, o el *Gris*, o el *Negro*; de tots n'hi havia, y sobre tot hermosas barceloninas que semblavan blancas papallonetas. L'aspecte general era senyorivol, però hi faltava aquella expansió, aquella alegria que són propias d'aquesta classe de festas. El nostre *senyoriu* sempre té por d'extralimitarse y d'ésser criticat, y fins las *demimondaines* resultan pansidas o encarcadas. Els premis varen ésser distribuïts tontament. Apart el cotxe del Excelentíssim Ajuntament, que lluhia un gran toldo blanc tot ornat de flors blancas y llassos blancs y era'l que feya més goig de tots, hi havia una victoria plena de nens y nenas adornada ab dugas nansas en forma d'espiral que sostenian garlandas florejadas, disposat tot ab un gust excelent per cert, y no vâreig veure que lluhessin cap d'aquells pendonets d'anar a la professó, de lo que'n vaig deduhir que no havian sigut premiats o havian tingut un petit premi. En cambi

s'endugué'l premi d'honor un cotxe que representava una grossa cacatúa que no tenia res d'artístich. Y el primer premi se'l endugué un cotxe *curtilament* ornat, y la copa d'or la guanyà un cotxe que duya dugas papallonas escarransidas. També premiaren una grossa guitarra blanca. Sempre dant mèrit a la *pensada*, may al bon gust.

Entre las festas verament simpáticas hem d'apuntar las dels mercats, el concurs de paradas de flors en la Rambla de las idem, la festa infantil, el festival benéfich del Palau de Bellas Arts, la festa marítima, la festa de la ensenyansa, la partida d'escachs vivents y el cinematògraf públich.

La cavalcada de l'última nit en general resultà un desori. Va sortir tart, va marxar molt mal organizada, y si no arriba a ésser la previsió del senyor Marial, las festas haguieran acabat ab una gran desgracia. El carromato ahont anavan las Walkyrias estava illuminat ab *acetileno* y fochs de bengala, y a dintre'n duya de *repuesto*. Una guspira caygué en ells y el carro's va encendre. Si no arriba a haverhi els bombers, que tement lo que va passar havia posat el senyor Marial seguint el carro, las noyas que feyan de Walkyrias y qu'anavan lligadas a dalt, haguieran cremat com els heretges de la edat mitja.

Ens hem escapat de tenir que deplorar un mal fi de festa, y fôra de la primera nit tambéns hem escapat de plujas y xàfchs, encara qu'això ho atribueixo aquell paraygua que's va estendre al cap d'amunt del Passeig de Gracia, pèrque ja es sabut que aqui a Barcelona, quan un hom vol que no ploqui, surt ab paraygua.

SEBASTIÀ JUNYENT.

FESTAS Y GANA

O QUAN PER LA MERCE NO PLOU, PLOU PEL
SENYOR BUXÓ

Jo no sé pas què ho fa: tothòm va seriós pel carrer, no se sent una riallada, no's veu qui fassi un pas més enllà d'un altre. ¿Un salt? ¿Ahont són las criaturas que saltan en todas las grans capitals, sigui o no sigui festa major. imitadas pels joves y els vells, y pels vells y els joves encoratjadas?.. Ja's veu saltar y córrer, y cridar y riure: però es sempre'l nyèbit que'ns simbolisa que corre per'atrapar un cotxe, que salta pera enfilarsi al darrera, que crida *vòllall* a tot allò que per sortirse de lo corrent li crida l'atenció, y que riu a chor ab els municipals perque d'una perdigonada ab el tira-gomas ha fet batre alas a un vol de pardals, o perque ha esglaiat a una senyora ab un bram que li ha fet a cau d'orella. ¿Un cant? ¿Ahont se sent un cant popular, una cansó alegre entonada per las parellas d'estimats recorrent joyosament els carrers, pels baylets que van de la mà de llurs pares, murmurada per aquests al ésser tocats per la espurna d'alegria qu'engega la juvenesa? ¿Ahont són la parella, ahont els baylets que riuhen anant ab els pares, ahont els pares que riuhen anant ab els fills, ahont la cansó?...

Las parellas no circulan perque l'amor es pecat. Els mocosos, si anessin sols, xuclarian un puro de deù cèntims ab posat d'homes grans; anant ab llurs pares van ab cara de prsoner, perque llurs pares, barcelonins de soca-arrel, el senyor Pau y la senyora Tuyas, *saben molt bé* que sa missió social es gravissima, qu'han vingut al món, al petit món del carrer del Hospital, pera tenir seny y ferse respectar criant als fills, els Pahuets y las Tuyetas, en el temor de Deu y de la mitja-cana manejada pels ascendents propers. La cansó ¿ahont es la cansó que no tanqui un odi polítich o una... *morrongueria* madrilenya?

Estèm tristos, molt tristos, estèm amarats de tristor, la vessèm per tots costats. Ja'n poden enganxar per las cantonadas de rêtols dihent que fem festas: no'ns ho creurèm may els qu'estèm en el secret. Estèm tristos, y pera'ls tristos no hi ha festas. La gent se llençarà al carrer no pera divertir-se, sinó

pera *distreures* veyent còm els altres se diverteixen, y com que aquests altres no existeixen perque es tothòm qui surt pera observar als altres, per més festas que prediquin no'ns llevarèm de sobre aquesta massa de gent lassa, de posat ensopit, qu'ab las cellas contretas, la mirada agressiva y el pas d'acompanyament d'enterro, circula per carrers y plassas treyant comptes de front endins y esperant sempre que serà més enllà. hont trobarà'ls que's diverteixen que'l distreguin.

Estèm tristos; hi ha ganal Hi ha gana y no hi ha esperansas d'apaybar-la. En els paisos rics hont l'or circula, els pobres se rosegan els punys quan tenen gana, com per tot arreu: però se'ls rosegan rihent. L'estudiant, l'artista, l'home de ciencia, esperan temps millors, y els espera l'obrer, y l'empleat, y la modisteta, y l'escura-xemeneyas; y esperantlos riuhen, y a la festa que cau s'hi agafan sense preocupacions. ¿Ahont es entre nosaltres la esperansa? L'or es clos, no circula; el capital està escrit sobre'ls papèrs del Estat. L'estudiant, l'artista, l'home de ciencia saben que, quant més pujaràn, més s'allunyaràn del or anclat en la ignorancia. L'obrer sab que, fins tenint salut y feyna tota sa vida, si arriba a vell sa fi es al hospital: no tenim pas caixas de retiro pera la vellesa. La modisteta no farà carrera si no fa la carrera. Y la riuhada creix: la riuhada de famolenchs que, deixant els camps incults, ens ve de l'altra banda del Ebre. L'espectre de la fam arreu! L'anemia, las caras grogas, las galdas xucladas, las brusas onejant ab el vent, penjadas sobre'ls ossos, ens voltan! ¿Què té d'estrany que sobre'ls fronts hi hagi imprès el sagell de la tristesa?

Si, senyor Pau; si, senyora Tuyas: vostès que són dos beneytons de Deu, que dels mals qu'ab sa passivitat fan ne són inconscients, aquesta vegada tenen rahó. Si l'element oficial vol engegar las festas, Barcelona no està pera ellas; y vostès dos, que la simbolisan molt millor que'l gegant y la gegantesa, fan molt bé de passejarse ab posat trist, desconfiat y agressiu.

Hi ha gana, y quan hi ha gana en un poble, mal aquest poble sigui compost de senyors Paus y de senyoras Tuyas, no riu, no deù riure, no pot riure.

Prop de vuytcents serían els famolenchs que a la Plassa de Sant Jaume, el dilluns 26 al demati, demanavan pa al Ajuntament. Y no n'hi havia. Els *bonos* s'havian acabat. El raig d'or que *al parecer* raja sobre las funerarias mesquindats de la Plassa de Catalunya, s'havia estroncat al rajar sobre'ls mendicants, y las dónas de pits aixuts y els jayos de pits enfonsats aixecavan llurs brassos osuts insistint en sos prechs cada volta que de dins estant els deyan: «No n'hi ha de pa; s'ha acabat; au, *guillèu!*»

La fam es mala consellera, y el *moti* ja estava comensat. Però la providencia, que may ha abandonat a nostra benvolguda Barcelona, va evitar un jorn de sang. Era en Buxó, el senyor Buxó. Aquest tinent d'alcalde fou el destinat per la providencia pera negar el pa als pobres y pera solucionar el conflicte.

Deuli las gracias, Paus y Tuyetas escampats per tot l'univers! El senyor Buxó, el tinent d'alcalde senyor Buxó, el ferm republicà senyor Buxó que podia haver fet ametrallar a aquella multitud famolenca y tossuda ab tota la tossuderia de la gana, a la que no donan pa quan hi ha rahims penjats, l'insigne demòcrata senyor Buxó que podia haver fet si no una carniceria, una fàbrica de botons de tots aquells sachs d'ossos ab gana, se va apietar, se va sentir demòcrata, se va sentir republicà, y en lloch de engegàrloshi la cavalleria com hauria fet el Tsar, va manar que'ls ruixessin ab *mangueras*. Y el *moti's* va acabar sense vessarse... anava a dir sang, però si que se'n va vessar: se va vessar molta aygua, qu'es la nostra sang de molt temps ensà.

Deuli las gracias al senyor Buxó, vosaltres els pobres que haviau entrat al paradís duhent a la vanguardia la majoria republicana del Ajuntament. Y vosaltres, Tuyas y Paus, riguèu un moment, no més que sigui, a la vida; riguèu ab mi. Jo me'n rich de la democracia, de la república, dels pobres aquests (que demà bo y cantant *La Marseillesa* tornaràn a votar al senyor Buxó), del senyor Buxó pel fet d'haverse enredat precisament ell ab l'element aygua, de vosaltres senyor Pau y senyora Tuyas, perque veig que ni tanta farsa vos fa riure ni deixar vos-

tre encarcarament... y fins me rich de mi mateix perque ja'm veig bentost més seriós que una cadira: tinch pensat donar un tom per la Rambla y no voldria desentonar el quadro.

F. PUJULÁ Y VALLÈS

EL RETRAT D'EN LLUÍS RIBALTA

Van restar tots dos sols en el taller... Queya la tarda, y una dolsa penombre acariciava'ls quadros admirables. En un d'ells, una nena jugava ab un gos sobre la molsa. El blanch del vestit se barrejava ab la negror suau del pèl del gos; sobre la esmeragda de la molsa lluhian els brillants dels quatre ulls... Y al besar la penombra aquest bell quadro, el feya esdevenir cerimoniós... Els dos amichs callavan; de sas pipas el fum sortia en espirals boyrosas. Contemplavan el cel; una mort delicada y principesca ho invadia tot; com en un llach de perlas, alguns blanchs núvols solcavan el cel, plàcidament...

Velats pel fum grisench de las pipas, els quadros prenian ideals aspectes. En un vell quadro un martre agonitzava; a abdós costats de son cos sangnant dos llops udolavan, y, a la claror malalta del capvespre, el martre s'omplia de bellesa y els llops d'un misteri de llegenda... S'acostava la nit; un dols silenci s'estenia arreu... Y els dos amichs, ubriachs per l'haschich, callaren. La nit triomfà: la foscor, misteriosament, llepà'ls bells quadros y els acaricià materialment; y en la negror tot se confonia com en mascarada nocturnal...

Y ab veu molt baixa, ab veu de nen petit, en Lluís Ribalta, el poeta, demanà al seu amich que aquella nit mateixa, a la llum d'una espelma, li fes el seu retrat. Y en Lliteras, amable y complacent, accedi, y tot seguit el comensà. La humil espelma mostrava sa grogor agonitzanta; en un somni grogench floriren els colors de tots els quadros; el taller s'ompli d'ombras; suaus espectres vagaren pel sostre y las parets, esparverats de la claror florida.

En Lliteras contemplà a son amich. Acariciada per una grogor espectral, sa cara lluhia cadavèricament, ab matisos d'evori y

lluissors de nacre envellit. Sos ulls verdosos agonitzaven en un llach blavós, y sos llabis petits, dolsament extenuats, empalidian com éncensats de blanch... Sobre la tela'l comensà a pintar. Y el silenci seguia, un dols silenci, conventual, místich, llànguit. Y en el silenci Ribalta somreya estranyament, corpnedorament, y en Lliteras l'anava retratant. La feble espelma, com funerari ciri, omplia de quietut el blanch taller. Y totas las figuras dels bells quadros prenian posats atormentats, com torturadas per perversas ansias... En un d'ells un Pierrrot esdevenia groch y cadavèrich, mentres al seu costat, sinistrament, Arlequi y Colombina se somreyan ab un llarch somriure luxuriós. Immensas ombres omplian las parets d'evocacions; la llum grogenca, al estendres pel sostre, el tapissava de solemniat patina... Y els dos amichs callavan...

De prompte, en la quietut, hermosament, Ribalta va parlar. Sa veu potentia s'escampà pel taller ab cerimonia. Comensà a dir, armoniosament, un dels seus poemas, el més pur. En aquest poema no evocava, com en altres, las reynas luxuriantas y perversas ni las emperatrius bojas d'amor; no evocava las corvas de las vergès ni els pits de las eternas desitjadas: era un poema blanch, pur, infantivol. L'ànima d'un jove fugia del seu cos perque li feya fàstich la materia, y, un cop fòra del cos, un cop ben lliure, volejava per la terra llargament... Besava'ls rojos llabis de las verges y els colors encesos de las flors, acariciava'ls ulls de las donzellas y contava rondallas als aucells. Y vetaqui que un dia va trobar una donzella rossa y hermosissima, quinas miradas regalavan joya. Y dolsament, y armoniosament, una nit de tardor, a la claror dels estels, li va dir en veu baixa que l'aymava. Un amorós diàleg comensà; s'estimavan tots dos. Y un mati a trench d'auba, quan obria'l jorn sas parpellas y recullia sos cabells la nit, l'ànima beatifica d'ella va deixar son cos, y ab la d'ell comensà a dansar sobre la terra. Però arribà la nit, y mentres las dugas ànimas somniavan en perpetuats deliquis amorosos, el cossos caygueren sobre ellas y com llops famolenchs las trossejaren... Aixis fini per sempre'l purissim idili de dugas tendras ànimas angèlicas...

Altra volta'l silenci sorgi. Una quietut dolsissima s'escampava arreu. Totas las cosas prengueren suaument místichs posats; tot semblava resar; una muda oració aixecà'l vol; els quadros multiformes y magnífichs adquiriren matisos solemniats; la claror groga esdevingué d'esglesia; alguns tapissos que en la paret mostravan sa antigor, adquiriren posats sacerdotals; una estatua de marbre, Venus beatissima, semblava feta d'hostias consagradas; un cap de faune semblava'l cap de Christ agonitzant; un Sant Dijous floria en el taller, y a la claror grogenca de la espelma tot esdevenia místich y divi. Y en el silenci august y sagrat s'hi pressentia una cansó litúrgica; quelcòm molt conventual y molt angèlich havia d'esclatar en el taller... Després de la setmana silenciosa, la Pasqua somriu joyosament; després d'aquella nit inefable y sagrada, quelcòm de sublim somriuria..

Y el silenci triomfava, y en el silenci trevallava en Lliteras ab afany. El retrat finia; sobre la tela la efigie desitjada apareixia... El retrat quedà fet... La espelma reya ab rialladas grogas; els quadros admirables y magnífichs s'ompliren de visions y de grans ombres; en el sostre las bruixas cavalcavan en silenci a cavall de núvols misteriosos; els vells tapissos semblavan tremolar, en la orgia de groch qu'arreu cantava... En Lluís Ribalta contemplà'l seu retrat; en Lliteras reya.

Sobre'l fons grisench de la tela lluhia la efigie d'en Ribalta. Sos cabells negres y onejants, com ubriachs de ritmes y de músicas, dansavan bojament estranyas dansas, lascivas, ignobles, vergonyosas... Dansavan confosos, barrejats, els uns sobre'ls altres, fent estremituts de feras follas, fent moviments horribles y perversos... Uns, més petits que'ls altres y més lúbrichs, queyan sobre'l front mitj desmayats, extenuats de plaher y de cansanci després d'haver dansat entre'ls demés, d'haver acariciat a tots els altres, d'haverlos besat lascivament... Y altres més grans, més forts, més voluptuosos, séguian dansant, fent contorsions de verge luxuriosa, blincantse com perversas e impúdicas donzellas... Y sota la orgia dels cabells, mostrava'l front una marbrenca blanca; semblava un front de mort, fret, in-

sensible, perpetuament besat per quieta neu. Y aquest frónt de cadavre estava sostingut pels cuchs feréstechs que llepavan la buydor infinita dels verts ulls. Y entre aquests, el nas semblava un dit de verge doblegat, y sota d'ell, sobre la boca roja, un llarch bigoti tacava de negre la blancor funeral de tot el rostre. Y els llabis semblaven flors badadas, y las orelles pàlidas estrelles...

En Lluís Ribalta contemplà son retrat molt llargament... y al veure aquells cabells endimoniats, y al veure aquells ulls tan misteriosos, y al veure aquelles cellas tan horribles, se llensà sobre d'ell, el tirà a terra y el trepitjà ab furia, boiament. Y's va ajupir sobre'l retrat, y va palpar ab sas mans aquells cabells y va tocar ab els coizes aquells ulls... Y en els seus cabells propis va sentir el toch de sas mans blancas, y en els seus ulls va sentir el toch dels seus durs colzes... Y va tenir por, y s'esgroguehí, y el retrat també, y va aclucar els ulls y els va badar, y al badarlos va veure que'l retrat també ho feya... Y va cridar, y el retrat també, y va arrencarli els ulls y va sentir que'ls seus li fugian, se n'anavan, arrencats també per altres mans... Y sufria com no havia suferit may de la vida, y plorava, y el retrat també, com diabòlich mirall... Y volgué foradarlo aquell retrat, y no va poder, li era impossible, y va sentir en el seu propi rostre'ls seus cops de puny, las sevas forsas... Y tenia por, immensa por... Y agafà'l coll d'aquell retrat pera escanyarlo venjativament... y el va estrènyer, y al estrènyer va sentir en son coll las sevas mans, las sevas unglas... Y va arrencar en plor, y va plorar una hora, dugas horas, infinitas horas...

Y en el fons del taller, el seu amich seguia somrihent, mentres sas mans acariciavan, ab caricias dolsas, un cap de mort groguench, petit, sarcàstich...

CARLES ARRO Y ARRO

¿ALTRA VEGADA?

Avans de tot he de fer avinent que no consto en las llistas de socis de «Catalunya Federal», encara qu'estigui conforme ab els ideals *nacionalistas* d'una gran part de membres d'aquella associació; y per lo tant, sols sé de referencia lo que *aquells federals*, que quan menys se'n diuhen y que portan la representació del partit partint un pinyó ab els unitaris, tractan de fer.

M'han assegurat que'ls federals de la Plasa de Santa Agna han presentat unas bases d'unió als del *coro* en quin articulat, y en sos primers articles, reconeixen la rahó que tenen aquells bons federals, *coristas*, y per lo tant me'ls consideran *primeras parts* pera fer sos papers en la comedia politica.

Això no m'estranya, puig ja es mal vell y forsa sabut que la *bugadera*, quan li treuhen el cove de lloch, buscant sól per'aixugar la roba, salta rechs y puja marges y arriba allà hont vol, fins que té aixuta la bugada.

Els rech y els marges d'avuy creu que són els mateixos d'ahir, y per lo tant, agafant el cove per aquelles nansas de que fa temps parlava, corre esferehida, arremangadas las faldillas y ensenyant las garras, perdent o llensant els *sochs*, pera estendre la bugada en el camp de «Catalunya Federal».

¿Ho lograrà? Ho dubto.

Alerta, federals convensuts! Vosaltres que, conseqüents ab els principis d'autonomia, reconeixèu la personalitat de las regions, y per lo tant la personalitat de Catalunya, vosaltres que tènheu per enemichs enfront vostre a tots els unitaris ja siguin monàrquichs ja republicans; vosaltres que no podèu admetre convencionalismes mancats de lògica en el camp politich, estiguèu alerta, que aquells que passen per tot, fins per presentar, com a redemptors de la llibertat del poble a grollers agitadors, que condemnan ab sas paraulas y ab sos escarnis infamants el crit més noble dels bons patricis que cercan la llibertat de la terra dels nostres amors y las nostras penas, dels nostres afanyos y las nostras glories, volen malmetre'la constancia y el desinterès de vostra actitud, a fi de fervos servir de mantell que cúbreixi llurs veleitats y concupiscencias asquerosas.

Lluny de vosaltres aquells que, baix la capa d'una unió, buscan no quedar-se sols y fervos seus. Lluny de vosaltres aquells que personalment trets del safreig unitari, en fan qüestió de principis pera no caure ab mala postura.

No permetèu els de «Catalunya Federal» que tinguèm de dir: ¿Altra vegada?

C. VENTURA PARDO

IMPRESSIO D'OCTUBRE

DE 6 A 7

estich rera'l balcó de mon niu d'orenetas, veyent venir el cap-vespre.

El cel es groch de Nàpols en l'horitzó, grisench argentat en el zènit. Las casas blancas se tornan de purissim violeta pàlit, las que no són blancas s'embruneixen. Els Pirineus, al fons, blau-morats; la montanyola, rera mateix de las casas, d'un vert uniform, fet de vert esmeragda, vert gris, saturn y negre. Ran de la montanya'l groch baix del horitzó s'anima y's fa cadmi, que poch a poch s'encarmina, ensemps que'l zènit devé d'un blau perdut que's va agrisant com si hi passessin per demunt fumeras imperceptibles. En el punt hont el sól s'ha post hi ha un esclat d'or, que va deixatantse y fonentse en el color general que s'estén darrera la silueta moguda del clap de pins y el suau onejament de la montanya nua.

Fressa de carros, arrossegament de peus, xerramenta de dugas o tres dónas; canta una criatura; grinyols llunyans d'un animal al que atormentan, potser gos, potser porch... no ho sé.

El groch carminós s'ha fet rosa pur, que s'ajunta ab el blau de dalt, fent violeta que s'escampa per tot el cel, dominant a baix el carmi y a dalt el prussia, aquest una mica més intens, llepat pe'l to fumós de l'ombra.

Las casas emblanquidas semblan cranis en lloch fosch, y las eurohenteixen assi y allà, intensament, tres o quatre pinzelladas nêtas de saturn trencat ab blanch: són els llums elèctrichs, de bombetas ja usadas... — L'animal atormentat es un gos... — Las comares encara psalmodian gansonerament.

Passa un llum darrera una finestra oberta, fent una taca viva de sanch anèmica...

Sobre d'hont s'ha post el sól s'entrevèu, com una espurna d'argent daurat, la primera estrella.

Una dóna crida varias vegadas: «Pe-reet!...» arrossegant llargament la veu. Dos gossos lladran. Se sent l'esquelloteig balandrejant de las cabras de la llet que fan el tom.

Els Pirineus s'han esborrat en l'ombra indeterminable, y la montanyola's confón ab las casas no emblanquinadas. Las qu'ho són ressurten, delicadament tenyidas de blau elèctrich clar: el cel es prussia argentat, tot piquejat d'estrellas pàlidas. Fa lluna... Tocan lentament set horas en el campanar; avans de caure'l ressò de cada una d'ellas, sembla que tremoli sospès de las cordas del rellotge... Se sent una cantoria llunyana d'homes.

Cap més fressa que las veus humanas o'l refrech de peus dels que transitan pe'l carrer. Els llums elèctrichs ja no són pinzelladas estesas de saturn, sinó crisantemas groch de cromo, ab filaments de claror per fullas.

Uns ferrers pican armoniosament sobre la enclusa... Tornan a passar las cabras...

Tot queda fos dintre la claror de lluna, com si nedés en una atmòsfera suau argentada que no deixa precisar detalls.

Las veus no paran, però's destrian y són perceptibles isoladament.

Ja es de nit.

VÍCTOR CATALÀ

NOVA INTERPRETACIÓ DE LA PATRIA

Una de las grans causas del endarreriment en que's troba la humanitat, es la pernicioso interpretació qu'en tots temps s'ha donat a la entitat y a la paraula *Patria*.

Repasant la historia veyèm qu'en nom de la Patria s'han comès els majors crims y las coaccions més monstruosas, y qu'en son nom també s'han sostingut tiranías y promogut guerras hont han trobat la mort milers y

milers de ciutadans fills tots ells, o en sa més gran part, de las classes trevalladoras.

Patria s'ha dit l'Estat crudel, al ofegar la veu brava o plorosa dels pobles conquerits als qui tiranisa, al apagar ab sang el foch de nobles aspiracions de llibertat, y al enviar a sos mateixos esclaus a *morir per la Patria* quan ab forsas s'ha vist pera furta la independència d'un poble lliure, crim que, en llenguatge *diplomàtic*, ab el mot d'*anexió* prompte's *legalisa*.

Això ha donat lloch a que la gent jacobina, creyent—de bona o mala fe—qu'en l'Estat-Govern consisteix tot germen de Patria, declarés la guerra a las nacionalitats y a tot ideal basat en ellas, y qu'en son lloch, y ab el foch de la indignació, s'elaborés en alguns cervells obtusos l'utòpic ideal de la no-patria, y el nó menys mancat de rahó de la Patria e Idioma universals. En apoyo d'aquesta teoria s'han aixecat veus ben autorisadas, y un home, en Tolstoy, l'ha concretada gràficament, declarant en un dels seus llibres que tots els flagells de la humanitat provenen del sentiment de Patria.

Això no es cert. Com a compensació, s'ha format promptament la seva antitesis: integritat e intangibilitat de la Patria. Emperò'ls qui l'han feta no han sigut en general els homes severos e intel·ligents qu'en la ciencia y en la natura haurian buscat son fonament, sinó'ls burgesos tiranisadors anomenats estadistas, qu'han defensat la idea de la Patria—molts cops, si no tots, falsificada—per pura conveniència de l'actual societat.

No cal dir que cap d'ells ha trobat la rahó. Els uns, adalerats per un ideal de progrés fals y ranci, no han vist la veritat quan al davant dels ulls se'ls presentava, mentres els altres, temerosos de la llum, no han gosat arriscarse en la lluyta per por d'una seria derrota.

Ab tot, la Veritat existeix. ¿Qui la trobarà? Els nacionalistas—observadors per naturalesa—creyem tenirla. Es innegable que la Nació existeix com a entitat natural y orgànica. Donchs bé: la Nació es la Patria, o millor, es una fase de la Patria. Aquesta arrenca del home y del lloch hont aquest naix. Com a individualista dech dir: «La Patria sóch jo.»

Emperò hi afegeixo: «Y el lloch hont he nascut es el complement de la *meva* Patria.» L'impuls de solidaritat y germanor, al ensemple que las necessitats de la materia, m'empenyen—sense ferme deixar la independència del *jo*—a relacionarme ab el grupo de que ja formo part al naixer y que al davant meu trobo constituït. Poble o municipi són sos noms. (1) Aquesta es altra fase de la Patria. L'ambient que'l volta, influhent poderosament en son caràcter y riquesa, li es segurissim complement. Però es sabut que un grupo aixis constituït no pot viure isolat per bé que l'hagi dotat la naturalesa. Els ensaigs de nous sistemes d'organició social qu'en certs llocs isoladament s'han instalat y han fracassat necessariament, aixis ho demostran. Per això'ls grupos buscan relacionarse y confederarse entre si, fins que passant per la regió o comarca—entitat formada per la unitat de clima, producció y llenguatge—fan la Nació. Aquesta es, donchs, y no l'Estat la veritable Patria, que no té res de tirànica y si molt d'hermosa. Aquesta es, y l'abrassada amorosa de totas las nacions serà la fundadora de la humanitat nova qu'entreveym en somnis com sagrada imatge de la bellesa. Y ella serà l'única, la verdadera Patria universal.

Queda, donchs, demostrat que'l sentiment de Patria es natural en l'home, y no seràn doctrines d'avens verdader las que pretenquin desvirtuar l'impuls de la naturalesa. Es clar que no es aquesta la concepció que de la Patria té formada la gent vella y arcaica que no admet els règims fonamentats en la més ampla base de llibertat individual; mes no hi ha dubte qu'es la que acabarà tothom per acceptar a mida que la educació, l'estudi y la generositat vagin cundint en el cervell dels homes, y qu'ella destruirà las preocupacions dels actuals patrioters, creguin en l'Estat del gorro-frigi, pateixin d'*universalitis* o bé somnihin en la monarquia de dret diví, si bé d'aquests, per sòrt, ben pòchs avuy ne quedan.

Falta, donchs, una nova interpretació de la Patria. Que tots deixem de banda l'orgull

(1) Las grans ciutats no són més qu'aberracions d'aquesta lley. En tot ordre d'idees són antinaturals.

d'ésser els nêts d'aquells *grans capdills* em-
prenedors de *gloriosas gestas*. Temps són
aquells qu'han passat a la història pera no
tornar, y gran quixoteria fóra'l volerhi retro-
cedir. Mirèm endevant y tinguèm a la Patria
com una obra bella, may com un institut de

forsa y destrucció. Si ho fem aixís, batega-
ràn els nostres cors de joya y tindrèm la feli-
citat de l'ànima, perque haurèm complert ab
un dever de justícia sobre la terra.

OLAGUER MASSIP

EL SUICIDI MISTERIOS

Flors a la taula, a las cadiras, a terra;
entre taps de «Mum», el gloriós dels Xampany;
per la estovalla, sobre vestits de seda,
regalavan els vins d'un grapat d'anys.

El pa blanch y esponjós y la fruyta madura
que'ls famolenchs n'haurían fet festí,
aixafats per l'alfombra en la mullena impura
com las porcellanas y el cristall més fi.

Era'l mullader d'una borratxera;
el va-y-tot impúdich d'un degenerat.
Y aquell frenesí tan boig y estrany era,
que's feya precís un mal resultat.

El cas es que s'ha suicidat.

Feya poch qu'era allí; reya y bevía
entre'ls companys y las dónas d'orgía,
ab bestial aspecte, en l'alfombra ajassat.

La Shara, a son costat,
fumant se revolcava tota núa,
delectanse ab el fum...
Indolents, tèrbols, sos ulls lascius prenían
qu'eil li aboqués als pits, hont els mugrons florían,
els escorrimis daurats d'una ampolla de «Mum».

Y el Xampany gota a gota s'escorria
per la fina pell de son cos grapejat;
mes el rastre brillant que la escuma hi deixava
feya pensá en llimachs que'l vici passejava
per sobre d'aquell ventre tan hermós y rosat.

El Xampany góta a gota corria;
y ell, la llengua a fóra, fet un bestia, frisant,
l'anava perseguint y arreplegant.

Hi eran tots menys l'Artau: l'intim mancava.

Fet un colóm l'Arcadi sospirava
als brassos de l'Adela, qu'ho prenía rihent.

Y en Lluís, gras com era, s'empenyava
en calsar' la botina de la *Grain*,
que tossía de riure, y ab l'esfors se li inflava
el coll molsut y esbelt hont esclatava
aquell gra tan graciós que li donava'l nom:
era un gra moradench, ilustrós y rom
com de rahím... Els amants s'hi dalían!...
Las bocas que s'hi obrían!...

En quant a l'Aguilar, ell ray! Ben assegut,
fart fins la nou del coll, filosofava
a plena veu sobra'l vici y la salut.
Sa fembra, la grossa Elvira, morrejava

el coixí del sofà; dormía reguinyant
una cuixa tremenda; respirava
pesadament. Al demunt seu, roncant,
s'hi adormía l'Albert. Era tan grassa y tova,
que a tall de matalàs l'aprofitava
a falta de Lu-Lu, sa franceseta jova
qu'era prima y esquarpa: quan li venía a tom
com alashoras, que'l vi la electrisava,
feta una senyoreta, castament disertava
sobre l'Art y l'Amor, eternint a tothòm.

Feya poch, ja ho he dit, ell també hi era
més impúdich que tots, ajegut morrejant
tot el cos de la Shara, que riallera
s'ho prenía ab ulls tèrbols, delectantse fumant.

Aquella nit la Shara feya'l cop:
era la gran bagassa, mestressa de la orgía,
a qui tots envejavan. No aixís el filosof
que prou feyna tenía
en dirigi y lligá'l discurs que feya.
Quan caygueren las dugas ningú'l sentí, prò deya:

«En feu massa, companys. Després d'això (què hi ha?)
Sols queda'l suicidi per no recomensá!
Feu com jo faig, que may arribo al fi:
aixís me diverteixo sens poderme aburrí!...»

Quan caygueren las dugas per segona volta,
l'amich de la Shara, esca y pecat de tot,
ab actitut resolta
va aixecarse d'un bot.

Y ab molta flema y calma va vestirse
tal com si res hagués passat;
va posarse'l barret, va despèdirse
y sortí a peu.

Y ara ha arribat
l'intim, l'Artau, aixut com acostuma,
tot ulls, ab sa mirada omnipotent
que s'endinsa y glassa y's fa seva a la gent.

La Shara, aixís que'l veu, no's revolca ni fuma;
s'aixeca espahordida y's vesteix tremolant;
els altres, fets uns estúpits, l'escoltan mes no l'entenen
y això qu'es clá y precís: las paraulas li venen
una a una vibrant
en el sarcasme fi que ningú imitaria,
ab una gran tranquil·litat:
«... Com que jo tot ho sé, ja fa temps qu'ho sabía,
... y ell, ell s'ha suicidat.
Aneuhi... Es dir, ¿per què? Ja os ho dirà'l diari...»

Y girantse a la Shara, ab gest extraordinari:
«No't vesteixis, no cal. Jo... jo sóch l'amo d'aquí
y el ploraràs ab mi!»

RAFEL NOGUERAS OLLER

ESTUDI DE MICROBIOLOGÍA LITERARIA EL VIBRIÓ CRÍTICH

Al Dr. D. J. Oliva Bridgman

Sorpentrà a molts que després dels profonds estudis portats a terme per vós sobre aquesta materia, m'hagi proposat jo la tasca de portar la meua humil cooperació a un tema tan trascendental y ja per vós tan brillantment estudiat. L'atreuiment es disculpable en mi — encara qu'estigui lluny de possehir els grans coneixements que vós atesorèu — per rahó de l'antiga amistat que ab vós me lliga. No retreuré aquí fets que de sobras tindréu presents, ni yull considerar mèrit en mi pel sol fet d'haver cursat a Paris ab vós els estudis especials baix la direcció del gran Pasteur; més que tot això han de valdrem las vostras may desmentidas atencions envers mi, ab las que avuy encara he comptat per endevant.

Mes avans de tot, permeteume, doctor y amich benivolgut, que vos fassi remarcar un petit *lapsus* del caixista en que vós no hauèreu reparat. Ell vos fa posar (sens dubte alterant lo per vós escrit) *microbiologia* pel nom de la ciencia qu'estudia'ls microbis, y es evident que déu dirse y's diu *microbiologia*, del grech μικρός petit, βίος que viu, y λόγος tractat. No es qu'això tingui gran importancia, sobre tot avuy que, mort en Balari, no quedém a Barcelona més que l'amich Masriera, vós y jo, possehint suficientment el grech pera poder capir aquestas petitas subtilitats etimològicas; no obstant, feuho esmenar, si os plau, donchs els vostres escrits estàn destinats a sobreviurens a tots y convé que las generacions futuras tinguin un just concepte de vós y de nosaltres.

Entrant ara de ple dins el tema proposat, o sia'l cas especial del *vibrió crítich* que vós no havèu tal volta cregut convenient estudiar per considerarlo menys perjudicial que'ls altres o de menor importancia, comensaré per definirlo com a un micro organisme especial que's distingeix pel fet d'adquirir sa màxima virulencia sense necessitat de cultiu; millor dit, se desenrotlla per sí sol fins en las més desfavorables circumstancias, possehint d'ell mateix las necessarias energias pera sas multiplicadas manifestacions d'activitat. Aquestas, més que la forma poch definida del microbi, el fan classificable entre la varietat *vibrió*; per sa movilitat extraordinaria y per sa intrusió en tots els medis sense distinció, es, sense dubte, aquell del quin més dificilment pot un guardarse. Quan menys un s'ho pensa es victima de la infecció, quins resultats són més terribles per rahó de la qualitat de las toxinas produhidas pel microbi, que'ls glòbuls fagocitas de la

sang no abastan a devorar ab la rapidesa convenient pera defendre l'organisme atacat.

¿Volèu la explicació del cas patològich més comú en que's produheix la *malaltia de la crítica* originada pel microbi que'ns ocupa? Héusel aquí. L'individu sol ésser generalment dels que forman el nucleu *stultorum*; exercita una professió manual, llimpia-botas (cas Zoilo), sabater (cas Comella) o tintorer (cas Casellas). Com podrèu veure hi ha exemples de molta antiguitat, no mancante de ben moderns, si bé avuy ja es dificil saber la vera ocupació primitiva dels crítichs. Exemples: en Costa, de qui no se sab que may hagi fet res; en Marsillach, qu'ha fet de tot segons diuhen; y el dia que a vós o a mi (que tot es possible) ens ataqués la malura, ¿qui sabria, per exemple, que a vós els vostres pares os tenian destinat a regentar la llur modesta botiga de plats y ollas, y que a mi'm tocava encarregar-me de la de betas y fils del carrer de la Cadena, ahont de joves tan instructivas discussions científicas y literarias haviam sostingudas vós y jo ab l'adroguer y el marit de la planxadora? Advertiu que l'exemple nostre no'l retrech aquí per lo de *stultorum*, sinó perque ha vingut a tom senyalar el fet de que la humanitat quasi sempre ignora'ls comensos, sovint humils, dels seus grans homes.

Donchs bé: l'individu *predestinat* a crítich (dich predestinat perque'l mal se declara tot d'un cop y sense sintomas) comensa per sentir una invencible pruitja de *fer quelcòm*, volent sortir de la esfera de son no res. Fins aquí això pot pendres com una saludable aspiració en tot temps digna d'ésser encoratjada; el *criticisme* será en tot cas conseqüencia de fets ulteriors. La primera cosa que se li ocorre es fer versos; els primers solen ésser felicissims, com per exemple aquells de *El Cosaco Vencedor*, que són els únichs d'en Casellas. N'hi ha qu'emprenen un lirisme sensual, y cantan a Friné, y fan altras calaveradas poèlich-eròticas sense lograr qu'admiri ningú sa inspiració de salta taulells.

Després d'haver corregut a llegirlos als amichs y parents, que s'afanyan a felicitarlo pera que no's deixi perdre aquell *dò*, el nostre cas sol passarse algunas setmanas rumiant la mostra. Generalment no passa d'allò, y es quan se decideix a cultivar simultaniament alguna altra branca literaria (l'article de costums, la narració novelesca, etcètera, etc.) qualsevol de las mil manifestacions grafomaniacas y de que no us parlaré perque vos són de sobras habituals. No cal dir que'l fracàs es complet en tots els ordres.

Si l'individu ha anat a Llotja o té cursat dibuix (per *lineal* que sigui) de quan anava a estudi, alashoras s'enseja en la pintura, o bé en la caricatura, que li sembla més fácil. Sos primers treballs solen sortir al *Almanach de La Esquella* (alli tot ho admeten *con tal* que

sigui *de balde*), més també solen ésser els únics.

En aquesta precisa ocasió, sense senyal previ, com tocat per un dit invisible (aparició brusca y fatal del vibrió crítich) y a pre-
text d'una exposició d'art antich (o modern), o de la publicació d'un llibre (notéu bé qu'ell no ha pogut arribar a exposar res ni a publicar res) l'home reventa ab un article de crítica, que li publican (de franch, naturalment) a qualsevol revista de Catalunya més o menys artística, després d'haver probat inutilment de ferse admiradors entre la joventut intelectual.

Un cop declarada la malaltia, ja no hi ha res a ferhi; coneixéu prou las conseqüèncias, pels estudis de microbiologia que portéu fets, y no insistiré. Generalment el crítich incurable acaba per cobrar el barato en qualsevol periòdich ahont *se dona compte* (si se'n recordan) *de tota obra de la que se'n envihin dos exemplars*; reventant a tot déu quan aixis li dona la gana; rabejantse ab els artistes que no han trobat en llur estudi algùn quadret escadusser digne d'ocupar un buyt que sempre hi ha en el despatx del crítich; y aixis successivament. Si anéu a las llibrerias de vell l'endemà de publicada una obra, hi trobaréu exemplars a meytat de preu, sense'l full de la dedicataria. Són las propinas del crítich.

Y perdonéu, amich de l'ànima, el meu modo de senyalar.

R. VALLÉS Y RODERICH

Viena, setembre de 1904.

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

LARIA, per Joseph M.ª Folch y Torres. — *Biblioteca Popular de «L'Avenç»*. — (Primer premi en el concurs de novelas).

Es una novela de costums montanyencas quina protagonista, la Laria, es el tipo de la dòna hermosa y de talent que veyent son patrimoni amenassat pels acreedors y comprenent que seria una quimera esperar un matrimoni entre la fadrinalla del poble incapassa de saber apreciar sa bellesa y sas passions, posa a proba tots els medis de que pot disposar una dòna com ella pera enamorar al *oncle Roch*, un vell de bon regent encara y ab cabals sobrers pera refer l'abatuda casa de «La Rovira».

Tots els personatges de la novela estàn admirablement pintats, sobressortint, emperò, els tipos d'en *Ricu* el germà de la Laria, el del oncle Roch, y sobre tot el de la protagonista.

L'estil de l'obra, el llenguatge, el desenrotlló, y sobre tot las descripcions, són immillorables. Las escenas del dinar a cal oncle Roch, la de la Laria trasmudantse en sa cambra y la que podriam anomenar escena *de la temptació*, estàn magistralment escrites

y demostren el grau de perfecció a que pot arribar la prosa catalana. Las dugas darre-
ras escenas especialment, acusan per part d'en Folch y Torres uns coneixements tan pregons y detallats de psicologia femenina, que res tenen qu'envejar la sevas pàginas de *Laria* a las de *Pepila Jiménez* o *Genio y Figura* de don Juan Valera, ni a las de *Mensonges* d'en Paul Bourget.

Es llàstima realment qu'en Folch y Torres hagi tingut de condensar en el curt espay de las pàginas fixadas per la convocataria d'un concurs, la déu fecondissima d'inspiració y de potencia que suposa sa reduhida novela *Laria*.

Felicitém, donchs, a en Joseph M.ª Folch y Torres per la publicació de sa bellissima novela; y no volém acabar la crítica sense manifestarli que, ja que tan bé sab conreuhar la novela montanyenca, cada dia més prostituhida pels *jovincels foranis* y pels deixebles (desaplicats) dels grans mestres Ruyra, Victor Català y Vayreda, ens plauria moltissim veure còm se sab moure en la menys explotada novela *ciudadana*.

Que s'animi, donchs, en Folch y Torres y no temi emprendre'l camí que li indiquém; perque qui sab escriure com l'autor de *Laria* no ha de tèmper cap fracàs.

CONCLUSIONES APROBADAS EN LA SEGUNDA ASAMBLEA NACIONAL DE LOS AMIGOS DE LA ENSEÑANZA.

Es un tomet molt ben presentat que conté todas las carrincloneries que's varen aprobar en aquella assamblea o *Congreso Pedagógico* que temps enrera va celebrarse en el paranimf de nostra Universitat.

Y com que todas las accions dels ents són una demostració eterna de que'ls efectes participan fatalment del modo d'ésser de llurs causas, calculin nostres llegidors els efectes qu'en forma de *conclusiones* varen produhir en aquella ocasió tots els cursis de Madrid y Barcelona presidits pel super-cursi Canalejas.

... Perque la llista dels assembleistas es aclaparadora. Allà hi ha lo bo y millor de cada casa. La nombrosa familia dels Rodriguez (Méndez, Ruiz, y Morini), el cèlebre Estebanell, l'inevitable don Cosme Parpal y Marquès, el monumental *Barón de Bonet* y quasi tots els catedràtics del *trust castilalerrouxista*; el *Consejo Universitario de Reus* (iquina enveja a Londres y a Paris!...), don Romàn Clausolles, ex-fotògraf, ex-dibuixant, ex-catalanista y ex autor d'una alegoria esculptòrica de *Els Segadors* que no va tenir éxit; en Roig y Bergadà, en Codina y Sert, aquest fabricant qu'ara aspira a diputat y que'ns jugariam qualsevolga cosa que déu ésser de la Creu Roja, de la Federació Gimnàstica y del batalló de *veteranos*; don Antoni Balaguer, don Pere Garriga y Puig...

en fi, un seguit d'eminències que fa tremolar y que varen adoptar uns acorts dignes del immortal *Pero-Grullo*, qual lectura recomanem desd'ara a tots els que pateixin d'insomnis y desvetllaments.

—
Se agradecerà una crítica y el envió de dos números a esta s./c., Luchana 37 pral, (por lo que se les anticipa las gracias). Madrid.

Contentint aquestes paraules y marcada ab un sagell que diu *La Reforma Literaria*, hem rebut una cartolina acompanyada de quatre llibrets que són respectivament els dramas *Felipe II y Fernando VII*, y els cantos *Valencia y Asturias* d'un poema titulat *La Iberiada*. Tot plegat obra d'un geni anomenat Manuel Lorenzo D'Ayot, quina vera efígie figura al devant de cada llibre, cubertas sas espatllas augustas per una capa blanca y duhent en la corbata una gran enganxadissa de llasos y decoracions.

Del poema *La Iberiada* no'ns atrevim a dirne res, puig es una obra molt superior a nostras forsas intelctivas. Y per lo que respecta a las obras dramàtiques, sols dirèm que, segons manifesta en Diaz de Mendoza en una carta que reproduheix l'autor, es una llàstima que *per falta de temps* no s'hagi pogut posar en escena'l drama *Fernando VII*; y en quant al altre drama del jove director de *La Reforma Literaria*, repetirèm solsament las paraules d'un dels seus comentaristas: *Hoy sólo puede afirmarse que hay un autor eminente y un drama: Lorenzo D'Ayot; Felipe II.*

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

REVISTA DE REVISTAS

La Renaissance Latine (Paris) publica en son número de setembre un detingut estudi de Marcel Mielvaque sobre en Waldeck-Rousseau, y un altre d'Edgard Milhaud sobre'l Congrés Socialista d'Amsterdam. En el *Bulletin politique* se tracta dels ferrocarrils transpirenaichs tot parlant d'Espanya, remarcant la necessitat de que sian un fet y observant que no essent rics els departaments francesos ni las provincias espanyolas directament interessadas, s'imposan de bon comensament bastants sacrificis per part d'abdós governs, lo que fa suposar al cronista que'l d'Espanya no's decidirà pas fàcilment a pendre a son càrrech la part major dels gastos. En cambi fa avinent y alaba'l projecte de la Diputació provincial de Navarra, que tenia'l propòsit de fer construir un altre ferrocarril entre Pamplona y Bayona sense demanar cap mena de subvenció al Estat.

Qu'es lo qu'hauriam d'haver fet els catalans de Fransa y d'Espanya, ben avinguts de bon principi en aquesta ja vella qüestió dels ferrocarrils pirinenchs. Però manca patriotisme y sobra egoisme.

Mercur de France (Paris). Són curiosos, entre altres, els treballs que publica aquesta notable revista en son darrer número baix els títuls *Les Racines de l'Idealisme*, *Les Peintres de la terre belge* y *Le Pouvoir de l'Imagination chez les Enfants*, firmats respectivament per Remy de Gourmont, Marius-Ary Leblond y L. Bélugou. En la *Revue du mois*, nodrida e interessant com sempre, en Gourmont combat ab acert l'obligat descans dominical, dihent:

Els europeus, segons Schonpenhauer, treballan sis días de la setmana pera tenir dret d'aburrirse'l setè. Aquest es el diumenge angle-saxó. El diumenge dels poblès de civilisació llatina ha sigut sempre quelcòm menys trist; però tendeix, fa alguns anys, a enfosquir. Moltes lligas o associacions treballan a aquest fi, las unas francament, las altres hipòcritament piadosas. En el fons s'agita'l propòsit de complaure al *Vell Jehu* y afalagarlo restituint al setè día sa indolencia tradicional.

Combat l'apologia del descans dominical que's troba en la introducció de l'*Avertissement aux propriétaires*, de Proudhon, y diu que de lo que's tracta es del ideal biblich, al que no s'hi avé pas la realitat moderna. No podèm avuy considerar un principi lo que no es més que un compromís.

Parlant del Congrés Lliurepensador de Roma, diu que M. Sergi (antropòleg resident en un vell cau jesuítich de Roma, entre tres mil cranis sense comptar el seu, ha declarat que ni Renan ni Spencer eran verdaders lliurepensadors. Els verdaders lliurepensadors són els qu'han fet la darrera pelegrinació a la ciutat eterna. La Espanya sola n'hi ha dut quatrecents: tot un barco ple, fletat expressament, pera que fessin en bloc llur sensacional entrada a la ciutat eterna. La Fransa hi estava representada pels ciutadans Petit-Jean (*Jan Petit!*) y Bonnevial. La divisa del lliurepensament internacional ha sigut «Llibertat, Progrés, Dret humà, Justicia social.» Afegeix que'l lliurepensador, com el devot, es inofensiu: ell ho sab y no camina sinó formant remat: es un herbivor.

La Lectura (Madrid). Publica nombrosos treballs, firmats per Francisco Acébal, Joaquín F. Prida, Emilia Pardo Bazán, Manuel Diaz Muñoz, Adolfo Posada, Zeda, Angel Guerra, Pedro González Blanco, Antonio Palomero, que'ns serveix un article buyt sobre la personalitat artistica del actor català Borràs, y Manuel Sales y Ferré, autor d'un erudit estudi sobre *El Estado social*. En ell, de bonas a primeras, ens dona aquesta definició: *El Estado es la voluntad social*. Creyèm qu'es massa definir, per més que després l'articulista ja s'explica, dihentnos que sense societat no hi pot haver Estat. Bon descobriment.

Hojas Selectas (Barcelona). Es notable'l darrer número d'aquesta revista, en el que s'insertan importants treballs com el de Ra-

fael Simboli y F. C. Ferrer sobre *La Isla de Cerdeña*, reproduhintse hermosas vistas de l'illa y de sos habitants, entre las qu'esdigina d'esment la d'una basilica d'estil romànic-català corresponent als temps en que Cerdenya estigué anexionada a la corona d'Aragó.

La Il·lustració Catalana (Barcelona). Publica una interessant notícia sobre la població pirenenca de Molló, ab curiosas vistas de la mateixa. Els demés treballs, firmats per Cololeu, Oller y Rabassa, Morera y Galicia, Pons y Massaveu, Joaquim Maria de Arce, etzètera. Las ilustracions consisteixen en reproduccions de dugas obras pictòriques d'en Tusquets, varias vistas de la Mandxuria, altras de l'alta montanya catalana, y altras de Barcelona durant las passadas festas de la Mercè.

Butlletí del «Centre Excursionista de Catalunya» (Barcelona). En el número darrerament publicat s'hi troban els següents treballs: *Sant Pere de Casserres*, per Joseph Maria Pericas; *Una nova necròpolis protohistòrica: La necròpolis de Padrós* (acabament), per Pau Teixidor y Tarrida; *Lo Vallès* (continuació), per Norbert Font y Sagué. S'intercalan bonicas vistas dels llocs que's descriuhen.

LL. V.

NOVAS

La festa de presa de possessió del Pi de las Tres Brancas, que com saben nostres lectors resultà un acte grandios per l'entusiasme dels nombrosíssims catalans que hi assistiren, ha tingut tal ressonancia arreu, que la *Unió Catalanista* ha rebut y segueix rebent aquests dias innumbrables felicitacions de tots els indrets de Catalunya, com també de fóra de ella.

El relat de la fugida de Barcelona del gran Salmerón a primeras horas del mati del 30 de setembre, serà una pàgina de gloria més en la historia d'aqueix *gran capdill* de las forsas republicanas.

En efecte: si els grans generals s'acreditan pel valor, també s'acreditan per la prudencia. Aquesta prudent retirada d'en Salmerón en moments tan *critichs*, farà època. Si gossessim, la fariam *cantar* a nostre company de causa en Vallès y Roderich com una nova *Guillada d'en Titó*. Ell que té ab en Salmerón tanta simpatia!

Al *jefe único* li digueren que son lloch-tinent Lerroux tenia preparat al poble pera la revolució; y es clar, al sentir la paraula revolució obri cosa d'un pam aquells ulls d'esverat que li saltan de la testa, y pensà: «Cert! Avuy n'es dia!» Però considerant que no tenia vora seu al *ejército*, y que per con-

següent no podia fer la revolució ideal, tal com ell la concebeix o sia tal com las que s'efectúan tot l'any a las repúblicas de Guatemala, Uruguay, Honduras y demés paisos avensats, cambià de *táctica* y agafà'l tren.

Molts dels que l'havian anat a rebre a sa arribada a Barcelona, y que'l volian despedir ab una gran apoteosis, no surten de sa apoteosis. Exceptuém als analfabets, que aquests han badat y badarán sempre, per més aniversaris que vagin passant de la revolució de setembre y per més que'ls bandarras de la politica's diverteixin ab la seva credulitat, que verament traspassa'ls limits de la bestiesa.

Els queda en Lerroux, que al veure la fugida d'en Salmerón s'ha indignat y vol oposarse a fer la revolució sense més espera ni contemplacions, sense *ejército* ni res, pera desempenyar sa paraula tantas voltas empenyada.

Ja ho sentirém a dir un dia d'aquests. De que hi ha maror en las hosts lerrouxinas no se'n pot pas dubtar, com no's pot dubtar que hi ha un misteri en la repentina fugida d'en Salmerón. Els diaris de la *Unión* la prepararen ab un silenci tan estudiat aqueixa fugida, que molts sospitan que las desavenencias en el si del partit han arribat a son periode àlgit.

Perque això de deixar aygualir d'aquesta manera un viatge de propaganda tan sonat, això de no *consagrar* el final de la *tournee* ab un gran *meeting* commemoratiu de la *Gloriosa*, no té perdó.

Sobre tot pera'ls de *La Publicidad*, que parlan de revolució tot l'any. Còm els hauràn cogut a n'aquests els discursos de tons governamentals que, al tornar cap a la vila del ós, ha fet en Salmerón a Lleyda y a Zaragoza!

Sobre tot aquella frase qu'ha d'esdevenir cèlebre: la de que'ls republicans no deuen esforsarse per separar la Iglesia del Estat.

En Salmerón ha predicat o poch menys el respecte a tot lo existent, y després s'ha demayat y ha caygut malalt, per sòrt de poch cuydado. Sia com vulga, hi ha home y *jefe único* per poch temps.

Nada, Maura, aquí no hi ha més amo ni més *jefe único* que tu.

Nada, Lerroux, amaneix els trastos; la revolució s'imposa y esperém que ja que no hi ha altre remey, la emprenguis a càrrech teu.

Parlant de la festa de presa de possessió del Pi de las Tres Brancas, deya'l passat disapte *La Renaixensa*:

La majoria (de periòdichs catalanistas) han aplaudit sense reserves la organizació y celebració del acte; sols alguns—poquíssims—s'han atrevit, volèm creure qu'ad la major bona intenció, a expressar sa recansa per no haverse donat a la festa del Pi cert color religiós.

Si certs elements s'han atrevit a dir que no's pot ésser bon català sens ésser bon catòlich, la *Unió Catalanista* no ha fet pas seva la frase. Pera ésser catalanista, segons ella, no's requereix més qu'aymar a Catalunya y trevallar per la seva llibertat.

Y com la forsa de *Unió Catalanista* descansa precisament en la tolerancia y el respecte mutu, y com el nacionalisme té la virtualitat d'acoblar a tots els catalans que's sentin moguts per l'esperit nacional de nostra terra, qualsevolga que sigan sas ideas polítiques, religioses y socials, per això la Junta Permanent, encarregada d'executar els acorts de las Assambleas y de dirigir l'acció política del Catalanisme, ha procurat y procurarà sempre allunyar de nostre moviment tot lo que no éssent essencial pera la santa causa que defensa, pugui pertorbar la germanor y solidaritat de las diverses forsas acobladas.

Aquest es, en efecte, l'esperit de la *Unió Catalanista*, esperit qu'endebadas pretengueren desvirtuar en la esmentada festa alguns catòlics, als quals s'imposà prompte'l bon sentit de la generalitat. Mes entre aqueixos catòlics n'hi figurava algùn que, pochos dias després, ressenyant la festa en un article periodistich, deya que un cop celebrat l'acte y mentres las comissions se despedian, se preparà un altar y mossèn Ribera celebrà la santa missa alli, a ple ayre, devant del Pi y d'aquella hermosa plana, y que *després la gentada anà marxant*. Explicat d'aquesta manera, per més que l'acte hagués acabat, tot-hòm diria que la missa fou cosa de tots, puig tots esperaren que s'acabés per anarsen: lo qual no es veritat, ni molt menys.

Aquesta manera insidiosa de voler imposar de cap o de cúa las propias creencias será tan eclesiàstica com se vulgui, però ben impropia dels caràcters franchs y lliberals y dels esperits no-sectaris.

El respecte a las propias ideas deuria trèuren aqueix prurit de voler imposarlas insidiosament. Nosaltres no'ns vantom pas de catòlics, mes si ho fossim, creuriam que nostra religió és prou gran pera no necessitar que se la introduheixi per forsa allà hont no na entrat ni déu haver d'entrar. Un bon creyent creu en primer lloch pera ell mateix, y creu més: creu qu'es pecat afirmar que un altre creu lo que a n'ell li consta que no creu.

Quins catalanistas y quins catòlics!

En Vallés y Ribot ja torna a virar de proa al Catalanisme. Al efecte *ha contribuït*, segons sembla, a la redacció d'unas bases d'arreglo entre'ls federals purs de «Catalunya Federal» y els federals de llautó qu'ell sempre ha acapdillat.

Miréu que n'es de barroher aquest home! Esperém veure l'actitut que pendrà els de «Catalunya Federal». Veyám si's deixaràn seduhir, en vista de l'abstenció oficial del Consell Regional Federalista de saludar al *republicano* Salmerón.

Pensin que si el Consell ha complert son

dever ha sigut gracias a la enteresa de son president senyor Pi y Suñer. Però ni el senyor Pi y Suñer es el partit, ni el partit deixa d'ésser una olla de grills.

Els de «Catalunya Federal» saben qu'ara més que may han d'anar a la selecció, si es qu'hem de pendre en serio sas protestas de nacionalisme y d'amor a Catalunya per sobre de tot.

Un colaborador de *El Liberal en Barcelona* troba que'l discurs pronunciat en l'acte d'obertura dels tribunals pel ministre corresponent està mal escrit.

Y donchs ¿qué'n diu *El Liberal* del discurs qu'en el mateix acte pronuncià'l fiscal del Suprém, en el que hi ha paragrafs com aquest?:

Séame permitido en este lugar constituirme en intérprete de una aspiración que estimo atendible y justa. Consiste en que el juez, el fiscal, el procesado, el testigo y el perito *puedan entenderse en su propia lengua* sin necesidad de intérpretes, que en muchos casos lo son de manera imperfecta, allí donde la de la generalidad es distinta del idioma oficial, ya que con ello nada perdería la causa de la unidad de nuestra querida España y puede ganar mucho el principio eterno de la justicia, al que debemos todos sincero acatamiento; lo cual implicaría necesariamente la desaparición de algunas de las incompatibilidades hoy vigentes.

De segur que, a més de trobarlo mal escrit gramaticalment, fins troba dolenta la lletra. Com troba dolent *El Liberal* tot lo que favoreixi las aspiracions d'aquesta terra a la que vingué a adular un dia per mor del negoci.

Ah! L'article a que'ns referim ve firmat per un tal Palomero, un senyor qu'ara's dedica a alabar a n'en Borràs desde las columnas de *La Lectura*, de Madrid.

Allò de la falla: *si el necio aplaude, peor*. Borràs, Borràs, si no vols anar de mal borràs no't fihis d'aplausos de tonto ni d'elogis de castellà. O si no ja t'ho diràn de missas.

Han tornat a obrirse las cambras legislativas, y ha comensat per tant la febrada política, la eterna crisis a que venen condemnats els homes per culpa de l'artificiosa organisació dels Estats. L'home de partit ha pres en tots els ordres la plassa al individu, y als diaris no s'hi llegeixen res més que falsas denominacions de las ideas y de las cosas; aixis ens parlan dels *republicans*, dels *monàrquichs*, de lo que pensan els *lliberals*, de lo qu'opinan els *demòcratas*, de lo que rumian els *carlins* y demés... animals estranys de la fauna política. Tots aqueixos sers artificiosament fecondats y nascuts en la incubadora Estat, sens dubte's proposan quelcòm, però quelcòm que será tan fals com ells, que res tindrà de pràctich y que, per'augmentar el general galimatias, ja ve batejat ab denominacions no menys falsas. Per'xò es

probable que resultin una mentida immensa als projectes de reforma electoral, administració local, estalvi nacional, etc., etc., que durant aquesta temporada parlamentària s'han de discutir.

Fins admetent que'l govern se proposés fer quelcòm de pràctic, ¿còm no s'havien de desfigurar sos projectes després de passar per l'engranatge de la màquina política?

Esperem que la present temporada parlamentària no desmereixi de las anteriors, essent tan profitosa pera'ls interessos dels polítics com funesta pera la causa dels pobres lliures.

Y ara que comensi el concert: en Maura té la batuta.

El gran reaccionari Salmerón acaba d'ésser esclafat per en Jaimitu, el fill d'en Carles setè. En Jaimitu, en una carta dirigida a son pare, fa bonas sas declaracions de la Mandchuria que temps enrera publicà *Le Matin*, y de las que's feu ressò un company nostre en aquestas columnas.

En efecte: en Jaimitu afirma en dita carta qu'ell vol ésser rey d'Espanya (las ganas hi són), però no representant las aspiracions d'un partit, sinó las varias aspiracions de tots els espanyols y las diversas manifestacions d'un poble lliure que visqui no en el sigle xvi, sinó en el sigle xx; poble en el qual tots els poders y totas las activitats estiguin desllindats, com ho han d'estar las atribucions de la Iglesia de las del Estat.

Y pensar qu'en Salmerón no se'n vol ocupar d'aqueix desllindament d'atribucions, segons ha dit a Lleyda! ¿Què farà *La Publicidad* al trobarse ab que un carli es menys *obscurantista* que son *jefe único*?

Perque n'es tant d'*avensat* en Jaume de Borbon, que fins això de la patria potestat ja es pera ell cosa rancia, y ab son pare mateix se permet unas bromas que semblan *riadas*.

Decididament, don Carles té poca sort ab els fills. Tots s'emancipan a sa manera: els uns fentse *artistas*, els altres fent declaracions com las d'en Jaimitu...

No semblan fills d'en Carles setè, sinó *¡¡del sigle xx!!* (aixís, ab admiracions).

Al «Círcul Artístich» hi ha oberta la exposició de las obras fetas pels socis d'aquella corporació durant el passat període de vacances. No són molt nombrosos els treballs exposats aquesta vegada. Entre ells hi figura una tela d'en Martínez Pradilla premiada en la darrera exposició de Madrid. Sobressurt una ilustració de *L'Atlàntida* d'en Joseph M.ª Xiró. En general no hi ha cap nota que logri impressionar.

Ademés hi ha exposats en el «Círcul Artis-

tich» els treballs d'art decoratiu enviats al concurs qu'obri el «Foment de las Arts Decorativas», entre'ls quals s'hi veuen notables projectes d'art sumptuari. No dubtèm en calificar aquesta exposició d'art decoratiu de molt superior en son genre a la d'art pictòrich, y creyèm que interessarà als que's preocupan del foment y desenrotllo de las industrias artísticas.

El «Círcul Musical Bohemi» celebrá'l passat dissapte un escullit concert en el que, entre altras composicions, foren executadas la *Sonata* (op. 13), de Beethoven, el *Scherzo* y *La Gruta de Fingal* de Mendelssohn, y *L'última primavera* de Grieg. Aquesta degué ésser repetida. Foren justament aplaudits els senyors Lozano, en la *Sonata* de Beethoven; Creixams, en la *Serenata* de Schubert y *El Taronger* d'en Borràs de Palau; Giralt, en l'aria del *Vaixell Fantasma*; y Torelló, qu'executà son concert *Leonora*, pera contra-baix. El concert fou dirigit pel mestre senyor Sánchez, el qual rebé molts aplaudiments y felicitacions.

Publicacions rebudas:

Maria. Cansó popular catalana, XXXVIII de las publicadas pel «Cançoner Popular», ilustrada ab una alegòria d'en Collell, llegintse al final las acostumadas notas folklòricas. Preu, 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

Catàleg n.º 8 de la llibreria «L'Arxiu», d'en Joan B.^a Batlle. S'hi troban obras de verdader interès pera'ls bibliòfils.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

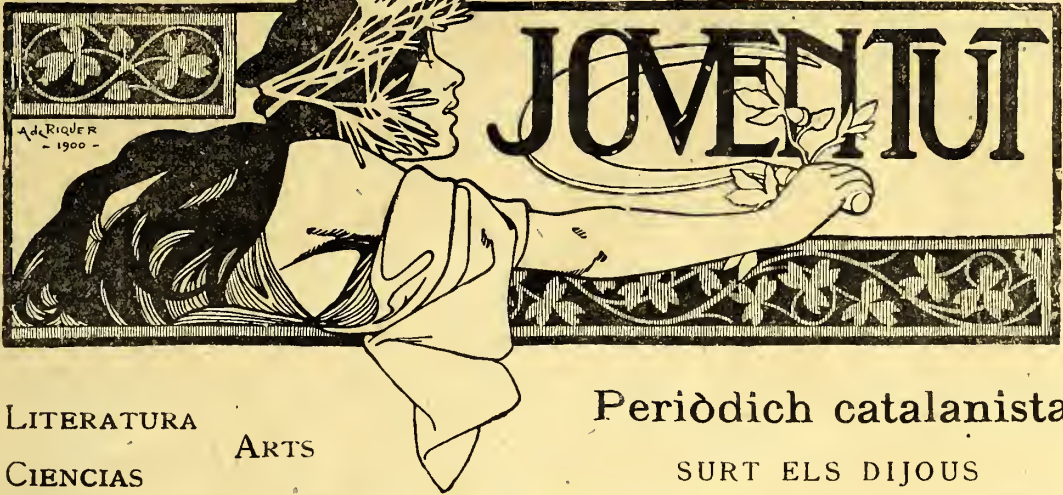
Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pesetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Crònica, per Emili Tintorer.— Passat y present, per Manel López y Coll.— L'intrús del amor, per Octavi Pell Cuffi.— Plantas de test, per F. Pujulà y Vallès.— Miscelanea matemàtica, per Rafel Vallès y Roderich.— El caminant troba la mort, per Alfons Trinxet.— La reacció cristiana, per Arnau Martinez y Serriñà.— ¿Justicia?.. per Joaquim Rossello youra.— Novas.

FOLLETI:

SOLITUT, per Victor Català.— Plech 21.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.— Traducció catalana.— Plech 14.

revister benemèrit, parodiant la frase cèlebre: «*Viva el arte nacional!*»

No es possible negar qu'entre las innombrables y monstruòsas arbitrarietats que'ls esperits serens senyalan en la clerical y maquiavèlica obra d'en Maura y en Sánchez Guerra, la que's refereix a las *corridas de toros* es d'una hipocresia refinadament maurina. Lograr indirectament la desaparició d'un espectacle barbre—desaparició que directament ni el mateix Maura hauria lograt— es un resultat que acredita a nostre petit estadista de gran *marrullero*: *marrullero* de primera classe.

Sense trets, sense motins, sense vessar sang, haurà passat dintre de poch als dominis de la historia aquell espectacle tipich, sagell d'ignominia segons uns, simbol de vitalitat y d'energia indomptable segons altres, que tan bé encarnava l'ànima espanyola desde temps immemorials.

Adeusiàu, *toros navarros*, *Miuras y Veraguas*; adeusiàu, *Mazzantinis y Guerritas*; adeusiàu, *estocadas recibiendo, verónicas, largas y banderillas de á cuarta*; adeusiàu, *mantones de manila, airosas mantillas y claveles rojos*; adeusiàu, públich bramayre, president *que no lo entiendo* y aficionats intel·ligents; adeusiàu, *corridas reales, caballeros en plaza y alabarderos de alabardas*; adeusiàu estofats de *toro* suculents!...

CRONICA

Per tretze vots contra vuyt l'Institut de Reformas Socials—institut format per representants de totas las capas de la societat espanyola—ha declarat que considerava justa, humanitaria y lloable la disposició del reglament del descans dominical prohibint las *corridas de toros* els diumenges. Els diaris de Madrid, els aficionats de tota la Espanya y els *toreros*, sobre tot els *toreros*, han quedat aclaparats. L'art nacional per excel·lencia—això es evident—reb, ab la contundent declaració dels honorables membres del Institut, el cop de gracia. «*El arte nacional ha muerto!*»—diu melancòlicament un

Tot s'ha acabat, fins las *corridas de beneficencia*, fins l'*empeñarse el colchón* pera poder assistirhi, fins las *banderillas de lujo* qu'engarlandavan gentils maneïas aristocràtiques, fins las petacas d'or y las agullas de brillants que'ls nostres reys, magnats y *rastaqueurs* llensavan ab noble gesto al matador ben plantat de parla premiosa y brindis xorch. Tot s'ha acabat. Ja no enviarem embaixadors torerils a mantenir el caliu de nostre amor fraternal al mitjorn de la Fransa; ja no vindran trens especials per Figueras e Irún; ja'ls marins de guerra estrangers no pagaràn a pes d'or un *tendido* desd'hont contemplar estoica y benèvolament las incidencias d'una festa exòtica ben propia d'un poble mitjeval; ja, en fi, el beatífich don Tiberi Avila estarà content.

Ja som europeus... Gracias, Maura!

En lo demés no hi pensis. En l'aterradora emigració de Galicia, en la crisi industrial de Catalunya, en la depreciació de la moneda, en la falsificació de bitllets, en la miseria qu'arreu s'estén, no hi pensis. Lo primer es lo primer. Y lo primer es que fem festa'ls diumenges, y que fem cara de civilisats encara que no'n siguem. Evidentment la *sangre torera* espanyola continuarà circulant per nostras venas; però, sens *estocadas*, *puyazos* ni *banderillas*, la *sangre torera* no's veurà. Ja'ls pobles cultes podràn darnos la *alternativa*.

Oh, miracle! Ja'ns l'han donada! Una victòria diplomàtica—si no menten las cròniques—ha sigut la primera ventatjosa conseqüència de la probable abolicció dels *toros* y *toreros*. El flamant marquès de Muni—*marqués de nuevo cuño*—ha sabut treure un meravellós partit d'aquest fet en apariència insignificant. «Un poble que's decideix—sembla qu'ha vingut a dir nostre embaixador a Paris al govern francès—à arrencar de las sevas entranyas una planta xorca que xuclava totas sas activitats y energias, es un poble que comensa a viure y... anirà lluny. *Prenez garde. Delenda est Hispania.*» Y en Combes, l'*affreux* Combes, y en Delcassé, el *llarch* Delcassé, han tremolat y han concedit a Espanya, per lo que respecta al Marroch, tals ventatjas, que ni las gosan dir. Ens moririam del *susto*. Per això'l marquès espanyol y el ministre francès sembla qu'han

acordat no revelarnos el text del tractat fins d'aquí a quinze o vint anys. Deu nos en quart d'una alegria sobtada!

Quinze o vint anys!... Ab menos horas és capàs el *ladino* Maura de donar una alegria més grossa als verdaders aficionats. Posèm per cas que, com s'assegura, aviat se casa'l rey; posèm per cas que, com es de costúm y tradició, entre'ls festeigs de las bodas reyalas hi figura una *corrida real*; y posèm per cas que per etzar, o per capritxo de qui porti el *tingladó*, aquest número del programa s'escàu en un diumenge. Doble contra senzill qu'en Maura troba un medi *indirecte* de compaginarho tot: l'esperit y la lletra de la lley y reglament del descans dominical, las declaracions del Institut de Reformas Socials, el tractat del Marroch, la *corrida real*, la *sangre torera* y la civilització espanyola!

Segur de guanyar l'aposta, per endevant t'ho dich: Gracias, Maura!

EMILI TINTORER.

PASSAT Y PRESENT

Indubtablement las teorias individualistas són las que temps a venir inspirarán la organizació y la marxa dels pobles civilisats. Aixís es que'ns omple d'esperansa l'esperit individualista, y per tant pràctich, del poble català. Las utopias, com els idealismes de llegenda, són temptadors, mes no conduheixen a res que positivamente pugui contribuir al benestar a que tots aspirèm.

No menyspreuèm las tradicions ni oblidem els fets verament èpichs que constitueixen la historia gloriosa d'un poble. Ells ens donan fe de la vida potentia y del heroisme de sos fills, ells ens mostran la civilització y l'esperit d'aquest poble en son passat, y ens serveixen d'espill en el que devèm mirarnos pera esmenar els defectes actuals, depurar nostra personalitat y mantenirla pura y forta en el pervindre.

Mes no volguem ressucitar lo que sia ben mort; no volguem portar a la vida actual la roja gramalla, molt honrada, això si, però de plechs massa rigits per'acomodarla al vestuari dels pobles moderns. No arribi nostra ilusió a voler introduhir en l'actualitat real de las cosas las cridaneras dalmàticas

de patges en fastuós seguici... Limitemnos a vèurels en els escenaris pera que'ns recordin aquell passat de grandesas del que tantas conseqüèncias ne podèm treure pera l'avenir.

Els pobles més avensats s'atenen a dos principis, y per ells fan estable llur preponderancia: el respecte al passat que consolida fortament llur patriotisme e impedeix la desviació de llurs ideals, y l'estudi profundament pràctich del present. Aixís es còm lo gran avensar en el concert de las nacions civilisadas.

Cal que'l poble català no oblidi aquests dos principis. Desgraciadament avuy dia no'ls té gayre en compte, encara que d'algun temps ensà comensa a marcar-se una tendencia a ferlos valdre, especialment per part de la molt honorable *Unió Catalanista*. Nosaltres creyèm que, donat el gení y modo d'ésser de nostra rassa, no trigarà a encarrilarse per aquestas dresseras qu'han de durla a la consecució de sa autonomia y de son benestar social.

El poble català, mercés al esperit individualista que ja hem esmentat y que li es propi, no sols pot arribar a posarse al costat dels pobles més civilisats del món, sinó que, avensantse a molts d'ells, pot d'una manera ben ordenada, quan la educació e instrucció socials sian fets positius, preocuparse de resoldre ab fortuna'ls grans problemas que avuy pertorban a la societat y omplen el pensament dels més ilustres sociòlegs: problemas que més endavant han de pendre novas formas, en la futura organisió dels Estats y dels individus.

Quin goig pera Catalunya si, ben preparada y fermament convensuda de lo que valen els conceptes *llibertat* y *democracia*, s'avensés a altres pobles y, ab seguretat d'ésser ben escoltada sa veu, els diguès: «Heus aquí lo que fundament ens preocupa; heus aquí lo que nosaltres, després de passar sigles d'amarch esclavatge, volèm pera tot-hòm. Catalunya vol que'ls pobles sian de fet dirigits pels homes qu'en ells són alhora governats; Catalunya vol que per l'individu's regeneri el món. Perque l'individu es qui pensa, l'individu es qui trevalla, y pateix y gosa conscientment; l'individu es el tot.»

No parodièm als comedians polítics dels

pobles degenerats; deixemlos que s'entusiasmin, cantin y cridin llurs marxas *populares* a quins ritmes tantas ignominias s'han comès; deixemlos qu'en llur impotencia social, filla de la degeneració de llur sentit natural, remembrin a tot estrop, com el rich arruinat per sos vicis y pitjor administració, els temps del *imperio mayor del mundo* o las glorias d'héroes més o menys de romanso.

¿Per ventura citant a totas horas las conquistas a Orient, la batalla de Panissars o la presa de Mallorca per l'esforsat rey en Jaume, millorarém el nostre mal?

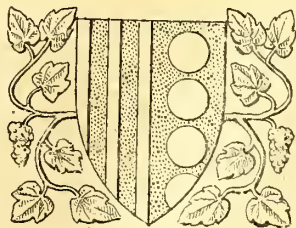
¿Per ventura també, escampant a tots els vents els fets de las barbres hordas dels duch d'Alba, els Vélez y els Berwich, o las tiranias y vexacions dels Felips, els pobles de la terra'ns escoltarán y, compadintse de nostra dissort, ens donarán auxili?

Res de plors, ni de clams; el plorar, el demanar ajuda, suposa feblesa; y en la lluyta per la existencia, tant en l'individu com en las colectivitats, es lley general que'l feble sia destruhit.

Siguèm lògichs; no'ns deixem portar per aqueixos idealismes que'ns farian rodar pels abims de la mort; guardem els recorts de nostra historia com antigas joyas de nostra casa payral, y fem que aqueixos recorts sols hagin de servirnos de cordial que'ns reanimi en els moments en que sentim defallir nostres ideals. Ademès, qui els estimi els recorts de fets memorables, deu trobarlos massa grans y massa sagrats pera carretejarlos a tota hora.

Els recorts, els plors y els planys deixemlos pera las femellas histéricas y febles, puig sols a n'ellas escauhen bè. De cap manera als homes que al voler reconstruhir una nacionalitat, s'apoyan en lo passat sols com a fonament històrich, puig tenen com a ideal assolir la vida moderna dels pobles més lliures y civilisats del món.

MANEL LÓPEZ Y COLL

L'INTRÚS DEL AMOR

Sé qu'estàs enutjada ab mi perque fa uns quants dias qu'è ni he vingut a vèuret ni t'he escrit; y vull sincerarme, ferte una relació detallada de ma conducta, explicarte per què obro aixis.

Fa temps que'ns coneixèm, o al menys creyèm conèixens, y tu sabs quin es el meu caràcter. Sòch estrany, tinch moments d'exaltació, de follia en que't parlo d'amor, d'ideals, de somnis; llavors te beso dolçament, tinch confiança en nostre amor y en el pervindre; y tu llavors estàs contenta, me dónas esperansas, me promets que seràs sempre meva, que no estimaràs a ningú sinó a mi, que no pots estimar més que a un sol home... Sòch felis, me sento coratjós, parlo ab alegria, y las meas ideas són clarament expresadas per las paraulas qu'ab facilitat surten de ma boca. Tu mateixa m'ho has dit: semblo un altre. Y es la veritat, perque dos sers ben diferents viuhèn en mi, dugas ànimas en un sol cos lluytan constantment per dominarse.

Hi ha jorns — són els bons dias riallers y assoleyats—en que l'ànima bondadosa'm guia en mon cami: es que l'altra dorm o prepara silenciosament els torments ab que m'aniquila poch a poch. Aquests jorns són comptats. Jo'ls desitjo, el pressento per una forsa desconeguda que m'anima a lluytar. Y el jorn esperat arriba esplendorosament. Oh, aquell jorn! Tot jo'm sento renovat, en el cel hi veig clarors llunyanas que illuminan els altres jorns promesos; en l'ayre hi respiro la flayra de las flors qu'han badat sos càlzers aquell jorn. Tot jo ho sòch com una flor que s'ha obert al mati pera cloures al capvespre. Y he florit pera mostrar mos tresors amagats, pera embaumar ma vida ab mas essencias inconegudas. Faig el bé y resplendeixo d'alegria; cerco l'amor y't vinch a veure portante flors, y a dirte cansons y poesias. Tot el jorn visch y dono vida: trevallo, escrich, tinch ideas grans per desenrotllar en un temps de que no disposaré may...

Y l'endemà sòch un altre: l'ànima negra regna en mi. Adeu, ilusions, ideas y totas las cosas promesas, que jo tenia de portar a cap! Sòch un altre: neguitós, me passeio dintre la gabia de ferro hont estich reclòs.

Cerco un llòch pera fugir, pera volar amplement, lliurement en la immensitat del espay. Y una mena de malaltia llarga consúm mas energias, me roba'ls pensaments, me sugereix visions macabras y esgarrifosas. Sòch una ombra viva; resto isolat, com tancat dintre una tomba. Mas ideas, ma voluntat jauhen embolcalladas en las ombres d'un capvespre illuminat sòlsament per la flama esmortuhida de mon cervell, adormit pels narcòtichs que's respiran en l'atmósfera artificial y pesanta que'm ofega.

Es una vida latent, la meva. Es un letarg boyrós que no's fondrà fins que'l jorn de sol me retorni las forsas. Y altra volta, floriré, magnificament, ab la rialla als llabis, oblidant els dias tristos passats y els que m'esperan, pacientment, pera martiritzarme.

No t'horroritzis de mi al llegir això: horroritzat del *altre* que'm guia, que'm priva de venir a vèuret, de parlarte, d'escriuret. Ho vull fer y no puch: l'*altre*'m diu que dubti de tu, de ton amor y tas promesas. Recordo'ls llibres qu'he llegit, las dónas qu'enganyaren a sos aymants, las falsas, las malehidas que foren causa de crims, de mòrts de joves. Y penso que tu pòts ésser igual. Perdonam mas paraulas: ja ho sé que tu no ets aixis. Però si sapiguéssis còm t'estimo, si endevinessis la por que tinch de perdre ton amor, me perdonarias. Y de que ho faràs n'estich segur avuy... però demà potser dubtaré, y tornarà a comensar el meu calvari.

¿Ho comprens ara per què m'entristeixo si'm demanas que vingui cada dia a vèuret? Volentho, no puch. Es l'*altre* que'm lliga, que'm tanca en las presons del dubte!

Si tu comprendguéssis lo que't dich, si creguéssis mas paraulas, voldrias estimarme'ls jorns d'alegria, tot esperantme'ls altres. Veurias còm te besaria, ab la por de no poder tornar a tenirte en mos brassos! Jo't mostraria totas las bellesas que guardo en mon cor; te diria paraulas que tu sola sentirias; conixerias la delicia de las horas de llibertat robadas al destí inexorable, y comptarias la infinida duració dels dias que no vindria a vèuret. Tots dos desitjariam besarnos y parlarnos, y ens despediriam solemnement, y anyorariam en la soletat la dolcesa de las jornadas d'amor.

Tu l'has endevinat el misteri que jo tanco.

Has sentit el pes dels jorns inacabables, plens de dolors y llàgrimas sense causa, sense que ningú'ns hagi fet desgraciats. Però la tristesa en nosaltres ha nascut ingenuament, com las flors en els jardins, com en els altres l'alegria. Per això quan te parlo rialler, quan t'omple de rosas, quan te beso al mitj dels llabis, sempre dius: «Semblas un altre». Y els ulls se m'omplen de llàgrimas al sentir ma impotencia.

Ara perdonam: ja sabs per què no he vingut a parlarte y per què tampoch t'he escrit fins avuy. Compadeixme y oblidam. La fatalitat ha volgut separarnos quan ja'ns haviam conegut y estimat. Però jo sóch un altre diferent del que tu coneixias; que tu ja havias pressentit, però que jo no devia amagarte.

Vulgas oblidar que t'he estimat, però deixam recordarme de nostre amor, que serà un consol pera mos sufriments. Adeu per sempre. El que tu coneixes en mi sempre t'estimarà. L'*altre*, l'intrús, may podrà deixar d'odiarte.

OCTAVI PELL CUFFI

PLANTAS DE TEST

Tinch molts testos ab flors, y tots me'ls estimo per igual, però un que'n tinch, ahont la llevar que hi sembro no hi brota may, me'l miro, cuydo y estimo molt més que'ls altres.

Misera condició la condició humanal. Ens vantèm els homes d'aymar la vida y la bellesa, y apar que sa proximitat ens dóna vèrtich, donchs la refugim ab excusas d'altruisme.

Sobre las terras fecondas l'home s'ajàu a l'ombra voluptuosa; sobre las terras xorcas l'home's mou y s'agita com mascle en zel entorn de la femella. Doneuli dos pams de roca ahont reposar els peus, y els gratarà fins als antipodas, avans no emigrarà dolsament cap a las terras verges ahont las brancas se colltorsan al pes dels fruys.

¿Y's pot assegurar qu'anèm cap a la felicitat? ¿No seria més positiu assegurar que'l *maximum* d'aquesta l'han assolit ja'ls homes, y pera no rebassarlo passen la vida fent compensacions?

Es ella mateixa, la naturalesa, qui dóna y

fa cumplir la lley. Feu baixar aquellas rases que's passen sigles lluytant ab l'hivern, cap a las terras fecondas ahont sa activitat se traduhiria directament en fruys, y en el planeta no hi haurà pas lloch pera sostenir-las... Aquí del medi ambient pera mantenir el just limit de la felicitat adaptant las rases! Aquí del sól que fa florir las brancas atrofiant la voluntat! Hi ha un terme, hi ha una fita pera'l benestar.

Allarguèm la mà al qui s'ofega; gratèm el pedestal del enlayrat; la ciencia y l'art treballan pera redimir al poble, pera salvarlo tot d'un cop o pera salvar sos individus d'un a un. Ni un sol partit, ni una sola escola per'aumentar el grau de felicitat dels felissos, s'ha format pera'ls homes. Oh, l'egoisme! Es que'ls homes que *forman* no són felissos, perque ansian. Parlan dels altres, però pensan en ells. Buscan *son* equilibri: el dels infelissos.

Sovint me ve la idea d'agafar el meu test xorch y tirar-lo al carrer; mes de moment m'espanta pensar qu'algú passés e hi prengué mal. Som educats aixis els homes d'ara, a grans dosis de previsió altruista; y donchs sabèm qu'es molt desagradable havèrselas ab la justicia, la evitèm.

Després penso en la ufana que pendrian las otras plantas, si llensés el test xorch. Els adobs, els cuydados, que desagradida's xucla la sorra d'aquest, tot fóra pera ellas. Tant creixerian, que'l vehi de dalt se queixaria. «Mon quarto es humit—diria—y ja ho veyèu, las vostras plantas me tapan el poch sól que'm toca d'un cap de dia al altre.»

¿Cal que visquèm aixis, pensant en els caminants que passen quan se tiran testos, y en la por del vehi de dalt? A fi de comptes, las plantas serian grossas y no serian altra cosa que plantas de test!

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

MISCELANEA
MATEMATICA

Al traductor dels problemes de l'Antologia

ROBANTME a Atenas cap a las darrerias del meu viatge, vaig voler consultar alguns documents interessants pera Catalunya que m'havien dit possehia aquella Biblioteca Universitaria. Al efecte vaig ésser presentat per un amic resident a la capital helènica al director del establiment referit, Dr. Stefanos Miaulopus, el qui, ab gran amabilitat, volent fer-me's honors de la casa, comensà per ensenyarme varias traduccions al grech d'obras catalanas, entre las que recordo el *Prometheu encadenat* d'en Masriera y *El Pas de las Termòpilas* d'en Barò.

Volgué la casualitat que parlessim sobre literatura espanyola, y fou quan el director me posà devant dels ulls un manuscrit d'hermosos caràcters cífichs, que segons me digué creya espanyol per haver estat comprat juntament ab un lot de material grech adquirit a Espanya per la comissió especialment encarregada de rescabalar las riquesas de la literatura grega, dispersas arreu, cosa que'ls catalans no hem sabut fer encara respecte a las nostras.

Era'l tal manuscrit, classificat ab las siglas Ee 29642, un quadern d'una trentena de fulls, ab cuberta de vella badana de Valencia, en bon estat de conservació. Pogui comprovar qu'era espanyol no més llegintne'l titol, que en caràcters aràbichs deya: *Los porobelemas de Meteorodoro y otros, puestos en rromanze castejano*. Se tractava, donchs, d'un manuscrit aljamiat com solian ferlos els moreschs espanyols per l'època en que, com es sabut, foren victimas de despietada persecució. Com el temps no'm sobrava, vaig limitarme a pendre algunas notas y a copiar a la lletra tot un dels problemes, ab el propòsit de donarne compte a JOVENTUT, ahont s'ha publicat de poch una traducció catalana dels mateixos problemes. Y per cert que'l traductor declarà que no n'hi havia cap versió castellana, lo que'm dóna ocasió de fer notar aqui lo fàcils que són las planxas quan un se llessa a afirmar lo que no sab. Y no ho prenguéu a mal, amic Miquel y Planas, que ja sabéu prou lo que s'aprecia aqui la vostra bona fe.

Vegis ara la versió integra d'aquell problema, en la que sols he cambiat els caràcters aràbichs pels usuals, restablint la grafia castellana propia de l'època.

Preguntó Hércules á Augèo, Rey de los Eleos, quantas bacas tenía; la respuesta fué como se sigue:

Hércules vino á visitar á Augèo,
que era muy opulento,
y teniendo deseo
de robarle sus bacas ciento á ciento,
pregunta con cuidado
el número, y lugar de su ganado.

Yo, Señor, dize el venerable Anciano,
brevemente respondo,
que en aquel rico llano
cuya orla es oro, y esmeralda el fondo,
á la margen de Alphèo
la mitad de mis bacas pacer veo.

La octava parte de Saturno el monte
turba con sus bramidos;
y en distante horizonte
la duodezima tiene destruidos
los valles: que es muy fiero
en el monte, en el prado, en la ribera;

La vigésima parte
en Elide segura se apacienta:
de Arcadia ya se aparta
la trigésima; y corren por mi cuenta
cinquenta, cuyas voces
oy son suaves, y mañana atrozes.

Mover la clava, pero no la pluma
sabe el hijo de Alcmena;
y assi se queda sin saber la suma
del ganado, que por los montes suena:
tú, que eres más experto
el número descubre, que he encubierto.

La solució són 240 vacas, y el problema resulta en tot igual al publicat en la plana 64 de JOVENTUT d'enguany, ab el titol de *El's bous d'Augias*; ab la diferencia de que l'aixerit traductor català'ls hi ha cambiat el sexe (per ell són bous y no vacas), ademés d'haverhi afegit al final dos versos pels quals el pobre Hércules queda relegat a la vulgar condició de marit *ab adornos*. Llibertat un xich... lliure es aquesta, que no podràn menys de criticar ab mi tots els qu'estimin las lletres clàssicas.

Ademés, per las notas que tinch presas, me sembla veure que'l problema XVI (pàgina 260 de JOVENTUT) que tracta de taronjas, en l'original són pomas; y aixis mateix observo que'l que du'l número XXII (*L'Horscop*, plana 318, no surt enlloch de la collecció; pot ésser que l'amic Miquel li hagi posat de sa propia cullita. Si es aixis, que consti en honor séu qu'está molt ben imitat; fins me venen desitjos de posarlo en grech jo mateix y enviarlo a n'en Miaulopus pera que'l barregi ab els altres. Seria un *timó* fet a la esquena d'en Metrodor, qu'encara podria fer badar a n'algún Sanpere y Miquel del avenir. Y a propòsit: ¿que potser sóu parent vós d'aquesta llumanera?

Sia com vulga, lo que queda ben establert com resultat de mas averiguacions sobre'ls famosos problemas es, contradint l'afirmació feta pel traductor català, que n'hi ha una versió castellana, no posterior al segle XVII, lo que potser proba que'ls castellans d'aquell temps eran més ilustrats que llurs degenerats successors actuals, a judicar per las llurs aptituds y afició al conreu de la Matemàtica.

Precisament crech haver trobat tot un sistema que permet determinar la cultura relativa de las diferents rasses, en un fet d'ordre numèric. Las rasses inferiors tendeixen a una exageració ponderativa, especialment posada de manifest al parlar de diners. Prescindim aquí de si modernament un acort ha fet adoptar en diverses nacions un tipu monetari internacional equivalent al franch, y que's diu *peseta* a Espanya, *lira* a Italia, *dracma* a Grecia, etc. Emperò, observèu que malgrat això, la gent del poble conserva pera sas apreciacions crematísticas altrás unitats que li són més habituals y adaptadas a llur mentalitat y caràcter. Aixís els catalans solèm parlar de *cents duros* y de *mils duros* pera fer ponderació de la fortuna material d'un individu, y dòna del poble hi ha que al demanar per lo que puja una quantitat determinada de diners, si li diheu *tantas pesetas*, vos preguntarà *¿quants duros són?* Y se'n farà càrrech tot seguit. Advertint que'ls vells ho voldrà saber en *doblas de quatre o unsas d'or*, lo que proba que a Catalunya, per influencias agenés, hem anat en decadència al ensemps que la unitat monetaria ha baixat de valor. En cambi, els castellans, ab tot y tenir per unitat oficial la *peseta* qu'han imposat arreu d'Espanya, sempre s'omplen la boca de *miles de reales*. Recordèu que fa poch tot era parlar de la estafada del *millón del Cantinero*, y total eran uns quants *mils duros*, porque'l *millón* era de rals. Seguint en aquesta teoria els portuguesos, que ocupan l'extrèm de la península, tenen encara una unitat inferior, el *rei*, dels que cada nyèbit pot durne una pila de *mils* a la butxaca, y aixís que un passa per persona acomodada ja deu ésser qüestió de parlar de *contos de reis* y què sè jo. Si's té present que cap al Nort la unitat de moneda es la *lliura esterlina* (25 franchs), y que cap a Orient, la Grecia antiga comptava per *minas* (100 franchs d'avuy) podèm formular la llei general de que la manera de comptar els diners determina la mentalitat de cada poble, y que aquesta tendeix a devenir inferior en el sentit de Llevant a Ponent y de Nort a Sud. Fins las tribus salvatges de l'Àfrica meridional abonan la teoria, comptant per *kauris* o *petxinas* de valor infim.

Altre tenomen que revela inferioritat mental en un poble es sa afició als jochs d'etzar, y especialment a la Loteria, com ho proba

el poble espanyol dalintse cada Nadal per la grossa (y tot l'any per las altrás) incapàs com es de donar el just valor a la fórmula que's deduheix de la teoria de las probabilitats:

$$\Sigma = \frac{m(m-1)(m-2)\dots m}{1.2\dots p} \times \frac{n(n-1)(n-2)\dots n}{1.2\dots q}$$

Mes deixo aquest tema per avuy; no sè per què m'he ficat a la barretina que puch treure l'automòvil que rifa *La Veu*, y no vull abandonar la ilusió de poder per any nou espatarrar als lectors de JOVENTUT passejant a tota màquina pel passeig de Gracia, en competència ab els amichs de *Forma*.

RAFAEL VALLÉS Y RODERICH

EL CAMINANT TROBA LA MORT

L'hivern fou dolent y llarch.

Las auroras tenian la suavitat y els colors tristos dels crepuscles; tots els dias anavan envollats ab una calitxa lletosa y espessa. Els raigs pàlits del astre mort sols havian enlluminat set dias el vell castell y las terras que l'enrondan. La greda que tapissa'ls corriols de sos jardins s'havia encrostat formant llarga y planera roca sorrenca. Els xiprers que'ls vorejan eran negres com las vestimentas de llur mestressa.

El caminant, famolench y tremolós, de llarga cabellera, ab calsons virolats y emmotllats a sas llargas y nuosas camas, y ab un llahut afamat de cançons, guiat pels alterosos pinàculs que coronan las torratxas del somniós castell, adressa sos passos insegurs vers el portal barrat fa temps de nit y de dia. Els ulls emboyrats emmirallan la foscor humitosa dels xiprers; els peus descalços fan llensar somortas queixas als sorrals que trepitjan.

El caminant sent niar la febre dintre son pit, en el que li sembla ohir remoreig de fustams sechs. Segueix per las llargas vies, mes no acaba d'arribar a las portas de la casa silenciosa que poch avans li semblava molt propera, com si fossin a tret de fonsells bells finestrals romànichs que la decoran. El desti sembla que l'empeny per la llarga via del dolor, y son esperit cobart comensa a somniar en la mort y a extasiarshi. Sent fret als polsos.

El caminant vol el repòs dintre seu; son

cos afadigat s'ajoca sota'l capitell d'una font de marbre groguench y verdós per la molsa humida, a tocar l'aygua que regalima poch a poch esgranant una cansó trista, regular, quietosa... La trova del sortidor en un jardí solitari sembla fer més somniosa la quietut y més pesat l'ambient. Aquell silenci prenyat de gèrmens dolents y enervadors fa que'ls seus dolors sian més grans, que'ls senti ab més intensitat, qu'estimi el repòs més que la lluyta...

Las boyras baixas velan las llargas vias tapissadas per una greda negrosa.

El caminant s'ha sentit presoner d'una sòn dolsa y aclaparadora al ensemps: no la sòn que fortifica'l cos y dóna forsas al esperit pera veure 'un'altra volta la cinta rogenca que'l sól envia al horitzó a punta d'auba, sinó la sòn plena de desvarieigs, la sòn que fa batre'ls polsos y corre dolls de sang bullenta per las infladas venas... Y ha tancat sas parpellas cansadas.

Els rosers de tot l'any y els llirs de Nadal s'han bliçcat al veure la primera taca vermelloa en el cel gris. La menta romana y l'artemisa que viuhen ben amagadas darrera las socas negras dels xiprers, escampan arreu sas flayras penetrants. El sól besa ab fruhició la terra mitj morta que per un moment sembla reviure, y lluyta ab la nit que s'acosta ab sas ombas de mort.

El caminant fa esforços pera que sa dormida sigui de llarga durada: està cansat de la vida.

Las portas del somniós castell de romànichs finestrals ab cresterias brodadas s'han obert pausadament, y una taca més fosca que l'arbrat que voreja'ls caminals ha comensat a seguir calladament la llarga via.

Es la dama en els seus dominis. Vesteix una ampla vestimenta endolada. Sa cara es blanca com el cel de llevant y està creuhada, com sas espatllas lletosas, per unas ratllas d'intensa blavor. Els seus ulls són un gran misteri, envòcallats per las tranquilas parpellas sedosas.

La noble dama, ja vora'l cos aclofat sota'l sortidor, ha fet queixarse a las artemisas que, arrastrantse, corrian sota sos peus.

El caminant ha despertat, y ha sentit gèlarse quelcòm en sas entranyas. Ha vist morir sa última ilusió benefactora y obrirse allà

al lluny la porta de la desitjada felicitat quan son cos esperava la primera picada dels cuchs del carner. Els seus ulls s'han omplenat de las negrors que ja la nit ha estès sobre la terra. Las ombas que poch a poch la invadeixen han fet que somniés serenament en l'amor a lo desconegut ab més forsa que son cor no bategaria sota l'lgdrasil, l'arbre de la vida.

Sá má pesanta ha arrenecat de las cordas de son llahut un arpegi solemniat.

«Bon jorn tinguèu, hermosa endolada. ¿Què veniu a fer en aquest jardí ahont sols la mort sembla regnar? ¿Teniu algún amor secret? De tot ço vos desitjo la més gran felicitat, tantas alegrías com estrelles corren pel cel serè...»

La endolada ha passat sense miràrsel. Està cansada de veure ànimas que li llenan flors pera recullir un mos de pa.

«No canto pera menjar, canto porque vos estimo sens esperansa. Que sigui tanta vostra ventura com gran es l'amor que per vos hi ha en mon cor moribond...»

La dama s'ha aturat. Sos dits blanchs y llarchs han escorcollat el fons d'una bossa de vellut que porta subjecta a la ciutura.

«Cap a mitjorn l'horitzó s'ha tenyit per un moment d'esmeragda pels que volen creure en altra vida. Jo he aclucat las parpellas, y sols las he obertas quan han pogut emmirallar el misteri dels vostres ulls...»

El caminant ha escoltat tranquil l'últim tremolor de sas entranyas. La trova se li ha glassat a flor de llabi, sos ulls s'han envidrat tot escorcollant el cel, y s'han crispat sas mans. Els dits de l'endolada li han clos ab suavitat els ulls, y els llabis de marbre han besat son front. Com si esperés això pera desaparèixer, s'ha aclofat més, fins a confondre ab l'arena que cubreix las vias del jardí solitari.

Las artemisas han tremolat tota la nit. Després un bes de sól las hi ha allunyat la por per dias.

ALFONS TRINXET

LA REACCIÓ CRISTIANA

NOSALTRES qu'en totes las grans revolucions de la humanitat no hi sabèm veure altra cosa que una continuada acció y reacció que's desenrotlla eternament entre l'indi-

vidualisme y el comunisme, era natural y lògich que, al veure la febrosenca y convulsiva agitació, de las masses populars de Catalunya y en general de tots els països llatins per sa rassa o per sa cultura, en pro dels principis y dels ideals jacobins y socialistas que s'observa en nostres dias, ens afanyessim a cercar en la historia d'èpocas passadas els antecedents y las fonts d'aquest moviment actual.

Y, oh màgica forsa del anàlisis y de la experimentació! Oh poder seré y aclaparador del mètode positivista!... Tots els principis, tots els idealismes, totes las afirmacions del democratisme llatí coincideixen exactament, són idèntichs als principis, als idealismes y a las afirmacions que vint sigles enrera proclamaven els primers cristians.

Vegis, si no, en que's diferencian la *Llibertat* jacobina subjecta a las suspensions de *garantias* (1), y la llibertat que la moral cristiana concedeix al home, responsable de sas accions, de moures y de viure en medis que quasi may estàn subjectes a sa voluntat ni a sas necessitats.

El principi de la *Igualtat* proclamat per la revolució francesa, es calcat de la religió de Crist, que ben clarament el determina al proclamar la identitat d'origen y de fi de tots els homes.

La *Fraternitat* de nostres ilusos demòcratas es l'amor a tots els homes predicat per Jesucrist. *Germans* s'anomenan entre ells els frares y las monjas: *germans* s'anomenan

també'ls individus de las societats masònicas. Entre la caritat evangélica y la solidaritat comunista no hi ha cap diferencia substancial.

La glorificació bíblica del treball es la mateixa exaltació que del factor econòmic producció fan las escolas socialistas. El mateix odi imbècil contra'ls rics hi ha en la religió cristiana qu'en el comunisme. Segons la primera, es tan difícil que un rich entri al cel com que un camell passi pel forat d'una agulla: segons el segon, el rich (burgès o sabi) es el sér més despreciable y aborrible de la humanitat, a qui es licit y meritori combatre ab totes las armas y en tots els terrenos. La Biblia estableix contra'l rich una mena de *boycottage* celestial: els socialistas estableixen contra'l burgès un *boycottage* mercantil.

El principi econòmic socialista *res dels particulars y tot de la colectivitat*, o sia la negació del dret de propietat individual, es el mateix principi monacal del vot de pobresa pel que'l religiós s'obliga a renunciar a son peculí privat en benefici del peculí de la comunitat, del convent, o de l'ordre.

Són molts els autors, y quasi bé tots ells catòlics fervents, qu'afirmen que l'origen del modern regim parlamentari deu cercarse en l'antich sistema conciliar de la iglesia. La mateixa tendència a la unitat política y dogmàtica hi ha en el socialisme qu'en el cristianisme. La propia prescripció de la festa setmanal hi ha entre'ls cristians qu'entre'ls sectaris comunistas; però no una festa activa, humana y vital com els dimoniachs *aquel·lars* de la Edat Mitja, sinó una festa morta, una diada inútil consagrada a la inercia y al quietisme.

La infalibilitat del pontifex quan tracta materias dogmàtiques té molta analogia ab la irresponsabilitat qu'assisteix a determinats representants del poble en l'exercici dels seus càrrechs.

Els mateixos, o pocs menys, requisits, precaucions, impediments, formulismes, casos de nul·litat y motius de separació hi ha en el matrimoni civil qu'en el canònic. Y es que'ls inspiradors del matrimoni civil, més sectaris que laicistas, y coneixedors tal volta de que'l poble no estava encara prou preparat ni prou educat pera l'amor lliure ni pera

la renovació periòdica del vincle, no varen saber fer res més, o no varen atrevir-se a fer altra cosa que una parodia o imitació del matrimoni canònic.

Igual afició als dogmas y a las cerimonias, y igual furia iconoclasta hi ha entre'ls primitius deixebles dels apòstols qu'entre'ls actuals incendiariis y dinamiters. Els primers destruïan bestialment els idols y els temples y monuments del artístich paganisme: els darrers destruïen també ab odi inexplicable y salvatge'ls edificis y els monuments de la burgesia. (Entenent per *burgesia* a tot lo que té més seny, més gust o més bon sentit que la embrutida turba-multa).

En els mateixos països y en els mateixos pobles en que ab més força va propagarse y arrelarse'l cristianisme, es ahont més prosèlits han fet y més èxit han conseguit las teorias socialistas, que, al igual que'l cristianisme va fer la major part de sos adeptes, de sos màrtirs y de sos apòstols entre'ls humils, entre la plebe del món romanisat, ellas han reclutat també la gran falange de sos partidaris, de sos màrtirs y de sos apòstols entre la plebe, entre las *massas* dels pobles llatins de nostra època.

En conclusió: que'l jacobinisme o socialisme de nostres diis, considerat serena y analíticament, no es res més que la darrera reacció del cristianisme. Es l'última manifestació d'una religió de pescadors qu'ha esdevingut politica de peixaters, o sia politica demagògica.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

¿JUSTICIA?...

Quan l'Albert de Castell-Romeu hagué acabat l'informe, s'inicià en un angle de la sala un fresseig d'aprobació que fou prompte sofocat. Una subor freda li banyava'l front, sentia un gran defalliment en tot son cos, y a no haverse assegut, hauria tombat en el sòl tan llarch com era.

Per primera vegada havia actuat d'advocat defensor. Convensut de la bondat indiscutible de la causa, a ella s'havia entregat ab fe y entusiasme, esmersanhi tota sa intel·ligència y totas sas energias.

Com lo que l'havia portat al estrado no era més que un afany noble de justicia, la meytat de la seva vida hauria donat per un veredicté absolutori.

Se tractava d'un crim passional, d'un ma-

rit ultratjat qu'en un moment d'obcecació matà a la seva muller y feri a una persona de *supòsit*... y hi havia interès en condemnarlo.

El discurs del president, descaradament parcial, comensava a produhir entre'ls jurats l'efecte desitjat; en el publich se sentian paraulas de descoratjament que s'escorriant de boca en boca com un frisament estrany per tots els àmbits de la sala. Els més nirviosos se neguitejavan impacients per saber prompte'l resultat.

El processat, groch, demacrat, ab el cap entre las mans, plorava.

L'Albert, a cada nova embestida del president, sentia perdre més terror, y el cor se li nuava ab una angoixa may sentida; la esperança comensava a abandonar-lo, y a cada moment que passava's trobava més desconsortat. Sos ulls, fits en el que parlava, espurnejavan de coratge, y sos dits se movian frisosos ab l'afany de clavarse en el coll del orador, fins a ofegarli la veu, fins a arrencarli la llengua, fins a llevarli la vida. Varias voltas se digué si no era ell el processat: tan gran era'l seu torment, tant s'havia comenetrat de la causa, estudiantla com a cosa propia. Sols al dirigir l'esguart al banch dels acusats, sentia imposarse la realitat y pensava a quin trist estat poden conduhirnos las passions mal refrenadas. Ja no l'escoltava al president: no més sentia una veu vibrant y monòtona en mitj d'un silenci de mort, y, de tant en tant, un sanglot mitj ofegat.

El jurat se retirà a deliberar, y una hora més tart se reprenia'l judici, llegintse'l veredicté que fou de culpabilitat, apreciant tan sols lleugerament atenuants.

El reu ho escoltà somrihent; semblava no entendre lo que deyan; l'infelis creya segura l'absolució. Sols al anar a firmar la sentència compregué qu'estava perdut, que no hi havia pera ell cap esperança, y quan li posaren la ploma als dits la esguardà ab esverament, com havia esguardat fins alashoras el revòlver que hi havia sobre la taula com a pessa de convicció; aquell qu'arrebassà la vida a la dòna estimada y feri al lladre de la seva honra. Els dits li tremolavan, el tacte li fugia, y la ploma caygué sobre aquell fatal paper deixanhi una extensa taca negra; son rostre's dilatà horrorosamente, sa boca's torsà cap a un costat, sos ulls s'obriren astorats, mirant ab fixesa, y son cos s'esfondrà pres de convulsions nirviosas.

L'Albert se trobava aplanat. Aquella primera revolcada al comens de la carrera acabava de matar sas ilusions pera'l pervindre. Convensut de que's condemnava a aquell desgraciat contra tota justicia y dret, malehi la justicia dels homes envolcallant en sa maledicció a tota la humanitat plagada de vicis y corrupcions.

Al sortir de l'Audiencia, uns quants amichs

li donaren la enhorabona pel seu brillant discurs, planyentse al ensemps del resultat. Ni els escoltava. Al seu entorn tot semblava que ballés màcàbrica dansa; el cap se'n hi anava; tot ho veyà de color de sang; als transehunts els ovirava com ombras; els fanals de las cantonadas els veyà multiplicarse en grupos de quatre, de sis y més; las botigas, que ja anavan tancant las portas, li semblavan presas de las flamas.

Els venedors de diaris s'esganyitavan cridant l'horrorós crim del Paralelo y els successos de Sans, ab el número de morts y ferits...

Una febre ardenta'l consumia; arreu li semblava ovirar el visatge del condemnat, malehintlo; arreu sentia tuf de sang y ays de dolor. Al passar pèr devant d'un teatre senti grans aplaudiments, y el cor se li aixamplà; mirà instintivament al cartell, y en grans lletres color de sang llegi: *Tosca*. Una onada de sang li inflà'l rostre, y va allunyar-se esporuguit d'aquell lloch. Com un gos foll tombà carrers y més carrers, de pressa, sens orientació, però las camas li pesavan y, al voler avensar el cos, li restavan enrera llarga estona. Sols vuyt passos més y seria a casa seva... Instintivament havia anat apropantshi, però sos membres no obehian a la voluntat, semblavan morts; la sensació d'un buyt a sota d'ell era lo únich que percebia; son cos semblava surar en l'ayre com un sér incomplet, condemnat a perpetua immovilitat. Passada una estona senti un viu formigor a las camas, y vagament comensà a percebir la sensació del sòl que trepitjava. Lentament y ab molta pena, avensà fins la porta, la obrí, y, uns minuts després, un terrible aclaparament el retenia immòvil, allargassat en son llit ab pesadesa de plom.

Allí continuà perdent sa sensibilitat; ja no palpava; sols veyà y sentia vagament; després las parpellas li caygueren y no vegé res més, però encara arribava confosament a sas orellas el soroll de las claus del vigilant del carrer y el del pas rellentit dels escassos transehunts. Finalment el cap se li espessi, y no percebi més que'l buyt com una vaga sensació del no-ésser.

A mitja nit se redressà ab sobressalt. Endormiscat, havia vist el rostre pàlit del dampnat, plorant y rihent alhora, brut de sang, ple de póls y de miseria, al fons d'una negra cova, corsecat per la fam y per sas tristesas; l'havia vist arrossegantse als seus peus, clamant justícia al cel y malehintlo.

À fòra queya la pluja acompassadament, ab un tètich soroll al batre'ls vidres de la cambra a cada nova ratxada d'un vent tempestuós. Un gos del vehinat lladrava seguidament, ab un gran plany.

L'Albert probà d'adormirse, però per més que's tombava y retombava, li era impossi-

ble; se sentia més qu'anguniós, frenètic; la febre l'arborava. S'alsava dret sobre'l llit, crispava'ls dits y's rebotia sobre'l coixi sense temensa, com volent penetrarlo. Si's posava de boca en alt y aclucava'ls ulls, tot seguit, entre una fumarel-la sanguinosa que l'ofegava, veyà desfilir un seguit d'ombras pahorosas, rostres d'amichs escupint sobre d'ell ruixadas de fel. Tornava a trobar-se en l'Audiencia, devant d'un públich completament nou, sedent de sang, de sang ignocenta. Obria'ls ulls, y la claror de la cambra'l calmava quelcòm, però seguia sentint un mal-estar molt semblant a un gran fàstich de la vida. Y tornava a tancar els ulls, y desfilava de nou la eterna professò, de sang, de dol, de planys, de miserias; congregants ab caputxas moradas y ulls sense ninas, soroll de cadenas... y sempre'l rostre del dampnat, ab la boca oberta, mostrant unas dents llargas y punxagudas, y ab uns ulls que ploravan llàgrimas de sang.

Al arribar el jorn, assegut devant la taula del despatx, el cap inclinat pesadament demunt del pit, tractà en va de reconstruir sas ideas. A mitj demati, al anunciarli la cambra que una senyora preguntava per ell ab gran insistencia, un tremolor nirviós s'apoderà de tot el seu cos, y apenas tingué esma pera dir ab defallida veu:

— Que passi. —

Y son esguart restà fit en la porta, l'alè sospès, el cor esbategant d'inquietut. De sobte'l seu visatge's dilatà horrorosament: per son cervell acabava de passarhi una ombra; mes això durà sols un breu instant, y tornà a pendre la dolsa y beatifica expressió d'un illuminat. Una dòna pàlida com un cadavre acabava de passar el lllindar de la porta; somreya dolorosament, y sos ulls semblavan dos llachs sense fons.

— Irma!... — digué l'Albert ab accent planyivol. — Ets tu, Irma?... —

Y restà assegut, immòvil, esguardantla ab inquietut, creyentse víctima d'una alucinació. Ella, dreta al seu devant, ab els ulls tèrbols de llàgrimas, l'envolcallava ab una mirada de compassió infinita.

Llarga estona restaren en silenci, atraientse mutuament ab llurs miradas, desitjantse, com dos cossos d'electricitat contraria que cercan fondres en una intensa y única flama. Però un cos isolador s'interposava entre ells, y abdós vivian ràpidament un drama animich, punyent, fet de lluytas de sentiments els més contraris. Ella veyà en ell el defensor d'aquella mà venjadora que li feu vessar la propia sang al vessar la de son pare; al defensor que, ofegant la veu de son cor, se convertí en acusador del que a n'ella li havia dat la vida. Però, malgrat això, seguia veyentlo gran, digne, orgullós, ab el preuhat orgull que dóna una conciencia recta; seguia veyentlo tal com l'havia

somniat, tal com l'havia estimat, tal com el volia.

«Noble y gran, ab la grandesa y la noblesa que sols donan la veritat y la justicia, aixis ha d'ésser el meu espòs» s'havia dit un jorn. Per això l'havia estimat a n'ell, per això havia lluytat desesperadament contra las imposicions de la familia, que volia mercadejar ab son cos emmaridantla ab un home a qui aborria, ple de diners y de vilesa. Mes la trista realitat dels fets consumats amenassava fer estèril la lluyta; entre ells dos s'hi anava a obrir un abim, en quin fons la sang vessada per son pare hi despendria aspres vapors que pujant com un clam de venjansa'ls dirian: «Jamay serà ton espòs; jamay serà ta es posa!»

Ella s'esforsava per escoltarla la veu de la sang, però era endebadas. Y seguia estimant a aquell home honrat y digne. A son pare... no ho sabia si l'estimava; sabia, si, qu'ell l'havia posada al món, que li havia donat una vida que no li demanava... y res més: per això's resistia a doblegarse baix el pes de sa despòtica autoritat, tot y trobantse retuda, sense forsas. La lluyta esdevenia impossible; dintre uns quants jorns seria trossejat son cor impiament, y son cos entregat a la pastura d'una bestia humana, famolenca de carn.

L'Albert se trobava desconcertat: aquella dòna era l'ex entorn del qual girava la seva existencia. Una passió violenta, una atracció irresistible, quinas arrels s'endinsaven en lo pregón del misteri, havia agermanat sos esperits; el dolor els havia purificat, y la lluyta encadenat ab cadena eterna. Al devant d'ella sentia reviure ab tots sos detalls las tristas escenas passadas; el jorn en que, assedegat de justicia, acceptà la defensa d'aquella malhaurada causa; aquell altre en que la Irma negada en plor, li havia pregat que renunciés, per quins prechs no tingué més que una crudel negativa que li glassà'l cor de tristesa; l'inesperat desenllàs a l'Audiencia; l'amor en lluyta oberta ab sa conciencia, enfonsantlo en una eterna agonía; tot ho revivia ab la intensa vivacitat d'una inteligencia malalta que fa las darreras estremitats per'anarsen a la posta.

Veya a l'Irma, a qui no creya reveure may més, y's preguntava el per què d'aquella visita inesperada y comprometedora. ¿Era que aquella dòna l'estimava encara?

Abdós seguian esguardantse fitament, beventse, penetrantse, en tant que llurs pensaments anavan apropantse, completantse, confontentse. Y també sos cossos s'ajuntaren en una abraçada llarga, potentia, y sos llabis en un petó fosc, silenciós, ab el que semblava que's volguessin xuclar mutuament la vida. Ja ni un'ombra tan sols els separava.

Ella li explicà com, al enterarse del resultat del procés, havia sentit de moment una

alegria inconscienta, folla; mes que, al dar lloch a la reflexió, se convertí en una fonda tristesa qu'ensenyorintse del seu cor, li ompli de fel. Per això havia corregut adalera da a veurel, pera plányers ab ell, pera plorar ab ell, per'aconhortarlo, pera dirli que l'estimava, que sempre l'estimaria... Y s'entregava, y el besava seguidament.

Ell la estrenyia contra'l seu cor, sentintse ditzós, oblidant totas las amargors que li emmatzinavan la vida. Lentament anaren clohent els sentits a tota vida estranya; quelcòm d'inexplicable anava seguidament de cor a cor, lligant sos esperits, unificant abdugas existencias; y, perduts deliciosament en onadas de voluptuositat feresta, entre ays de dolor, y crits de joya, y espasmes continuats, en foll deliri robant el goig al fons de sas entranyas, fugian d'aquest món a un món amplíssim, enlluhernats, cegos, formant un únich sér, fermament apretats com volent esmicolarse, fruhint del goig fins l'última vibració, fins l'última gota.

Un dol esllanguiment succehi a aquella exaltació del amor, y un silenci imponent regnà per breus moments en aquella cambra. Una rialla de sol esplendent, endolsida per un transparent de finissimas randas, joguinejava en el respalller del sofà, esmaltant ab daurats reflexes el rostre pàlit y la rossa y destrena cabellera de l'Irma. El pit d'aquesta oscilaua lleugerament, y a intervals una imperceptible frisansa li recorria tot el cos fentli entreobrir mandrosament las parpellas, que tornavan a cloures tot seguit, com vendudas per una són irresistible.

Prop de mitja hora havia passat en aquest estat, quan, moguda per una inquietut indefinible, s'alsà ab precaució, y al passejar la mirada a son voltant, esguardà ab esverament al Albert, que, com obsessionat per una idea fixa, estava a son costat, pàlit com la cera, immòvil, ab l'esguart perdut en el buyt, creuhant lo infinit d'un negre y vagarós ensomni. Sa respiració era lenta y dificultosa com un esbufech de manxa obturada en una atmòsfera enrarida.

L'Irma, dolorosament impresionada, escorcollant en el fons de la mirada d'aquell home, li semblà que quelcòm en ell anava buydantse... Y tement per sa rahó, ab l'intent de sustrèurel'a la horrorosa influencia de la idea fixa, l'enllassà ab sos brassos; mes al volerlo atraure advertí sa feblesa, son anihilament, y els brassos li caygueren a lo llarch del cos com dugas massas inertes.

En son esperit s'iniciava una lluyta ab el reste d'una voluntat enèrgica a tota próba. Havia anat a aquella casa per'arrencar al sér estimat de la desesperació, y el veyá enfonsantse per moments en un abim pregón. Un neguit esglayador la corprenia, com si presentís l'apropament de la onada negra qu'havia d'engolirla.

—Anemsen, anemsen ben lluny! Arrenquemnos al sufriment, a la mort! Estimemnos eternament, siguem felissos, sóch teval.—

Aquests eran els mots qu'atropelladament se succehian els uns als altres en son pensament entenebrit; mots qu'ella desitjava traduir en notas plenas de convicció, capassas de provocar en l'Albert una reacció enèrgica. Mes sa veu no responia a sos desitjos; un espasme nirviós li obturava la gola, y sos llabis ressechs restavan entreoberts, però inactius. Comprenia qu'en cos y esperit estava lligada a aquell home, y en aytals moments pensava en l'*altre*, en el que aborrria, a qui volian entregarla... y aquest pensament determinava en son cor un viu rosech, com si una boca monstruosa li mossegues sense may parar y sense destrossarlo pera fer més llarga sa agonía.

—No, a n'aquell no puch estimarlo!— pensava.—No he estimat sinó a n'aquest, y junts hem suferit, y sufrint ens hem estimat, y he sigut ditxosa ab ell! ¿Y volen que'l sacrificiqui, que'l fassi la meua víctima? Ah, no! Sóch seva, tota seva!... Li parlaré... li diré que'm prengui ab ell... No m'hi vull pensar més. Adeu, pare!... No't dech més que la vida, y me la vols pendre... Adeu!... Adeu!...—

Y s'abrassà tot d'una al Albert, y en sa folla exaltació un apilotament d'ideas confosas, expressadas ab incoherencia, eixian de sa boca barrejadas ab sanglots; y, de tanta confusió, en la conciencia de l'Albert sols hi sorgia, clara y definida, la imatge del *altre*, del rival que s'interposava entre ell y la dòna estimada.

—¿Ell ton espòs? No pot ésser!—digué clohent els punys y copejantse'l cap ferèstegament.—No pot ésser, porque tu m'estimas a mi, tu m'estimaràs sempre. ¿Veritat, Irma?

—Si, Albert.

—¿Y al altre l'aborreixes?... Digas, ¿l'aborreixes, veritat?...

—Si!

—Donchs abrassam fort.... més fort... més... aixis. Ara besam... aqui, als llabis. Qu'es dòls, qu'es dòls!... Oh! Quina llum!... Irma... Irma!... ¿Ets meua?...

—Si, teva, teva!—deya; y sa veu anava afeblintse, per moments, y com en somnis seguia ab tenue sospir:—Teva... teva... te... va!... —allargant el mot, assaborint-lo voluptuosament, mantenint els ulls closos, las mans enlassadas al cos del aymant que la estrenyia fortament, convulsivament, ab rabia de mascle engelosit, clavantli arreu sas duras grapas, esqueixantli quasi las carns, com frisant pera esmicolarla, pera ficarla, avar, ben endintre d'ell y no deixar al *altre* res més que'l recort de lo que fou... Y els ulls li sortian del cap, grossos, vermells, injectats de sang, y sa

boca y sas narinas s'omplian de bromera; y sa veu ja no era veu, sinó un conjunt de sons agres, estranys, incomprendibles. La de l'Irma havia anat apagantse, apagantse... ja ell no la sentia... y una bola de foch li abrusava las entranyas y li pujava amunt... Ja li encenia la gola, ja'ls ulls, ja en son cervell hi esclatava com un formidable tro, ja l'arboravan las flamas... ja no hi veya ni hi sentia... però sas grapas seguian palpant y estrenyent y arrapantse fortament a las carns d'aquella dòna. Els ulls de l'Irma quasi esclatavan fóra de las concas; de sa boca n'eixi una llengua moradencia y monstruosa... Y ell la besava aquella boca, com volent aspirar d'ella tòt alè de vida, creyent mimvar aixis l'ardor de la flama que'l devorava. Però la flama creixia cada cop més, s'escampava a son entorn... y tot cruixia... y ell apretava sempre fort, y sempre més fort... y la terra s'enfonsava sota'ls seus peus... y tot desapareixia entre una gran foguera.

Quan tornà en si li semblà despertar d'una són profunda de quin comens no'n tenia conciencia exacta. Un vel li entelava la vista, la sang s'havia precipitat y xiulava estridentment en sas orelles; sos polsos semblavan esberlarse, son cervell liquidarse... Demunt del pit un pes feixuch l'atuhia, pes produhit per un quelcòm estrany que no gosava definir, que li dava basarda. Probà de moures, y's sentí capolat com si hagués suferit una batuda. Trobantse estès a terra, s'preguntà còm y per què havia esdevingut en aquell estat, y no sabent què respondres, dubtà de si era ell l'Albert de Castell-Romeu, y per'assegurarsen comensà a palpase ab insistencia; mes sos brassos restavan inerts, pesats, com membres d'un altre cos, y sols las mans davan senyals de vida arrapantse y desprenentse convulsivament de la carn qu'havian arrapat, ab desesperació de naufrech que s'ofega. Sense parar segui palpant, sempre al mateix lloch, sempre la mateixa carn, una carn flonja que no era la seva... Per fi, després d'aventurar un temorós esguart a lo llarch del seu cos, se redressà tot d'una esferehit, crispat, fent carrisquejar las dents, llampeguejantli els ulls com dugas foguerás; donà algunas passas enrera, tintinejant com un ubriach, y, estantolantse en la taula-escriptori, mirà atentament a terra, prop del sofà, llensà un udol y's rebatè furiosament sobre'l cos immòvil de l'Irma, quin rostre repulsivament congestionat cubri de petons. Després la prengué en sos brassos, l'apretà contra'l seu cor y escoltà... Tot s'havia acabat: ni un moviment, ni un batech. L'assegué al sofà subjectantli el cos ab un bras, y al càureli el cap pesadament, pendolejant demunt del pit, l'Albert senti unas vivas esgarrifansas, reculà instintivament sense saber per què, y el cos de l'Irma s'aplanà cercant el repòs.

Llavors la contemplà llargament, sense vessar ni una llàgrima: semblava que no's dongués compte de res. Hi hagué un moment que's preguntà qui era aquella dona y per que's trobava en aquell lloch, y no sabent què respondre, somreya com un orat, y presentli el cap entre las mans, li desclohia las parpelles y restava explorant el fons d'aquells ulls vidrosos, impenetrables, sempre fits en el buyt, cechs esguardant un més enllà. A voltas li sacsejava violentment el cap, li redressava, y després de besarli el front, l'abandonava a son pes mort, somrihent sempre. Altres la besava frenèticament en las galtes, en els ulls, en la boca, y l'abrassava ab forsa y la cridava per son nom ab tendresa... y al veure aquells llabis muts, immòvils, somreya encara, y seguia besantla...

La campana del pis dringà violentment, produhintli l'efecte d'un instrument de tortura aplicat al crani. Novament se deixà sentir aquella veu de metall, y alashoras, ab la rapidesa d'un llampech, l'Albert envollcallà ab una sola mirada regressiva tòt son passat, y comprengué ab claretat el drama que acabava de viure. Y com si els seus sentiments s'haguessin despertat de cop y volta, una freda congoixa li negà'l cor en onades de fel, y dugas llàgrimas rodolaren per sas galtes. Va pensar en la *Justicia*, y convensut de qu'era una paraula buyda, res més que una fórmula, s'alsà ab decisió, prengué un revòlver de dins un calaix de la taula y tornà a asseures prop de l'irma, li estampà en el front un petó llarguissim, y al sentir dringar per tercera volta la campana, abrassà a aquella ab passió y digué serenament:

— Ara, cap al repòs. —

S'encarà l'arma, apretà'l gallet y, al sonar l'espetech, dos cossos rodolaren per terra sobre una mateixa sang.

JOAQUÍM ROSSELLÓ Y ROURA

NOVAS

El diumenge 9 del corrent tingué lloch en el teatre del Olimpo la solemne inauguració de las «Escolas del Districte Segón», instaladas en la mateixa casa del carrer de Mercaders en que hi ha dit teatre. La concorrencia era nombrosissima, omplint el local de gom a gom.

L'«Orfeó Canigó» donà comens al acte executant triadas composicions que foren molt aplaudidas, essent l'última d'ellas nostre himne *Els Segadors*.

Oberta la sessió pel president de la Junta de las Escolas en Ramón Monegal, el secretari senyor Albiñana y Folch llegi una memoria en que s'explica la fundació, organisa-ció y fi patriòtich de ditas escolas, y seguidament el senyor Lluhi y Risech, president del

Ateneu del districte, feu us de la paraula enaltint la nova y ja importantissima institució. Parlaren després els regidors senyors Giralt y Carner, individus de la Junta de las Escolas, que remarcaren la necessitat de que la iniciativa privada subsani las deficiencias de la ensenyansa, fent que aquesta sia integral y abarcant en els noys no sols la inteligencia, sinó també'ls sentiments, la voluntat y fins el cos, a fi de que'ls fills de nostra Catalunya disfrutin ensempls de salut y de cultura, sense lo qual no pot ésser sà y fort un poble. El senyor Abadal, president dels «Estudis Universitaris Catalans», digué qu'es necessaria la compenetració de totas las entitats catalanas de cultura pera qu'en totas las esferas socials se senti llur benefactora influhencia.

Finalment el president en Ramón Monegal se congratulà de las alabansas dirigidas pels anteriors oradors a las «Escolas del Districte Segón»; afegi que'ls fundadors d'aquestas no's darian pas per satisfets sense la seguritat que tenen de que se'n fundarán altras d'anàlogas en tots els districtes; comparà la ensenyansa negativa y xorca del Estat ab la ensenyansa pràctica y positiva de las escolas catalanas; donà atinadissims consells als alumnes, a sos pares y als socis protectors de la institució, y acabà son entusiasta parlament ab el crit de «Visca Catalunya», que fou xardorosament contestat pel públich.

Tots els oradors foren aplaudits ab gran entusiasme.

Els concorrents visitaren després el local de las Escolas, quinas condicions higiènicas y quin material d'ensenyansa foren objecte d'unànims elogis.

JOVENTUT uneix sa enhorabona a las moltas que la Junta de las «Escolas del Districte Segón» té rebudas per la patriòtica y exemplar tasca que s'imposà y que ab tant acert ve desempenyant.

Al obrirse, fa poch dias, l'actual temporada parlamentaria, en Maura, el gran Maura declarà que may baix cap partit ni baix cap govern haviam disfrutat a Espanya la llibertat qu'ara disfrutém.

No ho volèm negar. Advertim solsament que aqueixa llibertat està renyida ab els madrilenys que volen retirar a hora avensada de la nit, ja que a las dugas se tancan vulgas que no'ls establiments públichs.

Ab lleys com aquesta's governavan els pobles mitjevals. Ab lleys més avensadas, com la del descans dominal, se demostra la influhencia dels governs en las costums públicas. Fins ara teniam entés que aquestas eran fillas, en els pobles civilisats, del modo d'ésser y de la instrucció populars: ara ja sabem que són fillas de la voluntat del qui mana.

Y el qui avuy mana, aqueix senyor que's declarà amich de la *diferenciació* en el governament dels pobles, ara amida ab un mateix raser als civils que als incivils, als cultes que als incultes, als poblats terrers catalans que als ermits de la Manxa.

Ahir, per'adularnos, entonava himnes a la *descentralisació*; avuy torna per la *unidad nacional*, es a dir, per la *unidad* de la ignorancia.

En Maura, o en Maula (apenas hi ha diferencia) està disposat segons se veu a que hi hagi *libertad de pensamiento*, a que la premsa digui mal d'ell y de cosas més sagradas, perque sab qu'en la quasi totalitat del Estat espanyol ni hi ha instrucció, ni conviccions, ni verdaders homes de partit, ni res que pugui fer frontollar *sagrados intereses*; sab, en una paraula, que hi ha llengua, però no fets.

Y lo que disfruta de llibertat a Espanya són las llenguas: res més que las llenguas dels xafarders e inútils espanyols.

Llibertat que serveix pera que la xerrameca augmenti de tal manera, que uns ab altres no s'entenguin o que uns ab altres se disputin y barallin.

Qu'es lo que's tractava de demostrar.

«Jo vos deixo en llibertat pera dir lo que volguèu — pensa en Maura. — Y entre tant jo m'aprofito pera dictar lleys tan estrafalarias com las del descans y tancaments de portas; y els homes rancis que a mi'm convenen se posan de la meva banda, y els que tenen un xich de sentit lliberal de l'altra. Aixis els divideixo, aixis els faig entretenir ab baralles, aixis me'n aprofito, y faig lo que vull, y realiso ma politica antiquada de *divide y vencerás*. Per lo que's mereixen uns y altres!...»

Y té rahó en Maura: als imbècils bo es tractarlos com a imbècils. Especialment als grans imbècils que som nosaltres catalans que ho comprenèm y ho consentim.

Quadro d'època:

La escena, un cafè de Madrid. Tocan las dugas de la matinada, lentas com el *merodeo* nocturn de certas *palomas* per la *Puerta del Sol*. La calma de la nit es interrompuda de sobte. Un escamot de polissonts que acaba d'entrar al cafè dona l'ordre de *despejar* y tancar las portas. Uns parroquians, en sò de protesta, encenen ciris y resan el *miserere*; altres donan *moris* a n'en Maura y a la *reacción*. La situació esdevé d'un espanyolisme intens, pur, sublim. En un altre grupo s'hi troba'l *ladino* Enrich Borràs, que donant probas d'alta diplomacia y de saber *trastear* a la gent, ajuda a entretenir al quefe de policia parlant de politica, d'art, de literatura...

Però tocan dos quarts de tres, y allavors el quefe, despreciant la conversa agradable

y el fi discreteig del Zacconi català, no s'entén més de *chiquilas*, y aquest vull, aquest no vull, ordena una batuda en regla qu'en un instant fa nèt del cafè y dels carrers pròxims.

En Roger de Flor, veyentse sense cap algogàver ni cap individuu de la seva trepa, emprèn... no precisament el *camí del sol*, sinó'l d'una escaleta ahont amagar sa artistica personalitat de la furia policiaca.

Y, en telègrama que'n's envia, protesta indignat del obscurantisme y las midas inquisitorials d'aquell pais ahont encara hi ha *rondas nocturnas* com dos sigles enrera, d'aquell pais ahont els ciutadans han de fer mutis y obedir com autòmatas o com soldats al toh de *queda*, d'aquell pais ahont hi ha un Maura que'ls vol ensenyar per tals medis a ésser *liberals*, d'aquell pais en fi que, trobantse en aytal estat d'endarreriment, no podrà pas capir ab facilitat l'art modern qu'ell, en Borràs, li porta (?).

Afegeix que, si ha tornat a afalagar als madrilenys en sas *declaraciones* de *El Gráfico*, ha sigut sols pera desorientarlos, donchs preveu que, ab tot y l'èxit de son debut, no s'hi arribarà a entendre.

Sospitèm, per tot lo dit, qu'arribaràn a confirmarse nostres temors de qu'en Borràs pren el pèl als madrilenys.

Se'ns fa simpàtic pel mal que diu d'en Maura: però ay, Enriquet, que aqui estèm igual que a Madrid, perque desde que tu faltas ja no s'hi sopa a deshora a «La Morera»!

La politica del pare Font sembla que comensa a donar fruyts. La *catalanización de España* comensarà'l dia 19 del corrent en la ciutat de Saragossa.

Aragó, la patria d'Alfons el Batallador, d'en Lanuza y de l'Ardid, serà la primera *región* favorescuda. Els *Juegos Florales de Zaragoza* seràn el camp de batalla, y una comissió de regidors barcelonins en la que hi figuran dos regionalistas, serà l'estol de moderns almogàvers que, plens de dalit, ab coratge sens igual y ab quinze mil pessetas de subvenció (ditxosas subvencions!), empenirà la conquista de las *regiones hermanas*.

Avant, donchs, valents expedicionaris! Y si's presenta la ocasió de fer algùn discurs *de germanor*, vos recomanèm el consabut clixé de las amarras y del casament de *doña Petronila*. Entusiasmarèu als baturros, perque es d'efecte segur.

Els homes del dia són dos: en Borràs y en *Jaimitu*; en Borràs fent papers dramàtics a las taulas y papers ridiculs ab las empresas, y en *Jaimitu* deixant que la premsa li fassi

fer més papers que cap còmich en lo referent a sas declaracions de la Mandxuria.

Ara's diu que resulta apòcrifa la carta seva de que'ns ferem réssò, dirigida a son pare en ratificació de las esmentadas declaracions. Però s'afegeix que dintre'l carlisme s'està formant un grupo *jaimista*, que fins tindrà orgue en la premsa per'accentuar sa oposició als petrificats partidaris de don Carles.

Seria massa candidesa dir qu'en *Jaimitu* y els seus no aniràn enloch, perque això per sabut se calla.

En efecte: ¿quinas són las aspiracions d'en *Jaimitu*, després de tot? Donchs las sevas aspiracions són... anar a Madrid, cansat com està d'havèrsel de mirar de lluny tota la vida.

Lo mateix exactament li passava a n'en Borràs. Però aquest, al últim, ha pogut anar a Madrid.

Es a dir, no ha anat enloch.

Y això que ja ha debutat.

Segons *El Liberal*, darà días de gloria al teatro español.

Pitjor que pitjor, perque tots sabèm quina mena de glórias s'estilan entre'ls *rojo-gualdos*.

Per progressiu que fos en *Jaimitu*, ¿què podria fer entre'ls tradicionalistas, en una terra ahont fins els republicans pateixen una *endarreritis* de mitj sigle?

Per molt que valgués en Borràs, ¿què podria fer en un teatre fòssil com el castellà, voltat d'*hidalgos* y modulant la *armoniosa*?

Res més que lo que fa en *Jaimitu*: papers ridiculs.

Abdós poden ferse aplaudir per aquella gent, però inutilisantse devant dels que fan politica y art serios, als quals acabaràn per ter llàstima més que ganas de riure.

Nosaltres, del teatre castellà, no'ns podèm pendre en serio avuy com avuy res més que las comedias del *siglo de oro*, com *La niña boba*, per exemple, y altrás que'ns fan la Guerrero y en Mendoza.

Per lo tant, *hay que distinguir*. En classe de patums quan menys, són respectables a Madrid els verdaders representants del sigle d'or; però tractantse del sigle actual ja sabèm que politichs, autors y còmichs han fet a tots.

El reputat concertista de mandolina espanyola don Fèlix de Santos donà un concert en obsequi de la societat «Lira Orfeo» en el que, entre altrás obras originals sevas, executà ab notable mestria diferentas cansons populars catalanas. L'acompanyà al piano sa muller na Magnalena F. de Santos. El treball del senyor Santos fou molt celebrat y aplaudit, especialment sa *Fantasia Original*,

dedicada a ia «Lira Orfeo», de la que l'auror n'es soci honorari. El senyor Santos rebé al final del concert moltras ovacions que l'obligaren a executar diferentas pessas fòra de programa.

Publicacions rebudas:

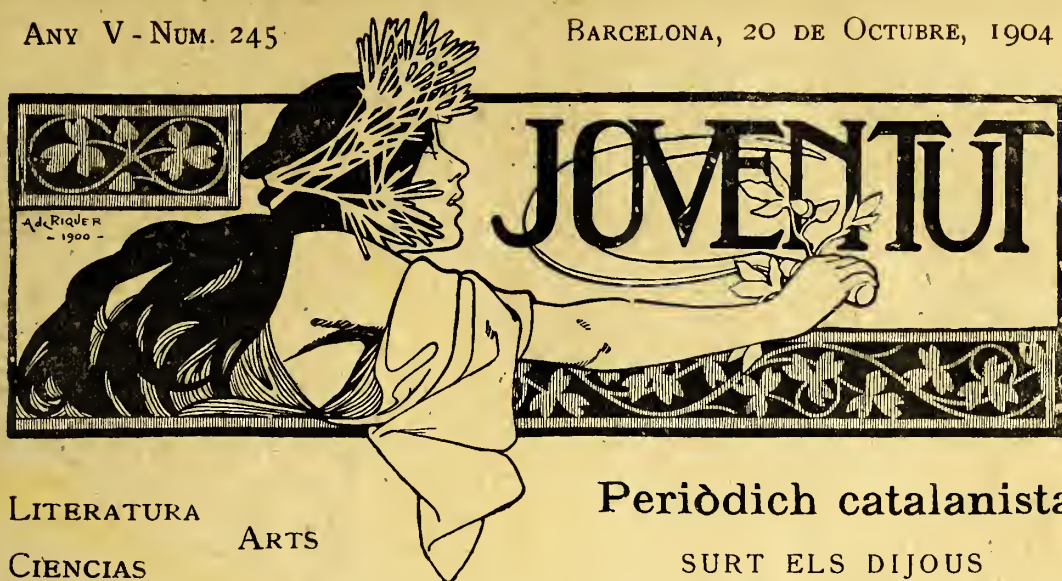
Manifest publicat per l'associació «Progrés Autonomista», en el que s'exposan las següents aspiracions: Contribuhir al enrobustiment del nacionalisme català per'assolir l'autonomia de Catalunya, destruir las patrias artificials y lograr que sia un fet la llibertat y autonomia del individu; trevallar pera la reconstitució de las corts catalanas, protegint al efecte las arts, el comers y la industria y creant cooperativas y societats de resistencia per arts y oficis contra la explotació del treball; l'legislació catalana; desaparició dels instituts armats, y, en tant no sia possible, implantació del servey militar voluntari; separació de la Iglesia y l'Estat y regularisació de las comunitats religiosas per la lley comú; govern republicà no perque sia perfecte, sinó per representar menor quantitat de govern que la monarquia; abolició de la pena de mort, etc.

Un drama en Antigua, per Mariano Turmo. Aquesta noveleta, per sas condicions literarias, es ben digna de figurar en la llista de las obras que ve publicant la casa editorial «La Vida Literaria», de qual Biblioteca forma'l volùm XX.

Postals de Berga. Editada per en Joan Corominas y Pla, s'ha publicat una bonica serie de tarjetas postals de Berga y sa comarca, haventhi diversas vistas dels santuaris de Queralt y Corbera, Font Negra, Font del Estret, castell de Bergadà, Castellar del Riu, Pi de las Tres Brancas, etc. Las vistas són ben presas y el tiratge fet ab pulcritut.

Goigs molt devots qui són cantats pera llohar degudament a Sanct August, gran prevere e sforçat confessor de Nostre Senyor Deus Sanct Jesús Christ. Compostos per Mossèn Jacobus Vinardeylh, publicats a Mataró el dia 7 del corrent, y enviada mostra a n'aquesta redacció a nom del senyor Vallès y Roderich, qui ens la tramet,

La reyna de las flors; Idili; sardanas llargas pera piano, per Joseph Serra. Hem rebut aquestas dugas exquisidas sardanas de dit reputat compositor. La titulada *Idili* fou premiada en la festa de la música catalana organizada per l'Orfeo Català, y està dedicada a la *Unió Catalanista*. Se venen a 1'50 pessetas la primera, y a 2 pessetas la segona.

LITERATURA

ARTS

CIÈNCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

¿Ahónt som?, per S. Gubern.—¿Te'n recordas?... per Joaquim Rosselló y Roura.—Rèplica, per R. Miquel y Planas.—L'àliga, la serp y el llimach, per Francisco de P. Juanico y Coll.—*, per Jaume Terri.—Teatres, per Emili Tintorer.—«Vos delante», per Arnau Martínez y Serrià.—Notas bibliogràficas, per idem.—A festas, per Jaume Cartanyà.—De bon mati; Sed d'amor, per I. Soler y Escofet.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 22.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 15.

¿AHÓNT SOM?

Aixó's preguntan, com si realment estes-sin esverats, els diputats y senadors que, de Madrid estant, vetllan per la felicitat d'Espanya, ab motiu dels distints episodis a que ha donat lloch el desafio entre'l marquès de Pickman y un capità de la guarda civil.

Al sentirlos, qualsevulga diria que no es aquest el pais ahont, després de la mort d'un home, vilment assassinat, la mateixa autoritat s'encarrega de tranquilisar al poble, dihentli: *puede el baile continuar.*

Un desafio, y a mort! En ple sigle xx ¿es aixó possible? No quedarem en qu'era un fet

la regeneració? ¿No haviam convingut en qu'en Maura feya la revolució desde dalt? ¿A què ve la resurrecció de costums barbres, mitjevals? Un desafio, a mort! ¿Ahónt som? ¿Què han fet las autoritats? ¿No està prohibit el desafio? ¿No diu la lley, ab tot son inflexible rigorisme, que'l *funcionario* que tingui coneixement d'estarse concertant un desafio detindrà al provocador y al provocat, no posantlos en llibertat sens obtindre d'ab-dós *juramento de caballero* o paraula d'honor (qu'es igual) de que han desistit de son propòsit? ¿Ahónt som?

Y si el *lance* s'ha ja consumat per negligencia o complicitat dels que devian impedirlo ¿no s'ha de castigar al que mata a son adversari ab la pena de presó major? Als padrins que intervenen en el desafio ¿no se'ls ha de jutjar aixis mateix com a còmplices o autors del delicte comès, segons els casos? ¿Què s'ha fet al matador d'en Pickman? ¿Què als padrins que'l portaren al *campo del honor*? ¿Ahónt som?

¿Què fan els senyors ministres de la Governació y de Gracia y Justicia? ¿Què fan els jutges y las autoritats totas? ¿Cab que devant dels fets y enfront del escàndol permaneixin impassibles; qu'admetin com a veritat, sabent qu'es fals, que'l marquès se suicidà y permetin que se la campin lliures els padrins y el capità de la guarda civil, a qui els *colegas*

felicitan, deixantli a domicili llurs tarjetas com dihent: «t'has lluhit?» ¿Ahònt som?

¿Es de consentir que'l poble prengui part en la tragedia y en parli, la comenti y s'hi interessi fins al punt de voler imposar sa *soberrana voluntad*? ¿Es de permetre la invasió del fossar per la plebe, qu'atribuhintse tot poder mana y fa enterrar en terra sagrada al marquès de Pickman, malgrat haver mort ab taca de pecat mortal? ¿Què fan las autoritats? ¿Ahònt som?

Y l'actitut del cardenal Sancha ¿no es ridícula, poch caritativa y antilegal, alhora? ¿A què ve fer desenterrar el cadavre d'un home que ja reposa en brassos de l'amorosa terra, a pretext de que'l lloch que ocupa conté'ls simbolismes d'una benedicció, germen de ventatjas que no pot fruhir el qui ha atentat contra sa vida? ¿No prohibeixen las lleys terminantment las exhumacions dels cadavres que no fa dos anys que són enterrats? ¿No està'l governador obligat a fer cumplir y respectar aytals disposicions? ¿Què pensavan el cardenal Sancha y la primera autoritat civil de Sevilla? ¿Ahònt som?

Y sempre la mateixa cansó. ¿Ahònt som, ahònt som, ahònt som?...

Ahònt hem de ser! En un país de cafres, en un país qu'està en plena agonia y que sols se sotraqueja devant de fets llampants y horribles que donan lloch als rotatius a fer extraordinaris y últimas-horas *ab tots els noms y apellidos*.

En un país ahont els ministres negan la veritat, encubreixen la mentida y s'ajupen devant de las exigencias d'un *cuervo armado*.

En un país en que las autoritats judiciales no altra cosa són que servidoras del poder executiu que las nombra, las traslada y las destitueix, segons li sembla y li convé.

En un país pobre, barbre y desgraciat, ahont els governs jugan ab el poble, tot y essent un compost d'homes inútils; en que'ls militars brillan en temps de pau... y's *lluheixen* (com hi ha món!) en temps de guerra; en un país ahont els governadors y els batlles són ninots del cacich; en un país en que las dignitats eclesiàstiques están ben lluny de possehir l'esperit cristià que predican.

En una paraula: som a Espanya!

S. GUBERN

¿TE'N RECORDAS?...

Viatjavam a rahó de vuytanta kilòmetres per hora, y, arrupits al fons del nostre departament, fruhiam el misteriós encis de l'hora baixa. El sol tramontava una alta y llunyana serralada, vestint la volta serena del espay ab tons de porpra. Las ombbras devallavan lentas de las montanyas. El paisatge, avans joliu y rialler, semblava fondres sota un vel de poèsia y misteri. A mida qu'anavam avensant, els termes llunyans apareixian com una boyrosa taca negra; els més propers se dibuixavan confosament, sense detalls. Aquí y allà, algùn qu'altre llumet entre la fosca senyalava un migrat reste de vida. Las estrellas brillavan en la blavor somorta d'un cel d'octubre mancat de lluna. Cap altra remor s'ohia que'ls esbufechs pesats y anguniosos com respir de malalt, que llensava la locomotora, y de tant en tant son xiulet estrident, com udol llastimós que s'escampava per la plana, perdentse al lluny.

Una quietut profunda regnava en nostre departament, tot just aclarit per una llum esgroguehida que li dava aspecte d'arriba de malalt.

Tu guaytavas enlayre, al espay sense fi, embadalinte ab el brill esmortuhit de las estrelles; jo guaytava ab fera obstinació la fosca immensa, sentint en mon esperit l'atracció fonda e irresistible del misteri.

El tren seguia sa marxa vertiginosa salvant kilòmetrés y més kilòmetres, sempre incansable, sempre ab aquell esbufech pesat y anguniós de malalt, pujant y baixant terraplens, serpejant, deixant pobles y més pobles enrera, sens aturarshi.

Al entrar en una foradada sentirem una estranya impressió, com un fret en el moll dels òssos, un fret esgarrifós que'ns feya petar de dents sense darnos en compte. Vas acostarte molt, y abessantme níviosa y mirantme d'una manera estranya, me digueres en veu baixa que tenias por. Quina impressió'm feya ta mirada ennuvolada de llàgrimas!

Al trobarnos de nou en plena natura, una alenada d'ayre fresch y sanítós semblà omplir nostres pulmons de nova vida.

Ja ben entrada la nit, comensarem a par-

lar de nostre amor: del passat, del present, del avenir... Ja no tenias por, y el brill de ta mirada s'havia endolsit, y ton rostre havia pres una expressió serena.

— Ayuy sóch molt felis, amor meu — me deyas, estrenyentme las mans; y jo amanyagava ton gentil caparró de nineta, pèrque també me'n sentia molt de felis, com may me'n havia sentit tant.

Ta mare dormia a la bona de Deu, al altre cap del departament, ab la santa despreocupació de la vellesa que té quelcòm de la ignocència infantivola; y no'saltres la miravam ab respectuós carinyo. Y parlavam (molt baix pera no despertarla) d'aquell establiment d'ayguas del mitjdia de Fransa, en el que jo acabava de passar una temporada pera referma malmesa salut; y en parlavam ab animació, assaborint el recort y renovant las impressions viscudas.

Després ja no'n parlarem de nosaltres: parlarem dels desheretats de la terra. Que te'n vaig contar de cosas! Tu quasi las desconeixias las miserias de la vida, y jo't vaig anar iniciant en ellas, descubrinte'ls dolors qu'amagan el món y la societat sota caretas d'alegria forsada, sota vestits de sedas y oripells. Jo vaig ferte conèixer que, sota una cara alegre, hi batega sovint un cor replè de fel; qu'en mitj d'una festa hont regnan la gatzara y l'alegria, hont l'or s'hi vessa a mans plenas, s'hi ovira a voltas un demà ple de privacions, de miseria, de desesperació, ab vistas al deshonor y al crim. Jo't vaig fer conèixer que sota un somriure afalagador s'hi sol amagar la falsetat, y que'l punyal de la traició fereix vilment al estrènyer una mà amiga y confiada.

Això y moltes cosas més vaig dirte, y tu escoltavas obrint molt els ulls, esparverada, veyent còm al devant teu s'obria un nou món, una nova societat qu'avans no coneixias; y sentias una pena molt fonda al veure còm, pedra a pedra, s'anava enrunant aquell alt castell, per quins cims ta jova imaginació havia deixat voleyar lliurement tas ilusions més dauradas.

Comensavas a comprendre. Ja en aquellas dònas cubertas de ricas telas y profusió de brillants qu'en las platjas francesas prengueres per grans senyoras, no hi veyas més que la pobre *cocotte* quina vida es un etern pro-

blema: avuy nedant en l'abundor, pera demà anar a finir sos dias en un recó d'hospital. Ja en aquells qu'havias vist constantment aparellats, mostrant en públich ésser un felis matrimoni, hi sabias veure un complert divorci moral que feya de llurs vidas un infern. A n'aquell altre, jove elegant, fill primer d'una noble y rica familia, el contemplavas ab tristesa bon punt, analisantlo, el trobavàs ple de lligas morals, anunci de sa degeneració fisica. En aquella corrúa de joves d'aspecte distingit y maneras finas qu'ab encantador somriure afalagavan ton amor propi y ton orgull de dòna hermosa, papallonejant a ton voltant y fente objecte de llur predilecció ab las sevas superficialitats ridículas, hi sabias llegir, fixante en la palidesa de sos rostres demacrats y ullerosos, l'anemia que'ls consumia, digne premi a la vida disoluta que portavan; y fins en sas maneras hi endevinavas, cuydadosament encuberts, els sentiments més baixos. La calma y prudencia dels vells la interpretavas per temor y feblesa; y en la fidelitat del amich agrahit, del necessitat afavorit, hi descubrias el més fret egoisme.

Al vèurehi tan clar, aymada meva, vas acotar el cap ab greu tristura y plorares llarg estona en silenci. Ja'l dubte havia fet presa en ton cor!

Jo t'havia presentat el món tal com era, y prompte havia de venir pera tu la confusió; promte no sabrias de què dubtar ni en què creure, perque tot te semblaria una ficció o un engany.

Vaig penedirme del mal que, sense voler, t'havia fet, y alashoras vaig dirte: que'l món no n'era tan de dolent, que també hi havia virtut y bondat, que no tot era ficció, que no tot era engany... Y somrigueres ab posat de dubte!... Però després me mirares tendrament, m'abrassares apassionada, y'm digueres que jo era una excepció, que jo no'n formava part d'aquella societat corrompuda.

—Tu m'estimaràs sempre—m deyas.— ¿Veritat, amor meu?... Y viurèm allunyats, forsa allunyats de tanta mentida. T'estimo tant, que tinch necessitat de creureho que nostra felicitat durará sempre!...—

Jo no trobava paraulas pera expressarte lo que sentia, lo que t'estimava, vida meva! Y t'ho deya estrenyente contra'l meu cor,

aquest cor qu'era teu, que sufria veyente sofrir.

Vaig pregarte que descansessis, puig era molt tart y estavas fatigada; mes un seguit d'emocions ens dominavan, y continuarem parlant fins a punta de dia.

Era ja molt tart quan tas parpellas s'anaren clohent poch a poch besadas per la són, qu'exercia sobre teu son imperi. Posares tas mans entre las mevas, ton cap tombà demunt la meva espatlla, y aixis, ben junts, ben agafats, estimantnos forsa, varem quedar adormits.

Quan ens varem despertar, el sól era ben alt.

Ta mare'ns mirava, somrihent ab benevolensa; al preguntarnos si haviam dormit molt, no saberem què contestarli.

El tren, seguint sa marxa vertiginosa, ens anava apropant a la gran capital francesa, de la que'ns semblava sentir ja'l clamoreig aixordador, donat per mils y mils de febrosas golas...

Tu no la coneixias la gran ciutat, mes la pressentias ab tots sos vicis y corrupcions, ab son faust y opulencia ostentat cinicament, enfront de la miseria descarnada, la trista miseria dels grans centres populosos: la que's mostra a la llum del dia encuberta ab un vel de penosa decencia, y la qu'amaga sas tristas despullas en lo més pregón de cambras infectas, sens ayre ni llum...

A mida que'ns hi anavam apropant, tos nirvis, accelerant sa activitat, vibravan sordament a grans batzegadas; en ton rostre s'hi dibuixava l'ombra d'un malestar indefinible. Prou reyam, y molt, perque'ns sentiam felisos, mes nostras riallas, nirviosas, semblavan l'eco d'un dolor incomprès.

Al arribar a la estació de Villeneuve, el tren parà uns breus moments, qu'aprofitarem per'aconduir nostre equipatge, disposantnos a fer nostra entrada triomfal al Paris dels nostres somnis. Anava ja a arrencar el tren quan, obrintse sobtadament la porta que dava al *andén*, entrà y prengué lloch devant nostre mateix, ab cert abandon, una damisela vestida ab elegancia excessivament provocativa. Sos dits, enterament cuberts de brillants, estrenyian nirviosament un paper de color de rosa, que bé podia ésser una

carta. Entorn de sos ulls, enclotats en unas concas moradencas, hi apareixian uns ribets vermellosos, indicis d'unas llàgrimas recentment ofegadas. Sas galtas pàlidas y xucladas, sos llabis plens de carmi, sas galas, tot son ayre, denunciavan la dòna *galant*, un pobre sér desgraciat en mitj de la opulencia en que aparentment vivia, victima... ¿qui sab? tal volta d'un excès de cor, de bondat...

De moment sentires certa instintiva repugnancia vers aquella dòna jova que, malgrat las senyals del sufriment, era ben hermosa. ¿Veritat que aquell luxu, aquella ostentació quin preu no se t'amagava, te feyan mal al esperit y excitavan tos nirvis?... Però tu ets bona, y prompte aquell visatge trist y adolorit t'interessà vivament y t'ompli de fonda emoció.

No parlavan, no'ns atreviam a obrir els llabis, com temerosos de profanar aquell mut dolor. Aquella dòna fitava son esguart, que volia ésser fret e indiferent, en els termes llunyans del paisatge, però de tant en tant un sanglot mal contingut la trahia en mitj d'aquella tranquilat que s'esforsava en aparentar. Si ens en sugeri de reflexions aquella dòna jova y hermosa, nafrada pel sufriment y pel vicil...

La màquina llensà un xiulet estrident y sostingut, entrà furienta en l'*andén*, y moments després una sotragada'ns senyalava'l terme del viatge.

Nostra desconeguda saludà lleugerament ab un somriure qu'encongia l'ànima, baixà pressosa, y prompte la vegerem perdres entre la immensa gentada que, com una riuhada, s'escorria *andén* avall, vers la porta de sortida.

Tu la seguires, ab mirada plena de recansa y simpatia, fins a pèrdrela de vista; després brandares el cap tristement, y cercant la meva mà, la estrenyeres ab efusió tot llençant un sospir fondíssim. Moments després, ab el cap cot y ple de pensaments boyrosos, pausadament y en silenci, anavam també escorrentnos per l'*andén*, seguint avall, avall, vers la porta de sortida, perduts entre la gran gentada...

JOAQUÍM ROSSELLÓ Y ROURA

RÉPLICA

Al senyor Vallès y Roderich.

l' article *Miscelànea matemàtica*, publicat en el número prop-passat, se'm fa l'honor d'una reventada en tota regla; millor dit, la reventada es pera la meva versió (no traducció) dels Problemas de

l'Antologia grega que s'han publicat en aquestes mateixas planas.

Passo per alt la versemblansa de la falla que serveix de pretext a l'argumentació del senyor Vallès y Roderich; crech que no costaria gens demostrar la poca consistència de la invenció y fer veure que lo del còdice aljamiat, com lo del viatge a Atenas, com sa teoria politich-matemàtica són romansos: lo que queda en peu es la critica que's fa del meu trevall sobre'ls problemas, y sobre tot la bona intenció ab que ha estat feta. Com que no conech sinó de nom al senyor Vallès y podria ésser que's tractés de persona que'm mereix molt respecte, m'abstinch de calificar la seva manera de procedir.

Mes passèm a la meva defensa (donchs defendrem desitjo creyent que JOVENTUT no ha de negarme aquest dret), y escolti el meu reventador un consell: Quan vulgui esmenar la plana a algú, procuri no incorre en els mateixos defectes que critica... aumentats y tot.

La traducció que vostè dona del problema d'*Els bous d'Augias* (y dich que la dona vostè perque no crech lo del còdice d'Atenas) tot dihent de la meva qu'es massa lliure, resulta qu'està tan lluny del text grech com pugui estarho la meva, y encara potser un bon tros més. Aquí va, pera demostrarho, la versió llatina que posa Heilbronner en sa *Historia malheseos universæ* del problema de que's tracta, y que jo crech molt cenyida al text original; donchs ja vaig declarar solemnement que no coneixia'l grech (y el meu difamador segurament tampoch, malgrat sas *insulas*), servintme pera la meva versió d'una edició francesa, en prosa, obra d'un helenista conciensut.

VERSIÓ LLATINA:

Augæam rogat Alcides, quot pascua circum
Errarent armenta sibi. Cui rettultit ille.

Pascitur Alphaei rapidas semmissis ad undas.
Pars octava sacro Saturni in colle vagatur.
Pone Taraxappi tumulum sextantis oberrat
Dimidium; decimæ semmisses detinet Elis.
Denique in Arcadicis trigesima substituit oris.
Quadraginta vides tamen hic armenta reliqui (1).

VERSIÓ FRANCESA:

Le puissant Alcide demandait à Augias le nombre de ses bœufs. Le roi lui repondit: «Sur les bords de l'Alphée, il y en a la moitié; le huitième de mon troupeau est à paître sur la colline de Saturne; le douzième est près de la borne, de Taraxippe; le vingtième pâture aux environs de la divine Elis. J'en ai laissé le trentième dans les herbages d'Arcadie; tu verras ici le reste du troupeau, cinquante bœufs (2).»

Ara bè: els vuyt versos llatins, equivalents als vuyt grechs, s'han tornat en las meas mans dotze versos (ja parlaré dels dos últims que jo vaig afegirhi); emperò vostè ha volgut esmersarnhi... trenta!! Vaya una fidelitat! Els dos versos meus són senzillament un estirabot posat al final ab el sol objecte d'adaptar un poch l'epigrama grech al concepte modern del gènere epigramàtich que sembla reclamar pera final una frase o idea càustica o simplement enginyosa. Això no vol dir que la per mi posada ho sia d'enginyosa, emperò es un *clixé* modern que's gasta molt allà hont hi jugan banyas, y vaig creure del cas encabirli, no pensant may que un critich de tantas *campanillas* com el senyor Vallès y Roderich se dignés passarne els ulls.

Emperò, vinguim aquí, escrupulós corrector de *lapsus* agens; vostè que s'horroritza de qu'Hèrcules passés a la categoria de *martir ab adornos*, ¿còm s'ha atrevit a convertirlo en *lladre de solemnitat*? En efecte:

«...y teniendo deseo
de robarle sus bacas ciento á ciento...»

diu vostè, y això si qu'es un horror. Y vinga fidelitat:

«...que en aquel rico llano
cuya orla es oro, y esmeralda el fondo...»

Quánta riquesa, senyor Vallès! Y tot es ben bè obra de vostè; com allò de que

«...es muy fiera
en el monte, en el prado, en la ribera.»

Y que poètich es tot això! Y aquell final de
«Mover la clava, pero no la pluma», etc.

com si's tractés de qualsevol *bizarro* general espanyol, incapàs d'escriure'l seu nom sens erradas, emperò fent sempre atrocitats *con la espada*! Es senzillament sublim.

Certament, senyor Vallès y Roderich, la fidelitat que vostè gasta es cosa admirable, y

(1) Heilbronner. Obr. cit., pàg. 871.

(2) *Anthologie grecque* (trad. Félix Dehèque), París, 1863. Tom II, pàg. 41.

la seva traducció té un *sabor* grech del Pla de las Comedias qu'enamora. ¿Vol fer societat ab mi? Lo que jo no abastès a malmetre, me sembla que vostè ho conseguiria fàcilment, a judicar per la mostra.

Y ara, en serio, permetim que li digui que no ha llegit bé la meua declaració, feta de *bona fe*, en aquestas mateixas planas al publicar els primers problemas. Allí, queda dit (1) que *las measas versiones catalanas prenen sols oferir al lector lo curiós dels càlculs a que donan lloch els problemas, no pas deixarli assaborir la llur valua dins la literatura clàssica*. Això, a mon entendre, basta pera fer constar que no's tracta de cap trevall de filologia comparada, ni res d'això. Y en quant a lo de que no n'hi haguès cap versió castellana, no es pas cap afirmació absoluta meua: es no més un *pensar* meu, en el qual segueixo encara en aquests moments, a menys que vostè no demostrí clarament lo contrari. Cosa per altra part gens d'estranyar, donchs en aquesta mena d'investigacions de res pot dirsen may que sia la darrera paraula.

En quant a las demès alteracions que vostè ha cassat al vol en las measas versiones dels problemas, permetim que li digui, benvolgut e impertinent amich senyor Vallès, que no tenen cap importancia; tinch anotadas moltes variants y alteracions, aixis com moltes imitacions de'l text original, qu'algún dia si Deu ho vol publicaré reunidas, y li demostraran qu'en aquestas cosas cadascú hi diu la seva.

Lo que de cap manera li perdono es la *planxa* que vostè fa al afirmar que'l problema titulat *L'horoscop* no es de l'Antologia. Això m'ha acabat de demostrar lo que jo creya, això es, que vostè, pera fer la meua reventada, degué tenir a la vista, no una edició complerta y fidel de l'Antologia, com per exemple la grech-llatina d'en Firmin-Didot que tenen al *Ateneo*, sinó un'altra versió fragmentaria com la de *Heilbronner* avans anomenada. En efecte, en aquesta obra s'hi troban de menys alguns dels problemas (tres a tot estirar) no sè per quina rahó, y un dels que mancan es precisament el que vostè diu. Emperò, vegi qualsevulga edició y el trobarà. En la d'en Firmin-Didot, a la plana 484 del volùm segón; en la de Tauchnitz, a la plana 196 del volùm tercer; y en la francesa de Dehèque, a la plana 61 del segón volùm.

Per'acabar, contestant a una pregunta de vostè declaro que no'm lliga cap llas de parentiu ab el senyor Sanpere a qui vostè anomena, y encara menys comparteixo ab vostè el concepte que li mereix dita personalitat (en el terreno científich, s'entèn, donchs no hem pas de ficarnos en vidas privadas); y respecte a las manifestacions d'amistat que sem-

bla vol prodigarme en el seu article, me fan el mateix efecte que si'm rentés la cara ab un drap brut. Ja pot quedárselas; si es que, deixant apart reservas, no's manifesta clarament y'm demostra qu'es realment vostè la persona que jo crech, y qu'exerceix sas funcions ja firmant Vallès y Roderich, ja firmant *Servet y Raves*.

R. MIQUEL Y PLANAS

L'ÀLIGA, LA SERP Y EL LLIMACH

Al fons d'un barranch hont la nit era eterna, vivian satisfets de sa miserable sòrt un llimach y una serp. Un dia creuhà l'espáy infinit un'àliga, y al distingir desde vertiginosas alturas, ab sa maravellosa vista, a la serp y al llimach en aquella profunditat que pera ella representava un mesquí regueró, plegà un moment las alas y devallà majestuosament, abandonantse quasi a son propi pes, fins a reunirse ab aquellas bestiolas.

L'instintiu terror qu'experimenta tot ser quan veu sa vida en perill, s'apoderà de la serp y el llimach, que restaren immòvils, esperant la escomesa del monstre alat, ab perfecta *convicció* de qu'era arribada sa darrera hora.

Mes l'àliga, per un d'aquells capritxos que solen tenir els poderosos, volguè mostrar commiseració per uns moments, y en comptes d'allargar las urpas envers els dos infelissos que restavan a sa entera disposició, saltà sobre un petit marlet de llicorella, obri indolentment el bèch, y parlà d'aquesta manera:

— Sòu mos esclaus; tinch perfecte dret sobre las vostras carns esquistadas, perque sóch mil voltas més forta y poderosa que vosaltres. Mes, tipa ja per avuy, y trobant-me sense fills que badin el bèch demanant presa, seré ab vosaltres generosa si responèu ab dignitat y enteresa a mon interrogatori. Tu, serp, qu'ets la més gran, comensa per respondre a mas preguntas.

— Diguèu, senyora.

— ¿Per què t'arrossegas entre immondicias? ¿Per què no't sadollas de llum pura y d'ayres purs? ¿Per què no t'enlayras?

— No puch, senyora, no puch. Mon destí es arrossegarme; mas escatas són fetas per'arraparme a la terra y al llot; mon cos,

(1) Vegis nota (1) en la pàgina 49 del present volùm de JOVENTUT.

allargassat com las arrels, es fet pera endin-sarse en las esclexas tenebrosas, caragolantse y fent contorsions ridiculas.

— Però podrias elevarte, tot arrastrante. Jo he trobat germanas tevas als cims de las montanyas. Mas alas salvan las distancias ab gran velocitat, es cert, mes vostras escatas també vos serveixen pera pujar: tot es qüestió de voluntat y perseverancia.

— Y ¿per qué voléu que'm molesti, senyora? ¿Per ventura deixaré d'ésser serp, per més que m'enlayri? Tot lo més que lograria, en paga de ma ridicula pretensió, fóra que vós, desde vostre immens trono blau, m'oviressiú més prompte y més prompte'm fessiú presa. Aquellas alturas no s'han fet pera mi, que no tinch alás. Las serps que vós veyéu al cims de las montanyas són d'un'altra mena, y la mateixa insana vanitat que las fa enlayrarse, las mata.

— Molt bé: ets modesta, te fas càrrech de ta sòrt. y no ets dolenta, puig no comprens que's fassi el mal pel sol gust de ferlo. Te perdono la vida. —

Y girantse al llimach:

— Digas llimach: ¿per qué, ademés d'arrossegar-te, vas deixant aquest rastre llefiscós qu'embruta lo que tocas? ¿No podrias caminar sense deixar aquesta pretensiosa mostra del teu pas?

— Senyora, precisament aquesta es la qualitat que'm fa superior a vostra rassa. El cami de plata que vaig deixant a mon pas, patentisa ma superior importancia. ¿Què'n queda de vostra poderosa volada per l'espai? ¿Què'n queda del petit solch que fa la serp? Vosaltres sòu poderosos pera destruir, però

impotents pera crear res. Vostra obra es malvada y xorca.

— Mira, petulant insolent: si no fos la repugnancia que m'inspiras, aquí mateix t'esclafava. Tens sòrt que no vull empastifarme las urpas ni el béch de mochs.

— Senyora, lo que vos apar repugnancia es admiració a mon privilegi. ¿Que per ventura són molt diferents dels meus els medis de qué's valen l'aranya, l'abella y el cuch de seda pera produhir?

— La seva obra es útil, estúpit. La teva sols serveix pera delatarte. No't vull sentir més: els teus inflats arguments m'atacan els nirvis. La serp es més digna que tu, perque si vol s'enlayra a ple sól, encara que sigui rastrejant. Tu estàs eternament condemnat a viure entre las bruticias y fosquetats dels fondos. El dia que vulguis elevarte, una mica, la teva mateixa viscositat te farà relliscar. Aquest es tot el privilegi que tant t'envaneix: es ta impotencia. Serp, ménjatel, que jo no'l vull tocar!

— Senyora, s'ha ficat al cau d'un cadell. Com que rellisca tant, ja déu ésser ben endins...

— Donchs espéral que surti!

— Es endebadas, senyora. Pot estar, si vol, dias y mesos dintre. Si li convé, s'alimentarà de terra.

— ¿Es a dir que jo, tan poderosa, sóch impotent contra una asquerositat com aquesta?

— Es el privilegi que tenen els babosos contra'ls forts. Vós ho havéu dit: quan els convé, relliscan. —

FRANCISCO DE P. JUANICO Y COLL

* * (1)

Ja mon llibre ha finit.

Quan la fosca a la llum hagi abatuda
en el temps d'hivernada,
fullejarèu eixa obra meva y teva:
meva, perque jo l'he concebuda;
teva, perque tu l'has inspirada.

Y ara plou, ara neva,
com primavera entre perfums vinguda
retornarà'l bon temps: las violetas
de goig esclataràn, las orenetas
de nou vindrán de sas llunyanas terras,
y el rossinyol per las floridas serras
a sa companya cantarà amoretas.

Y l'estiu passarà y cauràn las fullas
ja ressecas pel sól, pel vent llensadas;
y el fret hivern tornant ab sas despullas,
a dojo'ns portarà fortas nevadas...
y altre cop seràn llargas las vespradas.

Y aixís, altra vegadà,
tornarèu prop del foch, dòna estimada,
fullejant nostre llibre
y evocant els recorts de falagueras
y dolsas primaveras
d'una vida passada
de sospirs y petons tota enjoyada.

Y lentament aixís, vindrán hiverns,
cauràn las fullas, moriràn las flòs;
y nostres juraments seràn eterns
fruhint de nostre amor sense repòs.

(1) Del llibre de poesías en preparació *Caricias*.

TEATRES

L'ENDEMÀ DE BODAS

En Pous y Pagès, deixantse aquest cop de problemes socials, s'ha concretat a fer obra d'art. Y en aquest terreny, que trepitja sòlidament y ab facilitat envejable, ha triomfat a las taulas com havia triomfat en la novela. No hi ha dubte que aquest es el seu verdader camp de batalla, en el que obtindrà, si persevera, victorias senyaladas.

L'endemà de bodas pot dirse que ja n'és una. És un drama, un petit drama viscut per l'autor. Sembla tret y copiat de la mateixa vida rural catalana per un observador fàcil, serè y desapassionat. Un petit drama puyent per sa veritat, per sa senzillesa, y sobre tot per la sobrietat de que fa gala l'autor al reflectir las passions qu'agitan als personatges de l'obra. En aquest sentit la comedia d'en Pous — l'autor la titula comedia — pot ben dirse qu'és una obra moderna. No'ns pinta ell lo excepcional, las passions exaltadas de sers desequilibrats que, ab recursos sovint convencionals, un autor qualsevol aprofita per aterroritzarnos derivantne crims y plors y desgracias; en Pous ens pinta un d'aqueixos petits dramas vulgars, sense grans crits, sense grans plors, sense grans passions, sense sang ni ganivetadas, però petit drama que corprèn, que interessa, qu'enterneix y fins qu'educa, puig qu'en ell hi sentim palpitant la vida, la vida de sers humans semblants nostres, quinas passions són quasi bé las mateixas nostras y quinas alegrias, tristezas, ilusions y desenganys tant s'assemblan a las que nosaltres mateixos sentim en nostre cor y en el cor de la humanitat que'ns rodeja. La emoció aixis obtinguda no serà segurament una emoció tan intensa, no'ns commourà tan profundament com las grans tragedias que lo excepcional en homes y passions originan a voltas y que sols els mestres han sabut pocas vegadas reflectir ab veritat, però no hi ha cap dubte: la emoció que'ns produheixen aqueixos petits dramas corrents com el d'en Pous y Pagès, és també una emoció verdadera, menys intensa, però tal volta més durable y de totes maneres més serena y melancòlica. És la veritat nostra, la de la generalitat la que'ns commou y ens fa sentir; y perque es la veritat nostra y no la dels sers excepcionals es per lo que, tal volta inconscientment, la creyèm més verdadera.

El drama o comedia se reduheix a lo següent: Dos pagesos, pare y fill, viudo el primer, se casan ab dugas pagesas, mare y filla. El viudo encara conserva las pretensions y qualitats d'aquell tipo tan comú de *maco* de poble. Gandul y endeutat, pensá referse casantse ab la viuda que passa per rica, però qu'en realitat està tan arruinada com ell, victima més de las malas arts d'un parent que la explota que de defectes propis.

Una pobra dòna sense costats sempre acaba essent la victima d'algú: el drama s'endevina. Efectuat el casament—casament qu'han precipitat els respectius acreedors esperant cobrar, y que s'ha efectuat sense parlar d'interessos per allò de que l'un volia enganyar al altre,—la respectiua situació's posa en clar y las alegrias del casori's converteixen en planys. Sols els dos joves, ànimas puras, quasi bé nens, que s'averkonyian de casarse, comensan desde l'endemà a viure joyosament la vida, no sense l'amargor que'ls produheix l'espectacle dels seus pares revolcantse en un mar d'egoismes y petites passions.

No vull pas explicar l'argument: sols diré qu'està desenrotllat ab forsa trassa, especialment el segon acte, en que hi ha escenas verament magistrals.

Com ja he dit, els diferents tipos són trets de la mateixa realitat y dibuixats ab fermesa, y en tota l'obra s'hi admira un estudi de costums rurals, reflectidas ab tal art y sentiment, qu'això sol bastaria per acreditar a son autor.

Es clar que l'obra té defectes. Especialment el tercer acte crech qu'és massa deixatat, y en conjunt menys sentit que'ls altres. Ovirèm quelcòm de convencionalisme en algunas escenas del mateix que desentonan de lo restant de l'obra. També'ls tipos dels dos joves me semblan un xich carregats. Bé es veritat qu'ab ells obté l'autor efectes còmichs de bona lley, que fan riure de bon grat al públich. Ademés baix el punt de vista purament dramàtic, en conjunt, l'obra es bon xich cansonera; podria alleugerirse molt, especialment el primer acte.

En quant a diàleg y llenguatge, l'autor se mostra a l'altura de sa envejable reputació literaria.

La comedia fou ben presentada en conjunt, y fins semblava ben ensajada. Sorti ben rodona, distingintse la Jarque y en Barbosa, els que, no obstant, subratllan potser un xich massa la transició de solters a casats. A n'en Rojas li va molt bé'l paper d'hereu maco, encara qu'en alguns moments tingué accionats de *chulo*, lo qual no es *del cas*: vull dir que un *maco* català y un *chulo* andalús no són pas la mateixa cosa. La Llorente, si bé dominant el paper, me va semblar que no estava en ple domini de sas facultats. Tingué, no obstant, moments justos. En fi, arrodoniren el quadro en Daroqui, en Vinyas y en Capdevila.

La presentació, regular.

EMILI TINTORER

«VOS DELANTE»

A en Joseph Pin y Soler

Sempre que, parlant ab las *cucurullas* de la literatura catalana (novelistas de carreró, mestres en gay saber... etc. etc...), se pronuncia'l vostre nom o'l del malaguanyat Anicet de Pagès y de Puig, indefectiblement el chor de drachs y cocodrils exclama com un sol home y pres de *santa* indignació: —/Anathema sit! —

Y es que'l vostre nom y el del gran lirich catalá significan pera ells els noms de dos rèprobos, de dos sers satànichs expulsats del paradís de sas capelletes, de dos rebels que lluny d'acotar là testa sota'l pes de la *terrible* maledicció y de demanar humilment indulgència, han menyspreuhat mífistofélicament las estupendas iras dels cómichs Jehovàs y han satirísat sense compasió tanta petitesa y tanta tonteria.

No han pogut comprendre may, las nostras llumaneras, que no era a n'ells a qui ridiculísavau, sinó a las miserias de la humanitat; y que si tots ells estavan convertits en una mena de Sants Sebastians de vostras sagesas, era solsament de retop, per carambola; perque cap culpa teniau vosaltres de que tinguessin la fatalitat de pertànyer per dret propi al genre tonto.

Res té, donchs, d'estrany qu'en las darres eleccions de mantenedors pera'ls Jochs Florals, a pesar dels esforços desesperats d'un grupo de joves (entre'ls que tenim l'honra de comptarnos) la vostra candidatura experimentés un fracàs. Fou la revenja dels tabernacles. Jaume, el genial Jaume Garriga, va caure clivellat per las ungladas rabiosas de nostras implacables milocas!

Las ninetas, las papallonetas y las oreñetas, y en sa representació la companyia arrendataria de la *gaya ciencia* (!), ab tota la gravetat que donan els anys, l'orgull y l'encarcament, vos varen excomunicar una vegada més. Un xàfeh abrumador de butlletins del Diccionari Catalá y d'odas *Al Trevall* vos va ofegar.

Es dolorós confessarho, però es la trista realitat: si no fem un esforç colossal, si no posèm totas las forsas en nostra empresa regeneradora, els Jochs Florals, aqueixa institució que feu renàixer l'esperit patriòtich de

Catalunya, estàn condempnats a... *patim* perpetua.

Si no hi posèm prompte un remey eficàs, ab tota la recansa imaginable y ab tot el dolor de l'ànima'ns veurèm obligats a abandonar els Jochs Florals a la mortifera metralla dels versos a *El drach alat del capell del Rey en Jacme*, dels càntichs *A la llensadora* o dels *Goigs de Sant Llorens dels Piteus*, ab que'ls jovincels ab batxillerat de Palautordera y de Castellbisbal y els seminaristas pretensiosos de la plana de Vich, tinguin a bé rematar paulatinament la festa tradicional de las lletres catalanas.

Enguany sols una reduhida minoria de vostres companys y admiradors ens hem pogut salvar del naufragi. Si un altre any, després d'intentar un nou esforç, els elements qu'afortunadament tenim ideals, independència y... paladar, fossim definitivament vensuts y ens decidísim a abandonar per sempre la destartalada y vella carabela dels Jochs Florals veyentla establarse entre'ls esculls de la carrincloneria y del mal gust, també, a despit de tothòm, vos aclamariam ab entusiasme com a mestre y capdevanter de nostra creuhada, dihentvos respectuosament: — *Vos delante...* —

ARNAU MARTINEZ Y SERIÑA

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

RONDALLES, obra pòstuma de Jacinto Verdaguier, Tipografia «L'Avenc».

En Verdaguier, en aquesta sa darrera obra, se'ns revela tant o més gran com a prosista que com a poeta.

La rondalla popular, aquest genre literari qu'en las mans barroheras de la major part d'escriptors catalans quedava reduhit als estrets limits d'una prosa escarransida que inevitable y tradicionalment consistia en *adornar* ab una serie de *tafoys*, *vatúas* y *oydàs* las consabudas aventuras d'un castell feudal assetjat pels moros, y quin castlà, quan sos sitiadors el creyan mort de fam ab tots els seus, enviava al rey dels alarbs un peix fresch que's procuravan els cristians per medi d'una mina que'ls comunicava ab la mar; o en el relat de las malifetas d'un capitá de lladres que feya adormir a las sevas victimas llensant un bras de criatura a una llar de foch; o en els detestables amors d'en Janot de ca'n Xiribech ab la mossa de la Tuyas, forsa galán ell, ab la seva faixa de

seda, la vara sota l'aixella y el brot d'afubrega a la orella, y fors escotorida ella, ab las galties molsudas, el faldilló de seda y els ulls com dugas moras; la rondalla popular, repetim, tractada per mossén Cinto, se'ns presenta ab una forma y una originalitat a que no estavam acostumats.

En Verdaguer, al contarnos sas *Rondalles*, ens las refereix tal com ens las referiria un veritable fill del poble, com ens las explicaria un pagès de nostra montanya catalana, però un fill de pagès veritable com era en Verdaguer; ab la senzillesa y sobrietat d'aquest difícil estil; senzillesa y candorositat desconegudas entre'ls ridiculs y falsos pagesos de nostra *literatura* y de nostre teatre, que no diuhen ni fan més que tonterias.

No podèm esmentar com a sobressortint d'entre las demás cap, absolutament cap de las *Rondalles*, puig totes, cada una a sa manera, són veritables models de prosa catalana. No obstant, devèm consignar l'enginy y el garbo ab que mossén Cinto sab conreuar el genre còmic y lleuger a que pertanyen las rondallas *El lloro*, *Els sabis prudents dels Piteus*, *Indirecta*, *Llatinada* y *Qui no't conegui que't compri*, la darrera de las quinas es d'una agudesia y d'un fondo ab ribets de volterianisme, inesperats per part d'un autor catòlich a *outrance* com en Verdaguer.

En un sol mot: *Rondalles* es una obra que demostra per modo eloqüentíssim que'l poeta mossén Cinto era també tot un mestre en prosa catalana.

Tant de bo que la publicació de *Rondalles* serveixi pera obrir una nova orientació a la literatura popular de Catalunya.

H. G. Wells.—LA VISITA MARAVILLOSA.—
Traducció de Ramón Ors-Ramos.—(«*La Vida Literaria*».)

Es una obra més d'imaginació que de fondo; puig encara que l'*àngel humanisat*, qu'es l'*hèroe* de la novela, vol ésser una concepció vigorosa y original, degut sens dubte a la traducció resulta un personatge pueril, que fa que tota la novela resulti un xich fatigosa e incoherent.

No obstant, el sol intent de fernos conèixer las obras dels autors estrangers més reputats, com en Wells, basta per si sol pera desitjar a la casa editorial el millor èxit.

VOLÚM DELS JOCHS FLORALS DE 1904.

Com de costùm, precedeix als treballs y composicions premiats el discurs presidencial, qu'enguany va correspondre al mestre en gay saber en Joaquim Riera y Bertràn, qui s'estengué en llargas consideracions respecte al caràcter y significació dels Jochs

Florals y del Catalanisme en general, ab molt atinats arguments, e imatges y comparansas propias de semblant tasca.

En la Memoria del secretari, en Manuel de Montoliu, s'hi troba una plausible tendència literaria, que fa qu'enguany se llegeixi ab atenció y agrado'l quasi sempre enutjós e ingrat comès secretaril.

La poesia premiada ab la Flor Natural es la titulada *Glosa*, d'en Joan Maragall; ben seva per cert, baix tots conceptes: per sa originalitat, per son fondo, per son gust y per sa forma. Es tota ella un himne d'esperansa envers una rica y germanivola Confederació Pirinenca: un reyalme de tots els pobles de nostre bell parlar, que inspira y qu'encisa al poeta fentli entonar versos tan hermosos com els que diuhen:

Y el reyalme pirenench
fóra la flor dels reyalmes...
¡Ay! visió, no fossis lluny!
¡ay! Agnès, bé ets anyoradal
¡ay! neus, que blanques que són!
¡ay! montanyes, que són atles!

El primer accèssit a la Flor Natural l'obtingué la poesia *La filla del Carmesí*, d'en Joseph Carner; poesia de cayent popular, de las més bellas que coneixèm del autor, y que, ab tot y ésser escrita ab la senzillesa propia de la poesia del poble, està enterament lliure dels arcaïsmes, de las grollerias y las incoherencias que acostuman a enlletgir els treballs de tots els escriptors novells que conreuhan aquesta classe de poesia.

El segon accèssit s'adjudicà a *L'etern fementí*, d'en Jaume Bofill y Matas, qui ab aqueix titol presentà un aplech de poesias curtas, algunas de las quals revelan en son autor una inspiració verament nitida y serena, però d'altras, principalment els sis darrers versos del darrer Sonet, acusan certa dificultat en la versificació, deguda sens dubte als entrebanchs peculiars d'aqueixa forma poètica.

La poesia *Cisma*, d'en Miquel Ramón Ferrà, qu'obtingué la Englantina d'Or, es sumament fluixa y faltada d'inspiració. El primer accèssit a n'aquest premi fou pera la poesia *Agullola*, d'en Antón Busquets y Punset, qu'es com quasi totes las poesias d'aquest autor, y el segon a una valenta poesia *A Polònia*, d'en Joseph O. Martorell.

El premi de la Viola d'Or y Argent se concedi a la composició *Coronas*, d'en Joseph Carner, qui ab el titol esmentat presentà una colecció de nou Sonets, tots ells escrits ab una inspiració, un bon gust y una erudició poch menys que desconeguts entre la major part d'autors que acostuman a *tirar* als Jochs Florals. El primer accèssit fou per una poesia pretensiosa, llarga y plena de *ripis*, titulada *Babilonia*, d'en Joseph Paradedà y Sala. El segon accèssit, en cambi, s'adjudicà

à la poesia *Retaule*, d'en Joseph M.ª Guasch, qu'es verament inspirada y exquisida.

El premi de la Copa, ofert al millor treball en prosa, l'obtingué en Joseph Maria Folch y Torres per son magnífich treball *Animes Blanques*, correctament escrit y desenrotllat ab rara facilitat. Els dos accèssits a n'aquest premi els guanyà també en Folch y Torres ab sos treballs *Deu en la clotada* y *Jup*.

El primer premi extraordinari del Consistori se concedí a la poesia *La selva animada*, d'en Gabriel Alomar, escrita en vers lliure y d'un fort regust francès; pulcra y refinada com totes las del notable escriptor mallorquí. L'accèssit s'otorgà a la poesia *Hivernenca*, de don Jaume Novellas de Molins, qu'ab ella no escrigué altra cosa que una... *Hivernenca* més.

El segon premi del Consistori fou pera *La sotana vermella*, d'Ernest Soler de las Casas, obra antiquada y mansa; y l'accèssit pera *Recorts*, d'en Busquets y Punset, obra inspirada en el Montseny.

El premi del Ajuntament de Tarragona l'obtingué una *quisicosa* molt biblica y molt dolenta, de Llorens Ribé y Campins. El primer accèssit l'aplech de poesias *Estiuheig*, d'en Joseph Carner, de las que'n reproduhim una al etzar pera que nostres lectors judiquin de sa frescor y bellesa:

Tos llabis són vermells com els maduixes,
tos ulls, com els rahims, són violetes,
tos cabells tenen l'or de la taronja,
tes galtes són sedoses com els préssecs.
Tota tu ets esclatanta y ets pesanta.

Ets cullidora y temptas.

El premi de la *Unió Catalanista* l' guanyà en Ramon Suriñach y Senties per son treballs en prosa *Contes y Estudis*, escrits ab discreció y facilitat; y l'accèssit en Joaquim Roselló y Roura ab *El calvari d'una vida*, *Ofegant el recort y Realitat*, que són tres composicions plenas de vida y bellament exposadas.

El discurs de gracias del mantenedor en Ferràn de Querol fou una patriòtica salutació que l'ilustrat escriptor tarrogoni endressà ab sentidíssimas paraulas a la institució que feu senàixer l'esperit nacional de Catalunya.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

A FESTAS

Una nit vareig ferme a la mar a tota vela. El vent era favorable; la nau, tallant las onas, avensava lleugera.

No feya lluna; el cel era serè, y las estrelles, parpellejant, ara reflectian, ara apagavan son guspireig lluminós.

La nau seguia avensant. Vaig girarme a mirar el port que deixava enrera, perdut en las ombras al peu de la gran capital que

may reposa, incansable y viciosa, miserable en sa riqueza...

Després tot se va esborrar: ni ombras, ni port, ni montanyas hi havia al alcans de ma vista. Sols veyia la immensa superficie blavenca. En aquella solitud jo hi trobava alegrias més naturals que las que deixava enrera; alegrias grans e inexplicables, alegrias que no'm feyan riure, sinó meditar. Y m'ocorrian pensaments estranys, y volia saber si entre'ls sers qu'habitan el mar són tan terribles els odis com entre'ls humans. Perque en mitj d'una mar en calma, en mitj d'una naturalesa tranquila, ¡costa tant de concebir que hi pugui haver odis!

La nau seguia avensant. Se senti l'estrident xisclar de la sirena d'un barco que venia del Sud. Vaig virar allavors y m' vaig atansar a la costa, esperant que's fes de dia.

L'auba era arribada. Jo havia plegat velas y bogava vers la blanca vila sitgetana, adormida encara.

Las onas gronxavan ma nau, anant a finir a rodolons, en acompassada remor, sobre la hermosa platja. Jo contemplava com pres d'un encis la bella punta *suburense* en quina cima s'aixeca'l temple de Sant Bartomeu y en quin centre s'ovira l'artístich «Cau Ferrat», ab sa miranda sobre'l mar. Aquests llochs adquiriren de prompte un gran relleu, illuminats pel sol que acabava d'apareixe en l'horitzó, surant com un monstre de foch en la superficie de las ayguas.

El cop de vista era llavors esplèndit. Al Nort destacavan els xiprers del cementiri, y prop d'ells la rústica caseta del fosser. A Ponent el solitari temple del Vinyet, quina campana tocava a oració anunciant el nou dia. Las carenas de la comarca emergian a la llum matinera ab hermosos relleus.

Ja era dia. La campana de Sant Bartomeu va tocar a festa. Per la Ribera's comensava a veure alguna qu'altra persona ansiosa de fruhir la festa aquella. Després, sobre la Punta, aparegué una bandera qu'onejà als besos del oreig.

Vaig fermar la nau, vaig saltar a terra, y vaig descobrirme saludant a Sitges y a la Naturalesa avans d'entregarme ab tot mon cor a sas delitosas festas tradicionals.

JAUME CARTANYA

DE BON MATÍ (*)

De bon matí, quan me llevo,
cantant me'n vaig a la font;
a mon pas, de dalt dels sàlzers,
me saluda'l rossinyol,
las flors obren las corolas
embaumantme ab son olor,
y tot sembla que m'esperí
pera donarme'l bon jorn.
Sento llavors en mon ànima
una estranya sensació
que'm fa veureho tot alegre,
tot simpàtic y tot dóis
com si al món sols hi hagués àngels,
com si hi regnès sols l'amor.

Després a casa me'n torno,
y jo'h mentidera ilusió!
llavors veig el món ple d'odis
y miserias y ambicions;
dubto de tot quant me volta,
me poso trist, neguitós,
y .. espero ab dalé'l nou día
per podé enganyarm' de nou.

SED D'AMOR (*)

Caminant per monts y valls
bé'n só trobat de fontanas
frescas com ramells de flors,
plahentas y regaladas,
d'aygua talment com cristall
per lo hermosa y per lo clara...
mes, encara qu'he begut
en totas ellas bé massa,
la sed de mon esperit
no ha pogut may aplacarse.

Una tan sols eixa sed
podria prompte apagar-me,
no pas ab tot son capdal,
ab una rajolinada:
mes aquesta, encar no veu
mon sedent llabi atansarse,
a flor de llabi se'm clou
y no deixa brollar l'aygua.

I. SOLER Y ESCOFET.

(*) Del llibre *Vora'ls estanyes*, proxim a publicarse.

NOVAS

La nit del divendres, 14 del actual, se reuni en la sala del Consistori nou de Casa la Ciutat l'honorable cos d'adjunts dels Jochs Florals en Junta general ordinaria pera procedir a la designació de mantenedors pera l'any vinent. Resultaren elegits els senyors:

Francesch Ubach y Vinyeta, Ildelfons Sunol, Antoni M.ª Alcover, Rossendo Serra y Pagès, Manel Ribot y Serra, y Arnau Martinezh y Serriñà.

Se presentaren algunas proposicions, essent aprobada la d'en Joseph M.ª Roca en quina virtut se concedeix un nou premi extraordinari al millor treball critic sobre un escriptor del sigle d'or de nostra literatura.

S'han comensat a circular las convocatorias pera'ls Consells generals de representants de la *Unió Catalanista*, ordinari y extraordinari, que deuen celebrarse'l dia 30 del corrent mes. En el primer se provehiràn els càrrechs vacants y's discutiràn els demés assumptos reglamentaris, y en el segon se tractarà de la personalitat jurídica qu'ha d'adquirir la *Unió* pera legalisar la propietat del Pi de las Tres Brancas.

El diumenge passat tingué lloch a Vilassar de Mar un *meeting* de propaganda celebrat per la *Unió Catalanista*.

Entre'ls aplausos entusiastas del nombrós públich, el senyor Cisa, de la localitat, feu la presentació dels oradors qu'havian d'enrahonar, y que foren els senyors Carles Xe-

na, d'Arenys, qui censurà l'obra dels politichs d'ofici que deshonran al país; Millet, del Masnou, que s'estengué en brillants consideracions sobre'l concepte de patria; Llorens, del «Centre Catalunya» de Sant Martí de Provencals, qui ab molta *vis cómica* feu burla de la oratoria y de la poca aprensió dels propagandistas plebòcratas; Tona Xiberta, del Ateneu del Districte Segon de Barcelona, que demostrà ab gran claretat com dintre del Catalanisme hi poden militar catalans de totas las tendencias politicas y religiosas; Martinez y Serriñà, en nom de JOVENTUT, qu'explicà l'esperit y las afirmacions fonamentals del Catalanisme; Joan B. Baró, de l'Associació Catalanista de Sant Boy del Llobregat, que demostrà com el Catalanisme es una causa d'amor y de sentiment humà, y finalment el president de la *Unió*, senyor Martí y Julià, que censurà l'actitut perniciososa d'aquells catalans que sols pensan en el seu bé particular oblidantse dels interessos de la colectivitat.

Tant el discurs del president com tots els anteriors foren calorosament aplaudits pel nombrosissim públich, entre'l que hi figuravan gran nombre d'hermosas senyoretas y comissions de catalanistas de quasi tots els pobles de la costa.

Es indubtable que gayre bé tots els adjunts dels Jochs Florals són individus majors d'edat; emperò encara que no ho fossin, no'ls fariam pas la ofensa de suposar que no tenen conciencia de llur missió.

No obstant, qualsevol que'l passat diven-

dres hagués assistit a la reunió d'adjunts, que tingué lloch a Casa la Ciutat pera'l nomenament del Consistori del any proxím, hauria dit o quan menys pensat tot lo contrari. Perque de tal manera procurava algú conciliar candidaturas (quan era clar que la conciliació havia d'eixir ella mateixa de l'urna després de posarhi son lliure vot cada adjunt), que'ls de JOVENTUT ens preguntavam admirats a què venian aquells esveraments, y aquelles transaccions que quasi feyan sospitar en conxorras d'uns quants senyors, puig no capiam que ni nosaltres ni ningú tingués necessitat de donar un Pin o un Casellas, per exemple, anch que fos per cent Martinez o cent Suñols, ni un Suñol o un Martinez per cent Casellas o cent Pins, ja qu'haviam anat a votar lliure y espontaniament per cada un dels nostres candidats, els quals a nostre modo de veure no's feyan pas nosa entre si ni en feyan als de la part contraria, quin triomf no hauriam pas discutit a no mediar las transaccions oficiosas de que parlèm. En una paraula, ens creyam que no hi havia res a dir ni a pactar, y que «vots eran trunfos».

S'han d'acabar aqueixas oficiositats, aqueixos papers d'home bo que semblan vinculats en determinadas personas del Catalanisme, las quals ab la deria de conciliar discrepancias que no existeixen, no fan més que crear desavinensas entre gent ben avinguda; y lo més sensible es qu'aytals oficiositats prenguin el caràcter d'imposició quan invocan el respecte a institucions que ningú ha menyspreuhat. Com si algú'l menyspreués el dret del Consistori a votar, res més que a votar una candidatura!

Els que's proposan regenerar els Jochs Florals han de tenir en compte que per sobre'ls favoritismes dels Consistoris, per sobre las rutinas y las *consuetuts* (hi ha tantas *consuetuts* carrinclonas!), y el *parti-pris* de fer passar per la presidencia dels Jochs a totes las *amistats* del'avior, està'l dret dels adjunts d'avuy, que no són pas els d'ahir. Cal convèncer a certa gent de que'ls vells ja han fet son temps y no són ells qui d'amagatotisha de digirir sempre'ls Jochs Florals, en els quals en ocasió oportuna ja hi exerciren la seva acció sensè que ningú'ls en privés com ells volen privarnos de que hi exercim la nostra. Si continuèm aixis, si molts dels actual adjunts, ab un esperit apàtich o xorcament conciliador, se deixan portar com a bèns, ofegant la protesta qu'espontaniament la rahó'ls dicta, y consentint certas oficiositats impropies d'una corporació seria, el temps els passarà sens adonarsen, y el dia que's decideixin a treure *patums* ja no podran, perque l'acció del temps els haurà també convertit a n'ells en *patums* de solemnitat. Y els Jochs Florals continuaràn essent lo que són: una institució vella.

La manera d'evitarho es pendre cada any part ben activa en el nomenament dels Consistoris, en comptes de fer com fins ara, que's deixava la cosa en mans de quatre senyors, veritables presidents y administradors perpetuus, arrendataris o agabelladors indiscutibles dels Jochs, quins bons serveys prestats són d'agrahir y quina bona fe no volèm ara posar en dubte, però als quals es precis fer entendre que no'ls hi correspòn en rahó ni en justicia'l paper d'amo que per negligencia dels altres se veyan en el cas de desempenyar.

A Bilbao tenen un governador militar, el general Soler, que ni fet aposta per baschs y catalans. Per això li diu «valent y pundonorós» *El Liberal*, aqueix rotatiu qu'en son afany d'enaltir la *patria grande* no fa més que dir els psalms al revés, ja qu'enalteix als principals fomentadors del autonomisme. Perque ningú'ns negarà que'ls Bargés y els Soler no'l fomentin de valent ab las enrabias que hi prenen.

En Soler a *la cuenta*, es descendent de catalans, però diu que *desde que brotó la hierba maldita del catalanismo, tan separatista como el bizcaitarrismo, al que le llame catalán le exigirá una explicación considerando que le ha ultrajado.*

Dels bizcaitarras no'n diu sinó *ralea vil y canallesca, y gentuza villana*. Però afegeix que *¡ay de ellos!* (d'ells y de nosaltres), *si algún ultraje a España produce un desorden que le obligue a intervenir!*

Al llegir això'ns ha entrat un terror y una suhor freda tals, qu'hem estat a punt de caure en basca devant de las iras d'aqueix héroe de Cuba, Puerto Rico y Filipinas. Perque suposèm que també hi devia anar allà, *a morir ó vencer.*

Però de cop ens hem tranquilisat pensant que *no será tanto*, perque vaja, per galons que dugui y per general que sia'l *valiente* Soler, lo cert es que sembla tan malparlat com un sargentó.

Al menos nosaltres creyèm que no parla tan malament ni insulta grollerament a ningú un general que s'estimi. Ni una persona formal tampoch. Ni un valent, menos.

Però qui sab: potser es tonto, pobre home.

En Maura's prepara a resistir la batalla ab que las oposicions l'amenassan per la reforma del Concordat, y al efecte torna a treure'l *papu* dels suplicatoris, que tant espera als republicans.

Però no havia comptat ab lo imprevist, y es que'l pallasso de la politica nacional, l'actual president del Congrés, en Romero en una paraula, s'ha posat en aquesta qüestió

dels suplicatoris de la banda de las oposicions.

Esperèm el discurs que farà ab tal motiu. Veyám còm y contra qui despotricarà l'home. Assumptos més serios, com el de la mort de la princesa d'Asturias, han deixat suspesa en el primer acte la representació d'aquesta comedia, y ni en Romero ni cap polítich madrileny deuen saber còm dominar la seva impaciencia; més que més si, com algú suposa, l'intent d'en Romero consisteix en eredir-se en quese dels lliberals dinàstichs, avuy tan alacayguts per mor de la quefatura.

Perque no pot ésser que la senzilla qüestió dels suplicatoris l'interessí tant a n'en Romero.

Però ja estèm veyent transigir d'una manera o'altra a tothòm devant de la sobirana voluntat d'en Maura. Sols en Romero caurà, en tot cas, si persisteix en sas gallardias de pinxo d'última hora.

Un diari serio, el *Diario de Barcelona*, que té servey telegràfich propi, corresponsals propis y redactors propis, no's pot escapar de certa malura com si fos qualsevol altre diari de Barcelona, que quasi bé no tenen res de tot allò.

Aquesta malura es el *plagi eruditiu*.

Vegis la proba:

En dit diari s'han publicat dos articles—6 y 13 d'octubre—firmats per don Arthur Masriera, en els que aquest senyor fa gala, com sempre, d'una erudició aclaparadora. A més de demostrar coneixe *al dedillo* la literatura dramàtica alemanya moderna, dit senyor parla especialment d'en Sudermann y en Hauptmann com si els hagués parit.

Nosaltres ens descobriríam respectuosament devant de sapiencia tanta, si no's dongués la casualitat de que'l senyor Masriera no hagués—per lo que respècta a erudició—coincidit ab lo que un crítich eminent, en Arthur Eloesser, deya avans qu'ell en *Le Temps* de Paris del 26 de setembre.

Es una coincidència de fondo y de forma tan maravellosa, que no podèm resistir el desitj de fer-la... *esclatar*. Sols que, com no tenim espay pera reproduhir abdós articles, ens limitarem a donarne algunas mostras.

Véginse las mostras:

En su obra penúltima *Enrique el Desdichado* acometiò la empresa de presentar en escena la leyenda medioeval del caballero enfermo que debe ser curado por medio del sacrificio de una doncella. Hauptmann supo conservar el encanto y poesía de la antigua le-

Son avant-dernière pièce *Le Pauvre Henri* fut l'adaptation au théâtre de la légende moyennageuse du Chevalier malade qui devait être guéri par le sacrifice d'une jeune fille vierge. M. Hauptmann avait conservé le charme de la vieille légende dans ses vers nobles et vigou-

yenda en sus versos nobles y rotundos, y la idea romántica de la virtud curativa de la sangre humana fué interpretada por Hauptmann del modo más natural y verosímil y muy en consonancia con el espíritu real y positivista de los tiempos modernos. El éxito puramente literario de *Enrique el Desdichado* fué espontáneo y franco; pero el suspirado éxito teatral se convirtió poco después en definitivo fracaso.

La vuelta al hogar paterno de Hauptmann acaba de ser manifestada por un drama en cinco actos, de costumbres populares de Silesia, y escrito á la vez en dialecto silesiano. *Rose Bernd*, que es su título y el de la protagonista de la obra, tiene por argumento la historia de un infanticidio, tema, desde el *Faust* de Goethe, nada original ni mucho menos simpático.

Como se ve, trátase de poner en escena la lucha brutal y violenta de los sexos, inherente á la existencia y conservación de la humanidad. El hombre, tigre carnívoro, y la mujer, presa débil y codiciada, se hallan frente. Poderoso el uno para destruir é infamar, queda inerte y sin auxilio la otra, defendiendo hasta el heroísmo su tesoro más preciado, que es la maternidad. Hauptmann está sublime al poner en boca de la madre los acentos más emocionantes y desgarradores. La sociedad es inconsecuente al autorizar que se plantee el problema. El paroxismo febril de la desesperada *Rose Bernd* y sus lamentos de blasfemia y desesperación alternan, sobre todo en el último acto, con inspirados ayes de dulcísima ternura, que conmovieron vivamente al público de Berlín.

Després d'això, sols se'ns acut preguntar: Al *Brusi* s'hi paga al mateix preu la erudició original que la erudició traduhida?

reux, et, psychologue moderne, il avait réussi en même temps à donner une interprétation moderne purement humaine à cette idée mystique: la vertu curative du sang. Cette pièce eut un grand succès littéraire, mais il n'en fut malheureusement pas de même du succès théâtral.

Dans *Rose Bernd*, pièce en cinq actes, il donne l'histoire d'un infanticide, sujet pour lequel l'auteur avait déjà eu beaucoup de prédécesseurs en Allemagne et, parmi ceux-ci, le plus important de tous, Goethe, avec *Faust*.

Il s'agit uniquement de la lutte des sexes inhérente à l'existence de l'humanité, entre les hommes, chasseurs, et la femme, proie, qui défend son bien le plus précieux, la maternité, jusqu'à la dernière extrémité. Dans le dernier acte, Hauptmann, a prêté à la mère les accents les plus émotionnants. Elle a un enfant; peu importe de qui, mais on ne veut pas permettre à cet enfant de vivre, et lorsqu'il vient au monde, il n'y a pas de place pour son berceau. Le paroxysme fiévreux de la désespérée alterne avec des blasphèmes effroyables, des hurlements de désespoir et des plaintes douces d'enfant.

La Junta del «Centre Excursionista de Catalunya», desitjosa de contribuir als esforços que realitzen altres entitats de la terra a favor de la cultura nacional catalana, ha acordat qu'enguany, ademés de las conferencias y excursions de consuetut, hi hagi diferents cursos de materias d'interés general y especial pels excursionistas.

Va a comensar el curs de «Geografia física», com ja ha comensat el de «Geologia dinàmica y estratigràfica», que donaràn respectivament els doctors en ciencias en Francisco Novellas y mossén Norbert Font y Sagué. Aquestas ensenyansas se procurarà que sian essencialment pràcticas y catalanas. Al efecte, durant el curs s'organizaràn diferents excursions y visitas, pera que'ls alumnes vegin y recullin ells mateixos lo qu'en la classe hauràn après en teoria. En la classe de Geologia, 'ls alumnes tindran sempre'ls minerals, rocas o fòssils de que's parli.

La classe de Geologia té lloch els dimars y la de Geografia física'ls dijous de cada setmana; són gratuïtas y comensaràn a dos quarts de deu del vespre en punt.

L'«Associació Wagneriana»'ns ha remés un prospecte en el qual s'exposa'l plan general de treballs acordat pera'l curs de 1904-1905.

S'anuncian conferencias dels senyors Pena, Par, Doménech Español, etc.; concerts que consistiràn en audicions d'obras de Beethoven, Bach, Mendelssohn, Schumann, Schubert, Grieg, etc., a càrrech d'artistas com l'Arthur de Greef, Crickboom, Munné, Dini, Estera, Srta. Carlota Campins, Ferrán Via y Frank Marshall.

A més se farà l'estudi de las obras de Wagner *Els Mestres Cantayres de Nurenberg* y *El Capvespre dels Deus*, y si es possible's donarà a conèixer *L'Etranger*, d'en Vicens d'Indy.

Perà ahir, 19, estava anunciada la sessió inaugural del present curs, anant a càrrech d'en Joaquim Pena, en la primera part, un estudi de la personalitat del gràn wagnerià Joseph de Letamendi, y en la segona, devia cantarse tot el primer acte de *La Walkyria*, per la Srta. Francisca Marcé y senyors Antoni Colomer y Manel Boadella.

El diumenge 10 del corrent l'«Orfeó de Sans» celebrà una sessió literari-musical dedicada als socis de dita institució, en la que's llegiren treballs literaris dels senyors Riera y Riqué, Mercader y Vives, Laporta (M. y J.), Zanné, Soler, Munné, Camps, Salvador y Sarrà, Pujol y Llansó, y s'executaren varias exquisidas composicions musicals y cansons populars catalanas en las que una volta més fou apreciada la experta direc-

ció del mestre Mateu, director del «Orfeó». En el piano's distingí forsa la senyoreta Torras, que fou molt aplaudida, com també'l senyor Capmany (A.), qui's prestà a contar dugas rondallas ab l'escayent estil que li es peculiar.

La festa resultà molt agradable.

De la primera pàgina de nostre número 244, corresponent a la passada setmana, se'n despreguè, al entrar en màquina, el darrer 4, de manera que'n resultà una equivocació de 220 en el guarisme d'ordre. Ho advertim per més que no sia necessari, ja que al costat mateix del número equivocat hi ha la fetxa de 13 d'octubre, a que'l número correspòn y per la qual poden guiarse'ls coleccionadors al enquadrar el volùm.

Del senyor Vallès y Roderich rebém, ab prech d'insertarla, la següent *Carta oberta*:

Al Dr. D. J. Oliva Bridgman. Molt senyor meu: Al veure vostra contestació a mon article sobre'l *vibríu crítich*, m'ha semblat veure visions. Dispenseume, però jo'm vaig errar. El doctor Oliva a qui jo'm dirigia no es ben bé'l doctor Oliva que'm contesta. Teniu el mateix nom qu'ell, però no són pas l'home que jo'm creya, segons els datos que'm donèu y altres que jo he adquirit. Si ab aquell haviám sigut companys a París, lo que's ab vós... no tant. Y ara m'explico'l per que'ls amichs de JOVENTUT havian posat certs reparos a que jo'm dirigís en sas columnas a una persona que's confon ab vós, malgrat sia sols per la identitat de nom y de professió.

Això en res destrueix la reputació de microbiòleg excelent que poguèu tenir, y que queda reconeguda per mi. Precisament las indagacions que darrerament he fet m'han probat que jo, tot y tractant de microbiologia ab émfasis de mestre, no coneixia pas molts microbis que a vós os són familiars, com els que portan el virus de calumniosas imputacions y altres baixesas. D'ells n'heu patit vós; vostre organisme n'ha estat contaminat; ells són els qu'en las planas del *Madrid Cómicu* vos feren ofendre a personas a qui deviau consideració; ells són els que després vos feren negar vostres escrits y vostra firma; ells són els que més tart vos han fet demanar un perdó humiliant en cartas particulars que, naturalment, no vos han sigut contestadas; ells són, en fi, els que vos han fet malparlar del Catalanisme entre'ls castellans, y burlarvos dels castellans quan novament heu tingut d'haver el pa aquí a Catalunya.

Havèu pogut estudiar en vostras propias malaltias; vos han ilustrat els propis microbis, la propia experiencia... Estèu, donchs, més instruhit que jo en aquesta ciencia microbiològica, y renuncio per lo tant a tota discussió ab vós. Devant de tants mèrits, lo natural y lo decent en mi es que'm retiri modestament pel foro.

Ma firma ja es prou coneguda y té prou crèdit, donchs may a JOVENTUT me'n han demanada d'altra. Y cas de que jo usés pseudonim, com suposèu, ¿per vós voldriau que'l cambiés? Fóra elevarne massa, fóra també.. lo que vós sabèu. — Vostre ex-contrincant, *Rafel Vallès y Roderich*.

Permétins el senyor Vallès y Roderich un petit comentari a sa carta; permétins creure

que no es per manca d'il·lustració, sinó per temensa al contagi, o sia per rahons d'higiene, que renuncia a discutir.

Discuteixi enhorabona ab contrincants com el traductor de l'Antologia, que'ns favoreix també ab sos treballs: més no ab doctors quina firma no es admesa a JOVENTUT. Y encara fóra millor, pera demostrar que *hi ha classes*, que'ls senyors Miquel y Vallès, deixant de banda discussions bisantinas bromas més o menys amistosas y en consideració a nostra amistat, que'ls hi es comú, se donguessin las mans, com aixis esperèm que succehirà després de tot. Guardin llurs campanyas pera homes y cosas que valguin la pena, y tots els ne sabrèm grat.

Publicacions rebudas:

Bagatelas, poesias de Vital Aza, bonica edició ilustrada per B. Gili y Roig, pertanyent a la *Colección Elzevir Ilustrada*, que publica la casa editorial Gili. Prou conegut es en Vital Aza pera que sia necessaria una critica d'aquesta obra seva, remarcable pels acudits a voltas un xich ramplons de qu'està plena, com quasi totas las demás d'aqueix festiu autor castellà, que per altra part no es escriptor de pretensions dintre sa *amenitat*. Preu, 2 pessetas.

Prosica baturra y Alegria en conserva són dos tomes de quèntos, escenas e historietas editats per la *Biblioteca Humorística*. Estàn escrits ab desembràs y contenen acudits y xistos a desdir propis del genre a que pertanyen abdugas obretas, que's venen a tres rals cada una.

Estatuts y Reglaments del «Centre Català» de Rosario de Santa Fe. Ens han sigut enviats impresos en un elegant quadern, en quina portada hi figuran las barras catalanas. Remercièm l'envio de nostres bons companys ausents.

Altras publicacions rebudas:

El Archivo del Bibliófilo, butletí mensual de la llibreria dels successors de Joseph Mas. Hem rebut els quaderns 1, 2, 3 y 4, pertanyents als mesos de juliol, agost, setembre y octubre.

Boletín Bibliográfico, de la llibreria de Francisco Puig y Alfonso. Comprèn el trimestre de juliol a setembre.

En abdós butletins s'hi troban obras de verdadera importancia, ja per son mèrit literari, ja per sa raresa, que las fa apreciables als bibliófilos.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

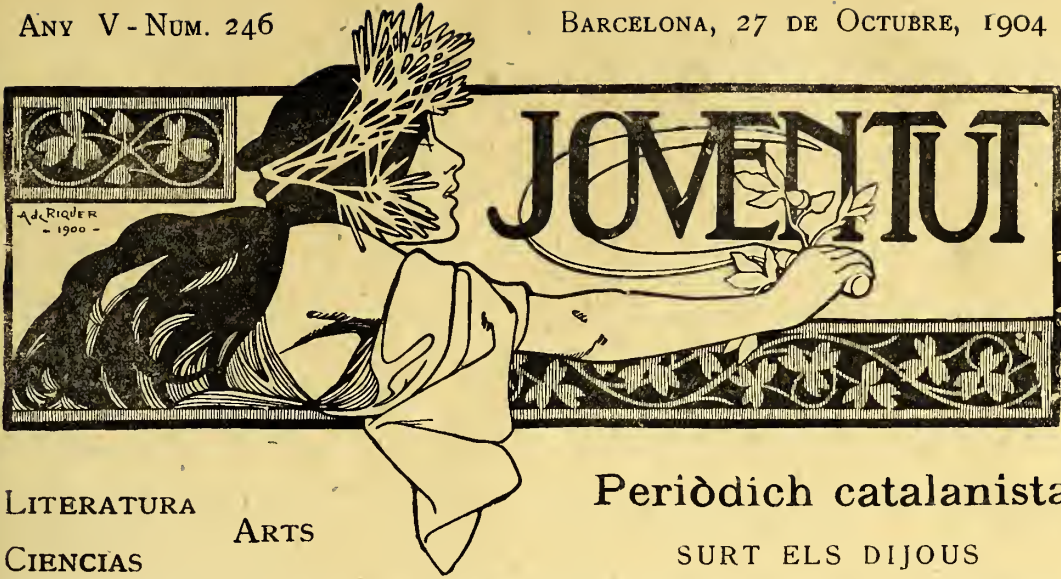
No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4,50	»
» Trimestre.	2,25	»
ALTRAS REGIONES D'ESPANYA: Un any.. . . .	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOURS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

«A conseqüència», per Miquel Laporta.—Paraulas..., per Lluís Via.—La Sala Galofre, per Sebastià Junyent.—La dissort de la patria es la propia dissort, per Rafel Vallès y Roderich.—Hivernenca, per Gustau Rosich.—La meua manyagua, traducció de J. Delpont.—Catalanistas castellans, per Joseph M.ª Rosich.—Teatres, per Emili Tintorer.—Batalla de flors, per I. Soler y Escofet.—Notas bibliogràficas, per Geroni Zannè y R. Miquel y Planas.—Xampany, per Antón Benazet.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 23.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 16.

«A CONSEQÜENCIA»

Dimecres de la setmana passada, convocats pel president del Comitè Federal d'aquesta ciutat, ens reunirem, en el «Centre Català Republicà Federalista» de la plassa de Santa Agna, ab varis representants del indicat Comitè, ab altres de diversas associacions federalistas y ab alguns senyors més, particularment convidats, els senyors Pi y Suñer y Vilà y el que suscriu. El lloch ahont tingué efecte la reunió fou el saló d'actes de dit Centre, en quals parets hi ha pintats els escuts de las quatre provincias fillas del esquarterament de Catalunya pel centralisme. L'ànima'm va doldre, veyent la patria a trossos per aquellas parets.

En la reunió's tractava de veure si arribavan a un acort las tendencias en discrepancia que hi ha entre'ls federals barcelonins, y pera facilitarlo, una ponencia de la que'n formava part el senyor Vallès y Ribot li havia encarregat que redactés unas bases, respecte de quinas se volia coneixe'l parer dels reunits. Després de llegidas totas per son autor, perque'n tinguessin una idea'ls que las desconexian, va entrarse a sa discussió per parts, y no's va passar més enllà de la segona base, perque la convicció de que no's faria res pràctich va fer que's dongués la reunió per finida. La convicció va néixer, a judicar per las paraulas del senyor Vallès y Ribot, de las observacions que llealment vaig fer sobre l'ordre ab que haurian de numerarse ditas dugas bases y sobre algunas paraulas que constavan en una d'ellas. Per això m'interessa fer constar quin va ésser el criteri del autor de las bases y quin el meu.

El seu redactor deya, en la primera, que tots els federals barcelonins acceptan el programa federal de 22 de juny de 1894. Vaig estarhi conforme. Però en la segona base deya que, a conseqüència de la declaració continguda en la primera, volian dits federals l'autonomia integral de Catalunya y que aquesta, per lliure pacte ab las demás regions, constituís l'Estat espanyol, y a

n'aquesta segona base si que hi tenia d'objectar alguna cosa, perquè això de que jo vulgui l'autonomia de Catalunya perquè el programa de 22 de juny de 1894 la reconeix, me ve a remar, francament. Jo la vull perquè seria un mal fill de Catalunya no volentla: però no pas a *consequència* de que un programa polítich la consigni.

Per això vaig demanar que la segona base passés a ésser primera, y además que's suprimissin d'aquella las paraulas a *consequència*, y en cambi s'anteposessin a la base referent a l'autonomia. Segons la meva proposició, las bases haurian d'expressar, primer: que volèm l'autonomia integral de Catalunya y que aquesta pacti ab las demés regions, y segón: que a *consequència* de voler això, ens està bé y acceptém el programa de 22 de juny de 1894. Semblant pretensió meva va fer que'l senyor Vallès y Ribot parlés en sentit pessimista respecte a la eficacia dels treballs pera la unió dels federals, enloch de ferli veure la necessitat de discutir las paraulas a *consequència*, que venen a ésser, pera mi, un amagatall de segonas intencions.

Los califico aixis perquè al parlar la base segona de l'autonomia integral de Catalunya, dona a aquesta, justament, el nom de nacionalitat, potser no més que para satisfer l'esperit nacionalista que a molts dels federals ens anima y pensant qu'ab el nom ja'n tindrem prou, encara que a la essencia nacionalista no li vegem treure'l cap en forat ni en finestra. Però allò del a *consequència* de dita base es intangible, lo que, per mi, diu clar que'ls nacionalistas republicans federals y els republicans espanyols federals no'ns podem pas confondre, perquè som dugas cosas que no lligan, com ho són l'oli y l'aygua. No'ns hi trenquem el cap en enganyarnos els uns als altres nacionalistas y espanyolistas. Per la meva part, una vegada més me crech obligat a dir que'l patriotisme, es dir, l'amor a Catalunya'm ve del cor y de l'ànima, però no de cap programa.

¿Pot sostenirse, en bona lògica, que a *consequència* d'haver acceptat el programa de 22 de juny de 1894 es que volèm l'autonomia integral de Catalunya? Avans d'aquesta fetxa'l partit federal ja existia, y els seus adeptes volian, com avuy volen, l'autonomia

de la nostra terra. Un xicot de deu anys pot ésser pare d'un home que'n té trenta? No. L'amor que sentim per l'autonomia es, no l'efecte, sinò la causa del programa del 22 de juny de 1894, com havia estat avans la del programa que va precedirlo, y com ho serà respecte dels que's fassin en lo venidor, tots els quals, per lo mateix, no són res més que conseqüències d'aquell amor.

Jo aixis ho crech, al menys. Y com que'm sabria greu que interpretacions erradas de la meva actitud en la reunió a que vinch referitme, servissin a algú de pretext pera titllarme de dificultador de l'armonia dels federals que fan néixer de lo que un programa digui l'amor a la patria nostra, declaro obertament que jo no ho sóch de la seva colla, de modo que si existeix desunió per rahó dels que com jo pensan, la desunió es exterior a n'aquells federals y per res els afecta. Ells són tot un partit, y els demés, poch o molts, en som tot un altre.

Entenguis bé qu'en aquestas ratllas y en la reunió esmentada, el meu criteri particular no compromet pera res a «Catalunya Federal» encara que s'escaygui que'n sóch el president. Ella no ha pres fins avuy acorts respecte de la unió, y els seus socis, com es molt natural, pensan quiscún ab el seu cap en totas las qüestions, y per lo tant sobre la base segona de que he parlat. Per això'ls senyors Pi y Suñer y Vilà van poder acceptarla tal com l'havia redactada'l senyor Vallès y Ribot, essent individus molt estimats y dignes de la nostra entitat.

MIQUEL LAPORTA

PARAULAS...

No es cap raresa trobar entre'ls castellans certs homes que, reconeixent tots els defectes del poble a que pertanyen, parlan de Catalunya y del Catalanisme sens animositat, encara que no ab judici favorable. Las tals personas volen passar per ilustradas, y, en mitj de sa bonhomia, tot ho veuhen petit desde las alturas de sa sapiencia infinita.

Aytals personas solen explicarse aixis:

«Catalunya, ab totas sas activitats y sa plètora de vida, y el Catalanisme ab totas sas protestas contra'l regim vigent y tots sos ideals de salvació, en mitj del naufragi d'aquest Estat decadent que rodola al abim, no són més que una negació y están condemnats a morir. Diuhen els catalanistas que sas teorias s'apoyan en las lleys de la naturalesa, però de fet las contrarian y las negan. És lley fatal qu'en la vida tot estigui subjecte a continua mudansa. Com més alt s'es, més perill hi ha d'una cayguda. Espanya estigué tan alta en no llunyanas centurias, que dominava'l món com l'havian dominat els grans imperis de l'antiguitat. ¿Què significan uns quants sigles en la vida dels grans imperis? ¿Proban potser l'absoluta superioritat de la rassa que'ls formà sobre altrás rasses? No. Tot es fortuhit, tot es relatiu. Un temps els llatins foren considerats superiors als saxons, els aris als semitas; avuy hi ha qui s'aventura a estendre més sa afirmació, y assegura haverhi més vitalitat en la rassa groga qu'en la blanca. Els catalans se limitan a establir distincions entre las rasses catalana y castellana, y a afirmar la superioritat d'aquella sobre aquesta. Són tan *pràctichs*, que judican per la emoció del moment, oblidant que'l curs del temps ho capgira tot, abatent avuy lo qu'enlayrava ahir, perque'ls sigles són instants, y, com se sol dir, lo que no mor en un any mor en un dia. Tot fluctúa, reacciona, declina y mor. Y mort y ben mort es l'imperi espanyol, y a pesar del quixotisme dels qu'encara remembran y cantan *glorias*, lo cert es qu'en la conciencia del país hi ha una atònia y una indolencia aclaparadoras. Es la mort que l'invadeix. Els catalanistas ne protestan portats d'un idealisme furiós, sense capir els ignocents que sa protesta, que creuhen filla d'una gran vitalitat,

no es sinó un engendrament del desvari de son cervell malalt, molt més malalt que'l del reste dels espanyols, perque aquests, bons o dolents, encara han sabut conservar, si no totas sas consuetuts, sa verdadera idiosincracia, mentres que'ls catalans han perdut son dret propi, sas costums politicas propias, son esperit nacional, tota sa personalitat en fi, que segons ells els arrebassem, y sense la que no hi ha regeneració possible. Y ara volen que'l's hi tornèm, segurament perque ells mateixos no gosan pèndrela, puig no saben quina cara té y no la coneixerian: altrament, o no l'haurian perduda o l'haurian ja reconquistada. En sas protestas hi són latents els mateixos mals de qu'ells se planyen. Las sevas teorias particularistas avuy de moda enfront de las comunistas, el seu individualisme en contra del nostre uniformisme, no són més que lluyta de paraulas y per tant una nova manifestació del estat morbós en que's troba Espanya gracias a la politica xerrayre que sempre l'ha minada. Crech tan poch en las ideas novas que'ls catalans ens donan y qu'en la clàssica antigor baix diferentas denominacions ja varen caure de vellas, com en las estrafetas llibertats que'ns predicavan els esquifits revolucionaris de la Gloriosa. Cal que'ns desenganyèm: per lley natural els espanyols estèm condemnats a mort, y donèm probas de millor seny els que comprenèm nostre desti y l'acceptèm resignats, que'ls que, òrfens del sentit de la realitat, protestan com ilusos.»

Aquesta es la teoria fatalista, musulmana, qu'enfront de nostra teoria llibertadora, ab un excepticisme de bon to qu'amaga un gran èmfasis, exposaria qualsevol individu de la especie *pensant* entre las varias *patiums*, totas gloriosas, que pot ostentar la rassa castellana. Ja'ls podèu donar llissons de particularisme, y fins cursos sencers, que per més que s'hi esforsin no assimilaran las ideas que no són pera ells, y vos saltaran de cop ab unas objeccions de *bon sentit* que són tota una professió de fe de *particularisme castellà*, es a dir, de *fatalisme*.

Lo qu'es indubtable es qu'entre ells hi ha qui està tan convensut com nosaltres de que un Estat fals y decadent no pot pas regenerarse pels mateixos medis que ja han desacreditat per falsa y ruïnosa sa politica inte-

rior y exterior. Espanya dèbil, Espanya decrepita, difícilment pot trobar en si mateixa las necessarias energías pera deslliurarse dels antichs vicis polítichs y socials que la tenen presa. D'aqueixos vicis se'n contaminà Catalunya; poch a poch anaren infeccionant sa sang, que per sòrt té gèrmens prou sans pera que s'hagi provocat en ella una reacció febril contra'l virus mortífer. La febre es la protesta dels gèrmens sans contra'ls nocius; quant major es la virulència d'aquests, més s'accentúa la febrada qu'ha d'aniquilar l'organisme o immunisar-lo vencent la infecció.

Y heusaquí una proba (malgrat tota la sapiència y tota la mundologia de las *patums* castellanas), heusaquí una proba de la superior vitalitat del organisme català (malalt y tot) enfront del castellà. En aquest el mal hi es latent, s'hi ha fet endèmich, mentres que nosaltres encara reaccionem y podem curar. Fem fortor de febre: ells la fan de cadavre. Si en patologia'l facultatiu ha d'afavorir moltes vegadas aqueixa natural reacció febril, en l'ordre polítich l'estadista clarivident, coneixedor dels pobles que governa, ha de procedir de manera semblant. Ha de conèixer quins són susceptibles de salvació per'ajudarlos en sas crisis, y quins són perduts del tot, pera no esmersarhi remeys que a n'ells no'ls serviràn de res y a altres poden ésser preciosos. Els governants o'ls simples funcionaris espanyols qu'han afavorit y fomentat el Catalanisme han obrat inconscientment, y de tal manera, que com més ineptes han sigut més bé li han fet. El seu absolut desconeixement dels pobles que governaven o regían feya que las disposicions que'ls aplicavan resultessin sempre contraproduhents. Aixís els Silvela, els Hinojosa, els Romanones, els Bargés, quan s'han proposat matar la nostra causa, l'han revifada. ¿Caldria l'adveniment d'un governant que, coneixedor de lo que té entre mans, se pronunciés obertament en pro o en contra de nostra causa, exercint de defensor nostre a cara descuberta o fiscalisantnos com a verdaer tirá, no com un tirá de per riure a semblansa d'aquells polítichs de a quarto'l rengle qu'hèm anomenat?

L'esperit de parcialitat qu'això suposaria està en pugna ab l'esperit democràtich modern, que, aplicat a aquesta Espanya momi-

ficada, sols serveix de pretext pera que s'apoderin del govern els hipòcritas que, ab excusa de l'ampla llibertat (?) que a tothòm concedeixen, fan els possibles pera que s'acabi de corrompre lo qu'encara no estava del tot corromput.

Això ho sab en Maura, que's titula descentralisador; que's diu amich de la diferenciació y ensemps de la *unidad de la patria*; que's vanta de que baix son govern conservador disfrutin els espanyols un grau de llibertat que no havian assolit may; qu'afirma qu'en la política espanyola no hi ha ideals, ni conviccions, ni veritables partits batalladors, ni esperit civich, ni res: res més que xerrameca, fatuitat y mentida. Per'xò deixa a tots els espanyols la llibertat de la xerrameca, única que'ls pot deixar pera que sàpigam esmersarla y s'acabin d'embrutir. Y després de deixarlos d'aytal manera *en llibertat*, passantlos a tots per un mateix raser devant de la lley, ab iguals drets y privilegis, sense tenir en compte las condicions ètnicas respectivas com si ellas fossin cosa tan accidental, tan fútil y tan poch digna de respecte com las condicions politicas a que per atavisme venen tots condempnats, ja's diguin baschs o andalusos, gallegos o catalans, en Maura queda esperantho tot de la *voluntat* del pais, assegurantli que per si mateix pot regenerarse. Però de segur qu'espera aqueixa regeneració ben assentat, y que aixís y tot comensa a cansarsen.

D'un pais comunista com Espanya no se'n pot ésser cap volició lliure. Espanya es un remat de moltons qu'ab sos bels ofegan la veu de las pocas regions que comptan ab uns quants homes lliures de debò. El remey que proposa en Maura (qual panegirich no neguem qu'està fet ab més serietat que'l que fan dels seus els altres polítichs), resultarà inútil, o tal vegada pitjor que la malaltia. Si en Maura s'hagués declarat francament autonomista o hagués perseguit a mort l'autonomisme, sens dubte hauria fet més bé a nostra causa (que a n'ell no se li pot amagar que científicament es la més verdadera y prácticament la més sana), que'l que li-fadantli tan sols la beligerancia dintre la política espanyola, política en la que pot arribar a perdre la consciencia de si mateix un poble que comensava a tenirla arrelada. Aixís

LA SALA GALOFRE

aquells de nosaltres qu'eran apòstols con-
vensuts corren perill de convertirse en poli-
tichs vulgars, en ambiciosos grollers y en
escèptichs de segona mà. En resum, corren
perill de que se'ls torni irrealisable l'obra
per la que tant trevallen avuy, y s'exposan
ells, catalanistas, a devenir tan Quixots com
qualsevolga Quixot castellà dels que remu-
gan discursos buyts, ja en actes com els
Juegos Florales de Zaragoza, que no con-
duheixen a res de profit, ja en el Congrés de
Madrid, hont totas las nobles iniciativas re-
sultan xorcas.

Tinguém en compte'l perill y ens salva-
rém. De la desgraciada Espanya no'n mori-
rà més que lo qu'estigui condemnat a
mort, y nosaltres no ho estém. En els po-
bles decadents, l'art de la discussió y la xe-
rrameca ho malmet y treu de pollaguera tot,
puig de tòt s'ensenyoreix prenent el lloch a
las arts útils. Cal, donchs, que'ls que coneix-
ém tan terribles defectes ens en sapiguém
deslliurar. Mentres Espanya fou lo que natu-
ralment déu ésser, un agregat de pobles ab
fesomià propia y voluntat propia quiscùn;
mentres la presumpció castellana no volgué
aixecar sobre l'instable sorral de sa vanitat
un imperi vastíssim que s'havia d'esvanir
com fum fent bo l'adagi de que qui molt
abrassa poch estreny; mentres això no suc-
cehí, no hi hagué un Cervantes qu'escri-
gués un *Quijote* pera refrenar el vol insegur
de fantasias esbojarradas y pera feros meditar
en la conveniència de no contraure l'ha-
bitut de somniar desperts.

Tinguemho present; no volguém catalani-
sar la Espanya tot pensant qu'Espanya pera
son mal s'ha castellanisat y ens ha castella-
nisat massa; no oblidém que moltés dels nos-
tres han contret tots els vicis politichs que
combaten, y que pera desconfiar d'ells n'hi
ha prou ab sentirlos hi dir que volen regene-
rar la politica; no oblidém tampoch que de
la bondat dels medis depén la efectivitat del
fi preconcebut, y aixis evitarem que's reali-
sin els propòsits de nostres enemichs, això
es, que'l nostre particularisme, el nostre na-
cionalisme, y la regeneració de nostra Cata-
lunya, com la regeneració d'Espanya y com
la *revolució desde dalt* qu'en Maura predica,
sian *paraulas* y res més que *paraulas*.

LLUÍS VIA

Entre'ls números del programa de las
proppassadas festas n'hi havia un que va
cridar poch l'atenció del públich y's celebrà
en mitj de la indiferencia general. Ens refe-
rim a la inauguració de la Sala Galofre en el
Palau de Bellas Arts. Desd'aquell dia quedà
una de las salas del Palau dedicada a hono-
rar la memoria del difunt pintor en Baldo-
mer Galofre.

Al heuren esment ens va estranyar la noti-
cia y se'ns varen acudir un feix de considera-
cions; se'ns va presentar clara la idea de
que'ls catalans tenim molt poch acert en es-
cullir las personalitats que mereixen hono-
rarse; ens varem recordar dels monuments
aixecats a personas qu'estigueren molt lluny
d'ésser eminencias. Y quasi estém temptats
de creure que aquí l'ésser aixecat dalt d'un
pedestal o'l tenir una sala dedicada, es pu-
rament qüestió d'etzar.

En Galofre gosà de bona nomenada, so-
bre tot durant sa joventut, quan encaixavan
de ple ab el gust de molts las qualitats efi-
meras del seu art. Després, ab els cambis
d'orientació y ab l'indiscutible avens que a
Europa prengué l'art pictòrich, se considerà
sa obra com a obra superficial, dirigida prin-
cipalment a seduhir al comprador. Sigui com
vulga, actualment se'l pot judicar a sang
freda y concloure, sense por d'equivocarse,
qu'estava molt lluny d'ésser una eminencia
en l'art de la pintura.

En defensa del fet d'haverli dedicat una
sala en el Palau de Bellas Arts se diu que sa
pintura representa una época, però això no
es cert. Sa obra, com la majoria de las obras,
està dintre d'una época, mes no la repre-
senta, perque alhora hi havia diferentas
tendencias. Y fins una sola tendencia,
no's representa bé si no's posseheix la major
suma de mérit possible dintre d'ella, y en
aquest cas, referintnos a aquella época,
aquest honor no correspònd més que a n'en
Fortuny, sempre tenint en compte que al mateix
temps a Europa existian artistas que
produhian més seriament y més sincera-
ment; a Catalunya mateix ens podiam alabar
de tindre un Mercader.

Considerant, donchs, a n'en Fortuny com
a representant capdal d'una tendencia pictò-
rica de son temps, s'acut preguntar: ¿Ahont
es la Sala Fortuny? Perque aquella sala del
Museu Provincial que porta'l seu nom està
plena d'obras de tothòm y l'artista no més
hi està representat per tres o quatre obras y
no de las més notables. Per això cal pregun-
tar: ¿Ahont es la sala dedicada exclusiva-
ment a n'en Fortuny, pariona a la que s'ha
dedicat a n'en Galofre?

Si considerém el mérit d'artistas catalans,
si fa o no fa d'aquell temps y que tenen in-
discutiblement la talla d'en Galofre, desse-

guida trobarèm a faltar *salas*, perque es lògich, partint del criteri seguit per la Junta Municipal de Museus y Bellas Arts, demanar la Sala Mercader, la Sala Vayreda, la Sala Simó Gómez, la Sala Tusquets, la Sala Masriera, etc., etc., y si ens recordèm d'artistas catalans per sòrt encara vius y que gosan de bona anomenada, ja podèm anar preparant *salas*: la Sala Enrich Serra, la Sala Fabrès, la sala Urgell, la sala Caba, etc., etc.; y no vull citar els noms d'artistas més joves de tanta talla o més qu'en Galofre, perque fóra'l quènto de no acabar may.

Considero ab tristor la rapidesa ab que quedaràn totas la *salas* del Palau de Bellas Arts dedicadas a un o altre. A fi de que hi quedés lloch, devía ferse la inauguració de las obras qu'han d'engrandir l'edifici que fa de Museu d'Art Antich. Quan siguin fetas traslladaràn allà las obras de pintura antiga y moderna qu'ara hi ha al Palau, quals *salas* se necessitaràn totas, y encara caldrà engrandir-lo pera honorar la memoria de las nombrosas glorias pictòricas qu'han florit, floreixen y floriràn en nostra benhaurada terra. Y si els artistas actuals que desitjan lluytar volen celebrar exposicions, que renunciïn al Palau convertit en panteó de morts ilustres, y vagin a celebrarlas al Camp de l'Arpa.

SEBASTIÀ JUNYENT

LA DISSORT DE LA PATRIA ES LA PROPIA DISSORT

Cansat de discussions y barallas periodísticas, una d'aquestas nits passadas vaig assistir a la reunió celebrada en l'aristocràtich palau del Baró d'Espolsasachs. Tenia'l cap ple y no era cosa de que altres senyors com en Miquel y Planas (1) m'acabessin la salut. Per altra banda, ¿hi ha res a Barcelona comparable a una *causerie* ab nostres marquesos y borsistas? Ah! Podrán trobarse taras a nostra ciutat, n'hi haurà sense dubte, mes ningú negarà que la nostra aristocracia moderna es

(1) Rectificant, en la qüestió suscitada ab aquest, li diré que la reventada que fa, en el seu article de defensa, de la versió castellana d'aquell problema de l'Antologia, se la podia ben estalviar. Aquells versos no són empescats meus: són del bisbe Juan de Caramuel Lobkowitz, fill de Madrid, y els trobarà en l'Aritmètica d'en Tosca, impresa a comensos del sigle XVIII. ¿Vostè no'ls sabia? Donchs ja veu: sempre s'aprèn quelcòm en las polémicas, com he après jo en la que ab vostè he tingut; per lo que, y per lo impropias que són de *pensadors* com nosaltres las renyinas, crech del cas que'ns reconcilièm, sacrificant nostre respectiu amor propi a una solidaritat que pot ésser preciosa pera la ciencia. Amén. — R. V. y R.

més ilustrada, espléndida y magnífica que las antigas aristocracias de Venecia, Florensa y Bisansi, y que las actuals de London, Paris y Berlin.

Després de ferme enrinxolar els bigotis a ca'n Duch, vaig arribar a la casa senyorial d'Espolsasachs. Els salons eran devassalls de llums, de mobles sumptuosos, de perfums, de fracs y de bellesas, ay, si! de bellesas femeninas, perque malgrat els meus anys y *embompoint* no he perdut del tot las ilusions juvenivolas. Per aquí una rossa d'ulls blaus y formas de Palas Athenea; per allà una bruna d'ulls de foch y còs flexible; més lluny una matrona espléndida triomfava en mitj d'un cercle de *pollos* escanyolits, que saltironejavan ab posat de pardals tisichs; y una damisela de púdica mirada y cabells negres semblava trasmudarse al ohir lo que li deya un conco majestuós, *décoré*, de nas d'àliga y arrodonida panxa. Mes, de tant en tant, una flamerada passava pels ulls de la *Gretchen* bruna, y sos llabis semblavan mormolar la cèlebre *Chanson des Ingénues*, del gran Paul Verlaine...

De prompte, a través de las faldillas de las damas, avansà'l Baró d'Espolsasachs, y al veurem, me signà que m'hi acostés. — Vinguí—me va dir,—vull presentar-lo, com home de lletras (aquí vaig fer una cortesia) a un personatge estranger, molt fi y cortés, un princep rus.—

Al altre extrém del saló, recalcat a una finestra d'estil gòtich casulà, vaig veure un home magnífich, de gran alsada, de llarga barba rossa, d'ulls blaus, y d'ayre senyorial. El Baró m'hi presentà:

—Don Rafel Vallés y Roderich, colaborador de JOVENTUT.

—El Princep Aleix Ivanowich Pothopoff Wassiliewsky d'Arenberg, coronel del Estat Major rus, edecà de S. M. l'Emperador Nicolau II, y encarregat d'una missió importantíssima vora l'ilustre Kuropatkine, generalíssim del exèrcit rus al Extrém Orient.—

El Princep saludà ab dignitat, jo vaig ensajar una reverencia que'm va sortir esgarrada... y la conversa comensà.

La conversa's feu interessant. L'actual guerra rus-japonesa ne fou l'ànima. Jo'm vaig plànyer de que la victoria no coronés els esforços del heroich exèrcit rus, y el Prin-

cep feu un complert elogi dels generals y soldats del Japó.

Ab certa sorpresa meva, el Príncep Pothopoff abandonava son posat correcte, estranys llampechs encenian sos ulls blaus, sa mà dréta arrugava níviosa'l domàs d'una cortinà. — Si, es cert—vã dir,—nostres soldats són sòlits, però nostres generals són ineptes! (La excitació del Príncep creixia per moments). ¿Qué hi fa que'ls nostres *mujicks* morin resignadament, si llur mort es inútil? En Togo y en Kamimura derrotan a nostres marins, l'Oyama, en Kuroki, en Nodzu y l'Oku fan recular sempre a nostres generals. De la batalla del Yalu a la de Yan-Tai hi ha diferencia, no d'èxit sinó de magnitud en la desgracia... —

Aqui el Príncep feu un pas cap a mi, mentres jo m'arronsava estemordit, y el Baró'm mirava ab la boca badada... — Si —seguia'l Príncep,—la dissort no vol encara abandonarnos. — Y girantse de cop, vegé en la paret un gran retrat del general Weyler, habillat ab trajo de gala. El Príncep llensà un crit. — Ja't tinch, héroe meu; la Russia es salvada! — Y girantse envers els convidats que s'havian acostat atrets pel caràcter alar-

mador de la conversa; bramulà aixecant els brassos enlayre:

—Oh, ditxosos vosaltres, espanyols, héroes eterns, guerrillers indomptables, estrategas serens, may vensuts, coratjosos en la dissort, arrogants en la victoria! Si, vosaltres heu vensut sempre, vosaltres heu domptat l'orgull americà, vosaltres heu tingut generals y almiralls gloriosos, vosaltres heu vensut a Cavite y a Santiago, heu pres New-York, Sant Francisco y Washington, heu enfonsat els acorassats més potents y heu rendit las tropas més ben organisadas! Doneume un Montojo y derrotaré un Togo, doneume un Weyler y enfonsaré l'Oyama!—

El paroxisme del Príncep arribà al *sum-mum*: d'un cop de puny aterrà al Baró, a mi'm llensà contra la *Gretchen* bruna de qui ja he parlat, y ben prompte's feu rey del saló... El pobre Príncep, baix el pes de las tristesas de sa patria, s'havia tornat boig...

Y jo vaig fugir cap a casa, pensant que val més héureselas ab polemistas com en Planas, que ab Prínceps russos mancats d'enteniement.

RAFEL VALLÉS Y RODERICH

HIVERNENCA

La tramontana — xiscla molt fort.

La mare plora — sense conhort;

la mare plora — son fillet mort.

La pluja freda — cau del cel gris;

fa soroll d'alas — son fregadís,

d'alas d'un àngel — que fuig del pis.

Dintre la cambra — quín fret que hi fa!

La pobra mare — muda s'hi està;

no sab anarsen, — sols sab plorà.

Plans que tirava — de día y nit,

plans y esperansas — tot s'ha esvanit!

El lliri d'aygua — ja s'ha marcit.

A fòra canta — l'aygua del cel

l'ofici d'àngels — aspre com fel,

y el vent que passa — plora xisclant..

Ahir xisclava — però no tant!

Quína tristesa, — quín desconhort!

La mare plora — son fillet mort...

GUSTAU ROSICH.

LA MEUA MANYAGUA

(ROSSELLONÉS)

Com la Gatta-y-Cendràs es senzilla y pobreta;

d'ella no se'n cuyda dingús;

mes descalsa o'n cabells, ay lque n'es de guapeta,

amb el seu ayre vergonyós!

Quína pell té més fina!

Quín cabell perfumat!

La galta es vermellina,

y el cos ben òncertat.

La boca es riallera;

n'hom diria una fló

d'eixa boca encisera

que'n voldria un petó!

Com la Gatta-y-Cendràs es senzilla y pobreta;

d'ella no se'n cuyda dingús;

mes descalsa o'n cabells, que la trobi guapeta

• amb el seu ayre vergonyós!

Traducció de J. DELPONT:

CATALANISTAS CASTELLANS

No's necessita enfondir gayre pera fer la dissecció de la gent que monopolisa la politica general del Estat espanyol, qu'havèm convingut en calificar de castellana. ¿Seria nou pera'l lector parlarli de la eterna farsa que ve a ésser la característica de la politica dels que'ns governan o'ns desgovernan y dels que desde la oposició (republicans inclusiu) tractan de substituhirla? Mercès a n'ells, en aquest desgraciat pais entenèm per politica no la ciencia de ben administrar y guiar els pobles, sinó l'art de la intriga, que tan aviat es refinada com grollera, manyaga com violenta, però que sempre es fatalment xorca pera tot lo gran y noble, pera tot lo beneficiós al pais. No hi poden fer més, per'xò. Ho tenen a la massa de las sangs y ho fan sens adonarsen, fins ab la major bona fe devegadas, perque no t'è altra explicació plausible l'empenyo, o més ben dit la tossuderia ab que la sostenen a pesar de las sangnantas llissions rebudas, que, repetintse, acabaràn per anularlos completament a la curta o a la llarga.

Els politichs a la castellana en el fons tots són iguals: lo que'ls diferencia es sols forma, apariencia; en esperit tots són perfectament buyts, retrògados, momificats. Aquell conservador a qui sentiréu predicar la intangibilitat de la pau material pera que serveixi de garantia a la tranquila gestació de vastissims plans d'ordre econòmic, en la seva pensa no sent niar altra idea que la de conservar-se en l'usdefruyt del poder. A n'aquell altre qu'es revolucionari y que a tota hora té la boca plena d'idees modernas, progressivas, europeas, el veuréu rastrejar afalagant las passions de las masses pera que li fassin esqueneta per'assolir l'usdefruyt del poder també. Tot volen arreglarho desde las alturas d'aquest. Y no es qu'en molts casos no'l tinguin el lleal propòsit d'implantar reformas civilisadoras, no: es que'ls manca ambient, coratge, quelcòm que fa obrar espontaniament y sens esforços, sense tenirho de dir; quelcòm que si no's té, no més se pot obtenir ab una acció constant, intima, que deü exercirse sobre l'ànima de tots els individus d'un poble pera que racionalment vagi canviant de fesomia y ab aquest cambi

l'ambient se vagi fent més adequat pera desenrotllarhi profitosament l'acció politica que alashoras, sens esforços, se portaria a bon terme.

Els homes de la Restauració bè n'han proposat de cosas pera enfortir el poderiu d'Espanya, pera fomentar sa riquesa, pera desenrotllar son comers y sa industria, pera protegir l'agricultura y pera millorar el seu crèdit; y tot ha estat endebadas. Y bé n'han fet de propaganda, y bé n'han realisat d'actes més o menys aparatosos y més o menys trascendentals els republicans *en pro* de la llibertat, de la cultura y de la tolerancia; però'l poble, las masses, segueixen tan esclavas, tan inculatas y tan fanàticas com si tal cosa.

¿De qué han servit, donchs, els esforços d'uns y altres? Prou qu'ho veyèm: de res. ¿Per qué no han conseguit els seus propòsits? Perque'ls hi ha mancat ambient y coratge, perque no han tingut el sentit de la realitat, perque han apreciat més la forma que'l fons, perque han preferit lo aparatós a lo que va de dret a l'ànima, y perque'ls uns han convertit als ciutadans en funcionaris del Estat enloch de ferne homes aptes y lliurement empenedors, y els altres han preferit las passatgeras lluhentors dels *meetings* electorals y arribadas aparatosas, a la quieta però positiva tasca de la conferencia y de la escola. Y es que motius de caràcter ètnich superiors a la seva voluntat, ab tot y las enormes distancias qu'aparentment els separan, fan que coincideixin en un punt: en el de no fer ni deixar fer, qu'es la seva característica. Però es endebadas esperar quecambihin, perque no està en ells obrar d'altra manera.

Emperò no es d'ells, dels politichs a la castellana o millor dit dels que influheixen en la politica general del Estat de qui voliam parlar. Nostre objecte es senyalar una mena de catalanistas que, sens dubte ab la major sinceritat y sense donarsen compte, per son modo d'ésser y més encara per son actuar, guardan molts punts d'analogia ab aquells, y per'xò havèm exposat llurs qualitats distintivas per'aixis fer més fàcil la comparació. Són els de sempre. Comprenèm qu'alguna volta s'obri irreflexivament—s'ha de reconèixer que'l medi en que vivim no pot ésser més a propòsit,—però tantost demostrat

l'erro en que s'ha incorregut, s'imposa la rectificació y el posar molt compte en no relliscar de nou. Els que són objecte del nostre examen no ho fan aixís. Són aquells que no donan may *su brazo á torcer*, com els de *allende*. Són els que, atribuint una importància inigualable a las eleccions, han pregonat *urbi et orbi* qu'era menester introduhirse en els Municipis y Diputacions pera imposarshi corrents modernes, europeas, y la fatalitat ha volgut que, formant part alguns d'ells de ditas corporacions, en el si d'aquestas hi regnès el més espantós desgavell (1). Són els partidaris de que hi hagi molta gent que s'anomeni catalanista, malgrat no ho siguin ni en el pensar, ni en l'obrar, ni aduch en el parlar: lo important es qu'ho semblin. ¿Què hi fa que després succeheixi lo que lògicament, inevitablement té de succehir, que l'anticatalà actuar d'aquells que s'han anomenat o'ls han anomenat catalanistas sense serho, desacreditat als qu'ho són de veritat? La qüestió es aparentar, fer veure que som molts, ni més ni menys que'ls politichs d'*allende*. Són els que volen qu'en tots els *actes* que per circumstancies especials tenen apariència de grandiositat, s'hi dongui la nota catalanista malgrat no's consegueixi més que posar en ridícul al Catalanisme, ja perque'ls organiadors d'ells no'l senten ni el comprenen, ja perque las personas que hi obtenen més relleu, per tradició, per rahó d'Estat y pel medi en que viuen són irresponsables; però'l cas es fer bombo, que's parli del Catalanisme com se parla del *crimen de la calle de Carretas* durant els vuyt dias següents d'haverse perpretat, encara que quan arribi l'hora de reflexionar s'evidencihi que de tant soroll y de tant fum no'n queda res: resultat semblant al qu'obtenen ab els seus *actos* els de *allende*. Y pera que resulti més just el simil, com als

(1) D'això no'n donem la culpa a n'ells, ni ab motiu d'això tractem d'anatematisar d'un modo absolut el concórrer a las eleccions: no fem més que notar el contrast y establir comparació ab els ministres, diputats y regidors dinàstichs que, carregats de bons intents, en diferentas ocasions han vist fracassar sos plans. Y es que pera portar a terme aquestas modificacions cal que hi hagi ambient, que'l poble ho senti, ho compregui y ho vulgui, qu'això es lo que dóna coratge als qu'ho executan, perque alashoras aquests, enlloch d'ésser una voluntat isolada, són el bras del voler popular.—Nota del A.

de *allende* l'urch no'ls deixa sentir las amistosas observacions o'ls franchs renys dels seus germans, sense sortirse de test bo y retreyent, ab una tossuderia qu'arriba a tenir quelcòm de còmica, las corrents europeas y l'actuar a la moderna, ni més ni menys que si's tractés de defensar la *sacrosanta é intangible unidad*.

¿Per qué retreure ara, ab motiu dels Jochs Florals de Saragossa, que'ls nostres han sigut els precursors del actual moviment nacionalista català? Segurament que'ls seus fundadors no'ls instauraren ab el deliberat propòsit de provocar el present estat de cosas, que si s'ha creat ha sigut perque espontaniament ha arrelat en el nostre poble; com, si dels de Saragossa n'eixis el reviscolament del esperit autonòmic d'Aragó, seria perque espontaniament brollaria del poble aragonés, no perque uns quants senyors organiadors, prescindint premeditadament del modo d'ésser del país, li haguessin volgut donar determinat caràcter. Cal anomenar las cosas pel seu nom, y no deixarnos dominar per la retòrica.

Reconeixem l'activitat de molts catalanistas de la mena que senyalèm en el present article, y ens en dolèm. Ens en dolèm per la causa de Catalunya, y ens en dolèm més encara perque si aquellas activitats s'esmersessin en obra profitosa pera la Terra, s'obtinirian resultats molt més positius, si bé de menys lluhiment.

JOSEPH M.ª ROSICH

TEATRES

A PROPÒSIT DE «EL NO SÉ QUÈ»

En Ceferi Palencia ha abandonat aquest hivern als madrilenys; el teatre de la Princesa en que la Tubau feya la competència a las altras dugas companyias d'alta declamació, la de la Guerrero y la de la Pino, se queda sense còmichs de preu. ¿Es això una primera conseqüència de l'anada d'en Borràs a Madrid? ¿Monopolisarà aquest *eminent* actor català'l públich madrileny fins al punt de fer allà impossible la vida dels altres actors castellans fins avuy tinguts també com a veras eminencias?

Jo no'n sè res de tot això. Encara que lo més probable sembla lo següent: En Palencia, interpretant el comú sentir, la generositat y la cortesia jamay desmentidas d'aquella rassa de cavallers, deixa a Madrid y se'n ve

a Barcelona en justa correspondència. ¿Ens prenen un actor? Donchs ens donan tota una companyia. No'ns podem queixar. Per gran que sigui en Borràs, no's pot sostenir sense indiscreció y descortesia que valgui més ell sol que tot un quadro d'actors y actrius castellans de primera, entre'ls quins s'hi destaca la sempre jova, elegant y amanerada—perdó!—primera actriu Maria Tubau.

El cas Borràs queda aixís definitivament clos, honrosament pera las parts beligerants. Una abraçada de germanor—ara qu'aixó de la germanor està de moda—s'imposa entre'ls dos públichs, entre'ls dos pobles, entre'ls dos mons...

En els cartells s'anuncian molts estrenos, figuranhi firmas ben conegudas. Veurèm què'n resultarà. Pera comensar ho han fet ab bon xich de *mala pala*. Ens han donat *El no sé qué*, comedia en tres actes del italià A. Testoni, traduïda o arreglada no se sab per qui. En Garcia Ortega va declarar solemnement a la *claque*—ningú més que la *claque* li demanava—«que la empresa ignorava en absoluto (aixís, en absolut; en Garcia Ortega deu creure que hi ha empreses que ignoren relativament) *cuál era el nombre del autor de la traducción.*»

No hi perdrà res l'autor en que ignorem son nom: tampoch li fariam cap monument. Sols en un cas n'hi fariam un; jo tot sol li faria, ben modest per cert, en el cas de que'm prometés formalment no traduhir cap més obra. Perque l'altre dia'm va fer aburrir molt. Suposant—lo qual es molt suposar—que la traducció sigui literal, nosaltres no podem fer responsable a n'en Testoni. Es un compte que l'ha d'arreglar ab els italians. Nosaltres ens hem d'entendre ab el traductor y, si's vol, ab la empresa que'ns donan l'obra. Y en aquest sentit lo menys que podem dirloshi es que'n saben molt poch de triar obras pera traduhir.

El no sé qué s' reduheix a tres actes convencionalissims, que sols serveixen pera fer una escena còmica en el tercer: escena en que la dòna d'un marquès o baró repeteix a aquest tres o quatre mots que la *querida* d'aquell té per costum dirli en la intimitat. El marit, al sentir en boca de sa esposa'ls termes gràfichs de sa *cocotte*, s'esvera... y el públich riu. Tot acaba en un perdó general.

Aquesta comedia en que tot es convencional, tipos, escenas y llenguatge, té ademés el defecte capitalissim de no semblar original. Tot lo qu'en ella passa'ns sembla que ja ho hem vist, y a la meytat del primer acte endevinem escena per escena tot lo que passarà després. Fins endevinem que'ls actors, especialment la Tubau, representarán l'obra ajustantse a n'aquell patró característich que fa mitj sigle tenen els castellans pera fer riure en els saynets y comedias lleugeras. Gestos, moviments y entonacions de la veu, tot està

calcat en el patró infalible, d'efecte segur sobre... la *claque*.

Perque sols a la *claque* va agradar l'obra, sols la *claque* va riure, y sols la *claque* va aplaudir furiosament. Nosaltres, las tres dotzenas d'aficionats qu'eram al teatre, ens quedarem estemordits devant de las formidables explosions d'entusiasme d'aquell exercit d'*alabarderos*.

No vull pas entrar en el fons de la qüestió, puig que'l problema de la *claque* en el teatre es bon xich complexe y els arguments que l'abonan, encara que a mon entendre poch sòlits, no deixan de tenir el seu pes. Però devant del abús evident que'n fa la empresa del Principal, no puch menys de protestar. Que'ns donguin una obra dolenta, *bueno*: la empresa pot creure qu'es bona. Que la traducció també ho sigui, *bueno*: la empresa pot creure qu'es bona. Que'ls actors declamin com en l'any trenta, *bueno*: la empresa pot creure qu'es la millor manera de declamar. La empresa té'l dret d'esser tonta fins a aquest punt y uns quants punts més... si vol. Però que'ns imposi el seu judici, que'ns imposi tanta tonteria per medi dela forsa bruta d'un centenar de mans mercenarias, es un *colmo* que no té nom.

Si jo fos un crítich de debò, si jo fos un *compañero* de la premsa, me dirigiria als *cofrades* proposantelshi una campanya enèrgica pera destruhir un estat de cosas tan humiliant pera'l públich en general y pera'ls crítichs en particular. Desgraciadament, ni soch crítich, ni tinch cap *compañero* en la premsa. Sols puch dirigirme a n'ells com a aficionat, y tinch molta por que aquest titol insignificant no logri commòurels.

De tots modos, es tal la meva indignació, que m'arrisco y els hi dich: Oh vosaltres tots, crítichs experts, eminents y erudits, que desde las planas dels vostres diaris y revistas il·lustreu la opinió, guièu als autors, allissonèu als còmichs y aconsellèu a las empresas: la vostra missió educadora està en perill. O vos menjèu la *claque* o la *claque* se vos menjarà. Per poch que vos hi adormiu, els vostres planys y las vostras criticas no vos servirán de res. Ja no serèu vosaltres qui farà'ls èxits y els fracasos. La *claque* ensoperbida senyalará uns y altres ab la eloqüencia irresistible de las mans molsudas, y el petit burgès bon-jan, qu'esperava'l vostre serè consell pera decidirse a anar a veure la comedia, vos fugirà d'entre mans pera caure en las del *reporter* imparcial, qu'esclau de la veritat els hi explicarà quántas mans s'obrian y's tancavan, quántas caras somreyan, quántus ulls ploravan, quántas vegadas l'autor va sortir a escena y... concretantme a *El no sé qué*, quántas vegadas la Tubau va tenir d'ensenyar las dents al públich després de cada un dels actes y fins entre mitj d'ells!

Prenez garde. — EMILI TINTORER

BATALLA DE FLORS

Havian volgut fer una batalla de flors, y havia resultat deslluïda, pobra, ridícula... Els pochs cotxes que hi havian concorregut anavan amunt y avall del hermós passeig calmosos, lassos, ensopits, gayre bè sense flors, discorrent ab una monotonia desesperant... Y la gent que transitava a banda y banda del pas dels carruatges s'ho guaytava irònicament, ab un somris maliciós...

Era una batalla de flors que feya llàstima. Tothòm cercava un cotxe en el que hi hagués vida y animació, qu'anés, al menys, rublert de flors... y aquest no apareixia, y la migrada rúa anava desfilant peresosament, ab un desmay desconsolador.

A la fi el cotxe rublert de flors aparegué al mitj del passeig. En aquell cotxe las flors hi sobran, hi estavan atapahidas, gayre bé'l tapavan... Allò era un veritable devassall de flors!

Era un cotxe de morts. La caixa mortuoria desapareixia sota una florida immensa... El qu'anava a dins també semblava que'n vingués de la batalla, però en qualitat de vensut. Estirat, ert en son amagatall, potser la vey aquella farsa ridícula, y potser feya un somris despreciatiu o una ganyota de fàstich.

I. SOLER Y ESCOFET

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

Ferràn de Querol y de Bofarull.—MONTSERRAT.—*Siluetas Tarragoninas.*—*Sugrañes, Impressor.*—Tarragona.—1904.

La novela *Montserrat*, del distingit y fecond escriptor tarragoni Ferràn de Querol y de Bofarull, es la historia d'una donzella superior, tota ella amor y caritat en sa expressió més enlayrada, allunyada de las baixesas d'aquest món y quals ulls són sempre fits en lo més enllà de la vida terrenal. Però la *Montserrat*, la donzella, es també un sér de carn y d'ossos; tè defalliments, feblesas de l'ànima, a voltas sembla vensuda; prompte s'eleva son esperit y las vulgaritats de la vida's fonen al escalf de sa voluntat triomfant.

La *Montserrat* es l'exe de l'acció: a son entorn giran personatges de tota mena, els uns nobles y bons, els altres malvats o febles, els demás carrinclons y ridículs. La vida aristocràtica de la ciutat de Tarragona apareix ben descrita en la novela, y fins s'hi observa quelcòm del esperit de la ciutat ma-

teixa, puig las ridiculèsas y vulgaritats d'alguns dels seus habitants no poden esvahir la poesia y grandesa del medi ambient.

En Ferràn de Querol y de Bofarull ens presenta en sa darrera obra escenas ben observadas y de caràcter ben poètic, però'l llenguatge's deixata sovint, perjudicant a la concisió precisa en tota obra literaria; y a més, l'autor abusa de tant en tant de certs castellanismes que ja no són admesos per cap escriptor català.

ESTÈTICA Y CRÍTICA MUSICAL, por el Rdo. P. Fr. Eustoquio de Uriarte, Agustino del Real Monasterio del Escorial, con la Biografía del autor por el Rdo. P. Fr. Luis Villalba, de la misma Orden.—Barcelona, Juan Gili, Editor.—1904.

Aquest voluminós llibre es un treball importantíssim, que acredita al P. Eustoquio de Uriarte de crítich musical de gran volada. El P. Eustoquio de Uriarte agafa en conjunt las materias qu'exposa, però sab ferlas comprensivas a causa de las sevas extraordinarias facultats de sintetisar.

El P. Eustoquio de Uriarte (un gran intel·lectual y un gran sentimental), es alhora crítich, filòsof y músich: la *Estètica y Crítica musical* reflexa en tota sa veritat el temperament del sabi agusti, qui demostra, a més, ésser un notabilíssim prosista castellà, qual bellesa de llenguatge's combina intimament ab la claretat y el mètode de la exposició. Aixís es que tothòm que tingui aficions al estudi de la estètica musical, deu conèixer l'obra del P. de Uriarte, un dels treballs més còmplets, seriosos y profonds sobre aytals materias escrits a Espanya. Ab la publicació de la *Estètica y Crítica musical* del P. Eustoquio de Uriarte, està d'enhorabona la materia que ab tanta gloria han conreuhat crítich-filòsops com Wagner y Hanslick, Berlioz y Letamendi, Lichtenberger y Chamberlain.

L'autor estudia en sa obra, entre otras materias, els orígens e influència del romanticisme en la música, el lirisme en la música, el drama lirich, l'òpera nacional espanyola, la música religiosa, la cansó popular, la restauració gregoriana de la música litúrgica, etc., etc., acabant sa obra ab un magnífich estudi titulat *La expresión en la música*.

ALGUNAS NOTICIAS ACERCA DE LAS ANTIGUAS COMUNIDADES DE PESCADORES EN EL CABO CREUS, por don Federico Rahola y Trèmols.

Es un follet ab el qual son autor, el conegut escriptor en Frederich Rahola, dona a conèixer las antigas y modernas reglas y

genre de vida característichs del Cap de Creus.

Las usansas y costums de la vida de Cadaqués hi són descritas de mà mestra. Però lo més meritori del treball del senyor Rahola es la reproducció de documents, de sentencies y d'arbitratges que fan referència a la vida jurídica de las Comunitats de Pescadors. El senyor Rahola, al donar a llum aquest interessant estudi, s'ha fet acreedor als més entusiastas aplaudiments de tots els que'ns interessém per las cosas de la terra.

Joseph Alemany y Borràs.—BLANES. *Ensaig d'estudi crítich.* — Mataró. — Imprempla Horta. — 1904.

En Joseph Alemany y Borràs ens ha enviat un curiós llibre. L'autor se preocupa del estat actual de la xamosa vila de Blanes, desitjantli novas orientacions industrials y comercials. Però hi ha pobles (y això ho comprendrà perfectament el senyor Alemany) que han d'ésser tal com són, que no han nat pera esdevenir centres fabrils y encara afegirém: hi ha pobles que val més que no ho siguin may. El senyor Alemany, qu'es poeta, ho comprendrà.

Blanes, ab las bellesas naturals de sa situació, ab sas costas admirables, ab la puresa de la seva atmósfera, ab el perfúm de poesia que la omplena tota desde'l turó de Sant Joan fins al barri de *s'Auguer*, y desde la entrada del poble fins al rompent de las onadas ¿qué més pot fer (no essent, com no es, una població més pobra que las altrás), que reposar, tot somniant un xich, arracada a las majestuosas ruinas del gòtich palau d'en Cabrera? Que hi hagi pobles industrials y comercials, molt bé: però que hi hagi també pobles pintoreschs y poètics. Y parlém aixís al senyor Alemany porque li coneixém el temperament: els pobles industrials a la moderna no són més ditxosos y tranquils que'ls pobles que'n diuhen morts, però que no obstant viuen.

Y no creguí el senyor Alemany que no estiguém d'acort ab ell respecte de moltas materias que tracta: lo que no creyém convenient es una transformació absoluta del caràcter y aspecte de la Blanes actual: els carrers estrets que l'Alemany censura, són quasi tots delitosos recons de poesia.

La Blanes actual es lo que no seria si's convertís en una petita imitadora de Sabadell, Mataró o Tarrassa: es la *terra de s'alegría*, com l'ha anomenada hermosament nostre estimat amich l'eminent prosista Joaquim Ruyra, l'inspirat cantayre de la Blanes poètica.

GERONI ZANNÉ

ASPRORS DE LA VIDA, per Felip Palma.—Biblioteca popular de «L'Avenç».

S'empenyan alguns en trobar analogias entre certs noms de literats francesos y altres que'l modern renaixement de la nostra literatura posa en evidencia. Hi ha qui, fentse l'enterat, diu que'ls casos de George Sand y de Gyp són si fa o no fa'ls nostres de Victor Català y Felip Palma... Tot podria ésser; emperó val a dir que res justifica semblants apreciacions, y si això resultés cert, hauriam de reconéixer qu'en las rassas que tendeixen a enfortirse són las dónas las que primer posan de manifest els caràcters de virilitat que's tracta d'assolir.

El llibre de Felip Palma es un llibre viril; llegintlo, un se troba a mil lleguas de lo que'ls francesos califcan de *bas bleuisme*, y la impressió general és justificativa del titol. *Asprors de la vida* són cinch quadrets de psicologia rural que revelan observació y estudi fets sobre exemplars vivents. *La passera* y *Soletat* són els que més ens han interessat, donchs ofereixen abdós una protesta contra lligams socials que res lligan encara que cuydin a escanyar. En el primer, *la passera* ha de servir pera salvar l'abim del matrimoni indisoluble que un sagrament no pogué arribar a fer soluble; en el segón, el cas presentat es el dels *vòts* que no poden ésser incomplets y que per llur perpetuitat clouhen tota esperansa de deslliurament moral al qui, en lo més pregón de son si, reconeix la equivocació suferta y en sa propia naturalesa violentada reconeix la victima de la soletat eterna a que's troba condemnat.

LOS VOLCANES EXTINGUIDOS DE LA PROVINCIA DE GERONA, por D. José Gelabert, Pbro.—Octavio Viader, impresor, San Feliu de Guixols.

El llibre que tenim a la vista ve a ésser una bella manifestació produhida per l'excursionisme posat al servey del amor a la ciencia y a la nostra terra. És una ben documentada monografia sobre'ls antichs volcans que, especialment en la comarca d'Olot, constitueixen un motiu d'estudi quina utilitat pera la ciencia està además acompanyada d'una utilitat més immediata, o sia la de l'agricultura.

L'autor, que demostra haver esmersat en la preparació de son llibre temps y fadigas gens éscassas, ha adoptat un mètode d'exposició sumament clar, además d'haver aprofitat els recursos d'una documentació gràfica molt complerta que dóna gran atractiu a l'obra. Un dels capituls en que aquesta's fa sumament interessant es el que, dedicat a la investigació de l'època dels volcans d'Olot, fa aquesta baix l'aspecte mineralògich, his-

tòrich, arqueològich y paleontològich. Del estudi mineralògich ne deduheix el senyor Gelabert que las manifestacions de l'activitat volcànica degueren tenir lloch principalment en el període de formació aluvial y lacustre, lo que creu veure confirmat paleontològicament per la existencia de restes del *elephas primigenius*. Els conceptes històrich y arqueològich cap llum aportan pera l'esclariment de la qüestió.

La real importancia d'aquest estudi del senyor Gelabert, a qui creyèm fill de Catalunya, ens fa doldre de que no s'hagi decidit a publicar en català'l seu llibre. No perque's tracti d'una obra científica mereix la nostra llengua semblant preterició. Llibres com el que'ns ocupa, quin objecte es l'estudi de cosas que a nosaltres principalment ens afectan, no poden tenir mercat sinó aquí o en paisos de gran avens científich; està demostrat que'l sacrifici que a voltas fem els catalans d'escriure en castellà, poch ens es agrahit; els castellans, si llegeixen, no llegeixen sinó lo que's publica a Madrid; cap llibre publicat aquí déu l'èxit, si es qu'èxit pot tenir, a gent que res nostre'ls interessa. Y en quant al món científich, que pot interessarse per estudis com els portats a terme pel senyor Gelabert, està probat que no li es obs el fet de que's publiquin en català, qu'es a la fi una llengua neolatina comprensible pels que, sobre tot al estranger, posseheixen una certa cultura.

Tampoch es inconvenient pera'l cas la carencia de termes científichs del català; això passa potser més en castellà, y la tendencia a adaptar els neologismes a la llengua nostra y a restaurar la terminologia que la manca d'us ens fa desconèixer, es una cosa molt lloable.

El llibre està tipogràficament molt ben presentat. La estampació dels grabats, molt cuydada, acredita al impressor santfeliuench senyor Viader.

R. MIQUEL Y PLANAS

XAMPANY

(La escena en un restaurant. Llantias elèctricas illuminan la estancia profusament. En el sofà, no lluny de la taula plena d'ampolles, copas y menjars suculents, hi ha una dòna de món vestida de Colombina y un calavera de set solas ab traje de Pierrot. A través dels vidres dels miradors se veuen parellas disfressadas transitant per las aceras mollas y reflectadoras.)

PIERROT.—Si, ma companya: ja no'l veuràs més a Arlequi: estich venjat!

COLOMBINA.—(apart.) Jo haig de venjar aqueixa mort.

PIERROT.—Y ara, oblidém. Bevèm el liquit d'or qu'entonteix el cervell y provoca las passions. La vida... ¿qu'es la vida? Oh, no'n parlèm d'aqueixa dòna que viu en las pagodas pervertidas... Té, beu. (Li ofereix la seva copa.) Tinch una gran fatlera d'amors y plahers. Voldria empassarme tota ma joventut d'un glop, com t'empassas tu, oh dòna incitadora, aqueixa copa vessanta de licor... Sento en mon cervell una onada càlida que me fa glaïtir depressa'ls polsos; també mon cor en sorda agitació batega, y els cops séchs que dòna fan en mon pit un ressò fondo y persistent com el martelleig del qui clave-teja la caixa d'un difunt... Per tu sóch... lo que sóch. M'he fet ben digne de tu. Jo que vivia cercant las soletats com els artistes, ara rondo'ls barris pervertits y'm fico en las tavernas... Allí es hont se gosa, hont s'oblida, hont tot s'abona! Allí es hont m'embruteixo! Engoleixo ampollas de licor, valentmen contra'ls recorts com d'arma santa, y després m'adormo al pes d'una atmòsfera plena de vapors alcohòlichs. Passo no sé quánt temps sense sufrir... mes de prompte desperto, y veig a tots els companys ubriachs, dormint encara, y devant de quadro tan grotesch se'm subleva quelcóm a dintre, y fujo, y al ésser al carrer, la llum naixenta del dia m'avergonyeix.

COLOMBINA.—Estàs molt excitat. Digamho tot, sosségat, no m'enganyis...

PIERROT.—Colombina! Perdonam, però no puch més! Quan penso que aqueixas tavernas, aqueixos antres tenebrosos hont el poble hi alivia sas tristesas, tenen en son fons un color que ningú ha arribat a compendre... quan penso que a n'aqueixos abims als uns els hi ha llensat la miseria, als altres un amor sens esperansa... Oh! Jo t'he estimat molt, Colombina, però molt, ¿ho sents?... Sinó que...

COLOMBINA.—¿Qué? Acaba.

PIERROT.—Que... al pensar qu'ets una dòna de món... que vius de las horas que't llogan pera disbauxas, y fas dansar als homes al sò d'un acordeò, o'ls cassas com altra Diana, y els emborratxas d'amor y de vi, y te'n rius quan veus qu'algún d'ells cau per terra... allavors comprench que no tens cor!... Però

ba, ba! Aquesta nit gosèm, vestits ab trajos de llustrina y adornats ab flors de drap; o femnos la ilusió de que gosèm, com aquells que passejan pel carrer una alegria artificial... Bevèm avans que tot... aixis, oblem la copal

COLOMBINA.—(apart.) Anemlo escalfant a n'aqueix romàntich martiritzador, y quan s'ensopeixi'm venjaré. (Alt.) Ara tu òplemela a mi.

PIERROT.—Eureka! Visca'l goig que dóna'l vaporós xampany! Guayta quina escuma! Sembla neu.

COLOMBINA.—Com la que cau al carrer. Guayta quin espellingat que't xucla'l xampany ab els ulls, darrera'ls vidres... (Per un trinxaire que'ls contempla ab ulls vidrosos.)

PIERROT.—¿Neva? Si tinch una calor que m'ofego! El cap me bull... No pot ésser que nevi! Escorremla. (Per l'ampolla.) Tu que te la guaytas, espera una mica. (Al del carrer.) Tèl Ara beu! (L'ampolla, llensada per Pierrot, trenca'l vidre y s'estrella en mil bossins sobre l'acera. El baylet, xuclantse'ls dits, fuig espahordit.)

COLOMBINA.—Pobret! Darli l'ampolla buyda y encara a trossos!...

PIERROT.—¿Creurias que tinch són? Me trobo tan aixafat...

COLOMBINA.—(Apart.) Ara va bé. (Alt.) Si qu'ets cobart!

PIERROT.—¿Qui? ¿Jo? Això'm dius quan m'he vist en renyinas de companys, y he foradat el cor d'un de part a part y cara a cara!...

COLOMBINA.—No'm convences, no.

PIERROT.—Vull donar-te una proba de que, encara que no vals la pena... sé fer el valent.

COLOMBINA.—A veure!... Si't dich qu'ets un cobart!

PIERROT.—Ara ho veurèm! Mosso, un'altra ampolla! (Li portan.) Ah, ah, ah! (Acariciant l'ampolla.) Oh, ideal dels qu'estimem una flor que punxa! Acudim a tu pera entontirnos y no sentir el dolor de la punxadal Vina a mi, que jo t'estimo! (Li fa petons.)

COLOMBINA.—¿Que t'has tornat boig? Y de mi ¿que ja no te'n recordas?

PIERROT.—(Sense ferne cas.) Quin goig, quin goig!...

COLOMBINA.—¿No'm sents?... (Pierrot, des-

prés de petar el tap de l'ampolla, acostanse'l broch als llabis, engoleix a grans glopadas el contingut, fins que l'ampolla li cau a terra y se li trenca. Ell se recolza en la taula ab pesadesa febrosa, apoyanhi el cap.) Ara es horal (Se treu un punyal y li enfonsa al pit.) Pierrot, ¿que tens són?

PIERROT.—(Ab els ulls en blanch.) Quina sed! Quina cremor a la gola... Oh! M'ofego!.. Mosso! Un'altra ampolla!...

COLOMBINA.—(Fugint.) El cop ha estat bo. Ja estich venjada!

(Surt un mosso ab una ampolla de xampany, y al acostarse a la taula, nota que per sobre d'ella s'hi escorren uns fils vermells, que van cayent. Truca la espatlla d'en Pierrot, li aixeca'l cap, y veu tacada de sang sa cara enfarinada. Horroritzat el deixa anar, y un glop de sang presa surt de la boca d'en Pierrot, que cau desplomat a terra esberlantse'l crani. Arrastrada per son pes, cau també la taula de marbre, que's parteix pel mitj, ab gran trencadissa de plats, copas, cetrilleras y ampollas degotantas de licor.)

ANTÓN BENAZET

NOVAS

La gestió política dels representants de nostre Ajuntament a Saragossa ha resultat un complet fracàs, que no atenuan ni dissimulan las afirmacions autonomistas que s'hagin pogut pendre a última hora, a correuyta y en sessió secreta.

Cal desenganyarse: Aragó y Valencia están fóra de nostre moviment, están embrutits per la influhencia castellana. La gran obra redemptora deü concretarse a Catalunya y a Mallorca, a pobles ahont hi sia viva la rassa catalana de l'antiga Confederació

Aqui a casa nostra es ahont deühen treballar tots els autonomistas. Sanejar nostres municipis y nostra administració, educar al nostre poble y preparar-lo pera'ls grans problemas de la moderna vida social y catalana: aquesta es la tasca de tots els que's precihin de catalanistas.

Pensar en el desvetllament dels diferents pobles espanyols o espanyolisats, es una equivocació; es senzillament perdre'l temps en voler fer impossibles; perque impossible del tot es que's realisi la pretensió d'inculcar els ideals d'autonomia y de particularisme a pobles que per sa rassa, per sas tradicions y per son medi ambient, són y serán sempre fatalistas, autoritaris e indolents.

El passat diumenge a la tarda l'«Associació Catalanista» de Premià de Mar, baix la presidència de la *Unió Catalanista* representada per nostre company en Trinitat Monegal, celebrà una patriòtica festa en la que foren descoberts els retrats dels eminents patricis catalans Jacinto Verdaguer, Bartomeu Robert y Francisco Pi y Margall, pintats al oli per en Lluís Botey, obrer manjà y tresorer de l'Associació. S'encarregaren del panegirich dels esmentats catalans ilustres els senyors Manel Folch y Torres, Joaquim Giral y Verdaguer y Baldomer Tona, que pronunciaren hermosos discursos, forsa vegadas interromputs per las ovacions del nombrós públich qu'omplena'l local. En Monegal resumí, enaltint en nom de la *Unió* la memoria de tan preclars fills de Catalunya, y s'acabà l'acte en mitj del major entusiasme.

En Romero Robledo ja va fer son discurs en el debat sobre'ls suplicatoris. Y va exposar sa opinió contraria a la del govern, lo qual no es obstacle pera que continuhi en la presidència del Congrés, lloch que déu als vots de la majoria.

Són molts els que diuen qu'en Maura no's vol desfer d'en Romero Robledo per por de que l'*ex pollo* se'n vagi a enrobustir als lliberals dinàstichs.

Es clar qu'això en Maura ho té en compte, y fa bé; però creyèm que si de tots els lliberals no'n té pera un esmorzar, no hi hauria motiu d'espantarse si a n'aquests s'hi afegis en Romero. Fòra qüestió d'un plat més, qu'en Maura també s'empassaria.

Home de barra es en Romero, però no mastega tan ferm com el quefè del govern, que no deixa sencer a cap enemich que li planti cara, y que ab tota la *gallardia* acaba de declarar que no li dóna la gana d'anarsen mentres no'l rellevin.

Bravo! Ara en Romero, pera demostrar una volta més la seva barra, lo qu'ha de fer es quedarse a la presidència del Congrés.

El dissapte passat tingué lloch la inauguració del present curs en las escolas del Ateneu del Districte Segón. Aquesta sessió fou dedicada a honrar la memoria del patrici català en Valentí Almirall.

Després d'haver interpretat diferentas composicions la secció choral de dita associació, el secretari llegí una ben escrita memoria en la que's ressenyan las tasques portadas a cap per la societat, y a continuació feren us de la paraula'ls senyors Baldomer Tona, qui feu ressaltar la significació autonomista de l'Almirall; Manel Folch y Torres y Manel Marinello, que llegiren dugas hermosas e inspiradas poesias; Martínez y Serriñá, qu'es-

tudià a l'Almirall com a republicà; Eudalt Canibell, que llegí un trevall sobre l'Almirall com a ciutadà; y el president senyor Rissech, que feu un brillant discurs referent al caràcter y a la significació del Catalanisme.

Tots els discursos foren sumament aplaudits pel nombrós públich qu'assistí a tan agradable vetllada.

El diari madrileny *España*, dirigintse dias enrera als individus de l'Assamblea de las Cambras de Comers, els deya que *piensen en que son parte integrante de la naci3n y consideren que en el campo de la politica parece pasar hoy por el cerebro una ráfaga de demencia y de disgregaci3n que amenaza con llegar al atomismo. Si no se manifiesta algo de adhesi3n por los elementos sociales, España aparecerá como una naci3n que se pulveriza.*

Es clar: Espanya, la inconsútil Espanya, no ho concebeix sense protesta això del *atomismo*; però lo cert es qu'Espanya sembla destinada a descompondres en àtoms, y la ciencia dels àtoms està a l'ordre del dia. Bons o dolents, sans o insans, els àtoms són àtoms. Un àtom sol pot representar poch, però representa quelcòm; d'un agregat d'àtoms inconexes ne surt, en cambi, molt freqüentment, una gran incoherencia en pugna ab totes las lleys de la sana rahó.

Exemples: l'actual Espanya política, el periòdich *España*, y Sant Boy.

Val més no parlarne de l'Assamblea de las Cambras de Comers celebrada a Barcelona ab el concurs del ministre Allende Salazar y dels politicayres Castro y Alba. Val més que no'n parlém de nostras *forzas vivas*. La cosa es còmica, y ara la *opinió* està per cosas serias, sangnants, horribles... La *opinió* està per la guerra!

Es dir, per la guerra que's fan russos y japonesos, y que continuà encarnissada, haventse cambiat segons sembla la sòrt, qu'ara diu que's mostra favorable als russos.

Y Russia ha disposat que sortis cap al teatre de la guerra sa esquadra del Bàltich, y aquesta ha realisat ja una gesta bèlica pel camí, canonejant una flota de pescadors inglesos que va pendre per flota enemiga.

Ab tal motiu els japonòfils posan en ridícul l'esverament dels russos, que pateixen mania de persecucions, y Anglaterra's prepara a exigir satisfaccions humiliants al colós del Nort. Per lo qual el paper russòfil sufrirà gran baixa.

Els japonòfils no's fan càrrech de que qui està de centinella, y més en temps de guerra, fa foch quan dóna l'*alto* y no obté resposta.

¿Per qué no sospitar que a la esquadra russa va passarli quelcòm semblant?

A nosaltres no'ns cab a la barretina que cerqui conflictes un Estat que, com Rússia, tant s'ha de preocupar d'evitarlos.

S'endevina en tot això la política falsa, interessada, indigna de la Gran Bretanya, qu'en son afany d'aniquilar a Rússia no repararia en provocar un conflicte europeu.

Y s'endevina ademés que la causa dels japonesos va a menos en la Mandxuria. Altrament no s'escarrassaria tant Anglaterra.

El dimecres de la setmana passada tingué lloch la sessió inaugural del present curs a l'«Associació Wagneriana». En Joaquim Pena llegí un estudi relatiu a la personalitat del Dr. Letamendi, quinas extraordinàries facultats posà de relleu, fixantse especialment en son caràcter artístich relacionat ab el wagnerisme, de qual art ne fou propagandista entusiasta. En Joaquim Pena fou molt aplaudit y felicitat.

Després la Srta. Marcé y els senyors Colomé y Boadella, acompanyats al piano pel director artístich de l'Associació senyor Domènec Espanyol, interpretaren a consciència'l primer acte de *La Walkyria*, essent saludats justament ab una xardorosa ovació al acabar l'acte.

El dissapte passat l'orfeó «Art y Patria» donà son concert inaugural en el «Progrés Autonomista», qu'estava ple de gom a gom d'una triada concorrencia, la qual escoltà ab fruhició'l selecte programa de cançons catalanas y altrás composicions de reputats músichs estrangers que baix la direcció del mestre Camps foren executadas notablement per las tres seccions de dit orfeó.

Foren molt celebradas las nenas Nialet y Manyanet en els solos de *El rossinyol* y altrás cançons, com també's tenors Calveras y Valls, la senyoreta Sabariego y els professors Espiell y Ricart, que's lluhiren en el piano.

En resúm, l'orfeó «Art y Patria» realisà molt a consciència sa missió, y no dubtèm que farà obra sòlida, ja que del sentiment popular inspirador dels cants de sa predilecció, es d'hont n'arrenca l'art veritable que may mor. Aixís s'educa al poble.

Rebin l'orfeó y el «Progrés Autonomista» nostra felicitació, que desitjèm contribuheixi a encoratjarlos pera continuar aqueixa tasca tan meritoria com bella.

En la Sala de la Reyna Regent del Palau de Bellas Arts, y a càrrech de l'«Associació Musical de Barcelona», se celebrà'l passat diumenge a la tarda un concert baix la direcció del mestre Lamote de Grignon, ab el concurs dels concertistas de piano senyors

Pellicer y Socias, que's feren aplaudir ab justícia en el *Concert en do menor*, de Bach, y en el *Concert en mi bemol major*, de Mozart, a quin *andante* va cabre una execució brillant. La orquesta estigué ben dirigida pel senyor Lamote de Grignon. També's feren aplaudir els senyors López Naguil y López Casals (violins solistas) y el senyor Rabentós (violoncel) en el *Concert en re major*, de Händel.

Hem rebut *Les quinze cançons de M. Maeterlinck*, traduhidas per M. Sandiumenge. Las celebradas *Quinze cansons* del personalísim poeta belga han sigut molt ben traduhidas al català per en Sandiumenge y publicadas en elegant edició impresa a la estampa d'en Cunill. El caràcter y sentiment de l'obra maeterlinckiana troba en nostre llenguatge, tan rich y dúctil, accents de profund misteri y bellesa infinida, en els que sembla talment cristallisar l'ànima del refinat autor de *La princesa Malena*.

Altras publicacions rebudas:

Las Estatuas del Tenorio, segona part de *Las Desgracias del Tenorio*, parodia en un acte y en vers, original de Lluís Millà y Salvador Bonavía. La obreta està plena d'acudits que logran l'únich obgecte dels autors, o sia fer passar un rato divertit al públich ingenuu. Preu, un ral.

Sogras a la graella, homicidi en un acte y en vers, original dels mateixos autors y en el que s'hi observan las mateixas qualitats. Preu, un ral.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

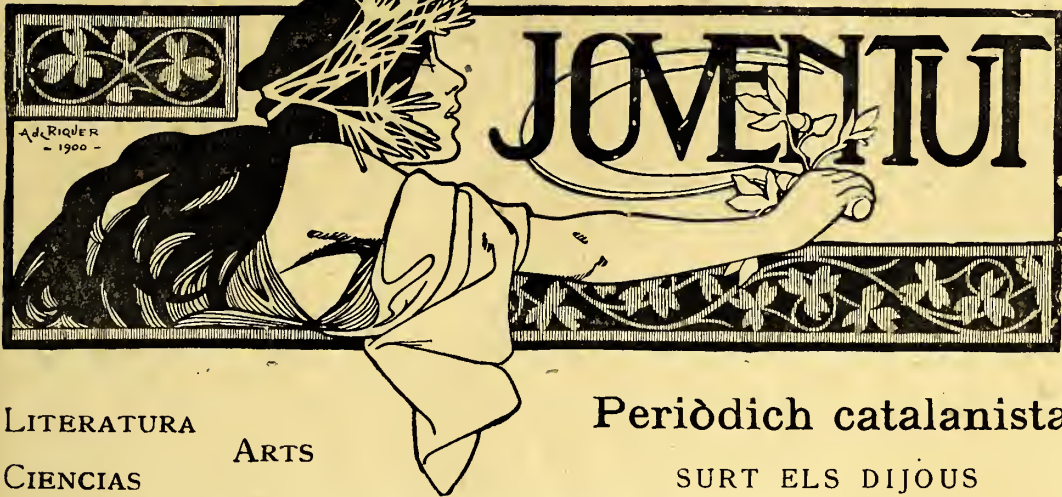
Preus de suscripció:

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
»	Mitj any.	4'50	»
»	Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONES D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Empresas inútils, per Trinitat Monegal.—Els germans, per Carles Arro y Arro.—Adormideta, per A. Bori y Fontestà.—Unió Catalanista: Consell General de Representants.—Llàgrimes, per Pau Badia y Homs.—No més que procediments, per Pere M. Rossell y Vilà.—Cabàs de pobre, per F. Pujulá y Vallès.—Notas bibliogràficas, per R. Miquel y Planas.—Novas,

tuts personatges, puig si tinguessin una vista no més que regular, veurian la impossibilitat d'assolir aytals propòsits, y ensemps també'ls de la primera tanda's farian càrréch de que això està contraposat ab las modernas doctrinas.

En primer lloch, fins ara, que nosaltres apiguem, ningú ha concretat lo que vol dir catalanisar Espanya. De totas las tonterias qu'això vol dir y volgué dir, sols ne comprenem una qu'està un xich disfressada, y es: la d'inculcar en els habitants del reste del Estat l'esperit pràctich y trevallador dels de nostra terra.

Si això volen dir, per més que creyem que no es això precisament lo que volen, sinó un'altra tonteria pitjor, els hi objectarem que l'esperit d'un poble no es materia fàcilment *injectable* en altre.

En primer lloch l'esperit d'un poble naix del caràcter, o millor de la combinació de caràcters dels que'l constituheixen. Aquests caràcters són fills de la manera de viure y de las necessitats que senten els habitants, que'ls obligan a satisfer llurs necessitats segons las condicions del terreny ahont viuen. Es a dir, que depenen dels fenòmens socials externs y de las consegüents costums que, per tant, adquireixen.

¿Creuen els apòstols de la catalanisació espanyola que'ls fenòmens socials externs

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Catalá.—Plech 24.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 17.

EMPRESAS INÚTILS

Fa ja un xich massa de temps que ohim de boca de personatges més o menys importants que la salvació del Estat espanyol depèn de catalanisar a Espanya; d'altres personatges més o menys autonomistas ohim paraulas y veyem fets dels que deduhim qu'es hora de fer ressorgir totas o gran part de las antigas nacionalitats que componen l'Estat espanyol, per cert bastant ensopidas fins ara.

Volèm creure, per més que'ns costi, que uns y altres ho diuen de bona fe; es a dir, creyentho primer ells.

Un espès vel deu tappar els ulls a tan talen-

són iguals arreu en tot el terrer del Estat espanyol? Si no ho creuen no tenen dret d'enganyar al poble; si ho creuen, estudihi un xich més avans de parlar y s'estalviaràn el dir barbaritats.

Es possible que, mitjantsant la educació y la instrucció, y contrariant certs atavismes, desvetllin del ilarch són en que dormen a pobladors d'aquellas comarcas, mes el resultat serà que aquells homes tinguin sempre un esperit propi y fill dels fenòmens socials a que estaràn sotmesos, que sempre seràn diferents dels del nostre poble.

En quant als de la segona tanda, als autonomistas que creuen que fent viatges *econòmichs* y ab certs pactes incalificables poden, ab dos o tres crits y varis brindis, seguits de maniobras de la cavalleria municipal alternadas ab *jotas*, fer sorgir l'esperit autonomista en un poble retornantlo a millors temps, no'ns els volèm pendre en serio: fóra perdre'l temps discutir aytals petütesas.

Sols volèm parlar, y ab breus paraulas, dels que's creuen que'ls catalans podèm fer una bona y *seria* propaganda pera desvetllar als pobles ex-germans nostres.

En primer lloch no es procedent que qui té la casa mitj bruta vagi a netejar la del vehi. Primer fer la feyna a casa nostra; després, si tan fort senten l'altruisme y no tenen gayre feyna a fer, ja veurèm.

En segón lloch, avans de posar mans a l'obra s'ha d'estudiar l'estat actual dels esmentats pobles, sas costums, sa educació e instrucció y la influhència que sobre d'ells hagin pogut exercir altres pobles. Fet això, y tenint en compte'ls fenòmens socials a que estàn y *han estat* subjectes aytals pobles, alashoras compendrán si l'obra donaria fruit o si deuria resultar una quixotada més.

Uns y altres, no oblidin las perniciosas influhencias de las lleys d'herencia.

Si, tenint tot això en compte, creuen qu'han de continuar son propòsit d'assolir empresas inútils, qu'ho fassin: la responsabilitat no serà pas nostra. Nosaltres continuarem creyent que la primera obligació que tènim es cuydarnos d'arreglar nostre casal, y després... després, si ens sobrès temps, avans de llensarnos a aventuras, estudiariam bé'l terreny qu'haguessim de trepitjar y els

obstacles ab que hauriam de lluytar. No creyem massa bonich trobarnos ab *molins de vent*, allà hont ens pensariam trobar personas més o menys guerreras.

TRINITAT MONEGAL

ELS GERMANS

Eran dos germans, l'un alt y magre, l'altre baix y gras. Abdós eran bruns, de cabells negres y ulls llarchs y negrenchs. Eran molt joves; l'un tenia vint anys, l'altre divuyt. Poruchs de naixensa, el món els espantava. El brugit ciudadà, el va-y-ve perenal de las munions, els omplia de por. L'acció, el combat, la lluyta mundial no semblava pera ells. Havian nascut perala contemplació y la quietut. Y, mancats de fe y de religió, se varen dedicar a la poesia, en la que trobaren un paliatiu pera tots els seus mals. En els bons versos que parlan a l'ànima ells hi trobaren un molt dòls manyach pels seus dolors. Els seus esperits, tristos y melangiosos, en els llibres de rimas y de ritmes varen trobar els consols més inefables. Rodejats de calma y de silenci llegian las obras dels poetas, y com ploran els mistichs al rebre en els seus llabis al "Senyor, aixis ells ploravan al rebre en el seu dintre las màgicas paraulas dels artistas. Els seus cors rebian una eterna pluja de bellesas que, com insòlits vins, els ubriagavan dolsament. Y tota la santetat dels llibres bells encensava sas ànimas plorosas y las curullava d'hermosuras.

Aixis visqueren un any. Vingué la primavera y triomfaren las blavors en el cel. El Nadal de la vida s'acostava. Nous reys del Orient, las orenetas creuhavan els espays y s'inclinavan devant la majestat del sól triomfant. En l'auba d'abril mori la nit nevada del hivern. Nou Mesias, la poesia reya. Y els dos germans sentiren dintre seu la primavera; estavan prenyats d'eila; en sas entranyas la deesa mayestàtica's movia. Y escrivieren forsa poesias que varen publicar ab un pseudonim. Eran unas poesias admirables; en ellas s'hi aplegavan, deliciosament, la rica orquestació d'en Mallarmé, la insòlita riquesa d'en D'Annunzio, y el dòls refinament d'en Paul Verlaine. Com en las

poesias d'aquest ultim, en las sevas cantavan a la lluna; com en las d'en D'Annunzio, el somriure eternal de la bellesa somreya entre la rima, reyalmant; y com en las de Stephane Mallarmé reyan els faunes en las mitjdiadas. Aquellas poesias despertaren en ells ansias novellas. Volian ésser hèroes de la rima. Per això varen llegir las obras clàssicas: Homer, Horaci, Dant... Però aquests mestres parlavan solsament als seus cervells, no deyan pas res als seus esperits. Y varen deixarlos, y varen cercar altres llibres. Els romàntichs els hi varen mostrar l'apassionament y la tristesa, Goethe la serenitat y l'armonia, Musset la joventut, Baudelaire el satanisme y la impietat... Y varen escriure un poema romàntich mitjval, curull de simbolismes y d'imatges, y varen escriure un cant de revolta y de crim. En el primer parlavan de castells y monastirs, de nobles damiselas y de patges; en el segón, de burdells y tavernas, de rufians y bagassas. Mostravas l'un envolcallat de somnis palidissims... D'un càlzer d'atzur eixia una hostia de blancor divina: era un cant senyorial com vell tapis, noble com els retrats dels nostres àvis, refinat com *menina* de Velázquez, misteriós com runas oblidadas... L'altre cant no eixia, com nova Venus, d'un sàlzer d'atzur: eixia com dimoni de la fosca, y, com ombra infernal, vora la fosca caminava sempre. Era un cant luxuriós, patibulari; en ell s'evocavan crudelment las darreras nits dels criminals, quan als peus dels Sants Crists de las presons tremolavan pensant en l'endemà. Però no se'n penedian de sa vida, no se'n penedian dels seus crims, y desitjavan viure pera fer mal. Y en els seus somnis veyan a Satàn que'ls prometia eternals maldats.

Publicats aquest cant y aquest poema, els germans varen renyir. Se separaren, y l'un va casarse ab una damisela aristocràtica, rossa, blanca, bonica, d'ulls pàlits y blaus, y quinas mans evocavan els jessamins. Va casarse ab ella en una esglesia secular; els orgues triomfants varen omplir las naus de nupcial himne; vora las imatges benehidas, curullas d'ex-vots, els blanchs ciris en un somni de groch agonitzavan... Foren unas noces principescas... Enfront de l'ara santa, patinada per l'alè d'innombrables missas y

oracions, vestida de blanch com un hivern, la nuvia somreya. Y el seu somriure dòls y bondadós lluhia entre'l blanch del seu vestit com un joyós cel de primavera en mitj del hivern. Y al seu costat, tot vestit de negre, el poeta somniava y meditava... Y el cambi solemnial va tindre lloch; els anells lluhiren en els dits, l'orga va cantar un'altra volta, y las naus altre cop se commogueren.

Els germans no's vegeren en molt temps. Mentres l'un freqüentava'ls grans salons, l'altre freqüentava las tavernas. Y l'un publicà un llibre tot misteri, hont un pur misticisme consolava'ls ideals afanys, y l'altre publicà un llibre pervers, hont lloava'ls vins de colors foscos, com nascuts de la nit, y cantava a la nit, a la nit tràgica, a la nit dolorosa y tavernaria, a la nit encensada pels grochs llums, adorada pels malvats. Oh, las nits misteriosas del hivern! En els bons barris hi regna una gran quietut; fins els estels, encantats de la calma, se condormen. En els barris del crim y la luxuria l'alegria somriu; en els bordells las bagassas cantan bojament y els pianos evocan balls idiotas; els lladres y els rufians parlan d'amor; las arcabotas riuhen admiradas; sobre las verdas taulas els diners rodolan continuament, com embruixats; triomfan els renechs en las tavernas; arreu triomfa'l crim... Y arriba l'aua, y tot fineix ab ella per encant.

Un dia varen trobarse'ls dos germans. Era al mitj d'un passeig; no's saludaren...

El casat tingué un fill, un nen bufó com el mateix Jesús, com ell molt blanch, com ell molt ros. Tot bressolantlo, la mare, li cantava las cançons qu'ella havia sentit a la seva avia. En mitj dels rics tapissos senyorials, dels quadros magnífichs y bellissims, dels mobles refinats, las cançons populars varen voleyar. En dolsa cavalcada eixida d'uns llabis maternals, passaren las figuras de llegenda. La pastoreta, ab la bella caputxa sobre'l cap, se n'anava a ballar, y al seu costat, venint de la guerra, anavan riallers els tres tambors. Mentres un gall cantava, el Comte Arnau parlava ab la viudeta dels seus somnis, y com aquella nit ho era de joya, la filla d'un pagès donava lentament un tom per vila. Y un vell se preguntava què li donaria al noy de la mare, y uns segadors, tolrats del sòl de patria,

aixecaven las fals amenassant... Y el nen somreya, y sa mare seguia bressolantlo, ab la cansó als llabis, ab el plor als ulls. Plorava d'alegria, d'entusiasme. Era mare, era mare!... Aquell nen que somreya al seu devant era carn de sa carn, sang de sa sang. Havia florit de sas entranyas y havia nascut del seu amor. Era ella y era alhora l'espòs, l'aymat, l'ansiat. S'havian besat tant y ab tanta furia, que aquells llàrchs petons havian granat hermosament. Per'xò aquell nen tan ros y tan blanch, que reya al seu devant aixecant las manetas y els peuhets, no era més que un petó, més fort que'ls altres, més intens, més pregón. Era un excès d'amor, una ubriaguesa de passió... Ella veyá en ell, en aquell cos tan petit encara, tan bufó, quelcòm que no veyan els demés, quelcòm que'ls demés no sorprenian. Aquells rossos cabells eran las caricias més suaus donadas pel espòs; aquells ulls blaus eran dos esguarts cristallisats; aquella boca dos amorosos somriures; tot aquell cos no era més qu'amor, un gran amor recullit bellament y fet infant. No era més que petons y qu'abrasadas, amor y passió... Per'xò aquell somriure tan melós qu'enjoyava'ls llabis mitj badats, la feya plorar d'alegria, sentintse més ditxosa qu'en els seus somnis virginals.

Y eran ditxosos tots en aquella casa en que hi somreya la eterna primavera dels poetas.

Tornaren a ésser amichs el dos germans, y entorn de la taula, a las nits, quan a fòra'l fret dansava mortal dansa, ells dos al menjador, vora'l nen somrihent y la mare contenta y joganera, parlavan de novelas y pinturas, de poetas y versos, com avans, com en sa joventut un xich marcida, com en els temps joyosos de las probas. Parlavan de tot ab entusiasme, ullpresos encara de la vida, eternament infants. Las sevas ànimas qu'havian contemplat totas las joyas y havian sorprès tots els pecats, restavan badadas, com magranas vessantas de sahó, a totas las flayras ciutadanas, a tots els dolors y a tots els mals. Creyan que las rimas admirables guaririan totas las feridas, que las paraulas bellas y adorables serian paliatius inefables; creyan en el poder dels bells simbols y en el do de las imatges. Ells acon-

solarian las munions ab dolsas poesias evangélicas, lloarian als martres ignorats ab odas ciselladas com joyells y eternas com estatuas d'or y marbre, cantarian als hèroes misteriosos ab poemas magnífichs y triomfals, ab himnes bèlichs y gloriosos de paraulas lluhentas y llampantas. Ells serian els reys de la paraula y els sobirans pontífexs de la rima. La bellesa riuria en els seus cants, com faune vora'l mar.

Però poch a poch el germà solter, el germà pròdich com tothòm li deya, se va enamorar de sa cunyada. Se'n va enamorar misticament, bondadosament. Li agradava mirarla llargas estonas. En aquells ulls blaus y sempre vius, ell hi veyá quelcòm que l'encantava. Pera ell aquells ulls eran com dugas hostias blavas eixidas d'un càlzer misteriós. Els cabells d'ella, tan rossos y tan suaus, li semblavan lliris d'or malalt nascuts sobre la neu d'un front de nena, y el seus llabis pàlits y graciosos, més que de carn li semblavan fets de flors. Y la contemplava llargas estonas, y la perseguia ab la mirada. E inconscientment, al sentirla riure reya ab eila, y al sentirla plorar plorava ab ella.

L'aymava ab pur amor. May havia somniat en possehir-la. La estimava ab amor de sant, sense malicia. Al vèurela prop seu, vestida de blanch com una nuvia, jugant ab el seu fill y amanyagantlo, regalant alegria, sentia fortas ansias d'ajupirse als seus peus com un esclau y resarli ab devoció com a una imatge. En tots els seus gests hi veyá una distinció tan religiosa y una ingenuitat tan adorable, que's feya la ilusió de que aquella dòna era com una verge perpetual, com un retaule viu, com una santa. Sorprenia en ella eternament una confiansa en si mateixa que'l feya somriure d'alegria, y contemplava en ella un aytal goig en entregarse a aquella vida, qu'en tots els seus actes aprenia magníficas llissons corpnedoras.

Y arribà la tragedia: era precisa... Dolorosamente moria'l jorn; el cel a ponent se vestia de porpra com un rey, per'agonitzar sobre l'Orient en una quieta dansa de blaus pàlits. Era un suau capvespre; la tristesa de l'hora ho envolcallava tot plàcidament. Era l'hora en que las llars atrauhén y en que'ls caminants ploran de pena. Els dos

cunyats parlavan en veu baixa. No parlavan d'amor; però'ls seus ulls reyan quan se miravan. Las sevas dolsas ànimas germanas s'abocavan als ulls y's contemplavan. Ab mots impronunciables se deyan lentament que s'estimavan. Els llabis parlavan d'una cosa y el seu cor d'un'altra. S'estimavan. Els ulls s'ho repetian y las mans desitjavan dirsho, y's cercavan pel jardí. silenciós de la temensa. Al ultim varen trobarse; dolsament, carinyosament, se varen estrènyer... yllavors entrà l'espòs. De sos ulls n'eixí un llarch esguart, mentres sa boca alegre somreya... Els dos cunyats varen mirarse y varen mitjriure. Continuava'l misteri.

Caygué la nit. El menjador vessava de claror, y l'espòs no venia. Se pintà la por en els bells rostres dels enamorats; las sevas ànimas vagavan pels espays dels grans te-

mors.—¿Hónt deù ésser?—se demanavan. El servey el cercava arreu y no'l trobava.—¿Hónt deù ésser?—se demanavan. La esposa empalidia y tremolava y son germà plorava de dolor.—¿Hónt deù ésser?—se demanavan.—¿Hónt deù ésser?...—

Y va passar la nit, y arribà'l dia, y l'espòs enganyat seguia una rúta qualsevol, caminant al etzar, entre'ls verts camps que contavan als ayres sos misteris, mentres el sol els besava gentilment. Y caminava mirant sempre a terra, com si en la póls groguenca que la defensava y l'abracava hi deguessin estar ells, els criminals, ab las mans agafadas y els ulls inundats de llarchs esguarts... Y pera no ferlos mal caminava ab calma, poch a poch...

CARLES ARRO Y ARRO

ADORMIDETA

Colometas van y venen del jardí al seu finestral...
l'han trobada adormideta; no la gosan despertar.

Bo y llegint unas follías
— follías d'enamorats —
li ha caygut dels dits el llibre,
els seus ulls s'han entornat,
y s'han mitj clos, a bell riure,
els seus llabis com besant.
Mon esperit, que hi vagava,
en sos parpres s'ha posat;
l'ha trobada adormideta...
no la gosa despertar.

Avergonyit m'hi atanso.
Valgam Deu quín benestar!
Del cireró de sos llabis
quína fresca 'm va inundant!
y quína aroma de lliris!
y quín respirar més suau!
Mon esperit, de sos parpres
a sa boca ha devallat;
l'ha trobada adormideta...
no la gosa despertar.

Al contarli fins las venas
que bravejan per sas mans,
endevino, per las robas,
de son pits els afalachs
y la sang que li va als polsos

de son cor febriscitant.
Mon esperit alashoras
a son cor s'ha arraceraat;
l'ha trobada adormideta...
no la gosa despertar.

Que més veure en sa bellesa
nimbada de majestat
per la clenxona partida
com las santas del altar;
sóta mateix de la clenxa
el seu front de lliri blanch!
Demunt del front, a trucarhi,
mon esperit s'ha aturat;
l'ha trobada adormideta,
y ara la vol despertar.

Sugestió sorolladora
de plahers benavirats,
tant y tant l'has perseguida
que la entrega bé n'heuràs
De genolls, a que m'hi trobi,
jo me'n caych anorreat;
ja belluga las parpellas,
ja en sos brassos me té esclau...
Quína bella dormideta!
Quín alegre despertar!

Colometas van y venen del jardí al seu finestral...
a papellonas y a lliris, lo qu'heu vist no contèu pas.

A. BORI Y FONTESTÀ.

UNIÓ CATALANISTA

CONSELL GENERAL DE REPRESENTANTS

CUMENGE prop passat tingueren lloch els Consells Generals Extraordinari y Ordinari convocats per la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*.

El primer fou convocat pera pendre acort sobre la utilitat de reformar l' article primer dels estatuts de la *Unió* en el sentit de que aquesta

adquirís personalitat jurídica pera legalisar la possessió del Pi de las Tres Brancas, quina solemnitat tingué lloch fa poch temps.

Després de llegir l'acta del Consell anterior, que fou aprobada per unanimitat, el secretari en Jaume Gubern llegí l' article 1. er, tal com fins ara venia redactat, y la reforma que pera ell se proposava. El president, en Domingo Martí y Julià, explicà ls motius pera tal reforma, qu'en síntesis són els següents: No tenint actualment la *Unió Catalanista*, personalitat jurídica, no pot possehir res ni verificar cap acte ni contraure obligacions pera ls que aquella es necessaria Aixís, donchs, pera pendre possessió del Pi y estendre la esfera d'acció de la *Unió* en casos semblants que presentarse puguin la Junta Permanent proposa al Consell de representants que l'autorisi pera reformar l' article 1. er dels estatuts en tal sentit, no ja sols pera legalisar la presa del Pi, sinó pera qu'en lo successiu pugui adquirir, contractar y obligarse de conformitat ab las prescripcions de la ley. No obstant, se consigna en dit article que l'autorisió del Consell General de Representants será indispensable pera que la Junta Permanent, y en son nom el president pugui adquirir a títol onerós y obligarse en general.

Després d'aquestas explicacions s'aprobà per unanimitat la reforma del article 1. er dels estatuts de la *Unió* en el sentit proposat per la Junta Permanent.

Y comensà'l Consell General Ordinari corresponent al any actual. Llegida y aprobada l'acta y admesos per unanimitat varis socis colectius e individuals qu'havían sollicitat l'admissió, tingué lloch una petita discussió sobre lo que procedia fer ab la «Lliga Catalanista» de París, qu'havía sollicitat sa admissió y sobre la qual, segons digué algún representant, corrian rumors de no ésser una entitat prou seria El senyor Gubern, quin criteri va prevaldre, proposà que la Junta Permanent suspengués la presentació de dita entitat fins y a tant que s'haguessin adquirit els datos necessaris. A excepció d'aquesta, las demás entitats y socis individuals fo-

ren admesos per 186 vots, excepte'l «Progrés Autonomista» qu'ho fou per 181.

Tot seguit — després d'un petit incident suscitat pel senyor Soley, que pretén que s'aplassi la elecció fins que s'hagi discutit la gestió de la Junta Permanent, pretensió que ls senyors Martí y Julià y Roca demostran ésser improcedent, — se procedeix a la elecció dels càrrechs que quedan vacants en la Junta Permanent: vis-president, tesorero y un vocal. En substitució dels senyors Campmany, Patxot y Robert, que desempenyavan dits càrrechs, resultan elegits respectivament en Joan Casas, en A. Puig y Sais y en Joan Vergés y Barris.

Se passa a altre assumpto objecte de la convocatoria, o s'ha: acordar si s'ha de celebrar o no Assamblea. En Martí Julià fa notar que haventne celebrat una recentment, no essent costum celebrarne cada any y no haventhi per ara assumptos d'importancia extraordinaria que la fassin necessaria, creu la Junta que aquest any no deü celebrarse Assamblea de delegats. No obstant, a prech del senyor Roca, que diu que pot donarse'l cas de que's presentin assumptos o casos imprevists y extraordinaris pera tractar dels quins una Assamblea podria convenir, s'aproba una proposició declarant que no's fassi Assamblea, però quedant facultada la Junta Permanent pera convocarla si algún fet extraordinari ho reclamés a judici de dita Junta.

El quart punt consisteix en: «Posar a consideració del Consell la conducta del periòdich *La Devantera*.» El president de la *Unió Catalanista* exposa'ls fets qu'han induhit a la Junta, no a proposar la expulsió, puig no vol ella judicar, sinó a posar en consideració del Consell la conducta del periòdich aludit. Fa notar que dit periòdich, ademés de faltar a la bona armonía que deü existir entre las entitats adheridas, ha publicat una serie d'escrits per tots ben coneguts en que, a més d'atachs inconsiderats a la Junta Permanent, s'hi troban afirmacions inexactas, calumniosas a voltas y falsas sovint, deixant de banda las insinuacions injuriosas pera la Junta Permanent y altrás personalitats del Catalanisme. Se llegeixen las comunicacions creuhadas ab tal motiu entre la Junta y dit periòdich y un article en ell publicat, y acaba'l president recomanant, puig que'l periòdich no ha enviat representant pera sincerarse dels càrrechs, que s'abrevihi la discussió y que's guardi la cortesia deguda als ausents. Després de breus paraulas dels senyors Roca Llorens y Salat censurant la conducta de *La Devantera*, s'aproba per unanimitat la seva expulsió. Hi ha dugas abstencions: la del senyor

Roca, que la funda en motius de delicadesa per haver sigut atacat personalment, i de la del senyor Suñol (Antoni), que, sens explicarse clarament, aprofita la ocasió pera fer un llarch discurs ab variants sobre'l tema de la germanor avuy tan de moda.

Se suspèn la sessió fins a las tres de la tarda.

Renuada, en Martí y Julià fa historia detallada de la gestió de la Junta Permanent, enumerant els *meetings* y reunions organiscats per ella y els demés a que ha assistit, els premis concedits a diferents Jochs Florals, l'assistència a la inauguració del monument a n'en Robert, la exposició del seu criteri quan la vinguda del rey, etc. Després fa historia de las contrarietats per que han passat diferents Juntas desde 1901 avans de lograr pendre possessió del Pi de las Tres Brancas, contrarietats degudas principalment a l'apatia d'algun senyor que anomenà. Y en fi, se fixà en l'Assamblea de Barcelona últimament celebrada, explicant els motius y rahons a que s'atengué la Junta Permanent tant per lo que respecta a la elecció de temas com a la designació de ponents. Després d'explicar la discreció ab que's feu la elecció de delegats y d'aludir a la protesta dels despitats, demana al Consell qu'aprobi la conducta de la Junta Permanent confirmant l'aprobació que ja meresqué de la mateixa Assamblea.

S'aproba per unanimitat.

Tot seguit s'aproba. a petició del president, el projecte d'honorar la memoria dels ex-presidents de la Unió morts en Pau Sans y Guitart y eu Antoni Gallissà, colocalant els retrats respectius en el saló de sessions. Se dona un vòt de gracias al pintor en Ricart Urgell pels seus generosos oferiments.

El senyor Patxot llegeix una gràfica y sentida memoria sobre la situació econòmica de la Unió, en la que fa atinadar consideracions demostrant qu'es millor aclarar els rengles que no anar en companyia d'elements nominalment y puntualisant las entitats que pagan escrupulosament, las qu'han promès pagar y las que no pagan. Aprobats els comptes, presenta'l propi senyor Patxot una proposició pera que aquellas entitats que no hagin pagat per tot l'any corrent, quedin de baixa a resultas dels acorts que cregui deure pendre la Junta Permanent. S'aproba.

S'autorisa a l'Agrupació de Granadella pera convertir-se en Associació, y's dona un vòt de gracias als que contribuïren als gastos de la darrera Assamblea.

A proposta d'en Martí y Julià s'acorda obrir una suscripció pera fitar y tancar el Pi de las Tres Brancas. Els individus de la Junta capsan la suscripció, y els representants la nodreixen tot seguit. Aquesta suscripció continuarà oberta pera'ls demés catalanistas.

Se passa a las proposicions presentadas:

Una de «L'Escut Emporità» de La Bisbal, proposant la formació d'un padró general de catalanistas. Com ningú la defensa, queda pendent pera un altre Consell.

Un'altra del «Aplech Catalanista» demanant la creació d'una comissió general per arbitrar fondos pera la Unió. El senyor Vidal la defensa, y després de lleugera discussió en que hi intervenen en Monegal y la Presidencia, els quals se demostran conformes ab l'esperit d'ella però la creuhen perillosa, dit senyor la retira.

Un'altra sobre la manera d'elegir delegats en els pobles recentment agregats a Barcelona. Després de fer notar en Oriol Martí que lo que procedeix es modificar el reglament en general sobre aquesta materia en el sentit de que's fassi una divisió més racional de comarcas y districtes, s'aproba una proposició pera que's nombri una comissió que a aquell objecte fassi els treballs oportuns.

Varis representants firman una proposició damanant la expulsió de la «Lliga de Catalunya» y de l'«Associació Popular Catalanista» per haver comès actes semblants als de *La Devantera*. A prechs del president, en Martínez y Serinà la retira, sempre que consti en acta'l disgust ab que'l Consell General ha vist els actes realiscats més o menys oficialment per ditas entitats. Se promou una llarga y acalorada discussió en que hi intervenen els senyors Monegal, Antoni Suñol, Oriol Martí, Martínez, Vidal, Roca, Llorens y el president. La discussió's fa pesada gracias a las llargas disquisicions del senyor Suñol que no's fa càrrech del esperit de transigencia qu'anima als firmants de la proposició al retirar-la, contentantse ab que la Junta Permanent fassi us del dret que li concedeixen els estatuts d'amonestar a aquellas entitats o individus, que per sa conducta s'ho mereixin. Se concretan càrrechs, y alguns oradors fan notar que ja es hora de que presentin francament la cara tots els que són dintre de la Unió, puig, com diu l'Oriol Martí, si ens anèm acostumant al sistema del *pare pedàs*, que patrocina'l senyor Suñol, correm riscos de convertirnos en *tapa-bruts*, lo qual per dignitat del Catalanisme no pot consentirse.

Per fi s'aproba l'amonestació ab els vots en contra del senyor Suñol y del representant de Vilafranca.

Y's tanca'l Consell General, després d'aprobarse un vot de gracias als individus que surten de la Permanent, especialment al senyor Patxot, quina Memoria s'imprimirà, y d'acordar que's realisi cada any una excursió al Pi de las Tres Brancas, a quin efecte la Junta Permanent pendrà las midas necessarias.

LLÀGRIMAS

L'aygua del cel cayguda
en jorn tempestuós,
que'ns porta dòls, miserias,
inundacions y mort,
m'apar que sia l'aygua
del plor que's vessa al món.
Las llàgrimas qu'engendra
la humana perversió,
al cel evaporadas,
no hi tenen pas sejoern;
y tornan a la terra
ab espetech frisós,
y tornan amararla
ab tota sa amargor.

Mes ¡ay! aquellas llàgrimas
qu'ha fet vessar el goig,
aquellas dòlsas llàgrimas
que al cor donan consol,
al cel són recullidas
en nuvoladas d'or;
y tornan a la terra,
com plor de redempció,
en pluja benefactora
qu'ho vivifica tot:
en gotas de rosada
de brill encisador,
qu'emmelan y perfuman
els càlzers de las flors.

PAU BADÍA Y HOMS.

NO MÉS QUE PROCEDIMENTS

Al fixarnos en las diferentas etapas per que ha passat la humanitat fins a constituïr la societat actual, ens apar que quiscuna d'ellas portà en si una innovació; a quiscuna atribuïm un caràcter determinat que la fa apareixe poch relacionada ab l'anterior, com si, en la data justa en que comensà, tot el món no hagués pensat com ho feya'l dia avans. Además, la generalitat ha vist o ha imaginat veure que cada secta constituïa un nou principi, una nova lley, una idea independenta, essent aixís que no representava altra cosa que una modificació necessaria dintre la lley del progrés.

L'home-humanitat, qu'havia sigut el punt de partida de totas las doctrinas, qu'ho es encara de las massas, va fonentse de desengany en desengany, y d'això se'n hauràn de convèncer fins els més sistemàtics tant en religió com en política.

D'aqueix erro del home-humanitat n'es una evident manifestació'l cristianisme, religió predomnat a Europa y Amèrica, feta y donada, segons diuhen, per Crist. Y vegeula interpretada de mil maneras aqueixa doctrina d'un home sol. De fundador no més ne té un, però d'interpretacions moltas. Cada pais s'ha acomodad el cristianisme a sa manera d'ésser. A Suïssa, a Inglaterra, etc., hi veyèm els protestants, cristians que podriam anomenar *lliberals*, entre'ls quals són clars els analfabets. En càmbi, en paisos com Espanya, ahont l'avens es conegut més de nom que de fet, hi trobèm els catòlics, que representan el cristianisme *autoritari*. En aquests paisos la majoria es catòlica, però hi existeix un altre tipo conegut ab el nom d'antitlerical, que no va a missa y que crida constantment contra'l clero, però qu'en els bateïgs, casaments y enterros fa exactament lo mateix que'ls catòlics practicants. Mes aquest no representa una interpretació del cristianisme: n'es una conseqüència.

La fracció del cristianisme que més s'ha esforsat pera unificar el dogma ha sigut el catolicisme; ella es la hereva de Crist, la més lligitima y per tant la més fanàtica, la que d'ensà del concili de Trent s'ha mostrat intransigent ab tota modificació declarant suficientment discutit el dogma; predicant —

a costa de mentir y disfressar fets — que Crist era principi y fi, que avans de sa vinda las inteligencias estavan adormidas, y que'ls homes no's donaren compte de lo qu'eran fins qu'ohiren la paraula de Jesús. Com si Jesús no hagués sentit may a Sant Joan Baptista; com si molt de lo que predicava no ho haguessin ja practicat els essenis. Però, encara qu'això no fos, ¿còm es possible que las paraulas de Jesús, purament teòricas, s'anessin trametent de generació en generació? ¿Còm es possible que las sevas doctrinas — tan mal compresas per sos deixebles ja qu'es sabut que a tot arreu se li exigian miracles y ell estava lluny d'ésser un taumaturg — poguessin arribar a constituïr secta?

No: el cristianisme en vida de Jesús no existi; lo que succehí es que'ls apòstols, inspirats per sas doctrinas, feren una mena de lliga comunista (avuy pur socialisme). Mes aqueixa doctrina haguera acabat ab els apòstols si no haguessin sigut las prèdicas de Sant Pau, qu'en sentit lliberal las anà escampant. La interpretació qu'ell las hi donava ocasionà serias disputas ab els apòstols reaccionaris, y Sant Pau tingué d'anar més d'una vegada a Jerusalèm; però gracias al sentit emancipador de sas prèdicas, en el cristianisme hi entraren tots els esclaus, únichs que fòra de Jerusalèm formavan la nova secta.

Com a proba de que'l cristianisme predicava més de vell que de nou, no més cal considerar que tota sa propaganda fou feta en las sinagogas, lo que'ns demostra qu'eran pocas las cosas novas que's predicavan, puig de lo contrari may els juheus haurian consentit que dintre dels seus mateixos temples se'ls fes guerra. Això al principi. Passa la nova religió varias vicissituds, fins qu'esdevé oficial en el sigle iv, quan l'aristocracia, apretada pels esclaus, se veu obligada a afiliars'hi. Mes la doctrina havia decaygut tant, que distava molt d'ésser la predicada per Sant Pau. En la edat mitja es quan se troban las conseqüèncias de las vaguetats d'aquesta doctrina. Mentres en alguns convents s'hi conreuhan las llettras y las ciencias, en altres hi regna la corrupció en totas sas manifestacions. Una dòna's martiritza despreciant totas las comoditats, mentres un

bisbe's rodeja de tota mena de plahers; y en tant la Inquisició té horroritzat al poble, que pera fugirne no troba altre cami que'l que porta a la guerra més escandalosa pera recobrar el Sant Sepulcre.

El cristianisme es la religió que ab més temples compta sobre la terra; la imatge més voltas reproduhida es la del Salvador clavat en creu, com símbol de guerra enfront dels juheus de l'antiguitat, dels heretges de després, dels *masons* d'ara.

Aquesta doctrina, qu'es impracticable y que com he indicat avans cada poble l'ha emmotllada al seu caràcter, lo mateix que cada individu, adoptada ja per quasi tots els pobles poderosos, ha arribat a ésser la clau de la legislació. Fentla elàstica y adaptable a todas las conciencias, dels richs y dels pobres, dels felissos y dels desvalguts, ha sigut una mena d'ungüent de *cúralo todo*, una panacea moral ab la que tots hi han trobat disculpa, qualsevolga qu'haja sigut la vida qu'hajan portat. No's pot negar, donchs, que'l cristianisme ha sigut previsor: ha cuydat d'acostumar a las criaturas a adorar un Deu que no concebeixen, a bagonar oracions que no capeixen, a sostenir pláticas que no saben per què serveixen; ha procurat el major nombre d'analfabets; quan ha tingut de donar instrucció l'ha donada esquifida, a fi de que l'individu obrés sempre inconscientment y caminés d'esma, y s'aturés a contemplar la disfressa més llampanta o a escoltar al xerrayre més esvalotador. Aixís veyèm als esperits febles y sens iniciatives concórrer en munió a aquells espectacles qu'omplen de satisfacció bestial, donchs en ells hi mor assassinat el sentiment ensemps que hi es excitat l'instint.

D'aquesta organisació n'havian de sortir més llàgrimas que riallas; però'l cristianisme vol miserias, ja que per alguna cosa ha fet de la resignació una de las més grans virtuts, y la resignació ha sigut la paga dels pobres condemnats a treballar y a servir. Y veyèm al pobre treballant en horas en que deuria instruhirse; y pera que millor conegui sa inferioritat, el veyèm embrutirse al quartèl y apendre d'ésser autómata; y quan ja ha fet els corresponents exercicis pera saber ametrallar quan convingui a sos companys, quan ja ha perdut del tot la seva individua-

litat, el veyèm tornar altra volta al treball. Tenim, donchs, al home-màquina treballa que treballa, incapàs de preguntarse: «per què trevallo?» Potsèr aquest pensament li vingui al hospital o al hospici quan sia molt vell: mes alashoras què li fa tot lo d'aquest món, si ja té guanyada la glòria del cel?

No es sols la religió cristiana la causa de tanta miseria: té un'altra companya, y abdugas estàn tan intimament lligadas, que fóra impossible destruhir l'una no podent fer lo mateix ab l'altra. Aquesta es la politica. Religió y politica's manifestan de moltes maneres; abdugas tenen un mateix principi, y en conseqüencia oferiràn idènticas tendencias. Sa fórsa prové d'altra fórsa: la ignorancia de las massas, que obsessionadas per l'engany, han sigut refractarias al progrés. Avans, quan els politichs no havian de menester a las massas pera ésser govern, ellas permaneixian indiferentas y la llur ignorancia restava amagada. Avuy el sufragi universal ha posat de manifest lo qu'eran, y ab el sufragi universal han cregut qu'era un fet la *sobirania nacional*, quan aquesta sobirania s'ha reduhit a votar un candidat qu'ha llegislat després obehint al quefe. Inútil dir que la *majoria* es la voluntat d'un sol home. Pera millor defensa, las massas han creat las associacions, no com a medi sociable, sinó com a fórsa *pel nombre*, fins arribar a quedar convensudas de que la rahó es el nòmbre. Caldrà, donchs, pèndrels d'un a un als homes de las massas pera ferlos tornar en si.

La influhència del cristianisme en el progrés es nula; y si no hi ha influhit no ha sigut pas per manca de temps, puig durant sigles ha tingut tot el poble seu y ningú l'ha destorbat, desde'l monarca al indigent. Tenint tants y tants medis, ha reduhit tota la seva acció a la caritat, y quan la rahó l'ha embestida ho ha deixat a la voluntat de Deu. Mes sentint flaquejar son predomini en la terra, ha tingut de rebre'ls auxilis de la politica, la gran hipòcrita que baix todas las formas l'ha aguantada; la que ha originat una nova protesta per cada nova lley; la que ha desnaturalisat las nacions aplegantlas en tirànich Estat; la que ha convertit en fórsa la rahó, y la justicia en voluntat dels que governan; la que, fins en programas d'estadistas *avensats*, sols té per objecte ma-

tar l'individu u y donar al Estat totas las atribucions, convertint aixis el món en un hospici.

Religió y govern no són cap principi. Ni Crist, ni cap polítich, han formulat cap principi de llibertat, es a dir, de felicitat. La felicitat, la llibertat las porta en si l'individu: el principi, la causa única es tan vella com la mateixa historia. De qu'en el fons són els mateixos progressistas els homes qu'obran en sentit contrari, no n'hi ha pas cap dubte. Prenéu per exemple un home de la massa y un intelectual, y veuréu que l'home ja sol, ja colectiu, es sempre'l mateix y may està content, y això es degut al desitj de perfecció.

Las masses ho han sacrificat y ho sacrifican tot a lo gran. Per afirmar una cosa com a certa, enlloch d'apelar a la inteligencia apelan al nombre; pera demostrar sa admiració al talent d'un home, se converteixen en son remàt; consideran perjudicials las fronteras y volen una patria universal sacrificant la varietat, y una llengua única, sense capir que sols arribarian a la confusió...

Però tots aquests defensors del home-humanitat seràn, quan ho coneguim, els més fervents partidaris de la humanitat-individuu.

PERE M. ROSSELL Y VILÀ

CABÁS DE POBRE

Simfonia.

Els aguts pujavan a salts, alegrement, bojament, en un cant de deslliuransa vers l'infinit, y al arribar al punt més alt a que sas forsas els permetian arribar, hi deixavan una nota ferma, ben sentada, a manera de centinella que fités el lloch assolit, y tornavan a rependre desde'l puñt inicial la seva esbojarrada ascensió.

Els graves, escarnintlos, els seguian coixejant, ensopegant a voltas en recargolaments tantost presos com deixats, pantejant fatigosament com corrúa de vells que, enganyats pel cor, tractessin de seguir en sa carrera a un aixàm de colegialas que, ab llurs barrets florits bandejant, escalessin un cimall.

Els aguts pujavan, seguian pujaut, cada volta en masses més compactas, més abiga-

rradas, més esbojarradas, com si a dalt de tot hi hagués una ermita ab reliquias venerables y en munió immensa la jova multitut hi acudis a cercar la eterna salvació. Y els baixos seguian pujant també, més lents, més pesats, ab remor de congoixas, ab bleixos de cansament, aturantse a cada pas y a cada ensopegada com pera rependre alé...

Després, com si a dalt la multitut fos tan immensa que'l cim no la pogués contenir, l'esllavissament esclatà, y llavors las torrentadas d'aguts devallaren estrepitosament, atropellantse, muntant las unas sobre las altrás, confonentse a voltas els grupos, reventant sovint en histéricas riallas qu'anavan a perdres en las profunditats ahont els graves celebravan fúnebrement la desfeta de la jovenalla atrevida.

Hi hagué llavors entre'ls aguts aquella conformitat que's manifesta en totas las multituts caygudas en la desgracia, y l'alegria semblá continuar regnant entre ells, quin jochs y quinas passadas, quinas sardanas y va-y-vens, quins salts y entrebancadas a posta semblavan encara voler sostenir la idea d'una vida blava, devant la irònica opacitat dels graves qu'en un circul etern y monoton giravoltavan fatals.

Mes, a la fi, el cansanci arribà, y va ésser un a un y a petits grupos que'ls aguts s'anaren entregant y devallaren vers l'abim ahont els graves celebravan son tètich aquellarre, y tots els sorolls, tótas las alegrías, totas las flors badadas a la llum del tebi sól, tots els perfums y tota la gatzara's resumiren en un sospir, en un plany, en una queixa quasi imperceptible que's sostingué un moment en las profunditats, vagament, com el soroll de la pedra llensada a un pou sense fons...

Llavors ella, sense llevar del teclat sos dits esllanguits, ab els brassos allargats, apoyà'l cos en l'espatller de l'alta cadira, deixà caure'l cap endarrera, y aclucant els ulls, somnià. Del carrer pujavan al estudi las remors de las vagas conversas dels noctàmbuls, crits inintel·ligibles, sorolls indefinibles de la multitut que a baix de tot llisca a las nits, entre ombres, per las fangosas aceras.

Se viu de comparar.

Són ben pochs els que no recordin ab

fruhició las nits d'hivern en que, ben acotxats al llit, han sentit sobre las teulas rebotre la pluja. Un recorda haver parat la orella de la imaginació pera *éscollar* el fret d'afora, y haver sentit la tebior primaveral del jas recorre sensualment tot el cos com una carícia. Y haver trobat aquella tebior més tebia.

Dèu ésser degut a haver comprès lo molt qu'escalfa'l fret d'afora, que'ls homes fan tots els possibles pera mantenir el malestar en els altres.

Cal sèmpre tenir present sobre quina matèria s'opera.

No hi ha res qu'enlayri tant las ànimas petites, com la contemplació del anihilament de las ànimas grans.

Arribo a creure qu'en efecte's proposava la regeneració d'Espanya la Inquisició, al donar torment als homes d'esperit elevat.

Literatura de regadiu.

Poch s'havian de pensar els pagesos de Catalunya que, a més de nodrir la població ab las monjetas que cultivan, havian de nodrir la literatura d'èxit ab una vida que jamay han cultivat.

Més sobre aquesta literatura.

Verdaderament, se necessita ésser un geni pera *ferli dir* cosas a un pagès!

Més encara.

A un públich de carreters parleuli de bescuitar si volèu ésser escoltats. A un públich de traficants parleuli de carreters. La *gourmandise* catalana s'atura en la enciamada de pebrots y tomàtechs. Tenim, donchs, *pagès* pera temps.

Encara més.

També reb el nom de literatura l'acte de cantar las gestas dels Tòfuls⁶ pera ferse aplaudir dels Paus.

Guayta refinat.

Odio als artistas que *parlan* perque Deu els hi ha donat ulls, y no perque'l dimoni els hi ha donat cervell.

Revolucionaris (I)

La major part dels *revolucionaris* en art ho són per *decisió*, no per *convicció*. Y la *decisió* es, la meytat de las vegadas, motivada

per la ignorancia de las reglas seguidas pels altres, y l'altra meytat pel desitj de notorietat.

Es com en la vida politica, que uns són revolucionaris pera que's parli d'ells, altres perque'l govern no'ls hi ha dat el grau de capità, y pochs per ver esperit de protesta.

¿Ens hem de treure'l barret devant dels casos clinichs?

Els artistas revolucionaris, que veuhen las cosas diferentes que l'altra gent, s'admiran de que'ls altres prenguin a broma llurs etzegalladas, y afirman que la multitud els hi nega'l dret de *sentir* a sa manera, sense donarse compte de que ningú'ls hi nega aquell dret, y de qu'en realitat fa riure'l contrast de la gravetat del sér que de debò sent a sa manera, ab la puerilitat de comunicarho als altres pera ésser aplaudit y remunerat.

Els llauradors artistichs.

Quan l'escultor té necessitat de *produhir*, segons diuhen en el seu *argot*, això es, té necessitat de modelar en la terra la figura que l'ha impresionat ab anterioritat, me fa l'efecte d'aquells colegials enamorats que, quan pensan en la xicota, s'esbravan fent petons en la cartolina d'un retrat.

Escriptors (I).

Debadas he cercat degeneració més gran que la del escriptor que *viu en escriptor* y guayta, observa y pensa fent paragrafs, arrodonint articles y component tragedias.

Impossible es beure un got d'aygua devant d'ells sense qu'en el seu pensament vos el fassin acabar ab una frase. Aquesta degeneració de mentalitat sols es comparable a la dels poetas... *mètrichs*, que sols viuhen la vida *aconsonantada*.

Al menys el colorista pot fernos agradables els corredors de casa, mentres que aquella mena d'escriptors no fan sinó embrutar-nos els papers.

Prismas humans.

Hi ha quelcòm de ridicul en la figura del pintor que ple d'unció, ab el bras allargat, vos ensenya la tela acabada de pintar. Els pintors sempre han aparegut als meus ulls com una mena de gent incapassa de tenir una idea y mantenirla dintre del seu cervell

un minut com a idea en si. Miran, veuen, y tot ho reduheixen al color. Si la revolució'ls encisa, es perque troban que'ls incendis de nit fan tacas molt *calentas*. Ells no comprenen altra revolució que la que's fa a trets de fusell y teya en mà, o bé la qu'ells ne diuen revolució tractantse del seu ofici, y que consisteix en posar els nassos als clatells y trobarho admirable.

Se'ls hi ha donat massa importancia y no se'ls hauria de *consentir* sinó com a decoradors, posantlos a las ordres dels arquitectes y declarantlos *cloròfilas* socials.

No s'inflan pas els globos ab voluntat no més.

Hi ha dugas menas d'ànimas petites: la's petites, y las grans que's creuen petites, perque res fa baixar tant a las ànimas com el convenciment de baixar. Hi ha una sola mena d'ànimas grans: las grans. El convenciment d'ésser gran deixa a las ànimas petites tan petites com avans.

No descendeixen pas els globos per la sola voluntat del aeronauta.

Pels que l'observan no, però per l'aeronauta si, perque quan vol baixar ja té'l pensament en terra. Las alturas dels homes s'admiran per las pressions dels baròmetres que portan dintre.

Ah ¿no'm vols estimar a mi que tant t'estimo? Donchs te faré TOT EL MAL QUE PUGUI!

Mulla ta ploma en els teus odis personals y escriu sobre'l paper de la generalisació. Tu parlaràs pera que t'escoltin demà, si els teus odis són fonamentats.

Y si tu escrius de manera que la gent compregui que no't dirigeixes a n'ella, sinó a la qu'ha de venir, faràs molt bé provehinte del impermeable de la indiferencia, perque seràn molts els que t'escupiràn de rabia de no haverte pogut aplaudir.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

TIPOS GÓTICOS. INCUNABLES PARA IMPRESIONES ARTÍSTICAS Y EDICIONES DE BIBLIÓFILO. — *Canibell y Sangenis*. — *Barcelona*.

El quadern que tenim devant dels ulls no es propiament una publicació literaria o artística, es més aviat un prospecte industrial. Malgrat això, entenem que mereix ben bé las quantas ratllas qu'anem a dedicarli en aquesta secció, ja que constituheix una fita importantíssima pera la bibliografia catalana y, si no'ns enganyem, ha d'influir ventatjosament en la renaixensa literaria de Catalunya, ensemps qu'en el nostre avens industrial.

Cosa sabuda es que'ls primers productes de la imprenta, corresponents al sigle xv, apareixen generalment estampats ab lletra gòtica. Aquesta lletra donava als llibres un aspecte característich que, segons els intel·ligents, supera als actuals en llurs condicions estètiques oferint una ponderació més equilibrada entre'l blanch del paper y el negre de la composició. Lo positiu es que aquells tipos gòtichs se'ns presentan en alguns exemplars incunables ab una riquesa incomparable y ab una tan sabia aplicació dels principis de la estètica, que'ls nostres bibliòfils y alguns dels nostres impressors que practican llur art ab fe y entusiasme troban a faltar en las actuals manifestacions de la imprenta.

Al constituïrse a Barcelona la «Societat Catalana de Bibliòfils», quin objecte es produhir edicions exquisidas dels nostres clàssichs, ja sia reimprimint obras raríssimas, ja donantne a conèixer d'altras may publicadas encara, se posà de manifest una necessitat sentida de tots temps pels aficionats: mancavan tipos de lletra d'imprenta adequats a la classe d'impressions que's volian produhir. Fou alashoras quan dita societat se posà en relació ab els industrials fundidors de tipos a dalt nomenats, pera tractar desuplir aque lla deficiencia.

Y aqui ve a tom parlar d'alguns antecedents de la qüestió del gòtich. No es que'n manquessin en absolut de caràcters d'aquesta mena, propis pera impressions de fantasia dintre del gust arcaich; fins alguna cosa s'havia ja fet en materia d'edicions gòticas catalanas. Recordem al mestre Aguiló, qui per allà als anys 70 feu fondre'ls tipos que li serviren, entre otras cosas, pera publicar son *Cançoneret*; ab tots llurs defectes, deguts principalment a deficiencias industrials, són una bona mostra, y més que per altra condició lluhiren per la pericia ab que'l sabi mallorquí'ls utilisà, secundat per un antich càixta, en Santigosa, que's feu son deixeble (1). Ja després d'aquella tentativa venim

(1) Vegis *Revista Gràfica*, 1900, pàg. 27.

al afortunat tipò anomenat *de Tortis*, grabat en 1891 per l'habilitíssim Romà Castelló, per encàrrech d'un fundidor de tipòs barceloní. Aquesta lletra, de bellíssim trassat y ajust molt recomanable, té com a únich defecte precisament lo que va assegurar son èxit: això es, las concessions fetas al públich contemporani, al quin tal volta li háurien fet nosa algunas de las prescripcions del vell tipò que's tractava de reintegrar a las caixas més com a recurs artístich que pera satisfacer cap necessitat erudita.

Emperò'ls nostres primmirats bibliòfils no podian passar per menys que una restauració total, respectuosa y sabia alhora. Calia reproduhir els punxons dels impressors del sigle xv, propers encara al bressol de la imprenta; y això no solsament respecte al alfabet, sinó ademès respecte a las abreviaturas, a la puntuació, y fins a las caplletres o inicials que tan bé lligavan ab las composicions tipogràficas d'aquell temps. Ademès, se tractava de fer aquesta feyna varias vegadas pera obtenir tota una escala de cossos o tamanyes de lletres, restablint per complert la familia gòtica y, ab ella, tots els elements de la imprenta del sigle xv en la part que's refereix a las caixas.

Donchs de tot aquest pacientíssim treball, d'aquesta feynada erudita capassa d'agotar una constancia de benedicti, se'n ha cuydat un home modest, l'Eudalt Canibell, un verdader sabi que no frequenta academias y a qui va a trobar pot dirse tothòm de Barcelona y de fóra, quan se tracta de quelcòm excepcional relacionat ab la imprenta y la tècnica del llibre.

Examinant el quadern de mostra dels tipòs novament creats, se pot veure ab quina precisió ha estat cumplerta la dificultosa tasca. Allà s'hi trobarà l'aplicació del *gòtich incunabile Canibell* (¿per què no darli'l nom de son creador, com s'ha fet ab els tipòs Elzevir y ab els Didot?) a textos catalans clàssichs, allatins y a castellans antics, y per fi l'adaptació del mateix als usos moderns, prescindint d'abreviaturas y grafias que s'han substituït o suprimit del tot en la imprenta moderna. Pera dirho d'una vegada, el nou tipò ve a ésser com la resurrecció d'una cosa exquísida, emperò ab la circumstancia de que'ls medis industrials ab que avuy se compta hauràn de permètreri un lluhiment que'ls estampadors antics obtenian ab molta dificultat y no pas sempre.

Hem dit que veyam en aquesta restauració del *gòtich* una cosa profitosa pera las lletres catalanas, y es aixis mateix. Es temptador en gran manera'l nou tipò pera decidir d'una vegada als aymants de las lletres clàssicas de la nostra terra a produhir edicions de lo qu'avuy per avuy no més ells coneixen y poden assaborir. Això sembla que s'està fent ja en aquests moments, y ademès de la

«Societat de Bibliòfils», que té entre mans dos o tres volums d'obras catalanas encara inéditas, alguns distingits literats y profonds coneixedors de la nostra antiga literatura han emprès també per llur compte la publicació de llibres en els quins ja s'hi està trevallant si no estèm mal informats.

Creym, donchs, de bona fe que la lletra *gòtica incunabile* servirà pera impulsar encara més nostre renaixement literari, facilitant la difusió dels nostres autors clàssichs.

M. Farreras Munner. — MONOGRAFIA DEL MONASTIR DE SANT CUGAT DEL VALLÈS. — Barcelona, Tipografia de «L'Avenç», 1904.

Fórmant un quadern de 36 pàginas s'ha publicat la primera de las monografias que'l «Circulo Artístico» d'aquesta ciutat té'l propòsit de donar a llum; tasca nobilíssima que mereix per tots conceptes ésser encoratjada.

El senyor Farreras sembla pertànyer al estol de joves quin entusiasme per l'art de de la terra està donant per resultat la sanitosa tendencia en que avuy veyèm interessats als professionals de crear un estil català per la compenetració dels elements de la nostra arquitectura monumental ab las tendencias moderníssimas del art de la construcció. Es ab aquest esperit que fa la visita al mitj enrumat cenobi de Sant Cugat del Vallès, y ab ulls d'intelligent destria'ls detalls y fa l'anàlisis de quiscùn d'ells a mida que va presentantlos a la nostra consideració seguint un plan senzillíssim: el d'una visita d'unas quantas horas, a tall d'excursionista.

El llibret se llegeix ab interès ben sostingut, encara que no pretengui ésser una digressió grandiloqüent ni una manifestació literaria refinada. Pera que no hi manqui això darrer, va capsat el llibre ab un pròleg d'en Pompeu Crehuet, qui, sense pretendreho tal volta, ha produhit unas quantas pàginas magistrals.

POSITIVISME, per Emili Littré. — Biblioteca Popular de «L'Avenç».

En Littré es conegut principalment entre nosaltres per la tasca verament colossal realisada ab la publicació de son gran Diccionari de la llengua francesa. Tothòm sab que aquest realisa l'ideal d'aytal mena de llibres, en el quins cada mot y cada acepció estan presentats formant part d'una frase estreta d'un autor de crèdit, a fi de posar en evidencia l'us y la significació justa en que pot emplearse. Això que sembla cosa senzillíssima (apart de la gran feynada que suposa) no es gens fàcil de realisar, ni pot ferho qualsevol: cal una erudició efectiva y coneixements filològichs molt sòlits. Pera la llengua castellana mateixa, s'ha de fer notar la carencia d'un llibre consemblant, fins

arribar a la publicació de l'obra pòstuma d'en Pagès de Puig, quin *Diccionario de Autoridades de la Lengua castellana*, actualment en publicació, podrà suplir bon xich la falta. Lo que convindria en gran manera a la nostra restauració llingüística, fóra que algú s'emprenqués ab fe aquesta tasca ab referència als textos catalans, mentres y tant que's va fent l'obra capdal del Diccionari quinas iniciativas se deuen a Mossen Alcover.

Ja'ns dispensaràn els lectors tan llarga digressió, que potser no encaixa en aquest lloch; mes no creyèm may lluny de propòsit el que's fassi propaganda a favor de la causa de la llengua catalana, que per ara y fins a nova ordre, es lo més positiu que fa'l Catalanisme.

Considerant Littré com a filòsof pertanyia a la escola de l'August Comte. Las concepcions *positivas* d'aquest han tingut a n'en Littré com a expositor per excelència: ell ha estat el qui, ab una forsa de lògica irrefragable, ab una claretat expositiva insuperable ha fet veure tota la transcendència de la filosofia positivista y sa superioritat aclaparadora sobre'l dogmatisme.

El volum de la Biblioteca de «L'Avenç» quin titol hem deixat anotar al comensar, conté un dels treballs d'en Littré en que més compendiosament se tracta del positivisme, doctrina que'l nostre geni ha de trobar adaptada a las tradicions de rassa y atavisme que constantment ens han allunyat del simplicitat castellà, y quina ruina'ns ha deixat entreveure'l portell obert de la nostra deslliuransa social.

R. MIQUEL Y PLANAS

NOVAS

Poca cosa dóna de si la setmana teatral. A Eldorado *fa furor* la comedia de *género chico* titulada *El pobre Valbuena*, qu'es si fa no fa tallada pel patró de totas las que's representan en aquell teatre.

A Romea va estrenarse'l passat divendres un *sainete* del garbós escriptor vendrellenç en Ramón Ramón y Vidales, que porta per titol: *El «coro» dels benplantats o aquí hi ha caygut la grossal*. Se tracta d'un fi de festa ple de gatzara y d'*entrain*, dialogat ab molta sal y molts acudits de bona lley, haventhi situacions ben còmicas sobre tot en sa primera meytat, d'una frescor qu'enamora. Els tipos en general resultan ben trassats, sense grans relleus per aixó, y més aviat ab l'intent per part del autor de fòndrels en agradós y equilibrat conjunt. Potser no's tracta de la millor obra d'en Ramón, però d'una de las millors ben segur.

La interpretació molt acceptable si hi haugués hagut més seguretat. Ab tot, varen fer

sos papers molt bé la Jarque, en Capdevila, en Vinyas, en Daroqui, en Domènech y en Fuentes. El públich, que durant la representació va riure de gust, va aplaudir molt als actors y va concedir a n'en Ramón els honors del prosceni, que per altra part es un honor que té molt merescut el simpàtic autor de *A cal notari*, *En Pau de la Gralla* y altres quadros frescals y plens de vida.—S. V.

Enguany, per Tots Sants, els catalanistas han dipositat coronas, com els anys anteriors, en las tombas dels ilustres catalans doctor Robert y mossèn Cinto.

Ha entrat a formar part d'aquesta redacció nostre estimat amic en Ramón Miquel y Planas, quins escrits han tingut ocasió de celebrar els habituals lectors de JOVENTUT, dochs ja fa temps que presta son valió concurs a la nostra tasca.

La qüestió dels suplicatoris s'ha enverinat fins al punt d'arribar el Congrés a la sessió permanent. Lliberals y republicans han tret foch pels caixals fins atrevirse a dir alguns d'ells *mamarracho* e *histrion* a n'en Maura, rompre'ls pupitres a bastonadas y esmicolar el Sant Crist de la taula presidencial. Sistema *parlamentari* pur. Per menos, per moltissim menos aniria a presidir qualsevol ciutadà qu'en la tribuna o en la premsa defensés una idea. Bé es veritat qu'en aixó dels suplicatoris no's defensen ideas, sinó interessos particulars, y que són diputats y no simples ciutadans els que atentan al respecte degut a las altas representacions.

En Maura se'n va riure y va fer bé, convenut de que no'l farian caure; però, de totas maneres, no's comprèn el seu empenyo de *risarse* tant a las oposicions, perque encara que's tracti de la *cosa pública* d'Espanya, lo cert es qu'en Maura arriba potser a ferhi massa broma. Com diu el corresponsal X de *La Renaixensa*, en Maura està ben segur de que no caurà, perque, en mitj de tota la política, lo cert es qu'ell té quelcòm d'artista, y el dia que se'n hagi d'anar se sabrà preparar més artísticament la cayguda.

Y entre tant, que vagi esvalotantse'l safreig; y las oposicions despoticant; y nosaltres rihent devant de tanta, TANTA broma!

Al posar punt a aquesta *nova* sabèm que lo dels suplicatoris s'ha acabat ab una nova victòria d'en Maura.

Era d'esperar.

La Renaixensa, emprenentlas el passat diumenge contra nostre estimat amic el re-

gidor Ildefons Suñol y altres, deya unas quantas veritats; molt crúas si's vol, però veritats a la fi. Realment, després de la sessió municipal de la passada setmana, els que varias vegadas hem celebrat y aplaudit las ideas y la conducta del senyor Suñol, y els que l'aprecièm, com probas n'hem donat, teníam dret a esperar d'ell un cop d'home contra'ls regionalistas *dubtosos*, més que més havent ell vist en diverses ocasions ab satisfacció las campanyas per nosaltres sostingudas contra certs actes de dits individus.

La mateixa amistat que tenim al senyor Suñol fa que li diguém aixís, per allò de que com més amichs més clars, y perque als amichs se'ls déu dir la veritat.

A propòsit d'aquesta qüestió, creyém oportú fer algunas consideracions.

La *Renaixensa* las emprèn contra'ls homes que, desempenyant càrrechs públichs, se passen la vida rondinant en tertulia dels seus companys, y atiantnos aixisa nosaltres a que'n diguém mal. Quelcòm semblant a lo qu'ara diu *La Renaixensa* ja ho havíam dit nosaltres temps enrera en aquestas mateixas planas (n.º 234 de JOVENTUT) quan, ocupantnos dels murmuradors eternals, ens expressavam aixís:

Nosaltres no volèm pas que lluytin si no tenen temperament de lluytadors o si creuhen que las renyinas entre companys de causa són funestas. Nosaltres, fins creyentho, las arrostrém quan nostra conciencia'ns diu que són indispensables. Però la missió d'ells no es pas aquesta: ells, com caps visibles d'una acció autonomista que'ls ha portat a desempenyar certs càrrechs y a osentar certas representacions, si veuhen immoralitats deuen descobririlas, no ab mitjas paraulas, sinó ab paraulas senceras, y si no'n veuhen y sols estan disconformes ab la política del vehí, deuen fer obra apart, obra propia, demostrant que no es la impotencia lo que'ls fa parlar, y que'l Catalanisme es prou ample y prou lliberal pera que tothom hi pugui desenrotllar la seva acció particular.

Això tant ho dihém als de la «Lliga Regionalista» com als de la *Unió Catalanista*; com també ho dihém als senyors de *La Devantera*, que de la *Unió* acaban d'ésser expulsats.

Dihent sempre lo que sentim, censurant als ambiciosos y combatent als despitats que trevallen a l'ombra o que critican per sistema, ens hem creat molts enemichs, lo qual no deixa d'ésser una satisfacció: però may ens hem desmentit. Dintre'l Catalanisme hem procurat combatre tot cacicat injust. Nascuts en el si de la *Unió Catalanista*, hem trevallat dintre d'ella per'anular els criteris exclusivistas, però conservant sempre'l criteri autonomista pur. Quan hem combatut als despitats de la *Unió Catalanista*, aquests ens han dit que tiravam *per diputats* o cosa semblant, lo qual ens ha fet somriure ab despreci. Quan hem combatut als poch

aprensius de la «Lliga Regionalista», no hem trobat l'apoyo dels qu'avans ens atiavan a anar ab ells, y que solen ésser els mateixos que devant dels èxits agens desempenyan el paper de donas murmuradoras y porugas. Estém més que satisfets de nostre procedir. Podém havernos errat en ocasions, podém havernos mostrat impresionables, però de nostra altesa de miras y de nostra independència ne dona fe la darrera Assamblea de la *Unió*, en la que proclamarem ben alta y explicitament la necessitat de que totas las tendencias honradas fossin admesas dintre nostra causa pera que'l nacionalisme català fos un fet.

De las campanyas que llealment y a cara descuberta hagim sostingut contra'ls despitats de nostre camp y dels camps vehins, ens n'absol nostra conciencia. Tot lo qu'ells en contra nostra diguin se resum en aquestas paraulas: *interès, despit*. Tot lo que nosaltres hagim fet, més o menys bo, més o menys dolent, se clou en aquestas altres: *desinterès, llealtat*. Y si d'aquesta llealtat y d'aquesta bona fe algú se'n volgués valdré creyent poder fernos sa joguina, s'erraria perque també li diríam clar a n'ell lo que dihém clar als altres.

El 21 del prop passat octubre's celebrà en el teatre Principal de la Coruña una gran vetllada en honor del poeta nacional gallego Curros Enriquez, assistinhi representacions de diferentas regions d'Espanya y del estranger. La festa, segons ens escriuhen, resultà commovedora, vibranthi intensament la nota del amor y la poesia patria, tan delicada en els cor del gallegos.

Hi hagué discursos *en castellà*, però'ls versos que's llegiren foren gallegos tots. Lo més notable fou el discurs del distingit publicista senyor Vicenti, a qui altrás vegadas hem alabat com se mereix. D'ell ne copiém els següents hermosos paragrafs:

Avuy no's recorda ningú de Galicia pel ministre H, pel conceller X o pel president J; la recordan y alaban els estranys per ésser mare de Añón, Camino, Rosalía de Castro, Manuel Curros, etc. Aquests són els que sobrenedan, y ells seràn els que quedín. *Y advertixis, per si acàs*, que'm refereixo solsament a quins conreuan *nostra llengua*, puig en honor a la poesia y a la llengua nadiuha celebrèm la Pasqua aquesta nit.

Si al món tornessin els ministres y personatges que durant 70 anys de regim representatiu gosaren fur de semideus, la gent se'ls giraria d'espatllas; no's recordan ja ni sos noms. Ab prou feynas si's salvarían del general despreci dos o tres, y això que durant aquest temps en cap ministeri han mancat un o dos ministres gallegos.

En cambi si Rosalía despertés, milions de brassos la treurían del sepulcre de Sant Domingo pera colocarla en un troño, o en l'altar major d'una ideal basilica gallega.

Coronèu a Curros y prometeuli que *conreuharèu son idioma*. La llengua que a Deu gracias y per obra de

nostres poetes ha reviscut, es nostra forsa y es nostre escut.

No tan sols la ennobliren y generalisaren Rosalia y Curros, sinó que conseguiren portar son esperit y sa substancia a la llengua espanyola.

L'idioma oficial, de quinàs 58,000 veus no n'han deixat en us més que 3 o 4,000 els oradors parlamentaris, tindrà de recorre, està ja recurrent, a las regions pera curarse de sa progressiva decadencia.

Regional es ja a Espanya tot lo que per las lletres y de las lletres viu.

La direcció de l'«Academia Politècnica» convocà la setmana passada en son hostatge social a las societats obreras de Barcelona, representadas per sos presidents, als quals participà qu'havia decidit obrir un curs nocturn gratuït pera la ensenyansa dels peritatges industrials, comptant ab el concurs dels professors y alumnes interns del establiment (estudiants de la carrera d'enginyers industrials).

Trobem molt simpàtic aquest projecte, donchs no sols s'engendraria aixís un potent esperit de germanor entre aquells qu'han d'ésser a son dia directors y cooperadors de grans empresas industrials, sinó que també resultaria altament beneficiós pera la cultura general de nostra terra, y molt especialment pera la classe trevalladora que desitja son veritable progrés, a la que permetria ensempe millorar sas condicions materials. Aixís ho compregueren els obrers y estudiants allí presents, que aculliren ab entusiasme tan generosa idea, la qual déu comensar a posarse en pràctica aquesta vetlla. Pera popularisarla y assegurar son èxit s'acordà redactar y repartir profusament una fulla explicativa y organisar una serie de

conferencias a càrrech del director de l'«Academia Politècnica».

Felicitem als germans Planas y Rosich, y a tots desitjem bon acert y perseverancia pera dur a terme aqueixa tasca que res té de politica y tant de civilisadora.

La societat «Lira Orfeo» donà'l passat divendres a la nit un magnífich concert en la sala d'actes de la «Lliga de Catalunya», prenenthi part sis gúitarras, quatre mandolinas, dos llahuts y un arxillahut. Tots els executants demostraren un domini del instrument y posaren en la interpretació un sentiment artístich tan depurat, que'l nombrosissim públich qu'omplia'l local escoltà ab fonda emoció tot el concert y aplaudí ab gran entusiasme cada pessa, fent repetir un *Pre-ludi* de Chopin. dugas *Romansas* de Mendelssohn, *La filla del marxant*, arreglada per en Llobet, el *Triomphe d'Orphée*, de Burgés, y *La filla d'Igalada*, del subdirector de la «Lira» senyor Barberà, qui's vegé precisat, en la repetició de sa obra, a pendre la batuta que li oferi el director senyor Llobet, el qual demostrà una volta més sas grans dots artísticas en la direcció de tan notable concert.

Altres concerts celebraren ab èxit durant la passada setmana las entitats «Círcul Musical Bohemi», «Schola Orpheònica» y «Associació Musical». Aquesta ha comensat un ciclo dedicat a Schumann. No havent pogut assistir a tots els esmentats concerts nostre critic musical, no podem parlarne extensament.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

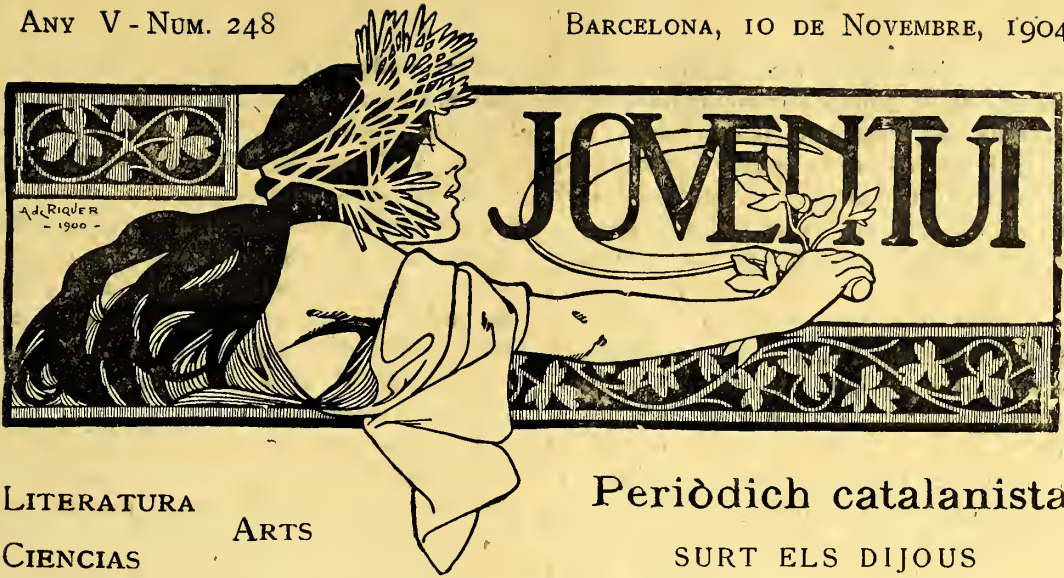
JOVENTUT SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.— No s'admeten els que no sían inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Las ideas políticas del marquès d'Argenson, per Arnau Martínez y Serriñá —Lo del Palau Real del Parch, per Emili Tintorer —L'ideal, per V. Caldés y Arús.— «Le retour de Jérusalem», per Salvador Vilaregut. Comunicat, per Antoni Suñol.—Parlèr clar, per Manel López y Coll.—Enquadernacions artísticas, per R. Miquel y Planas —Revista musical, per Geroni Zanné.—Sala Parés, per Sebastià Junyent.—Revista de revistes, per Lluís Via.—Vora unas runas; Primavera, per Gustau Rosich.—Novas.

FOLLETÍ:

L'HOMME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.— Traducció catalana.—Plechs 18 y 19.

LAS IDEAS POLÍTICAS DEL MARQUÉS D'ARGENSON

Un dels homes més eminents de la Fransa del sigle XVIII fou sens dubte'l marquès d'Argenson. En mitj d'aquella societat corrompuda pels escàndols de la cort del regent, entre las brillants però frivolas *camarillas* dels banals *roués*, entre aquell estol fastuós d'*abats*, de *cortisans*, de *poetas*, de *favoritas* y d'*aduladors*, la figura del noble d'Argenson brilla ab fulgors extraordinaris.

Era aquella època una era de febre y d'agitació; la Enciclopedia, la gran revolució intèlectual, estava en són més gran esplet;

Montesquieu feya somoure tota la Europa culta ab la publicació de sas *Cartas Persas*; l'erudit y veterà mariscal Vauban sentava els fonaments de la protesta econòmica de la futura Revolució en las pàginas de son darter llibre *Projecte d'un delme royal*; Rousseau ab sa *pose*, ab sa pedanteria y ab sas intrigas, s'obria pas entre'ls primers autors d'aquell temps; Turgot desempenyava'ls primers càrrechs del Estat; la Pompadour era l'àrbitre indiscutible del bon gust y de la moda, y Voltaire, el gran Voltaire, veritable símbol d'aquell moviment, al igual que las ideas democràticas que tan prompte eran admesas com reprimidas pels poders del Estat y pels nobles, tan aviat era l'idol indispensable y mimat d'aquella aristocracia refinada com tenia d'emigrar a corre-cuyta, bastonejat pels servents dels mateixos grans senyors que poch avans l'omplian d'afalachs y celebravan sos acudits, son ingeni y sas obras sensorials.

D'Argenson—que si bé per son naixement era deixeble del partit conservador, dels Saint-Pierre y dels Saint-Simon, per sas aficions, per sos gustos y per sas conviccions era entusiasta partidari de las ideas novas,—fou, en aquells temps de lluytas y de sacudiments socials, l'únic que compregué'l veritable sentit que devia tenir la Revolució, l'únic que creya sincerament que'l gran es-

clat polítich y social que comensava a iniciarse, devia representar exclussivament la protesta dels drets particularistas de las municipalitats contra la tirania y l'absolutisme del centralisme realista. Poch escrupulós ab lo que fes referencia a la forma de govern, era intransigent en lo tocant a la constitució del Estat.

L'abdicació del poder de la monarquia absoluta era la comú aspiració dels intellectuals d'aquell temps; però aixís com els radicals volian l'abdicació en favor del poble y els reaccionaris com Saint-Simon en favor del clero y de la noblesa feudal, Argenson la volia en favor dels municipis.

Infiltrat de las ideas fisiocràticas de l'època, creya que la salvació econòmica de Fransa depenia del renaixement de l'agricultura.

A càrrech de las colectivitats municipals devian anar, sense necessitat d'anunciarho previament, tots els serveys públichs, l'administració de justícia per medi d'àrbitres, el repartiment y cobro d'impostos y la policia. Comprenia perfectament que la noblesa oposaria una resistència extremada a aquestes innovacions que mermarian considerablement las sevas prerrogativas y la reduhirian a quedar absolutament desarmada en favor de la nació; y per això aconsellava que totes aquestas midas se possessin en pràctica d'una manera gradual y evolutiva.

La implantació d'aquestas reformas autonomistas devia encarregar-se al poder legislatiu dels Estats Generals.

Favorir y fomentar la petita propietat y abolir la servitut personal y de la gleba, constituhan els principis socials del noble plan d'Argenson, que tenia per lema de las sevas reformas l'abolició complerta de l'antiga afirmació de las escolas rancias: «Cap terra sense senyoriu.»

Segons aquell ilustre pensador, «lo que se'n diu *bressol* y *noblesa* sols deu admetres com un estimul pera distingirse, y may com un dret o un privilegi pera ésser preferit en tot.»

Un'altra de las aspiracions d'Argenson era la total supressió dels empleus del govern, creant y conservant únicament els electius y municipals, y al efecte diu: «La Grecia lliure y las sevas repúblicas s'enfonsaren el dia en

que'ls ciutadans que desempenyavan càrrechs públichs varen creures que devian viure en l'abundancia ab las rendas dels seus empleus. A Fransa no s'ha pogut arribar més enllà en aquest abús; aquí tot es empleu; tots els funcionaris rumbejan y viuhen dels fondos del Estat; els hisendistas y els togats, la gent d'administració civil, la de la cort, els militars, tots volen sostenir son luxu ab els grans emoluments de sos respectius empleus. Els joves no saben què fer quan no tenen una colocació.»

Y finalment, sintetisant en pocas paraulas el programa del insigne polítich francès, podem dir que'l seu gran ideal polítich pot resumirse en aquests tres principis:

Llibertat absoluta pera las colectivitats naturals y pera l'individu.

«Deixar fer», deixar obrar llibèrrimament als pobles en totes sas manifestacions, en la seguritat de que, lliures de tota traba y de tota imposició exòtica, tart o d'hora obrarán sempre en profit d'ells mateixos pel compte que'ls té.

Y que la llibertat sols es bona quan va acompanyada de la justícia.

Tals són en extracte'ls principis substancials de la politica d'aquell gran home, a qui la generalitat de *la massa* y de molts que tenen pretensions de no ésser *massa* desconeixen o han oblidat injustament. Pel sol fet d'aquest oblit, d'aquesta inexplicable postergació, ens hem cregut obligats a desenterrar la memoria de la seva interessant personalitat y del seus humanissims ideals de llibertat y d'autonomia, nosaltres que'ns rebelèm sempre contra tota injusticia y que professèm en tota sa integritat els principis del autonomisme.

ARNAU MARTINEZ Y SERIÑA

LO DEL PALAU REAL DEL PARCH

La premsa de Barcelona ha publicat aquests dies un document que no té preu. Se tracta d'un escrit d'en Guillèm de Boladeres, l'ex alcalde beatífich qu'ab las sevas ingenuitats tants disgustos va donar a n'en Maura ab ocasió d'un viatge cèlebre.

En aquest document l'ànima senzilla d'en Boladeres s'expansiona, y no sense un xich de simpatia y compassió escoltèm las amargas queixas que llensa y els càrrechs discrets que a.sos ex-companys de consistori fa entre linias aquell bon home carregat de bonas intencions, quin únich defecte—si aquí això es un defecte—fou el de creures capàs de desempenyar un càrrech que indubtablement li venia ample.

Pobre Boladeres! ¿Qui no la recorda la trista situació en que va trobarse poch temps fa? Ab un Maura a sobre, es a dir, ab un home brutal que quan vot una cosa no admèt rahons, y uns regidors a sota, plagas tots ells, que sols se preocupan de donar mals de cap al alcalde en sos ratos de vaga, que són tots aquells en que no's preocupan d'ells mateixos! ¿Què podia fer sinó esve-rarse y perdre'l seny? «Que ve l'amo!» li digueren; y ell s'aturullà. Petit burgès bon- jan, quedà enllohernat ab la majestat augusta, y els regidors *marrullers* jugaren ab ell ab inhumana crudeltat.

Y després, tothòm desagrahit! Las sevas imprudencias, las sevas energias momentanias, las sevas subors fredas, las sevas angunias y els seus entusiasmes li han sigut pagats ab indiferencia, ab irònicas rialladas y fins ab càrrechs concrets. ¿No s'ha arribat fins al punt de dir que las cent quatre o cent vint mil pessetas de las obras del Palau Real del Parch es ell qui deu pagarlas? ¿No s'ha insinuat que'ls acreedors tenen dret a portarlo devant dels tribunals de justicia pera que respõngui de la seva conducta en aquest assumpto que'ls més bons califican de temerari y els més dolents de criminal?

Per tot això nostre bon home, qu'en la soletat de sa llar honrada comensa a referse de tantas ilusions marcidas y tants desenganys crudels, ha sentit de sobte obrirseli las feridas al enterarse de que l'Ajuntament de Bar-

celona y la Junta de vocals associats se negavan a concedir aquella quantitat de cent quatre o cent vint mil pessetas que's necessitava pera pagar las obras realisadas en el Palau del Parch *per ordre seva*.

Si, senyors, per ordre seva! Aixís ho entenent tots els regidors y vocals associats, menos cinch que rebutjaren la concessió del crèdit esmentat.

En Boladeres ha volgut protestar y ho ha fet ab tota la cordura y mansuetut que convenen al seu temperament pacífich y al seu esperit ja bregat en això de rebre injurias y desenganys.

En casos semblants un noble castellà, un Vega de Armijo per exemple, s'hauria encarat ab aqueixos bons senyors y al menys els hi hauria dit ¡*Mamarrachos!*, y un nacionalista francès, un Syvetton de sang ardenta, hauria desfet tres o quatre caras a bofetada neta. Però en Boladeres ni es nacionalista ni es noble castellà, per més que'ls maliciosos afirman que de noble volia serne; en Boladeres es un infelis en la millor acepció de la paraula, y conseqüent ab aquest titol més honrós que molts d'altres—que'l de *bravucón* per dirne un,—se concreta a recullir la indirecta acusació y modestament, finament, resignadament, procura sincerarsen.

«Ben fet — diu ab ignocenta malicia als regidors y als vocals, — no paguèu, porque si quelcòm se va fer en el Palau del Parch per ordre meva, aqueix quelcòm ja està pagat.» Y tot seguit l'ex-alcalde s'enterneix y ens conta la seva emoció devant de l'honra immescuda d'hostatjar en nom de Barcelona a la Regia Majestat de las Espanyas; y las sevas tribulacions y las sevas pors y las sevas impaciencias y els seus treballs pera fer las cosas tan espléndidament com lo excepcional del cas requeria, y per fi la seva *cayguda del burro* quan tenintho ja tot ben engiponat, quan ja una corona de marquès o de comte comensava a ferli parpellejar els ulls apareixent radiosa y solemniat entre las boyras dels seus somnis ingenuus, uns quants regidors mal aconsellats li esbullaren el marro.

«No fui afortunado en mis gestiones. La negativa más tenaz y sistemática se opuso á mis deseos», exclama melancòlicament l'ex-alcalde desgraciat.

Pobre Boladeres! Tan ple de bona fe, tan

entusiasta, tan diligent y tan fidel al Rey y a n'en Maura! Oh, si! Va trobarse ab uns regidors que no se'ls mereixia! Plorèu, ninetas, plorèu!

En fi, no en va'l temps passa. La resignació s'havia ja entronisat en el cor seu, y en el silenci del oblit anava sepultant las culpas dels altres. «Jo també, com aquell home cèlebre, encara que modestament, sols demano a la historia que m'oblidi», semblava voler dir ab son silenci l'ex-alcalde bon-jan; y la historia sembla que no'l vol oblidar. Li fa retrets, li demana comptes. «¿Comptes a mi, comptes a un infelis? Donchs m'enfado, y afirmo que:

No hay déficit alguno con motivo de los trabajos ordenados por mí en el Palacio Real del Parque, ni compromiso de ninguna especie contraído por el Ayuntamiento con mi autorización, siendo por tanto gratuito é inexacto cuanto en contrario se afirma, y falso de toda falsedad el aserto de que el Ayuntamiento deba 104,000 ó 120,000 pesetas por obras y materiales invertidos en el Palacio Real en cumplimiento de órdenes emanadas de la autoridad que ejercí como Alcalde de Barcelona.»

Pobre Boladeres! Fins paraulas groixudas: ¡falso, de toda falsedad!...

Evidentment en Boladeres té rahó. Jo voto per ell; totas las ànimas de canti—la meva no ho es, però de tant en tant fa bo l'anar de tronch ab las ànimas de canti—votaràn per ell. Y las ànimas de canti y jo'ns imposarèm y lograrèm que's deixi tranquil a un home que si en un moment de feblesa va sentirse picat per la serpent de la vanitat en forma de corona nobiljaria, en lo restant de sa vida pública sols exemples de llealtat, de bona fe, de còrtesia y de diligencia ha donat als seus conciutadans esgarriats.

«Gloria a Deu en las alturas, y pau en la terra als homes de bonà voluntat.»

Pau als benaventurats!

Y podèm mostrarnos tots els barcelonins tan pacífichs quan, ab la categòrica declaració d'en Boladeres, queda l'incident definitivament clos. No hi ha compromís contret per part del Ajuntament ni per part del ex-alcalde; no's dèu, donchs, res, no s'ha de pagar res. Hem de creure que no hi ha tals obras.

Si hi fossin, que las pagui el Nunci, puig evidentment sols el Nunci las podia encarregar. Esperèm a veure si aquest paga. Sols en el cas de que no pagui y els que las han fetas se mostrin tossuts en voler cobrar, serà

ocasió d'estripar la grúa y d'exigir respònsabilitats.

No'ns ho fessin pagar a mi y a las ànimas de canti! Si aixis fos, protestariam com un sol home; y alashoras en nostra exasperació—oh, simpàtich Boladères!—seriam capassos de tot, fins de disfressarnos de brui-xas y anar a estirarte'ls peus quan al bell mitj de la nit silenciosa dorms acompassadament la sòn dels justos.

EMILI TINTORER

L'IDEAL

El poeta somniava una dòna qu'apareixia a sos ulls com un conjunt de perfeccions impossibles d'assolir. Una dòna alta, molsuda, però de linias correctas; una matrona d'ulls blaus com el cel, de carminosos llabis, de dents de nacre...

El poeta veyia en ella un'ànima gran, d'una puresa de sentiments y una espiritualitat tals, que sols en somnis poden concebirse. Y s'inspirava en la hermosura y la bondat d'aquell sér impossible, y volia endressar tots els seus cants y consagrar tota la seva ànima a la dòna de sos bells somnis...

Y debadas cercava arreu: no la trobava!

El poeta ha esdevingut foll. En sa follia creu haver trobat a la que cercava. Y ja canta sense treva, y creu que sos cants són inspirats per la dòna en la quina ell veu son ideal.

Perque la que l'inspira s'escàu ésser alta, molsuda, de carminosos llabis y dents de nacre tal com la vegé en somnis...

Y no veu que sos sentiments són baixos y sas passions livianas.

El poeta es foll. Nit y jorn exhala sentits planys d'amor. Sa veu arrija lluny, son nom traspassa'ls lindars de la patria, el poble l'enlayra, y aclama al pobre instrument del goig barroher d'una dòna vulgar...

El poeta ha esdevingut foll per son ideal. Mentres son nom es enlayrat al pinàcul de la gloria per amichs y admiradors, ell, nit y jorn, fantasieja y canta...

Canta per la que, creyent haver trobat, no pot assolir.

V. CALDÉS ARÚS.

«LE RETOUR DE JÉRUSALEM»

No's tracta de cap obra de gran espectacle, ab vistas de la ciutat santa, ni ab estols de creuhatés que tornin a sas llars d'Occident, més o menys vensuts y ab el descoratjament y la recansa pintats en els rostres, no: se tracta d'una comedia en l'alt sentit de la paraula, d'una sàtira de guant blanch feta ab aquella trassa característica d'en Maurice Donnay, escriptor parisench a qui coneix bé nostre públich per sas obras *Amants* y *L'autre danger*, representadas abdugas per la companyia de la Mariani.

Per anticipar quelcòm sobre d'ella a nostres llegidors ab motiu de sa representació en el teatre Principal per la Jane Hading y en Charles Le Bargy, recordarem que quan, pel mars passat, varem véurela representar en el teatre del Gymnase de Paris, ahont se donava consecutivament desde'l 3 de desembre de 1903, data de son estreno, feya fanatisme en el públich, esvalotantlo y soliviantantlo, donchs en dita obra en Donnay se declarava—segons en Gabriel Trarieux—antijudisme imparcialment, delicadament, *obliguament*, y la comedia resultava antisemita per son aspecte general, per la distribució de las diatribas, pel combat hipòcrita y desigual entre una dòna jova, nirviosa, y un home calmós y amo de si mateix; antisemita per l'esperit, per las frases punxantas del diàleg, y antisemita per la sang que circula per tota l'obra, animantla y fentla viure demunt de las taulas. Ja veurém més endevant fins ahont es certa aquesta opinió.

Qüestió tan candent a Fransa, y especialment a Paris, y portada al teatre per un autor com en Donnay, per forsa havia de remoure al públich y havia d'ésser una gran curiositat pels estrangers aficionats a las cosas de teatre. Electivament, *Le retour de Jérusalem* va obtenir 300 representacions. lo qual vol dir un exitàs. Ara bé: ¿es merescut tal éxit? Sols puch dir que a mi va deixarme molt bona impressió, tant la comedia com els seus intérpretes qu'eran la Simona Le Bargy, la Dorziat, en Dumeny y altres apreciables actors y actrius del Gymnase, que feyan un conjunt admirable, lo qual, junt ab un posat d'escena en que no hi faltava res, donava per resultat un espectacle digne de veures y aplaudirse.

Y ara, pera ésser imparcials també, cedirém la ploma a n'en Francis Chevassu, qu'en els programas que's venian en el vestibul del Gymnase parlava de la comedia d'en Donnay ab aquell garbo y desembràs tan propi dels escriptors que a Paris parlan d'aquestas cosas.

L'autor—deya en Chevassu—ens ensenya en l'admirable y corprenedor retrat qu'ha trassat, l'aspre positivisme, la lògica implacable, l'esperit de solidaritat confessional, la

fe en la felicitat, però també'l desdeny dels prejudicis y la franquesa quasi provocadora d'una juheva intelectual, enfront d'un home de bona fe, quins sentits no estan pas d'acort ab el cervell, «sér intermediari que s'assembla a n'aquestas terras fronterissas, en las que'ls habitants parlan ara la llengua d'un cantó, ara la del altre, fins el dia en que arriba un conquistador y els hi imposa la seva.»

Heusaquí que, de jova, Judith Fucciani (la protagonista, que aquí serà la Jane Hading) ha seguit els cursos de la Sorbona, ha llegit els profetas en la edat en que sas companyas nodrian sas imaginacions ab las novelas d'en Feuillet, y ademés ha après l'hebreu; però per això la Biblia no ha tingut prou virtut pera ofegar en aquesta animeta enèrgica la vanitat mundana. Als vint anys va casarse ab el comte de Chouzé, sens estimarlo. Tot seguit un altre home li semblà'l sér elegit pera rublir sas facultats impacientas de felicitat y *inemployées*; aquest es Michel Aubier, escriptor d'ideas avensadas y quin llibre *La lley del més feble* li ha valgut tota una reputació (l'altre protagonista, que aquí serà en Le Bargy.) Quan l'acció de la comedia comensa, som al castell de Mr. Aubier, pare, a Turena, y als darrers dias de setembre. Hi ha molts invitats; primer, Michel Aubier, ab sa bella muller y sos dos nens, la germana d'en Michel (deliciós cap-vert, bona xicota, però desconsoladorament buyda), el capità Aubier, germà d'en Michel; un oncle, ja vell, bon home y *bón vivant*, y per fi, Henriette de Chouzé, *alias* Judith Fucciani, qui, per deferencia al món ahont ha entrat, ha consentit en mudar son nomb baptismal. Una conversa espurnejanta dibuixa viva y precisament els caràcters de tots els personatges. Mes ha sonat l'hora de las separacions. Els invitats passejan pel parch, ja despullat per la tardor. Henriette de Chouzé y Michel quedan sols. Desde las primeras paraulas ens posém al corrent del estat de llurs ànimas: s'estiman. Una passió reciproca'ls atràu l'un envers l'altre, mes obstacles d'ordres diferents encara'ls separan. Ella no vol consentir las hipocresias mundanas del amor clandestí; ell no's resigna pas a saltar per demunt de sa consciencia, que li representa com un crim l'abandón d'una esposa irreprotxable:

HENRIETTE. — Dans dix semaines, nous serons tous rentrés à Paris et nous nous reverrons.

MICHEL. — Sans doute, nous nous reverrons encore dans le monde, dans des diners, dans des soirées, comme l'année dernière... parfois, dans les avenues désertes des quartiers lointains... nous nous assoirons, quand la nuit tombe, sur les bancs des promenades, comme des amoureux sans asile et forcés d'être platoniques.

HENRIETTE. — Mais, pourquoi ces paroles découragées?

MICHEL. — Parce que notre situation est singulière... Voilà près d'un an que nous nous sommes rencontrés; dès le premier jour, nous nous sommes parlé comme si nous nous connaissions depuis dix ans; il y a entre nous des affinités multiples, une intimité nombreuse. Presque tout de suite nous nous sommes tu-toyés comme des amants... et nous ne sommes pas d'amants.

HENRIETTE. — A qui la faute? Nos rendez-vous peuvent être désormais moins errants... ce n'est pourtant pas moi qui peux m'occuper de chercher un asile.

MICHEL. — Et. tu viendrais?

HENRIETTE (*souriante*). — Dame!

MICHEL. — Et alors... tu te donerais?

HENRIETTE. — Ça ne fait pas question.

MICHEL. — Ah! (*Elle rit*) Il ne faut pas rire.

HENRIETTE. — Mais si; je ris parce que tu as l'air désappointé. Il n'y a pourtant pas de quoi. La vérité, c'est que tu as peur de moi.

MICHEL. — Tu es un être si mystérieux, tu as parfois un sourire inquietant, tiens, comme en ce moment; et même lorsque ma bouche écrasait ton sourire sur tes petites dents cruelles tu ne tressaillais pas?

HENRIETTE. — Comment, je ne tressaillais pas?

MICHEL. — Non, je n'ai jamais eu l'indication que tu desirais autre chose.

HENRIETTE. — Oui, comment le savoir?

MICHEL. — Alors, je te demande si tu y tiens.

HENRIETTE. — Si j'y tiens? C'est stupide, ce que tu dis là! Lorsque tu me serrais contre toi et que je te donnais ma bouche, tu ne sentais donc pas qu'elle devenait glacée? Quelle autre indication t'est donc nécessaire? Mais je t'ai déjà expliqué: j'ai horreur de ce qui peut ressembler à une surprise et je veux que l'abandon que je ferai de moi-même, pour avoir toute signification, soit prémédité et complet. Je ne suis pas un être mystérieux, ni insensible; une minute divine te convaincra de tout le contraire. Seulement, cette minute-là, c'est toi qui ne la désires pas.

MICHEL. — Je ne la désire pas... c'est insensé ce que tu dis là!

HENRIETTE. — Non, tu ne la désires pas bien, comme je le voudrais; tu la surprendrais volontiers, tu ne veux pas la préméditer... tu la désires comme minute, mais tu la redoutes dans ses conséquences, et c'est en quoi nous différons. Sois sincère: ai-je raison?

MICHEL. — C'est vrai, je la redoute.

HENRIETTE. — Pourquoi?

MICHEL. — Pourquoi? tu le sais bien. Parce que nous ne sommes pas libres, parce que nous sommes mariés...

Tot el drama d'aquestes dugas sensibilitats en conflicte — segueix dihent en Chevassu—omple aquesta escena. Quan la comtesa s'allunya, Michel no ha pas cedit a la ardenta temptació. Mentres tant, els darrers invitats han marxat; Michel queda sol ab sa muller, que li tira en cara, ab bon xich d'ironia, sas simpatias manifestas per la «intellectual». Un fet sens importancia converteix aquests llampechs d'estiu en oratge violent: ab la pressa de la marxa, Henriette s'ha deixat demunt de la taula una bosseta de pell. Suzanne (la muller de Michel) s'adona del descuyt y agafa'l preciós saquet, una mica nirviosa; al cap de poch temps l'obre y, entre mitj dels *bibelots* propis d'una dona elegant, hi veu unas cartas, y entre aquestas una de lletra del seu marit. Michel

vol privar que la llegeixi, però ella la llegeix. Es una carta tota cremanta de passió, y com que Suzanne ignora'l drama secret que batgeja en la conciencia de son marit, ha de creure forsosament que Michel es l'amant d'Henriette de Chouzé. Es endebadas que aquell vulgui persuadir-la de lo contrari; ella exclama al final del acte: *S'il te faut une femme pour le cerveau, une autre pour le cœur, je ne suis pas assez compliquée pour toi. Ja ne veux pas de ta pitié. Va rejoindre ta juve.*)

Quan comensa'l segón acte, Michel y la ex-Madame de Chouzé estàn instalats a Paris, formant la més tranquila de las unions lliures. Fa poch qu'han tornat de Jerusalem, ahont anaren a fer son viatge de nuvis. Ab motiu d'aquest romiatge, Henriette ha reprès el seu antich nom de Judith. La parella es feliç. No se sab encara ahont s'amaga. Per'xò hi ha algú qu'ho ha descubert: un amich d'infantesa de Judith Fucciani, Lazare Hoendelsohn, un juheu mitj parisench y mitj biblich, que frequenta las botigas dels marxants d'antiguitats y trevalla ab un ardor mistich per l'assoliment dels destins d'Israel, s'ha enterat de llur domicili. En altres temps havia *flirtat* un xiquet ab Judith; llurs mans s'havian acariciat voluptuosament, tot girant els fulls de las Sagradas Escrituras. Al cap de deu minuts de sa arribada, Lazare ja ha demanat a Michel d'honorar ab sa firma una lliga humanitaria, de la qual es fundador, y que s'anomena *Paix et Harmonie*. Michel li contesta ab una mica de fredor. «Lazare est un homme distingué, une intelligence haute et pure», diu Judith quan es fóra. Y aqui's produheix el primer topament entre Judith y Michel. Aquest ha promès uns articles, però ha refusat qus sa firma vagi ab las dels que forman la lliga. Sa estimada no sab a què atribuir aquests dubtes: suposantlos, a la fi, inspirats per una fonda gelosia. Y ab sas manyagas envolcalla al feble amant. Un *duo* exquisit, al final del que, la juheva, torbada encara pel desitj, amorosa y somrihenta, li murmura ab obstinació, en mitj d'una carícia, a cau d'orella: «*Tu signeras?*»

El tercer acte agrava'l lleuger malestar qu'havia produhit el primer contacte de Michel ab un sér d'una sensibilitat diferente de la seva, però encara superior. El saló de Judith es invadit per tots els seus correligionaris, pel *Tout-Golghota* dels estrenos. Es Jerusalem que torna sa visita. Solsament Michel y son oncle Emili fan l'efecte de que no són a casa seva: semblan dos forasters. Desgraciadament es impossible, sense vèureho y sentirho, fer ressaltar els trets enginyosos y profonds ab que l'autor va marcant, en unas animadíssimas escenas de conjunt en que's parla de tot, d'art, de literatura, de politica, de sociologia, de religió, etc... la irreductible hostilitat sentimental que regna entre la majoria juheva y

la minoria cristiana y francesa qu'omple la sala. La rancunia vessa, irònica y punyenta, de totes las discussions, fins qu'esclata sorollosament: Michel acaba d'ensenyar el cami de la porta a un discutidor dels més desvergonyits e insoportables, al jove juheu Vowenberg, que si en alta veu insulta als militars y per lo tant al germà de Michel qu'ho es, de sota-mà fa una cort descarada a Judith.

Es inútil dir que Michel y Vowenberg quedan desafiat, y que la reunió s'esvaeix com per encant; tothom se'n va, fins el doctor Lordau, que no es altre que'l famós escriptor semita Max Nordau, a qui en Donnay fa dir cosas molt graciosas. L'oratge continúa més violent qu'avans, donchs la electricitat s'ha condensat en las figuras dels dos protagonistas, qu'en una escena fortíssima s'adonan tot de cop del abim que'ls separa, y en la que'l cristià y la juheva combaten desesperadament, exaltant las qualitats de sa rassa respectiva.

JUDITH. — Il n'a pas été provocant⁽¹⁾, il a dit des choses très justes. C'est toi qui, maintenant, ne sais quoi inventer pour excuser ta mauvaise humeur. Il est facile, pourtant, d'en deviner la véritable cause. Tu as appris que ta femme allait se remarier, alors, ça t'a donné une crise de traditionalisme. Parbleu! c'est toujours la même chose.

MICHEL. — Tu es en admiration devant lui, devant son outrecuidance insupportable, son insolence tumultueuse, son arrivisme féroce, sa... sa méchanceté et ce don supérieur qu'il possède d'être antipathique. D'ailleurs, pour toi, il n'y a que les juifs qui soient intelligents, qui aient de l'esprit, du talent et du génie. Ils ont toutes les qualités, tous les dons avec le moyen de s'en servir; eux seuls possèdent le sens de la vie!

JUDITH. — C'est incontestable: le sens de la vie, ils le possèdent plus que vous autres. Ils savent ce qu'ils veulent, et ils veulent être hereux; ils sont logiques, la raison les guide; ils ne s'embourbent pas dans les ornières de la routine; ils ne nient pas le progrès, ils y croient ardemment et, comme ils ne sont pas des indifférents et des aquoibonistes, comme la plupart d'entre vous, ils vous dépassent, ils sont les premiers en tout, et c'est cela que vous ne leur pardonnez pas.

MICHEL. — Oui, j'en suis bien revenu de la supériorité d'Israël. Par quels moyens sont ils les premiers?

JUDITH. — Par leur intelligence et par leur volonté!

MICHEL. — L'Intelligence! tu n'as que ce mot-là à la bouche: mais l'Intelligence n'a pas plus de droits à notre admiration que la force musculaire. C'est un don, voilà tout, et qui n'est pas admirable, s'il ne s'accompagne pas des vertus, de sentiments généreux, de bonté véritable et de délicatesse.

JUDITH. — La bonté et la générosité sont des dons, si tu vas par là, et qui peuvent être néfastes, s'ils ne s'accompagnent pas de discernement et de compréhension. Nos sentiments et notre sensibilité sont aussi profonds que les vôtres; mais nous ne connaissons pas la sentimentalité ni la sensiblerie, ni l'ac-

ceptation de la souffrance inutile, tout ce que vous devez à une religion déprimante dont les prêtres ne sont même pas des hommes!

La discussió va enverinantse més y més, fins que l'insult espetega cara a cara y la ruptura del amants es imminent.

JUDITH. — Je recevrai ici qui me plaira, je te prie de le croire.

MICHEL. — En tout cas, il y en a un que tu ne recevras pas, je t'en reponds, c'est ton Vowenberg!

JUDITH. — Nous verrons. Tout ça, parce qu'il a dit que ton soldat de frère faisait un métier d'imbécile.. il a eu raison!

MICHEL. — Pas plus que ton banquier de frère ne fait un métier de voleur!

JUDITH. — Ah! prends garde, Michel, prends garde! J'ai déjà quitté un homme avec lequel je ne pouvais pas m'entendre, comme toi. Je l'ai quitté parce qu'il détestait ceux de ma race, parce qu'il voulait m'imposer ses façons de voir et de comprendre, ou plutôt de ne rien voir et de ne rien comprendre! Je n'admettrais pas davantage que tu veuilles m'imposer les tiennes, que tu prétendes exercer une domination sur mes idées qui sont à moi, entends-tu, à moi, ni un contrôle, quel qu'il soit, sur mes amitiés. Ça, je ne l'admettrais jamais!... jamais! ou plutôt, je m'en irai...

Per'xò cal reconèixer qu'en la escena anterior l'autor no generalisa tal com se pensa'l públich, es a dir, que no treu pas de casa als juheus: a qui treu es a Vowenberg especialment, y a conseqüencia del insult. Aixís ho reconeix Lazare Hoendelsohn, que arriba després de la batalla entre Michel y Judith. L'aprobació d'aquest profeta en *redingote* salva l'amor propi del «poble elegit». Però, per desgracia, aquesta escena fou suprimida després del ensaig general, y l'acte queda balder. Un altre fet que resulta una ilustració lògica dels caràcters porta al poch temps la ruptura definitiva entre'ls amants: Judith, ab tot y el desafio concertat entre Michel y Vowenberg, fa gestions en favor d'aquest ultim pera que pugui obtenir un bon lloch en el ministeri.

Michel Aubier, abandonat per sa estimada, a qui ell estima sense tendresa, pert per segona vegada la seva muller Suzanne, per la qual sent una tendresa sens amor. En una escena delitósament commovedora, Suzanne se li presenta en son gabinet de treball (som al quart acte) pera dirli que creu haver trobat un alberch en un nou matrimoni. Però son futur espòs viu a Alsacia y ella necessita que Michel fassi un sacrifici pera qu'ella pugui organisarse una vida nova: que renuncihi a veure a sos fills, qu'ella s'endurà per sempre. Michel consent ple d'amargura. Suzanne se'n va, ab els ulls entelats pel plor, y ell queda sol. Se sent feble, quasi crudel, incert, però es simpàtic— diu en

(1) Parla de Vowenberg.

Chevassu — aquest filòsof de bona fe, que no pot posar d'acort sa manera de pensar y sa manera de sentir.

Es hermosa — continua dihent en Chevassu — la escena final en que Judith torna, també a despedirse, però bonament, sense rancúnias. Y els llassos se desfàn tots sols. L'autor, evocant els horitzons del passat, endoleix d'un sentiment piadós l'aspra y dura solidaritat social ab l'espectacle entrevist dels desgraciats germans qu'abandonaren la Judea pera emprendre son llarch viatge a través del món... y de la historia. Y aquest titol, un poch místich, *Le Retour de Jérusalem*, hi escàu a n'aquesta obra tan parisenca y tan viva, y la embolcalla d'una resplandor llunyana que ve d'Orient, resplandor que brilla també en els ulls y en els vestits de la juheva Judith Fucciani.

L'autor, en un llarch prefaci escrit al imprimirse sa comedia a ca'n Fasquelle, declara que sa obra no es ni *anti-això*, ni *anti-allò*, sinó que fou escrita en un sincer esforç d'imparcialitat, però'l cas es que, sigui lo que sigui, part del públich ovacionava las frases de Judith, y altra part las de Michel, per lo que ditas parts se sabian.

Creyèm que *Le Retour de Jérusalem* tindrà poch interès pel nostre públich, no precisament perque a Barcelona hi faltin *juheus*, sinó perque la veritable influència y transcendència de la qüestió semita aquí no se sent ni poch ni molt. Sols quedarà l'obra purament artística, que creyèm que serà ben representada per part de la Jane Hading, que pot fer una «Judith» superbà y per part d'en Le Bargy, qu'ha d'ésser un «Michel» admirable. Ara, els demés, veyàm si seràn com el posat d'escena de nostre pobre Principal, es dir, dolents e indignes d'una ciutat que vol passar per culta.

SALVADOR VILAREGUT

COMUNICAT

Barcelona, 5 novembre 1904. — Senyor don Lluís Via. — Estimad amich: Als que ja som vells, vol dir que ja fa temps breguem ab las asprors de la vida, no'ns venen de nou las injusticias; mes quan aquestas injusticias procedeixen de gent a qui un hom considera y estima, la punyida es més forta, y per tant més dolorosa la impressió rebuda. Y això m'ha passat a mi al llegir la ressenya que del Consell General de la *Unió Catalanista* fa'l darrer número de JOVENTUT.

No es que jo vulgui regatejar a ningú'l dret de discrepar de ma opinió en l'assumpto que's debatia, y de trobar qu'ab mas llargas disquisicions vaig fer pesada la discussió; no es tampoch que m'hagi ferit greument el

to ab que de mi's parla, ni l'ambigüitat resultant d'allò que's diu en la ressenya citada, de que ja es hora que presentin la cara tots els que són dintre de la *Unió*, ambigüitat que pot fer pensar a qui no'm conegui que jo algún cop l'he amagada; no, amich meu, no. Tot això pot haverme molestat un xich, no per altra cosa sinó per venir, com li deya, de gent amiga; mes lo que m'ha ferit en gran manera es la evident parcialitat ab qu'està feta la ressenya, parcialitat que pugna ab la conducta que sol seguir aqueix periòdich, y que vull creure deguda no més que a la passió de moment o a la extremada fogositat d'algún neòfit a qui sembla condempnable heretgia tot lo que no sigui cega submissió a la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*.

En efecte: a més de que certs comentaris no són propis d'una relació, qu'ha d'ésser solsament la exposició de fets, y estarian més en son lloch en un'altra secció del periòdich, la ressenya, pera ésser justa, havia d'explicar els meus arguments, o al menys els principals, del mateix modo qu'explica'ls oposats; y no havia de dir que's concretaren càrrechs, quan ni un sol dels que's varen apuntar se refereix a cap acte fet per las Juntas de las societats qu'estavan en discussió, sinó solsament a conversas de penya, o a conferencias particulars, de las quals seria la més gran injusticia ferne responsables a las corporacions en pes.

Ademés, pera ésser plenament imparcial la referida crònica, havia de procurar dar idea del esperit predominant en mas paraulas, reproduhint las consideracions que vaig fer respecte a la mala impressió qu'en nostres companys de fóra fan aqueixas discussions de personas, y aqueixas excomunicacions *ab irato*, y aqueixas separacions en colletas, que tan sovint els traban de mans pera emprendre res de pràctich en las respectivas localitats, y que tan sovint també, per sòrt o per desgracia, qu'això no es ara hora d'esbrinarho, paran en reconciliacions dels qu'avans s'havían tirat els plats pel cap, y en renyinas dels qu'ahir semblavan carn y unglà, de tan units qu'estavan.

Això entench jo qu'havia de dir, pera estar a l'altura de la fama d'amiga de la justicia que tan ben guanyada té JOVENTUT, y aixis confio ho entendrà la rectitut de vostè.

Y per'acabar, permetim que, una vegada més, desde mon retiro, recomani a tots la tolerancia, no en las paraulas, sinó en els fets. Recordemos de lo que deya en Voltaire: «De debilitats y d'errors hem sigut tots pastats; perdonemos reciprocament las faltas y las tonterias: aquesta es la primera lley de la naturalesa.» Guardèm las nostras fogositats pera combatre sense descans els que detentan la personalitat de Catalunya,

que'l temps que peidèm en tirarnos en cara'ls nostres defectes, el robèm a la causa de la patria. Perque la nostra missió en tant que catalanistas, no es la de donarnos mutuament lliçons d'ortodoxia, ab pertinacià bisantina, sinó lluytar tots a la una pera enderrocar el castell d'absorció y de humiliacions en que viu presonera Catalunya. A n'aquest dever, qu'entench ens imposa a tots el títol de catalanistas qu'ab tant d'orgull ostentèm, m'he subjectat jo sempre, donant sempre la cara y sense defugir may cap responsabilitat. Y si aquesta ma conducta de tota la vida, y además l'amistat que tinch a JOVENTUT me'n fan mereixedor, jo li prego que publiqui aquesta carta (1), com li prego també

que'm tingui sempre com a son lleal amic y servidor.

ANTONI SUÑOL

que aquellas societats els desaut rissessin, en quin cas no hi hauria res més que fer, o se'n fessin solidarias y allavors hauriam discutit si l'amonestació de que's parlava devia convertirse en expulsió.

En lo que discrepèm en absolut del senyor Suñol es en qu'ell sols fa cas de las veritats oficials, mentres que nosaltres creyèm que hi ha veritats més *verdaderas* a voltas que aquellas. Y una d'aquestas veritats es: que la conducta de las aludidas entitats enfront de certs fets de sos socis no fou tan clara y lleal com creyèm que devia ésser. Per això procedia l'amonestació. Tant de bo que a conseqüencia d'ella protestessin ja que no sapigueren ferho avans. Però ja veurà'l senyor Suñol com no ho fan.

El senyor Suñol ens creu obcecats e injustos, y ell sí qu'està injust ab nosaltres quan suposa qu'en nostre puritanisme pueril condemnem tot lo que no sia cega submissió a la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*. Probas té donadas nostre periòdic de sa independencia de criteri, donchs malgrat haver tingut sempre un de sos redactors en la Junta Permanent, may ha dubtat d'insertar en sas planas las protestas que se li han enviat contra la entitat capdal del Catalanisme; però en cambi ha sabut demostrar de quina manera poden agermanarse la independencia del criteri individual ab la disciplina de las accions colectivas. JOVENTUT lo que vol són actituds francas en tothom, tant en els directors com en els dirigits, donchs la franquesa suposa procedir lleal, y la llealtat engendra mutu respecte.

Agrahim al senyor Suñol las bonas paraulas que a JOVENTUT endressa, si bé creyèm que nostre periòdic no està exempt de defectes, com no n'estèm nosaltres. Es tan difícil qu'en el periodisme, qu'ha de bregar ab las impressions del día, hi respandeixi sempre aquell esperit ample que tots creyèm tenir y que sovint veyèm esvanirse com fum en els que semblavan més serens, bell punt se troban en el cas de descendir al migrat terreny de la lluytat Això no ho oblidem; y en proba de que no ho oblidem y de que tenim més de sincers que d'apassionats (si bé això'l senyor Suñol no ho dubta), y que reconeixem la veritat sia allà hont sia, ens declarèm en un tot conformes ab allò que diu de que «las excomunions y las separacions en colletas paran sovint (y es irrisori) en reconciliacions dels que avans s'havian tirat els plats pel cap y en renyinas dels que ahir semblavan carn y ungla de tan units qu'estavan.»

(1) Queda complagut nostre estimat comunicant. Permètns ara qu'ab tota franquesa li fem algunas objeccions.

Dugas qualitats essencials distingeixen al senyor Suñol, qualitats que's manifestan en tots sos actes y qu'en l'anterior lletra no deixan pas de traslluhirse. Es la primera sa bona fe, que tan apreciable'l fa als ulls dels que som amichs seus, molt més tal volta de lo qu'ell se pensa; y es la segona sa excessiva suspicacia, que sovint el fa mostrarse ofiçios, ja en defensa propia, ja en defensa d'uns o altres amichs pels quals moltras vegadas sense necessitat s'interessa, portat de son amor al *just medi* y de son horror a funestos apassionaments. Pera citar sols un exemple, recordarem sa actitud de la darretera Assemblea de la *Unió Catalanista* y sas ulteriors rectificacions en la premsa en favor d'alguns amichs *protestants* que no li agrahiren pas. Es el premi que solen obtenir sempre las bonas intencions del senyor Suñol.

L'excès de suspicacia li fa veure moltras vegadas al senyor Suñol lo que no existeix. Aixís arriba a creure qu'en la ressenya que del ultim Concell General de la *Unió Catalanista* publicà JOVENTUT se l'aludeix a n'ell quan se diu que ja es hora de que presentin la cara tots els que són dintre de la *Unió*. Si alguna persona li ha que no pugui de cap manera donar una falsa interpretació a aquestas paraulas, es el senyor Suñol, donchs ell va sentir lo que deya l'Oriol Martí y pogué comprendre el sentit veritable. «Ja sé que molts me diuen *pare-pedàs* — digué'l senyor Suñol, — però això no'm fa res;» y en Martí li replicà que precisament aquest excès de benevolensa es lo que fa que un se converteixi inconscientment en *tapa-bruts*.

Diu el senyor Suñol que no's pogueren concretar càrrechs en dit Concell General, quan ni un sol dels que's varen apuntar se refereix a actes realitzats oficialment per las societats qu'estavan en discussió, per lo qual es injust fer responsables a n'aquestas dels actes particulars de sos individus. Sobre això hi hauria tant y tant qu'objectar, y nosaltres respectem tant la llibertat individual dels socis d'aytals entitats, que no'ls volèm acusar a n'ells, ni volèm titular de mal disciplinadas a ditas entitats dintre de la *Unió* sinó senzillament calificarlas de poch sinceras o poch lleals en quant no's declaran oficialment en oberta rebeldia en comptes de mantenirse en rebeldia sorda; y ens calificaríam d'hipòcritas nosaltres mateixos si, sabent això com sabem, no ho haguessim exposat en el Concell darrer. Es molt discutible si eran o no oficials els actes d'aquellas entitats; per això'ns limitavam a demanar que's fes constar que se'ls havia vist ab pena, y lo que proposavam era

Segons el senyor Suñol, això era lo que devia dir JOVENTUT al fer la ressenya del darrer Concell de la *Unió*. Mes si això no's deya en la l'esmentat report, quelcòm molt semblant estava contingut en altre lloch del mateix número (secció de *novas*), ab lo que'l senyor Suñol podia comprendre que no anem desprevinguts, y que donem a cadascú lo seu, sia amic o no ho sia, en bé d'ell y propi, y per lo tant en bé del Catalanisme. No som partidaris com el senyor Suñol de las contemporisacions; però de totas maneres JOVENTUT, que com a *jove* es aixelabrada, sab subjectar quan convé'ls impulsos del cor y els arranchs juvenívols a las reflexions del cervell. Clarament ho pot veure nostre comunicant, quina amistat estimem en lo que val y quina preuhada colaboració voldríam que fos ben freqüent en aquestas planas pera bé del Catalanisme.—Ll. V.

PARLEM CLAR

Bullen fa molt temps en el Catalanisme una serie de qüestions més o menys amagadas, una munió de petitesas que hi ha qui s'empunya en mantenir encubertas.

Estem en un període en que aquesta eferescència comença a traslluir-se y fins a manifestarse; emperò encara no s'han decidit nostres elements directores a ferla esclatar d'una vegada. Las conversas de tauleta, els conceptes emesos *sotto voce*, la política de café, els personalismes y las conspiracions de portera estan a l'ordre del dia.

Realment es llastimós tenir de confessar públicament aquests greus defectes; y l'esperit s'acobardeix y el dubte y el cansament s'apoderan de tots els que tenen fermes conviccions autonomistas, la majoria dels quals, veyent al Catalanisme per aquests viaranys, s'estàn de dir que camina vers el més xorch dels suicidis.

En aytals circumstancies no'ns hem d'estranyar de veure tan freqüentment usadas aquestas amfibologies sofisticas, aquestas paraulas de doble sentit y aquests conceptes y frases no definits que de sobras comprenem que no poden convèncer a ningú y que sols serveixen pera despertar recels y prevencions contra nostras afirmacions y nostres principis.

Tothòm reconeix errors, tothòm veu defectes, y tothòm veu solucions; però poquissims s'atreveixen a patentisar aqueixos errors ni aqueixos defectes, ans al contrari, se pretén ferlos desaparèixer amagantlos y... tothòm se queda ab las solucions pera exposarlas *particularment*.

En una paraula, no's parla clar.

Als negres, per més que se'ls hi vegin sos errors, pera no disgustarlos se'ls hi toleran moltes vegadas sas exigencias (la tolerancia avans que res!), y ab els vermells per idèntica causa succeheix igual (encara que, generalment, ab aquests, raras vegadas se tenen tantas contemplacions com ab els primers). Es hora d'acabar ab semblants contemporisacions y amfibologies, y es hora també de descobrir el mal y posar ben de manifest la podridura; es hora també d'arrencar l'oripell qu'encubreix als idols de cartró y als dogmas rutinaris. Fem tot això y abreviarèm nostra

tasca. Definim, però definim lo menys possible y ab tota sinceritat; limitem els camps, classifiquem els principis y las finalitats per sa importancia y per sa oportunitat, y classifiquem també als homes per son propi procedir y per sos pensaments, may per las eventualitats del *bombo*, may pel favoritisme ni per sos fets passats, que poden sempre ésser anulats pels fets presents.

Aquest estat crítich en que actualment se troba'l Catalanisme ha de doldre a tots els bons catalans; han passat molts anys desde que's proclamaren els principis fonamentals y ens trobem al present dubtant encara de las paraulas qu'hem d'usar al parlar d'autonomia. Discutint fins ab qualsevolga que's tituli catalanista, no enfondiu pas massa certas qüestions o no las esmenteu pera res, perque encara que'l bon sentit s'hagi imposat y fassi ja molt temps que d'una manera oficial s'ha declarat que certas qüestions no afectan a la essencia de nostra causa, el sol fet de tractarlas podria conduhir (per manca de lògica, naturalment), a una discrepancia de criteri que freqüentment arribaria a afectar els fonaments del programa oficial del Catalanisme.

Un exemple cullit al etzar: Se parla de la qüestió religiosa, y el creyent se neguiteja de que'l Catalanisme no porti el dictat de *catòlich*; y a la inversa: el no creyent o l'adepte d'una escola diferenta, es tan tolerant (?) que no s'atreveix moltes vegadas a ingressar en els rengles catalanistas per no brassejarse ab els elements catòlics. ¿Succehirà això perque uns y altres no expressan ab tota senzillesa que no es l'autonomisme lo que preocupa privativament son modo de pensar, sinó que, portats de sa intemperancia sectaria, no poden dominar devant de la causa de la patria las sevas mesquinesas ni el seu fanatisme mulsumà?

¿Ho atribuirèm potser a la manca d'il·lustració social, que'ns priva de reflexionar ab serenitat; a la nostra nirviositat excessiva, al afany de crear adeptes (y no crear convents), o a la influencia de la rassa ponentina, irreflexiva, inconscient y voluble? Si a lo primer, il·lustremnos pera no caure en aquestas ridiculesas que'ns desacreditan als ulls de nostres enemichs. Y si a lo segón, a l'afició a crear adeptes, pensèm que no's rompen tan fàcilment motllos antichs, ni's

ENQUADERNACIONS
ARTÍSTICAS

muda de creencias en quatre dies. Bona, excelent y oportuna es la política de propaganda que s'esforça en sumar el major nombre d'elements possible, sempre que aquests elements novells acceptin a consciència lo substancial de nostres principis; però pernicioso y contraproduhent es aquesta mateixa política quan s'oblida de las conviccions y's fixa únicament en el nombre de sos falsos adeptes. Recordis, si no, que mentres certs elements catalanistas varen simbolisar la protesta del comerç català contra'ls abusos de la política madrilenya, tota la nostra gent de negoci va acceptar el calificatiu de *catalanista* que la *opinió* va donarli; però quan recentment ha aparegut un Maura, que desde'l cor mateix de la *meseta central* s'ha declarat defensor y paladí dels principis conservadors y utilitaris que tradicionalment han sigut propis de nostra burgesia, aquelles classes *acomodadas*, aquelles mateixas *forsas neutras* qu'ahir se deixaren calificar sense protesta de *catalanistas*, unànimament y sense cap empatx han acceptat joyosas las ayguas baptismals de la pica del maurisme.

Hem d'acabar necessàriament ab aquesta política, perque tots hi guanyarèm. De no ferho aixis, preveyèm un fatal pervindrè al Catalanisme. De moment, els innovadors caurèm en la excomunió dels vells pontífexs, que per eterna llei social se resistiràn fins als darrers instants contra la vigorosa empenya de la joventut; però no desmayèm en nostres propòsits, segurs de que a ningú més que a la causa de Catalunya interessa la victòria de nostres ideals revolucionaris, que, resumitlos en gracia a la brevetat, poden reduhirse a aquestas dugas afirmacions:

Intransigencia en tot quant se refereix a l'acceptació de l'autonomia integral de la nacionalitat catalana; y llibertat complerta a predicar y treballar per la consecució d'aquesta autonomia, en todas las escolas y en tots els matisos socials, polítichs y religiosos, que quant més deslligats y determinats estiguin, més facilitat tindran pera treballar, desde sos respectius nucleus, per la salut de la Patria. — MANEL LÓPEZ Y COLL

A ca'n Parés hem vist aquesta setmana una serie de volums relligats artisticament pels enquadernadors senyors Anglada y Bas, baix la direcció del artista en Sebastià Junyent.

Actualment no són cosa gayre usual els relligats artístichs fets per encàrrech particular d'un bibliòfil o *amateur*, y encara aquests solen confiar els exemplars més preuats de llurs coleccions a artistes estranjers que tenen adquirida universal anomenada.

Lo més frequent, y es lo que's fa en la nostra ciutat, es, o comprar el llibre bo y enquadernat ab la tapa feta a la premsa de relleu per iniciativa del propi editor (en quin cas la relligadura es un producte industrial exclusivament, ahont l'artista no hi ha intervingut més que pera projectar la cuberta), o bé ferlo enquadernar de remesa, un cop llegit, més pera restaurar els impropis de que ha estat victima durant la lectura que pera avalorar-lo ab un refinament de bon gust de que careixen molts que tenen llibres. Aixis es que pocas vegadas veuréu que una enquadernació sia apropiada al valor material del volum que protegeix, y a cada pas se vos exhibiran volums que costan 12, 15 o 20 franchs en llibreria, fets relligar aqui a 6 rallets y bon profit la pessa, en vergonyosa mitja pasta, o en mitja tela que's encara pitjor. ¿Què menys se pot fer pera un llibre, si val la pena d'ésser conservat en lloch preferent d'una biblioteca, qu'esmersarhi altre tant com lo qu'ha costat pera vestirlo dignament y garantirne la conservació?

Això es lo qu'ha cregut del cas ferse fer en Junyent en alguns dels volums predilectes d'entre'ls que posseheix, projectant enquadernacions que, executadas sobre l'exemplar y decoradas ab els ferros de daurar a mà, fossin dignas del contingut del llibre y del bon gust de son possessor. Ja no calia pensar en restauracions de relligats clàsichs, d'en Grolier o d'en Maioli, o del tipo creat per Le Gascon; això encareix de tal manera'l cost d'una biblioteca que, si pot ferse alguna vegada, es tractantse d'un exemplar verament excepcional, apart de que ja s'ha perdut molt la mena dels *praticiens* a qui podria confiar-se la execució d'aquells treballs. Es, sens dubte, obehint a n'aquestas rahons que la majoria de las tapas dels llibres exposats a ca'n Parés consegueixen ésser artísticas, no pas mitjansant unenfarfch d'ornamentació més propi de treballs d'orfevre, sinó ab discreció y sobrietat, ab recursos sovint senzills y d'una execució relativament fácil pera un daurador com cal. La tendencia hi es manifesta de crear un tipo d'art de relligar que permet ésser adoptat en

el nostre temps pels aficionats a llibres que no disposan dels medis d'un Francisco I o d'un Mazarino. Cal encoratjar aquestes tentatives y felicitar avuy als senyors Anglada y Bas, que tan bé s'han sabut sortir ab la seva interpretant els desitjos d'en Junyent.

R. MIQUEL Y PLANAS

REVISTA MUSICAL

SIEGFRIED

Siegfried, Segona jornada de L'Anell del Nibelung, de Ricart Wagner, traducció catalana adaptada a la música per Xavier Viura y Joaquim Pena. L'«Associació Wagneriana», seguint son propòsit de donar a conèixer l'obra sencera de Wagner, ha publicat el *Siegfried*, qual text germànich ha sigut fidelment traduït al català, acompanyant-lo als traductors d'un complet estudi temàtic y reproduïnt els temas y figures musicals. Aquest estudi, veritable e interessantíssim anàlisi musical de *Siegfried*, ha sigut fet per en Joaquim Pena, ajudat pel director artístich de l'«Associació» en Miquel Domènech Español. En quant al caràcter literari de la traducció, s'ha de lloar la tasca d'en Viura y d'en Pena; qui consulti las traduccions francesas e italianas podrà convèncer de la superioritat que sobre de las mateixas té la publicada per l'«Associació Wagneriana» de Barcelona.

MELODÍAS

En Joaquim Grant ens ha remès las sis *Melodías* qu'obtingueren el premi del *Ateneo Barcelonés* en la Festa de la Música catalana. En Grant se'ns hi presenta com a compositor gens vulgar, com a coneixedor de la tècnica musical y del caràcter intim de la música de nostre poble. Al escalf, donchs, del art popular ha produït el llorejat músich sas sis *Melodías*, algunas de las quals són ben delicadas, com per exemple *Anyoransa* y *Cansó*, notables per la ingenuïtat y frescor de sa melodia y pel finíssim y pulcre teixit armònic ab que han sigut revestidas.

En J. Coscolla, autor de la lletra, no ha estat tan encertat com el músich, sobre tot al parlar de la «arcaica tristor» de la nit, concepte que no hem pogut entendre.

CONCERT CASALS-BAUER

Per no trobarnos a Barcelona deixarem de parlar d'alguns concerts importantíssims celebrats no fa gayres dias, entre ells els d'en Malats, Associació Musical, y el primer que donaren als eminentes artistes Pau Casals y Harold Bauer.

El segon concert Casals-Bauer (teatre de

Novetats), fou esplèndit. Prou coneguts són del públich filarmònic barceloní abdós pera que tractem de posar de relleu extensament llurs eminentíssimas qualitats de concertistas. En Pau Casals es un colós del violoncel: tocarlo millor qu'ell es cosa difícil. Sa sensibilitat es intensa, sa dicció, pura y clara; la noblesa de sa execució, si el llegidor ens permet la frase, es tan gran com la que més pugui esserho. En Casals es respectuós ab els mestres a qui interpreta; es un fervent adorador del art diví, que considera com una religió digna de tots els sacrificis, de totas las abnegacions. Ab el violoncel a la mà, en Pau Casals es el gran admirador dels grans mestres; son treball es quelcòm més que un treball personal, es la presentació de llurs obras, vivas y animadas. En Pau Casals no'ns fa tan sols oïr las notas: ens envolta d'aquella atmòsfera poètica que creavan els genis de la música al ensemps qu'omplian la pauta de notas, atmòsfera que no tothòm pot evocar. Tal es aquest violoncelista qu'es més genial quan interpreta las obras dels músichs més genials: en Pau Casals es un colós quan interpreta las obras dels colossos Händel, Johannes Brahms y César Franck.

En Bauer es un digne company d'en Casals: sa execució es brillant y alhora seriosa. La manera com interpretà la *Sonata en la bemol* (op. 110) de Beethoven, pot posarse com a model d'interpretacions pianísticas.

Tant en Casals com en Bauer foren saludats ab xardorosas ovacions pel públich qu'omplí'l teatre de Novetats la nit del 7 del present mes.

GERONI ZANNÉ

SALA PARÉS

En Ros y Güell, ja conegut per anteriors exposicions, es un dels joves que treballan ab fe y entusiasme. En las obras qu'exposa actualment s'hi nota un notable avens sobre las obras que li vegerem l'any passat. A nostre entendre sobressurt, entre las que té actualment en la Sala Parés, la titulada *Formiguers* y senyalada ab el número 5. Es un paisatge molt ben observat, armònic de color y resolt ab forsa sobrietat. Sobressurt també per son valor decoratiu y per lo ben escullit del motiu el que porta'l número 1 titulat *Primeras neus* (Montseny). Els *Ayguamolls* de Riudellots figura també entre'ls escullits. De la costa catalana exposa també una serie d'impressions, entre las que són dignas de menció especial per sa valentia *Els Riells* de la Escala, y per lo simpàtics de color els *Nívols a Pani* y la *Nota de tarda*, els dos fets a Cadaqués.

En las obras actuals s'hi notan bonas qualitats d'observador, y comparadas ab las obras exposadas anteriorment, són més ar-

mòniques y més complertàs. No dubtèm qu'en Ros y Güell seguirà ab éxit el bon camí qu'ha emprès, y a no trigar gayre esperèm vèurel figurar entre'ls millors paisatgistas de la nostra terra.

Hi ha també exposada en un costat de la sala una serie de paisatges originals d'en Baixas, entre'ls que resulta interessant un que hi ha uns xicotets pescant en un riu, però el que reuneix més condicions pictòriques es un que hi ha una casa a l'ombra y un tros de montanya illuminada pel sol de tarda.

S'exposan ademés un estudi de figura de la senyoreta Elvira Malagarriga y un retrat pintat pel senyor Marquès.

SEBASTIÀ JUNYENT

REVISTA DE REVISTAS

El darrer número del *Mercure de France* (Paris) publica un interessant treball d'Edouard Maynial sobre *Guy de Maupassant et Gabriel d'Annunzio*, posant en evidència l'analogia de temperament d'abdós escriptors, qu'en sas obras han demostrat predilecció per uns mateixos assumptos, suggerits sens dubte per la naturalesa del país hont reberen sas primeras impressions. Del estudi de M. Maynial se'n deduheix que l'escriptor francès ha influhit, no obstant, d'una manera extraordinaria sobre l'escriptor italià, ministrantli abundants motius d'inspiració qu'en D'Annunzio s'ha assimilat y ha transformat ab els maravellosos recursos de son lirisme luxuriat. L'articulista cita fragments de las *Novelle della Pescara*, en que Maupassant apareix quasi literalment traduhit per D'Annunzio, qui no per això deixa un moment en perill sa originalitat; la seva missió sembla que sia «italianisar, convertir en materia personal y adaptar al geni de sa rassa las ideas y las imatges escampadas per las altras literaturas europeas.» «En D'Annunzio, donchs, desmenteix aquesta frase més espiritual que justa: En literatura, quan se despulla a un home, cal cuydarse d'assessinarlo.»

Hi ha altres treballs de Jean Morel: *Aux confins de deux cultures: le Théâtre alsacien*, y de Eugène Morel: *Le Public et la Bibliothèque Nationale*, que's llegeixen ab gust. La *Revue du mois* es notabilíssima.

La *Renaissance Latine* (Paris) publica interessants treballs de Léon Seché, Henry Bordeaux, Albert Gayet, etc. Són interessants las *Impressions de Sibèrie et de Russie*, d'Albert Métin. La secció *La Vie Latine* conté'l butlletí polítich d'Europa y Amèrica, y algunas observacions sobre'l moviment intelectual d'Italia y d'Espanya, fentse una disquisició crítica sobre'l drama d'en Galdós *El Abuelo*.

La *Revue du Bien*, *L'Internationale*, *Le*

Ménestrel y *L'Européen* (Paris), publican importants treballs en sos darrers números. *Le Ménestrel* continua mostrantse a envejable altura com a revista d'informació musical, y *L'Européen* ofereix com sempre una nodrida informació sobre la política internacional.

La *Lectura* (Madrid). S'hi llegeixen, entre altres, articles de José Gascón Marin sobre *La reforma electoral en el Senado*, y de Manuel Ugarte sobre *La colonización francesa en Argelia*. La secció bibliogràfica es molt nodrida. En ella'l crítich Zeda (F. Villegas), ocupantse de l'obra d'en Pagano *A través de la España literaria*, s'aprofita pera dir a nostre company en Pompeyus Gener unas quantas *gracias* sense idem. Cap judici, cap pensament: al pobre Zeda's veu que li fan tan poca *gracia*'ls catalanistas, que'l destarotan fins a ferli perdre la *gracia* propia, si es que may n'ha tingut. Resultat, qu'en Zeda parla del llibre d'en Pagano y no'n diu res perque no sab què dir.

Nuestro Tiempo (Madrid). Tenim a la vista'l número del passat setembre, quin primer article, titulat *En el fondo del país* y firmat per en Salvador Canals, es de lo millor qu'hem llegit d'aquest notable publicista. Sense qu'estiguèm conformes ab ell en tot lo que diu de la gestió política d'en Maura, lo cert es que sas apreciacions sobre l'atrofia moral y material d'Espanya y sobre la vacuitat dels polítichs en general, són d'una clarividència remarcable. En aquests, en els polítichs, censura, més que la mala fe, la ignorancia y desconeixement absolut del país que volen regir. Aquest desconeixement se nota especialment ara, quan han tornat de sos viatges estiuhenchs:

Han viajado, sí, pero ¿cómo? Los de arriba, para que los aplaudan los amigos y los elogien los periódicos. también amigos; los del medio, para que los de arriba los vean y los recompensen; los de abajo, para recibir de los de arriba, al través de los del medio, un poco de fuerza con que dar unas vueltas más al torniquete en que ahogan, no á España, QUE ESPAÑA YA NO EXISTE, sino las últimas esperanzas de que rescuite y arroje de sus hombros el sudario blanco de la inconsciencia con que va camino del limbo...

Hojas Selectas (Barcelona). El número de novembre d'aquesta interessant revista que publica la casa Salvat es ben digne dels anteriors, tant per son text com per sa esplèndida ilustració, figuranthi articles literaris y científichs, d'informació històrica y d'actualitat. Mereixen citarse *Exequias reales*, per F. Climent Ferrer; *La edificación urbana en Buenos Aires*; *Recuerdos de Madagascar*, per Javier Digout; *La guerra en el Extremo Oriente*, per Fernando Altolaguirre; *La coronación de Pedro I de Serbia*; *Fuentes monumentales suizas*, etc.

Revista Social (Barcelona). El número de novembre d'aquesta revista de tendències catòlicas però quina missió filantròpica es

remarcable, conté importants treballs, com el dedicat per en Ramón Albó y Martí a *Los católicos alemanes y su acción social*. Es curiós també l'article sobre la *Debilidad económica de España*, firmat per Juan de Dios Blas, com també *Las huelgas en Barcelona y sus resultados en 1903*, per V., y la *Crónica del movimiento social*, d'Espanya y estrangere, per Modesto H. Villaescusa.

Revista Gráfica. Publicació trimestral del «Institut Català de las Arts del Llibre» (Barcelona). S'ha publicat el quadern II, que pertany al primer trimestre d'aquest any.

Butlletí del «Centre Excursionista de Catalunya» (Barcelona). En el número pertanyent al mes de setembre s'hi llegeix la continuació del estudi que sobre *Lo Vallès* ve publicant el distingit geòleg en Norbert Font y Sagué; la de *Lo Pireneu*, d'Alfons Meillon, y el relat d'una excursió al Ripollès y Alts Bergadà y Cardoner, per Pere Pagès y Rueda, il·lustrada ab hermosas reproduccions de vistas de nostras montanyas.

Catalunya (Barcelona). El número d'aquesta revista corresponent als mesos de juliol y

agost conté una serie de conferencias y discursos del Doctor Torras y Bages.

Ademés són remarcables els números darrerament rebuts de las revistas *La Ilha Graziosa* (Azores), *Novy-Kult* (Praga), *Euskalduna* (Bilbao), *Alhambra* (Granada), *Revue de Provenç* (Marsella), *Revue Provinciale* (Tolosa), *Arquitectura y Construcción*, *Album Salón*, *Forma*, *Catalunya Artística* y *La Il·lustració Catalana* (Barcelona).

Entre altrás publicacions qu'han visitat aquesta redacció, citarèm el darrer quadern de *Mallorca Artística, Arqueològica y Monumental*, que la casa Parera edita ab luxu esplèndit y molt bon gust artístich; y el *Diccionari Popular de la Llengua Catalana*, editat per la casa Baixarias y en quals darrers quaderns l'autor, en Joseph Aladern, prega als lectors que li suministrin tots els mots per ells recullits, per si alguns s'haguessin escapats a sas investigacions, a fi d'aplegarlos en un apèndix y lograr que dit *Diccionari* sia en definitiva'l més complet de tots els coneguts, com ja ho va resultant en els quaderns publicats fins ara.—LLUÍS VÍA

VORA UNAS RUNAS

A la meua esposa.

¿Preguntas si m'inspira aquest castell
la dolsa poesia de lo vell?

Las runas, bella aymía,
me fan senti una mena de poesia
saturada de vaga melangía,
y, com tota bellesa decayguda,
me deixan fret el cor, la llengua muda.

Tu bé sabs, dòna aymada,
que lo que més m'agrada
no són els cabells blanchs,
ni'm delecto ensumant la flor marcida:
lo que m'agrada més són riures franchs
de gent jova y ardida,
y llabis sempre rojos, — y cossos plens de vida.

Las runas són las deixas del passat:
quasi sempre senyals d'iniquitat
que'ls sigles han llegat per mal recort;
y jo, ma dolsa aymía,
la sento, pró la temo — la trista poesia
que parla de la mort.

PRIMAVERAL

Ja esclatan las poncellas
y esbandeixen pels ayres rica olor;
ja's juntan las aucellas
xisclant, follas d'amor.
Arreu els arbres treuhen sa florida

y en cada branca s'hi atalaya un niu;
el sól escalfa; arreu renaix la vida.
Benhajas, Primavera benehida!
La terra't canta un cant joliu.

¿Que no sentiú el bes de la Natura
que lliga ab llas d'amor tot lo qu'alena?
¿Que no sentiú el riu de vida pura
que tot el món s'emmena?

¿Serèu els únichs sers que desprecihin
del bes de la Natura'l grat caliu?
¿Serèu els únichs sers que renuncihin
al pacte del amor qu'en tot reviu?

Homes: ¿perquè allarguèu els vostres brassos
pera rebre y besar al vostre igual,
y presoners en vostres propis llassos
vos mosseguèu ab rabia y vos feu mal?

Reparèu còm esclatan las poncellas
omplint l'espai d'olor,
y còm els vells se juntan a las vellas (1)
pera fer el niuhet de son amor.
Tot cuch deixa son cau, tot arbre treu florida,
tot renaix a la vida.

Homes: beseus al front, no os mosseguèu:
llensèu de vostres pits tota quimera
y del amor ohíu la santa veu.

¿Quàn la farèu la vostra Primavera?
¿Quàn vos estimarèu?

GUSTAU ROSICH.

(1) Aucells.

NOVAS

Per causes involuntaries deixem de reparar aquesta setmana en nostre folletí el plech corresponent de *Solitut*, però compensem la manca del mateix publicant dos plechs de *L'Home contra l'Estat*.

Ab el vinent número'ns proposém repartir dos plechs de *Solitut*.

El dia 31 del passat octubre's celebrà la festa inaugural de la patriòtica associació «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Indústria», que fou presidida pel diputat regionalista en Lluís Domènech y Montaner, y en la que feren us de la paraula'l secretari del Centre senyor Homs, qu'en sa Memoria explicà l'objecte del mateix y feu l'apologia de las escolas en ell establertes, dihent que mitjansant aytal organització es còm se regeneran els pobles mal governats; el diputat senyor Albó, que pronuncià duras frases contra'l centralisme espanyol, per lo descuydats que t'els rams judicial y pedagògich, dels que no'n fa altra cosa qu'objecte de lucró y negoci deixant emperò que'ls mestres honrats pateixin fam; el senyor Rahola (Frederich), qu'enalti la gran importancia dels coneixements comercials, font d'utilitats prácticas pera tots els pobles y tan convenient pera'l català, que per temperament es comerciant y qu'avuy compta ab enemichs comercials terribles com Alemanya; el regidor senyor Giralt y Verdagué, que digué que la celebració d'actes com el qu'estavan realisant era indispensable pera l'assoliment de l'autonomia, a la que tenim dret y sense la que no'ns fóra possible avensar pel camí del progrés, pel que anirém fent via, comensant per establir escolas de primera ensenyansa y fomentant l'estudi de llengües estrangeras, fins arribar a la creació d'universitats comercials catalanas; el senyor Martí Castañeda, president del Centre, que manifestà'l desitj d'aquest d'aprofitar tota mena de medis per arribar a l'autonomia de Catalunya, explicà la creació de las escolas mercantils y els socors mutuus, y afegí que s'estudiava la manera de crear una secció encarregada de pagar la quinta als socis en forma poch onerosa.

El senyor Domènech y Montaner, en son discurs-resum, se felicità de veure aplegada per l'interès suprém de Catalunya a la gent intelectual y la gent comerciant. Enalti al Centre perque en lo polítich no tenia més que una frase: «autonomia de Catalunya», y digué que aquesta autonomia sols podia implantarse tenint el poble forsa cultura.

La concorrencia, qu'omplia'l local a vessar y que celebrà las immillorables condicions del mateix, aplaudi ab entusiasme a tots els oradors, sortint complagudissima de tan pa-

triòtica festa, que segurament haurà animat més y més al «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Indústria» en hermosa la tasca que té empresa.

En Vallés y Ribot ja té a Madrid qui li fa *pendant*: en Canalejas, aqueix polítich eternament *veleta*, aqueix genui representant del esperit castellà de nostra època, que també per la seva poca aprensió, per la seva volubilitat y... per la seva curtedat de gambals va de partit en partit, de fracció en fracció, fent declaracions a tot arreu, contradintse a cada pas y desfent avuy lo qu'afirmava ahir.

Són dos polítichs que fan farum de florit. Són dos *neulas* qu'ab la seva *pose*, ab l'ampulositat de la seva paraula y aprofitant la manca de sentit y d'educació política de sos respectius públichs, s'havian arribat a fer una aureola d'homes a la moderna y de polítichs d'altura. Però las sevas ensopegadas han sigut tantas y tan grossas, la seva gestió parlamentaria ha sigut tan xorca, que a la fi el país els ha arribat a conèixer y a veure'l llautó de sas còmicas personalitats; y ha comprés qu'havia d'èsser un fet lògich y fins fatal que l'home dels viatges a Amèrica ahont anà a descobrir la Democracia, y de las excursions a Suïssa y a Alemanya ahont va descobrir que las Ciutats Anseàticas eran municipis lliures, acabés adherintse a un *meeting* tauròfil entre'l *Bombita Chico* y el *Badila*, y que'l *ex-divino Vallés*, el qu'ahir deya a n'en Lerroux *tu es Petrus* y avuy se mor de ganas de poderse manifestar autonomista, se vegi menyspreuhat de tothòm y excomunicat pels republicans d'en Salmerón y pels federalistas enemichs de pastetas y de trapissonderias.

¡R. I. P.!

Al parlar d'en Canalejas y d'en Vallés no hem fet esment d'en Borràs: y això que'l primer t'è tant de demòcrata, com el segon d'autonomista, y com el tercer de Zacconi.

Es dir, res.

Però'ls dos primers són dos *llestos* entre una munió d'estúpits, y en Borràs en cambi es un infelis entre un aplech de plagas que ja se'l comensan a rifar. Pobra ovella desgarrida!

Va fer *Tierra baja* y tot va anar bé. Mentres duya espartenyas ningú li parlava de fracs. Però ha fet *El abuelo*, ha fet *Las personas decentes*, y ja me li han retret la *blusa* y las *alpargatas*, com si el dur això no fos tan decent com dur lo altre.

Protestém ab indignació de que's vulgui condemnar a nostre gran, a nostre immens actor a espartenya perpetua, tot justament ara que per lo *bien hablado* y *bien vestido* ja's creya fer la póls al mateix Tamames.

En Borràs, pot ésser un benaventurat, però'ls madrilenys són uns frívols, uns volubles, uns informals. Ahir ens donan als catalans un actor eminent, després ens el roban, després ens el matan.

Ja no tenim actor eminent; ja no més ens queda en Borràs. com avans!...

Això vol dir, Enriquet, qu'hauràs de tornar a casa y gracias que aquí't vulguin. És lo que't profetisarem: *cada cual á lo suyo*; en Zacconi a fer *tournees*, y tu a caseta. Y si no t'hi vens a aixoplugar pitjor pera tu, perque s'acosta l'hivern, y al hivern pots encadarnarte. Sobre tot en aqueixa *meseta*, qu'es tan pelada y el vent hi bufa tan fort.

¿Veus? Els haguessis fet *L'hèroe* el primer dia, hagueras acabat d'un cop, mentres qu'ara no seràs devant d'ells ni hèroe ni res. *Sic transit gloria muudi*.

Mès hèroes, y hèroes pera tots els gustos:

Apart del heroich bofetejament del general André en ple parlament francès, s'han registrat a Paris altres actes d'heroisme... passiu, com per exemple'l telègrama de salutació als hèroes *actius* defensors de Port-Arthur endressat pel municipi parisench, qu'aixis ha cregut inaugurar dignament sas tascas tardorencas.

Ha saludat a n'ells y al exèrcit rus, a qui considera germà; ha saludat als que tan heroicament saben resistir al enemich, als qu'en sa resistència matan y's saben fer matar; ha saludat la barbarie y la mort.

Pobra Fransa, y pobra *Liberté!*

Parlant de l'adhesió d'en Canalejas y en Romanones al *meeting* de protesta contra la suspensió dominical de *corridas de toros* celebrat a Madrid ab assistència de 7.000 ànimas, en *Pol de La Veu de Catalunya* ne fa una defensa *entusiasta*.

Trobèm que té rahó quan diu:

Quedèm en que la veu del país demana *toros* y que se n'hi han de donar.

Es una vergonya que vinguin lleys a desfigurar el caràcter d'un poble. Que's fassin *corridas* els diumenges... però que's fassin allà hont no sàpigan dir: *setze judges*.

¿Volen seguir practicant costums salvatges? Que hi segueixin.

S'ha de respectar la voluntat nacional.

En la exposició oberta'l dia 1.er del corrent en el Palau de la *Secession* de Viena, han destinat una gran sala pera exposarhi exclusivament obras de nostre amich el pintor Hermen Anglada. Aquest fou invitat particularment pel president de la Societat, que li oferi decorar la sala a propòsit pera que hi armonisin sas obras eminentment decoratives.

Es verament afalagador veure triomfar tan legitímadament per Europa a un artista de la nostra terra.

Tenim notícia de que'l catedràtic de *literaturas neolatinas* de la Universitat central don Antoni Moguel ha consagrat unas quantas llissons al estudi del magnífich poema *Mireio*, d'en Mistral, a qui en nom propi y de sos deixebles ha enviat un homenatge d'admiració.

Aquest acte de justícia sols paraulas d'elogi mereix. La llàstima es que'l català no sia, com el provensal, *idioma extranjero*: perque potser alashoras rebriam de la Universitat central noticias semblants relacionadas ab obras mestras de nostres poetas y prosadors, *casi tan eminentes, vamos al decir*, com en Grilo, en Picón y altres *hereus* d'en Cervantes.

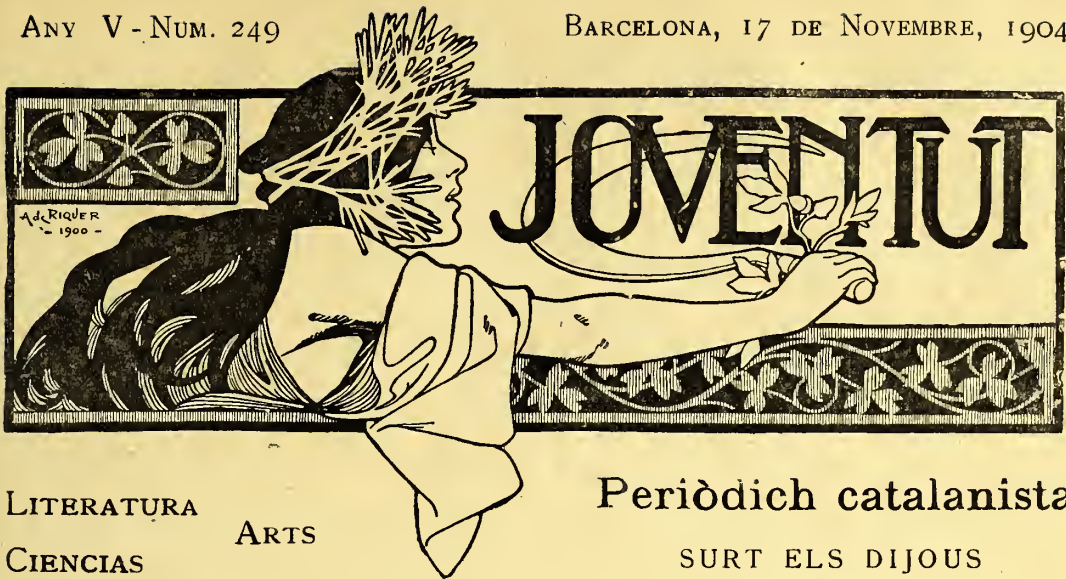
El diari radical txech *Narody Listy*, que publica cada quinze dias noticias politicas y literarias de la nostra terra, ha donat compte recentment de nostras solemnitats patriòticas del 11 de setembre y presa de possessió del Pi de las Tres Brancas.

No hi ha que dir lo molt que'ns plauhen aquestas relacions entre dos pobles que tant s'assemblan.

Hem vist el luxós volùm dels Jochs Florals de Colonia que acaba de publicar la «Societat Literaria» d'aquella ciutat. El d'enguany es el volùm sisè. Conté'l treballs premiats, els discursos del instaurador de la festa Joan Fastenrath y del president del jurat, el cant XVIII del *Poema del Rhose* d'en Federich Mistral, traduhit per en Juli Ronjat, els brindis que's feren en el banquet que's donà en honor de la reyna de la festa, las poesias dedicadas a n'en Fastenrath, la correspondència sostinguda ab els donadors de premis, els telègramas de felicitació, las ressenyas de la festa publicadas pels diaris, y la critica que l'anterior volùm meresqué a la premsa alemanya, catalana, francesa, castellana, húngara, peruana, chilena, etc. Hi ha també'ls retrats de la reyna de la festa y de la qu'ho fou per delegació, voltada de la cort de damas, els dels autors premiats format dos grupos, y el del doctor Purschian, que llogi varias poesias premiadas y mori als dos mesos.

Publicacions rebudas:

El Archivo del Bibliófilo, butlletí mensual de la llibreria dels successors de Joseph Más. Hem rebut el quadern corresponent al actual mes de novembre.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Dihent las veritats se perden las amistats, per Oriol Martí.—Concordancia, per Pere B. Tarragó —Passejada, per Pau Lliví y Gasés.—Vers la Germania, per Geroni Zanné.—«Siegfried», per idem.—Teatres, per Emili Tintorer.—La bruixa, per Gustau Rosich.—Cabàs de pobre, per F. Pujulà y Vallès.—Notas bibliogràficas, per Arnau Martínez y Serriñà.—Al egregio vate Leopoldo Cano, per Rafel Vallès y Roderich.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plechs 25 y 26.

**DIHENT LAS VERITATS,
SE PERDEN LAS AMISTATS**

Sr. D. Antoni Suñol. Benvolgut amich: Tantost vaig llegir el comunicat de vostè, publicat en l'anterior número de JOVENTUT, tingui el propòsit d'endressarli unas quantas ratllas pera ferli avinent en quinas rahons fonamento la meva opinió contraria a la de vostè en materia de procediments en tot lo que's refreix a la vida interna del Catalanisme. Aquest y no cap més es avuy el meu objecte. Crech que las reflexions del amich Via hauràn convensut a vostè de quàn infundadas eran sas suspicacias. No cal, donchs, insistirhi; y encara més, a fi de no incorre en

semblant defecte, ni per un instant vull donarme per inclòs en el nombre d'aquells que vostè califica de «fogosos neòfits que reputan heretgia tot lo que no sia cega sumissió a la Junta Permanent de la *Unió*.»

Vostè coneix prou la meva independencia de caràcter, y si la memoria no li manca recordarà que tinch a honor comptarme en els rengles del Catalanisme militant desde molt avans de fundarse la *Unió Catalanista*. També son recte criteri li farà apreciar que no són pas els joves quins hem provocat els cismas, y que resulta certament curiós que sian els vells, uns cops per esperit de rutina, altres per sistemàtica oposició a tot progrés o innovació, quins hagin mancat greument a la ortodoxia d'aquella doctrina qu'establi ren, y de quina aplicació a la pràctica s'esporugueixen.

Com qu'en el darrer Consell de representants nostra discrepancia de criteris fou manifestada per vostè y per mi en forma un xich acalorada, jo volia ferli entendre ab la fredor y serenitat de la paraula escrita quin es el meu modo de pensar, ja que may ho he conseguit en cap de las discussions qu'ab vostè he sostingut, lo que no'm fa pas estranyesa, donchs la oratoria sol rependre molt sovint als qui com jo no són nats oradors, y aixis veyèm que, no responen sempre'l mot a la idea, o no encertant a ferla prou

comprensible, es cosa molt freqüent l'embrancarnos en disquisicions peregrinas, y ja es prou sòrt que'l debat no degeneri en disputa. Si fins suara, quantas voltas he agafat la ploma, altrás tantas he tingut de deixarla, donchs no sabia còm donar forma d'expressió concreta a la munió de conceptes que'm bullen pel magi, y per'xò a darrera hora he resolt donar eixida, ab la major senzillesa que'm sia possible, a quelcòm de lo que, com vulgarment se diu, no'm cab a dins del pap.

Prescindint d'altras qüestions de menys importancia, nostre desacort consisteix principalment en que vostè creu que, per l'interés de la Causa, els catalanistas han de procurar mantenirse units, encara que sols sia en apariència, enfront del enemich comú, dissimulant a tot estrop las faltas dels amichs; mentres jo sóch del parer que predicar una cosa y practicarne un'altra es una acció dolenta, es contradir totas las afirmacions constantment fetas pel Catalanisme, quin objecte primordial es la moralisació y normalisació de la vida catalana, y per això nosaltres hem de ser els més rigorosos censors de la conducta de nostres companys, donchs no cal oblidar que la tolerancia d'un acte viciós es fersen còmplice, o al menys encubridor. Si el que manca ha obrat per obcecació o ignorancia, es obra de caritat ferli obrir els ulls; si es la mala fe, l'ambició, la enveja qui el mou, es qüestió de justicia y decencia arrencarli la careta.

Més qu'èsser molts hem de procurar ésser bons. Si ab un ridicul aparat de forsas volèm diferenciar nostra feblesa, serèm uns hipòcritas enlluhernadors de la massa estúpida, talment com els politicayres d'ofici contra'ls quins diariament engeguèm nostres trets, o uns somnia-truytas, uns infelissos que'ns deixèm bressolar per un malaltís deliri de grandesas.

Vostè's planyia del mal efecte qu'havían de causar als delegats forans aquellas «discussions de personas y excomunionis *ab-irato*.» Jo crech que val més que se'n tornin a casa seva tristos però ab un veritable coneixement de la realitat, que no contents y enganyats; jo crech que'l Consell general té altre objecte qu'aprobar l'acta del anterior y l'estat de comptes, elegir Junta nova y donar

un vot de gracias a la que surt; jo crech qu'entre familia es ahont s'ha de passar la bugada; allí hont no's trevallà pera la *galeria* s'han de discutir els actes dels directors y dels subordinats. Si ab molt bon acert s'acordà donar de baixa a las entitats adheridas que no compleixen sos compromisos econòmichs, ¿no hi ha major motiu pera pendre midas semblants contra'ls qu'hagin mancat d'obra o de paraula al credo fonamental? Això no es voler donar patents d'ortodoxia ni fulminar excomunionis, sinó mantenir la disciplina qu'es indispensable pera la vida de tota colectivitat. Aquellas societats o individus podràn ésser catalanistas, però no figurar dignament en els rengles de la *Unió*. El que cregui que hi ha quelcòm que deü reformarse en els estatuts o reglament, procuri pels medis adequats obtenir la desitjada reforma. Sempre es preferible un que se'n surti ab tota llealtat y donant la cara, que no que's mantingui en una situació indefinida. Això apart de que las concessions fetas en pro de la germanor may han evitat que'ls dissidents tiressin per la seva via; y encara més: el silenci dels lleals ha servit sempre de pont llevadis pera'ls desertors.

No s'han de discutir las personas, però si els actes de las personas. Si per mèrits personals més o menys justificats s'han fet apòstols y fins martres (!) de la Causa, de la mateixa manera s'ha de donar la calificació que mereixin a n'aquells qu'hagin incorregut en falta, sense fixarse massa en llur fulla de serveys.

La confusió que regna entre molts autonomistas respecte a doctrina y a procediments es deguda precisament a aqueixa repugnancia d'anomenar las cosas per son nom veritable.

Jo reconech sa bona fe, senyor Suñol, però cal també que vostè reconegui que molt sovint son esperit de concordia (per mi mal entesa) ha fet tòrt a la serenitat de son juhi. Per exemple: quan en el darrer Consell General se demanà que's fes extensiu l'acort d'expulsió de *La Devantera* a dugas associacions quins noms no cal ara repetir, accedint als prechs de la presidencia, tots transigirem, aconhortantnos de reduhir el càstich a una senzilla amonestació; tots menys vostè, que prevalentse de que, retirada la proposi-

ció, no podia produhirse l'acusació, després alegava que no s'havia formulat cap càrrech concret; y si algú, vista l'actitut de vostè, ho intentava, li volia cloure la boca pera no escandalitzar als representants de fòra. Tan preocupat estava, que fins confonia'ls actes d'una societat en general ab els particulars de quiscùn de sos membres, proba palesa de que ni els esperits més clarividents poden lliurarse d'apassionaments ni prejudicis. Ara que pot reflexionar fredament, fassi el favor de dirme de quina banda estava la tolerancia, y de quina la intransigencia.

Ah, que costa de dominar el sentiment! Quàntas vegadas l'expressar clar y sens embutos tot lo que penso m'ha fet perdre amistats per mi molt preuhadas! Fou un sacrifici dolorós, però tinch la consciència ben tranquila. Quàntas vegadas un trevall de fonda investigació m'ha fet perdre ilusions ben carass! Però, en cambi, ha refermat mas conviccions. Després de tot m'he convensut de qu'és molt bo'l creure, però millor l'anarho a veure.

ORIOI MARTÍ

CONCORDANCIA

Tres diferentas manifestacions ofereix el Catalanisme en son actual estat d'evolució: manifestacions que hi ha qui considera antagonicas, però qu'en realitat concordan y fins se completan.

Una d'ellas ens la ofereixen aquells que, economistas per naturalesa, creuen que a nostre poble li cal avans que tot la riquesa material, base a son entendre de tot perfeccionament moral y de tota emancipació.

La segona es la dels que senten per nostra patria un amor romàntich, gayre bè fanàtich, estimantne, més qu'altra cosa, sas bellesas naturals y artisticas.

Y la tercera es la dels que defensen el Catalanisme baix una apreciació purament científica.

Diu un celebrat pensador que la posició *palpablement-forsada* en que avuy se troba la humanitat (quin malestar se patentisa ab la existencia de la immensa munió de programas e ideas que creuen portar segur remey), canviarà totalment el dia que s'inventi una forsa motriu sumament poderosa y sumament reduhida de cost; deduhint d'això que'ls be-

neficis materials són la causa promotora del benestar moral. El criteri, donchs, dels que's fixan més qu'en res en la gestió econòmica pera'l millorament del nostre poble, no es pas despreciable, tota vegada que persegueix el benestar social valentse de la inteligencia aplicada al progrés mecànich o industrial.

Sembla a primera vista que'ls altres, els contemplatius, sian els que menys resultats pràctichs poden aportar a nostra causa; però bentost hem profundisat un xich, trobèm lo molt qu'ells signifiquen dintre la cultura social. Ells solen estimar la patria com s'estima a Deu, y aquest amor els dóna coratge pera realisar en favor d'ella grans accions, fins las d'abolir en un moment donat els egoismes individuals en pro del conjunt culte del poble català. A n'aquests pertanyen els artistas, els que conreuhan el nostre art, y l'art es un sentiment que dignifica als pobles.

Finalment, els que no creyèm que la principal necessitat sia'l foment de las riquesas materials ni el sentiment artistich, però que'ls acceptèm per la estreta relació que guardan ab todas las modalitats dels pobles per ésser els principals engendradors de llurs evolucions, som els nacionalistas científichs, som els que trevallèm per'assolir el perfeccionament moral y material de la rassa catalana pel convenciment qu'encarna la lògica del Nacionalisme.

Perseguiu un complet estat social de cultura catalana. Trevallèm ab aquesta finalitat els nacionalistas de tots els temperaments; trevallemhi ab diferent criteri però ab un únich esperit, qu'és el del conreu del intelecte, y d'aquesta manera, malgrat las nostras diferencias, sabrèm trobarnos en perfecta concordancia.

PERE B. TARRAGÓ

PASSEJADA

Curta ha sigut enguany ma visita als llocs preferits. Aquí els arbres de cada camí, las pedras de cada marge són vells amichs meus ab qui passo horas y més horas en conversa muda. El seu llenguatge no es banal ni afectat; sempre es sincer y sempre's fa entendre.

Ara es sovint interromput el silenci d'aquests paratges. Corruás de gent fressejan pels assoleyats camins; una colla s'es asseguda a l'ombra d'un arbre que'm recorda moments ditxosos de ma vida de noy. M'apar que'ls profanin els meus camins solitaris, els meus arbres predilectes... Me'n allunyo, mes no trobo lloch que no'm digui: «Jo he acullit tas anyoransas d'altres jorns, he amparat els teus amors ditxosos, els teus somnis d'adolescent, las tevas passions d'home...» Y arreu beneheixo'ls viarons que cent voltas he fressat, els marges que m'han arracerat, las platjas y las onas quina contemplació persistent ha curullat mon esperit d'una tristor serena, superior a las més intensas alegrias y a las penas més fondas.

L'escenari dels meus esplays es vastísim, y'm plau romandrehi perdut com una bolva. Me plau també arribarme a las vinyas altas y dominar el conjunt d'una ullada... Avuy hi he pujat ab l'Ambròs, mon jove amich d'altres anys, que tot dantme conversa no apartava sos ulls de la propera casa, hont viu la Lena.

La casa de la Lena està voltada per una tanca baixa de pedra nua; sobre la tanca, de llarch a llarch y clavats paralelament en estacas que ixen a distancias iguals, uns quants filferros sostenen pessas de roba encara molla. Arràn de la tanca veig l'estany que s'allarga fins vora mar. Sobre l'aygua tranquila jeuhen las algas, arrapadas a las tijas dels jonchs testos y esclarissats. Part de dins de la tanca uns quants pins migrats y alguns encalíptus ombrejan un jardí rústich partit per un ample camí, que s'enfila mandrosament puig amunt, fins perdres en las feixas altas, senyorejadas per quatre tofudas alzinás. El mar s'estén al nostre devant; al darrera, no gayre lluny, s'ovira un amfiteatre de pedregosas montanyas clapadas de vinya, garrofers y oliverás.

En la calma aplanadora, en el repòs sagrat que'ns volta sembla que hi vibri l'ànima de tot l'univers ab una fonda vibració inefable. La remor més lleu, el xiscle d'un'au, el crit inarticulat de qualsevol bestiola, la veu de qualche pagès, dóna més encis al *himne* de la natura sossegada. L'Ambròs s'esforsa per treurem del meu èxtasis y'm parla de sas derias. M'entera de que la Lena es xicota de possibles, en tant qu'ell, pobre fill de viuda, s'es convertit en bestia de trevall y sach de mal profit pera guarir las xacras d'una casa plena de deutes vells y d'unas terras escanyadas per manca de jornals y adobs, que no li *productan* ni valen la meytat dels *mortíficus* que s'hi pren. No foran tot quimeras si tingués la estimació d'aquella minyona, d'aquell cap ple de pardalets que may paran el vol en un mateix arbre ni en un mateix tros... La Lena's deixa fer l'aleta per minyons que no són del seu bras, no mancant tahuls de vila y hereus com el Titanyo que la encibornan. L'Ambròs no es xicot d'empresa ab las dónas; la Lena no li ha dit que no'l volgués, mes en parlant de casament sempre li ha eixit ab ciris trencats, com el de que's casarian quan quedés escapsat un altre apòstol dels que fan de guardians a la porta de la Seu de Tarragona. Es fama que al tocar la una de la matinada del primer dia de cada centuria, cau el cap d'una d'aquellas imatges...

Per lo que veig y escolto, en el comens d'aquesta centuria no ha sigut cap sant de pedra qui ha perdut el cap, sinó'l pobre minyó de carn y ossos qu'això m'explica, tot pregantme que intercedeixi per ell prop de la Lena. Li prometo ferho, mes li prometo d'esma, sense parar ment en lo que dich: las petites inquietuts d'aquella ànima ignocenta no'm distreuhen gran cosa del meu encis en mitj de la somnolencia dels camps.

Ma vista s'ha fixat en un punt blanquinós de vora la platja: es un establiment ab ayres de barraca y pretensions de *restaurant* ciutadà, del que'n surt estrident cridoria barrejada ab las notas d'un piano de manubri que toca *himnes*, valsos y polkas. Sòrt que aquellas estridencias no s'escampan més enllà d'un radi de cent passos, ofegadas per l'altre *himne* del silenci camperol. Els ba-

nyistas, ells y ellas, ballan esbojarradament. Criadas de servey, mossos de tartana y algùn qu'altre terrassà desvagat s'hi barrejan. La Lena balla ab un senyoret que, segons me diu l'Ambròs, no es el Titanyo. Una vella olivera d'allà prop manté immòvil son brancatge, potser atuhida per la calda, o qui sab si espaumada per aquell insòlit esbojarrament, o tal volta compresa de tristor al recordar el temps patriarcals en que la placidesa del lloch sols era torbada per las puras melodias del floviol.

Devallo poch a poch, ab l'Ambròs; me fico entre la gent y escolto las conversas badreras dels que menjan o refrescan en las taulas del entorn. L'Ambròs se'm queda resagat ab pretext d'encendre'l cigarro, y a poch el veig amagar-se entre uns mirambells pera observarnos a la Lena y a mi. Vull cumplir lo que li hé promès y cerco motiu pera parlar ab ella, convencentme a las pocas paraulas de qu'es un cap fluix: tan criatura com quan la veyá trescar ab la maynada. Desisteixo, donchs, de reduhir a mon gràt en poca estona aquella ànima més sedenta de pler que de consell. Quan, fentli parella, me la enduch dret a mar, al llarch de la tanca que ressalta ab blancor enlluernadora sobre'l cel blavíssim, no sé què hi trobo en la vivor de sos ulls que m'estimula y excita a galantejarla. Ho probó, y el seu esguart espurneja, y tot el seu visatge s'enrialla.

Mes, arriba per fi el moment d'entornarmen. Voldria fer bona obra a algú, deixar un bon recort de mi... L'Ambròs me mira ab ulls agrahits, jo'l faig atansar, y a la poca estona'ls deixo a abdòs en amigable conversa; y munto en mon carruatge y m'allunyo ràpidament, tot capficat y trist. L'animal avensa a trot seguit; ja no puch veure'ls llochs volguts, l'estany, la casa de la Lena ni l'establiment; mes de cop el camí fa un retóm, y torno a dominar tot el paisatge fins al mar.

Y veig al Ambròs emmurriat y... sol. La Lena, la hermosa Lena, té aprop un minyó de vila forsa lluhit, que li parla ab desembràs y fatxada. Y ella postureja alegrement, y tota frisa y glateix per sentirse tirar floretas...

VERS LA GERMANIA

Las canonadas que ressonan al Extrém Orient, el gravíssim incident anglo-rus de Hull, els *exploits* del diputat Syvetton a la Cambra francesa, y altres fets aixis mateix sorollosos, han distret al món civilisat d'un important aconceixement qu'ha tingut lloch a la Europa central. Deixèm la paraula als germans Paul y Victor Margueritte, autors d'un magnífich llibre retolat *Le Désastre* y fills del brillant general Margueritte, mortalment ferit a Sédan, en ple *désastre*: «La *Landesausschuss*, o sia l'assemblea d'Alsassia-Lorena, representació elegida per abdugas ex-provincias francesas, acaba, *per unanimitat de sos trentadós membres*, d'expressar el desitj de que aquest territori esdevingui un principat independent sota la simple sobirania del Imperi alemany; en altres termes, ha reclamat sa incorporació a la Confederació germànica actual. L'Alsassia-Lorena, fins ara, pertanyia al vencedor, y era regida per funcionaris eixits de Berlin. Ara reclama pera governarse ella mateixa, y accepta esdevenir Estat alemany, com el Ducat de Baden, Württemberg o Saxonia (1).»

La qüestió de l'Alsassia y de la Lorena (quals vers noms són *Alsass* y *Lothringen* y no pas els mots francesos *Alsace* y *Lorraine*), no podia tenir altre final que aquest. Per la Historia y per la Filologia, abdugas nacions són germànicas. Las victorias dels exèrcits francesos las havian incorporadas a la Fransa. Alsassians y lorenesos esdevingueren súbdits dels reys borbònichs pel dret del més fort. L'Alsassia's transformà més tart en *départements* del Alt y Baix Rhin, de la mateixa manera que la Catalunya transpirinenca esdevingué *département* dels Pirineus Orientals. En quant a la Lorena, fou cedida a Fransa per l'emperador d'Alemanya Francisco I, duch de Lorena y tronch de la dinastia Habsburg Lothringen, regnant actualment al Imperi d'Austria; fou cedida mitjansant la compensació del Ducat de Toscana, mes la cessió fou forcosa, imposada per las armas. Lluís XIV y Lluís XV engrandiren aixis el llegat de llurs avis. Y tan estrets fo-

ren els vincles creats entre la Fransa y la Lorena, que l'autonomia d'aquesta desaparegué, tot y haverhi un pacte entre abdu-gas que devia conservar-la.

S'ha de reconéixer que'ls francesos tenen el dò d'assimilar a llurs lleys, costums, usos y llenguatge a tots els pobles de diferentas nacionalitats que per cessió o conquesta han vingut a crear l'Estat francès. El fet es in-negable. Alemanyans, provensals, flamenchs, bretons, navarresos, catalans, borgonyons, etc., han acabat per sentirse francesos com els fills mateixos de l'Illa de Fransa. Seguint aquesta onada centralisadora, els lorenesos y alsassians distingits deixaren als camperols l'us de llurs llenguatges, per'adoptar la llen-gua de Ronsard y de Voltaire: l'avans llen-guatge culte fou considerat com una *lingua rustica*. Els noms mateixos foren afrancesats, per la prosodia o per la fonética. Y encara més: durant la gran batalla de Sédan, els vi-latans de Bazeilles foren fusellats pels sol-bàvans, per haver lluytat entre mitj dels sol-dats francesos que defensavan el malhaurat poblet.

Mes els anys no passen debadas. Incorporadas violentament l'Alsacia y una cin-quena part de la Lorena al actual Imperi alemany pel tractat de Paris (1871), després d'una época de duríssim govern militar, d'un estat de guerra permanent, el jou feixuch dels Hohenzollern s'ha anat afluint poch a poch. La idea de la *revanche* s'afeblia. Fins els mateixos francesos, aparentment, sem-blavan conformats ab la realitat del fet, lle-vat dels baladers *chauvinistes*. Y ara la *Landesausschuss* ha donat el darrer cop de massa a la qüestió. Si la voluntat dels pobles me-reix ésser respectada, la Fransa ja no té cap dret a la possessió de sas antigas provincias. A més de la Historia y la Filologia té en contra seva la voluntat dels alsassians y lo-renesos. Una guerra entre la República fran-cesa y l'Imperi alemany, per aytal causa, lògicament es impossible. Perque la causa no seria justa. Seria una guerra brutal, de conquesta, feta pera esclavitzar y no pera lliberar. Y nostres vehins perdrian la fama

(qu'ells mateixos s'han atribuhida) d'ésser els eterns campions de la justícia. (Llegeixis a Michelet.)

Els francesos, devant de la evidencia, po-den dir que la *Landesausschuss* no es una vera representació dels lorenesos y alsas-sians. Mes ¿no s'exposan, dihentho, a negar la representació de tot parlament, y per tant dels qu'ells fan funcionar per medi d'un su-fragi parent del que funciona a Espanya? Els partidaris de las majorias deuen acatar-las tant a Metz y a Strasburg com a Paris.

GERONI ZANNÉ

«SIEGFRIED»

Siegfried! Siegfried! Siegfried!
Schlimmes wissen wir dir.

R. WAGNER.

(*Götterdämmerung.*)

«*Siegfried! Siegfried! Siegfried! Malas novas l'hem de donar.*» Ab aquest trist anunci saludan las fillas del Rhin al héroe incon-scient que marxa vers la mort. Car Siegfried es la joventut, l'amor, la forsa, la bellesa, mes al aproparse la tràgica fi dels déus, ell, darrer reboll de la divina nissaga, camina també fatalment vers una posta eterna. Ell es l'héroe, mes el desti de sa rassa es el seu: Siegfried té de morir.

Mes avans de morir, ¡quina vida la seva! Desobehint la voluntat de Mime, corre pels boscos, tocant alegres melodias, domptant las feras, jugant ab els perills y menyspreu-hant la temensa: com un sól espléndit, desfà las boyras que's forman a son entorn. El drach Fafner, a qui critichs eminents, entre altres Lichtenberger, han considerat com símbol de totas las baixesas y concupiscen-cias terrenals, cau mort pel brand gloriós, per *Nothung* divi: el nan Mime, símbol de la astucia y de la feblesa, cau també mort, mes sense lluyta, al rebre'l cop de *Nothung*: De-vant de Siegfried, el bosch s'anima y viu: un au-cell li fa sebre que a dalt d'una roca enas-prada, redoltada d'onas de foch, hi ha una verge divina. Y Siegfried, l'héroe, hi corre adalerat, y per'arribarhi trosseja la llansa de Wotan, que li barrava'l pas. Wotan, el déu caduch, qual fi s'apropa tràgicament, s'allu-nya, y dalt de la roca flamejant, Siegfried desperta a la verge Brünnhilde, que al veure al héroe, creu veure un sól enluhernador. Llavors la vida de Siegfried assoleix la ple-nitut: l'amor de la dòna'l fa home, l'héroe s'humanisa. Tot es plaher y joya, mes un plaher y una joya fruhits per semi-déus.

Y no obstant, quelcòm angoixós, sense ferse visible, envolta al héroe inconscient: el

pressentiment de la mort s'acosta com una amenaça inflexible. Aviat las fillas del Rhin diràn:

Siegfried! Siegfried! Siegfried!
Schlimmes wisen wir dir.

En l'obra total de Wagner, *Siegfried* té importància excepcional. Un crítich eminent del wagnerisme, Houston Stewart Chamberlain, ha dit qu'en els dos primers actes del drama regna equilibri perfecte entre la música y la paraula, afegint que per'xò s'ha pogut dir qu'era per excelència l'obra clàssica de Wagner.

Dins de la trilogia *Der Ring des Nibelungen*, *Siegfried* respandeix com una immensa torrentada de llum entre mitj de las angonxas de *Die Walküre* y la tétrica inquietut de *Götterdämmerung*. En Wagner hi vessà tota la tendresa de la seva ànima, com si volgués reposar dels amors funestos y de las dolorosas tragedias. El drama *Siegfried* acaba ab la serenor d'una aubada magnífica: la dissort se detura encara devant del héroe, com si temés ennuvolat la bellesa del mati espléndit que li somriu. Fins que la nit arribi restarà sospesa al lluny, com un núvol de tempesta a punt d'esclatar.

Encara que aixís no sigui, *Siegfried* sembla un'obra creada en plena juvenesa. Es un'obra de creació espontània, nada al escalf d'un entusiasme juvenivol. La freda reflexió no l'ha portada al món del art, no es filla de reglas y principis, sinó del geni lliure y creador. Car en Wagner no deduhia sas obras de sa estètica, sinó sa estètica de sas obras. Els principis del *Art del Pervindre* apareixen formulats com corolari de las obras creadas. Per'xò l'art d'en Wagner es art, res més qu'art, art immens, excels, sublim, síntesis gloriosa de las arts germanas, altar marvellós de la Bellesa única en sas formas infinidas. Y aixís, a qui vulgui mixtificar l'obra del Mestre, li retreurem el següents mots: «El crítich d'art que parteix del seu punt de vista abstracte pera judicar al artista, no veu res en el fons, puig l'única cosa que pot oviar es sà propia imatge reflexada en el mirall de sa vanitat.» És Wagner mateix qui parla.

Dins de la relativitat d'interpretació de las obras artísticas en general y de las wagnerianas en particular, podém considerar com molt acceptable la interpretació de *Sigfrido* italià (o sigui el *Siegfried* germànich retallat) que tingué lloch la nit del 12 del present mes al teatre del Liceu, com inauguració de la temporada. No fou la execució ideal reveladora de l'obra, sinó una apariència de la

mateixa; mes aquesta apariència obtingué quelcòm de veritable.

Lo característich de la execució de *Sigfrido* fou la correcció. No tingué grans voladas ni grans caygudas. L'obra, donchs, en linias generals va ésser respectada. Ni brillantesa ni monotonia. Siegfried (tenor Borgatti) y Brünnhilde (soprán Blanchini Cappelli), juntament ab el mestre director Willy Kaehler, meresqueren els aplaudiments que'l publich els hi tributà. La senyoreta Bianchini tingué moments de *pose* excelent e intensitat lírica, com també en Borgatti. Els demés artistas (senyors Nannetti, Cigada, Baldassari, De Colet, y senyoretas Lucaeska y Minotti) els ajudaren ab bona voluntat.

En el primer acte's distingui el tenor Borgatti, en el cant de la forja. En el segón, l'esmentat tenor y la orquesta treballaren pera fer sensibles las bellesas infinidas dels *mormulls del bosch*. Y que n'es d'hermós aquest moment poètic-musical! Seria una pàgina única en la historia del art del teatre si no existís l'encís del Sant Divendres, del acte ters de *Parsifal*. Els *mormulls del bosch* són una evocació delitosa dels misteris y remors de las immensas selvas llegendarias, per hont corre lliurement l'esperit de las velles theogonias; són la simfonia de la selva, quals baixos són els bruhels del drach Fafner y quals aguts las passadas dels aucellets. Las veus que's deixondan ab l'aua són la salutació de la natura al héroe divi, l'homenatge del món al sól esplendent que s'enlayra.

Al arribar al acte ters de *Siegfried* ja no s'hi troba l'equilibri que, segons en Chamberlain, regna entre la paraula y la música en els dos actes primers. En l'acte ters la música pren una importància decisiva. La llegenda, la poesia, el drama, tot se resol en un immens poema musical: la forsa dramàtica quasi desapareix dessota colossals onadas épicas y líricas. Eskilos substituïx a Shakespeare. Y desde la grandiosa invocació a Erda fins al despertament de Brünnhilde, las onadas épicas y líricas van muntant triomfalment, fins assolir els darrers limits de la bellesa artística. El drama acaba ab un espléndit himne d'amor, com cap altre puigui ohirse.

GERONI ZANNÉ

TEATRES

MATER DOLOROSA. — TOURNÉE HADING-LE BARGY. — JOVENTUT.

Ben tristament pera ells, se dona massa sovint el cas de que la veritat oficial sigui sols una veritat aparent. Parlo dels militars. Fins allà hont menys podiam esperarho, en el camp literari, s'ha repetit aquesta anomalia:

Don Leopold Cano es general de brigada, secretari de la Junta consultiva de guerra, y, a més d'altras cosas que no recordo, literat d'història. L'altra nit va estrenar al Principal una comèdia (?); els seus amichs varen tirarli flors, la *claque* va aplaudir furiosament, una petita part del públich de dalt va entusiasmar-se al sentir algunas frases d'efecte, y ningú va protestar sorollosament. *Mater Dolorosa*, donchs, oficialment fou un èxit.

Y no obstant, jo no vaig trobar una sola persona que defensés l'obra. El públich en pes se dividia en dos bandos, mes la majoria declarava aburrirse sobiranament. Els altres, entre quins me compto, confessaven que l'obra'ls distreya, que'ls feya riure... riure molt. Oh, sí! Jo vaig riure; no ab rialla natural y franca, sinó nirviosa, irònica, enervadora. Tanta vulgaritat, tanta tonteria y tanta ingenuïtat desarman als esperits més severos. No podentnos pendre en serio la comèdia, ens la prenguerem en broma. Y vinga riure.

Se'm dirà: «Puig que's tracta d'una comèdia, natural es que riguessiu.» Tambè en això hi ha error. La comèdia sols es tal oficialment; en realitat es un dramón. dramón dolent, es cert, però dramón a la fi. Vaig a demostrarho:

Personatges: Un marquès cinich, avar, egoïsta que va en automòvil, té *deuda exterior* dipositada a París y es un miserable rich; una marquesa voluntariosa, sensual, desvergonyida y morfinòmana, bestialment enamorada d'un pintor modernista (?) a qui protegeix; aquest pintor, traydor de melodrama que beu absent a raig d'ampolla, pega a sa muller, insulta a tothòm, deixa morir de gana a son fillet, ven els mobles a dos usurers diferents (estafa). espanya armaris, regala las joyas de sa dòna a la seva *querida* y's proclama geni incomprès; la seva muller, *mater dolorosa*, qu'ella mateixa s'encarrega de las culpas de tothòm, estúpida-ment ingenua, tontament sentimental... etc.; un *golfo* (nyèbit) xerrayre que dona lliçons de moral a tothòm, canta himnes a la patria, al èxercit, a la propietat, al honor... un metge filàntrop qu'ampara als desvalguts, practica la transfusió de la sang y permet que tothòm li rigui a las barbas; una neboda dels marquesos y altras dugas damiselas des-

vergonyidas que beuhen *benedictine* per apèritiu; uns quants joves modernistas (?), caricaturas ridiculas e insubstancials; y en fi, ademès d'altres personatges que no recordo, entre ells el majordòm clàssich, un nen que no més surt al final de l'obra, raquítich, anèmich, degenerat y que's cura ab allò de la transfusió de la sang.

Acció: no n'hi ha. Tota l'obra es una serie d'incidentes deslligats. Per això fins com a melodrama es dolenta. L'espectador de cor senzill no logra interessarse per ningú, puig se pert entre la gran confusió de fets y succehits incongruents e inverosímils.

Elements que integran l'obra: la mar. Un automòvil que fa desgracias; un *nyèbit* atropellat; una cartera ab cinch mil duros trobada y retornada; una gratificació de *pela*; franchs a trentavuyt; quatre per cent exterior; un banquer francès que *quiebra*; cognach, absent, cassalla, gotas amargas; la marquesa morfinòmana que's deixa pintar per son ayment alcohòlich; la neboda que's desmaya; la *mater dolorosa* qu'ha estat tot un any pera fer unas puntas que'l seu fillet desfà ab las estisoras en un minut; arracadas de la esposa en las orellas de la *querida*; la *desaparición de una senyorida*; un nen degenerat, tal volta sifilitich, que's mor de gana; *conato* de desafio, pistolas, ganivets; un *sereno*; gent que salta per la finestra; la policia que ronda; espanyament d'un *secreter*; plors, riallas mefistofèlicas; alhajas que volan y tornan; una *mater dolorosa* punyal en mà barrant el pas a son pocavergonya de marit; relacions de crims; apologias infantivolas de virtuts senzillas; transfusió de la sang; aparició en escena dels dos hèroes de la transfusió al instant mateix de verificada, mostrantnos tots dos, el nen y el *golfo*, els braços respectius *chorreando sangre*; idili final. Y una pila de cosas més, impossibles de recordar. No n'he pas ditas la quarta part.

Diàleg: vulgar, ingenuu, cursi, sentimental, rublert de frases fetas, de metàforas tontas, d'imatges llampants; pesat, diluït y afectat.

Construcció: a la boia de Deu. Tothòm entra y surt quan vol, com vol y per hont vol. Se passa d'un assumpto a un altre sense transició. Y en fi, s'arriba al final de l'obra marejat, aturdit, aclaparat.

¿Hi ha necessitat, després d'això, de demostrar que l'obra es un verdader dramón? ¿Hi ha necessitat de demostrar que si agafèu mitja dotzena d'ous, els batèu y els fregiu en una pahella junt ab una lliura de monjetas y un xich d'oli y sal, ne resultarà una truyta?

Donchs heusaqui lo que valguè al senyor Cano: un èxit relatiu y uns quants rams de flors.

Per molts anys. Jo voldria que no se'n enterés del judici que a moltas personas ilustradas meresqué la seva obra. Y voldria que

conservés las sevas ilusions perque, en mitj de tot, se nota en son autor una bona fe y uns ideals no per rancis menys respectables. Diuhen qu'ha volgut reventar el modernisme, ressuscitant pera parangonarlos ab ell idealismes vells y sentimentalismes ja gastats. L'intent exigia, ademès d'un temperament dramàtic absolutament contrari al del autor, un coneixement de la vida moderna, de las necessitats, aspiracions y modalitats modernas — inclosas las exageracions ditas modernistas — que'l senyor Cano no sembla tenir.

El senyor Cano sembla confondre las Illas Britàniques. Escoltin, per exemple, una definició que dóna del automòvil: «*El automòvil es el egoïsme con ruedas.*»

Jo crech que'l senyor Cano ab aquesta definició s'ha guanyat el dret d'anar eternament a peu.

De la execució no vull parlarne. ¿Pot representarse bè una *comedia* aixis? Donchs ho feren pitjor. Fusellables, fusellables, tots fusellables.

Jo no sé si es veritat, però no'm costa gens de creureho, que quan un empresari francès *enrole* una companyia pera passar els Pirineus, anuncia'l seu propòsit aixis: «*Tournée par l'Espagne et le Maroc.*» Són *blagueurs* els francesos.

Si tot se reduhis a n'això, a una senzilla *blague*, poch hi hauria que dir. Per la meua part fins riuria de bona gana ab ells; però'l cas es que, allò que sembla broma, tant els empresaris com els còmichs francesos s'ho prenen en serio, y venen aquí, a Barcelona, ab la mateixa tranquil·litat que si anessin al Marroch. Fa uns quants anys que'ns visitan companyias francesas, y sempre hem vist lo mateix: una colla de còmichs detestables — salvant una o dugas excepcions — uns decorats ignominiosos y una despreocupació que ratlla en insolència al representar las obras que's dignan fernes l'honor de servirnos a preus caríssims. Oh, si, això si! a preus caríssims! ¿Qui no la recorda, pera no citar-ne més que una, la darrera visita d'en Coquelin?

Aquesta vegada s'anuncià una representació per en Le Bargy y la Jeanne Hading. Ja teniam descomptat que'ls restants de la companyia serian *novillers*; però com qu'ells dos són artistes de renom y ens anunciavan una obra sensacional, *Le retour de Jérusalem*, els aficionats, no sense recel, ens disposavam a anar a vèurels pagantlos a bon preu — 13'20 pessetas la butaca — a riscos de que una vegada més ens *amaguessin l'ou*.

Res d'això ha succehit. A última hora un telégrama firmat per en Le Bargy anunciava que per motius de salut d'algún actor no podrian representar *Le retour de Jérusalem* y en son lloch donarian *Demi-Monde*, *le chef-*

d'œuvre d'en Dumas fill. Jo no'm vaig conformar ab el cambi y'm vaig fer tornar els quartos. Evidentment tothom té'l dret o pot tenir la desgracia de posarse malalt: es un dret o una desgracia que'm guardaré de discutir. Però al veure anunciar el *Demi-Monde* — obra que indubtablement al Marroch no coneixen però que aquí ja la tenim pahida, — vaig sentir quelcòm estrany, com si fossin remordiments. ¿Potser si que, una vegada més, venian a pèndrens el pèl aquells senyors francesos?

Y no hi vaig anar. Y heusaquí per què no puch parlar de la representació donada per dits artistes al Principal. La setmana pasada nostre company en Salvador Vilaregut posava als nostres lectors en antecedents de la comedia de Maurice Donnay. D'ella tenia jo intenció d'ocuparme avuy ab la detenció deguda. Com que no l'han representada, ab lo dit per en Vilaregut n'hi ha prou.

Tornant a la representació donada, sembla que'l públich fou escàs, y encara quasi en sa totalitat format per francesos. Jo me'n alegro. Potser aixis els empresaris *blagueurs* y els còmichs pretensiosos de l'altra banda dels Pirineus acabaràn per convèncers de que hi ha una mena de confusions, la de Barcelona ab Tànger per exemple, que poden transformar el riure en plors, y que fan que moltes vegadas aquí, a Catalunya, molts que van per llana se'n tornin esquilats.

Heusaquí un aforisme que no crech que tinguin els moros. El propono a la meditació dels còmichs y empresaris francesos que's *dignan* visitarnos de tant en tant.

Joventut se titula un quadro dramàtic que l'Ignasi Iglesias ha estrenat recentment a Romea. Si recordo bè, aquest drama en un acte, que segons diu l'autor es el primer d'una trilogia que prepara, es igual o quasi bé igual al primer acte d'un drama que durant l'any 1901 va estrenar al Tivoli ab el titol de *Els primers frets*. Alashoras vaig donar la meua imparcial opinió sobre'l drama en general, fent notar que'l primer acte — el qu'avuy s'ha convertit en *Joventut* — era un quadro complert, forsa humà, forsa sentit y ben dramàtic. Essent el quadro'l mateix, no tinch per què insistir. En tot cas, quan l'Iglesias estreni els altres dramas que'ns promet — y que jo voldria fossin bon xich diferents de lo que integrava'ls segon y tercer acte de *Els primers frets*, que no'm plagueren com el primer, — serà ocasió d'emetre judici, sobre cada un d'ells en si y sobre la trilogia en conjunt. Mentres tant, sols me resta repetir que la primera part, o sigui *Joventut*, me sembla de lo millor qu'ha escrit l'Iglesias.

La Jarque fa una verdadera creació del paper de la Ció. Té sang d'actriu la Jarque.

EMILI TINTORER

LA BRUIXA

No la oblidaré may
la estampa de la bruixa.
Té'l cap pelat y gris,
el rostre ple d'arrugas,
el front estret y sèch,
la barba punxaguda,
lleganyosos els ulls,
y una dent tota bruta
li surt pel foradot
de sa boca peluda.
Té més de seixanta anys,
camina molt feixuga;
de tant que acota'l cap
sembla una geperuda.
Quan passa pel carrer
els baylets se'n allunyan,
els homes li fan pas,
las dònas la murmuran.
Qui la troba de nit
demana als sants ajuda
y els gossos del vehinat
la bordan quan la ensuman.
Per casa té un corral,
per llit un munt de runas...
Tothòm del poble ho diu
qu'es una mala bruixa!

Una nit del estiu
hi va haver gran batussa.
La nora, bo y cridant,
deya a la sogra: — Murria!
Que malaguanyat pa
que'l dragui una gandula! —
La sogra diu plorant:
— Donchs ¿què haig de fer que puga? —
La nora respongué:
— Morirvos, mala púa!
L'home m'agafa'l gat,
tres fillas tinch que'm pujan,
y vós me sòu destorb
més aviat qu'ajuda!
— Ay, filla, si no puch!...
Els anys me fan feixuga.
Si vull donar un punt,
ja no veig fil ni agulla;

no puch anar al pou
al ser al entrellusca,
ni só bona per dur
llenya de la menuda.
— Com no serviu per res,
dimonis se os endugan;
que a casa, de pa mort,
mal llamp qui n'hi remuga! —
Arriba'l fill, malalt
del mal de la beguda:
quan ou a sa muller
las sangs al cap li pujan.
Pregunta què ha passat,
bo y cridant ho pregunta;
la esposa, somicant,
li diu ab mala astucia.
El fill s'es alterat;
sa mare, quína angunia!
La nora aixuga'ls ulls
y el plor en riure muda.
La tira al carrer
la vella malastruga,
y això qu'es negra nit
y a xàfechs cau la pluja...
A la claror dels llamps
algú l'ha coneguda.
— Sant March y Santa Creu,
gardeunos de las bruixas! —

Desd' aquell día ensà
may ningú l'ha volguda.
Quan passa pel carrer
els baylets se'n allunyan,
els homes li fan pas,
las dònas la murmuran,
y els gossos del vehinat
la bordan quan la ensuman.
Per casa té un corral,
per llit un munt de runas,
y va lluny a captar
allà hont no es coneguda.
Dóna mals esperits
y els temporals ajuda...
Tothòm del poble ho diu
qu'es una mala bruixa!

CABÁS DE POBRE

Proto-arquitectura: 1.ª manifestació.

L'home que va fer el primer sostre va ésser el primer feble. Això fins suposant que fos un revolucionari, donchs tota revolució obeheix a un malestar y en tot revolucionari, si bé hi ha un fort pera'l medi que tracta d'imposar, hi ha un dèbil pera'l medi que combat.

Se tracta d'averiguar quin medi material era superior, si l'anterior o'l posterior al teulat.

Idem: 2.ª manifestació.

L'home que va ésser el primer en construir un teulat al costat d'un altre teulat, fou doblement feble y alhora criminal.

¿Per què?

Perque tots els mals de la societat deriven d'aquesta colocació del segón teulat, sense la qual no hi hauria hagut societat, y per lo tant, tampoch mals socials.

Siguèm justos!

D'ella també'n deriven tots els béns y tots els béns socials.

Anatema.

Y com que a més de l'abolició de tots els goigs del isolament, aquest segón teulat aportà més mals que béns, maleheixo al seu constructor. Cosa que a n'ell el deu tenir sense cuydado, fins donantse'l cas probable de que fraccions infinitesimals del seu organisme, després de mil evolucions a través d'espai y temps, formin part del meu cervell, en quina circumstancia'ns trobariam enfront d'una milionèsima de milèsima d'auto-maledicció. Y ja es sabut que aquestas, fins essent totals, ens deixan molt tranquils.

Equilibrar, en sociologia, vol dir restar.

Fins considerant que la unitat humana fos la familia, no per això resulta menys cert que'l segón teulat apareix restant llibertat al individu. La unitat familia suposava al menys un sér lliure en absolut: el patriarca. El segón teulat construït al costat del primer, si era d'un disgregat de la familia, representava la resta d'algunes llibertats del patriarca per un desertor que no desapareixia, sinó que romania pactant tàcita o expli-

citament sobre quelcòm. Si era d'un disgregat d'un'altra familia, o d'un altre patriarca, venia o demanant apoyo o exigintlo, però sempre pactant. Y el pacte resta llibertat.

Considerant que fos el segón constructor un disgregat d'altra familia, s'arguhirà que al primer patriarca no restava llibertat, y que'ls drets que sobre d'ell li treya, els donava al segón, y tot quedava en paus. Però s'ha de tenir en compte que la segona relació, fins essent de dependencia, no era natural com la primera ho era, y qu'en tota relació que no sigui natural hi ha'l signe — posat davant de la llibertat. Cert es que la llibertat que perdia'l patriarca la guanyava'l disgregat.

No's diu «surto a casa y entro al carrer», sinó «surto al carrer y entro a casa».

Dintre las casas els homes viuen tancats.

Se diu: «sortim a fer una excursió a la montanya; entrèm a ciutat».

Dintre las ciutats els homes viuen tancats.

Si no fos d'aquest modo la vida fóra impossible.

Aixis com en el cos humà'l mal d'una hemorragia porta en si mateix el remey, donchs els leucocites que acuden a vessarse barrican la ferida ab llurs pichs coagulants, aixis en la humanitat tot mal porta en si l'apotecari. Al mal *Vallès y Ribot* correspon el remey *massa* que l'envolta, l'engloba y el fa desaparèixer de la vista dels ciutadans politicament honestos. (¿Serà això'l fenomen de la *fagocitat celular*?) Al mal del sostre correspon el remey arquitecte.

Són molts els arquitectes que no saben lo que són...

L'arquitecte es un artista que, havent estudiat nostra feblesa enfront de la natura, ens proporciona una clova dintre la que no sols no hem d'esmersar energies en la lluyta ab el medi ambient, sinó que, al contrari, aquest ens las aumenta.

Heretgia!

Devèm guardar pera l'arquitecte que no's limita a aixecar parets, sinó qu'estudia l'ànima del qui las ha d'habitar per' aixecar-

las construhint un medi ambient adequat a n'ell, el mateix carinyo que guardariam per un déu qu'hagués fet la naturalesa absolutament pera'l servey del home.

Vulgaritat que no ho sembla.

Digam ahónt vius, còm vius, y còm t'hi trobas, y't diré qui ets.

Dedicat als constructors de las casas del Aixample.

L'arquitecte, com tot artista, had'èsser un sensual.

El constructor de corredors y celdas de convent no es pas un arquitecte, sinó un fabricant d'embalatges pera ànimas en conserva

Dedicat al comissari regi d'instrucció pública.

Igual qu'es un absurd donar el titul de metge sense que'l qui l'obté acrediti profonds coneixements de psicologia, y donar el titul de llicenciat en dret y ciencias socials sense fer acreditar profonds coneixements d'antropologia, es un absurd donar el titul d'arquitecte sense fer acreditar al qui l'obté profonds coneixements de totes las arts y ciencias o profunda disposició per' adquirirlos en un moment donat.

Donchs la casa ha de respondre a la manera d'èsser del qui l'habita, y l'arquitecte, avans de construhir, ha d'haver penetrat en y viscut ab l'ànima del futur'estadà.

Dedicat a n'el Mikado y a n'en Nicolau (Se'l pot confondre ab en Salmerón.)

Vosaltres els tirans farèu sortir dels pisos de calaixera y de las barracas, per' anar a la guerra, als homes. Però no'ls hi farèu anar quan darrera d'ells deixin una llar ahont cada pedra y cada objecte respongui a una idea o sentiment propis.

No veyèm sinó l'actitut de seure, però no'ls efectes.

Es un erro creure qu'en totes las cadiras en que l'home s'assèu, hi descansa. Lo que hi ha es que, a copia de sigles y sigles de miseria, els homes han adquirit cuixas adaptables a tota mena d'ànguls y superfícies.

Sintesis.

La casa pera l'home, y no l'home pera la casa.

Quan plou, la gent se fica a casa.

El desitj de la casa adequada se sent en els paisos del Nort ab més intensitat qu'en el Mitjorn. Aquest fet no demostra que l'home del Mitjorn senti menys l'amor per sa llar. El sent, al contrari, més encara, perque la vera llar del home es la naturalesa. El sostre de la casa del home del Mitjorn es el cel amable dels seus paisos.

El sostre fa familia: per això las revolucions dels homes del Mitjorn són socials, perque sa societat viu tota sota'l mateix sostre; y las revolucions dels homes del Nort són individuals, perque'ls individuus viuhen sols sota'l sostre dels seus quartos.

L'egoisme es altruista.

La burgesia moderna ha comprès bé la gran quantitat de fortaleza que dóna al home la casa adequada, al construhir habitacions confortables pera'ls obrers, esperansant que milloraran la producció.

Suposèm que s'hi viu, si allò es viure.

Se diu que cada casa es un món, y en efecte, de la manera descuydada y horrible que's viu en las modernas ciutats, cada casa arriba a fer tant fàstich com el món.

Al dir LINIA, ho vull dir tot.

Se progressarà molt més depressa qu'ara el jorn en que las parets de nostres quartos segueixin una linia que neixi y acabi en nostra manera d'èsser.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

EL CÒDIC CIVIL A CATALUNYA, per Antoni M.ª Borrell y Soler.—Fidel Giró, impressor.

Es una obra completa y feta a conciencia, en la que l'autor comenta y resol las dificultats y dubtes que poden presentarse al aplicar a Catalunya la jurisprudencia del Còdich.

Pera no esténdrens excessivament, y fixant-nos tan sols en els punts més importants de l'obra, devèm esmentar, per la erudició y bon criteri ab que l'autor las tracta, las qüestions relatives al dualisme y contraposició que s'observa entre l'article 12.^{au} del Còdich Civil y el 5.^{nt} de la Lley de Bases, que'l senyor Borrell critica d'una manera fonda y serena, reproduhint las discussions tingudas en las Corts, y textos dels discursos dels que

varen combatre'l Còdich, com els dels senyors Comas, Vilaseca y Maluquer, que són notabilissims; analisant detingudament el caràcter de las materias reguladas per aquells articles, y resumint tan àrdua qüestió sentant que, quan hi hagi discordancia entre l'art. 12.^{au} del Còdich y l'art. 5.^{nt} de la Lley de Bases, ha de prevaldre aquest; y, si no hi ha disconformitat, l'art. 12.^{au} s'ha d'entendre limitat en la forma que determina aquell; y que, per lo tant, sols ha de regir a Catalunya aquella part del titul 4.^{rt}, llibre 1.er del Còdich que regula las dugas formas del matrimoni: canònica y civil. Aplicarhi las disposicions que fan referencia a las relacions juridicas entre'ls conserts, efectes de la nulitat del matrimoni y del divorci, etcètera, es infringir l'art. 5.^{nt} de la Lley de Bases per falta d'aplicació, y la base 4.ª per aplicació indèguda.

En lo referent al mal anomenat *Dret Foral*, l'autor creu que l'art. 12.^{au}, al parlar del *Derecho Foral*, no hi comprèn las lleys promulgadas desde 1716 ab caràcter de generals pera tota Espanya.

Respecte a la prelatió de lleys y còdichs a Catalunya, després de reproduhir els ordres preconisats per Manresa y Mucius Scævola, troba preferible als esmentats la prelatió adoptada per don Joan de D. Trias, qu'es la següent.

1.er Disposicions legals posteriors al Còdich Civil.

2.da Titul preliminar, excepte l'art 6.^è y titul 4.^{rt} del llibre I del Còdich, en quant estableix las formas de matrimoni.

3.er Lleys generals posteriors al Decret de Nova planta.

4.^{art} Costums locals segons lley y fòra lley referents a las materias reguladas per las fonts anteriors.

5.^{nt} Costums de tota mena referents a las fonts següents:

6.^è Dret propiament català.

7.^è Dret canònic.

8.^è Dret romà.

9.^è Còdich Civil.

10.^è Principis generals de Dret.

Al parlar del esperit del nostre Dret, el senyor Borrell, portat sens dubte de sa excessiva religiositat, després d'haver fet grans elogis de l'autoritat ab que nostre dret indígena adorna al pare de familia, incorre en el sectarisme de sensurar la llegislació catalana, qu'en virtut de privilegi otorgat per Jaume I a la ciutat de Barcelona, concedeix al pare la facultat de privar de la herencia al fill o filla qu'entrin en religió sense'l seu consentiment, considerantlo com si fos mort.

Totas las importantissimas materias dels Drets Reals, de las Obligacions, de la Familia, de la Tutela y Curatela y de las Successions, estàn magistralment tractadas en l'obra del senyor Borrell, que termina ab un

hermós *Epilech* inspirat en el més sincer patriotisme y rublert de brillants conceptes juridichs, en el que l'autor, apoyantse en els gens dubtosos testimonis dels juriscònsults senyors Agust Comas, Bosch y Fustegueras, Lluís Silvela, Linares Rivas, y altres, censura d'una manera severissima l'obra del Còdich Civil y l'arbitraria invasió del dret castellà que's fa sentir més cada dia en detriment de nostre dret civil propi y natural.

DIALECHS DRAMATICHS, d'en Joan Puig Ferrater. — *Imprenta Catalana.*

El senyor Puig ens fa l'efecte de que, ab la publicació d'aquesta obra, no s'ha proposat altra cosa que donar a la publicitat una serie d'acudits y filigranas pseudo-filosòficas, que sens dubte creya de bona fe conceptes elevadissims y d'una forsa social y filosòfica aclaparadora; però desgraciadament no hi ha res d'això. Els entortolligaments y disquisicions del senyor Puig y Ferrater no convencen ni entusiasman; ans al contrari, proporcionats en las llarguissimas dosis en que ho fa l'autor, cansan y fadigan als que per afició o per obligació se proposan llegir la seva obra, composta en sa major part d'afirmacions puerils e incoherents que res resolen, ni res descubreixen. Es un bon consell lo que anèm a dir al senyor Puig y Ferrater, al insinuarli que procuri estudiar y treballar molt y ab molta serenitat, y que no's deixi enganyar pels *bombos* d'algún amich que al calificarlo de Gorki català y al feros saber que va nàixer a La Selva, *provincia* de Tarragona, partit judicial de Reus, clima temperat, ab parroquia, y ab Casa Ajuntament, y que va estudiar el *Batxillerat* al Institut de Reus, y que va ésser *mancebo* d'una farmacia a Barcelona y, que viu a la carretera de Mataró, no fa altra cosa que posarse y posarlo en ridicul.

ENSAYO HISTÓRICO SOBRE EL DESARROLLO DE LA INSTRUCCIÓN PÚBLICA EN MALLORCA, por Jaime Pomar y Fuster.

En aquesta obra'l senyor Pomar ha donat a conèixer, ab una serie preciosissima de datos històrichs y de documents, el procés educatiu de la societat mallorquina, estudiant las principals institucions y personalitats qu'han brillat en ella. Es un treball digne de tota mena d'elogis, y de gran utilitat pera'ls aficionats a la classe d'estudis a que pertany.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

AL EGREGIO VATE LEOPOLDO CANO

CON MOTIVO DEL TRIUNFO OBTENIDO POR SU ÚLTIMA OBRA

MATER DOLOROSA

De Cataluña á los vates con quintillas inmortales
saludaste al visitarnos, egregio vate español;
permite que yo responda con estrofas regionales;
permite al nimio satélite girar en torno del sol.

Sé que mi voz es opaca, que están-lacios mis pulmones,
mas cantar tu gloria quiero con acento asaz sutil,
y esta página recamo con un friso de leones,
digna ofrenda al arte viejo y á su bardo más viril.

¡Quién tuviera la potencia del bronco Herrera famosol
¡Quién de Bretón la batuta para llevar el compás!
¡Quién la vena inagotable del buen Chueca melodiosol
¡Quién la dicción limpia y tersa del perínclito Borrás!

Valladolid la gallarda, la gentil, la soberana,
la esmeralda de Castilla, cuna de la lealtad,
sintió un día mal de amores por la perla catalana,
la condesa laboriosa que sonríe al Llobregat.

Y la pubilla hechicera y el paladín castellano
unieron con férreo lazo su cariño pasional:
la novia fué Barcelona, el doncel Leopoldo Cano,
y el templo del desposorio el teatro Principal.

Y deshojóse la palma, y aunque el rubor la taladre,
rasgó la virgen sus velos y dió vida á un nuevo sér;
y una noche venturosa *La Tribuna* fué comadre
del engendro prepotente del Alcázar y el Taller.

En las tablas del proscenio surgió cual visión augusta,
lánguida, triste y callada, envuelta en negro capuz;
la ira santa resplandece en su faz torva y adusta,
y desde el cielo la luna le envía un rayo de luz.

¿Quién es? ¿Dó va? ¿Quién lo sabe! Es un arcano, un misterio,
Es aurora entre tinieblas, es la duda, es el amor,
es la belleza, es el sino, es la nota de un salterio,
es la vida, es la esperanza, una estrella, un resplandor.

Su voz pura, embriagadora, es suave y flébil canto
con acentos de victoria y suspiros de pesar:
que si fué un himno bravío en las Navas y en Lepanto,
fué el rumor de una plegaria en Cavite y Trafalgar.

No sé si es canto de cisne ó si es un grito de guerra,
si es una frase de Maura ó un verso de Calderón;
sólo sé que es la voz santa de la musa de mi tierra,
sólo sé que es un rugido del hispánico león.

Y es tan grande, que al cantarlo nada valgo, nada puedo.
Ruin avecilla que vuela de un gran continente en pos,
sólo sé que me remonto, que vacilo, caigo y ruedo;
sólo sé que no sé nada que no sepa todo Dios.

Es el genio de Cisneros, es un recuerdo de Otumba,
es el murmullo del Tajo, es el azul de la mar,
son los manes del rey Santo que alzándose de su tumba,
contra el invasor extraño vuelve otra vez á luchar.

Es la voz de Carlos quinto que anuncia un glorioso día,
es la musa de Zorrilla, es el español tesón,
es el numen de Cervantes, es el sol de Andalucía
que disipa las tinieblas del niboso Septentrión.

Es la indómita fiereza de la nación española
que surgiendo en los vergeles de Vich y de Terüel,
á la luz centelleante de su inmortal aureola
busca el cetro de Fernando y el armiño de Isabel.

Es la sátira acerada contra el automovilismo;
contra el modernismo ignaro, es toledano espadón;
es el choque vibratorio del viejo y nuevo lirismo;
contra una voz del Musclayre, es un grito de Escipión (1).

Es gloriosa remembranza del heroico Dos de Mayo;
es la Actualidad perversa vencida por el Ayer;
es el alma de Rui Díaz, es la sombra de Pelayo,
es todo cuanto se ha visto y mucho más que hay por ver.

Es el amante quejido de alba matrona sensata;
es la terrífica afrenta de la hembra del hombre vil;
es el vicio que se escónde ante la mujer que mata;
es España, mártir-reo, degollada en su pensil.

Es la libertad bendita que las tinieblas deshace;
es el alma castellana, es la inspiración genial;
es la *Madre Dolorosa*, es la patria que renace;
es un mundo que despierta; es la gloria... ¡el ideall!

RAFAEL VALLÉS Y RÓDERICH

(1) *Es-cipión, Es-cipió o Cipió*. Peix romà pescat prop de Tarragona, y enterrat en un monument quinas runas encara subsisteixen prop de la platja dita *dels cipions*.

NOVAS

Dias enrera, un diari republicà que no es dels *fraternos*, se congratulava de que per fi els republicans, deixant d'exaltar-se per qüestions personal de sos *capdills*, com la qüestió delsuplicatoris, decidissin preocuparse de qüestions de veritable interès polítich y social, com feya suposar l'anunci del *meeting monstruo* que tingué lloch diumenge en els solars de la *Casa del Pueblo* pera tractar del Conveni ab el Vaticà y del projecte d'Administració local.

De moment, aquesta manera d'anunciar *meetings* que tenen els diaris republicans, ens sembla més propia d'un empresari de toros o de circo eqüestre que de la serietat dels que als ulls del poble's fan passar per definidors o representants d'escolas polítiques y socials. Y succehi lo qu'era d'esperar: que no's tractà res, que no s'estudià ni s'explicà ni's discuti res (*las masas no discuten, pero votan*), acordantse que s'havia d'exterminar la *reacció*, y esmicolar el *clericalismo*, y escriure a n'en Salmerón oferint *dar la vida por la salvación de la patria y la libertad*.

Resultat: que si preguntèu a las masses qu'es això de l'Adició al Concordat no vos en sabrán donar rahó, y vos diràn tan sols (perque en Lerroux ho ha dit) qu'es molt clerical. També ho es pera nosaltres: de manera que'ns avensan en tot aqueixos *avensats*, fins en donar per sabut sens estudiarho lo que nosaltres hem hagut d'estudiar y aprendre.

En quant al projecte d'Administració local, que al *meeting* no aprobaren pas, creyém que'l degueren trobar poch *autonomista*, ja que tant menudejan avuy com avuy las declaraciones d'aquesta tendència entre'ls republicans *unitaris*. No cal dir si nosaltres participém de la seva opinió respecte al projecte administratiu d'en Maura; y no sols per lo dels alcaldes de real ordre, sinó per moltes cosetas més.

«Y donchs—se'ns dirà—que ja es un fet la compenetració dels ideals republicans y autonomistas?»

Per nosaltres poden contestar els bons federals, que lluny de considerar incompatibles las dugas cosas, las creuhen lligadas intimament. Per nosaltres poden també contestar tots els qu'han vingut al nostre camp catalanista passant pel federalisme.

Mes ¿qué saben lo qu'es autonomia ni qué saben lo qu'es república aqueixas masses malmenadas y embrutidas pels enemichs de la república y de l'autonomia? Vergonya fa qu'entre nostre poble hi hagués el passat diumenge inconscients capassos d'aplaudir una farsa tan burda com la que's desempenyava en la *Casa del Pueblo*. Mentida sembla qu'encara hi hagi infelissos que's prenguin en serio lo que digui un Lerroux, que

no té més objecte qu'anar entretenint el seu prestigi, ni lo qu'afirmi un Corominas, que no passa d'ésser tot lo més un bon home, ni lo que pugui afegir un Junoy, que tothòm coneix prou, ni lo que un fanàtich com l'Ardid pugui sostenir ab entusiasme.

Nosaltres volèm fets y no paraulas; nosaltres volèm impulsar al poble pel cami del seu deslliurament, fentlo *discutir*, deixantlo qu'ell mateix se convenci després d'haverlo posat en condicions de discernir serenament. Però lo que volen y lo que fan els capitosts del republicanisme, no es més que bellugarse forsa, fent remoure las ayguas brutas en que navegan per'anar mantenint l'agitació entre'ls que no pensan, que gracias a nosaltres cada dia són en menor número.

Ahont els mals del republicanisme jacobi no tenen cura es a Valencia, la terra dels blanquistas y sorianistas.

Ni a Madrid, la capital de la *nación*, ahont s'acaban de tirar els plats pel cap en un *meeting* qu'havian *organizat* alguns pera protestar de l'actitut de la minoria republicana al Congrés, y qu'altres *desorganisaren* interrompent ab insults als oradors y victorejant a dita minoria.

Tenim, donchs, el *partido único* a las acabalas, y la *fraternidad* pels núvols.

Bé es veritat que'l poble de Madrid no pot fer altra cosa que lo que fa en aqueixos *meetings* edificants. ¿Que per ventura li donan millor exemple'ls pares de la patria en els cossos legislatius?

Dir Congrés, dir *meeting* o dir safreig es si fa no fa dir una mateixa cosa.

Ab motiu de la sortida pera Canarias de nostre estimat amich l'eminent escriptor en Joaquim Ruyra, y en celebració del éxit de son llibre *Marines y Boscatges*, ab que s'honra la Biblioteca de JOVENTUT y que segurament quedarà com a joya preuhada de las lletres catalanas, aquesta Redacció tingué'l gust, el passat dissapte, de reunir-se entorn de dit senyor en amical dinar. En aquest hi regnà la expansió més coral y's parlà d'un nou llibre d'en Ruyra, que no cal dir ab quina ansia esperém veure prompte escrit, y publicat ab el mateix éxit que l'anterior.

L'arreveure que donarem a n'en Ruyra tot abrassantlo, li repetim avuy desd'aquestas planas ahont altrás voltas ja hem tingut ocasió de mostrar nostre afecte al excelent amich y nostra admiració al eximi poeta y literat.

Sembla qu'en Maura ha dit que ja està cansat d'alcaldes polítichs.

Y que vol substituhir al actual alcalde de Barcelona senyor Lluch, per la poca traçsa ab que ha portat la qüestió Boladeres.

N'hi ha un tip d'això dels alcaldes y d'això dels Ajuntaments. Sobre tot del nostre.

Aquest teixir y desteixir, aquest enraonar y no fer res, aquest burlarse uns dels altres per correigionaris que sian, sempre en perjudici dels interessos de la ciutat, fa en veritat molta pena. Per això'ns en ocupèm tan poch.

Ademès, que a la Casa gran s'hi ha d'èsser dintre pera poder parlar ab exacte coneixement de causa dels abusos regnants, y pera poder remediarnos. Els regionalistas s'hi varen ficar ab aquest fi, però lo qu'es per ara...

Per ara s'han acreditat, tal com ens temiam el dia que'ls hi vegerem entrar. Ab l'afany de curar els mals dels altres se'ls han encomanat... si no'ls tenian. L'Ajuntament de Barcelona es un petit Madrid, hont se fa politica de compares y comares, qu'es una politica tan petita, al menys, com la de la *villa y corte*. Válgans la nostra independència pera dirho ben clar a tots, sian catalanistas o no ho sian.

Y válgans la nostra independència també pera celebrar l'acudit d'en Maura de que no vol més politica als Ajuntaments.

Per bromista que sia en Maura, t'unas bromas que vaja, no'ns agradarian gayre a nosaltres si fossim del Ajuntament, perque encara que's dirigeixin al alcalde, fereixen de retop als regidors.

Ens jugariam quatre rals qu'en Maura es un gran jugador de carambolas per taula.

Es un jòch al que hi tenim certa afició; y no es que hi siguem pinxos, però'ns sembla que si fes partida ab nosaltres (que no la hi farà), quan ens busqués las pessigollas li trobariam las sevas.

Avans del estreno de *Siegfried* al Liceu, l'«Associació Wagneriana», constant en son empenyo de fer adeptes conscients de Wagner mitjans l'estudi aprofundit, donà en dugas sessions l'audió completa de dita obra en català, ab acompanyament de piano. Els socis hi assistiren provehits de la traducció feta per en Viura y en Pena, que tants elogis ha merescut de la critica, y pogueren apreciar la perfecta compenetració qu'en ella s'observa entre'l ritme prosòdich y el musical, penetrant aixis tota la valua del poema del gran mestre alemany.

En ditas sessions foren aplaudits ab molta justicia'ls intérpretes senyoreta Marcè y senyors Colomé, Boadella y Mullor (cantants), y el senyor Domènech Espanyol (pianista).

La «Wagneriana» va fentse cada dia més acreedora al aplauso y reconeixement dels moderns filarmònichs.

L'«Institut Obrer Català» està organisant actualment las Escolas Catalanas del Districte 6.º, fundadas pel «Centre Fivaller», constituhit avuy en Ateneu del esmentat districte. Per'aquest objecte ha

verificat el trasllat del seu domicili social al local que actualment ocupa l'Ateneu, carrer d'Aribau, 21, baixos, ahont s'estàn muntant las escolas ab tots el avensos y ab els mèto-des pedagògichs que donan un sagell caracteristich a l'obra social del «Institut Obrer Català».

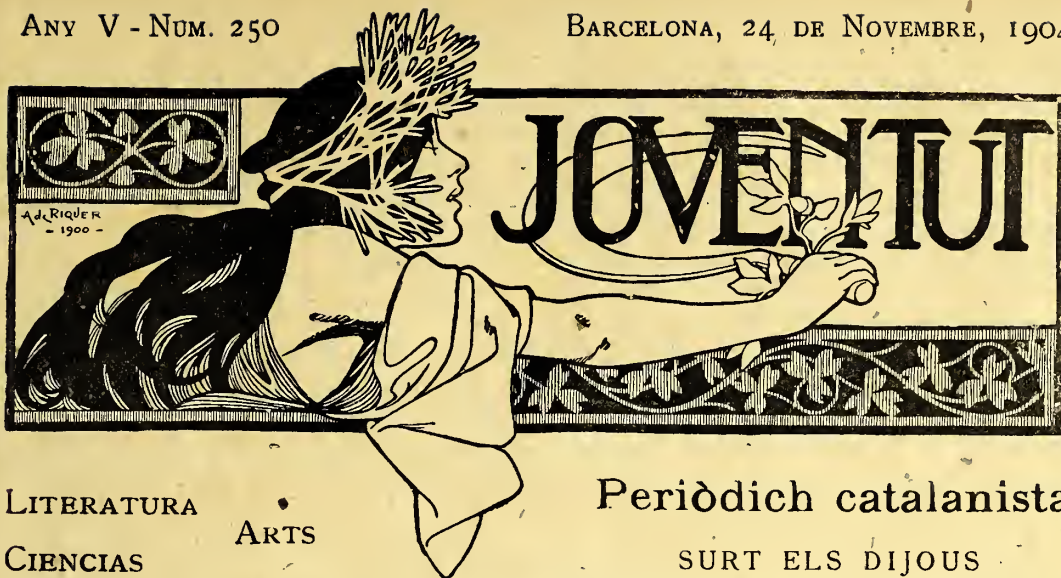
Publicacions rebudas:

Contes populars del Japó. La «Biblioteca Popular de «L'Avenç» ha publicat son volùm 30, que conté una serie d'exquisits contes populars del Japó. Se distingeixen aquestas narracions per sa ingenuitat, que las fa assimilables a todas las inteligencias y a tots els pobles, sense que deixi d'advertirse en ellas l'esperit del poble japonès d'hont han brollat. En Massó y Torrents las ha traduhydadas ab l'amor y la trassa caracteristichs d'ell, tenint a la vista'ls fascicles que publica en anglès la casa Kobunxa de Tokio, ilustrats d'una manera esplèndida per reputats artistas japonesos. És, donchs, forsa interessant la traducció d'aquesta obreta, avuy en cert modo d'actualitat per l'interès que despertan las cosas del Japó. Se ven a 50 cèntims, com tots els volums de dita Biblioteca popular.

Joventut, drama en un acte per Ignasi Iglesias. Forma part de la trilogia *Els primers fets*, que la setmana passada's representà a Romea ab èxit, com se consigna en altre lloch d'aquest número. L'obra està bellament impresa a «L'Avenç», y's ven a una pesseta.

El Rossinyol. Cansó popular catalana. Es la darrerament publicada pel «Cançoner Popular», y va acompanyada de las corresponents notas folk lòricas y d'un dibuix d'en Culell. Aquesta hermosa cansó popular se ven com todas las anteriors a 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

El Poble Català. Ab aquest titol acaba d'aparèixer un nou campió en la premsa setmanal catalanista. Ha visitat nostra redacció el primer número, que'ns ha produhit agradable impressió per son esperit eminentment nacionalista; sobre tot declarant com declara que son nacionalisme no es pas ardit d'atracció, sinó sentiment viu d'armonia inspirat en l'amor a Catalunya y en la consciencia de la necessitat qu'ella té de l'acció unida de tots els seus, puig en la causa de tot un poble hi caben y deuen èsserhi admesas todas las opinions honradas. Aquesta declaració, y la que fa seguidament de no voler pactar ab els representants del centralisme per conveniencias de moment, per afeccions personals ni per interessos de classe, fa simpática la nova publicació, que ve a lluytar per l'autonomia de nostra patria ab el concurs de reputadas firmas. Visca molts anys.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Deixeunos anar...!, per R. Miquel y Planas.—L'esperit polonès, per Geroni Zanné.—Resposta, per A. Suñol.—Amén, per Oriol Martí.—La trista y llarga nit, per P. Riera y Riqué.—Consistori dels Jochs Florals de Barcelona: Convocatoria pera'ls del any 1905.—L'avi Masell, per Joaquim Pla.—Notas bibliogràfiques, per Arnau Martínez y Serrià y F. Pujulà y Vallès.—Teatres, per Emili Tintorer.—Nocturn, per Gustau Rosich.—Un llibre y una critica, per Joseph Aladern.—Posanthi punt, per Arnau Martínez y Serrià.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 27.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 20.

DEIXEUNOS ANAR...!

Ja tornèm a serhi! Després d'haver recorregut el cicle complet, els fets se repeteixen ab la mateixa lògica successió. Ja som altra vegada a la escena de las bombas: ja'ns hem horroritzat; ja hem demanat esma perduts als poders constituïts que tenen en llurs mans nostre pervindre, nostra seguritat y nostra vida, que fassin lo que's pugui (ben poqueta cosa, naturalment) pera extremer el zel dels funcionaris a qui tenen confiada, pagant nosaltres, la nostra vida, la nostra seguritat, el nostre pervindre. Y potser tornarem a sentir a parlar de repressions cegament estúpides, utilisant medis d'extensió

judicial pera descobrir culpables; y potser tornarem a veure representar la escena que's diu *la revisió! la revisió!* Y vindran altra vegada aquells senyors que parlan de la revisió, no pera tornar pels furs de la justícia, sinó perque'l clixé de la revisió té la facultat de conquistar *vots, molts vots* pera las eleccions; vots que d'altra manera no conseguirian, donchs las masses han d'ésser trevalladas a altas temperaturas, a forts cops, ab revulsius intensos, ab vistas a la nova humanitat que no tindrà burgesos y qu'haurà abolit las *cárceles*, convensuda de que *de la cárcel se vuelve*, etc.

Y aquesta manera de parlar *de la cárcel*; aquesta manera de produhir *calorias* en cervells de poch tremp pera poder passar sense perill per tan bruscas experimentacions de sublimació teòrica; aquest parlar del fi social que's persegueix a través de camins que no s'indican; aquesta manera de passar vo-rejant el còdich penal, sense fer notar que a uns quants travessos de dit cap a la esquerra hi ha'l crim, el crim de destrucció social que, pera conseguir aquella finalitat, sembla ésser l'únich cami, el cami que no s'indica, emperò que s'insinúa...

¿Ja s'ha conseguit el nombre de calorias desitjat? ¿Ja són diputats els senyors aquells que martellavan la massa en foch intens? ¿Ja s'ha lograt el fi que de més amunt se perse-

guia de *poner una valla al separatisme catalán* creant una forsa (forsa bruta) capàs d'oposarse als avenços dels ideals nacionalistas pressentits per las classes superiors?

Donchs ara apagarém la fornal. Ara predicarém repúblicas entre conservadoras y revolucionarias, posanthi més de lo primer o més de lo segón segons convinga al lloch, a las circumstancias, y segons sian els *fins práctichs* que de la massa's tracta d'obtenir en un determinat moment.

Y aixis se descapdella aquesta pelicula cinematográfica que té transparencias de sang, y que una empresa *central* permet que s'exhibeixi en un sol lloch (Barcelona) d'una antiga nacionalitat (Catalunya), que lligada de peus y mans sofreix resignada, encara que no gayre, la curiosa experiència que demunt d'ella's practica.

Cal ferla ben remarcar aquesta circumstancia. El procediment ferotgement criminal de destrucció *à grosso modo* exercit per la bomba llensada impunement, toqui a qui toqui, aquest sistema que no es *cap doctrina* (donchs una doctrina per utòpica que sia no pot descendir a medis de realisació que's basin en tan monstruosos crims), aquesta manifestació terrible de la perversió humana, s'ha posat en pràctica en molts altres llochs; en totas las ciutats populosas del món, pot dirse. Mes aquells ambients en que's realisava la experiència s'han anat fent refractaris al sistema de *reconstitució* ab que se'ls amenassava, y no s'han pogut repetir las probaturas. El propi organisme social ha reaccionat per tot arreu, y ha trobat en son propi modo d'ésser sa defensa contra l'ene-mich de tot lo existent.

Unicament Barcelona continúa essent encara teatre de fets tan horribles com els que s'han vingut realisant periòdicament y quina última manifestació, per ara, ha sigut l'atentat comés días enrera a la plassa de Sant Jaume, y del quin ens creyèm dispensats de protestar per la rahó de que ningú es capàs de patrocinar actes tan repulsius.

Catalunya no ha pogut posar en pràctica sos propis medis de defensa, ha tingut de demanar y demana encara als estranys que la protegeixin, ja qu'ella no té facultats, no està autorisada pera ferho. Es per això que de-

mana per caritat lo que per altra part paga a bon preu: que's cuydin d'ella, que la defensin.

Y ara potser vindrán jutges especials y potser se dictaràn lleys especials (aplicables a tota Espanya) per gent que no coneixen ni la nostra manera d'ésser, ni las nostras necessitats, ni els veritables medis de defensa que hi ha y que *nosaltres possehiriam* com els demás pobles, si no estiguessim incapacitats d'exercirlos per la rahó senzillissima de qu'hem d'esperarho tot d'altres y això'ns ha fet inconscients desde'l primer al ultim, grans y xichs, capitalistas y obrers, fentnos oblidar la obligació que tenim nosaltres mateixos d'organisarnos, buscant l'equilibri per la ponderació de totas las forsas socials y trobant solucions justas pera cada cas en que's manifesti la necessitat d'evolucionar.

¿Hem dit quelcòm ab això en pro de la nostra Autonomia? ¿Per qué no se'ns deixa en llibertat pera defensarnos com a poble que no vol morir?

R. MIQUEL Y PLANAS

L'ESPERIT POLONÉS

L'esperit polonés viu encara. Els reservistas cridats a la guerra per l'Autòcrata rus, refusan incorporarse al gran remat humà que va marxant sense repòs al escorxadore de la Mandxuria. La sang polonesa no vol barrejar-se ab la russa, lluytant per una mateixa causa. Y els diaris russos motejan als polonesos, tractantlos de traydors, veyent en llur resistència un crim de lesa-patria. No volen admetre que'l polonés sigui polonés, que l'esclau vulgui ésser lliure. Y els soldats polonesos cridan, com resposta als insults de la premsa russa: «Visca'l Japó, visca la Polonia!» Visca la Polonia, es dir, visca la nació esclava de Russia; Visca'l Japó, es dir, visca la nació a qui Russia esclavitzarà si triomfa, portada per un colossal deliri de grandesas, per un afany d'expansió may satisfet, per orient, per occident, pel nort y pel mitjorn! Pere'l Gran y Caterina II regnan encara a Petersburg.

L'esperit de Polonia viu ab el recort de sos hèroes, ab la poesia de sas llegendas y pateix en cadahú de sos fills. La dissort de

la nació polonesa es la dissort dels polonesos. Rússia no'n té prou d'oprimir la nació, sinó qu'oprimeix l'individu. El polonès es el paria, el rus es el senyor. Fins els polonesos adictes a Rússia són mal mirats pels russos. Durant el bloqueig de Plewna, els generals polonesos eran insultats pels generals russos. Ab els finlandesos y els juheus, els fills de Polonia's reparteixen l'odi del estúpit *mujik* rus. Un ximple nat al cor de Rússia, en plena Moskowia, se creu un sèr superior a qualsevol varsovià de talent. El polonès es l'enemich, l'estranger, el traydor; però malgrat això, el rus el vol a sas ordres, com esclau dòcil, ab humiliacions de servo, prèterit sempre. Per'xò'l polonès recorda que sa patria fou una gran nació, mès humana y mès noble que la Rússia; que sos antichs cavallers sabrejaren cent voltas als kossaks, que'ls grans duchs de Moskow s'humiliavan devant dels reys de Polonia. Recorda que sos passats eran ja europeus, y que'ls passats dels russos foren mongols o kalmucks. «Gratèu al rus e hi trobarèu al tàrtar», diguè Voltaire. Y això ningú ho ha dit del polonès. Y al considerarse aquest superior al rus que'l domina, quan pot se revolta violentament, però la seva consciencia viu en insurrecció perpetua.

Pobra Polonià! Avans, encara qu'esclavitzada, tenia amichs. Aquests eran els francesos, amichs per'xò no desinteressats del tot. Napoleó I estatuhi el Duçat de Varsovia, primer pas pera la restauració del reyalme antich, però's cobrà esplèndidament ab sang polonesa. Napoleó III simpatisà ab la Nació malhaurada, simpatia del tot platònica, mes que no despullava als polonesos de la esperança d'un renaixement proper. Ha cabut, donchs, a l'actual República francesa, el trist privilegi d'abandonar del tot la causa de Polonia. Ha passat ja'l temps en que en Floquet saludava al Emperador de Rússia dihentli: *Vive la Pologne, monsieur!* Fransa avuy viu humilment a l'ombra del colós del Nort: ¿qui són els polonesos? Subdits rebelats o malcontents! Cap satèlit d'en Loubet o d'en Combes tè'l valor civich avuy del princep Napoleó, parent del emperador Napoleó III, qui denuncià públicament els procediments usats per Rússia pera dominar

la insurrecció polonesa del any 1863. Rússia es la nació amiga, diuhen avuy els periodistas francesos, enternits, vessant llàgrimas puras, y els amichs s'han de conservar.... per conveniència. Anglaterra y Alemanya fan massa por.

Densà del darrer repartiment de Polonia, l'esperit polonès ha seguit una marxa terrible, plena d'esperansas y defalliments, somniant, en la llarga y negra nit que l'envolta, l'aparició d'una aubada eterna, tot'ella alegria y felicitat. L'esperit polonès no ha sigut may pessimista del tot. El *Finis Poloniæ* de Kosciusko es un erro històrich. La Polonia esclafada per Suvarow, se refà com per art màgica. Els anys 1830 y 1831, l'exèrcit polonès renova las gestas heroicas dels passats, y la Rússia, pera domptarlo, envia estols immensos de barbres, y els hèroes nacionals desapareixen dessota un horrible huracà de ferro. La brutalitat del nombre: heusaquí la sabiesa militar de Rússia. Mes Polonia no mor encara: els hèroes hi naixen a milers. Entorn d'en Maryan Langiewicz s'acoblan (1863) tots els bons fills de Polonia, y la Rússia's llença a la guerra ab exèrcits colossals, y de nou la Polonia desangnada cau als peus de la Rússia. Però l'esperit polonès té una energia tan sobrehumana, que quan la forsa de las armas l'atuheix, s'esplaya pels camps del art, cercant eixida. Chopin y Sienkiewicz, el primer evocant la melangia somniadora dels esclaus, el segon cantant las gestas de la vella Polonia, han conservat, en els jorns de revolta purament interna, el culte sagrat de la patria.

Ara'ls polonesos se negan enèrgicament a morir per la Santa Rússia. Pobres polonesos! Si Rússia triomfa a la fi del Japò, els càstichs seràn horrorosos: la Siberia tindrà un considerable augment de població y l'ordre regnarà de nou a Varsovia. Y si Rússia es vensuda definitivament (cosa dificil), la venjansa serà encara mès desprietada. Pobra Polonià!

GERONI ZANNÉ

RESPOSTA

Senyor don Oriol Marti. Estimad amich: Sòch poch aficionat a polèmicas periodísticas, perque, en general, no donan més resultat qu'agriar els esperitís y refredar las amistats, sense que quasi may se logri ab ellas convèncer al contrincant ni ésser convensut per ell; però no vull deixar sense resposta l'atenta carta que vosté m'endressà en el darrer nùm.º de JOVENTUT, perque no vull que ni vosté ni ningú pugui atribuir a desatenció'l meu silenci. Al ferho, no'm proposo pas contestar punt per punt totas las afirmacions de vosté, perque, ademés de que ab moltas d'ellas jo hi estich plenament d'acort, fadigaria de segur als que'm fessin el favor de llegirme, si expliqués totas las ideás que se m'ocorren y exposés tots els recorts qu'en ma pensa evocan las paraulas de vosté referentas a fets passats y a oblidadas ensenyansas. Per això'm limitaré a ferli notar que lo que sembla un desacort entre la opinió de vostés y la meva, es més aviat una confusió nascuda segurament de ma pobresa de facultats epistolars y oratorias, confusió que'ls ha fet creure que jo prefereixo la hipòcrita ostentació d'una unió fictícia a la sincera confessió de las nostras desunions y de las nostras rivalitats, y ¿per què no dirho? de las nostras miserjas. Y jo intentaré ara, concretant tant com pugui, desfer aqueixa confusió.

Jo també, amich meu, sòch catalanista militant d'ensà de molts anys avans de fundarse la *Unió Catalanista*: sòch, donchs, vell com a soldat ademés de serho ja d'anys; però encara que vell, no puch pas pendre pera mi allò que diu vosté d'aquells vells qu'han mancat a la ortodoxia qu'ells mateixos establiren, puig ab tot y discrepar alguns cops en l'apreciació de certs actes, ni he promogut may cismas, ni he aixecat may bandera de rebelió, ni tan sols m'he barallat ab cap company de causa, de manera que, malgrat las separacions, disputas y altres desagradables fets qu'entre'ls catalanistas s'han produhit, jo tinch la satisfacció de veure que cap antich company me gira la cara ni'm nega'l saludo quan me troba. Y fassim el favor de recordar, encara que sigui incidentalment, qu'ànts n'hem vistos vosté y

jo, que formant apretada pinya ahir, s'han destriat avuy pera tornar a ajuntarse demà, y fassim el favor de dirme també si, devant de tan repetits casos de pren y deixa, no tinch rahò de plànyerme de que no sapiguèm un cop a la vida prescindir de personalitats y personalismes y posarnos de cap y de coll y tots a la una a treballar per la causa de l'autonomia de la nostra patria.

Jo ab els dolents no vull pas anarhi, però ¿quins són els dolents? «Si no volèu ésser judicats, no judiquèu», deya Jesús, y jo no'm veig ab cor de sentenciar com a dolents a tots els que no pensan com jo, ni a tots aquells que no van pel meu camí; perque jo, si bé crech que'l meu camí es el bo, y per això'l segueixo, no puch pas fer la presumptuosa afirmació de que sòch infalible. Y com jo en mon pensament, al veure las evolucions d'alguns homes y d'alguns grupos nostres, els he aplicat tants cops aquellas paraulas de Sant Remigi a n'en Clovis: «*Abaixa'l cap, orgullós sicambri, adora lo qu'has cremat y crema lo qu'has adorat*», no m'atreveixo a condempnar a ningú a la foguera, de por d'haverlo d'adòrrar l'endemà o un altre dia. Y entenguis bé (lo que no caldria pas advertir si no fossim tots tan propensos a fer confusions) que jo no parlo pas dels qu'han faltat a las lleys de la honradesa y de la decència, que d'aqueixos, dels quals per sòrt n'hi ha molt pochs entre nosaltres, n'estich allunyat jo y n'estaràn allunyats tots els homes de bé que coneguin llur conducta.

Si, donchs, la meva consciència'm priva de considerar dolents als que pera treballar per l'autonomia de Catalunya creuhen convenient emprendre un camí en poch o en molt diferent del nostre, ¿per què excomunicarlos, per què negarlos el pa y la sal, per què enfondir tant y tant las valls que'ns separan, dificultant més y més l'omplir las el dia que pel bé de la patria convingui que tots sos defensors se donguin las mans? No seria millor, enlloch de censurarlos ab tal vehemència que molts cops arriba al agravi, advertirlos amistosament quan a judici nostre vagin errats, y si no'ns volen atendre deixarlos anar en nom de Deu, demanant sempre a n'Ell que'ls ilumini (y a nosaltres no'ns deixi) y emplear totas las nostras forsas en anar arrencant de las urpàs dels nostres

opressors, tot d'un plegat o de mica en mica, tot allò qu'ha de constituhir la sobirania integral de Catalunya?...

Avans aixis ho feyam: ningú pensava en res més qu'en això, y a n'això estava dedicada tota la nostra prempsa. Y ensemps qu'atacavam de dret y constantment el centralisme, ensemps qu'ensenyavam al poble que d'ell ens en venen tants y tants mals, tractavam ab la major benevolensa als nostres afins, qu'allavors eran no més els federals, pèr considerarlos els nostres naturals aliats, y fins aplaudiam a'n aquells que, en mitj de las lluytas politicas en que estavan ficats, sabian trobar accents entusiastas en lloansa de la mare Catalunya, y, quan el cas venia, combatian valerosament en defensa de sos interessos o de sos drets. Y a n'en Balaguer ab motiu dels tractats, y a n'en Duràn y Bas per lo del dret civil, y a n'en Schwartz quan a la Diputació va defensar la llengua catalana, y a tants y tants, tots politichs, els haviam endressat falagueras felicitacions.

Mes ara tot ha cambiat: com gallets esbandits per la pluja, el germà desconeix al germà y l'amich al amich. Els nostres diaris, molt més que de fer ressaltar els abusos y els crims del centralisme, s'ocupan de criticar els actes y las paraulas dels qu'ahir eran companys; las nostras *penyas* són sovint caus de murmuració contra'ls amichs del dia anterior, y entre tant l'enemich de tots se frega las mans de gust, y tot amoixant al un y al altre, exclama satisfet: «El Catalanisme està esmicolat, ja no es un perill.» D'això es de lo que jo'm planyo, y a evitar això van encaminats mos actes y mas paraulas. Y tot conservantme fidel a la disciplina de la *Unió Catalanista*, faig, sempre que puch, obra de concordia. ¿Faig bè? ¿Faig mal?... *Al tempo l'ardua sentenzal*

Y encara que jo estich en que las paraulas de vostè y las mevas, per més que pugui ha-

vernhi d'equivocadas, són virtualment veritats perque per tals las tenim al escriurelas, espero que *aquestas veritats no'm faràn perdre las amistats*. De mi sè dirli que sóch y desitjo ésser sempre son verdader amich, y afectuós company d'ideal.

A. SUÑOL

AMÉN

Podria vostè ab rahó, estimat senyor Suñol, titllarme de poch cortès si no afegis uns quants mots a la precedent afectuosa lletra, per quina y pels testimonis de franca amistat (llealment corresposta) que conté, de tot cor el remercio.

Penso, com vostè, que las discussions y las polèmicas no solen donar sempre la llum que fóra de desitjar, car la passió y altras moltas circumstancias ja's cuydan prou d'enfosquiras, però també estich convenut de qu'enrahonant las personas s'entenen, y una proba d'això es que a vostè y a mi poch ens ha mancat pera quedar entesos. Lo que hi ha es que vostè veu perills en certas cosas mentres jo'n veig en altras, que vostè es optimista y que a mi els desenganys (a la flor de la edat) m'han fet tornar desconfiat, que vostè vol esquivar las sospitas y que a mi m'agrada sortir de dubtes, y finalment, que quan vostè y jo creyèm tenir rahó, la volèm, perque som tossuts. Però si això, que no tinch, pas per defecte, pot ésser motiu de que'ns barallèm alguna vegada, may se'n ressentirà la cordialitat de nostras relacions.

Y ben mirat, aquest incident que vaig a cloure, no es pas de doldre que s'hagi suscitat. Primerament perque ha donat ocasió a que s'esvanissin tots els malentesos de vostè, y en segón lloch perque ha sigut causa ocasional de que las planas de JOVENTUT s'honoressin ab la firma de vostè, que mos companys y jo respectèm y estimèm per lo que val.— ORIOL MARTÍ

LA TRISTA Y LLARGA NIT

Pobre nin rosl Una vegada
m'escometé parant la mà:
—No tinch abrich sota teulada.
—¿Pares no tens?—

Ell me contà:

—Era una rúfola vesprada
quan l'avi Jan m'acompanyà

o d'un vell carré a la cantonada.
Digue: «aquí't deixo», y no tornà.

Jo era poruch llavors, y n'era de fredolich! Queya la neu,
y la ciutat com una fera
s'abrahonava al demunt me'.

Ves quí no's pert: fosca la nit,
el món tan gran, jo tan petit!...

P. RIERA Y RIQUÉ

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DE BARCELONA

Convocatoria pera'ls del any 1905

Als honorables poetas y prosadors de Catalunya y de tots los territoris ahont la nostra llengua es parlada o coneguda, los VII Mantenedors del *Consistori dels Jochs Florals de Barcelona*, en l'any XLVII de llur restauració, salut.

A fi de donar bon compliment a la honrosa comanda que l'honorable Cos d'Adjunts nos feu lo día 14 d'Octubre d'aquest any, vos convidam a pendre part en los *Jochs Florals de 1905*, que, segons los Estatuts y bones costums establertes, se regiràn per lo següent

CARTELL

Lo primer diumenge de Maig, que s'escàu lo día 7, se celebrarà la poètica festa, en la qual seràn adjudicats als autors de les mellors poesies que hi opten, los premis ordinaris. (que ofereix cada any l'Excm. Ajuntament de Barcelona, protector y ja de temps aymador de la Gaya Ciencia), o sían: la *Englantina*, la *Viola* y la *Flor Natural*, que corresponen als mots que forman lo lema de la Institució.

La *Englantina d'or* se donarà al autor de la mellor poesia sobre fets històrichs o gestes glorioses de Catalunya, o bé sobre usatges y costums de nostra benivolguda terra, essent preferida en igualtat de mèrit la escrita en forma narrativa de romanç o de llegenda.

De la *Violeta d'or y argent* se'n farà entrega al autor de la mellor poesia lírica, religiosa y moral.

La *Flor Natural*, premi anomenat d'honor y cortesia, s'adjudicarà a la mellor composició en vers sobre tema que's deixa al bon gust y franch arbitre del autor. Segons la bella costum d'antich establerta, lo qui obtinga aquest premi deurà ferne present a la dama de sa elecció, la qual, proclamada *Reyna de la Festa*, entregarà'ls premis als qui guanyadors ne sían.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Una copa artística que ofereix lo Consistori a la mellor composició en prosa sobre tema y genero literari que's deixa al bon gust del autor.

Una joya artística, que aixís mateix ofereix lo Consistori al mellor estudi de les obres d'un cèlebre autor català de la bona època de la nostra literatura (sigles XIII XIV y XV).

Un relleu artístich, ofrena del Eminentíssim y Reverendíssim Senyor Cardenal Fra Joseph de Calasanz Vives y Tudó, al autor del mellor romanç històrich sobre la Ordre de la Mercè, Redemptora de Captius.

Un objecte d'art, ofert per l'Excm. é Iltm. Sr. Bisbe de Vich, al qui mellor traduesca en vers català l'himne «Veni Creator» de la Liturgia eclesiàstica.

Una ploma de plata, que oferí'l difunt Iltm. Sr. Bisbe de Tàmasso, Administrador Apostòlich que fou de la Diòcesis de Solsona, a una poesia de caràcter religiós.

Lo Sagell de la Unió Catalanista incrustat en or sobre planxa d'acer, ofrena de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista* a la mellor novela sobre assumpto de vida ciutadana.

D'acort ab los Estatuts dels *Jochs Florals*, podràn concedirse ademés los premis, accèssits y mencions honorífiques que lo Consistori judique ben merescuts.

Totes les composicions deuràn ésser rigorosament inèdites y escrites en antich o modern català d'aquest Principat, de Mallorca, de Valencia, del Rosselló o d'Alguer.

Tots los treballs, ab lletra clara e intel·ligible, y si comprenen varis fulls, cusits o relligats, se remetràn

al Consistori, a son domicili, carrer dels Templaris, núm. 3, avans del mitjdia del día 15 de Març vinent, junt cada hū ab un plech clos que continga'l nom del autor y duga demunt escrit lo títol y lema de la composició.

No s'entregarà'l premi al autor qual nom no conste clarament expressat en lo plech respectiu, o vagi en forma d'anagrama, pseudonim o altra contrassenya.

Los premis o accèssits que no sían retirats avans de la renovació del Consistori, s'entendrà que són renunciats per sos guanyadors

Los plechs que contingan los noms dels autors no premiats se cremaràn, com de costum, acabada la repartició dels premis.

Lo Consistori's reserva per un any, a comptar del día de la festa, la exclusiva propietat de les obres premiades; declarant que falta a las condiciones establertes en lo present Cartell l'autor premiat que publiqui la seva composició avans que ho fassa'l Consistori.

D'acort ab lo prescrit en los Estatuts, se publicarà un Cartell extraordinari en lo cas de rebres altres premis, sempre que 'l Consistori considere que queda temps suficient pera la presentació de treballs que hi opten.

Que'l Senyor vos donga inspiració pera cantar ab esperit verament català la *Patria* la *Fe* y l'*Amor*, y a nosaltres discreció en judicar y acert en premiar aís més dignes.

Fou escrit lo present Cartell en la ciutat de Barcelona als 13 dies del mes de Novembre de 1904, per los VII Mantenedors.—Francesch Ubach y Vinyeta, *President*.—Ildefons Suñol y Casanovas.—Manuel Ribot y Serra.—Antoni M.ª Alcover, Pbre.—Arnau Martínez Serriñà.—Manuel de Montoliu.—Rossendo Serra y Pagès, *Secretari*.

L'AVI MASELL

Era la feyna seva de cada dia. Asseguit sobre aquell pedris de vora la porta, ab la barretina enfonsada fins al clatell y la pipa als llabis descolorits, restava immòvil horas y horas, ab la mirada perduda en las feixas més llunyanas d'aquella immensa vall tan destrament conreuhada.

Allí, solitari, cada día recordava son llarch passat. Feya memoria de quan, petitó, jugava ab els companys en aquell pedris de la entrada. Recordava aquells diumenges de la primavera de sa vida en que rondava las mossas del poble a las ballas de la plassa; recordava son casament ab la Ció, que al cel sia; el naixement del hereu, el de la noya y el del petit; la mort de la seva dòna... tots aquells farts de treballar pera poder conservar aquella caseta que de dia en dia s'enrujava més, aixafada pel pes dels anys.

Es clar que per tots els poblets y masias del entorn el coneixian. L'avi Masell havia vist néixer a quasi tots els terrassans; era'l més vell de la encontrada; en comptava

ja 98, y poch passava ningú que no s'aturés devant del vellet y no'l saludés ab afecte.

Era petit, prim, denerit; tenia la veu prima y feble; sas galtas xucladas feyan els pòmuls prominents, y sos ullets s'amagavan dintre uns parpres humitejats y vermells; no tenia pèl a la cara, y el cabell se li havia tornat completament blanch.

Portava calsas de vellut y esclops, y's guardava del fret embòlicantse en un carrich arnat y vell, de color negre vermellench, ple de surgits y tacas. Ab el bastonet al costat, prenía'l sòl cada dia, sentintse afalagat ab la tebior dels raigs que li lliscavan sobre la cara. A voltas deixava la pipa y obria la boca com aspirant aquells raigs fornits de vida que li escalfavan el cos y li enfortían l'ànima; semblava que'ls volgués assolir tots, ficársels dintre sa còrpora denerida per'animarla de nou, pera ferla revivre, per'aturar el minat dels anys.

Pobre avi Masell! Delè de casa seva poch podia fiarsen gayre. L'hereu tot el dia era a las feixas a treballar, y la jova semblava estar cansada del vellet; li feya fàstich; deya que aquell baf que deixava anar de suhor y miseria li tapava'ls esperits, y no feya més qu'apartar del avi a sas criaturas, qu'arribaren a ferli ganyotas y burlarse d'ell.

Per això l'avi, veyentse sol, sense l'escalf del carinyo de ningú, no feya més que recordar... Recordar quan era fort, quan era brau, quan era jove!

Si n'era de fret aquell hivern! Las glassadas malmeties totas las viandas de las feixas; el sòl ab molta feyna podia reduhir las boyradas congriadas a la nit; els arbres morian corsecats y la miseria s'ensenyoria d'aquellas masias, casalots miserables de parets negras y enrunadas qu'abrigavan a sers febles y estemordits.

L'avi Masell no deixava pas son pedris, ùnich reconet que al món li quedava.

Aixis que'l sòl era una miqueta alt, eixia ajudat del bastonet fòra de la casa, s'asseya al seu lloch, s'embolicava bé, e hi restava fins a ferse fosch, immòvil, ab els ulls humitejats, mirant llà d'enllà, fins a las montanyas llunyanas que mitj amagava la calitxa. Y un dia feu el fret tan fort, que'l sòl

poch podia fondre la glassada del mati. Aquell fret acabà de matar las viandas.

Ningú eixi de casa: era un ver dia d'hivern; un dia gris, rüfol que feya fredat.

L'avi Masell, assegut vora la llar, escal-fava sos membres arraulits, y els tihons guspirejavan fortament, y las flamaradas s'enlayraven per la xemeneya plena de sutje. Al costat seu la jova, enrotllada per sas tres criaturas, treya sopas d'una olla de fanch cuyt, y ab una cullera de fusta mitj menjada las ficava en llurs bocas. L'hereu, assegut vora la taula, tot capficat, no deya res.

L'avi guaytava còm els tihons se consumian poch a poch. Veya la miseria per tot, y sentia un fret horrorós a l'ànima. Tot y tenir el cervell un xich enterbolit pels anys, veya ab claretat la tristor d'aquell hivern y e hi feya consideracions més trístas encara.

Apesarat, alsà sos ulls al cel y grossas llàgrimas li anaren cara avall. A fòra una munió d'aucellets revolotejavan afamats, y quedavan presoners en trampas y ballestas.

Després fixà son esguart en la porta. Anyorava'l pedris, aquell pedris de la entrada, y, com obehint a una necessitat imperiosa, agafà'l bastonet, se redressà y eixi a fòra.

L'hereu alsà'l cap, y estranyat de lo que feya son pare, li preguntà:

—¿Ahònt anèu?

—Un xich... a... fòra... noy.

—Vos devèu haver tornat boig—afegi la jova.

L'avi no contestà. Las cametas li feyan tintinas, y ab prou feynas pogué arribar al pedris.

Una volta hi fou, s'hi deixà caure. Sa boca's mitj obri ensenyant unas genivas sense dents. Se sentia satisfet, hi estava bé, molt bé.

¿Que hi feya fret? Era fret de fòra. A dintre, en plena llar, també n'hi sentia de fret l'avi Masell, però era fret de l'ànima, era'l fret de la manca de carinyo..

Y mentres la claror del dia anava mim-vant, y las primeras ombas de la tarda ho mitj amagavan tot, l'avi Masell recordava, com cada dia, son passat llarch, molt llarch...

Y, tot recordant, se tornà fosch. L'avi Masell ja no podia aixecarse: el fret l'havia atuhit, clavantlo sobre'l seu pedris. No tenia voluntat ni de cridar tan sols; sentia sòn,

una sòn dolça, una sòn que li enterbolia'l pensament, una lassitut en sos membres, un pessigolleig per tot, un ensopiment, una deixesa...

Un cop sèch, el cop del cos denerit del avi al rebotre sobre'l sòl, trencà'l silenci d'aquella naturalesa morta.

L'avi Masell havia caygut de boca terrosa y no's movia pas. L'avi Masell era mort.

Poch a poquet anava alsantse la boyra; el fret esdevenia més horrorós; els tihons sèchs guspirejavan en las llars, y un gos de remat, pelut y negre, ensumava'l cos ert del avi Massell, entregirat al bell mitj de la porta d'entrada de la masia.

JOAQUIM PLA

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

EL IDEAL AMERICANO. — T. ROOSEVELT. — Guarnier, Taberner y C.^a, editores. Barcelona.

Aquest llibre del cèlebre estadista que acaba d'ésser reelegit president de la República Nort-Americana, està destinat a causar grans sorpresas y grans revelacions, principalment entre aquells que creyam que, essent en Roosevelt el candidat a la presidencia designat y protegit pels trusts y els plutòcratas del seu país, el president, en lògica correspondència a la protecció rebuda, devia inspirar tots els seus actes y tota la seva política en favor dels seus més significats partidaris y favoreixedors.

Mes, contra lo qu'era d'esperar, el president Roosevelt, en la seva obra, dedica bon nombre de pàginas a combatre'ls egoïsmes del mercantilisme americà y a ridiculisar las sevas equivocacions y la seva curtedat de miras. Combatre la plutocràcia americana, y, d'una manera velada però incisiva, atacar també als ideals del partit *demòcrata*, sembla que siguin els dos objectes primordials de l'obra del president.

Als primers els combat censurant d'una manera despietada e implacable la creencia de molts americans que creuen que un país sols es civilisat y poderós mercès al desenrotlló y al foment dels negocis, de la industria y de l'agricultura; a n'aquests en Roosevelt els demostra ab datos y ab arguments irrefutables que tant o més important que l'aument de la riquesa material d'un país, es el seu progrés moral. Un país sense poetes, sense pintors y sense matemàtics, es un país sens ànima.

Y als segons, als demòcratas, els ataca en Roosevelt acusantlos d'aprofitarse molts ve-

gades de las passions de la demagogia, y els combat també per representar aquests la tradició dels primitius ciutadans americans de costums senzills y patriarcal.

L'obra d'en Roosevelt no té altre fi que'l d'europèisar la seva pàtria, que fer dels Estats Units una potencia forta y respectable a la faysó d'Alemanya o de la Gran Bretanya; es una nova manifestació de sa política imperialista, però cal reconèixer qu'es una obra admirable en la que'l president fa gala d'una erudició, d'un talent y d'un sentit pràctich realment excepcionals.

Las palpitants qüestions de la honradesa política y privada, de la cultura pública, del patriotisme, de la evolució social, de la corrupció dels politichs, del sectarisme religiós y de la doctrina de Monroe las tracta l'autor d'una manera magistral. En la darrera sobre tot, en la referent a la doctrina de Monroe, se revelan clarament els ideals ultra americanistas del president dels Estats Units, que manifesta per manera indirecta però terminant, que'l famós principi «Amèrica pels americans», sense voler dir que's degui traduir per un protectorat exercit pels Estats Units sobre las demés potencias americanas, vol dir, no obstant, que «las nacions europeas no deuen cambiar entre si las colonias qu'en aquella part de món posseheixin, si els Estats Units consideran que aquesta permuta es contraria als seus interessos.» Subratllèm expressament aquestas paraulas pera fer ressaltar la intenció qu'enclouhen y l'excepcional valor que tenen estampadas en un llibre firmat pel president dels Estats Units.

Tal es l'obra d'en Teodor Roosevelt, obra que, prescindint dels principis imperialistas en qu'està inspirada, es excelent y rublerta de encertadissimas apreciacions socials y politicas, qu'honran en veritat a son eminent autor. Es obra, donchs, que mereix ésser llegida y meditada per tots els que s'interesan pels grans problemas de l'alta política moderna.

L'estil del traductor, don Adolf F. Ferrando, es senzill, clar y correcte, condicions indispensables en tota traducció y que fan que'l nou llibre's llegeixi ab gust y facilitat.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

EL VERDADERO SISTEMA DEL ÚNIVERSO. — Conferencia dada en el Ateneo de Madrid, la noche del 16 de Diciembre de 1902. Con opiniones del Marqués de Nadaillac, Siemkeiwichz, Maccola, R. Palma... etc., por Enrique Sánchez Torres. — Barcelona, Antonio Viladot, impresor, 1904.

Recordo que quan estudiava Dret Romà, el doctor Pou y Ordinas, que l'explicava, se llevava respectuosament el birret cada vegada qu'anomenava al angèlich Sant To-

màs. Y quan per son discurs sospitava que s'havia de posar el nom del docte sant als llabis y's trobava ab el birret llevat, se'l encasquetava a corre-cuyta pera no deixar perdre ni una ocasió de rendir culte al més gran dels ingenis, Fènix de las escolas y Dolsissim entre'ls dolsos. Això es lo que jo he fet al posarme a parlar d'aquesta conferencia: cubrirme, pera descobrirme devant del senyor Sánchez, hèroe entre'ls hèroes, donchs hèroe es qui ab sas opinions personals desafia la irreligiositat de las multituds; profund entre'ls profonds, donchs profund es qui veu cosas, àngels y arcàngels, alli hont la grollera massa (Galileus, Ptolomeus, Flammarions, Newtons, et-cètera) sols hi veu èter, estels y planetas; senzill entre'ls senzills, donchs ho es qui se'ns presenta no ab un nom enrevesat, curullat de consonants accentuadas, sinó ab el modest y distingit y castizo de Sánchez. Sánchez Torres: aquests dos apellidos, castellà l'un, castellà-català l'altre, en la persona d'un sabi, diuhen tant en favor de la germanor entre las *provincias* espanyolas, com els discursos politichs d'en Santiago Rusiñol á las Ventas del Espiritu Santo, llavoras de sa anada al ronyó... de Castella.

El senyor Sánchez Torres ve a omplir un buyt en la meva ànima, buyt que hi tenia de molt temps ensà. Gayre bè totas las ideas qu'exposa en sa conferencia las professava jo, però necessitava una confirmació pera estarne ben convensut. Aquesta confirmació me la dóna ell. Ja som dos qu'opinèm igual; ja tenim rahó; perque, diguin lo que vulguin els individualistas, la unitat may ne té. Pera tenirne, al menys s'han d'èsser dos, o tres, com afirmaria'l senyor Fola Igurbide y com no dubto opinarà'l mateix senyor Sánchez, que's declara partidari del número 3 y del 7. Y pera que no se'ns pugui argüir contra nostra rahó alegant la manca del tercer, dech fer constar qu'existeix y ho es el senyor Aldavert (en Pere).

En efecte: el senyor Sánchez s'ha de desenganyar: totas las opinions que publica a mena de prefaci de sa conferencia no són més que firmas en contra d'ell. Els uns, com en Menéndez y Pelayo, li diuhen que no'l poden jutjar per manca de competencia; els altres, com en Amadeu Vives, perque són homes que *casi no tienen opiniones*; altres com en León y Castillo, en Maura, en Berthelot, en Loewy, en Pickering, etc., se limitan a donarli las gracias per l'envio dels seus llibres; els restants s'excusan d'assistir a sas conferencias per estar malalts; y l'autor del *Quo Vadis*, en una carta dirigida a *Monsieur Emile de Sola, lieutenant de Gendarmerie de Calella-Sur-Mer* (!!!), diu que'l llibre seu sobre Astronomia li ha proporcionat *des beaux moments*, lo qual vindria a dir que l'ha fet riure si més avall no afegis que no coneix la

belle langue espagnole, lo qual vol dir que'l seu llibre no l'ha fet riure ni plorar perque no l'ha pogut llegir.

Entre totas las opinions que transcriu, n'hi ha una favorable a vostè: la d'en Pere Aldavert. Y dich qu'es d'aquest senyor el tros que copia de *La Renaixensa* del 9 d'agost de 1902, perque judico per l'estil. Qu'ho diguin, si no, els lectors:

Bons cents duros podrián pagar d'haverlo escrit (el follet del senyor Sánchez *Astronomia racional y Astronomia irracional*) molts que passen per sabis en aquests temps en que la mitja cana ha tingut de fer lloch a la *diezmillonésima parte del cuadrante del meridiano terrestre que pasa por Paris*, als cinchs pams grassos que són l'atabalament de totas las dónas del món que no han tingut la sort de néixer en aquella olla de grills...

...Però, com vaig trobar que'l blatdemoro era de gra petit y rodó, més substanciós que'l blatdemoro blanch y xato que creix com l'aufals en els camps de la Marina del Llobregat...

...Y no'n faig més alabansas perque després no'm prenguin pel que no sóch, per un gall de pansas...

¿No es cert que aquest estil metafòrich té tota la sentor de l'Aldavert? Donchs bè: es ell sol qui no fa més alabansas, per la rahó que dóna, no perque no cregui que se las mereix el senyor Sánchez. De manera que ja som els tres, l'autor, el qui firma y l'esmentat apòstol de la causa del terror, devant de qui també'm descubreixo respectuosament.

Els que'm llegeixen estaràn ja neguitosos per saber quinas són las ideas qu'exposa'l senyor Sánchez en sa conferencia. Vaig a complàurels, y a refermar els arguments aquests ab arguments propis. El senyor Sánchez es enemich de la forma esfèrica de la terra, dels quadrants, dels meridians y de la moderna geografia dels continents y dels mars, cosas totas que sols existeixen en la imaginació de la humanitat embaucada pels vividors de la ciencia, enemichs dels llibres biblichs y de la veritat revelada.

La terra no es rodona, sinó semi-esfèrica, y s'aguanta sobre dugas columnas apoyadas en l'abim infernal. Si això darrer es o no veritat, es cosa que no m'ha preocupat may; però'l fet de que la terra no es rodona, sinó plana, o tot lo més semi-esfèrica, es cosa que crech ja fa molt temps en virtut d'un senzill rahonament. Hèusel aquí:

Si ens posèm a la Musclera, o a ca'n Faluga de la Barceloneta de cara a Port-Bou, l'Orient quedarà a la nostra dreta, y els grechs seràn orientals pera nosaltres. Un grech donant la esquena als Faraons, tindrà per oriental al general Kuroki. Per'aquest seràn orientals els novayorquins perque romanen al indret d'hont neix el sól. Y pera en Roosevelt en Maura serà un oriental (y pera nosaltres també). ¿Què demostra, donchs, el fet de que tots siguèm orientals els uns respecte dels altres, sinó que l'Orient no existeix, ja que una cosa no pot ésser y

deixar d'ésser al mateix temps, y d'acceptarse l'Orient seriam y deixariam d'ésser orientals en un mateix moment? No, l'Orient no existeix; no hi ha més gran Orient que'l dels senyors dels tres punts en triangle, ni més Orientals que'ls de la Mar Vella de la Barceloneta. *Ergo*, la terra es plana. De lo que se'n deduïx la conseqüència de que'l proverbi català que diu *Roda'l món y torna al Born* es una gran falsetat, a menys qu'en realitat lo que vulgui dir sia: *Roda'l senyor Mòn y Bascós y torna al Born*, lo qual no's pot acceptar, primer perque estaria mancat de significat, y segon perque, de voler dir això, el proverbi seria emés en l'aforística llengua llatina.

El senyor Sánchez nega la existencia dels meridians, dels punts cardinals y dels archs, y a n'això si que'm permetrà que hi fassi alguna adició: la de la linia equatorial que tenen el mal gust de *mullar* a bordo de tots els trasatlàntichs, per exemple. Y posats a suprimir, no li hauria costat res al senyor Sánchez, y hauria fet de passada obra humanitaria, de suprimir els equinoccis que tant de mal fan (com opinava l'ilustre company Gerner avans de que dit senyor el *convertís*), las temperaturas quins cambis són tan funests, y els fins de mes, abominables per las classes passivas.

Nega dit senyor la lley de gravetat, qu'en efecte no's deixa sentir enloch fóra de la personalitat gravissimament seriosa de don Eusebi Corominas. Jo també sóch enemich d'aquesta lley newtoniana; crech que la Terra'ns repeleix, y els altres planetas també, per quinas forsas resultants restém ahont som.

En el ram de la teologia'l senyor Sánchez y jo ja discrepém una mica. Afirma dit senyor que'l sol es l'Omega; la unitat divina l'Alpha; que'l Triangle té un caràcter particular *ad extra*; que'ls arcàngels eran 8, però desde que va caure del Empir Lucifer foren 7, y que aquests 7 nomenats Miquel, Gabriel, etc. (fins a 6, donchs confessa haver oblidat el nom d'un d'ells, lo qu'esmoltgrave), corresponen a 7 colors y són els 7 planetas. Afirma també que fins las modas ens venen del Empir, y que'ls Querubins, Virtuts, Serafins, Dominacions y Potestats fan al cel batallas y tocan trompetas. Jo discrepo del senyor Sánchez en el sentit no de negarho, sinó de no afirmarho, perque no ho he vist.

En fi, la conferencia va tancada per una demostració de qu'en Pi y Margall ja hi estava ab ell, però que'l *tacere oportet* el va fer restar mut; per una reventada al senyor Odón de Buen, l'eminent republicà naturalista *si que también* naturalista republicà, y per un capítol titulat *Nuevas colonias, nuevos mundos para España*, en el que's demostra que més enllà del Pacífich, y del Atlàntich, y dels mars del Nort y del Sur, hi ha illas

y continents desconeguts, que adquirits per Espanya poden donarli *dias de gloria* el jorn que's decideixi a enviarhi barcos y armadas.

Oh Patria mía! (termina'l senyor Sánchez). Como menos veo de dónde pueda salir tu futura grandeza, más creo en tu resurrección. Aunque estoy seguro, no permite la Providencia que yo hable de este Universo y de esta Tierra desconocidos porque sí. ¿No son vislumbres ya estas cosas de un glorioso porvenir?

Creemos, esperemos... y amemos.

Y venceremos.

Si: jo també crech, ab *tal* senyor, qu'es en aqueixas illas y continents en l'únich *puesto* ahont vencerá Espanya. Perque, com diu molt bé en altre lloch el repetit senyor Sánchez:

Pasó ó está pasando el segundo ay, y el tercer ay ha de venir presto, así que los dos testigos, los dos olivos (Elías y su compañero) hayan dado testimonio de Cristo.

Lo que ve a demostrar que no's reduïx tot a un ay! (y si no qu'ho diguin els *jipios flamencos*), sinó que'n pot venir un segon y fins un tercer: lo qual no es molt consolador *que digamos* pels marins de Cavité y Santiago. Però la *patria* avans que res! *Creemos* lo que'ns diu el senyor Sánchez, *esperemos* qu'en Maura se'l escoltarà, y *venceremos* collocant la bandera *roja y gualda*, a quina ombra brollan els florits ingenis, més enllà dels espays dels homes coneguts.

Y ara, senyors, entoném ab convicció las vibrants estrofas de la nacional *Marcha de Cádiz*.

F. PUJULA Y VALLÈS

TEATRES

LAS DOS GOLFAS.—ANIMA.

A Novetats s'ha estrenat un melodrama que'l mateix autor de *Los dos pilletes*, en Pierre Decourcelles, va escriure en francés en colaboració ab l'Edmond Tarbes. *Gigolette* se titula en francés; *Las dos golfas* en castellà. En ell hi trobém tots els ingredients propis del genre: crims, desgracias, situacions patéticas, crits, llàgrimas, etc... N'hi ha prou ab citar els tituls dels nou quadros en que's divideixen els set actes d'aquest dramón pera ferse càrrech de l'obra: *Un juicio á puerta cerrada*; *El ramo de primaveras*; *La batida*; *La canción de Mignon*; *La taberna del tío Trinquette*; *El fiscal y el presidiario*; *El secuestro*; *El peluquero de cocottes* y *El adiós de una golfa*.

A pesar de que las escenas fortas, dramáticas y enternidoras se succeheixen rápidamente; a pesar de que'ls autors mouhen els personatges ab gran habilitat y dialogan fàcilment, y a pesar de tota la imaginació folletinesca de que fan gala, la veritat es que

ab aquest dramón no logran interessar y enternir al gran públich com ho logrà en Decourcelles ab *Los dos filletes*. El dia que vaig anar a Novetats no vaig veure plorar a ningú. Ab això està dit tot. Un melodrama que, per dins o per fóra, no fassi plorar a un vuytanta per cent del públich per lo menys, no es un bon melodrama. Y aquest no fa plorar a ningú.

Lo qual demostra que no es tan fàcil com molts creuhen escriure un bon dramón. Ab un xich d'imaginació y un altre xich d'habilitat no es gens difícil empescarse un argument estrafalari y adornarlo ab escenas sensorials; però no n'hi ha prou ab això. Es necessaria una gran dosis de sentiment y un coneixement ben gran del cor humà pera interessar al públich y tenirlo en tensió durant tres o quatre horas sense cansarlo. Baix aquest aspecte ls autors no han estat aquest cop gayre afortunats, y si afegim que fins teatralment l'obra resulta deslligada y las inverosimilituts qu'en el transcurs d'ella'ns frapan són massa grossas, se compendrà'l poch èxit qu'ha tingut a Barcelona aquest nou melodrama.

La presentació en conjunt resulta acceptable, sense per això oferir res d'extraordinari. Lo millor es la decoració del ultim acte, de bona perspectiva, que al igual que las sis restants, algunas ben dolentas, es deguda al pinzell del senyor Pons y Brunet.

A Romea — ahont sembla que dormin, puig encara no'ns han donat res d'extraordinari a pesar de qu'en els prospectes s'hi llegia una llista nodridissima d'obras novas d'autors renomats — ens han servit una traducció del italià feta pels senyors Joseph M.ª Pous y G. Alonso.

Se titula *Anima* igual qu'en italià, y es original d'Amelia Rosselli. Fa més de dos anys, la companyia de la Iggius va estrenarla a la Gran-Via. Alashoras vaig donar la meva opinió sobre aquest drama *modernista* en el que, fóra de la idea fonamental, o si-

gui que la virginitat de l'ànima en la dòna deuria ésser més apreciada que la virginitat del cos, idea ben sugestiva per cert, res de notable hi trobèm, com a obra dramàtica. L'autora pledeja ab convicció, fins ab fanatisme, però com que se surt de la realitat de la vida pera oferirnos un quadro convencionalissim, ni ens convens ni en commòu.

Si recordo bé, l'obra italiana es exactament igual a la que'ns han donat a Romea. Sols els noms dels personatges y el lloch de l'acció han variat en català. Els senyors Pous y Alonso han cregut que devian fer passar el drama a Barcelona y han donat noms catalans als personatges. Jo crech que més èls hi haguera valgut traduhir literalment l'obra y deixar que passés sa acció en terras estrangeras, puig aquells convencionalismes e inverosimilituts que senyalava en l'obra original, adquireixen un relleu marcadissim trasportantla aqui. Ni la Matilde, ni la Teresina, ni la Marieta ni els demás; ni la *garçonnière*, ni l'estudi, etc., són tipus ni cosas que de prop o de lluny s'assemblin a lo d'aquí. De manera que, gracias a la pensada dels traductors, els grans defectes de l'obra's fan més sensibles encara.

En la execució tots estigueren discrets, res més que discrets en el primer y tercer actes. El segón, sens excepció, el feren forsamente malament. Més que un dinar d'amichs, o una *garçonnière*, semblava allò un xeflis de salta-taulells *corridos*; y en quant a la Llorente, exagerà talment las manifestacions del seu dolor y desesperació, que més semblava una esperitada que una artista. Els crits, els sanglots y las llàgrimas que no són fills del sentiment no produheixen cap efecte o'l produheixen contrari al que's pretén, per més que's manifestin ab gran esclat. Menos *aspavientos* y més sinceritat, senyora Llorente. Permetim que li digui això, jo que ab fonda simpatia segueixo'l seu treball d'actriu.

El decorat, vestits y altres detalls, cursi tot, molt cursi.

EMILI TINTORER

NOCTURN

Fosca es la nit,
fosca y serena
quan del cloquer
cauhen dotze horas.
Jo trech el cap
a la finestra
deixant volar
l'ànima enfora.
L'estel del cel
brilla que brilla
y el rossinyol
canta que canta.
L'oratge du
flayras dolcissimas
de romanins
y farigolas.

Fosca es la nit,
fosca y serena,
y una gran pau
cova la vila.

Llunyana's sent
música tendra;
sas vibracions
volan pels ayres;
volan amunt
y s'esvaneixen
com els sospirs
dels cors qu'estiman.
Va acompanyant
la veu d'un jove
qu'aixeca un cant

de plany tristissim.
Cansons d'amor
són las que canta:
somnia, ilusió,
follías bojas.
Els temps passats
ayl me remembra
y'm fa sentir
esgarrifansas.
Oh, temps passats,
còm vos anyoro!
Oh, temps vinents,
me feu basardal

Fosca es la nit,
fosca y serena

quan del cloquer
cauhen dotze horas,
l'estel del cel
brilla que brilla
y el rossinyol
canta que canta.
L'oratge du
flayras dolcissimas
de romanins
y farigolas.
Bo y escoltant
la cansó trista,
me trobo'ls ulls
negats de llàgrimas ..

GUSTAU ROSICH

UN LLIBRE Y UNA CRÍTICA

En un dels darrers números de JOVENTUT, s'hi publicà una crítica, o lo que sia, del llibre *Diàlechs Dramàtics*, que acaba de donar a llum un jove desconegut que's diu Joan Puig y Ferrater. La tal crítica la firmava l'Arnau Martínez y Serriñà, y en ella venia a dir ab pocas paraulas que al llibre no hi havia res absolutament de bo, que'ls tals *Diàlechs* eran conversas ensopidoras per lo tontas, y que'ls que havian alabat al autor no feyan més que posarse en ridicul y de retop posarlo en ridicul a n'ell. Aquest extrèm anava apoyat per una rengla de retrets que podian molt bé interpretar-se com una burla del estat del autor, qu'es un desamparat y un proletari. Els qu'hagin llegit la crítica o vulguin llegirla, me guardaran de mentir en lo que deixo exposat.

Jo, que suposo al senyor Martínez y Serriñà home de bons sentiments e incapàs de causar cap mal a ningú en conciencia, haig de creure que de cap manera haurà volgut donar aqueix aspecte extremat d'agritut que pot descobrir-se en sa crítica, y penso que solsament serà producte de la precipitació ab que avuy, per causas complexas de nostra societat, tenim de formular nostres judicis, opinions efimeras d'un dia, avuy escrites y demà esborradas per la incessant renovació de nostra vida agitada; més me dolgué en l'ànima que tal opinió's llensés al públich, y per això ayuy vull tractar d'esboyarla restablint la veritat en el seu veritable lloch.

Jo, més que ningú, tinch interès en desfer aquest error. Deixant apart interessos materials que'm lligan ab dit llibre, y dels que no'm preocupo, m'hi lligan més elevats interessos morals. Jo he ajudat a desvetllar el sentiment del art en l'autor, he recullit primer que tothòm sas primerencas composicions, l'he animat a continuar cultivant l'art, l'he vist desamparat, he seguit pas a pas la seva vida insegura y agitada, l'he vist abandonar la patria caminant a l'aventura en busca de la vida o de la mort, he recullit sos *Diàlechs Dramàtics* escrits en terra estrangera, de mas mans han passat a las del públich com un present artistic que vingut de llunyas terras, y tot, tot pera resultar, segons el senyor Martínez y Serriñà, que aquest present es una cosa ensopida y despreciable. Ho confesso, ha estat pera mi un contrast aterrador. Sòrt que, ademés de saber lo que'm faig, la unanimitat dels crítichs y de las personas entesas, excepció feta del senyor Martínez y Serriñà, han quedat emprendats del present.

Tinch la esperansa de que l'autor de la crítica s'haurà imposat una mica més de l'obra y ja no pensarà com pensava, y si continués pensanhi, li prego que torni a llegir detin-

gudament el llibre tenint en compte'ls antecedents que vaig a donarli.

El llibre de que's tracta no es una invenció de poeta, es un llibre viscut. Es una autobiografia consignada episodi per episodi y quasi ratlla per ratlla. Naturalment que hi ha quelcòm d'invenció que lliga 'ls episodis, perque la vida, encara que sia art, falta que l'artista la ordeni, y això es lo únich que hi ha afegit l'autor dels *Diàlechs Dramàtics*. Jo l'he vist venir a la vida d'una manera misteriosa, sense qu'hagi pogut conèixe'l seu pare, cosa que, si pogués explicar-se, per si sol, constituiria un gran drama. Jo l'he vist, com fill d'aquesta trista circumstancia, portar com una maledicció a sobre, menar una vida aclaparada, y d'aquí derivar en una mena de neurosis que l'ha impulsat a fugir de la societat, dels coneguts... del món, ansiós de buscar sempre un ayre nou, de cercar la terra de justicia, de bellesa y de felicitat, qu'ell creya qu'era lluny de la terra en que ha nascut... y que no es enlloch. Jo l'he vist lluytar desesperadament ab la mort, com descriu admirablement en el terrible episodi de la farmacia, perque es ell mateix qui l'ha passat, y no podent marxar del món, l'he vist marxar d'aquesta terra, corrent perdut y miserable pels carrers de Marsella o per las planas de Provensa, llogantse a treballar en sas granjas tot evocant el recort de Mireya, y al poch temps, inquiet y descontent com aquí, guiat pels consells de Mistral, que anà a conèixer, l'he vist caminar cap a la Côte d'Or, hont se llogà en una masia que'l feyan guardar-bous o arrencar remolatxas, y allí, en las llargas vespradas d'hivern, ha anat escrivint sos diàlegs dramàtics, que constitueixen els episodis d'aquesta vida agitada qu'he descrit ab quatre cops de ploma.

Y després d'aquests, n'hi falta un encara d'episodi, el posterior a la publicació del llibre, passat ara de poch. Tornat de Fransa'l jove Puig, retornà al seu poble natal, la Selva del Camp, poble fanàtic entre'ls fanàtics, hont fou rebut regularment bé, mes al arribar allí, els primers exemplars de la seva obra provocaren un escàndol colossal entre aquellas morigeradas familias qu'atiaren sos odis contra ell fins a obligarlo a marxar, y aquí'l tenui vivint en un tercer pis de la carretera de Mataró, de que sembla burlar-se'l senyor Martínez y Serriñà.

Si aquesta odisea d'un artista de 22 anys no es interessant, confesso que ja no sé que ho es, y si son llibre o la historia aquesta no està bellament escrita, tampoch sé lo qu'es literatura. Estich completament perdut; mes, com he dit avans, som molts que's troban com jo. Tothòm, excepte'l senyor Martínez, ne parla bé, y l'acte més pràctic, el fruyt més substanciós que fins ara això ha donat,

es que gracias als meus amichs l'Ignasi Iglesias y en Bernat Duràn, que s'han interessat per l'autor, a Romea estàn ja ensajant un drama del autor dels *Diàlechs* que'l públich y la critica aviat podrà dir si el senyor Martinez y Serriñà tenia o no rahò.

L'agritut de la critica del senyor Martinez podria obehir a un'altra cosa. Seria curiós saber si es veritat que a un amich del senyor Martinez, que si convé anomenaré, al preguntarli per què havia fet semblant etzegallada, el senyor Martinez va contestarli poch més o menys: «Veuràs, jo'l llibre ab prou feynas l'havia fullejat, però quan vaig veure que'algú l'alabava massa, vaig dir: convé que'l reventis.» Jo no crech qu'això sia veritat encara que sia no creure en la paraula d'un amich, però confessèm qu'això es moneda corrent entre la majoria dels que per aquí, y pots per tot arreu, se dedican a la critica. El gust de la reventada es el suprém goig del critich. Per això són critichs, pel gust de reventar. Però sempre als que no combregan a la seva capelleta.

Y per acabar, permetim el lector que demostri ab obras la bondat dels *Diàlechs Dramàtics*. Agafo un full de proba que trobo entre'ls papers vells, qualsevol, el primer que'm ve, y retallo:

RAFAEL

Pera mi ha arribat el moment desitjat; t'he recobrat y't posseheixo transformada a la mida de la meva ilusió.

ANDREA

Pera mi ha arribat un moment de calma dolça y de repòs al costat de qui més he estimat y més ha sapigut estimarme.

RAFAEL

Y, d'avuy en avant la nostra vida correrà lliurement com hem dit aquesta tarda, y pera nosaltres no existiràn las lleys dels homes, ni sas llyutas, ni sas quimeras. Sols l'amor existirà en nosaltres. Tot lo qu'en la vida'ns rodeja'ns ha de parlar d'amor perque'ns plagui. Cercarem sempre la naturalesa perque ella parla eternament d'amor; cercarem la companyia dels tendres joves perque sos cors sols baten als impulsos amorosos. Si anèm al teatre serà quan en ell s'hi avinen las obras mestras hont l'amor es son tot; si llegim poesias seràn las dels poetas qu'han viscut y han mort cantant l'amor, y a casa nostra hi tindrem moltes flors, que sempre fan pensàr en l'amor.

ANDREA

Tindrem flors y aucells.

RAFAEL

Aucells no, ma estimada! Ells, esclaus a la gabia, cantan més de pena y d'anyoransa que d'amor; pera sentirlos cantar d'amor anirèm vora'l riu, sota l'arbreda hont ells són lliures.

ANDREA

Quan dolça surt avuy la paraula de ton llibre Cal tenir un cor de pedra pera no escoltarte embadalida. Tu ets poeta. ¿Per què no has probat may de fer poesias?

RAFAEL

He probat de ter un idili.

ANDREA

¿Un idili?

RAFAEL

El de ma vida; y avuy, després de grans dolors, n'he sortit mestre. ¿Per què perdre'l temps creant obras que tart o d'hora han de morir? ¿Per què matar tot altre goig pel goig d'una obra morta? Pera mi no hi ha altra obra que ma vida, y dono sincerament totes las glorias del artista per un moment gloriós d'aquesta existencia que tu'm promets.

ANDREA

Mes, pera mi fóra un honor y també un goig de vèure't gloriós, creador d'obras immortals. Tu, si volguesis, farias quelcòm de gran. Es llàstima que un home com tu passi la vida no més vivint com fan els altres. Quan passi la plenitut de ta vida y s'apagui el foch de ta passió, ¿què'n quedarà de tu?

RAFAEL

¿Què'm fa a mi això? ¿Què'm fa de caure a la terra, oblidat y desconegut com la gran multitud, després d'una vida magnífica, digna d'un déu? Jo no vull, com alguns, arrossegar una existencia miserable pera deixar una ombra de recort darrera d'ella. Jo he nascut pera viure y no pera morir creant obras qu'han de distreure als altres. El meu fi es cantar la vida en acció.

ANDREA

Es inútil que jo't tempti; si tu no has sentit may aquest afany, tots els meus impulsos serian endebadas.

RAFAEL

Jo'm dono tot a l'obra magna.

ANDREA

¿Quina es l'obra magna?

RAFAEL

L'acció.

ANDREA

Mes, ¿què'n surt de l'acció?

RAFAEL

La vida.

.....
¿Què tal? ¿Hi algú que s'hagi quedat adormit?

JOSEPH ALADERN

POSANTHI PUNT

No pera donar explicacions que no devém, sinó pera posar punt a certas oficiositats, agafem la ploma.

Es una costúm seguida per nosaltres desde qu'exercim la critica literaria a JOVENTUT: las obras que llegim ab més deteniment y ab més calma, són: las que'ns semblan més bonas, y las que'ns semblan més dolentas. Això ho dihem ara públicament al senyor Aladern, y això estém cansats de dirho en particular als nostres amichs.

Com que'l llibre *Diàlechs Dramàtics* del senyor Puig y Ferrater va semblarnos desde sas primeras páginas una obra sumament fluixa y ab pretensions, varem llegirla y varem meditarla ab tot l'interés y ab tota l'atenció que sa poca consistencia y sas condicions soporíferas ens varen permetre; y, malgrat nostra bona voluntat per tot lo que s'escriu en català, y malgrat la benevolensa

a que podia fernes decantar la *insinuant* dedicatòria ab que'ns *requebrava* l'autor (1), varem complir inexorables ab la tasca que se'ns té encomanada, y ab tota imparcialitat, y sense subterfugis, varem dir lo que'ns va semblar del llibre d'en Puig y Ferrer, prescindint en absolut de lo qu'hagin pogut dirne altres crítics, y a pesar de las encensadas de mal gust ab que'l senyor Bernat y Durán l'afalagava desde las planas de *El Liberal*.

Contestant a las consideracions que fa'l senyor Aladern en son remitit, de qu'en Puig y Ferrer es jove, es pobre y ha tingut de lluytar tota sa vida ab infortunis y desgracias aclaparants, dirém que són circumstancias que compadim ab tota l'ànima, però que no'ns faràn rectificar ni un punt el judici crític que'ns mereixi el mèrit literari de cap autor.

Per més que'l senyor Aladern obri impulsat per lo qu'ell creu un noble afany de justicia, al cap y a la fi s'ha permès dubtar de nostra probitat en l'exercici de la critica, pera donar de totes passadas un *bombo* al seu protegit; mes cònstili que ab un o varis fragments no's pot pas convèncer del mèrit d'una obra als qui no l'han llegida y no són uns bons-jans.

El senyor Puig y Ferrer estarà, si es persona seria, més content de nosaltres que del seu oficiós protector. Veritat que nosaltres no l'hem alabat com a autor, però tampoch l'hem posat en evidència ab arguments y explicacions tan fòra de lloch com las del senyor Aladern. Perquè vaja: si en Puig y Ferrer valgués, com son protector suposa, ¿no fòra trist que per culpa d'aquest li haguéssim de dir «pobre noy»?

Tot lo que'ns manifesta l propi comunicant senyor Aladern de qu'es ell qui ha guiat els primers passos de la carrera literaria del jove Puig y Ferrer, desde que aquest va sortir de La Selva (una especie de *Orbajosa* reaccionaria del Camp de Tarragona) fins que, després de son etzarós romiatge per las terras de Provensa, vingué a raure a Barcelona, y que sempre ha procurat ajudar-lo y protegir-lo en sas desgracias y en sas tribulacions, ab tot desinterés y ab tota voluntat; tot plegat, no passa d'èsser un ramell de bonas obras que diuhen molt en pro del tarragonisme del senyor Aladern, y que segurament tindrà en compte la Divina Providencia pera franquejar-li las portas de la benaventuransa eterna quan li arribi l' hora de la mort.

Que de tot cor desitjém sia lo més tardana possible, pera que'l senyor Aladern pugui trevallar molts anys en bè de la terra y de las lletas catalanas ab més acert y ab menys apassionament qu'en aquesta ocasió.

(1) «Al distingit crític literari de JOVENTUT en Arnau Martínez y Serrià.»

Y encara que'l dirho *fassi honor* als nostres bons sentiments, preguém al senyor Aladern que no'ns ho fassi dir gayre això de «pobre noy», perque nosaltres no li volèm cap mal al senyor Puig y Ferrer, y del mateix modo que tenim dret a opinar llealment sobre una obra pera la qual se'ns demana la opinió, no voldriam enemistar a protector y protegit mostrant ab aquest una condescendencia humiliant y dihent a n'aquell qu'en la present ocasió no ha estat a l'altura que li correspon.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÀ

NOVAS

Els senyors Huelin, Soler y March y Sala en el Congrés, els senyors Canyellas y Puig y Saladrigas en el Senat, el senyor Baró en el *Brusi*, han demanat al govern midas terroristas ab motiu del salvatge atentat comès el passat dijous en el carrer de Ferrán VII d'aquesta ciutat.

Y el govern els ha contestat que no hi havia necessitat de sortir-se de la llei corrent, y que's trobava en el cas de no prohibir *meetings* anarquistas ja anunciats ab tots els requisits legals. Això, naturalment, ha esverat a molts. Nosaltres no hi tenim que dir, si en aytals *meetings* no's predica l'odi de classes com s'ha predicat en *meetings* en que hi han parlat en Lerroux, la Claramunt, etc., y en que s'ha aconsellat al poble o que incendiés els palaus dels richs, o que se'n apoderés pera ferhi a son torn vida regalada venjantse dels tirans. Es dir, la tirania de baix treynt el cap en *meetings* públichs consentits per l'autoritat.

Lo que'ns produheix un trist efecte es la por de nostras classes conservadoras. Sintoma de descomposició social es la por, y contraproduhent aqueix prurit de demanar més lleys encara a un Estat que tanta abundor ne té y tan malament las aplica. ¿Més lleys? Ab la meytad de las que tenim foram potser felissos si se sapiguessin cumplir. No estranyém que'ls vividors del lliberalisme fassin tant de mal a Catalunya, si las classes directoras tenen per portantveu a una tan inflada y al mateix temps tan *nula* patum com el senyor Baró, que tot creu curarho ab unas quantas dosis de doctrina cristiana y varias disposicions rigoristas, sense tenir en compte lo que deu tenirhi, o sia que quan un Estat no desempenya bè sas funcions en defensa d'una societat, es aquesta, són sos nucleus y sos individus quins deuen cumplir las, substituhint a n'aquell en aytals atribucions.

No sembla sinó que'l *Brusi* sia un dels més empenyats en retrassar l'adveniment de l'autonomia qu'ha de salvar a Catalunya. Per sòrt l'esperit públich sembla aixecarse, y en

aquests dies de dol pera Barcelona, nostras principals entitats econòmicas y científicas han tingut prou seny y serenitat pera sobreposarse al pànich, dirigintse al govern central en demanda d'un bon servey de vigilancia per part del Estat, o, en son defecte, de l'autorisació y medis legals pera que sian els barcelonins mateixos qui l'organisi en propia defensa. La qüestió està, donchs, plantejada: o'l govern o nosaltres.

Si això ultim se logrés, ja veuriam còm s'acaban els atentats, còm s'acaban també'ls vividors de la politica a costas dels obrers, y còm se posa remey a aqueix desviament de las 'inteligencias dels de dalt y dels de baix, qu'es la causa de tot.

Comprentent las necessitats del comerç y de la industria, la Junta Directiva de las «Escolas del Districte Segon» ha acordat obrir una classe de geografia, aritmética y correspondencia mercantil baix la direcció de coneguts y distingits professors, y convertir en diaria la de càlcul mercantil y teneduria de llibres, sentint molt vivament no poder obrir matricula d'aquestas ensenyansas per estar quasi cubertas totes las plassas.

Aixis mateix, atenent a qu'es un requisit indispensable y necessari fer bona lletra pera la millor práctica comercial, no ha perdonat sacrifici y ha creat una lliçó especial de caligrafia pera'ls alumnes de la classe elemental.

Per ultim, la citada Junta està estudiant varis projectes pera posar sas escolas al nivell de las millors d'Alemanya e Inglaterra.

En el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria»'s celebrà'l dissapte dia 12 una notable festa literaria y musical. La part musical anà a càrrech del «Circul Musical Bohemi», que's lluhi de debò interpretant obras de Bizet, Grieg, Weber, Morera, Goberna, etc., distingintse ademés el senyor Grant, qu'executà al piano algunas composicions sevas, y la senyoreta Serrats, que'n cantà dugas. El senyor Bertran llogi el poema d'en Rusiñol *El jardí abandonat*, quals ilustracions musicals foren molt ben executadas al piano pel senyor Vinyas.

La festa resultà agradabilissima, fent honor a dit Centre, que tant se preocupa de la educació de sos socis completantla ab las puras emocions del art.

L'«Associació Popular Catalanista», al servirse donarnos compte de la constitució de son nou Consell Directiu, ens fa avinent que la sessió inaugural del present curs tindrà lloch a primers de desembre, anunciantse oportunament el dia y hora de la celebració de dit acte, en el que'l nou president senyor Sayós tractarà un tema d'actualitat sobre Catalanisme.

El dissapte prop-passat nostre estimat company en Ramón Miquel y Planas donà en l'«Institut de las Arts del Llibre» una conferencia sobre'l relligat artístich de llibres.

La costùm establerta en nostra revista'ns impedeix lloar el treball de nostre company, a qui la triada concorrencia aplauid moltissim per las molts consideracions que feu sobre la importancia de las enquadernacions artisticas en diversas èpocas y paisos, en relació ab la cultura dels mateixos.

Sols ens resta fer notar la conveniencia de que's fomentin en nostra ciutat semblants manifestacions de critica artistica pera la difusió del bon gust, o sia de las arts aplicadas a la industria.

La primera de las conferencias que pera la vulgarisació de la historia de Catalunya té anunciadas l'Associació Catalanista de Premià de Mar, se celebrà'l passat diumenge y anà a càrrech del conegut autonomista federal en Miquel Laporta, que dividi en cinch grans periodes la historia de nostra nacionalitat, classificantlos aixis: Catalunya *neix*, Catalunya *creix*, Catalunya *floreix*, Catalunya *pateix* y Catalunya's *cansa de dur el feix*. En l'època de la creixensa de Catalunya feu remarcar l'esperit de tolerancia que informà tota nostra organizació social, treyentne arguments pera combatre'ls abominables procediments dels dinamiters que modernament volen desnaturalisar l'esperit de nostra democrática societat. Digué ademés que'ls catalanistas del dia no han d'oblidar que l'Estat universal federat deü arrencar de la familia y la patria natural, y qu'es necessari sentar els tres grans principis d'en Pi y Margall, o sian *drets individuals, autonomia y república*.

El senyor Laporta fou interromput frequentment pels aplausos de la nombrosissima concorrencia qu'havia acudit a escoltar sa hermosa oració, y que al final li tributà una ovació ben merescuda.

El dissapte passat tingué lloch la sessió inaugural del present curs, en l'Ateneu Barcelonès.

Després de llegir la memoria reglamentaria'l secretari sortint senyor Casades y Gramatxes, el president don Lluís Domènech y Montaner donà lectura a un hermós discurs que versà sobre la influhencia que deuen exercir a Catalunya'ls elements intellectuals, y en el que feu ressaltar d'una manera eruditissima la inconveniencia d'estendre la influhencia del esperit català envers las regions ibèricas, y principalment desenrotllà ab gran lluhiment el tema principal del seu treball, demostrant que sols als elements sabis e ilustrats incumbeix la direcció dels pobles.

La nombrosissima concorrencia qu'assisti

al acte coronà ab una salva d'aplaudiments la patriòtica disertació del senyor Domènech.

El dia 13 del present l'«Orfeó de Sans», ab sas tres seccions de senyoretas, homes y noys, baix la direcció del mestre Mateu, y ab la cooperació de las senyoretas Figueras (professora) y Torras (auxiliar), donà un concert a Badalona, en el local del centre catalanista «Gent Nova». S'executaren obras de Millet, Mendelssohn, Lapeyra, Otto, Mateu, Pujol, Mas y Serracant, Schumann, Victoria, Morera, Vives y Laporta. L'«Orfeó de Sans» rebé ovacions entusiastas, corresponent ab la repetició de la major part de las composicions que formavan el programa.

L'«Aplech Catalanista» celebrà'l dissapte darrer una vetllada literari-musical en la que's llegiren varis treballs dels senyors Suriñach Senties, Ayné, Redondo, Argimón, Manau, Folch y Torres, Crehuet, Ribas y Prat, y s'executaren, dirigidas pel senyor Lozano, varias escullidas pessas de música.

Tots els executants foren forsa aplaudits pel nombrós públich qu'havia assistit a dita agradable vetllada.

Publicacions rebudas:

Amor triomfant, poemeta, per Faust Casals y Bové. Com se comprén pel titol, en aquest poema l'autor esmersa totes sas facultats en cantar l'amor: a la humanitat, a la patria, a la esposa, a la poesia, a la vida. De tant en tant l'autor troba accents verament poètics, y son estil queda fixat en estrofes ben arrodonidas, encara que més freqüentment sa facilitat en la versificació'l fa aparèixer quelcòm diluït. Com diu molt bé'l prologuista senyor Suriñach Senties, l'obra d'en Casals està més en el fons qu'en la forma; se tracta d'un poeta que comensa y qual vestit podrà no ésser del tot bell, però qual ànima es vibranta. Esperém, donchs, obras futuras pera poder judicarlo y parlarne ab més extensió.

La Instrucció y la Educació baix el punt de vista social. Conferencia per Pau Salvat y Espasa, llegida en el XL aniversari de la fundació del Ateneu Igualadi de la Classe Obrera, celebrat el dia 24 d'agost de 1903. Hem rebut l'elegant fascicle en que ve impresa aquesta conferencia, a la que acompaña sa traducció castellana, y que revela'ls coneixements del autor en ciencia sociològica.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

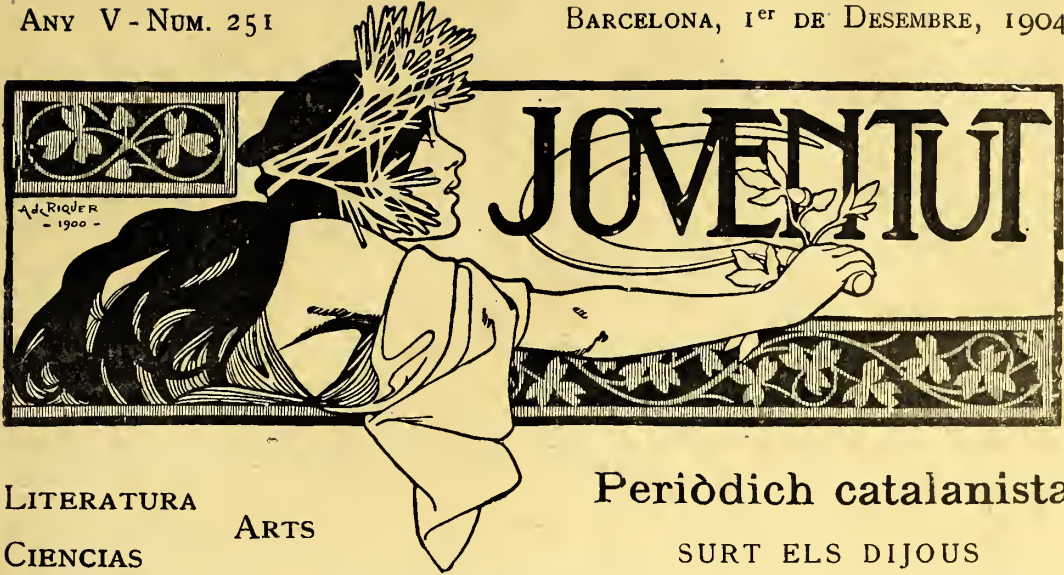
No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any.. . . .	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

La culta Barcelona, per Lluís Via.—«La bomba! La bomba!...», per Trinitat Monegal—De teatre, per Ll. A. Puiggari.—Dels serenos, de llur etimologia y d'altres coses, per Rafel Vallès y Roderich.—Esclats, per Joan Valentí y Feliu.—Tolstoy pare y Tolstoy fill, per Geroni Zanné.—La petite fée, per Paul-Armand Hirsch.—Notas bibliogràficas, per R. Miquel y Planas.—Sala Parés, per idem.—L'hivern per Galicia, per J. Grant y Sala.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 28.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.— Traducció catalana.—Plech 21.

fanatisme y la hipocresia. La bona fe dels sincers, la ignorancia dels humils queda ofegada per l'aixelabrament dels apassionats, pel despit dels sectaris, per la hipocresia dels panxa-contentas que de son particular *modus-vivendi* ne fan un *ideal* pera enlluhernar las gentadas, escudant son egoisme ab las doctrinarias filipicas del *Brusi*, o buydant tota sa mala fe en las xabacanas ressenyas *diluviescas*. Sembla que no's proposin res més, els que tals coses fan escriure, que provocar sensacions de fàstich en els llegidors imparcials.

Dugas manifestacions se celebraren el pasat diumenge: l'una en celebració del cinquantenari de la Purissima, l'altra ab caràcter republicà y en protesta dels atentats contranatura qu'en nostra ciutat venen perpetrant els dinamiters. Abdugas manifestacions, realisadas per forsas socials ben contrarias, ni's molestaren mutuament, ni tan sols se destorbaren, y ab tal motiu ha succehit lo que ja esperavam: que la prempsa s'ha desfet en elogis de la cultura barcelonina.

Nosaltres no hi creyèm en la cultura d'un poble qu'apela a símbols grollers y aparatosos pera fer ostensibles sas creencias més intimas. Podrà això ésser necessari, però perque's fa necessari es trist. A un poble que val, a un poble que sab mantenir tots sos drets, ningú els hi detenta, y no li cal fer

LA CULTA BARCELONA

«Barcelona es republicana, es anticlerical, es atea; y per això es honrada, y digna, y progressiva.» Heusaquí lo que sentiréu dir tot l'any en *meeting* pseudo democràtics.

«Barcelona ab sos sentiments de religiositat s'ennobleix y's fa hereva dels antics apóstols de la fe qu'abeuravan las ànimas en fonts d'eterna salut.» Heusaquí lo que vos diuhen els tradicionalistas rancis ab manifestacions públicas com la professó mariana del diumenge.

¿A qui hem de creure? A ningú, perque en abdós bandos s'hi barrejan per un igual el

protestas sorollosas. Aquellas exteriorisations d'abdós bandos manifestants, els uns ab banderas republicanas, els altres ab atributs catòlics, domassos y lluminarias, una de dos: o revelavan en el fons l'odi dels uns contra'ls altres, o revelavan un imbècil afany d'ostentació que deya ben poch en favor de las conviccions dignament sentidas y en pro de la serietat d'uns y altres.

No es pas cert lo que deya un periòdich, que l'esperit públich barceloni may tal volta s'havia manifestat tan unaním, tan viu y tan sincer. ¿Ahónt es la sinceritat d'aquells volterians de quarto'l rengle, més o menys rentistas, que tot l'any fan gala de sa irreligiositat y que'l diumenge anaren a la manifestació perque convenia a sos interessos o senzillament perque l'anarhi era de bon veure y aixís lluhian sa tonta vanitat? ¿Ahónt es la sinceritat de tantas pecadoras esdevingudas verges d'ocasió o Magdalenas d'encàrrech? ¿Ahónt es la sinceritat de tants y tants catòlics per *pose*, més o menys jovincels, més o menys poetas, artistas o..... polítics? ¿Y ahónt es la sinceritat d'aquells pobres béns que forman en el remat republicà sense saber còm ni per què, y en sa majoria per temensa de que se'ls titlli de poch *avensats* si no segueixen a certs llops? Donchs aquests són la major part de nostres catòlics, aquests són la major part de nostres *ateyus* y de nostres republicans.

No: Barcelona no ho es catòlica, ni està per la *reacció*, ni es lliurepensadora, ni es llibertaria, y si la deixessin prou se'n deslliuraria d'aqueixas còmicas denominacions que li aplican els sectaris, els vividors y els curt de gambals. Mes Barcelona no l'hauria pas donat l'*exemple de cultura* que donà diumenge, si no hi hagués hagut tants centenars de civils disposats a impedir que'ls dos bandos s'espedassessin mutuament. No ha succehit aixís, y ara tot es declararnos aptes pera l'exercici de la llibertat: mes lo cert es que Barcelona no'n serà de culta mentres hagi de celebrar manifestacions tan aparatosas, mentres posi fe en dogmas que li predican falsos cristians que ni caritat de cristià tenen, y mentres segueixi a falsos amichs de la llibertat qu'explotan igualment sa ignorancia y sa candidesa.

Treguèu las causas y desapareixeràn els

efectes; treguèu als mals directors y als apòstols mentiders qu'ab pretext de despertar sentiments elevats concitan odís de classes y de sectas, y las dugas grans munionis que'l passat diumenge sense darsen compte coralment s'odiavan, s'abrassaràn. Y tota la forsa pública que vetlla pels drets dels ciutadans podrà ésser llicenciada, y s'haurà acabat la comedia.

Mentres això no sia un fet, Barcelona's dirà culta, civilisada y lliberal, però honrarà la llibertat ab moixigangas públicas, ab manifestacions de negres y rojos com un segón Paris, com una nova Valencia... Als fanàtics de la edat mitja han succehit els de la edat moderna: es lley fatal en unas rasses entre las quinas Catalunya ha sigut molts cops una excepció...

Ha sigut, mes no ho tornarà a ésser mentres no recobri sa autonomia.

Héusela aquí, donchs, de cos present la *culta* Barcelona.

LLUÍS VÍA

«LA BOMBA! LA BOMBA!...»

Dolsos recorts de nostra infantesa; joyosos crits qu'eixian de nostras ànimas de nin quan veyam aixecarse enlayre, bambolejant un xich primer, solemnement després, aquells objectes de paper, inflats y ab una esponja encesa, que llensavan en jorns de festa'ls pacífichs vehins de nostra ciutat. «La bomba! La bomba!...»

Quàntas y quàntas ilusions no hi teniam nosaltres en aquells objectes! Quasi tantas com, quan eram més petitets encara, ne teniam en las bombas de goma qu'aguantavam ab un fil, y que tantas llàgrimas ens costavan quan obriam la mà, en un moment de distracció, y ens fugian cap amunt, vers el cel, ab nostras ilusions.

Mes això era ahir. •

«La bomba!» Paraula fatidica qu'entristeix nostre esperit, qu'en nostre cos produheix esgarrifansas de fret, que'ns recorda sang vessada, ignocentas victimas, ferits, morts... Simbol de lluyta traïdora; armá contra la qu'estèm sense defensa. Paraula que aclapara a un poble, qu'omple de dol llars y més llars, y que als que quedèm ens recorda lo trencadís qu'es el fil de nostra existencia.

Un altre perill més contra nostra vida. No es un perill nat de las malalties corporals, no; no ve dels enemichs, de fòra, no; es un perill nascut de las malalties morals: ve dels enemichs de dins.

«La bomba! La bomba!...» Crits lúgubres, paraulas esgarrifosas, cant de mort que de tant en tant sentim nosaltres els infelissos barcelonins, ja fa massa anys.

¿Y contra això no hi ha defensa? ¿Es qu'aytals paraulas han de ferir per sempre més nostras orelles?

Sabèm que formèm part d'un Estat y que aquest deù guardarnos dels enemichs de fòra, que deù salvarnos dels enemichs de dins: sabèm que té un representant, el govern, qu'es el que deù prestar aquests serveys; sabèm que nosaltres a tal objecte'ns desprenquem de part de nostra llibertat y de cabals nostres: y veyèm que tot es inútil, que'l govern res fa.

¿Què hi fa que s'enruni Barcelona; qu'en ella no hi hagi pau, ni tranquil·litat? Els governants se reparteixen entre ells y sos satèlits lo que deù servir en la defensa exterior e interior de nostra terra, y ho malbaratan; ni tan sols saben enriqueirse: imprevisors, moren deixant *quinze pesselas* pera son enterro.

Nosaltres creyèm y cridèm que l'Estat se constituhi per'ajudar, afavorir, servir als individus. «*Erro colossal!*», diuhen ells. «Són els individus que devèu ajudar, afavorir y servir al *monstre*, al Estat!» Y els governants: «Infelissos! Són y devèu ésser esclaus del Estat!»

Es arribada l'hora de fer un esforç suprèm. Ja fa massa anys que'n som d'esclaus del Estat. Fins ara, mercès a n'aquest esclavatge, hem sufert en nostra riquesa moral y en nostres cabals: avuy ens hi va la vida. Es, donchs, hora del gran esforç; ha arribat el moment d'exercir el dret de llegítima defensa.

Quan els botiguers de las principals vies de Barcelona s'han persuadit de que, malgrat las contribucions que pagan, el municipi aquest, per nostra dissort retall del Estat, no volia illuminar com era degut sos carrers, ¿què feren? Usaren de sa iniciativa individual, y els illuminaren per son compte.

Donchs avuy qu'estèm tots persuadits de

que l'Estat no's cuyda de nostres interessos morals ni materials, que'ns deixa a mercè dels enemichs de fòra y dels de dins ¿què hem de fer?

¿Es que las iniciativas individuals las hem de fer servir pera cosas petites?...

Redressemnos, barcelonins; preparemnos, catalans; mans a l'obra; utilisèm nostras energias e iniciativas en pro de nostres interessos morals y materials, en defensa dels enemichs de fòra y dels de dins. ¿Que alashoras l'Estat serà un obstacle y el govern inútil?... Femnos forts, siguèm grans y... farem ab ells lo que's fa ab els obstacles, lo que's fa ab lo inútil.

Y la pau y la tranquil·litat regnaràn altra volta en nostra ciutat y en nostra patria; serèm rics, fruïrèm de benestar moral; estarèm defensats dels enemichs estrangers, dels enemichs de casa; Catalunya viurà ab vida propia, serà forta y serà gran.

Y alashoras, en nostra ciutat, podrèm altra volta sentir sens esferehiment, sens esgarrifansas de fret, sense por, els crits de nostra infantesa; no'ls donarèm nosaltres, no: els donaràn nostres fills, els infants del demà, del esdevenir... y embadalits podrèm evocar dolsos recorts, ohint els crits de joya llensats per la maynada al veure aixecarse, bambolejants primer, majestuosos després, els montgolfiers inflats. «La bomba! La bomba!...»

TRINITAT MONEGAL

DE TEATRE

Era castellà, però tenia rahó: això justifica una vegada més la coneguda regla de que no n'hi ha cap que no tingui la seva excepció. Parlo de lo que deya en *Figaro*, en el cèlebre article qu'hem llegit tots ja de petits en la *Elocuencia y Moral* d'en Paluzie: *Yo quiero ser cómico*.

Quants són els que's dedican al teatre sense saber lo qu'es gramàtica, ni historia, ni literatura, ni educació! Quants els que desde la oficina, desde'l taller la majoria, s'enfilan a las taulas, com ne diuhen, sense coneixements de cap mena! Y aixis són ells! Y aixis hem vist no fa gayre un eximi director que no pot fer certas obras per carèixer fins de nocions d'urbanitat, y aixis vaig veure fa poch dias en un teatre de Barcelona una obra del temps d'Isabel I, en la que un gran inquisidor lluhia superbas botinas de

xarol de las de 10'50 al carrer d'Escudellers.

Veritat es que'ls que volen dedicarse a lo que'n dihèm l'art escènich no tenen escolas ahont apendre, ni qui els ensenyi o apoyi en lo trevallós del cami. De res serveixen el Conservatori de Madrid ni la parodia del mateix que hi ha a Barcelona. Lo poch que sab l'actor, si no es de propi gèni, ho aprèn d'un model: d'altre actor que potser va llen-sarse a la feyna, no al art, en las mateixas condicions qu'ell, perpetuantse d'aquest modo una tradició escènica anacrònica, de motllos fets, que impedeix tot avens y amañera a n'els que potser podrian arribar a ésser alguna cosa.

Són tan pocas las honrosas excepcions d'aquesta regla, que poden comptarse ab els dits de las mans; y encara aquestas, que tenen per fonament una sòlida primera educació en l'artista excepcional, quasi sempre, s'explican per una intuició natural qu'ha fet endevinar als que la posseheixen el verdader cami del art.

L'actor, ademés del complert domini de la gramàtica de la seva llengua, y de la major quantitat possible de coneixements estètics y literaris, històrichs y arqueològichs, ortofònichs y musicals, ha d'ésser possehidor d'una complerta educació de bons modals y usos de societat, y al mateix temps, y sobre tot, tè d'haver fet un profundíssim estudi d'ell mateix, sacrificar del tot el seu amor propi en lo que's refereix a la representació de las obras que se li confian y en el cego acatament dels fallos del públich y de la critica justa y rahonable, y dèu tenir coneixement exacte dels seus medis, facultats, recursos y fins forma fisica. Ab això tindrà molt avensat.

Moltas vegadas he vist actors novells, dotats d'inspiració, sentiment y naturalitat, qu'ho han perdut després d'alguna pràctica, cayent en l'amanerament. Això molts cops reconeix per causa l'haver volgut imitar a un altre actor a qui el públich aclamava, sense recordar que'l verdader artista may imita, sinó que crea; y altres cops ha provingut o del desmesurat elogi que d'ells ha fet el públich, o del cansanci d'aquells en la seva carrera, y fins de carinyos de criticchs respallats per las empresas.

L'estudi del actor no acaba may. A cada nova obra que se li reparteix té de desentranyar el pensament del autor, la fisiologia del tipo que té d'encarnar y las passions que'l dominan; per l'acertada caracterisació del mateix, l'ofici, carrera o art a que's dedica, cosas que sempre deixan rastre marcat en l'inconscient moures de cada individu; y després de tot això: qu'es lo principal y potser lo més descuydat per nostres artistas, la feyna del lloro, es a dir, l'estudi de las paraulas escrites.

Després ve'l declamar. Això, pera l'artista que no fa més que l'última feyna, no consisteix en altra cosa qu'en recitar en vers o en prosa; però declamar es quelcòm més qu'això: declamar consisteix en el to de la veu, en l'acció, en el gest y, sobre tot, en fer sentir. El sentiment es pedra fonamental del teatre. L'actor dèu saber els ressorts que s'han de tocar pera recorrer'ls variats tons del sentiment, pera despertar aquella corrent elèctrica que, emanant d'ell, comunicui als espectadors l'intim pensament del autor. L'obra dramàtica més sublim, en mans d'ignorants o d'ineptes, no'ns produheix ni tan sols l'admiració penosa de la mutilada Venus de Milo, sinó, quant més, el somris burlesch d'un ninot de guixayre.

No hi ha dubte que'ls més grans enemichs del artista escènich són els anys: aquests matan las sevas facultats creadoras, debilitan la vista, dificultan els moviments, entorpeixen la llengua y esvaheixen la memoria.

Una verdadera escola d'actors es una necessitat, y dita escola hauria de tenir dugas ensenyansas, teòrica y pràctica.

Jo no puch acceptar de cap manera la definició que del teatre dóna en Moratin, això es, que sigui la escola de la moral y de las costums. Aquesta definició podria ésser exacta en el seu temps, y encara ho dubto, però avuy día y potser per allò de que tot lo antich torna, resulta molt més veridica la d'en Terenci, quan diu que'l teatre es la fidel imatge de la societat.

Aquestas observacions fetas corrent y depressa y det tot deslligadas, ja que sols són apuntadas segons m'han acudit, obeheixen a que se m'ha contat qu'en Tintorer (y perdoni si el tracto ab tanta franquesa) té quelcòm fet o escrit sobre la materia, y com qu'avuy per avuy tots li reconeixém competencia, es llástima que no ho publiqui. Serveixi, donchs, sols per'animarlo, y a veure si ens indica'l remey pera un mal que molts patim y del que bastants volèm curar.

LL. A. PUIGGARÍ

DELS SERENOS, DE LLUR ETIMOLOGIA Y D'ALTRAS COSAS

Ningú ignora la existència de la benèfica, de la utilíssima institució dels serenós. Els seus mèrits no s'han pas d'enlairar en aquesta ocasió, perquè prou parlan els fets en favor seu: ja se sab lo útil qu'es a las mares de familia, pera espantar a las criaturas, el *chusso*; la barretina negra y el fanal són eynas universalment terroríficas; hi ha además serenós que s'encarregan d'anar a buscar la llevadora, quan se requereix la presència d'aquesta simpàtica protectora de la humanitat en pre-volquers; també's troba qui pretén que la presència dels serenós impedeix molts crims...

Lo que sens dubte no sab tothòm es la gran antiguitat dels serenós. Un anàlisis etimològich ha demostrat que'l nom ab que se'ls designa procedeix del hebreu y està compost de las tres arrels: *tsehr*, *enen* y *ho* (1).

La paraula *tsehr*, *sehr*, o més senzillament *sâr* y *ser* o *çer*, serveix en els dialectes de Samaria, Palestina y Arabia Petrea pera formar mots que tots expressan idees de fosca, de nit y de misteri. Aixís veyèm una gran familia de paraulas fundada sobre l'assirià *sar*, rey (literalment fosch), anomenat aixís pel gran misteri ab que s'envoltavan els dinastas orientals. Aixís tenim *Sar el Assur*, rey d'Assiria (2), y *Sar Peladan*, un novelista francès modern, bastant guillat, además d'espíritista, es a dir, amich d'estar a las foscas. Els derivats principals són el rus *tsar*, l'anglès *sir*, el francès *sire*, apelatiu exclusivament reyal, y potser també'l japonès *mikado*, encara que per'aquest la etimologia no es tan clara. En el continent africà trobèm l'àrabe *sair*, vigilant, alusió sens dubte a que quan es fosch no's pot badar. Un altre grupo comprèn els mots: italià *sera*, nit fosca (o no fosca), el català *no hi ha més cera que la que crema*, y ja se sab que la cera no més crema quan se fa fosch o bè en els morts, y la mort es una cosatan

fosca! En castellà trobèm el derivat *ence-rado* (*en-ce-ra-do*, fixinshi bè), per lo negras que acostuman a ésser las pissarras, y *ence-rrado* [*en-ce(r)ra-do*, fixinshi sempre, en el fons es lo mateix], perquè generalment a n'els que tancan no se'ls cuyda gayre la il·luminació.

Ab els altres dos elements *ho*, radical del modern *home* (animal designat per Linneo com a *homo sapiens*) (1), y *enen* o *enn*, passejarse (d'aquí l'apellido *Eneas*, grech, y *Ennius*, llatí, literalment passejayres, passejadors, o *guarda-passeyus*), se forma'l compost *sehrenno*, home que's passeja de nit, rabinich *sârännun* (2), y baix llatí *serenus*, *sereni* (3) (tema *eno*), qu'ha donat lloch al francès *veilleur*, *veilleur de nuit* o *crieur de nuit*, y al català, molt més propi, *sereno*. Naturalment que no faltarà qui vulgui suposar que aquest nom ve del adjectiu referent al estat del temps que precedeix a l'hora que cantan per las cantonadas, però a n'aquests esperits superficials els farèm observar que'l verdader sabi prefereix una ben fonamentada conjetura a todas las realitats. Y en proba de que no es l'estat del temps lo que dona nom als serenós, no més cal tenir en compte que, si aixís fos, a Alemanya serian anomenats *nublados*, y a Noruega *nevados*.

Donchs, el senyor Gaston Jourdanne, doctor en Dret y corresponent del Ministeri d'Instrucció Pública de Fransa, home d'autoritat indiscutible, va publicar en 1900 un llibre: *Contribution au Folk-lore de l'Aude*, en quina pàgina 47, que correspón al setè capítul y a la secció d'*usages administratifs*, hi ha una nota que, copiada textualment, diu:

(2) Mais ce n'est pas Reveland qui a eu le première idée. Ces veilleurs nocturnes existent en Espagne sous le nom de *serenos* depuis fort longtemps. Il son indiqués dans un document du XIIIe siècle: *Los cent Conçeyls*, édition Buscaengrunas, Barcelone, p. 22.

Los que agafen los serenós

Son gens de poch més o menos.

Et sans doute on pourrait les constater plus anciennement encore.

Y velshiaqui que desapareix la creensa,

(1) Don de Buen, *Lecciones de Historia Natural*.

(1) Vegis: Mossèn Marià Grandía, *Gramàtica etimològica de la llengua catalana*. Barcelona, Tallers Salsians, 1901.

(2) F. García Ayuso, *Gramàtica comparada de las lenguas indo-europeas*, Madrid, Administración de la Enciclopedia Católica, Pez, 9. 3.º, 1886.

(2) Mossèn Marià Grandía, *El fonament hebraich de la baixa llatinitat y la influència del hebreu en las llengües novo-llatinas, especialment a Catalunya, Provensa, Mallorca, Cerdenya, Rosselló, Valencia y Nort d'Aragó*, 792 pàgs. en 8^{au}, Barcelona, *La Hormiga de Oro*, s. a.

(3) *Sar' Sereni del Mundo...* Ball infantil.

bastant general entre'ls catalans, de que'ls *Cent Conceyls del Conceyl de Cent* eran obra d'en Pompeyus Gener, y això que'l seu mateix editor s'encarrega de refermarla, posantla en quasi totes las llistas de las obras de dit autor (1).

Agrahim, donchs, sincerament al senyor Jourdanne aquest esclariment qu'ha portat a la historia de l'Aforistica catalana, retornant à *qui de droit* la paternitat d'una obra tan important.

Una vegada més, veuràn els nostres intellectuals com necessitèm gent de fòra que'ns digui la veritat sobre las nostras cosas. Però, ab tot, farèm observar a M. Jourdanne que la fetxa 1313 que porta'l pròleg del autor no es impresa en el sigle XIII, sinò en el sigle XIV, y que'l *pareado* que cita es a la pàgina 25 y no a la 22, essent aquest número'l que correspon al aforisme que hi ha al cap d'amunt de la plana.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

ESCLATS

Ab quina frisansa, ab quin bellugueig, y ab quantas entremaliaduras se despedia dels vestits curts l'hermós grupo dels disset anys! Dintre pochos dias sas cabelleras, ondulants o recullidas senzillament, que'l vent bressava com únich ayment, serian monyos alts, molt pentinats, que desfaria l'espòs futur... Sos vestits curts s'allargarian ab cúa, privantlas d'una mà y entrebancantlas. No, no podrian córrer y jugar com ara ho feyan. Se'ls hi obria un món nou, molt desitjat, això si: però'l món que deixavan ¿no era bell? ¿no tenia encants insuperables? ¿Se'n havian de despedir, donchs, sense marcarhi una fita, una esbojarrada senyal? *Precisament* feya algún temps que, sense saber per què, ja no jugavan; però ara que hi eran aprop se'n davan compte y... estava decidit: la Mercè havia escrit a son germà, que las portaria, ab sos companys, per mar, a Santa Cristina. Ay tals companys eran els tres més amichs de las amigas. Tant ho eran, que fins las collas dels més grans, tot bromejant, els aparellavan. Però, ca! Ves si hi havia res d'això! Ju-

gavan, parlavan de qualsevol cosa, y sols se veyan el temps de vacances. Aquest hivern passat ja n'havian parlat més els uns dels altres, y fins havian somniat cosas. Unas cosas!... Però total res: criaturadas.

Si, hi anirian. Quin gust anar per mar, y allà, en la hermosa platja, jugar forsa, a sauva, a pedretas, a cercar perditllas, a no deixarse conseguir per las onadas... Fins las ninas portarian. Una digna despedida, vaja! Jo, encara que més gran y no formar en la colla, també hi pendria part: faria de patrò.

Tot estava a punt una tarda de juny de las més bellas; la barca preparada pera rebre las quatre reynas de la festa:

La Marta era morena, d'ulls grossos, negres, un xich velats, que's sentian pesants al trobarlos ab la mirada. Quasi no's movian, però son reflexe, intens com el del sol, cremava. Els llabis molsudets, d'un vermell fosch, ensenyavan al obrirse una restallera de dents blancas, esmaltadas, totes iguals. Ella no cercaria al ayment: se'l atrauria com la llum atràu la papallona, y un cop seu, un bes recremant y durader, y una mirada ben intensa y sostinguda serian el premi ubriagador que'l vencedor rebria.

Que bé's dibuixan, en aquesta edat, lo qu'han d'ésser distintius futurs! La sinceritat resplendeix a través del poèlich vel de candor, de timidesa, de somni ab que'l caràcter queda envollcallat. Fins las corvas del cos, encara no acabadas, apareixen més suaus y's mostran més *sinceras*.

La rossa de la colla, la Mercè, tenia'l cabell suaument ondulat. Sos hermosos ulls d'un blau clar, transparent, a voltas miravan al espay esblaymats, sense brill; però quan son rostre, normalment de cera, s'animava tenyintse de porpra, quedava trasmudada. Sos ulls apagats, lluhian resplendents, plens d'intel·ligencia, y el rosa clar de sos llabis arquejats y prims se tornava rosella. Passats aquests moments, no gayre comuns per cert fins llavors, era la somniadora quina vida's concentra en son cor sensible, delicat; y la vida, absorbida per aquesta entranya, apagava en el moment de la recepció contemplativa'l brill de la expressió. Mes quan sa fantasia havia concebut quelcòm, quan la idea apareixia clara com raig de sol al des triar la boyra, llavors tota ella s'estremia

(1) En las *Inducciones*, per exemple, la plana 4 de la cuberta porta una llista de las obras del autor, y en 8.^{au} lloch els luxosos *Conceyls*.

com jova esposa en el moment de saberse fecondada, y la santa emoció la feya vident, inspirada.

La Elissa era de rostre agraciad, de cos esbelt; mes no era pas això lo que la feya interessant; no eran sas qualitats fisicas, sinó la manera d'usarlas, l'art ab que se'n valia. Tot son sér semblava qu'obehis a un maneig voluntari, però resultava tan espontani, tan just, que no podian pas atribuhirse a estudi sos primors ni sas genialitats. Vos atreya com els grans artistes en els quins els gestos, la mirada, la expressió vos donan idea precisa de la realitat elevada per l'art. Eran admirables sos grossos ulls castanys, de ninas lluhentas, restant immòvils sota un front espayós qu'ella deslliurava de cabells tirànt-sels severament enrera; son nas era suau-ment perfilat y sos llabis infladets, tensos com guindas en sahó; y eran armònichs els moviments de sos brassos y de tot son cos, y tots sos somrisos y riallas!...

Sa veu era argentina; sortian sas paraulas repicadas suauement com un repich de festa, y ressonavan en vosaltres vibrantas com si fossin una campana. Ara las paraulas sortian combinadas ab riallas de ritme cadenciós; ara sortian, dictadas per la emoció, tremolosas, d'un trémol sostingut o a glops com el rajoli d'una font assotada pel vent; y cada paraula d'aquestas ressonava en vosaltres alegrantvos o entristintvos, segons quina'n fos la causa. Admirava son enginy en expressar els pensaments, o la profunditat dels mateixos, y quan això darrer succehia, hauriau cregut veure las ideas llampeguejar en son front. Els assumptos més trivials els tractava ab gracia y sempre d'una manera distingida; y quan era son cor qui parlava, sabia abandonarshi; segura de sí mateixa, no li posava resclosas. ¿Per què? Las resclosas sols serveixen pera recullir l'aygua y produhir més forsa al esclatar, però l'aygua aixis dominada pert la bellesa... y viure bellament es viure superior.

Desgraciad del que caygués en la terenyina fascinadora de sos encants sense possehir el seu amor!

Aixis jo, hoste intrús, fantasiejava devant d'aquellas flors novellas quin dols perfúm omplia tota la barca, sentintme transportat a las edats felissas d'aquell exuberant aplech.

Encara un'altra aucella formava en aquest vol: una noya primeta, de rostre suau, que quasi may deya res però a qui tot impressiionava, semblava qu'esperés quelcòm qu'ella sentia bategar aprop, sense compendrehó.

La mar era calma, lleugerament rissada per un ventet acariciador que jugava com un nin ab tot lo que trobava, ab el mar, ab els cabells, ab las robas y ab els xisques que feyan las joganeras noyas a cada balanseig. Tot las feya riure; y els joves se las miravan y somreyan complaguts, y's posavan de cantó pera virar el gussi y darse'l gust de vèurelas tremolar y xisclar com un vol d'orenetas empaytadas; y venian els renys, y altre cop las riallas ho dominavan tot ab la promesa de no tornarhi més. Els joves bogadors, dos rems per banda, remavan ab dalit contemplant la hermosa càrrega, y més d'una mirada al trobarse ab un'altra feya enrogir dos rostres. Era la primera vegada qu'això'ls passava.

Al arribar a S'Aguya la mar era ben plana, no's sentia un alè de vent, tot era silenci solemnia; sòlsament els rems xopollejant torbavan l'ayre. La forma y disposició d'aquellas rocas fa l'efecte d'un fantástich temple enrunat per las onas dominadoras. La costa semblava gegantesch altar, y la flor d'or de la ginestera, a la besada del sól, ciris encesos. La flayra del maresch y de la ginesta emmaridadas, se confonian ab la propia aroma dels cossos verges produhint un perfúm misteriós que ubriagava, y excitava la fantasia y la sensibilitat a cosas fins llavors nosomniadas. Tots havian emmudit, absrets en la contemplació de quelcòm nou que no entenian concretament; no més la espiritual Mercè semblava coneixedora d'aquells secrets. Llavors no pensavan en jugar.

Al tombar el freu oviraren de cop Santa Cristina, l'alegra platja de formas armoniosas. Tot es suau en ella, tot inspira goig inefable. El sól feria de cayent las envellutadas copas del bosch de pins, cubrintlas d'un polsim d'or qu'evocava visions de fadas. Vetllada pel bosch, cantada pels aucells, se destaca al mitj del turonet la blanca ermita guia dels pescadors.

Ja hi som. En el recolze de garbi las onas no avensavan ni mitj pam. Apretaren els remers, y la embarcació quedà clavada en la

sorra, produhint un fort sotrach que desenesopi a tots y feu xisclar a las noyas ab notas apagadas.

Havian quedat tristas; tal volta seria lleuger mareig que prompte passaria.—Ara, ara jugarèm!—digué una d'ellas.—Si, jugarèm!—contestaren las altras dèbilment. Més que l'acte espontani, semblava'l compliment d'una prometença. Primer berenaren: això las animà, y sentiren ja dalit de córrer.—A sauva, a sauva!—cridaren varias veus.—L'Enrich amaga!—Y corregheren furients a amargarse per las rocas.

Sols la de cabells d'or restà asseguda, ab la excusa de que's sentia marejada. Aixis anà fruhint millor sos somnis, puig no li havian pas mancat sensacions ab que alimentar sa fantasia.

Mentres tant, se sentian els crits mitj continguts y las riallas ofegadas de noyas y noys al empaytarse, passant y traspasant per entre las rocas ab dansa esbojarrada, fantàsticament enllumenada pels darrers raigs del sól ponent. Quina visió! La Mercè havia quedat embadalida contemplanta. De sobte va pararse'l vol, y las figuras restaren espectants. ¿Què passaria? L'Enrich tenia aturada quasi a frech d'ell a la bella Marta, y, ple d'escrúpuls, no gosava com era costúm en el jòch, tocarla ab las mans. El rostre d'ell y sobre tot el d'ella's confonian ab las tintas rogenças del capvespre. Els altres se trobavan aixis mateix acostats, y al mirarse com preguntant lo que passava, també enrogiren y sentiren frisaments estranys, un vèrtich infame com si llisquessin sobre núvols per un cel inundat de resplandors. Havian quedat immòvils; sas siluetas aparexian retalladas sugestivament en el fons de la claror capvespral, com rocas transformadas en estatuas per la mà d'un artista genial.

Fou un moment solemne de revelació. Després, emocionats, mitj tremolosos, s'anaren explicant sas novas sensacions. La noya dels ulls blaus, la solitaria, quedà fortament impressionada y no s'atrevi a proferir un mot.

La vida del conjunt s'anava concentrant en cada un d'ells. Ja no ressonaren més las riallas per l'espai. Las ombres anavan avensant; els contorns dels arbres y las rocas s'esfumavan y esdevenian a cada moment

més fantàstichs, més immaterials; la fantasia podia voleyar a son pler... Mes la tristesa dominava l'esperit de la Mercè; quelcòm li feya mal; la melangia d'aquella hora dolça que tant li plavia, llavors la sentia pesanta; algùn sentiment nou prenía forma y feya esforços pera manifestarse real, imponent, triomfant per demunt de tants primors y bellesas somniadas. L'idealisme, el somni, se sentian vensuts per la realitat, per la matèria menys bella però més dominadora. Sense voler, sos ulls no veyan més que las parellas acostadas parlant egoisticament, sols pera ellas. L'amor apareixia ple de frisansas y desitjos que com oratjol pampallugavan per sos sentits, excitantlos. Sa cara s'encenia al impuls de sas novas sensacions; sentia sa calma, tan agradable fins allavors, torbada ara per la sang sacsejada fortament, circulant irregular per sas venas; y sentia impaciencias, afany irresistible de possehir un ayment com las altras. Sos somnis, que fins llavors s'havian mantingut purs, espirituals, devenian figuras humanas de contorns precisos, de carn y ossos; y destacantse de totes las imatges, sorgia la del home bell, qu'havia vist en sa imaginació, però qu'ara contemplava *materialment*, admirant son rostre agraciad d'òval perfecte, sos cabells rinxosos y sa mirada plàcida. Ara aqueixa massa immòvil sorgia a la vida, els ulls agafavan el brill del mar al ferirlo'l sól y's movian ab moviments plens de vida; sos llabis rosats se tornavan de foch y s'obrian modulant un bes qu'ella volia sentir cremant en sa galta, en sos llabis mateixos entreoberts pera rèbrel amorosa; y volia confondre en un tebi alè qu'adormís sos sentits ab estremituts de goig. Quina enveja sentia y quin afanyl...

Un respecte gran va dominarme, una gran tendresa va corpendrem, y vaig cullir flors per' adornar la barca; era l'homenatge que rendia al esclat d'aquells cors.

Ab son mantell misteriós de protecció, la nit cubria amorosament la barca curulla d'energias que un jorn grañarian, germen de besos que floririan hermosament, com hermosament havian sigut concebuts.

El bot anava lliscant, lliscant... camí de la Vida. Quànt havian viscut en una tardal

JOAN VALENTÍ Y FELIU

TOLSTOY PARE Y TOLSTOY FILL

Entre'ls homes notables de la Rússia contemporània, figura en primer rengle'l comte Lleó Nicolaievitch Tolstóy. No es un sociòleg com en Novicow y en Kropotkin, ni un artista depurat com en Turgenew y en Gogol, ni un geni com en Dostoyewsky, mes tè quelcòm de las qualitats llurs. L'esperit d'en Tolstoy es un esperit inquiet, enemich del repòs: impulsat sempre per un dalé d'investigació may satisfet, ha evolucionat, ab una activitat incessant, passant crisis agudas, períodes de desesperament, per'arribar, a través del art, de la literatura, de la sociologia, de la crítica y de la exègesis religiosa, a un misticisme hétérodoxe que li ha valgut la excomunió dels metropolitans, arquebisbes y bisbes de la Esglesia russa. Sa excomunió fou un acte sensacional. En Tolstoy se defensà, proclamant qu'aymava la veritat per demunt de totas las cosas; fou l'apòstol d'un misticisme que podèm calificar d'humà y terrenal, y a son entorn s'acoblaren totas las ànimas qu'a Rússia viuhèn dalintse per la *bona nova* deslliuradora. En Tolstoy per'assolir sa utopia generosa del amor universal, abominà las grandesas de la terra, las ambicions, l'orgull, la guerra, el crim; tots els elements destructors del amor. L'antich militar, l'héroè de Sebastopol, l'ateu d'avans, l'ortodoxe d'ahir, ha esdevingut el profeta de la veritat, del bé y de la justícia. El Tsar, el Sant Sinode, l'exèrcit y la burocracia'l consideran com un perill, com un réprob, com un mal rus, com un boig. Mes l'hoste d'Isnaya Poliana segueix son camí impassiblement, y, malgrat sos defectes y alucinacions, sa obra té'ls fulgors d'un meteor brillant, que passa majestuós a través de la cridoria dels malvats y beneys qu'omplenan la terra.

Héusaqui per què'l Tolstoy d'avuy no es el Tolstoy d'avans, el valent militar, el pur literat, l'artista exquisit. Ara no escriu *Agna Karenin*, sinó *Resurrecció*. Posa la literatura al servey de sas ideas novas. El Tolstoy d'avuy es el vident d'una Rússia primitiva y alhora moderna, en la qual las ànimas senzillas cercarán el bé intuitivament, y las ànimas refinadas hi arribarán mitjansant un

perfeccionament basat en la veritat y l'amor.

Aixis en Tolstoy, rahonant de conformitat ab sas actuals doctrinas, ha condempnat enèrgicament la guerra que Rússia sosté ab el Japó, de la mateixa manera que l'any 1901 condempnà, ab tota la energia de la seva ànima, l'aliança franco-russa, considerantla impopular, mal intencionada y preparació de futuras hecatombes.

Mes en Tolstoy tè un fill, y aquest fill es l'antitesis del seu pare. Tolstoy fill es un bon rus, un súbdit fidel del Tsar, un ortodoxe respectuós de las decisions del Sant Sinode, un creyent en la missió miraculosa que Rússia ha de portar a terme en la terra. Tolstoy fill veu el món com una presa futura dels fills de Moskowia, y anuncia las venidores conquestas ab paraulas que tenen l'escalf dels profetas biblichs y els entusiasmes imperialistas d'un Joseph Chamberlain o d'un Roosevelt. Tolstoy fill no's desencoratja pels desastres que sa patria ha suferit lluytant ab el Japó: tempestas passatjeras, s'esvahiràn aviat, tan prompte com la Santa Rússia vulgui, car la Santa Rússia es invencible, y sa missió, una missió divina, s'ha de cumplir. La vella Rússia dels Ivans y dels Fedors no pot morir may: las tristesas qu'ara sofreix són probas ab que la Providencia acota'l geni de la Rússia, pera ferlo més tart eixir triomfalment de tot perill y de tota amenessa.

Héusaqui lo qu'ha escrit Tolstoy fill en el diari rus *Novoie Uremia*: «Del temps d'en Pere ensà, la Rússia no ha tingut cap guerra com la d'ara. Se tracta de la possessió de la costa oriental del continent europeu-asiàtich, mateix que's tractava alashoras de la possessió de sa costa occidental. Y aixis com, durant nostra lluyta ab els suechs, primer tinguérem un Narva, però ben aviat un Poltava, hont s'esfondraren els suechs, això mateix tindrà lloch en nostra lluyta ab els suechs de l'Asia, els japonesos, quals illas, per llur situació geogràfica al extrèm de nostre continent, s'assemblan a la Scandinavia.

»Cal trobarse excepcionalment desencoratjat pera no veure còm finirà aquesta guerra. No hi ha més que llensar una ullada sobre'l mapa, sobre la extensió del Imperi rus, sobre sas ciutats, sas planurias, llachs y monta-

nyas y sobre son poble, pera capir el desenllàs. La Rússia es invencible, la Rússia es un país com no n'hi ha d'altre, per sa població, sa forma geogràfica, son clima, sa potencia moral e intelectual, son temperament, son amor a la pau, son geni y sa missió. L'esdevenidor de la terra pertany a Rússia, malgrat tota la tristesa de l'hora present; la Rússia cubreix ab sa ombra tots els pobles vehins, y se'ls assimila tots. Aixis arribarem a foragitar els anglesos del Egipte y de las Indias. La Rússia es invencible.»

Es, en veritat, magnífich l'himne de Tolstoy fill, encara que no lligui bé allò del *amor a la pau* y l'assimilació dels pobles vehins; tots han caygut a las urpas de Rússia ab la

lògica de l'artilleria, dels fusells y dels sabres. Que tremoli, donchs, el Drach japonès, car el Sant Jordi rus ja branda'l glavi de foch per demunt de sa monstruosa testa.

El cas dels Tolstoy pare y fill, demostra l'estat de lluyta interna que devora a la Rússia. El pare es la Rússia nova, el fill la Rússia vella. L'un vol agermanar als homes, l'altre explotar llurs odis de religió y de rassa, *pro domo sua*. L'un ha escrit *El Cant del Cigne* y *La mort*: l'altre un article qu'allunyarà la temensa del *perill groch* y farà pensar en el *perill rus*.

GERONI ZANNÉ

LA PETITE FÉE

La petite fée aux yeux noirs
se promène par la lande, le soir,
et les vers luisants la suivent
à travers les ajoncs et les bruyères
jusqu'à la dernière pierre
où ne va jamais âme qui vive.

La petite fée aux yeux noirs
a grimpé sur le haut rocher,
s'y est couchée sans trêbucher;
se retournant vers le manoir,
elle a hélé le vieux nocher,
puis a chanté.

La petite fée aux yeux noirs
a chanté, de sa voix enchanteresse,
des chansons d'amour et d'espoir
que rythmait la mer en liesse
avec ses flots battant la grève
en notes brèves.

La petite fée aux yeux noirs
est descendue jusqu'à la mer;
le vieux nocher vient la chercher:
elle va voir
danser ses nains sur les ruines du castel,
ses nains qui n'ont jamais admiré le soleil.

La petite fée aux yeux noirs
se mêle aux rondes fantastiques
des korriganes fatidiques
vociférant leur désespoir

et des taciturnes lutins:
ils dansent jusqu'aux approches du matin.

La petite fée aux yeux noirs
détache de sa ceinture un miroir
qu'elle brandit, faveur insigne,
— tous se prosternent à ce signal —
elle le lance dans la mer,
et les nains plongent dans le gouffre amer.

La petite fée aux yeux noirs
attend, silencieuse,
qui lui rapportera le miroir
où persistent, gravés, sa bouche amoureuse,
ses yeux de feu, ses oreilles de corail,
ses cheveux de jais, ses dents au pur émail.

La petite fée aux yeux noirs
abandonne au vainqueur sa rouge bouche
et partage avec lui sa somptueuse couche,
dans un souterrain du manoir
d'où l'on entend gémir la mer:
— Qui sait si la mer n'a jamais souffert?... —

La petite fée aux yeux noirs
endort le nain voluptueux
avec des caresses qui rendent vieux
et coupent aux rêves leurs ailes d'espoir,
puis la couche de la belle sorcière
se transforme en cimetière...

La petite fée aux yeux noirs
s'est promenée par la lande, le soir...

PAUL-ARMAND HIRSCH

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

J. Pin y Soler. — SONETS D'UNS Y ALTRES.
—*Il·lustracions de Triadó; Estampa de Joan Oliva y Milá: Vilanova de la Geltrú.*

Si en Pin y Soler no fos una personalitat de cap d'ala dintre la literatura catalana, quedaria encara com a un dels més esforçats promotors de la cultura de la nostra terra. Ell entén el Catalanisme a la seva manera, y a la veritat sembla haverli estat concedida la facultat de poder planar constantment per demunt de las lluytas que *terre-à-terre* van desenrotllantse entre nosaltres. De quan en quan ve a sorpèndrens ab alguna exquisida manifestació de son treball en las superiors esferas a que contràu sa activitat; y ahir ab son aplech de *Problemas d'Escachs* qu'han fet reservar un lloch pera Catalunya en els anys del jòch per excelencia, y avuy ab els *Sonets d'uns y altres* que són un *alegato* en pro de la nostra renaixensa literaria, fa que tothòm s'adongui de coses que, abstrèts en nostras menudas (o grans) preocupacions, tenim devant dels ulls y no sabèm veure.

Que la llengua catalana s'ha dignificat poch a poch de la miserable condició d'abandonado en que jeya; heusaquí'l *plaidoyer* d'en Pin en son nou llibre. No es el Sonet solsament com a especialitat poètica'l qu'apareix reivindicat: són las lletras catalanas en bloc las que resultan exalsadas mercès a la llansa qu'en Pin ha volgut rompre en favor d'ellas; y això ha estat fet ab tota premeditació, cercant la manera de posar per costat mostrars escullidas entre lo millor d'altres literaturas, y demostrant que la catalana's troba en estat d'alternarhi dignament.

Això darrer ho consegueix en Pin y Soler ab son pròleg, intitulat *Rhapsodia*, que un hom troba curt ab tot y ocupar cinquanta planas del llibre. Es la tal *Rhapsodia* una veritable simfonia en la que s'hi ouhen veus diverses, las dels més famosos sonetistas de per tot arreu, majestuosament acompanyadas per la prosa del autor de *Varia*, qu'es mestre entre'ls prosistas catalans. Sonets italians de Petrarca, de Miquel Angel y del Dant entre'ls clàssichs, y de Manzoni, de Carducci, de Stecchetti, de D'Annunzio entre'ls moderns; sonets anglesos de Shakespeare; sonets castellans de Santillana, de la Torre, de Góngora, de Lope de Vega, de Cervantes, dels Argençols, de Jáuregui, de Quevedo, del Duch de Rivas, de Hartzembusch y de Ayala; sonets portuguesos de Saa de Miranda, de Camoëns, de Da Cruz, de Bocage, de Semedo, y de Ribeiro dos Santos; sonets francesos de Victor Hugo, d'Alfred de Musset, de Baudelaire, de Gautier, de Taine, de Pau Verlaine, y de Heredia; y, per fi, sonets provensals y catalans de Hugues, de Roumieux, de Perbosc, de Mistral

y de Verdaguer. Tot això y moltes coses més qu'en Pin diu historiant el sonet y excusant als poetas catalans de no haver conreuhat el genre *per mor de la molta feyna que teniam endarrerida*, havent calgut aixecar la nostra literatura *dels abims de Vallfogona pera arribar a las sublims alturas de Canigó*, portan a la conclusió lògica e irrefutable de que tots els grans mestres en poesia han fet sonets y de que, podentse demostrar que hi ha a Catalunya avuy per avuy qui en fa d'immillorables, es senyal de que ja es arribada l'hora... de ferne un llibre; qu'es lo qu'ha fet en Pin, mereixent ésserli tingut en gran estima, com dihèm avans, aquest servey fet a las lletras patrias.

Dotze són els autors, tots contemporanis, dels sonets catalans qu'en nombre de seixanta sis forman el cos del volúm. Aquests autors són en Gabriel Alomar, en Joseph Carner, en Miquel Costa y Llobera, en Joseph Martí y Folguera, en Joan Mercader y Vives, en Manuel de Montoliu, en Magi Morera y Galicia, en Pere Riera y Riquè, en Joaquim Ruyra, en Guillelm Tell y Lafont, en Xavier Viura, y el nostre benvolgut company de redaccio en Geroni Zanné. Essent triadas totas aquestas composicions entre lo millor de llurs autors, ja ni cal dir que són veritables joyells poètics, mostrars exquisidas que fan del llibre, ab el pròleg avans dit, una preuhada Antologia de sonets (en Pin diu que no) y una proba irrecusable de que *el bell parlar catalanesch* ha tret nova y esplendorosa florida.

Tal es el nou llibre qu'ab goig hem tingut entre mans y en el que convé fer remarcar la presencia de dugas colaboracions valiosas: la del ilustrador y la del tipògraf.

En Joseph Triadó ha estat encarregat de lo primer, y ha fet, inspirantse en altres tants sonets del volúm, dotze composicions magistrals, de lo més serio que, en materia d'il·lustració de llibre, s'ha fet de molts anys ensà en el nostre pais. L'estil hi es en ellas caracterisadament modern, ab reminiscencias, felisment trobadas, de las vellas maneras de grabats que tan admirables fan las edicions francesas y alemanyas dels sigles xv y xvi. Això sols pot ferho qui tingui una seguretat pasmosa en el tras com la que acredita en Triadó, qui apareix en aquesta obra ab una fermesa y un domini de la tècnica que no deixan absolutament res pera desitjar.

En quant a la part tipogràfica del llibre, com obra d'en Joan Oliva de Vilanova es feta ab aquella trassa que no admet discussió. Model en son genre es aquest llibre, ahont s'hi remarca aquella unitat admirable que va fer la fama dels Elzevirs y dels grans estam-padors d'altre temps. La sobrietat dels medis utilisats, dificil d'assolir avuy que las fundicions de tipos sotmeten al impressor a la temptació de fer lluhir las novetats tipogràficas,

produhint composicions sense caràcter, es una gran qualitat de l'Oлива. Cada plana, particularment las set o vuyt preliminars, ofereixen résolts d'un modo brillant problemas d'estètica tipogràfica que cap manual prevéu y que l'embestirlos de dret suposa en l'impressor la completa possessió y el sentiment del seu art.

Imprès el llibre en paper de fil Guarro y els grabats en *hors-texte* sobre Japó, orladas de vermell las planas y numerats a la prempsa'ls exemplars, constituheix un plat exquisit que'ls *gourmets* de la bibliofilia saborejaràn de gust.

R. MIQUEL Y PLANAS

SALA PARÉS

La setmana passada foren exposats a Ca'n Parés, entre altrás obras, els originals d'en Triadó que constituheixen las ilustracions del llibre d'en Joseph Pin y Soler de que acabèm de parlar. La exposició de l'actual setmana presenta unas notas a la cera que hi exposa'l senyor Badrinas y Escudé, y uns *ex-libris* d'en Joaquim Renart.

Els treballs d'en Badrinas són una novetat dintre l'art de la pintura, haventhi alguns qu'ofereixen especial encis.

Dels *ex-libris* pot dirse que són una flor perfectament aclimatada entre nosaltres. Se'n dibuixan a Catalunya ab certa profusió, y alguns artistes de mèrit han posat empenyo en fernos quedar bè entre'ls estrangers, que d'uns quants anys a n'aquesta part semblan donarhi una excepcional importancia, publicantse revistas especials qu'ho posan de manifest.

Els de Ca'n Parés aquesta setmana forman tota una serie del dibuixant en Joaquim Renart, que's veu que t'è ben estudiant el genre *ex-libris*, y que sab treuren partit a pesar de las dificultats qu'ofereix. Tenen en general, els *ex-libris* exposats, una idea o tema simbòlich ben desenrotllat, ab relació de las aficions o gustos del individu u a quins llibres se destinan, fent de la composició una cosa personal y característica com pertoca al *ex-libris*, que tampoch ha d'ésser confós ab una marca qualsevol. Ademés, la execució es remarcable per la fermesa de la línia que tendeix a produhirse d'acòrt ab els tipos clàssichs del genre, que'ls dibuixants alemanys y anglesos d'avuy semblan també voler imitar; això exigeix un coneixement seriós del dibuix, qu'en Renart acredita possehir en els seus. — R. M. P.

L'HIVERN PER GALICIA

A Galicia l'hivern es fret, molt fret. Plou, quan ho fa, per setmanas senceras. Els pobres pagesos, adhuch y son amor al treball, no poden conreuhar la terra, y es època més pobra y trista que cap, puig com aquí lo que's trevalla es el camp, malmès aquest per las plujas o las freqüents nevadas, quedan estacionadas totas las activitats y la gent no pot fer altra cosa qu'esgranar panotxas de moresch y torrar castanyas que's cullen abundosas y bonas. Ofegadas ab tassas de vi novell del Rivero, abrigan molt més que la capa madrilenya.

Surten de casa solsament a tronchs o a bronchs la majoria de la gent del camp de Galicia. El diumenge per'anar a la iglesia, que molts la tenen a llarguissimas distancias, y per'anarhi cal pujar y baixar turons y barranchs, trepitjant la fulla cayguda del castanyer, qu'ab la pluja fa un fanguet negre y embrutadis qu'exposa a caygudas per lo rellescós, majorment quan pera lliurarse de las humitats, la gent porta uns esclops especials, dels quins n'hi ha de molt luxosos que lluheixen ab refinada coqueteria las senyoretas y gent acomodada.

Per'anar a missa la gent del poble forma collas; al devant la jovenalla, bromejant ab sos nuviatges ab acudits dolsos o picants; al darrera'ls vells tapats fins a las orelles ab redingots y capas; y las dònas, ab uns devantals de llana molt groixuts lligats sota barba y que las hi cubreixen las espatllas, marxan bo y murmurant de vidas d'altri o consultantse pera portar tal o qual cap de bestiar a la fira propera, qu'en un o altre poble n'hi ha cada dia de la setmana; y aquestas petitas o grossas transaccions sostenen la vida de la gent d'aquí durant la hivernada.

Vèginse aquests vèrsos titulats *Invernía* d'un conegut poeta gallego, que, ademés de retratar aquest poble tan semblant a nostra Catalunya en historia y costums, retratan també l'esperit dels que com nosaltres anyorran quelcòm que ja s'ovira:

¡Colleum'ó frío! O curazón latexa
con pouca intensidá.

¡Uy! .. os nervos concéntrans'en sí mesmos
con forza desigual.

¡Teño frío! Atíronsem'as pernas
y-encolléusem'a rês:

á invernia botóusenos derriba,
¡qué ll'hemos facer!

Sudei a gota gorda percurando
os froitos c'o legón;
pensei pasál-as noites con castañas
asadas ó remól.

Pro ¡ay de míni c'os rebolos os rapaces
m-as guindaron n-o chau,
y-un inverno moi crú pol a cancela
m'está pront'á chegár.

As hortas van secando co-as xiadas,
o viño non se dou,
y-os trabucos á forza hai que pagalos
xa queiras, Xan, ou nón.

Os xuncras d'os caciques que nos rixen
non pensan en salvar
os moitos que de fam'imos morrendo
sin porteutora mau.

Tróulan os Deputados moi alegrés
paseando por Madrí,
y-as pormesas que séreos nos fixeron...
— ¡A vós nunca vos víni!

¡Meu Dios, qué frío! Tóllensem'as xuntas
y adórmensem'as maus;
poñévos ó meu lado, meus filliños,
o deixai de trembar

Qu'as fouces algún día afiaremos
contentos de pracer,
pra segar esa grama enmeigallada
qu'asina hoxe non tén.

Aqui hi fan falta *cuatro locos*: lo demés hi
sobra.

J. GRANT Y SALA

Mondoñedo, Noviembre, 1904.

NOVAS

El passat dissapte's reuniren els diputats regionalistas pera posarse d'acort, segons deya *La Veu*, respecte al projecte de lley de repressió del anarquisme presentat al Senat, y que conté amenassas contra la propaganda autonomista per tractarse d'ampliar la lley de 1 de janer de 1900, que tan mal aplicada ha sigut ja varias voltas contra dignes catalans quin unich delictes havia consistit en fuhetejar els vicis del funest regim absorbent del Estat, que tant de mal fa a Catalunya y que té a Espanya a las acaballas.

Cal que tots els autonomistas se posin en guarda pera evitar que's confonguin en poch ni en molt dugas lleys tan diferentas. En Maura ha dit que res tenia que veure l'una cosa ab l'altra, y que'ls *regionalistas* li mereixian respecte; però no per aixó hem de vetllar menys per nostres drets, donchs cal considerar qu'en Maura es prou llest pera no atacarlos front o front als autonomistas catalans, als que no considera enemichs tan gro-

llers ni tan vulgars com els pseudo-republicans que li fan el jòch. Ell més aviat procura dividirnos, fernos seus ab afalachs. Que continuhi, donchs, ab aquest sistema; que segueixi afalagantnos, que nosaltres no pararem en la nostra feyna, y al ultim potser acabarà la paciència, y ens declarará obertament la guerra, y sabrem llavors si es politich digne com suposan uns, o es politich arter com suposan altres.

Sensible es que nostras *forsas vivas*, las del *ápat de germanor*, las que tantas voltas han sigut combatudas per nosaltres, no's recordin de Santa Bàrbara sinó quan trona; sensible es qu'ahir sentissim desvetllat son regionalisme-maurista sols per rahons utilitarias, y qu'avuy també per rahó de sos d'interessos (bé es cert que hi ha l'interés de la vida) que veuhen en perill ab lo de las bombas, protestin devant d'en Maura demanant atribucions pera defensarse ellas mateixas ab un esperit *autonomista* qu'enamora. Sempre la por, l'esverament o l'egoisme per principals guias. Però, sia com vulgui, lo que caldria fóra que seguissin per aquest cami, que ni la tan bescantada *germanor* seria una comedia, ni en Maura'ns podria dividir, ni li quedaria altre recurs que treures la careta.

Remarquém el fet de que aquests dias en la premsa han tingut empenyo en fer constar son antimaurisme'ls que fins ara havian vingut fent equilibris; lo qu'es aquests dias, en lletras de motllo'ls hem vist pronunciar-se contra en Maura ab un radicalisme tal, que qualsevol diria que no hi ha catalanistas més purs qu'ells, y que may han trencat cap plat ni cap olla.

Que sia la enhorabona. Sempre'ns trobaran a punt pera combatre al enemich comú sense ferli concessions. Però preguntém una cosa: ¿s'hi mantindrán gayre temps en aquest *diapasón* nostras *inclitas* y per tants conceptes *respectables* (?) *forsas vivas*, o *forsas neutras*? Desmenteixin lo que d'ellas s'ha dit altrás voltas, o sia que pera ellas l'amor patri es una mena de cotisació de *Bolsa*; y no's torbin, perque'ns estém tement que quan menys s'ho pensin ja tindrán altra volta la voluntat guanyada pel *Brusi*. qu'ab lleys extraordinarias ja'n té prou pera curar el mal de las bombas, y per en Maura, que al véurels fer un punt d'home de que semblavan incapassos, s'ha apressat a dalshi tota la rahó.

Avans d'ahir se cumpliren tres anys de la mort del gran federalista en Francisco Pi y Margall. Ab aquest motiu són moltras las societats autonomistas qu'han celebrat y celebran sessions extraordinarias a sa memoria. Nosaltres dediquém també un sincer recort al català eminent, espill de politichs honrats y de dignes ciutadans.

L'«Associació Catalanista Bruniquer», de Granollers del Vallès, donà'l passat diumenge un gran *meeting* de propaganda nacionalista que fou presidit per la *Unió* y al que hi concorregueren no pochs vehins dels pobles del entorn, ensemps que moltes representacions d'entitats catalanista de Barcelona y altràs localitats de Catalunya.

Parlaren els senyors Guardiola, president de l'«Associació Bruniquer»; Gurri, de la mateixa; Roig y Pruna, del «Aplech Catalanista» de Barcelona; Llorens, del «Centre Catalunya» de Sant Martí de Provensals; Tona, de «Catalunya Federal» (Barcelona); Baró, en representació dels catalanistas de Sant Boy; y Martí y Julià, president de la *Unió Catalanista*, que resumi els discursos. Tots els oradors s'esforsaren en infiltrar en l'auditori las més puras doctrinas nacionalistas, logrant en diversas y molt freqüents ocasions promoure verdaders esclats d'entusiasme. El públich demostrà comprendre perfectament tot lo que's digué contra'l del funest regim que patim y contra molts vicis socials que mercès a dit regim són tinguts per virtuts; y quedà ben persuadit en sa gran majoria de que cal que'ns en desprenguem d'aytals vicis si volèm assolir la llibertat desitjada, donchs un poble no pot ésser lliure si no logra, mitjansant la educació, el normal funcionament de totas sas parts integrants, sense que cap se senti opresa, y aixís el Catalanisme es acció que s'inspira en la llibertat y en la naturalesa del nostre poble.

El *meeting* de Granollers serà sens dubte d'efectes profitosos pera la causa de Catalunya en aquella comarca.

Ja són tres (per ara!) els morts a conseqüència del atentat que'ls enemichs de la societat perpetraren fa quinze dias en el carrer de Ferràn VII. Els criminals encara no han sigut trobats, ab lo qual la policia s'ha acabat de cubrir de *gloria*, però las victimas que quedan han continuat gemegant, y els cors sensibles protestant del crim devant de las autoritats.

Mal sintoma fora no doldres de tan terrible mal y no procurar extirparlo; però es convenient també que, tot pensant en unas *bombas*, no'ns oblidem d'altras. Per incuria o incapacitat dels que'ns governan tenim la vida a mercé de criminals; per incuria o incapacitat dels que'ns administran estèm aixís mateix condemnats a certas *bombas* que no fan tant soroll com las explosivas, però que no són pas menys mortíferas. Ens referim a la incalificable complacencia de nostres Ajuntaments ab las empresas tramviarias que venint obligadas per la llei a gastarse uns quants milers de pessetas pera la bona instalació de filferros conductors, se

burlan de la llei y jugan ab nostras vidas. Ens referim a la falta de sanejament de nostre subsòl, immens foc de miasmas mortífers que van contaminant nostres organismes. Ens referim a una pila de mals més, dels que sols per sistema protestem, y dels que sols per pura fórmula s'ocupan nostres regidors ab sas *camarillas*.

Però fem mal fet de donarne la culpa als regidors; fem mal fet de donarne la culpa als governs. La culpa la tenim tots per nostra proverbial negligencia. Cert, certíssim es allò de que'ls pobles tenen els governs que's mereixen, y com qu'es el poble qui fa'l govern y no'l govern qui fa'l poble, aquest resulta'l responsable de tot. Las lleys se compleixen si el poble s'empenya en ferlas cumplir; el funcionament de la màquina governamental respòn sempre al de la màquina social. No hem d'estranyar qu'en Maura'ns desafíhi a pendre part activa en la governació del Estat pera fer la revolució *desde dalt*: ens coneix massa. Y no hem d'estranyar tampoch que a nostras queixas amargas y a nostras protestas d'indignació respongui abpaliatius. Ell prou ho sab que no's va enloch ab la marxa que's porta, y sempre estarà disposat, si convé, a cambiar els paliatius per sarcasmes, acusantnos d'únichs causants de tots els mals y de tots el crims.

Y serà tanta la eloqüència del *gran tribuno*, que no hi haurà ningú prou eloqüent pera desmentir-lo.

Encara hi ha gent de bona fe per las redaccions dels diaris y per las taulas dels cafés que's prenen en serio'l tinglado del Estat espanyol y diuhen que la farsa politica s'ha d'acabar, porque si no Espanya va a la ruina.

Però això no es veritat: ahont va es a *Carcabuey*, població qual ajuntament, per sa *moralitat*, ha sigut posat a la bugada en el gran safreig nacional (Congrés de diputats). Y ja tenim als pares de la patria fent *chistes*, y a n'en Soriano interrompt a cada orador que's separa de la qüestió, dihentli ¡A *Carcabuey*! com si digués ¡Al cas! o ¡Al gra! El gra sobre tot, que la palla ja se la menja'l pais, el gran burro.

La cosa està que reventa; en Romero creant a cada punt conflictics a la majoria que l'elegí president del Congrés; el ministre de Gracia y Justicia barallantse ab un magistrat del Suprém; el de la Governació descendint al nivell d'en Soriano; aquest dihent *Carca* a n'en Huelin, y en Huelin dihentli a n'ell *Buey*. Després d'això darrer comptavam ab un desafio sangnant, però no ha passat res, y en Soriano'ns ha caygut del concepte als que'l teniam per un Cid.

Per Cid en Maura. Aquest es el nostre y ningú ens el desbanca. Ves si may, desde

que'l món es món, hi havia hagut al Congrés tant tripijoch com desde qu'ell manal May, may ningü havia tingut tants competidors; may, may s'havia xerrat tant ni s'havian fet tants *chistes*. Y ní ab *chistes* ni ab res l'han pogut tómbar, perque ell es l'únic amo de la barrila.

Y d'Espanya. Y de Ca'n Garlanda. Y de *Carcabuey*.

Ha sigut denunciati nostre confrare'l setmanari catalanista *¡Cu Cull*, per un grabat que publicà en son darrer número ab motiu del atentat del carrer de Ferrán VII, grabat que s'ha estimat ofensiu pera'l quefe del govern baix quina gestió ab tanta freqüència's repeteixen fets tan impropis d'una ciutat culta.

Sentim el contratemps y desitjèm que la cosa no tingui importancia.

Del sumari obert pera depurar lo que de cert hi haguès en las denuncias de suposats torments infligits als obrers presos durant el famós procés d'Alcalá del Valle, ne resulta que ni hi hagut tals torments, ni els civils ni ningü han fet més que cumplir ab son dever.

Ara, naturalment, seràn castigats els denunciadors, els que, per infelissos que sian, s'hi han fet acreeadors per son atolondrament y sa inconsciencia, que'ls ha convertit en joquina dels agitadors d'ofici y dels demagochs sense escrúpuls. Y al exigirlos responsabilitat per sas denuncias infundadas, se'ls podrà dir: «Qui no aprèn ab rahons, ha d'aprendre ab bastons.»

Però ja veurèm com no per això la massa aprèn. Està condempnada a infelicitat y estupidesa perpetuas.

Y els demagochs seguiràn fent de las sevas. Ja ho deya *La Renaixensa* l'passat diumenge:

Donchs bé, contra aquests representants y directors de la demagogia que s'aprofitan y fan servir a homes curts de gambals, d'instrument propici, es contra'ls que s'haurian d'encarar els tribunals. Y si ho fessin, si ara que ja hi estàn posats, continuessin el fil de sas investigacions, se trobarian ab que'ls responsables de la calumnia y del escàndol no són els pobres denunciadors, sinó'ls *amigos del obrero*, que mentres remouhen cel y terra pera evitar son propi processament, mentres apelan al escàndol pera detenir la discussió y aprobació dels suplicatoris que'ls afectan a n'ells, entregan lligats de mans a la justicia a homes incults y fills del trevall, a jornalers indefensos, d'aquells que *votan pero no discuten* com afirmà en Lerroux.

Però no's farà res d'això. Lo que succehirà es que don *Alejandro* y demés companys de demagogia demanaràn l'indult dels pobres denunciadors; qu'en Maura, incapàs de denegar res a n'en Lerroux després de la famosa abraçada, aconsellarà al rey l'us de sa preuhada prerrogativa; y que'ls obrers, contents y enga-

nyats, abraçaràn també al senyor Lerroux, bo y dantli las gracias per l'interès que per ells s'ha pres *Y puede el baile continuar. .!*

Se'ns ha remès la següent nova, que publicuëm ab gust com ja han fet altres periòdichs, segurs de que plaurà als aymants de las lletras catalanas:

L'Ateneu Barcelonès se proposa donar immediat impuls a un projecte de la més gran importancia literaria y científica, o sia promoure la publicació d'una biblioteca magna de las obras antigas de la literatura catalana, reunintlas en un verdader cos o colecció, similar del Rivadeneyra, de la edició Didot y demés conjunts de literaturas clàssicas y neolatinas.

Per aquest objecte s'han circulat llistas d'adhesions en las quals hi figura ja gran número de firmas; y un cop s'hagin completat, l'Ateneu convocarà una reunió pera constituhir, baix son patronat, una societat o comissió bibliogràfica que, ab els recursos econòmichs que's reuneixin, tant per subvenció y suscripció oficial y particular com per venda dels volums que's vagin publicant, procedeixi a l'impressió d'aquest *Corpus litterarum* de Catalunya, hont puguin trobarse las obras de llurs poetas y de llurs vells cronistas y didàctichs, desde Muntaner y Desclot fins a Eximenis. Lluís Vives y Arnald de Vilanova, pera lo qual s'aprofitarían fins las obras que varen compondre en latí. La colecció tindrà caràcter de divulgació, apartantse aixís de las edicions costosas propias dels bibliòmans, com de las descuydas e incorrectas del industrialisme editorial.

El «Patronat de Catalunya pera la lluyta contra la tuberculosis donà» en el Casino de Sans una sessió de propaganda en la que parlaren son president senyor Vidal-Ribas, y els doctors Laporta, Ferrando, Fuster, y Marti y Julià. L'acte resultà hermós, essent de desitjar que l'imitin altrás entitats, desitjosas, com el Casino de Sans, de fer obra de cultura y bé a la patria adherintse a dit Patronat, quinas tascas són d'enaltir ja que tendeixen a difundir la higiene combatent la terrible malaltia qu'ab tan gran proporció flagella als habitants de nostra ciutat.

La «Federació Escolar Catalana» celebrà l'passat divendres la sessió inaugural del present curs, que fou presidida per en Raymond d'Abadal, qui, després de llegida pel secretari senyor Vidal la memoria dels trevalls realisats, pronuncià un hermós discurs en el que feu l'apologia del individualisme català discretament agermanat ab l'esperit social, per quina fusió ha d'arribar Catalunya al ple assoliment de sos drets. Aconsellà al jovent l'amor al trevall y a la educació pera dignificar nostra patria. Fou aplaudidíssim per la nombrosa concorrencia qu'havia assistit al acte, en el qual hi estavan representadas la *Unió Catalanista*, la «Lliga Regionalista» el «Patronat d'Escolas Catalanas» y

moltas altrás entitats quina enumeració fóra ben llarga.

La nit del 25 del mes passat, la «Schola Orpheonica» donà un escullit concert en obsequi als seus socis protectors y orfeonistas, baix la direcció del mestre Arthur Marcet y ab la cooperació de las senyoretas Pi y Huerta, y dels senyors Valls, Vila, Ricart y Brossa. El concert fou compost de pessas dels genres vocal e instrumental, originals de Beethoven, Liszt, Sancho Marraco, Chopin, Mendelssohn, Mozart, Händel, J. S. Bach, Wagner, Borrás de Palau, Daquin, Grieg, Schumann, Godard y Saint-Saens. Mereixen aplaudiments tots els que prengueren part en el concert, y particularment el director de la «Schola Orpheonica» Arthur Marcet.

El «Circulo Musical Bohemio» celebrà la nit del 26 del passat mes una vetllada musical. Hi prengueren part la triple senyoreta Maria Galitó, el professor de fagot senyor Bonastre y el tenor senyor Creixams, y a més una orquesta de trenta professors (dirigida respectivament pels mestres Goberna y Sancho) que's distingí interpretant *La Gruta de Fingal*, de Mendelssohn; *l'Andante con moto*, de Boely; *La Filadora*, de Goberna, y el *Peer Gynt*, de Grieg. També foren molt aplaudits els artistes anomenats anteriorment, al interpretar las pessas de Sadurni, Goberna, Piqué y Dupont.

Notabilíssim fou el concert que l'«Associació Musical de Barcelona» donà'l diumenge passat (tarda) a la Sala Reyna Regent (Pa-

lau de Bellas Arts). El concert era dedicat a Robert Schumann, cantantsen una serie d'admirables *lieder* y *duetti*, els primers a càrrech de la distingida senyoreta Angels Ll. Soler, a qui acompanyà al piano en Joseph Codol, y els segons a càrrech de la secció choral de senyoretas, dirigidas per l'esmentat professor y acompanyadas al piano per en Carles Garcia.

Els *lieder* y *duetti* foren cantats en català (quals traduccions del alemany degudas a en J. Lloret són molt apreciades) rebent aplaudiments a dojo tots els que intervingueren en el concert, a quals aplaudiments hi unim el nostre.

La sessió segona que l'«Associació Musical» dedicà al gran autor de las *Waldscenen*, mereix l'encoratjament més entusiasta. Aixís se fa obra de vera cultura musical, educant al públich y tributant alhora al sublim mestre l'homenatge d'admiració que li pertoca.

Publicacions rebudas:

Art y Literatura, per Joan Alcover. Ab aquest titol s'ha publicat el tomo 31 de la «Biblioteca popular de «L'Avenç», contenint els treballs *Humanisació del Art*, *La llengua materna*, *A la Capella de Manacor* y *En Geroni Rosselló*, que constituheixen altres tants hermosos discursos llegits per l'autor en nostre Ateneu Barcelonès y en altrás corporacions de Palma de Mallorca. Preu, 50 cèntims.

Postals de Pau M.ª Bertrán Tintoré, ab reproduccions d'obras del autor y anunci de sos tallers de pintura, tapissos religiosos y decoracions complertas d'iglesia. La colecció consta de 12 tarjetas pulcrament tiradas.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

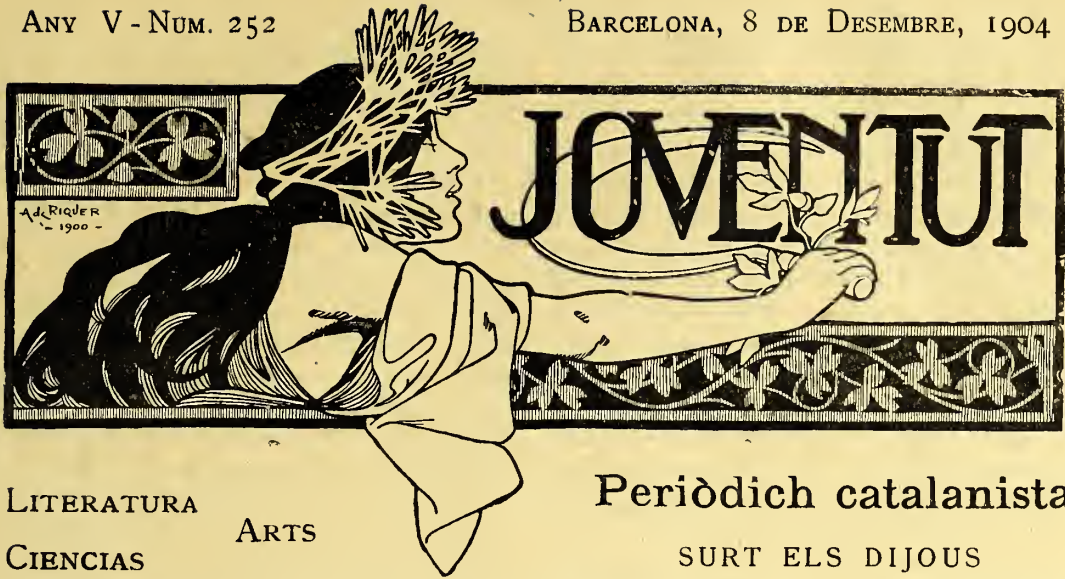
SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no sían inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›

› SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

La catalanisació d'Espanya, per Joseph Poch y Feixas.
—Un cas de hiperestesia, per Octavi Pell Cuffi.—
Parlèm de Schumann, per Geroni Zanné.—Cabàs de pobre, per F. Pujulá y Vallès.—Els inútils, per Sebastià Junyent.—Liberals de motllo, per Arnau Martínez y Serriñá.—Revista de revistes, per Lluís Via.—Els teixidors imaginaris, per Joseph Aladern.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Catalá.—Plech 29.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—
Traducció catalana.—Plech 22.

LA CATALANISACIÓ D'ESPANYA

Heusaquí una frase que d'un quant temps a n'aquesta part s'ha fet forsa popular mercès al afany que certs nomenats catalanistas tenen d'expandir lo que, segons ells, no es altra cosa que una manifestació més del nacionalisme català.

O jo no tinch clar concepte de lo qu'es Catalanisme, o'l voler catalanisar Espanya es tant com renegar de lo més essencial de nostre programa y de nostras aspiracions.

¿Qu'es lo que's vol significar ab la frase *catalanisar Espanya*? ¿Imprimir en la socie-

tat espanyola una orientació genuinament catalana, peculiar y propia del nostre poble? Si es aixis, ¿quina serà aqueixa orientació? Segurament el concepte d'autonomia, de llibertat, d'individualisme que d'una manera patent està encarnat en nosaltres. Donchs, si es aquest el sentit o la significació de tal frase, jo no puch menys d'estarhi molt disconforme, y crech que tots hem de protestar ab fermesa de que dintre l'estol catalanista hi hagi qui vulgui desviar la opinió predicant impossibles socials.

Catalanisar Espanya no pot significar de cap manera infiltrar dintre del poble espanyol el concepte d'autonomia, perquè'l tal concepte no es exclusiu de Catalunya, sinó que'ls catalans defensèm l'autonomia perquè en ella hi veyèm la llibertat de nostra terra; perquè l'autonomia s'adapta a la nostra manera d'ésser, al nostre caràcter polítich; perquè si realment l'autonomia està en l'ànima de nostre poble, no es que sia nostra, sinó que la hem coneguda y ens ha satisfet sa coneixensa. Aixis, donchs, *catalanisar Espanya* no vol dir de cap manera fer comprendre als espanyols els saludables beneficis que'ls reportaria l'us del sistema autonòmic. Jo trobaria bé que, si ens proposessim predicar autonomia pera Espanya, ens anomenessim, no catalanistas, sinó simplement autonomistas, y aixis engroixiriam el nombre dels par-

tits polítichs espanyols, posantnos al nivell dels republicans, socialistas, demòcratas, etcètera, etc.

Això per una part: que per altra, jo no crech de cap manera que'ls que tal tendència preconisan vulguin dir simplement lo que més amunt queda exposat; perque jo he sentit de llabis d'algün catalanista, y no un qualsevol, sinó un que vol tenir certa autoritat pera definir, que *Catalunya té de catalanisar Espanya* y qu'es *necessaria la hegemonia de Catalunya*. ¿Què vol dir hegemonia? ¿No es tant o més que preponderancia? Catalans sans: ¿la desitjèu la preponderancia de Catalunya dintre d'Espanya? ¿Còm se combina que un home sia autonomista de Catalunya y vulgui la preponderancia d'aquesta sobre las demès regions ibèricas? No pot dirse tal cosa fruhint de plena mentalitat, no pot dirho qui tingui bona fe y sia bon català. ¿Protestèu de la hegemonia castellana perque'ns esclavitza y ens mata, y ensemps que protestèu de tal imposició prediquèu pera que Catalunya obtingui aqueixa malehida hegemonia? Bè, senyors *catalanisadors d'Espanya*; diguèu a n'en Maura que vos ajudi, qu'ell hi tè la mà trencada en això de l'autonomia.

Arguheixen els defensors de la *catalanisació d'Espanya* que'ls castellans no s'hi trobarian malament dintre la organisació política catalana, perque'ls catalans tenim un concepte molt més ample de la llibertat que'ls castellans: es a dir, que som demòcratas *per se*. No volèm fer un anàlisis del caràcter castellà, perque no es aquest l'objecte del present article, però si que dirèm que'ls castellans són idealistas, ab tendencias a generalisar sempre, dèspotas y unitaristas per excelencia, y rebelds a compendre la llibertat en son verdader sentit. Això podria probarse ab una breu ullada a la historia. ¿Còm se li feren independents els Països Baixos a la pobra Espanya? ¿Per què se li escaparen de las *manetas* aquell estol de nacions americanas? ¿Còm y per què Cuba y Filipinas no són avuy part integrant d'aquell *vasto imperio colonial*? Per l'esperit uniformista y despòtich que sempre ha donat vida a las institucions del Estat espanyol. Y ara casualment surten uns quants catalanistas ab la pretensió de modificar el caràcter cas-

tellà fentli entendre lo qu'es autonomia. Si las bofetadas sufertas desde fa quasi tres sigles, qu'en l'any 1898 tingueren digne final ab la tremenda desfeta de Cavite y Santiago, no han pogut fer obrir els ulls a n'aquella bona gent que resta encara avuy ab las mateixas ilusions qu'en temps de Carles I al pretendre estendre la influhencia espanyola pel nort d'Àfrica, ¿còm se comprèn que puguin capir ni tan sols escoltar lo que autonomia significa? Després de tot, ells s'hi troban bé dintre d'un regim centralisador y uniformista, perque aquest s'adapta a la concepció universal qu'ells tenen del Estat; y ¿còm volèu que un poble que's troba bé dintre d'un regim uniformista, adopti una organisació autonomista? Dintre d'ella s'hi trobaria malament y ab recansa. El castellà tè per lema «esclau o amo», y l'autonomia no vol dir ni l'una cosa ni l'altra. Heusaquí per què crech qu'es pretendre un impossible'l voler fer autonomistas als castellans.

Un'altra consideració'm sugereix la dita frase. Si no recordo malament, el primer que inicià aquesta idea del esbandiment de las aspiracions catalanistas fou en Miquel S. Oliver, al indicar, en una conferencia que donà al «Ateneo Barcelonès» la primavera passada, que *el Catalanisme era ja massa gran pera Catalunya*. Jo no puch estar conforme de cap manera ab el senyor Oliver. Jo crech que'l Catalanisme com a moviment polítich es encara tan petit, que dintre de Catalunya tot just se veu. No'ns fem ilusions, companys de nacionalisme: de catalanistas com cal n'hi ha poch. En Cambò, en una conferencia que donà a la «Lliga Regionalista», diguè qu'en totas las causas nacionalistas hi ha dos periodes: el defensiu, de concentració y acumulació, y l'ofensiu o d'expansió. Aquesta distinció'ns ho explica tot. Els que volen *catalanisar Espanya* creuen que'l moviment nacionalista català ha passat ja'l primer periode, y qu'ara comensèm a entrar en el segon, es a dir, en l'esbandiment de la vida catalana, en la expansió de sas energias, que ja'n tenim prou d'acumuladas y ja ha durat massa pera segons qui el periode intensiu. Y jo pregunto a n'aqueixos senyors: ¿hont las amagan, d'hont las treuen aqueixas energias catalanas, aqueixa vida veritablement nostra, si nosaltres encara estèm quasi tots castellani-

sats. ¿Què'n saben del període intensiu en moltes regions de nostra patria, si a n'ellas no ha arribat encara la saludable alenada de las ideas redemptoras?

Pochs, molt poch n'hi ha de catalanistas conscients y desinteressats. Si no més aquí a Barcelona, qu'es hont relativament abundan, els regionalistas en las últimas eleccions tingueren 12.000 vots entre'ls 100.000 y pico de votants que hi ha, y encara admetent que tots fossin verdaders vots catalanistas, diguéu què representan 12.000 vots en una ciutat com Barcelona. ¿Se'n deduïeix per ventura que hi ha prou catalanistas y que tenim d'esmersar nostras energias en ferne més, no a Catalunya, sinó a Saragossa, per exemple? Jo crech que no. La feyna dels catalanistas es a Catalunya, a fer els fills de nostra terra ben catalans, y férlos hi tots, sense preferencias ni afalachs pera cap estament. Fem nacionalisme, y quan tots els fills de Catalunya sian ben catalans, no temém, que forsosament vindrà l'autonomia tan desitjada; y vindrà per ella sola, sens haver de menester la empenta de cap altre poble autonòmic. Las causas justas s'imposan sempre, ja per la lley lògica dels fets, ja per rahons de justicia, que quan es necessari el poble mateix se fa.

JOSEPH POCH Y FEIXAS

UN CAS DE HIPERESTESIA

El primer article'l publicà en una revista fundada per uns joves entusiastas de las noves corrents literarias, que deixà de sortir als pochos números perque no's venia prou. Al comprar el primer número d'aquella revista, en Claudi Llossé senti unas novas ideas que naixian en sa imaginació potentia. Un raig de llum aclarí la confusió de pensaments qu'en son esperit se barrejavan. Una idea predominà ab més claretat sobre las altrás y l'obsessionà uns quants jorns, fins que's trobà ab la ploma als dits, devant dels fulls de paper blanc. Y ab la seva lletra menuda y elegant ompli els fulls de frases ingenuas, de paraulas escullidas pera expressar aquella idea, aquell argument qu'era la seva obra primera, la més sentida, la més senzilla, la més jova. Al acabar, firmà ab el seu nom de jove desconegut y ho envià

a la revista, dirigit al director. Al tercer número hi llegí son article, ab lleugeras correccions. El sumari era esplèndit. Poesias y prosa, tot lo d'aquell número li semblà de mestre. Eran joves tots els autors, y tots sentian personalment, ab algunas influencias dels escriptors moderns; mes en Claudi, després de llegir el seu article, el comparà ab els altres y el trobà mereixedor d'ésser publicat. Y aquell número, pera ell, no perdé l'actualitat; el veyà llegit per altres joves que sentian lo mateix que a n'ell el feu escriure; ell mateix se senti germà dels altres autors quins treballs estavan publicats ab el seu, y s'aprengué de memoria las poesias, que repetia als seus amichs tot indicantlos hi las bellesas no capidas. Quan la revista suspengué la publicació, ell malehi als ignorants que no l'havian compresa. L'odi als altres diaris y revistas qu'ab las sevas sátiras l'havian ensorrada, no mimvà may en ell, qu'estotxà'ls números en sa biblioteca, rellegintlos molt sovint.

Després un'altra revista li publicà varis treballs, tots en prosa, Y son nom comensà a sentirse de boca dels joves escriptors y dels artistas anònims. Feu coneixensa ab poetas y prosistas que parlavan del Art y de la Poesia en termes que li semblaren enigmàtics. Lloavan las bellesas desconegudas dels llibres, y aterran els noms més enlayrats. Parlavan de Tolstoy, d'en d'Annunzio y d'en Zola, enumerant las sevas obras, anteposant las unas a las altrás segons sos mèrits, recomanantse mutuament la lectura de nous autors. En Claudi Llossé, que coneixia moltes de las obras de que's parlava, restà meravellat de las impressions que produhian en sos novells amichs. Feu el propòsit de rellegirlas pera veure si trobaria aquellas bellesas y aquells defectes que li havian passat desapercebuts. Ell hi havia trobat moltes qualitats, però no sempre las mateixas qu'admiravan als altres. Comensà a llegir els moderns, a cercarhi impressions y bellesas, a sentir sa influencia en els propis escrits, a parlarne ab els altres ab la mateixa llibertat, ab el mateix entusiasme qu'ells. Y no trobant entre las revistas que's publicavan una que fos la expressió de sas ideas, decidiren fundarne una, quin titol fou causa de discussions interminables. Quan fou adoptat y de-

cidits el preu, nombre de pàgines y fins l'època d'aparició, els redactors anaren a trobar als grans mestres, als indiscutibles, pera demanarshi un article per curt que fos, pera publicar-lo en la revista nova.

Aquesta, que comptà ab més entusiastes que subscriptors y compradors, que fou motiu de sàtiras y desprecis per part dels joves enemichs y de la indiferencia del públich vulgar que la mirava exposada en els kioscos y se'n anava sense comprarla, fracassà.

Els joves se despediren en l'últim número, que no fou el darrer dels compromesos ab els subscriptors, clamant als Deus de la Poesia y del Art venjansa del públich ignorant y dels enemichs y detractors. «Ens hem anticipat al nostre temps egoïsta y calculador; nostres cants han ressonat en la buydor dels cranis sense cervell; nostras ideas han sigut escarnidas pels histrions a preu fixo y pels eunuchs e idiotas, quina carcassa's desfarà ab nostras llansadas. Nostra revista no mor: deixa de lluhir un quant temps pera enlluhernar dintre un any, potser. Y llavors la victoria serà nostra, y la Poesia quedarà deslliurada.»

En Claudi's consolà d'aquesta nova decepció en brassos d'una dòna. Foren sos primers amors sensuals; la passió de la luxuria'l feu esclau d'una dòna quins desitjos de plaher eran insaciabls. Las sevas ideas fugian, la seva energia agonitzava; els espasmes eròtics eran sas úniques sensacions. En Claudi estava malalt, la luxuria'l matava poch a poch; un seu amich escriptor l'arrencà un jorn del llit d'aquella dòna y se l'emportà al camp, al bosch, pera que l'oblit vingués. Y quan l'amich el creguè curat, en Claudi tornà a escriure. Finia la seva primera època y comensava la segona.

Estimà a un'altra dòna, a qui dirigia cartas literarias qu'ella no comprenia. Era una dòna vulgar, una casada a quina son marit abandonava; ella se'n venjava llegint las cartas d'en Claudi, orgullosa de sentirse estimada per un home superior. En Llossé li enviava invitacions pera vetlladas, pera concerts; fins arribà a que la convidessin a una *soirée*, ahont ella no assistí. Amargament, en Claudi's queixava de no sentirse estimat, de no ésser comprès, de no saberla amorosa pera ell. Y ella tenia por de contestarli, de

qu'ell vegès sa vulgaritat, fins llavors ignorada. Sentintse estimada y desitjada per un jove escriptor, ella ja'n tenia prou pera fruhir d'aquella vida migrada y monòtona en que's consumia. Pregà en Claudi que fos seva un jorn, una vegada; que li fes sentir la frescor de sos llabis, la tebior de son cos, el foch de sas voluptuosas manyagas. Cedi ella, abandonantse al jove, confessantli son amor senzill en luxuriosas besadas, pregantli que la prengués pera fèrsela seva, ingenua, ignorant y verge d'amor. Lo que no deyan sas paraulas ho expressavan sos besos; la grandiositat de son amor la exterioisava son cos tremolant de desitj. Satisfeta sa sensualitat, en Claudi esperà d'aquella dòna paraulas y sensacions intimas que no senti. Lo bell, lo esplèndit d'ella era son cos; l'esperit era esclau de la materia; el desequilibri, que feya exuberants y magníficas las linias, deprimia la imaginació, anulava las ideas y las paraulas. En Claudi ho compreguè aviat; y després d'una curta època d'amor li escriguè sa darrera carta, despedintse. Altra vegada la decepció'l despertà dels seus somnis.

Volguè oblidar; reconstruhir sas ideas, sa vida malalta; y viatjà. Pensà en Paris, la moderna ciutat dels poetas y dels vicis, del amor y la joya; y decidí anarhi uns quants jorns pera viurehi sensualment a las nits y artisticament de dia.

Paris fou pera ell una corroboració de misteris y de sensacions pressentidas. Las imatges ideals dels seus somnis foren encarnadas en tot lo que'l voltava. Las sevas visions dels jorns de treball intelectual creya reconèixerlas en todas las escenas que a sos ulls se presentavan. Las vidas donadas als seus hèroes literaris, las endevinava reals en els transehunts o en els vehins d'una taula de café. La vida's presentava nua devant d'ell, que la desitjava. La luxuria s'oferia provocadora, llengotejant cinicament: la luxuria era l'ànima de Paris; se la sentia en l'ayre, en las flors, en las paraulas; se la endevinava en els rostres y sota las robas luxosas; s'infiltrava pels ulls y las orellas; se desfeya en la boca endolsintla y refrescantla; y era engolida àvidament, y circulava com foch dintre las arterias y las venas.

Temptadora, una dòna s'agafà a son bras, prometentli plahers desconeguts. Y ell se

deixà portar ahont ella volgué, dins d'un cotxe hont els primers besos esclataren. La desitjava més a cada minut que passava; las paraulas y manyagas lascivas incitavan a la refinada fruhició de las horas eròticas que s'acostavan. La nit d'amor el feu abandonar-se rendit en els brassos d'aquella dòna. Intensament visqué en pocas horas toda la vida dels seus vint anys, de la que havia fruhit tan poch temps. Al despertar, ressucitaren en ell las ideas y la esperansa de viure completament tots els seus jorns futurs. La dòna qu'havia possehit, y de quinas entranyas havia arrencat aquella forsa, dormia encara, mitj núa, sobre las robas en desordre. Volgué pagar espléndidament, y sols trobà una moneda d'or y pocas pessas en plata. Era una miseria pera recompensar aquell servey inapreciable. Una moneda d'or a cambi d'una vida! Mes ell trobà encara més ridicul deixar-la en el joyer en forma de copa que contenia las joyas d'ella. Allò era lo corrent, lo que feyan tots els passants que cercavan el plaher; ell no ho faria pas. Ell volia trobar quelcòm que reintegrés aquella vida que s'emportava: un específich que li faria pendre a n'ella mentres dormis; un medicament més actiu que la morfina y l'èter, que fortifiqués el cos y l'esperit, que inondés de vida l'ànima y la materia. Si hagués pogut, li hauria injectat la seva sang pera retornarli la vida que l'omplia a vessar. Volgué deixarli un recort, y després de besar-la al mitj del front, feu esforços pera obrirli la boca y posar la moneda d'or entre sas dents. — Quan menys, comprendrà que sóch diferent dels altres — pensà. Mes ella, al sentir-se mortificada per las mans d'ell, obri els ulls, y al donarse compte del propòsit, esclafi en rialladas. Li passà sas mans pels cabells, li rodejà'l coll ab sos brassos nusos, el feu ajupir pera ferli un darrer bes als llabis. En Claudi l'abràssà tan estretament, qu'ella's queixà mitj riallera. Y referintse a la causa que la feu despertar, li preguntà dolsament, ab una mica d'ironia: — *¿Est-ce qu'on fait ça dans ton pays?* — Reculli ell la moneda, qu'havia caygut a terra, y la posà hont ella li indicà. Obri la porta quan ella s'alsava pera vestir-se; y de sobte s'aturà y li demanà son nom. — *Suzanne* — respongué ella, dis-

tretament. En Claudi obri son llibre de memorias, y escrigué'l nom y la data.

Dels tres jorns passats a Paris en Claudi'n fruhí totas las horas. No visità ni un museu, ni entrà en cap teatre pera conèixer els actors moderns. Sa vida fou sensual, soncos arrossegava a son esperit, els desitjos allunyavan las ideas. Quan compregué que no resistiria més aquella vida; fugi de Paris, promententse tornarhi pera conèixer lo qu'havia rebutjat inconscientment. Paris fou pera ell un lloch hont reposar l'esperit vensut, ahont anar ab el pensament y tornarne ab més forsas y més vida. Els tres jorns de febre eròtica foren els primers d'una altra época de sa vida: época d'entusiasmes y de lluyta, de trevall y d'esperansas. Comensà a sentir-se superior, a adoptar una *pose*, y s'inicià en ell un refinament de cultura artistica y literaria que li donà una personalitat que's definia en tots sos actes y trevalls literaris. En Claudi llegia molt y escrivia molt sovint en las revistas dels joves. Fou un admirador dels decadents; d'ells aprengué a escullir sas ideas entre las concepcions atormentadas, a cultivar la forma que prenia giros intrincats, a triar las paraulas que millor expressessin la originalitat de sos temas. Exagerà sa impresionabilitat receptora, que sabia trobar un punt de vista desconegut en totas las materias que tractava. Arribà a sentir, a expressar naturalment las més refinadas sensacions. Dominà la forma, la feu esclava de sa imaginació, que creava ab facilitat las més atormentadas cerebracions. Son refinat cinisme literari li feu presentar als ulls del públich els espectacles més crudelment ateoradors, las escenas més exageradament impúdicas. Els articles d'en Llossé foren llegits àvidament; els lectors patian al infiltrarse las paraulas perversas y afalagadoras; l'horror feya llensar la revista, la curiositat la feya rependre. En Claudi possehia a sos lectors, els sadollava de sas ideas, fruhia atormentantlos refinadament d'un a un, en encendre sos desitjos, en hiperestesià son sensualisme. Y els articles nous eran llegits y tornats a llegir àvidament, y els esperits dels lectors s'extasiavan delirant, y admiravan al autor y el malehian.

En Claudi triomfà y s'enorgulli de sa victo-

ria. Arribà a sentirse ell mateix superior a tothòm; s'enlayrà sobre sos amichs y's burlà d'ells, descrivintlos idealment en sos articles, fèntlos hi veure novelas qu'aludian a son temperament, als seus defectes, a sos amors, a sas ideas. L'odi de sos amichs que's veyan ridiculissats en aquellas llegendas que'ls lectors aplaudian per sos conceptes y arguments atrevits, trevallà per'aterrarlo literariament, y la creuhada contra en Claudi fou destructora. Ell se'n venjà exagerant més la ironia de sos articles, pintant al viu las passions de sos antichs companys, exposant al públich sos vicis, sas vidas intimas. Ab son cervell escorcollador trobava escenas y frases tan crudels y tan desoladorament nūas, que sos amichs no gosavan sortir al carrer per por d'èsser coneguts, d'èsser senyalats com a héroes d'aquellas pàginas. Y la lluyta fou crudel. Els joves se coaligaren contra en Claudi, qu'era satirissat per tot y en totas sas accions. Se senyalaren defectes a sos articles, se criticaren durament sos trevalls, fins s'arribaren a confrontar plagis més o menys verosimils. Y, tan ràpidament com guanyà l'aprobació, l'interés del públich, en Claudi Llossé fou abandonat entre las mitjanias.

En Claudi abandonà la lluyta. Jurà no escriure may més literariament. Y pera consolar-se de la derrota, fugí cap a Paris pera trobarhi la vida aymada, els tres dias de plaher. Se prometé viure tan intensament com pogués, fruïr del amor, del art, no perdre una hora de l'època futura. Y anà a Paris resolt a trevallar, a viure, a estimar. Si no vencia a Paris, a Londres, a Berlin, allà hont fos, allà hont sos brassos poguessin lluytar, hont la vida no fos migrada, hont se tingués odi a la mort.

Al passar la frontera no girà'ls ulls pera veure la terra que deixava. Mirava interessat las novas terras que creuhava'l tren vertiginosament; respirava fortament el nou ayre, mirava llargament els paisatges y els pobles desconeguts que's perdian al lluy; y una nova vida enfortia sos muscles. Prop d'una estació, quan el tren no marxava encara ab molta velocitat, una noya guarda-agullas l'encisà. Y ell, treyent el cap fora la finestra, la seguí ab els ulls, mentres el tren l'allunyava ràpidament d'ella. La saludà ab el mocador blanch que'l vent agitava, sos ca-

bells llarchs voleyaren per son rostre, y ell, ab una mà nirviosa, els apartà tirantlos cap enrera, y murmurà: — Hauré de fer escursarlos. —

OCTAVI PELL CUFFI

PARLEM DE SCHUMANN

En música com en literatura y en totas las arts en general, no és sempre'l millor qui més nomenada y gloria obté. Els xerrayres, els vanitosos, els aduladors de las massas indoctas, els conreuhadors del mal gust general són els preferits, els exaltsats, els vidents. Resúm y compendi de totas las vulgaritats admesas com a principis absoluts pels qui són en gran nombre, els xerrayres se redressan ab el buyt posat d'un pahó reyal, menyspreuhant als sincers, als qui senten per compte propi; ells senten per compte de la massa, no tenen personalitat, mes cobran bons rédits de llurs parts pseudo-artistichs. La verbositat musical d'un Rossini ofega la creació lenta, constant, sòlida, d'un Johannes Brahms, d'un César Franck, d'un Georges Bizet. Han de passar molts anys, han de cambiar molt las cosas pera que la massa emprengui nous camins. Costa molt d'enderrocar las idolas. La lluyta de Wagner y de Zola contra la massa és més èpica que l'acció de *Der Ring des Nibelungen* y de *La Débâcle*. Diguéuli a un castellà *neto* qu'en Bécquer es més poeta qu'en Zorrilla o qu'en Vicente Medina val més qu'en Campoamor, y veuréu quina resposta vos dóna.

Un dels artistes que més han hagut de lluytar pera convertir en admiració (y això dins d'una esfera reduhida) la indiferencia del públich, es el gran compositor saxó Robert Schumann. Robert Schumann es un dels mestres més sincers qu'han existit. Semblava escriure pera satisfer un goig personal, no pera conquerir aplaudiments. Ohint sa música'ls mestres *populars* arrufavan el nas, els critichs a lo Clément y a lo César Cui, s'estremian d'indignació. De llurs paraulas podia deduhirse que Schumann era pobre melodista, de migrada fantasia, mancat de sentiment, tot ell complicació: que violentava las sacras lleys de l'armonia musical, que usava disonancias esgarrifosas, qu'era'l violador d'aquella diáfana, clara, cristallina closca qu'envolcalla tendrament las puras melodias de Haydn y de Mozart. Si no ab aquestas, ab semblants paraulas s'expressavan els mestres *populars* y els critichs a lo Clément y a lo César Cui.

Sortosament Schumann era un esperit battallador. Enfront dels vulgars, arbora'l penó del Art purt, comensant una lluyta enèrgica

a favor dels preterits y dels oblidats. Mateix que Ricart Wagner (son amich primerament, son enemich més tart) Schumann reivindica pera Beethoven el lloch qu'avuy ja ocupa: Beethoven es son mestre, sa guia. Es el passat, el present y el futur de la música. Y Schumann ab alguns companys, com ell entusiastas, funda la companyia de David (*Die Davidsbündler*) (1) pera donar la batalla als *filisteus*, a tota la menestralia germànica, adoradora de Rossini, menyspreuhadora de Beethoven. (Y usèm el mot *menestralia* com a esperit, no com estament, car hi ha menestrals que poden donar llissons de bon gust als grans senyors).

Però Schumann es més que un lluytador. L'acció va acompanyada de la creació. Y aixis va venint al món del Art una obra admirable, que viu y treu florida per si mateixa, car no necessita *tenors*, ni altres elements externs per'apoderarse dels esperits qu'en la música hi senten encara'ls preludis de la lira del divi Orfeu.

No'ns hem proposat fer un estudi de l'obra complerta de Robert Schumann. Es massa grossa pera un article. A més hi ha obras sevas, com el drama lirich *Genoveva*, que desconeixèm; altrás, sas millors obras orquestals, *Das Paradies und die Peri*, *Der Rose Pilgerfahrt*, *Manfred* y *Scenen aus Goethe's Faust*, solsament las coneixèm en llurs transcripcions pera piano.

Parlarèm, donchs, y encara breument, del Schumann intim, del autor de *lieder* y *duetten*, de *Kinderscenen*, *Waldscenen*, *Albumblätter*, *Jugen-Album*, *Gesänge der Frühe*, etc., es a dir, de las obras en las quals el poeta domina al pianista, al tècnich, al *virtuoso*. En aquest genre, Schumann es insuperable.

Las melodias de Schumann són obra d'un gran refinat, d'un romàntich ab vistas al art contemporani. Aixis veyèm que s'avensa a son temps, produhintnos, ab notas, emociions semblants a las que'ns produheixen avuy poetas com Verlaine y Dierx ab llurs estrofas. Schumann ens expressa maravellosament aquella infinida varietat de matisos que presenta tot lo qu'existeix; sent totas las gradacions d'una emoció, d'ensà que naix fins que mor: heusaquí'l per qué sas obras més intimas són refractarias al gust de la massa, composta de cervells simplistas que rebutjan el fecond esfors propi, conduhent a l'assimilació de las obras complicadas. Las obras de Schumann may serán populars.

Y no obstant, són plenas d'emoció y de sentiment, de vida y de bellesa. Las melodias de Schumann vibran, bategan; dotadas d'un equilibri maravellós, may se decantan al sentimentalisme ploraner, ni al baix prosaisme. Són bellas, d'aristocràtich cayent y de

noble factura. No tenen la ingenuitat de las de Schubert, però las dominan com a obras més conscients y refinadas.

Schumann es el gran cantayre de la infantesa y de la juvenesa. Son *Album de la Jovenesa* (*Jugen-Album*) y sas *Escenas de nins* (*Kinderscenen*), tenen un encis corprenedor, tenen páginas d'una gracia infantivola y alhora severa, adequada a despertar en els cors dels noyets sentiments nobles y generosos. Deixant de banda'ls *lieder* de Schubert, pertanyents a un genre distint, ¿en quina obra musical existeixen melodias com *Volksliedchen* (*Cansoneta popular*), *Erster Verlust* (*Primer dolor*), *Kleine Romanze* (*Romanseta*), *Silvesterlied* (*Cansó de Sant Silvestre*), *Träumerei* (1) (*Ensomni*), y *Kind im Einschlummern* (*El nin adormintse*)?

Totas las obras petites de Schumann tenen igual encis: y si alguna excepció devèm fer, es respecte a las *Escenas del bosch* (*Waldscenen*), excepció, naturalment, laudatoria. El geni de Schumann las omple d'intensissima poesia; el gran romàntich sab trobar nous aspectes de bellesa en la natura. *Waldscenen* es l'obreta mestra de Schumann, com las *Escenas pera'l Faust* de Goethe n'es la gran obra.

Molt més podriam allargar aquest article. Però en música, com en tot, l'estudi per compte propi pot més que totas las divagacions al entorn de las obras creadas.

GERONI ZANNÉ

CABÁS DE POBRE

Siguèm lògichs.

Si l'art no consisteix en altra cosa qu'en donar plaher als sentits, s'ha de confessar que la meretriu es superior al pintor, al esculptor, al poeta y al músich, donchs ella dona alhora linias, colors, formas y ritme, y un acte de vida real, qu'es erroni però que no deixa d'èsser un acte, y per lo tant superior a tota ficció.

Oli pera las màquinas.

Lo agradable suavisa la vida, però no es la vida.

Els uns pensan en la fulla y els altres en el fullatge.

La idea de que *l'art per l'art* es una realitat, prové de la creensa antiga de que'l pensament era cosa radicant en el cervell, y el sentiment cosa radicant en el cor.

(1) Ab aquest mateix títul escrigué XVIII magníficas composicions pianísticas.

(1) Aquest *lied* s'executa en els concerts ab el nom francès de *Réverie*.

Avuy que sabèm que qu'abdós són producte del cervell, que las ideas són el seu producte superior elaborat pel rahonament, y els sentiments el seu producte inferior fill de la feblesa de la naturalesa humana, podèm dir que tot art ho es d'ideas, y que'l nomenat *art per l'art* no es altra cosa que l'art qu'exteriorisa'ls productes inferiors del cervell.

Becos y pintamonas.

El pintor que maneja'ls colors ab la sola pretensió d'afalagar els ulls, està a l'altura del perfumista y per dessota del cuyner. Donchs si ell sols tracta d'impressionar agradablement la retina, el perfumista y el cuyner se proposan lo mateix respecte de la pituitaria y del paladar, afegintse al propòsit d'aquest darrer la noble finalitat de feros ingerir materias nodritivas.

Instantanias y pose.

Els artistas purament descriptius són màquines fotogràfiques que sols se diferencian entre ells per la qualitat de la construcció. En lo únich que no s'assemblan als aparells fotogràfics es en que'ls hi manca l'*objectiu*.

Tarifa kilomètrica.

Els artistas purament descriptius tindrian d'èsser remunerats seguint la tarifa dels ferrocarrils: amidar la distancia existent entre'l lloch d'hont han extret sa obra y el lloch hont es contemplada, y pagàrloshi el preu d'un bitllet de tercera classe..... ab descompte.

Llum de posició.

Quan se vos ocorri malehir las generacions passadas, mirevos el llombrigol. Però no oblidèu que la naturalesa l'ha posat ahont l'ha posat perque, tot recordant las passadas generacions, no deixèu de mirar endevant.

Carn y carmel-los... agres.

Hi ha home d'aquells qu'ab el pinzell, al coll prenen el sol al Pla de la Boqueria, que, ab el blanquet trencat que dona a las cuynas y a las arcobas, produheix més alegria y fa més vida que totas nostras patums y patumetas de pinzell plegadas. Però, en cambi, se'l paga ab tres pessetas y la gent se riu d'ell quan passa per la Rambla, mentres que aquells cobran per mils y són respectats com a sers superiors.

Pera, molts, l'art, es una plata de merengas.

Sento una mena de pietat immensa per tots aquells qu'admiran la flor inconscients de que's convertirà en un fruyt.

Un jorn me deya un artista conegut, a la vista d'una dòna prenys que's passejava:

—L'Estat deuria prohibir aquests espectacles!—

L'imbècil adorador de lo que'n diuhen forma pura (quànt millor no seria dirne «pura forma»!) era dels que no poden comprendre la grandiositat d'una theoria de dònas prenys en marxa vers l'infinit.

¿Sentimentals?

Els pintors que s'indignan quan se'ls hi diu que la pintura, com tot art, deü expressar ideas, si fossin lògichs s'haurian de limitar a pintar pedras y natura morta. No deurian may pintar una testa, perque en la expressió d'una cara hi ha ideas que s'exteriorisan; ni cap part del cos, perque l'espectador instintivament construheix tota la figura en sa imaginació. En absolut: no deurian pintar res, perque totas las cosas diuhen cosas.

L'art per l'art es tan fals, que comensa per no existir. Per això quan jo parlo dels artistas purament descriptius, me refereixo a aquells que's limitan a expressar ideas inferiors.

De còm l'art per l'art es burgès.

La naturalesa ha fet que'ls sexes contraris se trobessin bells pera que las especies no desapareguessin. La dòna, al hermojarse, ho fa instintivament per'atraure als mascles. La burgesia cristiana va fer corre que la bellesa era un fi y no un medi, després d'haver tractat inútilment d'evitar que sas mullers y fillas s'empolaynessin.

D'aquesta manera's pot ésser congregant del Sagrat Cor, malehir als impúdichs y comprarli dotze canas de seda a la senyora.

Es aixis també que gent ignorant, sense cap classe de cultura ni cap noció de la vida, poden pretendre passar per sers superiors un cop s'hàn après de memoria unas quantas reglas.

ELS INÚTILS

POTSER si que l'Art es inútil. Però aymém l'Art encara que sigui inútil perque aymém lo bell, y... ¿voléu res més bell que lo inútil? Inútils las flors mentres són a la planta alegrant els

vergers; inútil el bosch que, si dóna ombra y atrau las plujas, no ho fa pera ésser útil, sinó que l'home ho considera aixis perque a n'ell li aprofita; inútil el riu mentres no li pren aygua la resclosa; inútil la terra verge mestres l'home no l'ha talada, ni la rella ha estripat el terròs ratllantla ab solchs geométrichs; inútil la montanya que priva la comunicació en linia recta com l'home utilitari necessita; inútil y fins perjudicial la tempesta qu'espanta ab sos trons, fa caure la fruyta avans de temps, malmet las cullitas ab sas pedregadas, enruna las casas, esberla'ls arbres o mata'ls homes ab son llamps esferehidors.

Inútil tot lo bell, que desseguida pert bellesa quan l'home pràctich ho utiliza, u ho modifica pera servirsen.

Que bellas las flors ab sas coloraynas y perfums, cimbrejantse sobre sas tijas al rebre'ls afalachs del oreigl. Que bella la boscuria, ahont el sól no penetra, plena de suaus remors y de misteriosa poesia! Que bells els rius sense fàbricas que torbin sa eterna cantarellal. Que bella la terra aspra adornantse ab estepas, farigolas, bruchs y ginesteras! Que bella la montanya gegantina que s'aixeca fins al cel a besar els núvols, sos amichs! Sas crestas y cims enlayran l'esperit, sas vessants s'adornan ab fresca verdura regadas per las fonts murmuradoras... Que bella! Que sublim la tempesta ferint ab el llamp al home miserable, destruhintli son trevall, espahordintlo ab el tro, empobrintlo ab la pedral!

Y aquesta bellesa immutable y certa que

trobém en la natura mentres es inútil, la trobém igualment en els homes inútils: els artistes.

L'home útil, del que també se'n diu home pràctich, es el que talla las flors pera vendrelas y servir de fugitiu ornament; es el que talla'ls boscos pera ferne carbò, carrils, casas o vaixells pera solcar el mar; es el qu'estén monòtonas carreteras a través d'extensos territoris; es el qu'extràu de las entranyas de la terra metalls pera fer màquinas de guerra, or y plata ab els que's malmeten conciencias y virtuts; es el que forada las montanyas pera dar pas a un carril, o las enlletgeix ab un funicular, o las desfigura ab la explotació de pedreras de las que'n treu carreus per'acumular casas sobre casas y ferne ciutats ab carrers geométrichs.

Els homes útils se fican en politica; si poden, els hi agrada governar y administrar els interessos dels altres; els homes útils trescan tot el dia pera fer o ajudar a fer cosas que serveixin, o be dirigeixen a altres que trevallen, treynt més profit del seu sentit pràctich. No cal demostrar qu'en general escampan la lletgesa per tot arreu; y sovint, perque'l seu cervell no arriba a més, al ensemps que cosas lletjas fan cosas inútils.

A voltas un enginyer fa un pont sobre un riu pera passarhi el tren, y els passatgers se rompen el cap ab la barana; l'arquitecte fa casas ahont s'hi viu malament; el metge y l'apotecari esguerran diagnòstichs y medicinas; el mestre ensenya bestiesas als deixebles; l'advocat enreda al proxim tant com pot; el governant sovint fa lleys qu'escampan el desconcert y la miseria entre'ls governats; y aixis els homes útils van esguerrant cosas qu'es un disgust; y lo pitjor es que contribuheix molt a que n'esguerrin la idea que tenen de que lo principal es ésser útils a si mateixos.

Ja sé qu'entre'ls útils se té per gran virtut el *fer quelcòm*, y qu'excusan sos erros dihent que'l que no fa res no s'erra may; però'ls inútils creyém que si els que fan n'esguerran gayres, valdria molt més que no fessin res. Pera ells la qüestió es fer quelcòm, y surti lo que vulgui. D'aqui ve que hi ha homes *tan útils*, que serveixen pera tot; no cal dir que són els més ineptes, y decididament els més perjudicials.

En quant als inútils, als qu'en major o menor grau considero *artistas*, sigui en Filosofia, sigui en Política, sigui en Bellas Arts, psicològicament són els més bells dels homes (1).

En Filosofia val molt més lo qu'endevinan y sugereixen que lo que veuen; en Política no ocupan may el poder, adoran l'Ideal pur y sense màcula; en Art, ennoblexen la vida.

Allà hont van ells, la natura'ls somriu amorosa: són seus, són sos verdaders fills; ells la comprenen, l'ayman com l'infantó a sa mare; sa petja lleugera guimba a las alturas desd'hont frueixen a ple pulmó del ayre pur que no baixa may a la ciutat utilitaria, se banyan de llum de sól el cos y l'esperit, y cantan, cantan intensament; s'acordan ab el remoreig de las boscurias, y ab la veu argentina de las fonts, y ab els dolços refilets dels aucells, y la veu els puja del cor als llabis y s'uneix a las infinitas veus de la natura que no's cansan may d'entonar l'himne etern que canta *hosannas* a la Vida.

SEBASTIÀ JUNYENT

LLIBERALS DE MOTLLO

Quan s'arriba a certa edat, sembla que las ideas se petrifiquin y que'l raciocini s'estanqui; y, malgrat el medi ambient, y la vitalitat de las novas orientacions intelctuals y politicas dels temps moderns, la gent de l'avior continua impertorbable, com si res hagués passat al seu entorn, pensant, vivint y parlant del mateix modo que's pensava, s'vivia y's parlava en las llunyanas èpocas de la seva joventut florida.

Aquest fenomen, que no es d'ara, ni es d'avans, sinó qu'es de sempre, demostra que fatalment l'home es fill del seu temps, de la seva joventut; y que sols a comptadissims esperits superiors els es factible prorrogar indefinidament aquesta joventut, estudiant, assimilantse y renovant, d'una manera evolutiva, ideals y sistemas continuament nous y oposats, que si un dia són flamants y novissims, igual que'ls homes envelleixen y's desacreditan ab el transcurs dels anys y ab la competencia de lo més nou y de lo més jove.

(1) Entre las dónas las més inútils acostuman a ésser físicament las més bellas.

Totas aquestas consideracions se'ns acuden sempre que, discutint ab nosaltres algùn vell federal d'aquells que de bona fe s'han arribat a creure que l'autonomisme era cosa poch menys que desconegeuda avans de que'ls seus prohoms la descobrissin, ens surt ab l'estirabot de que sense la República no hi ha progrés, civilitació, ni autonomia possibles.

Y es que, a pesar de la seva bona voluntat y dels seus afanyos de modernisarse, no poden sustreures a la influhencia del seu llevat de federals de *La Gloriosa*; y per més que s'esforsin en aparentar que s'han arribat a compenetrar de las aspiracions novellas, sempre, tart o d'hora, han de descobrir el punt flach de sas rancias preocupacions d'escola, y fer ostensible que sota la simpática y lliberal cobertura d'un autonomisme positivista y a la nort-americana, hi glateix, *malgré-lui*, l'ignocent federal del Programa del 22 de Juny de 1894.

Es realment dolorós veure federals que tant se vantant de professar ideals moderns, com els senyors Pi y Suñer y Roig y Armengol, fent manifestacions tan mansas y tan de la velluria com las que varen fer dits senyors en la vetllada ab que «Catalunya Federal» va commemorar el tercer aniversari de la mort d'en Pi y Margall. Y es doblement dolorós pera nosaltres qu'hem tingut a honor veure favoridas, las planas de JOVENTUT ab la coloboració del senyor Pi y Suñer; quin senyor, constantli com li consta que nosaltres y molts com nosaltres no som ni serèm may reaccionaris, es de suposar que sols per una lleugeresa disculpable en el calor de la improvisació diria que'l Catalanisme es un moviment retrògrado y burgès; puig de no ésser aixis, suposaria per part seva una mala fe incomprendible, o un radical cambi de criteri en qui com ell s'havia acostat a nosaltres pera fer nacionalisme català.

Es una veritable deria la que tenen aquests bons federals per la República. Pera ells la forma republicana es una mena de *cinturón eléctrico*, que tot ho guareix y que tot ho vigorisa. La necessitat de que tots els catalanistas d'ideas democráticas ingressèm en el sanatori politich de «Catalunya Federal», y ens declarèm republicans, y ens subjectèm al

clàssich tractament del *Programa del 22 de Juny de 1894*, es una mania que ningú els hi pot treure del cap.

«Els catalanistas són conservadors y reaccionaris, donchs l'única manera de lliberalitzar-se consisteix en declarar-se republicans», varen dir candorosament els senyors Pi y Suñer y Roig y Armengol; aparentant no comprendre que pugui haverhi moviments socials perfectament radicals y progressius sense necessitat de dir-se republicans, y oblidantse de que no es la predilecció per una forma de govern, mudable, efimera y superficial, ió qu'ha determinat may els graus de lliberalisme y d'obscurantisme d'un partit polítich; donchs pot haverhi, y en la vida real hi ha, molts reaccionaris que's diuen republicans, y molts lliberals per quins res o quasi res significa la forma republicana.

Y es que aqueixos venerables federals no poden arribar a capir que l'èsser *avensada* (!) o *reaccionaria* (!!) una causa política, no depèn de cap nom, ni de cap forma de govern, sinó que depèn tan sols de l'antigor o de la joventut de la gent y de las ideas que la integran.

Y posadas las cosas en aquest terreny, y sentadas las anteriors premisas, cal deduir-ne la conseqüència de que, concedint que foren els antichs federals els qui varen donar al Catalanisme las primeras lliçons de particularisme y d'autonomia, no serà pas el nucleu federalista'l que representarà actualment la tendència progressiva y lliberal del autonomisme català, sinó que per la ranció y la prioritat dels seus principis, y per la venerabilitat de la seva gent, mal que'ls hi pesi, es precis reconèixer que'ls representants del autonomisme moderat, conservador y antiquat, són ells, els *autonomistas* (?) de la *República*, els dels *Pacte de Tortosa*, els del *Programa del 22 de Juny*. Són els nostres precursors, són els nostres mestres, són els nostres vells.

El nostre ilustre precursor en Pi y Margall, el gran apòstol del federalisme, tingué la desgracia d'estar voltat sempre de sectaris, y de que cada una de las *figuras* del seu partit no passés d'èsser un pobre home. Per això no han anat enloch els federals d'Espanya. Y en veritat, no podia succehir altra cosa: perque si els que passen

entre ells per *intelectuals* com en Pi y Suñer se conduheixen com infelissos sectaris, y els que passen per *capdills* com en Vallès y Ribot se mostren ambiciosos vulgars, ¿què ha de fer el desgraciad poble ignorant, embrutit y condemnat a ésser *massa* perpetuament per aqueixos lliberals de motllo?

Per això lo més que podèm fer en son bé es dirlos hi vells: pobres vells que rapapiejan y que ja han fet a tots.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

REVISTA DE REVISTAS

Forma (Barcelona.) Publica en son número darrer treballs ben interessants, en francès y català: com *La forma*, per G. Martínez Sierra; *El tramvia de l'Alhambra*, per M. U.; *Museu ideal d'art espanyol*, per J. Pijoan; y *Las iglesias españolas, de rajola*: ilustrat aquest darrer treball ab notables vistas de monuments antichs com las iglesias de Sant Tirs y Sant Llorens, de Sahagún, Santa María de la Lugareja (Arévalo), torre de Sant Martí (Terol). idem de la iglesia de Santiago (Daroca), idem de la iglesia de *Omnium Sanctorum* (Sevilla), porta de la iglesia de Palos, claustre de la Rábida, interiors de las iglesias de Sant Miquel de Olmedo y de Santiago del Arrabal (Toledo), y absis de la iglesia de Sant Andreu, de Cuéllar. Tambè hi ha en aquest número hermosas vistas de l'Alhambra, la joya de l'arquitectura musulmana que rahons de progrés *material* posan avuy en perill, per lo menys en lo que respecta a son *medi ambient*, ja que's tracta de ferhi arribar un tramvia elèctrich. Ademés hi ha en aquest número de *Forma* varias artísticas reproduccions d'obras del Greco, d'en Junyent (Olaguer), d'en Torne Esquius, de Smith, d'en Casas, etc.

Revista Ibérica de Ex libris (Barcelona.) S'ha publicat el quadern quart, ab el que's clou el primer volúm d'aquesta importantíssima revista, sens dubte la primera en son genre que veu la llum a Espanya. En el text d'aquest quadern s'hi llegeixen treballs de Adolpho Loureiro, Pablo González Muñoz, Victor Oliva, Doctor Schulze y R. Miquel y Planas. La ilustració es esplèndida, essent remarcables varis *ex libris* antichs y altres de moderns deguts a en Riquer, en Triadó, etc. Es complertíssim l'inventari d'*ex-libris* ibèrics que s'acompanya.

Universitat Catalana (Barcelona.) El número 7 d'aquesta important revista d'educació nacional conté treballs de Ramón-Berenguer Pella, P. Borràs, etc.; traduccions d'obras de Ruskin, Verhoeven y lord Avebury; un extracte de las vuyt importants con-

ferències que al inaugurarse las tasques dels «Estudis Universitaris Catalans» donà al Ateneu el doctor Rubió y Luch; y nodridas seccions de bibliografia y de notes variades, que reflexan en general el moviment intel·lectual català.

Bulletli del «Centre Excursionista de Catalunya» (Barcelona). En el número corresponent al prop passat mes d'octubre's continua la publicació de la *La Excursió al Ripollès y Alts Bergadà y Cardoner*, y de la descripció geològica e històrica de *Lo Vallès*, per Norbert Font y Sagué. Els grabats, pulcres com de costúm, reproduïxen variades escullidas vistas del Pedraforca.

Revue de Provence (Marsella). Publica un extens treball del capoulié Pere Devoluy *A propòsit de la reforma dels estatuts filibrenchs*, sobre quina reforma s'interposaràn moltes esmenes pròximament, segons sembla.

L'Européen (Paris). *Le Courrier Européen* (idem). Heusaquí una revista de fama europea *partida por gala en dos*, com digué l'ultra-romàntich y ultra-cursi Espronceda. Molts y molt valiosos elements de *L'Européen*, comanats per son redactor en cap en Louis Dumur, s'han separat de dita revista fundantne un'altra similar, titulada *Le Courrier*

Européen, que res té qu'envejar a la primera. En el consell de direcció d'una y altra hi figuren las mateixas personalitats literaries, y la competencia qu'entre abdugas s'estableix no podrà menys de traduhirse en un considerable augment d'informació, qu'es una mena de *febre moderna*. *Le Courrier Européen* ha publicat fins ara 4 números, llegintse en un d'ells un treball del cèlebre Björnson sobre *La hipocresia de la pau*. Per sa part *L'Européen* procura sostenir el pabelló omplint sas columnas ab notables treballs d'autors de fama europea. Aquí en tenim moltes de botigas y botiguetas: Paris es més gran y en té més encara. Corresponèm a la visita de *Le Courrier Européen*, que segons diu ve a treballar per la *liberation des nationalités opprimées*, establint el cambi ab aquesta nova y notable publicació.

Entre altres publicacions rebudas, esmentarèm els darrers números de la *Revista Social*, *Vida*, *La Il·lustració Catalana*, *Hojas Selectas*, *El Diluvio Ilustrado*, *Arquitectura y Construcción*, *L'Art del Pagès*, *Catalunya Artística* (Barcelona); *La Alhambra* (Granada); *Mercure de France*, *Renaissance Latine* (Paris); *Novy-Kult* (Praga); *La Lectura*, *Nuestro Tiempo* (Madrid); etc.

LLUÍS VÍA

ELS TEIXIDORS IMAGINARIS

I

Prop l'alta xemeneja
qu'escup al cel el fum que li vomitan
sas entranyas de foch, s'alsa la fàbrica:
té immensos soterranis, quadras llargues,
hont entre llum incerta
y polsinas infectas, se bellugan
estranyas maquinarias complicadas,
com monstres retorcentse en sos desvaris
tot obehint la voluntat humana
que domina la forsa
brutal e inconscient de la materia
que la fornal immensa desenrotlla.

Allí noyas hermosas
de finas mans y rossas cabelleras,
delicadas com lliris de la campinya,
y mares anguniosas, sempre atentas
als fillets qu'han deixat dormits a casa,
y joves de brahó y vellets decrepits,
van teixint fil per fil la rica tela,
la seda de gran preu, la bella randa,
las blondas capritxosas y las cintas
que mastegant va'l monstre y vomitantho
com *harpías* creyentas que prengueren
sos dons maravellosos a las fadas.

No la duràn pas ells tanta riquesa!
Quan en las nits d'hivern ells s'arracerin
a las fredas parets, y ab vells pellingos
tapin las sevas carns, gent miserablel,
en *soirées*, en funcions y en grans visitas
altra gent de prosapia y de fortuna
cubriràn el seu cos d'abrichs de seda,

de cintas capritxosas y de randas
que per ells van teixir obrers y harpiás.

II

Al redós del cloquer que al cel s'enlayra
omplint l'espai de vibracions hermosas
que penetran al cor y el reconfortan
ab la forsa y el pin del vibrant bronzo,
la esglesia estén sas naus misteriosas
plenas de quietut y de vells símbols,
d'opacas lluminarias, de murmuris,
de colors apagats, de grises ombras,
de vidres de colors per hont se filtra
la llum fent ressaltar santas imatges,
y d'ombras que nasqueren fa vint sigles.

Convocats els creyents sota las voltas,
tot aborrint las terrenals miserias
que Deu creà per castigar al home
tacat per no obehir sa veu divina,
ab sos resos y prechs y lletanías
se van teixint celestials coronas
ab resplendors de llum, randas de gloria,
y mantells plens d'estrellas resplendentas.
y franjas d'or y de divinas perlas
qu'han de lluhir un jorn allà a la gloria.

Teixidors d'ilusions y de quimeras
qu'en santa pau anèu seguint la tasca
sense ni un ronch, ni un crit, ni una blasfemia,
y gosèu y daliu pera lluhirla
com justa recompensa
a vostra fe sagrada:
quànt més felissos sòu que'ls miserables
que sufrint irredempts tota sa vida,
van teixint sens parar randas y las sedas
que jamay lluhiràn sas carns esclavas!

JOSEPH ALADERN

NOVAS

Proxim a cloures el present volùm de JOVENTUT, repartim ab aquest número'l *Prospecte* de nostre periòdich pera 1905.

Ens manca espay pera dar compte de tots els actes qu'en honor d'en Pi y Margall s'han celebrat aquests dias per diversas entitats federals y catalanistas en commemoració del tercer aniversari de la mort d'aquell gran home. Esmentarèm tan sols el que tingué lloch en el local del «Progrés Autonomista», ahont feren us de la paraula'ls senyors Manén, Regàs y Gibert, del «Progrés»; Manau, del «Aplech Catalanista»; Tona, Roig y Pruna; y Pujulà y Vallès, de JOVENTUT. Ens ocupèm especialment d'aquesta vetllada perque en ella foren varis els oradors que refutaren las afirmacions fetas fa poch dias pels senyors Pi y Suñer y Roig y Armengol respecte al Catalanisme. Parlant d'en Pi y Margall, nostre company Pujulà digué que si a Madrid tenen el seu cadavre, aquí tenim el seu esperit. Demostrà qu'en Pi y Margall tenia un Deu: el *jo*, més ample y no tan migrat com el d'aquells senyors catalanistas que rebaixan al mestre perque no practicava en el catolicisme. Probà qu'en Pi y Margall sols era republicà condicionalment, y que'ls que diuen que'l Catalanisme ha d'èsser republicà fan pecat d'ignorancia perque desconeixen la essencia del nacionalisme, y d'endarreriment perque s'aturan en una forma forsa endarrerida pera la constitució del poble. Foren ovacionadas las paraulas que digué recordant una proposició humoristica del company Pompeyus Gener pera quan els *industriosos catalanes* siguèm autònoms.

Tambè foren ovacionats els altres oradors, un dels quals, el senyor Gibert, recordà las paraulas pronunciadas per en Pi y Margall en els Jochs Florals de 1901, comparantlas ab las pronunciadas per certs federals en una vetllada recent, y dihent que si en Pi tornés, els hi arrencaria'l programa dels dits, fentne hereus als catalanistas y als veritablement federals que, autonomistas avans que tot, se preocupan de coadjuvar al nacionalisme català. La concurrencia fou nombrosissima, y sorti altament complaguda de las ideas que s'exposaren.

Lo mateix que digueren els amichs Pujulà y Gibert en la vetllada del «Progrés Autonomista» refutant els titllats de reaccionari y de burgès que'ls federals senyors Pi y Suñer y Roig y Armengol aplicaren dias enrera al Catalanisme, pot objectarse a lo exposat per don Manel Marinel-lo en dos articles publicats en *Las Noticias*.

Ja pica en historia l'empenyo que tenen aqueixos senyors en jugar a avensats y a conservadors. Aquestas divisions ja no són

del nostre temps, cauhen de vellas y corcadas; donchs pot haverhi e hi ha molts catalanistas d'ideas maduras que no acceptin en tota sa integritat las Bases de Manresa, y molts catalanistas lliberals que no creguin, ni de molt, que la forma republicana sia l'última paraula de lo nou y lo progressiu. Que's desenganyin aqueixos senyors, y's deixin de semblants caborias, que si es molt dispensable que preocupessin als candorosos catalans de trenta anys enrera, es completament inexplicable qu'encara tinguin qui las defensi en l'època actual.

No es el Catalanisme cap mirall pera casar alosas; no'ns hem de dir monàrquichs pera fernos nostras las classes acomodadas, ni republicans per'atràurens els obrers. Y això no vol dir que cada nucleu y cada individu careixin de llibertat pera declarar-se, si tal es son gust, monàrquichs o republicans. Posats en l'alternativa y no haventhi necessitat, lo probable seria que no's declaressin ni una cosa ni l'altra. A nosaltres ab això de las formas de govern ens passa lo que ab las religions, que no som de cap y aixis veyèm las ventatjas y els inconvenients de totas y de cada una. Encara no som allà hont anèm. Que Catalunya sia autònoma, y ens dirèm ultra-republicans si creyèm que aquesta forma de govern respòn al bé de la terra. Es, donchs, el govern cosa oportunista que va bé segons còm y segons a qui. Cal examinarho d'aprop y pendre bé la mida, com tot saastre que vulgui tallar un vestit a conciencia.

Aixis *a priori*, ab teorias solas, ab llibertats de pura fórmula, ab politica xorca, ab bandos del més pur bisantinisme que corcan encara a Estats *moderns* com Fransa en sas entranyas, no se'l educa pas al poble, ni's fa individualisme, ni per lo tant verdader nacionalisme. No es aixis com s'han d'acabar els crims de lesa-humanitat del Vell Món, ni còm s'han d'aplacar els odis de classes, ni disminuir las desigualtats avuy irritants pera'ls *desheretats* de la fortuna. Ja n'hem format prous de remats ab llurs respectivas marcas, fentlos belar estúpidament entorn de qualsevol *amigo del obrero* erigit en pastor. No n'hi donguèm tants de falsos idealismes al poble, donguemli més instrucció, femlo apte, eduquèm son individualisme facilitant la emancipació economica dels esclaus del treball mitjansant son propi esforç; anemlos acostant d'una manera práctica a la solució de la pavorosa qüestió social, causa y origen de tantas altrás; y allavors, quan l'acció politica sia sols filla d'un més satisfactori y equitatiu y culte estat social, podrèm discutir ab els senyors Pi y Suñer, Roig y Armengol y Marinel-lo, si estèm per la república, per la monarquia o per la lluna de Valencia.

El dia 30 del prop passat novembre la *Unió Catalanista* donà un *meeting* de propaganda en el poble de Borrassà, quins vehins escoltaren ab gran interès y aplaudiren ab ver entusiasme las doctrinas catalanistas, exposadas pels senyors Comas, Gallostra, Presas, Casellas, Martí, Llorens, y Martí y Julià, que resumi els discursos com a president de la *Unió*. L'acte haurà resultat, segons se'ns diu, forsa profitós pera la causa de Catalunya, donchs aquell poble aprobà en un tot las ideas exposadas pels expedicionaris, y segons sembla ja's tracta de fundarhi una entitat catalanista.

Per malaltia (afortunadament no grave) de nostre company el crítich teatral de JOVENTUT, aquesta setmana'ns veyém impossibilitats de publicar crònica de teatres. La mediocritat de las obras darrerament estrenadas farà, no obstant, menys sensible la manca d'en Tintorer, a qui treyém de sobre feyna amohinosa, especialment per lo que toca a Romea, ahont s'ha estrenat un drama antiquat y dolent, original del senyor Bordas, al mateix temps qu'ha presentat sa *dimissió* un autor jove y de fama, l'Ignaci Iglesias, qu'ha retirat totes sas obras. No sabém si a horas d'ara s'ha arreglat la cosa. Vents d'hivern, vents fatals bufan pera'l teatre Romea. Si fossim castellans aqurariam que se li prepara mala *cuesta de enero*. L'art va emigrant d'aquella botigueta, hont el dia menos pensat l'amo's quedarà, escalfantse prop del braser, tot sol ab els quatre botiguers rancis del vehinat, presidits per en Xaró. Perque'ls poch's autors bons que tenim se la miran ab una indiferencia aquella botigueta!...

Molt notable va ésser la conferencia qu'en el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria» donà'l dissapte passat el president de la *Unió Catalanista* doctor Martí y Julià.

Comensà exposant d'un modo general la formació de las societats, dividintlas en individualistas y comunistas.

Tots els pobles forts poden emprendre'l individualisme, digué, però'ls pobles febles forsosament han d'ésser comunistas.

L'individualisme significa progrés, diferenciació d'uns organismes ab els altres; el comunisme significa regressió, similitud de forma. Per això'ls primers són lliberals, perque la naturalesa per si sola'ls ho imposa, y els altres són sectaris, tirans, perque no la necessitan la llibertat, perque no essent forts no poden subsistir sens imposar als altres la seva manera d'ésser.

Catalunya s'ha de classificar en el grupo individualista. Arribà a son major grau d'avens y esplendor en ple individualisme. Al juntarse ab un poble forçosament comunista va anar perdent sa fesomia fins arribar, degut

a la constant influhencia d'un poble feble y regresiu com es Castilla, a perdre quasi per complert sa personalitat.

Analísà després el renaixement actual de Catalunya, renaixement que, digué, es tan individualíssim, que podent ésser un gran bé pera nostra patria, per sa exageració arriba a serli perjudicial.

Demostrà qu'es necessari que totes aquestas forsas individualistas, admirables en si, s'ajuntin pera realisar la nacionalisació de totes las manifestacions de Catalunya. Hem de perseguir la unió, no la unificació.

Entusiastas y perllongats aplaudiments de la nombrosa concorrencia qu'omplia'l local premiaren la interessantíssima peroració del distingit conferenciant.

«*Don Duarte di Braganza — generale al servizio della Germania — mori prigionero in questo Rocchetta — vittima della ragion di Stato — al 3 di settembre 1649 — dominando gli spagnuoli.*»

En una vella fortalesa de Milàn, devant de tot el poble y de las autoritats locals, el secretari de la embaixada portuguesa a Roma ha colocat un d'aquests dias una làpida recordatoria ab la inscripció que reproduhim.

La historia del fet que's commemora es la següent: veyent el govern espanyol de Felip IV qu'era impotent pera revenjarse de la revolució portuguesa qu'en 1640 proclamà rey d'aquell pais al príncep don Joan de Braganza, esculli pera satisfacer sos odís la persona del desventurat don Duarte, germà del monarca portuguès; atrayentlo ab engany a la capital de Lombardia, hont fou arrestat y processat, y hont la mort va posar terme a son horrible captiveri.

Un entusiasta portuguès, el senyor Maurici Bensaude, ha sigut qui ha iniciat, entre sos compatriotas residents a Italia, la idea d'honorar la memoria de la ilustre victima en el lloch mateix de son martiri.

La manifestació de Milàn es un fet més ab que demostrar als partidaris de lleys excepcionals y d'actituds de repressió, que ab semblants procediments de violència no's consegueix altra cosa qu'engendrar odís y cometre iniquitats y desastres quina luctuosa recordansa reviu glorificada a través dels segles y de las generacions.

En Jaurés, el *leader* dels socialistas moderats francesos, ha caygut del seu pedestal d'home superior y despreocupat. A conseqüencia d'un telégrama insultant del nacionalista Deroulede, se mostrà decidit a anar al *terreno del honor*, com qualsevolga aixelabrat de la «Lliga de Patriotas».

Y qui també s'acaba de revelar en un aspecte totalment distint del que fins ara havia adoptat, es el campetxanó d'en Lerroux, qu'en ple Congrés de diputats pro-

nuncià un discurs tremendo queixantse amargament perque moltes parroquias regentadas interinament per ecònoms, permaneixen sense que se'ls nombri rector en propietat.

Ah, *pillin!*... Que n'és d'aixerit el nostre Emperador!... Ara si que's veu que la *Revolució* serà jòch de pocas taulas, y que resoltament no passarem d'aquest Nadal sense menjarnos *el pavo republicano*. Perque està vist que no content en Lerroux ab promoure la *revolució desde abajo*, y la *revolució armada*, està preparant també la revolució del clero.

Es lo ultim que'ns faltava veure: en Lerroux defensant els interessos dels rectors amenassats per las intrusions dels ecònoms. Oh! els rrevolucionaris!...

Per lo demès, el felicitem si no va poder assistir a la manifestació republicana de protesta contra'l darrer atentat dinamiter. Ves qui li empetarà la basa d'aquí endevant, miràntsel com se'l mirarán ab bons ulls, segons la propaganda que li calgui fer, els anarquistas d'acció, els republicans y el clero.

Tu es Petrus: ja ho va dir l'altre. Alguna diferencia hi va d'un infelis com en Jaurés a un tan profund *conocedor del corazón humano* com en Lerroux.

El govern, s'ha determinat per fi a trevallar *obertament* en pró de l'autonomia de las regions. Aixis van ingressant continuamente autonomistas biscaitarras en la presó de Bilbao, y aixis a Barcelona comensan a ploure denuncias sobre'ls periòdichs catalanistas. La setmana passada davam compte de la denuncia del *Cu-Cutl*, a la que deviam afegirhi la de *La Tralla*, y avuy hem de contignar que'l següent número del *Cu-Cutl* sambé fou denunciat. Convenus en Maura pe que ab massa llibertat no's va enlloch, ell qu'és tan autonomista, s'ha decidit a deixar la llibertat de banda y a donarli gust al *reaccionario catalanismo* (que diria en Lerroux); y vinga *reacción*, y vingan *denuncias*. Heusaquí el gran revulsiu que'ns mancava *para reaccionar*.

No hi patirà, no; la idea autonomista ab aquestas persecucions, per més que hi pateixin particularment els nostres companys denunciats. Aixis els governs fan feyna, y's fomentan indirectament las grans causas dels pobles oprimits, y l'Estat espanyol s'enfonsa, y *el mundo en tanto sin cesar navega por el piélago inmenso del vacío*.

Haviam vist a Espanya ministres *lontos*, ministres *vius*, ministres *curts* y ministres *llarchs*: tots del gremi dels *dolents*. Lo que no haviam vist may eran ministres *franchs*.

L'actual ministre de Marina es d'aquests. L'home'ns acaba de declarar qu'ell projectava construccions d'esquadras com qualse-

vol desos antecessors y com qualsevolga somnia-truytas dels que a Espanya's comptan per milions; però ha afegit que'n desisteix perque s'ha convensut de que, no tenint el país agricultura, ni industria, ni comers, ni instrucció, ni diners, ni personal competent, ni res, no pot tenir barcos.

L'actual ministre de Marina es a nostres ulls un héroe. L'home que s'atreveix a dir això desde las alturas d'un ministeri, desafiant las iras dels de *la armada*, las *balandronadas* de las oposicions y el *tartarisme* espanyol en general, podrà no anar enlloch com a gran home, però lo qu'és com a valent pot anar sol per tot arreu. Perque no hi ha res tan dificil com dir una veritat un ministre espanyol, y el de Marina s'ha atrevit a dir-la. Ja calia qu'en Maura'l defensés, ell que tant empenyo té en que com a valent ningú li passi la mà per la cara, y el va defensar, deixant ab un pam de nas a nostres *guerreros*. Més val aixis.

A qui s'ha cansat de defensar en Maura ha sigut al ministre de la Governació, que a pesar d'havèrselas tingudas tiessas un dia ab tot un *general del ejército*, ha caygut ara sucumbint als atachs de generals de moti tan vulgars com un Soriano.

Aquesta crisis parcial ha afalagat a las oposicions y... també a n'en Maura. Treyant a n'en Sánchez Guerra's treu la roba bruta de casa y ningú li empeta la basa. Com sempre, las oposicions no han fet més que secundarli inconscientment sos *alts designis*.

El Liberal, parlant del estreno del drama *El mistich* d'en Rusiñol, a Madrid:

Los elogios de la traducción son grandes, siendo la impresión general la de que la obra ha ganado muchísimo con la intervención literaria del ilustre dramaturgo autor de *Juan José*.

Això de que una obra guanyi ab la traducció no s'havia tornat a veure desde l'afortunat *Ki-ki-ri ki*, que va superar al original. Felicitem al senyor Rusiñol.

La Junta Directiva del «Orfeó de Sans» ha obert un concurs lliure de projectes para construhir una *senyera*, baix las bases següents:

I. — La Junta Directiva del «Orfeó de Sans» obre un concurs de projectes de *senyera*.

II. — Se concedeix un premi consistent en un diploma honorífich y 200 pessetas en concepte d'indemnisiació.

III. — Els projectes, enlloch de la firma del autor, portarán un lema que també serà escrit en el sobre tancat que deurà acompanyarlos, y que contindrà'l nom del autor y son domicili.

IV. — Es indispensable pera figurar en el concurs qu'en els projectes se llegeixi, en la cara principal, *Orfeó de Sans*, y en l'adversa *Fundat en l'any 1901*.

V. — Seràn presentats els projectes fins el día ultim d'aquest any, en la secretaria d'aquesta entitat (Alcolea, 8, Sans).

VI. — El Jurat calificador serà compost pels arquitectes don Bonaventura Bassegoda, don J. Pujol y Brull y don Modest Feu, y pels artistes don Jaume Pahissa y don Joaquím Cabot.

Del periòdich madrileny *La Ley* copièm els següents paragrafs que fan la *idem* als senyors de la extensió universitària. Forman part d'un article que sentim no poder reproduhir íntegrament, titulat *La extensió universitària va de vacio* y firmat per don Aurelio Ribalta, persona que podrà ésser tan castellana com se vulgui, però que també sab dir veritats. Vegis, si no:

¡Cuánto amor al obrero! He aquí un amor que ha pasado en España por tres fases muy curiosas.

Primero se buscó al obrero para convencerle de que tiene una gran cantidad de derechos políticos y una gran necesidad de ejercerlos. Todo era, por aquellos días, menos importante que el logro de una amplísima libertad política que en España, como en todas partes, sólo se ha obtenido cercenando y recortando la libertad civil.

Los obreros oían estos discursos como oraciones angélicas, pero pronto llegaron á convencerse de dos grandes cosas incontrovertibles. La primera es que la libertad política predicada no da substancia al puchero: la segunda, que los predicadores elocuentes se encaramaban sobre las espaldas del pueblo para escalar lo alto, y que una vez en la cumbre dejaban caer sobre la manada la espesa bruma del olvido, por la cual no atraviesa ni un rayo de sol.

Y los obreros, naturalmente, se llamaron á engaño.

... Aleccionados en la oratoria política, se dieron también á pronunciar discursos. En ellos glosaban el tema de la venganza y cultivaban los tropos sangrientos.

— Habremos de degollar á nuestros explotadores — decían — y bañarnos en su sangre.

Esto era mucho para figura retórica y demasiado para programa.

— Hay que instruir á «la masa obrera» — dijeron los ambiciosos de gabinete, que no las tenían todas consigo: é inauguraron la segunda época de extensión universitària, que de política pasó á escolarizadora. Ya no se habló á los obreros en nombre de la libertad, sino de la cultura. La libertad quedó relegada á la modesta categoría de talismán anticuado, que con el tiempo ha ido perdiendo su virtud.

Pero el pueblo, que está á lo suyo, vió claro lo que en la nueva predicación había de abstracto, y lo que en la fuerza de su unión hay de concreto.

Las universidades españolas, momificadas por las Constituciones de 1807 (bajo las cuales fué enterrada por Carlos IV su libertad) y galvanizadas por el engranaje burocrático que hoy es el único resorte que las mueve, se vieron á dos dedos de perecer por falta de uso, y se están lanzando á la extensión universitària; quieren cazar con liga á la masa social que desdeña acudir á sus aulas desiertas (como no sea para obtener títulos), y se apresuran á poner el paño al púlpito en las casas mismas donde el pueblo se reúne, huyendo de la anquilosis espiritual de la Universidad. Apostolado por conveniencia, forma novísima de la *struggle for life*.

¡Santos varones á los cuales sólo falta poner en vuestro vino agrio la gota^ade miel del amor al prójimo! Porque la primera condición de la extensión universitària debe ser la voluntaria inmersión en la obscura y heroica falange de los menospreciadores de la gloria.

La segona sessió de música de *camera* que donà'l passat dissapte'l «Círcul Musical Bohemi» resultà forsa interessant. Tant el *Trio en sol*, de Beethoven (flauta y piano), com el *Quartet n.º 12*, de Mozart (instruments de corda), proporcionaren ocasió de lluhiment als executants senyors Bonastre, Aznar, Torrents, Sánchez, Pla, Sánchez Carrera y Javaloy, que foren molt aplaudits.

Publicacions rebudas:

Desillusió, novela, per J. Massó Torrents. Hem rebut la segona y última part d'aquesta novela, de la que'n publicarèm un judici crítich pròximament. Pertany a la «Colecció de prosistes catalans» qu'edita «L'Avenç», y's ven, com la primera part, a 2 pessetas.

Ferida mortal, poema, per Roch Quelafer. Preu, 50 cèntims.

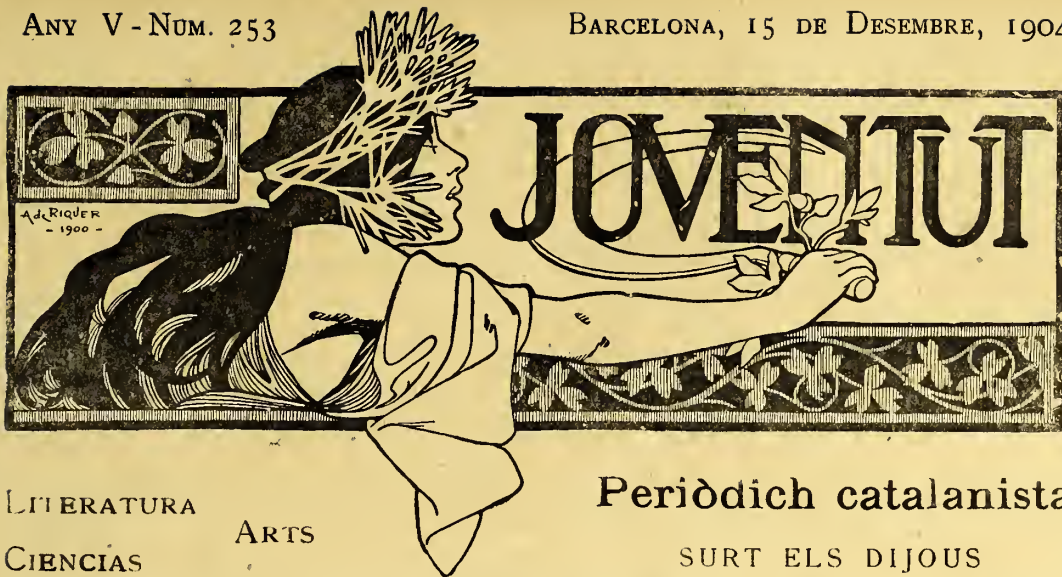
El Archivo del Bibliòfilo, butlleti mensual de la llibreria dels successors de Joseph Màs. El número de desembre conté'l catàleg d'importants obras.

Lo coro dels Benplantats, o Aquí ha caygut la grossa, saynet de costums vilatanas en un acte y en prosa, original de R. Ramón y Vidales, estrenat ab èxit, com ja diguerem oportunament, en el teatre Romea, el passat mes d'octubre. Preu, 1 pesseta.

Missa de la Immaculada, per Frederich Clascar, pvre. Es un llibret de 48 planas, contenint una glosa de la missa celebrada pel cinquantenari del dogma de 'la Puríssima. Es la oració d'un creyent, bellament y poèticament escrita, a la que res hem d'objectar.

Herminia, novela per Pilar Juvé Olivella y José Esteva González. Els autors declaran en la dedicataria qu'havien pensat escriure una novela magistral y de gran vol, però que s'han trobat impotents y petits. Com qu'ho diuen en castellà, en castellà'ls contestarèm que á *confesión de parte*... etc. La obreta's ven a o' 50 pessetas.

Foch Nou. Ab aquest titul ha comensat a publicarse a Sant Gervasi un nou periòdich que ve a defensar els ideals nacionalistas. Son article de fondo y altres treballs que publica'ns han fet molt bon efecte. Avant, donchs, y que pugui lluytar ab fruyt pel renaixement de Catalunya.

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

› ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ›
› › SENSE FOLLETINS. 25 ›

SUMARI:

Orientació, per Joseph M.ª Rosich.—Política d'alarbs, per Lluís Via.—El palau del esclavatge, per A. Artis Balaguer.—Sala Parés, per Sebastià Junyent.—Teatres, per Salvador Vilaregut.—El barat de la bella, per F. Pujulà y Vallès.—Notas bibliogràficas, per Arnau Martínez y Serrià.— Ab motiu d'una commemoració, per Francisco Pi y Suñer.—Novas.

FOLLETI:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 30.
L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.— Traducció catalana.—Plech 23.

sens excepció, esmersan llurs aptituds y capitals no més qu'en empreses de resultats immediats; són comptadíssimas las que ab direcció y capitals catalans explotan negocis que sols a la llarga y després de molts sacrificis arriban a solidarse, malgrat signifiquin un progrés més positiu y estable que aquelles altras. Els intellectuals, després de córrer adalerats darrerera d'un titol, haventlo conseguit o no, s'artillan lo més ràpidament possible ab quatre superficialitats pera exhibirse pomposament, fàtuament, en la tribuna dels ateneus o d'altras associacions, fugint sempre, per regla general, de llochs ahont, encara que no donan tan fàcil accés a la fama, hi regna'l silenci necessari pera l'estudi positiu. Y els obrers y els artífices arriban a vells fent lo mateix y de la mateixa manera que quan passaren a fadrins majors. Per'xò gayre bè no tenim carrils, ni explotacions mineras, ni tramvias, ni empreses fabrils de gran volada; per'xò en el nostre món intel·lectual no hi floreixen aqueixas intel·ligencies privilegiadas que, consagradas al estudi, produheixen l'admiració universal ab sa profunditat de pensament, ab sa cultura exquisida y educadora, ab sos maravellosos descobriments y ab sos invents portentosos; y per'xò totas las evolucions qu'en sentit progressiu realisa la industria, per petites que sian, tenim de copiarlas servilment de

ORIENTACIÓ

N'hi ha que creuen sentir vents males-truchs pera'l Catalanisme, y las ombras del pessimisme envolcallan molts esperits. No es que'ns sentim molt optimistas: però no creyem que hi hagi motiu. serenament considerant, pera desencoratjarnos. Res més natural que recular quelcòm després d'una bona embranzida.

Influencias forasteras han fet que mimvés bon xich en el temperament català la virtut de la perseverancia, y d'això'n trobarem exemples arreu, en tots els ordres de la vida. Els nostres industrials y capitalistas, quasi

fòra casa. Es senzillament pueril, donchs, pretendre que una societat que tan desarrellada té la virtut de la perseverancia, la practiqui de cop y volta. ¿No veyèm que nosaltres mateixos, que venim obligats a predicar ab l'exemple, som els primers en oblidarla?

En el Catalanisme, com en tota munió d'homes, hi ha malvats y ambiciosos, y adhuch d'altres que de bona fe's pensan qu'arribaràn a tocar el cel ab las dents; però'ls que tenen la honradesa y el discerniment precisos pera ferse càrrech de la realitat, han d'enfortirse ab la idea de que'l seu apostolat es d'un ordre superior. Se tracta de restaurar l'ànima atuhida per la dissort d'un poble quin temperament resta ofegat sota la influhencia de quatre sigles exercida per un altre que, durant molts anys, assoli una enlluhernadora preponderancia; de corretgir y educar aquesta ànima fins a establir l'equilibri qu'exigeix l'acció vivificant y progressiva; en una paraula, de fer un poble model, un poble digne de figurar demà dintre d'una organisió més justa de la humanitat. Ja veyèu si n'es de llarga y costosa y magna aquesta obra! Hem de convenir en que, quan trevallèm per lo fonamental de la nostra causa, es ben ridicul sentir el defalliment propi d'una tasca mesquina.

L'entusiasme irreflexiu, com el desencoratjament poruch o sincer, deuen deixarse pels ambiciosos o pels excessivament ingenuus. No depèn l'èxit de la finalitat que perseguim de guanyar o perdre unas eleccions, d'una mitja rialla d'assentiment o d'ironia d'un Maura, o d'unas denuncias que no més preocupan quinze dias: depèn, si, de la perseverancia ab que's porti a terme l'acció catalanizadora y de cultura social per part dels vidents equilibrats. Y precisament per'xò, per ésser vidents—qu'en aquest cas vol dir reconèixer ésser lògich l'actual estat del pensar y sentir del nostre poble—no deuen deixarse portar per un entusiasme que indubtablement ha d'ésser de poca durada, ni ablanirse devant d'inconseqüencias y retrocessos que tenen explicació completa en la poca consistencia de las facultats superiors de la generalitat. Però per'xò mateix també han de possehir el degut discerniment per'acceptar tal com es al poble ab totas sas manifestacions, procurant continuament, perfidiosa-

ment, emmenarlo cap a la práctica de las virtuts altissimas, aprofitant tots els incidents, totas las accions secundarias que colaboren a la seva obra y tenint sempre per descomptats tots els entrebanchs, propis de tota obra humana, que aixecan el cap a cada pas. No deuen menyspreuhar, donchs, l'acció dels supradits ingenuus y ambiciosos, bo y comptant sempre ab sas decepcions e intemperancias: encoratjantlos quan vagin cap endavant y reptantlos, racional y amorosament, quan el seu actuar desdigni de la suprema finalitat que perseguim. Volèm dir, que si bé l'actuar d'aquests, per lo mateix qu'es incomplet y a voltas nociu, seria sempre en va totalment deslligat d'una acció prudentment seleccionadora, no deixa d'ésser un bon col·laborador d'aquesta. Per'xò — repetimho — els escullits del Catalanisme han d'adoptar ab aquells una actitud qu'obeheixi a la següent norma de conducta: tolerar—bo y esmenantlos—llurs entusiasmes y defalliments, de conformitat ab l'acció catalanizadora y de cultura social que s'han imposat.

Cal diferenciarse dels ambiciosos e ingenuus. L'aspiració capdal d'aquests sembla que sigui'l poder dir a tota hora y a veu plena: «el poble català vol l'autonomia», y l'aspiració dels esperits cultes ha d'ésser que'l mateix poble ben nacionalisat, ben catalanisat, conscientment, serenament, digui: «vull l'autonomia»; però pretendre fer obra humana prescindint dels homes, que prescindirne es no voler trobar naturals llurs defectes, estudiarlos y corretgirlos, es una falta de lògica que no necessita demostració.

JOSEPH M.ª ROSICH

POLÍTICA D'ALARBS

Ha mort en Syveton, intoxicat pel àcid carbònic de la seva estufa. Morir com ell en plena celebritat, després d'haver fet una cara nova a tot un ministre de la Guerra, es *massa morir* segons opinió dels politichs curts de gambals y dels periodistas aixelabrats, qu'ab tal mótiu y malgrat el resultat de l'autopsia, acusan d'assessins d'en Syveton als fracmaçons. Aquests, segons ells, han venjat la doble bofetada suferta pel general André en sa cara y en sa honra, avuy per cert molt compromesa.

Heusaquí a lo que conduheixen els deliris dels bandos politichs a la francesa: a personals despits y represalias. ¿Qui els hi treurà

may del cap als correligionaris d'en Syveton que sa mort sia deguda a un crim? Perque a crims o a baixas passions es a lo que dona lloch aqueixa funesta politica centralista que tan minadas y corrompudas té las conciencias en l'Estat francès. A Fransa, com a Espanya, no n'hi ha un pam de nét. Allà com aquí monàrquichs y republicans han fet a tots. Es l'atavisme de rassa, que sovint ens alcanza als mateixos catalanistas, o quan menys a certs federals qu'estàn fets malbé pel clivé de la *revolució*. Es el mateix salvatgisme que per milésima vegada acaba de manifestarse a Valencia, ahont catòlics y ateus acaban d'anar a trets ab motiu de la professó de la Immaculada celebrada'l passat diumenge.

En aquest desventurat pais no podèu parlar dels religiosos que no hagin de sortir els antireligiosos, o al revés; ni podèu esmentar als de la *dreta* ni als de la *esquerra*, que no vinguin els caduchs (no precisament per la edat, sinó per l'ànima) a enredàrvosho tot, o els vividors a ficarhi cullerada. Per sòrt el Catalanisme es causa massa avensada pera que aytals tentativas l'arribin a malmetre. Debadas ab ellas se'l voldrà corrompre, puig es planta refractaria per naturalesa a semblants maluras, propias de vegetacions febles y malaltissas. Aixis hem vist morir als quatre dias de nascuts periòdichs que dihentse catalanistas defensavan en nom de la llibertat sistemas politichs y socials que ja no escauhen sinó a pobles absoluts y endarrerits; sistemas que desgraciadament encara subsisteixen en els grans Estats quina organisió combaten els individualistas; sis temas dels quals el Catalanisme'n vol ésser la negació més complerta.

Entre'ls catalans, no són pas els que aytals sistemas defensen els que sociològicament van més endevant. Els avensan de molt aquells que, pel contrari, mostran empenyo en formar pètitas y nombrosas seleccions, nucleus individualistas eminentment socials: no bandos regressius, no dretas y esquerras que matan tota selecció, impedeixen tot perfeccionament, transforman el poble en *plebe* y destruheixen tota iniciativa racional.

Els que creyém que una causa nacionalista no pot concretarse en un programa perfectament definit (recòrdinse nostres esforços per trencar motllos y per l'anulació de tot dogma inútil en las Bases de Manresa); els que, ab ben amplas miras, hem proclamat el nacionalisme català, no regatejarém pas a ningú la llibertat de fer motllos politichs a son gust: però mentres no estiguém constituïts autòmicament, mentres tot motllo'ns vingui estret, seguirem pel nostre compte prescindintne tant com poguem, puig creyém que tot motlla té quelcòm d'unificador y que nostra societat necessita molta expansió pera poder manifestarse tal com es en las varia-

das manifestacions que li han de dar fesomia propia, y no emmatlevada com fins ara.

¿Qui dubta que hi ha republicans, que hi ha monàrquichs, que hi ha socialistas, etc., entre nosaltres? Però hi ha també molta inconsciencia, y mentres individualment no estiguém més educats, las llyugas politicas a la espanyola o a la francesa no faràn més que acabar de malmètrens com a individus y com a entitats naturals. Fem ab compte politica catalana y evitèu que la politica falsa'ns arrossegui com a las multituds anònimas.

El nacionalisme català, qu'aspira a una nova y racional organisió de las societats conforme a llur naturalesa, s'ha de sustraure en lo possible a aqueixas llyugas d'alarbs, que altra cosa no ve a ésser aqueixa politica de dissensions y colissió eterna, propia sols de societats mal formadas o malaltas; perque la irritabilitat constant qu'ellas suposan desdiu de tot organisme sà, fort y ben equilibrat. Mentres aytals llyugas durin, la emancipació dels humils no serà un fet. Continuaràn las opressions, y cada dia seràn més els febles. S'han d'acabar si no s'han acabat els temps de moros y cristians. Aquests trobavan endarrerits y febles als moros, y els vencian; nosaltres trobèu endarrerits y febles als uns y als altres. Per això la setmana passada estavam temptats de tractar de *moros* a certs senyors, y per això d'aquí endevant es probable que tractèu de *moro* a tot aquell que'ns vingui a fer una innecessaria apologia de semblants atavismes socials.

Fent concessions a las masses, com ells en sa ingenuitat volen fer, no's guanyan pas veritables adeptes. No allunyèu al obrer, ans bé atrayemlo, mes no pels mateixos falsos medis que l'han atret aquells funestos partits politichs que nosaltres considerèu contraris a rahó y fatals pera l'espandiment de la vida natural dels pobles. Ja hi vindràn las masses populars ab nosaltres, ja farém que hi vinguin cada dia més, però al venir cal que vagin deixant d'ésser *massas*, cal qu'atenguin a la qualitat més que a la quantitat de llurs components, cal que aquests components se vagin definint. No creuriam pas en la seva evolució si no fos lenta. Mentres el poble no compregui la doctrina que li prediquèu y mentres no s'hagi després dels atavismes que l'embruteixen, no serà pas dels nostres. Quan la seva educació sia tal que'ls vividors politichs, forasters o de casa, no's puguin valdre d'ell; quan el nacionalisme català hagi arribat a aytal grau de perfeccionament, alashoras la farém més segura que may la nostra politica, que no serà politica de sectaris ni de mort, sinó acció dignament regulada, interior y exteriorment, de las múltiples manifestacions de la societat catalana.

Els partits politichs a la espanyola y a la

francesa no fan pera nosaltres. «Els partits són pels partits, no pels sencers,» segons una justa expressió d'un col·laborador de JOVENTUT. Seria irrisori que fessim com aquella migrada gent que tot just pot *veure'l món per un forat*, essent com es el món tan gran y tenint nosaltres esma y volició pera moure la vista en tots indrets y estendre l'esguart per tots els horitzonts.

LLUÍS VÍA

EL PALAU DEL ESCLAVATGE

Arràn mateix de la platja, rebent las onas que semblavan, enverinadas, escupir ab fàstich sas parets ennegridas, s'aixecava orgullosa, ab amples finestrals simètricament arrengrerats, la fàbrica.

Edifici fet exprés, l'havian muntat sobre fonaments sòlits potser pera que may poguessin esborrarse d'aquell tros del poble'ls restes del soperb casal, quina obligada *primera pedra* va ésser colocada ab l'assistència d'un de tants bisbes que benehi l'acte ab gran goig del *amo*, un *senyor* fill del poble qu'havia fet els diners a l'altra banda del mar y qu'en aquell moment solemne, ab satisfacció de patriarca, els ulls radiants y el ventre, el ventre rodó, eixintli enfora, agè a tot lo que'l voltava, pensava en els diners qu'en las obras ja duya gastats, y aixis, una mica per alt, calculava'ls que li costaria aquella cerimonia.

No es que regategés. Ni el seu bon nom li permetia ni menys encara las sevas arreladas creencias religiosas, creencias que l'havian mogut a fer aquell *sacrifici* en bé dels pobres, cumplint aixis un dels principals preceptes de la doctrina que mitj havia après a la parroquia'ls diumenges a la tarda, avans d'anar a Amèrica.

Cumplert el seu desitj de benedicció, la fàbrica, aquella fàbrica qu'havia d'ésser la salvació del poble («el primer grahó del hermos pedestal aixecat a la industria en aquesta vila»), segons gráfica expressió del alcalde a l'hora dels brindis), pujà depressa, mahó per mahó y paletadas de morter a tort y a dret, quedant completament llesta per allà als dos anys de comensada, onejanthi, al guanyarse la cuberta, la bandera de colors llampants que, festejada pel vent de garbi, anunciava al poble que ja s'havia conseguit la teulada sens entrebanchs.

Ell, l'*amo*, al veure pujadas aquellas parets, sentint el goig infinit de coleccionar diners sobre diners, or enlluernador que veuria créixer tan depressa com havia crescut la fàbrica sobre aquella esplanada erma tancada per quatre posts llensadas per las ayguas a la sorra, se passejava horas y més horas per las espayosas quadras del edifici, fent càlculs de bon burgès.

Quan arribà la intrincada maquinaria, quin soroll monoton havia d'acabar ab la quietut tradicional del poble, l'*americano* feu posar més homes a la tasca, més homes que donguessin l'ultim *cop de mà* a las obras, y per fi, ab gran terratrèmol de ferramenta, xiulets, grinyolament d'embarrats y corretjas, glopadas de fum y crits de joya, s'inaugurà. Deixant de banda la repetició del tech, y de la benedicció per part del bisbe, la visita d'autoritats y las felicitacions que a milers rebia'l rumbós propietari, s'ha de fer constar que pera'l poble, el primer dia de funcionar aquell excés de màquinas y de brassos, fou un aconeteixement. Tothòm estava content, la satisfacció brollava de tots els rostres, y fins els més pessimistas oviravan aquell dia'llà d'enllà, cap ahont mar y cel se juntan ratllant l'horitzó y en direcció al poble, una guspira de felicitat fins llavors no esperada. Fou una festa gran, una festassa que'l treball regenerador portava a aquell tros de món ab càntichs atronadors de victoria.

Las altas parets comensaren a cubrirse lleugerament d'una capa negrosa; els vidres dels finestrals anavan empolsantse y trencantse, y eran substituïts per fulls de diari; y la xemeneya, treyent espirals de fum per sa gorja fosca, apagava la blancor alegre de las casas que s'estenian al llarch de la platja, quins vehins comensaren a sentir demunt seu el pes d'aquell edifici geganti tot just al any y mitj de trevallarshi.

Per sa part el nou *fabricant* comensava a desilusionarse. Els telers li produhian molta més feyna de la que'ls parroquians li demanavan, s'escursavan els *pedidos*, els magatzems s'omplian de genre que passava *de moda*, y els setmanals que desde'l comensament venia pagant ajudavan a mermarli la fortuna, aquells pilots de *pesos* que tanta suhor li havian fet brollar del front.

Passejant amunt y avall del espayós despatx del primer pis, donant voltas y més voltas per devant de la superba biblioteca que cubria tot un pany de paret (una biblioteca de llibres ben enquadrats qu'ell no entenia), buscava solució al conflicte, nirviós, excitat, cridant tot sovint al majordòm pera exposarli nous projectes que aquest sempre rebatia per semblarli escabellats. Ab tot, un dia varen posarse d'acort... Era precis rebaixar jornals y treure gent de la casa...

Y com qu'era precis, aixís va ferse.

La nova organisió fou un seguit d'amenassas als obrers. Se'ls obligava a treballar més horas y las condicions empitjoravan. No se'ls deixava fer grupos a la fàbrica ni durant las horas de descans, tement que'ls ànims, predisposats a *lo que pogués passar*, no esclatessin en crits de defensa dels expulsats.

Y la gent sentia cada jorn més la punyenta culpa d'haver deixat pujar l'edifici, que privava als de marina veure'l fi del passeig qu'havia escursat y que vorejat d'arbres s'estenia fins al peu de la montanya, y els colors salvatges d'aquesta, quina flayra arribava fins aquella gent, enfortintla pera'l seu treball pesat. Aixís mateix havia escatimat als del cantó de dalt de la vila'l tros de mar que veyan y els primers raigs del sol-ixent, que'ls animavan pera la tasca vivificadora del dia.

Tothòm se'n cansà. Las injusticias comesas a dintre pels majordoms y l'amo, sortian a fóra transformantse en clams de desesperacio. Els treballadors desitjavan acabarho, fer quelcòm.

Y s'acordà la vaga pera protestarne.

L'*americano* rebé la nova estant a ciutat, produhintli un atach apoplètic que'l postrà al llit y posà seriament en perill la seva vida.

Al enterarsen el bisbe qu'havia benehit las obras, li feu una visita... Res d'inquietarse; li aconsellà resignació, que dóna fortalesa pera soportar la desgracia; Deu l'ajudaria en aquells moments anguniosos, y ell ab las sevas oracions contribuiria a fer menys desconsolador aquell pas...

El bon creyent escoltava, escoltava ab els ulls oberts.

El senyor bisbe se li acostà, l'amoixà com a una criatura y li tirà més amunt, ab cuydado, la roba que l'abrigava. Era precis guardarse de tot alè d'ayre; forsa quietut sobre tot, y sobre tot, també; no amohinarse pera res, que si Nostre Senyor el cridava al seu costat, era perque ja n'havia fet prou de bé a la terra... ¿Y no era una llàstima, una gran llàstima, que aquella fàbrica, aquell *poble*, s'hagués de perdre en mans de quatre ganduls que ja havian amenassat ab enrunarla? ¿Per què, no tenint parents a qui llegarho, no ho deixava a las bonas monjas qu'estavan establertas a la vila y que ¡pobras! se consumian en un pis que cada mes las hi costava una infinitat de pessetas? No'n resarian pocas d'oracions pel salvament de la seva ànima las agrahidas *madres!*

El malalt sospirà, esperansat. Ell se sentia per dintre'l remordiment de no haver fet *un bé* com volia als del seu poble, y al realisar aquesta gran obra de caritat, potser si que Deu amorosit l'aculliria perdonantli tots aquells actes en que hagués pogut ofèndrell!

Y no sapigué dir que no en aquells moments de congoixa.

Els murs de la fàbrica vegeren ab gran desconsol la cayguda de sa companya la xemenea.

Tot el tros ahont estava enclavat el quarto de las calderas y el dipòsit de carbó, fou convertit en frondós jardí. Tapiaren més las parets baixas de la part del darrera cubrintlas per sobre de trossos punxaguts de vidres; tancaren els amples finestrals ab reixas groixudas, y las bonas monjas passaren alguns anys dintre aquell recinte, en mitj de las seguidas protestas dels del poble, que veyan en aquella transformació quelcòm de provocatiu qu'enlloch d'aplacar els ànims els exaltava. Y las antigas amenassas retrunyiren de nou, engroixidas per la indignació que provocavan els escabrosos fets de dintre, que, boy confosos, atravessavan els murs del convent.

El poble, després d'una desfeta de reixas endintre, se posà sobre si, y en tots els rostres s'hi veyan la satisfacció de tota justicia presa per medi d'una empenta vigorosa.

La conspiració no fou tan secreta, per quant las autoritats se'n enteraren y pogue-

ren evitar a temps la etzegallada. Però las monjas, intranquilas, veyent en somnis unas flamas rojas que las envoltavan, esporuguidas fugiren del poble tot demanant a Deu el càstich més sever per aquells mals cristians.

Y el convent restà tancat.

Durant bon espay de temps la maynada s'entretingué en tirarhi pedras y cubrir las parets de grapats de fanch els dias de pluja.

—

Abandonada l'antiga fàbrica, sens amo conegut, se'n apoderà l'Estat.

Y va habilitarla pera quartel.

A. ARTÍS BALAGUER

SALA PARÉS

V EXPOSICIÓ DE LA «SOCIEDAD ARTÍSTICA Y LITERARIA DE CATALUÑA».

A n'aquesta societat li escauria millor el titol de «Societat de las *Patums*», perque no tan sols se compòn en gran part de pintors fets, celebrats, sancionats, premiats y consagrats, sinó que compta en son sí ab la respectable xifra de quatre acadèmichs. Si's té en compte que'l nombre de socis no passa de deu a dotze. ens trobèm ab que pot enorgullirse d'una tersa part de socis ab competència oficial.

Del malograt pintor Jaume Vilallonga, qual perdua plorèm tots sos amichs, s'exposan dugas telas, totas dugas sinceras com tot lo que pintava. La que porta'l nombre 54, es originalment tallada y ben interessant. La pintura d'en Vilallonga, si no de gran volada, era al menys honrada y gens enganyadora. En la interpretació de la marina de Tossa, ahont generalment pintava, hi posava sense gens d'aparato sa propia manera de sentir, y això, que si tots ho fessim daria al menys la mida de nostra sensibilitat y de nostre saber artistic, es molt d'alabar en un temps en en que a tants pintors els agrada ornarse ab plomalls emmatlllevats.

El digne president de la *Sociedad Artística y Literaria de Cataluña*, el celebrat (*in partibus*) artista en Modest Urgell, ha estat prou alabat, discutit y combatut pera que poguèm prescindir d'emetre judici sobre sas obras, de las que poca cosa podriam dir que no s'hagués dit y reudit. Solsament ens permetrèm fer notar, per via d'elogi, que cap més artista de nostra terra, ni potser de tot el món, se pot alabar d'haver sigut tan conseqüent, tan constant, tan fidel a son camí, pintant sempre la mateixa hora ab la visió mateixa, ab el mateix sentiment, ab la mateixa poesia. Uns capvespres li surten més ensopegats, altres més fluixos, però la cònvicció y la *inten-*

ció ab que són pintats sempre són las mateixas.

L'Enrich Galwey serà sempre l'etern estudiant. Ab bona fe, ab constància, ab aplicació, lluyta ab el natural, procura cenyirse a la realitat y sab de pintar. Però en general en sas obras hi manca enlayrament, en sa manera de veure hi manca exaltació, se sent timit devant de l'obra. Qualsevol tros de naturalesa'l fa aturar a pintar: per això sos motius són molt sovint banals, vulgars y poch interessants. ¿Què'n treyèm de que cuydi molt el dibuix y la construcció, y pinti a consciencia, si en sas obras hi manca aquella guspira abrusadora que desvetlla l'esperit del espectador? Després d'aquella brillant campanya olotina que li donà nom, era d'esperar quelcòm més del talent d'en Galwey.

En Feliu de Lemus sent l'art d'un'altra manera, filla de sa admiració per las pinturas antigas y per la patina que'l temps las hi dóna. Aixís sovint, com en el retrat d'en Clarassó, se nota en sas obras un regust de quadro vell. En els paisatges se decanta a ésser pesant, espès, groixut, d'una pesantor, una espessor y una gruixaria de gran pintor. Els talla de modo que sembla que las cosas reproduhidas no càpigan a la tela; però tota aquesta forsa es més en l'exterior qu'en el fons. Enjega la pinzellada ampla y segura. Llàstima que a n'aquesta amplitud y seguritat no hi correspongui la intensitat interna de l'obra. Dels paisatges triariam el *Dia gris*; de las figuras, el cap de *Blanche*.

En Lluís Graner ja fa temps que's dedica a fer obras de gran empenyo, però may he vist que'l desenrotlo de l'obra respongui a la intenció. En l'*Enterro del Carnestollas* qu'exposa actualment s'hi troba a faltar cos y consistencia en el color y en la forma, tot sembla fet de poch més o menys, l'efecte dels llums tampoch té la intensitat que deuria tenir, y com observació del fet, s'hi troba a mancar la nota còmica barrejada ab lo macabre de la mascarada; l'home que porta'l fanal sembla malalt de debó, y las caretas de calavera ab un xich més semblarian cranis autèntichs. En conjunt fa l'efecte d'ésser un quadro pintat pera espantar las criaturas.

En Ricart Urgell exposa una dòna assentada que porta unas faldillas plenas de coloraynas, un'altra de dreta que's recull el vestit y varias notas de *menor cuantia*. Tot lo de l'Urgell fill sembla qu'es pintar per pintar, y baix aquest punt de vista, passant per la carencia absoluta de fons en l'obra, ens hauria agradat trobarhi en més alt grau qualitats materials de pintor, bon gust en las linias, consistencia en las proporcions, riquesa, forsa y esplendor en el color. Resulta simpàtica la nota titulada *Ultim raig de sol*.

En Soler de las Casas sembla que pinti els quadros pel gust de posarhi el titol; té tendència a fer pintura literaria. A tot això

no hi tindriam res que dir si al mateix temps sas obras tinguessin fermes qualitats pictòriques: però li succeheix generalment que aquestas quedan molt en según terme.

Ab molt menys de lo qu'hem dit se podia donar una impressió total de la exposició, perque si fa no fa es com totas las qu'hem vist de la *Sociedad... etc.* No's mouhen, s'han plantat com aquellas *jamonas* que no volen passar dels trenta anys. Ni reculan, ni avensan; s'estàn quiets. No volen o no poden capir la forsa de las corrents modernes, y val més aixis perque com que són corrents d'ayre fresch, tal volta s'hi encostiparian. Alguns d'ells potser trobaràn severas certas apreciacions, però que reconeguín que quan una firma es acreditada, hi ha'l dret d'exigirli quelcòm que respngui al crèdit de que disfruta. Si tinguessin vint anys la indulgencia s'imposaria. Ara pel camí que van també arribarà l'hora en que'ns haurèm d'abstenir de censurar perque no'ns retreguin allò de *a moro muerto gran lanzada*.

SEBASTIÀ JUNYENT

TEATRES

LES AVARIÉS.

Interinament ocupo avuy el lloch del company Tintorer pera donar la meva sincera opinió sobre'l famós drama d'en Brieux que, correctament traduït al català per no sé qui, va representarse ab el títol de *Els tarats* divendres passat en el teatre Circó Español, per l'agrupació «Avenir», a la qual devèm els entusiastas del art dramàtic las representacions d'obras de la importancia y trascendencia dels *Mals Pastors* y *Quan ens despertarem d'entre'ls morts*.

Es altament lloable y digne del més calorós aplauso l'intent que inspira totas las vetlladas qu'organisa la esmentada agrupació, quin es el de fer viure ab més o menys esclat, en las taulas dels nostres teatres, las obras més trascendentals, baix el punt de vista social y moral, que produheixen las inteligencias capdals dels més renomnats autors europeus, lliurantlas del despreci ab que són miradas per empresaris marxants y directors curts de geni que no's preocupan més que del negoci immediat y de no ofendre'ls convencionalismes de que va vestit el seu públich parroquià.

Mes, de la mateixa manera que no escatimèm l'elogi a l'agrupació «Avenir» per la naturalesa del seu intent, no podèm ésser tan expressius en lo que's refereix a las obras escullidas. En lo tocant a aquestas, l'agrupació no està pas encertada. Llevat dels *Mals Pastors*, lo demés qu'ha donat no està a l'alsaria dels seus propòsits. No volèm dir ab això que *Quan ens despertarem d'entre'ls morts* no sigui tota una obrassa, però creyèm que l'última paraula de l'Ibsen sols se pot

portar a la escena interpretada per uns artistas que ni a Catalunya ni a Espanya existeixen, y posada en escena d'una manera que aquí encara ni s'hi ha somniat. Han d'ésser obras quina interpretació, per dificil que sigui, pugui ésser desempenyada ab lluhiment, color y esclat de vida pels nostres actors, y al mateix temps obras artísticas ab tota la trascendencia moral y social que's vulgui, però obras de mérit reconegut, obras d'art modern, en una paraula.

¿Còm es que no s'ha pensat en el *Rosmersholm*, una de las obras més hermosas de l'Ibsen?... ¿Per què no fer *El guant* de Björnson, *El Pare* y *La senyoreta Julia* del Strindberg? ¿Y per què no una adaptació o traducció catalana de *La potencia de las tenebras*, y de *Asils de nit*, la esgarrifosa creació del gran Gorki? ¿Y una nova representació (per cert promesa al públich per l'agrupació «Avenir») dels *Teixidors* d'en Hauptmann? ¿Y la *Rosa Bernd* del mateix autor? Y, sens anar tan lluny, y en comptes de la descolorida y antiestètica conversa higiènic-dramàtica del anti-artista Brieux, obra pobra, sense caràcters, ni sang, ni vida, que fou ab molt bon acert prohibida per la censura francesa, més per atach al bon gust y al bon nom de las llettras francesas que no pas per atreviments y desacatos a la moral convencional que impera en nostra societat, ¿per què no se'ns ha volgut donar la corprenedora tragedia moral d'en F. de Curel *La Nouvelle Idole*, que tracta d'un cas semblant, d'un problema d'una actualitat *frappant*, però ab totas las galas d'un artista, ab tots els procediments y totas las qualitats d'un autor dramàtic eminent, ab personatges que viuhen en cos y ànima, que senten, pensan y sufren com se sent, se pensa y se sofreix avuy en dia y no com els autòmatas plens de palla qu'en el drama d'en Brieux repeteixen, ab ayres de fondògraf, uns quants llochs comuns y unas quantas ideas que saben com las becerolas tots els estudiants de medicina?

Recordis la impressió fonda que va produhir el drama d'en de Curel quan va representar-lo en Zacconi, devant d'un centenar de personas; y tinguis present que quan el gran actor diu «que no es la patologia la que s'ha apoderat del d'art, sinó qu'es l'art el que demana a la patologia y a la psiquiatria, a la psicologia y a la fisiologia, las veritables rahons de tot quant s'observa en el document humà, ab el fi de que la representació del sér normal o anormal sigui lo que té d'ésser, tan exacta y científicament com humanament veritable», parla del art que demana auxili, però no de que las ciencias intrusas vulguin ferlo desaparèixer per complert dels escenaris. Y això es lo que succeheix en els *avariés*, en els que l'art hi brilla sempre per la seva ausencia, produhint un conjunt d'una monotonia desesperadora y

enervant. Solsament en la escena final del segon acte, si en Brioux fos artista, pendria volada'l conflicte dramàtic, però ab tot y algùn toch de veritat en la figura de la dida, l'única de carn y òssos digna del trassut autor de *Blanchette*, queda'l conjunt borrós e indecis, perque tots els altres personatges no passen de le categoria de ninots en els que ni per un moment hi batega la més petita quantitat de vida.

No dirèm res d'aquell ultim acte, ab aquell deplorable *desfile* de tarats, que tant relleu podria tenir si en Brioux fos artista (ho repetim), però que deixa al públich esmaperdut y ab ganas de que s'acabi.

Com no podia fallar, els espectadors del Circo Español varen aplaudir unas quantas frases d'efecte segur, però si volen ésser franchs, han de confessar que d'impressió fonda no'ls en va pas fer el drama d'en Brioux, y l'animació que caldejava la sala era més deguda al atreviment del autor de tractar de la sífilis en escena y als bons intents de l'agrupació «Avenir» que no pas a la bondat artistica del drama, que fou representat ab molta discreció per part de tots els intérpretes, entre'ls que sobressortiren la senyora Morera, la que feya'l paper de la dida y en Carles Delhôm.

Ara que l'agrupació «Avenir» me dispensi si he *citad tants pobles*. Ja sé que'm pot conestar: «Home, prengui lo que se li dóna y deixis de camàndulas.» A lo que jo respondré: «Prènguisen lo que se'n vulgui y valgui com a consell.»

SALVADOR VILAREGUT

EL BARAT DE LA BELLESA

Sí: viure a ple sól, bellament, no val molt més que malmersar la vida en un cau humit pastant argila o picant pedra?

(*Rubek.—H. Ibsen.*)

El barat (en francès *maquereau*) no arriba may a llus, malgrat ésserho de la ganya per amunt. Se nomena barat, com se podria nomenar pegell, roger o saupa. *Le nom ne fait pas la chose*. Pera parlar ab propietat, el seu nom propi deuria ésser el d'escupinya, musclo, petxina, pelladira o qualsevol altre dels animals que viuhèn arrapats: perque'l barat es un paràssit. Però sens dubte'l qui li va donar tal nom no va voler fer esment d'aquesta qualitat, sinó de la de la seva facilitat de viure, y li va donar nom de peix perque en efecte, el barat se troba en la condescendent societat com el peix en l'aygua.

El barat-tipo es el que fa de paràssit d'una

dóna de carn y òssos. Però'l més despreciable e interessant alhora es el que fa de paràssit de la Idea, aquesta donzella tan hermosa y atrayenta. Nomenar totas las sevas varietats fóra cosa de may acabar.

Hi ha'l barat teatral que prostituheix la obra dramàtica, viciantla pera ferla agradable al públich y viuren dolsament. Hi ha'l barat periodistich que cargola la espinada reverenciosament com si s'trobés escaldat en oli rohent. Hi ha'l barat eclesiàstich, el barat de la demagogia y el barat de la contemporisació. Tots ells saben nedar entre dugas ayguas. Passèm per alt el barat que, ficantse en el Catalanisme, se converteix en geni defensant las Bases de Manresa, a las que abandona aixis que no li aportan la menja del èxit, y de las que llavors malparla. Passèm també per alt el barat de l'amistat, el de la justicia y el de la higiene. Ja ho he dit: no acabariam may de nomenarlos, y no podriam aturarnos may a contemplar el barat de la Bellesa, qu'es digne més que cap, per tots conceptes, d'observació y anàlisis.

El barat de la Bellesa neix, creix y mor com tots els sers vivents, ab la sola diferencia de que aixis com en aquests la mort es el final de sa vida, en ell la neixensa es el comens de sa mort. La seva creixensa sols té lloch de ganya per avall; de ganya per amunt, el barat de la Bellesa es involucionable. La seva mort es la seva vida; comensa a viure quan comensa a morir. D'aquest fet purament subjectiu, el barat de la Bellesa'n fa lo més interessant de sa personalitat objectivisantlo; — *Sóch incomprès,* — diu.

Lo primer que fa'l barat de la Bellesa al arribar al món, es guaytarlo y guaytarse a sí mateix. El món el troba complicat, enrevessat y perillós, la vida se li presenta com un gran teatre en que lo que cal es passar per protagonista del drama ab el menor esforç possible, y ell se troba *tou, totxo y esponjós*. Alashoras, per una rara associació d'ideas, se sent Hamlet, agafa'l seu cap cadavèrich y exclama: *Badar o no badar, aquest es el problema*. Y el primer acte conscient de vida qu'executa es el de badar.

Y badant s'obre molt la boca, però no s'atrapa res pera omplirla. Llavoras sent la necessitat de *s'attacher*, de *parassitejar*,

d'arrambarse a quelcòm de sòlit. Veu passar la Bellesa que's passeja per todas las cosas perque es una aureola dels *fondos*, y s'hi atansa. Desd'aquell moment el barat de la Bellesa entra en lo que podriam dirne sa pubertat.

La Bellesa, qu'es en todas las cosas pel sol fet d'existir aquestas, no donaria pera viure si el barat no la especialisés. Aixis com una noya bonica en possessió de tota sa dignitat, de tots sos instints elevats y de tots sos sentiments creuha'ls carrers y no porta pas diners a casa, y la pren el barat-tipo, el de la dòna de carn y ossos, la despulla de sos instints de mare, de sa dignitat, del noble sentiment del amor y deixantli sols sa boniquesa logra al ferli creuhar els carrers que porti a la casa quartos, aixis el barat de la Bellesa l'arrenca dels objectes d'hont brolla, la despulla del seu fons, de qualitat la converteix en essencia de las cosas, y deixantli sols sa boniquesa, la estrafà pintantli els ulls, la boca y las galtas, li posa talons alts y logra que'ls putiners ramblejadors de la vida li donguin pera de què viure ell.

Un cop lograt això, el barat, que sol no hauria passat d'èsser un *peixi-minuti* vulgar, del bras de la Bellesa's passeja per las taulas com un personatge de primer ordre, escupint per l'uyal y esguardant per sobre'l muscle als pobres artisans que, prenent el sòl a las portas de las casas, modestos y laboriosos, li cusen las sabatas que protegiran els seus peus!

El barat de la Bellesa, com tots els barats, la defensa pera valórar la mercaderia, però en la intimitat li pega, la maltracta y no es pas conseqüent ab son amor. Quan li convé, qu'es quasi bé sempre, la planta; la *plaque*, que diuhen els francesos, y si el barat es barceloni, li diu: *vaya, buenas*.

Exemples. Si el barat té d'anar a Paris, la pobreta Bellesa ho fa sola pels boscos no roturats, pels rius que portan al mar todas las gotas d'aygua recullidas en las fonts, pels camps no solcats per la prosaica arada que fa néixer las vils patatas y el blat vulgar; en cambi ell, saturat d'ingratitut, abandona a sa companya y pren un bitllet de tren, d'aqueixa màquina indigna construhida per homes prosaichs.

¿Se tracta de circular pels carrers? Alashoras el barat de la Bellesa, que fa anar a sa

companya tota nua y que invectiva'l mal gust en el vestir de la burgesia, de la vila tota, de la humanitat sencera, surt al passeig, j'l'ingrat dugas voltas!, ofenent a la Bellesa, ab un trajo vert o groch o del color més estrafalari qu'hagin pogut produhir las miserables fàbricas de Tarrassa, ab un barrret ridicul d'infim salta-taullells, la cara bruta y las sabatas fangosas.

Oh, barat del *Faubourg-Montmartre*, que brut, repugnant, pudint a absenta y materialisat, fas *trotar* a ta companya cuberta de randas, atrayenta, espiritual y sentint a perfums! Ets el barat-tipo, però todas tas varietats se t'assemblan, y't reconeixen com a mestre!!

El barat de la Bellesa, si fos conseqüent ab son amor al tractar de fer casa, viuria ab ella, però no ho fa. Quan no té medis, el barat no's pot manifestar y fa lo que fem tots en aquest cas, *aguantarse al paio*. Però quan ne té y's pot manifestar, ho fa grollement, com a verdader barat qu'es. No se'n va pas a viure a ple camp, o bé a la vora de ciutat en una caseta isolada, voltadeta de jardí, en un niuhet plàcit y tranquil, no: viu en un pis vulgar de qualsevol carrer vulgar, mateix que un vulgar burgès d'aquells a qui ell combat perque no tenen tractes ab sa Bellesa. Si té fills, li corren ab el moch al nas y la butlla a la camisa; si té muller, li fa passar bugada y la fa menestralejar com el primer prosaich de la ciutat.

El barat de la Bellesa passa'l dia de la manera més irreverent pera sa estimada. Si no fos perque ell ho diu, ningü diria que's fa ab la Bellesa. Va al banal cafè, s'encauha ab quatre amichs presents pera dir mal de vuyt amichs ausents en el primer forat boyrós que troba; pren el tramvia electric; si té sed, no espera èsser a casa per'absorbir un got d'hidromel: s'atura a qualsevol banda y pren qualsevol dels grollers liquits fornits per la inventiva grollera de qualsevol industrial. Tot lo qual no li priva de llensarse al carrer malehint als demés qu'això fassin... perque mentres ho fan, sa Bellesa no'ls hi escura la butxaca...

Visca'l barat!! Que campí, que rodi, que cuegi! Que s'engreixi, que's multipliqui! Quan el seu nombre sigui gros y fassi vol, llavors *tirarem l'art*, y en farèm una fregida.

Mentres tant, planyèm a la Bellesa, no deixèm de sotmètrala a visites d'inspecció rigoroses, y construhim una Borderia artistica per'allotjarhi tots els seus non-nats. Un Museu, *verbi gratia*, vindria a maravella.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

DESILLUSIÓ.—*Novela, per J. Massó Torrents.*
—*Tipografia «L'Avenç.»*

Desillusió es la primera d'una serie de novel·les de costums de la vida catalana quina publicació tè en projecte'l seu autor.

Si el nom d'en Massó y Torrents no fos prou conegut entre'ls ayments de las bonas lletres catalanas, bastaria y sobraria aquesta sola novela per'acreditarlo de mestre meritíssim.

Aqui a Catalunya, hont a conseqüencia, deguda sens dubte, al renaixement de nostre idioma, tothòm escriu, y quasi tothòm escriu tan malament, es un veritable aconceixement la publicació d'una obra com *Desillusió*.

Tota la novela, desde las primeras pàgines fins a las últimas, respira vida, sentiment y art; no hi ha en ella personatge, episodi o emoció que no haguèm conegut, que no haguèm presenciat o que no haguèm sentit.

La *soirée* de casa'l senyor Mata, el menestral barceloní esdevingut rich capitalista, ab totas las cursilerias y americanadas propias dels sobrevinguts de nostra societat, es un quadro magistral d'aqueixas reunions y festes que diàriament veyèm celebrarse en las sumptuosas y xabacanas moradas de nostres *frabricants* y de nostres salta taulells adinerats.

En la vetllada del Ateneu, el més curt de vista hi veu retratats y ridiculissats d'una manera inimitable la figura y la oratoria buyda y florejada d'un ex-president famós de la república espanyola, l'estil poètic d'un jove y conegut publicista y la escola estúpida y carrinclona del literat o *lletrero* floralesch y groller.

La sortida del sol vista desde'l cim del Tibidabo, dominant tot el bell pla de Barcelona; la escena de la professó al carrer de Moncada; las descripcions de las hermosas terras olotinas; la estada y las impressions d'en Pauhet Bruguera al arribar per primera vegada a Paris; sa vida a Londres; la festa que li dedicaren a casa de la bondadosa mistress Windus, hont conegué a la enjogassada Kate; la delitosa nit d'amor gosada a Regent's Park; el retorn a la llar; la descripció de la entrada a la casa payral, quan el vell Bruguera, malalt de mort, reb, clavat en sa vella cadira, al hereu que retorna casat

ab la jova ingleseta; la darrera entrevista del Pauhet ab la Maria... són una serie de descripcions y escenas immillorables, ensopegades, y a que no'ns tenen acostumats, salvas raras y honrosas excepcions, la major part de nostres innombrables prosistas catalans.

Y si de las descripcions passèm a las personas y als sentiments, tots, enterament tots els personatges qu'en Massó y Torrents fa intervenir en la seva obra, són sers arrencats a la vida real.

El vell Bruguera, pare aspre y a l'antiga, que ab els seus respectes y severitats contribueix a que'l fill no s'atreveixi a confessarli sos amors ab la Maria; en Llorens Martí, el catalanista erudit, *l'ateneista* que tots hem conegut y tractat; en Jordi Ballester, el senyor de fóra il·lustrat, l'apòstol convençut y decidit de la renaixensa catalana; el pare Joan, tipo pastat del eclesiàstich català, fanàtic y curt de gambals; la coqueta y honrada Angelina; el seu marit el belga Roose; el tipo de meridional ridícul encarnat en el músich italià *signor* Orlando; els pares de l'alegra Kate, sers groliers y repulsius de la petita burgesia britànica; Kate, la noya xamosa y agradable a la vista y en el medi ambient del seu país, però que, esdevinguda esposa d'en Pauhet y traslladada a la vella masia catalana, se converteix en motiu de tristesses eternes, de penediments y d'embrutiment del seu marit; la Maria, la noya hermosa, bona, y de talent, que's veu arribar als trenta anys sens haver sigut apreciada en lo que val per cap home digne d'ella; que malgrat els seus recels s'enamora d'en Pauhet Bruguera, molt més jove qu'ella, rendida per la senzillesa y aparent voluntat amorosa del jove oloti, que després la oblida y's deixa lligar eternament per una passió frívola y lleugera; y per ultim la figura d'en Pauhet, impressionable, feble ab apariencias de fort, voluble y aixelabrat, aspirant a apòstol y a home sencer un dia y desilusionat y ventsut als primers passos que dóna en la vida, y que s'acanalla y s'embruteix al veure castigat moralment ab el menyspreu y la llàstima de la dòna volguda y sublimada per la dissort, al sentir sobre sas carns luxuriosas y bestials el dolorós cop d'ombrella ab que la verge ofesa bastoneja a la bestia humana que li vol saltar al demunt: són creacions viventes que parlan, pensan y senten com tots els homes que coneixèm y que viuen al nostre entorn y en nosaltres mateixos.

En resum: que l'obra d'en Massó y Torrents no es la tasca migrada, usual entre la majoria de nostres autors, que's reduheix a imitar y a moures dintre dels motllos fixats per eximis mestres estrangers o del terror y que fa qu'en cada ciutat y vila catalanas y en cada barriada y en cada carrer hi hagi un Ibsen, un Gorki, un D'Annunzio, un Tourgue-

neff y un Verlaine homeopàtics, no: l'obra d'en Massó y Torrents es ben nova y ben catalana. *Desillusió* es una de las millors novelas que s'han escrit en català. Nostra enhorabona més entusiasta al seu autor.

PLOMAS Y BOLVAS. — *Santiago Vinardell.* — *Llibreria Verdguer.*

Precedeixen a las poesias que forman el conjunt del llibre una dedicatoria *A la estimada* y un pròleg del senyor Suriñach Sentis rublert d'esperansas y de sentiment, y en el que dit senyor ens parla d'una societat anomenada «El Colomar», en la que'l jovent intelectual de Mataró's reuneix pera comunicar-se impressions y encoratjar-se pera l'assoliment de sos enlayrats ideals.

En aqueixa societat o *penya* fou hont el senyor Vinardell donà a conèixer las poesias que publica en el tomo qu'estèm comentant, format per una serie de composicions que, si bé adoleixen algunas d'ellas de certs defectes de forma y d'estar diluhidas en motllos que no per pertànyer al genre modern deixan d'ésser gastats, demostran no obstant las nobles aspiracions y la bona voluntat del autor.

VORA'LS ESTANYS, per *J. Soler y Escofet.* — *Fidel Giró, impressor.* — *Barcelona.*

Precedeix al llibre d'en Soler y Escofet una carta-pròleg d'en Joan Maragall plena d'atinadas observacions sobre la poesia en general y en particular sobre l'obra d'en Soler.

Atès el caràcter del llibre, que'l mateix autor en sa lletra a n'en Maragall ens fa saber que no es una obra sencera y acabada, sinó que sols es un recull de mers *apuntes* poètics que tal vegada podràn servirli un dia pera compondre un quadro complet, ens veyèm impossibilitats de fer un judici critic definitiu, reservantnos donar al públich la nostra opinió sobre'ls mèrits literaris del autor, pera quan sia arribada l'hora de fruhir l'obra complerta y madurada de la seva inspiració.

No obstant, comprenent que, ab tot y no ésser una obra acabada'l llibre d'en Soler, pot perfectament dirse alguna cosa respecte als petits *bocets* que'ns presenta l'autor, donarèm nostra impressió repetint una opinió del pròleg d'en Maragall, qui, malgrat trobar a faltar en el llibret (sens dubte per son poch madurament) un personalisme consistent y vigorós, afirmà que s'hi troban molts qualitat, molts disposicions y molts moments felissos.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

AB MOTIU D'UNA COMMEMORACIÓ (1)

No precisament en defensa meva, que no tinch necessitat de ferla, sinó per restablir la veritat de fets no presenciats ni coneguts tal com se produhiren per gent que, aixis y tot, no ha tingut cap reparo en bescantarnos a n'el meu estimat amic senyor Roig y Armengol y a mi, endresso aquestas ratllas a JOVENTUT esperant qu'aixis com hi ha tingut aculliment la *pitrada* contra nosaltres hi tindrà també aculliment lo que'm proposo dir. Y si algú s'estranyés que fassi avuy lo que no vaig voler fer dias enrrera per *La Renaixensa*, entenguis que no es perque consideri millor la forma del atach de qu'hem sigut ara objecte, que poch té qu'envejar l'un al altre en quanta destemplansa, sinó per la consideració de qu'he comptat sempre bons amichs dintre de JOVENTUT, y en aras de la bona amistat, tan palesament probada, m crech en el dever de tractar, a pesar de la repulsió que'l fet me produheix, d'assumptos personals.

Encara que potser no ho són de ben personals aquests assumptos. Perque al veure lo que s'ha dit de nosaltres ab motiu de lo manifestat en la vetllada de «Catalunya Federal» en el tercer aniversari de la mort d'en Pi y Margall, no sembla sinó que lo que mou als que'ns bescantan es un senzill negoci de botiga, es la defensa de la capelleta devant de la por de que'ls autonomistas que desitjan solucions claras y concretas, lleal y coratjosament exposadas sempre, se'n vinguin cap a nosaltres. Perque lo que nosaltres diguerem de que, malgrat comptarse entre'ls catalanistas qui fos o's digués lliberal, la resultant del moviment politic català havia sigut la de que aquest tingués solsament un caràcter conservador, burgès y catòlich, no era més que una repetició de lo qu'en *El Poble Català* havia dit clara y rodonament, sense protestas de ningú, el senyor Gabriel Alomar, y una repetició també de lo qu'en el mateix periòdich, no tan explicitament però si en el mateix sentit, havia expressat, també sense protestas, el senyor Ventosa y Calvell. ¿Per què no hem de poder dir nosaltres, federals, lo qu'ha sigut

(1) Ab gust insertèm aquest article-protesta de nostre amic senyor Pi y Suñer, y l'insertèm ab gust per rahons d'egoisme, donchs a més de satisfernos el tenir ocasió de complaure a tan bon amic, veyèm en tota l'argumentació de dit article y en el to en que ve redactat una proba eloqüent de qu'estavam en lo cert al calificar de sectària, enverinadora de passions, regressiva y antisocial la política dels dos bandos historichs qu'ha sigut y es la mengua d'Espanya y d'altres més poderosos Estats.

Crèguins el senyor Pi y Suñer: sas opinions, que són las de tot *revolucionari* espanyol, són tan erroneas, que fins fonamentantse en l'amor, sols odis engendran; són

permés que diguessin dos distingits escriptors catalanistas?

Era precisament en vista d'aquest caràcter del moviment catalanista que'm dolgués jo de que tenint sempre a la boca a n'en Pi y Margall y presentantlo a tota hora com a model, no l'imitessin en la concreció del pensament respecte a totes las qüestions qu'afectan a la vida, que no hi portessin, com hi portava ell, una orientació perfectament definida y que no tinguessin solucions determinades y clares per tots els ordres de problemes que integra la organització del Estat.

Y deya aquella nit, y ho repeteixo ara, que'ls catalanistas que diuen voler canviar l'actual organització social y política deixant entre vaguetats, en las sevas propagandas, la solució de totes aquestas qüestions, o són sofistas o són cobarts. Es clar que'l moviment social y nacionalista que'l Catalanisme representa ha d'acoblar a tots els elements de la terra, ha d'acceptar totes las manifestacions del esperit, ha de recullir totes las palpitations de l'ànima catalana, y per lo tant no's pot exigir que'l Catalanisme porti resoltas en determinat sentit qüestions que poden no ésser compresas del mateix modo per tots els catalans. Però cada un dels elements que integran aquest moviment, cada un dels actors conscients del Catalanisme ha de portar ben definidas en son pensament y ben arreladas en sa conciencia totes y cada una de las qüestions que poden donar una determinada direcció y un caràcter marcat al nacionalisme català.

Els catalanistas conservadors, que's troban bé dintre de la monarquia, dintre l'actual organització social y dintre també de las relacions avuy existents entre l'Estat y la Iglesia, com que *van bien en el machito* baix aquests conceptes, poden passarsen bé de definir y concretar son pensament, y parlar, entre generalitats, pura y simplement de l'autonomia de Catalunya. Però'ls que's diuen radicals, els qu'entenen qu'ademés de la qüestió autonomista n'hi ha moltes altres a resoldre y que la mateixa autonomista exigeix exigeix declaracions categòriques respecte a las formas que revestirà la futura organització, ja en virtut dels sentiments del país, ja per las lliçons de la historia, y res-

las que volent contrarrestar la influència de la *dreta*, li donan més forsa ab la creació d'una *esquerra*; són las qu'en la pràctica's traduueixen en lluytas barbres per qüestions de conciencia, com a Valencia s'ha vist una volta més aquests días; són, en fí, tan negatives, que sols al insult conduueixen. El senyor Pi y Suñer ho acaba de demostrar ab las suposicions injuriosas pera nosaltres de que son article ve ple. No podia ésser altra cosa: havia de sortir el vell polítich revolucionari espanyol, el *lliberal de motllo*.

Al arribar a mas mans el seu article, el número està ja a punt d'entrar en màquina, y pera no perdre temps me limito a contestar jo quatre paraulas, deixant que'ls

pecte a si tots els sers, individuals y colectius, tots els grupos humans han de regir sa vida pel mateix principi autonòmic, aqueixas tenen el dever moral d'expressar clara, neta y concretament, de manera que no dongui lloch a dubtes, tot el seu pensament en aqueixas cosas qu'afectan tan fonament al desvetllament de la nostra nacionalitat.

Y com qu'entre aqueixas cosas, per més que s'aparenti no reconèixeho, no hi ha dubte qu'es de molta importancia lo de la forma de govern, entenia que'ls catalanistas que fossin republicans havian de manifestar-ho aixis a tota hora, y entenia més, y no tenia cap empatx en dirho, que sols d'aquesta manera podrà lograse qu'encarni entre'l nostre poble'l moviment nacionalista, que encara y mal que pesi a tots els que com el senyor Martínez y Serriñà pensin, sols fent propaganda ben republicana's podrà lograr que'ls humils, els que's mouhen pel sentiment, que són els que al ultim empenyen tots els moviments humans, puguin acceptar qu'es moviment de redempció'l moviment nacionalista català.

Això es, en essencia, lò que vaig dir referent als catalanistas. ¿Hi ha, en això, alguna heretgia? ¿Va resultar la meva peroració manifestació de sectarisme? Si aixis es, tinch d'anunciar que seguiré essent heretge y sectari com he sigut sempre y com ho vaig serho a «Catalunya Federal». Cosa, per altra part, que no té d'estranyar a ningú. Tots els homes tenim plechs en el cervell, plechs que s'han anat formant baix la influència de la educació, dels sentiments, etc., etc., y que són tan difícils d'esborrarse com ho són de desaparèixer els plechs y arrugas que l'us y l'abús dona a la roba. D'aqueixa condició sols se'n lliuraran els genis y els que tiran a serne, com hi deu tirar el senyor Martínez y Serriñà, perque si aixis no fos no retreuria a n'els altres lo qu'en el temps li hauria de passar a n'ell. Y com que jo no tiro per geni, ni sisquera per *intelectual*, perque no formo en cap d'aqueixas nombrosas penyas de *sabis* que són l'adorno de Barcelona, es natural que'ls plechs qu'en mon cervell s'han anat formant me costi molt de desferlos. Sobre tot si no compto més qu'ab el re-

companys Martínez y Pujulà contestin un altre día si ho creuhen necessari. Per ma part no ho crech de gran necessitat, y si contesto es, en primer lloch, per atenció, y segonament perque veig que'l senyor Pi y Suñer cita fragments d'una *novia* de JOVENTUT que jo havia escrit, y que sembla que també'l va ferir.

Cònstili al senyor Pi y Suñer que tots els articles per ell entregats a JOVENTUT han sigut acceptats ab goig; mes, ens haguessin agradat o no, propi fóra de gent entenimentada'l canviar de parer. Nostra evolució podría ésser perfeccionament: may obehir a interessos baixos. El senyor Pi y Suñer està fet a tractar ab polítichs de partit, y ens amida ab un mateix raser. Ell ni

curts de coses tan noves com la de l'accidentalitat o essencialitat de les formes de govern ab que m'obsequia'l senyor Martínez y Serriñà.

Senyor Martínez y Serriñà: quan encara's podia dir que tenia jo la llet als llabris, al final del any 1868, recordo que ja *una gent de ponent* (fixishi bé pera que vegi ab quins companys camina) una gent de ponent, pera poder treure profits personals de la Revolució de Setembre, va sortir ab la *enflautada* de que la forma de govern no era essencial y que ab qualsevolga d'elles se podia afiansar la llibertat. Vostè, qu'es tan sabi, ja deù haver entès que'm refereixo a n'els *cimbrios*. Avans qu'ells, y pera gosar de las delicias del mando, havia dit lo mateix l'Emili Ollivier, que va passar dels banchs dels republicans de la Cambra francesa a n'el Consell de Ministres d'en Napoleón III. Si volguesim fer historia, aniriam trobant fets cada vegada més allunyats de nosaltres. De manera que lo que'm ve a contar vostè respecte a formas de govern es una cosa novíssima. No'm refujo d'esperar que *andando los tiempos* y a seguir vostè per aqueixos viarany, ens descobrirà de nou el Mediterrani.

Però observi que tots aquets, y tants altres qu'han dit lo mateix que com a cosa novíssima's vol donar vostè, donaren al món el trist exemple d'arrambar las sevas antigas conviccions moguts per las ventatjas personals qu'apetexian y conseguiren. De manera que sota aqueix pabelló de l'accidentalitat de las formas de govern s'hi ha amagat sempre mercaderia averiada.

Els federals no hi han estat may per aquestas *andròminas* de l'accidentalitat de las formas. Nosaltres las hem consideradas sempre essencials. Bé es veritat que som els *ignocents federals del Programa de 22 de Juny de 1894*, ab quina frase deù voler dir el senyor Martínez y Serriñà que sols ignocents poden ésser els que propagan aquest Programa, o qu'es ell innocent. Bona manera, sigui la que's vulgui l'accepció, d'honorar la memoria d'en Pi y Margall, *el nostre ilustre precursor, el gran apòstol del federalisme*, que fou l'autor d'aquest Programa que ab tanta claretat y honradesa concreta y

resumeix tota la gran obra politica y social d'en Pi y Margall!

Y al considerar essencial la forma de govern els ignocents federals no podèm anar en millor companyia, perque anèm ab la d'en Pi y Margall. En Pi considerà sempre essencial la forma, no ja sols en els principis de la seva vida politica, sinó en tota ella. Recordo encara qu'en l'últim any de la seva vida, quan va venir aqui pels Jochs Florals, inaugurant una Assamblea federal catalana, va parlar precisament d'aquest assumpto y va dir, entre altres motius pera fonamentar la essencialitat de las formas de govern, que todas las cosas que al Univers existian se'ns revelavan per la seva forma, proba de la trascendencia d'aquesta. Y en un hermos article inèdit, publicat suara per *El Nuevo Régimen*, hi campeja'l mateix pensament. En cap discurs d'en Pi, en cap de las sevas obras, en cap dels seus articles s'hi podrà veure qu'en Pi sols condicionalment fos republicà, com va dir l'altra nit en Pujulà y Vallès, que també va voler pendre la seva sucadeta contra nosaltres y en qual sucadeta va demostrar que a pesar d'haver escrit una obra sobre la vida d'en Pi y Margall encara *ignorava* al gran autonomista.

¿Y ara es quan se'n adonan del *sectarisme* dels federals perque desitjèm que's dongui caràcter republicà pels avensats al moviment catalanista y perque volguèm contribuir nosaltres al desvetllament de Catalunya portanthi tots els nostres amors per la República? Donchs demostren, els qu'ara s'estrayan, no haverse enterat de las cosas, perque no hem deixat els federals de dir y de pensar sempre lo mateix, y per lo que a mi's pugui referir, en las planas de JOVENTUT hi ha d'haver algún article meu escrit en aqueix sentit y rebut alashoras, no ab una pedra a cada mà, sinó ab afalachs. ¿Seria qu'allavors convenia a algú que se'l vegés del bras ab els sectaris federals?

Si el senyor Martínez y Serriñà m'ha dit vell pensantse ferme un agravi, s'ha ben equivoccat: tinch 47 anys y si arribo a vell no consideraré com una vergonya aquesta condició de la existencia. Si m'ho ha dit en el sentit de que'ls vells constituheixen un fardo inútil,

ells no evolucionan, estàn estancats, y a nosaltres no'ns poden comprendre.

¿Que no era'n cosa condicional las formas de govern pera l'autor de *Las Nacionalidades*? ¿Que no són ni han sigut més qu'ambiciosos vulgars tots els qu'han considerat accidentals ditas formas? Essent aixís, entre'ls republicans consegüents no hi pot haver cap home indigne, ¿no es això? Sí qu'es hàbil en sas argumentacions, y sí que n'està d'*adelantat* el senyor Pi y Suñer.

Contra la opinió del senyor Pi y Suñer, jo crech que un verdader liberal, un verdader autonomista, no pot creure en políticas de dreta y esquerra, y que si l'autonomisme no vingués a destruir aqueixas políticas, no vindria a fer res. Potser no sempre he afirmat

lo mateix, però com més autonomista'm sento més ho afirmo. Per això jo y tots els que com jo pensan se preocupan més que de fer *esquerras*, de fer nacionalisme fonamentantlo no en colors polítichs, sinó en qualitats naturals. Aixís s'acabarian els exclusivismes, se corretgirían las injusticias socials destruhintse'ls bandos, y's consolidarian las llibertats individuals. Aquesta es l'única *esquerra* possible. Lo demás són simbolismes tan buyts y tan nocius pels pobles com las figuras dels sants y els juheus en las professons y com la imatge de la Republica ab la espasa de la ley en una mà (no sabèm si la dreta) y las balansas també de la ley en l'altra (no sabèm si la esquerra). De tot lo qual no se'n deduheix que pesi safrà, sinó *que'ns fa la ley* ab todas dugas

encara ha sigut més gros el seu erro. Perque precisament en aquests nostres temps en qu'hem vist tants atentats als drets de ciutadans y de pobles contemplats ab indiferencia, tantas injusticias suportadas sense protesta, tantas iniquitats comesas ab la aquiescencia universal, no s'ha deixat sentir la veu dels joves. En Gladstone, l'Spencer, en Tolstoy, en Pi y Margall, en Kruger, en Zola, vells tots, han sigut quins han encarnat l'alt esperit de justicia y quins han mantingut el dret a ésser lliure. Per cert qu'en Zola era xiulat pels joves estudiants de Paris, y que a las afirmacions altruistas del vell Tolstoy han respost els rencorosos bramuls jingoistas d'en Tolstoy fill; per cert també que la gran obra de redempció d'Irlanda qu'anava realisant en Gladstone va ésser destorbada per un jove, en Chamberlain precisament un d'aqueixos demòcratas de l'acció mentalitat, d'aqueixos que no creuen que'ls ideals politichs depenguin del nom de las causas, y per això se'n va anar a fer lliberalisme entre'ls conservadors anglesos perque en Gladstone no devia ésser prou liberal.

Altrament, y contestant a JOVENTUT, dech haver de manifestar que jo no hi jugo a fer dretas ni esquerras del Catalanisme. Me té aquesta qüestió molt sense cuydado, a més de que, per altra part, tinch el convenciment de que, per lley fatal de las cosas, tindrán que constituhirse, si no ho están ja. Pera mi tinch que la dreta ja està formada, ab pensament definit, ab organizació bastant completa, ab acció ben determinada. Y tinch també pera mi que, a despit de tanta politica de capelleta's constituhirà també una esquerra, radical en sos procediments y en sos principis, formada pels autonomistas que, com els federals, desitjin reformas politicas y socials del tot ab tot contrarias y antitèticas ab l'actual regim y ab la present organizació. En la constitució d'aquesta esquerra es segur que no hi pendrán part els que, ben trobats ab sa posició social, gosant de las ventatjas de la vida y fruhint de las bellesas del art y de la naturalesa que una bona educació permet, volen reduhir la seva acció «a no no voler donar al poble tan falsos idealismes, a donarli més instrucció, a ferlo més apte, a educar son individualisme facilitant la emancipació econòmica dels esclaus del trevall mitjansant son propi esforç, anantlos acostant d'una manera pràctica a la solució de la pahorosa qüestió social, causa y origen

mans. Y ara que'ns perdoni el senyor Pi y Suñer si no ens prenèm els seus enfados més en serio.

Repeteixo ab mos companys que la gran desgracia d'en Pi y Margall es haver sigut tan mal comprès per sos correigionaris, que, pobra gent, no han anat enlloch. Si ells haguessin sigut uns altres, avuy el poble català no estaria a la mercè dels sectaris que l'han embrutit, y Catalunya hauria avensat molt pel camí de sa

de tantas altrás, pera que allavors l'acció politica sia sols filla d'un més satisfactori y equitatiu y culte estat social».

Si s'hagués de comptar ab sos procediments pera fer via, pobres de nosaltres y pobra de Catalunya!, perque tindriam Maura y tota l'actual organizació per tant temps, que quan ens en adonariam no quedaria ni la més petita vibració del actual moviment nacionalista català.

Si a l'amistat he sacrificat avuy las meas repulsions no tornaré ja més a ferho, primer perque no tinch temps per perdre, després perque l'amistat no'm pot obligar a que molesti a la gent ab cosas meas. Jo no sóch amich de qüestions personals; entench que hi ha cosas de més profit a fer, y per lo poch que valgui a aytals cosas penso dedicar els meus esforços. Prou, donchs.

FRANCISCO PI Y SUÑER

NOVAS

A Mataró, y organizat per varis obrers, tingué lloch el passat diumenge un *meeting* nacionalita presidit per la entitat capdal del Catalanisme. Devant d'una concorrencia composta en sa majoria d'obriers de totas las ideas, se celebrà l'acte en el teatre Euterpe, comensant ab un breu y encertat parlament del senyor Molist, president de la comissió organitzadora, que cedí son lloch al president de la *Unió Catalanista* senyor Marti y Julià. Parlaren després els senyors Gibert en nom del «Progrés Autonomista», Llangort per *La Tralla*, Llorens pel «Centre Catalunya», Tona per «Catalunya Federal», Govern, director de *La Renaixensa* e individuú de la Junta Permanent de la *Unió*; y resumi per fi el doctor Marti y Julià. Tots foren aplaudits com se mereixian pels conceptes de vera llibertat que varen emetre, especialment el senyor Govern al dir que'ls liberals a la espanyola, uniformistas e inclinats a coaccions de banderia, si combaten las pràcticas de la Iglesia com racionalment deuen fer, las combaten tot imitantlas servilment, fent també remats y pastors. Van contra naturalesa y per això fracassan sempre. Foren també notables els conceptes emesos per l'autonomista senyor Tona sobre'ls monàrquichs y els republicans espanyols, y els del senyor Marti y Julià combatent els agabellaments politichs que acaban de desacreditar a tots

autonomia, si no hagués arribat ja a ésser autònoma. La ignorancia y el fanatisme són els pitjors mals d'un poble. En Pi y Margall tingué de comptar sempre ab ignorants, ignocents y sectaris.

Ja veu el senyor Pi y Suñer que se li parla ab francesa: com més amichs més clars. Y, a pesar de la politica bisantina qu'ell defensa y de las bisantinas discussions a que dona lloch, el senyor Pi y Suñer es un bon amich nostre. — LLUÍS VÍA

els partits no autonomistas. Defensà'l dret a la vida de tots els catalans individualment, pera que sa educació sia un fet y per evolució pugui resoldres el problema social. Això — diguè—se deurà en gran part al Catalanisme perque'l Catalanisme es llibertat.

Nostres estimats companys de redacció Pujulà y Tintorer estrenan demà en el teatre de las Arts son drama *El Geni*. Com que no ens estaria bè fer l'apologia d'aquesta obra, qu'ha tingut ja la sòrt d'èsser objecte de molts *calendaris*, ens limitèm a ferho avinent a nostres lectors y a desitjar a nostres companys un éxit que tots els d'aquesta casa fruhirèm com a propi.

Es l'única, però la millor recomanació que se'ns acut sobre aqueix drama, que per sa part ben aviat podràn alabar o combatre a son gust el públich y la critica.

En Linares, pundonorós defensor de Santiago de Cuba y espill dels heroichs militars al servey del Estat espanyol, que per sos mèrits ha arribat a ocupar y ocupa actualment el ministeri de la Guerra previ jurament del càrrech y de la fidel aplicació de las lleys, acaba d'acreditarse una volta més ab motiu del desafio o, le qu'es pitjor tractantse de gent *guerrera*, de la parodia de desafio ocorreguda entre l'ex ministre de la Governació Sánchez Guerra, y l'empedrehit individu de la *esquerra* Rodrigo Soriano.

Prou s'escarrassaren las autoritats civils pera evitar el *lance*; prou dictava ordres el governador y las complimentava la policia pera conjurar el terrible conflicte de dos colossos de la... llengua tan grossos com abdós beligerants, que per torna són també, en sa qualitat de diputats, representants de la llei... Però apareix un subordinat del general Linares qu'obre als dos pinxos la porta d'un quartel, dintre del qual el *duelo* té lloch a despit de las autoritats que vigilan y ab gran pler de las que fan els ulls grossos, que a Espanya són las més.

Tenim que'ls que cobran del Estat pera garantir l'ordre y las lleys, las han atropelladas; tenim que'l general Linares no ha mostrat son enuig imposant càstichs tremendos pera satisfer la vindicta pública ofesa y escarnida; tenim qu'en Soriano ab una pseudo-esgarrinxada a la cuixa s'ha negat a comparèixer devant del jutge y en cambi s'ha tornat a presentar al Congrés a fer gala del seu valor de matón barato; tenim, en fi, a n'en Maura consentint a tots, consentinths tot, y probant, entre'l general *bullit* d'atentats dinamiters, governadors ineptes, lleys de repressió contraproduhents, furors carlins d'en Llorens, insults republicans d'en Blasoco Ibáñez y parodias de *duelos* a tot estrop,

qu'Espanya ha assolit ja son major grau d'espendor, que sa *llibertat conservadora* es una gran llibertat, y que la *revolució desde dalt* es un fet. Y *viva la Pepal*

—
Feya molt poch temps qu'era governador de Barcelona'l senyor González Rothwos que nosaltres ja li varem pendre la mida. El varem veure tan alt, que no'ns en varem saber estar. Y això que'l tingerem d'alabar incondicionalment per sa encertadissima disposició de *policia urbana*, referent a fer treure'ls barreis de las senyoras en las butacas de nostres teatres.

En tot lo que no fossin cosas aixis, el governador per llarch que fos no arribava enlloch, y a Barcelona s'infringian las lleys relatives al jòch, y's repetian els atentats dinamiters d'una manera que feya fredat. Com que no s'hi enfadava ningú, nosaltres callavam pera no desentonar.

Però ve un dia que'l *¡Cu-cull!* y *La Tralla* són denunciats, y que'l governador fa planxa sobre planxa fent recullir els números de dits setmanaris y perdent la serenitat fins al punt de que li prenguessin el número (y el pèl) a n'ell; y, arribada aytal ocasió, haventse demostrat que'l senyor González Rothwos es més petit de lo que semblava, ens veyèm en el cas de fer constar lo ja dit, o sia que'ns donèm per ditxosos de que hi hagi qui li pugui pendre'l número ab la mateixa facilitat y senzillesa que nosaltres li varem pendre la mida.

—
El dia 30 del mes passat, mossén Antoni Maria Alcover donà una conferencia al «Orfeó de Sans», explicant las ventatjas que pera Catalunya tenia la confecció d'un diccionari que respongues a las necessitats actuals, y reclamà l'auxili de tots, puig un diccionari com el que's tracta de fer no pot ésser obra d'un sol home.

Mossén Alcover fou molt aplaudit, com ho fou també l'Enrich Laporta, qu'endressà als socis del «Orfeó» un breu y patriòtich parlament, presentantelshi al conferenciant.

Finalisà la vetllada la secció coral del «Orfeó», qu'en obsequi a mossén Alcover interpretà algunas escullidas composicions musicals.

—
La segona de las conferencias que sobre la Historia de Catalunya's venen donant en l'«Associació Catalanista» de Premià de Mar, anà'l diumenge, dia 4, a càrrech d'en Daniel Roig y Pruna, que substituhia a nostre company Martinez y Serrià, versant sobre'l període de Berenguer IV a Jaume'l Conqueridor, del que cità'ls fets més notables, remarcant la influhencia civilisadora d'ell y dels monarcas que'l precediren.

Tant l'orador com el soci que'l presentà en Joan Alsina, com en Joseph Fontcuberta que clogué l'acte, foren molt aplaudits pel nombre públich qu'havia assistit a la conferència del senyor Roig y Pruna, entre'l que hi abundavan las senyoras.

La secció de senyoretas del «Orfeó de Sans» organisà una vetllada literari musical que tingué lloch la nit del 8 del present mes, en el local del esmentat Orfeó. Fou una sessió interessant, indubtable prova de que l'«Orfeó de Sans» trevalla de ferm en pro del esparidament del art de nostra terra. Distingidas senyoretas llegiren ab expressió y entonació justas, poesias d'Emili Guanyabens, Lluís Via, Arnau Martinez y Serriñà, Carner (J.), Mercader, Pagès de Puig, mossèn M. Costa y Llobera, Ramón E. Bassegoda, Matheu, Zanné, Nogueras, y Oller y P. Riera y Riqué; altrás interpretaren delicadas cansonetas, y la secció choral completa (baix la encertada direcció de la professora senyoreta Figueras y acompanyada al piano per la senyoreta Torras) cantà molt bé obretas de Nicolau, E. Masclans y Lamotte de Grignon.

La vetllada, que fou un èxit pera totas las senyoretas que hi prengueren part, comensà ab un discurs de la senyoreta Figueras y acabà ab un parlament de gracias de la senyoreta Busquets.

La societat catalanista «L'Eura» celebrà l'altra nit una important vetllada, en la que's lluhiren de debò'ls alumnes de las escolas de la mateixa, en els exercicis literaris, geogràfics, històrichs, de comptabilitat y choralis en que prengueren part. Las senyoretas Sala, Gabarró y Corominas en el piano y la bandolina, s'feren també aplaudir molt. Se llegiren trevalls literaris de notables poetas y prosadors catalans, y els directors de las escolas senyors Paloma y Arquè. com també'ls president del Consell Directiu y Comissió

d'Instrucció, pronunciarren correctes discursos que aixís mateix foren forsa aplaudits, corresponent una bona part dels aplausos al senyor Capmany per la rondalla que contà ab son habitual enginy. La concorrencia, qu'era nombrosa, sorti molt complaguda de dita vetllada.

Publicacions rebudas:

Cartilla d'higiene popular, per Lluís Pamies, metge. Se divideix aquesta obreta, escrita en català, en sis parts, o sian *Ideas generals higiènicas, Condiciones higiènicas de las casas, Alimentació, Begudas, Reglas generals del individuu segons la edat, y Reglas pera combatre la tisis*. No cal dir si es convenient la propagació en las familias d'obretas com aquesta, rudimentarias, però per lo mateix sumament útils ja que's fan comprensibles a tothòm.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONES D'ESPANYA:

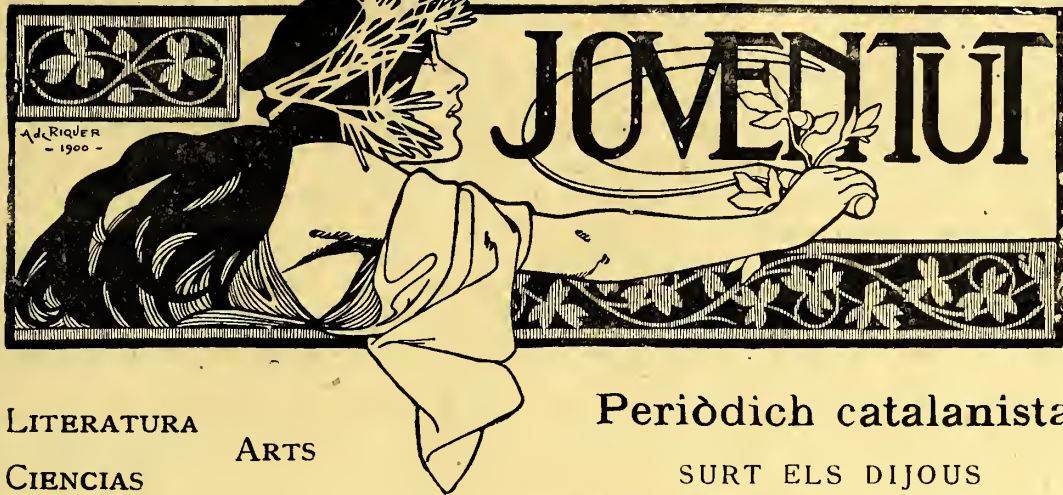
Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

Biblioteca de JOVENTUT

EL GENI

drama en tres actes per F. Pujulà y Vallès y Emili Tintorer. Quedarà posat a la vendà'l proxim dissapte en totas las llibrerías, al preu de 2 pessetas. Els suscriptors de JOVENTUT poden obtenirlo en aquesta Administració ab un 25 per 100 de descompte.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20	CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40	»
» » SENSE FOLLETINS.	25	»

SUMARI:

En Maura y la crisis, per Trinitat Monegal.—Solsament catalanistas (?), per Agustí Pedret y Miró.—El joch d'escachs, per Rafel Vallès y Roderich.—Ja vinch!, per C. Ventura Pardo.—Cabàs de pobre, per F. Pujulà y Vallès.—Sr. D. Francisco Pi y Suñer, per F. Pujulà y Vallès y Arnau Martínez y Serriñà.—Misteris, per Victor Català.—Els problemas de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas.—Teatres, per Salvador Vilaregut.—Notas bibliogràficas, per R. Miquel y Planas y Arnau Martínez y Serriñà.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 31.
L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 24.

EN MAURA Y LA CRISIS

Si jo fos periodista de talla y tingués a ma disposició un periòdich de gran circulació de Madrid (cosas una y altra que a fe no desitjo), publicaria un article que tindria per títol *Una crisis más y una constitución que estorba*, sobre tot si comptés ab la investidura de diputat, o sia ab la immunitat parlamentaria. Y tot seguit, o me'n aniria d'Espanya, o bé prepararia ab mos amichs una tremenda obstrucció a fi de que'l suplicatori pera mon processament no pogués passar en el Parlament espanyol.

No tenint cap d'aquestas condicions, ni podent usar d'aytals medis, sols me resta

fer unas senzillas consideracions sobre la cayguda del ministeri Maura.

Segons se diu, l'ultim ministeri que regia'ls destins del Estat espanyol ha resignat sos càrrechs per haverse negat el quefe del Estat a firmar un nomenament de quefe d'estat major del exèrcit en pro d'una persona, y haver imposat per'aytal càrrech un'altra personalitat. Si això es cert, y esperèm que'l pais ho sabrà un jorn o altre, si es que don Antoni Maura es home serio y de paraula, el president del ultim consell de ministres ha obrat bé, cumplint son dever y defensant la Constitució que, bona o dolenta, està vigent en l'Estat.

En altre cas valia més dictar un ukase derogant la Constitució. O sobra aquesta, o el nomenament devia ferlo'l ministre.

Se tracta d'un altissim càrrech, dependent, com tots, del corresponent ministeri, que a més té de portar a la pràctica unas reformas planejadas pel ministre. Aquest es el *responsable* devant del pais. ¿Qui deü nomenarlo, segons la vera teoria constitucional? Segons els consells que'ns dictan las reglas del sentit comú, ¿no deü voler el ministre que sia de la seva opinió, may contrari, el que apliqui sas reformas?

Això es lo que creyèm nosaltres; això es lo que passaria en un pais verament constitucional. En l'Estat espanyol, que passin al

tras cosas, a ningú estranya: es el país de las anomalias.

Y a fi de que poguèm dir que a Espanya passen las cosas més raras, veyèm que'ls defensors d'en Maura en aytal qüestió són els més conservadors, y els contraris els liberals. Fins n'hi ha que li tiran en cara qu'hagi promogut aytal conflicte, y retreuen qu'en Sagasta ho feya d'altre modo, donant explicacions favorables a la prerrogativa *superior*. Pera tals liberals en aquest cas sols se devia seguir un dels dos camins: o cobardia, callant, o traició al regim actual, passant per sobre la Constitució vigent. Lo que pot la passió política! Si això ho fa en Canalejas, *se hunde el firmamento!*

El problema de la darrera crisis no ha tingut encara sa solució definitiva. Aquesta la veyèm un xich lluny, però, sia com vulga, ens fa riure.

Si, riure, com deü fer riure en els països hont se sab què es y que vol dir una Constitució. Quina rialla no faria lord Salisbury si vingués del altre món! Es possible que al tornar a la tomba digués, mirant a n'aquest Estat: *Nulla est redemptio*.

Totas aquestas consideracions se'ns occren al considerar la teoria constitucional: qu'en Maura ha fet recorre quasi triomfalment arreu al quefe del Estat; qu'ha reanimat en las classes conservadoras y neutras l'esperit monàrquich; que sa cayguda no's deü a cap qüestió parlamentaria, als desacerts comesos com a governant, al malestar econòmic del país, a cap qüestió qu'afecti al benestar moral o material del Estat, etc.; no: se deü al nomenament d'un general pera un càrrech determinat!

Ara, si en el fons *els vers motius són altres*, sols devèm dir qu'en Maura es llest a tot serho, que volent caure ha recordat que *un bel morir tuta una vita honora* y que, consegüent y lògich ab si mateix, s'ha preocupat una volta més de la *beauté du geste*, y que ha sabut posar un parany, y que... Dintre de tot no està mal. Es jugar ab foch y el que juga ab foch un dia o altre's crema. Per nosaltres que's cremin.

TRINITAT MONEGAL

SOLSAMENT CATALANISTAS (?)

Exteriorisar el sentiment religiós barrejantlo ab els actes de propaganda catalanista serà licit, si's vol, a certs nucleus que's titulan religiosos, mes no ho es a aquells altres que tenen per principal missió la de fer Catalanisme y res més que Catalanisme.

Nostra causa, la causa del nacionalisme català, deü haver de predicarse ab gran amplitut de miras, desprenentse, al ferho, de tot allò que pugui ésser un destòrb a son espandiment.

No fa pas molts dias que, ab motiu d'una manifestació de caràcter religiós, vegerem endomassats els balcons de la redacció d'un diari catalanista: cosa que jo respecto, però que, no obstant, s'avé molt poch ab lo que feu el mateix diari el dia 11 de setembre, fetxa tristissima pera Catalunya, en que dits balcons aparegueren desprovehits de tot lo que pogués significar una protesta contra la opressió de qu'es victima nostra patria.

¿Què vol dir això? Que'l Catalanisme no es lo principal pera molts que diuen ésser *solsament catalanistas*. Y seguint d'aquesta manera, tota propaganda serà xorca, perque la tasca d'infiltrar l'ideal catalanista en el cor de *tots els catalans* no es feta ab prou llealtat. La majoria del nostre poble no es pas religiosa, y además no hi ha pas pera que involucrar la propaganda religiosa ab la politich-social, donchs això, dintre del nacionalisme català, deuen ferho separadament, dirigintse a sos adeptes y a sos afins, els diversos nucleus que, además de catalanistas, se titulin catòlics y s'hagin imposat la missió de fomentar el catolicisme.

En mitj de la lluyta, una petita manifestació que s'aparti de lo que's concreta en la idea comú, podria ésser el més terrible daltabaix pera la causa de Catalunya. Y això no implica que cadascú tingui, en el terreny particular las creencias que vulgui. Aixís, donchs, no's pot veure en lo que dich res res que trascendeixi a esperit sectari, res que sia negació de llibertat. Se'm faria grossa injusticia considerantho aixís, donchs al escriure las presents manifestacions uso de ma llibertat individual y ho faig ab el criteri tolerant y respectuós que sempre m'ha guiat.

¿Per què no dirho? Tots quants perseguim

l'assoliment de la llibertat de Catalunya sense preocuparnos en lo més mínim de qüestions religioses, hem contemplat moltes vegades, callant y sufrint, la feyna negativa dels que donan caràcter religiós a la propaganda, tot dihent que sols se preocupan de fer Catalanisme. Y es hora de protestarne y convé ferho en veu alta, puig es ben cert, per poch que sian els que gosin protestar, que se sent més un que cridí que cent que callin.

Arreu sentiréu qui's plany de que l'obrer no estigui dintre'l Catalanisme, que dintre d'ell pot perfectament lluytar, y ab més fruyt qu'ara, per la solució de la qüestió social. Y jo tinch dit en aquestes mateixas planas: «L'obrer pot no haver perdut la fe, mes ha perdut la esperansa de que li pugui aportar cap bé la religió tal com avuy se practica.» Y repeteixo aquest concepte y m'hi afirmo més cada dia, puig com a obrer (y *sin trampa ni cartón*, com diria cert *emperador*) tinch veritable experiència de lo que dich. No'm refereixo pas a la massa anònima del poble, sinó als obrers que s'han ilustrat escatimant horas al descans. Aquests són els únichs que per son estat de cultura poden venir ab nosaltres, mes no hi venen ni hi vindrán mentres hi hagi qui indègudament persisteixi en barrejar las qüestions religioses ab las manifestacions de la nostra idea.

Podrà cabre tothòm dintre'l Catalanisme quan els apòstols d'aquesta gran causa (no'ls apòstols de determinats nucleus d'ella que poden fer propaganda particular pera altres fins del nucleu respectiu) sàpigian amotllarse a las circumstancias, això es, fassin propaganda catalanista com obra de síntesis y de germanor catalana, puig pera lluytar per la llibertat de Catalunya n'hi ha prou ab ésser català, sia'l que's vulgui el particular modo de pensar en qüestions socials, politicas o religioses.

Es precis, donchs, ferho quant més prompt millor, que ja es hora de que's treguin vels y's vegi el Catalanisme tal com es: no una idea nuvolosa, sinó una idea expansiva y noble, ab vistas no a Occident, sinó al Orient ahont neix rialler el dia. Cal demostrar, en fi, que, convensuts com estèm de que pera nostra finalitat són cosas secundarias la religió y la forma constitucional, lo que volèm es el restabliment complet de la nacio-

nalitat catalana o sia'l reconeixement de sa autonomia, base de tota llibertat pera las conciencias individualment, y colectivament pera'ls pobles.

AGUSTI PEDRET Y MIRÓ

EL JOCH D'ESCACHS

Conegut com sóch per un ferm aymador del noble Jòch de Ruy López (1), no'm va venir gens de nou trabarme l'altra nit a casa meva una fulla editada pel *Sportmen's Club of Barcelona*, en qual fulla s'anuncia un *Torneo de partidas para el Campeonato de Cataluña*. S'ofereixen dos premis ordinaris, quatre accèssits, y un *Premio Consolación*.

Elogis a doxo endressaré a l'aristocràtica entitat catalana, que remembrant l'èxit obtingut per las partidas de *Ajedrez viviente*, tan lloables esforços dedica al enaltiment del important jòch, tractant d'acoblar els notables elements que a Barcelona s'hi consagran dispersos.

El Jòch d'Escachs es una vera manifestació de cultura. Els ignorants no hi jagan; jagan al *Tutti*, a las *Damas*, a *Pilota*. El Jòch d'Escachs demana quelcòm al cervell, y els homes més eminents han trobat en sas combinacions una *petita imatge de la guerra*. Ningu's sorprendrà de saber que'l comte de Moltke fou un fort escachista. El Jòch d'Escachs té'l do de deturar la vida, si això pot dirse, obrint un parèntesis curt o llarch (segons la durada de la partida) en la marxa de nostra existencia.

Catalunya (tornèm a la realitat) té una vera tradició escachistica. En Brunet y Bellet ho ha demostrat en un llibre ple d'erudició, y en Pin y Soler publicant els *Problemes d'Escachs d'autors catalans contemporanis*, ha continuat la tasca dels passats venerables, soldant las anellas de la cadena rompuda, pera exemple del esdevenidor.

El Jòch d'Escachs a més de grans pràctichs, (Morphi, Janowsky, Lasker, Charuseck, etc.) compta ab grans tractadistas o colectors de partidas, podentse esmentar entre'ls primers al notable jugador català doctor Tolosa y Carreras, autor d'un magnífich *Traité analytique du Problème d'Echecs*; y entre'ls segons al mexicà Adolfo Vázquez, autor de *El Ajedrez ciclónico*. Innombrables són els tractadistas francesos, italians, anglesos, alemanys, russos, holandesos y noruechs qu'han enriquit la bibliografia esca-

(1) Ab el títul de *Ruy López* publicà anys enrera una revista d'escachs el distingit escriptor J. Capó y González.

chística, pera que'n parlèm ab deteniment. Esmentèm, no obstant, al cèlebre èscriptor anglès James Foliage, qui fa un complert estudi del noble Jòch, acabant sa obra ab un himneentusiàstich, la millor apologia qu'hem llegit dels Escachs. (*Game of chess*, pàginas 711 y següents, fins al final.) Portat per l'entusiasme més comunicatiu, en James Foliage increpa als mofetas que ridiculisan las inevitables debilitats dels obsessionats per las combinacions que's desenrotllan demunt del tauler, calificantlos durament. «Tot aquell qui resti fret devant de las inefables bellesas d'un mat pur y econòmich, diu, es un imbècil de cos y d'esperit.» (*Imbecile of body and mind*.) Y recordèm també a en Giuseppe Alfieri, autor d'un *Giuoco scientifico degli Scacchi*, qui demostra que la sortida de *peó quarta dama* es molt superior, com a bellesa y resultat pràctich, a la de *peó quarta torra rey*, desfent aixis las afirmacions lleugeras (que fins ara eran consideradas com article de fe), d'en Louis Leblond, partidari acerrim de la sortida de *cavall rey*, sense fixar precisament el quadrat que deü ocupar.

Però l'hèroe del Jòch, com a teoria científica, es en Michel Pelletier (*Le Jeu des Echecs arabe*), quals ensenyansas són veritats reveladas. En Pelletier nega la iniciativa individual com a primer element de victoria; creyent en el *nihil novum sub sole* , diu textualment que'l jugador que sàpiga millor els debuts, y a més sigui bon problemista y autor de finals de partida, si es auxiliat per una bona memoria que li permeti recordar las peripecias de las grans partidas històricas, t'èl triomf assegurat contra un jugador que solsament confihi en la forsa de sa combinació. Aixis en Pelletier menyspreuha al jugador brillant, de fantasia, menyspreuha l'acometivitat y's declara partidari del procediment defensiu, transformat en una ofensiva aclaparadora al primer descuyt del competidor.

Mes ay! No hi ha rosas sens espinas. Al costat dels aymadors entusiastas serpejan els envejosos, els impotents y els mofetas. En Franz Holunk, cèlebre escriptor festiu, publicà a Hamburg (1891), un follet titulat *Schachspiel (Jòch d'Escachs)*, satirisant als escachistas, fent mofa de llurs actituts, distraccions e incoherencias, ab aytal gracia qu'arriba a produhir la rialla fins en els jugadors de més bona fe. «L'escachista, diu en Franz Holunk, es un hèroe, es cert, mes un hèroe inútil» (*unnütz Held*), acudit germànich qual doble sentit no pot capir un llati, si no coneix bè la llengua de Goethe y de Schiller. Y també's declara contra'ls Escachs (però aquest ab bona fe) el notable pensador prusian Estanislaus Perseus Rasentoll, qui en sa obra mestra *Spielephilosophie (Filosofia del Jòch)* anatematiza a tots els escachistas, car

ell entèn que'ls Escachs, com a jòch, són massa; com a ciencia, res. (Pàgs. 137 a 142.)

Molt podriam allargar aquest article, citant, a més de las obras y opinions dels escachistas més eminents europeus, americans y asiàtics (del japonès Katasura, per exemple), las observacions que respecte al noble Jòch han emès filosops y critichs com Schopenhauer, Hegel, Spencer, Menéndez Pelayo, Kant y Rodrigo Soriano: però'm detura un escrúpul. Ja fa temps que rebo anònims censurant (com diuhen) la meva deria de passar per erudit y de voler entendreho tot. Ferida la meva modestia en sa part més sensible, y no volent jo donar creixensa a tan injusta apreciació, poso punt al present article (pesat y llarch pera'ls no professionals), alhora que'm preparo pera pendre part en el noble torneig. Si obtinch el campionant de Catalunya (cosa que m'ompliria d'orgull ab competidors com'en Baquero, Marin, Estorch, etcètera) no deixaràn de sebreho els llegidors de JOVENTUT.

RAFEL VALLÈS Y RODERICH

JÀ VINCHI!

Però no vindrà sol, ni ab els ulls cluchs, ni sense garantias, companys de «Catalunya Federal».

Vindrèm quan sia un fet, o una promesa colectiva de *ferho*, el dividir la Junta de l'agrupació en dugas entitats diferentas, com resavan els estatuts de constitució: l'una denominada Junta Administrativa del Casino, l'altra Junta Política, y aquesta marcadament nacionalista, ab la publicació d'un manifest qu'aixis ho fassi constar y qu'enterri el primer, redactat ab tota l'habilitat pera que «Catalunya Federal» no fos res de lo qu'estava cridada a èsser.

En la primera de las ditas Juntas hi ha de radicar tota la responsabilitat administrativa, sense qu'ella tingui forsa politica de cap mena colectivament; y la segona ha de tenir la representació y direcció del moviment politich, sense qu'en sos camps hi hagi els destorbs ni els obstacles qu'en la esfera politica semblan determinadas reputacions de *cartró-cuyro*. Nèta de politicayres al us, d'aquells que tot fent el pagès fan la seva, privant que'ls ideals fassin via; d'aquells que són a *dalt*, o que pera tornarhi necessitan d'un casino o del *grupet*; d'aquells que lo mateix van del bras o de tronch ab els unitaris pera fer *actes* o comedias, qu'ab els au-

tonomistas quan aixis els hi convé, com v. g. EN MARIAL.

D'aquells que quan parlan en públich sembla que plorin, y saben fer creure que són purs y són com vi de taverna, y quan surten de la presidencia de «Catalunya Federal» se'n van a presidir l'«Assamblea Regional Catalana», organisme del *partido federal* que accepta que tots els *federals* de Catalunya s'uneixin ab els unitaris ENFRONT DELS AUTONOMISTAS, y que dilluns van a «Catalunya Federal», y dimars a la Plassa de Santa Agna, y dimecres a Tarragona a *presidir* l'Assamblea, y dijous tornan enfadats perque'ls *federals* no hi van, (PERQUE NO'LS CREUHEN), y divendres s'enfadan ab els nacionalistas perque tampoch els creuhen, y dissapte fan de juheu, y diumenge de cristià, v. g. EN PI Y SUÑER.

També ha d'ésser neta de personalitats que, ab ulleras y tot, no veuhen que'ls partits no poden atacar a sos afins en cap forma, perque això contribuheix al desballestament de las unitats politicas qu'en moments donats poden sumarse pera esclafar lo que volen enderrocar y a qui ho sosté; d'aquellas personalitats que considerant a un home bo pera tenir vot, tingui o no capacitat o discerniment politich, negan als capacitats pera impulsar un moviment determinat, el dret de ferho bé perque no's volen dir republicans.

Neta d'homes que de la consèquencia'n diuhen exageració, y bufan com gats acorralats quan no poden tornar inconseqüents als que no volen férloshi el jòch.

Ja vinch, ja venim, ja, pera imposarvos la forsa de la realitat, la forsa de nostra senyera de NACIONALISME FEDERAL REPUBLICÀ; ja venim pera que no li manqui, al progrés de nostre ideal de patria, la forma digna de regimment politich de que està mancat d'una manera concreta'l moviment nacionalista d'aquesta desvalguda Catalunya, victima del centralisme en tot, fins en el cor y en el cervell de sos fills.

Ja venim! Coratge y amunt, que ja es hora de que rompèm!

C. VENTURA PARDO

CABÁS DE POBRE

Sols els irracionals tenen interiorment lo que se'n diu un caràcter sencer.

M'escolto en mas soletats y'm sento bategar el cor. Li dich «atúrat», y no obeheix. ¿Hi ha algú dintre de mi que no sòch jo? ¿Es ell qui'm fa objeccions a las meas ideas y me sosté la contra de tots els meus prós?

Ell y jo ¿hem fet pacte mutu de desobeirnos? Jo li dich «atúrat», y segueix caminant; ell me diu «no fassis tal cosa», y jo la faig. Ell sempre es enemich declarat de tots els meus actes y desobedient etern de la meva voluntat. ¿Per què?

Es que nosaltres els homes anomenèm *jo* a las nostras exteriorisacions, y *ell* (ànima) a lo que's queda dintre de nosaltres; essent aixis qu'en realitat el *jo* es tot lo que hi ha dintre, compost d'afirmacions y negacions tan potentas las unas com las altras. En exteriorisar las unas o las altras consisteix la fortalesa o la feblesa.

Quan se salvan ànimas.

Hi ha un moment en la vida dels homes durant el qual comprenen la seva miserable condició; e hi ha un altre moment durant el qual comprenen la miserable condició dels demés. En aquests dos moments els homes són respectivament o despreciables vensuts, o indignes orgullosos. Quan aquests dos moments coincideixen en els homes, obran ab el noble orgull dels fatalment vensuts, y ensemps ab la franca hospitalitat d'un venedor noble.

No abono la rialla, però me la explico.

L'artista que fa un art purament personal no té'l dret d'ésser escoltat, ni el de queixarse si en efecte no se'l escoltan. El qui sí pot exigir que se'l escoltin esaquell que fa un art altruista, quina finalitat es influhir en un sentit o altre sobre la humanitat.

El primer deü ésser respectat com a persona que pensa, però aixis qu'enrahona la multitut pot riuresen a la seva cara. L'artista que no's limita a fer saber sa manera de veure, sinó que's proposa dir quelcòm, deü ésser atès, respectat, escoltat seriósament y discutit, perque al revés del primer, que sols fa un acte d'orgull o de feblesa,

aquest obra mogut pel desitj d'èsser útil a la humanitat.

Una cosa es mossèn Cinto y altra mossèn Alcover.

Perque un home sigui autor d'un diccionari no's pot afirmar que sigui un escriptor.

F. PUJULÀ Y VALLÈS

SR. D. FRANCISCO PI Y SUÑER

Salut.

Senyor, sembla mentida, qu'ab el temps que fa qu'escrivim pel públich tots els que composèm JOVENTUT, no sàpiga que nosaltres no'n fem de *sucadetas* quan tenim de dir quelcòm o combatre a algú, que no parlèm ab mitjas tintas y ab ambigüetats com tenen per costum ferho molts a qui vostè coneix sobradament, sinó que *suquèm* de debò, ficanthi tot el melindro, mullantnos els dits y llepantnosels després.

Si vostè haguès sabut això, no hi hauria vist cap *sucadeta* en el meu discurs del «Progrès», ni li veuria may en cap acte dels meus companys. Som més vehemets que tot això, som més *joves*, potser som impulsius, però no som farsants, no som politichs, no som diplomàtics, y sobre tot no som respectuosos ab els que creyèm que fan equilibris. Consti, donchs, que jo no'm vaig ficar ab vostè, qu'es vostè qui s'ha ficat ab mi, pitjor encara, qu'es vostè qui's fica ab en Pi y Margall y tergiversa sa personalitat. No estranyi, donchs, qu havent posat vostè sobre la taula una carta fula, jo m'arrenqui fallant, y sucant en la seva xicra de debò.

En primer lloch, senyor, apart de que jo no vaig escriure un llibre, sinó una serie d'articles que l'èxit acoblà en un volùm, jo no vaig parlar de la vida d'en Pi y Margall, sinó de sas ideas, de sas obras. El venerar la vida de... se deixa pera'ls sants, y pera'ls qui en ells creuhen, y pera'ls federals que ja n'han fet un ritual del venerar a don Francisco cada any en totas las capelletes més ó menys dissidentes que tenen establertes en tan gran nombre, qu'aviat no hi haurà *element* que no sigui president d'alguna d'ellas.

En segon lloch, si vaig dir qu'en Pi sols condicionalment era republicà, ho tinch per dit, conscientment vaig dirho, ho mantinch tan clarament com ho digui, y passaré a demostrarli, fentli avinent avans que jo entench qu'es fer disfavor al gran apòstol de la llibertat creürel partidari de cap forma de dominar al poble.

Digué en Pi que deviam preferir la república a la monarquia, la república federal a la unitaria l'abolició de tota forma de govern a la existencia de la més petita fracció d'ell.

¿Ho vol demostrat més clar qu'en Pi y Margall sols era partidari de la república condicionalment?

Si, senyor, en Pi era enemich de tota forma de govern, y sols creya la republicana com un mal menor, convenint en qu'era necessaria la existencia d'un poder mentres la societat se compongués de ciutadans que *sapiguessin* y necessitessin obehir. El seu ideal era la llibertat absoluta; y no podia ésser menys pera un cervell com el seu.

Vostè cita, pera demostrar lo contrari, un article postum publicat suara per *El Nuevo Régimen*, aqueix periòdich que dirigeix el senyor Pi y Arsuaga, que va de brasset ab en Salmerón. No hi cregui, senyor Pi y Suñer, en las cosas pòstumas. El mestre visqué pobrement sense cobrar cap diner del Estat, malgrat els càrrechs qu'exerci; y vostè ja sab que fa poch el Consell d'Estat votà una subvenció pera la seva viuda. Jo no hi crech en las cosas pòstumas.

Pera terminar, senyor, li diré que quan nosaltres parlèm dels *ignocents partidaris del Programa de...* etc., etc., no'ns burlèm del Programa que tan de bo demà fos un fet pera Catalunya (tinch probas donadas de l'admiració que m'inspira), sinó dels que com vostè'n veuhen sols la lletra, el posan en ridicul y són capassos d'afirmar qu'en Pi odiava als pobres perque'l programa diu *que debe perseguirse sin piedad la vagancia*, sens esbrinar lo que per *vagancia* entenia'l mestre.

Sembla mentida que vostè y els seus ho vulguin comprendre que es lo únich del Programa que no'ns va bè! ¿Vol que li digui?... Excusim; no li puch dir: me denunciarian.

S. S. S. Q. B. L. M. D. L. R.,

F. PUJULÀ Y VALLÈS

Directament aludit pel senyor Pi y Suñer en un article publicat en el número anterior, ab el que dit senyor pretén contestar a un de meu intitulat *Liberals de motllo*, no puch deixar sense rèplica moltes de las afirmacions que senta'l senyor Pi y Suñer y que l'amich Via rebut *de primera intenció* en unas notas que jo per complert suscriuria.

Passo per alt el respondre detalladament a lo que'l senyor Pi diu, que'ls nostres atachs són envejas de botigueta y qu'en Gabriel Alomar també havia dit en *El Poble Català* lo mateix qu'ell diguè a «Catalunya Federal». Lo primer es senzillament una *tartarinada*, y lo segon es una habilitat; puig lo que diguè l'Alomar de que desgraciadament el Catalanisme es un moviment en que hi preponderan els elements conservadors y catòlics, estèm cansats de dirho y de dòldrens-en. Mes lo que no ha dit l'Alomar, ni hem dit may nosaltres, es lo que diuhen continuament el senyor Pi y Suñer y els seus

amichs, es que'l Catalanisme tingui de declarar-se forsosament republicà.

En quant a la importància que, segons el senyor Pi y Suñer, donava en Pi y Margall a la forma republicana, aquí van uns quants paràgrafs del vell quefe del federalisme, ab els que l'ilustre autonomista sembla qu'hagués volgut posar sas idees eternament a cubert de las ximpleries ab que poguessin desacreditarlas el sargentos y caporals de sas maynadas:

La misma Francia, con haber sido el nuevo Sinai de la humanidad, no ha llegado todavía a un orden de cosas permanente. En menos de un siglo ha pasado por tres repúblicas, tres monarquías y dos imperios. Bajo ninguna forma de gobierno ha gozado de la verdadera libertad ni del orden que nace del solo respecto a las leyes (1).

Inglaterra es el modelo de las naciones libres dentro de la monarquía; los Estados Unidos, el de las naciones libres dentro de la república (2).

Francia, con ser una de las primeras naciones, está en lo material por debajo de Inglaterra, en lo intelectual por debajo de Alemania (3).

Y per si això no li basta al senyor Pi y Suñer, reproduhirèm un altra concepte ab qu'en Pi y Margall se declara ferm defensor del ideal autonomista independentment de la forma de govern.

Somos descentralizadores no sólo en administración, sino en política. Es decir, somos partidarios de la federación de las clases y los pueblos: tan enemigos de la república como de la monarquía, si no es eminentemente descentralizadora (4).

Respecte a si temps enrerà «convenia a algú de JOVENTUT que se'l vegés del bras ab els sectaris federals», li diré que'ls bons federals, els no sectaris, sempre'ns han tingut al seu costat, com ens hi tingué vostè, que per cert va suscriure'l manifest del Consell Regional Federalista de 11 de juny darrer reconeixent lo acomodaticí de las formas de govern ab tot y ésser partidari de la republicana; manifest que li va valdre algunas consideracions poch falagueras per part d'aquesta redacció, que ja comensava a escamarse dels equilibris de vostè entre «Catalunya Federal» y el Consell Regional. Consulti, si no, el n.º 227 de JOVENTUT, y veurà lo qu'en ell li deyam; y no's pensi qu'allò ho escrigués jo, sinó en Via, ab el beneplàcit de la redacció amiga de vostè, a qui particularment no tenia cap inquina, com no n'hi tenia jo.

Y respecte a las *agudas ironías* ab que'l senyor Pi y Suñer m'obsequia, dihent qu'ab el temps descobriré'l Mediterrani, dech contestarli que'l Mediterrani potser no, però que lo que ja he descobert, després de llegir el seu article, es un president del «Consell Regional Federalista» que parla de lo que no sab; perque atribuhir a n'en Pi la manifestació de que *totas las cosas existentes al Univers se'ns revelan per la seva forma*, es atribuhirli un despropòsit metafísich qu'ell, en Pi y Margall, el gran pensador y mestre en Filosofia, es incapàs d'haver dit may. Qui únicament ho pot dir es algún filosofastre quins coneixements filosòfichs y d'Ontologia estinguin a l'alsada de las aceras, y que no conegui ni de nom la existencia dels *ents* o cosas de *rahó* que... existeixen ab independència de la forma.

De totas maneras la frase es grossa, y vull darli un premi perque vaja, s'ho val. Per las pròximas festas preparis a rebre una ampolla de xampany, ab la etiqueta del mum *Cordon Rouge*. De la forma ni de la presentació no hi haurà res que dir, però lo que hi haurà a dintre serà Codorniu barato. De segur que se'l empassa.

Y ara, avans de posar punt final a aquesta rèplica, dech pregar al senyor Pi y Suñer que un altre cop que's digni ocupar-se de las nostras opinions respecte a la importància de las formas de govern, s'abstingui de suposar ni remotament que si afirmem l'accidentalitat de la forma ho fem pera estar bé ab tothòm y pera tenir sempre un lloch al costat dels que guanyin. No: aquest sistema may l'hem cregut decorós, y a pesar del mal exemple que d'aquestas cosas hauriam pogut pendre durant las temporadas qu'alguns federalistas ens han fet l'aleta, sempre l'hem considerat impropí de gent seria y correcta. Això d'encendre un ciri a n'en Vallès... vull dir al diable y un altre a Sant Miquel, això d'ésser soci de «Catalunya Federal» y deixarse protegir per en Vallès pera pescar, la presència del «Consell Regional», ho deixem pels Oliviers federals qu'escriuhen al *Nuevo Régimen*.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

(1) *Las Nacionalidades*, Lib. I, Cap. I, pág. 6.

(2) *Las Nacionalidades*, Lib. I, Cap. I, pág. 7.

(3) *Las Nacionalidades*, Lib. I, Cap. I, pág. 8.

(4) *¿Cuál debe ser nuestra forma de gobierno?* (1856).

Article reproduhit en *El Federalista* de 20 d'agost de 1902.

MISTERIS (1)

Se desclouhen y se clouhen las parpellas de las flors
y pels ayres que s'encalman se deixondan els perfums
ab onejaments eròtics de dansayre oriental,
y s'aixecan las miradas cap al cel resplandeix-nt
llargas, dolsas, caldas, plenas d'indecisas voluptats.

La Regina, tota nena, tota tendra de son sí,
trau el cap a la finestra y passeja l'horitzó...
sent el trench de primavera rebotarli cor endins
ple de somnis y quimeras, d'esperansas y vesllums,
y anyorantse tan soleta, s'encamina a veure al Rey.

El Rey, l'home, pica ferro, pica ferro adalerat:
«Pim! pim! pim! ...» sobre la enclusa; «Pam! pim! pam!» ab
la casaca ben brodada mal penjada en la paret [gran brahó:
y las raudas aixecadas y retortas bras amunt.

El Rey, l'home, pica ferro, pica ferro fent un pany
que, segons conta son mestre, lo bon mestre cerraller,
es un pany que ni un d'ofici lo sabría fer millor
y al bon Rey aquell elogi li omplena'l cor d'ergull.

Vetaquí que la Regina, tota tendra de son sí,
ve ab peuhets suaus y llestos com manyagas d'infantet,
la faldilla aixecadeta y el dols bust tot inclinat,
bo y soleta y riallera y ab un món a dintre'l cor.

Quan la ovira lo bon mestre—l'esquerp mestre cerraller —
ha arrufat tota la cara ab un gest malhumorat:
no vol dónas a la vora que interrompin la quietut
ab sos xiscles y riallas y el fru-frú de sos vestits.

El Rey, l'home, deix la enclusa y ab sos dits emmascarats
pren la mà de la Regina y la besa ab bes distret,
y li conta desseguida mil detalls admiradors
d'aquella obra, sa obra mestral, qu'està fent ab tant d'encís

La Regina se'l contempla ab esguart perplexe y lent
aquell rostre de bon home—de bon home tan bonàs!—
y son cor, endolorintse, va perdent la resplendor
com un astre que s'apaga ignorat a dintre'l buyt.

El bon Rey torna a la enclusa. tot content, tot ergullit
d'aquella gran alegría que ha partit ab sa muller,
y així que agafa la barra y enlayra'l martell pesant
ja no sab quí té a la vora ni's recorda de ningú.

La Regina, tota sola, tota tendra de son sí,
s'ha acostat a la finestra ofegantse de tristor,
y veu d'esma la esplendència infinida del espay
abrigant totas las cosas ab mantell d'excelsitut.

Y de sobte veu que passa devant d'ella un papelló,
y darrera aquell un altre perseguint a n'el primer,
y més tart, en la teulada d'un palau mitj amagat,
un colóm que fa la roda, parrupant engelosit
prop sa blanca colometa que se'l mira displicent.

La Regina tota nena, tota tendra de son cor,
sent que'l món se fon de prompte a la vora de sos ulls
y que las buydors del èter s'han omplert de miroteigs,
d'ardents llabis que petonan altres llabis foguejants.

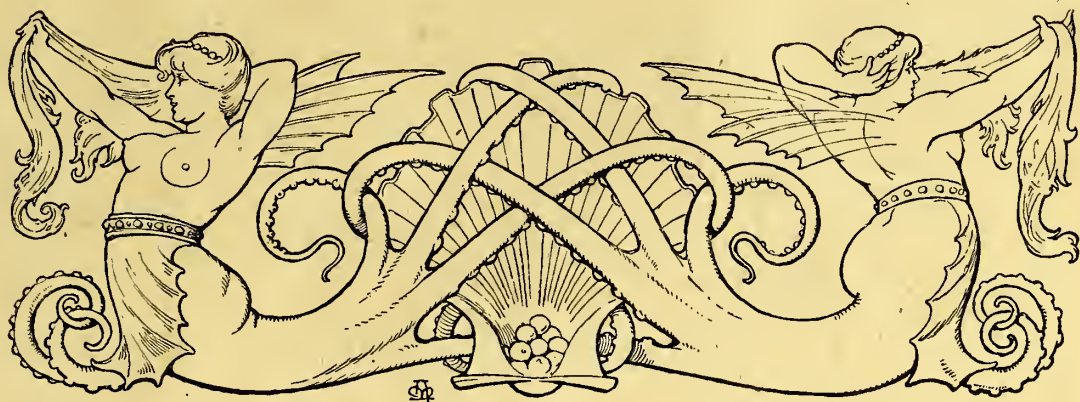
Sota la rojor fingida y suau del coloret,
la Regina devé blanca, molt més blanca que un difunt,
y arrimada a la finestra clou els parpres de satí,
y allargant també sos llabis recullits com ull de flor,
sent venir, irresistible, al aymant desconegut...

Y entre tant el Rey, bon home!, pica'l ferro ab gran brahó
per forjar la clau inútil que may ha de tancar res.

Oh! els misteris incontables de las pobras Majestats!

VÍCTOR CATALÀ

(1) Del *Llibre Blanch*, a punt de sortir.

ELS PROBLEMAS DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

XI.VIII Y ULTIM

PROBLEMA DELS BOUS

(Proposat per Arquímedes en una lletra adreçada a Eratóstenes de Cyrene als que s'ocupan d'aytals coses a Alexandria.)

Calcula, oh, mon amich! el nombre dels bous d'Helios; mes pensa atentament, si es que a la ciencia aspiras, quànts pasturant ne veyan, formant quatre remadas, las planas de Sicilia.

D'acort ab el color las bestias escullidas cada remat tenia: en el primer las blancas, en el según las negras, en el tercer las rojas y en l'ultim las de tacas.

Mes en quiscuna colla, en proporció hi estavan els bous, y aixís puch dirte: (I) Que'ls blancs en primer com la meytat y el ters dels bous negres valian [lloch més tots els de pèl roig;

(II) Que'ls bous negres sumavan tant com el quart y el dels de la pell tacada y els rojos ademés; [quint

(III) y els tacats, com els rojos afegintnhi dels blancs un sisè y un setè.

Las vacas quedan ara. (IV) Comensa per las blancas: de tot el remat negre eran el ters y el quart;

(V) las negras per llur banda el quart y el quint valian del bestiar tacat;

(VI) Las de la pell tacada a un quint més un sisè del remat roig pujavan; (VII) y de las vacas rojas a un setè y un mitj-ter del remat blanc sencer equivalia'l nombre.

Si tu ara justament me dius dels banyuts d'Helios (els bous per una part, per altra part las vacas) de quiscún dels colors el nombre que n'hi havia, no ets llech en Matemáticas.

Mes això sol no't basta si vols passar per mestre, y a lo que ve després cal tenir compte encara, car justament són cosas que als bous fan referencia de l'illa dels tres cayes.

(VIII) Si ab els bous blancs y negres se volgués fer llur total fóra a posta per ferho exactament; [un quadro, (IX) y si ab tacats y rojos s'hagués de fer un triangle, la llur suma ho consent.

Si tot lo que't propono ton esperit capeix y sabs, amich, trobarne la valua d'eixos nombres, avansa ple de gloria y estigas persuadit de que sabs molt de comptes (I).

(1) Aquest problema fou descubert per Lessing en 1773 a la Biblioteca de Brunswick, y fou inclòs en l'Apèndix de l'Antologia Grega publicat en 1890 per Firmin-Didot (edició grech-llatina, vol. III, pàg. 564).

Enclòu el problema una qüestió d'anàlisis indeterminat y pera la solució s'exigeixen nou condicions que van precedidas, en la versió present, de las xifras I a IX. L'estudi filològich y matemàtic del epigrama ha estat fet per Terquem en 1856 (*Nouvelles Annales de Mathématiques*) y va resumit a continuació en lo que's refereix a la part numérica.

El manuscrit original ofereix, a continuació del problema, un escoli grèch ab una serie de quantitats que són una solució a las set condicions primeras del enunciat. Ditas quantitats no són pas la solució més petita del problema, que pot tenirne moltes; mes dividin tots els nombres per 80 s'obté la més petita solució ab nombres sencers, qu'es la següent:

Bous blancs = 10 366 482 (equivalents a $\frac{1}{2}$ y $\frac{1}{3}$ dels bous negres, més els rojos (I))
 Vacas blancas = 7 206 360 (equivalents a $\frac{1}{3}$ y $\frac{1}{4}$ del remat negre (IV))

Remat blanc = 17 572 842

Bous negres . = 7 460 514 (equivalents a $\frac{1}{4}$ y $\frac{1}{8}$ dels bous tacats, més els rojos (II))
 Vacas negras . = 4 893 246 (equivalents a $\frac{1}{4}$ y $\frac{1}{8}$ del remat tacat (V))

Remat negre. = 12 353 760

Bous rojos. . . = 4 149 387
 Vacas rojas... = 5 439 213 (equivalents a $\frac{1}{6}$ y $\frac{1}{7}$ del remat blanc (VII))

Remat roig. = 9 588 600

Bous tacats.. = 7 358 060 (equivalents a $\frac{1}{6}$ y $\frac{1}{7}$ dels bous blancs, més els rojos (III))
 Vacas tacadas = 3 515 820 (equivalents a $\frac{1}{6}$ y $\frac{1}{7}$ del remat roig (VI))

Remat tacat. = 10 873 880

Mes, com s'ha dit, hi ha dugas altrás condicions, la VIII y la IX. Caldria pera la VIII, que la suma dels bous blancs y negres tingúes arrel quadrada exacta; y pera la IX, que la suma dels bous rojos y tacats fos un nombre triangular de la forma $\frac{x^2+x}{2}$

La suma dels bous blancs y negres es:

$$17\ 826\ 996 = 4\ 222^2 + 1712$$

y pera convertirla en quadrat perfecte sens alterar las VII condicions anteriors, s'han de multiplicar per 4 456 749 (producte dels factors primers de dita suma) tots els vuyt valors Obtinguts avans. Y aixís seràn:

Bous blancs. . .	46 200 808 287 018
Vacas blancas. . .	32 116 937 723 640
Bous negres. . .	33 249 638 308 986
Vacas negras. . .	21 807 969 217 254
Bous rojos. . .	18 492 776 362 863
Vacas rojas. . .	24 241 207 098 537
Bous tacats. . .	32 793 026 546 940
Vacas tacadas. . .	15 669 127 269 180

Total. . . 224 571 490 814 418

podentse comprobar que la suma dels bous blancs y negres es un quadrat perfecte

$$79\ 450\ 446\ 596\ 004 = 8\ 913\ 498^2$$

y satisfen'se la condició VIII del problema

Emperò queda la condició última que no satisfân encara'ls actuals valors dels bous rojos y tacats, quina suma:

$$51\ 285\ 802\ 909\ 803$$

ha d'ésser un nombre triangular; mes com ha de continuar satisfentse la condició anterior (VIII) además de las set primeras, s'haurian de multiplicar tots els valors per una quantitat indeterminada y^2 , qu'hauria de permetre també satisfèr a la equació següent:

$$51\ 285\ 802\ 909\ 803\ y^2 = \frac{x^2 + x}{2}$$

en que s'expressa la condició IX. Hi ha infinitat de valors sencers y positius de y que foran altrás tantas solucions, multiplicant en cada cas per y quiscún dels vuyt valors que, segons s'ha vist, respònian ja a las VIII condicions primeras.

Lo que's deduheix del anàlisis d'aquest problema es evidentment lo desmesurat de las xifras que s'obtidrián, lo que dóna fonament al dubte de que's degui la proposició a Arquimedes, y a la scspita de que las dugas últimas condicions, y potser també las de las vacas, sian obra d'un autor posterior, qui volgué complicar el primitiu enunciat sens entendrehi lo suficient pera que la solució fos lògica.

Ab referència a la falla en que's basa l'argument, s'ha de recordar qu'Helios, personificació de' sól, tenia consagrada pels grèchs l'illa de Trinacria o dels tres cayres (Sicilia), ahont possehia nombrosos bous y altre bestiar que guardavan sas fillas.

TEATRES

EL GRAN TRAPELLA.— EL AMOR QUE PASA. —
LA DAMA ALEGRA.

Se tracta d'una comedia de don *Teodoro Baró*, escrita ab l'únich objecte de fer passar la estona divertida y honestament a lo més granat de la *buena sociedad barcelonesa que se dió cita en el coliseo de la calle del Hospital*, segons deya'l *Brusi* en la edició de la tarda del endemà del estreno.

Es d'aquellas comedias que fan riure a certa gent que diu que al teatre no més hi va a divertir-se, donchs per *tragerias* prou que'n té a casa, y lo pitjor del cas es que la *buena sociedad barcelonesa* déu serho també d'aquesta corda, sensible en lo tocant a riallas, perque la *noche del estreno* va fershi allò que se'n diu un panxó de riure, per *ordinaria que sea la frase*. Vaja, que'l lema de la *buena sociedad barcelonesa*, en materia d'aficions teatrals, podria ésser aquest:

A riure a Rumeya!
A xerrar al Liceu!

Pobre teatre català! Y que hi guanyas ab tantas y tantas rialladas! Decididament tant la *buena sociedad barcelonesa* com els seus directors espirituals, entre'ls que hi compto al *quesa* dels redactors del *Brusi*, no volen que passis de la trista categoria de joglar. Engega patotxadats, fes dringar els picarols del teu capell y remena'l gep, que no serveixes tu pera dir cosas seriosas y de trascendencia. Has de fer riure als richs, noy! Ala, a jeure als grahons del trono, y no hi pensis pas may en assentarhi ni en cenyir la reyal garlanda. Digan una, tonto! Quina llàstima que'm fas, teatre català! Semblas el *Rigoletto* quan se dirigeix als cortisans del ters acte y canta, ab el cor destrossat, tot demanant per sa filla:

La rà! La rà! La rà!...

Y com aquells cortisans, exclaman tots els que t'estiman: *Povero Rigoletto!*... Però tu has de fer riure; no hi ha més, noy, has de fer riure!

Donchs si, la comedia del senyor Baró fa riure com el *Senyor Batlle*, com el *Senyor Secretari*, com el *Senyor Matxaca* y com tants altres *senyors*, fills més o menys llegitims del autor insigne del *Joch dels disbarats*; y recorda al *Zaragüeta* de la mateixa manera que'l *Zaragüeta* recorda, però ab més garbo y bona sombra, *El tio Martín ó la honradez...* etc., etc.

L'obra va tenir un bon éxit de riallas y encaixà perfectament, donchs els actors s'esmeran en fer riure en aquelles funcions de xirinola que tanta forrolla fan entre'l *senyoriu* que va a *Romea*.

¿Veuhem? Això de *El amor que pasa* també fa riure, però es un altre riure. Es un riure sà, un riure senyor, quasi la *risa de Grecia*, filla tota de la veritat y de la poesia, com el doll frescal d'una font en primavera.

Efectivament, la comedia dels germans *Quintero* es una exquisitat, una joyeta, una mostra galana del ingeni privilegiat dels simpàtics autors.

Còm viuhem tots els tipos qu'en ella intervenen! Quin esclat de vida més hermós brolla de tota la comedia! Quin grup més deliciós aquell estol de noyas desheretadas del amor! Que ben apuntats els tipos de las dugas vellas, y tots els dels homes! Això es poesia, això es teatre, això està bé! Y està bé perque es veritat, perque es vida, però vida sana, natural, sense taras morals de cap mena, y perque es un *coïn de nature* vist al través dels cristalls puríssims d'un temperament de poeta, y perque es realisada per dos homes de teatre, que a totes las qualitats apuntadas afegeixen, sobre tot, la d'ésser autors dramàtics, qu'es un'altra qualitat apreciabilíssima y *sine qua non* del que fa obras pera la escena.

Obras aixis, frescas y sanas com la dels germans *Quintero*, fan l'efecte d'un vas d'aygua gelada y pura, beguda tenint els peus enfonsats en l'herba y el cap ayrejat pel vent de montanya, y treuhem el regust de tantas potingas y begudas fortas com ens hem d'empassar de tant en tant ab la excusa de que són més sanitas que l'aygua fresca. Y si tant ho garbellém, al cap d'avall, ¿que hi ha res millor que l'aygua quan se té sed?

No volém contar l'argument, ni detallar tots els mèrits de la comedia. No hi ha més remey qu'anarla a veure al teatre Principal, donchs la companyia d'en *Palencia* la fa d'allò més bé, y la senyoreta *Blanco* admirablement.

Váginhi, créguinme, val la pena.

En el drama del jove escriptor *Joan Puig y Ferrer*, estrenat dissapte passat en el teatre de las Arts, podém afirmar que *hi es tot y que*, al mateix temps, *hi manca tot*. En aquestas paraulas paradoxicas s'hi inclou la impressió que va fernes el drama.

Hi es tot perque hi ha un temperament d'autor dramàtic de primera forsa, un poeta fondo, un escriptor bastant ferm; en fi, totes las qualitats qu'han d'integrar l'home de teatre brillan, encara que confosament, en en *Puig y Ferrer*, y además campeja, per sobre de tot lo dit, una personalitat. El caràcter intim del drama, l'ànima de l'obra no's decanta ni cap al nord, ni cap al sud, ni cap a llevant ni cap a ponent. Es propi, porta un sagell marcadament original. Salut, jove! El teatre català està d'enhorabona. Tindrém un autor dramàtic de *cuerpo entero*... si els aduladors no'l fan malbé.

Hi manca tot perquè del conjunt del drama se'n desprèn una confusió que desorienta, que fa perdre l'esma, donchs dóna una sensació desagradable de falta d'equilibri que a voltas fa dubtar del autor; però tot de sobte, dins d'aquesta confusió, hi brillan trossos de diàleg escrits ab una mà ferma, qu'arriban a l'ànima; hi llampegan tipos trassats si's vol a cops de mall, però sòlidament; y tot això es fill de que l'autor es jove, de que té d'estudiar molt, de que, sobre tot, s'ha d'equilibrar, s'ha d'afinar moltíssim. Això ray, qu'es fàcil! Hi ha talent, inspiració, cor de poeta, però hi manca la tècnica, l'habilitat, el *savoir faire*, el concentrar ben béls tipos en el fons del drama, pera que d'aquesta mateixa concentració'n surti el relleu necessari pera dominar al públich. Això en Puig y Ferreter ja ho anirà aprenent; són qualitat's importants, però que's poden adquirir quan se té veritable *pasta* per assimilárselas, y lo qu'es de *pasta* de dramaturg, jo crech que n'hi sobra al autor de *La dama alegre*, que, per cert, va obtenir una interpretació modesta, però de conjunt ben acceptable, sobressortint, en nostre concepte, en Guitart, que va estar justíssim encarnant en «Filó»; en Vázquez, molt encertat en l'«August», lo mateix qu'en Casals en el «Fariné».

El públich qu'omplia las Arts va ovacionar continuament a n'en Puig y Ferreter, a qui va obligar, vulgas no vulgas, a sortir a rebre'ls seus aplausos entusiàstichs.

SALVADOR VILAREGUT

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

PARIS E VIANA (*Biblioteca d'obretes singulars del bon temps de nostra lengua materna*). —Barcelona, Llibreria Verdaguer.

Al donar compte de la reparició d'una obra clàssica cal avans que tot fer remarcar el valor qu'ella pugui tenir dins d'una literatura y l'objecte que's persegueix ab sa publicació. Això es lo que'ns proposèm fer molt a la lleugera, y al efecte comensarèm per dir, respecte a la oportunitat de publicar edicions dels llibres escrits en el bon temps de nostra lengua, qu'ara potser més que may se'n fa sentir la necessitat pera'l qui en català escriu y vol assolir la relativa perfecció que s'exigeix, avuy per avuy, en plena renaixensa del idioma. Mancats tots de la educació fonamental que se'ns ha negada a la escola, no'ns queda més remey que completar pel nostre compte lo que'l sol instint no conseguiria, ja que sols ab el coneixement de la nostra tradició literaria's pot penetrar el veritable esperit de la lengua que tan malmeusa es arribada fins a nosaltres.

Que'l llibre de Paris y Viana ho sia un clàssich català, ni cal dubtarne, encara que

l'obra potser no fos escrita primitivament en nostre idioma; mes en tot cas la traducció es de la bona època y el lleguatge hi es al nostre entendre menys influhit d'altras literaturas de lo que sol ocórrer en casos semblants, y sobre tot es natural y clar.

En quant a la narració, no deixa de tenir cert interès; l'acció es ràpida y variada, y particularment posa de manifest la característica dels llibres de cavalleria catalans, en els quins, segons fa remarcar en Rubió y Lluch en el pròleg del *Curial*, l'element realista y humà informa tota l'obra, fugint de las descabelladas concepcions que foren el desprestigi del genre. En Paris y Viana fins hi es remarcable en aquell mateix sentit l'element geogràfic dels episodis en que Paris s'embarca pera Ultramar, arribant al extrèm de que's podria trassar l'itinerari de Paris en son expatriament.

Per acabar dirèm que la edició ha estat feta en paper de fil, ab els tipos gòtichs empleats per en Marián Aguiló en las altras obras de la mateixa biblioteca *llemosina* a que pertany el nou llibre; haventse d'agrahir al jove Aguiló sa perseverancia en l'obra empresa per son ilustre progenitor a qui deu Catalunya'ls fonaments de sa restauració bibliogràfica, y quins nombrosos treballs encara inèdits solsament a l'Angel Aguiló correspon donar a llum successivament pera major gloria del cognòm hereditat.

Emili Riera. GUÍA PRÁCTICA PERA'L TEIXIDOR MECÀNICH. Barcelona, «L'Avenç», 1905.

Heusaquí un llibret simpàtic, que ab altre del mateix autor publicat ara fa tres anys, ve a establir una orientació beneficosa pera las nostras lletras. No n'hi ha prou ab que una lengua's manifesti viva y apta pera produhir obras literarias, cal ademés que pugui satisfacer las necessitats d'ordre pràctic d'un poble industrial com ho es en gran part el de Catalunya. Fins ara, tot, sens excloure els manuals d'arts y oficis destinats a obrers catalans, venia escrit en un idioma com el castellà que, mancat de tradicions industrials, ha tingut d'emmatllevar molts tecnicismes a llenguas estrangeras. Malhauradament els avensos que s'han realisat fora de Catalunya y el desús en que per els tractadistas s'ha deixat el vocabulari indigena de molts oficis que's practican aquí de molt antich, faràn bon xich dificil la rehabilitació complerta de la nostra lengua. Mes res hi fa, salvemne lo que poguem, y si l'exemple del senyor Riera es imitat per personas que, com sembla ferho ell, freqüentan els tallers y coneixen els termes característichs que'ls obrers emplean en llurs tasques, no serà dificil qu'en la futura obra del Diccionari Català s'hi puguin incloure una bona

part dels vocables especials a que aludim. Cal emperò un cert cuydado per part dels autors en posar distinció entre aquells mots y altres quina filiació moderna s'endevina a voltas, si bé en altrás no resulta tan fácil.

Y això darrer que'ns ho ha suggerit el veure empleat, per exemple, *bobinuar* (màquina de rodets) que deu provenir del francès *bobinoir* y que posa'l senyor Riera en son llibre, com també *conductris* y *tissatge*, ens deixa entreveure la possibilitat de substituir poch a poch aquests termes per altres més propis, creats dintre l'esperit del català, y que'ls obrers usarian si fossin aquests els que ohessin emplear per las personas de major cultura. Si el terme *bobinuar* es usat entre'ls teixidors mecànichs, no pot ésser sinó perque algún enginyer o contramestre francès l'importaria al ensemps que la maquinaria de son país.

Per lo demès, el llibre del senyor Riera sembla escrit ab mètode y ab claretat, conténingt ademès nombras de càlculs fets y un vocabulari en tres idiomas, tot d'incontestable utilitat.

INSTRUCCIONS PERA LA CONSTRUCCIÓ D'ENGRANATGES TALLATS A MÁQUINA. *Font Campabadal y C.^a Barcelona.*

Hem rebut un petit llibre luxosament editat que constituheix un manual pera la utilització dels engranatges de dita casa constructora. Es d'alabar en primer lloch el fet de que dits senyors hagin cregut oportú emplear el català en la redacció d'aquest llibre, el quin té un interès especial per quant presenta reunits una porció de coneixements tècnichs y càlculs que tenen aplicació a la mecànica. La estampació, feta com hem dit ab veritable esplendidesa, es obra de la Imprenta Elzeviriana de Barcelona.

R. MIQUEL Y PLANAS

EL HOMBRE INVISIBLE.—*H. J. Wells.—Guarner, Taberner y C.^a, Editores.—La Vida Literaria, Barcelona.*

Aquesta obra es una novela originalíssima que desde las primeras pàginas manté plena d'interès y de curiositat l'atenció del lector, que no pot menys de llegir ab avidesa las aventuras d'un home que, gracias a unas drogas y a un procediment físich de la seva invenció, ha conseguit ferse invisible. Las escenas més inesperadas y las aventuras més raras que forman la part principal d'aquest llibre, demostran una vegada més l'enginy y la imaginació del autor, qu'en el seu genre es un novelista genial y mereixedor d'ésser traduït ab tota la fidelitat y correcció possibles.

La escena del pànich en l'hostal d'Íping, quan l'home invisible s'arrenca'ls vendatges

y el nas y la barba postissos; la de sas pericipias al fer sa primera sortida pels carrers després d'haverse fet invisible, y la del assalt de la casa del metge Kemp, són d'un efecte extraordinari y concebudas ab una forsa y ab una originalitat a que no estém acostumats.

LE RÔLE DES RACES LATINES ET LA TÂCHE DU XX SIÈCLE. — *Paul Gourmand.—Edition de la «Revue Franco Italienne et du Monde Latin.—Naples.*

Es un llibret destinat a combatre las tendencias positivistas dels pobles anglesos y nort-americans, y a exaltar las vellas tradicions llatinas.

No obstant l'entusiasme llatinista del autor y malgrat la seva enemiga contra l'*Individualisme*, en la pàgina 19 del seu llibre, al tractar del Socialisme, diu textualment... «*Nous éliminons le Socialisme, non parce que sa doctrine nous paraît mauvaise, mais parce que nous craignons qu'en supprimant l'effort spontané de l'homme, il ne retarde le progrès...*»; quina declaració es la refutació més manifesta que's pugui fer de las doctrinas y dels ideals que l'autor exposa en el propi llibre.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

NOVAS

No cal pas judicar ara la gestió d'en Maura. Pau als cayguts. Si era sols un politich vulgar, pot darse per satisfet havent posat a salvo son orgull y cayent superbament ab un darrer gesto de *gallardia*; y si no era aixis, si's proposava com deya governar a la moderna ab la efectiva voluntat del país, fent més llibertat que'ls anomenats lliberals, duhent al Parlament més republicans que cap dels governs monàrquichs que l'havian precedit, en una paraula, si era un xich serio en el fons, podria ara convèncers de lo que'ls catalanistas fa anys y panys que venim dihent, o sia que aquest país no té cura, que'ls morts no ressucitan y qu'es precis deixarlos al carner pera que fassi lo demès, si ho té a bé, la naturalesa, eterna renovadora, donchs es de boigs lluytar contra ella.

En Maura podrà haver pensat més alt que altres politichs que l'han precedit; però si ha pensat no ha fet; al Catalanisme sols perills de divisió y de corrupció li ha procurat ab sa politica; no li quedèm, donchs, agrahts; ni li quedan els altres, els politichs corromputs, els republicans que li pagan sa benevolensa en el Congrés dihenti clerical, y els clericals que traman conjuras contra éll fent cas omis de la Constitució. Ningú li ha agraht res a n'en Maura; y això que no pot acusarse d'haver fonamentat bojos entusiasmes per guerras criminosas ni per passions

sectarias. Y aquí ve bé retreure'ls següents paragrafs d'un article publicat dias enrera a *La Veu de Catalunya*:

El país hauria sentit grat al poder real que s'hagués negat a refrendar aquells famosos nomenaments d'empleats pera las colonias, patents de corso que tan caras van costarnos; hauria aplaudit ab entusiasme que no hagués sancionat las estèrils embarcadas de jovent cap a Cuba y Filipinas; que no hagués firmat aquellas disposicions que varen servir pera omplir las presons d'honrats comerciants de la nostra terra; o aquellas en que's consumava la dilapidació en cosas superfluas o inútils dels cabals públichs. Els catalans, especialment, hauriam agrahit al poder real que quan li van sotmetre aquella lley draconiana, propia d'una autocracia oriental, que permet castigar ab pena de presidi la senzilla ostentació d'una emblema patriòtich, o bé aquell decret en que's treya de las escolas l'últim ressò de la llengua catalana, hagués refusat estamparhi la seva firma.

El poder personal de la monarquia allavors no va manifestarse poch ni molt. No més ha cregut del cas intervenir ara, quan s'ha tractat del nomenament de jefe del Estat Major Central. Valenta cosa deurá ésser a Espanya, la Espanya de Cavite y Santiago, això del Estat Major Central

Però'l passiu d'en Maura es gros. La sobtada suspensió de la inspecció governativa del Ajuntament de Valencia; las complacencias amistosas ab els cacichs republicans de Barcelona; la passivitat devant dels atentats anarquistas de que es víctima la nostra capital; l'aprobació pel Congrés del projecte de lley en que's vol establir el servey militar obligatori; el Decret sobre prelación de gastos de las corporacions locals; l'atentat contra las Juntas d'Obras dels Ports,... y tota la revolució desde dalt promesa, y res més que promesa.

Un acte sol hem d'aplaudir a n'en Maura: el d'haverse negat a acceptar el nomenament del general Polavieja, aqueix home tan anti-pàtich pera tot autonomista.

Per lo demés, ha estat més feble de lo que'l creyan els republicans, que's vantan d'haverlo tombat constàntloshi que no eran prou forts pera ferho.

A n'en Maura l'ha succehit un pobre senyor: l'Azcárraga. Y estarem d'aquí en avant condemnats a governs negres o a governs rojos, tots inestables, si els qu'han enfonsat a n'en Maura no tornan a ferlo pujar ab una humilitat molt major que la superbia de que ara han dat mostrats.

Per nosaltres no hi ha necessitat. L'actual impossible estat de cosas ja'ns satisfá; y ens satisfá per lo que ja dihém: porque es imposible.

En el teatre de las Arts, baix la direcció artistica de l'Adrià Gual que una vegada més s'acreditá com a director d'escena, va tenir lloch divendres passat l'estreno del drama de nostres estimats companys de redacció en F. Pujulá y Vallés y l'Emili Tintorer.

El teatre estava ple, excepció feta dels pal-

cos. Als palcos y van las dónas, y las dónas... *tingueren por*. La espectació, qu'era extraordinaria, se sostingué durant tota la representació, escoltant el públich ab gran interés. Acabà'l primer acte sens aplaudiments ni protestas; al final del segón s'aplaudi fortament y llargament als autors y als actors; al terminar l'obra's repetiren els aplausos, ab algunas protestas ofegadas per aquells.

Materialment, donchs, fou un éxit. Y ho fem constar aixis porque la majoria dels diaris de Barcelona, ab una mala fe *que'ls honra*, han dit que l'estreno fou un fracás.

Moralment, l'éxit fou més gran encara. El drama de nostres companys no fou pas presentat pera obtenir una ovació de la massa o públich, *ni tan sols pera obtenir la seva aprobació*. Quan se cercan aquests fins s'adula al públich, se li serveix allò que li agrada, y, com qualsevol artista-industrial, s'emplean tots els *trucks* y recursos que la *experiencia* ensenya que són d'efecte segur. Com qu'en Pujulá y en Tintorer sols tractavan d'exposar ideas propias y sentiments propis, no volgueren fer res d'allò. Indiferents al aplauso com a la censura, sols volian que cada un dels espectadors — no'l públich en conjunt — escoltés l'obra, s'interessés per ella y la discutís a son pler. Y això ho lograren plenament, puig durant els entreactes, y bona estona després d'acabada la representació, no cessaren un punt las discussions y controversias acaloradas. Y com que aquest era precisament l'objecte que's proposavan els autors al portar *El Geni* a las taulas, per això dihém que l'éxit moral superá todas las esperansas.

En quant a la critica periodistica, els autors no hi tenen res que dir. Llástima que no hagi estat a l'altura del públich, y qu'enlloch de discutir y argumentar s'hagi limitat a dir falsetats y a venjar agravis personals. Hauria anat millor una *reventada* en tota regla. Nostres critics no han sabut o no han volgut ferho aixis. Están en son dret. Cada hu fa us de las armas de que disposa: si algú no disposa més que de la *teya* del pinxo, ¿se li poden fer càrrechs quan intenta ferir a traició y ab hipocresia?

Els autors, donchs, no están gens enfadats ab la premsa. Ni nosaltres tampoch... Ah, sí! En Tintorer n'està molt d'enfadat: està enfadat ab l'Urrecha porque l'Urrecha no parla d'ell y sols se preocupa d'en Pujulá, a qui tracta de rifarse. Y en Tintorer també hi voldria ésser. L'Urrecha diu qu'ho fa aixis porque un dia en Pujulá'l va insultar (sic). ¿Caldrá qu'en Tintorer també l'insulti (sic) pera que li serveixi la seva part? Si de cas qu'ho digui, y... qui sab, potser serà servit, porque ¡li agrada tant a n'en Tintorer lo que l'Urrecha diu d'en Pujulá!

El premi de literatura Nobel ha sigut conferit enguany a dos llatins: en Mistral y l'Echegaray. Ab tal motiu ha fet aquests dias la premsa moltes consideracions sobre la estranyesa de que a la terra dels genis *conscients* (1) com Ibsen, Björnson, etc., s'entusiasmin ab l'art de pur sentiment propi de las rasses meridionals d'Europa. Això'ns ho explica la lley del contrast, que fa que a Noruega no'ls *frappi* un Ibsen com ens *frappa* a nosaltres, que no trobèrem del cas entusiasmar-nos ab els *ardents* efectismes d'un Echegaray; y que fa que'l *Lohengrin* de Wagner obtingui ovacions a Italia, mentres que *La Bohème* se passeja en triomf per Alemanya.

Nosaltres com a catalans celebrèm l'honor que acaba de rebre'l gran poeta Mistral.

Y ja qu'hem parlat d'en Mistral, ve a tom ocuparnos d'una qüestió etimològica renovada ara: se tracta de la paraula *felibre*. Las opinions sobre aquest punt divergeixen molt. El mateix Mistral, co-particip del premi Nobel, consultat, ha donat aquests dias una explicació *sui generis*. «Necessitavam un nom —ha dit.—¿Quin? *Troubadour* era molt antiquat; *trouvère* era molt *òpera*... del Nort. Un dia vaig sentir una pagesa que cantava en patués un romans en el que molt sovint, y a tall de *tornada*, s'hi repetia la paraula *felibre*. *Felibre* pot traduhirse en el sentit d'home de fe lliure, com ho som la majoria de nosaltres, o de *faiseur de livres*, però'l cas es que'm va agradar la paraula, que's va adoptar, y la veritat es que *felibres* som y *felibres* continuarem.»

Però'ls filòlegs tenen y donan també llur explicació, donchs prenen que *felibre* ve del grech *philabros*, que significa *delicat*.

No sabèm si es grech de Marsella.

Els amichs d'en Rodrigo Soriano a Madrid organisaren un dinar en honor del esvalotador diputat, que no's va dignar presentarse al àpat.

El dinar va acabar com el Rosari de l'Aurora, puig mentres uns comensals s'alsavan aclamant a n'en Salmerón y a la *Unió Republicana*, altres victorejavan ab entusiasme al senyor Soriano, y uns y altres se dolian de la falta de cortesia d'aquest per no haver assistit a la festa.

Es una ensarronada més que s'ha fet a la massa republicana; es una retirada burda y grollerament explicada en una carta del *desahogado* Rodrigo Soriano, que declinà la presidencia que se li havia ofert en l'àpat de referencia fundantse en que'l causant de la crisis actual no havia estat ell, sinó l'*amo Maura*.

El *faquir* de las tribus valencianas s'ha

llessat voluntariament sota las rodas del carro del maurisme.

La «Lliga de Catalunya» ha *significat* a la *Unió Catalanista* la necessitat de buscarse nou domicili, donchs el que li tenia llogat el necessita la «Lliga» pera sos particulars fins.

Aixis reb la *Unió* el premi de certas consideracions y benevolensas de que may hem sigut nosaltres partidaris, y aquestas són las conseqüencias de no haverse escoltat nostra veu en els Consells generals, cada vegada que tractavam de que's dongués son merescut a las entitats que com la «Lliga de Catalunya» no procedian ab la correcció deguda.

Y vetaqui que'ls *reyezuelos* del Catalanisme han posat digne coronament a la conducta poch franca que venian seguint. Ab aquest *suprèm* acte de despit no inspiraràn pas a ningú'l respecte que solen inspirar las majestats caygudas. És lo qu'ells pensan: «ja que tot cacicat es incompatible ab el veritable Catalanisme, si no podèm ésser cacichs serèm caciquets, y si no ho som de fet ho serèm de nom.»

Y ho han lograt.

R. I. P.

Diumenge's celebrà en el palau de la Diputació l'acte de constitució de *La Obra del Hogar*. baix la presidencia del cardenal-bisbe doctor Casañas.

Parlaren els senyors Espinós, Albó (R). Fàbregas, Ferrer y Vidal, Puig y Cadafalch y el senyor bisbe. El senyor Albó, com a secretari de l'Obra, s'estengué en atinades consideracions de caràcter pràctic sobre'l funcionament d'institucions semblants del estranger, explicant l'objecte de la nova institució, que's proposa facilitar als obrers l'adquisició de casa propia. El senyor Fàbregas donà compte de l'adjudicació de la primera casa al obrer Joan Quintana, y els demés s'estengueren en generalitats enaltint la generosa iniciativa.

Encara que l'acte revesti marcat caràcter religiós, no podèm menys de celebrar que las personas ditas y las demés que favoreixen l'Obra's preocupin de la sòrt dels trevalladors, y ho celebrarem doblement si en las successivas adjudicacions el jurat dona probas d'un ample esperit de tolerancia y de caritat cristiana.

En la Sala Parès s'hi exposan aquesta setmana varis retrats al pastel originals de P. A de Béjar. En ells s'ha tret molt partit de las transparencias y envellutat que dona'l procediment. En general són ben dibuixats, y sobressurten el del centre y el d'una senyo-

reta que du barret de palla. Es de dordre que cromegin quelcòm.

El senyor Parés hi exposa reproduccions de pinturas estrangeras enquadrades ab marchs moderns de bon gust, algùn bonich bust de marbre y varis mobles decoratius.

A l'«Associació Wagneriana» el soci en Ferràn Via donà un concert de piano (ab el concurs del mestre Mas y Serracant) la nit del 15 del present. Executà las obras següents: *Pastorale variée*, de Mozart; *Sonata en do menor* (op. 27, n.º 2), Beethoven; *Preludi, fuga y variació*, Cèsar Franck; *Preludi*, Grieg; *Bourrée*, Granados; *Romansa*, Mendelssohn; *Mazurka y Polonesa*, Chopin.

En Ferràn Via fou molt aplaudit per la concorrencia qu'omplia'l local: aplaudiments ben merescuts per cert.

L'«Associació Musical de Barcelona» celebrà, la nit del dilluns passat, el tercer concert dedicat a Schumann.

S'executaren els *Quartets en fa* (op. 41, número 2) y en *la menor* (op. 41, n.º 1), y el *Trio* (op. 80). Prengueren part en el concert, essent molt aplaudits, els distingits artistes senyors Codol, López Naguil, López Casals, Ribas y Rabentós.

Publicacions rebudas:

Lectura y Ortografia de la Llengua Catalana, seguidas de la Ortografia Castellana, per el doctor mossèn Marià Grandia, pbre. S'ha publicat la tercera edició d'aquesta importantíssima obreta del reputat filòleg, quina utilitat es cada dia més manifesta. Se ven a 0'50 pessetas l'exemplar.

Bosquejo histórico sobre la Instrucción Pú-

blica en Mallorca, trevall premiat en el certamen literari verificat a Palma de Mallorca en el mes d'agost de 1903, escrit per Rafael Ballester. Es interessant y ben escrita aquesta obreta, que ab acert l'Ajuntament de Palma ha fet imprimir considerantla de forsa utilitat.

Plano general de Barcelona, su ensanche y pueblos del llano en 1905, publicat per l'editor senyor Puig. Es molt complet dintre de sa senzillesa.

Almanach anunciador de las «Pastillas Morello», ab una bonica tarja dibuixada per P. Rodríguez. La mateixa casa reparteix a sos clients unas elegants agendas anunciadoras de dit específich.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els trevalls se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONES D'ESPAÑA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franch.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

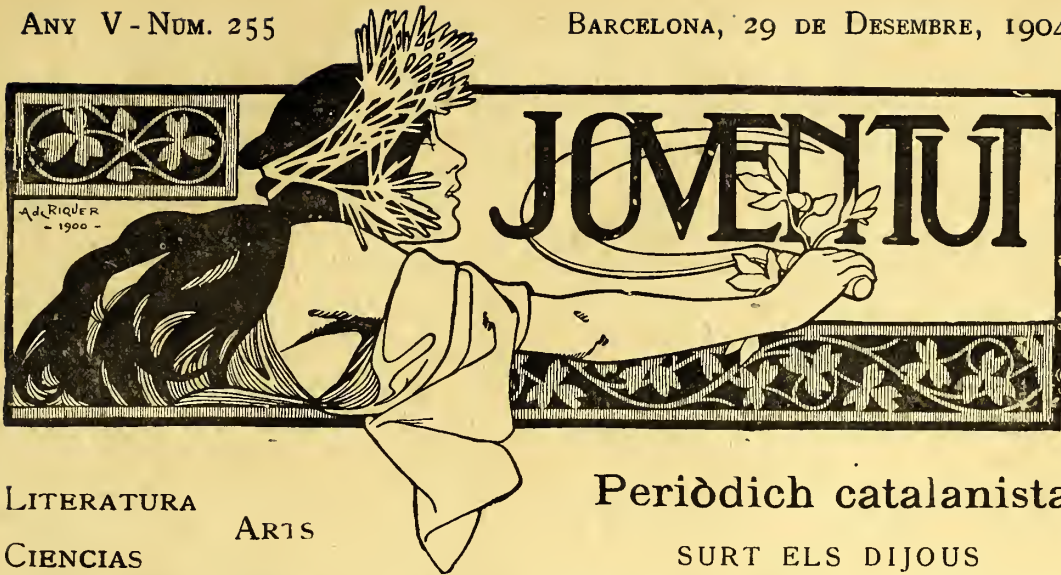
Biblioteca de JOVENTUT

EL GENI

drama en tres actes, per F. Pujulà y Vallès y Emili Tintorer.

Se troba de venda en totas las llibrerías, al preu de **2 pessetas**.

Els suscriptors de **JOVENTUT** poden obtenirlo en aquesta Administració ab un 25 per 100 de descompte.

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

TEXT: Un any més, per Lluís Vic. — Estranyesas aparents, per Geroni Zanné. — Recorts, per A. Font y Laporté. — Las milloras de «Don Pancho», per J. Pujol y Brull. — Declaracions intimas. — Ma opinió sobre «El Geni», o Els critichs han perdut l'esma, y Demano per reventar, per Rafel Valles y Roderich. — La «coupletiste», per Arnau Martinez y Serrià. — La font de Sant Félix, per J. Delpont. — La institutriu, per Carles Arro y Arro — Novas. — Als lectors de JOVENTUT.

SUPLEMENT:

TEXT: Reivindicació. — El monument del Beat Roc e Roca, per Miquel Servet (a) Raves. — L'obra del Beat Roc e Roca, per Segimón Roderich. — El culte popular del Beat Roc e Roca.

GRABATS: Vista del monument e facsimil d'una obra del gloriós Beat.

FOLLETI:

SOLITUT, per Victor Catalá. — Plech 32.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer. — Traducció catalana. — Plech 25.

UN ANY MÉS

Després de tant temps com ja fa que una gran part dels catalans bregan per l'autonomia de la terra sens adonarse dels anys que passen ni dels esforços qu'esmersan en bé de la idea comú, dir *un any més* es dir ben poca cosa, perque la tasca es tan grandiosa y tan llarga, que tota contribució a n'ellà sembla petita, per no dir insignificant. Aixis no'ns cuydèm may de passar balans, convensuts com estèm de que trobariam encara un gros passiu en nostres llibres.

Ab tot, com que'l Catalanisme es causa de progrés, no sols no recula sinó qu'estén sa accio civilisadora als partits, fent sentir

arreu son esperit de vera llibertat. Mes la darrera anyada no ha estat pas de las més favorables a la causa de Catalunya. L'esperit de Castella, empeltat en nostre poble, s'ha manifestat repetidas voltas fins en el si del autonomisme català, y hem vist sovint a companys de patria y d'ideas obrar impulsats per ell, ja ab motiu del viatge regi, que momentaniament els feu creure en els afa-lachs de certs governants y en absurdas politicas fetas pels del *centre* en sentit *descentralisador* (exemple'ls regionalistas), o ja desenterrant novament els xorchs bisantimismes de la endarrerida *España liberal*, (exemple, certs federales).

Dolguèmnosen, y fem d'una vegada propòsit d'esmena. Que l'afany d'honors personals, que l'aturdiment tan caracteristich dels politichs espanyols no contamina als autonomistas de Catalunya; qu'en aquestas planas no s'hagi de tornar (com hi tornarem si cal) a fuhetejar als càndits y als arters; que sia un fet el gran bloch nacionalista català, espill de volicions lliures, nêtas d'envejas de partit, sense conxorxas ab els governs centrals y sense punt de cohesió ab la politica funesta de bandos a la castellana. Recordemnos d'aquells temps en que la persecució dels governs centrals tant d'impuls donava a nostra causa unintnos a tots. ¿Es que'ls centralistas, infundintnos la por o la

ira, han de fer més que nosaltres mateixos quan ens trobèem en perfecta serenitat de juhi?

Recordemnos de quan els federals catalans, sens abdicar de sas ideas sobre forma de govern, se sentian sobre tot autonomistas y venian a nosaltres quan ens perseguia un Hinojosa; recordemnos del entusiasme de tots els partits afins, de tots els amants sincers de la llibertat y de la patria quan en Robert defensà a Madrid el dret de nostre poble a sa complerta autonomia. S'aculli alashoras al Programa de Manresa, mes no defensà pas un programa petit, ni de banderia, que defensà en sa substancialitat la més gran y redemptora de las causas dels pobles, fins al punt de que tot autonomista lleal pogué sentirne grat, fos el que fos el programa particular del grupo en que milités.

Recordemnos que la persecució centralista'ns acoblà de tal manera a tots, que apenas hi hagué catalanista que no tingués a joya veure'ls Jochs Florals de Barcelona presidits per en Pi y Margall. No's claudicava, no's contemporisava ab el centralisme, tothòm comprenia que nostra missió era lluytar contra ell com a bons autonomistas, ben diferenciats quiscùn, però ben units tots. Una gran clarividencia'ns feya abominar dels pochos que observavan una conducta dubtosa confonent-se ab els unitaris de dalt o de baix; un esperit de vera llibertat y de vera germanor resplendia en els actes y en las paraulas de tots, y tots hageram assentit a lo qu'escrivia més endavant el llavors president de «Catalunya Federal» senyor Pi y Suñer en las planas de JOVENTUT: «Sols ab l'autonomia pot oposarse una barrera infranquejable a las tiranias que las Democracias y las Repùblicas podrian exercir, qu'han exercit freqüentment, atropellant en nom d'una suposada voluntat nacional, els drets del individu. Es aixis l'autonomia condició necessaria de la llibertat. Lluytèm, donchs, per ella'ls qu'hem fet de la llibertat el major anhel de la nostra ànima.»

Recordemnos que pera fer obra de llibertat cuydà la *Unió Catalanista* d'afermar la germanor de tots els autonomistas proclamant ben alt el nacionalisme català en sa darrera Assamblea. Y recordemnos finalment de que aquest esperit d'ampla llibertat sols ha pogut ésser contrarrestat per influhencias forasteras, per la falsa llibertat ab que'ns

brindava un politich tolerant, però centralista a la fi, com en Maura, que dihentse amich de molts dels nostres excitava'l fals egoisme dels vanitosos, enganyava als càndits y corrompia als febles, fentlos anatematizar pels forts y pels sans y realisant aixis una acció anorreadora del autonomisme català. Perque encara que no haguessin sigut aquests els propòsits d'en Maura, el resultat no podia ésser altre: tan persuadits estém de que'ls politichs del centre, per bona fe que tinguin, no'ns poden fer més que mal.

Durant la gestió d'en Maura hem vist els resultats que se'n treuhien d'una falsa llibertat politica com la qu'ell regalava a gent politicament tan mal educada com els espanyols: els hem vist traduhts o en probaturas de pactes reprobables, o en discussions aixelbradas (qu'han fet renàixer la tirania demagògica entre certs federals de bona fe), o en acomodaticias y utilitarias declaracions catalanistas per part dels neutres que ab una mà fan caronas a l'autonomia y ab l'altra fan barretadas servils al centralisme.

Uns y altres, las forsas vivas que fan ali ab els buròcratas del centre, y els federals de nostra terra que imitan en son procedir als partits centralistas pseudo-lliberals, se pot dir que són amichs d'en Maura per més que n'abominin; se pot dir que hi anavan de brasset perque inconscientment li feyan el jòch. «Qui va ab un coix, al cap d'avall es tan coix com ell.»

Això es lo qu'hem de tenir sempre en compte'ls autonomistas. Es clar que nostre camí es menys còmodo, es clar que calen sacrificis; però aquest y no altre es el qu'han de seguir els convensuts y els lleals, pera que al finalisar las anyadas no'ns trobèem ab la decepció d'enguany, y poguèm abressarnos ab més joya, ab més entusiasme que may per l'autonomia.

En Maura ha caygut; ha sigut flor d'un dia, governant d'un any. ¿Qu'es un any ni qu'es tota la vida d'un politich devant de l'obra nostra, qu'hem de solidar a forsa de constancia per ésser tasca de generacions? Las obras estables no s'edifican en un dia; els colaboradors versàtils tampoch fan per nosaltres. Cal desterrarlo per sempre l'empelt castellà que'ns desnaturalisa.

LLUIS VIA

ESTRANYESAS APARENTS

Un amich nostre que l'any 1902 va tenir la sort d'assistir a las representacions wagnerianas de Bayreuth, ens explicà un fet insignificant a primera vista, però qual fons es tot un poema.

A la mateixa casa hont s'hostatjava nostre amich, s'hi hostatjavan dos tenors, català l'un, suech l'altre. No dirèm el nom del català: el suech se deya Briesemeister. Y mentres el català, el meridional, el fill de las terras assolayadas, estrafeya tant com podia l'accent tudesch pera cantar el sublim relat de *Lohengrin*:

In fernem Land, unnahbar euren Schritten,
liegt eine Burg, die Monsalvat genannt...

el suech, l'home dels terrers boyrosos y humits, ab veu apassionada y vibrant, y estra-fent la dolsa parla del *si*, cantava una romana de l'*Aida*: en Briesemeister s'extasiava...

Un regal serto sul crin posarti,
ergerti un trono vicino al soll..

Còm disfrutavan abdós!

Res més natural que'ls nordistas se daleixin per lo que no tenen, y que'ls meridionals fassin lo mateix. En Balzagette y en Demou-lins enlayran a la gent del nort; en Schopenhauër, y en Nietzsche menyspreuhan llur patria, Alemanya. El premi Noèl es repartit aquest any entre dos representants del més fogós meridionalisme: entre'l provensal Frederich Mistral, l'autor de *Mireio*, y en Joseph d'Echegaray, l'autor de *Vida alegre y muerte triste*. que, sigui dit entre parèntesis, disfruta d'una vera nomenada en la terra de l'Ibsen, a Noruega. Y es segur que si a Barcelona's concedis algùn premi de caràcter semblant al Nobel, s'adjudicaria al autor de *Gengangere*, o a en Strindberg, o a en Björnson. Els homes som fets aixis: vivim del contrast. Per'xò'ns plauhen tant las obras de Victor Hugo.

Un altre fet. L'august Emperador d'Alemanya y Rey de Prussia, Guillèm II, ha escrit un drama pera ésser posat en música. Y naturalment, dirà tothòm, el *kaiser*, tractantse de més a més d'una obra de caràcter nacional (*Roland von Berlin*) haurà cercat la col·laboració d'algùn dels grans mestres alemanys, com Strauss (a qui tant admirèm els

barcelonins), Humperdinck, Weingartner, Schilling, etc., mestres de gran valer, inspiradissims, tècnichs de primera forsa, germànichs fins al moll dels òssos. Donchs no senyor: el *kaiser* ha cercat la col·laboració d'un italià, d'en Leoncavallo... pera escriure l'obra germànica. Y pera més estranyesa, alguns diaris de Berlin han dit que cap compositor dels vivents a Alemanya hauria fet lo qu'ha fet l'autor dels *Pagliacci*.

Si nosaltres no haguessim escrit l'any 1901 un article titulat *Meridionals y Septentrionals* (vegis JOVENTUT, vol. II, pàg. 207), ens estranyariam molt d'aquests fets.

GERONI ZANNÉ

RECORTS

Al amich Manuel C.

Estich sol, ben sol; gronxantme en el balanci. El fum que llensa ma pipa fuig per l'espai contorsionantse, fent voluptuosas curvas blavencas que's van esfumant poch a poch fins fondres en l'ambient, fins desaparèixer deixant tan sols son penetrant aroma.

Qu'és hermosa la solitud quan en la pensa s'hi guardan recorts dolços! Y quin goig analisar aqueixos recorts, contemplant en un dia gris, d'hivern, còm la pluja ab sas gotas acompassadas teceleja en els vidres del balcó la eterna cansó de la tristesa.

Y plou molt; las gotas, espessas, cauhen seguidament ab aqueixa persistencia y tossuderia de las plujas hivernencas, cauhen seguidas y feixugas com si fossin gotas de plom; el cel, completament cubert, es gris, d'un gris fosch, que convida a sumergirse en la somnolencia dels recorts boyrosos... Y van passant, passant per devant mos ulls, reconstruhintse un a un sense mancarhi ni un detall, tots els recorts que guarda mon ànima: escenas, paraulas, gestos, tot ab una fidelitat pasmosa's reconstruheix pera esfumarse lentament, deixant tan sols la tristesa de lo que fuig, de lo que ha sigut y no pot tornar a ésser.

Un més que tots, malgrat mos esforços per'allunyarlo, se'm presenta clar, sense boyras que l'entelin... ¿Per què me'n vull sustraure? Perque es el recort resúm de sis mesos de felicitat immensa, sense tacas, sense núvols, sense petitesas; per'xò no vull

que'm torni a la memòria, perquè quant més gran ha sigut la felicitat perduda, més fort es el torment de recordarla.

Se deya Celia; sa cara era d'aqueixas que, analisadas detall per detall y en el bon sentit estètic, no són hermosas, però que miradas en conjunt produheixen una sensació d'agradabilitat, de simpatia. Sos cabells rossos, matisats lleugerament d'un color d'aràm, contrastavan ab la blancor impecable de son front. Sa boca, de llabis molsuts, rojos, sensuals, estotx d'unas renglas de dents iguals y blanquíssimas, convidava a posarhi un d'aqueixos petons frenètics, silenciosos, en quins s'hi vessa tota l'ànima. Sos ulls eran acariciadors, blaus, constelats de petits punts grisencs, ombrejats per llargues pestanyas... Son bust era ayrós y escayent; sense tenir las formas opulentas de una matrona, era plena, de linias dolsament pronunciadas.

Ho recordo bé: era un dia d'estiu, un dia clar, sense núvols qu'entelessin la claror daurada que'l sol deixatava en l'infinit... Ni un alé d'ayre; las fullosas brancas dels arbres dels jardins vehins restavan quietas, silenciosas, com aclaparadas per la xafogor extraordinaria d'aquella tarda... Pels balconcs oberts de bat a bat hi entravan torrentadas flayrosas, d'una flayra penetrant, de narts y gardenias, qu'enervava...

Allà mateix, vergonyosa, ab las galtes enrogidas, s'entregà a mas caricias; allà mateix, foll de desitj, vaig enfonsar mos dits en sa cabellera esplèndida que un raig de sol feya lluhir ab guspiras metàlicas, y mos llabis s'ajuntaren cent voltas ab els d'ella, y cent y cent voltas més li petonejaren els ulls d'esguart dolsíssim...

Cinch o sis mesos durà aquell idili, cinch o sis mesos que, periòdicament, venia a oblidar entre mos brassos las penas de sa llar... La historia eterna... un marit brutal, exigent, ab exigencias que indicavan un rebaijament moral fastigós, y d'altra part el deliciós encant de lo desconegut, l'havian portada fins a cometre'l *pecat* de caure en mos brassos.

Havia comensat ab ella per hont molts acaban. Mes jo estimo en ella la noblesa y hermosura d'un'ànima puríssima. El tracte ab ella, el coneixement intim de son cor m'ha-

vian fet adonar del tresor immens qu'en son si guardava. Y aquell esguart, aquella veu d'inflexions sempre carinyosas, sempre impregnadas d'aquella dolsor inexplicable...

Aquella lletra quins principals paragrafs no han fugit de ma memòria, aquella noticia inesperada, caygué sobre mon cap ab la forsa d'una massa y'm deixà atontit, foll. El dolor experimentat fou tan intens, qu'en mon cervell hi nià la idea del suïcid... Y vaig tornar a llegir sa lletra fins que de mos ulls saltaren las llàgrimas a dolls, llàgrimas qu'alleugeriren mon esperit però que'm portaren a un estat de tristesa fonda, intensa, aclaparadora.

L'he llegida tantas voltas sa lletra, que recordo bé totas las paraulas.

«No m'estimaràs tant tu com jo t'estimo, deya; no conservaràs en ta memòria'l recort dels moments de ditxa suprema tant com jo'ls conservaré, que serà tota ma vida. Tu ets lliure. Tal volta ploraràs, tal volta tindrás moments de folla desesperació: may serà com la meva, quieta, intensa, destrosantme lentament el cor... Tu oblidaràs; ab l'hivern, que ja s'acosta altra volta, se refredarà ta passió. Jo no, jo t'estimaré tota ma vida. Mon dever m'empeny a restar per sempre al costat del home que, si m'ha fet sufrir ab sas brutalitats, ara no es més que un cos mitj mort, un desgraciat que necessita de mi pera ferli dolsos els dias que li restin de vida. L'entregarme a tu, avans, a mon entendre no era cap infamia; ara sí, ho seria. Puig que sos vicis l'han conduhit a n'aqueixa paràlisis, mon dever, ¿entens?, *mon dever* m'obliga a respectar sos sufriments, que deuen ésser terribles. Ab veu forfollosa m'ha demanat pèrdó y l'he perdonat de tot cor: ja sabs que no sóch venjativa.

»No't dich que m'oblidís, perquè t'estimo massa pera desitjarho. Pensa que t'estimo, que t'estimaré sempre, y això t'ajudarà a conformarte. Pensa que jo'm recordaré de quants cops has clos mos llabis ab tos besos ardents... de quants cops has besat mos ulls, aquests ulls qu'ara vessan llàgrimas sobre aquest paper... No't fassis la ilusió de que per això li desitji la mort... no... Això seria un crim!... Però espera... ¿sents?... espera... Qui sab!»

LAS MILLORAS DE DON PANCHO

(HISTÒRICH)

Don Pancho era aquell mateix Cisco d'anys enrera que ab prou feynas sabia confegir el diari quan anava al Cafè de Dalt en las horas vagativas. Tot el poble'l coneixia pel Xich de ca'l Mustela, y en bona fe que a cap de sa familia li esqueya'l motiu per llur vivor. A n'en Cisco avans d'anar al *servici* li va agafar la deria d'embarcarse cap a Amèrica, y no escoltà consells de companys ni prechs dels de casa seva. Y el Xich de ca'l Mustela, que ab prou feynas sabia confegir el diari quan deixà'l poble, retornà al cap de dotze anys ben carregat de moneda y dihentse *Don Pancho*. Ningü sab quina mena de negoci li deuria proporcionar els cabals que possehia ara ni com va engiponarse pera tornar tal com va ferho; lo *certus* es que'l Xich de ca'l Mustela s'havia tornat tot'un senyor, parlava mitj castellà y's deya *Don Pancho*. Al poble se'l miravan com un sèr superior, y ab prou feynas algün qu'altre company s'atrevia a tutejarlo: perque'ls feya respecte aquell senyoràs vestit ab jaqué negre per tot dia y barret de mitja copa.

Don Pancho s'havia establert en el poble, perque ell mateix ho deya: «Allà hont s'ha nascut es lògich enterrarhi els òssos: *¿cómo no?*» Tot el poble estava que no hi veyia de content perque l'*americano*, com li deyan molts, els havia promès fer una pila de milloras. Jo mateix, el dia que'm va enviar recado pera parlarme, vaig tenir una alegria perque ja'm veyia construhint un hospital pera vells, un carrer de casas pera obrers ab tots els avensos de la higiene, un casino-biblioteca, un trassat de clavegueras y altrás cosas.

Vaig anar a casa *Don Pancho*; me va presentat la senyora, una americana jova (que junt ab dos lloros havia portat de viatge), morena com una presa de xocolata y d'un parlar tan gronxat, que'm marejava si deya gayres paraulas seguidas; y per cert, tenia'l vici de pendre ben sovint l'arrencada.

Jo feya com si tal cosa: prenia paciència, y ab la perspectiva del trevall que se'm preparava feya per manera d'èsser lo més atent y fi possible devant de la *pareja*. Per ultim

Don Pancho va anar al gra, exposantme la seva idea.

— Vostè ja deü saber que vull fer obras. En primer lloch això'm proporcionarà un entreteniment, donchs el no fer res, encara que un hom després de lo molt qu'ha trevallat mereix descans, a mi m'aburriria, perque jo, ¿comprèn?, sóch molt actiu; ja ho sab la meva senyora: *¿verdad tú?* — dirigintse a n'ella. — Allà dalt sempre m'ho deya: *Vas á enfermar con tanto trajín*. Donchs, si senyor: jo l'he enviat a buscar a vostè pera lo qu'he pensat empendrem. En primer lloch ja veu que aquesta caseta, qu'era la dels meus pares, no es propia pera la meva posició; voldria convertirla en una especie de *chalet*; ja li ensenyarè un dibuixos de fatxada preciosos que'm va regalar un amich de Cárdenas, que li agradaràn molt. Arreglarém els dintres també; la meva senyora ja té pensada la distribució — *¿verdad tú?* — y cregui que hi té molta trassa; té unas pensadas que ja veurà com vostè mateix que té carrera's sorprendrà. —

Jo escoltava, mut, y m'anava entrant una suhor freda; no sabia còm descapdellarme pera comensar. L'*americano*, ab ayre de protecció, fent una mena de ganyota ab els llabris, que volia ésser un somris, continuà la seva explanació:

— Jo he tirat els meus càlculs, y'm sembla que pera fer las obras de la casa, n tindrè prou ab uns dos mil pesos. Ademés, vull protegir la població y a n'aquest fi he parlat ab el president del casino; arreglarém la sala de ball y el cafè; jo *adelantaré*'ls quartos, y ab interés molt enrahonat me'ls aniràn tornat a plassos. Després aquest caminet que va de la riera fins a casa'l convertirém en un passeig ample y ab *plátanos* a cada banda; a la entrada hi posarém una reixa pera que quan jo vulgui no hi puguin passar, ¿comprèn? Aixis s'*hermosea* la població y's conserva. Y per ultim, també tinch pensat regalar una trona de noguera a la iglesia, barateta per'xò ¿sab? com acció de gracias per haver retornat ab salut. El senyor rector m'ha promès, en cambi, oferir la missa de vuyt dels diumenges a la nostra intenció, perque... —

Ja no vaig tenir més paciència: vaig aixecarme, y devia estar més groch que un misto, perque la suhor freda que'm sentia se m'ana-

va escorrent esquena avall, y'm vaig decidir, ab un esforç, a despedirme, dihent a *Don Pancho*:

—En vista de las *grans milloras* que volfer, jo'm sento petit. Els plans de la casa, entre'ls dibuixos del senyor de Cárdenas y la idea de la seva senyora ja podràn ferlos; tot lo demés, ab el president del Casino, el senyor rector y el mestre de casas n'hi sobra. Ah! y no's descuydi de fer posar una placa que commemori'ls grans serveys que vostè, ab sa filantropia, fa al poble que l'ha vist néixer.—

Y vaig sortir, fent una reverencia a l'americana, que junt ab en Cisco'm va acompanyar a la porta, Òo y dihentme:

—*Bueno, cuando estará todo listo ya le mandaremos recado para que nos dé una visita, ¡qué carambal, y gracias por todo y perdone mi amigo.*—

Jo, al allunyarme a corre-cuyta, pensava en las *proteccions* de certa classe de personas, tot dihentme, compadint al poble:

—Ja'n podràs tirar un bon tros a l'olla de las milloras de *Don Pancho*.—

J. PUJOL Y BRULL

DECLARACIONS ÍNTIMAS

Considerant que seria de gran interès pera nostres lectors conèixer las intimitats y las conviccions que sobre diferents personas y cosas té nostre eminent col·laborador don Rafel Vallès y Roderich, hem aprofitat la coincidencia de trobarse dit senyor a Barcelona, de retorn d'un llarch viatge per l'estranger (d'hont ha vingut expressament per assistir al Congrés Marià y pera passar els dies de Nadal entre la familia), y hem anat a *interviewarlo* ab diferents preguntes referents totas ellas a qüestions d'actualitat y de gran importancia, sobre las que li hem pregat que'ns dongués sa lleal y enlayrada opinió.

Al presentarnos ahir, dia 28, a casa seva, nostre estimat amich, a qui varem sorprendre treballant en son estudi, va avensarse a saludarnos ab l'amabilitat que li es propia, y, després de cloure precipitadament (y fent l'ullet) una coqueta carta de paper de color de rosa que ficà amatent dintre la cartera, s'entaulà entre ell y nosaltres el següent diàleg:

— Què tal, què tal? ¿Còm li ha probat l'últim viatge, don Rafel?

— Molt bé! oh! molt rebé! Si no hagués sigut pel Cinquantenari y per allò de que per Nadal cada ovella a... encara l'hauria allargat una mica més.

— ¿Tant l'interessava l'ésser a Barcelona?

— M'interessava en gran manera y estava neguitós, perque, si m'hagués retrassat, comprendrà perfectament qu'hauria sigut molt mal vist entre'ls companys del «Círcul de Sant Lluch» y entre'ls amichs del «Comité de Defensa Social.»

— ¿Va anar a la professó?

— Vaig ésser pendonista. S'hi van empenyar el senyor Pons y l'Antoni Utrillo, y... francament, no vaig atrevirme a donalshi un feyo.

— Y ¿còm va anar?

— Molt bé. Y encara que la roba negra'm venia un xich justa, la gallardia natural y la cabellera rinxolada varen rescabalar-me de las estretors de la levita.

— ¿Y no va tenir por de que hi hagués escàndol, ni garrotadas?...

— Veuràn... en aquests casos un hom ja va previngut... ¿m'entén?... No val a badar!... Y ademés, no ho fassin córrer, però un servidor coneix a l'Ardit de fa molts anys, y ¿sab?... no passo cap angunia. Però, variant de conversa, me permetrà que'ls hi pregunti quin es el veritable objecte de sa visita.

— No creyèm que hi hagi cap inconvenient en exposarli. Veniam decidits a sol·licitar de vostè unas... declaracions íntimas.

— Ah!... Oh!... es ferme massa favor!... Lo que vostès se proposan concedirme es una honra que sols consegueixen las personalitats més eminentes... Jo no sóch digne d'un favor semblant; vostès volen donarme massa importancia...

— Senyor Vallès, no's fassi el modest, que de sobras sab vostè y sabèm tots nosaltres l'interès ab que'l públich segueix las sevas opinions y comenta sas lluminosas ideas; y esperèm que no's negarà a dir quatre mots sobre sas conviccions personals respecte a las diferents qüestions que pensèm plantejarli.

— *Vaya, vaya...* si vostès s'hi empenyan... Després de las consideracions que acaban de

ferme, ja veig que seria una *pose* ridícula per part meua negarme ni un moment més a contestar ab tota ingenuïtat al seu interrogatori. Ja poden comensar. —

Després de la conversa anterior, varem di-

rigir al eximi escriptor y benvolgut amic nostre don Rafel Vallès y Roderich una serie de preguntes que, junt ab las respostas que dit senyor va donarnos, reproduhim a continuació:

PREGUNTAS DE «JOVENTUT»

RESPOSTAS DEL SENYOR VALLÈS Y RODERICH.

Poeta més inspirat	En Jacinto Torras y Reyetó.
Novelista més eminent	El senyor Oller.
Menjar que més li agrada	D'arròs.
Crítich literari més erudit	En Bernat y Duràn.
Orador més eloqüent.	En Món y Bascós.
Personalitat més gran de l'època contemporania	En Roca y Roca.
Autor dramàtic més celebrat.	En Teodoro Baró.
Lo que més el preocupa.	El sanejament de la moneda.
Flor més delicada.	La coliflor.
Músich més genial	En Puccini.
Opera preferida	La Boheme.
Filosop més insigne.	En Santiago Valentí y Camp.
Pintor que prefereix	En Soler de las Casas.
Polítich que més admira	En Benet y Colóm.
El seu ideal polítich.	La implantació del Pograma de 22 de Juny de 1894.
Amich més intim.	Monsenyor Cansalada.
Periodista més il·lustrat	Port-Arthur Masriera y Colomer.
Població més pintoresca	Sitges!
Estadista més eximi	Don Felip Bertràn d'Amat
Pensadors més clarividents.	Mossèn Alcover, en Pella y Forgas y don Mariano Puig y Valls.
País ahont voldria viure	Ho dubto!...

Com poden veure nostres lectors, els gustos y las conviccions d'en Vallès y Roderich no poden ésser ni més refinats ni més enlayradas.

El Programa del 22 de Juny, el sanejament de la moneda, la politica d'en Benet y Colóm y de don Felip Bertràn, són els nobles ideals que més l'enlluhernan y que més preocupan sa preclara inteligencia. En Soler de las Casas, en Torras y Reyetó y el senyor Oller, són els déus de son culte a las arts y als sentiments.

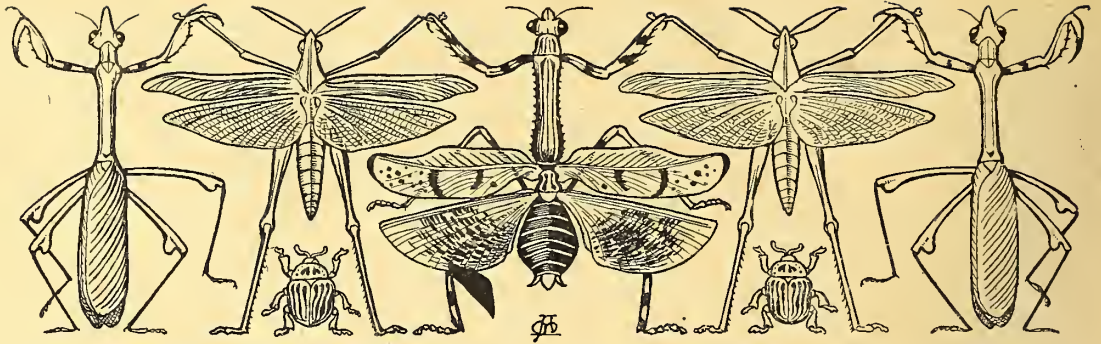
Però ahont el geni d'en Vallès y Roderich se remonta més alt es en la darrera declaració.—*¿Ahont voldria viure?*—varem preguntarli nosaltres, sers inferiors y adotzenats, y...—*Ho dubto!*...—va contestarnos ell. Quina resposta! Quina intenció més fonda! Quina revelació més justa y més lluminosa!...

El senyor Vallès y Roderich havia exposat en las planas de JOVENTUT diferents vega-

das sos múltiples coneixements; mes no n'hi havia prou ab això, y tal dia com ahir varem lograr que hi exposés tota la seva ànima, tot el seu *jo*, pera esplay y edificació de sos devotissims admiradors, que són tots els lectors de JOVENTUT; ab en Santiago Rusiñol pera torna.

Pensèm que'ns ho agrahiràn.

MA OPINIÓ SOBRE "EL GENI"

ELS CRÍTICHS HAN PERDUT L'ESMA

Y

DEMANO PER REVENTAR (1)

acullo a la benevolencia ab que sempre ha sigut tractada a JOVENTUT la meua personalitat, pera qu'en las planas d'aqueixa revista's dongui cabuda a ma enèrgica protesta contra la tesis que'ls senyors Pujulà y Tintorer exposan en llur drama *El Geni*, contra la forma teatral que li han donat y contra las faltas

(1) Després de fernos ahir las declaracions que acaban de llegirse, el senyor Vallès y Roderich ens envia aquest article qual lectura'ns deixa estupefactes. O'l senyor Vallès y Roderich se burlà de nosaltres ahir o se'n burla avuy. No sabèm quina de las dugas ignocentadas es la més grossa y quina, per tant, ens hem de pendre menys en serio. Però hi ha ignocentadas e ignocentadas. El senyor Vallès y Roderich té dret com tothòm a donar sa opinió desfavorable pera'l drama de nostres companys; mes a lo que no té dret es a emplear las paraulas groixudas de que se serveix malgrat sas protestas d'urbanitat y cultura. No per això retirèm sas anteriors declaracions íntimas, ni el *bombo* que ab motiu d'ellas li hem donat: aixís se veurà que si la superioritat del senyor Vallès es tan gran que no reconeix la petita virtut del agrahiment, nosaltres som prou imparcials y prou justiciers pera fer cas omís de certas rifadas de gust dubtós si qui las fa es home de la erudició y els mèrits de nostre amich Sa valiosa opinió sobre *El Geni* queda estampada com ell desitja: una volta més ens complavèm en servirlo. Però també'ns complavèm en fer constar palesament la protesta de nostres companys Pujulà y Tintorer, quins, considerantse ofesos, se reservan el dret de demanar explicacions al senyor Vallès y Roderich en el terreno corresponent. Sentím ab doble motiu aquest incident perque pensavam nomenar enguany redactor de JOVENTUT a dit senyor, y proposarlo l'any vinent pera'l premi Nobel.— N. de la R.

de gramàtica de qu'estàn rublerts els seus diàlegs.

La honorabilitat dels benvolguts redactors d'aqueixa revista y el carinyo de que repetidas voltas m'han donat proba, m'excusan de demostrar, en apoyo de ma petició, la importancia de la opinió meua en la solemne discussió *ab ayguas de Dos-Rius* que las personas de més criteri y coneixements han entaulat ab motiu del estreno d'aquell drama, y, per lo tant, la necessitat de que jo sigui escoltat.

Però'l propòsit que tinch de reventar als senyors Pujulà y Tintorer haventho ja fet *tothòm*, m'obliga, avans que res, a probar la necessitat de que una persona imparcial com jo, o de quina imparcialitat no's pugui dubtar, com succeheix ab mi, digui lo que li sembla'l drama baix els punts de vista científichs y biològichs en que pot ésser considerat.

De la imparcialitat y sabiesa de tots els companys de premsa que n'han parlat, no seré pas jo'l qui en dubti, però'n dubta la gent, y aquest dubte sols serveix per'afavorir als autors, cosa que jo crech de tot punt perjudicial donada la immoralitat de l'obra de que's tracta.

Repeteixo que la meua opinió es la menys sospitosa de quantas s'hagin pogut emetre. Després d'haver tingut la fortuna de passejar en triomf per Madrid de brasset ab el gran Borràs, després d'haver cantat sa *guillada* ab bona veu y d'haverlo reivindicat als ulls dels catalans envejosos, m'havia emancipat de la critica teatral, y Talia, creventse viuda, m'plorava Mos viatges per Europa dedicats a treballs d'investigació científica, folk-lòrica y microbiològica, y posteriorment mas per-

sonals ocupacions en mon laboratori de farmacia, no m'han permès deixar de mà'l microscopi. Algún cop m'he pogut arribar fins al Principal, ahont he aplaudit la *Mater Dolorosa*, y fins a Romea, y després d'haver visfer *Terra baixa* a n'el jove Codina, he intentat deixar el microscopi per la ullera de llarga vista y estendre l'esguart fins a la *meseta* central pera posarme en comunicació ab el gran Borràs y dirli que l'estàn desbancant, qu'en Codina ja li ha cassat totas las inflexions de veu d'efecte segur y totas las entonacions comovedoras, a excepció de la cantarella ploricona de pobre d'ofici que demana cinch centims... Però no m'he resolt a ferho: són assumptos gastats.

Mes avuy dos redactors de JOVENTUT y varis critichs barcelonins m'ofereixen assumpto nou en qüestió de teatre, y'm vull permetre trencar una llansa en honor a la veritat. Ja sé qu'alguns s'enfadaran ab mi, ja sé que dirán que d'un home qu'entén en tot, qu'ha sigut betas y fils, y després poeta, y avuy es doctor en farmacia, no hi ha que fiarsen; ja sé que, pera retreurem taras, defectes y debilitats, fins dirán que tinch la vanitat pueril de tenyirme'l bigoti. Mes jo despreciaré las puerilitats dels tontos y las calumnias dels mal intencionats.

Dit això, me complasch en remarcar que, en lo referent al *geni* y als *genis*, don Arthur Masriera y jo som las personalitats més competents de Barcelona; y deixant això remarcant, entro en materia.

Tothòm sab, y qui diu tothòm diu la immensa majoria, que'l senyor Tintorer no es a Barcelona'l primer critich que s'ha llensat a fer d'autor, ni el primer autor qu'exerceix de critich. Ho dich, perque hi ha autors-critichs d'ideas *avensadas* que, havent traduït obras d'Hauptmann, han consentit que's representessin amputant las escenas perillosas que podian desagradar al públich adinerat. Y aquest fet, que no proba sinó la bondat de caràcter y l'esperit d'ordre dels dits critichs-autors, el miserable senyor Tintorer tingué'l mal gust de ferlo constar a JOVENTUT: per tot lo qual la gent pot ara creure que'ls aludits critichs, al reventar *El Geni*, parlan parcialment.

Cosa, si no semblant, d'efectes idéntichs pot succehir ab el senyor Durat y Bernand, que al principi de sortir JOVENTUT hi acudi ab la pretensió de que sas criticas li fossin publicadas en folletí a tall de Sarcey, y quins dos primers articles versant sobre Plaucio y Terento li foren llensats al cove per massa atapahits de sabiduria.

D'en Marsillach no'n parlèm. Coneguda es sa imparcialitat. Tots sabèm que fou ell un dels que alabà'l folletó *Francisco Pi y Margall*, qu'en Pujulà publicà a la mort del autor del Programa del 22 de Juny de 1894. Cert es que's tractava de glorificar l'obra d'en Pi,

que tothòm alabava, fins *La Veu de Catalunya*, y era perillós anar contra la corrent; però si el senyor Marsillach hagués estat parcial, es prou valent per'anarhi. Ferm en sas conviccions y enemich irreconciliable de tot lo que *La Veu* sostingui, no ha temut ara posarse al costat d'aquesta pera reventar una obra revolucionaria de debò. (D'això's queixa qui aquest article firma!) Algú diu que si en Marsillach alabà aquella obra d'en Pujulà ho feu pel biblich plat de lletias, però jo ho nego rodonament en honor a la veritat, donchs puch afirmar qu'en Pujulà, si bé es molt burro y molt superh, es també incapàs de comprar cap alabansa.

Tot això que queda apuntat, el que varias vegadas JOVENTUT li hagi dit embustero y li hagi probat qu'ho es, fa que la gent dubti de la imparcialitat de dit senyor y que, per lo tant, l'obra humanitaria qu'ha fet reventant *El Geni* no tingui transcendencia.

En lo que afecta a n'en Pous y Pagés... no hi vull enfondir gayre. Devant de la serietat y la consciencia critica de dit senyor, que havent vist representar l'obra y haventla llegida declara no saber si està escrita en serio o en broma, jo'm quedo esmaperdut. «Ser o no ser», era'l problema de Hamlet; *El perro está rabioso ó no lo está*, era'l problema dels metges de la sarsuela: «Està o no escrit en serio *El Geni*» es el problema d'en Pous y Pagés. Oh, prohibit critica, que'n fóras d'inútil pera'l públich si no sortis jo a parlar clar! Val més la reventada conscient que no la consciencia dubitativa; val més l'acometivitat de la espasa que s'enfonsa que la passivitat de la veyna que la reb; val més la vivor y estridencias de la galleda gronxantse al extrèm del rest, que la profunditat del pou y que la serietat del... pagés.

Dels altres qu'han reventat també, la gent no'n farà cas, no pr creurels parcials, sinó per sas condicions morals que sento haver de retreure tractantse de companys de prempsa y essent com sóch jo sempre respectuós y considerat ab els companys. En dos grupos se divideixen aqueixos altres. 1.er grupo: el componen els mal educats, els grollers, els llarchs de dits, els qu'han sigut *concejals* fenthi els seus. En aquests la gent no hi creu. 2.^{on} grupo: el componen els que fan d'un ofici, *verbi-gratia* carreters (*barats*, que diria l'imbècil d'en Pujulà), burots internacionals, *sablistas*. En aquests tampoch hi creu la gent, perque, sensata com es sempre la gent, opina, a semblansa de certs critichs morigerats, que no's poden fer bé dugas cosas y que per lo tant els que saben burxar farsells y demanar dugas pessetas (Deu fassi que may ens hi trobém!) no poden entendre en materias literarias.

¿Còm quedarian la Humanitat y el Progrés si una persona sensata com jo, imparcial de debò y *al parecer* (no basta que la mu-

jer del César sea honrada... etc.) no digués lo que cal als senyors Pujulà y Tintorer? Si la gent pot dubtar de lo qu'han dit els crítics, y si una persona gens sospitosa, col·laboradora de JOVENTUT, no posés els punts sobre las is, ¿qué seria del món, qué de la pulcritud y qué de la hermosura? La humanitat seguiria un viarany fals, l'art dramàtic se convertiria en un jòch de fer volar estels, y homes de la valua de don Eusebi Corominas no passarian a la posteritat.

Per això necessito enrahonar jo, y dir que'ls senyors Pujulà y Tintorer són uns pocavergonyas. Jo no seguiré ni la forma d'atach rectilini que usa JOVENTUT, ni la de la ironia ondulant qu'emplean altres, sinó la del atach ateneista, vibrant y mixte com la mirada serena a través d'uns lentes d'or ben adquirits.

El Geni es una animalada, y els seus autors uns miserables. Si Homer va tenir relacions patològicas ab Newton, ningú té'l dret de traslladarho a la escena. Respectém als artistes de l'antiguitat, qu'eran els únichs verdaders, puig ja tinch demostrat el concepte qu'm mereixen els d'avuy en mon article sobre'l cranis y las pelvis (1). L'obra d'art, el drama sobre tot, avuy no té rahó d'ésser; es no ja un sentiment, sinó una degeneració. Sabentho els senyors Pujulà y Tintorer, han volgut fer un *drama de idees* pera semblar moderns, pera mostrar-se més sencers de lo que són. Mes jo ara dich, per si no ho havia dit, que'ls veritables esperits moderns y cultes no han de fer art. Quedi l'art, quedi'l drama com cosa sagrada dels antichs, o dels que's considerin antichs, y no'l profanem ab disquisicions propias no de científichs, sinó d'ignorants presumptuosos. Això sols se li pot ocórrer a un Pujulà, que'ns vol fer empassar sa filosofia de colegial com si fossin idees avensadas, y porta guants y fins se renta la cara, y a un Tintorer, que pretén dir cosas graves y té la

veu prima, qu'es vulgar fins agradarli el benestar, y materialista fins al extrèm de creure que al poblé li són més útils bons plats de carn que no bonas idees de patria y d'honor.

Que l'aprenent de geni y la minyona de ca'n Dell se'n vagin a Paris, Boulevard des Italiens, número 16, pis segón, porta segona, com afirma'l senyor Costa qu'està ben informat, y que'l Geni li dongui tres cops de puny y l'arrossegui pels cabells, com afirma també dit senyor molt justament, no es cosa que m'encaparrí; ni m'encaparran tampoch tots els horrors qu'esmenta en *La Vanguardia* l senyor Pomés, senyor autor d'una obra, *El Apóstol blanco*, que l'animal d'en Tintorer va tenir la pensada de trobar dolenta d'acort ab tothòm.

Però si que m'encaparra qu'en *El Geni*'s fassin trontollar els primers principis de la terapèutica, de la nàutica, de la hidroterapia, del budisme y de la biografia. Si que m'encaparra qu'en aquesta obra s'ataqui a la ceràmica, al afirmar el Geni qu'allí no hi ha més cera que la que crema; que s'ataqui l'agricultura al rebaijar la valua dels llozers; y que's conculqui la exportació de taronjas, *reventant* las que produheixen els dos tarongers d'argenti fruyt, com diu el viatjant de comers qu'en el quart acte ofereix llustrina a la senyora del Geni, quina escena es de tan mal gust, que sols cal consignarla pera convèncers.

Això dit, no'm queda sinó terminar. Crech haver demostrat millor (orgull apart) que'ls meus companys de premsa qu'*El Geni* es un bunyol de ca'l Tio Nelo, y en Pujulà y en Tintorer dos miserables assessins, lladres, burros, porchs y degenerats.

Y ara que'm perdonin els lectors de la culta revista JOVENTUT si m'he sentit una mica periodista. El bé de la humanitat mereix més grossos sacrificis.

RAFAEL VALLÈS Y RODERICH

(1) Vegis JOVENTUT, n.º 235, pàg. 513.

LA COUPLETISTE

Entre'ls bramuls bestials d'aquella sala plena que mira ab ulls encesos entre un núvol de fum, cuberta d'*anticuèlas* que brillan a la llum, provocadora surt la *coupletiste* a escena.

Sa aparició gentil el ronch clamor ofega ..
Saluda contestant als forts aplaudiments,
somriu mostrant el blanch de sas menudas dents,
y ab gesto may après la falda s'arplega.

Sa veu cascadejant al públich foll inflama
de plers enervadors y dolsas lassituts;
son fadigós respir agita'ls pits menuts
y s'alsa fins al cap l'arrodonida cama...

...Els homes ab els ulls devoran las *estrellas*,
y sas companyas grossas de tant infantar fills
llegeixen tristament en sos cervells senzills
que may han sigut jovas ni may han sigut bellas!

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

LA FONT DE SANT FÉLIX

(ROSSELLONÈS)

Les fortificacions de Perpinyà se van demargant cada dia; del portal de Sant Martí al de Nostra Dama, y fins a Sant-Domingó, les altes parets cauhen l'una darrera l'altra, y els fossats se planejan, uns y altres assaltats per centenars de treballadors pacífichs. Dona la impressió d'aquells castells enruïnats de l'alta montanya, que mostran assi un tall de paret, alli una torreta escapsada, alli un fossat hont rodolan les pedres, lo morter y les rejoles.

Hont apar més regirat, es a la Porta Nova; aqui de la font de Sant Fèlix se'n parla pas més: es ensorrada sota de 15 pams de terra!

Adu aquella aygua tan fresca que rajava, sempre cantadissa, dins d'una senzilla pila de pedra; adiu los rotllos d'alegres *paperetes* que hi dinavan al entorn; adiu les aixurides criades que hi anavan a cercar un poalet d'aygua, no més per hi festejar ab algùn minyonet; adiu aquelles corregudes bojes de la maynada, que se'n hi baixava tot cridant y cantant; adiu los aybres gegantins qu'ombrejavan aquella cloterada; adiu aquell clap de verdor, y el reguerot, qu'eran un bonich tall de campestre posat a la vora mateix de les empedrades fortificacions; adiu los ramats de moltons y de cabres que hi solian pasturar, de passada; adiu les cantarelles de rossinyols que a les nits de primavera hi refilavan de valent; adiu, ara, los bons recorts que'ls perpinyanesos, obligats de viure tancats a ciutat, teniam de la pageseta y regalada font de Sant Fèlix!

J. DELPONT

LA INSTITUTRIU

Era estrangera y era rossa, molt rossa, immensament rossa... Sa cara pàlida de princesa esllanguida estava rodejada eternalment d'un hermós nimbe daurat, y sota las cellas, qu'eran encorvadas com dits de verge tísica, els ulls mostravan, poèticament, la seva grisor dolça y estranya. Nascuda entre boyras perennals, la intensa poesia d'aquestas, la seva melodia melangiosa y la

seva tristesa s'havian concentrat en sos ulls, com las primaveras en las flors, y en el seu rostre de pàlit evori lluhian ab matisos preciosíssims, com pedras preuhadas en un estrany joyell de magne artifex.

Orfe de pare y mare, als dinou anys fugi de casa seva, y atravesant terras y més terras, creuhant planas y planas, arribà finalment aqui. Venia extraordinariament recomanada, y per aquest motiu trobà, tot just fou arribada, una casa admirable ahont colcarse.

Entrà d'institutriu en aquella casa. Era una familia poch nombrosa, lo qu'ella desitjava: un matrimoni ab una sola filla. El pare era seriós, noble, vetust. Semblava una figura de tapis, una viva remembransa d'altra època. Pensava com sos avis, y com ells se rendia a si mateix un culte extraordinari y devotíssim. Se creya superior a tots els altres; la seva ànima, a la qu'ell cuydava com a un nen, era en el seu concepte excelsa y divinal. Y adorant a aquesta com a imatge santa y miraculosa, adorava al ensemps el seu cos, la seva carn, la seva materia. Cuydava del seu físich com afortunada cortisana, procurant embellirlo, transfigurantlo, ple d'ansias inefables de bellesa. Volia ésser bell, ésser magnífich. Com sos avantpassats a qui adorava, volia ésser quelcòm de demoniach, quelcòm superior a las munions, a qui menyspreuhava y aborria.

Y si ell era aristarca y era noble, no ho era pas menys la seva esposa. Per'xò a casa seva, en sas cambras immensas y magnificas, se sentia l'aroma de noblesa y's vivia ab els refinaments més senyorialis. Pinturas admirables y vellissimas, d'autors desconeguts y misteriosos, enquadradas en marchs de roure y or, omplian las cambras d'hermosura, y estatuas solemnials de marbre y bronzo, escampadas arreu, omplian el casal de poesia. La bellesa somreya noblement en aquell vell palau, ple d'escuts ducals y de florons.

Ella era felissa. Aquella vida quieta y reposada plavia a son ànima criada entre las grisas boyras del Nort. Trobava en tot allò una molt exquisida poesia y una aristocràcia principesca. Y li semblava que tot era somni, que aquell casal era un vell castell

de balada, que'l matrimoni era reyal y que la seva filla era princesa. Allò era somni, si, allò era poesia. Era una balada de sa terra florida entre las boyras y las plujas, benedida pels sòls primaverals que, travessant la tomba del hivern, moren com els fullams. Allò era una balada de sa terra qu'ella havia sentit essent molt petita, quan la seva mare la bressava en els llarguissims mesos hivernals.

Y fou felissa, molt felissa. La seva ànima, inquieta fins llavors, esdevingué tranquil·la y reposada; els neguits torturants que durant molt de temps l'havien possehida, fugiren per encant, y en el seu lloch flori una confiança immensa, dolça, en ella mateixa y en la vida. Y aquesta la va trobar bonica y agradable.

Era intima amiga de la filla. A las nits, avans d'acotarse, conversavan abdugas llarga estona. Y com que la filla ja era gran, parlavan de las cosas del amor. Enrahonavan de joves y poetas, pensant en las delicias dels blanchs tàlems, sospirant pels petons desconeguts. Ja vindrian un jorn aquells petons, ja vindrian un jorn las abressadas. Prou arribaria la passió! Y aquesta esperança virginal, que com balsam sagrat guaria'ls afanys de llurs carns joves, las feya somriure al avenir, endevinant, alegres, en aquest, tot un suau rosari de leticias. El trobavan alegre'l pervindre, el trobavan joyós y benefactor. L'amor las besaria arràn de llabis, deixant en ells, per sempre, la flayra vesanta del plaher. Serian felissas ab l'amor, com ho eran llavors sens ell. Totas las santas joyas de la terra, en nupcial teoria, passarian un jorn per llurs ànimas y en ellas deixarian, com sagrada llevor, la joya perenal dels llarchs somriures. Serian benhauradas en l'amor com eran benhauradas sens ell.

Y un cap al tart de maig, quan tot somreya, y la lluna era blanca, y las flors la encensavan ab flayras inefables y dolsissimas, la filla li va dir, ab las galtas rosadas de vergonya, qu'estimava a un jove immensament. que sentia per ell un amor insòlit. Y, sempre somrihenta y vergonyosa, ab els ulls mitj cluchs y el front molt pàlit, li va donar la lletra primerenca, li va donar la

carta demanada. Y ab veu tremolosa li va dir que la entregués a n'ell aquella nit, qu'ell la esperaria en cert carrer. Y la institutriu, alegre sempre, li va dir que si, que aquella nit mateixa la carta seria en mans del jove estimat.

Y arribà la nit, y la institutriu sorti de casa. Infinitat d'estels lluhian en el cel; una calma suau y acaricianta s'estenia arreu y arreu somreya; feya flayra de flors aquella nit; tota la primavera s'exhalava aquella nit d'arreu; era com un triomf dels llarchs reposos y de las tebiors acariciantas; els ayres semblava que cantessin, y el cel semblava que rigués; un se sentia viure, y la vida, ab aquest sentiment, esdevia misteriosa y sublim.

En el carrer indicat el va trobar. Era un jove molt jove, quasi un nen, ab uns cabells molt negres y llustrosos, ab el rostre molt bru, els ulls molt grans, la boca petita y somrihenta. La esperava ab afany: son amor era primerench; per primera vegada ell rebria una carta d'amor escrita per una mà adorada y desitjada; per primera vegada una dòna somniada li diria, ab inefables signes, que l'aymava. Y estava content, alegre, rialler. Tots els seus ensomnis juvenivols, totas las rondalllas que desde feya temps l'amanyagavan y com mare novella'l bressavan, anavan a florir en son camí, anavan a besarlo arràn de cor. Esdevenia realitat son somni, esdevenia flor el seu capoll. Anava a ésser felis, y era ella, la estrangera, la rossa, la suau missatgera de sa joya, l'heralt de sa alegria perpetual, el Mesias de sas desitjadas benhauransas; era aquella dòna tan bonica, de rostre tan pàlit, la que li portaria l'alegria; era aquella dòna tan hermosa qu'estava al seu devant, ab el rostre envoltat dels cabells dor, la que li portava la eterna joya dels seus somnis. Y, plena de silenci, ab gest magnífich, li va donar la carta desitjada.

Ell quasi s'agenollà al seu devant; la joya ubriagava la seva ànima, y una tremolor dolça y suau s'estenia alegre pel seu cos. Estava content, era felis, y, curull d'amor y agraphiment, agafà las mans de la estrangera y las petonejà devotament. Però ella, sempre acaricianta y sempre amable, tregué

las sevas mans dels llabis d'ell, y ajupintse una mica y abessantlo, li va donar sa boca a besar. Y ell, fòra de si, neòfit en las cosas del amor, la va petonejar molt llarga estona en la fosca sagrada del carrer.

Y, encensats per flayras joganeras, els dau-rats estels, al cel, lluhian grogament...

CARLES ARRO Y ARRO

NOVAS

Ab aquest número's reparteix la portada y l'index pera enquadrar el quint volùm de JOVENTUT.

Ab motiu de la festivitat dels Ignocents acompanya al present número de JOVENTUT un facsimil d'una publicació que veurà la llum d'aquí a tres sigles y que farà la deguda justícia a gent de la que avuy no's fa'l cas que mereix sens dubte perque la generació actual es *reventadora* per idiosincracia. Anys enrera la llevor d'aquest defecte fou sembrada profusament pels homes de *La Esquella*, que donavan patents de *cap-de-brot* especialment als amichs de la casa, y que per la rahó de que se'ls hi permetia *tallar el bacallà* en tot lo que fos art o literatura, feyan de las sevas sense més norma que l'humor ab que se'ls arplegava.

Mes els temps van cambiant, y nosaltres anèm fent via confiant en la exactitut d'aquell adagi castellà que diu que *A cada puerco le llega su San Martín*.

Ocupantse de la impotencia en que l'actual ministèri, successor del d'en Maura, se troba pera emprendre cap obra útil, el senyor Ventosa y Calvell en *El Poble Català* exposa unas quantas ideas molt atinadas fent veure la incompatibilitat de l'actual organisió del Estat espanyol ab el modo d'ésser y aspiracions de nostre poble. Heusaquí com ju-dica la gestió d'en Maura:

En Maura havia conseguit, sense més arma ni més mèrits efectius que la seva paraula admirable, desper-tar novament la eterna ilusió dels pobles llatins, que'ls fa confiar en l'acció providencial del Estat: aquesta ilusió que resisteix y's perpetúa a través dels desen-ganys, de las ensenyansas del temps y de las experien-cias de la historia. Havia promès exercitar una acció revolucionaria, havia demostrat, potser, un sentit més elevat del poder públich que'ls seus precessors, y això bastà per'atreureli la simpatía y fins l'adhesió més o menys decidida o encuberta de gran part de las classes anomenadas neutras.

Per això avuy la cayguda d'en Maura, després d'un any de govern en qu'ha comptat ab tots els recursos, tots els medis de realisar o de comensar al menys la revolució promesa, després d'un any perdut en la esterilitat més lamentable de buyts debats parlamentaris, sens una sola mida seria y positivament transformadora, es una proba més, eloqüent y decisiva, de la im-potencia del Estat, un nou desengany pera'ls eterns creyents en els possibles miracles dels governants es-panyols.

Y afegeix més avall:

Las diferenciacions sobrevingudas en el Catalanisme militant, fenomen natural de creixensa, favorable en circumstancies normals y pera la propaganda ordinaria, podrián ocasionar tunestas conseqüencias si tots, de-vant de la lluyta, prescindint de miras més o menys petites y secundarias, no sapiguessim apressurar la reconstitució superior de la organisió política catala-nista, buscant el principi fecond d'unitat dels ideals au-tonomistas que no es exclusiu de las varietats y matis-os diferents que deuen existir y lliurement mani-festarse. Tots devèm buscarla y perseguirla, en las lluytas de demà, aquesta unió feconda que no pot néi-xer del ofegament de cap tendencia, que no pot ésser fruyt del exclusivisme ni de l'absorció dels uns pels altres, sinó qu'ha d'ésser filla d'una armònica pondera-ció en que's fonguin els interessos y matisos particu-lars dins del interès superior del Catalanisme en gene-ral. Es precis qu'en las futuras campanyas, enfront del centralisme, s'hi presentin unidas, més íntima, com-pleta y fecondament unidas, que fins avuy, todas las forsas autonomistas de Catalunya.

Decididament l'emperador del Paralelo se'ns torna *clerical* y el dia menys pensat ens sorprendrà presentant la seva candidatura a la presidència del flamant Comitè de Defensa Social o'l veurèm rumbejant la cinta blava dels mistichs congregants de Sant Lluís Gonzaga en alguna professó.

No content el bon *Lacandro* ab la defensa que temps passat va fer al Congrés dels drets dels *párrocos* conculcats pels *economos*, ¿may dirian quina n'ha fet ara? Donchs re-passin els telègramas de Madrid que publica *La Vanguardia* del demati del dia 22 del cor-rent, y llegirán la noticia següent:

El señor Lerroux, acompañando al presidente de la sociedad de propietarios del Gran Teatro del Liceo, de Barcelona, ha visitado al ministro de Hacienda y al director general de contribuciones para pedirles que sea rebajada la tributación de los bailes de máscaras.

Parece que el ministro está dispuesto á hacer algo en favor de dicha sociedad.

Després de llegir aquesta nova, la veritat es que un se queda com qui veu visions; puig realment no sabem què es més gran, si la barra del demagog, del orador plebò-crata dels Cacaquets anant a recomanar als ministeris las gestions del president dels PROPIETARIS del Liceu, o la poca apren-sió d'aquest president anant de costat ab

una firma tan desacreditada com en *Lacandro*.

Cosas veredes el Cid
que farán fablar las piedras...

Als varis amichs que sovint ens pregunten per què JOVENTUT, periòdich catalanista tan amant del art de la terra, no dona compte dels importants concerts que celebra l'Orfeó Català, els hi devèm recordar que a dits concerts sols s'hi entra per invitació, y qu'ara nosaltres no'n rebèm. Y si es que volen saber més de lo que nosaltres sabèm, tinguin a bé dirigir-se a don Joaquim Cabot, president de la Junta directiva del Orfeó, y tal vegada ell els explicarà'l motiu perque no se'ns envien entrades desde que, justiciers avans que tot, no varem donar un bombo al seu llibre de versos *A cop calent*.

Ja veuen dits amichs y ja veu el públich que nostra deficiencia en informació musical es excusable, ja qu'es involuntaria. Y ja s'hauràn fet càrrech de que no per això perdèm el temps, donchs si no podèm fer tot l'honor degut al art de la terra, en cambi de tant en tant el fem complert als cacichs y caciquets que tenen agabelladas certas entitats catalanistas, als quals procurèm deixar ben servits sempre qu'es del cas. Pera nosaltres tota adulació es una ofensa: però no tothòm es com nosaltres, que ni captèm entrades de favor, ni som bons pera dar bombos, ni servim pera inflar bombas.

El mestre Domènech Espanyol, director artistich de l'«Associació Wagneriana», feu conèixer la nit del 20 del present als socis de la esmentada associació, els arreglaments qu'ha fet d'alguns fragments musicals de *Parsifal* y *Els mestres cantayres de Nurenberg*, transcrits pera trio, tasca dificilissima y de la qual n'ha eixit ab gran èxit. Els fragments arreglats són: *Preludi y Final de l'obra*, *Preludi y escenas del segon acte*, *Preludi y escenas del ters acte (Parsifal)*; *Preludi (Mestres cantayres de Nurenberg)*. Executaren els tríos els senyors Domènech Espanyol, Munner y Dini, ab grans aplaudiments dels socis.

Publicacions rebudas:

La teoria práctica del tejido, al alcance de todo el que sepa tejer, per Francisco, de P. Juanico y Coll. Es una traducció castellana feta per en Joan Sellarés de l'obra qu'en català fou escrita pel senyor Juanico, y contribuirà sens dubte a la propagació dels co-

neixements que sobre la materia ha reunit l'autor en 25 anys de práctica. Com diu molt bé l'advertencia preliminar, aquesta obra es com un A. B. C. de la literatura del trevall, que pot conduhir als obrers individualment a la relativa emancipació qu'emana del estudi y la perseverancia. Hi ha intercalats forsa exemples gráfichs que aclareixen las explicacions que's fan en el text. Preu, 4'50 pessetas.

Calendari Català pera l'any 1905, colleccionat y publicat per Joan Bta. Batlle. No desdiu pas dels Calendaris dels anys anteriors el qu'enguany ha publicat el conegut propietari de la llibreria «L'Arxiu». Hi figuran els col·laboradors de sempre, y altres no menys reputats, llegintshi composicions en prosa y vers de Verdaguer, Costa y Llobera, Victor Català, Font y Sagué, Riera y Bertran, Moliné y Brasés, mossèn Alcover, J. Morató, M. de Urgellès, Melcior de Palau, Narcis Oller, Carrera y Candi, Aureli Capmany, etc., etc.

Calendari de ¡Cu-Cut! pera l'any 1905. Resulta esplèndit, tant per la intenció y gust artistich de las caricaturas y dibuixos de que ve ple, com per sa part literaria. Entre'ls escriptors que hi publican treballs hi trobèm els noms d'en Guanyabéns, Costa y Llobera, Agulló, Bori y Fontestà, Busquets y Punset, Crehuet, Guasch, Carner (Joseph), Morera y Galicia, Costa y Llobera, Llongueras, Oller, Pons y Massaveu, Rahola (Frederich), Ayné y Rabell, etc.; y entre'ls artistes, els de Cornet, Llimona (Joseph y Joan), Berga y Boada, Opisso, Baixeras, Balasch, Masriera (J.), Apa, Pascó, Noguè, Llaverias, etc., etc. La cuberta, tirada a set tintas, es encertadissima, y deguda a n'en Ricart Opisso. Nostra enhorabona al setmanari *¡Cu-Cut!*, que s'ha acreditat una volta més. Aquest calendari, malgrat contenir més de 140 planas en bon paper, del mateix tamany del periòdich y profusament ilustradas, no costa més que 1 pesseta.

Calendario para 1905, anunciador del «Mechero Auer». Es molt elegant y propi pera despatx, ostentant en la fulla-cuberta del mateix unas bonicas vistas dels tallers de la casa.

Als lectors de JOVENTUT

La vinenta setmana, com cada *Cap d'Any*, JOVENTUT obsequiarà a sos subscriptors ab un magnífich

Número Extraordinari

que contindrà articles y poesías de Joan Maragall, Víctor Catalá, Miquel Laporta, D. Martí y Julià, E. Guanyabens, S. Gubern, Sebastià Junyent, Ildefons Suñol, Rafel Nogueras y Oller y J. Pijoan, e ilustracions de Mir, Junyent (S. y O.), Picasso, Pidelaserra, Nonell, Gargallo, Català, Ros y Güell, Fontbona, etc. Serà, donchs, aqueix número, en que no hi figurarà cap trevall de nostres redactors, una nova mostra de la brillant col·laboració ab que compta aquest periòdich. Constarà de 24 planas tiradas a varias tintas sobre paper superior, no anirà acompanyat de folletins y's vendrà a **50 cèntims**. La direcció artística de dit número ha sigut encarregada a n'en Sebastià Junyent.

A aquest mateix artista es degut l'hermós dibuix de las tapas que, pera la enquadernació del volúm que avuy queda clos, s'estàn confeccionant. Se vendrà soltas al acostumat preu de **2'50 pessetas**. Aquesta Administració cuydarà de fer enquadernar las coleccions complertas que se li entreguin pel preu de **3 pessetas**, compresas tapas y enquadernació. Pera enquadernar las coleccions cal tenir present que'l Suplement artístich dedicat al Centenari del Felibrige deu col·locarse immediatament després del número 224, y el titulat *Plenitut*, que repartim ab aquest número, al final del volúm.

La reforma ortogràfica que varem iniciar a primers del present any ab l'empleu de tots els accents, la completarem a partir del proxím número ab noves y més radicals modificacions.

Sols en resta, al cloures aquest volúm, afermarnos en els propòsits ja manifestats en nostre *Prospecte* pera l'any proxím. JOVENTUT segueix lluytant ab el dalit de sempre per la llibertat de la patria, y esforsantse en fer qu'augmenti l'entusiasme dels bons catalans per tan enlayrada causa, mentres desitja a tots ells un

FELIS ANY NOU

CUBERTA PERA 1905

Biblioteca JOVENTUT (1)

	Ptas.
AYRES DEL MONTSENY, per Mossèn Jascinto Verdaguer. Edició ilustrada pels més reputats artistes de nostra terra.....	3
QUAN ENS DESPERTAREM D'ENTRE'LS MORTS, per Enrich Ibsen. Traducció catalana.....	2
TON Y GUIDA (<i>Hänsel und Gretel</i>), llibre de Adelayda Wette, música de E. Humperdinck, traducció de J. Maragall y A. Ribera.....	1
POR!..., quadro dramàtic, per Modest Urgell, il·lustrat pel mateix.....	0'50
SENYORS DE PAPER!, drama en tres actes, per Pompeyus Gener.	2'50
L'EMIGRANT, drama de món, en tres actes, per Adrià Gual.....	2'50
FRANCISCO PI Y MARGALL, per F. Pujulà y Vallès. Edició de propaganda.....	0'50
L'INSPECTOR AXEL BORG (<i>I Hafsbandet</i>), novel·la per August Strindberg. Traducció catalana.....	3
CROQUIS CIUTADANS, album de poesias, per Apeles Mestres....	3
TITELLAS FEBLES, per F. Pujulà y Vallès.....	2
NATURA. Aplech d'estudis y descripcions de sas bellesas, per John Ruskin, traducció de Cebrià Montoliu.....	3
FORA DE LA VIDA (<i>Oltre la vita</i>), drama en tres actes, per Joseph L. Pagano. Traducció catalana.....	2
MARINES Y BOSCATGES. Aplech d'estudis en prosa, originals de Joaquim Ruyra.....	3
MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Björnsjerne Björnson. Traducció catalana.....	3
LES DISPERSSES, poesias de Joan Maragall.....	2
EL GENI, drama per F. Pujulà y Emili Tintorer.....	2
En publicació... } SOLITUT, novel·la, per Victor Català.	
En publicació... } L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer. Traducció catalana.	

Tan prompte com s'hajan repartit els darrers plechs d'aquestas dugas obras, comensarem la publicació del llibre **Les Tenebroses**, d'en Nogueras y Oller, que creyem constituhirà una nota tan nova com vibrant en nostra moderna literatura, y la *primera traducció catalana* de la immortal pastoral de Longus **Dafnis y Cloe**, deguda a en R. Miquel y Planas.

(1) Els subscriptors poden obtenir las obras ab un 25 per 100 de rebaixa.

Coleccions de JOVENTUT enquadernadas

	Ptas.
ANY PRIMER: (1900, ab tapas dibuixadas per A. de Riquer.) Ne quedan pochos tomos.	25
ANY SEGÓN: (1901, ab tapas de J. Triadó), que's venen, sense'ls folletins, al preu de..	10
ANY TERS: (1902, ab tapas de Adrià Gual), id. id. id.....	10
ANY QUART: (1903, ab tapas de Apeles Mestres), id. id. id.....	10
ANY QUINT: (1904, ab tapas de Sebastià Junyent), id. id. id.....	10

Condicions pera la suscripció y venda

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONES D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

LITERATURE

IGNOSCIENCIES

GLORIES PÓSTEMES

Periòdic

simboliste

SURT A VEGADES

REDACCIÓ E ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Beat Roc e Roca, 6, entressol.

DIRECTOR LITERARI E SPERITUAL:

Miquel Servet (a) Raves.

REIVINDICACIÓ

Per quant se compleixen avuy trescents e tretze anys de la gloriosa mort del Beat Roc e Roca (segons que recompta Micer Reig e Vinardell en son libre inacabat qui ha per nom *Barcelona en el siglo XX*) e per quant va a tenir loch la solemniat inauguralió del monument que la Patria dedica a la recordança de aqueyl Home llustre qui tan beyles gestes leixà scriptes en el libre d'or de la Historia de Catalunya, havèm pensat consacrar les planes de nostra publicació a commemorar aytal transcendent succés; car crehim ésser obligats també com a vers catalans, a unir nostra veu al mondial clamoreig qui de totes parts s'es aixecat en lohança del Nostre Gran Home quin nom, per vot popular, era ja de temps inclòs dins la lista dels Genis qui són de tart en tart la honor e la dignificació del Linatge Humà. Qual si la Humanitat restés xorca transitoriament en après d'haver produhit un Monstre d'aytal corpulencia intel·lectual, els grans homes briylen isolats com fites millenaries en el

camí qui mena vers l'Absoluta Perfectabilitat Humana, com diu justament Fra Maleta Indulgencias, en son tractat *De Rapinyorum*; e així vehim còm abans d'en Roc e

Roca sols es recort d'un Mahoma, e, més abans encare, d'un Homer de problemàtica existensa, car es demostrat del tot no ésser certa la d'un Sanpere e Miquel (1); e menys encare après d'en Roc e Roca per nengú es estat assolit el grau d'enlayrament cerebral qui es mester pera mereixer el títol de Geni, que no es pas igual que'l de Mestre en Gay Saber.

STATUA COLOSSAL E MONOLÍTIQUE DEL BEAT ROC QUI HA DE CORONAR SON MONUMENT.

El bloc hagué d'ésser demanat en varies vegades e enviat també en varies vegades.

PLENITUT no pot menys d'associarse coralment a un acte d'aytal importancia e juntar sa veu a la de tot l'Univers qui proclama al Beat Roc e Roca com el més colossal dels fenòmens havuts e per haver. Gloria al Geni!

LA REDACCIÓ.

(1) Vejas l'article den M. Servet (a) Raves, dins JOVENTUT de 1903, pl. 953.

EL MONUMENT DEL BEAT ROC E ROCA

S'es ja passat un temps tres voltes secular après que la ciutat de Barcelona (quan no era encara Barcinòpolis e l'empori de la Civilisatió Latina) vegé col·locar la primera pedra del monument ara proxim a inaugurar-se. Al beyl mitj de la plaça, qui un temps fonch nomenada Plaça de les Comedies e més tart Plaça del Teatre, gehia soterrada la malhaurada pedra. Els nostres fundadors, els venerables avantpassats qui publicaven la JOVENTUT promotora de la revolució de les idees e causa del definitiu foragitament de les odioses Patums casteylanistes, vegegen de la lur Redacció estant, les fustes cent voltes renovades qui encerclaven la pedra esmentada ab motiu de la col·locació de la qual havia composta el Rector de Vaylfogona, germà de let d'en Roc e Roca, una ellegia sublim qui comensa:

La Monarquia regint
Felip quint que la millora
se feu.

Mes cap altra cosa après, pogué cridar l'atenció dels entrevinents de JOVENTUT si no es que un beyl mati, y això ja del nostre recort, per iniciatives del «Ateneu» quina presidència havia estat honorada d'en Roc e Roca qui l'ocupà per longues anyades, s'emprenyé ab activitat la construcció del monument.

Apar que han volguda alguns sostenir la idea de que la abans esmentada primera pedra hi era estat posada ab intent de fershi el monument de un anomenat Serafi Pitarra, coetani e gran amic del meteix Roc e Roca; e quin monument no s'era pogut termenar per manca de diners. Cal desfer aytal versió calumniosa qui tan poch favor faria als catalans d'aqueyl temps. ¿Es possibl creure que tractantse de un amic seu, en Roc e Roca, home de sentiments generosos, no hagués fet els impossibles pera deixar en bon loch la memoria d'en Pitarra? ¿Es possible també que l'editor Llopis, home fors acabalat e qui havie explotades les genials creacions de l'amic e amat d'en Roc e Roca, no hagués donat un colp de boça, eyl qui no era pas un juheu (encar que molt ho paregués si havèm a creure lo que'n deihen els del *Cu-cul!*) a fi de veure termenat l'embriari monument?

Res d'això no es possible; e per més que tampoch se pot explicar tan perlongat retràs, avuy per avuy es un fet la realisació de dita obra, digne parione de la de la Sèu, e eyla no es altra que'l monument del Beat Roc e Roca, qui consisteix en una enlayrada construcció, sens marcat caracter d'època com correspon a un Home quina gloria les abraça

totes. Al cim se mostra imponenta e terrible dins la sua grandiositat la vera efigie, de tot cos, del Geni per excellencia, deguda al ci-seyl del esculptor e amic nostre En Miquel-Angel-Querol per l'amabilitat del qual ens es permesa la honor de reproduhirla en aquestes planes pera satisfacció de nostres legidors.

L'inauguració, com s'es dit abans, tindrà loch un dia d'aquests e ademés del President de la Confederació Llatine hi han estat convidades totes les Potencies terrenals e extra-terrenals, de moltes de les quines se sab que ja's troven en cami les Comissions qui han de representarles; tot lo qual fa sperançar una festa com cap altre se'n haja feta al Món e digne per tots conceptes de la Suprema Exaltació que del Esperit Humà va a realisar la Humanitat meteixa; que aixi ho digué igualment el profeta: *Tu quoque Roca?* (Isaias, cap. XVI, v. 347).

En aixi dochs, aviat, serà dignificada com mereix la personalitat d'en Roc e Roca; e'l monument ab la sua imatge, e la plaça hont se troba qual nom de Plaça del Teatre deixa desde avuy pel del Home eminent, e el gran teatre d'enfront qui un jorn fonch nomenat de Santa Cruz e d'aquí endevant serà el Teatre Roc e Roca, faràn fe a la gent de l'avenir de còm la Catalunya del segle XXIII ha pagat una part del deute de gratitut envers el Gran Mogoï (o Muçol) català.

MIQUEL SERVET (A) RAVES

L'OBRA DEL BEAT ROC E ROCA

Essent, per aixi dirho, fora mida, l'obra del immortal Roc e Roca, molt serà que pogàm nosaltres donarne aci una leugera ideya. Sa voluminosa personalitat, les multiplicades aptituts que possehi e les genials contradiccions en Eyl freqüents ja li meresqueren els renoms de *Bifaci* e *Trifaci*, sots els quals fonch conegut de sos coetanis, e això es la causa de que les nostres migrades intelligencies no pugan abastar el conjunt d'aqueyl bé de Deu d'Humanitat (y no ho dehim pas per la persona d'en Roc e Roca, quina era fors atapahida e greixosa, més que la de molts capeylans de qui Eyl fiu befa).

Considerat en primer loch com a poeta lirich, tant per la delicadesa de les imatges com per la grandiositat de les sues concepcions pot dirse d'en Roc e Roca que nengü, ni el meteix de Vaylfogona, son germà de let, arrivà a igualar son Geni, quin treye de tots els temes materia lèpola en que delitarse. Fins es cosa creguda de molts que'ls verses del famós Rector no sien més que imitacions

d'obres d'en Roc e Roca, car com tots els Genis, fonch objecte constant dels plagis de gent poc escrupulosa, segons demostrà *Cucul!* dins un número de *desinfecció artística* qui es romàs com el més preat timbre de gloria pera'l Nostre Gran Home.

Com a autor dramàtic es el gran Roca potser més admirable encare. No sols fou eyl qui guià la mà inexperte de son amich Pitarra quins triomfs devia agrahirli aquest en més d'una ocasió, sinó que les obres qu'ab son nom donà a la scena, sols tenen precedent dins el teatre grech, emprò ni'l meteix Es skyl iguala la forsa e la originalitat (sobre tot la originalitat) del autor de *La Criada*. Generalment, les obres d'en Roc e Roca són pàgines viscudes: *Mal pare!*, *Lo bordet*, e sobretot *Lo mal germà*.

Mes hont l'Home devé colossal, incomensurable, es en sa tasca de diariste. Nengü com eyl sabé contradir-se més genialment, car alhora's produhia com persona decent dins l'endereride *Vanguardia*, com assesi d'art dins la sicaliptique *Squeyla* e com celesti de les concupiscencies populars dins la *Campana*. Empro, ab quina grandiositat d'Ideals! La sua doctrina era sintetisada en una frase de concisió espartana: *Qui en done més?* en la quina s'enclòu una pregonia y trascendental significació qui no ha pogut fins are ésser capida del tot. Sovint els Grans Homes són incomprendibles a força d'ésser simbòlicament expressius!

Era *La Squeyla* el seu camp de conréu in tellectual, quelcòm aixi com una càtedra. Hi firmave modestament ab les capletres *P. de O.* (¿Pecat de Onàn?), mes era inútil que s'amagàs, car totstemps se li veyé la oreyla, aqueyla oreyla reveladora d'un talent sense precedents qui's mostrave abundosa font d'idees al punt de gratarla.

Sigué un polemista terrible; sobre tot en desemmascarar pocavergonyes mostrà ésser coneixedor *del panyo*, com en el cas de *La Salvadora*; ab la circumstancia però de que, discutint ab *pigmeus*, no volia saberhi res, car sa excelsitud d'ànima li feya abandonar tota luyta ab qui no estés a la sua mida. Veritable apostolat qui es per si sol un prehat titol de gloria.

Catalunya déu al Beat Roc e Roca dos serveys capdals: la restauració del lenguatge y l'exalsació del esperit catalanesch.

En quant a lo primer, es positiu que, per contraposició al *català qu'ara's parla*, creat d'en Pitarra, restabli el nostre Autor la costúma d'usar el veyl catalanesch de Mossèn Borra, segons que's pot veure en les reseñyes que fiu dels Jochs Florals, indubtablement lo pus excellent qui de sa ploma es eixit.

Com a catalanista de cor, fonch un company de causa dels més fermes; comensà collaborant, l'any 69, en un periòdic nacionalis-

Folletí de «Las barras catalanas.»

L' ESTUDIANT

DEU ESSER

REPUBLICÀ DEMOCRÀTICH FEDERAL.

DISCURS LLECIT EN LA INAUGURACIÓ

DEL

CLUB REPUBLICÀ-FEDERAL D' ESTUDIANS

PER SON AUTOR

EN JOSEPH ROCA Y ROCA.

BARCELONA.

Estampa dels fills de Domenèch, Basea, 30.

1869.

PRIMER FUYL DEL LIBRE QUI ES LA «*Ars Magna*» DEL BEAT ROC.

Reproduyt del únic exemplar qui's conserve dins el Museu de la Conseqüència.

te titolat *Las Barras Catalanas*, qui era publicat de l'ignoscent López de la Rambla del Mitj. El libre qu'escrigué ab el rètol de *L'Estudiant deu ésser Republicà Democràtich Federal* sintetisa les doctrines del Gran Home, les quines guardà ab una conseqüència exemplar, morint sens haver fet may traició a ayals principis. Eyl fonch realment el més gran barra o puntal de les reivindicacions de la Patria.

Del temps en que fonch exaltat a la Presidencia Perpetua del Ateneu (per cert ab l'ajuda del revesavi de qui escriu eixes noticies (1)) data un dels feyts qui serviren després al Papa Junoy I pera promoure'l procès de beatificació d'en Roc e Roca. Un retrat de si propi qu'ordonà pintar pera la *galeria de presidents* de aytal corporació e qui devia ésser collocat solemnement, fahent-se Eyl meteix el discurs necrològic, no pogué passar per la porta ni per cap obertura de la casa; el pintor, qui era altre immortal, en Velázquez-Miró, declarà admirat «que

(1) Vejas el volúm de *Juventut* de l'any 1904, plana 466; article d'en Rafel Vallès y Roderich.

may hauria cregut que pogués un retrat inflarse tant». Això fou tengut per miraculós, com l'altre afer del Marquès de Ayerbe que nengu pogué entendre may.

La mort d'en Roc e Roca ab motiu de l'estrena de *El Geni* es l'episodi més conegut de tothom e no cal referir-lo. L'Emperador Le Roux I qui dirigia aleshores la perdició d'Espanya volgué que fos duyt el Gran Mort vers Madrid, e allí soterrat en un Mansoleo qui ha pogut ésser descobert darrerament

per el Doctor Schulze-Pfalz (1); donchs el nom incomprendible de «CARO CORIA» que dit doctor cregué legir entre'ls bocins del marbre (e que algú interpretà també per «CACA I RORO») no era altre que'l de *El Gran Trapeyl* com s'ha reconegut després mercès al libre eruditissim d'en Baró.

SEGIMÓN RODERICH.

(1) Obra citada, plana 61; article d'en M. Servet (a) Raves.

EL CULTE POPULAR DEL BEAT ROC E ROCA

Ja de son vivent, a mitjans del segle XIX, el poble ignar feu l'objecte de les sues devotjons a en Roc e Roca, qui era conegut correntment per *Senct Roc*, car el poble democratizat no accepte gerarquies ni dins la santedat; e així el Beat Roc meresqué tot d'una peça l'ictat de Sanct mol abans de la sua beatificació.

Mort el Sanct Home, per la favor del papa Junoy I qui havie conegudes les sues virtuts, fonch exalsat a la Beatitut en unes ellections que's feren a Barcelona d'acort ab Micer Planes e Casals. Una capeyleta li fonch consagrada en la Plaça Noua e tots els anys per el die 16 d'agust fonch celledrada desde aleshores grossa festa en la honor del Beat; qui's mostre en la sua imatge aytal com era en vida, fleixant veure fins al genoyl laincondicie de son cos; e per tal com ell n'era immune, fonch proclamat advocat contra la Peste.

Les fuyles populars ab les lahors de Senct Roc hagueren gran circulació entre'l poble, e la empremta del Carrer del Olm no feya sino stamparne car n'havia la exclusiva pera referse de les perdes havudes ab els Almanachs.

Van aci reproduhides les coples de Senct Roc segons que les trobam en un dels susdits documents. Es opinió que'ls verses foren compostos del P. Masriera S. J. qui havie feyts també els de Senct Jordi.

GOIGS en lahor del Gloriós senyor Senct Roc, patró de totes les pestes e letgeses que per sempre allabat e lohat síe. Amén.

En la vila de Tarrassie
foreu nat senyor Senct Roc.
Els pèlachs de les Arenes
curuyllats de fanch e lot
ab lurs flayres embaumaven
desde nin vostre bressol.

Per sempre allabades síen
les letgeses de Senct Roc.

A una mà la carbacete
ab l'altra amoièu el goç,
el goç s'anomene Llopis,
la carbacete Miró;
entre besties e carbaces
vostre ventre s'es fet gros

Per sempre allabades síen
les letgeses de Senct Roc.

De tant darvos deixoplines
¡oh! Senct Roc, feu gran fortior;
vostres peus semblen formatge
formatge de Roc e fort;
vostres dents són de xicranda,
vostres ungles porten dol.

Per sempre allabades síen
les letgeses de Senct Roc.

L'ai e oli vos engresque
mes l'ai e erbe ¡oh Senct gloriós!
es cosa que sempre tempta
e el diable es temptador
Vos que havèu la benhauransa
guardaunos de temptacions

Per sempre allabades síen
les letgeses de Senct Roc.

Contra'l clero e la milicia
heu luytat ab greu brahó;
les monges e les mongetes
porugues moren de por,
e les hosts de Artilhaeria

tremolen com fuyles d'oms.

Per sempre allabades síen
les letgeses de Senct Roc.

Patró de pornographíes
sòu home de gran xardor,
e la Campana e la Squeyla,
son libres de greu verdor
papers que tan sols se compren
pera embolicar cigrons.

Per sempre allabades síen
les letgeses de Senct Roc.

Fa algun temps que es vostre deria
ésser diputat a Corts,
per nà a Casteylha a fer l'home
e atiparvos e fer rots;
però micer Anfòs Sala
vos va ben amagar l'ou.

Per sempre allabades síen
les letgeses de Senct Roc.

Reverent Senct Roc bifaci,
Senct patró miraculós
de tots els que tenen barra;
diariste ensopidor,
Senct Roc la peste alunyeunos
ab el tuf de la suhor.

Per sempre allabades síen
les letgeses de Senct Roc.

Vostres Almanacs no's venen,
en Llopis està rabiós,
la librería espanyola
s'està morint de tristior;
en la sua rebotiga
prompte hi haurán rovellons.

Per sempre allabades síen
les letgeses de Senct Roc
¡Oh gloriós Senct Roc bifaci
de les letgeses patró!

SPECIAL 84-5
PERIOD. 351
AP
1
J86
U.S

